JOVENTUT

JOVENTUT

Periódich Catalanista

ART ✧ CIENCIA ✧ LITERATURA

ANY 1901

PLASSA DEL TEATRE, 6, ENTRESSOL
BARCELONA

JOVENTUT
FORTITUDO

INDEX

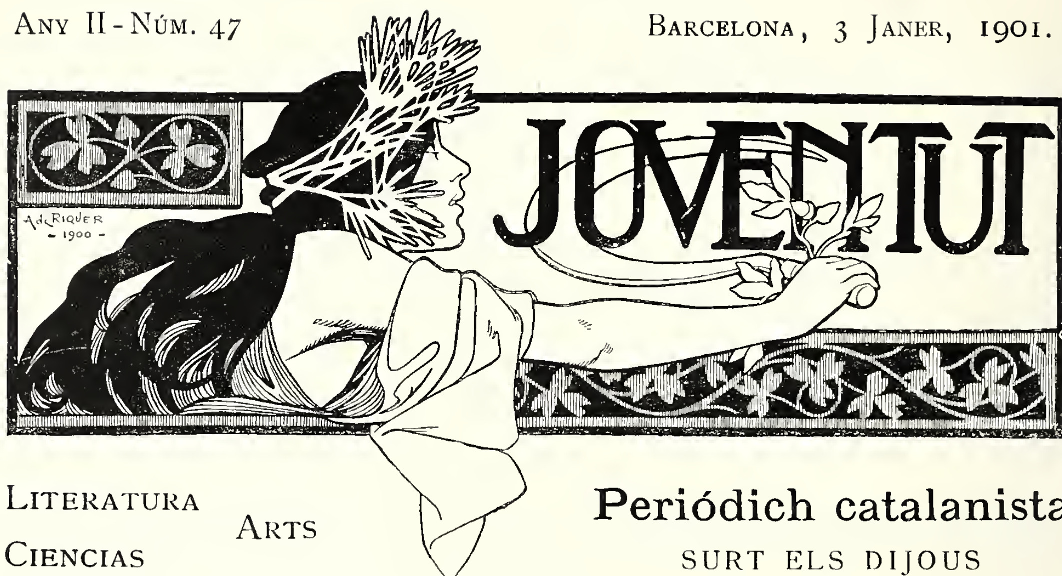
ILUSTRACIONS de Anglada (Hermen), Böcklin (Arnold), Brull (J.), Catalá (Víctor), Galwey (E.), Gómez (Simó), Graner (Lluís), Gual (Adriá), Junyent (Sebastiá), Mestres (Apeles), Opisso (Ricart), Perich (Lluís), Primo (J), Pujulá, Riquer (A. de), Sardá (F.), Solé (Antoni), Urgell (Modest), Urgell (Ricart), Vía, Vilallonga (J.), Xumetra (Ferrán) y altres.

FOTOGRAFÍAS de Areñas, Torija y altres.

FOTOGRABATS de Casals, Furnells (J.), Joaritzi y C.ª, Thomas y C.ª y altres.

JOVENTUT
CAP
D
SIGLE

Any II - Núm. 47 Barcelona, 3 Janer, 1901.

Literatura
Ciencias
Arts

Periódich catalanista

SURT ELS DIJOUS

Redacció y Administració:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

Preu d'aquest número:
50 céntims de pesseta

Sumari

TEXT: Saludém al sigle xx, per Lluis Via.—A Joventut, per M. Folguera y Durán.—Els qui volém, per Lluis Marsans.—Efectes de nit, per G. Zanné.—Miloca, per Joan Brull.—Una Teogonia india, per Pompeyus Gener.—Al acabar lo sigle, per Pere Aldavert.—Autógraf de Jacinto Verdaguer, Pbre.—Ahónt se va, per D. Martí y Juliá.—Mane-Thecel-Phares, per Trinitat Monegal.—La fulla que cau, per Joseph Martí y Folguera.—Tasca de la nova centuria, per G. Estrany.—Andrónica, per Angel Guimerá.—Masells d'ánima, per Joseph M.ª Roca.—La meva cambra, per Xavier Viura.—Fantasmagoría, Pesadilla, (Fragments de «La Selva»), per Apeles Mestres.—Al Montseny, per A. Busquets y Punset.—Oració á Santa Llucia, per Joan Maragall.—Ignocents!, per Oriol Martí.—Salutació, per Enrich de Fuentes.—Petons, per Adriá Gual.—Arlettes, per Jules Cornovol.—L'orfanet, per A. Bori y Fontestá.—Petitas convencions, per Emili Tintorer.—Pas al sigle xx!, per Joseph Arnau.—Al segle xx, per Carles Costa—A Sant Ferriol, per Jules Delpont.—Els excomunicats, per Salvador Vilaregut.—La pluja d'or, per Rafel Nogueras y Oller.—Un sigle de música, per Joaquim Pena.—La Caseta Blanca, per F. Pujulá y Vallés.—El pintor alemany Guillém Leibl, per Joan Fastenrath.—Els dos sigles, per F. Pi y Margall.

GRABATS: Els dos gatets (portada), per J. Brull.—Un recó de Tossa, per J. Vilallonga.—Paisatje, per E. Galwey.—Vinyetas de la «Teogonia india», per Apeles Mestres.—Hivern, per Lluis Graner.—Modernista, per J. Brull.—Orla de la poesia de mossén Cinto, per S. Junyent.—Pedregal, per Modest Urgell.—La fulla que cau (ilustració), per A. Solé.—Andrónica (ilustració), per idem.—Tata & Tou-tou, per Hermen Anglada.—La Selva, per Apeles Mestres.—Santa Llucia (ilustració), per A. Solé.—Petons, per Adriá Gual.—L'Orfanet (ilustració), per A. Solé.—Dibuix al carbó, per Sebastiá Junyent.—Mirant sants, per J. Brull.—Cap d'estudi, per Ll. Perich.—Mimi, per idem.—L'ultim Pare-Nostre, per Ricart Urgell.

SALUDÉM AL SIGLE XX

Vergonyosa ha sigut la fi del sigle XIX per aquells estats que, seguint una política d'egoismes, volen representar á la humanitat civilisada. Al entrar en el sigle XX acopiém energías, donchs ara més que may hem de perseverar en la lluyta.

Com si res s'hagués fet fins ara, preparemnos pera enderrocar els falsos régims polítichs que per escarni de la dignitat humana han vingut regint; preparemnos pera acabar ab els falsos redemptors, pera despertar l'ánima adormida de cada poble, pera impedir que'l sigle que comensa sigui, com el passat, al ensemps que un seguit de descubriments admirables, un teixit d'invents utilitaris, un embolúm de convencionalismes y un planter d'escéptichs.

Un sigle, dintre la idea del temps, representa ben poch. Ve á ser com els grans de sorra al desert ó á la platja. El vent fatalment els aixeca, y'ls du terras endins ó'ls aboca al mar. Aixís hi ha sorrals aixuts y ardents, ahont tot s'hi corseca y mor; é hi ha platjas frescas y delitosas ahont la sorra humida, á la llum del sol, escampa lluhentors irisadas qu'alegran la vista, y flayras salinas qu'enforteixen el pit. En la vida de la humanitat, el vent es la forsa de las passions; y moltas vegadas es per culpa nostra qu'ellas se fan superiors á nosaltres. No siguém, com els grans de sorra, inestables: siguém com las plantas, que arrelan. Y donchs som conscients, la nostra llevor espargimla nosaltres mateixos, no els vents de la fatalitat desencadenats per la forsa salvatje de las passions cegas, ja sigan las passions dels enemichs, dels tirans, ó las mateixas passions nostras. Qu'en nosaltres tot sigui amor, tot sigui fe en la veritat, y serens y ab cor valent aném fent via.

Quánts desenganys no n'han tret del sigle XIX tots aquells que havian posat sas energias al servey d'una política y una civilisació mentideras! Agotadas ja sas forsas, y havent donat la seva obra resultats tan mesquins, ni la fe'ls queda en una vida nova, encar que llunyana. Peró nosaltres els joves, no som, no podém ésser escéptichs. Per això JOVENTUT, trobantse al ple de la vida y havent vist enterrar moltas vellas ilusions en la fossa del darrer sigle, seguirá fomentant aquellas ilusions que sempre son novas perque son eternas, y preparant son triomf definitiu.

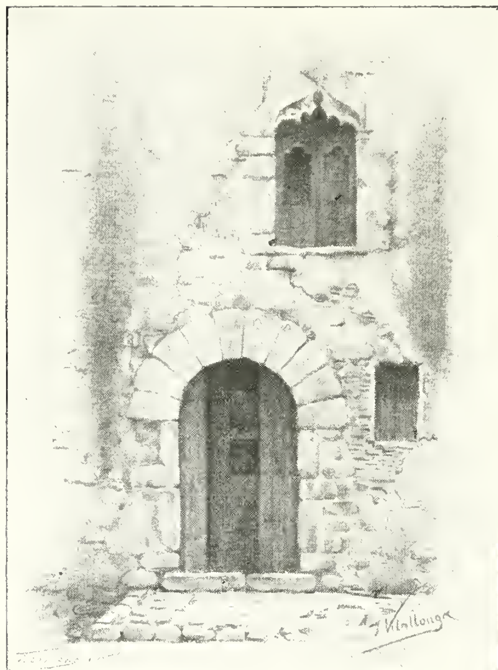
Y aquest vindrá; y no será pas efímer ni tranzitori. Van y venen las ideas; moren uns pobles y'n naixen d'altres; la evolució es constant... Al cap de dinou sigles d'una lluyta que'l món creya progressiva, hem trobat que las edats anteriors, ab sas idolatrías, sas tiranias y sas guerras, eran més senceras que la civilisació actual, perque dintre sos grans erros, eran més verges y no eran tan hipócritas. De totas maneras, creyém que l'obra de la Edat moderna no será pas inútil, perque, encara que migradament, desnaturalisantlos ó profanantlos, ha fet renáixer molts sentiments de llibertat y de progrés que sempre quedarán en peu, donchs alguns d'ells son de tal mena, que la tirania'ls es bon conreuhador, y quant més els vol extirpar, més els arrela. Aixís, donchs, tant els que som joves per la edat com els que ho son sempre per temperament, tenim obligació de continuarla ab més coratje que may la lluyta pel triomf d'aqueixas ideas puras de llibertat y de justicia, que contradiuhen en bona part la desacreditada *política civilisadora d'interessos comercials* del sigle XIX, y que, per tant, han de triomfar definitivament.

Y per això avuy, com ferem al apareixe JOVENTUT, convidém als homes de cor gran, als pensadors, als artistas... á tots els amants de la Vida, pera que contribuhexin á l'obra redemptora, donchs en aquestas planas hi caben tots els sincers.

Y ara, aplegats tots, saludemlo al sigle nou, ab la esperansa de qu'ell ens porti la nova vida tan desitjada.

Per la Redacció,

LLUÍS VIA.

J. Vilallonga. — Un recó de Tossa.

A «JOVENTUT»

Son massa ja las vegadas qu'he deixat de complaure als teus, pera que avuy me senti ab forsas de ferho novament.

Vull dirte, donchs, una vegada al menys, que mereixes bé de la Patria per la misió que has vingut á desempenyar dintre'l gran moviment catalanista.

En tu, simpática Joventut, qual sugestiu titul m'enamora, jo hi oviro clarors d'ideal y estimuls de progrés que prou los necessita pera son desencantament aquesta nostra estoica societat actual dura de cor y aixerrehida de cervell com los farisaichs prohoms que l'han formada á sa imatje; y de tas planas n'irradia constantment lo calor de generosos entussiasmes que precisan pera ajudarnos á fondre tant y tant glas com s'ha format sobre nostra Terra en la llarga Hivernada que ha vingut passant.

Jo'm guardaré bé d'analisar ta obra literaria y filosófica en tot lo que tinga de característica dintre la inmensa varietat de matisos que forman lo conjunt de nostre moviment regenerador; més que més quan no vull corre'l perill de trobarhi discordancias ab mon particular temperament. Peró jo sé bé que tu, Joventut, dant provas d'entenimentada, subjectas totas las particularitats de ta especial idiosincracia al comú denominador d'un programa politich y social únich en nostrecamp, el que la *Unió Catalanista* sustenta, reconeixent aixís com á veritat indestructible qu'es precisa la unitat d'acció pera arribar á tot triomf, ó sia, aplicantho al nostre cas concret, que *sols en la Unió está la forsa.*

Bé; peró alguns preguntarán: ¿A quins elements representa Joventut dintre del moviment catalanista? No'm cal esbrinarho perque á la vista está; ni'm cal precisarho avuy, puig pera'l cas m'es del tot indiferent.

Tothóm sab ja que sota l'augusta bandera de la *Unió* hi caben tots els catalans, qualsevullga que sian sas aficions ó sas tendencias particulars, mentres sian honrada y sinceramentsentidas y practicadas, y mentres no's vullgan presentar com á incompatibles ab los principis fonamentals per ella oportunament sentats y sols per ella oportunament reformables.

¿Tu, Joventut, has complert aqueix tan elemental dever? Donchs, mentres d'ell no't separis, en l'arbre de vida del Catalanisme t'hi desenrrotllarás com branca sempre robusta y cap amunt; si un dia l'oblidessis, t'haurias corsecat poch á poch, pera convertirte en un d'aquells branquillons migrats y xorchs que's doblegan entornantse'n cap á terra. No será, si Deu vol, pera'l bé de tots.

A tu, donchs, Joventut, que vesteixes las nobles aspiracions catalanistas ab lo característich habillatje que millor li escau al nucle intelectual del quin te nudreixes; á tu, Joventut, aplech especial d'ardits lluytadors de la santa causa, no menys digna d'estimació y de respecte que tots los altres aplechs d'elements catalanistas de diferents tendencias literarias, filosóficas ó socials; á tu, Joventut, que potser tens una misió trascendentalíssima á cumplir posantnos en contacte ab l'exterior; á tu, en fi, desenfadada y atrevida com á Joventut, peró com á Joventut coratjosa y lleal, á Tu't saluda de cor, al entrar en lo segle de las grans esperansas, ton humil suscriptor

M. Folguera y Durán.

Sabadell, 21 desembre 1900.

ELS QUI VOLÉM

N'hi ha molts que, anomenantse lliberals, ens diuhen reaccionaris á nosaltres.

Uns ho diuhen de bona fe, perque aixís els hi donan á entendre'ls que pensan per ells: altres ho asseguran ab mala fe per las sevas conveniencias políticas ó particulars.

Ni ls uns ni'ls altres mereixen que's perdi temps probant de convéncels de lo contrari de sas afirmacions: els primers, perque son incapassos d'entendre la veritat, quan admeten per rahons els sofismes dels seus oracles; els segons, perque sempre posan sas conveniencias pel demunt de totas las veritats.

Uns y altres, nodrits per ideas vellas, formats en motllos arreconats, y empenyats en sostenir lo qu'es ben mort, no'ns importan, ni'ns han d'importar res. Son cadavres somoguts per una forsa qu'ells no senten; son sers que desconeixen la veritat de la Vida; son cossos momificats pe'l Present, que no coneixen el Passat y no creuhen en un Pervindre.

Nosaltres volém á tots aquells que senten la Vida, a tots aquells que comprenen el per qué es una realitat la Vida, á tots aquells que saben que viuhen, no per la materialitat del sentir, sinó per un objecte més gran, pera l'avens y la perfecció de la societat humana, que sols pot fonamentarse en la Llibertat absoluta de tots sos organismes. Volém ab nosaltres, no aquells que s'acontentan ab la egoísta llibertat del seu *jo*, sinó aquells que aspiran á la lliure expansió de totas las activitats socials, ben deslligats dels prejudicis sembrats arreu per una falsa educació de las massas y per una equivocada ilustració de las classes instruhidas.

LLUÍS MARSANS.

EFECTES DE NIT

La ciutat s'adorm mandrosament. S'apagan las darreras clarors d'un crepúscul trist, brut y descolorit. La fosca devalla silenciosa. Boyras espessas s'aplanan sobre la ciutat. El mar tempestuós canta y gemega y's llensa sobre'ls molls violentament. Els barcos cruixen y las cadenas xerrotejan. En els carrers s'encenen un á un els bechs de gas: semblan aixams de follets, evocats mágicament, llengotejant tristoys y esmortuhits. Els llurs reflechs extranys reproduheixen al lluny linias infinidas de punts d'or. La boyra va baixant y humiteja'ls carrers. El vent de tant en tant rondina estrofas d'una cansó grisa y monótona. Las portaladas de las casas s'iluminan. Y arriba la nit horrorosament negra, y gronxa la ciutat y la envolta entre'ls seus plechs de soletat y de tristesa.

—

Es l'hora solemnial del desvetllament nocturn de l'ánima, després de reposar dels trevalls y fatichs d'un jorn oblidat ab la posta del sol y ab la mort del crepúscul. Quan triomfa l'imperi august de l'ombra, se forma un món nou de desitjos y de visions: un món exprés pera viure y enlayrarse. Un món sense las brutals y miserables lluytas per la vida. Y comensan els concerts de las veus misteriosas y adorables de la orquesta serena de la nit. Y entre la boyra baixa, els desitjos prenen vida, forma y color, y las visions apareixen y's materialisan.

L'ánima s'espandeix com una flor inmensa,y'ls seus perfums s'elevan envers el buyt espay negrissim, y brolla d'ella un clam, fervent y sensual, imperiós y suplicant, irresistible y suáu, alhora himne y elegía, oda y pregaria.

—

Entro—portat per la expansió de la meva ánima—en un mar d'onadas voluptuosas, que m'arrossegan, ruixantme d'escuma blanca y erótica. Y'm deixan en una illa d'Orient—egipcia ó turca—illa encantada de plers, paradís de voluptat. Allí soch el senyor d'un paláu maravellós, sumptuós y resplandent, de marbre blanch y negre, de mosaichs de tots colors, ple de catifas, de tapissos, de pells de pantera y de tigre, ahont creman á tot'hora las essencias de la mirra y del encens y ahont entran els perfums de las rosas obrintse en els jardins inmensos, y'ls efluvis dels tarongers florits, y las cansons dels boscos de cedres y de palmeras, de xiprés y de figueras retorsadas. Desde las cúpulas del meu palau s'oviran—al clar de lluna—las miriadas de minarets groguenchs y blanchs: s'ovira l'espurneig dansant de las llurs fletxas d'or entre la boyrina suau y transparent que acaricía á la ciutat.

Las mevas esclavas—món d'aromas, cabells, formas espléndidas, ulls hermosos, bocas sensuals y vermellas—cantan y dansan sobre un ter-

rat cubert de catifas ahont s'enfonzan els llurs peuets rosats. Las veus ressonan monótonas, acompanyadas del so de las panderetas, y'ls cossos se blincan y'ls brassos s'encreuhan sobre las testas. Y pujo al terrat y paran las dansas. Sols sento las remors puríssimas de la nit oriental. Las esclavas baixan els ulls de foch.

—Aixa, vina.—Y de la munió d'esclavas n'avansa una, y abdós devallém á la meva cambra. Y darrera nostre comensan altra volta las dansas y cansons.

—

Quína cambra la meva! S'hi entra per un arch moresch, admirable. El sostre altissim, de fusta olorosa de cedre, forma voltas, sostingut per primas y graciosas columnas. Las parets están cubertas de daurats y de dibuixos: dessobre d'ellas hi brillan els colors més espléndits de la pintura arábiga. Dels braserets d'argent s'alsan fumeras flayrosas y van, pels finestrals oberts, á morir en l'atmósfera dels jardins solitaris.

M'assento en una pila de coixins blanchs: Aixa, devant meu, resta dreta, silenciosa, demunt d'un ample edredón de plomas. La bellesa d'Aixa es superior á la de totas las donas qu'he vist. Es molt jove, forta, alta y magnífica, els seus ulls y cabells son negríssims, y la seva pell es del color de l'argila cuyta. Las trenas descendeixen movibles entorn del seu rostre, subjectadas per llassos entreteixits de perlas. Els seus llabis sembran corals, y las dents, evori. Sobre'l seu bust espléndit s'entortolligan collars de pedras lluminosas. Una camisa blanca, lliure y fluixa, li devalla fins á la cintura, ajustada per un cenyidor de brillants. Uns pantalons amples de seda vermella cubreixen els seus flanchs opulents y las sevas camas que terminan ab uns peus molt petits, calsats ab sandalias grogas brodadas de rubís. Tot el seu cos perfumat y fresch, exhala un baf afrodissíach irresistible.

A una senyal meva, Aixa atía'l foch dels braserets, y la boyra encensada s'espesseheix: llisca entorn de las columnetas y vola, fumejant, envers el sostre de cedre olorós. El cos d'Aixa comensa á moures poch á poch, ab un balanceig de flanchs suavissim. Els brassos adornats de brassalets d'or s'alsan, y ab els dits de la má dreta repica'l cuyro d'una pandereta de borlas blavas sostinguda ab la esquerra.

La dansa s'anima rápidament. La fumera's fa més densa y Aixa quasi hi desapareix. Ja no veig el seu cos sencer. Hi han moments en que sols veig els flanchs robustos, l'arrodonida vermellor dels pantalons de seda inflantse y torcentse voluptuosament. Després emergeix de la boyra el bust plenissim... després el cap, y'ls ulls llensan espurnas de foch... després las sandalias grogas brodadas de rubís... després tot desapareix y torna á sorgir... els contorns s'evaporan y onejan de nou ben definits... Aixa sembla de ferro.

Els raigs de lluna entran poéticament y atravessan la boyra perfumada. Aixa segueix cimbrejantse. Els seus peus relliscan de l'edredón, y ressonan els cops de las sandalias sobre'ls mosaichs.

Produheix un vent enervant que'm sofoca, una alenada que m'exalta, una cadencia voluptuosa que m'adorm...

Crech que si s'obrissin las portas mágicas del paradís y alguna hurí caygués á la terra, no sería més hermosa que Aixa dansant...

—

La visió espléndida desapareix de cop. Sobre la ciutat permaneix inmóvil la boyra del hivern. El palau maravellós s'ensorra: els llurs bocins de marbre's perden en la negror de la nit. Aixa's vaporisa y'ls perfums se desvaneixen.

La meva ánima torna del viatje. El seu flam ardorós decau y mor débilment. La buydor del no res calma'ls bataments del cor. Las ombras de la nit s'extenen impassiblement. Un gran silenci fret regna en la ciutat: silenci ensopit, extrany y neguitós. Las pocas negrors que sento's disolen en un mar negrissim.

Y d'un café-concert, niu vergonyós d'impuresas y de vicis, surt una veu femenina, vibrant y forta, entonant un cant meridional, ressó pálit dels esplendors d'Orient, que omple de grats recorts la trista fantasía, com s'omple de clarors un cel tempestuosament obscur. La veu evoca, gemegant, colors del gay mitj día, aromas passionals, retalls de blavor, y vibra refilant: las boyras hivernals semblan desferse devant d'un sol de foch.

. . . .

Y la nit passa, y l'alba arriba. El fatich quotidiá comensa alegrament. El misteri fina. Qué prompte, qué lleugerament s'allunyan las ombras benehidas de la nit!

G. Zanné.

E. Galwey. — Paisatje.

MILOCA

Aquest nom, que á moltas personas no'ls hi dirá res, té un gran significat dins de la nostra vida artística. La *miloca* significa l'eunuch y l'abort, donchs d'un y altre té quelcóm aquell animalot.

Axís com de certs formatjes en naixen cuchs, y de las ayguas estancadas las febres palúdicas, axís també d'entre'ls artistas surt la *miloca*: peró no hi ha dubte que aquesta especie reporta certas utilitats.

Perteneix á una classe d'animals que ja guardan molta serietat desde son naixement. Comensan volent fer art, y passan alguns anys probantho, component algún poemet, algún quadro, ó bé dibuixos que guardan ben amagats.

Després, notant que las tals obras no poden tenir *salida*, perque han fet riure als pochs que las han vistas, la *miloca*, que té molt de coneixement, se dedica á dirigir l'art, comensant alashoras á exercir de crítich.

En sos comensaments procura, com es natural, apuntalarse ben fort, y troba que lo millor es fer articles y més articles posant als núvols á un parell d'artistas joves, de talent reconegut y de molts diners. Axís es que la *miloca*, de primer antuvi, pot enganyar als ignocents per son aspecte revolucionari.

Peró, analisantho bé, tothóm veu que no hi ha res d'axó. Ella es *miloca* per essencia; y no pot ésser altra cosa.

N'hi han que, seguint una veu interior que'ls sembla profética, deixan el benestar, abandonan establiments ja acreditats... Pobretas! Acaban com las papallonas enamoradas de la llum d'un quinqué!

La *miloca* ha de semblar instruhida. En axó está la seva forsa. Y la seva aparent sabiesa aumenta al ensemps que sa grassa. Com més se va engreixant, es més reservada; sas paraulas adquireixen el to de sentencias. Peró com que la seva frase es formada d'enveja y rabia, s'enverina al veures impotent.

Generalment la *miloca* es fofa y llefiscosa com un galápat. Els débils la temen; els forts hi escupen.

Y no's pensin: ja es ben dolenta, ja. Devegadas esborrona, fa tremolar!... Enfilada á voltas, per equivocació ó descuyt, á la redacció d'algún periódich, etjega desd'allá ab olímpica majestat feixos de llamps, dicta lleys, dirigeix las arts... Y nosaltres, pobrets artistas, tots tremolém esperant el seu fallo.

De tant en tant, ab cert descuyt, *deixa caure* alguna alabansa. L'artista que la reb fa com un gos á qui donan un os: l'arreplega tot content, y s'arrupeix movent la cúa, oblidant qu'es l'elogi d'una *miloca*.

Aqueix animal tan especial fa sempre esforsos per enlayrarse, peró sempre torna á caure y á quedar en son natural nivell. Y si un ho repara, quína llástima fa! Talment sembla un miserable que no ha menjat de temps, que contempla afamat els aparadors d'un *colmado*, y, no podent comprar, critica.

Com á ultim recurs després de mil desenganys, la *miloca* busca una cátedra pera ensenyar y dirigir á la joventut. Y la ensenya y la dirigeix ab paraulas rebuscadas, ab pensaments copiats... Perque, com avans he dit, la *miloca* ha d'ésser instruhida, ó bé ha de semblarho.

Joan Brull.

UNA TEOGONIA INDIA

Un amich meu, Sir Jorge Shelly, subsecretari del Govern militar de Bombay á las Indias, essent nombrat major d'un regiment d'indigenas y devent anar á fer certs trevalls de fortificació en la frontera del pais de Kashmyr, en els moments que tenia de llibertat, se dedicava á visitar els *gompas*, ó sian convents de la secta dels *Jainas*, secta molt anterior á la Budhista y que com ella es sols una derivació del culte Visnhuita.

Un dia un dels *lamas*, ó sian monjos *Jainas*, veyent la curiositat del meu amich pels llibres sagrats de la India, y haventli sigut sumament simpátich per lo bondadós del seu carácter y'l respecte que tenia per las creencias del pais, va dirli que si ell desitjava instruhirse en els llibres sagrats dels quals derivava la religió qu'ells professavan, y si volia saber la veritat sobres de la Creació y la existencia dels homes, el presentaria al gran *Lama*, el qual tenia tancats ab set claus, y dintre d'un Sagrari d'or situat en la esquena d'una colossal estatua de Visnhú, els Llibres Sants de la seva religió.

En efecte: la presentació's feu, y desprès de mil cerimonias que seria enfadós el consignar aqui, el Gran Lama, havent cubert á Sir Shelly ab un vel sagrat y haventlo fet descalsar y rentar els peus ab ayguas embalsamadas, el va introduhir en el Sagrari y li va ensenyar el primer llibre, titulat *Del origen de totas las cosas*, llibre que digué ésser dictat per la propia veu de Brahma al primer dels *Jainas*.

Sir Jorge Shelly, que coneix molt bé'l *Sanskrit* y ademés el *Pakrit*, el *Palí* y 'l *Jalamí*, va poder llegir el llibre, y després d'haverlo fixat bé en la seva pensa, per un sistema neumotécnich va transcriurel, en sent á la seva celda, en llengua inglesa, quina segona traducció al Catalá vos doném aqui adjunta, pregantvos l'atenció dada la importancia d'aquesta antiga Teogonia (1).

LLIBRE DEL ORIGEN DE TOTAS LAS COSAS Y DELS HOMES Y DE ALGUNAS COSAS MES.

Escrit baix la inspiració llampant de Brahma pel GRAN TASTAPASTAS, *ab comentaris de Koffis y Mohfis y notas d'en Phardassa.*

Lema sacro:
Thot or ó toth.

I

Al principi de tot, el TOT, ja hi era tot.

. . . .

Y tot estava dins del TOT.
Y no hi havia res fora del TOT.
Ni res era res (1).
Sols era el TOT.

---

(1) Remarcarém que'l que va anotar el poema sagrat que transcribím, degué d'ésser un Persa ó un Indo modern, donchs hi posa alguna nota en italiá, y fins en inglés. En quant als comentaristas, deuhen ésser á poca diferencia de l'época dels sofistas de Grecia; quan menos, es evident que n'han rebut alguna influencia. Las ilustracions varen ser presas ab fotografía instantania per Sir Shelly, y desprès han sigut copiadas ab tota fidelitat pel nostre amich Apeles Mestres.—*(N. del T.)*

(2) Res, home, res! *(Nota d'en Phardassa.)*

II

El Tot estava casat ab la Tranquilitat.

Y com que la Inconstancia (1) es la lley de Tot, el Tot se va cansar de la Tranquilitat; á causa de lo estéril de sa unió ab ella.

Y va comensar á moures.

Y del Tot va anarne sortint tot.

Comentari:

Koffis. Lo matrimoni fou estéril!
Mohfis. Lo divorci fou fecond! (2).

III

Lo primer de tot que va sortir del Tot, van ser *el Terreno;* sech com el desert (3), dur com las rocas, arenós com la platja.

Y veyent el Tot qu'estava sol,

Va criar *l'Aygua.*

Y l'Aygua lleugera's va perdre d'amor pel Terreno.

Y, d'amor folla,'s va estendre sobre d'ell.

Y cosa extranya!

L'Aygua va quedar fecondada.

Y'l Terreno també.

(1) La constanza e tirana dil cuore! *(Nota d'en Phardassa.)*
(2) Com per tot. *(Idem.)*
(3) Aquí l'autor fa referencia al desert de Sarah Bernhardt. Cap á Occident hi ha dos Sarahs célebres: Sarah Bernhardt y Sarasate. *(Idem.)*

IV

Y va passar el temps (1).

Comentari:

Koffis y Mohfis. ¿Per ahónt?

Y'l *Terreno* va parir *las plantas* (2).
Y l'Aygua va concebir els *peixos.*

Comentari:

Koffis. Peró no'ls va parir.
Mohfis. Perque encara'ls porta dintre (3).

V

Allavoras, veyent el Tot que ja s'havian fecondat mutuament, va separar l'Aygua del Terreno.

Peró'l Terreno, sol, estava trist.

Y sola l'Aygua, bramava de coratje.

Y'l Tot, tot compassiu, va enviárloshi tot seguit l'*Ayre* perque ab suáu alenada acariciés l'Aygua, y portés la humitat d'aquesta al Terreno, com a recort dels seus passats amors, refrescantlo puig qu'estava abrusantse.

Y'l Terreno'n demanava més, trobantla saborosíssima.

Y l'*Ayre* prenia l'Aygua á cavall, y la portava al *Terreno* en quant necessitava d'ella.

(1) Peró no va ballar la Joana. *(Nota d'en Phardassa.)*
(2) Menos las dels peus. *(Idem.)*
(3) Y'ls pescadors fan de llevadoras. *(Idem.)*

Y tornava á buscarla pera descarregarla després en la seva inmensa morada de la

Mar profonda, en quant el Terreno ja n'estava ben satisfet.

COMENTARI:

Koffis. L'ayre era l'ordinari del Univers.
Mohfis. Quín ordinari més fí!

VI

....

Ab tals contactes, el Terreno se va tornar aygualit.

Y l'Aygua terrosa.

Y'l Terreno va voler produhir sers com l'Aygua.

Y l'Aygua sers com el Terreno.

Y l'Aygua va tenir plantas.

Y'l Terreno animals (1).

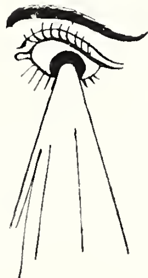
VII

....

Tot això passava encara á las foscas.

Llavors el TOT,

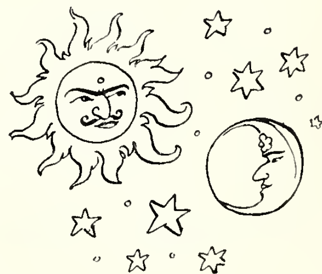

veyent la fosquedat de tot, va crear la *Llum* ab un raig de sa omnipenetrant mirada.

---

(1) Y en abundancia. *(Nota d'en Phardassa.)*

Y l'Ayre va tenirne gelosia, ferit en lo més intim, al sentirse tot penetrat y enlluhernat per ella; y la va esmicolar, y la va deixar en suspens.

Y'ls trossos de la llum son el *Sol*, la *Lluna* y las *estrellas*, que's van quedar enlayre y encara hi rodan.

VIII

Peró'l TOT va veure qu'en el Món encara no hi era tot.

Y's va proposar fer un sér que fos sobre de tot.

Y'l va anomenar en singular *Hom*.

Y en plural *Tothom*.

Peró tot se va oposar á Tothom.

Y alashoras el TOT se va barallar ab tot.

Y'l TOT va triomfar de tot.

Y va acabar de fer l'Hom ab una mica de tot.

Per això es que *Tothom* pot saberho tot.

Y pot ferho tot.

Y pot anar per tot.

Y ho té tot, ab totas las Virtuts y tots els Vicis.

IX

Després de tot, lo TOT, que sempre's recorda de tot, enrecordantse de la *Tranquilitat perduda*'n va fer un do al Hom, y la va dir *Dona*.

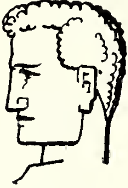
Per això la dona es l'obra de la perdi-

ció; y ahont ella regna no hi ha tranquilitat possible.

X

El primer Home va engendrar ab la Dona quatre fills.

L'un, una mitjdiada d'alegría, y li va sortir de color d'or, groch com el Sol; y es el pare de la rassa predilecta, la rassa groga.

L'altre, una nit de mal humor, y va sortir negre com la fosca; y d'ell han eixit tots els negres.

L'altre va ferlo á la posta del Sol, tot encés d'una enrabiada, y va sortir del color de l'argila, tot vermellench, com si suhés mangra; y es la rassa vermella d'Occident, d'allá enllá, á l'altra part dels mars, ahont lo Sol va á ajeures.

Y l'ultim, un demati, ab espant, quan la neu queya; y va sortirli blanch com la flor del lotus, fret com el glas; y d'ell va originarsen la rassa que pobla la Europa.

XI

La rassa predilecta ho va mereixe tot del Tot.

Y'l Tot li va donar tot lo pais del Saptasindu.

Comentari:

Koffis. Ara no se'n donan de paíssos.
Mohfis. Sinó que sigan de vano (1).

Y va tenir los cinch rius.
Y'ls setanta set animals.

(1) Y encara baratos. *(Nota d'en Phardassa.)*

Comentari:

Koffis. ¿No més?
Mohfis. Ara n'hi han més, més, peró més!

Y las trescentas trenta tres plantas.

Y las boyras flotants que forman turbants á las puntas de las montanyas.

Y'l Sol esplendorós qu'ho daura tot.

Y la Lluna voluptuosa que tot ho plateja (1).

Y la música del vent.

Y la dels aucells.

Y la frescor de la pluja.

Comentari:

Koffis. Ja va estar ben fresch.
Mohfis Sobretot, en sense paraygua.

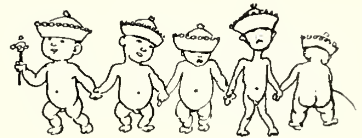
Y la riquesa de las minas, ab l'Or, qu'es el Sol enmagatzemat, y la plata, qu'es la llum de la Lluna glassada en pasta; y'ls brillants, topacis y rubis que son llágrimas d'estrellas; y las turquesas, safirs y esmeragdas, que son esquitxos de la Mar cristallisats en el ventre de la Terra.

Comentari:

Koffis. Y res més.
Mohfis. Y ja'n tenía ben bé prou (2).

XII

Peró en la rassa predilecta, l'Hom multiplicantse va esdevenir Tothom.

Y tothom se va posar en contra Tothom.

Perque Tothom ho volia tot (3).

Y la dona ajudava á Tothom á volerho tot, y encara alguna cosa més; y á tenir enveja.

En sense mereixe res.

(1) Menos las mitjas pelas falsas. *(Nota d'en Phardassa.)*
(2) Prou, que'n tenía prou!
(3) *That is the question. (Idem.)*

COMENTARI:

Koffis. Peró res.
Mohfis. Res.

XIII

Llavors el TOT, pera tranquilisarho tot,
Y perque entre tothom se tingués tot,
Va dividir á tothom en quatre castas, encastant á tothom al partirlo en quatre parts,

d'un raig de sa mirada, d'un cop de puny de sa má dreta, d'una bofetada de sa má esquerra, y d'una puntada de peu després d'haverse descalsat de las sevas botas fetas ab pell de la cúa del Drach del Hayodiya.

De sa omnivident mirada va sortirne la casta dels PIÇPAMITRAS, qu'es la casta religiosa que's cuyda dels temples y á la qual tot li es degut, puig está sobre de tots, ja qu'es la primera que va sortir del TOT y qu'ho pot tot y tot ho representa (1).

Aquesta casta's divideix en tres categorias. La suprema es la del WIÇVAMKAPA, el qual mana á tots els altres, y té l'arriendo del tinglado del Cel.

El segón grau es el dels ANDRAPAÇAKRAS, que son com si diguessim els qu'han posat una botiga de cal Deu (2).

L'última categoria es la dels SMOKHASIRIS, que son els infelissos que's cuydan de fer dissapte dels temples.

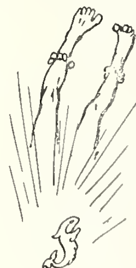
Del cop de puny de la má dreta del TOT va sortirne la casta dels RAJAPUSHAS, la casta guerrera que tot ho resol á castanyas y té'l sabre per emblema, y ab ell talla'l bacallá dels pobles. Aquests van vestits de pell de dimoni adobada ab baba deparricida. N'hi han que portan un escut que á sobre hi ha grabadas totas las batallas que hi han hagut, y á sota, totas las que hi haurán.

Y's divideixen en MATHAMMARASSAS, guerrers tremendos, tan fantástichs, que quan hi ha algú que de debó'ls *fa frente*, desapareixen y s'evaporan.

Uns altres son els PAPAPAGHAS, els quals son molt tranquils, y tenen el *senabre* sols com un simbol, ostentant el lema de *Tranquilitat y bons aliments.* Acostuman á ser golafres, tant, que fins se conta de alguns que s'han menjat la palla de mil cavalls.

N'hi han de maritims, y tenen per nom SWOTZAGUSIS, perque apenas emprenen un viatje, es tal el seu ardor, qu'esbotzan el gusi en que van embarcats de la primera embranzida.

COMENTARI:

Koffis. O bé'ls hi esbotzan els altres.
Mohfis Peró may esbotzan els dels altres.

De la bofetada que'l TOT va donar ab sa má esquerra, va sortirne la casta dels SWARA-

(1) Cumedias! *(Nota d'en Phardassa.)*
(2) Vol dir de cal Brahma, ó de cal Vishnú, segons els cassos. *(Idem.)*

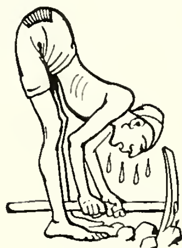
SASTRAS, casta noble que va espléndidament vestida, noble casta dels comtes, encara que després n'hi hagin que no'ls paguin; per'xó, y pel seu origen, es la que reb qualsevol bofetada que's perdi (1).

COMENTARI:

Koffis. Y també hi han perdis.
Mohfis. O perdularis, qu'es lo mateix.

Aquesta casta té dugas subcastas. La dels SBITZAMOHSAS, y la dels MALBAHRATIZENDAS; y quan degeneran se tornan MASSAMANDRAS (2).

Per fi, de la puntada de peu del TOT va sortirne tota la inmensa casta dels GRATHAJASPIS, la dels infelissos cándalas, la més encastada de totas las castas, que té'l dever de trevallar pels altres suhant y gratant ab las mans *é algunes eynes* los hermosos jaspis dels terrenos, y de ratllar els profonds jaspis de las ayguas dels mars y dels rius ab las carenas dels barcos qu'arriban á port plens de cacáu.

COMENTARI:

Koffis. Pels altres.
Mohfis. Es clar, Mare de Budha!

Peró d'aquesta casta'n surten, en quant s'enrabian, dugas altras subcastas.

La primera es la dels STRIPATROKAS, que tot ho etjegan á rodar, destorbant la tranquilitat de l'auca de las altras tres classes (3) quan están menjant ó roncant més tranquilas.

L'altra es la dels PETHAPIVLAS, subcasta terrible que ab los seus espetechs fa tremolar la terra; peró tot seguit qu'apareix, los PIÇPAMITRAS cridan, y'ls RAJAPUSHAS, servintse d'alguns MATHAMMARASSAS, me'ls portan al cim de la montanya negra dels suplicis, y allí'ls aplican els trescents trenta tres torments qu'esglayan las ayguas del mar y fan tronar y ennuvolarse'l firmament; y tot torna á quedar com avans.

(1) Aquesta casta no estaba ilustrada en el text primitiu, perque no es una casta ilustrada, ni ilustrable. *(Nota d'en Phardassa.)*

(2) Aquesta degeneració es comú á las altras dugas castas. En la dels PIÇPAMITRAS es l'estat habitual *(Id.)*

(3) No hi ha que confondre aquestas tres classes ab las *Tres classes de Vapor. (Idem.)*

XIV

Peró'l TOT va ésser bondadós, y per la redempció y conhort dels pobres GRATAJASPIS, va enviar á la terra un fill seu sortit d'un flato dels seus budells, y per'aixó li diuhen el Budha.

Y per'aixó'ls GRATAJASPIS los jorns de festa se'n van á la Budallera.

Y'ls PIÇPAMITRAS, en nom del Budha, ho prometen tot als pobres GRATAJASPIS.

COMENTARI:

Koffis. } El prometre no fa pobre.
Mohfis. }

XV

Y'l TOT, haventho ja fet tot, espera tranquiel fi de tot.

Thot or ó Thot.

Aixis deya, traduhit en llengua inglesa y tianscrit en romans catalanesch, el manuscrit primitiu del gran LAMA dels *Gompas*, escrit pel GRAN TASTAPASTAS.

Per la traducció al catalá,

POMPEYUS GENER.

Pels ninus-nanus,

APELES MESTRES.

LLUÍS GRANER. — Hivern.

AL ACABAR LO SIGLE

Qui compari'l poble boer ab los pobles degenerats d'Europa, 's fará creus de lo que pot la civilisació aplicada á la moderna.

Las nacions d'Europa's conxorxan pera venjar un agravi que'ls hi han fet los xinos, y sos exércits no fan més que devastar, no respectant ni tombas, ni santuaris. Y com del devastar no se'n treu res, per torna piratejan, recordantse de que qui quatre quartos té quatre quartos val y que las vetllas d'hivern á la vora del foch son massa llargas si de tant en tant no s'hi pot fer una torrada. A Xina, las forsas internacionals se comportan aixís, segons las delacions que's fan ellas ab ellas, y al Transvaal y al Orange las tropas inglesas, quan no'ls hi toca fugir devant dels boers, s'entretenen també robant y cremant y deshonrant, no avergonyintlas son procedir ab tot y la generositat dels seus enemichs, que, després de tants horrors, encara'ls hi deixan anar los presoners y no tocan ni lo que's diu una agulla en las ciutats y pobles que'ls etzars de la guerra posan á las sevas mans.

Diuhen los que volen disculpar á las tropas de la reyna Victoria, que no es cap mérit retornar los presoners quan tampoch tindrían ab qué mantenirlos. Podría ser que això darrer fos veritat, peró si, enlloch de caure á las mans dels boers, cayguessin á las mans d'altres enemichs menos humanitaris, ja'ls esplicarían cóm se fa perque un presoner no menji, sobretot després de las malifetas de las tropas imperials. En las guerras civils d'Espanya trobarían exemples á centenars, y en las guerras europeas, y en las expedicions colonials dels estats civilisats igualment.

En quant á sentit moral, los boers nos ensenyan això, que no es poch tenirho d'ensenyar als 1900 anys de la vinguda de Cristo y quan á la civilisació se pot dir que no li queda res per descubrir, ni respecte á invents útils, ni respecte á las maneras de trinxar carn humana.

Ara, en quant á valor digne, tota la Europa civilisada es un no res al costat del poble burgher de l'Africa austral. Reduhit per guerras ab los mateixos inglesos; reduhit per emigracions anteriors y posteriors a aquestas guerras; reduhit

per defensarse dels negres cafres; reduhit per las bafaradas de malaltía que las terras verges llensan totas, sa població es avuy per avuy infinitament més petita que la de Catalunya, y ab tot y axó, carregantse de primer de santa paciencia, volent subjectar després á arbitratje la qüestió que obrí la incursió pirática d'en Jameson, y veyent que lo que Inglaterra volía de totas passadas era la destrucció de la seva rassa, ó sa desaparició al menos com á poble lliure, acceptá ab dignitat lo repte, y aquesta es l'hora que Inglaterra, després de perdre 50,000 soldats y una milionada d'esterlinas qu'espanta, no ha pogut avansar ni un pas en sa conquista, veyentse avuy invadida per aquell grapat de valents la Colonia del Cap, y posant en gran perill sas inmensas riquesas, en bona part á mans de súbdits inglesos de la mateixa pasta que'ls espanyols incondicionals de Cuba, que han arribat á estampar en sos diaris que á las donas boers, un cop dominats lo Transvaal y l'Orange, se las té d'entregar á la prostitució, com si á Londres no hi hagués prou desgraciadas pera provehir los burdells de mitj món.

Estém com estavam al comensament de la guerra: ab los territoris inglesos invadits, y corrent esbojarradas las columnas imperials del un poble al altre del Transvaal, sense saber ahónt tocan, y perdent de sorpresa en sorpresa'ls homes á milers, y'ls cavalls y las bestias de carga reventantlos per dotzenas de mils, que aviat no'n donarán l'abast las firas d'Hungría y d'Espanya y las paradas dels grans hisendats de l'Argentina.

De la trascendencia de las darreras derrotas, ne donan idea clara, clarissima, las paraulas pronunciadas per lord Salisbury en una reunió dels seus amichs conservadors: *que hi ha necessitat, encara que sía fent Inglaterra tots los esforsos, de posar terme á la empresa actual,* DE LA QUE DEPENEN LA GLORIA Y LA PERPETUITAT DEL IMPERI BRITÁNICH.

Més clar no's pot parlar. Inglaterra fa un esfors desesperat pera véncer als boers, ó l'imperi se'n va á rodar. Ja ho senten las nacions europeas que no gosan á piular devant de la nació aborrida, ab tot y sos acorassats y sos exércits de centenars de mils homes que las arruinan; ab tot y la firma posada á la Conferencia de la Pau qu'exigeix que las qüestions se subjectin á un arbitratje, l'arbitratje que demana'l vell Krüger.

Ja ho senten los presidents de república y'ls reys y emperadors que governan la Europa. En Salisbury tremola devant de vint mil burghers que no desitjan més que tornar á las minas, al pastoreig y al conreu de la terra, peró que no hi volen tornar sens afiansar avans sa independencia.

Ja ho senten aqueixas nacions embrutidas per la civilisació mentida del sigle qu'está afinant. Es en Salisbury qui confessa la trascendencia de la guerra que's sosté á la punta austral de l'Africa, ab tot y contar ab l'ajuda de la colonia portuguesa, que li dona pas franch á las tropas, representant lo paper més miserable de la terra.

Molt més d'un any portém de guerra, y som allá hont eram al comensar.

Ja ho sab la Europa, si vol fer honor á la seva firma, si no vol comensar lo sigle vinent ab una altra vergonya, si, freda com lo glas, consent que, fent Inglaterra l'esfors desesperat que demana en Salisbury, llensa dos ó tres cents mil soldats més á la guerra fent llavors del tot impossible la lluyta, perque'ls inglesos ja no lluytarán á rahó d'un contra quinze, sinó en proporció que no pot resistir la naturalesa humana.

P. ALDAVERT.

18 desembre 1900.

J. BRULL. — Modernista.

(Orla de S. Junyent.)

AHONT SE VA

Lo sigle XIX trobá á la humanitat trontollada per l'acció que'ls principis de la Revolució francesa havían exercit en l'esperit dels homes. Los drets consagrats per la Revolució, los drets del home, trencaren motllos vells d'organisació social contraris á la dignitat humana, y per haverse vessat en la vida de las societats la forsa vital del enteniment y sentiments de classes socials fins llavors allunyadas del positíu bategar de la vida dels pobles, afavoriren lo revifament de la pensa del home y reconegueren lo dret inalienable de la personalitat humana á intervenir en totas las manifestacions de la vida social.

Mes com los drets del home foren conseqüencia de deduccions de ideólechs, y no resultat de una inducció atenentse á la positivitat de la naturalesa complexa de la personalitat humana, los principis de la Revolució francesa que pretenían, com á finalitat de la seva acció, l'assoliment de la dignitat del home, no han produhit altra cosa que l'inmens avens material qu'en la centuria passada s'ha realisat. La doctrina generalisadora antinatural que's conté en los drets del home, empetitintlo y restantli energías, ha mantingut y desenrotllat lo regnat del dret de la forsa, que s'ha fet ensemps més potent per los avensos de la ciencia.

Las generalisacions que han donat carácter al criteri filosófich del sigle XIX, han d'ésser corretjidas per la diferenciació, que será la nota dominant del pensament humá del sigle XX. De aquesta diferenciació'n naixerán los drets dels pobles que, desorganisant los grans estats, abolirán lo dret de la forsa y prepararán á la humanitat pera la implantació dels veritables drets del home, fonamentats en la diferenciació de la personalitat humana per los seus carácters naturals y per la funció social que realisi.

Com que á la vida normal los sentimens hi son normals y'l sentiment normal es l'amor, la llibertat dels pobles y la diferenciació individual portará com á conseqüencia llógica la germanor entre'ls homes y la fraternitat universal per federació dels nucles humans naturals, germanor y fraternitat que son impossibles ab lo cosmopolitisme absolutament igualitari qu'es oposat á la realitat de la naturalesa, perque estrafá l'home falsejantli la concincia y desviantli'ls sentiments.

D. Martí y Juliá.

M. URGELL

PEDREGAL

MANE-THECEL-PHARES

Entre mitjos y últims del sigle xv existían dos Estats que s'havían anat formant poch á poch, després d'una lluyta que durá prop de 800 anys.

En un dels dos, la lluyta tingué lloch sempre en el terrer propi. Y axís varen fomentarse ab preferencia l'esperit guerrer y'l religiós, exagerantse aquest fins al fanatisme extremat, cosa que's comprén si's té en compte que'l fonament principal de tan llarga lluyta fou la religió. L'estudi no va pas preocupar massa á governants ni súbdits: el trevall, gens.

En l'altre, que prompte tingué son terrer net d'enemichs, foren protegits l'estudi y'l trevall, abdós en totas sas manifestacions. Fou guerrer també, y axís veyém que, lliure sa casa d'enemichs, dirigeix sas armas vers altres paíssos, dels que prompte'n domina part. Fou en religió també fanátich. Mes aqueixos dos defectes estavan en part compensats per la protecció que's doná al trevall, com també á la ciencia, prenent aquesta gran impuls; anant aquest Estat, per tal motíu, al nivell dels pobles avansats.

Abdós Estats s'ajuntaren, comprometentse á que per igual serían considerats, no essent l'un més que l'altre, y devent ésser tractats cada un d'ells segons sas lleys y costums.

Si la prometensa's cumplí ó no's cumplí, la historia vos ho dirá.

D'aytal ajuntament se formá un gran y poderós Estat que prompte vegé extesos sos dominis en un nou món que un extranger descubrí; y foren tantas sas terras, que un de sos reys pogué dir «que'l sol no's ponía may en sos dominis».

Tots aquests fets y altres que molt llarchs de contar foran, ajudaren al predomi del primer dels dos Estats en el govern del Estat nou, y en conseqüencia, veyém que portaren la guerra á tot arréu, que proscribiren l'estudi en lo que no'ls hi convenía... y qu'en las novas terras no hi buscaren més que minas, y tresors, y treuren tot lo que podían, malgrat haguessin d'emplear procediments indignes fins dels paíssos barbres. A la Inteligencia la lligaren; imposaren á sos súbdits, en nom de la religió, son pensament y sas creencias fillas d'un fanatisme que ja arribava al darrer extrém. A la religió la feren servir de capa per'amagar ambicions criminals y concupiscencias degradants. Al límit de las fronteras hi aixecaren contra la ciencia una muralla pitjor que la de Xina. Perseguiren als sabis, als innovadors, als defensors de la llibertat de la pensa. Y fentse passar per adoradors d'una religió tota caritat, arréu imposaren torments y martiris idéntichs als que sos passats sofriren per la mateixa fe religiosa. Y del trevall ningú se'n cuydá: estava proscrit.

Un Estat, pera viure, necessita quelcóm més qu'esperit guerrer y religiós; y quan no té res més, no rebent forsas novas, s'enfebleix poch á poch y's torna pobre, anémich. Y això li passá á tan gran Estat.

Y'ls altres Estats, ja grans, s'enfortiren, puig havían anat rebent las forsas necessarias, y més tart s'atreviren á arrencar d'aquell trossos cada día més grans, fins deixarlo reduhit á més estrets límits que quan va formarse.

Ni ab totas las desgracias escarmentaren; al contrari, sos governants continuaren impertérrits el camí de sempre, y no pensaren altra cosa que repartirse entre ells els sagrats bens de sos pobres súbdits. Y aquests, ignorants, indolents y preocupats tan sols d'extranyas qüestions, protestaren alguna qu'altra volta, sense saber lo que volían... Fins que, al ultim, prengueren resoltament el paper de víctima.

Y com hi continués menyspreuada la ciencia, y'l trevall trepitjat, el Ser Suprém girava ab fástich la cara al véureho, com també al veure la disbauxa perpetua á que, com á un nou festí de Baltasar, s'entregavan els governants y satélits de tan infelís Estat.

Y al ultim aquest s'esquerdá, son edifici amenassá ruina, en son cel apuntaren las terribles paraulas *Mane-Thecel-Phares*... Y sos enemichs á sas portas vigilavan, esperant ab paciencia l'hora del repartiment, no tan sols pera no pendrehi mal quan s'enrunés, sinó per arreplegar bens y tresors verges, ó may aprofitats.

Als governants de dit Estat, pot dírselshi quelcóm per l'estil de lo que va dir Daniel á Baltasar, rey de Babilonia, al endevinar las tres fatídicas paraulas:

«El Ser Suprém va fer que vostres antecessors dirigissin un Estat gran, poderós, magnífich,

«Que per sa grandesa va ésser respectat y temut de tots els altres, que s'extremían devant d'ell...

«Mes quan son cor s'omplí d'orgull, y s'obstinaren en la soperbia, aquell va anarse empetitint, y prompte fou exclohit del concert dels paíssos civilisats, considerat com salvatje...

«Y vosaltres sabent aquestas cosas no heu corretgit els mals, posanthi'ls remeys.

«Sinó que, al contrari, heu empitjorat, no pensant més qu'en fruhir dels bens sagrats del poble, ab vostres satélits... y no heu complert lo que vos maná'l Creador...»

Recordéu, oh governants, las tres paraulas, que si fa ó no fa volen dir:

«Tos días son contats, y está fixat el plasso.

«Has sigut pesat en la balansa, y resultas curt de pes.

«Dividits serán tos dominis entre'ls extrangers.»

Y això vos passará perque no havéu atés als elements de Vida, Ciencia y Trevall, sinó tan sols al guerrer y al religiós. El primer á la mort porta; el segón, dins sos límits, es de gran forsa; exagerat, asseca totas las fonts de la vida dels pobles.

Trinitat Monegal.

(Orla de A. Solé.)

LA FULLA QUE CAU

Una fulla que cau,
rodola que rodola
á travers del cel blau!...
Qué trista va y qué sola
una fulla que cau!

Una dona bonica,
que ab son esguart atrau,
llisca de mica en mica
al plaher sense pau.
Es la fulla que cau!

Ilusió de poeta,
soleta, ben soleta
te'n vas cap al cel blau.
Aucella misteriosa,
no tornarás, hermosa,
may mes á mon paláu.
Ets la fulla que cau!

La tarda es freda y trista;
se fa fosch lo cel blau;
abarca sols la vista
un núvol gris, suau.
Y sola, tota sola,
rodola que rodola
la esgroguehida fulla
del arbre que's despulla...
Pobre fulla que cau!

Joseph Martí y Folguera

TASCA DE LA NOVA CENTURIA

Ja ha mort un sigle y n'ha nascut un altre. D'aquí á cent anys, ¿qué haurá passat pel món?

La Humanitat está desconjuntada y en espantós desequilibri; l'individualisme utilitari ha tombat de revés los afectes naturals, los vincles de la familia y de la societat; ni las creencias religiosas, ni'ls dogmas de las filosofias antigas y modernas resolen prácticament lo gran problema de la Justicia, sobre la qual hauria de reposar l'armonia social; la vida segueix sent, com ha estat sempre, un conflicte ab si mateixa, y la Humanitat ha de petjar sa propia sanch al avensar per lo camí de la seva existencia.

Durant la finida centuria, la naturalesa morta ha sofert una embestida formidable. Esclavisada per l'home fins á un punt que fora incomprensible si no estiguessim avesats á contemplar las graduals successions del domini cientifich, es avuy un instrument poderosissim, tan apte pera fer lo bé, com pera sembrar lo mal: es una eyna perillosa ab la qual la Humanitat troba la vida y la mort, l'engrandiment y la destrucció, l'ennobliment y la baixesa, tot á la vegada.

Pera que'l progrés material no portés grans y dolorosas pertorbacions, era extrictament necessari que vingués ab perfecte paralelisme ab altres progressos d'ordre moral, colectius y particulars. Y aquests no han vingut; la conciencia de la Humanitat ha quedat fortament endarrerida. D'aquí'l desordre existent, tan fort ó més fort que may.

Las ideas, desd'ara, volarán de part á part de món en un obrir y tancar d'ulls, quan avans necessitavan un llarguissim y penós apostolat; las convulsions d'un nucle social s'extenen ab reflexes d'un nervossisme exagerat fins als altres nucles existents en las més apartadas regions; las passions dels pobles s'arman ab artefactes destructors d'una potencia incalculable, contra 'ls que s'estrellan los dogmas y 'ls códichs; los abatuts y'ls cayguts tractan d'ensorrar sota'l pes de sas iras y d'extendre'l doll dels seus dolors sobre aquells qu'ab los dolors agens fecondan lo camp de sa propia existencia.

Ay de la nova centuria si no resol lo conflicte! Ay de la Humanitat si no cerca en si mateixa'ls fonaments de la Justicia, si s'empenya en posarla cegament per fora y per sobre d'ella!

La moral á que's subjecta al *home*, no es la moral que regeix als *homes*, á las *classes*, á las *nacions*, al *género* social en pes; pera'ls primers, la lley, conforme ab la conciencia, imposa devers y una absoluta responsabilitat; pera'ls segons, la conciencia enmudeix y la lley se capgira, eregint en principis las aberracions monstruosas; pera'ls individuus, los fets delictuosos portan en sech los noms d'engany, robo, estafa, homicidi, violació, etc.; pera las massas, los mateixos fets se disfressan ab los conceptes de *tranzaccions comercials*, *llibertat de contractació*, *competencias mercantils*, *interés de classe*, *rahó d'estat*, *bé comú*, *ordre públich*, *drets de la civilisació*, *imposicions de la lluyta per la vida*. Pera la mateixa moral hi ha dos códichs: l'un es de *delictes*, l'altre es d'*honors*. L'individuu's escapa fácilment del primer, si logra barrejarse en una massa humana, hont en lloch de grillons, la Humanitat li té amanidas coronas y garlandas de flors.

Veus aquí'l dualisme ilógich y antitétich que rosega'ls puntals de las societats y que tantas voltas ha sigut causa d'ensorraments y cataclismes; veus aquí'l corch qu'amaneix las futuras revolucions, mentres la Humanitat no's preocupi d'esclafarlo per sempre.

La Humanitat podrá esborrar los preceptes de la Justicia, mes no podrá may sustreures á las inflexibles prescripcions de la Llógica; lo primer es, en ella, contingent; lo segón li es rigurosament necessari. Per aixó, si la conciencia de la Humanitat no es la fusió de las conciencias humanas, si de dalt á baix y desde baix á dalt la veritat no es sempre una y, en lloch d'ella, l'antitessis erigeix ab tot desvergonyiment son reyalme monstruós, tinguéu per ben segur que la lluyta entre'ls dos oposats elements es inevitable, inacabable, naturalíssima y carregada á seny de rahó y de rigorisme llógich.

L'*home* no escoltará gayre als que li parlin d'una Justicia trascendent mentres no vegi al moralista esmersar sas paraulas, sos esforsos y la seva influencia social en una nova y justa disciplina de la conciencia de la *Humanitat*; no voldrá atendre cap mena de filosofía, per alambicada y llampanta que sigui, mentres la vegi tranzigir ab l'actual estat de cosas y no comensi per uniformar los conceptes y'ls sentiments entre'ls individuus y las colectivitats humanas; no se subjectará pacientment á las brutalitats de la forsa, ans bé ocupará la seva paciencia en atenyer la ocasió en que la forsa's posi de la seva banda, y, vinguda la ocasió, en poch temps fará molta feyna. Tan terrible qu'es l'esfors desesperat del home, y la Humanitat quán promptament se'n oblida y retorna al seu bestial ensopiment, un cop passadas las tempestats que la sostraguejan y la capgiran!

Aquesta es la teva tasca, sigle XX. Has de trevallar sobre'l conjunt, sobre'l remat humá, pastar de nou las societats y refer lo seu códich. L'home ja'ls sab prou bé quins son los seus devers; tant se li ha dit, que ab ells té fosa la seva conciencia; en cambi, la Humanitat es analfabeta en principis morals, está llensada á sos propis instints, es respectada en sos moviments cegos y indisciplinats; y'ls seus impulsos aberrants, als que may s'ha posat mos ni regnas, tenen una sanció injusta y irritant.

Aquesta es la teva tasca y cuydaten de bon hora, perque'ls temps son vinguts en que per tot arréu la Justicia imposi'ls seus manaments, en que s'esborri'l *dualisme entre l'home y la Humanitat*, en que desapareguin com un horrible crim tota mena de lluytas socials.

Durant lo sigle qu'acaba de finar s'ha vist sovint lo llampegueig de las humanas passions, amenassant arborar las societats y fóndrelas de nou en lo gresol de la ira y de la rancunia, tornant á la Humanitat al anorreament exótich dels temps més endarrerits. La calitja s'espessirá á glopadas y ab esbufechs de tempesta, lo llamp flamejará cent voltas més y creuhará l'espay de l'una á l'altra banda, curullant d'esglay á las societats més fermament constituhidas, la destrucció passará per la Humanitat com un espantós terratrémol. Pobre d'ella, si en cent anys no ha tingut temps de desensopirse, y no ha gravat en la seva conciencia los verdaders principis de la Justicia!

G. Estrany.

ANDRÓNICA

FRAGMENTS D'UNA TRAGEDIA INEDITA

DEL ACTE PRIMER

NICÉFOR *está assegut en la cadira imperial. Lo juheu* ISAAC *acaba son parlament plè de baixas adulacions.* ANDRÓNICA *sortirá d'en mitj del poble.*

ISAAC.

. . . . , ...
Oh l'August, l'Emperant, per tots vos dona
gracias un vell! ..

ANDRÓNICA.

Ah, no per mi! Jo aixeco
las mans al cel! Que cayga sa ira tota
sobre Nicéfor!

NICÉFOR.

Es la boja encara.
Trayeula! Lluny!

ANDRÓNICA.

Tirá del nostre poble,
caurás vensut! T'han de punxar la vista!
Lo cap t'arrencarán, y d'esquellota
lo lligarán á un cá rabiós!

NICÉFOR.

Que calli!

ANDRÓNICA.

Y rebotent .. llengotejant... ta boca
escarnirá'ls udols del cá, y pels sigles
passar y repassar en nits de boyras
entre'ls llamps l'han de veure!

. . . .

DEL ACTE TERCER

SERGI.

. . . . Y donchs!! ¿Encara
hi ha qui no ho crega? Ja ho sabeu: els nostres
son d'Andrónica tots, fins dar la vida.
Ab aixó'l poble perdoná á Nicéfor
perqu'ella s'hi ha casat volent salvarlo.
Mireu: aquest matí de cop y volta
se fan las esposallas, y'ls dos ixen
del monastir muntant á la llitera
que'ls braus corcers esvalotats s'emportan;
y tothóm los segueix, brillant las armas
sobre dels caps, victorejantlos, fixos
los ulls en un portal ben clos que duya
al lloch dels enemichs; y mana Andrónica
que'l portal sía obert; y obran; y ella
penjada al coll de son espós que calla,
mes, blanch d'angoixa, recular voldría,
crida afora á tothóm, y que s emportin
en mitj del poble la imperial llitera.
Y surten los fills d'Albia rodejantla;
y la ramada de Bizanci corre
fugint sorpresa, mes refentse ajunta
cavallers ab peons, y atropellantse
embesteix nostra gent; quan «Amunt!» crida
Andrónica, que surt d'en mitj las telas
de la llitera ahont l'Emperant s'hi amaga,
brassos enlayre, altiva,'ls ulls sagnosos,
la testa escabellada, com á furia;
y's rebull nostra gent, y aixám de tigres
avansa y bot acometent ab rabia;
y van cayent los homes de Bizanci
deu en deu, cent en cent, y la llitera
rodola avant, trequetajantla'ls poltros
sobre carn que's remou, testas que's badan,
peus y mans que s'aixecan, ulls tot concas;
y'ls poltros cauhen, y de sanch esquitxan
los draps de la llitera que s'encalla.
. . . .

ANGEL GUIMERÁ.

(Dibuix de A. Sole).

MASELLS D'ÁNIMA

Roma se'n anava rostos avall com un cavall á la posta, y aquell fort Imperi que ab sas llegions havía fet trontollar al món deixant arreu els solchs de sa civilisació, estava convertit en un burdell al engrós, en escola de tots los vicis y en butxí de totas las virtuts. Las áligas de sas insignias s'havían tornat gallinas: els feixos de sos lictors eran manyochs de vímets. Els hereus dels vencedors d'Aníbal, embrutits y afemellats, no omplenavan l'ayre com sos avis ab sos crits de guerra, sinó ab la farúm de las essencias; escupían insolents dessobre de las lleys de la naturalesa, y's passavan lo día jugant á daus, ubriacantse en la taberna ó bé ajeguts voluptuosament en lo triclini, rodejat son cap per la corona de murtra.

Y las matronas, aquellas matronas qu'en temps esplendorosos, rodejadas de respecte y d'honors per sas costums severas, foren lo capdal element de la grandesa romana, també oblidavan sos devers, y desvergonyidas y concupiscents se convertían en avols-fembres, cambiant la estola púdica per la toga curta de la dona burdellera ó pel trajo de seda transparent de la cortisana assiática.

Tot, tot estava prostituhit, desde'l patrici al plebey, desde'l lliure al esclau, pretors y cónsuls, histrions y poetas, cavallers y gladiadors, homes y eunnuchs. Y las bravadas d'aquest llot qu'embolcallava á Roma comensant per lo Palau del César y no parant fins á la barraca del suburbi, feyan més mal á las ánimas que á n'els cossos la bravada dels aygua-molls de las voras del Tíber.. Y'l clot qu'en la societat romana deixá l'ausencia del sentit de la propia dignitat, l'omplená l'egoisme.

Res té d'estrany, donchs, l'anécdota que's conta d'aquell patrici que pera deixar en complerta llibertat á sa muller y al aymant d'aquesta, finit l'ápat se recolzava fent l'adormit en los coxins del menjador. Un esclau que havía observat la costúm del amo, creyent que dormía d'enbonas, un jorn aprofitá la ocasió per agafar un'ánfora de Falerno qu'en lo mateix menjador hi havía y ferse passar la set. Lo patrici que á gratsient feya com que no hi veya mentres son honor anava enorris, al adonarse que l'esclau se li bevía'l preuhat vi de Campania, obrí amatent las parpellas dihentli irat: —*Eu! puer, non omnibus dormio!*—Ep! minyó, que jo no dormo per tothom!— Aquesta anécdota sintetisa d'una manera gráfica l'estat d'aquella societat romana.

Lo mateix desenrotllo qu'entre'ls romans del período de la decadencia del Imperi tenía la perversió, ó millor dit, l'ausencia del sentit moral, té la perversió ó l'ausencia del sentit patriótich en molts y molts catalans de la nostra época. Tot quant tendeix á menyspreuhar á Catalunya, tot lo que sía per ella objecte de rebaixament y de degradació, no'ls preocupa gens ni mica: quan se'ls en parla fan l'adormit. Ara, si l'Estat tracta de rebaixar l'arancel d'importació ó d'apujar los tributs, ja es altra cosa: llavors obren els ulls, y baladrejan y esvalotan, y adhuch parlan de Patria. Mentres els deshonran, callan; quan se'ls beuhen el Falerno, protestan.

Mercés á n'aquesta insensibilitat per tot lo que dignifica, y á la metalisació dels esperits de molts valiosos elements de la nostra terra, la nostra propaganda no ha fet en las darrerías del sigle XIX lo camí que teníam dret á esperar, essent com es eminenment justa y benfactora pera Catalunya. Comensém un nou sigle: Deu fassi que sía de redempció, y que'ls catalans que fins ara han tingut ulls sense veurehi y orellas sense sentirhi, car lo brill del or els cegava y son drinch els aixordava, fruheixin lo plaher que dona la conciencia complerta de la propia dignitat y l'absolut desconeixement del egoisme. Si podém assolir aquest desitj, las justas aspiracions de Catalunya's convertirán en realitats.

JOSEPH M.ª ROCA.

LA MEVA CAMBRA

Demunt de ma taula—guarnint mos vells llibres,
cada día hi poso mon ramell de flors
perque'm parli de las cosas bellas
que cantan las plantas besadas pel sol.

—

Molt me plau la ma cambra embaumada
ab las fullas secas y ab las flors gentils;
ab las herbas mollas de la matinada
que portan com perlas gotas de rosada,
y que guardan las flayres més subtils.

—

Molt me plau la ma cambra embaumada
ab la flayra seca del sagrat llaurer
que guardant sa gelada florida,
treta com en arbre llur soca benehida,
ha passat una anyada entristida
en la finestreta d'una pobra eixida
ó en el cimall místich d'un vibrant cloquer.

XAVIER VIURA.

HERMEN ANGLADA

TATA & TOU-TOU

FRAGMENTS DE «LA SELVA.»

(Idili cíclich, inédit.)

FANTASMAGORÍA

Del fons del bosch, com d'un tapís bucólich,
he vist sortir en l'ombra misteriosa
el pastor melancólich
empenyent la remada fantasiosa.
¡Quína dolsa poesía!...
¡Quína farúm de llana y d'establía!

N'he vist sortir la noya espellifada
caminant encorbada
sota'l pes espinós de la feixina,
missatjera hinvernal. Y la padrina
portant una faldada
— per la festa dels morts — de semprevivas.
Y al demunt de son pit endormiscada,
tenyida ab such de ribas,
la carona de cel d'una nineta
vibrant d'esgarrifansas d'oreneta.

* * *

¡Quín benestar antich, fora de moda,
he sentit esbandirse en mas entranyas!
El bucólich tapís de sobte's broda
de figuras extranyas,
al comens indecisas,
sens forma ni color... després precisas.

Y he vist passar, fent estremir la terra,
el Cavaller en son corcell de guerra,
l'escut al bras, la llansa al puny, las mallas
contornejant son pit, enlluernadoras
com escatas de peix, trincant sonoras
y ab xirrichs de torneigs y de batallas.

Y he vist el vell Follet de barba blanca
— barreja monstrüosa
de patriarca y marrech — de branca en branca
lliscant roures avall; ab má febrosa
esgarrapar entre una arrel nuhosa,
y esventrar una gerra
guardiana d'un tresor que desenterra.

Veig el Gegant dels boscos llegendaris
alsarse á ma presencia,
y arrencar ab superba indiferencia
un brassat d'aquells roures centenaris
qu'ha lligat ab un pi.

Sota una alzina
he vist la Bruixa d'expressió coquina
tot flayrant ab delicia en la caldera
la untura pestilent del malefici,
dibuixantse en las tofas de fumera
las rodas dentelludas del suplici...
y el Diable tonsurat vestint cilici

. . . .

¡Espectral ma carada!
Tots han passat en funeral renglera;
y al passar m'han llensat una mirada
tan trista y persistent, tan esblaymada,
que semblava que fos ¡tal volta ho era!
l'adeu de la llegenda, — la darrera.

PESADILLA

Trotant y grunyint, y ab el morro en terra,
batentlos els ulls las llordas orellas,
passar los he vist al llarch de la selva.

¡Fins en aquet lloch de pietat suprema,
santüari august, sagrat de bellesa,
m'heu de perseguir y torbar ma pensa!

Jo'ls he coneguts — ¡y cóm no coneixe'ls! —
Si'm volgués venjar, fácilment poguera
nomenarlos tots per escarni y befa.

Peró ¡lluny de mi, tentació funesta!
No podrán sos noms — ja que tots ne tenen —
profanar jamay mas estrofas verges.

Seguint pas á pas la negra caterva,
trotava el porquer ab gorra vermella,
blandint ab delit la vara de freixa.

La vara que dus, de grat te prengera;
la feyna que fas, me migra d'enveja.
¡Salut, porqueret de gorra vermella!

. . . .

Y sorruts grunyint y ab el morro en terra,
batentlos els ulls las llordas orellas,
l'odïós remat ha crusat la selva.

Apeles Mestres.

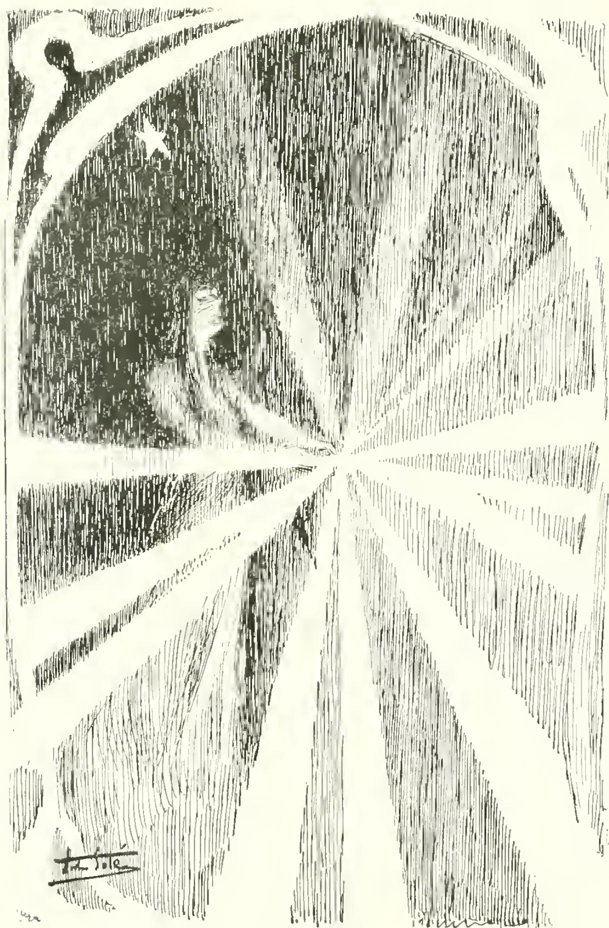
(Dibuix del autor.)

AL MONTSENY

Benehida montanya dels meus somnis: sempre que sento demunt meu el pes esferehidor de l'angoixa, t'anyoro y'l pensament se'm fuig cap á tu, y't contemplo gegantina y atractiva, ab tas superbas serraladas, ab tas boscurias tenebrosas y ab tos solius hermitatjes; y remembro ple de joya las matinadas fredolencas, quan, velada de boyra pura,'t sobtava donante'l bon jorn com te'l donan els aucells garlayres y'ls pagesos trevalladors desvetllats per l'alegre tritlleig de la campana del poblet al senyalar la oració matinal, que més d'una volta so resat al estrep de la costaruda turonada ab el garrot al puny y'l sarró á la espatlla. També't veig en la calda ensopidora del mitj día, quan al esplet del sol las cigalas son al fort de son concert y las pedrassas de tos lloms creman y convidan á son cayre, qu'ombrejan els centenaris castanyers, á fer el repós cobejat, en aquella hora que la remada jau á la regalada ombradissa dels faigs y dels abets, y s'escolta'l lleu rajolí del fontinyó, escorradís entre molsa y trébols qu'encatifan el solatje. Peró quan me sugereixes recorts més dolsos, es al remembrarte en la devallant de la capvesprada; aquella hora solemne del crepúscul, quan el sol ha tramontat las serras del ponent y retornan els pastors al redós de llurs cabanyas, ressonant els frescoys cants dels rabadans y porqueyrolas, glosats pels sons de las esquellas remoreras; allavors es quan m'enrotlla'l misteri ara esglayador, ara atractíu dels teus sots pahorosos y fondaladas feréstegas. S'arremolinan á voltas els núvols prenyats d'aygua y encerclan els encontors de las gorgas negras pobladas de bruixám, fente apareixe tétrica y corprenedora, encenentme més y més el desitj de rondarte y descubrir tots els teus secrets, tots els teus misteris y totas las tevas bellesas nocturnas.

Benehida montanya dels meus somnis, cóm anyoro'l bon temps per pujar á tas cimallas! Cóm espero que's fongui la neu que't cubreix pera fruhir tas bellesas!... Adéu!... Arreveure!

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET.

ORACIÓ Á SANTA LLUCIA

Vos que veníu pel Desembre
portant els ulls en un plat,
Santa Llucia, conserveunos
la vista y la claretat.

Son tan bells els ulls al front
quan hi brilla la mirada,
fa tan bo de veure'l món
per l'ánima enamorada
de clarors de tota mena
y el móurers de tot quant viu;
que cada hivern que veníu
gloríosament serena,
pro portant misteriosa
els ulls al demunt d'un plat
(com si en la nit tenebrosa
altre llum vos fos donat),
nosaltres esferehits
de tota mena de nits
y seguint arréu, arréu
tota estela lluminosa,
os cridém ab forta veu
y ab el pit tot agitat:
«¡Santa Llucia gloriosa!
¡La vista y la claretat!»

JOAN MARAGALL.

Diada de Sta. Llucia, 1900.

(Dibuix de Antoni Solé)

IGNOCENTS!

Diuhen que'n va deixar molts el rey Herodes, peró lo que no afegeixen es si va fer bé de deixarne tants; perque vaja, lo que se'n diu ignocencia en sa acepció més usual, no m'acaba de semblar una virtut de debó. No sé qué'm fa aixó d'una virtut que's fonamenta en la ignorancia.

En tal día com avuy, se segueix la tradició de fer bromas de mal género y de dir tota classe de inconveniencias, com si fessin altra cosa tot l'any els ignocents que componen la majoría dels que poblan la terra. Massa sabém que'l número dels ignorants es extraordinari. Tant es que's diguin serios com que siguin amichs de la brometa: els ignocents no poden fer més que'l tonto tota sa vida. Tan ignocents son aquells homes *respectables*, adoradors d'ideas que creuhen absolutas, de desvaris qu'anomenan ideals superiors, tan ignocents y tan fanátichs, com aquells que tenen el fanatisme de no creure en res y de despreciarho tot. Tots son ignocents perque son ignorants, els uns ab la serietat del burro, els altres ab la vanitat del burro presumit.

Els que no creuhen en metjes y tenen fe en els curanderos; els qu'acceptan els principis y negan las conseqüencias; els que rebutjan las teorías y s'aprofitan de sos resultats práctichs; las formigas burgesas que, sense compendre ni agradárloshi'l cant de las cigalas-artistas, pagan sas cansons pera la satisfacció d'un orgull estúpit, y las cigalas més xerrayres que cantayres que's mofan del burgés tot allargant la má pera rebre uns grans d'espiga; els que pensan ab fórmula, parlan ab motllo, caminan ab mollas y tenen per ideal de perfecció la regularitat geométrica; els que voldrian que tothóm s'ordenés segons el seu desordre, que tothóm seguís el seu camí, y aixó que'n procuran treure als que hi troban, perque'ls hi fan nosa; tots els que's preocupan de la opinió dels altres y no's cuydan d'examinar si ells arriban á tenirne; tots aqueixos, son ignocents perque son curts de gambals, y maliciosos perque son ignorants. Els que no ho siguéu, riéuvosen de las bromas esquifidas d'aqueixa quitxalla endarrerida, seguiu vostra via, deixéu que os embrutin ab sas grolleras entremaliaduras, no'ls hi matéu aqueixas ilusions, que, pobrets, no'n tenen d'altras. Las vellas regañyosas que's giran pera reptarlos sí que fan riure de debó; el que'n fa cas, se la mereix ben bé la *llufa*. Ells ab ells tindrán de posársela si no'n feu cabal: pot ser per'xó'n va deixar tants Herodes.

Oriol Martí.

27 desembre, 1900.

SALUTACIÓ

Salve, centuria sense nom que jo voldría que fossis coneguda, temps á venir, per Sigle del Amor: salve! Y si en els teus cent anys de camí cap á la Eternitat t'acompanya la Pau, una pau sense rencunias, sense injusticias y sense odis, benehit sigas, sigle que neixes!

Quín somni! Els mars, com l'aygua que corre pel solch qu'ha deixat la rella en els sembrats, separant las terras sols pera donárlashi sahó; y els homes,—més que germans, amichs,—fent de la Terra tota un únich poble: *Vilamor!*

Els homes!...

Els homes teus, fills dels homes d'avuy, portarán com á cástich de familia'ls pecats de llurs pares, vindrán maculats per l'egoísme, y,—hereus de nostras miserias,—al voler apendre á parlar, la rialla histérica ó la mentida sembrada per nosaltres desclourán els llabis seus. Y, més tart, al escullir camí per hont anar fent vía cap á la mort, voldrán triar els passeigs guarnits de baladres, l'arbre d'hermosa flor ple de metzinas.

Guárdalsne tu, sigle que neixes: ensényals á dir veritats y á riure ab alegría; guíals pels camins plens d'oliveras; pórtals á Vilamor: y no'ls hi diguis, no, que'ls pares seus foren uns tristos rencuniosos; no'ls hi contis pas tot el mal que'ns havém fet, guárdals de girar el cap enrera, y que'ls deixin soterrats en l'olvit els nostres erros. Fes que tots siguin bons, no que cerquin á serho més els uns que'ls altres. L'únich consol de la nostra generació es el de ser millors que'ls que foren dolents y ja son morts ó's moren; peró es un trist consol!

Salve, centuria nova, si has de ser sigle d'amor! Amor es bondat.

Enrich de Fuentes.

..... y no sabiam cóm ferho pera deixarnos anar.—*No pot ser; no pot ser!*—deyam.—*Es més trist el deixarnos de nou que pas el véurens de lluny per un igual...*—Peró mentres ho deyam, ens acostavam més, guanyavam lo perdut en el moment de reflexió, y l'un petó darrera l'altre, allargavam l'agonia del deixarnos.

Quánts que te'n vareig fer aquell dia, y tots, tots me'ls tornavas, y devegadas me'n feyas d'altres que te'ls tornava jo!... Si haguessin els llabis quedats marcats per tot allá hont passavan, las nostras caras haurian semblat plantas de flor de boca, unas ansiosas, altras rendidas-satisfetas, y las més masegadas per l'enclavament del serhi. Jo per moments perdia l'esma de tenirne, y de nou me'n sentia possehit, quan la teva venia flonjament, y á cops fogosa, pera buscar la meva formigosa y embadalida d'ésser reyna y senyora de tant amor; y alashoras, sentintme despertat de llabis, te resseguia ab ells las galtas, y t'arribava vora'ls ulls petonejant els parpres que clohias, estotx dessota'l quin sentía remoures la estrella bessona d'altra estrella, esplet de llum que'm guia... Y dels ulls passava al front, y de l'un costat de cara me'n baixava cap á l'altre, y tot jo hauria volgut ésser boca, pera besarte sencera.

Al igual que jo, feyas tu. De tantas cosas com voliam dirnos, varem acabar en un diálech de remors germanas... El bosch callava, y unas boyras baixas ens esborravan els termes llunyans. Talment semblavam més amunt de la terra. Si'ns haguessin dit que'ls arbres del entorn tenian fullas d'or y tronchs de plata, que trepitjavam perlas, que la boyra era incens, tot, tot hauriam cregut qu'era evidencia..... Tan fort ens abrassavam..... y tants petons ens feyam!.....

Vaig deixarte per fi. Mentres jo anava trescant per la costa, t'anavas tu enfonzant pel camí de las ginesteras... Al acabar per pérdret de vista, no sé cóm seria que, passantme las mans per la cara, vareig sentir que'm feyan olor teva, y fins á casa mateix las vaig omplir de petons. Semblava qu'alló fos el finar d'una melodia que's relenta, quin motiu atrayent es esperat que renaixi en el moment dels acorts sublims é indescriptibles.

Adriá Gual.

Desembre, 1900.

(Dibuix del autor.)

ARLETTES

LÉGENDE ROUSSILLONNAISE

Dans le Haut-Conflent, au-dessus de Conat, ce capricieux village jeté sur un mamelon au petit bonheur, dans une débandade de rues moitié escalier, moitié casse cou, si le touriste remonte à droite un sentier pierreux, il atteindra, après une heure d'horloge, une ferme joliette, toute fleurie de soleil et d'oiseaux... c'est Arlettes!

Dernièrement, une averse, fouettée de vent d'autan, y réunissait un médecin, un garde particulier, un berger et l'auteur de ces lignes. Et tandis que Rosine, la fermière, confectionnait une omelette, selon la formule du docteur, lisez, profanes: avec force ronds de saucisson et force menus morceaux de jambon, la causerie serpentait au hasard des impressions vécues.

Le docteur, en veston loutre, retranché derrière le secret professionnel, grillait des cigarettes, en exposant une théorie terrifiante sur l'intoxication par la nicotine.

Le garde de Cobazet, sanglé dans son superbe costume en velours vert d'eau, narrait ses prouesses cynégétiques... passées.

Le berger, taciturne — est-il besoin de le dire? — ouvrait de grands yeux, des oreilles plus grandes encore, et traçait sur l'ardoise, avec sa houlette, des ronds imaginaires.

— « Bravo! » fit le docteur.

L'omelette, selon la formule, faisait son entrée; une omelette toute fumante, aux flancs rebondis et dorés, emplissant la pièce d'un parfum à rendre jaloux Lucullus.

— « Allons, Cintet..., insinua la fermière, ta gourde doit être veuve, que tu restes là, muet comme une truite. Si tu contais à ces messieurs l'histoire d'Arlettes? »

— « Ouf! ça y est! Allez-y donc, Cintet, » clamèrent trois voix.

On se mit à table. Et Cintet, un beau vieillard à la chevelure blanche, après avoir gourmandé son maigre « Bismarck » qui rôdait entre nos jambes, nous fit le recit suivant :

« Arlettes, autrefois, c'était un village, bâti ici sur le flanc de cette montagne, à notre droite; et comme vous pouvez le remarquer, il y a encore, çà et là, dans la brousse, de vieux pans de mur, et plus haut quelques petits « cortals ».

— Je flairais quelque chose comme ça, interrompit le docteur, qui se piquait d'archéologie.

Cintet continua : « Charigail, un habitant

d'Arlettes, qui passait pour sorcier, rapport à un tas de bricoles qu'il avait sur sa cheminée : flacons verts, têtes de morts, lézards empaillés, Charigail partait tous les jeudis soir pour se rendre au « sabbat des sorcières », là-haut, près du Bac-Harissal. Les femmes assuraient l'avoir vu, métamorphosé en chat gris, le dos barré de noir, courir en bonds endiablés, à la brune, vers les « Gorchs de Nohèdes » ; et le matin, avant le chant du coq, ce même chat gris, avec des yeux luisants comme des chandelles, rentrait dans le village, passant à fond de train par le petit trou rond de la porte de Charigail... Ce chat, c'était Charigail !

— « Brr ! ça donne la frousse, » dit le garde en riant.

— « Un de mes ancêtres, l'Anton Galliner, qui était dévôt — c'était un homme de la « loi ancienne », à preuve qu'il était paborde de Saint-Antoine — lui disait souvent comme ça : « Charigail ! Charigail ! laisse le sabbat de côté. » Tu finiras mal. A force d'aller faire bouillir le » chaudron avec les fées blanches et les sorciers » noirs, tu te brouilleras avec le bon Dieu... Ça » te portera malheur ! » Charigail n'écoutait rien. Une nuit de Noël, pendant que tout Arlettes était descendu à Conat — dame ! on n'est pas des bêtes quoiqu'on soit des paysans, et on avait alors plus de religion qu'au jour d'aujourd'hui — Charigail (Dieu le pardonne !) sortit tout seul de sa maison, une poule noire sous le bras, et, au croisement de quatre chemins, il dessina des signes cabalistiques avec un bâton de houx, puis il planta son couteau catalan dans l'estomac de la poule noire... Aussitôt une fumée verdâtre en sortit ; la lune se cacha derriére un nuage, et quelques instants après tout Arlettes était enveloppé d'un brouillard très épais. En revenant de la messe de minuit, les gens du village entrevirent sur la place une ribambelle de diablotins avec des cornes qui dansaient à cheval sur des chats ébouriffés, autour d'un chaudron énorme, sous lequel Charigail attisait un feu de forge...

Le lendemain, pris par les fièvres, tous les habitants d'Arlettes gardèrent le lit. Il n'y avait pas à en douter, Charigail les avait « ensorcelés ».

Le berger poursuivit : « D'abord, les enfants moururent comme des mouches... On les enterra tous... Puis les vieux firent le plongeon... Le curé de Conat essaya, à coups de goupillon, de chasser les esprits... Bernique! le sort était jeté... Alors, desespérés, ceux qui restaient se levèrent et, à demi-nus, comme des fantômes, se mirent à galoper, qui du côté de Lugols, qui vers Conat, qui vers Urbanya. Charigail, lui-même, après avoir jete au feu ses flacons verts et un gros livre jaune, s'enfuit, escorté d'un matou gris... Au moment où il sortait du village, en prononçant ces mots : « Baracot, clic-cloc », une fée lui apparut, qui lui mit la main sur l'épaule... Aussitôt Charigail et son chat furent pétrifiés... Tenez ! les voilà là-bas... Ce grand rocher, c'est bien Charigail et son chat... vous voyez ! »

— Rien de plus vrai, prononça le docteur, c'est comme, le soir, la vieille chargée de bois mort qu'on voit dans la lune.

Le berger haussa les épaules en riant :

« Ce n'est pas tout, poursuivit-il ; à Urbanya on savait que la peste décimait Arlettes et, pour se prémunir contre le mal terrible, on avait décidé sous le grand arbre de la place de ne laisser approcher du village aucun des contaminés. En sorte que les meilleurs tireurs d'Urbanya se postèrent dans la grange de « San-Jaume » avec ordre de tirer sur le premier qui se présenterait. Dévorés par la fièvre et épuisés par leur folle course à travers les genêts, huit ensorcelés parurent un beau matin, au tournant du sentier. Toutes noires sur la blancheur immense de la neige, souffreteuses, ratatinées, leurs pauvres silhouettes maigres grelottaient sous la brise cruelle. Et pim ! pan !... ils tombèrent à terre, en battant l'air de leurs bras. Un vol de corbeaux s'abattit sur ces cadavres et, le soir même, les habitants d'Urbanya regardaient, en frissonnant de peur, leurs blancs ossements qui luisaient sous les rayons de la lune.

Le lendemain on les enterra à San-Jaume; et, il n'y a pas bien longtemps, la pioche d'un cultivateur trouvait dans un champ, en contre-bas d'une ferme, huit squelettes, chacun dans un cercueil en ardoises.

Arlettes devint un lieu maudit. C'était le rendez-vous des chacals, des serpents et des loups. L'herbe n'y poussait plus. Peu à peu les maisons s'effritèrent sous l'entassement des neiges... La nuit, les pâtres de Miralles et d'Estardé entendaient des rumeurs étranges et voyaient danser des feux rouges et des farfadets.

Longtemps après, des gens intrépides de Conat résolurent d'y organiser des battues en tous sens. On tua beaucoup de sangliers et de loups. Le premier pas était fait. Bientôt les champs se remplirent de travailleurs...

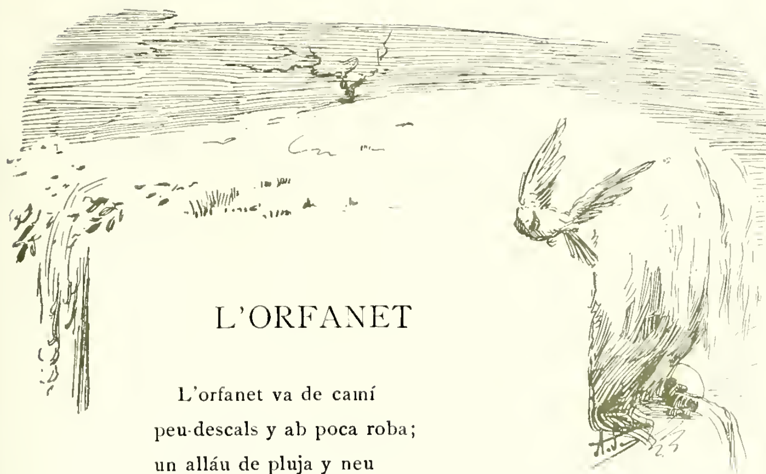
— Et, grâce à Dieu, ajouta Rosine, la ferme d'Arlettes aujourd'hui a bonne mine, et vous n'auriez jamais soupçonné qu'elle a été bâtie sur l'emplacement de la maison de Charigail, le sorcier maudit...

— Oui, superbe, ta ferme, brave Rosine, fit le docteur, et quand je passerai par là une autre fois, par un temps de pluie, tu nous serviras une autre omelette — selon la formule, hein ? — et on boira au chat gris de Charigail... pétrifié. »

Le soleil avait reparu, et le Val d'Arlettes, sous un vent frais, secouait sa verte robe de blés, étincelante encore des dernières gouttelettes de l'averse.

On échangea d'amicales poignées de mains. Le docteur remit en bandoulière sa trousse de campagne; le garde siffla son « *Talc* », un superbe pointer, et l'on se quitta avec le souvenir d'une histoire authentique de sorcier et d'une... délicieuse omelette, selon la formule.

Jules Cornovol

L'ORFANET

L'orfanet va de camí
peu-descals y ab poca roba;
un alláu de pluja y neu
á una balma se l'emporta.
Pobre orfanet,
plora de fret...
plora de fret y tot tremola!

—

A la balma aixoplugat
mira al ras y s'esborrona;
no s'hi ovira ni un ramet,
ni un coscoll ni una gatosa.
Pobre orfanet,
plora de fret..
plora de fret mirant á fora!

—

A sos peus cáu un aucell
decandit y sense forsas;
el recull tremolejant
y ab l'alé tot el retorna.
Pobre orfanet,
plora de fret...
plora de fret y ve la fosca!

—

Ab l'aucell aprop del cor,
s'ha adormit sobre la roca;
quan l'aucell piula, al matí,
ell no's mou ni poch ni gota...
Pobre orfanet!
Ha mort de fret,
ha mort de fret y l'aucell vola...

A. Bori y Fontestá

(Orla de Antoni Solé).

PETITAS CONVENCIONS

El sigle qu'ha finat va neixe á la llum dels flamants principis d'una revolució social ben fonda que semblava destinada á deslliurar la humanitat. *Llibertat, Igualtat, Fraternitat,* foren las paraulas mágicas ab que s'havían de dignificar l'home y la societat.

Deixém de banda si aquestas paraulas, hermosas y grans com expressió que son d'un ideal de veritat y de justicia, han conseguit arrelarse en la conciencia dels pobles ú organismes polítich-socials. Lo que sí resulta evident es que aquella veritat absoluta que'ls engendrá no ha conseguit en tot un sigle obrirse llarch camí; y'ls homes, átoms socials, continúan vivint una vida rutinaria, irreflexiva y fatalment hipócrita. S'ha volgut fer á la humanitat políticament lliure, sense deslliurar avans al individuu; y al home ple de preocupacions, de fanatismes, de convencions y d'escrúpuls, se l'ha cregut capás d'esdevenir membre perfecte d'una societat igualitaria, fraternal y lliure. Aquest es el gran error. ¿Cóm es possible que l'home arribi á tenir conciencia de la seva llibertat política, si encara avuy no ha arribat á tenirne de la seva llibertat individual? ¿Cóm es possible que l'home qu'en la vida diaria no's mou de la rutina y de la convenció, dongui al organisme social la contribució d'un esperit elevat é independent? ¿Cóm es possible que l'home que privadament viu esclau de la mentida, y conserva totas las rónegas tradicions, y adora'ls mateixos falsos ídols, sigui socialment element de llibertat, de progrés y d'armonía? ¿Cóm es possible que l'home qu'en sos actes més íntims y més petits no demostra la conciencia y la convicció de la seva personalitat sobirana, tingui forsas y energías pera ferlas valdre en la vida pública?

Fixemnos, per exemple, en l'acte de la vida privada més trascendental, en l'acte font de vida: el matrimoni. Tal com s'ha entés durant el sigle XIX el matrimoni, es la més absurda de las convencions. El matrimoni, que tindría d'ésser el pacte més lliure, més fraternal y més igualitari, es un contracte d'imposició, d'interés y d'esclavatje.

L'home arriba als 25 anys y la dona als 20, y no saben res de la vida. La educació, á casa y á fora de casa, es una educació d'hipocresía. Tal volta s'educan las facultats intelectuals, mes ningú's cuyda d'encaminar las instintivas; no se'ls hi diu que al món hi son pera ser pares, y fins se'ls hi amaga lo que vol dir el ser pare, com si fos un crim. Ho tenen d'endevinar, y un cop endevinat, la imaginació no encarrilada fa del

matrimoni una novela. Y's casan sense saber lo que fan. Las donas, á més d'inconscients, arriban al matrimoni moralment pervertidas. La moral imposa á la filla honrada la hipocresía. Una noya no pot dir: «Jo'm vull casar», y no pot dir á Fulano: «Jo t'estimo». Té de dir ab els ulls baixos: «No tinch pressa», y esperar resignada *que'n surti un*. ¿Qué té d'estrany, donchs, que l'instint desenrotlli en la dona la coquetería, l'artifici y la ficció pera trobar el fí de vida que no se li permet buscar pel camí de la veritat?

El matrimoni aixís ¿es un acte de llibertat? No. Per part dels dos hi ha inconsciencia y falta de discerniment; hi ha imposició, autoritat y consells; hi ha cálcul, passió y vanitat. Per part d'ell hi ha incertesa y desconeixement de la dona, á qui no pot endevinar; per part d'ella hi ha ficció, y sovint mala fe. De manera que'l matrimoni, que com á llas indisoluble sols podría llegitimarse apoyantse en la veritat més pura,'s fonamenta en la ficció y l'engany. El consentiment, lluny d'ésser lliure, va acompanyat de circunstancias accidentals y desconegudas que'l violentan. En tota integritat moral, el consentiment es nul, y la obligació que'n neix, també.

En lloch d'educar als fills pera que's presentin en tota sa nuesa é integritat física y moral á fí de que'l consentiment sigui ben lliure y las obligacions y devers més fácils de cumplir, se'ls educa, sobre tot á las donas, pera que sápigan fingir y amagar tots els defectes morals y materials. Y'l resultat no pot ésser més llastimós. Tot seguit de casats, home y dona's troban enterament estranys y desconeguts. Els sants s'han convertit en dimonis, els vicis y defectes ignorats adquireixen proporcions extraordinarias per ésser imprevistos, y la familia, primer grahó de la vida social, nascuda per un pacte indisoluble que presideixen la mentida y la ficció,'s perpetúa mentint y fingint, perque'ls que no han tingut voluntat y energía pera confessar la veritat avans que hi eran á temps, menos las poden tenir pera dirla després qu'están lligats.

Y d'aixó'n resulta que l'amor y la fraternitat se converteixen en comú despreci, y l'home, valgut de la seva superioritat, tracta d'exercir de tirá, y la dona, més dúctil en l'art del engany y de la ficció, tracta de subjectarlo per l'astucia.

Aixís l'home modern, civilisat y lliure, que al contraure'l primer compromís social ha obrat ab mala fe y ab hipocresía,'s troba lligat per sempre més, esclau d'un contracte inmoral perque es viciós d'origen, y esclau de tots el perjudicis y totas las convencions que pera mantenirlo's veu obligat á acceptar y sostenir.

Y lo que dihém del matrimoni pot aplicarse á tots els demés actes de la vida. Un llibre ben curiós podría escriures detallantlas totas aquestas petitas convencions y mentidas en que viu la societat moderna. Desde'l bergansí que posan á la boca de la criatura al batejarla, pera que, enganyada aixís, no plori, fins al capellá que de casualitat se troba en la casa del agonitzant y porta de passada'ls Santíssims Sagraments (medi pueril d'aconhortar á un home á qui ni al morir pot dírseli la veritat), tot en la vida son actes de cobardía y fingiment. S'ha inventat l'infern pera fernos creure á la forsa; s'ha inventat *la moda* pera fernos vestir segons patró; s'ha escrit una moral d'encárrech pera fernos baixar els ulls y tornarnos vermells; s'han codificat las lleys pera que la tiranía tingui cent caps; s'ha inventat la moneda pera que tots ens venguém per un mateix preu; els exércits perque'ns matém ab las mateixas armas; la *galantería* en l'home per amagar l'instint de dominació, y la *coquetería* en la dona per encubrir la seva inferioritat. Se va á missa pera vantarse de creyents, y á confessar com á senyal d'humilitat; al teatre pera lluhir, á passeig per curiositat, als centres científichs y d'art per pedantería, á las recepcions per vanitat, als casaments ab gelos, als enterros ab fástich, y á tot arreu pera murmurar, dir mal del proxim y fer el sabi.

Y tot aixó ¿per qué? Per lo qu'hem dit avans: perque encara avuy, á pesar de tots els crits, de totas las fórmulas y de totas las filosofías, estém com avans, y la verdadera, l'única revolució no s'ha pas fet: la revolució que reveli al home la conciencia de la propia personalitat; la revolució que, infiltrant en cada esperit la necessitat de presentarse nu y franch als ulls de la humanitat que no té per qué avergonyirsen, acabi d'una vegada ab aquesta indigna comedia que fa tants sigles ve representant. Y'l día en que aixó arribi, el día en que l'home, fort ó miserable,'s presenti tal com es, sense vacilacions ni hipocresías, aquell día comensará á ser lliure y á fraternisar entre sos iguals. Y'l regnat de la Veritat y la Justicia comensará pels homes.

Emili Tintorer.

PAS AL SIGLE XX

Als redactors de «Joventut»

Gracias á la independencia de carácter de vostra revista, avuy poden anomenarse catalanistas tots aquells que creyan que'l serho suposava ésser també *retrógrado*, ó fanátich.

Las campanyas sostingudas per vosaltres á favor de la llibertat dels pobles y dels homes, permeten assegurar que la doctrina catalanista no era de destrucció, ans bé de reconstrucció, y posant de manifest que las més contrarias tendencias podían sostenirse sense malmetre la idea fonamental, han obert els ulls á molts que no'ls podían descloure ó que s'empenyavan en tapársels.

Perque Joventut, adherida á la *Unió Catalanista*, ha lograt realisar una tasca que avuy per avuy no hagueran pogut dur á cap las Assambleas oficials, ahont principalment se sol tractar de la creencia, deixant el desenrotllo de sos principis al carácter especial de cada una de las entitats adheridas.

Prou ha fet la *Unió*, trevallant pera que no la convertissin en viver de polítichs famolenchs y saltant els obstacles que á son pas aixecan els seus mal intencionats enemichs. Las bases de Manresa respongueren á las necessitats de l'época. Quan els temps ho exigeixin, ja sabrán atemperarse á las circunstancias els patricis, no deixantse enganyar per certas convencions... del sigle passat.

Segons el terrer, segons la estació, diferents han d'ésser els medis de conreu; peró sempre s'ha de perseguir el fí de que l'arbre creixi vigorós y productíu, espurgant las brancas superfluas y destruhint el pugó que'l corseca, perque ab més forsa arrenqui la brotada.

Vosaltres, els de Joventut, catalanistas sincers y homes d'esperit lliure, esteu obligats á predicarlas sempre las ideas d'avens que la vostra revista propaga, á fí de que en día no llunyá pugan abrassar la bandera del Catalanisme tots els homes de recta conciencia que no volen imposicions ni de polítichs ni de sectaris de cap mena. Axís podrá'l Catalanisme destruhir els cárrechs dels seus enemichs, y aixoplugar á sa ombra á tots els amants de la veritable llibertat y contraris de tot fanatisme.

Si axó's realisa, y es el sigle XX el que ha de fer desapareixe'ls miserables convencionalismes qu'han prevalescut encara á fins del sigle dinóu, donemlo ab tota l'ánima'l crit sagrat de: «Pas al sigle XX!»

Joseph Arnau.

AL SEGLE XX

Jo't saludo efusivament si portas dintre las tevas entranyas la fórmula práctica de la societat futura; si donas á llum l'*Héroe* qu'acabi ab castas y privilegis contraris á natura; si sabs condensar l'esfors cerebral y étich dels filosops, homes de ciencia, escriptors y artistas del segle qu'acaba d'expirar, y logras que l'esperit de pietat y la bellesa que's desprén de las sevas obras cristallisi y encarni en las multituts; si logras que predomini'l progrés moral sobre'l material; si consegueixes que certs grans criminals, anomenats *estadistas*, invoquin las *rahons d'estat* pera portar á la matansa als pobles, explotant el sentiment de Nació d'una manera inhumana per satisfer desenfrenats apetits de poder y de riquesa; si *treus* á las poderosas casas Amstrong y Krupp el sangnant privilegi de donar la fórmula suprema del Dret Internacional vigent; si matas als *pastors* venals que conduheixen malament lo remat humá sembrant dintre'l camp de la ignorancia ideas contrarias á las corrents generosas de fraternitat universal que senten, encara que rudimentariament, tots els pobles; jo't saludo, per fí, si logras implantar la fórmula que més s'aproximi al ideal de progrés de qu'está prenyada la Humanitat, que donará'l triomf dels sabis, dels forts, dels vitals, dels bons y dels que senten l'art de viure y dedican totas las energías á ennoblir y enlayrar la vida basantla en l'amor, la solidaritat y la justicia.

Carles Costa.

Sebastiá Junyent.
Dibuix al carbó.

A SANT-FERRIOL

(ROSSELLONÈS)

Lo día de Sant-Ferriol se nota, á Céret, molta animació; de per tot, colles de gent se'n van cap al Pont, y pujan á la *devota* (hermita) del Sant; aquí s'hi veuhen rossellonesos vinguts dels quatre cantons de la plana, ampurdanesos vestits de vellut, y fins alguns pagesos de montanya, re-bels amb llur barretina vermella y les acostumades espardenyes.

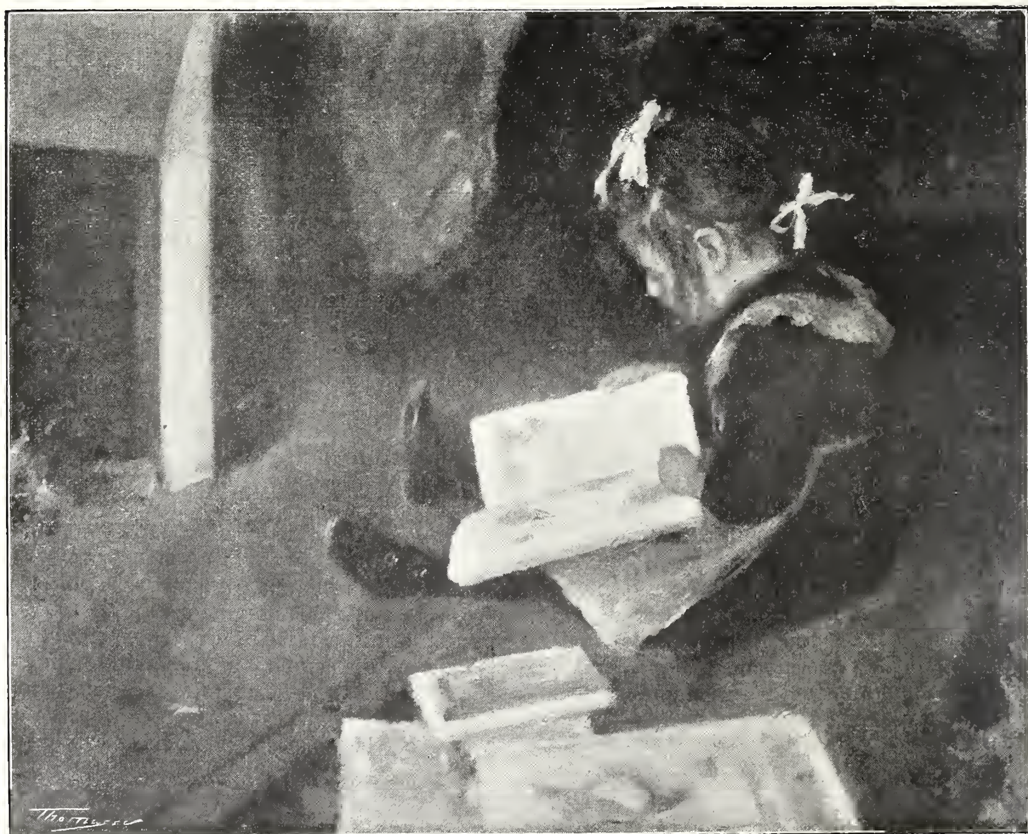
La camí anguileja per avellanères y vinyers, y trenca unos correchs casi aixuts; baixats del puig de Sant-Ferriol; de quant en quant, olivères ombrejen la garriga tota ensoleyada; y'l Canigó, coronat de primoroses bromes, sembla que s'espihi, dede'l cel, la numerosa llocada que's mou á sos pens.

La capella es plena de gent, aixís com les estancies del mas, qu'es á tocar; per la plasseta, ni s'hi pot caminar, per entre-mitg de les taules hont s'han parat rosquilles y avellanes, medalles y rosaris; contra de les parets, es una barrejadissa de burros, de matxos, de carriots; n'hom diría un campament oriental, mentres que la campana no para d'esbargir, por tot arréu, sos tochs d'alegría.

Després d'ohir la missa, cad'ún s'adoba per anar á menjar, assentats pels marges ó sota d'un circre; se buyda lo sarró, s'aixuga los barrals y carbassetes de vi, n'hom s'agermana amb los rotllos vehins, sembla que's torni à l'antiga vida, campestre y patriarcal.

Envers onze hores, la gent comensa á se'n baixar. Lo sol, enlluhernador, escampilla pe'l cel sos raigs endaurats; per las picas de Canigó, encare hi berbillejen congestes platejades; pels serrats, les rabasses son plegadisses de richs penjals de rhims; lo riu Tech raja apolidet, per entre'l sórral de ses ribes; n'hom se cor-pren d'aqueix paysatje encantador. Y quan s'arriba á Céret, encare s'hi ou un repicat passe-vila, com á primer tast de la corrida y de les balles del havent-dinat!

J. DELPONT.

J. BRULL. — Mirant sants.

ELS EXCOMUNICATS

Els carrers de la vila montanyenca anavan de gom á gom. Una munió de gent frenética y esvalotada s'esmunyía fressosa cap á la plassa major, espandint pels ayres una cridoria aixordadora. Finestras y balconadas eran plenas també, y en algunas d'ellas el ventijol del dematí hi feya voleyar banderas y gallarets, inflant la vermellor desmayada dels domassos. Crits de victoria y espetech febrós d'aplaudiments, ressonavan de tant en tant. Tothóm anava vestit de las festas, y en els rostres dels que omplían els carrers y dels que s'abocavan als balcons hi guspirejava una joya intensíssima y una emoció profonda que'ls emporprava y'ls esgroguehía quasi al mateix temps. Tots se sentían corpresos per l'agre-dols sublím que precedeix á las grans victorias. Ab tot y ser día feyner, las botigas, el magatzems y las fábricas eran tancadas. Y un ambient primaveral de día de Corpus feya vibrar de goig á la vila sencera en aquell rialler matí de janer, com si fos la primera caricia del sigle tot just nat.

El *meeting*, celebrat á punta de día en las fondaladas frondosas de Font-Riallera, havía sigut un acte imponent, d'una trascendencia impossible d'amidar. Las alocucions entussiásticas dels oradors havían fanatisat al auditori. Y l'espectacle de tota aquella gent aplegada dessota del inmens brancám despullat per l'hivern y al entorn d'aquellas socas centenarias, columnas naturals d'una catedral en construcció, covadora en el pervindre d'una adoració nova, havía estat espléndit y corprenedor. Las veus dels que sermonejavan al poble y'ls aplaudiments ab que eran acullidas, feyan esbategar ab forsa l'encís cristallí qu'embolcallava'l dematí somniós, esvahintse cap als núvols blanquíssims que'l sol ixent coloría. Els aucells de tota la encontrada s'havían aplegat demunt del brancám, y ab una cantadissa esbojarrada prenían part ben grossa en l'alegría del poble. Y'l doll d'aygua gelada de Font-Riallera, sanglotant més fort que may, semblava donar la nota capdal á n'aquella sinfonía inesperada.

La munió tornava ja del *meeting* y s'agombolava en onadas inmensas cap á la plassa major, al fons de la que s'alsava l'edifici sever y rónech de la casa de la Vila, quals portas, balcons y finestras eran tancats. Desde'ls miradors de las casas la plassa anava prenent l'aspecte d'un mar

Ll. Perich. — Cap d'estudi

esvalotat. Las bocas dels carrers vessavan gent y més gent. El rum-rum de las conversas, espandintse per tot arréu, recordava la maror de las borrascas. Las blusas dels trevalladors blavejavan intensament com si reflectissin las puras blavors d'aquell cel assoleyat, á través del ayre ple de perfums boscans y de refilets d'aucell.

Se sabía que darrera de la ferrenya carota del edifici consistorial, hi havía sessió pera decidir de la sort del poble; y que á la sessió hi assistía'l Bisbe de Malabó, arribat el día avans pera solucionar ab un remey evangélich aquella situació desesperadora. La maror de la gentada anava en aument, el rum-rum s'havía convertit en cridoria, els aplaudiments en crits de revolta; la espectació era gran; y alguna pedra, brunzint per l'ayre, havía anat á esclafar algún tros de cals resseca del devanter de casa de la Vila, esbossinant algún vidre dels balcons. Y l'alenada primaveral del dematí, ple de sol, acaronava á la munió irada y revoltosa.

De sobte s'obriren els balcons del mitj, y la

figura esbelta del Bisbe, vestit de negre ab vius morats, s'acostá á la barana. El voltava tot l'Ajuntament. Y alsant ab ayre beatífich la má blanquíssima, ahont lluhía l'amatista llegendaria, dirigí la paraula al poble. Las onadas humanas batzegaren de cap á cap com al impuls d'una esgarrifansa eléctrica, y fos que no sentían bé las paraulas del Prelat, fos que aquestas no'ls agradessin prou, fos lo que fos, lo cert es que á mida qu'ell parlava, la cridoria del poble aixordava de tal manera y la ira enrogía ab tanta forsa'ls rostres, que tot de cop la presencia intangible de la por y de l'amenassa dominaren arréu. La irritació s'extenía no sols per demunt de tota la massa, sinó qu'esgroguehía las faccions del orador y de son séquit, guspirejant ab violencia en la mirada d'aucellot de presa que aquell escampava per demunt de la rebelió á tall d'esfors suprém per ofegarla, coronant son parlament ab un cop d'efecte final quina influencia pensava ell qu'havía d'ésser decissiva. El Bisbe, alsant els brassos enlayre, abocantse tant com pogué per defora de la barana, fulminá, ab un gesto de faritzéu arrogant, y ab tota la forsa de sos pulmons, las paraulas llatinas de la Excomunió, xurriacant ab sa rimbombancia arcaica'ls rostres insolents de la munió desesperada que cridava y gesticulava á sos peus.

El soroll sech d'un tiro ressoná tot seguit; un fumerol blanquinós s'esvahí per demunt dels centenars de caps, y'l Prelat caygué ferit demunt de la barana, ab els brassos enfora, recordant l'encarcarament del Guignol estabornit demunt del empit del teatre de Putxinel-lis, un cop acabada la funció. Tots els que'l voltavan s'hi acostaren adelerats y l'alsaren á pes de brassos, feixuch, inanimat, ab una ferida mortal al cap.

Las onadas humanas, quietosas una estona, batzegaren altre cop com al impuls d'una esgarrifansa eléctrica, y buydaren la plassa ab certa recansa, refluhint cap als carrers, sentint de cap á cap la responsabilitat complerta d'aquella etzegallada. Y'ls rostres que l'oreig frescal d'aquell matí assoleyat acaronava, restavan impassibles devant del misteri d'aquella mort inesperada, no traspuhant ni'l salvatje regust de la venjansa, ni la queixa tan natural y tan humana devant d'un fratricidi. Semblava que'l llamp de guardarropía d'aquella ex-comunió'ls havía glassat d'indiferencia.

SALVADOR VILAREGUT.

LA PLUJA D'OR

Demunt del camp el Sol que's mor
hi escampa suaument tota una pluja d'or.

Y la montanya al lluny, misteriosa,
s'adorm tota blavosa.

El camp de llarch á llarch se va adormint.
Els delicats trongers de fulla estreta,
daurats pel sol ponent, van enmudint.
. . . .
Quína hora fa més santa y més quieta!
. . . .
. . . .
Quín bo que hi fa á n'el camp!
Ab la claror
que's va apagant, tranquilament daurada,
qué bé que hi lliga la esquisida olor
de la fruyta vermella y madurada!
. . . .
El camp per pochs moments se va alegrant.
Els aucells van tornant,
furients, mateix que fossin balas,
ab tot de polsím d'or sobre las alas;
y van de l'un á l'altre taronger,
parantse en cada fulla que'ls hi ve,
obrint els petits ulls, cercant l'amorós niu,
curull d'ilusïons y de petons d'istíu!
Y trenca la quietut fresca y sagrada
el cant de bona nit que dona l'aucellada!
. . . .
. . . .
Els benehits trongers van esborrantse
entre'l to d'or que va apagantse ..
. . . .
Guaytém entre las fullas al cel blau:
cada cop es més blau:
poch á poch se cubreix intensament de pau!
. . . .
. . . .
Las remors, ab la nit, van fonentse!
Els estels blanchs, van encenentse!

RAFEL NOGUERAS Y OLLER.

UN SIGLE DE MÚSICA

Fet el balans musical del sigle XIX, ¿qué'n resulta en definitiva de la producció de l'última centuria?

Indubtablement, el triomf indiscutible de la música alemanya en tot el món civilisat, y la consagració universal d'un portentós geni, el més combatut (ho son tots els grans revolucionaris), peró també'l més enlayrat, fins arribar á un nivell no assolit per cap altre músich.

La seva música, calificada de *música del pervindre* al apareixe á mitjats del sigle XIX, ha passat, en las darrerías del mateix, á ser *música del present*, y no creyém que tota la producció musical del sigle XX tingui la empenta que fora menester pera conseguir arreconarla ab el desdenyós calificatíu de *música del passat*.

Entre tots els grans músichs del sigle XIX, un nom sobressurt ab carácters inesborrables:

RICART WAGNER.

Y entre totas las maravellosas creacions d'aquest geni, un monument avuy apenas conegut ha de produhir la més gran admiració en las generacions futuras:

PARSIFAL.

En aqueix autor y en aqueixa obra veyém sintetisat l'esfors musical de tot un sigle.

¿Quánts sigles haurán de passar pera que aparegui un altre Wagner?

JOAQUÍM PENA.

RECORT.--LA CASETA BLANCA

(A EN BALDOMERO GALOFRE.)

La va anomenar aixís un poeta paisá meu, de qui no puch enrecordarme sense pensar ab en Frederich Mistral, y la Caseta Blanca li ha quedat y tots quants al istiu hi han gaudit de l'ombra baix el seu sostre y al hivern de foch vora la llar, la coneixen per aquest nom.

Aixís com á n'els homens no se'ls hi coneix la ánima fins que se'ls hi ha arribat ben á la vora, aixís la Caseta Blanca no's veu fins que s'hi es al peu, donchs per una banda la colgan grossos macissos d'arbres, y per las altras, la fréstega montanya que com llopa febrosenca sembla guardarla arrupida en els seus pits...

Anys avans, ocupava aquell lloch una vella construcció, del temps dels alarbs sens dubte: de plassament petit, donchs tot el lloch se'l menjavan las amuralladas parets qu'en zig-zag y formant corredors y covas y amagatalls, recorrían l'interior. Sobre sas verdosas teulas, hi aguantava la vella masía'l pes dels sigles, y com habituada al medi ambient, havía acabat per adquirir carinyosa'l color de la terra, que com una abrassada pujava del sol y la embolcallava tota... Ara tot es cambiat...

El matrimoni va passar per allá y va aturarse. Allí s'hi respirava la vida: una bauma de pau pujava de la terra fins als sentits; una quietut solemne de temple semblava engrandir encara més el paisatje. Per allí no s'hi podía pasar de llarch: la deesa de mantells verts y de perfums de mil plantas demanava una oració d'estada...

Per tota la encontrada de la Vall-d'-Aro, tot seguit va corre'l *rum rum*: Gent forastera que s'havía mirat la masía vella; que havía demanat per l'amo!... que després tornaren y agafaren terra del sol y que l'havían llensada als quatre vents!... La gent senzilla dels camps sempre miran als vehins nous ab desconfiansa, y sa arribada hi produheix com una mena de pertorbació momentania: aixís com la que causa un gra de blat tirat en un formiguer, lo que no obsta pera que després las mateixas formigas l'empenyin més endintre, si no es corcat...

A seguida, y per un quant temps, el paisatje va perdre'l seu característich repós. Els grinyols de rengleras de carros, que amunt y avall traginavan obra, aixordavan l'ambient: un núvol de paletas entre mitj d'onadas de sol, y dels ruixats del hivern després, aterrava per un cantó y per l'altre aixecava: y'ls crits, els cops, las pedras que queyan, l'aspre ritme d'americanas desgarbadas ab que endolsían llur trevall els jornalers, tots aquells sorolls sechs que acompanyan á la construcció d'una casa, retrunyían y rebotavan per las timbas de la montanya, que'ls tornava com queixantse... Més tart, tot va quedar altra volta en pau; l'hivern havía passat; y al arribar la primavera, y trobarse ab aquella taca blanca que somreya arrupida entre la verda fullaraca, la montanya, que prou n'esperava quelcóm de aquell terratrémol, esclatá aixís mateix en una riallada de verdors y d'aromas, y un petoneig de poncellas, que no semblava sinó una criatura á la que se li encerta'l desitj que no gosava á plantejar.

Llavoras ja va comensar á corre un nom: en Galofre!... A las llars dels voltants els pagesos ne parlavan al tornar del trevall. Y qui més, qui menos, tothóm duya la seva nova. En resúm, resolgueren ¡qu'era un dels grossos de Barcelona!... Un dels grossos, en el sentit que aquella bona gent entén la grossor... Després ja arribaren á arrodonir el concepte. El quefe de la es-

tació que á tres quarts llarchs descansa sobre'l pla, com home ja més al corrent, com en contacte qu'está ab el nirvi social, ho deuría escampar... ¡¡Era un artista!!... Val á dir la veritat que allavoras no hi entengueren res, peró dintre de sa senzillesa no viciada per l'atmósfera malsana de las ciutats, s'admiraren y's feren cárrech de que alló era una cosa més grossa encara que la que havían pensat... Després, quan hi hagué malalts á las masías y la muller d'en Galofre atravessá las sevas portas, aquella gent jo estich que ja deurían ferse més cárrech de quína cosa es l'art, y sense ficarse en disquisicions de argüidor, esbrinaren, dintre las nebulosas dels seus cervells, que art es amor, lo que no es poch esbrinar.

Més tart la Caseta, que ja s'havía fet gran, anava estirant enlayre, per sas parets, l'entortolligament de las enredaderas, com una verge vergonyosa que, sorpresa, á corre-cuyta vol cubrirse ab son mantell. A la fatxada d'Orient, la arcada del pont anava á morir al abím clavant son peu en terra y fent tal volta que quan hi passa la tartana, sembli'l nervut bras de una pagesa que abrassa un canti apoyat á la cadera. Sas finestretas somriuhen ensenyant sas dentaduras de testos, y allá de dalt de la teulada una columneta de fum blau puja tremolosa entortolligantse y esvahintse per l'ambient com incens cremat en honor de la Naturalesa.

Allá al lluny del lluny del horitzó, la ratlla blau-fosca del mar tremola darrera la platja que fuma, y's destaca nirviosament del cel blanch calitxós y de la sorra de un groch viu que arriba als ulls com clavanthi agullas. Més cap aquí, sobre'l vert clar dels prats, se extenen las notas verdas foscas de las massas de pins que tacan alegrement la planuria, per ahont s'extén la carretera serpejant pel descubert, amagantse sota'l fullám á trossos, saltant marges pel desobre dels ponts y abrassantse decayguda en l'encreuhament ab la riera. Ja després la montanya comensa á enlayrarse; las oliveras mossegan la terra ab sas arrels; els pins resan quan l'oratje'ls besa, y els arbres surers acabats de pelar se recargolan envers la terra com monumentals brassos sagnants y arremangats que hi haguessin enfonzat el puny... Y la Caseta blanca somrihent sempre, alegroya.

Allá hi vaig veure una vegada al poeta enamorat de la Verge y amich d'en Verdaguer, com deya ell ab llegitim orgull á qui volía escoltarlo. Un'ánima indexifrable, un noy-home; ab sas flors á la má sempre; febrós ab la idea de la Bellesa qu'ell adorava, enternintse com un infant al dir els seus versos... Ja deu ser pols á horas d'ara. No fa un any qu'es mort. Peró la gent senzilla deu ferse pols aviat, perque tot es ánima.

En aquell recó de món ahont tot es bellesa y amor al art, els més petits sorolls hi ressonan com un tro; tot es quietut; no se sent sinó'l resar misteriós de las abellas que festejan una flor, y la suau remor de las fullas acaronadas per la brisa. De tant en tant, d'allá baix de tot... lluny... quan passa la llargaruda tartana-correu, puja'l trap-trap de un joch de rodas gronxadas per las roderas, el repiqueteix de picarols y'l petar sech de una tralla. Després el soroll s'allunya y tot torna á quedar en silenci... A voltas una gallina que fa l'ou esborra per uns moments la quietut ab els seus crits; després la gallina deixa de queixarse, y continúa escampantse arreu la silenciosa pregaria de brisas y brotament, y colors y aromas...

La caseta no fa com molts homes: no es hipócrita. Si blanca es d'afora, blanca també es de dins, d'un blanch calent, d'un blanch que es á l'ombra. Si d'afora no trenca'l carácter del paisatje ab sa silueta de masía, á dintre parlan de la terra estimada l'escó y la pastera, la llumanera que branda penjada al sostre, la llar ennegrida en sa concavitat y la escala ab mur per barana y rajola florejada per passamá... Quan un hi entra al estiu, sofocat per la calitxa, y hi gaudeix la fresca revifadora, ells ulls, enlluhernats encara pel petament de sol d'afora, se encarregan de tapissar las parets. Y per sobre del seu dols blanch, hi van teixint ombras bellugadissas de sers d'altras terras que passan fent senyas misteriosas al amo, que se las guayta enamorat... Ara son dos gitanos de colzes sobre la esquena d'un pelut ase; ara es el marrech moreno arrapat als pits d'una bohemia; ara es un grapat de gent de calsas acampanadas que miran d'entabanarse sobre un cavall aixut de carns y d'atre vida ossamenta; ara es la potranca nirviosa que passa fent *caragolillos*, menada per un misteriós contrabandista... Y després tot s'esfuma y s'aclareix, y las parets restan altra volta blancas...

Els diumenges de bon matí, pels corriols de la montanya que fa de monumental paravent al garbí y á la tramontana, s'hi veuhen tranzitar pagesos y pagesas bo y mudadets ab lo del fons de la calaixera; y se senten llurs parloteigs ressonar tot ple á la vora. Van á missa primera de la Vall-d'-Aro. Quín bo que hi fa matinarhi pera respirar aquell ambien tant sá!

He parlat avans del amo, y en veritat, allí de amo no n'hi ha: n'es tothóm; el primer que hi arriba.. Allí'l patrocinament del art que's desvetlla en algún cap jove, las esperansas, la familiaritat afectuosa de la taula, de la casa, de las obras que encara no han vist la llum, recordan al Laurent de que'ns parla Taine. La hospitalitat de la Caseta Blanca té quelcóm de la Grecia. Y á la Grec a recordan el perfil de la figura y de la roja barretina dels pagesos de la encontrada. Dirías axís mateix que'l paisatje es el de la isla de Lesbos descrita per Longus; y quan, en mitj de la quietut solemne de la vall, se sent el melodiós cant de la rabadana que mena un grapat de bens, sembla que qui canta sigui Chloe.

F. Pujulá y Vallés.

París, desembre, 1900.

LL. PERICH

MIMI

EL PINTOR ALEMANY GUILLEM LEIBL

Encara que pertenesch à la *gent vella*, y fora per lo tant el colaborador *nato* de la nova revista del enginyós Valera, aqueix model inimitable pera'ls joves, tinch pler singular en escriure un articlet pera la JOVENTUT catalana, per aqueixa joventut entussiasta de tot lo bell, quinas nobles aspiracions acompanyaré sempre ab mas sinceras simpatias.

Al poble dels Jochs Florals, dels poetas y dels artistas, al poble de ma predilecció li dedicaré gustosissim aquestas ratllas consagradas à la memoria d'un paisà y casi coetani meu que, declarant la guerra al convencionalisme, aqueix enemich hereditari del verdader art, y seguint solitari son camí, tenia totas las bonas qualitats del colonyés: la confiansa en si propi, l'alegria, l'astucia y'l sentiment profond de la naturalesa, y que acaba de baixar à la tomba deixant un buyt inmens en el món de las arts, un nom inmortal, y 'l tresor de sas obras, que son l'admiració dequants las coneixen, perla riquesa dels detalls, pintats tots ab amor igual y ab un acert que'ns recorda 'ls Holbein y Durer, per l'habilitat técnica, pel dibuix consistent, pel sentiment de la realitat, pel sà naturalisma, per la trassa magistral, inaudita, al representar lo individual, el carácter de l'aparició.

Guillèm Leibl, anomenat per sos companys de joventut *el lleó*, per sa cabellera y son valor, es l'ilustre finat de qui parlo. La grandesa de son art consisteix en son amor à la veritat y en sa independencia dels antichs, donchs may va seguir més que al seu instint sà y à la naturalesa. Va inaugurar à Alemanya 'l realisme pictórich, y Leibl, el de la estatura atlética, significa pera l'Alemanya meridional lo mateix que'l nano Menzel pera l'Alemanya septentrional.

Va naixe Guillém Leibl el 23 d'octubre de 1844, en la Colonia dels carrers estrets, de las casas vellas ab sostres alts, mitjos punts ennegrits pel fum, escalas caygudas y patis estrets; va veure la llum en la ciutat que's gloria de tenir la més hermosa de las basilicas germànicas, en la ciutat d'Esteve Lockner, del pintor de la vida de Maria Santissima y del mestre de Sant Severi. Sembla que'l geni d'aquells mestres de la Edat Mitja va reviure en el fill del mestre de capella de la catedral de Colonia, que tenia un cor d'or, modals rústichs y totxos, y 'ls ulls més fidels.

Podrian compararse sas creacions, que constituheixen las més eminents obras del art modern, à las de Van-Eyck, y Holbein, y 'ls millors mestres d'Holanda. Peró 'l reclama com à seu la escola de Munich per sa tradició artistica, havent sigut Leibl, quin apellido ja es d'origen bávar, deixeble del distinguit pintor de Munich Artur de Ramberg, que's complavia pintant lo patri, mentres que'l patétich Piloty representava en sos quadros histórichs lo exótich.

Es veritat que Leibl tenia també per mestre al pintor francés Courbet, à qui portava gran afecte, passant alguns mesos à Paris fins qu'esclata la guerra de 1870. Estimava Leibl en aquell artista'l despreci de las exigencias de la estética, el respecte y amor à la veritat, en la que tot art està enclós. Aixis també en las obras de Leibl hi cercarém devadas un sagell de distinció, de gracia, d'elegancia, ja que'l gran pintor colonyés fou el pintor de la gent del camp. Fúgint del exemple de sos companys, é imitant el d'en Millet, va tornarse un pagés entre 'ls pagesos, vestint el ropatje dels habitants dels llogarets y vivint desde 1870 entre mitj de la senzilla gent camperola de Baviera, primerament à Grasolfinga, després à Schondorf, à las riberas del Ammersee, y per fi à Aibling, essent anomenat el *Solitari de Aibling*, donchs allí nasqueren aquellas obras que inmortalisaren son nom, conquistantli la fama tant à Paris com à Munich.

Faré esment dels *Polítichs de poble*, qu'en 1878 feren sa entrada triomfal en la Exposició Universal de París; las tres *Pagesas à la iglesia*, que brillaren en 1883 en la Exposició Internacional de Munich; en quant à la *Parisenca vella*, nasqué à Paris l'any 1870.

L'any passat els *Polítichs de poble* varen alcansar à Berlin el major preu que may hagin obtingut modernas obras alemanyas, venentse à 81.000 marchs. Parlaré també de las famosas telas tituladas *El periódich nou*, *L'estalvi* y *Las donas de Dachau* (Baviera), fent contrast ab els quadros patétichs dels pintors d'historia, y ab el sentimentalisme dels pintors de género. De gran retratista l'acredita 'l retrato de son pare, que s'admira al Museu de Colonia.

Encara que'ls seus quadros han de considerarse com copias del natural, en ells hi regna la més profonda sabiesa pictórica. No hi ha cap artista alemany que, ja de jove, hagi arribat à tenir ab la mateixa energia que Leibl un estil artistich corresponent à sa indole més intima, ni que ab la mateixa rapidesa hagi pujat al cim de sa potencia sens abandonar el lloch conquistat en la primera embranzida.

Fa cinch anys que las primeras guspiras de la gloria caygueren à doll sobre l'artista solitari que ja s'havia acostumat à las tenebras d'una existencia sens honors de cap mena. Admirém sempre la noblesa genuina del artista que durant tota sa vida havia permanescut fidel à si mateix. — «¿Qué vols

ser? »—preguntava'l mestre de primera ensenyansa d'una escola de Colonia á cada un de sos deixebles. Entre ells s'hi trobava Guillém Leibl, y fent onejar sa cabellera contestava ab veu alta y ab els ulls espurnejants:—«Pintor ó cavaller errant!»—Y podria dirse que's cumpliren sos desitjos tots, donchs fou un gran pintor, admiració de l'Alemanya y del món, y una estrella errant de la cavallería : un artista que, com fra Lluis de León, vivia allunyat del soroll de las multituts.

Va morir repentinament, d'una afecció de cor, á Wargburg, á casa de sa germana, el 4 de desembre de 1900. Entre 'ls artistas alemanys de més gran y més justa reputació en sa patria y en l'estranger, entre las personalitats alemanyas que més sobressurten, figura l'hércules Leibl, que d'aprenent de manyá va ferse un gran pintor, junt ab Lenbach, que havia sigut paleta avans de dedicarse al noble art d'Apeles.

Al fer punt final á aquest pobre articlet dedicat á Leibl, aqueix Siegfried del art germánich quins personatjes son de carn y ossos, y que va glorificar ab els resplandors del geni la pintura alemanya, no puch menys d'enviar un saludo afectuosissim á la capital del Principat de Catalunya, unit á Colonia per llassos de coral simpatia, donchs els trovadors colonyesos polsan en la mateixa lira'ls cants fondament sentits d'amor y patriotisme.

JOAN FASTENRATH.

Colonia, 19 desembre 1900.

RICART URGELL. — L'ultim Pare-Nostre.

ELS DOS SIGLES (1)

¿Qu'es lo que has fet tu, sigle que mors?

Tu has forsat la naturalesa á reproduhirse en el fons d'una cambra obscura y á deixar impresos els fenómens més fugitius: l'aleteig de l'áliga, la claror del llampech, la nau que la tempesta alsá fins al cel y enfonza al abím.

Tu, apoderante de la electricitat, n'has fet forsa, llum, só, agent de salut, visió de lo invisible. Per ella en minuts has transmés fins á través del procelós Occeá l'humá pensament.

Tu trencares istmes, unires mars, y ab el barco de vapor y la locomotora has apropat las més llunyanas terras.

Tu obrires la terra, y escorcollares y descubrires sa vella historia.

Tu liquares l'ayre á temperaturas may conegudas, y revelares la identitat del color del ayre líquit y'l blau del firmament.

Tu, alsant al cel la boca de gegantins telescopis, vegeres nebulosas y astres qu'altres sigles no vegeren.

Tu, per l'análisis espectral, revelares qu'es una la constitució del Univers.

Tu profondisares en la Historia, y de lo que sols havía sigut relació de fets, ne feres una serie de quadros de la vida humana.

Tu lluytares per la llibertat sense que t'espantessin ni las derrotas, ni la perversitat de sos enemichs.

Esquinsada, sangnanta y enfosquida per las boyras de la superstició y'l fanatisme, está avuy la bandera á quina ombra combatires; peró aquí resta perque'l nou sigle la reculli y la porti ab brahó á las gents esclavas.

Mes, ay! Tu també esclavisares pobles. Passejares per Europa la bandera tricolor y sotmeteres realmes ja á la República, ja al Imperi. Ressucitares á l'antiga Grecia, peró no á la malhaurada Polonia, esquarterada poch temps avans de ta naixensa per barbres reys. Redimires l'América llatina: peró repartires en cambi l'Africa entre nacions cobdiciosas. Allunyares un día'ls passos de Russia del camí de Constantinopla; peró no salvares á Turquía, amenassada de disgregació y de mort.

Provocares fa trenta anys un combat entre'ls Germans y'ls Gals, y als Germans donares la victoria. Ay! desde llavors no tenen límits els armaments de mar y terra, creix ab furia l'afany de conquista y prevaleix com may la forsa. La feres hipócrita: aquí domina ab el nom de protectorat, allá ab el d'arrendament: un arrendament de terras y d'homes.

Te'n vas deixant en el món la guerra y la discordia. Trona'l canó en las Repúblicas del Africa del Sur y en l'Arxipélach filipí, que lluytan heroicament per sa independencia. Debadas en Krüger, el vell capdill del Transvaal, va per Europa implorant la mediació de las potencias á favor del dret; las que no's negan á escoltarlo, no s'atreveixen ni á donarli esperansas.

Fins á la República que fundá Washington la desviares de son camí y la portares per viaranys de perdició y de ruina. La posares á las portas del imperialisme y la feres entrar en las miras d'Inglaterra, invocant l'esperit de rassa.

Quín germen de futuras y terribles guerras! Afortunadament, ensemps qu'atiares en el cor dels capdills de las nacions l'afany de domini, sembrares en el dels pobles l'amor á tot el nostre llinatje. Claman ja'ls pobles pera que s'esborrin las fronteras que'ls separan y s'alsi un Poder que'ls regeixi á tots, y resolent per la justicia'ls conflictes que'ls pertorbin, posi terme á la guerra. Veuhen ja molts que la llibertat sense la igualtat es ilusoria, y que la desigualtat, mentres subsisteixi, ha d'ésser font continua de discordias y disturbis, y demanan á crits que's cegui'l fosso entre'ls que, trevallant, viuhen morint, y'ls que, sense trevallar, viuhen gosant.

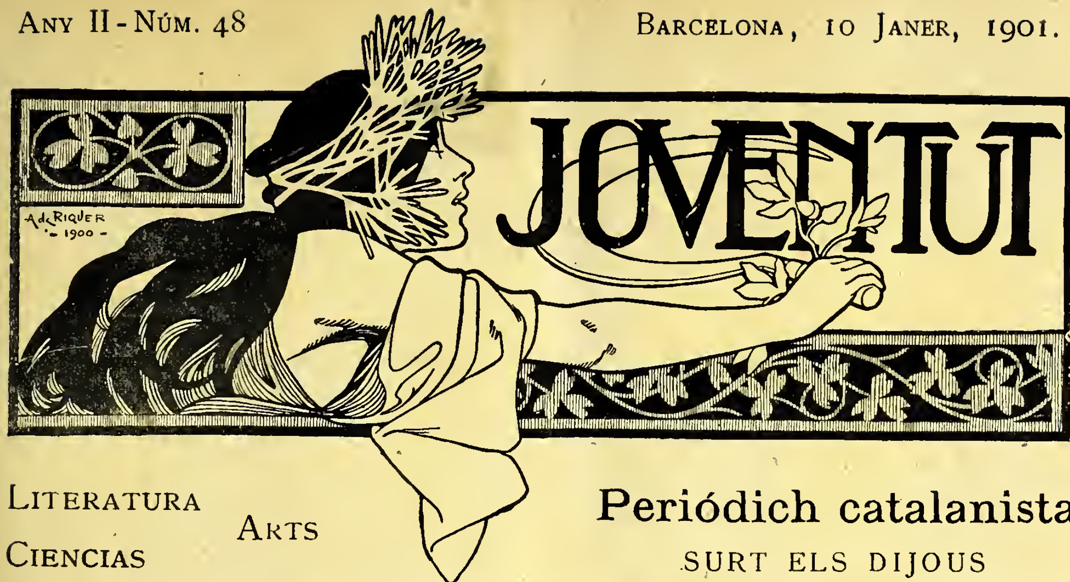
Oh tu, sigle xx, que devallas á la terra entre'l brugit dels combats! Sostenlos per la llibertat dels pobles oprimits, per la redempció de tota mena d'esclaus, per la igualtat de tots els homes: may en favor de la servitut ni de la tiranía! Pera'l bé, jamay deus refugirlos; pera'l mal, ni deus acceptarlos ni deixar d'abatre al qui l'apoyi ó'l fomenti. Branda la espellifada bandera que't deixa'l sigle que fineix, pórtala á tots els confins de la terra, aplega entorn seu á la avuy esgarriada humanitat y acóstala al cumpliment de sos destins. Fes dels homes, homes; homes de inflexible voluntat, de cor ferm y d'enteniment sá, que cultivin la ciencia y sols per la llibertat desenveynin sas espasas. Per l'amor has d'unirlos.

F. Pi y Margall.

(1) Al entrar en máquina'l present número extraordinari, hem rebut de don Francisco Pi y Margall aquest hermós article. Atesa sa importancia literaria y filosófica, no hem volgut aplassar sa publicació.

Fidel Giró, impressor — Carrer de Valencia, 311

ANY II - NÚM. 48 BARCELONA, 10 JANER, 1901.

LITERATURA
CIENCIAS
ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS.
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

DESPEDIDA Y SALUTACIÓ

Ha acabat el sigle XIX!

Ja som al sigle XX!

Tinguém un bon recort del qu'ha passat, y entrém plens d'esperansas pel que aném á comensar, plens d'ardor y d'ideas novas.

—

El sigle XIX ha sigut un dels grans sigles de la Historia, tal volta'l més gran de tots els qu'han passat, ja qu'en ell s'han realisat revolucions més profondas, é invencions may sospitadas.

Ha tingut quelcóm dels dolors del part, de las extravagancias, de las bojerias del sigle XIV, que preludiava'l Renaixement. Ha tingut mólt del geni inventor del sigle XV, que va dar lai mprenta, un nou món, la resurrecció del Paganisme y la expulsió dels restos del Islám. Ha tingut bastant del sigle XVI, batallador y lluytador per la llibertat de Conciencia, al mateix temps que adorador del Art. Ha tingut del sigle XVII, la *politesse française*, l'esperit *frondeur*, ó siga bullanguer, en favor de la Llibertat, estant sempre disposat á fer barricadas, y la galanteria per la dona. Ha tingut del sigle XVIII la continuació de la investigació científica, l'esperit enciclopédich y lliure-pensador, y l'impuls revolucionari. Y ha sigut més que tots ells, donchs ha sigut la síntesis de tots els que l'han precedit, y á més hi ha afegit dugas cosas altament humanas: *el Cosmopolitisme*, es á dir, l'Universalisme en un sentit més vast que Roma, y la tolerancia, la filantropía, l'amor, en el sentit helénich, es á dir, altament humanitari.

Ha sigut sigle de lluyta. Va comensar ab el llegat de la GRAN REVOLUCIÓ FRANCESA, que va destruhir els privilegis injustos, els drets de castas y de personas que no tenían vida ó que res significavan, y va proclamar la Llibertat; tot aixó fet extensiu é imposat per un Emperador fill del Poble, Mediterrá, Llatí de rassa y de figura.

S'enfonzá l'Emperador, y foren restauradas las institucions antigas; mes van quedar

tan sols dretas, peró corcadas, y al primer vent de *fronde* qu'ha bufat, se'n han anat per terra.

Ha portat la hegemonia de la Llibertat y de la Vida la nació francesa. París ha sigut ensemps Atenas y Roma; en ella han trobat aculliment tots els vitals, y totas las tendencias progressivas.

París, en tres embestidas ha afiansat la Llibertat. Un Govern Constitucional y dugas Repúblicas han fet més sólits que'l marbre'ls drets del Home en aquest sigle.

La Germania no s'ha quedat pas enrera. Allí han fructificat las teorias més atrevidas pera reivindicar la personalitat humana. Desde Stirner, ab la seva *consagració del individuu*, del *Únich* com ell l'anomena, y passant per Tenerbach, que va formular l'*Homo sibi deus*, y arribant á Nietzsche, que proclamá'l Super home, l'Humanisme hi ha florit fort y exuberant, arribantse á la concepció, y á la realisació d'un tipo de la humana especie que ben bé ja sembla un Deu sobre la Terra.

Russia de l'altra part d'Europa, en mitj de defalliments mistichs, ha difundit un esperit de Humanitat y de civilisació á Orient, que s'assembla molt al esperit filantrópich dels antichs Greco-cristians d'Alexandria. Inglaterra ha dat el códich, y'l per qué, ensemps, de la *lluyta per la vida*, y demostrat la necessitat d'aquesta pera enfortir y superiorisar las especies, y particularment, el tipo superior humá sobre la Terra. Y l'América del Nort, ab ella, ens ha demostrat lo que la voluntat conscient podia fer de miracles; y que pera fer estats y rassas fortas, lo primer era fer ben fort y ben original l'individuu. Els grechs varen dir «*conéixet tu mateix*». «*Sigas tu mateix*» hi ha afegit avuy Emerson.

Ha sigut el sigle XIX sigle de ciencia, sigle d'invents, molt més que un altre. Ha fet progressar las matemáticas, si bé no tant com altras ciencias; pero si no han avansat molt en sí, las ha fet fructificar en sas aplicacions d'una manera enorme. A ellas y al gran desenrotllo de la mecánica's deuhen els mil y un prodigis d'enginyeria qu'avuy cubreixen la Terra. Ha estudiat tan bé las lleys de la mecánica, qu'ha demostrat qu'en el món tot, tot, ho era: la física mecánica de massas, la química mecánica de moléculas, l'astronomia mecánica sideral, la biologia mecánica dels organismes, en fí, la sociologia mecánica social, ó siga de las agrupacions super-orgánicas; resultat, ponderació de forsas.

Aixís ab la ponderació de forsas l'Home ha sigut y ha quedat ben bé l'amo de la Terra.

Y quins progressos més grans, els de las ciencias! Son tan grans, qu'altres sigles els haurian reputat impossibles!

La química, de rudimentaria y dualista, s'ha tornat unitaria é inmensa, dividintse y subdividintse al mateix temps que s'unificava. La química mineral, la orgánica, la biológica, l'analítica, la sintética, la espectral, la del espay, etc., etc. S'ha descubert el funcionalisme dels sers vius. Y en la Vida, acceptant el fet, s'ha deixat el *¿per qué?* com cosa inútil, y s'ha buscat el *¿cóm?*, y aixís se l'ha dirigida y se l'ha aumentada.

Peró encara'ls majors prodigis s'han realisat en la economia de las forsas. S'ha domat la electricitat, y l'home s'ha servit de la forsa dels llamps com d'un potent auxiliar, amich y dócil. El foch, el fum y l'aygua han sigut també domesticats y aprofitats en benefici de la humana especie. L'home s'ha trasladat d'una part á l'altra de la Terra, tant pels continents com pels mars, rius ó llachs, ab una velocitat vertiginosa. També hi ha enviat la seva paraula, y fins la seva imatje, ó la imatje de las cosas, qu'ha fixat en segons, sorprenentlas no sols paradas, sinó en sos moviments, fins els més rápits.

La electricitat, forsa apenas sospitada, dirigida per ell ha produhit miracles tan grossos, que haurian cregut en altres temps que ni un sant del cel podia ferlos.

Y d'aquests medis de producció, d'aqueixas comunicacions qu'han abreviat el Temps y l'Espay, n'ha vingut el contacte d'unas rassas ab altras, y'l que la Terra fos poblada en sos punts més deserts, fertilisada en sos punts més estérils, civilisada en sos punts més salvatjes. No seguirém enumerant progressos científichs ni utilitaris, perque may acabariam.

Y no ha sigut sols un sigle de progressos materials é intelectuals, sinó també de progressos morals y artístichs.

En cap sigle com en el passat hi ha hagut

tant desinterés y tant heroisme. Si no, vegis la gent qu'ha anat á sanejar paissos, á colonisarlos, y sobre tot, á curar malaltias, epidemias y desgracias de tota mena, exposanthi ó perdenthi la vida. Vegis si may s'han obert més asilos, si may s'ha protegit més al que sufreix, si may s'ha lluytat més pera deslliurar els pobles, ó per sostenir ideas contra'ls poders representants de institucions mortas, d'altres sigles, que ja no tenen l'esperit y que sols duran y s'obstinan en permaneixe apoyats per la forsa bruta y'ls egoismes.

¿Y l'adoració de la Bellesa?

Un xich descuydada per las lluytas politicas en la primera meytat del sigle, es continuada ab ardor, y en direccions paralelas, per las rassas del Nort y per las del Mitjdia. Y fins á un tan alt grau entussiasma y sugestiona la producció artistica, que ja se sosté pels pensadors més eminents que la Bellesa es la manifestació suprema de la Vida, y l'Art la glorificació més alta á que pot arribar l'Home, donchs l'Univers ja'ns paga sols com espectacle, y la producció en sa forma superior es sempre Art, y per tant, Inmortalitat sobre la Terra.

Deixa'l sigle XIX, al acabar, un nou credo: *Tot es moviment, tot es Vida*. Per tant, condempna'ls dogmas, condempna'ls principis fixos, condempna las castas, condempna y destruheix tot lo que sigui traba, lligament arbitrari, barrera, encasillament, motllo, obstacle. No vol res parat, que pararse es morir y descompondres. El llegat que fa al sigle XX es un *omnidinamisme*.

Ab ell, y ab sas investigacions y afirmacions sobre la Vida, deixa la base d'un nou dret y d'una moral nova. Tot lo antivital es inmoral. El dret naix de la Vida, y se'n té més en quant més superior y activa es aquesta. Partint de la base l'atom en quimica y la célula en biologia, parteix també del organisme humá, del individuu, en lo social y politich, rebutjant las teorias centralistas d'un socialisme uniformista, y d'un *estadisme unitari* aplanador. Y procedeix (després d'haver negat la igualtat perque no existeix en la Naturalesa), per agrupacions elementals y per federacions, y diferenciacions d'aquestas. El Progrés es la diferenciació creixent, al temps qu'es convergencia. S'ha demostrat la relativitat de tot. La impossibilitat de que l'Home conegui l'*en sí* de las cosas. Lo de que l'única realitat cognoscible es l'apariencia experimentable. Y ab tals principis, y havent anulat las preocupacions absolutistas, feneix el sigle XIX, deixant al sigle XX la resolució de la organisació social, la formulació del nou dret, y la d'una moral vital y humana, ab la aspiració llunyana d'un millorament fins á una transformació del home en Superhome.

Aquestas tendencias, qui las ha de realisar es el sigle XX, qu'ara entra; es la joventut, els joves d'edat y'ls joves d'ánima, els cors alts y las inteligencias vastas, els que portan en si novas energias latents pera continuar las lluytas en el passat sigle comensadas, pera dar solució als problemas qu'en ell no l'han tinguda, pera portar la vida á un tan alt grau, que ni tan sols n'hem tingut una sospita.

Aqui dirém com l'Ibsen:

«Si ara'ns morissim, ¿qu'es lo que veuriam si ressucitessim després, d'entre'ls morts, á fins d'aquest nou sigle?

Quan ens alsaríam d'entre'ls morts, veuríam qu'encara nó hem viscut.»

Si! Tal será llavors la Vida, que'l nostre viure actual ens semblaria sols casi miseria. Peró, si no hem viscut prou, hem lluytat per trencar els obstables que s'oposavan á la Vida, ja hagin sigut institucions, dogmas, opressions, preocupacions, tiranias; hem extés l'acció y hem trevallat pera fer extensius els medis de viure dignament als que vindrán. Hem complert com á bons.

—

Y ara entrém contents y joyosos en el nou sigle capitanejant al jovent esforsat y progressiu que seguirnos vulga, afrontant perills, vencent obstacles y assaltant las posicions dels enemichs cantant versos sáfichs, sense contar si morim, ja que morir aixis es viure!

Salut, nou sigle XX!

Engrandeix la herencia del teu antecessor en la mateixa progressió qu'ell ha engrandit la que'ls altres sigles deixat li havian, y en aqueixa tasca, ab tot el nostre esfors hem d'ajudarthi.

Pompeyus Gener.

LLEGINT L'«AXËL»

I

El comte Felip August de Villiers de l'Isle Adam (1) era descendent d'una familia feudal y nobilíssima. Entre'ls seus passats s'hi contavan mariscals de Fransa y grans mestres de Malta. Peró'l comte Felip August, en el fons, y malgrat l'ardent amor que l'Antiguitat y la Edat Mitja li inspiravan, era un verdader fill del seu sigle: tenia l'ambició de juntar á la noblesa de la seva rassa «la sola gloria verament noble dels nostres temps, la d'*un gran escriptor*». «Els seus avis —diu en Mallarmé—aparexian en el descendent, en un moviment, habitual á la seva testa, enrera, envers el passat, d'una gran cabellera, cendrosa indecisa, ab un ayre de dir: *que descansin, jo sabré obrar, encara que això sigui més difícil avuy;* y no dubtém que'ls seus ulls blaus pálits, presos d'altres cels que dels vulgars, se fixavan en el proxim triomf filosófich, per nosaltres ni somniat».

El comte de Villiers de l'Isle Adam es una de las personalitats més gloriosas del cicle romántich. Malgrat el poch coneixement que's té de las sevas obras—al menys á Espanya—deu considerársel com un verdader geni. La seva erudició es inmensa, el seu art, exquisit—encara que cert esperit aventurer y cavalleresch li dongui, á voltas, l'aspecte d'un Dumas refinat;—peró la profonditat del seu pensament y la visió potent y amplíssima de la seva ánima son las qualitats més extraordinarias del ilustre comte. Descriu, además, ab grans pinzelladas enérgicas. La seva frase es vibrant y musical. Detalla ab vigor y enlluherna ab la *plasticitat lluminosa* y *espiritual* dels seus quadros. Un potentíssim alé de vida s'escampa de las sevas obras, dominat sempre pel pensament y regulat per la bellesa infinida y elevada, per la serenitat d'un esperit contemplatiu y vident. Sense valerse del análisis infinitessimal dels moderns psicólechs literaris, penetra en las més foscas profonditats anímicas y n'extréu la essencia dels motius que mouhen á obrar y á sentir á n'els homes. Tot embolcallat d'uns colors riquíssims y variats, d'una melodia majestuosa y solemnial, d'un simbolisme misteriós y trágich. Els seus personatjes parlan el llenguatje dels impulsos eterns, dels desitjos únichs y dominants; representan éssers superiors ab tots els llurs defectes y qualitats, uns y altres extraordinaris. Representan l'ideal romántich del art, el perfeccionament y elevació y fins el geni—ó bé la maldat absoluta—com aspecte general de la humanitat. Justifican que «la essencia de la poesia—segons diu en Schopenhauer—com la de totas las arts, consisteix en apercebir, en cada cosa aislada, la idea platónica, es á dir, lo essencial, lo qu'es comú á tota la especie».

El comte de Villiers fou, en religió, un fervent católich, peró'l dominá la doctrina extranya y poch ortodoxa del ocultisme y de la magia. Literariament, procedeix de la gran evolució del 1830, dintre de la qual representa una personalitat originalíssima y d'influencia decissiva en la literatura contemporania. Se trobá arrossegat per la gran corrent romántica, y lluny de fugirne, se rabejá en ella, assaborint voluptuosament el seu gust aspre y refinat á la vegada, banyantse en las sevas ayguas enormes, á travers de las quals veya mons maravellosos.

Els romántichs—sobre tot els grans mestres—han sentit el passat y s'han enamorat de las sevas grandesas. El present l'han trobat mesquí y vulgar: han vist en éll una degeneració de l'antiga y formidable tragedia. Hi han vist una atenuació de las passions, un rebaixament de la bellesa, un adormiment del esperit. Y la llur visió del passat l'han aplicada al present, pera engrandirlo. Y ens hem trobat ab els nostres contemporanis convertits en semideus. Els hem vist encarnant totas las noblesas, tots els valors, totas las inteligencias: idéntichs als héroes primitius y als fills de las mitologias. Aixís ho feren Victor Hugo, Gautier, Villiers de l'Isle Adam, Dumas, Lamartine. Solzament Flaubert va saber fer visible la diferencia existent entre Salammbô y Madame Bovary.

En quant al *Axël*, l'obra mestra d'en Villiers, es una evocació espléndida de senti-

---

(1) Las obras del comte de Villiers més interessants son: teatrals, *Axël, Morgane, Elen;* y d'altres géneros, *L'Eve future, Memoires du docteur Tribulat Bonhomet, Histoires souveraines, Contes cruels, Issis.*

ments gegantins y passions oblidadas, una iluminació radiosa dels nostres temps ab las clarors de las edats llunyanas y heroicas. Uns fills del sigle XIX—l'acció passa en l'any 1828—en un convent de monjas y en un castell solitari perdut en la selva negra, creats y *humanisats*—en el sentit elevadissim que'l comte de Villiers dona á n'aquesta paraula—per la seva fantasia poderosa, desenrotllan l'acció de la tragedia, la més gran potser del teatre romántich modern, fent excepció dels dramas lirichs *Anell del Nibelung*, *Tristany y Isolda* y *Parsifal* d'en Wagner, obras de proporcions més harmónicas y equilibradas, de construcció més clássica, de plan més lógich, d'ideals més profonds y definits y d'emoció més espontania, intensiva y trágica.

II

El *Món Religiós* (1)—en nostre concepte la part més hermosa y verdadera de l'obra—representa la lluyta terrible y á mort entre'l renunciament y la vida, entre Sara, l'enigma vivent de l'abadia, freda y altivola, y l'Abadesa y l'Ardiaca, personificacions del abandonament terrenal y del misticisme inflexible. Sara lluyta, armada ab la forsa de la impassibilitat y del silenci; la seva voluntat incomprensible s'amaga dessota una máscara glassada. Es dificil preveure si vol ó no vol ésser monja. L'Abadesa y l'Ardiaca's valen dels prechs suaus y de las visions de joyas misticas—la roba de noces y la corona de las verges sagradas—dels consols de la gracia, del oblit y del amor divi, y també del recort amenassador del calabós y dels cástichs corporals, y de la mística y tendra efusió de Sor Aloysa «una noya de rostre encantador, vestida de blanch y de blau», enamorada de la bellesa misteriosa de Sara y companya de las sevas soletats y dels seus somnis. El desenllás de la lluyta es un dels moments culminants del drama. Aquest desenllás té lloch entre l'Ardiaca, terrible y eloqüent com un profeta anunciador de cástichs horrorosos, y Sara. Sara triomfa. En el sepulcre obert pera ella, devant de la seva negativa d'ésser monja (1), hi devalla'l sacerdot sota l'amenassa de la destral (2) de Sara; hi devalla exclamant: — «*In te, Domine, speravi: non confundar in œternum*».—Y Sara fuig, en una nit fosca, sens estrellas; se'n va envers lo desconegut, entre'ls bramuls del vent y las canturias monótonas de la neu.

—

En la segona part, el *Món Trágich* (3), se'ns presenta'l comte Axël d'Auersperg, l'héroe de la tragedia. Se'ns presenta un ésser extraordinari, benévol y alhora altívol, suma de qualitats, d'inteligencia poderosa, d'instrucció profonda, (4) robust y valent, bell com Apol, noble y just com Eneas. Aquest ésser, simbol de la perfecció humana, vegeta en l'antich castell, ab l'ánima desperta, ab el cos adormit, lluny del goig y de las donas.

---

(1) L'acció té lloch en el chor claustral del monastir de Santa Apollodora, en l'antiga Flandre francesa.

(1) La magnificencia de la cerimonia religiosa, els chors de las monjas vestidas de blanch, els resplandors del altar major iluminat, els perfums del encens y de la cera, els cántichs majestuosos de l'orga, la eloqüencia sagrada del Ardiaca, el tremolor de Sor Aloysa sostenint las grans estisoras de plata, tot envolta á Sara d'una atmósfera de terror y de mort. Y s'acosta al altar, impassible y freda:« sobre las sevas espatllas brillan las llágrimas d'or del drap fúnebre, quins plechs amples li cauhen per darrera y s'estenen sobre'ls grahons.» — «Respón — li diu l'Ardiaca: — ¿Acceptas la Llum, la Esperansa y la Vida?»—Y Sara, ab veu grave, clara y dolsa, respón:—« No ».—

Sembla l'enfonzament d'un món. El vas sagrat rodola sobre'ls grahons del altar y l'oli sant se vessa. Las religiosas fugen llensant els encensers, els breviaris y'ls paners de flors. Sor Aloysa cau als peus de Sara. —«Oh nit horrible!»—diu l'Abadesa.

Y sonan las dotze batalladas de la mitja nit—la mitja nit joyosa de Nadal—y las campanas repican alegrament, y del chor trollan cants de festa:

Noël! Noël! Alleluia
Hodiè contritum est, pede virgineo
Caput serpentis antiqui!

El contrast entre'l goig celestial de l'orga, dels chors y de las campanas, la fredor impassible de Sara y la desesperació del Ardiaca y de l'Abadesa, omplen l'ánima d'emocions múltiples y contradictorias, que's desfán després en un tétrich silenci.

(2) Un *ex voto* de la capella.

(3) L'acció té lloch en el castell d'Auersperg. Son hermosíssimas—patriarcals y delicadas—las primeras escenas entre'ls vells servidors d'Axël y'l patje Ukko, sobre tot la relació amorosa d'aquest, la descripció que fa á n'els altres tres de la seva estimada.

(4) Iniciat en l'ocultisme.

Qué diferent apareix el seu cosí Kaspar d'Auersperg, cortesá, cínich, vividor, viciós y astut, que devant del pur Axël, resumeix la seva concepció del món, la seva filosofia de la vida en aquests mots: «Com si totas las fantasmagorias de la terra y totas las sentencias dels filosops valguessin, en realitat, l'esguart d'una dona bonica!» En el fons, els dos cosins s'odian. La lluyta es sorda y's prepara pera esclatar. La revelació d'herr Zacharias (1)—després d'un sopar en el que'l comanador Kaspar refereix las disbauxas de la vida cortisana (2)—dona lloch al esclat del odi: els dos cosins se desafian, y Axël mata á Kaspar en una escena incomparable —ahont se mostra poderosament el geni d'en Villiers—entre'l soroll d'una tempesta pahorosa, com si'ls furors del cel s'unissin á la lluyta de las passions terrenals.

—

El *Món Ocult* es un diálech profond y misteriós entre Axël y mestre Janus, un ésser qual fesomía «de linias puras no s'assembla á las d'un home dels nostres sigles y de las nostras encontradas; recorda extranyament aqueixas efigies hieráticas ó reyals, en relléu sobre las antiquíssimas medallas dels Medas.»

Axël descriu el despertament de la seva natura humana: la sanch de Kaspar li ha desvetllat visions de goigs no somniats, desitjos d'amor y de vida. Un món nou s'obra devant dels seus ulls: «Sembla que'm desperto d'un somni cast y pálit, somniat en mitj d'éters de color diamanti... La vida crida á la meva joventut, més forta qu'aquests pensaments massa purs per la edat de foch que'm domina!... Vuy rompre aquesta cadena y fruhir de la vida!»

La soletat del castell y'ls silencis del bosch, els misteris formidables del ocultisme, els plers violents de la cassa, res diuhen al cor d'Axël, que bat «envers aquests paissos, jardins del món, de riberas reflectidas pels mars orientals, envers aquests palaus de marbre, ahont se ventan las blancas princesas encantadas.»

Qué n'es d'hermós el diálech—la lluyta— entre la vida que's deixonda y'l suprém coneixement de las ánimas y de las cosas! «Sápigas pera sempre—diu mestre Janus—que no existeix altre univers pera tu, que la concepció mateixa que d'ell se reflexa en el fons dels teus pensaments; perque tu no pots véurel plenament, ni conéixel, ni distingir un sol punt tal com aquest punt misteriós deu ésser en la seva realitat. Si—cosa impossible—poguessis, per un moment, abrassar la omnivisió del món, un instant després no seria més que una ilusió, perque l'univers cambia, com tu mateix cambias á cada batament de las tevas venas, y aixís la seva Aparició, qualsevol que sigui, no es, en principi, més que ficticia, movible, ilusoria, impalpable.»

Com Sara que va rebelarse contra'l món religiós, Axël se rebela contra'l món ocult. «Esferas de la Elecció sagrada, ja que no sou més que *possibles*, adeussiáu!»

«De tu depén—li contesta mestre Janus— que devingui real lo que, sense la teva voluntat, no es més que possible.

¿Acceptas la Llum, la Esperansa y la Vida?»

Axël respón: «No».

. . . .

Sara arriba: els dos destins iguals s'ajuntan pera cumplirse ensemps.

—

El *Món Passional* (1) es un poema delirant en el que l'Amor y la Mort s'uneixen entre riuhadas de sensualitats y alens glassats de sepulcre. Axël vol morir, sense que pugui

(1) Herr Zacharías, vell y fidel servidor, creyent que va á perdres, per la indiferencia d'Axël, un tresor fabulós, ja oblidat dels homes, revela la seva existencia al comanador Kaspar d'Auersperg, que proposa més tart la partició del dit tresor al seu cosí Axël.

(2) —«Es cert, la taula enlluherna, el mantell y aquests vells cristalls de Bohemia donan goig de veure! Peró... ens trobém sols.—Y allá, lluny, en els sopars de la cort, l'or se barreja tan bé en el color blanch de las donas! Els llurs ulls y las llurs maliciosas dentetas blancas, y'ls llurs somriures tan absurds y encisadors, se fonen tan bé ab els llums! Las flors rojas, sobre tot las rosas, s'ajuntan tan noblement ab las negras cabelleras!

—Ah, amich meu, si deixessis el desterro y't dignessis seguirme á n'aquest món de festas, de luxo y d'amor!»...—

(1) L'acció té lloch en la galería sepulcral del castell d'Auersperg.

retornarli l'amor á la vida, la espléndida visió de Sara, que se li apareix, dessota'ls vestits de dol, ab l'encis luxuriant d'Herodias y ab la magia irresistible de Kundry.—«Tu sabs lo que refusas? Tots els favors de las altras donas, no valen las mevas crueltats! Jo soch la més ombrívola de las verges. Tinch un recort d'ángels cayguts per mi. Ay! noys y flors s'han mort á la meva ombra.

Déixat seduhir! Jo t'ensenyaré las sílabas maravellosas que ubriagan com els vins d'Orient; jo't puch adormir ab caricias que fan morir: jo conech els secrets dels plers infinits y dels crits deliciosos, de las voluptats ahont desfalleix tota esperansa. Oh! Embolcallarte ab la meva blancor, ahont tu deixarías la teva ánima, com una flor perduda sota la neu! Velarte ab els meus cabells, entre'ls quals respirarias l'esperit de las rosas mortas!... Cedeix. Jo't faré palidéixer dessota joyas amargas; jo't compadiré quan te veuré entre aquests suplicis!... El meu bes es una beguda celestial. Las primeras alenadas de la primavera sobre las pradas inmensas, son menys tevias que'l meu alé, més penetrant que la fumera dels braserets encesos en els harems de Córdoba, més enervant que las emanacions de las fullas de cedre, clavadas, pels mágichs, en els arbres dels jardins de Bagdad, pera humiliar las flors divinas. Reconeix en els meus ulls l'ánima de las nits bellas, quan caminavas per las valls y contemplavas el cel: jo soch aquest desterro, d'estrellas desconegudas, que tu cercavas! Jo donaria tots els tresors pera devenir el teu eternalment. Oh! Deixar la vida sens haver banyat de llágrimas els teus ulls, aquests astres blaus altívols, els teus ulls d'esperansa! Oh! sens haverte fet tremolar dessota las profondas músicas de la meva veu d'amor!—Oh! Pensahi! Seria horrible; sería impossible! El meu valor no arriba fins al renunciament de tot aixó! Abandónat, Axël—Axël!... Y jo't forsaré á barbotejar sobre'ls meus llabis las confessions que fan sofrir més—y tots els somnis dels teus desitjos passarán pels meus ulls pera multiplicar el teu bes!...»

Sara evoca la Vida y la Natura; evoca una existencia de goigs eterns: peró la Mort triomfa. En l'ánima d'Axël las visions del cansanci y de la desilusió rompen els llassos darrers que'l lligan ab la Vida (1).

Els llurs esperits se'n van al paradís dels enamorats, á cercar la companyia de las ombras germanas y amorosas de Tristany y d'Isolda, de Paolo y de Francesca, de Romeo y de Julietta, mentres las vermellors de l'albada s'estenen pel cel y vibran els cántichs dels éssers de cor senzill, qu'estimany viuhen sense deixar la terra.

III

¿Qué's proposá'l comte de Villiers ab l'*Axël*, ja que la seva profonditat de pensament no li permetia cercar un fi purament literari? Artista de cor y adorador de la bellesa, peró avans que tot fervent católich, esperit profondament religiós, ha volgut fer veure 'l triomf momentani de la Vida y del Amor sobre'ls ideals elevats, sobre la fe y la ciencia, sobre la severitat del món religiós y sobre'l misteri del món ocult, triomf que's desvaneix com un somni, perque las ánimas superiors, un cop perdudas las creencias y las ilusions, aborreixen la Vida si'l goig potent d'aquesta no consegueix omplirlas.

Per'xó Sara—qual ánima es més humana que la d'Axël, qual natura, intensament femenina y sensual, se conforma millor ab la realitat—se mor ab recansa, perque la seva sanch espléndida bull febrosament y anhela'ls plers de la Vida, somniats en la fredor del claustre y endevinats en la forma apolinea d'Axël (2).

L'obra, en el fons, es verament religiosa; en la forma es musicalment literaria. Passa per ella un alé d'alta poesía. L'acció sembla, si's mira en conjunt, deslligada, peró aquesta apariencia depén de la seva grandesa. Lo gran no s'abarca ab una sola mirada. El llenguatje corre fácil, suau, riquissim; la bellesa no resideix únicament en l'acció:

(1) En aquest final resplandeix de nou la potencia creadora, genial, d'en Villiers Veus sobrenaturals, chors invisibles, clarors joyosas desfentse en raigs d'infinida bellesa, envoltan poéticament la mort d'Axël y de Sara.

(2) Diuhen que al comte de Villiers li semblava poch ortodoxe'l doble suicidi d'Axël y de Sara. Contrariament, nosaltres creyém que'l triomf d'aquests hauría simbolisat la possibilitat de viure sense fe y sense ciencia.

residеix en els diálechs, en els incidents, en las acotacions, en els detalls més ínfims. S'hi fruheix la melodía mascle y vigorosa, y alhora dolsa, de la llengua francesa, trobantshi inflexions, imatjes, frases, modulacions novas. Com hem dit al comensament d'aquest petit estudi, la influencia d'en Villiers es decissiva en la literatura contemporania. Maeterlinck, D'Annunzio, Mallarmé, Verlaine, Marius André y fins el gran Huysmans, l'han soferta.

Aixís com tots els que senten avuy la *poesía de la música* son deixebles, conscients ó inconscients, d'en Wagner, tots els que avuy senten també la *música de la poesía* son deixebles, conscients ó inconscients, d'en Villiers.

G. ZANNÉ.

HIMNE DELS JOVES

> No t'entristeixin, donchs, els funerals Novembres,
> ni planyis mort lo que ha tingut ple ser...
> De planye es el donzell que ajeu sos membres
> ans d'haverlos cansat en el plaher.
>
> JOAN MARAGALL.—*Cant de Novembre.*

Els brassos per l'abrás; per l'arma'ls brassos!...

Companys, la Primavera'ns bull als membres:
el bes que frisa en nostres llabis rojos
encomanemlo á tots els que'ns rodejan;
deixém arreu la estela benehida
de plena joventut dominadora.
La llum dels actes nostres siga sempre
abrusador volcá, rohenta pira:
may foch-follet, llum pobre dels cadavres.

Nous Nazarens, portemhi aquí á la Terra
l'ardent calíu que salva y purifica...
¿Y qué volém, germans, sinó que cremi?
Vessém en las grans obras de la vida
la primerenca sava de las venas,
que tot alló que ab sanch del cor se signi
penetrará la sanch dels altres homes.

Per estimar ó trevallar com tebis
no'ns cal el pensament, ni'l cor, ni'ls llabis,
que desmereix el viure qui viu d'esma.
Fugím del miserable «jo voldría»:
entoném el «jo vuy». Al món li mancan,
pera ser nou eternament, lleys novas.
En llochs antichs de tronos y de temples
las flors hi esclatan soterrant las llosas,
y s'hi alsarán demá las novas aras.
Deixém qu'entri'l gran Sol en nostras testas:
será la soleyada més feconda
com més ab fruhició l'haurém rebuda.
Amor, amor! Obrím el pit y'ls brassos!
Lluytar, lluytar! Avant, y'ls caps enlayre!
La Terra's mor per mancament de forsa...
El llamp ens fongui si nosaltres joves,
que som els forts d'avuy, ne fem escarni!

Dels grans retorns de las gloriosas bregas
l'escut será l'etern company invicte,
portantlo ferm als brassos victoriosos,
ó bé portantnos ell á sobre estesos,
cayguts en la batalla, com ho feyan
en altres temps els lluytadors de Sparta...

Que si l'amor ó'l guerrejar ens vencen,
guerrers y enamorats perdrém la vida
girant els ulls al bell Llevant dels somnis...
Morir, será deixar brillant estela
als que vindrán un jorn pels nostres passos...
Els brassos per l'abrás; per l'arma'ls brassos!

JOSEPH LLEONART.

TEATRES

Els mals pastors.

De où le vrai art va-t-il se nicher. Aixís podriam titular aquestas ratllas; perque es en realitat bon xich estrany que pera veure un drama de debó tinguém d'arribarnos al Poble Sech, una típica barriada de Barcelona que s'assenta tranquila á la falda de la montanya de Montjuich.

Ja feya temps que no anavam al teatre (perque es un aburriment haver d'escoltar aquestas obras buydas y gastadas ab que'ns brindan els teatres barcelonins) quan tinguerem esment de que en el teatre «Lope de Vega» s'estrenava un drama trágich en cinch actes d'Octavi Mirbeau, traduhit al catalá per en Felip Cortiella y l'Ignaci J. Sardá. Se tractava de *Els mals pastors* (Les mauvais bergers),creyém que la primera obra dramática d'en Mirbeau, que, representada per la Sarah á París, produhí gran sensació y doná motíu á vivas discusions.

Quina diferencia ab aquí! A París la estrena la Sarah en un dels primers teatres, devant d'un públich refinat que's conmou y s'exalta, y la crítica se'n preocupa; aquí te d'anar á un teatre del Poble Sech, la representan aficionats, y'ls diaris no se n'enteran. En cambi, el públich qu'assistia á la representació, si potser no tan ilustrat com el dels teatres de Barcelona, era més franch, més espontani, més sincer. Al véurel tan silenciós y recullit escoltant un'obra bon xich enrevessada, no podíam menys de recordar aquell brugit y aquella tos reveladora de la indiferencia ab que'l públich burgés s'escoltava á la Duse á Novetats l'última temporada. Y qué n'es de simpátich un públich aficionat!

No podém fer un estudl detingut de l'obra, perque no coneixém l'original, y sempre es aventurat fer un judici fiantse de traduccions. No volém dir que la dels senyors Cortiella y Sardá sigui dolenta; al contrari, ens sembla que, á pesar d'alguns galicismes y alguna incorrecció de llenguatje, la traducció es ben respectuosa y reflexa perfectament la idea del autor.

En Mirbeau, qu'es un psicólech refinat, se veu bé en aquells tipos plens de veritat y de vida. Joan Roule, el socialista intranzigent ab tots els odis y rencors, el cap ple de doctrinas que no ha pahit bé, es un tipo d'agitador tret de la realitat. També ho es Hargand,el fabricant práctich y honrat qu'estima á sa manera als trevalladors; ell crea assilos pels inválits, dona pensions, enterra'ls morts y cura'ls ferits; peró res més: tot lo que's refereix á l'ánima, á la emancipació del obrer, no ho comprén. El seu fill Robert es l'exaltat teórich, el romántich de la idea filosófica; ánima generosa, peró inexperta; Capron, el vell trevallador résignat á las privacions de la miseria; la filla del fabricant, lleugera y artificiosament educada; Magdalena, tipo mitj simbólich; tots ells, com els demés que intervenen en l'obra, son dibuixats ab fermesa de trets y clarividencia de la vida.

Tots tres, el fabricant, el seu fill y Joan Roule, son mals pastors del remat. El fill, enlayrantse massa, cau en la utopía; el pare, esclau de la realitat y de la rutina, sols incomplertament arriba á ferse cárrech de las aspiracions y necessitats del obrer; y'l capitost de la vaga, ab sas declamacions y lirismes buyts, sols logra atiar passions y odis, de conseqüencias sempre fatals pera tothóm.

En Mirbeau no ha tractat de resoldre'l fatídich problema: se limita á presentarlo ab molta intensitat, desenrotllant una acció dramática plena de vida y d'interés. Hi ha en l'obra escenas hermosíssimas per lo espontanias y naturals. La de Joan Roule y Magdalena en el primer acte, la de pare y fill en el tercer, y las de conjunt que casi integran els segón y quart, son d'una veritat y fins d'una *brutalitat* qu'enamoran.

Els traductors (y aixó'ns fa creure qu'han respectat l'original) no han fet cas de que algunas escenas resultin massa llargas y, per la repetició de conceptes, pesadas; defecte molt comú als autors francesos. Han fet bé, y mereixen sincer aplauso'ls senyors Cortiella y Sardá, per haver traduhit aquesta obra, que presentada en altras condicions, produhiria en el públich inteligent fonda emoció.

Emili Tintorer.

La Walkyria y Siegfried.

I

Interpretació dels personatjes.

Interrompudas inesperadament las representacions de *Siegfried* al Liceu, y no haventse représ com era lo llógich pera alternarlas ab *La Walkyria*, han de perdre en realitat molta part del seu interés las apreciacions que respecte de la execució personal varem prometre. Mes com que'ls mateixos artistas, á poca diferencia, han interpretat una y altra obra, podém, en cambi, ocuparnos ara d'ellas al plegat, si bé variant de procediment, donchs en lloch del detallat análisis qu'aplicarem á la execució musical, se fa ara indispensable una síntesis general de nostras impresions, dada la major extensió del assumpto.

La figura del deu Wotan es sens dubte la més gran de tota la Tetralogía, y ocupa un dels llochs principals en las dugas parts aquí representadas, per més que *externament* apareix ab molt més relleu en la primera d'ellas. Per tal motiu es menester un artista

dotat d'aptituts especialíssimas pera encarnar ab tota veritat tan grandiosa figura, aptituts que ni com á cantant ni com actor posseheix el baritono Gnaccarini, qu'es l'únich que fins ara l'ha representat á Barcelona. Molt difícil ens seria senyalar en quin'obra ha estat pitjor, y més encara indicar un sol fragment acceptable. Com á cantant, sa veu es de poca extensió, y per tant poch adaptable á la extensa tessitura de la part de Wotan, que desafina sovint en sas notas més agudas y que no entona tampoch en la corda grave, suprimintne ó transportant moltas vegadas las notas més baixas. Sa dicció musical es dura, es á dir, d'escassa modulació, lo que produheix una pesada monotonia en el timbre, y artísticament está faltada de tot quant requereix el sentiment wagneriá, puig las frases del poema son ditas á voltas sense cap expressió, y á voltas ab expressió contraria á la verdadera. En la part plástica sa interpretació es encara més deplorable, perque ni un sol moment se'ns presenta la majestat del deu, y en cambi adopta tot sovint unas actituts tant poch *académicas* que per son contrast desdiuhen de las qu'exigeix la grandiositat de la tragedia mytológica.

En la escena ab Fricka no ha sapigut aquest baritono exteriorisar la dignitat del deu ni la lluyta qu'en lo més intim de la seva ánima originan las pretensions de sa esposa. Y quan, després d'estéril discusió,'s veu obligat á cedir á las exigencias d'aquesta, no s'ha vist tampoch expressat el desdeny y repulsió qu'han d'acompanyar á sas darreras paraulas, com tampoch la ira ab que comensa la escena ab Brunhilda, fins arribar á la més potenta expressió de furor, tant en la paraula com en el gesto. ¿Qui si no'l senyor Gnaccarini es el principal responsable de la escandalosa supressió de 1310 compassos! solzament en aquesta escena?

En el tercer acte de *La Walkyria*'s permet llibertats aquest baritono que un mestreserio no podria tolerar. Aixis en l'hermós cant de la escena de las Walkyrias, com en las dugas parts del grandiós cant de despedida, en Gnaccarini allarga exageradament la melodia, frasejant ab tal ensopiment, que l'acompanyament orquestal queda deslligat per haverse de subjectar á la lentitut de temps que'l cantant li senyala. Las sentidas frases ab que'l deu se separa de sa filla no han de dirse á crits, sinó ab gran dolcesa d'expressió, y'ls repetits calderons ab que aquest cantant las *adorna* no varen ésser escrits per Wagner. El sentiment en la dicció, sense incórrer en un cant ploraner á la italiana, ha d'arribar casi á velar la veu del actor en aquesta escena, en la que, per sobre de tot, s'ha de comunicar al espectador la inmensa emoció que domina al personatje.

Ab idéntica falta de grandiositat s'ha presentat el deu en *Siegfried*, á lo que ha d'afegirse'l major misteri qu'en aquesta obra deuria haver acompanyat al personatje. En las preguntas del primer acte es menester que's traslluheixi la ironia burlesca del Viatjer contrastant ab el desconcert del nibelung, y que las descripcions de las tres rassas adquireixin en boca del cantant una majestat augusta, sobretot al parlar dels deus. Ha equivocat ademés l'intérprete'l moviment escénich en sa entrada, y al seure y alsarse, y ha suprimit els dos cops de llansa al comensar y acabar el seu parlament. Al desapareixe, hi havia d'acompanyar una potenta rialla.

En la escena ab Alberich, l'aparició del Viatjer requereix encara un to més misteriós, més marcada tranquilitat d'expressió, sense pujar may el to de la veu com ho ha fet en Gnaccarini. Peró'ls defectes més culminants en la interpretació d'aquest personatje s'han posat de relléu en la grandiosa evocació á Erda, que per una part requereix gran empenta en las frases del cant, y ademés una solemnial expressió en els ademans. La decissió suprema de Wotan, la renuncia á la dominació del món, ha de corpendre al espectador en el final d'aquesta escena, puig ella enclóu el nus de tota la tragedia y es un presagi del desenllás encara llunyá; mes pera lograrho es menester, ademés d'excelents facultats en l'intérprete, una compenetració absoluta d'aquest ab l'esperit general de cycle wagneriá.

Y per fi, en el moment en que la espasa de Siegfried fa á trossos la llansa de Wotan, es ahont pot apreciarse en tot son esplendor el *talent* del senyor Gnaccarini y el seu coneixement de l'obra. El deu ha de deturar á Siegfried *barrantli*'l pas, es á dir, agafant la llansa per sos extrems y oposantla al ardit jove com una barra que'l deturi, y llavors aquest, tirant de sa espasa, parteix l'arma divina pel mitj en dos trossos. En lloch d'això hem vist una figura *cómich-taurina*, puig aquest baritono ha prés la llansa per una pica, y apoyantla sota'l bras dret, ha colocat l'altra má garbosament á la cintura, y ab el barret *cordobés* ab que ha sortit vestit, ha produhit talment l'efecte d'un picador esperant al toro. A això conduheix la falta de director escénich! Las escenas més grandiosas son las que més excitan las riallas de tot el que vagi al teatro un xich enterat de lo que ha de veure.

Es, donchs, l'intérprete *perpetuo* de Wotan al Liceu un actor desastrós, que á sa ignorancia acompanya una falta manifesta de sentit comú, y ademés un mal cantant, com se'n convenceria'l públich si'l sentís en obras ja conegudas.

—

Brunhilda, la filla predilecta del deu, ha tingut dos intérpretes aquesta temporada, y

ni una ni altra han estat al nivell del personatje, ni han conseguit de bon tros esborrar el recort de l'artista que l'estrená.

La *critica* barcelonina ha ponderat exageradament el trevall artistich de la senyora Ehrenstein, senyalant aquest trevall com una verdadera creació, y colocantlo dins dels més purs motllos wagnerians. No tan sols no hem sapigut veure la perfecció que pretenen els *wagneristas* admiradors d'aquella artista, sinó que ni menys hem trobat acceptable la interpretació de *Siegfried*, com ja indicarem el primer día; y nostra opinió s'ha confirmat plenament en las representacions de *La Walkyria*, ahont el camp d'apreciació es molt més ample.

La manera com interpreta l'imponderable despertar de Brunhilda, basta pera compendre tot seguit que la senyora Ehrenstein no es una artista wagneriana. Per ella las indicacions del autor son lletra morta, y'l sentit de la frase musical no té cap relació ab la expressió del actor. Tot ho fa equivocadament y fora de temps: al obrir els ulls, al alsar els brassos, al aixecar el cap, al incorporarse y al saltar del seu assiento, cada moviment porta'l seu compás senyalat; aixís el primer de dits moviments ha de coincidir ab l'aparició del tema de Freia en l'oboe, peró ja avans d'ella s'havia alsat aquesta artista. Durant tota la primera part del dúo hem notat gran falta d'elevació en el seu cant, puig al saludar als Elements la verge ha de permaneixe en un contemplatiu éxtasis y donar la més solemnial expressió á sas invocacions. Es indescriptible la emoció que axó produheix degudament interpretat, emoció que aumenta encara al juntarse las veus dels dos amants, y aquí es ahont precisament s'ha revelat la falta de condicions seriament artisticas de la intérprete, que ha consentit allargar las frases com qualsevol cantant italiá, ha tallat fragments qu'han de dirse lligats y ha introduhit bon número de calderons innecessaris.

Major encara ha sigut la falta d'emoció en el deliciós y sentidíssim passatje en que apareix la inspirada melodía de la pau. Aquí que'l cant no presenta grans dificultats, es ahont millor se proba'l sentiment wagneriá del intérprete: las notas prou han sigut ditas, mes aquell sentiment no ha aparegut; y dihém que no ha aparegut per falta de dolcesa en la dicció y de lligament d'unas notas ab altras. Per fi, en l'himne de joya que corona brillantment el dúo, hem trobat, además dels anteriors defectes, una marcada confusió per la supressió de bastants notas, y una gran falta d'empenta pera expressar la joya del personatje. Hi ha que reconeixe las grans dificultats que presenta la página final de *Siegfried*, peró també es just que sian ellas molt més disculpables al tenor, que porta tres actes en continua acció, que á la tiple que sols aquesta escena representa en l'obra.

Vingué *La Walkyria*, y com hem dit, serví pera confirmar nostre judici. Els caracteristichs crits salvatjes ab que comensa'l segón acte, son suficients pera medir á una artista. Y aquí hem d'exposar quelcóm que ha de extranyar molt als liceistas, puig els *sabis* del Liceu n'han fet també (á sa manera) una pedra de toch per'aquilatar el mérit de cada debutant, venint á substituhir á l'*aria* ó la *cavaletta* de sortida de las antigas óperas. Si els *Hojo-tohos!* surten afinadets, gran ovació y fins *llamada* á escena, com si's tractés de una ópera: peró si per casualitat se'n desafina algún, la ovació es á la inversa, y per tant, *ruidosa*. Donchs sápigan aquests wagneristas de regadiu que'ns han aparegut al Liceu per generació espontania, qu'en tal passatje la desafinació *es lo de menos*, es á dir, que contra lo natural, aquí las desafinacions no desentonan, donchs per això son crits feréstechs. En cambi lo que desentona es la serietat y encarcarament ab que la major part d'artistas ho interpretan per mor de la tessitura, y això es lo que principalment s'ha d'atendre: la dicció deu ésser ab joyosa empenta, ab alegría desbordanta, ab crit salvatje, viu y poderós, en lloch de la correcció y ensopiment de la senyora Ehrenstein. Y en quant á la plástica, que tanta influencia hi té, resulta aquí ridícula la *pose* d'aquesta artista tan apocada y encongida cap endevant, en lloch del orgull y arrogancia que demana'l personatje. Lo que s'ha d'exigir sobre tot, es que'l temps no's cambihi en obsequi á la intérprete, y que aquesta, afinant més ó menos, hi donguí tota la vivesa y tota l'alegria que senyala la partitura.

Altra proba de nostre criteri está en l'aparició de la Walkyria á Siegmund per'anunciarli sa próxima mort. Si la senyora Ehrenstein estigués possehida de lo que interpreta, sabria que deu sortir á escena al atacar per primer cop el metall el tema interrogatori del destí, y no 24 compassos després, com ella ho efectúa. Sense la presencia de la fantástica figura, tot l'intermedi musical queda desprovehit del seu valor. Y durant aquesta misteriosa escena, qu'ha d'arribar al espectador sols com un somni, devía la intérprete donarli una majestat més grandiosa, una més elevada entonació á las paraulas y major entussiasme al decidir la protecció en favor del Welsa. La part final d'aquest cant de protecció l'ha dit l'artista en mitj d'una confusió manifesta, com li hem notat sempre que la vivesa del temps li obliga á forsar la nota.

El tercer acte de *La Walkyria* es el de verdadera proba pera la intérprete de Brunhilda. Peró suprimint aquí més de la meytat de la grándiosa escena que té ab Wotan, el trevall d'aquella queda molt simplificat, fins al

punt de que la part principal recau en el deu. L'artista que'ns ocupa ha fet tot lo possible per' alcansar la grandesa de la situació, peró no ho ha conseguit per faltarhi la elevació trágica que requerían las frases de la justificació de sa culpa, y més encara per la plástica, que aquí més que enlloch té capdal importancia. Particularment en l'abrassada final, ahont la emoció d'abdós personatjes ha de compenetrarse íntimament ab la inspiradíssima y genial página de música que l'acompanya, hem trobat á faltar la grandesa en els moviments de la Walkyria, que sols ha de caure en brassos del deu en el precís moment de la entrada del fortíssim en la orquesta.

En conjunt, donchs, la interpretació de la senyora Ehrenstein es bastant deficient, y en molts punts errada. Que no arriba fins al punt de destrossar el personatje (com ho han fet els demés), ho reconeixém ab imparcialitat; peró qu'está faltada de veritable sentiment wagneriá també es ben cert, com creyém haverho demostrat.

Joaquím Pena.

CRÓNICA MUSICAL

¿Iris?

No temi'l lector, que no hem de emplear, pera ocuparnos del darrer engendro del *¡mestre!* Mascagni, els procediments interminables y fins *abusius* (sobre tot pera'ls indiferents en música) que solém aplicar á las produccions wagnerianas. Pel contrari, dedicada nostra particular afició al cultiu de la música alemanya, ens ha agafat ben de sorpresa la sobtada aparició de la música japonesa, y si no fos lluny, casi cambiaríam el viatje de Bayreuth pel de Yokohama, pera apéndrela en sas propias fonts y de passada convéncens de la gran inspiració y la propietat orquestal ab que'l músich italiá haurá posat en solfa las cosas y costums d'aquella terra. Peró fins allavors, no vull fer com molts que sempre parlan de lo que no entenen. Jo ho confesso: en música japonesa no hi toco pilota.

En veritat que no l'entench al públich del Liceu. Anar al teatre tan disposat á aplaudir com en la famosa nit del *Iris*, li he vist en ben pochs estrenos. Per poch que l'obra hagués donat de si, una romansa de tenor, un concertant ben posat, un ball d'efecte, haurían proclamat geni á Mascagni, donchs hi havía verdadera *fam* de protestar de tanta *Walkyria* y de tant *Siegfried*. Diguiho si no la explossió d'entussiasme que coroná'l final del insubstancial prólech, obligant, per la forsa del número, á repetirlo, mentres nosaltres *in mente* ja estavam redactant un altre prólech que arribarem casi á punt d'instrumentar. Mes la cosa cambiá d'aspecte, y de cop y volta semblava com si'l públich hagués recobrat el sentit comú, puig en lo restant de l'obra ja no s'engrescá, ni deixá imposarse per la *quadrilla* asalariada del quart pis, y fins en el darrer acte va haverhi l'acostumada *corrida*, en que l'autor fou *lidiat* en tota regla.

Estimats liceistas: os heu portat com á bons minyons, donchs (encara que després de fer una planxa) vos heu arrepentit, no volent empassarvos la píldora japonesa; aixís es que, per aquesta vegada, no puch picarvos els dits. Peró en endevant, molt ull, que no tot serán *Bohemes*. Alerta ab el *Hänsel*, que hi podeu fer un paper ridícul.

Concerts.

La «Sociedad Filarmónica» dirigida pel mestre Crickboom, ha donat últimament un concert á gran orquesta. Ab l'acert que sovint hem alabat en aquest director, foren executadas las oberturas d' *Ifigenia*, *Leonora* y *Tannhäuser*, mereixent especial menció la justesa y brillantés d'expressió de la segona, y la magnífica dicció de la bacanal y del himne á Venus en l'obra de Wagner.

També s'executá'l fragment de *Parsifal* conegut per l'*Encantament del Divendres Sant*, que no va produhirnos en aquest concert el grandiós efecte d'altras vegadas. Quan en la primavera passada fou executada aquesta obra pel mestre Crickboom, li alabarem com se mereixía la magnífica interpretació que obtingué, peró de la mateixa manera hem de dir ara que ha estat bastant lluny de mostrarse al mateix nivell, ja sía per defecte d'alguns dels executants, ja per menor número d'ensaigs. Lo cert es que la emoció indefinible qu'emana d'aquest fragment no la hem fruhit aquesta vegada com avans.

En dit concert hi prengué part la senyora Pichot de Gay, interpretant ab exquisit bon gust y excelent dicció dugas composicions de Haendel pera soprano y orquesta, aixís com també una preciosa *Berceuse* de Mozart que li valgué gran y merescuda ovació. Finalment, ens obsequiá ab la inspirada *Processión* de César Franck, que no trobém s'adapti tant á sas facultats com las anteriors composicions, peró qu'hem d'agrahirli per haver pogut apreciar per primera vegada'l magnífich desenrotllo orquestal de dita obra.

La senyora de Gay, acompanyada del seu espós, anuncia tres interessants concerts pera els dias 11, 18 y 25 del present mes al saló Parés, en els qu'executará música antiga extrangera, popular bretona y catalana, y francesa moderna.

Aixis mateix el mestre Crickboom ha contractat, pera dirigir el proxim concert del 6 de febrer, al célebre mestre alemany Félix Weingartner, un dels més afamats entre'ls moderns directors d'orquesta. Ademés de un'obra original del mateix, figuran en el programa la *Quinta Sinfonia* de Beethoven, el Preludi y Escena final de *Tristan é Isolda* y la obertura de *Tannhäuser*. Inútil es ponderar el gran interés que ofereix el coneixer la interpretació personal del mestre Weingartner en obras tan conegudas y admiradas. Felicitém per endevant al mestre Crickboom agrahintli coralment els notables sacrificis que s'imposa en bé de la cultura barcelonina.

Per ultim, en la vinent Quaresma, al igual que la passada, donará al Liceu una serie de concerts l'Orfeó Catalá junt ab la orquesta de dit teatre dirigida pel senyor Nicolau. Se diu que s'han entaulat negociacions pera que dirigeixi algún de dits concerts el célebre Ricart Strauss, que tan grandiós éxit obtingué en aquesta capital. Que arribi á realisarse tan agradable nova!

VARIAS.

La «Sociedad de Conciertos clásicos», que dirigeix el mestre Granados, ha pujat al cel. Ho sentim, encara que ho preveyam. Pera no declararse disolta s'ha verificat una mena de fusió ab el «Circulo artístico» de pintors y esculptors, y en el seu local se verificarán petits concerts. Poca cosa esperém pera l'art d'aquesta barreja de músichs y pintors; y si no, al temps.

De totas maneras, es trist que desaparegui una Societat qu'havía comensat ab una sort que no á tothóm li es fácil conseguir. Del éxit pecuniari obtingut en tots els concerts y de las firmas que suscriuhen la Circular qu'hem rebut, podém deduhir que no ha mort dita Societat precisament per falta de medis materials (com succeheix ordinariament) sinó per falta... dels altres.

Serveixi aixó de llissó para'ls que's fican en negocis d'aquest género ó d'altre semblant. En qüestions d'art, no's logra pas tot ab diners solzament. No n'hi ha prou ab estar disposat á gastar milers de duros pera posar grans obras en escena; es menester, ademés, *entendre* en lo que's vol fer, ó quan menys assessorarse de personas péritas. Y qui'm vulgui entendre que m'entengui.

—

Dissapte vinent s'inaugura'l Teatre Lirich Catalá, instalat al Tivoli, ab una companyia d'opereta catalana dirigida en sa part musical pel mestre Morera. Els propósits de tal empresa no poden ésser més lloables, ja que's dirigeixen á combatre'l género importat de Castella que tants mals ha produhit en la cultura de nostre país. Per'aixó conta ab gran número de produccions catalanas, degudas á renomenats escriptors de nostra terra, pera las que han escrit música'ls compositors catalans Vives, Granados, Gay, Esquerrá, Lapeira, Bartoli, Ferrán, Massó, Borrás de Palau, Rodas, Oró, Blai y'l propi Morera, que hi té anunciadas 15 obras. Ademés se reproduhirá *L'Aplech del Remey*, lletra y música del fundador de las societats chorals, Anselm Clavé.

Pera la inauguració s'anuncian: *Colometa la gitana*, d'Emili Vilanova, ab música de Lapeira; *Les Caramelles*, de Ignaci Iglesias, ab música de Morera, y *L'alegría que passa* de Santiago Russinyol, també música de Morera.

L'éxit més entussiasta desitjém á tots, en bé del art y del catalanisme, esperant que ni'ls aplausos del públich ni'ls éxits de taquilla puguin may desviarlos del verdader camí.

P.

CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS

DE BARCELONA

Convocatoria pera'ls del any 1901

Als honorables poetas y prosadors de Catalunya y de tots los territoris ahont la nostra llengua es parlada ó coneguda,'ls VII Mantenedors del «Consistori dels Jochs Florals de Barcelona» en l'any XLIII de llur restauració, salut.

A fí de donar bon cumpliment á la honrosa comanda que'l respectable Cos d'Adjunts nos feu lo día 30 del darrer Octubre, vos convidém á pendre part en los Jochs Florals d'enguany, que, segons los Estatuts y bonas costums establertas, se regirán per lo següent

CARTELL

Lo primer diumenge de Maig vinent, que s'escau esser enguany lo día cinch, se celebrará la poética festa, en la qual serán adjudicats als autors de las tres mellors poesías que hi optin, los tres premis ordinaris que ofereix cada any l'Excm. Ajuntament de Barcelona, protector y ja de temps antich aymador de la Gaya Ciencia, ó sían: la Englantina, la Viola y la Flor Natural, que corresponen als tres mots que forman lo lema de la Institució.

La *Englantina d'or* se donará al autor de la mellor poesía sobre fets históricHs ó gestas gloriosas de Catalunya, ó be sobre usatges y costums de nostra benvolguda terra, essent preferida en igualtat de mérit la escrita en forma narrativa de romans ó de llegenda.

De la *Viola d'or y argent* se'n fará entrega al autor de la mellor poesía lírica, relligiosa ó moral.

La *Flor Natural*, premi anomenat d'honor y cortesia, s'adjudicará á la mellor composició en vers sobre tema que's deixa al bon gust y franch arbitre del autor. Seguint la bella costúm d'antich establerta,'l qui obtinga aquest premi deurá ferne present á la dama de sa elecció, la qual, proclamada «Reyna de la Festa», entregará tots los altres premis als qui guanyadors ne sían.

PREMIS EXTRAORDINARIS

Una copa artística que ofereix lo Consistori á la mellor composició en prosa sobre tema y genero literari que's deixa al bon gust del autor.

Un premi que ofereix l'Excm. Ajuntament de Reus, consistent en 250 pessetas, á la mellor composició en prosa ó en vers que s'ocupi d'un fet notable de la Historia de Catalunya, y deixant a la discreció del Consistori'l concedir dit premi á altra composició que crega més mereixedora del mateix en defecte ó per insuficiencia de mérits de las especials reclamadas.

Un altre que ofereix la Junta permanent de la «Unió Catalanista», y que consistirá en una joya alegórica, al autor del mellor epissodi históricb de Catalunya, que, inspirantse en lo més ardent amor á la Patria, reuneixi á sa bona forma literaria, la condició de poder destinarse á la lectura popular.

Y un altre de la «Asociació Popular Regionalista», consistent en un objecte d'art, al autor de la mellor descripció en prosa baix lo següent tema: «Comparansa entre'ls regnats de Jaume I de la Confederació Catalana-Aragonesa y Felip II de Castella».

D'acort ab los Estatuts dels «Jochs Florals», podrán concedirse ademés los premis, accéssits y mencions honoríficas que'l Consistori judiqui ben merescuts.

Totas las composicions deurán esser inéditas y escritas en antich ó modern catalá d'aquest Principat, de Mallorca, de Valencia ó del Rosselló.

Tots los travalls, rigurosament inédits y escrits ab lletra clara é inteligible, deurán esser remesos al Consistori, á son domicili, Carrer dels Templaris, número 3, pis tercer, porta segona, avans del mitjdía del 15 de Mars vinent, junt cada hu ab un plech clos que continga'l nom del autor y duga demunt escrit lo títol y lema de la composició.

No s'entregará'l premi al autor qual nom no consti clarament expressat en lo plech respectiu, ó vaja en forma d'anagrama, pseudonim ó altra contrassenya.

Los plechs que contingan los noms dels autors no premiats se cremarán, com de costúm, en l'acte mateix de la festa.

Lo Consistori's reserva per un any, á comptar del día de la festa, la propietat de las obras premiadas.

D'acort ab lo prescrit en los Estatuts, se publicará un Cartell extraordinari en lo cas de rebre altres premis, sempre que'l Consistori consideri que queda temps suficient pera la presentació de travalls que hi optin.

Que'l Senyor vos donga llum d'inspiració pera cantar ab esperit verament catalá, *la Patria*, *la Fe* y *l'Amor*, y á nosaltres discreció en judicar y acert en premiar als més dignes.

Fou escrit y firmat lo present Cartell en la Ciutat de Barcelona, als catorze días del mes de Desembre de mil noucents, per los VII Mantenedors.

Francisco Pi y Margall, President.—*Joseph Franquesa y Gomis.*—*Jascinto Torres y Reyató.*—*Emili Vilanova.*—*Ricart Permanyer.*—*S. Trullol Plana.*—*Salvador Vilaregut*, Secretari.

NOVAS

Doném coralment las gracias á tots els periódichs que tants elogis han dedicat á nostre número de *Cap de Sigle*, y també las doném en general á las moltas personas y entitats que desde l'aparició de dit número venen felicitantnos, dónchs son tantas, que'ns es impossible contestárloshi particularment.

Cal fer constar que l'éxit no's deu á nosaltres, sinó á tots y á cada un dels literats y artistas que'ns han honrat ab sa valiosa y desinteressada colaboració. Tots els elogis y totas las felicitacions á n'ells las traslladém, perque son ben sevas. Nosaltres no hem fet més que oferir al públich tan notables trevalls de la millor manera qu'hem pogut, y nostre sol orgull es haver conseguit, en aquest número com en els altres, aplegar á nostre entorn aquell aixám de pensadors, fervents adoradors de la bellesa y de la justicia, pera que sincerament exposin en aquestas planas las sevas ideas.

Els resultats obtinguts, qu'han superat de molt las nostras esperansas, ens obligan á trevallar ab més fe que may, y no dubtém que, comptant ab tan ferms companys, hem d'assolir el triomf de nostres ideals.

Preguém á nostres lectors que siguin indulgents ab las deficiencias qu'hagin pogut notar en el servey aquests dias. L'extraordinari número de suscripcions novas y las demandas dels corresponsals, han ocasionat un trevall d'administració que necessariament ha degut pertorbar un xich la bona marxa de la mateixa. Esperém que'ls nostres favoreixedors se serveixin fer las oportunas reclamacions pera compláurels degudament.

Aquesta setmana'ns han ofert entregarnos las tapas pera la enquadernació del volúm primer de JOVENTUT. Poden, donchs, els senyors que desitjin enquadernar sas coleccions, enviarlas á aquesta Administració.

Pera las condicions materials, vegis l'anunci de la cuberta.

Al telégrama de benvinguda que varem dirigir al President de la República del Transvaal á sa arribada á Europa, ha contestat el venerable patrici en la següent forma:

«Paris, le 1er décembre, 1900.

»Je vous remercie du temoignage de sympathie cordiale que vous m'avez donné. Ces marques chaleureuses d'intérêt me son particulièrement précieuses. Elles me reconfortent ainsi que mon peuple dans la lutte suprême que nous soutenons au nom du droit et de l'humanité.

»Veuillez agréer, avec l'expression de ma gratitude, l'assurance de mes sentiments distingués.

»Le President de la Republique Sud-Africaine,

»S. J. P. Krüger.

»La Redaction du Journal Joventut. — Barcelone.»

Estampém ab satisfacció en aquest número la contestació d'en Krüger, perque la figura d'aquest home, á fins del sigle xix y principis del xx, sobressurt grandiosament y ab clarors d'ideal sobre'l llastimós espectacle qu'están donant el estats dits grans potencias y'ls paissos falsament civilisats. No se sab qué mereix major despreci: si la insolent tirania dels qu'abusan del poder, ó la ignoble passivitat dels que ho consenten.

Els qu'altra cosa no podém fer, acompanyém ab nostras simpatias als ardits defensors de sas llibertats, tot esperant el jorn en que, com deya molt bé Rostand, se veurá que'ls veritables grans pobles, son els petits.

—

Ab aquest número comensém á repartir als lectors de Joventut las primeras entregas de *Ayres del Montseny*, aplech de poesias de Mossen Jacinto Verdaguer, y *Quan ens despertarém d'entre'ls morts...*, d'Enrich Ibsen.

Las portadas de ditas obras las repartirém al final, junt ab l'index.

—

En l'article literari *Efectes de nit*, del nostre estimat colaborador G. Zanné, publicat en el número de *Cap de Sigle*, s'hi troban las dugas erradas següents:

En la pàgina 6 (columna 2.ª, linia 23), *els llurs bocins* en lloch dels *seus bocins*, y més avall (linia 31), *las pocas negrors*, en lloch de *las pocas remors*.

—

Le Mercure de France, en son darrer número que acabém de rebre, publica excelents trevalls de André Beaunier, Ferdinand Herold, Rudyard Kipling, Alfred de Vigny, J. C. Mardrus, Eugéne Demolder, H. G. Wells, Francis Vielé-Griffin, Robert de Souza, y a més la *Revue du mois*, composta de trevalls de Gourmont, Quillard, Rachilde, Dumur, Mazel, Colière, Drexelius, Hirsch, Bury, Herold, Bréville, Josz, Rambosson, Les XIII, Eekhoud, Vincent, Lorentowicz, Cohen, Janos, Otokar y Ary Leblond.

—

S'ha retirat la fiansa qu'en el procés del senyor Santamaria de Mollet del Vallés s'havia fet entre'ls catalanistas. Per tant, se prega als suscriptors que passin á recullir sas cantitats respectivas en la secretaria de la Unió Catalanista, Canuda, 4, pral., de 2 á 3 de la tarde y de 9 á 10 del vespre.

—

S'ha publicat el cartell anunciant el primer Certamen literari de la Joventut Católica de Manresa, que's celebrará'l dia 27 de maig vinent.

S'ofereixen tretze premis.

El plasso pera l'admisió dels trevalls finira'l dia 15 d'abril.

—

L'acreditada casa de paper de fumar «Job» ha publicat unas tarjas anunciadoras que's recomanan per sa elegancia y gust artistich, obra d'Edgard Maxence.

—

Ab motiu d'inaugurarse la exposició de cartells duta á cap per la important entitat catalanista «Lo Sometent», el diumenge prop passat l'Ignaci Iglesias doná una conferencia en el saló d'actes d'aquell centre, encaminada á desviar á la nostra joventut intelectual del camí que porta á riscos d'ensementar el decadentisme, tan oposat al nostre modo d'ésser, ferm y ple de vida. Senyalá, ab seguritat, uns viaranys florits que tantdebó seguissin tots els nostres novells escriptors, puig á bon segur culliriam millors fruyts qu'ara. Els nostres llegidors podrán jutjar del trevall del jove autor dramátich pel fragment que'n donarém en la propvinenta edició.

El públich l'aplaudí com se mereixia.

—

La comissió abolicionistas de las *corridas de toros* ens ha enviat una expressiva circular, que ha publicat ja la prempsa diaria, solicitant nostra adhesió al *meeting* que té de celebrarse'l dia 13 del corrent mes al teatre Principal.

Poden comptar els organisadors d'aqueix *meeting* ab la nostra adhesió entussiasta; y sols sentim no poder publicar integra, per falta absoluta d'espay, la circular que'ns enviaren, en que tan nobles sentiments s'hi posan de manifest.

—

El mestre compositor Enrich Morera ha publicat un *Tractat práctich d'harmonia*, en el que's presenta agermanada notablement la teoria ab la práctica d'aquesta ciencia, per lo qual se fa molt recomanable pera tots els que's dedican al estudi de la composició musical. El text, imprés en catalá y castellá, á dugas columnas, va ilustrat ab un gran número d'exemples que facilitan en alt grau la comprensió del mateix.

D'agrahir es al mestre Morera la publicació d'aquesta obra, molt necessaria en nostra terra, ahont tant se troban á faltar els bons tractats de música.

—

Ab el titul de *Composicions catalanas del mestre Laporta*, ha comensat la publicació de las obras d'aquest malhaurat musich catalá que morí'l darrer any. *Cansó de Tardor* se titula la primera d'ellas, consistint en una hermosa melodia escrita sobre una delicada poesia de l'Apeles Mestres.

Desitjém molt d'éxit á aquesta obreta, lo mateix que á las demés de la colecció, esperant que no trigarém á véurela complerta.

—

La companyia del «Teatre Lírich Catalá», que desde'l dissapte vinent ha d'actuar al Tívoli ha comensat els ensaigs de l'obra *Cors joves*, lletra del senyor Jorda y música del senyor Gay, qui ha acabat també las ilustracions musicals de la opereta *Els tres tambors*, del senyor Marquina.

—

El Consell Directiu de la «Escola Jordiana Orfeó Canigó» quedá días enrera constituhit en la següent forma: President, Joaquím Planas; Vis president, Trinitat Lapeyra; Secretari, Ricart Roca; Vis-secretari, Emili Revoltós; Tresorer, Joan Rosich; Contador, Joseph Rosich; Bibliotecari, Tomás Mateu; Conservador, Baldomer Prats; Vocals: Jaume Vinyals, Pere López y Salvador Ginesta.

—

Publicacions rebudas:

Un patí de vehinat, saynet en un acte, original de don Teodor Baró.

Lo suplici de Tántalo, sarsuela en dos actes, lletra de A. Ferrer y Codina, música de Joan Manent.

Discurs llegit en el *meeting* celebrat per l'Agrupació Catalanista de Vilassar de Mar, per don Rafel Monjo y Segura.

Higiene pública. Lactancia mercenaria. Condiciones que debe reunir una buena nodriza. Memoria llegida per don Manel Segalá y Estalella en el primer concurs de l'Academia del Cos Médich Municipal de Barcelona (tema segón, premi del Dr. Mascaró.)

En Pau de la Gralla, ó la festa major de la vila, saynet en un acte y en prosa de costums populars tarragoninas, original d'en Ramón Ramón y Vidales, estrenat ab gran éxit en lo teatre de Novetats la nit del 16 de novembre de 1900.

L'Almanach del periódich *Lo Teatre Catótich.* Volúm de 160 planas, ahont hi figuran molts y variats trevalls de conegudas firmas.

L'Almanach anunciador de la Llibreria Artistich-Científich-Industrial, de Joan Baptista Pons y C.ª

—

Periódichs qu'han visitat nostra redacció:

La Rassegna Internazionale della letteratura e dell'arte contemporanea, que's publica quinzenalment á Florencia baix la direcció de Riccardo Quintieri.

Le Courrier de Barcelone, que veu la llum en aquesta ciutat.

El primer número de l'*Ateneo Italiano*, revista científica, literaria y recreativa, que també's publica á Barcelona.

Ab aquests periódichs hi establím gustosos el cambi.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors. No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

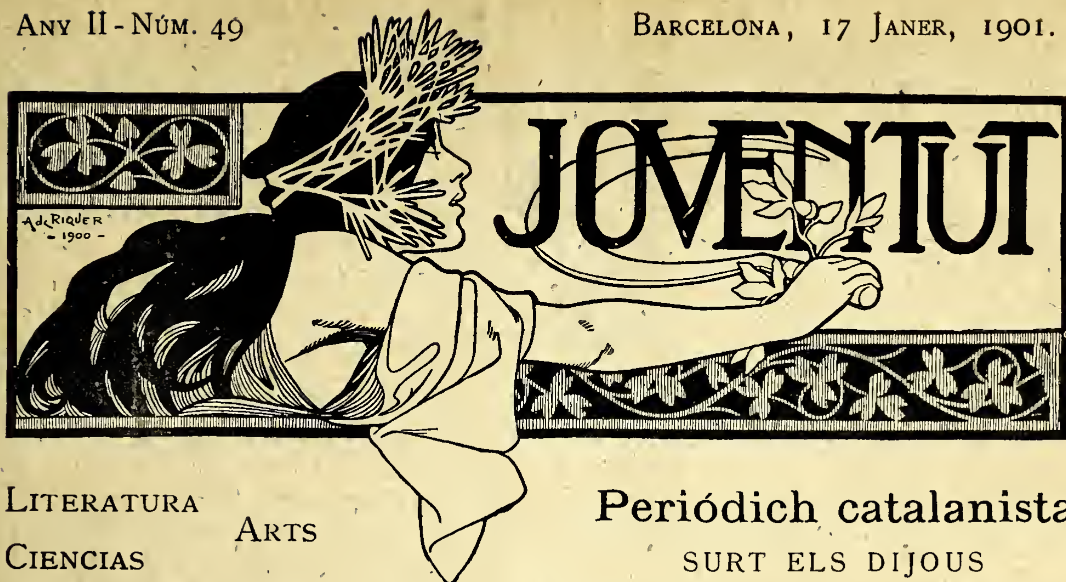
Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA:	Un any.	8	Pessetas.
»	Mitj any.	4'50	»
»	Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:	Un any.. .	9	»
EXTRANGER:	Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	. . . .	20	Céntims.
»	atrassat, ab folletins.	40	»
»	» sense folletins.	25	»

ANY II - NÚM. 49

BARCELONA, 17 JANER, 1901.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT.	20	CÉNTIMS.
» ATRASSAT, AB FOLLETINS . .	40	»
» » SENSE FOLLETINS.	25	»

SUMARI:

FOLLETÍ:

ELS MORTS AB VIDA

No sé si nosaltres hem perdut la noció de la vida, ó si á Madrid tenen ganas de posarse tranquils, sense rahó. Lo cert es que alguns personatjes dels que per allí fan més rotllo, están dihent á tort y á dret que nosáltres no existím, y en cambi, á nosaltres ens sembla que vivím y prosperém. Y més que aixó, estém ben segurs de que l'atmósfera dels nostres temps es molt favorable per assadollarnos de salut y de coratje, contribuhint poderosament á la nostra creixensa.

Y aixó que nosaltres creyém, perque ho sentim y ho veyém, es tanta veritat com mentida son las paraulas dels que á Madrid volen fernos passar per morts y soterrats.

Mes tot aixó no es altra cosa que la eterna manifestació dels idealismes d'aquella gent: quan se mou una formiga, hi engegarían tots els batallons, esquadrons y baterias pera ferla estar quieta; peró quan un elefant está quiet, dormen tranquils pensant que'l tenen mort. Sempre lo que'ls mou es la fressa, may la major ó menor importancia de la causa que la promóu.

Avuy encara es hora que no saben ni quánts som ni lo que volém, perque ni menys han intentat esbrinarho: van sentír fressa per Llevant, van oir la cridoria de la maynada periodista, y sense mirar si hi havía ó si no hi havía rahó, ens van lligar de mans, ens van tapar la boca y'ns van apuntar el fusell al pit, deixantnos en complert estat d'inmovilitat. Mentres portém la mordassa á la boca y las mans lligadas, mentres tinguém sobre nostres caps l'amenassa del fort, no podém ni devém nosaltres, com nous Quitxots, sortir en busca d'aventuras que acabarían sempre á satisfacció dels de Madrid. Hem estat quiets y seguirém estanthi, perque contra la forsa no hi há resistencia. Per aixó ells ens creuhen morts: mes nosaltres que sentím la vida de la nostra ánima, el batech dels nostres cors, el coratje de nostres pits y'l pensament de nostras inteligencias, sabém bé prou que ni som morts, ni podém morir. No

som morts, perque ab tot y lo que'ns están fent; sentim la realitat de la vida, anyorém la llibertat que se'ns nega, confiém en un demá venturós. No podém morir, perque la materialitat que'ns fa viure está molt, peró molt per demunt del poder dels homes, tant si's diuhen politichs com déspotas, tant si's diuhen estadistas com opressors, lo mateix si obeheixen á las *rahons d'Estat*, com si s'aixoplugan baix la degradant ensenya de la tirania. No hem mort, ni podém morir, perque la rahó de nostra vida es superior á totas las forsas humanas, y fins aniquilant nostras existencias individuals, encarnaria en generacions novas que sentirian encara ab més intensitat que nosaltres la gran rahó que'ns dona vida.

Els morts, els cadavres ambulants, els puntals de lo corcat, ens diuhen morts á nosaltres. Desgraciats! Som morts que vivim la vida plena de las grans esperansas, som morts que sentim la necessitat de la perfecció; som morts que aspirém á lo més gran que pot aspirar l'home; som morts qu'estém cavant la fossa ahont quedarán soterradas totas las mesquinesas y totas las tiranias que son tan admiradas pels que'ns creuhen morts.

Lluis Marsans.

NOTAS D'ART

Parlar d'art al públich, y fer que tothóm comprengui la nostra bona intenció, resulta dificil. Entre nosaltres, quan ne parlém ab nostre especial llenguatje, que'n podriam dir *de taller*, ens enteném perfectament; peró ab la ploma á la má, tot cambia, y á lo que nosaltres escribim ab tota ingenuitat, pot donárseli devegadas una interpretació molt diferenta de la que li correspón en justicia. No está en nostre anim ofendre á cap personalitat; lo que dihém, ho dihém senzillament ab el desitj d'estudiar y fer veure'ls nostres defectes, en lloch de deixarnos portar per ideas falsas que fins ara han sigut moneda corrent entre'ls intelectuals de la nostra terra.

Aixis, donchs, anirém ab cuydado pera no engreixar á las *milocas* ni á las *patums*, que'ns observan esperant el moment oportú d'aniquilarnos. Lo que nosaltres escribim, bé ó malament, es ab la intenció de fer progressar l'art de nostra patria. Y hem de parlar clar; hem de dir lo que nosaltres creyém qu'es la veritat, perque'l callar ens ofega. Es ab molt sentiment que'ns veyém obligats á tirar reputacions per terra, reputacions fetas molts anys enrera á la taula d'un café ó bé entre las quatre parets del Ateneu, ahont se repartian els papers de gran pintor, magistral novelista, critich eminent ó músich colossal. Y aqueixas reputacions, desgraciadament, encara avuy subsisteixen; y á pesar de que'l novelista fa dormir, el músich fa plorar y'l critich fa riure, á pesar d'aixó, es dificil desfer lo que ja está fet, y lograr que'l públich comprengui lo endarrerits qu'estém en art, convencentlo de que afora d'aqui no som ningú, y de que tal volta lo que'ns sembla més modest es lo que més ens honra al extranger.

En la nostra terra tot se falsifica: aquesta es la nostra especialitat. Tot ho fem millor que ningú. Si escoltéu ó llegiu als escriptors, als novelistas particularment, tot son indigestions de Zola. Altres s'embrancan per la filosofia sense poder pahir á Taine ni als filosops alemanys. Y ab tot aixó, desde no vull saber quánts anys que no sento parlar més que de genis nous que surten com per encant y moren al náixer. Quánts y quánts n'he vist passar! Y sempre lo mateix: imitacions. Oh, pais falsificador! No son sols els apotecaris y'ls fabricants els que saben estrafer els géneros, no: son els músichs, els pintors, els escriptors. Y si no, mireu lo produhit per nostres artistas. Mireulos, llegiulos. Els músichs, no cal dirho, sempre Wagner; res que fassi olor de farigola, res que senti la nostra terra, si no es armonisant una cansoneta popular; fet aixó, ja han acabat. Els pintors... ben clar se veu: alguns ab resquicias de Roma; pintura de factura tradicional, d'en Fortuny; y'ls altres imitant als francesos, que fins sembla que no puguin fer res que no sigui de Paris, encara que no més se tracti d'un pobre model, fet y repetit mil vegadas. Dels novelistas, ni val la pena de parlarne; lo millor fora qu'alguns d'ells s'entornessin á fer el seu veritable ofici. Y en quant als critichs *milocas*, no n'hem de dir cap mal; tot al contrari; ells ab la seva ignorancia ó mala fe han format genis que veyém

caure com edificis arruinats, perque no tenen consistencia; peró en cambi ells s'engreixan y's guanyan la vida passant per sabis.

Quan tanco'ls ulls pensant en l'art de la meva terra, en l'endarreriment intelectual en que'ns trobém, ¡quína tristesa m'agafa!... Y sols m'aconsolo al recordar noms com Mercadé, Clavé, y'l nostre gran poeta Verdaguer.

JOAN BRULL.

ESTUDI

Ab ningú havia fet tantas amistats com ab ell.

Es cert qu'ell la guanyava d'un remat d'anys, peró'l carácter, no ben definit encara, de la Laura, sentia necessitat d'intimar ab aquell jove, assentat ja per complert y observador per natural.

Fins ab certa agradable condescendencia escoltava d'ell lo que no hauría permés que cap altre li hagués dit. Eran, la flor aponcellada y feble, moguda ara d'assí, ara d'allá, per la més suau de las alenadas del oreig matinal, y l'arbust jove, ple de vida, fort y resistent á las ventadas que, venint á traydoria, esbrotan las flors de tronch massa tendre.

Atrevida de si, la hermosa Laura las cercava y las desitjava las terribles ventadas de qu'éll li parlava; la dolsa calma de sos setze anys la tenía enervada, y son esperit voleyador somniava ab aventuras d'heroína de novela, ab quínas s'identificava tot seguit admirant sos fets, gayre bé sempre fruyt inverosímil de la fantasía d'algún escriptor de novelas de remesa.

Ella mateixa li contava á n'ell, ingenuament, las dolsas emocions qu'experimentava.

—Havia sortit del casal solitari, ahont estiuhejavam,—deya ella,—y la fosca'm vingué al demunt que no vareig adonarmen. Perduda gayrebé, cercava camí pera retornar á casa, quan una forta tempestat me sobtá; sort que, propet d'allí ahont jo estava, vareig poder aixoplugarme en una barraca abandonada. Desd'allí vaig contemplar plena de goig las feréstegas clarors dels llamps ab sos zitzagueigs terribles, y escoltava com si fossin melodías els espetechs dels trons interminables. Sola, soleta. Cóm vareig gosar aquell cap-vespre! No podéu ni persarho cóm s'aixamplava mon cor devant d'aquell espectacle, en quin la Natura'ns parla á l'ánima ab son llenguatje verge!...—

Ell somreya escoltantla, y'l comprenía perfectament aquell goig que la Laura sentía.

—Es encantadora,—diu ell parlant de la Laura.—Mon mellor goig es parlarhi intimament; es esbrinar son modo de sentir y de pensar, perque pensa y sent d'una lley que no pensan y senten las altras donas. En son cor s'hi barreja un sentiment romántich, imposat per las lecturas á que té deria, y aquest sentiment deu estar lluytant seguidament ab el sentit práctich natural que posseheix. Ab no tant imperi en son cor, aquest romanticisme vindria á poetisarla.

La Laura—diu ell—es un problema que vaig observant cóm está plantejat pera buscarli solució. Es un camp ple d'hermosa vegetació en el que hi lluytan dos exércits forsuts y potents per un igual, peró que abdós lluytan sens esfors ni energía, sense combatres cara á cara, sense que l'un probi de fer recular á l'altre.

Tots dos hi caben, y no sé quín decidirá... Peró, ab tot, es encantadora la Laura; sas paraulas plenas de senzillesa'm fan pensar més que totas las filosofías dels mestres; m'arriban al cor y allí's desgranan, trobanthi lloch pera quedarshi. A voltas bé probo de rebatre sas follías, peró mon cor las guarda y las manyaga, sian bonas ó falsas... Me té enamorat! Recordo—seguía ell—qu'en altra ocasió que devant d'ella ho vareig dir que n'estava enamorat, recordo cóm cuytá á explicar mon enamorament als que m'havian sentit.

—No n'está d'enamorat de mi, per lo que soch ni per lo que puga valdre—digué ella, —Ell está enamorat del ambient original que diu troba en mi; está enamorat de mon modo de sentir, y no de mon modo d'ésser material.

Y era cert,—seguía ell.—Jo, qu'en mon cor no havía sentit may el pessigolleig d'una passió amorosa; jo, que may havia experimentat las dolsas sensacions d'una conversa d'enamorats, trobava en las d'ella quelcóm d'inexplicable que, concretant aquellas sensacions, no era ni l'una ni l'altra, peró que'm

donava clara idea de cóm abdós deuhen sentirse.

Aquest es mon enamorament, y aquests son els llassos que lligan nostra amistat.

Ella'm vol á son modo; jo també á la meva manera la vull, y pot dirse que no'ns estimém.

No'ns estimém, y quan fa dias que no'ns havém parlat, ne sentim anyorament.

—

Avuy la Laura apareix ab els ulls plorosos. Son rostre delicadissim té un posat trist que l'hermoseja més.

Ell s'hi atansa impresionat, y ab afecte li pregunta:

—¿Per qué has plorat?

—No's pot saber—fa ella.

—¿No? ¿Es á dir que jo no puch saberho? Jo que si't pregunto qué t'afligeix es pera partirme ab tu la pena que pugas sentir. ¿Es á dir que jo, com sempre, soch el darrer?

—No, no—fa ella;—no sou el darrer.

—¿Donchs per qué no m'ho dius?

—Es que no ho puch explicar. Ploro potser perque penso massas cosas...—

La Laura baixa'ls ulls confosa, y ell se la contempla ple d'encis.

Passa bona estona de silenci, y per fí ell li diu ab accent amarch:

—Mira, Laura... Despedimnos y pleguém nostras amistats.

—¿Perqué?—respón ella, vivament.—¿Qué hi fet?

—No, Laura, no has fet res; peró tu vas fente dona y... res, que dirian si som promesos en comptes d'amichs.

—¿Per qué?—repeteix ella.

—Tu no ho sabs, Laura, que la gent, que'ls homes no la comprenen nostra amistat. No ho creuhen que un home ab cor que sent y una dona d'un cor tan hermós com el teu pugan ser amichs sens estimarse...

Si, si, Laura; 'ns havém de despedir.

Y además tu ets dona, y si bé ara no sents ab tota sa forsa l'instint que't conduhirá á la unió ab l'home, el sentirás dintre de poch, y llavors jo, l'amich que't vol, seria un destorb per tas inclinacions, y qui sab si també per las inclinacions dels altres...

—Jo no penso encara en casarme,—interromp ella.—Jo estich enamorada tan sols de la essencia del amor. Dihéu vos que l'instint de la dona's deixará sentir en mi, y jo no ho dubto; mes llavors aquest instint crech que m'inclinará á cercar á un home més que al amor del mateix. Y vindrá l'home, y jo'm casaré portada per aquell instint; més ben dit, me deixaré casar perque será l'hora de cumplir els fins per que Deu nos ha creat... Per mi l'amor no es el procés quina fí es la unió d'abdós sexes. A mon entendre l'amor es més espiritual.—

Ella calla, y ell, sense deixar de mirársela, cerca en son cervell una resposta. La Laura somríu creyentse victoriosa...

Las amistats segueixen com avans. Ella's troba bé en l'ambient d'ilusions y somnis en que viu, y no vol pas esbahirlos. Ell segueix ab el pressentiment de la fí d'aquestas amistats.

—

La poncella s'ha tornat rosa hermosíssima, plena de vida y exuberant d'aromas. Es ditxosa en aquest instant perque no veu, darrera tanta ufana, las fullas ressecas d'una flor marcida.

La Laura es hermosa, y com sempre atráu y's fa seus els cors. Més d'una volta miradas plenas de foch y desitjos li han fet baixar els ulls avergonyida. Ell ho veu y... calla.

—No'm ve de nou—diu ell.—Ja ho sabia que't perdria.

—Oh! Es un jove que val molt—fa ella. —Diu qu'está enamorat de mi y que'm fará ditxosa.

—Sí, ja ho crech,—diu ell.

—No més sento que ara no podrém franquejarnos tant.—Y aixó ho diu la Laura ab la major senzillesa.

—No. Lo que sempre t'havia dit,—respón ell.

—Jo,—segueix ella ab son posat ignoscentó,—penso que potser ho anyoraré... ¿Y vos?

—¿Jo? També, Laura, també ho anyoraré.

—Cóm me dol...—fa ella, entristida desobte.

—¿De veritat te dol?

—Oh! Sí, sí!

—Ja't distreurás—li diu ell.

—Ah, bé, potser sí. Y vos també's distreureu ¿veritat?

—Sí, sí; jo també'm distreuré... pensant en tu.—

Ella sens aturarse á sospesar la resposta qu'ell li ha fet, se'n va somrihenta á parlar ab el que ha de casarse.

. . . .

Ell se queda sol, y pensa que aqui finan sas observacions. He volgut—pensa—estudiar el cor dels altres, y no coneixia'l meu.

Li sembla un consol destruhir tot quant li parla, ab sa presencia, d'ella, de la Laura.

Un desengany n'hi queda d'aquellas amistats originals; un desengany ben original també, puig que may havia esperat d'ella res que no fos lo que havia succehit. May havia cregut que l'amistat que tan intimament els unia, hagués d'evolucionar cap al amor; sempre havia previst la fi d'aquella amistat, y ara que la veya en realitat, li venia de nou.

Algú'n diria d'això un cas psicológich. Ell hi veu una de tantas flaquesas del home; lo més freqüent: un cor que's rebela contra'l cervell, y aquest que no pot afrontar la escomesa.

Joseph M.ª Folch y Torres.

SALVÉM POBLET!

L'histórich monestir de Poblet está á punt d'esfondrarse. Catalans: ¿deixareu que s'acabi de perdre aquest monument de la vostra grandesa?

Del poder central no cal esperarne res: s'enrunaria tot Catalunya, y no sortiria de la seva indiferencia.

De Poblet no n'hi há més que un; una volta desaparegut, en va buscariau un altre monument igual, y á Catalunya potser no'n trobariau cap de millor.

Ripoll ens recorda la infantesa de la nostra patria; per sort ha ressucitat, y queda en peu la tradició més antiga.

Poblet y Santas Creus ens recordan son major esplendor, l'época de la seva virilitat.

L'Art es la més elevada exposició de la vida d'un poble.

Si voleu entrar en el concert dels pobles civilisats, heu de fundar un art nacional.

Si voleu fundar un art nacional, com teniu dret y poder pera ferho, heu de basarlo en l'art del nostre passat, l'heu de fer brollar del estudi de nostra gloriosa tradició.

Es precis anar endevant, peró prenent per punt de partida'l temps anterior á aquell en que nostre art deixá d'ésser personal y caracteristich de nostra terra.

Poblet es un monument de carácter verament catalá.

Cap als últims de la Edat Mitja, avans de nostra unió ab Castella, Catalunya tenia un hermós art arquitectónich que li era ben propi y que's diferencia del dels altres pobles.

Ab la decadencia politica, ab la seva desaparició com á nacionalitat, decaygué, y acabá per desapareixe son art y sa forsa creadora.

Catalans qu'estimeu á Catalunya: ¿deixareu que s'esborri'l gloriós recort de nostra gran época?

Sou molts; si reunissiu vostres esforsos, ¿no podriau salvar Poblet?

Ja que tan pocas ocasions teniu de demostrar vostre amor á la terra, ¿deixareu escapar aquesta pera demostrar á tothóm que Catalunya es estimada dels seus fills, que son capassos d'estimar y sostenir son passat y fundar sobre d'ell un gloriós y fort pervindre?

Nostre renaixement es ja un fet; Barcelona conta ab innombrables associacions catalanistas els periódichs catalans de diferents matisos son molts. Tots sentím un amor sincer per nostra patria; totas las entitats tenim fe en nostra bona voluntat: ara es hora de demostrarho.

En cada societat, en cada agrupació, en cada redacció no sols de Barcelona, sinó de tot Catalunya, deuria obrirshi una suscripció pera salvar Poblet de sa runa inminent.

¿Passarém per la vergonya de no ferho?

Sebastiá Junyent.

JOVENTUT DAURADA (1)

(IDILI FÍ DE SIGLE.)

A . . .

Tens rahó: no tot han d'ésser rabadáns y gent de baixa estofa. Comprenent perfectament que la lectura dels meus idilis rústichs siga una nota discordant en els salóns de la BONA SOCIETAT, *aquí tens un idili que tal vegada hi estará més en carácter.*

Es un saló de restaurant.
Rendida
la groga llum del gas y endormiscada,
llengoteja impacient. L'atapahida
atmòsfera — impregnada
dels vapors de la orgía que termina —
empestant á alcohol y nicotina
entorn dels llums en espirals fluctúa,
y esgarrapa els cristalls qu'entela y suha
com pugnant per fugir d'eixa sentina.

La taula apar un camp que la metralla
ha batut y arrasat. De la batalla
sols despullas ne quedan; y en mitj d'ellas,
com soldats invencibles qu'á la historia
transmeten la victoria,
s'aixecan dessangradas sis botellas.

De colzes en la taula ont s'ensopeixen
mastegant els cigarros aromátichs,
entre xirlis y mirlis discuteixen
un parell de plansóns aristocrátichs:
un Pierrot tot farina y apatía
—gran estudiant de lleys, que no estudía,—
y un Arlequí tot colorayna y nyonya,
que's figura estudiar filosofía
perquè pert cada curs sense vergonya.

PIERROT.

Aquí la tens la vida!
¡tota engany, tota fum, tota mentida!...
¡Goig... plahers... ilusións! ¡Inmunda farsa
ont l'home que val més y que més crida
es el bobo de tots, l'últim comparsa!
—Do'm foch.—¿Quí'n dirá goig d'una vesprada
gastada com aquèsta y mal gastada
en dar toms y més toms com á baldufas
y arrossegar pel món la carcanada
sobreixint de xampany, farcits de trufas!

ARLEQUÍ.

Estás fet un rahim! ¿sents? Reflexionas
com un rahim; y parlas y argumentas
lo mateix que un rahim. No t'en adonas
però estás dissertant á las palpentas,
prenent per lleys universals y serias
futilitats de res, puras miserias.

PIERROT.

¿Futilitats has dit? ¿Y què anomenas
futilitats?

ARLEQUÍ.

Lo qu'anomenas penas.

PIERROT.

Perquè no has estimat.

ARLEQUÍ.

¡Vina aquí, vina,
que no sabs lo que't dius!... ¡Si per la venas
et corre més xampany qu'hemoglobina!

PIERROT.

Millor per mi.—Do'm foch.—Però si encare
et quedés gens de cor ..

ARLEQUÍ.

¡Quí's prëocupa
del cor! ¿Sabs qu'es el cor? Are com are
es simplement un muscle buyt qu'ocupa
la cavitat central...

PIERROT.

¡Bon cop d'efecte
que deus haver llegit en un prospecte
de pastillas pel pit!

ARLEQUÍ.

¡Nó, no t'en rigas
Es que no es més qu'un muscle buyt.

PIERROT.

¡Estigas!
¡no ets tu mal muscle buyt!—Lo que sí't juro
es que si tu, tros de materia inútil,
fossis capás d'amor...—¡què té aquet puro!—
no trobarías que l'amor es fútil.
Do'm foch.—Sembla que nó, ningú s'ho creya,
fins jo mateix, jo, un *esprit fort*, m'en reya;
francament, la trobava
re, una joguina per passar l'estona,
molt *chic*, molt *superchic*, molt *pchut*, molt... mona,
però may vaig saber que la estimava
fins ahir que la molt... la poca-solta!
va deixarme plantat de cop y volta.

ARLEQUÍ.

Perquè no la estimavas.

PIERROT.

No m'ho digas,
ó sinó't va pel cap aquesta tassa.

ARLEQUÍ.

Corrent, no ho diré més.

PIERROT.

¡Bé'n tinch d'amigas!
—ja ho sabs tu si'n tinch prou per no dir massa—
donchs si avuy totas juntas me plantessin
¡ab bon vent y en malhora s'en anessin!
Però veus, la Fifí... ja es altra cosa.
Y sobre tot, quan penso que'm posposa
¿per quí?... ¡per un perdut!... per un artista,
un pintorot de vert! ¡un paysatjista!...

---

(1) Del nou volúm d'IDILIS proxim á publicarse.

ARLEQUÍ.

Això es lo qu'á tu't cou.

PIERROT.

¿Què?

ARLEQUÍ.

Que'l que't passa
es qu'el despit se't menja en aquest'hora;
l'amor no hi es per res; despit y fora...

PIERROT.

¡Que t'anirá pel cap aquesta tassa!

ARLEQUÍ.

Donchs no he dit res.

PIERROT.

Do'm foch.—Potser s'en plora
ja en aquet just moment.

ARLEQUÍ.

Donchs potsé encare...

PIERROT.

¿Què? ¿que jo torni á encarregarmen?... ¡Y are!
¡Potser sí qu'ho pendría
qu'olvidés tan solemne porquería!
Per un ull de la cara,
—per un ull, ¿m'enténs bé?—no hi tornaría.
¡Ah tunas, més que tunas!
¡arri allá y mala sort!... ¡Totas són unas!

ARLEQUÍ.

¿Y la Zazá?

PIERROT.

¿Quí dius?... ¡Ah sí, la rossa!

ARLEQUÍ.

¡Aquèlla't distreurá, qu'es bona mossa!

PIERROT.

¡Vaya un'altra!—Do'm foch.—Ni'm recordava
que tal pessa existís.

ARLEQUÍ.

¿Eh?

PIERROT.

Tot s'acaba,
fill, n'estava embafat!... Tenía llunas,
se'm tornava gelosa, ja'm renyava...
vaja, res, que sens darli quart ni treva,
he perdut el camí de casa seva.

ARLEQUÍ.

¿L'has envïada á dida?

PIERROT.

¡Y tan á dida!
Quan comensa una dona á fatigarte,
lo més curt es desferten desseguida.
Per cert qu'avuy m'ha escrit aquesta carta...
—no sé què n'hauré fet;—em diu que hi passi...
que sense mi no estima en res la vida...
que fará un disbarat... Y bé ¡que'l fassi!
no's perdrá res de bo!—¡Perjuras, tunas!
sempre dich lo mateix: ¡totas son únas!
Però ab aquèsta ¿veus? no m'hi amohino;
en cambi la Fifí, sí,'m treu de tino.
¡Quína gracia de Deu! ¡quína xicota!
¡còm cantava els *couplets* de «La Mascota»!...
¿De «La Mascota» he dit?... nó... no'm recorda
d'ont són aquells *couplets*... del *sursum corda*,
del... no ho sé, tant se val. ¿Y aquella *jota*?
¡allò sí qu'era sal d'Andalucía!...

ARLEQUÍ.

D'Aragó, jo diría.

PIERROT.

¡Calla tu, muscle buyt! no'n sabs pilota.
—¡Plantarme aixís, á mi, que la estimava
com si fos un galet baixat del poble!
¡á mi que só tot cor... y un cor tan noble!...

ARLEQUÍ.

Y tan noble! ¡sanch blava!

PIERROT.

... Un cor de catedral!... M'agradaría
trobarla tota sola al millor día;
¡quín pet de bofetadas li clavava!
¡Ah, las donas!... ¡l'amor!... ¿Y tu ho defensas?
—¿Què fas? ¿que dorms?

ARLEQUÍ.

No ho crech.

PIERROT.

Veig que badallas...

ARLEQUÍ.

Com que tu quan te llensas
no escups per no fer punt!

PIERROT.

Com sempre callas!

ARLEQUÍ.

Es que penso.

PIERROT.

¿Quí, tu?... Veyam què pensas!

ARLEQUÍ.

Penso que l'home .. es una bestia bruta,
l'amor... una bombolla
y... ¡que'm sento una gola més aixuta!...

PIERROT.

Y jo un cap més espès! tot se m'hi embrolla.

ARLEQUÍ.

¡Garçon!

EL MOSSO.

¿Què s'ofereix?

ARLEQUÍ.

Un'altra empolla.

APELES MESTRES.

TEATRE LÍRIC CATALÁ

LA INAUGURACIÓ

Si la equivocació no fos més que de nom, poca importancia tindria, perque, que's tituli teatre lirich, ó lirich-dramátich, ó cómich-lirich com la propietat reclamava d'una institució en que l'element dramátich ha d'estar, si no en preponderancia, en natural equilibri ab el musical, al fi y al cap es qüestió de noms. Peró'l cas es que no sólzament s'ha preterit l'element dramátich en el títul, sinó que, al portar á execució un plan may prou alabat de regeneració del Teatre Catalá, s'han oblidat els principis més rudimentaris del art escénich.

Deixém de banda, puig no es de nostra competencia, si en la part purament musical s'ha procedit ab el tacte y fermesa de criteri que reclamava la verdadera revolució artística qu'en el género lirich lleuger esperava veure realisar el públich barceloní, sempre amatent á las ardidas iniciativas. Lo que va quedar ben demostrat dissapte, es que de la part dramática ningú se'n ha cuydat, y si ho han fet, no hi entenian res.

Se tractava d'una empresa simpática á no poder serho més: la empresa de donar la *puntilla* al funest *género chico*, aqueix acanallat género, d'exportació madrilenya, desgraciadament massa arrelat en nostra terra. Y això tenia de lograrse, no paulatinament y per la lenta evolució del gust públich, sinó imposantse á n'aquest de sobte. La revolució havia d'ésser radical é instantania. Donchs bé: aquesta mena de revolucions, lo mateix en art qu'en política, sols s'imposan quan se realisan ab admirable perfecció.

La tasca, per difícil y lloable, honra als que la emprengueren; mes precís es confessar que no han estat á l'altura que reclamava.

Era aquest no un torneig, sinó un desafío á mort, y en tals cassos el primer pas es decissiu. La direcció artística del «Teatre Líric Catalá» ha demostrat en ell una ignorancia tan gran de lo qu'es l'art escénich, un desconeixement tan absolut de las justas aspiracions del públich y una tal indiferencia en escullir las obras y'ls intérpretes d'ellas, que'l resultat no podia ésser més desastrós.

Per lo que respecta al públich, demanava una revolució en art, es á dir, que al convencionalisme, á las xabacanerías, desvergonyiments é insubstancialitats del *género chico* s'hi oposés un art sencer, ple de vida, de poesía y de veritat; esperava obras com la d'en Rusiñol, en que's presenta un quadro vivent exteriorment embellit per la fantasía del poeta que canta espontaniament las impresions per ell sentidas y que amaga un fons d'ideal que, ben ó mal definit, senten tots els homes. ¿Qué li han dat? Li han dat això ab *L'alegría que passa*, es cert. Peró aquesta ja la tenia y estava definitivament judicada. No li han donat res més. La direcció artística, sobre tot per comensar, tenía de triar obras d'aytal empenta, y, ó no n'ha sapigut, ó no las ha trobat. En un Teatre regularisat, una firma acreditada es prou garantía; aquí havia de filarse més prim. L'Iglesias equivocantse en un drama, no sufrirá en sa reputació: son mérit está aquilatat. L'Iglesias estrenantse en un nou género, inaugurant un Teatre innovador, sense patirne personalment, pot contribuhir á desacreditarlo, puig qu'aquest no té com ell llorers guanyats. En Vilanova, quina historia literaria té fulls preciosos, ens doná una obreta que ni feta d'encárrech pera posarlo en ridícul: carrinclona, falsa, insubstancial, al Eldorado hi faría un regularet paper.

Això vol dir que no hi há hágut jurat d'admisió ó que, si n'hi há, no ha estat á l'altura de lo que las excepcionals circunstancias demanavan.

Y si d'escullir obras no n'ha sapigut, ¿qué'n dirém del quadro de companyia á qui las ha confiadas? ¿No son mil voltas més artistas, á pesar de sos amaneraments, els actors d'Eldorado ó la Gran-Via? A pesar del seu convencionalisme rutinari, ¿no diuhen aquestos ab més intenció, no's mouhen ab més naturalitat y no declaman ab menos afectació? Deu nos en guart de defensarlos; peró francament: entre un Bergadá y un Pinedo, per exemple, hi há una diferencia notable.

Nosaltres no n'hem de fer res de si'ls actors del «Teatre Líric Catalá» han sortit d'aquella escola acarmelada y pretenciosa que anys enrera donava fruyts pera la estrafalaria *zarzuela grande*, ó si han sortit de la més modesta classe d'aficionats al *bel canto* ó á la comedia d'arcoba ab antessala. Sortits d'allá hont fos, la direcció artística, á tenir clara idea de la trascendencia del seu empenyo, havia de rebutjar netament als ineptes, havia d'educar, empleant el temps y paciencia necessaris, als neófits, si n'hi havia, y sobre tot, havia de llimar fins á la destrucció complerta tots aquells vicis, amaneraments y afectacions incompatibles ab l'art veritable, caracteristichs del género buyt que's tractava de combatre, y suficients per sí sols pera desacreditar y fer impossible la missió regeneradora que'l nou Teatre tenía'l dever de desempenyar.

¿Qué'n farém qu'en Rusiñol imagini dos tipos tan humans y tan poéticament sentits com en Joanet y Zaira, si tota aquella exquisida poesía y tots aquells vagarosos ideals que tan bé's concretan en dugas ánimas senzillas troban com á medi d'expressió una declamació buyda, una fesomía freda, un gesto ampulós y unas tonalitats melodramáticas? ¿Qué'n farém que hi hagi un drama fi y sencer en l'obra d'un autor qu'ho encerti, si

aquest drama, ó restará incomprensible per no compéndrel els mateixos actors, ó'ns semblará ridicul al véurel parodiat?

Ningú més que nosaltres mira ab simpatia la noble empresa que volía portar á cap el «Teatre Líric Catalá». Tant, que á pesar de preveure qu'era impossible vence dificultats tan grossas en tan poch temps, no volguerem dir res avans d'hora, desitjant de tot cor equivocarnos. Avuy ens hem convensut de que, pera portar á cap aqueixa obra, se necessitava molta més direcció inteligent. y sobre tot, molt més temps. Ab temps y direcció's podían ben triar las obras, sobre tot las que devían rompre'l foch, y's podían, ja que no improvisar actors genials, educarne un plantell de més modestos que discretament fossin fidels intérpretes de las creacions artisticas.

Molt temém qu'aquesta precipitació sigui la causa tal volta única de que's malogri una idea tan noble y elevada. Y'ns dol tant més, quan si aixis succeheix el resultat será desastrós pera l'art dramátich catalá, puig contribuhirá á matar en flor altras futuras y generosas iniciativas.

Tant de bo que poguém desdirnos de lo dit després de veure altras representacions del «Teatre Líric Catalá».

EMILI TINTORER.

LA MÚSICA

El «Teatre Líric Catalá» ha comensat sa tasca. La part lírica estava representada en la funció inaugural per dos compositors de la terra, un ja conegut y forsa aplaudit, y un altre que donava'l seu primer pas en el teatre. Era aquest ultim el músich Lapeira, encarregat en el seu *debut* de posar música á un'obra que comensa per no presentar cap situació musical que surti espontaniament de l'acció, ni gayre bé dona pretext pera introduhirnhi de més ó menys artificiosas. ¿Cóm cercar, donchs, la font ó tema en que'l compositor deu inspirarse? Quant no n'hi há s'inventa, y aixis en Lapeira, després de compondre un incolor preludi, va idear, pera ser intercaladas en l'obra, dugas cansons y un chor. No volém judicar á aquest músich pel seu trevall en la tontería titulada *Colometa la gitana*, puig ben manifesta está la inmensa dificultat de tots els primers passos. Que avensi lliurement l'autor en sa carrera, y al oferirnos una nova producció de las que té anunciadas, podrém llavors judicarlo ab més coneixement de causa.

Altra cosa es al tractar del mestre Morera, un dels qué figuran al devant de la migrada producció musical de nostra terra. La ilustració musical de *L'alegría que passa* pot servir de model á las produccions que seguidament apareixin, y fins al mateix Morera en sas obras successivas. ¿Qué s'hi troba en la música que ha escrit aquest pera l'hermós quadro d'en Santiago Rusiñol? Ben examinat, res de particular; y no obstant, hi es tot. Sí, hi es tot, perqu'en ell veyém la identificació del músich ab el poeta, y més encara, la reducció d'aquell als límits y proporcions qu'estimém com més justos y llógichs en aquest género d'obras.

L'autor del llibre, ánima d'artista-poeta com no se'n troban gayres, ofereix dugas excelents situacions al músich; ó millor dit, una sola: la del contrast. La fonda distancia que separa la mandra de l'activitat, l'ensopiment de l'alegria, no hi há dubte que dona un contrast de poesía ben digna d'aprofitarse pera una idea musical. Y aquesta idea ha encertat á trobarla'l compositor dins del seu verdader terreno, el de la espontaneitat, puig el secret principal del efecte está precisament en sa bona calitat, es á dir, que no s'hi endevini'l rebuscament. La senzillesa de linias, la frescor de tema, y la justesa de forma, son qualitats ben apreciables en la música de *L'alegría que passa*.

Vol donarnos en primer lloch la impresió d'ensopiment y monotonia, y ho logra'l músich ab una cansó de quatre notas, qual continua repetició, unida á la extremada lentitut del temps, produheix l'efecte que s'ha proposat. Y quan ens trobém invadíts per complert d'aquella impresió de mandra y de tristesa, aumentada encara per las successivas represas de la cansó,'ns traslladá'l compositor sobtadament al extrém contrari ab sols oposar á aquellas notas altras pocas de tonalitat distinta y més vivesa de ritme, que principalment per sa diferencia en la forsa y en el temps forman l'acabat contrast ab lo anterior. Es á dir, que'l músich s'ha assimilitat l'ambient poétich donanthi un ambient lírich que hi encaixá ab perfecció, peró sense moures de la seva esfera de comentador musical de la situació.

Aquesta situació, aquest efecte momentani, es el *clou* de l'obra, sobretot de l'obra musical. Y heus aquí com, en una situació tan petita (musicalment considerada), se troba plenament demostrada la influencia de la música en la poesia, y sa verdadera misió, que no es altra que la de dir lo que no poden dir las paraulas, produhir la emoció del sentiment en els moments que la expansió d'aquest traspassa'ls límits del llenguatje. ¿Trobaréu en cap dels idiomas coneguts las paraulas mágicas qu'en el sobtat moment de la arribada del carro de saltimbanquis puguin donarvos el sentiment de vida y alegria que arriba al poble? No es possible, sense desnaturalisar la situació, y per aixó's fa precisa la intervenció del llenguatje musical que per sa major potencia expressiva arriba á conseguir l'efecte que'l poeta's proposá. Ni l'efecte acústich per si sol, ni tampoch aisla-

dament l'efecte óptich de la gresca del poble al entorn del carro, produhirian de bon tros semblant ilusió que s'obté per complert ab la fusió intima d'abdós elements. El llibretista ha ideat poéticament la situació, el músich l'ha sentida ab sobrietat plausible, y això es tot.

També hi entra per molt el contrast en la delicada cansó de Zaira, peró aquí tal volta li treu part del efecte la rápida tranzició de la grotesca escena que la precedeix. De totas maneras, el cant resulta sentit y adaptat al esperit de la lletra, y hauria sigut millor apreciat ab altra interpretació més encertada.

Es, en conclusió, *L'alegría que passa*, una obra en que'l músich ha complert sa misió ab gran fortuna, adornantla ab ilustracions musicals quin millor elogi es dir que son dignas del poema.

No s'ha mostrat el mestre Morera al mateix nivell en *Les Caramelles.* La música presenta aquí altre carácter, revesteix majors pretensions, y ab tot no arriba al efecte que's proposa.

El chors populars, particularment el de més desenrotllo, son típichs, peró adoleixen de vulgaritat. Es molt probable que'l mestre s'hagi proposat tal efecte, puig aquell «Visca l'amor! Visca!» es arrencat del natural. peró hauria sigut preferible menos realitat y més art. L'armonisació es digna de la fama qu'en Morera s'ha conquistat en aquest género.

De la serenata y'l dúo d'amor no podém parlarne d'una manera definitiva, puig no es possible formar verdadera apreciació d'uns números musicals que foren despiadadament destrossats. No obstant, al través de las deficiencias d'execució s'hi descubreix en ells com qualitat més recomenable un consumat domini de la técnica, per lo que la factura es excelent. La serenata'ns va semblar un xich faltada d'originalitat en el comensament, y de senzillesa y espontaneitat en el desenrotllo. El dúo desdiu de las petitas proporcions del quadro, pretenent alcansar la categoria y forma de dúo d'ópera: en ell se posa també de relleu el domini dels efectes orquestals en son autor, que no trobém á igual nivell en lo referent á la inspiració. La frase dramática culminant ens va semblar un xich buyda, y tallada ab el patró de las óperas corrents. Encomenat á altra orquesta y altres cantants, potser rectificariam la opinió.

La inauguració del «Teatre Líric Catalá» pot, donchs, calificarse de tentativa, que ha resultat afortunada sols en part. Això ja es quelcóm, y si serveix de llisó als seus directors, molt s'haurá fet pera l'éxit definitiu. De totas maneras, l'éxit de *L'alegría que passa* es un encoratjament y un exemple.

Els que de tot cor desitjém que no's malogrin els propósits dels organisadors d'aquest teatre, hem de recomenárloshi, sols moguts d'aquest bon desitj, una inmediata y radical reforma en el personal de la companyia y un millor criteri en l'admisió d'obras. No se'ns amagan las dificultâts qu'existeixen pera descubrir artistas y autors que no estiguin tarats, peró aquesta consideració era menester tenirla present al emprendre tan ardida empresa. Pera combatre el *género chico* es indispensable no caure en els defectes d'aquest, puig altrament no's conseguirá més que fomentarlo.

JOAQUIM PENA.

La Walkyria y Siegfried.

II

INTERPRETACIÓ DELS PERSONATJES.

(Conclusió).

Dos importantissims personatjes de la Tetralogia han estat confiats al tenor Grani en las representacions de l'actual temporada, y ni en l'un ni en l'altre hem sapigut véurehi el tipo que Wagner va crear. En Grani es un cantant de molt bona voluntat, que procura assimilarse'l personatje que interpreta y donarli tot el relleu possible, peró sa escola eminentment italiana li fa traició á cada pas obligantlo á falsejar continuament els heroichs tipos de Siegmund y Siegfried, y per altra part sas migradas facultats vocals li privan de respectar lo que l'autor va escriure, donantnos en la part de cant una llunyana idea de lo que deuriam haver sentit.

La emoció artistica en el trevall d'aquest tenor depén de lo dificil de cada passatje. En els trossos més compromesos, á causa de la tessitura ó del temps en qu'están escrits, s'oblida per complert del tipo que representa pera sostenir una continua lluyta entre las deficiencias de la veu y las dificultats del fragment qu'executa. En cambi, en els trossos en que aquestas dificultats vocals son d'escassa importancia, procura ser artista, donar emoció y vida al personatje, peró sa interpretació es falsa. Y sostenim qu'es falsa, perque ni el Siegmund ni el Siegfried d'en Grani tenen res de wagnerians, com ens proposém probar.

Siegfried es el noy de la selva, l'héroe inconscient que, desconeixedor en absolut del món, s'ha de presentar á nostres ulls com la personificació de la ignocencia, això es, de la puerilitat é ignorancia del noy, peró al mateix temps del ardor jovenil per la sanch de rassa heroica que porta en sas venas. Per aquest motiu sa primera aparició en escena ha d'anar acompanyada del més potent esclat d'alegria y entussiasme, no sols en el cant

(com ja varem examinar en son lloch) sinó encara molt més en la mimica altament expressiva que té senyalada'l personatje. Es á dir, que requereix per part del intérprete la més extraordinaria impetuositat junt ab la més ardida arrogancia, mentres que'l senyor Grani sols ens presenta un noy entremaliat, sens arribar de molt al esbojarrament; un noy faltat d'arrogancia y d'empenta, y bastant menys mogut de lo que deuria, á causa del rigurós ritme del acompanyament musical. Devia presentarse ab desordenats salts, ab expressivas riallas, en fi, ab tots els medis de que potservirse un actor pera expressar aquella fogosa explossió d'alegria y entussiasme, peró en cambi no tant desencaixat en el cant que, com dihém, es extremadament ritmat. Y per altra part, devia posarnos també més de relleu desde bon principi la repulsió envers l'asquerós nibelung, que inconscientment tan sols li inspira una fonda antipatia.

Els intérpretes italians, fins quan semblan preocuparse com en Grani del tipo que representan, tenen un especial empenyo en tergiversar totas las prescripcions del autor. Un exemple: en el comensament, al arribar Siegfried, demana á Mime la espasa que li ha encomenat forjar; el nano li entrega tot tremolós, y tantost s'apodera d'ella l'ardit noy, quan pera mostrar sa inutilitat la romp en dos trossos d'un cop sobre la enclusa. El senyor Grani, pel contrari, al agafarla's limita á llensarla ab menyspreu á terra, per manera que ni parteix l'arma ni dona en conseqüencia idea de la sobrenatural forsa de Siegfried, qu'es lo que l'autor ha volgut posar de manifest desde bon principi. Axís també quan la calma ve á substituir á la impetuositat d'avans y l'héroe s'ajeu en un banch, devia ferho d'esquena al seu interlocutor (y per tant al públich) pera mostrar la indiferencia ab que acull las paraulas d'aquest, y sols havia de girarse quan arriba Mime al final de la cansó del preceptor, moment en que aquell comensa á interessarse en el seu relat. Res d'axó ha sigut observat, com també ha equivocat en Grani el moment en que ha de saltar del banch; ni ha agafat al nano per la gola, ni'ns ha donat la impressió de joya que demana'l final d'aquesta escena, al entonar la cansó del viatje, un dels fragments més inadaptables á la veu d'aquest tenor, que n'ha fet d'ell una verdadera desgracia.

En la magnifica escena de la forja, la execució del protagonista ha deixat repetidas vegadas d'anar d'acort ab las prescripcions del llibre. Per una part els dos hermosos cants de fundició y de la forja, faltats de la vida y animació que requerian, han contribuhit á la poca comprensió d'una de las escenas de més admirable realitat y encisadora plasticitat que imaginarse pot en el teatre. Mes pera lograrho son menester, ademés de excelents medis vocals, una vigorosa empenta en la naturalesa del intérprete, procurant agermanar l'alegria del noy ab la grandiositat del héroe. Axís el cant de Siegfried, acompanyat dels moviments de la manxa, demana no precisament molta veu, sinó sobretot molta *ánima* y marcada solemnitat dins de la jovialitat de la dicció. En la part mimica bé n'ha fetas de cosas el senyor Grani, peró podian ser menos y més encertadas. Per exemple, durant l'esmentat passatje de la manxa, els trossos de la espasa reduhits á pols per la llima's fonen dins d'un gresol colocat en la fornal. Inmediatament Siegfried deu somergir en l'aygua freda'l gresol pera que's refredi lo en ell contingut, ó sia'l *cer fos*. Donchs en lloch d'axó, lo qu'en Grani ha ficat á l'aygua es la espasa *sencera*, sent axís qu'*encara ha de forjarse*. ¿Es menester major proba d'ignorancia? Lo que aqui s'avansa á fer l'intérprete no pot realisarho fins després del magnifich cant de la forja: llavors es sols quan el llibre mana la inmersió de la espasa en l'aygua, mes al Liceu s'ha fet avans y després. No compreném tampoch per qué'ls cops de mall qu'acompanyan aquest cant no s'han donat en la enclusa que hi há al mitj de la escena, sinó en un'altra més petita sobre la fornal, sent axís que sols deu havernhi una.

L'imponderable efecte d'aquesta escena ha quedat destruhit per no anar d'acort els cops de mall ab el ritme orquestal, puig l'intérprete, atenent tan sols á las dificultats del cant, ha descuydat del tot aquest importantissim doble efecte, de plástica y d'acústica, picant la espasa sols quan bé li ha semblat. Y en el moment suprém, quan brandant la nova arma la descarrega ab tota forsa sobre la enclusa, ha de trencarse aquesta de cop, de dalt á baix, com partida per un llamp, y no á bossinets com succeheix al Liceu. Ho varem dir y ho repetim ara: es un dels trossos de Wagner qual interpretació ha sigut més errada. El dia en que nostre públich pugui saborejar una veritable escena de la forja, ab tota la fidelitat en el cant y en la mímica del personatje y tota l'alegria escénica que requereix, será aquest un dels actes que més l'entussiasmarán.

Del imponderable idili que abarca casi tot el segón acte de *Siegfried*, no podém parlarne ab gayre millor elogi. En aquestas escenas de dolsa tranquilitat no son menester grans facultats en el cantant, sinó tan sols una senzilla mitja veu acómpanyada d'un art exquisit en la dicció. Peró ni en axó ha pogut compláurens el senyor Grani, que ha prodigat els crits en situacions en que més que may son innecessaris. Per altra part, sa plástica tampoch ha sigut lo que deuria ésser. Siegfried no ha d'estar assentat, sinó *ajegut* del tot sota del arbre, ab lo que la mirada queda en direcció natural de las brancas y

pot contemplar aixis l'aucell á plaher. Mentres regnan en la orquesta'ls deliciosos remors, el personatje té senyalats tots els moviments que no poden retardarse ni avansarse, ja que portan el seu respectiu compás; peró en va son aquests detalls en intérpretes que sols obeheixen á sa voluntat. Ni en el diálech ab l'aucell, ni en el combat ab el dragó, s'ha cenyit en Grani á lo que l'obra indica; y faltada la plástica del actor de molts detalls que son absolutament indispensables, ha deixat de produhirnos la fonda emoció que's desprén d'aquesta escena si es ben interpretada.

En el dúo amorós tampoch s'ha compenetrat en Grani ab la grandesa de la situació, ni ha pogut comunicarla al espectador. La part mímica s'ha subjectat més qu'en els actes precedents á las observacions de Wagner, peró la tendresa del principi y l'entussiasme que després segueix no han arribat de molt á lo que devian ésser. Sostenir fins al final y en progressió creixent un personatje de la fatiga y dificultats de Siegfried, no es cosa fácil; y no es estrany, donchs, que l'intérprete hagi arribat á l'última part del dúo ab sas forsas del tot agotadas, cuydant sols de sortir del pas y amparantse en la veu de sa companya, quan abdós entran á dúo. No hem d'insistir per aquest motiu en las deficiencias, per part del tenor, d'aquesta escena, qu'encara tindrian millor disculpa si en lo restant de l'obra hagués complert degudament.

Al interpretar el personatje de Siegmund, ha incorregut el tenor Grani en defectes semblants als que acabém de senyalar. Com actor, ha expressat ab poch relleu el mortal cansanci ab que arriba á la casa del seu enemich. Poch sentiment també ha donat á la primera escena ab Sieglinda, falta de relleu al relat de sa desventurada historia, y escassa arrogancia y orgull al seu primer encontre ab Hunding. Mes els defectes han aumentat en el dúo amorós que, dada sa naturalesa melódica, ha de resultar malmés per la major part de cantants italians. Es intolerable ferne del cant de la Primavera una romansa, y no obstant, poch tenors deixarán d'incórrer en semblant absurdo. Diuhen que l'autor ne té la culpa per haver obert aqui la porta als fanátichs del *bel canto*, mes sobre axó hi há molt que discutir, y la cosa'ns portaria lluny. Repetim lo que varem dir l'altre dia, axó es, que tant correspón la responsabilitat al cantant com al director qu'ho permet.

En el final d'aquest hermós primer acte de *La Walkyria*, en Grani hi ha posat tota la seva ánima pera donar vida á situació tan grandiosa. Peró sas facultats també l'han trahit en aquest dificil passatje, impedintli donar á la escena tota l'animació y brillantés que requeria. En la part vocal ha suprimit ó transportat bastantas notas, mes en cambi'ns ha regalat ab una de sa exclussiva cullita: el calderó final. Sempre italians!

—

La senyora Gabbi, encarregada de la part de Sieglinda, ha servit pera fer bona la interpretació del seu company, que al costat d'aquella casi resulta clássica. Sembla increible la manera d'estrafer el cant, y'l desconeixement del sentit en tot lo qu'executa la esmentada tiple. En ella trobém arrelada com en cap altra la intolerable manía dels *calderons* y *ritardandos* que prodiga gayre bé en tots els compassos, per manera que la orquesta ha d'estar sempre pendent de la seva veu com en l'ópera de reglament. Per altra part, el sentiment y emoció qu'en tan alt grau dominan al personatje, no han tingut cap expressió en la senyora Gabbi. Interpreta'l dúo, ab un ensopiment que l'hi escau ben poch, y ab desconeixement absolut de la part plástica. Peró res tan errat com la interpretació de la escena muda després del sopar, ahont incorre en el defecte que ja hem senyalat á altres artistas. Cada moviment té'l seu compás senyalat en la orquesta al apareixe'l tema corresponent; peró la senyora Gabbi ha avansat l'acció sempre de cinch ó sis compassos (1). Mes el major disbarat está en el moment d'indicar á Siegmund el lloch de la espasa, puig repetim qu'es una gran equivocació'l ferho ab el bras, desde'l moment que Hunding está espiantla, segons diu l'obra. La senyal ha d'ésser sols ab la mirada, y ha de coincidir precisament ab la primera aparició del tema de la espasa. D'altra manera, Siegmund hauria entés la indicació, y'l monólech que segueix no tindria justificació possible. Es un detall dels més trascendentals y que pinta la ignorancia de la intérprete que'ns ocupa.

—

Hunding, Alberich y Mime ocuparian també extens lloch si'ns entretinguessim en detallar sas respectivas interpretacions. Peró l'espay va mancant y's fa precis escursar l'examen dels que restan, que per altra part podria limitarse afirmant que tots han estat al mateix nivell dels precedents. Els senyors Rossi y Moro, encarregats dels dos primers, no han sapigut reflexar la impresió de rabia y de vensanja que domina en un y altre, ni la feréstega majestat d'aquests tétrichs y odiosos personatjes. Ab sobradas facultats vocals abdós cantants, els crits han anat al engrós,

---

(1) Per exemple: al creuharse las miradas dels dos enamorats apareix en la orquesta'l tema del *reconeixement* seguit del de la *renuncia al amor*. Per tant, si aquestas frases musicals no coincideixen del tot ab la expressió del rostre d'abdós personatjes, l'efecte deixa de produhirse.

però la expressió justa de la frase no s'ha encertat may.

Major, á causa de sa importancia, ha sigut la equivocació del intérprete de Mime. El senyor Zucchi desconeix la verdadera expressió del tipo del nibelung, y per això converteix en serio y fins dramátich lo que no deuria passar els limits de lo cómich y grotesch. La dicció devia revestir sempre un to sarcástich, que s'ha d'accentuar més encara en la escena que precedeix á sa mort. Si analisessim, podriam senyalarli defectes en cada frase, dels que ja n'hi marcarem bastants al ocuparnos de la execució musical. Com á actor, no s'ha cuydat del tipo, y fins ha arribat á oblidar que representava un nano.

—

Mes sempre hi há un pitjor, y aquesta vegada s'ha encarregat de demostrarho la senyora Borissoff, cantant russa que *senzillament* ha destrossat els personatjes de Fricka y Erda. No hi há paraulas pera expressar tota la ridiculesa ab que aquesta senyora representa la muller del deu Wotan. Sols com á cantant podriam classificarla, dihent que fa bo al pitjor dels italians.

La tiple encarregada de la petita part d'aucell ha desafinat la meytat de las notas y ha dit las restants sense l'agilitat que requerian. En la part plástica es sens dubte l'únich artista del Licéu que no ha destrossat un personatje wagneriá. Del dragó també pot parlarsen bastant bé; sols quan ronca ó quan badalla l'hem trobat deficient.

Demanar un desgavell major que'l del conjunt de las Walkyrias, fora demanar un impossible: fondre vuyt diferentas veus en una sola continua y perfecta desafinació es un mérit que no's lograria en els centres musicals més avensats. No's pot, donchs, criticar, perque no hi há materia criticable. Y pera donar una idea del acert que igualment ha presidit en la plástica, dirém tan sols que'ls célebres *Hojotoho!* al unisono (no está escrit tal unisono) que donan las fillas de Wotan en las mateixas *candilejas*, han de donarse desde'l cim de las rocas.

Joaquím Pena.

LLIBRES REBUTS

Cataluña. *Estudio acerca las condiciones de su engrandecimiento y riqueza, por Pedro Estasén.*

Feren recomanable aquesta obra, á sa aparició, dugas circunstancias: la d'*utilitat* y la d'*oportunitat*. La d'*utilitat*, perque, á més de las consideracions que fa l'autor sobre'ls carácters geológich, históricli y social de nostra Catalunya, hi figuran copiosos datos cientifichs; y la d'*oportunitat*, perque l'autor estudia una Catalunya, per dirho aixís, catalaníssima, entrant de ple en la gran qüestió palpitant: el Catalanisme.

S'estudian cada una de las provincias en que actualment se troba dividida Catalunya: sa geologia, mineria, hidrografia, clima, etc. En seccions separadas s'estudian l'agricultura, la industria, el comers y la marina. Després d'exposar una llarga serie de datos utilissims, l'autor fa las conclusions següents: aboga per l'aument de la població catalana, per la reivindicació de la personalitat catalana mediant la conservació de son territori, la declaració de sa llengua com idioma oficial y'l desenrotllo y purificació de son Dret; per la conservació dels monuments, per la educació del jovent inclinantlo al trevall, pera que's fomenti l'afició á la vida del camp y del mar, per la seguritat é inviolabilitat de la casa de camp y de la propietat rústica de Catalunya, etcétera, etc.

Recomana l'autor als catalans que, avans de precipitar sos destins en el terreno politich, recordin el *Coneixte tu mateix* dels antichs, y estudihin lo que més els hi convé.

L'obra del senyor Estasén está hermosament editada per la casa Seix, d'aquesta ciutat.

—

Lo Cant dels mesos, *per Víctor Catalá.*

Aplech de dotze poesias, corresponents á cada un dels mesos del any, recomanables si no's notés massa en l'autor la influencia d'algún altre poeta reputat y modernissim.

Forma un elegant tomet imprés á *L'Avenç*.

—

Inducciones, *per Pompeyus Gener.*

No'ns ocuparém extensament d'aquesta obra de nostre estimat company, ja que l'amistat qu'entre ell y nosaltres existeix podría fer suposar que no son prou serenas las nostras alabansas.

Ens limitarém á recomanar *Inducciones* á tots aquells lectors de Joventut qu'hagin fruhit llegint els articles d'en Gener publicats en nostre periódich, donchs la personalitat literaria y la potencia critica é imaginativa del autor de *La Mort y'l Diable*'s manifestan en son darrer llibre com en sos millors trevalls.

V.

CANT DE NATURA

Qué aprop de Deu se sent l'ánima meva
en mitj de la boscuria, quan s'eleva
sobre mon cap, llunyá, llunyá, l'espay!
Apar la volta blava més enlayre,
apar més pur, més intangible l'ayre,
y'l cel més blau, més transparent que may!

La brisa arriba fresca y joganera
y llisca entre las brancas ab dalera
y omplena'l vert fullatje de petons;
y tot l'espay melosament ressona,
y l'atmósfera enerva y congestiona,
y la flayre dels pins obra'ls pulmons.

Jo aim escalar la gegantina roca
tallada á pich sobre la mar, qu'emboca
la fondaria espantosa d'un abím;
arraparme á la terra ab má febrosa
y, penjolat en la vessant pedrosa,
sa buydor mesurarne desde'l cim.

Jo aim sentir sota meu l'udol de l'ona,
son llarch gemech que sordament ressona
quan rebot en lo fons del estimball:
quan puja misteriós per la cinglera,
y á mos peus va mimbant, y torna enrera,
y rodola morint timbas avall.

No vull de la tempesta'l crit salvatje,
ni aim el xisclet fatídich del oratje,
ni'l guspireig, ni l'espetech del llamp:
vull la calma serena y majestuosa
del monstre sópit que á mos peus reposa
y diu tan sols mormurador son bram.

Jo aim aplegar en plácida armonía,
per sobre'l vert dels pins, l'atzur del día,
la blavor més intensa de la mar,
l'abím inmens de famolenca gola,
la roca esquerpa que á son fons rodola
y l'encís voluptuós del pinetar.

Llavors, de peus sobre l'altiva penya,
com qui son antre esgarrifós desdenya,
m'aboco á la buydor del esboranch;
y aspiro follament glopadas d'ayre,
d'ayre de mar de salitrosa flayre
que á mon cap fa acudir tota ma sanch.

Xisclan las aus capdals esporuguidas;
refilan los aucells; las flors ardidas
llensan perfums que punxan el cervell!...
Y poch á poch va defallint ma pensa,
y suau corrent d'una fredor inmensa
sento lliscar per sota de ma pell.

Y arrán de mos cabells passar, frisosa,
sensació d'erotisme misteriosa
qu'en pler estrany mos nirvis fa vibrar;
que s'aixeca del fons com vel de bruma,
ó que's condensa en lo cargol d'escuma
qu'engendra en lo rocam lo bes del mar.

Los ulls hi tinch clavats. . y la bromera
fonda, fonda, bellugas joganera
fingint contorns, retorciments lascius
que mos sentits atrauhen y fascinan;
y vers l'abím encisador m'inclinan
frisonaments de joya convulsius.

Anhel de sensació desconeguda,
gran com la inmensitat, d'ella nascuda,
de goig y esglay fa bategar mon cor;
plaher foll, sobre-humá!... joya somniada,
pressentiment de verge enamorada
que sent la esgarrifansa del amor!

. . . .

Enrájola la tarda vergonyosa,
vermella de desitj, y cau joyosa
en brassos del aymant de cada nit...
Me'n vaig, me'n tinch d'anar... Ja la canturia
s'es fosa dels aucells, y en la boscuria
s'ou tan sols la remor del infinit.

Sirio apareix arrán del mar, y clava
son raig verdós dins una onada blava:
la onada llensa un plany y's mor d'amor...
L'ha morta'l goig quan ha rebut la vida!...
Jo voldría fruhir un pler sens mida
que m'aturés los batements del cor!

Jo voldría, perdut entre'l brancatje
flayrós y verdejant d'un pi salvatje,
mirar un jorn sens fí, blavís y clar;
y si'l jorn s'enfosqueix ó s'ennuvola,
rodolar al abím d'inmensa gola
y morir abrassant lo blau del mar!

J. VERGÉS.

Palafrugell, 30 octubre, 1900.

NOVAS

Nostre estimat amich y company de causa, que'ns honra ab sa valiosa colaboració, en Joseph Maria Roca, ha sigut condemnat á dos mesos y un dia d'arrest major, accessorias y costas, com autor d'un solt relatiu al governador civil de Lleyda, per haver aquest declarat ilicitas las Bases de Manresa. Dit solt fou publicat en *La Renaixensa* del 24 de janer del any passat.

El Tribunal, de conformitat ab lo qu'estimá'l fiscal senyor Parrizas, declará que dit solt constituhia un delicte d'injurias á l'autoritat. El defensor, don Miquel Laporta, qu'en son brillantissim informe demostrá que'ls actes de las autoritats han sigut y son sempre legalment discutibles, acordá interposar recurs de casació devant del Tribunal Suprém per infracció de lley. Nosaltres, á més, creyém qu'en l'esmentat solt no's feyan atachs més graves que'ls qu'ha fet la premp-sa de diversos matisos politichs, sense que passés res. Qué hi farém!

Sentim lo que ha passat al amich Roca, á qui'ns oferim en tot y per tot.

—

També han sigut condempnats á dos mesos d'arrest major, accessorias y costas, els senyors en Manel de Montoliu y en Joseph Maria Pellicer, per haver donat alguns crits durant la permanencia á Barcelona de la esquadra francesa.

Es per demés dir lo molt que ho sentim.

—

L'anunciat *meeting* contra las *corridas de toros* tingué lloch al Principal el passat diumenge. L'acte comensá á las deu y mitja devant d'un públich numerosissim qu'omplía'l teatre de gom á gom. Presidí'l doctor Robert, qui tenia á sos costats als senyors Avila y Crusat.

Aquest, com á secretari de la Comissió, llegí un dircurs escrit en catalá, en que's protesta de que, per vergonya de nostra ciutat, tinguém en ella dugas plassas de toros, y de qu'en la darrerament construhida hi oneji la ensenya de las quatre barras. Després doná compte de las moltas entitats adheridas al acte, entre las que hi figuran diversos Ajuntaments de Catalunya.

A continuació parlaren els senyors Garriga, Leucano, Cabanyas, Mateu, González, Avila y Robert, que foren aplaudidissims.

Al acabarse l'acte hi hagué algún esvalot entre uns quants aficionats al barbre espectacle y'l públich que, amant de la cultura de nostra ciutat, havia anat al *meeting* á protestarne. Al sortir el doctor Robert, fou molt aplaudit.

La Comissió organisadora, un cop acabat el *meeting*, se dirigí al Govern civil á presentar las conclusions aprobadas, que son las segúents:

«Que's prohibeixi'l toreig á la dona y als homes menors de 25 anys; que's deneguin autorisacions pera construhir novas plassas; que's prohibeixi que las autoritats presideixin las corridas; que s'exigeixi á las empresas indemnisació á las familias de toreros ó als toreros en cassos graves, y que s'obligui á que ditas empresas imposin un 10 per 100 del producte de las entradas pera destinarlo á fins profitosos. Que s'estimuli y dongui facilitats pera la conversió de las plassas existents, en circos gimnástichs, hipódroms, velódroms, etc., ó pera qualsevol exercici que tendeixi al desenrotllo fisich de la jovéntut. Que s'acudeixi als senyors bisbes pera que dintre de las sevas atribucions espirituals fassin cumplir lo que disposan els cánons respecte á aquesta materia, y s'aconselli als alts dignataris, al professorat, magistratura y demés autoritats y funcionaris públichs, la seva ausencia d'aquest espectacle. Al mateix temps el *meeting* acorda pregar á la prempsa en general que procuri abstenirse de publicar en sas columnas la ressenya de las *corridas*.»

—

S'ha posat á la venda'l licor tónich-digestiu «Els Segadors», elaborat pels senyors Soler y Mas, de Vilafranca. Mereix aquest licor ésser recomenat entre'ls de fabricació catalana per lo agradable de son gust y per sos efectes tónichs. Las ampollas portan un elegant precinte sobre un llas qu'ostenta las quatre barras.

—

Es recomanable per sa elegancia l'Almanach de paret qu'acaba de publicar la llibreria *L'Avenç*, ab una hermosa ilustració d'en Casas.

—

El Consell Directiu de l'Agrupació excursionista catalana «Los Montanyenchs» ha quedat constituhit en la segúent forma:

President, Victor Brosa y Sangerman; Vis-President, Aureli Campmany; Tresorer, Joan Poblet y Camps; Comptador, Isidro Artús; Vocal 1.er, Joan Quer, y Secretari, Joseph Cusiné.

Els Consells de seccions han quedat constituhits en la segúent forma:

Secció de propaganda.—President, Joseph Serrat; Vocal, Lluis Coll; Secretari, Antoni Sabatés.

Secció cientifica.—President, Eduart Vidal; Vocal, Joseph Tarrús; Secretari, Felip Solé.

Secció de Bellas Arts.—President, Joan Fonta; Vocal, Joseph Rocarol; Secretari, Joaquim Biosca.

Secció de Música.—President, Ramón Sal; Vocal, Artur Roig; Secretari, Lluis Vila.

Secció Literaria.—President, Antón Búsquets y Punset; Vocal, Joan Redondo; Secretari, Agustí Granada.

—

L'excésde trevall que ha pesat aquests dias sobre'l director del «Teatre Liric Català» senyor Iglesias, ha fet que no tingués ocasió de revisar ni entregarnos encara'l discurs per ell llegit en la vetllada que l'Associació democràtica-catalanista «Lo Sometent» celebrá'l dia 6 del actual. Per lo tant, no podém aquesta setmana donar l'esmentat discurs á nostres lectors, á pesar d'haverho ofert en l'anterior número. En son lloch publiquém *Joventut daurada*, composició pertanyent al tomo d'*Idilis* que dintre pochs dias publicará l'Apeles Mestres, qui ha tingut la galanteria de donarnos las primicias de sa darrera obra.

—

A Cardedeu ha sortit el primer número del periódich catalá *Fullas de roure*. Mensualment publicará l'esplet conmemoratiu de las festas celebradas en dita vila'l dia primer del sigle xx.

—

La casa editorial madrilenya de la Viuda y fills de M. Tello'ns ha remés dos exemplars del llibre publicat á sas expensas pera conmemorar el banquet que doná la colonia canaria resident á Madrid, el dia 9 de desembre ultim, á son compatriota don Benet Pérez Galdós.

Desitjosos dits senyors de que aqueix tribut d'admiració al gran novelista son client tingui la millor significació possible, ens pregan fem públich que's regalará un exemplar de dit llibre á tothóm qui'l soliciti, no sols á Madrid, sinó desde provincias ó l'extranger, sens altre requisit que las molestias de demanarlo personalment ó per escrit á dita casa, carrer d'Hortaleza, 132.

El llibre's titula *Recuerdo del banquete celebrado por la colonia canaria de Madrid en honor de su insigne compatriota*, figuranthi un retrato y un autógraf d'en Pérez Galdós, la llista dels senyors que al banquet assistiren, els brindis pronunciats, els telégramas d'adhesió rebuts, y finalment, el discurs qu'en Galdós va pronunciar en el mateix acte.

—

Hem tingut el gust d'estrenye la má á nostre estimat amich y colaborador en Joan Torrendell, que procedent de Mallorca's troba en aquesta ciutat.

—

La Imprenta Elzeviriana (Rambla Catalunya, 14), ha obsequiat á sos clients ab un elegant almanach de paret, del que n'havém rebut un exemplar.

—

Hem rebut diferents exemplars dels almanachs de paret y butxaca que pera'l corrent any ha posat en circulació la casa «J. Uriach y C.ª».

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors. No s'admeten els que no sían inédits.

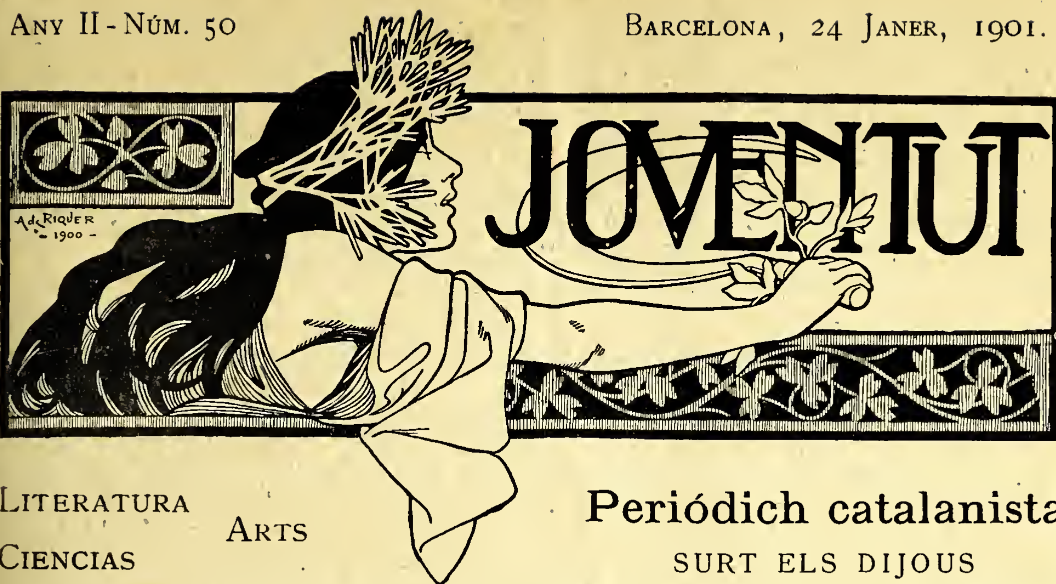
No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any.. .	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

ANY II - NÚM. 50 BARCELONA, 24 JANER, 1901.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS.
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

QUELCÓM SOBRE'LS SENTITS

I

La educació dels sentits, tan absolutament descuydada en totas las nacions, y especialment en la nostra, es la que deuria cridar més l'atenció als que's preocupan del cultiu de la inteligencia y del comenament del home-infant, pera ferlo arribar sá y fort á ser útil á si mateix y á la societat de que forma part. En l'actualitat no succeheix aixis. S'educa al home ab un desconeixement complert de quina cosa es un home; desconeixement fatal ó fet aposta; se recorda, al trobarse devant per devant d'un sér humá, el mil voltas repetit adjectiu de superior que se li aplica, y sens altres antecedents, ni altra preocupació (ja es ella suficient), se procedeix á descubrirli lo que s'ha donat en dirne civilisació, bruscament, sense pudor, ab un grapeig brutal de la inteligencia que fa basarda y que no reporta altras conseqüencias que, ó l'atontament, ó l'absorció completament falsa de tot aquest paisatje que se li presenta á n'ell, cego nat que ha guanyat la vista obrintli la finestra bruscament.

El raciocini seguit, donat el punt de partida, no pot ser més llógich: se tracta de comunicar las ideas á un home, y'l procediment es ben senzill: comunicántlashi. Pero'l punt de partida entranya una falsetat essencial, y la tal es: que no per trobarse un devant d'un ser que té la forma d'home, se pot dir que's contempli un Home.

Un home es un sér animat, compost d'órgans relacionats entre sí pera'l seu degut funcionament. Desde'l moment que un ó varios d'aquests órgans té defecte de constitució ó está relacionat indegudament, el sér que té la figura d'home pertany á una classe inferior, á una casta més baixa, no moral ni de naixement, sinó zoológicament considerada. Clar está que, tant més essencials pera'l funcionament serán els órgans defectuosos, tant més será de notar la pertenencia á una especie *infra*; tant més indiferents serán, tant

més la vida cumplirà'l seu degut curs. Y com siga que la especificació, el *Sapiens* de Linneo, radica en el cap, la deguda organisació d'aquest y dels órgans que al seu funcionament están dedicats es lo que constituheix lo essencial, y tant més s'allunyan d'aquesta economia, tant més cauhen en l'accidentalitat els altres órgans, y per lo tant menos contribuheixen á caracterisar al sér.

Al trobarnos devant d'un infant, ens trobém devant d'un sér que té la forma d'Home, peró que no ho es. Es un animal quina relacionalitat d'órgans lo fa apte pera la vida, peró quina constitució débil, vasta, y sense pulir d'aqueixos órgans, el diferencia clarament del tipo perfecte. Per certas teorias, fins lo que té de més animal, l'instint, es perniciós y ab tendencias perjudicials al individuu y a la societat (1). Es el ferro sortit de la mina, que pot arribar á formar una maquina, peró avans es precis trevallarlo. Y d'aqui l'error. Com siga que'l ferro se'ns presenta en son origen en altra forma visible de la qu'es necessaria pera la constitució de lo que pretenguém, clarament se fa indispensable la elaboració. No passa aixis ab l'home, que ja de sobte se'ns presenta ab la forma perfecta y ab apariencias d'apte pera funcionar; y d'aqui que's fassi cas omis de la elaboració y's passi rápidament á lo que, usant un terme mecánich, podria dirse l'encaix.

Preném, donchs, un sér humá que no ha estat en contacte ab el món; siga acabat de náixer, siga havent viscut lo que compti d'existencia en las tenebras d'un pou, sense cap recort de la vida exterior, ni de la llum, ni del soroll, ni de cap altra sensació absolutament (2), y'ns trobarém fent cas omis de lo que constituheix ó ha de constituhir la vida purament animal, ab un sér possehint un cap constituhit pera pensar, caixa del *sensorium* primer de Galien, y uns quants órgans destinats á coadjuvar á la funció d'aquell, posantlo en comunicació ab el món exterior pera la recepció, y pera la emisió després de la elaboració de lo rebut.

En aquesta potencialitat está tancat el destí del sér. En fixarse primer en un ó en els altres del grupo, está la veritat ó l'erro del cultiu. Equivocadament s'acudeix primer al cervell; es lo que primer se tracta de comenar, y's malgastan forsas, y'l cataclisme es evident: la pertorbació. Desatesos els órgans destinats á coadjuvar (donchs no solzament se postergan, sinó que's desatenen), y existint ells incults y en estat inferior, tot quant arriba al *sensorium* primer, á la inteligencia, (entenguis el tot), si quelcóm hi arriba, es atrofiat, capgirat, fals. S'ha volgut adobar ab cals un terreno que no necessitava res més, y s'ha fet passar la cals per grans dipósits de fósfor, del que s'ha impregnat.

Deya Theophastre que'l fet de sentir no depén dels canals intermediaris que transmeten la sensació, sinó de la constitució y del temperament del subjecte. Aquesta idea que's professa sobradament avuy en dia, es un error per exclussió, donchs s'excluheixen els órgans intermediaris, se'ls fa cosa apart, sent aixis que no son altra cosa que'l sistema nirviós, quina constitució y temperament calificañ y son calificats pel tot subjecte.

Apart d'aixó, á lo que's tendeix es á la calitat de lo sentit. En la calitat de la sensació estriba la superioritat, donchs el fenómeno sensació, en totas sas classes l'experimentan tots els animals absolutament igual que l'home, y fins las plantas, y potser millor qu'ell baix el punt de vista del acte; y de lo que's tracta es de *saberho* sentir. Y clar está que si'ls órgans conductors no están educats, la funció del *sensorium* primer será, ó més dificil, ó absolutament falsa.

Comparant al sér humá ab cosas vulgars, la teoria's veu clarament. Suposém que's tracta de posar en comunicació una ciutat (el món exterior) ab un desert (la *tábula rasa* del sér inconscient), per medi d'una via férrea (els sentits). Encarregat d'aquesta tasca l'home més ignorant, al que se li aconselli comensar per fer la estació del desert, riurá. A partir de la ciutat se comensará á posar el primer metre de via, y un altre y un altre, y sobre'ls posats hi circularán las vagonetas que facilitarán el tragi de construcció... y aixis fins qu'arribi la via al desert, ahont, com

(1) Vegis la escola antropológica italiana.

(2) Si bé en aquest segón cas podría objectarse que trobaríam al sér humá ab alguna preocupació. No obstant, si per medi de mecanismes adequats se li ajudés els acompliments dels fins materials, el sér ho trobaría tot tan natural, que no's demanaría'l per qué de res, com no's demanan las plantas el per que de las rosadas, ni dels fems que xuclan sas arrels.

per obra d'encantament, sense cap esfors, al costat de la estació s'hi fará un poble, primer dels petits obrers, després dels traficants, y'l poble's fará vila, y la vila ciutat...

Sembla, lleugerament observat, que'l desert, la *tábula rasa*, á voltas respón construhint també; ajudant per propi impuls. Es una equivocació. Tota acció respón al impuls primitiu, tota idea emesa per l'home respón á la rebuda del exterior ab anterioritat y qu'ell elabora. D'aqui que, si (sens esperar á que la via hi arribi) s'hi fan arribar al desert materials per altres indrets, es segur, segurissim, que'l trontoll dels mals camins haurá malmés els ferros, y la via comensada á l'altra banda instintivament, será torta, mal encaixada, inútil, y fará llástima, y lo qu'es pitjor, desgracias si s'aprofita. Y si atravessa una montanya, serán dos y no un els túnels que's fassin, donchs els comptes d'un cantó serán mal presos.

Se fa precis, donchs, avans que tot, estudiar els camins que'ns han de fer arribar al *sensorium* comú que preteném comenar, y aplanarlos, netejarlos de brossa, pulirlos y salvar els esculls que'ns ofereixin bruscament. Perque la noció de las cosas, no son las cosas solzament que'ns la donan. Ellas no fan més que remoure. El carácter subjectiu, lo que ha de constituhir la Idea, finalitat de las funcions humanas, el fa y'l dona la elaboració de, com ho indica la paraula, el subjecte. Lo que afirmavan Leucipo y Demócrit al observar que una mateixa cosa per uns es freda y per altres calenta, y que á lo millor la cosa potser no es ni lo un, ni lo altre. D'aqui que, elaborant els camins que han de conduhir la impresió, l'apreciació s'acostará més á la Veritat y la Idea será més certa.

Els sentits, armonia imponderable en el sér humá, deuhen atraure totas nostras atencions si pretenèm fer del home un Home. Se tracta d'un sér animal al que's pretén ferli pujar un grau, qu'es en lo que consisteix ó hauria de consistir la verdadera evolució civilisadora. Y no's pretengui oposarhi la eterna valla de prejudicis filosóficHs y teológichs, alarmats al veure en presencia de lo que s'anomena esperit, la materia tal com se presenta. L'honrat pagés que'ns proveheix de blat no'n vol saber res de las forsas qu'empenyen enlayre á las plantas, peró adoba la terra y cuyda'ls brins que brotan. Perque això es lo que li es útil. Y á la fi, ¿qué se'n treu de preocuparse d'aquellas forsas desconegudas, si no s'ha de saber fer lo qu'ellas? Va dirho Sócrates:

No es suficient saber per saber: es precis saber pera fer; es precis saber fer. Saber cóm se produheixen la pluja y'l bon temps, sense saberlos fer, la bella ciencia!

Per això, estant á nostra má'l refinament de lo que la Naturalesa'ns dona, á n'això'ns hem d'atendre. En posessió dels sentits, siguemne avars, comptém que son cosa nostra; no fem engrandir solzament nostres camps y nostres bens: engrandimnos nosaltres mateixos també. Y atenguis á que no es poca la tasca que requereixen els sentits per sa importancia, no solzament unitariament, sinó principalment en sa vida de relació entre si. Importancia de relació qu'es la que probaré de demostrar próximament.

F. Pujulá y Vallés.

París, cap del any 1901.

NOTAS D'ART

Tan fácil qu'es dir *no sé*, y tant que'ns costa de dirho! Devegadas passém anys sentint parlar d'una cosa, y fins parlantne nosaltres mateixos, y segurament que'ns sería molt dificil analisarla aquella cosa, ó donarne una explicació.

Això es lo que á mi m'está passant ab el modernisme. En sento parlar á tothóm y per tot arreu. Fins algunas vegadas anant pel carrer me motejan de modernista, lo que no havia fet ningú quan jo era més jove y duya'ls cabells molt més llarchs qu'ara; proba segura de que's tracta d'una epidemia nova, y fins crech que inherent y casi exclussiva de Barcelona. Tots els que's prenguin la molestia de llegir aquestas ratllas no'm negarán que, d'alguns anys ensá, no sentim parlar més que de modernisme, y sembla que pera estar bé una cosa ha d'ésser modernista. Jo, la veritat, si aquesta plaga no s'hagués ficat dins del meu art, segurament no diria res; peró desde'l moment que'ns ha invadit el ram de la pintura y s'ha fet un mal tan general, voldria saber qué es y lo que significa, y... la veritat sigui dita: no ho sé. (Els hi

agrahiria que no'n parlessin á ningú de la meva ignorancia).

Haig d'ésser franch: de suposicions si, n'he fet tantas com vulguin; desitj d'estudiarlo no me'n ha faltat; peró lo qu'es treuren res en concret, ni'ls mils. A mi no'm cab al cap que l'art pugui tornarse vell, desde Job á Sant Joan, Fidias, Leonardo, Shakespeare, Calderón, Velázquez, y altres y altres que podria anar anomenant y no ho faré. Totas las obras d'aquests senyors son encara joves, y'm penso qu'ho serán mentres se'n conservi rastre.

Y donchs, ¿qué es modernisme? Després d'estudiar molt temps aquest problema, si bé cóm dich avans no he descubert la veritat, la meva pobre inteligencia s'ha anat aclarint poch á poquet. Quan jo era jove,'m figurava que l'artista portava ja á dins d'ell mateix quelcóm de lo que més tart havia de constituhir la seva personalitat. Tot artista ha d'ésser de la seva época; algunas voltas la surpassa, peró sempre's coneix l'ambient que l'ha rodejat. Jo, pobre de mi,'m creya que l'art sortia espontaniament, que l'artista, des prés d'estudiar y donar á la seva obra personalitat, aqueixa *cosa* que distingeix á un mestre del altre; jo'm creya, donchs, en la meva ignocencia, que'l qu'havia conseguit això ja tenia feta alguna cosa, y per aquesta rahó detestava totas las escolas de Bellas Arts y totas las ensenyansas oficials, d'ahont els deixebles surten ensenyats y fets ab el mateix patró. Peró, per altra part, me deya: «Els que tinguin talent ja se'n sortirán. En épocas en que no hi ha hagut escolas oficials, també hi han hagut grans artistas.» Aixís pensava jo en aquells ditxosos temps.

Donchs, si: vaig comensar á estudiar el modernisme, creyent qu'això seria la complerta independencia. Fora trabas, fora escolas; oblidar tot lo que s'ha fet fins ara; crear quelcóm de nou!... Peró á mi si que m'ha sortit el tret per la culata; perque'l modernisme, segons las mevas rebuscas, es tot al revés de lo que jo'm pensava. Y si no, vagin seguintme.

En Casas y en Rusiñol varen comensar, fa alguns anys, ab tots aquells patis clars y plens de llum. Al principi tothóm se'n reya, y això que n'hi havia qu'estavan molt bé; peró tot plegat era imitació de la pintura qu'en aquella época era moda á Paris. Llum, tothóm escampava llum. Després d'aquella temporada lluminosa, va venirne un'altra de fosquedat y de bitúm. En Rusiñol ens va portar aquellas donas magras, histéricas ó tisicas, mitj á las foscas. L'artista anava seguint la evolució; ja s'hi sentia Whistler; y tot això acompanyat d'articles d'en Casellas, que aixís va ferse *critich.* Naturalment qu'havia de succehir lo qu'ara está passant: alguns joves van veure'l truch, y sense tenir el talent dels primers, varen comensar aqueixa serie de parodias que casi han degenerat en copias.

Y aqui tenim, per exemple, al pobre Nonell fent imitacions del *Gil Blas*, ab el convenciment de qu'es un geni gracias á las alabansas d'en Jordá. Deu patir aquell xicot veyentse rebutjat de tot arréu ahont fan exposicions serias; un talènt com ell deu exasperarse de no ésser comprés ni dels jurats ni dels burgesos. Consólat, insigne Nonell: el gran Millet y molts d'altres tampoch varen ésser compresos en el seu temps. Es una desgracia tenir massa talent, peró en això no s'hi pot fer res. Un naix com naix: qui carbassa, qui carbassó. Encara recordo ab gust la exposició Nonell que vaig veure á Paris, y que segurament may oblidaré.

Jo vivia á Neuilly, y un dia que m'escassejavan las ganas de trevallar, vaig anarmen á Paris pera visitar á un amich meu, l'Añés, que té un despatx á la *Rue Royale;* trobantlo per casualitat que sortia ab la intenció de visitar la exposició Nonell. Va dirme si'l volia acompanyar. Ja ho crech! Cap als *boulevards* falta gent!

Ens varem ficar en una d'aquellas travessias que hi há devant del *Crédit Lyonnais*, varem buscar l'establiment ahont hi havia la exposició, sentnos molt dificil trobar aquesta, per la rahó de qu'en la mateixa botiga hi havia un'altra exposició, per cert d'un artista de molt talent. Com que no veyam cap quadro del nostre compatrici, varem preguntar á un senyor que segurament era l'amo y que'ns va dir qu'haviam de pujar al entressol. A prechs nostres va ensenyarnos el cami de molt mala gana, y una vegada á dalt, ens varem trobar en una especie de recibidor molt fosch; després de travessar un quarto ab dos llits desfets, y dugas ó tres salas molt *desmanteladas*, arribarem al *santuari*: un

quartet d'uns dos metres y mitj que rebia la llum per una finestreta trista. Las parets estavan decoradas per aquellas maravellas d'en Nonell que son l'admiració d'en Jordá y d'en Casellas. Allí s'estavan, com si jugessin á fer exposició, alguns d'aquells dibuixos qu'aqui passan per modernistas. Uns semblavan imitació de paper d'estrassa; altres ostentavan uns espurnats per l'istil dels que fan els pintors de parets á las arcobas, talment com dibuixos picats per las moscas. Es veya que la primera qualitat ó condició d'aquells dibuixos era que semblessin vells; més que dibuixos, semblavan mostras de papers de passadas centurias.

El meu amich y jo'ns ho miravam enfabats, com si'ns miressim un trevall fet per medi de la quimica.—«Quina llástima—'m deya l'Añés—qu'alguns d'aquests dibuixos no hagin sigut exposats al Saló! Allí tothóm els veuria; els artistas s'haurian extassiat al contemplarlos! Llástima que'ls jurats siguin tan bestias, perque fins me penso qu'alguna d'aquestas obras ha sigut refusada á la exposició! Si, creguim: están massa bé pera figurar en aquell femer que se'n diu Saló! Y pensar que tot aquest bé de Deu no será apreciat com se mereix!...»—Y'l pobre home s'anava exclamant; y avuy encara no sé si ho deya de debó ó per fer brometa.

Aqueix modernisme que fa alguns anys volen fernos empassar y que no es altra cosa que mala imitació, ó imitacions, d'algunas personalitats del extranger, trobo jo que no fa cap mal á l'art. Ben al contrari: si algún mal fa, es á n'els mateixos que á tals extravagancias se dedican, que passan la vida trobant dolent tot lo que fan els altres, rabiant y desesperantse d'ésser incompresos.

Lo més extrany es que no escarmentin; que ab tot y no tenir may cap acceptació sas *obras*, no dubtin may del seu talent, ni pensin alguna vegada:—«Potser soch jo qui s'equivoca!...—Peró ca! Si tinguessin aquest sentit, ja no serian *ells*.

Aqueix producte especial de las darrerías del sigle dinóu, importat de Montmartre, comensa á passar de moda y no trigará gayre á desapareixe. Potser algún pintor d'historia dels més mansos que hi haurá en els temps veniders en fará un quadro, representant als modernistas d'ara al entorn d'una taula de cerveseria, donchs generalment es allí ahont acordan que no hi há ningú més qu'ells, y que tots els altres son uns neulas.

Alabat siga Nostre Senyor, que al menys ha permés que, á pesar de las nostras grans desgracias, ens quedi aqueix grapat de genis pera regenerar la nostra terra!

JOAN BRULL.

IMPRESIÓ (*)

Quan el sol ja daura l'alta serralada
y'ls cloquers escampan lo seny del matí,
la mossa espigada que'ls garrins talaya
va cantant joyosa fent el meu camí.
Canta, y sa veu fresca, tota regalada,
sembla pariona del vell rossinyol;
canta amorosida la cansó sagrada,
l'*á Deu m'encomano* ple de raigs de sol.

La mossa espigada de faldilla curta,
quan de mi s'adona tota s'enrogeix.
—Deu te do bon día, pagesa xamosa;
la serena pura ton rostre embelleix.—
Fa mitja rialla, y abaixant la testa
que'ls cabells encerclan, diu ab dolsa veu:
— Home, lo bon home, bon camí y bon'hora.—
Els garrins bruelan y'l nou día creix;
creix y s'esbadía tot ple d'esperansas,
tot ple d'esperansas pels que caminém
cercant de Natura las joyas preuhadas
els ideals nobles, de color de cel.

***

Lo bordegás d'en Xarriol
no fa pas poch que taberneja!
Si taberneja en Xarriol
tota la culpa no es pas seva,
qu'es del bergant del hostaler
y la barjaula d'hostalera.
L'un els aclama ab el bon vi,
l'altre ab cansons de bo'ls engresca
y ab el seu riure de merlot,
per cassá aucells bona creuhera.
. . . .
Si taberneja en Xarriol
tota la culpa no es pas seva.
. . . .

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET.

(*) Aquestas dugas notas son del llibre de versos *Ventitjols de Guillería* que s'está imprimint. L'autor las ofereix com á mostra als lectors de JOVENTUT.

UN RODIN Á BARCELONA

Els aficionats al Art que no van anar á Paris per la Exposició universal, tenen ara la ocasió de veuren una engruna. Peró quína engruna! *Nada menos* que un bust de Falguière, fet pel mestre entre'ls mestres, pel gran August Rodin.

La casa Masriera y Campins l'ha fos á cera perduda, y'l té exposat al local d'exposició del Circul Artístich.

Es un honor per Barcelona tenir una fundició que's puga encarregar de tan importants trevalls.

Recomaném als nostres lectors vagin á veure aquesta obra sortida de las mans del més discutit dels esculptors moderns. Son geni es el més atrevit, es el que dará'l sagell á nostre temps, y si del sigle passat poden els músichs dirne'l sigle de Wagner, no hi há cap dubte que'ls esculptors ne podrán dir el sigle de Rodin. La seva talla es pariona de la de Miquel Angel; ell ha fet tremolar la pedra al impuls de la seva emoció. La vida, la exaltada vida passional anima las sevas obras. Serán vivas sempre, donchs apar que tingan sistema nirviós y que torrents de sanch corrin per sas venas.

En el bust del seu company Falguière hi ha posat tot el seu sentiment de la vida, fins al punt de que, al poch rato de mirarlo, sembla que s'animi y que vagi á parlar. Es al mateix temps una maravella de parescut y un prodigi de construcció, ab lo que desmenteix gráficament lo dit pel senyor Clarassó en el número 29 de Joventut.

No crech que's penedeixi ningú d'anarlo á veure.

Sebastiá Junyent.

TEATRE LÍRIC CATALÁ

Cors joves.—La reyna del cor.

Lluny de modificarse nostra primera impresió, s'ha anat afirmant en las successivas representacions donadas al Tívoli.

Colometa la gitana ab sas grosserias, y *Les caramelles* ab sa insubstancialitat, han desaparegut dels cartells sense deixar més rastre que una llissó ben merescuda per la direcció del «Teatre Líric Catalá». Llissó que no ha servit de res, puig la necessitat de no desencoratjar al públich benévol ha obligat á la empresa á posar en escena, depressa y corrents, obras novas, procurant esborrar la primera impresió, afegint aixis als disbarats comesos la barbaritat d'estrenar sense ensaigs suficients. Y tants que'n necessitarían d'ensaigs els actors del Tívoli! Primerament per'apendre en ells els respectius papers, ja que no ho fan á casa seva. Fan angunia al espectador aquellas miradas esferehidas que de tant en tant llensan al apuntador y al director d'orquesta, y aquells silencis sobtats que trencan el diálech, á voltas per no saber qui es el qu'ha de repetir lo que de dessota apuntan. En segón lloch, deixant apart el corretgir vicis de dicció y d'actituts y gesto (lo qu'en aquells actors sería dificilíssim), la falta d'ensaigs es causa de la indecisió ab que's mouhen, entran y surten, notantse especiament en escenas de conjunt, en que cada hú fa lo que sab, y lo que saben es ben poch. Per exemple, en *La reyna del cor*, quan desprès de l'arribada dels *tres toms* un dels carreters explica á dos ó tres que no hi eran, totas aquellas *irreverencias* del matxo envers el senyor rector, irreverencias d'una tontería exemplar, tothóm s'está callat y quiet, lo que resulta impropi, puig pera ser verament típich el quadro ha de presentarse molt mogut y té d'esclatarhi la vida.

El «Teatre Líric Catalá»'ns fa l'efecte d'una fragata que, perduda la brúxula y perduda l'arboladura,'s deixa portar pels vents més oposats á son rumbo, sense que la má enérgica d'un pilot expert empunyi'l timó encara intacte, tractant de fer arribada forsosa al primer port que's presenti. Sembla que'l temporal els hagi esverat, y'ls desatinos se succeheixen. Ara per ara, las ayguas en que navegan son ayguas mansas, peró'ls vents favorables poden de prompte tornarse tempestuosos, y'l remolí del cicló pot també fer anar en orris per sempre la pretensiosa nau tan mal enquadernada.

Y no es que tot lo que'ns han donat al Tívoli sigui dolent. Deixant apart l'obra d'en Rusiñol, vera joya del Teatre Catalá, *Cors joves*, que s'estrená'l dia 15, es una obreta sentida en que l'autor dona probas de bon gust y cultura literaria. En Joseph M.ª Jordá, sense presentar un argument nou, ens apunta, tal volta ab no suficient intensitat, un conflicte de passions y sentiments molt humans; y la espontaneitat y delicadesa ab que tracta de conmourens ens fan perdonar petits defectes de construcció escénica y certas ingenuitats ben disculpables en un género lleuger y poch trascendental. El llenguatje es cult, el diálech fácil, y'ls versos pera la música, sentits. En fi, *Cors joves*, ben representat, no faria cap tort al flamant Teatre.

En cambi, com la d'en Vilanova, l'última de l'Iglesias li fa, y ben gros. *La reyna del cor* se titula, y més valdria que's titulés la reyna del estable, tant y tant ens el recordan

el carreter estrafalari qu'ha d'ésser rey d'aquella reyna, y'ls seus dignes companys de comedia. Perque en realitat es una verdadera comedia en el mal sentit de la paraula la que representan tots aquells tipos extravagants. Barreja monstruosa de realisme brutal y sentimentalisme romántich, son enervadors y carrinclons. Axís en Tralla, el carreter práctich que fins el dia de Sant Antoni trevalla, y qu'etgega cada *terno* que fa fredat, tira floretas á la seva aymada, fa imatjes poéticas apropósit dels guarniments dels matxos, y pera comble tracta de convence á la *reyna* explicantli que si's casa ab ell será madrastra; perque en Tralla té una filla. S'ha de confessar qu'en Tralla es un carreter que la sab molt llarga; més llarga que nosaltres. ¿Y la *reyna?* Encara es un tipo més estrafalari. Després d'haver confessat que sí, que l'estima molt á n'en Tralla, s'empenya en ferse pregar, y al fi d'una llarga escena en que als ditirambos d'ell responen las tonterías d'ella, la molt pillastre contesta al argument decissiu, alló d'ésser madrastra, ab l'*ego non sum dignus* del Evangeli. Tots els demés tipos son tallats pel mateix patró. Sòls un contacte presentan ab la realitat: las frases fetas del llenguatje de carreter, que prodiga l'autor ab insistencia desesperant, sense que'l xiste surti espontani ni las situacions cómicas apareguin may.

En resúm: si *Les caramelles* va ser una equivocació, *La reyna del cor* es una ensopegada molt perillosa per l'autor, perque marca una ben definida tendencia envers aquell género estantís y groller qu'ha pervertit al públich de Romea y que fa las delicias dels abonats al *género chico;* perillós pel públich, quin paladar s'estraga poch á poch ab semblants *esperpentos*, y sobre tot, perillosíssim pel «Teatre Líric Catalá», que tendirá fatalment á acanallarse donant gust á n'aquell.

Si axó succeheix, com molt ens temém, tindrém un *género chico* catalá, peró tant més migrat y tant més ridícul, quant els autors de nostra terra están faltats d'aquella especial agudesa y espontaneitat de xiste, que fa que á voltas puguin perdonarse al auténtich certs defectes, en gracia á aquestas qualitats que'ls castellans en grau superlatiu posseheixen.

EMILI TINTORER.

El mestre Gay s'ha donat á coneixe en el teatre ab la música de la opereta *Cors joves*. Es menester, com deyam en l'anterior crónica, tenir en compte las extraordinarias dificultats de tots els primers passos, y per axó no'ns detindrém á censurar els defectes del ball de dimonis y del preludi, tot y reconeixent en aquest ultim una brillantés no gayre fácil de lograr en un principiant.

En cambi, 'ns compláu moltíssim poder alabarli com se mereix la hermosa cansó de soprano d'aquesta obra. Es una melodía delicada y sentida, que ha sapigut en Gay vestirla ab un ropaje sobri y distingit. Y més ens hauría complagut interpretada per la esposa del autor (que dona tan excelent dicció á las cansons de la terra), en la seguritat de que l'efecte hauría sigut millor encara.

Y en el género de la cansó que'ns ocupa es precisament ahont creyém qu'ha de lograr en Gay els éxits més espontanis y veritables.

Ens permetrá l'estimat mestre Morera que li diguém lo poch que va satisfernos ab sa nova obra *La reyna del cor*. De las tres obras que'ns ha donat, es aquesta la més pobre, arribant casi á la categoría de rebutjable, perque en ella no hi trobém ni espontaneitat en el fondo, ni serietat en la forma artística, si es que d'artístich pot calificarse aquest trevall.

En Morera no devía acceptar *La reyna del cor*, perque'l llibre no es musical. Y proba d'axó es que no hi há un número de música que tingui res que veure ab ella: ni las cansons, ni'l dúo, ni'l ball *de patacada*. Tot es postís, tot hi está enganxat ab agulletas, y aquestas pessas trayentlas d'aquí y posantlas, per exemple, en *Les caramelles*, ó en qualsevol altra obra, farían el mateix paper.

Las dugas cansons de tiple, en particular la segona, son lo menys dolent, peró ademés del defecte que acabém d'exposar, tenen el de la monotonía y'l d'ésser la eterna repetició del mateix tema. Un mestre de la práctica y habilitat d'en Morera pot ab tal sistema anar fent cansons populars fins al dia del judici. Un número d'aquests en un'obra requereix que vingui més justificat, y ademés no abusarne ab la repetició en el número següent.

El dúo está per sota encara de lo anterior. Ens va semblar fet ab motllo, á tall de Chapí, molt buyt d'idea, peró disfressat trassudament ab orquestació d'efecte. Y en aquest efecte no hi há la senzillesa y espontaneitat que tant desitjém (y que tant aplaudirem en l'obra d'en Rusiñol), sinó que, pel contrari, se li veu la trampa.

Peró més s'hi veu encara en el número final. Aquell vals d'envelat colocat, ab ben poca serietat artística, en el lloch més important sense venirhi á tom, y fent d'ell la pessa capdal pera engrescar al públich manso de la galería, es una de las equivocacions més grossas del mestre Morera.

Ens diu un *inteligent* en un diari, que dita pessa s'escampará'l vinent estiu per totas las festas majors de Catalunya. Prou! Si aquests han d'ésser els resultats del «Teatre Líric Catalá», no'n parlém més.

J. P.

Hänsel und Gretel.

EL POEMA

Mesos enrera, quan sortiam del Teatre de l'Opera Cómica de Paris, fruhint encara la delicada emoció estética que produheix la hermosissima rondalla musical del Humperdinck, convinguerem ab l'amich Pena parlar als lectors de Joventut d'aquesta composició notable en tants sentits. No ho haviam fet y ja no pensavam ferho, peró l'amich Pena m'ha demanat el cumpliment de la promesa, á fi de alleugerir un xich l'extraordinari trevall qu'aquests dias dona á nostre company la crónica musical barcelonina.

L'Antoni Ribera fou qui, fa ja més de quatre anys, va *descubrir* als aficionats de nostra ciutat aqueixa obreta que s'ha passejat triomfalment per tota Europa y que dintre pochs dias s'oferirá al públich del Liceu.

En Ribera, que creya que, pera desenrotllar la cultura musical d'un poble, cal formar bons deixebles ans que improvisar mestres, s'havia proposat, y en part ho havia conseguit, reunir un grupo de cantants als qui, mentres els curava dels vicis de Conservatori, els ensenyava cóm devian cantar, féntloshi compendre lo que cantavan, convencentlos de que'l cantant no ha d'ésser un instrument qu'ab més ó menos trassa repeteixi una melodia, sinó un veritable artista qu'entengui l'ánima que l'autor ha donat á l'obra.

Ell creya que calia comensar, si per exemple's tractava de Wagner, explicant al deixeble lo que representa l'obra d'aquell colós, mostrantli la bellesa del poema dramátich essencialment unit ab el lirich, completantse mutuament. Ab l'ajuda d'en Maragall havia traduhit varios trossos en catalá, rigurosament adaptats á la música, puig pera que la interpretació y la comprensió fossin perfectas calia que l'artista y'l públich els sentissin en sa propia llengua.

Preveyent las grans dificultats y obstacles que's presentavan, resolgué de moment, y com ensaig y preparació, donar á coneixe l'obra del Humperdinck. Ab constancia y fervor triá varios artistas joves, als qui ensenyá la partitura valentse de la fidel traducció catalana que feren en Maragall y ell. En alguns concerts doná á coneixe'l magnifich preludi, que fou molt aplaudit, *fins* en el Liceu. Tot ja estava á punt; l'autor entussiasmat, els hi donava tota mena de facilitats; en Gual tenia preparat y estudiat lo referent á la *mise en scène*; sols faltava l'empressari, y també's trobá al ultim; peró com que no s tractava d'un melodrama ab descarrilaments y altras desgracias, ni d'una *magia* ab cascadas d'*aygua natural*, aquell senyor no volgué acceptar las condicions imposadas, es á dir, que's presentés l'obra com se devia, y en Ribera preferi plegar. Ell tenia rahó, y també'n tenia l'empressari: sense gastar tant podia donar l'*Aida*, qu'es un'*ópera* ab balls, y marxas, y trompetas llargarudas...

Potser ara en Ribera, que ha sigut aplaudit y considerat á Alemanya, especialment á Bayreuth ahont resideix, seria més escoltat; ¿peró en aquells temps?... Ca! ¿Qui era en Ribera? Un xicot que tornava d'Alemanya d'apendre, que no trobava bo res de lo d'aquí, que perdia'l temps estudiant sempre, en comptes d'escriure valsos y mazurcas pera revistas d'*exportació*, y que ni tan sols havia armonisat cap cansó popular... Havia d'ésser un neula per forsa. No era de cap d'aqueixos grupos d'alabansa y reventada mutua, ni tampoch (y axó qu'es un catalanista dels més convensuts) se volia agarrar al catalanisme pera enfilarse, fentse declarar institució nacional. Valia més que se n'anés. No feya per casa.

No obstant, fora molt injust qu'ara no li dediquessim un recort. Quan ell s'enteri que'l públich barceloni ha escoltat, en llengua que no pot comprende bé, aquella obra qu'ell volia oferirli tal com se mereix, potser endolcirá la seva recansa al saber que som molts els que pensém que'l seu trevall no haurá sigut perdut.

—

Y ara parlém de la encisadora rondalla que va escriure la senyora Adelaida Wette, germana del compositor, ab el titul de *Hänsel und Gretel* (En Janet y la Guideta) treta (si no m'equivoco) d'un qüento dels germans Grimm; y pera que no s'extranyin aquells senyors que no concebeixen més distinció en las obras musicals escénicas que la que's fixa en la cantitat de música de la partitura, de que donguém tanta importancia á lo qu'ells en dirian el *libreto*, ens permetrém copiar lo que'l traductor francés, el célebre Catulle Mendés, escriu en la primera página de la edició de Paris, escusantse de las faltas de la traducció, que per cert es ben poch fidel.

«Quoi que je sache assez bien l'allemand, (d'ailleurs j'ai plus d'une fois consulté une version littérale que madame Haek, avec une très aimable obligeance, avait mise à ma disposition), voici une fort piètre traduction du joli Conte d'Adelaïde Wette. Je n'éprouve aucune gène à faire cet aveu. La vérité, c'est

qu'il ne saurait exister aucune bonne translation d'un poème allemand en un poème français, surtout si celui-ci doit s'adapter à la notation musicale. Fallait-il donc laisser inconnus de notre public les chefs-d œuvres du théatre musical en Allemagne? non certes; et des écrivains se sont dévoués à une besogne pénible et sans gloire, qui ne pouvait avoir d'achèvement satisfaisant. Pour ce qui est du *Hœnsel et Gretel*, je ne vous prie pas d'excuser les fautes de la traduction, elles sont trop nombreuses, mais pardonnez à celui qui les a commises pour votre plaisir. »

La traducció catalana es extraordinariament fidel, perfectament adaptada á la música, y no mancada de condicions literarias. Las melodias del Humperdinck tenen molt sovint l'ayre de las cansons populars de nostra terra, y ab las paraulas catalanas haurian segurament produhit á nostre públich una emoció fondissima.

L'argument es senzill y delicat.

En l'interiord'una cabanya,dos germanets, ella fen mitja y ell escombras de mala gana, perque ja fa días que la fam els atormenta, gemegan y anyoran els temps que saborejavan las sospiradas lleminaduras. Mentres saltan y ballan pera esbargir la tristesa, els sorprén la mare, malhumorada també per la miseria, qui al reptarlos fa caure d'una revolada un tupi ple de llet qu'era'l trist sopar d'aquell vespre, y'ls envia furiosa al bosch á cercar maduixas.

Arriba'l marit, qu'ha fet bon negoci al mercat com ho indica la seva alegria, puig ha regat sa bona sort ab repetits tragos.

—Quan més gran es nostre dol,
Deu del cel ens du'l consol.—

diu ell á sa muller, y li mostra una cistella plena de viandas y altres presents que li porta de fira. En mitj de l'alegria's recordan de la maynada y corren al bosch, perque la nit s'acosta y podrían caure á las grapas de la bruixota esdentegada, que's nodreix solzament de la tendra carn dels nins.

El segón acte passa al bosch, y aqui cal recordar la magnífica decoració de l'*Opera Cómique*. No pot donarse major realitat ni bellesa: el bosch d'abets majestuós, la desigualtat del terreno que permet un joch escénich prodigiós, y'l fons d'una poesía exquisida ab cambiants de llum encertadissims presentant la posta del sol y la vinguda de la nit qu'ompla la selva de boyras espessas...

Jugant y saltant, els germanets no s'adonan de que arriba la fosca; han perdut el camí y deuhen passar la nit al bosch ple de fantásticas llumenetas y de remors misteriosas, maravellosament expressadas per la música. El Gnom de l'Arena fa aclucar els ulls dels noyets, qu'han resat la seva oració nocturna, y de sobte, dalt del cel, apareix un núvol lluminós y's dibuixan els perfils esbelts de dos ángels de blancas vestiduras; brolla á sos peus una ideal escala ab grahons de llum, y ángels y més ángels devallan y poblan la selva vetllant el son dels nins tal com aquests deyan en sa pregaria.

Bona nit á tot lo món
catorze ángels tinch entorn;
dos al cap que'm besan,
dos als peus que resan,
dos aquí á la dreta,
dos aquí á la esquerra,
altres dos que'm vetllan,
altres que'm desvetllan,
dos que'm fan memoria
de Deu y de sa gloria.

Ab aqueix espectacle encisador que no es possible descriure, acaba'l quadro.

En el següent, el Follet de la Rosada desperta als nins, que's senten corpresos pels llums y las remors del bosch al despertarse. De sobte,'s presenta á sa vista una casa feta tota ella de lleminaduras; s'hi acostan guluts, y cauhen en las urpas de la mala bruixota, de la qui logran salvarse al fi tirantla al forn ahont volía rostirlos, y desencantant altras parellas de nens qu'ella havia embruixat. En mitj de l'alegria d'un ball infantivol, en Janet y la Guideta son trobats pels seus pares, quins els hi diuhen com á moral del qüento:

Pels dolents un cástich hi há;
mal usar no pot durar.
Quan més gran es nostre dol,
Deu del cel ens du'l consol.

Potser algú's riurá d'aquesta obra, y la titllará d'infantil é ignocenta. Pitjor per ell. Es un poema delicadissim, d'una bellesa corprenedora y d'una ingenuitat atractivola. Ella'ns transporta á la infantesa y'ns fa sentir de nou aquella suau y fonda emoció, barreja de por y curiositat, que'ns causavan las rondallas que'ns feyan endevinar quelcóm de misteriós, esgarrifantnos y atrayentnos ensemps: primers pressentiments de la Vida ab sas esperansas y sos defalliments.

ORIOL MARTÍ.

LA PARTITURA

Comensa ab un magnifich preludi, ahont s'hi troban condensats els principals temas musicals de l'obra. El primer que apareix es un hermós tema de carácter religiós, que descriu la *pregaria* dels dos noys per medi d'una frase musical tan inspirada y deliciosa, qu'ella sola basta per' acreditar á un compositor. Els corns la inician solemnement, d'ells passa á la corda y fusta, y s'ex-

tén després á tota la orquesta, pujant y desenrotllantse ab gran amplitut y elevació, donantnos una perfecta exposició del tema.

A ell ne segueix un altre d'una frescor y alegría incomparables, que ve á expressar la impresió dels *encants del bosch* al sortir el sol. Aquest segón tema's destaca en la orquesta per l'accentuació viva y sonora que li dona'l corneti ab dicció molt picada, reproduhintse varias vegadas acompanyat de dibuixos cromátichs en els instruments de fusta y de corda. Un altre tema que inmediatament apareix, vol simbolisar la impresió del *matí*, per medi d'una melodía fresca y deliciosa en els violins, qu'es reproduhida pel clarinet y la flauta, y magníficament acompanyada pel metall y'l resto de la corda.

A continuació's presenta'l tema de la *deslliuransa*, entonat potentment pels oboes, que caracterisa la gran joya dels noys al quedar deslliurats del poder de la bruixa. Molt expressivament s'extén per tota la fusta, enllassantse ab el tema anterior ab rica armonisació, d'un gran efecte. Intercalat en aquest passatje, apareix el tema que caracterisa la *gula*, encomanat als instruments de metall, mentres la corda reproduheix el tema del matí.

La combinació dels temas que van exposats constituheix lo restant del preludi. En els trombons apareix una transformació (en valors aumentats) del tema de la pregaria, al que segueix el de la deslliuransa en els oboes, junt ab els encants del bosch en els corns. Se combinan aquests varias vegadas ab la pregaria y el matí, fins á quedar sola la primera, quina nova exposició clou tranquilament el preludi. Es tota aquesta página d'admirable efecte, tant per la frescor é inspiració dels motius, com per la riquesa y acert de la orquestació.

Comensa'l primer acte ab una deliciosa *cansó de Gretel* (soprano), d'ayre sumament popular, que s'adapta ab perfecció al carácter de la lletra. La escena primera está basada en aquest tema, que recorra tota la orquesta acompanyant el típich diálech entre Hänsel (mezzo-soprano) y Gretel, d'una ingenuitat y senzillesa encantadoras. La hermosa *dansa* dels dos noys dona lloch á l'aparició d'un nou tema, també marcadament popular, ple d'entremaliadura y de gracia, y d'efecte sorprenent. Es de notar en els dos esmentats temas l'analogía que presentan ab algunas cansons catalanas, fins al punt de semblar inspirats en els ayres populars de nostra terra.

Arriba la mare dels noys (mezzo-soprano), y una enérgica frase dels instruments de corda cambia'l carácter de la composició, puig á la joya de l'anterior escena segueixen els renys que'ls dirigeix aquélla fins enviarlos al bosch, y'ls planys de la pobre dona per no trobar menjar, quals recitats son acompanyats d'un sobri y caracteristich trevall orquestal.

Una alegra *cansó del pare* (baritono), que arriba, torna á portar l'alegría á la escena. També la melodía d'aquesta cansó presenta un notable carácter popular, y pinta á maravella l'estat d'anim del personatje. La reproducció de dita melodía acompanya tot el diálech que segueix, mentres el bon home ensenya las provisions que ha portat. Tant el cant com la orquesta donan un magnifich color de realitat y un tint d'ingenua poesía á aquesta escena. Mes de sobte'l to cambia al enterarse'l pare de que'ls noys son lluny de casa y poden caure en poder de la bruixa. El tema de la *cavalcada* de la bruixa acompanya las exclamacions del pare, d'un ritme molt accentuat y molt en consonancia ab lo que representa. La orquesta dona un admirable colorit á la descripció que'l pare fa de las malas arts de la bruixa, fins que decideixen corre á salvar als fills ab frases d'una expressió dramática molt sentida, mentres, combinat el darrer tema ab el de la cansó de Hänsel, termina l'acte.

El preludi del segón acte porta'l titul de *cavalcada de la bruixa*. Es una magnífica página orquestal, que desenrotlla extensament el tema de la cavalcada. L'efecte es altament fantástich, y la orquestació d'una riquesa admirable y de factura excelent.

Al alsarse'l teló y apareixe'ls noys en el bosch, entona Gretel un'altra deliciosa *cansó* popular que recorda molt la nostra del *Jan petit com balla*. Tot el diálech entre'ls dos germanets es d'una gracia encantadora, particularment al menjar las maduixas y voler imitar el cant del cucut, que se sent de lluny.

La nit arriba, y'ls noys se troban perduts, apoderantse d'ells la por. La orquesta descriu magníficament aquesta impresió de la por en el bosch. l'extrany soroll de brancas y fullas, l'aparició dels foch-follets y'l eco que reproduheix las veus dels dos personatjes. Una inspiradíssima frase que diu el violí á *solo* acaba de donar á la escena un sentiment patétich inefable. Tots els instruments se combinan en els acorts més extranys, particularment la fusta. que dibuixa en magníficas armonías el tema de la *por*, donantnos una perfecta impresió del terror y frisansa que'ls noys experimentan.

Un personatje misteriós apareix. Es el *Gnom de l'Arena* (soprano), qu'entona una delicada y bonica *melodía* mentres fa dormir als noys tirántloshi granets de sorra als ulls. El cant es tan hermós y sentit com tots els de l'obra, particularment en sa segona part, ahont surt per primer cop el tema dels *ángels*, un dels més inspirats de la partitura.

La página següent es del més sorprenent efecte, tant escénica com musicalment. Els noys, ja mitj adormits, s'agenollan pera di

la *oració* del vespre, basada en el tema de la pregaria (preludi del 1.er acte), que's presenta aquí ab tota la esplendidesa. Per fi s'adormen abrassats l'un al altre, y's realisa un dels jochs escénichs més sorprenents. Una escala lluminosa omple la escena, y catorze ángels, voltats de radiants resplandors, baixan al entorn dels adormits infants pera vetllárloshi'l somni.

No trobém paraulas pera expressar l'efecte que produheix la inspiradíssima página musical que acompanya á aquest deliciós quadro plástich. Ab la combinació dels temas dels ángels y de la pregaria, arriba'l mestre Humperdinck á produhirnos tan fonda emoció, tan penetrant sentiment, que si la presentació escénica hi acompanya degudament, pot ab certesa afirmarse qu'es un dels efectes més grandiosos que s'han produhit al teatre.

El preludi del tercer acte es també una bella página. En ell apareixen dos nous temas, que tots dos se refereixen á la *bruixa*, personatje principal del darrer acte. El primer, d'un moviment molt viu y estacat, vol caracterisar á la bruixa quan *espanta* á las criaturas, amenassant ab menjárselas, mentres que'l segón es una delicada melodía que pinta á la bruixa enganyant als noys, es á dir, quan els *afalaga* pera ferlos seus. Inicia'l primer tema'l corn, y es contestat per l'oboe, reproduhintlo alternativament las trompas y els demés instruments de fusta. Intercalat en ell se presenta'l segón tema, dibuixat delicadament per l'oboe, y á continuació reapareix la melodía del matí que s'entrellassa ab els temas de la bruixa, passant á diversos instruments fins regnar sol en tota la orquesta, dominant els compassos finals.

En el moment qu'apunta l'alba comensa'l darrer acte, qu'es el més extens de l'obra. Uns arpegiats d'arpas acompanyan la tranquilitat del quadro (qu'es el mateix del acte segón) fins que apareix un'altra misteriosa figura. Es el *Follet de la Rosada* (soprano), que ve á despertar als noys depositant en sas orellas las frescas gotas de la rosada matinal contingudas en el cálzer d'una flor de campaneta. La encisadora *cansó* qu'entona's forma al comensament ab una variació de la del *Gnom de l'Arena*, acompanyada de las arpas, y continúa ab el tema del matí, que's desplega majestuosament en el cant, produhint el conjunt una gran impresió.

Ab el mateix tema del matí's desperta Gretel, seguint una magnífica página descriptiva en que'ls noys, al sentir refilar als aucells, tractan d'imitarlos. Els dibuixos també imitatius de la orquesta son d'una frescor incomparable. Gretel fa, á continuació, el relat del seu somni en un cant hermosíssim basat en el tema dels ángels, terminant ab el de la pregaria.

Apareix com per encant la casa de la bruixa (formada de sucre candi y lleminaduras), y l'admiració que produheix en els noys dona lloch al nou tema de la *joya*, sumament expressiu de l'alegría d'aquests, que diuhen els instruments de corda y que s'enllassa després ab el motiu de la gula. Abdós entonan un animat dúo basat en els esmentats temas y reproduhintse també el de la pregaria, per creure que son els ángels que'ls hi han enviat aquell present.

Mentres els noys comensan á escrostonar la casa pera menjársela, apareix la bruixa ab el seu primer tema, y al veure l'espant dels noys, tracta d'afalagarlos ab el segón tema que la caracterisa. La combinació de dits temas ab el de la joya dels noys (que ara s'aplica al goig de la bruixa) y ab el de la cansó de Gretel, omple tot aquest fragment, unintshi després un nou tema que caracterisa las *caricias* que fa la bruixa als petits, qual tema produheix molt efecte en els instruments de fusta, reproduhintlo alternativament el clarinet, l'oboe, y per fi passa á la corda. Tots els referits motius sufreixen múltiples combinacions y transformacions durant aquesta escena, que son una nova proba del talent del compositor.

Molt caracteristich es el cant de la bruixa al exercir els seus sortilegis pera encantar á Hänsel, aixís com el fantástich *ball* en que aquella cavalca pels ayres sobre una escombra. El tema de la cavalcada domina en aquest fragment que l'autor ha orquestat á maravella y en consonancia ab el diabólich caracter de la situació. Es notable'l fantástich efecte que afegeix á dita orquestació l'empleo del xilophon, quals raras notas venen á aumentar el to macabre d'aquesta escena (1).

El primer tema de la bruixa acompanya als preparatius que realisa pera rostir á Hänsel en el forn, y segueix el segón al obrir la porta d'aquest. Els noys aprofitan dit moment pera d'una empenta precipitarla dins del foch, desfentse aixís del maléfich personatje. Llavors, abrassats, entonan un himne de joya y ballan un deliciós *vals* qual melodía's basa en la de la joya, formant l'acompanyament el tema afalagador de la bruixa, que se sent en el *pizzicato* de violoncellos y en las notas del clarinet baix. Es aquest fragment d'una ingenuitat qu'enamora, y d'un sentiment y una factura sense mácula.

La casa de la bruixa es cremada, y en son lloch apareixen els noys que aquella guardava encantats. Hänsel els desencanta ab las mateixas misteriosas paraulas qu'empleava la bruixa, y tots junts entonan un hermós chor ab el tema de la *deslliuransa* qu'hem sentit en el preludi de l'obra. Termina l'acte ab l'ar-

---

(1) Saint-Saëns ha tret també molt partit del xilophon en la *Dansa macabra*.

ribada dels pares, que retroban á Hänsel y Gretel y donan gracias al Senyor ab la *pregaria* ja coneguda.

Aquest es, en resúm, el contingut de la partitura del mestre Humperdinck. La música es tota d'un sentiment exquisit, d'una ingenuitat y frescor incomparables, d'un carácter popular molt d'acort ab el poema, y d'una riquesa y solidesa d'instrumentació propias sols dels grans mestres.

L'obra está escrita en estil polifónich y contrapuntistich, y la teoría del *leit-motiv* s'hi troba aplicada en tot son esplendor. De manera ben evident s'hi descubreixen afinitats de procediment ab las obras de Wagner, al costat del qual va adquirir l'Humperdinck els seus coneixements musicals, y d'entre ellas trobém principalment l'analogia ab els *Mestres Cantors*; peró entenguis bé qu'aixó's refereix al estil, puig en quant á la melodía es ben personal, com ho proba la repetida aplicació dels temas populars. Humperdinck es, per tant, no un imitador, sinó un deixeble de Wagner; no tracta de plagiar ni imitar al gran mestre de Bayreuth, sinó que, perfectament sadollat de las teorías wagnerianas, ha volgut seguir en la práctica l'únich camí verament artistich pera'ls compositors d'avuy día. Després d'estudiar á Wagner, no hi há altre recurs pera fer drama musical que aplicar sas teorias y procediments, procurant, naturalment, que la producció personal no sigui ofegada per ellas.

—

El mestre Humperdinck es avuy un dels primers compositors alemanys. Wagner va ja descubrir en ell condicions ben notables quan, encara jove, l'associá als seus trevalls, particularment en la instrumentació del *Parsifal* y en els ensaigs del teatre de Bayreuth, ahont va serhi mestre de chors y *repetiteur*. Després viatjá molt per Italia, Fransa y Espanya, residint una llarga temporada á Barcelona (1885 á 87), y fins desempenyá la cátedra de composició en nostre Conservatori del Liceu (1). Composá varias baladas pera chors y orquesta, y melodías pera cant y piano, peró sa fama prové del estreno de *Hänsel und Gretel* en 1893 á Weimar, dirigit per Ricart Strauss, y en el mateix any á Munich per Hermann Levi, y poch després á Carlsruhe per Félix Mottl. Rápidament va escamparse l'obra per totas las escenas líricas d'Alemanya y del extranger, arribant á l'*Opera-Comique* de París pel Maig del darrer any, ahont també ha tingut un éxit grandiós.

Mes pera que l'estreno d'aquesta producció causi tot el degut efecte, requereix una execució y una *mise en scène* extremadament cuydadas. Las dugas artistas encarregadas dels protagonistas, es necessari que sian lo suficient joves y baixas d'estatura pera reproduhir ab propietat els infantils personatjes. Ademés de cantants excelents, han d'ésser dugas consumadas artistas, que no oblidin ni un moment els tipos que interpretan y sápigan donárloshi la ingenuitat y alegría que requereixen. La lletra deu arribar clarament inteligible al espectador, particularment en tots els incidents de la escena de la bruixa, que, si no, resultará incomprensible. La presentació escénica es complicada, requerint talent en el pintor y esplendidesa en l'empressari.

En el teatre de l'*Opera-Comique* varem saborejar una excelent execució d'aquesta obra, especialment del paper de Gretel, que Mlle. Rioton interpreta ab una perfecció casi insuperable. La decoració del bosch, las mutacions de la casa de la bruixa, y sobre tot la baixada dels ángels per la escala lluminosa, eran verdaderament admirables. Sols d'aquesta manera pot apreciarse exactament el trevall del poeta y del compositor.

¿Podrém dir altre tant del proxim estreno d'aquesta obra en el Liceu de Barcelona? De veras ho desitjém.

JOAQUÍM PENA.

(1) Sería molt curiós coneixe sas impresions sobre'ls *progressos musicals* de nostra terra.

FRAGMENTS DE «LA SELVA»

(IDILI CÍCLICH.) (*)

GÉNESIS

En una ratxa de boyra
flotant entre terra y cel,
qu'en flochs arrossegadissos
travessa el bosch lentament,

m'ha semblat veure la imatje,
grave y digna, del bon Deu,
com jardiner que al capvespre
passeja per sos vergers.

Y en sa pensa donant voltas
á lo fet y á lo per fer,
tot maurant sa barba blanca
barboteja en sí mateix:

«¡Quán diferent lo faría,
si fos á fer, l'univers!
Si set días no'm bastessin
n'hi esmersaría altres set.

Si ara hagués de fer els días,
els faría sempiterns;
bella es la nit... peró l'ombra
m'ha sortit mal conseller.

Si fos á pastar la terra,
prou posaría altre esment

(*) Del segón volúm d'*Idilis* en preparació.

en pastarla ben rodona
perque rodolés més bé.

Com de l'admetlla arrugada
trech el pompós admetller,
com de la larva incolora
l'irisat papelló trech,

aixís l'home ara'l faría
— si tornarlo á fer degués —
corsech, impotent, descrépit,
xaruch, insensible y vell,

per després rejovenirlo,
ferlo hermós y fort y ardent;
y extingirlo, en fí, en un somni
d'infantó qu'ha mamat bé.

Si ara fos á fer els boscos...»
— y ha mirat al entorn seu —
« si fos á ferlos... confesso
que'ls faría aixís mateix »

*
* *

Y ab la ratxada de boyra
flotant entre terra y cel,
s'ha desvanescut la imatje
grave y digna, del bon Deu.

MEMENTO

De la selva en la quietut
se sent un aglá caygut
que de fulla en fulla truca,
fins que ofega el cop fatal
el reboll primaveral
que vesteix l'arrel caduca.

Después cau un altre aglá,
y enllá un altre... y més enllá...
y ara y sempre y á tot'hora;—
y aquest truch seguit, seguit,
aquest colpeig repetit
d'estalactita que plora,

sembla el tic-tac dolorós
d'un rellotje misteriós
enfunyit en la bosquina,
que igualment aquí qu'arreu
va cantant á mitja veu:
«¡Tot parteix!... ¡Tot cau!... ¡Tot fina!...»

APELES MESTRES.

EL MISTERI DE COLL DE SERP

La rectoría de Coll de Serp es un casalot revellit y ple d'esquerdas, fermat á una iglesia grandota, en la que'l temps s'hi ha rabejat de mala manera, patinantla ab tota la gama dels ocres, á forsa d'ayguats y de turbonadas, y en la que actualment hi domina la deesa de la humitat, ploranthi regalims inestroncables d'aygua llotosa, y suavisant llurs ferrenyas angulositats ab la florida melangiosa del herbám de las ruinas, quals verdejantas cabelleras clapejan sos murs y penjan dintre de sas concavitats románicas, donantli més aspecte d'antre mitológich de nereydas que de casa de Nostre Senyor.

El cloquer, quasi enmantellat ab el verdós abrich de las matas, cova poruch la iglesia y la rectoria, que s'alsan al fons d'una vall feréstega y rocosa, á un quart lluny del caseriu de Coll de Serp, quins teulats de llicorella guspirejavan á las darreras ulladas del sol ponent, ardidament encavallats á dalt d'un cingle, el día que hi arribaren dos caminants que, venint de ciutat, trescavan per las serras, atrets pels espectacles de la Natura y desitjosos d'escorcollar joyells arqueológichs.

Els dos caminants feyan via depressa rostos avall envers la rectoria, trencant la quietut somorta d'aquells espadats de roca núa, lo parlar animat d'un d'ells explicant al altre la trágica llegenda y l'espantós secret que tancava aquell munt de pedras guardadoras de quelcóm inexplicable qu'havia costat la vida á tot un enfilall de sants varons.

La tradició de Coll de Serp deya que Llucifer vivía en els soterranis de la iglesia, y que matava als sacerdots que desempenyavan el cárrech de pastors de Jesucrist en aquell sot selvatji, perdut entre serras alterosas y quasi bé fora del món. Lo del diable eran fantasias del poble, mes el fet de la mort violenta dels rectors era d'una veritat absoluta y perfectament comprobada. Desde temps inmemorial tots havían sigut misteriosament assessinats, tots havían mort com obehint las ordres d'un destí venjador y malvat; y sempre per lo mateix: perque se'ls creya guardadors d'una cosa incerta, desconeguda, de preu inestimable y que may podía ésser trobada, ab tot y'l vessament de tanta sanch, donchs potser no tenia altra vida que la que li donavan las flamaradas encesas en el magí dels bosquerols per la set de prodigis.

L'ultim rector, hereu de tantas víctimas, era ja vell y conegut d'un dels dos caminants qu'en aquell rufagós capvespre de tardor trucavan á sa porta, al rondineig del vent humit y ab l'amenassa d'una nuvolada negra que s'anava extenent demunt la vall. Las foscors de la nit invadian depressa'ls encontorns solitaris de la iglesia y la rectoria, que semblavan deshabitadas. La porta d'aquesta era tancada y barrada. Y'ls trucaments perfidiosos, atiats per las primeras gotassas d'un ruixat, ressonavan en las buydors de la vall, dominant ab sa sonoritat seca la ensopida complanta de la pluja.

Demunt dels caps dels caminants soná de prompte'l rich-rach d'una finestrota al obrir·

se, y una veu aspra y rogallosa refunfuyna grollerament.

—¿Que no hi es el senyor rector? — va preguntar un d'ells, corprés devant de semblants lladruchs de bestia humana. La veu de la finestrota barboteja á tall de resposta un esgranall de renechs de tots colors y midas, que desdeyan de la santetat de semblant casa y que feren escruixir als caminants.

El tancament sech de la finestrota va estroncar aquell rogall flastomador y feu decantar als que trucavan (fuhetejats ja de valent per un xáfech entre mitj de la fosca que ho ennegria tot) cap a la creencia de que potser si que tenian fonament las fantasias del poble y havian anat á raure al antre mateix de Llucifer.

—¿Que no hi es Mossén Farriol?—tornaren a demanar imperiosament, trucant ab més forsa. Al cap de molta estona d'enxoparse ab aquella pluja persistent, y després del parpelleig blavós d'un llampech, que clarejá sinistrament el paisatje, arrossegant las remors fondas d'un tro llunyá, va sentirse darrera de la porta xericar el forrellat ab un grinyol de fera, y la porta s'obri poch á poch, sonant llurs galzes ab l'armonia solemne d'un orga de catedral. Y la figura del bon rector, sostenint ab sa má dreta la llumanera qu'omplia de febles lluhentors sas faccions afinadas de barbamech respetable (en las que hi saltironavan uns ulls de vivor simiesca), y sa sotana de llustrors blavosas, aparegué en el llindar devant dels dos caminants, als que digué ab veu bondadosa:

—No hi ha d'ésser el senyor rector! Bona la fariam! Entrin... entrin y santa nit tinga, don Bartomeu, ab la companyia, que prou el som conegut per la veu... Entrin, que fa pas bo d'estarshi a la mullena!...—

Un altre llampech, seguit de tro més proper y formidable, rematá'l franch aculliment del bon rector.

—Jesús... Maria... Joseph!...—feu aquest senyantse.

—Sembla que tan mateix botzinan de ferm per dalt!—digué l'anomenat don Bartomeu, á dins ja de la fosca y grandiosa entrada, mentres el rector tancava y barrava la porta ab grans gemechs del forrellat.

—Ja ho pot ben dir!—contestá.—Me sembla qu'hem arrencat sarau per tota la nit!... Ala!... pujin, pujin, que s'escalfarán y soparém, si a Deu plau!...—

Y tots tres enfilaren una escala que al fons extenia sos grahons de pedra, y ben prompte'ls arribá la resplandor xardorosa de la llar, encesa en una cuynassa molt fumada, semblanta á la cova d'un nigromántich, en la que hi cremava a bon segur el roll sencer d'un arbre fent cantar una ollada de sopas que remenava ab una gran cullera de fusta un home ni vell ni jove, de cara feréstega, que rebé als dos forasters y al rector ab una mala mirada.

Un cop assecada la mullena, y revinguts ab las escalfors de la llar, passaren á una mena de menjador, iluminat per un quinqué de petroli penjat del sostre: un sostre baix, llistat de vigassas pintadas de vert. Las parets eran esgroguehidas, y no hi campavan altres adornos ni mobles que una taula, mitja dotzena de cadiras, un armari ple de servey de taula de terrissa, un vell rellotje de caixa que ab son tich-tach monoton senyalava mandrós la marxa del temps, y un cromo descolorit, reproducció grollera del famós cenacle de Lleonart de Vinci.

—Ens partirém el sopar com á bons germans, donchs poch me la esperava jo tan bona companyia. Au, Patllari! Porta las sopas, treu el pernil del armari y ves si trobas aquella ampolla de vi ranci que varem encetar per Santa Creu va fer quatre anys, quan vingué'l senyor Bisbe,—digué'l rector á n'aquell home que remenava l'olla de la llar.

Després de benehida la taula, s'assentaren tots tres al voltant y'l sopar s'esmunyí festosament, animat per la gaya conversa dels dos forasters y la bonhomia escayenta de Mossén Farriol, ensemps que bressat pel soroll de la pluja, pels esbufechs del vent y pel retruny intermitent de la tronada; sent emboyrat tan sols per la presencia antipática del anomenat Patllari, en quinas respostas aspras y rogallosas reconegueren els forasters el metall d'aquella veu de la finestrota. Un pressentiment estrany els presentá á sa imaginació, fácilment inflamable, aquell home com un malvat, capas de qualsevol malifeta, á qui la presencia dels dos forasters a la rectoria, en aquella nit de pluja, semblava contrariar de valent.

Un cop assaboridas las llencas de pernil frescal, ruixadas ben sovint ab tragos d'aquell vi ranci del senyor Bisbe, vingué l'espandiment amigable ab l'ajuda d'uns quants ditets de un *rhum* fortissim que portavan els caminants, el qual emboyrá un xiquet las facultats y desfermá un bon tros la llengua del bon rector, qui, després de manar al sorrut Patllari que portés las mantas y las motxillas dels forasters á la cambra de l'Abadesa, y que apariés per ells el gran llit d'aquesta, caygué en una mena de deliri expansiu, produhit per aquell excés involuntari de beguda y esperonat pel natural afany sociable d'un ser condemnat á llarchs mesos de solitut.

La conversa aná de tomballons amunt y avall. Els epissodis tragichs de las guerras se barrejaren ab succehits de casseras y excursions, y ab cómicas rondallas de llops y d'encantadas, per arribar al punt interesant dels amagatalls de preciositats arqueológicas. Alashoras las galtas del bon rector se tenyiren d'una vermellor luxuriosa. Sos ulls de

simi espurnejaren d'un modo sinistre. Una batzegada nirviosa 'l feu tremolar de cap á peus, y alsantse de cop, mentres els trons encara rondinavan per las profonditats de la nit y per las junturas dels finestrons entrava la claror eléctrica dels llampechs, feu á sos hostes la promesa de descubrirloshi'l misteri de Coll de Serp á cambi d'una formal exigencia de reserva absoluta.

La sortida de to del sacerdot, y sobre tot sa figura desencaixada per una mena de passió incomprensible, feu que'ls dos caminants, alarmats, s'alsessin de taula y se'l miressin fit á fit, com en dubte del cabal equilibri de sas facultats. Ell ho va compendre, y va afegir:

—No, no s'espantin, que parlo ab formalitat. ¿Me prometen guardar el secret si'ls hi descubreixo?—

Ab tanta ansietat y set de revelació pronunciá Mossén Farriol aquestas paraulas, que'ls dos forasters, ullpresos per la flama vivissima d'aquells ulls extraordinaris, contestaren afirmativament.

El rector va deixarlos sols una estona, y va tornar portant la llumanera encesa y una clau molt grossa, lluhenta y afinada com un joyell preuhat que cada dia's neteja ab dalera, y feu signe als dos caminants de que'l seguissin. Aquestos ho feren maquinalment, abstrets, corpresos, com esperant algún prodigi.

Passadas las foscors humidas d'un llarch corrédor, trobaren una porteta que cedí á la lleugera empenta que li doná'l rector, obrintse á sos peus un abim negre, en quina boca la resplandor del llum hi dibuixá'ls primers grahons d'una escala. Per ella anaren tots tres baixant, baixant sempre, embolcallats cada cop més per la bravada humida qu'exhalavan las parets regalimosas d'aygua, clapejadas d'urnas sepulcrals, ahont, a las clarors fumejantas de la llumanera, s'hi veyan, grollerament ciselladas, estatuas jacents de guerrers y d'abadesas, cubertas de molsa, de verdet y de matolls. Las ombras dels tres homes, baixant ab precaució la llarga escala,'s projectavan en la paret contraria ab grandiositat fenomenal, com si tres fantasmas negrosos d'atlants devallessin feixugament.

Després de devallar molts grahons, el rector va deturarse, y obrint un'altra porta, s'endinzaren tots tres en un amplissim recinte qu'exhalava també una penetrant fortor d'humitat, barrejada ab la flayra balsámica del encens. El brill esquifit de tres llantias d'oli, arrencant febles lluhentors de las motllluras dels altars, de las coronas dels sants y dels canalobres daurats, varen ferlos capir tot seguit ahónt se trobavan. Eran á dins de la iglesia. La pesanta nau corprenia per sa fosquedat, sa solitut y son glassat misteri. La remor dels passos ressonava per sas voltas, ab vibracions esquerdadas de xarrach de setmana santa. Arran de las parets ennegridas, els degotalls monótons ploriquejavan ab sanglots cristállins.

Atravessaren el presbiteri, y donant la volta a la feixuga armatosta del altar major, entraren en una pessa baixa de sostre, en la que'l baf de mullena tapava'ls esperits. Mossen Farriol alsa la llumanera, y la llum boyrosa clareja barbrement un gran quadro, vellissim, representant el purgatori. La patina negrosa del temps enfosquia quasi be totas aquellas caras esgarrifosas de papas, d'emperadors, de reys y de princesas, rostits fins al bust per un entortolligament de flamas rojencas.

De sobte, y ab l'ajuda d'un ressort, mogut sens dubte pel rector, el gran quadro s'obri, badantse en dugas meytats, apareixent darrerra, una porta que fou oberta ab grans penas y trevalls per medi d'aquella clau lluhenta y afinada. Alashoras els ulls dels caminants s'enlluhernaren ab las brillantors d'una maravella que las flamas dels bechs de llautó clarejaren ab guspireig infernal.

En una mena de camaril sense cap obertura, s'hi apilava un devassall de riquesas y de joyells d'una valua inestimable. Primer ferian la vista una profusió de vestas recamadas de pedras preciosas de tots colors: els rubins, las esmeragdas, las amatistas, els diamants, las turquesas y las perlas, espurnejavan per demunt d'aquellas estolas pesantas, teixidas ab art suprém, com un ruixát copiós d'estrellas. Després venian, en una gran pila, cálzers cisellats, canalobres d'or macis, crossas bisbals, creus de vori, pitrals judaichs ab rengleras d'escarbuncles y topacis, tiaras babilónicas y gantarons ab imatjes sagradas. Més amunt hi havia arreus de corcer tots d'argent, sellas de cuyro daurat ab grossos relleus, lliteras d'eban esculpturat ab aplicacions de metall, estatuas d'aram de deus hermafroditas, pertanyents á cultes desapareguts, rublertas de coronas plomejadas, d'arracadas llarguissimas y de rengles de collarets ab tots els tons del espectre solar; y dominantho tot, oleganthо tot ab la resplandor de veritables astres, hi havia set custodias que reposavan majestuosament dessota de set baldaquins d'or, recuberts de vels finissims com glopadas de boyra matinera, en els que s'hi endevinavan, brodats en argent, els dotze signes del Zodiach, formant un conjunt prodigiós, devant del que la vista's desmayava.

El rector, glatint de joya, ab els ulls que li sortian de las órbitas, tot ell encés per una foguerada luxuriosa, senyalava, ab sos dits descarnats, aquella abundosa cascata de riquesas resplandentas als dos caminants, que no tenian prou vista per assadollarsen y restavan com petrificats en actitut contemplativa, ab els rostres contrets pels signes de la

estupefacció y sens esma pera dir una paraula, ni per'expressar sa admiració ab un gesto.

Mentres tant, en las foscors humidas de la iglesia, hi eixí una renglera de punts lluminosos, qu'avansaren poch á poch fins al peu de là trona y allá's deturaren.

Eran set homes desconeguts, de cara feréstega. Cada un d'ells portava un llumet á la má.

En el rellotje de caixa del solitari menjador, tocaren secament tres quarts de dotze, y als pochs moments eixí un altre punt lluminós dels voltants del altar major. Era un altre home que, caminant sense fer cap soroll, se reuní ab els de sota la trona, als que, ab veu aspra y rogallosa, digué molt baix:

—Pot pas ésser aquesta nit! El rector no es pas sol!—

Després d'un xiuxiuheig, els punts lluminosos s'esvahiren en las foscors humidas, y altre cop la solitut y'l silenci dominaren en la iglesia quietosa. El rector y'ls dos caminants sufrian encara la poderosa atracció d'aquell esclat de riquesa tentadora. La pluja havía parat. Ja no llampegava, y tan sols al lluny del lluny se sentia'l feble ressó de la tronada; endevinantse més que may, en aquellas altas horas de la nit, la presencia invisible de la divinitat aquática d'aquell recinte consagrat á Deu, plorant arrán de la pedra núa'ls regalims inestroncables d'aygua llotosa.

—

Al cap de trenta dias de la visita d'aquells dos caminants, y en una freda matinada, s'es campá, pels cingles espadats que voltavan la rectoría de Coll de Serp, la nova horrible del assessinat de Mossén Farriol. El venerable vellet havía sigut trobat en son llit, degollat barbrement y ab el cos cosit á punyaladas. La iglesia havia sigut saquejada, mes el quadro del purgatori guardava son secret intacte; y las faccions contretas pel dolor d'aquells papas, emperadors, reys y princesas, rostits fins al bust per un entortolligament de flamas rojencas, s'assemblavan á la horrorosa ganyota que contreya las fesomias bestials de vuyt homes que, al cap d'un any precis del assessinat del bon rector de Coll de Serp, foren penjats á vila per manament de la justicia.

SALVADOR VILAREGUT.

NOVAS

Ja varem dir que procurariam aixamplar la esfera d'acció de JOVENTUT sense sortirnos dels limits que prescriu nostre propósit de que aquest periódich pugui ésser adquirit per las personas de tota condició. Els folletins que doném pera formar una escullida biblioteca constituheixen un avens, peró no n'hi há prou encara. Aixís, donchs, sens alterar pera res la marxa general establerta, quan las circunstancias ho exigeixin farém certas publicacions independents, que podrán adquirir nostres suscriptors ab considerables ventatjas.

Comensém aquesta setmana donant á llum la traducció catalana de la llegenda musical *Hänsel und Gretel (Ton y Guida)*, feta per en Joan Maragall y l'Antoni Ribera, ab una vistosa cuberta de l'Adriá Gual. Al ajuntar els noms dels que volían dar á coneixe aquesta célebre obra á nostre públich, facilitém á aquest la comprensió, permetentli que's fassi cárrech de lo qu'hauría sigut, representada en las circunstancias degudas.

Se vendrá al preu d'una pesseta cada exemplar, y als suscriptors de JOVENTUT que vulguin adquirirla en aquesta administració, se'ls hi fará un descompte de 25 per 100.

—

Las dugas conferencias literarias últimament donadas en el local de l'Associació democrática catalanista «Lo Sometent», tingueren lloch els dias 13 y 20 del actual janer, á cárrech, respectivament, de l'Antón Busquets y Punset y de nostre company de redacció en Salvador Vilaregut.

El primer llegi varias composicions pertanyents á sa obra en preparació *Ventitjols de Guillería*, que foren aplaudidas ab extraordinari entussiasme, y de las que'n doném escullida mostra en el número d'avuy.

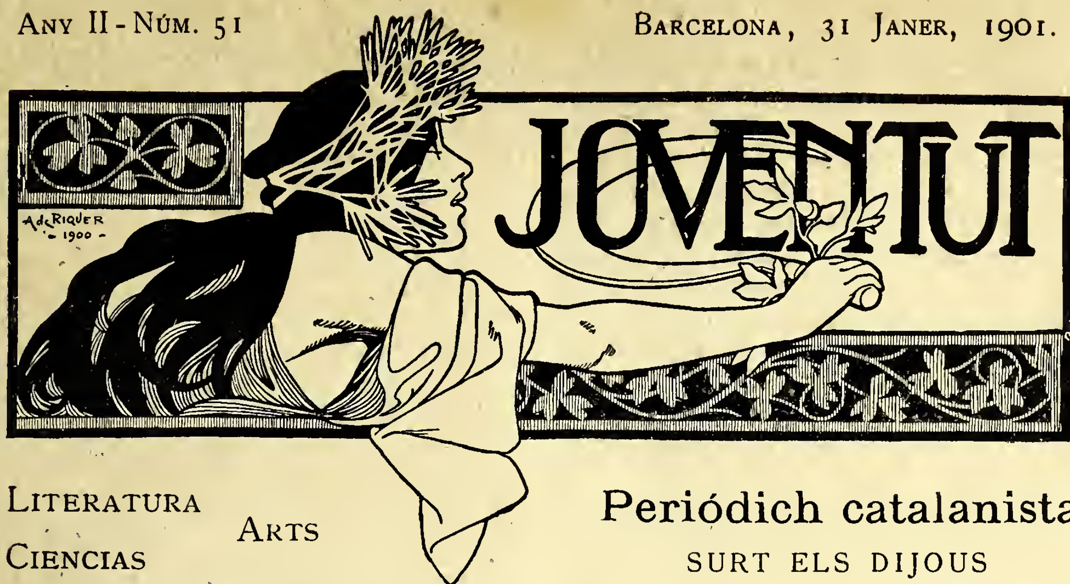
La conferencia d'en Vilaregut consistí en la lectura del *Sant Laim navegant*, d'en D'Annunzzio, traduhit y comentat pel conferenciant. La sala d'actes se trobava plena de gent qu'escoltá á n'en Vilaregut més d'una hora, rompent al final en un espetech d'aplausos, y felicitant al nostre company calurosament.

—

En L'Agrupació escolar catalanista «Ramón Llull», hi tindrá lloch demá divendres, día 25, una solemne sessió luliana que al inmortal filosoph del sigle XIII, quin nom porta dita Agrupació, li dedican sos deixebles y admiradors.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

ANY II - NÚM. 51 BARCELONA, 31 JANER, 1901.

LITERATURA
CIENCIAS
ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS.
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

CAS DE CONCIENCIA

Alló de que al dir las veritats se perden las amistats, ja ho sabiam ben bé'ls de JOVENTUT avans de fundar aquest periódich; peró com que no anavam á fer *reventadas*, sinó senzillament á exposar lo que de bona fe sentissim, en bé del Art y del Catalanisme, varem tirar al dret sense miraments. En primer lloch, varem *acordar* la complerta independencia de criteri, per més que ja estavam segurs de que cap de nosaltres estamparia en aquestas planas lo que no sentis, com també estavam segurs de que no constituhiriam cap societat d'alabansas mutuas. No varem establir cap dogma, no varem pretendre portar may la batuta, ni en art ni en ciencia, ni en literatura ni en lingüistica, y varem limitarnos á donar en totas las cosas el nostre individual parer, ingenuament, sense amagar la cara ni proclamarnos infalibles, peró ab tot l'entussiasme que'ns inspiravan las nostras conviccions. Si may hem pogut excedirnós, haurá sigut per vivesa de carácter ó excés d'espontaneitat, no atiats per baixas passions.

Al mateix temps, enemichs com som de tot exclussivisme, oferirem aquestas planas fins á aquells que'ns volian mal. Eram modestos tal com som ara, y no desitjavam pas fer rotllo. No obstant, al públich li vam caure en gracia ab tot y no ésser graciosos. Y d'enhorabonas dels amichs y coneguts no'n vulguin més. D'aquests n'hi havia que'ns creyan ignocents, y'ns felicitavan perque'ls hi convenia, essent cada felicitació un am ab esqué. ¿Qué haviam de fer nosaltres? El tonto. Peró, per'xó, seguirém com si tal cosa: alabant ó pegant (en el terreno del art y las lletras) als mateixos coneguts y amichs, si ho creyam necessari. Y ja'ns tenen que avuy l'un se'ns menja á caricias, l'altre'n diu pestes, y no pochs se posan á rentarnos la cara ab un drap brut. Dels envejosos no'n parlém. Ni d'aquells *artistas-clowns* que predican las excelencias del seu art á la

porta del establiment pera ferhi entrar al públich y, després d'haverli cobrat la entrada, riures de la seva ignorancia y bona fe. Aquests ens *professavan* tirria perque'ls hí enteniam el procediment y no'ns deixavam embabiecar com el públich. En quant als *intangibles* que, ab més pretensions y menos imparcialitat, havian intentat dur á cap la missió que'ns hem emprés nosaltres, aquests no's podian avenir de que arrelessim en la opinió, en comptes de fracassar com ells.

Ben garbellat, se'n treu en clar de tot això que l'egoisme y la hipocresia son els defectes dominants; cosa que á nosaltres no'ns ha vingut de nou, encara que siguém joves.

Per altra part, n'hi havia que no arribavan á entendre cóm mare de Deu nosaltres, essent joves y avensats, no'ns declaravam modernistas *a outrance*, entrant de ple en el *género*. Altres se feyan creus de que, essent catalanistas, cantessim moltas vegadas de pla retreyent certas cosetas perjudicials al Catalanisme. En fí: ens anavan posant á proba qu'era un gust.

Y això ve repetintse cada dia més; y ab la mena de gent que s'ha de tractar, cada dia serán més combatudas la nostra imparcialitat y las nostras conviccions; de manera, que si fins avuy el dir la veritat ha sigut en nosaltres, com en tothóm, un senzill dever, desd'ara, ab la importancia que'ls enemichs ens donan, el dirla més llisa y neta que may será cas de conciencia.

Y això es lo que, *per exemple*, venen fent els companys Tintorer y Pena en sos articles sobre'l «Teatre Liric Catalá»; articles que, segons sembla, no agradan á tothóm... qui no li convenen.

No es de la meva especial incumbencia dintre d'aquest periódich parlar de teatres; peró com siga que aquesta qüestió tots els de Joventut en diferentas ocasions la tractém, jo, amant com ells del art de la meva terra, me crèch obligat á fer constar que ara més que may seguirém el criteri adoptat, fent crítica sincera sense contemplacions.

Com á catalanistas, *tením obligació* de criticar lo que, volent ésser una institució que'ns defensi del enemich groller, cau en molts dels vicis y defectes d'aquest. Nosaltres no'ns hem d'enganyar; ben al contrari: posar en evidencia al qui pretengui enganyarnos. Si al sortir del Tívoli dihém aburrits «Qué malament!», l'endemá no exposém lo contrarí en lletras de motllo, com per desgracia está en el cas de fer certa prempsa. En nosaltres no hi veurá may engany el públich, ni'ls amichs, ni'ls contraris. Si aixís ens perjudiquém, no'ns fa res. Tractantse del «Teatre Liric Catalá», ¿qué més voldriam que poder alabar sense posar en ridicul als alabats ni á nosaltres mateixos? Prou ens consta'l bon desitj y la valua de molts reputats autors que hi han aportat sa cooperació. Del mestre Morera, ánima de la institució, en diferentas ocasions n'hem fet elogis com á músich, y seguim considerantlo'l primer director de chors de Catalunya. Elogis semblants podriam fer d'alguns altres individuus que pertanyen al «Teatre Liric Catalá» y que, particularment, ens mereixen respecte. Peró no hi há dubte que'ls elements sans quedan desvirtuats per la influencia d'altres que semblan tenir el poder d'assecar tot lo que tocan.

Y això convé dirho ben alt. Si hi vegessim complerta bona fe callariam, perque no valdria la pena d'exigir més als que més no poden dar. Ara com ara, no es possible. Tothóm ho veu qu'en aquella casa hi sobran directors y hi falta una direcció. No se'n necessitan quatre entre directors y subdirectors (sense contar els directors honoraris), que un teatre catalá no ha d'ésser un ministeri á la castellana; lo que's necessita es conciencia artistica. Nosaltres, qu'en aquestas planas haviam expressat entussiasme per la creació d'aqueix flamant teatre, preconisat com un *contraveneno del género chico*, ens doném vergonya de lo que dirán els castellans que hi assisteixin. Tant de reclám, tants directors, pera ferho tan malament! Després ens riurém dels andalusos!

Y pensar que'ls *organisadors* de tot això's burlavan dels artistas de per aquí que tenen botiga! No es mala botiga la que han plantat ells, els *snobs* del art, els quintaessenciats del Paris de Fransa, que de tant fernos menjar patúm ens tenian empatumats, y que al dirloshi lo que fa al cas, s'han enfadat més de lo que podria ferho qualsevol patúm clássica. Si no'ns haguessin volgut regenerar, menos mal que'ns dessin gat per llebre; peró francament: aquí'n sabém més si volém, ab tot y no saberne gayre.

Y aixó es qüestió d'advertirho, en primer lloch als catalanistas; ab el ben entés de que, si al «Liric Catalá» hi há, com hem dit, qui trevalla de bona fe y ab entussiasme per Catalunya, també hi há qui no es catalanista, ni pot serho, ni entén lo que porta entre mans.

Finalment: cónstilshi á tots els del «Teatre Liric Catalá» que sols esperém ocasió pera aplaudirlos. Ara per ara, en casi totas las obras estrenadas, ¿quinas delicadesas, quins refinaments d'art, ó quina flayra de poesia verament catalana'ns han fet fruhir? No esperavam prodigis, peró creyam que, quan menos, sobre'ls modestos actors y músichs del Tívoli s'hi notaría una direcció inteligent, que ajudés á las obras en lloch de perjudicarlas, débils com son ja de per si. Aixis, donchs, mentres las cosas segueixin com están, repetím que la censura es per nosaltres cas de conciencia.

LLUÍS VÍA.

QUELCÓM SOBRE'LS SENTITS

II

Alguns innovadors en la dificil ciencia d'educar á la infancia, ja fa temps s'han preocupat dels sentits, peró en un molt diferent de lo que constituheix la elaboració evolutiva ascendenta del sér. Efectivament: tractan ells d'educar á la infancia per medi dels sentits, sent aixis que jo crech que s'han de educar els sentits pera educar á la infancia, lo qu'es completament á la inversa. La seva teoria, qu'en mitj de la rutina de sempre que tanca, es un avens, posada en práctica en alguns establiments d'Inglaterra y en forsas dels Estats-Units, (nació qu'en materia d'elaboració educativa, com en moltas altras cosas, marxa á la testa del món), tanca un gran fondo de humanitarisme y d'observació real, y vos la puch desenrotllar en la següent forma:

En la primera edat del sér home, l'animal-noy, com tots els cadells de tots els animals, está enjogassat; els músculs y en general tots els órgans de la seva economía demanan moviment pera expandir llur desenrotllo; la vida's presenta sumament banal; la materia vasta, la més rudimentaria del compost sér, predomina sobre la fina, y en general els actes se caracterisan per una falta d'atenció qu'existeix fins en els seus jochs mateixos, variats y deixats encara no comensats. Aquesta falta d'atenció inevitable, es la que produheix que's fassi violencia en els sérs al pretendre ferlos fixar en una ó altra noció; y pera férloshi arribar aquestas y que l'individuu las absorbeixi insensiblement, no hi há com valerse de la vida dels sentits.

Tal es la teoria posada en planta, entre altres, per M. Constantin Delhey (1), y una suscinta aclaració exemplar donará idea del seu procediment. S'ensenyan als noys dugas fitxas d'iguals dimensions y forma, l'una roja y l'altra blava, y's pregunta: ¿Son iguals aquestas fitxas? Cap d'ells, *ab tot y veure que no* (aixó ho afirman ells), sabrá explicarsho. Llavoras se'ls hi diu per qué no son iguals, y ja tenim que una noció ha entrat en els cervells incults, ab la suavitat que ha enmatllevat l'atenció purament animal del sentit de la vista. Dugas fitxas del mateix color y forma, peró de diferentas dimensions, servirán després pera imbuhir un'altra noció. Fitxas idénticas, peró de so diferent, facilitarán las nocions per medi del oido; tubos plens d'aygua freda ó calenta, per medí del tacte, etc.

Clarament queda víst que no es aixó de lo que's tracta, y que si bé'l sistema tanca un avens com he dit, no s'aparta gens de la rutina de considerar el perfecte funcionament dels sentits, sinó que, al contrari, ho confía tot á n'aquests y fa arribar al cervell ras tota classe de nocions més ó menys senzillas y importants, peró que sens dubte hi arriban la majoría de las vegadas erróneas, perque las primeras nocions, las únicas que avans que cap altras hi deuhen vibrar, son las que fassin referencia á la educació dels sentits en sí mateixos...

Es un problema en nostres dias, degut á la negligencia, el trobar un home que sápiga veure y oir; peró quan el problema arriba á presentarse casi sense solució, es tractant de trobar qui sápiga olorar y tastar, y sobre tot

---

(1) Aquest la doná á coneixe en l'avans passada Exposició, en un discurs editat en folleto ab l'equivocat títul per excés de «Conference sur la gimnastique des sens».

tocar. Es sumament ridícul, trobar ridícula com molts troban, la necessitat de la educació d'aquests sentits; perque sent com son órgans de la economia destinats á posar en comunicació'l cervell ab el món exterior en las dugas funcions de percebir y expandír, y formant un tot compacte en la constitució del individuu, abandonarlos, deixarlos atrofiar, es abandonar el conjunt, es deixar podrir una branca perque solzament se pretenen recullir els fruyts de las altras, sense contar que tot l'arbre'n pateix; y pera fer més comprensible la comparació, atenguis á que deixar podrir no es podar.

L'erro ve de la consideració anatómica y fisiológica dels sentits en órgans completament independents els uns dels altres. Mes si la dissecció física'ns dona aquesta conclusió, no aixís la psicológica, que'ns demostra la conebilitat de tots els sentits y de sas impresions. Un estudi comparatíu, dos á dos, ó tres á tres, de las sensacions, confirma lo que acabo de dir; demostra la complementació d'una sensació donada per un organ, per la donada per un altre.

Fixantnos en els sorts-muts, trobarém, com diu el doctor Appia, la falta d'emisió de la veu per la incomprensibilitat del so, deguda á l'atrofia del oido. El sort de naixensa, com que no ha rebut cap impresió sonora, no la comprén, y d'aqui que no emiteixi la veu. No obstant, pot arribarse á treure d'ell algún so, si bé imperfecte y generalment en forma de crit, per medi del moviment ó de la posició de la cara, qu'ell imita. Ab lo que's pot veure que, si bé es imperfecte (com no pot menys de serho en un sér que ho es), el sentit de la vista va relacionat ab el del oido, complementantlo. Aquella mateixa imperfecció dels resultats confirma lo dit de que l'abandono del cultíu, (qu'es un grau menor, encara que pitjor que l'atrofia, donchs aquesta calla y l'altre ment), es un descens en la escala dels individuus. Vegis, si no, en els sérs conexa y completament organisats, la complementació de las impresions dels dos sentits anteriors, el de la vista y el del oido, y la correlació en el refinament, en el grau super-home, de la gama musical ab la lluminica.

Entre'ls sentits del gust y del olfat es ahont son més comprensibles vulgarment las correlacions, y ahont (degut al fatal abandono fill del infatuament del home al que li han dit que té un esperit y per lo tant ja no's digna cultivarse verament), se percebeixen més errors y més falsas apreciacions de las cosas. Es la gent que viu en plena campinya, sense haverse imbuhit dels convencionalismes y rutinas de ciutat, la qu'expandeix més la existencia d'aquests dos sentits; si bé aquesta expansió no va seguida del cultiu del cervell, degut á la organisació social defectuosa. Ella practica'ls sentits *á plen air*, associant sas sensacions per la experiencia (á falta d'instrucció especial), y d'aquí la justesa de las sevas observacions. En ells es en els qui he trobat més certesa en els criteris naturals (y atenguis que sols me refereixo als possibles, als que podriam dir purament animals), y la seva observació m'ha fet creure una vegada més que aixó que's pretén dirne un home de la ciutat, com d'un grau superior, no ho será tal fins que no sigui alhora de la ciutat y del camp, es á dir, reuneixi'l cultíu de las dugas materias.

Las relacionalitats més justas se troban en ells; sembla com si no fos suficient (en realitat no ho es) la sensació rebuda per un organ, que tractan de complementarla y la complementan, ab la d'un altre rebuda ab anterioritat ó al mateix temps. Y cuydado que no's deu confondre aquest fenómeno ab el de l'associació d'ideas qu'es solzament una variant de la memoria. S'observa ell en els sers clars, de sentits no prostituhits ni enganyats, y la funció de relacionar se verifica sens esfors, involuntariament, aclarant la Idea, donantli sabor, aixamplantla, engrandintla, y clar está que quant més grans son els límits en que's tanca, més fácil es que s'hi enclogui lo que tingui de Veritat.

Vivint ab necessitats més imperiosas pel cos y sense que mil fórmulas socials els hi hagin obligat á despreciarlos, els sentits del gust y del olfat son en ells y están en camí de la perfecció y del cultíu que necessitan. Si no van acompanyats de res més, culpis al abandono en que la societat té als homes, á la falta de protecció moral als sérs, deixats á sí mateixos en el camp de batalla social. Y pera confirmar y experimentar lo que dich, no ja referent á aquests sentits, sinó á tots, fassis una proba: emetis una idea nova á un

pagés ignorant y á un d'aqueixos estúpits que's limitan á passejar las modas pels salons; abdós sense cap classe de instrucció; y vegis si no será'l primer, el primer y l'únich que se l'assimilará.

En el seu refinament, el gust y la olor arriban no solzament en sa relacionalitat á perfeccionar, sinó verdaderament á daurar l'aspre rovell de la vida. Els alexandrins, pera besarse, se posavan mel als llabis, perque'l gust dels suchs de plantas de la mel els produhia la sensació olorosa del bosch, y's fingian aymarse en plena naturalesa. Y aquí haig de fer la mateixa advertencia d'avans, y es que no cal confondreho ab l'associació d'ideas. La sensació del gust de plantas produheix la sensació d'olors del bosch, y aquesta última es la que produheix l'associació d'ideas; el recort, la ficció, que no'ns interessa presentment. De modo que si alguna associació hi há, es la que podrian anomenar *promoció de sensacions*.

Fent altras combinacions dels sentits entre sí, se troban aixís mateix relacionalitats que's fan impossible d'explicarse, no solzament per la falta de paraulas apropiadas que obligant á usarne de conegudas imbuheixen á error, donchs l'ocasiona l'us extensiu que's dona als mots (1), sinó perque qui no ho comprén *per se* es que no ho ha volgut sentir, pels prejudicis de que s'ha imbuhit, y no hi há forsa possible contra'ls prejudicis y las negacions *á priori*. Els que tinguin l'ánima lliure d'ells (y ab ells parlo), regoneixerán que'ls sons tenen gust y olor, que hi há sons y gustos y olors que acaronan y olors y gustos y sons que raspan, abstracció feta de tota metáfora, realment, *en lo intim* de las sensacions.

En suma: entre'ls quatre sentits admesos per Galien (2), la vista, l'olfat, l'oido y el gust (donchs el tacte sols l'admetia com á manifestació general), las relacions son tan intensas, que si bé no s'expressan en general, per lo mateix que la educació dels sérs es imperfecta y hi mancan la forma d'expressió que tenen en grau maxim els artistas, sensacionan á la uná'l cervell intimament, y no sols activan la memoria d'altres diferentas, sinó que's lligan y amalgaman en el sí de la idea de tal modo, que totas juntas forman á aquesta, y tant més la idea es exacta quant més nombre de sensacions ha recullit el cervell dels diferents sentits; y tant més es inexacta quant més n'hi mancan. El gust de lo que s'ha menjat, las olors de las plantas, la visió del paisatje, l'audició de las remors dels arbres y'l vent, totas aquestas sensacions juntas ens donan una visió intelectual d'un cert succés. El gust d'un brot de fonoll que'ns posém als llabis, las olors de la terra humida si ha plogut, l'atenció visual sobre'l tros de paisatje més ó menys armónich, l'apreciació d'unas ó altras remors, ho caracterisarán més, y més individualment. Y tant millor será la recepció, tant més será la exactitut; tant més certa resultará la comprensió de lo que'ns ha voltat, y per lo tant, d'un moment de la nostra vida... tant més bé hi haurém viscut, y es d'axó de lo que's tracta.

L'altre sentit, el del tacte, mereix, per sas múltiples relacions ab els anteriors, y per sa importancia, ser tractat ab una extensió que m'obliga á deixarho per próximament.

F. Pujulá y Vallés.

París, janer de 1901.

(1) Vegis Helvetius. — Traité de l'esprit. — Discours-1- Cap. IV.—De l'abus des mots.

(2) Cadiat.—Psycologie des Grecs.

ELS CARRERS TRISTOS

A n'Alfons Maseras

Jo'ls conech els miserables carrers de que heu fet menció en vostra *Nota*.

Els conech y'ls contemplo cada dia, y cada dia'm sugereixen las mateixas extranyas reflexions ab son aspecte malalt y sas linias tortuosas.

Y rendint tribut á ineludible lley, m'agermano també ab l'exércit anonim prepulsor de *la gran máquina* que á deshora y en mitj del concert d'aixordadoras sirenas els recorra en diferentas direccions, afanyós del raquitich aliment corporal que molts cops veu escassejarli.

Y cóm trevalla ma pensa assedegada de justas aspiracions, á la vista del tenebrós autómata que s'veu passar frech á frech, ab el cap baix, las mans á la butxaca y'l caminar fatigós, com d'home que, comprenent per un

moment sa situació, sent pujarli á la cara tot el pes y vergonya que dona l'habillament de la llureya moral que porta!

Hi coloboro ab ell, y ab ell emprench la penosa y mal retribuhida tasca, molts cops missatjera de la Mort, y devant tanta iniquitat é injusticia tanta, ab ell ploro y ab mon cor comparteixo totas las crisis que van de la esperansa al defalliment qu'en si portan las grans penas, tot esperant el fí de la jornada en que, fent us d'una llibertat esquifida, torném silenciosos á la qu'anomenéu vivenda, rónega, de negras parets, com cal al esclau modern emancipat tan sols en apariencia.

Y'l quadro, ab lleugeras variants, ve repetintse entre ombras sempre; y sols de tart en tart el monstre desheretat sembla abandonar son somni, que de nou reprén, encara que al desvetllarse hagi amenassat confondre'ls catres rónechs y'ls mobles destrossats, ab els llits de pabelló y cadiras tapissadas, per sense miraments trossejarho alhora.

Jo no sé si devant la possibilitat de que aixó siga, com jo, heu sentit bategar en vostre anim la noble idea d'agrupar els homes enérgichs y ab prou voluntat per'enlayrarse demunt tot lo infim y mesqui, y fer que dirigeixin un raig de llum despresa d'aquest ideal superior que'ns anima y que tant aymém, perque, penetrant quant avans en nostres humils y á la vegada imponents carrers relliscosos y regats ab suhor, deixi sentir tota sa influencia en els caps dels afanyats ab llur trevall, ans qu'aquest membre poderós é inconscient, de forsa barbre y rostre bélich, relegat per un contrasentit á la condició del Job biblich, no cambihi son paper pel de modern Espartacus, que ab justicia li correspón, quan arribi'l *Dies Iræ*.

JOSEPH ARTIS.

LA BOJA

Al poble ningú la coneixia. Un dia va arribarhi de qui sab quinas terras. Delirant, cridava á totas horas. Semblava fanática d'una real grandesa y temerosa d'una gran humiliació.—«¿Qui més gran que jo?»—cridava.

Als primers temps de sa arribada ningú gosava dirli res, y quan, polsosa y amarada de suhor, se la veya venir pel revolt de la carretera, s'apartava tothóm dels portals, y ajustant la porta mormuravan:—Es la boja.—

Arribava ella al poble, y corrent frenética per carrers y més carrers, ab la trista rialla de son imaginari triomf als llabis, seguia cridant, sempre ab el mateix to enérgich:—«¿Quí més gran que jo?»—

—

—Deu—varen dirli un dia.

—¿Tu l'has vist? ¿Tu l'has vist?—contestá rápidament al que l'havia deturada en son fantasiós romiatje. Y sens esperar resposta ni ferne més cabal, seguí sa via, continuant el ritme interromput d'aquella carrera sempre igual, enfonzant frisosa sos peus dintre la pols tebia, mentres voleyavan descompassadas sas grenyosas trenas, com si se sentissin arreladas en una terra sense sahó.

Un dia que, com de costúm, arribava cridant al poble, un baylet, com si la esperés á tom, va cridarli al passar pel seu costat:

—El sol.—

Y la boja, deturantse en sa frenética marxa, alsá la vista pera contemplar l'astre del dia, que radiant y omplint de llum l'espay, li va fer cloure sobtadament els ulls y llensar dugas llágrimas de despit, tal volta l'únich fruyt de sa vida.

—

¿Qué va sentir llavors la seva ánima? Potser un desitj d'aixecarse rabiosa contra'l sol; tal volta la vergonya de considerarse vensuda.

Restá parada uns minut tan sols, y ab el cap humiliat, fugi esparverada carretera avall, sense llensar ni un crit ni una exclamació més. Per fi n'havia trobat un qu'era més gran qu'ella, y contra qui no podía rebelarse.

Desd'alashoras ningú l'ha vista corre més pels carrers del poble, ahont no ha tornat á sentirse'l crit enérgich de sa pobre grandesa.

—

Y trista y pensativa, ab els ulls tancats devant de la inafrontable llum del sol, passa'ls dias la pobre boja ajeguda de cara á n'ell, movent tan sols el cos pera seguir millor la seva via, com nova flor humil y enamorada que gira son cálzer tot seguint el camí esplendent del rey de la llum en la volta blava.

RAFEL FOLCH Y CAPDEVILA.

LA BANDERA

ALEGORÍA.

Al meu estimat cunyat Marcel Bosch.

Es vella y maltractada,
peró encar es bandera;
les mans que l'han issada
son totas á la ossera;
el vent l'ha condempnada,
mes no l'arrencará,
puix Deu l'ha consagrada
pel poble catalá.

Bandera victoriosa,
lo qu'era, ho es encare;
de un poble gran esposa,
de glories sols es mare;
velleta y tot ¡ qu'hermosa
la troba sempre'l cor!
Si'l pal l'aguanta ayrosa,
molt més el nostre amor!

Al cim més alt extesa,
sempre amorosa'ns crida;
sa veu té una dolcesa
que á tots ens dona vida;
sols d'ella havém apresa
la confiansa en Deu...
¡ Oh vents que l'heu ofesa,
demá la obehiréu !

El sol may l'ha dexada
per ferla més potenta;
de flors l'hem adornada
perque fos escayenta;
la fe que li hem jurada
tot temps la sostindrá ..
Per tíndrela enlayrada
n'hi há prou ab una má!

La má del nostre poble
no pot abandonarla;
bandera santa y noble,
devém tots defensarla;
com més ses furies dobla
el vent, més la estimém.
Puix ella es qui'ns acobla,
per ella morirém.

Es borda tota rassa
que no té una bandera;
qui anonim pel món passa
jamay fará dressera;
es l'ideal qui trassa
dels pobles el camí,
y es ell qui'l desembrassa
y'ns fa arribar al fí.

Qu'eix drap que'ns enamora
y'ns té l'ánima encesa,
es la locomotora
que'ns porta á tota empresa;
jamay será traydora
ab ell la nostra gent...
La nau que Deu arbora
no la capgira'l vent.

Bandera catalana,
pel vent tan combatuda,
á ta ombra sobirana
hi há un poble que't saluda;
puix li ets sa capitana,
no'l dexes pas morir...
que *lo florit, ja grana,*
y tornará á florir!

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

TEATRES

LA GENT DE VIDRE.—LA PRUDENCIA EN LA MUJER.—LA GENT DEL ORDRE.

La setmana ha sigut pródiga en novetats teatrals. Algunas consideracions voldriam fer sobre *La Rosons*, hermós quadret de l'Apeles que s'estrená al Tívoli; peró las reservém pera la setmana entrant, que segurament será menos carregada. A Romea, *La gent de vidre*; al Principal, *La prudencia en la mujer*, de Tirso de Molina, y *El castigo del Penseque*, del mateix clássich espanyol, y en fi, á Novetats *La gent del ordre*.

La gent de vidre vol ésser un drama de tesis; es á dir, un drama en que per medi d'una acció interessant se presenta en forma clara y tangible un problema científich, social ó filosófich de trascendencia ben definida. Aquests dramas son els més difícils de fer: primerament perque l'autor ha de possehir, ensemps que las dots de moralista y pensador, las qualitats d'artista fecond, y segonament per la dificultat de trobar el just equilibri entre dits elements, al desenrotllar la concepció.

El senyor Rovira y Serra ha escullit un problema delicadissim y avuy d'extraordinaria trascendencia: el problema social y las relacions entre'l capital y'l trevall y'l burgés y l'obrer, que tant preocupa als economistas.

¿Ha demostrat el senyor Rovira y Serra un coneixement profond del problema y las dots necessarias com á moralista y com autor dramátich? No: ha demostrat tot lo con-

trari. Ha demostrat que com á sociólech es un burgés egoista, y com autor un ignocent principiant. No n'hi há prou ab presentar uns quants tipos de trevalladors trets, més que de la realitat, de las *gacetillas* de periódich. No n'hi há prou ab presentarnos un jove fill de casa bona y honrat, y uns quants obrers tots antipátichs per criminals ó tontos. Es veritat qu'en tots els estaments socials hi há homes honrats y homes pillos; peró escullir expressament uns y altres, bons els richs y dolents els pobres, posarlos en lluyta y deduhirne la consequencia de que la teoria comunista es un disbarat, senzillament perque d'aquesta lluyta'n surt malparada, es d'un efecte contraproduhent. Si l'autor no fos un fanátich, si tingués sobre la qüestió ideas netas y fonamentadas, compendria que pera demostrar lo utópich del projecte que volen portar avant aquells miserables vidriers, era precis presentarlos ben honrats y carregats de bons intents. ¿Cóm ens ho fará creure'l senyor Rovira y Serra qu'aquell forn s'ensorra y aquells obrers fracassan perque han volgut realisar lo impossible, si comensa per dirnos que son uns pillos rematats?

Es clar que tindrá rahó l'hereu rich contra'l trevalladór pobre, si'l primer es un home honrat y'l segón no!

Es una sociologia d'estar per casa la del autor de *La gent de vidre*, que potser del agrado d'esperits petits y rutinaris, peró que no convencerá á ningú que pensi ab serenitat.

En quant á l'obra dramática, tot just apunta en els amors del hereu Portell, que de totas maneras vol casarse ab Matilde, noya desinteressada y exemplar, y que també es estimada d'un obrer, en Martí, ab malas intencions. Mes aquesta acció no logra interessar, perque apenas surt apuntada y las passions no esclatan ab vigor y veritat.

La execució ben discreta, si exceptuém en Virgili, que fa del tipo d'*Antoine* un traidor de melodrama, ab riallas d'una fonética esgarrifosa y miradas d'espanta-criaturas que fan escruixir. Sobressortiren la senyora Monner, en Soler y en Manso.

La decoració que pera'l tercer acte ha pintat el senyor Vilomara, es d'efecte y té excelent perspectiva.

Al Principal hi actúa la companyia de la Cobeña, que'ns ha donat per comensar dugas refundicions de las óbras de Tirso de Molina *La prudencia en la mujer* y *El castigo del Penseque*. Sempre s'escoltan ab interés y agrado las obras clássicas del teatre castellá, sobre tot avuy qu'está tan degenerat. Fins las que com aquestas presentan una acció senzillísima'ns fan passar un bon rato, y perdoném fácilment totas las inverosimilituts, pueriliats y desinvolturas de construcció, á cambi del ingeni fresch y de las galas literarias d'aquells poetas sempre cults, refinats y espontanis. Aixis en *La prudencia en la mujer*, al veure tots aquells nobles feudals, sempre intrigants y ambiciosos, lluytant ab els reys, ens sentim transportats á altres temps que la fantasia dels historiadors ha falsejat y la dels poetas ens mostra ab més claretat y vida. Els trajos de las damas, las espasas sempre desenveynadas dels guerrers, las torras enmarletadas, las traicions continuas, las fidelitats increibles, els reys sants, els criats filosops, las intrigas ingeniosas, la moralitat senzilla, l'amor fácil, la parla sencera, el vers sentenciós, la imatje refinada y la inmensa varietat de tipos, de costums y de carácters qu'en *La prudencia en la mujer*, com en tantas altras obras d'aquell rich teatre descubrim, son elements d'un bon reactiu que serenan l'esperit modern tan agitat y tan indiferent. Y'ns plauhen tant més, quant hi descubrim uns altres pobles y un'altra humanitat més sencera y més noble que'ls moderns, perque caminavan, cegos si's vol, mes esperansats, envers ideals consoladors qu'avuy tant ens mancan.

La senyora Cobeña diu els versos ab més netedat y correcció que avans, y's mou ab més naturalitat, peró no logra identificarse ab la majestat que convé á aquells temps. De faccions impassibles, gesto pesat y poch expressiu, y veu monótona, no dona'l suficient relleu als versos fins é intencionats d'en Tirso. No obstant, com deyam, ens agrada més qu'avans. Els demés de la companyia, regularets.

La gent del ordre, d'en Jascinto Capella, es un'obra ben intencionada. Fer una sátira de las *se dicentes* classes directoras quina moral egoista's reduheix á guardar las apariencias y convencions socials, sens ideals nobles y desinteressats, de vida lleugera, de costums *fácils* y prácticas hipócritas, es una idea generosa qu'honra al jove autor. Mes el senyor Capella, com l'autor de *La gent de vidre*, per voler demostrar massa, no ha demostrat res. Diferentment d'aquesta, en *La gent del ordre* hi esclatan la bona fe y l'entussiasme d'en Capella; peró aqueix mateix entussiasme fa que'l quadro resulti exagerat. Els personatjes, que son molts, y moguts per l'autor ab dificultat, sols en petits detalls recordan els tipos que's preté retratar; uns tocan els límits de la caricatura; altres, com en Cinto, per boca de qui parla l'autor, sols surten apuntats quan no son ridiculs ó en excés sentimentals. Per exemple, el modernista y Sarah, la víctima de la gent del ordre. La inexperiencia del autor fa que l'obra resulti pesada, puig el drama, que no es nou, no's presenta fins al tercer acte, y las únicas escenas que podian ser de lluhiment per ell, la de Sarah ab son seductor y la d'ella mateixa ab la mare, las desenrotlla en un to declamatori y sentimental impropi de l'obra.

Per altra part, en Capella dialoga ab facilitat y correcció, peró'ls grans recursos del satírich, com son el ridicul, el sarcasme, las fuhetadas d'una frase gráfica é intencionada, etc., no apareixen may, y aquell seguit de frases fetas y vulgars ideas ab que sense distinció presenta l'autor tots els tipos, acaban per posar nirviós al espectador més ben disposat.

En resúm: no n'hi há prou de bonas intencions, perque d'ellas el món n'es ple.

En la execució sols se feu notar el primer actor don Enrich Borrás, que procurá donar relleu al ingrat paper de Cinto.

L'autor fou cridat á escena pels amichs entussiastas, apoyats per la *claque*. El vici, ó debilitat per sortirhi, va degenerant en mania. Avuy l'aparició del autor es á Barcelona un número més, obligat en el programa. No hi fa res que un'obra sigui dolenta, y durant la representació'l públich se la escolti com qui sent ploure: al final se sent una veu, «*¡l'autor!*», y com per mágica, totas las mans s'escalfan, totas las veus tremolan y tots els ulls s'obran.

Confessém que lo millor seria suprimirlas aqueixas exhibicions que sols poden afalagar als tontos. No hi perdrian res en no sortir, puig encara que no ho sembli, el noranta per cent dels espectadors que tant cridan, tampoch ho fan de bona fe. ¿Saben per qué ho fan, senyors autors ovacionats d'un dia? Ho fan per curiositat, per veure cóm es fet, quina cara té, quin garbo gasta, quina roba porta, etc.

EMILI TINTORER.

Hänsel und Gretel

AL LICEU

Sortirem del estreno de l'obra d'Humperdinck ab una verdadera desilusió. No es que haguessim fundat grans esperansas en la execució qu'obtindria, puig massa habituats estém per desgracia á la manera irrespectuosa ab que aquí's tracta y's fa malbé tot quant se posa en escena; peró hi há que convenir en que, de las dificultats dels dramas wagnerians á las de la obreta que ara'ns ocupa, hi há una gran distancia. Aparentment, y en vista del éxit obtingut, podrá semblar que al menys una vegada, per excepció, ha cumplert la Empresa del Liceu ab el seu dever, peró á poch que s'analisi, pot veures de manera evident el seu erro al confiar la execució d'obra tan delicada á elements que la desconeixian en absolut. Si haguessim de donar un premi á qui ho ha fet pitjor, ens veuriam ben compromesos, donchs artistas, director y pintor escenógraf semblavan avinguts pera desnaturalisar l'obra, donantnos manifesta proba, si no de mala fe, d'ignorancia complerta. Seguint nostre acostumat criteri, aném per parts.

El mestre Mascheroni no sab una nota de la partitura. No solzament desconeix la essencia, el sentit intim y'l valor intrinsech dels deliciosos temas y de las magníficas combinacions orquestals que continuament se succeheixen, sinó que ni tan sols domina la part externa, la mecánica, á la que ab tanta preferencia y cuydado ha atés en altras obras. Totas las apariencias indican que ni l'havia dirigida may, ni tampoch l'havia estudiada; aixís es que, per práctica que's tingui del ofici, no es possible en quatre dias fer las cosas á conciencia. Y li atribuhim tal desconeixement fundantlo: en primer terme, en la gran confusió, per falta de claretat y de relleu, que ha regnat d'un cap al altre, y ademés, en la errada interpretació, tant en lo relatiu al temps, com á la dicció dels principals personatjes.

La primera proba's nota ja en el preludi. Tot ell ha adolescut de falta de brillantés, de clar-obscur y de lligament d'uns temas ab altres. Ha faltat majestat en el metall al atacar el primer tema, y claretat en els restants, particularment al presentarse tots combinats en el punt culminant del preludi. Peró més confusió hem notat encara en el preludi del segón acte, en que l'atrevida combinació d'instruments que descriu la cavalcada de la Bruixa, lluny de produhir l'efecte que devia, ens ha deixat sols la impresió del més sorollós *galimatías*.

Durant el transcurs de l'obra, podém senyalar infinitat de passatjes en que'l director ha demostrat el seu desconeixement de la mateixa. L'estil italiá en la conducció de la orquesta s'hi ha notat á cada pas, fragmentant lo que devia ésser unit, *rallentant* temps que han d'ésser més vius, tolerant els imprescindibles calderons allí ahont no hi son escrits, y rematant moltas páginas com un número d'ópera, ab finals y pausas de sa exclusiva invenció. La manera de conduhir la dansa dels noys en el primer acte es ben errada, per la preponderancia que dona á la orquesta sobre'l cant, del que sols deuria ésser un subratllat, y ademés, per no haver estacat, com l'autor ho exigeix, els repetits monosílabs que s'hi troban intercalats. La cansó del Pare, encara que no més depressa, s'ha de conduhir ab més vida y més ritme de lo que ho ha sigut. Al final del primer acte la confusió y deslligament de la orquesta ha anat en aument, faltanthi color y forsa dramática al acompanyament de las sentidas frases del barítono.

Tant la hermosa cansó de Gretel en el comensament del segón acte, com las dugas melodías dels Gnoms de las Arenas y de la Rosada, han sigut conduhidas tan lenta y ensopidament, que han perdut tot el seu carácter. La escena de la por en el bosch no ha

tingut cap color ni relleu, deixant oblidats els repetits matisos y delicadesas que conté. Lo mateix podém dir del magnífich relat del somni de Gretel en el tercer acte, y més encara de la cavalcada de la Bruixa, sense la menor expressió ni claretat orquestal.

En cambi, per massa relleu y vivesa de temps ha destrossat en Mascheroni la hermosa página de l'alegría dels noys al descubrir el palau de la Bruixa. La melodía que cantan abdós al plegat ha d'ésser acompanyada per la orquesta d'una manera *piano* y sols *lleugerament moguda*. Aixís ho mana l'autor alemany, peró'l mestre italiá li esmena la plana, y buscant un efecte dels de *brocha gorda*, la converteix en un veritable *walz*, que desentona del carácter de la composició, ab efectes del més mal gust en la corda, á temps precipitat, ab forsa desmesurada, y en una paraula, expressant tot lo contrari de lo qu'está escrít. Si'l senyor Mascheroni s'hagués fixat un xich en la partitura, hauría vist que'l *walz* no apareix fins al final de l'obra, quan els germanets, després de cremar la Bruixa, saltan y *walzan* de contents. Y precisament aquí que ho requería, no s'ha donat cap relleu á dit ball, fins casi ferlo passar desapercebut.

Peró'l pecat capdal del mestre Mascheroni ha estat en la hermosíssima página ab que termina l'acte segón. El critich del *Diario de Barcelona*, encegat com está ab la falsa batuta d'en Mascheroni, considera dita página com una *equivocació* del autor. Nosaltres veyém la equivocació en els que, desconeixent l'obra, acceptan com interpretacions fidels y *artísticas* las que no passan de profanacions. No altre nom pot donarse al atreviment de convertir musicalment en *apoteosis* lo qu'es descripció d'un somni. Si l'autor presenta esplendorosament en els compassos finals el tema de la pregaria, si l'acompanya d'un *crescendo* tan llógich y natural com els que's troban á cada punt en las obras de Wagner, es perque'l *somni* (contra lo natural) se converteix en *acció*, y aixís com els ángels omplan la escena y s'engrandeixen gradualment, aixís mateix els temps de la *pregaria* y dels *ángels* han d'engrandirse y omplenar tota la orquesta. ¿Cóm, més que ab un efecte *de bona lley* com el que Humperdinck emplea, se'ns podria descriure una escala que creix y's desplega gradualment de dalt á baix, y uns ángels que també en proporció van aumentant de grandaria? Peró com que al Liceu res d'aixó s'ha fet, sembla'l comentari orquestal fora de situació; y per altra part, la *escandalosament italiana* execució del mestre Mascheroni acaba de contribuhir á la falsa comprensió de tan inspirat fragment.

Perque'l director no devía exagerar l'efecte de la manera qu'ho ha fet. Ni's tenia de sentir el metall de manera tan estrindent en la pregaria; ni la corda arrossegarse tant en el tema dels ángels; ni'l *crescendo* comensar avans de lo qu'está marcat; ni atacar en *triple* fortissim els compassos que no passan del *doble*; ni introduhir en els moments culminants l'escándol dels platerets que ab son desagradable soroll de llauna ofegan el resto de la orquesta, venint á destruhir tot l'efecte. Humperdinck no l'ha escrita l'apoteosis de comedia de mágica que sentím al Liceu, y vivint afortunadament l'autor, potser algún día's presentará ocasió de que corrobori nostras afirmacions

Per lo exposat y molt més que afegir podriam, sostením que'l mestre Mascheroni s'ha errat del tot. Y preferím atribuhir aquesta equivocació al seu desconeixement de l'obra, com hem dit, que á las pocas simpatías que per ella senten la casa *Ricordi* y els seus *satélites*, al veure cóm un ardit grupo de joves compositors alemanys venen á escombrar els *engendros* que Italia exporta é imposa á totas las escenas, com á *compensació* de las obras de Wagner.

—

Poch afortunats han estat els artistas en la execució de *Hänsel und Gretel*. El tipo de la senyora Bardi (Gretel), sens arribar al ideal, pot ben acceptarse pera encarnar l'infantil personatje, mentres que la senyora Monti-Baldini, resulta un Hänsel que passa bon tros de las proporcions que poden concedírseli. Peró ni una ni altra apareixen *criaturas* de fet, á pesar de sa bona voluntat. Si una de las condicions més indispensables en l'actor es la naturalitat, més que may se fa necessaria al representar un noy en escena, y aixó es lo que no han conseguit las artistas del Liceu. Tots els seus moviments y actituts provenen d'un esfors massa visible pera l'espectador, que no ha pogut trobar en la jovenívol parella tota la gracia y entremaliadura, sempre dins de la espontaneitat, que'l llibre requereix.

Com á cantants, no podém tampoch tributalshi majors elogis. Si'l cant ha de consistir solzament en dir las notas de la partitura procurant encaixarlas en els medis vocals del intérprete pera evitar las desafinacions, no hi há dubte que ho han conseguit. Peró si, com deu ésser, el cantant ha de dir lo qu'está escrit, tal com l'autor va escriureho, y donant la distinta accentuació que demana cada frase, abdós artistas han deixat molt que desitjar Tot y no oferir grans dificultats las *tessituras* respectivas, no sempre hem sentit las notas que devian sentirse, y menys ab la claretat necessaria. Per altra part, l'estil del frasseig es tan detestable en una y altra, que no hem entés un mot de lo que diuhen els personatjes.

En els moments que, encara que á sa manera, han tractat de dar vida al personatje, quedava'l cant descuydat del tot, y en cam-

bi, si cuydavan d'aquest, faltava l'adequada expressió en l'actor. Aixís en la escena del ball, bastant moguda y cuydada, no hem sentit una paraula, ni gayre bé una nota. Pel contrari, en las escenas de la por y de la Bruixa, s'han oblidat á cada punt del personatje que representavan. La oració es el fragment que millor han interpretat, y en cambi, el pitjor, tota la primera escena del mateix acte.

La Bruixa ha sigut péssimament interpretada. Desconeixement més gran encara que'l de las artistas anteriors, es el qu'ha demostrat la senyora Lorini del seu personatje. La part principal, que radica en la expressió fantástica, no ha pogut convéncens per mancarhi en absolut, semblant ademés ni haver llegit el llibre, puig ha equivocat tots els jochs escénichs.

La Mare acceptable, per la insignificancia de sa part. El Pare bé de veu, peró donant poca alegria al personatje. La borratxera devia resultar menos de comedia.

Els Gnoms de las Arenas y de la Rosada, encomenats á la senyoreta Homs, detestables. No poden ferse més disbarats en menos notas.

Tots els personatjes han sortit vestits ab la *propietat* qu'es tradicional en nostre Liceu, es á dir, ab trajos nous y flamants que contrastan ab la miseria que deurian representar. Els dos noys, qu'han d'anar estripats y apedassats, se presentan tan arregladets com els nens de casas ricas quan els disfressan de pagés. El Pare arriba borratxo, y després de llarch camí, ab una blusa nova de trinca. La Mare, que tant s'exclama per no tenir que menjar, va de satí, mocador de seda al cap, y un cos igual al que lluheix una aplaudida cantant en els concerts. La Bruixa, al igual que las demés donas, ab sa corresponent cotilla y sabatas finas, y ab gorro y faldillas de ninyera de preu. Els espirituals Gnoms de l'Arena y de la Rosada, dins d'un *dominó* auténtich. Y'ls ángels, vestits de primera comunió ab alas, sens oblidar tampoch la cotilla. Crech que sobra tot comentari.

—

El pintor Vilomara, que tantas hermosas obras ha escampat per nostres teatres, no ha cumplert sa misió d'una manera tan encertada al encarregarse de la part escénica del *Hänsel*. La decoració del acte primer es la millor, tant per son valor pictórich com per sa propietat. Si hagués procurat reduhir sas dimensions y traduhir en els accessoris l'aspecte de pobresa, no tindriam res que objectarli.

En cambi, la decoració del bosch es una grandíssima equivocació. Aquí hem de repetir lo que diguerem en altra ocasió: no es suficient saber que la escena representa un bosch y que després apareix una escala; era menester que'l pintor estudiés totas las condicions y detalls que un y altre han de reunir, y que, coneixentlos, els portés á la práctica. Axó ho consegueix l'artista llegint en primer lloch totas las acotacions y notas *del original*, y ademés prenentse també la molestia de llegir tot el text, puig de l'acció y dels parlaments dels personatjes ne podrá deduhir tots els datos que necessita.

El bosch qu'apareix está contra totas las condicions del llibre. En lloch d'un bosch ombrós, d'un abetar espesissim en el que cap rastre de camí s'hi trobi, el que'ns presenta en Vilomara no passa de bosch de Vallvidrera. Ademés de sa manifesta impropietat, tampoch resulta lo més mínim com á obra artística, donchs la disposició dels arbres, massa agrupats á dreta y esquerra, y'l teló del fons casi arrán del mateix prosceni, treuhen tota la poesia á la escena. Ab las proporcions del escenari del Liceu, quína ocasió ha perdut, senyor Vilomara, de consolidar el talent que demostrá en anteriors obras! Si alguna vegada té ocasió de passar pel teatre de l'*Opera Comique*, fassis mostrar el bosch del *Hänsel;* li recomano. Cada arbre es una pessa; es á dir, que son *corpóreos* (res de telons pintats); y'ls efectes de llum per entre la gran espessor dels arbres, deliciosos. y la perspectiva del fons, excelent per lo llunyana. Ja endevino la objecció: bé, ¿y la escala? Donchs aquí está la trampa, en no sacrificar la grandaria del bosch al joch d'escena del final; mes per axó un escenógraf, ademés de sas dots pictóricas, necessita un'altra qualitat tant ó més útil, que s'anomena *inventiva*.

La escala *seráfica* d'en Vilomara es lo pitjor de la *mise en scène* d'aquesta obra; tant, que presentantla tota al contrari, hauría encertat. En primer lloch, la mutació devia ferse per medi de jochs de núvols; no ab cortinas de glassa que baixan de dalt de la escena, sinó ab boyras separadas que van omplint l'escenari pels costats, y que ben fetas y combinadas ab els llums, donan tota la ilusió. Aquestas boyras s'han d'obrir després molt pausadament, donant pas á petits *punts lluminosos* (y res més) que forman els grahons, y cada grahó apareix en el precís moment que hi passa l'ángel, lo que produheix la ilusió de que aquests caminan pel núvols. Per manera que la escala s'ilumina de *dalt á baix* y'ls ángels apareixen molt lentament y sols per parellas. L'efecte que aixís produheix no pot descriures.

En cambi, aquí se'ns ha presentat un monument de Setmana Santa. La escala d'en Vilomara es massa ampla, massa llarga, massa pesanta, massa clara, y en una paraula, massa *palpable*, y per tant, poch ideal. Las combinacions dels ángels y'ls equivocats jochs de llums acaban de contribuhir al deplorable efecte. Tota aquella resplandor tan intensa ha de provenir, no dels núvols, sinó

de la escala mateixa, y ab combinacions adequadas de colors que li donguin més fantástich aspecte.

Finalment, la casa de la Bruixa es altra equivocació complerta. Casa, forn y gabia, deuhen sortir cuberts de boyra y no veures fins á la escena segona. ¿Ahónt s'ha deixat el senyor Vilomara'l palau encantat ple de dolsos y lleminaduras de tota mena que ha d'apareixe al mitj de la escena? ¿No l'ha llegit el llibre? Es un *palau encantat* ab figuras de pasta que formant una tanca *uneixen* la gabia y el forn á la casa. La casa ha d'estar formada de cocas, sucre, melindros, pa de pessich, etc. ¿S'ha vist res de tot aixó al Liceu? Per fi, al treure la Bruixa cremada del forn, ha de sortir en forma d'una *coca* molt grossa, y no pas una *mona* del carrer d'en Petrixol. Mes ja sento qui dirá: vaja uns critichs,que s'entretenen ab semblants criaturadas! Té rahó.

Pobre Soler y Rovirosa! Quánt y quánt el trobarem á faltar en l'estreno d'aquesta obra, qui li hauria proporcionat ocasió espléndida d'encisarnos ab sa poderosa fantasía!

JOAQUÍM PENA.

LLIBRES REBUTS

COSAS MEVAS *(Poesietas), per R. Suriñach Senties, ab un prólech del mestre en Gay Saber don Joseph Franquesa y Gomis.*

Més que una crítica d'aquest llibre del jove Suriñach y Senties, farém un resúm de la impresió que'ns ha causat sa lectura; y més que per lo que ha fet, judicarém al autor per lo que promet, com ho fa'l senyor Franquesa y Gomis en el prólech.

En Ramón Suriñach Senties ens sembla un adorador de tot alló que, essent petit, es ensemps delicat y conmovedor. Ell considera la vida com una serie de nimietats sublims. Aquesta tendencia de la seva poesia, que's revela en las millors composicions de Becquer y del nostre Apeles Mestres, fora sumament recomenable si l'autor encertés sempre la expressió, de manera que may pogués dubtarse de la intensitat del sentiment. Aixis, donchs, la forma no es sempre prou adequada, ab lo que'l fons de l'obra queda debilitat. Té propensió l'autor á donar com ingenuu lo que á voltas es afeminat.

Per altra part, l'us inoportú del diminutíu en varias de sas composicions, ens fa moltas vegadas l'efecte d'una modestia postissa. Las poesias, rebaixadas pel mateix autor al nivell de *poesietas* en el subtítul del llibre, perden per aquesta rahó en ingenuitat molta part de lo que l' autor voldría que guanyessin.

Els nostres poetas, d'un quant temps ensá, han deixat de banda'ls cants épichs. Han fet bé, perque son molt pochs els que tenen forsas pera entonarlos. Tant més, quant en poesía íntima ja fa prou qui logra manifestarse poeta sincer, donchs els cants íntims, subjectius, y que posin de manifest tot un temperament, sols tres ó quatre escullits els saben encertar.

En Suriñach Senties no es d'aquests, peró pot arribar á serho. Qui, als seus pochs anys, ha escrit poesias com *A la ciutat*, *La Tulida*, algunas de sas *Notas de dolor* y varias altras en que hi apunta un veritable poeta, dona motius pera creureho. El mal es que moltas de sas poesias las comensi com un home y las acabi com un nen. El sentiment en ellas, més que creixe en intensitat, s'afemina; y aixó, que á la edat del autor es disculpable, y que fins contribuheix á ferlo simpátich á alguns, no li podém alabar nosaltres, donchs fora atiarlo á que degenerés en lo carrincló, que tan endoyna fa anar als que tenen propensió á compondre versos.

Véginse, en apoyo de lo dit, alguns fragments del llibre que'ns ocupa:

Jo desitjava donarli,
quan per ma mare plorá,
per cada llágrima seva
cent *gotetes* de ma sanch.

La expressió fora senzilla y hermosa, á no haverhi'l diminutíu qu'hem subratllat.

Altras vegadas expressa ab més seguritat las sevas sensacions, com per exemple en sa poesia *A la ciutat*, en que s'hi llegeixen las estrofas segúents:

Ahí á posta de sol
des dalt de Montjuich te contemplava...
Deu meu, sens parar may
vas extenente com inmensa taca.
. . . .
Del progrés la llevor
no esclata pas en flors, ni esclata en arbres;
la llevor dona'l fruyt
en temples, hospitals, presons y fábriques.
. . . .
Y tu sempre creixent
y creixent ab més ganes...
Ciutat, ciutat, si creixes tant
s'haurán d'aplanar costes y montanyes!
Jo no soch pas fill teu,
jo soch fill d'una vila hermosa y blanca,
que dorm aprop del mar
y la non-non li cantan les onades.
. . . .
¿Sabs qué temo, ciutat?
Que tu no creixis massa,
y arribis ab el temps
á esquitxar ab ton fanch ma vila blanca!

Qui escríu ab aquesta facilitat, no faltantli felís comprensió ni exquisit sentiment, pot arribar, com hem dit, ahont se proposa. Ens trobém devant d'una terra prou assahonada pera que hi pugui treure poderosos brins la bona llevor.

L'obra *Cosas mevas* necessitava un trevall de selecció. Creyém sinceramente que, ben es-

purgat aqueix llibre, deixantlo reduhit a una tercera part de las composicions que hi figuran, las que hi quedessin no tindrian mácula, y farian de son autor una personalitat literaria.

Idilis. *Llibre primer*, *segona edició*, *per Apeles Mestres*.

Ben coneguts son, y ben famosos, aquests idilis del inspirat poeta, pera que intentém ferne un judici critich. Y com que'ls *distingos* y menudencias á que una crítica'ns obligaria foran aqui ridiculs, ja qu'en res afectarian al valor intrinsech de l'obra, ens limitém á fer constar nostra admiració per ella, admiració qu'es tan intensa com el primer dia que varem llegir las obras de l'Apeles, al entrar totjust en la joventut.

Esperém, donchs, la segona colecció d'idilis, tots inédits, qu'ha d'apareixe aquesta setmana y dels quals ja n'hem dat á nostres lectors escullidas mostras, tot desitjant que'ns causin la mateixa inefable impresió que'ls ja coneguts, de poesia delicada y solemne, poesia que sols pot trobar qui, com diu el mateix autor, pera escriure sas composicions *se tanca ab la Naturalesa á solas*.

Ll. V.

TRES POEMAS EN PROSA

de Stèphane Mallarmé (1).

EL FENOMEN FUTUR

Un cel pálit, sobre'l món que fina de decrepitut, vol anarsen potserab els núvols: els bossins de la porpra usada dels capvespres se destenyeixen en un riu que dorm á l'horitzó, barreja de llum y d'aygua. Els arbres s'enutjan, y sota'l llur fullatje blanquinós (pols del temps més que dels camins) s'aixeca la estada de llens del Indicador de cosas Passadas: un reverber usat reb el crepúscul y revifa'ls rostres d'una munió desgraciada, vensuda per la malaltía inmortal y pel pecat dels sigles, homes seguits de las llurs mesquinas cómplices prenyadas dels fruyts miserables ab els quals morirá la terra. En el silenci inquiet de tots els ulls suplicant al Sol llunyadá que s'enfonza dessota l'aygua ab la desesperació d'un crit, heus aquí'l senzill reclám: «Cap mostra pot fervos fruhir del espectacle interior: no existeix ara un pintor capás de donarme un'ombra trista. Jo presento viva (y presservada á través dels anys per la ciencia sobirana) una Dona d'altre temps. Una follía original y senzilla, un éxtasis d'or, un no sé qué! y ella diu qu'es la seva cabellera, se plega ab la gracia de las telas flonjas entorn d'un rostre aclarit per la nuesa sagnant dels llabis. En lloch d'un vestil inútil, té un cos: y'ls ulls, semblants á pedras raras, no valen la mirada que surt de la seva carn ditxosa: té'ls pits alsats, com si estessin plens d'una llet eterna, y las camas llisas, que conservan la sal del mar primer.» Recordant las llurs pobres esposas, calvas, tovas, y plenas d'horror, els marits s'empenyan per'entrarhi: ellas també, per curiositat, melangiosas, volen veure.

—

Quan haurán contemplat la noble criatura, vestigi d'una época ja malehida, tots se mirarán: els uns indiferents, perque no haurán tingut la forsa de compendre, peró'ls altres afligits y ab la parpella humida de llágrimas resignadas. En tant, els poetas d'aquest temps, sentint que se'ls hi tornan á encendre'ls ulls apagats, s'encaminarán envers la llur llantia, ab el cervell ubriach d'una gloria confosa, dominats pel Ritme y ab l'oblit d'existir en una época que sobreviu á la bellesa.

TREMOLOR D'HIVERN

Aquesta péndola de Saxonia que's retarda y sona tretz'horas, entre las sevas flors y'ls seus deus ¿de qui ha sigut? Pensa que ha vingut de Saxonia, en las llargas y antigas diligencias.

(Dels vidres usats penjan ombras singulars.)

Y en el teu mirall de Venecia, profond com una fontana freda, vorejada de grans serps

---

(1) Stèphane Mallarmé ha sigut un dels directors del moviment poétich contemporani. Podrán trobárseli defectes, peró se li ha de reconeixe un'ánima exquisida y refinada, un sentiment elevadissim del art.

Dels tres poemas en prosa que traduhím, el primer expressa simbólicament un desitj, ardent y desmesurat, de la bellesa eterna.

El segón es una extranya conversa d'enamorats de las cosas revellidas: d'ell se desprén l'alenada humida de las grans y abandonadas habitacions senyorials.

El tercer es una complanta dolorosa y emocional, devant d'un ésser petit y desvalgut y d'un avenir miserable.

desdauradas, ¿quí s'hi ha mirat? Ah! crech que més d'una dona ha banyat, en aquesta aygua, el pecat de la seva bellesa: y tal volta veuria un fantasma nu si la mirés molt temps.

—Dolent, tot sovint dius malas cosas...

(Veig teranyinas á dalt de las grans finestras.)

Encara'l nostre bagul es molt vell: contempla cóm aquest foch enrojeix els seus tristos boscalls: els pesats cortinatjes tenen molts anys, y la tapissería dels sillons descolorits y'ls antichs grabats dels murs y totas las nostras cosas vellas! ¿No't sembla també que'ls bengalis y l'aucell blau s'han destenyit ab el temps?

(No pensis ab las teranyinas que tremolan á dalt de las grans finestras.)

A tu't plau tot això, y vetaquí perque puch viure ab tu. ¿No has desitjat, germana del antich esguart, que'en un dels meus poemas s'hi llegissin aquests mots: «la gracia de las cosas marcidas?» Els objectes nous te desagradan: á tu també't fan por ab el llur atreviment llampant, y sentirías la necessitat d'usarlos, cosa difícil pera'ls enemichs de l'acció.

Vina, tanca'l teu vell almanach alemany que llegeixes ab tanta atenció encara que fassi més de cent anys que ha sortit y que'ls reys anomenats siguin tots morts; y ajegut sobre l'antich tapis, el cap apoyat en els teus genolls caritatius, cuberts de roba pálida, oh noya calmosa, jo't parlaré moltas horas: els camps no existeixen y'ls carrers son buyts; jo't parlaré dels nostres mobles... ¿Qu'estás distreta?

(Aquestas teranyinas tremolan á dalt de las grans finestras.)

POBRE NOY PÁLIT

Pobre noy pálit, ¿per qué cridas en el carrer, desesperadament, la teva cansó insolent y aguda que's pert entre'ls gats, senyors de las teuladas, sí no atravessará'ls finestrons dels primers pisos? Tu no sabs els pesats cortinatjes de seda rosada que hi han darrera d'ells.

No obstant, cantas fatalment, ab la seguretat perfidiosa d'un homenet que se'n va sol per la vida y no comptant ab ningú trevalla pera sí mateix. ¿Has tingut may un pare? No tens ni una vella que't fassi oblidar la fam ab els cops quan tornas sense un sou.

Peró trevallas pera tu mateix, dret en els carrers, cuberts de vestits destenyits, fets com els d'un home; ab una magror prematura, y massa gran pera la teva edat, cantas pera menjar, ab encarnissament, sense baixar els ulls dolents envers els altres noys que jugan sobre l'empedrat.

Y la teva complanta es tan alta, tan alta, que'l teu cap nu que s'aixeca enlayre á mesura que la teva veu puja, sembla fugir de las tevas espatlletas.

¿Qui sab, homenet, si algún día també se'n anirá, quan després d'haver cridat molt temps en las ciutats, haurás fet un crim? Un crim no es molt difícil de fer; després del desitj basta tenir valor y n'hi han que .. La teva careta es enérgica.

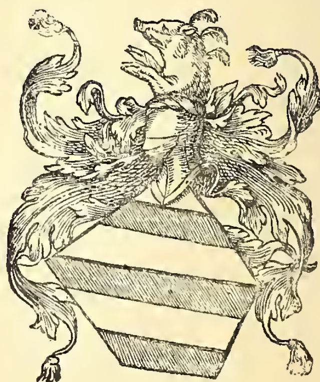
Ni un sou cau en el teu paner de vímet que sosté la teva má, llarga, penjada sens esperansa sobre'l pantalón: te farán tornar dolent y algún día realisarás un crim.

El teu cap s'aixeca sempre y vol deixarte, com si pressentis l'avenir, mentres cantas ab un ayre que devé amenassador.

Ja't dirá adeu quan pagarás per mi, pels que valen menys que jo. Vares venir probablement al món ab aquesta fi y desd'ara dejunas. Ja't veurém en els diaris.

Oh! pobre capet!

Traducció de G. Zanné.

VINT ANYS

ELLA

Tota jo'm trobo débil, desmayada;
sols me sento en el pit la gran cremor.
Ja'm tens feta una boja enamorada.
No'm miris més. Allúnyat. Ta mirada
m'enlluherna,'m fa por.

Jo t'he obert el meu cor, com obra'l cálzer
la flor á n'els petons del sol d'estíu.
Jo caich á tu, amor meu, com cau el sálzer
enamorat del cant del potent riu.

ELL

Això es la joventut qu'esclata ardida!
Abrassemnos ben fort, ma verge hermosa!
No temis la negror dels desenganys!
Del llibre de la vida
llegím, llegím els fulls de color rosa
que tancan el poema dels vint anys!

ELLA

L'amor me té lligada ab els seus llassos.
Quína barreja de gosá y sufrí!
Obram ben bé'ls teus brassos.
Vull amagarme... vull plorá... y morí...
Per'mor de Deu, ten compassió de mi!

Me dono per vensuda,
jo que'm creya més forta que ningú!
Soch teva, estich perduda!
Salvam, ó bé condemnam junt ab tu!

ELL

Oh desitjos fatals, sortíu del cor,
y retorni la pau!
Allunyeuvos, passions! Vull un amor
ben tranquil y suau!

Com sols ilusions tanca,
descansa lo teu cap sobre mon pit.
Tu ets tan pura, amor meu, com la flor blanca
del atmetller florit!

Mira al cel, quína capa tan blavosa!
No hi mirém més al món!
Aixeca'l cap, hermosa,
que vull ferte un petó al bell mitj del front!

R. SURIÑACH SENTIES

NOVAS

Conforme anunciarem la setmana anterior, coincidint ab l'estreno de *Hänsel und Gretel* varem publicar la magnifica traducció catalana d'aquesta obra, deguda á n'en Maragall y en Ribera, qu'ha cridat poderosament l'atenció per lo perfectament adaptada qu'está á la música y perque constituheix un trevall de vulgarisació ben important dintre del'art.

Per enterarse de las condicions en que's ven, llegeixis l'anunci de la cuberta.

—

S'anuncia al Tivoli l'estreno del quadro plástich *L'adoració dels pastors*, lletra de Mossén Jacinto Verdaguer y música del mestre Enrich Morera.

Els hi desitjém el més franch y complert éxit.

—

Divendres passat, á las deu de la vetlla, l'Agrupació escolar catalanista «Ramón Llull» celebrá l'anunciada sessió literaria que presidí Mossén Jacinto Verdaguer, tenint á la dreta al valent llullista Mossén Salvador Bové. En Folch y Capdevila feu unas breus y encertadas consideracions sobre la propagació de la doctrina del mestre de totas las ciencias; l'Algarra y Postius una valenta disertació plena de fons filosófich, fent bon *pendant* ab el trevall de Mossén Bové, essent tot aplaudit, sobre tot la hermosa poesía qu'en Verdaguer llegí al final, ab aquell dols escayent que'l caracterisa, promovent un esclat d'entussiasme entre aquell esclat de jovenalla esperansadora qu'omplía de gom á gom la sala.

—

La secció de Medicina del «Centre Escolar Catalanista» celebrá'l darrer dissapte la sessió inaugural del present curs, llegint el secretari, don Edgard Martínez, la memoria dels trevalls del curs passat, y á continuació'l president, don Francisco Ferrando, un discurs sobre'l tema «La Medicina sugestiva y sas aplicacions terapéuticas», rebent molts aplausos del públich qu'omplia'l local.

Presidía l'acte'l doctor Robert, qui tancá la vetllada ab un magnífich parlament, glosant el lema «Ciencia, Patria y Art» dels estudiants catalanistas.

Llarchs aplaudiments coronaren las paraulas del doctor Robert.

—

L'última de las quatre conferencias donadas en l'Associació democrática catalanista «Lo Sometent», tingué lloch la nit del diumenge, anant á cárrech de nostre volgut amich l'Alexandre de Riquer, qui llegí son exquisit trevall sobre *L'Art del Cartell*, posant en evidencia sos extensos coneixements en la materia.

Després d'en Riquer parlá'l doctor Estrany, president de l'Associació y estimat colaborador nostre, qui ab sentidas frases doná per closa la exposició de cartells instalada en aquell local durant el present mes, felicitant als conferenciants y al públich que hi havia assistit. Aixís acabá l'acte, ab grans mostras d'entussiasme del públich.

—

Ha mort á Fiésole l'eminent pintor suis Arnol Böcklin. En las planas de nostra revista hi han aparegut més d'una volta reproduccions de sos quadros y dibuixos més célebres. Sas obras son d'una gran potencia trágica y d'una fantasia exuberant y magnífica, que feyan del malaguanyat pintor un artista exquisit, un poeta fogós y un evocador maravellós de las grandiositats mitológicas, de la natura en desodre, dels misteris profonds de las ruinas augustas y de las profonditats seculars. La Passió de Crist l'havia interpretada també en Böcklin en varias telas celebradissimas.

—

El butlleti *Universitat Catalana* ha publicat, com á suplement al número 3, el *Discurs inaugural* llegit en la sessió d'obertura del curs académich de 1900-1901 pel doctor don Joseph Casares y Gil, professor de la facultat de Farmacia de la Universitat de Barcelona.

—

Han sortit els números 7 y 8 de la notable obra *Materiales y documentos de arte español*, ab hermosas reproduccions de la catedral de Girona, monastir de Sant Cugat, catedral de Córdoba, convent de Sant Francesch de Palma, catedral de Barcelona, convent de Sant Tomás y catedral d'Avila, catedral de Toledo, capella real de Granada, seu de Manresa, y varias altras d'art modern.

—

Hem rebut l'obra *¿Por qué soy artista?* d'en Joan Fabré y Oliver.

Consisteix en l'autobiografia d'una actriu; monólech no desprovehit de condicions literarias.

—

S'ha publicat el número 1 del *Boletín de la Asociación de la Prensa de Barcelona*, corresponent al actual mes de janer.

—

El Consell Directiu de l'Agrupació democrática catalanista «Lo Trángul», quedá'l dia 6 del actual constituhit en la següent forma:

President, Antoni Miquel; Vispresident, Agusti Granada; Tresorer, Manel Miquel; Comptador, Joseph Figuerola; Bibliotecari, Joseph Casas; Vocal, Pere Paytubi; Secretari, Nicolau Suárez.

—

Hem rebut el prospecte del Colegi de la Sagrada Familia (Freneria, 5, pral.), que dirigeix l'Antón Busquets y Punset, estant la direcció espiritual confiada á Mossén Jacinto Verdaguer.

Hi há classes especials de solfeig, piano, dibuix, pintura, francés, inglés y alemany; reforma de lletra, cálcul mercantil, teneduria de llibres, y, especialment, gramática catalana.

Se fa constar en dit prospecte qu'en el Colegi de la Sagrada Familia's procurará esborrar la diferencia qu'existeix entre l'ambient de la llar y'l de la escola, fent que las relacions entre preceptors y deixebles siguin familiars, plenas de confiansa mutua, en bé de la instrucció y la educació dels alumnes.

Els noms d'en Verdaguer y d'en Busquets son prou garantía pera fernos recomenar de tot cor á nostres lectors el nou Colegi.

—

Nostre bon amich y colaborador en Joan Torrendell té llest y entregat á la companyia d'en Borrás un drama en tres actes titulat *Els encarrilats*, que sembla's posará próximament en escena.

Varem tenir el gust d'assistir á una lectura del dit drama, que feu en cercle d'amichs el mateix autor, y no podém menys de confessar que'ns impresioná fonda y agradablement.

Tant de bo la escena ab sas constants sorpresas no desvaneixi las esperansas d'un éxit tan franch y complert com desitjém.

—

Periódichs rebuts:

L'Escut Emporitá, periódich-cartell de las festas celebradas per la entitat d'aquest nom en celebració del segón cap d'any de sa inaugural.

La Justicia, setmanari republicá de Tarragona.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

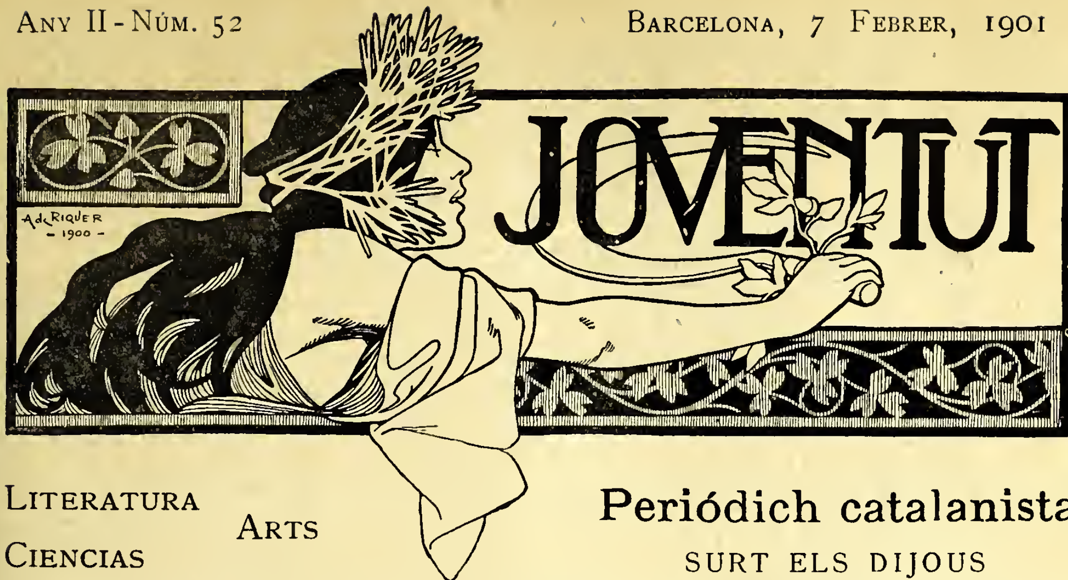
Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

Preus de suscripció.

CATALUNYA: Un any.		8	Pessetas.
»	Mitj any.	4'50	»
»	Trimestre.. . . .	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:			
Un any.		9	»
EXTRANGER: Un any.		10	Franchs.
Número corrent.		20	Céntims.
»	atrassat, ab folletins. . . .	40	»
»	» sense folletins. . .	25	»

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

ANY II - NÚM. 52 — BARCELONA, 7 FEBRER, 1901

LITERATURA
CIENCIAS
ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS.
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

DE LA IDEA DEL ART EN ELS ULTIMS FILOSOPS DEL SIGLE XIX. (1)

SENYORS:

Per exposar las teorias que'ls últims filosops del sigle XIX han concebut y escrit en els 25 darrers anys del sigle, no bastaria un discurs, ni un petit trevall literari, sinó que s'hauría d'escriure, per lo menys, un gros volúm *in folio*.

Peró pera darne tan sols una lleugera idea, pregarém que se'ns permeti exposarho en unas quantas quartillas, que procurarém siguin lo menos enfadosas possible, dadas las condicions abstrusas de las generalisacions puras de que havém de donar compte.

Dels molts qu'han tractat aquest assumpto en els darrers anys del passat sigle, quatre son els que sobressurten y que marcan la nova vía á las generacions que pujan. Aquests son l'escocés Carlyle, el nort americá Emerson, l'inglés Ruskin y l'alemany Nietzsche.

L'apreciació que'n fan els quatre, encara que parteixin de punts diferents de vista, concorda bastant en el fons. Si n'haguessim de formular la conclusió final de tots ells, diríam que aquesta es la supremacia del Art sobre tot, fins sobre la Moral y la Ciencia, ja que creuhen que la Bellesa es la més alta y més intensa expressió de la mateixa Vida.

—

Per exposar las teorias de Carlyle sobre l'Art, de primer hem de dir sa manera de concebir la Naturalesa, puig que d'aixó dimana tota la seva estética.

Carlyle pensa que la Fenomenalitat, l'Univers, la Naturalesa, no es més que la exteriorisació de la divinitat. Tot son apariencias

(1) Discurs llegit en la sessió que *Art y Patria* doná en l'«Ateneo Barcelonés» la vesprada del 3 de febrer de 1901.

lo que podém coneixe, formas, vestiduras de la realitat, y aquesta realitat es Deu. Deu es la Vida que se'ns manifesta d'una manera omniactiva y omniforme. La millor manifestació de la Divinitat es l'Home, y en la especie humana l'Héroe. Carlyle entén per Héroe l'Home sobrehumá, el que concentra y traduheix las energias d'una rassa, d'un poble, ó de la Humanitat entera, ja las traduheixi en actes de mera voluntat, ja en pensaments, ja en sentiments y expressió de la Bellesa. Ell creu que *la imaginació es l'organ diví per excelencia*. L'home, encara qu'emergent en el món visible, es una prolongació de las infinitas profonditats de lo Invisible. Lo que ha dominat sempre en el Món no es pas el poder lógich, ó sia mesurador, sinó'l poder imaginatiu, ó sia creador. L'altre sols regula'l primer. Sense'l primer no es res. El poder imaginatiu es profeta y sant que'ns conduheix al cel, ó bruixot y diable que'ns porta al infern, segons d'ell usém en un sentit ó un altre. Aixis l'Artista es diví d'origen, y l' Art la millor manifestació de Deu.— «*¿Ahónt es l'Art?*»—exclama en el *Sartor Resartus*,—y ell mateix se respón:—«Allí ahont, á través de la imatje temporal, s'hi manifesta la Eternitat més ó menys visible; tot allí ahont lo diví's fa perceptible als sentits, allí hi há Art; allí Bellesa.»—

L'obra d'Art es sols la Eternitat apareixent en el temps; lo diví, esdevingut sensible.

La primera obra d'Art, per en Carlyle, es la vida del Artista, es á dir, la Vida del Home, donchs considera imperfecte y molt lluny de la divinitat l'Home que no es més ó menys artista, encara que sols ho sia en sa persona, que ja es molt serho. Aixis el carácter distintiu del Geni, qu'es el verdader fill de Deu sobre la terra, es la Sinceritat. Tot'gran home (y tot gran home es un artista), es sincer, directe. Si no's pren las cosas en serio, ab passió, ab admiració, ab estupor pels seus misteris, no es un gran Home, no es un Héroe, no es un fill de Deu, no es artista. Una profonda, una gran, una ingenua sinceritat, es el primer carácter de tots els homes que son heroichs, que arriban al grau sublím de la Bellesa... El gran fet de la Existencia, de la Vida, es tan gran per ells, que no poden sustreures á aquesta terrible presencia evident de la Realitat. Aixis es que veyent lo verdader y lo hermós de las cosas, son admirables é imponents en las sevas obras, y ho son á pesar seu, en sense qu'ells pugan ferhi res per evitarho. Son reals com la Vida y com la Mort; l'Univers es per ells, y sols á ells se'ls apareix ab tota la seva infinitut eterna. Encara que volguessin retrocedir no podrian. No poden mentir; la Imatje flamejant de fit á fit els mira, y'ls penetra, y'ls diu imperativament: «soch innegable»; y'ls senyala'l camí, allá, allá, cap ahont han de marxar, y marxar per forsa.

L'Home Artista, l'Artista Héroe, com que sent la realitat divina de las cosas, á pesar seu es original. Es un home de primera má. Deu ens el envia del fons del Infinit desconegut, portántnosen novas á nosaltres. Digueuli poeta, artista, filosop, profeta... es Deu, Deu qu'en ell se fa sensible. Ha sortit del *Gran Fet* interior de las cosas, y viu en comunió cotidiana ab aquest *Gran Fet*. Aixis tot lo seu no s'assembla á res més, y de tant no semblarshi á n'els altres, molt sovint li dihuen boig quan apareix sobre la Terra, y casi sempre heretje. La revelació divina ell la extréu de tot lo que veu y sent; la Inspiració de Deu l'ilumina; de Deu, que l'ha fet sortir de la realitat primordial de las cosas. Per aixó coneix las supremas armonias, per aixó sas produccions son marcadas ab el signe de la Bellesa, per aixó'ls pobles l'escoltan y l'adoran.

L'home vulgar, l'home trivial, el sub-home, viu en una vaga exterioritat de las cosas; fa cas de lo trivial, del qué dirán, dels detalls; no veu conjunts, no determina carácters, no sent ni gros, ni ajustat, ni afinat. L'Artista, l'Héroe, es el que veu el punt essencial, la relació total, y deixa tot lo restant com un residuu superflu. Té ulls que saben veure. Ell d'un cop veu lo que'ls altres no veurian en cent vidas. Els uns penetran més, els altres menos, peró si no penetran, si no saben veure, no hi há art en ells, son cegos per la divina Bellesa. Cap ull pot agotar els aspectes d'una cosa. Sempre té aspectes nous pel qui sab trobárloshi, y'l que sab bé trobárloshi es el verdader possessor de la emanació divina. El Geni, avans que tot, es visió clara y justa. En aixó estriba la seva Hermosura.

Y l'obra d'Art, sortida aixis de lo intim, no

de lo passatjer, sinó del fons de l'ánima, es d'avuy, de demá, de desprès; dura com la especie. Al revés de la Ciencia, qu'es sols durable com progressió, peró que'l fet d'avuy destruheix el concepte d'ahir, y aixís es sempre. L'Art no. Es verdader ó no ho es; y ho es de cop, y es l'únich que queda. Las dinastias passan, las rassas s'extingeixen, las civilisacions s'enfonzan; sols l'Art, l'art verdader, l'art genial dura y perdura.

¿Qué'n sabriam dels grechs, si no fos pels seus escriptors, pels seus estatuaris, pels seus arquitectes? ¿Que'n quedaria de Roma, si no fos per l'Art y per las lletras llatinas qu'ha llegat á las generacions futuras? Els Césars, els pretors, el cónsuls, el centurions, la plebe, tot, tot ha desaparegut; peró no'ls escriptors y'ls artistas, que viuhen en sas obras, en els seus ritmes, en las sevas proporcions arquitectónicas, en sas formas puras. Dels Califas sols ne tenim l'Alhambra, els tons arábichs, una arquitectura y una poesia; y lo mateix dirém dels Trovadors, del Renaixement, y de la gran Espanya de Carles I d'Austria. Tot, tot desapareix com un somni. Sols lo qu'es Art verdader queda! Sols ell fixa y eternisa lo que passa!

—

Emerson á poca diferencia pensa com Carlyle, peró dona encara més importancia al element humá en l'Art. Aixís podém dir d'ell qu'es més real y menos mistich. Per ell, l'Home vulgar es un comparsa de la Historia. El Geni es el que la fa; es el suprém Artista del temps. Aixís, Emerson creu que tot lo que queda es fet pels *Homes sobrehumans*. El geni de la Humanitat es el verdader punt de vista de la Historia per ell, y aquest geni's manifesta de tres maneras: en actes de Virtut; en Ciencia, ó sia en Comprensió; y en Sentiment y expressió, ó sia en Art. Per'xó ell considera la Bellesa com cosa sagrada, y l'Art com una religió. L'artista es el que triomfa més del *Caos*, qu'es Mort, Lletjesa, Dolor, produhint Vida, Bellesa, Plaher. Quanta més en produheixi'l Geni, més durader será, més cantitat de divinitat haurá fixat sobre'l planeta. Quanta més Humanitat y més Naturalesa concentra'l poeta, el pintor, l'artista, més etern, més infinit, més divi será ell sobre la Terra. Per'xó Skilo viu després d'haver passat la civilisació helénica. Per'xó viuhen Shakespeare, Cervantes y tants d'altres. Gracias á aquesta qualitat, el gran Artista creix tant com el temps passa. Las grans montanyas no poden veures d'aprop, es precis que un se'n allunyi. Deu escriu la Historia ab obras d'Art per medi dels grans genis. Ja'n poden ésser de richs y poderosos els pobles que no'n tenen ó no'ls veneran, que Deu els castiga fent que no deixin ni tan sols rastre. Aixís desaparegué Cartago la comercial, la opulenta; y si no desaparagué de la Historia la mercantil Judea, es perque dels seus cantors va saberne fer profetas, y adorarlos com portadors del Esperit de Deu sobre la Terra. Aixís exclama Emerson en son discurs sobre l'*Home que pensa*, per anyadir en un dels *Set ensaigs*: «Tot, la Bellesa com la Veritat, com els descubriments, está en l'atmósfera; tots ho coneixerán, ho veurán, ho sentirán, ó ho adorarán un'hora més tart que'ls grans artistas. Sols el Geni ho veurá avans qu'ells se despertin, quan tots encara li dirán qu'ell somnia. Y es que té una sensibilitat afinada, diferenciada, vibrátil, impresionable, com la *iodina* per la llum. Es que sent las atraccions infinitessimals. El seu esperit es més just que'l dels altres, més vident, puig que una corrent que no faria ni moure lleugerament una agulla, ja l'impresiona.

La correlació que troba l'Artista entre la creació y l'ánima, entre la cosa y'ls seus fins, li fa produhir la Bellesa sense buscarla. Aixís, Moller, en son *Ensaig sobre l'Arquitectura*, fa constar que la construcció exactament apropiada als seus fins, resulta sempre hermosa, encara que l'arquitecte no s'ho hagués proposat al projectarla. Aixís, l'Artista, el Poeta, per l'Emerson, se reconeix en que anuncia lo que ningú ha predit encara, en que fa sempre nou, ó millora lo ja fet y ho transforma, perque las sevas paraulas, els seus actes, las sevas obras son formació, creació continua, modos d'acció de la energia divina.

POMPEYUS GENER.

(Acabará.)

QUELCÓM SOBRE'LS SENTITS

III Y DARRER.

Si bé's mira, en l'home no hi há cap altre sentit, fora del tacte. Peró s'ha convingut en qu'ell radicava en el cap dels dits, y per això, ó per lo que sigui, ha arribat á quedar com postergat y despreciat: l'home no podia per menos, dada sa importancia. Es una lley fatal. Fatalisme que, aixis mateix, tanca la ingratitut, perque, ¿per ventura no radica en el tacte'l *Motiu Confeccional* dels sers?

Las funcions dels quatre sentits de que ja he fet menció son altra cosa que'l tacte d'ells ab lo corresponent al seu medi ambient d'acció. El so y la llum, moviments vibratoris, peró ab vibracions molt més lentas y en sentit longitudinal las del primer, els transmeten al encéfal, l'oido y els ulls, quan s'hi han posat en contacte. Un cos intermediari que privi d'arribar las onas vibratorias al timpá ó á la retina, impedeix la sensació. Sentir y veure no es sinó *tocar*, ab els órgans adequats, las vibracions corresponents. Aixis mateix es l'olorar: el tacte que s'opera en la mucosa pituitaria per las moléculas despresas dels cossos y introduhidas fins á ella per una corrent d'ayre, condició indispensable pera percebir, donchs aixis que cessa la corrent cessa la sensació, no obstant el contacte.

Espandit per tot el cos, disfrutan d'ell aixis mateix las mucosas: els llabis, la llengua, la conjuntiva, las fossas nasals, la boca, la gola, etc., y com si la Naturalesa parlés ja d'avansada en las sevas obras, com si volgués demostrar una vegada més el simbolisme de sas creacions, son las mucosas intestinals unas de las que no posseheixen el tacte; y quán cert es, fins moralment! Quan ellas prenen el mando, els sers se tornan insensibles.

Considerat en si mateix, may serán moltas las alabansas que's prodiguin al sentit que'ns ocupa. Ell es l'ánima de la vida, á n'ell li devém l'ésser al món; sa perdua total no sols implica pera'l sér que la sufreix l'*ataxia* de tots els altres, sinó que'l converteix en una momia incapassa de viure en el món y de reproduhirse. Sas sensacions rebudas, finas ó aspras, delicadas ó grolleras, matisan la existencia, y sa influencia es gran en tot quant diu relació ab l'armonia del desenrotllo y de l'activitat dels sers. El tacte de las sonas histerógenas de certas mucosas en las histéricas, produheix en las malaltas el somni sonámbul *(sonas hipnógenas)* l'atach convulsiu *(sonas espasmógenas)* ó el letarch *(sonas letargógenas)*, efectes que, com se comprén, portan tots ells pertorbacions intelectuals que's fan notar per tractarse de cassos patológichs y per operarse'l tacte en determinats centres de producció ó emoció, coneguts. ¿Qui'ns diu, donchs, que essent la nostra inteligencia limitada, no arriba á veure ni á compendre las pertorbacions produhidas en individuus no malalts per una mala educació del sentit que'ns ocupa? No crech que cápiga'l dubte, y tinch el dret de sospitarho.

Peró si en si mateix, abstracció feta de tota relació ab els altres sentits, el tacte té una gran importancia, sobre quina notorietat en aquest cas no'm puch extendre, dats els límits de las columnas d'una revista, més clarament aquella se'ns presenta, y ab més forsa, aixis que'l relacioném ab els altres órgans perceptors de sensacions y estudiém la correspondencia y correlació que ab ells comercia.

Fixantnos ab la vista, tots sabém las maravellas á que dona lloch aixis que's tracta de ferli substituhir. El tacte, y això qu'en aquest cas també se'l tanca y recluheix á la punta dels dits, y tot lo més la práctica arriba á portarlo als peus (1), produheix lo que se'n diu miracles, dada la ignorancia del valor que té y de lo molt que d'ell se pot esperar. Contant que tot això's produheix en individuus atrofiats, cegos, vegis quinas conclusions no's deduhirian d'ell en un individuu sá, y si no es un crim l'abandono que sufreix. Clar está que no faig relació á la educació y substitució rebuda y donada pel tacte als cegos á Espanya, ahont á lo més arriban á tocar un violi, sinó á la donada ab profondas observacions per inteligents homes de ciencia de gimnasos y escolas d'aquests paissos quina felicitat sembla que va tancada en l'adjectiu d'extrangers. S'arriban á treure d'ells, per pacientas y apropiadas

(1) Sapigut es qu'alguns cegos coneixen el carrer que trepitjan pel tacte.

instruccions, fins definicions de cosas que molts homes que's creuhen en possesió de tots els sentits no sabrian donar. Aixis un cego instruhit per un doctor quin nom sento no recordar pera donarlo á l'alabansa, al ser interrogat per aquest, defineix el color roig per la nota aguda de las cornetas (vegis la correlació ab l'oido) y per la sensació que produheix el *passar els dits per sobre las dents d'una serra*; y el color blau per la produhida *al tocar velluts*. Quins cuydados més minuciosos per part del doctor per arribar á produhir aqueixas ideas en un cego? No'm cansaré de repetirho: aquesta ó semblant educació en un individuu completament organisat, arribaria á fer arrodonir el concepte de las cosas.

Fixantnos en individuus complerts ó que ho semblan, ó ho han estat poch avans, la correlació's presenta també clarament. Tots coneixém á Miquel Angel gaudint las bellesas del Art, ja cego, passant sa má per sobre'l tors d'una estatua antiga. Entre'ls pintors, quin art sembla radicar únicament en la vista, vulgarment apreciantho, no'n trobarém cap qu'hagi sapigut donar calitat á la pell humana, que no sigui axió que's diu, despreciativament, sensual. Es qu'es forsós haver sapigut tocar pera *compendre* la visió d'una cosa. Obsérvinse las obras dels primitius entregats á la contemplació mistica, obras que solzament *se pensan*: las figuras raquíticas, allargadas, esquifidas, desproporcionadas, falsas; molta ánima y esperit religiós, molta expressió de sentiment de l'época, molta distancia de la realitat y error y desconeixement de la Vida. En el Renaixement es quan se comensan á sentir els músculs y á viure en la Terra, quan las figuras prenen realitat y ab ella ánima verdadera; y abrassantse ab la veritat, un comensa á donarse compte de qu'es viu y de qu'es fort, y las pells son porosas y las telas teixidas...

Entre'ls sentits del gust y del olfat y'l tacte, las correlacions son tan claras que simplement s'adverteixen. El doctor Szokalsky ha pogut observar que l'anestesia histérica del gust y del olor (que son las més freqüents) no's troban may sense la perdua del tacte, y que la malalta qu'ha perdut la olor no sent las pessigollas d'una ploma introduhida al nas. Peró en cassos d'organisació no patológica y referintnos al gust, trobém per exemple: en la fabricació de galetas, un dels punts principals es el de la forma ó sensació táctil susceptible de donar; aixis tenim que una mateixa pasta es més acceptada tenint més volúm que construhida apretada, perque la sensació esponjosa de la primera la fa més delicada, ó al revés. Quánts no n'hi há que aborreixen certa pasta si no la sucan ab aygua; y sent aquesta insabora, ¿quin dubte queda qu'es la sensació de tou ó humit la que correlaciona al gust, fentlo agradable de desagradable qu'era? No hi há sinó pendre un'obra d'en Brillat-Savarin ó l'Angel Muro, y veure quánts guisos, composantse de lo mateix, sols se diferencian en la forma táctil propiament dita, y la visual.

Las correlacions entre l'oido y'l tacte entran en el número de las que indicava; se senten, peró no poden expressarse ab paraulas, baix pena de caure en error per falta ó excés de sentit d'ellas.

Si uns ab altres els sentits van relacionats psicológicament, ¿quin dubte hi há que la pertorbació d'uns ha de fer degenerar els altres, y per consequencia y final la Idea y la Noció? Suposant que sols se vulga *explotar* el sentit de la vista, y procedint á la inversa, una mala educació del gust obrará innecessariament en el tacte y'l tacte obrará directament en sentit degradant sobre la vista, ó indirectament passant la degradació per un altre sentit. Es, com he dit, la limitació de la extensió intelectual, ajudada per la falta d'habitut, que no'ns deixa veure clarament aquestas finesas patológicas.

Sabent tots, per altra banda, las ventatjas qu'en els sers incomplerts reporta la educació d'un sentit com á substitució y complementació d'un altre atrofiat, no hem de dubtar ni un moment que's doblarian y triplicarian en sers sencers y armónichs. Y es en la primera edat que convé atendre á aquestas necessitats; quan l'arbre encara's pot doblegar; y es en nostra terra ahont nostres homes de talent pedagógich haurian d'encaminar en aquest sentit sa obra, á voler que fos productiva.

La ensenyansa, en nostra terra, comensa á ferse individual. Hermós progrés! Peró'l temor existirá mentres existeixin els focos d'in-

fecció moral colectius y reglamentats. Un petit recort de la ensenyansa donada en nostra Universitat (aixó de *nostra* entenguis bé) donará idea de la infecció. S'explicava en una cátedra la religió del Egipte. Paraulas textuals y complertas: «*Los egipcios adoraban toda suerte de cosas (?): el sol, las cebollas... etc.*»

Y prou. Després d'aquesta explicació tan... estupenda, la *Summa* de Sant Tomás passava com un carmetlo, y'l seu autor com el Fénix de las Escolas. Y es que no hi há dubte, com deya, que la preparació es el tot en l'individuu. Mitja classe va riure; tots trobarem ridiculs als egipcis. Després, es cert, los qui no hagin tingut la hermosa virtut d'oblidar, á qui haurán trobat ridicul es al catedrátich, ridicul al poble que'ls imposa ab mala fe, y ridicul al poble indiferent y aburrit que'ls consent.

Peró, ab foco d'infecció ó sens ell, sent ó no sent la instrucció personal, y gran, y ampla, y extensiva, y lliure, la prevenció y la preparació's fan necessarias. Es precis enmotllar las pessas de la máquina, llimarlas, pulirlas, ferlas útils, pera que serveixen bé y funcionin bé.

Aixís anirém caminant dretament, ab els qu'hagin de succehirnos, cap als dias de grandesa que'ns esperan, perfectes de cos, sans y forts, sabent gosar la Vida, y per lo tant, viure. ¿Y qui no pensa aixís? Tots hi pensém; uns son hipócritas y menten: els altres som clars, y ho dihém alt.

Cap á Llevant está la nostra vía; ahont neix el sol; mes ens cal saber véurel eixir de sota l'aygua; gosant de las audicions de las armonías de la Naturalesa, aspirant las aromas del món y tastantlas en las flors ab que adorném la de nostres llabis; sabent besarnos al front pera enlayrarnos uns als altres á dalt de tot, y en la boca pera aymarnos y fecondar la Patria de fills robustos de Sentits y, en conseqüencia, de Pensament.

F. Pujulá y Vallés.

París, janer de 1901.

ELS MALS COMPANYS

Dels quatre baylets
tres son malas eynas;
l'altre es bo, tan bo
com el pa de fleca

Ve de Sant Joan
la vesprada alegra ;
no podrán fer fochs
sense palla seca.

L'era d'allá aprop
diu que n'es ben plena ;
cap allá se'n van
y á brassats la prenen.

L'amo qu'ho ha vist
quína polsaguera!...
tots fugen avall
ab la má á la esquena.

Més que'ls altres tres
el bon noy se'n queixa :
« qui no vulga pols
que no vaja á l'era...»

A. Bori y Fontestá.

ELS POBRES

Captant, captant, se'n van de porta en porta
trucanthi temerosos;
captant, captant, caminan silenciosos
parlant ab veu somorta.

Els gossos al seu pas folls los abordan,
la gent se'ls mira ab oyd y desconfiansa,
mes ells, las mans donantse,
avansan poch-á-poch.

Ells se recordan
que son al món per rebre sa miseria
y greus calamitats,
que van náixer del tot á la intemperia
y al Convit Abundós no son comptats...

Y per'xó ells caminan silenciosos,
tristos y resignats;
y per'xó dels vehinats
las portas van trucant boy temerosos...

Y ab el cap acotat y ab veu somorta
demanan caritat de porta en porta.

Ignaci Soler y Escofet.

AYRES DEL MONTSENY

Á Mossén Jacinto Verdaguer.

Bé prou heu trigat, estimat mossén Cinto, á endressar un enfilall de cants al vell Montseny! Cóm l'heu fet gruar als fills d'aquella terra, y sobre tot á n'á mi! No vaig parar fins portarvos de nou á n'aquellas superbas afraus y serraladas; al dessota la Creu que guarda á Catalunya; als hermitatjes solius y á las frescoyas fonts y reguerols, d'ahont raja y s'hi escorra aquella aygua que no's troba en lloch més. Y quan os hi vaig tindre, á n'aquells llochs benehits, vaig procurar que os embolcallés de ple aquella boyra de poesia; y aixis logri organisar aquell fantástich sopar á la sala gran del santuari de Sant Segimón, al voltant de la taula llarguissima cuberta per estovallas de lli rogench, ab servey humil y curiós, voltada tota per aquell aixám d'aucells de la poesia, quinas siluetas omplian de misteri las blancas parets d'aquell refetor enllumenat per débils flamas de ciris fets de la cera dels ruscos que aixamenan á las abellas melayres de tota la grandiosa montanya. Cóm ne guardéu bon recort d'aquells tres dias felissos. ¿Y de la pujada á la Creu? Oh! Aquella pujada fou digna y gegant apoteosis de la felissa excursió; si que ho fou; vos m'ho havéu dit qui sab las vegadas! Aquella matinada, quan confessats y combregats enfilarem la pujada de Sant Miquel dels Barretons pera postrarnos devant del arbre sagrat, fou un acte que imprimi dolsas recordansas á tot l'estol que hi assistirem y escoltarem de vostres llabis y del vostre cor aquellas estrofas calentas, mentres corejavam l'hermós himne á la Creu

Creu sagrada—Creu amada,
vina, vina—á nostre cor.

Encara sembla que os veig embocar lo carrer nou de Viladrau muntat demunt lo borriquet d'en Crous, que guiava cuydadós el nostre company l'Ignaci Rovira, aquell poeta montanyés, del meu poble, que tant ens assemblém. No voldria errarme, peró m'apar que aquella ruta feta á ple mitj dia, ab el sol de septembre, os devia sugerir la visió del *Comte l'Arnau*, y'l deviau veure ab lo cavall negre desbocat per la pujada de la Russola, ab la udoladissa de gossos bosquerols. Prou que m'ho digué l'Ignaci al vespre, quan arraulits en lo jas de las golfas del hermitatje esperavam la son, que vos anavau abstret y pensatiu, cama assi cama allá de l'aubarda, contemplant l'inmens paisatje, detenint vostra mirada en los emboscats selvatjes de la Fábrega, allá ahont hi há'l *Sot del Mal Cassador*. No os ho pensavau pas qu'ell ab sa mustiua mirada os estudiés els pensaments y las accions. N'estich més que segur que d'aquella excursió n'ha eixit aquest volúm que JOVENTUT va peixent als seus llegidors, tots ells devots vostres. Y'l nom que li heu posat! *Ayres del Montseny!* No podia ésser més encertat, no, estigueune cert; y ara que cantin aquells que m'havian fet creure que no sabiau batejar las obras y que necessitavau d'un excompany vostre! Si era aixis, podém dir qu'encara hi havém guanyat; y tant!

Ayres del Montseny! Y quins ayres més dolsos! Quinas alenadas més frescoyas! En bona fe que portan de debó'l perfúm suau de la poesia montanyesa. A primer terme apareix aquella dedicatoria colossal; un cant d'ofrena á la Verge, gay esclat de recorts de la vostra infantesa. Quan me'l llegireu en la solitut del vostre estudi, me sorprengué, ab tot y ferme objeccions pera convencem de qu'era lo més dolent del llibre; y no es gens estrany que ho diguessiu, ja que dedicantlo á la vostra enamorada, á la Reyna de Cel y Terra, os creyéu que no es prou gran; y ho es; no solzament als meus ulls y á mas orellas y al meu cor, sinó també als dels molts que ab mi han esgranat en los borradors mateixos aquell rosari de bellesas montanyencas. Mes ay, que'ns havéu escatimat vuyt planas de prosa, d'aquella prosa devantera que'ns prepara, encara que no més siga per via de prólech, á assaborir els florits esclats de vostra musa que més d'una volta'ns ha dut á un paradis somniador. Aixó es lo que trobarán á faltar els qu'esperan delitosos que s'acabi de publicar l'obra. Si bé es veritat que n'anirá un bon recompte al darrera, falta, si, estimat mossén Cinto, falta un devantalet d'aquells que posan á to al llegidor pera fruhir bellesas y més bellesas com tancan els vostres llibres, sobre tot aquest darrer qu'es el meu... qu'es el que'm perteneix, y que'm

glorío en haverhi cooperat, empenyentvos á pagar un deute á n'aquella montanya gegantina, la primera que vegereu bon punt els ulls se os badaren á la llum de la vida. Aixis ho vareu dir en aquell parlament al comensar las sentadas del *esbart*, allá á l'ombra del desmay de la font de Poudevida, ahont Sant Francesch se moria d'amor diví. Quina aygua mellor podian trobar per batejaus! L'aygua de Poudevida que'l Serafí d'Assis benehí fent el pelegrinatje per la Plana de Vich, que d'allavors ensá ha tret tan bella florida. Aquella aygua serví pera'l bateig de la poesía ausetana, encarnada en vostra persona.

La JOVENTUT ardida; aquest vol de fervents propagadors del Art y las ciencias, han emprés la tasca de donar á llum las vostras *tardanerías*, perque ab ellas han d'assahonar més els seus fruyts primerenchs y oviradors; perque os estiman ab un afecte gran, molt gran, com á no tardar os demostrarán. Ells serán, y no aquesta xusma que os enrotlla escarnint la vostra pobresa, fent dringar á vostras orellas llurs bossas plenas d'or, com llurs cors buyts de poesía no poden copsar la rosada de bellesas que á doll fet escampáu pel món del art.

Prou sé que algú os ha fet retrets perque exposéu vostras obras en aquestos mostradors de la bellesa y del art, ahont els cors purs hi venen á adollarse del aliment del esperit; mes vos els coneixéu á fons á n'els capdevanters d'aquesta obra, y'ls miréu ab els ulls de la germanor y de la caritat com no se'ls hi volen mirar aqueixa pléyade de faritzeus que ab l'etern hipocrisme malejan las creencias nostras. Vos teniu l'ánima més y més gran, y per'xó, obrant com el Redemptor del món, del que'n sou deixeble digne y meritíssim, os atrayéu als que van per viaranys sospitosos, y ab la dolsor de las vostras paraulas y ab la bellesa de las vostras obras, els feu entrar més d'una volta en rahó, cosa que no lograrán may els falsos ministres del Evangeli que á la desbandada unglejan y campan pel jardí de la Esglesia de Cristo, la veritable. la gran y la santa.

Ajudant Deu, la vinenta estiuhada os portarém altra volta per las regions de la montanya qu'ara cantéu, y allá os empeltarém la primavera eterna al cor; aquella primavera que os varen arrebassar els vostros antichs companys, que no eran més que serps de gelosía y d'enveja. Alabat siga Deu! no os espantéu! no pleguéu las alas! Si las ventadas de tardor os las han esplomadas, el foch que nosaltres portém al cor y las ilusions que'ns floreixen á la pensa os las farán ressortir ben voladoras, y si heu sigut el gran poeta del segle XIX, seréu el més gran del segle XX. No os ho dich jo, pobrissó rossinyol de la Guillería: vos ho diu la Catalunya tota, aquesta Catalunya nova que veu en vos el sol esplendorós del geni. En lo volúm primer d'*Ayres del Montseny* heu cantat al *Comte l'Arnau*, y en lo que seguirá revindicaréu tota la volada de gent d'aquellas terras, entre altres á n'en Serrallonga, á qui han profanat gent que ja no existeix. D'axó no os ne podéu pas passar. Recordeuvos que als divuyt anys canareu la pujada de Sabassona y atravessareu lo poblet de Sau y'ls cingles de Montdoys, y baïxant cap á Susqueda y Carós visitareu la casa d'aquell héroe llegendari... y... no hi heu estat més; donchs, aquesta vinenta estiuhada hi tornaréu, y voltat de tanta jovenalla, os sugerirá, potenta, la visió d'en Serrallonga, y'l cantaréu ab estrofas dignas germanas de las de *Canigó* y *L'Atlántida.*

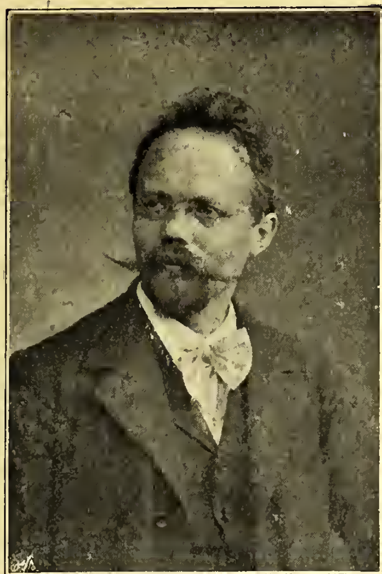
La escalfor del sol de vostre geni arriba prou de ple fins á n'aquell niuhet del extrém de la Rambla; aquell niu qu'estemordeix als que mercadejan ab l'art y ab la poesía, y... fins ab l'honra. Aquell niu que reb prou de grat vostra influencia benfactora, quedará desert per uns días, pera durvos allá ahont heu de ésser, á la montanya, á las boscurias; ahont os havian de haver dut avants els que, fingintvos amor, teixian la corona d'espinas que massa temps ha estat en vostra testa venerable.

Ab Deu siáu; de sobras sabéu que os estima ab tota l'ánima vostre devot escolá y deixeble

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET.

DOS MUSICHS ALEMANYS

ENGELBERT HUMPERDINCK.

El reputat autor de *Hänsel und Gretel*, que tan gran èxit acaba d'obtenir en aquesta ciutat, va náixer á Siegburg (Alemanya) en 1854, estudiant la música en el Conservatori de Colonia, y obtenint els primers premis dels llegats que per aquest objecte han instituhit els compositors Mozart, Mendelssohn y Meyerbeer. Viatjá llarch temps, venint á Espanya y fixant una temporada sa residencia en nostra ciutat, ahont va ser professor del Conservatori de música en 1886. Retorná á Colonia, y desde 1890 ensenya la teoría musical en el Conservatori de Francfort.

Sas primeras composicions célebres foren varias melodías pera cant y piano, y dugas baladas pera chors y orquesta, tituladas *La felicitat del Edén* y *L'aplech de Kevlaar*. Mes sa fama universal data del estreno de *Hänsel und Gretel*, que tingué lloch á Weimar en 1894 y s'extengué rápidament per las més importants escenas líricas. En 1896 estrená el drama musical *Els noys del rey*, que ab tot y alcansar bon èxit, no arribá de molt al anterior.

Es molt apreciat també com á critich musical, y en aquest concepte ha publicat en la *Gazeta de Francfort* articles molt notables.

Unit intimament á Ricart Wagner, treva llá junt ab ell pera la instrumentació de *Parsifal*. Ha sigut llarch temps professor de Siegfried Wagner, y malas veus arriban á atribuhirli una intervenció massa directa en las composicions del fill del gran mestre.

Félix Weingartner es un dels directors d'orquesta més afamats d'Alemanya, entre la moderna generació, puig conta sols trenta set anys. Figura fa temps com á director dels Concerts Sinfónichs de l'Opera de Berlin, y dels Concerts Kaim de Munich, ademés d'haver adquirit una excelent reputació en las principals ciutats d'Alemanya y del extranger, com Paris, Londres, Bruselas, y fa pochs dias á Madrid.

Té, ademés, un nom molt reputat com á compositor. Sas obras més notables son: varias composicions pera piano publicadas en 1880; tres óperas: *Sakuntala* (1884), *Malawika* (1886) y *Genesius* (1893); dos poemas sinfónichs titulats *El rey Lear* y *Els camps dels benhaurats*; varis números musicals pera la tragedia *Antígona*, de Sophocles (instrumentació solament de metall y arpas); una *Sinfonía* en *sol* major (1898); un *Quarteto* pera instruments de corda; varis *lieder* (cansons) y la orquestació d'obras d'altres mestres, entre ellas la *Invitació á la dansa*, de Weber.

Per últim, ha escrit també varias obras teóricas, en las qu'exposa opinions personals y radicalíssimas, á saber: *La doctrina de la regeneració y'l drama musical; Sobre l'art de dirigir; Bayreuth*, y *La Sinfonía després de Beethoven*.

Al sortir aquest número, nostre públich haurá fet justicia á Weingartner, com l'ha feta ja a Humperdinck.

J. P.

FÉLIX WEINGARTNER.

CRÓNICA MUSICAL

VERDI

Acaba de morir el primer y més popular dels músichs italians del sigle ultim. Sian las que sian nostras opinions particulars sobre totas y cada una de las nombrosas produccions d'aquest mestre, no podém passar en silenci sa mort; ans pel contrari, hem d'associarnos al universal condol produhit per la perdua del gran home y del músich afamat.

Verdi es un dels cassos de feconditat més assombrosa en l'art de la música, feconditat que molts cops va resultar en detriment de la valua de sas obras. En ellas s'hi descubreix, entre mitj de tots els seus defectes, un gran temperament dramátich, una riquesa extraordinaria d'expressió y de colorit, y una inspiració fresca y potent, sobre tot en sa primera época, que li fa produhir un doll d'ideas melódicas escampadas per sas obras sense selecció de cap mena. Si la intuició y las facultats creadoras d'aquest músich haguessin anat acompanyadas d'un major refinament artistich, sas obras tal volta no serian avuy tan populars, peró en cambi'l seu nom podria colocarse en lloch més preferent que'l que li han de senyalar las generacions venideras. Y no es que la música de Verdi hagi de desapareixe, puig sempre tindrá nombrosos partidaris en el gran públich; peró aquest compositor, á diferencia de molts altres, ha fruhit en vida de la plenitut de sa fama y de sa gloria, que nó ha de consolidarse més y més en la posteritat, perque ha arribat ja fins al limit de la que alcansar podia. El sigle xx ha de donar á Verdi'l lloch just que li pertoca, molt per devall dels grans revolucionaris de la música, peró bastant per sobre de Bellini, Rossini, Donizetti y alguns altres dels seus compatricis.

Prescindint del valor intrinsech qu'en sas obras hagi de trobarse, lo que més ens admira es la bona fe que d'ellas se desprén. Si, per exemple, comparém sa primera época á la primera época dels compositors italians d'avuy, trobém en Verdi una bona fe, una espontaneitat y una claretat de frases y de medis, de que aquests careixen, puig la moderna música italiana sols tracta de dissimular la impotencia, aixis en la inspiració com en el procediment, per medi d'efectes falsos y de divagacions y extravagancias de tot género. En cambi, Verdi es sempre franch en el procediment, clar en l'efecte, resolt en la expressió del sentiment; y en mitj de tots els defectes y vulgaritats que li son peculiars, sa música no enganya may, sinó que serveix fidelment la voluntat del autor.

Per aquest motiu hem d'aplaudir, tant ó més que sas obras, l'esperit evolutiu que successivament las informa. Aixis com Wagner, á pesar del colossal éxit de *Rienzi*, no's deixa portar pel públich y per sempre més abandona 'ls procediments meyerbeerians pera posar els fonaments de sa nova escola, aixis també Verdi no's resigna á quedar estacionari, y á pesar dels éxits sens igual de *Rigoletto*, *Trovador* y *Traviata*, evoluciona visiblement en *Don Carlo*, y la evolució pren carácters molt més marcats en *Aïda*, la més inspirada y enlluhernadora de sas obras. Y l'home que ab aquesta última obté un dels éxits més grandiosos que s'han registrat, lluny d'afirmarse en els procediments de sa escola, arriba casi á renegarne, puig atret per la teoria del drama musical que rápidament s'extenia destronant l'antiga ópera, cambia de sistema pera donarnos ab *Otello* una producció d'estil completament oposat. En aquesta obra veyém la eloqüent protesta contra una teoria que s'ha defensat durant tota la vida, veyém una abnegació sens igual pera declarar vells y caduchs tots els anteriors fruyts, y veyém un himne de glorificació y exaltació de la teoria wagneriana fet precisament per l'ídol dels que pretenian barrarli'l pas. Y encara que l'intent d'*Otello* degui considerarse artisticament frustrat, no per aixó s'ha de regatejar el mérit á la noblesa d'ideas del autor.

Sa última ópera, *Falstaff*, pot considerarse técnicament la millor. La evolució ha continuat encara. Verdi's compenetra ja ab els moderns procediments y edifica sa darrera construcció sobre bases perfectament sólidas. Mes el pes dels anys nega á Verdi la primera materia que tan á doll havia vessat en las produccions de sa joventut, y *Falstaff* resulta un hermós vestit que no porta res en el seu interior, donchs la vena melódica, la font de la inspiració s'ha assecat, y l'obra tan hermosa de linias se troba buyda de conceptes.

En suma, á pesar dels éxits populars, de las ovacions continuadas, y fins en contra d'ellas mateixas, la evolució de Verdi es constant y progressiva. Si al arribar al cim de l'ascensió hagués conservat la potencia de sas facultats creadoras y la empenta dels ardors jovenils, Verdi hauria pogut dotar al Art musical d'un veritable drama lirich, pera posarlo al costat dels modelos del género.

Peró lo qu'ha fet es ja suficient pera que sa gloria sia perdurable, y mentres hi hagi una escola italiana, las obras de Verdi serán las primeras y las de més éxit.

Y si á lo exposat afegim la menos teatral y la més humanitaria de totas sas obras, ó sia la creació d'un gran Asil de refugi pera'ls artistas pobres, ab major motiu hem de tributar elogis al músich inspirat y al home de cor noble que Italia ha perdut.

CONCERTS PICHOT GAY

En l'última quinzena hem saborejat tres magnificas sessions de cant, donadas per la distingida artista Maria Pichot, acompanyada al piano pel seu espós en Joan Gay.

Destinadas aqueixas vetlladas à la execució de cansons clàssicas extrangeras, cansons populars catalanas y francesas y cansons modernas francesas, han sigut els programas d'un gran interés, al que ha correspost una execució molt esmerada. Els *Airs* de Händel, Mozart, Schumann y altres del primer programa foren interpretats ab la bona dicció de costúm en la senyora Pichot, com aixis mateix dugas bonicas cansons de Kœchlin, Vincent d'Indy, Chausson y Franck, que sobressortian en la darrera sessió.

Entre unas y altras foren executadas un gran número de cansons populars catalanas y francesas que han sigut lo més interessant, aixis per la novetat de gran part d'ellas com per la exquisida interpretació qu'obtenen de la senyora Pichot, verdadera mestra en aquest género. Totas ens varen produhir molt agradable impresió, y particularment mereixen esmentarse, entre las cansons de Bretanya, *La prière des Arzonnais* y *Un jour sur le pont de Treguier*, armonisadas per Ducoudray; entre las del Rosselló *Lo Cavallero* y *La cansó de lladre*, armonisadas per Carcassonne, especialment aquesta última qu'es hermosíssima, y entre las catalanas, per ser menos conegudas, *El pastor de Tortellá* y *Els soldats*, armonisadas per Joan Gay. *Els soldats* es un valent himne, d'ayre bélich, que creyém produhiria magnifich efecte entonat per un chor nutrit.

Hem de felicitar al senyor Gay per l'adequada armonisació que ha sapigut donar à las cansons de nostra terra. Peró'ns permetém fer una excepció respecte al hermosissim *Cant dels aucells* qu'ha destrossat, puig el continuu *tremolo* del acompanyament, ademés d'ésser un efecte cursi é impropi de cansó tan sentida, ofega ab sas vibracions la suau y tendra melodia, que requereix menos saragata en l'armonisació. Procuri en endevant no deixarse portar per l'efecte, y fer com en las demés cansons, que, com hem dit, han sigut armonisadas ab bon acert.

TEATRE LIRIC CATALÀ

Altras dugas obras ab música del mestre Morera s'han estrenat últimament.

En *La Rosons*, trobém en primer lloch la cansó popular «A la vora de la mar», que'l mestre ha colocat com introducció al poema d'Apeles Mestres. L'armonisació'ns va semblar apropiada, y dihém que'*ns va semblar*, perque es una execució tan desastrosa la que obté del chor de donas, qu'es impossible formarsen verdader càrrech. Apart d'aixó, la melodia resulta en caràcter ab la situació.

Segueix una balada de baritono ab compassos intercalats de sardana. La balada, ademés de no oferir cap novetat en la melodia, es una equivocació del mestre Morera, puig la excessiva instrumentació en busca del efecte ofega per complert el cant, del que no se sent la lletra, ni casi las notas. Si sempre'l músich devia fer perceptible lo que'l cantant diu, molt més en aquesta balada que's pot dir condensa tot l'argument de l'obra. La melodía del ball la trobém sumament vulgar, y ademés, d'un efectisme també molt dubtós.

Se sent després el cant de la boja, y aquí fou nostra desilusió. Nosaltres creyam que en un'obra musical, devia donarse'l principal lloch à la pintura del caràcter y sentiments del protagonista. ¿Quina idea'n donan las quatre notas que hi ha colocat el músich sense relleu ni expressió? No hem trobat en ellas cap sentiment dramàtich. Ademés, falta llógica en las dimensions d'aquest número, que devia ésser el més important y que sols resulta epissódich. En cambi el resto de l'obra, tot epissódich, es atés ab preferencia pel compositor.

Del número final tampoch podém parlarne millor. Comensa ab un chor de mariners vulgarissim é impropi d'un mestre que hi té la má trencada en aquest género. Y à ell segueix una tempestat ab tot l'aparato y orquestació que requereix, peró que recorda massa d'aprop altras tempestats en que també hi surten *barcos*.

En cambi, en *L'adoració dels pastors* el músich ha sapigut identificarse ab el poeta. El pensament del insigne mossén Verdaguer troba la traduccio adequada en els hermosos chorals qu'en Morera ha escrit pera'l comensament de l'obra, y que son, en nostre concepte, lo més inspirat y més serio de tot lo que'ns ha presentat aquesta temporada.

Comensa ab una delicada melodia de baritono, ben sentida, à la que després s'uneixen las veus d'homes y noys magnificament armonisadas, particularment en el passatje en que'ls últims sostenen una mateixa nota, à manera de pedal, mentres els restants segueixen la melodia. Quan després se destacan las notas del acompanyament com un *estribillo* lleugerament subratllat en els baixos, son aquests els únichs compassos en que no hi trobém tota la originalitat que fora menester. Apareix després el popular tema del «noy de la mare» colocat en la orquesta d'una manera molt delicada, y particularment lloable per la sobrietat y frescor de la instrumentació. Repetim que'l número, musicalment, es magnifich, y la situació fidelment interpretada.

La execució d'aquest fragment fou molt cuydada. Els chors cantaren ab ajust y expressió, y si la lletra hagués arribat clara à nosaltres, l'efecte hauria sigut major. Més

pera destruhir l'efecte, bastava la decoració d'aquest quadro, que no té cap ni peus, y que aixis pel dibuix del primer terme com pels efectes de llum d'aquell cel estrellat, *acredita* á un pintor y á un director artistich. Mes ara me'n adono que aixó res té que veure ab la música; es á dir, si que hi té que veure, perque, com deyam, la música quan com aquesta es ben feta y está en situació (encara que no sia de Wagner) va intimament lligada ab la *mise en scène*, y si aquesta falla, l'efecte's destruheix. La enhorabona, per tant, al mestre Morera, y lo contrari al que resultí autor de tan famosa decoració.

Unas armonias plenas en el metall ens anuncian l'aparició del Angel. Aqui'l músich prescindeix de tot mirament, y abdicant de sa personalitat... No volém senyalar cosas lletjas.

Finalment, el chor entona de nou el «noy de la mare» devant del Naixement. Molt poch felís ha estat en Morera al orquestar aquest fragment, donchs el tema pert aqui tot el seu flayre, essent entonat per excessiu nombre de veus y ab un fortissim d'orquesta tan fora de lloch, que fa perdre l'efecte de la escena, y gayre bé de l'obra.

En total: un chor felisment sentit y desenrotllat. Y aném per un'altra.

Joaquím Pena.

TEATRES

La Rosons.—L'adoració dels pastors.

Si tot lo que's refereix á la economia humana pot y deu estar subjecte á principis que, per altra part, se modifican y transforman, tot lo que's refereix al esperit, d'essencia independent, es refractari á normas. Per'xó l'esperit que va al teatre á gaudir y á delitarse, sempre respón amatent á las solicituts del artista que sab encisarlo, per atrevit y revolucionari que sigui.

A fi de comptes ¿per qué hi aném al teatre? Per trobar una emoció pura, una emoció d'art. Tota obra, donchs, que'ns emocioni, que dongui al esperit una impresió fonda y agradable, será obra d'art y, puig es representada, obra teatral; y alló de las tres unitats (axioma clássich), alló de las reglas teatrals y'ls motllos, no es més que una preocupació. Ab reglas ó no, ab motllos ó sense, qui vagi al teatre ab ideas grans que impresionan, ab sentiments elevats que corprenen y ab passions verdaderas que captivan, será ben rebut pel públich.

Ostensiblement, en *La Rosons* de l'Apeles Mestres no hi há cap acció dramática, no hi há lluyta, no hi há nus, no hi há desenllás; tot just hi há exposició d'un drama; la protagonista sols la coneixém per lo que d'ella'ns contan y pels planys que desde lluny envía; y no obstant, qué n'es d'interessant la seva figura, y cóm la compadim y cóm desitjém véurela! Cóm la seva historia senzilla y punyenta'ns conmóu y enamora, y cóm al ovírarla al fi tirant pedras al mar, butxí dels seus amors, el compreném y sentim tot aquell drama inmens qu'ha contorbat un'ánima escullida! Y al caure'l teló, un la reviu tota la trista historia, y quedan ben grabats en nostra pensa y'ns produheixen dolsa melangia aquells pescadors honrats y heroichs, y aquellas pescadoras alegras, y l'avi Xena, fort y tossut, testimoniant la feta horrible d'un mar traidor y d'una gran tempesta qu'engoliren per sempre un cor lleal y unas esperansas nobles. Y tot aixó ¿per qué? Perque hi há art del veritable, perque'l poeta que ab el cor ha dibuixat els tipos, ab el cor ens els dona, y tota aquella vida y tots aquells sentiments troban ressó en el fons dels esperits que saben elevarse fins á la visió del artista.

Quadrets com *La Rosons* eran apropiats pera formar un teatre verament catalá; mes son també apropiadissims pera desacreditar á qui'n vulgui portar la bandera, si no la té ab má prou ferma.

Aqui no hi há acció, ni passions qu'esclatan, ni lluyta ostensible; aquí sols tracta l'autor de donarnos la impresió d'un drama intim, d'un drama vivent, peró amagat al fons d'un cor, y per aquesta impresió sols deu servir la plástica y la relació dels fets que tal drama engendraren. Tant més senzill, tant més sincer, tant més espontani es l'autor, tant més naturals, verdaders y espontanis deuhen ésser els medis d'expressió. L'autor prescindeix de motllos y reglas; els intérpretes deuhen prescindir de rutinas y convencions. Els del Tivoli no n'han prescindit. Per lo que toca als actors, no ho poden pas fer més malament. El senyor Parés fa un avi Xena com podria fer un vell mariner de *La Tempestad*. Aquells versos robustos, aquellas interjeccions francas, aquellas inflexions trágicas del relat, en fi, tota la poesía del paper queda desvirtuada, casi bé anulada per aquest actor que parla á crits y no se l'entén, que declama sens accentuació, que diu els versos á estrebadas y fa d'aquell tipo tan hermós un *cascarrabias* vulgar. Cada interjecció, cada «punyal», es per ell un renech, y com á renechs els enjega. ¿Que no ho sab el senyor Parés que las interjeccions y'ls renechs son cosas diferents y deuhen articularse diferentment? ¿Que no ho sab la senyora Beltrán que una boja y una bruixa no son una mateixa cosa? ¿Qué no ho saben els senyors Iglesias y Utrillo que'ls llums de las bambalinas deuhen apagarse quan esclata la tempestat, y que'ls trajos dels pescadors son massa nous, y'ls de las pescadoras massa nets, y'ls llamps y trons *de comedia*, y las mitjas onadas de per riure? ¿Qué no se'n re-

cordan de que precisament tot aquest convencionalisme teatral era lo que pretenian enderrocar? Que ho fessin tan malament uns altres, podría en part dissimularse; peró ells, que'n saben tant, ells que tenen tanta conciencia artística!...

Lo qu'hem dit de *La Rosons* pot aplicarse encara ab més rahó á *L'adoració dels pastors.*

Com va dir molt bé en Rusiñol, y com encertadament resan els programas, es un quadro plástich ab ilustracions de mossén Cinto y d'en Morera. Y acceptém la paraula ilustracions en el sentit de que la prosa d'en Verdaguer ve á ser com una guia, com la interpretació d'un'ánima senzilla y gran que'ns prepara á contemplar un sacro-sant misteri. L'apóstol de la fe, el mistich creyent, parla per boca del pastor; mossén Cinto s'encarna en Eliezer, y ab una senzillesa, una tendresa y una poesia incomparables, com aquest als dos pastors afadigats, vol durnos á nosaltres de la má fins al altar de Deu que neix humil pera redimir als homes.

«Veníu ab mi, que jo pressento quelcóm gran; no dormíu, que la natura vetlla y anuncia quelcóm d'extraordinari», diu Eliezer als pastors; y aixó mateix vol dirnos mossén Cinto. «Veniu, que jo tinch la visió d'un Deu gran en sa humilitat, poderós en sa petitesa, majestuós en sa pobresa. Escolteulo á aquest pastor, que soch jo, y prepareuvos á contemplar l'espectacle sublim.» Tot aixó, com ja hem dit, exposat ab aquella santa ingenuitat y aquell sentiment tan intim que caracterisan al poeta cantor de la fe y cantor de la bellesa pura.

La lletra de mossén Cinto es, donchs, una senzilla ilustració, peró una ilustració, ademés de perfecta, indispensable pera que poguém fruhir el quadro plástich, ó sia'l naixement del Redemptor.

Peró'ns hem tingut d'acontentar ab la ilustració, que'l quadro plástich ens l'han quedat á deure. No se'l cregui, senyor Utrillo, á n'aquell senyor de *La Vanguardia* que diu que vosté en aquesta especialitat es un mestre y que totas, absolutament totas las obras que vosté ha dirigit son un modelo de presentació escénica. ¿Es per ventura ab un teló funerari cóm podrá darnos la ilusió d'una nit tan clara y transparent com la nit llegendaria? Y totas aquellas estrellas d'un brill desconegut que veu Eliezer, ¿creu vosté que hi tenian retiransa ab las que's van inventar al Tivoli? Y aquells ángels pitjors que'ls del Liceu, ¿no estarian millor en un gran *ramillete?* ¿Y aquells pastors, y aquell portal de Betlém?...

En qualsevol pessebre de criaturas, en el més modest panorama s'hi troba més propietat, més perspectiva y més intuició artística qu'en el pretenciós quadro que'ns han servit al Tivoli. Y aixis no té res d'extrany que l'obra d'en Verdaguer no produheixi la més petita impresió. Més encara que *La Rosons*, demanava una presentació esplendorosa. Pels ulls més que per la orella tenia d'entrar fins al cor del públich; y si per cas no contava la empresa ab els elements ó ab els coneixements necessaris, valía la pena que ho deixés corre. El nom de mossén Cinto (deixém de banda la *claque* més ó menys oficial), els va salvar d'una xiulada espontania, mes no'ls salvará de las censuras qu'han merescut del públich inteligent y desapassionat.

Y qué n'es de trist haver de dir semblants veritats!

EMILI TINTORER.

L'ARBRE SOL

Vora'l cimall de la montanya aguda,
sens més amichs que las neulidas herbas
que al Sol canicular febles esclatan,
en tofas de verdor migrada y trista
viu l'Arbre sol.
Avall, avall, els boscos
de fatjos y d'abets sas brancas juntan
y enllá d'enllá per las vessants s'extenen
fins arribá á la plana assoleyada
d'una verdó inmanent, ahont s'arredossan
els poblets riolers. D'aquella altura
es el rey l'Arbre sol! Ell es l'artista
que parla ab els estels!...
Pró, bé l'apena
la seva soletat!... Voldría rompre
las arrels, y endinzarse per la ubaga,
confós ab sos germans, tota la vida!...
Oh! Tan amunt, ell no voldría estarshi!
Fan tanta sensació las nits serenas,
es tant trista y tan freda la hivernada,
y la Mort y la Neu son tan amigas!...
Sort de la Boyra té! Beneyta Boyra!
Calladament á visitarlo puja
molt sovint, molt sovint; tota manyaga
l'abrassa dolsament, s'hi entortolliga
y l'ompla de petons, y, concirosa,
li amaga'l bosch y la planura verda
que son el seu torment. Quan la veu, l'Arbre
s'estremeix tremolant, sas brancas mouhen
espasmes creadors; sent que li abrusa
el tronch decrépit, las arrels corcadas,
un sublím goig, una expansió infinita..
Y sospés entre mitj de Cel y Terra,
fruheix son Ideal díntre la Boyra!

MANEL MARINEL-LO.

L'ART Y LA MODA

A en Manel M. Castellá.

Tenen tants punts de relació l'art y la moda, qu'hem de convenir en que l'art es una especie de moda y aquesta es una especie d'art.

L'un y l'altra son efectes, l'un y l'altre son producte fins á cert punt inconscient de la época y del país en que floreixen.

L'art evoluciona com las modas; com ellas, pinta un poble, una época, un carácter.

L'art varia, fins dintre un mateix temps y dintre una mateixa nació, de poble á poble, ni més ni menos que la manera de vestir.

Com la moda, l'art se torna vell y passa. ¿Vol dir això que l'art passat de moda ó vell sigui dolent y despreciable? No; molt al contrari. Semblant á n'el vi, el temps el millora ó l'espatlla. Si es art verdader, com més vell més bo; la sanció de més generacions l'avalora, y té tant més mérit quant ja es impossible trobar els ceps poderosos que'l produhiren.

També'l temps depura las modas, y fins bastant després d'ésser portadas no's pot apreciar ab justicia son valor artistich.

L'art y la moda presents no podém jutjarlos ab complerta imparcialitat, perque estém influhits del medi ambient que'ns rodeja y del gust actual que respirém mal que'ns pesi. En cambi, podém jutjar ab probabilitats d'acert de las arts y modas passadas.

A molts els semblará que fem descendir l'art, l'esfors dels homes per realisar la bellesa, parangonantlo ab la capritxosa moda; peró'ns compendrán perfectament si'ls fem notar que l'un y l'altra derivan del mateix sentiment, del mateix desitj d'embellir la vida, l'un posant bellesa en lo que'ns rodeja (1), y l'altra embellínt l'abrich que necessita'l nostre cos pera presservarse de las inclemencias atmosféricas.

Els europeus estaríam molt equivocats si creguessim que s'acaba l'art allá ahont s'acaba'l nostre art, y que s'acaba la bellesa allá ahont varia'l concepte que de la mateixa'ns hem format.

L'art persa, l'índich, el xino, el japonés, tenen bellesas de primer ordre qual sentit intim casi'ns escapa á nosaltres, fills d'una civilisació tan diferent; la seva manera de simbolisar, de poetisar y de quintessenciar la Naturalesa'ns es completament extranya, com sa manera de vestir.

Una gran civilisació artística, la de Grecia, ha irradiat á tota la cultura europea fins á nostres dias, peró la primitiva, l'alegre, la vividora Grecia, la que va aixecar el Parthenon, la que va crear la terrible tragedia d'Orestes, la que va cantar la guerra de Troya, no ha reaparescut may més.

Els romans, hereus directes de sa civilisació, varen imitarla, peró en sas obras hi respira l'esperit del seu temps, y en son art s'hi veu al poble més preocupat de conquestas, de dominació, de llegislació, que de bellesa.

El Renaixement va ésser influhit per l'art antich, sobre tot en arquitectura y esculptura, peró ja no era aquell qu'havia sigut inspirat pel Paganisme. Zeus y Apolo ja no enviavan als mortals sos llamps y sas fletxas.

L'espiritualisme cristiá havia llegat un art del que l'antiguitat no n'havia deixat mostra: l'art de la Pintura; y estudiant la seva evolució, la veyém sostenintse sempre com á gran art, y sufrínt sempre la influencia de las ideas dominants. La més primitiva passa del encarcarament bisantí, propi d'un art en son primer periodo, al conceptualisme de Giotto y'ls seus deixebles. La moda del giotisme va durar tot un sigle, el XIV, durant el qual casi no va quedar paret per Italia sense'l seu corresponent fresch degut á aquella escolá.

El sigle XV se pot considerar com el sigle d'or de la pintura, y això gracias á la independencia que tenian els artistas. Cada un se feya una moda, y la varietat y fantasía que hi havía en la manera de vestir també era en la manera de pintar. Mentres uns encara conservavan ressabis de las vellas escolas y seguian ab respecte la santa tradició, altres aixecavan devant d'ells un ideal d'art nou y'l perseguian ab fanatisme, influhits per l'admiració de la forma que'ls produhian las obras esculptóricas de l'antiguitat, desconegudas ó despreciadas fins alashoras. Eran molt personals, peró tots portan el sagell del seu temps; aixís es que per sos carácters no'ns es gens dificil coneixe un'obra d'aquella época. Y es sumament curiós veure com men-

(1) Temples, edificis, estatuas, quadros etc., etc.

tres á Florencia ja s'havia romput ab els motllos y l'art prenia un atrevit vol quals resultats no's podian preveure, en los demés estats d'Europa y en alguns d'Italia l'art encara seguia la moda gótica, y en la mateixa Florencia, aislat del món, tancat dins la tranquila beatitut del claustre, entregat en cos y ánima á sas seráficas visions, hi havia un sant pintor que resultava passat de moda ab tot y ser un dels més grans que ha produhit la humanitat. Parlo del Beato Angélich.

Fora molt llarch per cabre en aquest article, anar passant revista á las diferentas modas de pintar que hi ha hagut del Renaixement á nostres dias, peró fora molt curiós, y totas vindrian en apoyo de la nostra afirmació de que l'art se torna vell y passa de moda.

El temps no s'atura may á contemplar un'obra per bella que sigui; té de passar perque altras obras cridan sa atenció, y passa.

Avans d'acabar devém dir quatre paraulas de la importantissima evolució del art modern.

Per molts conceptes se pot parangonar ab la fermentació, ab la gran revolució que caracterisá'ls principis del Renaixement.

Avuy com alashoras, cada artista cerca la seva personalitat, cada un aixeca devant seu son ideal, ben elevat, ben noble, ben gran, y fa titánichs esforsos per assolirlo.

La vida, brutal y feconda á voltas, á voltas estéril y destructora, de la Naturalesa, sos innombrables matisos y aspectes, l'equilibri y desequilibri de las facultats humanas, las visions macábricas d'ánimas entristidas, els sentiments dolorits d'ánimas no compresas, els refinaments més delicats, las sublims concepcions interiors, el rebuscament de lo més intim que pot brollar del esperit del home, l'openirament d'horitzonts desconeguts, l'aspiració ardent cap á una perfecció somniada, entrevista en horas visionarias entre boyras d'esquisida poesia, rodejada de llum, de color, d'esplendors que enlluhernan; això y més, es lo que glateix dintre l'admirable moviment artistich que actualment s'apodera de tots els esperits y va convertintlos d'un á un.

El sigle XIX ha mort ab el consol de veure apuntar en l'horitzó del Infinit la esplendorosa aurora d'un gran art, d'un art elevat, fort, complert, potent, ensemps que delicat, tendre y espiritual.

Ben vingut sigas, sigle XX, si'ns el portas.

SEBASTIÁ JUNYENT.

CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS

DE BARCELONA

Cartell extraordinari

Després de la Convocatoria suscrita y publicada per aquest Consistori en 14 de Desembre ultim, han sigut oferts pera esser adjudicats en la Festa dels Jochs Florals d'enguany los següents:

PREMIS

Un objete d'art, ofrena de la Agrupació protectora de la Ensenyansa Catalana, al autor de la millor producció dramática en un acte y en vers, de carácter infantil y per tant, pera esser representada per noys, y qual argument estigui basat en un fet de la Historia de Catalunya ó bé posi de relleu un fet altament moralisador.

Altre que ofereix lo periódich catalanista JOVENTUT á la millor composició en prosa quin assumpto's deixa á la lliure elecció del autor, preferintse en igualtat de mérit la que tracti ó estudihi algún dels aspectes ó problemas de la vida moderna, ja sía en quadro de costums, ja en un travall científich ó sociológich.

Pera la adjudicació d'aquestos premis se fan extensivas las mateixas prescripcions consignadas en lo cartell de convocatoria de 14 de Desembre del any passat, quedant tancada ab lo present extraordinari la admissió d'altres premis pera'ls Jochs Florals d'enguany.

Barcelona, 31 de Janer de 1901.—P. A. del Consistori.--Lo Secretari, *Salvador Vilaregut.*

NOVAS

Va resultar brillant la festa artistica organisada y celebrada'l darrer diumenge al «Ateneo Barcelonés» per l'agrupació catalanista «Art y Patria».

Devant d'una concurrencia extraordinaria qu'omplia'l saló de cátedras y s'apilava á las portas del mateix no trobanthi cabuda, foren llegidas hermosas composicions en prosa y en vers d'en Maragall, l'Apeles Mestres, en Martí y Folguera, Verdaguer, Picó y Campanar, Viura, Busquets, Guasch, Nogueras Oller, Montanya y Pompeyus Gener, escoltantse freqüents aplausos que devegadas arribavan á ser ovació.

També's cantaren per Isolina Xuclá, acompanyantla al piano en Joseph M. Carbonell, diversas cansons de Schumann, Grieg y Chopin, y altras de catalanas ab música de Narcisa Freixas.

Felicitém als joves d'«Art y Patria» pel merescut éxit d'aqueixa vetllada, que'ls ha d'animar á perseguir ab més entussiasme sos bells ideals.

A nostres lectors els hi oferim avuy el tre-

vall d'en Pompeyus Gener, llegit en dita festa, sobre la idea del Art en els últims filosops del sigle XIX.

—

El dimars de la passada setmana fou posada en escena á Novetats per la companyía de l'Enrich Borrás la célebre obra *La festa del blat*, d'en Guimerá, que desde l'any de son estreno á Romea no havia sigut representada.

L'éxit fou complert. Es d'alabar la conducta del «Aplech Catalanista», donchs á sa iniciativa's deu qu'hagim tornat á aplaudir aquesta obra, que tantas bellesas conté y novament han pogut ésser apreciadas.

El dimars darrer doná l'«Aplech Catalanista» *La Mare Eterna*, de l'Iglesias, desvaneixent ab abdugas produccions els rumors que pretenian fer passar á aqueixa societat dramática com á sectaria y enemiga de certas tendencias.

—

El 28 del passat janer tingué lloch al Institut Médich-Farmacéutich la sessió pública inaugural del present curs, llegint el secretari, doctor Mer Güell, la memoria reglamentaria, y á continuació'ls doctors Comas y Prió desenrotllaren el següent tema: «Els raigs Rontgen y sas aplicacions médicas», essent acompanyada sa disertació ab projeccions de radiografías clinicas, y mereixent els aplausos de la distinguida y numerosa concurrencia que va assistir al acte.

—

L'entussiasta catalanista en Joaquim Company y Alvarez ha cedit la explotació de son acreditat paper de fumar « Catalunya » á la coneguda Associació democrática catalanista «Catalunya y Avant», la que's proposa constituhir aixis un capital pera la fundació d'una Cooperativa que contribuheixi al benestar dels seus consocis, perteneixents en sa major part á la classe obrera.

El consúm d'aquest acreditat paper es, donchs, un medi práctich de propaganda catalanista, per lo que'l recomaném á nostres llegidors.

—

La importantissima revista *Mercure de France* publica en son número corresponent al actual mes de febrer magnifichs trevalls literaris y critichs de Pierre Quillard, Virgile Josz, Léon Paschal, André Beaunier, Edmond Barthèlemy, H. G. Wells y Henry D. Davray.

La *revue du mois* conté las següents firmas: Gourmont, Quillard, Rachilde, Weber, Prieur, Merki, Bélugon, Brieu, Hirsch, Bury, Ferdinand Herold, Bréville, Verhaeren, Rambosson, Albert, Davray, Pimentel, Souberbielle, Eketrae, Dubois, Gourmont y Renou.

Es aquest número un dels més notables de dita revista.

—

Nostres companys en Catalanisme'ls valents setmanaris lleydetans *La Veu del Segre* y *La Comarca de Lleyda* han sigut penyorats pel governador d'aquella ciutat senyor Martos O'Neale.

Sentim el contratemps dels volguts companys.

—

Hem rebut la cansó popular catalana *La falsa nineta*, lletra d'Arthur Masriera, música de Narcisa Freixas; primera cansó de la serie que's proposa publicar l'autora.

Seguirán *Lo filador d'or* y *L'ombra de Nazareth*.

—

S'han publicat els tres primers números del periódich *Llevor*, setmanari catalanista del Ampurdá, qu'entra ab gran valentia en el camp de la prempsa defensant sas ideas.

Li doném la benvinguda, establinthi'l cambi.

—

Aquells suscriptors y compradors de JOVENTUT que no hagin rebut en cada número'ls folletins corresponents, per error ó confusió al inclóurels dins de cada exemplar, poden dirigir á aquesta Administració las oportunas reclamacions.

—

Las justas queixas d'aquells de nostres suscriptors y corresponsals que deixan de rebre molts dels números que'ls hi enviém sens falta cada setmana, las trasladém á l'Administració de Correus pera que vegi de posar esmena á aquests extravios, que per lo freqüents, y per lo que perjudican al públich y á las empresas periodisticas, resultan ja escandalosos é intolerables.

—

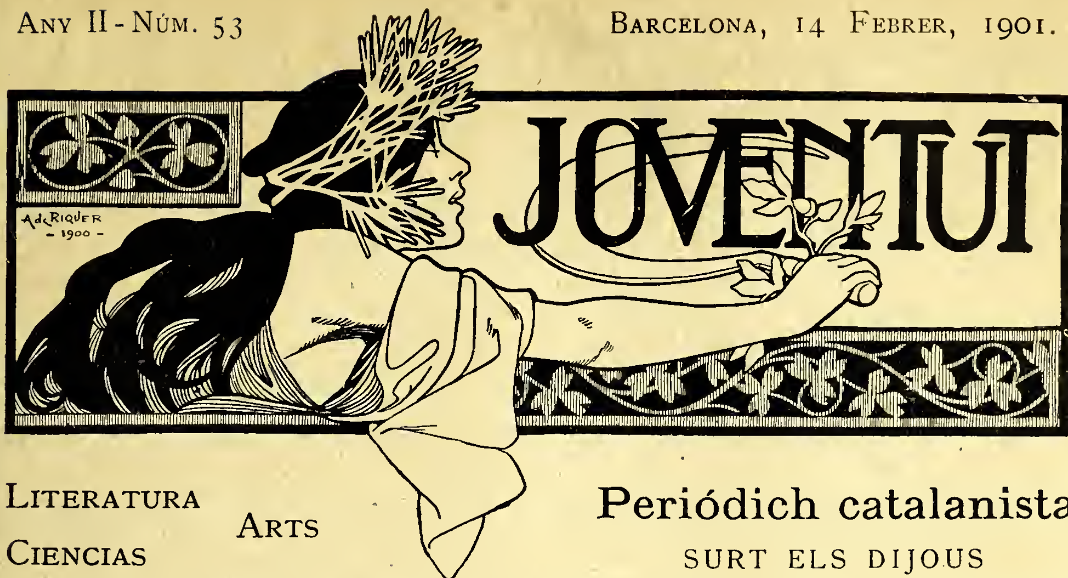
Próximament s'estrenará al teatre de Novetats el quadro dramátich *Por!*, original de nostre bon amich y colaborador en Modest Urgell.

Coincidint ab l'estreno publicarém un Suplement artistich-literari ab el text integro de dit quadro, magnificament ilustrat per l'autor.

El Suplement tindrá 16 páginas, impresas sobre paper superior, y's vendrá, junt ab el número ordinari corresponent, al preu de 50 céntims de pesseta, regalantse als suscriptors.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

ANY II - NÚM. 53 BARCELONA, 14 FEBRER, 1901.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT.	20	CÉNTIMS.
» ATRASSAT, AB FOLLETINS . .	40	»
» » SENSE FOLLETINS.	25	»

SUMARI:

FOLLETÍ:

DE LA IDEA DEL ART EN ELS ULTIMS FILOSOPS DEL SIGLE XIX.

(Acabament.)

Per Ruskin, l'Artista es l'intérprete de la Naturalesa, de lo qu'ella té de superior, un intermediari entre ella y l'Home pera ferli sentir aquesta ab tot el seu esplendor y bellesa. «Ell ens desxifra tot lo que té de Vida Suprema. L'Artista es el verdader inmortalisador; ell mana á la rosada que no s'evapori, á la nuvolada que no passi, al *Arch Iris* que no desaparegui.» Com un vigía qu'estés alerta per anunciarnos la presencia de tot lo hermós, ell es el despertador de las nostras admiracions, l'aixamplador de la nostra ánima, l'enlayrador de nostre cor; ell sintetisa un dels tres heroïsmes de la rassa humana, el del sentiment intens y la expressió adequada.

Es un conquistador que conquista sense fer cap víctima, es un emissari del Sant Esperit que porta'l consol fins á las ánimas més tristas. Ell las treu del purgatori, ahont sufreixen de lo vulgar y lo lletx, pera portarlas al Cel de la Bellesa, qu'es el Cel més alt de tots els cels que hi hagin.

Y si l'Art envers els homes es Ensenyansa y Redempció, envers la Naturalesa tot art es adoració perfecta. Aixis l'Artista's troba dominat sempre per lo sublim de la Naturalesa. Podria dirse—segons Ruskin—qu'«en lo que'ls altres sols hi veuhen detall y petitesa, en la fulla que cau, en el ruixat que mulla, en la pedra que rodola, l'Artista hi descubreix la firma del Suprém Arquitecte, el qual may s'olvida d'imprimir, ni en la més petita de las sevas obras, el sagell de la Bellesa, qu'es el seu propi.» ¿Quánts son els qu'han vist fullas secas que'l vent s'emporta, y ruixats que tot ho mullan, y pedras que rodolant cauhen de las montanyas, y que no s'hi han deturat sinó quan ho veuhen en un quadro interpretat per un gran mestre? Els llógichs durs, el filosops mecánichs, s'escan-

dalitzan de l'obra d'Art, del esfors del Artista, quan aquest s'exerceix en un objecte sense significació moral ó sociológica. Y no miran que hi há una significació més alta que no's veu ab la Rahó, que no's traduheix ab la reflexió, que no s'amida ab la utilitat grossera, puig sols se pondera ab el sentiment, sols se sugestiona ab l'admiració, estant alashoras per dessobre de totas las utilitats, de totas las llógicas y de totas las morals possibles.

L'Art es tot fet d'admiració, de sentiment, d'Amor, y per aixó es superior á tot lo altre. Els teólechs digueren que Deu era tot Amor y Sabiduría; y ho anomenaren en aquest ordre perque l'amor estava per sobre del altre terme. Un Pascal, un Kepler, poden equivocarse; un Sant Francesch no s'equivoca may!

Tot Art sá es la expressió del amor que's té per quelcóm que no es Art, sinó Naturalesa; es á dir, de lo qu'es millor qu'aquell. Aixis exclama: «Un niu d'aucells conmóu més al home de cor que un quadro de William Hunt, puig valdria més per l'art que's cremessin totas las pinturas d'aucells, que no que'ls aucells deixessin de batre pels espays las sevas alas.» Si! fulla, aucell, ramatje, raig de sol, montanya ó núvol, tot en la Naturalesa es Bellesa pura, quan está filtrat á través d'un esperit que té'l Sagrat foch que tot ho sublima y purifica. Y afegeix, com els alexandrins deyan: «L'Amor Suprém es el que produheix totas las formas.»

Per Ruskin, l'Amor per la Naturalesa deu comensar y basarse en la Naturalesa salvatje, en la Naturalesa no cultivada, en la Naturalesa plena de llibertat y energia. Per ell els rius y la mar forman una part indispensable d'aquesta armonía de la natural Bellesa. Ells y'ls núvols y'ls aucells ens donan l'alt sentit de la Llibertat, com las flors ens donan el del Amor. Pera ser un Gran Artista, donchs, es precís tenir l'alt sentiment de la Llibertat, del poder espontani y omniformador de la Naturalesa, mare de totas las cosas sensibles.

—

Nietzsche, menos mistich qu'en Carlyle y l'Emerson, y menos artista critich qu'en Ruskin, peró molt més filosop y moralista, fa constar que la Bellesa es lo únich de positiu que'ns queda, després de la destrucció de totas las adoracions y de tots els Deus, fins dels anomenats *Deus del Cel llógich*. No podent alcansar l'home la Veritat absoluta, reduhintse per ell el món sensible á l'aparienciа pura, com al fí y al cap únich element cognoscible, d'aquí ha de resultarne una moral que's resolgui en estética.

Aquest estat de pur relativisme qu'han produhit en l'intelecte del Home modern las Ciencias ab el seu método d'observació y d'experimentació de la fenomenalitat que'ns environa, fan que la Vida, no manifestántseli ja en las creencias ultramundanas, se li manifesti com suprém bé en la Bellesa. Alashoras, essentli interdita l'averiguació del *en sí* de las cosas, com ociosa, ó'l d'ahónt emergeixen els fenómens, per impossible, la Vida en sí, inexplicable baix l'imperi de la rahó, se li justifica pel seu valor representatiu. Aixís s'interessa á la Vida com un espectacle. Quan l'instint del Coneixement ha adquirit sobre tot la supremacia, la Vida se'ns presenta baix el punt de vista de la Bellesa.

Aixís, diu en Nietszche que lo més moral es l'Art, perque'ns embelleix la existencia y'ns fa veure la creació hermosa. En aquest sentit, l'Art es moralitat perfecta. Ja la concepció de la Vida com á fenómeno estétich va inspirar á Schopenhauer, que la creya sols tolerable en quant l'Art regnava en ella atenuantne las miserias. Peró Schopenhauer no fa intervenir l'Art més que com á lenitiu, mentres que á Nietzsche la interpretació del Món com á fenómeno estétich el salva del pessimisme en que cau l'altre, engendrant en ell l'amor á la Vida. Si! La Vida, encara que n'ignorém sa essencia, encara que no poguém saber si es una ilusió, una fantasmagoría, una *Maia*, com deyan els filosops del Indus, val la pena d'estimarla perque'ns ofereix l'universal espectacle, perque'l suprém grau d'ella es la Bellesa.

El sentiment estétich compensa, en el que sab sentirlo, de tot sufriment, fins dels terrors més trágichs. La Bellesa es la redemptora del dolor sobre la Terra. Aixó es lo que va fer superior la societat helénica: que'ls grechs sabían sentir la Bellesa fins en els desastres, fins quan la Fatalitat els aplanava. Aixó va fer náixer en ells l'Art més sublim, afectant dos aspectes: l'art tranquil, seré, proporcionat, melódich, l'art apolónich; y l'art heroich,

terrible, fentse superior, al sufriment y á la Mort mateixa, l'art trágich, ó dionisiach. Aquell poble sublim, fins en el sufriment va trobar la Bellesa; fins en el morir, sabia ésser Artista

Aixis Nietzsche marca al Home modern el cami de continuar las tendencias helénicas, y que ple de coneixement y nodrit de la sava del Univers per un instint d'investigació que cada dia's troba satisfet per molts més y molt millors medis, no renuncihi al espectacle de la fenomenalitat que li dona la Naturalesa, sinó que, tot essent actor del dit universal espectacle, en sigui espectador y creador; espectador per la felicitat que li procura'l sentiment estétich; creador perque creant Bellesa porta la vida al paroxisme, redimeix als altres, se redimeix á si mateix del dolor, y realisa'l més alt grau de Moralitat possible.

—

Aquestas son las opinions que sobre l'Art tenen aquests últims filosops del sigle XIX. Com hauréu pogut reparar, tres son anglosaxons y un germánich. Dels llatins res n'hem dit, puig l'un, en Taine, ab sa *Filosofía del Art*, sols va dar un método, método just pera criticar y justificar las obras dels artistas, peró al fi método y fora. L'altre, en Proudhon, que va escriure *El Principi del Art,* va ésser sols pera declararlo inmoral y corruptor en si, y que son fi era'l de posarse directament al servey de la Justicia.

Y ara'ns preguntém: ¿Per qué'ls llatins no han dat grans filosops que s'hagin ocupat del Art, en las sevas teorías?

Y la resposta'ns ve tota sola: Perque'ls llatins l'Art no'l pensan; els llatins el fan y'l senten.

Per aixó, en lloch de grans filosops, donan grans Artistas.

POMPEYUS GENER.

IMPRESIONS D'UNA NIT D'ALEGRÍA

Qui n'a pas l'esprit de son âge
De son âge a tout le malheur.
VOLTAIRE.

El Vell surt de casa. Camina inconscientment, sense direcció. L'alegria de la nit se'l emporta. La joya de viure'l guia. El Carnaval regna absolut sobre la Humanitat. Avant!

La boyra del Hivern s'extén sobre la Ciutat, sobre'ls magnifichs carrers humits, iluminats pels globos eléctrichs. En els altres carrers més modestos, débils resplandors de gas hi brillan pálidament, ab una llum trista, entre la boyra. Per tot, veus isladas, remors indefinibles, passos precipitats parlan del Carnaval, de la inmensa bogería que plana sobre la Humanitat. Els balls, els llums enlluhernadors, els walsos y rigodons, els vins que ubriagan, els *restaurants*, las veus estrafetas dessota las máscaras y tots els encisos de la saturnal moderna, atrauhen com imans potentíssims.

Ell Vell deixa'ls llochs céntrichs y se'n va per carrers més foscos, abandonats altras nits, avuy animats com tots. Passa precipitat l'irresistible *smart*, ab el rus fins als peus, guants blanchs, barret de copa lluhent y nou, deixant un rastre de violeta. Passa la familia de menestrals, el pare ab un barret llogat y capa descolorida, la mare grossa y rondinadora, las noyas rihent, pensant ab el botiguer ó l'estudiant y recullintse las faldillas. Més endevant alguns xicots ab la gorra al clatell corren cantant:

Las lindas mariposas del Amor...

El Vell camina, camina y una atmósfera de tristesa l'envolta y s'hi pert. Las notas extranyament vibrantas de la guitarra d'un cego ressonan en un curt moment de silenci. D'una taberna surten veus roncas de jugadors que disputan. Dintre d'un café concert, la veu canallesca de la *cantaora* destrena una melodia trencada per gemechs y sospirs, qu'enerva y ensopeix, com perfúm d'Orient. Pel carrer més passos y més veus se reproduheixen sense descans. La máquina carnavalesca funciona admirablement: las sevas rodas no paran may.

—

Tots els homes, els més ínfims, els més vulgars, fins aquells qual vida ha sigut una repetició monótona d'actes semblants, tenen en lo més fondo de la conciencia la llur capseta de recorts.

Alguns punts lluminosos han trencat la marxa grisa de la llur existencia. Aquesta capseta es elástica: tot hi cap. Els recorts, com las fullas secas á la tardor, hi han caygut un á un, apilotantse confosament, debilitantse alguns fins á desfigurarse, conservantse'ls altres nets y animats, com en els días en qu'eran realitats y no recorts. Allá descansan tranquils si la memoria no'ls escampa y separa, fentlos rodolar dintre la capseta com rodola la fullaraca empesa pel vent de Novembre.

Y extranys recorts, sortint de la capseta del Vell, li omplen l'esperit, escullint aquesta nit boyrosa pera retornar ab més insistencia que may. La imaginació'l traslada anys endarrera. La boyra del hivern se fon: un espléndit sol d'istíu ilumina plans sembrats, rodejats de fruyters y vinyas, ab murmuris d'aygua, xerroteigs d'aucells y brunziments de canyas. Un envelat, llistat de blanch y de blau, s'alsa al mitj d'ells. Entre las cordas que'l sostenen corren y jugan criaturas. De tant en tant, el vent li porta ratxadas de música vulgar,peró que á n'ell li sembla divina. Els cornetins se li figuran veus d'ángel, y las flautas sospirs de noya. Y corre esverat envers ella, com devant d'un crit de joya, d'un himne de festa.

Las noyas vestidas de blanch, de blau ó de rosa clar, seuhen en els banchs. Linias de capets rossos, castanys y negres, onejan deliciosament, com un mar tranquil de cabells perfumats.

¿Quina forsa es aquella, extranya, irresistible, que transforma lo vulgar y fins lo ridícul en la més fonda poesía, que amaga las miserias y las tristesas, y que tot ho arrossega, s'ho emporta, al blau país dels somnis y de las quimeras? ¿D'ahónt naix aytal forsa? Y en aquesta nit fosca y trista, aclapahit pel disgust amarch de tot lo que'l rodeja, cansat y aburrit, el Vell ho veu ben clar. Aquell seu *jo*, que ja no es el *jo* d'avuy, en aquell temps que ja no es el d'ara, sortía d'ell ufanós y vibrant, ardent y joyós, com un desitj inmens, ab el dalé de la joventut gloriosa, abrassantho tot, confonentse ab tot, escampant la seva alegria interior com pluja benéfica que revifa'ls camps, com raigs de Sol que fan bullir els mons dels insectes per las mitjdiadas xardorosas, fonent la seva essencia ab la dels éssers y cosas que'l voltavan! Qué lluny estéu del Vell, temps benehits, temps benehits dels walsos y de las mazurkas, cent voltas, alashoras, més bellas que las sonatas y'ls nocturns y las sinfonías dels grans mestres!

—

¿Heu sentit may la cansó de la Primavera, d'en Mendelsshon? ¿No heu notat que's gronxa apassionada, s'espandeix deliciosament, s'escampa lleugera, com alé perfumat, s'interromp y reprén la seva ondulació finíssima, pera perdres, després, en una notas aladas que semblan vaporisarse?¿No hi heu sentit tota la poesía de la joventut, teixida ab raigs de sol, cabells rossos, flors olorosas, riallas divinas, vestits clars de noyas y ulls alegres? Donchs aixís, y potser més hermosament encara, desfila onejant, devant del Vell, entre la boyra, el dols recort d'aquella altra festa, tan plena de claror, de joventut y de vida!

—

La nit va passant. Algunas estrellas apareixen vergonyosament entre'ls plechs de boyra. El Carnaval canta, cada vegada més fort, las sevas estrofas canallescas. Aixams de máscaras bullen, cridan, desapareixen entre xiscles y riallas. Las portas dels teatres, convertits en balls, las xuclan. Nombrosas y espessas rengleras de babaus s'extenen al llur entorn.

L'alegria no s'acaba, y ja cansat d'ella, el Vell cerca punts més reposats. Y arriba, per un carrer fosch, fins al passeig, á la vora del moll. El so tremolós y apassionat d'un clarinet l'acompanya ab un d'aquells ayres vulgars que sols conmouhen en las nits solitarias. S'assenta en un banch. Li arriban olors d'aygua salada, sent débils murmuris del vent que s'arrossega entre'ls cordatjes,balanceigs de barcos que's gronxan suaument.

El no-res de la vida, la inutilitat de la existencia, may se li han fet tan visibles. May el fástich de viure l'ha omplert de tal manera. ¿De qué serveixen las alegrías passadas, sinó pera entristir el present? ¿De qué serveix el

buyt, l'amargor del present, sinó pera enfosquir ó destruhir el pervindre? Quin goig, quina alegria si ara, ab l'esfors de la sola voluntat, pogués fondres poch á poch ab la boyra que'l rodeja, y despertarse en l'etern no-res, com el que's desperta d'un mal somni, mentres al lluny, y arrambadas á la paret, passan dos máscaras rihent y cridant!

—

La boyra's desfá lentament. El cel apareix blau, d'una blavor fosca y profonda, trencada per innombrables punts lluminosos. Llegions infinidas d'estrellas brillan, ja fixas, ja tremolant, ab un parpelleig continuu.

De prompte, sobre una casa del passeig, s'alsa un núvol extrany, prim y transparent, d'un color blau palidissim. Aquest núvol aumenta, s'aixampla, s'espesseix, creix en totas direccions y tremola com una flama inmensa demunt del terrat de la casa. Engrandintse per moments, pert el seu color clarissim, s'enfosqueix, devora las estrellas, s'apodera de tot el cel.

Gotas espessas comensan á caure ab furia sobre'l passeig. Y soplujat en una portalada, el Vell tremolós contempla la dispersió de las máscaras mulladas que fugen en totas direccions, sense alegria, silenciosas. Alló es una derrota. Y una joya inexplicable, salvatje y voluptuosa'l corprén al veure com la Naturalesa destruheix el goig de viure que mou á la Humanitat pels dias y nits del Carnaval.

G. Zanné.

LA CIENCIA Á CASTELLA (1)

Varias voltas, al llegir Joventut, havía fet propósit de rectificar algunas afirmacions de distingits articulistas. Constant lector del artístich setmanari, y al mateix temps fervorós partidari de las filosofias cartesiana y escociana, que son las que professaren en Lluis Vives, en Sibiude, en Balmes y en Llorens, que son també las que més armonisan ab l'esperit de Catalunya, volia dir quelcóm sobre las tendencias hegelianas y krausistas d'alguns redactors de Joventut, sobre la tirada semi-bohemia, semi-materialista d'alguns altres. Peró desisti després, puig sempre resulta simpátich tolerar y protegir varietat d'opinions en ciencia tan opinable y elástica com la Filosofia.

Peró al llegir el número *Cap de sigle* de Joventut, al repassar l'article *Mane-Thecel-Phares* d'en Trinitat Monegal, y al veure allá assentat que Castella primer y l'Estat espanyol després descuydaren la ciencia, m'he decidit á dir quelcóm sobre aquest punt; puig la veritat histórica no está com la filosófica al fons d'un pou sense fi, segons expressió d'en Demócritus, sinó clara y precisada ja en llibres que tothóm pot fullejar.

No rectificaría, si vegés en Joventut al sectari intolerant y despótich, que no admet réplicas ni observacions, que pensa pels seus lectors y exigeix la condició d'eunuch pera entrar al gremi; peró partidari com es de la lluyta d'ideas y de la veritat, sia ahont sia, li envío aquestas ratllas, per si en Trinitat Monegal ó algún lector hi tenen res que dir.

—

Comenso per creure, com el senyor Monegal, que Castella descuydá'l trevall, qu'ella y Catalunya, á una, foren essencialment guerreras y fanáticas; fanáticas en el sentit de católicas, no en el sentit d'intolerants, puig á Catalunya y á Ponent vivían lliures moros y juheus, més lliures qu'ara, ocupant els últims els alts llochs en l'Administració y fins las supremas secretarías dels monarcas, mentres á Fransa, Inglaterra y Alemanya no pogueren entrar fins iniciada la Edat Moderna.

Peró nego lo qu'en Monegal afegeix, lo qu'en Monegal no proba, prenentho com á postulat, sent aixis qu'es un teorema: que Castella descuydés la ciencia. Fervorós partidari del pensament catalá, més fervorós partidari encara de la veritat, intentaré probar lo contrari, agrahint al senyor Monegal se serveixi indicarme en qué fonamenta la seva afirmació, puig confesso ho ignoro del tot.

Ja durant l'época romana, mentres la després Corona castellana produhia un filosop com Séneca, un poeta com Lucano, un satirich com Marcial, un retórich com Quintiliá, uns naturalistas com Mela y Columela, las regions que després parlaren catalá no més podían oposarhi un esclau com Caius Julius Higinius y un bisbe com Sant Paciá, fecondissims abdós y de suprema inteligencia, peró no comparables ab aquells sis talents nascuts més enllá del Ebre.

En el periode gótich, al costat del gran Ossius, de Sant Braulius, del gran poligraf Sant Isidoro, ¿quins hi podém posar nascuts en la futura Catalunya? ¿Els bisbes Eutropius y Orossius? Grans talents, peró gens

---

(1) Responent al carácter eminentment lliberal de nostra revista, publiquém avuy ab molt gust aquest article en que's contradiuhen algunas de las ideas exposadas per nostre company de redacció en Trinitat Monegal, qui reserva sa contestació pera un dels propvinents números —*N. de la R.*

comparables als primers, al autor de las *Etimologías* molt menos.

—

Hem arribat á la invasió dels alarbs, á la Reconquesta subsegüent, es á dir, al naixement de las nacions ibéricas, divididas (prescindint de las bascas y galaich-portuguesas) en catalanas y castellanas, segons la llengua románica per ellas adoptada. Y no fent menció dels sabis rabins (més en número en la cort dels reys castellans qu'en la dels catalans); ni dels metjes y filosops alarbs (puig als Averröes y Avicennas, nascuts Ebre enllá, no sabém quins podém aqui oposarhi); ni dels qui als primers sigles escrigueren en llatí barbre y plagat de rímas, época de tranzició als idiomas moderns (puig ab els convents de Vich y Ripoll, focos d'ilustració en tota classe de ciencias, inclùs las exactas, fan *pendant* els de San Domingo de Siles, Compostela, León, etc.); sinó considerant tan sols els sabis que ja escrigueren en llengua románica, mirém quins arribaren més alt, els catalans ó'ls de Castella.

¿Qué podém oposar nosaltres als infinits *Romances* de Castella, epopeya incomplerta, peró important y meritissima, lo mellor que s'ha produhit (ho ha dit Hegel) desde Homer fins al Dante? ¿Qué al poema del *Mio Cid?* Mossén Jordi de Sant Jordi, Jaume Roig, grans literats son; peró ¿'s deshonran al costat d'en López de Ayala, Santillana, Mena, Maurich, Herrera y Fra Lluis de León, Desclot, Tomich, Moncada y Martorell? son més grans que Alfons X, Hernán del Pulgar, Zurita, Mariana, Melo y Solis? Si nosaltres tenim el *Tirant lo Blanch*, tenen allá l'*Amadís de Gaula;* tenen, á més, la mellor novela, y ensemps el més gran trevall psicológich que s'ha fet, el *Don Quijote;* tenen el teatre més rich del món, y ab ell á Lope y á Calderón, qui forma, ab Sófocles y Shakespeare, la gran trinitat creadora dél teatrè.

Y sí en Astronomia, ciencias exactas y naturals, tenim nosaltres á alguns autors (Miquel Servet sobre tot), ¿qué podém presentar que s'avensi á las *taulas astronómicas* d'Alfons X? Y sí tenim al gran teólech Eximenis, ¿no figuran ben bé al seu costat en Suárez, en Vázquez, en Melcior Cano?

Tres figuras tením á Catalunya que sobressurten, en son genre, als nascuts á Castella: en Ramón Llull, en Ausias March y en Lluis Vives; peró, prescindint de que Alfons X, Cervantes y Calderón tampoch, en son genre, han sigut á Catalunya superats, ni molt menos, ¿probaria això que la ciencia y'ls estudis fossin oblidats á Castella? Y no parlém de las Universitats, Colegis Majors, Bibliotecas y Arxius, més nombrosos allá qu'en nostra terra.

—

Y venint als nostres temps, als Finestres, Campmany y Balmes, nos hi oposarán ells els Masdeus, Quintanas, Mayans, Iriartes, Cavanilles, Zorrillas. Y entre'ls vius, pera no citar més que als de primera magnitut, si Mossén Cinto pot competir y superar á Campoamor, ¿quín catalá pot posarse al costat d'en Menéndez Pelayo? Y no parlo de ciencias exactas, fisicas y naturals, perque, avuy per avuy, no hi há cap notabilitat ni catalana ni castellana.

No parlém del jovent universitari. En general, fa plorar el qu'assisteix á la Universitat catalana; als Certamens están en majoría'ls castellans entre'ls guanyadors. Passém també de llarch la primera ensenyansa; llevat la provincia de Barcelona, lo demés de Catalunya casi bé se'n emporta la palma en qüestió d'analfabetisme.

Ah! Me'n oblidava! Mentres els castellans y'ls centralistas jubilan y pagan espléndidament á n'en Menéndez Pelayo, donan creus pensionadas als Ramons y Cajals, decretan sous crescuts á en Núñez d'Arce, pera que pugan ab més llibertat dedicarse á la ciencia y á la poesia, Catalunya oblida á Mossén Verdaguer, y'l gran poeta no pot desempenyar sa llibreria, ni aumentar sas produccions, dedicat á guanyarse'l pa, més que ab las ideas de son cervell y'l calor de son cor, ab la suhor de son front y la forsa de las sevas camas, com qualsevol prosaich camálich del Pla de la Boquería!

—

Afirma en Monegal que l'Estat espanyol alsá murallas á la ciencia europea, y que perseguí als corifeus del lliurepensament ab els rigors de la Inquisició, carregant el mort de tot sobre Castella.

Sobre lo primer, s'ha de dir qu'en temps de la Inquisició floriren á Castella Cervantes, Calderón, Lope, Tirso, Moratin, Suárez, Mariana, Flórez, Quevedo; tots sabis, tots partidaris de la Inquisició, alguns d'ells fins familiars del Sant Ofici, com Lope y'l dolcissim Francisco de la Torre, el poeta de las flors y de las tortras.

Sobre lo segón, agrahiria al autor del article donés algún nom de sabi perseguit pel Sant Ofici; llevat fra Lluís de León (sincerat després per la mateixa Inquisició), jo no'n sé cap. Recordis que mentres aquí eran lloats per reys é inquisidors llibres d'en Mariana, á Fransa eran cremats á la plassa pública. Recordém també que mentres aqui perseguian á sabiets de sext y séptim ordre, á Suissa, á la democrática y protestant Suissa, cremavan viu al gran catalá Miquel Servet, y á Inglaterra (com diu en César Cantú)'s feu saltar el cap á més de 15.000 ciutadans, en un sol regnat, per no creure com á dogma de fe lo que li venía pel cap á una prostituta qu'era reyna. No oblidém

tampoch queá Fransa'ls partidaris del Lliurepensament etjegaren al altre món, en sis mesos, á. 200.000 personas per no ser republicans, y alguns d'ells sense judici previ. Y finalment, sápigaho qui no ho sabia que (oh previsió lliurepensadora!) las Corts lliberals de 1822 votaren una Lley en que s'imposava desterro als qui's cregués que ab el temps *podrían ser* anticonstitucionals.

Alló de la persecució dels sabis per la Inquisició, refutat está en llibres qu'han corregut en mans de tothóm; en cambi no ho está (perque es un fet) que'l que inventá la calumnia fou el canonge Llorente, el primer qu'escrigué, pagat per en Godoy, contra la autonomia basch-navarra, y que'l quefe del Lliurepensament cosmopolita, en Voltaire, fou el conseller d'en Frederich III, l'esquarterador de la infelis Polonia.

¿Soch partidari de la Inquisició y de la esclavitut del pensament? Soch enemich decidit d'abdúas cosas, partidari acerrim de la llibertat del pensament, partidari també (y avans que tot), de la veritat. Y la veritat es lo qu'he dit.

¿Qué diriam del qui manés expulsar á tots els heretjes; cremarlos vius, si no surten dintre vuyt dias; donar vint monedas d'or als qui'ls hi fassin mal; y decretar «mereixedor de la real gracia» al qui robi, mutili ó mati á un heretje? ¿Qué diriam del qui manés que ningú pot discutir cosas de fe; que'ls heretjes sian destituhits de sos cárrechs, y sas casas arrasadas y sos bens confiscats? Donchs lo primer ho maná en Pere'l Gran de Catalunya, y lo segón el gran Jaume'l Conqueridor al fundar la Inquisició catalana, 300 anys avans de que hi hagués Inquisició á Castella.

—

Reconech, per acabar, que la Catalunya antiga, com la Catalunya moderna, es més práctica, més trevalladora, més activa, més gloriosa que Castella; reconech que la Catalunya mitjeval, com la Catalunya d'avuy, está molt per sobre de Castella, molt per sobre en tot... menos en ciencia y estudis. Catalunya no necessita rebaixar als altres pera sobressortir ella.

Llarga era la materia, peró, no volent cansar als lectors de JOVENTUT, l'he enclosa en un article, limitantme á citar noms. Crech que ab lo dit n'hi há prou pera probar la inexactitut de l'afirmació del senyor Monegal. A la Universitat de Barcelona hi han tres catedrátichs, professors de Literatura els tres, catalans els tres, *catalanistas* els tres, els doctors Balari, Rubió y Franquesa; si terciessin en aquesta qüestió, estich segur me donarian la rahó, com me la donan ja en sos llibres y *Apuntes* publicats.

¿Soch enemich de la cultura y dels drets de Catalunya? En articles y folletos he defensat á ma Patria, y més d'una vegada han tingut que veure ab mos escrits els jutjes y magistrats. Repeteixo que Catalunya, pera sobressortir, no necessita rebaixar á ningú.

Potser no tinch rahó. Poden existir motius que no conech que donguin la rahó al senyor Monegal. Si me'ls indiqués li agrahiria, puig no voldria anar errat.

Acabo com he comensat. Si vegés en JOVENTUT al sectari que no tolera observacions y s'imposa ab ayres de *magister*, res hauría dit. Peró palpant la sinceritat y tolerancia del periódich, he agafat la ploma y he escrit. Gracias, per la inserció, en nom de la Llibertad de la pensa.

JOAN BARDINA.

BESOS

Te besaría al front, ab la figura
adoradora del creyent, que besa
el *lignum-crucis* dintre'l reliquiari.

Te besaría als ulls clohent el parpres:
talment el Deu del somni, quan s'aboca
als llits blaus y rosats de las criaturas.

Te besaría als llabis ardorosos,
novell desitjador, com el qui aspira
del abril voluptuós la flor primera...

Pró no es per mi ton front de verge pura,
ni ho son tos ulls blavenchs com la violeta,
ni ho es tampoch, per mi, la teva boca...

Que'l pensament, l'esguart y la paraula
servas per un altre home, per un altre
qne pensa en tu, y en els teus ulls se mira,
y't pren el nom dels llabis!...

. . . .

Que si no fos aixís... — Oh, mala estrella
que'm prens per lley lo que l'Amor me dona! —
encar que fos... no més una vegada...
te besaría al front, dona divina,
te besaría als ulls, dona somniada,
te besaría als llabis, dona meva!

JOSEPH LLEONART

ARNOLD BÖCKLIN

Tot acaba en aquest món; tot té una fi, lo mateix las ánimas vulgars que las escullidas. Y d'una d'aquestas vaig á parlarvos: Böcklin ha mort.

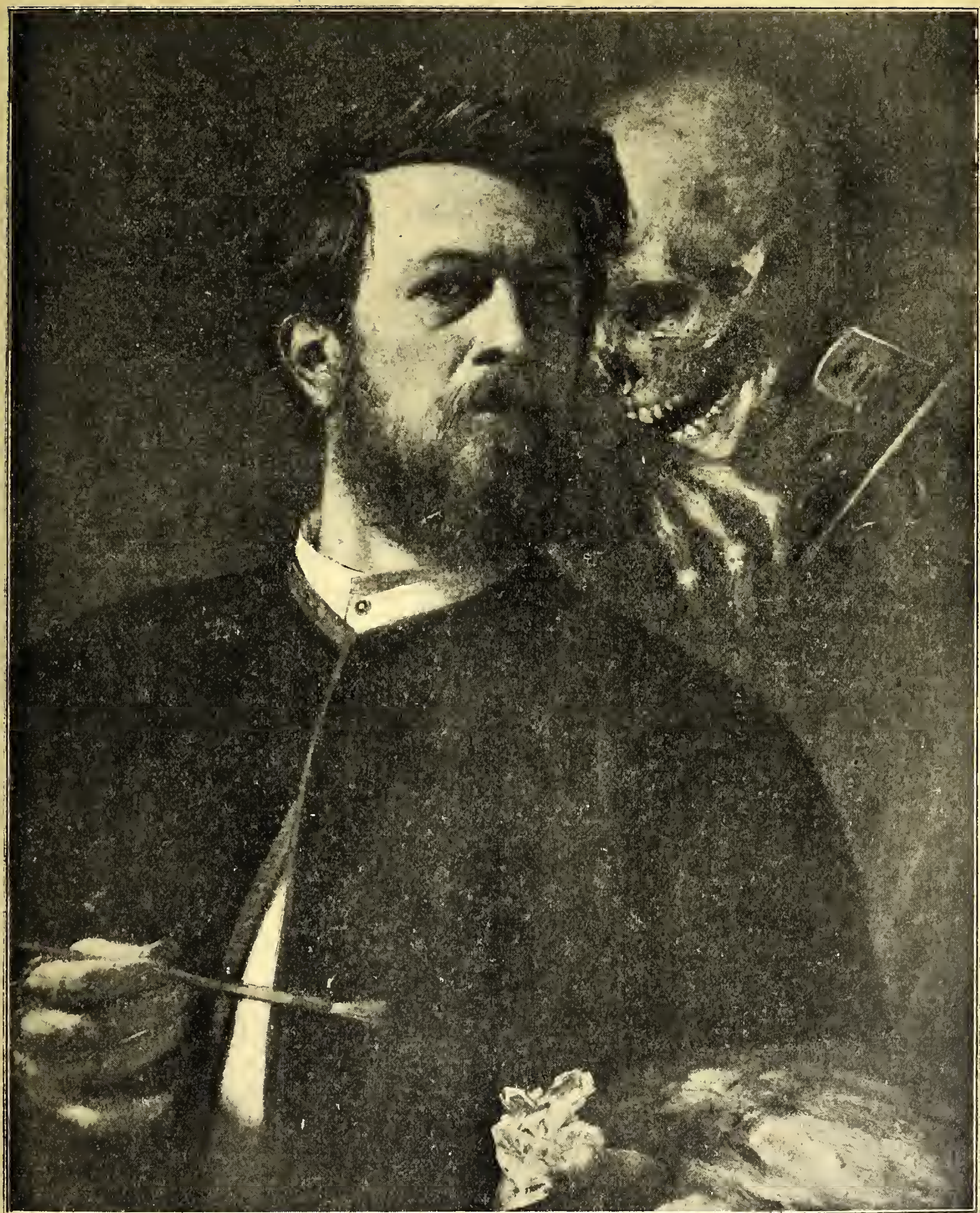
Ja sé que pera molts es com si may hagués existit. Hi há tanta gent que no ha tingut ocasió de saber qui era aqueix gran artista! Si s'hagués tractat d'algún de nostres *grans polítichs*, llavors tothóm més ó menys haguera considerat un *aconteixement* la seva mort; peró tractanse d'un artista de talent y que deixa una obra personalíssima, ja no se li dona tanta importancia. Culpis d'aquesta indiferencia á la estupidés ó á las necessitats de la vida, es igual.

Ha mort Böcklin.— Bé, ¿y qué?—dirán molts. Y aquesta superficialitat es deguda á que son ben pochs els que recordan que la Mort també ha de venir per ells. Si ho recordessin, quánt millors no serian! Y al morir un gran esperit, un home que ha passat la vida creant una obra qu'honra á la humanitat, á tots ens semblaría que ha mort ab ell quelcóm que podríam dirne lo millor de nosaltres mateixos. Si: tots, grans y petits, som fets del mateix fanch; no obstant, n'hi há que's diferencían del resto de la humanitat, enlayrantse y donant forma á lo que somnian, ensemps que marcant ab un carácter tan propi y sugestiu aquells somnis, que la personalitat artística del autor queda formada ab relleus inconfundibles é inesborrables. Aixó ha fet Böcklin.

Va náixer al primer quart del sigle passat. Tot y essent fill de comerciants, va dedicar per complert sa llarga vida á construhir aquell monument inmortal, l'obra seva. Totas las modas, totas las evolucions, si acás s'hi notan, es casi imperceptiblement, en las sevas telas. Ell va veure passar clássichs, romántichs, realistas, y després tota aquesta tongada de simbolistas, pre-rafaelistas, impresionistas, puntillistas... y á pesar d'aixó, y de certas petitas modificacions, Böcklin ha quedat essent el mateix. Es la qualitat dels homes de veritable talent. Ells absorbeixen lo que'ls hi convé dels altres, donant forma sempre nova y sempre personal, sense caure en imitacions.

Qualsevol que contempli l'obra de Böcklin, hi veurá desseguida la influencia del seu país. Es un art *analisat*, no deixant res al etzar. Es *ciencia* ajuntada á lo que'n dihém *inspiració*. Lo mateix fent paisatje que figura, sempre es escláu del natural; peró (y aixó es dificil d'esplicar) la Naturalessa passant per las sevas mans pren un carácter ó un altre segons lo qu'ell té en son pensament; y aqueix carácter sempre es grandiós, misteriós, imponent; de manera qu'en la seva obra, tot y essent variadíssima, sempre s'hi reconeix y s'hi *sent* el mateix mestre.

Els seus paisatjes tenen tots un carácter extrany, fantástich. Algunas vegadas, entrant de ple en lo clássich, donan la impresió més depurada dels idilis grechs, ab sos faunos y ninfas; altras voltas semblan llegendas de la Edat Mitja; altras ens ofereix els fabulosos paisatjes de sos somnis, com *La Isla abandonada* y *El Cavaller de la Mort* fugint en mitj d'aquella desolada Naturalesa, obras que deixan en l'ánima una gran tristor. Y la fecunditat del artista no decáu may: ara'ns presenta ruinas al mitj del mar, ab xiprés que han doblegat els vents de las tempestas; ara professons de ninfas encaminantse á un

ARNOLD BÖCKLIN

(Quadro del mateix.)

temple grech; ja enderrochs solitaris y fantástichs de superbs edificis, ó ja escenas de piratas y assessins... Alternan ab aquests quadros, altres plens de voluptuositat y de vida íntima, com *La familia dels Tritons*, y altres plens de senzillesa y tranquilitat, com el *Despertar de la Primavera*. Y Böcklin es sempre'l mateix artista conscient, enamorat de las tradicions, estudiant als antichs ab passió, peró aportanthi quelcóm qu'es modern, qu'es ben seu y que algunas voltas té un carácter semblant á una ilustració de Mæterlink. Per exemple, aquells dos vellets, que'n podriam dir un rey y una reyna, que semblan inspirats en una rondalla: ab aquell jardí simétrich que fora antipátich si no respirés tanta poesia, si no s'hi *sentís* la presencia misteriosa de quelcóm que fa pensar y que conmóu.

Admira'l considerar que'l mateix artista que ha pintat aquest quadro es l'autor de *Odisseus y Calypso*, ahont, dalt d'un munt d'esquerpas rocas, Odisseus com figura granítica's destaca sobre'l cel. Quín drama! Quina grandesa! L'artista, aquí, arriba ab volada ferma y segura al nivell de las més altas llegendas clássicas.

Böcklin, com á retratista, tenia també mérits superiors. Sols cal veure'l retrato de la seva companya, d'un carácter extraordinari, y'l seu retrato mateix, al que hi va unida la imatje de la Mort, com indicantnos que devém recordarla sempre pera despéndrens del miserable orgull mundá.

Ademés, Böcklin ha tractat assumptos religiosos, obras en que, tot y fentshi admirar, el trobém inferior á n'ell mateix. La mytologia grega y las tradicions de la Edat Mitja, impresionant millor sa rica fantasia, varen ésser per ell una font inagotable d'inspiració, que no pogué trobar en tan alt grau en la ignocenta historia de Jesús.

JOAN BRULL.

MUSICA TRISTA

La feble claror dels fanals donava un tint malaltís al estret carreró que llargament s'extenía. Ombras esblaymadas com d'esquelets se distingían confosament prop de las brutejadas portas; silenciosas, inmóvils. No ho semblavan sers vivents aquells sers qu'esguardavan ab mirada tristament luxuriosa al tranzeunt que interrompía la solemnial quietut del carrer ab sas passas ressonantas; no ho semblavan sers humans aquellas donas esclavas del vici, víctimas del engany y la miseria...

La nit las tenía rendidas, vensudas, boy sense forsas pera mantenirse dretas. De llurs bocas de llabis prims y blanquinosos, n'eixían bravadas de tabach y ayguardent... Y n'hi havía que pensavan, que feyan donar voltas y més voltas per son cervell á tot lo que'ls hi havía passat en sa trista vida, y que sentían humitejárloshi'ls ulls, y lliscárloshi avall quietosament, llágrimas amargantas que'ls hi esborravan el vermélló y potingas ab que duyan colorejat el rostre...

Els músichs ambulants, els bohemis de la ciutat, varen apareixe en un dels ánguls del llarch carreró; y caminant poch á poch, pausadament (ja que llur ceguera no'ls permetía distingir els objectes y'l que'ls guiava tampoch hi veya del tot), arribaren al bell mitj del carrer y allí's pararen. Arrambats á la paret d'una de las casas, comensaren á trempar llurs instruments .. Un moviment de curiositat va notarse en aquellas desventuradas, y boy joyosament (qu'entre las penas d'alegrías veritables no n'hi há pas), una d'ellas, tocant á un ceguet per la espatlla, va dirli:

—Apa, noy maco, que t'hi lluheixis!

—No passis ansia, aixerida!—

Abdós rigueren de llurs acudits, y'ls companys y companyas d'ell y d'ella també'ls acompanyaren en sas riallas. Aquestas finiren al cap d'un instant, y'ls instruments dels cegos comensaren á grinyolejar llastimosament, ab un toch sorollós que semblava un ayre de polka, y era en realitat una complanta melangiosa, un plany, un prech sens expressió... Volía estrafer goigs bullanguers, peró retronava ingratament al cervell y feya espurnar els ulls. Las notas d'aquella polka's tornavan esparsas de llágrimas.

Y'ls músichs seguian tocant... Sas galtas angulosas s'inflavan, tot envermellintse fortament, y als llurs pits els hi comensava á faltar l'ayre. Sos cossos comensavan á agitarse ab moviments nirviosos, com si una corrent eléctrica, forsantse rápidament, els sobtés una y altra volta, fins produhirloshi una verdadera tremolor.

L'home que'ls guiava comensá á passar la rovellada safata á aquellas donas que semblavan esquelets guardant llurs sepulturas; y totas hi depositaren llur almoyna, que al cáurehi produhia un so desagradable.

Dos joves qu'en aquell moment passavan pel carreró, varen també fer caritat als músichs, tiraren avall y's detingueren uns quants passos lluny, contemplant pensatius la escena.

La orquesta dels cegos va anar parant poch á poch, fins callar del tot els instruments; els músichs desfilaren pausadament, perdentse en las ombras llunyanas; las donas entraren silenciosas en llurs casas, y'ls dos joves se trobaren sols al extrém del carrer.

—La miseria s'agermana ab la miseria— va dir un d'ells;—peró la música de festa no vol interrompre la quietut dels llochs que'l vici profana. Aquí lo alegre's torna trist; lo que vol fer riure, ompla de llágrimas els ulls. Sempre'ls remors de festa, en llochs hont la tristesa hi niuha, son com la ganyota del pallasso, que la fa per forsa —

Y al lluny tornaren á sentirse las notas planyívolas d'un ball que volia semblar ple de goig, d'un altre ball que grinyolejavan els instruments dels músichs ambulants.

Alfons Sans y Rossell.

TREVALLÉM...

Ja madurarán els fruyts... Reguém bé la terra, espurguém bé'ls arbres; presservemlos de totas las maluras... Trevallém.

Cada fruyta ve pel seu temps. No la fem madurar per forsa, que la fruyta més bona es la que madura per la seva propia sahó.

No deixém may la feyna pera demá: trevallém sempre. Miréu quin bo fa'l nostre camp... qué ben fets son els solchs y qué bé s'hi coneix la rella de l'arada!...

Dels fruyts que cullirém ne farém el dot dels nostres fills; perque'ls nostres avis l'amararen de suhor aquest tros de terra, y la tenian com un mirall hont s'hi guaytavan totas las nacions llevantinas.

Trevallém; ja madurarán els fruyts.

Ajuntemnos tots els germans y farém més feyna. Vetllém per la vida de la qu'es essencia de la nostra.

Truquém al cor de tots els homes de bona voluntat, y redimirém la terra per l'amor y la justicia.

Constituhimnos en fidels defensors de tota idea noble. Despleguém al mitj del camp la nostra santa bandera, perque'ns senyali'l tros qu'hem fet y'l tros que'ns manca per arribar al fi que perseguim. Que oneji á llevant, á ponent y á tramontana, y qu'espanti ab l'ayre dels seus plechs l'estol dels voltors.

Trevallém, que tot ens hi convida.

El sol de la llibertat riu demunt las crestas de nostras montanyas...

Al seu escalf tots els cors se despertan, la energia fluctúa per las nostras venas, la set de viure'ns abrusa.

Romeus del esperit qu'alentém, venen tots els bons patricis á plantar un arbre ó una flor en el jardí dels nostres somnis...

Tot son cansons hermosas... Son las veus de nostres turons, de nostras valls, de nostres boscos, de nostres rius, de nostras donzellas...

Es l'ánima de la patria que sospira!

. . . .

Tot reviu, tot creix, tot floreix. Ja madurarán els fruyts; ja granarán las espigas.

Serán las nostras llibertats, las costums que'ns donan fesomia, la nostra llengua traduhida en epopeyas inmortals.

El premi de nostres afanys, que siga la ditxa dels hereus que refán el mas perdut.

La tasca es llarga... peró ab nostre entusiasme, si no arribém al fi, hem de fer que'ls que vingan beneheixin y conservin els fruyts que'ls llegarém.

Adolf Camps y Cortés.

PAPALLONA BLANCA

Quína gentada s'agita
per plassas y per carrers!
¿Es l'esvalot ó la festa
que á tanta gentada empeny?
Lo cel es blau, la llum pura,
y per demunt de la gent
una papallona blanca
vola, vola indiferent.

Qué gornida está la sala!
quántas llums per tot arreu!
quántas bonicas parellas
serpentejan ab plaher!
La nit es serena y pura,
y pe'ls balcons mitj-oberts
una papallona blanca
vola, vola indiferent.

La batalla ha estat terrible
la Mort sa segada extén;
al camp jauhen los exércits;
la sanch devalla á torrents.
Lo cel es blau, la llum pura,
y per demunt del carneig
una papallona blanca
vola, vola indiferent.

JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA.

CONCERT WEINGARTNER

Ha sigut una solemnitat musical de las més grans, entre las pocas que á Barcelona's disfrutan en el terreno del verdader art. L'eminent director d'orquesta alemany ha alcansat aqui'l mateix éxit entussiasta que per tot ahont se presenta, arrebatant á nostre públich que li ha tributat ovacions continuadas y creixents, fins arribar á un punt que potser cap altre mestre havia conseguit.

Félix Weingartner es, en efecte, una de las primeras figuras en l'art de dirigir la orquesta. Desfeta per la mort d'Hermann Levi la trinitat augusta dels grans directors de Bayreuth, corria molt perill de perdres la tradició verdadera que avuy encara conservan ab tant de zel els dos colossos de la batuta que s'anomenan Hans Richter y Félix Mottl. Peró una nova generació de músichs, dotats de condicions ben notables, ha aparegut á Alemanya pera continuar l'obra educadora d'aquells mestres, y no dubtém en colocar á Weingartner en el lloch més senyalat entre la munió de joves directors.

Descubrim tot seguit en aquest mestre un gran talent unit á una gran voluntat. Posseheix una cultura musical tan sólida com extensa, que denota haverse educat en l'estudi de las obras fonamentals de la música. Revela també extraordinaria inteligencia, ab grans dots per'assimilarse'ls géneros més contraposats, ensemps que una memoria prodigiosa que li dona'l més acabat domini de lo que interpreta. Per altra part, en ell s'hi troba una verdadera ánima d'artista, que no's detura en las linias externas de las composicions, sinó que penetra fins á lo més fondo d'ellas pera desentranyarne'l seu veritable esperit. Y ademés de coneixe l'obra, de dominarla y de possehirne la essencia intima, está dotat de las més assombrosas facultats per'apoderarse de la orquesta, pera infundir als músichs tot el sentiment y entussiasme que'l domina, y per'arrossegarlos fins als límits de la expressió. Es un artista y un director.

Pera calificarlo gráficament, podém dir qu'es una batuta *mascle*. Sa plástica es admirable, peró d'actituts tan naturals, que ni per un moment poden atribuhirse á *pose*. Ab igual naturalitat dibuixa una delicada frase en la corda ó en la fusta, que arrenca l'accent més extremat del conjunt orquestal, sens abandonar may la serietat en els moviments ni la quadratura en la expressió. Si ab sa dreta domina'l conjunt y conduheix als músichs gronxant la batuta per sobre d'ells ó fuhetejantlos segons la dicció ho demani, en cambi la esquerra li serveix per'arrencarne els més delicats matisos, pera fer cantar á un determinat instrument, ó bé, apretant ab forsa'l puny clos, pera exigir á la massa tota una torrentada d'armonias. Peró si entussiasma la decissió y la grandiositat dels seus moviments, encara es més d'admirar la expressió del seu rostre. Fixantse atentament en ell, pot trobarse'l verdader sentit de cada frase, pot veures cóm el sentiment que las notas arrencan de la seva ánima's dibuixa en sa fesomia, cóm extasiat implora del músich notas delicadas, ó bé, espurnejantli'ls ulls, inflama tota la orquesta y arrenca d'ella'l més poderós esclat. Y tot resulta natural y espontani, peró al mateix temps ab tal energía y forsa tan avassalladora, que sembla hipnotisar á la orquesta, la que cegament se sotmet al seu domini, obehint sas indicacions y servint ab fidelitat tots els desitjos d'aquella voluntat sencera.

El temperament artistich de Weingartner se posa de manifest en el seu sistema d'interpretació. Las obras son respectadas ab la fidelitat més escrupulosa, y lo que hi há de més intim en ellas es revelat ab claretat suma y ab fermesa manifesta. Mes tot y servint la verdadera intenció del autor, Weingartner imprimeix en l'obra'l sagell de sa interpretació personal, qu'es precisament lo que diferencia al artista del mecánich, y la marca del intérprete es tan patent y definida, que'ns queda grabada ab carácters inesborrables. ¿Qui negará personalitat á la grandiosa execució de la obertura de *Oberon?* Y no obstant, la interpretació s'acorda tan maravellosament ab l'esperit de l'obra, que

lluny de perjudicarla, li dona un relleu que no li coneixiam y'ns descubreix moltas belle sas que ja no oblidarém més.

Weingartner ha passat per devant nostre com rapidissima exhalació, qu'avuy recordém casí com un somni; mes ab tot, ha bastat pera patentisar lo extraordinari del seu talent y de sas facultats en la interpretació de Wagner, Weber y Beethoven.

Tant en la obertura dels *Mestres Cantors*, com en el preludi y mort de *Tristan é Isolda*, ha demostrat la veneració y respecte que li inspira'l mestre de Bayreuth. Un y altre número varen ésser conduhits ab gran justesa, ab claretat ben remarcable y ab una expressió á que no estém acostumats. Particularment la segona meytat de la obertura va tenir un relleu extraordinari, distingintse molt netament las intrincadas combinacions dels diversos temas sense ressentirsen la grandiositat del conjunt. En *Tristan* va conduhir la orquesta ab passió ben sentida y ab una sobrietat en els efectes molt plausible. El desenrotllo que doná al preludi va satisfernos completament per la magnifica graduació dels temas, y sobre tot per la potencia expressiva qu'arrencá dels instruments de corda. Aixís mateix fou excelentment graduat el *crescendo* de la mort d'Isolda, conduhit ab una serietat digna del major elogi. No hi deixa d'haver qui va trobar falta d'apassionament en aquest final, sent aixís que lo únich que va faltarhi son els falsos efectes y las atrevidas modificacions de temps á que'ns tenen acostumats nostres directors.

La obertura d'*Oberon* fou un verdader *estreno*. May l'haviam sentit tan hermosament interpretada, ni podiam imaginarnos qu'arribés á produhir semblant efecte. Weingartner n'ha fet una página grandiosa, tant per la bellesa dels matisos qu'escampa per tot'ella, com per la extraordinaria brillantés que dona al conjunt. Llástima gran que'l respecte que mostra per Weber no hagi sapigut conservarlo al instrumentar la *Invitació á la dansa*, que fou l'única nota discordant en concert tan senyalat. Demostra, si, Weingartner en ella, un gran coneixement dels efectes orquestals, y fins elegancia y bon gust en bastants fragments, peró hi há massas atreviments y modificacions del original que, apart de lo injustificables, despullan l'obra del seu flayre y delicadesa primitius.

Igualment d'*estreno á Barcelona* hem de calificar la execució de la *Quinta Sinfonía* de Beethoven. Bé n'hem sentidas de *Quintas* més ó menos destrossadas per grans y per petits (inclosa la que va costar *quatre mil pesetas* d'ensaig: donará rahó'l senyor Nicolau) peró cap es comparable á la que'ns ocupa. El mestre Weingartner va estar fet un colós en la direcció d'aquesta obra, produhintnos una de las emocions més fondas que haguém rebut. Per nosaltres una *Sinfonía* de Beethoven será sempre la pedra de toch per'apreciar la verdadera talla d'un director. Donchs precisament aqui va engrandirse la figura del intérprete fins adquirir proporcions extraordinarias, que varen anar creixent fins al final, arribant als limits de la perfecció. Posats á criticar, no sabriam trobarhi ni un sol defecte; posats á alabar, tampoch trobém paraulas pera descriure la magnifica expressió donada al tema inicial, y la excelent manera com fou conduhit tot el desenrotllo de la primera part; el sentiment, justesa de temps y sobrietat del *Andante*, majorment per la dicció gens afectada de la corda; el sens nombre de matisos y bellesas d'execució del *Scherzo* y l'alegria y grandiositat del final, notable sobre tot per la gran quadratura de ritme y la brillantés de colorit. La impressió de detall es, donchs, magnifica, per la serietat y fidelitat ab que varem sentir interpretada la partitura; peró la impresió del conjunt es encara més imponderable, perque Weingartner ens revela la essencia d'aquesta *Sinfonía*, sa interpretació arriba fins á l'ánima d'ella, y produheix en la nostra una emoció que may oblidarém. El mestre alemany podrá recordar las entussiastas ovacions dels barcelonins, peró per sempre més tindrán present aquests sa interpretació de la *Quinta Sinfonía*.

Y al ocuparnos del concert Weingartner, no podém deixar dé tributar la més calurosa felicitació al mestre Crickboom, en primer lloch pel zel y desinterés ab que'ns ha fet coneixe aquella eminencia, y además per la part de gloria que llegitimament li correspón en la preparació de la orquesta. Ell es qui durant bon número de dias verificá'ls ensaigs, y per tal motiu al arribar el mestre alemany pogué sols ab *un ensaig* de cada obra y *dos* de la *Quinta* obtenir tan senyalat éxit. D'altra manera, es impossible que'l director més afamat hagués sortit ab bé de la empresa de posar en un dia un concert ab elements completament desconeguts.

També á la orquesta, que ab tanta claretat tractém sempre, es menester qu'arribin nostres elogis. Tots feren impossibles y mostraren una voluntat com sempre desitjaríam. La corda, particularment, estigué superiorissima, mereixent especial menció'ls violoncellos. Resultá'l millor conjunt qu'hem tingut. Metall y fusta trevallaren també ab la mateixa voluntat que la corda, y aixó hem de ferho constar; mes no obstant, els resultats foren bastant inferiors. Es indispensable que la reforma radical portada á cap per la «Sociedad Filarmónica» en els instruments de corda, puga ferse extensiva als de vent, y á n'aixó hem d'ajudarhi tots, ja que al fí hem descubert l'únich y verdader camí pera la formació d'una orquesta seria á Barcelona.

—

Avans de terminar, no podém passar en

silenci certs escandalosos misteris d'*entre bastidors* que convé que sian coneguts pera exemple y escarment en lo successiu.

El mestre Crickboom ha passat un verdader calvari pera la organisació d'aquest concert. Els entrebanchs han sigut de tota mena, puig aqui hi há molta gent interessada en destorbar tota manifestació verament artística; peró'ls que á nostre objecte interessan son els referents á la formació de la orquesta.

Sabut es lo enfeynats qu'en aquesta época del any se troban tots els que's dedican al *ofici* de la música. Peró també es coneguda la facilitat ab que's pot deixar de cumplir la obligació *per un dia*, majorment envianthi un substitut. Donchs bé: al senyor Crickboom li han sigut tancadas la majoria de portas á que ha tingut de trucar pera la formació d'una orquesta acceptable pera'l mestre alemany. Y entre tots els elements que s'han manifestat contraris, ningú, per diversos conceptes, estava més obligat á no manifestarshi que'l «Teatre Liric Catalá».

La direcció d'aquesta societat industrial disfressada ab un nom artistich, ha negat al seu confrare Crickboom els músichs que, perteneixent á l'Academia d'aquest y ab la seva autorisació, forman part de la orquesta del Tivoli, y que dit mestre solicitava per *un dia* y *á cambi* dels respectius *suplents*. Tením detalls de lo ocorregut, per ser del domini públich, y alguns d'ells son dels que no poden anar en lletras de motllo. Cadascú es lliure d'obrar com vulgui en sa casa, peró no qui vol trevallar en nom del art deu oposarse á una manifestació artística, y majorment usant de medis baixos y ademés falsos.

El «Teatre Liric Catalá» s'oposá al cambi, pera un concert, de músichs que un altre li havia cedit anteriorment. Peró lo que no va concedir pera una festa artística, á pretext de no serli possible, va ferho pera las representacions de *La Walkyria* al Liceu, donat el major número de músichs que hi prenen part; va ferho pera un concert donat en el «Circulo Artistico», que *á la cuenta* no fa tanta nosa com la «Sociedad Filarmónica»; va ferho'l dia del sant del rey pera'l concert de la Banda Municipal, desprenentse llavors no sols de músichs *sense comptar ab suplents*, sinó fins del director d'orquesta, senyor Sadurni, y ho ha fet sempre que no s'ha tractat d'un fi verament artistich.

Y ara preguntém nosaltres al director musical del «Teatre Liric Catalá», del que per cert executava dugas obras sevas la «Filarmónica» en la darrera temporada: ¿Qué ho va dir en serio alló de que «á Barcelona no hi há més Art que'l que's fa al Tivoli»? En veritat que, per si no n'estavam convensuts, ha acabat de demostrarho la *Nit de Nadal*. Y per avuy no volém dir més.

Aixó avans del concert. Durant els intermedis d'aquest, las principals *eminencias* musicals barceloninas varen acordar que Weingartner era un director bastant mitjá. Peró aixó es vida privada.

Després se n'han encarregat nostres *critichs*. L'incomparable Suñol, encara que retirat de la vida pública, no sabém si per efecte d'algún *descalabro*, podia haver pres la ploma (com va ferho per l'*Euda* d'en Vives), y demostrarnos, sense partitura naturalment, que la *Quinta* d'en Weingartner no val res al costat de la de las quatre mil... etc. Peró ja tenim al insigne Sampere y Miquel que s'encarrega de *reventar* á aquest mestre, á pesar d'haver viatjar ab ell en un mateix vagó de tren. S'ha de llegir tanta tonteria sense cap ni peus, ni motiu aparent.

Peró lo que'ns dol en veritat, es lo que diu el critich de nostre estimat company *La Renaixensa*. Ens diu aquest senyor que fins terminada la *Quinta*, qu'era l'última obra, no pogué formarse idea de las qualitats qu'adornan á Weingartner. Per manera, que tot lo demés y res... En las oberturas de *Oberon* y *Mestres Cantors* no va saber veurehi res de bo, y la mort d'Isolda la trobá ¡poch apassionada! Molt ens agradaria saber la *passió* que hi trobava á faltar!

Tot aixó, y altras cosas, no son més que apreciacions, y per tant, quan no's tenen simpatías pel director d'una Societat, potser perque's perteneix á un'altra que *també fa quartetos*, es molt natural trobar reparos en tot lo qu'aquell ens dongui, per extraordinari que sia. Peró una persona formal com el senyor Rodriguez Alcántara no deuria escriure una inexactitut tan gran com la de que'l públich *sols* va entussiasmarse en la tercera part, y qu'«en las dugas primeras las *demostracions de simpatía* sortiren dels punts freqüentats pels que van á aquesta mena d'audicions pera entussiasmarse, tant si hi há motiu com no». Lo qual es fals, perque'l públich s'entussiasmá tota la nit, menos en el vals de Weber, y sempre *unánimement*, ab la sola excepció del senyor Rodriguez Alcántara y altres *professionals* que anaren al teatre decidits á que no'ls hi agradés un mestre que ha fet furor en tota Europa.

Quan se vol fer la guerra al mestre Crickboom se fa d'una manera franca y no encubertament. Y consti qu'hem sortit á sa defensa no per cap móvil personal, ni perque'ns hi lligui interés de cap mena, sinó pera defensar el verdader Art, del que n'es l'ÚNICH campeó en aquesta terra. Hora es ja d'enviar á recó las escombrarias que durant tants anys tot ho han infestat, y han sigut la principal causa del retrás musical en que'ns trobém.

Y com que'ls catalanistas, ab nostras societats de *bombos mútuos* (parlo de música), ne tenim molta culpa, aixó es lo que princi-

palment volém combatre, donchs no coneixém cap article de las Bases de Manresa que'ns prohibeixi de trobar superiors als mestres extrangers, fins en el cas de que vinguin á perjudicar *la botiga* dels nostres... qu'es al cap de vall de lo que aquí's tracta.

JOAQUÍM PENA.

TEATRES

Una serie d'equivocacions registra la crónica de la setmana.

S'han equivocat el senyor Fola y la empresa de Novetats ab *El secreto de Elena*, una especie de geroglífich en versos ramplons que cinquanta anys enrera tal vegada hauria impresionat á las damiselas sentimentals. Tota aquella xerrámeca pera *no dir res*, aquells monólechs d'expansió y aquells versos buyts y retombants, han fet son temps y aburreixen á tothóm. El senyor Fola ha nascut massa tart pera escriure obras dramáticas.

Al Tivoli las equivocacions han estat per partida doble. S'han equivocat els senyors Folch y Torres y Jordá, perque en sas obras *Trista aubada* y *Nit de Nadal* s'hi nota, ademés d'una gran inexperiencia, una pobresa d'ingeni y una tal ignocencia en els recursos, qu'ensopeixen al espectador. Tots dos han concebut un quadro idilich que no han sapigut desenrotllar ab la intensitat necessaria; y si bé'ls tipos de Llorensó y de Japet semblan ben sentíts pels autors, ens els presentan tan inverosimils, inconsistents y borrosos, que no logran impresionar. De tots modos, la equivocació está més en la forma qu'en el fons d'abdugas obretas. Val més aixís, perque aquests defectes resultan petits.

Lo que no es tan petit, puig demostra una incompetencia absoluta, son las equivocacions dels directors d'escena. En *Trista aubada* treuhen un tisich moribond á una especie de sala de rebre ab las portas obertas de bat á bat (sens dubte perque prengui la fresca), y mentres un sol de safrá ilumina la escena, una superba llantia y un fanalot malgastan el ble. En *Nit de Nadal*, quadro de costums catalanas, desde la protagonista, Nuri, fins á la darrera corista, surten ab un pet de *mantons* y un bé de Deu de mocadors al cap en forma d'apaga-llums, que'ns creyam trobarnos al barri de *Lavapiés*. Ni que's tractés d'un coro de cigarreras. Molt bé; molt bé!

No tothóm s'ha d'equivocar. La Cobeña, que segons malas llenguas no tenia ningú al Principal, s'aprofita del éxit d'*Electra* pera ressucitar *Doña Perfecta*, d'en Galdós. A nosaltres, que'ns agrada *Doña Perfecta*, sols ens sab greu una cosa: y es que la politica y no'l bon gust sigui qui'ns fassi recordar qu'en Galdós es un autor d'empenta.

EMILI TINTORER.

NOVAS

Al «Centre Escolar Catalanista» hi tingué lloch dissapte la sessió inaugural de la Secció de Ciencias Especials y Bellas Arts, com també la celebració del Certamen cientifich y artistich, qual convocatoria y llista de premis varem publicar oportunament.

Oberta la sessió y llegida la Memoria dels trevalls realisats pel secretari sortint, senyor Ros y Güell, el president, senyor Campllonch y Romeu, doná lectura al trevall «Lo volcanisme y sas causas», en qu'estudiá preferentment las regions volcánicas de Catalunya y's mostrá partidari de las teorias més novas sobre las erupcions. Fou merescudament aplaudit.

Després ocupá la presidencia en Joseph Ll. Pellicer, president del Jurat calificador del Concurs, y'l secretari del mateix senyor Rodón y Amigó doná compte dels trevalls premiats, obrint a continuació'ls plechs que contenian els noms dels afavorits, que resultaren ésser:

I. Pau Ferrer.—II. Domingo Sugranyes.—III. Antoni Solé y Pla.—IV. Antoni Feu y Panyellas y Joseph M.ª Monfort.—V. Higini Rocamora.—VI. Pau Gargallo y Catalán. Accéssits primer y segón, Antoni Solé y Pla.—VII. Mateu Culell.—VIII. Isidro Campllonch. Accéssit, Joseph Ros y Güell.

El senyor Pellicer pronunciá un discurs encertadíssim sobre'ls funestos plans d'estudi que's serveixen á Espanya, enaltint l'avens qu'en aquest punt se nota á Catalunya, mercés á la iniciativa de las entitats que, com el «Centre Escolar Catalanista», tant amor demostran per la veritable cultura.

Tant el senyor Pellicer com mossén Norbert Font y Sagué, que pronunciá al final un eloqüent y enérgich discurs de gracias, foren aplaudidissims.

La sala estava plena d'escullit públich, figuranthi representacions de numerosissims periódichs y entitats catalanistas.

—

Diumenge passat celebrá sa inaugural l'Agrupació excursionista «Montanyenchs». El saló d'actes vessava de gent qu'escoltá'ls discursos dels presidents de las seccions ab gust veritable; llegintse entremitj produccions de Verdaguer, Bosch de la Trinxeria, Folch y altres, que foren molt aplaudidas. En Campmany doná las mercés en enginyosa forma folklórica.

—

Avuy deu inaugurarse á ca'n Parés la XVIII Exposició anyal extraordinaria de pintura y esculptura.

—

Dintre poch eixirán unas fullas contenint la música y lletra de cansons populars. Els que s'han emprés aquest lloable trevall des-

tinan son producte á la propaganda catalanista. S'expendrán á preu reduhidissim. La *Unió Catalanista* patrocina aquesta idea que no conté cap fi mercantil com passa ab altras empresas.

—

Al teatre Nacional de Buenos Aires s'ha obert la Exposició de cartells anunciadors dels cigarrets habanos «Paris», qu'elabora la casa Malagrida de dita ciutat.

Aqueixa casa convoca á pendre part en el Concurs als artistas de totas las nacions, oferint vuyt premis, de 10.000 franchs el primer y 500 l'ultim, y además set accéssits de 250 franchs cada un. En totalitat (premis y accésits) s'ofereixen 22.000 franchs.

El Concurs quedará tancat el 31 d'agost del corrent any, no admetentse cap obra després de las 4 de la tarde de dit dia.

—

En el Certamen del «Centre Escolar Catalanista», nostre estimat colaborador en Antoni Solé y Pla ha obtingut, com pot veures en altre lloch d'aquest número, el premi ofert per l'Associació excursionista «Consell de Sis», consistent en una fals d'acer á la millor colecció de dibuixos representant jornadas célebres del poble catalá en defensa de la llibertat.

Ademés, ha obtingut els dos accéssits al premi que'l Fayans Catalá va oferir pera'l millor projecte de cartell anunciador.

Felicitém al amich Solé.

—

Hem rebut el boceto dramátich en un acte *Carne*, original de don Francisco de A. Soler.

Com diu molt bé l'autor, *Carne* es un boceto dramátich, y per tant, els personatjes sols están apuntats en linias generals, si bé fermas á voltas, posant de relleu el pensament capital de la obreta, que's distingeix per sa cruesa.

El llenguatje es correcte. L'obra's ven á una pesseta.

—

En l'última funció de la temporada d'ópera del Liceu, en que's representava la hermosa obra *Hänsel und Gretel*, las artistas encarregadas d'aquests dos personatjes tingueren el bon gust de cantar en catalá la escena de la dansa, ab lo qual proporcionaren al públich ocasió d'apreciar las bellesas de la magnifica traducció de nostres amichs Maragall y Ribera. El públich rebé ab gran satisfacció y ab extraordinari aplauso dita traducció, tributant una merescuda ovació als intérpretes, que frassejaren nostra llengua molt millor de lo qu'era d'esperar.

Serveixi aixó d'estimul á las empresas, pera decidirse á posar en catalá las *óperas* sempre que possible sia, donchs queda demostrat que'l catalá *també* ho es de musical.

—

Haventse d'estrenar á Novetats un d'aquests dias el quadro dramátich *Por!*, de Modest Urgell, el publicarém junt ab el vinent número, com á suplement, segons ja anunciarem.

—

Ha mort á Madrid l'afamat poeta Ramón de Campoamor, sens dubte'l de més personalitat y'l de major prestigi entre'ls pochs que actualment feyan honor á las lletras castellanas. Sa influencia en las dugas últimas generacions d'escriptors havia sigut extraordinaria, havent trascendit fins als mateixos escriptors catalans, que, com els d'enllá del Ebre, en va havian procurat imitar sos *Petits Poemas* y sas *Doloras* plenas d'un humorisme absolutament personal.

Dias enrera morí un altre poeta, en Victor Balaguer, de qui no parlarem considerant que son mérit era, si bé innegable, més relatiu. Avuy rendim á abdós el nostre tribut. Descansin en pau, ja que no'ls hi fou possible viure tant com viurán sas obras.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

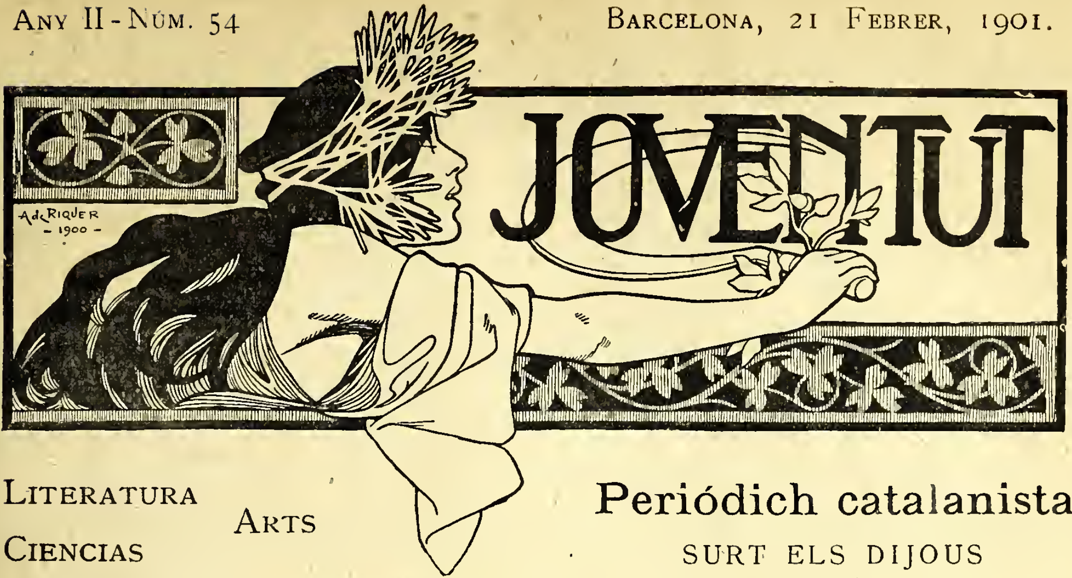
Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

Preus de suscripció.

CATALUNYA:	Un any.	8	Pessetas.
»	Mitj any.	4'50	»
»	Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:			
	Un any.	9	»
EXTRANGER:	Un any.	10	Franchs.
Número corrent	. . . .	20	Céntims.
»	atrassat, ab folletins. . . .	40	»
»	» sense folletins. . .	25	»

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

ANY II - NÚM. 54 BARCELONA, 21 FEBRER, 1901.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

PREU D'AQUEST NÚMERO AB SON SUPLEMENT:
50 céntims de pesseta.

SUMARI:

FOLLETÍ:

SUPLEMENT:

EL PROBLEMA DE MALTHUS
ENFRONT DELS GRANS ESTATS

Thomas-Robert Malthus fundá'l seu problema en que, dada la superioritat que té en l'home la potencia generativa sobre la productiva, si no hi hagués cap obstacle que moderés á la primera, arribaria un dia en que la humanitat desapareixeria per la falta absoluta de subsistencias. Y al efecte, en sa obra *Ensaig sobre'l principi de la població*, formula'l problema sobre'ls següents principis: «... Quan la població no es deturada per cap obstacle, va doblantse cada 25 anys, y va creixent de periodo en periodo, en progressió geométrica», y «Els medis de subsistencia, en las circunstancias més favorables á la industria, no poden aumentar jamay en més escala qu'en progressió aritmética.» Y posa'l següent exemple:

«Fixém en 11.000.000 ánimas la població de la Gran Bretanya, y reconeguém que'l producte anyal d'aquella terra sia suficient pera mantindre aquesta població; al cap de 25 anys, la població será de 22.000.000, y havent també doblat las subsistencias, serán encara suficients; peró després d'un segón periodo de 25 anys més, la població será de 44.000.000 y las subsistencias no n podrán mantenir més que 33.000.000. En un tercer periodo, la població, qu'haurá arribat á 88.000.000, sols contará ab medis de vida pera la meytat d'aquesta massa d'habitants. Y al finalisar el primer sigle, la població será de 176.000.000, y las subsistencias no'n podrán abastir més de 55.000.000; resultant que 121.000.000 d'habitants estarán condempnats á morir de fam. Substituhim l'illa que'ns ha servit d'exemple, per la superficie de la Terra, hont no's pot concebir la emigració pera salvarse de la carestia, y posém en 1.000.000.000 el nombre d'habitants del globo: la rassa humana creixerá com els nombres 1, 2, 4, 8, 16, 32, 64, 128, 256, ..., en tant que las subsistencias creixerán segons

aquests altres: 1, 2, 3. 4, 5, 6, 7, 8, 9, ... Al cap de dos sigles, la població será als medis de subsistencias com 256 es á 9; al cap de tres sigles, com 4.096 es á 13, y després de mil anys la diferencia será inmensa, incalculable.»

D'aquesta serie de consideracions ne deduheix Malthus, primer, que la població está necessariament limitada pels medis de subsistencia; segón, que la població creix invariablement per tot arreu hont aumentin els medis de viure, á menys que obstacles poderosos y manifestos no la deturin; y tercer, aqueixos obstacles particulars, y tots aquells que deturant l'aument preponderant obligan á la població á reduhirse al nivell dels medis de subsistencia, poden resumirse en aquests tres fonamentals: la continencia *(moral restraint)*, el vici y la miseria.

Reconeix el propi Malthus que la seva teoria es més ideal que práctica; peró cita, no obstant, varis cassos parcials y varias evolucions de la humanitat que s'explican perfecta y rahonadament segons la seva doctrina. Aixis, per exemple, la invasió del vast imperi romá pels pobles barbres la explica com una conseqüencia natural y llógica de la carestía que s'esperimentava en els paissos del Nort, á causa de la vida nómada y agitada d'aquells pobles, que convertía á sos habitants en bandas d'aventurers, que per sa condició d'inestabilitat, eran del tot ineptes pera'l conreu de la terra com pera l'exercici de las més rudimentarias industrias, y á causa de sa puresa de costums, que facilitava una reproducció increible per part de cada familia. Modernament manifesta qu'entre'ls pobles salvatjes l'aument excessiu de població es restringit per las grans penalitats á qu'están subjectes, per la miseria y las malaltías que delman materialment sas tribus, per la escassedat y mala calitat dels aliments, pels trevalls que imposan á la dona y per l'abandono en que deixan á las criaturas en la edat que més cuydados reclaman; afirmacions que apoya ab exemples trets de testimonis tan fidedignes com Cook, Symes, Collins, Lapeyrouse, Roberston y altres ilustres exploradors y viatjers. Y finalment, en els pobles civilisats, afirma que l'aument desmesurat de la població's restringeix per *medis voluntaris*, qu'evitan ó prevenen el desenrotllo excessiu, y per obstacles ó *medis involuntaris*, que destruheixen la població á mesura que va creixent. Entre'ls primers medis, que denomina també *privatius*, cita l'abstinencia de casament, la castedat, com també'l llibertinatje y'ls artificis que s'emplean pera evitar la reproducció, y entre'ls segons, que califica de *destructius*, cita la guerra y las calamitats de tota classe.

Tal es, en esquema, el célebre Problema de Malthus, fidel reflexo de las ideas fisiócratas qu'en el seu temps estavan encara en boga (1), y del que no preteném pas en aquest article ferne una crítica més entre las tantas que se n'han fet, sinó que, un cop exposada y coneguda la part acceptable de la doctrina de Malthus, ó sia que deu haverhi una relació harmónica entre la població y las subsistencias d'un país, se'ns acut preguntar: ¿Es prudent l'obra de las escolas políticas que tendeixen á la formació de grans Estats? Evidentment que no En nostres dias ne son probas, encara palpitants, las continuas lluytas, que, per'extendre sas fronteras y donar sortida a sa població excessiva, han vingut provocant els Estats Units contra'ls pobles indígenas qu'encara quedavan en l'América del Nort. Y aixó qu'en els Estats Units, ab el desenrotllo fabulós qu'han anat adquirint las grans industrias y explotacions modernas, sembla que s'hagi volgut seguir el remey que, contra l'excés de població que tan espantava á Malthus, indica Carey, quan diu que *«del aument de població se'n poden formar grupos, que associats, poden aumentar la producció.»* En la India, ab tot y que'l terrer es en general fertilíssim y incalculables els estragos que'l cólera, la peste y altras malaltías endémicas causan entre sos naturals, la fam hi es tradicional, perque sa població es de las més nutridas del globo.

Peró'l defecte principal dels grans Estats son els exércits que's veuhen obligats á sostenir. Prescindint de la inmensa sangria que pel tresor públich representa sa conservació, armament y millora, y mirant la qüestió pel costat que'ns interessa, ens trobém ab que

---

(1) Malthus nasqué en 1766 á Róokery, població del Comtat de Surrey.

la producció nacional ha perdut á centenars de mils brassos, que al ingressar en las filas del exércit, de població productora qu'eran, s'han convertit en població consumidora. Y aquest desfalch inmens de producció forsosament s'ha de fer ostensible en la vida económica dels grans Estats. Sabuda de tothóm es la terrible carestia que's deixá sentir en la Europa central durant la guerra dels *Trenta anys*. A la Espanya rica y abundosa de principis de la Edat Moderna la veyém empobrirse y despoblarse rápidament á conseqüencia de las guerras de Flandes y d'Italia, en quins exércits abocava la flor de sos fills, qu'en cas de que tornessin á la terra, tornavan embrutits y completament ineptes pera'l trevall, pera la producció, constituhint la materia prima d'aquesta desconsoladora emigració á América, qu'encara dura per nostra vergonya.

Lo que podriam dirne *deliri de grandesa* dels Estats, es l'origen de las aberracions més grans. Conegudas de tots son las grans facilitats que pera la naturalisació dels extranjers donan algunas repúblicas sud-americanas als emigrants de tots els paissos, lo qu'es causa de que sa població estigui formada, en gran part, per las clases més viciadas de la vella Europa, població de la qu'es ilusori esperarne grans empresas productoras, població de passavolants y d'aventurers incapás d'arrelarse ni d'establirse en aquells paissos, ahont sols hi van á medrar y enriquirse en poch temps.

Molts creuhen haver trobat ab las colonias un recurs contra l'excés de població. Res més equivocat á nostre entendre. Es veritat que pot considerarse la colonia com una sortida pera la població sobrant, y es un recurs excelent si's té compte en governarla y administrarla conforme á sas necessitats y als principis que la civilisació y la ciencia exigeixen, peró també es veritat lo que desgraciadament ens demostran la práctica y la historia, y es que, per regla general, la població emigrant á la colonia no acostuma á ser la més selecta, ans al contrari, la menys escullida, la més turbulenta y de la que dificilment se pot esperarne'l tacte y la moral que la direcció y'l cuydado de la colonia reclaman. Per altra part, si bé en un principi la nova colonia es com un menor sotmés pacientment á la metrópoli, á mesura que's va vigorisant y enrobustint van aumentant sas aspiracions d'emancipació, que's converteixen en ruptura complerta'l dia que's troba ab forsas suficients pera posarse enfront de la metrópoli, qui als gastos que li ocasionaren la fundació y conservació de la colonia, té d'afegirhi'ls d'una lluyta llarga y costosa que tart ó d'hora termina ab la emancipació definitiva, suma de costas molt superior als beneficis que li pugui haver proporcionat la explotació de la mateixa.

Els grans Estats están, donchs, condempnats á mort; la miseria y la carestia, la falta de subsistencias en una paraula, té d'acabar ab sa enlluhernadora grandesa.

Arnau Martínez y Serinyá.

L'ART Y LA MODA

(Ampliació.)

Com siga que parlant d'art se diu qu'es etern, y que lo que queda y dura de las civilisacions passadas es l'art que deixan (y es molt cert), com moltas vegadas s'ha dit (y ab rahó) que l'art grech tenia eterna joventut, creyém del cas donar algunas explicacions que destruheixin la contradicció aparent que sembla existeix entre aquestas afirmacions y nostre article del número 52.

Lo qu'es etern en l'obra d'art, es la bellesa ideal que traslluheix; lo que no mor may es el resplandor de llum divina que'ns fa ovirar á través de sa forma corpórea; lo que dura sempre es la fervent admiració que constantment desperta mentres hi há ánimas d'artista sobre la terra.

Lo que passa, lo que no's pot ressucitar, ni deu intentarse, es la forma sensible qu'encarna la concepció del artista; aquesta está subjecta á la continua transformació de tot lo existent.

Quan dihém art vell, art passat de moda, ens referim á la forma, á la imatje temporal, que serveix de vestidura á la essencia eterna de bellesa que conté l'obra; preném la paraula *vell* en son recte sentit, y volém dir que aquella vestidura de la bellesa ja no s'usa ni deu usarse.

Quan se parla de la joventut eterna del art

grech, es innegable que's pren aquesta paraula en sentit metafórich.

Sempre'ns semblará infantivol un art primitiu, jove un art desenrotllat, y vell un art decadent; aixis trobarém qu'es jove un art de vintiquatre sigles ęnrera, y decrépit l'art de fa setanta anys.

També existeix una preocupació respecte al sentit de la frase *passat de moda*, confonentla ab la idea de lo dolent, de lo despreciable y digne d'etern olvit. Y no es aixis: hi há moltas cosas passadas de moda molt dignas de conservarse, admirarse y estudiarse, peró que devem guardarnos de plagiar. Precisament creyém que la génesis del art modern (1) se troba en el fondo coneixement de las arts antigas, y que may com ara s'havia comprés l'intima essencia dels estils passats; y aixó es lo que ha contribuhit poderosament á la marxa del art cap endevant.

Els pobles que van á la vanguardia del moviment modern, son els que posseheixen més coneixements d'art antich, son els qu'envian els seus artistas á viatjar y á estudiar pobles llunyans y civilisacions passadas, son els que destinan més cantitats á la creació y foment de museus; y aixis han pogut apoyarse ab la tradició, que si's pert, succeheix que l'art recula á un'altra infancia.

Peró'ls artistas han comprés ab tota claretat que no devian imitar,que tota época havia de tenir son art propi, que cada poble havia d'imprimirhi son sagell, y fins que cada artista devia fer son art conforme ab son temperament, ab sa comprensió, ab sa forsa creadora.

Y s'han combatut ab valentia aquestas desastrosas imitacions d'arts passadas, aquestas falsificacions d'estils antichs qu'han estat en boga durant una gran part del sigle XIX.

Al estudiar la historia del art, s'ha vist que hi ha hagut épocas en que l'art s'ha assemblat, peró que may s'ha reproduhit exactament.

Las épocas més calamitosas pera l'art han sigut aquellas qu'han volgut ressucitar una art antiga, y las qu'han cregut en la eficacia de las escolas. Exemples: el Renaixement en son segón periodo, l'imperi, y casi tot el sigle XIX.

Sembla un elogi dir de l'obra d'un pintor que *velazqueja*, y á nostre sentir se li fa la pitjor de las injurias, se'l titlla de plagiari.

També s'ha comprés pels artistas moderns el valor de la unitat, de l'armonia, de la relació qu'entre si han de tenir els objectes artistichs qu'han de rodejar al home, y la qu'han de tenir ab ell segons sa condició, sa professió y son carácter. Aquesta unitat satisfá una necessitat del esperit y del bon gust.

Tothóm sab lo que pert un'obra d'art treta del medi per el que va ésser concebuda y feta. Molt temps las arts plásticas y decorativas varen marxar unidas, formant conjunts armoniosos; se feu un flach servey al bon gust el dia que's va fer del quadro y de la estatua obras apart qu'anavan esgarriadas pel món cercant el seti á propósit pera ellas.

Pera fervos cárrech de la necessitat llógica de l'armonia, imagineuvos per un moment un magnifich saló Lluis XV en el que hi figura un preciós llit del Renaixement, d'aquells ab columnas salomónicas y cortinatjes florejats, dos majestuosos sillons góthichs, un canapé modern, cadiras imperi, per las parets la románica tapisseria de Bayeux y un retrato de Goya, y penjant del sostre una hermosa llantia d'estil alarb. L'amo d'aquest dormitori s'hi passeja vestit ab casquet, bata y sabatillas... Confesséu que'l conjunt no pot ésser més grotesch ni més incongruhent.

Imagineuvos l'interior d'una majestuosa catedral gótica, y al bell mitj del altar major, d'estil barroch del més contorsionat, una magnifica Venus de Milo de blanquissim marbre, per las parets espléndits tapissos dels Gobelins del temps de Lluis XIV, y'l tot iluminat per poderosos focos eléctrichs d'arch voltaich. La desarmonia, el desballestament del conjunt ens saltará á la vista, y tot per haver tret de son natural centre obras de bellesa perfecta.

S'ha comprés que l'interior en que té de viure un metje, per exemple, ha d'ésser diferent del que rodeja á un magistrat, á un

(1) Substituhím la paraula *modernista* perque aquí, ahont se rebaixa tot, l'han prostituhida, batejant ab aquest nom plagis indignes d'art decoratiu extranger que ofenen en sa major part a vista y'l bon gust.

financier, á un artista, y que la casa d'un home de carácter jovial ha d'ésser diferent de la que un misántrop habitaria.

S'ha comprés que'l resplandor del art ho té d'embellir tot, desde las parets que'ns abrigan als més humils utensilis de servey quotidiá, imitant ab axó á la Naturalesa, qu'escampa delicada bellesa en lo infinitament petit com en lo inmensament gran.

Resumint: La idea de la evolució eterna del art cap á una perfecció, la impossibilitat de ressucitar cap art passada, la necessitat de tenir art propi, constituheixen la rahó d'ésser y la defensa llógica del art modern.

La comprensió de l'armonia dels conjunts, la guerra á la rutina y al industrialisme, la creació d'un istil, l'aplicació del art á tot, el restabliment de la germanor entre las arts puras y las aplicadas, la relació intima entre'l fi y l'objecte, l'adaptació de l'obra al medi, al clima, al poble, al individuu, constituheixen sa major gloria.

No olvidém, els que intentém fer art pera Catalunya, que l'art es tant més gran com més penetra en la essencia de las cosas, com més s'endinza en l'ánima de la Naturalesa, y que'l geni d'un poble, d'una generació, es tant més enlayrat com més amunt arriba en la comprensió d'aquest gran ideal de suprema hermosura.

SEBASTIÁ JUNYENT.

RECORTS

CAMÍ DE LA FOSCA.

ELS PESCADORS DE LA ESCALA.

Quan arriba'l bon temps, y la mar s'aquieta, y'ls arbres comensan á brotar, arriban els pescadors de La Escala menant una dotzena de barcas, fent proa á la Fosca, una platja que trenca com altras la continuitat del roquer que s'extén fins á la frontera desde Sant Feliu de Guixols. Son com una mena d'aurenetas que fujen aixis que la Tardor extén sa grogor per la terra, y s'apropan aixis que las plantas comensan á flayrar.

Las barcas arriban enfonzadas fins á l'orla, curullas d'eynas y coronadas de maynada: es tota la familia la que inmigra temporalment; tota una llar ambulant, ab tots llurs trastos del ofici, ab tot lo intim, que fan seguir; fins ab llur casa mateixa que després pararán sobre la groga sorra.

La platja, de dos kilómetres d'extensió, fa dos suaus archs de cara á llevant, quins extrems s'apoyan en las abruptas rocas formant dos redossos; y en mitj dels dos archs, una roca grossa, solitaria y negra, quina foscor dona'l nom á la platja,'s destaca mullant sa punta en las ayguas com una dent llargaruda tremolant en una geniva anémica y desembrassada. Es en el redós sud ahont la tribu de pescadors aixeca sas barracas, á cobert de la humitat del lleveig, deixant las barcas varadas en el petit é intrincat moll que forman un centenar de rocas á flor d'aygua.

El lloch está apartat un hora de Palamós y de Vilaromans: dos pobles que's tocan sense perdre l'un el seu carácter industrial modern, y l'altre'l de vila de pagés; y á las tardes d'istiu, cap allá á la cayguda del sol, son contats els que s'hi arriban per estirar las camas. y pendrehi la fresca en senthi assentats sobre l'arena, gaudint del paisatje y de sa soletat.

Algunas tardes jo m'ajuntava al oncle Joan, que feya'l passeig casi cada dia, y'l seguia. Sortint de casa, preniam la carretera, daurada pels raigs del sol que's ponia darrera de Las Gabarras, vorejant els plátanos que tocats per la llum oblicuament projectavan llargarudas ombras que's trencavan en ángul recte al arribar á las casas. A la esquerra s'extenia'l plá de Sant Joan, tot esquitxat de figuras baixas é infladas, tot vert de diferents tons separats á quadros cuydadosament conreuhats, y qu'arriba fins á l'horitzó ahont s'abrassa dolsament ab la cadena de montanyas, atapahintse d'oliveras y surers. A la dreta hi jauhen las casas de Vilaromans, totas aplegadas entorn del puig del moli enrunat que las corona. Las casas son totas de pagés; alguna qu'altra, ja de construcció moderna, ostenta balcó de ferro y cenefas ab un refinament de *caragolillos* que fan fredat, y de tant en tant se'n troba alguna ahont las eynas de conreuhar els camps han fet plassa á las de la industria tapera. De darrera de las finestras d'aquestas, quan un passa, sent sortir la bravada del suro. Els jornalers, encorvats sobre'ls taulells

y ab els peus enfonzats en onadas de *palias*, aixecan el cap y guaytan al tranzeunt; després tornan á encorvarse, y's senten altra volta'ls cops monótons dels carrachs y de la ganiveta sobre'l taulell y'l xerrich del suro al ser ferit per la esmolada fulla.

Un cop haviam acabat las casas del poble, preniam á la dreta y'ns trobavam á camp descubert. Cap al nort el pla seguia extenentse, limitat per las montanyas del interior y las que separan el mar de la terra. De tant en tant, entre la verdor del fullám, s'hi oviran un grapat de masias que dormen tranquilament ab la nota clara de las eras al costat dels barris. A esquerra y més baixos, donchs el cami va fent pujada, els boscos de pins perfuman l'ambient ab olors de rehinas, y'l terreno rellisca cubert casi tot de sas fullas filifoscas color de fusta. Y á l'altra banda pujava també'l bosch per la falda del puig del moli que s'ovira á dalt de tot, cubert de molsa, enrunat, com un recort trist de tráfech y moviment d'altres temps... A mida qu'avansavam, la fresca's feya sentir més, donchs el sol anava amagantse més rápidament darrera un vel de núvols de sanch; y era al mitj del camí, quan s'iniciava'l descens del terreno conduhint á la platja, que's comensavan á aspirar las brissas prenyadas de yodo y olor d'algas que'l mar ens enviava.

Alguns dias,quan hi anavam, ja trobavam á mossén Pau, el rector de Vilaromans, que'n venia de retorn. Desde lluny distingiam sa silueta negra destacantse del terreno. Y ell semblava que feya com que no'ns veya fins que'ns haviam de fer pas. Fins allavoras sens dubte rumiava'ls cumpliments; uns cumpliments sense l'aroma dels de la gent del camp ni la distinció dels de la de món. Caminava arrossegant la grossa panxa y sas pesadas camas, ajudat per un bastó en forma de *T*, negre com ell; y darrera de sa pell groixuda y embotargada hi lluhian uns ullets oberts com ab un punxó, voltats de carn que li queya a sobre en greixosas arrugas.

Era sens dubte per motius de salut, aconsellat pel metje á qui estava aconductat, que feya la caminada. Ell no podia trobarhi res de bonich ni d'agradable en tota aquella hermosa campinya: coneixia massa'ls indrets, y quan mirava una masía ó un bosch d'oliveras, no hi veya més que al amo, que ó no anava á missa ó no era espléndit al cap de l'anyada, quan passava ab el salpassés á ruixarli la porta. Un atom de món en plena Naturalesa... Deya unas quantas paraulas ininteligibles, greixosas; donava la má sens apretar, abandonantla; una má tova, molla y suhada; y seguia llur camí arrossegant la panxa, las camas y'l bastó,y guaytant sempre á terra ab sos ullets petits, satisfet de que algún pagés l'hagués pogut veure que parlava ab uns senyors...

Sortiam á la platja pel seu bell mitj, abont está emplassada la solitaria roca, y cap á la dreta, lluny, á l'altre extrém del arch, oviravam la tribu de pescadors coronada pel blau fum dels fogons que tot just pujava d'en terra en petitas columnetas, aixamplantse y escampantse mandrosament.

Las barracas formadas ab dos rems encreuhats que sostenen un extrém d'una antena de la que l'altre s'apoya en terra, y cuberta aquesta carcanada ab una tela lligada pels extrems á quatre estacas enclavadas en quadro, s'extenian unas al costat de las altras, acostadetas com fentse un caliu... En aquell lloch la mar es tranquila; al demati plana com un mirall, conservant horas y horas las estelas dels barcos, més tart risantse una mica tocada pel garbí, y blava y remoguda sense malicia cap á las dotze, quan el vent ha caygut cap al quadrant de lleveig... Cap allá á las sis de la tarde, al istiu, el lleveig va minvant y llavoras surten las barcas á recullir las xarxas caladas. Els homes surten de sas barracas deixant las mantas ahont estavan ajassats, y ficantse de peus á l'aygua, hi empenyen els llaguts: pujan tots cadascú al seu, y'ls últims que quedan en terra donan l'última esbranzida y saltan de genolls á la popa. El laberinte de rocas el salvan al rem, y un cop fora del petit *fjord*, aixecan casi á una las velas, quinas corriolas grinyolan, y, brandant á banda y banda, semblan un vol de gabinas qu'han baixat de sobte á enfonzar llur bech en las ayguas .. Quan el vent ha minvat massa, s'han d'ajudar al rem y desde terra's senten els trap-traps acompassats y lents dels cops qu'aquells donan en els escálams... Y las velas se van empetitint, empetitint fins que desapareixen darrera de Sant Esteve en direcció á las illas Formigas...

Y las travessas quedan surant en la petita rompent, com surarian un jorn allí mateix las fustas dels baixells esmicolats per En Lluria...

En terra quedan las donas, que ni's giran á guaytar la sortida perque la miran ab els ulls d'adintre, abocadas á las ollas que bullen sobre tres pedras, voltadas de fum. Y hi queda la manyada, un verdader formiguer de petits sers, cad'any més nombrós, que recull las travessas que l'aygua vol emportarsen, com en altre temps els que vejeren passar bastiments enemichs per allá devant, arrossegats per la popa y ab llurs banderas á l'aygua, recullirian las vergas dels enfonzats... Y ells segueixen jugant després per entre las rocas, netejantlas de petxinas y pellerinas, ó bé armats de llargas canyas á quina punta, á mena de senyera, hi lligan un drap blanch per atraure'ls pops... Quina cridoria quan n'euhen un!...Y ells van creixent, creixent, coneixentse, intimantse, noys y noyas barrejats; la verdadera creixensa, la aspiració moderna d'ensenyansa que'ls pobres ja practican... Y després se fan grans; la tribu s'aumenta cad'any ab una barraca, y una nova olla apoyada en tres pedras llensa fum parlant de pau y de felicitat...Peró d'ensenyansa no'n reben cap; aquells sérs no existeixen per la societat; ningú'n sab res d'ells... mes ja se'n ocuparán. Ells que creixin ignorantho tot; quan la societat els necessiti, serán gleba de derrotas en baixells que no son pas els d'En Lluria. No necessitan per això saber llegir ni escriure... Y ells segueixen jugant, mitj nusos, com petits sers feréstechs; enfonzant llurs carns assoleyadas en la blavor de las ayguas...

Fa bo d'estarhi á la platja quan el sol ja es post. El ventitjol refresca; la sorra, fina com pols, fa un agradable jas, y las onadas sembla que trigan com cansadas á venirshi á desfer en escuma. Quin misteri, quina ensenyansa! El blau mascle ronca al llensarse en una onada sobre la sorra; tremola com en un espasme y hi deixa la escuma; la platja l'absorbeix amorosa per tots llurs poros; y després la onada's retira, ab soroll de sospir, á reposar sobre las algas. Homes, això es á plena llum!

Quan la Tardor s'apropa, y ab ella'l mal temps y'ls dias curts, las barracas se desfán, las barcas tornan á quedar curullas y la tribu se'n va cap á La Escala, aixecant per última vegada del any en aquell lloch sas blancas velas... A la platja hi quedan tan sols la sorra negra á trossos, pedras fumadas, retalls de xarxa y cordas... tot trist, esperant l'hivern qu'ho mulli y la propera primavera qu'ho torni á reanimar... Y ells cad'any tornan... A voltas no tots; sempre se'n queda algún allá al poble dormint sota xipressos, peró sempre'l lloch l'ompla una unió nova, formada potser allí mateix, jugant entre las rocas, cercant pops y petxinas: nova vida que puja, sens dubte ab sas ilusions y sas esperansas, que per desgracia pocas vegadas prosperan, y quedan sepultadas y lligadas al banch del llagut. Quánts somnis de ponts de barcos, y de bastiments de tres pals, no's deuhen haver anat enfonzant, enfonzant cad'any més, en aquella sorra tan fina, á la vora d'aquell mar tan tranquil qu'al dematí sembla de vidre, més tart el garbí'l risa y cap allá á las dotze's torna blau fort, tocat pel vent qu'ha caygut cap á lleveig!...

F. PUJULÁ Y VALLÉS.

París, darrer jorn del sigle roig.

SALUTACIÓ (1)

COMPANYS:

M'heu dit que uns quants de la primera volada vos haviau ajuntat pera dir: «Aqui som!», donant el crit d'arribada d'una generació nova; y es tan bellament alegre salutar als que de nou arriban, que jo no me'n sé estar de cridarvos joyosament: «Benvinguts!»

Veniu tots vibrants del ressò dels cants qu'han bressat vostra infantesa: vosaltres, nascuts pera cantar, peró no podent encara, vos dilatavau ohint las armonias que corrian pels ayres de la vostra infantesa, vos penetravau d'ellas, dalintvos per barrejarhi'l vostre cant; y quan heu sentit la vostra hora heu alsat la veu, plena encara dels vells ressons, peró prenyada ja de la cansó nova.

Entoneula aviat aquesta cansó vostra: no

(1) Fou llegit aquest trevall en la vetllada que l'agrupació «Art y Patria» doná al «Ateneo Barcelonés» la nit del 3 del corrent.

tan aviat que no estém del tot segurs de qu'es ben vostra; peró vull dir que'l món la espera; perque'l món ne viu de las cansons que s'entrelligan continuantse, formantne una sola d'infinita. Mes vosaltres, ans d'alsar el cant propi, miréu fitament el món ab els vostres joves ulls valents, oblidantvos de tot lo que no sia vosaltres mateixos y la seva bellesa, com si vosaltres fossiu els primers homes; y llavoras, alsant els ulls al cel, sentiréu dins vostre moures el cant que contindrá el passat en el ressons en que s'engendrá, y l'esdevenir en els qu'esbandirá pels ayres. Y aixís será etern; mes vosaltres el cantaréu lliurement, y per aixó será vostre.

Pera que vos ajunti en el cant, heu arborat una bandera que diu: Art y Patria; aixó es, escreix del ideal, de la valentia, qu'es lo que'ns cal á tots pera redimirnos del egoisme mesqui qu'es el corch de la grandesa dels pobles.

Una cosa es l'egoisme gran dels homes forts qu'aspiran al continuat enlayrament de la seva individualitat y que tenen forsa de sobras per' arrossegar cap amunt ab ella tot lo qu'entorn se troba d'enlayrable menyspreuhant lo que no vol seguirlos: aquest es l'egoisme dels héroes que fan lliurement, alegrement, el bé d'altri de las sobras del seu bé: d'aquest egoisme neixen els pobles grans. Altra cosa es l'egoisme mesquí de la impotencia, el dels homes que no tenint prou forsa pera enlayrarse, esmersan sos febles brassos en mantenir inmóvil el nivell comú pera que ningú puji més qu'ells: aquest es l'egosime dels cobarts que fan tristament, hipócritament, per por d'una sanció material ó moral petrificada, el seu petit bé individual de lo que procuran restar del bé d'altri, del bé comú: d'aquest egoisme petit n'hi há molts pobles esmortuhits.

Redimiunosen vosaltres, que comenséu á ésser joves. El jove es naturalment generós de las sevas forsas, no las mesura, se llensa al seu impuls arrosseganttho tot amunt fins á sacrificarse en la general embranzida, y, si molt convé, sab morir cantant alegrement com á seu l'ideal comú. Per aixó cada joventut qu'avansa es una esperansa pels pobles corsecats per l'egoisme; més ella ha de témer al perill d'ésser corsecada confosament ab la massa, si no se sab despendre ayrosament d'ella posant ben alt el seu anhel, menyspreuhant tot lo que no siga alsaria, y emportántsho tot amunt darrera seu.

Aquest anhel es el que jo llegeixo en la vostra bandera. Art, entench que voléu dir qu'enlayraréu els cors vers Deu. Patria, que pendréu embranzida desde la terra que vos manté y de la que sou formats; que la estimaréu y defensaréu com cosa vostra, com condició essencial del vostre ésser; perque sens ella vosaltres no seriau vosaltres mateixos, sinó quelcóm desarrelat que volejaria sens nort per las regions dels llims, sens trobar la terra ferma que us cal pera pendre embranzida cap al cel.

El sentiment de Patria vos fará forts; el sentiment artístich vos fará purs. Aixís vos veig jo. Veig avansar una generació d'homes que, perque serán forts, no coneixerán l'odi ni'l sarcasme, sinó que farán via aterrant alegrement é indulgentment tot lo que'ls destorbi, y obrint sens recel els brasos amorosos á tot lo que'ls avinga; y perque serán purs se sentirán lliures de las concupiscencias qu'esclavisan, y aixís trobarán lleugera tota ascensió.

Ascendir, ascendir, amichs meus! Terra sou, no la reneguéu; mes espiritualiseula, feula anar tornant cel. Per l'Art y per la Patria: Excelsior!

Joan Maragall.

A PROPOSIT DE «SIEGFRIED»

Després d'haver llegit un per un tots els articles publicats pel senyor Pena, en el periódich Joventut, referents al *Siegfried* de Wagner, no podém menys de fer certas consideracions sobre'l mateix assumpto, que sempre es d'actualitat pels amants de la bona música.

Verdaderament, ab l'entussiasme jovenil ab que s'ha expressat l'amich Pena, crech jo que: ó no ha exposat ben bé'ls conceptes emesos, ó, en cas contrari, ha estat injust; injusticia no de mala fe, sinó filla del mateix afany que, com tot bon aficionat, ha degut experimentar pera'l major éxit de la música del gran mestre. Entrém, donchs, en materia.

Creu el meu preopinant que pera dar per-

fecta idea de cóm se deuhen portar las obras de Wagner, es precis que'l mestre cuydi compás per compás la partitura, tal y conforme está indicat per Wagner, atenent fins als més petits detalls. Y deu ésser tal com diu, ja que'l mateix Pena s'entreté anotantho; de tal modo, que si allá hont hi há marcat un *pp* (pianissim), el mestre, ó millor dit la orquesta, ho fa *p* (piano), ja's creu que l'han enganyat, ja li sembla que li roban els quartos. Igualment, si allá hont está marcat *p* (piano), els musichs ho fan *f* (fort), igual, etcétera, etc. Entench jo que aquest modo de fer critica no tan sols no es el verdader, sinó que tampoch es just. Més que crítica, es fer la estadistica d'una obra, puig fins ens arriba quasi á fer saber el número de compassos que conté la partitura y sa duració.

La critica no deu may portarse á aquest terreno; y si aixis fos, l'art no tindria rahó d'existir; perque si en una obra d'art ens entretinguessim á ferli la dissecció, creguéu que no'n quedaria gran cosa. A mi, al menys, may se m'ha ocorregut que pera jutjar del mérit d'una decoració de teatre, m'hi hagi d'acostar ben á la vora, ans al contrari. Lo mateix podém dir respecte á música. Las cosas d'art s'han de sentir y veure á certa distancia pera que'ns produheixin tot l'efecte. Per més indicacions que hi hagi en una partitura, moltas vegadas, separántnosen, encara'ns produheix més emoció. Si'l dirigir una obra fos tan fácil, cregui'l senyor Pena que tots seríam directors, donchs tenint en compte totas las indicacions de la partitura, marcant metronómicament el temps á cada pessa y allá hont diu *f* (fort) fort, y ahont *p* (piano) piano, el director ó'l concertista que fossin, lluny del efecte que'ns haurian de produhir, ens semblarian máquinas automátich-musicals; en una paraula: en lloch dels moments psicológichs en que tot nostre ser está baix una frisansa, experimentariam l'aburriment qu'engendra la monotonia. Deu nos en guart!

Entrém en un altre ordre de consideracions. Avans demano perdó de lo que vaig á dir. Potser semblará una heretgia, peró no puch resistir al desitj de dirho, y... allá va:

No crech en las indicacions dels autors pera la interpretació de las sevas obras. O si voléu: L'autor d'una obra d'art, es incapás de darli sa mellor interpretació. Aném á probarho.

No hem sentit a dir may (salvo rarissimas excepcions) que'l poeta que fa una poesia, en siga son millor lector, ó'l que delecti més al públich.

Recordemnos tots del modo com el malograt Rafel Calvo llegia aquells famosos poemas de Campoamor y Núñez de Arce; y cito aquest actor, perque es qüan estava millor: recitant. Recordém els célebres monólechs d'en Coquelin y en Novelli; y no'n citém d'altres perque la llista seria interminable. Y veuréu cóm lo qu'he afirmat al pricipi es cert. Lo mateix se pot dir d'un músich, que generalment es el pitjor director d'una obra seva. Aixó'ns ensenya que la perfecció en aquest món no existeix, perque'l qu'es bon orador, escriu malament, y viceversa; el músich genial es mal director, y aixis successivament. Ara bé: si es aixis, ¿cóm podém donar fe de las indicacions dels compositors, si com á humans incorren també en equivocacions? El mateix Wagner ens dona una pila de cosas que no poden ser.

Exemple: en el *Tristán é Isolda*, página 51 de la edició de Breitkopf & Hürtel, el chor aquell dels mariners marca *Presto*; y jo haig de demostrar que no pot ser. En efecte: els crits que fan els mariners: *Ho-hé*, *ho-hé*, representan las maniobras á bordo d'un barco de vela. Perque tots fassin l'esfors al mateix temps, s'acompanyan del típich *Ho-hé*. Donchs es precis no haver estat may en cap barco de vela pera fer las maniobras en un temps tan precipitat com exigeix Wagner; puig per gent que hi hagi á bordo pera tirar, com que's fan maniobras molt sovint, ab pocas maniobras com aquesta, aviat els mariners patirian del pit.

Altre exemple'l trobém en la obertura dels *Mestres Cantors*, que comensa ab el tema de la bandera dels gremis, quan triomfalment saluda al poble. Com tots sabém, una bandera gremial pesa molt, y no es possible manejarla com si fos un bastó; per lo tant, en el temps en qu'está marcat en la partitura, *molto-molto*, trobém que no li es possible al abanderat saludar ab ritme á la gent, puig l'esmentat temps es, en mon concepte, massa rápit. Aquesta observació particular meva l'he feta varias vegadas devant d'alguns mestres, y solzament en Crickboom

es el que ho ha portat á la práctica, tenint molt més éxit dita obra portada aixis, que no pas ab el sistema dels altres mestres; deixant apart que també sa execució ha sigut, al meu entendre, més perfecta.

Si, com diu un proverbi castellá, *para muestra basta un botón*, jo per poch que busqués podria donar tota una botonadura; peró no es aquest el meu objecte. El meu objecte es: que la interpretació d'una obra ha d'anar sempre á gust del director. Ja sé que se'm dirá que hi há directors que no tenen prou talent pera semblant cosa. Ab aquests no m'hi fico. Parlo tan sols dels que tenen conciencia y honradesa artisticas. Y ja qu'en aquest terreno'm coloco, haig de fer constar que (salvo alguns petits detalls) com á tal director tinch á n'en Mertens, puig si d'algún defecte ha pecat, es de no tenir trenta ó quaranta anys de menos, que com á coneixe la partitura y á durla ab tota serietat, vaya si ho ha fet! Lo que té que l'home's troba vellet, y algunas vegadas se li cansa'l bras; y d'aquí que pequessin algunas escenas de lánguidas y monótonas.

Clar está que tots hi hem trobat molta diferencia quan s'ha encarregat de la direcció de *La Walkyria* en Mascheroni, puig á més de tenir talent, té tot l'entussiasme y la empenta que sa joventut li dona. Fins la orquesta sembla un'altra, ja que, exceptuant la *cansó de la Primavera* en sa primera part, que la porta massa lenta, y encara creyém que per deficiencias del artísta encarregat de cantarla, per lo demés, tot va com una seda. Y ja que parlo de tal cansó, vull que consti qu'en mon concepte la melodía aquella no la crech original de Wagner, puig per son carácter y fins per sa cadencia no va lligada al resto de l'acció, ans la trobo sobreposada (en sa primera part, s'entén). Sembla d'algún autor italiá d'aquests que fan romanzas de saló.

Com no pretench, al fer aquestas observacíons fillas del meu bon desitj, entrar en cap polémica artistica, dono aqui fí á aquestas divagacions, pregant al amich Pena que no vegi en ellas cap classe d'ironia y si sols els honrats propósits que m'han portat á parlar de materia tan agradable per mi com es la música en general, y en particular la del may prou ponderat colós Wagner.

Llorens Sampera.

BONS-DÍAS

Tothóm al neixe plora,
perque la gloria pel desterro deixa
y á sos germans anyora,
los ángels del Senyor, al punt de neixe.

Jove,'l plahé'l convida,
lo cor l'enganya y la ilusió l'encanta;
per un instant oblida
la mare-patria y lo desterro canta.

Mes, corra'l temps y corra
la sanch per dins las venas més pausada;
lo desengany esborra
l'aureola del passat d'una alenada,

y l'ánima altra volta
per fí las alas desplegar intenta,
y agosarada escolta
d'un eco sobrehumá la veu plahenta.

Ella recorda encara
lo só d'aquella veu, tota tendresa;
y, al reconeixe al Pare,
viure allunyada del payral li pesa...

Y donchs ¿qu'es la existencia?...
Un día sense llum d'un'altra vida,
d'aquella hont va la essencia
de tota flor, al desfullars' marcida.

Y es per ço qu'en ta diada
no sé'ls bons-días cóm donarte tinga:
si á l'auba ó de vesprada,
si pel passat ó bé pel temps que vinga.

F. Ubach y Vinyeta.

NOTAS D'ART

SALÓ PARÉS

XVIII EXPOSICIÓ EXTRAORDINARIA.

Estavam tots un xich impacients y neguitosos. En Parés ens havia promés iluminar el saló pera nosaltres sols, y reunits en el despatx l'esperavam. Y no's pensin: qui més qui menos, jo crech que tots nosaltres ja'ls havíam vist els quadros exposats; peró'l desitj de fer comparacions, ó de fruhir lo que se'n diu *una inauguració*, ens havía fet ser excesivament puntuals, ja que'l nostre amich, y amo del establiment, no compareixia.

Per fí va arribar, y va comensar la comedia. Tot foren queixas: que ja eran aprop de las vuyt, que feya un'hora qu'estavam esperant qu'encenguessin... Alashoras en Parés, com un capitá general, va comensar á dar ordres, tot posantse á la porta del saló, ab la má al cancell, sense deixarnos passar.

El saló, que desde'l despatx se veya com una taca fosca, va comensar á aclarirse, y al cap de pochs segons, tots, com papallonas atretas per la llum, estavam agombolats á la porta.

Un cop á dins, varem fer lo que's fa sempre: donar la volta al saló. Qualsevol podría pensarse qu'ho fem per veure'l conjunt; peró res d'això. Es que cada artista busca'l seu quadro ab més ó menos dissimulo. Després, quan tots l'han vist y'ls hi ha semblat qu'es millor que'ls altres, se van formant grupos, y comensan las discusions en veu baixa. Per regla general, l'última exposició es sempre la més dolenta, lo mateix aqui, que á Paris, que á tot arreu. No sé per qué.

Al rompres el foch, sol pagar el *pato* algún artista dels qu'encara tenen la sort d'ésser discutits, es á dir, dels qu'encara no tenen el diploma de *patúm*. Y'l dimecres de la setmana passada varem comensar per en Pichot. El seu quadro gran de Cadaqués doná lloch á molta polémica. Els uns qu'era dolent, els altres que tenia grans qualitats, essent d'admirar en mon concepte aquella mar tan blava y transparent, ab la poesia que li dona aquell grupo de xiprés, y tot el conjunt, que té molt carácter decoratiu.

No va passar lo mateix ab l'altre quadro d'aquest artista, *Sardana*, que á més de trobarlo tothóm dolent, malas veus deyan qu'era una desgraciada imitació d'un pintor francés... Simon... (no recordo bé'l nom ab la poca memoria que tinch).

Las discusions varen creixe, y casi no va quedar un quadro sencer. Recordo que va ser objecte de moltas alabansas un paisatje colocat una mica massa alt, al costat d'un gran quadro d'en Vancells; una pintura hermosa, d'una entonació calenta, evocant quelcóm els paisatjes antichs. Aquell pla daurat pel sol, ab aquella nuvolada d'una execució ferma y resolta, va agradar molt.

També vaig sentir cóm alabavan un retrato de senyora pintat per en Sardá. Deyan que tenia condicions, y trossos molt ben pintats.

Peró ahont hi va haver crits, y fins alguna paraula massa forta, va ser devant d'un dels quadros d'en Jimeno, aquell cap qu'está colocat sobre la *Sardana* d'en Pichot. Aquella execució un xich brutal ó barroera, pochs se la podian *empassar*, per molt que'ls que la defensavan fessin veure las qualitats y las finesas de color. Tot va ser inútil: l'éxit va quedar indecís. Peró ja es molt ser discutit, y jo crech que l'autor deu animarse y pintar quadros que quedin més resolts, donchs pot arribar á produhir quelcóm que debó's fassi admirar.

De tots els altres, particularment dels mestres. poca cosa vaig sentirne dir. De sorpresas deyan que no n'hi havía cap, fent excepció d'aquell interessant paisatje d'en Graner, pintura sòlida y d'una gran sobrietat, ab la que l'artista ha donat un gran pas en la seva carrera, fugint dels truchs y'ls efectes de *relumbrón* á que'ns tenia acostumats. En aquest quadro'l veyém buscant el natural ab molta ingenuitat y senzillesa. Jo crech que no li donaríam cap mal consell dihentli que continués per aquest camí. Y fins m'atreveixo á dirli que no hi há necessitat de pintar telas tan grans volent *fer art* pels artistas. Lo mateix el veuriam en telas més petitas. Això no vol dir qu'algunas vegadas no's trobin assumptos que semblin demanar un quadro gran; peró qué pochs! Y si ho analisessim bé, no sent una pintura decorativa, ¿quina necessitat hi há de gastar tanta tela? ¿Tal volta es qu'en Graner vol encara *espatarrar* al públich?

JOAN BRULL.

TEATRES

El llop-pastor.—L'Aligot.—Por!

Si, com resan els cartells, *El llop-pastor* del senyor Marquina no fos més que un senzill *poemet* dramàtich, ab quatre paraulas estariam llestos. Qu'es l'obra d'un principiant que s'ha equivocat, que'ls tipos no tenen consistencia, que l'acció languideja al principi y's precipita al final sense llógica correlació de fets ni de sentiments, y en fi, qu'es confosa, falsa y arxi-convencional: dit això, estaria dit tot.

Peró'l cas es que baix aquell modest subtitol s'hi amagan pretensions més trascendentals. La obreta vol entrar de ple en lo que se'n diu avuy teatre d'ideas. L'autor, preocupantse d'un problema moral, tracta de fer pensar al públich, tracta d'infiltrarli doctrinas saludables en oberta oposició á principis rutinariament acceptats.

Baix aquest aspecte, l'obra d'en Marquina té més importancia y es més censurable, perque uneix, á una gran despreocupació artistica, una perniciosa trascendencia moral. Y dihém qu'es perniciosa, perque sentiments tan purs y elevats com la llibertat y la germanor que sembla preocupan al pensador, son posats en ridicul pel poeta al intentar cantarlos. Ab el filosop novell podriam ser indulgents y no demanarli ideas novas, puig al fi y al cap sempre resulta lloable oposar al egoisme del individuu y al artifici social un ideal de solidaritat é independencia. Mes ab l'artista no podém ser indulgents, perque si bé es veritat qu'aquest pot, compenetrantse ab el pensador, elevarse á las regions més puras del art concretant l'abstracció filosófica en simbols y creant tipos humans que siguin expressió d'ideas generosas, també ho es que pot desacreditar al pensador y posarlo en ridicul al posarshi ell mateix.

Confessém que no las veyém prou claras las ideas d'en Marquina. Peró si en Tomasó vol personificar l'home egoista que trevalla per forsa, ¿no fa riure que renegui del trevall y de las eynas cantant? ¿Per qué'l llop-pastor á qui'ls homes apedregan y'ls llops *llepan*, apóstol de llibertat y de veritat, té d'esperar á la Malena amagat y boca-terrosa com un senzill fascinerós? ¿Per qué, si'ns pinta en Marquina á uns y altres tan incults, té de parlar en Murisech com un Schopenhauer barato, y tenen de quedar convensuts y encisats la Malena y l'Andreu com uns papa-natas vulgars? ¿Per qué la Malena, de qui solzament sabém que té molta por del pare, ha de fugir tan tranquilament, y tan tranquilament ha de renunciarhi l'Andreu, y tan tranquilament ha d'escanyar á aquest en Tomasó en lloch de corre darrera'ls altres?

Tot això, y altres detalls, fan riure. Potser en l'obra hi han simbols amagats que no hem sabut veure ni'l públich tampoch. Si es aixís, sols podém dir que no es lo mateix fer obras dramáticas pera interessarnos que ferlas pera que juguém á *puput*; que no n'hi há prou ab saber qu'existeix un senyor que's diu Ibsen que fa dramas d'ideas, sinó que se l'ha de compendre bé avans d'imitarlo; y en fi, que sols es permés elevarse á las altas concepcions morals á qui per medi del estudi y de la reflexió las veu claras y precisas en tota sa trascendencia, y sols es permés concretarlas en formas artisticas á qui senti y comprengui la vida en tota sa plenitut y en tota sa bellesa.

En *L'Aligot*, opereta en un acte, lletra de E. Capdevila y música de E. Morera, hi surten una pila de tipos que no serveixen pera res com no sigui pera dir tonterias, y una serie d'escenas inútils se succeheixen per arribar á que Rosa sorprengui al seu marit fent l'amor á un'altra; tot seguit, escena curta de gelos en que Rosa confessa que l'estima molt, lo qual no es obstacle pera que moments després escolti ab complascencia las declaracions d'un altre. A son torn el marit els sorprén, l'altre la defensa y... la mata.

Comensa á ser enervant això de que hi tingui d'haver sempre una víctima propiciatoria. Y lo més bo del cas es que casi may reb el que té més culpa, de manera tal, que'ls aficionats á endevinar el desenllás sempre s'emportan xasco. A n'aquest pas ja estém veyent que'l millor dia'ns surt un autor *revolucionari* que, pera matar á algú que ningú s'ho pensi, matará al apuntador, com diu que feyan anys enrera al Odeón.

Quan l'autor té ideas propias y las presenta espontaniament, no la busca una solució extravagant, puig que la natural, naturalment s'imposa.

Y no ho tractém més en serio, perque obras aixis no s'ho mereixen.

A Novetats s'ha estrenat un quadret dramátich, *Por!*, original de nostre estimat amich y colaborador en Modest Urgell. Aquesta circunstancia'ns priva de fer un elogi tan complert de l'obra com voldriam.

Els lectors de Joventut, que podrán llegirla integrament, sens dubte ab més imparcialitat el farán. Per nostra part, sols dirém que'ns agrada per la veritat y'l sentiment ab que l'Urgell presenta'ls diferents tipos, y per la naturalitat y senzillesa ab que'ls mou envers una idea ben definida.

L'Urgell tracta de sugestionarnos fentnos sentir la impressió de la por, y pera lograrho pinta tipos ben diferents, tots molt humans, que influhits pel medi ambient y per altras circunstancias, senten cada hú á sa manera la por. La veritat en els tipos, la verosimilitut en els fets y accidents, y'l llenguatje apropiadissim que aquells parlan, fan que logri l'autor l'objecte que's proposava.

Y no diriam res més, si no s'haguessin fet dugas objeccions á l'Urgell que no'ns convencen. Es la primera, que'l pintor s'expressa, pera parlar ab gent senzilla, en termes massa *literaris*. Creyém que no es justa la objecció. En primer lloch, s'ha de tenir en compte que tota la seva relació la fa en moments d'excitació nirviosa, d'alucinació mental, y clar está qu'en tals circunstancias lo llógich es que parli espontaniament, com deu parlar un artista ilustrat. Si tingués la serenitat necessaria pera buscar els termes vulgars, no compendriam el seu estat d'anim. Santiago parla perque té necessitat de parlar, y en tal moment casi bé no sab ab qui parla. En segón lloch, si en Santiago parla com un poeta refinat, es perque l'Urgell tracta d'explicarnos el cóm y per qué de la por que senten individuus ben diferents per educació, per costums y per ideas. Y aixis, pera que'ns produheixin tot l'efecte, efecte de contrast, aquellas dos menas de por (la d'en Santiago por més imaginativa, produhida per recorts y per obsessió en un esperit lliure, y la por dels altres, por de superstició momentaniament excitada per petits fets concrets) es necessari que'ns la expressi també de diferenta manera y armónicament ab el temperament de cada hú. Sols aixis arribarém á compendre ben bé la distinció tan subtil que's desprén de l'última frase d'en Santiago: «Cal confessarho: encara'ns domina la Tradició!!» Es á dir, de la manera com la tradició influheix per modo tan diferent en temperaments diversos.

L'altra objecció qu'han fet, avuy á l'Urgell y altras vegadas á distingits artistas, no es més que una vulgaritat. «¿Per qué's posa á escriure vosté que sab tant de pintar?» Es clar que'l saber pintar no implica que s'hagi de saber escriure; peró que una cosa sigui obstacle á l'altra no ho acabém d'entendre. Al cap y á la fi, qui sent l'art pintant també pot sentirlo escribint, y puig hi há la *primera materia*, es fácil dominar las diferentas formas d'expressió. Lo que ja no es tan fácil es, per exemple, que qui sab fer llonguets sápiga també fer art. En aquest cas si qu'es probable que'l baf del forn y la flayra de la farina mullada fassin malbé'l paladar y atrofihin tot bon gust literari. Se'n han dat molts cassos.

La execució y presentació escénica molt encertadas. El senyor Borrás (E.) tingué moments de verdadera inspiració, donant al tipo del pintor forsa interés y relleu. Se veu qu'ha comprés el personatje, y'l detalla ab carinyo. Els demés arrodoniren el quadro ab molta discreció, contribuhint á obtenir l'efecte que's proposava l'autor.

Emili Tintorer.

—

Si nostres propósits respecte del «Teatre Liric Catalá» fossin els que alguns maliciosament suposavan, la ocasió hauria arribat de despatxarnos á nostre gust criticant y tronant contra'ls darrers *engendros* que alli s'han estrenat. Peró hem de repetir un'altra vegada que ningú sent més que nosaltres tot lo qu'está succehint, qu'encara que previst desde un principi, no podiam imaginar qu'arribés á un extrém tan deplorable, per manera que l'únich recurs que'ns queda, no volent faltar á la veritat, es tirarhi un vel dihent en quatre mots lo que's prestaria á invertirhi molta lletra menuda.

Las darreras produccions han sigut altres tants fracassos, en los que hi ha contribuhit notablement la part musical. Ni una página

inspirada, ni un número acceptable; escrit tot de correguda, sense fixarse en lo que's feya ni en el llibre de qual ilustració's tractava. Es dolorós haverho de dir, peró es la veritat, y nostre modo de pensar ha sigut confirmat pel públich de manera ben eloqüent. No volém citar noms ni senyalar erros, perque aniriam massa lluny. Callém y deploremho de veras, tot esperant la nova obra dels autors de *L'alegria que passa*, que quan aquestas ratllas surtin haurá sigut pera la empresa del Tivoli la taula de salvació ó l'ultim inútil cartutxo en defensa d'un Teatre qu'está enrunantse l'endemá de nascut.

J. P.

LA PORQUEYROLA

La porqueyrola tota s'ensuma
posantse essencia de pitxolí,
y dú sabatas com no acostuma
y un vol de randas al faldellí.

Pensantse encara qu'esclops tragina
passa pels marges arreu arreu,
y s'hi esgardissa la randa fina
y va enfangantshi que no s'ho creu.

Quan s'en adona, plora que plora
ab la faldilla y'l peu tot xop...
Anéu, dieuli que de senyora
se'n ve de mena, no de retop!

A. Bori y Fontestá.

NOVAS

El darrer diumenge, en celebració d'haverse ja cumplert un any de la fundació d'aquest periódich, el personal de la Redacció é Imprenta del mateix ens reunirem al voltant d'una gran taula en festa intima, regnant la més hermosa germanor y la expansió més agradable, y posantse de manifest l'entussiasme que tots hi aportém en aquesta tasca de fer que'l Catalanisme siga, ensemps que una causa de justicia, una de las manifestacions més lliberals y avansadas dels nostres temps.

Joventut, després d'aqueixa festa, creu sentirse més rejovenida encara, y més disposta á lluytar per la llibertat d'ideas, y'l progrés y la cultura de Catalunya.

—

Notable va ser la conferencia donada fa pocas nits pel senyor Vendrell al «Ateneo Barcelonés».

El conferenciant sentá que avuy es ben manifesta, y ho será més en lo successiu, la forsa *destructora* de la Revolució Francesa, com també sa forsa *constructiva*, en el sentit de disoldre las entitats antigas, Iglesia y Estat, y de crear l'home nou y la Ciutat futura.

Digué que la Iglesia decáu al ensemps qu'aumenta l'esperit laich de fraternitat, per el que enteném que s'ha de trobar la justicia sense buscar compensacions en una vida futura hipotética.

Caminém dretament á una revolució moral, que ha comensat ja ab el despertament de la vida interior de cada home, elevat aixís á la unitat activa moral. No hi há oposició entre ánima y cos, aqueixa dualitat somniada. El móvil dels actes ha d'ésser acrecentament de vida: res de trabas ni sugestions. Y aquesta moral, gens aprioristica, fará que'ls homes siguin no lliure pensadors, sinó lliure-actors, y que torni á pujar la sava del món enfonzada endins de la Naturalesa pel fret de religions y supersticions de mort que han embojit al home.

Afirmá qu'es l'esperit de Vida'l que informa las obras dels artistas y pensadors moderns; que ja no hi valen revelacions ni conceptualismes, y que la Ciencia s'erigeix en organisadora de la Societat trobant aixis la seva verdadera funció moral, compenetrantse ab el poble, á fi d'esculpturar fins en l'home més infim la imatje joyosa, serena y fecunda d'una vida.

L'ideal moral s'ha de representar per medi de quadros y retratos, no per llargas llistas de devers qu'envileixen la voluntat. Siguém més nosaltres mateixos, y projectém y acordém la nostra vida ab la vida continuament activa de totas las cosas. Afegi que

Picquart es la representació del home nou, y Zola del artista modern, com Fransa es representativa de l'acció moral moderna.

Digué finalment que acabat el prestigi de las quimeras celestials y infernals, la Revolució Francesa, continuada per l'acció moral, restituheix en l'home la felicitat, proclamant la robusta dignitat y joya de la Vida.

El senyor Vendrell fou escoltat ab gran fruhició pel numerós y selecte auditori, y aplaudit y felicitat ab entussiasme.

—

Un'altra conferencia, donada també al Ateneu per don Pompeyo Martí sobre la «Telegrafía sense fils», tingué importancia. El conferenciant ressenyá'ls experiments realisats en diferents paissos y épocas, fins arribar al invent d'en Marconi, quin aparell va descriure minuciosament.

Digué que l'invent d'en Marconi no pot ésser aplicat pera la transmisió á grans distancias, y exposá varis medis encaminats á vence las dificultats que dit aparato ofereix encara, fent alguns experiments prácticхs ab un model de gabinet.

—

Ha entrat á formar part d'aquesta Redacció nostre amich el reputat escriptor Antón Busquets y Punset.

—

L'«Associació de la Prempsa» celebrá'l dia 13 del actual, en el Saló de Cent, una sessió necrológica á la memoria d'en Víctor Balaguer, llegint els senyors Oliva Bridgman y Tomás Estruch trevalls en honor d'aquell poeta, que foren aplaudits per la concurrencia, y clohentse la vetllada ab un parlament del president senyor Sendra y Puig, que aixís mateix escoltá aplausos.

Assistiren á la vetllada representacions de las autoritats.

—

Segons avis que'ns comunicá l'Administració de las obras de Pérez Galdós, avuy deu posarse á la venda per tota Espanya sa darrera obra *Electra*, que tant éxit obtingué al Espanyol de Madrid, y tanta sensació va produhir.

—

En Francisco Flos y Calcat, director del Colegi de Sant Jordi, ha publicat un *Breu resúm de la Historia de Catalunya*, obreta molt útil pera las tendras inteligencias dels noys, que després, ab senzillas explicacions dels mestres, poden empendre profitosament estudis de major importancia.

—

S'ha publicat el quadern 9 de l'obra *Materiales y documentos de Arte español*, que dirigeix el senyor Mira Leroy.

Conté aquest quadern notables reproduccions de sepulcres existents al monastir de Santas Creus, capitells de Santa Maria de la Almudena y de la iglesia de Aguilar del Campóo (Madrid), vistas del interior del chor de la catedral de Palma de Mallorca, arcas y ferreteria artistica, y relleus enviats pels pensionats en la Real Academia Espanyola de Roma.

—

Novament ha sigut multat nostre estimat company *La Comarca de Lleyda* pel governador civil d'aquella provincia.

—

A proposta de nostre amich el regidor del Ajuntament de Sarriá en Joseph Mumbrú, dita corporació ha acordat inscriures com adjunt protector dels Jochs Florals.

No son aquests els únichs actes qu'en bé del Catalanisme ha realisat en Mumbrú, á qui encoratjém pera que perseveri en sa lloable tasca.

—

A la Rambla del Centre, en un confortable local, s'ha inaugurat el *Salón teatro Moderno*, ahont s'hi donan representacions divertidas y interessants de putxinel·lis.

L'espectacle's recomana per la propietat y bon gust en el decorat y trajos que vesteixen els actors de fusta. Produheixen també molt bon efecte las veus claras y ben entonadas, tan diferentas de las produhidas per las clássicas llengüetas á que fins ara estavam acostumats. Se mouhen ab desembrás, y cantan y ballan ab desinvoltura.

—

També s'ha inaugurat, al carrer de las Corts Catalanas, el «Palau de la Ilusió», ahont, ademés de un cinematógraf en el que s'ofereixen diferentas vistas ab notable claretat, se donan sessions de raig X, projeccions de microscopi, y algún altre espectacle fantasmagórich regularment presentats.

—

A Celrá (Girona) ha mort nostre amich el jove é ilustrat catalanista Alfons Alsina y Pujol, que tant de bé havia fet á la nostra causa ab sa propaganda incessant.

Els catalanistas gironins han perdut un de sos més valiosos elements, donchs l'Alsina era un cor noble y un batallador convensut é infatigable. Descansi en pau.

—

Es molt digna de lloansa la exposició de quadros antichs que durant aquest mes té oberta en son local, Boters, 6, 1.er, el Circul Artistich de Sant Lluch.

Aqui hont desgraciadament no tenim organisat nostre museu, son altament beneficiosas pera l'Art aquestas exhibicions d'obras mestras.

Hi há Goyas, Grecos, un Viladomat, un

Guido Reni (?), junt ab algunas taulas góticas, notabilíssims, y alguns altres de dubtosa autenticitat.

Valdría la pena de que l'Ajuntament tractés d'adquirir algunas de ditas obras, que fan cara de voler fugir cap al extranger.—S. J.

—

Aquest número va acompanyat d'un magnífich Suplement artístich-literari, de setze planas, paper superior, en que doném íntegra, é ilustrada pel mateix autor, la darrera obra d'en Modest Urgell titulada *Por!* ab tant d'éxit estrenada á Novetats el día 15 del corrent.

Per aquest motíu el present número's vendrá, junt ab dit Suplement y'ls folletins, á 50 céntims de pesseta; peró aqueix aument de preu no tindrá cap relació ab els suscriptors, que rebrán el Suplement gratis, com de costúm.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors. No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any.	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

SUPLEMENT
ARTISTICH-LITERARI

POR!

QUADRET DE COSTUMS CATALANAS, ORIGINAL DE

MODEST URGELL

A Eleonora Duse.

Amica esimia,

Nella fiducia della vostra inalterabile amicizia osai, piu volte, recitarvi qualcosa del nostro teatro moderno, ed or non é molto, vi recitai anche malamente tradotti alcuni brani di codesta mia ultima opera drammatica. Perdonatemi, dunque, se oggi ho l'arditezza di stampare il vostro nome egregio in queste pagine, per ricordarvi la santa pazienza ed esemplare rassegnazione con la quale mi avete escoltato, persuasa, senza dubbio alcuno, della mia incurabile mania per il teatro.

L'autore.

Pedralbes, MDCCCCI

POR!

ANÉCDOTA ORIGINAL DE MODEST URGELL

(AB ILUSTRACIONS DEL AUTOR)

PERSONATJES

SANTIAGO,	30	anys.—	D. E. Borrás.
TECLA,	54	»	D.ª C. de Mena.
JAUME,	55	»	D. J. Borrás.
XICO,	19	»	D. C. Delhom.

SIGNES CONVENCIONALS

VVVV	LLAMPECH.
●	TRO.
———	PAUSA

Trons, llamps, vent, pluja y horas que tocan lluny, á la Parroquia.

Lloch de l'acció: alta montanya, Catalunya.

QUADRO UNICH

Negra nit del dos de Novembre del any MDCCC..... La escena representa un interior de casa de pagés. A la dreta la llar, ahont hi creman uns quants tions; á la esquerra, taula y armari ab porró, gots, sucre, &; porta al foro que dona al camp, y laterals tancadas; entre la porta del foro y la llar, una capelleta ab dos ciris encesos y llantia apagada; escó, cadiras, llaurer benehit, una manta, fanal, &, &.

Al aixecarse'l teló gran tempestat VVVV ● ●

ESCENA I

Tecla, *d'esquena al públich, resant agenollada.*

VVVV Sant Lluch, Sant March, Santa Creu, Santa Bárbara no'ns deixéu. ● Deu meu, Senyor! Quíns trons! Y quína tempesta! Feu que no duri; y la Santa Verge tinga conmiseració de nosaltres, avuy y sempre, y'ns donga lo que més convinga, y siga sempre lo qu'hagi de ser, y tot per honra y gloria del sempre alabat y benehit Deu Nostre Senyor, amén! Ave María Puríssima, sens pecat fou concebuda. VVVV Quíns llampechs, Reyna Santíssima! Sant March, Santa Creu, Santa Bárbara ● no'ns deixéu, ara ni may, y Sant Antoni gloriós ens guardi de cap desgracia y de cap mal pensament. Deu meu! Quína nit! No tinch pas recort d'altra semblant! Ni aquella terrible, avuy fa sis anys... No hi há pas cap dubte: aquesta encara es pitjor. Ay! ay! me semblava qu'havía tancat. (*Tancant la porta.*) Y aquesta llantia, ¿qué fa? Ja s'ha apagat dugas voltas; potser té poch oli. (*Examinantla y encenentla.*) Vaya, mes no hi fa pas res: jo no n'hi afegiré una gota. Deu me'n guart! Barrejar l'oli de casa ab aquest sant oli benehit! May de la vida! Tu cremarás, si's plau per forsa! Bo! No faltaría més! Aixó son tretas del mal esperit! Ja he fet bé d'encendre'ls dos ciris, sobre tot aquesta nit y en diada tan senyalada! El dos de novembre! El día dels morts! VVVV Jesús ● María, Joseph! (*Senyantse.*) Sant Lluch, Sant March, Santa Creu, Santa Bárbara no'ns deixéu! Sembla que no vol maynar. Uy! Quín burinot més negre! (*Esquivantlo.*) Au, au! A fora á butzinar! Ja es estrany ab aquest temps!... Ara, farém la creu ab els tions: aixins, d'aquesta manera, no entran bruixas, ni bruixots. Diu qu'en nits de trons baixan per la xemeneya... (*Fent tot quant vá dihent.*) Y ara... aquí'l llaurer benehit. ¿Ja hi torném?... ¿Qué té aquesta porta? No entench pas cóm s'obra, tota sola. Jo juraría que l'havía ben tancada... Casi'm fa por... ¿Que també vols fer com la llantia? Míratela ara, si crema! La barraré. (*Tot barrant la porta.*) Ja trucarán, si volen... Aixins. Potser he fet mal en deixar sortir al noy. Anéu á saber qué havíam de fer. A n'el xicot prou li recava, y si dech dir la veritat, ara me'n penedeixo; sols que tant ell com jo ho hem fet á fí de bé, y Deu ja'ns ho tindrá en compte. Ja me'n recordaré d'aquesta vetllada! (*Tocan las onze, pausadas y molt lluny.*) Vejám: dugas, tres, quatre... sis... nou... onze! Reyna Santíssima! Las onze!... En semblants horas els altres días no'n fa poca d'estona que ja tots dormím! Y ensopegarse cabalment avuy, en diada tan sagrada y ab aquesta nit tan funesta!... ¿Y en Jaume? Ves aquell també quína ansia! Veurém cóm s'ho pendrá. Quan té la mala, mal si faig, mal si no faig; y si ara no'ls troba á casa... (*Escoltant.*) Calla!'M semblava haver sentit... Sería'l vent; aquest ventot á voltas fa un remor, brunzeix d'una manera, que fins fa feredat. Ah! No! No! No es pas el vent, n'estich segura; potser el noy... (*Trucan á la porta.*) ¿Quí es? ¿Quí hi há?

Jaume, *á dins.*—Soch jo: obra.

Tecla.—Vaig, vaig. (*Trayent la barra*).

Jaume, *á dins, cridant.*—Au, au! Depressa!

Tecla, *no podent obrir.*—Ja va! ¿Qué té aquesta porta? Ay, Senyor! Deume paciencia.

Jaume.—Vaja! que no hi fa pas de bon estar aquí fora! (*Obrint y entrant.*)

ESCENA II

Tecla y Jaume, *que penja la manta y la carrabina.*

Tecla.—Ay! Alabat siga Deu! Ja era hora!'M creya que no vindrías. (*Tancant la porta sense barrarla.*)

Jaume.—Tu sí que m'agradas! ¿No veus quín temps fa? Y la mullena que porto assobre!

Tecla.—Y donchs, ¿qué t'has fet?

Jaume.—M'he passejat prenent la fresca, si coneixes! Y tu, ¿cóm ets llevada encara? ¿No'm podía esperar el noy?

Tecla.—No, home, no, Mare de Deu! Y qué vens malhumorat! Si tu sabías lo qu'está passant!...

Jaume.—A tu sempre te'n passan.

Tecla.—Ja ho pots ben dir; lo qu'es avuy...

Jaume.—Avuy no estich per orgas.

Tecla.—Donchs hi haurás d'estar com jo mateixa, mal que'ns pesi, y encara que no vulgas.

Jaume.—T'he dit que no'm vingas ab qüentos! Y... aquells ¿ja son al llit?

Tecla.—Prou, prou! ¿Al llit? Ja t'ho darán!

Jaume.—Donchs, y'l noy, ¿que no es á casa?

Tecla.—Quan callis, si pots, t'ho diré.

JAUME.—¿Qué t'ha passat? Vaja, depressa!

TECLA.—Donchs ha passat que aquell senyor... may me'n recordo... don...

JAUME.—Sí,'l pintor... ¿y qué?

TECLA.—Qu'es l'hora que no ha tornat, y'l noy ha sortit á veure si'l trobava.

JAUME.—¿Qué dius ara? ¿Don Santiago?

TECLA. — Sí, sí; don Santiago se n'es anat com tots els días, y encara l'espero.

JAUME.—¿Y'l noy?

TECLA.—Pobre xicot! Buscantlo per aquests voltants.

JAUME.—¿Ara? ¿á las foscas? ¿y ab aquesta nit?...

TECLA.—Fa ja una bella estona; potser més d'un'hora.

JAUME.—Ben pensat: quan plovía més fort! Y tu ¿per qué'l deixavas?

TECLA.—Perque'ns hem pensat que si no hi anava, tu'l renyarías; y com m'ha vist tan capficada, se n'ha endut el paraygua y'l pito; diu que xiulant potser que'l senti.

JAUME.—Pot anar á xiular ab aquesta pluja. Malehitsiga!...

TECLA.—No reneguis.

JAUME.—¿Y quí renega?

TECLA.—Ni malas paraulas! Aixó Deu no ho vol!

JAUME.—Y ara, si aquest mestre no's troba, ves per nosaltres quín compromís!

TECLA.—Aviat t'amohinas. Ja tornará un'hora ó altra, ajudant Deu; jo en ell confío.

JAUME.—Y ¿per aixó cremas dos ciris?

TECLA. —¿Avuy? Vaya, ja ho crech! Y la llantia! No faltaría més, en diada tan senyalada!

JAUME.—Tens rahó: ja no hi pensava: dos de novembre...

TECLA.—Día dels difunts y divendres.

JAUME.—¿Y no't fa recansa que'l noy?...

TECLA.—¿Y per qué? Ni ell ni nosaltres hem fet may cap mal á ningú, ben al contrari; ara mateix, aquest bordegás no'ns té en cuydado, buscant aquest don Santiago de Nostre Senyor. Calla!'M sembla que'l sento. Vaya! Un xiulet... un altre... Mala senyal! Aixó no m'agrada!

JAUME.—¿Per qué ho dius?

TECLA.—Perque aixó vol dir que no l'ha trobat.

JAUME.—Deu de Deu!

TECLA.—Jesús, María, Joseph! Quínas blasfemias!

JAUME.—Si ab la teva catxassa m'fas pertenir, y m'impacientas, y no sé lo que'm dich! (*Procurant obrir la porta.*) ¿Qué rediantre té aquesta porta? (*Obrint ab violencia.*) Xico! Xico! Entra d'una vegada! Qué tant gansejar!

ESCENA III

DITS, XICO.

XICO.—Bona nit.

JAUME.—Molt bona, com hi há món! ¿Y don Santiago?

XICO.—¿Don Santiago? Prou, prou! Som anat fins al camp del merlot. Feya una por!... (*Tecla tanca la porta sense barrarla.*)

JAUME.—¿Y qué?

XICO.—Res; ni rastre.

JAUME.—Anéu á saber ahónt rediantre s'ha ficat! Quan jo'm torni á embolicar... ¿Y á quína hora dius qu'ha sortit?

TECLA.—Avans de las quatre. Aquest encara no havía tornat.

XICO.—Emperó, el som vist del coll Massó, quan venía.

JAUME.—Y ¿per qué no'l cridavas?

XICO.—¿Y jo qué sabía? Si allavoras encara s'hi veya. ¿Fa, mare, que vos ho he dit?

JAUME.—Y ell ¿cap ahónt tirava?

XICO.—Uy! Ja havía passat la verneda, camí de Tamarit.

JAUME.— Cap á las tancas de pedra.

XICO. — Justa! Allá hont el rocám torna la veu y respón lluny.

JAUME. — Y ab tot aixó, ¿carregat d'aquellas andrónimas y sense paraygua?

TECLA.—Si t'haig de dir la veritat, no me'n som ataleyat.

XICO.—Jo sí: duya aquella capsa tan lluhenta y aquell llibre de colors. ¿Sabéu, pare?

JAUME.—Prou: vols dir alló que sempre hi escríu. No li faltava res més!

XICO.—No hi escríu: hi mapa cosas y presonas.

TECLA.—¿Y tu qué sabs?

Xico.—¿Que no ho sé? L'altre día va mapar l'avia Severa tota vestida de negre, y fins un mussol d'alló més gros.

Tecla.—Bon mussol ets tu, tros de llus!

Xico.—Oy que sí! Y també deya que faría un mapa de la iglesia y el cementiri, y en Badó enterrant un mort.

Tecla.—¿Voléu que vos diga una cosa? Jo crech que aqueix bon senyor no hi es pas tot.

Jaume.—Y naltres ¿qué'n sabém d'aqueixas caborias? Peró tu ¿que no veyas el temps cóm estava? Si avans de las quatre, de cap á ponent venía una negror qu'espantava.

Tecla.—Y es clar qu'ho veyam! Si m'he cansat de dirli: «Miris que's mullará; miris qu'axó porta malicia; miris qu'avuy es mala diada, els sants difunts!... Aquests días á casa, á resar!» Peró ell, qu'es cas d'axó! Més tossut que may, á la taleya!

Xico.—Ahir vespre deya que quan fa forsa por, encara es més bonich: ¿fa, mare?

Tecla.—Que ho sé jo lo que's deya! Disbarats!

Xico.—Y que per mapar la pluja, s'ha de fer axins.

Jaume.—¿Cóm vols dir axins? ¿Mullantse?

Xico.—Sí, sí; mullantse y mapant.

Tecla.—Deu meu Senyor, quínas cosas! Si'ls vells tornavan!

Xico.—Y per mapar els trons, ¿cóm deuhen ferho?

Tecla.—Ay, fill meu, no m'amohinis!

Jaume.—Déixal que pregunti! El saber may fa nosa!

Tecla.—¿Qué vols que't diga? Tu y jo no'n sabém pas de lletra, y gracias á Deu, may ens ha mancat res.

Jaume.—No ho digas massa alt.

Tecla.—Ay, ay! ¿Per qué?

Jaume.—Vejám si aquest jove'm costará l'empleyo.

Tecla.—¿A tu?

Jaume.—¿Donchs á quí? L'amo me'l va recomenar en presona, y si ara no compareix...

Tecla.—Y ¿quína culpa hi tenim naltres? ¿Qu'es cap criatura? ¿No l'hem avisat prou vegadas? Y desemprés, aquest bordegás no l'ha cercat poch ni gayre, riscantse á pendre mal.

Jaume.—Sí; á las foscas, podía buscar la lluna!

Xico.—Quan feyan aquells llampechs tan grossos, sí que s'hi veya, y enlluhernavan ¿veritat, mare? Y avans d'arribar al serrat, fins m'ha semblat que'l veya á don Santiago, com si caminés y tot, ab uns brassos més oberts!...

Jaume.—Y ¿per qué'l deixavas anar? ¿Qué'n feyas del pito?

Xico.—Oh! ja hi he corregut; peró no ho era.

Jaume.—¿Y donchs?

Xico.—Era aquella olivera vella que's va assecar l'any passat. He rebut un tanto que per poch m'esberlo. Miréu, mare, quín nyanyo.

Tecla.—No será res, si Deu vol. ¿Ja t'has senyat?

Xico.—Tres vegadas.

Tecla.—Aixins ho has de fer; y desemprensas dar gracias á Deu Nostre Senyor, perque't podías ben matar.

Xico.—Escoltéu, pare: ¿qué ho fa que de nit els arbres semblan homes?

Jaume.—La teva por.

Tecla.—Tu no cal que digas. Recórdat d'avuy fa sis anys: també s'ensopegava en divendres.

Xico. Jo també me'n recordo; peró alló era un'óliva. La vareu matar, ¿fa, pare?

Jaume.—Y es clar. May m'ha fet por cap bestia, ni cap home, ni ningú.

Tecla. — Aixó també ho crech... mes els morts...

Jaume.—Els morts... ¿qué?

Tecla.—Deixemho corre.

Xico.—Donchs à mi las bruixas, y encara més els llampechs, perque diu que matan.

Tecla.—No pas á n'els creyents y bons minyons.

Xico.—El Manelet de ca'n Grau bé n'era de creyent y bon xicot.

Tecla.—Vaja, vaja, ja n'hi há prou; no vulgas saber tant.

Jaume.—El xicot pregunta.

Tecla.—Y jo responch, ¿ho tens entés? y gira full.

Jaume.—Sempre tens por dels esperitats!

Tecla.—¿Sabs quántas n'hi há? Qu'avuy ni tu, ni'l noy, havéu passat el rosari, darrera d'aquest pintorot. Ni may qu'hagués vingut!

Jaume.—Y mentres tant el temps passa. ¿Quína hora deu ser?

Tecla.—Aviat mitja nit.

Xico.—Pare, aquella porta s'obra.

Jaume.—Vejám! ¿Quí hi há? ¿Quí es? Eh! Sería'l vent. (*Acostantse al foro.*)

Xico, *mirant cap á fora.*—Pare, miréu quín cel més negre!

Jaume.—Recristo!! (*També mirant.*)

Tecla.—Jesús, María, Joseph!...

Xico.—De cap á llevant encara llampega!

Jaume.—Y arreu ben emplujat! (*Tornan tots cap al prosceni.*) Mala negada fassi'l temps!

Tecla.—Eh, tu! Jaume!

Jaume.—¿Qué hi há?

Tecla.—Que no't vull sentir parlar d'aquesta manera! Vaya uns modos! Y quínas paraulas!

Jaume.—¿Y á tu't sembla que no tinch motíu?

Tecla.—May de la vida! ¿Vols que aquest jove torni? Encománal á Deu.

Jaume.—Sí, pots anar á encomanar! Quan á aquesta hora no es aquí, molt me temo una desgracia!

Tecla.—Bé, ara no'n parlém més. (*Tancant la porta del foro.*)

Jaume.—¿Qué fas?

Tecla.—¿No ho veus? Tanco.

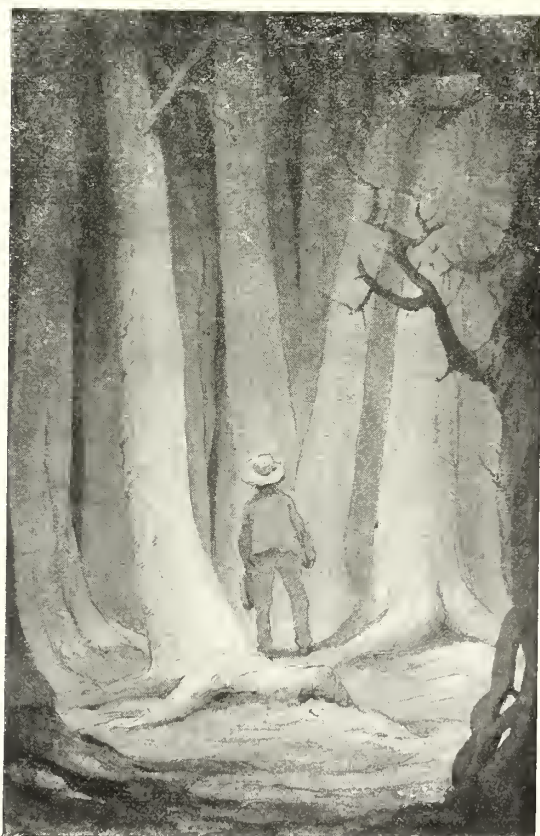
Jaume.—¿Que hi posas la barra?

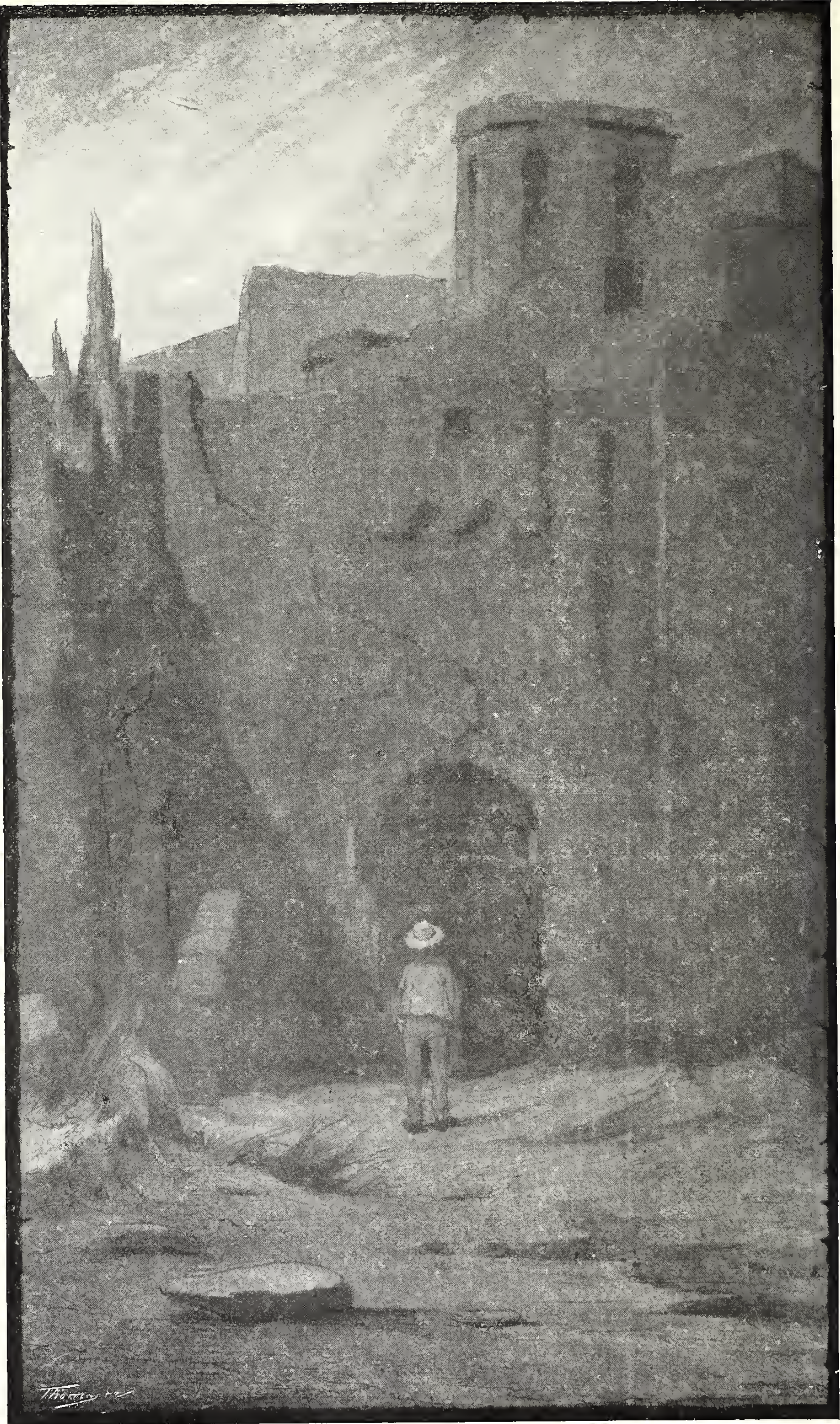
Tecla.—¿Y donchs?

Jaume.—Bo, no faltaría més! De cap manera! Y que no torni don Santiago, jo no'm moch d'aquí!

Tecla.—Tu mateix; com vulgas; ara las *Aves-Marías* y una *Salve* à la Mare de Deu. Vina, noy, vina. Au, tu també: y treute la gorra. (*Tots, agenollats de cara á la capelleta, y á mitja veu, comensan el res.*)

Tecla.—Deu vos salve María, plena sou de

gracia, el Senyor es ab vos, beneyta sou etc.

JAUME *y* XICO, *casi no sentintse.*—Santa María, mare de Deu, etc. (*Molta quietut; resan mentalment.*)

SANTIAGO, *á dins.*—Ros!!!

XICO.—Pare! (*Baixet.*) ¿Havéu sentit? Han cridat Ros!...

JAUME.—¿Vols dir?

TECLA.—¿Qué diu aquest?

JAUME.—Psst!!! Calléu!!! (*Tots escoltan.*)

SANTIAGO, *á dins.*—Ros!!... Jaume!!!

JAUME.—Vaja, es ell! No hi há cap dubte! Tu, noy: cuyta, depressa; el fanal y'ls mistos; y tu, Tecla, més llenya al foch. ¿Ahónt es la manta?

TECLA.—Té, aquí tens aixó; encara val més. (*Dantli un mocador d'abrich.*)

JAUME.—Vinga! (*Prenent el mocador y penjantse la carrabina al coll.*) Au, Xico!

XICO.—Ab la mullena no's vol encendre! (*Encén el fanal.*)

JAUME.—De qualsevol modo! ¿Portas el pito?

XICO.—May me'l descuydo. Aixó ja está encés.

JAUME, *forsejant la porta, que no vol obrirse, y ab rabia.*—¿Qué té aquesta porta? Malehida siga! (*Obrintla de bat á bat ab gran furia.*) Apa! apa! No perdém temps! (*Mutis. Tot molt rápit.*)

ESCENA IV

TECLA.

Ay! Benehit siga Deu Nostre Senyor, y Sant Antoni gloriós! Vejám al cap de vall qué haurá estat aixó. Jo, si dech dir la veritat, encara no las tinch totas... Ha fet uns crits tan llastimosos, que m'han glassat el cor!... Ara no sé qu'he fet dels lluquets... Ah! ja sé! Ves ahónt els he deixat!... (*Sobre la taula*). Si tota tremolo, y ni sé lo que'm faig!... Ditxós divendres, y ditxós don Santiago! Ja me'n recordaré d'aquesta diada!... Ja'ls sento: vejám. (*Arriban Santiago, apoyat en el Jaume, y Xico, que penja la carrabina y'l fanal, apagantlo.*)

ESCENA V

SANTIAGO, TECLA, JAUME *y* XICO.

JAUME.—Una cadira! Cuyta, Tecla! Depressa! Segui, segui, y no tinga por! Ara ray, ja tots som á sopluig. Reposi y escalfis. Xico, un got del ranci; ves si hi há sucre. (*Xico omple 'l got, posanthi sucre.*) ¿Vejám cóm ve? Encara me'l creya més mullat. ¿Vol abrigarse?

SANTIAGO.—No cal. (*Tornantli l'abrich.*)

JAUME.—¿Está aixó? (*Xico porta'l got, Jaume'l pren, y'l dona á don Santiago.*) Si es servit.

SANTIAGO.—Quánta molestia!

JAUME.—Y ara! ¿Vol callar? No faltaría més! Begui, begui.

SANTIAGO, *beu la meytat.*—Moltas gracias.

JAUME.—Que se l'acabi; aixó'l refará... (*Santiago acaba de beure.*) ¿En vol un altre?

SANTIAGO.—No, gracias, ja'n tinch prou.

JAUME.—Com vulga. ¿Y'l barret, y aquells trastos?...

SANTIAGO.—Quí sab hónt paran.

JAUME.—Demá'ls trobarém. Tu, noy, porta la gorra.

SANTIAGO.—No, noy, no la portis. El cap més me l'estimo ben descubert: encara'm crema!

JAUME.—¿Li crema?

SANTIAGO.—Sí; y á fe, que ja'm creya no véurels may més.

JAUME.—¿Qué diu ara? ¿N'hi han fet alguna? Corren tants lladregots!...

SANTIAGO.—No, res de lladres; no he vist á ningú.

JAUME.—Y donchs, ¿qué li ha passat? ¿Cóm ha arribat d'aquesta manera?

SANTIAGO.—Jo ho sapigués!

JAUME.—¿Vosté no ho sab?

SANTIAGO.—No! Y fins comenso á creure que ni m'ha passat res, ni existeix una sombra de tot lo qu'he vist!

JAUME.—Ay! ay! Qu'es extrany!

TECLA.—¿Veus, tu? No l'atormentis, que no está bé!

JAUME.—Tecla! No comensém!

SANTIAGO.—¿Cóm deyan?

TECLA.—Pas res; sols que vosté va molt cansat, y naltres potser el molestém.

SANTIAGO.—De cap manera, ben al contrari. Sols que, si no'ls fa res, m'apartaré de la llar.

JAUME.—¿Sent massa calor?

SANTIAGO.—De la xemeneya baixa un ventot que no m'agrada.

JAUME.—Com vulga. ¿Y aquí? (*Portantli una cadira.*)

SANTIAGO.—Sí, aquí estich millor... (*Assentantshi.*) Peró...

JAUME.—¿Qué li falta?

SANTIAGO.—¿Voldríau tancar aquella porta, si os plau?

JAUME.—Prou. Tu, noy: ves, tanca.

XICO, *tancantla ab molta dificultat.*—Oy! costa!... ¿Qué deu tenir? *(Deixant la porta mal tancada).*

TECLA.—Ara ja hi som tots, gracia á Deu! Y'm sembla que ja es hora d'anar á dormir. Au, tu, Xico, cap al llit.

XICO.—No tinch pas son.

SANTIAGO.—Ni jo tampoch.

JAUME.—Y si dech dir la veritat...

SANTIAGO.—Donchs no's moguin encara, que'm farán companyía. Els necessito, necessito parlar, necessito contarlos lo que m'está passant.

JAUME.—¿Lo que li está passant? A fe de Jaume que no l'entench pas d'un borrall, y que'm tarda'l sentirlo. (*A Tecla.*) Au, tu; seu, y muixoni. (*Tots asseguts, voltant á Santiago.*)

SANTIAGO.—Primer, voldría fervos una pregunta.

JAUME.—¿Una pregunta?... Vosté dirá.

SANTIAGO, *ab misteri.*—¿Sabéu qu'es por?

JAUME.—¿Por?

XICO.—Jo, sí. ¿Fa, mare?

TECLA.—Y jo també; massa; ni may!

SANTIAGO.—Donchs veus aquí tot lo que m'ha passat: he tingut por!

JAUME.—¿Vosté?... ¿Y de qué?

SANTIAGO.—Encara no ho sé; de tot, y de res! Mes la he sentida, com may vos podréu imaginar!

JAUME.—Vejám, digui.

SANTIAGO.—A n'axó vaig; mes son tantas las cosas que'm bullen dintre'l cap, que potser per molt que m'expliqui'ls costi d'entendrem.

JAUME.—De qualsevol modo; vosté ray, ja'n sab d'explicarse.

SANTIAGO.—Ho probarém.

JAUME.—Com hi há món, que'm té en cuydado!

TECLA.—Miri, ja tots l'escoltém.

JAUME.—Quan vulga, pot comensar.

SANTIAGO.—Ja sabéu qu'allá á mitja tarde he sortit, com tots els días, buscant impresions per aquests voltants; sols qu'avuy, en comptes de seguir la riera, he tirat per la esquerra bosch endins; y (cosa que no m'havía succehit may), m'he perdut, completament perdut, per uns camins pedregosos, desconeguts, extranys y solitaris. Jo, distret, capficat, ab el pensament ben lluny d'aquest món, caminava á la ventura, quan al tombar un revol, y tot d'un sobte,'m cridaren l'atenció unas parets rónegas, unas casas sense finestras, ni resquicias d'un forat, una torra ó campanar, y unas murallas altas, sólidas, imponents, y negras com el mateix rocám que las aguantava.

TECLA.—¿Vol dir Tamarit?

SANTIAGO.—No sé; tant se val; per mi un lloch

desconegut. Comensava á fosquejar; mes la curiositat m'ha anat acostant fins á pochs passos d'un gran portal, l'únich per'entrar en aquell lloch que tenía tot l'aspecte de ciutat abandonada. A la dreta, y ben aprop de las murallas, el cementiri, ab una creu de ferro com sobreposada; tombas, restos, runa, molts escardots, y un xipré mort. A la esquerra, res; res més que la inmensa muralla, pesada, interminable, fins perdres y juntarse ab la roca verge. Sobre'l portal, un escut de pedra com partit per un llamp, y mitj esborradas per la má del temps, paraulas incomprensibles. Allí, al peu d'aquellas murallas, devant d'aquell portal, he passat no sé quánt temps com clavat per forsa misteriosa. El lloch, l'hora, la soletat y la quietut, tot m'hi retenía. Per fí, sense saber cóm ni per qué, m'he decidit, hi entrat... Ni may! En mal'hora he tingut semblant pensament!...

Tecla.—Y ¿per qué hi entrava?

Jaume.—Ptss!!! Calla! Diga, diga.

Santiago.—Havía sols traspassat el portal, y ja'm semblava tota una eternitat lo que del nostre món me separava. El cel de plom, espés y pesat, l'ayre fat y corromput, la terra molla, negra y llisquenta, y de per tot un baf de sanch, una alé fétida, pudenta, que privava'l respirar... Alló era un abisme pahorós! Un misteri horrible! Sense darmen compte,'m vingueren á la memoria qüentos, historias, llegendas, y fins aquestas rondallas de bruixas y bruixots que cada nit contéu aquí vora la llar. La nit avansava, comensava á ploure d'un modo extrany, las gotas que queyan semblavan bilis verinosa, y en el fanch tot podrit, m'hi enganxava com si la terra'm volgués xuclar. Després, tot silenci!... Y anava creixent de tal manera, que ni á mi mateix me sentía! Jo'm buscava y no'm trobava, com si l'enteniment m'anés fugint!... Y tot era negre, y no's veya res... quan ha comensat un soroll á sentirse, lluny, anantse acostant fins á convertirse en un tro terrible, ab un estrépit tan espantós, que tot tremolava, com si's partís la terra y'l cel s'enfonzés!... M'he quedat fret! glassat! sens anim per'avansar, ni coratje pera tornar enrera!... He tingut por!!!... peró tanta, qu'encara no sé ni puch entendre cóm n'he sortit; sols recordo que volía cridar y que no podía!... Y después corría, com may de la vida ningú ha corregut, mentres el vent encara m'empenyía y una sombra m'anava seguint!... Hauría jurat que'm perseguían, que'm malehían, ab veus apagadas y ays d'agonía, fantasmas y morts y espectres, tot aixecantse al darrera meu!... Aixís, envoltat per la fosca, ab l'esma perduda, sens instint ni rahó, anava corrent, quan unas campanas sordas, tristas... y després vibrants, encara més m'esveravan... Eran unas campanas qu'aterra'l sentirlas y que may més s'olvidan; eran aquellas que tocan solas y en nits de difunts; eran las campanas de Barahona, que no més tocan quan tocan á morts!

Tecla.—Reyna Santíssima!!!

Santiago.—Aquellas campanas, anantse acostant, per tot brandavan, per tot las sentía, fins dessota la terra, aquí dintre de l'ánima y adins del cervell, aixordantme, com ara las sento, com encara ressonan per tot!... (*La porta s'ha anat obrint molt á poch á poch, quedant en aquest instant tota oberta de bat á bat.*) ¿Sentíu?... ¿Sentíu?... (*Sentintse'l vent cóm brunzeix; després para*).

Tecla.—Aixó es el vent. Tu, noy, tanca y posa la barra... y (*á Santiago*) no'n parlém més.

Jaume. — T'he dit que callis, y no'ns interrompis! Don Santiago, vagi dihent: aquellas campanas...

Santiago.—Aquellas campanas feyan horror y feresa! Alló era un vértich! un vértich que'm feya corre topant á las foscas, arrapantme per tot, llensantme á singles y fossos, y fondos, mentres sérs invisibles me privavan el pas! Jo, sense voluntat ni conciencia, desatentat, cayent, y saltant, y sempre corrent, horas y horas y encara més temps, fins no poder més!... Després... ja no corría: sols caminava ab el pensament, com si tanta fatiga m'endormisqués á pesar meu... Després... no puch ara ferne memoria... ignoro lo que m'ha passat. Sota del porxo m'he trobat estés, mitj adormit, y... sols recordo unas pregarias que, poch á poch, m'han despertat... Erau vosaltres qu'estavau resant... Vos he cridat, heu acudit, y veus aquí lo que m'ha passat: l'esverament, la nit dels morts, els trons y'ls llamps, y lo demés... Superstició!!

Tots.—¿Superstició?...

Santiago.—Més clar: por!... Tot por, y res més.

Tecla.—Reyna dels ángels! ¿Qué diu aquest home?

Jaume.—¿Por y res més? Peró vosté no sab?...

Santiago.—¿Lo que pot la por?...

Tecla.—No, sant cristiá! No vol dir aixó.

Santiago.—¿Donchs qué?

Tecla.—Lo que poden els morts.

Santiago.—¿Els morts?

Tecla.—¿Y donchs, aquellas campanas?

Xico.—¿Y quán el cridavan?

Santiago.—La malehida imaginació!

Tecla.—Desventurat! ¿Y encara ho dubta? Aquellas campanas las tocan els morts!

Santiago.—Quína perfidia! Dali ab els morts!

Tecla.—Vaya! Els morts, que pateixen olvidats pels vius, que'ls abandonan!

Santiago.—Peró aixó, vosaltres, ¿cóm ho sabéu?

Tecla.—Perque sí, perque aquí, y arreu, y sempre, tothóm ho ha dit.

Jaume.—Aixó es ben veritat; y avuy encara tothóm ho diu.

Santiago.—Tothóm ho diu; mes ¿quí ho ha vist?

Tecla.—Una que l'avia, Deu l'haja perdonada, sempre'ns deya; una que ve d'allá de la velluria, quan els presents no eram nats; una que no li cal veure, que tot ho sab y que may s'erra.

Santiago.—Ja sé quí es! Ja la conech!

Jaume y Tecla. — ¿Vosté? (*Admirats.*)

Santiago.—Jo, sí! Es una que may mor, qu'es infalible! que sempre impera, y... ¿sabéu cóm li diuhen?

Jaume y Tecla, *molt baix.*—¿Cóm? ¿Cóm?

Santiago.—La Tradició!!!

Tots, *admirats y no entenentlo.*—¿La Tradi... ció?

Tecla.—La Tradició... ¿Qué voldrá dir?

(*Soroll com si truquessin ab un ferro. Tots sorpresos y aixecantse ab por*).

Jaume.—Ay, ay! Han trucat!... ¿En aquesta hora? ¿Quí pot ser?—¿Quí es?... ¿Quí hi ha?—Ja es extrany!... Ningú respón... ¿Quí es, pregunto? (*Despenjant la carrabina.*) Tu, noy, obra! (*Xico no's mou: té por.*) Au!... Obra!

Santiago.—Obriré jo. (*Treu la barra, obrint las dugas portas de bat á bat. No's veu res, tot negre.*) Ningú!

Jaume.—¿Ningú?... (*Acostantshi.*) Ni vent... ni rastre.

Santiago, *cullint un golfo.*—Mireulo'l rastre; ja'l tinch.

Tots.—¿Qu'es?

Santiago.—Aquest golfo qu'ha caygut. (*Dantlo á Tecla.*) Veusaquí tot el misteri; y ja vos pensavau qu'eran els morts.

Tecla.—¿Y donchs vosté qué's pensava?

Santiago.—Res: els nirvis ó'l meu cervell... el vent ó qualsevol cosa vista á través de preocupada imaginació.

Jaume.—Si l'entench que'm pelin.

Tecla.—¿Ho veus cóm no está bo? Tu, noy, tanca y poshi la barra. (*Xico tanca y barra la porta. Tocan las dotze lluny y acompassadament.*)

SANTIAGO, *espantantse.*—¿Encara tocan?

JAUME.—Aquestas ray, no li fassin por, ben al contrari; son las campanas de la parroquia; tocan las dotze.

TECLA.—Donchs aprofitemho. Es l'última hora dels sants difunts. Tu, noy, vina y agenollemnos; y tu, Jaume, vina també. Es l'hora sagrada. L'ultim Pare-nostre. (*Quan tots están agenollats, diu á Santiago qu'ha quedat com atontat y pensatíu.*) ¿Y vosté?...

SANTIAGO, *tornant en sí.*—Ah! sí! ja vaig. Cal confessarho: encara'ns domina la Tradició!!!

Això ho diu agenollantse, un xich apartat dels altres, que resan. Se senten las últimas y acompassadas campanadas de la parroquia llunyana, mentres pausadament

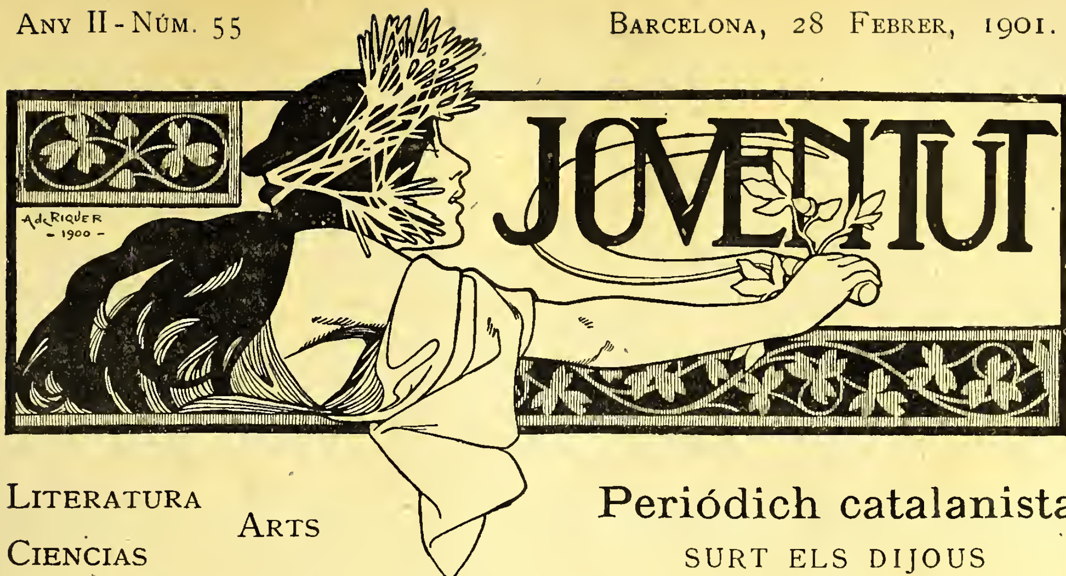
CAU EL TELÓ

Fidel Giró, impressor.—Valencia, 311, Barcelona.

ANY II - NÚM. 55 BARCELONA, 28 FEBRER, 1901.

LITERATURA
CIENCIAS
ARTS

Periódich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS.
» ATRASSAT, AB FOLLETINS . . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

LLIBERTAT Y BELLESA

Tots els ideals que no s'encaminan á la mort, evolucionan y's transforman al mateix temps que la Humanitat fa sa vía, y en aquest mohiment continuat, proba de sa vida, se senten atrets per diferentas forsas que sovint intentan desviarlos de la dressera que segueixen, retardant sa complerta evolució y desenrotllo, si no'ls portan á la xorca passivitat, casi germana de la mateixa mort.

Nostra idea no ha d'ésser diferenta de las altras, y subjecta á la lley evolutiva de las demés, sent també ara y ha sentit altras vegadas, ab gran intensitat, la influencia de diferentas forsas qu'han volgut desviarla. Per sort, podém dir ben alt y ab ferma convicció que nostre ideal ha sortit victoriós de la proba, y que no solzament no ha perdut gens de sa intensitat, sinó que cada día demostra ab més claretat que'l procés evolutiu que segueix el porta directament á l anyorada victoria.

Mes en mon concepte, y consti que parlo sols per mi y sense que hi tiguin res que veure'ls demés redactors de JOVENTUT, en mon concepte, avuy nostra causa sufreix una influencia que, per sas condicions morals y materials, es una grossa amenassa, un gran perill de que algún dia tinguém d'empenedirnos d'un desviament ben sensible. Me refereixo á la exagerada importancia que's dona al Art. Totas las manifestacions del Art, claras mostras del avens y de la civilisació dels pobles, deuhen y son en veritat admiradas per tothóm qui trevalla pel perfeccionament de las nacions: en tesis general, es més noble y lloable l'artista que crea una obra d'art, que'l sabi que descubreix un invent d'aplicació práctica. Peró no per això devém entregarnos per complert á la emoció estética, oblidant la realitat de la vida material y perjudicant en bé del art altras obligacions més enlayradas, com son la vida y la llibertat de la terra. La Vida y la Llibertat son primer que l'Art y la Bellesa: la Vida y la Llibertat

donan als pobles la potencia creadora que origina totas las manifestacions artisticas; la mort y l'esclavatje no poden may ésser causa generadora del Art: per eixa rahó no podém ni devém may anteposar l'Art á la Llibertat, la Bellesa á la Patria.

Bé es veritat que'l gran cercle d'acció dintre'l que's mou nostre ideal permet que las més variadas manifestacions humanas contribuheixin al avens de nostra causa; bé es veritat que l'Art, ab sos poderosos atractius, dintre la més gran varietat de formas, contribuheix al desvetllament de nostre poble; bé es veritat que l'atractivitat propia de las obras artisticas pot més en molts enteniments que las paraulas dels oradors y que las disertacions dels filosops; mes per més cert que això sigui, no hem d'oblidar may qu'en el fi principal que'ns guia, l'Art no hi té més importancia que la d'un medi, y per lo tant, may l'hem de separar de son lloch natural, may li hem de donar la categoria de fi, reservada pura y exclussivament á la vida de la terra, simbolisada per sa Llibertat.

Fer creixe aquest perill, en el meu concepte, es no sols retrassar el triomf de nostre ideal, sinó també perjudicar al mateix Art, ja que mentres la vida del nostre poble subsisteixi influhida per elements extranys, tot l'Art que aqui's fassi no passará d'ésser una imitació més ó menys felis de lo que's fassi en altras terras ó de lo que van fer nostres antepassats en época de més ó menos Llibertat. Com més creixi, com més se perfeccioni l'ideal, més ens acostarém al Art propi, y tot lo que no sigui aquest, no será may ni lo que convé á nosaltres, ni lo que devém á la civilisació general de la Humanitat.

En bé, donchs, de la Patria y en bé del mateix Art, may devém anteposar la Bellesa al desitj de Llibertat; sempre deuhen existir agermanadas, peró may jamay sacrificar la Llibertat en aras de la Bellesa, perque alashoras estich ben segur que fins lo que sembli artistich, no ho será en realitat, y sa bellesa será un convencionalisme que admeterém en virtut dels prejudicis d'una inteligencia viciada.

L'Art es Art per tot arreu, la veritable Bellesa es reconeguda per tothóm qui sigui capás de sentirla, sa patria originaria no es causa de que sa aroma no sigui sentida per la gent forastera; peró may creará l'artista una veritable obra d'art, d'aquellas que no respectan limits ni fronteras, si la inspiració que sent no es ben propia, y per lo tant, si no porta quelcóm del ambient que'l rodeja.

Que'ls artistas fassin sempre Art, que's desvetllin buscant la encarnació de lo que senten en sa inteligencia; peró que no oblidin may que si tots els nascuts tenim pare y teným Patria, totas las obras d'art tenen un home que'ls hi dona forma y un esperit invisible que'ls dona una fesomia propia que no esborran ni'ls anys ni las fronteras, aquella mateixa que'ns dona á nosaltres una manera d'ésser especial, que sense fernos diferents, ens diferencia dels homes de més enllá de nostra terra.

Lluís Marsans.

ELECTRA

Al parlar del célebre drama *Electra*, que'ns ha sigut remés per son autor, nostre eminent colaborador en Benet Pérez Galdós, no'm proposo ferne un estudi critich; ni son aquestas las mevas atribucions, ni crech oportú, en general, judicar una obra dramática sense haver assistit á sa representació, perque la escena té sorpresas fins pels més experimentats coneixedors d'ella.

Peró l'estreno d'*Electra* al Teatro Español de Madrid, ha donat lloch á fets trascendentalissims, diversament interpretats, y fins desfigurats per cadascú, segons las conviccions ó conveniencias particulars. Tota la prempsa se n'havia ocupat, y malgrat haverse convertit en qüestió politica, Joventut no'n havia dit paraula, desitjant sustraures en lo possible á tota mena de prejudicis y apassionaments, molt justificables, en part, tractantse d'un autor de tanta empenta y del interés palpitant é importancia social de la tendencia que á l'obra s'atribuheix.

Se digué qu'*Electra* volia rompre las murallas ab que las preocupacions religiosas ofegan la vida lliure, y combatre'ls abusos de determinadas institucions qu'en nom d'ideals elevats pretenen satisfer sas baixas passions, explotant la estupidesa de la societat rutinaria.

Els camps quedaren ben prompte fitats; lo

qu'en una obra artistica deuria ésser lo essencial, lo únich, fou arreconat á un lloch secundari, y'l fanatisme dels contrincants sobreposá la politica á la literatura, y converti el teatre en club, y las polémicas periodisticas degeneraren en baralla de pescateras.

Qui s'atrevis á fer una petita censura, per velada y respectuosa que fos, era titllat de reaccionari, y l'alabansa al mérit literari, prescindint del esperit politich, era considerada com á filla d'un radicalisme anti-clerical ó petroler.

La Imparcialitat, virtut rarissima perque's pot dir qu'enclóu en si totas las virtuts, era en aquest cas com may dificil; y resultá lo més natural, que ningú s'entenia.

En mitj d'aquest desgavell ¿quina era la nostra situació? Devém fer constar, avans que tot, que las manifestacions cridaneras, fillas d'un entussiasme cego, sense llógica ni finalitat práctica, no'ns son simpáticas per més que'ns ho sigui la idea que las promóu, y tan sols las judiquém estimables com á sintoma de desvetllament d'una societat ensopida, com á preludi d'una lluyta per un ideal superior. Som lliberals en el sentit més ample de la paraula; creyém que'l fanatisme religiós es el que més funesta influencia exerceix en la massa ignorant y rutinaria que permet que'ls altres se prenguin la molestia de pensar per ella, y mira mandrosament al cel enamorada d'una moral passiva y negativa que reputa bo al que no fa mal, perque la qüestió es no fer res y deixar qu'ho fassin els que saben explotarla.

Peró no creyém tampoch en aqueixos exaltaments d'esperits sectaris que, pretenent defensar la veritat, enlluhernats per ilusions bojas, se deixan arrossegar per passions insensatas y s'apartan de la realitat per caure en un altre fanatisme tan funest com el que combaten.

Tot esperant refermar ó rectificar nostra opinió, per la observació propia, al fullejar la prempsa'ns complaguerem en fixar la atenció en el *Brusi*, per imaginar lo que pugui ocorre á Barcelona, ja qu'es aqueix periódich l'única inteligencia y conciencia d'una gran part de nostra societat, de la que forma la massa *explotable* pels innombrables Pantojas que xuclan las forsas vivas d'aquesta ciutat.

Y, cosa extranya, en el número del 1.er de Febrer, publica'l *Brusi* un telégrama que desdiu de las prácticas seguidas en l'*acreditat establiment del carrer de la Llibreteria, fundat en 1792*, y qu'encara que ja s'ha cuydat, no sabém qui ni per quinas influencias, de deixarlo sens efecte, el reproduhim á continuació com á nota curiosa é interessant. Nostres lectors ne podrán treure las conseqüencias que tinguin per convenient.

Diu aixis:

«Como la de la mañana, la prensa de la noche dedica varias columnas á relatar y comentar lo que ocurrió anoche en el Teatro Español con motivo de la representación del drama «Electra», del señor Pérez Galdós.

Son más los elogios que las censuras dedicados por la prensa á dicha obra, que en sentir de la generalidad ha servido para hacer estallar un sentimiento que estaba contenido hasta que lo despertaron con sus palabras los señores Romero Robledo y Canalejas.

Los liberales más reflexivos se expresaban esta tarde diciendo que los hombres de gobierno deben meditar sobre el estado verdadero de la opinión en el presente momento, cuidando de advertir que esa opinión no la forma un vulgo ignorante y rencoroso, sino que la constituyen principalmente gente de letras y espiritus cultivados que desde los círculos literarios y en las redacciones de los periódicos ejercen gran influencia en el pais.

En la tertulia del señor Sagasta se ha hablado esta mañana largo y tendido sobre el alcance de las manifestaciones realizadas anoche en el Teatro Español.

El señor Sagasta ha oido todas las opiniones y luego se ha limitado á decir: «El señor Pérez Galdós es un inmenso talento que ha llevado su obra al teatro con verdadera oportunidad.»

El ministro de la Gobernación, conversando esta tarde con los periodistas que han acudido á su despacho en busca de noticias é impresiones, se ha expresado en estos términos, después de elogiar la conducta del autor de la «Electra», oponiéndose á que la manifestación organizada en el Teatro Español tomara un carácter peligroso.

La obra, por lo que he leido, es notable. Falta hace que al teatro vayan dando producciones los grandes maestros.

Juzgo á simple vista y repito que, ateniéndome á la critica que ha merecido á la prensa la obra de Pérez Galdós, no va ésta dirigida contra el catolicismo, sino contra aquellos que explotan la religión.

Contra estos explotadores todos nos hallamos interesados en que se les arranquen las caretas.

La obra, por último, será literaria más que otra cosa, aunque con una tesis determinada, pero no contra la religión.»

Després, ab sa acostumada inconseqüencia, que si la tingués oblidada podría recordarli'l seu corresponsal y ministre de la Governació senyor Ugarte, els senyors de ca'l *Brusi* ja han cuydat de demostrar que per ells no passan els anys.

Aquell mestre *qu'era de doldre no dongués més obras al teatre*, de qué que no'l fan aprenent, y encara entremaliat; aquell *aixám d'homes de lletras, d'esperits cultivats que tant influhían en el país*, s'havia convertit en *populacho soez y grosero*, y per tots els partidaris del *libre-pienso* hi havía frases de las més escullidas entre'l repertori del *delicadissim* don Teodoro Baró, perque, com deya'l retall de *La Epoca* qu'ells copiaren, se quedan «con los conservadores... porque al menos tienen más educación». A la vista está, pera qui ho dubti. Ja no parla d'*arrencar caretas*, potser perque estant en quaresma no hi há més disfressas que las *cucurullas* y similars, y finalment, si la opinió's desperta, ja tenen qui's preocupi de *contenerla*, que per aixó disposan de medis *coercitivos* els encarregats de mantenir *el orden y el principio de autoridad*.

Tot aixó seria molt del agrado dels burgesos tranquils que s'entussiasman ab els *devantalets* del *Brusi* sense saber coneixe si son d'en Mañé, ó d'en Baró, ó d'en Illas...; dels que hi llegeixen ahónt son las quaranta-horas, y á quánt están els Norts, y si el *duelo se da por despedido* ó si poden portar las noyas á veure la comedia estrenada á la vigilia; peró á Barcelona, per sort, hi há encara molta gent que pensa pel seu compte y sab descartar dels moviments populars tot lo que hi há de irreflexiu é illógich; que comprenen que convé dirigir y encarrilar la acció, peró no matar la idea quan es noble y generosa; que no creuhen que'l fi justifiqui'ls medis, sinó que reproban els medis que no son dignes de la finalitat que's proposan; y aqueixos consideran, com nosaltres, qu'es procedir de mala fe combatre una obra literaria per atacar sa tendencia. Y que un drama dolent com *Carlos II el Hechizado*, y un altre com l'*Electra*, que sense ser la millor, es una obra digna d'en Galdós, si en determinadas circunstancias promouhen certs moviments, es qüestió d'oportunitat, y aqueix estat especial de la opinió no'l forma un home per talent que tingui, sinó la successió d'actes perpetrats per varias generacions d'explotadors dels pobles, y consentits y aplaudits pels seus cómplices més ó menys disfressats.

Diguém per acabar, que si devém felicitar al senyor Galdós per havernos fet fruhir una nova producció del seu geni, més deurém felicitarlo si ell ha sigut la causa ocasional del desvetllament de la societat que protesta dels abusos de qu'es víctima; y tant de bo que fossim profetas, pera poder dir ben alt, tant, que fins ens sentissin els sorts de conveniencia, y en castellá y tot pera que'ls hi fes més efecte: *Esto matará á aquello*!

ORIOL MARTÍ.

CANSÓ

AL AMICH APELES MESTRES, AB MOTÍU DE SOS ÉXITS EN EL TEATRE LÍRIC CATALÁ.

De la *Rosons* y'l *Picarol*
bé la sé prou la melangía:
es com un raig hermós de sol
tot emboyrat al ple del día.

Ara cridant al estimat,
ara glatint á la estimada,
ella hi remóu la tempestat,
ell hi fa ploure la rosada.

Pobra *Rosons*, pobre *estrafet*,
l'heu ben perduda l'alegría!
ab els ulls molls y'l cor estret
aneula fent la vostra vía.

Aneula fent: l'un com l'estel,
l'altre com cuch que al llot s'enterra:
tu, la *Rosons*, mirant al cel;
tu, *Picarol*, mirant á terra.

Y ay, lariló,
bé la sabém vostra cansó
que no fa pas riure;
bé la sabém vostra cansó,
que no fa riure, no.

A. BORI Y FONTESTÁ.

IDILIS (LLIBRE SEGÓN) D'APELES MESTRES

Es interessantissima la historia del Idili, desde las obras dels inmortals Teócrit, Bion y Moskhos, models may superats ni igualats del género, passant per las del refinat Virgili, per las del espiritual Petrarca — entre quals sonets y cansons n'hi han qu'entran de ple en el género bucólich—per las dels poetas alambinats y artificiosos del Renaixement, fins arribar á las del neo-grech Chénier, de V. Hugo y de Mistral.

Aquesta poesia bucólica es la preferida del eminent autor Apeles Mestres.

En Mestres es el primer bucólich catalá. Deixeble y admirador ademés de Gœthe, dels trovadors mitj-evals, de la poesia popular y de Heine, es independent y personal fins al punt de poder ésser considerat com un dels autors més originals de Catalunya. Té'l do rarissim de ressucitar lo antich dintre de las formas artisticas modernas. Els colors més delicats, els matisos de las fullas, el cant dels aucells, totas las remors y coloracions bellas dels camps, las reproduheix en las sevas obras, no ab la minuciositat del detallista sistemátich, sinó ab la veritat y expressió del observador directe, perque la verdadera font artística d'en Mestres es la Naturalesa.

Tot lo que la Naturalesa té de poétich, d'encantador ó sorprenent, ho reflexa ab ingenua realitat. En Mestres es un naturalista en poesia, peró un naturalista á lo Heine. Sent la veritat bella, la veritat trista, la veritat amarga, la veritat rihenta: may la veritat lletja. Els paisatjes espléndits dels camps y de las montanyas, la gran música de la Natura, els himnes del estiu, las elegias del hivern, els llarchs crepúsculs primaverals, els cántichs de las blavas onadas, el balanceig dels blats, de las canyas de las rieras y dels pámpols verts, y las alenadas de foch que devallan del sol estival, surten de la seva ploma ab pasmosa realitat, igualment que las passions intimas y'ls sentiments delicats que constituheixen la poesia de la vida.

La poesia, la troba en las cosas més petitas, en els assumptos més insignificants. Aborreix las grandesas criminals y'ls sofismas y tiranias dels forts. De la llarga professó de la historia, més l'atráu *la ginesta que'ls gegants*. Ab la guerrera figura de Gengis-Khan, crea un idili hermosissim. En la seva oda *Primer de Maig*, exposa admirablement la part poética dels moviments revolucionaris. Creyent en la perfectibilitat humana, tem que l'obra inmensa del sigle XIX, de la que n'estém tan orgullosos, sigui arreconada

al costat
de la fletxa de sílex espuntada
y l'armet rovellat.

Tot cambia y's transforma: lo d'ahir es vell avuy y lo d'avuy ho será demá. Solament la Naturalesa, la font de totas las cosas, se conserva. Primavera, Estiu, Tardor, Hivern, son las sevas transformacions, peró transformacions harmónicas, successivas y eternas á la vegada.

La flexibilitat, dolsor, suavitat y melodía de la llengua catalana, apareixen finament en els versos cisellats del poeta, rublerts d'una filosofía senzilla, deduhida de la contemplació dels prats y dels boscos, de las veritats observadas en las cosas mateixas, may de la erudició indigesta.

En Mestres es pessimista á voltas: en altras ocasions la esperansa l'eleva. *¡Tant se val!* té per fórmula preferida. Y á travers de la seva poesia, corre, murmura, vibra y esclata aquest etern *leit-motiv*, quan el defalliment y la malinconia li enervan l'ánima. *¡Tant se val!* ¿Qué valen els dolors passatjers, si la vida's renova y la Natura es eterna?

—

El primer llibre d'*Idilis*—ja publicat en l'any 1889—ens agrada molt més que'l segón. El primer el trobém complert: el trobém un verdader trevall de selecció fet ab tota conciencia. En el segón, al costat de *El Boscater*, *El Canyar*, *El Gorch* y *La Selva*, n'hi han alguns un xich inferiors.

En *El Boscater* s'hi mostra de cos sencer la personalitat literaria d'en Mestres, l'admirable cantor dels reys y dels joglars, l'espiritual *causeur* ple d'ironia heiniana y fina. En *El Boscater* s'hi posan de manifest els fingits afanys dels poderosos per la vida montanyenca y pobre. Una punxada desfá

depressa'ls somnis del rey, platónicament envejós d'un infelis boscater.

El Canyar es un idili pagés, sabrosament catalá. Un xicot y una xicota conversan; ell á dalt del tros, esterrossant: ella abaix, en el torrent. Cap dels dos parla ab la llibertat y despreocupació dels pastors de Teócrit: tots dos s'expressan ab un llenguatje severament moral, y's despedeixen pensant ab las balladas de l'endemá.

El Gorch es un hermosissim idili dramátich, d'una acció rápida y clara, intensament musical. La fada *Lliri-jonch*, enamorada del Home, se veu rebutjada pel metje, pel lladre, pel poeta, per l'aymant d'una dona: sols un boig se llensa als seus brassos y desapareix ab ella en el fons del gorch. Aquest idili seduheix pel llenguatje, que llisca senzill y alhora refinat, seduheix per l'encis de l'ambient, misteriós y fantástich, per la deliciosa poesía que desprén, pel desitj amorós que l'omple com un perfúm delicat y suau. Creyém que'l *Gorch* es el millor idili del volúm.

El poema ciclich *La Selva* es una successió de visions, oviradas á travers de las ratllas obliquas de llum que l'atravessan, acompanyadas de la música indefinible dels arbres, dels aucells y del vent. L'ánima del poeta, ferida per la contemplació de las solemnitats boscanas, ens fa visibles tots els aspectes de la Selva perque posseheix el conjur mágich pera evocarlos.

Y'ns mostra en una *Introducció* magnifica la Selva abandonada de las ninfas, ahont

Els arbres seculars ab majestat suprema
alsan els fronts, colrats pels llamps y per las neus,
com héroes colossals d'algún vivent poëma
dormint la son olímpica dels deus.

Y'l poeta també las anyora:

¿Ont son? ¿Ont poden ser?... Tal volta donant voltas
com els estels errants famélichs d'horitzons,
cansadas d'amors vells, coquetas desinvoltas,
demanan á nous boscos nous petons.

Tots els fragments de *La Selva* son hermosos, tots vessan poesia á dolls, en tots s'hi troba la nota tan personal del poeta. En *La dona d'aygua*—qual fondo no'ns agrada massa perque hi veyém una embestida contra tendencias artisticas modernas que'ns son altament simpáticas—hi han versos perfectes, hi há un domini absolut de la forma, una música exquisida y refinada, qualitats possehidas, quasi sempre, pels poetas modernistas—parlém dels de Fransa, Italia y Bélgica—contra'ls quins ja ha tirat altras vegadas l'eminent poeta catalá. (Vegis en els *Epigramas* el que porta'l número LVI, y'l *Fragment d'una carta* que serveix de prólech á las *Odas serenas).*

Y terminarém assegurant que la lectura del poema *La Selva*'ns ha produhit una fruhició verdadera y profonda. Y no anomenarém els fragments que més ens han agradat—alguns d'ells publicats á JOVENTUT, mercés á la galanteria del autor que'ns els va enviar—perque tots ells els trobém igualment bellissims.

—

Avuy, dintre de las novas tendencias literarias, l'Apeles Mestres es un dels darrers y gloriosos defensors de la pastoral antiga. Y hi há que confessar que alguns dels seus idilis ne son una admirable defensa.

Avuy la pastoral ha entrat per nous camins: el drama humá s'ha fos ab ella, peró dominantla. Y'ls nous bucólichs s'anomenan Zola, Maupassant, Tourgueneff, Bret Harte, Lemonnier...

Y en lloch del só dolcissim de la flauta grega, els nous bucólichs fan esclatar majestuosament, al descriurens la vida dels camps y de las planas, dels boscos y de las montanyas, la robusta y harmónica amplitut de la sinfonia moderna.

G. ZANNÉ.

SEGON ANUARI DELS JOCHS FLORALS DE COLONIA.—1900

Colonia va apendre de cantar, té una festa de Primavera, té un trono pera la Poesia.

Cantá segona vegada, son cor va moures al impuls del esperit del mestre, que fou justament nombrat son mantenedor. La galanesa de cor, l'entussiasme sempre jove y sempre gran del honorable Fastenrath, omple de gloria á la primitiva cort germánica.

Mes l'erudit professor, doctor en dret, l'eminent conceller áulich de l'Alemanya, el delicat poeta y distingit prosista, no solzament honra al seu pais, sinó que per tot arreu ahont ha passat, entre'ls grans circuls de sas innombrables relacions, deixa un recort inesborrable y una senyal que no's pot perdre en l'anim de tots aquells que'l coneixen.

Es un bon continuador de l'amistat. Temps enrera va enviarme'l segón Anuari dels seus Jochs Florals; jo, que m'honro ab aquesta bona atenció, he faltat al no darne compte més aviat, com se mereixia.

No he pogut: Ell qu'es amable y generós se'n fará cárrech.

L'hermós volúm de la Segona Festa Primaveral de Colonia, reuneix las millors qualitats; es una bona publicació en l'ample sentit de la paraula: entre'ls carácters clars, tirats á bona tinta y en bon paper, entre las planas d'aquest llibre, hi veig el trevall y'l gran cuydado del poeta.

Es interessant de debó. A la primera plana hi há'l retrat de la princesa Victoria de Schaumburg-Lippe, germana del emperador Guillém, que fou elegida Reyna de la Festa.

Després, entre'ls discursos d'en Fastenrath y d'altres, y dels trevalls llorejats, hi han els retrats de la baronesa de Fürstenberg-Stammheim representadora de la princesa Victoria, els de las damas d'honor y'ls de las poetisas y poetas guanyadors. Entre sis planas de música y una hermosa fotografia de la gran Sala del Gürzenich treta en el moment de la Festa, segueixen gran nombre de felicitacions y brindis de distingidissimas personalitats: Roggenbach, Mistral, Güell y Bacigalupi, que com á president dels nostres Jochs Florals l'invitava á la Festa, Moneva y Pinyol, Redel, Ocaña, Soto y altres d'extrangers. Més endarrera donan compte d'haver rebut el volúm del primer anuari en Balaguer, en Verdaguer, en Rubió y Lluch, en Mistral y molts altres, y diferents diaris.

Y últimament hi há l'extracte de lo que digué la prempsa alemanya ocupantse dels últims Jochs Florals de Zaragoza, y una traducció al alemany d'en Fastenrath de la poesia de don Angel del Arco titulada «España-Alemania».

Aquest llibre, comensant pel discurs d'en Fastenrath y per la poesia guanyadora del premi d'honor d'Emil-Kaiser, seguida de tots els trevalls llorejats dels demés poetas y acabant ab els ressons qu'han trobat dintre'l món intelectual las dugas Festas de la Poesía Germánica, sembla que tanqui una veneració pel literat infatigable, pel poeta estimador del sol y las llegendas, l'admirador d'Espanya (en sas manifestacions artisticas), qu'encés d'amor implantá'ls Jochs Florals nostres en la terra de Gœthe y de Schiller.

En Fastenrath es un apóstol vehement y entussiasta de tota santa idea. Es un literat fecond, ha escrit molt y en diferentas llenguas. Coneix els clássichs y'ls moderns espanyols y'ls ha fet coneixe al seu pais: *Calderón in Spanien*. 1882. — *Pepita Jiménez von Juan Valera*, 1883.—*Lustspiele, von Manuel Bretón de los Herreros*, 1897. — *Don Juan Tenorio, nach José Zorrilla*, 1893, etcétera etc.

Lo mateix ha fet ab la literatura alemanya, que l'ha transportada aqui: *La Walhalla y las glorias de Alemania*, y á Fransa: *Figures de l'Allemagne contemporaine*, 1887. Nosaltres, per lo que sé, li devém dugas traduccions: *Catalanische Troubadoure der Gengenwart*, 1890; y *Die Pyrenäen, nach Victor Balaguer*, 1892.

Ell viu per l'Art y morirá dins l'Art, peró hi morirá jove. Qué hi vol dir que tingui la testa blanca! La gran obra qu'ha dut á cap en la vella ciutat dels somnis, que guayta l'ombra inmortal del seu temple en las sagradas ayguas del Rhin, en parla ben alt de sa jovenesa.

RAFEL NOGUERAS Y OLLER.

GOIG MATERNAL

Despertant se ha plorat, y ella amorosa
torna á breçarlo a poc a poc, sens fressa.
S'ha tornat a adormir. Qu'hermós! Sel mira
com encantada al seu fillet. S'aguanta
fins el respir per no torbar son somni ..
y la cambra enmudeix tot y sent plena
de vida delirant. Sols vaga hi puja
la comfosa remor dels blads que's besen
al contacte suau de flonja brisa:
y el temps hi corre més lleuger, més rápid
que pel cor passa una il-lusió amorosa.

. . . .

Un dolç deixondiment per fí 'l desperta
y un goig immens a mare y fill transporta
en deliqui amorós. L'agafa, 'l besa,
torna a besar lo, e hi torna mil vegades
y amb afany maternal el pit li dóna...
Y aquella cambra abans mig fosca y muda
vessa de llum ensems que d'armonía.

JAUME TERRÍ.

ENSENYANSAS DE LA HISTORIA

A don Joan Bardina.

I

Al llegir l'article del senyor Bardina *La Ciencia á Castella*, dedicat casi tot á objectar el que jo havía publicat en el número *Cap de Sigle* ab el titul *Mane-Thecel-Phares*, lo primer que se'm va ocorre es: ó que jo no m'havia explicat bé, ó que'l senyor Bardina no m'havia sapigut llegir: de tots modos, sigui de qui vulgui la culpa, que no m'havia entés. Y aixó's comprén tot seguit, ja que'l senyor Bardina'm fa dir cosas que no he dit may, ni tan sols pensat, y á més, senta afirmacions y fa negacions que res tenen que veure ab el contingut del meu article.

També vaig advertir que dit senyor es molt estudiós y erudit, peró que la historia la explica tal com s'ensenya en aquesta terra, ó sigui no considerantla més que com una serie ordenada dels fets qu'han tingut lloch desde que'l món es món. Per exemple: aqui s'ensenya la historia dihent: «Reinado de tal monarca: Nació en... ocupó el trono en... se casó con... tuvo tantos hijos, unos malos, otros buenos. Sus ministros fueron... Conquistó tales tierras; ganó veinte batallas y perdió dos ó tres (aqui gran explicació de batallas, ab noms y apellidos dels generals y també dels morts y ferits). Durante su reinado florecieron las letras y las artes: los sabios más notables fueron... (y nom de las obras). Se dictaron leyes (enumeració). La peste negra asoló el territorio... Y en el año... el rey murió de una pulmonia doble. Desolación en el reino, y en... subió su hijo al trono.» Y després l'historiador fa la critica dihent: «Fué un gran rey; protegió las ciencias, las artes y las letras; aumentó el sueldo de los profesores; ganó cuatro batallas más que su antecesor; conquistó dos reinos más; tuvo dos favoritas menos. Durante su gobierno el pais contó con diez sabios, seis autores dramáticos, cinco escultores más... se publicaron 110 libros y... fué un ejemplar padre de familia.» Y al dir aixó no tinch anim de molestarlo, senyor Bardina; peró creguim que l'article de vosté m'ha semblat una llissó d'historia en una universitat, seminari ó colegi del incomparable Estat espanyol. La historia aixis es útil, peró incomplerta.

—

Ja que no'm va entendre, dech, en primer lloch, aclarar lo que vaig dir, ó volia dir, en mon article que no'l va convence.

L'Estat á que'm refería, y que jo no havia determinat, vosté al contestarme'l concreta, com si fos l'espanyol. Suposém per un moment qu'ho fos.

Deya qu'amenassava ruina y qu'á mi, al acabar el sigle xix, m'havia semblat veure en son horitzó las tres fatidicas paraulas que aparegueren en lo palau de Balthasar al celebrarse'l memorable festi;

Que la creencia que jo tenia'm semblava llógica, ja qu'en dit Estat no s'havia protegit, ni molt menos, al trevall y á la ciencia, y qu'aquesta havia sigut fins menyspreuhada y perseguida. Y que'l govern y la major part dels súbdits sols s'havian preocupat, ab exageració extremada, de la religió (arribant al

fanatisme) y de guerras y aventuras. Tot aixó havia dat lloch á la desmembració de dit Estat, y á que avuy aquest fos petit, pobre, ignorant, anémich y faltat dels puntals (morals, per suposat) necessaris y precisos per'aguantarse.

Per'explicar un xich lo que deya, vaig fer una lleugerissima indicació sobre la marxa del Estat en qüestió, desde sa fundació, ó millor dit, aparició. Y ho vaig fer tenint en compte lo que dels fets se deduhia; y no m'explicava gayre, per ésser la materia un xich *árida*, bastant relliscosa, é impossible de que's pogués encloure, no en un article, sinó casi en un tomo. O siga: que jo no'm proposava res més que *fer una fantasía sobre la historia del Estat*, diguém, *l'espanyol.*

Pera ferho vaig arrencar, no dels temps primitius, tan llunyans y casi desconeguts, dels que sols se sab que'l territori de Hispania estava distribuhit entre varis estats, distints entre si, fills dels diferents pobles que vingueren á poblarlo: no dels temps dels cartaginesos, dels romans, dels goths, ni dels alarbs, puig en aqueixos temps no considero á Espanya més que com un terrer més ó menos habitat, qu'es dominat pels extrangers, ja ab el carácter de provincia ó departament, ja com si estés al llindar de constituhir un estat nou, que sols resultaria ab la vera unió dels elements dominadors ab els dominats; may considerant á Espanya com un estat constituhit que tingui carácter y civilisació propias.

El punt de partida, com vosté devia veure, es pera mi (y d'aixó no'n faig article de fe) la creació dels petits estats que s'anaren juntant poch á poch en grupos y després, en sent al sigle XV, constituhiren lo que se'n diu l'Estat espanyol. Els estats de que parlo, ja desde sa aparició tenen carácter propi que distingeix als uns dels altres, y civilisació propia derivada de la gótica y la romana, é influhida en gran part per la mora'ls qu'están un xich enllá del Ebre; y'ls d'ensá ho están menos per la alarb y més per la de las nacions extrangeras coexistents. Aixó, junt ab el carácter distint dels individuus que forman els estats, donan á'n aquests una fesomia ben propia y diferent.

Avans de la formació, per ajuntament, del Estat espanyol, hi havia dos grans estats, que procedian de l'agrupació d'altres ó per conquesta. L'un era Castella, l'altre la Corona d'Aragó (Aragó, Catalúnya, Valencia, etc.)

En el primer hi veyém encara als alarbs (dominadors ab civilisació y religió distintas) fins á últims del sigle XV. Aixó es causa de continuas guerras (vuyt sigles) que tenen com á motiu principal la religió, puig si no hagués sigut aquesta, estich segur que la fusió hauria tingut lloch, y á més la diferencia de civilisació. Aixó obliga á que's dongui importancia, tal volta excessiva, als dos elements guerrer y religiós, y fa que's descuydi per complert el trevall y molt l'estudi. Aixó no vol dir que ningú trevallés, ni tampoch s'estudiés: fins hi havia *sabis*, casi exclussivament poetas y teólechs. Res trobém que fassi creure que'l poble trevallava y estudiava, ni que'l govern se'n preocupés gayre.

En el segón (y dintre d'ell ab preferencia Catalunya), deya jo, que prompte'l terrer fou lliure, y per tant, ab més facilitat se pogué dedicar al trevall y fins al estudi. Gracias als tractes ab sos vehins, reb la influencia de las civilisacions forasteras: y aixís diu la historia qu'aqui va florir la industria, el comers y bon xich la ciencia, no sols la teológica, sinó'ls altres rams, fins las naturals. Domina l'esperit religiós y fanátich, y també'l guerrer: mes com té als enemichs fora de casa, ja no imperan ab exclussivitat, y fins de sas guerras ab els paissos italians en treu un xich de profit.

Al juntarse abdós, dadas las condicions de l'época, porta'l timó del nou estat Castella, é imposa son carácter, y sa civilisació, y sos hábits de govern. Aixís veyém que continúan las guerras y aventuras, ja pera conquistar novas terras, ja pera destruhir als de religió diferent y fins als heretjes. Del trevall ningú se'n recorda; de la ciencia valia més que no se'n recordessin (aquest punt ja'l deixo ab intenció pera més endevant). Y'l quadro que á conseqüencia de totaixó ofereix l'Estat espanyol en el sigle XVI, se pot deduhir del següent paragraf d'en Miquel Servet, el gran metje y teólech, qu'está transcrit en l'obra d'en Menéndez Pelayo *Heterodoxos españoles*, ahont s'hi troba qu'en Servet, «después de decir que la tierra es árida y trabajada por sequías, afirma de los habitantes que

son de buena disposición para las ciencias, pero que estudian poco y mal, y cuando son semidoctos se creen ya doctísimos, por lo cual es mucho más fácil encontrar un español sabio fuera de su tierra que en España. Forman grandes proyectos, pero no los realizan, y en las conversaciones se deleitan en sutilezas y sofisterías. Tienen poco gusto por las letras, imprimen pocos libros y suelen valerse de los que les vienen de Francia. El pueblo tiene muchas costumbres bárbaras, heredadas de los moros. Las mujeres se pintan la cara con albayalde y minio, y no beben vino. Es gente muy templada y sobria la española, pero la más supersticiosa de la tierra. Son muy valientes en el campo, sufridores de trabajos, y por sus viajes y descubrimientos han extendido su nombre por toda la superficie de la tierra.» Si en Servet ressucités, crech jo que no'n tocaría ni una paraula. Sembla escrit d'ara. Y digui, senyor Bardina: si á això hi afegim els governs qu'hem tingut, ¿es llógich, es fatal qu'estiguém com estém?

Al Estat espanyol, continúa ab poca diferencia, els anys y la experiencia de res li serviren (ni li serveixen). Y avuy, si bé es cert que no's persegueix als sabis, ni's creman els llibres, no's protegeix la ciencia ni l'estudi com se deu. De la ensenyansa tan sols se'n recordan pera ferla anar pitjor. Y de tot això n'ha resultat, com he dit avans, un Estat pobre é ignorant, fanátich (no tan sols per la religió, sinó per una *idea* que á voltas no entén) y aventurer, condicions justas y precisas pera durlo á sa desaparició.

Això es, en resúm, lo que deya y dích. Y ab això'm creya explicar prou bé'l per qué de las tres paraulas bíblicas.

Y vosté á'n això'm contesta dihent que la ciencia ha sigut més protegida á Castella; que allá han tingut y tenen més teólechs, més poetas, més escriptors y autors dramátichs y... donan subvencions y creus. De tot això no n'estích convensut, y per més que jo d'això no'n parlava, poch ó molt ne parlaré.

Després reproduheix la meva afirmació de que «l'Estat espanyol alsá murallas á la ciencia europea, y que persegui als corifeus del lliure pensament ab els rigors de la inquisició.» Es ben cert qu'ho afirmo, y es més, espero probarho en l'article següent. Lo que no vaig afirmar es que la culpa sigui de Castella, això no. La culpa es dels governants del Estat espanyol, com també la tenen de que en ell no hagin pres ufana'l trevall y la ciencia. Y consti que de tots els governants no n'exceptúo ni un; tots son responsables devant la historia.

En el present article sols he procurat explicar el meu *Mane-Thecel-Phares*. En l'article següent contestaré lo que vosté diu, y á més, probaré de demostrar la veritat de las mevas afirmacions, que vosté va discutir.

TRINITAT MONEGAL.

Á PROPÓSIT DE «SIEGFRIED»

En Llorens Sampera, estimat amich meu, no está conforme ab la manera com judico las *degollacions* de las obras musicals, y en particular las de Wagner. Y no sols dissenteix del meu parer y dels meus procediments, sinó qu'ha desitjat que aixis constés en aquestas mateixas planas, ahont apareixen els meus escrits. El meu modo de ser y de pensar no podia en cap manera oposarse á aquells desitjos, ans al contrari, vaig acullir ab la major satisfacció l'article del amich, que ab molt gust publicarem.

De primer cop ja una cosa'm plau, y es qu'en tot ell no s'hi troba una sola refutació de mas afirmacions que, á falta d'altres mérits, tenian el de ser concretas y categóricas. Quan persona tan inteligent com en Sampera, després de manifestar qu'ha llegit un per un tots els meus escrits sobre *Siegfried* (ja es prou paciencia!), no troba res que rebatre, senyal es de qu'*en el fondo* hi deu estar d'acort, y aquesta implicita conformitat cal ferla constar.

Peró si no mostra desconformitat respecte del fondo, ho fa, si, respecte de la *forma*, ó *sistema*, que jo empleo d'agafar las solfas (quan se tracta d'obras que ho mereixen) y dirli al director: tal cosa, de tal lloch, no há de ser d'aquesta manera, sinó d'aquesta altra, y no perque jo ho vulgui, sinó per tal y tal motiu. En Sampera no troba això just, puig no está conforme ab exigir, segons diu, «que'l mestre cuydi compás per compás la partitura, *tal* y *conforme está indicat per Wagner*». En aquestas paraulas, que subratllo, está la clau de la nostra desconformitat, fins

al punt de que mav arribariam á posarnos d'acort. Y encara, recalcant el seu modo de pensar, ens diu després que

NO CREU EN LAS INDICACIONS DELS AUTORS PERA LA INTERPRETACIÓ DE LAS SEVAS OBRAS.

Semblant afirmació, m'ha de permetre l'amich Sampera que, sense'l menor anim d'ofendrel, la prengui com una de las aberracions més grans qu'en questió de música's poden proferir. Y li sostindré, pel contrari, que la veritable y fidel interpretació d'una obra no pot oblidar *ni una sola* de las indicacions qu'en ella ha fet l'autor. ¿Cóm es possible fer dir á aquest lo qu'ha volgut dir, si no obehim sa voluntat absoluta? Fer lo contrari podrá fins en certs cassos (quan se tracta de falsos efectes), donar més gust al vulgo, peró l'intérprete deixará de serho pera convertirse en profanador.

Ara bé: hi há, per altra part, quelcóm més, y sápiga ab aixó en Sampera'l meu criteri: no basta la perfecta observació de las indicacions del autor, sinó qu'es necessari *ademés* el sentiment artistich de l'obra per part del intérprete. De manera que pot succehir que un mestre, degut á la gran práctica que'n dihém *mecanisme*, se subjecti fidelment á una partitura, y no obstant, no'ns ne fassi fruhir la sensació artistica, perque comensa ell per no entendre'l sentit intim de lo qu'executa. Peró, en cambi, *no es possible*'l verdader sentiment *sense* la fidelitat al autor, puig llavors podrá produhirnos una emoció més grossa, peró no sentirém l'obra del autor, sinó l'obra del intérprete. Y en aquest cas, no conech intérprete, per gran que sia, qu'estigui al nivell pera esmenar la plana al més insignificant dels compositors.

Lo que hi há son diferents sistemas d'interpretació, peró fonamentantse sempre en las indicacions del autor. Parlar d'ells ara'm separaria del assumpto, peró concretantnos á Wagner, objecte de nostre debat, més qu'en cap altre autor trobém la demostració de la nostra teoria. Quan un compositor no s'ha preocupat de donar instruccions pera la millor comprensió de las sevas obras, son naturals, en certs passatjes, el dubtes y las divergencias de criteri. Mes quan surt un Wagner dihentnos: «vull que aixó siga aixis», no hi há director serio capás de desobehirlo; sols n'es capás un Mertens ó Nicolau; un ignorant, un *tros de quoniam* ó cosa semblant.

Peró ¿ahónt es la recepta pera saber lo que realment volia Wagner?

En primer lloch, si, senyor Sampera, qu'es absolutament necessari observar las *f.f.f.* y las *p.p.p*, las < y las >, y las mil y mil anotacions que ab tota mena de paraulas y de signos trobém en sas partituras; peró ademés se requereix possehir el sentiment wagneriá, y aquest no's troba en las solfas, sinó en la poesía de sas obras; aquest no'l trobarán ni en Mascheroni ni vosté, desxifrant en la orquesta ó en el piano'ls geroglifichs de la edició Breitkopf & Härtel, si ademés de las obras no s'han cuydat d'estudiar L'OBRA del gran Ricart Wagner. Per aixó al ocuparme d'en Mertens me vaig limitar á la primera d'aquellas condicions, á la *f.* y á la *p.*, sense lo que no's pot passar més endevant; y per aixó á n'en Mascheroni, que resultava bastant fidel (á ratos), li vaig negar la segona, la del sentiment.

Y pera trobarla bé aquesta recepta de la vera interpretació, es menester entrarhi molt á fondo en el wagnerisme. No es obra de dos dias ni de dos anys, es obra *lenta pero continua*, es necessari estudiar els poemas originals en alemany, las obras teóricas del seu autor, sas cartas é indicacions als músichs qu'estrenaren aquellas obras, y lo molt y molt de bo que sobre l'art wagueriá s'ha escrit. Ab un bon criteri per'apartar els textos bons dels errats, ab dots naturals d'intuició y comprensió, y, á ser possible, ab unas quantas audicions dels directors d'orquesta á qui Wagner va ensenyar y feu estrenar sas obras, un hom acaba per trobar més clar que l'aygua lo que tan espés semblava avans. ¿No's tracta de *Siegfried?* Sentiulo á Hans Richter (1), llegiu ademés al gran músich Porges, qu'ha escrit una per una totas las observacions que va recullir de boca de Wagner en els dos anys d'ensaigs d'aquella obra, y ja m'explicaréu després si en Mertens tenia conciencia y honradesa artisticas.

Sostenir á propósit de *Siegfried* que «devegadas el separarse de las indicacions de la partitura encara produheix *més emoció*», es dir un disbarat, y denota haver entés ben

(1) Wagner li confiá la direcció en 1876, y declará públicament qu'aquell era'l seu verdader *Siegfried.*

poch l'obra wagneriana. Molt m'agradaria saber la escena y la página precisa ahont poderla anar á trobar aquella *emoció*. De la mateixa manera, y á propósit de Wagner, dir que «l'autor d'una obra d'art es *incapás* de darli sa millor interpretació», es cosa que no ho sostindria'l senyor Sampera si hagués tingut la inmensa ditxa de sentir á Wagner dirigint sas obras. Ademés, podrán certs autors no saberlas interpretar personalment, peró indicar á un altre la manera de ferho, ningú com ells. Per manera, que res té que veure l'agafar la batuta y'l posar indicacions en la partitura.

Peró lo que més deploro y vull rebatre del article del senyor Sampera son sas *correccions* á Wagner, motivadas en que «hi há una pila de cosas que no poden ser». Jo encara no me'n havia adonat, y li agraheixo l'avís. Aném á veureho.

Cita en Sampera dos exemples. Del referent al *Tristan*, haig de contestarli que'l chor de mariners (prescindint de qu'equivoca'l número de la plana, degut indubtablement á error de copia), no marca *presto*, com sosté, sinó que diu *moderat* en la entrada, y *més animat* en la represa alguns compassos després. Per altra part, els crits dels mariners *Ho-he, ha-he!* tampoch es cert que representin «las maniobras á bordo d'un barco de vela», sinó que descriuhen la *joya* ó *entussiasme* d'aquells al ovirar terra, com pot confirmarho tothóm que conegui l'alemany. Ja veu, donchs, cóm Wagner, qu'havía viatjat molt per mar, y en sa conseqüencia ne va escriure'l *Baixell fantasma*, no podía cometre semblants impropietats ni consentir que per sa culpa cap mariner patis del pit.

Aludeix per altra part, l'amich Sampera, á la obertura dels *Mestres Cantors*, la que diu «comensa ab el *tema de la bandera* dels gremis, quan triomfalment saluda al poble». Aixó es també una equivocació. El tema inicial de dita obertura no es el de la bandera, sinó qu'es el tema dels *mestres* (no hem vist un sol text que sostingui lo contrari), y per aixó requereix ser portat ab tanta majestat, y estich completament d'acort ab en Sampera en demanar que's porti á temps més solemne de lo que ho fan la majoria dels directors. Peró cónstili, repeteixo, que aquell no es el tema *de la bandera*, y si vol coneixe verderament aquest, el trobará qu'apareix per primera vegada en el compás 41, y que precisament en Wagner ja hi posa la indicació: *ben tenuto*. Aixís es que, prescindint de que ha patit equivocació en el tema, deu en tot cas donar la culpa no al autor, sinó als mals intérpretes.

Crech haver contestat suficientment á totas las alusions que fa'l senyor Sampera. No penso que pugui molestar á qui aprecio com un bon amich res de lo que va escrit, y en cas contrari, sápiga que no han sigut aquests els meus propósits.

Y per lo que respecta al meu modo habitual d'expressarme, que's deslliga bastant de lo que s'acostuma en las *conveniencias periodísticas*, aprofito aquesta ocasió personal pera justificarme. En el meu primer article (ha fet ara un any), vaig dir que despullantme per endevant de tota mena de pretensions, no venia á posar cátedra ni á imposar el meu radical criteri sobre la manera d'exercir la crítica, sinó que venia á donar una opinió més, inspirantme sempre en la veritat més absoluta al formar el meu judici, y en la més ferma independencia al publicarlo. Els lectors dirán si he tingut sempre la franquesa y valor de sostenir el meu criteri, ja'l considerin dret ó tort; y tingan per endevant la penyora de que may ha de torsarme ni l'amistat més íntima.

Ja ho saben, donchs, aquells á qui fa ombra aquesta independencia y enteresa de conviccions. En lloch de dirigirme anónims y amenassas de tot género, en lloch d'enviarme cobarts recados per medi d'altres, en lloch de tant cridar entre bastidors, treguin la cara y segueixin l'exemple del amich Sampera. En las mateixas planas de JOVENTUT poden combatrem, poden posarme en ridícul; que aquest periódich está sempre obert á tota discusió y sempre acceptará un article rahonat, sía de qui sía, y afirmi lo qu'afirmi. Demóstrinnos tot'aqueixa confraria de *mestres baladrers*, que son ó volen ser Mestres Cantors del Art, y veurán cóm callém els Mimes y'ls Beckmesers.

Peró, si'ls *mestres* callan, y tot callant pastelejan, ¿no es disculpable que'ns hi llensém els aprenents á ferne de xerramecas sobre la música?

JOAQUÍM PENA.

TEATRES

LIRIC-CATALÁ

Ab *Cigales y formigues* y *Picarol*, s'ha acabat la llarga serie d'estrenos que'ns ha donat aquest Teatre sense que cap d'aquestas dugas obras, á pesar de sos mérits relatius, hagi lograt desensopir al públich del Tivoli. Dihém mérits relatius, perque, sobre tot en la primera, no hi trobém aquella amplitut de concepció ni aquella felís construcció escénica que teniam dret á esperar del indiscutible talent d'en Rusiñol. L'ideal de poesia, de bellesa, de goig espiritual que fins els homes més materialisats y més rutinaris entreveuhen en moments de desengany, ideal que vol cantar el poeta contraposantlo al egoísme miserable de la gent del pla, no li surt prou gran, prou noble, prou elevat, al concretarlo en aquella serie de tipos que més que representants d'una poesia santa, d'una filosofia elevada y d'uns esperits superiors, ho son d'una bohemia sentimental y malaltissa, quins conceptes y expressions no están en armonia ab el carácter que sens dubte en Rusiñol pretenia donárloshi: carácter de sacerdots del Art y sacerdots de la Ciencia. En una paraula, la filosofia y la poesia de *Cigales y formigues*, á pesar del autor, no son prou puras y elevadas. De desfer l'obra teatralment, ja se'n encarregan els actors y directors d'escena.

Junt ab *L'alegria que passa*, *Picarol* de l'Apeles, es sens dubte lo millor que'ns ha donat el «Teatre Líric Catalá». Prescindint de que l'argument no es nou (un joglar enamorat de la Regina que fa riure á tothóm y á qui tothóm té per boig, mes en qui batega un cor noble y generós), la obreta es sentida de debó; el tipo d'ell y també'l de Regina, son trassats ab vigor y humanitat; la petita acció's desenrotlla natural y progressivament fins arribar á la situació fondament dramática en que'l joglar, encoratjat per la bondat de Regina, fa la confessió del seu drama intern, confessió bruscament trencada en son moment culminant per un recurs escénich gens artificiós, ben preparat y de gran efecte teatral.

De tota l'obra se'n desprén una dolsa melangia; es un cant superb á totas aquellas ánimas grans que passan desapercebudas y incompresas, á tots els cors senzills y resignats que viuhen la vida trista perque ningú'ls sab compendre, perque la naturalesa capritxosa no'ls ha vestit ab vestidura complerta, deixant al descubert el fons de miseria, el fons de bogeria, qu'altres més afortunats portan tan ben tapada.

Aixó'ns va semblar qu'era l'obra d'en Mestres; mes no n'estém segurs, perque va ser tan francament, tan escandalosament destrossada, qu'era impossible fersen cárrech. Un apuntador que s'esgargamella perque'ls actors se perden, uns actors esferehits, que's perden perque no han aprés el paper, que no saben dir versos, que, perduda la serenitat, ni saben qui deu dar la réplica ni lo que deuhen fer, y's paran en sech á voltas, á voltas atolondrats parlan alhora, y, mal engiponats en vestits generalment impropis, se mouhen ab pesadés y vulgaritat, incerts de lo que deuhen fer y de lo que representan; héusala aqui la presentació escénica de *Picarol*, que será un nou sagell de gloria pera'l flamant Teatre y pera la seva direcció artística.

—

Ab aixó, segons diuhen els cartells, s'ha acabat la primera temporada del «Teatre Líric Catalá». Tant de bo hagués sigut l'última! Tan de bo'l fracás económich hagués sigut tan gran com el fracás artistich! L'art escénich catalá hi haguera perdut poch, puig, com un ruixat d'istiu, s'hauria oblidat prompte. Sembla que no será aixis, sembla que'l mal tracta de convertirse en crónich, el ruixat en pluja d'hivern de gotas menudas que humitejan la terra, que humitejan l'atmósfera, que penetran fins al moll dels ossos. Sembla que la imprevisió, la lleugeresa y la precipitació han de continuar formant la caracteristica de la pretenciosa institució. Y com tot aixó es perniciós pel públich, ja prou estragat, y pera l'art, ja prou degenerat en nostra terra, es un verdader cas de conciencia'l protestar contra una influencia tan fatídica.

Y no es que creguém impossible la formació d'un teatre verament catalá. Lo que creyém impossible es que la portin á cap els del «Líric-Catalá».

Si fem un petit balans dels elements qu'han contribuhit á aquesta tentativa, ens en convencerém, com també'ns convencerém de que individualment n'hi há entre ells alguns que podrian aportar un concurs valiosissím.

Aixís, prescindint dels músichs, de qui ja'n dirá qui més en sab, fixantnos en els autors y en las obras estrenadas, trobarém que si algunas han pecat d'insubstancials y xabacanas, altras ens han demostrat que de pasta de talent n'hi havia. Bon exemple son, en primer lloch, *L'alegria que passa*, *Picarol*, *La Rosons* y algun'altra; obras si no perfectas, interessantíssimas. En segón lloch ens trobém ab algunas com *El llop-pastor* y *Cigales y formigues*, per exemple, que si equivocadas en sa estructura, la primera sobre tot, denotan en sos autors condicions pera la lluyta. En abdugas s'hi veu un autor que pensa, que té ideas nobles ¿Qui sab si la precipitació y no la impotencia, ha sigut causa de que no sapiguessin traduhirlas artísticament?

L'Apeles y en Rusiñol han demostrat que'n saben. El mateix Iglesias (com autor), si ha sufert una gran equivocació en *Las caramellas* y un'altra artisticament de més mal gé-

nero en *La reyna del cor*, té obras teatrals que'l garantisan. En fi, en Jordá ab *Cors joves*, y algún altre, en determinadas escenas, han fet quelcóm no despreciable. Els autors, donchs, no'ns farian desitjar la mort del Teatre.

Dels actors ja hi há quelcóm més que dir. Es un fet cert qu'han estat á la altura d'aficionats, d'aficionats dolents á voltas. Amanerats, sense dicció ni sentiment artistich, dotats alguns d'ells de veus estridents ó afónicas, desconeixent sempre'ls personatjes que representan, faltats d'ensaigs y d'estudi suficients, han contribuhit á fer malbé totas las obras de tal manera, que sembla miracle no s'hagin xiulat fins las més bonas Y á pesar de tot, no son ells els responsables del desastre. Si alguns com actors son francament rebutjables, altres n'hi han dels que se'n podria treure partit, si no pera ferne actorassos, pera lograr conjunts discrets. Y avuy que desgraciadament n'hi há pochs de bons, ab això'n tindriam prou. De manera que ab alguns d'aquests y alguns de nous, encara podria seguir el malhaurat Teatre.

Peró ab un'altra direcció.

Ab una direcció que comensés per saber:

1.er Triar obras ab bon criteri artistich. No encarregantlas á qui primer passa á plasso breu y patró fixo, sinó acceptant las que ho mereixessin d'entre las qu'espontaniament els hi oferissin; fossin del género que fossin, tinguessin un acte ó més d'un. Aixis no haurian tingut d'estrenar per compromis obras dolentas que fan perdre temps als actors, paciencia al públich y voluntat al director d'escena. Si'ls directors haguessin sapigut triar y haguessin presentat ben preparadas tres obras el primer dia, podian sostenirlas en el cartell y prepararne bé d'altras.

2.on Saber educar als actors. Ensenyárloshi la dicció, el frasejar clar, accentuar net, á no cantar els versos, sinó dirlos ab justa expressió; ensenyar de moures y accionar no ab afectació teatral y convinguda, sinó armónicament ab lo que's diu y ab l'intenció del autor; explicar el sentit general de las obras, y concretament els personatjes; fer estudiar, corretjir vicis y amaneraments, etc.. Y tot això demana competencia, temps y paciencia.

3.er Saber presentar las obras. Entendre en escenografia, indumentaria, efectes de llum y demés detalls avuy dia, sobre tot per certas obras, essencials. Y además d'entendrehi, sense tenir que derrotxar, gastar quartos.

¿S'ha fet res de tot això al Tivoli? No: res absolutament. Desde'l primer dia's va veure ben clar que'l desordre més gran y'l desconeixement més absolut de lo qu'es l'art escénich imperavan. No solzament no's varen saber escullir las primeras obras, sinó que's presentaren á la bona de Deu; no solzament no's varen ensajar prou, sinó que'ls actors, ja per si dolents, se presentaren ab tots els defectes y amaneraments caracteristichs en actors de *bolos*. Després las cosas han anat de mal en pitjor. Succehintse'ls fracassos, la necessitat d'estrenar pera retenir al públich que s'escabullia ha agravat el mal, fins al punt que s'ha necessitat tot el prestigi de firmas ben acreditadas, qu'han dat probas d'un desinterés extraordinari, pera que lo que comensá rihent no acabés ab plors y llágrimas; plors y llágrimas qu'arribarán indefectiblement si, com asseguren, en las mateixas condicions s'obra un'altra temporada.

En resúm, els autors no hi tenen cap culpa, els actors molt poca, els directors artistichs tota. Y no val á dir que no es culpa la incompetencia, el no saberne més. En qüestions d'art, sobre tot quan com en aquest cas no's tracta d'una modesta tentativa, sinó d'una empresa ab pretensions regeneradoras, la insuficiencia no es excusa, la incapacitat no tapa responsabilitats.

Y com que tot això ha quedat ben demostrat y no té arreglo, per bé del art dramátich catalá, per bé del públich y, qué dimoni!, per bé d'ells mateixos (als qui, contra lo que suposan els mals intencionats, no tenim cap mica de rancunia) desitjém de tot cor que no hi tornin. Al menys, que no hi tornin sols.

EMILI TINTORER.

Morera y Granados, dels primers entre'ls actuals músichs catalans, han donat novas obras en la darrera setmana al «Teatre Liric Catalá».

La del primer, *Cigales y formigues*, es tan dolenta com la majoria de las que'ns ha ofert en aquesta temporada. Pot ferse un dia y altre la vista grossa, esperant una impresió més favorable en la producció següent, peró ab el mestre Morera, lluny d'això, hem anat de mal en pitjor, y no es práctich ni tampoch just callar més temps. Res li diguerem per sas equivocacions últimas, esperant una rehabilitació en la darrera obra d'en Rusiñol, peró la cayguda ha sigut encara més tremenda. La música de *Cigales y formigues* es de lo pitjor qu'ha fet en Morera, perque en ella no trobém cap assimilació del llibre, cap fragment en que s'hi vegi una idea musical, una melodia sentida, ó quan menys un ropatje original y adequat. Las notas se succeheixen perque si, sens expressar res, sens arrodonir cap conjunt, y la instrumentació, además d'exageradament pretenciosa, perteneix á la cullita agena. La dificultat de sustraures á la influencia de Wagner s'ha posat ben patent en las darreras obras d'en Morera, que desde *La Walkyria* á *Parsifal* ha anat espigolant lo que bé li ha semblat. En la qu'ara'ns ocupa's veu que estava encara baix la impresió de *Siegfried*, perque ni fentho exprés podia trobarshi més semblansa. Hi há que desenganyarse, senyor Morera: als

mestres pot imitársels y seguirlos en els procediments, en la forma; peró may arribar á apropiarse'l fondo de sas composicions.

Per altra part, aquesta música d'en Morera resulta massa d'encárrech, feta ab una precipitació renyida ab l'art, y produhida á metres, com una pessa de roba, per'anarla tallant després per fragments y aplicarlos á llibres apenas llegits y menys encara estudiats. Y resulta, naturalment, faltada de color y de lligament ab la situació, faltada d'espontaneitat y sentiment artistich, y sobrada d'enfarfech y pretensions per haverse escrit ab el pensament fixo en els caps-pares de la música. En una paraula: es una música á preu fet.

En Granados ha estat un xich millor al posar música al llibre d'Apeles Mestres *Picarol*. El mérit principal li trobém en demostrar qu'ha llegit l'obra literaria y l'ha ilustrada buscant las notas més en armonia ab l'esperit de la mateixa. No sempre ha mostrat gran originalitat, puig la melodia de la nuvia y la marxa final pecan del defecte á que'ns referim avans. La melodia es ben sentida, peró massa wagneriana; la marxa es lo més dolent de l'obra: molt trivial, sorollosa y poch espontania.

En cambi, hi há un chor d'introducció molt caracteristich, y armonisat ab notable talent. Hi há també dugas cansons de baritono ben encertadas, particularment la segona, la cansó del cuch, en la qu'en Granados s'ha mostrat mestre en la fusió de la lletra ab la música. Es un fragment bastant original, y si no molt inspirat, en cambi fresch, espontani, elegant y magnificament trevallat. Ab uns quants números com aquest, altra hauria sigut la sort del «Teatre Liric Catalá». La ovació que va proporcionar al autor ha sigut una de las pocas justas de la temporada, y si lo restant de l'obra estigués al mateix nivell, podria dirse que *Picarol* es de las que quedarán.

Cal fer constar que'ls intérpretes han fet tots els possibles pera deslluhir als autors, y més que tots mereix menció especial el senyor Parés, á qui falta veu, escola de cant y sentit artistich, perque á tenir aquest ultim no hauria *lladrat* de manera tan horrible la delicada y sentida part que representa en l'obra d'en Granados.

Aixis ha terminat la temporada. Apart d'en Morera y en Granados, que ja coneixiam, cap altre músich ha sobressortit. En Gay ha d'estudiar bon tros més la composició, en Lapeira la coneix encara menos, y'l jove Bartoli es potser qui ha revelat que si's desprén de la influencia de Bizet y fuig dels efectes sorollosos, podrá fer obras acceptables.

Molts altres compositors estavan anunciats, mes per misteris d'entre bastidors ens els han quedat á deure.

J. P.

NOVAS

L'«Associació Catalanista de Lleyda» ha publicat la Convocatoria pera'l Certamen literari que celebrará en la vinent festa major d'aquella ciutat, ó sigui'l dia 13 del proxim maig.

S'ofereixen quinze premis, de l'«Associació Catalanista de Lleyda», del Ajuntament, Diputació, Cámara Agricola, Bisbe, Colegi d'advocats y Colegi de procuradors de dita capital; de l'Ajuntament de Barcelona, de la *Unió Catalanista;* de l'associació «Catalunya», de don Miquel Agelet y Besa, don Isidro Valls, don Joan Maluquer y Viladot y don Frederich Renyé y Viladot.

El Jurat calificador estará format per mossén Jacinto Verdaguer, President; don Frederich Renyé y Viladot, don Francisco Malet y Querol, don Joseph Gené y Congost y don Manel Roger de Lluria y Mensa, Secretari.

Se concedirán accéssits y mencions honorificas á las composicions que'n siguin mereixedoras.

Tots els trevalls han d'ésser enviats avans del dia primer de maig al domicili del Secretari, carrer de la Palma, 6, segón.

—

Hem rebut el cartell del primer Certamen literari de Berga, qual festa's celebrará'l dia 24 del propvinent juny, festivitat de Sant Joan, haventhi quinze premis oferts per la Comissió organisadora del Certamen, l'Ajuntament de dita ciutat, el diputat don Antoni Rosal, el diputat don Lluis Vila, el diputat don Joan Pelfort, el periódich *La Verdad*, el periódich *Lo Pi de las tres Brancas*, el «Centre Catalanista», el «Casino Bergadá», el «Foment Regionalista de Berga», don Manel Farguell, don Joaquim Farguell, don Ramón Pujol y Thomás y don Joaquim Alorda.

Se concedirán, ademés, els accéssits y mencions honorificas que'l Jurat consideri merescuts.

Els trevalls han d'ésser remesos al Secretari del Jurat senyor Salabert, avans del dia 22 de maig.

Forman el Jurat calificador els senyors mossén Jacinto Verdaguer, President; Narcis Oller, Marián Vayreda, Joseph Cardona, Angel Salabert, Secretari.

—

El dia 19 del corrent va morir en Artur Osona, ilustrat apóstol del Catalanisme, autor de diferentas Guias del Excursionista eminentment prácticas y que posan de manifest el gran coneixement que de la nostra terra tenia'l senyor Osona, que tant l'havia recorreguda.

Fins desprès de mort será útil á Catalunya'l senyor Osona, ja que, segons llegirem en *La Renaixensa*, á sa generositat se deurá la creació d'un refugi al Montseny, en quina montanya, y en el santuari de Sant Marsal, reposarán més tart sas despullas.

L'enterro va estar concorregudissim, assistinthi representacions de tots els Centres catalanistas, y resultant una gran manifestació de dol per la perdua de tan exemplar company.

Descansi en pau.

—

Ha sortit la primera de las cansons populars catalanas quina aparició anunciarem oportunament.

La cansó publicada es *Lo Cant dels aucells*, lletra y música, ab esmerada impresió sobre bon paper. Aquesta cansó, y las qu'anirán sortint, se vendrán á 10 céntims.

—

La conferencia donada per en Rafel Folch y Capdevila en l'Agrupació escolar «Ramón Llull», versá sobre la idea nacionalista en el decurs del sigle XIX. El devassall de notas y datos ab que orná son trevall el jove y aprofitat deixeble del mestre Llull, l'acredita de debó. La concurrencia sapigué apreciarli'l mérit, y per'xó després s'escoltaren llarchs aplaudiments.

—

La festa literaria-musical que's celebrá diumenge passat en l'«Associació Popular Regionalista», aplegá en el saló d'actes de la mateixa un nombrós auditori. Els senyors Bedós (de Sabadell), Viura, Folch y Vilaregut, llegiren respectivament, poesias y trevalls literaris, originals dels dos primers y dels distingits escriptors Vilanova, Pons y Massaveu, Brossa y Lorrain, sent tots molt aplaudits.

En Joseph M. Carbonell senti també molts aplausos després de la interpretació al piano de composicions de Beethoven, Mendelssohn, Schumann y Grieg, vegentse obligat á repetirne unas quantas y, entre ellas, á executarne una d'original, molt sentida. La festa s'acabá ab tres parlaments entusiástichs d'en Marsans, en Bedós y en Mallofré.

—

L'Agrupació excursionista catalana *Montanyenchs*, el propvinent dissapte á deu horas de la vetlla celebrará una sessió necrológica dedicada á la memoria del excursionista catalá en Artur Osona, mort fa pochs dias per malhauransa de la terra que l'ha vist náixer. El discurs necrológich s'ha encarregat al nostre company de redacció l'Antón Busquets y Punset.

—

L'excés d'assumptos ens obliga á aplassar fins al número proxim las ressenyas dels darrers concerts.

—

Ha sortit á Girona'l primer número de la revista quinzenal *Gerunda*, dedicada á las arts, ciencias y literatura.

Li retorném el saludo é hi establim el cambi.

—

Hem rebut el juguet cómich en un acte y en prosa *L'hostal de la Munda*, original d'en Marcelino de Jordana y Tomás. Se ven á dos rals.

—

La noche maldita's titula una *cosa* que son autor anomena *leyenda*, y qu'hem rebut. Se ven á 50 céntims.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

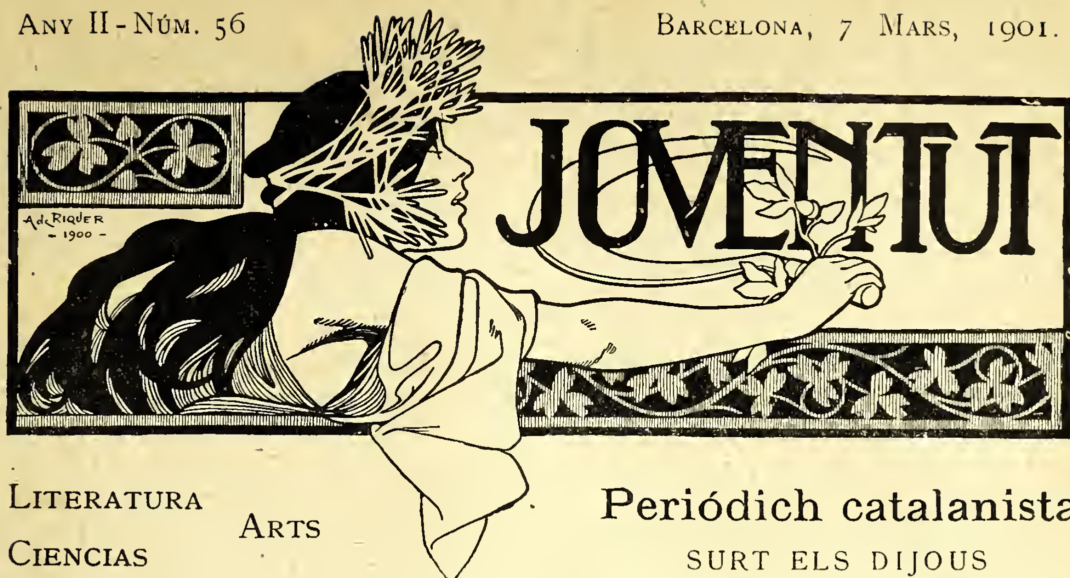
Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

Preus de suscripció.

CATALUNYA:	Un any.	8	Pessetas.
»	Mitj any.	4'50	»
»	Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:			
	Un any.	9	»
EXTRANGER:	Un any.	10	Franchs.
Número corrent	. . . .	20	Céntims.
»	atrassat, ab folletins. . . .	40	»
»	» sense folletins. . . .	25	»

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

ANY II - NÚM. 56 BARCELONA, 7 MARS, 1901.

LITERATURA ARTS CIENCIAS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS.
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

ENSENYANSAS DE LA HISTORIA

II

A DON JOAN BARDINA.

Com ja apuntava al acabar l'article anterior, dos son els punts principals del que va escriure'l senyor Bardina: la protecció qu'obtingué la ciencia á Castella y á Catalunya avans de format l'Estat espanyol en el sigle XV, y la qu'obtingué una volta aquest Estat fou constituhit, ó sia quan pels governants foren aixecadas las murallas contra la ciencia europea.

Pera demostrar, dit senyor, que la ciencia fou més protegida á Castella que á Catalunya, s'entreté en citar alguns dels teólechs, historiadors, literats, etc., etc., d'abdós estats, no ja de l'época en que aquests tenian personalitat propia y distinta, sinó de molt avans de qu'existissin, ó sia desde la dominació romana fins al comensar la reconquesta; com també desde son ajuntament á últims del sigle XV, mitjansant el casament de Ferrán é Isabel ab el consabut rétol de *tanto monta, monta tanto Isabel como Fernando*, fins avuy.

Ab axó's veu clar qu'en Joán Bardina no m'havia entés; puig ell m'objecta com si jo hagués afirmat qu'en el terrer del Ebre ensá,'ls homes tenian més facilitat pera la ciencia y s'hi havian criat més sabis, en tot temps, que de dit riu enllá; sent aixis que, com he dit en l'article anterior, no afirmava sinó que la ciencia y l'estudi havian sigut més protegits á Catalunya que á Castella, y que no ho foren, avans al contrari, en l'Estat espanyol.

En primer lloch, dech fer constar que may me convencerá de que sigui més protegida la ciencia en una nació ó estat qu'en un altre, el sol fet de qu'en aquest hi hagin nascut y viscut tres teólechs, quatre poetas, dos autors dramátichs, etc., etc., més qu'en aquell. Lo que al meu entendre s'ha de mirar pera fer tal afirmació, es, en general, la civili-

sació dels pobles, qu'es ahont se reflexa primer l'estudi y l'estat de la ciencia: y en particular la llegislació, la literatura, calitat y cantitat d'obras y son esperit, número de centres d'ensenyansa y estudi en proporció á la intensitat de població y extensió del terrer, usos y costums dels habitants, disposicions dels governants facilitant la propagació y vulgarisació de las ciencias, com també la protecció á las arts y al trevall. Després de fer aquest estudi vindrá la comparació dels resultats.

Realment, aquest trevall es difícil de ferlo directament, si no impossible,y fadigós,y per aixó cal aprofitar lo qu'hagin fet els historiadors, amén de lo que resulti de la llegislació dels pobles, y estudi dels monuments, etc., etc. L'única feyna que resta llavors á fer, es l'examen dels aconteixements y fets, pera deduhirne la situació dels pobles que s'examinan.

Pels motíus que ja vaig exposar en l'altre article, passaré per alt els temps en que la península ibérica era dominada pels romans, pels visigoths, y en varias regions pels alarbs, y mentres aquests las dominaren.

Recordará, senyor Bardina, y aixó es molt important, que prompte, gracias als franchs, foren expulsats els moros de gran part de Catalunya, ahont se constituhí'l Comtat de Barcelona; que aquest estigué sempre en relació directa ab aquells, y que bon tros del Mitjdía de Fransa formava part del Estat catalá; que gracias á son comers y expedicions, estigué en estreta relació ab els paissos d'Italia, empori de la ciencia y de la civilisació de l'época. Ab aixó's comprén que Catalunya, com després la Corona d'Aragó, tingués civilisació peculiar y distinta de la de Castella, y més semblant á las de la altras nacions.

Aquest fet es innegable, y la deducció se la pot fer un mateix.

Entrant en altre ordre de cosas, es precís recordar que'ls primers comtes de Barcelona ordenaren la compra de llibres, que per cert eran escassos y carissims, pera repartirlos en els llochs d'ensenyansa; qu'en el sigle XI y en els següents trobém no tan sols teólechs, sinó sabis dedicats al estudi de ciencias exactas, y dels que's feya molt cas: en general son juheus; qu'en el mateix sigle's promulgan els *Usatjes*, dels qui diu un autor foraster qu'«es la compilació sistemática é íntegra d'usos més antiga y auténtica que's coneix»; y que aquesta compilació no es l'obra d'un sabi ó d'un rey que la vol imposar á son poble, sinó qu'es filla directa d'aquest, y que demostra son estat.

En aquesta época ja existeixen traduccions catalanas de la Biblia.

En el sigle XIII 's crean la Universitat de Montpeller (de medicina), y la de Lleyda; s'escriuhen obras com las del may igualat Ramón Lull, com las d'Arnau de Vilanova (gran metje y teólech), com las de Ramón Martí, las de Pere-Tallada, etc., etc.; las Historias de Desclot, Muntaner, etc., etc. Desde'l sigle XII en avant hi há un brillant cos de jurisconsults qu'estudian el Dret romá y en el canónich comentan las sentencias de l'audiencia ó tribunal, com son, entre altras, Canyellas, Botet, Vallseca, Mascó, Callís, Mieres, etc., etc.

L'estat jurídich de Catalunya's pot judicar al veure'ls *Usatjes*, el *Llibre del Consulat de Mar*, el *Recognoverunt proceres*, las *Constitucions de Catalunya*, las *Constitucions de Santacila*, el *Códich de Tortosa*..., tots ells nascuts dels usos y costums del poble; y al saber la influencia del Dret romá, en son renaixement, y la del Dret canónich, arribant á ser abdós d'aplicació en nostra terra.

Es opinió de molts que la llengua catalana s'escrigué y parlá avans que la castellana. En l'Estat catalá's coneixen els Jochs Florals molt avants qu'en el resto de la península. El Renaixement y l Humanisme en son origen (Italia: Dante, Petrarca, Bocaccio) son coneguts tot seguit, y aquí's feu la primera traducció del Petrarca.

Al comensar el sigle XV trobém universitats á Girona, Valencia, Barcelona (aquesta ab varias cátedras de medicina y de ciencias exactas).

En cambi, á Castella, per las llargas lluytas que sostingué en son propi terrer, y sas condicions locals, la civilisació era, principalment fins al sigle XIV, conseqüencia, ó millor resto de la visigóthica ab certa influencia dels alarbs, y es casi nula la de las altras nacions.

La llegislació's reduhí al *Fuero Juzgo*, qu'es bon tros de Dret romá barbarisat, y com á fill de son estat jurídich no dona més

que l'*Ordenamiento de Alcalá* y'l *Fuero Viejo*, com més endevant las *Leyes de Toro*. Vosté mateix compari aquest Dret ab el de Catalunya, y fassis la resposta.

No he parlat de las *Set Partidas*, el monument juridich d'Alfons el Sabi y jurisconsults que'l rodejavan. Y no ho he fet perque dit Códich no representa l'estat juridich d'un poble, no es fill d'aquest, sinó qu'es única y exclussivament l'obra d'un sabi que s'avensa á son temps y sobrepuja á sos semblants coetanis. Com á proba de que no corresponia al estat de son poble, no té més que mirar el gran número d'anys que fou impossible posarlo en práctica, ó sigui aplicarlo, arribant á creure alguns que pera sa aplicació vera's necessitá més d'un sigle.

En quant á la Historia, no he trobat datos que indiquin qu'era conreuhada, com tampoch las ciencias exactas y las naturals.

En lo que té rahó, tal volta,'l senyor Bardina, es en lo que fa referencia á las lletras, puig si bé es veritat que las lletras castellanas tardaren bon xich més á florir que las d'aqui, en cambi, per condicions especials, prengueren una ufana que bé'ls hi podém envejar.

Y la veritat es també que la ciencia pren á Castella, als mitjos del sigle xv, gran empenta que, si no va dar tots els fruyts que podian esperarse, fou perque'ls governants d'últims del sigle y comensament del altre, com els de més endevant, van fer tot lo possible per' aturarla, en lloch de protegirla tal com devian. Lo mateix passá á Catalunya al entrar á formar part del Estat espanyol, de quins governants es la culpa, com ja vaig dir.

No sé si ab lo qu'acabo d'exposar he convensut al senyor Bardina, ni als llegidors de Joventut, de que á Catalunya, *mentres va ésser Estat independent y després al juntarse ab Aragó*, foren més protegits la ciencia y l'estudi, y per tant estava més avensada que Castella. Poch més podría dírloshi, en primer lloch per manca de prous coneixements per part meva, y á més, perque no crech que's pugui particularisar massa en un article.

—

Avans d'entrar en l'examen del segón punt de discusió, com á incident ó paréntesis voldria fer notar al senyor Bardina que la major part dels noms que cita en son article, pera fer la comparació de Castella y Catalunya, son d'época posterior á l'ajuntament d'abdós estats, ó sía ja pertanyents al Estat espanyol. Per exemple: Cervantes, Calderón, Melo, Suárez, Cano, Lope de Vega, Herrera, F. Lluis de León, etc., etc., en Servet y'l catalá Vives.

També'm compara sabis y escriptors d'aquest sigle. Tant una cosa com l'altra no sé á qué venen, puig jo no n'havia parlat ni'n parlaré, ja que res té que veure ab las afirmacions que vaig fer en el número primer d'aquest any.

Sols li diré una cosa, y es: que'ls historiadors extrangers, y fins algún espanyol, consideran á n'en Llull y en Vives com homes de ciencia superiors als altres. També á n'en Servet, á qui vosté fa catalá, y'ls alemanys, francesos y en Menéndez Pelayo demostran qu'es fill de Tudela y oriundo de Villanueva d'Aragó. En cambi, á n'en Masdeu, nascut per etzar á Palermo, y sent sos pares de Barcelona, ahont tornaren prompte ab el futur historiador, vosté me'l fa castellá.

No insistiré més sobre aixó, ni parlaré de las pensions y creus que'l govern ha dat á Menéndez Pelayo, Núñez de Arce y Ramón Cajal (ab lo que no ha fet més que cumplir son dever); ni de Mossén Jacinto Verdaguer, puig ja'l suposo á vosté enterat de que totas las iniciativas per' afavorir á nostre primer poeta han mort gracias á la oposició sistemática filla, en apariencia, d'un odi africá, y manifestada per alts personatjes, que al meu entendre eran els primers que'l devian ajudar; ni de que'l nostre govern, per comptes de protegir la ensenyansa y propagar la ciencia, sols se preocupa de fer política, *del exércit*, *de la marina*, *d'obtenir novas colonias*, etc., etc., puig el temps passa y'l paper s'ompla massa depressa.

De lo que diré quatre paraulas es de la implantació de la Inquisició á Catalunya 300 anys avans de qu'existis á Castella. Aixó es cert, ben cert; com també ho es que al comensament d'existir no era pas massa rigurosa, segons els historiadors; en cambi, á Castella..., peró en Menéndez Pelayo li dirá millor (tomo I, página 147). «*El celo de San Fernando no atajó en Castilla todo resabio al-*

bigense. «*De los herejes era tan enemigo (dice Mariana), que no contento con hacellos castigar á sus ministros, él mismo, con su propia mano, les arrimaba la leña y les pegaba fuego.*» *En los fueros que aquel santo monarca dió á Córdoba, á Sevilla y á Carmona, impónese á los herejes penas de muerte y confiscación de sus bienes. No hubo en Castilla Inquisición, y quizá por esto mismo la penalidad fué más dura. Los Anales Toledanos refieren que en 1233 San Fernando* «*enforcó muchos homes é coció muchos en calderas.*» Sembla'l pare de Felip II. Si arriba á ser rey al sigle XVI! Y ara, diguim si això, junt ab lo que vosté cita d'en Jaume I y Pere III, es ser ó no fanàtich en el sentit d'intolerant ó no.

Respecte als juheus y moros, es també cert que vivian bastant lliures. No recordo més que l'Alfons X ne va cremar alguns, y encara pels diners que davan á son fill y no á n'ell. Mes si caminém un xich y arribém als católichs, veurém qu'en 1492 expulsan, y per tant persegueixen, als juheus, y acabada la guerra de Granada, y faltant á lo estipulat en la capitulació, obligan als moros á rebre el baptisme de grat ó per forsa, ó sortir d'Espanya. (Lafuente, y també la *Historia de la Iglesia Española*, Padre Boldú.)

D'ells ho aprenen en Carles I, Felip II y III, qu'expulsan als moreschs, ó'ls fan convertir per forsa, y això acaba ab una ó dugas guerras. Els moreschs eran la gent més industrial, trevalladora, agricultora y contribuyent d'Espanya. En resúm, que'ls van comensar á perseguir quan els altres paissos se van convence de que no devian ferho. Per cert qu'entre aqueixos paissos s'hi han de contar els Estats Pontificis (parlo pels juheus).

Haventse allargat massa aquest article, deixaré per un altre, l'ultim, el tractar del segón punt del que vosté va enviar.

TRINITAT MONEGAL.

UN QUIXOT D'ENCÁRRECH

Els desinteressats judicis sobre'l «Teatre Líric Català» qu'han vist la llum en aquestas planas, ens han valgut una amonestació de nostre amich el jove escriptor y poeta Eduart Marquina, qu'en el darrer número de *Pel & Ploma*'ns dirigeix un article ple de generós entussiasme per l'Art, y de fel y amargor contra lo qu'ell considera apassionaments mesquins.

El senyor Marquina, ab llágrimas als ulls, ens apostrofa noblement; ens diu nens, pedants, meridionals, superficials, ineptes; diu que'ls nostres escrits son embusteros y'l nostre procedir, com escriptors catalans, ignoble; que som incapassos de sentir la Bellesa y incapassos de l'alabansa; que som negatius perque som absoluts, que'ns hem petrificat... Diu que costa poch criticar obras sense produhirne, sense ni tan sols comprometres á entrar en acció pera esmenar defectes d'altres; qu'es menos meritori escriure filipicas qu'entonar himnes, «*arrugar el labio á lo Aristarco que hundir, á lo Prometeo, las manos en el horno de los dioses.*» (Bravo!)

Qu'hermós! Qué bé sonan á la orella aquestas frases del senyor Marquina! En una oda, qué bé hi anirian! En cambi, quina llástima que pera combátrens á nosaltres usi aqueix to! Es una impropietat. Si l'empleyés contra'ls cinichs espigoladors del camp del Art, contra'ls veritables Aristarchs pagats de si mateixos, contra'ls que s'han passat la vida burlantse dels nostres artistas y autors, y ara'l treuhen á n'ell en sa defensa utilisant el talent y la ignocencia d'un poeta jove pera dissimular la propia ineptitut y evitar el ridicul en que's troban; en resúm, si'l senyor Marquina fos un *Quijote* complert, fins l'acceptariam l'humil paper de *Sancho*.

Peró vosté, amich Marquina, ni com á home ni com á escriptor, pot estar desvanescut fins al punt que pretén; vosté no viu tan fora de la misera realitat qu'hagi d'usar, dirigintse á nosaltres, aqueix to sentenciós y aqueixa erudició enmatllevada que fa que se li pugui recomenar una recepta (si mal no recordo d'en Campoamor), en la que's diu que tres condicions son necessarias á tot bon escriptor: 1.ª, la naturalitat, 2.ª, la naturalitat, y 3.ª, la naturalitat.

No, amich Marquina: no som pedants, no'ns creyém haver assolit la comprensió exclussiva d'un ideal perfecte; no som embusteros escribint; no som incapassos de l'alabansa, no som negatius, no som superficials. En el nostre periódich, á falta de majors mérits, hi há conseqüencia y entussiasme. ¿Creu vosté que'l seu entussiasme es més gran que'l nostre? Ja deu recordarse de quan alabavam á la Duse. Donchs aquellas alabansas las sentiam de veras, y no feyam com vosté, que al parlar ab nosaltres se manifestava

admirat del art de la gran actriu, y á la nostra esquena (per motius que no volém citar y que s'assemblan molt als que'l mouhen ara á amonestarnos), la criticava depressivament. Serveixi axó d'exemple. ¿Es aquesta la seva sinceritat artística, la seva altesa de miras? ¿Es aquest el seu entussiasme? Jo'm vaig tement que del article que vosté'ns dirigeix, si se'n treu la retórica, poca cosa'n queda. El superficial, donchs, artísticament, per no dir l'embustero, será vosté, modern Swantibore que creu apedregarnos ab uns castells sols existents en la seva imaginació, nou Jeremías que no passa de vulgar ploranera d'un enterro de pobre.

Repassi la colecció de Joventut, y veurá que nosaltres no hem ridiculisat may las iniciativas nobles. Vostés sí. Y á vostés, que havian escupit al cel, ara'ls hi ha caygut la saliva al front. Ben recent es l'exemple del «Teatre Intim», fundat més á conciencia que'l «Liric Catalá» per en Gual, á qui vostés ridiculisaren sens haver fet res qu'en serietat artística pogués compararshi. Allí al menys hi vegerem dignament presentada alguna obra del mateix Gual, que vostés ja's cuydaren de *reventar*, y *L'alegría que passa* d'en Rusiñol, que'ls seus amichs s'han encarregat de profanar posteriorment.

Aixís son alguns que vosté coneix: depressius, mofetas per temperament, y á fi de comptes ineptes quan se tracta d'una empresa important. Aquest crédit ja'l tenían de temps. Y vetaquí qu'aqueixas boyras grassas que sempre enterbolian el sol, ens surten ara reclamant llum y vida. *¿Risum teneatis?*

Desenganyis, amich Marquina: no som nosaltres, es tot Barcelona que'ls ha conegut al coneixe'l «Teatre Liric Catalá», aqueixa institució tan mal iniciada y tan desastrosament regida. ¿Y volia que nosaltres els ajudessim, ó'ls hi esmenessim la plana? Fugi d'aquí! Nosaltres no'ns hi empenyém en passar per regeneradors á tot estrop, ni volém, coneixent nostras forsas y sabent qu'en tan poch temps no's poden fer miracles, ser complis d'un atentat al art de la nostra terra.

Tot axó es á causa, segons vosté, de tenir *atrofiado el sentido de las armonías superiores*, y de no saber llegir á Horaci. Per amor de Deu, *no tanto!* ¿Que no veu que á Horaci com á *imperfecte* (que vosté diu), ó á Shakespeare com á *garrafal* (que podria dir), quan vosté feya pals ja'ls llegiam de correguda, y quan vosté escribía'ls primers versos ja'ls comensavam á meditar?

Per lo vist, amich Marquina, vosté al «Liric Catalá» hi té part molt interessada, potser massa, donch si no fos aixís no'ns embestiría ab aquellas suposicions oficiosas y maliciosas sobre la traducció d'Ibsen que publiquém, y sobre la traducció del *Cyrano*. Fins ens pregunta si al traduhir aquesta obra teniam en qüestions de teatre'l mateix criteri qu'ara, y si va guiarnos l'amor desinteressat á la Bellesa. Home, no vulgui saber tant, qu'arribaria á sabi avans d'hora. Lo que jo sento es que l'atentat artístich que sols tres de nosaltres varem cometre, vosté'l fassi pagar á tots els de Joventut. Un altre cop ja procurarém ser una dotzena a traduhir un drama pera que vosté tingui rahó del tot. Ara per ara, com que aquí á casa som nou redactors y pico, no li podém donar més que una tercera part de rahó. Quédissela y no digui res.

A cadascú lo seu. Permétins, donchs, reclamar justicia, tot fent constar que no hem tingut l'atreviment de sortir á escena á rebre, com un tenor barato, els aplausos escadussers y migrats d'un públich de tarde, després de la representació d'una obra unánimement rebutjada pel públich y per la crítica.

Y creguim que'm dol expressarme ab aquesta acritut, qu'es sols aparent, puig ja sab que'ls de Joventut l'hem considerat sempre, no sols per lo que val, sinó per lo que promet. Vosté ara comensa, es jove y pot anar lluny: qui no's fassi cárrech de certas inexperiencias, qui talli en flor las esperansas que vosté fa concebir, realisará una trista obra. Creguim ó no, li dich de cor.

Per últim, y pel bé que li vuy: no torni á fer de *Quijote*, que aquí s'hi fixarian, y com que'ls catalans son *groseros*, cridarian «vóltal»; no escrigui odas sinó quan tingui assumpto á propósit; abandoni malas companyias, y recordi que Joventut constituheix, avuy per avuy, en catalanisme, art y lletras, la nota més lliberal que á Barcelona pot donarse. Ab axó queda repetit que no som absoluts ni intangibles; y que'ls verdaders intangibles, els buyts, els pedants, els que diuhen mal de tothóm pera després ferho més malament que ningú, ja s'han posat bé prou en evidencia. ¿Som nosaltres, ó son ells els qu'están més en ridícul?

Lluís Vià.

TOT BLANCH!

Quina dolsa impresió! No l'havía may sentida, tan dolsament extranya.

Sense pensarmhi gens hi vareig entrar. Era la cambra d'ella.

De cop una boyra blanca m'encegá com si estés entre núvols...

Tot era blanch: las cortinas, el cobri-cel, el moblatje, tot.

Després, reposat, vareig fruhir un'aroma sanitosa, mitj barrejada ab olors delicadissimas de finas essencias. Se m'acudí que la perfumada atmósfera, que aquell ambient tebió, eran blanchs també.

Un raig de claror de tarde, esmunyintse per entre las blondas dels cortinatjes, omplia la cambra d'una llum confosa y poruga que afalagava als ulls y al cor, invadintlo de misticas sensacions.

Allí, en un reconet, dessobre una cartel-la de blanca *Sevres*, hi havia la imatje d'una verge ab las mans plegadas sobre'l pit y mirant en terra com si pregués pels homes.

Tot respirava puresa.

En altra banda hi havía un rentador ab son bisutat mirall, marquejat ab blanquíssimas blondas, plegadas y recullidas graciosament, y que al desplegarse arrasseravan el moble de lo demés de la cambra.

Y á tot arreu la nota blanca dominant, omplint l'esperit de dolcissims desitjos y de puríssims goigs...

En marchs blanchs hi vareig veure enquadradas las imatjes del Angel de la Guarda ab sas blancas alas, y, en un reconet, la d'un Jesuset hermós y molsudet, de carns rosadas y tendras.

Somreya'l Jesuset com si li plagués estar en mitj de tanta blancor y de tanta puresa; y tenia'ls ulls, uns ulls blaus y riolers, que guaytavan fit sempre, ja's miressin d'una ó altra banda de la cambra, com si fos un nin tafanerot. A no ser tan hermós, fins m'hauría enutjat y l'hauria trobat forsa impertinent.

Son mirar arribá á neguitejarme. Totjust cercava quelcóm més en parets y sostre ahont deturar ma encuriosida mirada, ja sos ulls me distreyan y m'aturavan...

Un desitj dolent m'esperoná.

Las blancas cortinas que penjant desde'l cobri-cel arribavan arrán de terra, tapavan del tot el llit.

Si las obrís las cortinasl...

Vareig tenir de lluytar ab mi mateix pera decidirme. Ab las mans tremolosas vareig agafarlas, y al anar á obrirlas va semblarme que'ls ulls del Jesuset se clavavan més fixament en mi.

Las vaig deixar poruch y confós.

Ab recansa vareig donar un tom per la cambra pera distreurem de mon desitj, peró ab tot, el llit m'atreya, y esforsantme, vareig atansarmhi novament; y posantme d'esquena al quadro del Jesuset, vareig obrir las cortinas, y un mar de blanquissimas onadas se m'aparegué. Un camp de fajol ab tota sa ufanosa florida no era pas més hermós ni més blanch que aquell llit ple d'encisos y aromas delitosas.

El dosser de blancor purissima'l cubría del tot.

Deu me perdó si en aquells moments, corprés y encisat pel suavissim perfúm y la deliciosa escalforeta que's sentia, vareig pensar ab un recó de cel y'l cel ne vingué de menys.

Sense deixar de mas mans els plechs del dosser, vaig acotar el cap fins á posar mos llabis sobre'l molsut coixí. El Jesuset ja no'm veya, y ho vareig fer sense dubtes ni temensas.

Els hi vareig tenir posats bona estona, y encara'ls tregui ab recansa.

«Quan la rosada galta d'ella hi reposi—vareig pensar—sentirá encara la xardor de mon alé.»

Després me'n vaig penedir. Me semblá haver profanat la puresa d'aquell niu d'ignocentas ilusions, y'm vareig apartar.

—

Eram á la mateixa cambra.

La blancor del vestit d'ella acabava d'hermosejar el conjunt. Sos cabells rossos, embull hermosissim d'or filat, hi acompanyavan admirablement; com els filets daurats ab la blancor de l'artistica *chaise-longue* ahont seyam.

Quin encis! Estar tan aprop un d'altre en aquell deliciós estatje, com dos papellons dintre'l cálzer d'un lliri blanch; veure sos ulls hermosissims tan á la voreta; sentir tan á pleret sa veu de rossinyol novell!...

No'ns diguerem pas que'ns estimavam. Cóm teniam de dirnosho, si nostres ulls se besavan mirantse y nostres cors glatian ab la mateixa dolcesa!

Qué poqueta cosa hauria dit un «t'estimo» en aquells dolcissims instants!...

Arraulida, repenjá son cap hermós sobre ma espatlla, y digué dolsament:

—Quin goig! ¿Tu'l sents també?

—Oh! si.

—Sols m'apena no tenir flors avuy. Cóm las anyoro! Tu no sabs quánt las estimo á las flors... ¿Que't posas gelós?

—No, no; parla.

—Y tu, ¿que no las estimas forsa?

—Molt!

—¿Tant com jo las estimas?

—Sí, si, tant com tu.

—No ho crech pas; m'enganyas.

—¿Jo? ¿per qué?

—Perque no las anyoras com jo. Ets tan ditxós ab ellas com sens ellas.

—No ho creguis pas. A voltas fins he plorat anyorantlas.

—¿Has plorat? ¿Cóm no ploras ara, donchs? Me plauria véuret plorar. May he vist plorar á cap home. Fins vareig arribar á creure que no ploravan.

—Sí que ploran, sí; peró s'amagan pera plorar; se'n avergonyeixen de tenir cor.

—Y tu també.

—També.

—Donchs aixis, no't crech si'm dius que't fa pena no veure flors. No ho crech que las anyoris.

—Cóm tinch d'anyorarlas, si en tas galtonas hi han esclatat las rosas més bellas y perfumadas!—

Un dolcissim somris se dibuixá en sos llabis, y baixet, á cau d'orella,'m digué:

—Ves qué tonta soch! Ara tinch desitj de véurelas aquestas rosas.—

Y l'espill reflexá las imatjes d'abdós, y ella baixá'ls ulls avergonyida.

Després els alsá, y mirantme dolsament m'encomaná son encis.

Mos llabis sentiren set de mel, y ja l'anavan á cercar en los seus; nostres sospirs gayrebé ja's topavan al eixir, quan la mirada del Jesuset se m'aparegué novament. Semblava que'ns mirés sever y enutjat. Ella restá confosa y avergonyida.

Penedida, després, pregá al bon Jesuset que'ns perdonés.

El Jesuset tornava ja á mirar rioler.

Després d'haver pregat, ella's posá tota contenta y aixeridoya, y corrent cap á mi, va oferirme son front purissim.

Ple d'amor hi vaig posar mos llabis, deixanthi un bes suau y quiet...

El Jesuset somreya encara...

Tot era blanch y pur. Un bes als llabis no hauria armonisat ab aquella blancor y ab aquella puresa.

El bes del front era dols com els ulls del Jesuset, pur com l'aroma dolcissima d'aquella cambra; y tot lo d'ella era blanch y ignocent, ple de misticas sensacions que s'emportavan el cor empenyentlo dolsament, y fentlo somniar ab amors purissims y besadas de nins enamorats...

JOSEPH M.ª FOLCH Y TORRES.

(Dibuix de R. Opisso.)

TEATRES

Tragedie dell'anima. — La figlia di Jefte. — Carn pel llop. — Els primers freds.

Ab *Tragedie dell'anima*, ha fet el seu debut á Novetats la companyia dramática de la Vitaliani, actriu que sembla té una ben sentada reputació á Italia.

Tragedie dell'anima no es un drama interessant. D'estructura francament melodramática, l'obra d'en Bracco no'ns presenta tipos humans, sinó fills d'una convenció oposada al estudi psicológich que pretén fer l'autor. Y aquest artifici en la pintura dels personatjes, ademés de falsos poch definits, va acompanyat d'un desenrotllo escénich també confós y convingut. El cas d'adulteri bon xich misteriós qu'origina'l drama y'ls recursos puerils á voltas y á voltas brutals que l'autor emplea, no conmouhen per sa falta de veritat. Hi trobém quelcóm d'extrany en las reciprocas relacions d'aquell matrimoni que tant s'estima y aquell cinich amich; la trobém un xich confosa tota la historia, y un xich maravellósa la mort del infant causa del conflicte totjust en el precís moment en que la mare ha confessat sa falta; y també trobém que aquell marit tan débilment enamorat de la muller adúltera á qui perdona ab tanta facilitat, se mostra d'una intranzigencia impropia d'un carácter débil, ab la ignocenta criatura.

Tractantse d'un estudi psicológich, els fets deuhen ésser precisos y concrets, y'ls personatjes manifestarse espontaniament en tota sa senzillesa ó complexitat, peró sempre conseqüents ab son carácter ben definit. En l'obra d'en Bracco no hi há res d'aixó. Tot es confós, els fets quelcóm misteriosos y providencials á tall de melodrama, els tipos desdibuixats y volubles, sense consistencia psicológica, y'ls sentiments convencionals, y per lo tant, falsos.

A pesar d'aixó, en el primer y segón actes hi ha algunas escenas ben dialogadas y que, acceptada la convenció del autor, tenen intensitat dramática. Aixis la escena del doctor (tal volta'l tipo més real) interrogant á la mare de la criatura sobre'ls antecedents fisiológichs del seu pare, es sugestiva y punyenta, y la escena final del primer acte y la del segón entre la mare desconsolada y'l cinich seductor, ben desenrotlladas.

En quant á l'actriu, no es aquesta una obra á propósit pera ben judicarla. De tots modos, com á primera impresió,'ns va agradar per la naturalitat ab que's mou en escena y la intenció ab que declama, creixentse en las situacions més dramáticas, que diu sens afectació, encara qu'ab una certa desconfiansa de si mateixa, fundada tal volta en deficiencias de veu y de forsa, que fa qu'en moltas ocasions sembli freda y reservada.

D'aixó'ns n'hem acabat de convence en las representacions de *Casa Paterna* y *Come le foglie*, aquesta obra admirable del modern teatre italiá. En una y altra, després de certas escenas, las menos interessants, que diu ab un xich de monotónia y fredor, sembla que's desperti de prompte'l seu esperit pera expressar ab una forsa y calor extraordinaris sentiments y passions intensissims. Y alashoras la Vitaliani sembla transfigurada: el tipo qu'encarna, la idea del poeta, se'ls identifica interpretantlos tal com els entén ella mateixa, y per breus instants dona impresió perfecta de la vida intensa que sent el seu temperament afinat. En tals moments els seus defectes, la seva apatia, desapareixen; ja no es la imitadora de la Duse en actituts y entonacions, ja no es l'actríu reservada que desconfia de sas forsas: es la dona inspirada que sent la vida y sent l'art, y com ho sent ho expressa. A voltas, per exemple en las escenas finals de las dugas ditas obras, l'esfors de l'actríu pera posarse en situació es ben visible, tota ella's contráu, els seus ulls despedeixen un brill extrany, el seu rostre s'ilumina, els seus brassos y mans adquireixen agilitat, la seva veu, bon xich afónica y escassa,'s fa clara y potent, y la seva ánima sembla vibrar á impuls d'una sugestió repentina; y alashoras la Vitaliani es ella mateixa, la que deuria ésser sempre; es á dir, una artista de debó.

Ja veurém si en altras obras confirmará aquestas apreciacions que son fillas de la impresió dels primers dias.

La figlia di Jefte, d'en F. Cavallotti, es una comedieta sense pretensions, de factura moderna. Una colegiala desperta y refinada, y no tan ignocenta com creuhen, no s'hi conforma ab ser la dona del seu marit prosaicament. Vol demostrarli á n'aquest (qu'es un home de món y s'ha casat perque si) que hi há diferencia entre ella, la espiritual donzella, y las altras qu'ha conegut; vol que la estimi no per hábit adquirit, com si fos una d'aquellas, sinó per mérits y qüalitats propis.

Comensa per ferse desitjar, y ab molta habilitat logra, en una escena entre ella, el seu marit y l'amistansada d'aquest y condeixeble seva, humiliarlos á tots dos ab molta discreció y captivadora gracia.

En Cavallotti fa gala d'un rich ingeni y d'un diálech fi y intencionat. La Vitaliani'n fa també del seu talent, detallant el paper, que sembla escrit á propósit pera lluhiment d'una actriu.

A Romea s'ha estrenat *Carn pel llop*, drama en tres actes original d'un jove escriptor, en Pere Colomer y Fors.

Prescindint de l'acció dramática, qu'es una grossa equivocació, hi há en l'obra algunas escenas y alguns tipos ben observats del natural que demostran en l'autor instints dramátichs Si aquest esperit d'observació no

l'hagués sacrificat al afany de presentar situacions fortas d'efecte teatral, la seva obra no hauria caygut en la vulgaritat d'un melodrama inconsistent. De tots modos, no hem d'insistir detallant defectes d'una obra que, á pesar de tot, indica en son autor certas qualitats pera'l teatre que tal volta un altre dia fará més patents.

La execució y presentació escénica, ben discretas.

En Borrás, que s'ha traslladat de Novetats al Tivoli deixant aquell teatre á la Vitaliani, ens ha donat per inauguració de temporada *Els primers freds* de l'Ignaci Iglesias.

El primer acte es un quadro dramátich superb; just y sobri de linias, ben sentit y admirablement dialogat, está á l'altura y tal vegada sobrepassa als dos primers actes de *Fructidor*. Vegém el quadro: La Ció, humil porqueyrola de la masia, es una joveneta ignocenta, una filla dels camps qu'ha aprés de la Natura'ls sentiments d'amor y fe en la vida. Un dia d'aqueixos d'istiu en que las plantas mandrosament se gronxan bressoladas per l'ayre tebi y petonejadas pels raigs d'un sol calent qu'es font de vida, la Ció s'ha trobat ab el Lari, el bon hereu de la masia, tot cor y bona fe. Y'ls dos ignocentons, que s'estiman, s'han entregat l'un al altre y han cantat naturalment, sens hipocresia, el cant d'amòr fecond que'ls hi ha ensenyat Natura.

Ha passat molt de temps. Ens trobém en ple hivern. La Ció ha tingut un fillet que mostra engelosida y orgullosa, sense compendre per qué ha d'ésser font d'oprobi y escándol lo qu'es fill del amor més pur. També estima al Lari, qu'es tan bo, y puig el pare d'aquest s'ha enfadat fins al punt de tréurela á n'ella de casa com si fos una criminal, tot y fent tant fret, no ho dirá may qu'es ell el pare de son fill, perque l'amo pegaria al Lari y no hi guanyarian res. Per lo demés, ella se'n anirá contenta ab el reyetó del seu cor, y pitjor per ell, que no'l podrá veure potser may més. Peró en Lari, que té molta por del pare, mes qu'estima á la Ció y tant com á n'ella al seu fillet, será valent y ho dirá tot, baldament el matin. Pregat per ella y estemordit al veure al seu pare tan enfadat, no s'atreveix de prompte, mes quan ella se'n va joyosa ab el fillet als brassos, tot el seu amor de pare y d'home esclatan ab energia salvatje. Y'l pare, furiós, els treu á tots dos de casa.

Tot aixó ho presenta l'Iglesias ab intensa poesia, ab veritat y sentiment intim de la vida. Tant la Ció com en Lari son dos tipos reals justament idealisats, y'l pare y la mare també ben dibuixats, implacable per tossuderia més que per crudeltat el primer, senzillament compassiva per bondat y fe religiosa la segona. En fi, com hem dit, pels tipos, pel diálech, per la construcció y per las proporcions, aquest acte, salvant petitas inverosimilituts, es un acte hermosissim y á nostre entendre un quadro dramátich complert. Tant de bo hagués acabat l'obra aquí!

Ens sembla que l'Iglesias també ho creu qu'es complert, mes no en el sentit de senzill quadro dramátich, sinó com á prólech preconcebut pera exposar las sevas teorias sociológicas. Y l'obra decáu sensiblement, peró molt sensiblement, en els dos actes successius. No es que'ns espantin las sevas teorias; de més radicals n'acceptariam, peró exposadas ab serenitat y desprenentse natural y llógicament d'una acció verament humana. Mes l'Iglesias, sigui per falta de serenitat, sigui per fanatisme irreflexiu, sigui per poca fermesa de conviccions, no's mostra com á pensador á l'altura del poeta, y tot lo qu'era veritat, sinceritat y sentiment en el primer acte, es fals, artificiós y convencional en els demés. Tots els personatjes nous, mossén Jaume, els dos germans, els mateixos captayres (aquests, no obstant, ab alguns trets ben reals), no son tipos vivents, son fets d'encárrech pera exposar ideas preconcebudas que no'ns convencen. L'acció cau de ple en el melodrama sentimental, logrant sols l'autor enternir las ánimas senzillas ab aquell llarch calvari que ab fam y fret segueixen els dos infelissos, ab la criatureta al coll, per entre'ls camps de neu d'un país inhospitalari. Y quan, al final d'aquest camí, arriban á las portas del temple, y un capellá també de convenció, després de sermonejarlos els convida á entrar, la criatureta's mor de fret. Y'ls pares fugen del món crudel, fugen dels llops humans, que'ls han rebutjat per tot arreu tirántloshi en cara'l seu pecat.

No volém insistir demostrant lo que hi há de fals y convencional en aquest desenrotllo. Sols dirém que, coincidint ab l'Iglesias en el fons de sa doctrina, es á dir, en que «la societat se mostra crudel y estúpidament implacable ab els *delinqüents d'amor*», ens sembla poch sólida l'*argumentació*. Aixis per exemple: lo que'ls hi diu el capellá resulta molt natural: «Tornéuvosen ab el pare, qu'os perdonará... caseuvos, puig os estiméu...» Está clar que'ls perdonaria! De cent, noranta nou ho farian. Y puig els dos desgraciats s'estiman, bé podrian casarse pera fer callar á tothóm, donchs al fi y al cap, ells no defensan pas l'amor lliure.

De totas maneras, no'ns cansarém de repetirho, l'obra té un primer acte qu'honra á l'Iglesias, y demostra en ell grans qualitats d'autor dramátich. Potser ens equivoquém, mes estém convensuts de que si l'Iglesias se preocupés menos de *demostrar*, faria obras artisticament més bellas.

El primer acte'l varen treure ben rodó, tant en Borrás, com la Mena, com la Delhóm, y tots digueren els papers ab sentiment, sobre tot la hermosa escena entre la Ció y Lari, que valgué á autor y actors una justa ovació. També'ns agradá'l senyor Borrás (J.),

en el paper de pobre, dit ab justesa y vestit molt bé. En els actes segón y tercer, salvant aquest actor, els demés ja no'ns satisferen tant. Es tan fácil exagerar quan s'entra en el terreno sentimental!

De las dugas decoracions dels senyors Moragas y Alarma, la segona'ns va agradar més que la primera, qu'hagueram volgut més senzilla, més... *freda*.

EMILI TINTORER.

CRÓNICA MUSICAL

CONCERTS CRICKBOOM

Un de violi y piano, y un altre d'orquesta, també ab solos de piano y violi, ha donat últimament la «Sociedad Filarmónica». En el primer, dedicat exclussivament als socis d'aquesta, tinguerem ocasió de sentir tres magnificas obras d'autors clàssichs. Era la primera una hermosa *Sonata* de Corelli que, ab tot y contar més de dos sigles, conserva una frescor com ja desitjarian moltas composicions d'avuy. Es altament interessant l'audició d'obras com aquesta, y com la *Sonata* de Haendel que vingué á continuació, y que va entussiasmarnos per la bellesa de linias y per la inspiració que tota ella respira, en particular el magnifich *largo*. Y per ultim, sentirem un *Concert* de Mozart que per sa factura revela tot seguit sa procedencia, y si bé no'l coloquém entre lo millor d'aquest músich, no per això deixa de contenir fragments dignes d'elogi. De las tres obras, fou la de Haendel la que més fonda impresió'ns produhi.

El mestre Crickboom, qual reputació de violinista consumat se troba aqui ben fonamentada, doná en tot el concert una nova proba del seu amor y coneixement dels clássichs, interpretant las tres composicions ab la dicció més correcta, el sentiment més exquisit, y aquella dificil serietat en la expressió, per la sobrietat dels efectes, que sols alcansan els verdaders mestres. Ab molta discreció l'acompanyá en la part de piano sa esposa donya Renée Crickboom.

Hem de demanar al mestre que sovinteji aquestas sessions de música de cambra, en las que s'experimenta la emoció més pura de la música. Y en ellas que'ns fassi altra vegada sentir els quatre darrers *Quartetos* de Beethoven, ab els que tant entussiasme'ns produhi quan per primera vegada vingué á nostra ciutat.

En el concert orquestal del diumenge passat foren executadas ab la deguda correcció obras tan conegudas com la obertura de *Freyschütz* y la *Sarabande* de Bach. Ab un *Concert* de Viotti, un dels primers compositors de violi,'s doná á coneixe'l jove Perelló, alume de l'Academia, qu'en mitj de la emoció natural demostrá bonas disposicions pera l'art del violi, essent una proba de la correcció y serietat d'escola del seu mestre.

No gayre interessant resultá'l *Concert* de Mendelssohn pera piano y orquesta, degut per una part á las condicions de l'obra, que no es de las millors d'aquell compositor, y per altra al pianista Ribó, que perteneix á la escola que avuy priva d'executar molt peró matisar poch. El senyor Ribó ha de procurar compenetrarse bastant més ab lo qu'executa, y fer arribar al auditori una emoció qu'en dit concert no varem sentir.

Ens atrevim á recomenar al mestre Crickboom qu'en els seus programas no abusi dels solistas, puig ab un d'ells per programa es suficient, y en tot cas els hi fassi executar obras més interessants. També hem de demanarli que no'ns fassi patir ab els pianos Estela. Compreném els motius que á això l'obligan, donats els serveys que la Sala Estela li presta pera'ls concerts de cambra, peró'l gran sentit artistich del mestre Crickboom (que particularment ha d'estar conforme ab lo que dihém) deu evitar aquells instruments sempre que possible li sia.

La *Sinfonia Heroica* constituhia l'atracció del programa, y va resultarho en veritat. La interpretació va ésser una de las pocas bonas qu'ha obtingut aquesta obra á Barcelona. Els quatre temps foren portats ab extraordinaria fidelitat, ab la expressió deguda, y ab gran claretat de dicció. En la célebre *marxa fúnebre*'l mestre doná'l to adequat, principalment en el *fugat*, que va dir la corda magistralment. Peró encara varem trobar millor, en conjunt, els dos últims temps, tal volta perque son els que pitjor execució solen tenir. En l'*scherzo* sapigué'l mestre Crickboom imprimir á la orquesta tota la vivesa y lleugeresa que requereix, ab netedat extraordinaria y ab gran quadratura de ritme. Y en l'hermós *allegro final*, que tan fácilment pot degenerar en vulgar, el director va sostenirse encara á més alt nivell, donantli una expressió y una empenta tan remarcables com encertadas. Particularment en tota aquesta última part, podém calificar dita interpretació de *clássica*.

Produhi, donchs, una emoció de verdader art la interpretació qu'en Crickboom doná á la *Tercera Sinfonia* de Beethoven. Sense tractarse d'una batuta genial y maravellosa, hi há en aquest mestre un temperament de consumat artista, ab la serietat qu'ha d'acompanyar sempre al que del Art ne fa una religió y no un negoci. Rebi un cop més nostra felicitació y aplaudiment més entussiasta.

CONCERTS COSTA NOGUERAS

Aquest pianista y compositor ha donat dos concerts al Teatre Principal, dels que sols ne poden donar rahó las butacas y acomoda·

dors, y quatre ó sis tafaners que tenim la debilitat de ficarnos per tot ahont creyém trobar una atracció musical. Y l'*atracció* era l'estreno d'una ópera en un acte, de dit músich, titulada *Fior di Mandorlo*. ¿Volen un titul més dols? Donchs més *dolsas* son encara las emocions que s'hi experimentan sentintla, de qual relat vull privar als meus lectors, en cástich á no haverhi assistit. Y pera férloshi encara més *denteta*, els diré qu'en certs moments varem créurens transportats á aquell memorable *Colón* del teatre del Circo, que jamay oblidarém tots quants varem tenir, fa nou anys, la inmensa ditxa d'assistirhi.

El silenci *premeditat* que guardém pera la música, volém també ferlo extensiu á la lletra y fins á la execució, perque un hom sab devegadas ferse cárrech de totas las cosas. De lo que no podém férnosen es del motiu perque'l senyor Trullol y Plana hagi escrit ó consentit la lletra italiana, majorment quan son catalans tots els cantants. Deixis de *mandorlos* y parli en nostra llengua, que de totas maneras la frontera no l'ha de passar, á no ser que tiri per altres viaranys ben distints.

Ademés, el senyor Costa Nogueras ens doná un *Concert* seu pera piano y orquesta. Creyém que alcansará més celebritat ab algunas de sas numerosas polkas ó mazurkas que tot sovint veyém en els magatzéms de música.

Per ultim, varem sentirlo interpretant al piano als clássichs Beethoven y Mozart, y als romántichs com Chopin y altres, adquirint la convicció de que'l senyor Costa y Nogueras reuneix totas las condicions pera ser, com es, *distinguido profesor del Conservatorio barcelonés de música y declamación de Isabel II, etc., etc.*

CONCERTS NICOLAU

La orquesta del Liceu, junt ab l'Orfeó Catalá, s'ha encarregat, en aquesta Quaresma, d'una serie de concerts en el Gran Teatre, al igual que l'any anterior. En els dos primers hem sentit la *Missa de Requiem* de Berlioz, dirigida pel mestre Nicolau.

No'ns ha produhit aquesta obra, que ja coneixíam, cap emoció, y menys la emoció religiosa. Si Berlioz degués sa celebritat á aquesta *Missa*, no ocuparia, probablement, el lloch que ocupa, sinó un altre bastant inferior. No li neguém personalitat; pel contrari, trobém al revolucionari francés perfectament retratat en molts dels fragments, peró hi falta'l sagell d'obra d'art, la unitat d'idea, el lligament d'unas parts ab altras, y, sobre tot, el sentiment, el verdader sentiment del text religiós.

En nostre concepte, es més teatral qu'altra cosa, no tan sols per lo que's refereix al trevall orquestal, sinó també pel fraseig inadequat dels principals versiculs. ¿Pot haverhi res més impropi que la interpretació donada al *Kyries* y al *Lacrymosa*, al *Sanctus* y al *Agnus Dei*? Ni'l mateix *Ofertori*, ab la monótona repetició de la frase, ja de per si bastant vulgar, ens dona altra idea que la d'un efecte extremadament rebuscat.

Hi há, no obstant, algún fragment en que aquella emoció religiosa arriba á manifestarse, y llavors el compositor, consumat mestre en armonisació, ha alcansat l'efecte del veritable *Requiem*. En aquest concepte citarém tot el primer número del *Dies Iræ*, d'un sentiment exquisit, notable sobre tot per la magnifica armonisació de las tres veus, que reproduheixen els versiculs en repetidas combinacions del millor efecte baix el doble punt de vista artistich-religiós. Y aquest efecte es més gran encara en el *Querens me*, deliciós passatje á veus solas, el més propi y el més inspirat sens dubte de tota la partitura.

En cambi, quant més la orquesta pren una part dominant, tant més s'aparta del únich fi que devia proposarse. Tota la riquesa de color del sorollós *Tuba mirum* y del trivial *Lacrymosa*, tots els atreviments d'armonia y tots els estrépits del metall y timbalas, si bé'ns fan admirar el geni del autor, no arriban á produhirnos un efecte llegitim, perque contrastan de tal manera ab lo que's proposan descriure, qu'en lloch d'emoció arrencan més aviat un sentiment d'extranyesa. En la *Sinfonía fantástica*, totas las llibertats y atreviments del compositor ens semblan naturals, mentres que aquí'ls trobém tan impropis, que'ns separan sobtadament de l'obra sacra pera transportarnos á la més teatral apoteosis.

Una obra de tals condicions, quin efecte principal estriba en el color y'l relleu, requeria una batuta plena de vida y energia. No hem d'insistir en el concepte que com á director ens mereix el senyor Nicolau, perque massa clarament l'hem exposat altras vegadas. Bastará dir qu'en tota l'obra s'ha mostrat al seu acostumat nivell, fent honor á la fama que no en va ha adquirit. La orquesta ha anat morta, sens expressió, ab falta d'homogeneitat y del necessari equilibri, quedantne ofegada la corda. ¿Cóm pot sentirse aquesta, colocada darrera de la compacta massa del Orfeó y sota las formidables baterias del metall? Y ¿cóm es possible lograr l'absoluta potencialitat armónica y la corresponent fusió de timbres, ab instruments de metall reclutats entre las *murgas* de nostra ciutat, y fins potser dels pobles vehins?

L'Orfeó Catalá ha dut sa part ben estudiada, y per tant interpretada ab l'ajust corresponent. Peró en aquesta massa choral hi sobra gent é hi faltan veus (algunas de baix y moltas de tenor), perque en molts passatjes els tenors no hi arribávan ó no se sentian, y en altres tot el chor era ofegat per la orquesta, no sols per falta de veus, sinó majorment per

falta d'empenta en la interpretació. Y prou per avuy, que ocasió tindrém en els próxims concerts de tornar sobre aquest punt.

CONCERT STRAUSS

El gran compositor alemany y notable director d'orquesta Ricart Strauss va deixarnos, fa cosa de tres anys, un agradable recort de sa interpretació de la *Heroica* de Beethoven. Al tornar avuy entre nosaltres, esperavam quelcóm semblant en la direcció de la *Séptima Sinfonia*, mes per desgracia no ha sigut aixís. Sa interpretació d'aquesta obra no'ns ha satisfet. Negarhi en ella personalitat no fora just; pel contrari, creyém que l'excés d'ella (defecte de molts compositors quan dirigeixen obras d'altres), ha perjudicat el resultat. Hem sentit nombrosas vegadas la *Séptima*, aqui y fora d'aqui, peró (tractant dels directors de conciencia) may haviam trobat més modificacions á Beethoven.

El mestre Strauss porta, tant l'*allegretto* com el *presto*, á temps que no'ls trobém justos ni per lo que's desprén de la partitura, ni per lo qu'hem sentit á directors que com intérpretes de Beethoven son considerats bastant per sobre d'aquest mestre. El *presto*, sobre tot, l'ha portat ab excessiva lentitut y ab adició d'uns *ritardandos*, avans de la represa del tema, que no coneixíam.

No hi há dubte que la precisió y claretat s'han pogut notar en aquesta execució, peró en nostre modo de sentir, hi ha faltat color, vida, y més encara fidelitat. L'*allegretto* ha sigut ajustat, net, peró no viscut. Incolor més que cap altre tot el primer temps, y faltat de *brio* y vigor el darrer. Es á dir, salvant els últims compassos, en que Strauss ha fet un esfors y arribat á donar l'ayre just que devia regnar en tot el temps. Peró ni aqui tampoch ha respost la orquesta á lo que'l director demanava, per manera que no es tota la culpa del mestre. Ha sigut, per tant, una *Séptima* sens emoció y sens entussiasme, faltantli molt, peró molt, pera imprimir el sagell d'una interpretació genial é inesborrable, com en altras ocasions y altras obras ha tingut nostre públich ocasió d'experimentar.

El preludi de *Lohengrin* l'ha dit el mestre Strauss ab magnifica expressió y trayent tot el partit possible de la corda de que disposava. Hem notat alguna major lentitut de temps que l'habitual, peró no ha sigut exagerada fins al punt de perjudicar l'obra. El *kaisermarsch* (marxa imperial), obra escrita pera gran orquesta y chor, no figura entre las millors marxas de Wagner, fetas sempre com obras d'encárrech. Hauria sigut més interessant, en lloch d'aquella, l'audició de la *Gran Marxa de Festa*, escrita en 1876 pera las festas del centenari de la Independencia dels Estats-Units.

L'interés principal, el *clou* del concert, era la nova obra de Ricart Strauss, qui figura com á compositor al cap dels músichs alemanys. Y en realitat que'l poema sinfónich *Una vida d'héroe* no va defraudar las esperansas. La primera impresió es d'estupefacció, d'aclaparament, per tractarse d'una de las composicions més ardidas que may s'hagin escrit en música. Desde'l primer moment s'hi descubreix un músich de gran talla, un técnich com cap altre, un talent que surt dels limits ordinaris.

Mes pera formar cabal judici d'obra tan atrevida y complicada, es impossible una sola audició, y per això preferim aplassar nostras impresions fins al següent concert, del que parlarém en el número proxim.

Joaquím Pena.

UN BONIFACI

A mida que nostra ciutat va evolucionant y engrandintse materialment, extenent el seu panorama, va també, com es natural, modificantse'l seu carácter. A moltas personas de certa edat, y á molts altres que tota sa vida han sigut rutinaris, lo nou els fa por, las ideas radicals els espantan: á la majoria d'ells per pobresa d'esperit, y als altres perque son uns *Bonifacis*.

Aquesta darrera qualitat se'ls hi coneix sempre. Tant si exerceixen l'art com una carrera qualsevol, sempre ensenyan la cúa. Y créguinme: no hi há res tan trist com ser un bon home, això es, passar per un Bonifaci, per un ser insignificant. Peró dintre'l círcul en que viuhen, aqueixos bons homes, fan devegadas més por que una pedregada.

Els que no son richs se passan la vida probant y tantejant, fins que troban un *modus vivendi* dins de las sevas aficions. Voldría saberne descriure un per' inmortalisarlo, perque quedés grabat á la memoria de tots els que'm llegeixin y s'interessin per l'art; peró'm sab greu passar dels limits del meu ofici, es á dir, de lo que m'atreveixo á afirmar que conech més que totas las altras cosas.

El vaig coneixe fa molts anys. Jo era aprenent d'en Simón Gómez. Las personas qu'en aquells temps visitavan el taller d'aquest artista no's poden recordar de mi, donchs el noy d'alashoras ja es un home, ab unas barbas molt negras que per desgracia aviat serán blancas. Jo en cambi'ls recordo á tots, qu'anavan passant per devant meu; y si á molts no'ls vegés encara vius, me pensaria que tot va ser un somni. Peró deixemnos de somnis; el fet es qu'ells existeixen, y d'ells y de mi vull parlarvos.

La primera vegada que'l vareig veure, ab aquella cara arrodonida y d'expressió un xich *atontada*, anava vestit de soldat. Feya oposi-

cions pera obtenir la pensió de Roma. Era deixeble del senyor Caba, y sabent, ó figurantse, qu'en Gómez seria del jurat, va anar á visitarlo pera recomenarse, perque *á la cuenta* no tenia *avia*.

Impossible'm fora explicar las contestacions evasivas del mestre, qu'era molt independent de carácter. Lo que diré es que'l dia que tots els aprenents y deixebles d'en Gómez varem anar á Llotja á veure'ls quadros dels dos opositors, ens creguerem que la pensió la guanyaria aquell aspirant á *mi-loca*.

Peró un fet providencial va evitar semblant desgracia. No sé cóm va ser, que un dia á la porta de Llotja repartian unas estampas que representavan á Sant Martí partint la capa ab un pobre: y va resultar que aquella estampa era exactament igual al quadro d'aquell senyor qu'anava vestit de soldat, d'aquell *bon home* que, á no ocorre tan petit incident, se'n duya la pensió. L'art no va sufrir tal desgracia, y'l pintor que va anar á Roma es avuy un dels artistas més considerats de la nostra terra.

Després vareig perdre de vista á aquell soldat. Potser viatjava, com jo mateix. Peró, no fa molts anys, ens varem tornar á veure. Ell era redactor d'un diari y, naturalment, se cuydava d'una secció artística; es á dir, feya de critich. Y no's pensin pas que fos un d'aquells que tot ho troban dolent; res d'això. Ell seguia y segueix sent un *bon home;* ell sab *per experiencia* que ab això de la pintura costa de guanyarshi la vida, y per lo tant, es moderat. Tot lo més que fa, quan está enfadat ab algún artista, es no parlarne; peró en cambi als altres els hi diu cosas molt dolsas, plenas de bona intenció pera que no perdin la parroquia.

Ha arribat fins á modernisarse, per la rahó senzilla de que continúa sent un *Bonifaci* á qui tot li ve gran. Es curt de gambals, y al llegir els seus escrits, salta á la vista lo que'n podriam dir sa timidesa intelectual. El seu cervell no ha pogut *pahir* tot lo qu'han vist els seus ulls. Pateix d'un dubte continuu: no pot compendre qu'en aquesta terra ahont ell s'hi pot guanyar la vida, hi pugui haver artistas de talent. Si que n'hi pot haver, senyor *Bonifaci*; l'art pot ser per tot arreu: *lo qu'es mascle ho es per tot.*

Donchs aquest senyor, de qui may ningú ha fet cas, á qui tothóm ha mirat sempre ab indiferencia, ara tot d'un plegat vol cridar, vol fer saber qu'existeix, y en la seva última crítica (si d'alló se'n pot dir crítica), ens diu «qu'ell ja sab que aqui tot es relatiu, qu'en aquest ambient no hi cab lo absolut, y que á tót arreu la inteligencia dels artistas está casi *en proporción directa del de la masa.*»

Molt bé, insigne *Bonifaci*, molt bé. Vosté deu parlar per la seva d'inteligencia, que verdaderament *forma parte de la masa*, peró per caritat, pel seu diari y pels que'l llegeixen, no confongui, no digui disbarats. L'artista, quan té un verdader talent, s'enlayra sempre, y tot y prenent model de lo que'l rodeja, sab produhir l'obra d'art. Y no vull pendrem la molestia de demostrarli.

Y en quant á *aqueix extrany esperit de polémica de qu'están possessionats alguns artistas de la nostra terra*, qu'algunas vegadas deixan el pinzell per' agafar la ploma, es senzillament perque ja n'estém tips de llegir tants disbarats. Y'l dia qu'en nostre pais se dongui més importancia al art, es á dir, que la política no ho absorbeixi tot, jo li asseguro á vosté que s'haurá de buscar un altre *modus vivendi*, en comptes de fer això que vosté deu pensarse que son críticas d'art.

«*Nuestras clases acomodadas*—diu vosté en el mateix article—*gozan bajo este aspecto un nivel bastante bajo.*» De moment li haig de dir qu'en aquest punt totas las classes se confonen bastant, y qu'exceptuant alguns *amateurs*, la *massa* es bon xich ignorant en materias d'art, y, sobre tot, gracias á lo que vosté escriu, qu'en comptes d'ilustrar al públich, sembla fet pera que tothóm se guanyi la vida, y fins pera protegir á cert juheu que's dedica á comprar y vendre quadros després d'haver fet un altre comers que repugna parlarne.

Per acabar aquest articlet, senyor *Bonifaci*, li daré un bon consell: torni al seu nivell de sempre, continuhi sent un *bon home* y deixis de caborias. Un altre dia ja m'extendré més sobre aquest preludi. Y li recomano que tingui present l'anécdota d'un amich meu qu'era *fotógrafo*, que sempre estava queixós d'un dependent que tenia, y que, tot y sent el xicot molt *cumplidor*, sempre me'l renyava dihentli:—«Vosté es un bon noy, li concedeixo; peró may passará de ser un *Bonifaci.*»—

Joan Brull.

CRÍTICA DE CRÍTICHS

Peró això es *mediocritat*, encara que se'n diga moderació.
Nietzsche.

Malament estém de pintors, peró potser estém pitjor de critichs d'art.

Hem llegit cinch críticas de la exposició de quadros del Saló Parés: La de Joventut, la del *Diari de Catalunya*, la de *La Renaixensa*, la de *La Publicidad* y la del *Diario de Barcelona*.

Casi totas pecan del mateix defecte: de ser ensopidas, de tenir una alabansa pera tothóm (1), de no traslluhir per cap concepte la opinió que'l critich té del art y del moviment artistich barceloní.

---

(1) Exceptuant Joventut y'l *Brusi.*

Naturalment, alabantho tot, alguna cosa encertan, pero aixó no es fer critica, y es molt poch imparcial no posar las obras dels joves á l'altura que's mereixen, encara que sigui fentlas passar per sobre de las firmas ja conegudas.

Ja fora hora de que's prenguessin la critica en serio, y tractessin de fer y obligar á fer las cosas tant de debó com fos possible, y empenyessin cap endevant pera despertar nostra ciutat del ensopiment artistich en que's troba.

Ja no hem de considerar á Barcelona com aquells poblets de quatre casas, en els que pera viurehi s'ha d'estar bé ab el rector, el jutje y'l senyor alcalde; ja es hora de que'ns desprenguém de las coneixensas y de las simpatias en benefici del avens artistich del nostre poble.

Ab tot, sentim grat als critichs del *Diari de Catalunya* y de Joventut, que s'ocupan ab preferencia dels pintors joves, dels més discutits, perque creyém que son ells els que poden portarnos quelcóm de nou preparant pera nostre art un floreixent pervindre.

Deuria combatres aquesta mania del públich barceloni á encasillar als pintors per ordre d'assumptos: Fulano marinas, Sutano capets, l'altre soldats; y ja se sab, se consagran y s'aturan, satisfets de la facilitat del éxit; y ja'ls tením elevats á la categoria de *patums*.

Aqui tenim molts pintors capassos de donar més de si, y que la critica y'l públich els han aturat.

El critich de Joventut creyém que s'equivoca al calificar d'imitacions las obras dels artistas de tendencias modernas.

Lo que hi há es qu'han anat á buscar fora de sa patria lo que aquesta no podia donarlos, l'exemple d'un art floreixent, grans mestres y museus, y naturalment han sufert la influencia del medi ahont han estudiat, y es molt d'elogiar que, havent comensat recordant grans autors, hagin arribat á ferse una personalitat qu'avuy dia tenen ben definida (1).

Y als altres ¿vol dir que al extranger no'ls trobariam la filiació?

Y pot ser molt bé que trobessim que aquells de qui han sigut influhits no fossin de lo millor que per allí corra. Y es que Barcelona (per rahons que fora llarch explicar) té de rebre l'impuls artistich del extranger, y ab molt bon acert, en comptes de girar els ulls cap á Ponent, ahont hi veu un art teatral y afectat, mira cap al Nort, ahont s'hi desenrotlla un art vigorós, humá, ple de llibertat y de poesia.

(1) Una de las alabansas que feren els crítichs parisenchs dels *Jardins d'Espanya*, d'en Rusiñol, fou la de que acusavan una personalitat.

Felicitém al critich de *La Publicidad* per lo que diu dels quadros d'en Pichot *Cap de Creus* y *Sardanas*. La qualitat d'aquests quadros es la visió potent y sugestiva de la llum y del color, l'espetech de notas que s'encaixan ab vigorosa armonia, y son molt preferibles á tota aquesta pintura esmortuhida d'aqueixos pintors que sembla que barregin els colors ab coldcream ó ab sabó d'olor, y que semblan tenir l'ánima de cotó fluix.

En Pichot sent l'alegria de la vida, vibra ab emoció mascle devant dels espectacles de la Naturalesa.

El públich mal acostumat protesta d'aquesta pintura, y alguns pintors també; aquests no compreném per qué, puig que'l desenrotllo de las obras es eminentment pictórich.

El resto de lo que diu el critich darrerament citat es una vulgaritat com qualsevol altra, y ja qu'ell ens dona consells, permeti que li fem notar que no es ab criticas com la seva que's contribuheix á aixecar el nivell artistich de Barcelona.

El critich de *La Renaixensa* ho alaba tot; se veu qu'es una bona persona. Nosaltres li alabém els encertats elogis que li mereix el retrato d'en Sardá.

No es tan benévol el del *Brusi*, que fa escarafalls de las *extravagancias modernistas* y parla dels altres quadros de tal manera, que queda ben evident la seva incompetencia en materias d'art.

Sembla que'ls critichs no s'han adonat de que á Barcelona hi há dos classes d'artistas. Els uns que marxan pel gran camí, y desafiant el desagrado del públich, procuran fer art de debó imposantse innombrables sacrificis pera estudiar y avensar; aquests, en nostre concepte, no son tan sols dignes de respecte, sinó de veneració. Els altres segueixen el camí mesquí de la conveniencia, y falsejant son propi talent, malmenan y espatllan el gust del públich, donantli un art comercial, rutinari, fals de sentiment y d'execució; aquests son dignes de llástima, perque s'han equivocat, y si haguessin posat una botigueta, els hi hauria donat més resultat que la pintura.

La revolució artistica del art europeu té ressó en nostra ciutat. No li tanquém las portas, acceptém tot lo bo, encara que vinga de fora casa, assimilemho fins convertirho en propi, y fundém tota la esperansa en els joves, perque sols ells son capassos de posar els fonaments d'un art catalá. La critica y'l públich deuhen encoratjarlos y dirlos: Avant, joves ardits; siguéu dignes sacerdots de la Bellesa; elevéu els cors, trevalléu, que'l pervindre es vostre!

Sebastiá Junyent.

NOVAS

Encara que com el qui més estimém, admirém y respectém al gran mossén Jacinto Verdaguer, no assistirem á la funció que, segons deya'l cartell, se doná en honor seu al «Teatre Liric Catalá». Y no hi assistirem, perque suposavam que'ls qu'havian fet servir de reclám un nom venerable sens aténdrel després com se mereixia, també utilisarian aquella festa com á pretext per'atraure la parroquia cada dia més recelosa.

No'ns errarem, segons ens han contat. Ademés de la lectura d'alguna poesia d'en Verdaguer, y d'altras á ell dedicadas, el senyor Iglesias, seguint la tradició dels autors del *género chico*, si no recitá una oda á Barcelona com fan els seus companys Irayzoz, Veyan y Arniches, diu que pronunciá una catilinaria contra'ls critichs á qui no agradava'l género de la casa, y contra'ls autors que no eran del barri.

Com que no tot el públich era de las aforas, crech que no va agradar gayre'l parlament del senyor Iglesias. Això no l'ha de desanimar: tampoch havian agradat *Les Caramelles* ni *La reyna del cor*, y no obstant, ell n'está ben content.

Nosaltres, que'l fracás d'aquella empresa'ns ha dolgut perque'ns ha mort moltas ilusions, ens hem convensut de que hi há personas que tenen *mala sombra*, y que fins arriban á posar en ridicul als homes de talent que no saben conéixelas. El senyor Iglesias, que sens dubte té condicions pera la escena, ab aquest funest contagi ha posat més de relleu sos defectes capdals: falta d'ilustració y bon gust, y deficiencias d'educació. Si's tractés d'en Marquina, ja no'ns extranyaria qu'hagués fet falla'l seu talent *precoz;* això sol passar ab las criaturas massa mimadas, á qui s'ha alabat sense preveure que l'orgull las pot malmetre; peró'l senyor Iglesias ja no es de la primera volada, y podria tenir el seny que per la edat li pertoca.

En una casa que hi fa tant fret no es extrany que tots estornudin; peró si las personalitats respectables ab qui confiavan pera dur la nau á port han escapat qui millor qui pitjor del naufragi, fa pena veure lo perillós qu'es navegar en una fusta podrida; y sobre tot quan el pilot no entén la brújula, perque no hi há res segur á bordo.

El públich ja ha conegut l'engany. ¿S'esmenarán els responsables del desastre? A la tornada d'alló que'ls empressaris ne diuhen *tournées* y'ls seus cómichs *bolos*, ¿anirán al lloch que'ls hi pertany, ó sia al Eldorado?

Temém que'l mal no tingui remey, y será ben de doldre que'ls autors se vegin obligats á recorre als artistas forasters, y l'art catalá's vegi infectat per aqueixos microbis que, com tots els seus similars, sols son perillosos per la seva petitesa.

Recullin las llissons de la experiencia, apleguin els elements sans que'ls hi quedan, tinguin més dignitat y menos orgull, pensin que ab bonas obras es com se guanya la victoria, no ab criticas y reclams de contaduria, no ab amenassas, comissions ni procediments impropis de tothóm que's vulgui anomenar artista, sobre tot haventhi qui del art ne fa tapadora de la seva cassola.

—

El distingit advocat don Amadeu Hurtado doná'l divendres primer del corrent al «Ateneo Barcelonés» una conferencia sobre'l tema «Cap á una justicia nova. Las sentencias del magistrat francés president Magnaud».

El trevall del senyor Hurtado, qu'es notabilissim, fou rebut ab entussiastas aplausos. Va dir el conferenciant que la moral científica, enfront d'altres criteris de moral rutinaria, prenent de la vida la regla de la conducta, es la sola ab que's pot edificar un ideal de justicia qu'asseguri á tots els homes el dret de viure la vida en tota sa intensitat, no per medi de la caritat, sinó per medi del trevall

A un ideal de justicia apoyantse en l'amor —va dir—s'ha dirigit la humanitat sense darsen compte. Era precis que la ciencia descubris las lleys de la vida universal pera que'ls homes seguissin aquest camí ab perfecta conciencia del seu fi.

Va induhir gran síntesis de la historia del dret penal, demostrant que la humanitat se dirigeix constantment á un grau de sociabilitat més complert y més lliure, sense las institucions que s'oposan á viure lliurement la vida.

Després d'algunas consideracions sobre la societat actual, va senyalar com á representant d'aquesta justicia penal al magistrat francés Magnaud, president del tribunal de Chateau-Thierry, del departament d'Amiens, de qui va estudiar varias sentencias, classificantlas pels seus fallos y consideracions en la forma seguent:

Defensa del dret á la vida.—Del dret de la dona.—Del dret del nen.—Del dret del obrer. —De la societat contra la Iglesia.—Del ciutadá contra la lley.

Va afirmar que la lley, considerada com un *maximum* de rigor, deu permetre al Jurat, únich tribunal possible per' administrar justicia, la lliure manifestació de las sevas iniciativas en la definició dels delictes; y va acabar dihent qu'encara que la ciencia, d'acort ab la evolució histórica dels pobles, podia permetres que s'afirmés la definitiva desaparició de totas las institucions de justicia penal, no devía preocupar molt al home la seguritat de lograrho, essent suficient remarcar que la humanitat está en marxa y deu marxar substituhint á la fe la esperansa en las especulacions científicas, y á las afirmacions del dogma l'acció feconda de la vida.

—

Hem rebut la següent oda escrita en castellá, que publiquém en el mateix llenguatje del original, conseqüents ab nostre propósit de dar acullida en aquestas planas, si las obras que se'ns remeten ho mereixen, á totas las llenguas neo-llatinas.

Hem consentit en publicarla, á pesar de no venir firmada, per endevinarshi l'estil d'un aplaudit autor dramátich. Diu aixís la

ODA

Odres repletos de materia infecta,
sepulcros blanqueados, podredumbre
del Arte azul que del Empíreo baja;
deformes sacerdotes de lo feo,
enemigos del Bien, cerebros tristes,
idólatras de frías vaciedades,
escépticos, vulgares, negativos,
Mimes intelectuales, nibelungos...
¡Yo, nuevo Siegfried, os maldigo á todos!

¡Hormigas, id á las doradas mieses,
ondulantes cual aguas encendidas!
¡Id, arrastrando los rollizos vientres,
á recoger los granos, uno á uno!
¡Esclavos viles del becerro de oro,
id al templo maldito de la Envidia!

De los enhiestos montes
bajan confusas voces irritadas
contra vosotros, vasos de miserias,
abortos de ruindad que engendró el Caos:
del fondo cenagoso de los mares
se alza un clamor frenético de ira
que asorda al mundo, que al Olimpo llega
vuestra existencia efímera cantando...

Y una sombra os cobija: la Gran Sombra
de mi Serenidad...

De los profundos
arcanos de las ruinas, los espectros
os muestran torvo ceño; sus mandíbulas
crugen siniestramente; disecados
sus puños amenazan
vuestras menguadas é infecundas vidas,
vuestros cerebros débiles, sin jugo,
vuestras plumas de ganso mal cortadas!...

Mas... ¿queréis redimiros, diminutos
y tenebrosos seres? Escuchadme
y meditad después. De vuestros antros
abandonad la atmósfera compacta;
sed buenos, enmendaos; generosos,
aprended á querer; jamás la Envidia
arrastraros consiga hasta la charca
donde anidan las sierpes. Hacinados
en haz de amor cual dóciles ovejas,
entonad al Pastor gozosos himnos,
aunque abrigue su cuerpo piel de Lobo.
Nunca las almas fuertes, en sus luchas,
atienden á lo nimio; fijos siempre
en lo Ideal los ojos, no reparan
si embisten á gigantes ó á molinos,
si riñen con rapaces ó leones;
ni, en el festín del Arte, se detienen
á distinguir las liebres de los gatos.

—

La notable revista *Mercure de France* publica en son darrer número, corresponent al actual mes de mars, magnifichs estudis literaris, filosóficihs y politichs. Véginse las firmas: Henry-D. Davray, Emile Veraheren, André Beaunier, A.-Ferdinand Herold, Francis Jammes, Lucie Delarue-Mardrus, M. Prozor, Paul Claudel.

La *revue du mois* conté trevalls de Gourmont, Quillard, Rachilde, Collière, Charbonnell Merki, Siger, Geffroy, Hirsch, Bury, Herold, Bréville, Rambosson, Eekhoud, Zuccoli, Vincent y Lebesgue.

—

El dissapte prop-passat va celebrarse, com ja anunciarem, en els «Montanyenchs», la vetllada necrológica dedicada á honrar la memoria del qu'en vida fou intrépit excursionista y honorable patrici, l'Arthur Ossona.

Després del discurs necrológich degut á la ploma de nostre company de redacció Busquets y Punset, que sigué molt ben acullit per la selecta concurrencia, en Vidal llegí *En Jaume de Ca'n Valent*, hermós trevall de l'Ossona, donant tot seguit las mercés el vis-president.

Hi havia representació de la familia del finat y del «Centre excursionista de Catalunya», d'ahont era ferma columna.

—

S'ha publicat el veredicte del Jurat del Certamen literari-musical obert pel periódich *Catalunya Artística*.

—

S'ha publicat el segón plech del *Cançoner popular*, que conté *La canço de Sant Ramón*, lletra y música, venentse á 10 céntims.

Com diguerem, els beneficis que s'obtingan en la venda d'aquesta publicació's destinarán á la continuació de la mateixa, y lo sobrant se cedirá á la *Unió Catalanista*.

—

La Junta Directiva de l'Associació Escolar Republicana ha acordat concedir un improrrogable plasso que acabará el dia 20 del actual pera remetre trevalls al Certamen organisat per la mateixa, accedint, aixís, á las súplicas que ab aquest motiu se li han dirigit.

—

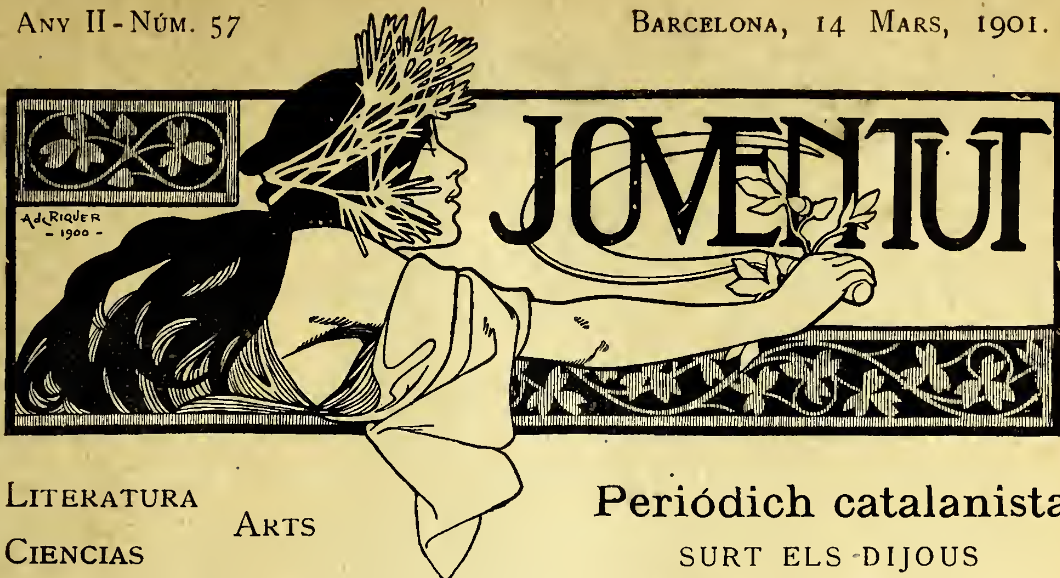
La Direcció del Colegi de Sant Jordi solemnisará enguany sa festa patronal celebrant sa segona Exposició de vistas fotográficas de Catalunya, que s'inaugurará'l 23 del prop-vinent abril, diada de Sant Jordi, y's tancará'l 30 de maig.

Se concedirán dos primers premis, l'un á la millor colecció de vistas, y l'altre á la millor colecció de placas impresionadas. També's concedirán diferents diplomas com accéssits ó mencions honorificas.

Las coleccions deurán ser entregadas en el local del Colegi (Sant Honorat, 9, primer), per tot el dia 12 d'abril.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

ANY II - NÚM. 57 — BARCELONA, 14 MARS, 1901.

LITERATURA
CIENCIAS
ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS.
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

EN JOSEPH PIN Y SOLER Y «JOVENTUT»

A la redacció de JOVENTUT.

Senyors ben volguts: Ahir un de vostés me deya molt amistosament que'l fet de no escriurer jo per JOVENTUT podria fer suposar...

No suposin res.

Tots los redactors d'eixa Revista son per mi persones grates, sobre tot quan no prenen les coses per lo trágich, quan no fan rodolar penyals enormes pera xafar gallinetes de Nostre Senyor.

Si no escrich fa algún temps ni per vostés ni per cap altre paper públich, es per la rahó senzillíssima de que tinch altres feynes.

De consegüent, m'haurán de perdonar si, tot y desitjant correspondre á la cortesia d'eixa Redacció, no més envío un travallet que, si bé es inédit en lo sentit de no publicat fins ara, sols me costa avuy lo travall de retirarlo del calaixet hont jeya oblidat d'ensá qu'altres amichs—ab grans mercés y protestes de recansa—me l retornaren.

Sianli vostés indulgents y vullan afavorirme ab lo dictat de bon company en lletres catalanes.—J. PIN Y SOLER.

Barcelona, 7 de mars, 1901.

—

Al correspondre'l mestre don Joseph Pin y Soler al prech d'un dels nostres companys, enviantnos el seu article *Tanquéu les portes!*, ens ha produhit una satisfacció vivíssima, donchs aixís tením ocasió d'honorar el nostre periódich ab la seva valiosíssima firma.

Y agrahint al senyor Pin las amistosas indicacions ab las quals molt ens afavoreix, devém ferli observar respectuosament, que'ls «penyals enormes» no'ls fem rodolar «pera xafar gallinetes de Nostre Senyor», sinó quan aquestas «gallinetes», com las anomena molt bé'l senyor Pin, inflantse enormement, volen ferse passar com elefants ó rinoceronts. La modestia sempre l'hem respectada.

Terminarém desitjant que'l senyor Pin y Soler regiri sovint el calaixet dels seus trevalls y's recordi de nosaltres, puig á JOVENTUT, don Joseph Pin y Soler es considerat com el primer prosista modern de Catalunya.

LA REDACCIÓ.

TANQUEU LES PORTES!

FANTASÍA EGIPCIACA.

L'estat dels afers públichs feya temps qu'inquietava als riberenchs del gran Nil, als habitants de poblats y terres de llauransa, als potentats de Thebes, als malhaurats que partian lo dur basalt, á sacerdots y sabis...

La forta nissaga d'aquells Faraons qu'havian sigut los fills predilectes d'Ammon-Ra, Ser primordial, mascle y femella, Pare, Fill y Esprit d'ell mateix degenerava, y un després de l'altre anavan regint la noble terra d'Egipte una successió de Princeps que si no eran malvats eran ineptes...

En aquell temps lo Faraó qu'ocupava'l colossal Palau de Thebes era un infant inconscient qual ceptre capsat de la poncella de lotus, aixecava en l'ayre fent molinets com si manejés ignoble canya, una mena de Mago eixit de l'humil casta dels Fellahs; que no obstant l'humilitat de son origen, agitantse sempre, parlant de tot sens reposar, havia conseguit imposarse als nescis, que fins á Egipte eran casi sempre'l major nombre.

Si algú feya objeccions al Gran Mago, ell invocava autoritats del temps vell, citava sentencies del Hermes Trismegiste, y enrahonant constantment, no parant may de dirse inspirat per los Esprits, governava un any darrera l'altre deixant al seu puesto, quan ell volia esplayarse en lo gine eu ó fingir que cobava projectes sublims dintre les cambres estrelladès, á un company seu que tot rascantse la barba deixava fer, sens inquietarse de res més que de viure... y fer viure á la gent de sa tribu.

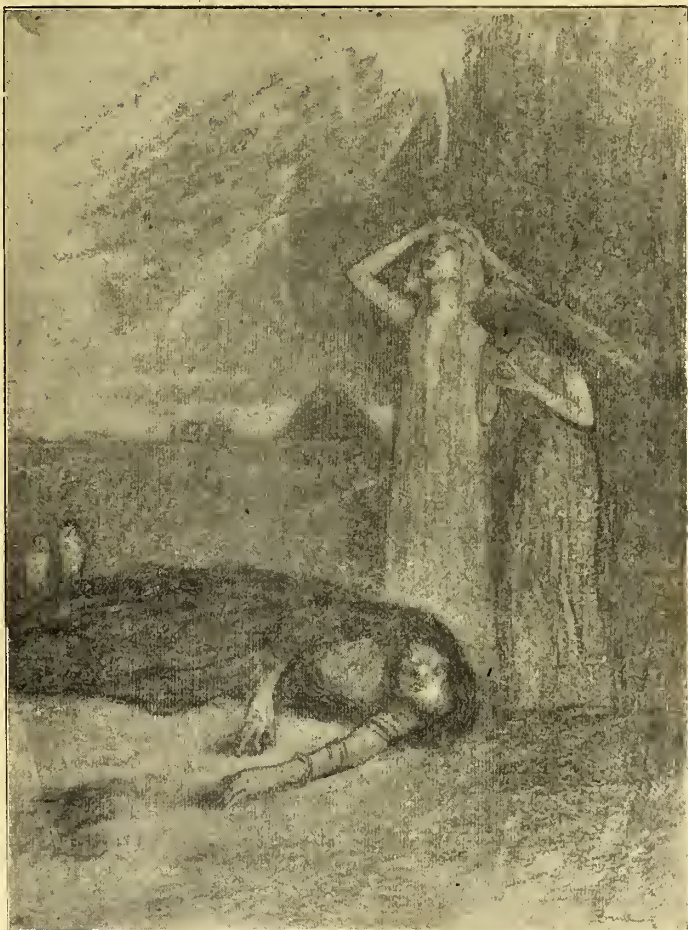
Desgracies públiques, calamitats per mar y terra; navilis que reventavan en los ports del golf d'Erithrea espargint arreu cossos sagnants, cadavres vius; explosions d'una fayssó d'enginys que llensats per mans ayrades esclataven, ferint y matant á

gent congregada en Colosseus ó seguint teories de sacerdots que pera tenir als Deus propicis passejavan per carrers y plassas simbols venerats... Terratrémols, inundacions, riuhades, havian produhit en tot l'Egipte un aclaparament precursor de vergonyosa cayguda.

Per major desgracia, quan ja feya moltes llunes que'ls pobles estavan malcontents, los habitants d'ultra-Nil s'aixecaren en armes contra la dominació de la Metrópoli, y ajudats per una mena de gent de cabellera roja que s'havian fet poderosos parlant sempre de llibertat y justicia, fomentaren un estat de guerra en extrém calamitós.

Aquell Mago que sabia tant jurá per les quatre oques sagrades, Amzeta, Ses, Sumots y Kebsnefá, que prompte obtindria crudel venjansa, que gastaria fins la darrera moneda y la darrera gota de sang... dels altres, pera sotmetre als rebels; que de la serra libica fins á les montanyes arábigues no quedaria un enemich de la santa sagrada Unitat, y al efecte, després d'haver invocat als Deus de cap d'ibis, de cap de lleó, de cap de simi, de cap de vaca, de cap de gat selvatge, enviá pera debelar terres y gent d'en llá d'ultrá-Nil als Oeris més il-lustres de les legions reyals, als Nautoners més experts de les reyals galeres.

Lo poble d'Egipte peró, malgrat los mérits tant sublims dels Oeris y Nautoners enviats pera manar los estols de gent armada, no rebia may agradables noves y enervat gemia!

Recriminacions inútils! jemegar superfluo!

. . . .

Mentres durava la lluyta, succehí que'l Mago tant sabi caygué ferit de mort en les Thermes hont se trobava invocant l'Esfinx, y com de costúm, lo Mago menor prengué ab ses mans distretes lo que llavors era molt de moda dirne lo timó de l'Estat!...

Ab la plácida calma d'un toro Apis de basalt, ana deixant fer com de costúm, y quan tot fou malmés, viles retudes, naus enfonzades y la flor de la joventut egipciaca en les tenebres del no ser, enviá á ciutat extranjera á un gran amich seu perque sagellés la Pau ab los homens de la roja cabellera.

Lo Poble, lo poble verdader, la pobrissalla de les ciutats populoses, los rurals que llauravan planuries de l'Ethiopia, los pastors que conduhian ramats més enllá dels sorrals hont s'aixecan les pirámides, los pedrayres qu'escayravan monolithes, polian lo pórfir, esculpturavan estatues de Deus, tallavan carreus per colossales propileus, los navegants del gran riu, los mariners de la costa, tots los Fellahs de rasses diferents,

igualades solament en la miseria, havian anat donant sos fills...

Si alguna vegada's planyian massa fort de la crudel ferida oberta en llur carn viva, una mena de Geroglifites que llavors pululavan per Egipte y qual ofici era lo de pregonar per medi de papirus estampats lo que succehia y havia de succehir, l'atuhian á crits é improperis dihentli qu'era fellonia lo protestar, que tothóm devia acatar los decrets de la verge Themeis, deésa de la Justicia.

Y les pobretes mares veyan cada sol allunyarse llur niuhada, qu'al arribar á vora mar era embarcada en colossals navilis conduhits aygues enllá hont vells y joves devian fondres, xuclats per les malures d'aquells terrers, per la malvasetat d'aquells homes.

Lo Desastre fou cosa consumada!

Y com la gent pobre ja havian pagat llur escot donant á Tiphon, Deu infernal, los fills de llurs entranyes, no fou possible demanárlos res més pera pagar deutes contrets.

Llavors los Magos de Thebes reclamaren als qu'encara no havian donat més que concells fatuos l'única cosa que potser donarian: Moneda!

Y ab heroisme gran, aquella mateixa gent qu'al véurer embarcar als fills dels pobres Fellahs no havian exhalat un mot de recansa, se reuniren al Forum pera protestar, cridaren com folls dihent que no volian pagar, juraren que de primer lo Sol s'aturaria avans qu'ells mudessen de parer.

Lo Procónsul n'envià uns quants á les gemonies, unes gemonies de per riure, y tots los qui havian cridat tant per carrers y plasses clogueren la boca, obriren la bossa y pagaren... *con recargo*.

Han passat uns cassos més extranys en l'antiga Egipte!

J. Pin y Soler.

(Dibuixos de J. Brull.)

CAPVESPRE

Persistent, petita, gelada,
cau la pluja y la boyra del capvespre
demunt la carretera abandonada,
monótona, pausada.

En las ayguas verdosas
del gorch del riu sense corrent, rondinan
las granotas, saltant, amohinosas,
continuas, calmosas.

Y la espessor de l'aygua freda
com á fils de cristall d'una cortina
va tapant la frondosa salzareda,
mentres pe'l cel la boyra s'agombola
tota grisa, tota sola.

Camí del cementir!...
Pausadament avansa
un cotxe mortuori que's trontolla...
D'en tant en tant parantse,
s'esforsa'l cavall sech demunt la terra molla,
y'l conductor tot abrigat sorolla
dalt del pescant com un borratxo, y canta
una cansó pesanta
qu'acaba d'entristir la carretera.

Pobre finat!... Darrera,
cap amich s'hi contrista;
era sol en el món y sol portava
la vida del bohemi, del artista
que gemega ignorat. Si may gosava,
era devant del guix qu'ell animava.

Entre la boyra humida
ara veyentse més, ara esborrantse,
el cotxe va allunyantse...
y la cansó del conductô entristida
s'apaga lentament.
Amohinosas,
en las ayguas verdosas
las granotas continuan.
Carretera,
ja tornas á ser sola, abandonada,
monótona, pausada!...

Rafel Nogueras y Oller.

NOTAS D'ART

No hi há res tan bonich com dir la veritat, peró dirla per complert, sens inquina ni apassionament de cap mena, sense res que pugui semblarse á un *partit-pris*. Això es lo que jo vuy fer, parlant del *Pel & Ploma*.

En materias d'art, sempre que vuy tractar d'una determinada obra (quadro, esculptura ó *revista)*, lo que tot seguit se m'acut es el recort de la impresió primera que va produhirme; aquesta no s'esborra tan fácilment, y, al meu entendre, es la bona. Encara que l'artista evolucioni, jo, en el fons, el veig sempre'l mateix.

Els primers números de *Pel & Ploma*'ls vaig veure á Paris, y alashoras vaig dir que aquella especie de revista ilustrada no podia interessar á ningú, á no ser als amichs dels dos que's van empendre'l negoci. No hi há dubte que l'artista que s'imposá la tasca de ilustrar la dita revista, té talent excepcional; peró va equivocarse, puig el seu talent no es á propósit pera lo qu'ell volía fer.

Els primers números varen interessar. Aquella modela colocada de *frente*, de perfil ó d'un'altra manera, dibuixada ab aquell garbo característich del artista, de moment va *xocar*, y, just es dirho, fins va agradar á molts; peró las personas de bona fe esperavan altra cosa. Pera comensar ja anava bé; peró ¿y després? Segurament aquells senyors no devían pensarse qu'alló hagués de durar tota la vida. Es veritat que hi há artistas (á Paris mateix) capassos de sostenir un periódich ilustrat, interessant sempre al públich; mes pera fer això no basta saber dibuixar: son necessarias altras qualitats, *sprit* sobre tot; y això no ho tenen tots els que's pensan tenirho. Si, á més del talent de dibuixant, en Casas hagués possehit el del observador, es á dir, si hagués sapigut veure y fer coneixe la nostra societat, en qualsevol de las esferas que més l'haguessin interessat á n'ell, puig en totas hi há tipos y costums dignes d'estudi, el *Pel & Ploma*'s trobaria avuy ple de vida, en comptes d'estar agonitzant.

A més: l'objecte de dita revista era, segons varen dir al fundarla, ocuparse d'art; y ab aquest am varen pescar á casi tots els nostres artistas com á suscriptors. Els pobrets s'ho creyan que per fi's parlaria seriament d'art; peró no trigá á venir el desengany, perque fora d'alguna traducció de més ó menys interés, el *Pel & Ploma* no ha fet altra cosa qu'alabarse á sí mateix, donar bombo al ilustrador, y fernos coneixe una especie d'artista, literat y no sé qué més, que'ls seus quadros may han pogut passar, y quina prosa ha volgut sempre distingirse per un *estil* tan refinat y tartamut, que no crech que may ningú l'hagi entesa.

Fins ara no s'han ocupat casi gens del art de la nostra terra, que per ells no val la pena, y últimament han obert la boca, y encara *en castellá*, pera dirnos que'l número de *Cap de sigle* que publicá Joventut sembla de *Barcelona Cómica*. La veritat, aquesta apreciació m'ha posat trist, desconsolat. Pensar que ab aquella triada d'artistas com Urgell, Graner, Galwey, Anglada, Mestres, Vilallonga y tants d'altres que no recordo, no hem pogut fer un número presentable!... Això fa caure l'ánima als peus! No negaré pas que hi havía alguna cosa molt manseta, sobre tot una mena de xula molt enravenada que va costar prou de ferli entrar. Llástima que no haguessim pensát á demanar al senyor Casas algún dibuix d'aquell sofá que hi há aquellas barras tan bonicas, pera que'l nostre número hagués sigut complert!

Com he indicat al principi, el *Pel & Ploma* no deu més qu'atencions als artistas. Sense la benevolencia d'aquests y l'interés que s'hi van pendre, ja hauria mort, com la edició que varen fer en castellá, y que tan poca durada ha tingut.

¿Podia viure gayre una revista d'art en semblants condicions, feta pera ells y no ocupantse d'altra cosa que d'ells mateixos? ¿Tan interessants se pensan ser aqueixos senyors, que no han tingut por d'aburrir á tothóm? Per fi han comprés la planxa, y han procurat fer innovacions, peró res hi valdrá: el *Pel & Ploma* está á las acaballas. Tot el mal li ve de l'alimentació monótona y pesada que'ns han donat y que ningú ha pogut pahir. Aqueixa revista que semblava feta pera veure fins ahónt pot arribar la paciencia d'alguns burgesos y artistas, s'está morint; moralment, ja es morta, puig ni tan sols han cumplert el programa que van etjegar als quatre vents.

Els que tinguin la colecció enquadernada que la guardin bé á dins d'un armari, y aixís més endevant, contemplantla y llegintla, podrán compendre fins á quin punt arribava la ignocencia y bona fe del nostre temps pera resistirla, y, sobre tot, pera pagarla. Com queda indicat, ella haurá servit pera donar bombo á un artista rich y de talent de qui altres s'han servit pera exhibirse.

El *Pel & Ploma*, donchs, ja ha cumplert la seva misió... sense cumplirla. Descansi en pau.

Joan Brull.

ENSENYANSAS DE LA HISTORIA (1)

III Y ULTIM

A DON JOAN BARDINA.

El segón punt que tracta'l senyor Bardina en son article es per mi'l més important, com també'l més relliscós. Dit senyor nega la meva afirmació de que pels quefes del Estat Espanyol s'aixecaren murallas á la ciencia europea y foren perseguits els corifeus del lliure pensament y molts sabis qu'en aquest Estat vivian.

Per lo que fa referencia á la persecució dels corifeus del lliure pensament, recordaré al senyor Bardina las guerras religiosas del temps de Carles I, Felip II, etc., etc., y'ls decrets que á últims de sa vida dictá l'emperador pera que fossin perseguits á Nápols y altres paisos d'Italia'ls que tenian per lema'l lliure pensament, com també á Portugal; més tot aixó no es res en comparació de lo que feren sos successors, principalment Felip II (trobará datos en Menéndez Pelayo, Boldú, Balmes, Lafuente y Onke) que perseguiren als qui ni'n parlavan de la llibertat de la pensa. Qué'ls hi devia passar als que la defensavan!

Totas las historias d'Espanya, ó bé las universals, al tractar d'aquest Estat fan notar, conscient ó inconscientment, que desde'l fi del sigle XV en l'esmentat pais tan sols prenen ufana la literatura y la teologia. La primera per constituhir un *género més inofensiu*, y á més perque, pera dedicarshi, no's necessita ésser home de ciencia ó de molts estudis; y la segona, no tan sols per ésser la ciencia de moda, sinó perque's podia tractar d'acort ab las exigencias dels que manavan, puig si aixis no era, al autor sols li quedavan dos camins: ó la presó, ó la frontera.

Els quefes del novell Estat espanyol desde'l sigle XV (últims), no tan sols se preocupan d'imposar la religió á las llunyanas terras que foren descubertas, sinó que ab tota la seva ánima y bona fe fan els possibles pera destruhir als enemichs de sa religió, ja sian moros, ja heretjes de la terra ó forasters, mitjansant llargas y costosas guerras. Aixis es que guerrejan ab els mahometans y ab els protestants ó reformistas, y per ultim, pera impedir la entrada de la Reforma en sos estats é imposar sas opinions als seus súbdits, utilisan un nou medi: la Inquisició.

Al estudiar aquesta, com fan en Balmes y'l Pare Boldú, hem de distingir tres épocas: 1.ª, desde sa implantació pels reys católichs fins als últims anys de Carles I, destinada principalment contra'ls moros y judaisants; 2.ª, desde l'emperador fins als Borbons, contra'ls protestants; y 3.ª, fins al primer ters del sigle XIX, contra certs vicis y contra la filosofia moderna.

En la primera época tan aviat persegueixen als heretjes, si un se'n presenta, com creman el llibre que surt si no'l troban prou ortodoxe. Més qui'n sufreix els principals perjudicis son la riquesa del pais y'l trevall, qu'en gran part estava en mans de moreschs y juheus.

En la segona, no tan sols se dedican á perseguir als partidaris de la reforma religiosa, sinó que fan servir la Inquisició de medi, per sos fins, á l'autoritat del rey. Un dels procediments que usa ab preferencia es la delació. En aquesta época's creman un sens nombre de llibres, y son perseguits sense més ni més molts sabis. «*Al fin y al cabo los inquisidores eran hombres*», diu en Menéndez Pelayo. Y es crudel al perseguir als heretjes, com també quan per *Cartas* ó *Provisiones*, ó ja posantlos en l'Index, prohibeix llibres que poden ser útils á la societat, y quan impossibilita la publicació d'altres.

En la tercera época ja son pochs els autos de fe, més la Inquisició continúa sent un obstacle no sols á la importació de llibres del extranger, sinó á la publicació de llibres que no sian de son agrado, dintre del Estat. En aquesta época de tolerancia relativa fou perseguit el pare Feijóo. Consideris qué passaria als altres escriptors. Pera ferse cárrech de lo qu'era la Inquisició, no estará mal recordar un tros d'en Balmes:

«El Tribunal de la Inquisición considerado en si no es más que la aplicación á un caso particular de la doctrina de intolerancia, que con más ó menos extensión, es la doctrina de todos los poderes existentes.» *(El Pro-*

(1) En l'anterior article, per error involuntari, va apareixe *Constitucions de Santacila*, en lloch de *Ordinacions de Santacila*.

testantismo comparado con el Catolicismo, tomo II). Y en el mateix tomo, en las notas (10) díu: «Al hablar de la Inquisición, no me he propuesto defender todos sus actos, ni bajo el aspecto de la justicia, ni tampoco de la conveniencia pública..... Podia muy bien velar por la conservación de la fe, podia prevenir los males que á la religión amenazaban de parte de moros y judios, podia preservar la España del Protestantismo, sin desplegar ese excesivo rigor, que le mereció graves represiones y amonestaciones de parte de los Sumos Pontifices, que provocó declamaciones de los pueblos, que acarreó tantas apelaciones á Roma de los encausados y condenados, y que suministró pretexto á los adversarios del Catolicismo para acusar de sanguinaria una religión que tiene horror á la efusión de sangre.»

Respecte á que pels governants del Estat espanyol, sia pels medis que's vulgui, foren aixecadas murallas á la ciencia europea, suposo que se'n fará cárrech, senyor Bardina, després de lo que vaig á dirli.

Al apareixe'l Renaixement y l'Humanisme á Italia, no fou perseguit, sinó protegit per la Iglesia. Y segons molts autors, el Renaixement y l'Humanisme contribuhiren á la reforma religiosa. Per mi, que sia ó no cert (cosa dificil de probar) es lo de menos. Lo que si es important y cert, que passá l'Humanisme á Alemanya y resto d'Europa, y que'ls més grans pensadors de l'época foren humanistas (entre altres Erasme, Vives, Valdés, etc.)

El que més influencia tingué fou Erasme de Rotterdam, que contá ab la protecció dels papas y del emperador, y ab l'admiració dels sabis, ja católichs, ja protestants. Ahont tingué més partidaris fou á Espanya, encara que també hi tingué detractors en nom de la religió. Donchs bé: á la mort d'en Fonseca (arquebisbe de Toledo) son perseguits per la Inquisició'ls erasmistas Vergara, Tovar, Pascual, Pere de Lerma y'l ferm católich Alfons de Virués, etc., etc. Y en 1598, mort l'inquisidor Manrique, el tribunal del Sant Ofici prohibeix las traduccions de las obras d'Erasme á la llengua vulgar y retalla las originals llatinas. Dels dos Valdés, l'Alfons se salva per la protecció del Emperador, y en Joan perque pogué escaparse de Nápols. L'Arquebisbe Carranza sufrí un martiri de divuyt anys avans d'ésser absolt, y en mérits de son procés son innombrables els perseguits, sabis y escriptors.

¿Demaná vosté noms dels perseguits per la Inquisició? A més dels qu'acabo de dir, trobará Joan d'Avila, F. Lluis de Granada, F. Lluis de León, Sta. Teresa, Joan de la Cruz, l'Arquebisbe Guerrero, Melcior Cano, Arias Montano, Lainez, etc., etc. (llarga llista que podrá veure en el P. Boldú, Menéndez Pelayo, Lafuente, etc., etc.) Dirá vosté que foren absolts: es cert, peró consideri, si aquests foren perseguits, ja en sa persona, ja en sas obras, qué'ls hi deuria passar als altres escriptors. Y á més, no es precis que cremin, ni condempnin als autors: prou n'hi há ab que'ls molestin, pera que no produheixin tot lo que poden, ni lo que volen.

Menéndez Pelayo en sos *Heterodoxos* s'estranya, com vosté, de que á la Inquisició se l'acusi d'haver posat trabas al moviment científich filosófich y d'haverse aislat de la cultura europea, y's funda en que no veu en els *Indices expurgatorios* cap filosop de la antiguitat, edat mitja, alarb, etc., etc. Al dirho no's recorda que pocas planas avans parla d'un'altra manera de prohibir mitjansant *Provisiones* y *Cartas* acordadas. Mes pera contestar aixó apelo al historiador Lafuente, corroborat per l'Onke y professors alemanys.

Diu en Lafuente: «Contrariaba y comprimia el vuelo del pensamiento el rigor inquisitorial...» Més endevant, al parlar de la Inquisició, «...no se contentó con prohibir las obras y escritos luteranos, ni con condenar los contenidos en los indices expurgatorios, ni con recoger y anatematizar todos los libros en que se sospechara ir envuelta alguna máxima anti-católica, sino que poco á poco, protegida por los papas y por el soberano, fué ejerciendo su censura en todas las obras que se publicaban, hasta el punto de no poderse dar ninguna á la estampa sin previa autorización de los inquisidores.» ¿Qué tal?

Encara hi há més. «¡Si tal vigilancia se hubiera ejercido sólo en las obras en que se trataran materias de religión ó de moral! Pero ejerciase indistintamente en todos los escritos, siquiera fuesen de náutica ó de agricultura, siquiera fuesen de mero pasatiempo.»

Y acaba: «De aqui las trabas, las restricciones, la compresión que sentia pesar sobre si el pensamiento, tan perniciosa al progreso del entendimiento humano.» Crech que no s'hi ha d'afegir res, puig s'explica molt clar.

No sé si vosté está enterat d'una disposició de Felip II, en 1559, ab la que prohibia, baix la perdua de la nacionalitat espanyola, confiscació de bens y desterro perpetuo, que'ls seus súbdits visitessin ó estudiessin en las escolas y universitats extrangeras. (Lafuente, Onke.) Aixis era cóm se protegia l'estudi!

A més, entre diversitat de datos, n'hi há un molt notable, y es qu'en temps de Felip IV foren cremats 2.000 llibres en un sol convent. Aixis era cóm se protegia la ciencia!

En un altre punt coincideix vosté ab don Marcelino, y es en dir que molts dels familiars y partidaris del Sant Ofici eran sabis. Ni'l ser partidari d'aquest, ni el ser escolástich, crech jo que vulgui dir tonto, ni'l tenir una opinió contraria ó ésser d'escola diferenta, es obstacle pera ser sabi. Hem vist molts sabis católichs y altres que no ho eran. No crech que s'hagin d'empetitir las personas per sas opinions.

La conseqüencia de la falta de protecció de las ciencias y del trevall, doná lloch á que l'estudi fos descuydat y á que'l súbdit del Estat espanyol sols pensés en la religió y en son exército, en glorias d'aquest món y del altre, y en aventuras (com ara!) y que la industria y comers estiguessin, en gran part, en mans dels extrangers (Lafuente, Onke).

Per acabar: en Menéndez Pelayo, al fi del segón tomo dels *Heterodoxos*, després de fer l'apologia de Felip II, successors é Inquisició, diu: «En el volumen siguiente veremos cómo se desmoronó piedra á piedra este hermoso edificio de la España antigua, y cómo fué olvidando su religión y su lengua y su ciencia y sus artes, y cuánto la habia hecho sabia, poderosa y temida en el mundo, á la vez que conservaba todo lo malo de la España antigua: y cómo, á fuerza de oirse llamar bárbara, acabó por creerlo. Y entonces si que fué de veras el ludibrio de las gentes, como pueblo sin tradición y sin asiento, esclavo de las vanidades personales, y torpe remedador de lo que no entendia más que á medias.»

Després de llegir això sembla que tota la culpa sia dels Borbons, ¿veritat? Donchs en la historia no's troba gayre diferencia d'aquests á n'els altres. L'única es que la Inquisició no fou tan crudel, ni tan exagerada; lo demés tot es qüestió de noms, y si molt mirém, prefereixo un Ferrán VI á tots els reys, desde'ls Católichs fins ara.

¿Sab per qué l'edifici's va enrunar? Perque era débil y mal construhit, puig fou aixecat ab planos esquifits, y en gran part el material era dolent. Tota la ciencia y l'art dels dos sigles dels austriachs quedava reduhit á «*un teatro superior en fecundidad y en riquezas de invención á todos los del mundo; un lírico á quien nadie igualaba en senzillez y grandeza de inspiración entre los líricos modernos, único poeta del Renacimiento que alcanzó la unión de la forma antigua y el espíritu nuevo; un novelista que será ejemplar y dechado eterno de naturalismo sano y potente; una escuela mística, en quien la lengua castellana parece lengua de ángeles*», etc., etcétera. Aquest balans es d'en Menéndez Pelayo.

¿Creu vosté, senyor Bardina, qu'això demostra qu'en el pais hi hagués protecció al estudi y á las ciencias, que aquestas fossin vulgarisadas, que'l poble estudiés? ¿No li sembla que, al contrari, salvant algunas excepcions, la ciencia fou descuydada y sols se preocuparen de la protecció á las arts, sense saber que las arts, las ciencias y'l trevall son tres cosas que van juntas y están tan lligadas que, segons ensenya la Historia, si es protegida l'una sense las altras, podrá florir, mes sa vida no es llarga, sa mort es certa?

—

Y aqui acabo per no allargar massa. No sé si he lograt lo que'm proposava, ó sia explicar mon article de primers d'any y demostrar mas afirmacions. De totas maneras dono, per la meva part, la discusió per acabada y no hi diré res més.

Gracias, senyor Bardina, per haverse preocupat en llegir un article meu. No crech haverlo molestat; mes si cap paraula he escrit que pugui haverlo ofés, dónguila per retirada.

Trinitat Monegal.

ELS POEMAS SINFÒNICHS DE RICART STRAUSS

Pels anteriors poemas que coneixiam d'aquest mestre, haviam ja adquirit la convicció de que's tractava d'una de las primeras figuras musicals del dia, y la recent audició de sas darreras obras ha vingut á corroborar aquell judici. En *Don Joan* descubrirem á un músich ben notable, á un mestre de la técnica y colorista habilissim que ab el seu extraordinari domini de las combinacions y efectes orquestals sab conduhir el llenguatje musical fins als últims limits de la expressió. En *Mort y transfiguració*, pel contrari, la forma no pren un carácter tan predominant com en el poema anterior, y la menor brillantés de l'obra es potser en perjudici de la impresió momentania; mes, en cambi, la concepció musical es molt més fonda y sentida, la idea filosófica dominant s'hi troba interpretada ab talent extraordinari, y dona dret á esperar del autor novas obras de verdadera trascendencia artistica.

Aquesta esperansa no ha resultat fallida, puig per segona vegada'l mestre Strauss ha vingut á nostra terra y'ns ha donat á coneixe nous fruyts del seu talent que, corroborant las impresions de las primeras obras, venen á engrandir y donar major relleu á la personalitat del músich; puig el carácter personalissim de sas produccions no pot ningú negarlo, sia la que sia l'apreciació que mereixi'l seu valor artistich. Avuy que tan dificil es ser personal, podém trobarne un exemple en Ricart Strauss, qui, ab tot y ser el més entussiasta admirador y aprofitat deixeble de Ricart Wagner, procura no imitarlo y busca una nova forma á fi d'imprimir á sas obras un sagell propi y caracteristich. No'ns trobém, per axió, devant d'un innovador ni d'un radical revolucionari que's proposi enderrocar els fonaments del art musical, sinó d'un modificador dels motllos, d'un transformador dels medis d'expressió, d'un mestre, en fi, qu'ha comprés la impossibilitat d'igualar, en el seu propi terreno, als colossos de la música, y en lloch de seguirlos, ha tractat de continuar sa obra ab estil ben distint y fins oposat.

Ricart Strauss demostra admirar y venerar als dos grans genis del art: Beethoven, el geni de la Sinfonía, y Wagner, el geni del Drama musical. Y reconeixent las inmensas dificultats de donar un pas més endevant, lo mateix en el terreno de la clássica sinfonia qu'en el del drama lirich, ha tractat d'aixamplar el camp de la música sinfónica, aplicanthi'ls avensos que á partir de Beethoven s'han produhit en l'art; y buscant una forma més concreta al pensament musical, ha lograt transformar aquella en un medi essencialment descriptiu, ó sia'l Poema sinfónich.

Entre'ls varis poemas qu'ha produhit, poden els dos qu'acabém de coneixe servirnos per'apreciar d'una manera complerta la personalitat del autor, y fins hi trobém certa correlació ab els primers avans esmentats.

Till Eulenspiegel y *Don Joan* son dos tipos ben humans, peró de rasgos tan propis y caracteristichs, que'ls diferencian del món que'ls rodeja, y la pintura d'aquests sers extraordinaris, d'aquestas ánimas excepcionals, es el fi primordial del autor. Pel contrari, en el poema *Una vida d'Héroe*, al igual qu'en *Mort y transfiguració*, encara qu'apareix clarament el protagonista, no s'ha proposat el mestre traduhir musicalment el tipo, sinó el medi; no pinta l'home que sobressurt de lo vulgar, sinó la vida, la passió, la lluyta, y, en fi, la solució de la existencia. D'aquí l'aspecte metafisich d'aquests últims poemas, que contrasta ab el carácter humá y vigorós dels primers, més assequibles per aquesta causa al auditori, y més en consonancia, al mateix temps, ab las qualitats que predominan en el temperament artistich de Ricart Strauss.

Las alegras entremaliaduras (1) *de Till Eulenspiegel* es un poema sinfónich admirable de color, en que l'autor descriu musicalment un tipo popular de la literatura germánica, al que s'atribuheix gran nombre de qüentos y agudas sentencias (2). Considerém aquesta obra com una de las millors de Strauss, puig en ella logra plenament tot lo que's proposa. No es possible arribar més enllá en la expressió orquestal: las modulacions més extravagants, els timbres més contraposats, la riquesa prodigiosa de colorit, els majors atreviments d'armonia y la notable originalitat de factura, s'ajuntan pera produhir un deliciós conjunt, en el qual aquell tipo cómich-grotesch queda magnificament retratat. No busquém en aquesta obra pintura fonda de sentiments, no trobém á faltarhi poesía (en el verdader sentit de la paraula) perque tal no ha sigut el propósit del autor, sinó sols descriure, dibuixar, ab els trets més breus y més gráfichs possibles, el conjunt d'agudesas y d'extravagancias, de salts y de ganyotas, d'esborrajament y de furor, que's troban encarnats en l'interessant Till. Se pot senyalar aquesta atrevida obra com un dels exemples musicals en que l'autor ha conseguit més clarament el seu objecte.

De carácter molt distint es el seu darrer poema *Una vida d'Héroe*. En ell també trobém un tipo sobrenatural, gráficament des-

---

(1) El mot castellá *jugarretas*, es el que trobém més ajustat al original.

(2) Presenta gran semblansa ab Isop, y no ab Bertold, com algú ha sostingut.

crit, peró no com á fí, sinó com instrument del compositor pera desenrotllar la seva concepció poétich-filosófica. Ja no apareix tan senzilla y expressiva la idea generadora com en l'obra anterior, sinó que trobém la contraposició dels dos elements, el descriptiu y'l patétich, fins al punt de que la extraordinaria potencialitat del primer, ens fa dubtar (en una primera impresió) de la existencia del segón. Peró, ensemps que'ns familiarisém ab l'obra, descubrim moltas bellesas amagadas entre'ls plechs del esplendorós ropatje instrumental: els sorolls y atreviments armónichs ja no enlluhernan nostres sentits, y las ideas musicals se presentan claras y perceptibles.

La impresió grandissima que produheixen els fragments essencialment descriptius, que resultan aparentment els de més efecte, podria conduhirnos (com ha de succehirli á qui no profondisi en l'obra) á la conclusió de que'l poema de Strauss es un prodigi de ciencia musical, peró deficient baix el punt de vista del sentiment artistich. Nosaltres ens guardarém de sostenir semblant afirmació, peró també d'assegurar qu'existeix en *Una vida d'Héroe* un perfecte equilibri entre la poesia y la técnica, puig en tal cas no concebiriam ja un més enllá en l'art musical. No es una producció perfecta qu'acusi l'equilibri absolut en tots els elements que la integran, mes en ella's troban fragments en que á la gran habilitat del constructor també va unida la inspiració del artista qu'ha cercat y sabut trobar las veritables fonts del sentiment.

Al mitj de l'obra, com á punt culminant de la mateixa, hi trobém colocada la página més original y de més irresistible efecte: el combat. No es possible arribar á major expressió, á més alt grau de color y vida pera pintar la sobrehumana lluyta del Héroe ab els seus Antagonistas, lluyta que Strauss descriu ab tots els recursos de son extraordinari talent. El músich se desprén de reglas y motllós per'arriscarse en atreviments tan inconcebibles, que de no triomfar hauria jugat ab aixó gran part del seu prestigi de compositor. Peró es en ell tan admirable'l domini dels procediments més intrincats, que logra lo que's proposa produhintnos l'efecte de la més pasmosa realitat, puig tot l'epissodi es d'una potencia expressiva tan insuperable, que'ns sentim transportats á la imaginaria regió en que's verifica l'estrany combat, semblantnos distingir clarament tots els seus detalls.

Ab igual acert ha sapigut l'autor caracterisar á uns y altres combatents per medi dels temas qu'exposa y desenrotlla en las dugas parts primeras del poema. El tema del Héroe, sens acusar gran inspiració, resulta noble, varonil, ardit y arrogant, y en conseqüencia, molt ajustat ab lo que's proposa representar. La exposició d'aquest tema en el comensament, si no es dels trossos més elevats, té la qualitat d'apareixe clara, ab trets ben marcats y ab magnifichs efectes de sonoritat, particularment en els baixos de la corda y en els corns. Millor caracterisats encara trobém als Antagonistas per medi d'un tema molt original y sobre tot gráfich, puig realment aquells desdibuixats acorts y dissonancias de la fusta resultan encertadissims pera pintarnos la ignorancia, l'egoisme y la enveja que s'alsan enfront del Héroe. El desenrotllo d'abdós temas en el següent fragment está conduhit ab notable habilitat, produhint sa reproducció alternada un expressiu contrast, del més excelent efecte.

No tan encertada trobém la frase melódica que representa la Companyera del Héroe. Y aqui es casualment una de las pocas vegadas en que, més que á la essencia,'ns referim á la forma, perque l'empleo inesperat del violí á solo, ab sas llargas y repetidas variacions, desdiu en gran manera del caracter de l'obra y dels acostumats procediments del autor. Deixant apart las ventatjas que creyém ofereixen els instruments de fusta (en particular l'oboe) pera frases d'aquesta índole,'ns sembla que l'autor, ja que utilisa'l primer violí, devia no abusar d'ell y reduhir bastant las proporcions del passatje, com fa, per exemple, Wagner, en el *Venusberg* del *Tannhäuser*. Las variacions, sobre tot, son d'efecte pobre y desmesurada extensió, afirmantnos en la creencia de que'l compositor s'ha deixat portar aqui, no per la sinceritat del pensament (lo qual fora disculpable), sinó pel rebuscament del efecte á fi de lograr el contrast ab el següent epissodi del combat.

Més al costat d'aquest y semblants passatjes, en que hi predomina la trassa del consumat técnich, ne descubrim d'altres en que's revelan aquellas bellesas á que hem fet referencia, es á dir, ahont apareix el poeta, y que, per tant, van directament á l'ánima. Per aquest motiu, si no descubertas ab tota claretat en l'audició primera, s'han emportat en las successivas més y més nostras preferencias. Ens referim al hermós cant d'amor que precedeix al combat, y al idili pastoral del final de l'obra.

Tot el fragment que segueix al solo de violí es, en nostre concepte,'l més inspirat y fondament sentit del poema. En ell ha lograt l'Strauss elevarse al nivell del assumpto y trobat els accents més propis pera cantar l'amor dels dos personatjes, per medi d'una delicadissima frase del oboe, hábilment combinada ab una hermosa melodia de la corda. Els violins, en particular, imitan un sentit plor, y tota la orquesta's fon en la més tendra queixa amorosa, venint á constituhir una superba página lírica.

De la mateixa manera, quan als estrépits y confusió del combat succeheix la tranquilitat

de las Obras pacíficas, apareix en la orquesta un magnifich himne de triomf, en el que's desenrotlla majestuosa y gradualment el tema del protagonista; y es aquí precisament ahont el motíu del Héroe produheix més forta impresió, á causa del vigor y riquesa instrumental ab que's presenta. La indiferencia del Món, y l'odi qu'aquest desperta en l'Héroe,'s troban molt encertada y sobriament exposats en els tétrichs acorts del metall, que'ns conduheixen á l'altra hermosa página lírica ab que l'obra termina.

L'autor ha sapigut pintar á maravella la pau y tranquilitat de la Natura. Una inspirada frase del corn inglés resulta aquí tan identificada ab la idea de solitut, com la que trobém en el darrer acte del *Tristan*. La melodia va combinantse ab unas armonias delicadas, celestials, de la corda, formant el conjunt un inspirat himne de glorificació á la Natura. En aquest final trobém reproduhit el tema de la Companyera, que pren una estructura més adequada y un accent més expressiu y sentit qu'en el comensament de l'obra, puig resulta d'excelent efecte la combinació de la frase del violí ab els acorts lligats de las trompas.

Poch expressada trobém l'aparició de la Mort. Sembla que'l compositor (qu'en un dels seus primers poemas ab tant d'acert la tracta) ha descuydat aquí la misteriosa figura pera cuydar tant sols d'engrandir la del protagonista, que s'alsa per darrera vegada majestuosament en els solemnes acorts finals.

L'última producció de Ricart Strauss ve á corroborar, en conclusió, que posseheix aquest un temperament musical de primer ordre. Es la concepció d'un talent mascle y es al propi temps el producte d'una voluntat enérgica. Com hem dit, l'Strauss s'aprofita dels principis del drama musical y, donántloshi carácter propi, procura aplicarlos á la Sinfonía, que transforma en Poema descriptiu. Se proposa ser original y arriba á donar sagell caracteristich á sas produccions, no tant per la igualtat en la solidesa y perfecció del fondo com per l'extraordinarí colorit de la factura. En aquest segón concepte, es ahont sa personalitat se presenta més clara y manifesta.

Servintnos de la distinció entre'l geni y'l talent, podríam dir que'l mestre Strauss es un gran talent musical, que á voltas se'ns mostra ab rasgos genials. No creyém que sobressurti may en el Drama musical, pera'l qual son menester las dots que menos en ell predominan; peró dins del Poema sinfónich, lo que ja ha fet y lo molt que pot encara produhir ha de senyalarli un lloch distingit en la historia de la música.

Joaquím Pena.

CRÓNICA MUSICAL

Concerts Strauss, Moreau y Nicolau.

En el segón y últim dels concerts dirigits pel mestre Strauss, s'executá la *Octava Sinfonía* de Beethoven, que va obtenir una interpretació molt deficient, puig á excepció del *allegretto*, cap dels altres temps mereix recomenarse ni per la interpretació del mestre ni per la execució orquestal. No'ns fem cárrech del paper desayrat que l'Strauss ha fet representar á Beethoven en els dos concerts, puig tant la interpretació de la *Séptima* com la de la *Octava*, no sols no han entussiasmat, sinó que ni á acceptables arriban.

¿Tindrá part de culpa'l gran trevall de preparació de la orquesta pera'ls poemas del propi director? De ditas obras ens n'ocupém per separat, restantnos sols fer constar que la orquesta s'ha excedit á lo que podía esperarse d'ella, majorment tenint en compte las *qualitats* de la batuta que dirigeix el altres concerts. Y menció especial mereix el concertista de violí senyor Rocabruna, qu'en *Una vida d'Héroe* s'ha portat com un *idem* en sa part tan difícil y compromesa, que serveix per'acreditar á un concertista.

Cap al vespre es un chor á setze veus del propi mestre Strauss en que aquest dona nova proba del seu talent. Es un model d'armonía, y particularment en sa segona meytat el trobém bastant inspirat, encara que revela molt poca originalitat en la idea melódica. La estrofa que comensa ab las paraulas «Dret al cel guia, etc.,» es una reproducció exacta de la invocació á la nit en el dúo del segón acte del *Tristan*. Quan las semblansas arriban com en aquest cas á cert extrém, no's califican de coincidencias, sinó de imitacions.

L'«Orfeó Catalá» va procurar véncer las grans dificultats de la composició, fent tots els esforsos possibles pera lograrho.

—

El músich francés Lleó Moreau s'ha donat á coneixe com á pianista en un concert en que executá obras de varis mestres. El senyor Moreau resulta un de tants discrets pianistas, als que s'escolta ab cert agrado, peró que no deixan cap impresió memorable. Las obras millor interpretadas foren las de Fauré, en particular un *Nocturn* molt elegant y ben construhit. En cambi, interpretant á Chopin y á Schumann, no passá de la categoria d'*amateur*.

S'estrenaren dugas obretas pera piano. *Tristesse* y *Esquisse*, del propi Moreau, que á falta de millors condicions tenen la d'ésser elegants, y, sobre tot, curtas. Ab aixó y consignar que també va tocar una *Rapsodia* de Listz, se compendrá que la sessió no va revestir cap interés artistich.

En cambi, varem tenir el gust de sentir,

per primera vegada, un magnifich piano rus *Diederichs* que reuneix totas las condicions qu'ha de tenir aquest instrument pera que pugui calificarse de bo, y ésser, per tant, digne de presentarse en concerts. Recomaném á la fabricanta senyora Viuda d'Estela qu'escolti tan sols una vegada l'esmentat instrument, y podrá llavors apreciar la diferencia que hi há dels pianos á las calderas.

—

En l'ultim concert donat al Liceu el mestre Nicolau torná á executar la *famosa Quinta* de Beethoven. El director va portar l'obra *com sempre*, y no cal repetir lo qu'hem dit tantas vegadas. En cambi, qui no va estar com sempre fou el públich, puig en lloch de las acostumadas ovacions dels *de casa*, els aplausos foren tan migrats, que ningú s'atreví á demanar la indispensable repetició del *andante*, ni's cridá al director després d'aquell *alegro final* que per sa brillantés sempre entussiasma, vagi com vagi. Ja ho veu, senyor Nicolau, cóm se'ns está espatllant nostre públich! Entre las prédicas de *certs* periódichs y las visitetas de directors de fora que no tenen altre mérit que'l de portar un nom molt enrevessat y que (segons diuhen) vosté califica de *clowns*, resulta que'l senyor barceloní se'ns va escamant que's un gust... dich, un disgust.

El poema d'Strauss, dirigit pel mestre Nicolau, fou un'altra desgracia, puig regná en tot ell tal ensopiment, que va destruhir el grandiós efecte de l'obra. Els músichs se limitaren á llegir lo que l'autor els va ensenyar, y'l director ja va fer prou ab seguir als músichs.

L'«Orfeó Catalá» interpretá varias composicions, entre ellas dugas hermosas y sentidas baladas gallegas del compositor Montes, que foren ditas ab gran carinyo y sortiren ben matisadas. En cambi, en altras obras, particularment en *Las campanas de Nadal*, del músich valenciá Comes, y en el *Credo* de la Misa de Palestrina, l'«Orfeó» deixá molt que desitjar per tots conceptes. Es gran llástima que una massa choral que conté alguns elements bons estigui desprovehida d'altres que li son indispensables. Y tan lluny com podria anar ab una bona reforma y un altre director!

J. P.

TEATRES

LE OPERE DI FINNIA.—LA MOGLIE BELLA.

Sembla qu'en F. Caputi ha tret l'argument de *Le opere di Finnia* d'un *fait divers*, d'un crim passional ocorregut á Italia. El cas, donchs, no pot ésser mes real; peró l'obra's ressent de la composició.

De primer antuvi no deixa de semblar estrany que, referint el poeta ab escrupulosa veritat els fets més essencials realment ocoreguts, l'obra'ns resulti folletinesca y poch menys que inverosímil. Y no obstant, ab raras excepcions, en totas las obras d'aquest género passa lo mateix. La explicació no pot ésser més senzilla. Succeheix qu'en la realitat la majoria dels crims son d'una vulgaritat y d'una lletjesa anti-artísticas, y alashoras l'autor, que tracta de dramatisarlos tot fent obra d'art, no té més remey qu'embellirlos ab elements de sa propia inventiva. Per lo que respecta als personatjes, ja no son en el drama'ls mateixos de la vida; l'autor els idealisa; partint del crim vulgar, el poeta fa una especie de reconstrucció, y en ella la fantasía hi pren més part que la llógica. Els personatjes ja no son els mateixos, perque'l poeta no sols ens refereix els fets, sinó que vol justificarlos, vol dirnos per qué aquells han obrat de tal manera, pintantlos no com son en la realitat, sinó tal com ell se'ls figura, y es clar que'ls fa més interessants, més complexes, més sugestius. Els fets mateixos també surten de la seva ploma pulits y retocats; respectant els principals, n'hi afegeix d'altres y'ls lliga tots junts en una acció seguida, sostinguda y combinada teatralment de manera que resulti més armónica. Y aixís del drama real casi bé no'n queda res més que un desenllás, y algún epissodi interessant. Els personatjes, els móvils dels seus actes, y la majoria de detalls y circuntancias que fan precipitar els aconteixements, son de la exclussiva invenció del poeta, y per tant, clar está que á las sevas qualitats d'observador y d'artista's deurá principalment la impresió de vida, de realitat y d'art que de l'obra's desprengui. Si en la majoria dels cassos aquesta impresió es de irrealitat y de inverosimilitut, es perque sols els autors d'imaginació malaltissa y esperit romántich son els qu'acostuman á inspirarse en els crims sensacionals. Y'n fan tot seguit una novela.

L'obra d'en Caputi adoleix de tot aixó. El tipo de Macri, protector providencial de Finnia, l'agent de *seguros* presentant la pólissa de venciment improrrogable, la filla de Finnia, tan casualment enterada de la trista y vergonyosa historia de sa mare, venint á demanarli explicacions just en l'instant en que ovirava aquella una nova vida més digna, el veneno á punt, la sobtada generositat del cinich Jennari y tants altres detalls aixís de construcció escénica com de composició psi-

cológica, están tan ben combinats pera fer interessant el tipo de Finnia, que lo que hi pugui haver de real en sa historia'ns apareix fantástich y maravellós gracias á la excitada imaginacio del poeta, que tan bé ho ha combinat tot.

Això no vol dir que no hi hagi en l'obra res de bo. A pesar de la exageració, descubrim en els tipos de Finnia y Jennari trets ben reals, sobre tot en la primera, y també algunas escenas com la final del primer acte entre mare y filla, y moltas del segón, sentidas de debó per l'autor y ben observadas en molts detalls. Aquella casa editorial d'obras pornográficas y negocis bruts, en que s'explota la miseria dels desamparats de la vida, esta presentada ab molta veritat y atreviment. L'activitat, la lleugeresa, el cinisme y la mala fe de tota aquella gent, contrasta ab la concentrada desesperacio d'una dona que, com un autómata, trevalla sense parar escribint obras indignas, quins fruyts migrats li serveixen pera viure y pera preparar un pervenir honrat á la filla que tant estima. Y aquella especie de sonambulisme, aquella especie d'estat inconscient en que viu Finnia, (qui, obsessionada pel medi ambient, arriba fins á sentirse tan inmoral y acanallada com els altres), es altament emocionant.

La Vitaliani cada dia'ns agrada més. Fa un segón acte en *Le opere di Finnia* senzillament admirable. Desde que comensa escribint febrosenca y maquinalment, endeviném tota l'agitació del seu esperit. Traduheix, ab una sobrietat qu'encara emociona més intensament, el desespero concentrat primer, las clarors d'esperansa qu'ovira después, y finalment la indignació, que creix gradualment al escoltar las cinicas proposicions d'aquell home que la té lligada; y quan al final, al sentirse lliure de las sevas urpas, pot esclatar la seva indignació, la Vitaliani'ns dona una proba més de la forsa ab que viu els papers que representa. Tot l'odi concentrat, tots els sufriments, tot el martiri que deu á n'aquell home, els expressa ab un vigor que va aumentant á mida que s'exalta, pera rematarlos ab un gesto suprém de despreci, un gesto atrevit, acanallat, que li surt tan espontani y vehement perque es el més gráfich qu'ha aprés Finnia en aquell món de perduts. Ab dir que d'un gesto pornográfich en va fer la Vitaliani un gesto sublim, haurém fet son millor elogi.

No creyém que *La moglie bella* d'en A. De-Belly sigui un'obra original. Avans al contrari, per sa factura'ns va semblar qu'era (lo mateix qu'*El director general* que va estrenar aqui en Thuillier l'any passat) l'arreglo d'un *vaudeville* francés; de *Monsieur le Directeur*, si no estém errats. Dit está, donchs, que's tracta d'una comedia lleugera ab forsa moviment, en que tothóm s'equivoca y ningú s'entén. L'apropiarse un el nom d'un altre al principi, fa que s'emboliqui la troca fins que al ultim, quan l'autor ja está cansat y nosaltres també comensém a estarho, un dels personatjes troba'l cap, y posantse á capdellar, desapareixen fácilment tots els embulls. L'obra fa passar un rato divertit, puig abunda en situacions cómicas, y á despit de grossas inverosimilituts propias del género, s'escolta ab agrado per la gracia é ingeni ab qu'es presentada. La Campi, qu'es guapa, va fer ab molta desinvoltura'l paper de *cocotte*; la Farina ab molta naturalitat el de provinciala llesta y honrada, y'ls senyors Rizzotto, Duse y demés quins noms no recordém, arrodoniren el quadro donantli un moviment y vida á que no'ns tenen acostumats els actors espanyols.

Encara que *Cavalleria Rusticana* es un'obra ben coneguda per haverla representada la Mariani, y sobre tot per l'ópera carrinclona d'en Mascagni, no'ns podém estar de dirne dugas paraulas; tan corprenedora es l'obra y tan magistralment la interpreta la Vitaliani.

Cavalleria Rusticana es un verdader model de quadros dramátichs. No ja sols pel llenguatje sobri y apropiat que parlan els personatjes, sinó per l'ambient de vida que d'ell se desprén, pels tipos mateixos arrencats de la realitat, per las passions salvatjes y sentiments sencers tan propis d'aquella gent, y per la senzillesa y naturalitat ab que's desenrotlla l'acció. Encara no s'acaba la primera escena, l'espectador ja se sent dominat, ja's troba en el quadro; encara un personatje no ha dit mitja dotzena de paraulas, ja sabém qui es, quinas passions l'agitan, quin impuls el fa moure. Després tot se desenrotlla armónicament, y sens afectació passém d'una escena de costums á una de trágica, d'uns sentiments idilichs a unas passions desenfrenadas, tal com deuhen passar en la realitat, tal com deuhen succehirse entre aquella gent de las campinyas italianas, de temperaments meridionals, de cors grans y odis més grans encara.

El tipo de Santuzza es tan humá, y la Vitaliani se'l identifica tan bé, que l'altra nit casi bé'ns semblava que no eram al teatre, sinó qu'assistiam á una escena de la vida real. Aquell plany concentrat, aquella queixa fonda d'un cor qu'estima y es trahit, els expressa la Vitaliani ab una monotonia d'expressions, ab una deixadesa de gesto y ab unas miradas de dol intern, que traduheixen tot el seu intim desespero; y ho fa ab tanta veritat y sentiment, es tan justa la exteriorisació del seu estat d'enervament y cansanci de la lluyta, que sols ab aquesta monotonia y deixadesa pot ésser expressat. Després ve la reacció, quan apareix el marit infidel; y es de veure cóm li prega que s'esmeni, y quan per fi es rebutjada per ell, cóm s'exalta y descubreix al carreter las relacions de sa esposa adúltera ab el seu marit. Y tot lo de-

més, que detalla ab tanta sobrietat de recursos com sentiment del personatje qu'encarna. En fi, ab la representació de *Cavalleria Rusticana*, la Vitaliani'ns va convence de que si sab donar vida á tipos artificiosos com per exemple el de *Tosca*, sab molt més encara identificarse ab els que la tenen intensament real.

EMILI TINTORER.

EL «TEATRE LÍRIC CATALÁ» ENEMICH DEL VERS

Ha finit la primera tongada de representacions del «Teatre Líric Catalá», ab el que s'ha repetit una vegada més el famós *mons parturiens* del faulista. Aquella empresa de tant temps anunciada y preparada, portada á cap per personas que si'ls escoltéu sembla que tinguin el monopoli del verdader art, ha estat com una expedició enviada á descubrir un món y que retorna á la platja sens haver descubert ni una deserta isla, y encara ab el barco mitj destrossat per las onadas.

La veritat més neta es que aquesta novella institució no'ns ha revelat res, com no siga la impotencia de la majoria dels autors que han tingut la desgracia de cooperarhi. En tocant á la música, son *factotum*, el mestre Morera, ha perdut bona part del terreno que s'havia guanyat ab anteriors composicions, y si al judicar al jove compositor ho haguessim de fer per las partituras portadas ara al novell teatre, ben diferent seria l'efecte que al públich inteligent de Catalunya produhiria'l nom d'en Morera En Granados tampoch ha fet res que no hagués ja fet y millor encara, y en quant als altres compositors, es tot d'un valor tan insignificant, que més els hauria valgut, pel seu nom y pel seu profit, que s'haguessin guardat de fer escoltar al públich que paga sos escanyolits ensaigs.

Més severament encara deu jutjarse als literats. Unicament dos noms han lograt salvarse, més ó menos retuts, del general naufragi: el d'Apeles Mestres y'l d'en Santiago Rusiñol. ¿Y qué han fet tant l'Apeles com en Santiago? Lo que han fet sempre, y potser una mica menos encara. En el llibre tots dos han conseguit éxits més justos y han lograt donar al públich obras d'un mérit més indiscutible; ni l'un ni l'altre, ab son positiu talent y sa gran fama, han lograt donar á llum una obra robusta y gran, que s'emportés al públich, que l'entussiasmés, justificant y glorificant la creació del novell teatre, que, pel nom ab que s'engalana, tenia precisament que resultar una cosa gran y digna d'ell.

L'Ignaci Iglesias figurava com á director literari de la companyia, y com á tal tenia l'absoluta obligació de no posar res en escena, ó posanthi alguna obra, aquesta havia de ser alguna cosa que consagrés el renóm de son autor; el lloch distingit qu'en la novella empresa ocupava, y fes honor al art lirich naixent de nostra terra. Ben al revés, no sols l'Iglesias se'ns ha presentat molt inferior á sa personalitat conquistada ab *Fructidor*, *Els primers freds* y *La Resclosa*, sinó qu'en las dugas obras que'ns ha donat á coneixe no sembla sinó que s'hi hagi mirat pera posar un sagell de petitesa á la institució quina direcció li estava encomanada.

Dels demés no cal parlarne; no tan sols no han portat res notable per cap concepte, sinó que ni tan sols la seva intenció respón als fins de la novella institució. Un teatre lirich catalá d'aquesta naturalesa ja'l tenen els valencians ab *Carracuca*, *El tonto del panerot*, *Les Barraques*, etc., y també'l tenim nosaltres desde molt temps ab *¡Dorm!*, *L'Hereu Pruna*, *El noy de las camas tortas* y *El somni de la Ignocencia*, y per aquest viatje no necessitavam las alforjas d'un nom tan pompós y comprometedor com el de «Teatre Líric Catalá». Sense bombo, sense cartells, sense cap pretensió y sense res, molt més va fer al seu temps en Pitarra ab *La Esquella de la Torratxa*, y avuy ens rihém del fundador del Teatre Catalá.

Ara bé: ¿qui'n té la culpa de tot aixó? ¿els empresaris ó'ls autors? Avans de fer un dis favor als artistas y literats de Catalunya, entre'ls quals hi há caps genials y cors ab molt de sentiment, vull creure que'l fracás es degut als directors de la empresa, y m'apoyo en un cas molt significatiu que'ls contaré.

Es el cas que a un amich meu, molt amich, quan encara'l «Teatre Líric Catalá» estava en projecte, el mestre Morera va demanarli que li escrigués alguna obra pel futur teatre. Va cumplir el meu amich, escriu l'obra, y avans d'obrirse'l teatre li presenta. En Morera va llegirla ó no va llegirla, peró'l cas es que, ademés d'algunas observacions molt dignas de ser atesas pels mals resultats que podian portar en las actuals circunstancias, el mestre va trobar un gran defecte d'ordre artistich á l'obra, un defecte casi sens esmena possible. ¿Saben quin defecte era aquest? QUE L'OBRA ESTAVA ESCRITA EN VERS.

El mestre Morera es un verdader enemich del vers, y més encara al teatre. Ell vol que'ls personatjes parlin com parlan en la realitat viventa y vulgar, vol la naturalesa pura á las taulas. Pera posar música no necessita que li escrigan versos, ab la prosa'n té prou y fins creu que'l vers es una rutina digna de tirarla á recó; y es que desconeix l'art en literatura. El vers es á la literatura lo que l'arquitectura á la construcció. Si en Morera fos arquitecte, no faria més que casas de cinch pisos ab rengles de balconadas, totas iguals, uniformes, sense las naus y finestrals, pináculs y cresterias de las construccions góticas, ni la suprema bellesa senzillis-

sima del temple grech ab sas columnas y frisos eternament bells, perque aquestos edificis no son els edificis corrents com els que habitan las personas que's bellugan y s'arrastran pel llot de l'actual societat.

En l'ordre literari, segons els gustos d'en Morera, en Gœthe va fer una bestiesa al escriure'l *Faust* en vers, y fins á la mateixa obra no li deu regoneixe cap qualitat, perque tot alló no es real, ni vulgar, tot es una ficció supersticiosa, perque'l diable no existeix ni existeixen bruixas, ni la vida humana se rejuveneix, ni hi há sortilegis ni encantaments. Horaci era un tonto de fer odas, y en Shakspeare y en Molière no tenian gust quan escribian una obra teatral en vers. Els versiculs sanscrits y hebreus de la Biblia no tenen res del llenguatje corrent, y per aixó en Morera deu creure que no valen gran cosa. Lo mateix diriam dels poemas indis y grechs, de las tragedias d'Eskilo y dels dramas d'en Goldoni, Racine, Schiller, Calderón, Moreto, Marlowe, dels més grans dramaturchs que hi ha hagut, que van tenir la desgracia de no poder consultar á n'en Morera si havian d'escriure'ls seus dramas en vers ó en prosa.

El vers es la forma literaria més perfecta y més útil á la humanitat. Si no hagués estat escrit en vers el poema de *La Iliada*, s'hauria perdut avans d'arribar á tenir la forma de llibre, com s'haurian perdut els grans poemas antichs y las tragedias gregas, que's transmetian de generació en generació oralment. Un poema, una poesia,'s recita, la sab tothóm, y's perpetúa y's popularisa; en cambi, ningú sab de memoria una plana de prosa, ni sisquera un paragraf. Si no fos el vers, el poble no cantaria, ni la música hauria adquirit un tan gran desenrotllo y perfecció. ¿Qué fora la musa popular sense'l vers? ¿Qué fora'l poble sense cansons? ¿Y qué fora la literatura sense las grans obras mestras escritas en vers, que son las més y las més brillants estrellas del cel del art?

Aqueix despreci pel vers no'l sent sols el mestre Morera, sinó que molta part de públich; y fins personas que passan per ilustradas y ho haurian de ser pels llochs qu'ocupan, al veure *ratllas curtas*, com diuhen ells ab despreci, sembla que's trobin devant d'una forma rudimentaria del art, y fins poch digna. Per ells, deixeulos la prosa, els llibres que parlan com parlan las personas que tractan en la vida corrent, en la realitat viventa, com si la realitat actual tingués alguna cosa d'artistica. No'n tenen prou encara de veure setze horas diarias escenas vulgarissimas, que'ls queda humor pera *deleitarse* obrint un llibre ahont han de trobar la mateixa cansó que sempre senten.

Al veure un despreci tan gran de la poesia, expressat pel mestre Morera, vaig creure que tenia pel seu teatre un bagatje d'obras en prosa qu'espatarrarian al públich per sa bellesa y sa profonditat; mes al veure caminar de cayguda en cayguda á la novella institució, al veure aquell seguit d'obras insignificants, vulgars, rarissimas, puerils, ignocentas, salvo las excepcions qu'he fet, he pensat qu'es una llástima que'l mestre Morera y'ls demés mestres las hagin desnaturalisat posanthi música, perque, en realitat, las personas no recitan ni cantan las sevas paraulas, ni expressan l'odi ó l'amor ab notas agudas ó dolsas. El mestre Morera havia de limitarse á presentarnos la realitat viventa que tots els dias veyém pel carrer, vulgar, anti artistica y sense cap interés superior ni que desperti sentiments qu'enlayrin l'esperit. Aquesta es l'única finalitat qu'haurian de perseguir els enemichs del vers, peró alashoras haurian de deixarse de fundar Teatres Lirichs Catalans ni en cap altra llengua.

JOSEPH ALADERN.

NOVAS

No'ns cal dirho á nostres lectors: ben enterats els suposém per la prempsa diaria de que ha caygut el govern conservador, ha pujat en Sagasta, y'ns ha sigut aixecat l'estat de guerra, que ja semblava l'estat habitual pera'ls barcelonins.

Altrament, avuy ens falta espay pera exténdrens en consideracions filosóficas Basti dir que'ls catalanistas aprofitarém el nou estat de cosas pera parlar més clar de lo que ho feyam.

Y endevant las atxas, que nosaltres som allá hont eram y'ls politichs á la madrilenya no saben ahónt van.

—

L'Associació «Catalunya», de Lleyda, está organisant, baix els auspicis de la *Unió Catalanista*, un *meeting* de propaganda que tindrá lloch á Bellvis el dia 24 del present mars.

—

El doctor en Joseph M.ª Roca doná'l dia 8 del corrent una notable conferencia en la Secció de Medecina del «Centre Escolar Catalanista», sobre «La sifilis y son origen».

Refuta'l concepte de que la sifilis fos, junt ab la tuberculosis y l'alcoholisme, una calamitat moderna, exposant els diversos medis de propagació d'aquella malaltia. A continuació va aduhir interessantissims datos demostrant ésser injustificada la opinió de que la sifilis fos importada á Europa pels descubridors d'América.

Digué que la esmentada malaltia ha existit sempre, citant el fet d'haverse descubert, en sepulturas egipcias, restos humans ab sényals ben marcadas de la mateixa dolencia. Afegi qu'en un manuscrit xino de 2.000 anys avans de la era cristiana ja's descriu ab molta precissió aqueix mal, corroborant també la seva antiga existencia ab varias citas de

la Biblia (Salomó, Josué), y de Galeno, Hipócrates, Areteo, Plini, Séneca, etc., com també ab la lectura de dugas cartas, dels reys Martí l'Huma y d'Alfons V, referents á las midas que llavors se prenian pera evitar la propagació del mal.

El senyor Roca fou aplaudit ab molta justicia per l'escullit y nombrosissim auditori qu'havia assistit á la conferencia.

—

ODA II

Escarabajos de mirada fosca,
no tembleis, no: mi voz sonora y áspera
no ruje como el trueno en noche horrenda,
y poco a poco espira, como el eco
que repercute cóncavo.
Sólo clamores dulcemente pálidos
lanza a los aires mi turgente numen;
sólo suspiros lánguidos y ebúrneos
—como susurro de las frescas brisas
á traves de la oliente madreselva—
brotando de mi lira melancólica
se elevan, como flébil añoranza
de mi seno feliz y palpitante.

Oidme todos, jóvenes y viejos:
cigarras melodiosas, juveniles
retoños del verano inmenso de oro,
hijas de las auroras luminosas,
moradoras de prados verdeantes;
y vosotras tambien, hormigas frias
de helado soplo y de mirada imbecil!

Aislaos los tibios: ¿qué me importa
vuestro egoismo? Los tiempos son de lucha,
y los nervudos brazos las espadas
agitan en los aires, y la Aurora
de una Vida Inmortal bella aparece!

Todo, todo lo olvido: hasta las ruinas
donde se mecen las fragantes rosas;
y arrojo las sandalias de la Duda,
y me elevo a las célicas regiones
del más blanco Ideal!...

Y los recuerdos
de las blancas sultanas, enojoso
lastre del pensamiento!...

Es mi Espíritu grande como el Mundo:
¡lejos de el para siempre los letales
vagos efluvios de los muertos vivos!

Hoy sólo sé entonar triunfales cantos,
destellos rojos de mi Pensamiento.
Cual negro segador, me lanzo heroico
al campo de la Vida,
y me sumerjo en sus hirvientes olas
que un himno de Amor rugen...

. . . .

Respirad hoy, babosas transparentes,
y celebrad orgiasticos festines
en los estercoleros humeantes
del gran Baco beodo!

Demaném al anonim colaborador que'ns ha enviat aquesta *Oda* y també la publicada en el número anterior, que d'avuy endevant deixi d'afavorirnos ab sos trevalls, puig son varias las queixas qu'hem rebut de nostres suscriptors, embafats d'aquests versos inflats, pretenciosos y ridiculs, sense cap ni peus, formats ab la unió de paraulas que cap relació tenen entre sí y publicats ab l'únich desitj, per part de son autor, d'exhibirse y d'*espatarrar* als ignorants.

Com que l'autor sembla amenassar ab tota una colecció d'odas, ens veyém obligats a ferli aquesta advertencia; perque vaja, *mal per mal*, preferim las d'Horaci.

—

Hem rebut *El pecat d'Eva*, humorada en vers, original del festiu escriptor C. Gumá, en la que s'hi troban la gracia y agudesa caracteristicas d'aquest autor. Se ven á dos rals.

—

Hem rebut una composició pera piano titulada *Invitation au Pas a Quatre*. Es original del músich catalá Manel Burgés, y ha sigut editada á Alemanya (Leipzig).

—

S'ha publicat la segona de las «Cançons Catalanes» de Narcisa Freixas, ó sia *Lo filador d'or*, lletra de mossén Jacinto Verdaguer.

—

Per excés d'original no podém parlar avuy del llibre *Guía práctica pera la filatura del cotó*, de don Emili Riera.

Ens n'ocuparém degudament la setmana entrant, com també d'altres llibres que tenim rebuts.

—

Han visitat nostra redacció'ls següents periódichs:

Revista del Instituto Agrícola Catalán de San Isidro, que's publica mensualment en aquesta ciutat.

Arte joven, nova revista ilustrada que's publica a Madrid baix la direcció de nostres amichs en Francisco de A. Solér y en Pau Ruiz Picasso, en la que hi colaborarán els primers escriptors y artistas de Catalunya, y a la que desitjém moltas prosperitats.

Revue Franco-Italienne et du Monde Latin, escrita en francés y que veu la llum á Nápols.

Ab aquestas publicacions hi establim el cambi gustosament.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

Se donara compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará critica.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Catalunya: Trimestre, 2,25 pessetas; mitj any, 4'50 pessetas; un any, 8 pessetas.

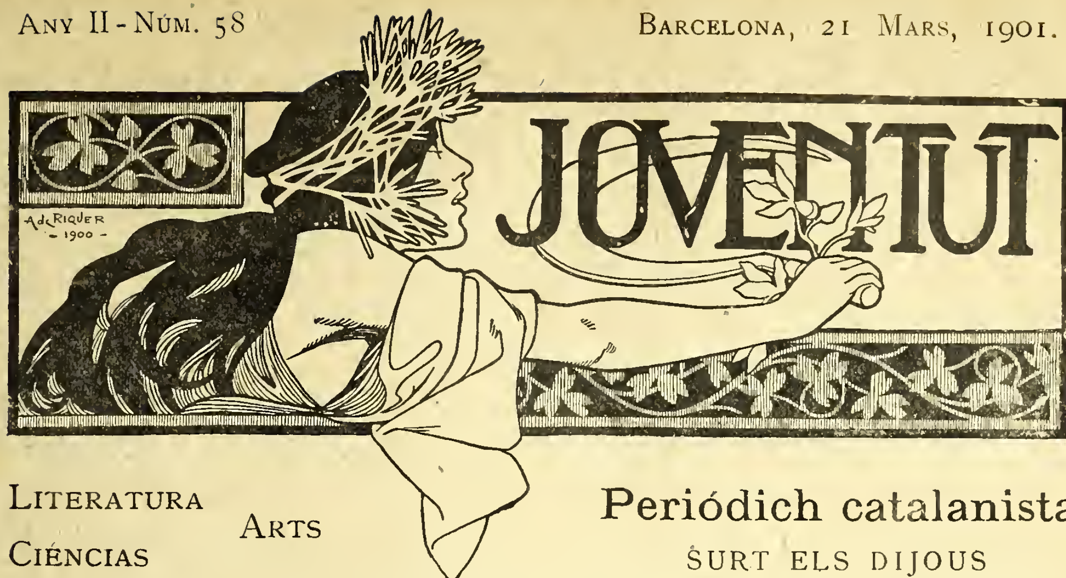
Reste d'Espanya: Un any, 9 pessetas.

Estranger: Un any, 10 franchs.

Número corrent, 20 centims; atrassat, ab folletins, 40 céntims; sense folletins, 25 centims.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

Any II - Núm. 58 Barcelona, 21 Mars, 1901.

Literatura
Ciéncias
Arts

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

Redacció y Administració:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

Número corrent. . . . . 20 céntims
» atrassat, ab folletins. . 40 »
» » sense folletins. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

AVANT SEMPRE!

Ja tenim altra vegada garantías. Ja podém parlar clar.

Els que's creyan qu'ab el silenci's suprimeixen las tendencias, s'equivocavan. Tota idea comprimida creix més, si es que dimana de la propia energía del fons de las cosas. En els arbres podats, arrenca molt més forta la brotada, y'ls fruyts surten més plens y més gustosos.

Som lo mateix qu'ahir, y aném endevant sempre. En el moviment dit catalanista, es á dir, en aquest moviment que vol l'autonomia de Catalunya (perque ella la té de per Naturalesa, per sa configuració geográfica, per sa constitució étnica y per la seva Historia), en aquest moviment representém l'avensada. Mirém endevant, cap al esdevenir, y mirém enllá, enllá, cap á Europa. Per això en nostre programa'ns varem declarar INACTUALS y SUPERNACIONALS, com fonament de las nostras tendencias.

Ho repetirém: son *inactuals* perque res del organisme politich espanyol s'avé ab la nostra manera d'ésser. No podém tolerar el caciquisme, no podém sufrir la hipocresia del encasillament que devant d'Europa fa veure que hi há aqui l'universal sufragi, y en el fons no hi há més que la dictadura de gent que no son bons pera dictar res, res que sigui vital y profitable!

No podém tolerar que la instrucció pública estigui á Espanya no ja pitjor que á Turquía y que á Persia, sinó pitjor encara que al Tibet ó al Afganistán (1).

No podém tolerar que la gent politica's serveixi de la ploma per' anar al poder y *ferse'ls seus*. No podém tolerar la centralisació d'uns ignorants, d'uns quants politichs d'ofici avinguts entre sí qu'han pres això de la patria com per arrendament, per no dir com

(1) Allí, al menys, quan d'instrucció's tracta, per conducte del cos consular se fan venir professors laichs inglesos, alemanys ó francesos, y més avensats que'ls d'aquí.

per assalt, y qu'ho monopolisan, fent sinonim *Patria*, de *Govern*, de *Dinastía*, de *Madrid* y de *Castella*.

No podém tolerar, en fi, aquesta *Espanya negra* tota plena de supersticions, paralisada per la rémora dels convents; aquesta Espanya morta, de la inacció, de la crudeltat y de la gandulería, en que tothóm aspira á viure del presupost, encaraque sigui fent d'*esbirro*, y en que no's mira cap á fora, cap als punts ahont se trevalla y's pensa.

Per aixó som inactuals.

Som *supernacionals*, perque no volém una Catalunya que sigui un recort estantís, una transplantació inadequada, una mimvada supervivencia del passat. Y advertirém que si la restauració catalana fos adequada, y fent ara lo que's va fer en els sigles XII y XIII, encara *del mal al menos*. No tindríam reys: tindríam sols prínceps presidents d'un concell sobirá que reprimirían la Iglesia en sas demasías, y garantirían la llibertat de conciencia; que protegirían las ciencias, las arts y las lletras, y que portarian la seva marxa més endevant que'ls estats més lliberals de la Europa culta. Peró hi há qui voldría incluhir en el Catalanisme, *quelcóm* que no es pas ben catalá d'essencia, sinó castellá-austriach d'adaptació forsada: sa obediencia á un rey absolut, y la sumisió al poder de la Iglesia, y més que d'aquesta, á las sevas derivacions més antivitals y fanáticas; y d'aixó qu' es espanyol, profondament espanyol, donchs es lo que va fer la malhaurada uniformisació d'Espanya, no'n volém res!

Aixó que se'ns ha volgut empeltar en la tradició catalana, no es pas catalá, no pertany pas al nostre programa, y ho rebutjém ab tota l'ánima. La conciencia es lo més sagrat del Home, y la respectém sempre, sigui la creencia que cadascú tinga, com ho feren nostres concells y nostres princeps. Aixó del proselitarisme tiránich, inmiscuhíntse en la política, no es pas propi dels aris, no es dels grechs, ni dels llatins: es dels juheus y dels cartaginesos!

Volém el millorament de nostra terra, y sa purificació de las costums gitanescas y de las tendencias semíticas bordas que'ns han arribat de l'altra part del Ebre, no pas ara tan solament, ni en el sigle XIX, sinó desde'l 1400, y potser desde un xich avans.

Conforme ab el carácter que'ns donan la rassa, la vegetació, el clima, la situació geográfica y las bonas tradicions catalanas de las edats passadas, voldriam organisar Catalunya en armonia ab el concert (no politich) del restant d'Europa.

Som supernacionals, si, perque á travers dels Pireneus (y'ls de Catalunya son per sort ben baixos), y del mar Mediterrá, rebém las corrents europeas y'ns sentím profondament europeus.

Desde'l sigle XIX que'ls signes se manifestan indicant qu'Europa vol esdevenir una, que té un esperit comú super-humá, á pesar dels governs de varias de las nacions que la forman. Tots els homes profonds y d'un esperit ample han tendit á aquesta unificació espiritual futura per convergencia de las sevas ánimas. A aixó han obehit els congresos científichs, las exposicions internacionals, la *Internacional* de Trevalladors, etc., etc. Si han pertenescut á una patria, no ha sigut aquesta l'estat artificial en que devegadas els aconteixements politichs actuals ó passats els havían encaixonat, no! Eran alemanys, inglesos, escocesos, francesos, húngars, polachs, italians, etc., etc., com á rassa, com á lloch y com á carácter; peró com tendencias, com á ciencia, com á art, com á filosofía, com ánima y cor, eran tots bons europeus. Y si no, miréu! Napoleón, Gœthe, Beethoven, Stendhal, Heine, Schopenhauer, Max Stirner, August Comte, Victor Hugo, Carlyle, Littré, Renan, Taine, Nietzsche, y fins el mateix Wagner, tots, tot sent bons patriotas de llur patria natural, han sigut bons europeus en llurs tendencias. Lo mateix han concorregut al romanticisme Victor Hugo que Wagner; al hiper-positivisme y al monisme filosófich, Comte que Littré, que Taine, que Renan, que Carlyle, Max Stirner ó Nietzsche. Quan l'esperit s'ha enlayrat, tots s'han elevat ab ell com si obehissin á una consigna.

Donchs aixís ho volém nosaltres per la nostra Catalunya: seguir el moviment superior humá de la Europa y figurar en ella. Aquest es nostre ideal dins de la Patria. Per aixó volém que á Catalunya hi siguin aplicats tots els avensos científichs que tendeixen á conservar y á millorar la vida; que sas activitats siguin aprofitadas en pro de tot lo su-

perior humá, y que cap disposició natural que hi neixi's perdi. Y volém en tal tendencia ésser llegislats y regits per nosaltres y pels millors d'entre nosaltres.

Aixis com volém la solució més avensada dintre'l camí de la Justicia en el problema de la llibertat de conciencia, volém també la solució més justa en el problema social, que aquí's presenta més terrible qu'en altres punts de la peninsula, per ésser Catalunya, ab el pais basch, els que més trevallan y produheixen.

Pel prompte, volém que dins de la Nació Catalana no's violi cap lley de la Naturalesa en la explotació horrible del Home per l'Home, interin aquesta acaba, y tendre á que aquesta acabi prompte. Las infamias que's cometen ab els noys y ab las donas, fentlos trevallar en edats y estats impossibles, no ho ha de tolerar la Catalunya en que somniém, ni las malas condicions higiénicas de las fábricas, ni las tiranías del capital, ni moltas d'altras. L'amor al Home'ns ho impedeix. Y en aixó y en favor dels que sufreixen, seriam inexorables! Apoyar tot lo que tendeixi á que cadascú cobri'l valor del producte integro de las sevas energias gastadas, ha d'ésser l'ideal de tot bon catalanista; si no, es un explotador y un sectari d'una nova tiranía. Y si Catalunya ha d'ésser tiranisada, més ens estimém que'ns tiranisin els altres. Al menys podém atacarlos sense cap mirament.

Per tot lo dit, donchs, som supernacionals, perque no volém res que no sigui superior pera la nacionalitat catalana. Totas aquestas aspiracions las defensarém sempre. Somniém en una Catalunya autónoma, que sigui, com ho fou en els sigles XI, XII y XIII, l'estat model de tota Europa, y á realisar aquest somni han de tendre tots els esforsos nostres. Si'ls altres paissos d'Espanya'ns segueixen, ens aconsegueixen ó'ns avansan, en bon'hora sigui! Aném endevant y d'acort, sempre junts y per la mateixa via. Y si's quedan enrera, que s'hi quedin; nosaltres anirém avant, y avant sempre, mirant eternament cap á un estat humá superior, d'Art, de Ciencia, d'Amor y de Justicia.

POMPEYUS GENER.

ELS CATALANISTAS AL «CAU FERRAT»

Dia memorable'l passat diumenge pera'ls bons catalanistas, y més memorable encara pera'ls que, ensemps que'l sentiment de patria, senten, com á complement dignissim, l'amor per l'art.

Restablertas las garantias constitucionals, varem aplegarnos á Sitges, la culta y hermosa vila que tant d'honor fa á Catalunya, pera celebrarhi'l *meeting* de propaganda catalanista que l'any darrer, en aquesta mateixa época, ja anavam á donarhi, y que llavors fou privat pels homes que, constituhits en autoritat, ens feyan felissos.

El *meeting* va celebrarse, donchs, el diumenge 17 del corrent, y'ls sitgetans feren honor á sas tradicions de cultura y de patriomisme, assistinthi y aplaudint ab entussiasme'ls parlaments dels oradors que hi prengueren part ja com individuus de la *Unió Catalanista*, ja com á representants de diversas entitats cientificas, artisticas y literarias genuinament catalanas.

¿Quin punt millor que la culta població de Sitges, joya preuhadíssima de la nostra costa, pera celebrar actes patriótichs, actes artistichs, actes que siguin exteriorisació d'un ideal hermós? Els que fem Catalanisme tot fent Art, ens trobavam allí en el més adequat ambient; perque'l Catalanisme no es sols una causa redemptora, una causa de reivindicació y de justicia: es també causa de civilisació dins de la Espanya ahont vegetém, es aspiració á quelcóm que'ns dignifica; y la santedat d'aquesta causa la poden ben compendre'ls sitgetans, ells que sempre han respost á la veu dels bons catalans, á la veu dels poetas y dels artistas! Y ells, els amichs dels artistas, els amichs dels poetas, ells que ab son trevall han sapigut embellir ab novas galas la seva privilegiada terra, ab quina forsa no han de sentirlo l'amor á la patria, tant més digna com més oblidada pels que la malmenan, tant més estimada com més sacrificis els costa, tant més seva com més l'han regada ab la suhor del seu front! No: á n'ells no'ls hi poden ensenyar lo qu'es amor á lo bell, lo qu'es patriotisme, aquells *patriotas* d'altras comarcas que sempre tenen

la paraula patria á la boca, y que la seva patria la tenen feta un ermot.

S'acabá l'acte entre manifestacions d'entussiasme, cantantse l'himne *Els Segadors* per tota la concurrencia que s'havia posat de peu dret. Y sentirem quelcóm d'inefable dins nostre. Y aquella mena d'encís de que tots participavam va ferse més intens quan en Rusiñol, l'artista sincer, el pintor ideal, l'enamorat de Sitges, va durnos al Cau Ferrat, aquell casal obra seva, aquell temple del art hont tot es reculliment y pau, y que tants somnis, tantas visions, tants desficis de l'ánima guarda amorosament en son si, evocació com es d'edats passadas y aspiració á una edat nova y augusta de plenitut espiritual.

El Cau Ferrat, qu'es un sagell gloriós pera Sitges, fa honor á tot Catalunya; y una terra que cria artistas com en Rusiñol, no deu ni pot morir. Qué bé'ns hi trobavam allá dins, escoltant el llenguatje misteriós ab que'ns parlavan tantas y tantas obras d'art pur, y sentint el brugit de las onadas qu'eternament s'estrellan en las rocas! Quin goig viure en aquella *patria* del sentiment, apartats de las lluytas violentas que á ciutat ens veyém obligats á sostenir!

Bé fan els artistas com en Rusiñol, que valen y, tenint medis, ne donan exemple, quan estiman l'art sens aixelabrament y ab tota la efusió de la seva ánima, fentne una religió y oficianthi sens encarcarament, ab l'augusta serenitat d'un sacerdot; bé fan aquells catalanistas de conviccions indestructibles que ab estoica constancia predican arreu la bona nova, sense may desfallir, sens aturdiment de cap mena, ab el cor ample y'ls ulls enlayre, despertant ab sa paraula als adormits, fonent ab el seu entussiasme la neu del embrutiment ó del indiferentisme.

Y quan aqueixas dugas tendencias, que casi paralelament van á un mateix fi, llunyá peró hermós y radiant, se troban y's confonen, allavors ne surt el sentiment de la patria superior á que tots aspirém, y allavors l'entoném tots plegats el mateix hímne, qu'ha d'esdevenir etern.

Per aixó'l passat diumenge, al voltant d'en Rusiñol, en el Cau Ferrat, en aquell níu ab vistas al infinit hont cada obra plástica, fins el més insignificant dels objectes, sembla la cristallisació inmaculada d'un sentiment fondissím, escoltant el soroll persistent de las onadas y avesántsens en tant poch temps els sentits á sas eternas y misteriosas cadencias, somniavam desperts en las realitats eternas, tot somniant també en días millors pera la patria. Y quan las onadas arribavan mansament á las rocas, ens semblava sa complanta un plany de melangia, un recort trist de las passadas grandesas. «*Catalunya, comtat gran!...*» semblava que cantessim ab melodia solemne. Peró quan rompian ab furiosa empenta, allavors semblavan cridar ab veu atronadora: «*Tornará á ser rica y plena!*»

LLUÍS VÍA.

Á CÉRET (ROSSELLÓ)

(ROSSELLONÉS.)

Céret es una vila pirenayca, sentada á la falda mateix de la serra fronterissa de les Salines. Los carrers de baix, se pot dir que tocan al plá rossellonés, y los de dalt casi s'ombrejen amb los castanyers de la montanya. Pertot se veu á rajar aygues corredisses; als quatre corns de la vila hi ha les torres y portals de les antigues muralles, y es per carrerons y recantons estrets que s'arriba á la plassa de l'iglesia.

Mes aqui, devant d'aqueix monument, vos aturéu, per n'admirar la portalada de marbre blanch, lo ninxó y'l frontis que la sobrepujen; l'estil es romanich, encare que l'arch sigui «trencat»; hi ha un aixám de «jambatges amb corves y contre-corves y tors nervats» y capitells; lo ninxó, ell, es vuyt, axís com un níu que l'aucell s'en hauria enfujit; á la creu del cim li manca tot un bras, y un tall de l'altre; tala manera sembla que se llegeixí, per aqueixa portalada, les desgracies que la vila ha sofert desde la Edat Mitja fins á la passada centurie. A n'uns corn dels capitells, una pedra forta, en lletres gótiques, aquesta inscripció, ja mitx-esborrada.

L'AÑ ⁝ DE NOST ⁝ SEYOR ⁝ M̄
CCC ⁝ LXXXXVIII ⁝ FO FEYTA
AQESTA ⁝ PORTALERA

Entrem dedins. Se remarca desseguit, á l'altar major, l'estatua Sant Pere, obra del escultor En Boher; enfront, l'orgue, refet de nou, y que es lo més complet de Rosselló, passat lo de la Catedral de Perpinyá; y hasta un aygua-senyader, de marbre roig, amb una anguila escultada dins del bassí, y que

«va montat en una columneta amb estries y jonchs».

A la Plassa del Mercat hi ha la Font dels Nou-raigs; l'aygua raja per nou galets dins de dues piles de pedra, que rodejen hortolanes y masovères.

Baixant cap al riu Tech, arribem à n'el celebrat *Pont de Céret*, quina arcada, prima y alta de 29 metres, apar com un verdader fil de pedra. Diu la corranda popular:

Ay, adeu, pont de Céret,
estás fet tot d'una arcada;
de la mar à Canigó
no te veus que una vegada.

Aqueix pont ere pas encare fet pel 1315, ja que l'historiador En Ramón Muntaner, quan passá per aqui de tornada de Sicilia, amb l'infant En Jaume de Mallorca, de l'edat de dos mesos, va tenir de travessar l'aygua al poble proper del Voló:

«E com fom al Voló à passar l'aygua del » rech tots los hómens del Voló hi exiren. » Los millors presseren à coyll l'anda ó pas- » saren lo riu al Senyor Infant...»

Passém devant de l'estació del Cami de ferro, trobem carretes carregades de doelles ó de saques de talc, y per un gran pont de ferró sem arreu al Vilar de Reynès. Demès de masos y casuals. se veu l'iglesia, romanica, tota vella, mes preciosa. Lo que s'hi remarca, es l'escala forana, de pedra, posada contre de la fatxada, que passa per sobre de la portalada, y que puja al campanil.

La porta de l'iglesia es guarnida de ferramentes, y à n'el fórroll hi ha, com à ornament, un cap de cabrit. La pila de batejar, de marbre blanch, té una sola «motllura ho- » risontal à la vora de la bóca, y'l tap es de » fusta, recobert de cuyre clavetejat, que » sembla esser antich». L'altar major es del tot conservat, amb les estatues de la Mare de Deu y de Sant Roch, y'ls quadros de pels costats. Pujém à la tribuna, y aqui veyém un banch de fusta, de traball artistich: los brassos tenen, escultat, un cap de cavall; y à l'esquena, sota d'un festó posat à tot lo llarch de la fusta s'hi llegeix aquesta inscripció:

AQVEST BANCH ES DE PERA JANÉ Y DELS SEVS
ALS 17 MAR Dſ AÑ 1723

Aqueix escrit, si que deu esser dels derrers, en llengua catalana, que hi pogui haver à Rosselló.

J. Delpont.

Janer de 1901.

A PROPOSIT DEL «TRISTAN»

Camprodón, me has dado un palo
con este discurso ameno;
yo te traje de hombre bueno,
y me has salido hombre malo.

Pocas, molt pocas vegadas se pot presentar una ocasió tan bonica com aquesta pera discutir un punt interessant d'art. Consti, donchs, que'n tinch una verdadera satisfacció, y aquesta será més gran si logro convéncer al estimat amich Pena. Jo ja sabía, de molt temps á n'aquesta part, lo molt enterat que n'estava'l meu polemista de tot lo que fa referencia á Wagner; peró, la veritat, haig de confessar que m'havia quedat curt. He volgut probar fins á quin punt arribava la seva erudició, y aquesta ha superat á lo que jo podia imaginarme.

En el meu article anterior li vareig posar dos exemples: l'un veridich, l'altre fals. Confesso ab tota ingenuitat que m'ha cullit el fals, lo que proba qu'es dificil agafarlo y fa molt honor á la seva inteligencia.

Ara bé: donadas aquestas explicacions, dech entrar en un altre ordre de consideracions. Me ratifico en lo que vareig dir en el meu article, ó siga: Que no solzament no vareig equivocar el número de la plana (qu'es la 51 de la edició Breitkopf), sinó que marca'l temps *presto*, tal com jo dich. Y que no content ab aquest dato, he consultat la magnifica reducció de piano y cant en la edició Lucca, y també hi he trobat qu'en sa pàgina 73 marca *presto*. Haig d'advertir qu'en aquesta edició el número d'ordre de las páginas es abaix de la plana. Excuso dir al amich Pena que tinch aquestas edicions á la seva disposició, per si hi té dubte.

Al llegir en sa contestació qu'havia equivocat no solzament el número de la página, sinó fins el temps marcat, lo primer que vareig creure va ser que realment devia ser aixis. Peró desprès he vist que'l que s'equivoca es ell. Y no sols s'equivoca en aixó, sinó també en la interpretació que dona als crits dels mariners *Ho-he*, *ha-he*, que jo dich que son crits de maniobras á bordo y en Pena pretén que son els crits d'alegria al ovirar la terra. Com que (encara que no tinch la magnifica biblioteca d'en Pena). no per'xó deixo de tenir algún llibre que parla del assumpto, no he hagut de fer més qu'obrir l'obra d'en

Charles Cotard *Tristan et Iseult.—Essai d'Analyse du Drame et des Leitmotifs.* Entre'ls paragrafs de la introducció, n'hi há un que diu:

«La version française est si éloignée de l'original que nous avons dû nous reporter au texte allemand, dont nous avons donné, pour chaque citation, la traduction littérale; c'était le seul moyen d'étudier l'adaptation des paroles à la musique et de déterminer le sens à attribuer aux motifs».

Com compendrá molt bé l'amich Pena, he anat directament á buscar el tema dels mariners, y no's pot figurar ab quina satisfacció he trobat, al final de la pàgina 36, el següent exemple:

«A ce moment, après un fortisimo à l'unisson sur le motif de la souffrance, se font entendre les cris des matelots: «*Ho! He! Chargez la voile — Ho! He! Die Segel ein!*» La scène se termine sur une reprise en fortisimo du motif de la mer et du motif d'exaltation. Iseult s'est lévée de son lit de repos et entend les cris des mâtelots avec une terreur croissante. «*Malheur à moi*, dit elle, *la terre est proche*! — *Weh*! *mir*! *Nahe das Land*!»

Un'altra obra que també tinch á má per consultar y qual autor es autoritat en la materia, Maurici Kufferath,—*Le Théatre de R. Wagner. De Tannhäuser à Parsifal. Essais de critique littéraire, esthétique et musicale. Tristan et Iseult*,—diu en sa pàgina 313: «Le caractère par lui-même saisissant de cette scène est encore accentué par la subite intervention du chœur des matelots *chargeant les voiles en s'accompagnant d'exclamations maritimes.*» Més avall, en el paragraf que segueix, desprès d'altras cosas, diu: «Pendant que Kurwenal fait connaître l'objet de sa mission, Wagner combine le thême de la *Traversée* avec le motif du chant des matelots, que l'on vient d'entendre, et cet accompagnement suggère un tableau plein d'animation et de couleur; il semble que derrière les toiles de la tente, qui dissimulent encore le pont aux regards du spectateur, on aperçoive le va-et-vient des marins *exécutant les manœuvres de l'abordage.*»

Crech que puch arribar à la conclusió que'm vareig proposar en mon primer article, ó siga: que no's pot fer cas de las indicacions dels autors. Per altra part, com que vareig dir també que'ls crits dels mariners *Ho! hé!—ha! hé!* eran crits de maniobras y ara ho acabo de demostrar ab textos quals autors els tinch per personas entenimentadas en aquestas qüestions, espero que l'amich Pena, que m'ha donat ocasió de poderme vindicar, me concedirá la rahó. Y perque vegi que m'agradan aquestas cosas, li vaig á donar un altre exemple—de Wagner, com se suposa—d'un passatje qu'en el meu entendre tampoch está bé.

En la página 111 del *Or del Rhin*, edició alemanya de la casa Schott, desprès d'un temps de $^3/_4$ que marca *stringendo*, ve un temps de $^9/_8$ que marca *molto vivace* qu'en un magnifich preludi'ns fa sentir el martelleig dels nibelungs dintre la escena, y jo pregunto: En el temps en qu'está marcat *(molto vivace)* ¿es possible poder fer sentir ben ritmat el sincopat del primer y tercer temps de cada compás?

Avans d'acabar aquestas ratllas, dech manifestar á mon distingit amich Pena que'ls números de las páginas que cito son tal y conforme'ls he tret jo de las obras avans citadas. Vol dir axó qu'encara que curt de vista (per desgracia meva) d'á la vora hi veig tant com hi puga veure un altre. Ab aixó, no estich disposat á corretgir cap dels números citats.

En espera de la seva agradable contestació, ja sab que pot disposar com vulga del seu ver amich

LLORENS SAMPERA.

L'ENTERRO DEL ALBAT

Desde la finestra del maset el vaig veure l'enterro del albat. Allí baix, cóm ressaltava de la negror del cementiri la caixeta blanca!

Dintre la caixeta hi havia l'albat, una esperansa morta...

Era una tarde de novembre.

El petit cementiri's destacava com una taca negra en mitj de la verdor malaltissa de la feconda plana, y dintre la taca negra s'hi veyan clapas més negras encara, y altras blancas, blancas com un glop de llet.

Quan anavan á ficar al ninxo la caixeta del albat, va sentirse un crit que repetiren las montanyas, y ensemps vaig veure que una d'aquellas clapas negras s'abrassava á la

caixa. Era'l pare del albat. A'n aquell home li enterravan mitja vida.

Devant d'aquell quadro de desesperació, las clapas blancas, qu'eran las nenas del poblet totas vestidas de blanch, s'agruparen com si tinguessin por.

Després el cementiri va tornar á quedar sol. L'albat ja descansava.

El poblet s'agrupava enllá d'enllá al entorn del vell campanar. Semblava regnarhi la tranquilitat; mes ¡ay! en una d'aquellas casetas negrosas, sota un d'aquells sostres de vigas vellas y corcadas, en un llit amparat per unas parets emblanquinadas, hi havia una pobra mare plorant silenciosament; llur cara esgroguehida ressaltava dels llensols qu'ella mateixa havia rentat avans de ficarse al llit pera esperar el fillet de sas entranyas.

Y en tant, camps á través, ja passant frech á frech de las vinyas qu'encara conservavan algún pámpol malalt, ja per devant d'algún cercat negrós, tornava al poblet l'acompanyament del enterro del albat.

L'escolanet ab la creu, y'l capellá, anavan devant; després las nenas vestidas de blanch, que ja caminavan més aixeridas; y darrera d'ellas venian els homes, tots negres, tots negres, com van els desenganys darrera las ilusions.

Y'l sol esmortuhit s'ajocava entre núvols de foch; y van sentirse'ls tochs pausats y tristos de la oració, y l'acompanyament pará en sech, com si tots haguessin desitjat qu'arribés aquella hora pera enviar una oració al cel.

R. Suriñach Sentíes.

MERIDIONALS Y SEPTENTRIONALS (1)

No tractarém de negar la influencia del medi en l'artista: no tractarém de negar que la relació estreta y quotidiana ab lo que'l rodeja pot influir y de fet influeix sobre la personalitat propia. Lo que negarém es el carácter absolut de la dita influencia, y sobre tot la obligació de sotmetres devant del medi quan aquest no procura al artista horitzonts prou amples y camps d'observació prou bells. Llavors creyém que l'artista deu allunyarsen, al menys ab l'esperit, y despendres en lo possible del sagell que'ls pobles imposan á tots els que hi naixen, perque en la petrificació xinesca del medi la evolució del art se detura, creix ufanós el xovinisme antiestétich, la cultura's debilita, els prejudicis aumentan y apareix ab tota la seva nuesa l'horror á lo nou y á lo extranger, signes denunciadors de decadencia y d'ignorancia quan no's tracta del poble grech.

Y ningú s'espanti perque la flayra del ambient estimat se desvaneixi y s'apagui'l foch de la llar payral: mentres més gran sigui'l món del art, més gran será l'artista, ja que'ls seus devers primers son els de cercar lo *humá*, mirar molt alt y sentir molt fondo.

En Zola avans que francés, y en Wagner y en Gœthe avans qu'alemanys, son humans y universals, parlan a tots els homes indistintament y difundeixen la veritat y la bellesa á travers de las fronteras patrias.

—

Abunda—y això justifica'l nostre trevall—en totas las nacions del Mitjdia en general, la creencia en barreras inmutables y eternas que separan l'art del Nort del meridional, barreras creadas per diferencias de sentiment, de vida, de pensament, fins de clima, que venen á determinar d'una manera pueril, pedantesca, fixa y absoluta, allá hont acaba lo meridional y comensa lo septentrional. Tot això naix d'un afany de sistematisar, d'establir lleys, de crear divisions y reglas, pera facilitar, tal volta inconscientment, la comprensió de las obras artisticas. Y desseguida, la exageració eleva l'afany á la categor íade principi absolut, y apareixen escolas, sub-escolas, capellas y capelletas, y la historia del art devé un catálech d'una exposició de productes artistichs, classificats per autors, épocas y nacions; y aquest catálech ens ensenya que la verdadera emoció estética s'ha de deixar de banda, que l'ánima inspiradora del art es quelcóm sens importancia: lo fonamental consisteix en no pendre á un fill del Mitjdia per un del Nort, encara que'ls dos pensin y sentin igualment.

Entre'l Nort y'l Mitjdia, artísticament y parlant en absolut, no hi han barreras de cap

---

(1) Entenguis que parlém únicameament de literats y músichs.

mena. Existirán diferencias, y moltas, entre'ls autors respectius, no hi há dubte, peró aquestas diferencias existeixen també entre'ls autors d'un mateix poble, y consisteixen en el *temperament* propi. Hi há més distancia del rus Tolstoï al rus Tourgueneff, que d'aquest al francés Daudet. L'espanyol Becquer s'assembla literariament més al alemany Heine que al seu compatriota Zorrilla. En Mistral y en Marius André, provensals, segueixen, dins del art, camins ben oposats. Las diferencias existents entre en Bach y en Palestrina son més de religió que de rassa: en Bach reflexa la severitat de la religió protestant; en Palestrina, la magnificencia y esplendor de la católica.

¿Qui s'atrevirá, d'una manera absoluta, á dir qu'en Victor Hugo fou francés de cap á peus? ¿No tingué quelcóm d'espanyol, d'alemany? «*Lo fué todo y aun más, es decir, su génio, siendo español como forma y como imaginación, fué francés como idea, germano como profundidad, y fué algo superior á cada raza tomada aisladamente.*» (Gener, *Amigos y Maestros*).

La innegable facilitat ab que'ls homes d'una rassa estudian, comprenen y senten las obras artisticas d'un'altra rassa, confirma lo qu'exposém.

Aixis, veyém que'ls alemanys Droysen, Müller, J. P. Richter, Nietzsche, desentranyan l'esperit helénich y s'hi identifican, exposant clara y alhora profondament la essencia de las obras inmortals y quasi perfectas d'ell emanadas. El nort-americá Washington Irving descriu, tan bé com el més pur espanyol, la moresca y bellíssima poesía de la Alhambra. L'alemany Schack escriu la historia de la poesía espanyola y arábiga. L'alemany Schlegel sent intensament el colossal teatre de Calderón. L'inglés Macaulay, ab una profonditat incomparable, estudía'ls grechs y'ls genis més grans de la Italia mitjeval y del Renaixement. L'inglés Bulwer-Lytlon, el polach Sienkiewickz y'l rus Marejkowky obtenen prodigiosament la visió brillant y lluminosa del poble llatí. «*Una página de Heine (en alemán) acerca del Quijote* —ha dit en Clarín—*hace llorar de entusiasmo, de sincero amor patrio, de legítimo orgullo, mientras la sacrílega gavilla de académicos cervánticos casi ha puesto en ridículo al hombre más admirable de cuantos nacieron en España.*» Y cal recordar també'l sentidíssim y humá comentari que del mateix *Quijote* feu el rus Tourgueneff.

Y si'ls del Nort poden desxifrar l'ánima meridional, y la historia'ns ensenya qu'aixó es un fet, ¿quin es el motiu que impideix als meridionals la identificació ab las concepcions nordistas?

No'l sabém veure, ni'l trobém en lloch. Els fills de las rassas de llengua llatina comprenen també las obras del Nort. Chateaubriand, Víctor Hugo, Taine, Marc-Monnier, francesos, s'han fet ben bé carrech de la literatura inglesa. Ernts, Schuré, Nerthal, Catulle Mendes, francesos, y Letamendi, espanyol, han comprés á Wagner. Sainte-Beuve, Blaze de Bury, Saint-Victor, Caro, francesos, y González Serrano, espanyol, han entés á Gœthe. En Pompeyus Gener, catalá, sembla encarnar, á voltas, l'ánima d'en Nietzsche.

¿Ahónt es la barrera que impideix als espanyols sentir á l'Ibsen ó á n'en Tolstoï, y als noruechs y als russos entussiasmarse ab l'Echegaray ó ab en Galdós, ab en Zola ó ab en Verdi?

Y observant las qualitats dels artistas, arribarém plenament á demostrar lo que'ns hem proposat.

¿Qui negará al alemany Mozart la gracia, la distinció, la elegancia, la delicadesa y la deliciosa melodia del italiá Cimarosa?

¿Qui negará que l'alemany Glück sent lo patétich ab la mateixa intensitat que'l grech Eurípides? ¿Qui li negará la pura poesía de Virgili, la serenitat de Sófocles?

¿Qui negará la compenetració del alemany Gœthe, en la seva *Ifigenia* y en algunas escenas de la segona part del *Faust*, ab el món grech?

¿Qui negará á Wagner la visió sublim d'Eskilos y del Dant?

¿Qui negará en la poesía del italiá Leopardi la essencia mateixa que informa la filosofía de Schopenhauer?

¿Qui negará á Beethoven l'augusta majestat d'Homer?

¿Qui negará á Shakespeare, l'inglés Shakespeare, el sentiment de las apassionadas, gelosas y violentas ánimas africanas? ¿Quin meridional ha creat un Otello ab la forsa y veritat del gran inglés?

Y l'hoste insigne que fa poch qu'ha honorat Barcelona, el gran Ricart Strauss, ¿no té l'ánima apassionada y ardent del italiá D'Annunzio, el seu foch, la seva empenta y forsa d'expressió, el seu color enlluhernador y violent, la seva poesía profonda y lluminosa?

Sí'n podriam citar d'exemples!

Y certas qualitats qu'alguns meridionals se creuhen possehir exclussivament, com la gracía, la ironia intencionada y fina, la burla grotesca, el sentiment delicat y suau de lo cómich, la implacable y sagnanta mofa aristofanesca, ¿no la han possehida, en grau superlatiu, Shakespeare, Swift, Wagner y fins Suppé y'ls caricaturistas de las *Fliegende Blätter?*

El sentiment del art es universal; las analogias de temperament apropan als homes més allunyats per las distancias, harmonisan els pensaments y constituheixen un ambient fill de la mutua simpatía, ahont els uns sentint y creant, y'ls altres sentint y admirant, forman la *nova y escullida patria artística*, sense nom y sense lloch.

G. Zanné.

L'OCA BLANCA

Al gran poeta catalá J. Maragall.

Jo tinch un'oca en mon jardí;
un'oca blanca com un cigne,
que sempre va d'assí d'allí,
majestuosa, grave y digna.

Sens mirá en lloch, ab ayre estrany,
allarga'l coll lluny de la terra
y encerta d'esma'l viarany
que l'acompanya hont l'aygua xerra.

Lo breu estany sembla un mirall
hont l'aygua raja escumajanta
com una troca de crestall
que riu y riu, que canta y canta.

Son miroteig maravellós
á l'oca blanca la hipnotisa,
la tenta ab goig voluptuós,
la seduheix, la fanatisa...

Y allarga'l coll cap al estany
hont l'aygua clara riu y canta,
y's precipita dintre'l bany,
com enhartada, l'oca blanca.

Sota'l canó del brollador
se retorceix fantasiosa;
miralla en l'aygua sa blancor,
la becarreja neguitosa;

retors lo coll, com blanch serpent
sota la fulla y flor del lliri;
lo sumergeix, l'ala batent,
s'esdevatega en ple deliri...

Y ab jochs de perlas y brillants
l'aygua la cobre y la enmantella,
y jugan folls, com dos aymants,
l'oca de neu y l'aygua aquella.

Després, rendida de jugá,
surt l'oca blanca igual que un cigne
y torna anar d'assí d'allá,
majestuosa, grave y digna.

No té company ni n'ha tingut;
viu sens parella y sola, sola,
en la florida quietut
plena de llirs y corretjola...

Quan ve la nit, son estrany crit
creuha vibrant per l'ombra bruna,
y's veu vagar com blanch esprit
sota'l raig pálit de la lluna.

Y com misteri etzarador,
cada jorn trobo en l'herba humida
son fruyt d'amor... sense l'amor,
son fruyt de vida... sense vida.

¿En quína noce s'ha format
l'estéril ou ple de misteri?...
¿quín aymant es que l'ha engendrat
en l'oca blanca, sense serhi?...

¿Tal volta l'aygua del estany
que ab l'oca juga y la enmantella
es la que fa'l miracle estrany,
la portentosa maravella?...

Jo tinch un'oca en mon jardí,
un'oca blanca com un cigne
que sempre va d'assí d'allí,
misteriosa, grave y digna.

Víctor Catalá.

BIBLIOGRAFÍA

GUIA PRÁCTICA PERA LA FILATURA DEL COTÓ, *per Emili Riera — L'Avenç, 1901.*

El distingit enginyer senyor Riera, fundador y professor de la classe de teixit mecánich en la Escola d'Arts y Oficis de Barcelona, al publicar aquest manual ha satisfet una necessitat que de fa molt temps se deixa sentir. Els llibres de ciencia, desde'ls doctrinals als de vulgarisació, aixís com els d'aplicació práctica á las arts ó á la industria, escassejan, per no dir que mancan casi per complert en nostra terra. Si quelcóm se fa, son tan sols traduccions d'obras que, á pesar del seu mérit, no resultan prou adaptadas á las circunstancias, faltanthi 'l complement que deuria acompanyarlas. Lo que's proposa l'autor ho diu ben clar: «posar á les mans dels que intervenen en les filatures de cotó de Catalunya un petit llibre de butxaca, com el tenen tots els extrangers, dins d'aquesta mateixa industria, que'ls facilita'l record de la manera de resoldre'ls variats problemes que sovint se'ls presentan, máquina per máquina, á mida dels cambis de les mateixes máquines, dels números, dels cotons, etc.» Ab molt bon acert, intentant ferlo lo més práctich possible, ha adoptat la llengua catalana «pera poder fer us de les paraules técniques tan apropriades y generalment empleades en les nostres fábriques.»

Sols repassant l'index se pot ferse cárrech de la importancia de l'obra. Els problemas son presentats ab la major claretat y senzillesa, y ajudan á la fácil comprensió numerosas taulas, com las de reducció de la numeració catalana, inglesa y francesa, y de midas, pesos y mesuras, antigas de Barcelona, inglesas y métricas.

Es també molt complert el vocabulari de las paraulas comúnment usadas, ab sas correspondencias inglesa y francesa, y aixó fa també molt útil aquest llibret á totas las personas amants de nostra llengua, ja que moltas d'aqueixas paraulas no's troban en nostres incomplerts diccionaris, y altras, desfiguradas ó prostituhidas per l'us, han sigut rectificadas ó restablertas pel senyor Riera. Al felicitarlo pel seu acert, desitjém qu'altras obras sevas segueixin á n'aquesta, y tant de bo que serveixi d'exemple als demés.

La edició, com feta á «L'Avenç», no hi há que dir si es vistosa y correcta, tant com elegants y senzillas las cubertas de tela crúa.

—

ANUARI CATALÁ. *Revista del moviment literari regional en 1900, per Joan Umbert.—1901.*

Ja varem dir ara fa un any, al parlar del anterior Anuari, que'l senyor Umbert ens feya l'efecte d'un que menjés molt y pahis malament. També afegirem que si bé's notava en l'autor manca de qualitats positivas, s'hi remarcava en cambi una pretensió desmesurada, un gran afany de singularisarse, havent de recorre, á falta d'altres recursos, á la extravagancia més ridícula, ja inventant una ortografia pel seu us, que no obeheix á cap fonament cientifich y no consegueix altra cosa que marejar al lector, ja diluhint en un estil enfarfegat ideas vulgarissimas, ó ja perdent el temps en minuciositats puerils é inútils.

Li aconsellavam la esmena, peró avuy ja la creyém poch menys que impossible. En l'ultim Anuari que'ns ha enviat, els defectes del autor se mostran agravats, y's veu ben clar que'l mal es crónich.

Com sempre, lo qu'anomena Anuari no es més que un aplech de quatre ó cinch articles que generalment res tenen que veure ab el moviment literari de l'anyada. Aixó está bé com á esbarjo, y ell es ben lliure d'esplayarse com bé li sembli, fins insertanthi dos articles (que ja confessa no tenen res que véurehi), per la sola rahó de que foren rebutjats pels periódichs ahont els enviá; peró allavors no's pot queixar de que'l públich y la crítica no's deixin convence, y lo millor que pot fer es lo que diu en l'epilech de son darrer Anuari, aixó es: retirarse, que no ha estat res.

A més d'aixó li dirém que si fins ara creyam que no sab gayre d'escriure, avuy ens temém que tampoch sab de llegir, perque si aixis no fos, no haguera dit el disbarat (entre molts altres) que's pot trobar en la nota al seu article *Oh!... El arte escénico!...*

Diu aixis la nota:

«Aquest articlet no haurie d'ocupar las páginas del *Anuari*, que no va ser aquet el propósit, sinó de que s'incertés en un periódic que blassona de molt independent fent respondre als autors dels originals, apesar de la meve responsabilitat, no va incertarse y com que creg va ser une conveniencie, no vui deixar en blanc aqueste ocasió per dir als de JOVENTUT, que tenen molt poc de jove; que de Bobadille ja ni hagut un y ni ha prou.»

¿Que no sab, senyor Umbert, que si un periódich lliberal permet qu'en sas planas se defensin las més oposadas ideas, aixó no vol dir que tingui obligació d'acceptar tots els trevalls que se li envian, fins els més dolents? Vosté respondrá del seu article, peró á nosaltres ¿que'ns treurá la responsabilitat d'acceptar un escrit que no té cap condició literaria, y qu'es incoherent y *tonto* per qualsevol costat que se'l consideri? Si ésser jove vol dir ésser inconscient y faltat de sentit comú y sentiment critich, no ho serém may de joves; peró si la joventut es lo que creyém nosaltres y tothóm, vosté á jove no hi arribará may, perque será nen tota la vida.

Y ara agraheixins el reclám, que ja veu que'n parlém forsa: peró deixi tranquilas á

las lletras, que Deu no l'ha cridat per aquest camí, y seguintlo no aniria en lloch. Per altra part, nosaltres no li volém cap mal.

—

L'Universitat de Lleyda, *trevall premiat en los Jochs Florals celebrats per l'«Associació Catalanista de Lleyda»'l día 14 de Maig de 1900, original de Joan Llorens Fábrega.*

En aquesta monografía, fa constar l'autor que aquell centre lleydatá d'ensenyansa era, ja en sos principis, més avensat, més complert, ab més amplas prerrogativas y ab més marcat esperit d'engrandiment que las universitats castellanas de Palencia, Salamanca, Valladolid y Sevilla. Fa historia complerta de dita universitat. é hi acompanya una llista dels catedrátichs y deixebles més notables.

En tota l'obra s'hi sent vibrar l'entussiasme del autor per aquell antich monument universitari, honor de Catalunya.

—

Revistas.

La vida intelectual á Barcelona es molt irregular en sas manifestacions; desprès de molts mesos d'ensopiment, se mostra unas quantas setmanas ab una activitat verament febrosa, y's fa difícil poder darne'l compte degut en un termini precís, y ab un limitat espay. Per aquesta rahó'ls llegidors de Joventut haurán vist números dedicats quasi per complert á la crítica, y altres en quins aquesta ocupa un lloch secundari. L'actualitat s'imposa molt sovint á l'amenitat, y per aquest motiu no sempre podém parlar de las obras que galantment ens ofereixen ab la extensió merescuda ni en el temps oportú. Més privats estém, encara, de fer remarcar els notables escrits que trobém en las revistas y periódichs que visitan nostra redacció. Moltas vegadas hem fet, y ara'l renovém, el propósit de no incorre en aquestas omisions que som els primers en deplorar, y com á exemple de lo que farém d'ara en avant, aprofitém una ocasió en que'l silenci pódria interpretarse com á descortesia per nostra part. Aixís, donchs, manifestém en pocas paraulas nostre coral agrahiment á las importants revistas extrangeras *Mercure de France* de París y *La Rassegna Internazionale della letteratura e dell'arte contemporanea* de Florencia. Aquesta última, al parlar de Joventut, de qui es, diu, «anima é corpo l'illustre filosofo é critico Pompeyo Gener», esmenta entre altres trevalls, *El problema de Malthus* de l'Arnau Martínez y Seriñá, y la *Salutació* d'en Joan Maragall, aixís com els *Ayres del Montseny* de mossén Cinto Verdaguer, y'l quadro dramátich *Por!* d'en Modest Urgell. Publica un estudi sobre en Campoamor, y altres notables escrits de Ximenes, Manzi, Gaeta, Gasperini, Sem Benelli, Amy A. Bernardy y Levi.

Ja donarem compte dels escriptors qu'han redactat el número de mars del *Mercure de France*. En *Lettres espagnoles* el distingit literat Eprhaim Vincent, al parlar de las revistas catalanas, coloca á Joventut en primer lloch, ab termes que no volém copiar.

A abdugas revistas doném las més corals mercés. Las sevas frases d'encoratjament, que'ns arriban d'enllá dels Pireneus, ens animarán pera continuar nostras campanyas per la veritat y per l'art, convensuts una vegada més de que no es en el vehinat ahont se troban els millors amichs.

Nostre distingit colega M. Eprhaim Vincent dedica la major part del seu article al estudi del llibre *Induccions* de nostre estimadíssim redactor en Pompeyus Gener. Volém copiar alguns trossos de tan notable trevall, ja que no parlarem de l'obra del nostre amich quan aparegué á primers d'any, pera que no'ns poguessin titllar d'apassionats ó parcials els que no'ns coneixen ó no volen conéixens, els que no poden compendre que si en Gener, ab tot y ésser un mestre, al ajuntarse ab nosaltres, ha volgut anomenarse sempre nostre company, es perque en nosaltres ha vist un entussiasme lleal y sincer per tot lo gran y noble, y s'ha convensut de que l'admirém per lo que val, y no, com altres, pel profit que del seu talent se'n pot treure, y qu'en aquesta casa se l'estima y respecta com no ho fan molts dels que de més temps el coneixen y que sembla tenen empenyo en empetitirlo pera posarlo al nivell d'ells.

En Vincent, acabant de parlar de la mort d'en Balaguer y d'en Campoamor, diu:

Aquest doble dol, no obstant, no posa en perill de cap mena las lletras espanyolas. En Balaguer perteneixía á la epopeya romántica, y la poesía sobreviurá á n'ell y en Campoamor, el filosop-poeta... y en quant á la filosofía... ja viu! En Pompeyus Gener ens ho demostra ab un volúm qu'acaba d'enviarnos, digne de tóta consideració. Es un'obra de prop de 400 páginas, y está dedicada *á la Joventut intelectual de las Américas llatinas.* Inútil es dir qu'en Pompeyus Gener gosa d'una situació excepcional en las Repúblicas Sud-americanas, per massa temps desprovehidas d'una sólida base filosófica, entregadas com han estat fins ara á la ensenyansa incolora dels deixebles de Cousin.

Molt avans que'ls congressos ibero-americans somniessin en reunirse, ell havía trobat ja'l verdader llas que deu unir la Espanya á l'América llatina; la vulgarisació artística y científica, y la filosofía. ¿Quí més qu'ell era capás de férloshi assimilable la preciosa médula de la filosofía alemanya? ¿Quí de posarlos cara á cara en una síntessis tot l'esperit del *nominalisme* de la Edat Mitja, y tot el conjunt de la ciencia moderna?

Esperit crítich en qui la claretat no excluheix la investigació, en Pompeyus Gener porta á uns paíssos que no han encara adoptat més que per moda'ls nostres prejudicis, un'obra concebuda ab un esperit nou, al corrent dels últims descubriments científichs, assahonada per una prodigiosa cultura artística, y, apressemnos á dirho, las bases d'un sistema filosófich conforme á las aspiracions de las rassas llatinas.

Aquest llibre, *Inducciones*, conté ja un prefaci y tres fragments d'una nova obra que sortirá aquest any mateix titulada *L'Evangeli de la Vida*. Aquesta es sols el desenrotllo en forma poemática de las ideas de Filosofía, de Dret y de Moral que regirán desd'aquest sigle XX, sistema que's separa lo mateix de la negació positiva materialista, que de la trista espiritualitat cristiana, ja rellegada per sempre, segons sembla P. Gener afirmarnos. Donchs cap aquest *hiperpositivisme*'ns conduheixen tots els diversos capítuls d'*Inducciones*, escrits en épocas diversas. No tenen pas tots la mateixa consistencia, peró no obstant, bo es el llegirlos, per lo interessants é instructius que tots resultan.

Qué inédit es aquest curiós article sobre *Feuerbach y la esquerra hegeliana!* El tema de *La dignitat humana y el Cristianisme* «*Tot error en la teoría produheix una calamitat en la práctica*», es la justificació mateixa de la bona fe del autor. *La Cristología* ve á darnos, baix la forma d'una disertació histórica, un sistema filosófich enterament nou, una religió d'Amor estenentse á totas las criaturas. Banyat en las radiants clarors del neoplatonisme, se'ns presenta Sant Francesch saludat pels aucells, predicant als peixos, com en un quadro de Fra Angélich, acompanyat de Joaquím de Flora, de Fra Salimbene, de Joan de Parma y de Guillém del Sant Amor, radiants precursors del regnat del Sant Esperit, y veus aquí'l goig sobre la terra. Sí: el goig está ab vosaltres, esperits deslliurats d'ara en avant de la trista sugestió d'un cristianisme tradicional y malaltís.

Per mantenir el goig sobre la terra, Pompeyus Gener s'aparta d'algunas conclusions d'en Nietzsche, en qui ell reconeix un mestre admirable. Els preciosos coneixements etnográfichs d'en Gener li han permés descubrir al fons del autor del *Aixís parla Zarathustra*, una ascendencia *turch altaica*. L'ideal de plena humanitat y de perfecta cortesía del filosop provensal, no poden trobarshi bé ab la crudel constitució social que'l pensador alemany proposa com coronament del seu sistema.

Aixís el nostre amich Pompeyus Gener no dubta ni un sol moment, ell qu'ha fet *tabula rasa* del catolicisme y del protestantisme, en orientar la societat, desde'l moment en qu'estigui científicament organisada y *jerarquisada* segons las aspiracions més novas, cap un ideal de Bellesa, de Bondat y d'Amor. Tal va ésser el somni daurat de l'antiga Grecia, tal va ésser el dels riberenchs del Mediterrá en els curts moments en que la forsa no va dominar el lliure esperit en la Edat Mitja.

Es un fill dels Grechs y dels Provensals el qu'ara'ns parla, y no pas un descendent dels soldats d'Atila.

En un altre capítul intermediari En Pompeyus Gener ha estudiat la qüestió social, y ha concluhit en la lley del trevall pera tots, aplicada en condicions que fassi possibles la especulació filosófica y la cultura artística.

Al eminent filosop podría bé aplicárseli'l proverbi cordovés qu'ell cita: «*Soch com el sántal que perfuma fins á la destral que l'estella.*»

Próximament anirém donant compte d'algunas altras obras que tenim rebudas.

ORIOL MARTÍ.

ORACIÓ MATERNAL (1)

Oh bressol, feble bressol
que't gronxas com barca cuberta de flors;
tu portas dolsament ma flor més santa.
En aquest'hora bella y ressonanta
ets l'urna brillanta
ahont guarda's la fruyta de mos Purs Amors.
Oh bressol, aymat bressol!...

Els Angels del Somni volan poch á poch
volan impalpables, invisibles vols;
ab un aletejar de papellonas...
Y posan el bell somni en els bells llabis
com bes d'amor en una dolsa boca.
Oh bressol! tendre bressol!...
que't gronxas com ona qu'amaga mil perlas...
que't gronxas com barca que porta mil flors!

Y el somrís passa y repassa
demunt del blanch rostre de mon tendre infant;
es un somrís que no's glassa,
qu'en son fugir brilla y torna més brillant!...
Mon infant!... Mon tendre infant!
Qu'aquest somriure suri per tos llabis
com bella emprenta de mon bes aymant!

Las anyadas bellas se'n van y se'n venen,
las anyadas tristas se'n venen y van;
y en tos llabis purissims y tebis
potsé altras besadas s'hi aturarán...
Mon infant! Mon bell infant! ...
Al rebre las tristas y impuras besadas
els llabis puríssims se van mustigant!

Al rebre las tristas y impuras besadas
els llabis puríssims se van mustigant...
Mon infant!... Aymat infant!...
Que sigui la dona que ton rostre besi
Pura com aquesta que t'está vetllant!...

XAVIER VIURA.

---

(1) Posada en música per Joseph María Carbonell.

TEATRES

LE NOZZE D'IVETTE.—PEPITA TUDÓ.

No ha estat afortunada la Vitaliani ab las novetats teatrals que'ns ha ofert fins ara.

Tampoch *Le nozze d'Ivette*, comedia *a imbroglio* tal volta arreglada del francés, es obra qu'indiqui una personalitat literaria en son autor. Tots els convencionalismes y inverossimilituts propis del género podém acceptarlos á cambi d'originalitat d'ingeni, de gracia y de moviment escénich; peró com en *Le nozze d'Ivette* hi há molt poch de tot aixó, massa de tot alló y excés de bon humor, la obreta no'ns resulta, á pesar d'haverhi un tipo ben apuntat, el del pare d'Ivette, menestral retirat, y algunas escenas fácilment dialogadas.

No obstant, passarem un bon rato gracias á la execució de la companyia. Entre tots va distingirse'l senyor Zoppetti per la naturalitat, per la *bonhommie* ab que detalla l'estrafalari personatje. Els demés molt justos, molt vius y molt maliciosos, exceptuant el que fa de rus, que creyém exagera la nota.

No volém acabar ab la Vitaliani sense felicitarla per la execució admirable de *Zazá*, sobre tot en el quart acte, y al senyor Duse per la discreció y sobrietat ab que digué'l monólech *Lo sciopero dei fabbri*.

Pepita Tudó, que va estrenar l'altre dia la Tubau al teatre Principal, vol ésser un drama historich. Las figuras d'en Godoy, d'origen humil, arribant més tart á ser árbitre del regne gracias á la protecció d'una reyna lleugera, y la llegendaria de la Tudó, antiga amistansada d'aquell y sempre d'ell enamorada,'s prestavan pera desenrotllar un drama romantich èn que las intrigas politicas y palatinas y'ls conflictes sempre interessants originats per passions verdaderas se barregessin en un quadro histórich ple de vida, fidel retrato d'uns temps y d'unas costums molt apropiats pera excitar la fantasia y l'ingeni d'un artista.

En *Pepita Tudó*, aquest ingeni, aquesta fantasia y fins la veritat histórica ó tradicional, no apareixen en lloch y transcorren els cinch actes, no massa llarchs, ab una monotonia desesperadora.

El primer acte ó prólech es sens dubte'l millor: escrit en versos més fácils que correctes, ens presenta'l quadro d'una *verbena* ab algún tipo ben apuntat y forsa moviment escénich; mes ni la profecia de la gitana ni'ls tipos dels protagonistas, logran interessarnos. Hi falta ingeni, y sobre tot intensitat dramática. Els demés actes encara són més fluixos. Vulgars diálechs d'intrigants y ambiciosos, d'aspirants y d'aduladors se succeheixen sens originalitat ni gracia, y la figura de la Tudó rellegada á segón terme no adquireix cap relleu, de manera que'ls seus amors ab Godoy, els d'aquest ab la reyna y las complicacions y lluytas que d'ells deurian originarse, no'ns interessan, perque l'autor no'ls desenrotlla; solzament els apunta.

En resum, quatre páginas d'historia d'Espanya que no es verdadera historia, y carencia casi absoluta d'art y sentit dramátich.

Lo millor son els trajos richs y elegants. Malaguanyats. Las decoracions bastant pobras. La Tubau amanerada com sempre, ab la mateixa veu de sempre y ab el pudor de sempre. L'abrás aquell que *fa molts días* tenia guardat per en Godoy, li fa ab un foch tan *honest*, qu'es ben propi d'una artista que sent fondo!! En Palanca discret, y'ls demés insignificants com els seus papers. El públich molt distingit y també molt... amanerat.

No hi vagin, no, á veure la Vitaliani, puig la Vitaliani es una actriu que trevalla de debò, que sent l'art y'l fa sentir, que fa obras antigas y modernas plenas de vida, de vigor y de veritat. Continuhin en sa lloable tasca de protegir l'art insubstancial y carrincló que no excita'ls nirvis delicats, y donguin un vot de gracias á la junta del Gran Teatre del Liceu, que segons contan ja ha fet una selecció en el repertori de la Reiter que aviat debutará en dit teatre. ¡Y qué'n fa de tristesa y de vergonya veure que'ls que més obligació tindrian de protegir y popularisar l'art modern s'obstinin en creure que sols aquellas antiguallas d'en Dumas y en Sardou, y aquells motllos vells de representació escénica que tan bé conserva la Tubau, son la expressió del art dramátich veritable y son els únichs dignes d'un públich com el barceloni!!

A punt d'entrar en máquina aquest número, no disposém d'espay pera donar compte del estreno á Novetats de la traducció italiana de *L'alegría que passa*. Reservantnos parlar la setmana próxima de la interpretació que ha cabut á l'obra d'en Rusiñol, ens limitarém avuy á dir que l'éxit fou tan gran y espontani com se mereixen l'obra, la Vitaliani y la companyia que ab tant carinyo, voluntat y acert trevalla.

Molt ens compláu que una obra estrenada á conciencia pel «Teatre Intim» d'en Gual, y profanada després ignominiosament pel «Teatre Liric Catalá», hagi sigut rehabilitada tan digna y esplendorosament.

EMILI TINTORER.

CRÓNICA MUSICAL

Lo del Liceu.

Casi ni cal parlarne. La desfeta ha revestit tals proporcions, que fora inhumá repetir un cop més lo que'l lector ja pot imaginarse. Per las causas qu'exposavam en el darrer número, el públich ha apreciat per fi las *veritables* qualitats del director senyor Nicolau, donant el premi just als seus mérits.

A nosaltres no'ns queda més que callar: tot lo que diriam respecte de la *Novena* y demés obras executadas, fora repetició (corretjida y aumentada) d'aquells articles de la passada Quaresma, que tant exagerats trobaren alguns y qu'ara casi bé resultan mansos.

De xiulets en un concert may n'haviam sentit tants, y consti que'ls que més protestarian comensan per no assistirhi. Tenim el pressentiment de que aquesta es la darrera serie de concerts que dirigeix el senyor Nicolau. Nosaltres no'n tornarém á parlar. R. I. P.

Respecte del Orfeó Catalá, ens veyém en la obligació de dir que va de mal en pitjor. Si la direcció d'aquesta societat choral no pren una prompta determinació pera que, quan menys, torni á ser lo qu'era, acabará com ha acabat el mestre de qui parlavam.

—

Contrastant ab aquestas tristas novas, se preparan grans aconteixements musicals pera l'entrant mes d'abril. El mestre Crickboom ha contractat pera'ls concerts de la «Filarmónica» al pianista Raoul Pugno y á la cantant Mme. Rannay, abdós artistas francesos de gran fama.

El célebre pianista rus Paderewsky donará també tres concerts els dias 12, 13 y 14 d'abril.

L'afamada Societat Filarmónica de concerts de Berlín, composta de 76 reputats professors y dirigida pel mestre Nickisch, se traslladará á aquesta capital pera donar tres concerts qu'están senyalats pera'ls dias 28 y 29 d'abril y 2 de maig.

Per ultim, s'assegura ab insistencia que'l mestre Ricart Strauss, avans d'anarsen de Barcelona, va firmar una contracta pera posar aquí en escena la *Tetralogía* complerta de Wagner en la primavera de 1902, ab tot el personal alemany.

També hem sentit á dir qu'están ultimantse las negociacions pera que la reputada orquesta dels Concerts Lamoureux de París ens fassi una visita en el próxim maig.

¿Será veritat tanta bellesa?

JOAQUÍM PENA.

CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS DE BARCELONA.

Llista de las composicions rebudas en secretaría.

Núm. 1. Tema: Cansó de la Costa. — Lema: Jo canto pel poble de casa. — 2. Las noyas del Ampurdá. — Cansó. — 3. La darrera vetllada. - Quart creixent. — 4. Suspirs y llágrimas. — A la bona memoria de ma esposa (q. a. c. s.). — 5. La tísica. — Crepúscol d'hivern. — 6. Amorosas. — Notas del cor. — 7. Ma vila nadiuha. — ¡Ja vinch! — 8. L'únich petó. — Idili sant. 9. Nadal. — La nit de Nadal, n'es nit d'alegría. — 10. Nit serena. Fides! — 11. La cura maravellosa —. Lied. — 12. La primera violeta. — ¡Qué tristas son las cosas que se'n van! — 13. La sega. — Idili. — 14. Libertas. —Lo fuet es no més per las someras. *(A. de Pagés).* — 15. La Fábrica catalana. — Virtut, progrés y amor, es nostre lema sant. *(Clavé).* — 16. Intimas. — A... — 17. La tarde morta. Poemet. — 18. Lo plor de la ginesta. — Record del «Chorpus». — 19. Quadret. — ¿Vocació? — 20. Lo car er del Mal Encant. — Fe, Esperansa y Caritat. — 21. Espurnas. — Patrióticas. — 22. ¡Sempre! — 23. Per Sant Joan. — (Tradicional). — 24. L'hostal de la Grúa. — (Tradició). — 25. La mort del Pare Gallifa. Barcelona. — 26. Idilis del camp. — La poesía del camp es la verdadera poesía. *(E. M. y Brasés).* — 27. Los arbres malalts. — ¡Esperansa! — 28. L'idili dels pares. — May se fa vell. — 29. — Lo combat de Palamós. — «Llevant». — 30. Mas esposallas. — «Jo som aquest que en la mort dalit prench». *(Ausias March).* — 31. Cansons y plors. — Amor. — 32. Lo cant dels segadors del sigle XX. — Patria. — 33. L'infant perdut. — Verge santa, salveulo! — 34. Hivern de l'ánima. — Més fret que cap. — 35. La font del gat. — Rondalla. — 36. La doctrina de la llar. — De pare á fills. — 37. Orfans!... — Qué trist es fer sense pares, lo desert camí d'aquesta vida!... — 38 La papallona á las flors. — Adeussiau! — 39. La terra. — ... Bella-sei tu róvida terra. *(Leopardi).* — 40. Mon pensament. — La llibertat es lo gran bé del home. — 41. A la Verge de Montserrat. — Advocada nostra. — 42. Lletra. — Per ell. — 43. — Ma pregaria. — De tot cor. — 44. — Lo gran misteri — Vida y amor. 45. Plany de la llegenda. — Nevada. — 46. Admiració. — Lo bonich encisa. 47. La barca d'or. — ... — 48. La Mort y l'animeta. — ¡Marè y fill! — 49. Rondallística. — Patria. — 50. Los rossinyols del Montserrat. Perque cantan de nit los rossinyols. — 51. Ma cambra. — Quaranta anys de soletat! quaranta anys y un día! .. — 52. La nit. Delectacions. — 53. — L'enderroch. — O mort! tu peux attendre; éloigne, éloigne toi! *(A. Chénier).* — 54. Llibertat. ..... — 55. Comparansa entre'ls regnats de Jaume I de la Confederació Catalana-Aragonesa y Felip II de Castella. - La gloria dels homes deu sempre midarse per los medis de que's varen servir pera conseguirla. — 56. Goig y Dolor. Fides. — 57. Impresions.—Del Montseny. — 58. Ta arribada.— Quando venivi era un giorno di sole, ó se piovera, la pioggia cantava. *(P. Bettini).* — 59. Esplays. — Hivernencas. — 60 A plena nit. — .... — 61. Lo rossinyol. — Vida. — 62. Repós. — En esta ombra...—63. Gent nova. — (Cant de joventut). — 64. Present de boda. —«Vide cor meum». — 65. Los Segadors. — Rondalla. — 66. Somni d'infant. — Los Reys. — 67. — Las sabatas. — — 68. Vellas ombras. — Vaig tenir un somni que no era ben be un somni. *(Byron).* — 69. En Berenguer Borrell. Ingratitut. — 70. La presó d'en Serrallonga.—No'm matan per ser traydor. — 71. Herodías. —Tradició relligiosa. — 72. La sembrada.—La llevor ja n'es sembrada—Y un jorn ó altre granará.—73. Lo naixement de Jesús.—La més bella violeta en gaya nit

florí...—74. Ferida mortal.—Lloch natals ¡qué bells vos trobo!—75. Los mártirs de la Patria.—¡Independencia ó morir! 76. Ma passió per las alturas.—Puigmal... St. Geroni... etc. -77. Cap als fajols.—78. ¿Qué veus? —Onde si muovono a diverse porti.—Per lo gran mar dell' essere. *(Dant.)* —79. A ma germana.—(Testament). -80. Lo primer crim.—Remordiment.—81. Calíu.—Tragedias de l'ánima.—82. San Francesch —¡Oh Sant dolcíssim.—83. Só jo.—Desde que'l món es món.—84. Lo comte Garí.—A la memoria de J. C —85 La parla de la terra.—Es nostra aymada llengua la herencia que dels avis servém ab més dalit.—86. Las neus á montanya.—Apuntacions.—87. La nit á Montgrony.—De tradicions de la terra—si n'havía fet un pom,—os ne faig una corona—Mare de Deu de Mongrony.—88. Tradició barcelonina.—Patria kioles.- 89. Qui no vulgui pols...—Que no vagi á l'era!—90. La promesa de Jesús.—«Crux fidelis», inter omnes arbor una nobilis». —91. Una esquellotada —«¡Gat vell, rateta tendra!»... —92. ¡Viuda...! —Dos petons—dugas vidas.—93. Cors de roure.—«... tenemos el augusto encargo de defender la Patria á cualquier precio...» *(Jovellanos).*—94. A la estimada.—Adoracions.—95 Nadal. - ¡Hossanna! —96. Estiuhenca.—Impresió. 97. L'enterro del albat. —De montanya. —98 Lo geni de las montanyas. Ell estima dolsament.—99. Tot nevant.—Riallas y ploralias.—100. Lo prech de l'órfana.—Tradició del Vallés. —101. Los boscos.—Destruhíu els boscos y acabaréu per convertir á l'Espanya en un inmens desert.—102. Tiranía.—Tot poble, pel fet d'esser un poble, vol la llibertat.—103. Nit d'hivern.—Melancolía.—104. La Caritat.—Tot es egoísme.—105. Los Reys.—Recort d'Infancia.—106. Las dugas odas.—«Cóm! ¿Voléu reduhirnos á aquest miserable ofici?» (Goëte: Faust.—Prólech en lo Teatre).—107. Perdó!—108. La superbiosa.—... la dona es feta pera regnar, no pera combatre. *(John Rustiu.)*—109. L'adeu del apóstol.—Patria nova.—110. En órri.—(...)—111. Dijous Sant.—Apuntació.—112. Bullanga. Ni guerra, ni casament aconsella l'hom prudent. (Refrá antich),—113. Lo Christ solitari.—Non es recordata dierum adolescentiæ tuæ. *(Ezequiel, XVI, 22).*—114 La neu al Abril—Primavera morta. - 115. Los barcos que passan.—Esperant l'hora.—116. La primera absolta.—Vetllant.—117. Plany.—Lo que se'n va...—118. Follía. - La poesía.—119. Lo fajol.—Tardanías.—120. Trenta anys després. —Amor.—121. De bona soca.—En Pau —122. Cains y Jobs.—Vita brevis.—123. A «Joventut».— L'etern desitj. (Esbós d'un drama).—124. Fou —Gris.—125. Caritat.—Cada día passa. 126. La set de la Terra.—La pols omple las vías. 127. Al peu del Sagrari. - Quan l'ánima parla tot un Deu la escolta.—128. Catalunya en Africa —Veni, vidi, vici.—129. Urbemanía.—Oh les nids! les pauvres nids qu'on abandonne! *(F. Coppée).*—130. Lo Geni Modern. -Arreu va obrintse vía mon carro triomfant.—131. Riquesas catalanas del sigle XX.—Travall y organisació.—132. Cansó Montanyenca.—Un día á sarau.—133. Passional.—***—134. La vida y la mort ... «Et mors ultra non erit» (Apocalipsis).—135. L'ombra de Deu.—Visió.—136. Pel Juny.—Bon cop de falç.—137. Poema del sol.—Dalt la montanya.—138. La Vall encantada. No la saben los hiverns.—139. Nocturn.—Pende la luna sul divin silencio. *(Gabriele d'Annunzio).*—140. Notas poemáticas.—Enfilall.—141. Faulas y símils.—Mieux vaut rire que de l'armes écrire, parce que rire est le propre de l'homme. *(Rabelais).*—142. Patria.—Sols se'n té una. —143. La Providencia —No's mou la fulla que Deu no vulla.—144. L'Escut de Catalunya. (Assaig crítich-histórich sobre llur origen.) - Fidelis aniluuitas et antiqua fidelitas primævorum doctrino et genitrix posterorum credidit actibus minorari a sibi soli se genitam reputaret. (Marca Hispanica. Incipit prologus Gestorum Comitorum Barcinonensis). — 145. Migrant. — Si no l'hagués conegut no l'hauría d'anyorar. *(F Matheu).* —146. La creu del Matagalls.—O crux, ave, spes unica.—147. Eixint del Paradís.—Lo travall.—148. Salvas redemptoras. — Simbolisme. 149. Caps blaus y rosellas.—Del meu verger.—150. Lo dever d'humanitat.—De la vida.—151. La Boja.—Poema en prosa.—152. S. Miquel del Fay... es doll de poesía de rocas y saltants un enfilay.—153. Lo cant de la Vida.—¡Quín dols escalf!—154. Vita.—Poema sinfónich.—155. Pompeya.—No podía morir bellesa tanta.—156. Lo fossar vell.—Memento homo quia pulvis es...—157. La Vellesa.—Mens agitat molem.—158. Anacreóntica.—Vi y amor.—159. Lletras amargas.—Pro pudor!—160. Sospirs. Pressentiment.—161 La mar sagrada.—Qualis est hic quia venti et mare obediunt ei? *(Math.* cap. VIII.) —162. La estrena del Almirall.—Aragó! Aragó!—163. Las Fonts del Llobregat.—Lo travall de Catalunya.—164 Lo Vectigal.—Episodi histórich en dos cuadros y en vers. Escrit á posta pera aixecar la opinió de xichs y grans en favor dels bons patricis.—165. La Baronesa de Sabassona.—Vulgas lo gran y lo hermós y'l poder no't faltará *(Enrich von Stein).*—166. Amor y gloria. —Lejos de mí placeres de la tierra,- fábulas sin color, sombra ni nombre,—á quien un nicho miserable encierra—cuando el aura vital falta en el hombre. *(Zorrilla).*—167. Valldoncella y Margarida de Prades.—Preguéu á Deu per la patria—avans de pregar pel món.—168. Maternal.—Camí d'amor. Camí d'espinas.—169. Als Patrons de Catalunya.—Nihil carius patria.—170. Llantia que s'apaga. — Il y a ici quelqu'un qui pleure. *(M. Maeterlinck).* — 171. Anima enamorada. — Amore langueo. 172. Diálech espiritual. — Magna sunt enim judicia tua. — Domine, et inenarrabilia verba tua. (Llibre de «La Sabiduría.» Cap. XVII, I.) — 173. Psalm. — Cantate Domino canticum novum. — 174. La Suleta. — Idili matinal. — 175. Lo cabell gris. — Historia d'una dona contada á una altra dona. — 176. Sota'ls arbres. C'est tous les frissons des bois. Parmi l'étreinte des brises. *(Paul Verlaine).* 177. Tránzit. — A la memoria de... — 178. La Vençusada. Fum del infern per l'éter giravolta, — gavells de llamp flamejan l'amortallada volta — los crits de rabia afogan — la parla dels canons. *(Angel Guimerá). Agonía.* — 179. La llegenda morta. — Evohé. 180. ¡Maig! Primavera, primavera, que has trigat á venir. — 182. La Justicia. — Alea jacta es. — 182. Angels (retaule). — Visions. — 183. Al cap d'un any. — Recort. — 184. Follía d'amor. — Vita cordis amor — 185. Idili. — ... jo per tu y tu per mi: tu ets ma estimada. *(Lo cant de Salomó. — Anicet de Pagés de Puig).* 186. La Por del Bagís. — Recorts d'una nit. — 187. Lo sermó de la Montanya. — Evangeli de Sant Matheu. (Caps. V, VI y VII) 188. Camí del Sacrifici. — ..... — 189. Primavera. — Cant á la vida. — 190. A sol ixent. — De la terra. — 191. Al més estimat dels sentits. — 192. Lo sacrifici d'Isaac. — Deus providebit sibi victimam holocausti. (Gen. XXII-8). — 193. Solitut. Remey del cor malalt.—194 Lo conjur. Visió del pervenir — 195. La creu de terme. — Trist retorn. 196. Lo Maig y'l Roser. — Lo temps del plaher es sempre breu. — 197. — La Verge del Maig. — Fe y amor. — 198. Passiflora. (Alegorías psicológicas) — La flor del pensament.

A més, s'han rebut quatre composicions, que per no venir ab las condicions senyaladas en lo Cartell de Convocatoria, no han pogut entrar en concurs.

Barcelona, á mitjdía del 15 de mars de 1901. — Lo Mantenedor-Secretari, *Salvador Vilaregut.*

NOVAS

Al *meeting* de Sitges hi assistiren representacions de las entitats següents:

«Lliga de Catalunya», «Art y Patria», Agrupació Escolar Catalanista «Ramón Llull», «Centre Escolar Catalanista», «Lo Trángul» (Barceloneta), «Lliga Regional de Manresa», «Agrupació de Castellar del Vallés», Societat choral «La Sembra», de Vilanova y Geltrú, «Los Montanyechs», «Associació Popular Regionalista», «Lo Somatent», Associació «Catalunya», de Lleyda, «Los Segadors», de Sans, «Associació Catalanista de Lleyda», «Centre Catalanista de Sabadell», «Centre Catalanista Graciench», Associació Democràtica «Catalunya y Avant» y «Lo Renaixement».

Periódichs: *La Renaixensa*, *La Veu de Catalunya*, *Universitat Catalana*, *La Costa de Llevant*, *Llevor*, de Sant Feliu de Guixols, JOVENTUT, *La Comarca de Lleyda* y *Lo Catalanista*, de Sabadell.

Ademés se reberen adhesions de totas las entit: ts catalanistas.

Pronunciaren entussiastas y eloqüents discursos els senyors don Mateu Juliá, per la «Associació Popular Regionalista»; don Joseph M.ª Roca, per la Junta permanent de la «Unió Catalanista»; don Rafel Folch y Capdevila, pels estudiants catalanistas; don Enrich Durán, pel «Centre Catalá» de Sabadell; don Oriol Martí, pel periódich JOVENTUT, y don Joseph Mallofré, en nom del periódich *La Nació Catalana*, fent el resúm el president de la *Unió Catalanista* senyor Folguera y Durán.

—

El dissapte passat, en el local de l'Agrupació Catalanista «Lo Renaixement», en Rafel Folch y Capdevila hi doná una conferencia sobre art. El jove conferenciant doná una pila de datos y notas, y ho feu ab la destresa á que'ns té acostumats, refermant una vegada més las esperansas qu'en ell tením posadas.

La concurrencia, qu'era nombrosa, aplaudí'l trevall d'en Folch y Capdevila.

—

Ha sortit la tercera cansó catalana del «Cançoner popular», ó sía *La filadora*, lletra y música, venentse á 10 céntims l'exemplar.

—

El conegut periodista en Lluis Figuerola doná á la «Lliga de Catalunya» dugas interessantíssimas sessions sobre'l «Desenrotllo de Barcelona durant el sigle XIX.» En ellas el senyor Figuerola va descriure las evolucions qu'han experimentat diferents barris barcelonins, moltas vegadas per cambis polítichs, y l'aixamplament de diversos carrers en altres temps limitats per las murallas, carrers que s'han convertit en las espayosas vías modernas.

Entre altras curiositats, descrigué l'antiga Rambla, com també la Plassa de las Comedias y'ls antichs convents qu'en la mateixa Rambla's trobavan, y ademés l'antiga Boqueria, la Universitat, ó sían els «Estudis», y las murallas que limitavan la ciutat en sa part Nort, sense servir de defensa, sinó més aviat de barrera als ciutadans.

Ab gran método y claretat va dar compte dels llochs antichs més típichs de Barcelona, entretenintse en la descripció de la Ciutadela, aixecada contra'ls moradors d'aquesta ciutat y aborrida sempre per ells, que no pararen fins á destruhirla.

La disertació del senyor Figuerola posá de relleu sa molta cultura y sos coneixements históricha, y va complaure extraordinariament á la nombrosa y distinguida concurrencia, que aplaudí molt al conferenciant.

—

Ha tornat á apareixe, després de dos anys de forsós silenci, nostre molt estimat company el setmanari *Lo Catalanista*, de Sabadell, ostentant el mateix programa que quan va sortir per primera vegada á llum, fa prop de catorze anys; programa que ve completat ab una síntesis del credo catalanista, ó sían las Bases de Manresa.

Saludém al conseqüent y exemplar company, ab qui molt ens compláu establir el cambi.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

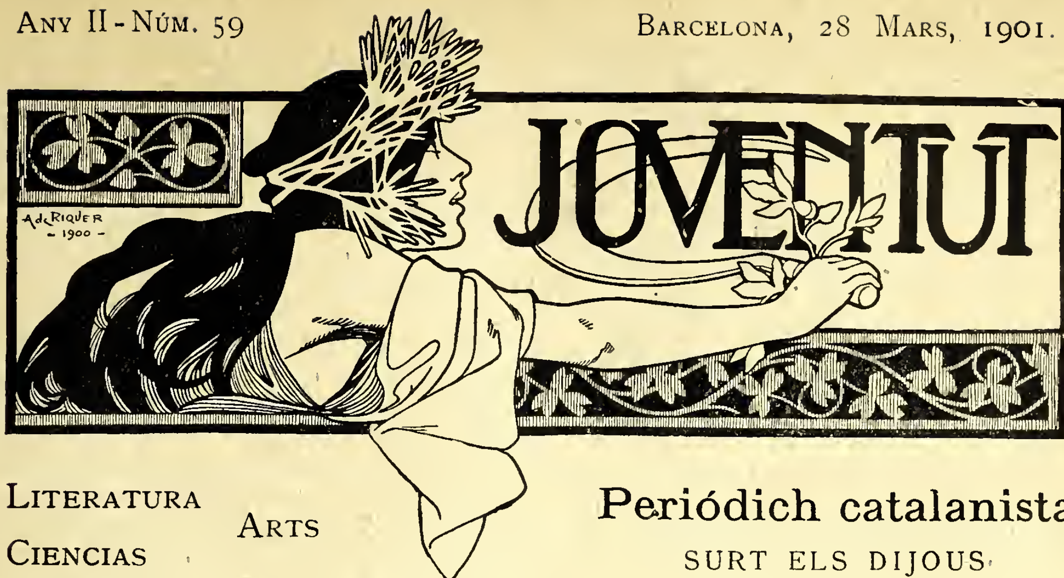
Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

Preus de suscripció.

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:		
Un any.	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins. . . .	40	»
» » sense folletins. . .	25	»

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

ANY II - NÚM. 59 BARCELONA, 28 MARS, 1901.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT.	20	CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. .	40	»
» » SENSE FOLLETINS.	25	»

SUMARI:

FOLLETÍ:

RECORT DE LA VINGUDA D'EN KRÜGER

Mentres el pobre pelegrí, pare d'un poble gran de cor, s'anava acostant á n'aixó qu'anomenan cervell d'Europa, y en l'ayre anavan retrunyint, engrandintse cada volta més, els crits dels homes honrats, allá baix, á la terra, la llaga de la mateixa ferida fiblava, y'ls brassos s'extenian aplaudint, per'abrassar, pera signar, ab una estreta d'adhesió, que no es ell sol sufrint la gran desgracia. Y un acte gran s'elaborava: l'acte de la simpatia, del amor dels individuus, dels individuus colectius; y aqueix acte havia de portarlo á fi la *Unió Catalanista*, ver rusch de forsas vitals, que esperansat per la grandesa de la idea, ni s'ha entregat encara ni viu d'altra sava que la de la llibertat, únich dols such que fa florir els tronchs de las nacionalitats.

El Missatje de la *Unió* endressat al quefe invencible del Sud-Africa, havia d'ésser la má d'un germá extesa al germá; havia d'ésser el batech del pit d'un poble que, aymantse á sí mateix, fa vessar l'amor fins á refrescar la febre dels seus semblants que sufreixen; junta sas llágrimas d'indignació á las dels altres; junta á la d'ells las forsas del seu cervell y del seu cor, únicas forsas que se li consenten perque encara cap tirá no ha trobat el problema de posarhi cadenas...

Quan portarem el Missatje, l'Hermen Anglada y jo, durant el camí ni una sola paraula va sortir de nostres llabis. Quelcóm de gran ens voltava en aquells moments, un ambient de fervor ens enmudia; la pensa, alashoras, estava lluny de nosaltres. Anavam cap aquell venerable home, y fins ell mateix ens desapareixia pera fer pas al paisatje de sa terra... els masos cremats, las llars desertas, la sanch tacant las fértils planurias, y'ls corbs volant, voltant els cims dels inaccessibles puigs; els homes escampats arreu, disgregadas las familias, y en llengua extranya ressonant per las valls las veus de destrucció, y nuvoladas de sers barbres aixafant la terra á llur pas, y las flamas de las antorxas com llenguas malehidas atan-

santse á llepar els murs de las masias... Y anavam cap aquell home vell, encarnació del sér sobre qui tants mals recauhen; aquell germá nostre, donchs els que sufreixen y no s'entregan son els nostres germans; aquella víctima de la fins ara eterna organisació del món...

Y'l cotxe que'ns duya anava serpejant pels grisos carrers de Paris. Las altas casas, el cel color de plom, las foscas aceras, la pluja que com un plor etern anava cayent pausadament... tot era gris, gris d'esperit, com si pressagiés malaventura pera l'hoste honrat; com una atmósfera vaga que'ns voltava y'ns aclaparava més y més...

A nosaltres ens semblava que veniam de més lluny. Aquells mots d'un poble que duyam y anavam á entregar, sentian; sentian al romaní aixafat de nostras montanyas, y'ns parlavan de las vermellas flors dels camps de blat de casa, que s'obran com besant al cel, com llabis rojos; y'ns duyan remors de músicas apagadas, melodias de cants de la llar, espurnejats pels espetechs de la llenya que hi crema. Veniam del tros; del tros de terra sempre conreuhada, feconda sempre, jamay erma; d'allá ahont els germans sospiran guaytant endevant, de vergonya que'ls avis, sabis y forts, no plorin per ells; veniam d'allá vora las blavas ayguas del Mediterrá que nostres baixells solcaren escampant arreu nostra sabiesa y honradesa...

Quin doll de goig estimar als que sufreixen! La má d'aquell home gran estreta en nom d'un poble honrat, era la Humanitat vivint sa recta vida d'amor.

L'acte complert, en el cor d'aquell ciutadá lliure, sens haverla vista nostra terra, peró ab la visió que fa náixer y endevinar l'afecció. hi niuharian tal volta las flayras de nostras montanyas, las armonias dels boscos del Canigó, els cants de nostres rabadans, la eterna fumerola de nostra producció y'ls esclats dels cervells vitals y lliures d'un poble qu'anyora sa fortalesa per'aixecar als vensuts y aclaparar als barbres absolutistas... Y unas notas rodavan per nostres cervells, prenyadas d'esperansa... «¡Tornará á ser rica y plena!...» Semblava que venian de lluny... y que s'acostavan engrandintse...

F. Pujulá y Vallés.

Paris, desembre, 1900.

FER CIENCIA ES FER PATRIA

Com la opinió de la joventut inteligent pot influhir molt directament en la educació y millorament d'un poble, per ésser ella la que deu formar l'element directiu de la societat de demá, y per lo mateix ab suficient autoritat pera propagar é infiltrar al cervell del poble llurs propias opinions, á ella particularment y en general á tots els catalanistas dirigeixo aquestas ratllas, quin únich propósit es remarcar la relació existent entre la inferioritat intelectual y científica de nostre poble y'l menyspreu que sufreixen nostras llibertats, pera deduhirne després quelcóm práctich y d'utilitat pel renaixement de Catalunya.

La producció científica á Catalunya, per no parlar d'altras regions de pitjor condició, es excessivament escassa, casi bé negativa; ens nodrim exclussivament de ciencia forastera francesa ó alemanya que'ns arriba en forma de traduccions no sempre ajustadas ab fidelitat al original El trevall experimental y d'observació, ó de laboratori, é interpretació dels fets, se reduheix ab contadas excepcions á reproduhir lo que diuhen las obras y revistas de paissos més pensadors y productius; aquí la ciencia tot lo més s'interpreta y assimila, no floreix ni germina.

Malgrat els moderns medis rápits de comunicació, las ideas arriban ab considerable retrás, la opinió científica nostra acostuma anar endarrerida un parell d'anys comparada ab la consemblant del extranger; hi há aquí alguns homes científichs, els que més suran dins sa especialitat, que rápidament assimilan els invents é ideas de novíssima publicació, mes el conjunt de técnichs, enginyers, metjes, químichs, etc., encara que prompte tingan noció d'un invent no's poden atrevir á posarlo en práctica, ó per falta de convicció de sos veritables resultats ó perque'ls hi manca'l coneixement detallat del fet ó idea innovats ó'ls medis pera sa aplicació.

Aqueix es l'estat del element intelectual de Catalunya; la totalitat del poble, sobre tot fora de ciutat, se caracterisa pel seu rutinarisme y estacionament, essent sa instrucció y educació casi igual á la que tenian nostres antecessors de dos sigles enrera.

Els fets esmentats son per tothóm cone-

guts, mes pochs son els qui reconeixen sa trascendent importancia, puig deuhen considerarse, segons ja he indicat, com causa fonamental de nostre endarreriment social y també de nostre esclavatje. Si'l poble catalá ab quelcóm contribuhís al avensament de la humanitat ó de la ciencia, ó bé's penetrés y visqués tot ell de sas modernas ideas y adquisicions, no's faria esperar gayre sa redempció, puig es impossible enderrocar y sotmetre al poble que té noblas y fermas conviccions y propia personalitat intelectual.

Pera que un poble puga gaudir totas sas llibertats, es indispensable que se'n fassi mereixedor per sa instrucció, y no ho mereixerém els catalans mentres nostre nivell comú intelectual estigui tan per dessota dels paissos de civilisació superior.

El progrés de la ciencia du agermanat l'avens de las arts é industrias fillas d'ella. Si fessim ciencia, la industria, agricultura y comers pujarian de nivell, y sos productes anirian ahont van els de nacions més cultas, y competint ja ab ellas, seriam més forts y richs perque seriam més instruhits. Si material é intelectualment ens nivellessim ab els pobles del centre d'Europa y Nort d'América, seria alashoras ja un fet nostra llibertat, y s'imposaria, vulguis no vulguis, nostra Patria malhaurada als pobles qu'avuy ens esclavisan. Fent Ciencia indiscutiblement fariam Patria.

Actualment sembla que'ls catalans intentém imposarnos per nostre art. S'esperonan fortament els artistas catalans y's conreuhan ab afany las bellas arts, creyentse potser qu'es el millor medi pera fer renáixer Catalunya y deslliurarla de llur abatiment y esclavatje. No hi há dubte que l'art ennobleix els sentiments y quant es molt superior dignifica y enlayra'l nom de sa Patria.

Mes el positivisme avuy dominant, exigeix dels pobles que volen ésser lliures, sigan desperts d'enteniment y mascles de voluntat, aprecia més el groller producte material ó'ls fruyts d'inmediata utilitat de la inteligencia, que las refinadas produccions del sentiment y fins que la més sublim y hermosa concepció estética.

L'art fa moralment superiors als homes, mes no'ls fa forts: per lo tant, ell sol no pot redimir y deslliurar un poble. Avuy la ciencia deu anteposarse al art, y seria de somniadors pretendre lo contrari.

Si per rahons étnicas volguessim explicar las preferents aficions artisticas dels catalans d'ara, trobariam, bé es veritat, que la rassa llatina ha sigut la que més ha impulsat l'art en totas sas bellas manifestacions, mes també quan s'ha endarrerit massa l'intelectualisme ó l'esperit cientifich d'un de llurs pobles, s'ha menyspreuhat y fins ha perillat sa llibertat. Nostra vehina Fransa es també llatina, y actualment, sense descuydar l'art, llurs trevall intelectual y moviment cientifich son activissims, casi igualats als dels pobles germánichs, demostrantnos qu'als llatins no'ns mancan aptituts pera conreuhar la ciencia.

Interessa, donchs, cercar medis práctichs pera promoure'l millorament intelectual de tot el poble catalá, tant de la gent del camp com de ciutat; mes pera conseguir aixó no hem pas de perdre temps demanant protecció forastera. Nosaltres mateixos tenim forsas, si no suficients, molt poderosas per' anar establint, allí ahont poguessim, escolas elementals catalanas y altres centres d'instrucció més superior, que montats á semblansa de las escolas d'Alemanya y Suissa, farian un preuhadissim y senyalat servey á nostra Causa.

La iniciativa particular, individual ó colectiva, existeix á Catalunya, encara que no gayre extensa, per altres fins de menys utilitat. Convé fomentar aquestas iniciativas, agermanar y acumular totas nostras forsas, pera que poguém educar en catalá la voluntat del poble, perfeccionar sos sentiments, instruhirlo y ferlo pensar en catalá, evitant al mateix temps que's gastin com ara nostras forsas en teorias é idealismes de fins perillosos quan la Patria no está encara constituhida.

Hora es ja que'l Catalanisme y sa prempsa's proposin empresas prácticas y comensin campanyas que dretament vagin envers la consecució d'un fi de resultat positiu pera nostra Causa, y compatible ab el vigent y ruinós estat polítich.

Urgeix pera Catalunya que tots els que's tinguin per dignes fills d'ella, s'apleguin pera la instauració d'escolas catalanas que desper-

tin la inteligencia adormida de molts milers de catalans, donantlos á coneixe la vida de la societat moderna y la historia de sa Patria, y no hi há dubte que alashoras, més que may, brollaria de llurs cors espontani y ab entussiasme l'anyorat sentiment de llibertat.

RICART PORTELLA.

PER QUÉ'M VAIG POSAR BARRET DE COPA

Eran, poch més ó menos, las vuyt del demati, y jo estava encara endormiscat, quan de sobte vaig sentir la veu d'en Ramón Padró, que'm cridava:

—Apa, llévat, que ja es tart!—

La veritat, aquestas paraulas me varen extranyar, y més va extranyarme encara la presencia al meu quarto, en aquellas horas, d'en Padronet; ell que's llevava sempre més tart que jo!

¿Qué passava, donchs? ¿Que potser se calava foch?... Y, mitj obrint els ulls, vaig véurel passejantse amunt y avall del meu quarto, nirviós, ab un ayre que no li coneixia, mentres deixava anar paraulas y més paraulas d'aquell vocabulari tan caracteristich d'ell.

—Apa, llévat! Ja'n tens de sort, ja! Si al meu germá ó á n'á mi'ns hagués succehit una cosa semblant á la teva edat, qui sab ahónt hagueram arribat! Sembla mentida qu'encara dormis!

—Peró ¿qué passa? ¿Qué hi há?

—Ah! Es veritat qu'encara no'n sabs res! No t'ho vaig voler dir, perque com que ja't conech... Donchs ja ho veurás lo que passa. Avuy á las onze del demati la infanta Eularia'ns espera. El dijous vaig rebre la carta; te vol coneixe, y avuy es el dia de l'audiencia. Ab aixó ja't pots llevar.—

Si m'hagués caygut una galleda d'aygua gelada sobre'l cap, no m'haguera fet pas més efecte que aquellas paraulas. Jo anar á *palacio* á veure á la infanta! Jo!... Y, ab una cama fora del llit, me mirava tot esglayat á n'en Padró, qui, al notar el meu espant, va dir:

—*Bueno*, *bueno*; llévat y réntat, y ja'n parlarém quan surtis.—

Y va anarsen del quarto, y jo'm vaig llevar y rentar sense saber lo que'm feya, preocupat ab lo de la infanta. Danthi voltas y més voltas, vaig anarme recordant de que algún temps enrera la infanta m'havia comprat un quadro per mediació d'en Padró; peró cóm se m'havia d'haver acudit may que jo tindria de parlar ab aquella gent d'una classe tan diferent de la meva!...

Per fi vaig sortir del quarto, y'm vaig trobar ab en Padró, que's passejava amunt y avall del pis parlant com sempre sense parar may, repetint cent vegadas las mateixas paraulas. La seva senyora y las criaturas me miravan com á un ser privilegiat.

Alashoras varen comensar els trevalls més grossos. Me varen emprobar un frach vell d'en Padró á pesar meu, donchs jo ni volia emprobármel ni volia anar á l'audiencia.

No havia pas demanat que m'hi portessin á *palacio!* Donchs que hi anés ell tot sol! Peró ca! Ni'ls mils! La festa's feya per mi; havia d'anarhi; la carta era terminant: *á las onze!*

Quina angunia, Deu meu! Al ultim vaig dir que si de cas hi aniria ab americana tal com anava vestit... Tampoch, impossible! Per fi varem acordar d'arribarnos á l'*Aguila* á comprarme una levita. (Quina levita! Després d'aquell dia memorable'm vaig adonar de lo malament que m'anava.) La senyora d'en Padrós va rissarme'l cabell, perque de barba encara no'n tenia... Els hi asseguro que'm van arreglar com si hagués d'anar á la professó; y pera més martiri'm van posar guants y un barret de copa, que no n'havia dut may y que per sort no n'he tornat á portar may més.

Ja havia comensat aquell Calvari. Al arribar al carrer, fou tal mon espant, que vaig tornar á ficarme á la escala. Aquell barret de copa'm pesava d'una manera!... Me semblava que tothóm ho veya que no era meu. En Padró va haver d'anar á buscar un cotxe, perque d'altra manera jo no hauria pas sortit. Y, tot rodolant cap á *palacio*, quan una suhor se me'n anava l'altra ja'm venia. Per molt qu'ell me prediqués qu'era una gran sort pera mi, la meva angunia anava creixent. Prou me va retreure, de las novelas que jo havia llegit, els passatjes semblants á aquell en que jo'm trobava alashoras; peró res hi valia. Pera *colmo* d'infortuni, va dirme que jo havia d'ésser el primer en dirigir la parau-

la á la infanta... ¿En volen de trevalls? Vinga ensajarme mentalment discursos y més discursos!

En aquest estat vaig arribar á *palacio*. Recordo vagament que varem pujar unas escalas molt amplas y fredas (àquella fredor de tots els edificis públichs), y arribarem á una sala hont hi havia uns banchs de fusta. Alli varem asséurens, perque encara no era l'hora de l'audiencia. Tot lo que'ns voltava semblava humit, com abandonat. En la sala vehina hi havia una mena de militar ab una llansa, que devia ésser un *alabardero*, y... res més. Tot era quietut y fredor. Y ab tot y aquella fredor, l'interior meu era un volcá; el cap me bullia; me sentia la suhor entre mitj dels guants, aquells ditxosos guants que'm feyan tanta nosa.

Al cap de poca estona va entrar una senyora á qui jo ja coneixia per haverla vista á casa d'en Padró. Era la comtesa de Llorente, senyora ja de certa edat, camarera de la infanta. Aquella senyora, al veurem tan espantat, procurá calmarme. Recordo las sevas paraulas:—«*Animese V.; no es nada.*»—

Ens quedarem sols altre cop. No's sentia res més que'ls passos del *alabardero*. Aquell silenci'm queya assobre... Ab quin gust hauria fugit!...

Tot d'un plegat vaig sentir la veu del meu acompanyant:

—Apa! Aném!—

Vaig aixecarme sense saber lo que'm feya, vaig veure una porta oberta (que *á la cuenta* l'havia obert aquell home de la llansa), en Padronet va donarme una petita empenta y... varem entrar.

—*Aquí le presento el muchacho* — va dir en Padronet.

Y'm vareig trobar devant de la infanta, qu'anava vestida de blau y tenia un bras apoyat en una especie de cónsola daurada, en posició de retrato de reyna encarregat per algún centre oficial. Y ab tot això, y á pesar del meu espant extraordinari, vaig parlar, sí senyor, encara que may he pogut saber lo que vaig dir. Sols recordo qu'ella va contestarme que *tenía mucho talento y merecía más que lo poco que ella había hecho por mí*. Després ens va fer seure: en Padró á la seva esquerra, jo á la dreta, y la comtesa de Llorente devant de nosaltres tres.

Oh, musas, si'm volguessiu inspirar! Si jo pogués escriure paraula per paraula tot lo que *varen dir* en aquella memorable entrevista!... Perque lo qu'es jo no vaig pas obrir la boca pera res; aixis es que no vaig fer altra cosa qu'observar. No'm cansava de mirar, encara que dissimuladament, á aquella noya d'una esfera tan superior á la meva. No era molt guapa, peró jo la trobava d'una gran distinció. Las sevas mans, particularment, m'encantavan, semblantme un prodigi d'elegancia. Molt blancas, ab un color anacrat deliciós. Els dits s'anavan afinant, y tornantse de color de rosa cap á las extremitats, y las venas eran d'un blau transparent que'm recordavan aquellas mans de Maria de Médicis del retrato pintat per en Rubens que hi há al museu del Prado.

Entre tant, en Padró y la comtesa anavan parlant, y en menos de mitj'hora varen tractar de tot: de pintura, d'esculptura, de cerámica y fins de música; y aqui va ésser ahont en Padró va lluhir totas sas facultats, atrevintse fins á cantar un tros del tercer acte dels *Hugonots* ab una veu molt desafinada, pera fer compendre á la infanta lo bé qu'estava aquella escena *de color*. Jo'm creya estar somniant.—Quina barra!—pensava.

Per fi la infanta, cansada de sentir tantas bestiesas, ó bé perque tenia altra feyna, se va aixecar, y tots varem fer lo mateix. Al despedirme'm va dir que sempre que necessités alguna cosa de la familia Borbón, faria per mi tot lo que podria. Y de reculons varem sortir de la cambra, y per sort meva sense topar ab cap moble.

Cóm vaig respirar, una vegada fora! Ab quin gust me vaig treure'ls guants! Quin delit tenia, tot baixant las escalas, y qué bé'm trobava quan ens varem ficar al cotxe!... En Padró plorava, sense parar may d'enrahonar segons la seva costúm.

—Ja ho veus cóm has comensat la teva carrera: l'has comensada com molts l'acaban. Oh! Si'l meu pobre germá en Tomás, que al cel siga, hagués tingut la teva sort, ¿ahónt hauria arribat, ahónt? Ara lo qu'has de fer es deixarte de totas aqueixas ideas tan extranyas que tens, y ademés has de parlar sempre bé de la familia Borbón.

—Li asseguro—vaig contestarli, molt content de que s'hagués acabat aquella comedia,

—que'm penso no parlar may mal d'aqueixa familia; peró també li asseguro que no'm posaré may més barret de copa.—

Y fins ara he tingut paraula.

JOAN BRULL.

FANTASÍA PROFÉTICA (?) (1)

Als bons companys de JOVENTUT.

Eram á las acaballas del any 1938 y jo, llest de la feyna que'm donava la direcció del periódich *El Arte Universal*, atravessava la plassa de Catalunya, al mitj de la qual s'alsava'l magnifich *Teatre-Wagner*, construhit mercés á la enérgica iniciativa del venerable critich Joaquim Pena, director de la revista *Fullas wagnerianas*.

Jo contemplava'l colossal teatre, escena, las nits anteriors, d'escándols y de crits: els *nyébits* intelectuals havían *reventat* sense compassió'l *Parsifal*, obra passada de moda y qu'alguns rutinaris de la tayfa d'en Pena s'entossudían á conservar en el repertori, malgrat la violenta oposició de la infancia. Y tan gros havía sigut l'esvalot, que'l digne alcalde don Trinitat Monegal va veures obligat á intervenir, y fins el respectable director del *Diario de Barcelona*, don Oriol Martí, célebre per las dominicals escritas en defensa del poder espiritual dels Papas, acabava d'endressar una severa amonestació als promovedors d'aytals escenas, impropias d'un poble civilisat. La indiscutible autoritat d'aquest periodista y sobre tot, el fart de llenya que'ls *nyébits* s'havian emportat, feyan preveure'l fi de l'agitació que desde alguns dias corprenía á las familias burgesas y menestralas, únicas qu'encara conservavan tradicions racionals y prudents en qüestions artisticas.

Vidres romputs, closcas de nous, tomáquets xafats, sabatas de criatura y xiulets esquerdats, jeyan per terra entorn del teatre, despullas gloriosas de la lluyta. Jo recordava'ls meus temps tan pacifichs, temps de discusió honrada y seria, de trevall formal y d'entussiasme relatíu, y comparantlos ab els actuals no vaig poder menys d'exclamar, girant els ulls en blanch: *O tempora, o mores*!

---

(1) Deu nos en guart!—*N. de la R.*

Y'm va tornar á la realitat la veu d'un xicot que cridava:

—El número 432 de *La Nova Infancia*!...

Vaig comprarlo, y en la primera plana s'hi trobava l'article que á continuació reproduheixo:

«*Un critich antiquat.*—La formidable *cucurulla* del *Brusi*, el gran Tintorer, l'antiquat critich del ridicul periódich JOVENTUT, del qual encara'n conserva las aficions *patumescas*, ha publicat un article ple d'alabansas á l'Ibsen, vell autor noruech de qui ja ningú's recorda. Sols l'afany d'oposarse á la expansió del art nou, encarnat en el novelísta japonés Kokhadhewilaphrankha, pot moure al *senyor* Tintorer á defensar semblants autors, cayguts de molts anys ensá en descrédit per las sevas tendencias mansas y búrgesas.

No s'hi amohini, *senyor* Tintorer; tant es que risqui com que rasqui: l'Ibsen es ben mort, y ni vosté ni en Zanné, el pesadissim y petulant director del *Arte Universal* (vosté en catalá y ell en castellá) podrán tornarli la vida.

Y aprofitém aquesta ocasió pera felicitar als noys intelectuals *reventadors* d'en Wagner, altra *cucurulla* monstruosa, ídol del rebech d'en Pena y de la seva colla, y anunciém als nostres llegidors, com funció de desagravis al art verdader, la próxima execució del poema musical *La Perpetuitat Mística*, original del gran instrumentista Gosslawrsthonaw, compositor siberiá de gran pervindre.—*Pauet Manxa (set anys y mitj d'edat).*»

La indignació va apoderarse de mi, y estava á punt d'estripar el periódich quan vaig veure que s'acostava, coixejant y ab el front envenat, l'amich Pena, carregat ab un gros volúm que ab prou feynas podia dur.

—¿No veyéu que ja sou massa vell pera fer de... camálich?

—Noy, las aficions no's perden.

—¿Qué portéu aquí?

—La vigéssima edició del estudi de *Siegfried* publicat á JOVENTUT en temps d'en Mertens: ¿vos en recordéu?

—Prou, prou!... Y ara que me n'adono: ¿qui vos ha ferit?

—Res... batussas... La canalla, ahir á la nít, va apedregarme... Com que soch el qui ha fet executar el *Parsifal*... Peró vos juro que'n vaig esguerrar á més de quatre!

—Aixó sí qu'ho crech... Y ara, adeussiáu, que ja's fa nit y las humitats no'm proban.

—Adeussiáu!—

Vaig arribar á casa tremolant de rabia y ab un mal de cap que no'm deixava viure. En Pauet Manxa'n tenia la culpa: las criaturas ja no tenian respecte ni miraments.

Pera distreurem vaig dirigirme á la biblioteca, ahont lluhian ufanosas las *Impresions y Recorts* del méu antich director Via, las traduccions del *Cyrano*, de la *Cleopatra* y de *Hänsel und Gretel*, y la colecció complerta de las obras d'en D'Annunzio, traduhidas per en Vilaregut y publicadas pels successors d'en Massó y d'en Casas, propietaris de la tipografia *L'Arxiavenç*.

Cóm cambian els temps! Ni jo'm reconeixia! De las mevas obras ningú'n parlava, si bé es veritat que al publicarse—quánts anys fa, Deu meu!—va ocorre lo mateix. Barcelona támpoch era com avans. Las literaturas siberiana, etiópica y neo-zelandesa havian invadit las casas, y tothóm s'expressava en termes extranys y simbólichs. La indumentaria s'havia modificat de tal manera, que un dia que vaig sortir ab una capa de giras vermellas, me varen apedregar.

Aixis passava la estona reflexionant, quan va obrirse la porta y la criada'm digué:

—Senyor: don Oriol Martí demana per vosté.

—Oh, quin honor! El successor de don Joan Mañé y Flaquer á casa meva!... Que passi, que passi!—

Y va entrar un senyor vell, de panxa respectable y adornat ab patillas blancas. El seu rostre sonrosat reflexava vida, serenitat y contentament de si mateix.

—¿Qué'l mou á visitarme, antich company de JOVENTUT?

—La necessitat de posar fi al estat actual, social y artistich. Las malas passions se remouhen y las malas llenguas no descansan. Las criaturas ens *reventan* y las classes industrials ens abandonan. El Foment del Trevall Nacional está entre mans de quatre tarambanas que no fan cas de mi, y *La Nova Infancia*'ns dona cada disgust que la nostra salut ho paga. Ara vinch de veure á n'en Tintorer, malalt, á conseqüencia del ditxós article. A n'ell dirli *cucurulla*!...

En Farré, el sever y actiu administrador, bota també de rabia, y ahir no'm va deixar tranquil cantant *La Tempestad*.

El pintor Lechatgriffu exposa telas neo-modernistas qu'en Brull se cansa de *reventar* inútilment. Al teatre no s'hi pot anar: ó *reventadas* de lo vell ó éxits incomprensibles d'obras inmorals ó solzament indiscretas. En Kokhadhewilaphrankha inonda'l mercat artistich d'extravagancias y d'atreviments; en Gosslawrsthonaw ens aixórda ab las sevas sinfonias salvatjes, y aquell furiós escriptor herétich, fa molt temps antagonista d'en Monegal (que, entre paréntesis, m'ajuda tant com pot en la meva lloable tasca) ha publicat un follet negant la existencia de Lleó XIII.

Aixó s'ha d'acabar, amich Zanné, y compto que vosté, desde las columnas del *Arte Universal*, m'ajudará ab la seva ploma. He dit.—

Commogut per tanta eloqüencia y empipat també perque en Pauet Manxa m'havia tractat de pesadissim y de petulant, li vaig prometre'l meu apoyo, y'l director del *Brusi* va anarsen majestuosament.

—

—¿Ahónt sou—vaig exclamar al quedar sol—antichs companys de JOVENTUT? Dispersats no farém res... junts... tampoch!—

En Via, momificat en la presidencia del *Instituto Agrícola Catalán de San Isidro;* fra Pompeyus Gener estudiant á fons la teogonia india, entregat á las prácticas del vegetarisme més rigorós y esperant (assentat) al Super-Home; l'académich Modest Urgell, catedrátich jubilat, aprenentse de memoria el *Tratado de declamación* d'en Latorre; en Vilaregut, secretari perpetuo dels *Jochs Florals;* en Pena, editant de nou l'estudi de *Siegfried;* en Tintorer, parlant de l'Ibsen; en Monegal, presidint l'Ajuntament; el batlle de Sau, Busquets y Punset, visitant per vegada milionéssima'l Montseny; el pintor Brull, l'antich y *suavissim* critich, esdevingut professor d'*Anatomía y Disección artísticas;* en Marsans, cantant sempre'l Regionalisme, la Llibertat... y *Los Segadors*; en Martí, pontificant desde'l *Brusi*, y jo, dirigint el *Arte Universal* (periódich sense llegidors), deviam presenciar, ab las llágrimas als ulls y sense poderho evitar, l'enderrocament dels nostres ídols y de las nostras ilusions. *Sic transit gloria mundi*...

G. ZANNÉ.

LA NINA ENCANTADA

Y el bon temps havia arribat, y segadors y espigoleras invadian els camps y rostolls. Y era cosa que donava bo de veure'ls festeigs d'uns y altras á l'hora dels ápats, y la gatzara que movian, y l'alegria y bon humor de tots plegats.

Y aquell mitj-dia era xafogós: el sol queya aplomat y potent qu'esberlava las pedras, y'ls camps exhalavan al espay, en forma d'espiralls de fum, espessas y xardorosas, els mals humors de sas llevors fecondas y germinadoras.

Y'ls segadors y guardasegas, boca-terrosos, aprofitant la migrada ombra que projectavan gavellons y garbas, tranquilament feyan la mitj diada, sota la calda enervadora...

Y tot de cop el gos, que ajassat aprop d'ells dormitejava, ab els ulls aclucats encara comensá á lladrugar d'esma y de mala gana ..

Y un baylet roig com un perdigot, y esprimatxat, se presentá en el camp, corrent com un esperitat y ab la cara esverada...

Y ab un crit estrident y llastimós despertá á aquella gent á qui no havia pogut despertar el gos ab sos lladruchs instintius y febles.

Y'ls segadors y guardasegas se posaren drets com moguts per irresistible forsa; com si la veu del baylet fos una veu imperativa y poderosa... Y correren vers hont els senyalava la esverada criatura.

Y al arribar al lloch, contemplaren una escena sorprenent y esgarrifosa. Demunt d'una roca, una nena rossa com l'or, ab els ulls extremadament oberts, restava inmóvil. Guardava'ls porchs, y, tot filant, havia quedat encisada...

Y allí s'estava feya horas, encarcarada, sense vida aparent, extática, mirant de fit á fit á un marge que hi havia allí á la vora...

Y la causa de son encis era una serp, una serp formidable y monstruosa que, redressada com un pal, lluhía al bell esclat del sol sas escatás llampants y sa pell virolada plena de clapas. Tot sovint se redressava de nou simulant un panteix, allargant son fibló verinós...

Y'ls segadors volgueren tot seguit matar á aquell reptil, tornant la vida á la infelissa criatura...

Y acostantse, un d'ells, á quella bestia infernal y encisadora, ab un cop de volant li feu saltar el cap... Mes al ensemps, com ferida per un llamp, caygué de dalt de la roca, y de cara, la nena, destrossantse'l crani...

Y'l mutilat reptil encara's retorcia y's contorsionava al voltant d'ella...

Y després els segadors y guardasegas ploraren. Ploraren per haver mort, sense pensarsho, á aquella angelical criatura; per haver segat, sense volerho, la espiga més bella de tots aquells camps.

IGNACI SOLER Y ESCOFET.

SEGONA Y ÚLTIMA

I

Al dar mercés á Joventut per la inserció de mon anterior article (1), he de fer constar ab satisfacció qu'es l'únich periódich lliberal qual conducta s'amotlla á son titul. Mercés també al senyor Monegal, per l'amabilitat d'haverme contestat. Si, al ferho, s'hagués contentat ab tractar dels dos punts discutits (Ciencia, Inquisició), res hauria dit; peró en son primer article, á só de contradirme, ataca la *política* de Castella y del Estat espanyol, de lo qual ne treurán molts la conseqüencia de que jo defenso aquella *política*; y ab axó si que no hi passo. Axó ha posat la ploma á mas mans, abusant potser de la franca hospitalitat ab que Joventut convida á totas las ideas.

Jo may vaig contradir l'esperit general del article d'en Monegal, sinó dugas afirmacions particulars sevas. Y si no'l vaig contradir, fou per creure qu'en axó coincidíam. Peró ara, al ampliar l'articulista la materia, veig que no coincidim, que no podém coincidir, perque ell es manso, massa manso, y jo radical, molt més radical qu'ell.

Vosté, senyor Monegal, no veu á Catalunya més enllá del sigle VIII; en termes poch clars diu qu'avans no tenian els pobles peninsulars civilisació propia; y jo afegeixo que si castellans y catalans no'ns distingim més qu'en influencias posteriors á la novena centuria, tenen rahó'ls unitaristas al proclamar la centralisació: llavors catalans y castellans no'ns distingím més que'ls castellans dels andalussos; y axó, senyor Monegal, no's pot dir Som els catalans (sardans-etruschs-ibers) rassa distinta de la que viu del Ebre enllá (ibera-celta-mora); y si influencias posteriors y innegables vingueren, no feren més que remarcar la diferencia; jo, com l'Aulestia (*Hist. Cat.*, t. 1er), veig el carácter del catalá d'avuy en l'almogávar del sigle XIV, en el *tarraconense* del Imperi, en l'habitant de la *Iberia*, *Ispaan* y *Hesperia*, de que'ns parlan els antichs.

Ab més rahó, donchs, que vosté, admeto'l text d'en Servet sobre'l carácter castellá «gandul, lleuger, superficial y musulmá», com he dit fa dos anys, discutint ab *El Correo Español*. Es més: *tots* els escriptors pensan com en Servet (1). Al unificarse Espanya (diu vosté) Castella s'imposá á Catalunya, y continuaren las quixotadas en gran escala; y jo estich ab vosté. Ara (afegeix vosté) no té remey; y jo dich que té remey, si Catalunya imposa á Espanya la Federació y la Democracia.

Entrant ja als dos punts discutits, una observació avans. Vosté, á més dels *datos* propis, posa judicis d'altres autors, cosa contundent si aquests autors no fossin Balmes, Lafuente (M.), G. Oncken y Boldú, autors que ningú pot admetre en lo de la Inquisició. En Balmes, al jutjar la Inquisició, tenia sols els *datos* d'en Llorente, falsos casi tots; igual diré d'en Lafuente, qual *Historia* está escrita ab datos de tercera y quarta má; la d'Oncken es la millor *Historia*... tipográficament parlant, la pitjor qu'he vist pera jutjar ab fonament; á Boldú confesso no l'he llegit, peró'm diuhen que tampoch val (2).

II

Castella y Catalunya independents.— Díu vosté (y diu bé) que la ciencia d'un poble depén no sols dels sabis, sinó també de la protecció del Govern, de las costums, estat juridich, etc. Vaig á seguir l'ordre de vosté. Y desde'l moment sé que la literatura catalana s'adelanta en un sigle á la castella-

(1) Plana 126, col. 1.ª hi havía algunas *erratas* en la puntuació. Escrit l'article corrents y de memoria, vaig dir qu'en Masdeu era catalá, sense serho; també vaig atribuhir un decret contra'ls heretjes á Pere III *el Gran*, sent de Pere II, *el de Muret*.

(1) Jaume I tracta als castellans de «gent de gran ufana é erguylloses», Campmany de «haraganes». Y res dich dels extrangers: sempre m'ha xocat aquell passatje del ilustre Dozy: «Le peuple est gai, causeur, beau, léger; il aime à rire, à chanter, à danser au bruit des castagnettes, il est vain, querelleur et fanfaron; il ne se donne pas une bone fête, sans que deux ou trois individus soien poignardés... En temps de paix s'occupent à faire la contrabande... Dans les temps de troubles exercent le metier de bandit... Les *rateros* assessinent souvent eux qu'ils ont despouillé. . De nos jours *José María* s'est rendú fameux...» *(Histoire des musulmans*, par R. Dozy.—Livr. II, chap. X.)

(2) Sols han estudiat els originals de la Inquisició: J. A. Llorente, *Histoire de l'Inquisition* (4 tom.); V de Lafuente: *Hist. ecles. de Esp.* (3 tom.) y *Hist. de las soc. secretas;* M. M. Pelayo: *Heterodoxos* y *La Ciencia Española;* César Cantú: *Hist. Univ.* y *Gli heretici d'Italia*. Ni'l nostre Puigblanch, ni Guizot, Giblon, Prescott, Mosheim, Sismondi, etc., etc., han jutjat ab coneixement de causa.

na, italiana, etc., gracias, en part, á las relacions ab Carlemany, per més que no eran els franchs molt simpátichs als barcelonins: *urbs francorum inhospita turmis*, com cantá Nigellus. (Bofarull: *Hist. crit. de Catal.*, t. II, cap. IV). Lo que no es cert es que'ls castellans no estessin en relacions ab els de Fransa; tardaren més, peró al comensar (ab motiu del casament del Rey ab la francesa Constansa), n'hi arribaren allá tants d'estrangers, qu'en deu diócesis castellanas el bisbe era francés, y las Corts tingueren de reclamar.

Protecció dels Governs.—S'admira vosté de que'ls comtes-sobirans compressin llibres pera las escolas. Alfons III (877), quan Catalunya no era encara independenta, ne regalava una infinitat á las escolas d'Oviedo; y basti aquest exemple entre'ls cent que puch posar. Podia afegirhi que, gracias al catalá Sant Ramón de Penyafort, Gregori IX maná que «á cada rector el seguis un clergue pera ensenyar las primeras lletras» *(Decretals)*. Diu que's crearen las Universitats de Montpeller, Lleyda, Barcelona y Valencia. Podia afegirhi la d'Osca, hont hi havia 27 cátedras. A més, Lleyda fou la primera Universitat d'Europa en que s'ensenyá *Anatomía*. Jaume II exceptuá de la contribució als estudiants. ¿Y Castella? Cent anys avans de fundarse la primera Universitat á Catalunya, Alfons VI creava en son propi paláu la de Sahagún; Sanxo la de Palencia; Alfons IX la de Salamanca; Sant Ferrán la de Valladolid; Alfons X la de Sevilla; Sanxo III la d'Alcalá. A la de Salamanca hi havia 40 cátedras; 40 més á Valladolid, ab professors italians. A Salamanca hi havia 8.000 alumnes (á Lleyda 500), y, á més de la Universitat, 27 colegis y 25 convents. Las facultats eran; «teologia, filosofia, cánons, dret, medecina, música, geometria, aritmética, astrologia, botánica y llenguas». Sant Ferrán llegisla en arts y oficis. Enrich II dona privilegis als mestres de primeras lletras. Alfons X fa venir «fisicos de allende» y eximeix de contribució á las Universitats. Alfons XI paga de la seva butxaca als professors de Valladolid. Alfons VIII porta sabis de Fransa. Fou el primer d'Europa que senyalá sou fixo als mestres. (Berganza). (1)

Dret.—Diu que'ls *Usatjes* sortian de las entranyas del poble; el doctor Torras *(La Tradició catalana)* ho proba, y la Real Academia de la Historia *(Cortes de Arag.*, t. I, próL.) demostra que fou el primer Códech de llengua vulgar de la Edat Mitjana. Als juristas que vosté cita pot afegirhi'ls tres més grans que venen: Sant Ramón (autor de las *Decretals* famosas), Vidal de Canyelles y Fr. Bonifaci Ferrer, de fama europea. ¿Y Castella? Diu vosté que las *Siete Partidas* va necessitarse temps per'aplicarse; jo crech qu'es sols lley supletoria, puig no l'han admesa may. Sobre si'l *Forum Judicum* es bo ó dolent, ho ignoro (1); lo que sí sé es qu'en la práctica pera res servia; tants y tants eran els *presos* particulars en aquell regne.

Costums. — El senyor Monegal no'n diu res; jo'n diré poch. El poble baix de Castella tenia la fisica com cosa de bruixas: á l'Enrich de Villena l'anomenavan nigromántich, cremantse de R. O. la seva llibreria. ¿Estavam millor á Catalunya? Aqui, estant malalt don Joan I, se declará de R. O. qu'estava embruixat, y de R. O. s'enviá á buscar á un juheu, bruixot célebre, pera que'l curés. Es més: «se procedió con gran crueldad é inhumanidad á cuestión de tormento contra la reina, por mandato del rey y de su consejo» (Zurita, *Anales de Aragón*) perque'l juheu digué que la bruixa era la reyna mare, Sibila. Al Eximenis, per ordre del Rey, se li prohibí escriure de politica. Arnau de Vilanova se posá contra'l Papa y'ls Reys, per tindre metjes juheus. A Bolonia hi cursavan més de cent castellans. A Salamanca, segons consta en documents, hi estudiavan molts catalans, francesos y alemanys.

Sabis. — Tinch per erro d'imprenta lo que diu de que no's cultivava la Historia á Castella. La *Grande é General Estoria* es la primera universal en llengua vulgar; y afegiré que á la Edat Mitja s'escrigueren més historias y més importants á Castella que á tota Europa plegada (2). Diu que hi hagué

(1) Vide *De la instrucción pública en España*, por don A. Gil de Zárate (3 tomos). — Corts de Valladolid (1228) decretan: «los que fuesen hi maestros que leieren... sciencia... hayan bien et... beneficios por 5 años.» —Ferrán III: «Otorgo que los escolares non den portadgo... é que vayan seguros por todas partes de mio regno; que ninguno sea osado de embargarlos, ca cualquier lo hiciese abrie mi ira.»—Alfons X (Partidas): «Queremos fablar de los Estudios, de los Maestros é de los Escolares...; de aprender los saveres .. honra deben tener los maestros é los escolares...»

(1) Diu el célebre Gibbon, inglés y protestant, parlant d'ell: «Lois sages, également avantageuses pour les rois et pour leurs sujets... Les conquerans firen partáger aux Romains les avantages de la liberté... Cette jurisprudence annonce une societé plus policée et plus eclairée que celle des Bourguignons on des Lombards.» *(Histoire de la Decadence et de la Chute de l'empir romain*, chap. XXXVIII, pag. 923). Afegeix Guizot, francés y protestant: «Abrid ese Código y veréis que no es bárbaro; lo veréis redactado por los filósofos de la época.» *(La Civilización de Europa*, traduc. por J. C. M. Lecc. III). El nortamericá Prescott diu: «Contiene disposiciones admirables... Su organización política fué germen de una bien ordenada libertad constitucional.» *(Hist. de los R. R. Católicos*, pág. 1.ª, cap. I, § 7).

(2) Diu el lliurepensador nortamericá Prescott (obra citada:) «La Historia se cultivó más en Castilla que en ninguna otra nación de Europa». (Libro II, cap. XIX). — Afegeix l'insigne Dozy: «La *Crónica* aurait droit a toute nôtre estime, même si elle n'avait qu'un seul mérite d'avoir crée la prose castellane... et celá dans un temps ou les autres peuples de l'Europe, sans se excep-

teólechs y filosops y poetas, peró no naturalistas, y no ho proba. Jo vaig á probarli lo contrari. Llull, Vilanova, Martí, Vicents Ferrer, Eximenis son els únichs teólechs espanyols de la Edat Mitjana. ¿Castellans? Ni un. A Catalunya cultivaren las ciencias exactas Llull, qu'aplicá á la filosofia las ecuacions matemáticas; Arnau de Vilanova, qu'aplicá la química á la farmacia, abdós els més sabis del seu sigle; en Peretallada, y avans Altó, de Vich, mestre del célebre Gerbert, *qui in matheri plurimum studuit.* Y al llegir á Montaner (*Crónica*, c. 44), l'adelanto de la industria naval catalana, realment devían estar adelantadas las ciencias naturals. ¿Y á Castella? A Salamanca hi havia 6 cátedras de Medicina y 4 de Matemáticas (á Barcelona 2 y 1 respectivament) y 1 de Quimica, l'única d'Europa. A Valladolid, 8 cátedras de ciencias naturals. Alfons X fa venir quimichs d'Egipte. Alfons III (sigle IX) envià á sos fills á estudiar física á Zaragoza. Cinquanta sabis, pagats pel Rey de Castella, fan las *Tablas astronómicas*, únicas en quatre sigles. Finalment, una afirmació rodona y que ningú'm probará sia falsa: s'escrigueren més obras (passo de 80) á Castella, *sobre ciencias naturals*, en la Edat Mitja, qu'en tota Europa plegada (1). Sobre literatura, sols diré qu'en catalá escrigueren Dante, Alfons X y Petrarca, y que la llengua castellana no sols es posterior á la catalana, sinó que no passarán, potser, molts anys sense que's demostri qu'es un pur dialecte del gallego. *Suum cuique.*

Sobres la Inquisició catalana, sols diré que al aplicarse aquí, estava ja establerta á Fransa, Alemanya, Italia y Navarra. Diu vosté qu'era *mansa*. No ho cregui; pitjor que la del sigle XVI; llegeixi á Puigblanch (*La Inquisición sin máscara*) y á Prescott, que'l copia (*Hist de los RR. Catól.*), y s'esgarrifará. Per lo demés, las obras d'Arnau de Vilanova foren prohibidas y cremadas.

III

Estat espanyol. — Se m'acaba'l paper y seré breu. Seguiré, senyor Monegal, l'ordre ab que vosté tracta la materia.

Moreschs y juheus.—Foren expulsats, es veritat; peró també ho es que *posteriorment* ho foren de Fransa, Inglaterra, Portugal y Alemanya, ab la barbaritat de que allá'ls robaren els bens y'ls fills menors de catorze anys. (Prescott, obr. cit., L. II, c. XVII). A més que la expulsió á Espanya fou més política que religiosa (Guizot, obr. cit, lecc. XII. —Pi Margall, *Las Nacionalidades*, lib. III, c. IV. V. — Lafuente, *Hist. de las Soc. Secr.*) Sols el poble valenciá cremá en un dia 25.000 juheus. ¿Som ó no som partidaris de la lley de majorías?

«Totas las Historias (diu vosté) diuhen que desde fi del sigle XV sols tenim teólechs y literats». Y jo li dich que no'm citará *ni una* historia qu'aixó diga. Al sigle XVI Espanya fou la primera nació del món en ciencias naturals. Magallanes creuha'l Pacifich; Elcano dona la primera volta al món; Santa Cruz pinta'l primer mapa; Guillém inventa la brújula; Urdaneta explica'ls ciclons; Núñez inventa'l célebre *Nonius;* Felip II fa fer el primer mapa geodésich d'Europa; Rivero inventa las bombas aspirants; Muñoz calcula las *trayectorias;* Marina fa la primera carta de navegar, adoptada pels inglesos; Cardenal publica á Paris els primers llibres de Matemáticas; Pereira renova l'atomisme químich; Salamanca adopta'l sistema de Ptolomeu, perseguit á Paris y Italia; Nebrija mideix, el primer, un grau del meridiá; Trias publica 17 obras de Matemáticas. Pujan á 28 els autors qu'explicaren en llibres las faunas d'América y Africa; la Botánica arribá á son sigle d'or; pujan á 300 las cátedras de matemáticas y física; 30 á Salamanca sols; 18 á Alcalá. En fi, Espanya anava llavors al devant de totas las nacions en ciencias naturals (M. Pelayo, *La Ciencia española;* Gil. de Zárate, obra cit.; Gibbon. obr. cit.; Dozy, *Recherches sur... l'Espagne).*

¿Ne vol més encara? S'imposá la ensenyansa obligatoria; tres donas explicavan grech á Salamanca, aquí s'aprobava'l plan de Colón, rebutjat á Génova, Lisboa y Londres; tots els reys d'Europa tenian metjes espanyols; s'aproban las obras d'Erasme, quan Paris las condemná; se lliura de gastos la introducció de llibres; s'envia gent á Roma, Paris y Granada pera comprar llibres; Felip II posa cátedra de Matemáticas en son palau y un jardí botánich, y dona privilegis als mestres, y cedeix á Estella 60.000 ducats, y crea la primera Biblioteca incombustible; en cinquanta anys se crean 32 Universitats, 8.000 cátedras de llatí, 300 de ciencias (70 de medicina); hi há á Salamanca 18.000 matriculats: 24 espanyols ensenyan á las Universitats de Paris, Londres, Oxford, Cambridge, Lovania, Laussana, Pisa, Coimbra, Ginebra. Tolosa, Ferrara, Diluigen, Montpeller y Nápols; Espanya fabrica las eynas de cirurgia; y prou. No parlo de literatura, dret y arts: Velázquez, Murillo, Herrera, Calderón, Fra Lluis, An-

---

ter les Italiens, etaien bien loin encore d'avoir produit un ouvrage en prose; livre admirable...» etc. (*Recherches sur... l'Espagne...* par R. P. A. Dozy, t. I, c. X, art. V.)

(1) Vide Gil de Zárate (obr. cit., llibr. V, cap I.) Afegeix el célebre lliurepensador Renan: «Les premiers ouvrages traduits de l'árabe ne furent pas des ouvrages philosophiques: la médicine, les mathemathiques, l'astronomie... L'honneur de cette tentative nouvelle, *qui devait avoir une influence decisive per les destinés de l'Europe*, appartient á Raymond... grand Chacelier de Castille (1130). Formà autour de lui un college des traducteurs... Les relations de l'Europe avec les musulmans avaient lieu... par Toléde» (*Averroes et l'Averroïsme*, chap. II, §. I, pág 201).

toni Agusti, Covarrubias, Nebrija, s'imposaren á tota Europa. (1)

Gibbon *(Histoire de la conquête de Mexique*, chap. I), proba qu'Espanya no imposá sa religió als americans; Gibbon es protestant y nortamericá. Sobres si perseguiren als lliurepensadors, podria preguntar si hi va haver lliurepensadors avans d'en Bayls y Voltaire. Ja se sab que Lutero, etc., fins negavan la llibertat humana *(De servo arbitrio)* y alsavan cadafals als qui no pensavan com ells. S'extranya que cremessin 2.000 llibres d'un cop; donchs hi há més: Torquemada'n cremá 7.000 d'una vegada, y Cisneros 3.000. Es més encara: la reyna d'Inglaterra'n cremá 12.000 d'un cop, y Paris, en sis ó set voltas, uns 70 000. Felip II, al prohibir anar á estudiar al estranger, imitá á la protestant Albion, qu'havia fet lo mateix, advertint que mentres aqui no ho necessitavam perque estavam al *frente* d'Europa, á Inglaterra las conseqüencies foren deplorables. De sabis *perseguits aquí* me'n cita 17. D'en Pascual, Valdés, Virués, Lainez, Lluís de Granada, Sta Teresa, S. Joan de la Creu, Arias Montano, Cano, Ávila y Feijoo, no'n diré que *foren absolts*, com vosté sospita, sinó que *ni foren processats*. De sabi no'n *condempná* cap Espanya; ne *processá* sols quatre ó sis: Carranza, León, Nebrija y Vergara, y'ls *absolgué*. En cambi, els protestants de Suissa *cremavan* á Servet, els d'Inglaterra á T. Moro, els italians á G. Bruno. Si forem *barbres* perque *absolguerem* á sabis de segón ordre, ¿qué serán aquellas nacions perque *cremaren* á sabiassos com aquells? (2)

No defenso a Espanya, sí la veritat. Y pera que's vegi, confesso que desde'l sigle XVII, estém á la cúa d'Europa en tota mena de ciencias.

JOAN BARDINA.

PUNT FINAL

Conforme vaig dir en mon darrer article, dono per acabada la discusió ab el senyor Bardina, y per tant, res més objectaré. Sols faré constar que no m'he proposat ensenyar (puig encara estich en l'época d'apendre), ni, encara menys, convence al senyor Bardina. Ni m'ho proposaré may, perque ell no creu en Lafuente, ni en Balmes, ni en Menéndez Pelayo, ni l'Oncken. Menos creuría en mi.

Respecte al calificatíu de manso, no'm mortifica. Lo que sentiría en l'ánima fora que vosté, senyor Bardina, ó altres, poguessin dir que hi há en mi res que s'assembli á petulancia ó pedanteria.

TRINITAT MONEGAL.

A PROPÓSIT DEL «TRISTAN»

La qüestió Sampera s'ha revifat, puig aquest senyor no's conforma ab la contestació que vaig dirigirli, y'm replica (encara que sols respecte d'un dels punts tractats), en el número ultim.

Procuraré ésser breu; y després de remerciar al meu amich pels inmerescuts elogis que'm dedica, crech poder concretar la qüestió en els següents extrems: primer, número de la página de la partitura; segón, temps que marca aquesta; y tercer, significació dels crits dels mariners.

Respecte al primer punt, no podiam estar d'acort per la rahó senzilla de que jo'm refereixo á la *edició original*, de text alemany, mentres que, segons declaració verbal del propi senyor Sampera, ell fa referencia á una edició que, á pesar d'ésser feta per la casa Breitkopf, propietaria del *Tristan*, no es en alemany, sinó en francés, y no es, per tant, una edició contenint el text original, sinó'l text traduhit, de lo que se'n segueix que la compaginació es diferenta. Per manera, que tots dos teniam rahó en un punt que al cap y á la fi no té importancia.

Més si no la té en lo referent al número de la página, la té per lo que respecta á la denominació del temps. En la edició francesa, al traduhir el text, s'ha traduhit també'l nom de cada temps substituhint la calificació alemanya, qu'emplea Wagner, pel seu correlatiu italiá. Y al transplantar el nom dels temps s'ha comés un grave error, ab lo qual quedan enganyadas las personas que, com el senyor Sampera, han de recorre á las traduccions. En els compassos que'ns ocupan, que (prescindint del número de la página), son en totas las edicions del món els setze últims del primer acte, en Wagner va marcar el temps en la partitura original ab la paraula *schnell*, y aquesta es la que's troba en totas las edicións de text alemany. Ara bé: al traduhirlo al italiá s'ha calificat de *presto* ab extraordinaria lleugeresa, incorrent en un error no menys extraordinari. Sápiga l'amich Sampera que'l temps qu'en alemany s'anomena *schnell* no es ni será may el *presto* dels italians; la paraula que li correspón exactament es *vivace*; y'm sembla qu'entre *vivace* y *presto* hi há alguna diferencia.

Tal afirmació puch molt categóricament

---

(1) «Influyó España en el mundo más aún que por sus armas, por sus ciencias y por sus letras.» (Pi Margall, obr. cit. lib. III. cap. LXXX). «Gratulor Complutо, quod sic eflorescit omni genere studiorum. . quum apud germanos professores nemo velit audire.» (Erasme). (Vide Prescott, obr. cit. libr. II, cc. XIX y XX.—Gil de Zárate, obr. cit. lib. IV, c. IV.—M. Pelayo, *La ciencia española*.—Dozy, obras citadas.)

(2) «En la protestante Inglatera para descubrir libros (heréticos) se registraban casas y personas, violando hasta el pudor y practicando el tormento». (Cantú: *Hist. Univ.)*

probarla ab un exemple que'l senyor Sampera'm dona fet inconscientment, en el seu article. Al referirse á *L'Or del Rhin* parla d'un temps $^{9}/_{8}$ que marca *molto vivace*. Donchs aquest temps en la edició original (que tinch á la disposició del amich Sampera) porta marcat *sehr schnell* (1). Y si nostre amich se pren la molestia de buscar la página 142, trobará sens dubte un *vivace* que, aixís mateix, puch ensenyarli com en alemany diu *schnell*, es á dir, un cas exactament igual al nostre del *Tristan*. Vegi, donchs, en Sampera'l poch cas que n'ha de fer de las traduccions; y no soch jo sol qu'ho sostinch, sinó qu'ell mateix ho afirma al citarme las següents paraulas del magnifich estudi de Ch. Cotard: «La version française est si éloignée de l'original que nous avons dû nous reporter au texte allemand.» Aquesta es la veritat pura.

Espero que'l senyor Sampera, tan gelós del verdader moviment del temps, se fará cárrech de la diferencia que va del temps *viu* al *precipitat*, y per tant substituhirá per un *vivace*'l *presto* de la seva partitura, ab lo que veurá que Wagner no va proposarse fer patir á ningú del pit, com en Sampera va dirnos referintse als mariners d'aquesta escena.

Queda l'ultim punt per aclarar, y en aquest, com qu'es qüestió d'interpretació, ja'm sembla més dificil convéncel. En Sampera, ab textos que cita, pretén demostrar que'ls crits *Ho-he* representan las maniobras d'á bordo. Mes llegintho bé, ni en Cotard ni en Kufferath afirman tal cosa. En el comentari d'en Cotard no trobém una sola paraula que'ns parli de *maniobras;* y'l propi Kufferath diu que aquestas se verifican «pendant que Kurwenal fait connaître l'objet de sa mission», lo qual té lloch una escena després de la que'ns ocupa.

Peró, ademés d'aquests textos, hi há altres estudis detalladissims del *Tristan* en que no he sabut trobarhi lo que'l senyor Sampera pretén. Aixís, entre'ls millors tractadistas musicals d'aquesta obra, puch citarli á Hans de Wolzogen (traduhit al francés pel propi Ch. Cotard), á Albert Heintz y á Max Chop (encara no traduhits), y en cap d'ells s'hi llegeix res contrari á lo que vinch sostenint.

Sápiga l'amich Sampera que si lo qu'ell pretén hagués sigut la intenció del autor, no faltaria una nota en la partitura ordenant, *junt ab aquells crits*, la execució de las maniobras. Y en Wagner, tan amich de las acotacions, no'n coloca cap en dit passatje. Peró ademés: las paraulas que segueixen als crits *Ho-He* (exclamacions de joya), diuhen textualment: «Al pal major!—Amunt las velas!», lo qual no significa que s'estigui executant en aquell precís moment, sinó que, pel contrari, es la ordre pera que's porti á efecte en la escena següent, qu'es lo qu'en Kufferath descriu. Y l'efecte de las maniobras qu'en ella l'espectador s'imagina darrera las cortinas de la tenda, no es produhit pels cants dels mariners (puig llavors ja no se sent), sinó pel magnifich acompanyament orquestal d'aquesta escena.

El senyor Sampera insisteix en que: NO'S POT FER CAS DE LAS INDICACIONS DELS AUTORS! Jo li repeteixo que sense respectarlas no's pot anar en lloch. En aquest particular no'ns entendriam may. Res me diu dels restants arguments que vaig oposarli, y pera no cantar la palinodia excusa sa equivocació dihent que va ésser una trampa á fi de veure si *m'agafava*. Ay, qu'espabilat! Agafarme á mi, que de resultas de la *seba* wagneriana ja no faré res més de bo en tota la vida!

Peró'l meu amich es incorretjible, y per postras las emprén ab *L'Or del Rhin*, que probablement no haurá sentit. Jo puch afirmarli que'l sincopat del martelleig dels nibelungs ha arribat molt clara y ritmadament á mas orellas, dirigit per en Richter, en Mottl, en Fischer, y fins el propi fill de Wagner, peró ab seguritat que no'l sentiriam si'l dirigís un idol del senyor Sampera, com en Mertens ó en Mascheroni.

Y d'alló de que'l pitjor intérprete d'una obra sigui son autor, qué'n dirá ara, després d'haver sentit *Una vida d'héroe* per l'Strauss? ¿No hi troba tot un abim de diferencia quan aquest mestre dirigeix sas composicions, de quan dirigeix á Beethoven? L'autor d'una obra d'art musical, será, per regla general, el seu millor intérprete; si alguna excepció's troba, vindrá en corroboració de la regla.

Pera terminar, reproduhirém las eloqüents paraulas del gran critich H. J. Chamberlain, referents á la manera com deu estudiarse y compendre á Wagner (1):

«La chose essentielle, la seule absolument indispensable pour comprendre Wagner artiste et saisir le sens de ses œuvres de théâtre, c'est de déterminer la nature de son génie. Or, Wagner fut toujours, et avant tout, et dés sa jeunesse, POÈTE DRAMATIQUE. Certes, il serait paradoxal de prétendre que le musicien n'a chez lui qu'un rôle seeondaire; mais ce qu'il faut comprendre, c'est que le musicien n'existe que comme une des faces du poéte. Comme Wagner lui même l'a dit, le musicien est l'élément féminin, et, par sa nature même, cet élément, s'il n'est pas secondaire, est du moins subordonné, et il ne crée qu'autant qu'il á été fécondé par l'élément mâle, le poéte. C'est donc le poéte, le poéte dramatique qu'il faut, avant tout, arriver á reconnaître en Wagner.»

¿No es veritat, estimat amich Sampera? Si vosté no ho entén aixís, qué hi farém! Y ara perdoni si dono per terminada aquesta polémica.

JOAQUIM PENA.

(1) La paraula *sehr* significa *molt.*

(1) *Le drame wagnérien.*

TEATRES

L'ALLEGRÍA CHE PASSA.

No ja d'estreno dela traducció, sinó de verdader estreno de l'obra pot calificarse la representació de *L'allegría che passa* donada per la cada dia més simpática companyia de la Vitaliani. Puig si bé es veritat que la va dar á coneixe en Gual ab una horadesa y una convicció artísticas may prou alabadas, las cirunstancias especials del «Teatre Intim» feyan que sols un reduhit número *d'amateurs* poguessin disfrutarne. Aixís, donchs, el públich en general, y nosaltres ab ell, sols per las representacions del «Teatre Liric Catalá» la coneixiam; lo qual vol dir que no la coneixiam gens ni mica, ó lo qu'es igual, que sols ne coneixiam la parodia, com ens proposém demostrar.

Es a nostre entendre *L'alegría que passa*, més que un superb quadro de color, més que un cant alegre y triomfal als bohemis de la vida, als senzills y lliures caminants que no tenen recorts y viuhen d'esperansas; es, més que tot aixó, la vera dissecció, en poétich y sentit contrast, de dugas ánimas ingenuas, igualment ricas d'ilusions, igualment candorosas y esperansadas, peró enamoradas de dos ideals ben distints que representan, per cada una d'ellas, lo desconegut ab tot el misteriós encís que té lo desconegut per tot esperit verge y somniador, que veu sempre una realitat, la que toca, més lletja de lo qu'es, y se'n pinta una d'ilusoria, no tan hermosa com creu.

En Joanet y Zaira son aquestas dugas ánimas, aquests dos tipos que presenta en Rusiñol ab un sentiment y una poesia tal volta massa refinats com á copia directa de la realitat, peró ben humans en el concepte més ample y elevat de la vida. En Joanet, fill del batlle d'un poble tranquil, de vida sedentaria y ociosa, se sent atret per lo desconegut d'un més enllá de las montanyas; y l'Alegria, que passa representada per un carro de *saltimbanquis*, estutx misteriós d'una gentil y melancólica donzella, acaba d'excitar la seva febrosenca y may satisfeta imaginació. Zaira, la filla del misteri, de pares ignorats, que no té llar ni patria, y viu y viurá sempre en moviment incessant, se sent també atreta per lo desconegut qu'ovira y deixa enrera; y ella, qu'es l'Alegria que passa, sent melancólicament la set d'un altre ideal, d'un ideal de pau y quietut, d'amor tranquil y arrels ben fondas, d'una vida serena basada en ferms recorts qu'engendran las més dolsas anyoransas.

Aquests dos tipos, concebuts per en Rusiñol ab una ingenuitat que'ls fa encara més interessants, posats en contacte y fentse mutuament la confidencia de las sevas ilusions y desenganys, forman el fons de l'obra, obra d'una filosofia senzilla, peró humana, y d'una poesia y sentiment exquisits.

No'ns hem d'entretenir en considerar el march; tots els demés tipos y elements que complementan el quadro responen perfectament á la idea del autor de posar devant per devant, en armónich contrast, aquells dos oposats ideals.

Potser l'obra, teatralment, té defectes; potser hi há alguna escena massa llarga per ésser secundaria; potser l'autor ha exagerat en alguns detalls la verdadera bohemia; potser la música insisteix massa en un to planyivol d'efecte enervant; peró si tals defectes hi há, son ben petits pera que puguin fer tort á l'obra.

Ara bé: la senyora Vitaliani, á qui hem de tributar un doble aplauso suplementari, primer per haver posat en escena obras d'autors catalans, honrant aixís l'art denostra terra, y segón per haverse encarregat en *L'allegria che passa* d'un paper relativament insignificant.. si es que hi há papers insignificants pera las gran actrius, há fet del tipo de Zaira una verdadera creació, li ha donat tot el sentiment, tota la poesia, tota la fe, tota la ingenuitat, tota la melancolia y tota la recansa que'l personatje reclama. La hermosa escena ab Joanet la va dir més que ab la boca ab l'ánima, ab una varietat de matisos, ab unas inflexións de veu y ab unas modalitats d'expressió que sols se troban quan es l'ánima qui parla, quan se viu espontaniament un tipo que's sent y's comprén. Y lo mateix podriam dir de la cansó que recita. En Rizzoto, si bé no va estar á tanta altura en el difícil personatje de Joanet, sobre tot en las primeras escenas, va donarli molt relleu, arribant á fer un digne paper al costat de la Vitaliani. En Sainatti, á qui's deu la traducció (ben discreta si's té en compte lo breu del temps y las grans dificultats qu'ofereix l'obra), fa de *Clown* ab forsa naturalitat y desembrás, y un gran luxo de detalls ben observats. Llástima que no tingui una veu més potent. Els demés ben discrets, si exceptuém el que fa d'alcalde y'l *mandra*, que no'ns satisferen gayre.

En quant a en Duse, mereix capitul apart. En altras obras ja'ns havia donat probas d'ésser un actor de talent, especialment en papers de carácter, que li van molt millor que'ls de galán jove. Ab *Cop de puny (Pugno di ferro)* ens ha demostrat qu'es tot un actor; que á més de tenir talent, a més de possehir intuició artística, es un gran observador de la vida. Sols qui reuneixi abdugas qualitats pot fer un paper qu'exposa al actor á caure en ridícul (pot darne fe'l senyor que'l feya al Tivoli). En Duse va trobar la nota justa, presentant el tipo ab tota la fatxenderia, ab tóta la petulancia, ab tota la serenitat marrullera y ab tot el desvergonyiment y olimpich despreci que convenen á un Hércules de carrers y plassas.

No acabariam may de citar las sevas actituts, moviments y gestos, tots apropiadissims, encertats, y naturals en el tipo. En fi, com hem dit, el senyor Duse va trobar el dificil secret de fer apareixe finament artistich un tipo tan vulgar y xabacá com es el que presenta l'autor.

També mereix un aplauso sincer la direcció artistica per l'ambient, per la vida del quadro, pel moviment de las massas, y en general (salvant petits accessoris de guardarropia), per tots els detalls de presentació escénica.

Y... tornant al principi d'aquest article: com al Tivoli no'ns havian donat res de tot això, ni que de lluny s'hi assemblés; com que'ls qu'allí interpretavan la Zaira y'l Joanet no feyan més que dir paraulas mal lligadas y més mal sentidas; com que'ls que feyan de *Cop de puny* y de *Clown*, més que fer art semblava que fessin brometa, y'ls comparsas també semblava que fessin brometa, y de la escena ningú se'n cuydava, ó al menys semblava que ningú se'n cuydés, vetaquí per qué hem dit y repetim que *L'alegría que passa* encara no la coneixiam.

Aprenguin per un'altra vegada. No'ls hi demanérm pas qu'ho fassin tan bé; ab molt menos ens acontentariam. Per la nostra part (ho dihém ab tota bona fe y bon desitj), no'ls hi escatimariam aplausos ni deixariam d'encoratjarlos si en endevant demostressin no més que un vint per cent de la bona voluntat, fe y entussiasme artistich qu'han demostrat tenir la Vitaliani y la seva modesta y trevalladora companyia.

—

Fins la setmana entrant no podém parlar dels últims estrenos. El primer, esperat ab gran interés pels vers amants del art catalá, es el d'un nou drama d'en Guimerá *Arrán de terra*, que traduhit al italiá haurá representat dimars la companyia de la Vitaliani. El segón es el de *La reina y la comedianta*, al Principal, també'l mateix dimars, per la companyia de la Tubau.

Fora d'axó no han ocorregut grans aconteixements. A Novetats, pel benefici d'en Duse,'s posá *L'Onore*, obra que, com sempre, interessá al públich. Tant el beneficiat com en Rizzotto obtingueren merescuts aplausos. S'ha repetit *Le opere di Finnia*, *La Locandiera*, una de las obras mestras del teatre clássich italiá, que diu la Vitaliani ab una intenció y finura notables, y *Cavalleria rusticana*. A propósit d'aquesta obra hem de fer una rectificació. Per una momentania confusió d'ideas deyam al parlarne que Turiddu era marit de Santuzza, sent aixís qu'es el seu amant. Encara qu'aquest cambi en res modifiqui las consideracions de carácter general que'ns sugeria l'obra, fem constar l'error ó confusió perque la veritat es avans que tot y no'ns agradaría que surtís un espabilat que'ns ho tirés en cara.

Al Tivoli la companyia d'en Borrás ha donat la *reprise* de la tragedia sacra d'en Guimerá *Jesús de Nazareth*, una de las obras millors del gran poeta qu'es gloria de nostra literatura.

No'ns entretindrém á parlarne, perque tindriam d'ésser molt severs ab en Borrás, ab els demés actors sens excepció, y ab els pintors escenógrafs. Posar el *Jesús* tal com l'han posat, es voler colocarlo al nivell d'aquellas *Passions* tan carrinclonas que's representavan anys enrera. Tota la sublimitat trágica, tota la vaguetat poemática que tan bé traduheixen els robustos versos d'en Guimerá elevantnos á regions més puras, resultan desvirtuadas per una interpretació y representació *ultra-teatraleras*, completament renyidas ab un'obra que demana molta senzillesa y ingenuitat, y qu'es refractaria més que cap altra als artificis y convencions de la escena.

No ja sols individualment: fins els conjunts, o sigan las massas, se movian ab un encarcarament, que recordavan els *coros* de las óperas.

No hi há cap dubte qu'aquests conjunts que tant contribuheixen al efecte escénich es lo que's miran ab menos empenyo nostras companyias. Desd'en Tutau, que tant se'n cuydava á voltas, sols recordém á n'en Gual qu'hagi demostrat algún cop saberne. Bon exemple'n doná ab aquells dos finals d'acte de *La Culpable*, qu'emocionaren de debó pel moviment y vida ab que foren per ell presentats.

EMILI TINTORER.

NOVAS

No disposém d'espay pera donar compte ab la extensió deguda dels *meetings* celebrats el darrer diumenge á Bellvís (Lleyda) y á Vilallonga del Camp (Tarragona), baix els auspicis de la *Unió Catalanista*.

Sols podém dir que un y altre acte revestiren no ja sols extraordinaria importancia, sinó verdadera solemnitat, podentse tenir per ben cert que aqueixos *meetings* de propaganda catalanista serán de gran trascendencia práctica en aquellas comarcas.

Tots els oradors foren religiosament escoltats y frenéticament aplaudits. Tant á Bellvís com á Vilallonga, y en aquest darrer punt al mitj de la plassa, fou cantat ab grandiós entussiasme, per moltas mil ánimas, l'himne de la nostra terra *Los Segadors*.

—

Ab certa sorpresa varem llegir en un diari d'aquesta capital la següent *gacetilla:*

«Los catalanistas de esta ciudad han cele-

brado una reunión, en la cual acordaron luchar en las próximas elecciones de diputados á Cortes.»

En aquella época que la paraula *catalanista* no necessitava explicacions, perque ella sola ja ho deya tot, no hagueram tingut d'agafar la ploma pera protestar en nom de la dignitat dels fills de Catalunya que més trevallan pera vindicar á sa patria; peró avuy, que desgraciadament aquell nom venerable's fa servir per alguns, no com á bandera de la patria, sinó com á bandereta de partit polítich, no com á emblema d'una justa causa de reivindicació, sinó com á mostra d'establiments ó botiguetas més ó menys disfressadas ab el sobrenóm d'artísticas, avuy els que no estém tarats per la malura que se'ns ha ficat á casa, hem de dir ben alt que'l Catalanisme no'n vol res de totas aqueixas mentidas, y que sols poden admetre la farsa de las eleccions, no ja'ls ignocents, sinó aquells qu'han demostrat que qui falseja'l sentit verdader de la doctrina catalanista, se troba en disposició de cometre ó d'acceptar tota mena de falsificacions.

—

Sobre'l tema «La Europa en el passat sigle» doná la setmana passada una conferencia al «Ateneo Barcelonés», en Frederich León y Luque, remarcant els contrasts que ofereix la historia en dit periodo de temps, puig en tant qu'han sigut destruhidas vilment per las grans potencias las llibertats de molts pobles en nom d'una civilisació falsa y criminal, s'han multiplicat els descubriments y avensos científichs d'una manera assombrosa.

El senyor León y Luque fou merescudament aplaudit y felicitat al acabar sa interessant conferencia.

—

Entre'ls molts trevalls que vol portar á terme durant el present curs l'Agrupació excursionista «Montanyenchs», mereix nostre sencer aplauso'l de la inauguració dels «Dijous clássichs», ó sia una serie de vetllas en las que's donará lectura de las mellors obras del renaixement catalá.

La d'avuy consisteix en la lectura del *Canigó*, llegenda pirenaica de Verdaguer, que ocupará dugas setmanas; seguint després altras de Guimerá, Apeles Mestres, Aguiló, etc., etc.

Comensarán las lecturas á las nou y mitja de la vetlla.

—

L'«Associació Escolar Republicana»'ns comunica que, ab destí al Certamen escolar científich literari organisat per la mateixa, s'han rebut 35 trevalls.

El jurat calificador de dit Certamen está compost pels doctors don Telesforo Aranzadi, don Llorens Benito, don Joan Giné y Partagás y don Santiago Mundi.

—

Hem tingut ocasió de probar el celebrat Xampany Catalunya, qu'elabora l'antiga casa Francisco Gil, de Reus, fundada en 1867, y de la qu'avuy ne son propietaris els senyors Miró y Tarragó.

Dit Xampany resulta superior á molts dels seus similars, y es garantia de sa bona fabricació la circunstancia d'ésser la casa Gil la primera qu'elaborá xampanys á Espanya, aumentant ab els anys el crédit de sos articles.

El dipósit á Barcelona del Xampany-Catalunya's troba al establiment d'en Lluis Monegal, Rambla de las Flors, 16.

—

Hem rebut una reducció pera piano de la composició *Visca l'Autonomía de Catalunya! (Cant de llibertat)*, música del mestre A. Maraco (fill).

—

L'efecte produhit per l'article d'en Pompeyus Gener *Avant sempre!*, qu'aparegué en nostre anterior número, ha sigut tal, que per rahons de patriotisme y accedint gustosíssimament á las indicacions de numerosos elements catalanistas, n'hem fet una gran tirada en fullas soltas, qu'hem enviat á totas las entitats catalanistas pera que's serveixin repartirlas gratis á qui las soliciti. També s'entregarán gratis en nostra redacció á qui'n demani.

Haventse aixecat la suspensió de garantias, enteném que la millor manera de fer veure lo invariable de nostra actitut, es publicar profusament aquest article, verdader manifest de JOVENTUT devant del centralisme y de la opinió en general.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

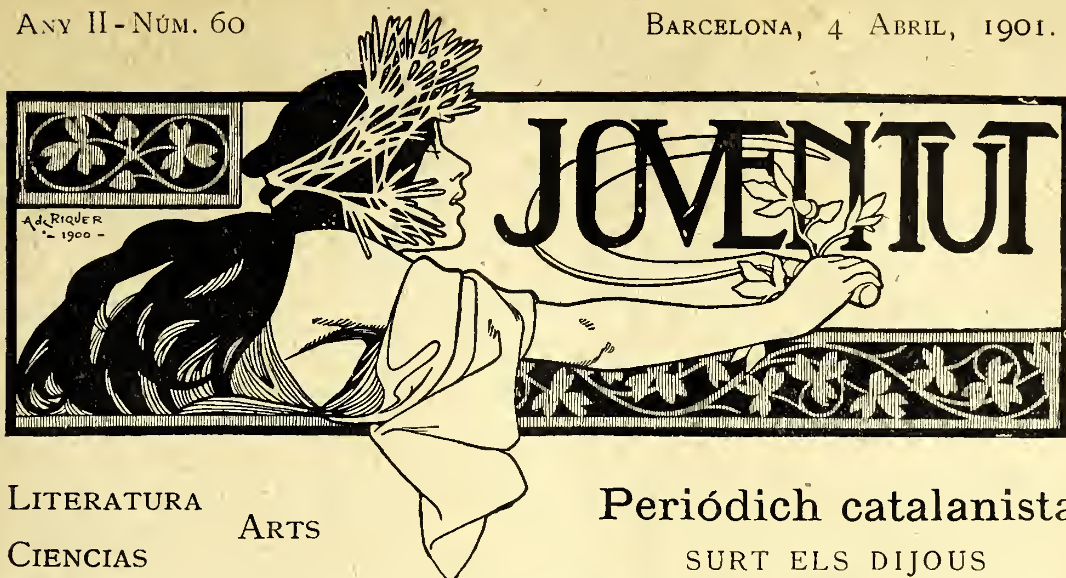
Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

Preus de suscripció.

CATALUNYA:	Un any	8	Pessetas.
»	Mitj any	4'50	»
»	Trimestre	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:	Un any	9	»
EXTRANGER:	Un any	10	Franchs.
Número corrent		20	Céntims.
»	atrassat, ab folletins	40	»
»	» sense folletins	25	»

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

ANY II - NÚM. 60 BARCELONA, 4 ABRIL, 1901.

LITERATURA
CIENCIAS
ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT.	20	CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. .	40	»
» » SENSE FOLLETINS.	25	»

SUMARI:

FOLLETÍ:

UNA TRAGEDIA GREGA SOBRE LA PASSIÓ DE CRIST

Els primers sigles del Cristianisme ofereixen un encant especial que seduheix y esvera. Una antítesis profonda ho informa tot, una barreja monstruosa d'elements antagónichs y d'ideals diametralment oposats, capgira fortament la civilisació greco-romana. La religió de Crist sura per tots indrets, malgrat las persecucions sufertas, y apoderantse poch á poch de las conciencias, floreix en ple Paganisme. No hi fa pas res qu'en els turons hi resplandeixin las Acrópolis de marbre; no hi fa pas res que'ls deus olimpichs retallin encara sos blanchs contorns demunt del cel blau d'Atenas: al costat mateix de las frondositats sagradas que clouhen el temple de Venus Afrodita, dringan festósament las campanas de la Bassilica. El fum dels sacrificis se barreja ab la boyra qu'exhalan els incensers. Las estatuas dels dióscurs Cástor y Polux las pren el poble per imatjes de Sant Cosme y Sant Damiá. Els esculptors vesteixen el cos de marbre de Prometeu, nimban son cap ab una petita creu lluminosa, y l'héroe d'Eskil se trasforma en Jesucrist y es venerat demunt dels altars.

El César arriba triomfador de las Galias y de la Germania ab la pompa y l'esclat d'Agamemnon tornant de Troya; mes dintre de tot aquest ropatje clássich, dintre de tota aquesta serenitat homérica, s'hi remóu quelcóm dolcissim, hi guspireja ja l'ánima del creyent, del cristiá que prega. Per un cantó, las heretjias esclatan furiosas en el si de la Iglesia tot just nadá, l'arrianisme esvalota'ls concilis, y las discusions teológicas son ofegadas per la cridoria dels sectaris y per las llansas del pretorians; per l'altre las multituts fanáticas arrencan las estatuas de las deesas de llurs pedestals, y afolladas de vergonya devant de sa nuesa divina, las parteixen á colps de martell y las esmicolan.

La idea cristiana ha penetrat ja en l'ánima

dels homes. Aquests, com que viuhen encara aferrats á sas tradicions paganas, las quals informan per complert sa vida, sas costums, sos gustos, sas aficions, son art, sa literatura y fins sa religió, la portan ja dintre, peró barrejada monstruosament, entafurada com una llevor exótica; lo que dona per resultat una confusió espantosa que's posa de manifest sobre tot en la poesia, en la dramática y en las arts plásticas.

Carles Magnin diu molt encertadament, en sa magnifica obra *Origines du théâtre moderne*, que al mateix temps que la Iglesia fulminava anatemas contra'l Teatre, imitava pel seu cantó las cerimonias y'ls diálechs de las tragedias gregas, instituhint tot un ritual basat en la plástica escénica, sovintejant las professons y las traslacions de reliquias, y component els oficis, que al cap d'avall no son més que veritables dramas. Per exemple, las cerimonias del *Pessebre (Præsepe)*, de la *Estrella* y dels *Tres Reys*, del *Sepulcre* y de las *Tres Marías*, eran representacions dramáticas que's donavan respectivament per Nadal, per la Epifania y per Pasqua florida. En aquesta última las tres santas donas estavan representadas per tres canonjes ab el cap cubert d'un vel, *ad similitudinem mulierum* com diu el ritual.

La tragedia grega titulada: *La Passió de Crist*, ó *Crist patint*, atribuhida per molts á Sant Gregori Nazianzé, y per altres á autor anonim, es ja tot'una obra dramática, en el rigorós sentit de la paraula. Fou escrita en el sigle IV, baix el patró de las tragedias d'Euripides, peró ab tanta *fidelitat* envers el model, que s'hi troban trossos sencers, quasi copiats de fragments del *Hipólit* y de la *Medea*, y fins del *Edip Rey*, de Sófocles.

El critich francés Emili Deschanel ha fet un estudi acabadissim d'aquesta obra especial qu'enclóu totas las condicions antitéticas del temps en que vegé la llum, y qu'hem apuntat lleugerament com caracteristicas dels primers passos del Cristianisme esdevingut religió oficial. La barreja monstruosa de que parlavam esparvera y encisa en aquesta tragedia. Sembla una Venus fidiaca vestida de Dolorosa.

Els personatjes principals son: Jesús, la Verge Maria (quasi bé es la protagonista; el seu paper consta de 1.200 versos), Joseph, Nicodemus, Theólogos (aquest personatje, segons Deschanel, es Sant Joan), y un jove deixeble. Hi há també, com en las tragedias clássicas, el chor, compost de donas. Comensa ab un prólech, y la exposició la fa la Verge Maria en una tirada llarguissima, planyentse de la desgracia de la humanitat, que necessita, pera sortir neta de culpas, de la sanch d'un redemptor. La Verge Maria parla del mateix modo que Medea en la tragedia d'Euripides, y al fer tota una pila de observacions antitéticas sobre sa virginitat esdevinguda feconda, diu las mateixas paraulas que Hipólit, fill de Teseu, al confessar sa castedat devant de la estatua d'Afrodita, y en la escena ab la Dida, en la tragedia *Hipólit* del mateix Euripides. El contrast, vist desde'l nostre punt de mira, no pot ésser més brutal; peró cal confessarho: malgrat la desnaturalisació monstruosa, ben propia d'aquell temps, té certa poesia que seduheix al aficionat, donchs es un reflex sincer de tota una época.

El chor li fa saber que la multitut corra cap á Jerusalém, y que son fill está condempnat á mort. Arriba un missatjer, anunciant que Jesús há sigut trahit per sos dexebles; explica tota la escena del hort de Gethsemani, y en ella l'autor hi barreja conceptes del Evangeli ab termes politeistas, y ab altissonancia trágica prediu el suicidi de Judas y exalta la doctrina del fill de Maria. Aquesta, en un parlament llarguissim, diu que vol corre al costat de son fill. El chor s'hi oposa. Un altre missatjer conta tots els trámits de la condempna de Jesús. La Verge emplea metáforas bellissimas, peró completament fora de lloch, y llensa crits de dolor al veure al lluny cóm arrossegan y empenyen al seu fill encadenat. Ella vol anarhi, mes el chor la reté. Alashoras torna á plányers de sa virginitat tornada feconda, en un estil que recorda las antitesis d'Edip y de Yocasta en la tragedia *Edip Rey*, de Sófocles, sobre llur himeneu incestuós; y acaba explicant á n'el chor el pecat original qu'ha fet la redempció necessaria, y li anuncia la resurrecció. Un tercer missatjer porta la nova de que Jesús ja es clavat en creu y agonitzant. La escena's transforma, apareixent la cima del Calvari.

Jesús, despres d'haver probat d'aconsolar á sa mare, expira; Sant Joan, ó Theólogos,

estreny á María en sos brassos; un soldat fereix á Jesús en un costat, y devant del miracle de la sanch que brolla, se converteix. Després de tota la escena del devallament de la creu y del enterro de Jesús, y un cop lluny la fúnebre professó, quedan sols Joseph (sens dubte 'l d'Arimatea) y Théologos, y en un diálech molt llarch, profetisan el cástich y la dispersió dels juheus. Torna á transformarse la escena, y'ns presenta una cova fonda, en la que hi há obert el sepulcre de Jesús. Las santas donas arriban pera embalsamar el cos: peró la tomba es buyda. Tot de cop se dressa devant d'ellas un ángel resplandent, vestit de blanch, diéntlashi que Jesucrist ha ressucitat. L'espectre lluminós de Crist apareix alashoras, y las hi prega que vagin á escampar sa doctrina per tot el món. Un cop fosa la visió, y després d'haversen anat las santas donas, hi ha una escena en la que'ls soldats del Pretori arriban ab Pons Pilat y li diuhen, demostrantli palpablement, que'l cos de Jesús ha sigut robat.

Al final apareix Jesucrist voltat de sos deixebles, avans de marxar aquestos á predicar la bona nova per tots els indrets de la terra. La tragedia's clou ab una llarga pregaria á Jesucrist y á la Verge María.

Tal es—diu Deschanel—aquest drama especial que conté alguns passatjes bellissims, entre molts d'excessivament llarchs y de poch mérit. Sobre tot en sa segona part, tira més á un *misteri*, destinat potser á una semi-representació, ó més ben dit recitació, sense posat d'escena, ó qui sab si á la sola lectura en algún colegi cristiá ó en algún cenobi. Els versos sols que l'autor posa en boca de la Verge María son capassos de destrossar els pulmons del monjo més robust.

De totas maneras, y fins prescindint de son major ó menor mérit literari, la tragedia en qüestió resulta un document histórich de gran valua, que ve á demostrar la barreja d'elements antagónichs que informavan las creacions artisticas dels primers sigles del Cristianisme.

SALVADOR VILAREGUT.

LO MISTERI DEL HORT

. . . .
. . . .
S'agenolla, y mentres ora
reb lo cálzcer de dolor;
primer glop que n'assabora;
no pot més lo Redemptor.
. . . .
. . . .
Jesucrist ja es á la vora
de la mar de la passió,
ja de l'ona que'l devora
sent la furia y l'amargó.

VERDAGUER.

Els Apóstols s'han dormit—al dessota l'olivera...
S'han dormit, y'l bon Jesús
amorosit se'ls contempla.
Prou els deya:—No dormíu,
que aquesta nit m'han de pendre,
y'm veuréu com un anyell
al endúrsel de la pleta.
El traydor ja m'ha venut,
tingáu l'ánima desperta,
que'l petó que'm donará
temps há que'l meu cor enfela.
No dormíu, que cal vetllar:
s'atansa ma hora darrera!..—
Els Apóstols van dormint—al dessota l'olivera

—

—Pare meu, Pare estimat:
lluny de mi'l cálzer de pena!—
Y aygua y sanch vessa son front,
son front que l'amor encela.
—Fassas vostra voluntat
que també será la meva...
Pare meu, vindrá'l traydor...
No puch més!.. Fills desperteuse!
Tot el cálzer so apurat
y tant y tant que amargueja!—
L'ha apurat fins al bell fons
y l'Infern vensut bruela.

—

Al punt qu'ells s'han desvetllat,
ja'l veuhen entre cadenas,
cadenas que fon l'amor
d'Ell, qu'es Rey de Cel y terra.
Vetllém nosaltres també—que als peus l'abím ens negreja.

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET.

«LE CLOITRE»

L'Emile Verhaeren es el poeta d'imaginació espléndida y barbre, que contempla la natura deformada pel reflex interior que d'ella's produheix en la seva ánima, enlluhernada per coloracions violentissimas—rojas de sanch, negras, dauradas,—per emocions refinadas y subtils. De tots els moderns, en Verhaeren es potser el poeta qu'ha trobat més felisment *un aspecte nou* en l'interior humá y en el món exterior; el poeta qu'ha expressat ab més fidelitat els estats inquiets, alucinats y neguitosos dels esperits malaltissos, que per un contrast incomprensible percebeixen en lo que'ls rodeja, ademés d'un abultament extraordinari de las formas y d'un relleu enorme de las linias, una deformació total de la veritable apariencia. Altras voltas canta ab un realisme cru y'ns sorprén ab la pasmosa veritat de las sevas descripcions, que per això may deixan d'ésser poéticas y vibrants. Y devegadas ens fa sufrir ab desitjos monstruosos de boig, ab somnis de mortificació horrorosa, de torturas y de martiris; peró també's calma de tant en tant la febre del seu esperit; y alashoras las engunias del poeta's resolen en una aspiració infinida y suau envers la mort—sobre quadros cuberts serenament dels encisos de la tardor, riquíssima de colors, de música y de perfums — somniant que la seva vida, inflada de sava,'s desvaneix dessota un cel omplenat de «porpras y de rius vermells», mentres la lluna «s'aixeca espessa, inmensa y roja, y sembla un bell fruyt madur obert plascévolament.» (*Mourir. Les Soirs*).

En Verhaeren sent extraordinariament las impresions complexas de las enormes ciutats. Aquesta impresió's reflexa á travers de las *Villes tentaculaires*, dels *Soirs* y dels *Flambeaux noirs*. Sent també las perspectivas extranyament endoladas dels camps, la tétrica existencia del claustre, y la seva imaginació sobrexcitada divaga sovint per un món d'imatjes y de mals somnis, ahont el pensament vacila, dominat per una bellesa brutal y sagnanta.

Heus aqui un fragment del *Antich Amor:* heus aqui fins ahónt arriba la forsa imaginativa del poeta:

Dans le jardin, oû des lions mélancoliques
Traînent le char du vieil amour,
mes yeux ont allumé leurs braises sur la tour
et regardent, mélancoliques,
traîner le char du vieil amour.
Des chapelets de seins enguirlandent le bord
des seins de reine, où sont plantés des couteaux d'or.
Le sourire des Omphales, qui plus ne bouge,
et les yeux de Méduse ornent le timon rouge.
Sur de noirs piédestaux voilés, des torses nus,
les bras coupés, disent qui fut jadis Venus.
Et par les crins, à l'arrière, traïnée,
saigne la tête atrocement glanée
d'Herodiade.

. . . .

—

No sabém si *Le Cloître* té ó no té condicions teatrals: sembla que á Paris la impresió que va produhir sobre la escena no fou massa intensa. En cambi hi trobém un drama hermosissim y real de conciencia, una lluyta trágica d'ánimas: hi trobém un humanisme profond y verdader, y una acció senzilla, clara y lógica, núa de simbolismes y d'incidents exteriors, d'una admirable sobrietat, que va recta al seu fi sense deturarse may. L'autor ens fa visible la evolució d'un esperit superb y alhora místich, torturat pel remordiment d'un crim, fins arribar á la destrucció de la seva voluntat y de las sevas passions.

Peró s'observa en el Verhaeren dramaturch una complerta modificació del Verhaeren poeta. La imaginació febrosa d'aquest, transformant l'aspecte del món, transformant las impresions dels objectes y'ls llurs colors característichs, devé, en el dramaturch, més reposada y tranquila, resolentse l'amplificada descripció poética en un diálech nirviós y concentrat. El drama d'en Verhaeren es, en aquest concepte, ben diferent dels d'en Mæterlinck, superantlos en concisió dramática y en realitat, peró resultántloshi inferior en bellesa, profonditat y sentiment poétich.

—

L'Emile Verhaeren, com si pressentis *Le Cloître*, entre las sevas poesias *Les Débacles* n'escrigué una que podria servir de *leit-motiv* del protagonista Dom Balthazar:

Je rêve une existence en un cloître de fer,
brulée au jeûne, et sèche et rapée aux cilices
où l'on abolirait, en de muets suplices,
par seule ardeur de l'âme enfin, toute la chair.

. . . .

Et s'imposer le gel des sens, quand le corps brûle;
et se tyranniser et se tordre le cœur.

. . . .

En *Le Cloître*'s (1) fan apreciables desde las primeras escenas — aparentment controversia teológica y en el fons magistral exposició de carácters—las naturalesas dels personatjes del drama. Dom Balthazar y Dom Militien personifican l'esperit intolerant y aristocrátich, la devoció y la fe y l'odi á la rahó: el Prior, l'esperit d'inflexible autoritat; el *père* Thomas, l'anhel d'indagació y d'análisis y Dom Marc, ánima angélica, mescla de noy y de sant, se'ns apareix com la cándida poesia del convent, assedegat de sacrifici, tot bondat, ignocencia y amor.

En Verhaeren ens desenrotlla'l drama ab una senzillesa admirable. Ens fa seguir la marxa interna del remordiment en el cervell de Dom Balthazar—devorat pel recort del seu pare, assessinat per ell—fins que aquest remordiment esclata ab furia y s'exteriorisa, mentres s'apodera del convent una inquietut extranya y una lluyta d'ambicions y de domini arrossega tenebrosament á las ánimas. Ens fa seguir el creixent desitj de confessió, d'humiliació y de rabia á la vegada que mou á Dom Balthazar (2), fentnos fruhir, en mitj d'aquests esclats violentíssims, la veu hermosíssima y pura de Dom Marc, sempre consoladora y benévola (3).

En l'acte segón aumenta la violencia de la lluyta entre Dom Balthazar y'l pare Thomas, els dos esperits oposats del convent. La successió del Prior n'es la causa. El diálech es vibrant, las réplicas son contundents y agressivas. «Estich cansat d'obehir y d'humiliarme», diu el pare Thomas:

J'ai dans mon âme une flamme rouge et nouvelle
d'accord avec mon temps, que n'a souci que d'elle,
et rejette les droits anciens et routiniers,
comme des fruits sans jus vivant, dans un panier.

Aqui en Verhaeren combina una de las escenas més trágicas de l'obra. Excitat pel Prior, Dom Balthazar confessa'l seu crim devant dels monjos. La descripció del assessinat esgarrifa. La fantasia del poeta's desplega esbojarradament, iluminada per tochs de plasticitat superba, per coloracions foscas y sagnantas, y la escena reviu als nostres ulls ab tota la seva realitat.

Y termina l'acte la veu del Prior, imposant á n'els monjos indignats perdó y oblit, autoritariament. Y á Dom Balthazar, «*Vous dormirez sur la dure*—li diu—*un mois durant. Vous direz les psaumes à minuit. Vous vivrez éloigné de l'autel pendant trois jours, et n'assiterez au sacrifice saint que du haut de la tribune du chœur, derrière la grille. Accomplissez ces ordres et demeurez en paix*».

Comensa'l tercer acte, y després d'una escena animada sinistrement per l'ambició y las intrigas dels monjos, té lloch un diálech hermosíssim entre Dom Balthazar y Dom Marc. Aquest, trobant insuficient la penitencia imposada pel Prior, demana al primer que s'entregui á la justicia: un ignocent ha mort per ell y es precís reparar aquest altre crim. La efusió altruista de Dom Marc s'expandeix ardorosament; el seu sentiment es inmens per no haver pogut ésser la víctima sacrificada. Una set de martiri se'l emporta.

DOM BALTHAZAR.

O pauvre enfant! Oh! le meilleur de nous!
O le plus pur des cœurs que tremblent
et rayonnent dans nos ténèbres!

DOM MARC.

Mais l'homme à qui les justices funèbres
ont arraché la vie avec l'honneur,
l'homme innocent qui n'a tordu son cœur,
dans le suplice et le délire,
que pour atteindre et pour maudire
celui
dont vraiment l'arme avait détruit
en presence de Dieu, une existence;
songe, mon frère, avec quelle instance
son cri doit retentir pour que tu sois damné.

---

(1) L'obra—dividida en quatre actes—está escrita indistintament en vers y en prosa.

(2) J'arracherai publiquement, devant mes frères,
du fond de mon cerveau, la mal rouge et griffu,
je le noierai dans les eaux d'or de leurs prières,
j'irai vers eux, fervent, soumis, hereux, confus,
le cœur, fleuri de ma douleur et de ma crainte
Je laverai ma force en leurs conseils sans feinte,
je les prierai de prendre en main mon espoirlas
mon doute et ma terreur, ma rage et ma misère.

(3) Toute mon âme
se fera flamme
pour veiller ta douleur;
tout mon amour entourera ton cœur
comme des linges blancs qui sècheront tes larmes.

. . . .

Si la Vierge dans l'extase embrasée
désire encore comme autrefois, pour l'exhausser,
savoir ma plus intime et profonde pensée,
je lui crierai: Mère incomparable et plus claire
que les roses et les rayons,
Guéris de son remords et de son mal, mon frère!
Sois-lui le vêtement de joie et de pardon
qu'il faut porter sur terre
pour que les yeux de Dieu
fixent, sans déplaisir, sur l'humaine misère
leur majesté.

Dom Balthazar.

Tais-toi... tais-toi... J'ai deviné...
ma main assassina deux fois; d'abord mon père;
cet homme après. O dans quel puits d'ombre et de mi-
je sombre! Il est donc vrai que mon cerveau [sère
m'est nocturne comme un caveau,
puisqu'il n'aperçoit pas que l'humaine justice
exige, autant que Dieu, sa part dans mon suplice
Etais je fou? Et lui, notre prieur,
m'entretenait habilement dans mon erreur
ne voyant rien que son autorité brisée.
Or, cela seul importe; avoir l âpre pensée
d'aller fouiller, jusques au bout, le repentir;
et je te remercie, enfant, de m'avertir
que le chemin que je suivais etait perfide
et d'assigner à mes affres, pour guides,
ta fervente innocence et ta naïveté.

Las paraulas inflamadas de Dom Marc fan triomfar en l'esperit de Dom Balthazar els ideals més nobles; els ideals de reparació y de justicia. Y's despedeix de Dom Marc:

Adieu, mon frère. Adieu, le seul dont jai trouvé
l'âme d'accord avec la verité plus haute,

dominat per la forsa d'aquesta veritat que s'obra pas majestuosament.

L'acte quart es el més potent y dramátich de l'obra. En ell Dom Balthazar, qu'escolta la missa desde la tribuna del chor, «com una bestia engabiada», llensa en el silenci del temple'ls seus crits de remordiment, desobehint la penitencia del Prior. Exhibeix la miseria de la seva ánima, el fástich y'l despreci que'l fan odiós á si mateix.

Mon torse est saccagé par le remords;
je sens les langues de la mort
frôler mon âme et la brûler;
mes yeux, ma bouche et ma poitrine
son des latrines de péché;
pendant longtemps je me suis tû et j'ai bouché
mes narines, devant ma propre puanteur.

La veu de Dom Balthazar vibra frenética: un torrent impetuós d'amor divi, de desesperació, de tortura moral l'arrosega, y fruheix voluptuosament la esperansa d'horribles martiris.

Je veux qu'on me crache à la face;
qu'on coupe ces mains qui ont tué;
qu'on arrache ce manteau blanc prostitué;
qu'on apelle, qu'on ameute la populace.
Je m'offre aux poings qui frapperont
et aux pierres qui blesseront
de leur rage, mont front.

Y portat pels monjos á la presencia del Prior, gelós de la seva autoritat desobehida, cubert de cops y d'injurias, es etjegat ab violencia del convent y'l seu fi resta desconegut.

Aquest drama pahorós, allunyat de las clarors y dels cants de la santa Natura, acaba ab una pregaria de Dom Marc, que s'eleva misticament com un pressentiment misteriós de blancors paradissiacas.

G. Zanné.

L'ART Á CATALUNYA

Al senyors don Domingo Martí
y Juliá y don Lluis Marsans.

No creyém que l'Art sigui per sobre de tot, no confoném el concepte d'Art ab el de Civilisació; peró no creyém tampoch que sigui un obstacle á que un poble conquisti sa Llibertat, ni á que conservi sa Salut.

Els articles publicats á Joventut pels senyors Martí Juliá y Marsans (1) contindrian rahons de molt pes y observacions atinadissimas, si fos veritat lo que donan per cert: que'l poble catalá, ó millor el barceloní, s'ocupa excessivament d'art, desatenent altras cosas.

Sent ells personas cultas é ilustradas, relacionadas ab artistas, músichs y escriptors, *amateurs* y *dilettanti*, sufreixen la ilusió de que hi há un gran ambient artístich, adulterat ó bo, y d'aixó's queixan. Preteném demostrar lo contrari, examinant cóm estima l'art el nostre públich.

Véginse las migradas edicions que de sas obras fan els més populars de nostres poetas: Mossén Verdaguer, l'Apeles Mestres, en Maragall; preguntis á tots els escriptors catalans quánts exemplars de sos trevalls passan de las llibrerias al públich, y's veurá que'l nostre poble no llegeix art.

Consultis als pintors sobre la cultura artistica del públich, y respondrán que compra'ls quadros á pams pera tapar un pany de paret.

Vegis l'arquitectura: l'*Ensanche* donará una variadissima mostra de disbarats y de casas de lloguer.

Pera compendre l'avens de la esculptura no hi há més que veure las del Parch y admirar (!) el monuments preciosos qu'adornan (?) nostras plassas.

Hi há afició á la música, peró no's passa

(1) Números 43 y 55.

de péndrela com un passatemps. Els verdaders entussiastas, els apassionats son poquissims; la sarsuela domina á l'ópera, y aquesta al drama lirich, y acceptan á Wagner perque es moda.

En l'art dramátich prefereixen la Tubau á la Vitaliani.

La verdadera afició del poble catalá es la pesseta.

Els que'ns ocupém d'art som quatre dotzenas, y tot se passa en familia; entre nosaltres se fan las reputacions y's discuteixen principis, s'enlayran y s'enfonzan obras; al resto de la població tant se li en dona, preocupada pel benestar material.

Lluny de nosaltres condempnar l'aspiració llegitima al guany honrat y al milloravent de condició portada pel trevall y la economia; peró si devém combatre que's passi del limit y sembli Barcelona un poble de cartaginesos dominat pel mercantilisme, per l'afany inmoderat de riquesas que fa que aquí's converteixi tot en mercadeig: la religió, el matrimoni, l'art, la poesia, la política, l'administració dels bens comunals, etc.

Y aquest mercantilisme exigeix una máscara: la de la honradesa. Ab ella tapan sa verdadera cara molts catalans.

El mercantilisme: veus aquí l'enemich.

La hipocresia: veus aquí'l microbi.

Voler veure lo contrari es somniar, es negar la realitat dels fets. El poble está faltat de grans ideals: cal despertarlo, catalanisarlo, infiltrarli'l desitj d'ésser gran en el món.

Els esforsos de tots els que tractém de fer art, de tots els qu'estimém la Llibertat y la Salut del nostre poble, s'estrellan contra la indiferencia de la massa, d'aqueixa massa anodina qu'ofereix una resistencia passiva á tot lo que no sigui lucro y mercadeig.

Per sa forsa vital, per sa riquesa, per sa importancia, nostra ciutat está faltada de bon gust, mereix l'autonomia y necessita higiene.

Fa temps que'm produheix l'efecte d'un home enriquit rápidament, y que, si bé ha lograt encaixarse un *chaqué* y un barretet, no ha pogut deixar las espardenyas y'l viure en un pis de lloguer, sense comoditats, peró sense gastos.

Devém esforsarnos tots en civilisar per complert á aqueix home, y darli á entendre qu'ha de fer un paper lluhit, qu'ha de cuydar son cos y qu'ha d'ésser catalá, ab las virtuts de la rassa, trevallador, sencer, franch, fort, y, sobre tot, *honrat;* que no se l'ha de confondre may ab un juheu, que la explotació del proxim, l'avaricia, la usura, la mala fe, la mentida, son propias d'un home degenerat que porta en si'ls principis de sa propia destrucció.

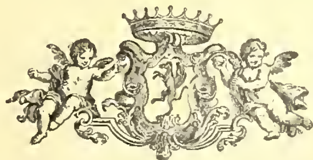
Lo que'ns fa estimar la nostra patria es aquesta minoria d'homes enamorats d'ideal, que s'esforsan en que tingui filosofía, art, llibertat, higiene, un poble que no'n vol, que no comprén sa necessitat; que si sols hi hagués aqueix aixám de cartaginesos, cavallers de la mitja-cana, héroes del tant per cent, entre'ls que hi figuran metjes, artistas, polítichs, sacerdots, plutócratas, etc., si fossin sols aqueixos catalans tarats, temps há que l'hauriam renegada.

Peró no cal: Catalunya té vida, y tenim fe en nostre proletari, en nostres pagesos, que son verament catalans; tenim esperansa en nostre jovent, qu'hem de procurar que no's malegi.

Devém trevallar per'aixamplar cada dia'l cercle dels que miran cap endevant, y devém fer náixer en tots els cors l'ardent desitj de convertir Catalunya en un poble gran, fort, lliure, centre de comers y d'industria, al mateix temps que creador d'un art sublim qu'ho embelleixi tot, qu'hermosegi nostre passatje sobre la terra. Devém esforsarnos en que Barcelona sigui una moderna Atenas, ab sos carrers embellits y sanejats, ab gimnástichs y banys públichs per tot arreu, ahont el cos y l'esperit puguin satisfer totas sas necessitats y puguin assolir tot son desenrotllo.

Desitjém ab tota l'ánima que Catalunya entera senti l'irresistible desitj d'ésser gran, y responent al crit d'en Pompeyus Gener, escrigui en sa bandera, ab lletras d'or: Avant sempre!

SEBASTIÁ JUNYENT.

TEATRES

Scivolando sulla terra.— La Reina y la Comedianta.

Hem de confessar que l'ultim drama d'en Guimerá *Scivolando sulla terra (Arrán de terra)*, estrenat l'altra nit á Novetats per la Vitaliani, no'ns ha agradat.

Ab aquesta obra tracta l'autor un aspecte de la vida social moderna en lo que té de vulgar, de rebaixat y de malaltis; aspecte en que l'egoisme es la caracteristica. Mes no un egoisme brutal inspirat en sentiments fondos, sinó un egoisme metódich que respón á passions més ó menys violentas, encara que sempre relativament petitas ó mesquinas.

Peró aquesta vida, qu'es en realitat la esencia de la vida moderna, en Guimerá més que conéixela, la pressent, més qu'observarla, la endevina, més que retratarla la inventa. Per'xó *Arrán de terra* es un drama realista fill de la intuició d'un poeta que ampliament sent la vida, no d'un observador afinat que la sorprén en tota sa veritat. Y aqui está'l gran defecte de l'obra. Evidentment no hi há en ella cap personatje que no sigui humá, no hi há una lluyta d'afectes impossibles, no hi há cap recurs escénich, cap detall de construcció que, en absolut, pugui considerarse inverosimil; y á pesar de tot, l'obra en conjunt ens resulta falsa, impossible é inverosimil.

Es veritat que pot existir una dona apassionada, lleugera y despreocupada com Pia-Munda, que gelosa de la muller del seu amant, arribi á combinar una infantil comedia pera pérdre á aquella y ferse á aquest absolutament seu; es veritat que pot existir un advocat suficientment apassionat pera no somniar més que ab sa amistansada y accedir á totas las sevas pretensions posantse en ridicul y comprometent la pau de la familia, y al mateix temps suficientment egoista pera refredarse de sobte al veure aquella pau irremisiblement perduda; es veritat que poden existir un germá de Pia cinich, insubstancial y lleuger, y una cosina complascent y desinteressada, y un Tenorio sentimental sense iniciativas, y una muller de Ramón honrada á tot serho, peró encara més lleugera qu'honrada; es veritat, per un'altra part, que la vida es un teixit de coincidencias, y per lo tant poden realment donarse totas aquellas casualitats que conduhirán á que'l plan de Pia casi's realisi, es á dir, á que'l marit sorprengui á sa muller venint á trobar al seu amant d'encárrech en la casa del germá de Pia, que justament estava preparada pera niu d'aquest y d'una tiple ab qui'l perdulari s'havia de casar. Tot aixó es veritat, y en absolut ningú podrá sostenir qu'en la vida real sigui impossible. Y no obstant, posat en escena'ns fa l'efecte de tal, ens fa l'efecte d'una comedia preparada, combinada y arreglada ab més artifici que llógica y veritat.

¿Per qué'ns fa aquest efecte? Per lo qu'hem dit: perque'ls tipos no son reals, sinó fantasiosos. Si en el fons tenen un sentit d'humanitat, se'ns presentan borrosos, indefinits, sense consistencia. La llógica del seu modo d'obrar no's desprén de la seva peculiar personalitat, de las sevas qualitats, defectes y passions caracteristichs, sinó de la fantasia del autor, qu'ha lligat una acció ab arreglo al seu modo de veure y de sentir la vida genéricament. Pera que'l drama'ns produhis tot l'efecte de vida, de realitat y de verosimilitut caracteristicas d'una obra verament moderna, era precis que'ls tipos se'ns presentessin ben clars, ben definits, ben concrets, no ja sols baix un aspecte (l'aspecte únich que's refereix á l'acció dramática que'ls lliga) sinó en tota sa complexitat, en tota sa integritat psicológica; era precis pintar gráficament els personatjes, donantnos un retrato complert de sa naturalesa fisica y moral; era precis puntualisar els tipos de tal manera, que'ns fessin la ilusió d'uns sers vivents, per excepcionals ó per comuns que fossin. Y alashoras ens interessarian de debó: alashoras, al toparse ab altres tan definits com ells, al lluytar pera solucionar un conflicte que las circunstancias els hi presentan, ens la farian sentir la vida verdadera si en la lluyta's comportavan com á qui son, y de conformitat ab las sevas passions, debilitats ó virtuts.

Nosaltres ens espliquém molt senzillament la equivocació d'en Guimerá en aquest drama. En Guimerá poeta es molt superior al Guimerá autor dramátich; en Guimerá pensador, que concebeix gran y fondo, deixa molt enrera al Guimerá moralista qu'observa y ensenya. Aixó fa que quan el poeta deixa vagar lliurement la seva fantasia per las regions d'una humanitat ideal, á la que dona vida esplendenta, las sevas concepcions siguin grandiosas, dignas d'un geni que sent y canta las grans passions y'ls sentiments intensos; y alashoras l'autor dramátich, esperonat per la idea que'l captiva, moventse en una atmósfera simpática al seu temperament, troba la expressió justa pera donarli forma esplendorosa. En cambi, quan se limita á ésser un senzill copista de la realitat, quan la concepció poética la substituheix per un vulgar conflicte passional, l'artista's troba lligat per la mateixa fredor d'aquesta realitat, quins secrets y misteris no ha profondisat en sos detalls, en sas petitas miserias.

Arrán de terra es una proba de lo qu'estém dihent. Aquesta societat miserable, de passions vulgars y sentiments egoistas que s'arrossega arrán de terra, condempna al poeta á volar baix y á voladas curtas. Ell té que pararse continuament pera pendre alé, y gasta

inútilment las forsas buscant altres espays més amples y més lliures.

Aquesta propensió del autor á elevarse, la trobém en el tipo de Pia-Munda, que á pesar del autor resulta'l més simpátich de l'obra; y li resulta aixis perque tot y voler pintarnos la dona viciosa que's mou en un medi mesquí, el poeta que hi há en el fons d'en Guimerá hi apunta, y en l'apassionament vulgar y egoista d'aquella dona hi ovirém quelcóm d'avassallador y gran que la eleva per sobre dels altres. Un'altra proba de qu'en Guimerá fa inútils esforsos pera mantenirse en aquell ambient mesquí la trobém en el final de l'obra, que casi bé está en contradicció ab l'esperit de la mateixa. El marit reconquistat al amor de la muller fidel, y l'amistansada donantse mort al veures despreciada, semblan venir á demostrar que no tot está podrit arrán de terra, qu'encara hi há sers capassos de fer actes de voluntat, d'amor y de desesperació.

Ingenuament hem donat nosta opinió sobre l'última obra d'en Guimerá senyalant en linias generals els defectes que creyém trobarhi. Prescindint de la bona amistat que'ns lliga ab l'autor, hém procurat ferho ab tota imparcialitat, á riscos de ser titllats d'irrespectuosos per uns y d'incorretgibles criticayres per altres. Si no tinguessim, per'abonar nostra conducta, la gran rahó de que tot y no venir á sentar cátedra, ens creyém obligats (ara més que may) á dir la veritat tal com la sentim, ne tindriam d'altras poderosíssimas que posém empenyo en explicar.

Es la primera la gran admiració que sentim per en Guimerá, lo que fa que'ns dolgui de veras véureli baixar el vol arrán de terra y entretenirse com senzilla alosa saltironejant pels rostolls de la vida, ell, l'áliga dels grans vols feta pera pujar enlayre y véurela desde dalt en amplas concepcions y síntesis perfectas. Nosaltres voldriam convéncel de que'l camp aquest en que ha desenrotllat l'última obra es un camp massa petit per'ell, y molt poch apropósit pera que ab tota sinceritat s'hi pugui esplayar el seu temperament artistich.

Un'altra rahó es la de que, havent enrahonat clar, tindrém més autoritat pera dir algunas veritats que no sabriam guardarnos.

Ens referim al públich qu'asisti al estreno. En primer lloch, era poch numerós. ¿Ahónt se fican els amants del art? ¿Que no se'n recordan qu'en Guimerá es el primer, es l'únich autor catalá d'empenta que tenim? ¿Que no ho saben que la Vitaliani está molt per sobre de totas las actrius espanyolas? Mes si'l públich que no hi va anar demostrá tenir poca cultura, encara va demostrar tenirne menos, en conjunt, el que hi assisti. Entre aquest abundavan els que s'esveran fácilment al veure en el teatre escenas massa crúas, tal volta perque'ls ne recordan de més crúas encara, en las que hi son ó han sigut protagonistas; hi abundavan els envejosos d'esperit petit, els *incompresos* rivals, autors d'obras migradas, els reventadors d'ofici que's valen de totas las armas y arguments y's fan eco de mesquinas passions personals encara que res tinguin que veure ab l'art; y, per fi, hi abundavan els indiferents, que van al teatre á lluhir y passar el rato Tots ells se mostraren irrespectuosos ab en Guimerá, escoltant l'obra distrets y manifestament previnguts, y tots ells se mostraren irrespectuosos y faltats de galanteria ab la Vitaliani, qu'honrava la literatura catalana al posar en escena, ab el carinyo y bona voluntat ja en ella proverbials, l'obra de nostre primer autor dramátich. Ella va acceptar tot seguit l'obra, ella la va fer traduhir, la va ensajar á conciencia, y en pochs dias va montarla ab fe y bona voluntat. ¿No requeria tot això per part del públich una proba de gratitut y galanteria? Si l'obra no agradava, podia'l públich en bon'hora prescindir discretament del autor; mes lo que no podia fer era escatimar els aplausos á una actriu y una companyia qu'havian posat de la seva part tot el bon zel al servey d'un'obra y d'un autor de qui creyan estavam llegitimament orgullosos. En lloch d'això, se'ls va rebre fredament, y ni sisquera's va aplaudir el seu trevall d'actors, que fou ben remarcable en general; donchs salvant una escepció, la interpretació de l'obra resultá ben discreta, sobressortint la senyora Vitaliani, que coneixia'l seu paper á fons y va dirlo ab molta intenció, procurant donarli relleu ab una pila de detalls propis d'una actriu seria y de talent. Sobre tot las escenas del segón acte ab l'advocat y ab aquest y la seva muller, va ferlas ab molt sentiment y molta sobrietat. Els demés, com ja hem dit, estigueren ben discrets, excepció feta d'en Sainati.

Rumors qu'han arribat fins á nosaltres, mes que'ns guardarém prou de certificar, presentavan á aquest senyor com un criticayre *sotto voce* de l'obra d'en Guimerá y de la traducció italiana, que sembla no'l satisfeyan prou, no faltant qui atribuhia aquesta animositat á motius particulars que poch ens interessan. Com tampoch ens interessarian els dits rumors, si no vinguessin á donar una apariencia de verosimilitut á l'afirmació d'algún maliciós que pretenia véurels confirmats per la interpretació á totas llums desastrosa que doná en Sainati al paper de Pepet.

Nosaltres piadosament volém creure que'ls que tal diuhen s'equivocan, y no tenim més remey que suposar que la verdadera causa de la seva *planxa* está en el desconeixement absolut del tipo que representava y en la natural tendencia que tenen molts actors italians á exagerar els tipos cómichs prenentlos per personatjes d'una grollera *farsa italiana*. Encara qu'l tipo de Pepet no tingui gran relleu ni consistencia, es evident qu'en Gui-

merá no ha volgut fer d'ell un *clown*. Es lo que vulgarment ne dihém un *trapasser*, peró lo suficient despert, com á cinich explotador de sa germana, pera no caure en certas extravagancias y exageracions que'l perjudicarian. Y en Sainati n'ha fet un verdader *clown*, á tall del que tan bé li surt en *L'alegría que passa*, donant una proba de mal gust que'ns ha dolgut de veras en un actor qu'espontaniament hem aplaudit en molts altres papers.

—

Un'altra comedia histórica ha estrenat la Tubau al Principal. Se titula *La Reina y la Comedianta*, es original de don Joan Antoni Cavestany (que sembla un monomaniach de la historia universal), y está escrita en vers.

Dihém qu'en Cavestany sembla un monomaniach de la historia universal, perque desde *La Duquesa de La Vallière*, ab que'ns ensarronava l'any passat, fins al *Nerón*, que sembla no va agradar als madrilenys, totas las grans figuras históricas el seduheixen.

Ara li ha tocat el torn á la cort de Felip IV y la reyna Isabel, ab *la Calderona*, desperta comedianta, el comte-duch d'Olivares, el comte de Villamediana y'ls seus romántichs amors per la reyna, el genial pintor Velázquez, en Calderón de la Barca, que com autor fa ombra á n'en Cavestany, Quevedo, l'incomparable satirich, el duch d'Osuna, etc... Es verdaderament admirable la *fácil facilitat* ab qu'en Cavestany reconstituheix tot'una época passada! Ni qu'hagués viscut entre ells, ni que'ls hagués tractat de tu á tots aquells personatjes, ni qu'expressament se proposés posarlos en ridicul, ho faria millor. Els artistas, sobre tot, surten malparats. Un Quevedo que fa xistes mansos y sátira politica de periódich de gran circulació, un Velázquez ensopit y un Calderón vulgarment sentenciós, son dignes companys d'aquells Racine, Molière y Corneille tan ben ridiculisats per l'autor en *La Duquesa de La Vallière*. En quant als altres, ó sian els personatjes politichs, també'ls coneix l'autor perfectament... pel forro. Un rey que fa escenas de menestral enfadat ab sa esposa, un comte-duch ignocent com un traydor de melodrama, uns nobles d'estar per casa, una comedianta tonta y una reyna sentimental, son els tipos estrafalaris que presenta l'autor pera entretenirnos un rato.

Tot això, com se comprén, sense cap color d'época, sense cap interés dramátich, puig com de costúm, las escenas se succeheixen y no passa may res; y'l conflicte dramátich solzament apunta en el tercer acte, y's resol tranquilament quan tot just comensém á interessarnos. Això sí, de versos cadenciosos y altissonants, d'imatjes rebuscadas, de pensaments sublims, l'obra n'está farsida, fins al punt de que nostra burgesia regularment ilustrada, fent la competencia á la respectable classe d'empleats madrilenys de 30.000 rals per amunt, s'ho empassa embadalida, creyent de bona fe que d'un Calderón ó un Tirso á un Cavestany, no hi há dos travessos de dit de diferencia. Quina llástima qu'en Cavestany no hagués nascut en *la edad de oro* de la literatura castellana! A horas d'ara segurament figuraria en la legió d'aquells escullits de quins deya en Pitarra qu'están destinats á mullarse perpetuament... sempre que plou.

En quant á la interpretació, no tenim res que dir. La Tubau sempre es la mateixa, sempre se li veuhen massa las mans describint las mateixas parábolas, y se li sent la mateixa veu esquerdada. Els demés, inclós en Palanca, molt fluixos. Com era'l segón dia el que hi assistirem, ja semblava que trevallessin per forsa. La primera decoració, passable; las altras, no.

—

Encara que no acostumém á ocuparnos d'obras ja conegudas, no podém estarnos de dir dugas paraulas d'*Hedda Gabler*, que'ns doná l'altra nit la Vitaliani. En conjunt, l'obra'ls hi va sortir molt desigual, puig á excepció de la Vitaliani, cap actor coneixia á fons el respectiu personatje. Peró ella, que comprén el d'Hedda, va donarli una interpretació molt serena y personal, encara que tal volta excessivament sobria. Las escenas en que va agradarnos més son las que té ab el conceller Brak, y especialment el final de l'obra. Quan Brak irónicament li dona á entendre que la té en son poder; que'l ridicul y la vulgaritat han sagellat la seva obra destructora; que'l suicidi per ella provocat no ha sigut noble y bell (un home trobat ab la pistola á la má y ferit al baixventre), sinó prosaich y miserable; quan, en fi, ella mateixa's decideix á morir, la Vitaliani's creix de debó y troba'ls accents y detalls d'expressió justos pera causarnos la impresió fonda y aclaparadora que deu produhir el desequilibrat personatje d'Ibsen.

EMILI TINTORER.

DE LAS MEMORIAS D'UN SUICIDA

Carta á un amich.

. . . .

Soch un criminal d'aquells que tenen conciencia complerta del seu crim, y fredament el portan á cap. Quánts n'hi há que'ls diuhen criminals, y'ls crims els han comés sense darsen compte, sense saber la importancia que tenia la seva *obra*, perque la naturalesa fatalment els portava per aquell camí!... Jo no: jo l'he cobejat dintre mon cervell, acariciantlo anys y més anys, sentintlo com s'apropava; y l'he dut á cap fins gosant en sa *elaboració*; y á mi ningú m'ha dit criminal.

Tenia divuyt anys; dels plers de ma existencia no n'hauria donat un bri á ningú; ma vida era un inmens verger, tot llum y alegria. Exteriorisant mos somnis de joventut dixtosa, vareig cercar lo únich que'm feya falta, vaig estimar; y desd'alashoras, ab major forsa que may, sentia en mi aclofarse'l desitj d'olvidarho tot, fins el viure, pensant no més en aquell ser, el més bell dels qu'havia forjat ma somniadora fantasia.

—

Recordarás, amich meu, qu'he sigut sempre un deixeble fervent d'aquell art qu'en nostras conversas tant defensava. Bé prou deus recordar també'ls somnis que jo't contava, en els qu'entreveya'l temple del Destí ab la fatuitat y luxo dels temps babilónichs, el temple de las deu Sibilas, boy estudiant el pervindre dels homes en las constelacions boyrosas de la Tardor, quan las flors se moren y'ls aucells s'allunyan. Tot aixó ho sabs, amich meu. Y afanyat per mos somnis, en els que hi veya confosament las veritats de ma vida, vareig consultar mon destí ab una dona que, com altra Camea de nostres dias, contemplava als homes á sos peus agenollats, y ab sa orgullosa mirada'ls deya: «Aixó será, que'l destí ho vol!» Y va dirme que no tindria fills, d'aquella manera que's diuhen las cosas quan la Sabiesa parla per boca d'un pobre ignorant. Mes no vaig donarme per satisfet, y com un vell captayre pidolava'l meu destí á tots aquells que jo'm creya podian saberlo...

Per tot arreu la mateixa resposta: «No tindrás fills!...»

¿Per qué estimar, donchs, no podent gosar may del fruyt de mon amor? ¿Per qué consentir la desilusió que no's faria esperar gens ni mica? ¿Per qué avenirme ab una unió xorca? ¿Per qué ésser criminal?

Tot aixó pensava. Y més de dos anys vaig estar preparant aquell crim del que no puch amagarmen y que m'ha fet malehir tantas vegadas mon sabut destí. Més de dos anys tenia pera desferme d'aquell amor; peró ma fantasia boja fins gosava en el resultat de la meva unió, y'm feya entreveure un demá, per'abeurarme d'amor en la font d'aquells llabis qu'havia d'assolir... Y dintre mon cervell acariciava'l funest amor, del que me n'hauria pogut desfer á centas de vegadas... Y més de dos anys vaig estar consentint en que la creació de mon crim anés progressant... Y ara digamho, amich meu: ¿no soch un criminal?

—

Vaig casarme ab aquella dona tan hermosa qu'havia forjat la meva fantasia. Y somreya de goig, creyent haver conseguit mon ideal.

Per primer cop en ma vida vaig sentirme un criminal al trobarme en mon llit de nuviatje, bressolejat per las abrassadas y'ls petons d'aquella dona tan meva. Y vaig rebelarme contra mas propias creencias y contra mon destí. Impotent pera desfer mas lligaduras, y massa enamorat de mas cadenas, vaig rebelarme contra tot; y pesés á tot, volia fills que responguessin á la imatje venerada y arrogant de ma esposa ideal.

Protestava contra mon destí, que no volia donarme cap fruyt de ma unió; y entussiasmat rabiosament en ma enérgica protesta, m'assadollava d'amor, y en l'afany de crear, revolcantme en mon llit de nuviatje, consumia mas forsas bojament, fruhia la borratxera sense fre de mos sentits, que, responent á la voluntat, fecondavan mos pensaments en mas llargas nits d'insomnis, mentres me feyan passar las horas del dia en un alletargament continuat, somniant el desitjat fruyt de mon amor.

Y vaig declarar vensut al oracle quan en la silueta transparent de ma esposa s'hi dibuixava un nou ser, un hermós preludi de

l'obra grandiosa que, á pesar de tot, volia portar á terme.

Y ab el cap acotat en el si d'ella, escoltava ab els ulls encesos las vibracions d'un cor en formació, d'un ser á qui havia de donar el meu nom ab la entussiasta franquesa del vencedor en una lluyta desesperada com la que jo sostenia.

—

Lo demés ja ho sabs, amich meu: ma esposa doná á llum. Repugnant com un grandiós insecte, nasqué mon primer fill, aquell que ab tant afany havia jo creat. Contret y desproporcionat, semblava sa imatje la imatje d'una nova bestia no coneguda encara, una especie nova que's podia afegir a la nombrosa llista de las qu'han poblat el món fins ara... Y no ho es, no: es el meu fill, es el fruyt d'aquella unió xorca, es aquell que ostentará'l meu nom, es el meu crim.

Y de dia, de nit, á totas horas, l'hauré de portar al meu costat, rumbejant sa forma estranya, com un sagell inesborrable de ma unió, com un anunci misteriós y repugnant que'm bescantará devant del món pel crim que jo he comés!...

. . . .

RAFEL FOLCH Y CAPDEVILA.

MEMENTO

Tornavam de festa major del Vallés. Abdós anavam al cupé de la diligencia. Els cavalls pujavan tot xano-xano la pendent que feya la carretera, esquivantse ab la cúa las moscas.

La tarde era trista, el cel gris, y queya una pluja petita que tot just humitejava'l terreno. El vent portava de dins del bosch la flayra dels pins, aquella flayra qu'aixampla'ls pulmons y convida á estimar. De tant en tant un llampech iluminava l'horitzó, y després se sentia un tro llunyá qu'anava retombant per aquellas montanyas. Tot ho veyam nosaltres ab indiferencia. Sentiam amor, peró un amor com may l'haviam sentit; y quan nostras bocas callavan, els nostres ulls parlavan ab aquell llenguatje que sols els enamorats poden compendre. Qué n'eram de ditxosos en aquell moment!

Quan arribarem á dalt de la montanya, desd'ahont se veya la ciutat embolcallada per la boyra y pel fum de las xemeneyas, comensarem á sentir aquell ambient tan pesat que tot just permet respirar. Ja no parlavam, ni gosavam mirarnos.

Va anar fentse fosch. Veyam al lluny las lluminarias de la ciutat, com foch-follets que s'encenian y apagavan en mitj de la boyrina; y mentres anavam acostantnos á Barcelona, jo't parlava ja d'aquell home que t'estimava, y tu d'aquella dona que per culpa teva vaig estimar.

. . . .

Enguany he tornat á festa major. Anava sol en el cupé de la diligencia, y ab tot y fer un sol hermós, quína tarde he trobat més trista!

JOAN DE LA CREU PALMAROLA.

---

* * *

Una nena petita, molt petita,
cada día'm demana caritat.
Me fa una compassió! Si la vejessiu
com no'm deixa passar!

Quína cara més trista y més bonica!
M'allarga la maneta y'm va mirant.
Sa mare está malalta
y té un germá soldat.

Tan sola al veure á la pobreta nena
al mitj del embalúm de la ciutat,
tan sola entre la gent y la cridoria,
¡oh, quína cosa'm fa!

Y ella, besant los céntims que li dono,
me deixa al fí passar,
y'm somríu desde lluny, y'm mira, y'm mira,
y jo'm quedo pensanthi llarga estona
talment com si n'estés enamorat.

JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA.

LLIBRES REBUTS

Dramas lirichs LA ROSSONS *y* PICAROL, *per Apeles Mestres.—A. López, editor.—Barcelona, 1901.*

Tractantse de dugas obras teatrals recentment estrenadas, y ab quasi unanimitat de parers judicadas per quins els hi pertoca, sembla que fora lo més natural que'ns limitessim á donar compte en aquesta secció d'haver rebut l'exemplar ab que'ns ha afavorit nostre estimat colaborador l'Apeles Mestres, sens afegirhi cap comentari. No obstant, ens creyém en el dever de dirne quatre paraulas, perque fins ara no hem pogut fernos ben bé cárrech de l'obra literaria.

Els inexperts artistas del «Teatre Liric Catalá» (y no dihém modestos perque no sabém si tots ells disfrutan d'aqueixa virtut), ab sa péssima escola de cant no conseguiren fernos entendre las paraulas que l'autor posava en sa boca; això quan cantavan; y quan recitavan, més aviat haviam de refiarnos del apuntador que d'ells, donchs no podia ésser major son desconeixement del art de la declamació.

No es que volguém ara fer retrets al «Teatre Liric Catalá» (que Deu l'hagi perdonat); y si avuy dihém que, en nostra opinió, l'erro capdal comés per sos organisadors fou el de preocuparse més de buscar cantants que actors, es perque, diguin lo que vulguin, entre totas las obras estrenadas, no n'hi há una sola que pugui anomenarse justament drama lirich. No son més que quadros dramátichs ab *incrustacions* musicals, ó *zarzueletas* més ó menys vergonyosas; y per aquest motiu tots els éxits han estat en relació directa del valor del llibre.

Ara, si fossim critichs d'ofici, ó haguessim assolit ja'l grau de *patumefacció* ab que'ns amenassa en sa esgarrifosa profecia l'amich Zanné (y Deu fassi que resulti un fals profeta), ens embolicariam en una pila de consideracions pera demostrar que un drama ó comedia no podrá ésser anomenat propiament lirich, sinó en el cas de que l'element musical y el literari estiguin tan intimament y essencialment lligats, que no puguin existir separadament, y no quan la música no hi té més intervenció que las altras arts auxiliars de l'Art escénica, ab la sola diferenciació quantitativa.

Cap de las obras representadas al Tivoli pot anomenarse drama lirich. Y això no ho dihém per criticarlas. Tampoch ho es *L'Arlesienne*, y no la perjudica gens. Es veritat que'l drama y las *ilustracions* musicals son *un xiquet* millors, ab tot y no haver agradat al públich del dia del estreno.

En fi, tot aquest preámbul es pera dir que fins ara no haviam pogut apreciar las bellesas literarias dels quadrets dramátichs de l'Apeles.

Entre molts altres exemples ¿quin espectador podia entendre que aquell *coro* de pescadors, que devian haverse malmés la veu cantant *Marina*, deya cosas tan sentidas com lo que segueix?

Si es la mar enganyadora
y agarrada y bramadora,
tant se val, la mar es gran,
es de tots, es teva y meva
y el que cala á la fí lleva.
Cala fondo y rema avant!

Y entre'ls xisclets d'aquella bona senyora que feya de Rosons, ¿s'hi podia capir l'hermós plany de la boja enamorada?

Era meu, era ben meu,
era meu y vas robármel;
l'estimava com á un Deu,
com á un Deu y més encare!
Era meu y me l'has pres,
lladre, lladre, més que lladre!

Era meu, era ben meu,
era meu y vas robármel!
Mala sort te donga Deu!
Quí't vegés sens gota d'aygua!
Era meu, etc.

Y no'n parlém del *Picarol*. Encarnat en aquell subjecte que ni tan sols volgué deixar d'anar ab la esquena dreta, y ab una presentació digna del *Castell dels tres dragons*. ¿podia pressentirse tan sols la corferidora bellesa d'aquell drama intim d'amor desesperansat?

La Rosons y *Picarol* son ben dignes de la ploma de l'Apeles, y á propósit devém ferli avinent que'ns dol deixi reposar el seu llapis, y que'ls últims llibres qu'ha donat á llum no apareguin ab el vistós y artistich ropatje á que'ns tenia avesats el distingit dibuixant-poeta. Quan las arts poden fondres en un sol temperament d'artista, qué n'es d'intensa la emoció estética, y quánt més complerta no es l'obra! Si l'Apeles pogués posar música als seus poemas, allavors si que podriam esperar en un proxim drama lirich. El temperament d'en Mestres es precisament molt apropiat pera'l conreu d'aqueix dificilissim género. Sense grans esforsos podria transformar alguns dels seus poemas, per exemple'l deliciós idili *Lliri-jonch*. Peró ¿y el músich? Ja preguntaré á n'en Pena si'n coneix algún.

—

ARTHUR OSONA.—*Disertació biográfica llegida en la sessió necrológica de l'Agrupació Excursionista «Montanyenchs». — Imp. Elzeviriana de Borrás y Mestres, 1901.*

Pera perpetuar la bona recordansa de la vetllada que celebrá en honor del malaguanyat patrici l'Arthur Osona, volgué la societat «Montanyenchs» imprimir el trevall necrológich fet per nostre estimat company de

redacció l'Antón Busquets y Punset. L'amistat qu'ab ell ens lliga fa que'ns limitém á recomanarlo á nostres llegidors, convensuts de que'l judicarán tal com ho hem fet nosaltres. Ningú millor qu'ell, l'enamorat de la Montanya Catalana que coneix pam á pam, com també coneix las cansons y llegendas qu'en ella niuhan, podía analisar l'obra de l'Osona, aquell catalá de cor qu'ha honrat á sa patria de la millor manera, aprenent á conéixela y fentla coneixe, pera que de tots sigui estimada no ab sentiment irreflexiu, sinó ab afecció conscient y rahonada, per lo que val en realitat.

Diu en Busquets, y diu molt bé, que tothóm es excursionista:

Qui més qui menys, tothóm ha engrapat un garrot y se n'ha anat á seguir terra. Desde'l desventurat captayre que ab el sarronet á l'espatlla y'l gayató nuós, recorre món pera trovar el pa de cada día que llençan els potentats y's trauen de la boca'ls humils pagesos asperonats per la Caritat, fins al ricatxo platxeriós que no para de cercar esbarjo pera cambiar d'ambent tot sovint ab l'ajuda del devassall de diner ab que la fortuna l'ha amoixat; desde l'hereu y fadrí extern cabalé que hostaleja y fa'l fatxenda pels llogarets de montanya, fins als delicats fills de casa bona qu'en las tongadas estiuhencas fan el valent donant una correguda á l'ermita de la vall ó al castell de la carena, inconscients... perque sí, pera burlarse después de la pobre gent camperola que'ls ha obsequiat del modo que ha pogut y sapigut, han practicat l'excursionisme; els primers per pura necessitat; els altres, perque sí, atrets per la moda del esport que s'ha generalisat d'una manera alarmant, llevant l'interés que reporta en tots els rams l'excursionisme verdader; l'alpinisme, com l'anomenan els d'enllá del Pirineu. . . . .

... admiréu al home de ciencia que cerca pels recons més amagats aquells objectes que han de donarli llum pera l'estudi de lo que'l preocupa, siga en el ram que's vulga á que's dediqui, y admiréu també al artista trevallador, al poeta somniayre que, trovant estret l'ambent en que viu, marxa á l'aventura á cercar y rebrer las impresions que han de fer brollar de son cervell l'inspiració sacresanta pera fer conéixer la poesía dolça ab que enmela alguns moments de la seva vida trista y la dels que'l tráfech del món els aclapara. Aquest es l'honrós grupo á que perteneixía l'home á qui avuy honorém. . . . .

Indubtablement, si l'excursionisme es un dels *sports* més recomenables, perque desenrotlla armónicament el cos, quán superior no será si, sabiament dirigit, pot cultivar ensemps la inteligencia, obrintla á amples horitzonts de ciencia y'art!

En nostra terra encara resulta més meritoria la empresa, no sols perque ha estat sempre molt descuydada, sinó perque'ls datos que rebém, deguts generalment á gent forastera, no podrán fernos coneixe la veritable Catalunya, aquesta Catalunya que dihém estimar tant portats sovint per un patriotisme romántich que'ns fa viure en una regió de somnis, quan cada día es més imperiosa la necessitat d'obrir ben bé'ls ulls y fernos cárrech de la realitat, si no volém que nostra re generació no sía més que una encisadora llegenda.

Ha fet més per Catalunya l'Osona ab sas nombrosas Guias-itineraris, que l'aixám de sommiadors que ab sas anyoransas del passat no's recordan qu'es més hora de sembrar que de prepararse pera la sega.

Tanca l'opúscul una entussiasta poesía d'en Joseph M.ª Folch y Torres, que no pogué ésser llegida en la vetllada.

—

La falta d'espay ens fa deixar pera un altre día l'estudi del interessant poema dramátich *Carmencita*, del senyor Giuseppe Gramegna, director de la *Revue Franco Italienne et du Monde Latin*, que's publica á Nápols.

Agrahim l'envio d'aqueixa obra, que revela un refinat temperament literari, y qu'está editada elegantment, ab ilustracions de Carolus Duran, J. Cheret, E. Bayard y N. Dulores.

ORIOL MARTÍ.

LA PATRIA

¿Heu vist cuberts de neu planas y pobles?
¿Heu vist gelats de fret aucells y plantas?
Y quan ha eixit el sol, ¿heu vist cóm minvan
la neu y'l glas, omplint els estanys d'aygua?

¿Heu vist en primavera cóm floreixen
las plantas convidantnos á dols flayre,
y aucells ja revifats cantar llur joya
en mitj de la verdissa de las brancas?

Al mitj del camp heu vist cóm las donzellas
reculle̲n els rahims de ceps y parras
ensemps que'l traginer las portadoras
s'emporta del bancal y va á buydarlas?

¿Y á un vell que ab un bastó y una corona
se'n puja cap á dalt de la montanya
portant á n'el fossar trista penyora
d'amor á un ser perdut qu'en pau descansa?

. . . .

¿Y això no os ha ensenyat á estimá y creure?
¿Y això no os fa sentir cosas estranyas
en vostre cor, si un jorn de melangía
penséu en las grandesas de la Patria?

JOAN MERCADER Y VIVES.

NOVAS

El 25 del passat mars, á las deu de la vetlla, l'«Associació Popular Regionalista» celebrá una sessió literari-musical y de propaganda catalanista que revesti singular importancia pels elements que hi prengueren part.

Després de la secció literaria, que fou á càrrech dels senyors Busquets, Folch y Capdevila, Monegal y Roca, y la musical, en que s'executaren escullidas composicions del jove mestre senyor Bartolí, acabá la vetllada ab eloqüents discursos dels senyors Estrany, Marsans, Martí y Juliá, Trinitat Monegal y Joseph M.ª Roca, quins feren remarcar que lo essencial en el Catalanisme es la llibertat de Catalunya, y que dins del Catalanisme hi tenen cabuda totas las tendencias, mentres en res contradiguin ó estrafassin la puresa de la doctrina sustentada per la vera representació de nostre esperit nacional, ó sía la *Unió Catalanista*. En quant als medis que deuhen adoptarsè, sens apartarse de la legalitat vigent, convingueren en que la millor manera d'honorar la patria es posantla al nivell dels pobles més avensats, conreuhant las arts y las ciencias, trevallant cadascú á mida de las sevas forsas, y procurant els catalanistas en tots els seus actes que las manifestacions d'entussiasme revesteixin el carácter de serietat que requereix la noblesa de la causa, sens acceptar transaccions deshonrosas ni ferse complis dels que volen mercadejar ab ella.

Els aplaudiments del públich, nombrós y escullit, manifestaren que aquest es el veritable esperit dels bons catalans.

—

El «Centre Escolar Catalanista» celebrá'l dia 27 del passat mars la inaugural del present curs, assistint al acte una concurrencia nombrosissima, entre la que hi figuravan representacions de moltas entitats catalanistas.

Després de llegir el secretari don Fausti Planells la memoria donant compte dels trevalls realisats durant el passat curs, el president don Arnau Martinez y Seriñá doná lectura á un excelent discurs en que, baix el lema «Un interdicte recuperant de possessions», exposá l'origen del Catalanisme, indicant com á tal el Compromis de Casp. Feu consideracions atinadissimas sobre la política espanyola en els passats sigles, y demostrá que la nostra causa es realment un interdicte pera recobrar els drets y llibertats que á Catalunya pertanyen.

A continuació parlaren el doctor Martí y Juliá, don Joan Món y Bascós, don Joseph M.ª Roca y don Xavier Palomas, qui llegí'l discurs de gracias.

Tots foren extraordinariament aplaudits, acabantse la festa entre manifestacions del major entussiasme.

—

En l'article del número passat *A propósit del Tristan*, va cometres una omisió per error de caixa. Parlant del lloch de la partitura que's debatía, deya que'ls compassos referits son «els setze últims del primer acte», sènt aixís qu'en Pena va escriure «els setze últims *de la tercera escena* del primer acte». Fem la rectificació pera evitar un'altra polémica.

—

Llegim en la *Rassegna Internazionale* de Florencia que nostre amich en Joseph Leon Pagano, que fa poch estigué entre nosaltres, publicará en dita revista desde'l número vinent las *interviews* per ell celebradas ab diferents literats y artistas espanyols.

Sembla que'ls articles del senyor Pagano son molt esperats á Florencia, com á medi pera coneixe las actuals condicions de la Espanya literaria y artística.

—

Vegis el sumari qu'en son número corresponent al actual mes d'abril publica'l *Mercure de France*:

Le Chemin de Velours, par Remy de Gourmont.—*Vingt-six et une*, par Maxime Gorky (S. Kikina et P. G. La Chesnais, trad.)—*La Ville*, par Paul Claudel.—*Essai sur la Prostitution au temps de Jésus*, par Lucien Charpennes.—*Michelet, sa veuve et M. Jules Claretie*, par R. de Bury.—*Le Pape Rouge*, par Albert Delacour.

La *revue du mois* conté trevalls ab las firmas de Gourmont, Quillard, Rachilde, Dumur, Weber, Mazel, Hirsch, Bury, Herold, Bréville, Fontainas, Rambosson, Eekhoud, Albert, Davray, Souberbielle, Cohen y Coulangheon.

—

L'acreditada fábrica de randas y puntas de Joseph Fiter ens ha enviat el cartell anunciador de la casa, bonica obra del reputat artista A. Coll, premiada en el concurs que s'obrí al efecte. Remerciém l'envío.

—

El fabricant d'ayguas carbónicas esterilisadas don Francisco de A. Clará, ens ha enviat varis productes, com sifons, gasseosas y romanas de sa nova y ben presentada fabricació.

No sols per la calitat de sos productes es digne d'elogi la casa Clará, sinó especialment per ésser ella la primera qu'ha introduhit en nostra ciutat la esterilisació en els sifons y en sos caixons de transport, que tan sovint poden convertirse en material propagador de malaltias, per haver estat en habitacions de malalts infecciosos, ó per haverse fet us directe de las ampollas, sense valerse de vasos.

L'ácit carbónich usat per'aquestas begudas es quimicament pur.

Per igual procediment dita casa fabrica

sifons alcalins, estomacals, antigastrálgichs, etcétera, etc.

—

El «Cançoner Popular» ha publicat el *Cant dels aucells*, cansó de principi del sigle XVIII, lletra y música.

Es aquesta la quarta de las cansons que ha donat á llum dita publicació, quins beneficis, com es sabut, se destinan á continuarla, devent entregarse'l sobrant á la *Unió Catalanista*.

—

S'ha publicat el quadern 10 de l'obra *Materiales y documentos de arte español*, ab notables reproduccions de las catedrals de Toledo y Avila, capitells dels claustres de la catedral de Barcelona, portadas laterals de la seu de Manresa, escuts heráldichs del castell d'Oms (Olot) y dels canonjes de Manresa, y altras reproduccions de ferretería y mobles artistichs moderns

—

Han visitat nostra redacció'ls dos primers números del *Boletín de la tarjeta postal ilustrada*, revista mensual que's publica en aquesta ciutat y ab la qu'establim el cambi.

—

Els suscriptors de fora qu'estiguin en descubert ab aquesta Administració, se servirán per tot el mes actual posarse al corrent, puig de no ferho ens veurém obligats á suspendre l'envío del periódich.

La mateixa advertencia fem als corresponsals.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors. No s'admeten els que no sían inédits.

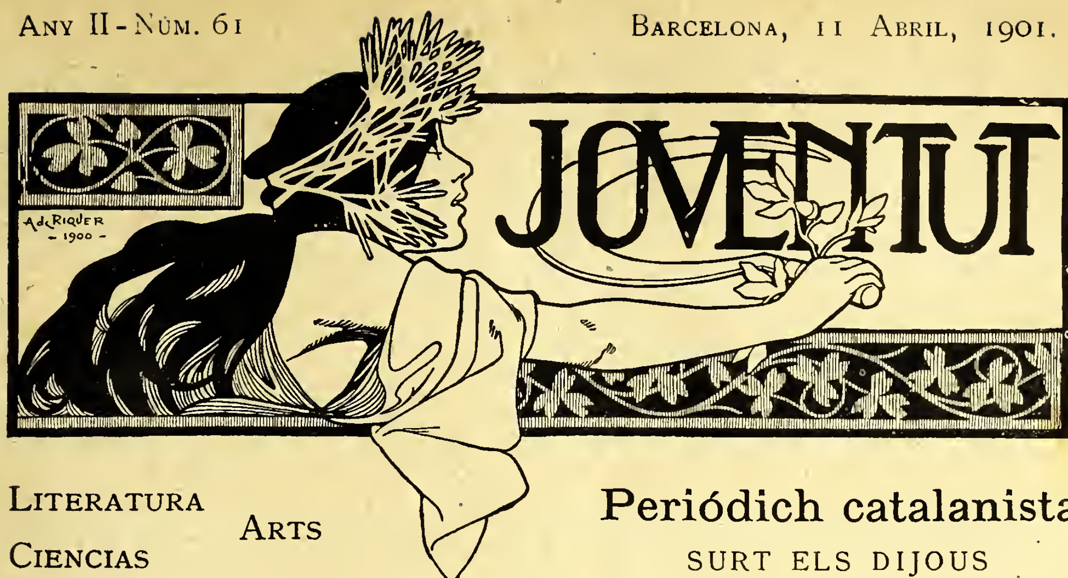
No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Péssetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any.. .	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

ANY II - NÚM. 61 BARCELONA, 11 ABRIL, 1901.

LITERATURA
CIENCIAS
ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS . . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

RESURRECCIÓ!

Els morts no ressucitan.

Dintre l'ordre de la Naturalesa, hi há adorvnaments, aplanaments, aixafaments, difumacions, desaparicions més ó menys duraderas; peró lo que no es, ja no torna á ser.

Lo que ressucita es lo que sols estava enterrat, enfonzat, eclipsat ó adormit.

L'Imperi de Babilonia no ha ressucitat, com tampoch l'antiga Egipte, ni l'Imperi d'Alexandre, ni el dels Césars, ni el de Carlemany, ni el de Carles V. Ja son ben morts!

Peró la Italia, que no era morta, va ressucitar.

Y lo mateix li passará á Catalunya!

—

La varen dominar, després de Casp, reys d'Aragó que no eran de la seva rassa.

Aquests varen enganxarla á Castella, á ella y á tot son hermós patrimoni del Mar Mediterrá.

Castella, ab sa dinastía d'Austria, se la va subordinar com á provincia conquistada. Els seus fills no varen poder anar á un nou món descubert ab l'ajuda y'ls diners dels seus antepassats.

La varen dominar exércits extrangers.

La varen saquejar, enrunar, desarmar; y fins li lligaren las ganivetas de tallar el pa á la taula.

Se li va imposar una llengua extranya, uns ideals que no eran els seus, y se li va fins falsificar la Historia. Segons els historiayres oficials, ella no havia fet casi res: Castella ho havia fet tot. Ella era sols una rassa rebelada que calía castigar.

Com á consol, se li concedía una sola virtut: se li deya que'ls seus fills eran trevalladors, com podían dirho'ls Faraons als esclaus d'Israel que construhían las pirámides, per forsa!

Com á lletras, també'ns amagavan la Historia. Alló dels sigles XII y XIII, havian sigut els provensals. Després sols venian els castellans, y nosaltres eram com uns parias. Y

no'n sabiam d'escriure en castellá, ni que volguessim, ni que'ns hi matessim (y deviam esforsárnoshi), y fins ens ne varen convéncer á nosaltres mateixos.

Per tot devíam mirar cap á Madrid. Allí, segons se'ns deya, hi havía'ls sabis, els grans escriptors, els grans patricis.

L'aixám d'empleats castellans qu'omplia Catalunya, á cada punt ens afrontava. Per tot arreu ja no's parlava més qu'en castellá. Y lo que aqui feya gracia, era lo que á Madrid ne feya: lo andalús, y de lo andalús, lo gitano. Fins el *chulo* va tenir aqui una traducció estantissa: el *pinxo*.

Y Catalunya fou esquarterada. Varen ferne quatre provincias ab quatre centres oficials, desd'ahont sols se mirava cap á la Cort; y's procurava sembrar l'antagonisme ab las altras parts de la patria que la Naturalesa y la Historia havian fet.

Per la gent superficial, Catalunya era ben morta. Fins els seus fills, els que volian lluhirse, oblidavan sos usos, sas costums, sa llengua y sas maneras. Se'n anavan cap á la coronada vila, y allí tractavan fins de dissimular el seu origen. N'hi havia que fins ni se'n recordavan, ó no volian recordarsen.

Mentres tant la patria, l'antiga patria de tants héroes, dels deslliuradors del mar llatí, era governada ab lleys draconianas. Autoritats crudels la manavan, ab estats de siti casi continuus, ab fusellaments en massa, ab deportacions. Una policia malvada li espiava fins els seus més petits actes. S'arribava als torments més horrorosos, y al assessinat (1). Ab pretext de salvar la societat amenassada, se tornavan á posar en boga las antigas torturas de la Inquisició, las més refinadas.

Catalunya sufria y callava perque la tenian amordassada.

—

Peró no era morta.

Els seus fills miravan cap á Europa. Trevallavan y pensavan. Y pensavan y sentian.

Tenian aprop, en el mateix Mar, á la hermosa Italia, oprimida també per una rassa extrangera y per la dominació austriaca, que s'havia deslliurat d'ellas y de las supersticions clericals que la tenian com morta.

(1) Vegis lo que feya la célebre ronda d'en Tarrés, fins el 54.

Y al costat tenia á Fransa, que li ensenyava una escola de Llibertat y un nivell superior de cultura y d'humanisme, enfront del qual sos dominadors, la rassa del Centre que volia passar com superior y culta, resultava barbre, monótona y atrassada com una tribu d'Africa. Per Fransa també li arribavan correus de las altras nacions d'Europa.

Y ha enviat els seus fills a tots els demés pobles per'apendre y veure.

Y ha pensat y ha trevallat, ha reconstruhit sa Historia y ha vist qu'era molt superior, en civilisació, á la de Castella. Y ha desenterrat sas tradicions, y ha trobat qu'eran d'un comú origen ab las dels demés pobles *aris* de la Europa. Y ha estudiat la seva ascendencia, y ha vist que sa rassa derivava de rassas superiors á la dels que la dominavan.

Y ha tingut art, é industria, y gran comers y riquesa. A pesar de las trabas y de las imposicions del Centre, ha esdevingut gran y forta.

Y ha tingut una capital cosmopolita, més gran, més numerosa, més trevalladora y més intelectual que'l Centre. Y las provincias artificials s'han considerat com no fetas. Y fins á través del mar, s'ha vist qu'era una ab las islas que té al enfront. Y s'ha sentit germana, y de la mateixa rassa, que'l Mitjorn de Fransa. Y ha tingut totas las simpatías de las nacions cultas d'Europa, y la seva llengua s'ha tornat á posar en us en totas las esferas.

Y ha tingut poetas, pintors, esculptors, arquitectes, músichs, homes de ciencia, filosops, homes de lletras, entre'ls quals n'hi ha hagut molts qu'han admirat pel seu geni las nacions cultas, lo mateix si han florit aquí, que quan ho han fet en els grans centres d'aquellas.

Y s'ha sentit ella, s'ha sentit poble, s'ha sentit nació, s'ha sentit patria; y un cant profétich ha ressonat com un preludi d'*alleluya:*

Catalunya triomfant
tornará á ser rica y plena!

. . . .

. . . .

—

La resurrecció de la seva personalitat, del seu esperit, de la seva ánima, es ja un fet.

¿Quán ho será la del seu cos?

Quan ella vulgui!

POMPEYUS GENER.

NI ARA NI MAY

S'acosta'l periodo electoral, y per lo que resulta, els elements anomenats *práctichs* lluytarán per'obtenir el triomf d'uns quants candidats á Corts.

Ja era hora que lliuresin batallas *frech á frech* ab l'enemich polítich (que no deu ésser tan feréstech com sembla quan en las eleccions passadas els ne deixá treure uns quants per caritat), y, sacrificantse per la patria, presentessin el cos al caciquisme.

Mes també fora hora de que aqueixos práctichs desenganyats d'en Polavieja diguessin ben alt, pera no donar lloch á confusions, que la seva veu no es ni pot ésser de cap manera la veu del Catalanisme, ja que aquest, en las deliberacions de las sevas Assambleas, té ben fixat el camí que deu haver de seguir pera implantar nostre programa, y ells, tot volent passar per catalanistas, no han cumplert cap de las condicions que á l'Assamblea de Reus s'acordá exigir á tot candidat catalanista. Cosa que proba d'una manera clara que de tals declaracions se'n resentiria la candidatura.

Feta aquesta aclaració, encaminada á donar la veu d'alerta als que de bona fe vulguin secundarlos, á fi y efecte de que després no prenguin com á desengany una cosa ab que'l Catalanisme no hi té absolutament res que veure, passarém á parlar lleugerament, perque l'espay no ho permet, de si es ó no convenient que'l Catalanisme utilisi aquesta arma legal per'obtenir el triomf de las nostras ideas.

Els que creuhen que ab l'actual organisació del Estat espanyol podrian implantarse nostras teorias, fan bé d'anar á las eleccions —sempre suposant que aquestas fossin legals y veritat;—mes els que del Catalanisme'n tenim un concepte més elevat, els que creyém qu'es alguna cosa més que un de tants partits politichs, els qu'estém convensuts de que no va á modificar formas ni detalls de l'actual organisació política, sinó que d'ella no'n vol res ni pot aprofitarne res, els qu'en la implantació de nostras ideas hi veyém la resurrecció d'una personalitat ab vida propia y qu'es incompatible la seva existencia mentres existeixi la que avuy predomina, els que dirigim nostres esforsos á destruhir y no á apuntalar, els que tenim fe en la existencia d'una ánima nacional que fa temps vola per Catalunya buscant un cos pera darli vida, els que creyém que aquest cos ha de prepararse pera que sia digne d'unirse ab aquesta ánima, no podém de cap manera creure en la eficacia de las eleccions.

Si las nostras teorias fossin fillas de la evolució que sufreixen els pobles y tinguessin tan sols per finalitat perfeccionarlos, compendria que un dia ó un altre arribessin á imposarse als nostres enemichs; peró es que entench qu'es qüestió de dignitat per l'un y de vida ó mort per l'altre, y ni nosaltres hem d'abaixar el front pidolant almoyna, ni ells se resignarán á morir firmántse ells mateixos la sentencia.

La historia de la dominació espanyola á América no ha d'ésser pera nosaltres lletra morta; las llissons que'ns ofereixen aquellas planas aprofitemlas, y no perdém el temps en miserables y rastreras lluytas electorals. Castella no acostuma á concedir: tot lo més que fá es consentir que s'ho prenguin. Es, donchs, molt més digne y molt més ventatjós ésser radical que práctich.

J. Mallofré.

LA POLÍTICA Á MONTANYA

—Ja ho veus, Lari: heu tornat á caure.

—Bé'ns tornarém prou á aixecar... No frisis.

—Aixó es el mal, que os tornaréu á aixecar. Reixotre! y es pla ben extrany aixó!

—¿Ho trobas extrany?

—Y tant, home!

—Peró, si es la cosa més natural del món!

—Del món, no; si per cas d'Espanya.

—Bé, home, tant es.

—Ey! Ey! Lari, no es tot hú, no; bon tros se'n falta.

—¿Per qué no ha d'ésser aixís? Digam.

—Home, senzillament, ab quatre paraulas t'hi diré la meva, y veurás cóm vens cap á mi tot seguit.—

Y carregant el pipot, boy adressantse la barretina, continuá'l Feliu:

—Quan treyém un brau del bras de la carreta, cansats de soportarli caygudas, volcos, estimbays y emmelsaments, y'l deixém, esperant qu'algún carnicer se'n enamori per'endossarlo als parroquians, ó algún masoveret ens el copsi pera fer la carrera del molí ó de las feixas baixas, al cap d'un ó dos ó tres anys, no'l tornarém pas possehir pera desemboscar ni tirar ab un altre de més jove; això seria senyal ó de que aném de cap per avall ó que'ns hem begut l'enteniment. Donchs mira, això mateix passa á l'Espanya... Net y clar, tal com te dich; y es pla bona llástima que'ls catalans ens hi haguém d'acoblar á n'aquest negoci montanyós del Estat; prou planers aniriam nosaltres sols fent la carrera per compte propi y no á la bona de Deu, sense tenir probabilitats de arreconar cap *unsota* á la caixa, que vaja, ja estich cansat de sentirhi la sola flayre de pomas del ciri ab que la proveheix la dona de casa. Refútrals! Encara que groguejin no'm dura pas tant l'encant de creurem qu'es or.

—Home, senzillament: fins que surti gent capassa pera tirar la carreta del Estat, hem de soportar las caygudas, volcos, estimbays y emmelsaments dels bous vells, que á pesar de durnos la carreta pel pedregá, els hem de perdonar, ja que no hi há braus més joves al mercat.

—Ah! donchs aixis, mira: si no hi há bous, fem la feyna á má. Digas á n'en Calau que fassi la carrera d'Arbucias á Sant Hilari ab la mula ronyosa y'ls ruchs escuats.

—Oh! aixo no pot ésser.

—Donchs aplica'l qüento. L'Estat espanyol no pot anar com va ara; lo millor es que cada regió vaja pel seu camí y ab llur propi bagatje.

—Repuday de Feliu! T'explicas com un gran sabi!—digué en Lari xarrupant del vi que li fumejava dintre la olleta de prop del caliu.

—Noy, ja veurás, no t'espabilis; n'estich cansat de pagar y més pagar. Els cabals no'm sobran y'm cal obrir uns ulls com dugas taronjas.

—Ja ho podéu ben dir, Feliu... Carat, ja n'estich ple de sermons dels que'ns fan els diputats quan venen per vots!—digué'l fadristern de la Coromina.

—Ves quántas promesas no'ns han fet, de si acabarian la carretera del Pla Soler y'l pont de la carretera grossa!

—Alerta qu'ho vegis tu això!—respongué l'avi del Mayol.—Ja n'he vist un debolit de gent d'aquesta predicar á la nostra plassa, cridant de la carretera y del pont... peró la carretera y'l pont... están á la subasta, y Deu sab quán será que hi tranzitarém nosaltres.

—Bé ho veig prou clar això—digué un altre de la rodona. — ¿Sabs qué succeheix? Donchs... res... ¿Ha de venir un á cercar vots? Procura ferse amich dels primers contribuyents, y ab afalachs que saben á mel, d'un tros lluny els fa trevallar, y clar está qûe nosaltres no podém dir que no de res. Tristos terralloners, ens cal estar bé ab els grossos; del contrari, ens hi va la pell.—

Creguéu que dona bo sentir aquestas conversas pels hostals de pobles montanyenchs, sobre tot quan tomban algún ministeri; y es pla ben cert que per més que llurs conversas sigan xavacanas y á voltas incultas, encarnan sempre un plany llastimós que demostra com está la Espanya. Y pensar que nosaltres ens hem d'enganxar á n'aqueix carro esdernegat!... Això fa que cerquém els medis de regeneració dintre un ambient ahont, en veritat, no hi poden respirar els pobres d'esperit. La nostra política, que no es política, es la salvadora; y sencera com es, pura y verdadera, portará, á no dubtar, la llibertat que'ns cal.

Jo que la so propagada, la doctrina salvadora, per las montanyas de la nostra terra, so palpat l'efecte que fa entre la gent bosquerola, y en veritat que no pot ésser més falaguer. Entenen perfectament el nostre programa, y ademés s'encarna de debó en son modo d'ésser, com no s'hi encarnará may el que predica la xerrameca madrilenya, en quinas mans per desgracia está la salvació de la pobra Espanya.

Desengányinse'ls fanátichs de la xulapería: Espanya no té cura, va de dret al abim, y rera d'ella hi duria á Catalunya, lo que no será perque'ns sabrém adressar ab la nova florida dels nostres ideals, y sens dubte que després de la florida vindrá la granada. Els politichs madrilenys se creuhen que'ls nostres rústichs montanyesos sufrirán, com fins ara, silenciosos, las ferestas acomesas y atachs de tants investigadors y recaudadors.

No, no sufrirán més, puig ja'n comensan d'estar tips d'aquest joch de catúfols foradats que tan sols remouhen l'aygua sense durla á lloçh. Y sobre tot, que vajan ab cuydado á valerse de la forsa bruta pera lograr llurs intents... Això del estat de siti ja comensa de semblarse al *Papu* espanta quitxalla, y no hi há més, la quitxalla's fa gran.

Antón Busquets y Punset.

EL PAS DEL TREN

Com una monstruosa serp, surt el tren d'entre las blavosas montanyas. Els arbres el veuhen primer, peró restan inmóvils. Ja fá tants anys que'l coneixen!

Se sent un soroll llunyá que va creixent... creixent...

Els aucells fugen esporuguits y'l tren rápidament s'acosta. Las rosellas sota'l blat tremolan, com si temessin la mort avans d'hora.

Y passa'l tren... la terra s'estremeix... un fum blanch s'extén sobre'l camp d'espigas d'or, y s'hi filtra, y desseguida s'enlayra, fonentse... fonentse... Las canyas verdosas s'espantan y s'abrassan... y'l tren fuig... fuig... y'l soroll á cada moment es més llunyá... y'ls arbres se miran el tren inmóvils, y'ls aucells tornan, y renaix la tranquilitat.

El bon pagés, al passar el tren, s'aixeca del mitj de la vinya y'l mira cóm se'n va cap á llunyanas terras, y sent com si una espurna d'un desitj inexplicable li encengués el cervell; peró de sobte, en un moment, pensa en sa vida tranquila y en els brassos oberts que á posta de sol l'esperan á casa, y torna á ajupirse com si volgués posar arrels en sa terra estimada.

R. Suriñach Sentíes.

AMOROSA

Quín sol de juny! Espigas y rosellas
frisan d'amor.
Quín festejar papallonets y aucellas!
Quíns batements el cor!

Estimemse, ángel meu, ara qu'es hora;
gosém d'eix sol ardent;
no perdém los petons, que'l cor s'anyora
y es molt trist lo sufrir d'anyorament.

J. Novellas de Molins.

HIVERN

Deu meu, quína nevada!
ni's veu un brot,
qué blanch es tot, María,
qué blanch es tot!...

F. Casas y Amigó: *Hivern.*

En aquella nit d'hivern la gran ciutat era blanca de neu, com una dona impura embolcallada en una vesta verginal. Pels llarchs y majestuosos carrers la neu hi queya persistenta. Els superbs palaus tenian quelcóm d'espectral ab las esculpturas de sas fatxadas que semblavan palpitar ab un panteix solemne, embolcalladas en la blanca tofa... Y pels llarchs y majestuosos carrers la gelada hivernal hi era com may punyidora. Pels ombrius costats del gran passeig sumptuós que s'allargava lentament del mitj de la ciutat fins aprop dels arrabals enpenombras, hi lluhían els altius fanals ab una claror tota freda... y las borrosas rengleras d'arbres dibuixavan la núa silueta devant dels aristocrátichs casals. Els aristocrátichs casals, lluhían els uns pels finestrals ab clarors de festa, y semblavan dormir els altres, ab sas portas y finestras tancadas, com si fossin deshabitats.

Arraulits com aucells en las esplendorosas gradas dels porxos, els infants perduts y'ls mendicants hi devian somniar el somni més hivernal, sentint la fuhetada del gel de la part d'afora, sentint las remors acariciadoras de festa de la part de dins. Els cavalls dels carruatjes qu'esperavan devant d'algunas portas, renillavan impacients... Y'l silenci del passeig, que deixava ohir las remors d'alguna dansa, era interromput tan sols pel soroll d'un carruatje que passava brunzint ó per la apressada remor d'algunas passas fugitivas.

Qué n'era de fantástica la nit d'hivern en aquell passeig!... Un encant sobtat, desconegut en la ciutat en altras horas del dia, embolcallava'ls palaus, els arbres; donava á la ratlla del passeig, que's perdía al lluny tota nevada, la recordansa d'una d'aquellas carreteras que semblan sense fi, que's perden al lluny com un crit persistent de la montanya... Tots aquells murs semblavan cuberts per un vel de neu, que'ls feya evocadors d'una ciutat ideal, en quina hi rellisquessin

constantment sonorosas remors de festa... Y las imatjes dels vitratjes de colors que's projectavan iluminadas de la part de dintre, semblavan dilatarse al impuls d'una inefable presió, com si l'alenada de joya que devia surar per las sumptuosas salas brilladoras, s'esforsés en eixir pels majestuosos cristalls, fins á la freda buydor de la via deserta.

Tota la inmensa tristesa del hivern semblava esbandirse aquella nit á mida que'ls espessos borrallons s'esbandian... Y devant d'aquella nevada indiferent, devant d'aquella mortalla hivernal que semblava cubrir tota la terra, un pressentia las inmensas planurias sens un bri d'herba negrós, las perdudas masías ajocadas enllá d'enllá, sitiadas per un inmens llensol fredissim; un somniava ab las superbas pradas curulladas de flors y rublertas de cántichs al estiu, dormint y palpitant com mortas cubertas pel blanquissim mantell gelat... Y'ls bels d'un anyell perdut semblavan ohirse, fondissims, ofegats, desd'aquell passeig... Y las anyoradas cansons dels pastors semblavan ohirse encara molt més lluny... Y confosas ab els borrallons voladors, queyan en terra algunas aucellas mitj balbas.

Y darrera'ls vidres d'un dels finestrals de son palau silenciós, ella esguardava la via. Al seu darrera la dolsa cambra perfumada hi destriava tot son encant. La claror rosada d'una bella llantia mitj-eval donava á la cambra una atractiva y misteriosa apariencia... Las severas motlluras del sostre semblavan cubertas per la mateixa daurada pols qu'en els altars abandonats hi cubreix las imatjes més oblidadas... Els tapissos dels murs apenas se veyan... Solzament ressortian, y encara d'una molt velada fayssó, els quadros y'ls mobles acostats á la paret, com si ells sols marquessin las fitas d'un sorprenent recinte... Las grossas, voluptuosas flors dels cortinatjes, semblavan exhalar un perfúm imperceptible pels sentits, que ubriagava l'ánima... Y en la catifa s'hi desfeya la llum simulant capritxosas sinuositats... La figura d'ella, blanca, guaytant el passeig, semblava una aparició dolcissima... la enamorada del hivern vivint en el tebi lloch ahont s'hi guardava l'ultim esfors del estíu suavissim... Y'ls sons de festa arribavan fins á aquella cambra apaybagats, y semblavan una acústica ilusió.

Ella oscilava devant del hivern... En aquells instants, tota la pura forsa de la seva jovenesa en flor cremava devant de la neu, com una foguera inextingible demunt d'un espay gelat... Totas las recordansas de las bellas y desaparescudas estacions passavan devant seu, com munió d'hivernals papallons que volessin al compás de la música forana... com professó d'aparicions radiants qu'animessin el llarch passeig desert ab una serena claror de joya. Las santas frisansas primaverals parlant quelcóm desconegut entre las blancas flors del ametller y entre las poncellas frescals de las rosas primerencas... las xardorosas caldas estivals despertadoras d'inconeguts é inefables anhels entre las vibracions potents de la Natura palpitant... las esllanguidas y al ensemps concretas visions surant en las primeras despullas tardorencas... tot era en aquella hora en els batechs de son cor... May havía sigut, per ella, sentida d'una manera tan intensa la presencia del hivern... Aquell hivern li parlava de tot un futur poema apassionat que vindria ab las altras properas frisansas dels verts camps, que suraria com un vol de coloms demunt dels novells blats, que com la més sublim oració entre las brancas dels alts arbres prometedors s'enlayraria...Aquell hivern li descubría'l secret de tota la seva ansietat constant... Li descubria més que may, li evocava la ilusió tardoral d'una fayssó quasi palpable... Y ella alashoras comprenía ben bé tot l'encant de la mortal estació... Aquell Germá desitjat, aquell Amich sens igual, ab las properas vibracions primaverals vindria... Ella'l sentía ben bé, ella'l tenía en son cor ben bé, ella'l sentía arribar com si vingués intimament unit ab la forsa del bon temps que la feya estremir ab vibracions sobtadas... y ella, al acariciar son somni, tremolava ab fruhició... Tota la cambra semblava animada per aquell somni solemnial!... Y entre l'épica esgarrifansa del hivern qu'ho semblava cubrir tot, qu'ho semblava véncer tot en un aclaparament formidable, en la temperada dolsor d'aquella cambra reyal semblava qu'hi nasqués el primer do qu'en un temps proper revifaria la terra en una florida sublim é iluminaría'l cel ab els serens destells de sa llum potenta...

De sobte, la neu minvá; els borrallons es-

devingueren febles, febles, y al ultim una serena, com may gelada, vingué... Pel llarch y desert passeig la neu cruixia sola, sola... Alguns trossos se desprenian de las ferradas baranas de las casas y queyan en l'acera d'en tant en tant. Pels arbres els regalims de neu s'escorrian y penjavan anguniosos... Y'ls remors de festa esclataren fortament mentres la fredor baixava més intensa... Els carruatjes passavan entre la neu ben silenciosos, y aquell passeig semblava mitj mort... Ella, alashoras, sentint en son delicat temperament tota la intensitat de las joyosas notas que li arribavan un xich confosas, percebint de sobte tot lo que la futura primavera li portaria d'inefable, comprenent tota la inmensitat d'aquella magnifica nit, que resplandia en la neu com la llum de la lluna demunt d'un camp de fajol, s'abandoná anhelanta demunt de l'ampla cadira de vellut, com cigne inspirador abandonantse á l'aquática caricia.

Després s'alsá apressadament y aspirá ab ardor la flayra de las flors qu'embaumavan la cambra... Després las mirá un instant, las tragué del gerro y las acostá á son rostre ab fervor, com si volgués confondres ab ellas... y després, desfent el ram ab febre, n'agafá unas quantas y las deixá caure entre sos pits. En aquell moment, la música forana la semblá enlayrar més que may; semblá que, per la forsa de la llunyana harmonia, una munió de parellas joyosas entravan dins de la cambra impetuosament. La llum rosada de la llantia pampallugueja, y la espléndida claror d'un fastuós saló semblá enlluhernar á n'ella... Y entrant alashoras en sa arcoba, agafá un gran llibre y l'obri al etzar... Y aparegué devant de sos ulls la més complerta visió primaveral... En aquellas planas un destre gravador hi havia copiat una de las més bellas obras dels antichs... En la frondosa verdor d'un bosch secular, una bella y benhaurada parella semblava donarse'l primer óscul d'amor. Ell era jove, hermós com Apol, tendre com un infant y coratjós com un cadell de lleona... Ella era bella com l'ánima del bosch; sas espatllas semblavan d'evori y'ls seus pits semblavan dos capolls de lliri; sos cabells li davan un púdich encis magnifich... y tota la sublimitat del paisatje que'ls voltava semblava ésser difosa en la seva tendra caricia amical!...

Ella sospirá fondament; la música continuá llánguida, quasi voluptuosa... y ella deixá caure'l llibre obert. De sobte, refentse,'s desfé nirviosa'ls cabells, y 'ls cabells la inondaren; descordá son vestit, y aquest caygué á terra com la seda d'un capoll al eixir la crisálida... y llur verginal nuesa quedá tapada en un ample mantell... Ella avansá vers el llit olorós mitj en penombras... Y al descubrir sa espatlla, el mirall retratá sa imatje, ab una acció semblant á la de la donzella del bosch... Ella's detingué mirant el mirall, quelcóm ruborosa, recullint sa cabellera ab el bras dret... El mantell, relliscant allavors, descubrí quelcóm de son pit en calma, perfumat lleument per las mortas flors... Y ella s'endinzá en las penombras, apartant la vista del mirall... y clogué'ls ulls esperant el somni... mentres sos llabis sense mácula somreyan dolsament ab el record de l'abrassada primaveral dels dos aymants seductors, entre la magnifica verdor dels paisatjes fabulosos.

Xavier Viura.

L'APTITUT

Era un'ampla planuria tota cuberta d'herbas y flors. En mitj d'ella s'hi destacava un arbre d'ampla copa, atapahit de flors y fullas. Al costat del arbre, tan á la vora que casi bé semblava ésser ell mateix, una dona de senzillas formas, sense cap vestimenta, estava dreta guaytant tot l'encontorn.

Pel pla's movian las siluetas dels homes, que marxavan envers l'arbre trepitjantho tot. Baix els seus peus, torsavan las herbas els brins, las flors s'esfullavan y la terra s'enfonzava guardant las banals petjadas.

La Idea se'ls mirava somrihenta Tots ells, al atansarse al arbre, se creyan durla á dintre y moures per son impuls. Ella prou sabia qu'estava dintre d'ells, malgrat estarne fora; mes també sabia qu'ells no anavan cap al arbre moguts pel seu impuls, sinó per altra forsa qu'ells creyan ésser y venir d'ella. Y es clar, somreya.

Y'ls homes, que'ls uns anavan més depressa y'ls altres ab més calma segons sas forsas

y desitj, no arribavan plegats, sinó un á un; y ella pogué anarlos interrogant.

Y arribá un pobre home, de cos torsat envers la terra; duya unas eynas de cavar sobre la espatlla y una destral á la má. Y la Idea li digué «parla», y ell parlá:

—Jo tinch devant meu un arbre pera tallarlo y ferne llenya, y treuren d'ella l'impost... y'l pa dels meus fills, y'l meu... si hi arriba.

—¿Qué més hi veus?—li preguntá la Idea.

—Res més—respongué l Home.

—Donchs feste á una banda y espera.—

Y arribá un home flach, torrat pel sol y amagrit pels dejunis. Duya á la má una capsa ahont cuydadosament, y clavadas ab agullas, hi guardava centenars de fullas y flors y arrels... Y interrogat igualment, digué:

—Això es pera ésser classificat. Res era mentres no estigué en son lloch. Jo li he donat y li he dit: sigas. Li he senyalat la colocació en la especie, del género, de la familia, del ordre, del regne. Y ja es. Jo l'he comprés.

—¿Res més?—afegí la Idea.

—¿Que't sembla poch?—

Y á una senyal d'aquella, l'home flach, torrat pel sol y amagrit pels dejunis, se feu á un cantó.

Y arribá un home de groixudas ulleras, eterna levita y barret alt, duhent una xeringa á la má dreta, y á la esquerra una má de morter y aquest. Y s'explicá:

—Qui t'ha comprés soch jo. Jo he vist ta sava circular y tas crostas desenrotllarse, y tas flors, y tas fullas y'l teu tronch donar els suchs pera detenir la mort... Jo t'he sabut expreme.

—¿Qué més?

—Res més... res més... y ara!—

Y la Idea somrigué, y l'home's feu á una banda.

Y arribá un home fumant en pipa y ab el barret de gayrell, duhent á la má esquerra una caixa y unas fustas llargas, y á la dreta un tros de tela vasta estriada sobre unas altras. Y extasiantse devant del arbre, exclamá:

—Tu ets hermós.

—¿Qué més?—feu la Idea.

—Es hermós!

—¿Res més?

—Es hermós!!!...—

Y se'n aná cap á un cantó.

Y arribá un home pálit, d'ulls somniadors, duhent una guitarra. Y al veure l'arbre, se posá las mans al cor y declamá:

—Oh tu, qu'has donat ombra als meus amors; tu que m'has donat las flors ab que adornar las trenas de ma aymada; y ubriagadoras aromas sols comparables á las del seu rebost de petons; y fruyts ab que remullar mos llabis ressechs després del cant; y cadencias ab tos mormulls per'afinar ma lira! Jo t'he entés; tu ets per mi; jo t'hé fet cumplir el teu fi...—

La Idea, que s'aburria, l'agafá per un bras y l'ajegué á l'ombra, recomanantli que hi passés... una estona pera refrescarse, y ell hi restá ab llurs ulls somniadors girats en blanch.

Y arribá un home de mirada observadora y burleschs llabis, y un ayre de confiansa en si mateix, y digué:

—Sér qu'ara es, y no será; y es creat y no es creat; y morirá y no morirá, y florirá y no florirá; y no es pols y ho es, y ho será; y s'assecará y no s'assecará...

—No t'entench—digué encongintse la Idea.

—Ni jo tampoch—afegí l'home, sense deixar de somriure y fentse á una banda.

Y arribá un home forsut, empenyat en aixecar á pols l'arbre y tot quant se li posés devant. Peró la Idea li va dir que no li preguntava res.

Y hi arribaren una pila de gent de totas classes y formas, els uns ricament habillats, miserables els altres; peró aquests tots s'assemblavan. Y com fos que tots haguessin atravessat el camp sense malicia y arribat á sota l'arbre perque sí, sense motiu inicial, cap d'ells digué paraula.

Y entre aquests n'arribá un tot vestit de coloraynas y recubert de ferros, ab una eyna d'acer dintre un estuig penjat á un costat. Aquest se limitá a mirar l'arbre ab despreci.

Y un altre tot vestit de negre, ab una eyna mortal y invisible sota l'estuig de sas parpellas mitj closas... Aquest aixecá'l cap enlayre piadosament, sense deixar per'xó de mirar en terra; creuhá las mans; s'ajupí com desitjant ser menos; va fer uns quants signes cabalístichs sobre sa cara y cos... y després d'haver fet tantas cosas, ni menys va veure l'arbre. Y com siga qu'anava caminant, hi

va ensopegar y's va fer un nyanyo al cap, tan gros que may més hi tindrá pel.

La Idea, al véurels tots aplegats, somrigué y'ls parlá aixis:

—Petits; petits; desgraciats!!... ¿Qué os mou?... Res sinó l'empenyo d'ésser rodas d'una máquina... Especialistas!!... Tots vos poséu al devant del cervell el vidre de vostra aptitut relativa, y os creyéu ésser la roda catarina d'una máquina, de la qu'estéu empenyats en formar part!—

Un mormull aletejá per sobre la multitut. El mormull semblava d'aprobació, perque feya ¡Bé! peró la e era més oberta... ¡¡Bèèè!!

La Idea continuá:

—Jo estich en vosaltres encara que'm vegéu fora de vosaltres; y soch sencera, y no'm fracciono. No admeto la circunstancialitat. La objectivitat de cada sér es una. Y'l seu color, total. Vosaltres que'm teniu, no'm sabéu tenir (1). No sou sinó *aptes*, y no penséu sinó per vostra aptitut. Cada un creu que'l medi que porta es el tot, y entre tots vostres medis, no portéu res, en junt. Sou uns petits que no'm comprenéu; uns miserables, uns desgraciats, uns necis, uns...— (2)

Llavors la indignació entre la massa fou gran. Semblava que s'havian posat d'acort pera donar la rahó á las últimas paraulas de la Idea (3). Y tots comensaren á cridar:

—La boja... la boja!!—

Y á tirarli terrossos.

Y la Idea s'evaporá (4).

Y llavors tots els homes comensaren sa tasca. Al entorn del arbre era un formiguer. Una mica apartat de tots, l'home de la pipa y'l barret de gayrell va posar tres pals en terra, junts d'á dalt; á sobre d'ells el cedás atapahit; va ficar el dit gros dintre d'una fusta, y ab uns palets que tenian uns pels á la punta anava prenent unas pastetas de color, y posantlas al cedás, anant y venint, aclucant els ulls, obrintlos, ab un entussiasme que feya fredat. L'arbre se'l mirava estranyat per un forat que tenia á la soca. L'home del tallant tregué l'eyna, y com siga que tots se li tiressin á sobre y no pogués assessinar á ningú, cregué sa dignitat ofesa y's tallá'l cap (1). L'home dels ropatjes negres, ab tot y'l nyanyo, encara no havia vist l'arbre, peró com que mirava á terra, anava arreplegant els fruyts cayguts. El de la capsa no tenia altra taleya qu'anarhi clavant flors y fullas, ab gran indignació del de la xeringa que las volia per'esprémelas y treuren el such. El de la guitarra tregué un ganivet y esculpi sobre la soca'l seu nom y'l de sa aymada entrellassats, bo y duhentse la má que li quedava lliure (2) al pit. L'arbre va plorar unas gotas de sava. L'home de burlesca rialleta's limitava á donar consells y á contradirlos, y ningú se l'escoltava.

Y tots els que hi havian arribat, sense solta ni volta anavan arreplegant las fullas que queyan...

A la fi l'home de la destral doná dos cops en ángul recte á la soca, y era cosa de veure com tots llavoras juntaren llurs esforsos empenyentlo. Y l'arbre caygué com cauhen els deus no compresos: sens exhalar ni una queixa, peró aixafant á tots els congregats.

No obstant, las arrels quedaren en terra.

Y ara hi há nova gent al voltant qu'esperan á que rebrotin.

Y esperan assentats.

Y ningú rega la terra. Cap d'ells es regador!...

La cosa va llarga.

F. Pujulá y Vallés.

(1) L'home de la rialleta va pensar: ¿Tu també?

(2) La petitesa del medi-ambient que la voltava influhía en ella de tal manera, qu'estava en camí de parlar com un qualsevol.

(3) Digueuli á un jutje de qui depengui vostra llibertat qu'es un mal jutje, y ja veuréu cóm fará tots els possibles, bo y ofés, pera donarvos la rahó. Després dirán que ningú s'escolta á ningú!

(4) Va fer bé... Ves, si la tocan!

(1) Pura fórmula, perque ja no'n tenía.

(2) Al ferlo seure la Idea. ho va fer sobre la guitarra, aixafantla; de modo qu'estava en terra.

RUSTICUS SATYRICUS

Ó SÍA

EL DRAPAYRE SATIRICH

Al amich Pompeyus Gener.

Mon amich y mestre: M'agradaria molt que un dia poguessiu veure un espectacle en extrém curiós y per demés interessant, que jo casi diariament contemplo desde la porta de ma casa. Creguéu que vos agradaria de debó y'n treuriau més experiencia y filosofia que fullejant las obras dels grans pensadors.

Anéu meditant lo que os vaig á contar.

Ja fa bastants mesos, casi cada dia, quan al mati, quan á la tarde, tot trevallant, sento un toch de trompeta seguit d'un crit llarch y refilat, surto al carrer y veig que passa un drapayre, el *rusticus satyricus* de qui os parlo. Es un drapayre digne d'haver nascut á Grecia durant el sigle de Perycles ó á Roma durant el d'August, en que tothóm filosofava y era molt comú veure néixer de la *pleb* algún filosoph ó algún poeta, que després d'haverse ocupat en las feynas més ordinarias, sos mérits el portavan fins als mateixos grahons del trono imperial.

Ja veuréu si va lluny el meu drapayre; ja veuréu si filosofa ab tota la profondetat d'un Aristótelis, y si maneja la sátira ab tota la intenció d'un Juvenal.

El meu drapayre no escriu: fa filosofia viventa. Comenséu per comptar que porta un carret tot deslloригat de las baranas y ab las varas afegidas. Las bossas son d'espart y están tan esfilagarsadas, que per allí ahont passa, si hi há fanch ó pols, hi deixa uns rastres com si hi haguessin passat una remada de serps. El burret que tira'l carro es una bestiola vella y nafrada, el pel llarch y las orellas caygudas com si fos un burro perdiguer, y en quant á forsa, ne té tan poca, que quan se li encalla la roda en una mica de fanguera, al drapayre no li queda més remey que pitjar els raigs de la roda pera tirar el carro avant.

Peró lo més curiós es la cárrega que porta. Jo no sé d'ahónt rediable treu tanta *manifatura*. L'un dia'l veig que passa carregat de trastos vells, deslluhits, corcats y inservibles, trastos passats de moda, sens art, que ja per tot arreu tiran al carrer.

L'altre dia passa ple de roba bruta y estripada, pellingos que ab prou feynas servirian pera tapar las vergonyas de qui s'ho posés.

L'altre dia va carregat de llibres; llibres vells y atrotinats, minats pels corchs que rosegan las cosas vellas y pel corch de la tonteria que rosega las cosas novas; llibres plens de ciencia inútil y art desacreditat, impedimenta de coneixements vans y esplays malsans y supersticiosos que malmeten el cervell y'l cor en lloch d'educarlos, rebutj de poble civilisat...

Un altre dia porta maquinaria y eynas de arts y oficis; peró quina maquinaria y quinas eynas! Podéu comptar, quan las donan al drapayre! Trossos de máquinas rovelladas y antigas, inservibles, atrassadas y mal fetas; eynas gastadas que feyan el seu servey per allá'l temps de la picó, taradas, esquerdadas y plenas de rovell...

Devegadas he vist que porta armas: fusells dels sistemas més atrassats, espasas antigas y oscadas, pistolas de las que's carregan per la boca, y fins un dia portava un canonot del temps de Carles III, que algú potser havia sustret de Montjuich.

També hi há vegadas, si bé molt pocas, que porta quadros y estatuas. Quínas obras d'art, amich! Cromos de menjador atrotinats y sense cap valor artistich; estatuas modeladas toscament ó sortidas d'un motllo sense gracia, que podria comprar qualsevol adroguer pera posar á la seva torra del Putxet...

Un dia si que portava una cárrega curiosa. Eram pochs dias després del Carnaval, y portava tota una carretada de personatjes de cartró qu'havian servit pera fer una mascarada á una colla de trempats de una societat del Poble-Sech. Feya riure contemplarlos ab aquellas fatxas tan serias y extranyas: l'un anava vestit de general, l'altre de ministre, l'altre de bisbe; l'un era un milionari, l'altre un diputat, l'altre un cacich, l'altre feya de poble... tot'una farsa de la nostra societat.

Y sobre tot aixó, mon amich y mestre Gener, filósop y critich, cobejantho tot, amparantho tot, simbolisantho tot, ¿sabéu qué hi posa l'intrépit drapayre? La bandera... una bandera rebregada y bruta, plena d'esqueixos y de penjolls, que'l vent fa volejar.

Alashoras jo, desde ma porta, admirat de

aquella profondetat filosófica, d'aquella crítica cáustica, d'aquell simbolisme grandiós, que may he trobat en els llibres dels grans escriptors, me sento petit davant d'aquell infelís drapayre, y'l proclamo el primer critich d'Espanya.

Joseph Aladern.

LLIBRES REBUTS

Carmencita, *per Giuseppe Gramegna.— G. Maggi, editor. — Torre Annunziata, 1900.*

Avans de llegir el llibre que'ns ha remés el distingit director de la *Revue Franco-Italienne et du Monde Latin*, de Nápols, la forma especial y elegant de la edició'ns feu endevinar que son autor pertanyia á alguns de aqueixos grupos literaris que's proposan realisar l'Art fugint de motllos vells y rutinaris, desfentse de tota traba en l'acció, y tendint á un perfeccionament més ó menys ilusori.

No creyém gayre en las innovacions artísticas. La major part de las tentativas fetas per'assolir un grau major de perfecció's reduheixen al conreu d'una forma determinada que fa oblidar moltas vegadas que no es ella lo principal, y que si'l refinament artístich ben entés es una gran qualitat, també en ocasions es indici de degeneració ó decadéncia. Es clar que qui té talent fins en sos erros es digne de consideració, pero també es cert que qui realment val en totas las tendencias, ab totas las formas triomfará, sense qu'estableixi cap escola. Las escolas indican inferioritat, sujecció á un mestre; sols ell es qui té personalitat; els que á n'ell s'amotllan es perque no tenen personalitat veritable, y no pasarán may de deixebles.

El senyor Gramegna, malgrat sos rebuscaments de llenguatje y'l seu alambicament que fan l'efecte de que pren lo accessori per principal y que confia massa en la extravagancia, no deixa de possehir qualitats remarcables que li permetrán fer quelcóm que s'aparti de la vulgaritat. En el prólech es ahont més revela sa cultura refinadíssima, els seus propósits de regenerar l'Art dramática; peró no ha estat á la mateixa altura al realisar sas inspiracions.

En Gramegna somnia en un teatre ideal en quin tot sia superior y depurat: escenari, autors, actors y públich.

«El teatre d'Art,—diu,— excelsa expressió de la estética y com á tal realisant l'ideal que's sent y idealisant lo real que's veu, té de mirar á lo Sublim, qu'es producte de lo Bell associat á lo Gran; peró per'assolir la perfecció no podrá may servirse d'un medi imperfecte y estéril d'ideals.»

«El poeta,—afegeix,—qu'en la forma dramática hi veu la inmediata expressió de la vida y la irradiació pura del pensament, sabrá fer perdurable la seva obra. Escriure pel teatre, mes no pera'l teatre. No es per virtut histriónica que Kalidassa, Bhavabouti, Sófocles, Shakespeare, Marlowe, Calderón y Gœte sobreviuhen á llur sigle. Sa cambra de trevall es el teatre, el lector es l'intérprete, la propia fantasia l'escenari, y'l públich es la fama universal.»

En sa concepció, segons escriu, «s'inicia una idealitat individualista» produhida per la fusió de las teorías estéticas de Nietzsche, Carlyle y Rusquin; en ella «l'individualisme de dos tipos se transforma per la victoria del propi Jo de manera oposada: una dona que cerca en l'Art la essencia de la vida y veu en el teatre'l triomf del seu idealisme estétich, un home que busca en la independencia sensual la seva perfecció *ideal*, la integritat del idioteisme, peró que, vensut en la inversió primera de la seva naturalesa humana, se veu obligat á demanar al amor la essencia de la vida.»

Hem de confessar que l'obra de Gramegna ens ha causat una impresió bastant extranya é indecisa. Avans que tot, ens cal manifestar que no hem sabut veure en ella la realisació, ni tan sols parcial, de las aspiracions del autor. Es un drama com molts altres que podria ésser representat en un teatre qualsevol, pels actors ordinaris, y ésser escoltat pel mateix públich rutinari que acudeix als espectacles.

En mitj d'escenas vulgars per sa concepció y factura, s'hi troban trossos de poesia delicada, y fina observació psicológica; peró'l conjunt no resulta, y al dir això es perque no volém judicar *Carmencita* com una obra de las que ordinariament s'escriuhen, sinó colocantnos en el punt de mira qu'ha escullit l'autor.

Per ara, reconeixent el seu mérit innegable, hem de reconeixe també que'l seu ideal estétich no es més que un somni; peró esperém y confiém qu'en altras obras sabrá l'autor exteriorisar millor el seu pensament, que ja es molt tenir, com té ell, somnis d'artista.

L'acció moral moderna. — Tipos representatius.—*Conferencia llegida en l'«Ateneo Barcelonés» el 15 de febrer de 1901, per Ernest Vendrell. — Tip. L'Avenç. — Barcelona, 1901.*

Com qu'estimém com el qui més á Barcelona y axó'ns guardará d'ésser titllats de

sospitosos, peró som també molts aymants de la veritat, y nostres actes ens permeten enorgullirnos d'aqueix únich mérit nostre, demaném avuy llicencia, ja que la notable conferencia del senyor Vendrell ho fa venir á tom, pera dir unas quantas veritats, encara que cada dia'ns convencém més de que fan perdre las amistats que més fermas semblavan.

Ja podém cridar tant com vulguém: es un fet, per desgracia massa cert, que la vida intelectual á Barcelona es migrada y esquifida. Hi há molts que pensan, hi há molts qu'estudian, hi há molts que trevallan; peró n'hi há molt pochs qu'ho demostrin y molts menos que se'n preocupin.

La vida de las societats artisticas ó cientificas, d'aqueixos centres de cultura qu'haurian d'irradiar la llum creadora, vivificant y salvadora, del veritable progrés, que fa gran á un poble, sols se manifesta sistemáticament en la data reglamentaria, ab resultats negatius.

El Foment, reunintse pera reelegir el president y enviar á Madrid una comisió ó un telégrama; la Económica, per'admetre socis ó votar compromisaris pera la elecció d'un senador; l'Academia de Llegislació, pera obrir las sessions y tancarlas, y l'Ateneu pera aixoplugar als que hi van á jugar al *tresillo*, pendre café ó formar penyas que no tenen altra misió que parlar mal las unas de las altras, ab l'agravant de que totas tenen rahó generalment: veus aquí nostres centres de cultura. Sols certas associacions de jovent entussiasta mostran un esclat de vida que fa engendrar falagueras esperansas; peró ja es hora de que no visquém tan sols d'ilusions.

La célebre *conquista* del Ateneu pels elements catalanistas feya esperar un desvetllament del esperit intelectual de Barcelona, peró'ls que lograren, y no es poch, reivindicar la dignitat de nostra llengua, no's preocuparen de lo qu'es tan esencial pera Catalunya, de demostrar lo que val y de trevallar pera que valgui més.

Per sort, aquest any un grupo de joves ha organisat una serie de conferencias d'esperit radical que tendeix á rompre l'estret circul de nostra vida intelectual, fentnos respirar l'ayre vivificador del progrés universal. La primera de las conferencias fou á cárrech del senyor Vendrell, y per cert que no podia desitjarse millor comensament. No hem de parlarne avuy perque ja'n publicarem un extracte á son degut temps, y sols ens cal, al remerciarlo pels exemplars ab que'ns ha afavorit, enviarli nostra felicitació per la encertada idea de donar á la estampa'l seu valiós trevall, facilitant aixis un estudi que tan profitós pot ésser pera qui sápiga capirlo y meditarlo.

—

PERIÓDICHS.

Ja varem anunciar á nostres lectors l'aparició á Madrid d'un periódich de tendencias modernas titulat *Arte Joven*. El número primer, qu'hem rebut, ens ha refermat las esperansas que'ns feu concebir el número preliminar.

En el paragraf que copiém ens enviá una afectuosa abrassada de companyerisme que acceptém de tot cor y li retorném ab nostres millors auguris.

«*Arte Joven* saluda á la prensa en general, y particularmente á los periódicos que luchan por el arte, despreciando viejos rutinarismos.

A los redactores de JOVENTUT, de Barcelona, manda un cariñoso abrazo. *Arte Joven* ha sido acogido allí con entusiasmo; nosotros, que no tenemos compromisos con nadie y poseemos suficientes energias para despreciar á los que, solapadamente, tratan de hacernos fracasar en nuestra obra de regeneración, vemos con admiración un periódico que sustenta ideales similares á los nuestros y que sabe seguir su camino á pesar de la burla de los ignorantes y de las zancadillas de los envidiosos.»

Qué n'ha d'ésser de pesada la tasca qu'ha emprés nostre benvolgut company! En aquella vila momificada, que tan sols alegran las coloraynas d'una indumentaria digna d'un pais de vano, únich producte d'exportació junt ab els toros y'ls galons dels uniformes qu'en res se diferencian de las llureyas; en aquella vila que considera més artistich el periódich que té millor máquina instantania y que nodreix la seva inteligencia ab fantasias del passat y mentidas del present, que pera donar senyals de vida ha de desenterrar els morts, de Cervantes per avall!... Un periódich que no publiqui els retratos dels quatre ó cinch personatjes que tots de sobra coneixém y no'ls hi serveixi'ls plats á que está tan avesat el seu paladar, tan clássichs com el *clásico puchero*; un periódich aixis no pot arrelarhi, y si ho logrés, gran seria la seva gloria y major nostra satisfacció, perque fora una proba de que no es morta una terra qu'hem d'estimar, si no hi hagués altras rahons, perque es vehina nostra.

Mes nosaltres que sabém lo que costa lluytar per l'Art y la Justicia, fins en una ciutat com Barcelona que's diu *culta*, *intelectual*, *y ab vistas á Europa*, ens esgarrifém al pensar la forsa de voluntat que'ls caldrá en aquella vila *arqueológica*, y'ls hi desitjém una complerta victoria, que será tant més honrosa quant més dificil es. Els enviém una forta encaixada en penyora de bona amistat y companyerisme.

ORIOL MARTÍ.

TEATRES

Liceu.—Inauguració de la temporada.

El *Gran Teatro del Liceo*, reanudant antigas costums, ha obert la temporada de primavera ab una companyia dramática italiana, ab lo que ha donat lloch á que las discusions sobre si'l teatre reuneix ó no condicions favorables pera la declamació's reprenguin ab més calor que may.

Sembla que la respectable classe de propietaris y assimilats d'abono constant, hi tenen molt que dir y fan tot un curs d'anatomia descriptiva del local ab aquella gravetat y suficiencia propias de qui coneix el terreno á pams, donchs ha tingut temps sobrat pera fersen cárrech durant las llargas horas d'insomni que hi ha passat suaument afalagat per dolsas y fácils melodias.

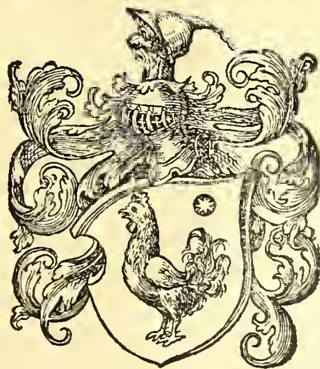
Un dels més llestos ens feya notar els grans inconvenients del local. «Es massa gran—deya—y las veus ressonan d'una modo estrany, arribant á voltas al espectador netas y vibrants, y á voltas confosas; y això succeheix perque si'ls actors, al moures y accionar comensan, per exemple, una frase de cara al fons de la sala y l'acaban d'espatllas, aquesta frase, que al comensar arriba clara, acaba perduda en un remoreig ininteligible. Y no serveix que'ls actors esforsin las veus, puig alashoras lo que aquestas guanyan en intensitat ho perden en armonía y sonan estridents. Un altre inconvenient, d'óptica aquest: en un actor dramátich la fesomía y'l gesto son importantissims, y sobre tot en obras modernas que demanan molta naturalitat y vida en la expressió, que deu ésser tan sobria com poch *teatral*. Donchs bé: ¿no s'escaparán necessariament tots aquests detalls al espectador llunyá que no tingui la paciencia d'estar sempre ab els *gemelos* als ulls?» Moltas altras cosas ens va dir, més ó menys atinadas, tendint á demostrar que si en realitat l'art dramátich modern aspira com totas las arts á trencar motllos y desferse, dintre de lo possible, de vellas y arreladas convencions, un teatre tan gran es molt poch á propósit pera lograrho. «Desde'l quint pis—afegia—l'escenari reduhit sembla un teatre de putxinel-lis que's bellugan indecisos y parlan confosament.»

Totas aquestas rahons, que no deixan de tenir el seu pes, ens convencen d'una cosa, y es: que ni'l propietari ni l'abonat volen drama al Liceu. Ara, en quant á convéncens de que no li volen per desinteressat amor al art, francament, no ho han lograt. Y no'ns en hem convensut perque'l primer dia, en que'l teatre estava ple y en que «la hermosa sala del Liceo, deslumbrante, resultaba un adecuado estuche de tanta belleza y elegancia» com diu ab molta originalitat *El Liberal*, varem veure moltas caras ensopidas, molts ulls cluchs, molts llabis tancats y molts badalls escadussers que revelavan l'anyoransa d'altras nits alegras en que al compás d'un concertant, ó al compás d'una marxa sorollosa, tots els sentits se despertan y un altre concertant més vulgar qu'aquell s'eleva de la sala: el concertant de las petitas envejas, dels petits rencors, de las petitas rivalitats, dels petits amors, dels petits gelos, de las petitas ilusions y dels petits fástichs: pa de cada día ó millor de cada nit, d'una burgesia insubstancial y lleugera.

Ab tot això no hem parlat de la Reiter. Ja'n parlarém més detingudament un altre dia, quan, haventla vist en més obras, podrém fernos millor cárrech de las sevas qualitats. Avuy sols podém parlar de la interpretació que dona á *Mme. Sans-Gène*, un dels tipos més ben dibuixats per l'enginyós Sardou. Virginia Reiter, qu'es guapa y esbelta, ens va causar bona impresió. El seu rostre, expressiu y movible, la seva flexibilitat de moviments, tal volta un xich amanerats, la veu clara, que's desfá en francas y armoniosas rialladas, y'l coneixement del tipo que interpreta, fan que aquest li vingui com anell al dit. La planxadora qu'arriba á marescala de Fransa conservant l'orgull del seu primitíu estat, y'l bon humor, y la picardia, y la serena petulancia naturals en ella, la fa la Reiter ab una certa vulgaritat qu'en ella sembla natural y que tal volta la perjudicará en altres personatjes. Las escenas ab Napoleón del tercer y quart actes, la de la proba del vestit, la de la recepció, etc., va dirlas y accionarlas ab veritat, sobre tot la escena ab son marit, que li valgué una ovació.

Del resto de la companyia tampoch ne dirém gran cosa. Ens sembla que no hi há cap notabilitat. No obstant, el que feya de Napoleón va tenir alguns detalls justos, encara qu'en conjunt no'ns va satisfer. Se li nota massa la violencia pera reproduhir un tipo tradicional. Se ressentia, ademés, de lo que'ls francesos ne diuhen *pose*.

Emili Tintorer.

NOVAS

La vigilia de Pasqua fou obsequiada aquesta redacció per diferentas societats chorals que vingueren á cantar las típicas *caramellas*, resultant l'acte una vera manifestació de cultura y de patriotisme.

Vingueren la secció choral de «Catalunya y Avant», l'«Orfeó Canigó», la societat «Pisky-Fai», la «Unió Mercantil», «La Palma de Barcelona» y «La Palma de Catalunya», cantantse *La Marsellesa*, *Els tres tambors*, *Las flors de Maig*, *L'Escut de Catalunya*, *Aubada*, *La dolsa nineta*, *La Maquinista*, *L'emigrant*, *L'arbre sagrat*, *Els Segadors* y altras cansons populars de nostra Catalunya. Sobressortiren, per l'entussiasme ab que foren cantadas y aplaudidas, *Els Segadors* y *La Marsellesa*, aqueixos dos vibrants y magnifichs himnes de patria y llibertat que tant conmouhen sempre al poble catalá.

En diferentas ocasions la espayosa plassa del Teatre va omplirse de gent qu'aplaudia als choristas y al Estandart catalá de l'época de la guerra ab el Comte-duch (propietat d'en Pompeyus Gener), qu'en nostres balcons onejava.

Al pujar els choristas de las diferentas societats á la redacció, varen ferse entussiastas brindis y's repetiren las cansons patrióticas, essent novament aplaudidas, y ab major entussiasme encara, per l'inmens públich situat á la plassa.

A las quatre del matí acabava tan agradable festa, sols comparable á la que tingué lloch en igual fetxa del any anterior. A nosaltres ens ha complagut doblement,per haverse posat altre cop de manifest la simpatia ab que'ls bons catalans miran la campanya que venim fent pera'l bé de Catalunya, son progrés y sa autonomia.

—

A pesar de las persecucions de qu'hem sigut objecte, á pesar dels estats de siti y de totas las midas de rigor presas pels enemichs del Catalanisme, aquest va fent sa via á la quieta, y tan prompte com té ocasió d'alsar novament la veu, fa saber que fins en las épocas de més penuria no ha sigut estéril la seva tasca.

La idea exposada per una distingida dama y poetisa, de costejar una bandera pera la *Unió Catalanista*, fou acullida ab gran simpatia per las donas de nostra terra, y la suscripció iniciada temps enrera ha anat creixent, y creixerá cada dia més, convertintse aquell lloable propósit en una hermosa realitat. Que las nostras doctrinas son las únicas que responen al esperit de la terra, y que arrencan del si de las familias, la dona catalana ho está probant.

Las adhesions y las cantitats pera la realisació de tan patriótica idea, continúan rebentse en la «Lliga de Catalunya» y en l'«Associació Popular Regionalista».

—

La *Unió Catalanista* ha posat en circulació diferentas medallas encunyadas en or, plata y coure, qu'ostentan un magnifich relleu y un patriótich lema, constant en ellas l'any de sa encunyació, ó sia'l 1900. Se troban de venda en el domicili de la *Unió*, Canuda, 4, primer.

—

Després de deu mesos de suspensió á causa de trobarse Barcelona en estat de guerra, hem tingut la satisfacció de veure apareixe novament *La Nació Catalana*, valent quinzenari que tant de bé ha fet á la nostra causa, y que tant promet en bé d'ella.

Rebi la nostra més coral salutació.

—

Ha aparegut á Barcelona, y ha visitat nostra redacció, un nou diari castellá de gran informació, *El Liberal*, fundat per la mateixa empresa de *El Liberal* de Madrid.

Desitjém que vagi per bon camí, y li retorném el saludo.

—

La conferencia sobre «Teatre Popular» donada en el local de l'Associació Popular Regionalista»'l dia 2 del corrent per nostre amich l'Adriá Gual, revestí'l carácter d'aconteixement artistich. La sala d'actes era plena de gom á gom d'escullit públich qu'escoltá ab reculliment tot el devassall de datos y d'opinions sentadas per en Gual. Aquest va fer ab notable concisió la historia del Teatre en tots els temps, definint els carácters dels autors y dels actors A la nostra burgesia va fuhetejarla violentment, dolentse de que vagi *á teatro* á riure, ó á distreures del aburriment que li proporcionan els propis cabals, esmersats grollerament. També's dolgué de que molts que's diuhen artistas y que may han fet cap tentativa seria, ridiculisin las conviccions dels sans, conviccions que tart ó d'hora han de fructificar, posant en bon lloch á Catalunya dintre'l món del art.

La presentació del conferenciant al públich de la «Popular Regionalista» va ferla nostre company de redacció en Busquets y Punset, remarcant las bonas qualitats que á n'en Gual adornan, entre las que sobressurten sa perseverancia y sa conciencia artística.

Després de la lectura de *Blancaflor*, que va fer en Gual, com á mostra de son teatre, el públich aplaudí ab tal entussiasme, que'l conferenciant hagué de llegir quelcóm més, repetintse la ovació llargament.

Al donar la enhorabona á n'en Gual, felicitém á l'«Associació Popular Regionalista»

per la manera cóm sab revifarse del ensopiment de que semblava estar possehida.

—

Ab vistosa concurrencia y ab tota serietat, se verificá'l diumenge passat en el Saló de Cent de Casa la Ciutat el repartiment de premis als autors llorejats en el Certamen organisat per la revista *Catalunya Artística*. El President del jurat y director de dit periódich llegí un discurs ben armonisat ab l'ayre de la festa; el secretari, després de sa memoria, desclogué'ls plechs que contenian els noms dels autors llorejats. Aquests foren:

Don Lluis Gispert y Casellas, ab la flór natural. Al alsarse d'entre la multitut el sapat jovincel y pujar la reyna de la festa al estrado, esclatá un gran aplauso. El secretari la proclamá, y resultá electa la hermosa senyoreta Josepha Folquet y Ramón. Llegí'l poeta fragments de son treball llorejat, qu'es tota una pessa poética plena d'esperansa pera las lletras. S'aplaudí molt.

Resultaren ademés premiats, entre altres: Rv. Jascinto Verdaguer, Francesch Ubach y Vinyeta, Manel Folch y Torres, Nogueras Oller, Novellas de Molins, Joan M.ª Guasch, Jules Delpont, Soler y Escofet, Negre, Rafel Folch y Capdevila, Ginestá y Argimón.

El premi obtingut per nostre respetable amich y colaborador mossén Verdaguer, consisteix en una hermosa escultura oferta per la senyora Viuda de Reixach é inspirada en una composició del propi mossén Cinto, qui no pogué assistir á la festa per haver d'atendre á las moltas obligacions que li imposan sos superiors eclesiástichs, peró qual nom fou calurosament aplaudit al descloure'l secretari el plech que'l contenia.

De la part musical foren premiats l'Eusebi Guiteras per una gentil sardana, la Senyoreta d'Argila, en Sancho Marraco y en Pere Serra.

Nostre estimat colaborador y amich Antoni Bori Fontestá, membre del jurat, doná las mercés ab un discurs hermosissim, breu y concis, que tothóm aplaudí.

Prop de las set acabá tan simpática festa.

—

Nostre estimat amich y colaborador en Antoni Ribera, que com saben nostres lectors se troba fa temps á Alemanya perfeccionant sos estudis, acaba d'obtenir un nou éxit en sa carrera de director d'orquesta, segons llegim en els diaris de Nuremberg.

Traduhim lo següent del *Fränkische Kurier* del 2 del corrent:

«El divendres passat se doná un concert á la sala d'Hércules baix la direcció del mestre director y concertador d'orquesta en Antoni Ribera, de Barcelona, de qui'ns quedava encara grat recort, pel concert que va dirigir l'any passat. La orquesta era la del senyor Krug-Waldsee, peró reforsada. En Ribera dirigí una sinfonia en do menor del seu compatrici en Joaquim Cassadó y Valls. La sinfonia representa la humanitat en sa lluyta entre'l bé y el mal. No's pot negar á la música cert interés; á cops es original, y en altres ens mostra algunas bellesas. El primer temps, el qual presenta grans dificultats d'execució (especialment la part d'oboe), que foren brillantment vensudas, fou el que'ns agradá més. En general presenta tota la composició, ab sa instrumentació carregada (que no sempre's pot dir que sia hermosa), grans dificultats d'execució que aquí foren d'un modo excelent vensudas. En Ribera dirigí ab gran maestria y feu lo possible pera fer valer la obra de son compatrici, posant al mateix temps de relleu sas bellesas. El públich seguí ab atenció creixent els tres temps, y aplaudí ab gran calor.»

El *General Anzeiger* del dia 30 de mars, diu aixís:

«La segona part del concert d'ahir se componia de la sinfonia dramática del senyor J. Cassadó y Valls, dirigida pel mestre Ribera. En la primera part (que representa'l Carnaval), el compositor logra son objecte més aviat ab dissonancias que per medi d'una configuració harmónica, encara que grotesca, del contingut melódich del programa. Millor logra'l compositor son propósit en el segón temps, el qual descríu la Quaresma. Al menos aquí, sense que presenti ideas novas, las sab descriure d'una manera més propia. Allí ahont ha lograt millor son objecte es en el tercer temps: *Resurrecció y Triomf*. Aquesta apoteosis musical resulta distingida, tant per la manera com están escullits els elements qu'han de servir pera l'objecte, còm per sa construcció. En Ribera, de qui encara'ns quedava'l grat recort que'ns deixá l'any passat, dirigí la composició del seu compatriota ab interés, y demostrá un cop més ésser un gran director. Ja que avuy dia tota l'atenció's reconcentra en la persona del director, y aquest ve á ésser com el fi de totas las miradas, me será permés fer constar que baix aquest punt de vista en Ribera deixa una impresió molt agradable per la manera noble y elegant com porta la batuta. El numerós públich qu'assistí al concert li prodigá molts aplausos.»

—

Hem tingut el gust d'estrenye la má de nostre estimadissim amich y notable colaborador en Pujulá y Vallés, qu'ha retornat de Paris pera passar una temporada entre nosaltres. Ell, á qui hem considerat sempre més que com á colaborador, ens ajudará ab major assiduitat durant sa estada á Barcelona en nostras tascas periodisticas, y creyém que será molt del agrado de nostres lectors véu-

rel ab son verdader carácter, això es, formant part de nostra redacció.

Molt el Catalanisme espera d'ell. Al entregar al venerable Krüger el Missatje que li endressà la *Unió Catalanista*, no feu més que iniciar la valenta campanya qu'ha de sostenir en aquell centre de civilisació en pro de Catalunya.

—

No'ns queda espay pera donar compte del *meeting* catalanista celebrat el passat dilluns á Castellar del Vallés. Basti dir que de tots els pobles comarcans hi acudí gran gentada, y que la explicació de nostre programa, feta per individuus de la *Unió Catalanista* y per altres dignes companys de causa, produhi moltas manifestacions d'entussiasme.

Sens dubte que á Castellar servarán sempre un agradable recort d'aqueix patriótich acte, qu'esdevindrá tan profitós pera Catalunya com tots els qu'en diversos pobles venen celebrantse baix els auspicis de la *Unió*.

Avant sempre!

—

Els suscriptors de fora qu'estiguin en descubert ab aquesta Administració, se servirán per tot el mes actual posarse al corrent, puig de no ferho ens veurém obligats á suspendre l'envío del periódich.

La mateixa advertencia fem als corresponsals.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors. No s'admeten els que no sían inédits.

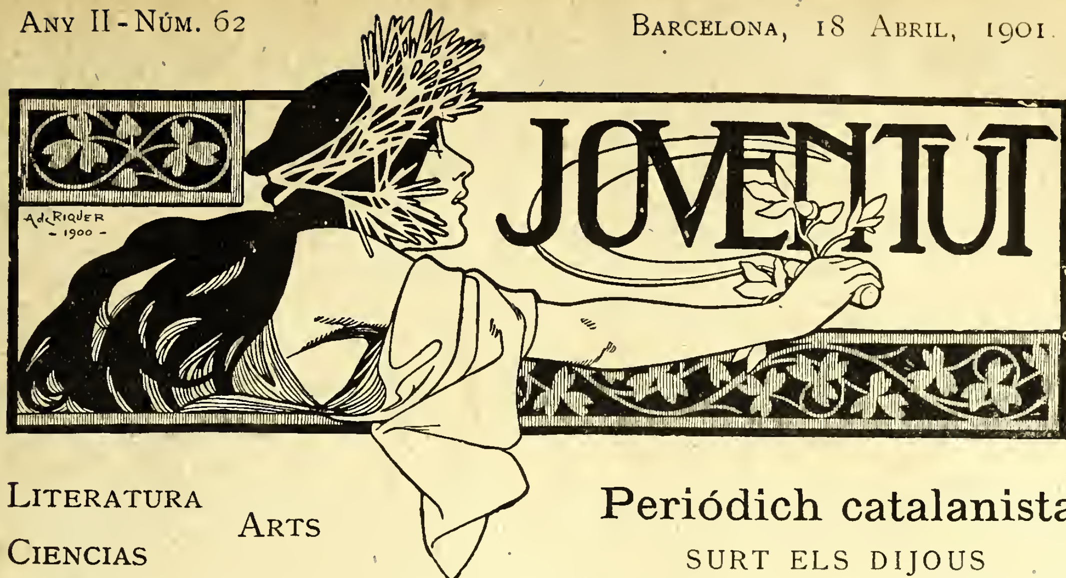
No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any.. . .	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

Any II - Núm. 62 Barcelona, 18 Abril, 1901

Literatura
Ciencias
Arts

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

Redacció y Administració:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

Número corrent. . . . . 20 céntims
» atrassat, ab folletins. . 40 »
» » sense folletins. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

VIURÉU PER FORSA

Aplech de cadavres que os heu llevat y passejéu per carrers y plassas vostres cranis d'ulls ombrívols, y vostres ossos despullats fins de la més petita filagarsa de carn, y vostres fronts contrets pel fret d'afora y no pel calor d'adintre: no n'hi há prou ab que os haguéu llevat: es precis qu'os desvetlléu.

Ho teniu tot, y res teniu. Ho teniu tot vosaltres, individuus d'un poble gran y sá, de terra fértil amiga del Home, y mar tranquil, blau estuig de mil estelas de recorts; ho teniu tot vosaltres, formant part d'aquest nucle ahont cada fragment té carácter y podria tenir vida propia, ahont cada personalitat está constituhida per l'esperit de la unitat; ho teniu tot vosaltres, fills d'un poble patriarcal de costums, humanitari de sentiments y mascle d'ánima. Ho teniu tot, y no obstant no teniu res, absolutament res, perque no teniu Voluntat.

Sou ossamentas móvils; cataléptichs;quelcóm estantis, perque dintre de vosaltres, coronant vostre ésser, no hi niua aquella forsa inconmensurable, mare de vida y font de tot ideal. No sou ni'l pescador, ni la canya, ni la corda, ni'l pel-de-cuca, ni tan sisquera l'am. No sou sinó l'esca morta y mentidera que pera'ls seus desitjos vos llensa l'Estat en mitj de l'aygua bromejada per'agafar peix... Y no obstant, aixó no ha d'ésser. Vos fa falta l'agulla de corbata del Estrany qu'os imposi sa voluntat pera'l Bé vostre, com al present vos la imposa pera'l seu aquell sér malaltis qu'os mira ab sos ulls atrofiats pels rams de sanch, ab sas tenebrosas órbitas dels *ruedos taurinos*. Y vosaltres el creyéu á n'aquest, y'l seguiu, y restéu hipnótichs y cataléptichs, y li'n feu entrega de vostra personalitat, y os despulléu de vostra carn y de vostres ulls propis, y passejéu per carrers y plassas vostres cranis y ossamentas fredas y núas!...

La Idea acut á vosaltres per'atrofiarse,

com acuden las ayguas claras y corrents dels rius á juntarse á las estantissas pera podrirshi y verdejar. Sou els sellers humits que sols conservan la carn morta y ahont la vida s'hi minva y's corromp. Sou, tot lo més, la bota buyda qu'espandeix bafs de taberna, estranya á tot perfúm anacreóntich. Tal es vostre ésser, tal es vostra feconditat, tal es vostra alegria.

Y no obstant, aixó no ha d'ésser. Si es precis que s'os imposi la Voluntat,fentla arribar ab vehement esguart fins á lo més fondo de vostra buydor, fent qu'escalfi ab sas caronas els frets y humits recons de vostres cranis, sanejantvos l'aygua-moll del cervell y sacsejant com ráfaga benfactora las plantas del pensament pera que la sava hi circuli... aqueixa Voluntat vos será imposada pels que os estiman; y la fe d'ells fará arribar á vosaltres el caliu qu'os manca pera revifar tot quant teniu. Donchs tot ho teniu... mes no teniu res,perque os manca Voluntat.

Y llavoras comensaréu á viure, vosaltres fills d'un poble gran y d'una terra amiga del Home; y compendréu el motiu racional de la existencia y el cóm de la vida; y sentiréu el desitj de gosar y aspirar á plens pulmons els perfums de la Naturalesa... Y quan comenséu á desitjar, comensará la carn á néixer en vostres ossos, perque comensaréu á Voler...

Es inútil que riguéu y que feu soroll d'ossos: la Voluntat vos será imposada y hauréu de seguir. Vos dirém:—«Veniu! deixéu el pla desd'ahont no sabéu veure'l Sol qu'os ilumina, y aném al cim de la Montanya propera, desd'ahont apendréu á véurel, y llavoras podréu retornar.»—Y seguiréu per forsa, y sentiréu la necessitat de seguir, perque os haurém ensenyat el Bé, y el Bé conegut es una necessitat. Y un cant de gloria sense ritme vos embolcallará d'entussiasme sense fervos sotmetre'l pas á una modulació.

Per'anar allá dalt de la Montanya no os donaréu las mans com pera ballar una sardana, donchs quedaríau lligats els uns als altres; mes sí, aniréu per grupos donantvos fraternalment el bras y apretantvos las vostras mans mateixas, perque es precis que cadascú aprengui á ésser amich ab ell mateix, pera poder serho ab els demés. Y aguantanvos las mans y de brasset, la cadena será més forta.

Vostras donas no anirán devant ab sa cárrega de convencions marcantvos el camí; ni al darrera com impedimenta d'exércit barbre, sinó al vostre costat, ab el cap tan alt com vosaltres, com vosaltres cantant y com vosaltres rodejantse de llum á mida qu'avanséu. Perque'l día de la marxa hi haurá dos sexes, peró una sola classe de Sers, no dos.

Pel camí trobaréu obstacles, peró la Llum qu'heu de conéixer vos els ha de fer franquejar. Trobaréu un mur rónech y vell, esquerdat y cubert de parássitas herbas. Xipressos el voltarán, y tot será trist y negre al seu entorn. Pensaréu en la Mort y en el Cástich, y tindréu por. Peró la Voluntat vos será imposada, y hauréu de seguir amunt y franquejar l'obstacle. Y pera ferho, no voltaréu el mur, ni hi passaréu pel dessobre, perque al retorn tornaríau á trobarlo; mes sí, el tiraréu á terra. Y no ab las mans, perque la sanch se vessaría, y aquell que vessi sanch será malehit y no veurá'l Sol: l'aterraréu ab el cap, á cops de crani... Si tan fort fòs, faréu us de lo qu'os sembli, perque'l cas es passar. Y passaréu, trepitjant las rancias pedras. Y l'Alegria, el Goig y la Vida, regnarán ahont la Tristesa, lo Lleig y la Mort hi havian fet estada. Y'l camí's fará expedit.

Y'n trobaréu altres y més altres de murs y caserius: tots els aterraréu, y á la tornada'ls cubriréu de sal. Ja vindrán més tart las plujas que la fonguin, y las brissas que hi aportin llevor nova pera florir...

Y un colp á dalt, veuréu la llum y cantaréu. Cap aquí, vora del mar, sabréu veure cóm el Sol extén sos raigs fructificadors;y guaytaréu terra endintre, y diréu:—«Malehida siga!»—al veure las ombras dibuixantse en minvadas y esquifidas siluetas de la Mort. Perqué també hi han morts esquifidas.

Desd'allá dalt, la Vida será pera vosaltres; y baixaréu llavors cap al pla, lliure'l camí d'entrebanchs, com un torrent vital... Donchs ara sou la neu, y'l Sol vos fondrá fentvos devallar en aygua pura, mormurant cants d'alegria y fecondant la terra.

Ara sou cadavres, sou ayguas mortas, plantas assecadas, arenals, sellers... no res... Peró seréu; seréu perque sou grans, malgrat se vos hagi cubert de sorra... Sou tan grans, que fins mancantvos la Voluntat, tindréu qui

en tingui per vosaltres y vos la imposi de tenirla!...

Es inútil que riguéu y feu xibarri y soroll d'ossos. Hauréu de seguir, malgrat vostra inercia, á la Montanya, y vos hauréu de banyar en els raigs de Sol qu'han de colrar y vivificar y vestir de carn vostras blancas ossamentas.

No podréu deslliurarvos de la forsa superior del Bé -conegut qu'os guaytará ab son ull fit, d'esperansas y de Vida, fins que'l seguiu y l'atrapéu.

Pujéu; ja es hora!

Catalans, no sou pas borts; heu tingut avis. Recordeuvos d'ells!

F. Pujulá y Vallés.

ELECTORAL

La cayguda d'en Silvela y la pujada d'en Sagasta han portat com á conseqüencia la elecció de novas Corts. Aixó sol pinta'l sistema: si las Corts fossin la veritable representació del pais, no hi hauria per qué renovarlas quan se cambiés el ministeri, donchs es ignocent pensar que la majoria dels súbdits del Estat espanyol cambia d'opinió al mateix temps que la reyna d'Espanya cambia de ministres.

Ab tot y ésser aixó una veritat que ningú pot posar en dubte, es un fet innegable que cada ministeri porta en si la elecció de nous diputats y nous senadors, y que totas las eleccions resultan exageradament favorables als que tenen la confiansa de la Corona.

Pera fer la critica del sistema electoral, no hem de dir ni un mot més: els fets per si sols demostran que lo que s'anomena sufragi universal á Espanya no té res de sufragi, ni res d'universal.

Donats, donchs, aquests antecedents, resulta ignocent creures que qualsevol idea radicalment reformista pugui alcansar son triomf servintse de las lluytas electorals. No obstant, entre'ls catalanistas, entre'ls que defensém unas ideas que portan en si necessariament la més radical transformació de la societat catalana en tots els ordres y en totas sas manifestacions, no'n faltan pas que desitjan que'l Catalanisme deixi d'una vegada son retrahiment y's llensi de ple en la lluyta electoral, disposat á enviar á las Corts espanyolas algunas de las personalitats més distingidas entre las que defensan la causa catalana. Prou sabém nosaltres que las Assambleas Catalanistas no s'han declarat may sistemáticament enemigas de la lluyta electoral, no ignorém qu'en la de Reus se van pendre acorts concrets sobre aquest punt particular; peró com aixó no resol la utilitat, ni la conveniencia de váldrens de la lluyta electoral pera la implantació de nostres ideals, seguim creyent no sols que totas las energias qu'en ella's gastin son malaguanyadas, sinó que al Catalanisme no li convé enfangarse en aqueixa mena d'espectacles.

Ja sabém que nostra opinió particular cap autoritat té dintre de nostres organismes, y que, per lo tant, els catalanistas están dintre de son dret essent partidaris ó contraris de nostra intervenció en las eleccions; mes no oblidi ningú que per demunt de las opinions particulars existeix la opinió de l'Assamblea Catalanista de Reus, á la que deuhen subjectarse tots els bons catalanistas, sobre tot si creuhen en la utilitat de la lluyta electoral. Qui en las eleccions entrevé y no cumpleix aquells acorts, no pot ésser considerat com á catalanista, perque qui á ells falti, dona ab aixó sol una proba evident de que poch li importa la serietat del Catalanisme, ja que las esmentadas Bases ni privan á ningú de la seva llibertat d'acció, ni estableixen cap poder d'indole centralisadora que pugui ésser obstacle als que de bona fe creguin en la redempció de Catalunya ab la que hauria de ésser lluyta pacifica y seriosa de las opinions dels pobles. Las Bases de l'Assamblea de Reus, per lo que's refereix á las eleccions de diputats, estatuheixen primerament que'l acort d'entrevenirhi deu sortir precisament dels organismes catalanistas de la comarca; en segón lloch, prevenen que deu posarse en coneixement de la *Unió Catalanista*, que ni té dret d'aprobarho ni de desaprobarho y deu contentarse ab pendren acta; fixan ademés, com á obligació precisa dels candidats, el fer una pública y franca manifestació de Catalanisme, y finalment, prevenen en forma ben imperativa, que'ls catalanistas tots qu'entrevinguin en la lluyta deuhen ferho dintre la més extricta legalitat, preferint perdre la

elecció avans de valdres de las falsetats y coaccions sempre admesas y efectuadas pels partits espanyols que més gala han volgut fer de puritanisme.

Conegudas aquestas Bases, es ben evident que no podém comptar entre'ls nostres ni al catalanista qu'amaga sos ideals, encara que sigui pera lluytar ab el carácter d'independent, ni al que lluyta sense donarne coneixement al organisme establert pera dirigir l'acció política del Catalanisme, y menys encara al que surti ó vulgui surtir diputat pels medis que las lleys condempnan y que reproba la conciencia del home honrat. Si volém ideas novas, gent nova y vida nova, no hem de comensar per caure en els pitjors vicis de nostres enemichs.

Lluís Marsans.

UN DÍA NÚVOL

El jorn era trist, ben trist, d'un cel grisench y brut, ple de nuvolots apilats l'un sobre l'altre com tirats arreu, sense cap mirament. S'havia despertat el dia embolcallat en una ruixada espessa de finas gotas qu'havía deixat, en menys de mitj'hora, convertits en bassaradas els més dels carrers de la vila, humitejantho tot, com si tot traspuhés, com si acabés de desglassar.

El mar era blau, d'un blau fosch; el vert dels turons que, avensantse de cada costat de la vila, formavan un cau arresserat, no's distingia: la espessa boyra tot ho feya veure de color de plom.

Jo, assegut vora la finestra del cassino que dona al passeig, havía llegit instintivament tres ó quatre diaris, consultant tot sovint el rellotje ab impaciencia, com si ab la intenció volgués empenye las manetas pera que transcorregués més depressa'l temps, á fi d'eixir d'aquell ensopiment que'm feya frisar, y perque vingués haviat la tartana qu'havia de durme á Llagostera.

Dintre'l local del cassino també hi regnava una indolencia ensopidora; l'ayre, carregat pel fum dels cigarros, contribuhia á formar un ambient de mandra; la fressa monótona de las fitxas del dómino, lliscant sobre'l marbre de las taulas, feya aclucar els parpres ab una son dolsa y irresistible. De bona gana m'hauría ajegut y adormit fins á l'hora de la marxa. Per evitar això, vaig alsarme, dirigintme á fora, quan una colla de quitxalla cridayre y bulliciosa que venía del cap del passeig, m'aturá al llindar mateix de la porta del cassino. El grupo de baylets s'aná acostant, acostant...

Prompte vaig compendre la causa de la gatzara. Un pobre vell miserable, borratxo, se tambalejava tot avensant per la empenta d'aquella trepa de xicots que, veyentlo indefens, se'l passavan de má en má com si fos una pilota.

Aquell infelis plorava, plorava desconsolat tot pronunciant paraulas incoherents y barbotejant mots estranys, que un no sabia si eran renechs de desesperació ó clams implorant misericordia.

Vaig atansarmhi. Aquellas llágrimas m'atreyan, fins suposant que la borratxera li havia donat per plorar, aixis com á molts els dona per riure. Peró al ésser ben aprop d'aquell home, al veure sa cara contreta pel dolor y sos ulls negats, cregué que verdaderament li passava quelcóm digne de llástima. Llavors, posantlhi atenció, vaig recullir algunas paraulas de sas exclamacions, fentme cárrech de son desespero.

—Bagassa! bagassa!—anava dihent.—Mala negada fassi!... Ha fugit.... ab ell, ab un meu fill... han fugit tots dos... Y sol, ben sol!... Pobre de mi!... Bagassa! bagassa!... Pillos!... Mal rellamp els mati!...—

Y renegava més, més, fins acusar á Deu en son desespero inmitigable. Y s'aná allunyant poch á poch, acorralat per aquell aixám d'insensats baylets que reyan, reyan veyent sas llágrimas....

Y jo allí dret, inmóvil, corprés per aquell quadro miserable d'un fill que fuig ab sa madrastra, abandonant á son pare vell, casi inválit, sense recursos pera guanyarse la vida ni esma pera demanar caritat, encegat tal volta per la passió enervadora d'un amor brutal.

—

Vingué la tartana, y prompte comensarem á devallar per una carretera molla y enllotada, ab arbres bruts y iguals, la que s'escorria per entremitj de suredas frondosas, quina

compacta negror contrastava ab el cel aplomat... Ni un aucell ratllava la boyra, ni una remor alterava l'acompassat so dels cascabells del animal y'l traquetejar de la tartana.

Avall... avall... La boyra anava atapahintse, el cel s'enfosquia y la carretera s'allargava, dreta sempre, bon tros enllá. El tartaner, mitj adormit, aguantava ab prou feynas la tralla y las regnas; l'animal, endormiscat també, tirava d'esma; y jo, ajassat dintre la tartana, no sé quánt temps vaig estar ben adormit.

De sobte, una forta revolada va deixondirme, fentme ficar el barret fins á las orellas, y llavors, tot fregantme'ls ulls y estirantme, vaig mirar á fora. Se veya lo mateix: la carretera igual, igual sempre. No més s'hi notava ben distint, alli al fons de tot, en ultim terme, un punt negre d'un carro ó tartaneta que, bon tros lluny, avansava envers Llagostera. Com el nostre animal caminava més depressa, molt prompte vam tenir al altre casi á tocar, y llavors fou quan vaig fixarme en la indumentaria d'aquell vehicul que, de lluny, ja's veya que no era *de la terra*. Era un carro-cotxe d'aquells ahont s'hi aixoplugan tota mena de gent, *saltimbanquis* de totas las escolas, qu'en las plassas de tots els pobles exhibeixen sas habilitats, essent las delicias de la gent menuda; una mena d'arca de Noé per'una sola rassa diferent de las altras; un món ambulant de sers estrambótichs, de curiosos bohemis dignes de llástima... Dalt del sostre del *cotxe* s'hi veya un gros tabal y dos ó tres farsells de roba de colors que semblavan passats per cent bugadas.

Al pendre la devantera nostra tartana, vaig mirar á dintre d'aquell estrany vehicul, y'l cor se'm glassá. En aquell cau hi havia una dona d'uns trenta cinch anys, grossa y bruta, adormida, ab el cap reposant sobre'ls genolls d'un home jove, qu'aguantava una corda ab qu'estava lligada una mona. Sobtadament, torná á ma imaginació aquell pobre vell borratxo, y vaig mirar enrera: el *cotxe* dels saltimbanquis quedava bon tros enllá, avensant ab parsimonia per aquella carretera llarga y estreta, sota un cel gris, de plom fosch, prenyat d'aygua.

P. Colomer y Fors.

VENUS VENSUDA PER L'INTERÉS

I

Maria Elisabeth, que tenia'ls cabells negres com la nit y'ls ulls com llurs cabells, plorava; plorava sobre son llit tot blanch; y'ls llensols mitj cayguts, com rosa que's desfulla, deixavan veure sa esquena, sa hermosa esquena de llet, blanca y pudorosa.

Maria Elisabeth plorava...

II

Era viuda. Llur espós—llur espós de cara roja y coll de bou—dos anys feya que jeya eternament. Y Maria Elisabeth, quan va ésser viuda, plorá per fora y rigué per dintre; llágrimas caygueren de sos ulls y son cor s'ompli de joya. Y Maria Elisabeth entrá á la vida bojament, com fera deslliurada á dintre'l bosch.

III

Y un jovenet de cabells rossos y curts, y d'ulls verdosos, s'enamorá de la viuda que tenia'ls cabells negres com la nit y'ls ulls com llurs cabells... Y la viuda també s'enamorá del jovenet.

... Y sobre son llit tot blanch, tots dos se demostravan llur amor, besantse y abrassantse y parlantse en veu baixa, dihentse paraulas dolsas é interminables. Y'l jovenet besava á llur aymada en els ulls y en la boca, en el coll y en els cabells, en el front y en el pit... Era'l seu amor un amor carnal.

IV

Y'l jovenet se va casar; se va casar ab una verge de vint anys y cabells rossos.

Y Maria Elisabeth, que tenia'ls cabells negres com la nit y'ls ulls com llurs cabells, plorava, plorava sobre son llit tot blanch; y'ls llensols mitj cayguts, com rosa que's desfulla, deixavan veure sa esquena, sa hermosa esquena de llet, blanca y pudorosa.

Maria Elisabeth plorava...

Emanuel Alfonso.

BIBLIOGRAFÍA

La dernière journée de Sapphô, per *Gabriel Faure*. — Societat del «Mercure de France», 1901.

La dernière journée de Sapphô d'en Faure pertany per complert á la nova escola realista que inaugurá ab tant éxit, quatre anys enrera, en Pierre Louys ab sa hermosa *Aphrodite*.

En Faure, com ens informa ab un prefaci de molta habilitat, estudia la perversió sexual qu'allunya dels homes á certas infelissas, creyent que la verdadera voluptuositat se troba en altras cosas.

Y com á lema ó *leit-motiw* de son llibre y assumpto, posa aquestas paraulas d'una carta de l'Arion, amant de Sapphô:

«Insensats tots els que creuhen trobar la voluptuositat fora del amor! Solzament son felissos aquells á qui'ls Deus els hi otorgan directamentestimar y ésser estimats.Aquests gosan sens esfors las supremas voluptuositats que las caricias més sabias y'ls aparellaments contra natura no poden ni fer sospitar.»

Y en Faure, desprès d'advertir que son llibre no es pornografia pera us de donas lúbricas, senyors vells ni colegials, ens dona un curset de moral de 23 páginas pera demostrarnos que deuhen ésser compadidas las pobras donas intervertidas, y proclamar que anar contra natura, si no es un crim, es al menys una perdua del verdader plaher.

Y comensa l'última diada de Sapphô revolcantse la célebre lesbiana pel llit, plena de congoixa y dolor, puig qu'en Faon, á qui élla adora ab follia, no la estima. El lector assisteix á las Afrodisiacas de la 40 Olimpiada, á la recitació de l'oda de Sapphô á la inmortal Aphrodita, á una entrevista entre la poetisa y Rhodope, á un'altra ab Faon, y al suicidi tan sapigut.

En Faure s'ha compenetrat ab son assumpto, l'ha sentit, y ha procurat en tot lo possible fer reviure'l carácter d'aquella Sapphô quals versos, plens de foch, ens admiran encara avuy; y's pot dir que si no ha conseguit son fi, ho ha fet com no s'acostuma.

El llibre es escrit ab una bella prosa, plena d'armonia, que sona com música á la orella. Las imatjes son las imatjes qu'avuy apassionan als lectors: violentas, precisas, justas, coloradas, esculpturals, crúas, quelcóm exageradas á voltas, no tan felisas altras. Pera que'l lector pugui judicar d'ellas, copiarém unas ratllas del final de la carta de Sapphô á Faon:

«Viens! Je veux voir tes yeux, je veux sentir ton regard sur moi, je veus entendre ta voix. . . . . Oh! une etreinte de toi, un baiser, une caresse... rien que d'y songer, je suis hors de moi! Ma chair n'est qu'une cire chaude ou je voudrais que tu pénétres comme un cachet profond. Tout, tout ce que j'ai, et tout ce que je puis avoir, le monde, les hommes, la joie, la fortune, la gloire, mon sang, ma chair, ma vie, tout, je donne tout pour t'avoir. Oui, ma vie, toute ma vie, tout ce que me reste á vivre pour une minute de ton amour! Une dernière et suprême fois, je te supplie, viens! Si tu ne m'aimes pas, tu me laisseras seulement t'aimer, je serai ta servante de plaisir: tu verras, je serai l'esclave la plus humble et la plus docile. Et si jamais tu finis par m'aimer... oh!... alors...»

Y verament, aquest *alors*... es un digne final de l'ardenta carta. Y pera donar una mostra de qu'en Faure es poeta y de que sab cantar y acompanyarse ab totas las cordas de l'arpa de la vida, citarém un altre y ultim paragraf.

Parla Rhodophe, recordant á Sapphô sas paraulas d'un temps passat, en las que li pregava d'anar ab ella á Mitylena:

«Tu viendras, tu viendras, repetais tu sans cesse, et tu verras comme je l'aimerai. Ici le sol est rude, brutal, inegal et brusque comme l'homme et comme ses etreintes. Tu verras la-bas comme l'ile est plus belle et plus harmonieuse. Tout y est femenin. . . . . La côte ne ressemble pas á celle-ci; c'est une sèrie de golfes recourbés comme des cithares et sonores comme elles, ou les vagues á l'ecume blanche ont des frondeurs de mamelles trop pleines de lait..... Le vent n'y hurle pas ainsi que des fauves prissonniers se heurtant contre des murs. . . . . Je me laissais bercer par ces phrases douces et parfumées. Elles coulaient sur moi comme une chevelure ruisselant d'huiles aromatiques.». . . . .

. . . .

No'ns resta més que felicitar al autor y plànyens de la poca extensió del llibre, perque... es breu com l'amor d'una dona—que diu Hamlet á Ofelia.

C. de Doménech.

TEATRES

VIRGINIA REITER.

La Reiter es una actriu de mirall. Ella reflexa un tipo, reflexa passions y sentiments: no viu en escena un personatje, no sent aquellas passions y sentiments qu'exteriorisa. Ella estudía un'obra ab totá bona fe y ab tota conciencia, comprén els diferents carácters, diu totas las frases y parlaments ab intenció, fa cas de totas las acotacions y treu partit dels detalls més insignificants; ella's mou ab desembrás y acciona ab vivesa, ella matisa'l diálech ab una riquesa de gradacions extraordinaria, ja declamant ab calor, ja recitant ab fina naturalitat; ella, en una paraula, interpreta correctament l'obra d'un autor, peró no la sent, no hi posa res de la seva ánima. El seu art es de composició. Devant del mirall, ab el llibre á la má, estudiará las actituts, els gestos, la expressió del seu rostre, repetirá á solas una y mil voltas la mateixa frase ó parlament, s'emprobará vestits y joyas y tindrá en compte'ls més petits accessoris fins que trobi un retrato armónich y fidel, que'ns servirá després cuydadosament.

Mes aquest art de composició, que practican la Sarah Bernarth ab maravellós refinament y la Tubau ab llastimosa vulgaritat, sols es acceptable en qui, com la Reiter, reuneix circunstancias excepcionals. No n'hi há prou ab tenir talent y facultats pera tapar lo que hi há en ell de fals y convencional: es necessari que aquell talent sigui vastissim, y aquellas facultats excepcionals y variadissimas pera enmotllarse als diferents tipos y situacions que l'actriu interpreti. Si no, tot seguit veurém la trampa, tot seguit descubrirém que'l camp en que's mou l'actriu es limitat, notarém en ella determinats gestos, actituts ó miradas, determinadas inflexions de veu y detalls d'expressió que, per serli més simpátichs, repeteix en obras diferents ab més ó menys insistencia segons sa flexibilitat de recursos, peró sempre ab la suficient pera que á la llarga's fassi ben ostensible aquella monotonia d'interpretació, gran pecat d'amanerament inseparable de tot actor que no sab identificarse ab la mateixa ánima del tipo que representa.

La Reiter pertany á aquesta escola, y just es confessar que reuneix condicions extraordinarias. Guapa, ben formada, ágil, elegant y de bon gust en el vestir, de mirada penetrant y rostre expressíu y movible, veu clara, potent y ben timbrada y dotada d'un talent flexible que demostra en variadissims recursos, té mérits més que suficients pera figurar entre las bonas actrius dramáticas. Peró si en moments determinats logra seduhirnos y fins admirarnos, may ens entussiasma, may ens arriba á l'ánima, sempre sentím un fret que'ns aclapara: es el fret *del mirall* qu'endeviném, es el fret qu'ella mateixá sent y en va tracta d'amagar. La Reiter no s'identifica plenament ab l'esperit mateix d'un personatje: sols l'estudia y'l reproduheix externament. Aixís no la veurém may descomposta; sempre conserva una serenitat y un domini de si que li permeten atendre als més petits detalls. En la situació més violenta, trágica ó cómica, no li veurém perdre may aqueixa exasperant serenitat que fa que las sevas actituts siguin sempre armónicas, els plechs del vestit sempre irreprotxables, la seva veu sempre cadenciosa, la seva mirada sempre freda, el seu caminar sempre acompassat. Si té d'escabellarse, semblará que's despentini; si té de caure, semblará que's deixa anar; si té de beure, semblará que no té set; si té de plorar, no li veurém las llágrimas: y en fi, sempre descubrirém en mil detalls que tot alló no surt *de dins*, per més que la composició sigui perfecta.

La Reiter, lo mateix en *Fedora* qu'en *Magda*, lo mateix en *Facciamo divorzio* qu'en *Francillon*, qu'en *Dora* ó qu'en *Amore senza stima*, presenta'ls tipos ben detallats, no's distréu may, y ab molta habilitat els hi dona relleu y consistencia. Fins, externament, arriba á donárloshi vida propia y ben diferenta; peró en el fons sempre es la mateixa actriu que té un repertori de registres, variadissim si's vol, peró limitat, del que no pot sortirse. Aquells arranchs espontanis, aquells sobtats moviments, aquells raptes d'inspiració qu'en moments determinats s'apoderan d'una actriu que sent fondo y'ns fan l'efecte de qu'en realitat improvisa, no'ls hi hem vist may á la Reiter; avans al contrari, en obras y situacions ben diferentas li hem notat la repetició d'uns mateixos detalls, pels que, sens dubte, té debilitat. Aixís, per exemple, dona uns *¡Ah!* aspirats al final de determinadas escenas, qu'arriban á cansar, no precisament per ésser mal dits, sinó per la uniformitat ab que'ls articula, ab tot y cambiar son estat ánimich. Detalls com aquest podriam citarne molts pera demostrar que la Reiter, com la Sarah y com la Tubau, que n'es la gran mestra, té molts amaneraments impossibles d'evitar en qui, com ella, *comprén* més l'art que no'l *sent*.

Lo qual no vol dir que la Reiter no sigui una actriu recomanable y, per las sevas qualitats, que més amunt hem apuntat y de bon grat regoneixém, digna de figurar en bon lloch entre la numerosa serie d'actrius italianas contemporanias.

En quant al resto de la companyia, no es pas digne de figurar al costat de la Reiter. Fora d'en Carini, qu'en certs moments dona la réplica discretament, els demés son dolents *de confiansa*. Es clar, donchs, que ab tals elements els conjunts han de resultar molt deficients, tot y endevinantshi, en quant

á moviment y presentació escénica, la má d'en Pasta, que segurament no es manco.

—

Un periódich manso, un d'aqueixos periódichs insignificants que tapan la seva falta de criteri artistich ab beatificas declamacions, que no deixan may l'incenser perque es una eyna molt cómoda y fa molt fum, y entremitj del fum tot passa; en fi, un d'aqueixos periódichs que's pensan fer art alabantho tot, trobant disculpas per tot y encoratjantho tot, las emprén l'altre dia contra nosaltres perque varem dir que'l *Jesús* d'en Guimerá va ésser presentat al Tivoli molt malament.

El senyor Piula té de comensar, per'atacarnos, desfent la Biblia en nostre obsequi, y demostra piulant que'l pecat d'Adám y Eva va ésser comés per enveja y res més que per enveja. ¿Cóm s'esplicaria, si no, que aqui á Catalunya fossim tan envejosos? ¿Cóm s'esplicaria, si no, que nosaltres las haguessim emprés contra l'Enrich Borrás per la seva direcció del *Jesús de Nazareth?*

En concret sols diu lo següent: «¿... es de bona fe tota aquella andanada?» (la nostra). «Me'n fa dubtar lo véurer que's fa responsable al actor de lo qu'es efecte de las malas condicions del escenari..... Está clar qu'en el Tivoli el *Jesús* pert la *vaguetat poemática* de que parla'l critich aludit, com no podia menos d'ésser donada la poca fondaria del escenari, lo que fa que las figuras tinguin que estar sempre prop de la bateria. Per la mateixa rahó, las massas no poden moures ab el desembrás necessari, y'ls grupos resultan confosos, enganxats ab la decoració. Peró d'aixó no cal culparne al director d'escena...»

¿Donchs á qui, sant cristiá? L'escenari no pot pas ésser responsable, perque ell tot sol no'l posaría'l *Jesús*! Donchs. si hi té d'haver un responsable, be té d'ésser el director d'escena; es á dir, si no'n tenen també la culpa Adám y Eva!

De manera que'l senyor Piula, volent defensar á n'en Borrás, l'ensorra més, puig regoneix que teniam rahó al dir que la presentació havia sigut dolenta. Solzament diu que la culpa la té l'escenari del Tivoli perque es petit. Es clar que'l director d'escena no hi té cap culpa en que l'escenari sigui petit. Peró, si creu qu'en ell es impossible produhir l'efecte degut, tota la culpa es seva perque consent en posarli. ¿Qué diria'l senyor Piula si, per exemple (puig que'ls exemples li agradan), un director artistich encarregués el paper de Jesús á un actor coix y de veu esquerdada? Si nosaltres ho critiquessim (y créguins qu'ho fariam) ¿també'ns diria que ningú hi té cap culpa en que un actor sigui esguerrat?

Nosaltres dariam la culpa al director; sobre tot si aquest director se digués Enrich Borrás, que té talent y qualitats pera presentarnos la hermosa obra d'en Guimerá com se mereixen l'autor y'l públich.

En fi, si'l senyor Piula no s'amohinés tant interpretant la Biblia, tal volta's faria cárrech de que, lluny d'haverhi mala fe en nostras reflexions, hi há un desitj de perfecció á que aspirém desinteressadament els que creyém que á aquesta sols s'hi arriba per medi de la veritat y del estimul.

EMILI TINTORER.

SENSACIONS DE PRIMAVERA

(CANT DELS MESOS).

Tinch unas ganas més vivas de riure!
Tinch unas ganas més dolsas d'aymar!
Tinch unas ganas més fortas de viure
y d'estar ben alegre, de ser y de gosar!

Per tot ensumo perfúm de viola
que's barreja ab perfúm del incens;
té la claror un encís qu'aconsola
y'l horitzó s'aixampla y sembla ferse inmens

De las culpas d'hivern l'animeta
desitja rentarse ab la confessió,
y esperar, ben serena y ben neta,
la Pasqua sagrada de Resurrecció.

Tot lo món té l'encís d'un misteri
que va á desglassarse magníficament
Circulant d'un al altre hemisferi,
la Vida ja prepara son gran desvetllament.

L'armonía es regina y senyora,
regina y senyora del món serenat,
y's desplega, radiant, poderosa,
tant en lo cor del home, com en la inmensitat.

Tremola'l sér com un'ala novella,
com l'ala novella que no ha volat may;
tremola'l sér com tremola l'aucella
que tem y desitja llensarse al espay.

Quíns frisaments de ventura exquisida!
Quínas congoixas de místich dalé!
Quín resplandor més suau fa la Vida,
la Vida que s'empuja, serena vers son ple!

VÍCTOR CATALÁ.

HISTORIA D'EN JAUME PI

> De tot lo que pot concebirse en el món, y fins fora d'ell, no hi há més que una sola cosa que pugui tenirse per bona absolutament, y aquesta es una *bona* voluntat.
>
> KANT.

La historia d'en Jaume Pi es bastant trista y una mica vulgar: es la historia d'una voluntat decayguda, perduda en la boyra de fantasmagorias filosóficas, en el laberinte de concepcions contradictorias; peró aixis y tot, vuy referirla.

—

Ja desde petit demostrá un carácter trist y pensivol, extranyament contemplatiu. Evitava las caygudas y'ls cops, evitava'ls jochs aixelabrats, parlava en veu baixa y reya poch. Era molt sentit, y quan plorava'l seu sentiment era durader y profond. Las llágrimas trigavan á secárseli.

Sentia gran carinyo pels animals y no podía veure la llur mort. Jugava ab els gossos y ab els aucells: may va torturarne cap. La seva joya era un passarell esquerp y rabiós, y s'entretenia ab ell horas enteras.

Era un misántrop petit que fugia dels altres noys. Quan els veya barallarse li inspiravan llástima y fástich á la vegada, perque en el seu petit cervell germinavan, confosas y revoltas, ideas de fraternitat y d'amor al proxim, que, pobret, aplicava als animals, els únichs sers que d'ell dependian.

Més grandet, els seus pares l'enviaren á estudi, y si bé no hi demostrá una gran aplicació, la suplia ab la vivesa de la seva inteligencia, ab la intenció del seu esperit. Després va estudiar el batxillerat y comensá la carrera de medecina, sempre trist, afable y poch comunicatiu, peró, en el fons, ardorosament entussiasta y somniador, vivint per dins, per ell sol, rebutjant el món exterior, veyentlo ple de vicis y de maldats, dominat per un puritanisme jovenivol.

Els versos d'en Bartrina l'encantavan per la llur concepció pessimista del món. Y'ls llegia á tot'hora y se'ls aprenia de memoria, creyentlos guia fidel y segura pera sortejar els esculls perillosos y nombrosissims del gran mar de la vida.

—

Va acabar la carrera, sens'anim d'exercirla, perque'ls seus pares—morts poch temps avans—li havian deixat una fortuneta que li permetia viure independent, *pera sí mateix*, segons la frase que sempre repetia. Y veyentse desocupat, se llensá al estudi de la filosofia, de l'alemanya en particular, y en Schopenhauer fou el seu idol. S'oblidá d'en Bartrina, que li semblá antiquat y vulgar. El pessimisme filosófich el dominá, peró no'l pessimisme terrenal dels mistichs y dels mártirs, sinó un pessimisme violent, batallador y desesperat que li inspirava odi envers els farts y'ls poderosos, envers els grassos y'ls insolents de la felicitat, pessimisme ja vorá de tendencias anárquicas y destructoras.

Com que's creya dotat de gran facilitat de paraula, tot ho convertia en discursos.

—No'ns extassiém massa—deya en el café, als seus companys de taula y d'ideas—ab la joya de viure que'ns predican certs autors. Recordém que aquest optimisme exagerat neix, casi sempre, de causas exclussivament individuals. Y recordém que si'l pessimisme conduheix llógicament á la negació absoluta, l'optimisme irreflexiu converteix als homes en criaturas confiadas, lleugeras y buydas. La joya de viure degenera, en mans d'aquests optimistas, en un panxa-contentisme egoista y antipátich. Indicar detalladament, ab un patró únich, invariable, els camins d'ésser ditxos y no indicar á tothóm ¿ho enteneu? á *tothóm*, la manera precisa, exacta, segura, de trobar aquests camins, podrá donar naixensa á llibres hermosos, peró será sarcásticament inútil en la práctica!

No podéu imaginarvos—afegia—el fástich que'm fan las propagandas del optimisme cego y egoista, els homes del *bon sentit*, els homes dels *justos medis!* Tots aquests son—ó's creuhen ésser—els verdaders pilans de la societat. Dessobre las llurs espatllas titánicas descansan tots els prejudicis, totas las rutinas, tots els egoismes. Si las ideas evolucionan, ells no'n tenen la culpa. Si poguessin ja las deturarian. La rutina dels llurs cervells es llastimosa. Tots aquests s'han format —ó'ls hi han format—certs motllos, y d'ells no poden sortir. La visió del pervindre els hi es impossible. Viuhen en un present limitat: tot lo més s'inclinan un xich al passat, y n'escullen lo més ensopit y carrincló. Els hi falta'l do de selecció. Son serios, y fins sem-

blan reflexius. No han estudiat res y saben de tot. La llur gravetat profonda no'ls abandona may. El llur front sembla plegarse sota un món de pensaments.

Aquests homes s'admiran á si mateixos ab tot y no careixe de models: peró no'ls inspira la serietat sublim d'en March Aureli ó d'en Schopenhauer, sinó la del pontifice maxim—ó senzillament del cacich—de qualsevol partit politich.

Aquests homes casi sempre son oradors. Las frases surten de las llurs bocas afectant formas d'una buydor magnifica. Arrodoneixen els periodos ab finals idéntichs. Si son vells, parlan sempre de llur bon sentit; si son joves, procuran semblar vells. Els interessos materials—encara que siguin riquissims—els capfican d'una manera extraordinaria, y sols concedeixen al esfors intelectual un paper semblant al dels bufons y joglars: entretenirlos y distréurels de las caborias dels negocis y de la politica d'ofici, únicas cosas serias. Y sota la llur serietat, si'n fan de riure!—

Y'ls amichs y companys que l'escoltavan el victorejavan y aplaudian, els uns per simpatia, els altres per mofa ó per exaltarlo més.

No obstant, en la práctica no era tan radical. Sabia que'ls mestres de la sabiduria han desitjat sempre'l perfeccionament de la Humanitat, peró que no volen impossibles. Hi han defectes necessaris, ó al menys incorretgibles. Sabia que March Aureli deya: «¿Per ventura t'irritas contra aquell que li put la suhor? ¿Per ventura t'enutjas contra aquell que li put l'alé? Donchs, ¿qué vols que fassi?» Y sabia que Schopenhauer recomanava la *circunspecció* y la *indulgencia* pera poder anar pel món; sabia que devant d'una naturalesa diferent de la nostra devém pensar: «es convenient que hi hagi també algú d'aquesta especie »

Altras voltas s'entussiasmava ab la influencia de la cultura clássica.

—El món antich torna—deya—y las antigas ideas que no s'han envellit ens encantan encara ab l'aroma d'una joventut que no vol marcirse. Si llegim els llibres dels moralistas y pensadors moderns, hi trobarém, com essencia dels mateixos, el rastre inesborrable de las vellas ideas, que ab tanta claretat exposavan els mestres de la filosofia práctica. Els pensaments d'Epicur, d'Epictet, de Séneca, del gran emperador March Aureli, brillan avuy potser ab més forsa qu'en altras épocas, y se'ls comprén millor. Las ideas d'ahir son las d'avuy y serán las de demá. Gœthe, en un moment de visió fondissima, va dirho: «¿Qui pot tenir una idea, sabia ó ximple, que no hagi sigut concebuda en el passat?» No'n podém renegar del passat. Sols els vanitosos y'ls egoistas poden creure que'l món s'ha creat ab ells. La eterna cadena de la inteligencia fa molts sigles qu'es comensada. Ditxosos els que poden allargarla! Desgraciats els que's creuhen rómprela!—

Y llegia, llegia com un boig, anhelant de coneixe l'obra sencera de totas las civilisacions, d'assimilarse las llurs evolucions, de sentirse gronxat per las grans ayguas revoltas y majestuosas de totas las culturas unidas.

Quan va compendre la seva impotencia devant de tanta grandesa, quan va compendre'la inutilitat dels seus esforsos, aclapahit pel gran pes que ab las sevas mesquinas forsas volia aixecar, el seu esperit va caure en el pessimisme verdader, en el que tot ho corromp y ho disol. Va perdre'ls ideals y las esperansas. El seu nort fou la desilusió, la lenta destrucció de la existencia ab el veri del análisis y'l despreci de si mateix, la ironia y la burla de las propias flaquesas y necessitats, la exhibició de las realitats vulgars y fastigosas de la vida. Qué desconsolat restava'l seu esperit quan feya desfilar per devant seu aqueixas ratxadas de tristesas y desesperacions, arrossegant un món dolorós, sense redempció, perdut entre'ls vicis, la indiferencia brutal y las penas intimas, en el que viuhen y pateixen algunas pobras ánimas ilusionadas, esperant ansiosament una felicitat que no han de trobar may!

—

Si aquest pessimisme li hagués durat molt temps, en Jaume Pi s'hauria mort. Peró la seva ánima era un camp descubert, exposat á tots els vents. Las doctrinas vitals—ó las qu'ell creya qu'ho eran — hi bufaren lliurement, y'l seu esperit entoná una oda entussiasta al goig de viure. Las últimas obras d'en Zola l'exaltaren. *Le docteur Pascal* li semblá'l futur evangeli de la humanitat. La filosofia d'en Nietzsche se li revelá com la darrera paraula de lo fort y de lo sá. Va aborrir als modernistas, als simbolistas, als

wagnerians. D'en Schopenhauer sols va conservar una reflexió que trobava altament vital: «Devém obrir, sempre que se'ns presentí, portas y finestras á l'alegria, perque jamay arriba fora de temps.» Las concepcions pessimistas vareu caure al seu entorn com un castell de cartas, sense deixar més rastre que burlas y desprecis. Y en Jaume Pi's reya de tot y á tot'hora, perdia nits, jugava, anava als *toros*, gastava sense fre; en el teatre s'entussiasmava ab els tenors y ab las ballarinas.

—

La joya de viure va posarlo á las portas de la mort. Els metjes li varen dir que se'n anés de la ciutat. Y en Jaume Pi va passar comptes, y veyent la minvada que la seva fortuna havia sufert, desitjá referse en algún poble dels seus mals fisichs, morals y económichs. Y li entrá l'última deria: la deria de lo idilich, de lo pur, de lo ignocent, somniant felicitats camperolas y amors desinteressats y fervents. Y's refugiá en un poble, no gayre lluny de la ciutat, á la vora del mar, poétich y pintoresch.

En Jaume Pi s'hi va trobar bé. La salut li tornava poch á poch, ab las brissas marinas, ab el repós del cos, ab la tranquilitat del esperit. Freqüentava'ls balls y las tertulias,—era'l comensament del istiu,—ballava y bromejava ab las noyas. Els tafaners del poble ja murmuravan si's casaria ab l'una ó ab l'altra. Y ell se divertia deliciosament, y com va corre la veu de qu'era rich, totas el festejavan, totas eran, per'ell, amables y graciosas, y aquestas preferencias las prenia com degudas á la superioritat de la seva conversa sobre la dels demés joves, las prenia com manifestació de respecte per la seva cultura intelectual, perque de tant en tant—els ayres del camp inspiran molt—li retornavan las antigas creencias en els seus mérits filosófichs y artistichs, en las sevas condicions d'ésser superior.

Y á la fi va caure en els llassos subtils y impalpables, peró ferms y opressors, del Amor: hi va caure ab tota la empenta de la seva ánima bategant y ardorosa. Y s'oblidá de tot, s'oblidá de la ciutat y de las caborias que l'havian capficat per tant temps; y regenerat, recobrá aquell dols carácter, aquell sentiment tendre y carinyós, aquellas ideas de fraternitat y amor al proxim, aplicantlas á una noya de divuyt anys, alegra y amable, ni guapa ni lletja, peró plena d'atractiu y de franquesa.

Se va enamorar d'ella un dia d'aplech. La festa's celebrava á la vora del poble, en una hermita blanca y bufona, situada al cim d'un turó que dominava'l mar. S'ohia'l monoton plany de las onas desfentse contra las rocas y elevantse sordament envers la calma de la tarda. Varias familias de forasters y del poble, vingudas las unas en tartanas y altras á peu, animavan la festa. El sol llensava alenadas de foch. Las noyas reyan, dessota las ombrel-las, vermellas y suhadas. Els pagesos ballavan gravement.

En Jaume Pi mirava á la Maria, la més alegra y graciosa de la colla: la mirava fixament y s'estranyava de la impresió fondissima que li produhia. Tantas voltas que l'havia vista y may li havia agradat! Y en aquell moment, voltada d'una festa ensopida de pagesos, se li aparexia tan hermosa, tan atractivola, que una forsa irressistible'l va empenye envers ella, embadalit y corprés. Tot lo qu'ella deya y feya ho celebrava entussiasmat: en ella hi trobava la suprema distinció y la suprema bellesa. Al costat d'ella, trobava lletjas á totas las donas qu'havia conegut, y per un besseu, hauria donat, mil voltas, las joyas inmensas y profondas de las saturnals romanas y las sensualitats misteriosas y refinadas de las ballarinas parisencas. Y ja no va separarse de la Maria en tota la tarda.

A la tornada—era una nit hermosissima de lluna—va oferirli'l bras, y ella l'acceptá graciosament. En Jaume Pi's veya l'home més ditxós de la terra. El pes dolcissim d'aquell bras li semblava la suma de totas las felicitats. Y ajudava á la Maria á saltar marges, á passar palancas de torrents y de rieras, prenent tals precaucions pera que'ls seus peus no rellisquessin, pera que no se li embrutessin els baixos del vestit vermell y la blancor dels enagus y de las sabatas de lona, entre qual blancor ressaltava—de tan en tan y al clar de lluna—la negror sensual de las mitjas; prenent tals precaucions pera que las brancas de las moreras no li esgarrinxessin las mans y'l rostre, pera que las ortigas no li esgarrapessin las camas—aquellas camas may vistas y ja tan estimadas—que totas las noyas reyan, dihentli que la posés demunt

d'un altar, entre ciris y flors, com una santa. Y en Jaume Pi, cofoy y enamorat, deya que aixís pensava ferho. Y la Maria baixava'ls ulls, y un color rosat tenyia las sevas galtas.

Pel cos d'en Jaume hi circulavan corrents de goig infinit, hi vibravan odas de joya inmensa, giravoltant al seu entorn, com grans papallonas acariciadoras, las estrofas rosadas d'eterns epitalamis.

Se trobava en el paradís de la Felicitat, quina existencia prodigiosa li semblava interminable...

Hi va viure fins que la Prosa'l llensá d'aquest paradís, burleta y grotesca... obrintli las portas primer de la desesperació y després de la mort... destruhintli las ilusions y las esperansas... esquinsantli las fibras del cor, y desfentli'ls seus recorts y apagantli las sevas notas...

Qué'n fou de ditxós en Jaume Pi fins que un *americano* de cinquanta tres anys, riquíssim, arribat de Buenos Aires, li va pendre la seva estimada, al punt mateix que volía demanarla als seus pares! En Jaume Pi va arrencarse'ls cabells, va plorar de rabia, va malehir á las donas y's va malehir ell mateix, á la seva desgracia y á la seva deixadesa!

Aquell dia ja va treure sanch. Se li declará una tisis galopant, y desseguida se'n va tornar á la ciutat, á casa d'uns cosins pobres, els únichs que tenía.

—

En Jaume Pi's moria, en plena joventut, entre'ls resplandors de la primavera humana, del lluminós oassis de la vida. Se moria en el temps de la noblesa de cor, de la generositat y del entussiasme per lo gran y per lo bell! Se moria en temps de l'atracció del home envers la dona, del poemátich y amorós diálech de la vida; en el temps dels cabells rossos, castanys y negres, de las veus femeninas, puras y encisadoras, jovenívolas y graciosas. Se moria en el temps de la joya de viure qu'envolta á la humanitat y la rodeja d'una caricia gegantina y alhora suau, bres y torbellí, alé perfumat y ventada forta!

En Jaume Pi's moria. Sobre'ls purs violins del passat—casi present!—hi sentia vibrar els motius del recort y'ls trobava tristíssims. Se moría en una d'aquellas vespradas de tardor, hermosas y serenas. A fora'l cel blau pálit, apareixia ratllat per las voladas dels aucells fugitius, purificat pels tremolors dels primers frets, perfumat per las cansons flayrosas de la verema. Y la inmensa Natura, cantant melangiosament els preludis de la tristesa y del hivern, li enviava, á travers dels finestrons de la seva cambra de malalt, ratxadas de poesía y lluhentors crepusculars. Y en el cervell moribond del pobre Jaume cantava —darrer somni de felicitats impossibles—una veu melodiosa com un cant de noces, que's desfeya en raigs de besos... en esguarts d'ulls hermosíssims, ardents com d'odalisca y purs com de santa...

En Jaume Pi's moria. Ja no hi havia esperansa. El metje ho havia dit. Els cosins voltavan el llit d'agonía ahont la vida d'en Jaume finava neguitosament. Escoltavan silenciosos las incoherencias d'un desvari que durava, ab intermitencias tranquilas, desde moltas horas.

—No'm parléu d'aquests llibrots!... calléu... els pagesos ballan... quina calor!... rihéu, rihéu, que tot va bé... bo! ja tenim aquí al *americano*... porta una cadena de rellotje d'or macis, groixuda... groixuda com una corda de pou... du sis brillants y'l més petit es com un sigró... parla de *pesos*... de *guayaba*... y d'en Rosas... y diu á tothóm... que jo... m'he de morir... calla ruch!... qué sabs tu?...no sabs lo que diu en Nietzsche?... donchs jo... t'ho diré... en Nietzsche diu... que...—

La veu d'en Jaume's debilitava, y'ls seus ulls se perdían per la regió del desvari suprém. Els dits, dissecats, esgarrapavan els llensols

— ... en Nietzsche diu que... l'héroe deu viure... sempre... fins convertit... en... jornaler... Ara... se'n riu d'en Nietzsche y... de mi... ja veurás, si vinch... panxut... negrer!... Mira, mira... cóm balla ab la Maria... ja han caygut... ella plora... s'ha fet mal... com que ell pesa tan!... ben fort!... en Schopenhauer... té'ls ulls... com un dimoni... quins perfums... plou... demá'm caso...—

L'alba encara no llustrejava quan l'esperit d'en Jaume va abandonar la terra, cercant un món millor, més compassíu y més tranquil: el món de la pietat infinida, ahont la pobresa de voluntat no es castigada tan durament com aquí baix.

G. Zanné.

UN COMUNICAT

Hem rebut una protesta firmada per varis catalanistas, els quals suposan desvirtuada la Doctrina per certs fets que, á son entendre, marcan una tendencia contraria al esperit lliberal que deu animar tots els actes dels veritables catalans. La publiquém, conseqüents ab el criteri expansiu d'aquest periódich, reservant pera'l final algunas observacions que no tenen altre carácter que'l de nostra opinió particular.

Vegis la

«PROTESTA

D'un quant temps ensá, dintre'l Catalanisme s'hi remouhen ab bastanta agitació'ls elements que l'integran, en el sentit de possessionarse la hegemonia de la idea, els uns pera desviarla envers un camp determinat y'ls altres pera privar á aquells que la desvirtuhin. Com sigui qu'en aquesta lluyta sorda que s'efectúa ara particularment, en las avansadas dels defensors de Catalunya, els elements católichs hi portan un avens considerable, degut al carácter del Catalanisme primitiu y á la tolerancia y apocament dels elements anti-religiosos y neutrals que forman ab ell, aquells elements, valentse ab massa continuhitat de la supremacia obtinguda, s'afanyan desmesuradament en donar carácter católich á quasi tots els actes del Catalanisme, essent aixó causa de que la massa indiferent del poble, y altra respectable part del poble que, sens ésser indiferent, mira ab simpatia'ls ideals que sustentém, no s'acostin á nosaltres, per créurens encubridors d'una causa que no es pas la de la patria, la convinguda y pactada en l'Assamblea primera del Catalanisme, celebrada á Manresa l'any 1892.

La oportunitat y'ls aconteixements, donchs, ens empenyen cap una reacció benfactora, y'ns cridan ab més coratje que may á la lluyta. Nosaltres defensém y defensarém, ab totas las modificacions que s'acceptin posteriorment, el programa de la *Unió Catalanista*, y ab ell volém que prevaleixi'l criteri expansiu que l'informa. El Catalanisme es idea de patria y no de religió; dins d'ell hi cap tot bon fill de Catalunya y, conseqüentment, no deu allunyarse ab temperaments restrictius á tot aquell qui, vingui d'hont vingui la sava que porti, no senti fe per cap dogma religiós.

Pera refermarnos en lo que dihém, y com á conseqüencia de lo que primerament referim, la *Unió Catalanista*, deixantse sugestionar per aquesta ona negra qu'avansa per tot, no tenintne prou de fer del Sant Jordi de la tradició un emblema oficial del Catalanisme, acceptantlo pera'ls sagells publicats per ella, no bastantli la publicació de las targetas postals catalanistas, ahont, sobre'ls pichs del Montserrat, hi oneja la bandera de la patria cimada per la creu, y no satisfeta ab la publicació del devocionari del pare Rigualt, ha fet, ara de poch, la encunyació de la *medalla* catalanista, ab l'imprescindible Sant Jordi, la creu corresponent y la inscripció en llatí, com si'l catalá no tingués prou concreació pera expressar la idea de reivindicació... «Vergonya eterna per'aquells qui, despreciant l'idioma propi, acceptan el dels altres!» Aixis deya'l Dante, y aixis dihém els catalanistas, desde que un ilustre President de la *Unió Catalanista* va fer famós entre nosaltres aquest axioma del poeta italiá.

Y com aixis, y sens interrupció, la representació suprema del Catalanisme va donant esperit religiós, més ó menys encubert, á las publicacions que son de son cárrech, es per aixó que'ls que suscriuhen, afiliats tots al Catalanisme, en nom propi y en representació d'altres que per la premura del temps no'ls ha sigut possible firmar el present document, senten el desitj de fer pública la protesta que'l mateix enclóu y, al mateix temps, cridar l'atenció del poble catalá verament avensat y culte, sobre aquest punt de la propaganda del Catalanisme, pera'l dia que aconteixements de més importancia'l cridin y'ns cridin á pendre part ben directa, ab temperaments de concordia, al desvetllament de la nostra patria.

Visca Catalunya y avant!

Joseph M.ª Llebaría.—Narcís Burell.—Matías Jané.—Joseph Peyri.—Francisco Gilabert.—Joan Casas.—Aderit Sas.—Joseph Manubens.—Ramón Tor.—Joan Fabregat.—Eduart Coca V.—J. Asamar.—Joan Solé y Pla.—Manel Marinelo Samuntá.—Manel Segura y Riera.—Carles Pallás.—Antoni Lorán.—Francisco Lliverías.—Ismael Simó.—Marián Rossell.—Joseph Ferré.—Joseph Prilló.—Joan Roca.—Pau Bastida.—Santiago Folch.—A. Bastida.—Enrich Torres.—Joseph M.ª Pagés.—Ramón Botella.—Antoni Solé y Pla.—Antoni Niubó y Ribé.—Joan Ginesta.—Pere Barrufet y Puig.—Emili Galcerán.—Joseph Toro.—Salvador Ginesta.—Ricart Roca.—Joan Casanovas.—Tomás Mateu.—Enrich Alegret.—Eduard Serrallonga.—Amali Prim.—R. Pla y Armengol.—E. Pelegrí Ferrer.—Joseph Gibert.—Jaume Rovira.—Francesch Vila Salvat.—Manel Boadella.—Leandre Pellicer.—Jaume Gilabert Roich.—J. Corrons.—Miquel D. Sal.—Manel Burgés.—Joseph Aragonés y Xelma.—Enrich Rafel Surell.—A. Font.—Lluis Alemany.—Climent Escoté.—Alfons Torrens.—Joseph Horta.—Joan Esplugas.—Isidro Borrell.—Gervasi Torrents.—Manel Gimeno.—Francesch Vilardebó.—Francisco Gil.—Ramón Armengol.—Joan Gruells.—Joan Nin.»

Ara'ns resta dir que nosaltres creyém, com els firmants, que la llibertat de conciencia ha

d'ésser respectada, sobre tot en una terra que, com la nostra, s'ha mostrat sempre defensora de totas las llibertats. Creyém també qu'en las Bases de Manresa no hi há res que la contradigui; y que la mateixa indiferencia *declarada* respecte á la forma de govern, ha de *declararse* respecte á la qüestió religiosa, perque fins que Catalunya pugui expressar lliurement la seva voluntat, el voler particularisar y determinar cosas que no son essencials pera la Idea es fugir de la realitat y prescindir del carácter positíu qu'han de tenir nostres actes.

Joventut no pot ésser titllada de sospitosa: cap periódich ha concedit major llibertat á sos colaboradors, ni pot presentar una redacció composta d'individuus de tan diferentas opinions, coincidint solzament en el punt que considerém intangible: la llibertat de Catalunya. Nosaltres, donchs, creyém qu'en nostre camp tot abús deu ésser reprimit, en proporció á sa importancia, y ab més forsa en nosaltres mateixos qu'en nostres enemichs. Reconeixém que'ls elements clericals son els que sempre s'han distingit per la seva intolerancia, y qu'ara més que may hem de procurar no deixarnos imposar per ells: peró també es just fer constar que si ells han lograt la supremacia per la forsa del número ó per sa major activitat, es indispensable que'ls que com ells no pensin trevallin ab el mateix coratje per'assolir la victoria, sense que may se fassin sectaris, perque tots els fanatismes son funestos y anti-vitals. Y ara vindiquém á la *Unió Catalanista* d'alguns dels cárrechs que li fan nostres comunicants.

No es cert, en primer lloch, que la *Unió* hagi tingut predilecció per cap publicació religiosa. Els devocionaris del P. Rigualt no han merescut més aprobació de la *Unió* que la que's dispensa á lo qu'es un medi de propaganda catalanista, y aixis veyém que també han sigut acullits per la *Unió* altres elements, com per exemple la societat dramática «Aplech Catalanista», y altras. La *Unió* sols es responsable dels actes que realisi oficialment, peró may dels de sos auxiliars. Del contrari, fora verament anti-lliberal.

En els sagells y en las medallas s'ha donat plena llibertat als artistas, y si aquests han escullit la llegenda de Sant Jordi com á símbol de Catalunya, opiném que no mereix menys respecte que las quatre barras de sanch, també llegendarias. Per altra part, creyém que tanta feyna tindrian els que consideran manifestacions d'esperit reaccionari las medallas de la *Unió* pera demostrar que no ho son las lliuras esterlinas, que presentan la mateixa imatje, com els católichs que volguessin classificar degudament á Sant Jordi en el catálech dels sants de la iglesia romana.

Joventut, que veu ab simpatia tota manifestació lliberal, aconsella als que vulguin lluytar per Catalunya que's fixin sempre en lo gran, y no en las petitas qüestions de detall.

Al fer aqueixas manifestacions voldriam convéncer á nostres comunicants de que'ns es altament simpática la seva intenció, y de que'ls consells que'ls hi doném son fruyt de nostre bon desitj de que triomfi'l seu ideal, qu'es el nostre. En la próxima Assamblea de Tarrasa tindrán els catalans ocasió de manifestar las sevas opinions. Nosaltres esperém qu'allí's veurá clarament com totas las tendencias poden agermanarse dintre la doctrina de la *Unió;* peró si per desgracia resultés qu'alguns elements intranzigents, per sa major forsa imposessin las sevas ideas en perjudici de la llibertat dels altres, nosaltres, respectant com sempre las decisions de la *Unió*, considerant que totas las sevas manifestacions son circunstancials, es á dir, apropiadas á la situació actual, trevallariam ab totas nostras forsas pera que en lo succesiu poguessim tornar al Catalanisme el carácter de que s'hauria volgut despullarlo. Y Joventut, seguint la seva tradició y el propósit d'ésser el periódich més avensat de Catalunya, aixecaria la bandera de la llibertat, pera que sota d'ella poguessin aixoplujarshi tots els catalans de bona voluntat, tots els lliures, tots els que, pel respecte que reclaman pera la seva dignitat, respectan la dels que no pensan com ells.

La Redacció.

NOVAS

Havent repartit ab nostre anterior número l'ultim plech de las hermosas poesias que constituheixen la preuhada colecció d'*Ayres del Montseny*, comensém avuy á repartir un magnifich *Apèndix* en prosa, obra del mateix mossén Jacinto Verdaguer. Després de dit apéndix, completarém el tomo repartint un *Pròlech* del propi autor, y finalment, donarém per terminada la publicació d'aquesta obra, que tant honora á Joventut, repartint una serie de dibuixos que la mateixa ha inspirat als reputats artistas Urgell, Graner, Triadó, Junyent, Sardá, Vilallonga, Brull y altres, qu'anirán en láminas soltas.

—

En nostre anterior número, al ocuparnos de la suscripció que pera regalar una bandera á la *Unió Catalanista* continúa oberta, diguerem que las cantitats poden depositarse en la «Lliga de Catalunya» y en l'«Associació Popular Regionalista», oblidantsens manifestar qu'en aquesta redacció també continuém la llista que iniciarem l'any passat.

—

Contestant á la pregunta que'ns han fet diferentas personas desitjosas d'afavorirnos

ab sos trevalls, devém repetir lo qu'hem dit ja moltas vegadas, això es, que JOVENTUT publicará tots els escrits que á son entendre ho mereixin, si son inédits y portan la firma auténtica de sos autors.

—

La Junta Permanent de la *Unió Catalanista*'ns prega fem avinent á las entitats adheridas que no haguessin rebut la comunicació que á totas fou dirigida, referent al nombrament de delegats pera la próxima Assamblea de Tarrasa, se serveixin posarli en coneixement tot seguit, al objecte de que puga repetirse dita comunicació.

—

Nostre amich y company l'Hermen Anglada, quinas obras produhian no fa pas molt tan profonda impresió en nostre públich, acaba de veure confirmat el seu valer ab motiu de las próximas exposicions de pinturas de Paris.

Quatre quadros que al jurat d'admisió tenia presentats, li han sigut acceptats pera figurar en el Saló, del que pot ben dirse que aquest any será la verdadera representació del moviment artístich dels paissos avensats, donchs en aquest més qu'en cap el rigor d'admisió ha sigut extremat, passant de dos mil las obras rebutjadas.

L'Hermen Anglada, reconegut á Paris com artista de propia personalitat y dels cridats á figurar entre'ls que senyalan el veritable camí, ha sigut objecte de las felicitacions unánims de quants mestres constituhian el jurat, y de quants representan quelcóm en la capital de Fransa, entre'ls que podém citar á n'en Simon.

Ens compláu moltíssim ferho constar, y ajuntarhi la nostra felicitació, no tan sols per l'honra que aporta á Catalunya la guanyada per llurs fills, sinó pel goig de la Vida que dona veure, un cop al menys, reconegut el talent y l'estudi de tants anys com porta sacrificats al seu ideal nostre amich.

Rebi nostra coral y sincera enhorabona, y no dubti qu'es gran nostre desitj de veure cumplerts els auguris que li han fet varis crítichs de Paris.

Esperém no será lluny qu'haurém de tornarne á parlar.

—

Nostre distingit colaborador el doctor don Domingo Martí y Juliá, va dar el dia 12 del corrent una interessant conferencia al «Ateneo Barcelonés» sobre «El Particularisme».

Ans que tot va definir aquest tema, considerantlo com la sociologia derivada dels fets de la naturalesa. Després digué que de la idea del Particularisme n'ha nascut la diferenciació, produhint diversas nacionalitats, y, dintre d'aquestas, diferentas comarcas y diferents pobles.

Els pobles llatins no's regeixen pels principis d'aqueixa diferenciació tant com els pobles del Nort, que s'acostan al Particularisme, encara qu'en la organisació general no sempre's mostrin particularistas. Els que més s'apartan del Particularisme, s'apartan també de la civilisació. A Fransa hi domina'l Cessarisme dins d'una fórmula eminentment democrática, y això ve de la Revolució Francesa, que tingué'l defecte de considerar las cosas en abstracte. Prácticament, no se sol veure may que la classe obrera, ni cap classe determinada, influheixin en la constitució del govern francés, mentres qu'en las rassas septentrionals el poble hi té una influencia bastant directa.

Apart d'això, el Particularisme realisa sa gran misió oposantse á la constitució dels grans Estats que sols serveixen pera nodrir governants y fomentar grans exércits; y al oposarse al foment dels exércits que no sian voluntaris, el Particularisme ja queda defensat de la nota de retrógrado que molts volen aplicarli.

El Particularisme, facilitant el desenrotllo de cada nucle social dintre'l seu propi medi, no porta antipatias ni divergencias entre'ls diferents nucles, donchs la diferenciació no s'oposa á la relació.

El verdader Particularisme es el de Patria, considerada aquesta com el conjunt d'elements pera que la vida del home's desenrotlli d'una manera apropiada.

Afegí que'l Particularisme té també la seva influencia en la moral, qu'es la vanguardia del dret, ja que la moral deu comptar també ab la naturalesa, sense qu'això'ns dugui á considerar que l'home tingui dret á totas las expansions de la vida, donchs lo que deu fer es regularisarlas. Els que tenen dret á totas aqueixas expansions son els últims sers, purament ganglionars, de la escala zoológica.

El Particularisme s'oposa á la centralisació en tots els terrenos. Organisa'ls pobles en comarcas y després en municipis, relacionantlos després de diferenciarlos.

Y també'l Particularisme s'aplica al trevall, funció social dignissima de la que'n surten la instrucció, la higiene, y altras condicions indispensables á la classe obrera. En això'ls llatins som molt inferiors als paissos del Nort: las nostras associacions obreras de resistencia son molt inferiors á las prácticas d'aquell Socialisme que, en cooperativas de trevall y d'auxili mutuo, defensa'ls trevalladors dels abusos del capital.

Quan el Particularisme predomini en tots els nucles socials, la política no estará en mans de comptadas personas, sinó en mans de tot el poble.

La concurrencia, qu'era molt numerosa, aplaudí llargament y ab entussiasme la notable conferencia del doctor Martí y Juliá.

—

Com ja anunciarem en un de nostres darrers números, la *Rassegna Internazzionale* de Florencia ha comensat á publicar las semblansas dels més reputats autors espanyols, donant la preferencia á Catalunya ab l'estudi d'una de las figuras que considera més notables: la d'en Pompeyus Gener.

Está fet tan á conciencia pel distingit escriptor senyor Pagano l'estudi sobre l'autor de *La Mort y'l Diable* y tantas altras reputadas obras, que bastaria ell sol per'acreditarlo de critich profond y clarivident, si no fos ja ben reconeguda sa competencia.

Per lo demés, agrahim al senyor Pagano las afalagadoras paraulas que dedica á nostra Joventut, inspiradas segons creyém, més que per la bona amistat que té ab nosaltres, per la sinceritat qu'en tots nostres actes ha tingut ocasió d'observar.

Seguirán varis articles sobre Pérez Galdós, Guimerá, Maragall y altres.

—

Hem rebut un opúscul titulat *L'ideale estetico e drammatico di «Carmencita» di Giuseppe Gramegna*, escrit pel professor Domenico Oliveri y publicat en 1900 á Palermo per l'editor Alberto Reber.

Precisament en el número passat ens ocupavam de l'obra d'en Gramegna, en qui reconeixiam remarcables qualitats literarias, fent notar emperó que á nostre judici no havia conseguit l'autor realisar suficientment el seu ideal estétich. Aixís, donchs, no podém estar del tot conformes ab el notable estudi critich del senyor Oliveri, perque ell y nosaltres hem prés un punt de mira diferent. Ell, impresionat pel talent indubtable del autor, no veu tal volta'ls defectes de l'obra perque no li permet lo elevat de la concepció; nosaltres, examinant fredament la realisació del ideal del autor, podém apreciar la diferencia que hi há de la teoria á la práctica. Nosaltres creyém que no es prescindint de la divisió en actes y en escenas, y d'altres detalls de forma, que's fa art veritable nou ó vell, sinó que tota la importancia deu donarse á lo qu'es essencial en l'obra, á la seva ánima; y si, tot y apreciantla en lo que val, no'ns ha convensut *Carmencita*, esperém com ja diguerem que pot lograrho en Gramegna un altre dia, puig en ell hi notém condicions d'autor dramátich, com n'hi trobém de critich en el senyor Oliveri, á qui remerciém pel seu envio.

—

Hem rebut unas fullas de propaganda católica tituladas *Llamamiento á los amantes de la libertad verdadera*, *La Biblia abierta para todo el pueblo* y *Corpus Christi*. Aquestas fullas van acompanyadas d'uns plechs titulats *Les bones noves*, que contenen cántichs é himnes religiosos originals de donya Isabel Lawrence.

—

Lo recort de Mossén Angel se titula un drama en tres actes y en prosa que fou estrenat ab molt éxit en el teatre del Centre Católich de Granollers y que son autor, don J. Vidal y Jumbert, ha tingut l'atenció d'enviarnos.

—

Altras publicacions rebudas:

Manual teórico, práctico, científico, literario, artístico, alegórico, para inteligencia de los jugadores á los naipes, ilustrados, simbólicos, por medio de barajas mitológicas en sustitución de las comunes ó vulgares... etc. El titul encara es més llarch y no tenim espay pera reproduhirlo. L'obra va *dedicada á la consideración y auspicios* del rey d'Espanya, y está escrita per don Vicens Viñola y Lardies.

Una apuesta de mala ley. (Episodio histórico que da á conocer las distintas fases del corazón humano, instruyendo de él al que lo leyere,) per V. C.

—

Els suscriptors de fora qu'estiguin en descubert ab aquesta Administració, se servirán per tot el mes actual posarse al corrent, puig de no ferho ens veurém obligats á suspendre l'envío del periódich.

La mateixa advertencia fem als corresponsals.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

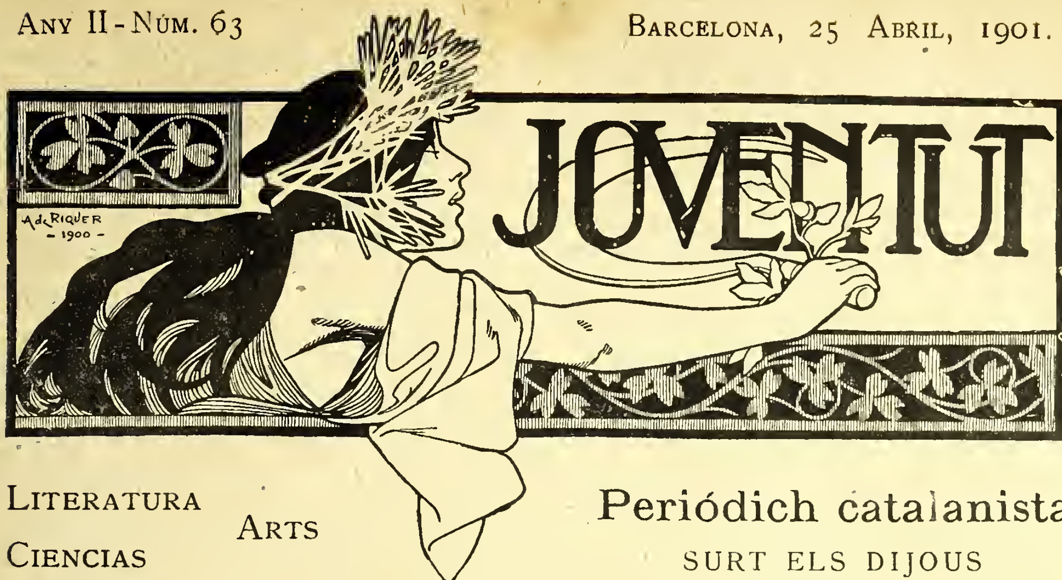
Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

Preus de suscripció.

CATALUNYA:	Un any.	8	Pessetas.
»	Mitj any.	4'50	»
»	Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:			
	Un any.	9	»
EXTRANGER:	Un any.	10	Franchs.
Número corrent	. . . .	20	Céntims.
»	atrassat, ab folletins. . . .	40	»
»	» sense folletins. . .	25	»

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

ANY II - NÚM. 63 BARCELONA, 25 ABRIL, 1901.

LITERATURA
CIENCIAS
ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

REMEMBER!

El dia 14 del corrent mes d'abril «se celebrá en lo local del Patronat Obrer de Sant Joseph la sessió magna en honor del Patró de la Iglesia Católica, organisada per las associacions de católichs y Academia de la Joventut Católica...» (*La Renaixensa*, 16 d'abril, 1901.)

«Avans d'aixecarse la sessió,'l Dr. Torras y Bages va dirigir la paraula als concurrents...: etc., etc.» (Id. id.)

En la esmentada reunió s'acordá entregar al governador civil, pera que la traslladés al president del Consell de ministres, una exposició en la que (apart tercer), se diu:

«Demaném, Exm. Senyor, pera las ordres religiosas canónicament erigidas, la mateixa llibertat que nostras lleys concedeixen á las institucions creadas pera fins merament humans. La demaném en nom de la llibertat de conciencia, de la llibertat d'associació y dels interessos del proletariat.»

Si, senyors llegidors de JOVENTUT: aixis en cru: *en nom de la llibertat de conciencia*, sens una nota, sens un comentari.

Aquest document no tindría pera mi importancia, ni la fetxa de 14 d'abril mereixeria recort de cap mena, si no hagués sigut redactat aquell en una reunió celebrada al Patronat obrer de Sant Joseph, en sessió magna en honor al Patró de la Iglesia Católica, organisada per las associacions de católichs y Academia de la Joventut Católica; si no hagués sigut presidida la sessió pel canonge Dr. Ribera, el rector de las Jerónimas, el Dr. don Ramón Garriga y'ls senyors don Manel Pascual de Bofarull y don Joan de D. Trias; si no hi hagués assistit l'autor de *La Tradició Catalana*, avuy Bisbe de Vich. Per tot lo dit, es pera mi la fetxa memorable, el document may prou estimat.

Al llegirlo, vaig experimentar una sensació d'alegria, y un'altra d'estranyesa. Veya com poch á poch anavan desapareixent certas preocupacions y prejudicis en moltas perso-

nas qu'avans els tenian fermament arrelats... La llibertat de conciencia servint de punt de partida, de principi admés sense reservas, pera demanar respecte á la existencia y funcionament, en el territori del Estat espanyol, de las ordres religiosas!... Cóm cambian els temps! Cóm cambian las opinions més fermas!

Cert es qu'en la edat d'or del Cristianisme, ó sia desde la predicació de la doctrina per Jesucrist y'ls apóstols fins á la proclamació de la religió cristiana com á oficial del Imperi romá, tots els adeptes devian pensar lo mateix qu'ara s'ha dit, ó sia qu'en els Estats se devia permetre la llibertat de conciencia, més ben dit, qu'era necessari que s'admetés; cert qu'ho devian pensar més tart quan en diferents Estats fou perseguida la religió; cert qu'aixís devian pensar els católichs quan en l'época de la reforma religiosa foren perseguits en els paíssos protestants, á Fransa quan la Revolució. També ho pensavan y ho deyan l'any 35, quan la crema, cuan la desamortisació, cuan la Revolució de septembre, etc., etc., y això que no era proscripta la llibertat de conciencia, sinó tan sols certas manifestacions del culte católich.

Mes, en cambi, desde que la religió cristiana fou declarada la oficial y única dels Estats ¿va ésser respectada en aquests la llibertat de conciencia? ¿Van els cristians, y las autoritats eclesiásticas, per fer tots els possibles pera desarmar el bras del poder secular á fi de que no's perseguis als heretjes, als moros, als juheus y als d'altras religions? Pregunteuho á la Historia, y aquesta, justa, severa, implacable, crudel si es precís, vos dirá que desde'ls primers temps, en *tots* els Estats en que fou declarada oficial y única la religió cristiana, el poder secular, ab coneixement del eclesiástich y en moltas épocas ab intervenció d'aquest, si no era aquest directament, proscribiren en absolut, quan no de dret de fet, la llibertat de conciencia, dictant lleys y disposicions contra'ls que, ó professavan una religió contraria, ó bé eran heretjes, arribant en certas ocasions fins al sacrifici de personas, no tan sols dels que predicavan l'altra religió ó la heretjia, sinó dels que las professavan; vos fará esment de las cremas y persecucions de la Edat Mitja; vos recordará las de la Edat Moderna als Paissos Baixos, á Fransa, Espanya, Italia, etc., etc.

A aquests datos n'oposan els reaccionaris altres que també la Historia imparcial recorda y ensenya, pels que's veu que'ls pagans, els heretjes, els protestants ó reformistas, els revolucionaris de la llibertat, feren lo mateix. ¿Y qué? Es que'l fet d'obrar malament els uns, esborra'l mal qu'hagin obrat els altres?

Devant la Historia, devant las personas imparcials, tan sectaris foren uns com altres, tan criminals foren els emperadors y autoritats que perseguiren als cristians, com els que perseguiren als pagans y heretjes en nom del Cristianisme; tant ho foren els católichs com els arrians; tant aquells com els protestants: tant Luther, Calvin y Joan de Leyden, etc., etc., com els inquisidors; tant Isabel d'Inglaterra, com Felip II, com las autoritats eclesiásticas que intervenian ó bé ho permetian; tant els católichs com els huguenots, com els de la Revolució, com els del any 35, com els xinos y'ls salvatjes. Tan mártirs foren las víctimas d'un cantó com las del altre. Y durant aquestas épocas, durant aquests temps, la llibertat de conciencia fou invocada pels perseguits y fou menyspreuhada y trepitjada pels perseguidors.

Fácil es compendre la meva alegría al véurela acceptada, fonamentantse en ella una petició al govern feta pels successors directes (en opinions) dels cristians del Imperi, dels de la Edat Mitja, dels perseguidors dels protestants y altres heretjes, dels moros y juheus, dels que á comensament del sigle XIX ajudavan y atiavan al imbécil y crudel Ferrán VII, dels qu'en la restauració borbónica demanavan, exigian la unitat católica, dels qu'avans y després anaren á la montanya sembrant la desolació ab la guerra civil, en defensa dels principis absoluts, de las veritats inconcusas.

¿Ho diuhen de bona fe? ¿Per convenciment? No tinch dret á creure lo contrari, per més que fa certa recansa veure que son els mateixos que protestaren contra la edificació d'una iglesia protestant á Madrid, y'ls que protestan contra la llibertat de la Cátedra, contra la Ensenyansa...

¿Ho diuhen tan sols perque temen, perque preveuhen un'altra persecució? Qui sab!

Si de bona fe ho diuhen, si ab convenciment ho sostenen, jo'ls felicito y'ls admiro.

—

El proclamar la llibertat de conciencia, el fonamentarse en ella sense notas ni comentaris que puguin donar lloch á sospitar que parlan d'una llibertat de conciencia *bien entendida*, com altres ho feren ab l'autonomía,'m dona més satisfacció per sas conseqüencias que per l'acte en sí.

Llibertat de conciencia es el dret de professar qualsevol religió (ó no professarne cap), sens ésser inquietat per l'autoritat pública. El Pare Ceferino González diu: «Es la libertad de profesar en el fuero interno esta ó aquella religión...» Tenim, donchs, que la llibertat de conciencia vol dir llibertat de la creencia.

Diu l'Herbert Spencer en sa obra *La Justicia*: «Si'ns atenim al sentit literal de las paraulas, es ociós afirmar la llibertat de la creencia, puig cap autoritat exterior té'l poder de destruhirla...» «Las causas qu'obran sobre d'ella s'escapan á tot examen exterior, y fins en gran part al examen intern. El dret que deu, donchs, ocuparnos, es el dret de *professar* una creencia.» Dret que no es més, segons ell, que un corolari evident del dret de la seva llibertat (d'égale liberté), puig «el fet, per una persona qualsevol, de professar una creencia, no porta cap obstacle á la professió de las creencias dels altres...»

Y diu més endevant el mateix autor, que'l dret de professar una creencia religiosa té per dret *co-existent* el de manifestar la seva creencia pels actes del culte, ó sia lo que se'n diu té la llibertat de cultes.

Se deduheix d'haverse admés y proclamat la llibertat de conciencia, que's poden criticar ab fonament els actes y procediments dels Estats y autoritats qu'en altre temps impediren y perseguiren la religió contraria, ó als heretjes respecte á la mateixa; se deduheix també que's pot admetre y defensar la llibertat de cultes.

Espero que á dits firmants y assistents á la reunió, quan las cosas cambihin, ningú tindrá que dirloshi, referintse á la esmentada fetxa y referit document: *Remember*!

—

Per'acabar, á dits senyors els hi recordaré las criticas y censuras de que foren objecte moltas ordres religiosas en la Edat Mitja (quan més servey feyan) y al comensar la Moderna, per autors y autoritats católicas, pregántloshi qu'estudihin els serveys qu'allavors feyan a la societat y'ls que fan avuy. Els hi recordaré que una d'ellas, la més fortá, fou disolta per un Papa. Y després meditin bé y diguin si valia la pena, per ells, de fer el sacrifici tan gran d'admetre la llibertat de conciencia y proclamarla per una causa tan petita, puig es indubtable qu'en el cambi hi perden.

TRINITAT MONEGAL.

MISTERIOSA

Al amich del cor en Gaillard D'Audel.

Temps fa que la nuvolada no deixa veure'l blau purissim dels celatjes del mes de maig. L'ayre d'avuy es tan suau que ni mou las fullas dels arbres. Som al matí y la llum es grisa, d'un gris que fa pressentir quelcóm misteriós y que captiva l'anim. Tot l'enervador ensopiment d'un matí somort y gris cau sobre qui'l contempla com una pesanta llosa...

Llá d'enllá s'ouhen feréstechs udols, confosos ab melodias tendrivolas que van repercutint de serra en serra, y de poch en poch se fan més perçeptibles y s'aumentan més... y més... Sembla'l despertar d'una rassa...

De prompte'l llamp esbotza'l negre cortinatje y escampa arreu un raig instantani d'una llum que remóu l'esperit... y darrera d'aquell un altre... y un altre... y la llum no para... y'l tro s'atansa, y excita'ls nirvis, y produheix un vértich fort... intens...

De tots indrets m'arriban veus de bronze que cridan alarma, y'm fa l'efecte del toch á somatent...

La pluja esclata furienta, y en rabiosa pedregada's torna. Cauhen unas pedras voluminosas com las nous, y tot ho aixafan y al topar violentment ab las altras pedras, s'esmicolan y's liquidan altra volta.

L'aygua vessa per corriols y per recadas; esbotzant resclosas y parets engreixa'l torrent, que brama frisós ab un bram esquerp qu'estemordeix. Tot lo que á la corrent s'oposa, es arrasat y arrossegat avant; no la tors pas ningú á la corrent: ella es lliure, ben lliure.

El vent brunzeix per entre'l socám dels

abets que's remouhen y's vinclan tots á una com el batalló al crit del capitá, y desafían l'embat potent del cicló...

. . . .

Allá al pla, entre la fosca de la tempesta, s'hi distingeixen una munió de foch-follets, d'ahont ne sobressurt una colossal senyera que's mou ab un ayre triomfant, qu'adalereix y atráu ab una forsa tan poderosa com desconeguda... Y un crit de ¡Patria lliure! tot ho domina, rodant son eco per la inmensitat; y'l vent del Nort bufa més fort que may, y comensa á fer ull en l'espay escombrant la nuvolada envers Ponent.

. . . .

L'espetech feréstech de tempesta, l'udol del tro y'l brugit del vent, han quedat ofegats per unas melodias tendrívolas y dolsas, y d'una puresa infantívola.

El camp ha quedat net y assahonat per temps.

Per tot se veu renáixer la Primavera.

El Sol de Llibertat brilla ab més forsa, y transmet una vida nova y fructidora.

Ubriaguemnos ab sa llum vivificant!

Mario Sugrañes.

HOMENATJE Á N'EN LLULL

Els devots y admiradors d'aquest geni universal volgueren, á comens del sigle xx, ferli un homenatje, y per'xó veyém com Mossén Bové, qu'es sens dubte'l que més s'ha preocupat á Catalunya per las doctrinas del mártir de Crist, corra adalerat recullint un vistós aplech que logra donar á la estampa, rebent per aquest motiu felicitacions y alabansas á manta per part de las primeras autoritats de la Iglesia Católica y de las primeras firmas en el món profá; perque tothóm reconeix els graus de sapiencia qu'abastava'l Beat Llull; es dir, no'ls graus, perque la possehía tota, y en grau que no pot dirse superlatiu: més que superlatíu, puig es una font directa d'hont raja la ciencia en totas sas brancas, y fins l'art. Aquest llibre, que diu tan bé de la cultura del recompilador, es una proba evident de lo molt que á Catalunya ha influhit la doctrina del penitent de Randa pera fondre aqueixos motllos del encarcarat escolasticisme, qu'en general ja ha passat á la historia y que, de prosseguir enterch y autoritari, podría acabar de reduhir las nostras creencias sanas. Y molt li déu aquest rebombori qu'ha entrat á primers de sigle alsapremant als sectaris. Sí, ho deu al rutinarisme y á la monotonia qu'amparan els gerárquichs dintre'l Catolicisme; rutinarisme y monotonia que no portan las ensenyansas d'en Llull, que son més humanitarias y menys exclussivistas.

Vegis si florirá may la fe, com florí en aquells gloriosos temps de las universitats d'en Llull. La Sorbona omplía'l món de sabis que dintre l'ordre sagrada predicavan la vera doctrina d'una manera que no s'hi predica ara, en aquests temps en que'ls oradors sagrats, al pujar al púlpit, se fan eixir els punys planxats de llur camisa, després de pendre actituts interessants qu'admiran á un escamot de *devotas* que solen ocupar els llochs més vistosos. Això deixant lo de qu'en els sermons més notables s'hi ha d'entrar ab aristocrática invitació... Cóm se giran els temps! Es clar que á n'aquesta pléyade no li convé qu'altres sistemas els excluheixin de tots aquest convencionalismes, dels que n'ixen sempre malparadas la bona fe y la veritat.

Y per'xó res d'estrany es que á darrera hora surti un *home* que, influhit per altres *homes*, combatí d'una manera descarada l'*Homenatje á n'en Llull*. Entrém á n'això per advertir á Mossén Bové que no hi donga importancia á n'aqueixa polémica de mala fe y sectaria que li entaulá en Gayetá Soler, aquell bon capellá que tot ho troba dolent, contradint á tort y á través, fent papers ridículs que no li salvan els que l'influheixen en llurs maléfichs fins. Té á las sevas mans un periódich que no li escáu pas gens; figuréuvos qu'es *Lo Missatjer del Sagrat Cor de Jesús*. Aquell *Missatjer* qu'hauria de predicar la pau entre'ls homes, sols se compláu en congriar tempestas. No parlém per la escandalosa crítica qu'estampá del *Homenatje*, no: ens referím també á la campanya que feu allavors de la guerra de Cuba. Quan tothóm demanava la pau, puig cansava veure'l sacrifici de jovent que's feya sense solta ni entranyas, surtí Mossén Soler, y á las planas del *Missatjer del Cor de Jesús* digué qu'havía de

seguir la guerra fins á la *última gota de sangre* y fins á la *última peseta*, y que si convingués se fonguessin els cálzers dels temples pera comprar barcos... Es dir, semblava ésser el delegat d'aquell senyor Bisbe qu'ho predicava á Castella també... y prou, perque'ns fa pena y vergonya retreure petitesas d'aquestas, en gent qu'haurían d'ésser mirall y exemple. No s'hi escarrassi, Mossén Bové, en ferli entendre la rahó; puig ab bons modos no'l convencerá pas; ab una persona com Mossén Gayetá, que va de mala fe, no pretengui may anarhi barret en má y ab probas veras: s'hi ha d'anar d'altra manera, y d'aquesta altra manera no hi anirá may Mossén Bové, perque sab cumplir millor son sagrat ministeri.

Si ab la resposta que li feu el recompilador del *Homenatje*, gosa aixecar la veu, no trobarém calificatiu per'ell. Y altrament, que's cuydá prou de defensarlo ab probas y erudició nostre amich en Pere Mártyr Bordoy, en las planas del *Pensament Catalá*. Que las mediti Mossén Soler aquellas doctrinals, y veurá que no sab res de lo qu'hauria de saber. ¿Y qué li volen dir á un home que combat á n'en Llull y sa doctrina sens haverse pres la molestia d'estudiarla? Se veu que Mossén Soler era un seminarista *exemplar*, que cumplia al peu de la lletra las prescripcions dels superiors, puig li ensenyaren Sant Tomás, y l'home s'ha quedat ab Sant Tomás á la clepsa; y com que llurs superiors li digueren també que las demés doctrinas eran perillosas, las combat seinpre que té ocasió sense conéixelas. ¿Ho ha fet ó ho fa aixís tocant al altres rams? A ben segur que á la cátedra de literatura li digueren que las novelas d'en Zola eran perniciosas, y que per lo tant s'havían de combatre, condempnadas com son per la Iglesia. Ja las deu combatre, ja; peró ab més coneixement de causa que las d'en Llull, que á més de no estar condempnadas, son dictadas per Deu mateix. Y sápiga qu'en Llull es Beat, y s'aprobá'l res en sa diada senyalada. Donchs si en Llull es en el lloch dels justos, com es cert y hem de creure, la seva doctrina no será may perillosa, sinó ben santa. Nosaltres aixís ho creyém, y al creurho ho declarém, encara que fassi estrany á Mossén Gayetá Soler y al seus *mestres* y *satélits*. Nosaltres no som hipócritas; las nostras creencias las declarém devant de tothóm; el convencionalisme'ns repugna; y aixis no s'estranyin de que á pesar d'ésser católichs y de bona fe'ns acoblém al periódich JOVENTUT sens amagarla aquesta nota que molt estimém y'ns respectan els companys de redacció que no combregan ab nosaltres tocant á creencias. Ja's digué ben clar en l'article de presentació: JOVENTUT no es cap escola ni cap secta... y per'xó hi cab tothóm que tingui ánima y bona fe en llurs ideals.

¿Y qui son las personas qu'en la persona de Mossén Gayetá Soler combaten l'*Homenatje*, devant del esplet de firmas que acreditan els escrits del gran llibre dedicat al Mártir de Bugia? Ningú, enterament ningú.

Que s'atreveixin á posarse devant d'en Verdaguer, P. Casanovas, Mossén Bové, Franquesa y Gomis, Obrador y Benassat, Menéndez Pelayo, Martyr Bordoy y altres que seria llarch nombrar. No s'hi atrevirán, á pesar d'ésser capassos de tot lo qu'han fet y farán encara.

Mossén Bové ha fet una obra capdal que la Iglesia li ha d'estimar y més l'estol de sabis que no son exclussivistas ni rutinaris. Y li doném pressa pera que fassi sortir aviat la *Historia del Lulisme*, que tan avensada té. Lo que'ns fa por es que li fassin alguna altra mala trastada en assumptos de censura, com passá llavors del *Estudi del filosop barceloní Sibiude*. També's veu que'l convencionalisme hi entra de ple en la censura, cosa que tan sagrada es. Aixó ho hem palpat aquests darrers temps en que s'han donat cassos en que tanta era la passió dels censors en tittllar articles y llibres que portessin el nom de cert polemista, que fins caygueren més d'una volta en l'engany que'ls pará son subordinat, féntloshi tatxar y condempnar trossos sencers d'obras d'ells mateixos. Per'xó aném tan bé! Deu els ilumini!

Rebi nostra felicitació y enhorabona Mossén Bové, y cregui qu'es ben coral y afectuosa.

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET.

EXCURSIÓ BASTENIST-MONTELLÁ

Al amich Pere Ball-Llovera.

Després de caminar més d'un'hora á la feble y esblaymada llum del astre de la nit, y altre tant á la incerta y vagorosa del crepúscul matinal, ens trobarem á la vista del santuari.

Quin punt de vista més superb! Quin mirador més espléndit y sublim! Las alterosas y grisencas montanyas que forman la esquerpa serralada del Cadí s'aixecavan enfront, ayrosas, espadadas, al ensemps que anorreadoras; sas colossals moles graníticas s'agegantavan á la nostra mirada, prenent proporcions desmesuradas y espahordidoras. Els pobles y llogarets, escampats á má dreta nostra, se'ns presentavan desd'aquell mirador miniaturats y raquitichs, fins al punt de semblarnos sas vivendas verdaderas casas de *pessebre;* y al fons de tot, sota mateix d'aquellas descomunals montanyas, apareixia'l santuari, també diminut, esbelt, polit, radiant d'hermosura y respirant poesia per sos quatre costats, banyat en aquella hora per las porprencas y irisadas tintas del dia principiant.

L'espectacle era grandiós, y mentres ens delectavam en sa contemplació, l'ayre oxigenat que respiravam ens anava insensiblement aixamplant els pulmons, donantnos delit per'empendre'l descens desde l'altura qu'haviam assolit al fons del avench.

A la poca estona, esqueixant pel camí matas y fent rodolar códols que s'estimbavan movent gran estrépit, beviam aygua y esmorzavam en la font del santuari. Y quina aygua més gemada la d'aquella font! Talment semblava que tinguessim glás á la boca!

De la font ens n'anarem de dret al santuari. L'edifici hont hi há Nostra Senyora de Bastenist es molt típich: una porta antiquisima, clavetejada de dalt á baix ab grossos y y rovellats claus, serveix pera tancar la entrada á n'aquell místich y silenciós recinte; unas parets humidas y escrostonadas (á conseqüencia, tal volta, de las neus persistents que al hivern tenen al santuari poch menys qu'embolcallat) ab un rónech altanet per banda, conduheixen al altar major, ahont hi há la miraculosa imatje, puig segons se diu cura als trencats; altar de fusta corcada y revellida, que s'alsa majestuós y sever en la penombra del local feblement iluminat per la esmortuhida llum de dugas llantias d'oli que hi creman nit y dia. L'ambient de misteri y ascetisme que s'hi respira es verament corprenedor.

Del santuari passarem á una capelleta que hi há á un tret de fusell, en la que s'hi venera una petita imatje de la mateixa Verge, y ahont es costúm tirarhi, per entre l'espés reixat que la tanca, un brot d'un boix que creix allí á la vora, casantse al cap del any el solter que fa aguantar aquell brot en un dels brasos de la Mare de Deu: el que sosté al Nen.

De probaturas si'n varem fer pera conseguirho! Peró cap de nosaltres va lograr sortirse ab la seva, y la veritat es que no té res d'extrany, puig donada la distancia á que está colocada la reixa, y son espessor, es poch menys que impossible fer arribar el brot á la venerada imatje. Resultat, que d'aquella feta quedarem tots tal com eram: es á dir, solters.

Cap á las deu, enfilarem altra vegada'l costarut camí que porta á aquella delitósa clotada, y tot cassant ens dirigirem á la vila de Montellá, que aquell dia s'esqueya á celebrar la seva gala.

Després de mil y una peripecias, y de vence'ls obstacles ab que s'obstinava en tancarnos el pas la enmaranyada y selvática maleza, y la escabrosa y trencada topografia del terreny que trepitjavam, ab una llebra y tres perdius al sarró, entravam á la rónega y negrosa vila en el moment en que al cloquer del poble's sentia tocar mitj dia. Las batalladas acompanyavan els acorts armoniosos dels músichs que tocavan á la plassa; se veyan fumejar las xemeneyas de totas las casas del poble, en las que las donas davan, en aquella hora, l'últim cop de má als suculents menjars del dinar de festa major.

Montellá té tot l'aspecte d'una població derrotada, es á dir, d'una vila que va disfrutar, en temps llunyans, certa preponderancia, determinada hegemonia, y qu'avuy plora sos marcits llorers ó sos perduts privilegis.

Sia com se vulga, ens encaminarem cap al hostal.

Aquest feya estona que bullia de gent regositjada y ab cara de pasquas, que, afanyosa de fer gatzara, s'amparava del pretext més fútil y ignoscent pera enjegar estrepitosas rialladas.

El dinar va transcorre ab general animació y amigable armonia, essentnos permés, durant el mateix, per una costúm d'anys há establerta, tocar la cuixa á la vehina de taula respectiva, al objecte de ferli venir gana, cas que no'n tingués, ó d'aumentarli la que tenia.

Al sentir las estridents notas de la orquesta que recorria'ls desnivellats carrers de la població, ens varem aixecar de taula, no sens qu'avans haguessim fet caritat á las aixeridas pabordesas que mentres dinavam havian vingut á pidolarnos una almoyna pera la Mare de Deu del Roser ab tota l'amabilitat montanyenca possible.

Y'ns dirigirem á la plassa, ahont s'havía congregat en pes el poble. Un cop allí, y asseguts en las pedras d'un portal en construcció, contemplarem l'arribada triomfal dels músichs, que voltats per l'alegra jovenalla y aixecant un núvol de pols, venian de fer el *passa-calle* y's disposavan á executar el triat programa de la ballaruga.

Als pochs minuts la cobla, enfilada al tablado guarnit de ramatje que mitj la tapava, comensá á refilar del mateix modo qu'ho haguera pogut fer un rossinyol engabiat.

Y las parellas comensaren á voltar per la polsosa plassa com punxagudas baldufas, entre un devassall de sol estabornidor.

Mentres tant, els més gansos y ressagats anavan venint, calmosos, apareixent ara l'un, ara l'altre, pels extrems dels carrers que donan á la plassa, embotits per l'ápat qu'acabavan de fer, en el que la carn de bou y de badella hi havia jugat el paper principal. Caminavan ab ayre de satisfacció, de bonhomia, de gent que ja no desitja res més en aquest món, que res més ambiciona perque res més coneix, anant omplint la plassa ab sos cossos greixosos y feixuchs, y escampant per l'ayre, al ensemps que'ls vapors d'una digestió fatigosa, els espiralls del fum pestilent de sas ventrudas pipas y enconómichs cigarros.

. . . .

Cap á mitja tarde varem deixar l'endiumenjat poble, mentres se perdian en l'espay las agredolsas notas de la planyivola orquesta, y ferem vía pensant èn els esforsos d'ingeni que á ciutat hem de fer pera divertirnos, y en la senzillesa y simplicitat de medis ab que, á montanya, això mateix consegueixen.

IGNACI SOLER Y ESCOFET.

LA BRASSADO

(PROVENÇAL.)

A la memòri de nòsti rèire,
Di Berenguié, dóu rèi En Pèire,
Aussen li vèire,
Catalan, Prouvençau, Limousin e Gascoun!
A la memòri dóu rèi En Jaume
E dóu reiaume
D'Aragoun!

Prouvènço e Catalougno, ami, soun dos coumpagno,
Dos sorre qu'en risènt la Lumiero enfantè.
Un jour, lis amourous intrèron en campagno...
Adieu! uno dounè sa man au rèi d'Espagno,
Em' aquéu di Francés l'autro se maridè.

Es egau, vivo Diéu! li raço noblo e forto
Noun oublidon jamai li trelus de soun sang.
An bèu dire: «Estas siau! vòsti glòri soun morto!»
Nous-àutri, que sabèn ço que l'istòri porto,
Ensèn toucan lou vèire au bout de cinq cènts an.

O fraire, que nous fan li frountiero enemigo,
E li noum diferènt de Francés, d'Espagnòu?
Mau grat tout, mai que tout, l'amistanço nous ligo:
S'es inmènso la mar, s'es vasto la garrigo,
Tambèn li passaren, car sian de roussignòu.

Counserven dóu passat li gràndi foundamento:
Lis aubre que van founs soun li que mounton aut;
Mai tenen l'iue dubert autant que la memento;
Vers lou libre aveni, lus que toujour aumento,
Caminen fisançous, sènso póu ni ressaut.

Enterin, se quaucun trouvavo entrepachouso
Nosto Causo, jouvènço, avans toujour! Es bèu,
Coume Maiorco en flour, de loucha, courajouso,
Contro lou picadis de la mar envejouso
E de jamai subi l'uniforme nivèu!

A la memòri de nòsti rèire,
Di Berenguié, dóu rèi En Pèire,
Aussen li vèire
Catalan, Prouvençau, Limousin e Gascoun!
A la memòri dóu rèi En Jaume
E dóu reiaume
D'Aragoun!

F. MISTRAL.

Mai 1868.

EL TEATRE POPULAR

«Plan-estudi» llegit en l'«Associació Popular Regionalista», la nit del 2 d'abril de 1901.

Companys: no vinch á darvos lo que se'n sol dir una *conferencia*. Vinch á llegirvos fragments agrupats d'alguns estudis, fills d'un anhel de fa molt temps iniciat en el meu esperit.

Jo entench que las *conferencias* no deuhen ser altra cosa més que una intima conversa, en la que poden exposarse tota mena de pensaments encaminats á un objecte determinat. No la concebeixo llegida. Del moment que's llegeix, ve á ser més aviat *rendir compte* d'un plan ó d'una opinió en plena intimitat també, puig de no ser aixis, no's compendria la paciencia qu' en semblants cassos solen demostrar els auditoris indulgents. Vull dir ab tot això (sens anim de preludiar pera presentarme aparatosament) que lo més interessant de tota *cosa* al comensar, es la de ferse perfecte cárrech de cóm y ab quina intenció's comensa, á fi de que *uns* y *altres*, qu'en el cas present som *vosaltres* y *jo*, sapiguém perfectament ahónt som y'l paper que desempenyém en l'*epissodi*.

Al comensar vos dich *companys*, perque del moment que sou prou bons per'escoltarme, me crech en el dret de tenirme y de tenirvos per tals. Tractemnos, donchs, sincerament, no pera ser indulgents ab las nostras erradas si existeixen, peró si pel sol fet d'anar tots de dret cap al sol cami que pot unir als fills d'una mare. Estimém la terra, y al estimarla, estimém als seus fills, que'ns son germans llegitims. L'anhel nostre va encaminat á sostenir el recort de las nostras arrels, tot enaltintlas.

D'això vinch á parlarvos, y baix aquest punt de vista, os prego que m'escoltéu.

He titulat aquests pensaments ó projectes, fosos en un, *El Teatre popular*. En ells, vull posarvos de manifest la manca d'aquest teatre á casa nostra, els perjudicis que la tal manca'ns porta, d'ahónt podém tréurel, y'ls bens que pot reportarnos repercutint en la educació artistica de la nostra massa. Aquest es l'objecte de quant vaig á contarvos, y os demano per endevant, no aquella indulgencia ab la que'l orador d'ofici sol implorar l'aplauso rutinari, sinó l'atenció més espléndida y la més perfecta *bona fe* per'entendre la *meva*.

—

Per'arribar al punt ahont ara som d'art teatral, no hi seria de massa que sense pretensió (ni molt menos) de fer historia del Teatre, miressim, encara que no més fos d'una manera esbossada, d'ahónt varen neixe'ls esplendors d'aquest art magno, y á quin punt els hem trobat al venir nosaltres al món.

Peró, per esbossat que fos, correriam el perill de parlarne massa, si bé, no obstant, fora convenient fer observar y relacionar la influencia qu'en cada época ha exercit el teatre respecte al poble, y aixis veure ben clar quánt lluny se troba'l poble actual de poder buscar la veritable fruhició en els espectacles escénichs. Femho, donchs, á *corre-cuyta*.

En quatre grans brancas podém dir que's divideix el *Teatre Universal*.

La primera d'ellas, el *Teatre Grech*, troba la seva font en els festivals dedicats á Baco. Aqui s'inspira Thespis pera treuren més profit imaginant la escena, y seguint la seva iniciativa Esquil, Sófocles y Euripides portan la tragedia al perfeccionament, ab tots els seus esplendors (1). Els romans els imitan, sens arribar de bon tros á conseguir semblárselshi (2).

La segona branca neix en la Edat Mitjana, desprès del repós d'art que d'una manera general va regnar, quan aquells sigles de barbarie, que varen seguir á la decadencia romana.

Els *joglars*, els *histrions* y'ls *menestrels*, recitan y cantan las sevas composicions, seguint castells y plassas públicas.

Cervells més experts imaginan, inspirantse en els avants citats, las *santas representacions* dels misteris, qu'ab el nom d'*Autos sagramentals* varen comensar per ser donadas en els mateixos temples (3).

Aquest género persisteix, sobre tot, á Fransa y Espanya, y'l cultivan igualment Italia, Alemanya é Inglaterra. Fransa, no obstant, hi dona una nota marcadament distinta, al subdividirse la confraria dels *germans de la cari-*

(1) 525-456, avants de J. C.
(2) Avans J. C. y 265 en J. C.
(3) 1263.

tat (intérpretes dels *autos*) en las comparsas, qu'ab els sobrenoms de *Enfants sans souci* y *Sots*, se dedican de ple á las moralitats *farses* y las *sotises*. Es per aquest temps que la Inglaterra, aprofitant el género, l'axabacanés, y'n fes una barreja ignoble de sagrat y profá, durant quin temps també s'iniciá la comedia italiana, que improvisan els actors ab una gracia y discreció de per tot alabadas, y sobre tot á Fransa, ahont varen exercir gran influencia al alternar ab els *Enfants sans souci*, en l'*Hôtel de Bourgogne*, d'ahont n'havia de néixer més tart la comedia francesa.

A la tercera podém darli ben bé'l nom de *Renaixement del art dramátich*, que floreix á Espanya ab un Lope de Vega (1), á Inglaterra ab un Shakespeare (2) y á Fransa ab un Corneille (3), y el gran Molière més tart (4).

A partir d'aquests moments, pren el teatre una forma determinada y potent, que marca el camí fins als nostres mateixos dias. Els noms citas avans, son ja prou pera que poguém estalviarnos el citarne d'altres, y'l parlarne d'una manera més extensa, que no'ns permeten ni'l temps de que disposém, ni'l fi que perseguim, ja de bon principi exposat.

La branca quarta interessa lo mateix als últims del sigle XVIII, que als comensaments del XIX.

Goldoni cultiva á Italia la comedia d'observació ab una finesa sens igual (5); Beaumarchais, á Fransa,'s revela ab las sevas plenas del sol de la Espanya (6); els espanyols Moratín y Bretón trevallan també'l género comedia ab més finesa que vigor (7), y'ls fills de l'Alemanya, Gœthe (8) y Schiller (9), espletan ab tal forsa, que donan sens dubte la nota més ferma del teatre d'aquells temps.

Poch interés ofereix el teatre en el reste de las nacions, peró cal fixarnos atentament en la iniciació que pels temps de Lulli (1) pren á Fransa l'ópera cómica y'l ballet, género que s'ha fet avuy extensiu á totas las nacions, com ens cal també fer remarcar que pels mateixos temps prenia peu la iniciació del drama lirich, del que va serne sens dubte'l més ferm y potent cultivador el gran Glück (2), qu'havia d'inmortalisarshi.

Costa poquissim veure, donchs, que cada una de las generacions per las que passavan las exposadas manifestacions d'art dramátich, trobavan en ellas la delectació directa y espontania que'ls omplia las necessitats del esperit.

Els grechs se veyan reproduhits en la seva propia mitologia; els de la Edat Mitjana's sentian bé sota la impresió de las propias supersticions que'ls aclaparavan, y tan bon punt l'esperit de disbauixa per la exageració del riure s'iniciava, la *sabia* comedia, en el renaixement de las lletras, va conduhir las massas al exemple y á la precaució.

Aquest teatre que tan esbossadament hem tractat, podém calificarlo d'*históricch;* y calificarém de *contemporani*'l que, arrencant de principis del sigle XIX, ve cap els nostres dias.

Al arribarhi, si'l comparém ab el qu'hem calificat d'*históricch*, poch ha de costar convénceus de quánt lluny se troba d'igualarlo, y més si's té en compte'l desenrotllo proporcional qu'en sens número d'altras brancas s'ha iniciat en nostres dias. No cal esforsarse gayre pera seguir el camí d'aquest art dramátich dels temps actuals, y veurém que, salvo raras excepcions, en son conjunt ha tendit d'una manera clarissima al mercadeig del sentiment, y es per aquest sol costat qu'ha sentit la influencia dels presents progressos; peró dels progressos mercantils, fonament de tantas fortunas y destrucció de tantas inteligencias, disposadas encara que no més fos á l'admiració de lo sá y lo hermós.

Al principi del sigle XIX, el teatre va passar un moment d'encantament remarcable. La revifalla va esclatar ab un desenfrenat romanticisme, repercutint per tot Europa.

Els autors trevallavan ab perfecta y manifesta coloboració ab els empressaris, y lo interessant era afalagar al públich que pagava.

---

(1) 1562-1635.
(2) 1564-1616.
(3) 1608-1684.
(4) 1622-1673.
(5) 1707-1793.
(6) 1732-1799.
(7) 1760-1828-1796-1812.
(8) 1749-1832.
(9) 1759-1805.

---

(1) 1633-1687.
(2) Glück, 1712-1787.

Això passava lo mateix en el drama qu'en l'ópera, ahont el *ball* solia tenir una marcada trascendencia. Las obras dramáticas venian á ser una mascarada indigna ahont s'abusava de la susceptibilitat del espectador, afeminantli'ls sentiments y adulterantli las passions. May va presentar el teatre l'aspecte de sinceritat que deu predominar en tota obra essencialment artistica. La burgesia s'anava iniciant dominadora de la situació material, y l'espectacle escénich, lluny de ser un reconfort del esperit, servia de passatemps al *senyorío*, que's delectava tant en la tonada cansonera d'una melodia cursi, en boca d'un personatje históricli, com en el conjunt de ballarinas ben formadas, ó en la flamant passió de las damas y'ls galans de color trencat y silueta desvalguda.

La sola reproducció de lo clássich (que ben bé escassejava), podia servir d'element als esperits excepcionals. De tot lo altre, no se'n treya res més que la deformitat del sentiment y la grossera educació del sentit estétich.

Si'ns poguessim entretenir á fer las degudas excepcions, parlariam de la marcada empenta que la Fransa donava á l'ópera cómica, iniciada en l'anterior sigle; del *saynete* implántat á Espanya, y de la tendencia alemanya representada per Weber, de buscar la forma determinant de l'obra escénica musical, y del gran Byron, gloria de la Inglaterra.

Peró de ben poca cosa podria servirnos, ni que triguessim el temps que'ns caldria. En primer lloch, perque no'ls cal la nostra vindicació als autors, ni á las tendencias sanas, que ja ocupan el lloch d'alta dignitat ahont va posarlos el cumpliment de la seva santa misió, y en segón lloch, perque totas aquestas excepcions no varen ser prou pera combatre la plaga d'explotadors cursis que predominava, y predomina encara avuy.

En mitj d'aquest camí de divagacions, (qu'en bona part avuy encara experimentém) el Pare Wagner va venir á dar la nota colossal que portava la decisió d'un triomf en el seu sigle, la comprobació dels esforsos als sigles passats, y l'advertiment de victorias novas als sigles veniders.

Wagner va concebir l'art escénich com reunió de quants elements fossin precisos pera completar la impresió desitjada, arribant en tots sentits á l'alta sugestió de lo anhelat.

Al trobar la perfecta fusió de la paraula ab la música, va saber dar á un temps la delectació justa al fons de nostre esperit, que li cal la emoció de lo palpable, com á l'altra part, que necessita la emoció de lo inexplicable, condicions qu'han fet de la seva obra magistral la pedra ahont se sostenen quantas altras pedras han d'anar formant el gran palau de l'obra del sentiment.

La Fransa ha anat seguint bona cosa dels camins senyalats á principis del sigle, tendint més ó menys al realisme, peró no ha deixat d'ésser tradicional en bona part dels errors comesos (y parlo sols en el sentit de producció). Avuy está de ple entregada al *melodrama de poeta*, que Rostand explota ab fortuna. Els cal lo aparatós de la escena y lo flamant de las robas y las llums; els atráu la tafaneria de las épocas brillants; la intriga y'l patriotisme un tant axavacanat.

Al fer alta comedia, no poden tampoch generalment prescindir dels esplendors ni de la intriga de las miserias actuals, lo que'ls mostra alabadors dels seus propis defectes. No deixan, per altra part, el melodrama ni'l *vaudeville*, pera *intrigar* insensatament als uns y *distreure* (segons diuhen) als altres, ni abdican dels *grans espectacles*, ganxo dels forasters.

L'Alemanya, la Inglaterra y la Italia han viscut alimentadas de traduccions procedents, quasi totas, d'aquest teatre francés, y fins fa poch, no contan ab alguns autors que fan esperansar bona cosa del seu art dramátich, (sobre tot la primera), al temps qu'en la Suecia y la Noruega s'implantá'l teatre intelectual, més sabi que sentit.

El teatre de Wagner per un costat, y aquest qu'hem citat per un altre, representat per la figura del gran Ibsen, son, sens dubte, las dugas notas més caracteristicas del teatre contemporani. Y recordant el nom de Mæterlinck, que té marcadíssima significació en el moviment teatral modern, com el de Peladan, qu'ha senyalat camins d'espléndida senzillesa, passarém, per'acabar aquesta curta orientació, á veure, rápidament, qué ha fet durant aquest temps la nostra Espanya en el seu món del drama.

ADRIÁ GUAL.

(Seguirá.)

CRÓNICA MUSICAL

CONCERT PUGNO.

Els que no havém tingut la ditxa d'alcansar á aquell colós del piano que s'anomená Rubinstein, bé podém afirmar que may, absolutament may, ens havia produhit dit instrument una impresió tan fonda, una emoció tan intensa y un entussiasme tan delirant y justificat com al sentir per primera vegada al gran pianista francés Raoul Pugno. Sols devant d'artistas d'aquesta talla es quan en realitat poden apreciarse las excelencias del piano, instrument ingrat en mans de la major part dels seus conreuhadors, que's transforma llavors com per art mágich en un dels més dúctils y delicats, en el que tots els matisos y totas las sonoritats son produhits ab la senzillesa y naturalitat més encantadoras.

Raoul Pugno es una eminencia tan gran en el seu género, que'ns encisa desde'l primer instant, apoderantse de nostra ánima ab forsa tan avasalladora, que faria impossible tota critica cas de possehir algún defecte; puig al menys en la primera audició no varem saber trobarli. El seu major elogi es dir qu'en ell no veyém al *virtuós*, sinó al *artista* sincer que sab donar tota la potencia d'execució als passatjes de forsa, peró que may oblida ni posposa la intensitat expressiva, la dicció més sentida y correcta, donant per resultat una interpretació maravellosa. El piano en sas mans canta ab tanta dolcesa y profonditat de sentiment, que fa sentirnos la emoció pura d'art, sens afectació, sense *pose*, brodant y matisant las frases sense sortir may de la correcció més extricta, fent prodigis d'execució sens abusar del mecanisme; en una paraula, oferintnos el verdader model de justesa d'interpretació.

No pot demanarse més classicisme en la interpretació del *Concert* de Beethoven, més assimilació del esperit de l'obra, ni més domini de sas dificultats inmensas En Pugno, compenetrat en absolut ab aquella hermosa creació del mestre, una de las millors en el género, l'ha fet reviure en nosaltres ab una claretat y una potencia expressiva sens igual. May Beethoven interpretat en el piano ens havia arrebatat de tal manera; may, apart de las facultats naturals que's requereixen, haviam admirat tanta religiositat en l'executant. Hem dit varias vegadas que las obras de Beethoven son pera nosaltres la pedra de toch per'apreciar el valer dels artistas, y en veritat que'l pianista francés va revelarshi en aquella l'artista més complert.

Aixis mateix en la *Fantasía* de Schubert va donarhi tota l'apassionada emoció, la expressió romántica que demanan las obras d'aquest mestre, pera las que son menester intérpretes de refinada sensibilitat. En cambi, en la *Rapsodia* de Listz va apareixe'l colós, l'executant incomparable pera qui no existeixen dificultats de cap mena, ni tractantse de las tan enrevessadas com buydas produccions de dit pianista alemany, que sols en cassos excepcionals com aquest poden encara tolerarse.

Fou de deplorar tan sols que al costat de las referidas composicions y de la *Sonata* de Scarlatti, tan perfectament executada com las anteriors, no'ns delectés ab alguna obra de Schumann ó Chopin. Mes aquest está dignament representat en el programa del segón concert, qu'haurá tingut ja lloch al apareixe'l present número, y del que parlarém en el vinent.

—

La orquesta de la «Sociedad Filarmónica» va cumplir com á bona baix la direcció del mestre Crickboom. En els acompanyaments orquestals de las composicions de piano s'hi vegé la má de dit mestre, que no's contentá com fan altres ab llegir el paper y anar á remolch del solista, sinó que doná 'l degut colorit y justesa á tots els números. En las restants obras va cumplir també, revelant estar ben ensajadas, sens entussiasmar, com altras vegadas, potser á causa de la tensió produhida per la fonda impresió que deixá 'l pianista.

Del *Preludi* d'en Debussy, que va estrenarse, ens reservém parlarne pera després de sa segona audició.

Ab gran satisfacció hem de felicitar á la «Sociedad Filarmónica» per havernos donat ocasió de coneixe un artista tan notabilissim y per l'extraordinari éxit d'aquest concert, qu'ha vingut á coronar justament els esforsos y sacrificis que'l mestre Crickboom s'imposa en bé de la cultura barcelonina.

SOCIEDAD BARCELONESA DE CONCIERTOS.

Diumenje passat se celebrá'l primer concert públich d'aquesta nova societat, de la qu'es director don Manel Burgés. Com á primera audició, ens limitarém á consignar que revelá més bona voluntat qu'acert, desitjant qu'en las successivas poguém descubrir entre'ls seus elements quelcóm profitós pera'l foment del art á que's dedican.

PRÓXIMS CONCERTS.

Els dias 29 y 30 tindrá lloch un gran aconteixement: l'audició per primera vegada en aquesta capital de tota una orquesta alemanya, la célebre «Filarmónica» de Berlín, considerada com la primera del món. La cosa, donchs, ofereix felis ocasió, pera que tot el que's preocupa ó s'interessa á Barcelona en cosas de música, conegui *lo qu'ha d'ésser* una orquesta y puga apreciar lo qu'es un conjunt de corda, y més encara

lo que son instruments de fusta y de metall, cosa aquesta última fins avuy aquí desconeguda *en absolut*. Y si, per altra, part fos possible que nostres músichs aprenguessin dels nous hostes lo qu'es organisació y lo qu'es disciplina, podriam alegrarnos doblement de la visita.

De totas maneras, recomaném al públich dits concerts, esperant sabrá respondre á la importancia de tals aconteixements y lográrá en part esborrar el trist concepte que de nostra cultura musical tenen format, ab tanta rahó, en el centre d'Europa.

Joaquím Pena.

TEATRES

Resa a discrezione.—Riu avall.

Es un cas curiosissim que quan aquí comensém á estar tips y trobém passat de moda l'artificiós teatre d'en Sardou y d'en Dumas, las companyías italianas de més renóm que'ns visitan ens serveixin las obras d'aquests autors ab una preferencia verament desesperant. No hem d'estudiar avuy las causas de tal preferencia, que potser trobariam en un excessiu afany de lluhiment á que las tals obras se prestan; peró no podém menys de notar el fet, tant més sensible quan el modern teatre italiá está en un periodo de renaixement ben remarcable y dona obras interessants y més en armonia ab els gustos moderns.

Peró si la Duse, la Mariani y la Vitaliani pagan tribut á aquesta debilitat, la Reiter n'abusa. Aixís ens trobém que, próxima á acabarse la temporada del Liceu, ni un sol dia hem pogut anarhi ab ilusió, ni un dia la novetat ó l'interés per l'obra'ns hi cridavan.

Fins *Resa a discrezzione*, d'en Giuseppe Giacosa, que no s'havia representat may á Barcelona y va donarnos l'altra nit la Reiter, es un'obra antiquada que recorda als dos dits autors francesos per sa factura. Segurament la escriuria en Giacosa essent encara jove y en temps en que aquells feyan furor per tot Europa.

Tots els tipos de l'obra tenen poca consistencia psicológica y son de creació cerebral. L'autor, més que presentarnos la lluyta entre dos ambients socials, fort un pel trevall y la inteligencia, débil l'altre per la ociositat, l'orgull y la lleugeresa, lluyta en que aquest naturalment acaba per rendirse á discreció, ens dona una novela romántica en que una aristócrata capritxosa fa perdre'l seny, pera guanyar una juguesca, á un doctor de temperament equilibrat. Després ella'l desprecia, ell se refá, arribant fins á insultarla, y al fi ella demana perdó y resolen casarse, tranquils y satisfets.

A pesar de tot, la má d'en Giacosa s'hi veu, no ja sols com á hábil dramaturch, sinó com á fi observador de la vida. Entre mitj de certas inverosimilituts y d'un cert candor en recursos escénichs, l'obra es sencera y l'autor va á son fi ab seguritat y convicció. Diluhida á voltas, sobre tot en els dos primers actes, presenta escenas de conjunt admirables per sa veritat. Aixis, per exemple, las primeras escenas poden citarse com á model d'exposició per lo gráficament que'ns presentan el medi ambient y'ls personatjes de l'obra. En el tercer acte, sens dubte'l millor de l'obra, hi há una escena entre la marquesa y'l doctor de forsa intensitat dramática y ben sentida per l'autor.

La Reiter, en Dondini y en Carini digueren els seus papers discretament, sens elevarse per'xó á gran altura. De tots modos, y es un fet que ja hem notat en altras companyías italianas, tot ells se troban més encaixats que quan fan teatre extranger. Peró á pesar d'aixó, ni á la Reiter ni á cap d'ells els en convencerá ningú. Y en Dumas y en Sardou continuarán essent els preferits.

A Novetats en Borrás anuncia l'estreno de *Els encarrilats*, drama original de nostre colaborador en Joan Torrendell. Mentres tant, ens ha donat *Riu avall*, del senyor Rovira y Serra.

Aquest senyor, ab *La gent de vidre*, semblava que volgués navegar riu amunt; ara, ab *Riu avall*, sembla que vol deixarse portar per la corrent. Els aplausos sorollosos d'un públich massa bon jan, y potser massa amich del autor, l'haurán sens dubte convensut de que riu avall s'hi navega més fácilment; peró'ls que no's deixan enganyar per frases fetas ni per aforismes de fantasia, s'haurán convensut de que lo mateix en *Riu avall* qu'en *La gent de vidre*, l'autor, com á sociólech, está á l'altura de las maduixas. Bé es veritat que com á tal autor tampoch puja més amunt.

El senyor Rovira y Serra ha volgut demostrar que qui fa un cove fa un cistell, y aixó ho ha lograt plenament. Tan inmoral, tan falsa, tan absurda es la tessis de *La gent de vidre* com la de *Riu avall*. Ni en una ni en altra s'hi troba aquella elevació de criteri, aquella convicció propia del esperit seré que imparcialment presenta un problema. Y no podia ésser d'altra manera en qui tan fácilment cambia d'opinions. En la primera, l'autor las emprén contra'ls trevalladors perque ell ha inventat uns trevalladors que son pillos. En la segona, las emprén contra'ls de dalt per lo següent: perque hi há un poble tan supersticiós que deixará morir de gana á un home honrat, tolerant, laboriós, etc... perque aquest home no vol anar á missa, y ell, per no anar á missa, deixará morir els seus fillets de fam y fret; y perque més avall hi há un altre poble tan sensual, que deixará morir de gana á un home honrat, tolerant, et-

cétera... si no's deixa prostituhir la dona. Donchs bé: aquests pobles no existeixen ni han existit may; ni'ls personatjes que pinta l'autor tampoch; y si existissin, no farian lo que l'autor els hi fa fer. Está clar que hi há superstició, y la superstició es perniciosa; está clar que hi há lúbrichs que sitian á una dona honrada per fam; está clar qu'en la vida hi há vicis y defectes; peró escullir aquests, exagerarlos fins á lo excepcional, y després pretèndre generalisar y presentarlos com a caracteristichs y dominants, es d'una inmoralitat y falsetat evidents. Y aixó ha fet el senyor Rovira y Serra, ab l'agravant de que'l llenguatje es tan buyt com conceptuós y vulgar.

Artisticament, es un melodrama incoherent en que hi intervenen la fam, el fret, la guardia civil, l'amo crudel, el salt d'aygua, els gossos que lladran, l'home que's venja y'l traydor castigat. Tot lligat á la bona de Deu, com demostrariam si valgués la pena de demostrarho.

L'obra fou ben presentada y representada ab bona voluntat, distingintse l'Enrich Borrás, qui, no obstant, ens va semblar exagerava un xich al final dels actes segón y tercer; peró la culpa no es seva, sinó del personatje impossible á qui, per un lloable esfors, volia donar relleu.

EMILI TINTORER.

CANSÓ

Era al capvespre. Encara estava enlluhernat de mirarme fit á fit el sol rogent que s'amagava darrera la superba serralada de Ponent.

Poch á poch s'anava enfosquint: tot se tornava gris, tot se perdia, dragat per la fosca. Las rústegas farigolas y l'herba estarrufada'm convidavan á seure, y'm vaig ajassar dessota'l pi solitari de l'alta serra, mirant avall, vers la vila. Las casas se confonian, el cloquer se veya petit, negre, no més silueta. Una boyra de fum se gronxava demunt de las casas, estirantse enlayre y perdentse ab recansa: única manifestació de vida d'aquell poble que la distancia'm feya semblar mort.

Y s'anava enfosquint més. La inmaculada blavor del cel s'havia tornat cendrosa. Cap á Ponent, la llum, coratjosa y tossuda, lluytava ab la fosca invencible; y la claror cedia, cedia poch á poch, esmortuhida, dessangrantse. A Llevant la faixa moradenca del cel se confonia ab el color de plom de las montanyas.

Tot restava mut, no's movia res, quan va comensar á titllejar l'hermós estel del capvespre.

Y tot va entonar la cansó eterna. Cantava l'oreig bressolant el pi solitari de l'alta serra; cantavan las farigolas y'ls romanins, petonejantse; cantavan els regalims clarissims escorrentse pels xaragalls vorejats d'herbeys; cantavan els rossinyols, las granotas y'ls táups, y'ls grills y'ls cadells; y l'hermós estel del capvespre, titllejant, semblava una veu més de la cansó eterna d'amor que tot canta á la Natura.

GUSTAU ROSICH.

AL VI

Del cep rica desferra,
sanch viva de la terra,
such mágich, such ardent,
tu, qu'ets essencia rara
de la Existencia Mare,
de nostra vida páupera
vina á refê'l torrent.

—

Volém sentir al cor
ta pulsació secreta,
volém sentirte al cor,
oh vi, inconscient poeta,
gran ensomniador.

—

Licor ple de misteris!...
Els anys y'ls vituperis
no't causan enderroch.
Del fulladô á las plantas
bulls en el cup y cantas
y dins la bota rústega
prens, sepultat, nou foch.

—

Volém sentir al cor
ton alé que ubriaga,
volém sentir al cor
ton foch que no s'apaga,
vi reviscolador.

J. RUYRA.

CEGOS DEL COS Y CEGOS DE L'ÁNIMA

Y que'n son de desgraciats els cegos del cos!...

Ells no han pogut fruhir may la esplendent hermosura d'una naturalesa alegra, riallera y enjogassada pels colors de las flors, pels cants dels aucells en las enramadas y pel suau y continuu mormoreig d'un fil d'aygua que s'escorra serpentejant pel fresch jas d'herba verda...

Ells no han sentit may la tristesa que produheix el contemplar un paisatje cubert de neu, hermosament monoton, ab las teuladas de las casas y las arrugas de las parets, y'l brancatje dels arbres, y las esponas dels trossos tots blanchs...

Els pobres no han vist may la imponent majestat d'un mar que's remóu en inmensas onas y, feréstech, brama y udola de coratje...

Ells no coneixen las flors, que son com las verges del bosch, ni la llum freda y malaltissa de la lluna qu'en las nits serenas tot ho omplena de melangia indefinida, ni la vida que's desprén d'un mitjdia colurós y ardent del mes de juny.

Y, conscients de sa desgracia, comprenent sa dissort, condolentsen resignats, els veuréu sempre ab una rialleta d'inmensa tristesa, y veuréu sas faccions esmortuhidas per la falta de vida y joventut qu'ocasiona'l desconeixement d'una bellesa que saben existeix, y de la que'ls altres gaudeixen ab fruhició.

Es que tenen l'ànima malalta: per'xó en el seu rostre s'hi veu el sagell de sa inmensa tristesa.

Compadimlos. pobres sers! Condolguémnosen dels pobres cegos del cos!

—

Mes també hi há cegos de l'ánima; y aquests son encara més desgraciats, més dignes de llástima que'ls altres.

Els pobres son com plantas malaltas que neixen secas y esgroguehidas sense donar flors ni aromas.

No n'hi busquéu d'expressió en sas faccions; no n'hi busquéu de vivesa en sas miradas; no n'hi busquéu de vida en el seu cor; no la busquéu la seva ánima.

Passan per devant del Amor, y no'l senten; passan per devant de la Bellesa, y no'ls impresiona; passan per devant de la Poesia, y no la comprenen.

Ells, en las cosas, no hi veuhen més que las cosas; la psicologia dels moments els es desconeguda.

No reaccionan á cap estimul enlayrat, no's conmouhen per res gran y noble. Y es que tenen ulls y no hi veuhen.

El glatir del seu cor pot compararse al *tich-tach* d'un rellotje, sempre igualment monoton. Li varen donar corda al néixer, y ell seguirá glatint fins que la corda se li acabi, sense que las emocions modifiquin en lo més minim ni la regularitat ni'l vigor del seu ritme.

Y tants que n'hi há de cegos de l'ánima!... Y qué dignes de llástima son!...

H. TORRES BARBERÁ.

CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS DE BARCELONA.

VEREDICTE.

PREMIS ORDINARIS:

Premi de la Englantina d'or. — Núm. 142. — Patria. — «Sols se'n té una».

Primer accéssit. — Núm. 63. — Gent nova. — «Cant de Joventut».

Segón accéssit. — Núm. 115. — Els barcos que passan. — «Esperant l'hora».

Tercer accéssit. — Núm. 57. — Impresions. — «Del Montseny».

Menció honorífica. — Núm. 87. — La nit á Montgrony. — «De tradicions de la terra — si n'havía fet un pom — os ne faig una corona — Mare de Deu de Montgrony».

Premi de la Viola d'or y argént. — Número 171. — Anima enamorada. — «Amore langueo».

Primer accéssit. — Núm. 182. — Angels (retaule). — «Visions».

Segón accéssit. — Núm. 90. — La promesa de Jesús. — «Crux fidelis, inter omnes arbor una nobilis».

Tercer accéssit. — Núm. 100. — El prech de l'órfana. — «Tradició del Vallés».

Menció honorífica. — Núm. 18. — El plor de la ginesta. — «Recort del Chorpus».

Premi de la Flor natural. — Núm. 84. — El Comte Gari. — «A la memoria de J. C.».

Primer accéssit. — Núm. 86. — Las neus á montanya. — «Apuntacions».

Segón accéssit. — Núm. 50. — Els rossinyols del Montserrat. — «Perque cantan de nit els rossinyols».

Tercer accéssit. — Núm. 129. — Urbema-

nia. — «Oh! les nids! les pauvres nids qu'on abandonne! (F. Coppée)».

Menció honorífica. — Núm. 179. — La llegenda morta. — «Evohé».

PREMIS EXTRAORDINARIS:

Premi de la Copa artística ofert per lo Consistori á la millor composició en prosa. — No s'adjudica.

Primer accéssit. — Núm. 112. — Bullanga. — «Ni guerra ni casament, aconsella l'hom prudent. (Refrá antich)».

Segón accéssit. — Núm. 170. — Llantia que s'apaga. — «Il y a ici quel qu'un que pleure (M. Mæterlinck)».

Menció honorífica. — Núm. 186. — La por del Bagis. — «Recorts d'una nit».

Premi del Excm. Ajuntament de Reus. — Núm. 163. — Las Fonts del Llobregat. — «Lo trevall de Catalunya».

Premi de la Junta Permanent de la «Unió Catalanista». — Desert.

Premi de l'«Agrupació Popular Regionalista». — No s'adjudica.

Premi de l'«Agrupació protectora de la Ensenyansa Catalana». — Núm. 164. — El Vectigal. — «Epissodi histórich».

Premi del periódich catalanista JOVENTUT. — No s'adjudica.

Barcelona, 23 d'abril de 1901. — P. A. del Consistori. — El Mantenedor-Secretari, *Salvador Vilaregut.*

NOVAS

En el local de «Lo Renaixement» se celebrá'l passat dissapte una vetllada literaria, musical y de propaganda, en la que hi prengueren part valiosos elements, entre'ls que recordém als senyors Joseph M.ª Roca, Mallofré, Folch y Capdevila, en la part de propaganda de nostra causa; y en la literaria's llegiren trevalls d'en Bori y Fontestá, Ubach y Vinyeta, y Busquets, per diferents socis. En Masó y Goula y en Forns acompanyaren al piano varias composicions populars catalanas. El president de la entitat senyor Font pronunciá un fervorós parlament ple d'amor á la causa.

—

En Rafel Nogueras y Oller llegí en el local d'«Art y Patria», el dilluns prop passat, la seva novela *Lo Pas de la Mort*, que fou llorejada en el primer Certamen de *Catalunya Artística*.

La sala era ben plena d'escullit auditori que fruhí gojós la poesia que brolla d'aquellas páginas, ahont s'hi troba un estil y una bellesa que voldriam veure sempre en nostre amich, qui moltas vegadas se desvia, essent una verdadera llástima, puig porta empenta y se li endevina talent.

Se li aplaudí de debó l'esmentat trevall, igual que unas poesias molt encoratjadoras que digué al final.

—

Som á la Primavera, l'época dels grans... A JOVENTUT n'hi ha sortit un, que no molesta afortunadament, en forma de *Campanar de Lleyda*. Las paraulotas més grossas las usan els anónims redactors d'aqueix *Campanar*, tot esgarrifantse de la nostra luxuria, de la nostra impietat... Ens diuhen brétols... y publican retratos de colaboradors nostres.

L'ultim article que'ns endressan es deliciós. Se titula *Lo que som.* Lo que sou ja ho hem comprés desde'l primer número qu'havéu publicat. Sou... uns beneyts. y aixó de que per las vostras venas corri sanch heroica, deixemho de banda, com també'ls consells que'ns donéu pera ésser bon catalanista. Sou curts de gambals, y vos trobéu en estat d'apendre y no d'ensenyar.

Ab tot, no os volém mal. Si algún dia, batuts pel Ponent (vent), recla méu la nostra *ajuda* (que segons dihéu, un cop limitats nosaltres á la defensa y propaganda de las Bases de Manresa, no tindriau cap inconvenient en acceptar), aquí estém nosaltres disposats á donárvosla, agrahits dels bons moments que'ns feu passar, puig ja vos faréu cárrech que may caurém en la debilitat de pendreus en serio.

—

Reunit el Jurat nombrat pera calificar els trevalls presentats al Certamen de l'«Asociació Escolar Republicana», y exposat el dictamen de las ponencias, va acordar declarar premiats:

En el tema segón, el trevall quin lema es *¿Qué es el tiempo? El orden de las existencias simultaneas* (Leibnitz).

En el tema quart, el trevall quin lema es *La naturaleza es la madre de todos los seres.*

En el tema quint, la poesia quin lema es *Ensueño.*

En el tema seté, el trevall quin lema es *Salus populi.*

En el tema octau, el trevall quin lema es *Los que engrandecen al pueblo elevan el prestigio de su nación.*

En el tema nové, el trevall quin lema es *Armonía.*

En el tema dotzé, el trevall quin lema es *El laboratorio es el crisol donde se funde la verdad química.*

En el tema quinzé, el trevall quin lema es *El que pretende hacerse dueño de todo...* (Sant Gregori de Nissa).

En el tema divuyt, el trevall quin lema es *Varietat dintre la unitat.*

En el tema dinou, el trevall quin lema es *Libertas res inestimabilis.*

Ademés, proposá una menció pera'l trevall quin lema es *¿Qué sería de la humanidad si no fuese el calendario?*

Els premis corresponets als restants temas no han sigut adjudicats.

—

El gran poeta de la Provensa, Frederich Mistral, ens honra desd'avuy ab sa colaboració. En aquest número publiquém el brindis que digué en el banquet qu'en 1868 li dedicaren els seus amichs catalans ab motiu de sa vinguda als Jochs Florals. Forma part d'una colecció qu'está á punt de publicarse, de la que l'eminent literat ne dona las primicias á JOVENTUT.

—

La imprenta y llibreria de «L'Avenç» ha donat á llum el prospecte d'una nova é interessant publicació que's titulará *Revista de Bibliografia Catalana*.

La millor alabansa que podém fer dels propósits qu'animan als editors d'aqueixa revista, es transcriure alguns paragrafs de dit prospecte:

«Cada dia sovintegen més les publicacions en la nostra llengua; cada dia la situació especial de la nació catalana la farà més digna d'estudi a l'estranger. El nostre objecte és fer inventari de tot lo que s publiqui en català, i de lo que sobre del nostre país aparegui en la llengua oficial de l'Estat Espanyol o en qualsevol altra. Per la nostra part farem tots els esforços pera estar al corrent, i esperem que tots els que s'interessen pel moviment bibliografic català voldran ajudar-nos i que ns indicaran les deficiencies que en les nostres informacions hagin notat.

Però la nostra *Revista* no serà solament un butlletí bibliografic: contindrà també tota mena d'estudis que de prop o de lluny se relacionin amb el llibre català, com és ara: Catalegs de biblioteques, llista d'obres d'autors catalans, mallorquins o valencians; bibliografies sobre punts determinats interessant la geografia, la llengua, l'historia o la literatura dels nostres països; col·leccions de marques d'impressors, d'*ex-libris*, de relligadures, de gravats; documents curiosos, etc.

El *butlletí bibliografic* no serà, donchs, sinó una part de la nostra publicació. En aquesta procurarem donar compte no sols dels llibres i fascicles, sinó també dels gravats, plans, cartes geografiques, peces de música, litografies, etc., que puguin entrar en el nostre marc.

Pera que la nostra *Revista* cumpleixi l seu objecte i la nostra informació sigui tot lo exacta possible, és necessari l concurs de tothom.»

El primer número de la *Revista de Bibliografia Catalana* sortirá'l dia 8 de maig.

—

També ha publicat «L'Avenç» una nova targeta postal catalanista, ab una hermosa figura del cavaller Sant Jordi, obra de nostre colaborador senyor Junyent.

—

Avans d'ahir á la nit, ab motiu de la festivitat de Sant Jordi, tingué lloch en l'«Associació Popular Regionalista» una importantíssima vetllada patriótica.

La primera part estava dedicada á la lectura de composicions literarias dels senyors en Victor Brossa, Mateu Juliá, Rafel Folch y Capdevila, Joseph M.ª Folch y Torres, Jaume Orpinell y Lluis Via. La segona part, ó sia la de propaganda catalanista, anava á cárrech de la Junta Permanent de la *Unió*, representada per son president en Manel Folguera y Durán, y pels individuus de la mateixa en Domingo Martí y Juliá y en Joseph M.ª Roca.

Difícil ens sería, donats el poch temps y curt espay de que disposém, fer un extracte dels hermosos y entussiastas parlaments de dits senyors.

El tema que ab preferencia tractaren fou el de la llibertat individual en relació ab els devers de tot bon catalanista.

Ens compláu fer constar que la Junta Permanent, com no podia menos, va expressarse ab una elevació de criteri digna per tots conceptes de qui, en els difícils temps presents, desempenya una missió com la seva; y tant més en complauhen sas francas y lliberals manifestacions, en quant coincideixen per modo absolut ab las que varem fer nosaltres en nostre anterior número, al comentar altras manifestacions contingudas en un comunicat que'ns havia sigut remés.

La *Unió*, condempnant tot apassionament personal, tot detall mesquí, y fent constar que mereixen respecte las opinions particulars que tothóm pugui tenir (apart del credo catalanista qu'ha d'ésser comú á tots), aumenta son prestigi devant de propis y d'extranys, ensemps que senyala'ls perills que dits apassionaments poden portar, quan promouhen qüestions entre dos bandos d'ideas oposadas.

Tots els que prengueren part en la vetllada foren molt aplaudits, y molt especialment el senyor Folguera y Durán, quinas eloqüents frases, inspiradas en el més pur patriotisme, promogueren veritables ovacions.

Al acabar, la nombrosa concurrencia, de peu dret, entoná ab gran entussiasme nostre himne *Els Segadors*.

—

Els suscriptors de fora qu'estiguin en descubert ab aquesta Administració, se servirán per tot el mes actual posarse al corrent, puig de no ferho ens veurém obligats á suspendre l'envío del periódich.

La mateixa advertencia fem als corresponsals.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

ANY II - NÚM. 64 BARCELONA, 2 MAIG, 1901.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

LA POLÍTICA Á MONTANYA

II

Al trobarnos en vigilias d'eleccions, ens venen á la memoria escenas verament cómicas que's desenrotllan en els pobles y llogarets de la montanya ab motiu de passarhi á *pendre vistas*, acompanyats dels cacichs y dels tradicionals guias, els homes qu'han de representar al pais en el galliner nacional.

Els pagesos més llarchs de diners y curts de gambals, dos mesos avans ja no sossegan anant adalerats d'assi d'allá, sobre tot recorrent llur propietat á donar ordres serias á llurs masovers, á fi de que votin pel candidat que'ls ha recomanat el cacich del districte, y no solament votar, sinó apoyarlo y tot en els trámits per que haurá de passar en el memorable jorn dels xanxulls y de las tupinadas. Y aqui ja comensa alló de la llibertat d'acció, resultant que la majoria dels que la predican, per no dir tots, comensan de lligar y esclavisar á llurs subordinats, portant els corresponents perjudicis en las causas més sagradas. Y tenim que sempre's veu que en els llochs ahont hi hauria d'haver els representants més serios y més de conciencia, com es en els recons més montanyosos y més selvatjes, hi campan tots aquests *puntals* del centralisme que solament desitjan l'acta per mor de que'ls penjin el morralet, no recordantse may més dels terrers que tenen obligació de defensar.

Y aquests van precisament á n'aqueixos llochs perque la instrucció hi manca y sols la bona fe hi campeja, bona fe que sorprenen ab llur xerrameca tots aquests canaris de sol que, á faysó de las cigalas, zigalosejan sorprenent als rústichs montanyesos que'ls admiran perque no'ls entenen, puig ja procuran no ferse entendre, y aixis apareixen devant d'ells, sers misteriosos qu'astorats veneran esperantne la salvació y l'avens de llur

comarca, quina, mercés á son *paternal* auxili, va devall cayent.

De molt menut que ja'm plavia d'alló més l'espectacle electoral ab totas las sevas excentricitats que ja s'han fet tradicionals, y per'xó'l dia qu'arribava'l futur diputat, qu'en castellá vol dir *padre de la patria*, ja'm surtia de cistella seguintlo de desde'l Padró del poble fins al hostal ahont reposava fent manifestacions d'agrahiment á tots els que'l seguian, manifestacions que xiroys copsavan els més granats del poble, quins desd'alashoras podian disfrutar *de un amigo y de un firme empeño en la capital de la nación*, y es clar, els nostres babaus lluhian d'alló més ab aytal titul, quina credencial els costava un bon escreix de son cabal y á la fi una mar de disgustos, aventurant las més de las vegadas las hisendas, posantlas á mercés de *qualsevol dels qualsevols* que desitjés un'acta de diputat á corts, ab tal que parlés castellá ben enrevessat y que llur apellido acabés ab una *z*; y per'xó disfrutavan ells anomenantlo entre'ls compobletants y exhibint las cartas que ab el sagell del Congrés rebian ab admiració del propi carter, que s'enorgullia de contar entre'ls seus escassos serveys gent que's feya ab els representants de la patria, y aixis en comptes de rebre una bona propina,'s resistia á cobrar els dos quartos, acabant d'aprimar son sou esquifit, sentintsen encara orgullós.

Ab las butxacas plenas de puros passejava'l candidat per la població repartintne á tort y á través, engrescant aixis á tothóm y teixintse l'aureola de la confiansa, aureola que á voltas li entelava'l de la oposició; això anava segons lo que podia ésser generós més l'un que l altre. Las portas s'obrian de bat á bat y tothóm s'abocava á guaytarlo, fonentse fins las donas per dirigirli alguna paraula, cosa qu'endevinava prou el bergant, y per'xó escampava rialletas y signos expressius que treyan de pollaguera als que las rebian, y's trobava obsequiat en totas las casas ahont entrava á descansar de son *trevall* en bé dels interessos de la comarca que Deu li destinava; emportantsen aixis una temporada de bona vida gandulejant, cosa que no fará may cap bon catalá.

Fins aqui *nuestro diputado* feya vida regalada y se li fonian els desitjos á la boca com mel de romani. Després venia la part més llastimosa per'ell, y cómica pels observadors. A trench de dia l'enfilavan cama assí, cama allá d'un animal de sella, y amunt falta gent, cap á la conquista de vots. Trepant montanyas y devallant barranchs esglayadors, arribava als poblets y barals suhant y gemegant, encetat d'ancas y capolat d'ossos de tant ésser sacsejat pel roci honorable, que desd'aquell dia ja quedava exent de tota tasca pesada y poch oviradora; y mercés que á voltas li propinavan al candidat la mula del senyor Bisbe, cosa que li conqueria doblement la confiansa dels rústichs bosquerols, que ja's declaravan seus desseguida.

Corria la veu d'afrau en afrau, y al vespre reunió magna en els hostals més céntrichs, ahont don X. parlava y prometia á tort y á través sens exigir res més que'l vot; es dir, el vot y la promesa de trevallar de valent conquerintne d'altres. Y boca que vols, cor que desitjas, els montanyesos deixavan els quefers y corrian adalerats pera complaure al senyor que'ls faria la carretera, que'ls adobaria l'acequia y... qui sab las altras cosas més que'ls enlluhernavan de debó, y afeginthi que no'ls mancava bona vida, puig ja pagava'l senyor diputat, no comprenent que després ja s'ho cobraria de son suhor honrós...

Ara ja no son aixis la gent de montanya. Ara ja han comensat d'obrir els ulls y no s'adaleran tant per'apoyar á un home; lo que si fan, es votar al que'ls indica son senyor amo, y santas pasquas; y ho fan per forsa, per'aguantar el mos de pa y pera no ferse malveure dels poderosos que'ls van endogalant ab la capa de protecció.

Y per'xó lo que cal combatre en aquesta materia de tanta trascendencia, es el caciquisme descarat que transforma nostre terrer, y fins el modo d'ésser dels habitants.

Algú fa campanya pera que s'hi barrejin gent de casa en aquesta lluyta deshonrosa, y això en aquests temps no pot pas ésser de cap manera, puig ens contagiariam; pro de quina manera! Primerament sanejém l'atmósfera viciada, y després ja vindrá per si sol aqueix trevall que's buscan endebadas gent que podrian esmersar el temps en cosas de més profit.

Antón Busquets y Punset.

LAS EXPOSICIONS DE BELLAS ARTS DE BARCELONA

Poble sens art,
any sens primavera.

No cal dir si veyém ab gust la campanya iniciada per *La Vanguardia* á favor de que's reanuhi la serie d'exposicions de Bellas Arts é Industrias Artisticas que venian celebrantse desde l'any 92 y que's van suspendre l'any 1900 ab escusa de la Exposició Universal de Paris, mentres á Paris mateix no se suspenia l'acostumat *Saló* anual.

No cal dir si'ns adherim á la petició que una comissió del «Circul Artistich» feu al senyor alcalde encaminada al mateix objecte.

Malgrat las *cosas* que passan en l'admisió y colocació d'obras, en las eleccions de jurats, en el repartiment de medallas y en la compra d'obras, som decidits partidaris de las mentadas exposicions, perque es l'únich fet que de dos en dos anys ens treu d'aquest ensopiment en que viu l'art y l'artista en aquesta ditxosa terra, y al mateix temps qu'estimula als artistas á dar major empenta á sas obras, ens permet admirar quadros y estatuas d'autors estrangers que'ns honran ab sa visita y poquet á poquet, secundats pels artistas serios d'aquí, van influhint en nostra regeneració artistica.

Ademés, las exposicions ajudan á que caygui en despreci aquest art que'n podriam dir comercial, que ja fa massa temps empesta nostra ciutat y que, afortunadament, va cada dia de mal en pitjor.

Els industrials artistas senten també'l fibló de la competencia y s'espabilan á sobrepujar als seus contrincants, abandonant la producció diaria, rutinaria y vulgar.

Es precís decidirse á fer altra volta las exposicions de Bellas Arts, presas de tan bon grat per nostre públich, que no resultan gens gravosas á las arcas municipals.

Pensi nostre Ajuntament que, encara que sortit dels cassinos politichs, té obligació de vetllar per l'avens moral de nostra ciutat, com un fill deu vetllar per sa mare, á la que, directa ó indirectament, deu tot lo qu'es.

Pensi nostre Ajuntament en la importancia que té l'art en la vida d'un poble modern, reflexioni que sense'l sagell artistich, qu'avuy es necessari en tots els objectes, nostras industrias no podrán competir may ab las del estranger, y que l'ausencia de bon gust es una de tantas desgracias que'ns fan formar á la cúa d'Europa.

SEBASTIÁ JUNYENT.

Á PROPÓSIT DE «MESTRE OLAGUER»

Molt ens compláu tenir avuy ocasió de tributar un just elogi á l'Enrich Borrás, per haver posat en escena'l genial monólech d'en Guimerá *Mestre Olaguer* ab una propietat en la indumentaria com no haviam pogut veure encara en nostres teatres.

Pel mars del any passat, en virtut d'haver representat el mateix Borrás dita obra en el Principal, varem publicar en aquestas planas un article d'en Pompeyus Gener donant instruccions sobre la indumentaria de l'época en que s'escáu l'acció, y aconsellant á n'en Borrás, y als actors catalans en general, que se'n aprofitessin pera lo successiu.

El senyor Borrás ha seguit el consell, y á la vegada qu'ha tingut ab nosaltres una atenció que coralment li agrahim, ha posat de manifest sa conciencia artistica, son amor al art que professa.

Hem de fer constar també (y vegis ab això que no'ns dolen els elogis quan la sinceritat y el talent del actor son manifestos), que al interpretar novament dit personatje, ho ha fet ab gran acert é inspiració, sense buscar efectes de gust dubtós, despertant l'entussiasme del públich ab la expressió senzilla y vigorosa, filla del ver sentiment, que, en art com en tot, es lo que produheix els efectes *únichs*, els més intensos y grandiosos.

Cal seguir per tan bon camí. Aquesta es la misió del artista, y aquesta la del critich de bona fe. L'un ab l'altre s'haurian de completar dins del món del art ab que somniém. Y sobre tot quan se tracta de donar al públich las obras mestras d'aquells autors que son gloria llegitima de nostra patria.

El teatre catalá compta, avuy per avuy, ab un sol actor dramátich: en Borrás. Peró, desgraciadament, á aquest actor no sempre se

li ofereix ocasió d'esplayarse en obras vigorosas, de veritable empenta dramàtica, perque sos modestos companys, per bona voluntat que tinguin, raras vegadas poden secundarlo com caldria, ni contribuhir á posarlo á n'ell degudament en situació. Com á actor de forsa, en Borrás se queda sol dins de sa companyia, y com á director d'escena, ja té prou feyna si vol fer cumplir á tots la obligació en una obra formal. Aixis, donchs, els seus esforsos resultan freqüentment inútils, perque ni aprofitan als demés actors tal com ell voldria, ni poden sempre ésser ben apreciats pel públich.

Això deuria fer meditar alguna vegada á n'en Borrás sobre sas propias forsas, ensemps que animarlo, á n'ell y més encara á n'en Guimerá, á dur á la escena nous quadros dramátichs de la índole de *Mestre Olaguer*, que tant s'avenen á las facultats de dit actor. Y si aquest els interpretés á conciencia, si'ns presentés quadros d'época ab tota la propietat deguda, no ja limitantse al vestuari com en *Mestre Olaguer*, sinó procurant que fins els més petits detalls d'escenografia estiguessin en carácter, indubtablement mereixeria, com l'autor, bé de la patria, puig per virtut del art, quedaria més dignificada nostra historia, y s'aixecarian nous estols de creuhats en aquesta campanya que ab tanta fe sostenim pera la reivindicació de Catalunya (1).

Estém convensuts que lo que proposém no oferiria grans dificultats, si intentessin realisarho. Ni'l poeta ni l'actor haurian de fer més que deixar parlar la seva ánima. Si altras terras portan els seus *episodios nacionales* á la novela, nosaltres duriam al teatre'ls nostres epissodis nacionals. Y no ja sols en els periódichs, ni recorrent els pobles fariam catalanisme, puig aquest també tindria sa propaganda, y ben elevada per cert, en lo que á nostre entendre es la manifestació artística més complerta: el teatre.

Peró no s'oblidi que la idea, ó deu implantarse en serio, ó desistirne resoltament, puig si se'n apoderessin autors y actors adotzenats, tindriam, en comptes del monólech intens y vibrant, en comptes del sugestiu quadro históriçh, el *dramón patrioter*, l'epissodi folletinesch que massa ha fet de las sevas en nostres teatres. Y avans de caure en semblant perill, cal pensarshi.

LLUÍS VÍA.

---

(1) De temps sabém que don Angel Guimerá té pensats varis monólechs patriótichs, com *Bach de Roda*, *La mort de Benet XIII*, *Joana Enríquez*, etc. Si bé'l qu'hem citat darrerament no podría posarse en escena, puig el teatre catalá no compta, per desgracia, ab cap actríu de facultats sobreras pera semblants obras.

PRIMAVERAL

Canta'l rossinyol
fila que refila;
fila una cansó
curta y aixerida.
La cansó qu'ell sab
quí no la diria!
La dictá l'amor
qu'es qui més ne dicta.

¿Vols venirhi al camp,
amoreta mía?
Un soley s'hi escáu
hont l'herbey s'enrinxa;
molsa encara hi há
del hivern que fina;
hi grifola'l blat
y'ls capolls hi frisan.

Vinahi, fa tan temps
que la terra es grisa!
T'hi sospira tot,
fonts, encens y brissas...
y molt més els cors
qu'estimantse viuhen.
Vínals á gronxar,
Primavera, vina.

Canta'l rossinyol,
fila que refila;
canta'l rossinyol,
y'l bon temps arriba.

A. BORI Y FONTESTÁ.

DE GUARDIA Á LA PRESÓ

Es una cambra plena de pols, rónega, fosca, ab sostre de volta y emblanquinada, ab sols un bech de gas que no més encenen á la nit y que dona una llum trista y freda.

El carrer de la *Lealtad*, en que hi há la presó, es més baix de nivell que la Ronda ahont afluheix. El baf de las clavegueras se reb de més aprop; entrant pels junts de la finestrota, satura'l quarto, fenthi estar neguitós.

Volent ajustar més la finestra, veig la de la casa d'ènfront. Un personatje passa darrera d'ella, y á la paret un'ombra s'hi reflecta: es de dona. Abdugas mans li tapan la cara, y's veu conmoures sovint, com sanglotejant. L'home's veu més bé: té una moneda en una má, y ab l'altra agafa á la dona, donchs l'ombra d'aquesta la veig trontollar, com sacudida nirviosament, al temps que sento una veu ronca bramant:

—¿Ho veus? ¿Veus cóm el tenias?...—

Ja á n'ell no'l veig, peró sento plors y xiscles.

D'una revolada s'ha tancat el finestró, petantse un vidre. El centinella alsa'l cap, puig de poch el fereixen, y no veu res.

Un marit que pega á sa muller: quadro vulgar, molt vist. . ¿Per qué amohinarshi?

Surto del empolsinat cos de guardia, decidit á recorre las centinellas pera *celar* la consigna.

En una portalada veig una noyeta, graciosa, mudada, ab un llas vermell al coll.

Esporuguida al adonarse de mi, s'amaga darrera la porta... y ell, el pres ab qui parlava sense que ni un ni altre's vegessin, segueix dihentme á n'á mi, creyent qu'es ella qui l'escolta:

—Pórtamel, ¿eh? No te'n descuydis!—

Com si res hagués vist, segueixo avall.

Un senyor que puja ab un nen al bras, li diu, mostrantli l'esquerp edifici:

—Aixó es la presó... ¿veus? Aqui hi fican als que roban. No ho fassis pas may aixó de pendre res á ningú.

—Hi há dimonis dintre... ¿Oy, papa?—

La noya del portal surt aixugantse'ls ulls. Jo segueixo mon cami.

En un carro, assegut en una vara, un xicot agafa á una fadrineta per la cintura, se l'assenta als genolls y li fa un petó; peró al veurem á mi, s'alsa ella sobtada, girantse d'esquena, y ell esclafeix una franca rialla.

Al arribar ahont es el centinella, aquest está girat d'esquena, com abstret mirant allunyarse quelcóm entre la gernació.

Miro també. La que s'allunya es la del llas vermell. Sembla fugir, com si hagués fet una malifeta.

Pregunto al centinella si deya alguna cosa als presos la noya que s'allunya, y'm respón que no més ha dit que á las vuyt passaria, y se'n ha anat depressa.

He tombat y entrat al pati dels corders, ahont hi tinch quatre números y un cabo destacats de la guardia, en una caseta vermella en quin terradet hi há un altre centinella. Pujo, veig él pati... Devant meu hi há un munt de sorra y quitxalla que s'hi arrossega. Allá s'alsa'l cadafalch; altres noys el voltan, rihent y jugant... Encarrego que no'ls deixin jugar á pilota, y me'n torno.

Ja enfosquia.

—Ja vindria,—sento una veu—peró á casa hi há aquell vellet sol...

—Ay si, pobre home! En aquest món...

—De las deu que'n soch fora.

—Sí; anéu, anéu. Pobre home!—

Jo'm recolzo á la paret, al cap d'amunt dels grahons

Ara pujan una mare, ab una filla á cada banda y dos joves. Ellas van bocatapadas; no'ls hi he vist la cara fins qu'han passat vora meu y s'han desembossat.

D'ells, el de la dreta va molt atansat á n'ella, bras sota bras; el de la esquerra porta un puro á las dents, la gorra fins als ulls y las mans á la butxaca. Se veu que si no fos el puro xiularia. Sento que li diuhen:

—¿Que vindrás havent sopat?

—Tinch *churra*.—

Als altres dos no'ls puch sentir.

De sobte veig venir quatre trinxerayres despedassats, ensenyant las carns, lligats pels colzes, caminant entre policias.

—*Nyébits!*—fa la canalla.

Estich cansat; entraria... peró aviat serán las vuyt, y voldria veure si torna la del llas vermell... No soch jo sol el curiós: per sota aquella finestra també s'hi passeja'l soldat qu'avans estava de centinella... M'espero.

Arrambat á la paret que la garita ombre-

ja, veig un grupo. Passo al altre costat y escolto. Son dona y home.

—Avuy hi hem tornat á ser... y m'ha pres el duro qu'ahir me vares donar.

—Malehit siga! Si no fos!...

—Deixaho corre... Aquesta nit no hi deurá ser...

—Donchs vindré... Y si demá't deya res!... Vindré, ¿eh?

—T'espero.—

Me'n vaig; es massa vulgar aixó: un adulteri...

Aquesta es l'hora de las parellas. Aqui'n ve un'altra... Qué bonica es ella!... Sota'l fanal... qué bé ressalta sa rodona careta entre las plomas del boa!... Quina sombra als ulls, quins llabis més vermells!... Sembla que hi broti sanch, sanch que sura del cor y qu'ella ofereix ab un somriure, enrera'l caparró y mitj closos els ulls, á n'ell, que felis y esgarrifós la mira!...

—Carmeta!...—sento cridar una veu sortint del enreixat finestral.

La Carmeta es la del llas vermell, que porta una criatura als brassos, y contesta:

—Rafel! ¿Ets aqui?

—Si—fa la veu cavernosa, forta y viril.—A véurel!...

—*Mital.*

—Alsal més!... No'l veig bé!

—¿Ara?

—No, encara més!... Ara si!... ¿Y ella?

—Ay fill! No'n sortirá, diu...—

De sobte calla. M'ha vist á mi.

Me'n vaig avergonyit... y sacrificant la conciencia del dever, els deixo parlar. No'ls veig, no'ls sento... peró ho endevino tot: la seva dona deu estar morintse, y ell... ell es á la presó y no la pot veure... Ell s'ho ha guanyat, perque ofenía á la societat... Si, no hi pot anar... Peró jo no l'he ofesa á la societat, y tampoch la podria veure á ma germana si ara's morís... Qué horrorós fora si'm diguessin que s'atansava'l moment de la seva mort! Quina angunia la meva no poder corre á véurela y consolarla!... Com si tingués una brasa aprop del cor, que de mica en mica s'anés acostant, y jo ab las mans lligadas, afanyós per salvar á ma germana, no pogués separarla! Es que jo'm dech á la patria!... ¿Y val més ella que ma germana? ¿Es que aquest conjunt de gent estranya que'n diuhen espanyols, me son més que ma germana? ¿Egoista? ¿Si? Compareuse: Ella'm deixaria anar á la lluyta per vosaltres, y vosaltres no'm deixariau portarli'l remey... Digas, patria: ¿ets mare, tu que tan tranquila estás quan jo per tu pateixo?

Pera no blasfemar més, surto del ombriu quarto.

La parella d'adúlters segueix rodant... Ara's despedeixen... Ella's fica á la casa ahont al matí he vist la escena conjugal. Es *ella* sens dubte. Ja li he perdut l'afecte; la desprecio.

. . . .

Quan després de sopar vareig tornar á sortir, eran contadas las personas que passavan. Me va xocar un matrimoni. Ell ab brusa, ab un marrech arrapat al coll y un altre á la má; y ella, embrassada, ab un altre també á coll y un altre estirantli'l devantal, que li deya:

—Jo vull ser torero!...—

El pare anava cantantli una cansó al bordegás, y ella feya festas al menut.

Ja'ls tenia perduts de vista, ja'm trobava sol, y encara sentia:—«Jo vull ser torero! Jo vull ser torero!»—

Sento riallas, me giro... Eran cinch perdudas qu'entravan rihent á la presó. Una no sé qué's deya de la *miloca*; no ho vareig entendre... El rossech del forrellat va ofegar las riallas.

Un sereno duya un borratxo, que li volia fer creure de totas passadas pegantli copets al nas:—No més he pres... un *nap* de *cigalons*... y las donas... vull dir jo que son... com una ceba: bonas, tendras... peró tuf... tuf... tufejan... Si'ls diners del trevall no's disfrutan, tant se val no trevallar!—

El reconech á n'aquell borratxo: es l'home que al matí pegava á sa muller després de péndreli'ls diners... Potser aquell duro'l creya guanyat ab la suhor del seu front!... Ja no l'aborreixo á n'ella: la planyo.

Ara m'adono de que l'altre va á trobarla á n'ella al pis. Ja puja... El sereno, havent obert d'una empenta, l'ha fet entrar. Hi corro.

—Potser si esperessiu, sereno, perque...—

Y li conto lo qu'he vist.

—Uy! no'm digui res més; bé ho sé prou; cada nit hi som.

—Peró ara's trobarán tots dos!...

—Ni se'n adonan.

—Quin temps!...

—Si, sembla que ja's refresca... ¿No mana res?

—Res. Bona nit.

—*Buenas!... Voy!...*—

Y tot resta en silenci. Els tramvias van de retiro, un gos grinyola, ells galls cantan, segueixen els alertas, y jo entro á escriure aquestas quartillas.

Y al sortir, y cada dia, si'n vaig veure y si'n veig d'escenas semblants á las descritas, esqueixos de novela, quadros vulgars, cosas tan vistas, que no'n fa cas ningú.

Lluís Sanfeliu.

CRÓNICA MUSICAL

Concerts Pugno-Crickboom.

Ab dos concerts més ha vingut á corroborar el notabilissim pianista francés la excelent opinió que d'ell formarem al sentirlo per primera vegada. Cada nova obra qu'ha interpretat ha sigut un'altra proba del seu temperament d'artista veritable, acreditant de la manera més complerta l'equilibri que desde bon principi varem notar entre sas assombrosas facultats d'executant y sas no menys extraordinarias dots de dicció, qu'arriban fins á desentranyar la essencia més intima de las creacions més genials d'aquest art. Y baix aquest ultim aspecte es precísament quan la sorpresa ha sigut major y l'entussiasme dels qu'hem fruhit el trevall del artista ha arribat als limits de lo imaginable.

Esperavam ab ansia, ab ardorosa set del més pur goig artistich, las quatre obras de Chopin, el mestre de tots els mestres del piano, que figuravan en el programa del segón concert. Y en veritat que nostras esperansas quedaren ben satisfetas, puig en Pugno s'hi revela en ellas l'artista desitjat, l'intérprete dotat del sentiment, delicadesa y serietat que requereixen las obras del citat romántich. Cal sentir molt fondo y saber compenetrarse ab l'ánima del autor pera que aquestas produccions arribin á nosaltres ab tota la intensitat del seu efecte, ab tot el colorit de matisos y tendresa d'expressió que sols artistas com en Pugno saben comunicalshi. Dins de la varietat de factura, dins de la riquesa d'ideas contingudas en ditas obras, Raoul Pugno ens oferi un model d'interpretació *chopiniana*, donant á cada composició'l seu matis adequat, y á totas plegadas el sentiment més exquisit. Per temps que passi, no podrém may oblidar aquell inspiradissim *Nocturn*, dit per en Pugno d'una manera espiritual, inimitable, qu'arriba á lo més fons de l'ánima pera produhirnos la emoció d'art més pura. Igualment hi há qu'alabarli la deliciosa interpretació de la *Polonesa*, á la que doná tota la brillantor y una justesa extraordinaria en el temps, sense caure en efectismes de dicció qu'altras vegadas hem observat en la execució de la mateixa obra. La escola d'aquest artista no s'aparta may de la serietat y correcció absolutas de forma, tot y desentranyant el fondo de las composicions pera comunicarlo al auditori d'una manera clara y fidel.

Contrastant ab el género anterior, hem de citar igualment el *Concert* número 4 de Saint-Saëns, sens dubte'l millor d'aquest autor, que, sobre tot en el segón temps, oferi ocasió al pianista pera probarnos un cop més la facilitat admirable ab que vens els més intrincats passatjes d'execució, com igualment va demostrarho en la *Rapsodia* de Listz.

La part d'orquesta fou molt ben conduhida per la batuta del mestre Crickboom. Es molt lloable que'ns hagi fet sentir els acompanyaments orquestals del piano ben ensajats é interpretats ab color y expressió, cosa á que no estavam acostumats quan se tractava de secundar á un solista. Veritat es també que aquest va tenir el bon gust d'escullir obras en que la orquesta, més que'l senzill paper d'acompanyant del piano, hi juga una part importantissima, qu'es menester tractar ab gran cuydado y carinyo, com en Crickboom ho ha efectuat.

Com á obras exclussivament orquestals, hem sentit els coneguts fragments del *Romeo y Julieta* de Berlioz, y *El Diluvi* de Saint-Saëns, qu'encara que distan d'ésser obras mestras, no deixan de sentirse ab agrado, y las grandiosas oberturas del *Vaixell fantasma* de Wagner, y *Egmont* de Beethoven. La execució qu'han obtingut ha sigut correcta y fidel, sobressortint, si no per una interpretació genial, per un especial cuydado dels detalls y una bona dicció de conjunt.

El preludi de Debussy *L'Après-midi d'un faune* (comentari sinfónich d'una égloga de Stephan Mallarmé) es una composició apreciable, que sense sobressortir per sa importancia musical, no deixarem de sentir ab agrado, particularment en sa segona audició. Fragment essencialment descriptiu, interpreta ab justesa de color l'assumpto que li serveix de tema, y revela en son autor, si no gran inspiració, molt coneixement de la técnica y especial bon gust en l'empleo dels instruments, per lo qu'es d'agrahir al director l'havérnosel donat á coneixe.

—

Concert inolvidable, sessió intima de la que guardarém grat recort, fou la de violi y

piano ab que'ls mestres Crickboom y Pugno obsequiaren als socis de la Filarmónica barcelonina en el teatre Principal, y en la que'l gran Pugno va despedirse de nosaltres. Més encara qu'en els concerts anteriors ens revelá aquest concertista la valua del seu temperament artístich, posant tot el seu talent y tota la seva ánima en la execució d'un programa escullidissim com cap altre, y acompanyat de manera admirable per en Crickboom, de qui no sabriam dir, pera judicar exactament el seu trevall, sinó que va arribar ab el violí á tan enlayrat nivell artistich com en Pugno ab el piano.

Una *Sonata* de Cesar Franck, pera violi y piano, obria'l concert; composició hermosament sentida y construhida ab la severitat de linias propia del gran mestre francés, particularment en els temps segón y tercer, de delicadesa exquisida y de factura irreprotxable. Abdós concertistas digueren sas parts respectivas d'una manera magistral, arribant á compenetrarse mutuament de tal manera, que lograren la fusió perfecta en la expressió.

Idéntich efecte va produhir la célebre *Sonata á Kreutzer* de Beethoven, interpretada pels dos artistas de manera que casi creyém impossible de superar. Si en Pugno digué la importantíssima part de piano ab la perfecció d'escola demostrada en totas las altras obras, no's quedá enrera'l mestre Crickboom, qui ab el violí va fernos sentir com may, prodigant á doll els encants d'una execució inspiradíssima, particularment al frasejar las famosas variacions, que á cada moment arrebataren al auditori.

La interpretació de la *Sonata á Kreutzer* per en Pugno y en Crickboom no podrém may oblidarla tots els que tinguerem la ditxa de sentirla. El noble pugilat que d'un cap al altre sostingueren abdós concertistas pera elevarse á las més puras regions de la música, doná per resultat l'íntima compenetració en la essencia de l'obra y l'acabada perfecció en la forma, ó lo qu'es igual: una execució insuperable.

Novament va delectarnos el célebre pianista executant un conjunt d'obras clássicas ab la perfecció de sempre, y donantnos á coneixe una compossició original seva que demostra'l domini que posseheix del art del piano. La delicada *Fantasía* de Schumann, la hermosa y clássica *Gavota* de Haendel, y més que totas el *Preludi* y *Fuga* de Bach, donaren novas ocasions de saborejar las magníficas interpretacions que'ls hi doná l'artista francés. Es menester coneixe las dificultats de l'obra de Bach per'apreciar en tot el seu valor la magistral manera com fou executada.

Terminém la ressenya d'aquestas agradabilíssimas vetlladas musicals enviant al gran pianista la nostra entussiasta felicitació, junt ab la expressió del desitj d'un prompte retorn. Y al mestre Crickboom, després de saludarlo novament com un dels millors artistas del violí, agrahimli de tot cor la organisació de tan memorables sessions.

—

SOCIETAT FILARMÓNICA DE BERLÍN.

Escribim aquestas ratllas al sortir del primer concert, y després de tributar als músichs alemanys la ovació més entussiasta y espontania que s'hagi sentit á Barcelona. No disposém de temps material pera deturarnos en detalls que guardém pera'l número proxim. Anotarém, de moment, que l'efecte produhit per la orquesta de Berlin ha superat á tot lo que podia esperarse; que totas las obras del programa han obtingut la execució més perfecta que jamay haguém sentit; que'l mestre Nikisch s'ha revelat com un director de primer ordre; que'ls músichs han fet maravellas de dicció y de mecanisme; que principalment la orquesta de metall, aixís com els baixos de la fusta y de la corda, han vingut á constituhir un verdader descubriment pera nostre públich; que la fusió dels timbres orquestals per' alcansar la unitat absoluta y la extraordinaria potencia del so en tots els instruments, ratlla en els límits de la perfecció; y, en una paraula, que *fins ara*, no s'havia sentit una orquesta complerta en aquesta terra.

Quan aquest número surti, la Societat Filarmónica'ns haurá ja abandonat, deixantnos las veus roncas d'aclamarla y las mans destrossadas d'aplaudirla. Y ab l'agre-dols d'una sensació tan inesperada, d'una sotregada tan violenta, tornarém á la monotonia y al ensopiment que son el regulador de nostra vida artistica.

Quin somni! Haver sentit una orquesta alemanya á Barcelona! Poch poden figurarse els músichs berlinesos tot el mal que'ns han fet.

JOAQUÍM PENA.

TEATRES

LA CUGULA.—ELS ENCARRILATS.

A Novetats se succeheixen els estrenos. Dimecres ens donaren *Al despertar del cor*, quadret idilich original de don Ramón Camps, ben sentit y presentat ab sobrietat. Sortint del enterro del promés estimat, una joveneta plora'ls seus amors, y un altre jove, que també la estima, tracta de consolarla insinuantli que no tot s'ha mort, qu'encara hi há un cor tendre que sospira per ella y la crida á la vida. Sense pretensions, y tal volta ab massa ingenuitat, el quadro resulta simpátich, essent el diálech espontani. La senyo-

reta Daroqui y'l senyor Delhóm varen dir els seus papers á conciencia.

La cugula no es l obra d'un tonto, encara que dramáticament s'hi reveli tota la inexperiencia d'un jove que comensa. L'argument no pot ésser més trivial: el fill d'uns masovers enamorantse de la senyoreta, que coqueteja ab ell mentres espera al promés de ciutat, el qual resultará desprès un poca vergonya y la deixará, tot y haverla deshonrada, al enterarse de que'l pare d'ella está arruinat. Tampoch hi há originalitat en el desenrotllo de l'obra, fet ab patró: un acte y mitj d'exposició, un parell d'escenas d'explicacions y cárrechs mutuus, y un tercer acte de propina pera desenllassar románticament á cops de fals un'obra que s'havía ben acabat al final del acte segón. Fins las escenas *de relleno* son poch ingeniosas, d'un cómich manso, y recordan massa las d'un autor ben conegut.

Y no obstant, com hem dit avans, l'obra del senyor Folch y Torres (M.) no es l'obra d'un tonto. Si hi há algún tipo, per exemple'l d'Eduardo, convencional á tot serho, n'hi há d'altres finament observats y ben sentits. Tals son en Damiá, la Montserrat y'l mateix pare, presentats ab molta sobrietat y vida. El primer, sobre tot, ens atráu perque hi endeviném molta veritat en el seu drama intern, el drama d'aquell cor noble y enamorat qu'es joguina d'una vanitosa insubstancial. També hi há algunas escenas remarcables, que retratan bé'ls personatjes y semblan tretas de la realitat. La del primer acte, potser un xich diluhida, entre las dugas amigas, y las dugas capdals del segón, entre pare y filla y entre aquesta y l'Eduardo, están dialogadas ab sobrietat y sense las exageracions á que's prestavan si l'autor hagués buscat l'efecte de moment. En resúm: *La cugula* es un drama en que s'hi revela un fi observador de la vida y un aprenent d'autor dramátich.

—

Els encarrilats, d'en Joan Torrendell, es l'obra d'un convensut que té ideas claras y las exposa ab serenitat; sens apassionaments, peró ab valentia. No es un drama passional, ni es un drama *de comedia*, un d'aquells dramas d'imaginació que conmouhen els cors senzills, peró es un gran drama; es el gran drama de tot un poble, de tot el poble espanyol, aquest inmens remat d'ovellas que portan á pasturar els reyets de cada poble, els cacichs y caciquets amos de las *garrofas*. *Els encarrilats* es la protesta d'un esperit lliure contra la més vergonyosa de las tiranias: la tirania del déspota petit, del amo de poble que mata tota iniciativa, qu'adorm totas las voluntats, qu'absorbeix totas las aspiracions y perpetúa generacions d'imbécils y inconscients, fatalment seduhidas pel *panem et circenses* que *generosament* els hi procura.

Som á *Montblau*, un poble imaginari qu'es qualsevol y poden ésser tots els d'Espanya. En aquest poble hi regna un cacich, en Pere Antón, que coneix á tothom, pensa per tothóm, sab els devers y'ls drets de tothóm, y fa cumplir aquells y fa respectar aquests. Sols una virtut es allí necessaria: la obediencia cega de la bestia inconscient. Res de pensar, res de voler, res de trevallar per compte propi: això es feyna del amo, qu'en cambi os dará'l pa de cada dia, os protegirá en la desgracia y os aplanará'l camí de la vida. Y desgraciat del que vulgui anar sol, del que vulgui creure que té una conciencia lliure y que sols per aquesta pot guiarse. Es home perdut; la existencia material se li fará impossible, l'amo li barrará totas las portas, li tancará tots el graners y'l perseguirá implacable com si fos una fera. A Montblau tots van encarrilats, tots se troban dins del gran tren que corra tranquilament ab rapidesa vertiginosa conduhit per la má experta del cacich-maquinista. ¿Ahónt va aqueix tren? ¿Ahónt fineix la via? Ningú se'n cuyda. El camí no es pesat ni'ls sotrachs violents. ¿Qué hi fa que sigui fosch y'l sol brilli al defora? Pera dormir s'hi está bé, y sols pera dormir viuhen. Peró de tant en tant algú's desperta, troba fosca la presó y treu el cap á la finestra. Alashoras queda enlluhernat per l'espectacle esplendorós d'un camp fértil y sá que's pert en l'horitzó sens límits: es el camp de la llibertat, ahont regna l'armonia. Y un home que no s'ha volgut encarrilar crida: —«Detúrat, baixa y quedat aquí, que sols aquí pots viure dignament!»—Y'ls passatjers volen baixar, peró no poden, perque'l tren va massa depressa, y si algú més atrevit ho proba, hi pren mal. ¿Quin medi hi hauria pera deturar el tren y deslliurar las inconscients ovellas?—«No n'hi há més que un—diu un dels personatjes: — posar una bomba que fes descarrilar el tren... Això si, tindria d'ésser una bomba sabia.»—Una bomba que sols destruhis la máquina, y'l maquinista, y'ls fogoners, y tots els que'l tren guian.

En Torrendell, per boca d'en Guillém, dona un gran crit pera despertar al poble encarrilat; en una valenta tirada fa la dissecció de la rovellada máquina política, dels partits polítichs al us qu'explotan, enganyan y prostituheixen el poble. «En lloch d'ésser, ó per lo menos avans d'ésser monárquichs ó republicans, ó conservadors ó anarquistas, siguéu *Montblauenchs*—els hi diu—estiméu la patria vostra.»

En *Els encarrilats* la lluyta s'entaula francament entre'l cacich y en Guillém al pretendre aquest ilustrar al poble. Ell comprén que'l gran mal dels montblauenchs es la falta de cultura. Iluminém el seu esperit, ensenyémlos á pensar, instruhimlos, eduquemlos, y acabarán per adquirir conciencia de que son homes y no bestias, de que tenen dret á caminar sols y no portats per las regnas. Y

ab aixó desapareixerán las supersticions, las rutinas y'ls prejudicis, ab aixó enlayrarém el seu esperit, qu'ovirará ideals nous avans desconeguts, y al mateix temps els hi farém més fácil la vida y més útil el trevall, tant més productiu quant més ilustrats siguin. Per aixó imagina en Guillém fundar un centre de lectura, perque la ilustració es la base del progrés y del benestar; y com precisament el progrés y la llum es lo que convé menos al cacich, clar está que veurá desseguida tota la trascendencia d'una idea aparentment tan ignocenta y s'hi oposará ab totas sas forsas. La lluyta será á mort, y'l cacich, com bon cacich, després de procurar inútilment atraures al atrevit, usará de totas las armas per'aniquilarlo. Fará'l buyt al seu entorn, comprará als seus amichs, y á qui's resisteixi l'aixafará; se ficará en sa vida privada, y no respectará res, per sagrat que sigui. Y'l poble l'escarnirá, y'ls seus amichs patirán, y la seva promesa dubtará, y la seva mare plorará amargament. ¿Quin medi hi há pera despertar als encarrilats y pera vindicar á las victimas? «Una bomba sabia que fassi descarrilar al tren destruhint la máquina!» Y en Guillém matará d'un tiro al cacich entre mitj d'un poble inconscient que l'aclamava estúpit, peró qu'en presencia del cadavre compendrá instintivament que s'ha complert un acte de deslliuransa.

Aquesta es, en el fons, l'obra d'en Torrendell; obra d'una intensitat dramática extraordinaria, perque en ella s'hi troba la lluyta dels més nobles ideals y dels més purs sentiments ab las més baixas passions y més mesquins egoismes. En ella hi trobarém tipos que viuhen, que tots coneixém; hi trobarém al cacich despert, atrevit y omnipotent que reparteix garrotadas y almoynas; hi trobarém al diputat encasillat, tonto pera ser bon gos, y vanitós pera creures personatje; hi trobarém al periodista ignorant, de cervell buyt, llengua espessa y ploma molla; hi trobarém al rector bon jan, prudent per si y intolerant pels altres, de moral estreta pels débils y servidor incondicional dels forts; hi trobarém l'amich seré, el secretari insubstancial, la victima resignada, la dona que dubta supeditantho tot al seu amor petit, la mare sempre carinyosa y estemordida, y en fi, tot un poble d'encarrilats qu'esperan neguitosos el crit de deslliuransa. Tots ells dibuixats ab fermesa de trets, ab sobrietat, sentiment de la vida y extricta imparcialitat.

Artisticament, l'obra no decáu. Interessa tot seguit per la exposició neta y franca, y's desenrotlla naturalment, sense cansanci en l'espectador, que comprén perfectament tot el teixit de dramas que s'enclouhen en aquella acció de sanitosa tendencia social.

L'obra fou presentada per l'Enrich Borrás ab molta fe y bona voluntat, tot y notarse, la nit del estreno, falta d'ensaigs en la indecissió de molts actors, tant al dar la réplica com al moures, y en las entradas y sortidas. L'Enrich Borrás ens va agradar, y encara'ns agradaria més si fes el paper de Guillém ab tot l'entussiasme d'un apóstol. Dels demés, sobressortiren en Borrás (J.), que va tenir detalls ben observats, la senyora Mena, la senyora Delhóm y'l senyor Galcerán; aquest molt ben caracterisat. Els demés, fluixets.

EMILI TINTORER.

PASSIONAL.

La dona més hermosa
que al món s'ha conegut, deyan qu'era ella.
Sa carn, barreja de gardenia y rosa,
atreya més que l'or. Se deya Estrella.

Bon nom per sa hermosura!
Mes no perque sortosa fos sa vida.
La fruyta ja madura
no sempre ensenya'l corch que l'ha ferida.

La Estrella, tan guapassa,
y ab l'esperit ple de passió amorosa,
venía d'una rassa
de tísichs, de malalts, de gent xacrosa.

La tisis que patía
del amor al espós no la distreya,
puig sempre li exigía
que ab petons li escrigués lo que li deya.

Y'l marit la estimava
fervorós y rendit, ab tal dolsura,
que més qu'espós, semblava
un patje enamorat de sa hermosura.

Mes ay! No trigá l'hora
del tránzit del idili á la elegía.
D'aprop de la senyora
l'espós, ab cent escusas, en fugía.

Y ella, desesperada,
sens atendre rahons que'l metje feya,
com una esperitada
abrassava al marit sempre que'l veya.

Besantlo á flor de llabi,
li deya: — No m'estimas! Ja't faig nosa!
peró quan jo m'acabi
d'allá hont m'enterrin tu'n serás la llosa. —

Y á la nit, de puntetas,
se'n anava á l'alcoba hont ell dormía
y li omplía la boca d'amoretas,
li empeltava ab l'alé sa malaltía!

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

EL TEATRE POPULAR

(Continuació.)

Ajeguda á l'ombra de las grandesas passadas, ha vist desfilar el sigle xix casi sense dar, ni per un moment, mostras de vida propia. Ab més bons actors qu'autors, las traduccions ben sovint mal escullidas servian de pa cotidiá al públich rutinari é indiferent. Lo original quan no era fort era fluix, sense que may pogués arribar á despertar la esperansa d'un teatre propiament nacional y verament artistich.

Vist com tením quant hem explicat lleugerament, podém venir á la deducció d'ahónt som, de lo que tenim y de lo que'ns falta.

Aquest aspecte del teatre universal ha deixat sentir las sevas influencias en els recons més despreciats del mapa gran.

D'aquest mateix aspecte general, ens cal treuren en clar una cosa, ó siga: saber á punt just quinas emocions busca en el teatre l'actual humanitat, ó més ben dit: quinas emocions pot trobarhi, triant d'entre ellas las que poden interessar més directament á la cultura de la massa.

Segons el meu modo de veure, á quatre's reduheixen els grupos d'ahont se'n pot treure'l resultat que'ns demaném. Pot buscarse en el teatre actual la emoció del *riure*, la de la *intriga* ó l'*esplendor*, la del *cap* y la del *cor*.

De res ens serviria estudiar en aquest moment la influencia que aquests quatre aspectes poden exercir en la rassa universal d'espectadors. Hem arribat al punt de mirárnosho tot de casa estant, y si bé l'home y las emocions qu'experimenta solen conservar una marcada uniformitat, no hi há dubte que aquesta uniformitat no es més que relativa y que, á cert punt arribant d'un estudi que interessa directament á una determinada regió, cal mirarsho tot baix l'exclussiu punt de vista de la mateixa.

Aixis, dónchs, posarém al devant d'aquestas quatre divisions als espectadors de la nostra terra, y tractarém de veure *quíns* son que van á *quína* de las emocions senyaladas, com ens adonarém dels *desamparats*, en quin cas trobarém la falta de lo que'ns interessa.

No cal olvidar ni per un moment que tot quant conto y exposo va de dret á una conclusió que s'ampara en el titul d'aquesta, diguémne conferencia, dedicada de ple á la exposició d'alguna cosa que la estimo trascendent pera'l bé del poble, qu'avuy sol viure en un descuyt d'emoció que fa tristesa. Ho adverteixo perque no fos cas que aquests preludis que'ns han de dur ahont aném, no poguessin (tal vegada per mala trassa meva) distréurens de lo qu'he deixat exposat de bon principi.

Torném, donchs, ahont eram, pera veure si trobém ahónt pot el poble trobar la delectació que li falta.

Els que buscan la emoció del *riure* son: els mal-criats; els qu'anhelan fer de la vida un seguit d'ingeniosas dilucidacions que no s'inventan; el burgés que's passa (segons ell) el dia absorbit pels negocis, y en sent vespre's creu ab el dret de que'l distreguin y'l fassin riure, adormintse satisfet y tenint l'endemá més clar el cap pera explotar al proxim.

D'aquests no'n compta la massa, peró si'n compta dels molts que, á falta d'altra cosa, obtan per la *graciositat* de la paraula. Vull dir que bona part de la massa s'hi aboca á la emoció del riure insubstancial, peró *¿quín bé pot reportarli?* ¿quina educació que'l fortifiqui'n podrá treure?

Els que buscan la emoció de la *intriga* ó l'*esplendor*, son els que tenen necessitat de bellugadissa d'imaginació, disposats á interessarse per las cosas que s'ocultan, propensos al bé, á sentirse indignats contra'l mal, entussiastas del engany fins á fatigarshi; satisfets, á la fi, per l'apoteossis de l'autoritat redemptora. La massa s'hi tira cap aquest costat, ab tot y qu'es un dels més descuydats y perniciosos, perque en sos procediments s'abusa del sentiment verge del poble y las mitjas tintas no s'hi cultivan. D'aquesta mena d'espectacles el poble no'n treu cap resultat de refinament. Crian sentiments obertament generosos, ó bé accentúan disposicions cap els mals camins. Fan *blanchs* ó *vermells*; las tintas de traspás que sostenen sempre l'armonia en tota obra d'art, no hi existeixen. Juntém á tot aixó'l poch valor literari y artistich que casi sempre tenen, y podrém deduhir en conseqüencia la casi complerta inutilitat del género.

Pel costat de lo qu'hem dit *emoció d'esplendors*, s'hi poden compendre las obras que coneixém ab el titul de *mágicas* ó *d'espectacle*. La primera d'aquestas dugas classificacions no fora despreciable si s'haguessin dedicat á produhirne gent de verdadera imaginació; de lo que n'hauria tret bé'l poble, deixantse conduhir á regions purament ideals, en las que sempre hi há un fons d'humanitat, y aixó no fa may cap mal, molt al contrari. Peró del modo com se fa avuy, ab base de conceptes mesquins y d'una manera rónega, sense cap mica de bona fe, queda molt com els purgatoris d'iglesia que, lluny d'imposar, fan ganas de pensar que *no s'hi deu pas patir tant com diuhen*. En aquest concepte extravian ben sovint disposicions fértils.

Quedan després els *balls d'espectacle*, que poden ser admesos, quan significan una de tantas brancas que tendeixen á la *emoció óptica*, peró branca de cap amunt del arbre, que no pot ser acceptada si faltan las socas mares més vehinas á las arrels. No es, donchs, pel poble.

Segueixen després els de la *emoció del cap*; els que buscan aquesta emoció hi van plenament disposats á pertorbarse, ó ab el propósit de serenarse altras vegadas, lograntho ben pocas d'ellas. Es un teatre de plantejament de problemas casi sempre irresolubles, de presentacions de tessis ahont se poden combatre prejudicis socials y religiosos, tendint sempre, si's vol, á descubrir el verdader camí ample, per'arribar á la honestitat del viure, ab ple y complert equilibri de la balansa social. Y vull dir ab aixó que's fa simpátich y qu'es fins de gran necessitat; peró aixó no es afirmar que'l cregui de gran utilitat pera lo qu'hem acceptat com á poble; perque per'anar als llochs, s'hi va caminant; si s'hi vol anar fent un salt sobtat y brusch, un s'exposa á arribarhi doblegantse las camas al caure en terra, quedant impossibilitat de caminar per tots els dias que li quedan de vida. Passemho, donchs, de llarch, y deixemho pels *disposats*.

Els que buscan en el teatre la *emoció del cor*, son els que constituheixen lo que s'entén per *massa*. No se'n donan compte tal vegada, y aixis y tot el volen, el demanan inconscientment; peró... ¿ahónt poden trobarlo? Buscant d'aqui d'allá,'ls surt á una proporció insignificant, que si's tractés de menjar, podriam dir que's moririan de gana al cap del any.

Disposan d'algún drama passional que no'ls hi fan perque *no dona*, y si algún els en serveixen, explotan la part cursi d'aquest sentiment, ridiculisantlo. Aixó fa que'ls que manifestament senten aquest género de teatre hagin de viure obligats á renunciarhi, y'l poble, que s'hi tiraria de cap, si'l tingués, sent com caldria, en viu privat, y lo qu'es més trist, ignorantlo.

Ben clar veyém qu'en cap d'aquestas quatre divisions hi trobém lo que'ns cal pera cultivar l'esperit de las massas. No he parlat de la *zarzuela*, puig correspón al género que fa *riure*, del que ja n'he dit quelcóm, y omple la primera de las classificacions. Ni tampoch res he dit respecte al drama lirich, lo mateix alemany, francés que italiá, per ser art purament d'importació. Podréu dir que també ho es aquell teatre intelectual, com el mateix melodrama, peró d'aquests dos géneros, si n'he parlat, es perque afectan més directament á la massa, per ser pastats descaradament.

De tots modos, cal fer present que cap género d'art teatral es despreciable quan ve de bona font y está degudament colocat á son lloch, com he indicat al parlar del teatre d'esplendors.

En Shakespeare podém trobar un exemple pur de lo que sostinch.

Fa riure en sa *Fera domada*; intriga y atráu ab esplendors ab el *Somni d'una nit d'istíu*; en moments de *Hamlet* es tot cap, y en el *Romeo y Julieta* es tot cor y sentiment.

Peró aixó, qu'es veritat pura, no'ns lliura per complert dels perills que'ns voltan. En primer lloch, perque'ls exemples citats no poden interessar d'una manera espontania á la massa inculta, qu'es la que's tracta de reanimar, y en segón lloch, perque fins acceptant que tart ó dejorn pogués aquesta massa fruhirne d'una manera complerta ó relativa, no podriam acceptarho tranquils els que'ns sentim disposats á la lluyta, perque'ns trobém en el cas de no haver casi intentat, y ens exposém á pasar per despreciadors de lo que tenim arreconat y pot servir pera l'obra gran de la educació espiritual del nostre poble.

Es aqui hont ens cal preguntarnos si podém viure en complerta tranquilitat de conciencia, deixant que cada dia s'esgarrihin més y més els criteris que no son dirigibles per ells sols. Es partint d'aquest punt de vista que'ns cal convéncens de la necessitat indiscutible del nostre *Teatre Popular*.

Diu Schiller que'l teatre secunda la justicia social, y qu'es escola de sabiduria práctica, guia en el cami de la vida, y clau segura pera descubrir els secrets del cor; qu'ensenya al home á conformarse ab el seu desti, y contribuheix á formar l'*esperit nacional*.

Lo que diu Schiller es tan hermós com cert. Ja ho veyéu, donchs: fins per aquest costat no podém deixar de persistir en aquesta empresa.

El teatre catalá, del que no puch parlarne ab la claretat que caldria, no ha sigut fins avuy altra cosa més que una iniciació que va pendre peu en les *gatadas* predilectas dels nostres pares, sens un fi verament artistich, y quan va voler serho, va caure en el ridicul.

May será prou ben alabada la memoria de qui va, aixis y tot, iniciarlo; peró'ns cal veure las cosas ab tota la claretat possible pera ser més ferms en els nostres propósits. Si actualment troba fortuna de cops á cops, en els més d'ells porta una vida anémica, y fins en els moments de veritable bona sort no va de dret al poble, pera refinarlo fins ahont se pot aspirar. Parlar de l'actualitat del nostre teatre catalá, demanaría una conferencia especial, y aixis y tot seria exposat el ferho, per lo dificil que's fa parlar dels amichs que's respectan, y las confusions que poden establirse al dir veritats fillas d'una sinceritat sense taca. Deixemlo tal com está, y parlém del que no tenim, que sempre es hermós parlar de tot alló que s'anhela.

Hem convingut que'ns cal aquest *Teatre Popular*. Busquém, donchs, d'ahónt podém tréurel.

Es condició humana la de buscar atalayats lo que'ns convé, al temps que, tot passant camins pera trobarho, ho tenim sota'ls peus y ho trepitjém sense veureho. L'esperit del nostre poble necessita un aliment espiritual que no se li dona.

El poble no es pas responsable d'una mala educació estética, com no pot serho de no saber de lletra una criatura de vuyt anys. El poble en el seu conjunt no passa may de la menor edat, y necessita de qui's preocupi del despertament de las sevas facultats. Ningú més cridat á preocuparsen que l'exércit de creuhats que ab nom d'artistas y poetas tenen la santa misió de vetllar pels esperits adormits. Un dels factors que més poden interessar per'aquest despertament es el teatre, per ser tot ell una impresió directa. cridada á reproduhir, ab tots els elements imitatius de la naturalesa, quantas visions y epissodis poden conmoure d'una manera que, després d'absorbir, eleva.

Si per aquest fi hem trobat llógich despreciar els elements qu'hem lleugerament estudiat avans, ens cal descubrirne un qu'ompli el nostre propósit, y aquest el trobarém en las fonts del nostre art popular. Aixó no ha pas de sorpéndrens. Tot lo qu'ha persistit de sentiments altament estétichs, ha vingut de las fonts populars, ha sigut fill de las tradicions y las llegendas. Aixis ho hem vist ab els grechs, com en els de la Edat Mitjana.

Shakespeare, de la llegenda'n treu bona part de las sevas tragedias, y es d'ellas que naix el seu fill Hamlet; Gœthe d'una llegenda de Vichnau (sigle XIII) en fa viure'l seu gran doctor Faust, y Wagner, del que ja hem parlat, no ha fet altra cosa més qu'arribar per la llegenda á la complerta sugestió de la massa de tota la Europa, ab vistas á l'América (1).

Adriá Gual.

(Acabará.)

(1) «La llegenda, sía la que's vulga l'época y la nació á que apertany, té la ventatja de compendiar exclussivament lo que aquesta época y aquesta nació tenen de purament humá, y de presentarho baix una forma original senyaladíssima, y per lo tant inteligible al primer cop d'ull».— *Wagner. Carta-prólech á Federich Villot.*

PAPERINAS

A molt avansada hora d'una nit d'hivern, baixava jo per la Rambla, y en lo que moltas vegadas havia vist sense pararhi compte, m'hi vaig fixar.

Tenia l'esperit ben disposat per'admétrehi sensacions caritativas, y la que se'm presentava n'era una.

Un xicotet brut y estripat se mantenia dret al mitj del passeig, cridant el diari de la nit. Ab els ulls mitj cluchs, cridava d'esma, y hi havia moments que, semblant sortir d'un somni, donava uns quants passos envers alguna de las pocas personas que tranzitavan, oferintli un d'aquells papers, no com qui comercieja, sinó com implorant almoyna.

Véurel y forjarme tota una vida desventurada, plena de dolors y esglays, va ésser tot hu.

N'hi quedavan bastants números; lo que li era una perdua tant més considerable, quant els quartos ab que'ls havia comprat eran desquitats del aliment quotidiá.

Passará la nit; la boyra blanquinosa anunciará'l nou dia; acabará la quietut, y's llensarán al carrer verdaders aixams d'homes y criaturas cridant la edició nova.

Aquells crits serán l'avis fatal del enderrocament de las ilusions ó esperansas d'aquella infelis criatura. Ja no quedará lloch á tréuresels de sobre cambiantlos per diner. Aquells diaris que li representan la vida; aquells papers ahont tants homes hi posan cabells blanchs pera omplirlos de lletras, aquellas lletras que tan aviat proporcionan goig inefable com pena fonda, anirán á parar á cal graner convertits en paperinas.

Paperinas!... Aquesta paraula enclóu pera'ls infelissos venedors de diaris la més trista decepció.

Dir «Ne farém paperinas» equival á «Escursarém la racció», qu'es lo mateix, á voltas, que treuren un d'allí hont no més n'hi há un.

Res! Sentir tocar las dotze horas del mitj dia y no tenir de precis quelcóm que fer! Contemplar cóm minva la concurrencia dels carrers y plassas, y pensar que tothóm va á cumplir el dever sagrat de procurar per la vida! Pensar qu'aqueix dever els hi está negat á n'ells... Ha d'ésser horrorós, dolorosissim!...

Aquestas reflexions m'anava fent, quan palpantme las butxacas, que per cert duya bastant escuradas, toparen els meus dits ab una moneda. Era de plata, una pesseta, y acostantme al xicot aquell, li vaig allargar.

Dificil fora explicar las mil diversas transformacions d'aquella cara somniosa. No sabia qué fer; volia darme las gracias y no atinava cóm. No'm donava'ls diaris ni s'atrevia á pendrem la moneda, peró per fi, després de molt titubejar, semblá que's decidia.

—No son d'avuy, señor,—digué, mirantme com espantat.

Li anava á contestar que's dedicava á enganyar á la gent, y qu'alló no era licit, quan vaig pensar en la noblesa d'aquell xicot, que s'exposava per cinch céntims y li feya por estafar major cantitat. Al revés de molts que'ns citarian al *campo del honor* si'ls hi proposavam un negoci mesquí, y que no repararian, si poguessin, en endursen una provincia á casa seva.

Aquell, per cinch céntims, á la presó.

Aquest, per milions, una creu, l'excelentissim, y si no fes cursi, potser els hi darian el titul de inmaculat.

El venedor de diaris, més content que un ginjol, se quedá ab ells y ab la pesseta.

De segur que, á sos pochs anys, cap nit havia tan alegroyament pensat fer paperinas com aquella.

Ricart Roca.

ESTIUHENCA

Tot fa la mitj-diada al ple d'estíu
quan la claror del sol al món enlluherna;
no canta la perdíu,
ni entre'l rocám rondina l'ample riu:
tan sols lo cigaló
canta sa cansó eterna.

Lo món jau aturdit;
la xardor del estíu als sers espanta;
en lloch se sent ni'l més suau vagit,
ni'l més lleuger neguit...
tan sols lo cigaló canta que canta.

J. Novellas de Molins.

NOVAS

S'acosta la festa dels Jochs Florals, y promet ésser entussiasta y brillant la rebuda que Barcelona fará al ilustre president del Consistori d'enguany, don Francisco Pi y Margall.

La copiosissima tirada d'invitacions pera la poética y patriótica festa está ja casi en sa totalitat repartida, resultant insuficient per la infinitat de demandas que s'han fet y's fan. Tot fa preveure, donchs, que la gran sala de Llotja no abastará á contenir la gran gentada que hi acudirá'l vinent diumenge.

—

La festa de Sant Jordi fou celebrada en nostra ciutat, el 23 del passat abril, per moltas entitats catalanistas, essent digna de mencionarse la vetllada que doná en son local la «Escola Jordiana Orfeó Canigó», que dirigeix el mestre Lapeyra, la qual executá un triat concert en que hi figuravan moltas cansons populars catalanas, el *Cant nacional del Transvaal*, y á més l'*Adoramus* de Palestrina, y altras composicions de Schumann, Mendelssohn y Grieg.

Altra vetllada important va celebrarse en el colegi de Sant Jordi, que dirigeix en Flos y Calcat, quals alumnes se lluhiren notablement en sos exercicis de geografia sobre'l mapa de Catalunya, repartintse'ls tres premis oferts per la *Unió Catalanista*. Acte seguit se representá un drama en un acte original del director del colegi, que va ser molt aplaudit; y després de pronunciar el discurs de gracias el nen Flos, acabá la festa cantantse *Els Segadors* per tots els alumnes.

—

Dissapte va celebrarse la sessió inaugural del present curs de la «Lliga de Catalunya», llegint el secretari don Joseph Catarineu la memoria dels actes realisats l'any passat, y pronunciant el president don Joan Mon y Bascós un discurs sobre'l tema «Catalunya y sa reivindicació», en el qu'estudiá'l dret y la llengua de nostra terra, fentne una enérgica apologia, y acabant per afirmar que la protesta constant dels catalans contra l'absorció de que Catalunya es victima, arribará á rehabilitarnos y á fer que conseguim las antigas llibertats.

Acte seguit el president de la *Unió Catalanista* senyor Folguera y Durán, en un entussiasta parlament, posá de relleu la importancia de la «Lliga de Catalunya» dins del catalanisme.

La concurrencia era molt nombrosa y tributá grans aplausos als oradors.

—

A Manresa tingué lloch el diumenge á la nit la inauguració del nou local ahont han quedat instaladas la «Lliga Regional» y l'«Associació obrera catalanista».

La vetllada fou important pera nostra causa, puig á més dels trevalls de carácter oficial llegits pels individuus de las juntas de ditas corporacions, se'n llegiren altres de ferma propaganda catalanista pels socis de las mateixas, pronunciant després entussiastas y eloqüents discursos en Pau Colomer, en Domingo Martí y Juliá y en Manel Folguera y Durán, president de la *Unió Catalanista*.

L'entussiasme delirant ab que la concurrencia aplaudí als oradors, demostrá ben clarament que lo establert en nostre programa está en la conciencia de tot bon catalá.

També's llegiren diversos trevalls literaris y s'executaren per un quinteto varias pessas de música.

—

Un'altra vetllada catalanista tingué lloch el mateix diumenge á Mataró, haventse al efecte adornat artísticament el local del «Centre Catalanista», ahont hi acudí una concurrencia extraordinaria, abundanthi las senyoras.

Foren llegits diferents trevalls en vers y prosa, y al final pronunciá un enérgich discurs de propaganda en Joseph M.ª Roca, de la Junta Permanent de la *Unió*, que ab en Terenci Thos y Codina presidia l'acte.

La festa resultá tan patriótica com hermosa, essent aplaudits ab entussiasme tots els que hi prengueren part.

—

També'l poblet de Papiol celebrá'l passat diumenge sa corresponent festa catalanista, efectuantshi'l *meeting* organisat pels «Montanyenchs», agrupació excursionista y de propaganda de la que n'es president nostre company Busquets y Punset.

La sala de ball del Café estava plena de papiolenchs qu'escoltaren embadalits las sanas doctrinas que'ls exposaren els distingits oradors Folch y Capdevila, Roïg, Salat, Font, Serrat, Busquets y Punset, que parlá en nom de JOVENTUT, y Mallofré, que resumí en nom de la *Unió Catalanista*.

El Papiol guardará sens dubte gran recort del acte del darrer diumenge. Tots els que parlaren entraren de ple als cors dels qu'escoltavan aquellas paraulas plenas de sinceritat y plenas de *cosas de la terra*, qu'es lo que'ls pagesos més comprenen. No hi há dubte que'l *meeting* del Papiol será dels més fructuosos entre'ls celebrats fins avuy.

Els oradors se vegeren obsequiats pels vehins d'aquell poblet, quins copsaren com pa beneyt las fullas de propaganda que's repartiren, com son las Bases de Manresa y l'article-manifest d'en Pompeyus Gener publicat per nostre periódich.

—

Segons llegim en nostre estimat confrare *La Renaixensa*, diumenge va tenir lloch á la iglesia de Sant Just la festa religiosa en celebració de la Verge de Montserrat, essent celebrant Mossén Jacinto Verdaguer, y pronunciant un eloqüent sermó Mossén Norbert Font y Sagué. La part musical anava á cárrech de la capella de Sant Felip Neri, que dirigeix en Millet.

Molta part del públich qu'havia concorregut á dita festa, sortí del temple cantant *Els Segadors*, mantenintse durant el cant ab el cap descubert y essent aplaudits pels tranzeunts.

—

Segeix la publicació de las *Cançons catalanes* originals de Narcisa Freixas. Darrerament han sortit *El bes desitjat*, lletra d'en Rafel Nogueras y Oller, y *La festa major*, lletra d'en Joseph Martí y Folguera.

—

La casa «S. Durán y Bori» ha publicat una elegant tarjeta postal alegórica dels Jochs Florals d'enguany.

Representa una pagesa catalana qu'enlayra ab sa má dreta la flor de la poesia, y ab la esquerra empunya la fals.

L'alegoria es digna de son autor, l'afamat dibuixant Alexandre de Riquer.

—

Queda establert el cambi ab la *Revista del Centro de Lectura*, quinzenari que's publica á Reus y que ha visitat nostra redacció.

—

Essent molts els trevalls que tením acceptats y que no publiquém per desconeixe á sos autors, preguém á aquests se serveixin acreditar son verdader nom, per medi de carta ó personantse en aquesta redacció.

—

També preguém que's personi en aquesta redacció, per'enterarlo d'un assumpto que li interessa, el senyor don Joan Massana.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors. No s'admeten els que no sían inédits.

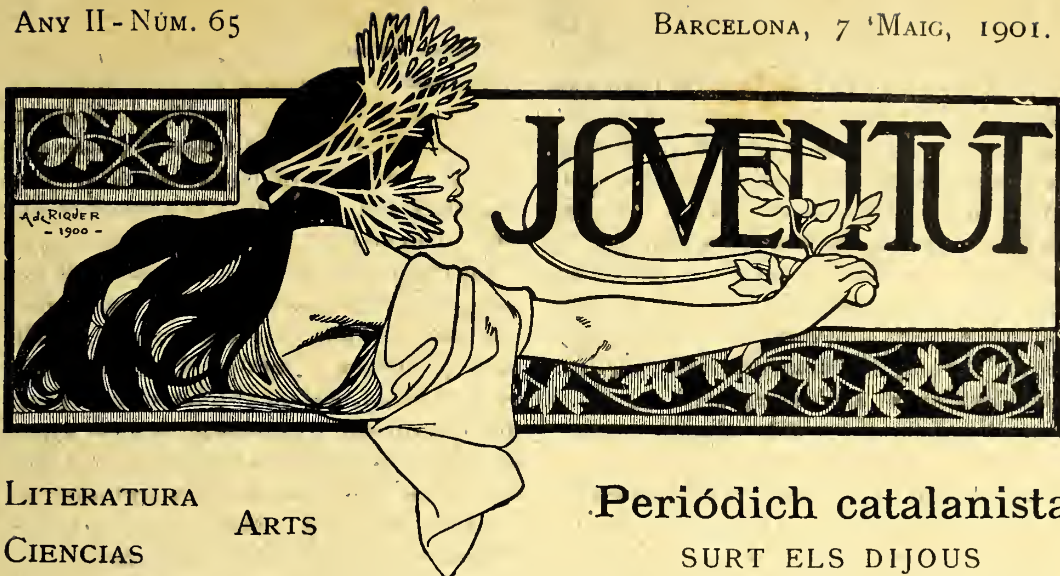
No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any	8	Pessetas.
» Mitj any	4'50	»
» Trimestre	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any	9	»
EXTRANGER: Un any	10	Franchs.
Número corrent	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins	40	»
» » sense folletins	25	»

ANY II - NÚM. 65 BARCELONA, 7 MAIG, 1901.

LITERATURA
CIENCIAS
ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

«JOVENTUT» Á EN F. PI Y MARGALL

Ab tot l'entussiasme que niuha en el cors joves, dirigim una fervent salutació al home d'inteligencia clara y voluntat recta que ha sapigut per son valer y sa honradesa ferse admirar y respectar fins pels seus adversaris.

Com á bons catalanistas, el saludém ab tota l'ánima, perque en ell hi veyém el catalá ideal, es á dir, l'home que reuneix la suma de virtuts que somniém trobar en els fills de nostra terra.

No renegariam de la politica, si tots els politichs fossin com en Pi y Margall. Ell ocupá el lloch més alt qu'en el govern d'un poble pot assolir el ciutadá, y ell fou qui honorá'l cárrech. Tan gran exemple de civisme doná, que malhauradament no ha tingut imitadors. Ell ha ensenyat als fills borts que renegan de sa patria, cóm deu y pot estimársela allunyat d'ella, y cóm poch á poch se fa via trevallant ab fe y perseverancia.

Per diversos camins ell y nosaltres hem vingut á trobarnos en un punt comú: l'autonomia de Catalunya. Res significan las petitas diferencias, més de forma que d'essencia, que aparentment ens separan, devant la grandesa de la Idea que'ns uneix. Nosaltres esperém que no es llunyá'l dia en que la unió més complerta's realisi. Ben clar s'ha vist que tots volém lo mateix, y en Pi y Margall ens ha donat exemple de conseqüencia y constancia: imitemlo, y arribarém al terme desitjat.

Pera'ls bons catalans, el dia 5 de maig d'enguany será una data memorable; tantdebó qu'ella marqui'l comensament d'una era gloriosa pera nostra patria Catalunya.

Aqueix venerable patriarca qu'en son temps s'avensá als homes més ardits, avuy encara pot caminar al costat dels joves més coratjosos, perque ell es dels que tenen sempre al cor una eterna primavera.

Nosaltres som dels que ab més convicció lluytarem pera qu'en Pi ocupés el lloch que de dret li pertocava, y no hem fet com aquells que's vantavan d'haverhi cooperat y que no hem sapigut véurels ni entorn de son sitial, ni en altres llochs menys visibles. Nosaltres som conseqüents; un company de redacció ha format part del Consistori, y en totas ocasions l'hem vist al costat del seu digne president. Pot estar el senyor Pi convensut de que, en moments més suprems, Joventut no hi mancaria. Els joves d'ara som els qu'hem de trevallar honrant y continuant las obras del joves d'ahir.

L'obra d'en Pi y Margall va realisantse; la grana per ell sembrada, la farém fructificar, mitjansant els esforsos de tots els catalans, que tots hi caben en el gran camp dins del qual lluytém pera reivindicar la patria. Prou deu haversen convensut el venerable vellet; y mal que'ls hi pesi, prou se'n van convencent els mal aconsellats governants que á tot estrop procuran introduhir el desgavell dins d'aquesta obra que aném duhent á cap pera la salut de las regions y la salvació d'Espanya, si encara hi es á temps.

Que conti en Pi y Margall á Madrid lo que aqui ha vist; y si no pot fer obrir á la rahó els ulls d'aquells desgraciats, no será ni d'ell ni nostra la responsabilitat de lo que passi, donchs el catalanisme may ha trevallat á l'ombra, y prou sab el senyor Pi y Margall que no'n té la culpa la llum de que no puguin véurela'ls cegos.

Nosaltres, que al sentir anomenar á n'en Pi y Margall, com á son millor titul, *l'home honrat*, dihém ab goig y orgull: *es fill de Catalunya*, nosaltres no desitjém més qu'escoltar de sa boca: *Sou dignes d'ésser catalans.*

La Redacció.

RODA'L MÓN...

A la fi, vivim dintre d'una societat podrida. Y potser idealisém massa. Ens preocupém massa del pensament; de lo que constituheix la vida moral del home, ó més ben dit, la vera vida. Peró no tenim en compte que l'home, si bé ès un compost de múltiples elements ab múltiples manifestacions, aquests elements forman un total quina representació exacta y complerta es el nombre 1. La unitat es el simbol y la realitat del home; cap part del home es extranya al mateix home, y el més miserable ull de poll es causa d'ideas, y una fácil digestió á voltas es l'origen d'un nou tom que'l món ha de donar.

Els assumptos més trascendentals, els motius sociológichs qu'entranyan més consegüencia vital, una vegada estudiats, y analisats, y dissecats fibra per fibra y molécula per molécula, no son absolutament res més que una qüestió d'estómach. A forsa de voler viure la verdadera vida partint del punt d'apoyo del intelecte, el ventrell presideix las funcions humanas, y per derivació y adició, las funcions socials més complicadas.

La llibertat, tabernacle de la dignitat y de la expansió individual, queda supeditada, per obra y gracia de la organisació convencional, á la excitació produhida per la secreció dels suchs digestius.

Per l'aplacament d'aquella excitació d'uns quants, anys y anys y segles y segles una rassa s'ha vist supeditada á un'altra rassa; un món de pell fosca ha viscut baix la férula d'un món de blanca pell, y la paraula Esclavitut ha viscut dintre'ls cervells opresors embolcallada de llógica convencional (com tota llógica) y d'una Rahó necessaria, si bé no natural. La Iglesia mateixa, pera'l logro de las sevas inconmensurables necessitats terrenals, ha cenyit las cadenas menyspreuhadas en sos principis, y una rahó banal d'economía politica revestida de caritat ha sigut tot l'argument justificatiu de la seva acció. Cóm haurian menjat els milers y milers d'homes sotmesos al esclavatje, si s'haguessin vist lliures en un dia dat, per obra y gracia d'una senzilla paraula de llibertat, d'un senzill cop de llima á sas cadenas!...

Passan els segles, revolucions sangrentas conmouhen la terra, y no progressém gens. En va's vessa criminalment la sanch humana; en va miriadas senceras d'assessins pagats s'instruheixen en el carnatje y s'adestran en l'aniquilació; en va cervells ruins malgastan llurs suchs darrera la troballa d'una eyna nova més traydora, cobarda y destructora que totas las conegudas; èn va la tendencia humanitaria vers sos drets aprofita totas aqueixas forsas. Els drets perseguits son falsos, els

principis falsos, y la consequencia, y l'objectiu, no poden menys de resultar aixis mateix falsos.

Y no ja en cerca de la igualtat y del colectivisme que pretén fer y convertir á la Humanitat en una inmensa remada de bens, sinó darrera de la llibertat, únich pa de que l'home deuria nodrirse, els idealismes més estrafalaris, els somnis més encegadors, la nebulosa més tapadora, tot desvia del ver camí, y tot contribuheix á que la marxa siga equivocada. Perque pera pensar, pera filosofar, pera viure la Vida, pera lograr ser Homes, s'ha de passar avans de tot per las repugnants solucions dels problemas económichs, arma dels menos y cadenas no ja de ferro com las d'antany, sinó més fortas, donchs lligan las circunvolucions cerebrals ab els llepissosos nusos escorredissos dels budells, qu'ofegan y aniquilan.

No s'ha progressat gens; en essencia no ha cambiat gens la manera d'ésser de la organisació. Tot al contrari: l'esclavatje s'ha fet extensiu. Ja no cal ésser negre pera gemegar sota'l fuhet del capatás: els blanchs son acceptats al present y sotmesos á la gleba. Podrán haver cambiat las lleys y podrán haverse cambiat las cadenas; peró la malicia continúa la mateixa, y las lligamentas s'han empitjorat.

Per'arribar á l'aspiració final de lleons del desert, s'imposa'l colectivisme dels ases que juntan sas testas y á cossas se defensan. Per'arribar al pa intelectual, hem de passar per dessobre del pa del ventre, elaborat ab suhor, y torrat al caliu de la foguera.

No's necessitan lleys: se necessitan actes. Una forsa moral colectiva, acceptant el colectivisme com á veri medicinal; una forsa de dignitat superior posada en práctica pera'l logro de l'Aspiració; una forsa de convenciment concret é inquebrantable, y una forsa de voluntat inflexible per'ajuntarse, pera tenir dignitat, per'aspirar, y pera convéncers.

Altrament, la vida es impossible. Donará la humanitat, y nosaltres ab ella, el tom per las regions desitjadas, peró una vegada més s'imposará ab son realisme'l proverbi catalá:

—«Roda'l món, y torna al Born!»—

Y ben mirat, al voltar el món, no haurém fet més que voltar Borns atapahits de taulas de mercaders.

Els estómachs demanan pa, y hi há que donalshi pa; peró un pa digne, un pa alimentici qu'estigui en relació ab la puresa y la superioritat dels ideals y de las aspiracions. Per'xó dich que no fan falta lleys, per'xó crech que una contribució progressiva sobre la renda, per exemple, no seria sinó un refresch pera un irritat, peró no una medecina. Lo que fa falta es dignitat. Lo que falta es que no hi hagi qui's vengui. Mentres existeixin venedors, siga la moneda, siga un'altra cosa, tot servirá pera mercar. Qui's vendrá per un parell de sabatas, qui per un barret de copa alta, qui per un'acta de diputat, malgrat la má s'allargui, al recullirla, després d'haver enmascarat la testa ab un hipócrita caputxó catalanista.

Sense dignitat, sense verdadera convicció, sense voler donar al ventrell el pa necessari, mes no'l de la humiliació, el món estará en mans de las marmanyeras, y després d'haverlo voltat, una vegada més haurém de dir en to de mofa:

—«Roda'l món y torna al Born!!»—

F. Pujulá y Vallés.

EL TEATRE POPULAR

(Acabament.)

Nosaltres tenim llegenda, tradició, y ens la mirém sense véurela. Aixó es trist. En el próleg d'aquella pobre *Blanca-Flor* que vareig dar á coneixe fa tres anys, parlava d'una manera plena d'amor de la inmensa influencia que sobre nosaltres exerceixen totas aquellas cosas que, tenint per font el bressol, arriban á presentársens ab la magnificencia de lo trascendent y hermós á l'hora. Son bellesas plantadas en llevor en el fons de las nostras ánimas, que rebrotan en la edat de las concepcions, en aquella mateixa edat en que comensém á distingir la primavera de la tardor, en la que sentím la necessitat de ser aymats y d'aymar pera ser ditxosos.

De la mateixa manera que quan mirém ab ulls d'home fet totas aquellas delicadesas del amor de mare, la estimém per primera vegada sabent per qué, de igual manera quan tornan á las nostras orellas afinadas aquellas cansons que un temps adoravam inconscient-

ment, las adorém no tan sols per la significació que poden tenir en la historia nostra, sinó pel seu valor intrínsech, qu'es molt y molt alt.

La primera espurna d'art que'ns han posat á l'ánima, ha sigut la qu'ha vingut per boca d'una dona covant els nostres somnis, cóm si la dona, missatjera dels ángels, rebés d'ells la misió d'adormirnos dolsament, disposantnos al despertament dels encisos.

Quan infants com á infants, quan homes com á homes. Lo qu'ahir era una senzilla cansó, avuy pot ser tot un poema. Coratje, germans! El saltant d'aygua ja'l tenim!

Procurém arribar ab els nostres esforsos á la perpetuació de las llegendas nostras, y tantdebó poguém un dia véurelas totas reunidas, reposant majestuosament en el seu propi palau, en aquell construhit per els seus fills, fills de la patria d'ellas mateixas. Procurém tenir un lloch hont pugan ser ensenyadas als fills del avenir, y com que totas varen néixer de la bondat y la hermosura, ab l'exemple que donguin no farán més que homes bons y hermosos. Quan el poble arribi á ser coneixedor de lo bo que li han dat en herencia, comensará á sentirse ditxós, y dessota las felicitats que l'esperan se trobará en disposició de pensar ab claretat, y d'estimar més lo que li demanin. Aixó es lo que'ns fa falta.

Jo hi penso molt en tot lo que os conto, y á travers de tant pensarhi, hi han moments, en els que m'imagino *obra feta* tot aquest plan que de tant temps cova endins del esperit meu.

Quánts cops l'he vist aquest teatre meu, que jo voldria véurel alsat pera dir qu'es nostre! He comensat per imaginarme tant el lloch que ocupa, com els camins que hi duhen, y el romiatje que's segueix per arribarhi.

L'he vist situat en una cima que no té costas sobtadas, al mitj d'un prat disfressat de jardí, destacat al fons d'un cel blau y besat pel sol del bon temps.

Un camí hi conduheix tan bon punt s'hi arriba. Camí ample, ab fileras de rosers als dos costats, en quinas parets, per hont s'enredan, s'hi veuhen reproduhidas ab fermas pinturas las llegendas més nostras; s'arriba al gran pla ahont aquest camí's parteix en dos, y al mitj de quina divisió un llach, ab dos cignes qu'oscilan movent noblement el coll, sembla disposar á la quietut en profit de la delectació propia.

He vist al poble qu'en sent festa tindria'l dret d'acudirhi gratuitament (suposant que'ls elements de diner cuydarian de secundarho), l'he vist cóm ple de devoció ha passat aquest camí senyalat, arribant á l'ampla escalinata de marbre, en quins replans laterals, en gerros grans y macissos, els tarongers destacan el seu fruyt d'or; y l'he vist entrar en la sala y assentarse, omplint de gom á gom totas las plassas, quedant atapahida de cors batents á l'hora, y d'ulls fixos en la cortina closa. Un cop descorreguda, he vist cóm la massa s'ha abstret devant del cavaller engalanat, passejantse per demunt de catifas verdas del bosch silenciós; y en boca d'ell he sentit els saltants de poesia venint de la font fresca d'hont l'aygua ruixa'ls prats de flors de tots colors, y m'ha semblat endevinar l'alta sugestió del poble atentiu, com si's vegés en un mirall que'l decora, reproduhintlo. Y l'he vist després, ple d'amor y de bondat al sortirne, y l'he seguit tota la setmana, adonantme que fins en els moments de la més terrible fatiga del trevall amohinós, s'ha sentit engalanat, com el cavaller s'hi sentia, incapás de mal pensar ni mal obrar, per la forsa sugestiva d'una emoció que'l purifica. Y... ¿sabéu per qué'l duch tan viu en mi aquest anhel que os conto? Perque ja m'he sentit á punt de véurel trossejat en el moment que, tot joyós, vaig voler per primer cop ensenyarlo. Jo'm creya qu'aquest públich que's diu cult havia d'agrahir la tentativa de fer obra d'una espurna que'ns ve de temps passats, y al adonarme en la mateixa escena que'l movia á riure lo qu'era inspirat per aquell candor del que som fills, vaig tenir un moment de pertorbació y de dubte, que ben prompte's convertia en decisió de tirar avant, més animat encara per la reprobació d'aquell públich fret y malagradós.

Va ser alashoras, os ho confesso, que vaig creure que la vera acceptació del meu teatre popular, cas d'existir, devia existir en l'esperit del mateix poble; y se'm va apareixe com visió consoladora l'obra realisada com os la he contat, á grans trets, ben poch fa.

Entreteniuvos á pensar lo que os conto, y

veuréu cóm tota la rahó no'm manca. Volguéu, ab ver amor y sabia fidelitat, descubrir tot un drama en el més petit proverbi, en la més insignificant cansó de la nostra terra, y veuréu cóm endins d'aquella simplicitat s'hi remouhen impacientas un sens fi de passions sempre nobles, que son el més sà fortificant del sentiment humá. El desenrotllo de la llegenda fa despertar un entusiasme quins resultats son la bondat, la heroicitat y la bellesa, y'l poble que té fills bons, valents y hermosos, may podrá morir. Juntéu á tot axó un desenrotllo sensat y ple de passió, sense desnaturalisar el candor de la llegenda. Trieula bé, peró no la malmetéu un cop triada.

No hem tampoch de reduhirnos á la llegenda purament nostra. Totas las llegendas son germanas y totas son hermosas, y sols ab ellas y per ellas podém els homes arribar á la comprensió dels secrets humans.

Agafém la poesía popular y desenrotllemla. No'ns descuydém de ferla ressortir de temps en temps, pera que coloreixi atinadament l'adaptació que'n fem. No abdiquém tampoch de la nostra fantasía. Siguém devots, peró nó fanátichs, y viurém en plena felicitat.

Res os puch dir de moment de cóm concebeixo la relació y la importancia que la part musical pot tenir en aquest art. Hi há de momènt alguna causa que'm priva de parlarne com voldria, peró tan bon punt puga, ho faré. Y si un dia veyém satisfets els anhels nostres, y'ns trobém sota las arcadas del gran edifici, ens abrassarém plens de goig, somriurém á l'ombra de l'aspiració complerta, y serém joves, per anys que tinguém, perque haurém *pressentit.*

Es á lo qu'hem d'aspirar, companys: á ser joves, mal el pes dels anys ens mati. Jo no voldria res més, sinó que las probas qu'he dat, y las que tinch á punt de dar, fossin la llevor d'una obra regeneradora del bon sentit.

Per moments, penso que no hi arribaré, perque fora per mi massa alegria, peró al recordar que aquesta alegria significaria un marcat bé pera tot un poble, confio ab el poder que mou las cosas, y visch ab la confiansa del triomf nostre.

No decayguém en la lluyta, siguém forts, siguém bons, y esdevindrém dignes d'ánima y de ser aymats dessota'l mantell del amor gran (1).

ADRIÁ GUAL.

(1) Després va llegir la *Blanca-Flor*, mostrantla com exemple y primer ensaig de quant havía exposat avans, dant una impresió sincera y rápida de la mala acullida que tingué'l dia del seu estreno en el *Teatre Intim (Lírich).*

PERPINYÁ.—LA IGLESIA DE LA REAL

(ROSSELLONÉS)

Quan lo rey de Mallorca, En Jaume I, va fer á Perpinyá lo castell que ara es la ciutadela d'aqueixa ciutat, arreu cases y carrers se bastiren desde la població vella fins á la vora del castell real; de manera que se'n tingué de fer una parroquia nova, y que se la dedicá á la Mare de Deu; llavors s'edificá la iglesia de «Santa Maria de la Real Parroquia», anomenada ara no més que *l'iglesia de la Real.*

Aqueix monument (que seria de cap als 1300 á 1320) lo veyém amb una teulada y un campanil que sembla retirin càlcóm de la capella de la ciutadela; la portalada es de marbre roig; y á la fatxada, dins de tres ninxos, hi há les estatues de l'Assumpció, de Sant Joseph, y de Sant Simó.

En entrant, alsém lo cap: á l'arcada de sota de la tribuna hi veurém aqueix escrit

PA
BENEIT
677-1674

que qui sab d'ahont vé aqueix *Pa beneit!*

Dins d'una capella, á esquerra, la pila de batejar es remarcable. «Es picada dins d'un » bloch de marbre blanch, y dateria del si- » gle XIV; la forma general es una pirámide » trencada, regirada, de poca diferencia entre » les dúes bases. A dalt té una faixa, y una » gorguera hont corre un cordatge; l'alsada » presenta tretze cortats, ornats d'uns archs » trilobulats, hont son escultats los dotze após- » tols y Sant Joan batejant á Nostre-Senyor. » A baix hi há un cordatge, algunes motllu- » res y un sócol. Aquesta pila crech qu'es la

« més bonica de Rosselló, aixis com la de « Sant Joan seria la més antiga.» (Brutails).

Aném á l'altar major, del tot artistich, am sas ornamentacions y l'estatua de l'Assumpció (de més que de grandaria natural); á l'absis, costat nort, á n'una porteta interior, hi há un pica-porta de ferro qu'es una petita joya: té la forma d'un baix d'estisores, y es penjat al mitj d'un rond, tot florejat y ramejat; més lo que'l senyala com á únich, son tres escuts de las quatre barres escultats á tocar l'un de l'altre á la petita barra d'estaca. Ja es un pica-porta catalá!

Entrém dins de l'hort, qu'es á la vora de l'iglesia. Veurém lo campanar, carrat, de rajoles rojes, am dues rengles de finestres; les del cim son romániques, am columnes y capitells de marbre blanch; les del baix son ogivals, y casi tapades amb bastiosa. Aqueix campanar apar que tingui un cap altiu, distingit, sobre d'un cos que'l mal temps l'hauria forit.

L'hort hont sem es lo Cementeri vell de la parroquia y en un corn, sense gayre remenar la terra, se troben ossamentes (¿no se'ls hauria de sepultar detingudament?); á l'escaló que dona entrada á n'una sala envidriada, lo senyor Puig vos mostrará una llosa mortuoria amb aquesta inscripció:

SEPULTURE DE PERE
MARSAL HORTOLA
Y DELS SEUS 168
VUY DE JAUME CROSAT
MESTRE SASTRE
Y DELS SEUS 1774

Quins recorts hi paran, per aqueixa apreciada iglesia de La Real!

J. Delpont.

Desembre de 1900.

JOCHS FLORALS D'ENGUANY

Com era de preveure, la rebuda que's va fer al ilustre mantenedor-president dels Jochs Florals d'enguany don Francisco Pi y Margall, el darrer divendres á sa arribada de Madrid, fou entussiasta y carinyosissima.

Havian acudit á la estació significadissimas entitats del federalisme y del catalanisme militant, aixis com eminents literats y poetas. El poble's barrejá ab ells, aumentant y extenentse l'entussiasme, fins al punt de que'l carruatje que conduhia al senyor Pi, lo mateix que'ls demés cotxes ocupats per diferentas comissions, hagueren de passar pel mitj dels passeigs de Colon y de la Rambla. Al ésser devant de nostra redacció, saludarem desde'ls balcons al senyor Pi fent onejar la bandera catalana. El poble va aclamar la ensenya de nostra patria ab delirants viscas.

Després d'una rebuda tan entussiasta al president dels Jochs Florals, era d'esperar qu'aquests resultessin lluhidissims. Arribá'l diumenge, y la grandiosa sala de Llotja estava com sempre, ó més que may, abarrotada de gent, que va prorrompre en aclamacions d'un entussiasme indescriptible al apareixe en Pi y Margall acompanyat del Consistori, de las autoritats y demés representacions. La ovació que se li feu va durar llarguissima estona.

Acte seguit va dar lectura al discurs presidencial el senyor Vallés y Ribot. La hermosa oració del eminent autonomista la doném integra en altre lloch d'aquest número, limitantnos á dir aqui que va ser escoltada ab religiosa atenció y aplaudida frenéticament mil voltas. Al final, el senyor Pi y Margall va veures obligat á avansar fins als grahons del estrado pera rebre una de las ovacions més formidables que s'han presenciat en aquell históric saló.

Després el secretari del Consistori, nostre company en Salvador Vilaregut, doná compte dels trevalls premiats, passant tot seguit á dedicar un elogi als catalans ilustres morts durant l'anyada darrera, y acabá ab una robusta invocació als nostres poetas, que fou extraordinariament aplaudida.

Resultá guanyador de la Flor Natural, per sa poesia *Lo Comte Garí*, el mestre en Gay Saber don Anicet Pagés de Puig. No podent aquest assistir al acte, don Francesch Matheu, per delegació seva, nombrá Reyna de la Festa á donya Pilar de Sarriera, marquesa de Puerto Nuevo.

Guanyaren els accéssits á la Flor Natural, don Antoni Bori y Fontestá ab *Las neus á montanya* y *Los rossinyols de Montserrat*, y donya Dolors Moncerdá de Maciá ab sa composició *Urbemanía*.

El premi de la Englantina d'or y argent va endúrsel don Claudi Omar y Barrera, autor de la poesia *Patria*, quals accéssits foren concedits á don Antoni Bori y Fontestá per sa

poesia *Gent nova*, á don Frederich Rahola per *Los barcos que passan*, y á nostre company de redacció Busquets y Punset per sas *Impresions del Montseny*.

Fou concedida la Viola d'or y argent á don Pere Palau González de Quijano per sa composició *Anima enamorada*, y dels tres accéssits que s'adjudicaren ne foren guanyadors don Adriá Gual, per sa poesia *Angels (retaule)*, don Manel Rocamora per sa poesia *La promesa de Jesús*, y donya Dolors Moncerdá de Maciá per sa poesia *Lo prech de l'órfana*.

Premi de prosa: No s adjudicá.

Accéssit primer: *Bullanga*, de don Enrich de Fuentes.—Accéssit segón: *Llantia que s'apaga*, de don Pere de Maldar (Joseph Carner).

Premi ofert per l'Ajuntament de Reus: *Las fonts del Llobregat*, de don Antoni Bori y Fontestá.

Premi ofert per l'Agrupació Protectora de la Ensenyansa: *Lo Vectigal*, de don Antoni Bori y Fontestá.

No s'adjudicaren els restants premis.

Durant l'acte foren llegidas las poesias distingidas ab la Flor Natural, la Englantina y la Viola, pel senyor Blanch la primera y l'última, y la de la Englantina per son autor. També fou llegida pel senyor don Joseph M.ª Roca la poesia *Las fonts del Llobregat*, guanyadora del premi del Ajuntament de Reus, y per excepció altras poesias qu'havian obtingut accéssits. essent totas molt aplaudidas.

Finalment, don Bonaventura Bassegoda doná lectura al discurs de gracias, escrit pel mantenedor don Emili Vilanova, terminant aixis l'acte en mitj de gran entussiasme; y desfilá la gentada tot cantant las vibrants y solemnes estrofas de *Els Segadors*.

Al Passeig d'Isabel II s'hi aplegá una gran massa de públich esperant la sortida d'en Pi y Margall, á qui's tributá una ovació colossal. La gent, tot victorejant al autonomista insigne, se li acostava deixantlo á duras penas arribar al cotxe del Consistori, que á instancias del poble va haver de passar pel mitj del passeig.

Continuá la ovació, tan gran com pacifica. La gent enrotllava'l cotxe cantant *Els Segadors* y *La Marsellesa*, victorejant á Catalunya y á n'en Pi y Margall, quan de prompte aparegueren forsas de policia y de la guardia civil de peu y de cavall, intimant als manifestants la disolució. Tothóm protestá, y els polissons y civils embestiren, promovent corredissas. Un grupo de manifestants rodejá novament el cotxe del Consistori, tocaren els civils els tres tochs d'avis, y seguidament donaren una violenta cárrega. Llavors els manifestants havian ja arribat al extrém de la Rambla, y la de Santa Mónica quedá en breus moments deserta. Com verdaderas furias els civils y polissons atropellavan á tothòm, ferint y contusionant á manifestants y tranzeunts sense cap motiu qu'ho justifiqués.

Al passar el cotxe en que anava'l senyor Pi per devant de nostra redacció, tinguerem l'honor de saludar al compatrici benvolgut, al politich honrat, trayent la bandera catalana; y fins aquest dret que ningú'ns pot arrencar, fou mal vist pels agents de l'autoritat, que desd'abaix ens reptaren produhint més esglay en els pacifichs tranzeunts qu'en dia festiu solen passejar tranquilament per la Rambla, en us també del seu dret.

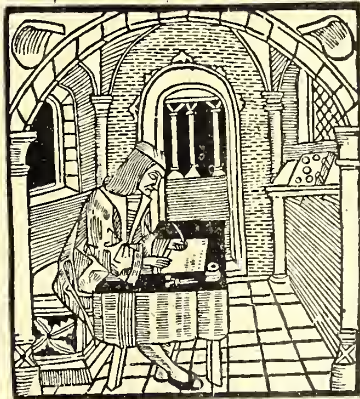
No volém calificar la conducta dels agents de l'autoritat, perque ja fa temps que la tenim calificada.

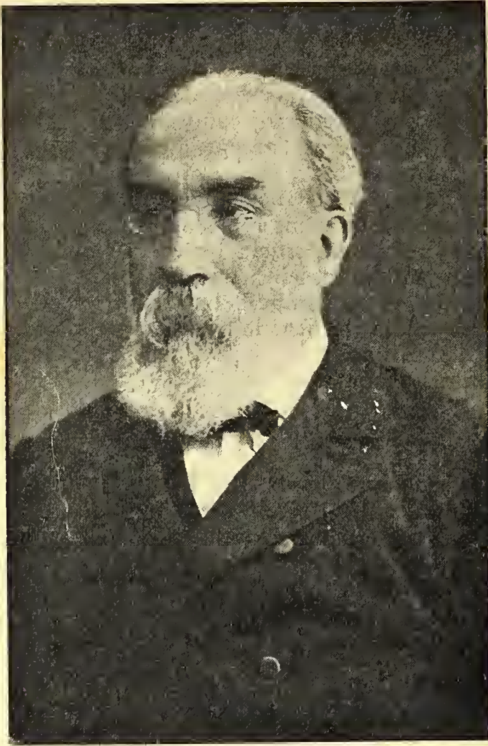
—

Si solemne havia resultat la festa dels Jochs Florals, la vetllada familiar que segons costúm anyal se doná'l mateix diumenge en obsequi als poetas premiats, fou agradabilissima, y lo qu'en ella digueren distingits patricis ens obrí més que may el cor á la esperansa.

Qui primer parlá, al destaparse'l xampany, fou nostre president en Manel Folguera y Durán, de qual discurs ne doném en altre lloch un extracte. Contestá l'eminent Pi y Margall ab un discurs no menys notable, que reproduhim integro, y després el senyor Vallés y Ribot s'expressá de la manera que nostres llegidors poden veure en el lloch corresponent. Las ideas y sentiments de germanor entre tots els catalans de tots els partits y de totas las creencias, las predicá'l senyor Vallés y Ribot ab to tan persuasiu, que'ls més refractaris, si no se'n convenceren, demostraren no estarne lluny, portats de son amor á Catalunya.

A tots els desitja JOVENTUT el bon acort, la tolerancia y l'esperit de germanor que cal pera'l bé de nostra regió, y pera exemple salvador de las restants regions espanyolas.

Francisco Pi y Margall.

DISCURS DEL PRESIDENT DEL CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS

Dames y Cavallers:

Us agraexo molt que m'haguéu fet mantenedor d'aquestos Jochs Florals, quan ja feya més de cinquanta anys que vivia á fora de Catalunya. Tan llarga ausencia no m'ha fet oblidar aquesta ciutat ni aquesta regió hon vaig néxer, vaig educarme y vaig seguir la meva carrera universitaria. Aleshores no estava ficat á la política: dedicava al estudi de les lletres y les arts lo temps que les lliçons del Dret me dexavan en vaga.

¡Quántes hores he passat contemplant lòs richs monuments romànichs y gótichs que son la gala d'aquesta ciutat y omplen á la Historia de l'Arquitectura planes de que ab prou feyna hi há memoria á la capital del Regne! En Pau Piferrer los descrivía en los seus *Recuerdos y Bellezas de España*, y jo'l vaig pendre per mestre y guia. Quan va morir vaig continuar la seva obra, y no m'hi hauria atrevit si'ls seus amichs y'ls seus admiradors no m'haguessen donat la empenta per tirarla endevant.

Aquella afició á les lletres y les arts may la he perduda. En lo tragit de la política y del foro'ls hi he portat sempre aquell amor que quan era jove m'inspiraren. No sembla sinó que avuy me torno jove y'm trobo voltat d'aquella generació de prosistes y de poetes que ab tant d'esperit van rompre'ls motllos del classicisme.

Aleshores tots escriviam en castellá, llevát d'en Rubió y Ors qu'en los seus *Cants del Llobregat* nos va descobrir cóm lo nostre idioma catalá s'hi deya ab lo vers y la poesía. Per molts anys se va quedar tot sol; moltes vegades se dolía de que no'l seguissen los seus amichs. Per axó no van ser balders los seus esforços: la grana que va sembrar ha donat tardans peró abundosos fruyts.

Ha renascut la llengua catalana; se la ha estudiada en los autors d'uns altres segles y s'han començat de nou los Jochs Florals que avuy ab tanta solemnitat celebrém. Brillant fou lo despertar de les lletres catalanes. Una munió de poetes, gloria d'Espanya, va sortir, mentres que avans d'escriures en catalá no hi havía apuntat ni un sol astre de primera magnitut en lo cel literari de Castella.

L'amor á la llengua'ns va encomanar l'amor á la terra; y ben aviat van ressonar cants delitosos d'entussiasme y de poesía per aquells temps de Catalunya, quan, senyora de sa casa,'s feya les lleys y vivía á l'ombra de les propies institucions. Tot d'un plegat van pendre una nova direcció la literatura y la política.

¿Per qué, van preguntar aleshores alguns compatricis, no hem de viure independents com viviam ab los Comtes de Barcelona? ¿Per qué no hem de tenir al menys aquella autonomía de que ab los reys d'Aragó y fins ab los de Castella fruiam? Les nostres institucions no les vam perdre sinó desprès de llarga lluyta contra nosaltres sostinguda per les armes de dos regnes.

De mica en mica's va anar pensant en un sistema politich en que'ls poders de la nació regissen no més que'ls interessos inter-regionals y'ls internacionals. Per aquell temps ja hi havía á Espanya un partit, que separant á dins de les regions la vida purament interior y la de relació, declarava autónomes per la vida interior á totes les de la Península, y dexava no més la vida exterior al poder central. Los nous partits catalans que van exir d'aquest mohiment, lo catalanista, lo regionalista, fentse seu lo mateix criteri, van separar pel mateix istil les funcions propies del poder central y les que son de les regions. Al poder central no més li van dexar les relacions internacionals, l'exércit de mar y terra, los aranzels, lo comerç interior, los serveys de carácter general, la resolució dels plets entre regions y'ls pressupostos del Estat.

Pel us de les regions volían aquexos par-

tits que la seva llengua fos oficial; que fossin catalans los seus empleats públichs, y més que tots los magistrats y'ls jutjes; que hi hagués aqui un Tribunal Suprém hon s'hi acabessen tots los plets y totes les causes; que hi hagués, finalment, unes Corts per constituir lo dret y fins per organisar interiorment la regió y posar los tributs que's judiquessen necessaris per la vida y progrés de Catalunya.

Axó volian y axó volém. No son, com se fa corre, exclusivistes. Demanan l'autonomia per totes les regions y per totes també un poder central elegit lliurement que regimente'ls interessos comuns. No tots son demócrates y republicans, com los federals; peró com los federals, se proposan tots reorganisar radicalment l'Estat.

Sería bo per totes les regions rompre la centralisació tiránica y sense solta que avuy les lliga y oprimeix. Les que ja son avençades progressarian rápidament; les més enderrerides sortirian del seu ensopiment al veure que la seva instrucció y la seva riquesa no havian d'esperarla del Estat, sinó de les propies forces. Totes son dignes de ser autónomes; peró no'm cega la passió si arribo á dir que poques necessitan serho més que Catalunya.

Fins á dintre del regim actual, Catalunya té una fesomia propia, que la fa diferenta de les altres regions. Llengua, literatura, lleys, industria, costums, tot li dona un ayre caracteristich.

La llengua catalana no es tan dolça com la de Castella, peró es més enérgica y ferrenya. Té abundor de veus monosilábiques y polisilábiques ab accent final. Pren ben sovint de les arrels llatines llurs paraules llatines, mentres que la castellana sol péndrelas dels cassos genitius. De *caput*, ne fem cap; de *manus*, má; de *digitus*, dit; de *brachum*, braç; y'ls castellans de *capiti*, ne fan *cabeza;* de *manus*, *mano;* de *frontis*, *frente.*

La llengua catalana té molta semblança ab la francesa: la *è* oberta, la *é* tancada, la *s* suau y la *s* forta; la pronunciació de la *g* avans de la *e* y de la *i;* los pronoms *leur, leurs*, aqui llur, llurs; les particules en *hi*, que poden tenir entre nosaltres moltes aplicacions, les concordancies dels participis, l'us de l'auxiliar *ser* en comptes del auxiliar *haver* en forces verbs intranzitius, la negació *pas* y no fa molt temps que *s* servia del futur d'indicatiu en comptes del present de subjuntiu.

La nostra literatura es també ben caracteristica. Té per temes capdals les montanyes del pais y les tradicions que com boyres les embolcallan. Lo Montseny, lo Canigó, lo Montserrat han fet vibrar les arpes y les lires dels nostres millors poetes. Tradicions boy perdudes, com l'ensorrament de l'Atlántida, han inspirat heróychs y sublims cants.

No vol dir axó que la nostra literatura no s'hagi fet ressó dels sentiments qué més nos ennoblexen. Té bona arreplegadiça de cants dolcissims d'amor, de xardorosos himnes á la patria, d'idilis profans y mistichs que'ns diuen fins ahon pot arribar la ductilesa de la nostra llengua.

Fins en lo drama y la novela s'hi han obert camí'ls nostres escriptors. Drames hi há posats en castellá que han axecat á Madrid forts aplaudiments; noveles hi há traduides á idiomes de llunyanes terres.

A la literatura castellana hi há un personatje llegendari que tròba á cada generació poetes que'l fan sortir de nou en lo teatre y'l posan de relleu á les mirades dels pobles; y aqui ne tenim un altre que al sigle passat va exaltar la imaginació dels mestres del gay saber: *Don Juan Tenorio* y *Lo Comte Arnau;* personatjes que fan de mal acomparar, perque l'un d'ells té d'alegre y de variable lo que té l'altre de tétrich y feréstech.

Les dúes literatures son diferentes fins pel seu istil. L'istil catalá generalment es axut y poch enamorat d'inútils pinjorelles, amich d'esplicar fil per randa los pensaments y presentarlos ab llimpiesa; l'istil castellá es més florit y s'inclina á enlluir les idees, procediment que no ajuda pas gens á arrelarles en l'enteniment dels que llegexen.

No solzament té aquesta regió idioma y literatura propies; té á més á més lleys exclusivament seves. Per lleys propies se regeix de molts segles ençá; lleys que no lligan ab las de Castella en lo que més determina y constitueix la vida y la pau dels pobles: la constitució y la conservació de la familia. La llibertat de testar, la enfiteusis, los fideicomisos, los heredaments, lo llarch usdefruyt de la viuda, donan un ayre especial a la llegislació de la nostra terra.

No hi han ajudat poch aquestes institucions á formar lo carácter de la nostra gent, que d'una terra pobra n'han fet una terra productiva y ha guanyat per l'exercici de les arts lo que no li donava l'agricultura. Fa temps, ja fa molt temps que es industrial y comercianta la nostra Catalunya. Les seves naus carregades de mercaderies navegavan ja fa més de deu segles per tot lo Mediterrá y fins per les costes orientals del Atlántich. També venian als seus ports productes del món aleshores conegut. Encare avuy es la primera regió d'Espanya per la seva industria y'l seu comerç, si bé no té tantes mines com altres regions.

Aqui hi há amor al trevall, primera condició de la riquesa dels pobles. Aqui no's dexa'l taller ni la fábrica ni per la molta edat ni per la riquesa arreconada. Sempre's vol trevallar més y millor, y s'avança sens treva ni repós pel camí del progrés. Que ho digan la imprempta, la fundició y la forja dels metalls, los texits y altres industries.

A Catalunya com á tots los pobles la industria va per fondres ab les belles arts, conreuades aqui tant com les lletres. Tenim bons dibuxants, y pintors y esculptors de renóm. Aquesta fou la patria d'en Fortuny.

Si axó es Catalunya sota'l jou de la centralisació que la encòngeix, veyéu lo que sería lliure y autónoma. Podria establir, tant pels seus gastos especials com pel tant que li toqués en los de la nació, un sistema tributari que, sens afegir res á la ja pesada cárrega dels ciutadans, li dongués prou pera fer les obres públiques que la seva agricultura, lo seu comerç y la seva industria li demanan; portar la instrucció fins als caserius; obrir pels que no saben llegir escoles orals y práctiques hon s'hi ensenyés de la fisica, la quimica y la mecánica tot alló que fos més fácil d'aplicar al trevall. Sens haver d'anar á la capital del regne, sense'ls llarchs expedients que no més s'acaban per la influencia y'l soborn, podría estendre'l seu enginy y les seves forces y axecarse á les alçaries ahon la cridan la seva activitat y la seva historia.

Per tot axó no més nos falta l'autonomia. No'n treuriam res més de la independencia si algún dia la conseguiam. ¿Podriam estarnos de les relacions ab l'altra part d'Espanya, que es lo nostre primer mercat? ¿Podriam no fernos ab ella per ajuntar los nostres camins y'l nostres telégrafos y correus? ¿Podriam abandonar les relacions ab ella per servirnos dels rius que baxan d'altras regions? No hi há dubte que voldriam valguessin á tota Espanya los contractes que fessim aqui y les sentencies que aqui dictessin los nostres tribunals. Y si un dia vingués gent d'altres terres á invadirnos, es ben segur que no menyspreuariam l'ajuda de les demés regions.

Tot axó tindriam are y sempre vivint units ab les demés regions de la Península per un poder central que totes elegissen. Perque no hi há un poder central que unexi les nacions, están exposades totes á llastimoses guerres y han d'estragirho per tractats avuy fets y demá romputs.

Tot ordre d'interessos vol un organisme que l'aconhorti. Hi ha d'haver un organisme pels interessos inter-regionals si's vol salvar conflictes que no poden arreglarse sinó per la forsa de les armes.

Dexeume que are acabi parlant dels tres lemes dels Jochs Florals: *Patria*, *Fides*, *Amor*.

Patria. Hi há una patria per tots los homes: la terra. Hi há una patria que'ns han fet segles de les matexes glories y fatigues: la nació. Hi há una patria que forman la matexa llengua, les matexes lleys y'ls matexos usos y costums: la regió; la regió hon vam néxer, hon nos vam educar y hon tenim los sepulcres dels nostres pares. Siguém catalans, espanyols, humans.

Fides. Fides, tantseval com fidelitat y fe. Siguém fidels y lleals á lo que'ns diu la rahó y'ns mana la conciencia. No mentím ni á Deu ni als homes. Tinguém sempre la brahó de les nostres conviccions, y si per cas cal marquemles ab la nostra sang y ab la dels nostres fills.

Amor. ¿A qui no hem de tenirne? Lo devém á tot ser humá qualsevol que sia la seva regió, la seva nacionalitat, les seves creencies, lo seu color, la seva raça. No'n tenen, malaventuradament, les nacions poderoses avuy més que may amigues de valdres de la força. No'ns cansém de proclamarlo y practicarlo.

FRANCISCO PI Y MARGALL.

DISCURSOS

pronunciats en el «Dinar dels Jochs Florals.»

DON MANEL FOLGUERA Y DURÁN, President de la *Unió Catalanista*, digué, en síntesis, lo següent:

La festa dels Jochs Florals es sempre solemne per si sola; peró cada any hi há alguna circunstancia especial que li dona relleu caracteristich: enguany es la presidencia d'en Pi.

Han passat per l'honrós lloch els homes més eminents de Catalunya, de totas las tendencias, peró tenint mérit senyalat en sa defensa. Avuy ha pertocat al autonomista de tota la vida, al que durant tota sa historia politica ha sustentat ideals en els quals s'hi comprén l'autonomia de nostra terra.

Pera coronarlos, en son discurs presidencial los pregona un'altra vegada; peró es més: els accentúa, esgranant els principis del programa catalanista un per un, y fent una declaració substancial digna de menció, axó es, la de que si bé s'ha de voler l'autonomia pera totas las regions espanyolas, precisa fer constar bé que la que més la desitja y necessita es Catalunya. ¿Sabéu qué vol dir axó? Vol dir que comprén fora llógich la obtingués primer, si primer la vol, quan menys pera ensenyar á las demés tota sa excelencia.

Nosaltres ja hi convenim. Pera totas la volém; peró si las altras no'n senten necessitat, vinga la de Catalunya. Que si nosaltres poguessim felshi entendre, ni axó succehiria, perque totas á l'hora la imposarian al poder central.

Ab las declaracions d'en Pi se veu clar cóm cada dia tendeixen més á unirse las dugas tendencias. En las filas catalanistas hi predomina l'element intelectual, y en las dels federalistas, com en las de son partit extrém oposat, s'hi troban els temperaments d'acció. Donchs bé: si algún dia arribém á lograr nostre bell ideal d'armonisar el cervell y'l cor del nostre poble, vinculats en cada un d'a-

queixos grupos, la empenta será irresistible, y'l triomf de Catalunya segur.

Cal regoneixe en Pi y Margall una virtut: la conseqüencia, *rara avis* entre'ls politichs que viuhen á Madrid. Admiremla, y femnos el propòsit de competir ab ell en eixa virtut. Que Deu ens la donga á tots pera viure y morir lluytant sense mistificacions ni abdicacions per la llibertat de Catalunya!

Don Francisco Pi y Margall, president del Consistori, s'expressá en els següents termes:

No havia vist may els Jochs Florals de Barcelona. Els he vist avuy per primera vegada, y confesso que m'han sorprés. Me'ls figurava no més com una festa literaria, com un recort d'aquells de Provença. Avuy he descubert lo que son. No son els Jochs Florals una festa purament literaria: son, ademés, una festa *eminentment política*.

En totas las poesias, unas més y altras menos, he vist vessar l'amor á la terra, la necessitat de que no visqui més oprimida per una centralisació absurda, sinó regida per sas propias lleys. Las paraulas qu'acabo de sentir, me fan reconéixer una vegada més que'l catalanisme no es intranzigent. Lo que vol Catalunya es ser senyora y mestressa de sí mateixa pera regular sas relacions; vol la grandesa de sa patria, peró de cap manera vol la ruina de las demés regions, ni la perdua de la nació espanyola, lo que fora una gran desgracia. Catalunya no necessita més que l'*autonomia*, pera que puga usar de tota la llibertat que aquesta concedeix. Llavors podria donarse á si mateixa las lleys que necessita, las institucions politicas propias, els tributs convenients, els tribunals ab magistrats qu'entenguessin als testimonis y litigants, y poguessin finir dins de Catalunya las qüestions civils y penals sols ab els seus propis magistrats, sense necessitat d'anar á Castella pera nombrar jutjes y magistrats que comensan per no enténdrels.

Vosaltres havéu lograt que'ls Jochs Florals s'estenguin á altras regions d'Espanya; peró no han produhit en ellas més que un moviment literari; no portan la llevor politica que's necessita pera que demá sian els fruyts profitosos. Vosaltres podéu fer molt pera que lo qu'es avuy propaganda merament literaria ho sia també politica.

Devéu fer, pera lograrho, tots els esforsos procurant infiltrar en totas las demés regions la idea del autonomisme. Devéu entendre que á Espanya las revolucions totas han portat el sagell que'ls hi donaren las principals ciutats. De manera, que si demá poguessim lograr que Catalunya, Valencia, Galicia, etc., propaguessin las ideas autonomistas, l'autonomia fora un fet pera tota Espanya. Perque hi há regions anémicas que's deixan governar sempre per las fortas. Proba clara'n tenim en la revolució del 68. Aquella revolució no va náixer ab sentit democrátich, peró va bastar que Sevilla y Cádiz el proclamessin, pera que'l seguís tota Espanya. Ara á lo que primer hem d'atendre es á procurar qu'alguna altra important ciutat participi del moviment politich qu'avuy he vist aquí. Ab aixó lograriau que totas las regions se regissin pels seus propis drets, y que'ls governs se circunscribissin á reglamentar las relacions d'unas ab altras.

Don Joseph M.ª Vallés y Ribot pronunciá'l discurs que extractém á continuació:

Després de lo manifestat pel president de la *Unió catalanista*, senyor Folguera y Durán, no trobo entre federals y catalanistas diferencia essencial, apart de la forma de govern, que'ls catalanistas no determinan y nosaltres fixém. Per lo demés, tots estém conformes en que l'autonomia la volém pera nosaltres, reconeixent també'l dret que á ella tenen els altres pobles.

Per aixó precisament Catalunya mereix ésser autónoma: perque, essent lliberal, reconeix els drets dels altres. La llibertat y la tolerancia han sigut las grans qualitats governamentals y civicas dels catalans en tots els temps, y á aixó's va deure que constituhissin la nació més civilisada de la Edat Mitjana.

La Catalunya mitjeval tolerá y reconegué'ls actes dels juheus y dels alarbs, ben al revés de lo que's feya en altras terras hont dominavan l'esperit de soberania y la intranzigencia, depressiva de la dignitat humana.

Cal ara més que may refermarla entre nosaltres aquesta tolerancia, aquesta llibertat *á la catalana*, lo mateix en las qüestions de religió qu'en tot lo qu'afecti á la concienciа individual.

Si á l'altra banda del Ebre no pensan de igual manera, aixis s'evidencia que sa civilisació no es la civilisació catalana, tan lliberal, tan respectuosa dels drets de tothóm. Catalunya mereix l'autonomia perque ha sapigut donar sempre exemples de llibertat al món. Ja avans de la *Carta Magna* del rey Joan d'Inglaterra, y de l'*Habeas corpus*, els comtes de Barcelona havian sancionat lleys superiors á aquellas, declarant inviolable la personalitat humana, en lo intern y en sas externas manifestacions. Som, donchs, lliberals per naturalesa y per historia; som lliberals *á la catalana*, qu'es una mena de llibertat superior, patriarcal. En l'época mitjeval no teniam déspotas, no teniam esclaus á Catalunya, ahont el castell feudal no ha projectat may sa ombra sobre la masia.

Catalunya vol sas históricas llibertats, y

brinda á las altras regions ab la comunitat d'ideas en aquest punt, desitjant á totas l'autonomia com pera si propa la desitja. En tot lo substancial, donchs, coincideixen federals y catalanistas; y aquests com aquells, essent uns y altres catalans, deuhen avans que tot voler l'autonomia de sa patria Catalunya.

LA FILARMÓNICA DE BERLÍN Á BARCELONA

I

Devant d'un aconteixement tan grandiós y sens precedents com la presentació en nostra ciutat de la célebre orquesta de Berlin, no trobém termes á propósit pera reflexar en el paper la impresió fondissima experimentada durant las tres inolvidables audicions de la setmana última. May ab tanta satisfacció hem agafat la ploma, y, no obstant, may hem titubejat tant, sense saber cóm comensar, cóm traduhir nostre pensament, cóm ordenar las múltiples é intensas impresions rebudas; en una paraula, cóm posarnos al nivell del aconteixement qu'hem de judicar. Si possehissim dots literarias, ens limitariam á resumir totas nostras impresions en l'himne més entussiasta en honor dels músichs alemanys. Peró hi há una distancia tan inmensa del ambient musical que habitualment estém obligats á respirar, als horitzonts de perfecció artística ovirats ara per primer cop á Barcelona, que la sotregada ha sigut massa tremenda, deixantnos en un estat d'aclaparament sols comparable á la petjada del gegant de la faula sobre l'infelis poble de liliputienses, ó en aquest cas més propiament nibelungs. No cerqui, donchs, el que llegeixi, un judici al nivell de la solemnitat que veném á conmemorar, perque pera ferlo no possehim ni'ls coneixements, ni l'estil necessaris; contentis, sols, ab aquest resúm, en que, á falta de millors qualitats, hi trobará la sinceritat y la fermesa de conviccions que sempre han sigut nostra norma, y que ab major goig ens empenyen en solemnitats com la present.

Per'examinar el trevall de la Filarmónica de Berlin devém colocarnos baix dos diferents punts de vista: el de la execució y'l de la interpretació donada á las diferents obras dels tres concerts. Tant en un concepte com en l'altre, el seu trevall ha resultat, en conjunt, excelent, superior, admirable. Ab aquesta apreciació podriam fer punt, puig en ella queda sintetisat nostre parer; peró, llógicament, sembla que deixariam de concedir á tan excepcionals festas musicals tota la seva importancia si ab una simple sintessis ens acontentessim. Per tal motiu, hem establert aquella divisió, es á dir, pera poder descendir al examen, al análisis, en una paraula, á la *puntualisació* de nostre modo de pensar dins d'una labor tan y tan admirable com la que'ns ha dedicat la orquesta berlinesa.

No es la mateixa cosa executar que interpretar. Pot una obra ésser objecte de la execució més perfecta, y no obstant, oferirnos deficiencias, punts vulnerables en lo tocant á la interpretació que se li dongui: la primera fa referencia á la estructura, al aspecte extern de la composició, mentres que la segona es inherent á la part interna, intima, al esperit que la informa. Poden haverse llegit d'una manera maravellosa, insuperable, las notas musicals y las indicacions més petitas de la partitura, sense per això encertar la justa expressió per no concordar la naturalesa del intérprete ab la del autor, ja sía en un fragment ó temps d'aquélla, ó ja en sa general contextura. Per aixó, quan se tracta d'audicions *magistrals* com las de que tractém, no cab gayre discusió respecte del primer extrém (puig pera donárlashi dit calificatiu es menester que la execució hagi ratllat en els límits de la perfecció), y no obstant, podrán ésser objecte d'ample debat baix l'altre punt de vista. Mes ¿qui posseheix la clau de la verdadera interpretació de las obras de cada mestre? Aqui está'l problema, y per tal motiu una interpretació contraria al nostre modo d'entendre l'obra, no es rebutjable, com ho fora una execució, peró si es discutible, y á n'aixó aném.

Hem fet avans aquestas digresions per' exposar de la manera més clara nostre pensament, que podém reduhir encara á termes més concisos: se tracta de músichs excelents conduhits per un director de primer ordre, y per conseguent, baix sa enérgica batuta, las obras surten magnificament arrodonidas, ab admirables efectes de clar-obscur, sonoritat, ritme, justesa, netedat, en fi, tots els components d'una execució perfecta: el factor músich (aixis mestre com executants) es, per tant, admirable. ¿Podém calificar d'igual manera al factor artista-intérprete? Pera contestarho, se fa precis distingir d'autors y d'obras, y per conseguent, analisar.

Beethoven y Wagner, els dos grans genis de la música, han figurat en els programas de manera digna, si bé no tan complerta com haurian sigut nostres desitjos Pera judicar en absolut al mestre Nikisch y als seus músichs, hem trobat á faltar la incomparable *Sinfonía Pastoral* y'ls preludis, ó altre fragment quelcóm, de *Parsifal* y de *Tristan*. Peró ab dugas grans Sinfonias del primer mestre y tres grans oberturas del segón, hi há més que suficient pera fundar una apreciació rahonada.

Molt hem d'agrahir la inclusió, en l'ultim programa, de la *Sinfonía Heroica*, per' aclarir y robustir el criteri que formarem el primer

dia en las audicions de *Leonora* y de la *Quinta*. Els músichs de la Filarmónica han fet en totas ellas verdaders PRODIGIS d'execució, escampant á doll tantas filigranas y matisos, que no han pogut menys de maravellarnos. Pera senyalar algún fragment, citarém com interpretacions culminants l'*allegro final* d'aquella obertura, el tercer temps de la *Quinta* y l'*scherzo* de la *Tercera*. El mestre Nikisch ha demostrat fonda veneració per Beethoven, interpretantlo per lo general d'una manera sobria y extremadament fidel, que si de quelcóm peca, es pótser d'un excés de corrécció en perjudici del sentiment ó passió d'alguns fragments, com per exemple l'*andante* de la *Quinta*. Devegadas, com en el primer temps d'aquesta, no hem pogut oblidar la expressió d'altra batuta més genial; y també ab més grandiositat haviam sentit el cant final de dita Sinfonia; mes á pesar d'aquestas particulars apreciacions, es de justicia reconéixer com á bona la interpretació de dita obra. Y per lo que respecta al trevall dels músichs, arriba á ser verament incomparable, ab menció especialissima de l'admirable fusió del *quarteto* de fusta y del deliciós trevall dels graves de la corda. Posats á citar passatjes, foram interminables, peró no podém passar en silenci la colossal entrada dels contrabaixos en el *fugat* del *scherzo*. La execució obtinguda ha sigut un verdader prodigi de sonoritat, de llimpiesa y de domini del instrument.

Una objecció devém, no obstant, ferhi, que ve á corroborar la distinció qu'hem establert al comensament. Admirém com el que més la incomparable execució d'aquest passatje, peró no'ns convens sa interpretació; es més, ens atrevim á rebátrela. De nostre particular estudi sobre las *Sinfonias* de Beethoven y de sa audició baix batutas que no es menester anomenar, peró á las que universalment se concedeix la major autoritat en la materia, venim á deduhir que la interpretació del passatje de contrabaixos esmentat es una falsificació del esperit que va donarli Beethoven, tal y com el portan la majoría dels directors, y sobre tot el mestre Nikisch. La precipitació del temps y la descomunal forsa expressiva del graves de la corda, exagerant la frase, produheixen un efecte que no pot menys d'entussiasmar á tothóm, peró es fals, falsissim, y si bé lliga ab nostre temperament impresionable á tot efectisme, no succeheix lo propi en la patria del autor, ahont molts ab gran motiu (y ab majors tituls que jo) arriban á calificarho d'efecte de *circo equestre*. Peró pochs directors escapan d'aquesta equivocació, sempre del major éxit com s'ha demostrat en l'audició que'ns ocupa. Quin efecte tan grandiós—deya tothóm —el passatje dels contrabaixos! Si, grandiós, admirable, repetim; peró fals. Y ens hem deturat en ell per ésser precisament la nota *sensacional* de la *Quinta* del mestre Nikisch.

Tal volta es més fidel sa interpretació de la *Tercera*, y sobre tot més igual en conjunt. Seguint nota per nota l'excelent trevall de la orquesta, no poguerem menys de descubrir un sens fi de bellesas que ordinariament sentiam sense cap relleu en aquesta inmortal creació. D'un cap al altre trobarem la deliciosa fusió de tots els instruments en la homogeneitat del conjunt, y'l respecte y observancia per part del director de totas quantas indicacions conté la partitura. No es possible sentir una obra més perfectament concertada, ni una obediencia més cega dels músichs á la batuta del mestre. La interpretació de la sinfonia per part d'aquests ens va satisfer, principalment en l'*adagio*, peró'ns va arrebatar ab deliri en l'*scherzo*. Pot aplicarse á la célebre *marxa fúnebre* quelcóm de lo qu'hem dit del *andante* de la *Quinta*; peró, si no la perfecció en la dicció, varem trobarhi, si, la perfecció de forma. No pot donarse execució millor, especialment en la represa de la melodia en *menor* y en tot el dificilíssim fugat que segueix, executat de manera colossal. Sobrada lentitut de temps trobaren alguns, mes no podém en conciencia titllarla d'exagerada.

Menció especialissima mereix, com hem dit, l'*scherzo* de la *Heroica*, verdader trencacolls de tants directors y executants. Qui no l'hagi sentit per la orquesta de Berlin, pot dir que no coneix en realitat aquest temps. La interpretació que'l mestre Nikisch doná á dit fragment es, en nostre concepte, la més genial de tot lo que de Beethoven ens ha ofert en aquests concerts. No sabém qué admirar més: si la vivesa extraordinaria propia del temps, la delicada lleugeresa de la corda, la perfecció ab que fou sostingut l'extremat pianissim, la notabilissima expressió ritmica, ó, en fi, las magnificas entradas dels corns en el *trio*. Per fi hem pogut sentir una vegada aquest ditxós *trio!* Repetim que ni al mestre ni als executants pot exigirse més perfecció de la demostrada en el tercer temps de la *Sinfonia Heroica*.

Las grans oberturas de Wagner contingudas en els programas, devian portar á nostre públich la convicció, per millor dir, el verdader descubriment de lo que deu ésser el metall d'una orquesta; y aixis fou en veritat. Un observador atent podia fácilment descubrir l'efecte produhit en el públich per las primeras notas del metall: de gran sorpresa al principi, de fonda delectació després, y d'extraordinaria admiració per ultim. ¿Havéu sentit may una dolcesa semblant á la dels corns de la orquesta alemanya? No en va es considerat com el primer metall del món, y per tant no podian menys de sorpendre aqui uns instruments que no xisclan ni espifian, peró en cambi modulan, frasejan y cantan com el més dols instrument de la orquesta. Composicions apropósit com cap altra han sigut las oberturas

del *Vaixell Fantasma*, del *Tannhäuser* y dels *Mestres Cantors* pera lluhir las excelents condicions d'instruments é intrumentistas de la orquesta de vent.

Las reglas d'interpretació wagneriana son bastant més taxativas que las que possehim respecte de Beethoven, mercés als dogmas que sobre aquest punt exposá ab gran claretat el mestre de Bayreuth, y á las ensenyansas que personalment comunicá als seus apóstols y que avuy encara aquests mateixos escampan per tot el món artistich. Qui hagi begut en la font santa, pot preguntar al mestre Nikisch per qué no procura que sas interpretacions de Wagner siguin més wagnerianas, es á dir, més sadolladas del pur esperit del Mestre. No volém dir ab això qu'en Nikisch ne fassi d'ellas una profanació, mes tampoch el senyalariam com exemple que imitar pera'ls que hi volguessin perfeccionar els seus estudis.

Els *Remors de la selva* ha sigut, pera nosaltres, el fragment interpretat ab més acert. Tant en la conducció del temps com en la expressió donada á aquellas deliciosas melodías, en Nikisch va estar encertadissim. Bé es veritat que'ls instruments de fusta varen secundarlo de manera admirable, lo mateix la flauta que l'oboe, y potser més encara'l clarinet, d'un to expressivament humá. Nostre públich va poder sentir per primer cop el veritable refilar del aucell, y'ls magnifichs remors imitatius de la corda (á temps més mogut y encertat que'l de nostres directors), y al menys una vegada hem pogut enterarnos de lo que Wagner va escriure en els compassos finals.

En las oberturas del *Vaixell* y del *Tannhäuser* hem observat, conforme ab el temperament del mestre Nikisch, manifestada ab més relleu la part purament descriptiva que l'ánima de l'obra, es á dir, molt efecte y poca emoció. Com á execució, claretat y quadratura, no pot exigirse més que lo qu'hem sentit: el metall s'ha lluhit extraordinariament en una y altra, y el resto de la orquesta s'ha mostrat també al seu nivell. Peró aixís en la frase de Senta com en la dels pelegrins, hauriam desitjat més unció, més misticisme. Ab pasmosa netedat executá la corda y la fusta'l fragment del Venusberg, mes no obstant trobarem opaca, faltada de color la frase del primer violí, á pesar d'ésser apoyat pel segón. En cambi l'himne á Venus fou realment cantat per tota la orquesta y conduhit pel director ab extraordinari acert, donant al temps tota la grandiosa majestat que requereix. Al reaparéixer al final el tema dels pelegrins, varem notar que aquest mestre fa sobressortir unas notas que diuhen els corns, las quals no son cap motiu de l'obra ni representan res essencial pera que sobressurtin, en nostre concepte, tan equivocadament. En els centenars de vegadas qu'hem sentit dita obertura per tots els principals mestres de la batuta, es el primer cop que notém semblant cosa. Peró, apart aquesta tara, hem d'aplaudirlo ab verdader entussiasme per la brillantés extraordinaria que dona al dit fragment, y sobre tot, per la grandiositat que ab el seu especialissim domini del ritme sab impregnar á tot el final.

Bastant menos encertada hem trobat la obertura dels *Mestres Cantors*. En ella'l mestre pot dirse que prescindeix de tota prescripció pera fer sols el seu capritxo. Desde la primera entrada del tema, conduhida ab marcada precipitació, fins á la darrera represa també precipitada y falta de la grandiositat requerida, apenas varem trobar un sol passatje sense modificació inoportuna en el temps. Peró en cambi, quina claretat tan admirable en la exposició dels temas y en sas intrincadas combinacions! Tots els instruments feren prodigis de dicció, tan neta com expressiva, peró hi há que fer remarcar tot el difícil trevall de la part de fusta, ab especial menció dels fagots, d'una hermosissima sonoritat y en mans de verdaders mestres. Ha sigut aquesta una de las obras que per sas dificultats inmensas y per lo familiarisat que ab ella está nostre públich, ha pogut demostrar millor la extraordinaria valua de tots y cada un dels elements que componen la célebre orquesta de Berlin.

JOAQUÍM PENA.

TEATRES

S'ha tancat el Liceu ab la major indiferencia per part del públich, que no ha trobat en la temporada més que motius d'aburriment. Els contraris á que'l gran teatre s'habilités pera companyias de declamació, han tret nous arguments de la desditxada campanya de la Reiter, que ab un repertori gastat, una companyia massa modesta y un art massa convencional, ni ha estat á l'altura de lo que la importancia del teatre reclamava, ni ha satisfet els desitjos del públich barceloní aficionat, que vol obras modernas y novetats que l'interessin.

La empresa del Liceu, consequent ab las tradicions d'aquella casa, ha trobat en dita companyia el *desideratum* de bona part dels habituals concurrents; *desideratum* que's concreta en un sentit moral fictici y un afany desmesurat de fer recordansas y establir comparacions. Pera satisfer al primer se va subjectar á censura'l repertori de la Reiter, y sembla varen férseli observacions sobre la manera cóm havia d'interpretar *Zaza* perque no hi tinguessin res que dir las ingenuas damiselas que ab *La dama de las Camelias* s'enterneixen y sospiran per un Armando. En quant al segón gust, també han pogut satisferlo, puig casi bé totas las obras han si-

gut representadas anys y anys per totas las companyias espanyolas y extrangeras. ¿Qué hi fa que tot això sigui vell y no agradi ja á ningú? Lo essencial es que's pugui dir: «Oh! la Ristori en aquesta escena!!» ó be «Ho fa millor que la Tubau!!»

Per tot això'l Liceu s'ha vist desamparat pel públich de fora, y sols ha sigut freqüentat pels habituals concurrents que no's saben estar d'anarhi á passar un rato y escampar per la sala uns quants badalls precursors de somnis dolsos.

No creyém, donchs, que hi tornin. Si hi tornan succehirá lo mateix, perque ab el drama ha quedat encara més clarament demostrat que ab la música que aquella mena de caciquisme tradicional qu'en la casa regna es incompatible ab el públich verdader, qu'es, en art com en tot, progressiu y lliberal.

A Novetats, acabada la temporada de la companyia Borràs ab un éxit franch, ha comensat en Frégoli, de qui tindrém ocasió de parlar un altre dia; y'ls demés teatres segueixen explotant el repertori, sense novetats dignas de mentarse.

Sols al Tivoli, ahont hi actúa una companyia valenciana, s'estrenan continuament obras més ingenuas que interessants. Unas en vers, altras en prosa y moltas ab música, totas se caracterisan per un llenguatje vulgar y poch literari, una acció senzilla casi bé sempre sentimental, y una ingenuitat de recursos qu arriba á la puerilitat. No obstant, la mateixa espontaneitat ab que'ls actors escriuhen y'ls actors trevallan fa simpática aquesta companyia, apropósit pera distreure y emocionar al espectador d'ánima senzilla.

EMILI TINTORER

NOVAS

Aquesta setmana repartim el final de l'apéndix y l'index d'*Ayres del Montseny*. En el proxim número comensarém el reparto de la portada y'l prólech escrit pel mateix autor. Més tart anirém donant las ilustracions, degudas á distingits artistas de nostra terra que s'han inspirat en las hermosas composicions de Mossen Cinto. Ab tot y que cada lámina anirá tirada en paper superior, la rebrán nostres lectors com si fos una entrega de text.

—

Encara que, pel fástich que'ns fan, haviam resolt no parlar de las farsas electorals, avuy devém modificar nostre propósit, perque'l silenci podria resultar una complicitat.

Es el cas que certs elements mal anomenats catalanistas, seguint la seva desastrosa campanya, han realisat en el vehi poble de Sarriá, alguns actes que mereixen nostra protesta. Personas de tot crédit ens han assegurat, que aqueixos *agents* havian conseguit enlluhernar á certa part de la població que no'ls coneixia. Afortunadament hi ha hagut qui ha lograt embullarloshi la troca, y ab gran sorpresa han trobat, á última hora, que s'havian errat de casa.

Ells, que son tossuts y entramaliats, no han volgut desistir del seu plan, y pera realisarlo han adoptat tots els medis, fins els més reprobables. Algún dels veritables catalanistas els hi feu avinent qu'allí no's reconeixia més autoritat en aquesta materia que la *Unió Catalanista*, y, segons ens asseguran, tingueren la *despreocupació* de dir que si bé en apariencia eran enemichs de la *Unió*, estavan secretament convinguts ab ella. No'ns causa estranyesa tractantse de gent com ells, y menys encara sabent els aliats ab qui comptan: certas personas procedents dels rebutjos del partit silvelista y polaviejista, y una impopular institució que propassantse, com de costúm, del objecte ab quin pretext fou constituhida, no ha dubtat, ab els demés, en fer traició al poble que'ls protegeix y'ls aguanta. La baixesa é hipocresia dels medis de que s'han valgut, ens estalvia d'amonestar á l'una y als altres. El poble de Sarriá apendrá á coneixe ab qui tracta. Aqueix poble qu'es un model d'administració y cultura, aqueix poble que sab ahónt se pot arribar ab las propias forsas quan son dirigidas ab voluntat é inteligencia, aqueix poble no tardará en convéncers de que las doctrinas del Catalanisme son las únicas salvadoras.

Ab molts bons catalanistas compta, y ab molts d'altres qu'ho son sense saberho. Creyém qu'ha arribat l'hora de que'l Catalanisme militant fassi algún acte, pera posarlos en condicions de rebutjar ab fonament de causa las falsas ideas que volen férloshi empassar com á bonas.

Per avuy fem constar que may la *Unió Catalanista* acceptará aqueixas vergonyosas conxorxas, y que may els que tals actes fassin serán veritables catalanistas.

—

Diu el *Diario de Barcelona* del 7 del corrent:

«La fecha del 5 de Mayo de 1901 marcará un nuevo periodo en la existencia de los Juegos Florales de Barcelona. Los fundadores ó restauradores quisieron hacer de ellos una institución exclusivamente literaria y catalana; el señor Pi y Margall, cambiando el significado de su lema, con aplauso de la concurrencia, la convirtió en institución politica universal. Los verdaderos amantes de nuestra tierra, en vez de recibir el cambio con satisfacción, lo hemos de recibir con tristeza. Trataremos mas á fondo este asunto con mayor calma, si es que algún dia llega á restablecerse la calma en Barcelona.»

Esperém, donchs, que *ab tota calma* tracti'l *Brusi* aquesta qüestió. No li será dificil ferho; lo que tal volta ja li será menys fácil, es ob-

tenir els aplausos de la concurrencia que tant va aclamar á n'en Pi y Margall, y això que aquella concurrencia no era sols *massa inculta*, donchs hi figuravan distingits patricis y homes de talent. Tots ells admiran á en Pi y Margall per sos grans mérits literaris y politichs, y sobre tot, pel mérit de la conseqüencia, qu'es tal volta'l major de tots y'l que may podrá ésser comprés per aquells senyors del carrer de la Llibretería, que no tenen altra conseqüencia que la d'estar ab qui millor fa bullir l'olla.

—

L'agrupació «Montanyenchs», desitjosa de dar major publicitat encara, pera bé de Catalunya, al article-manifest d'en Pompeyus Gener que publicarem el passat mars y del que tan copiosa tirada varem ferne á petició de moltas entitats catalanistas, ha donat novament á llum dit trevall ab motiu dels Jochs Florals d'enguany, publicantlo en plechs elegantment impresos, en quina primera plana, entre magníficas ilustracions, s'hi llegeix lo següent:

«Catalans: L'agrupació excursionista «Montanyenchs», que vetlla per las llibertats de Catalunya com á bona afillada á la *Unió Catalanista*, aprofita l'ocasió en que's celebra la festa major anyal de la poesia catalana pera donar á conéixer el valent article-manifest d'en Pompeyus Gener, publicat en el periódich JOVENTUT en 21 de mars de 1901, ab motiu d'haver sigut aixecada la suspensió de garantías constitucionals á nostra Catalunya».

Molt d'estimar es la idea qu'ha tingut dita agrupació al publicar aqueixas fullas de propaganda, las quals foren repartidas á milers á las portas de Llotja, el darrer diumenge.

—

Un dels passats números de *La Alhambra*, revista quinzenal d'arts y lletras que's publica á Granada, conté notables articles de don Francisco de P. Valladar, Rafel Gago Palomo, Francisco Cáceres Pla, etc., conmemorant el centenari del gran pintor Alonso Cano, celebrat en dita població'l dia 19 de mars darrer.

També publica dit periódich un hermós projecte d'estatua d'Alonso Cano, obra del esculptor senyor Loyzaga.

La revista *La Alhambra*'s manifesta en dit número, com en la majoría dels que publica, en un lloch ben distingit dins del moviment artistich modern.

—

Un d'aquets dias, visitant el taller de fotografía que té establert el senyor Audouard en el carrer de las Corts Catalanas, varem tenir ocasió d'apreciar excelents trevalls qu'acreditan una vegada més la seva competencia. Ja sabém que l'artista té medis y recursos pera lograr reproduccions verament notables; peró es més difícil obtenirho en un taller, fentse precís recorre á certs accessoris pera que desaparegui l'encarcarament de las personas retratadas.

El senyor Audouard ha ideat unas decoracions que li permeten donar novetat als retratos de primera comunió. Una d'ellas figura una portalada corpórea d'un temple ojival, quin altar major, adornat de festa,'s veu per entre'ls barrots del reixat. L'altra decoració es un bastiment que sosté una tela metálica ahont hi apareix la figura de Jesús donant la comunió. La criatura retratada's coloca darrera d'aquest teló, y apareix en el clixé en mitj de núvols, resultant la escena molt artística y atrayenta, puig els tons esblaymats y boyrosos la revesteixen d'una misteriosa poesia.

Poden al mateix temps aqueixas fotografías substituhir ab ventatja las massa conegudas estampas de recordatori. Felicitém al senyor Audouard pel seu acert, y desitjém que'l públich correspongui á sos trevalls.

—

Atentament invitats pel Centre Republicá Democrátich Federalista de Barcelona, assistirem ahir á la sessió preparatoria de constitució dels federalistas catalans.

No podém darne compte per falta absoluta de temps y d'espay, limitantnos á dir que fou molt aplaudit el señor Vallés y Ribot en son discurs, y sobre tot el venerable Pi y Margall, que assistí á la sessió y pronunciá també un discurs, essent objecte d'entussiastas aclamacions.

—

Anticipém aquesta setmana la sortida del número per estar en sa major part dedicat als Jochs Florals y á son president; donantli, aixís, la possible oportunitat.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

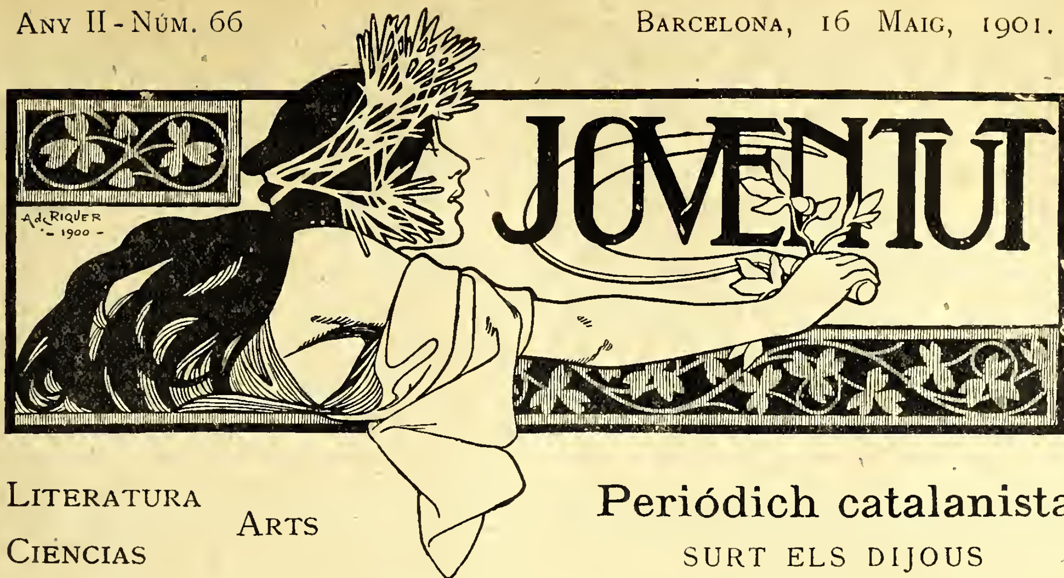
Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

Preus de suscripció.

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:		
Un any.	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

ANY II - NÚM. 66 BARCELONA, 16 MAIG, 1901.

LITERATURA
CIENCIAS
ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

ALTRE COP

Altre cop ens trobém en estat de guerra, que per nosaltres ja sembla l'estat normal. A Catalunya tenim aquesta creu, que una ó altre n'hem de tenir, ja qu'en aquest món cadascú porta la seva.

Peró'ls qu'escriuhen pera'l públich, y sobre tot els catalanistas, no solzament han de portar la que de dret els hi pertoca, sinó qu'han de carregar ab moltas dels altres, com aquell qui carrega ab els neulers.

¿Que'ls obrers fan vagas? ¿Que hi há desordres? ¿Que hi há crims? Tot son creus novas, tot son pecats dels altres que de retop venen á fer més feixuga la nostra creu. Per sort ja tenim Cirineus com *El Imparcial* y companyia, que'ns ajudan á durla ab cada insult que sembla una fuhetada.

¿Qué'n treuriam de protestar? Tot lo més que podrian fer els altres, fora reconeixe que tenim rahó, peró que no'ns val. Nosaltres no'ns hem d'esforsar en desmentir las cosotas que, ab tan mala fe, una part de la prempsa madrilenya ha escampat aquests dias als quatre vens. Tenim massa dignitat y massa vergonya pera vindicarnos de culpas que no son nostras, per més que gratuitament ens las atribuheixi qualsevol periodista mal intencionat ó curt de gambals.

—

Atenentnos á las instruccions que'ns donaren á la Capitania general, no farém catalanisme, ni'ns entretindrém en dar noticias que puguin comprometre la tranquilitat. Sobres això, no més ens cal dir qu'ho voldriam tot tranquil com una bassa d'oli. D'eleccions ja'ns ne deixan parlar, peró com que aquest assumpto es dels que'ns agradan menos, el guardarém per'un altre dia. Per lo tant, prepárinse á llegir críticas d'art y qüentos, qu'en això, bé ó malament, hi tenim la má trencada, y lo demés, ara per ara, també son qüentos (1).

LA REDACCIÓ.

(1) Al entrar en máquina aquest número rebém de Madrid la noticia de que van á restablirse en un tot las garantías constitucionals á Barcelona durant el período electoral, pera suspéndrelas novament després.

« ELS ENCARRILATS »

(IMPRESIONS)

Tots ho havém sentit, y més d'una vegada: «En *Fulano?* Ell ray que'l seu pare l'ha ben encarrilat!» «En *Sutano?* Ja té'l seu oncle que's cuydará d'encarrilarlo.»

Y aixis aném, encarrilats, caminant com el Jueu simbólich, sens anar á cap lloch previst pel nostre enteniment; caminant sempre per la via ahont ens encabiren els pares, ó'ls padrins, sense que gosém á descarrilarnos, y exposats á *descarrilar* á cada pas. Aném via avall cap á la mort, no mirant més que'ls arbres arrelats, desde molts anys enrera, en el cami de nostre ensopiment, y no sentint desitjos d'aturarnos á respirar en la plana, ni dalit de corre montanya amunt per la dressera.

Y el final qu'en Torrendell posa al seu drama, es simbol de que necessitém qui'ns deturi en el nostre cami cap á la mort moral: ja que no'ns deixém convéncer, mereixém—millor dit, necessitém—que'ns vencin. El mal té arrels ben fondas, el duyém á la sanch; es la herencia dels nostres pares,—dels avis vostres, joves de divuyt anys!—Y per aixó, si bé en el drama *Els encarrilats* la ciencia del senyor mestre pot arribar á convéncer, sols la forsa de la joventut es la que vens. Hi há mals que no's poden curar: té de tallarse'l bras podrit y enterrarlo com una rossa.

En el drama d'en Torrendell, el mal home, que passa dels cinquanta,'s revolta, ofés, al sentirse tractar de *vell,* y pren per insult aqueixa paraula quan ab ella'l fuhetejan; y aixó que ningú que sigui honrat té per deshonra l'haver viscut molts anys y haverlos passat fent bé, ja esmersant energias, ja bestreyent sanitosa llevor de consells y encoratjaments.

Vell! Jove! Els anys no hi volen dir res: hi há qui viu una centuria y al morir encara predica amor, qu'es la senyera de la joventut; hi há homes que neixen vells y als vint anys son uns egoistas. Sols s'enfadan de que se'ls digui vells, els que's tenyeixen cabells y conciencia, els que tenen l'ánima raquitica y volen que la gent rodi entorn del món, encarrilada en un zodiach estantis, y ab els ulls tapats com las bestias que voltan la sinia; sols se n'enfadan els qu'ho son—no pels anys qu'han viscut, sinó per lo endarrerit que tenen el pensament,—els que ho son de cor y no pensan més qu'en fer com feyan els altres, per la rahó sense solta de que'ls altres ho feyan, y perque es més senzill seguir el camí ahont els encarrilaren que l'impuls d'una idea generosa. Hi há adjectius que sols semblan injuria als que se'ls mereixen; que qui té'l convenciment de no ser vil, mira ab despreci als que'l vilipendian.

Vivim en un poble ahont els encarrilats hi son á dotzenas; y si sols ens havém donat compte de que tenim *cacichs* d'una mena,—cacichs que's mofan de nostres drets politichs á quin enderrocament jo ajudaré en lo poch que pugui,—no'ns ne faltan de moltas altras, que voldrian conduhir sempre per la mateixa via—y á gust d'ells—el nostre modo de pensar y el nostre modo de viure. L'art, com la politica, té'ls seus cacichs y'ls seus encarrilats.

Sort que l'art també té'ls seus joves: els que vencen, tart ó dejorn, als que no volen ser convensuts!

En Torrendell, ab una sola batussa, ha vensut á molts encarrilats en l'art dramátich y á molts encarrilats en l'art de la critica.

Y aixó de vence la critica, ni Napoleon I va lograrho!

ENRICH DE FUENTES.

NOTAS D'ART

Qué'n feya de dias qu'havia de sortir!... Peró alló que succeheix: l'un cop per peresa, l'altre perque no'm venia bé, m'anava passant el temps.

Y aixó que hi tenia dada paraula. Havia promés á n'en Ripoll que li buscaria artistas pintors *especialistas* d'aqueixos que fan quadros de tres pessetas per amunt.

Per fi va arribar la ocasió. Un demati que'l model no'm va compareixe, vareig dedicarme al assumpto dels tals quadros. Era un demati espléndit, un d'aquells dias que'n diuhen malaguanyats per l'amo. La primavera ja comensava á ferse sentir, ó al menys jo la sentia ab ganas de corre com una criatura enjogassada. Estava content, y'm semblava

impossible, com tants cops ens ho sembla en moments semblants, que tota la humanitat no fos felis en día tan hermós.

Aixís, tan ben disposat, vaig comensar las investigacions anant á ca'n Parés, ahont vaig preguntar si coneixian algún pintor d'aquells que jo buscava. No'n coneixian cap, ni havian pensat may que hi pogués haver qui'ls en demanés rahó. Surto de ca'n Parés, busco, rodo, y tot inútil. Jo' que'm decideixo á anar á la *font*, es á dir, á ca'n Robira del carrer d'Escudellers; y á ca'n Robira varen ser tan amables, que'm donaren una direcció, encara que no ben concreta. Ab tot, va bastarme, donchs vaig trobar lo que buscava.

Un carrer no massa ample, una entrada molt gran y una escala molt estreta; y allí dalt, al quint pis, hi vivia l'artista que jo buscava... Hi vaig pujar.

La porta del pis era oberta, peró no obstant, vaig trucar, sortint tot seguit, com una bandada d'aucellets, tres ó quatre criaturas, que varen clavar sobre meu els ulls rodons y vius, admirantse de ma presencia.

Els hi vaig preguntar pel senyor X, y alashoras varen fugir tots plegats, cridant «Papá! Papá!»; y sortí inmediatament un home encara jove, ab una barba rossa y ab un ayre molt inteligent. Ell me va coneixe, y, com sol passar entre artistas, va espontanejarse, y al cap de pochs minuts ja m'havia contat totas las sevas desgracias y miserias. Tantas criaturas, la seva pobra dona al llit, y ell, que l'havian operat feya pochs dias... Tot això m'anava dihent, y s'excusava aixís de la miseria que jo tenía á la vista; miseria casi absoluta, miseria desvergonyida que se'm presentava sense cap artifici.

Varem entrar al taller, es á dir, á un quartet no gayre més gran d'un metre quadrat. Rebia la llum per un forat fet al sostre, ab un vidre pera que no hi entrés tota l'aygua de las plujas...

Allí, en aquell *centre* tan reduhit, aquell artista qu'en realitat té talent pera fer obras més importants, viu fabricant quadros de *sis rals*, y'ls més cars de vint pessetas. Y la desgracia més grossa es que'l génere'l té encadenat, que no pot deixarho, perque ja compta ab la seva clientela, y fins té imitadors qu'ho fan un xich més barato qu'ell, que n'es el mestre. Necessitant els diners, ja no se'n pot sortir d'aquell círcul tan horrorós; cal continuar, pera mantenir aquella bandada d'aucellets y pera pagar metjes y apotecaris.

Després d'haverli demanat la *nota de preus* vaig fugir, desitjós de respirar ayre lliure... M'ofegava. Y un cop al carrer, vaig mirar al cel, que continuava blau y lluminós, peró clapat per alguns núvols que semblavan pressagiar mal temps.

Al atravessar la Rambla vaig trobar al amich Enrich Gómez y li vaig explicar lo qu'acabava de veure. Casualment ell també havia trobat un artista d'aquell génere, per haverli encarregat jo dias avans que'l busqués, y va volér portarme á véurel. Com que'ns venia de passada per'anar al Poble Sech, qu'es ahont jo visch, hi vaig consentir. El tal artista té son domicili en un carrer que desemboca á la Ronda de Sant Antoni. Vareig tornar á pujar escalas, y no sé en quin pis, en una porta adornada ab lletras de paper retallat que deyan: *Se venden cuadros al óleo*, varem trucar, obrintnos una pobra xicota magra y anémica que dava mamar a una criatura. Quadro potser més trist encara que l'anterior. *Ell* no hi era, peró la senyora'ns va fer entrar al taller. Per las parets hi havia alguns paisatjes y marinas; las marinas no estavan del tot mal. Vaig preguntar el preu: las petitas *una pesseta*; els més cars, tres pessetas. Vaig pendre las midas y'ns en varem anar, sentintme jo espantat, trobantme malalt.

No podia més; desitjava tornar á casa, ahont al menos veig alguna reproducció de grans mestres... Peró encara no havia acabat aquell cástich que m'estava aclaparant.

Arribo á casa, y la meva dona'm diu qu'havia vingut un senyor per uns quadros que jo necessitava. Havia vingut de part del meu *perruquer*, deixant dit que tornaria á las dugas...

Si, era veritat. Vaig recordarme que dias avans, mentres me tallavan els cabells, havia vist pel mirall uns quadros, y al saber que eran molt baratos, havia encarregat á n'en *Pepe* que m'enviés l'autor, donantse la casualitat de compareixe quan jo acabava de trobar lo que'm feya falta.

Y ell no va faltar, no. A las dugas en punt se'm va presentar un xicot que frisava en la

trentena, gras, ple de salut y ab desitjos de viure molts anys. Li vaig dir lo que feya al cas, esplicantli totas las gestions y passos qu'havía fet al demati, y fins li vaig ensenyar la nota de preus d'aquell artista pare d'aquella bandada d'aucellets.

—Ja'l conech—me va contestar.—Ja ho crech, si es el nostre mestre. Jo no faig altra cosa que imitarlo; casi tots els assumptos els he presos d'ell. Peró, de totas maneras, si vosté me'n volgués encarregar algún, jo encara'ls hi faría una mica més barato.—

N'hi vaig encarregar sis, y va anarsen més content que unas pasquas.

Vaig obrir la galería del taller perque entrés una alenada d'ayre fresch... Se veya tot el panorama de Barcelona. El cel ja s'havía cubert d'una novolada fosca y atapahida... Vaig respirar aquell ayre humit, preludi de la pluja que no va trigar gayre á caure, silenciosa y monótona, semblant més aviat pluja d'hivern que no d'un dia de primavera.

Joan Brull.

ESTIMA!

Nineta del meu cor,
ves contemplant el món al rededor;
per tot, per tot arreu
ha volgut el bon Deu
que palpités l'amor.
¿Veus com salta demunt de las onadas
el peix brillant, qu'emplateyá sa escata
banyantla en las espléndidas riuhadas,
que don la lluna al mar, de fosa plata?
¿Per qué al sol fa lluhir sa gallardía
llensantse al ayre va, qué'l asfixía,
si no es per'agradar á una femella
ab qui l'amor l'empeny á fer parella?
Veste girant y mira:
tot, tot amor respira.
¿Veus entre l'herba enxarolada y fina
d'aquest marge tofut, hont la má posas,
una morada flor, que'l cap inclina
amagantlo en las ombras tremolosas?
¿Per qué s'ha decantat eixa viola,
tombant demunt d'un'altra sa corola,
si no es pera besar á una companya,
que ab un alé d'amor son alé banya?
Veste girant y mira:
tot, tot amor respira.
¿Veus aquell llagardaix, que al sol flameja,
d'or verdelós vestit y ab ulls com brasas,
que fantasiós pel quintanar passeja
ventre-aterrat y llambregant las rasas?
¿Qué cerca lluny del cau y entre terrossos
hont el pot atrapar l'ullal dels gossos,
sinó ab afany seguir el rastre y fora
d'un ser, que ab sols la flayra l'enamora?
Veste girant y mira:
tot, tot amor respira.
¿Veus volar sobre'l camp dos papallonas,
tintinejant per la regió de l'aura,
sempre tan frech á frech y parionas
que l'una á l'altra l'ala toca y maura?
¿Per qué deixan els cálzers, hont gaudían
el néctar, que las flors els hi oferían,
si no es perque'ls hi sab més agradosa
la dolsa mel de que l'amor disposa?
Veste girant y mira:
tot, tot amor respira.
L'amor dona'l ronch cant á las cigalas,
sa veu al rossinyol per primavera,
als arbres y al herbey sas millors galas
y aballeix las entranyas de la fera.
Dintre la pols, que sens mirar trepitjas,
l'aygua, que beus, y la semén, qu'ensitjas,
á mils de milenars els sers s'hi troban,
que la llur vida per l'amor renovan.
Veste girant y mira:
tot, tot amor respira.
No siguis tu, donchs, al amor més freda
que tots els sers que gosan de la vida,
tu qu'en la terra, que per l'éter neda,
ets, més que tots els sers, dolsa y garrida.
Deix que un sospir els llabis teus maneji,
deix que un somrís manyagament hi oneji,
y ab el foch de tos ulls dígnat encendre
la llum de la esperansa en mon cor tendre.
Nineta del meu cor,
ja pots girar els ulls alrededor;
entre'ls amants
que adoran els encants,
cap me guanya en amor.

J. Ruyra.

LA ENAMORADA DEL CEL

Germana no fruhida, escolta escolta... A una verge vaig veure una vegada... Me'n recordo bé d'aquella nit plena d'ayres tranquils y suaus desitjos.

La vaig veure, ab els cabells com llágrimas d'estrellas—com tos cabells, germana—cayguts sobre la espatlla. Mirava, tendra y castament, al cel tranquil; y dels seús ulls d'atzur, grans y atractívols, las espurnas dansavan, d'amor plenas.

Germana no fruhida, escolta, escolta...

Per l'ombrívol jardí d'acacias, magnolias y desmays, hont tranquil jeu l'estany que canta y plora, Clara jugava ab sas rosadas ninas y ab sos gossos gegants... Clara mitj-reya; tota ella era ignocencia y poesia; semblava visió pura, visió blanca de febre ubriagadora; y ab sos cabells cayguts y ab sas rosadas mans plenas de lliris,—de lliris grans y altívols,—semblava la Ignocencia passejant pel jardí en repós d'uns temps armónichs.

Y aná creixent, poch á poch, pausadament, ab majestat armoniosa; y sempre en son jardí, veyent sempre'l cel, blanch á l'aubada, al mitj dia daurat, roig al capvespre... Y Clara—Clara hermosa, de brassos com rius de llet gelada—s'enamorá del cel. Y tota ella era desitj, desitj de cel.

Germana no fruhida, escolta, escolta...

Cada matinada, Clara mirava al cel, tota encesa com clavell ple de vida. Y'l cel li somreya y plorava d'amor; y sas llágrimas eran recullidas y aymadas per Clara y sas amigas las flors.

Y estimantse tots dos, se parlavan ab signes misteriosos—com se parlan las ayguas y las rocas—que ningú comprenía; y's besavan ab besadas estranyas que no veyan els ulls, y s'abrassavan tendrament, castament... Clara tota era amor.

Germana no fruhida, escolta, escolta...

Clara morí suau, tranquilament en l'ombrívol jardí de sas amigas, y dels desmays y acacias. Y mitj-reya en sa agonía, guaytant el cel blau. Y llur darrer esguart va ésser per ell, pel seu aymant el cel, atzur y noble.

Y, morta ella, tot va ésser tristesa: els aucells eran tristos, y eran tristas las ninas y'ls grans gossos... y al mitj del jardí l'estany plorava.

Germana no fruhida, escolta, escolta...

EMANUEL ALFONSO.

EL COLOR EN LA MÚSICA DE «L'ANELL DEL NIBELUNG»

Dech confessar que no crech, en el sentit que doném actualment á la paraula *música*, en la música de colors.

Bé es veritat que'ls físichs al descompondre la llum hi han trobat tota una escala de tonalitats diferentas; que aqueixos tons constituheixen una successió de set notas, ni més ni menos que en la escala musical; y fins que la progressió matemática de las vibracions de las notas d'una y altra escala es la mateixa; lo qual, al cap y al fi, es tan sols una proba més de la unitat que presideix las lleys naturals, unitat que l'home prevéu, y que jamay arribará á compendre. Peró'ls medis de percepció d'abdugas sensacions son tan diferents, que no cal insistir en aplicar els mateixos procediments á la música dels colors que á la dels sons. Ara, si doném á la paraula música un sentit més general y fins, potser, més verdader, considerantla com á símbol de la idea, símbol de tanta més intensitat quant més inmaterial es el medi de que's val per expressarla, alashoras podém creure en una verdadera *música de colors*.

Per lo dit pot compendres com una descripció purament musical resulta indeterminada y sumament vaga, boy coneixent la idea y propósits del compositor. Cap obra humana ha cantat la llibertat ab esclats més poderosos que la sinfonía en *do menor*, ni la contrarietat del destí ab lluyta més formidable que la en *mi b;* mes dintre d'aquests ideals, quina diversitat de criteris poden admetres! quina infinitat de poesia no sugereix als naturals més oposats! Aquesta descripció, millor aquest símbol, es comprés en tots els paíssos civilisats, siga la que's vulga la llengua que's parli y la religió que's professi. Per'xó la música no es may inmoral. Es un llenguatje universal d'una intensitat qu'está per dessobre de totas las altras intensitats.

No hi há pas dubte qu'existeix un simbolisme més indeterminat, tal volta d'essencia més elevada que la música dels sons, encar que no sigui, al menys per nosaltres, d'una emoció tan fonda, y es el símbol del color. Qui sab si la nostra percepció musical reconeix com á límit la sensació acústica, sens

deixarnos més qu'entreveure'ls misteriosos acorts d'una harmonía lluminica!...

De tots modos, laimpresió es fonda y devegadas basta la visió d'un color per'evocar tot una serie de recorts, y quan aquests colors se'ns presentan ab tota la exuberant brillantés dels matisos naturals, com els d'un celatje, un bosch, el mar, quin efecte més gran no causan en nostre esperit! ¿Qui no's sent misteriosament influhit per la impresió d'un cel brillantment blau, ó d'un blanch opach, ó groch, vermell y altres colors tornassolats d'un crepúscul? Y qué n'es de gran y duradera aquesta emoció pel verdader artista, sobre tot quan logra descubrir en aquest ambient una figura ó una passió que hi escaygui!

Aquest art naturalment se bastaría á sí mateix molt menos que la música, y necessitaría'l concurs d'un'altra bella art per ferli de march hermosissim, per'intensificar son grau d'expressió fins á lo imprevist.

A Wagner estava guardat el fondre la música ab la paraula, el simbol ab la idea, portant á cap l'obra tan sols somniada fins alashoras per algún privilegiat, creant l'art nou que fou lo marxapeu de modernas maravellas. Y al crear aquest art no va voler prescindir del encant que podía afegirhi'l color; perque, per mi, Wagner creya en la música de colors, vaja si hi creya! No hi há més que fixarse en sa obra mestra l'*Anell del Nibelung*, la que, per altra part, á causa de son elevat simbolisme més s'hi prestava, per convéncersen.

—

De la foscor del no res es evocat un acort fondo y llarch com una claror apenas perceptible, y l'ácort va aprimantse, comensa á pujar y baixar fins convertirse en un raig de llum indefinit que creix més y més, donantnos á compendre la forsa creadora del *element primitiu*. El moviment comensa á ser ritmich y'ns transporta á las profondetats del Rhin, ahont regna la indefinida claror del crepúscul, com si sorprenguessim el despertar de la naturalesa; verdós cap á dalt, donantnos idea de la tranquilitat que aquí domina; negre cap al fons, pressagiant tétricament la morada del esperit de l'ambició y de la destrucció.

Y l'alegria dels fills del Rhin va desenrotllantse en aquell medi tan ignocent, tan transparent, en aquell ambient de puresa, amenassada tan sols per la remor fosca y antipática que puja del fons. Peró la candorosa ignocencia no'n fa cas y s'entrega sense recansa á la més gran expansió de pura alegria. Un fulgurant raig de brillantissima llum comensa á filtrarse en la tranquila corrent, y disolentse en el to verdós de l'aygua, acaba per saturarla del color del aurifich metall, reflectantse per tot arreu, portant ab sa irresistible esplendor l'alegría més extraordinaria á la escena. Las ninfas hi rebullen, s'empapan d'aquella riquíssima claror. «Or del Rhin, quína brillant resplandor se desprén de ton si! Desperta or del Rhin!» Y gosan desinteressadament dels seus encants, sense coneixe la funesta influencia que fará sentir en el món, un cop arrencat de son centre.

L'esperit de la foscor no dorm, y al copar l'or queda desfet l'encant. Negras tenebras inondan el riu, l'aygua s'engorga en horrorosos torbellins cap al fons del abím, en espessas onadas; un món de felicitat s'hi enfonza...

En el segón quadro assistim á un'altra aurora, que no es ja'l despertar tranquil y transparent de la naturalesa, sinó'l despertar emboyrat de l'ambició humana. La creixent claror del matí'ns mostra'l Walhalla, desd'ahont Wotan aspira al domini del món; mes ay! que per'alcansar tal domini no ha reparat en cedir l'amor, y será'l primer en sentir els efectes de tan miserable cambi! Ay, que aviat esmortuhida neblina, extenentse sobre'l quadro, sembla interposarse á la felicitat del home!

La intriga s'hi barreja, y la persistent foscor sembla indicar maléfichs fins: per las esquerdas de las pedras pujan negres vapors que tot ho entelan, fins la conciencia de Wotan, qu'en va pretén sustreures á las eternas lleys que fins á n'ell mateix alcansan; el corrossiu baf s'extén per la escena mentres en la orquesta s'enrotllan en diabólicas espirals la intriga present y la futura renuncia al poder, mentres l'acció sembla enfonzarse en las entranyas de la terra.

L'ambició, la traició, l'esperit de crudeltat y de destrucció, totas las malas qualitats semblan informar aquell rutilant color roig que s'escampa dels antres de la morada sub-

terranía dels nibelungs. Sa influencia trascendeix als personatjes, que no sembla sinó que rivalisin en astucia y picardía, enganyantse, desconfiant mutuament, fins que, trahintse á sí mateix Alberich, cau víctima de sa propia astucia, y es portat á la llum del dia.

La llum del dia! Quin contrast més gran, quin efecte més esgarrifós el d'aquella maledicció proferida per l'esperit de las tenebras en un element que no es el seu!

Mes la boyrosa atmósfera no s'ha pas aclarit, ni la calma y tranquilitat tornarán á ser patrimoni del deu. Una inmensa pesadilla sembla encloure als personatjes: el mateix Walhalla, vist á la llum del crepúscul vesperti, no té als ulls de Wotan l'encant ab que se'l mira per primera volta al despertarse. El mateix consell d'Erda, envoltat de misteriosa blavor, no es prou pera cambiar els efectes del desti; lo més que logra es dilatar son cumpliment. Ni Donner, al purificar l'atmósfera fent esclatar la tempestat, logra esvanir la congoixa del quadro. L'arch de Sant Martí, vist ab la mirada del sol ponent, resulta una subtil esperansa que's pert, una amarga rialla... La nit s'acosta...

—

Cap al tart d'un dia de primavera, la tempestat esclata en el bosch. La fugitiva claror del crepúscul, que filtrantse pels espessos núvols ilumina'ls arbres ab tons sinistres, ilumina també á la desgracia personificada en Siegmund y perseguida per una manada d'homes, mentres en l'espay xiula'l vent, rodola'l tro, y del cim s'estimban pedras y arbredas.

El fugitiu, cansat y assedegat, se refugia en una habitació que creu abandonada y ahont la compassió s'apiada d ell. Mentrestant, la nit va cayent y porta en sas tenebras á Hunding, per qui sab aquell que la casa que creya hospitalaria es la morada de son propi enemich. La obscuritat es complerta; fins el foch de la llar s'es apagat. Cóm se congria la desgracia sobre d'ell!

Sols en el fons de son ánima revéu la fulgurant mirada de compassió y d'amor d'una dona hermosa, mirada que creu per un moment reproduhida en la soca del arbre, ahont brilla intensament un punt lluminós com un pressentiment de deslliuransa.

Oh! Ella s'acosta, ella, la encisadora llum que ve á embolcallarlo ab sa radiant aureola! La porta s'obra de bat á bat: un alé d'ardenta primavera s'hi aboca, la lluna vessa á dolls sos raigs, iluminant á la enllassada parella, quina momentania felicitat sembla resplandir ab intensitat creixent... Siegmund, boig d'entussiasme, arrenca la espasa, y baix sa protecció s'emporta á Sieglinda allá ahont habita la hermosa primavera...

Ilusió! Com més avansan en inquieta y vertiginosa fugida, més la primavera s'allunya del envorall de llurs passos; tan sols al mirar enrera entreveuhen la tempesta, senten el corn, els gossos d'Hunding... y Sieglinda, boja d'amor y de vergonya ensemps, corra, corra sempre... Al fi, ab dolsas paraulas y caricias, logra Siegmund deturar á la germana pregantli que descansi; mes el corn de guerra's fa sentir ab terrorifichs esbufechs, la negror de la tempesta s'acosta més y més, y'l desvari de Sieglinda degenera en frenesi, fins que cau rendida, desmayada.

Altra volta Siegmund recupera son patrimoni: la desgracia. Y en aquella foscor, la walkyria li anuncia sa propera mort, y es inútil qu'en un moment de compassió intenti cambiar la victoria: la llum no cedeix pas. Al contrari, espessos núvols de tempestat baixan fent més densa l'atmósfera y cubrint el cim y congestas de la montanya. Hunding s'acosta, els corns ressonan sempre més aprop, la lluyta dels enfurismats elements ageganten la dels dos rivals, quins esbufechs de rabia se senten en la obscuritat; un llamp, fulgurant en el fons, projecta la negra silueta dels combatents sobre Sieglinda, que veu en enlluhernadora aureola á la walkyria cubrint ab l'escut el cos de Siegmund; mes rónechs resplandors s'interposan: es la decisió inquebrantable de Wotan que's sobreposa á sa voluntat, y Hunding queda venjat. El dolor que s'apodera del Deu al contemplar el cadavre del welsa, es substituhit per la cólera que li causa la desobediencia de sa filla.—«Ay d'ella quan logri trobarla!»—exclama, desapareixent entre la vermella tempestat de son terrible enfado, que's destaca d'un fondo negre.

Las onadas del més desenfrenat huracá, l'esgarrifall d'una tempesta de llamps y trons, la horrorosa foscor d'una nuvolada sobrenatural s'extén sobre'ls cims de fantástica

montanya, fent espetegar els fonaments del món y sugerint lahorro rosa sublimitat del primitiu cruiximent.

Del fons d'aquest caos, y arremolinat per verdaders torbs de semicorxeas, esclata'l tema de la walkyria, y aquesta idea, totjust apuntada, repercuteix per tots els ámbits de la orquesta. La escena es portada al grau maxim de paroxisme, disminuhint son furor al apareixe Sieglinda, que salvada y protegida per Brunhilda, escapa á las iras de Wotan.

Altra volta xiula l'huracá, la tempesta retrona, y entre'l rodolar del tro s'escoltan las petjadas terribles de Wotan, qu'apareix rodejat del resplandor de foch que ja'l caracterisa.

La cólera del Deu esclata en forma irresistible, y Brunhilda es castigada y separada del exércit de las walkyrias, sas germanas, que fugen aterroritzadas de la magnitut del cástich.

—«Digas, pare: ¿tan gran ha sigut ma falta que á un tal abim me devallas?»—fa la culpable, buscant ab sos hermosíssims ulls la mirada esquiva de Wotan, y comensant la justificació, á la que segueix aquella inmensa súplica que logra conmoure al mateix Wotan. La tempesta s'ha allunyat poch á poch, els núvols s'han escampat á mida que la cólera ha fet lloch á la tendresa en l'anim del Deu. El crepúscul vesperti que segueix, impregna l'ambient d'inconmensurable tristesa, peró també de la tranquilitat y transparencia que té l'atmósfera després d'una tempestat.

Wotan accedeix á la petició de sa filla, de la que's despedeix per sempre, baix el cel d'una nit clarissima hont brillan las estrellas com brillarán aquells ulls que besa per darrera volta, pel més felís dels homes. Y la rodeja d'un cércol de foch, á manera de mantell nupcial, y'l color de porpra comensa á flamejar al voltant del cos de la walkyria, que resta encantada, adormida... esperant al héroe que la desperti.

JOAN MASSANA.

(Acabará.)

LA FILARMÓNICA DE BERLIN Á BARCELONA

II

Si en las obras de Wagner varem poder apreciar ab preferencia las magníficas qualitats del metall de la orquesta alemanya, igual ocasió'ns oferiren las de Bach y de Mozart per lo que respecta á la corda y á la fusta. Abdós clássichs figuravan en els programas ab composicions ben escullidas, pera presentarnos clarament definida la personalitat respectiva, puig aixis els tres números pera instruments de corda del gran Bach, com la Sinfonia en *mi bemol* de Mozart, posan bé de relleu l'estil caracteristich de dits músichs.

La música de Bach va revelarnos aquella incomparable grandesa qu'es el sagell de totas sas creacions. No sabém qué admirarhi més: si'l magnifich desenrotllo del *Preludi*, la puresa melódica del inspirat *Adagi*, ó la extraordinaria potencia de la *Gavotta*, d'una intensitat de ritme inimitable. Tots tres foren molt ben executats pels instruments de corda, agradantnos sobre tot la excelent expressió rítmica donada á la darrera. El mestre Nikisch va demostrar sa compenetració ab l'estil d'aquest gran músich, donantli una interpretació sobria é impregnada del classicisme que requereix. Lo mateix podém dir de la *Sinfonia* de Mozart, que fou interpretada també á conciencia, sobressortint pel seu major valor els segón y tercer temps, en particular el *minuetto*, d'una gracia y delicadesa tan exquisidas com tots els d'aquest mestre.

¿Podém considerar perfectas, en el verdader sentit de la paraula, las interpretacions de las obras de Bach y de Mozart? Fora dificil de senyalar els graus que faltaren per'arribarhi, peró dins de la magnifica execució que acabém de reconéixer, varem trobar (sobre tot en Mozart) un *no sé qué*, dificil d'explicar. Y dihém dificil, perque no sabém si atribuhirho al mestre ó á la orquesta, al temperament del director ó al dels músichs, quin dubte podriam aclarir el dia que sentissim dita orquesta en condicions més reposadas ó baix la direcció d'un altre mestre, sobre tot d'un *especialista* de Mozart com es Richter ó com era'l difunt Levi. En Nikisch, com hem dit, coneix plenament á Bach y á Mozart, y'ls interpreta ab tota conciencia, peró la marcada predilecció que demostra en subratllar el moviment ritmich y en fer arribar els sons orquestals al maxim de sa potencia expressiva, es potser en perjudici de la dicció, del fraseig, cosa primordial en aquellas obras com en cap altra. Pot també motivarho'l temperament dels professors d'orquesta alemanys, més propens á pecar

per excés de sobrietat que per una dicció *acaramel lada*, ó *italianisada*, defecte en que's pot fácilment incorre en las melodias á la italiana de Mozart. Es á dir, que dins de la claretat, de la justesa y dels primors de execució qu'hem admirat en aquestas, com en totas las obras, hauriam volgut que la part de corda (especialment per lo que respecta als primers violins), ens hagués produhit una emoció més fonda, un xich d'encis espiritual, pera no tenir res que titllar á interpretacions tan notables.

L'efecte que'ns produhi la tan coneguda obertura de *Freischütz*, bastaria per si sol per acreditar á una orquesta y pera colocar al mestre Nikisch en la categoria dels grans directors. Com á tal se'ns revelá, puig, en efecte, poguerem admirar el seu magnifich trevall d'*interpretació* de Weber, á semblansa de lo que va succehirnos ab el mestre Weingartner. En Nikisch, com en Weingartner, va saber treure tot el partit á la música del precursor de Wagner y donar tot el relleu á la frase dramática y tot l'efecte expressiu al conjunt orquestal. Repetint lo que diguerem al visitarnos aquell jove director, podém senyalar aquí'l verdader sentit de la paraula *efecte*, es á dir, efecte de bona lley. Aquest es el verdader efecte qu'admet la música, el que varem admirar en *Oberon* y hem trobat també en *Freischütz*, el que sense desnaturalisar l'obra, sens esmenar la plana al autor, dona á sas produccions un relleu sorprenent, un colorit y expressió portats fins als límits de lo imaginable, y que'ns produheix sensacions novas é inesperadas en composicions que tants han falsificat. En aquest concepte, donchs, podém colocar dita interpretació entre las més personals y més encertadas que'l mestre Nikisch ens ha ofert.

També ha tingut cabuda en aquests concerts la escola romántica, representada per Mendelssohn y Berlioz, que respectivament caracterisan sas dugas manifestacions alemanya y francesa. Un y altre han sigut interpretats ab el major respecte y serietat, y executats ab extraordinari carinyo. Podrán alguns haver trobat exagerada la lentitut del *Ball de las Sílfides* ó la precipitació de la *Marxa húngara*, de Berlioz, pel contrast ab el temps á qu'estavam acostumats á sentirlas, mes hi há que considerarho com una interpretació gens despreciable, ans pel contrari, interessant. Pera nosaltres, el *walz* guanya ab ella en delicadesa y elegancia, y la marxa'ns sembla més seria que ab la exagerada accentuació de matisos que li dona'l mestre Colonne, puig si no es tan brillant, tal volta es més *húngara*. Ab idéntica serietat fou tractat l'*scherzo* del *Somni d'una nit d'istíu*, de Mendelssohn. Hi há qu'aplaudir sa interpretació per lo sobria, fugint de la vulgaritat en qu'es fácil caure, y'l trevall de la orquesta pot presentarse com el més acabat model de llimpiesa y agilitat en la expressió, ab menció especial de la flauta, com aixis mateix del arpa en el ball avans citat.

De la mateixa manera hem sentit mostras de las modernas tendencias musicals de Russia y Alemanya ab las composicions sinfónicas de Tschaikowsky, Listz y Strauss. La *Sinfonía Patética* del primer es un'obra que mereix ésser escoltada, perque denota la má d'un músich expert, si bé no gayre inspirat. Som els primers en reconeixe que no era'l seu lloch més adequat una serie de concerts tan curta y composta d'obras mestras, peró ab tot, no hi há motiu pera despreciarla, avans pel contrari, té dret á ésser considerada ab la mateixa atenció que's concedeix á la major part de produccions francesas modernas. Potser escapsant alguna de sas parts y cambiant el nom del autor per altre de lletras menys enrevessadas, hauria guanyat en éxit. La Sinfonia es de proporcions desmesuradas y a trossos plena de divagacions, particularment en els dos primers temps, peró en sa segona meytat puja de valor per la brillantés, originalitat y bellesa del ritme del cinch per quatre, y més encara per la sentida expressió del *adagio lamentoso*, qu'es el que va més d'acort ab el titul de l'obra.

Si'l domini de la orquesta, per l'extraordinari coneixement de tots els recursos y combinacions orquestals, basta pera donar patent de compositor célebre, poden figurar entre aquests tant Tschaikowky com Listz, peró en un y altre trobém molt deficient la primera materia, l'element essencial pera que la producció musical constituheixi una creació artistica. No obstant, en el compositor rus, á través de sas nebulositats, descubrim un pensament, una idea germinadora que'l músich, ab més ó menys acert, segons els passatjes, va desenrotllant fins arribar al fi que's proposa. En cambi, en las obras de Listz, no sabém trobarhi cap idea, no descubrim un sol compás en que l'autor ens reveli altra cosa que'ls seus invariables propósits de enlluhernarnos ab els més extravagants efectes, ab sonoritats sense justificació deguda y ab tan soroll y enrevessament de forma com pobresa d'ideas y falta de gust. En sas produccions no sabém véurehi més que jochs de sonoritats, efectismes de virtuós, mancats del més vulgar sentit musical.

Contrast ben remarcable ab ellas ofereixen las obras de Ricart Strauss. Com hem dit en altras ocasions, no es possible anar més enllá en l'empleo dels procediments, en la brillantés de colorit, en els atreviments de forma, en la exageració de las dissonancias, en el menyspreu de totas las reglas, y no obstant, las obras de Strauss son de las que quedarán. Per si no'n tinguessim suficients probas ab las que fa poch ens oferi'l propi autor, ho ha demostrat plenament ara'l magnífich poema *Mort y Transfiguració*, que á pesar de

sernos ja conegut, necessitava dels valiosissims elements de la orquesta berlinesa pera presentársens en tot el seu esplendor. Entre'ls poemas sinfónichs de la primera época de Strauss, es pera nosaltres aquest el millor, en el que's revelan més potentas sas facultats creadoras y'l seu gran talent musical, tal volta per ésser una de sas concepcions més grandiosas, donchs l'Strauss es un dels primers sinfonistas, precisament per possehir el sentiment de la humanitat qu'escampa en sas obras, dotantlas de las condicions ó requisits essencials: idea germinadora y desenrotllo llógich del pensament musical. Quína idea més hermosa que la lluyta que apareix en la primera part del poema, y quin contrast més grandiós ab l'hermosissim himne de la transfiguració! Aquest himne'ns sembla una de las páginas més inspiradas que Ricart Strauss ha produhit.

No es possible donar aproximada idea de la manera acabadissima, colossal, inimitable, com la orquesta de la Filarmónica va fernos sentir las obras de que acabém de ocuparnos. Si prodigis haviam trobat en las avans esmentadas, foren majors encara en aquestas, y més sorprenents per las inmensas dificultats que sa complicada orquestacio ofereix. El trevall ímprobo, inmens, empleat en la *Sinfonía* de Tschaikowsky, intrincada com la que més, es dels que may s'oblidan; com menys podém encara oblidar la grandiosa interpretació del poema de Strauss, pera la que no trobém calificatiu prou just, puig director y executants varen rebassar totas las linias de comparació. Las qualitats dominants en el mestre Nikisch s'ajustan admirablement ab el sentit y ab la forma d'aquestas composicions modernas, y las grans dots musicals dels professors de la orquesta troban en ellas ample camp pera esplayarse. No hi há, donchs, que analisar en aquest punt; sols queda lloch pera la més gran admiració y l'entussiasme més ardorós devant d'interpretacions tan imponderables

Hem tractat de donar nostra impresió personal sobre'l trevall realisat per la Filarmónica de Berlin, fixantnos principalment en els punts més essencials. Si al particularisar hem senyalat algún reparo respecte d'algunas interpretacions, entenguis sempre qu'es en relació ab la importancia de la orquesta y del director que'ns ocupa, y per tant, dins de la excelent impresió de conjunt.

Resumint aquesta impresió dirém que'l mestre Nikisch es pera nosaltres un verdader virtuós de la batuta. Domina la orquesta de manera absoluta y coneix á la perfecció'ls més amagats detalls de las obras; no hi há efecte, nota ni accentuació musical qu'escapi á sa penetració, y ho comunica tot als seus músichs de la manera més imperiosa y al mateix temps més sobria. Com á intérprete dels grans mestres revela talent gens vulgar, per més que á voltas l'excessiu cuydado del color el conduheix á descuydar el dibuix. En la interpretació dels compositors moderns s'ha revelat més qu'enlloch el mestre ideal.

De la orquesta ja ho hem dit tot en cada obra, y tot lo que poguessim repetir fora poch encara. En conjunt, la homogeneitat perfecta, la fusió de timbres en l'armonia única, unit tot á una inmensa potencia expressiva. Cada músich per separat es un mestre en el més rigorós sentit de la paraula. No tornarém á citar instruments pera no ésser pesats; sols hi há que fer constar l'efecte sorprenent produhit pels que perteneixen al grupo qu'es sempre'l més deficient en nostras orquestas.

¿Quinas consequencias hem de deduhirne de la visita que acaba de fernos la orquesta de Berlin? Moltas y molt diversas, per lo qual las deixarém pera una ocasió próxima.

Joaquím Pena.

DARRERAS FLORS

Pel bes primaveral amorosida,
esplendenta revíu Naturalesa:
Quan las flors y els aucells cantan la vida
mas ilusions se moren de tristesa!
La flor del nostre amor, dona estimada,
no reviurá may més; si ja's colltorsa
bo y sent ab nostras llágrimas regada,
no veurá pas l'Estíu...
Té de morir per forsa!

La terra, á cada maig, l'havía vista
d'armonías y olors feconda, plena:
Y aquest any l'he trobada núa y trista
y'ls aucells y las flors me donan pena.
Si avuy, qu'es tot alegre, m'entristeixo,
y quan tot canta y riu, sospiro y ploro;
si al bon temps, sense tu, vivint sofreixo,
al Hivern qu'es tot trist...
sens esperansa'm moro!

. . . .

Me dius «qu'estigui alegre...» y si no't beso,
mas alegrías totas son ficticias;
«que Deu m'ajudará si ab fe li reso»...
Y ja sabs que mon Deu son tas caricias!

. . . .

¿Y vols que jo t'escrigui? Ja ho faría
si entenguessis mas lletras lo que diuhen.
No veus que jo'l paper te'l ompliría
de llágrimas no més...
Y aquestas no s'escriuhen!

E. Just y Pastor.

LLIBRES REBUTS

John Ruskin. — FRAGMENTS TRADUHITS DEL INGLÉS, AMB UN ASSAIG INTRODUCTORI *per Cebriá Montoliu.* — *Barcelona, Tipografía «L'Avenç», 1901.*

Aquest llibre qu'entre nosaltres acaba d'apareixe ha d'ésser saludat com una de las més bellas mostras de la nostra ardida y prometedora Jovenesa. En ell, avans que tot, s'hi ha d'apreciar la benéfica forsa d'una jove voluntat que sentint la paraula d'aquell apóstol sublim ab tota la vehemencia de son cor, la mostra atractiva com sagrat aliment á tots els que's daleixen y que bategan per la veritable Vida. En ell, avans que tot, s'hi ha d'admirar no precisament el trevall armónich d'una conscient traducció, ni la síntesis entussiasta de l'obra d'un Geni, sinó la tendencia d'un esperit á encaminarse vers la serena llum que iluminava perennement aquella venerable pensa amorosida; quina tendencia no vuy pas dir que sigui patrimoni d'un sol, puig al manifestarse aixís en eix moment, representa l'anhel de tota la veritable joventut de nostra patria.

Aquest anhel que palpitava inconscient é informe dins de molts, y que resultava apaybagat dins d'alguns altres, l'ha satisfet en quelcóm En Cebriá Montoliu. Ab Ruskin succeheix que per la majoria se'l pressent molt, peró se'l coneix poch; lo segón per las causas que senyala En Montoliu mateix en son *Propósit.* Aixís es, qu'encara que l'obra present no sigui ni de bon tros un'obra en quina la figura del Profeta s'hi trobi del tot y en tot cantada, satisfará bellament part dels desitjos de molts que s'havian hagut de contentar fins al present ab el sol ressó esfumat de la paraula del Héroe.

En l'*Assaig Introductori* que precedeix als *Fragments traduhits*, En Cebriá Montoliu estudia al Héroe y en parla corprés per l'admiració que produheix aquella ánima tan gran, tan vehement. En Montoliu la sent aquella ánima, y venera l'ombra del poeta fugit ab tota la efusió y ab tot el respecte. Inspirat pel poema que s'enlayra de l'obra del Sant Francesch modern, canta á voltas la seva impresió ab accents que per la seva valentia y per la seva sinceritat conmouhen. Exaltat per la paraula del mestre, parla y parla entussiasmat, y l'adora reconegut com un mágich benfactor qu'hagués fet ressorgir, devant de sos joves ulls y entre mitj de la cridoria de las munions barbres, las joyas espurnejants d'un maravellós tresor, qu'ell ja hagués pressentit vagament moltas voltas. Extasiat devant del armónich trevall d'aquell escocés tan ilustre, l'estudia y'l presenta, si no ab la poesia que requereix, ab el respecte que mereixen sas diversas fases. Encantat y enamorat de la Pau, de la Bellesa que sempre degué voltar fins las més infimas sensacions d'aquella vida sublim, parla d'ella intimament, encara que intimament no la estudia gayre. Presenta en Ruskin, ab amor, al héroe, al critich, y'l va á cercar en sos infantivols temps pera trobar aixís el primer impuls de las grans qualitats que'l caracterisan. S'encisa ab la humilitat de Ruskin devant de la Naturalesa, oblidada quasi de tots, y ensenya la fonda passió del artista gran per la doctrina evangélica. Estudia las sevas serenas evolucions sempre vers el punt de llum del amor, de la veritat, de la justicia, y presenta en Ruskin al sociólech, al predicador enlayrat que devalla del seu palau sumptuós pera aconsolar y pera regenerar als seus germans embrutits, esclavisats, deprimits horriblement en las més inhumanas de las tiranias. Descriu las sevas lluytas, las sevas lluytas de gegant contra una humanitat que no'l comprén ni l'escolta; devant del poble més aspre y més industrial; devant de las multituts més identificadas ab l'engranatje de las rodas y más negadas ab els delicats sentiments que han d'unir la familia humana. Canta la épica lluyta d'aquell Sant Jordi miraculós, pera salvar á la humanitat del dragó de la impuresa, de la lletjesa y del odi, y per ultim glorifica sa mort de martre, después d'haver enfonzat en la gorga infernal la llansa mortífera... y s'aixeca en alas de la flama de son admiració fins á finir en una valenta invocació inspirada en son benehit sepulcre... Quelcóm diu avans d'aixó que jo crech poch just, de totas maneras... mes la forsa dels paragrafs últims bentost ho fa oblidar.

Una nova aurora apunta a l'horitzó,—diu—i els més valents ja s'han llevat pera saludar-la. Deixem als infidels que dormin llur somni beatífic Ells tindrán certament lo que desitgen,—amor, honor, riqueses, poder, felicitat y mort. Mes nosaltres, els creients, als qui la Vida Nova inflama, alçemnos, y desvetllem als qui dormen, i abandonem séns recança l vell temple que ns xopluga ans no s'ensorri sobre'ls nostres caps. Acudim a la nostra tasca i treballem mentres és de dia. Un nou temple hem d'edificar pera quant torni la nit, ont hi cápiga tota l'humanitat. Sguem veritables maçons. Tot i reconeixent el gran progrés realisat en nostres dies, no'ns detu em per xó a mig camí. No tinguem por d'enlairar sempre més y més els nostres ideals Seguim l'exemple dels heroes qne ns han precedit, i, aprofitant les eines poderoses que ells ens posen á les mans, treballem séns desfallir a la nosta imatge i semblansa la massa neutra de lo actual; i, sobre tot, tinguem fe en els nostres somnis i no desesperem de veure ls un jorn realisats, perqué, absolutament parlant, ells són la «única *realitat*», i l'experiencia ens mostra que «els somnis d'una centuria són l'historia de la següent »

Las traduccions que segueixen son fetas ab un gran respecte y designan una estricta fidelitat; en ellas l'admirable istil del gran artista escocés hi es conservat ab una encisadora subtilesa... Son traduccions fetas per un deixeble; y més que per un deixeble, per un adorador d'aquell filosop gegant, que han d'admirarse per la conciencia ab que son

fetas y per la sinceritat ab que s'han traslladat al catalá. La llástima es que'ls fragments traduhits siguin tan curts y tan pochs, lo que fa'l trevall de la traducció quelcóm insuficient pera coneixe al autor estudiat, y ab poca relació ab l'*Assaig Introductori*, ja que després de lo qu'en Montoliu diu en ell, devia esperarse una més complerta y llarga traducció, en quina, tot lo afirmat avans de Ruskin, quedés ab perfecte relleu devant d'aquells que cerquessin en aquest llibre'ls accents més culminants de la paraula del Héroe.

De tota manera, el llibre aquest ha d'ésser respectat y admirat per lo que val, y més per lo que promet y per lo que representa. Benéfica demunt de tot será pera la nostra joventut la santa influhencia de Ruskin... y la tasca nostra, la tasca de la nostra joventut, es gran y bella demunt de totas... Nosaltres, els joves, hem de contribuhir més que ningú á la regeneració d'una esmortuhida nissaga que's va despertant; y pera l'avenir, ens cal ben bé sintetisar el lema de nostre estandart!... Cap company ni cap profeta podém trobar més bo y més fidel qu'aquell que prenia l'Amor y la Veritat per lema; aixis es qu'havém de respectarla y d'encoratjarla tota manifestació que cap aquell profeta'ns encamini... Siga aquest llibre entre nosaltres benvingut!... Acoblemnos á la memoria d'aquella ombra sublim pera contribuhir al Amor, á n'aquesta única é inefable Veritat demunt de tota la terra!

Xavier Viura.

—

Manuel de Montoliu.—Nova primavera. *Poema lírich.*—Primeres poesies.—*Barcelona. Tip.* «*L'Avenç*», *1901.*

Els joves poetas catalans d'avuy—ó al menys alguns d'ells—se troban dominats per dugas tendencias oposadas, y quasi sempre las exageran. Per una banda s'entussiasman ab la vida y la exaltan heroicament. Aquesta tendencia's caracterisa per un estil viril y sapat, vibrant y robust, y'ls poetas que la segueixen adoptan formas amplissimas, s'enamoran dels actes extraordinaris, s'expressan ab termes enérgichs y tenen lo *mascle* per objectiu principal. Semblan fills—artisticament—d'Hércules y de Zola.

Els altres se perden per las misticas y emboyradas regions de las visions y dels somnis, segueixen perfumats viaranys ahont se gronxan lliris purissims, y caminan extátichs, y oviran eternament formas fugitivas d'ángels y de madonas. Els domina un embadaliment perfecte y la realitat els exaspera. Detestan la vida. El més-enllá'ls atráu poderosament. Semblan fills—també artisticament—de Fra Angélich y de Mæterlinck.

El jove poeta don Manuel de Montoliu s'acosta més á n'aquests últims que á n'els primers. El poema lirich *Nova primavera* es un'obra rublerta de simbols y de vaguetats, d'acció esllanguida y fluixa, de llenguatje ultra-poétich (influencia de Gœthe, Nietzsche y Mæterlinck). Es un poema indecis, sense relleu, que llisca monoton y poch interessant, malgrat la poesia d'algunas escenas. No óbstant, s'hi endevina en l'autor un'ánima de poeta refinat y culte, sense grollerías ni vulgaritats.

Entre las *Primeres poesíes*, que segueixen al poema, ben garbelladas, se'n troban algunas de notables, com *La cova del Goç*, *Nocturn*, *Cántich del Llorer*, *Devant de la Mar*, *Boyra*, etc. Sobre tot el que ha escrit una estrofa com aquesta:

Pera pujar aquí dalt
á tocar misa primera
d'ara ençá, bailet, no cal
mai més encendre'l fanal;
ja la claror riallera
guaita en cada finestral
més que tu y jo matinera, (1)

té pasta de poeta verdader.

—

Antoni Ribera y Castells (S. del Palau).—Humorísticas. *Versos en catalá. Prólech de Joseph Bernad y Durand.*—*Barcelona, Estampa* «*La Catalana*» *de J. Puigventós.*—*1901.*

De naturalesa ben diferent es el llibre *Humorísticas* de don Antoni Ribera y Castells, prólech de don Joseph Bernad y Durand. Aquest ultim senyor troba que «la corrent literaria catalana está desviada del bon camí per la influencia que, per dissort, exerceix sobre'l jovent de Catalunya l'enfárrech de traduccions de las obras de Gabriel d'Annunzio (*ojo*, Vilaregut!) y la incultura en la interpretació dels autors francesos, noruechs, russos y alemanys, que *ha empatxat á la majoría* (¡!)». (2)

Troba també que'l senyor Ribera pensa «pel seu compte», y més avall diu que «per trobarli filiació» té que remontarse fins á Espronceda, Campoamor y Bartrina, ab qual afirmació creyém que desfá lo que diu primerament. Y prou del prólech.

Del senyor Ribera dirém ingenuament que, apart de moltas incorreccions literarias, ens sembla un observador y un pensador. El seu cervell es ple d'ideas; arriba á la essencia de las cosas, cerca las veritats y tot ho anomena pel seu nom. Respira franquesa y atreviment. Si tothóm parlés com el senyor Ribera, aviat el món se veuría net d'hipocresias. Las sevas *Humorísticas* son dignas d'ésser llegidas.

G. Zanné.

(1) *Cançó d'Abril del Campaner.*
(2) Que no llegeix.

Felip Cortiella.—El Cantor de l'Ideal.— *Barcelona. Tipografía «L'Avenç», 1901.*

Hermós llibre, qu'en cada una de sas frases hi glateix l'entussiasme gran y pur, l'entussiasme únich, qu'hauria d'ésser comú á tots, que á voltas arriba á ésser éxtasis y que sembla elevarnos á las supremas serenitats que pressentim en nostras reflexions y en nostres somnis.

Es l'obra d'un artista que sent el goig y la hermosura del viure en tota sa plenitut, y que, enamorat d'un ideal suprém de Natura, d'Amor y de Civilisació, més que fuhetejar las rutinas miserables que'ns tenen esclavisats y'ns llevan la ditxa, vol cantar ab entussiasme'l seu Ideal, pera que'ls escullits s'acoblin ab fervor al seu entorn, y'ls indiferents puguin quan menys sentir de lluny sos cants, y'ls arribi sa alenada de poesia, ensemps que puguin presenciar l'espectacle dels qui, rodejant al Cantor, se senten iluminats per las clarors del Bé eternal.

Del llarch parlament del Cantor n'extraurém, pera que's judiqui del estil y tendencia d'aqueixa bonica obreta, els següents paragrafs.

L'ideal de la vida és l'ideal de tota la vida, de totes les ansies, de totes les necessitats que la despleguin i l'escampin pera tots i per tot treient fruit i aroma: és, en fi, la nostra Acracia, am la seva amplitut d'horitzons, il·luminant les conciencies i fent-les heroiques realisadores de la voluntat. Per això'm feu pena que, sentint-vos apóstols d'ideal tant gran, tant humá i tant humanitari, pera veure'l i sentir-lo bé, us el mireu sols amb el ventre, parlant de l'art am fredor i amb aquella ignorancia dels rutiners quan perquè sí s'ocupen de les nostres coses. Jo no demano preferencies, perquè ho necessito i m'ho estimo prou tot pera despreciar res. Lo més essencial és la satisfacció de les necessitats materials; però penseu que fins pera lograr això necessitem l'halè que dóna l'emoció de la bellesa oferint-nos la sentimentalitat sana de la vida ....

No oblideu que és molt gran l'ideal de la vida, que per ella tot ho és de necessitats materials i que encara no tenim prou ulls pera sentir-nos certs i forts de lo que hem de fer pera que'l bé triomfi per tot.....

... ensenyem que dos i dos són quatre am farina i no'ns recordem que aquets dos i dos són quatre també ho són si pensessim en les flors i que aleshores foren vuit! En perdem tants d'heroes desconeguts que, dalitosos d'aromes delicades, passen de llarc per davant dels nostres jardins perquè quasi sempre tenim les portes tancades! Obrim-les de bat a bat! És la joventut que ho espera! És la vida que ho demana! I que hi entrin els artistes, que hi entrin els poetes, que hi entrin els cantors, i que s'hi embaumin l'ànima i l'espargeixin pel poble, ubriagant-lo fins a rompre les cadenes!

. . . .

L'ideal de la vida! És l'art que no veieu, que tot just intuitivament sentiu i que, no obstant, embadalits, inconscientment, devegades s'us emporta tot volguent-li fer el sord; és l'art, l'art de la Naturalesa que enlaira l'ideal sublim, que'l feconda fecondant-se'n i l'immortalisa am la seva perpetual frescor i am la seva serena llum d'aubada esplendenta!

. . . .

... tot aquest ai d'il·lusions ofegades i mig mortes que llença l'humanitat desde lo més profon del seu sentimentalisme, oprès per barbres preocupacions i mil lligaments de l'encara més barbre justicia històrica, és la nuvolada que de cap a cap de la terra vol esquinsar l'ideal de la vida deixondador de l'aubada universal preconisada per la ciencia i tant ben pressentida per l'art deslliurador de les tenebres humanes.

L'humanitat sofreix l'embrió d'un optimisme esmaperdut que l'artista veu molt clar am la psicologia de les enguníes populars i el transparenta en les visions de benestar que dóna i il·luminant l'ideal de la vida am la seva vida mateixa. Recullint les ansies generals; els gemechs que voldrien ser sospirs dolços; els xiscles d'esgarrifança qne haurien de ser l'espasme del plaer més refinat; l'encongiment d'avui per la feresa del demà retallant la bona vida; les cançons tristes de tant que anyoren l'alegria; recullint, en fi, les malediccions que no han pogut ser brindis a l'amor i a la vida, l'artista fa la psicologia del dolor fent la de les il·lusions més tendres i pures, marcides, soterrades en els abims de l'error i, sentint-se vident de la benhaurança somniada, cremant-se amb el foc sagrat dels grans altruismes, sembra pel món la seva ardenta fe en la vida superior, desfà la boira ensopidora, i el dolcíssim plor de l'auba entona'l plany universal mentres el sol-ixent de la nova humanitat asserena'ls esperits i esclaten amorosides les poncelles matrius de les belles il·lusions florides i brillants com estol anunciador de la terra paradís.

Prossegueix *El Cantor de l'Ideal* teixint un enfilall d'exclamacions cada cop més sentidas, verdadera oració nodrida per las més sanas esperansas, en la que s'hi endevina la esgarrifansa suprema que sentirá la Humanitat, armónicament y joyosament compenetrada ab la Natura, el jorn magnifich de la gran aubada y de la gloriosa plenitut.

Respecte a las condicions literarias d'aquest llibre, nostres lectors poden judicarne per las mostras. A voltas l'estil sembla un xich diluhit, peró en general es elegant y sincer.

—

Victor Catalá. — 4 monolechs. — *Barcelona, Tipografía «L'Avenç», 1901.*

Faltats estém d'escriptors com el que amaga son verdader nom baix el pseudonim de Victor Catalá. Aquest autor ja va revelar fa poch temps la forsa y sinceritat de son estil en *Lo cant dels mesos.* Allavors no varem ocupárnosen ab la extensió deguda, en espera de que's presentés altra ocasió pera judicar ab més coneixement de sa personalitat artística. Aquesta ocasió ha arribat. El senyor Catalá, que segons sembla té en vias de publicació un bagatje literari bastant copiós, acaba de donar á llum quatre monólechs que, refermantnos la impresió primerament rebuda, ens donan lloch á emetre públicament nostra opinió.

Veyém en el senyor Catalá un poeta de veritable personalitat, que sent fondo y s'expressa ab una vehemencia freqüentment genial. En sa primera obra creyam notarhi la influencia d'en Maragall; en la que ara ha publicat *hi sentím* el temperament artistich

d'en Guimerá, de qui l'autor sembla devot fervent, fins al punt d'identificarshi en certas ocasions d'una manera complerta. Cal reconeixe que aquest resultat no's lograría si l'autor no tingués molts punts de contacte ab el model qu'adopta. Sas concepcions son considerablement més petitas, peró'l sentiment sol ésser el mateix; y el llenguatje, y els versos, si no son tan segurs, son freqüentment tan concisos, tan plens de sinceritat y d'energia, ab la mateixa valentia en las imatjes, casi may rebuscadas, sempre naturals, *humanas*, y en general vibrantas d'emoció.

Tenim, donchs, coneguda la personalitat artística del senyor Catalá baix diferents aspectes. En *Lo cant dels mesos*, cristallisa en bellas y sugestivas estrofas sas abstraccions més puras, sos sentiments més delicats. En *L'oca blanca*, que vegé la llum en aquestas planas, fa més subtil encara sa poesia, mostrantse somniador clarivident dels bells misteris per ell adorables, ab un encís que recorda á Mæterlinck, com també als moderns *miniaturistas* francesos, als que no iguala en trassa, peró guanya en espontaneitat, á més de qu'en Víctor Catalá no se'ns ha aparegut per ara enervant, ó malaltís, y sembla ésser dels que aborreixen, en art, la paraula *refinament;* això sens perjudici de sa cultura artística, que'ns sembla bastant sólida.

Per ultim, se dona á coneixe'l senyor Catalá com á realista de gran forsa, publicant quatre monólechs plens de sentiment dramátich; puig si no hi há en ells complert domini del mecanisme teatral, (lo qual faria dubtar del éxit cas de representarse), en cambi están escrits ab un llenguatje tan ple de vida y de passió, que donan lloch á suposar en l'autor facultats sobreras pera escriure obras capdals. Mentres tant, y com á ensaig, creyém que'l monólech pot y deu cultivarlo, evitant llensarse sense preparació á obras que ja per inexperiencia, ó ja, tal volta, per massa confiansa en si mateix, podrian al autor resultarli diluhidas, en perjudici de la bona impresió que fins ara ha sapigut produhir.

Dels quatre monólechs *La Vepa*, *Germana Pau*, *La tieta* y *Pere Mártir*, aquest ultim es sens dubte'l millor. Véginse, si no, algunas mostras:

La senyora comtesa, com aposta
sembla que no veu res; tamb é'l contempla
ab aquella mirada que no mira,
lo mateix que contempla'l pa, l'aranya,
los poms de flors... y á mi també... Ens iguala,
sols qu'ell es lo marit; jo, sí, só un moble.
Peró un moble .. que sent, que aquí dedintre
hi té quelcom... un baf d'infern que abrusa
y dona sed, com una sed estranya
que no's pot apagar y que recrema
y fa viure com boig á totas horas.
¡Com deu viure també mon senyor amo,
que la té y no la té, y a qui ella aparta
de vora seu com á ca ple de ronya,
com quelcom empestat que li repugna!
Que pateixi, ¡mellor!; que se revolqui
mossegant los coixins, de matinada,
en sa cambra, tot sol, allunyat d'ella,
igual que jo; desvariant, morintse,
sentint fred y calor, desig y rabia,
igual que jo; fonentse com un ciri
que crema cap avall á totas horas.

. . . .

Si ell odía á tothom, jo també odío
y m'ho tinch de callar. Ell, perque era amo,
va donarme un revés aquella vetlla;
jo també, si podés, li donaría
¡un palm d'acer... a dintre las entranyas!
Que també me rebull la sanch al véurel,
y em fa fástich sa cara ensoperbida,
son orgull al manar, sas mans de mona
y ¡tot, tot lo que es ell y el que'l recorda!,
qu'ell m'ha pres lo repós y la ventura
y m'ha fet lo que soch: un cau de lepra.

. . . .

Jo era un home y res sóch: jo esperançava,
y no espero ja res sobre la terra
sinó una bona mort que vingui d'hora. *(Pausa.)*
Si'l rector no'm coloca aquí dedintre
per' tenir casa franca y la dispesa,
cantava missa y empunyava'l bácul;
que hi hauría arribat, perque'm sobrava
dalit y fe per' qualsevol empresa
en aquell temps que no la coneixía
Peró, entro y la veig á totas horas
un día y altre día, un mes y altre,
y de mi s'esvaniren tals propósits
com en l'iglesia s'esvaneix la flaira
de l'incens, al entrarhi l'aire lliure.

. . . .

Al costat d'aquests versos remarcables per la espontaneitat y robustesa de sa factura, se'n troban altres més descuydats, y fins algún que podria fer suposar pobresa de medis, mal gust ó carrincloneria en un altre autor que no tingués probat, com el senyor Catalá, son nervi poétich y son domini de la forma.

El senyor Catalá, com ja hem dit, té aptituts pera cultivar diferents géneros poétichs, diversas formas literarias Cal que segueixi conreuhantlas totas pera decantarse á la que senti millor, ó pera oferirnos, ab el conjunt d'ellas, un tot armónich, aquell tot armónich que sols es dat assolir á las grans personalitats artísticas.

VENTITJOLS DE GUILLERÍA. — *Poesías montanyencas, per Antón Busquets y Punset.— Barcelona, Biblioteca Regional, 1901.*

Acaba de sortir aquest llibre de nostre redactor en Busquets y Punset. Conté varias de las composicions que li han sigut premiadas en diferents certamens, respirantse en casi totas las del llibre aquell ayre montanyench que'ls lectors de JOVENTUT poden haver assaborit en els escrits de nostre amich.

L'amistat que ab ell ens uneix ens priva de judicar sa obra en aquestas planas, donchs si cap elogi'n fessim podria no semblar del tot imparcial.

LLUÍS VÍA.

AL SOL

Qu'hermós ets sobre'l mar, oh Sol!...
qu'hermós sobre la terra,
quan del llit blau l'aurora't desenterra
llevante al horitzó,
y cap al tart, quan coronant la serra
li enrogeixes els flanchs
fa poch tan verts
y ara sagnants
de resplandor!...

A aqueixa hora divina,
planant pel buyt silenci encalmador,
ets com un'hostia inmensa que camina
vers el misteri ignot d'un Infinit
que l'ánima endevina
sent migrat el sentit.

Qu'hermós ets sobre'ls blats, y sobre'ls boscos,
y dins la ubaga, llumenant els foscos
embrancaments!...
Els ulls sedents,
tot demanant consol,
van implorante, oh Sol,
y els caps enterbolits
per la terrible fosca de las nits
s'aixecan tremolant demunt dels llits
desitjosos del foch que'ls esperansa...
Tu fons ab el teu bes tota migransa...
Astre, benehit sigas
per la llum benfactora que prodigas!...

En els prats y montanyas del Mitjdía
ens vessas ab l'escalf santa alegría...
Y els ulls encesos
com el ple de día,
els brassos forts y ferms per l'abrassada,
per l'arma y per l'arada,
son fills teus, oh gran Sol,
son las espurnas
de ta forja enlayrada!

Astre benehidor, forsa dels febles,
alegría dels tristos, llum dels cegos,
pira que fa oblidar y qu'emborratxa,
encalmament dels blats, rey del Mitjdía,
somriure d'or dels llochs misteriosos,
ombra de Deu, hostia de la Natura,
fornal de genis: salve! .. En las tenebras
del cap boyrós devallahi ta mirada,
vulga'm per fill, abrusam, assoleyam,
y amparam desde dalt. Si deixas caure
sobre'l meu front no més una guspira
de ta llum xardorosa,
oh Sol! vuy alabarte mentres visca,
ab aygua, cel y terra,
del horitzó marí fins á la serra. .

JOSEPH LLEONART.

NOVAS

Moltas son las mostras de simpatia y respecte que'l venerable Pi y Margall porta rebudas aquests dias.

Com ja diguerem en el número passat, va ésser objecte d'una gran ovació ab motiu de presidir l'Assamblea de delegats en el Centre Federalista, ahont pronunciá un admirable discurs.

A la nit següent (la del dimars), el públich qu'omplia'l Teatre Principal ab motiu de la funció qu'en honor del Consistori dels Jochs Florals se donava, aclamá á n'en Pi y Margall al apareixe aquest en son palco.

Dos dias després la Societat Barcelonina d'Amichs de la Instrucció celebrava al saló d'actes del Foment del Trevall Nacional una solemne sessio en honor d'en Pi, qu'es soci fundador de la mateixa, regnanthi també gran entussiasme.

Finalment el senyor Pi y Margall ha rebut eloqüents probas de lo molt que l'estima Catalunya, en son viatje per Sabadell, Girona, Figueras, La Bisbal, etc., etc., ahont la visita del ilustre catalá será recordada sempre, com un aconteixement memorable.

—

La exposició intima organisada pels olotins en el Saló Parés ha tingut bastant interés. L'artista qu'ha destacat sobre'ls demés ha sigut en Domenge, qu'exposava alguna impresió de paisatje d'execució delicada y molt moderna. Las notas de color del degá Berga y Boix, encara qu'antiquadas, revelavan cuydado y bona fe, no succehint aixis ab el seu fill Berga y Boada, puig entre'ls retratos qu'exposava, generalment falts d'originalitat, n'hi havia alguns de xabacans, fins al punt de semblar, més que retratos, caricaturas. Recordém també un paisatje

d'en Gelabert bastant ben pintat, seguint com es natural la tradició olotina; y además alguna noteta de color d'en R. Estoch.

En quant á la esculptura, molt desgraciada. Hi havia una testa de crucifix en cartró-fusta, vulgar é insignificant, que prou haguera valgut més no haverla exposada.

De totas maneras, mereix aplauso aqueixa exposició, donchs ella demostra que poblacions com Olot, que semblan purament agricolas, fan honor á Catalunya criant un planté d'artistas continuadors de l'obra admirable d'en Joaquim Vayreda. A Olot hi há avuy un moviment artistich, y si bé es encara un xich ignocent, convé encoratjar á sos propulsors pera que no deixin el bon cami emprés.

Aquesta setmana hi há exposats en dit Saló Parés tres retratos d'en Gali, ahont hi abundan las faltas de dibuix, y sobre tot de perspectiva. En cambi, hi há trossos de color, particularment en el dels *claustres de la catedral*, ahont s'hi pressent un pintor de molta empenta y que segurament anirá lluny.

—

Hem d'ocuparnos avuy del reputat fotógraf Napoleon, que de tant en tant, apartantse ab bon acert y gust del cami trillat, ó sia del de simple *retratista* que á tants amaneraments dona lloch, exhibeix en sa escaparata del carrer de Ferrán VII obras verament remarcables.

Fa poch, eran una colecció d'artistichs retratos á l'ayguada, pintats y marquejats, ab notable armonia de tons y de dibuix, per don Félix Via Actualment hi há exposat un retrato de nena (pastel del mateix pintor), que's recomana per sa sinceritat y *esprit*.

Convé molt, peró molt, que'ls fotógrafs que tenen establiment vagin preocupantse d'armonisar la fotografia ab l'art y'l bon gust, lo qual semblava reservat tan sols á alguns particulars *amateurs*.

—

Publicacions rebudas:

Discurs sobre en Geroni Rosselló, per Joan Alcover, llegit pel mateix en la sala de sessions del Ajuntament de Palma'l dia 23 d'abril de 1901.

Cants del cor, aplech de poesias d'en Joseph Guardiola y Bonet. Se ven á 2 pessetas l'exemplar.

L'Hostal de la Peyra, cansó V del «Cançoner Catalá», lletra y música. Cada exemplar 10 céntims. Dipósit, Rambla de Sant Joseph, 11.

—

Han visitat nostra redacció las revistas *Iride Mamertina*, de Regio-Calabria; *Electra* y *Nuestro Tiempo*, de Madrid; com també'l setmanari *Panadès Nou*, que's publica á Vilafranca.

Establim gustosos el cambi ab aquests periódichs.

—

Avans d'ahir á la tarde's va veure honrada nostra redacció ab la presencia de don Francisco Pi y Margall, qui va tenir á bé donarnos, ab sa visita, una proba personal d'afecte.

Li agrahim la satisfacció que va proporcionarnos, y esperém que, al recordarnos á nosaltres, que tant l'admirém y estimém, no oblidará'l nostre periódich, que'l conta entre sos eminents colaboradors.

Al despedir al compatriota insigne, fem vots pera que aixis siga, y li desitjém molts anys de vida pera bé de la patria.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

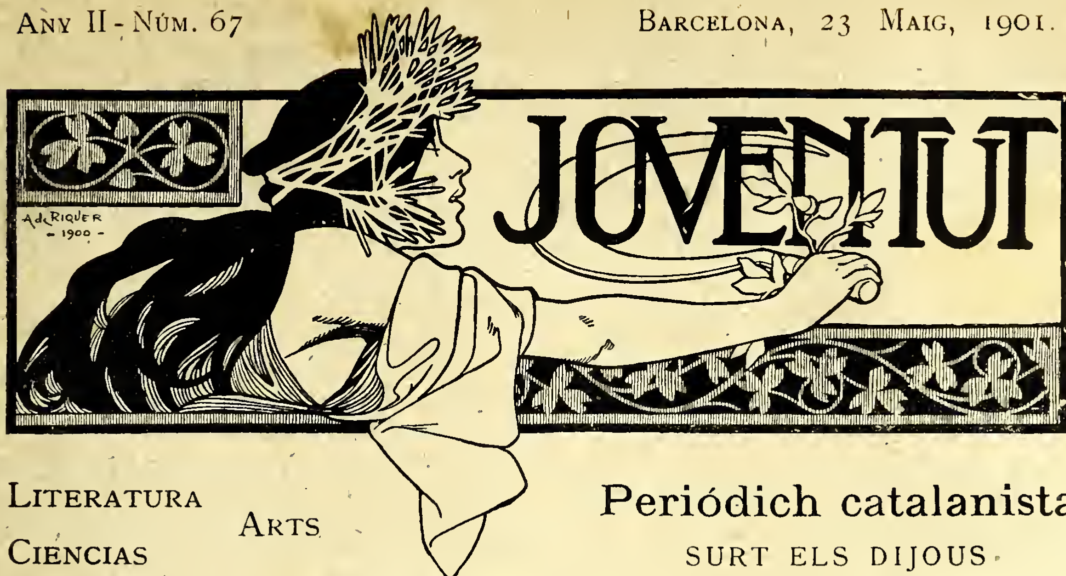
Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

Preus de suscripció.

CATALUNYA:	Un any.	8	Pessetas.
»	Mitj any.	4'50	»
»	Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:			
	Un any.	9	»
EXTRANGER:	Un any.	10	Franchs.
Número corrent	. . . .	20	Céntims.
»	atrassat, ab folletins. . . .	40	»
»	» sense folletins. . .	25	»

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

ANY II - NÚM. 67 BARCELONA, 23 MAIG, 1901.

LITERATURA
CIENCIAS
ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS.

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT.	. . . .	20 CÉNTIMS
»	ATRASSAT, AB FOLLETINS. .	40 »
»	» SENSE FOLLETINS.	25 »

SUMARI:

ALS SEPARATISTAS CASTELLANS

Ens heu acusat d'un crim de lesa-patria que no hem comés, y no sé si ab mala fe, ó ab bona ignorancia, si bé m'inclino á creure lo segón. Dintre d'un cervell cultivat hi pot cabre l'astucia: dintre d'un cervell erm com els camps que'l voltan, no hi caben sinó'ls xorchs terrossos que ni l'aygua de la pluja sana aixopa.

Cap dels que'ns heu acusat de delinqüents de lesa-patria sabria donar d'aquesta una definició, y un cop l'hagués donada, de saberla, no hauria dit sinó un cúmul d'antiguallas que, per altra banda, hauria estat molt lluny de sentir, y en oberta contradicció ab la enfilada d'insults y bravatas acabadas de vomitar contra nosaltres, que á la fi vivim sota'ls plechs de la mateixa bandera *roja y gualda*.

Ens heu acusat de separatistas á nosaltres que tenim per ideal superior la unitat de tot el món, basada, si, dintre de la llibertat més absoluta; ens heu acusat de separatistas á nosaltres que no tenim altra deria que la societat, fundada, si, en l'individuu, que tant sent home, com colectiu, es la mónada de tota arquitectura política. Per aixó som catalans, y per aixó som catalanistas: perque idolatrém en nosaltres mateixos y en la unitat de Catalunya.

No sabéu lo que vos dihéu... ¿Acás ho heu sapigut alguna volta?

Som més centralistas que vosaltres, perque admetém dos centres, y un tan sols vosaltres n'admetéu. Y'l vostre centre, punt de partida de rastreras credencials de burots, está podrit y corromput, y'ls nostres dos, el cervell pera pensar y'l cor pera sentir, son sans y vitals y s'aixecan pletórichs de sava d'entre las cendras que'n restan del gran incendi ab qu'heu arrasat aquesta terra malhaurada qu'os alimenta.

Som més unitaris que vosaltres, perque la nostra unitat está per dessobre de tota política

y s'abrassa en l'infinit ab la idea d'Humanitat; mentres que la vostra ab prou feynas si traspassa, débil y groguenca, las quatre taulas de cargols voltadas de xulos, y la dotzena de parellas qu'entorn d'uns quants manubris balandreja llur ensopiment de moros venedors de babutxas y de somniadors de truytas orientals.

Som més aymants de la terra que'ns ha tocat per naixement, que no vosaltres de la vostra, perque á ella s'acullen nostres fills, fentla fructifera, amanyagantla ab llurs aradas y engalanantla de verdor, mentres vosaltres sou la pléyade que si's queda ho fa boca-badada vers la circunstancial pluja, ó entregada en cos y ánima al *gran* progrés del *barbecho*, símbol dels vostres esperits, que uns anys no dona... y'ls altres tampoch perque no plou: y si se'n va, ho fa en forma de plaga burocrática, boyra de caudals, qu'enfosqueix y desdibuixa la silueta de colonias fins á ferlas desapareixe sota'l forro de llurs butxacas.

Som més demócratas que vosaltres, perque volém que'ls nostres trevalladors gaudexin en la vida'l lloch que'ls hi pertoca, y dignament percebeixen per son trevall la part que á dreta lley els correspón; y vosaltres els paguéu ab quatre monedas de coure, y'ls deixéu, ventre-aflaquits, venir á ser esca dels explotadors, abaixadors de salari y arma de la gana esgrimida pels de dalt, contra l'arma de la vaga pel trevall esgrimida... Per'xó quan hi há vagas ens deu la culpa á nosaltres: pera tréurevos la gran part que vos pertoca.

Peró si som criminals perque volém ésser autónoms, si teniu á dietas tota una academia del llenguatje pera no saber qué vol dir autonomia y qué vol dir separació, millor será que se os deixi. Cantéu, noys grans, cantéu vostras melangias entristidas, pujéu á dalt de las taulas y repiqueulas ab vostres talons de femella, buydéu vostras esquitidas copas enervadoras, esgarrapéu una volta més vostras guitarras y agenolleuvos excitant una máquina femella embolcallada de llur mantell de coloraynas. Aqueixa es la vostra vida, y d'aqui no havéu de sortir. Sobre tota noció de Vida, d'Existencia, sobre tota idea superior, hi passejéu la sola de vostras sabatas repicanthi de ferm. Guardéu vostres entussiasmes y vostres aplausos pera quan el vostre amo meni ab acert un'altra cárrega de cavalleria; esperéu á meditar sobre la vida pera quan un altre *Cerrajillas* caygui ferit per la banyada d'una fera estúpida... y creyeunos: fora d'axó no feu sinó fer la vostra via... no siga que se os destorbi... com á grans criminals que sou vosaltres, com á grans separatistas que sou de paraula y fet.

Criminals de lesa-humanitat! Separatistas del món! Enemichs de tot avens! Separatistas que sou de la gran cabalgada dels pobles que marxan vers el progrés, lligats com estéu á vostras convencions d'harém de fira barata; separatistas que sou del gran moviment supernacional que's desenrotlla en las altas esferas del pensament y de la concepció, aferrats com estéu á quatre ó cinch paragrafs de la historia cantant mentidas y llorejant desfetas; separatistas que sou fins el moll del ossos de tot quant constituheixi avens, y tot quant sigui un pas envers l'ideal de la dignitat dels sers y de llur llibertat. El vostre espectacle vos serveix de pauta: teniu sol, y teniu sombra; vos dividiu, vos separéu, vos rebutjéu els uns als altres. Aquí'l Sol llu per tothóm, perque'ns sentim germans, fills del mateix món, homes formats de la mateixa substancia, catalans, fills de Catalunya, no ja descendents de tal ó qual nissaga, sinó descendents y fills de nostras propias obras, de nostres propis actes, de nostra propia y digna manera d'ésser que'ns califica y'ns dona un lloch en la gran Assamblea Internacional. Per'xó som fills del Món, fills de Catalunya y fills de nosaltres mateixos.

Ens insultéu, aboquéu sobre nosaltres vostre inacabable farsell d'injurias, y es perque no'ns coneixéu. Feu com aquell pintor de la Habana. ¿No sabéu lo que va fer? Jo vos ho diré:

Tenia ell de nosaltres una idea de rudesa y absolutisme, tal com vosaltres la teniu; y va pintar un catalá garrot enlayre, posanthi al dessota'l següent cartell: *Un catalán defendiendo una cuestión*. Mes va passar el poeta, y va escriure dessota del cartell:

Qui ha pintat lo catalá
ab un garrot á la má
defensant una qüestió,
no ha tingut gens de rahó,

doncas ell jamay s'enfada,
peró si alguna vegada
algú li toca lo seu,
llavors sí, vatúa... neu,
alsa'l bras, y garrotada!

Assaltéu els llochs de dalt, agavelléu els pressupostos, grapejéu tot quant se refereixi á la nostra existencia material: estém pel dessobre de tot aixó, som inactuals y'ns limitarém á discutirho... Mes no'ns ofenguéu en lo qu'es verament nostre, no'ns toquéu la conciencia que tenim de la nostra dignitat, perque aixó es lo nostre, lo ben nostre, y si seguiu, vos ho jurém, llavors si, vatúa... neu... bras enlayre, y garrotada!

F. Pujulá y Vallés.

EN GORKI Y «LES VAGABONDS»

La notable revista *Mercure de France* acaba de publicar la primera traducció francesa de las novelas curtas d'en Gorki — autor completament desconegut á Espanya — el més jovey potser el més pessimista dels escriptors russos.

Un paisá d'en Gorki, resident á Paris, l'Ivan Straunik, li ha traduhit quatre hermosas noveletas, precedintlas d'un estudi critich fet ab quelcóm més d'*amore* del que convindria pera donar una idea justa de la personalitat gorkiana.

Per aquest estudi critich-biográfich, ens enterém de qu'en Maxim Gorki, nasqué d'uns pagesos de Nijni-Novgorod, l'any 1868 ó 69 — qu'en Gorki no ho recorda prou bé — y que'l deixaren orfanet desde sa més tendra infantesa.

Una volta sol, desamparat, á mercé de la dura onada de la vida, en Gorki trevallá á tot arreu, empleyantse en tots els oficis imaginables á fi de guanyarse l'imprescindible aliment y de paliar en lo possible son ardent desitj, buscador etern de cosas novas, perseguidor incansable d'un *quelcóm*... d'aqueix quelcóm qu'en Gorki y ab ell tots els vagabunds tenen l'intima convicció de no trobar jamay.

A dotze anys llegi las primeras quatre inevitables novelas d'exaltacions, y se li despertá l'afany de saber, de saber de qualsevol modo que sigués, la rahó, el *qué*, el *cóm*, y'l *á fi de qué* de las humanas accions, casi bé sempre desprovehidas d'humana llógica, peró plenas de la graciosa illógica de la vida.

Com no podia menys de succehir, en Maxim Gorki no trobá resposta categórica á n'aquestas las sevas poch ignocentas preguntas, y las lecturas que comensaren á bordo d'un barco estanthi de mariner, continuaren en els forns, en las masias, en els molls, en els circos, en las pesqueras fins al divuyt anys, en que—traduhint literalment — «no estava pas mal surtit del llot de la vida».

Peró «la infatigable esperansa del home y son inagotable é illógich desitj de llibertat», el punxan, l'empenyen, y muda més fácilment d'ofici que de roba, fins que's coloca d'escribent á casa d'un notari, ahont completa sa instrucció purament russa de Gogols, Poutkines y Kostomarovs, llegint Nietzgolus, Schopenauer, Schakespeare y Max-Stirner, que no logran arrencarli las profondas arrels que deixaren en son cor els desalentats y nacionals Tourgueneff, Dostoïefky y Tolstoï.

Passats els vint anys publicá son primer trevall literari, *Makar Tehoudra* en un diari de provincias. Passá desapercebut, encara que ja s'hi revelavan algunas qualitats. En 1893 doná al públich son *Tchelkache*, qu'obtingué un éxit inmens. De 1893 á 1900 ha publicat com una trentena de noveletas que cabrian en tres volums, una novela *grossa*, *Foma Gordeief*, en la que no's tracta ja de vagabunds, sinó d'un instint vagabund entre traficants del Volga, personalisat en el jove Foma, qu'abandona la fortuna en mans de son tutor pera vagabundejar, victima del *enuig*... la malaltia capital del baix poble rus.

Lo primer que crida l'atenció llegint las quatre noveletas gorkianas que'ns dona'l *Mercure*, es son profond nihilisme, son aplastament, la fondaria de son desconsol sens alivi possible, com el d'un ser que viu per forsa, patint, no veyent el moment de deslliurarse del colossal y espantós pes de la existencia... Sota de las paraulas, dels atreviments y dels entussiasmes d'en Gorki, hi há quelcóm enemich y crudel, com un somni de mort en plena joyosa y encisadora vida. Hi há'l coratje artistich d'un vensut, d'un combatent que no ha sapigut obrirse pas en el cami de son ideal... ó tal vegada l'intens despit de no haver trobat son ideal, y l'ideal l'esclafa y'l rebutja, l'invita á que's busqui y'l busqui.

La herencia ha acumulat en Gorki totas las humiliacions sufertas per sos antepassats, que gemegavan baix el despotisme, y tota aquesta llevor d'indiferencia, de color de passivitat y d'ira continguda per forsa, se converteixen en Gorki, — al veures impotent, — en una especie d'amor *Fati* de Natura, á la que veu ab una visió estranya, barreja d'ateisme inmediat y d'una llunyana superstició católica — única cosa que l'uneix ab el passat, ab sos pares pagesos, y ab tots els enutjats pagesos russos, fondament dolorits de sa impotencia envers el sol crudel é improductiu —impotencia que tractan d'oblidar ab l'ayguardent.

En Gorki—un pagés molt artista en el fon do—l'ateo mistich, que s'extasia ab la impassible bellesa del cel, ab el monstre dols y brutal del mar, ab la bramadora tempestat, ab la idealitat de la música, no podía resistir la tentació d'arrencar de son cap als vagabunds, sos companys, per'animarlos y ferlos viure en fullas de paper, á fi de que al mateix temps «qu'escriu no per amor al proxim, sinó pera magnificar el fet excepcional de sa vida ab un fenomen sublim», «se conegui á la noble societat de la qu'ell mateix, com una de sas més perfectas entitats, forma part», es á dir: se conegui en ell, individual y distint de tothóm.

En sas noveletas, senzillas, exentas d'incidents, faltas de trama, sens argument, casi com la vida (?)... quadros d'un realisme delicat ab puntas de romántich ó malaltis, fotografías presas del natural ab un cert bon gust d'ex-trevallador *omnibus*, en Gorki pinta sa *familia* ab el carinyo de la mare pel fill més perdut—seguint terminologia vulgar,—carinyo que, á pesar de tot, no li dificulta observar ab la mateixa fidelitat un defecte ó virtut de sos héroes, qu'en cada pagina sembla que impregnan al lector ab el baf de tabaco, suhor, sals marinas, ayguardent y fins... excessiva realitat!

L'argument de *Tchelkache*, una de las noveletas del volúm, es el següent: Tchelkache es un trinxerayre elevat, un lladre cinich que roba ab la més perfecta sanch freda, se ven lo robat y s'ho gasta en un vespre entre prostitutas y vagabunds. Tchelkache ha de fer un robo, peró li falta un ajudant. Y en Tchelkache camina tot el dematí pel moll, en busca de son home. Un xicot com de vint anys dorm sobre una pila de sachs de blat, en Tchelkache'l crida, y somriu. El minyó's diu Gavrilo, ha vingut del poble, d'ahont ha fugit perque no's podia casar ab una mossa ab cent rublos de dot. En Tchelkache li parla, se l'emporta, l'emborratxa, y al vespre l'obliga á anar ab ell. Entran en un bot, reman per molt temps; en Gavrilo té verdadera por, en Tchelkache tira dins del bot dos fardos pesants; tornan á remar; la guardia de nit del port, per poch no'ls descubreix; per fi, arriban á la vora d'un barco; descarregan, y en Gavrilo s'adorm sobre cuberta. Al dematí següent — un dia gris — torna en Tchelkache.—¿Quánt?—pregunta en Gavrilo.—Aqui tens 25 rublos.—¿Quánt?—torna á preguntar el jove. En Tchelkache fica má á la butxaca y li ensenya un paquet de bitllets, mentres li diu: — 540.— En Gavrilo somnia, sufreix, muda de color. Si jo'ls tingués, me casaria ab ma promesa!—La platja es solitaria, desembarcan els dos companys. De sobte en Gavrilo's tira als peus d'en Tchelkache y comensa á pregarli que li dongui aquells 540 rublos. Ab un majestuós fástich en Tchelkache'ls hi dona, peró allavoras en Gavrilo, en mitj de son agrahiment, té la debilitat de confessarli que si no'ls hi hagués donat, l'hauria mort. L'ira d'en Tchelkache no té limitació.—Pórtals! Pórtals!—Y agafa á n'en Gavrilo, l'agarrota y li pren els diners. En Gavrilo plora, peró apenas en Tchelkache s'ha separat quinze passos, en Gavrilo d'una pedrada'l tomba á terra. Tchelkache cau ensangrentat y sense sentits... en Gavrilo plora com una nova, y en nom dels sants s'agenolla aprop d'en Tchelkache, demanantli perdó. Torna en si en Tchelkache, s'aixeca, dona tots els bitllets á en Gavrilo, li escup á la cara y se'n va. Y las onas continúan debatentse al vent, rodolant per la platja.

La majoria dels héroes d'en Gorki son aixís. L'istil ab que descriu es capritxós, pintoresch, variable, segons l'humor del autor. A ratos sembla que's llegeix en Maupassant; molt pocas vegadas, té una precisió flauberesca.

Per'acabar, uns paragrafs del mateix Gorki:

«¿Qué soch jo? ¿Per qué estich sobre la terra y á qui soch necessari si bé s'hi reflexiona? Jo no tinch ni casa, ni dona, ni fills... ni desitj de tenir tot aixó. Visch y m'enutjo. ¿Per qué? ¿Y jo qué sé?... A mon ánima...¿cóm expressarho?... li falta una espurna, una centella... quelcóm... me falta... quelcóm ¿m'has entés? Vet'aqui tot, y vet'aqui per qué busco, busco y m'enutjo... y no sé qu'es lo que busco.

—¿Per qué dius aixó?—li pregunta son interlocutor figurat.

—¿Per qué? Pel desordre de la vida... es á dir: jo visch y no sé ahónt ficarme, no puch adaptarme á res, y aixó, una cosa semblant, es un desordre...»

L'Ivan Straunick acaba sa biografía estudi critich, com resumint l'obra d'en Gorki, ab aquestas paraulas:

«En tot sér que viu s'amaga un vagabund més ó menys conscient de si mateix, més ó menys enérgich en acceptarse com á tal, puig que tota ánima es infinita en sos desitjos y no satisfeta en sas necessitats. Y lo qu'evoca en Gorki en sa patética obra, es la desesperació essencial de la humanitat, l'espant del mal de viure.»

—

L'efecte que produheixen aquestas negras profecías del Nort en un llatí, es de totas veras punible. Las quatre noveletas d'en Gorki fan malt restan alegria, arrencan una gran cantitat d'energias, de vida, y en el fons del cor sab un greu profond haver gastat horas ab aquests ombrius pessimismes.

L'ánima llatina's subleva devant d'aquests semblants de fera y devant d'aquest futur vist á través de las boyras... y no acaban de convéncer ni en Gorki, ni l'Ivan Straunick, ni tots els *núvols* pensadors del Nort, quan recordant nostre Mitjdia y á modo de consolació diuhen «que l'únich recurs que's pot emdlear respecte á la vida—necessariament do-

lenta—es una actitut de Bellesa.» He dit recordant nostre Mitjdia, perque aqueixa Bellesa, aqueixa idea de Bellesa, es nostra, es dels qu'han nascut y habitat en las platjas del Mar Llatí—el mar somrihent y vital per excelencia.

L'ánima llatina rebutja com enemichs de sa profonda alegria del viure, fins en mitj del més gran dolor, aqueixas antivitals concepcions de la existencia, y pensa y sent que ha arribat l'hora de reaccionar contra aqueixa gegantesca onada de negror, ausencia d'art veritat y de plaher, que cau assobre d'ella, amenassant destruhirla.

Es hora de reaccionar y de no deixarnos imposar un criteri d'inmoral renunciació, encara que'ns sembli *bo* y *sabi;* es hora de férnosel, de crearlo, de crearnos, de voler tornar á ser nosaltres mateixos, de ressorgir del passat més forts, més artistas, més enamorats de la vida que jamay... ¿Y qué hi fa que la vida sía crudel, dolenta, inverosimil, inexplicable, illógica, petita, tot lo que's vulga, si es Bellesa?... Bellesa! quelcóm á manera d'un fi eternament dilatantse, obrintse nous horitzons, suprém y profond enervament, que'ns coloca lo més aprop de la Vida —d'aquesta Vida que sense la Bellesa careix de motiu, de moralitat y de justificació!

No diguém com «Malva», heroina d'en Gorki:

—Si jo hagués pogut saber lo que vull! —

Diguemnos y diguém á las feras pensadoras del Nort:

—Volém ser nosaltres, peró superiors. El nostre ideal ens el farém nosaltres mateixos. Ho som.—

C. de Doménech.

LA BIRONDÓ (1)

La pobra Birondó
n'estava malalteta;
tossuda pels remeys,
de res volía pendre.
La Birondó;
la Birondó la Birondela.

Sos pares ploran molt,
s'hi enfadan y la renyan,
el metje fa'l mateix,
y'ls gira ella la esquena.
La Birondó;
la Birondó la Birondela

Com més va empitjorant
se'n torna més esquerpa;
el metje hi roda 'l cap...
«busqueuli la robeta»
La Birondó;
la Birondó la Birondela.

La pobra Birondó
há mort y ara la enterran;
qui'n sía confraret
que prenga una candela
La Birondó;
la Birondó la Birondela.

(1) Ab música del mestre Masó Goula.

LA LLAR DITXOSA (1)

I

La mare bressa al nin,
el pare'l petoneja;
els áltres germanets
li cantan cansonetas.
Tantarantán,
quan será gran
quan será gran n'estará alegre.

II

El pare es al trevall,
la mare es á la feyna;
el nin qu'era al bressol
aprén forsa de lletra.
Tantarantán,
ara'l més gran
ara'l més gran també feyneja.

III

El pare's va fent vell,
la mare's va fent vella;
els noys ensinistrats
de feynejá'ls rellevan.
Tantarantán,
boy trevallant
son el puntal de sa vellesa.

A. Bori y Fontestá.

EL COLOR EN LA MUSICA DE «L'ANELL DEL NIBELUNG»

(Acabament.)

Las gegantinas rocas que forman parets y brédolas de la granitica cova del nibelung Mime, descendent del regne de la obscuritat, en va s'esforsan

la hermosa llum á veure, que no vegeren may,

perque las més foscas coloracions se reflexan en las estrias y esquerdas desde'ls temps primitius, constituhint una magnifica capsa pel astut nano. Sols allá, al fons, dugas oberturas, no més utilisadas per Siegfried, el representant de la llum, mostran la hermosa claror del bosch.

L'antitesis entre'ls dos elements se manifesta desde bon principi en continua y creixent lluyta: el noy criat al bosch no pot soportar la presó d'una caverna, y acaba per'abandonarla ab intent de no tornarhi més.

Una misteriosa ombra blava apareix á la entrada de la cova; y l'ombra s'acosta, creix fins mostrar quelcóm de sobrenatural qu'aterroritza al nano, acabant per conquerirli'l cap, en una aposta singular, y deixant, al desapareixe, un rastre de foch, que delata á Wotan, baix aquell mantell de viatjer.

Mime resta enlluhernat mirant al bosch, ressona en sas orellas aquella rialla sarcástica que creu prolongada en l'esgarrifós xiscle del vent, li sembla veure al dragó que's precipita sobre d'ell, y en el paroxisme d'una por verament epiléptica rodola, fet un capdell, dessota la fornal. El crit de Siegfried senyala'l punt culminant del terror, desprès del qual, al assegurarse de qu'es ell y ve sol, surt el nano y's reprén la eterna lluyta que constituheix la vida comunal dels dos personatjes. La oposició ha arribat á ser insoportable: aixis el noy abandonará definitivament la gruta, y convensut de la insuficiencia de Mime, ell mateix forjará la espasa, sa companya, operació que verifica en una escena animadissima, barreja de guspiras, fum, pols de carbó y xiuxiuheix del ferro vermell en l'aygua...

Veusaqui enfront de la cova de la Enveja, aprop de la qual segons Mime se troba'l món, (potser si!) somergida en l'atapahida negror d'una nit que sembla eterna. A primera vista no's veu res, peró introduhintse en la espessor del bosch se pot distingir una fosca figura que s'engorga cap al fons, hont la obscuritat es més espessa: es Alberich, que ve cada nit á vigilar la caverna del dragó.

¿Qu'es aquell resplandor vermell que s'acosta del fons de la montanya esbufegant com un cavall de foch? Algú ve en direcció á la cova de la Enveja, peró al atravessar el bosch s'escorra en la foscor y'l resplandor desapareix. Un raig de lluna, devallant per un estrip dels núvols, mostra la figura del Viatjer, que ve precedint l'arribada de la llum y emprén simbólica conversa ab el monstre Fafner, quina profonda veu se sent ronca desde la més fosca fondaria de la caverna.

La claror de l'auba anuncia la entrada de Siegfried, qu'apareix banyat pels primers raig del sol naixent; el dia's va alsant á mida que l'héroe ocupa la escena, convidantlo á gosar d'aquell aroma de frescor y alegria que té'l matí. Y l'héroe s'hi abandona, endormiscat en els brassos de la hermosa naturalesa... L'encis va en aument, fins que la creixent claror del dia'l desperta de sos ensomnis, excitantse sa heroicitat á mida que'l sol s'eleva en l'horitzó.

Som á mitj jorn: la xardorosa atmósfera qu'en la escena's respira aumenta'l cansanci de Siegfried: la sanch li bull en las venas, el front li crema la má al tocarlo. El sol es molt alt: desde'l blau del cel deixa caure raigs de foch sobre son front, y l'héroe s'ajáu á l'ombra del arbre, endormiscantse altra volta ab els remors del bosch... escoltant la revelació del aucell...

Mentres tant Wotan continúa viatjant pel món acompanyat de la tempesta y l'huracá: aixis el descubrim, al peu d'un rost de rocas y dessota d'un cel negre qu'estripan els llampechs, evocant el consell d'Erda, la dona qu'existeix desde que hi há món y jau ensopida en las profonditats de la terra. El conjur té forsa per'atraure l'aparició, y fosforescent blavor lluheix en la fosca, embolcallant la misteriosa figura de la deesa; mes son judici está subjecte y desapareix devant la voluntat de Wotan, desde que s'acorda ab el curs del destí. Y Erda retorna al somni etern, y l'absoluta foscor envolta la silueta de Wotan.

S'acosta la llum: poch á poch el dia mostra la configuració de la escena, y apareix en las rocas la figura de Siegfried, á qui'l Viatjer pretén privar el camí. Resplandor de foch cubreix la serra, el jove reconeix á Wotan, la espasa recorda á sa enemiga la llansa ¡bóna ocasió per venjarse! y Wotan se retira definitivament al Walhallá, deixant pas lliure á Siegfried, constituhintlo hereu del món...

Desde'l cim guspireja'l foch, flamas ardentas llepan las rocas, l'incendi extén els brassos arreu, arreu, torrentadas de foch devallan per las congestas, s'encenen els núvols, y ab creixent resplandor omplen las flamas tot el fons, fins convertirlo en ardentissim mar de foch, ahont se precipita Siegfried en busca de la walkyria. El to argentí del corn s'allunya sempre més, atravessant murallas de foch, fins que, disolentse en armonías més y més tranquilas, minva la intensitat del element y acaba per resoldres en purissima atmósfera que transparenta'l delicat cel blau de l'aurora del amor.

Siegfried, saludat pels raig del sol, contempla la brillant armadura de l'adormida, y en mitj de la confusió que li causa sa hermosura y de las bategadas ardorosas del cor, la desperta apassionadament.

«Qu'hermosa la invocació de Brunhilda! Salut á tu, Sol, salut á tu, Llum! Jo't saludo, llum del dia!» diu endressantse á Siegfried; y el gloriós esplendor del dia's desenrotlla en un *crescendo* irresistible, fins que la walkyria, transformada en amantissima dona, s'entrega al amor del héroe, y esclata ab sonoritats inmensas aquell arrebatat cant d'unió, saturat de la resplandenta llum del sol (Siegfried) que reflexa en la fulgurant estrella de Brunhilda.

—

Las Nornas (parcas de la mitologia escandinava) repassan el fil del destí desde'ls primitius temps. La relació gira naturalment á la rodona del ex de la tetralogía (Wotan) y dona a coneixe las diversas vicissituts del deu, en una penombra roja, que devé confosa per moménts: els fils s'embolican, la maledicció de la venjansa rosega'l teixit, y la corda's trenca, despareixent la visió!

La llum blanca de l'aurora segueix gradualment á la del crepúscul y prepara la entrada de Siegfried y Brunhilda, que coincideix ab la sortida del sol.

Aquell tema tan esbogerrat del noy del bosch s'ha reposat bastant: Siegfried es ja un home fet, peró la impetuositat que informa'l seu carácter el porta al desitj de realisar novas empresas heroicas, y's despedeix apassionadament de la hermosa Brunhilda, li regala per memoria eterna l'anell conquerit al dragó, y la deixa al amparo del foch protector, més enamorada que may. «Adeu, Brunhilda, estrella lluminosa!» «Adeu, Siegfried, llum de ma vida!»

Ella no's cansa de contemplar la prenda que li ha deixat son espós, y besa mil voltas l'anell y torna á pensar en Siegfried... quan veusaquí que la tempesta, ja oblidada de las walkyrias, s'acosta á la roca. Una de sas antigas germanas ve del Walhalla á avisarla de la maledicció que pesa sobre l'anell y á demanarli. en bé de la rassa dels deus, que'l retorni al Rhin. Ella no se'n desprén pas. ¿Llensar el símbol del amor de son estimat? Encara que'l Walhalla s'enruni, no'l donará pas l'anell!

El núvol s'es allunyat darrera de la walkyria, y'l crepúscul vespertí ilumina la escena ab velada resplandor:. per única vegada la llum fuig de Siegfried.

Pobre Siegfried! Víctima del odi, cegat per l'ambició, son desitj de gloria l'ha portat á la complicitat d'una traició contra si mateix; mireulo cóm ve á cercar á Brunhilda per'esposa de Gunther, perduda per complert la memoria, amagant sa personalitat ab l'aspecte d'aquest personatje. El foch qu'envolta la roca dona tétricas tonalitats á l'acció, y l'héroe posa á la seva espasa per testimoni d'haver guardat fidelitat al germá (Gunther)!

En las ombras de la nit se'ns apareix el fill del nibelung esperant y espiant, com un centinella á la vora del riu; la lluna mostra una fosca figura arrupida enfront d'ell, que projecta un'ombra negra en el món: es Alberich, son pare, que ve de nits á excitar l'odi de Hagen y á conferirli plans de venjansa y destrucció. La claror fantástica de la lluna fuig espantada del conciliábul, y Alberich se fon en las ombras més y més espessas que pesan sobre'l lloch.

A poch apunta l'auba, y de las rosadas tintas ix el sol, purificant l'atmósfera, enlayrant las bromas y enmirallantse en l'aygua del Rhin.

De retorn de la roca de Brunhilda, Siegfried dona compte de l'aventura, y Hagen completa'l plan d'aniquilació, congrega á tots els vassalls y guerrers pera rebre á la esposa de llur senyor (Gunther), y en mitj d'aquella expansió y d'aquella horrorosa confusió, contrastan de manera particular el temperament de Siegfried, boig d'alegria y d'amor, secundant inconscientment els plans del odiós fill del nano, y'l d'aquest personatje, capficat ab son triomf y deixant caure negra ombra en la festa que va á celebrarse.

Las fillas del Rhin claman continuament per l'or robat desde que no alegra la fondaria de las ayguas. «Or del Rhin, quán hermós resplandias en altres temps, bellissim estel de la profonditat!» Ara solzament al espay hi resplandeix el sol en un cel blau clar que serveix de fondo á la sencillesa é ignocència de las ondinas y comunica al alegre paisatje proper al riu, una alenada de tranquilitat que contrasta fortament ab las escenas de lluyta que precedeixen.

Siegfried, concurrent al llas qu'en forma de cassera li ha parat son enemich, s'ha exgarriat del reste dels convidats y fet cap á la vora del riu. Las ninfas, al veure al possehidor del anell, l'avisan á son torn de la desgracia qu'acompanya á la joya, y li pregan que'ls el retorni, indicacions que l'héroe no atén pas.

Els corns de cassa ressonan al entorn, els enemichs s'acostan; Siegfried no'n sospita res, y mentres s'entrega á jovenívola alegria narrant els fets de la seva vida, dos corbs negres ratllan l'espay boy tocantlo ab las alas, el crepúscul envolta la escena com funeraria mortalla, y l'héroe cau mort á mans de Hagen.

Un inmens silenci desola l'acció. S'ha fet fosch del tot. Després els vassalls colocan el cadavre demunt del escut y se'l emportan en fúnebre professó, á travers de rocas y arbredas. Ni després de mort la llum abandona á Siegfried: el sol de la seva vida s'ha eclipsat per sempre més, peró la esmortuhida claror de la lluna, reflexa en el cadavre, ilumina la comitiva, que s'allunya més y més...

. . . .

L'anell es tornat á las fillas del Rhin per la magnanimitat de Brunhilda, net de la maledicció del nano. La pau y l'amor imperarán en el món. Allá lluny, el Walhalla esclata en flamas y s'enruna.

—

No sé si gayres s'haurán convensut de la existencia d'una música de colors en l'obra wagneriana, peró hi há trossos, sobre tot, en que, fins prescindint de l'acció, el mateix trevall orquestal fa referencia de tal manera á un color determinat, que no crech hi hagi ningú capás de negarla.

Per exemple: la revelació del or es d'una naturalesa brillantment metálica, y fins l'onejat moviment dels violins sembla estrafer la titil·lant resplandor que'l raig daurat dona á l'aygua; y'l cant que segueix, si'n llensa de mágichs matisos d'or!

El final del Prólech, ab son hermós efecte de sonoritat, sembla una salutació als colors del arch de Sant Martí: el músich y'l colorista hi han prodigat tots els tons de las gamas de sas respectivas paletas.

¿Y l'ultim acte de *La Walkyria?* ¿Es possible una més perfecta correspondencia entre aquell inmens *diminuendo* que comensa en el fortissim d'una tempesta per'acabar en pianíssima y delicada nit transparent, y las veus de la orquesta que del desordre primitíu passa á la tendresa y tranquilitat final dolcificant sempre sos accents?

Tampoch es ningú capás de disputar els colors foscos dels preludis del primer y segón acte de *Siegfried*, sobre tot aquest ultim, que devé completament negre. Y quan després d'aquells temas de monstruositat, destrucció, maledicció y desitj de domini (escena I, acte 2.on) se presenta dolcissim el del Walhalla, coincidint ab l'aparició de la lluna, apar qu'en efecte'l cel se bada y dona pas al raig de llum.

Abreviém, y per'acabar recordém la marxa fúnebre de l'última part. Quin conjunt de coloracions tétricas, y blancas de lluna, barrejadas ab llums de teyas y funeral, no evocan aquells temas del cop mortal y glorificació de la mort! Quin conjunt de tristesa y majestat!

Repeteixo que per mi, l'autor de *L'anell del nibelung* creya en el color en la música; al menys tal sembla ser el sentit d'un dels punts de vista de l'obra mestra de Ricart Wagner.

JOAN MASSANA.

LA POLÍTICA Á MONTANYA

III

Al hostal hi vaig anar tarde enllá; al entrarhi tots els bons montanyesos qu'enrotllavan la llar van moures pera fermhi lloch... No vaig saludar per mor de no trencar el fil del discurs qu'espletava'l gos del cacich, en Guiu Comamala, que té, per cert, una llabia qu'encar que desbarri'ls seus oyents no se'n adonan, puig no calla may, y com l'una mentida li atrapa l'altra, si algú'l vol reptar, resulta impossible, perque s'ha d'esperar qu'escupi pera péndreli la paraula.

La minyona, bon punt me vegé instalat al escó,'m portá la olleta del vi y s'apressá á enrossirme una llesca de pa que després amani ab una arengada de las que m'ull prengueren á la entrada. . . . .

. . . .

—...Ni t'haurás d'esdernegar tant, tu, Jordi. Ara portas tot l'abono á clot de bast y ab canastras, passanthi'l que menys deu jornadas que t'acursan la fangada de mitj á mitj, y encara bon goig que no t'atrapi la pluja que tant ronseja en temps de calda. Donch mira: si trevallas aquest negoci, cregas qu'anirás molt llati, perque á més de captarte, ó guanyarte, un empenyo per un si acás, ab dos anys tenim el camí ral fet una carretera.

—Ey, ey! Guiu, no'ls poséu la mel á la boca, que després s'hi troban fel. ¿Quánts anys há qu'os sento predicar lo mateix? Donchs la majoria de las vegadas han guanyat els que vos patrocinéu per encárrech del *quefe*, y no obstant l'hospital está per fer, la carretera igual y la divisió del empriu va portant cada any las mateixas palestras... Pleguéu velas, Guiu, que se os veu el llautó. Ey! no os penséu qu'os dongui la culpa, no; vos no la teniu; estéu obligat á defensar el mos de pa qu'os llensa'l vostre butxi, y l'heu de servir y'l serviu á ulls cluchs, aprenent de memoria'ls discursos qu'os etziba sens entendrels.

—Quánta rahó teniu, Ton! A n'ell tot li son glorias. Això de no haver d'ajupir la esquena ni suhar la cansalada tot el sant dia tant si plou, com si neva, com si fa sol, es de bon pahir... Ho ha aprés del seu pare, y ha trobat qu'es bona tasca. El fort del seu trevall es: bon punt arriba'l bon temps, seguir poblets y predicar aqueixas doctrinas y... para de contar: després li ve'l descans y la bona vida.

—¿Y que no es bona vida la que porta ara en el fort del seu trevall? Ja ho crech! Corra d'hostal en hostal, s'atipa bé, beu, fuma... y qué sé jo! Tot sense treures cap malla de la butxaca... Si això es guerra, ni may que hi hagi pau!—

Ab aquestas sotregadas el pobre home s'aplastá y perdé la veu com els passarells á la muda... Els bons pagesos m'agoytavan embadalits, y jo vaig creure arribada l'hora de matar el corch de la politica á la castellana que'ns va encomanar un nou Quixot y que s'aná escampant com taca d'oli empestant ciutats, vilas, pobles y llogarets, desde las planas fressossas fins als recons de las aspras serraladas.

—Y bé, ¿qué'n penséu d'aquests tinglados vos?

— Qué voléu que'n pensi, bon home!... Que vosaltres donéu el vot á qualsevol que puja per aquestas afraus y li feu causa pera que abasti'l pinso que hi há á l'estable del Congrés, y en cambi, quan s'os ha demanat el vot y l'apoyo en alguna obra de profit, no solzament os neguéu á péndrehi part, sinó que mormoréu dels que s'emprenen la tasca benfactora. Feu memoria de lo que passá allavors del adob de la resclosa del rieral... No cal qu'ho esmentém; y si'n volguessim recordar de cassos, ens n'eixirian á cada pas.—

Mentres bullia de curiositat, per mas objeccions, la cuynassa del hostal, en Guiu cercava evassivas per'escorre'l bulto, y d'en tant en tant me donava unas miradas en las que tan aviat hi traspuava l'assentiment del home de bona fe, com la rabia del gos á qui treuhen l'os de la boca; y á n'a mi'm feya llástima, puig reconexia que aquell home tenia unas conviccions sanas y verdaderas, peró havia sigut desencarrilat y ara no li quedava recurs ab que guanyarse la vida sinó fent aquella feyna repugnant.

—Alsa, Guiu, potser que't convertescas!

—Es clar que's convertirá; es molt bon xicot y las veritats, á la forsa, li han de remoure las entranyas.

—Si vols venir á fangar á las mevas feixas, te pagaré bé'l jornal y anirás ben tip.—

Al veure que la conversa's girava tant á

demunt seu, va esmunyirse fins á la porta del hostal, y se'n aná... cap á un altre poble ó llogaret á cumplir son comés.

Al tombar el dintell tots hi giraren els ulls com pera donarli bona despedida.

—Altrament, ¿cóm ens ho hem d'arreglar perque tingám bona gent, sobre tot de casa, que'ns defensin els interessos á las Corts?

— Calma, Lari, calma; veuréu cóm ho anirém aplanant tot aixó; de moment ens hem de concretar á no volerhi tindre tractes de bona fe ab aquella gent. Sanejar bé l'atmósfera de casa nostra es lo que'ns cal fer sense perdre temps. Del contrari, si'ls pochs homes honrats y dignes que tenim els fem anar allá, se'ns malejarán y tant de perdut.—

L'arrematada del toch d'oració's feu sentir en la cuynassa; y era qüestió d'anar á sopar, y la llar quedá deserta, desfilant ab viva recansa'ls bosquerols.

Vaig eixir ab en Lari de Puigsoley, qui's frisava pera que li allargués la conversa, que jo guardava pera la vinenta festa. De sobte, al tombar l'estretay del Fossar, toparem ab la seva dona, qu'anava tota furiosa á cercarlo...

—Reira de neu! No te'n mourias may tu del recó del hostal; fins pendrias que t'hi portés la *manduca!* Mira, Lari, me'n canso d'anar tot el sant dia com una arrastrada pera mantindret com un senyor!

—No os enfadéu, Guida; ventura'n teniu d'aquest home, qu'es talment un tros de pa. Totas las donas del poble poguessin parlar com vos!—

Per resposta l'agafá pel devall del gech, y'm deixaren plantat ab un migrat bonanit que's perdé pels sots de la Rocosa, mentres el glosavan els mussols de las esquerdas del cloquer.

Antón Busquets y Punset.

TEATRES

Una companyía francesa de declamació.

Ab la companyia francesa qu'ha actuat al Principal s'ha demostrat que hi há al món molta *sans façon*, molta ignocencia, moltas pretensions y molta ignorancia. S'ha equivocat l'empressari d'allá, Mr. Chataignié, que al donarnos á entendre més ó menys clarament que's tractava de la companyia del teatre nacional del *Odeon*, se creya enlluhernarnos y que, com si fossim tranquils burgesos d'una vulgar sub-prefectura, ens la empassariam fácilment y no tindriam prous mans per'aplaudir. S'ha equivocat l'empressari d'aquí, que sabentho ó no (un empressari, com un forner, deu saber sempre ab quina farina pasta), ha abusat de la bona fe del públich que acudí amatent á la flayra de llebra y's va quedar motxo al trobar qu'era gat; gat del *Odeon* parisench, si's vol; peró gat al fi y al cap. S'ha equivocat el critich de *El Liberal*, qui fiant sens dubte, més qu'en las sevas orellas y en la seva erudició, en programas mal ordenats, sostenia l'endemá de la primera representació que *La Parisienne* no havia agradat perque *era antiquada*. Y efectivamant: *La Parisienne* d'en Becque no's va representar fins un dia més tart, y lluny d'ésser antiquada, es una preciosa obra moderna tant pel temps en que s'estrená com per las costums y tipos que retrata, com per son diálech fi y intencionat, com per sa factura, com per tot.

A pesar de tantas equivocacions, res hi tindriam que dir si d'ellas sols n'hagués resultat la planxa monumental d'uns empressaris y la d'un periodista. Sempre hi há en aytals planxas un aspecte cómich que fa riure y mou á compassió; peró lo grave es que hi ha hagut y hi haurá victimas que no hi tenen cap culpa. El públich en primer lloch, á qui li diuhen: «*Tournée Chataignié*, ab autorisació especial de la societat d'autors y ab el concurs d'artistas del teatre nacional del *Odeon*». ¿Quí son aquests actors del *Odeon?* Mlle. Esther Norahc que sens dubte ha covat molts anys en un conservatori com el del Liceu, de veu agra y cridanera, dicció fosca, cursi en el vestir, y al moures y al accionar; Mr. Chataignié, un galán jove de la mateixa escola, que sempre parla igual, sense donar intenció á cap frase, de manera que lo mateix fa per plorar que per riure; mal vestit, mal pintat, y ab un encongiment que sembla por de si mateix. Els demés encara son pitjors. N'hi há un, el que feya de *Straforel* y de *Du Mesnil*, que si al *Odeon* l'aplaudeixen, aquí fins en una companyia de *bolos* el xiularian; es el clássich actor francés *à panage*, d'actituts *teatrals*, que diu ab cantarella y no pot anarsen d'escena sen-

se un bram que'ns deixi *épatés*. En resúm: una companyia de las que aqui'n dihém *de bolos*.

En segón lloch, ne surten enganyats y perjudicats els autors, perque ha resultat que totas las obras que'ns han donat, exceptuant *La Parisienne*, que tothóm coneixia menos el critich de *El Liberal*, han passat desapercebudas á pesar de sas grans qualitats. Per aixó *Les fourberies de Nerine*, apropósit en un acte y en vers de Theodor de Banville, es una obreta preciosa en que's presenta'l tradicional Scapin burlat per una dona qu'en esplets ingeniosos es més mestra qu'ell encara.

Mieux vaut douceur... et violence, son dugas obretas en un acte d'en Pailleron, ab las que, per medi d'una acció senzilla, en que l'autor fa gala d'excelents dots d'observador y psicólech refinat, pretén demostrar que lo mateix per medi de la dolcesa y carinyosa solicitut, que per medi de la violencia y ardidas reconvencions, domina la muller llesta al marit qu'estima No més varen donar un acte dels dos, quinas faulas son independents l'una de l'altra. En ell s'hi nota tot l'*esprit*, tot l'ingeni y tota la finura de diálech caracteristichs del celebrat autor de *Le monde où l'on s'ennuie*.

De *La Parisienne* no n'hem de parlar, com no sigui pera fer constar que varen destrossarla. Sols ens resta dir quatre paraulas sobre *Les Romanesques*, que no varen fer cap efecte al públich, sens dubte per la mateixa causa, aixó es, la execució desastrosa. Y l'obra no pot ésser més delicada, d'una poesia més fresca, més espiritual y, al mateix temps, més fondament humana. Qué'n son d'interessants els amors de la parella romántica! Nens encara, que pretenen ser héroes d'una novela may vista! Qué'n son d'humans els tipos dels dos vells vehins que tractan de casar els dos exaltats somniadors afavorint la seva debilitat pera donárloshi després, per medi del ridicul, una gran llissó que'ls hi fassi compendre la vida!

En Rostand, qu'es, avans que tot, un gran poeta, fa sátira d'aquest romanticisme malaltis que trastorna moltas imaginacions joves; peró, al mateix temps, tota l'obra es el cant superb d'un home d'imaginació privilegiada que tot ho veu bell y pinta la vida hermosejantla. L'acció pot passar en qualsevol terra, mentres hi hagi un jardí ben florit, y en qualsevol época, mentres els trajos siguin bonichs. Y aixís pot desenrotllarse lliurement dintre d'una convenció llegitima y acceptable. Tot lo que pugui tenir de fantasiós el personatje Straforel, tot lo que pugui tenir de rebuscat el rapte fingit y las aventuras del despitat Percinet, després del desengany, y totas las demés inverosimilituts qu'en un drama d'altre género serian grossos defectes, no'ns sorprenen ni desagradan en aquesta obra que'ns transporta á regions ideals no renyidas, per' xó, ab una veritat y delicadesa de sentiments que'ns captivan y'ns asserenan l'esperit.

Ademés, *Les Romanesques* es obra d'un autor dramátich de gran habilitat que presenta y mou els personatjes ab admirable desinvoltura y lliga l'acció ab molt ingeni y originalitat, trobant efectes de bona lley. Peró si l'obra, dramáticament, es digna d'un gran autor, literariament es més digna encara d'un gran poeta. Escrita en armoniosos alexandrins (á voltas ripiosos), tota ella es un teixit d'imatjes, de comparacions y de discreteigs que recordan als grans clássichs francesos y espanyols, de quins en Rostand té la feconditat y l'ingeni, imitantlos sense deixar de donar á sas obras un carácter més modern y més concretament humá. Pera que's judiqui de l'agudesa d'ingeni y la elegancia del llenguatje, no resistim al desitj de copiar un fragment.

Diu Straforel:

. . . . Evidemment!
Songez que nous avons, monsieur, l'enlèvement
avec deux hommes noirs, l'enlèvement vulgaire,
en fiacre,—celui-là ne se demande guère,
l'enlèvement de nuit, l'enlèvement de jour,
l'enlèvement pompeux, en carrosse de cour,
avec laquais poudrés et frisés —les perruques
se payent en dehors,—avec muets, eunuques,
nègres, sbires, brigands, mousquetaires, au choix!
l'enlèvement en poste, avech deux chevaux, trois,
quatre, cinq,—on augmente *ad libitum* le nombre,—
l'enlèvement discret, en berline,—un peu sombre, —
l'enlèvement plaisant, qui se fait dans un sac,
romantique, en bateau,—mais il foudrait un lac!
vénitien, en gondole,—il foudrait la lagune!—
l'enlèvement avec ou sans le clair de lune,
—les clairs de lune étant recherchés sont plus chers! —
l'enlèvement sinistre aux lueurs des éclairs,
avec appels de pied, combat, bruid de ferraille,
chapeaux á larges bords, manteaux couleur muraille,
l'enlèvement brutal, l'enlèvement poli,
l'enlèvement avec des torches - très joli!—
l'enlèvement masqué qu'on apelle classique,
l'enlèvement galant qui se fait en musique,
l'enlèvement en chaise à porteurs, le plus gai,
le plus nouveau, monsieur, et le plus distingué!

Finalment, d'aquesta desastrosa *tournée* ne poden resultar perjudicats altres actors y companyias extrangeras, puig que'l públich barceloni, que s'escama fácilment, pot, el dia que'n vingui una de realment notable, creures que tractan de ferli un'altra *broma;* y no abonarse, com s'hi havia abonat ara.

EMILI TINTORER.

EL PLOR DELS DEGOTALLS

Els degotalls ploravan
tots amarats de molsa,
y'ls lliris jonchs resavan
bressant sa cansó dolsa.

Els degotalls ploravan
d'amor y gelosía,
y al seu desmay brotavan
garlandas de falsía.

Els degotalls ploravan
per abastâ una estrella
que las ayguas bressavan
quan la nit era bella.

Els degotalls ploravan
per una claror santa,
y com més s'hi acostavan
la veyan més brillanta.

Els degotalls ploravan
teixint sa cansó dolsa,
y com més nits passavan
creixía més la molsa.

Joan M. Guasch.

CRÓNICA MUSICAL

Societat Filarmónica.

Dedicats principalment al cant han sigut els dos concerts qu'en l'última setmana ens ha ofert la societat que dirigeix el mestre Crickboom. En ells hem tingut el goig de tornar á sentir als dos notables cantants Joana Bathori (soprano) y Emili Engel (tenor), que fa temps coneixiam ventatjosament. Trobém molt encertada la idea de consagrar aquestas sessions en gran part á la música vocal, essent encara tan fresch el recort dels darrers aconteixements orquestals, y majorment podent contar ab la cooperació d'artistas tan distingits y ab obras tan escullidas com las qu'han format els programas.

La senyora Bathori es una excelent cantant. Dotada d'hermosa y fresca veu, de timbre sumament agradable y de volúm suficient pera'l género á que's dedíca, uneix á aquestas qualitats la dicció més exquisida, y la facilitat d'assimilació del estil dels diferents mestres, quinas obras interpreta ab verdadera religiositat. En totas ellas s'ha mostrat una consumada artista, distingintse sobre tot en la interpetació de Haendel, Schubert y César Frank. El *Panis Angelicus* d'aquest últim es una deliciosa composició que's recomana tant per sa inspiració com per sa magnifica factura, resultant dibuixat ab gran relleu no exent de senzillesa'l carácter religiós de l'obra. Tant en ella com en *L'Absence* de Berlioz y la pregaria del *Tannhäuser*, la senyora Bathori'ns va fer fruhir las emocions més agradables ab sa correctíssima escola de cant y ab l'art exquisit que imprimeix á totas las obras.

El conegut tenor Engel se troba ja en la darrera etapa de sa carrera artística. Pochs tenors com ell ens han ofert tan ben aparellada la qualitat de cantant ab la d'artista, fins al punt de que podém afirmar ab plena convicció qu'ha sigut l'únich *Lohengrin* de tots els que aquí hem sentit. Peró'l pes dels anys ha anat minvant sas facultats de tal manera, que avuy sols el talent del artísta pot amagar las deficiencias del seu orgue vocal. Això s'ha notat principalment en els fragments dels *Mestres Cantors*, pera'ls que es menester una veu més fresca y facultats menos minvadas per l'acció del temps. Apart d'aquesta tara, independent de la voluntat del artista, s'ha mostrat l'Engel un acabat intérprete de Wagner, com li hem reconegut avans, donant á cada frase'l valor y la justa expressió que li pertanyen. També's mostrá consumat artista de la dicció en totas las obras del primer concert, sobressurtint molt especialment en l'*Oratori* de Bach, y en la grandiosa aria d'*Ifigenía*, un dels portents d'inspiració més grans en l'art de la música, que l'Engel interpretá d'una manera deliciosa, inimitable.

La orquesta baix la direcció del mestre Crickboom ha executat els acompanyaments del cant y varis fragments orquestals ab la discreció de costúm. Mereix especial menció la obertura dels *Mestres Cantors* pel moviment encertat qu'en Crickboom dona á tots els temps, y'l preludi y escena del ball del tercer acte, que sortiren molt arrodonits, demostrant haver sigut ensajats ab gran cuydado.

Tant la obertura dels *Mestres* com el final del *Or del Rhin*, varen posar de relleu las deficiencias manifestas del metall, avuy més de notar pel recort d'aconteixements artistichs ben recents. Es menester, donchs, que l'afició barcelonina s'interessi en la complerta reforma de nostra orquesta, que's conse-

guirá ab la compra de nous instruments y ab la vinguda de professors aptes, apoyant cadascú en la mida de sas forsas els projectes que dintre de poch li serán presentats.

PIANOS ESTELA.

La coneguda personá que figura al devant de la casa constructora d'aquests instruments, sobre'ls quals hem donat nostra opinió en diversas ocasions, desitja qu'altra volta tornem sobre aquest tema, y com que las formas de que s'ha valgut pera manifestárnoshoson tan *expressivas* y tan *distingidas*, sobre tot procedint de persona del sexe femeni, no podém deixar de compláurela tornantnos á ocupar d'ella. (No equivocarse, caixistas.)

La senyora viuda d'Estela es una fabricanta de pianos dolents ab pretensió de bons. Aixó no té res de particular, puig es una industria com qualsevol altra. Mentres hi hagi compradors, fará molt bé en donar *calderas* (no s'enfadi) per pianos. Fins aqui, ella es ben mestressa d'obrar com millor li sembli, ó com millor li aconsellin els seus interessos.

Peró la senyora viuda d'Estela, fabricanta de pianos, va idear la construcció d'una sala (ó millor, arcoba) de concerts ab l'objecte de proporcionar *salida* als excelents productes de sa fábrica. Y una vegada construhida, va oferirla á nostres artistas, y junt ab ella la *imposició* de tocar ab els pianos de la casa. Y'ls artistas, á falta de local millor, varen tenir que passar per tal *imposició*, encara que interiorment ne protestavan, com ne protestava'l públich. Y quan aquests artistas varen després donar els seus concerts en teatres ó locals públichs, vegerem qu'encara dominava'l *caciquisme* de la casa Estela, per lo que nosaltres varem dar l'*alto!* Y sia per nostra protesta, ó per lo que sia, la qüestió es que aquells pianos, avans *indispensables*, fa una temporada qu'hem deixat de patirlos. Y com que á nosaltres no'ns va ni'ns ve altre móvil que'l purament artistich, ens en alegrarem... y prou.

A consequencia de tot aixó, la senyora viuda d'Estela s'ha enfadat, y lo qu'es pitjor, s'ha descompóst. Per tractarse d'una senyora no volém posarla en ridicul, y per tant no dirém res més. Sols hem d'advertirli que desconeix en absolut ab qui se las heu, puig si no, ja no parlaria de *chantages;* que pel seu govern prengui informes de nosaltres, y que no hi torni més, perque, encara qu'ella sostingui lo contrari, el que té negoci no hi guanya res ab aquestas cosas... y al cap d'avall, fins els cegos acaban per véurehi.

JOAQUÍM PENA.

NOVAS

No voliam ocuparnos de las eleccions de diputats á Corts celebradas el passat diumenge. Lo que haviam de dir sobre aqueixa qüestió, ja ho diguerem oportunament, y ho ha dit també *La Renaixensa* aquests darrers dias.

Ab tot, bo será repetir ben alt, y ferho constar en aquestas planas, que'l catalanisme no hi ha entrat per res en aqueix terreno lliscós hont las personas dignas no hi troban més que desenganys, veyenthi escarnida la propia dignitat y perdenthi'l prestigi.

No per aixó deixém de trevallar, tant com el qui més y per las millors vias: ab trevalls que fassin arrelar las bonas causas, no ab trevalls que las desacreditin. Tenim homes convensuts, tenim apóstols infatigables que van de poble en poble predicant la veritat, explicant las nostras Bases, despertant per tots els ámbits de la nostra terra la conciencia de sa veritable personalitat.

Lo essencial y lo indispensable es aixó, y aixó va realisantse,per arribar sense tranzaccions ni mistificacions al fi honrat que's persegueix. Els regionalistas d'última fornada poden fer lo que tinguin per convenient, poden acceptar y seguir els procediments dels enemichs á qui malparlan. A nosaltres no'ns fan fret ni calor: no hi tenim res que veure.

Mentres la *Unió Catalanista* sigui lo qu'es (y no hi há perill de que sigui altra cosa), la causa que defensém no quedará contaminada. El catalanisme es massa gran y es massa noble pera que deixém may convertirlo en un de tants partits politichs desacreditats. Els que li fan mala obra, escupen al cel y s'envoltan d'un pudrimener.

Y no tenim més que dir.

No volém contestar als atachs que'ns dirigeixen certs periódichs de Madrid. Si'l govern no tingués altras preocupacions, de segur no toleraria'ls seus atachs pertorbadors de la bona armonia qu'ha de regnar entre las diversas regions del estat espanyol. Limitemnos á transcriure un paragraf de *El Universo*, de Madrid, que copia'l *Brusi* del passat diumenge:

¿Que España ha hecho sacrificios especiales por Cataluña? ¿Cuáles? ¿La protección arancelaria? Pero esta protección, ¿no es igual para las fábricas de Béjar y Alcoy, y para cuantas hay establecidas en las 44 provincias no catalanas, que para las del llano de Barcelona? España, como todas las naciones y menos que muchas de ellas, protege su producción industrial, la suya, la nacional, no la de esta ó la de la otra provincia. La protege, no en beneficio de ninguna región, ni para imponer sacrificios á las otras, sino para acrecentar su nacional riqueza, su bienestar, su poderío. El

que, aprovechándose del margen protector, establece industrias y monta fábricas, lejos de recibir de la comunidad patria un favor por el que le deban especial gratitud, lo que hacen es prestarle un servicio digno de recompensa.

En Alemania el que monta una fábrica de importancia, recibe una subvención del Estado, y nunca se ocurrió á Bismarck echárselo en cara como un favor prestado, sino recompensárselo como un servicio al imperio. Que los catalanes son los que tienen mayor número de fábricas. Debemos alabarlo, deplorando que en las otras provincias no se despierte la misma vida industrial que allí se ha desarrollado.

Lo mismo debe decirse de la denominada explotación colonial, añadiendo que no sabíamos que las harinas de Santander, ni la zapatería de Mallorca, ni los carbones de Asturias, ni el hierro de Vizcaya, todo lo cual tenía en las perdidas colonias excelente mercado, fuesen catalanes.

El anarquismo, plaga universal, nada tiene que ver, no ya con el separatismo catalán, pero ni aun con el más inocente catalanismo. Es más: anarquismo y socialismo son por su carácter cosmopolita antagónicos con toda idea de patria grande ó chica.

També copiém un comentari del senyor Mañé y Flaquer, qui en sa dominical, apart d'algunas relliscadas, ha demostrat un bon sentit al que no estavam acostumats, y això qu'en Mañé passa per home *de bon sentit*. Se refereix á la falsa y repugnant conducta de certs corresponsals de la prempsa madrilenya, y diu ab molta rahó:

Inventan hechos y dichos, ó dan interpretaciones torcidas á lo que sucede, todo con el fin de halagar las malas pasiones de su clientela. Lo de la bandera blanca, que tanto se ha explotado en daño de Cataluña, es un hecho muy sencillo, expresión del buen sentido del carácter catalán. Derrotada nuestra marina, y con el temor de que los norte-americanos viniesen á atacarnos, á alguien se le ocurrió convocar á las personas pudientes á fin de pedirles medios para fortificar á Barcelona. Uno de los concurrentes observó que, en el poco tiempo que quedaba y no pudiendo contar con escuadra que nos socorriera, era imprudente dar pretexto á los americanos para bombardear á una ciudad indefensa, y que lo mejor sería, si se presentaban, izar desde luego la bandera blanca, que tendríamos de izar una hora después, cuando la ciudad estuviese en ruinas ó ardiendo por los cuatro costados. ¿Es esto un alarde de falta de patriotismo? No: es una observación de buen sentido digna de aplauso. La historia contemporánea da testimonio de que Cataluña no escasea sacrificios para corresponder á los deberes que la patria le impone; pero en la ocasión á que nos referimos, el sacrificio de la existencia de Barcelona hubiera sido inútil y antipatriótico.

Per' acabar, insertém també un trosset del article que vegé la llum en *El Liberal*, de Barcelona, la nit del passat divendres, fent constar de pas que aquest periódich, ab tot y sa procedencia, ha donat en assumptos d'aquesta índole mostras de imparcialitat y bon criteri, y una merescuda llisó á certs diaris, dits lliberals, que son afront de Catalunya.

Deya *El Liberal:*

«Fulano es muy separatista», solía decirse en Cuba de alguien que era muy liberal. «Fulano es muy español», solía decirse en Puerto Rico de alguien que era muy reaccionario. Y en puridad de verdad, ni Fulano deseaba seriamente la independencia de Cuba, ni Mengano era más ó menos español que cualquier otro que lo fuese.

El falso é interesado españolismo de algunos, que á la sombra de la bandera nacional establecían regaladamente sus cacicazgos, hacía el resto en esta obra de perdición; y de ahí la base y el origen del descontento colonial y de la saña de los partidos locales. Faltaron, cuando era la sazón de revelarse, espíritus sinceros, cerebros desnudos de prejuicios, que dijesen á la metrópoli, á la gran madre: «No hagas encarcelar ni ahorcar, antes bien, convence de su error á los que se llaman, sin serlo, separatistas, ni protejas en sus negocios particulares, con mengua de la justicia, á los que se llaman, sin venir á cuento, españoles.»

Faltaron esos espíritus sinceros que hablasen la lengua de la razón y de la verdad, y las colonias se perdieron... La Historia es una gran maestra, y hay que aprovechar sus lecciones.

Aqueixos retalls de periódichs que no serán titllats de sospitosos, ens rellevan de parlar per avuy, y nostre silenci es degut, en primer lloch, á que tampoch en treuriam res d'enrahonar.

Ara en quant als corresponsals que desde aquí mantenen l'estat morbós de Castella contra Catalunya, aqueixos son gossos de dos amos, que fan traició á l'un y á l'altre segons qui pugui omplirloshi més el ventrell. Convé, no obstant, que tots els catalans aprenguin á conéixels y s'apartin d'ells, recordant, com deya un autor, qu'es més repugnant que'l butxí l'estira-cordetas.

—

La Ponencia pera l'Assamblea general de Delegats de la *Unió Catalanista* que's reunirá á Tarrassa'ls dias 26 y 27 del present mes, ha quedat constituhida en la forma següent:

President, don Manel Folguera y Durán. —Don Angel Guimera.—Don Joan J. Permanyer y Ayats.—Don Joaquim Riera y Bertrán.—Don Pau Sans y Guitart.—Don Antoni Sunyol.—Don Francisco Romani y Puigdengolas. — Don Marián Vayreda. — Don Joseph O. Marti.—Don Joseph M.ª Roca.—Don Domingo Marti y Juliá.—Don Agusti M.ª Gibert. — Don Lluis Marsans, Secretari.

Els punts que se someterán á deliberació en dita Assamblea son els següents:

Primer: Interpretació y aclaració dels acorts de l'Assamblea de Reus en lo que fan referencia á la lluyta electoral y á la forma en que aquesta s'ha de realisar.

Y según: Interpretació y aclaració dels acorts de l'Assamblea de Balaguer que's refereixen á la forma de tributació que's consi-

deri més beneficiosa pera Catalunya mentres no sia autónoma.

—

El *Diario de Barcelona*, edició del matí del dijous 16 del corrent, publicá'l següent comunicat:

«Señor Director del *Diario de Barcelona*.—Muy señor mío: Los numerosos socios del «Centre Democrátich Autonomista» han acordado hacer constar, después de unánime votación, que protestan enérgicamente del proceder de la «Unió Catalanista» respecto á don Francisco Pi y Margall, jefe de los republicanos federales, político que de ningún modo puede confundirse con los regionalistas. Dicha actitud de la «Unió» es más de sentir aun si se considera que ha transgredido abiertamente la línea de conducta trazada en la Asamblea de Manresa.—P. A. de los S. — El Secretario, *Simón Planas.*»

Creyém que seria dificil als individuus d'aqueixa societat demostrar quins actes de la *Unió* han contradit els seus principis. No coneixém els reglaments d'aqueix centre, ni sabém quins son els fins que persegueix. Molta extranyesa'ns causaria que protestés de la *Unió* una societat que no sabém hi estigui adherida, si no'ns convencessim de qu'es degut á la raresa del criteri dels que, dihentse demócratas y autonomistas, no aprecian á n'en Pí y Margall l'autonomista honrat de tota la vida, y's serveixen, pera insertar sa ridícula protesta, d'un periódich ben conegut per sas ideas reaccionarias.

—

Com varem dir en nostre darrer número, als pochs dias de suspesas las garantias constitucionals en aquesta provincia, foren restablertas pera dar lloch á la celebració de las eleccions. Pel cas, ha sigut lo mateix, donchs la llibertat individual ha quedat confosa ab la llibertat de la *tupinada*.

Ara tot será que de las mateixas eleccions no'n surtin pretextos pera posar novament á Barcelona en estat excepcional, suspenent altre cop garantias y sufrintne las conseqüencias nosaltres, que no tením art ni part en semblants escándols. Y aixó sense contar ab l'agravant de que la prempsa madrilenya torni á insultarnos, confonentnos fins ab els enemichs de la societat. De més verdas se'n maduran, y hi há qui hi té la má trencada en aixó d'alterar l'ordre... y las garantias.

—

En els Jochs Florals celebrats la passada setmana á Lleyda obtingueren premis els senyors Navarro y Granjé (Flor natural), Pujol y Deulofeu, Gispert y Caselles, Casadevall, Pinyol, Bofill y Matas, Canadell, y Serra y Boldú.

Se concediren accéssits als senyors Clapés y Corbera, Roca y Sans, Palau de Quijano, Ubach y Vinyeta, Estadella, Bergós, y Sancho Marraco.

Fou objecte d'una inmensa ovació'l gran poeta Verdaguer, president del Consistori, que llegí un bellissim discurs.

El de gracias va anar á cárrech de don Frederich Reyné y Viladot.

—

Pera'l certamen literari de Berga, quin cartell de convocatoria va sortir oportunament, s'ha publicat un nou cartell extraordinari donant compte d'haver sigut oferts altres tres premis per la casa «Hoyos, Esteva y C.ª», el «Foment Católich de Berga» y don Llució Vilardaga y Prat.

Ab aquests, son divuyt els premis qu'en dit certamen s'adjudican.

El plas d'admissió de trevalls queda prorrogat fins al 29 del present mes de maig.

—

En el número 7 del nostre estimat confrare *Universitat Catalana*, corresponent al mes actual, hi hem llegit un article firmat per en Joseph Carner, en el que hi há una gran inexactitut.

Diu l'articulista que l'eminent poeta belga Maurici Mæterlinck va «morir no fa molts anys». Res més lluny de la veritat. L'insigne autor de *La princesse Maleine*, no sols disfruta de bona salut, sinó que acaba de publicar un nou llibre, hermós com tots els seus, titulat *La vie des abeilles* y n'anuncia un altre que portará per titul *Le mystère de la justice*.

Per l'amor de Deu, senyor Carner! Miri que d'artistas com en Mæterlinck no'n corren gayres; y ell no ho mereix pas que se'l mati, encara que sols sigui per equivocació!

—

En conmemoració de la próxima Assamblea Catalanista de Tarrassa, la *Unió* emitirá un sagell especial, de carácter conmemoratiu, que sols se vendrá durant els dos dias qu'estigui oberta l'Assamblea.

Dit sagell es degut al distingit artista Adriá Gual.

—

En el banquet monstre que's celebrará á Tarrassa ab motiu de la próxima Assamblea Catalanista, se servirá'l Xampany «Catalunya», per ésser un producte de la industria catalana.

—

Hem rebut un exemplar de *La Cegueta*, comedia lírica en un acte y en prosa, origi-

nal de Pere Cavallé, ab música de Domingo Nogués; obra que fou estrenada en la societat «La Palma», de Reus, la nit del 15 d'abril de 1900.

—

Pera'l dimecres, 22, al vespre. estava fixada la sortida de Barcelona del ilustre autonomista don Francisco Pi y Margall, qui retorna á Madrid.

El «Comité republicá demócrata federalista de Barcelona» publicá una circular encarregant á tots els federals y á tots els autonomistas catalans, qu'anessin á la estació á donar l'adeu al gran home.

Quan aquest número vegi la llum, Barcelona haurá fet á n'en Pi y Margall una entussiasta manifestació de despedida, á la que de tot cor s'adhereix JOVENTUT.

—

Ab el folleti d'avuy queda repartit el text de l'obra de mossén Verdaguer *Ayres del Montseny*, y ab el vinent número comensará'l repartiment de las láminas.

També doném avuy l'ultim plech de l'obra d'Ibsen *Quan ens despertarém d'entre'ls morts*, que completarém ab un estudi critich sobre'l teatre del famós autor noruech, escrit expressament per nostre company Emili Tintorer. La publicació d'aqueix estudi critich, que doném com á prólech, comensará la setmana entrant.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

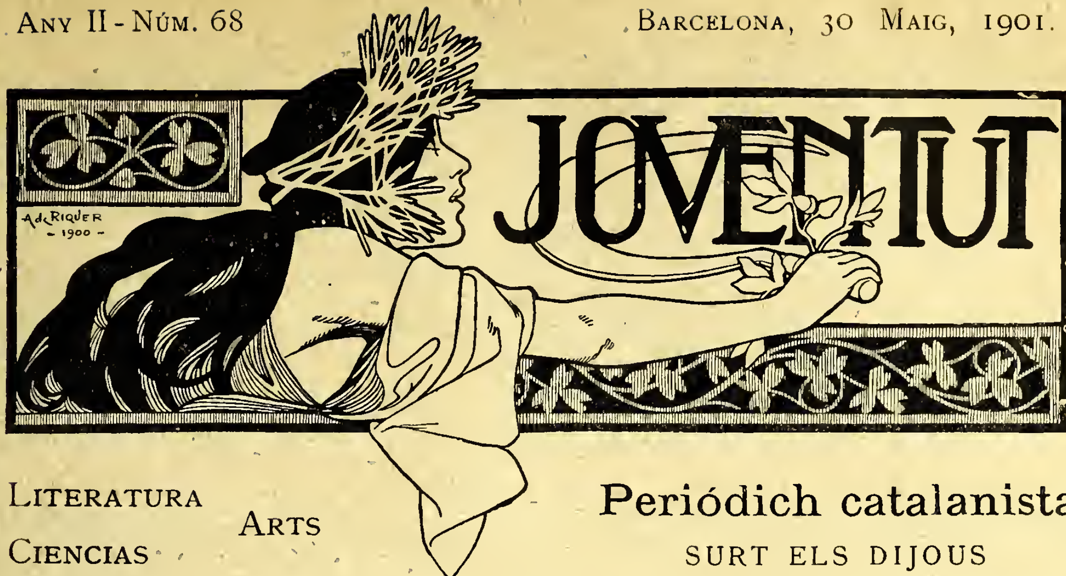
No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any..	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

Any II - Núm. 68 Barcelona, 30 Maig, 1901.

Literatura Ciencias Arts

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

Redacció y Administració:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

Número corrent. . . . . 20 céntims
» atrassat, ab folletins. . 40 »
» » sense folletins. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

L'ASSAMBLEA DE TARRASSA

S'ha realisat el gran acte.

Els carácters lleugers que's deixan influhir per successos de moment, els que, desconeixedors del veritable esperit del Catalanisme, contribuhian á embolcallar aquest gran moviment patriótich en una atmósfera de pessimismes enervants, dant lloch ab sobtats aixelabraments á que'ls naturals enemichs nostres se'n aprofitessin per'arribar ab el temps á desacreditarnos, poden haverse convensut de sa insuficiencia devant de las grans causas que tenen sas arrels en el cor mateix de la patria.

Els que, atiats per un amor propi excessiu, embogits per passions mesquinas, tergiversavan sas ideas de sempre, y entossudintse en l'error, imposavan criteris acomodaticis en l'aplicació de nostras doctrinas, també s'haurán convensut de que, en lloch de portar el Catalanísme al descrédit, els desacreditats en aquest punt, y'ls desautorisats, son ells.

Els inconscients, els que's diuhen catalanistas sense portar grabadas al cap y al cor las Bases de nostras Assambleas, els que ab una impremeditació fins ara desconeguda en nostre camp, pretenían llensarse á la lluyta, no ja com á soldats, sinó com á capdills, empunyant en lloch de las armas nostras las armas mateixas del enemich, que fereixen al qui las esgrimeix, y que ab mala fe havian sigut posadas en sas mans per altras mans barroeras ó traydoras, poden aixis mateix aprofitarse de la llissó.

Parlém dels evolutius y dels despitats; y parlém també dels que s'hi acoblan titulantse de cop y volta catalanistas, donchs no'ls ve d'aqui tractar ab un oportunista més, á n'ells que tants n'han conegut durant sa vida industrial ó politica; y també parlém d'aquells homes respectables per son talent, sas obras

y sa honradesa, qu'han sigut prou ignocents per'avenirse al joch, no veyent en sa bona fe que—com ens deya un estimat colaborador nostre—serveixen de *pabellón para cubrir la mercancía*.

—

L'Assamblea de Tarrassa no es pas *oportunista*, peró lo qu'es el do de la oportunitat, si que l'ha tingut. Celebrada casi al ensemps que las eleccións de diputats, ella'ns ha vingut á dir, y sa veu sortia de l'ánima de la terra, que'l Catalanisme es com un camp de forment cada dia més ufanós, peró que cal conreuharlo molt encara. Aquest camp s'extén per totas las encontradas catalanas, é hi trevallan tots els catalans per un igual. No hi há primers ni segons; tots son uns; tots plegats deuhen recullir el gra y ferne la tria; y no se'l pot autorisar de cap manera á n'aquell terratinent que pel seu compte serveixi tan sols el gra del seu tros, y encara ple de cugula.

Això ha passat ab aquestas darreras eleccions de diputats á Corts. Gent que á Barcelona té més ó menys influencia, s'ha aprofitat d'ellas en nom del Catalanisme; peró en l'Assamblea de Tarrassa s'acaba de demostrar plenament que la voluntat d'uns quants senyors no es la opinió del Catalanisme, ni es la opinió de Catalunya.

Durant las sessions de l'Assamblea s'han exposat tots els parers ab tota sinceritat per part dels delegats d'una y altra banda, puig no tenim dret á creure lo contrari en vista del procedir correcte y patriótich de tots ells en cada discusió. Ocasions hi hagué en que pensarem haver d'entrar á votació; peró al arribar els moments solemnes, se veya ben clar que'l Catalanisme únich, el Catalanisme históric, el de sempre, el de tot Catalunya, s'imposava; y per aclamació's varen pendre tots els acorts.

Felicitémnosen tots els catalans, y felicitém á la Junta Permanent de la *Unió Catalanista* per l'acert ab qu'ha desempenyat son comés. Aquesta Assamblea reportará indubtablement un gran bé: en primer lloch, perque deixa la porta oberta als catalanistas dubtosos qu'encara frisin dintre de la *Unió;* y en segón lloch, y principalment, perque una vegada més ens ha donat ocasió de coneixe la veritable opinió de tot Catalunya, exposada per centenars de delegats de totas las comarcas, estanthi representadas las poblacions més floreixents y las més amagadas en el si de nostras montanyas, las que deuhen sa importancia als avensos de la industria, y las purament rurals. Totas, inspirantse en idéntichs principis, en las Bases de Manresa, han fet veure una vegada més á propis y estranys que'l Catalanisme no es cap partit politich, sinó un clam fervent de tot Catalunya, un clam d'anyoransa pels bens usurpats, un clam qu'arrenca de cada encontrada, de cada poble y de cada llar, esdevenint cada dia més enérgich fins qu'arribém á obtenir la reparació deguda.

—

L'esperit de concordia qu'ha regnat en acte tan solemne, demostra clarament que dins de la *Unió* hi caben tots els homes de bona voluntat. Tots junts podém anarhi al fi anhelat; peró ab el mateix programa, sense treuren ni un borrall. Tots els que'l feren, tots deuhen sustentarlo pera exemple dels nous adeptes. Peró si'ls mateixos que'l varen fer, algún cop l'abandonessin, allunyemlos de nosaltres, que'ls tals no son pas catalanistas, no son pas nostres germans. Nosaltres ens quedém ab els principis, no ab els homes. La integritat de principis, y la enteresa de carácter pera sustentarlos, han sigut sempre'l distintíu de la gent d'aquesta terra, quins drets escarnits volém á tota costa reivindicar, sense contemporisacions de cap mena.

LLUÍS VÍA.

LAS SESSIONS DE L'ASSAMBLEA

ERA enterar á nostres llegidors de las deliberacions y acórts de l'Assamblea de Tarrassa, ens valém de la ressenya feta per nostre estimat company *La Renaixensa*, qu'en sa major part transcribim á continuació, proposantnos ampliar considerablement aquesta informació en el proxim número, en que publicarém els més notables discursos pronunciats en l'Assamblea.

El saló de sessions, instalat en la platea y escenari del Teatre Principal, presentava un aspecte veritablement encoratjador per l'aplech de cors catalans que s'hi havían congregat. Al fons del escenari, é inmediat á la taula presidencial, se destacava sota un dosser ab las quatre barras, una escayenta figura alegórica de Catalunya ostentant la estimada bandera barrada. Pel reste de la sala y en els empits y baranas dels palcos y galerías, hi havía diferents atributs eminentment patriótichs.

Durant tot el matí s repartí pels voltants de la estació una entussiasta fulla endressada per l'Agrupació regionalista de Tarrassa als fills de la població, recomanántloshi l'assistencia á l'Assamblea per'apreciar els fins que pera la salvació de Catalunya defensa'l Catalanisme.

PRIMERA SESSIÓ

A un quart d'onze del matí comensá la primera sessió de l'Assamblea, fent constar el president de la *Unió*, senyor Folguera y Durán, l'agrahiment que s'havía de manifestar á la ciutat de Tarrassa per la rebuda feta als assambleistas. També feu constar els molts esforsos de l'Agrupació Regionalista de Tarrassa pera'l més bon éxit de l'Assamblea. Demaná als delegats que dispensessin las incorreccions que hi poguessin haver en las bases proposadas á la deliberació dels que demostran tant amor á Catalunya.

En aquest punt el local del Teatre Principal estava ple de numerosa concurrencia. A la taula presidencial hi havía, además del senyor Folguera,'ls senyors Martí y Juliá, Gibert, Roca, Guimerá, Oriol Martí y Antoni Suñol. En representació de l'autoritat hi assistí'l tinent d'alcalde de Tarrassa don Domingo Palet y Barba

Tot seguit desfilaren per l'escenari'ls delegats de tots los indrets de Catalunya, presentant els nombraments que'ls acreditavan. Eran prop de 300. Entre aquests, foren acullits ab entussiastas aplaudiments els senyors Pujulá, representant dels companys catalanistas de París; Juli Vidal, del periódich de Manila *Avant sempre sempre avant;* Goloron, dels catalans que viuhen al Alger, y algún altre

Els periódichs catalans representats oficialment en l'Assamblea per pertenéixer á la *Unió*, eran, per ordre de presentació,'ls següents: JOVENTUT, *Nació Catalana*, *Camp de Tarragona*, *Lo Geronés*, *Lo Catalanista* (Sabadell), *La Veu del Montserrat* (Vich), *Lo Pi de las tres Brancas* (Berga) y *La Renaixensa*.

Además hi havía numerosa representació de la prempsa barcelonina y demés regions catalanas, y corresponsals d'alguns diaris de fora de Catalunya.

Se procedí á la constitució de la mesa, proposant el senyor Vidal, com aixís s'acordá, que's nombressin per aclamació'ls senyors següents: Folguera y Durán, president; Archs, Renyé, Botet y Sisó y Gibert, vis presidents; y Marsans y Vallés (Joan), secretaris. A proposta del senyor Suñol (Antoni), s'acceptá qu'ho siguessin els demés membres de la Junta Permanent. El president digué que'l senyor Renyé, de Lleyda,'s veya impossibilitat d'assistir.

Després de constituhida la mesa,'l senyor Folguera y Durán prengué la paraula per'agrahir la designació que s'havía fet, per més que'l cárrech que li conferían era per'ell una pesada cárrega.

Digué que'l Catalanisme es una numerosa familia en la que tots sospiran y penan pel bé de sa estimada terra. Comprén qu'en un aplech tan numerós de personas com es el que forma la *Unió Catalanista* no hi hagi un criteri uniforme, ja que ni tan sols se pot trobar en una senzilla reunió de tres personas Peró que may s'havía de sentar la doctrina de que per'arribar á conseguir lo que tan honradament defensa'l Catalanisme poguessin usarse medis deshonrosos.

A continuació'l senyor Marsans va llegir un notabilíssim discurs del venerable ex president de la *Unió* don Francisco Romaní y Puigdengolas, en quin, planyentse de no poder assistir á la sessió, saludava á tots els delegats ab tot l'entussiasme de son cor, y desenrotllá atinadas consideracions sobre tan manifesta oportunitat de l'Assamblea y dels temas anunciats, fent vots perque de Tarrassa'n surti un gloriós moviment

de propagació de las nostras ideas. El valiós trevall del senyor Romaní sigué rebut ab calurosos aplaudiments.

Don Domingo Martí y Juliá, vocal de la Permanent, estigué encarregat de defensar la totalitat dels temas presentats per la Junta de la *Unió*, detallant com aquesta sempre ha procurat sincerament cumplir las aspiracions del Catalanisme. Després de la desfeta de las colonias, continuá'l doctor Martí, s'aplegá sota la bandera del Catalanisme una gran munió de personas desenganyadas de la política estúpida que conduhí á aquell cataclisme al Estat Espanyol, y quan la *Unió* feya'ls actes necessaris pera encarrilar aquell espontani moviment, se notá certa confusió dintre'l Catalanisme, que doná per resultat la celebració de l'actual Assamblea. La ponencia, al formular els temas objecte de la convocatoria, s'ha inspirat en un esperit de complerta imparcialitat, sense que cap coacció estranya influhís en sa determinació. Ab gran claretat feu l'análisis dels dos temas, recomená que s'estudiessin ab serenitat y aplicarlos ab recte criteri, no ab confusió y sense més ni més, perque allavors la base en que's fonamentaría s'enrunaría vergonyosament. Ademés la ponencia té un altre motíu; aquests moviments socials no poden ésser impresionables, dels qu'enlluhernan, peró que no realisan el fí primordial ab que's presentan, y per aixó'l Catalanisme no's pot barrejar ab certs moviments, perque'l fí que realisa la nostra causa té inmensa importancia, y té d'analisar fondament els medis per obtenir l'autonomía de Catalunya, fer opinió verament catalana, trayentli tota mena d'influencia política exótica que fins ara ha sotraquejat el nostre poble, fentli tenir una educació política complerta, ab medis sans y fixos. El parlament del senyor Martí y Juliá obtingué molts aplaudiments.

A continuació's va llegir el següent telégrama transmés en idioma francés per alguns entussiastas catalans que viuhen á Bilbao:

«Catalans que obligats per las lluytas de la vida's troban lluny de sa estimada Catalunya, saludan afectuosament als companys de causa congregats en l'Assamblea de Tarrassa »

Va ésser molt aplaudit, y'l públich sortí molt ben impresionat de la majestat del acte y del sever patriotisme que regná en tota la sessió. Eran las dotze.

SEGONA SESSIÓ

A dos quarts de quatre's reanudá la sessió, y després de consignarse la presencia de 60 delegats més, entre'ls que va ser aclamat el del Centre Catalá de Santiago de Cuba, se passá á la deliberació del primer tema, que diu aixís:

«*Interpretació y aclaració dels acorts de l'Assamblea de Reus que fan referencia á la lluyta electoral y á la forma en que aquesta s'hagi de realisar.*»

Principis generals.—L'Assamblea ratifica lo acordat á Reus referent á la intervenció del Catalanisme en la política activa prenent part en las lluytas electorals com á medi pera conseguir l'aplicació total y complerta de las Bases de Manresa; mes declara que, aprofitant els fets d'experiencia qu'han resultat dels successos polítichs y socials ocorreguts d'ensá de l'Assamblea de Reus, no sols protesta de que no per aixó accepta'l régimen actual, sinó també de que'l Catalanisme puga tranzigir ab els usos y costums de propaganda y lluyta peculiars de la política espanyola, manifestant solemnement que'ls principis continguts en las Bases de Manresa no poden pera fins electorals ésser jamay estrafets, mutilats ni conculcats, y que la rectitut y puresa de procediments que imposan els principis de la causa catalanista, aixís com l'estalvi d'esforsos qu'hagin de produhir resultats xorchs y l'evitar l'aplanador mal social de la indiferencia que segueix als desenganys, exigeixen que á la lluyta electoral sols hi acudeixi'l Catalanisme en las ocasions y circunstancias en que's consideri que l'esfors ha d'ésser fructuós y la lluyta digna y honrada.

Considerant que'l fí del Catalanisme, al mateix temps que l'assoliment de la autonomía de Catalunya, es la purificació y normalisació dels usos, costums y funcions socials y de la política á Catalunya pera esborrar per sempre més defectes y perversions qu'avergonyeixen y enfonzan, perque degradan, fent qu'en el poble catalá totas las manifestacions de la vida social sían las dels pobles honrats, l'Assamblea fa la declaració de que la lluyta electoral, com tots els actes del Catalanisme, s'ha de subjectar á las més severas reglas de la moral, oposantse per complert á qu'en cap ocasió la causa catalanista puga seguir els viaranys de corrupció que s'estilan en la política espanyola, repetint lo manifestat en l'Assamblea de Reus: qu'es preferible la perdua de las eleccions á recorre als indignes medis que condempnan els principis del Catalanisme.

L'Assamblea, atenent á que l'objecte principal del Catalanisme al concorre á las eleccions llegislativas, es usar d'aquest medi pera la implantació total de las Bases de Manresa, declara que la lluyta electoral pera diputats á Corts y senadors ha d'ésser considerada sempre com acció pertanyent á tot el Catalanisme, perque l'acció que'n resulti, en cas de triomfar, sía profitosa pera la totalitat de Catalunya

Atenent que las Diputacions provincials son corporacions purament administrativas, l'Assamblea acorda que las eleccions provincials se subjectin á las prescripcions qu'han de regir pera la elecció d'ajuntaments.»

De la defensa de dit tema n'estigué encarregat per encárrech de la ponencia'l nostre company don Angel Guimerá, que va ser interromput algunas vegadas pels aplausos de l'Assamblea en pes (1).

El delegat senyor Rivera y Quadrench presentá una esmena en contra del tema de la ponencia, fonamentantla en algunas manifestacions que donaren lloch á una llarga discusió.

Don Lluís Oller y Ferrer, de Reus, parlá en contra de la esmena, fent algunas consideracions sobre l'esperit que deu animar á la *Unió* devant de certs moviments, esperit, segons el senyor Oller, de tolerancia, peró mantenintse inflexible en la direcció del Catalanisme.

Don Joseph Malagarriga, del Alt Ampurdá, presentá un'altra esmena semblant á la del senyor Rivera, quinas á prechs del president, per la seva identitat, foren refosas.

Don Antoni Suñol, individuu de la ponencia, defensá també la base, fent constar que en el párrafo quint tenía ja cert punt de contacte ab la esmentada esmena, per lo que demanava que's retirés agregantla á dit párrafo y que's discutiría al mateix temps que'l punt de la base, accedinthi'ls senyors Rivera y Malagarriga.

Don Ramón Pareras y Noguerás, delegat de La Garriga, presentá una esmena en la que's declara contrari d'anar á la lluyta electoral, pels efectes contraproduhents que actualment produheixen, peró á instancias del president, en vista del esperit que regnava á la Assamblea favorable á la lluyta electoral, fou retirada dita esmena per son autor.

A continuació van ser aprobats per aclamació'ls principis generals del tema primer.

---

(1) No publiquém l'extracte del discurs del senyor Guimerá, perque'ns proposém insertarlo íntegro en nostre vinent número.

Tot seguit s'entrá á la discussió de la primera base especial, que diu com segueix:

«BASES ESPECIALS.—I. *Eleccions municipals y provincials.*—Per la especial funció que realisa'l municipi en la vida social y pel carácter solzament administratíu de las Diputacions provincials, y considerant que'l Catalanisme té com á fí principalissim la normalisació de la personalitat catalana, l'Assamblea acorda ratificarse per complert en las conclusions de la de Reus que's refereixen á las eleccions per Ajuntaments, las que regirán també pera las eleccions provincials.

L'Assamblea recomana que tant las entitats adheridas á la *Unió* com els delegats que concorrin á las eleccions municipals y provincials ho comuniquin á la Junta Permanent, notificantli després el resultat.»

La base fou defensada ab gran brillantor pel individuu de la ponencia don Joseph Oriol Martí, qu'en eloqüents períodos feu veure lo beneficiós que sería pels pobles portar als municipis y á las diputacions gent honrada y digna, peró qu'en actes semblants se té d'anar ab freda serenitat, no portats per entussiasmes histérichs, sinó ab ver amor patri, defensant continuament la nostra terra, sempre gran y bona.

La base fou també aprobada per aclamació.

Se posá á discusió la segona base especial, que diu lo següent:

«II. *Eleccions llegislativas (de diputats á Corts y senadors).*—L'Assamblea, fonamentantse en el principi de que'l Catalanisme, en el período de propaganda y de lluyta social y política en que's troba, ha d'atendre avans que tot al interés general de Catalunya y ha d'assegurar l'acert en totas las accions que realisi, acorda qu'es el Consell general de representants l'encarregat de determinar la conveniencia de concorre á las eleccions llegislativas. A aquest objecte,'l Consell general de representants sols se reunirá: *a)* per acort de la Junta Permanent; *b)* per demanda de la majoría de las entitats catalanistas d'un districte adheridas á la *Unió*; *c)* quan ho solicitin vint entitats colectivas adheridas.

Els promotors de la reunió extraordinaria del Consell general exposarán las rahons per las que creguin que'l Catalanisme ha de concorre á la lluyta electoral en un ó varis districtes La resolució del Consell haurá d'ésser acatada per las entitats adheridas á la *Unió*.

En el cas de concorre á la lluyta electoral s'observarán las següents prescripcions:

1.ª Pera la designació de candidats se seguirán els procediments aprobats en l'Assamblea de Reus tal y com están exposats en el párrafo según del apartat *Eleccions provincials y llegislativas*, que diu aixís:

«En els districtes en que hi hagi alguna ó algunas associacions catalanistas, el president de la més antiga dintre de la *Unió* convocará als demés presidents y als delegats de la mateixa que representin als diferents pobles de la circunscripció, y tots junts designarán las candidaturas que's tracti de presentar En els districtes en que no hi hagi cap associació catalanista,'l delegat que la Junta Permanent designi procedirá á la convocatoria dels demés.»

2.ª Els candidats haurán d'ésser reconegudament catalanistas y estarán obligats á publicar un manifest electoral en el qu'expressin la seva adhesió á las Bases de Manresa, fent constar que la seva acció com á representants de la terra tindrá per principal objecte la implantació de l'autonomía á Catalunya tal y com la defineixen els principis estatuhits per las Assambleas de la *Unió*. En sos escrits y discursos usarán sempre la llengua catalana, y quan las circunstancias els hi privin, protestarán previament del dret que tenen d'expressarse en llengua propia.

3.ª El candidat rebutjará en absolut tot medi electoral abusiu, las falsificacions de documents y la compra de vots declarant que no acceptará'l triomf si's consegueix usant algún dels indignes procediments esmentats ó qualsevol altre que vulneri la sinceritat electoral.

4.ª La candidatura, avans de ferse pública, será consultada á la Junta Permanent de la *Unió*, la qual donará'l seu parer, que tindrá'l carácter de consell, peró no de manament.

5.ª La Junta Permanent queda encarregada de vigilar que's cumpleixin aquestas disposicions, y facultada pera desautorisar candidats y negárloshi'l seu apoyo y'l de las entitas catalanistas si té coneixement positíu de que no cumpleixen aquestas prescripcions; sense perjudici de respectar els esforsos particulars que creguin convenient fer els individuus adictes á la *Unió* en apoyo d'aquells candidats que's presentin en districtes ahont el Catalanisme no hi lluyti oficialment, mentres dits candidats tingan las condicions precisas d'ésser catalans nats en la comarca ó ab interessos en ella, gosar de bona reputació y professar ideals autonomistas.

6.ª En els cassos d'incumpliment d'alguna de las anteriors bases, la Junta Permanent ne donará compte en el primer Consell general que celebri, explicant y fonamentant las determinacions qu'ab tal motíu hagi prés.»

Després de donarse compte d'algunas esmenas presentadas pels senyors Moliné y Brasés y Pascual, don Joseph M.ª Roca, de la ponencia, defensá eloqüentment aquesta base, fent veure la importancia d'aquest assumpto y per pendre aquesta determinació, ja que'ls candidats qu'han de representar dignament el Catalanisme, tenen d'ésser els mateixos representants, no la Junta Permanent, la que ha d'indicar la conveniencia d'anar á aquesta mena de lluyta, que la gent honrada han de barrejarse ab masells indignes. Els candidats tenen de fer sempre professió sincera de Catalanisme, acceptant honradament tots sos principis, sense mitjas tintas, parlant sempre en catalá en tots sos actes, y quan materialment no puguin ferho en la nostra llengua, han de protestarne, sense may baixar la cara, vindicant sempre'ls nostres principis, citant l'exemple dels autonomistas irlandesos, que son l'admiració del món. (Llarga ovació).

El senyor Botet y Sisó, en nom dels delegats de Girona, presentá una esmena á la prescripció respecte á la elecció de diputats á Corts, pera que si'ls catalanistas d'una comarca volen presentar candidats á diputats á Corts, pugan ferho independentment, sense que tingui de proclamarlos el Consell de representants, perque no hi há temps material de ferho, á més que dit acort té cert aspecte centralista, á quina proposició s'adherí don Joan J. Permanyer, com també ho va fer la ponencia.

Aquesta base doná lloch á una llarga discusió, en la que's presentaren diferentas esmenas y adicions, prenenthi part els delegats senyors Botet y Sisó, Martí Roger, Rivera, Fages y Suñol. La ponencia acordá proposar pera la sessió vinenta un'altra base, després d'estudiar las esmenas presentadas.

Se passá á la discusió de la segona prescripció, interveninthi'ls senyors Vinyas y Fages, extenentse aquest senyor delegat en llargas consideracions.

A proposta del senyor President, y en vista de l'hora avansada, s'aplassá la discusió pera l'endemá, aixecantse la sessió á un quart de vuyt, contestantse ab entussiasme'ls crits donats per molts delegats.

A proposta del senyor Valls y Vicens (don Joseph María), s'acordá enviar un telégrama d'agrahiment als catalans de Bilbao.

TERCERA Y DARRERA SESSIÓ

Comensá á las deu del matí, haventse consignat la

presencia de 30 delegats més acabats d'arribar. Se posaren á discusió las prescripcions del tema primer ab las modificacions que la ponencia, junt ab els autors de las esmenas, havían acordat, y que son las següents:

La Junta Permanent, en els cassos en qu'en un districte no's presentin candidats oficials catalanistas, respectará y fins fará veure ab simpatía'ls esforsos particulars que creguin convenient fer els individuus adictes á la *Unió* en apoyo d'aquells candidats que tinguin las condicions d'ésser catalans, nascuts en la comarca, ó ab interessos creats en ella, gosar de bona reputació y professar ideas autonomistas.

El senyor Rivera y Cuadrench digué qu'havía vist ab molt gust las modificacions que la ponencia havía fet en la prescripció 5.ª, y que per no ésser cap obstacle pera la bona marxa de l'Assamblea retirava l'esmena

Las bases del primer tema, ab las modificacions fetas, foren aprobadas per aclamació.

Se posá totseguit á discusió'l segón tema, que diu com segueix:

«*Interpretació y aclaració dels acorts de l'Assamblea de Balaguer qué's refereixen á la forma de tributació que's considera ha d'ésser més beneficiosa pera Catalunya mentres no sía autónoma.*

Principis generals. — L'Assamblea ratifica per complert l'acort pres en l'Assamblea de Balaguer, en el que's determina que, mentres no sían implantadas en tota la seva integritat las Bases de Manresa, *entra en el terreno de lo possible y es altament convenient que Catalunya substituheixi'l actual sistema de contribucions per un altre, consistent en arreglos económichs ab el Govern sobre la base de cantitats fixas,* tal com s'havía acordat en l'Assamblea de Reus.

Com el Catalanisme no pot deixar de banda'l aprofitament de la tributació, utilisantla pera millorar els serveys públichs al objecte de que directament el poble catalá obtinga'ls beneficis que li pertanyen pera'ls seus elements de riquesa, ha d'ésser mantigut ferm l'acort de l'Assamblea de Balaguer en el que's declara, pera'l cas de que sía substituhit l'actual sistema de contribucions per arreglos económichs ab el Govern, que *convé que Catalunya s'encarregui del major número de serveys, trayentlos de mans del Poder Central, venint l'import dels mateixos en descárrech de la cantitat qu'en virtut dels arreglos económichs qué's fassin hagi de pagar al Govern, á fí d'imprimir en ells desd'ara'l sagell característich de sa individualitat y geni práctichs.*

Ademés declara l'Assamblea que'ls principis fonamentals de las Bases de Manresa no poden ésser conculcats ni deixats de banda adhuch en el cas improbable de que Catalunya pogués tributar al Estat per medi d'arreglos económichs, perque'l Catalanisme ha d'enrobustir la solidaritat de Catalunya é infiltrar en la vida social l'esperit normalisador dels principis catalanistas, quals efectes son el revifament dels carácters de la personalitat catalana y la destrucció dels defectes y desviacions que determina l'acció política y administrativa del Estat. Per aquestas consideracions l'Assamblea de Balaguer formulá'ls principis concrets als que s'havían de subjectar els arreglos económichs ab el Govern, y per las ditas rahons l'Assamblea manifesta que's ratifica en tots els acorts de l'Assamblea de Balaguer, als que, com á aclaració y pera millor determinar el constant criteri qu'han seguit las Assambleas, hi afegeix las següents declaracions:

1.ª Els arreglos económichs han d'ésser sempre pera la totalitat de Catalunya y jamay pera una part qualsevulga de la terra catalana.

2.ª En cas de concordarse dits arreglos ha d'ésser sense abdicar may del sistema tributari definit en els Principis generals y Bases especials que s'aprobaren en l'Assamblea de Balaguer. Mentres se fassin els trevalls preparatoris pera realisar cambi tan radical, s'utilisarán els actuals medis contributius.

3.ª Ha d'ésser fonament dels arreglos económichs que Catalunya s'encarregui del major número de serveys públichs ab el fí d'imprimírloshi'l especial carácter de la personalitat catalana, y de posarlos al grau d'avens y perfecció en que's troban en els pobles veritablement civilisats.

4.ª Las cantitats fixas base dels arreglos económichs s'ha de procurar no sían el tipo de tributació actual, sinó la cantitat que ab tota justicia y proporcionalment á la extensió del terrer y densitat de població ab relació al Estat correspongui á Catalunya, devent ne deduhir, ademés, las cantitats qu'hagin d'ésser destinadas als serveys públichs que quedin á cárrech del nostre poble.

5.ª Ab tot y que'l Catalanisme no ha acceptat may l'actual antinatural divisió de Catalunya en quatre provincias, mentres no sía possible constituhir la Diputació Catalana única, es convenient trevallar pera que's formi entre las quatre Diputacions provincials un pacte ó federació pera recabar del Poder central l'establiment de concerts económichs conformats als principis més amunt estatuhits.

6.ª Els arreglos económichs que no estigan ajustats als acorts de l'Assamblea de Balaguer y á las declaracions d'aquesta Assamblea, no poden ésser considerats com aplicació dels principis del Catalanisme, ni poden ésser apoyats explícitament per las entitats adheridas á la *Unió*, perque s'ha de considerar que vulneran l'esperit eminentment catalá que inspirá las Bases de Manresa.»

Don Joaquím Botet y Sisó sigué l'encarregat per la ponencia de defensar la totalitat del tema, y ab conciensuda crítica feu l'estudi dels concerts económichs, indicant els defectes que tenen quan s'implantan sens exténdrels ab tota amplitut, y quan no's confeccionan ab profond coneixement de la materia, com succeheix ara mateix á las Bascongadas, que no donan el fruyt qu'era d'esperar, ademés de que donat l'actual estat de formació de las Diputacions provincials, foren un'arma de mala lley pera fomentar més y més el caciquisme. (Grans aplausos).

Don Joseph Malagarriga, de La Bisbal, se mostrá partidari de que mentres las Diputacions no estiguin formadas tan honradament com voldríam, podrían fer concerts económichs ab l'Estat els centres importants de producció. El senyor Suñol s'hi oposá, explicant qu'encara tindrían més defectes que no fets ab las Diputacions, per la desigualtat d'elements que'ls componen. Don Antoni Suñol, don Joseph Sarrá, de Barcelona, don Marcelí Augé, de Caldas de Montbuy, y'l senyor Casas, de Sant Feliu de Guixols, defensaren la Diputació única, com á únich medi d'implantar el concert económich. Don Ignasi Fages se declará partidari de que sian las comarcas, y no l'Assamblea de representants, la que indiqui la conveniencia d'implantar els concerts económichs.

Per aclamació sigué aprobat igualment la totalitat del tema segón ab alguna lleugera modificació proposada per don Jaume Algarra y Postius.

Tot seguit se llegiren gran número d'adhesions de delegats y entitats que no pogueren assistir á l'Assamblea, mereixent especial menció una entussiasta comunicació del redactor de *La Depêche,* de Toulouse, Mr. Arthur Conge, que sigué rebuda ab grans aplaudiments, lo mateix que la de varis catalans qu'están de viatje.

El delegat de Lleyda don Manel Roger de Lluria feu un eloqüent elogi del president senyor Folguera, per l'acertada direcció qu'ha sapigut imprimir á totas las deliberacions de l'Assamblea, quinas paraulas

foren corroboradas pels concurrents ab entussiastas aplaudiments.

També's llegí una patriótica comunicació de don Tomás Campá, en nom de sa esposa donya María Marfeu y Buxareu, cedint el famós y popular *Pi de las Tres Brancas*, de Berga, á la *Unió Catalanista*, quin oferiment fou acceptat fervorosament en mitj d'una delirant ovació.

El senyor Rodón, delegat de Santa Coloma de Cervelló, pregá que s'envies un patriótich telégrama al poble boer y á tots els pobles de la terra que lluytan per sa llibertat, y referintse á la famosa frase de lord Salisbury, digué que la decadencia de las nacions els hi ve quan s'atipan de la llibertat dels pobles, proposició que sigué aprobada en mitj de grans aplaudiments.

El president de la *Unió*, senyor Folguera y Durán, en mitj de gran entussiasme, feu el discurs de clausura, discurs eloqüentissim, ple de sinceritat y de fervent patriotisme, qne conmogué á tot l'auditori, despertant un entussiasme tan delirant, com pocas vegadas havíam vist. El digne president de la *Unió* comensá agrahint las frases que acabava de dirigirli'l senyor Roger de Lluria, en nom propi y en el de la ponencia. Doná las més sinceras gracias á l'autoritat municipal per las facilitats qu'ha donat pera la celebració de l'Assamblea, tan brillantment celebrada, y al mateix temps als tarrassenchs que tan bona acullida acabavan de donar als delegats, fent un calurós elogi de la honrada classe obrera que acudí á l'Assamblea, indicant els punts principals del Catalanisme que's refereixen á la qüestió social, y sota quina doctrina hi caben totas las aspiracions honradas y llegítimas, perque s'inspira en sentiments de germanor de tots els catalans. Feu alusió á uns cartells que s'havían fixat á las cantonadas de Tarrassa ab la inscripció de «¡Viva España!», dihent que si'ls qu'han tingut aquesta pensada's creyan molestar als assambleistas, s'han equivocat del tot, perque'ls catalanistas també ho diuhen «¡Visca Espanya!», peró en catalá. Volém que visqui Espanya, peró que visqui sense matar las nostras aspiracions; la volém gran, tal com era avans, y que's deixés de las rutinas centralisadoras que li han fet perdre inmensos territoris que s'han declarat independents, y que, si honradament implantan els nostres principis, Portugal y fins Gibraltar voldrían tornar á unirse á Espanya, quan respectés llegítimament l'autonomía de tothóm. Peró si Espanya no vol ressucitar y va á la ruina, nosaltres no'ns hi podém resignar. En eloqüents párrafos, el senyor Folguera, profondament emocionat, feu una crida á tots els catalans honrats pera qu'entrin dins el Catalanisme.

Ara, digué avans d'acabar, vos convido á un gran acte patriótich que's va á celebrar, propi dels pobles lliures, un ápat de germanor, un dels actes populars que's fan á Suissa, ahont fins el president de la República'ls presideix. L'acte será una comunió fervent feta devant del altar de la Patria. Veniuhi tots, digué acabant, á n'aquest ápat; veníu á brindar per la llibertat de la terra catalana!

No's pot descriure l'entussiasme que despertaren las vibrants paraulas del digne president de la *Unió Catalanista*. La concurrencia, encisada per aquellas paraulas que tan bé sintetisavan las aspiracions de tothóm, aplaudí llargament, ovacionant ab deliri al senyor Folguera.

L'Assamblea acabá ab gran majestat y ab el cant de nostre himne *Els Segadors*, qu'entoná ab entussiasme delirant aquella inmensa massa de concurrents, electrisats y conmoguts desde'l més fons del cor per la grandiositat y germanor que regná en totas las sessions de l'Assamblea.

Acabada la sessió'ls concurrents, acompanyats de gran número de tarrasenchs y presidits per la superba bandera catalana de l'Agrupació de Tarrassa, se dirigiren á la fábrica de don Joseph Sala, ahont en una de las espayosas salas s'hi celebrá'l banquet popular en obsequi als delegats. La sala, adornada ab banderas catalanas y atributs patriótichs, presentava un espléndit cop de vista, lo mateix que la colocació de las taulas, ahont s'hi assegueren aproximadament un miler de comensals. El *menu* sigué servit espléndidament per l'hotel de *Ambos Mundos*, propietat del senyor Saurí, regnant durant l'acte franca germanor y comentantse ab entussiasme l'espléndit resultat de l'Assamblea.

Al destaparse'l xampany, don Joseph M.ª Roca recomaná'l major ordre durant els brindis, puig en un local tan grandiós apenas se sentirían las paraulas dels qu'enrahonarían. No fem, digué, com els castellans, que tenen paraulas pera recomanar l'ordre y son ells els primers en pertorbarlo.

Don Joan B. Galí, president de l'Agrupació Catalanista de Tarrassa, doná las gracias á tots per haver anat á celebrar l'Assamblea en aquella població, que ab el temps considerará com una gloria de la ciutat l'haver hostatjat un acte de tan trascendental importancia pera Catalunya. (Grans aplausos). El local, continuá, en que's celebra la festa, es una quadra de vapor que sintetisa la gran industria catalana, y en ella s'hi aplegan, rendinthi una proba d'admiració,'ls patriotas de tots els indrets de Catalunya, y acabá abrassant al senyor Folguera, puig ab ell abrassava á tots els delegats. (Ovació entussiasta).

Don Agustí M.ª Gibert, de Tarragona, va brindar pels representants de Catalunya, París, Manila y Santiago, y perque prompte's reconegui la major edat de Catalunya. Demaná á tothóm que tinguessin absoluta confiansa en la *Unió*, y acabá donant viscas á Catalunya y Tarrassa, que foren contestats ab calurós entussiasme.

Don Joaquím Botet y Sisó, de Girona, brindá per las proporcions encoratjadoras que cada día alcansa progressivament el Catalanisme.

Don Jascinto Arderíu, de Lleyda, brindá per la prosperitat de Catalunya.

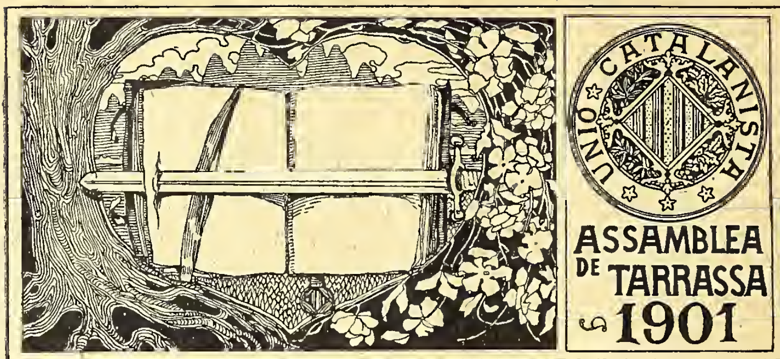
Don Antoni Sunyol, de Masnou, per la marina catalana, que quan no pogué portar la bandera gloriosa de las barras catalanas, la portá en el cor, recordant á un ilustre marí catalá, que no podent ostentar la ensenya de Catalunya la portava en el bot; y acabá dihent que la marina deu propagar l'esperit del Catalanisme per tots els pobles de la terra.

Don Manel Folguera resumí'ls discursos ab brillants conceptes, dihent que'ls catalanistas volen una Catalunya espléndida y única, y que totas las comarcas catalanas participin dels beneficis de l'autonomía. Ab la Assamblea que s'acaba de celebrar hem demostrat, digué, que Catalunya es digna de la llibertat qu'espera, y que'l día de demá s'ho pendrá si no li donan. Portém una branca d'olivera en una má y en l'altra una espasa. Esgrimirém una y altra segons convingui.

Els comensals, y'l numerós públich que s'havía congregat al local, aplaudiren calurosament al senyor Folguera com als demés oradors, acabantse tan patriótica festa ab el cant de *Els Segadors* y viscas á Tarrassa y Catalunya.

En diferents trens de la tarde'ls delegats sortiren cap als seus respectius pobles, essent despedits á la estació ab entussiastas aclamacions pels bons amichs de Tarrassa, de quins ne guardarán perdurable recort pels obsequis que continuament els prodigaren.

Els delegats se'n anaren assadollats de sant patriotisme y guardant un intens recort, vibrant y confortador, de l'Assamblea que s'acabava de celebrar y de la majestat imponent que surá en totas las sessions

SAGELL CONMEMORATÍU DE L'ASSAMBLEA DE TARRASA

(Dibuix d'Adriá Gual.)

WAGNER CANTANT

El professor de cant Julius Hey, autor del millor método de cant que's coneix, especialment pel drama musical, publica en la *Neue Deutsche Rundschau* recorts dels ensaigs dels festivals de Bayreuth (1875-76), dedicantse especialment á descriure'ls tinguts ab en Jordi Unger, creador del paper de Siegfried y deixeble d'en Hey.

Unger entussiasmá á Wagner, ans que tot, per causas externas, mes en els ensaigs resultá que essent encara novici en l'art del cant, tenía d'apendre á dominar las dificultats més grossas. Wagner, donchs, se dedicá á ensenyarlo ab una paciencia indescriptible. Hey descriu ab vivesa'ls ensaigs dels tres actes de *Siegfried*, fent aixís un retrato de Wagner com á mestre en la interpretació y revelador d'un'ánima d'artista com fins ara apenas se coneixia.

De gran interés es lo que aquest excelent mestre de cant (que Wagner l'anomenava á cada moment *son ideal*), descriu de Wagner com á cantant. «Aquest ensaig del primer acte del *Siegfried*—diu en un passatje—no l'oblidaré may més! Wagner no marcava sols las paraulas de Mime, sinó que cantava *tota la part* á tota veu! Y cóm la cantava! La veu engolada d'Unger la sentiam atormentada, incolora, enterament secundaria, mentres que Wagner, ab una expressió caracteristica incomparable (hi há que notar qu'en el sentit usual de la paraula no tenia cap veu), sense *gangeln und gehen* (es á dir, sense coixejar com fa Mime), ens creá una figura de contorns tan ferms y tan ben encunyada, que potser no la veurém may més en la escena. En tot aixó no descuydava may d'ensenyar á Unger tot lo qu'ell desitjava en el paper de Siegfried, tot iniciantlo é incitantlo. Naturalment qu'aixó no podia ésser d'un efecte inmediat, més durant l'ensaig ens sorprenían notas y formacions de paraulas en las quals reconeixiam clarament la influencia de la interpretació del mestre.»

Més endevant diu: «La resposta violentment obligada de Mime sobre la trascendencia de Siegfried, fou una nova manifestació del art de frasejar de Wagner. Verdaderament no sabiam per ahónt nedavam! Com á cantant (sense veu) no deixá enrera ni'l més petit detall d'expressió íntima dramática. Seguirem clarament el desenrotllo orgánicament graduat de l'obra, desde sa primera concepció poética fins son complement, el drama musical, nascut de la inseparable unitat de paraula y música. Aquí, en el quarto petit y baix de sostre del *Ziegelgasse* (un carreró de Bayreuth), floreixia per primer cop á nostres ulls la maravellosa creació de Wagner, enlayrantse fins al cel á travers del sostre y teulada del quarto.»

Bonich será contar una petita contrarietat ocorreguda á Wagner en la tercera escena. «Joseph Rubinstein executava'l tros orquestal excitat y temerós del monólech de Mime d'un modo admirable, mentres que Wagner, colocat á la esquerra d'ell, marcava'l passatje misteriós de la tuba (motiu de Fafner) en el piano. Avans de la entrada de Siegfried—*Ey, mandrós!*—s'ocasioná un intermedi bur-

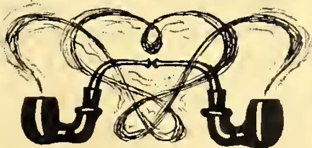
lesch. Al donar Wagner ab el *la* de dalt el segón crit anguniós de Mime ab la paraula *Fafner*, s'escanyá, lo que produhi un efecte en extrém cómich. Ell mateix rigué á desferse, Rubinstein pará de tocar y tots varem riure á no poder més.—*Aquí no hi há cap fornal... ¿ahónt tinch d'amagarme?*—exclamá Wagner. Y mentres que Unger, després d'aquest ensaig, estava completament rendit, Wagner, á pesar de cantar y parlar sens interrupció, se trobava encara fresch y ab veu; y això als 62 anys!»

Per'acabar, vull encara copiar la descripció de cóm Wagner cantá la part de Marke en una *soirée* donada á Wahnfried: «Sempre será un misteri'l saber d'ahónt Wagner va treure la mitja veu! La queixa conmovedora del amich reyal ferit en las fibras del cor!... ¿D'ahónt sortia aquella veu qu'en veritat no ho era, que modulava d'un modo que corprenia y qu'expressava clarament y d'una manera intensa cada cambi de sentiment, veu que ni una sola vegada possehia aquella cantitat de *sonido* substancial que tot bon cantant irremisiblement necessita com á medi d'expressió? Y més encara sa manera de recitar, que penetrava al fons de l'ánima del que sens alé l'escoltava! M'agradaría saber si algún dels de veu potenta que se l'escoltava no's va preguntar d'ahónt venia aquell *sonido* miraculós que sortia de la seva ánima com una improvisació. ¿Qui pensava en las notas de la partitura devant d'aquesta execució incomparable? Aquellas servian, segons semblava, sols pera senyalar els límits ahont se fon el contingut poétich musical pera devallar en un torrent d'efectes dramátichs poderosissims.»

Heus aqui un altre aspecte del inmens talent de Wagner, que per sa novetat he cregut interessant transcriure pera'ls lectors de JOVENTUT.

ANTONI RIBERA.

Leipzig, 19 maig.

TEATRES

FREGOLI.

Desde primers de mes actúa á Novetats aquest *clown*-artista, ó artista-*clown* que ve á ser lo mateix, ab éxit extraordinari; tant, que després d'un mes de representació diaria, el públich continúa omplenant ó poch menys la sala d'espectacles, y s'hi diverteix de debó, si hem de jutjar per sas riallas y sos aplausos.

Y no hi há cap dubte que'l públich (qu'es el primer responsable de que lo qu'en Fregoli hi há de *clown* s'hagi desenrotllat massa, fins al punt de qu'en ocasions l'artista no's veu), té, baix un cert aspecte, rahó; perque instintivament endevina qu'en Fregoli no es un home vulgar; endevina las sevas qualitats, algunas ben palpables, d'actor, d'actor de talent. En primer lloch, es en Fregoli un gran *mimo*. Dificilment se'n trobará un altre quina expressió de rostre, quins moviments y quinas actituts siguin tan espontanis, y sobre tot tan flexibles y variats. En Fregoli té condicions naturals d'observador, y reproduheix ab gran veritat els tipos més diversos ab una riquesa de detalls extraordinaria; en cambi, no té res de psicólech, y aquests mateixos tipos que presenta tan ben adornats ens resultan sempre frets com si estiguessin mancats d'ánima. Per això, á pesar de la seva flexibilitat, que li permet reproduhir els tipos més variats, notém en ell una certa monotonia, com se nota en una máquina per complicada que sigui, per engranatjes que tingui, per productes qu'elabori. Ell fará un pagés ó un militar, una senyoreta sentimental ó una sogra recelosa, una *cocotte* ó un metje, etc.; fará tots, absolutament tots els tipos qu'observém en la vida, y tots ells els reproduhirá fidelment, peró lo justament carregats pera que resultin interessants sens ésser grollers; y á pesar de tot, á pesar d'adornarlos ab detalls caracteristichs casuistichs, á pesar de caracterisarlos diversament, á pesar de las variadas modulacions de sa veu y de la manera de dir y de fer cada personatje, sempre al darrera de cada un d'ells hi endeviném al mateix Fregoli; tant li endeviném, qu'en això está'l secret de las espontanias riallas y dels aplausos que las sevas rapidissimas transformacions provocan.

Aixís es cóm el públich aplaudeix á n'en Fregoli; no perque fassi á la perfecció tal ó qual tipo, no perque reproduheixi vivents ara una criada, després una actriu, després un vell vert, per exemple, sinó perque'ls reproduheix un darrera l'altre, y per ésser el mateix Fregoli, un mateix home, qui'ls fa tots. Per això en Fregoli's deixa expressament endevinar sempre sota cada personatje, y fins pera'l seu éxit es precis que se li endevini.

Del contrari, si ell arribés á lo que de primer antuvi sembla havia d'ésser el seu ideal, es á dir, que's transformés instantaniament

y complertament fins al punt de que'l públich sugestionat no acabés de compendre qu'es un home sol sinó després d'un poderós esfors de reflexió, si arribés á un tal grau de perfecció que semblés al públich impossible lo real, la gloria d'en Fregoli *com á Fregoli* s'hauria acabat, perque de cap manera podría'l públich aplaudir espontaniament lo que ab dificultat arribaria á entendre. Li succehiria lo mateix que succeheix á qualsevol escamotejador que fa jochs de mans, que sempre's veu més aplaudit en trevalls aparatosos, y en que se suposa y fácilment s'endevina la trampa, qu'en els més hábils, ahont aquesta ni tan sols se sospita. Lo qual no vol dir qu'alashoras no agradés al públich.

Es clar qu'agradaria, mes no com á Fregoli, com á transformista, sinó com actor genérich. D'això'n resulta qu'en Fregoli en escena no es may un gran actor, que'l seu trevall no ja sols per las dificultats de transformació, de confusió, de deslligament, etc., té d'ésser bast é incomplert, sinó que té de serho, ademés, pera que'l públich, qu'es un *mitj tonto*, l'aculleixi ab aquella satisfacció y benevolencia del que diu «Ja sé que m'enganyas; peró com qu'ets tan fi y't veig la trampa, me deixo enganyar». Desgraciat d'en Fregoli si no ensenyés discretament la trampa! Com á Fregoli hauria ben acabat. Tal volta alashoras seria un gran actor. Per lo menys, seria un bon actor, puig com hem dit, té pera serho qualitats excepcionals, que's fan ben patents en moltas obretas y tipos que presenta, y que malmersa en altras que resultan grolleras parodias de lo que fan en qualsevol circo.

Per això hem dit al principi qu'en Fregoli tenia molt de *clown*, y ho repetim ab recansa perque estém convensuts de que, despullat d aquest element que desgraciadament ha contribuhit en part molt bona á captarli tanta popularitat, quedaria un Fregoli actor que tal volta seria menys celebrat, peró arribaria més al cor del públich que pren l'art dramátich en serio.

EMILI TINTORER.

EL MACO DE LA LAYA

I

Ab tot y ser la festa major de Castellblau, en Climent havia sortit com cada dia ab la tartana, portant quatre *assientos* cap á Sant Vicens; y, com cada dia, s'havia deturat á beure'ls dos ditets de costúm al hostal d'en Patirás, una casota revellida que, ombrejada per un xiprer altissim, treya'l nas á la carretera, oferint aygua fresca als animals, vi ranci als tartaners y cinch minuts d'esbarjo y d'estirament de camas als pobres qu'anavan estivats dintre d'aquell *material tan sumptuós* que feya'l servey de Castellblau á Sant Vicens y *vice-versa*, sense cap por de competencia.

El dia era espléndit. Un sol de maig repartia grapats de llum en abundancia, desensopint els boscatjes y las serras que's vestian ab una magnificencia de verdors enlluhernadoras, trencadas sols de tant en tant per las franjas dauradas dels blats ja ben ufanosos y per la ratlla d'argent del riu que devallava fressosament al peu mateix de la blanca carretera. En la blavor encesa del cel no s'hi ovirava ni un parrach de núvol ni un esqueix de boyra. La primavera feya'l seu ple com si ja pressentis la xardorosa besada del estiu.

Dintre del hostal d'en Patirás hi havia, quan hi entrá en Climent, forsa gatzara. En Miquel Riudor, l'hereu més garbós y més rich de la encontrada, hi acabava de dinar, voltat d'una colla de *butxacas-buydas* que tot sovint s'aplegavan sota sas alas generosas. Se trincava de valent; la mistela anava á dojo; la cendra blanca dels *puros* se barrejava ab els trossos de tortell y las rosquillas mutiladas per demunt de las groixudas estovallas; y una fumera blavenca embolcallava las caras vermellas dels entaulats, quins ulls brillavan ab la mateixa intensitat que las brasas flayrosas dels *habanos*, pipats ab avidesa. Las dugas mossas del hostaler servian la taula ab certa majestat ben escaventa, totas cofoyas dels *requiebros* qu'havian eixit de la boca d'en Miquel; y en Patirás, rabassut y grassissim, contemplava embadalit y reventant de joya, desde'l taulell, aquell bé de Déu de vi y de vianda que's gastava, prenent part en las bromas y arribant á dominar ab

l'espetech de sas rialladas el rebombori festós que trasbalsava l'hostal.

Quan en Miquel va veure entrar al Climent, ab la tralla al coll, se va tornar de mil colors, com si sobtadament hagués sentit una punxada agudíssima; peró ben prompte una somrisa joyosa's dibuixá en sas faccions, y sa cara va recobrar la tranquilitat perduda.

—Deu vos guart, tothóm!—va dir en Climent.

Tots varen contestar al seu saludo, afeginthi en Miquel:

—¿Avuy també, Climent? ¿Sent la festa major de Castellblau també trevallas?

—Noy... ¿qué hi vols fer?...—va contestar en Climent, mirant al Miquel de fit á fit. —Pel pobre no hi há festas... En cambi, pel rich n'es cada dia. ¿Tinch rahó, Patirás?

—Aixó sí qu'es cert!—feu l'hostaler, complascent ab tothóm.

—Apa!—va dir en Miquel, tot fent el desentés.—Deuli una cadira, que beurá un got de mistela.

—Gracias... marxo desseguida. Deume un glop d'ayguardent, Patirás.

—¿Y donchs? —feu la mossa gran del hostaler ab certa sorna.—¿Cóm ho fará la Laya sense marit?... ¿Que hi haurá d'anar sola á sarau?...

—Prou que trobará qui l'acompanyi!... Y si no... me sembla que ja es prou gran per'anar sola—digué en Climent ab sequedat.

Al sentir en Miquel aquestas paraulas, la seva cara va sufrir un altre cambi de colors. La vermellor de sas galtas va tornarse grogor de cera.

—Ja'n podéu estar ben cofoy, Climent, de tenir la dona que teníu, vatúa'l sagristá!— digué un home guerxo que seya aprop del Miquel.—Perque'l qu'es la vostra Laya, tragina un garbo y una boniquesa que, com hi há Deu, fa venir basqueig!

—Prou que n'está'l babau de cofoy! Miréusel cóm li cau la baba!...

—Encara'm faréu riure — exclamá'l Climent butxaquejant.

—Ja está pagat—feu en Miquel ab veu insegura.

—Per molts anys!—digué en Climent; y clavant un'altra mirada fixa y sostinguda al hereu Riudor, va afegir:—Y donchs, ¿que no hi vas tu á festa major á Castellblau?...

—¿No hi hem d'anar?—va dir tot seguit aquell guerxo. — Y qu'arribarém á l'hora precisa del sarau. No's podría pas fer sense nosaltres!

—Sobre tot sense'l Miquel,—digué'l Climent ab una gran fredor y una gran calma. —Vaja... fins un'altra estona!—

L'hereu Riudor va véurel á través dels vidres de la porta cóm pujava d'un bot al bras de la tartana y cóm desapareixia al trot potent del animal, quins repichs de picarols s'anaren esvahint poch á poch carretera avall, ofegats per la cridoria qu'altre cop tornava á alsarse al entorn de la taula; y fins al cap de molta estona no va poder recobrar tota sa tranquilitat.

Cap allá á las sis de la tarde, quan en Miquel y sa colla ja devian haver arribat á Castellblau, las dugas mossas d'en Patirás deyan tot desparant la taula, entremitj del silenci del hostal, desert y solitari alashoras:

—¿Vols dir que no ho sab en Climent que'l Miquel es el *maco* de la Laya?

—Fuig d'aquí! Aixó l'*home* no ho sab may!...

—Bé ho saben els altres!—

La conversa de las dugas germanas fou trencada pel gran terratrémol que feren á son pas tres cotxes plens de gent qu'anavan á la festa major de Castellblau. Un d'ells l'omplía una copla ab tots sos instruments. Tothóm passá cridant per devant del hostal, fent volejar mocadors, barretinas y brancas de vern, entre una espessa boyra de pols que'l sol ponent daurava.

II

La nit era serena y estrellada. Castellblau frisava de joya, rublert de llums, de músicas, de cants y de gatzara. Pels carrers enramats s'esmunyía una munió borratxa d'alegría, clarejada barbrement per las grans teyeras, pels fanalets de colors y per las flamas de bengala que s'encenian aquí y allá ab resplandors fantásticas. Els domassos y'ls cobrellits virolats s'inflavan majestuosament al impuls de las alenadas tebias de la nit primaveral per las finestras y'ls balcons atapahits d'aufábregas, de marduix y de clavellinas. En las cantonadas, els sants patrons dels barris apareixian dintre de sas capelle-

tas, en actituts ingenuas y reposadas, tendrament iluminats per gran nombre de ciris y embolcallats per la flayra penetrant de las opulentas rosas de maig que s'esfullavan abundosament á sos peus. Las conversas brollavan per tot arreu, rematadas per grans riallas que s'espandian en l'ayre ab remor de fressosos esvolatechs. Y'l riu donava la nota capdal, cerclant el poble ab sa corrent tremolosa en la que la lluna s'hi reflectia, diluhintshi en un escampall de plata; entonant las ayguas, al eixir de la resclosa de la Farga, un cant solemne que semblava l'acort grandiós d'un'orga hidráulica.

En la plassa major, l'animació bullia al entorn del gran envelat, que's destacava demunt de la foscuria dels voltants, precis, diafan, lluminós, como una gegantina figura geométrica de cristall glassat, llistada d'un blau pálit, sonora y vibrant. Las queixas dels violins de la copla arribavan ab prou feynas al exterior, quasi ofegadas per la potencia dels cornetins y de las trompas que refilavan ab febrosenca dalera una rabiosa tanda de valsos, sent dominat á voltas tot el soroll orquestal per l'espetech dels cohets, que després de fendir l'ayre ab un rossech pompós de guspiras, se desfeyan, corejats per exclamacions d'admiració desmayada, en una pluja majestuosa de bombas de colors.

Dintre del envelat la vista quasi's cegava ferida per una boyrina daurada qu'ho embolcallava tot: las grans aranyas de vidre atapahidas d'espelmas, la copla ab sos instruments llampants, las parellas de balladors y'ls rengles de badochs que s'empenyian per tots costats. Tot de cop, á una arrencada potenta de la copla, se sentiren ben claras y ben fortas aquestas paraulas:

—Góytala la Laya, cóm rumbeja y cóm las hi repica ab el seu *maco!* Ja las du ben recargoladas el pobre Climent! Vaja! Aixó es no tenir vergonya!...

—Per mi en Climent hi ha de consentir. ¿Que no ho véu que tots aqueixos vestits y aqueixas joyas no li escauhen á la dona d'un mort de fam com ell?...

—Potser si que fa'ls ulls grossos... perque, filla, la butxaca d'en Riudor diuhen qu'arriba á tot arreu.

—Tira que't toch, y cóm las hi repican! Vóltala, Manela!—

La gentada va batzegar fortament per tots els ámbits del envelat, á las empentas d'una pila de parellas que paravan de ballar, tot fent rotllo y deixant un gran espay lliure per ahont giravoltavan ab un garbo y lleugeresa indescriptible, tot gronxantse á las passadas voluptuosas del vals enervador, en Miquel y la Laya, provocant l'admiració y la enveja del jovent casat y solter, y la indignació de las comares y dels jays. La Laya s'apoyava demunt de l'alfombra no més que ab las puntas de sos peuhets, ricament calsats de xarol; y sas faldillas de seda rosa florejada, acampanantse ab la embranzida del ball, batian l'ayre com las paletas d'una hélice, ovirantse entre'ls farbalans de puntas de sos enagus, blanchs com la escuma de mar, unas camas temptadoras cubertas de mitjas de seda negra. Un jipó riquissim dibuixava las linias sobiranas de son pit y de son bust fermament modelat demunt de sos flanchs arrodonits y provocadors; y ab el cap descubert, engallat ab certa arrogancia, y'l llustrós cabell negre ayrosament pentinat y adornat de clavells, s'aferrava segura ab el seu ballador, cubrintlo de tant en tant ab una xardorosa mirada de sos ulls negres, fondissims y misteriosos, que clarejavan ab resplandors sinistres tot el seu rostre d'ámbar pálit aixeribit per una boqueta de llabis de foch y dents de neu; brillant ab molta més forsa que'ls diamants que guarnian sas orellas.

En Miquel era ben digne galán d'aytal hermosura. Tot l'esplet dels vint y cinch anys y tota la brahó d'una joventut ditxosa resplandian en aquell xicot d'ullassos penetrants y dominadors, de cos robust en el que s'hi barrejavan ab armonia perfecta las dolsas debilitats del adolescent y las fortalesas definitivas del home. Totas las prendas de vestir, de procedencia ben barcelonina, arrodonian la escayenta figura del hereu Riudor, que, cenyint el cos de la Laya ab amorós cuydado, se deixava anar confós ab ella dintre l'esborrajament d'aquell vals delirant, entreteixint tots dos una conversa de miradas en la que s'hi exaltavan, ab intensitat desconeguda é impossible d'assolir per la paraula, unas ansias d'amor irresistible.

Al acabar la música, la parella's deturá en sech al mitj del envelat, essent saludada per febrosos picaments de mans y forta cridoria,

entre la que's sentiren algunas invectivas ben cohentas; y mentres la Laya queya quasi en brassos d'en Miquel á conseqüencia de la embranzida que portava, y al temps qu'ell la sostenia forsudament y la redressava, ab véu baixissima's digueren l'un al altre, á cau d'orella:

—¿Vindrás?...

—Si, prenda! ¿M'estimas?...

—Massa!... Entra pel hort. ¿Tens la clau?..

—Si.

—T'espero!...—

III

El cim de Sant Antoni's dibuixava ja lleugerament demunt d'una pálida llenca morada precursora de l'auba. La foscor y la quietut enbolcallavan al poble, que per fi havia pogut agafar el son, després de tanta disbauxa. Els carrers eran deserts; els ciris, consumits; las teyeras, tot brasas y cendras. Cada cantonada era plena de fullas de rosa. L'ayret de matinada feya glatir suaument els domassos y cobrellits de balcons y finestras; y'l silenci corprenedor d'aquellas horas de repós era tan sols trencat per l'alerta rogallós dels galls que's contestavan insidiosament, y pel cant solemne de las ayguas del riu que s'esmunyian fressosas, esblaymadas, pressentint ja'ls primers afalachs del día.

Dins de la cambra blanca, tenuament clarejada per una llum cendrosa que donava escás relleu á la calaixera de xicranda, als canalobres de plata, á la imatje de la Mare de Deu del Roser y á las cortinas ramejadas de l'arcoba, en Miquel y la Laya, fortament abrassats, assaborían ab febrós deliri'ls darrers petons de tres horas follas d'amor, potser las desgaubansas més intensas desde que sufrían el jou dolcissim y terrible d'aquella passió inmensa, á la que's sentían llensats per una forsa desconeguda, ab toty condempnarla desde'l recó més secret de sas conciencias. La cara d'ella, aclarida per las llums matinals qu'esdevenian cada cop més poderosas, resplandia una joya quieta, dolcíssima, concentrada; sos ulls hermosos tenian totas las lluhentors de l'aygua de las fonts en las serenas nits de lluna plena; y sos llabis desclosos assolían la mólsuda exuberancia de la fruyta madurada pels sols de juny.

En Miquel, alarmat per la claror vivissima de l'auba, la va besar per darrer cop, sofocantla ab una darrèra caricia, y estrenyentli las dugas mans li va dir:

—Adeu, reyna!...

—Adeu, maco!...—li contestá ella, tornantli la caricia bon xich aumentada.—Espérat, que t'acompanyo. ¿Tens la clau del hort?

—Si,—digué en Miquel, desapareixent ab ella per las fosquedats del piset.

Quan en Riudor arribá á la vora del safreig, y atravessá las pomeras del hort, el cel era tot de color d'ámbar, ab clapas d'or vivissimas: l'alerta dels galls sonava ab insistencia alarmadora, y'ls xiscles estridents y prolongats de las orenetas y'ls falziots, creuhant l'espay rialler amarat de llum tendra, li feren alsar el cap. Per entremitj del brancám vejé á la Laya, darrera dels vidres d'una finestra, que li feya «adeu!» ab la má, y ab sa somrisa semblava que li tornés á dir «adeu, maco!» Ell va contestarli ab un gesto, y s'esmunyí depressa per entre'ls arbres, fins arribar á la porteta baixa que donava al oliverar d'en Susqueda. Era tancada. En Miquel s'aturá satisfet: ningú l'havia vist, mes per son magí hi passá, tot de sobte, el recort del home enganyat ab tanta perfidia.

—A n'questa hora...—pensá ell—en Climent deu dormir tot refiat á Sant Vicens... Pobre Climent!...—

Y empunyant la clau, la ficá dins del pany revellit, y obri la porta.

Alashoras en Miquel va quedar glassat, atuhit com per un cop de martell rebut al bell mitj del crani. Dret, inmóvil, plantat devant del march de la porta del hort, hi havia en Climent, groch com un cadavre, mirántsel fixament ab uns ulls esferehits que li arribaren á l'ánima.

—¿D'ahónt vens?—mormurá en Climent, ab veu aspra y tremolosa.

En Miquel, per tota resposta, doná dos passos, sortint fora del hort.

—Lladre! — li va cridar en Climent, botentli al demunt com un llop rabiós.—Més que lladre!...—

En Miquel no va poder resistir la empenta furiosa d'en Climent, y tots dos varen rodolar per demunt de l'herba aixeribida de rosada frescal; y abrassats com dos folls, lluytaren desesperadament, ab frenesi espan-

tós, sense dirse una paraula, á cossas, á cops de puny, á mossegadas.

L'espignet dels galls aixordava, més insidiós que may; y las orenetas y falziots xisclejavan ab persistencia esglayadora á través del espay tot flamas. El sol eixia. L'oliverar era roig.

En Climent s'alsá per fi, pantejant, tot ple d'esgarrinxadas, ab las mans plenas de sanch; peró'l Miquel restá ajegut en terra, demunt del herbám amarat de rosada, inmóvil, horriblement desfigurat, ab una ferida terrible al bell mitj del cor.

El dia s'alsava radiós y espléndit. Els feixos d'or del sol atravessavan el revellit brancám de las oliveras.

Y en Climent, tremolant de furia y de dolor, plorant de rabia, va extendre ab satisfacció salvatje la mirada per demunt del aplech de casas de Castellblau, y signant ab el puny clos la finestra de sa casa y'l cadavre del hereu Riudor, va exclamar ab veu mitj partida pels sanglots:

—Aquí'l tens el teu maco, grandíssima...! Vinal á veure! Aquí'l teniu! Miréusel que s'ha tornat lleig el maco de la Laya!...—

Y tancant ab clau la porta, desaparagué á través del hort com un esperitat, confonentse'l ressó de sos crits ab la xiscladissa de las orenetas, las respostas dels galls y'l dringar festós de las campanas de la parroquia tocant á missa primera.

Salvador Vilaregut.

EXPOSICIÓ DE QUADROS D'EN RAMÓN PITCHOT

(Saló Parés.)

En Ramón Pitchot, ab en Rusiñol, en Mir y en Casas, es un dels que sobressurten en el moviment d'art modern barceloní.

El públich qu'ha entrat de ple en l'art d'en Casas, que comensa á admirar l'art poderós d'en Mir, que pressent l'art delicat y sentimental d'en Rusiñol, encara s'extranya y riu del art d'en Pitchot.

Se comprén: ell es el més revolucionari y potser el més convensut de tots, y rompent ab reglas vellas y receptas académicas, fa un art tan sorprenent, que desorienta als enrutinats, sian pintors, critichs ó públich. Pera compéndrel els falta patró, els falta'l motllo que ja tenian fet pera judicar obras de pintura.

Cert que la primera impresió de sas obras no es atractiva; sas obras no enganyan com las que surten de mans d'altres pintors; peró sospesadas y consideradas, van agradant, y es que sas qualitats son efectívas, no son aparents; sas obras están bé per dintre.

Ens fem cárrech de que no sigui comprés ni dels mateixos pintors (parlém dels encarrilats), perque al revés d'ells té'l convenciment de lo que fa, té la visió de las massas, té la enteresa de la factura, conduheix la forma á una idea, la resol ab valentía y ab sobrietat, y lluny de voler esmenar la plana á la naturalesa, cerca reproduhir sos trets principals y caracteristichs. No fa com aquells, que aquí tant abundan, que insidiosament fan traició á la naturalesa corretjintla, que volentla idealisar la falsifican y la enquibeixen dintre un trajo que li ve esquifit.

En las obras d'en Pitchot no hi trobaréu cap tros llepat; tot es franch, es segur, es conseqüent ab la seva manera de veure y de sentir. ¿Y la disposició dels valors? ¿Y la impresió decorativa dels quadros ?¿En quins pintors s'hi troba l'armonia que hi há en el *Cap de Creus*, en el retrato de senyoreta, en els interiors de café concert y en alguna de las marinas?

La pintura corrent á que está acostumat el públich té, al revés, qualitats aparents, tot es molt boniquet; las caras volen ésser guapas y resultan convencionals, la pinzellada elegant y es amanerada, els colors frescos y son acarmel-lats, els trajos elegants y son cursis. La forma es migrada, l'ambient artificial, el carácter ausent, y á la llegua's veu que l'autor ha trevallat en fret, sens emoció, sens impresió, sens art.

En Pitchot no ha donat de si tot lo que pot esperarsen. El camí es excelent, sa tendencia es regeneradora, y ja veyém ab gust que hi há un crítich que dubta de si es ell que va equivocat, ó es el pintor. *Algo es algo.*

Avuy sas obras encara extranyan á tothóm; alguns se'n riuhen, altres s'indignan com si fossin una ofensa á la seva tranquilitat y ensopiment; peró es consolador veure que puja un exércit de jovenalla completament identificat ab las ideas modernas. Aquests decidirán del gust del públich; y no creyém llunyá'l dia en que'l farán riure las obras qu'avuy admira.

El capvespre d'aquell dia será'l capvespre dels pintors de vanos.

Sebastiá Junyent.

ELS HOMES-VENTRES

Mireulos avansar: semblan tortugas
empesas per l'instint;
l'instint brutal qu'es norma de sa vida,
sos actes y sos crims.

Mireulos avansar, ventruts, greixosos,
ab estúpit esguart,
mireulos recorrent las llargas vías
de l'asfixiant ciutat.

Mireulos avansar, címichs, excéptichs,
sense cap ideal;
no més l'afany del or en sa memoria,
l'afany del vil metall.

May en el seu cervell la idea mascle,
la idea noble y gran,
la idea qu'enalteix y dignifica,
estada hi ha trobat.

May han capit qu'es Art, Amor ni Vida,
Virtut ni Sentiment;
Humanitat, Esprit, Goig y Bellesa
may han sabut lo qu'es.

Y aixís inconscients la vida passan
sens esma del que fan,
regalant el seu cos ab l'or que guanyan,
qu'es son únich afany.

Y avansan satisfets, ventruts, greixosos,
ab ayre triomfal,
sense cap ideal que'ls dignifiqui
y'ls induheixi á pensar...
Y aquest es l'*homo sapiens* de Linneo,
el rey de lo creat!...

IGNASI SOLER Y ESCOFET.

NOVAS

El Universo Musical ha publicat y tingut l'amabilitat d'enviarnos dugas interessants obras pera piano. La una es del distingit músich mallorquí en A. Noguera, y conté tres dansas molt típicas, construhidas ab ayres populars de la isla de Mallorca. Perteneix l'altra al compositor catalá en Joan Gay, qui, ab el títul d'*Egloga*, publica quatre bonichs quadrets lírichs, entre'ls que sobressurt un deliciós *ballet-queixa*, que'ns demostran sos avensos en la carrera musical.

—

Un entussiasta grupo de senyors socis de la «Filarmónica» barcelonina, en recort de la notabilissima vetllada que fa poch varen donarli els eminents artistas Raoul Pugno y Mateu Crickboom, ha iniciat una suscripció pera obsequiar á aquests ab una placa en que consti grabat el programa de dita inoblidable sessió.

El lloch designat pera rebre'ls donatius es la redacció de JOVENTUT. Nostre periódich agraheix á la «Filarmónica» la distinció de que ha sigut objete, y donará oportunament compte del resultat, pera qual major éxit invita á tots els concurrents á la esmentada vetllada, aixis com á tots els que simpatisan ab el brillant desenrotllo de la primera societat musical de nostra ciutat.

—

Entre'ls diferents impresos de propaganda catalanista que's repartian avans d'entrar á las sessions de l'Assamblea de Tarrassa, son dignas de mentarse unas elegants cartulinas ab la reproducció d'un famós quadro representant á Sant Jordi, caygut á terra y auxiliat per una dama simbolisant á Catalunya, obsequi brillant que l'Agrupació Catalanista de Tarrassa feya als delegats.

—

El doctor don Tomás de A. Rigualt ha publicat unas fullas de propaganda religiosa elegantment impresas é ilustradas, havent anat el tiratje á cárrech de l'acreditada casa Thomas.

La lletra (prosa y vers), es deguda al dit infatigable propagandista de nostra llengua, á excepció de la d'algunas cansons patrióticas com la dels *Segadors*, que també figura en aquesta publicació pertanyent á la Biblioteca de «Lo Catalá Devot.»

Se venen ditas fullas á 5 céntims cada una.

—

Ha visitat nostra redacció la important revista de ciencias y lletras *La Lectura*, que's publica á Madrid y en la que hi colaboran els més distingits escriptors castellans.

Queda establert el cambi.

—

Hem rebut un cartell anunciador de la fábrica de calsat instalada al carrer de Trafal-

gar, 53, baixos, baix el titul: «El millor calsat y més barato.»

Dit cartell es obra del distingit artista senyor R. Opisso.

—

Hem rebut un exemplar de la sardana *L'aplech de Farnés*, original d'en Eussebi Guiteras, únich premi musical concedit en el certamen de *Catalunya Artística*.

—

Ha sortit la cansó VI del «Cançoner Popular,» ó sia *El Testament d'Amelia*, ab un bonich dibuix d'en J. Lapeyra.

Se ven, com totas, á 10 céntims cada exemplar. Dipósit: Rambla de Sant Joseph, 11.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

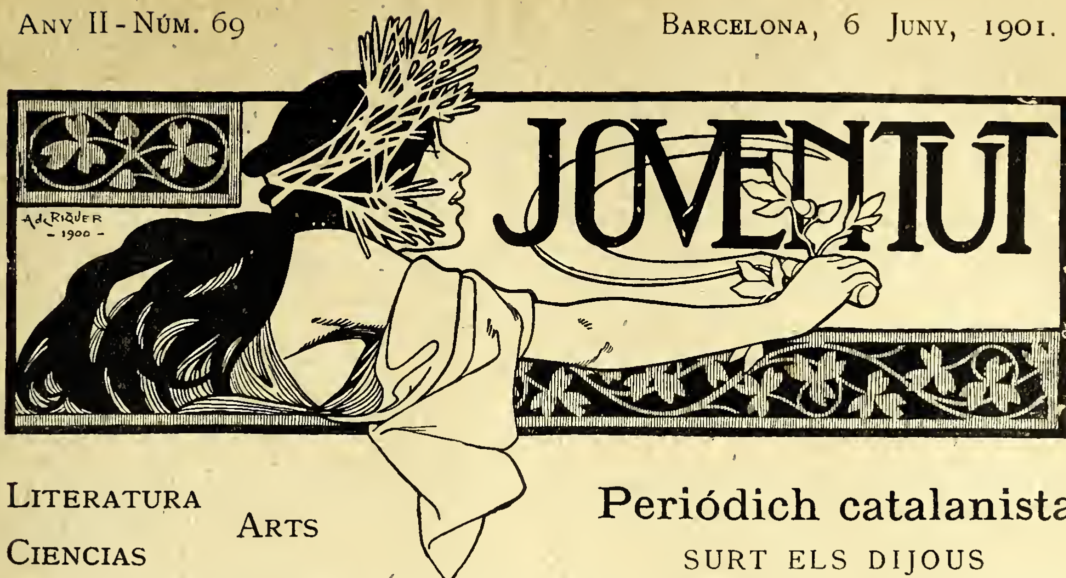
No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any.. .	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

ANY II - NÚM. 69 BARCELONA, 6 JUNY, 1901.

LITERATURA ARTS CIENCIAS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

ASSAMBLEA DE TARRASSA

DISCURSOS DELS INDIVIDUUS DE LA PONENCIA

DON F. ROMANÍ Y PUIGDENGOLAS

Amichs y companys de causa: No essentme possible assistir personalment, com fora mon pler, á aquest acte solemne del Catalanisme, y haventme invitat á parlar en ell, encara que sia ab la ploma, ho faig saludantvos ab tot l'entussiasme del meu cor, per conéixervos seguidors de la causa que més de trenta anys há que á mi m'empeny. Sos primers agitadors forem pochs; no oferia cap perspectiva d'honors ni de guany personal, y sols nos esperonava l'afany de deslliurar la patria del servilisme. Mentres forem pochs, los uniformistas feyan lo buyt al voltant nostre. No escoltavan nostras rahons, y si de passada topavan ab ellas, las ridiculisavan y las despreciavan.

Avuy tot ha cambiat. Som tants, qu'es impossible contarnos, y tenim ab nosaltres lo poble que trevalla, paga y sufreix, y al véurens nostres enemichs tan nombrosos, s'esparveran, y per desvirtuarnos extreman sas malas arts sofistiquejant tot lo que dihém y escribim, malgrat que tot quant projectém ho fem á la llum del dia, com ho demostra la present Assamblea.

Precisament ha sigut ara convocada ab manifesta oportunitat, atés que'ls problemas d'aplicació del Catalanisme trucan frisosos á la porta y convé en sa aplicació mantenir la disciplina unitiva en los dos punts objecte de deliberació que consisteixen: en aclarir y concretar los acorts de l'Assamblea de Reus referents á la part que devém pendre en las lluytas electorals y á la forma en que s'hagin de realisar, y també per interpretar y aclarir los acorts de la de Balaguer que's refereixen á la forma de tributació que's considera pot ésser més beneficiosa pera Catalunya mentres no sia autónoma.

Las ansias per lluytar creixen de dia en dia en nostras filas, com creix també'l desitj de celebrar concerts económichs; mes cal ferho ab lo criteri colectiu de la *Unió* si no volém que la dispersió y la disgregació penetrin en nostras filas y succeheixi alló de tants caps tants barrets y se'n aprofitin nostres enemichs, que'ns espian nostres flachs pera desacreditarnos.

La nostra vía es ben marcada. Tenim enfront lo irritant y odiós uniformisme y seguim per combátrel entre dugas corrents políticas que ab ell cooperan á malmenar la Espanya: la de la extrema dreta, propensa á la guerra, y la de la esquerra, filla de la revolució, de quals procediments havém de mantenirnos separats. Perque las revoltas y las guerras está vist que, lluny d'anular l'abús del centralisme que'ns aclapara, l'engreixan ab lo sediment del personal dels mateixos que promouhen las guerras y las revolucions, fent cap molts d'ells á las menjadoras dels pressuposts públichs, que sol ésser son desideratum y l'esqué dels governants per atreures los descastats á las filas aborribles del uniformisme.

Per més que tots nostres actes los realisém á la vista de tothóm, se'ns atribuheix que conspirém contra la unitat espanyola, quan cabalment, restablint la personalitat catalana ab tots los atributs autonómichs que li corresponen, nos proposém realsar ab nosaltres la Espanya del profond abím en que la tenen enfonzada'ls partits politich fills de la corrupció y de la mentida y fautors d'incessant tirania, y singularment contra de nosaltres. Ademés, s'ha d'atendre que no es Espanya la que ha format Catalunya; al revés, es Catalunya la que ha contribuhit á donarli la vida que'ls nostres enemichs deshonran y malgastan.

Lo nostre objectiu, amichs y companys, es incontrastable; l'amor de patria que'ns inspira abona nostre triomf. El nostre procedir no pot ésser ni més franch, ni més ferm, ni més germanívol, y convé mantenirnos decidits á obrar en llegítima defensa en la implantació de nostres ideals segons aconsellin las circunstancias, guiats per nostres capdills, los que ocupan ara y'ls que ocupin després lo lloch preeminent en lo govern de la *Unió*.

Nostra causa, ja ho veyéu, marxa al present per ella sola, y si bé creixen en despit y rabia nostres enemichs, mimvan molt en nombre, particularment dintre de la comunitat catalana.

L'amor de patria es ja prou viu y expert per expelir la escoria qu'antichs erros y vicis havian infiltrat en l'esperit de part de nostra gent, y'l dia que nostra unió sía complerta, obtindrém ab poca empenta l'autonomia cobejada.

Entre tant continuém acoblats trevallant per restablir tot lo nostre, en llengua, en arts y en costums, y particularment per conservar la genialitat forjada per los sigles, que'ns ha fet y'ns fa reviure valentment. Y si després de Deu preferim com lo més sant la terra ab la gent catalana, tingueuho per segur, será nostra la victoria, y la Espanya quedará deslliurada dels vividors que la corsecan.

DON ANGEL GUIMERÁ

Senyors y companys de Catalanisme: Fa vuyt anys, en l'Assamblea Catalanista de Reus, parlant d'aquest mateix assumpto que avuy com á un dels principals nos congrega, vaig manifestar qu'estava en la conciencia de tothóm la necessitat de que'l Catalanisme intervingués en la vida activa de la política, y, per lo tant, la conveniencia de que prengués part en las lluytas electorals, utilisanthi en la empresa totas las sevas forsas.

Y tot lo que vaig dir en aquella Assamblea memorable, ho torno á dir avuy; ab igual convicció, ab igual ansia d'anar endevant, ab igual esperansa, y, millor, ab igual seguretat d'arribar un dia á veure Catalunya gran y honrada, y gosant de la més complerta autonomia.

Y no puch pensar d'altra manera, jo, senyors, que desde tants anys, desde un temps en que'l dirse catalanista era criminal ó ridícul fins per la inmensa majoría dels catalans mateixos; en un temps ja ben llunyá y ben diferent del d'ara, en que molts de vosaltres ni la edat teníau pera saber qué volia dir Catalunya, y no pochs dels que m'escoltéu ni nascuts erau encara; jo, senyors, com vos dich, no puch pensar d'altra manera, trobantme avuy, com ahir y com sempre, en lo mateix camp d'acció, sense defalliments enervadors may, recte y segur anant pel meu camí, allunyat tota la vida dels partits polítichs; defensant sempre y no més lo sagrat de nostres principis; l'ara santa de nostras lleys y de nostras intranzigencias; que moriré orgullós d'haver vist pendre cos y d'haver contribuhit á purificar y afermar y á alsar la volada, ab marxa constant y entussiasta, al costat de tots los meus companys en aquella época, (qu'ho son casi tots companys meus avuy si no han mort), prenent part ab ells en tots los aplechs, consells y assambleas, fins arribar á l'Assamblea d'avuy, ahont per res del món cediría á ningú'l meu lloch de representant de Catalunya al costat vostre; perqu'en aquesta Assamblea, més encara qu'en cap altra, hi veig é hi respiro la crescuda potent y maravellosa del Catalanisme; del Catalanisme, senyors y companys, qu'ho comprén tot y ho vol dir tot pera nosaltres; perque'l ser eminentment catalanista no es ser aqueixa cosa vaga que porta avuy dia als homes á las eleccions ab lo nom de candidats independents, y encara que sigui ab lo de regionalistas, ja que, per desgracia nostra, segons la confusió d'aquest temps, no vol dir res avuy, per molts, l'anomenarse regionalista á Catalunya, perque s'ha arribat, ab lo desgavell y ab la moda, á que portin aquest nom fins los mateixos enemichs encarnissats de nostra terra, fins los cacichs ab sas llopadas de ciutats y de pobles, representants directes de totas las baixesas y perversitats del Centralisme.

Deu, donchs, segons aquest criteri, que com de rahó no es altra que'l de tota la ponencia á la que m'honro en pertányer, deu, donchs, lo Catalanisme pendre part en las lluytas constants de la politica, y, naturalment, en las lluytas electorals, sempre que'l seu esfors crega que té d'ésser fructuós y la brega ahont devalli digna y honrada; considerantse sempre la lluyta pera diputats á Corts y senadors com á acció pertanyent al Catalanisme en general, pera que del triomf se'n puga aprofitar tota la nostra Catalunya. Afegintse, al consignar los anteriors principis, igualment sostinguts en l'Assamblea de Reus, qu'es preferible la perdua de las eleccions á recorre als indignes medis condempnats per l'esperit del Catalanisme.

Y cal, senyors, que'ns fixém molt en aquestas afirmacions; y cal que hi donguém una principalissima importancia, perque vivim en una época y formém part d'un Estat en que'l sentiment d'honradesa, de dignitat humana, d'amor fervorós de patria's troba tan estrafet y corromput, qu'es molt dificil de sustreure l'ánima á la seva influencia pervertidora. Perque bé prou qu'ho sabém tots, qu'en aquest món en que'ns han ficat, lo món de la gent que'ns governa,'s pretén que hi hagi dugas honras: l'honra politica y la particular ó privada, essent aixis que per nosaltres son una y altra la mateixa cosa; perque per ells, la gent d'aqueixa politica,'s deshonra'l lladre de camí ral, aquell qu'estafa diners en la *Bolsa*,'l falsificador de documents de crédit; y segueix essent persona honrada y fins contráu mérits politichs aquell que firma documents electorals falsos, aquell que ompla á favor dels seus un'acta qu'era en blanch, aquell qu'arreplega un nombrament de diputat ó de senador degut als diners, al ganivet, á la trampa, nivellantse en aqueix escamoteig de la lley y befa de la justicia'l pinxo ab lo candit, ab lo governador y ab lo ministre.

Axió vol dir, senyors y companys, qu'escampant fácilment las ponentadas del Centralisme per demunt de la nostra terra la mala llevor pervertidora, es dever principalissim nostre'l vigilar de dia y nit y á tota hora, tractantse d'eleccions politicas, no sols á aquellas personas allunyadas de nostre camp fins lo dia avans de la lluyta y qu'en las épocas d'eleccions, arrossegantse manyosament, se'ns acostan, sinó als nostres mateixos germans d'ideas, fins á aquells qu'ho venen essent de llarguissima fetxa, y fins, senyors y companys, nos hem de vigilar á nosaltres mateixos. Als contraris del dia avans, perque per arreplegar un acta, pot tant la vanitat ambiciosa, qu'arribin á trucar á las portas mateixas del Catalanisme fins aquellas personas qu'ab los cacichs han viscut agermanats tota la vida, menjant y creixent ab sos favors, pasta no més de diputats y senadors d'estafa, y qu'en un moment de despit, per veures postergats dels seus ó per altras causas personals igualment petitas, pot semblar que s'empassin al nostre camp, sostenint, es clar, lo dia de la empassada, que s'empenedeixen de sas malifetas, perque no havian pas de dir lo contrari. Y hem de desconfiar y vigilar á nostres mateixos companys, y fins cada hu á ell propi, perque la experiencia'ns ensenya; perque som en un temps en que sovint tot se sacrifica á fer gran paper, á enfilarse sobre dels altres, á fer escambell de las antigas ideas, y's troba sempre una massa, bona, mes inconscient, que s'enlluherna ab las coloraynas, que's trastoca pel soroll, que'n té prou ab l'apariencia de las cosas, que s'impacienta y's precipita sempre com si'l món estés á punt d'acabarse, y que un dia forma en las manifestacions contra la perdua de las islas Carolinas, que ni sabia allá hónt eran, y un altre aplaudeix la marxa de *Cádiz*, quan volia dir tan sols escampament inútil de sanch humana; y un altre espera sa redempció, y axió es més que tot inconcebible, del fusellador de Rizal, lo mártir de las llibertats Filipinas.

Es cert y es de rahó que vos ho torni á dir que á las eleccions pera'ls cossos llegislatius, qu'es sobre lo qu'en aquests moments crido principalment vostra atenció, s'hi té d'anar sempre que's puga, que aquest ha sigut l'acort, no d'avuy, sinó de sempre, tant de sempre, que fins ho ha sigut entre la gent de nostras ideas d'avans de la celebració de las assambleas catalanistas. Mes lo Catalanisme, com es de sentit comú, hi té d'anar ab la bandera ben enlayre, espetegant á tots los vents, coneixent á fons nostres electors, no solzament qui es com á particular l'home aquell que's presenta candidat, sinó fins ahónt arriban las creencias catalanistas d'aqueix home, manifestantlas ell sense dissimulacions ni encongiments sobre'l demá de nostra patria, fentse complertament seu lo programa reivindicador de Manresa, que portará á dintre y á sobre del cor, pera defensarlo allá dalt, en las Corts espanyolas, no d'esquitllentas, no mesquinament, no pidolantlo á raccions pera esgarrapar lo que's puga, com tan pobrement s'ha dit, sinó pera reclamarlo sempre tot sencer, sense consentir que mans forasteras lo dessagnin lo nostre programa. Perque nosaltres hem de sostenir sempre'l dret que tenim á tot lo que se li ha arrebassat per malas arts á Catalunya. Y res nos fará que'ns escoltin ó no'ns escoltin; qu'ells, los de la centralisació, qu'ells, los del Madrid politich, representan lo que se'n va, qu'es la mort, quan nosaltres representém lo que va venint, qu'es la vida. Ells son una Espanya qu'ha caducat, que s'ha fet ossos, tal com se troba formada: nosaltres som una Catalunya qu'ha rebrotat poderosa ab la sava acumulada en la terra de cent generacions d'homes lliures. Ells son una Espanya de politichs des-

atentats y cegos que fantasieja encara y treu y retréu y passeja á tot'hora'l cadavre de son passat de glorias, moltas no més que llegenda, venint á ser ells aquella la seva reyna Joana que, havent perdut lo seny, passejava pel món, febrosa y delirant, lo cadavre de son espós, entossudida en no donarli sepultura. Y nosaltres, aixecant pedra á pedra l'edifici de nostra passada grandesa, esperantho tot de nosaltres mateixos, no volent res de l'altra part dels Pirineus sinó la civilisació y la cultura, contents en ser lo que eram, mes orgullosos de pertányer á nostre sigle, no somniém en imposar á las altras regions d'Espanya lo programa del nostre Catalanisme, puig nostre amor á la llibertat dels pobles es tan gran, que fins respectém y volém que se'ls hi respecti á aquellas antigas nacionalitats d'Espanya'l que nó vulgan pera ellas, si no la volen, l'autonomia, deixantlas, si aixis las hi plau, que viscan centralisadas.

Mes no'ns apartém, senyors y companys, de las eleccions pera las Corts Llegislativas; devent també anar en compte nosaltres en no oblidar may que Catalunya es una, indivisible; ab un'ánima sola que li dona vida; tenint sempre cos un y esperit un; may diversitat de cossos y d'esperits en ella; tot temps una y sols una fins la consumació dels sigles. Perque ha entrat desd'época llunyana en lo plan diabólich dels enemichs de casa nostra lo clavar fitas partioneras en la gleva de Catalunya, á fi de que acabin nostra nacionalitat las rivalitats interessadas de regió ab regió, l'egoísme de l'una en contra de las altras, lo que no havia sigut may natural en terra de catalans. Y per aixó dihém en los Principis Generals d'aquesta Assamblea, que la lluyta per anar als Cossos Llegislatius ha d'ésser considerada sempre com á pertanyent á tot lo Catalanisme, perque l'acció que'n resulti, en cas de triomfar, y, no hi fa res repetirho, sia profitosa pera la totalitat de Catalunya. Y no pot ser ni deu ser d'altra manera; perque pledejém contra'l Centralisme, no sols pera enderroçarlo á n'ell, sinó pera relligar y agermanar á tota la terra catalana y pera fóndrela molt més estretament de lo qu'avuy se troba. Que tenen rahó; que tota la rahó molt sovint los hi sobra als fills de lo qu'avuy se'n diuhen provincias de Lleyda, de Tarragona y Girona, al planyes de que'ls barcelonins, los barcelonins polítichs centralistas, no'ls autonomistas que representém, s'han cuydat més d'afavorir á la provincia de Barcelona que á las altras; que demanan á Madrid concessions per ella aqueixos polítichs y no pas pera las demés; que gastan tan sols los diners de Barcelona pera afavorir Barcelona, per'alsapremar á Madrid en benefici de Barcelona; procurant ferla xuclador de las altras ciutats y vilas y encontradas de la terra catalana. Y es tan veritat aixó, que s'ha vingut despreciant y's desprecia encara'l criteri y la voluntat del restant de Catalunya, dihentse ab los actes, sempre més eloqüents que las paraulas, que lo que convé es dominar en Barcelona, que las altras encontradas com á remats de bens ja la segueixen á n'ella; conseguintse al cap y al últim per aquest camí, y fa vergonya'l dirho,'l desarrapar la centralisació d'allí dalt pera implantarla en una Barcelona madrastra, innoble y desatentada, qu'es lo que á Madrid ab rahó'ns tiran á la cara als barcelonins tots, coneixent, per lo qu'es lo seu centralisme, la tramoya. Y no es aquest, bé ho sabéu prou, lo pensament del Catalanisme, ni ho ha sigut may, ni ho será may tampoch mentres hi haja sanch verament catalana; que'l Catalanisme reb la inspiració y la voluntat per un igual de tota la terra de Catalunya; com ho proban sos Consells Generals, compostos de representants de totas las entitats catalanas; com ho proban las Assambleas celebradas en poblacions ben diferentas pertanyents á aqueixas quatre artificiosas provincias, y encara may cap en la ciutat de Barcelona; com ho probéu vosaltres mateixos, vinguts de punts tan apartats los uns dels altres, de terra endins y de las voras del mar, de valls fondas y de montanyas alterosas, los uns á ensenyar als altres, que tots tenim qu'ensenyar y que apendre; los de ciutats populosas á fervos veure las miserias de la vida cosmopolita que per tot ahont hi es tan tristament traspúa; vosaltres, los de montanya, á donarnos confiansas y á enfortirnos, portant encara en vostres pulmons l'ayre rehinós y salutifer qu'ha brunzit entre'ls pins de vostras serraladas; vosaltres, los de las lluytas ab las cruesas y las tempestats de la naturalesa, contra las qu'os batusséu cada dia trevallant la terra esquerpa, que, tossuts, sabéu véncer, com nosaltres tots units vencerém ab nostra constancia als falsificadors d'actas, qu'es ben poca cosa, als falsificadors d'honradesa, als falsificadors de Catalanisme, als falsificadors de nacionalitat y de rassa.

Anemhi, donchs, á las eleccions; mes anemhi serens, reflexius. quan convinga anarhi, no quan nos hi vulgan fer anar aquells que res los hi fa que'l Catalanisme's malgasti ó's desnaturalisi perque no saben lo qu'ha costat l'aguantarlo ab puresa, ó perque ho saben massa y'ls mortifica y'ls entrebanca.

Lo camí qu'hem fet á Catalunya, senyors y companys de causa, la manera segura com hem vist y veyém que'l Catalanisme s'apodera del cor dels catalans, nos té d'ensenyar per altres dias. Adorém sempre y sobre tot la idea; encarnemla en lo conjunt dels catalans seriosos; no la entreguém, que no ho hem fet may fins ara, á cap, absolutament á cap home; no'n volguém d'idols de cap condició qu'ells sian, fassin la cara que vulguin y valguin lo que valguin; llegimhi en lo passat,

llegimhi en lo present d'aqueixos que vingan, y que sian com tots nosaltres soldat de fila en la massa del Catalanisme; y aquell que's precipiti y perdi l'esma, sia per lo que sia, aquell que's vulga erigir en guiador de la causa catalanista, esgarriantla, confiantla á mans pecadoras, trayemlo del nostre camp y que vagi a ferse un camp nou ab la ferramenta y ab la tarregada d'altres partits. No fem un Catalanisme que sense solta cambihi de lloch y de sistema; no fem un Catalanisme sens arrels, que lo que no té arrels irremisiblement se pudreix ó s'asseca. Aquell que's diga catalanista sense saber per qué s'ho diu, qu'ho aprenga avans, que'l senti y se l'expliqui; que nosaltres ho som per convicció reflexiva, no perque sia moda dirsen, que tot lo qu'es moda la nova estació ho fa ridícul y ho arrecona. Prediquém la noble, la santa creuhada ab cap alt y mirant endevant, com fins avuy; com ho ha anat fent, ab més activitat que may l'ha tinguda nostra causa, aquesta sempre desperta Junta Permanent de la *Unió Catalanista*, á quals individuus may los hi agrahirém prou las sevas predicacions constants per tota la terra y tots los seus trevalls entussiastas y sempre acertats en bé de la resurrecció de Catalunya. Res hi fa que se'ns posi devant dels ulls gent que, com pedra de riera, bot y rodola ahont la fan anar las ayguas quan devallan; que passi á devant nostre, si no té espera per por tal volta de que se li refredi l'entussiasme; que salti y cridi tant com vulgui, y sense saber qué es lo que crida y qué es lo que's proposa. Deixém passar aqueixas ayguas revoltas que forman lo cap de las rieradas, en que hi va arreu tot á la barreja, y siguém aqueixas rocas y aqueixos arbres qu'arrapan fort als costats, aguantant las terras dels conreus de las casas payrals de Catalunya.

Comportantnos aixis, arribarém allá hont volém arribar, allá hont sempre hem volgut arribar nosaltres; y per arribarhi, la vida d'ahir sia pera'l Catalanisme'l mirall de tota la vida. Si quan eram quatre no més conseguirem ser á milers, essent avuy á milers arribarém á ser demá tota Catalunya. No amaguém, no, ahónt aném, qu'es á conseguir que la casa nostra sia nostra y no dels altres. Trevallant com trevallém, será nostre'l cos y l'ánima de Catalunya.

Mes tinguém en compte que hi há moltissim que fer á dintre d'aquesta la nostra casa pera conseguirho. Tinguém en compte que, si bé hem caminat molt, som encara molt lluny del terme de l'arribada. La majoria dels catalans, no'ns enganyém á nosaltres mateixos, no sent encara ab prou forsa la nostra causa; los han ensopit tan á fons, que s'ha de picar encara molt fort á la enclusa pera despertarlos. No parlém ara de lo que pensan sobre la llengua, la llegislació, las quintas, las Corts catalanas; de lo qu'ells son com á rassa ni de quin es lo passat d'hont venen; sinó que, revisant solzament las eleccions passadas, nos trobém qu'avuy dia encara'l partit que per tota Catalunya té inmensa majoria sobre tots los altres reunits. es lo partit dels indiferents, lo dels que no votan. Y es que tot té d'anar venint plegat, creixent y treyent fulla al plegat totas las brancas del arbre, segons lley natural de totas las cosas.

Perque als catalans no se'ls mourá per tot dihéntloshi solzament: sias cos electoral y ves contra'ls cacichs per odiosos que siguin; sinó que se'ls mourá, y encara que trigui, se'ls deixondirá y se'ls fará reviure com á Llátzer, dihéntloshi una veu poderosa, que será poderosa quan sigui'l temps y l'hora: Aixécat y torna á la vida, y proclama la gloria del esperit sobre las miserias dels faritzeus, sobre'l triomf de las maldats y dels diners y de totas las passions mesquinas. Perque Catalunya quan se desperti pera ésser soberana d'ella mateixa, se despertarán ab ella'ls richs y'ls pobres, no afalagant als uns y deixant als altres enrera, sino esborrant odis de classes, agermanant hisendats y pagesos, obrers y fabricants, pobres y richs, en fi, tots socialistas d'una Catalunya associada, avinguts tots per sobre las impuresas humanas, perque quan hi há bona voluntat per un igual en totas las classes y amor á la terra en que's neix y en que s'ha de morir, no pot ser, no, que la pau no's trobi y que la llibertat y la germanor de tots los homes no floreixi y fructifiqui.

Treyém, donchs, de las urnas diputats y senadors, no'ns fa res de repetirho cent cops y sempre; mes no votém als qu'encara gaudeixen los privilegis del encasillat y de la protecció del caciquisme, als que'ns maltractan perque persistim y's befan de nostras assambleas y de nostre radical Catalanisme. Apartémnosen y visquém destriats deixantlos que's tallin ab sas propias armas, qu'al costat nostre esmolaren, y que molts d'ells escupin, insensats, al cel d'ahont sortiren. Deixemlos estar en pau y que visquin ab sa conciencia los que ab sas prédicas d'avuy abominan de son propi passat y's consagran á voler destruhir los nostres organismes.

Senyors y companys, vaig á acabar perque un altre en mon lloch os fonamentará, més bé que jo ho faig, aquestas ideas del Catalanisme. Jo no més os diré, com á darreras de las mevas paraulas, que tinguéu present que no n'hi há prou ab lo nom de las cosas pera'l qu'es creyent d'una idea tan sana y tan santa com la nostra. No n'hi há prou, no, ab lo llevat pera que's fassi bon pa en las bonas flecas. No n'hi há prou pera fer bon pa pera Catalunya, ab haversen endut un grapat del llevat qu'es ben nostre. Cal que també sia pura la farina, que no s'hagi fet de blat corcat y ab llevor de rosellas que duran un dia, mes que hi deixan la grana amarganta.

Cal que valgui la gent del pastador y'ls que enfornan, y cal que hi hagi bon foch pera que'l pa s'espongi y s'assahoni. Bon foch, si, bon foch de llenya de roure y d'alzina per ahont hagi pujat la nova sava-sanch de la terra catalana; foch rohent y abrusador encomanat de lo més fons de las nostras ánimas; no foch congriat ab passions mesquinas y rancuniosas que'l pa recreman y tan sols fum escampan; foch de noblesa, foch d'entussiasme, foch com lo que duyan al pit en Claris y en Casanova, foch inestingible á través dels anys y de llunyanas terras que'l comte de Pallars covava; foch espurnejant y encomadis é incabable com lo de tots los héroes catalans en passadas centurias, que no havian anat, no, á discursejar á Madrid, ni s'entretenian á contar y á recontar vots electorals sobre la taula del bufet, sinó que feyan sas prédicas contra'l Centralisme en las Casas Comunals y en las llars de sa terra, y no desde aqueix Parlament que's va á obrir, Parlament de trampas y bromas romerescas, Parlament d'un *género chico* que també s'acaba, qu'ells, quan la necessitat de la terra ho exigia, fins tenian per tribuna, de la més elóqüent de las oratorias, las troneras dels baluarts, y per veus las descárregas dels canons, lluytant agermanats, y mascles sempre, per la llibertat de casa nostra, y morint, quan calia, per la independencia de Catalunya.

DON ANTONI SUÑOL

Senyors: Jo no sé si hauré interpretat bé l'esperit que informa las esmenas del senyor Rivera y del senyor Malagarriga: lo qu'á mi m'ha semblat es que tant l'una com l'altra están inspiradas en un generós desitj de concordia, en l'afany de que l'Assamblea manifesti d'una manera explícita la seva voluntat de que hi hagi, no sols respecte, sinó benevolensa entre tots els que, en forma més ó menys radical, travallém pera conseguir l'autonomia de la nostra patria. No cal dir, que prou ho sabéu tots, si á mi'm compláu aquesta tendencia, y si tindré intensa satisfacció en ocuparme d'ella; peró avans me cal recullir dúas expressións ab las quals no solzament no puch estar conforme, sinó qu'estich segur no pot estarhi ni la ponencia, ni l'Assamblea, ni cap bon fill de la nostra estimada Catalunya.

La primera es, jo crech que per inadvertencia del seu autor, á la esmena presentada pel senyor Rivera, en la que's diu que l'Assamblea accepta'l régimen actual. No, de cap manera! Lo que fa'l Catalanisme y Catalunya tota es soportarlo aquet régimen, peró acceptarlo, may! ¿Cóm podém acceptarlo, senyors, aquet régimen, si es ell el qu'ha humiliat y expoliat á Catalunya, si es ab ell que s'ha consumat la ruina y la deshonra d'Espanya? Si'l combatém desde tants anys, si'l volém destruir de soca á arrel, aquet régimen d'inicua y criminal absorció, d'hipócrita tirania; si li estém fent y li farém sempre una guerra á mort, ¿cóm podém dir que l'acceptém ni l'hem d'acceptar may de la vida?...

L'altra expressió la he sentida al senyor Malagarriga, y francament, encara que penso que la paraula no ha servit bé á la idea, també haig de recullirla, perque no pugui ser per algú interpretat com assentiment el nostre silenci. Compara aquet senyor el centralisme ab el paganisme, y diu que nosaltres ens hem d'acostar al centralisme pera curarlo, per lo que crech, repeteixo, convensut com estich de lo clar de son criteri, que portat per la costúm de fer comparacións y similis (defecte que jo confesso tenir també), no li ha resultat la comparació prou exacta. Si, perque jo entench, senyors, que si nosaltres ens hem de posar en relació ab el centralisme, si'ns hi hem d'acostar, no ha d'ésser en veritat pera curarlo, sinó pera matarlo, que si avuy, corcat y malaltis com está, ens fa tant de mal encara y'ns té encara tan oprimits, ¿quánt més no faria, si arribés, lo que jo no crech de cap manera possible, á curarse y adquirir novas forsas? . . . .

. . . .

Y ara, anant á la tendencia que, segóns he manifestat al comensar, jo crech veure en las esmenas á que'm refereixo, me permeteré fer també un simil, vici que, com ja os he dit, jo tinch igualment.

Tots sabém, que prou ens vaga de saberho en tants anys qu'aném predicant, qu'encara s'en falta molt perqué tota la gent de bé de la nostra terra pensi com nosaltres, y no devém, per lo tant, vestirnos de gatosas ni en nostra vida pública ni en nostre tracte privat, perque aixis sols lograriam allunyar als que de bona fe s'ens acostessin. Tots aquells que, «recullintse'l vestit pera no tacarse» s'hagin ficat ó més endevant se fiquin en las lluytas electorals, desitjosos «de no veure més en el poder homes sense conciencia que sols representan devant del mon el nostre rebaixament y la nostra deshonra», han de meréixe'l nostre respecte, y fins en molts cassos la nostra simpatia. Si entre ells n'hi há qu'hagin abandonat la *Unió Catalanista*, procedim ab ells com procedí'l pare d'aquell fill pródich de que'ns parla Jesús. No'ls perseguim ni'ls recriminém, no'ls tinguém despreci ni rancunia, y si algún dia s'acostan á la casa payral, fem com aquell pare feu: no'ns limitém á dirloshi desdenyosament: «entréu si voléu, la porta es oberta», sinó anemlos á rebre, encara que, com aquell pare, haguém de baixar algún esglaó del llindar. Y fem com ell, fem festa aquell dia...

¿Qui dubta qu'aquet criteri es criteri de rahó y que sustentantlo y practicantlo ab tota llealtat demostrarém no ser exclusivistas

y acreditarém una vegada més que al nostre interés particular anteposém l'interés de Catalunya?...

Això no vol dir que nosaltres haguém d'abdicar de cap dels nostres principis, ni renunciar á cap de las nostras reivindicacións. No vull pas que'm tinguéu per un d'aquells qu'ab excusa d'esmocar el llum l'apagan, no! lo que vull dir es, y aixis ho ha entés la ponencia, qu'hem de trevallar sense prevencións ni amors propis pera conseguir la unió de tots els bons fills de Catalunya, y fins y tant aqueixa unió no sigui un fet, hem d'animar á tots els que de bona fe segueixin un camí semblant al nostre, hem de procurar que vinguin ab nosaltres perque'ns sentin y vegin predicant y practicant el Catalanisme pur y sencer, doctrina de virtut y de veritat qu'ha de redimir la nostra Catalunya. Y entre tant, estimats amichs y companys meus, dediquém tots els nostres esforsos y tots els nostres entussiasmes á combatre sos enemichs de totas las épocas, als que la tenen aborrida perque la envejan, als que la tenen lligada perque la explotan!...

Y com aquest esperit de concordia, repeteixo, está ben clarament manifestat en el segón paragraf de la Base 5.ª, jo prego als senyors Rivera y Malagarriga qu'esperin á que aquesta's discuteixi pera apoyar sas esmenas.

DON ORIOL MARTÍ Y BALLÉS

Senyors delegats: Al venir, per encárrech dels companys de ponencia, á defensar la primera de las bases especials del tema primer, dech, avans que tot, recordarvos que, com hauréu vist en el projecte que se os ha repartit, no es més que la confirmació de lo acordat en l'Assamblea de Reus.

No's tracta, donchs, aqui, del funcionament de las corporacions locals dintre'l régimen nacional de Catalunya autónoma, perque ja está previst en las bases de Manresa, y no tenim altre objecte avuy que aclarar ó explicar las decisions presas á Reus respecte la intervenció del Catalanisme en las lluytas electorals.

Considero inútil renovar la protesta de que per això no acceptém el régimen politich actual espanyol y de que rebutjém els indignes medis de que tant han abusat els partits sens excepció.

Al intentar demostrarvos la conveniencia de que'l Catalanisme prengui part directa en la vida municipal y provincial de Catalunya, sols una prevenció os haig de fer, y es: que may en aquestas lluytas deu considerarse'l triomf com la consecució d'un fi, sinó com un medi per'assolir el fi superior que perseguim: la llibertat de Catalunya.

El Catalanisme en son carácter politich (prenent la paraula *política* en el sentit d'art ó ciencia de governar els pobles), dadas las actuals circunstancias, se proposa la normalisació y purificació dels usos y costums pervertits per el despotisme dels governants y la debilitat y negligencia dels governats. L'abùs de la forsa ha migrat de tal manera las energias del poble, que ja no té quasi ni esma de sospirar per son deslliurament; se li han inculcat ideas d'esclau; á falta d'un bé relatiu s'aconhorta d'un mal menor, considerant com á gran mercé que deixi d'imposárseli un cástich que ni ell mateix sab devegadas si es injust, perque mal pot tenir un veritable sentiment de sa dignitat qui no posseheix una noció clara y precisa de sa personalitat.

La determinació de la personalitat catalana es el principalissim fi del Catalanisme, y mentres el régimen politich actual no li permeti desenrotllar tota la seva forsa ni aixamplar la seva esfera d'acció, deu limitarse, com ja he dit, á la moralisació y normalisació de la vida pública dintre de Catalunya com á preparació pera que'l dia que gaudeixi la seva propia, sia verament y dignament catalana.

Es indubtable, donchs, qu'avuy per avuy la seva acció pot ésser més feconda en aquellas entitats quina constitució s'aproxima més á la dels organismes naturals, que, com á conseqüencia, han d'ésser el terrer més adequat pera que hi grani la llevor redemptora que venim sembrant.

Per aqueixas rahons, la ponencia's ratifica en lo acordat á Reus respecte á las eleccions municipals, y declara que las disposicions referents á n'ellas deuhen extendres á las Diputacions provincials per l'analogia de funcions d'aquestas dugas colectivitats qu'en el ordre ascendent dels núcleos qu'informan la societat, ocupan els primers graus després de la familia.

Si existeixen motius qu'aconsellan al Catalanisme á enviar representants á las Corts del Estat espanyol pera la defensa dels drets de Catalunya, moltas més rahons hi há pera que's trevalli per nostra causa dintre las corporacions que per son carácter purament administratiu no están marcadas ab el repugnant sagell de la politica centralisadora. Per això, perqu'es més simpática la tasca d'aquestas corporacions, y perque son menos els inconvenients y perills d'entrar en ellas qu'en las cambras llegislativas, corrompudas per l'alé verinós dels politichs á la madrilenya, es més reduhit el número de las condicions que s'imposan y de las reglas que senyalan.

L'Assamblea de Reus decretá: «En tots els municipis se proposarán y defensarán candidaturas purament administrativas que representin las forsas vivas del pais, essent compostas per las personas més significadas y acreditadas en la propietat, la inteligencia

y'l trevall, allunyant en absolut de l'administració municipal als que no tinguin més mérits que'ls serveys prestats á sos partits.»

La ponencia accepta per complert aquest criteri, que fa extensíu á las Diputacions provincials pels motius que ja os he indicat.

El modo de procedir al formar las candidaturas, está igualment precisat en dita base. La recomanació que fa la ponencia de que «tant las entitats adheridas á la *Unió* com els delegats que concorrin á las eleccions municipals y provincials, ho comuniquin á la Junta Permanent, notificantli després el resultat», no té altre objecte que promoure una freqüent comunicació entre'ls membres de la *Unió* y la Junta Directiva pera que regni entre ells la major armonia.

Aquí's pot veure'l veritable carácter del Catalanisme, que no es un moviment politich que's proposi cambiar las rodas de la rovellada máquina guvernamental; no es tampoch un platonisme artistich o arqueológich que pretengui endolsir las amargors del present ab melangiosas recordansas del passat; no intenta fer miracles ressucitant cossos morts, ni's fonamenta en las grogas fullas d'un Códix: son objecte es desvetllar l'esperit catalá, y pera lograrho no recorre á entussiasmes histérichs, ni á buyts ideologismes, ni á sistemas filosóficlis ó politichs encarcarats, anacrónichs y sofistichs, sinó á la realitat de la vida. El seu dret es el Dret de la Humanitat, las sevas lleys son las de la Naturalesa, que imposa que cada sér cumpleixi sa funció, ó sia dongui satisfacció á la necessitat imperiosa que té d'exercir sa activitat dintre sa esfera propia y valentse dels seus propis medis.

La Societat no es una agregació de sers inertes com un munt de sorra; no es una agrupació inconscient com un remat; no es un mecanisme que fa bellugar una forsa extranya á n'ell; la Societat es un organisme, es una concentració de forsas armónicament reunidas per un impuls comú nascut d'ellas mateixas. Cada núcleo social, al ajuntarse ab els demés, no pert gens de la seva individualitat, ans bé reb y dona'l complement necessari; la seva activitat no es limitada per las altras, sinó regulada per la coexistencia de las llibertats particulars fosas per una rahó d'actualitat en una acció general y lliure.

La tasca del Catalanisme no ha d'ésser altra que regular las funcions dels organismes que'l componen, ensenyar á cada hu lo qu'es y lo que deu y pot fer, y'l dia que tots ells tinguin conciencia certa de la seva dignitat, será un fet la rehabilitació complerta de la personalitat catalana.

Mes pera lograrho no hem de deixarnos emportar per entussiasmes bojos ni malgastar energias en lluytas poch profitosas, que ab sas derrotas aclaparan y fan recular en la via ab tant coratje empresa, y ab sas victorias, falsas com l'impuls qu'ha promogut la campanya, no donan més resultats que transformar en qüestió de personalisme la que devia esserho sols d'ideas.

Cal saber d'ahónt venim y ahónt som pera veure ahónt devém anar. Al reconstituhir una Societat, hem de seguir el mateix ordre ab que fou constituhida. Dels graus inferiors passar als superiors, usant en cada cas els procediments més adequats á la seva naturalesa.

L'acció guanya en intensitat lo que pert en extensió, y aixis, donchs, (tornant al punt d'ahont m'havia apartat aquesta digresió) veurém que l'acció del Catalanisme en aquestos organismes locals no per ésser més reduhida será menos profitosa.

No m'entretindré senyalantvos la molta propaganda catalanista que poden fer las personas distingidas ab un cárrech popular: es indubtable que poden influhir més per sos actes qu'ab sas paraulas. ¿No sabém tots el ressó que tenen en els pobles certas accions qu'en altres esferas passarian desapercebudas? En aqueixos círculs reduhits ahont tots están afectats per las mateixas necessitats, ahont al defensar els propis interessos se pot dir que defensan els de tots, ¿no es cert que ab més coneixement de causa podrian jutjarse las condicions personals dels representants qu'elegeixin? ¿No hem vist cóm una voluntat ferma logra imposarse als interessos mesquins y á las baixas passions de vehinat, y que la iniciativa particular al aixamplar la esfera d'acció, resulta impotent moltas vegadas perque no's mou en un medi adequat?

Es evident, donchs, que'l Catalanisme, que té en son programa com á base fonamental la puresa dels principis y la rectitut de l'acció, ha d'obtenir un inmens benefici, si, sens aixecar bandera politica, procura qu'en l'administració pública hi intervinguin las personas més ben reputadas de la encontrada; y si la seva gestió es reconeguda com á model de moralitat, per virtut de l'autoritat que tan dignament y honradament haurán adquirit, gran bé farán á las ideas, perque molt las hi fa guanyar el prestigi de las personas que las defensan y la puresa dels procediments de que's valen.

Aixis com l'home's sent dignificat quan ha conseguit el perfeccionament de sas facultats, aixis mateix ens sentim orgullosos de la consideració que mereixen els avensos de nostre poble; mes no hi há perill de que niuhin en nosaltres la vanitat y l'enveja. Ens titllan d'ambiciosos y egoistas: ambiciosos sí qu'ho som, perque ambicioném posarnos al nivell dels més avensats: egoistas no; nosaltres no fem més que demanar lo qu'es nostre, sostenint el dret de viure contra'ls que per mandra s'han condempnat á mort. Tant se val! El desvetllament de Catalunya es producte d'una forsa natural, y per conseqüencia insupe-

rable. Per més entrebanchs que se li oposin, acabará per imposarse, indubtablement, fatalment, tart ó d'hora. Á que arribi més aviat tots hi hem de contribuhir. Cadascú en son lloch y á la mida de sas forsas. La llevor ja está sembrada, la terra es generosa: ella granará; peró'l conreu ha d'ésser continuat y ben dirigit pera que dongui fruyts sanitosos. No'ls volguéu primerenchs, que si enamoran els ulls enganyan el paladar y malmeten el ventrell; no fem probaturas bojas que puguin comprometre la cullita, peró no'ns deixém ensopir per la cega rutina ni despreciém els avensos de la ciencia. No tinguém l'egoisme dels que no volen plantar boscos perque ells no podrán aixoplugarshi; no trevallém per nosaltres, trevallém pels nostres fills ó pels nostres nets: si nostres avis no haguessin plantat l'aglá, no podriam, quan el sol ens abrusa, reposar y refrescarnos á l'ombra del alzinar.

Trevallém molt, peró trevallém bé y poch á poch. No'ns espantin las pedregadas: las tempestas passan y la terra queda y las cullitas quedan. No'ns espantin tampoch las maluras y las malas herbas: un terrer ben assahonat acaba per deslliurarsen ab sa propia forsa. Y Catalunya... val á dirho, senyors delegats: Catalunya es bona terra.

DON MANEL FOLGUERA Y DURAN

Senyors delegats: La ponencia y aquesta presidencia acceptan ab goig la sincera felicitació del senyor Roger, tan espontaniament corejada ab los aplausos de l'Assamblea, y l'acceptan ab goig perque ve á ésser l'arch de Sant Martí que llu sobre nostres caps al terme d'aquest tan solemne acte, representant l'esperit de germanor de tots los que som verdaderament catalanistas, catalanistas de cor y d'ánima, catalanistas de las Bases de Manresa, es á dir, de tots los que trevallém y volém trevallar per Catalunya dintre de la *Unió Catalanista*. (*Aplausos. Molt bé!*)

Y la ponencia's dona per satisfeta, y aquesta presidencia també, per quant s'ha fet rellevant en aquesta Assamblea'l noble desitj d'armonia qu'en nosaltres existeix, desitj d'armonia que l'hem mostrat tots, absolutament tots los que hi hem intervingut, com ho proba molt bé'l fet eloqüentissim de que totas las manifestacions fetas durant son curs, fins las més discrepants de criteri en punts determinats, s'han pogut á la fi armonisar en conclusions unánims, podentse pendre tots los acorts de l'Assamblea per aclamació y sense tenir de recorre pera res ni á una sola votació nominal.

Hem acabat ja, donchs, per avuy la nostra feyna; peró avans de donarla per llesta'm toca cumplir un dever de cortesía ab los que, sense formar en nostras filas, han contribuhit á son maravellós éxit.

Dech remerciar en primer lloch á la dignissima autoritat municipal de Tarrassa que, lluny de posarnos dificultats pera la celebració d'aquest acte, l'ha facilitat en tot quant d'ella dependía, demostrant clarament son respecte en lo fet d'haverhi enviat pera representarla al molt digne tinent d'alcalde que s'asséu á vora nostra, en Domingo Palet y Barba, ben conegut en aquesta ciutat per sas tendencias catalanistas y per sas simpatias ben remarcadas envers los principis que nosaltres sustentém. (*Aplausos.*)

Haig de donar també las més expressivas gracias á la simpática població de Tarrassa, que veyém en aquest local representada per totas sas classes socials.

La representan per una part, ocupant llochs distingits, elements ben significats de sas classes alta y mitja, las quals, al demostrar son interés y son afany vivissim de compenetrarse ab l'esperit qu'havém portat aqui, nos fan concebir fundadas esperansas de que s'haurán sabut impresionar devant la serietat de nostras deliberacions, caracterisadas per un respecte absolut á las opinions particulars de cada un dels delegats, mes inspiradas, sobre tot, en lo sant ideal de Patria que'ns acobla. Tantdebó que aquestas xamosas esperansas se converteixin prompte en realitat, identificantse sos cors ab los nostres y allistantse tots ells en aquesta grandiosa creuhada del Catalanisme! (*Aplaudiments.*)

D'altra part, veyém dignament representada á Tarrassa en aquest acte per eixos atractivols menestrals y obrers, als que volém y devém agrahir sa generosa atenció desde eixas galerias altas, á las quals molts cops hem enlayrat la vista pera inspirarnos en l'amor y en l'abnegació, que son las virtuts propias dels humils en las lluytas eternas de la vida. Y'ns plau de debó que hi sian los menestrals y obrers entre nosaltres, que no per ésser ells los més desvalguts son los menys dignes de nostra consideració; y per'axó sas vivas mostras d'assentiment son las que ab major dalit perseguim, en quant las sabém sempre sinceras, sempre francas, sempre honradament sentidas, y allunyadas sempre de segonas intencions y dels miserables egoismes que tot ho desnaturalisan y corrompen. (*Grans aplausos; los delegats y gran part del públich se posan drets, endressant una estrepitosa manifestació al públich de las galerías altas*).

Saludém, donchs, ab efusió á eix nutrit aplech de menestrals y obrers que ab la seva presencia ha volgut demostrar també cóm devant de la idea de Patria no hi han richs ni pobres, grans ni petits, poderosos ni desvalguts, sinó que tots hi som iguals, ja que tots som catalans y tots teným drets y devers

MANEL FOLGUERA Y DURAN

PRESIDENT DE LA «UNIÓ CATALANISTA» Y DE L'ASSAMBLEA DE TARRASSA.

que cumplir pera concorre á la salvació de nostra terra. *(Llarchs aplaudiments.)*

Si. Ja hi podéu venir tots ab nosaltres; tots, perque, apart de las creencias internas de cada hu, si alguna idea redemptora ha de portar la unió entre tots los estaments, si alguna transformació té de fer imperar la veritable caritat que fa al richgermá del pobre, si algun moviment politich ha de suavisar aqueixa pahorosa qüestió social, que sembla insoluble y ho es realment pera'ls criteris mesquins, no pot ferho sinó'l patriotisme verdader, fill de la naturalesa y de la historia, ó sia entre nosaltres lo Catalanisme, impregnat de sentiments humanissims, portant ab si essencia d'amor y sava de llegitima democracia. *(Molt bé! Aplausos aixordadors.)*

Senyors delegats, senyors concurrents al acte, en aquest instant tots formém un sol cos y una sola ánima. S'han pres aqui uns acorts que no ho son, no, de la Junta Permanent, que no ho son, no, exclussivament de la *Unió Catalanista*; sinó que desd'ara y després d'aquesta hermosissima y encoratjadora manifestació, son ja acorts del poble catalá, servintse tots ells en conjunt, com un sol home, pera la conquista dels seus drets imprescriptibles. *(Ovació.)*

Trevallém, donchs, tots; y ningú diga que no sab ferho: tots ne sabém de defensar á la nostra terra. *(Aplaudiments.)* ¿No havéu vist aqui realisarse una obra gayrebé miraculosa per dos pintors de la ciutat de Tarrassa, que, per obra y gracia del amor á Catalunya, s'han convertit de sobte en esculptors pera enmotllar eixa gegantina imatje de nostra Mare Patria que'ns ensenya la bandera sota quals plechs hem de lluytar? Donchs igual farém nosaltres: com per art d'encantament, nos convertirém en sabis y poderosos, y tots plegats la tornarém á enmotllar de veras á Catalunya, mes ab son vestit de carn y ossos y dantli vida real de cos lliure á la vida purament espiritual de que avuy disposa. *(Estrepitosos aplausos interrompen al orador.)*

Bé podém ferho, senyors, que al cap y á la fi'ls móvils de nostra propaganda responen tots á sentiments de fondo y veritable amor. Jo ja sé que no tothóm ho comprén aixis encara; peró ja's fará llum fins pera'ls més cegos. N'hi han qu'han volgut presentar al Catalanisme com un moviment d'odi á las demés nacionalitats d'Espanya; y d'aquests no'n deuhen faltar en la mateixa ciutat de Tarrassa, quan algú, no sabém ab quina intenció, ha fet plantar aquests dias per las cantonadas dels vostres carrers y plassas uns cartells que diuhen *¡Viva España!*, creyentse tal vegada ab aixó contrariar ó contrarrestar nostra campanya. Error inmens! Puig nosaltres també volém ferlo aquest crit; peró nosaltres volém dir ¡VISCA ESPANYA! Aixis, en catalá, en nostra idolatrada llengua! *(Inmensa ovació. Viscas á Catalunya.)*

Perque nosaltres volém que visca Espanya, peró una Espanya en que hi poguém viure ab dignitat y llibertat; volém una Espanya que sia Estat compost de diferentas nacionalitats que viuhen en estreta llassada, estimantse, peró respectantse, y defensantse mutuament las unas á las altras. *(Grans aplausos.)* Encara la volém més gran que la Espanya dels centralistas, perque ells ab sos errors é injusticias l'han mutilada; y nosaltres no n'hauriam deixat separar á ningú, puig ab la práctica de nostres principis tots los que d'ella s'han separat hi haurian capigut bé, per no exigirsels lo sacrifici de sos interessos y de sa dignitat. *(Aplausos.)*

Es més; creyém que si la Espanya 's constituhis segons nostre sistema, fins podria tornar á ingressar en ella un regne que va separarsen, lo de Portugal, y fins potser que ab la ajuda de tots tornessim á ésser prou forts pera reintegrar á la Peninsula Ibérica la punta de Gibraltar. *(Aplausos).*

Peró després de dir aquest ¡VISCA ESPANYA! tal com la volém nosaltres, havém de dir que, si ab tot y las nostras justas reclamacions, si á despit de las nostras generosas excitacions al despertament de totas las antigas nacionalitas ibéricas, aquestas no'ns volguessin escoltar ni atendre, y, ans al contrari, mostrant resignació per sa caygu-

da, pretenguessin arrastrar á Catalunya pera enterrarla en sa mateixa fossa, ¡ah! allavoras no'ns hi voldriam conformar, y cridariam enérgicament: «Nosaltres volém salvar la nostra terra, Visca Catalunya!» *(Ovació delirant; tothóm dret saluda al orador.)*

Acabo, senyors, donantvos la enhorabona més coral á tots per aquesta potent manifestació d'amor patri. Ara acoblemnos tots pera la santa empresa; veniuhi d'una vegada pel nostre camí, que pera venir ab nosaltres no heu de renunciar á res de lo que pot defensar un home recte; veniuhi, qu' entre nosaltres hi caben los homes que pensin més diferentment baix moltissims punts de vista, mentres s'inspirin en corrents de generosa tolerancia y acceptin com á principi essencial de lluyta las Bases de Manresa. *(Llarch aplausos.)*

Y ara, senyors, un prech final. Després d'aquest acte, va á verificarse un' altra manifestació desusada en nostre pais y qu' es propia de pobles cultes y avansats, com la Suissa, aquest motllo d'Estats constituhits á la usansa de la Espanya que nosaltres somniém. Allí es costúm qu' en las grans festas de carácter nacional se celebrin grandiosos ápats de tirat popular en que hi caben tots los ciutadans de totas las condicions, baix la presidencia, molt sovint, del mateix president de la República; y'l Catalanisme fará avuy una cosa semblant. En sortint d'aquesta Assamblea celebrarém un ápat á la catalana, al que os preguém vostra assistencia, á fi de que vinga á ésser una especie de comunió patriótica en la que tots plegats brindarém pera la redempció de Catalunya.

(Gran ovació, crits de visca á Catalunya, á Tarrassa y á la Unió Catalanista. Entussiasme delirant que no pará fins al ressonar las primeras notas dels Segadors, que á peu dret entoná tota la concurrencia).

EL REGIONALISME Á FRANSA

No es sols Catalunya que's remóu y reclama'l reconeixement de sos drets en contra de l'absorció centralista.

També en el Mitjdia de Fransa, per tot arreu se sublevan contra la odiosa y desmoralisadora centralisació, contra l'agavellament indegut dels drets.

De l'ardenta campanya duta á cap ne son proba'l sens nombre de congresos, assambleas y reunions regionalistas que's celebran, y las enérgicas resolucions que s'hi adoptan.

La reunió de Tolosa, que tingué lloch el dissapte 25 de maig, ab son entussiasta telégrama d'adhessió á la llegitima causa de Catalunya, va revestir interés excepcional y mereix particular menció.

Hi prengueren part els senyors Boursin, professor de la facultat de lletras de Burdeos; Leopold Constant, professor de la facultat de lletras d'Aix; Jeanroy, professor de llenguas romanas de la facultat de lletras de Tolosa; Paul Fugat, Juppert, tinents d'alcalde; Benjeau, Baesloin, consellers municipals; Sorreil, president del *Escolo Mondino;* varis delegats de la Federació Regionalista Francesa; René Grivart, Henry de la Renommière, Clapier; Charles Brun, secretari de la mateixa Federació Regionalista Francesa; molts literats y poetas meridionals, com March Lafargue, Armand Pratiral, etc., y representants dels principals orgues descentralisadors, com Felicien Court, del *National,* y altres que representavan las revistas *L'Art Meridional, La Terro d'Or, L'ame latine*, la *Revue Provençale, Le Midi Artiste*, etc.

Las principals qüestions posadas á discusió foren: la descentralisació administrativa; la descentralisació económica y literaria;

NOU SAGELL DE LA *UNIÓ CATALANISTA*
CORRESPONENT AL ANY ACTUAL

(Dibuix d Adriá Gual)

acordantse la formació d'un grupo de propaganda y acció, quin domicili s'establirá á Tolosa.

Al anfiteatre de l'antiga facultat de lletras, baix la presidencia del senyor Jupper, va tenir lloch el repartiment de premis del *Escolo Mondino*. Un tinent d'alcalde va pronunciar un bell discurs de tendencias descentralisadoras, que fou aplaudit ab entussiasme. El senyor Court va llegir una memoria sobre la poesia llenguadociana, dant compte de las obras més remarcables presentadas als Jochs Florals del *Escolo*.

Durant el banquet, que's celebrá á la nit, foren recitadas varias poesias *patoises*, y'l senyor Brun recordá als allí presents l'objecte de la Federació Regionalista y'ls trevalls que porta realisats.

Els membres del Congrés acordaren enviar una fraternal salutació á la *Unió Catalanista*, essent aquest acort calurosament aplaudit per tots els concurrents á la memorable festa.

El Congrés, que contava ab uns 189 delegats, se doná per conclós ab un aplauso á la Municipalitat de Tolosa, per sa solicitut envers tot lo referent á la descentralisació.

Las festas del *felibrige* comensaren el dilluns 27 en la gran sala dels Estats del castell d'Enrich IV, baix la presidencia de Mistral, Devolny, Marieton y molts altres felibres vinguts de la Provensa y del Llenguadoc.

Els artistas M. Fournets, de l'Opera, mademoiselle Marignan y M. Bouvet, de l'Opera Comique, cantaren cansons patrióticas provensals. En Mistral fou objecte de moltas ovacions.

La *cour d'amour* era presidida per la senyora Mistral y la senyora Filadelfo, ex-reyna dels felibres.

Al banquet hi assistiren 250 comensals, entre ells el prefecte. En Mistral fou aclamat al cantar l'himne dels felibres. El senyor Devolny, el nou *capoulié*, pronunciá un discurs en provensal repassant la historia del *felibrige*, fent remarcar la part patriótica del mateix. Fou també aplaudidissim.

En Mistral cantá després un altra cansó exclussivament composta per' aquell acte, y la tornada de la mateixa, repetida á chor, fou la nota capdal del acabament de la festa, com succehí al acabarse'ls Jochs Florals d'enguany á Barcelona, en que's cantaren *Els Segadors*.

JULES VILLENEAU.

EL PI DE LAS TRES BRANCAS

PER *hont baixa'l Llobregat—dels Pirineus á la plana*—hi tenim els catalans — *l'arbre sagrat de la Patria;* — l'arbre qu'ha d'aixoplugar aquesta rassa forta qu'avuy se desvetlla somniosa encara pera reconquerir á totas passadas l'esplet sencer de sas glorias capdals, arrebassadas en mal'hora per una mala germana prostituhida per las disbauxas escandalosas de sos fills; l'arbre colossal que veurá'l gloriós sagell qu'ha d'estamparse en els papers que'ns han de fer tornar á ésser amos y senyors de lo qu'era y es ben nostre; l'arbre que, simbolisant nostre modo d'ésser, aguanta ferm embranzidas de temporals com aguantém nosaltres las ventadas ponentinas, quinas no li han mustigat may la brotada, sempre gerda, sempre exuberant y ab sava reviscoladora com la dels braus fills de la terra.

Quin lloch més apropósit per'anarhi'ls bons fills de Catalunya á somniar llur pervindre!

La inmensa plana de Campllonch, al cor de Catalunya y arredossada entre gegantinas montanyas, será'l padró solemnial pera fershi'l com va y'l com ve la nostra gent. Tots els bons fills hi han convingut, y en memorable jornada, com ho fou la de l'Assamblea de Tarrasa, representants de tota nostra terra, representants verdaders de son esperit, ben mascles y honrats, com no ho son els qu'ara s'istilan, aclamaren la idea entre'ls perfums del triomf proper de la regeneració catalana, y'l poble tot l'acull y s'alegra del desinterés d'una bona filla, y s'alegra que la idea de que'l Pi de las Tres Brancas siga *l'arbre sagrat de la patria* vinga de nostre gran rey en Jaume, qu'en el somni dols que hi tingué al bell dessota, després d'adorar l'Augusta Trinitat com á sublim *á Deu m'encomán*, hi overá la germanor de la Catalunya gran; y aixó'ns ho ha cantat nostre Mossén Cinto en moments colossals d'inspiració, que prou li sovintejan encara.

Cóm el descriu! Escoltemlo:

EL PI DE LAS TRES BRANCAS (De fotografía)

CEDIT Á LA «UNIÓ CATALANISTA» PER DONYA MARÍA MARFEU Y BUXAREU.

Lo Campllonch té com un bres
dúes serres per barana,
per coberta un bosch de pins
verts tot l'any com l'esmeragda.
Corona immensa de tots
es una hermosa Pinassa,
pinatells semblan los pins
entorn de llur sobirana,
geganta dels Pirineus
que per sanch té rius de saba.
Com una torre es son tronch
que s'esbadía en tres brancas,
com tres titans rabassuts
que sobre'ls núvols s'abrassan,
per sostenir en lo cel
una cúpula de rama
que fa ombra á tot lo pla
com una nova montanya.

¿El voléu més ben descrit encara? No pot ésser! El cantor de *L'Atlántida* havia d'ésser el cantor d'*El Pi de las Tres Brancas*; del arbre de llibertat; arbre ahont s'hi ha encarnat en bell símbol ben ovirador l'esperit catalá en tres brancas gegantinas y en una potenta soca com no ho han sigut las d'altres arbres servadors de la idea santa en altras terras.

El Pi de las Tres Brancas no es com el *Plátano de Smirna*, ni com l'*Arbre dels set germans* de Villers-cotterets, ni com el *Castanyer d'Etna*, ni com l'*Alzina de Casiano*, ni com el *Dragoner de Tenerife*, ni com l'*Alzina de Mambré;* ni pensarhi; el nostre Pi es hermós, gegant y ben ufanós, al revés d'aqueixos altres arbres que, com el mateix de Guernica, la seva ombra, si'n fan, es de mort.

El Pi de las Tres Brancas té *rius de sava per sanch*, y á la seva ombra s'hi pot acoblar tot el poble que creu en la resurrecció de son esperit lliure, y s'hi acoblará aviat, verificantse en la plana de Campllonch un aplech vistós que fará aixamplar las alas dels esporuguits que, no gosant alsar el vol, restan aclofats, sens un punt d'ideal pera seguir, al pretendre ressucitar l'esperit indómit d'una rassa gegantina qu'ab la flayra rehinosa del pi corpulent avansará enllá, ben enllá, fins ahont volém y sabém nosaltres...

Si no fos que'm manca espay, puig solament ne tinch pera fer la presentació del grabat que del memorable Pi ofereix JOVENTUT á sos llegidors, vos relataria alguna de las visitas que li so fet, venintme ben bé á la memoria la darrera, que fou en jorn de tempesta esferehidora. Vaig arredossarme á sa socalada desprês d'haver copsat una pedregada terrible pels cimals de Puigllansada y Pedraforca, anant á parar á n'aquella ombra de gegant ahont els llamps y'ls temporals res hi poden, y ahont hi aixoplugarém el feix de nostras llibertats y privilegis..

L'Aladern pot estar de joya, puig la idea que llensá al públich s'ha realisat.

Alegremnos tots els bons catalans, y descubrimnos devant l'arbre de la Patria.

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET.

BIBLIOGRAFÍA

F. Italo Giuffré.—IL TRIONFO DI G. LEOPARDI. *Poema lírico. Messina. Editrice L'Iride Mamertina.*

El distingit poeta y director de la revista italiana *Iride Mamertina*, professor F. Italo Giuffré, ens ha enviat un exemplar del seu poema lirich *Il trionfo di G. Leopardi*, colecció de cent sonets en mitj dels quins s'hi troba un *Intermezzo* de vuyt composicions escritas en metres distints.

L'obra es un himne, una oda entussiasta en honor del profond filosop, colossal poeta y prosista perfectissim, una de las figuras més gloriosas del sigle XIX, qual ánima, bressada pels accents dolorosos de la infelicitat, cantá armoniosament el Pessimisme, presentantlo com dolencia universal, inflexible y dominadora, no com producte personal de miserias y penas.

En Giuffré—que sent intensament la serena y alhora fúnebre bellesa de la poesia leopardiana—es un poeta culte, sens arribar per'xó als refinaments y plasticitats d'altres poetas contemporanis; d'estil clar, rich d'imatjes, de versificació fácil y elegant.

En el seu poema lirich ens canta—dominat sempre per l'augusta influencia d'en Leopardi—el món antich y 'ls seus poetas y héroes; ens canta 'ls desenganys de la vida; ens canta las soletats dels camps y la «grisa inmensitat del cel»,

> ove occhieggiano innumeri
> stelle, come fanciulle in bianco velo;

ens canta las tristesas de la tardor y la mort de las esperansas (*Nenie d'Autunno*):

> Declina autunno e'l brumal tempo avanza:
> Cosi l'estremo palpito d'amor,
> Cosi l'azzurro fior della speranza
> In un lago di gel naufraga e muor!

Hi há un *Coro di morti* en l' *Intermezzo* que sembla del mateix Leopardi.

Heus aqui aquests dos sonets de la colecció, helénich per l'esperit el primer (28), de trista y ombrívola bellesa'l segón (31):

> Erede tu del dorïese Orfeo
> Mosco, alunno gentil del buon Bione,
> Ai sacri lidi del divino Alfeo
> Scioglievli a lui la funebre canzone:
> Ed Amor fuggitivo al suolo etneo
> Il volo arresta e l' usual tenzone,
> E piange Erato in suon teocriteo,
> Come plorò Ceice per Alcione.
> Colombella spaurita, Europa al toro
> S'affida che pel mar ratto sen fugge
> A côrre in Creta 'l virginal suo fiore.
> Megara e Alcmena dolgonsi fra loro
> d' Eracle errante, e, mentra Pan si strugge
> Per Eco, Espero brilla, astro d'amore.

—

> Vibran l'ore notturne le campane
> Dell' Eterna Città, come un lamento

Di moribondo, fievole ed inane,
Che ai sette colli si propaga lento.
Fra le reliquie funerarie strane
de l' Appia antica, al sibilar del vento
E a l' altre voci di natura arcane
Prova 'l poeta un rabbrividimento!
Nottivago trappista del pensiero,
Brancolando s'aggira fra le tombe,
E maledice la malvagia sorte
Che tutto involve nel suo grembo nero,
Intra gli orrori delle catacombe,
E fra' miasmi e l'ombre della morte!

Els últims versos del llibre, dedicats á la memoria d'en Leopardi,

O cantor de la morte e de l'amore,
Se Dante fu la stella del mattino,
Ben ti puoi dir la stella dell' ocasso,

reproduheixen la célebre frase d'en Giordani: «Contemplo y admiro al Dant com l'astre gloriós de la sapient poesia italiana; y á n'en Leopardi com la estrella del capvespre». Frase justissima, fins prescindint del seu sentit históric y filosóficn. El Dant —á travers de la seva obra inmensa—reflexa'ls esplendors dels matins daurats y la magnificencia del Sol estival: en Leopardi, la tristesa dels crepúsculs d'hivern y la majestat ombrivola de las nits. El primer es el poeta de la fe: el segón, el poeta de la negació. L'un pressent el cel; l'altre, la mort. El Dant encarna la plenitut d'un ideal rublert d'esperansas; en Leopardi, la destrucció complerta d'aquest ideal.

Luigi Capuana.—NUOVE «PAESANE».—*Editori Roux Frassati. Torino.*

En Luigi Capuana, autor de las *Nuove «Paesane»*, es un escriptor de gran talent, dotat d'un verdader esperit d'observació, que descubreix fácilment las qualitats y defectes caracteristichs dels homes, els anhels que'ls agitan y las miserias y ridiculesas que'ls rebaixan. Compassiu y tolerant, peró, quan fa visible l'aspecte trágich de la vida, procura suavisarlo, atenuant la impresió produhida. Las petitas passions y las mesquinas lluytas de la realitat—el modern *agre dols* de la vida—l'atrauhen més que'ls fets extraordinaris. La seva obra es humana, molt humana: en Capuana's troba en mitj d' una societat degenerada, sens ideals ni grandesas, y, fidel observador de la mateixa, té de reproduhirla forsosament. No sent els dolors de la vida com en Maupassant, refinadissim enamorat de las desesperacions més horribles; com en Tourgueneff, en Paul Alexis, l' Hennique—cada un d'ells á travers del temperament propi—en Capuana cerca y obté lo real sens idealisarlo; més aviat procura revestirlo de formas cómicas d'un admirable bon gust, no arribant may á la baixa bufonada. Aixís apareixen las *Nuove «Paesane»* animadas d'una alegra malicia, d' una ironia intencionada y fina, d'un benévol humorisme.

Las *Nuove «Paesane»* forman una serie de noveletas d' assumptos variats, ahont predomina l'estudi de la humanitat sobre las descripcions de la naturalesa.

Il barone di Fontane Asciute y *Il mulo di Rosa* son dos dramas humans y sentits, rublerts de forsa 'l primer, de sentiment el segón. *Don Pietro il gobbo* (*Un tipo*), el grotesch y odiós avar; *Il fasció del cavalière*, verdadera caricatura de la politica del poble, ahont lo burlesch degenera insensiblement en trágich; *Le verginelle*, deliciós y senzill idili; *Donna Stràula*, la dona orgullosa y ridícula; *Zi' Gamella*, el pobre revolucionari, idólatra d'en Garibaldi, ignorant y supersticiós, peró dotat de cert bon sentit y d'innata bondat: y *La casa nuova*, descripció de la existencia vulgarissima d'una familia de la classe mitja, ab tots els seus ensopiments, insignificancias y disgustos, reflexan un aspecte de la vida menys terrible, peró no menys trist y desconsolador, exceptuant *Le verginelle*.

Y *Un eccentrico* es, segons la nostra opinió, la millor noveleta del volúm: l'anima quelcóm de misteriós y fatal, que revesteix la figura del protagonista d'extranya grandesa.

G. ZANNÉ.

DESILUSIÓ DEL GOIG

El seu cor no havia trobat un altre cor amich, un altre cor que's deixés arraulir per las dolsas sensacions del amor purissim.

Quánts homes s'havian enamorat de sa hermosura, y cap d'ells havia sabut llegir en aquell cor ple de desitjos purs, ple d'ilusions de nin y de tendrissima passió!

Era una verge. Anyorava'ls petons del amor, y tremolava al pressentir la xardor dels llabis d'un home.

A voltas, en las horas de repós, quan tota sola s'esforsava en somniar la ditxa volguda, sentia per tot son cos una esgarrifansa de goig, del goig pressentit en sos somnis ignocents.

Sas carns somrosadas y tendrissimas, verges de tot contacte material, s'estremian y palpitavan ab la febre ardenta del desitj no assolit.

Ab sos brassos, molsudets y frescoys, se cubria'l cap y s'abrassava ella mateixa somniant altres brassos que l'abriguessin amorosits.

Presa d'afanys de ditxa,'s petonejava'l tou de sas carns, boja y enfebrada á impuls de la sanch ardenta que corria per sas venas.

Després, cansada y rendida, s'adormia dolsament y somniava altra volta...

Arribava'l bon temps. El sublim esclat de totas las hermosuras s'atansava.

Flors y aromas, aucells y papellons, cants y armonias, sospirs y petons, tot, tot lo hermós, tot lo grandiosament poétich venia á enflocar la terra, venia á oferirnos el goig dels goigs.

La plascévola escalforeta del sol fecondava en els cors la bogeria del amor. La sanch bullia febrosa. Els llabis besavan el no res, cercant altres llabis.

Tot se conmovia ab la febre del amor. Las flors se badavan rihent bojament, entregantse als petons de las viroladas papellonas; y dessobre de tot, entre'l cel blau y la gemada terra, hi voleyavan las boyras porporinas, portadoras de la invisible orquesta de la primavera hermosa.

La nostra enamorada va sentir més ferma l'anyoransa; va trobarse més sola que may. El seu cor comensava ja á desesperansar...

Peró succehi que una nit va sentirse tota joyosa y esperansada: havia vist uns ulls que se l'havian mirada ab amor; havia vist un rostre d'home que reflectia noblesa y lleal-tat.

L'endemá, y l'altre, y l'altre, va tornar á véurel.

Per fi va trobarse un dia enfront del home volgut, del ideal forjat en sa ignocenta fantasia...

—T'estimo!—li havia dit ell.

Y ella ho havia escoltat tremolosa, plena d'esgarrifansas y de temors.

Va creure endevinar, en l'accent del seu estimat, la més gran sinceritat, y va creure fermament qu'era estimada.

Va voler qu'ho tornés á repetir, y l'enamorat va repetirli arrán de boca.

Qué aviat va estar dit! ¿Per qué no podía ésser llarch, ben llarch aquell apassionat «t'estimo?» ¿Per qué no podía durar eternament el goig dolcissim que li produhian aquellas paraulas?

Dos cops ho havia escoltat que la estimava. Ni que no li hagués dit ja s'ho creya, peró... res: cosas del amor, acudits d'enamorada: volia veure novament aquells llabis del estimat al pronunciar el mot hermosissim.

Ella se sabia de cor tots els moviments dels llabis qu'eran menester pera dir «t'estimo!»... peró volia repassarsho.

No dormi en tota una nit pensant cóm li diria á n'el seu estimat; cóm ho faria pera demanarli qu'ho repetis.

Y passavan els quarts y las horas, y no trobava la manera de dirli... Ell hauria d'endevinarho. ¿Per qué no ho endevinava?

La pobra enamorada sentia llavors un dubte, la mica del dubte que sempre s'escáu en las cosas del amor; el dubte qu'encén encara més el foch dels cors enamorats y que'ls convida á lluytar en la lluyta de sentiments ab sentiments, pera guanyar á la fi'ls del amor sense boyras, els del amor gran y sencer.

Va llevarse la enamorada. Lleugera y sense destorbs, se complavia de la hermosura del seu cos. May s'havia agradat d'ella, y ara s'estimava y s'alegrava d'ésser hermosa, per ell, perque ell n'estigués ben content...

Va vestirse, y al anarse á trenar las espessas motas del seu cabell sedós y atofat, va recordarse que'l seu estimat li havia parlat de la hermosura de son cabell.

—Si'l vegés destrenat...—va pensar.

Ell no tardaria... Va entretenirse sens acabar, sense decidirse á trenarlo...

Per altra part, tot just se feya aquests pensaments, sentia afluhir á son rostre una onada de sanch. La ignocencia maliciava potser, y'n sentia vergonya.

Peró tot seguit pensava en ell, aytal com ella se'l creya: tan enamorat del amor espiritual, y allunyava'ls recels y'ls temors.

. . . .

Uns brassos varen abrassarla tendrament.

Ella va fer com qui's sorprén y probá de cuytar á trenarse.

Ell va impedirho. Sas mans s'entretenian en esbullar las trenas, y ella no podia pas trenarse... y reya per'xó, reya gojosa y contenta del goig del seu estimat.

— Quánt que t'estimo! — va exclamar aquest.

Ella va repenjarse més en el seu estimat pera véurel millor. Li pregava ab els ulls que tornés á dirho.

—Tornahi!—suplicá ella.—Digamho un'altra volta... Aixis, ben poch á poquet, que duri forsa!...—

Ell va somriure condescendent.

—¿Aixis? T'es...ti...mo. ¿Y tu no m'estimas forsa?

—¿Jo?—va fer ella—Si jo't vuy?... No, no't vuy per mi; encara més: me vuy á mi per tu!

—Oh! si qu'ets meva!—va exclamar entussiasmat.—¿Veritat qu'ho ets de meva?

—Ben teva soch!... ¿Cóm no ho haig d'ésser, si t'he donat el meu cor y fins tota l'ánima!...—

Y va baixar els ulls avergonyida, interrompentse.

Ell esperá, esperá, y per fi, afollat, va estrényela fortament en sos brassos.

—Digas! ¿Y res més?...—

La enamorada va defallir. El cap li fugia. La desilusió lluytava ab l'amor entranyable. La forsa del amor que'l seu cor atesorava, ho guanyava tot. Anava á cridar; anava á dir:

—Es com tots! Es com tots els homes!—

Volia, hauria volgut arrencársel dels brassos, y ni ho probava. Una forsa estranya la tenia aclaparada.

Va entregarse del tot. La materia se posessionava del lloch. L'amor del esperit. volava pels ayres

Mentres ell disfrutava'l goig suprém de la posessió, ella responia als petons ab llàgrimas; y l'home no las veya ni las sentia... l'home llavors era la bestia dominada per l'instint...

JOSEPH M.ª FOLCH Y TORRES.

NOVAS

En l'anterior número anunciavam nostre propòsit de publicar aquesta setmana'ls més notables discursos pronunciats en l'Assamblea de Tarrassa. Per més que nostre gust hauria sigut publicarlos tots, fent aixis un número verament extraordinari dedicat per complert à dita Assamblea, no hem pogut lograrho per no haver encara arribat à nostras mans, al entrar en màquina aquest número, el hermosos parlaments de don Domingo Marti y Julià, entre altres, y de don Joseph M.ª Roca.

Els publicarém, donchs, un'altra setmana.

Aquest número no sufreix aument de preu, à pesar de contenir quatre planes més que de costúm.

—

Ens hem queixat varias vegadas de la indecent conducta de la prempsa madrilenya al tractar de las cosas de Catalunya, però si volém ésser justos, hem de confessar qu'aquells actes, producte del seu baix y mesquí criteri, y envejosa antipatia, han sigut molt sovint promoguts pels corresponsals que té à Barcelona. No volém recordar fets: fixemnos solzament en la informació qu'han donat de l'Assamblea de Tarassa.

Fieuvos de la historia, si de tal modo's tergiversan els fets que tots hem presenciat y que'ns permeterian donar el calificatiu que mereixen àaquests infractors del octau manament. Sembla que hi hagi hagut una conxorxa pera donar, un to determinat al acte, que'ls permetés servir als interessos petits dels amos que'ls tenen assalariats.

Estém disposats à treure à la vergonya als qu'aixis abusan d'un caràcter qu'hauria d'ésser tan respectable.

Comensém pels extrangers. El senyor Concha, corresponsal de *La Dépêche* de Tolosa, que va enviar un telegrama à l'Assamblea dihent que parlaria detingudament del acte, sens haverse pres la molestia d'assistirhi, envià quatre ratllas que no tenen més de notable que dir que'l president era'l senyor Guimerà, y encara equivocantli'l nom.

Altres corresponsals qu'enganyan à las empresas que'ls mantenen, sens assistirhi han donat notas també contrarias à la veritat.

Nosaltres hem fet justicia als periòdichs, de qualsevulga color, quan els seus actes han sigut dignes; nosaltres no dirém que aqueixos corresponsals parlavan à Tarrassa d'una manera molt diferent de la que consta en las columnas dels seus periòdichs; però no ho farém perque'no val la pena. Els seus propòsits tothóm pot conéixels.

Cridém solzament l'atenció dels catalans pera que sàpigan quinas son las personas que tractan, y vegin còm pagan à la terra que'ls dona'l pa, procurant ab tota mena de mentidas desvirtuar la opinió, que sempre adoleix de la tendencia estúpida de las massas, això es, de creure més en els curanderos qu'en els metjes.

En proba de la nostra imparcialitat, transcriurém bona part d'un article que'l senyor Cullaré, fent honor à la veritat, va escriure respecte à l'Assamblea. de Tarrassa; article que vegé la llum en *El Diluvio*, periòdich ben distanciat per cert de nosaltres.

Diu l'esmentat article:

No entra en mis funciones hacer un estudio crítico de la Asamblea catalanista de Tarrasa. Fué este un acto de importancia suma para la vida de Cataluña, de resonancia en España entera, y aun fuera de ella también. De ahí que *El Diluvio*, entendiéndolo así, mandase al primer redactor que vino á mano para informar á sus lectores de cuanto allí sucediera. De si la información ha sido ó no completa, de si ha sido ó no imparcial, cosa es esta que al público compete juzgar.

Pero la misión que se me confió, estimo que no habrá terminado hasta después de haber relatado yo, siquiera suscintamente, las impresiones recibidas, en mi condición de cronista, de los debates de la Asamblea; impresiones que no pueden referirse al fondo de la obra, sino á los puntos salientes de la misma, á los detalles característicos que la distinguen.

Que fué la Asamblea un acto eminentemente serio, lo dije en mi correspondencia, y nadie negar ha podido hecho tan evidentísimo. Ni en el trancurso de los debates ni en las expansiones naturales de entusiasmo entre tan numerosa familia que piensa y siente al unísono y reune una aspiración común, se soltó nota alguna de animadversión contra España ni contra región alguna. Lo más que se hizo fué tratar de criminales á los gobernantes; mas este dicterio ya lo han aplicado todos los españoles que no viven del presupuesto á los que nos administran y nos dirigen contra nuestra voluntad. En el banquete si se dió alguna nota aguda; mas preciso será hacer constar que al banquete concurrieron personas que no formaron parte de la Asamblea.

Aparte esta consideración, que no tiene el menor propósito de molestar á las personas citadas, precisa hacer presente que cuando uno, uno solo, en un momento de entusiasmo, interrumpió á un orador diciendo que era preciso llegar hasta la independencia, la mayoría á su vez le interrumpió diciendo: «No, no».

Ello prueba, cuando no otra cosa, la circunspección de aquella masa entusiasta que hacia cuatro años no se había reunido, y que tal vez no volverá á reunirse hasta dentro de otros cuatro.

No se dió un muera á España, no se dió un grito á Cataluña francesa; quien dijese lo contrario, mentiría.

Los periódicos de Madrid, hinchando el perro, como siempre, y hablando de Cataluña como si hablasen de las Batuecas, han dicho que los catalanistas arrancaron las tiras de papel que decían «¡Viva España!» Esto es incierto, por no decir es mentira. Ignoro si algún muchacho arrancaría alguno, de la propia

manera que arrancan los que anuncian las funciones de teatros; mas sí afirmo que, siguiendo á los asamblistas en todos sus actos, no vi arrancar ni siquiera hacer caso de estos rótulos. Cuando llegué, antes que los asambleistas, vi unos rótulos grandes colocados á cierta altura y otros pequeños pegados á un metro del suelo; cuando abandoné Tarrasa los dejé en el mismo estado.

Lo que sí merece hacerse público es el hecho de ocultarse en las sombras de la noche el que colocó tales rótulos, y que se escudara en el anónimo el que mandó colocarlos, puesto que, infringiendo las leyes y defraudando á la Hacienda pública, los tales rotulitos no llevaban el sello correspondiente ni tampoco el obligado pie de imprenta; tenían todos los caracteres de los pasquines clandestinos, si no por lo que decían, por la forma en que aparecieron.

Antes de la Asamblea se hablaba de disidencias, de luchas entre distintos elementos que forman parte de la *Unió Catalanista*; mas, para bien de los asambleistas, la prensa no pudo, aunque hubiese querido, desvirtuar la excelencia de los hechos, por cuanto todos los acuerdos fueron tomados por aclamación. Para ello reinó entre los asambleistas un espíritu de transigencia digno del mayor encomio. Es lógico que donde se reunen muy cerca de ochocientos delegados, cada uno de los cuales lleva la representación de un grupo, existan distintos pareceres acerca de los diversos puntos que tenían que ser objeto de discusión. Esto no obstante, cediendo un poco de su parte el delegado que abrigaba criterio distinto de la ponencia, y cediendo otro poco los individuos que formaban ésta, fué fácil llegar á un acuerdo sin necesidad de acudir á la lucha de las votaciones.

La nota armónica entre los distintos elementos que constituyen este poderoso movimiento regionalista en Cataluña también se dió; pero con dignidad, sin apartarse un ápice del programa de Manresa ni ceder en lo que es principio sustancial del catalanismo, ó sea la conquista de la autonomía. Aquel símil de que los catalanistas ocupan un segundo piso y ven con gusto al que entra por la puerta de la calle y pasa por el entresuelo y el primer piso, en tanto no llega al segundo, define claramente las tendencias dominantes, si bien conservando la puridad de la doctrina en previsión de que el día de mañana un fracaso pudiera envolver al catalanismo por haberse apartado de los principios fundamentales del credo catalanista.

He de decirlo con franqueza, por cuanto ello entra de lleno dentro de lo que siempre ha sido principio sustancial de *El Diluvio*. Lo que más me agradó de la Asamblea catalanista, la nota para mí más simpática y más saliente, la nota verdaderamente democrática, fué la de exclusión de jefes dentro del catalanismo, funesta plaga de la que no han sabido nunca librarse los partidos democráticos, y de ahí sus continuados fracasos. Los partidos republicanos tienen sus jefes en Madrid, sus jefes en las regiones, sus jefes en provincias, y hasta en pueblos y villorrios de última categoría, cuyos jefes se convierten en caciques y producen discordias y arman intrigas siempre que se pretende quitarles el cacicato. El catalanismo está exento hasta ahora de esta funesta plaga de la política española; así lo dijo el presidente, y así es en efecto. Los presidentes de la *Unió Catalanista* cambian en cada elección, no se eternizan en sus cargos, como hacen los republicanos á pesar de llamarse demócratas; los que ayer fueron presidentes hoy forman en última fila, el presidente de hoy formará mañana entre los últimos. Esta es una ventaja de la que con justicia puede envanecerse el catalanismo. ¡Ay del día en que el catalanismo se entregue ciego en manos de un hombre! Aquel día será el primero de su decadencia, el primer paso hacia el camino de su fracaso.

Finalmente, ya he dicho y repito que no entra en mis atribuciones juzgar las excelencias ó los defectos del catalanismo; mas en mi cartera de impresiones queda una nota preciosa. Yo vi hombres de luengas barbas y de cabeza blanca con los ojos hinchados á fuerza de llorar; vi la emoción y el sentimiento que les dominaba cuando hablaban ó les hablaban de la tierra; vi hombres de corazón, y donde hay corazón hay pasta para hacer algo.

Que esto es lirismo puro, arcaismo que no va á ninguna parte, me dirán los que pretenden monopolizar el espíritu moderno; que la patria es toda la redondez de la tierra y la familia toda la humanidad. Bueno; pero á mí denme ustedes un hombre de sentimiento, aunque sea un criminal, y no uno que tenga callos en el corazón. Del primero espero algo; del segundo no espero nada.

¿Saben ustedes de algún conservador, fusionista, romerista ó gamacista que sienta algo á no ser las ganas de catar pronto el presupuesto? Pues convengamos en que entre estas distintas maneras de sentir media alguna diferencia.

—

La *Unió Catalanista* posa avuy en circulació son nou sagell corresponent á l'actual anyada. Ab tal motiu ne publiquém un facsímil, com ho ferem en nostre número anterior ab el sagell conmemoratiu de l'Assamblea de Tarrassa. Un y altre han sigut dibuixats pel distingit artista Adriá Gual.

—

Suscripció oberta pera obsequiar ab una placa artística als eminents músichs Raoul Pugno y Mateu Crickboom.

Cantitats rebudas en aquesta redacció fins á la fetxa:

Claudi Sabadell, 10 ptas.—Joaquim Pena, 10.—Emili Canals, 10.—J. de A. Marti, 5. —Joaquim Gorina, 5.—Jaume Arch, 5.—Antoni Bonin, 5.—Alexandre Alzina, 5.—Jaume Jacas, 5.—Ramón Gorgas, 5.—Jeroni Moragues, 5.—Lluis Ribó, 5.—Alfred Boada, 5.—Nicoláu Bonin, 5.—Conrat Vila, 5.—Joan Roig y Corts, 5.—Francisco Sanaúja, 5.—Joan Perelló, 5.—Francisco Ferrer, 5.—Miquel Gusilés, 5.—Hermenegild Vallmitjana, 5.—Marián Marcé, 5.—Joseph Borrull, 5.—Antoni Pi, 5.—Lluis Angelón, 5.—Pere Costa, 5.—Joaquim Costa, 5.—N. Baduell, 5.—N. Plana, 5.—Joseph Roig, 5.—Joseph Pujades, 5.—N. Avella, 5.—Antoni Casas, 5.—López Robert, 5.—N. Saneti, 5.—N. Meyer, 5.—N. Milans, 5.—Ramón Sallent, 5.—Feliu Mora, 5.—Joseph Cortés, 5.—Lluis Vilaseca, 5.—Victor Langbank, 5.—Gaspar Brunet, 5.—Pere Coste, 10.—Vicens Ballester, 5. —Fortunat Tomás y Salvany, 10.—Emili Lluch, 5.—Antoni Iturralde, 5.—Joseph M.ª Martinez Marqués, 5.—Miquel Farreras, 5. —Joaquim Desvalls, 5.—Joseph Desvalls, 5. —Lluis Desvalls, 5.—Victor Sampere, 5.—

Joseph Lozano, 5.—A. Littell, 10.—Nenas Angeleta y Julieta Bello, 2.

Total, ptas. 312.

Barcelona, 3 juny, 1901.

Continúa oberta la suscripció en el local d'aquest periódich.

—

La casa editorial Fratelli Treves, de Milán, ha publicat en una luxosa edició la tragedia d'Arrigo Boito *Nerone.*

Aquesta obra, avans de posarse en escena ab la música que per ella ha escrit el mateix Boito, y que ab tant afany es esperada ja fa una pila d'anys pel món musical, sembla que será interpretada solzament com á tragedia pels millors actors del teatre italiá.

Com que's tracta d'un trevall literari de primera forsa, en el que Boito se'ns presenta ab ayres de poeta genial, prometém ocupárnosen ab la extensió que's mereix, dintre de pochs números.

Els mateixos editors anuncian la próxima publicació del nou drama d'en Gabriel d'Annunzio: *I Figli della terra.*

—

La revista *Pel & Ploma*'s publicará mensualment desd'ara, cambiant las dimensions, que serán com las de *The Studio,* ab 32 planas de text y grabats.

El cos de redacció ha sigut aumentat. Las condicions de suscripció son excelents, tenint dret els suscriptors per un any á un dibuix d'en Ramón Casas, previament sortejat pera evitar l'amohino d'escullir.

Aquests dibuixos son els que hi há exposats á ca'n Parés desde'l dia primer del actual, y que tant cridan l'atenció junt ab altras obras del mateix artista y una colecció de pastels del jove pintor Pau R. Picasso.

—

El pacient folk-lorista Valeri Serra Boldú doná'l passat divendres, en el «Centre Excursionista de Catalunya», una conferencia sobre «Cansons de ronda y de pandero» pertanyents á la provincia de Lleyda. El trevall d'en Serra Boldú resultá verament important y fet ab tota conciencia al seleccionar l'aplech, que guarda tot el perfúm popular que captivá de debó á la nombrosa y triada concurrencia que ocupava'l sever saló de sessions del dit Centre.

—

Curtas... y més curtas se titula un aplech de versos de don Joseph Plana y Dorca qu'hem rebut. La obreta está esmeradament impresa y presentada ab elegancia, y entre un seguit d'incorreccions métricas y deficiencias literarias, s'hi troba una gran dossis de bona fe, y algún assumpto delicadament sentit; peró ni en l'autor s'hi endevinan grans dots d'escriptor, ni la seva obra podria resistir á una crítica imparcial y detinguda.

—

El número de la important revista *Mercure de France* corresponent al actual mes de maig publica trevalls de Virgile Josz, Charles van Lerberghe, J. A. Coulangheon, León Bloy, Henry D. Davray, Laurent Evrard, Emile Verhaeren y Albert Delacour.

En la *revue du mois* els habituals firmants hi publican crónicas interessantíssimas.

—

Se'ns diu qu'entre l'element catalanista de Vilafranca del Panadés hi regna entussiasme pera que sia un fet la idea exposada en un article recentment publicat pel setmanari *Panadés Nou*, proposant la elecció del eminent poeta Verdaguer com á president dels Jochs Florals, que hi há'l projecte de celebrar en dita vila durant la festa major del any vinent.

De tot cor ens adherím á la idea, ben digna de durse á la práctica en aquella vila ahont, celebrantshi com s'hi solen celebrar unas festas majors tan típicas y hermosas, no's rendeix ab tal ocasió'l culte degut á las patrias lletras, donchs no recordém que s'hi hagin celebrat Jochs Florals desde fa deu ó dotze anys; de quins Jochs Florals fou un altre eminent poeta nostre, en Guimerá, qui va ocuparne la presidencia.

No se'ls hi pot negar als companys de Vilafranca'l do del acert en la elecció. Avant, donchs, per aqueixa via!

—

Entre las societats chorals populars qu'en bé de la cultura tant abundan á Catalunya, mereix menció especial la «Lira Vendrellenca», que'l darrer divendres estigué entre nosaltres donant una funció en el teatre Romea qu'estava ple de gent á vessar.

Se representaren *La malvasía de Sitjes* y *En Pau de la gralla*, d'en Ramón y Vidales, per aficionats del Vendrell, resultant un conjunt molt arrodonit.

El chor cantá *Els Pescadors, Lo Prometatje*, *Clar de lluna*, *Matinal de Primavera* y *Cansons de Mars*, *Abril* y *Maig*, regnant gran entussiasme entre'ls concurrents, en sa major part vendrellenchs, y sortint tothóm més que satisfet de tan típica festa.

—

En un dels números de *La Publicidad* de la setmana prop passada, en l'article sense firma *Puritanismo catalanista* hi llegirem que'l senyor don Pere Grau Maristany era un dels principals accionistas del nostre setmanari JOVENTUT. Aquesta afirmació, que no sabém ab quina intenció fou feta, encara que

presumim no degué ésser molt benévola, es de tot punt inexacta. No hi há més, entre'l senyor Maristany y nosaltres, que una bona amistat qu'arriba á intima ab algún dels redactors. No sabém quin concepte té de l'amistat l'articulista, peró li aconsellém, aixís com á la direcció del esmentat diari, qu'avans de fer alguna afirmació, sigui ab la intenció que's vulgui, s'enteri bé, y aixís no faltará á la veritat, com ha faltat aquesta vegada. La calificació que's mereix, pot pensársela y aplicársela qui'n sigui l'autor.

—

Galantment invitats per donya Aurora Torner de Torra, tinguerem el gust d'assistir el dia 2 del corrent á son «Col·legi de la Mare de Deu de Montserrat» ahont se celebrá una festa oferta á la Patrona de Catalunya.

Per donarse en dit colegi la ensenyansa en catalá son d'alabar sas tascas. Tant com la del home cal que sia en catalá la ensenyansa de la dona, y potser més encara, qu'en ella es ahont deu estar simbolisat l'esperit de nostras llars.

Tant las cansons com las poesias que cantaren y recitaren las alumnas, donaren á la festa un carácter sumament agradable.

—

Dintre la vinenta setmana veurá la llum á á Sant Hilari Sacalm un setmanari catalá retolat *La Veu de la Guilleria.*

—

En sa «Masia de ca'n Batllera», de Sarriá, ha mort á la edat de 75 anys nostre estimat amich don Ramón Mumbrú y Bordas.

En sa llarga existencia dedicada al trevall (especialment obras públicas), havia posat de relleu la seva competencia, y demostrat lo que pot un carácter catalá ben cultivat.

Entre sas obras més importants poden citarse'l canal d'Isabel II, el ferro-carril de Badajoz, la fábrica dels germans Batlló de las Corts y la Bordeta, la *zanja* del carrer d'Aragó, y un important tros del ferro-carril directe.

Acompanyém en el condol á sa apreciable familia, y particularment á son fill, nostre estimat company el ferm catalanista Joseph Mumbrú.

—

Sabiam que'l «Circulo Artistico» tot ho tenia menos bon gust, y que l'art que feya era de quincalla, peró may hagueram dit que, á més d'aqueixas qualitats recomenables, se distingis per la manera correcta y digna de rebre l'altra nit á la gent que ab el sol objecte d'assistir al concert Granados visitá'l seu local situat á la Granvia.

Hi havia un mosso á la entrada (castellá per de prompte) que prenia las invitacions, peró com que l'home no s'hi veya d'orgull, ficat dintre l'uniforme, va dignarse tractar d'una manera brutal á algunas personas.

Com es natural en aquella casa, no hi hagué ni una sola protesta per una bona part de socis que presenciava l'incalificable atropell que posará á gran altura'l nom d'aquell «Circulo» si no s'hi posa'l correctiu que demana. Mes que una casa d'art, alló feya l'efecte d'unas oficinas públicas.

Y no es sols aixó, perque ben mirat, se comprén qu'aquell fulano no dongués més de sí; lo que'm va fer verdadera gracia, es que á un senyor que pretén passar per aristócrata, qu'es elegant, y s'enmidona, y fins pinta (no vull dir el qué), li sapigués greu que aquell lloch s'omplis de personas que no son socis. Després de tot, n'hi há molta de gent á Barcelona que no es prou digna per ésser socia d'allí.

N'obstant, just es fer constar, y'ns compláu de debó, qu'alguns joves, els únichs artistas d'aquell «Circulo» que trevallan ab conciencia y que prometen, se van condoldre del fet y van estar en que la entitat citada no fará res mentres sigui dirigida per uns quants comerciants raquitichs d'ánima.—N. O.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

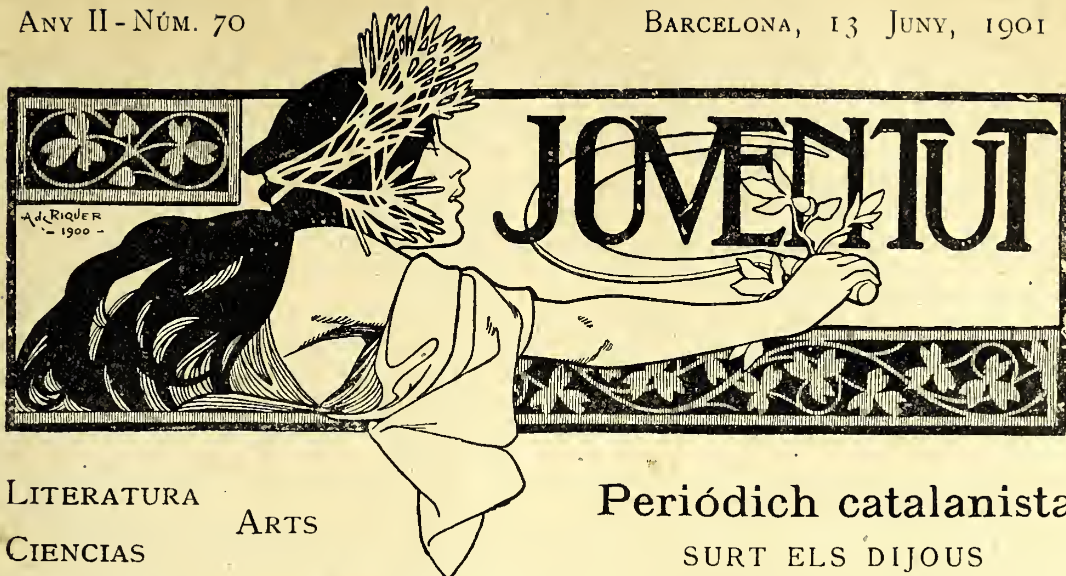
Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

Preus de suscripció.

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:		
Un any.	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins. . . .	40	»
» » sense folletins. . .	25	»

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

ANY II - NÚM. 70 BARCELONA, 13 JUNY, 1901

LITERATURA
CIENCIAS
ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

LA «ALKESTIS» D'EURÍPIDES

El filosop y critich J. P. Richter concedia (*Teorias estéticas*) quatre qualitats principals á la poesia grega: la objectivitat ó plasticitat, la bellesa ó ideal, la calma ó serenitat, y la gracia moral. D'aquestas qualitats, fosas intimament, n'han sortit las obras prodigiosas de la cultissima civilisació helénica, la més complerta que's coneix presa en conjunt, no individualment, puig creyém ab Schopenhauer (*El món com voluntat y representació*) y lord Macaulay (*Estudis literaris*) que'ls autors grechs, sobre tot com forma, han sigut superats per alguns poetas y dramaturchs de la Edat Mitja, del Renaixement y de l'época moderna. L'admirable valor de la poesia grega prové de l'harmonia existent entre las parts que la composan, del equilibre perfecte de las sevas diferents manifestacions, del divi buf estétich que per igual anima á la Epopeya y al Drama, á l'Oda y al Idili.

Un art sempre viril y jove, sempre hermós, fins en els temps de la seva decadencia, rublert de sabis y de verges, d'heroicas lluytas y de tendresas, de sublimitat y d'humanisme, de veritat y d'emoció patética, es sempre una font fecondissima d'estudi, may estroncada, abundosa y poética.

En aquest art sobressurt pel seu esperit d'inmens amor, de bondat y de sacrifici, la humana figura d'Alkestis, inmortalisada per Eurípides, el darrer—históricament—dels grans trágichs grechs.

—

Aristótil (*Poética*, cap. VI) diu que «la tragedia es imitació d'acció ilustre, que tingui grandesa, de llenguatje suau (1), distint en cada una de las sevas especies, en las parts dels que van representant, arribant á la expurgació dels afectes, no mitjansant la narració, sinó per via de misericordia y de terror.»

Y March Aureli (Llibre XI, paragraf VI) (2)

---

(1) Ritme, armonía y vers.
(2) Colecció dels XII llibres.

diu hermosament que la tragedia, «instructora dels aconteixements humans», va inventarse ab el fi «de que'ls homes estiguessim advertits de que aquests (els aconteixements humans) succeheixen aixis, y pera qu'en aquest gran teatre del món no portessim feixugament alló mateix que'ns serviria de diversió en las taulas.»

«Se considera justament la tragedia—ha dit Artur Schopenhauer, el colós de la filosofia moderna—com el més elevat dels géneros poétichs, tant per la dificultat de la execució com per la grandesa de la impresió que produheix. Cal remarcar ab atenció que aquesta forma superior del geni poétich té per objecte mostrarnos l'aspecte terrible de la vida, els dolors sense nom, las angoixas de la humanitat, el triomf dels malvats, la poixansa d'una casualitat, que sembla burlarse de nosaltres, la desfeta infalible del just y del ignocent: nosaltres hi trobém un simbol significatiu de la naturalesa del món y de la existencia.» (*El món com voluntat y representació*, vol. I, cap. LI) (1).

Ens sembla que ab aquestas definicions—las dugas últimas originarias respectivament d'un estóich y d'un pessimista—pot veures clarament lo qu'es la tragedia, per més que no siguém gayre partidaris de definir, ja que seguint á Joan Pau Richter creyém que de la poesia—y de totas las arts—«hi haurán tantas definicions com llegidors y oyents» y que la verdadera definició sols se troba «en l'esperit general d'un llibre». De totas maneras s'ha de confessar que las definicions exposadas anteriorment semblan deduhidas de las tragedias d'Euripides. Reflexan la llur naturalesa y las hi son aplicables justament.

—

Frederich Nietzsche, el genial y variable autor de *Ricart Wagner á Bayreuth* y del *Cas Wagner*, al estudiar la personalitat d'Euripides *(Origen de la tragedia)* (2) se mostra bastant contrari de la mateixa. Se comprén. El profeta del Super-home no pot sentir la vida humana exclussivament, núa de formas heroicas y extraordinarias. La imaginació poderosa y enlayrada d'en Nietzsche no's troba á gust en mitj del drama que evoca avans que tot las realitats de la vida, en mitj del drama que pinta las vicissituts dels mortals. L'autor del célebre pensament «qui no pot benehir que aprengui á malehir» (1) es d'ánima prometeica, d'ánima eskiliana, assedegada de grandesa y de lluyta, que's revela contra la vulgaritat y vola envers las regions ahont naixen las rebelions titánicas. Pera'n Nietzsche, Euripides no es artista verdader «ni en la concepció ni en la execució»; es el destructor de l'antiga tragedia influhit pel gran Sócrates *(socratisme estétich)* que la tenia per enemiga de la realitat. Y's pot resumir la opinió d'en Nietzsche sobre Euripides, dihent que'l considera introductor del *espectador* en la escena. «Tot aquell qu'hagi reconegut — diu — de quina substancia formavan els llurs héroes els trágichs prometeichs anteriors á Euripides, y lo allunyada qu'estava d'ells la intenció de portar á la escena la máscara fidel de la realitat, compendrá també la tendencia complertament diferent d'Euripides. L'home de la vida ordinaria pujá, mercés á n'ell, desde'ls grahons dels espectadors, á la escena; el mirall en el quin avans s'expressavan els fets grans y atrevits, mostrava ara aquella escrupulosa fidelitat que reproduheix també á conciencia las linias equivocadas de la Naturalesa.»

Troban també, quasi tots els critichs, ausencia de *sentit moral* en el teatre d'Euripides. El mateix Lenoir (*Hist. du Realisme et du Naturalisme*) que no regateja elogis al gran trágich, que li reconeix intensitat de sentiment patétich, qu'afirma que com ell, «ningú ha produhit sobre la escena, ab detalls més vius y més punyents, las seduccions dels

---

(1) Consultis el final d'aquest capítul (págs. 264, 265 y 266, trad. francesa de Burdeau), la exposició més admirable y profondíssima que coneixém de la essencia trágica.

(2) En l'*Origen de la tragedia*, en Nietzsche exposa'l paper representat en la historia de la mateixa per Eurípides, el genial creador d'*Alkestis*, en un estudi magnífich, superior filosóficament al de l'Offried Müller y que ha inspirat á E. Schuré (*Le drame musical*, vol. I) moltas de las sevas apreciacions. Cal reconéixer l'*Origen de la tragedia* com una de las obras més profondament críticas que s'han escrit: hi cal reconéixer un esperit artísticament observador qu'arriba á l'ánima de las cosas. En Nietzsche segueix subtilment la evolució del art trágich desde'l seu comensament, desde'ls primitius orígens, fins á l'aparició del home, ab las sevas passions y las sevas debilitats dessota las pomposas formas del deu y del héroe, ó sigui fins á la creació del teatre humá d'Eurípides.

(1) *Aixís parlá Zarathustra*.

desitjos, la torbació dels sentits, las ubriaguesas de la felicitat, seguidas del arrepentiment y de la desesperació», crèu que l'esperit critich li debilita notablement la serenitat y la puresa religiosa: «el drama satirich—diu —atrofia la fe antiga.»

Y ab termes semblants s'expressa en Müller. «Eurípides era, per naturalesa, un esperit grave, inclinat á reflexionar sobre las cosas humanas y divinas.» Eurípides no era un creyent vulgar, esclau de mitologias, bellas solzament quan se las admira desde un punt de vista estétich; ridiculas en el terreny filosófich. Eurípides era amich y deixeble de Sócrates: el *conéixet tu mateix* y'l *sols sé que no sé res* eran els *motius conductors* de la seva filosofia y del seu art dramátich, complementaris l'un del altre.

Eurípides no va dur tan sols á la escena l'*espectador* de que parla en Nietzsche: hi va dur el llenguatje de la vida y de la bellesa, que s'equilibraren en el seu art d'una manera prodigiosa. Hi va dur ab l'*espectador* aquells «dolors sense nom», aquellas «angoixas de la humanitat», de que'ns parla Schopenhauer y que planan sobre la terra y'ns amenassan constants; aquells perills que'ns envoltan á tot'hora, aquellas miserias que'ns aclaparan implacables; tot aixó ho traslladá Eurípides á la escena pera mostrar als ulls del home l'ambient dintre del quin té de moures necessariament. Y aquest esfors genial y benéfich á favor de la humanitat, s'ha pres per alguns com un rebaixament de *quelcóm superior* que'l poble grech reverenciava y que Eurípides no podia sostréures al desitj d'humanisar.

En aquell moment semblava que ja la vida, apoyada per la filosofia, aclaria poch á poch las espessas boyras de las vellíssimas teogonias, condempnadas més tart á desapareixe. Y Eurípides sentia perdre'l respecte y la creencia envers las divinitats mitológicas: els deus no morian encara, peró'l llur poder inflexible y absolut trontollava suaument en las alturas sagradas del Olimp. Y'l carácter sobrenatural ab el quin els trágichs anteriors revestian als Héroes, havía de sufrir, també llógicament, una disminuició sensible de majestat y d'épica apariencia. Y aixis ha pogut dir en Müller: «Eurípides despulla als seus (personatjes) d'aquesta grandesa ideal, que podrian reclamar ab la llur qualitat d'héroes y d'heroinas. Els pinta absolutament com personatjes contemporanis ab totas las llurs debilitats y passions mesquinas.» Y es perque avans que tot, Eurípides era humá. Y'l seu teatre es imatje de las passions eternas. Sense deixar d'ésser grech y de la seva época, es universal: per'xó'ls homes d'avuy estém més aprop d'ell que d'Eskilos y fins de Sófocles.

Es admirable que una obra creada en un medi determinat respongui á la naturalesa d'aquest medi, essentne fidel representació: es admirable que la reproduheixi y sigui pera las generacions futuras un recort histórich y un monument artistich; peró es més admirable encara que al estudiarla y sentirla hi trobém la reproducció de nosaltres mateixos, del Home únich, invariable, en el fons, desde la seva aparició sobre la terra, fins al estat materialment civilisat de nostres dias.

Y per'assolir aquesta condició d'universalitat, cal desxifrar els misteris inextricables de l'ánima, cal endevinarne las lluytas intimas y observarne las externas, cal identificarse ab la veritat de las sevas manifestacions, sempre las mateixas y sempre novas. Y cal, sobre tot, que per demunt de l'época, del ambient, de las costums, del color local, sobressurtin, ab la llur magnifica veritat, las eternas passions reguladoras dels homes. Las passions! En el llur gran mar Eurípides s'hi enfonza, per'extréurelas, no homéricament, com Eskilos y Sófocles, sinó guiat per un sentiment novissim, que aplicat al teatre, produheix la transformació de la sublim acció esquiliana y de la serena y elevadíssima de Sófocles, creant una tragedia definitiva, al menys com essencia: la *tragedia humana*, filla de la observació y alhora del geni, inmortalisada després per Shakespeare, Calderón y Wagner.

La nota humana s'obre pas per tot, desfá las naturalesas dels deus y dels héroes; ab las sevas passions els doblega, conmoventlos, sensibilisantlos devant del dolor ó de la desgracia, provocant en las llurs ánimas la naixensa de sentiments piadosos ó puerils devegadas, la naixensa de debilitats y fins de miserias domésticas, despullantlos de la atmósfera de misteri y de terror que'ls esperits exclussivament religiosos creavan al llur

entorn. Aquesta fou l'obra d'Eurípides. Es innegable la diferencia existent entre la naturalesa dels seus personatjes y'ls d'Eskilos y de Sófocles, malgrat la identitat de molts dels mateixos. El buf humá'ls transforma. Senten y pensan humanament. La Helena d'Eurípides es ben distinta de la d'Homer. El seu Orestes ben diferent del d'Eskilos. Ennobleix á la verge Ifigenia de qualitats adorables. Descríu el furor d'Hércules, las tristesas dels destins humans y'ls vicis dels deus. Descríu, en mitj d'admirables quadros de costums, l'heroisme maternal d'Andrómaca; la mort del incrédul Pentheu, trossejat per las Baccants; el Ciclop homérich (Odissea) vensut per Ulisses y pels sátirs humanisats; descríu, en una tragedia noble y puríssima, la virginal castetat d'Hipólit devant de las seduccions de Venus; l'amor filial d'Ion; la barbre y violenta gelosia de Medea; la desesperació de las Suplicants; la vergonyosa y planyívola esclavitut de las Troyanas, cativas en la tenda, repartidas entre'ls capdills grechs, mentres al fons crema Troya; descriu la mort trágica de Polidor y la venjansa d'Hécuba. Sense comptar las tragedias perdudas, entre las quinas hi han d'existir forsosament bellesas inmortals!

El teatre d'Eurípides es un món complert ab las sevas qualitats y'ls seus defectes. Resumeix tots els carácters, totas las lluytas, totas las bellesas de l'ánima, tots els apassionaments, tots els goig que fortifican y elevan als homes, totas las tristesas que destruheixen la joya de viure. L'art d'Eurípides es un mirall de la humanitat. Reflexa la vida, la gloriosa vida, estimada malgrat els seus dolors y las sevas flaquesas. Mou la compassió dels cors y omple'ls ulls de llágrimas. Excita la sensibilitat ab l'infortuni y la miseria. En aquest art tot es fondo, sentit y verdader. Al costat de resplandors genials, d'explossions de vida, de defalliments, d'idilis tendríssims, d'odis implacables y furients, hi brillan sentencias morals hermosíssimas, produhintse una fusió d'humana filosofía y de bellesa puríssima.

¿Qué més podrém dir del teatre d'Eurípides? Cal estudiarlo, fondres ab la seva ánima, banyarse en la patética essencia que desprén. Eurípides es el més gran dels grans trágichs grechs. Va ésser combatut furiosament no sols pels rutinaris, pels enemichs de lo nou, pels eterns y sistemátichs conservadors de las tradicions, pels partidaris dels motllos únichs, pels defensors de la *moral* y del *art sá* y alhora contraris de lo verdaderament humá, de la crítica y de la veritat, de la lliure indagació del esperit, de las transformacions que transtornan las llurs prácticas y las llurs costums, sinó per verdaders genis. Peró com després Glück, Wagner y Zola, triomfá Eurípides. Las mofas aristofanescas no'l varen enfonzar, com no varen enfonzar á Wagner las caricaturas més ridículas y las frases més ingeniosas y crudels. Els genis quedan y las burlas passan (1).

—

A l'obra *Alkestis* li falta un desenllás sagnant ó planyívol pera ésser una verdadera tragedia. Es una barreja d'elements oposats, alegres y tristos. Com la mateixa vida, ofereix una successió d'impresions variadas. La Mort vetlla al fons. Aquesta vegada no triomfa: el seu poder se veu dominat per la vida, la energia, el vigor físich: l'Hércules gloriós la detura, no la vens. Alkestis torna dels seus fúnebres dominis esperant l'hora d'entrarhi per sempre.

Al comensar l'obra, el deu Apol, esdevingut esclau d'Admetos (2) per la voluntat sobirana de Zeus, exposa l'argument de l'acció. Admetos condempnat á morir s'ha salvat per la intervenció d'Apol: las Parcas li han concedit la vida si algú's resigna á morir per ell. Ni'l seu pare ni la seva mare volen salvarlo. Sols la seva esposa Alkestis s'ha ofert en son lloch y espera'l moment de dei-

---

(1) Las tragedias que restan senceras d'Eurípides son: *Alkestis*, *Andrómaca*, *Las baccants*, *El Ciclop*, *Electra*, *Hécuba*, *Helena*, *Hércules furiós*, *Els Heráclidas*, *Hipólit*, *Ion*, *Ifigenia á Aulida*, *Ifigenia á Taurida*, *Medea*, *Orestes*, *Las Fenicias*, *Rhesos*, *Las Suplicants*, *Las Troyanas*. Pera'l millor coneixement d'aquest teatre poden consultarse la *Poética* d'Aristótil, els estudis de Séneca, Quintiliá y de A. W. Schegel, la *Hist. gen. de la tragedia grega* de Patin, els *Estudis sobre Eurípides* del mateix, la *Hist. del Realisme y del Naturalisme* de Lenoir, la *Hist. de la literatura grega* de O. Müller, las *Teorías estéticas* de Richter, els *Estudis sobre la poesía grega* de Girard, el prólech y estudis de la trad. francesa de las tragedias d'Eurípides de Hinstin, l'*Origen de la tragedia* de Nietzsche, el *Drama musical* de Schuré, ademés de las obras anomenadas en la nota bibliográfica del Estudi *Eurípide* (pág. 750 á 763) de la *Biographie générale* de Hoffer (vol XVI).

(2) Rey de Tessalia.

xar la terra. Y arriba Thanatos, ministre de la Mort. La escena entre Apol·y Thanatos es magnifica. El deu anuncia al missatjer de la Mort, després d'un diálech en el quin parlan abdós com homes y no com deus, l'arribada d'Hércules pera salvar á Alkestis.

El chor y'l semi-chor entonan lúgubres estrofas á la porta del palau d'Admetos. Regna'l silenci. No s'ouhen gemechs ni plors. Y Alkestis s'está morint. Un esclau que surt refereix la seva última y llastimosa despedida, l'adorno del seu cos devant de la Mort: refereix la invocació qu'ha dirigit á la deesa payral, Hestia, invocació tendríssima qu'omple'ls ulls de llágrimas: «Oh deesa, ja que vaig á morir, agenollada davant teu per última volta, fesme la gracia de vetllar pels meus dos orfanets. Dónali á l'un una esposa que l'estimi, á l'altre un espós digne d'ella. Que'ls meus fills no morin avans d'hora, com la llur mare; que sobre la terra natal hi acabin la llur vida, en mitj de la felícitat y de la joya!»

Y apareix Alkestis moribonda, ab el seu marit y'ls seus fills: surt á veure per última vegada la llum del dia. Y's despedeix del sol y dels núvols que corren per l'espay. Els seus ulls velats oviran la barca infernal desd'ahont el fúnebre barquer, Carón, la crida: «¿Qué esperas, donchs? Dónat pressa, no'm fassis retardar!» Alkestis, avans de morir, prega á Admetos que no dongui una madrastra als seus fills: Admetos li concedeix lo qu'ella demana y la noble victima's mor: la desolació regna en el palau de Fheres. Qu'hermosa es tota aquesta escena! Els fills y l'espós ploran desesperats y'l chor entona planys tristissims, elogiant la virtut d'Alkestis y'l seu sacrifici sublim.

Hércules arriba: Admetos, malgrat el seu dolor, li concedeix hospitalitat: pera que'ls planys funeraris no'l molestin el conduheix al fons del seu palau. Y'l chor celebra la hospitalitat del rey Admetos.

Del palau surt el cos d'Alkestis, portat pels criats. Fheres, pare d'Admetos, vol acompanyarla. Pare y fill disputan, acusantse de la mort d'Alkestis. Y'l trist convoy s'allunya.

La escena queda sola. Un criat censura, després, l'actitut inconvenient d'Hércules, que beu y canta coronat de murtra. Hércules apareix y dona «al pobre criat una llissó de joyosa filosofia» (1). «Escolta:—li diu—tots els homes deuhen pagar llur deute á la Mort: no se'n trobará un que sápiga si viurá demá. ¿Qué'ns reserva la sort? Es un misteri que ningú pot ensenyarnos, que'ls més hábils no poden penetrar. Escoltam y aprofitat de la meva llissó: conserva'l bon humor, beu, y pensa que sols es teva la vida de cada dia y que lo demés pertany á la fortúna.» Peró al saber la trista veritat, Hércules, conmogut, decideix salvar dels inferns á la infelis esposa. Anirá á espiar á Thanatos á la vora de la tomba d'Alkestis, y li treurá dels seus brassos: aixis demostrará l'agrahiment que sent per la hospitalitat que li ha concedit Admetos.

Admetos torna de dol y plora desconsolat: recorda'l jorn y la festa nupcials y rebutja'ls concells del chor: el seu dolor no té mida. Y la veu del chor canta'l recort inmortal d'Alkestis.

Hércules torna ab una dona cuberta ab un vel, y demana á Admetos que li guardi en el palau fins qu'ell retorni del seu viatje. La dona es semblant á Alkestis, y Admetos refusa: la seva presencia sols servirá per'aumentarli'l propi sentiment. A la fi, convensut per Hércules, pren la má d'aquella dona. Hércules li alsa'l vel y'l viudo, esplayat y alhora joyós, reconeix la seva esposa. Hércules ha vensut á Thanatos y li ha pres la victima, que restará muda durant tres dias pera purificarse «de la seva consagració als deus infernals». Y l'obra acaba alegrement. «Soch ditxós», diu Admetos.

En Müller, fervent admirador de la *Medea* y de l'*Hécuba*, nega'l carácter trágich de l'*Alkestis*. «Aquest drama—diu—ab las sevas extravagancias, ab el seu héroe Admetos que deixa morir en son lloch á la seva esposa, y que retráu al seu pare no haver fet lo mateix; ab el seu bevedor Heracles, que menja y beu en la cambra mortuoria cridant d'una manera poch musical; ab la seva escena final ahont Admetos, el viudo desolat, refusa per molt temps rebre á Alkestís, reconquistada de la mort y que li es tornada com una extranya, aquest drama més aviat mereix el nom d'una tragicomedia que'l d'una veritable tragedia.»

Sembla impossible qu'en Müller, dominat

(1) Hinstin

més per la forma que per l'ánima de las cosas, no hagi sentit la intensa bellesa moral del esperit d'Alkestis. Sembla impossible que no l'hagi conmogut l'admirable sacrifici d'aquesta, la expressió més ardent del humanisme, del amor esdevingut redempció.

Qué hi fa qu'Admetos sigui un egoista y Hércules un camálich; qué hi fa que devegadas ab l'acció s'hi acoblin elements impropis de la tragedia, si la llum purissima, emanada del esperit d'Alkestis, la ilumina esplendorosament ab las sevas clarors inmaculadas y radiosas! Y aquesta mescla de lo grotesch ab lo trágich essencial ¿no es fidel imatje de las ironias de la naturalesa, que fa brotar la nota cómica entre mitj dels més fondos dolors humans, que uneix lo trivial ab lo horrible, els esplendors d'un cel intensament blau ab la máscara glassada de la Mort?

Entre Alkestis, sacrificantse heroicament pel seu espós, y Prometheu rebelantse contra'l tiránich poder de Zeus, hi haurán diferencias purament externas, de procediment, plásticas, hi haurán diferencias d'expressió, no de bellesa. L'héroe encadenat desafiant la venjansa divina, y la esposa, encarnació del altruisme, marxant á la mort ab la conscient resignació dels mártirs, personifican abdós la fermesa de la voluntat humana que no coneix limits ni obstacles, quan el fi que la mou es noble, gran y verdader.

Aquesta abnegació d'Alkestis arriba á l'ánima, ab tota la seva bellesa, com un perfúm de tendra pietat, y la tragedia ahont s'hi manifesta ha d'ésser bella forsosament. Cap detall extern pot enlletjirla; cap extravagancia pot tréureli la ingenua puresa; cap egoisme, cap debilitat humana, cap miseria moral poden debilitarla. La poesía del sacrifici es indestructible.

L'augusta seguretat d'una próxima mort espandeix una dolsa melangia sobre las ánimas resignadas. Y aquesta melangia, flotant entorn de la tragedia, suau com una boyra finissima, implacable y opressora com el cego Desti, amenassant y consolant á la vegada, es l'ambient moral ahont flota l'esperit d'Alkestis, essencialment femeni, creació admirable, victima voluntaria de la passió humana, font de tots els goigs y de tots els sufriments.

Com Shakespeare, com Gœthe, com Wagner, Euripides fou un gran creador de donas, aquests sérs «que saben cosas que nosaltres no sabém y que tenen una llantia que nosaltres hem perdut» (1). Y Euripides las analisa, las exteriorisa, las *presenta á la vida*, com diu molt bé en Müller. Y de totas las donas fillas del geni d'Euripides, Alkestis es la més pura, la més santa; es la cristallisació d'un ideal que no sembla nat de la civilisació pagana: la redempció. Y l'*Alkestis* fou escrita l'any 438 avans de J. C.

G. Zanné.

TEATRES

Electra.

No fa encara cinch anys que s'estrenava *La Fiera*, d'en Galdós, y sortiam del teatre verament impresionats per las últimas paraulas d'aquest drama. La fera dels dos caps, la fera *hermosa* y *arrogante*, quins *rugidos enardecen á los hombres y les arrastran á un heroísmo brutal*, en quina pell *están pintorreadas todas las ideas y cada cual ve en ellas lo que le acomoda*, ha sigut morta per en Berenguer. —*Huyamos á regiones de paz*—exclama Susana. Y ell contesta:—*Huyamos, sí; que éstos... éstos resucitan...*»—

Y tant com ressucitan! Tractava l'autor en dita obra de fets histórichs, y pintava la fera dels dos caps, un d'ells fet de fanatisme religiós, l'altre de fanatisme lliberal; dos fanatismes que's nodrian ab els mateixos odis y's desfeyan en la mateixa sanch.

Y tant com ressucitan! Avuy els torném á sentir els *rugidos* de la fera dels dos caps, nodrintse encara ab els mateixos odis, y promptes á desferse en la mateixa sanch.

L'estreno d'*Electra*, coincidint ab un moment d'agitació religiosa quinas causas no es necessari senyalar, ha despertat altre cop la fera, y'ls faritzeus dels dos camps han tornat á cridar, rencorosos, venjatius, famolenchs de sanch. Concretantnos á Barcelona, un vicari capitular *(sede vacante)* ab consells vergonyants, y l'element reaccionari representat per un *Brusi*, una *Veu*, etc., per una banda; y'ls periódichs lliberals de tres dos quartos, representats per una *Publicidad*, un *Liberal*, etc., per un'altra, han fet obra de sectaris; rencorosos, apassionats, fanátichs. Y l'home que renega de tots ells, l'home que voldria aixafarla y fugirne per sempre de la repugnant fera, 's troba avuy entre sas urpas. Uns y altres han convertit *Electra* en obra

---

(1) Mæterlinck. *Sur les femmes (Le trésor des humbles)*.

d'un sectari. No's tracta d'una obra d'art d'un pensador seré; no's tracta d'un drama psicològich de costums: se tracta, segons uns, d'un incrédul revolucionari, segons altres, d'un apóstol de *club*. Per tots ells *Electra* no pot discutirse. La crítica d'art, la crítica filosófica no hi pot tenir res que dir. Si, serenament estudiada, trobéu, per exemple, que'l tipo de Pantoja es un tipo colossal, tret de la realitat de la vida, un bisbe qualsevol os excomunicará; si trobéu que'l d'Electra es artificiós, un *gacetillero* ab pretensions os declarará reaccionari. Y no hi val res que'l critich imparcial, que no es republicá ni monárquich, católich ni protestant, romántich ni realista, vulgui veure y estudiar el Galdós veritable, el Galdós de pensa clara y serena, el Galdós que fa obra d'art tot fentne de moral, en fi, qu'estudia y observa, y tranquilament dona'ls fruyts sincers dels seus estudis y observacions; no hi fa res tot això: la fera dels dos caps os exigeix qu'os declaréu ateo ó reaccionari, republicá ó monárquich, y si sou lo primer heu de trobar l'obra super-perfecta; si lo segón, qu'es un *esperpento*.

Peró nosaltres que no som res de tot això, que com el mateix Galdós tenim de la llibertat un concepte més elevat, més armónich y més humanitari; nosaltres que sols ens recordém de la fera pel fástich y la llástima que'ns fa, es clar que'ns n'hem de riure de las sevas declamacions, y hem de donar nostra opinió ben imparcial d'aquesta obra, considerantla en son verdader terreno, es á dir: com á obra dramática d'un artista que pensa. Aixís dihém ben clar (després tractarém de probarho) qu'*Electra* es una de las obras dramáticas més imperfectas qu'ha escrit en Galdós. Y ho dihém tan clarament, perque no'ns agrada fer embuts y no tenim por de la fera cridayre; ab tanta més rahó, quan no pot ésser sospitós qui ha escrit fent grans elogis d'en Galdós y qui creu qu'ell es, no ja com á novelista, sinó com autor dramátich, una de las primeras figuras espanyolas contemporanias.

En primer lloch, nosaltres creyém qu'*Electra* no es una obra de combat, no es una obra simbólica en que's personifican y lluytan ideas genéricas y passions colectivas. Clar está qu'en tota ella s'hi respira un ideal de llibertat, de justicia y de rectitut que, á despit dels detractors, no pot ésser més moralisador ni més lloable. Peró prescindint del esperit que informa, no aquesta, sinó totas las obras d'en Galdós, en ella no hi sabém veure'ls carácters distintius de las que pretenen estudiar problemas filosóficHs ó genéricament socials.

El titul sol ja ho diu: *Electra;* es á dir: «vaig á presentarvos un cas, el cas d'Electra.» Si no fos aixís, l'autor l'hauria titulada *Reacció*, per exemple. Sempre ho ha fet d'aquest modo en Galdós. Quan va voler estudiar un cas, no'l problema social, va titular l'obra *La de San Quintín*. En cambi, quan ha volgut generalisar, simbolisar, ha posat per titols *Realidad*, *Los Condenados*, *Voluntad*, *La Fiera*.

Lo que'l titul ja indica, l'acció del drama ho confirma. Es evident que'ls tipos son, ab major ó menor acert, retratos de la vida real; més encara: qu'en ella hi abundan, y á cada pas ne trobarém de molts semblants; peró un cop l'autor ens els ha presentat, més ó menys ben definits, els fa moure dintre d'un march petit; els móvils dels seus actes, el per qué de la seva manera d'obrar, ve fixat, no per aplicar doctrinas determinadas, no lluytant desinteressadament pera que triomfin principis absoluts, sinó per interessos particulars, per passions y sentiments casuistichs. Es clar que, pera fer triomfar aquests, lluytará cada hu ab la energia propia del respectiu carácter, y's valdrá de las armas que, segons sa conciencia, cregui licitas, posantse aixís de manifest la diferencia de procediments qu'emplean els esperits superiors y'ls esperits mesquins; peró sempre'l móvil interessat, la passió concreta que'ls domina á tots, fará impossible tota generalisació, y encara més impossible que vejém en cada un dels tipos la personificació d'ideas y doctrinas morals en franca oposició.

Aixís, per exemple, en Pantoja es el tipo acabat del creyent católich, apostólich y romá. No es un Tartufe, un hipócrita, qu'explota la religió pels seus fins particulars: es un creyent de fe cega, y com á tal egoista, de principis absoluts y moral tancada. Per ell no hi há més que una veritat qu'es l'únich fi de vida: la gloria eterna, el cel, ahont de totas maneras vol entrar. Ara bé: ell ha sigut pecador, ell creu qu'Electra es filla seva, creu que si's casa ab Máximo's condempnará, y que si entrés al claustre, ahont ja va fer entrar á sa mare, podria, consagrantse á Deu, redimir tots els pecats dels seus pares, especialment els d'ell; y creyentho aixís, no hi há cap dubte que tots els medis li semblarán bons, tots se justifican per aquest fi superior: la salvació de la seva ánima. Lo mateix passa ab Máximo. Es un enginyer, home de ciencia, honrat, de principis morals sencers; peró si entra en la lluyta es per un interés particular, perque tractan de robarli la dona qu'estima. Cap dels dos personificares, cap dels dos entra á lluytar pera'l triomf dels seus principis, de la seva moral, de la seva religió. Tots dos lluytan pera satisfer els seus desitjos.

Si en Galdós hagués volgut generalisar, hagués volgut, com pretenen els sectaris d'abdós bandos, presentar la reacció en lluyta oberta ab la llibertat y la justicia, hauria personificat tals ideas en tipos més genérichs y menys apassionats, més abstractes y menys

concretament humans. Peró com no volia fer aixó, sinó un drama de costums, s'ha limitat á imaginar un conflicte dramátich, tractant de fernos veure de quina manera's comportan y entenen resóldrel tipos qu'ell ha estudiat en la mateixa realitat, d'ideas y carácters oposats. Lo qual no vol dir que de l'obra no se'n desprengui una hermosa llissó moral, que no pot ésser més lloable, y aquesta llissó es: Que un creyent, un creyent cego, que no sab lo que creu ni vol saberho, es á dir, que creu perque si, es el tipo més egoista y més intolerant qu'existeix. Y en Galdós ens el pinta aquest tipo, qu'es l'únich ben arrodonit de l'obra, ab tota bona fe, ab tota veritat y ab tota misericordia. L'ha tret de la realitat, y tal com es el pinta: seré, impertorbable, tossut, ab la llógica tranquila del que va dret á un fi que no admet discusions, ingeniós y dur de cor. El Pantoja d'en Galdós (notemho bé) es un home repugnant que fa llástima y es digne de compassió. No'l pinta ab rencor, no'l pinta ab odi, ni vol que'ns en inspiri; no'l dona á la fera perque'l devori: el mostra als homes serens pera que'l coneguin y reflexionin.

Els demés tipos de l'obra no resultan tan definits. Tots semblan dibuixats ab una indecisió y volubilitat que necessariament han de mostrar pera enmotllarse ab l'artifici de l'acció. No podém insistir detallantlos tots. Sols indicarém, per exemple, que la Electra del laboratori (3.er acte) se dona bofetadas ab la casi bé histérica Electra d'altras escenas; que la Evarista de la escena capdal del acte quart ab Pantoja, es molt diferenta de la que coneixíam; que'l mateix Máximo fa gala d'una tal fantasía, y's mostra á voltas tan ignocent y pueril, que sembla més un sabi d'Echegaray que un sabi de veras. Y per l'istil els demés.

Peró si'ls personatjes son confosos, l'acció resulta pesada y artificiosa. Pesada, perque fins al fi del tercer acte no passa res, ó casi res. Dos actes y mitj d'exposició pera posarnos en antecedents, son massas actes, y'ls petits incidents y discreteigs ab que l'autor procura dárloshi vida, si recordan al Galdós de *La de San Quintín*, res tenen que veure ab el Galdós de *Voluntad* y *Los Condenados*. Y resulta, com dihém, l'acció artificiosa, perque molt de lo que succeheix sembla que tingui lloch per virtut d'una vareta mágica. ¿Cóm, si no, s'explicaria qu'en una casa com la de García Yuste, dominada per un Pantoja, pogués Electra passar tota una tarde sola ab Máximo en el seu laboratori? Es que convé al autor pera fer la escena final del tercer acte. ¿Per qué, además d'en Pantoja que's creu pare de Electra, hi ha d'haver un altre que's diu Cuesta, (que's morirá ab molta oportunitat de repent), que també's creu sernhi de pare, y tots dos s'ho callan sense motiu plausible? Perque al autor li convé, pera justificar l'ultim quadro de l'obra. ¿Per qué, devant de la gravetat de l'afirmació d'en Pantoja, no pren cartas en l'assumto qui n'hi deu pendre pera restablir la veritat dels fets, haventhi com hi há qui pot aclarirlos? ¿Per qué, en fi, per no citar detalls, aquella aparició de la mare morta que l'autor no presenta com alucinació d'Electra, sinó com fet real y positiu? ¿No haguera sigut més propi de l'obra un desenllás més real y humá?

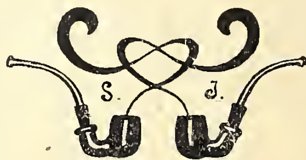
¿Vol dir aixó qu'en l'obra no hi hagi artísticament res bo? De cap manera. Escenas hi han superbas. Tals son, per exemple, la final del tercer acte y las del quart, entre Pantoja y Evarista, y aquéll y Máximo; ab la particularitat qu'en abdugas sempre es en Pantoja qui, artísticament, ens seduheix per la veritat y armonía que descubrím entre'l personatje y las paraulas que diu.

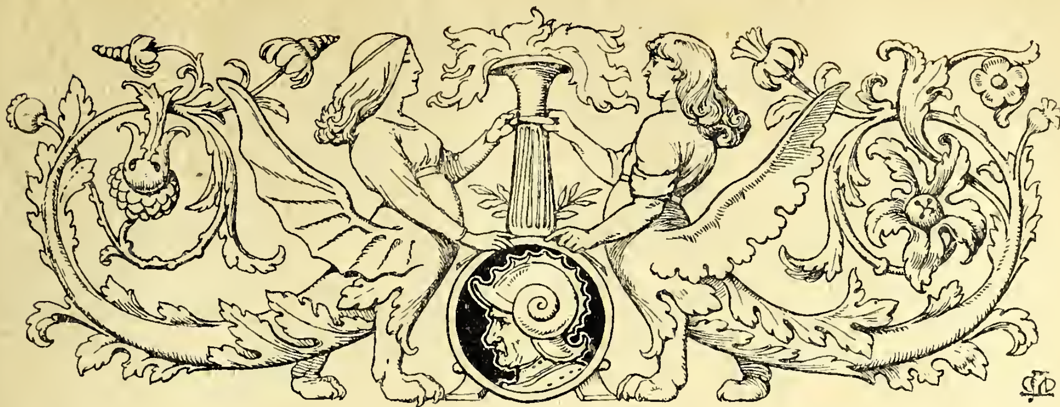
En resúm: nosaltres creyém veure en *Electra* una grossa equivocació d'en Galdós; nosaltres creyém veure en *Electra* una nova tentativa pera fer una obra teatral. Semblaqu'en Galdós s'empenyi en demostrar que també sab ferne. Y no'n sab. Lo qu'en altres resulta espontani, en ell resulta violent, y si á aquells pot perdonárselshi molt, puig fan lo que saben, ab en Galdós se deu ésser inexorable, perque no vol fer lo que sab y deuría fer. Y lo qu'ell sab fer son obras com *Realidad*, com *Los Condenados*, com *Voluntad:* obras d'empenta, obras dignas d'un pensador y dignas d'un artista. ¿Qué hi fa qu'en ellas hi trobém petits defectes de construcció y de detall, si hi descubrim sempre una concepció ampla y serena y una visió de la vida armónica y verdadera? ¿Qué hi fa que súrtin *quatre sabis* á negarli condicions d'autor dramátich perque trenca motllos? ¿Per ventura n'hi han de motllos pera en Galdós? Ell té dret á férsels propis, y té dret á trencarlos fentne de nous pera cada nova obra.

De la execució sols dirém qu'en Donato Jiménez, á pesar dels anys y'ls ressabis, es qui va ferho menos malament. Els demés, inclohenthí la senyoreta Moreno y'l senyor Fuentes, francament fusellables.

A Novetats ha inaugurat sa temporada la companyía de la senyora Pino y'l senyor García Ortega. Han estrenat, fins ara, *Los Galeotes* dels germans Quintero. No disposant avuy d'espay, un altre día'n parlarém.

EMILI TINTORER.

VISTAS AL MAR

A Víctor Catalá.

I

Vora la mar eternament inquieta
floreix inmóvil la pomera blanca,
y al presseguer vermell, que riu y brilla,
prop la mar inquïeta aquietadora.

II

Degué sé' un día aixi que'l bon Jesús
caminá sobre'l mar: el cel y l'aygua
serían, com avuy, llisos y blaus...
Y la Visió aná rápida al encontre
dels encantats deixebles en la barca.

III

El cel ben seré
torna al mar més blau,
d'un blau qu'enamora
al mitj día clar:
entre'ls pins me'l miro. .
dúas cosas hi há
que'l mirarlas juntas
me fa'l cor més gran:
la verdor dels pins,
la blavor del mar.

IV

El vent se desferma
y tot el mar canta.
Mar brava, mar verda, mar escumejanta!
L'onada s'adressa,
callant s'ajeganta,
la escuma enlluherna,
el sol l'abrillanta,
l'onada s'esberla
y cau ressonanta.
Mar brava, mar verda, mar escumejanta!

V

Una á una, com verges á la dansa,
entran lliscant las barcas en el mar:
s'obra la vela com un'ala al sol,
y per camins que no més ellas veuhen
s'allunyan mar endintre...
Oh! cel blau, oh! mar blau, platja deserta,
groga de sol! d'aprop el mar te canta,
mentres tu esperas el retorn magnífich,
á sol ponent, de la primera barca
que surtirá del mar tota olorosa.

JOAN MARAGALL.

Caldetas, Abril-Maig 1901.

CAMÍ DE GOMBRENY

Haviam fet nit á Ripoll y calia sirgar bona cosa per' arribar á Montgrony avants de mitj dia. Las tartanas s'aturan á Campdevánol. Llevat dels que van á Ribas, que poden servirse dels cotxes directes ó de la diligencia de Puigcerdá, els excursionistas s'han d'entendre ab els traginers si no volen arriscar aquella ribera xáfagosa del Mardás, ahont no hi corre alé d'ayre: á Gombreny, á La Pobla, á Castellar d'en Huch s'hi va per camins de ferradura.

Lo qu'es la mida prou la teniam ben presa: llevarse á las cinch; á las sis seriam á Campdevánol, y després, á la fresca fins á las vuyt, agafariam per la vall de Serradell, passariam per Xuriguera y pel Pont de las Bruixas, y á las nou si fa no fa, seriam á Gombreny y á las envistas de Montgrony: era cosa segura. El dropo del tartaner va esguerrarnos la marxa. Tota la nit á cal Estudiant fent el truch y flor y envidant sense solta, s'havia adormit com el guix al cayrell de la taula, essent cas de conciencia, segons l'hostaler, el deixarlo revenir d'aquells tránguls de sempre... «La mistela ¿sab?»... y'ns varem entendre desseguida.

Contat y debatut serian las set quan pujavam á la tartana, no pas pera marxar tot alhora, sinó per' acabar de neguitejarnos veyent aquells dits balbs del tartaner que no ensopegavan els forats de las civellas, ni sabian atansar els mistos á un cigarro enverinat qu'empestava com un diastre. Y ell, xucla que xucla, com si tal cosa.

—Donchs, qu'hem de fer!—li diguerem.—Aixó es abusar de qui paga.

—En mitj quart hi serém: no s'amohinin!—

Y'ns ho deya ab una rialla calmosa, de guineu, que delatava pla bé'l procés alcohólich d'aquella cara.

No'ns va pas enganyar. Assegut á la banqueta, y arriada l'aca á tot bras, feya brunzir la tartana carretera amunt, á quina esquerra llampegava'l Freser rodolant entre'ls sálzers; albaredas, trumferas, resclosas, fum de rajolerias... tot ho veyam confós y esborrantse com un conjunt histérich qu'amohinava, qu'amohinava acabant per fernos tancar els ulls y pensar més ab els sotrachs del vehicul que ab la bellesa panorámica del Ripollés, tan escayent y tan mascle.

Als deu minuts eram á Campdevánol.

Els traginers que'ns hi esperavan á las sis ja havian marxat. Tenian els seus compromisos ab els fabricants de La Pobla y... «Ja veurán: allá hi tenen la vida tot l'any; no es cosa de quedar malament per tres ó quatre pessetas... ja se'n poden fer cárrech»; paraulas del hostaler que tenian prou pes pera disculpar als traginers y pera fernos pensar quina determinació pendriam. ¿Quedarse á Campdevánol fins l'endemá? ¿Marxar cap á Gombreny á l'hora del sol? ¿Esperar á la cayguda de la tarde?

Calia rumiarho si deviam embestir á peu el riberal de Mardás: la terra bullia; las tijas del blat de moro fregavan unas ab altras com fullas de vidre; las flors penjavan dels branquillons ab un desmay enervant; las cigalas al olms y dali que dali, foradavan el cervell ab sa robusta xerrica. Y'l Freser, estimbantse á sota del pont, tanta fresca que'ns duya!

Tocaren las vuyt. La taula del hostal s'ompli de joves que'ns miravan de cúa d'ull enterantse per l'hostaler de nostras caborias, y comensaren á tirar llatinadas que'ns decidiren á extendre'ls parassols, una volta esmorzats d'una carn de xay que se'ns fonia á la boca. Y amunt, per dessota la rectoria nova, embrancarem la ribera deixant al sol aquellas galtas de pedra de cals; la silueta escayenta de l'antiga parroquial de Sant Cristófol ab els xiprers del fossar y l'era dels pobres; las feixas de trumfas ab la terra rojenca y aclivellada; els bous ensopits y amorrats als mullerius de las ombras; els palets esquitllosos; l'esbarzer punxagut; las brollas espessas... sempre ab la bafarada d'aquella terra calenta que al Mal Pas de Niubó té un color endolat com si recordés las llegendas de la guerra grossa y la mort del hereu del Casals enterrat més enllanet y en una reconada ahont s'aixampla la riera.

Allá's respirava. Dos roures gegants feyan ombra á l'altra banda del riu y'ns brindavan á revenirnos del fadich del camí, qu'allavors prenia horitzons més llunyans y colors més simpátichs, entonant bellament ab las lleixas d'hortals y'ls ubachs del Querol ahont las forcas dels batedors s'aixecavan enlayre.

Y'l riu, com una fals ruhenta, s'aplanava calmós rondinant entre uns códols que duyan á la banda dels roures boy fent de passera.

Dessota dels roures hi havía una font: la font d'Alvedra. Ja'ns plavia quedárnoshi y forfollarhi'l sarró, si no hagués sigut tan tart, segons nostre projecte. Ab tot, hi feyam el ganso, y tal volta li hauriam fet més á no tréurens una remada de xays, que també hi cercava las ombras.

—¿No'ns desviém pas, baylet?—preguntarem al esquerp bosquerol.—¿No es aquell el caminal que va cap á Gombreny?

—Oydá que sí; ni gota que s'erran.—

El caminal es estret, aixorrancat y salvatje. La calda hi apretava de debó. Ens havíam tornat á endinzar en la montanya. Las siluetas dels masius no apareixian pas retalladas en aquell vert desmayat qu'havíam vist al sortir de Ripoll: una polsina ofenosa enribetava las teulas esfumantlas enlayre, y'ls vidres dels finestrons llampegavan cansats, ab un cansament de calitxa. L'herba cruixía. Y las llencas de pols qu'aixecavam al pas, embrutavan las ombras dels parassols fentlas més sonsas, més tristas, no encoratjantnos pas gota per enfilar la clapera de Sant Llorens, quina parroquia s'oreja al cayent d'una vall per ahont agafarem la dressera que retorna al Mardás, atravessantlo per dessota del Serradell, y anant á sortir al Pla de las Corominas.

Aquella esplanada de boixos delitava quelcóm; y era llarga; y baixava als caminals de pinassa fins á un vehinat quinas teulas s'hi veyan arrán de marje per indicarnos que la pendent era sobtada: un pedregal ple de boll ahont esquitllavan els matxos de Xuriguera, oberta á la vessant que, pel Pont de las Bruixas, tira cap á Gombreny, quin campanaret ja s'ovira.

Del campanaret de Gombreny queyan onze horas. Mitja hora després ens asseyam al pedris de la Rectoria preguntant per l'hostal, y renunciavam, per aquell día, á pujar á Montgrony, quina pitrada reclama gent forta y avesada als camins perillosos, com ho son tots els d'aquells varals verament atractivols per qui s'agrada de somniar ab la naturalesa salvatje, isarda, corprenedora.

A. Bori y Fontestá.

BIBLIOGRAFÍA

Evolución universal de la ciencia, *por José Fola Igúrbide.—Barcelona, Establecimiento tipográfico de B. Baseda.—1901.*

El senyor Fola Igúrbide acaba de publicar un llibre baix el titul de *Evolución universal de la ciencia*. Ens l'ha remés acompanyat d'un volant recordantnos que no devém llegir un sol capitul, ni dos, sinó que, pera fernos cárrech del seu contingut, cal que'l llegim tot... Per estar el volant imprés, creyém que també l'haurá remés á totas las redaccions, ab lo qu'excuso dir el concepte que té de la premp-sa'l senyor Fola.

Confesso, no obstant, que'l volant s'imposava donat el prefaci qu'adorna'l llibre. Diu aixis: «Yo no digo como Kepler: «Esta Generación no es para mi libro». Yo digo que mi libro es para esta Generación». Essent, donchs, per aquesta generació que no llegeix, estém conformes.

Aném al gra:

El senyor Fola, es un enamorat del número 3. El número 3 es l'ánima del Univers, ens diu en el capitul XXIII. No es estrany, donchs, qu'en el seu esperit de classificar sempre trobi tres termes de divisió. Tres son per ell las unitats elementals de tota determinació positiva: la Linia, la Idea y la Molécula, derivacions de las tres modalitats del Ser Absolut: l'Espay, l'Esperit y la Naturalesa. Tres serán també'ls termes qu'ell trobará á tota evolució per la senzilla rahó... de que sí. Verdaderament el 3 es un número que s'imposa per si sol: tres son els ánguls d'un triángul, tres las fillas d'Elena, y tres els dijous del any

que relucen más que el sol:
Corpus Cristi, Jueves Santo,
y el día de la Ascensión.

Dels tres modos d'ésser del Espay, ne derivan totas las Ciencias Matemáticas; dels tres modos d'ésser del Esperit, la Filosofia, Lógica, Etica... Moral; dels tres modos d'ésser de la Naturalesa, la Fisica, Biologia, etc.

Y es clar, de tot aixó'n deduheix que la Geometria es el tronch de la ciencia universal. ¿Per qué? Llegím:

«En ciertos senos graníticos de la tierra nada hay que provoque con mayor solicitud el recuerdo de dicha Ciencia, como las estalactitas y estalagmitas, interpretando los varios dibujos que ofrecen las figuras de los conos, pirámides, etc., y otros muchos de exquisita corrección geométrica.»

La rahó es contundent; peró á la vora del meu poble, dintre'l mar, hi há una roca que té la forma d'un lleó. ¿No podriam, ab el mateix argument, afirmar que'l tronch de totas las ciencias es la Zoologia?

Peró més avall, cap á la fi del capitul, con-

fessa'l senyor Fola que: «Una voluntad suprema con una Fuerza máxima es la única que puede mover y dar dirección á los grandes nucleos que giran en el Espacio.» ¿Per qué, donchs, no diu que'l tronch de totas las ciencias es la Teologia?

En el capitul II tracta dels elements primaris de la ciencia geométrica, extenentse en consideracions sobre'l punt, sobre la linia, la direcció, la cantitat, la qualitat y l'Espay, elements que li han de servir per'analisar y sotmetre á reglas tot quant se li presenti pel devant.

Pren el punt, el fa corre, y en fa la linia; fent rodar la linia ne fa'l circul, y fent rodar aquest, la esfera, tot lo que li serveix, de passada, pera demostrar el postulat d'Euclides *ad inversam*.

En el capitul III ens diu al final: «El número 2 es el simbolo de la unidad, y el 3 el de la variedad.»

Sent aixis, donchs, el número 4 deu ésser el simbol de la dualitat, perque si'l 2 ho es de la unitat, dugas vegadas un, fan dos.

El capitul IV tracta de la *Intervención de la fuerza en la creación material de los cuerpos geométricos*. ¿Cóm se demostra aqueixa intervenció? Molt senzillament: Fent lo qu'ell diu: «Tomamos una regla, y adhiriéndola al lápiz, trazamos una linea, haciéndolo correr á lo largo de la citada regla.» Y es clar: «Ha intervenido en dicha creación material (la linia) una fuerza que ha impulsado al lápiz...» Bé, senyor Fola; molt bé.

El capitul V, *La imagen de la fuerza*, está destinat á explicarnos qu'aixis com Newton de la cayguda d'una poma'n va treure lo que'n va treure, ell ha tret, de la cayguda d'una poma en un llach, tota la seva teoria de la Forsa; d'una forsa quinas propietats havian d'ésser tres també: impulsió, repercusió é irradiació.

Al tractar de la naturalesa y forsa del Espay, ens diu que sas tres modalitats son Extensió, Direcció y Moviment, y que res més senzill de demostrar que sense moviment y direcció no hi hauria extensió. Es á dir, que si en un dia donat s'aturessin tots els cossos en l'Espay, l'Espay deixaria d'existir, perque sens moviment, sense direcció, y per lo tant sens extensió, deixarian de subsistir las tres modalitats del Espay, y per lo tant, aquest.

No ha volgut deduhir tot aixó'l senyor Fola; molt al contrari; peró la llógica s'imposa per dessobre dels seus asserts.

Pel senyor Fola, la forsa eléctrica es el segón modo d'ésser de la Naturalesa. Pera fer electricitat, segons ell, basta posar en rotació un circul per medi del dinamo. Y es clar, el moviment de rotació del nostre planeta es la causa de la electricitat. Ja fará'l favor d'explicarnos el senyor Fola ahónt es el dinamo en aquest cas. ¿No podriam aixis mateix afirmar que un baylet, quan fa rodar un cércol pel carrer, fa electricitat?

Després parla de la unitat y de la varietat, de la repercusió natural, afirmant cosas tan profondas, com que «el agua del Océano que *sale de madre*, en la marea lleva la *marca de fábrica*.»

Parla aixis mateix de la obtenció de la forsa radiant pel doble moviment dinámich, forsa qu'ell se reserva'l dret d'aprofitar, y dedica tot un capitul á demostrar (á intentarho, perque ab gayres demostracions com aqueixas, fins la llibertat hi hauria'l dret de privar) que'l home té perfecte dret á la posessió relativa del Espay. En aquest capitul nega en absolut la existencia de l'atmósfera, considerantla com una premisa falsa que'ls antichs havian acceptat, lo que no li priva de destinar el capitul XX al *Estudio de las Fuerzas del Espacio en relación con las densidades de la atmósfera y el mar*. ¿En qué quedém, donchs? ¿L'accepta, ó no l'accepta?

Las tres modalitats de la Llum son pel senyor Fola las següents: Llum natural, eléctrica y artificial. Ja son ganas de buscar el tercer terme, no volent que la eléctrica sigui natural ó artificial... ¿Y ahónt me deixa vosté l'acetileno? Veyám si tot aixó acabará ab la puja del gas.

El capitul més deliciós es el de la predisposició de la naturalesa per las formas circulars y esféricas. «Para que el cráneo pueda modelarse con tendencia á constituir una esfera, menester es que el impulso sea constante y de dentro á fuera.» «El fenómeno de curvificación que se observa en todos los organismos de la especie animal, se debe, como hemos afirmado, á la presión interior de la Fuerza radiante. Por eso las partes blandas de dichos organismos adquieren las formas más redondas.»

Ja ho saben, donchs: ara que ve l'istiu y las robas son lleugeras y las modas de Paris s'imposan, se pot saber, *ad inversam* també, cóm están las senyoras de forsa radiant... Una pregunta: ¿veritat qu'en una carabassa son dos els centres de forsas radiants?

¿Per qué, senyor Fola, al tractar de la evolució de la Ciencia Médica, afirma qu'es una ciencia quina pedra angular es el diagnóstich? ¿Coneix vosté per ventura la teoria homeopática? ¿S'ha dignat fullejar sisquera'ls fonaments de la Homeopatia, ni'ls estudis del seu inventor Hanemann, ni la llógica de sa teoria? Sápiga, donchs, que pera la Ciencia Médica homeópata, no es el diagnóstich la pedra angular. Y després de saberho, podrá dir tot lo que vulgui, perque tothóm es lliure pera ferho y per'afirmar lo que li sembli.

Es clar que'l punt, la ratlla, la esfera y l'Espay li serveixen pera parlar sobre la Medicina. ¿De qué li hauria servit tanta preparació de signes geométrichs? Com li serveix

la electricitat pera conduhir els microbis... D'avuy endevant estém en potencia de que algún ministre ordeni la intercepció dels telégramas en cas de peste al extranger!

Pel senyor Fola, la linia correspón al Individuu, el círcul al Municipi y la esfera á la Regió. Y es clar, relacionantho ab l'Esperit, en l'Individuu está la Idea, en el Municipi la Voluntat, y en la Regió la Inteligencia. Aixís ho afirma'l senyor Fola. Velshiaquí cóm, quan un individuu vulgui tenir voluntat, s'haurá de fer *concejal*.

«El Mundo legisla para las Naciones; las Naciones para las Regiones, éstas para los Municipios. El Individuo obedece al derecho común.»

¿Qué'ls hi sembla? Tot aixó ho ha deduhit fent rodar diámetres y fent corre punts.

Per'acabar. Diu que'ls tres termes evolutius de l'activitat humana, son:

L'Obrer (de totas condicions).
El Trevall (manual y d'inteligencia.)
El Producte (el Capital).

De manera que'l producte es el capital, y com afirma després, l'obrer es el diámetre de la evolució, quina forsa motriu es el trevall (!!) Pobres obrers! Vegin ara ab quina'ls hi surten! Segons aquesta teoria, la dona d'un obrer, sa mitja taronja, es un *radio*. ¿No es veritat?

En resúm: *Evolució universal de la ciencia* no'ns demostra absolutament res, després d'haver fet girar tants y tants diámetres y esferas... Dich mal, si, ens demostra una cosa: que'l seu autor, el senyor don Joseph Fola Igúrbide, no té dret al Espay.

F. Pujulá y Vallés.

Le Parfum Vierge.— *M. A. Cantone.— G. Gramegna.— París. V. Villerelle, Libraire, Editeur.—1901.*

D'aquést poema dramátich publicat á París, en edició d'*amateur* limitada á 250 exemplars, ens ha enviat el marcat ab el número 67 l'ilustrat director de la *Revue Franco Italienne et du Monde Latin*, á qui agrahim la seva gentilesa.

Al parlar de *Carmencita*, del mateix senyor Gramegna, deyam, no fa moltas setmanas, que reconeixíam en son autor un temperament d'artista de debó; lo que no'ns satisfeya de dita obra era especialment la exageració en recorre á certs procediments que, tot indicant un gust refinat, perjudicavan á la consistencia del poema. Aqueixos defectes apareixen molt atenuats en *Le Parfum Vierge*. Tal vegada hi contribuheix l'haver usat l'idioma francés, que per son carácter y per no ser el propi del autor, l'ha lliurat d'incorre en els rebuscaments y artificis de llenguatje que malmetían l'efecte general d'aquella producció.

Deyam també, al ocuparnos de la seva teoria artística, que si la novetat y originalitat, quan son espontanias, son elements estétichs molt apreciables, no han de buscarse per recursos violents inspirats en la falsa idea de que lo bo es lo qu'es nou; que l'artista que sent la bellesa y sab exteriorisar la seva impresió, en tota ocasió y en qualsevol forma mostrará'l seu talent, y per vell y conegut que sia l'assumpto qu'esculleixi, sabrá marcarlo ab el sagell de la seva personalitat. De las dugas tendencias predominants en el teatre modern, no segueix el senyor Gramegna aquella qu'escull per escenari la inmensitat de la terra qu'engrana'ls actes individuals ab las grandiosas accions de la vida social, sinó aquella que penetra en lo més fondo dels sers y vol capir els sentiments més amagats; aquella ahont totas las remors de la Naturalesa, tots els raigs de llum, tots els perfums del ayre venen á condensarse pera enquadrar una acció reduhida, peró intensa.

L'assumto es vell y vulgar: dos cors verges, units per l'amor y fatalment separats en injust cástich é inevitable conseqüencia d'una hora de follia dels seus pares. Peró l'obra es bella perque un veritable poeta ha sapigut fernos sentir la seva poesía. Es inútil intentar donarne una idea: sols llegintlo's pot sentir el seu delicat perfúm, qu'es lo que constituheix son encis.

Enigma, terrible enigma! — diu Florencia. — Y no obstant, nosaltres ens estimém, y fora la felicitat suprema sancionar el tendre sentiment de nostres cors ab el més sagrat dels llassos: el matrimoni. Peró vetaquí que una voluntat superior á la nostra'ns imposa'l sacrifici y l'oblit: ¿per qué?..... Tu vas dirmho, Gontrán: Caminém com sonámbuls en una nit tenebrosa, topant ab ombras que'ns glassan d'esglay y quina forma y consistencia no distingím. Ah! Era la meva primavera! La terra y el cel, la meva ánima, tot me somreya! Jo tenía'l cor ple de flors..... era tota una melodía de flors l'abril del meu amor, aquest delicat, aquest noble, aquest nou sentiment que com á desconegut entrá en mon cor, encisantlo ab son perfúm verge. . . . . Y ara, vetaquí que volen arrencar aquestas flors que son la poesía de la meva joventut.... May ningú podrá esvanir de mon jardí'l perfúm verge de la nostra estimació!

Aixís com no saben darse compte de la forsa que'ls atráu, tampoch s'explican el misteri que'ls separa.

¿Per qué vora vostre — diu Gontrán — mon cor, mon ánima, tot mon ser respira un perfúm verge que cap altra dona, cap altra posseheix?..... Molt temps, molt temps fa que m'acorava aquesta tristor de no tenir al meu costat un *altre jo*, peró més delicat y divinament femení, femeninament encisador... Quan va morir la meva mare y mon pare no's cuydava gayre de mi, cóm desitjava tenir una germana, qu'aprop d'ella hagués pogut oblidar tot lo que de trist y dolent tenen els homes!

Aquesta paraula *germana*, sense saber per qué,'ls esborrona —«Es un pecat, es un pecat estimarnos!»—diu ella inconscientment; y quan de sobte'l misteri se'ls revela, quan descubreixen el secret d'aquell perfúm verge que'ls encisava, quan la realitat els fereix ab sa cruhesa y ell mor y ella extén desesperada'ls seus brassos vers la nit qu'engoleix el seu somni d'amor, llavors brolla potent aquella poesia intima y delicada que sols comprenen els que poden capir l'augusta música del silenci.

En nostra opinió, el senyor Gramegna ha donat un pas de gegant ab aqueix poemet que mereix ésser llegit pels aymants de la bona literatura. Si en aquesta curta nota bibliográfica no hem fet menció del co-autor de *Le Parfum Vierge*, es perquesuposém que deu estar del tot identificat ab las ideas artísticas del seu colaborador, puig en tot el poema s'hi revela la personalitat literaria del autor de *Carmencita*, de qui, com ja diguerem, esperém molt, perque sent la bellesa com á veritable artista.

ORIOL MARTÍ.

Havém rebut de la Revista parisenca *La Plume* (1) dos números extraordinaris dedicats á dos grans artistas francesos. L'un se titula *Rodin et son œuvre*, y l'altre *Eugène Grasset et son œuvre*.

El primer es un hermós fascicle de 100 páginas, escrit pels millors poetas y critichs de la Fransa contemporania en honor del ilustre esculptor. El prefaci es d'Octave Mirbeau, y á més hi han colaborat escriptors com Gustave Geoffroy, Roger Marx, Charles Morice, Camille Mauclair, Gustave Kahn, Stuart Merrill, etc., etc. El text va ornat ab més de cent hermosas reproduccions d'estatuas ó de dibuixos del gran mestre.

Al final del volúm s'hi troban vuyt retratos de Rodin, per Barnovin, Alfonse Legros, Eugène Corrière, John Sargent, Jean Paul Laurens, y Mlle. Camille Claudel.

Hi há una edició de luxo ab cubertas especials, á 6 franchs. La ordinaria's ven á 3'50.

Casi lo mateix podriam dir del número extraordinari dedicat al gran pintor y dibuixant decoratiu Eugène Grasset. El fascicle está escrit per Gustave Kahn, Charles Saunier y altres distingits escriptors. Porta 72 reproduccions de las obras d'en Grasset, especialment de cartells, ornaments de llibres, etcétera. Conté dugas planas ab colors. reproducció de dos dels seus millors cartells. També hi há retratos del autor, un dels quals es fet per ell mateix. El fascicle val 3 franchs.

Un'altra publicació, que també hem rebut de la mateixa casa editorial de *La Plume*, es un drama titulat *Le Semeur d'Ideal*, escrit per Albert Fua. En *El sembrador d'Ideal* s'hi discuteixen els problemas socials que tant preocupan, ab una gran elevació de miras y una forsa d'istil poch comuns. Es un drama semblant als d'Ibsen y d'en Hauptmann; y aqui entre nosaltres ne té un de la mateixa escola: *Els encarrilats*, d'en Torrendell. Es el drama de la unió lliure integralment presentada, y també ho es del afany ó la tendencia al benestar que impulsa á tots en aquest temps. Quan un acaba de llegirlo, hi veu que potser conté una profecia de temps millors á venir.

Felicitém á *La Plume* per haver publicat aquestas tres obras, que recomaném als intelectuals y als artistas.

POMPEYUS GENER.

(1) Bibliothèque de *La Plume*. 31, Rue Bonaparte, Paris.

NOVAS

Si may haguessim tingut gota de fe en els politichs, ara acabariam de pérdrela. No sabém qué es major: si'l fástich ó la llástima que sentim; perque nosaltres no extranyém que'ls que's dedican á la politica estiguin forrats de despreocupació: lo que'ns dol es que'l poble sia tan estúpit pera créurels, ó pera no saber distingir quins son els qu'ostentan sa representació.

La colla republicana en que hi figura'l senyor Lerroux, el diputat qu'ha plogut á Barcelona com en altras terras hi plou la llagosta, l'home infatigable que té la oportunitat de trobarse *casualment* allá hont hi té d'haver grupos disposats á entussiasmarse; aqueixa colla republicana que, dihentse lliberal y enemiga del fanatisme, pretén fanatisar al poble ab procediments del jesuitisme roig, tan antipátich com el negre, en una de las reunions celebradas dirigi violents atachs al Catalanisme, insultantlo ab els dictats d'hipócrita y de reaccionari.

Se comprén qu'ells no puguin sufrir la doctrina catalanista, que's basa en la naturalesa; tota vegada que volen una vida artificiosa, composta de simbols y ficcions. Lo que deurian fer, es distingir las classes de catalanistas. Ells que's burlan dels qu'anomenan platónichs, dels que lluytan per una idea y prescindeixen de las personas; ells que s'engogallan cantant la *Marsellesa* y's mofan dels *Segadors*, y que volen treure'ls sants dels altars y creman ciris devant del retrato d'un dels seus quefes, ó de la estampa d'una República vestida de figuranta d'apoteosis; ells, si volguessin ésser justos, haurian de manifestar sas simpatias pels altres, pels que, anomenantse catalanistas, usan els seus procediments, ó semblants.

Peró qu'es cas! Els que criticavan al doctor

Robert perque va dir qu'estava disposat á sacrificar sa vida y sos bens per la causa, aplaudían com bojos á n'en Lerroux quan, parodiant á Crist, els digué: «*Tomad mi cuerpo y tomad mi sangre.*» Nosaltres que reneguém de tot fanatisme, nosaltres que fruhim ab las manifestacions lliberals, peró no ab las moixigangas dels partits, nosaltres que no hem tingut cap simpatia per la forma en que han fet la campanya electoral els que's diuhen regionalistas, hem de confessar que no hi veyém diferencia entre'l diari qu'apoyá á n'en Weyler y'l que's deixá enganyar per en Polavieja, y que no sabém si seria molt pitjor el caciquisme d'en Junoy que'l d'en Collasso. Els que tant mal diuhen del *cunerisme* dels diputats, haurían de coneixe que'l representant de Barcelona Lerroux no pot ostentar en la seva fulla de serveys més que la campanya que feu desde *El País* contra nostra ciutat, en la qüestió de las murallas.

Doném la veu d'alerta, encara que no confiém en el resultat, perque desgraciadament el pitjor mal está en la crassa ignorancia del públich.

—

Escriu el senyor Pi y Margall, en *El Nuevo Régimen*, ocupantse dels catalanistas:

Esas rápidas asambleas, esos 46 periódicos, esos ilustrados centros, esa juventud entusiasta, esa acuñación de sellos y de monedas, ese triunfo de Barcelona, esa actividad creciente, revelan la existencia de un partido que hay que respetar y no combatir ilegalmente. Ese partido, señores ministros, conviene que sepáis que lo que más lo acrecienta es vuestra desacertada y corrompida administración, los desafueros que allí cometéis sin esperanza de remedio y la indiferencia con que habéis mirado y miráis los desastres del reino, contra los cuales hoy, después de tres años, nada habéis hecho para repararlos ni para que la nación los olvide. Aun á la independencia podríais llevarlo como no cambiaseis de rumbo y contra él os atrevieseis á dictar leyes excepcionales.

Respetadlos á par de los demás partidos. No os fijéis en sus resoluciones de hoy, más de procedimientos que de principios; fijaos en su fin principal, que es la autonomía de Cataluña y las demás regiones de España. No olvidéis que tiene hoy en su favor la oratoria, la ciencia y la poesía.

Compárinse'ls judicis serens del únich polítich verament lliberal qu'existeix á Espanya, ab las bestiesas y calumnias de qu'hem parlat més amunt, fulminadas contra'l Catalanisme pels lliberals de per riure. Després de las tristas llissons rebudas, en tot pais ahont hi habitessin personas s'imposaria aqueix criteri racional y conforme á naturalesa; en tot pais... menos Espanya.

En efecte: el quefe del govern, el queje del partit anomenat lliberal, al reunir á la majoria en el Senat, ha dit, ab posterioritat al article del senyor Pi y Margall, que's proproposa combatir enérgicament el regionalisme; que *á Espanya no hi há regions*, *sinó provincias espanyolas;* que las provincias espanyolas tindrán tota la descentralisació y tota l'autonomia possibles, peró sense que ningú pugui sospitar qu'aixó significa son desitj d'emanciparse de la mare patria.

Y la majoria va aplaudir, entussiasmada de tanta eloqüencia; y va fer bé, perque'l senyor Sagasta va dar probas d'ésser un mestre en l'*art* de tergiversar las cosas y de dir en pocas paraulas molts disbarats.

El senyor Sagasta diu que no existeixen regions, sinó provincias, y compreném qu'axis ho digui. Las regions, per ésser organismes naturals, están per demunt de las concupiscencias y depredacions dels politichs. No s'ha d'oblidar qu'en Sagasta dirigia l'Estat espanyol quan se van perdre las provincias ultramarinas. Las provincias poden vendres y poden deixarse robar: lo que no pot succehir may ab las regions naturals. Per aixó no las admet en Sagasta.

—

Ab la solemnitat de costúm va celebrarse'l dia de Corpus en l'«Associació Popular Regionalista» una festa literaria y de propaganda, en la que hi prengueren part els senyors Joseph M.ª Folch y Torres, J. Massó y Torrents, Joan M.ª Guasch, Antoni Bori y Fontestá, el doctor Martí y Juliá, Joseph M.ª Roca, Lluís Marsans y Rafel Folch y Capdevila. La senyoreta Vila y'l mestre Massó regalaren al públich ab hermosas cansons, que tingueren algunas d'ésser repetidas.

—

Suscripció oberta pera obsequiar ab una placa artística als eminents músichs Raoul Pugno y Mateu Crickboom.

Cantitats rebudas en aquesta redacció fins á la fetxa:

Suma anterior: ptas. 312.

P. Delinon, 5 ptas.—N. Tusquets, 5.—Joaquím Henrich, 5.—N. Ges, 5.—Ramón Pichot, 5.—Enrich Gorostegui, 5.—Joan Fort y Romeu, 5.—N. Welty, 5.—Alexandre Ribó, 5.—Pau Martí, 5.—Joseph Rodón, 5.—Froilá Pedrola, 5.—Umbert Goletti, 10.—E. Kœttlitz, 10.—Total, ptas. 392.

Barcelona, 10 juny, 1901.

El dimars, dia 18 del corrent, quedará tancada la suscripció.

—

Segons ja anunciarem oportunament, el dia 8 del actual mes de juny va sortir el número 1 de la *Revista de Bibliografía Catalana.*

Ab curiositat esperavam sa aparició, y'l primer número ens ha impresionat agradablement, donchs creyém que fora difícil trobar una publicació que millor respongués á son objecte. Tot en ella está en carácter, fins sas condicions materials, que revelan bon gust en sa simplicitat, y las materias s'exposan de manera que l'examen resulta breu y clar, sense qu'en conjunt s'hi trobi l'enfar-

fech qu'en moltas publicacions d'aquesta índole's fa inevitable.

El primer número conté una noticia de la *Historia de Urgel* del canonge Casanovas, per J. Miret y Sans; la llista de manuscrits ab que ha quedat enriquida la Biblioteca del Ateneu Barcelonés després d'haver adquirit la colecció de don Miquel Victoriá Amer, per J. Massó Torrents; quatre grabats que reproduheixen altres tants *ex libris* d'en Joseph Triadó; una complerta ressenya de la prempsa escrita en llengua catalana, á tot Catalunya, y ademés á Mallorca, Valencia y extranger; segueix el Butlletí Bibliográfich, dant compte de totas las obras aparegudas desde primer de janer d'aquest any; clohentse'l número ab una *Advertencia* en que's solicita l'ajuda de tots els que tinguin datos nous qu'aportar ó noticias de novas publicacions desde'l primer dia del sigle xx, y s'ofereix reproduhir ó dar compte dels articles de revistas catalanas ó foranas que puguin interessar, com també publicar mapas, cartas y planos que tinguin que veure ab el coneixement geográfich total ó parcial del nostre pais.

En las cubertas de la revista's destinan diversas planas á anuncis de llibres y á oferiments y demandas. Els suscriptors, sens aument de preu, tindrán dret á anunciarhi, en cada número, cinch obras que desitjin adquirir ó de las que vulguin desferse. Creyém que aquesta disposició ha d'ésser molt útil al foment de las bibliotecas.

El número 2 de la *Revista de Bibliografía Catalana* sortirá'l mes de septembre.

—

Degut á la precipitació ab que's compongué el número anterior, se'ns escaparen varias erradas que'l bon sentit de nostres lectors haurá subsanat.

Farém notar tan sols, perque alteran el sentit del paragraf, las dugas següents:

En el discurs d'en Manel Folguera y Durán pág. 387, columna primera, ratlla 24, ahont diu: «la Suissa, aquest *motllo* d'Estats constituhits, etc.» ha de llegirse «aquest *model* d'Estats, etc,»; y en el discurs de l'Oriol Martí pág. 385, columna primera, ratllas 24 y 25, ahont se llegeix: «las tempestas passan y la terra queda, y las cullitas *quedan*», ha d'entendres: «las tempestas passan y la terra queda y las cullitas *tornan*.»

—

D'un'altra errada comesa en nostre número anterior hem de dar compte; y aquesta, més qu'errada, es inexactitut involuntaria que'ns apressém á rectificar.

Degut á una mala inteligencia, diguerem qu'alguns elements catalanistas de Vilafranca del Panadés tractavan de nombrar á mossén Jacinto Verdaguer president dels Jochs Florals de dita vila, sent aixis que de lo que tractan es de proposarlo com á president dels vinents Jochs Florals de Barcelona, ab motiu de cumplirse un quart de sigle de la publicació del gran poema *L'Atlántida*.

Tractan, ademés, d'organisar lluhidas festas en honor del poeta, arbitrantse per aquest medi recursos ab que millorar sa situació económica.

La idea no pot sernos més simpática, y no dubtém que'ls amants de Catalunya y de sas lletras li farán la entussiasta acullida que's mereix.

—

El castellá de *La Publicidad*, que segons sembla es profeta, va predir que'l drama *Electra*, ab tot y sas tendencias lliberals, no'ns agradaria. Això de que'ns agradi ó'ns deixi d'agradar el treu de tino. No enteném qui l'empeny que tant rodola.

Per nosaltres que no s'amohini. Si ab un incomodo's feris, las conseqüencias foran pera l'empressari.

Sabut es que hi há gent que cuheja com las serps, y que com ellas treu el fibló y llensa'l veri. Sort qu'estém inoculats. De serps y de serpetas n'hem conegudas bastantas. Devegadas fem els ulls grossos, devegadas ens las espolsém. Segons cóm pinta. N'hem espolsadas algunas: potser temps á venir n'haurém d'espolsar més.

Ara que no's pensi en Xirigotas que parlém per ell; de cap manera voldriam molestarlo. Ja sabém qu'ell, pobre home, no té voluntat, y que se li fan pendre diferentas actituts estirant diferents cordills.

Hem parlat de serps, no de gripaus. Aquests son més groteschs y més inofensius: per'xó fan riure. Uns y altres, no obstant, tot y essent *rojo gualdos* y revolucionaris del 69, defensan una llibertat pudenta y esquifida, una llibertat de club de tercer ordre.

Ells fan bé. Nosaltres, devant d'això,'ns sentim individualistas convensuts. *Cada loco con su tema:* ells ab la seva llibertat; nosaltres ab la nostra. La llástima es que hi hagi tants inconscients barrejats y confosos entre las urpas dels vividors.

Ara s'escaman del increment qu'ha pres aqui això del autonomisme, y vetaquí que involucran els autonomistas més avensats ab els reaccionaris d'ideas més rancias.

Com qu'ells, valentse del insult y de la calumnia, han volgut ferli tot el mal possible al autonomisme, comprenen qu'aviat haurán de preparar els trastets pera quan toquin á fugir d'aquests barris, perque l'atmósfera's carrega y poden anar mal dadas.

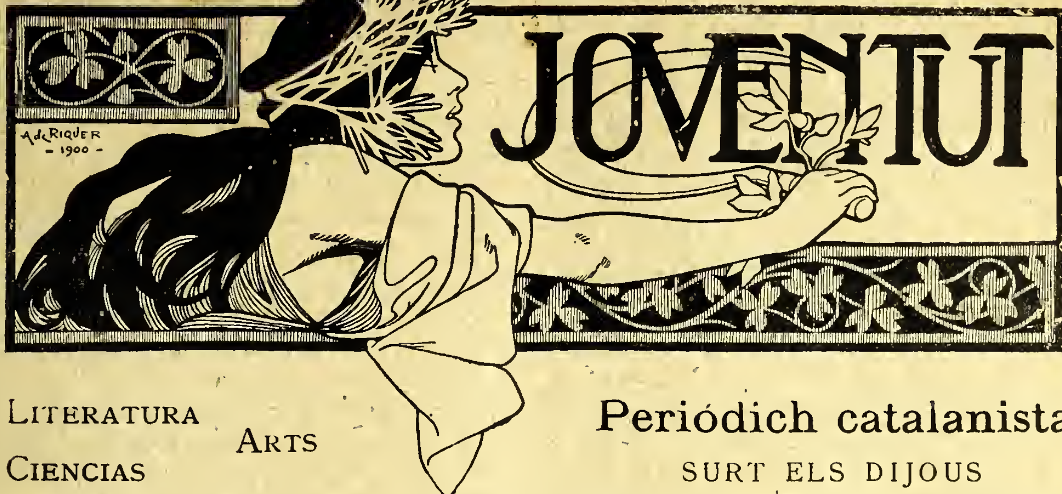
Y com qu'en materia de llenya hi tenen el nas fi, de cent horas lluny ensuman que será de freixa.

Y tot preparant la esquena, s'esbravan etzibant *sapos y culebras por esa boca.*

Apa, donchs, senyor Xirigotas: ja qu'ha comensat, *¡venga de ahí!*

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

Any II - Núm. 71 Barcelona, 20 Juny, 1901.

Literatura
Arts
Ciencias

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

Redacció y Administració:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

Número corrent. . . . . 20 céntims
» atrassat, ab folletins. . 40 »
» » sense folletins. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

EMILE ZOLA Y'L «TRAVAIL»

(Impresions.)

Al benvolgut amich y company Ildefons Sunyol y Casanovas.

I

En altres temps, cada volta que á nostras mans venia un llibre d'en H. Balzac, G. Flaubert, A. Daudet, G. de Maupassant, Emile Zola, dels Goncourt, etc., els amichs que'ns reuniam teniam ja tasca per molts días, distrayentnos tal aconteixement de nostras caborias habituals. Tot seguit llegiam l'obra, y, encara no'ns veyam, ne parlavam; aixo si, ab tot el respecte degut al autor, pel qui sentiam profonda admiració, millor dit... idolatria. Ni una sola paraula sortia de nostres llabis que pogués semblar critica; ni tan sols pensavam qu'existis aquesta; més: jo crech que ni tan sols n'hagueram sabut fer.

Per desgracia, en Daudet, en Goncourt (Edmond) y en Maupassant seguiren el camí que avans havian emprés en Balzac, en Flaubert y en Jules Goncourt, deixant, al desapareixe d'aquest món, uns buyts molt dificil d'omplir, millor dit, impossible.

Avuy tan sols queda l'Emile Zola, que, impertérrit, continúa ab gran coratje la tasca qu'emprengué en sa joventut, y de la que no ha descansat més que per'ajudar, ab totas sas forsas, á la rehabilitació d'un ignocent, el capitá Dreyfus; empresa en la que s'hi jugava nom y fortuna, y fins, en cas de revolta, la vida.

Y ara com avans, al sortir una obra d'en Zola, sentim els mateixos efectes, com també al llegirla, y quan de nou ens trobém, al parlarne admiració, entussiasme... y res de fer critica.

Avans las emocions sovintejavan; avuy, llegidas totas, ó en sa inmensa majoria, las obras d'aquells, esperém que l'autor de *Les*

Rougon Macquart publiqui un nou volúm ab més ansia y desitj que may.

Aixís es que'ls llegidors de JOVENTUT no deuhen esperar de mi una crítica de *Travail*, sinó tan sols que'ls ofereixi algunas de las impresions qu'he rebut al llegir aquesta obra.

Recordo que, durant aquests anys á qu'he fet referencia, he trobat molta gent que al parlar dels esmentats autors els calificavan d'*antiquats;* altres deyan que no mereixian la fama que se'ls hi havía donat: uns, admetian tan sols á en Flaubert, y en certas obras en Zola; qu'en Daudet era de segona fila; que l'Edmond Goncourt en sas obras, y ab son germá en las d'abdós, *eran escriptors, aixó sí, peró res més, y encara de tercera ó quarta fila* (textual); y altres, que d'aquests, d'en Maupassant y en Daudet no'n volian ni parlar. Ab tot, may cap argument en pro ni en contra d'ells: aixó may.

Jo, alashoras, sentía certa veneració per aqueixos que no s'entussiasmavan com nosaltres, que trobavan defectes ahont nosaltres no n'hi sabiam veure... Peró, oh desilusió! més tart els he vist entussiasmarse igualment ab obras d'autors que no han fet, ni farán may, res de bó; ab obras d'altres molt apreciables (ells), y fins tal volta personas de bé, per més que sas produccions sols podian ésser *compresas* pels parents y amichs del autor; ab obras que, segons sos autors, eran trascendentals ó ab gran fondo filosófich y qu'aquells li trobavan y... ningú més; ab obras de mérit relatiu que'ns volian fer passar per mestras, cosa que no ho lograran may; ab obras que'ls feyan tornar bojos avuy (Ibsen, Tolstoï, Hauptmann, Sudermann, D'Annunzio, Hervieu, Donnay, Mirbeau, France, Maeterlink, Sienkiewicz, Giacosa, Rovetta, etc., etc.) y las rebaixavan de categoría al any següent ó més tart; y ensemps podian entussiasmarse ab insubstancials *zarzuelas*, pessas, comedias, dramas d'un cert efecte rebuscat, y molts d'ells d'un gust discutible... Aixó sí, el per qué del entussiasme y del enlayrament, el per qué del menyspreu ó rebaixament, ha sigut sempre ignorat, ja perque trobavan innecessari'l dirlo, ja perque, si'l deyan, s'entortolligavan tant y tant, que á las dugas paraulas no s'entenian ells mateixos... Fet y fet, valía més que no'l diguessin.

Per sort ó per desgracia, n'he seguit á alguns, y m'he pogut convence que de tots els autors de que parlavan tant, n'havian llegit una ó dugas obras, lo més tres, y d'alguns *cap*. Ne parlavan sols per referencia en la *inmensa majoría* de cassos; es á dir; ne parlavan ab igual coneixement de causa que podian parlar (y aixís ho feyan) d'en Taine, Littré, Compte, Renan, H. Spencer, Ruskin, Ferri, Lombroso, etc., etc. Els hi sobrava inventiva y assimilació, y'ls hi faltava educació científica y literaria, com també la corresponent ilustració y erudició.

Avuy, alguns d'ells, fan d'*intelectuals* y continúan del mateix modo, ab més autoritat, aixó sí (tenen més anys y més... atreviment), peró ab iguals arguments y rahons.

Al sentirlos, al véurels, ó al llegirlos, si escriuhen, se'm presenta tot seguit á la memoria la frase que'ls Goncourt aplican á la bona societat del Directori: *Faire procès à un tel monde, le siffler serieusement, ce serait le metier de dupe.*

Fácil es compendre qu'aquests recorts ajudan en molt al meu desitj de donar tan sols mas impresions personals, may fer crítica de l'obra. Comprench massa qu'*aquells* y jo estém, si fa ó no fa, en semblants condicions com á critichs.

II

L'Emile Zola, després de sa gegantesca obra *Les Rougon Macquart*, escrigué *Les trois villes* (*Lourdes*, *Roma* y *Paris*), en las qu'hem vist al *abbé* Pere Froment que va, al comensar, á Lourdes ab una peregrinació pera veure si logra'l miracle de recobrar la fe religiosa, y no tan sols no la recobra, sinó que á Roma, al veure d aprop y per dintre la capital de la Iglesia Católica, fa bo, una vegada més el proverbi de *Roma veduta, fede perduta*, se desenganya del tot, pert sas últimas esperansas en la Iglesia... y continúa vestint els hábits sols per las bonas formas, pera no dar més escándol y fer més fácilment almoynas, fins que, ja per lo que veu y observa, ja pels consells de son germá, ja per l'atracció qu'en ell exerceix la Vida, adquireix la Fe, mes no la fe en la Religió, sinó en la mare Natura, en l'Amor y'l Trevall, que més tart transmeterá á sos descendents; y, fermament convensut

de que á la Natura's deu, se despulla dels hábits sacerdotals, s'entrega al trevall y al amor, y paga aixis son deute á la Natura. Y al acabar *Paris*, el trobém enllassat ab Maria, inspiradora com ell de la dinastia dels Froment.

D'aquest enllás naixen quatre fills, Mateu, Lluch, March y Joan, els futurs evangelistas qu'anirán á portar las bonas novas al món. Y d'aquí las quatre novas obras d'en Zola que van compresas en el grupo *Les Quatre Evangiles*.

El primer evangeli es *Fecondité* (1) que sortí á llum en 1899.

En l'obra *Fecondité*'ns presenta en Zola, ab tota la cruesa y crudeltat de qu'es capás, el fet de la despoblació del Estat francés y las causas que hi donan lloch. L'egoisme regnant en totas las classes, fa que aquestas a una y per tots els medis imaginables procurin tenir un fill tan sols, per matrimoni, ó cap, ó'ls menos possible. El fill segón y'ls altres son considerats com á plaga, ó millor, el concebirlos es un crim. Pera no tenirlos, y essent conseqüents, utilisan medis reprobats y contra natura, arribant a esterilisar á la dona, á la esposa, medis que contribuheixen á prostituhir y enmalaltir á las donas, que no'ls hi serveixen més que com á instrument de plaher, ab lo que's logra la destrucció de la familia y'l enderrocament de la societat, que per forsa té d'acabar enrunada. No practican el ver, el sant, el diví amor fill de la Natura, no miran á la seva dona com á companya d'alegrías y tristesas, com á font d'ahont deuhen sortir els fills que demá haurian de regenerar y engrandir al país, no; la dona no es més que un instrument de plaher y complis voluntari de la destrucció de la societat. Y pera lograr son objecte, la esterilitat buscada, arriban al criminal abort forsat, y fins á altres medis pitjors, medis monstruosos que la ciencia ensenya y qu'en l'obra estan patrocinats pel célebre y cínich operador doctor Gaude; medis que donan per resultat la inutilisació de la dona pera la maternitat. No es l'amor el que impera en la societat que descriu en Zola: son l'egoisme y'l plaher. Y aqueixos donan lloch á la extinció moral y material de las familias, y aixis arribém al acabament, desprès d'una vida miserable dels Beauchêne, Seguin, Morange, Angelin, etc., etc., tot produhit per falta del Amor, y com á efecte de la esterilitat. Ens presenta en Zola l'horrorós quadro de las donas operadas, destruhidas y envellidas avans de temps. Y també'l de las fillas mares que faltan á son dever y qu'entregan sos fillets á donas... que per negoci'ls envian á Rougemont, que per comptes d'ésser *recriadero*, es un cementiri (productiu) dels pobres ignocents dels actes de sos pares.

Enfront d'aquests quadros entristidors y fins repugnants, peró quina presentació es necessaria, quadros de miseria y desconsol, ens presenta com á exemplar model la familia Froment, protagonista de l'obra. Mateu Froment, modest empleyat de la fundició Beauchêne, casat ab Mariagna, dominat, encés pel diví amor á la Natura, amor qu'en son pare tant influhí, crea y té de sa muller una nombrosa descendencia, criticat per sos amichs, acompanyat de las riotas, burlas y menyspreu de sos parents, mentres es pobre. En un moment determinat, corprés per l'exemple, sugestionat per la idea de sa pobresa y'l recort de sos quatre fills, está á punt de renunciar, de seguir la corrent; mes el recort de la seva esposa'l salva, y desprès d'una escena grandiosa, sublim, en la que lluytan son egoisme y l'amor, s'entrega y triomfa la bona, la santa causa, y abrassat estretament á sa muller, plorosa encara dels dubtes de son marit, junts... procrean, y son fill Gervasi es penyora d'aytal acte. D'allavors, continúa sempre sense recansa en son camí de la Vida, per la salvació de la Humanitat.

Al costat d'en Mateu y María hi ha l'ángel bo, el representant de la Ciencia, el doctor Boutan, tipo contraposat al célebre cirurgiá Gaude. No sols defensa aquéll la procreació, la fecunditat, sinó que las mares deuhen, mentres la salut els hi permeti, criar á sos fills, puig tan sols en aquest cas son veras mares.

En Mateu Froment, encés en la flama del Amor, influhit per la idea de fecunditat, al veure Chantebled despoblat, estéril y mise-

(1) Dono aquestas lleugeríssimas impresions, tota vegada que d'aquesta obra no n'hem parlat a JOVENTUT y per créurelas necessarias avans de parlar de *Travail*.

rable, se li ocorre fecondar aquella terra, conreuharla, y poch á poch y ab paciencia logra per complert sos desitjos, sos ideals. Y la forsa expansiva dels Froment fa que aquests, sortintse d'un cercle tan reduhit, siguin prompte amos de la plana de Janville, que á mans d'un d'ells passi la fundició Beauchêne, la casa Seguin, el moli dels Lepailleur, y que Nicolau primer, y Benjamí després, vagin á fundar un nou Chantebled, una nova Fransa tal volta, allá á l'Africa, encesos pel sant y diví amor á la esposa y á la terra, y portant per lema la feconditat d'abdugas.

Durant la marxa conquistadora, hi ha hagut víctimas: Bläy, Rosa, etc., etc. Qué hi fa! La santa causa triomfa, triomfa'l ver amor, triomfa la Natura!

Tal volta alguns trobarán á en Zola massa pessimista al explicar las malaltias y ensenyar las llagas socials, y massa optimista al fer lograr als Froment la creació de Chantebled y ferse amos per sa forsa impulsiva de tot; á n'aqueixos sols els hi diré que recordin qu'en Zola no's presenta, ni en aquesta obra, ni en el *Travail*, novelista, historiador, critich; sinó qu'es més, es superior á tot, es l'*apóstol* que predica la santa causa, es l'*evangelista* que'ns anuncia la bona nova.

TRINITAT MONEGAL.

(Seguirá.)

EL GAY SABER (1)

Varem rebre, fa poch, la magnífica y fidel traducció al francés de *El Gay Saber*, d'en Nietzsche, feta per Henry Albert.

Es un trevall que may alabarém prou el que fa dit escriptor dant á coneixe, no solament á Fransa, sinó també á las altras nacions llatinas, las obras d'en Nietzsche. Al mateix temps que la edició d'*El Gay Saber*, vam rebre una edició petita en octau del *Zarathustra*, traduhit pel mateix. D'aquest volúm no'ns en ocuparém, donch ja ho varem fer quan va sortir la edició grossa; sols tornarém á remarcar que la traducció d'Henry Albert es la més fidel de totas quantas circulan en diversas llenguas.

—

(1) *Le Gay Savoir*, de Frederich Nietzsche, traducció d'Henry Albert, edició del *Mercure de France*.

Tota gran civilisació, tota civilisació forta, ha glorificat l'alegria. Els Persas é Iranis, en temps de Zarathustra, van declarar sagrat el riure, el riure franch y lleal, mès no la mofa. L'antiga Grecia, ab els seus deus hermosos, va ennoblir y consagrar totas las expansions y tots els goigs de la Vida. Allí la Ciencia y la Filosofia eran plácidas y exemptas d'aqueixa tivantor y aqueix encarcarament que van afectar en las épocas de decadencia. Se filosofava en el pórtich, en els jardins, en els convits, intervenint las *hetairas*, tan hermosas com discretas, en els diálechs dels filosops y dels sabis.

La bellesa y l'alegria de la vida no estavan pas renyidas ab la Ciencia, sinó al contrari, sempre anavan juntas.

Un sabi, un filosop, no era pas un personatje vell, mal vestit, rapatani, auster y mal humorat. Això va venir després ab la decadencia, ab el pessimisme importat pels cultes mortuoris de l'Assia y de l'Africa. Perque'l filosop fos un personatje mal humorat, rondinayre y lleig, va ésser precis qu'odiés la Naturalesa, el Món y'ls homes. Y tal tendencia no va tenir plena consagració fins que van arribar els Galileus, els anacoretas, els judaic-cristians, *aquests sectaris de la mort qu'han fet sinonim Temple de tomba, y qu'han inventat el cantar trist, deshonrant aixís el cantar, distinció essencial de l'alegría de la Vida*, segons deya l'emperador Juliá, dit l'Apóstata.

D'allavors data'l que'ls filosops y'ls sabis hagin d'ésser uns tristos personatjes, tots mústichs y graves, com si fossin paralítichs, y'l que la Ciencia se'ns presenti com una cosa penosa, enutjant y difícil de compendre.

Desapareguts els deus hermosos de la Hellada, ja'l sol no entra en els temples pera iluminar las marmóreas formas núas ni las estatuas áureas. Ja'ls inspirats poetas no vesteixen blancas clámides, ni'ls elegits mantells de porpra. Els homes, els millors, creyentse tots culpables, vesteixen negras túnicas y obscurs hábits, ab la cucurulla que ombreja la cara ab els ulls baixos, com si estés plena de vergonya pel pecat original á que l'home deu la seva existencia. El riure es infernal. El Crucificat exigeix plors, arrepentiments y penitencia! Els homes van de genollons á las iglesias. No hi há més cien-

cia que la teologia, ni més filosofia que la dels Pares del definitori.

Y en aquest estat que durá tants sigles, de sobte apareix una llum hermosa que tot ho vivifica y alegra: es el magnífich sol de la Provensa y de Catalunya, d'aquest recó del Mediterrá ahont ha tornat á reanimarse l'antich esperit de la Bellesa Grega.

Y surt un moviment d'aquestas costas nostras quina divisa es el *Gay Saber*, la Ciencia Bella, la conjunció de l'alegria y del estudi, de la contemplació y del entussiasme, del pensar sá y del sentir apassionat, de la meditació y de la cordialitat humana.

Y varen venir las *Corts d'Amor* y'ls *Jochs Florals*, santificantse'l mes d'abril en que la Naturalesa fa rebrotar la vida; y'ls palaus varen ésser llochs de festas, y'ls donzells gentils y las damas bellas varen rivalisar en esplendidesa y cortesia; y's va proclamar que la edat del martiri y de la penitencia ja havia passat, y que'l Sant Esperit devia venir á inspirar els intelectes y á inflamar els cors, esparramant ab amor el goig de viure sobre la terra.

Peró tan brillant civilisació, en la qual renaixia'l Paganisme del Ebre al Rhône, va passar com un llampech; grossa creuhada de guerrers barbres y de frares sanguinaris vingué á destruhirla, com diu en Guillém de Tudela en la *Cançó de la Cruzado:*

«Ab feilhons malestruchs, en Simón de Montfort
per la gracia de Deu é la lley del més fort
á tots, é al Rey en Pere, lis donaren la mort.»

Y mort nostre Pere II, y exterminats ab ell els albigesos, va tornar á cubrirse la terra de tristura y de dol, en nostras hermosas costas llatinas, fins que l'Antiguitat Clássica, y ab ella la Bellesa y la Vida, van ressucitar de las sevas cendras, com el Fénix, en la Italia del sigle XV.

A partir del Renaixement, l'Esperit Humá ja no s'eclipsa; lluyta sols, sí, ab l'ideal trist y tètrich, ab las tendencias mortuorias d'una religió negra que pretén ajunyir las conciencias, y fins els cors ab ellas.

Y avuy aquest ideal, que va néixer á Provensa y Catalunya, es revindicat pels primers filosops y homes de Ciencia de tota Europa. Desde Spencer á Lubbok, desde Taine á Hœckel, desde Ruskin á d'Annunzio, tots proclaman que'l fi de la Moral es el plaher, el qual es producte y signe á la vegada d'aument de Vida.

Y ha vingut per fi'l gran filosop de fins del sigle XIX, Frederich Nietzsche, y ha consagrat aytal tendencia en un volúm que porta aquest mateix lema per titul: *El Gay Saber.*

En ell l'ilustre ex-professor de Basilea demostra que la Ciencia, la Ciencia de bona lley, sols la Vida pot produhir, y que, per tant, ha d'ésser gaya y agradable No hi há més que llegirlo.

Al etzar prench el llibre y l'obro; y en la página 9 trobo: «Tota filosofia qu'enalteixi més la pau que la lluyta; tota ética que's fundi en una concepció negativa de la idea de benestar ó de plaher; tota metafisica que imposi una finalitat; tota fisica que cregui en un estat definitiu; siguin de la especie que's vulguin; tota aspiració, sobre tot estética ó religiosa, que tingui una mira exterior, un més enllá, *á sobre* ó *á fora*, es á dir, quelcóm *extranatural* ó *supraterrestre*, l'autorisan á un per'informarse de si va ésser la malaltia la que inspirá al filosop pera formularlas. La inconscient disfressa de las necessitats fisiológicas baix el mantell de lo objectiu, del ideal, van tan lluny, qu'espanta devegadas el considerarho. Moltas vegadas, baix las evaluacions qu'han passat per superiors y qu'han guiat aixís el pensament en la seva evolució histórica, s'hi amagavan ideas torsudas, falsos punts de vista, fills d'una miseria orgánica ó de defectes de conformació fisica, ja fossin d'individuus, ja de castas, ja de rassas enteras.»

Y desprès demostra qu'en tots els grans sabis, en tots els filosops genials, més que de veritat absoluta, las teorias y las obras han vingut prenyadas de salut, de creixensa, d'esdevenir, de potencia, de Vida.

Y Nietzsche exclama: «Desconfiéu dels sabis tristos: ó es que no saben res, ó es que sols saben molt tristas cosas».

Y aixís parlá Zarathustra, y aixís parlavan també'ls Grechs dels bons temps de la Hel-lada, y aixís se va proclamar á Catalunya y á Provensa en las Corts d'Amor y en els Jochs Florals, per gentils cavallers y bellas damas, cumplint aquells els preceptes antichs d'*utile dulci* y de *mens sana in corpore sano.*

POMPEYUS GENER.

CASTELLANADAS

Fa alguns mesos que'l tinch demunt de la taula, y may me vagava llegirlo. Quan ordenant papers y llibres me'l trobava entre mans, llegia per centéssima vegada'l títul: *El Catalanismo*, el nom del autor: *Fidel Pérez R. Mínguez*, y la data *Madrid*... Jo pensava: ¿qué podrá innovarnos desde Madrid el senyor Fidel Perez R. (¿qué voldrá dir aquesta R?) Minguez sobre catalanisme? Ba! per més que's tractava d'un follet de 44 planas de lletra bastant espayada, sempre'l tirava á un recó, ab la cómoda intenció de deixarho per un altre dia. Per fi aquest dia ha vingut, dia d'aburriment... figúrinse que acabava de *sufrir* una empalagosíssima disquisició d'un ex-silveli que'm volia demostrar qu'en Pere, en Pau, en Berenguera y un altre son la nata y flor del catalanisme..., y jo, per fi, veyent que no anava al fons de la qüestió, qu'es allí ahont podíam discutir y entendrens, com no m'agrada agafar el rave per las fullas, desprès de tapar la boca al senyor ex-aixó y ex-alló, vaig resoldre buscar un *rave* auténtich, y agafarlo pel rave mateix. Ja'l tenia: era'l llibre *El Catalanismo por Fidel Pérez R. (?) Mínguez*. Y vaig agafarlo.

Se tracta d'un discurs *pronunciadó en el Círculo Industrial* de Madrid; vaja, no riguin ab aixó del industrial de Madrid, ni pensin ab els escura-dents. Aquest *pronunciament* va ferse *la noche cruel* del 21 d'abril del any passat. Ves si'n feya de mesos que corria per la meva taula! El tema es el següent: *El catalanismo no es un problema, es una injustificada pretensión que ni la historia ni la ciencia abonan.* ¿Qué'ls ne sembla d'aquest rave?...

El senyor Fidel busca la causa del catalanisme, busca que buscarás, y al fi la troba en la perdua de las colonias (en l'última perdua); ja veuhen que no's remonta gayre; li deu rodar el cap. Ell diu: com que á Madrid van dictarse las lleys pera las colonias y's van firmar els nombraments de sos governadors, y á Madrid va manarse que... (aixó posemho en castellá) *que atravesaran trescientos mil soldados el Oceano* (manoy!...) y allí van votarse (potser vol dir *botarse)* 'ls crédits pera la guerra, y d'allí va sortir la comissió aquella d'en Montero Rios, es clar las regions van agafar tirria á Madrid y vinga demanar la descentralisació. La regió qu'ho va agafar més fort aixó de la descentralisació va ser Catalunya: d'aquí nasqué'l catalanisme. Senyors, ja ho veuhen: aixó es l'evangeli.

Un cop descubert el pecat, las emprén contra'ls pecadors, que som els catalanistas. Diu que no parla pels catalans amants de la regió ahont nasqueren, enamorats de sa historia, de sas costums y de la flora y la fauna de *su respectivo rincón;* aquests son, pel senyor Fidel, uns beneytons; ell parla per «los que forman ese grupo de catalanes que, obcecados por la insensata palabrería de desquiciados intelectuales, insultan á la madre patria diariamente, pretendiendo se les concedan unos derechos que no poseen (home, per aixó deuhen demanarlos), haciendo incompatibles amores que pueden y deben vivir unidos en un mismo corazón...» Ah! y aquests condempnats, ademés de tot aixó, que ja es prou fort, *entonan una canción mortificante para todos los españoles*. Ves si'n som de *malos*. Sembla qu'ab totas aquestas acusacions ja n'hi hagi prou pera que'ns fassin pols uns quants *tercios castellanos*, donchs encara som més dolents que tot aixó, ó si no llegeixin: «Os sentáis en una mesa con dos catalanes que hablan también el castellano, y aún sabiendo que os es desconocido su dialecto, si con vosotros hablan en castellano, entre sí usan el catalán, incurriendo en una falta que podría calificarse duramente y de que no habréis podido seguramente acusar á un extranjero que se halle en las mismas circunstancias que los catalanes del ejemplo.»

No s'hi enfadi, senyor Minguez, ab aquests *catalanotes* qu'ab tants anys de civilisarlos els de la banda de vosté no han sapigut desfersé d'aquest infernal *dialecto* y adoptar las *melifluas sonoridades* del castellá. No s'hi enfadi, creguim á mi que li vull bé. Aquests catalanistas empedrehits, pera corretgirse de sa grosseria, no més els hi caldría pendre exemple de vostés. A veure, cambiém els personatjes del seu cas: som á Catalunya, y al voltant d'una taula de catalans s'hi assentan dos castellans; donchs aquests dos senyors, models de cortesía, deixan de banda'l *dialecto de Cervantes* y parlan en catalá als catalans que'ls voltan y'l parlan també en sa conversa

particular, pera no incorre en la falta que no cometen ni'ls mateixos extrangers que s'aprecihin una mica. Y tenint tan bon exemple de vostés, aqui seguim ferms en la nostra grosseria. Nosaltres no més *apeamos el dialecto* pera parlar ab vostés! Quina miseria!... En cambi'ls castellans á Catalunya, ja ho sentím, catalá, á tot estrop, fins ells ab ells.

Quedém en que no s'hi ha d'enfadar, senyor Fidel, ab aquests catalanistas. Figúrinse que també se'ns desconsola perque *algunos catalanes* tenen el *tenaz empeño* d'escriure en catalá novelas y obras dramáticas... Hi há rahó per'enfadarse ab això de que'ls catalans vulguin escriure en catalá. Fem com els castellans, que tots escriuhen en *griego* perque'ls entenguin fora del seu pais.

Mes ja no sé ahónt soch. Sí, soch á la plana 14 d'aquest divertit follet que'n té 44... y no'm sento ab prou coratje pera seguir llegint tanta... vergonya.

Dispensin.

E. Moliné y Brasés.

TEATRES

Los Galeotes.

Los Galeotes, dels germans Alvarez Quintero, es una comedia sense pretensions, escrita ab molta ingenuitat y molta gracia. Casi bé no hi arriba á comedia: sembla una petita faula en acció, ab *moraleja* y tot, bon xich desconsoladora per cert, puig ella'ns dona á entendre que no's pot ésser massa bo sens ésser explotat pels pillos. Tota l'aventura d'aquell don Miquel que cau de bo, recullint á un parell de miserables que's burlarán d'ell, el posarán en ridicul y tractarán de ferse amos de casa seva, es d'una veritat qu'espanta, perque es la historia de cada dia; historia quina repetició constant dona forsa casi axiomática al argument egoista dels que, podentho fer, se desentenen d'endolsir las miserias dels que pateixen. «¿Ho veus? — dirá qualsevol burgués panxa-contenta, sortint de Novetats.—Es lo que jo dich: fes favors á béstias...» Y com que'ls homes tots s'assemblan tant que no es fácil distingir quins son *bestias* y quins no, s'arriba, per comoditat, á creure que tots ho poden ésser. Y la caritat se torna rahonadora, y l'egoisme fa lo demés.

Peró deixantnos de filosofía, que'ls germans Quintero no n'han volgut fer pas, dirém que, á pesar de la gran ingenuitat, fins d'una certa puerilitat, que dona á *Los Galeotes* totas las apariencias d'un qüento blau pera nens, en l'obra si descubreixen, ademés d'entussiasme y espontaneitat, altras qualitats gens vulgars qu'acreditan als autors com artistas de debó. Els diferents tipos, presentats ab molta desinvoltura y fantasia, atrauhen perque son ben humans y finament observats; sobre tot els secundaris, d'una vida sorprenent. Aquell Jeremias, sempre remolejant perque'l treu de tino la excessiva bona fe del seu cunyat, aquell dependent mitj trastornat per haver llegit massas comedias románticas, recitant sempre y somniant despert, la filla ingenua que porta en son cor la bondat del pare, els dos *Galeotes*, sobre tot el pare tahul y poca vergonya, ab més gramática *parda* qu'en Moret, y en fi, la criada y fins els personatjes epissódichs, son bona proba del esperit observador y finament satirich dels germans Quintero, que'ls hi permet retratarlos ab desembrás y lo justament carregats pera que interessin sens ésser xabacans. Tal volta psicológicament no son tan verdaders els tipos de Miquel y de Carita, sobre tot aquest, qu'en determinadas ocasions peca de sentimentalisme é ingenuitat de melodrama; peró hem de tenir en compte'l carácter de l'obra, de marcada tendencia poemática, que justifica l'excés de fantasia dels autors. L'acció es senzillíssima, y encara que poch original, desenrotllada ab molta naturalitat y molt moviment escénich. L'interés no decáu, á pesar de tenir l'obra quatre actes, gracias al fecond ingeni dels autors, que li donan varietat ab una serie d'incidents y recursos cómichs, y li donan amenitat ab un diálech fácil, intencionat, florit y xistós, sempre apropiat pera cada personatje.

Los Galeotes van á la companyia de Novetats com anell al dit. La senyora Pino fa de Carita y ho fa deliciosament. Las primeras escenas, d'una verbositat extraordinaria, las diu molt bé, sens atropellarse y accentuant net. En las de sentiment no exagera, trobant la nota justa. El senyor Vallés també fa'l paper de Miquel ab tota la dignitat y tranquila confiansa que requereix; en Mendiguchia sempre atolondrat y sempre en carácter, y en Garcia Ortega treu bon partit del desayrat paper de Mario. En fi, la senyora Rodriguez, la senyoreta Catalá, el senyor Rubio y'l senyor La Riva, completan el quadro, que resulta ben arrodonit.

Emili Tintorer.

INSCRIPCIONS CATALANES Á PERPINYÁ

(Rossellonés.)

D'inscripcions catalanes, n'hi há una colla á Perpinyá: n'hi há á l'iglesia de la Real y al corn del carrer d'Encalce; d'altres cal anar á cercarles per les parets y capelles de vells monuments. Aqueixos escrits son de remarcar per la mostra que donan de la llengua y de l'ortografia dels sigles passats.

À la capella del Hospital civil (al carrer del Colegi), un sarcofage es posat contra de la paret d'esquerra en entrant; á la pedra del devant hi es gravat l'epitafia, entre mitx de dos escuts, hont hi há esculptats un lleó á cad'un; y cada escut es rodejat d'una ornamentació de quatre fulles. Lo sarcofage es dut per dos lleons de pedra, estirats sobre les potes de devant. L'epitafia, en lletres góthiques, es aquesta:

ACI : IAU : LONRAT : EN : BN̄A ·
DE : IUNYET : MERCADER · E · CIUTADA
DE : BARCHNA : QUI : PASSA : DAQ̄STA
VIDA : EN : LO : MES : DE : M̄Y ·
LN̄Y : M : CCCLXI »

que llegirem: «Aci jau l'honrat En Bna de »Junyet, mercader y ciutadá de Barchna »(Barcelona), qui passá d'aquesta vida en lo »mes de maig, l'any 1361.»

A la capella del Hospital militar, antiga iglesia de Nostra Senyora dels Angels, are dedicada á «Nôtre Dame des Victoires», hi há dúes tombes posades á ras del sol. La una, prop de la paret S., es feta de dúes pedres: la del cim porta un escut, esculptat (que sobrepuja una manera de casco), y al dessota, la date 1605; á l'altra pedra hi há la marca de les anelles que servían per obrir la sepultura; y al entorn d'aqueixes dúes pedres, es escrit l'epitafia:

LA · SEPVLTVRA · DE · MYSER
· CAN · ANTO
NY · PALS · Y · DELS · PVYG DELS SEVS
· QVESTA ES
1605

«Aquesta es la sepultura de myser (de) ca'n »Antoni Pals y dels Puig (y) dels seus.» Se veu que cap á la fi de la inscripció l'obrer se va trobar curt de plassa, y per'xo no pogué posar la separació dels mots, y fins suprimí la *y* de «Puig y dels seus».

L'altra tomba, que es cap á la paret N., es feta de tres pedres; á la primera hi há un escut, esculptat; á la segona s'hi veu la marca d'una anella; á la tercera hi há no més que'l nom BOSCH.

Are que la llengua catalana com més va menos s'escríu á Rosselló (ja que tot s'hi afrancesa), m'ha semblat que valia la pena de senyalar aqueixes senzilles inscripcions.

J. Delpont.

DE SOL Á SOL

Vina, hermosa meva; obrim el balcó de bat á bat; mira y veurás cóm el dia desperta. ¿No veus cóm ja clareja allá lluny? Mira cóm el cel ja va omplintse de llum, y cóm se torna rosat aquell petit núvol, fugint per moments aquest mantell negre de la nit. ¿No sents l'ayre fresch del matí prenyat de perfums de flors qu'aixamplan l'ánima? Ja ha acabat son monoton cant el taup, y l'aucellet comensa ab sas notas armoniosas á alegrar l'espay.

Ja l'astre del día s'aixeca, y sa llum pura d'or y grana ilumina'l cel; ja fugen de la terra las ombras de la nit... Vina als meus brassos, hermosa meva, y ajuntém nostras bocas ab un petó, cant d'amor saludant al nou dia. Estimemnos molt, que l'amor es joventut y vida.

El sol es alt y'l cel d'un blau puríssim; la flor obra son cálzer; l'aucell, saltant de branca en branca, va refilant sos cants més bells. Tot convida á estimar: estimemnos molt avuy; demá... qui ho sab!

. . . .

Ja'l sol s'amaga darrera la montanya, y la claror va minvant per moments. Ja es de nit, y tot dorm, y es solemne la quietut. Sols se sent el cant del taup... El día es vida, y la nit símbol de la mort.

Joan de la Creu Palmarola.

LA CANSÓ DE MIRTALIA

BALADA.

El vell cornamusayre té tres fillas
més bellas totas tres que un raig de sol.

Bé prou las coneix el poble:
Gemesquia dels cabells d'or,
Griselda dels rinxos negres,
Mirtalia de las cansons.
Als gemechs de la inflada cornamusa,
que'l vell escampa, van rodant pel món.
Gemesquia passa'l rosari
pregant pels vius y pels morts,
Griselda'l seu cos entrega
á cambi d'un grapat d'or,
y Mirtalia no més canta
d'amor y patria cansons,
ayres dolsos d'anyoransa,
de melangía y de dol,
y per preu sols vol somrisas
ó llágrimas de tristor.

Las tres fillas del vell cornamusayre
aixís van rodant pel món
als gemechs de la inflada cornamusa,
més bellas totas tres que un raig de sol.

Un capvespre d'hivern, mentres dormía
el vell cornamusayre al fons del bosch,
arribá ranquejant la mala bruixa
y á las fillas temptá: — Digam: ¿qué vols,
oh tu, Griselda hermosa? ¿Qué ambicionas?
El meu poder es gran: t'ho puch dar tot.
— Vuy vestits y joyells y pedrería,
y palaus y castells, y un bell espós,
senyor omnipotent d'un gran realme;
si pogués ser, senyor de tot el món.
—Vina ab mí y ho tindrás. ¿Y tu, Gemesquia?
—Jo d'un claustre ben gran y ben ombrós
ser l'abadesa, per tení á mas ordres
d'esposas de Jesús tot un estol,
tendras com lliris, blancas com colomas
y encesas d'un mateix místich amor,
regint jo sas pregarias nit y día,
nota capdal del reso fervorós.
—Vina ab mi y ho tindrás. ¿Y tu, Mirtalia?
—Jo no més vuy cantar una cansó...
—Seguiume totas tres — digué la bruixa. —
Mon poder es inmens: ho tindréu tot! —
La gran y la mitjana la seguiren.
— ¿Y'l pare? — feu Mirtalia.— El pare's mor.
—Oh, no! No puch venir! No puch deixarlo!
Sens ell me moriría de tristor!...

. . . .

La bruixa y sas germanas ja no hi eran,
y en la calma profonda del gran bosch,
mentres la llum ixenta deslliurava
la soliua roureda de foscor,
la cansó de Mirtalia s'espandía
rublerta d'anyoransa y de condol.

El vell cornamusayre té tres fillas,
més bellas totas tres que un raig de sol.

Gemesquia fou abadesa:
cent esposas del Senyor
varen pregar á sas ordres,
y d'anyoransa s'ha mort.
Griselda n'ha estat regina,
y á las mans de son espós
ha pagat ab sanch un deute
de traydoría d'amor.
Y Mirtalia no més canta,
no més canta una cansó
ben apropet de son pare,
el vellet que no es pas mort;
y per preu sols vol somrisas
ó llágrimas de tristor...

El vell cornamusayre té tres fillas,
més bellas totas tres que un raig de sol.

SALVADOR VILAREGUT.

SES TRASCOLADES DE SON TORRELLA

(Mallorquí.)

Dins totes ses vinyes s'hi veuhen amples rodols filoxerats y, segons pinta sa mostra, en pochs anys haurán fet mala fi tots els antichs vinyets de Mallorca. Tothòm, condolentse amargament del mal, regoneix que si no feim es cap viu aviat s'acabarán pera sempra ses alegres veremades... y casi ningú se mou, vuy dî, que'n fan molt poques de vinyes: d'axò en té sa culpa es sol y se llevó d'els moros.

Enguany es fruyt ja no ha madurat natural; endemés sa verema s'era escaldada molt, y amb aquests dies calents y homits, am retxes de sol qui pican, brusques, y qualque ruixada forta, si bé estava pansida, s'ha varada ferm, y, a la fi, es poca y dolenta, peró, axó si, prou retent en es cup, perque está ben abeurada.

Ja podéu pensâ qu'am tan mala anyada y molt de moll, fanch y brutó y qualque pop, no hi ha hagut cas de ball ni glosada ni mos hem hagut de contentâ am fava parada, freixura am pebres vermeys y figues bordissots, pe's dinâ de ses acabaies. Mala veremada y poch divertida hem tenguda, com veis, y lo pitjô que l'any qui ve es capás de sê més dolenta, y, si es aixi, pensáu si será gayre alegra. ¿Qué hi podém fê? Deus mos do vida y salut, que no cansa, y prenguemho en paciencia ja que no hi há altre remey.

Ben mirat, encara es una sort, enguany com enguany s'entén, que s'haja fet tan amunt es cup de trescentes y pico de somades. En els altres no n'hi han posada gens ni mica de verema. Quan el feian net, el sen Bifet, qu'es el tafanê majô, posava massions que seria ple y en Nin s'atreví á dî qu'estava segû que no hi cabria. Ara que ho han tocat en ses mans no's poden avenî de que faltin deves cent somades per arribâ á n'es canyis. Amb essê poch encara es manco de lo que's pensan! No ho havían vist may, y digan lo que vulgan, es un glop mal de beure, sobre tot per l'amo.

—

Els veys cups de pedra viva de Son Torrella, quadrats y fondos, están arreconats devall un'ampla porxada, ben resguardats de sa tramontana qui los pega de ple. Tan prest com s'acaba es veremâ, escampan per demunt s'empostissada dels qu'han omplit ses rapes prempsades dels raims, y posan á secar per ses voreres els morats esportins de ses piles, buyts y estufats.

Just devant els cups, dins es mateix porxo, hi há, arrambada á sa paret de la dreta, sa prempsa de fust, encara homida y bruta de most y morques, am sa caseta de dins. Pels costats carretons y carros de parey, jous armats, munts de portadores mitj tombades y mal compostes, uns quants cubells, arades, camelles, corbeis, simalers y fins sa massota de pitjâ els reims, maimons dels carros y cordes d'agarrotâ qui rossegan per allá en terra.

Ja fa dies que's most bull á les totes. Fins y tot de sa cuyna se sent sa remô sorda y apagada de sa tumultuosa fermentació, y per tota sa casa marètja sa forta y avinagrada olô de ses rapes mig seques y de sa molla agre que's vi no tapa d'el tot.

Acabat es veremar, els cups han quedat tot sols unes quantes setmanes, oblidats a devall sa porxada, tranquils, quiets, roncant com un mostre adormit. Un nigol d'inofensíus moscardins volan per demunt s'ampla boca, giravoltant per dins un fum blavis que s'alsa sempre seguit d'es fons revolt d'aquell negre fondal. No'ls tanca porta ni barra, ningú'ls guarda, sols sa pô y es respecte fa que'ls importuns no s'hi acostin massa. Sovint, sovint, se contan cassos d'agosarats qui pagaren am sa vida sa imprudenta curiositat de pertorbâ y rompre es misteri qu'embolcalla sa formació d'es vi novell, semblant á n'el mistich y delicat misteri qu'encubreix també sa germinació de ses plantes y sa gestació del sers animats.

—

Per un ample portal am llindá de pedra viva, parió y fronter d'es de sa casa qui surt a sa clasta, baixant uns quants escalons, s'entre en es fosch, homit y soterrat temple d'es deu d'es vi, en es gran cellê de Son Torrella, ben conegut y anyorat de tots els bons bevedors del terme.

De tot d'una no s'hi veu res, peró, al cap d'un poch, a sa migrada clarô qu'entra p'es portal y per un finestró obert devall es porxo dels cups, se destría, en mitj d'una espayosa estancia quadrada, una alta y esbelta colunna sobre que descansan ses creuhades gásseres qui aguantan els llenyams y ses corbades de sa traginada. A s'enfront d'es portal, just baix des finestró s'entrevéu un arch de mitj punt, no molt ample, qui fa dins sa paret una capelleta ahont se troba es clot de ses xetes dels cups. A cada costat de s'arch segueixen dúes panxarrudes botes congrenyades d'onze carretades cad'una y per tot es voltant d'es cellê, arrenglerades ran de ses parchs, á una mateixa altaria y ben aposentades demunt sitis de mitjá fort, tretze botes més, de forts congreinys d'olivera amb anells d'ausina, sa més petita de cent vint quartins de cabuda y sa capitana de prop de docents cinquanta; ara totes buydes y sense cadireta ni estaca en es dui, manco sa padrina, a la dreta d'els grifons, dins se que mai s'hi acaba es vi ranci, y sa més petita, de

prop d'es portal, casi plena de vinagre roig y ben estil-lat.

En els recons, piles de mitjes botes, pipes, quartaroles, quartins, quartarons, boratxellos y embuts, posats a modo de trofeu propi d'es lloch. P'en terra un pis d'argamassa piconada, brut, negre, banyat y llanegnedis; y ses parets, emblanquinades de Deu sab quánt, que a trossos se descubreixen ensá y allá per entre ses fustes, son negroses y tacades de vi y d'homitat.

Dins aquell negre coval s'hi respira un ayre fret, homit y carregat, no molt sá, amb una olô de floridura y vinassa ben agradosa p'els moscarts que á milions hi habitan tot l'any.

—

Enguany renta ses botes, molt xalert y atrafegat, el pobre Boch, aquell bergantell qui s'any de sa glossada á na Marieta, sa fia de sa casa, treya ses portadores de sa vinya amb en Nin; ara ja es un homo fet, peró... tan bámbol com antes. Pareix un *peasso* de ses titeres. amb un capell vey y banyat, d'ales caygudes, especie de coladô de café com el que duhen els cloms, vestit de canyem de sach pait y foradat, am calsó curt y cassot sensa mánegues, obert a sa pitrera. S'en munta com un mico per una escaleta de gat, y s'afica de cap dins sa bota p'es forat de sa cadireta. Des tot d'una comensa sa tasca rascant els congrenys y ses dogues d'es fons per arrabassá s'arrós. Ja'n té deves mitj'arroba, estés demunt canyissos dins sa clasta per axugarlo, y treure qualque cosa d'aquella barquera qui casi li basta per fumâ tot l'any.

Ben rascada sa bota, dret á dedins, am brou fins á mitjant cames, esquitxantse per tot el cos, li dona cassades d'aigo am tanta forsa, que se senten els esclafits de tan enfora com ses cantades am qu'acompanya sa feyna. Es porqueret, mentres tant, va duguent d'es pou més gerres d'aigo clara, que deixa devant sa bota, ahont en Bosch segueix cantant y fregant amb un ram d'uyastre sech.

Trobant es such ja massa brut, crida:—Quelet o Quelet, vina á llevâ s'estaca! ¿Quéno'm sent? Recent llamps, si'm fas sortî t'hi posarás sa má!—

S'atlot dins sa cuyna s'esclata de riayes y li fa jutipiris d'amagat.

Madó Bét, sa criada veya, li diu:—Ala, veshi; ja veurás cóm te ferirá y ses riayes se convertirán en plorayes.—

En Bosch segueix cridant:—¿Encara no?—Ho sé cert que't pegaré mitja dotzena d'esclafits que't ferán anâ de folondres per tot es cellê!—

Y es porqueret, baix, perque no'l sente, l'escarneix, diguent:—Jo si que te'n etxibaría de xisclets y mormes y boleys y trompades y ventays y sebes y bledes y ensenays que't farían anâ de grufes tota la vida, si fos tan gran com tu, bámbol.—

Llevô entra poch apoch á dins es cellé, amb una gerra d'aigo en es coll, y afegeix fort, perque en Boch el senti:—¿Que'm cridaves?

—¿Y ahónt eres?

—Sa madona m'ha enviat a cercâ'ls ous, antes de venî 'ls pareys

—Em pensava que'm senties y feyes es sort com s'altre dia.

—Ja ho ets beneit; ¿que't penses que sempre estich per berbes?

—Vaja, lleva s'estaca d'es dui y posa s'escaleta, qu'he de sorti una estona.—

Va treure es cap p'es forat, com un paput de rellotje, sortí fent equilibris, y aferrantse en els alts de sa bota, y, banyat com un aucell qui acaba d'esplugarse dins es rech, sen va anar á encendre un xegarro dins sa cuyna.

—

No'n feya contes d'anarhi enguany á ses trascolades de Son Torrella, peró, es dijous abans, em vaig topar dins es mercat d'Inca am l'amo'n Rafel, y'm va dî:—«Tiré vina, fa tant de temps que no hi has estat; per ventura será es derrê any que'n farem de vi; ses vinyes se'n van a la vela y noltros també; casi ets tornat tan gris com jo mateix. Vaja, no'hi pensis pus, vinahi; t'assegur que sa madona n'estará contenta.»—

Axi quedarem, y per amor d'axò fa dos dies que som aquí. Avuy de vetlada han de fê ses trascolades, y demá me'n tornaré si Deu ho vol.

—

Tot lo día'l sen March y en Boch han encadirat ses botes qu'han d'omplî, aficant papê d'estrassa per dins ses juntes am sa punta d'una ganiveta. Deves mitjant capvespre ja estava tot á punt de pastora Els pareyês han allargat un poch més prest de lo acostumat; á posta de sol els jornalês entravan p'es portal forá; arribavan més tart unes quantes dones d'es tai, y ses figueraleres ja feia una estona qu'eran dins es cellê. Comensava a fe fosca quan tots han estat aplegats. Tothóm anava content, feian berbes y xerravan á la una.

Encara que sis o set llums d'encruya penjats ensá y enllá iluminavan aquella imponent y abigarrada estancia, pels recons y entre ses botes, ses ombres eran molt espesses, y sa gent prenia formes insegures y fantástiques, moguentse en diferents direccions.

El sen March, aquell romá vestit á la grega, estava exancat demunt sa bota qu'havian d'omplî sa primera, cremanthi sofre dedins. Sa olô forta y cohenta pegava en es nas y a sa gargamella fent tossî la gent, qui repetia riguent:—Ala. ala, ja fuma!—En Boch, am so fresch trajo de rentâ botes, dret dins es clot de ses xetes acabava d'obrî es grifó d'es cup

ple, y mentres els concurrents resavan un pare nostre, sortia rebent un raig de vi roig fent sabonereta, del que es mateix Boch omplia á gerrades una partida de portadores que's porqueret, es pastô jove y ses dones se'n duyan, ansa per ansa, devant sa bota, ahont, una després de s'altre, les prenían els missatgês y jornalês y les muntavan d'escaló á escaló per uns quants banchs de diferent altaria posats aposta, fins abocá es vi dins es gran embut que'l seu March aguantava amb els seus brassos. Entre tots formavan una estranya y animada processió, un rosari interminable, una corda sens fí, una dansa macabra am cants, riayes, moviment, formes y colors de gran interés y vertadera poesia. Alló durava, durava, no s'acabava may. Plena una bota, mudavan els banchs y s'embut á un'altre, y seguía aquella alocada dansa, unes vegades viva y acompanyada del cant unisson, monoton y trist, y altres més desbaratada y casi interrompuda am crits, riayes y disputes.

Sa ribella havia passat de má en má; y després de glopetjâ'ls inteligents bevedôs aquell such, encara teb y dolsench, sentía que deyan.—Bo, bo! Molt negre, un poch prim, millô que l'any passat!...—

L'amo en Rafel sorti una estónà defora y llevô foren ses bones. Es pastó, mentres passava per derrera na Rosa, sa més jove y sa més guapa de ses figueraleres, la pessigá á un bras. Ella tot d'una eguinetjá com una pollina qui sent olô de sopes am grell, y li remeté amb una manotada su sa cara, vessant un bon raig de vi da sa portadora que duya am so porqueret. Es pastô s'hi afuá per soyarli sa cara am sa ma bruta de vi y altres herbes, peró va returarse, veyent qu'en Boch s'era parat d'ompli gerres y se'l mirava am mal uy.—Ja té pô!,—digue qualqú; y un altre afegi:—Aqueix ase de Boch hi consentirá que l'hi prenga es pastô á na Rosa.—Si fos jo,—respongué es porqueret,—ja l'hauria ficat de cap dins sa xeta.—Tots feren una riayassa. Entrá l'amo y callaren, reprenguent sa feyna am més vivesa.

Es pastoret feya tarringos á sa figueralera perque li agradava ferm; aquesta, per riure, *coquetetjava* amb en Boch; y'ls altres, veyentlo tan curt de gambals, l'encenian tant com podian per cremarli sa sanch y divertirse fentlo destreletjâ.

S'era fet tart; els llums ja tenian moch d'indiot y poch oli, la gent anava cansada y es grifó rajava tan prim, que no pogueren acabá d'omplî sa sesta bota.

Anys enderrera posavan estaca y cadireta á una dotzena més, y trascolavan durant tres vetlades á lo manco. Ara una y encara.

—

Eran ja deves les onze de sa nit quan els trascoladôs comensaren á sopâ, á sa clarô des foch de sa cuyna y d'un parey de llums d'oli, asseguts en els banchs fets de tronchs d'arbres xepats per llarch sense pulî y am cames molt axancades, ben enrevoltats á una llarga y estreta taula d'ausina lluhenta de s'us, demunt sa que hi havia plats grans acaramull d'arrós y una gerra d'arám plena de vi novell á cada cantó.

Per de prompte aquella trentena de convidats no rallavan gayre. Se'ls veia a tots ajupits, per acostarse més á n'es plat, y solament se sentian ses xuclades engolintse ses atapides cuyerades de sopa, en dúes ó tres envestides, un poch per cada costat, fent temps esperant que los tocás es torn per pendre altre cuyerada, devall sa que hi posavan una llesca de pa, aguantantla am sa má esquerra, per pô dels regalims.

Poch á poch, menjant, menjant, s'anava animant sa conversa, en termes, que, acabat es frit, al comensa ausebori s'espiciada cassola de carn d'anyell am patates, ses gerres estavan casi buydes y sa xerradissa era tan seguida y confosa, que no s'hi ohian gens ni mica, ni tan sols s'escoltavan.

Primê havian parlat d'es trascolá y d'es most, comparant es que bevian am so dels anys anteriôs y fent pronóstichs sobre sa cohita vinent, atés es mal estat de ses vinyes: aixó los dugué á tractâ de s'oliva, que uns deyan qu'era ben poca y dolenta, y altres trobavan que per sa costa y p'es sementê de ses parres era bastant espessa, convenguent tots en que n'havia cayguda ferm de corch de capoll y que sa que quedava estava ben ferida de corch de costat. Llevô tregueren á rotllo ses massions y corregudes d'es cavall d'en Pep Boley, es contrabandista, am sa mula de l'amo de Sa Pinassa, que s'eran fetes s'estiu passat á sa carreterra d'Alcudia, y aquesta conversa, de gust y agrado de la major part, els entretengué bona estona. En aixó estavan encara quan en Boch, qui seya á costat de na Rosa, digué am forsa y rabia á n'es pastoret:—Está quiet, te dich!—Era que's pastô, desde s'altra part de sa taula, tirava trossos de pebre y crostes de pa á sa cara de na Rosa, y aquesta riguent feya es desmenjat am gana, lo que'n Boch no podía sufrî. Bona la va havê feta! Tothóm se'n temé, y comensaren á dirli coses per encéndrerlo més, donant sempre sa culpa de tot á n'es pastô.

Devall sa taula es ca llopê roncava á un moig negre qui li volia pendre un os que tenia estret entre ses cames.—Ala, fora!—digué'l sen March; y es ca sorti rebent derrera es moig qui fugia com un llamp, am s'os á sa boca, qu'havia recullit amb una fúa, mentres es llopê s'aixecava.

Xerrant, riguent y folgant, s'acabá es sopâ y tots els homes partiren mitj térbols, quedant ses dones dins sa casa per anarsen á dormî á n'es seu quarto, com ho feren tot d'una.

—

Acabavan aquells de sortí de sa clasta y just havian arribat á devall es lladonê de devant es portal forá, quan en Boch, sense dí cap paraula, s'acostà à n'es pastô, y li pegá un parey de bofetades ab tota sa forsa. S'abrahonaren de seguida y lluytaren una estona, peró prest en Boch doblegá es pastô, qui va caure devall amb un bon esclat, vomitant un broll de sanch negrosa. En es moment d'anarlos á separá, tement una desgracia, l'amo en Rafel, desde sa finestra d'es seu quarto, los pegá uns quants crits, renyantlos fort ferm. Aviat tots varen haver desaparegut, uns dins sa pahissa y altres deves s'estable dels muls. Es pastoret, més lliquero que cap, fugí tot d'una, fent d'un tros lluny banyes a n'en Boch, qui tot enrabiat s'aixugava am sa máninga d'es mariól-lo sa sanch de ses rapinyades que tenia per sa cara. Sa vomitada d'aquell era des such qu'havia begut de més.—Quina llebre!—

Já feya estona qu'estava ennuvolat, y comensá a caure una bona batuda. Sols se sentia sa sorda ramô de sa ruixada y'ls llaps foschs y acompassats des ca llopê á n'es moig negre, qui, més astut, s'era enfilat dalt es lladonê, ahont llepava s'os burlantse de ses dents y dels lladruchs des farest canot.

JOAN ROSSELLÓ.

Son Fortesa d'Alaró (Mallorca).

LLIBRES REBUTS

EL ORIGEN MUSULMÁN DE LOS JESUITAS. LOS SECRETOS DE LOS JESUITAS *(Monita secreta), por Víctor Charbonnel.—Barcelona. Battaglia. 1901.*

El fascicle consta de dugas parts: la primera destinada a estudiar l'origen dels jesuitas y de llurs reglas; la ségona dona copia exacta de la Monita secreta, ó instruccions privadas dels jesuitas, que's publicaren per primera vegada á Cracovia l'any 1612. El text que pot llegirse en el fascicle está cotejat ab el manuscrit del P. Brothier, ultim bibliotecari dels jesuitas de Paris avans de la Revolució, y en un tot conforme ab el manuscrit auténtich catalogat ab el número 730 dels Arxius de Bélgica, en el Palau de la Justicia de Brusselas.

Cap dubte hi queda en que aquesta classe d'obras, que tendeixen á la veritat, en res cambian l'estat negatiu de la ignorancia. Sols els ja convensuts las llegeixen; els no convensuts, avans de tenirlas entre mans y assaborirlas, necessitan l'aquiescéncia de la part contraria, la que podrá serho tot, menos tonta pera desferse del poder del Index.

Victor Charbonnel, ab frase concisa y presentant ab tota nuesa la veritat histórica, segueix pas á pas la vida d'Ignaci de Loyola. Cavaller, ferit á Pamplona, se converteix, durant sa convalescencia, ab la lectura de *Flor de los Santos;* d'esperit batallador, no concebeix altra manera de servir á Deu que per medi de las armas, y, nou Amadis ó Quixot, vetlla las armas suspesas á la capella de la Verge. Dels moros y moreschs, en gran nombre á Espanya, n'havia de rebre la influencia, y fins á tal punt arriban llurs relacions ab ells, que avans y després de son viatje á Palestina (á imitació del pelegrinatje á la Meca), se veu perseguit per la Santa Inquisició y obligat á emigrar á Paris, ahont, en la barriada de Montmartre, dona cima á la seva obra.

Pera demostrar l'autor la tessis de l'obra, compara las congregacions mussulmanas y la companyia de Jesús, en quatre punts essencials de constitució. Tant en els métodos de iniciació, com en la organisació interna, com en el concepte de l'autoritat, com en llur esperit y fins, abdugas associacions religiosas se confonen y s'identifican, y com sia que la Companyia fos de fetxa posterior als *Kuanes* mussulmans, está per demés haver de demostrar que'ls textes dels de Loyola no son sinó un plagi exacte dels textes dels *Kuanes*. Efectivament: en punts tan trascendentals com el que fa relació al *perinde ac cadaver*, abdugas constitucions s'expressan fins ab las mateixas paraulas.

Baix el meu punt de vista, llibres com aquest, més que ab un interés cientifich se publican ab un interés de propaganda; y en aquest sentit, no crech qu'atrapin el seu objecte, per lo qu'he dit avans. Es més: el bé que fassin á la humanitat es, á lo més, purament relatiu. Cal atacar la causa. La Companyia, com el clericalisme tan combatut avuy en dia, no son sinó un efecte. La causa está més amunt. Fins els Deus pagans, els més amichs dels Homes, demanavan sacrificis: ¿qué té d'estrany, donchs, que'ls Deus enemichs d'ells vagin rodejats de tota mena de desgracias?

Victor Charbonnel, acaba afirmant que las nacions ahont las sectas aqueixas hi han residit viuhen baix un'ombra de mort. «L'Orient diu, es mort, morts son l'Uruguay y el Paraguay; Cuba y Filipinas haurian mort á no haver fet la revolució deslliuradora; Espanya es morta. Els *Sufis* y'ls *Kuanes*, y'ls frares y'ls jesuitas, ajudats pels quefes del exércit, ho absorbeixen tot y tot ho matan.»

En un tot conformes.

F. PUJULÁ Y VALLÉS.

NIT PRIMAVERAL

En el crepuscle indefinit
la Natura's condorm—ab indolencia plácida;
la tenebrosa nit
mandrosament extén—el seu mantell de sombras.

Ve l'hora dolsa del repós...
L'oreig vola manyach—pródich de fresca y flayre.
el seu cant melodiós
el rossinyol festíu—constant al espay llensa.

La lluna avansa per l'espay
vetllant tímidament—el somni de la terra;
tresca sens parar may
testimoni callat—de passionals idilis.

El Gran Conjunt en calma jau;
y's sent fendir l'espay,—com cadenciós murmuri,
l'himne de Vida y Pau
qu'al suau bes del oreig—entonan flors y espigas...

PERE MARTÍ Y PEYDRO.

AL CAMP

SONET.

Aném á viure al camp, dolsa companya,
fugím de la ciutat fera y mesquina
que ab son alé pestífer enmatzina,
y saturemnos d'ayre de montanya.
El baf de la ciutat cap y cor danya,
l'ambent del bosch, l'angoixa y mal domina;
benestar, vida, afecte y pau germina
y de bellesa y goig l'ánima banya.
Aném á contemplar del bosch la ufana,
á aspirar, abrassantnos ab plaher,
dels pins y romanins la olor boscana.
Y allí á ple sol, fruhint l'amor sincer,
engendrém la llevor robusta y sana
qu'ha de regenerar el món enter.

JOAN TOMÁS BISCAMPS.

NOVAS

No extranyin nostres lectors que més d'una vegada usém tons y paraulas poch en armonia ab una revista seria; peró en nostra societat hi há una plaga de microbis tan petits y mal intencionats, que'ls furs de la veritat, pera nosaltres superiors a tota consideració, ens obligan á usar d'aquests medis, perque'ls creyém necessaris.

Avuy li toca al *Maleta Indulgencias*.

Si qui falta a la veritat sabent que hi falta es un embustero, el *Maleta Indulgencias* es un embustero. Dihém aixó, perque aquest *Maleta* va sortir l'altre dia ab un article en *El Diluvio*, titulat *Tartarines*, en el que, ab un ayre de perdonavidas qu'en rigor sols era *circunspecció* pera guardarse las espatllas, s'abstenia de citar noms y apellidos tot insinuant que varis redactors de JOVENTUT havian tingut *interviews* ab el periodista francés en Xavier de Ricard, qu'en tals *interviews* s'havian mostrat molt radicals y valents, y que després, per por, se retractaren en un periódich conservador de Madrid.

Ara bé: una de dos: ó tot aixó es veritat, y'l *Maleta Indulgencias* ho proba en tots els seus extrems quedant ell com una persona formal y nosaltres com á verdaders *Tartarins*, o es mentida y no ho podrá probar, resultant ésser ell, com hem dit avans, un embustero.

Nosaltres creyém que no ho podrá probar, perque'ls de JOVENTUT ens coneixém, y sobre tot perque coneixém al dit *Maleta*. El coneixém desde'l dia que va dir qu'havia vist als *toros* á varis redactors de nostre periódich. Llavors varem contestarli que mentia descaradament, y no va tenir més remey que callar.

JOVENTUT no's fa may solidaria de lo qu'ella no hagi fet per si y en nom propi. Fins avuy, no ha fet ni dit res que no estigui disposada á sostenir sempre. Serveixis, donchs, el *Maleta* precisar las acusacions tan porugament fetas. Si está segur de lo que afirma, no involucri justos ab pecadors; puntualisi, citi noms. Ens han dit que'l tal *Maleta* s'anomena Adolf Marsillach. Esperém que aquest senyor tingui la bondat d'explicarse, si no vol que li quedin aplicats a n'ell els calificatius que's mereix pels articles que firma ab pseudonim.

—

Suscripció oberta pera obsequiar ab una placa artística als eminents músichs Raoul Pugno y Mateu Crickboom.

Cantitats rebudas en aquesta redacció fins á la fetxa:

Suma anterior: ptas, 392.

Bonaventura Martinez Imbert, 5 ptas.—Rafel M.ª de Ferran, 5.—Joseph Bosch, 5.—Marti Callol, 5.—Joseph Soldevila, 5.—Joseph Cortés, 5.—Francisco Ferrer Maristany, 5.—Joaquim Palau, 5.—Trinitat Monegal, 5.—Oriol Marti, 5.—Manel Bofill, 5.—Manel Camps, 5.—Eusebi Güell y Bacigalupi, 10.—Ignaci Villavecchia, 10.—Manel Girona, 10.—Viuda de Llorach, 10.—Lluis Formiguera, 5.—Dolors de Sojo, 5.—Llo-

rens Mata, 5.—Aleix de Vidal Quadras, 10.
Total, ptas. 517.
Barcelona, 18 juny, 1901.

—

S'ha publicat el cartell de convocatoria pera'l Certamen literari qu'ha organisat la Agrupació Catalanista de Sant Feliu de Codines, y que's celebrará'l dia 15 del vinent septembre.

S'adjudicarán nou premis, podentse concedir accéssits y mencions honorificas.

Els trevalls haurán d'ésser remesos al secretari del Jurat, carrer de Sant Joan, 15, de dita vila, per tot el dia 15 d'agost, en que finirá'l plas d'admissió.

El jurat calificador el componen els senyors: Angel Guimerá, president.—Ricart Permanyer. —Sebastiá Farnés.— Antoni de P. Campmany.—Antoni Gifreda.—Pere Argemir.—Joaquim Mas, secretari.

—

L'associació regionalista «L'Escut Empordá», de la Bisbal, ha publicat també'l cartell de convocatoria pera son segón certamen literari musical, que tindrá lloch el dia 15 del vinent agost.

Las composicions haurán d'ésser remesas avans del 1.er d'agost al secretari de dita associació.

S'adjudican catorze premis, y'l jurat calificador está format pels senyors: Mossén Jacinto Verdaguer, president.—Ramón N. Comas, vispresident.—Claudi Omar y Barrera y Bernad Durand, vocals.—Ramón Masifern, secretari.

Pera fallar las composicions musicals, el mateix jurat procurará assesorarse de personas competents.

—

Diumenge va tenir lloch la clausura de la exhibició lluminosa de vistas de Catalunya qu'en el *Cinematógraf Ekadsographe* havia organisat la direcció del Colegi de Sant Jordi com a complement de la exposició fotográfica portada a terme fells per dit establiment de ensenyansa catalana.

Confessém que dita exposició ha sigut verament notable, haventhi algunas fotografias que's presentavan ab la mateixa grandiositat del natural.

Entre altres, citarém un detall del monastir de Poblet, un carrer de la vila de Ribas, El Pi de las Tres Brancas, el poble de Sant Romá de Saú, Pont de Malafogassa, y una verneda de Vilatorta.

—

El dissapte va morir en aquesta ciutat, després de llarga y penosissima malaltia, l'afamat artista Joseph Lluis Pellicer, que tan admirát era dintre y fora de Catalunya per sos mérits, y tan estimat de tots quants havian tingut ocasió de tractarlo y de coneixe sas virtuts, civicas y privadas, y la bondat dels seus sentiments.

En Pellicer, á més de dibuixant ab personalitat ben propiá, era un escriptor distingit, un lliberal fervent y un catalanista convensut y radical.

Ab en Pellicer perdém un dels grans iniciadors y propulsors del moviment artistich modern de Barcelona, y perdém un model de ciutadans. Descansi en pau.

Un altre dia procurarém rendirli l'homenatje degut, parlantne ab més extensió.

—

Está á punt de publicarse una nova obra del gran escriptor rus Lleó Tolstoy, que portará per titul *Objecte de la vida.*

—

La *Unió Catalanista* está organisant diferents *meetings* de propaganda, entre ells un á Mataró y un á Rubí, que tindrán lloch respectivament els dias 23 y 24 del present mes.

—

El nou sagell de la *Unió Catalanista*, de quina aparició donarem compte oportunament, ha cridat tant l'atenció del públich, qu'está próxima á agotarse la primera emisió del mateix.

—

En nostre número 68, en la ressenya de l'Assamblea de Tarrassa, al dar compte del elogi dirigit á la presidencia per un delegat, varem posar que aquest era don Manel Roger de Lluria, de Lleyda, sent aixis que deviam escriure don Martí Roger, de Palamós.

—

Publicacions rebudas:

Catalonia, aplech de poesias de Joan Umbert. Esmerada impresió en paper de fil. No doném un judici d'aquesta obra perque se'ns fa massa dificil entendrela. Tantas son sas incoherencias y extravagancias.

La Barricada, versos revolucionaris de Jeph de Jespus. L'autor té ideas de llibertat, peró las exposa ab excessiu mal gust. Enteném que ab versos aixis no portará l'autor á ningú vers una revolució verament digna de pobles lliberals y grans.

El viaje á Cataluña de don Francisco Pi y Margall y el Catalanismo. Conferencia donada en el Cassino Federal de Madrid, la nit del 25 de maig, per don Félix de la Torre, qui, ab gran imparcialitat y correcció d'estil, fa una ressenya complerta de la estada del senyor Pi y Margall á Catalunya, y un judici rahonat y seré del estat de la opinió catalana, detenintse molt especialment en fer remarcar l'analogia del federalisme y'l catalanisme en son punt essencial: l'autonomia de las regions.

S'han publicat els quaderns quint y sisé de *Cançons Catalanes* de Narcisa Freixas, con

tenint *La barca*, lletra d'Apeles Mestres, y *L'ombra de Nazareth*, de Jaume Collell, pbre.

—

Han visitat nostra redacció'ls periódichs *El Programa*, de Sant Feliu de Guixols, y *El Pandemonium*, de Reus, ab els quals establím el cambi.

—

A pesar d'haver sigut oportunament invitats á visitar la Exposició monográfica del tubércul de la patata organisada per l'Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro en celebració d'haverse cumplert cinquanta anys desde que fou fundat, no havíam tingut encara ocasió de parlarne, y ho fem avuy, cumplint un dever y proporcionantnos una satisfacció.

Els organisadors deuhen ésser felicitats, pel zel ab que contribuheixen al desenrotllo de nostra riquesa agrícola, y mereix menció especial el senyor don Xavier Tobella, ánima de la Exposició, que ab sas continuas explicacions fa compendre al visitant la gran utilitat del concurs.

Ab aquesta Exposició's descubreixen al agricultor nous procediments pera defensar y aumentar sa riquesa donant als productes de la terra molts fins y aplicacions desconeguts per la nostra pagesía. Cert que al visitar la Exposició'l profá's queda un xich fret, peró devém fernos cárrech de que la Junta organisadora ha contat ab pochs elements. Y no obstant, bonas ensenyansas se'n treuhen, y sobre tot, el desitj de que's repeteixin exposicions monográficas com aquesta, puig sos resultats son més práctichs que las de carácter general, y encara més práctichs foran si anessin acompanyadas d'algunas conferencias, celebrantse aquestas en dias en que hi poguessin concorre'ls trevalladors de nostres camps.—J. F.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

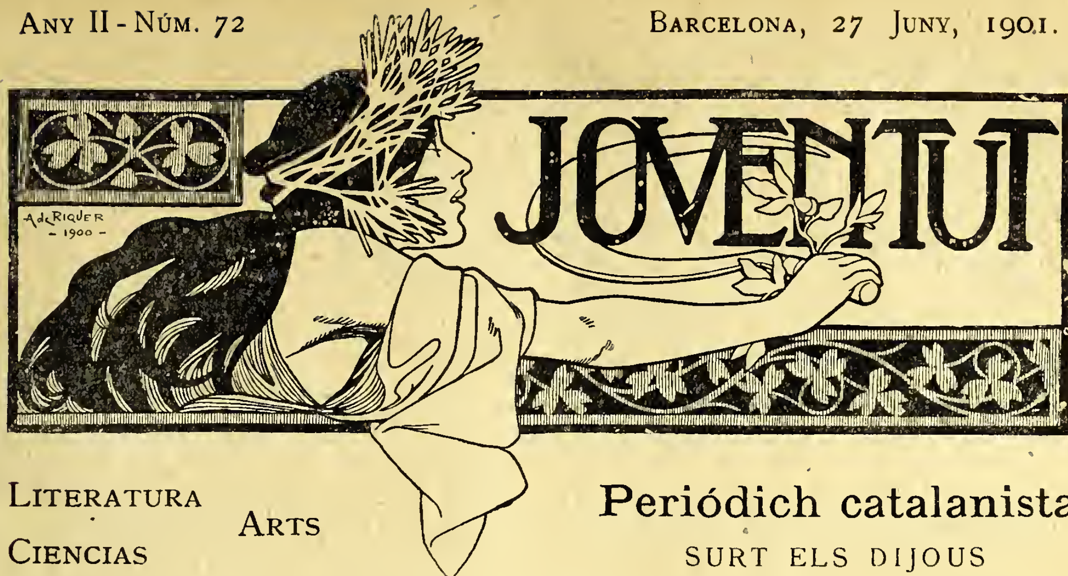
No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any	8	Pessetas.
» Mitj any	4'50	»
» Trimestre	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any	9	»
EXTRANGER: Un any	10	Franchs.
Número corrent	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins	40	»
» » sense folletins	25	»

ANY II - NÚM. 72 BARCELONA, 27 JUNY, 1901.

LITERATURA · CIENCIAS · ARTS

Periódich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

ASSAMBLEA DE TARRASSA

DISCURSOS DELS INDIVIDUUS DE LA PONENCIA.

DON JOSEPH M.ª ROCA (1).

Senyors delegats: En obsequi á la brevetat del temps, no esperéu de mi un llarch discurs; sols me limitaré á fer una aclaració respecte al criteri qu'ha informat á la ponencia pera redactar la Base quina defensa m'ha estat encomanada.

Essent com es lo Catalanisme eminentment democrátich, es natural que confihi al Consell general, representació genuina de tot lo Catalanisme militant, la declaració d'oportunitat ó inoportunitat de concorre en determinadas circunstancias á la lluyta electoral pera'ls cárrechs llegislatius del Estat espanyol. Y dihém en determinadas circunstancias, perque'l Catalanisme, que no es ni será may un partit polítich, sinó qu'es y será sempre una causa nacionalista, no pot erigir en sistema un procediment fonamentat en lleys viciosas y corrompudas oposadas per complert al nostre modo de pensar, contrarias en absolut al criteri que informa nostre programa, y de las que si alguna vegada'n fa us, será sols perque ho creurá de necessitat pera la causa de la nacionalitat catalana. *(Aplausos.)* Se tracta de concorre á unas lluytas ahont, per més bona fe ab que s'hi vagi, es precís posarse en contacte ab leprosos de la politica, ab aqueixos masells morals que no tenen ánima, que no tenen cervell y que no tenen cor, y pera exposarse á'n aqueix contacte, pera pendre aquestas determinacions, cal que no sia tan sols la Junta Permanent la qu'ho acordi, cal que no sia una sola entitat, sinó totas reunidas las que prenguin l'acort importantíssim d'anar á las lluytas electorals; per això mateix, perque créu que l'adoptar voluntariament lo Catalanisme'ls medis oferts pels governants del Estat espanyol (medis que son degenerats y pervertits per ésser fills llegitims y naturals de sos politichs pares) es perillós, la ponencia ha tingut á bé proposar qu'aquest acort, per sa gravetat y trascendencia, l'ha de pen-

(1) Pres taquigráficament.

dre 'l dia que 's fassi necessari, 'l Consell general de representants. Tenint en compte aquestas consideracions, ha redactat la segona Base especial de la següent manera: (*Llegeix la Base especial segona del projecte*) acceptant també la esmena presentada pel senyor Moliné y Brasés tenint en compte que alguna vegada's pot donar lo cas de presentarse un candidat catalanista y que no hi hagi temps suficient pera convocar Consell general segons prescriuhen los estatuts de la *Unió*. La esmena presentada pel senyor Moliné diu aixís: (*Llegeix la esmena*).

Com que'l Catalanisme, á més de trevallar per'assolir la complerta autonomia de la nostra Patria fent que se li torni part de lo que de dret li pertoca y que li fou arrebassat per l'engany y per la forsa, trevalla ensemps pera dignificar tot'una nissaga que ab cinch cents anys de dominació s'ha empeltat defectes y vicis que perverteixen lo sentit moral d'un poble estrafent la seva conciencia, es precis que'ls candidats que portin la representació del Catalanisme á las Corts del Estat espanyol reuneixin certas condicions y se subjectin á preceptes pera que dignament puguin ostentar la representació de la Catalunya renaixent. (*Llarchs aplaudiments interrompen al orador.*)

Per això la Ponencia ha acceptat la prescripció de las Bases de Reus, tal y com está exposada en lo paragraf segón del apartat *Eleccions provincials y llegislativas*, que diu aixís: (*llegeix*), proposant també á l'aprobació de l'Assamblea la segona prescripció, que consta en lo projecte de Bases y qu'es com segueix: (*llegeix*). Se tracta, donchs, de que'ls que vagin allí, puguin anarhi ab el cap dret y'l cor net, encarantse ab los representants falsos d'això que'n diuhen l'Estat espanyol, y exposantlos las aspiracions de Catalunya, d'aquesta Catalunya que pot viure, que vol viure y que viurá, pesi á qui pesi, una vida propia, una vida digna d'un poble civilisat, cansat de sufrir lo vergonyós lligám uniformista d'un Estat fóssil que mira ab indiferencia estoica, si no estulta, com pel seu devant van passant los anys carregats á seny ab son bagatje d'avens y de civilisació, sense qu'ell hi hagi contribuhit ni ab un pensament, ni ab un esfors, ni ab una malla. (*Aplaudiments*). Y no sols aquest Estat contempla com rajan á dolls las deus ahont beuhen los pobles assedegats de vida moderna, sinó qu'ell segueix la rutina de la seva eterna historia, sense que li serveixi d'ensenyansa la continua perdua de sos territoris, mercés al seu afany orgullós y neci de volerlos enmotllar á tots ab son motllo castellá, just per ells, peró pels altres y per nosaltres, migrat y raquitich, motllo foraster al que no sabém, ni volém, ni podém avenirnos, perque no s'ajusta á las nostras costums, á la nostra historia ni á las nostras aspiracions d'ésser un poble respectat y que mereixi la consideració dels altres pobles verament avensats. (*Aplausos.*) Y tot això se'ls ha de dir, y s'ha d'exposar nostre programa ab llealtat, ab franquesa catalana, sense mistificacions ni mitjas tintas, ab paraulas claras y perfectament definidas, puig sols aixís deuhen presentarse al Congrés del Estat espanyol á reclamar ab energia pera Catalunya lo que de dret li pertoca; no ab la humilitat del que demana almoyna, sinó ab la enteresa del qu'exigeix lo pagament d'un deute sagrat, del que vol que's retorni á la seva terra lo que li fou arrebassat per la forsa. Per això es que'ls candidats que presenti'l Catalanisme han d'ésser candidats dels catalanistas, han de fer declaracions claras del seu Catalanisme, han d'acceptar totas las Bases fonamentals del nostre programa sens excepció, defensantlo á tota costa encara que'ls insultin, encara que'ls befin, encara que'ls maltractin, encara que'ls treguin, encara que'ls escupin á la cara. (*Molt bé! Molt bé!*) No cal que hi vagin gent de mitjas tintas á representar al Catalanisme militant, sinó gent que sapiguém qui son y d'ahónt son, ahónt van y d'ahónt venen, y que quan aquella tayfa'ls contestin befant á Catalunya y escarnintla, sápigan contestar ab dignitat... (*Llarchs aplaudiments ofegan la veu del orador.*)

Los representants del Catalanisme en las Corts han d'ésser personas de las que'ns puguém fiar; li es fácil agafar la verola, si no está vacunat, á n'aquell que's fica en una sala de variolosos! (*Forts y llarchs aplaudiments.*) En tots sos escrits y discursos han de fer us del catalá, d'aquesta hermosa llengua que parlavan els nostres pares y'ls nostres avis, que parlan los nostres fills, qu'ha servit pera dictar lleys al món y qu'han parlat molts sants del cel y molts sabis de la terra, y que no ha desaparegut de Catalunya perque no'ns l'han poguda arrencar.

No se'n han de donar vergonya de parlar catalá, per més que'ls interrompin dihentlos que parlin *en cristiano* referintse al castellá, essent aixís que podrian dir ab més rahó que'ls hi parlessin en moro. (*Molt bé! Estrepitosos aplaudiments.*) Quan no's pugui parlar en catalá, han de ferne una protesta ben explicita, pera que consti que si parlan en castellá hi parlan á la forsa. (*Aplaudiments.*)

Havém de buscar candidats que tinguin energia, que tinguin convicció complerta de la personalitat de Catalunya, que sentin l'amor á Catalunya ben arrelat al cor, perque han d'anar á combatre als representants d'un Estat que tot ho accepta mentres no's toqui al uniformisme, qu'es l'enemich més gran que té la unitat del Estat espanyol.

A més de representar las aspiracions de Catalunya,'l diputat catalanista ha d'ésser lo representant d'una nissaga que vol digni-

ficarse, y, per lo tant, cal que sia espill d'homes honrats, aixís en sa vida pública com també, y més encara, en sa vida privada. *(Aplaudiments.)* S'ha de procurar que no tingui mácula, que sia una penyora evident de lo que son los que volen la llibertat de Catalunya. L'home ó'ls homes qu'en nom del Catalanisme parlin en lo Congrés s'han de imposar, tant per sas paraulas, com per la eloqüencia del exemple. Allí s'hi ha d'anar ostentant la veritable representació de Catalunya y no una representació falsa, rebutjant per lo mateix las falsificacions de documents y la compra de vots. Això no ho ha de fer may un candidat catalanista, y es de sentit comú no ferho, que tan lladre es lo que roba un rellotje, ó als viandants al mitj d'un camí ral, com lo que roba vots, y encara podrém dir qu'es més lladre'l que roba vots que'l que roba quartos. *(Aplaudiments.)*

Los electors que votin un candidat catalanista han de tenir conciencia plena de lo que votan y á qui votan, y'l candidat no deu acceptar tampoch aquells vots que venen per la influencia dels superiors sobre'ls inferiors, aqueixos vots per coacció que si no's pagan ab diners se pagan ab dinadas. *(Aplausos.)* S'ha de deixar á tothóm en complerta llibertat pera emetre son vot; las ideas catalanistas han d'entrar per convicció, no ab lo rossinyol de la violencia.

Això es lo que vol lo Catalanisme; això es lo que desitja la ponencia que vosaltres aprobéu com expressió del esperit qu'anima á aquesta Assamblea. Diputats molt catalanistas, peró també molt honrats, honrats de conciencia, de dintre, de ben endintre, perque encara que sembli impossible, lo defecte moral d'un individuu sempre resulta en perjudici de la colectivitat que representa. Vaig á citarvos un exemple de la historia contemporania. Tots vosaltres coneixeréu lo moviment nacionalista irlandés. En Parnell va ésser l'home que li va donar forma. Trevallava ab tanta abnegació, ab tant talent y ab tanta ánima, qu'arribá á constituhir una minoría de nacionalistas irlandesos tan respectable, qu'enlayrava y enderrocava governs, fins al extrém de que á n'en Parnell lo motejaren de rey sense corona. Donchs bé: aquest home eminent, aquest patriota, en los seus últims anys tingué una taca en la seva vida privada que va rebotre dessobre del partit nacionalista irlandés, que rebé una sotragada tan forta, qu'hauría desaparegut del tot si no fos que aquestas causas no poden morir may, perque sería precís per això que desapareguessin los pobles que las sostenen.

Los nostres fonaments han d'ésser fets ab materials de primera classe y sols ab bonas pedras devém aixecar las parets del gran casal de la nacionalitat catalana, y aixís, ferm y fort, podrá aguantar las embranzidas dels polítichs espanyols, rebent las bafaradas de Ponent sense que'ns mustigui ni una fulla del arbre sagrat de la patria, sense que'l corsequin, com arriban á corsecar y destruhir las plantas, las ponentadas. Penséu bé, senyors delegats, ab això que vos he dit. Jo vos demano que la Base especial segona y las sevas prescripcions 1.ª, 2.ª, 3.ª y 4.ª sian aprobadas per aclamació; se tracta d'una causa de dignitat, de la causa de Catalunya, y ab lo nostre programa pot succehir lo que ab las mitjas, que si deixém escorre un punt, podrá passar més ó menos temps, peró á la fí la mitja quedará escorreguda. *(Aplausos.)* Penséu bé que's tracta del demá y de la llibertat de Catalunya, y que, per lo tant, no podém cedir en res; perqúe si's comensan á tenir consideracions, si comensém á cedir per una banda y per un'altra, admetent á aquells que no sian reconegudament catalanistas, ó á aquells que no ho sian d'una manera decidida, caurá tot l'edifici, y no hem de voler que aquesta gent tingui la representació del Catalanisme militant en lo Senat y en lo Congrés del Estat espanyol. *(Aplausos.)* Penséu que tots los defectes, tots los inconvenients y totas las taras que tingui'l diputat catalanista, á n'ell lo perjudicarán més ó menos, peró á la causa del Catalanisme la perjudicarían molt, y farían com la taca que un día va caure sobre l'honra d'en Parnell, que s'extengué á tot lo partit nacionalista irlandés. *(Molt bé. Forts aplaudiments que duran llarga estona.)*

EMILE ZOLA Y'L «TRAVAIL» (1)

III

En tres llibres divideix Emile Zola'l segón evangeli, *Travail*, corresponent cada un d'ells á períodos diferents.

El primer comprén l'estudi de la vila de Beauclair, qu'es la que li serveix com á model de vila industrial contemporania; la concepció y preparació de la Ciutat nova, felis, qu'ha d'ésser el bressol de la Ciutat lliure, en la que'l trevall será lliure, estará redimit de la esclavitut del jornal. En el segón hi há la fundació y creixensa, las lluytas y atachs que sufreix la nova institució, acabant ab l'enfonzament del Abím, símbol del trevall actual, d'esclau embrutidor, y'l triomf de la Crêcherie. Y en el tercer se veu la marxa triomfal d'aquesta y de las ideas colectivistas y de pau en tota la Humanitat.

(1) Vegis el número 71.

En el llibre primer se presenta'l Zola de sempre: observador profond, narrador y descriptor perfecte, y ensemps gran critich. Al explicar y ensenyar las malaltias socials, me'l figuro com un gran metje dissector, que sabent ahónt es el mal, obra ab tota habilitat el membre podrit y posa al descubert la llaga, malgrat ne surti un pus que de moment empudegui l'habitació y molesti als que hi son.

Aixis, donchs, ens presenta ab tota nuesa'l malestar dels trevalladors que's troban esclaus, no pel domini directe sobre sas personas, com avans, sinó pel indirecte del jornal, qu'es l'anella ab que la classe mitja'l té dominat; anella de la que's troban els efectes en las condicions morals dels trevalladors. Ens presenta alguns d'aquests, qu'en sa major part las tenen las senyals de l'anella, y que, per més qu'están queixosos de sa esclavitut, son incapassos d'aixecar el cap; y á lo més, si l'aixecan, es sols per una temporadeta, tornantlo á doblegar sota l'ignominiós jornal; alguns ja ni tan sols poden ni saben viure sens estar sota'l jou del amo. Altres n'hi há (Bonnaire) que son inteligents, honrats, instruhits fins al punt que poden serho donadas las condicions en que han estat educats, com també en las que viuhen. En Bonnaire es el qu'ha dirigit l'última vaga, que tants perjudicis ha portat á la fundició com als trevalladors; y sols accepta tornar al trevall al convéncers de sa impotencia; y quan comprén qu'en el taller no será vist may més ab bons ulls per l'amo, y que sos companys no estavan massa contents d'ell, per ells se sacrifica, é hi entra, mes ab el propósit de sortirne als quatre dias, com aixis ho fa. En Bonnaire es el partidari del colectivisme y dels procediments revolucionaris, puig sols ab ells creu possible la implantació d'aquéll; creu que'ls trevalladors, pera salvarse y salvar á la Societat, deuhen apoderarse de las terras, edificis, etc., etc., y de las eynas del trevall, y alashoras, sens amos y sent *tot de tots*, se podrá crear la nova societat. Hi há també en Lange,'l terrisser que's riu de las doctrinas d'en Bonnaire y d'en Lluch, puig no portan en lloch: primer s'han de destruhir las institucions antigas, s'han de fer desapareixe las autoritats, enrunar la vella societat, y sobre sas runas aixecar la nova. No es dificil això; ja veurán cóm ho explica ell á n'en Lluch, en Jordan y en Bonnaire: un dia sortirán ab els pots y ollas, á dintre de cada un una bomba, y ell tirant el carro y la Nue-pieds ajudantlo, farán un camí bon xich diferent de las altras vegadas; no seguirán cap á las firas, entrarán á Beauclair, anirán per carrers y carrerons, y... una bomba en cada edifici important: Iglesia, *Mairie*, *Sous-Prefecture*, *Palais*, etc., etc.; dotze ó tretze, ab bona metxa y... Beauclair saltará, desapareixerán las institucions antigas, morirán els explotadors; vera teoria anarquista. Y per ultim en Morfain, l'antich Vulcá de la fornal, que creu que s'ha de seguir en tot y per tot la tradició; ell ha fet lo que vegé fer á sos pares; sos fills deuhen seguir lo mateix qu'ell: no está per cambis, no hi creu en evolucions, y menos en las revolucions.

Aquests elements forman la població obrera de Beauclair y encontorns, y á n'aquests vol salvar en Lluch Froment, l'apóstol creador de la Crêcherie.

En el mateix llibre'ns presenta'ls burgesos de la encontrada, las classes conservadoras, que diuhen molts: el capellá Marle, que sols veu la salvació de la societat en la religió católica, per més qu'accepta'l *statuto quo;* el mestre Hermeline, discutidor etern ab el sacerdot, y que confia en la república, y més encara en la ensenyansa oficial y disciplinada; el president Gaume, desenganyat del món y ab el recort inesborrable de la seva muller, que falta á sos devers y que al contarli sa falta's suicida, que veu á sa filla *digna* continuadora de la historia de sa mare, y que, ministre de la justicia, l'aplica, per ella en si, justicia seca, inflexible, atenentse tan sols al Códich; Châtelard, parisench cansat de la vida bulliciosa, malalt del fetje que pensa en sa tranquilitat, y que veu cóm poch á poch l'edifici social s'esllabisa, y troba molt millor no lluytar, perque es inútil; el servidor de tots els ministres, en el sentit de no buscar conflictes, y que, gracias á sa manera de governar, sembla qu'hagi desaparegut la *sous-prefecture*, y es ell la menor cantitat possible de *sous-prefecte;* y que al arribar á Beauclair contráu intimas relacions ab la devota y bella Leonora, muller del alcalde Gourier, fent tot seguit un perfecte *menage*

à trois, respectat pel poble y'l rector, y del que se'n treuhen bons profits, no tan sols desde'l punt de vista particular, sinó també del politich y administratiu; l'alcalde Gourier, fabricant de botinas, que's distréu ab las fadrinas tendras de la fàbrica, abdicant á sa muller; gran republicá jacobi, *mangeur de curès*, d'inteligencia limitada, egoista y autoritari; Jollivet, capitá retirat als 36 anys, dipósit inagotable de bilis, y que tot ho arreglaría ab la espasa, puig creu que sols ab ella's pot conservar bé l'imperi que'ls antepassats ab la espasa fundaren; cascarrabias perpetuo qu'acabaria ab totas las ideas novas á tiros y á... cop d'espasa; (sa muller, la filla del president Gaume, com es natural, li fa fer un paper bon xich ridicul); Delaveau, enginyer director del Abîm, al que salva de moment; tosut, lletj, rigit, honrat al extrém, partidari de la sumissió absoluta del trevallador al amo, casat ab Fernanda, hermosa, coqueta, sense cor ni escrúpuls, *mangeuse* de milions, que's casa ab ell pera tenir *patent de corso* y póder lluhir y fruir, y es *querida* del guapo Boisgelin, amo del Abîm, home que no ha nascut més que pera divertirse ab els diners que li guanyarán els altres, sent ell incapás del més petit trevall; sa muller Susagna, la bondat en persona, la victima que's sacrifica per son fill Pau; els pacífichs Mazelle, que sols pensan en las rendas ab que's van retirar a viure tranquils, sense molestias, angunias ni trevalls, que fins inventan malaltias pera fer veure que pateixen; y per ultim, Geroni Qurignon, fill del fundador del Abîm, el comprador de la Guerdache, que, impossibilitat y silenciós, se passeja en un cotxet ab els ulls ben oberts y sens expresió, com si estés seguint la historia de la casa qu'ell aixecá y que veurá caure avans de morir.

Després ens presenta l'autor lo que'n podriam dir l'element baix de la burgesia, els botiguers Dâcheux, Laboque, Caffiaux, Mme. Mitaine, etc., etc., que lluytan per'enriquirse á costa del comprador. Son els intermitjers del productor al comprador, que carregan ab un trenta per cent el género que venen; son, en la societat, una roda inútil; millor dit, perjudicial.

Y en Lluch, al sentir als trevalladors, comprén l'odi que tenen al burgués, al patró, al amo, y observa en aquests el menyspreu que vers aquells senten, considerantlos més que com á homes, com á máquinas explotables y explotadas; puig ells sols tindrán atenció al trevallador que, robant diners y salut á sos companys, arribi á ésser rich com ells.

L'amor entre las dugas classes no existeix: regnan l'odi, la por; y l'Apóstol sols veu en el cel ennegrit de Beauclair un raig lluminós d'esperansa quan contempla als fills d'abdugas classes que, prescindint dels odis y preocupacions de sos pares, jugan plegats y s'estiman y acaronan, y prevéu que sols l'Amor gran, el ver, el divi, pot salvar la societat y deu ésser la base de la Ciutat futura.

Veyém també á la gent del camp qu'está dividida y s'odia, no podent, per tant, fecondar encara la Terra.

Un estudi especial fa dels amos de la Crêcherie vella, dels germans Marsal y Sæurette. Aquesta es un tipo angelical, fa de mare al malaltis germá, y son cor pateix al veure'ls mals dels pobres, donchs ha rebut forta influencia del seu avi, doctor Michon, fourierista y santsimoniá. El germá, desnarit, esgroguehit y feble, está donat per complert á la ciencia y té un sol lema, el trevall, al qu'está entregat per complert en son laboratori. No creu en teorias ni doctrinas salvadoras, no creu en revolucions socials: sols creu en el trevall etern, en la ciencia, qu'es la qu'ha de fer sola la vera revolució qu'ha de salvar al món de la catástrofe que prevéu. Modest, de carácter tranquil y bo com Sæurette, no vol ésser més rich, ni tenir altra distracció que sos estudis y trevall; per axó vol desferse de la Crêcherie, tota vegada que s'ha mort el vell y rutinari Laroche, l'enginyer director.

Aquesta es la societat de Beauclair, ciutat en que hi há prop de 5.000 trevalladors per 1.000 burgesos, ciutat bruta, antiga, ahont sempre s'ha fet y's fa la inicua explotació dels més (els pobres) pels menos (els richs); ciutat amenassada qu'encara sent tremolar sos fonaments per l'última vaga dels obrers del Abîm. Aquest es el poble que troba Lluch al anar á visitar als Jordan; y al veure'ls mals, al palpar el malestar, corprés encara per lo qu'ha vist en sos últims temps als barris pobres de Paris, vol salvarlo fundanthi una nova ciutat en que s'hi associhin la Inteligencia, el Trevall y'l Diner, tenint

com llas d'unió indisoluble l'Amor sant que feconda, l'Amor al proxim, l'Amor á la terra, l'Amor al trevall, l'Amor á la Humanitat. Ciutat qu'ensenyará nous viaranys per ahont deurá caminar la societat.

IV

Al comensar el llibre primer, Lluch Froment arriba á Beauclair, y al trobar á sos amichs Jordan fora y que tardarán dos ó tres dias á tornar, decideix esperarlos, y entre tant recorre la població, y passa per devant l'Abîm, la gran fundició creada per Blay Qurignon, enlayrada y engrandida per son fill Geroni Qurignon, y que, després d'haver quedat aquest impossibilitat, passa á mans de son fill Miquel, que's suicida per disgustos de familia. Dels Qurignon sols queda Susagna, ab son imbécil marit y son fillet Pau; els altres están, si no morts, poch menys; ho están pera la familia y pera la societat.

Lluch, imbuhit per las doctrinas fourieristas y santsimonianas, sent forsa simpatía pels trevalladors, y per tant, desitjos de coneixe son estat y ganas de que s'enlayrin. En son barri, de pobres, conegué á Susagna Qurignon fent almoynas, y sentí per ella gran simpatia y vera amistat.

Prop de la porta del Abîm troba una pobre, infelissa trevalladora, jove, desnarida, bruta, que respira la miseria y l'abandono més absoluts, acompanyada d'un xicotet de sis anys. Al contemplar la vella fundició, s'enfonza en l'atmósfera de miserias y malestar que hi regna. Fa tot just tres dias que s'ha acabat la vaga pera tots ruinosa. A poch surten els trevalladors de dia pera deixar entrar als de la nit, y allavors se fa cárrech de que aquella infelissa dona es una noya seduhida per un trevallador (Ragú), que's troba ja cansat d'ella, per la miseria, y per estar ella impedida momentaniament de trevallar y guanyarse la vida. Veu á la pobre Josina qu'está á punt d'acabar en instrument de plaher y de disbauxa en la vila miserable, y que son fi fora l'hospital ó altre lloch pitjor, y sent son cor enternirse, com també se li enterneix al pensar en el sufriment dels pobres trevalladors. No es el que's fa ara'l ver trevall, no; aquest dignifica, enlayra: aquell rebaixa y embruteix. Comprén sa impotencia al trobarse sol, y si no fos per veure als Jordan, se'n tornaria, fugiria de tanta miseria y desconsol. De prompte s'empenedeix de sa cobardia. ¿Per qué no ha de fer un esfors? Y, desvetllántseli l'ánima dels Froment al rebre una alenada de ayre vivificador, sent com en ell s'encén la flama divina del entussiasme que l'ha de convertir en apóstol.

Corre pels carrers de Beauclair, en que tothóm está tremolós y esverat encara per la vaga, segueix als trevalladors, sent las queixas dels burgesos y presencia escenas que l'omplen de condol, sobre tot aquellas en que l'obrer ofega sas penas y sa miseria en tabernas ahont li serveixen alcohol que l'entontirá y que'l fermará cada dia més al jou del jornal. Y veu á aquella pobreta Josina y á son germá llensats per Ragú, ja borratxo, que'ls despedeix brutalment, y cóm fugen abdugas infelissas criaturas, miserables, afamadas... ¿Ahónt van? Qui sab! Y surt en Lluch de la taberna de Caffiaux mitj ofegat pel baf de miseria, bruticia y corrupció moral y material, y presencia altra volta escenas que'l desconhortan. De prompte sent fort escándol, tothóm corre... y es perque una criatura, el germanet de Josina, el ros Nanet, patint fam, ha pres un pa del aparador. Y'ls burgesos s'exaltan, s'extremeixen, donchs ja han sigut robadas altras cosas y voldrian que's fes bon escarment, que's castigués al infelis Nanet; y s'enfutisman més encara quan la mestressa del forn, la hermosa Mme. Mitaine, corpresa al veure á la criatureta, diu: «Estéu enganyat, gendarme: aquest noy no m'ha robat el pa. Soch jo que li he donat.» Y'l vehí Dâcheux s'enfada y crida: ell ho ha vist com el robava; no's pot tolerar; aixó fora'l fi de tot... «Vos equivoquéu, vehí, soch jo qui ha donat el pa á n'aquest noy. Ell no l'ha pas robat», repeteix la fornera, roja de la mentida. Passa'l prudent Châtelard, *sous-prefecte*, y al veure la escena, diu al xicot: «Escápat prompte, nano!»

Y tot seguit se sent una veu forta que domina'l soroll y diu: «Ah, llamp de Deu! Son, donchs, els nanos de sis anys els qu'avuy han de donarnos l'exemple? Ha tingut rahó aquest noy. Quan se té fam, se pot pendre tot. Sí, tot lo que hi há á las botigas es nostre, y si os moriu de fam, es perque sou uns

cobarts! ..» «Las provisions, el diner, las casas, els vestits... tot, tot ens ho han robat á nosaltres, que tenim el dret de tornarho á pendre tot!...» «Ja ho sé que no vos hi atreviu...Ja hi haurá qui s'hi atrevirá algún dia... El vostre Beauclair saltará, á no ser que caygués ell mateix de tanta podridura!... Que tot s'enfonzi y que tot s'enruni! A mort, á mort!» Es Lange'l terrisser, l'anarquista, qui predica. Châtelard el fa agafar pera evitar escándol: l'endemá'l president Gaume'l deixará sortir de la presó, ab satisfacció d'aquell y ab las protestas dels burgesos.

Y Lluch queda entristit per aytal profecia: No es aquest el bon camí. Que la fatídica profecia d'en Lange no's cumpleixi! Y se'n va darrera del noyet pera trobar á la germana, y al peu del pont troban á Josine esvanida; y la retorna y la fa menjar, donantli'l pa á bossins. A poch Nanet s'adorm, y Lluch, després de parlar ab la miserable Josina, va á buscar á Bonnaire, cunyat del seductor, pera lograr que Ragú admeti á'n aquélla á casa. En Bonnaire está trevallant al Abîm per darrer dia. Mentres en Lluch espera qu'acabi la tasca, corra per la fundició, en la que no s'hi construheixen més que instruments de guerra, de destrucció (canons, obús, etc.), y's fa cárrech de lo penós qu'es el trevall en tal antre, de lo embrutidor que resulta, puig lo mateix menja'l cos que l'esperit; veu las malas condicions en que's trevalla, y poch á poch se referma en la idea de salvar als parias d'avuy, als esclaus del jornal.

Ell, Bonnaire, Josine y Nanet, van á casa del segón, ahont Lluch pot ferse cárrech de la miseria en que viuhen els trevalladors, y del embrutiment de molts d'ells, al sentir las conversas de Ragú, Bourron, la Toupe, y'l vell Lunot, pervertits y degenerats. Sols Bonnaire se conserva, sols Bonnaire pensa en la reivindicació y l'enlayrament de la classe obrera, y espera que vindrá'l dia en que no hi haurá més qu'homes lliures y felissos, en que no hi haurá amos y esclaus, richs y pobres, dia en que tothóm trevallará... Y Ragú, borratxo perdut, consent que puji Josina ab Nanet; y al baixar Lluch per'anarsen, sent cóm ella pujava la escala. «Soch jo, Josina»— diu molt baixet, perque ella no s'espanti; y'l petit respir pujava sempre y no dava contesta. Mes ab un lleuger frech, apenas sensible, la criatura d'infortuni y de misteri passa. Y una má petiteta y febrosenca agafa la seva, una boca que cremava's posa sobre sa má, la besa ardentment, en un impuls de gratitut infinita, en un esclat de tot el seu ésser. Ella'l remerciava, ella's donava, ignorada, velada, y ab una deliciosa ingenuitat de nena. Ni una paraula fou cambiada, no hi va haver res més que aquest bes mut en l'ombra, mullat ab llágrimas calentas. Y Lluch sortí ple de pena, y ensemps conquistat per aquell bes que li havia entrat al cor.

En la Guerdache, l'endemá, conegué als principals burgesos, vegé sa por, sa baixesa, las bravatas de Jollivet, la tossuderia y autoritarisme d'en Delaveau, las preocupacions ridiculas del *abbé* Marle, del mestre Hermeline, del alcalde Gourier, la serietat d'en Gaume, el carinyo al *laisse faire* d'en Châtelard, l'esperit malvat y verinós de la Fernanda y la inercia dels Mazelle y l'estúpit Boisgelin; vegé que per res podia comptar ab ells pera la regeneració dels desheretats, y sortí compadint á Susagna perque's trobava ab aytal companyia.

Al arribar á Beauclair els Jordan, sentí en Lluch aixamplárseli'l cor. Ab ells hi lligava perfectament, y gracias á la bondat y altruisme d'abdós germans, pogué comptar ab cooperadors pera la seva obra. Li donaren totas las facilitats materials y morals qu'en sa má estavan; no sols l'ajudarian, sinó que, pera poder comensar, li posarian á sa disposició l'antiga fundició la Crêcherie, y á més li donarian el capital necessari. Ab tot y que Marsal no hi creu en l'obra d'en Lluch, sols creu en la ciencia y en el trevall com apoyo d'aquella.

Confiat Lluch en sas forsas, en la bondat de sas doctrinas, en Sæurette y Marsal, en las bonas condicions del taller, y esperantho casi tot dels trevalladors, accepta ab entussiasme y comensa sos trevalls pera crear la Ciutat del demá, partint de la base de l'Associació del Trevall, la Inteligencia y el Diner. S'ha confortat al llegir els llibres de Fourier, Saint-Simon, A. Compte, Proudhon, etc., etc., y deixebles, y té la esperansa de que ab el temps tothóm, convensut ja, se posará al seu costat. Utilisará pera sa obra las passions del home, com las forsas de la vida; las passions

en la lliure Ciutat futura produhirán tant de bé com mal han fet en la vella, encadenada, aterroritzada, la dels sigles morts. Ellas serán el desitj inmortal, la energía única qu'aixeca montanyas... L'home privat d'una passió es un ser inútil, es com si li privessin un dels sentits. No deurá haverhi egoistas, ni ganduls, sinó tan sols afamats d'unitat y armonia, qu'anirán com á germans el día que veurán prou ample'l camí pera poder passar tots á l'una. Y á més. contará ab l'encís del trevall aixecat, posat com honrós, esdevingut funció pública, orgull, salut, joya, lley de la Vida... Y á n'aixó no s'hi arriba de cop, no, sinó poch á poch, comensant com ensaig per una vila, exemple viu de lo que deu ésser la nova societat; y més tart seguirá tot el món, tota la Humanitat.

Y entussiasmat, emportat per aquests pensaments y aquets desitjos, posará demá'ls fonaments de la Vila nova.

Y á la nit, quan avans de ficarse al llit surt á la finestra pera pendre l'ayre, sent el mateix mormoll que sentí la vigilia, y reb un altre ramet de flors boscanas á la cara... Es Josina, la miserable, que torna á darli las gracias, entregantse sencera a distancia, plena d'amor y agrahiment per ell. La crida, y li encarrega qu'avisi á en Bonnaire, que ja ha trobat feyna per ell; y Josina li diu somrihent: «Ah! Y qué bo que sou, qué bo que sou!» Y Lluch, en veu baixa: «Tindré feyna pera tots els trevalladors que vulguin trevallar. Si: vaig á procurar que hi hagi justicia y ditxa pera tothóm.»

Se'n va Josina, y sol ja Lluch, mira al Abîm, centre del trevall malehit, á la Guerdache, á las brutas y miserables casas dels trevalladors, a Beauclair... Medita las iniquitats y crudeltats comesas, y «edifica ab sa pensa, en aquells llochs, la Vila futura, la Ciutat de veritat, de justicia, de felicitat, de la que ja veu las casetas blancas riure, entre'l vert, lliures y fraternals, sota'l gran Sol de l'Alegria.»

De prompte, «l'horitzó s'ilumina; no es el sol ixent, no: es el cap-vespre d'un astre, el vell Vulcá, que llensa sa última flama. Es la fornal antiga de la Crêcherie. Desde demá, el trevall será salut y joya: demá naixerá.»

Trinitat Monegal.

(Seguirá.)

SENSACIONS D'ESTIU

(cant dels mesos.)

. . . .

Oh, quí podés morirse en un redós
sens dir un piu ni moures,
com mor un llangardaix sota una pedra
despresa de l'altura!...
Morir com una onada emperesida
sobre la platja d'escaldada sorra;
morir com un adeu de recordansa,
morir com un espasme
d'un pler gosat en somnis!...

. . . .

La vida es un enutj, quelcóm estúpit
en un cos las y en un esperit térbol...
Ni forsa per aymar ni volior d'ésser,
ni un anhel desvetllat, ni una anyoransa
sinó la d'acabar la calma xitxa...

. . . .

Quí podés ofegarse sens notarho
en lo foch que rodeja é inutilitza!...
evaporarse com las ayguas brutas
del regol enhartat sota las herbas!...
deixar de percebir sensacions agres
en lo cos sense nervi y sense forsa!...
aterrarse com lleuha polsaguera
qu'aixeca un pas esquerp á l'hora baixa!.
Deixar suaument d'ésser
sens una extremitut ni batzegada,
com la flor que s'esfulla,
la flayra que s'esventa,
la llum que's fon... la brisa
que fuig com un alé d'un qu'agonitza!...

Víctor Catalá.

EL «NERONE» D'EN BOITO

L'Arrigo Boito es una de las personalitats més interessants del moviment artistich contemporani. Poeta, critich y músich (1), peró molt més poeta y critich que músich si la *partitura* del *Nerone* no ve á demostrarnos lo contrari, ha sigut considerat injustament per alguns com un Wagner italiá (2), opinió destituhida de tot fonament, ja qu'en Boito es un talent, un gran talent, peró no un geni, no podent colocarse la seva obra al costat de la del mestre de Bayreuth, ni per la trascendencia, ni per la bellesa.

En Boito ha donat probas, fins ara, d'ésser un poeta inspiradissim, peró no ha demostrat que com á músich estés á igual altura. El seu *Mefistofele*, deixant apart algunas bellesas musicals del prólech y del actes III y IV, no es, en conjunt, més que un mitjá drama lirich.

El *Nerone*, qu'avuy ens dona á conéixer després de més de vint anys de tenirlo comensat, senyala, sense cap dubte, un progrés extraordinari en la seva obra poética.

Es Nerón el protagonista de la tragedia. Assessi, histrió, emperador, atleta, tirá insufrible, boig y artista, carácter indesxifrable, verdadera esfinx histórica que surt del camp de la realitat pera perdres en els boyrosos dominis de la llegenda, se'ns presenta dominat pel recort amenassador de la seva mare: nou Orestes, sense'ls motius que atenúan el crim d'aquest, vaga nirviós y delirant dessota'ls remordiments que may l'abandonan.

Y'l medi es la Roma imperial, viciosa y opulenta, pomposa, refinada y encara heroica, ahont els estoichs morian impassibles al rebre l'ordre del senyor del món, y las verges cristianas queyan pregant, trossejadas en el circo maxim per las urpas dels lleons africans, mentres del lluny arribavan els cántichs gloriosos dels llegionaris, vencedors de bretons y d'assiátichs; la Roma imperial, invadida per cultes exótichs, per la magia y'ls deliris del Orient, per nigromántichs, endevinadors y astrólechs vinguts, de Persia, d'Egipte, de Siria, á corrompre la senzilla mitologia helénica, y que més tart havian de desapareixe, juntament ab ella, devant de la nova doctrina de Jesús.

La tragedia está dividida en cinch actes. En l'acte I *(La via Appia)* el poeta'ns descriu —entre'ls murmuris qu'arriban de la ciutat imperial, clams prodigiosos, crits amenassadors de *Nerone-Oreste!* y estrofas amatorias d'Horaci y de Petronius, que'l vent de la nit espargeix cálidament sobre'l camp romá—las supersticiosas cerimonias de Nerón, Simón Mago y Tigellinus per'aplacar la memoria enutjada d'Agrippina, mare y víctima del primer; cerimonias torbadas per la fantástica aparició d'Asteria entre las tombas de la *via Appia*, extranyament enamorada de Nerón ab una passió malaltissa y lúgubre, trista y fogosa.

Y després del pas del desordrenat estol de Cibeles, que s'allunya cantant un himne d'ardenta ubriaguesa, y dels epissodis dels cristians—Fanuël y Rubria—s'ouhen débils remors qu'aumentan per gradacions admirables, omplint de por y de sorpresa l'anim de Nerón, remors que's converteixen en una irrupció enorme de pretorians, ballarinas, cotxers, patricis, lliberts, soldats barbres, cavallers, que aclaman furiosament al emperador, delirants y frenétichs.

Y quan els clams de joya s'apagan poch á

---

(1) En Boito, ademés del *Mefistofele* y del *Nerone* (poemas y música), ha escrit diferents poemas d'ópera (entre ells l'*Otelo* y'l *Falstaff* d'en Verdi), melodramas, novelas, un llibre de versos *(Il libro dei versi)* y ha traduhit al italiá'l *Rienzi* y'l *Tristany y Isolda* d'en Wagner.

(2) L'inteligent y malaguanyat crítich Joaquím Marsillach, malgrat la seva intuició y la seva cultura, afirmá en el follet *Arrigo Boito y son «Mefistofele»* qu'en Boito era «més ecléctich... y diguemho sense por, més just» qu'en Wagner. Es de suposar que més tart deuría cambiar d'opinió.

poch, el chor de dionissiachs entona aquests maravellosos versos, dignes de la musa llatina:

L'ebra Mimàllone già diè fiato alla Bacchica tromba,
sotto il secèspite sta già il tauro ne' ceppi superbo;
doma un giogo di fior la lince, le Mènadi ardenti
«Evion!» gridano ed «Evion!» l'eco remota ripete.

A la fi l'emperador se mostra als seus, y sobre'l César cauhen flors y garlandas y cintas de palma, y'ls clams de joya tornan á ressonar més triomfals qu'avans, 'ab un entussiasme qu'arriba al paroxisme, espléndida expansió d'un poble d'ànima sobiranament artistica.

L'acte II *(Il tempio di Simon Mago)* es digne d'un gran trágich. Acabadas las misteriosas pregarias que'ls creyents dirigeixen al Orácul, Nerón, portat á la presencia d'Asteria que Simón li mostra com la deesa del mateix nom, sent exaltarse'l seu anhel d'impossibles desitjos, y en el seu cor naix un violent y sacrilech amor per la qu'ell creu una deesa. La inflamada passió del César s'espandeix ardorosa y alhora esllanguida: una inmensa torrentada d'impia voluptat l'arrossega, y'ls seus brassos se llensan envers l'admirable dona:

Ah! scendi! scendi!
Sul sognator de' prodigiosi imeni!
Come sciolta dal ciel cade una stella
scendi vêr me, Selène! Ecate! Asteria!
Vago eone lunar' Magica Iddia
dai mille nomi, scendi! ognun di quelli
sarà un nome d'amor!

Y Asteria, qu'ha accedit à representar la farsa per amor á Nerón, enternida y vensuda per las apassionadas paraulas d'aquest, revela inconscient la seva natura humana, y'l César furiós descubreix l'engany, y enfonza barbrement un'atxa encesa en la boca del fals Orácul, cremant al deixeble de Simón que parlava desde dintre, y condempna á horribles martiris á Asteria y demés autors de la farsa.

Comensa l'acte III *(L'orto)* com un idili de pau y de tranquilitat. Els cristians, congregats entorn de Fanuèl, escoltan las sevas narracions; un alé de tendra y mística poesia acaricia llurs ánimas puras, allunyadas de las baixas passions y dels goigs terrenals. La mateixa natura s'endolseix amorosament: «*un'aura di soave pace é diffusa su questa umile gente e sull'orto.*»

Y en la serenitat d'aquest ambient purissim, la dolsa veu de Rubria recita la parábola de las verges prudents y de las verges fatuas:

Vigiliamo. È la sera. Arde la face.
D'intorno ad essa ci aduniamo in pace.
Viene il Signore ma nessun sa quando;
beati quei che troverà vegliando.

Veglia la saggia vergine,
tien la sua lampa viva,
infonde in lei l'aspergine
dalla caduca oliva.
Veglia: lo Sposo viene.
Lieta sarà nell'ora dell'imene.

L'altra al riposo molle
cedendo s'addormenta.
Dorme la vergin folle
e la sua lampa é spenta.
Dorme: lo sposo viene.
Mesta sarà nell'ora dell'imene.
Viene il Signore ma nessun sa quando;
beati quei che troverà vegliando.

Poch á poch la bellesa d'aquest acte minva. Asteria, salvada de la mort, ve á advertir als cristians els próxims perills que'ls amenassan: Simón Mago vol entregarlos als pretorians, peró Fanuèl se nega á fugir, malgrat las amorosas súplicas de Rubria. L'odiós Simón arriba fingintse cego, y després d'un violent diálech ab Fanuèl, aquest es pres entre'ls cántichs dels cristians qu'omplen de flors el camí del seu futur martiri.

L'acte IV *(Il circo massimo)* se compón de dugas parts: *L'Oppidum* y *Lo Spoliarium.* En la primera part, entre'ls crits dels espectadors qu'assisteixen á las barbres festas del circo, Simón y'l seu deixeble Gobbrias — que l'ha trahit — parlan del projecte combinat pera incendiar Roma, projecte terrible que Tigellinus revela més tart á Nerón. Y quan els cristians son portats al suplici, juntament ab Rubria, que disfressada de vestál volia salvar á Fanuèl, y Simón Mago, descubert per Gobbrias, l'incendi's propaga rápidament y'l cel s'omple d'espessas fumeras y d'enormes flamaradas.

En la segona part del acte, Fanuèl, que s'ha salvat de la mort, y Asteria, cercan entre'ls cadavres del *spoliarium* el cos de la mártir Rubria, que mor á la fi en els brassos del primer. La escena es un prodigi de sentiment y d'intensa poesía: heus aquí un fragment d'aquesta escena hermosissima:

. . . .

RUBRIA.

La mano.
Narrami ancora, mentre m'addormento,
del mar di Tiberiade, tranquilla
onda que varca in Galilea...

FANUÈL, *quasi cullandola:*

Laggiù,
Fra i giunchi di Genèsareth, oscilla
ancor la barca ove pregò Gesù.
Quella cadenza placida di cuna
invita a stormir i bimbi sulla prora...
Dormi quieta, dormi.

RUBRIA, *con un filo di voce:*

Ancòra... ancòra.

FANUÈL.

Lenta salia dal Libano la luna,
Era quell'ora in cui sorgon gl'incanti...

RUBRIA.

Ancòra... ancòra.

FANUÈL.

Uscian le turbe erranti
per la lunare aurora; udiasi allor
nel vespero, vagar parole pie
di pace e voci oranti...

RUBRIA.

Amore! amor!

FANUÈL.

E per le vie di Màgdala, fra i fior,
Cantare infanti e sospirar Marie.

RUBRIA.

Beata!...

FANUÈL.

Dormi.—E in quel vespero blando,
Fra lor benedicendosi cantando...

. . . .

Y abandonant el cadavre de Rubria, Fanuèl y Asteria fugen quan ja comensa l'enderrocament de la inmensa volta del *spoliarium*.

En l'acte V *(Il teatro di Nerone)* té lloch la execució, acompanyada del so del *hydraulis*, de las *Eumenidas* d'Eskilos, representant Nerón el paper d'Orestes; del lluny arriban els resplandors del incendi formidable de Roma. Aquí en Boito torna á demostrar las sevas supremas qualitats de poeta ab l'arreglo del himne sublim de las euménidas, que no podém resistir el desitj de ferlo conéixer:

Madre! Madre Tènebra! Tu che m'hai generata
per punir l'omìcida
parlo a te. Loxïas vuol furar la mìa preda
vuol salvar chi dovrà
Qui scontar per mia man atro matricidio.
Sull'uccisor il furïal
inno d'orror ulula già
turbina già, fremebondo.
L'inno delle Eumenidi,
l'inno senza cetera che incatena l'anime.
Quest'eterna pose a me sorte l'ultima Parca
d'inseguir dell'uom l'orma
sanguinosa, finchè lo ricopra la terra
Neppur Morte potrà
Dal mio torvo furor trarlo e da'miei vincoli.
Sull'uccisor il furïal
inno d'orror ulula già
turbina già, fremebondo.
L'inno delle Eumenide,
l'inno sensa cetera che incatena l'anime.

Tampoch en aquest acte's sosté la grandesa de l'acció fins al final. Durant la representació, l'espectre d'Agrippina apareix lívidament, y Asteria, enamorada com sempre de Nerón, ve á morir al seu costat, suicidantse en una escena de passió delirant. Després s'omple l'espay de veus sobrenaturals y amenassadoras, y cau Nerón esvahit á terra, mentres el teatre s'obscureix y'ls trons bramulan horriblement.

Aquesta es l'acció de la tragedia, presa en conjunt, puig es impossible donar compte, sense copiar l'obra sencera, dels innombrables epissodis y detalls que la omplenan y arrodoneixen.

—

Produheix el *Nerone* una fonda impresió sobre l'esperit, impresió de grandesa y desigualtat á la vegada. L'antiga musa trágica, atravessant centurias, hi apareix magnificament, peró dominada y sensibilisada per la influencia cristiana, que no la despulla per'xó de la majestuosa y amplíssima vestidura clàssica. En Boito, refinadíssim y potent poeta, que sent de tant en tant la gran tragedia á la manera eskiliana; que barreja'l sentiment pagá ab el cristianisme; qu'éscriu versos que semblan virgilians, puig llatinisa l'italiá prodigiosament; que troba accents tendríssims y purs com els que inspiraren els *Inni sacri* d'en Manzoni, ens revela en la seva última obra, potser complertament, la intensitat de la seva potencia poética.

Es en Boito un dominador absolut de la forma, un poeta d'esplendorosa fantasia, un gran evocador de multituts y un mestre de la escena. La creació del *Nerone* demostra la impetuosa y alhora exquisida naturalesa de la seva ánima, sensible á la contemplació y expressió dels més dolsos anhels del esperit, sensible a las emocions més violentas, apassionadas y barbres.

En Boito coneix tots els efectes escenográfichs, y en la seva tragedia s'hi acoblan totas las bellesas externas que impresionan y sorprenen, tots els elements que convergeixen á la producció d'un conjunt armónich.

Peró no resulta de tot lo dit qu'en Boito sigui un verdader dramaturch en el sentit profond y humá de la paraula. La lectura del *Nerone*, la seva obra mestra, ens ho fa creure, com també la comparansa de la mateixa ab els dramas d'en Wagner, models del género.

En el teatre d'en Wagner—que com el d'en Boito té per finalitat la fusió de las arts pera produhir la fruhició total de la bellesa —la passió y la vida, brollant per tot, crean una acció que dona naixensa al drama á la vegada anímich y exterior, expressat per la poesia y la música, auxiliat per la pintura y la plástica. Per'xó l'obra d'en Wagner representa'l verdader ideal del teatre: la fusió de totas las arts que contribuheixen á la creació del drama: «el fi, pera'l poeta-músich, no es la poesia, no es la música. L'únich fi es el drama mateix, es á dir, l'acció, la passió, la vida. Poesia y música tan sols son me-

dis» (1). Y en el *Nerone*, d'en Boito, la inferioritat del *drama* devant dels *medis* (2) es innegable. El pintor ofega al psicòlech, el poeta lirich al dramaturch. Ni la por superticiosa de Nerón, ni l'histérich amor d'Asteria, son suficients pera constituhir una verdadera acció, no existint per consegüent un verdader *drama*. No's troba en la tragedia un estudi seriós de carácters; la psicologia es rudimentaria y'ls personatjes quasi tots senten el motllo. L'obra está plena de convencionalismes, de recursos usats, de situacions forsadas. La extranya aparició d'Asteria entre las tombas (acte II) sorprén per lo violenta, com també la presentació de Rubria ab el mantell de vestal pera salvar á Fanuël (acte IV). Considerém l'acte II com el millor indiscutiblement de l'obra. També es admirable l'idilich comensament de l'acte III, peró'l seu final es reproducció desditxada—dramáticament, no poéticament—de la venda de Jesús. Conmovedora es la mort de Rubria (acte IV), y aterra, per l'horror que produheix, la representació de las *Eumenidas* d'Eskilos (acte V). La tragedia acaba ab un excés d'elements sobrenaturals, y'l esvaniment de Nerón no constituheix un final verdader d'acció trágica.

En cambi, l'estudi y veritat del medi ambient son perfectes, y las acotacions del llibre son poéticas y plásticament descriptivas.

El *Nerone*, més que una tragedia, en el sentit absolut de la paraula, es una magnifica successió d'epissodis, quadros plástichs, superbs y brillants, plens de llum, de colors, d'imatjes enlluhernadoras de relleus prodigiosos, ahont hi traspúa per tot l'element lirich; y l'acció trágica, fluixa y deslligada, desapareix sovint dessota las pomposas formas que la cubrixen.

Es el *Nerone* una tragedia que més qu'en las passions ó en la fatalitat, resideix en la magnificencia de la plástica, en la maravellosa bellesa dels versos, y en la grandesa del medi: es, donchs, una *tragedia externa*, peró una tragedia externa espléndida y hermosissima.

G. ZANNÉ.

(1) Catulle Mendés. *Richard Wagner*.

(2) Parlém de la part literaria, no de la musical qu'encara no's coneix.

EN JOSEPH LLUÍS PELLICER

Jo'l coneixia poch, es á dir, no'l coneixia intimament. He demanat datos concrets y caracteristichs de la seva vida, y m'han contat... lo que tothóm deu saber: qu'en els seus comensaments, ab la firma de *Nyapus*, ilustrá alguns *singlots* d'en Pitarra, com la parodia del *Profeta*, que diu qu'ells mateixos, plens de bon humor, venian pels cafés; que després ilustrá almanachs com *El Xanguet* y'l *Tiburón;* que del any 74 al 75 va fer una crónica de la guerra civil; qu'al 77 va anar á la guerra turch-russa; qu'ha ilustrat una pila d'obras pera la casa Montaner y Simón; y en fi, que pera'ferse cárrech de lo qu'era y valia com á caricaturista, no hi há més que consultar las coleccions de *La Campana* y *La Esquella*. Velshiaqui tot. Y jo crech que tots aquests datos son ben poca cosa pera parlar d'una personalitat com en Pellicer.

Com que no haig de tractar sols del Pellicer dibuixant, sinó també del Pellicer home, del Pellicer com á temperament digne d'estudi baix el doble concepte humá y artistich, hi afegiré pel meu compte algún detall y algunas consideracions.

Tothóm sab qu'en Pellicer havia sigut federal, y que pertanyia á aquella generació entussiasta y plena de bona fe que va promoure la revolució del any 68. Conservá sempre las ideas lliberals, essent á la vegada, sobre tot en sos darrers temps, un catalanista convensut. Era, donchs, un cor noble y ple d'ingenuitat. A pesar dels seus seixanta anys, era jove de cos y d'esperit. Dotat d'una memoria privilegiada, y tenint una gran erudició, dava gust escoltarlo. Era un artista *modern*, tant ara com en els seus comensaments. Ell sabia que l'art, en el fons, es sempre'l mateix, y que sols aparentment se transforma segons las épocas. Aixís es que aquell artista d'un altre temps se trobava molt bé entre nosaltres, molt bé entre'ls innovadors, molt bé entre'ls *modernistas*... Jo crech que fins ne podia dar llissons de modernisme.

Va despuntar entre aquella fornada d'artistas sortits del taller d'en Martí y Alsina: Vayreda, Gómez, Urgell, Padró, Galofre, Armet y tants d'altres que no recordo. Ell, en Pellicer, á pesar de la seva joventut, va ésser el primer en donar el crit d'independencia y sentit comú dins del art.

La exquisitat del seu temperament se revela ab la següent anécdota: En sa joventut, se celebravan exposicions al passeig de Gracia, en el lloch ahont avuy se troba emplassat el palau d'en Marcet. En una d'aquellas exposicions hi figurava un quadro que, á pesar de sas dimensions considerables, no oferia al *espectador* res de particular, més que una linia horisontal y una barqueta. Un dia, trobantshi en Pellicer junt ab un grupo de milocas que no's sabian avenir de tan poch

assumto pera tanta tela, els va deixar ab un pam de boca oberta dihéntloshi aquestas paraulas: «Quan l'autor ne sápiga més, treurá la barca.»

Aquesta anécdota demostra la percepció espiritual, finissima, del nostre malaguanyat artista. Sols ell va endevinar el temperament del autor d'aquell quadro de la barqueta.

En Pellicer, á més d'ésser un gran dibuixant y un excelent pintor, reunia altras qualitats sumament caracteristicas, com ho eran son amor al trevall y sa activitat incansable. A ell se deu en gran part l'éxit de las exposicions fetas per nostres Ajuntaments. Gracias á sas moltas coneixensas ab artistas del extranger (ahont sa reputació era ben sólida), avuy á Barcelona hi há un museu, puig si bé no tenim l'edifici, contém ab els quadros, que ja es alguna cosa.

De tota l'obra d'en Pellicer, lo que recordo que'm causá més admiració es la ilustració de *Bocetos Californianos*, de Bret Harte. Qué bé'ls interpretava aquélls tipos de minayres, gent aventurera, barreja de jugadors y presidaris, devegadas homes tot cor y sentiment! Aquells dibuixos plens de solidesa y carácter, son de lo més hermós que s'ha fet en aquest género á Espanya, y ab ells l'artista va remontarse á una gran altura.

Darrerament, en Pellicer apenas pintava. Els seus cárrechs li devian deixar molt poch temps, qu'empleava tan sols en dibuixar. De totas maneras, els qu'hagin visitat el museu modern de Madrid, deuhen recordar son quadro *Zitto silencio, che passa la ronda!*, una de las pocas telas que s'aguantan y's miran ab gust á pesar dels anys qu'han transcorregut desde que fou pintada. Aquell quadro no ha envellit; tót al contrari: avuy es tan jove com el primer dia, per'avergonyir á certs *sabis* d'aquell temps, que quan en Pellicer va dur el quadro de Roma y l'exposá á ca'n Monté, s'indignaren calificantlo de *blasfemia artística*, lo qual no impedí qu'obtingués premi y fos adquirit, ab molta justicia, per l'Estat.

Alguns altres quadros li recordo, entre ells *La marxa dels quintos* y *Una fira de Sevilla*, de grans dimensions, que va fer enrahonar molt á Madrid.

En Pellicer, á més d'ésser pintor é ilustrador de gran valua, y fins decorador, també escribia. Ab el pseudonim de P. Gatell havia publicat una colecció d'articles ben remarcables, tenintne també altres d'exquisits ab son propi nom.

En resúm: era una naturalesa d'artista, ab un cervell privilegiat, podent abarcar totas las arts; ó en altres termes: tenia aquell sentiment, aquella intuició, aquella clarividencia propia de tots els grans artistas. Y era, ademés, un veritable carácter catalá.

JOAN BRULL.

REVISTA DE REVISTAS

La Lectura, de Madrid, en el seu número de maig, publica notables articles de Carracido, Lázaro, Baroja, Borrell y Altamira; un estudi sobre las *Dos tendencias de la literatura rusa*, de la Pardo Bazán, un altre sobre *El «Ideal social» en Zola*, del sabi catedrátich Adolf Posada, y seccions de *Notas bibliográficas, Revista de revistas, Información* y *Libros recibidos*.

Nuestro Tiempo, de Madrid, també en el seu número de maig, publica una crónica de Salvador Canals, un estudi sobre *La Exposición nacional de Bellas Artes*, de Francisco Alcántara, una ressenya respecte de *La vida intelectual en España*, articles de Uribe y Leandro Cubillo, un estudi sobre las reformas socials de Buylla, y seccions de *Revista de revistas*, *Revista bibliográfica* y *Crónica financiera*.

En *La Rassegna Internazionale*, de Florencia (1.er de juny), hi llegim un estudi de Luigi Lodi titulat *«Nerone» di Arrigo Boito*, ab el qual estém conformes fins á cert punt, peró no podém admetre que la tragedia *Las Eumenides* sigui d'Euripides, com diu equivocadament l'articulista. També s'hi llegeixen una informació sobre'l poeta catalá Maragall, escrita per José Leon Pagano, articles de Garoglio, Evelyn, Marasso, Benelli y Levi. Terminan el número las seccions de *Appunti bibliografici*, *Riviste e Giornali* y *Notiziario generale*.

L'Iride Mamertina, de Reggio (15 juny), publica articles de Marino, Emma Boghen Canigliani, G. Galatti, S. Multineddu, Ravenda, prof. Domenico Jaria, y poesias de Torelli, Giacomelli, Ajello, *Fede* y F. Italo Giuffré. Termina ab una secció de llibres rebuts.

Ab molta simpatia hem llegit també'l *Bulletín Catalán*, de Bordeaux (número 1.er—abril 1901), qual fi es el de fer *connaître le merveilleux pays où se parle la langue catalane*. Publica articles d'E. de Careffe, A. Daudé, Dr. Carrère y Dr. Katgalon, ademés dels estatuts, llista de membres y primeras excursions de la *Société des touristes du Haut-Vallespir*.

La revista d'aquesta ciutat *Pel & Ploma*, acaba de publicar son número 77, ab las anunciadas reformas. Aquest número, esmeradament tirat á ca'n Thomas, conté articles y poesias de Marquina, Pincell, Utrillo, Allende, Verdaguer, Mestres, Nogueras Oller, etc., etc., y reproduccions d'obras pictóricas de Casas, Sorolla, Pichot y Picasso.

Per cert que al llegir l'article d'en Marquina titulat *El poeta Jacinto Verdaguer*, després d'extraordinaris esforsos de concentració, hi hem aprés cosas maravellosas qu'han omplert nostre esperit d'esglayadora sorpresa y de fenomenal admiració. Hi hem aprés que's

pot «discutir i negar (apreta, noy!) l'importancia d'un Plató, d'un Dantey d'un Goethe.» Si, home sí: posats á negar podém negarho tot: fins la importancia de las *Odas*... d'Horaci. Peró «no hi ha un home vivent, si parla am coneixement de causa, que s'atreveixi á discutir á un Homer, á un Shakespeare ó á un Verdaguer.» Y saben per qué? ¿No? Donchs «perque'ls primers fan real la Vida, i amb aixó hi ha perill d'errarla sempre: en cambi'ls segons prescindeixen de la realiçació i cantan solçament l'Ideal, aixó que sempre es lo mateix i es hermós i es pur i es fresc perpétuament — aixó que Verdaguer anomena Deu, i Shakespeare amor, i nosaltres sense pretenció de precissarlo més (y actuant de Schopenhauer) voluntat del mon».

La importancia dels cinch genis anomenats, y del eminent poeta Verdaguer, es indiscutible, senyor articulista, per més que vosté pensi lo contrari de tres d'aquells. Sols el creurém quan ens demostri que Dante y Goethe no han cantat ideals de cap mena, y'ns probi que Shakespeare no ha fet *real la Vida*, que ja es prou *real* de si, mal que li pesi, y qu'Homer no ha sentit l'escalf de las passions humanas.

En quant á Plató, tenim entés que la seva filosofía (igualment que la d'Aristótil), forma part integrant de la filosofía moderna. Pera no molestar al articulista, li recomaném tan sols la lectura d'un opúscul d'en González Serrano—ja veu que no passém las fronteras d'Espanya—titulat *Influencia de la doctrina aristotélica en la historia de la filosofía*, en el que hi apendrá quelcóm sobre Plató.

G. Z.

NOVAS

El Catalanismo.

Baix aquest epigraf publica'l notable escriptor don Salvador Canals, en l'ultim número de la revista madrilenya *Nuestro Tiempo*, un article en que estudia ab detenció'l Catalanisme, demostrant un gran coneixement de las nostras aspiracions y fent gala d'un criteri clarissim. No podém sustráurens als desitjos de transcriure, de tan hermós trevall, els fragments que van á continuació.

Los que se imaginan mejor informados creen que el catalanismo es cosa de ayer por la tarde. En Madrid apenas se había hablado de ello hasta 1898. A lo sumo se consideraba como una chifladura literaria. De la absoluta indiferencia se ha pasado, por obra de la ignorancia, al absoluto disparate de creer sinónimos catalanismo y separatismo. Exactamente el caso de Cuba, y á la vista está cómo salimos de él.

El catalanismo es tan antiguo como Cataluña. Como problema político trascendental para el Estado español, el catalanismo existe desde el compromiso de Caspe. De entonces acá, ese sentimiento no ha desarmado nunca. Largos períodos ha estado sin disparar sus armas; pero jamás las ha dejado de la mano. Por carácter y por historia, es el particularismo regional español de vida más robusta y de mejor definida personalidad. Sin necesidad de retroceder tanto, dando un puntapié á lo pasado, aun el más reciente, para no mirar más que lo ocurrido en nuestros días, no hay político español que de 1885 para acá pueda alegar ignorancia del catalanismo.

. . . .

Ni siquiera se creía necesario respetar las expansiones del patriotismo catalán, y se hacía burla y chacota de cuanto manifestaba su personalidad característica. El catalanismo seguía infatigable su propaganda, ó mejor dicho, su organización, pues no se necesitaba sembrar sentimientos é ideas que espontáneamente brotaban de todos los corazones. En 1892 se celebró la Asamblea de Manresa, de donde salió el famoso programa que en 1900, á los ocho años, no conocía ni sabía dónde hallar un ministro de la Corona.

. . . .

Todo eso siguió, sin embargo, inadvertido para nuestra gente política, y fué menester que el desastre de 1898 viniese á dar escandalosas proporciones á todos los problemas nacionales, para que aquella se diese cuenta de que existía uno muy grave en Cataluña. Así y todo, si el general Polavieja no hubiera sentido la humorada,—que humorada fué. por lo que luego se ha visto,— de halagar á los catalanes diciéndoles que «tenía la firme resolución de dar á la vida regional, en todo lo que no afecta á la unidad del Estado y al ejercicio de la soberanía, la amplitud necesaria para que se desarrollase sin las trabas á que hoy está sujeta», tal vez no se habrían dignado políticos y periodistas madrileños ocuparse, siquiera superficialmente, en la cuestión catalana

. . . .

No sería justo acusar exclusivamente al señor Silvela. Hay en todo esto de la política centralizadora de España, que tanto le ha hecho perder y que acabará por reducirla á la Puerta del Sol con alguna colonia en la Mancha, algo de implacable fatalidad. Sólo así se explica que, hombres como Cánovas y como Silvela, que con tanto tino hablan de la época de Felipe IV, y que tantas investigaciones han hecho respecto de ella, no piensen de ese negocio más que lo que pensaba el Conde Duque, ni obren de otra suerte que el de Olivares Por otra parte, para abordar desde el gobierno de Madrid el problema catalán, se necesita un estadista de tal temple y con tanta fe en su conocimiento de las cosas, que no se deje llevar por la opinión vocinglera que entre unos cuantos periodistas afanados y unos cuantos indocumentados afanosos forjan en los círculos de Madrid. Esa opinión falsa llevó á Cánovas á la guerra por la guerra en Cuba, y á Sagasta al conflicto con los Estados Unidos, y esa opinión puso miedo en el ánimo de Silvela, al encararse con el problema catalán. Además, no es posible ocultar que el regionalismo tomó frente á aquel gobierno rumbos y actitudes poco apropósito para conquistarlo. Todas las ansias del catalanismo parecían concentradas en la campaña por el concierto económico. No era verdad; pero lo parecía, y eso era lo que alborotaba y lo que amenazaba con la resistencia ó iba resueltamente á ella. Esto fué un error de los que así plantearon el problema.

. . . .

Por unas y otras razones, el problema catalán salió agravado de manos del señor Silvela, que parecía llamado á resolverlo ó á colocarlo en buen camino. Su situación actual es, según mis datos, la siguiente:

Hay el verdadero catalanismo, la *Unió Catalanista*, fiel al espíritu y á la letra del programa de Manresa.

. . . .

A la derecha del catalanismo, sin combatir el programa de Manresa, pero sin aceptarlo incondicional y explícitamente, están los regionalistas que han triunfado en estas elecciones sin los votos, y acaso contra la voluntad de la *Unió*, como se verá más adelante. Constituyen ese partido, que no debe ser considerado como distinto radicalmente, sino como matiz del catalanismo, elementos políticos que militaron en los partidos españoles y se desengañaron de ellos; hombres que salieron del retraimiento en que vivían respondiendo á las excitaciones del general Polavieja y aun del señor Silvela, y un gran número de industriales de Cataluña que hasta 1898 creyeron que con el proteccionismo arancelario tenían bastante para las necesidades de la región.

. . . .

Si el señor Maura dijo en el Congreso, con aplausos entusiásticos de todo el país, que el Estado hállase necesitado de una revolución que se hará en las calles, si no se hace en las Cortes, ¿por qué llamar separatistas á los catalanes que dicen eso mismo? Se pinta en Cataluña, con los colores más sombríos, la situación moral y material de las provincias centrales sometidas al régimen presente. Si el señor Unamuno, que acaba de decir en el Ateneo que en España no se puede hablar de retroceso, porque no hay atrás ni adelante para estas tribus salvajes acampadas en el extremo meridional de Europa, es rector de la Universidad de Salamanca y un prestigio de la inteligencia española contemporánea, ¿por qué llamar separatistas á los oradores catalanes ni á sus escritores cuando no dicen más que eso? ¿Es que aquí en Madrid tenemos bula para escarnecernos y maltratarnos?

. . . .

Por otra parte, una de las fracciones del regionalismo, la que halagó el general Polavieja, tiene marcadísimo tinte clerical, demasiado estrechas concomitancias con gente de iglesia, y esto ha alarmado á las masas obreras, cada día más alejadas de la fe religiosa, embriagadas de un racionalismo siniestramente cómico al ser profesado por pobres inteligencias á oscuras é incapaces de raciocinio

. . . .

Me hacen estos regionalistas diputados en las últimas Cortes de la Regencia, el mismo efecto que los autonomistas cubanos diputados en el primer Parlamento de este período que pronto pasará á la Historia. Cierto es que no representan íntegramente al catalanismo los electos de Barcelona; pero á su elección ha seguido la Asamblea de Tarrasa, en que la *Unió Catalanista* ha tenido buen cuidado de consignar explícitamente su estado de ánimo en estos momentos.

. . . .

He ahí el estado de alma del catalanismo al venir á las Cortes los cuatro diputados regionalistas de Barcelona.

Y heus aqui una defensa brillant del Catalanisme feta per un periodista que no es català y que viu á Madrid. No's mirarán en aquest espill els altres periodistas de la *villa y corte;* ben al contrari: el mateix *Correo*, orgue d'en Sagasta, s'estima més teixir una aureola á n'en Martos O'Neale, l'ex governador de Lleyda, ab motiu d'haver publicat aquest senyor un llibre en que's combaten las ideas catalanistas.

Felicitém al senyor Canals, puig tot contribuheix á fer bons els seus judicis. Es inútil pretendre que aquella gent obri'ls ulls á la rahó; y lo cert es que fan més bé á la nostra causa ells que nosaltres mateixos.

—

Fa uns quants dias que dos periódichs *politiqueros* de Barcelona s'entregan á *profondas* disquisicions sobre'l Catalanisme. Faltant obertament á la veritat y á la bona fe, donchs prou saben ells que menteixen, ara'ns tractan de clericals, ara de monárquichs, ara de fatuos, y no sabent ja á quina tecla recorre, fan caure sobre nosaltres las conseqüencias dels actes dels diputats regionalistas per Barcelona.

El públich se preguntará: ¿á qué ve aquesta erupció catalanófoba? ¿Veritat? Molt senzillament queda explicat. Dels dos, un fa com els gossos peteners que cridan, cridan, y quan veuhen el bastó enlayre s'arronsan, peró mossegan per darrera, si poden; l'altre, (el *Maleta Indulgencias*) está baix la crisis biliosa de la *nova* que publicarem el número passat. El públich, donchs, ja pot saber á qué atendres.

Y si volen seguir fent guerra al Catalanisme, ja'ls planyém, perque'l públich ho va veyent que cada dia s'escarrassan més, y... no'n tenen poca de feyna!

—

Hem de consignar ab satisfacció'l *succés* qu'acaba d'obtenir á Paris nostre amich el jove pintor Pau Ruiz Picasso.

Entre'ls elogis que li dedica la prempsa parisenca, sobressurten els continguts en l'article qu'en *Le Journal* del 17 del corrent publicá'l distingit critich M. Coquiot, que'n feya apreciacions molt entussiastas.

—

No havent quedat tancada'l dia 18, com haviam anunciat, la suscripció oberta pera obsequiar ab una placa artistica als eminents músichs Raoul Pugno y Mateu Crickboom, la doném per conclosa avuy, dia de la fetxa, ab las cantitats segûents:

Suma anterior: pessetas 517.

C. Vives Navarro, 5.—Félix Maristany, 5.—N. Moragas, 10.—Francisco Soler, 5.—Paquita Asensio, 5.—Domingo Robert, 5.—Enrich Sagnier, 5. — Total, pessetas 557.

Barcelona, 25 juny, 1901.

Queda tancada la suscripció.

—

La «Capella Catalana» que dirigeix don Joaquim Cassadó va tenir l'atenció d'invitarnos al concert que doná'l dia 21 del corrent en el local de l'«Associació de Católichs». S'executaren las composicions *L'estudiant de Vich*, *Lo noy de la mare*, *La noya del Ampurdá* y *La Pastoreta*, de Alió; *Albada*, de Guitart; *Posta de sol*, de Cassadó; *La falsa nineta*, de Narcisa Freixas; *Sant Ramón*, de Morera; *L'albat*, de Borrás de Palau; *Sanctus y Benedictus*, de Palestrina; preludi de *Las Beatituts*, de César Frank, y primera escena del tercer acte de *Tannhaüser*.

Prengué part en aquest concert el jove pianista senyor Marshall King, executant obras de Chopin, Liszt y Paderewsby, que li valgueren entussiastas aplausos.

—

El passat dijous forem invitats á la inauguració del café-restaurant Sant Jordi, de Vallvidrera, propietat de nostres amichs senyors Cortés.

Hi assistiren representacions de las autoritats locals de Sarriá y Vallvidrera, y de varis periódichs de Barcelona. Tots admiraren el gust ab qu'está decorat dit local, quinas obras han anat á cárrech del arquitecte senyor Granell.

Els convidats foren objecte de molts obsequis. Trobantshi'l mestre Crickboom, s'oferi á organisar una festa musical pera l'any vinent en el mateix lloch, ahont els comensals se reunirán altra volta pera retornar l'obsequi als propietaris del establiment.

—

Ab son quadern 12, la notable revista *Materiales y documentos de arte español* qu'edita la casa Parera, ha acabat el primer any de sa publicació. Ab dit quadern, tan artistich com tots els anteriors, se reparteix el prospecte pera'l segón any, anunciantse las següents ventatjas pera'ls suscriptors:

Durant el primer trimestre, els suscriptors tindrán dret á las obras que s'anuncihin, ab un 20 per 100 de descompte.

En el segón trimestre's publicarán las bases pera un gran concurs entre artistas espanyols, en el que's repartirán premis per valor de 1.500 pesetas.

En el tercer trimestre's regalará als suscriptors un llibre agenda pera 1902.

En el quart trimestre's publicará'l fallo del concurs artistich, y'ls suscriptors rebrán la reproducció dels trevalls premiats.

—

La mateixa casa M. Parera ha publicat un magnifich album titulat *Recuerdo de Barcelona*, contenint 25 escullidissimas fototipias que son altras tantas vistas d'aquesta ciutat, presentadas ab un gust y una netedat que fa honor á aqueixa distingida casa editorial.

Se ven dit album á 4'50 pessetas.

—

El curt espay de que disposém ens priva de dar compte detalladament dels *meetings* celebrats els dias 23 y 24 del actual pel «Centre Catalanista» de Mataró y per l'«Agrupació Catalanista» de Rubi, prenenthi part individuus de la Junta Permanent de la *Unió*.

A Mataró feren us de la paraula 'ls senyors Manent, Lloig, Folch y Capdevila, Durán, Roca, Marti y Juliá, y Folguera y Durán. Hi assistiren gran número de representants d'entitats y periódichs catalanistas y una inmensa gentada qu'aplaudi ab gran entussiasme, resultant l'acte verament solemne.

A Rubi parlaren els senyors Parcerissa, Folch y Capdevila, Mallofré, Serra, Fuster, Campmany (Aureli), Campmany (Antoni de P.), Marti y Juliá, y Roca, resumint els discursos, igualment que á Mataró, el president de la *Unió Catalanista* senyor Folguera y Durán. No menys important que l'anterior resultá aquest *meeting* de Rubi, tant per lo que digueren els oradors com per lo identificat que demostrá estarhi 'l nombrós públich qu'assisti al acte.

—

El «Centre Catalá» de Sabadell celebrará'ls dias 29 y 30 del corrent solemnes festas en celebració del aixamplament y milloras realisadas en son domicili social.

Hi pendrán part dignes companys de causa de diferents indrets de nostra terra, realisantse las festas baix els auspicis de la *Unió*.

—

Avuy repartim l'ultim quadern del prólech pera l'obra *Quan ens despertarém d'entre'ls morts*. La setmana entrant completarém aquesta publicació ab el retrato del autor, y durant las setmanas següents, haventse ja acabat el text de las dugas obras que actualment doném com á folleti, anirém repartint, ab cada número, dugas láminas pera *Ayres del Montseny*, fins á completar la ilustració d'aquesta obra.

Oportunament repartirém las cubertas d'abdugas obras, pera que nostres lectors puguin enquadernarlas, formant ab ellas dos elegants volums de la «Biblioteca Joventut».

Dintre de pochs dias anunciarém las novas publicacions que pensém repartir com á folleti á nostres lectors després de las actuals.

—

Secció d'higiene.

Don Adolf Marsillach (a) *Maleta Indulgencias*, va dir que'ls redactors de Joventut eram uns *Tartarins*.

L'invitarem á probarho, dihentli que si no ho feya era un embustero.

Ha contestat, y no ho ha probat.

Don Adolf Marsillach es un embustero.

JOVENTUT SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors. No s'admeten els que no sían inédits. No's tornan els originals.

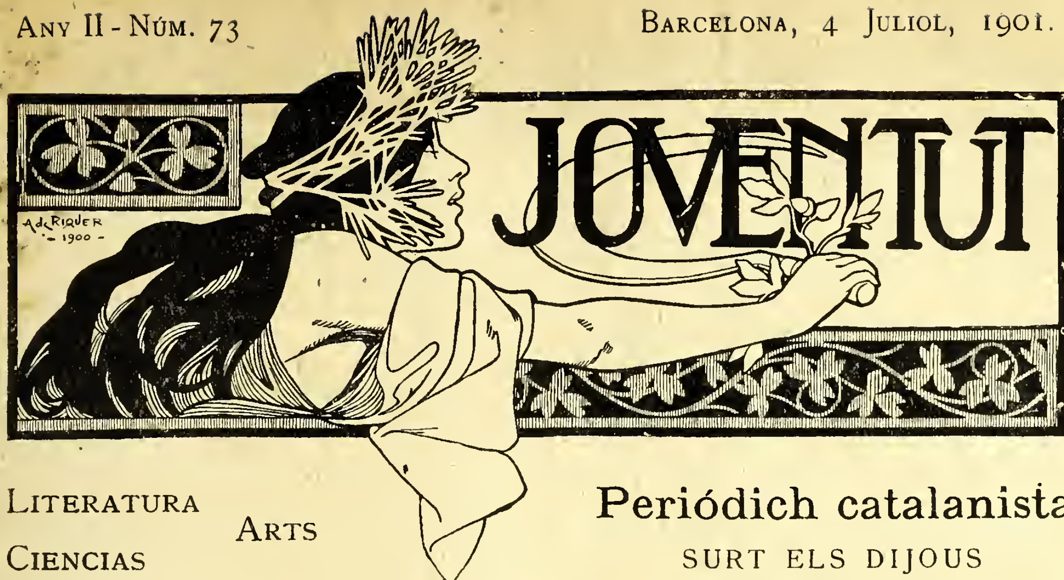
Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

Preus de suscripció.

CATALUNYA: Un any	8	Pessetas.
» Mitj any	4'50	»
» Trimestre	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:		
Un any	9	»
EXTRANGER: Un any	10	Franchs.
Número corrent	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins	40	»
» » sense folletins	25	»

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

ANY II - NÚM. 73 BARCELONA, 4 JULIOL, 1901.

LITERATURA
CIENCIAS
ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT.	20	CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. .	40	»
» » SENSE FOLLETINS.	25	»

SUMARI:

FOLLETÍ:

LLEGINT Á MAETERLINCK

(LA VIE DES ABEILLES.)

¿Per qué, á qué, ab qué, la Vida? Aquest va-y-ve continuu dels sers humans, va-y-ve frenétich á voltas, á voltas mandrós, ¿quin fi té, á quin motiu obeheix?... Es el misteri, es lo fosch, es l'esperit del rusch.

Tot se mou, tot obeheix á quelcóm superior que imposa la seva lley, existeixi aquest quelcóm fora ó dintre de la personalitat. Y fora ó dintre, desde'l moment que'ns es desconegut tant y tant, ens hem cregut superiors, agavelladors de la inteligencia en la naturalesa y reys de la creació, no admetent la forsa superior per sobre de la nostra; y no podent deixar de reconéixela, l'anomeném fatalisme. Fatalisme es tot quant existeix imperant lluny de la nostra niuhada; fatalisme tot quant s'atravessa en nostre cami oposantnos infranquejable valla, fatalisme lo que'ns enlayra sense ni tan sols haverho intentat.

Observém, meditém, filosofém. En lo més petit, en lo més indiferent podém trobarhi una veritat, y gran cosa es trobarne una en mitj d'aquesta fosca que'ns volta. Sempre es un punt lluminós envers el qui girar la vista, sempre es la llum finestrera d'una masia que s'ovira al lluny del lluny, boy perduts en la fosca d'una vall; llum que potser no'ns ilumina, peró que sempre'ns guia'ls passos.

A la fi, tot lo que'ns volta no es sinó nosaltres mateixos: la fulla que cau, son nostras decepcions; torna á la terra d'ahont ha sortit, com nostras decepcions á la fi quedan sepultadas dintre l'ánima; la fulla que brota, son nostres somnis, nostras esperansas, la verdor que de tant en tant ve á sostindres en aquesta vida, que tan bella fora y tan independent, y que tan necessitada de sostindres se veu tal y com ens la donan en esquifidas copas tabernarias; la pedra que jau extática en mitj dels caminals, som nosaltres mateixos, inmóvils, no obstant nostre moviment,

sobre la més ridicula de las moléculas planetarias.

Mirém lo qu'*es*, fora de nosaltres; esmicolemho, analisemho, filosofemhi, y á la fi no farém sinó mirar el mirall en el que'ns reflexém; y en las lleys, en els misteris, en lo clar y en lo tenebrós, en tot quant hi descubrirém, hi haurém descubert el nostre *Intim* mateix, el nostre mateix *per qué*, *á qué* y *ab qué*, y fins l'essencial *cóm* de la nostra Vida.

¿Que no hi veyém res, que res hi hem descubert, que no hem fet sinó passar d'un misteri á un altre misteri? Aquest altre será un estimul més pera lluytar en pro de la consecució de la Veritat. ¿Y no'ns passa altre tant en nosaltres mateixos, quina observació sols ens dona ombras? A la fi potser el *cóm* se'ns presenti més clar, y quan no, pels débils, pels petits, pels aixafats, pels atrofiats, sempre haurá estat un bé: haurán aprés á pensar y á meditar sobre lo pensat... Jo vull qu'encara sigui menys: haurán pensat un moment; podrán dir qu'han viscut un moment. No tothóm pot dir igual. Felicitemlos.

Malhaurat, malhaurat d'aquell que s'aburreix devant l'espectacle inacabable de la Vida, font de veritats amagadas, prenyat de lleys internas que descubrir, farsiment de formas, de combinacions, de colors, d'armonías, sempre batent, sempre sonoras, sempre acaronadoras fins en sas més aspras manifestacions. Malhaurat qui devant de llach tan sumptuós y d'ayguas tan puras com el de la Vida, ne resta cos-aixut, arrupit y aclaparat á la ribera. Si: el fons ens es desconegut, el seu misteri d'algas ens corprén, la seva fondaria'ns dona basarda... No hi fa res: capbussémnoshi; un ó altre hi arribará y sortirá á flor d'aygua ab el grapat de sorra á las mans, senyal de que ha tocat fons. Y quan no, haurém refrescat el cos, haurém enfortit els músculs, y podrém reposar vora rompent, sentint per tot el ser el friso delectador de la bonansa.

A qui'ns digui «¿Qué faig?», diguemli «Guayta!», y mostremli ab la má estesa tot quant s'estén devant dels ulls: las lluytas inacabables, las paus acaronadoras, las flors marcintse, els capolls badantse, els dias enlluhernadors, las nits somniadoras, la terra donant sos fruyts, la mar guardantlos dintre son ventre...

«Qué faig!...» Guayta, Home; ja'n tens prou.

—

Maeterlinck, en sa llarga caminada per las ánimas, s'atura devant de son rusch de vidre, l'ánima misteriosa, l'ombrivol santuari del trevall, la campana que té per batall l'ideal inconcebible, que sona al ritme de lleys desconegudas, que vibra impulsada per una forsa extranya, que toca á oracions d'una religió superior; ideal, lleys, forsa y religió que, per no venir de nosaltres y sernos incomprensibles, involucrém en el surt-d'-apuros anomenat Fatalitat. Descorre'l filosop las cortinetas de son rusch, deixa entrar la llum en aquellas ombras d'aquella Vida gran en sacrificis, lluytas y penalitats, y minvada de plahers als nostres ulls per nostre esperit d'humanisarho tot, y pas á pas ens senyala á l'abella seguint son ideal; pas á pas ens la mostra seguint las inflexibles lleys á que viu sotmesa la cantora del sol, enamorada de las flors, simbol del socialisme y de l'activitat.

¿A qué respón son ideal? ¿A qué sa febre del moviment? ¿A qué son acoblament? ¿A qué l'aniquilació de llur personalitat? ¿Devant de quina obra tan gran se troba colocada, que sense protesta, sinó més aviat amatenta y desitjantho, fa'l sacrifici del seu Jo? ¿Quina lley gran y natural existeix innata dessota dels milers de facetas de llurs ulls, que la segueixi ab l'ardor que dona la fe en la resolució d'una voluntat sentida lliurement y per propi impuls?

Es el misteri del rusch. Mes ella pot mostrarnos quelcóm de gran, quelcóm de pur, quelcóm de superior: la gota de mel.

La gota de mel, estutx de totas las aromas y de totas las dolsors; quintaessencia del bosch, abstracció, concentració, idea clara y precisa de tota la Naturalesa despullada de tot lo lletj, refinada, evolucionada, dolsa, olorosa... L'Art ideal. La gota de mel, miniatura del daurat sol de la vida qu'escalfa'ls camps y arreu extén sa lluhentor... Reconeixemho: la gota de mel com á ideal ja fora quelcóm de gran, quelcóm de sorprenent... Peró la gota de mel, aixis qu'es feta, es abandonada. Las abellas, aixamantse entorn de llur reyna, abandonan el rusch y van en cerca d'un'altra ombra misteriosa ahont no-

vament elaborar, ahont novament sacrificarse; deixan enrera, enrera, la gota de mel daurada com el sol y perfumada com totas las flors, y camps á travers volan, volan novament cap á lo problemátich, cap á lo incert, cap á lo indecis, en busca potser de la mort, duhent, com á esperit etern del rusch, el mateix esperit de sempre, el mateix ideal, la mateixa fatlera, la mateixa sumisió á las lléys desconegudas... Qui ho sab!

¿Quin altre ideal se tanca en aquest abandono de lo elaborat á costa de tants y tants sacrificis? Es imposible dirnosho nosaltres mateixos. Si un Ser superior á nosaltres, un fill d'un altre planeta'ns observés, ¿qué'n podria deduhir de nostras marxas y contramarxas per carrers y plassas, de nostras estadas, de nostras agrupacions, de tots els moviments, de tots els actes de la nostra vida? Seria per'ell el misteri tan gran, com pera nosaltres ho es el misteri del rusch. ¿No es per ventura la gota de mel de las abellas, com la gota de pensaments de nostres cervells? La elaborém á copia d'esforsos y sacrificis, pera deixarla un cop finida, abandonantla á las generacions del esdevenir com si per ellas existissim y per ellas sols alenessim...

Jo, per ma part, me permeto creure que no es la gota de mel la que correspón al nostre fruyt del cervell, sinó que aquest correspón á un nucleu de pensaments en la individualitat abella. Nucleu de pensaments que'ns passa desapercebut, com á un Ser superior d'un altre planeta li passarian els nostres. Y aixis com nosaltres sols veyém tangiblement la mel, aquell Ser superior també veuria, observant bé, que totas las nostras marxas y contramarxas, estadas y moviments, acaban ab el cambi d'una cosa, ab el passar d'una má á un'altra má una cosa rodona que'n dihém moneda. Si de nostras observacions deduhissim qu'es la mel que veyém, l'ideal de las abellas, y'l Ser superior deduhís igualment de lo per ell observat, jo per ma part faria una enérgica protesta, no sense reconéixeli rahó sobrada; encara que, á dir veritat, tant me faria sa opinió com la del que passi pel meu costat al carrer.

Hem de tenir sempre en compte que'ls medis d'observació'ns son sempre deficients. Peró, abtot, avergonyimnos: l'abella pot mostrar una gota de mel, y nosaltres sols una moneda. Potser també'ns avergonyiriam si comparessim els pensaments!... Mes, ¿qui no'm diu á mi que la moneda fos també apreciada com una maravella pel Ser superior d'un altre planeta, com nosaltres apreciém la mel, que á la fi també hi há qui (els mascles) se donan de menos de ferla? ¿No son tal volta'ls mascles uns sers superiors dintre dels rusquers, que á la fi moren com molts homes en mans de las avariciosas abellas encegadas per la mel y sa confecció?... Mes, ¿quin sacrifici no es l'abandono que ella fa després de son trevall? Ah! Ben mirat, ¿no es el mateix que fa l'avar que trevalla, lluyta, se sacrifica, y á la fi enterra llurs cabals?

Val més fugir de las disquisicions, que potser me portarian massa lluny, y no ha entrat en mon anim contradir, sinó noticiar l'obra de Maeterlinck, el qui, cegat ó no per l'amor á las abellas, á la fi dona un cúmul d'observacions dignas per sa grandesa d'ésser conegudas.

—

Maurice Maeterlinck s'atura devant de totas y cada una de las manifestacions del rusch. Seguint el seu pensament, aném analisant una per una y descubrint las inflexibles lleys que regeixen las abellas, més d'un cop aturantnos devant de lo desconegut, de lo infranquejable, d'un nou misteri en el que reconeixe la petitesa de nostres medis d'observació.

Seguint á Maeterlinck, podém coneixe desde la larva fins al abandono del rusch per la gran societat de trevalladoras, passant pel déspertar á la vida del trevall; pel nombrament de reyna; per la lluyta provocada ó prohibida, segons las necessitats, de las princesas; pel cant de guerra; pel vol nupcial, el terrible vol nupcial, únich moment d'amor concedit á la sobirana, amor que gaudirá allá en lo més alt del espay, voltada del blau del ayre y banyada en els més purs raig del sol, d'ahont descendirá altra volta tot veyent caure inanimat el cos de son aymant, l'escullit entre milers y milers de mascles pera gaudir l'amor y la mort ensemps, misteri ombrívol, fatalitat desconeguda...

Y aixis anirém seguint, observant la destrucció dels mascles perjudicials á l'obra del rusch, el cant de la tasca finida y l'abandono

de lo elaborat; tot això dintre dels raciocinis més condicionals, variats segons els obstacles ó las ajudas, lo que demostra una inteligencia en l'abella, la que, si vacila devant de las mil novetats que á sa naturalitat hi oposa l'home, ens demostra ab això una volta més la seva inteligencia, donchs també nosaltres vacilém devant de mil novetats incomprensibles que á la fi potser no son sinó entrebanchs que'ns oposa un Ser superior que'ns observa y estudia.

Un detingut y profond estudi del progrés de la especie'ns ensenya cóm l'abella no ha estat sempre la mateixa, cóm ha anat progressant, cóm del aislament en que vivia ha anat evolucionant fins á la societat perfecta y regida matemàticament. Tal estudi dona fi á l'obra.

Cal dirho: l'obra en si es enervadora. Un se sent petit, més petit de lo que un pot sentirse volentse veure petit; un endevina per sobre del cap la mole d'un esplet de lleys superiors promptas á aixafarnos, y un contempla'l sacrifici imposantse cegament, brutalment, tendint á l'aniquilació del individuu per un bé desconegut, per un ideal extrany, en pro d'un ordrè de manifestacions que pera las abellas es lo que constituheix el misteri del rusch, y pera nosaltres el misteri de la Humanitat.

Jo per la meva part pregunto: ¿qué es lo gran? ¿la gota de mel ó'l Jo gran, inmaculat, sublim, verdadera encarnació de lo existent en el fons de la representació? ¿Qué es lo que deu sacrificarse á qué? ¿La gota de mel al Jo, ó'l Jo á la gota de mel? Pera mi, el Jo está pel dessobre de tot, perque la verdadera obra está dintre de tot de l'ànima. Y pera mi, el Jo no admet altre sacrifici que'l fet pera'l Jo mateix, y encara momentaniament. Per'xó la societat dels sacrificis sols pot acceptarse com á medi, sense voler predicar ab això l'eclecticisme. Perque per'arribar á atrapar la ideal llibertat y concentració del Individuu, es precis, es forsós passar avans de tot pel socialisme; peró de totas maneras, dintre ja del intangible y respectable Individuu anomenat regió natural.

F. Pujulá y Vallés.

ELS DOS SONS

«Ninch-nanch, ninch-nanch»
brandava tristament una campana.
«Piu piu, piu-piu»
refila ab son dols cant el rossinyol.

Del capvespre veu llunyana,
aspra y dura que s'esplana,
el batall fa recordar;
com veu trista d'un fossar,
de quelcóm que may desperta,
d'una boca sempre oberta
que may més s'ha de tancar!...

L'alba hermosa y platxeriosa,
tot lo que riu y que gosa,
lo qu'encisa y lo qu'atráu,
la llum que neix redemptora,
flors badantse, lo cel blau...
Com un himne etern al Sol
va enlayrant el rossinyol!...

Jo abdúas veus las he sentidas
sempre... sempre... al ser finidas
ilusions.. rera ilusions.
Si una flor s'es desfullada,
tot seguit un'altra's bada
com petons seguint petons!...

«Ninch-nanch, ninch-nanch»
fa la campana;
«Piu-piu, piu-piu»
el rossinyol.

Aquella es ja una veu tardana,
aquesta es nova al ixe'l Sol.

Aquesta apropa la esperansa:
es la valenta recordansa
de lo qu'encara té de ser.
Un chor d'albats lloant la vida,
la sanch novella y enardida,
el crit de febre del voler.

Un nou camí que fa la rella;
en l'infinit la nova estrella
que sols Deu sab lo que será;
un brot que neix per ser alzina,
la flor novella qu'esbossina
altra ja mustia al esclatá.

«Piu-piu, piu-piu»,
remor d'un riu
qu'avansa ab fe cridant: «Alerta»;
«Piu-piu, piu-piu»,
cantar jolíu
que á tot quant dorm manyach desperta.

Tot lo qu'ha estat deixemho enrera;
alló es la mort; la vida espera
de ferm coratje ab el panteix;
donchs refilém sempre á ple día,
teixím, teixím la melodía,
la cansó eterna á lo que neix!

Jaume Pahisa Clará.

ELS ERUDITS Á LO «MERCURE» (1)

L'eminent Cadalso va escriure *Los Eruditos á la Violeta*, humorística y deliciosa serie de llissons que convertian en sabis de cartró als que se las aprenian.

Jo no podria fer tant. Ademés, els novissims erudits de que's tracta ja saben prou. Quasi tots han estat á Paris. Res se'ls hi ha d'ensenyar.

Me limitaré, donchs, á exposar breument llurs qualitats caracteristicas d'erudits á lo *Mercure de France*, ja que á Barcelona se n'hi troban á dotzenas, els uns afeytats y'ls altres ab grans tous de cabells y barba. Dech fer constar, avans de tot, que las apreciacions que vaig á exposar no son pas mevas: un d'aytals erudits, en un moment d'expansió, m'ha confessat els recursos de que's valen pera enganyar als *tontos*: m'ha revelat el nom del evangeli que ilumina llurs ánimas assedegadas de renovació, de snobisme y de *pose*: el *Mercure de France*.—Ab ell ja'n tenim prou,—m'ha dit.

Y esdevingut *reporter*, ab las vacilacions propias del novici, he comensat aquest original interrogatori:

—Exceptuant lo que vos ensenya'l *Mercure*, ¿qu'es lo que sabéu?

—Si't tinch d'ésser franch, quasi res. La nostra educació es més deficient de lo que vos penséu tots els que viviu allunyats de nostres circuls. La qüestió es trobar una *pose*. A n'els uns, els hi escáu una cabellera románich-parisenca, una americana de vellut, ó senzillament una pipa. Altres deuhen la fama á la grassa del barret ó á las tacas de la camisa. Peró, creume, noy, lo que més *frappe* es l'actitut d'indiferencia y superioritat que ab tanta inteligencia hem sabut adoptar sobre vosaltres, esperits timits y mesquins. ¿No es veritat que al trobarvos devant d'un de nosaltres, experimentéu un sentiment d'inferioritat y de respecte? No ho dubtéu: la *pose* es el tot, y'l dia que comprenguéu la seva importancia, n'adoptaréu una.

—Passém á un'altra cosa. ¿Quinas simpatías literarias, musicals, pictóricas, etc., vos dominan?

—En el fons, cap. Ens domina l'adoració del nostre *jo*. Lo que aparentém saber, es ab la senzillissima intenció d'engrandir y adornar nostra personalitat. Res ens refreda, y res ens calenta. ¿Sabs aquell que parlava d'en D'Annunzio? Donchs no n'havia llegit res, y per'xó més tart va variar d'opinió. ¿Sabs aquell qu'exaltava á Nietzsche? Donchs sols coneixia lo que'n va traduhir en Maragall. ¿Sabs aquell que va descubrir á Maeterlinck? Donchs sols el coneixia per las cubertas. ¿Sabs aquell altre qu'es idólatra d'en Zola? Donchs no més n'ha llegit els *Misteris de Marsella*. Jo mateix no sé qui es Aristófanes, y no conech més Virgili que l'actor del *Romea*. Crech que l'obra més bona es sempre l'última que's publica.

—¿Per qué?

—Perque ningú la coneix encara, y aixis dona importancia 'l parlarne: jo estich al corrent de tot pel *Mercure*.

—¿Qué'n pensas del *Quijote*?

—Qu'es un *nyap*.

—¿Y d'en Wagner?

—Qu'es un *neula*. Ara estich entussiasmat ab en Debussy.

—¿Y de l'Ibsen?

—El trobo antiquat.

—¿Y d'en Villiers de l'Isle Adam?

—No sé qui es.

—Mira qu'es francés.....

—Quan els francesos no n'han fet massa cas, no será gran cosa.

—¿Quin efecte't va produhir la Filarmónica de Berlin?

—Executan bé, peró sens ánima. Els del Nort no'n tenen.

—¿Coneixes l'*Orestiada* d'Eskilos?

—No sé de qué'm parlas.

—¿Y la *Commedia* del Dant?

—N'he vist els grabats d'en Doré.

—¿Deus conéixer al menys el *Faust* d'en Goethe?

—No més conech el d'en Gounod.

—¡.....!

—Es inútil que t'esforsis. No conech res, ni ganas. La fama que tinch la dech á la *pose*. Deu me la conservi molts anys, qu'ab ella ja'n tinch prou.

—¿Qué'n pensas de JOVENTUT?

—Que no més serviu per'escriure qüentos dolents y criticas pretenciosas.

—Peró per'xó, tu no'n sabrias fer, ¿veritat?

—Aixó no. Jo quasi no escrich, ni llegeixo més que'l *Mercure*, ja ho sabs. El dia que'm decidis á escriure sovint, perdria la fama d'escriptor que tinch tan ben guanyada. No obstant, cada dos ó tres anys, publico un follet, un article, una conferencia... cuydo molt la ortografia... y lo demés, estisorada! Un retall d'aqui, un d'allá... y *pose*, *pose* y *pose*.—

Donant las més expressivas gracias al meu amable erudit, vaig posar fi á la interessantisima conferencia, ab el desitj de continuarla un altre dia si se'm presenta ocasió.

G. ZANNÉ.

(1) Entenguis que aquesta humorada no va dirigida contra la important revista *Mercure de France*, sinó contra'ls pseudo-intelectuals que no tenen més erudició que l'adquirida en las páginas de la esmentada revista, ó solzament en els *index* de la mateixa.

NA MARÍA EMANUEL DE CASTELL-VILA

I

Na Maria Emanuel de Castell-Vila tenía'ls cabells negres y verdosament brillants, groguenchs els ulls, vert-groguenchs com estany tot ple de vicis; y eran llurs llabis rojos plens de vida, y era llur cos—llur cos suau com l'aygua,—lleugerament torrat com cel mitj núvol. Eran sas cellas negras, y sas pestanyas llargas y encorvadas.

Na Maria Emanuel era casada. Llur espós el marqués Hermen Gabriel de Castell-Vila gaudia lliure vida, menjant ab sos companys de disbauixas, y dormint en els llits, en els tous llits de sas amistansadas, de plahers refinats, deesas de la Carn y dels Desitjos. Y Maria Emanuel tenia molts amichs que la estimavan, que besavan llurs llabis bells y rojos, y abrassavan son cos de curvas puras. Y dormia ab sos nobles amichs d'antiga rassa, ab sos nobles amichs d'ilustres avis, en son llit ample y baix, en son llit temptador de roure y bronze.

II

Y en son cotxe blau fosch d'estil Lluís XV, ab velluts y pells blancas, aquell dia sortí pels carrers amples de la hermosa ciutat del Art y'l Vici, de la hermosa ciutat plena de vida sota llurs cabells blanchs... Y'ls alts arbres deserts eran blanchs com surtidors de llet, y la neu queya sobre'ls grans palaus d'antiga historia de la vella ciutat... Y á Maria Emanuel tothóm mirava... Els joves de pits é ideas nobles la miravan ab ulls plens de desitjos sota llurs fronts altius hont las arts florian hermosament; y'ls vells miravan els seus llabis vermells, plens de passió carnal, y tremolavan sota llur pell groguenca, que's moria. Y las damas-virtuts, las esposas fidels d'ampla cintura, miravan ab enveja llurs vestits, qu'en el fons del seu cotxe atreyan las miradas dels homes... y també las miradas de las hermosas verges ignocentas, plenas d'admiració y plenas de somnis. Y ella mitj reya, en el fons del seu cotxe, ensenyant sas dents blancas, que al mitj dels llabis rojos semblavan lliris embolcallats ab un mantell de sanch... Y passava pels carrers impregnats dels alés tebis de las bellas actrius y cortisanas.

Y passava, passava...

Un nen captayre, un nen de cabells rossos y galtas rojas, que tenia'ls ulls blaus y suau el rostre, ab sa veu tremolosa y argentina li demaná una almoyna, mirántseli'l vestit y'ls llabis rojos... Y Maria Emanuel, per quin cervell passaren mil ideas, va somriure hermosa y tendrament, fent pujar en son cotxe al nen captayre, en el cotxe luxós dels Castell-Vila; y á vora seu tenintlo, la marquesa li agafava llurs mans tovas y blancas...

III

Y en son llit ample y baix, en son llit temptador de roure y bronze, Na Maria Emanuel besava'ls cabells rossos del captayre, els seus ulls blaus y tendres, y'l seu rostre suau de llabis verges... Y'l nen captayre, ab sos ulls com estels que guspirejan, gaudia de la Dona; y entre'ls brassos de Maria Emanuel se rabejava, ple d'amor y plaher... Y ella mitj reya...

IV

Y aquella nit, Na Maria Emanuel de Castell-Vila dansá amorosament, sempre riallera, ab el gran duch Guillém de Leiz Laws-Jena, en el seriós palau dels Rocagusta.

EMANUEL ALFONSO.

TEATRES

Lo cursi.

Una senyoreta rica, de familia distingida, peró educada á fora, s'ha casat ab un noble lo més *smart* de la societat de Madrid. Aquest s'ha volgut casar no per amor ni pera tenir familia, que tot això es cursi, sinó pera tenir casa posada, poder rebre, donar festas y... res més. L'amor es una ridiculesa; el carinyo dels esposos, per'ésser distingit, ha d'ésser un carinyo respectuós, de familia; res de transports, de solicituts, de gelos intempestius. El códich de la distinció exigeix, ademés, una gran reserva y fredor en las relacions conjugals, y una gran llibertat é independencia en sas respectivas relacions socials. De conformitat ab aquest criteri, el marit tindrá una amistansada, perque això es de bon to, y tindrá un *flirt*, Lola, una de sas cosinas, verdaderas *demi-vierges* trasplantadas á Madrid. Sa esposa no deu tenir gelos per això, ni, per altra part, deu espantarse de que la galantegin ab més ó menys desvergonyiment. Una persona que no vulgui passar per cursi ha d'alardejar de gran llibertat de costums y ha de consentir totas las inconveniencias. La despreocupació es un dogma.

Exposada la situació, y puig en l'obra no passa casi bé res, aném á la conseqüencia, ó sia'l desenllás: El marit se convens, d'una manera ben convencional per cert, de que totas aquellas teorias sevas no eran més que *pose*, de que'ls gelos evidencian l'amor verdader, de que tota aquella gent qu'ell creya distingida perque's diferenciava de tothóm («fer una cosa que la fassin més de deu personas ja es fer una cursilería», diu un personatje de l'obra) no era sinó una serie de desvergonyits y extravagants. En fi, l'autor, el senyor Benavente, sembla vol treure aquesta conseqüencia: que la verdadera bondat no es may cursi, que lo que diuhen qu'es cursi es precisament lo que deu ferse perque es lo natural y llógich, y en fi, que lo cursi en realitat no existeix.

E pur si muove, senyor Benavente, *e pur* existeix. Lo que hi há es que vosté no'n té un concepte prou clar de lo cursi. Vosté confón lo verdaderament cursi ab lo que uns quants desequilibrats ó extravagants creuhen qu'ho es. Si hagués titulat la seva obra *Els snobs*, ó *Gent fí de sigle*, per exemple, res hi tindriam que dir, puig sería molt natural qu'ells tinguessin de la paraula un concepte tan equivocat; peró titulada *Lo cursi*, era precis que'ns dongués del concepte una noció exacta que fos la determinant d'una acció dramática més ó menys interessant.

Lo cursi es una cosa molt diferent de lo que sostenen els personatjes d'en Benavente. Y es una gran tonteria dir que la bondat no es may cursi. Precisament la bondat y la cursileria sempre's troban juntas. No tothóm qui es bo es cursi, peró casi bé sempre qui es cursi es bo. Aquesta llaga social de funestissimas conseqüencias, perque es font de tot desordre familiar y origen de moltas miserias, se caracterisa precisament per la bona fe y la ingenuitat dels que d'ella pateixen. Un afany pueril d'aparentar lo que no s'es, de fer lo que no se sab, de dir lo que no s'entén, d'imitar lo que no's comprén, es lo caracteristich en tota persona cursi. Y en aqueixa afectació sempre hi trobarém una gran dossis de bona fe (especie de bondat), y una gran dossis de tonteria qu'es la ingenuitat dels mansos. Aquesta cursileria existeix, encara que res tingui que veure ab la de que'ns parla en Benavente, y es la verdadera, y es d'aspecte menys simpátich que aquella que vol presentarnos com regint las relacions y costums socials.

La *militara* que vesteix l'assistent ab llureya perque las amigas creguin que té criat, l'americano que porta'l rellotje lligat ab grossa corda d'or y sempre parla de *ingenios*, la morena que's vesteix blau de cel ó color de rosa, el salta-taulells que va á un *asalto* ab xistera, la burgeseta que pinta marinas ó fa un *pastel* de *foie-gras* pera'ls convidats dels dimecres, el diputat rural que vol parlar fi y ab cadencia, qui paga al cotxero y no á la criada, qui va á cal barber y no's talla las unglas, etc., son els verdaders representants de la cursileria qu'en Benavente s'ha deixat al tinter y que sembla no'l preocupan gayre.

Aquella tia Flora que dona esmorzars ab sorpresa y reunions de casamentera, y esclata victoriosa ab el crit: «Val més que cantin el *vorrei morire* que no que llegeixin llibres pornográfichs», no es un tipo digne d'ésser exaltat per en Benavente. Entre lo inmoral y lo cursi no hi há elecció possible, puig lo cursi també es inmoral. Lo que valdria més es qu'en lloch de cantar el *vorrei morire* en italiá macarrónich, cantessin el *noy de la mare* al costat d'un bressol, y qu'en lloch de llegir llibres pornográfichs en llegissin d'altres qu'esborressin poch á poch la educació d'hipocresia y superstició qu'han rebut desde sa infancia.

Per tot això creyém qu'en Benavente s'ha equivocat de mitj á mitj. Sa obra, moralment, resulta una sátira, apassionada á voltas, á voltas ab tochs justos d'observador. Mes no es una sátira de lo cursi (en tot cas fora una apologia), sinó d'uns quants tipos socials que, en son desequilibri moral, resultan excéntrichs, extravagants, *snobs*.

Una proba de qu'en Benavente no té noció clara de lo cursi, es que la seva obra, considerada com á comedia ú obra d'art, resulta cursi. Volent fer obra moderna, de serena educació social, creu necessarhi involucrar en ella una acció sentimental y un desenllás patétich. Y aixis l'exabrupte del final del se-

gón acte, tan convencional (desastrosament remarcat per la senyora Pino, que per un moment se sent *comedianta*), produheix en tota persona ilustrada una impresió d'angunia, la mateixa impresió que'ns causa la senyora Pona quan pren cartas en una discusió d'art. Y lo mateix passa ab tot el final de l'obra. Aquella reconciliació sobtada y deguda á un recurs de *vaudeville* ó de *sainete* barato, está tan poch en armonia ab el carácter de l'obra y demostra una pobresa tal d'ingeni, que, ab els nirvis crispats, no tenim més remey que trobar cursi al autor, puig cursi es qui, tractant de reflexar la vida moderna, dona unitat á sa obra ab un argument de romanticisme arqueológich.

Tot lo qual no vol dir qu'en *Lo cursi* no s'hi descubreixi á voltas el talent de qu'en altras obras ha donat mostras l'autor. Com ja hem dit altras vegadas, en Benavente dialoga ab molta facilitat; sa frase es cáustica, punyenta; y fins pinta tipos ab molta veritat y desembrás. Mes ab tot això no n'hi há prou pera ésser autor dramátich. En Benavente no presenta may una concepció grandiosa, ni tan solzament la visió serena d'un problema social que logri interessarnos. Per això si determinadas frases ó petits diálechs ens admiran, las sevas obras en conjunt ens cansan y aburreixen, com cansaria al espectador benévol un castell de fochs en que tot fossin cohets y no hi hagués cap roda.

La execució no més que discreta. La senyora Pino exagera la nota sentimental en determinats passatjes; altres els diu ab intenció. Las senyoretas Catalá y Bremón fan de *demi-vierges* ab molt desembrás, y'ls senyors Rubio y Vallés no desentonan, sobre tot aquell, quin tipo de Gasparito no li surt acaricaturat, lo qual no es mérit petit.

EMILI TINTORER.

EMILE ZOLA Y'L «TRAVAIL» (1)

V

En el llibre segón del *Travail* está ja fundada la ciutat nova, tenint poch temps d'existencia; tot just comensa sa vida. En aquest llibre descriu en Zola'ls apuros y peripecias per que passa en Lluch, las lluytas que deu sostenir la nova institució, els atachs de qu'es victima la Crêcherie. No's funda fácilment una ciutat model, qu'ha d'ésser la llevor d'una nova societat y que porta involucrada la desaparició de la vella. La ciutat nova, la lliure, en la qu'están proscriptas la esclavitut, la riquesa, la desigualtat, la explotació, ha d'ésser per forsa combatuda, com també ha d'ésser molt dificil preparar tots els elements que deuhen constituhirla, y ajuntarlos bé. Ja ho diu en Lluch á n'en Bonnaire: «Serán precisos molts y molts anys, tal volta serán precisas las vidas de alguns homes; qui sab si sols un'altra generació hi arribará; pera nostres successors devém trevallar, per' ells devém preparar el terrer.»

Els inconvenients, els obstacles á la bona marxa de la Crêcherie son grans, inmensos, capassos d'esverar y desconhortar á qualsevol. En primer lloch, hi há la dificultat de fer despendre als obrers de las preocupacions antigas, dels vicis, dels ressabis, dels desitjos d'enriquirse y esdevenir demá amos; de l'ambició de guanyar molt y prompte, y no trevallar gayre; de la desconfiansa vers Lluch, son director, que trevalla desinteressadament, cosa que no poden aquells creure, puig no han vist, ni concebeixen, tal abnegació. A més, tenen una educació deficient y'ls hi falta instrucció.

Aixis veyém als Ragú, Bourron y altres qu'están descontents. Se creyan guanyar més y no haver de trevallar tant, ésser més richs, etc., etc., y troban á faltar el jou, el fuhet del amo, la bruticia en el taller, y, més que tot, el vici, y... el poder cridar contra l'amo á qui més tart besarán las petjadas. Altres, com Bonnaire, no hi creuhen en l'obra, entossudits en sas doctrinas revolucionarias. Serveixen, trevallan, això si; peró'ls hi falta la fe. En Lange. l'anarquista, se'n riu, per més qu'admiri y veneri á n'en Lluch, y creu que tot deu anar á rodar. En Morfain, n'está en contra, puig no lliga ab la tradició, ab lo que feyan sos pares. Trevalla y trevallará ab tota l'ánima, peró está desitjant que la nova ciutat s'enfonzi per sempre més.

Altras dificultats hi há: unas provenen de que la institució está al comensament; altras de las novas minas, que donan lo que s'esperava; altras provenen de las cooperativas, etc., etc. Totas ajudan á portar la desconfiansa als trevalladors.

A més hi há'ls obstacles externs, que son tan explicables com els esmentats. En efecte:

---

(1) Végintse'ls números 71 y 72.

la ciutat vella veya en la Crêcherie un enemich que la molestava, la pertorbava y qu'era pera ella una amenassa continua. Els venedors veyan poch á poch disminuhir la parroquia, qu'anava á comprar el género á las cooperativas. Y tots, autoritats y burgesos, comprenian que'l dia en que's popularisessin las doctrinas d'en Lluch, l'antiga vila moriria.

Tot Beauclair, donchs, está en contra de la Crêcherie, animat d'odi tremendo contra'l fundador. Ja no se'n riuhen com al principi, ja's veuhen seriament amenassats y's preparan, per tant, á defensarse. Tots els medis serán bons per'aixó. D'un reguerot, qu'en altre temps havía portat un xich d'aygua clara que recullia de las montanyas vehinas, se'n servian pera tirarhi las escombrarías, deixas, porquerias, etc., tota vegada que l'aygua havia disminuhit fins á no havernhi casi gens. Las ayguas brutas y las d'alguna fábrica hi anavan á parar, ab lo que's torná un lloch d'infecció'l tal reguerot (la Clouque), y s'havía pensat en tréurel com á mida higiénica. Donchs bé: en Lluch els hi treu, y fa anar l'aygua clara, qu'era de la Crêcherie, junt ab la de las fonts d'aquesta, cap á las *Combettes*, municipi ahont els pagesos, al exemple de la fundició, s'han associat. Aixís se desinfectava la vila, y l'aygua era útil á la terra. Mes el poble aprofita aixó pera molestar á n'en Lluch, y per medi del quincaller Laboque l'ataca, ja qu'aquest li segueix un judici demanant forta indemnisació y'l retorn de las cosas al seu estat primitiu. Gran marejada hi há al poble; el resultat es qüestió de vida ó mort pera la nova institució, ja que si en Lluch pert, tots seguirán el camí del quincaller. Y tothóm, fins els del Abîm, están segurs de la ruina de la nova vila. Sols Gaume, el president, el qu'está aburrit y fastiguejat de la vida pels disgustos de familia (ja sa filla, seguint á sa mare, enganya á son marit Jollivet als sis mesos de casada), calla, y encastellat en la justicia per la justicia, aplica'l códich en tot son rigor y sequedat, y no veu ab mals ulls cóm s'enderrocará la vella societat, que no ha dat més que disgustos, que no ha comés més que infamias é injusticias. Gaume no s'ha escoltat á ningú, no ha volgut rebre cap influencia, y'l dia de la sentencia la llegeix en veu alta y clara: Lluch está absolt de l'absurda demanda d'en Laboque. Un fort escándol se mou á dintre'l *Palais*: tot Beauclair, richs y pobres, grans y xichs, plens de rabia contra Lluch, cridan á una: «A mort, á mort! El lladre, l'envenenador! A mort!» El president fa desallotjar el *Palais*, y fa dir á n'en Lluch qu'esperi un xich á que passi l'escándol. Més tart surt l'apóstol, tot pensatiu y trist al veure qu'es tothóm qui li té odi; no son sols els burgesos, sinó fins els obrers. Y atravessa'l poble, y en sent á la plassa veu á sos enemichs reunits que parlan encara de sa desfeta; y ells, al véurel, l'amenassan, el segueixen sempre ab els mateixos crits; y ell sol, silenciós, abatut per tant desagrahiment, puja al Calvari. A poch surt una pedra, un'altra... Ja es una pluja, ja tothóm li tira... Y ell seré, sense gens de por, fa sa via. Un roch el toca al peu, un altre á la orella, y un altre á la má, y la sanch raja... la sanch del apóstol ja ha comensat á gotejar; y'l poble, espantat al veure sanch, recula, y sols un trevallador continúa, corra per adelantarse y li escup á la cara'l mateix insult. «A mort! A mort! El lladre, l'envenenador! A mort!» S'atura en Lluch, va per aixafar á n'aquell ser repugnant, migrat y raquitich... Mes no: se repensa y passa; y puja ab el cap baix, y dugas llágrimas li lliscan cara avall al veure tant odi, tant desagrahiment, tant mal entés, tanta degeneració, tanta ignorancia!

Al arribar á la Crêcherie's tanca, vol estar sol; pensa en la forta lluyta entaulada ab tant desespero contra d'ell, y tem que sos esforsos siguin inútils devant de tot un poble. De prompte sent, ja cap al tart y en mitj de sa meditació, els passos lleugers y'l mormoll que ja havia sentit altras vegadas, quatre anys avans. Es Josina, la miserable d'avans. Ella'l crida ab veu dolsa, obra, y Josina li explica que Ragú, son marit ja, li ha pegat altra vegada; que Ragú ha tornat ab Bourron á la taberna, dihent que no volia veure més horxata en la Crêcherie, y que l'endemá tornaria al Abîm. S'abat més en Lluch al pensar en la pobre Josina, altra volta miserable com avans, al veure qu'*ella*, que per'ell era'l *símbol* de la classe trevalladora, no pot ésser salvada; que Ragú y'ls altres tornarán al trevall malehit, á la esclavitut del Abîm, y... plora, plora al veure la inutilitat de sos esforsos, al veure sa impotencia. Y passa lo

que devia passar: que s'estiman abdós, Lluch y Josina; ella, la miserable, y ell, l'apóstol, se reuneixen en estreta abrássada, s'enllassan per l'Amor, qu'era l'únich que podia passar per sobre las diferencias de classes, l'únich que podia salvar á la nova ciutat; y Josina será salvada, puig estima y es estimada, y ab ella la classe esclavisada,'ls moderns parias.»

Si satisfacció tingué en Lluch al veure als pagesos de las *Combettes* associarse, posarse en relació ab la Crêcherie, sa tristesa, son desespero aumentan al veure á Ragú, Bourron y altres desertant y anant cap al Abîm, al veure que ni'ls seus creuhen en l'Obra; y's desalenta més al saber que no's troba'l desitjat filó del mineral pur, y al veures sense capital per'afrontar las contrarietats. Fins la terra!... tot está en contra d'ell!... Y renunciant á l'obra, perduda la esperansa,'s presenta á Jordan y á Sæurette á dirloshi que ja no pot més, qu'abandona sa obra, y Marsal Jordan, el desnarit y magre, el malaltís (qu'acaba de veure á sa germana desalentada y desitjosa de que tot desaparegui, puig Lluch estima á Josina y no á'n ella), es qui ho salva. Ell, que poch á poch ha posat carinyo y esperansa en l'obra d'en Lluch; ell, que'l mateix matí ha comprobat que un experiment que ja feya anys seguia estudiant y probant, no dava resultats, qu'ell s'havia equivocat, que tota la feyna era inútil. «¿Sabéu qué faré?», pregunta. «¿Qué anéu á fer?», li diu en Lluch. «Vaig á tornarme á posar al trevall... Demá tornaré á comensar, tornaré á agafar la meva obra desde'l principi, puig tota ella s'ha de rependre. Es ben senzill, y no hi há, y aixó es evident, altra cosa a fer... Enteneume bé: jamay s'abandona una obra. Si son precisos vint anys, trenta; si es menester, se li donan vidas senceras. Si un s'ha equivocat, se torna sobre lo fet, y's refá tantas voltas com sigui precís el camí ja corregut. Els impediments, els obstacles no son més que'ls altos, las dificultats inevitables del camí... Una obra es un fill sagrat, qu'es criminal no portar á fi. Ella es nostra sanch, no tenim nosaltres el dret de refusarnos á sa creació; li doném tota nostra forsa, tota nostra ánima, nostra carn, nostre esperit. Com la mare mor á voltas al infantar l'aymada criatura, devém nosaltres estar promptes á morir de nostra obra, si ella'ns agota... Y si ella no'ns ha costat la vida, no tenim altra cosa que fer, quan ja está acabada, viva y forta, que tornarne á comensar un'altra; y aixó sense aturarnos may; sempre una obra desprès d'una obra, mentres estém en peu ab nostra inteligencia y nostra virilitat.»

«El trevall, el trevall!—continuá Jordán.—No hi há pas altra forsa. Quan s'ha posat la fe en el trevall, s'es invencible. Y es tan senzill de crear un món! N'hi há prou ab posarse á la feyna, cada matí, d'afegir una pedra á las altras del monument ja colocadas, de pujarlo tan alt com la vida permeti, sens aturarse, per l'empleyo metódich de las energías físicas é intelectuals de que's disposa. ¿Per qué dubtar de demá, tota vegada que som nosaltres els que'l fem, gracias á nostre trevall d'avuy? Tot lo que nostre trevall feconda es demá qui'ns el dona... Ah! Trevall sagrat, trevall creador y salvador, qu'es ma vida, ma única rahó de viure!»

Y Lluch, encoratjat, impacient pera tornar á la lluyta, crida: «Teniu rahó: soch un cobart, m'avergonyeixo d'haver desesperat. La ditxa humana no está més qu'en la glorificació del trevall, en la reorganisació del trevall salvador. Es ell qui fundará nostra vila!...»

Y Sæurette, plorant, entussiasmada ab ells, curada ja, s'entrega per complert á l'obra de redempció. Será germana de Lluch, com ho es de Marsal; y quan Lluch, girantse vers la Crêcherie, crida: «Ah! No estiman ells! El jorn en qu'estimarán, tot será fecond, tot naixerá y triomfará sota'l Sol!» Y Sæurette, l'angelical, se li acosta y diu: «Cal estimar sense voler qu'os estimin; perque l'obra no pot comensar á ésser sinó per l'amor al proxim.»

En l'Abîm no s'havia donat á la Crêcherie, en sa creació, tota la importancia; no'ls preocupava més que per las ideas novas, qu'eran consideradas disolvents. La competencia no'ls hi feya por, puig tenian abdugas especialitats diferentas. Malgrat tot, l'enginyer Delaveau anunciava la mort de la nova institució que, segons ell, no podia viure més de tres mesos, puig el trevall no podia ésser lliure. Poch á poch la Crêcherie va prenent ufana gracias á la entrada dels nous capitals donats pels Jordan, á las reformas fe-

tas, als esforsos d'en Lluch; se trevalla més y més, l'entussiasme del fundador s'extén y anima á tots els obrers, que pera l'obra crean un fondo de resêrva pera demá, no tocant á la part dels beneficis. Se troba més tart el nou filó del mineral pur, y desd'allavors la lluyta ab l'Abîm es desesperada per'en Delaveau, que's troba ab els obrers en contra, ja ab dificultats pera la primera materia y ab manca dels fondos de reserva, que son gastats bojament per l'amo del Abîm ab la muller d'aquéll. Aquesta, Fernanda, sab que la Crêcherie es la causa de la disminució de las rendas de son amant, com ho será demá de sa ruina, y cobra odi á mort á n'en Lluch, que's posa entre ella y'ls plahers y diner, que son el seu únich ideal y satisfacció; á n'en Lluch, que demá la condempnará á viure del reduhit trevall de son marit, á qui aborreix. Y no pensa més qu'en venjarse d'en Lluch, y la ocasió tot seguit se li presenta. Josina queda embrassada, y Ragú, son marit, sabent pel cert que no podia estarho d'ell, la maltracta, li pega; la mataría tal volta, mes vol saber el nom del autor, qu'ell sospita sigui un trevallador. No hi pensa ab en Lluch. Y Fernanda ho sab tot, y aprofita un matí en que Delaveau es á París, baixa á las set, avans de que Ragú surti de la fundició, y ab sols un pentinador blanch tirat assobre, tot just sortida del llit, espargint arreu un baf voluptuós de dona, arriba sens ésser vista al taller, ahont troba á Ragú boy vestintse. Per ella sab aquest la veritat, y tremolós de rabia, assedegat de venjansa, suhat, brut y excitat... veu á Fernanda mitj núa, troba qu'aquesta indigna criatura está á son nivell, que si'ls senyors poden pendre las donas dels obrers, aquest també'ls hi poden pendre las sevas; y l'agafa, la estreny y la fa seva, y després... la llensa per terra, ahont rodola Fernanda, bruta, conmosa de tanta asquerositat y d'una voluptat y plaher may sentits.

A poch Lluch, en la Crêcherie, reb una tremenda ganivetada per la esquena, que'l posará á las portas de la mort. Al saberho Josina, hi corra adolorida, resolta á ésser per sempre del home qu'estima y per qui es estimada, del pare de son fill. Al véurela, Lluch agafa esperansa y valor. Y ell, l'apóstol que ja ha pujat al Calvari, que ja ha vessat la sanch, que ja ha sufert la passió, se sent vencedor, perque l'amor ha vingut, l'amor fecond, y ensemps té ja l'amor fraternal, representat per Sæurette, que per sempre ha renunciat al altre per en Lluch.

Convalescent aquest, la Josina dona á llum un noyet, concebut del apóstol, y aquest al saberho arrenca un crit: «Ja no temém res més de la sort! Ja estém complerts!»

Y poch á poch la Crêcherie s'aná enlayrant, aná creixent més y més; tornaren els trevalladors que se'n havían anat al Abîm; sols Ragú no va tornar: corria pel món pera purgar son crim. A la Crêcherie s'hi ajuntaren altras fundicions (Chodorge. Hausser, Mirande y C.ª, etc., etc.), comprenent ahónt eran la salvació y la salut. També hi entraren els comerciants de Beauclair, un á un pera salvarse, y la ciutat nova creixia ufanosa, joyosa, lliure, neta. No era encara l'ideal, mes á'n aixó ja hi arribarían els fills ó'ls nets dels fundadors.

Sols quedava l'Abîm, l'antre del salari antich, defensat de bona fe per en Delaveau. Mes l'Abîm tenia dintre seu el corch que se'l menjava y l'havia de matar: era la hermosa Fernanda, la coqueta, la viciosa, que necessitava la suhor de mils y mils trevalladors pera sa satisfacció, pera sos plahers, gosant de riquesas dugas voltas mal guanyadas: presas als infelissos y donadas per un home que no era son marit. Delaveau preveya la ruina; ja havia enmatllevat, y la casa anava poch á poch enderrocantse: son enrunament era fatal, estava proxim. Y tingué lloch avans de temps; s'anticipá, gracias á que Fernanda, veyent que'l capital de son aymant s'acabava, que son marit no podia dar més diners pera que aquéll ne fes mal us, en una escena terrible insultá á son marit, li tirá en cara'l menyspreu que per ell sentia, el fástich que li feya, dihentli que sols se casá ab ell pera que li servis de... y li escupí, per ultim, rabiosa y delirant, la veritat fatal: que feya dotze anys qu'era la *querida* d'en Boisgelin, l'amo d'en Delaveau, el propietari del Abîm. Delaveau, fora de si, veyent sa ignominia, ple d'odi y fástich per Boisgelin, mossegat per la gelosia y contemplant perduda sa obra, sa única gloria, no volgué viure, pegá foch al quarto y á la casa, y abrassat estretament á sa muller perque no

fugis, perque patis la mort, s'enfonzá ab ella y ab l'edifici, rodejantlo las flamas, embolcallantlo las runas del Abîm.

Y Nanet, el germanet de Josina, corra y exposa sa vida deu voltas pera salvar á Nise Delaveau, sa aymada, que més tart será sa muller.

Ja no existeix l'Abîm malehit, malgrat els esforsos d'en Lluch y companys. Sols se veuhen runas fumejant. Y la Crêcherie tota triomfa. Al través de las runas, per entre mitj de las flamas, se veu la Ciutat nova ab sas casetas blancas... Y Boisgelin contempla perduda sa inútil y malehida riquesa, encara molla del suhor dels infelissos explotats.

TRINITAT MONEGAL.

(Acabará.)

DE ROMIATJE

Als bons amichs de Berga.

A l'arribada del bon temps
me'n so pujat á la montanya,
y he vist el sol més bell, més gran,
y he vist el món ab dobles galas.

Ab el garrot á clot de puny
he resseguida la carena,
tota agensada d'arbres verts,
tota esclatant de maravellas.

I

Las montanyas de Queralt,
de la Quar y de Peguera
m'han omplert d'ayre'ls pulmons,
m'han fet las alas lleugeras,
y he volat d'afrau á afrau
y he fruhida la bellesa.

II

Qué bonicoya la so trobada
la gerda conca del Llussanés!
Qué bonicoya la so trobada!
Ja no voldría móuremen més.

Voltada tota d'altas montanyas,
pobles y vilas hi fan el niu;
voltada tota d'altas montanyas,
la primavera sempre hi somríu.

Qué bonicoya la so trobada
la gerda conca del Llussanés!
De tan bonica que l'he trobada
ja no voldría móuremen més:

III

Tot devallant del Pirineu
lo vell Montseny així'm parlava,
y m'he aturat á son rasser
de goig omplerta la meva ánima:
—Puja aquí dalt que'l sol hi riu,
puja aquí dalt que'ls arbres cantan;
totas las fonts s'han desglassat
y un paradís es la montanya.
Lo vell convent de Sant Marsal
guarda deserta aquella cambra,
aquella cambra ahont t'ensenyí
en dols secret totas mas galas.
Puja aquí dalt, petit guiller,
puja aquí dalt, qu'es més sá l'ayre.—

Tot devallant del Pirineu,
lo vell Montseny així'm parlava.

—

Ja torno á sé á ciutat,
confós, adalerat,
reclós y ab vida trista;
ja torno á sé á ciutat,
de somnis desterrat,
de somnis de celistia.

Aquí sempre es de nit;
no para aquest brugit
que m'enneguita l'ánima...
Ciutat, ciutat, adeu!
Vull ser un trist romeu
devot de las montanyas!

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET.

Juny de 1901.

NOVAS

Ja anunciarem en el número anterior las festas qu'havian de celebrarse á Sabadell els dias 29 y 30 de juny, ab motiu d'haver sigut engrandit el local de la important associació «Centre Catalá», de dita localitat.

Hi estavan representadas una seixantena d'entitats catalanistas, entre associacions y periódichs, figuranthi'ls representants de Basconia, de Santiago de Cuba y de Manila, y llegintse, entre altras adhessions, una de Galicia.

El president del Centre don Pau Colomer pronunciá un discurs per tots conceptes notable, que li valgué continuus aplausos. Després cedí la presidencia á don Manuel Folguera y Durán, president de la *Unió*, qui, ab eloqüents frases, doná la paraula als següents oradors:

Martinez y Seriñá, pel «Centre Escolar Catalanista»; Roig, pels catalanistas sitjetans; Marsans, per la societat «Catalunya y Avant»; Mallofré, per *La Nació Catalana*; Folch y Torres, pels «Montanyenchs»; Monegal, per JOVENTUT; Martí y Juliá, y Roca, de la Junta Permanent; Vidal, pel periódich *Avant sempre*, *Sempre avant*, de Manila; Eguilior, pels biscaitarras. També fou llegida una carta de don Antoni Suñol, ex-president de la *Unió*, associantse ab entussiasme al acte y planyentse de no poder assistirhi.

Tots els oradors exposaren atinadíssimas ideas sobre l'origen y marxa del Catalanisme, y las consideracions que varen fer, excitaren constantment el més gran entussiasme.

Resumí ab la eloqüencia de sempre en Folguera y Durán. Feu constar ab satisfacció que tots quants l'havian precedit en l'ús de la paraula havian demostrat enérgicament que volian íntegro'l programa de Manresa. Digué que'l Catalanisme es ample y federatiu, é hi caben totas las ideas políticas y religiosas. Obrim els brassos al baschs; obrimlos á tots els que vulguin com nosaltres reconstituhir la veritable Espanya. Tractá també la questió social, que'l Catalanisme pot solucionar. Recomaná la constancia y l'entussiasme. Eram pochs, y ja som tot un poble, y la Joventut desperta enardida. Prometé que la *Unió* aniria á Basconia á lluytar per sas llibertats y per las nostras.

L'entussiasme de la inmensa gentada qu'omplia'l local fou delirant, essent de notar que'l públich no estava sols format per l'element catalanista de Sabadell, sinó per gent de totas las ideas, evidenciantse que tot catalá, tant rich com pobre, tant d'un partit com d'un altre, las sent y se las assimila las ideas redemptoras del Catalanisme. La població de Sabadell mereix, donchs, un complert y sincer elogi.

Tot lo relatat tingué lloch el dia 29, en el «Centre Catalá», en quins jardins hi doná á la vetlla un triat concert la orquesta «Muixins», assistinthi una societat nombrosissima y distingida.

L'endema va celebrarse un gran dinar, al que hi van concorre catalanistas de Barcelona y altras poblacions. Durant l'ápat va regnar el major entusiasme entre'ls concurrents, y, arribada l'hora dels brindis, prengué tals proporcions, que'ns es de tot punt impossible intentar fer un extracte de lo molt y bo que's digué en els discursos que pronunciaren els senyors Colomer, president del Centre, Marlet, president de la valenta Joventut Catalanista d'aquella ciutat, Durán (E.), Capmany, Griera, Durán (M.), Folch y Capdevila, Miralles, Maymó, Martí y Peydro, Aureli Campmany, y Folguera que, en representació de la Junta Permanent de la *Unió Catalanista*, resumí'ls discursos d'una manera eloqüent y entussiasta.

Després el chor «La Industrial» obsequiá al Centre y als catalanistas forasters ab un concert, que acabá com era natural ab nostre himne *Els Segadors*.

Felicitém al «Centre Catalá» de Sababell y'ns felicitém nosaltres pel nou impuls que ab tan patriótich acte s'acaba de dar á la causa catalana.

—

La Comissió organisadora de l'associació catalanista que baix el títul de «Centre Catalanista Sarrianench», adherit á la *Unió Catalanista*, s'ha constituhit á Sarriá, va convocar una reunió, á la que hi assistí nombrosa concurrencia, trobantse en ella representada tota la població.

Dita Comissió doná compte dels seus trevalls organisadors y de la conveniencia de que la *Unió Catalanista* tingués el seu portaveu en aquell poble. Per aclamació foren designats els mateixos que constituhian la Comissió organisadora perque fossin ells els que s'encarreguessin de formar la Junta directiva del «Centre».

La Junta directiva del «Centre Catalanista Sarrianench» va quedar, donchs, constituhida en la següent forma:

President: don Narcís Masvidal (director del colegi «Colón» de Sarriá, ex-director del Institut provincial de Manresa).—Vis-president: don Joseph Mumbrú Ferrán (propietari y actual delegat de la *Unió Catalanista* á Sarriá).—Tresorer: don Benet Jornet (obrer industrial).—Comptador: don Ferrán Colomer (propietari).—Vocal primer: doctor don Joseph Ricart (director del Institut-Assil pera obrers inválits del Desert de Sarriá).—Vocal segón: don Vicens Pibernat (del comers).—Vocal tercer: don Lluis C. Viada y Lluch (escriptor). — Secretari: don Joan Camps (mestre de música).—Vis-secretari: Santiago Bosch (del comers).

En dita sessió'l president, presa posessió

del cárrech, va donarne als demés dels seus respectius. Acte seguit feu llegir els articles primer y segón dels Estatuts del nou Centre, en els que consta la seva adhessió á la *Unió Catalanista.*

S'acordá donar compte de que la sessió inaugural tindrá lloch en el local del Centre, carrer Major, núm. 20, pral., tan prompte sian acabadas las obras que s'hi están fent, y convidar á la Junta Permanent de la *Unió Catalanista* pera inaugurarlo.

S'acordá instituhir la festa dels Jochs Florals de Sarriá, celebrantse'ls primers el dia 6 del vinent octubre, festa major de dit poble. El cartell de convocatoria's publicará dintre breus dias.

També s'acordá participar als companys de Sabadell (ab motiu de celebrarse l'engrandiment del «Centre Catalá» de dita població) la fundació del «Centre Sarrianench», enviant ensemps l'adhessió al acte, com aixis se feu.

Finalment, la Junta directiva, després de remerciar als socis per la seva assistencia y per l entussiasme que demostraren, va prometre solemnement que'l «Centre Catalanista Sarrianench» seria verdader tornaveu de la *Unió Catalanista* á Sarriá, y que intervindria en tots els assumptos administratius y de carácter catalanista d'aquell poble.

La sessió va cloures ab el cant d'*Els Segadors*.

—

Las festas celebradas á Berga per Sant Joan resultaren espléndidas: tant l'acte de benedicció de la senyera del chor «Unió Bergadana», que regalá'l fill del diputat senyor Farguell y que benehí mossén Cinto, com el certamen literari celebrat en la espayosa fábrica, acabada de poch, del Canal de Berga.

El certamen fou presidit per mossén Jacinto Verdaguer, qui llegí un discurs hermosissim y d'una factura exuberant, ab un fons d'actualitat catalanista per lo que toca á la idea qu'exposá entonant l'himne ál Pi de las Tres Brancas. Fou ovacionat.

Després de la memoria del secretari foren desclosos els plechs contenint els noms dels autors premiats, que resultaren ésser els següents:

Ab la flor natural, en Joan M. Guasch, qui delegá á nostre company Busquets y Punset, guanyador del premi de prosa literaria, pera qu'elegís reyna de la festa. Aquesta fou la hermosa senyoreta Umbalina Blanxart y de Fortuny, quina, acompanyada d'en Busquets, pujá al estrado entre'ls picaments de mans del públich. Els demés llorejats foren en Vilardaga, mossén Espel, mossén Ribera, Ribas, Baucells, Jornet, Fius Palá, mossén Camps, rector de la Carriu, Doria, Ribó y Sansalvador.

L'individuu del jurat senyor Cardona clogué la festa, que com hem dit resultá verament atractiva.

—

L'establiment de reproduccions artísticas dels senyors Hoyos, Esteve y Companyia, que's trobava instalat al carrer del Paradís, ha inaugurat son nou local al carrer del Cardenal Casañas.

El nou establiment es un model de bon gust decoratiu. Ostenta una fatxada ab gran varietat de tons, essent sos materials rajolas de coloracions molt vivas ab reflexos metálichs, y adornos de ferro repujat. L'interior es també elegantíssim: cubreix las parets un llens de tonalitat clara, destacanthi un fris ab quatre plafons, d'estil dit modernista, pintat pel senyor Hoyos, en el que s'hi veuhen diferentas alegorias artísticas.

Entre las obras que figuran en el nou local, n'hi vegerem dels més reputats artistas antichs y moderns, catalans y extrangers.

Felicitém als senyors Hoyos, Esteve y Companyia, y'ls doném mercés per la galanteria que demostraren ab nosaltres al darnos á coneixe son nou local.

—

Nostre amich en G. Zanné, que de tant temps venia afavorintnos ab sa valiosa y constant colaboració, ha entrat á formar part de la redacció de JOVENTUT.

Se tracta d'un redactor que pot dirse ja ho era de fet, encara que no'n tingués el nom: tant l'identificavan ab JOVENTUT sa bona amistat y son amor al art; y estímuls ben poderosos eran pera nosaltres la seva cultura y'l seu entussiasme.

A nostres lectors no'ls hi vindrán de nou els trevalls que segueixi publicant en Zanné en aquestas planas; peró á nosaltres ens compláu expressar avuy la satisfacció ab que acullim á tan estimat company.

—

Diumenge al matí va tenir lloch á Novetats un concert vocal é instrumental á cárrech de la societat choral «Catalunya Nova», que dirigeix en Joan Gay, ab una nombrosa orquesta. Hi aportá son concurs la distingida cantatriu donya Maria Pichot de Gay, que cantá dugas arias de Haëndel fent gala de las qualitats que li han sigut sempre reconegudas y apreciadas pel públich, y á més la composició *Enterro*, d'en Morera, un'altra d'en Gay, y la cansó popular *Lo testament d'Amelia.* Algunas d'aquestas composicions tingueren d'ésser repetidas per la senyora Pichot de Gay á instancias de la concurrencia. Altras composicions d'ayre popular, y varias de Clavé y Morera, valgueren á la massa choral de «Catalunya Nova» forts aplaudiments. La orquesta executá ab aplauso la obertura de *Der Freyschüts*, com també *L'última primavera*, de Grieg El concert acabá ab l'*Himne als artistas*, de Mendelssohn.

—

El Consistori dels Jochs Florals de Barcelona ha publicat el volúm contenint las composicions premiadas en la festa d'enguany.

Ne parlarém en un altre número.

—

El Cos de mantenedors dels Jochs Florals de Zaragoza ha publicat el cartell de convocatoria, endressat á totas las regions espanyolas.

S'ofereixen, á més dels premis de Patria, Fe y Amor, un altre de la reyna regent, un altre de Colonia, tres de Fransa, un de Catalunya, un de Valencia, altre de las Balears, y altres de Basconia, Asturias, Galicia, etc., y de diferentas entitats y particulars, fins á un total de 21 premis.

Las composicions que hi optin haurán d'ésser escritas en la llengua especial de cada una de las regions que concedeixen els premis respectius.

—

El prop vinent dissapte l'agrupació catalanista «Montanyenchs» celebrará l'aniversari de sa adhessió á la *Unió Catalanista*, ab una solemne vetllada á las nou del vespre en l'Ateneu del Ensanche. L'acte promet ésser lluhidissim.

—

Havém rebut un exemplar del drama en tres actes y en prosa *L'Encegat*, original d'en J. Vidal y Jumbert, que fou estrenat ab éxit en el teatre del «Cassino Mercantil» de Granollers. Se ven á 2 pessetas.

—

També hem rebut *La Ciencia del Lenguaje*, del mateix autor, volúm 1.er, número 4 de la «Biblioteca enciclopédica moderna».

—

Hem rebut un exemplar de *La Sembra*, publicació conmemorativa del ensaig d'exposició d'art aplicat organisat per l'«Agrupació regionalista de Tarrassa», de la qual ja'n va parlar ab elogi la prempsa barcelonina.

Forma un elegant quadern ab escullit text y artístichs grabats reproduhint obras d'art antich, pictóricas y esculptóricas.

—

Han visitat nostra redacció las revistas *Græco Latinus*, que's publica á Filadelfia, *Bulletín Catalán*, que surt á Burdeus, *Jornal Saloio*, de Cintra, *A Aurora do Cavado*, de Lisboa, y *Euskalduna*, de Bilbao.

Hi establim el cambi.

—

Secció d'higiene.—Al Maleta Indulgencias.

El *Maleta Indulgencias* va contestar el dimecres passat ab la *maquiavélica* (?) intenció de veure si'ns feya caure en un *renuncio*, «porque tirándose ese periódico (Joventut) los miércoles, ya no tendrá tiempo de rectificar si, en vista del silencio que hasta ahora he guardado, dice que no contesto de miedo que tengo á sus redactores.»

Ab això está retratat de cos enter el senyor Marsillach: un esperit mesquí, que sols gosa en el mal, y quins atachs sugerits per sa malicia son neutralisats per la seva gran ignorancia. Aném analisant la seva contestació pera poder repetir una vegada més que falta á la veritat.

Primer.—Diu que l'hem amenassat ab una pallissa, cosa que no tindría gracia perque som deu y ell un sol *maleta*, y això es tan fals com tot lo demés. Llegeixis Joventut y's veurá. Nosaltres no hem de recorre á aqueixos procediments, perque sempre probém lo que dihém, si bé hem de confessar que si alguna vegada resultan justificats els medis violents, es quan una persona qu'emprén una campanya calumniosa, al tréurel á la vergonya, no sabent qué contestar, respón ab etzegalladas com aquesta.

«Joventut me reta á que cite nombres, á que señale con el dedo, á que puntualice. Pues bien: con esa *politesse* característica de los periódicos catalanistas, exclusivamente de ellos, y un poco indígena también, digo que no me da la gana. Así, clarito.» No tením res qu'afegirhi; això es ben digne del senyor Marsillach.

Segón. A pesar d'ésser deu els redactors de Joventut, el senyor Marsillach pretén molestar á tres d'ells ab una *insinuació* que, cas d ésser certa, res tindría que veure ab la qüestió. Diu aixís: «¡Cómo cambian los tiempos, y cuán agradecidos son esos catalanistas! Hace dos años, tres *segadores* de esos que hoy me injurian sin que yo les haya faltado al respeto que equivocadamente creí se merecían, me estrechaban con efusión la mano por un bombo enorme que les di por la traducción de *Cyrano de Bergerac*, y en mi librería tengo un ejemplar de dicha traducción con la dedicatoria de los traductores Martí, Vía y Tintorer. Ahora estos señores me llaman embustero por mi articulo ¡*Tartarines*! Efectivamente, soy un embustero: lo soy desde el día que por exceso de bondad dije que era buena la traducción, al contrario de lo que dijeron los periódicos de Madrid, por lo que, llenos de despecho, se hicieron catalanistas los señores Martí, Tintorer y Vía.»

Es tanta la lleugeresa y falsetat d'aquest paragraf, que'ns fa teme que'ns trobém devant d'un cas patológich. En primer lloch, devém fer constar que la prempsa de Madrid tractá dita traducció del *Cyrano* ab gran benevolencia, y desde aquest punt de vista'ls traductors deuhen major agrahiment al públich y á la prempsa de Madrid que á la de Barcelona; peró com que'ls que creuhen que la veritat y las conviccions están per sobre dels interessos y consideracions personals, no's deixan influhir per las passions que tants disbarats y apostasías fan cometre, els traductors del *Cyrano* eran y son catalanistas, com ho pot comprobar si vol el senyor Marsillach. Tant es aixís, que un periódich de Madrid y varis de Barcelona'ls hi feren cárrechs per haver traduhit al castellá l'obra d'en Rostand. En això com en lo demés menteix descaradament el *Maleta*, y permétins que fem un xich d'historia.

No coneixíam particularment á nostre estimat company de redacció en Pompeyus Gener, quan un article seu discutint un punt concret de la traducció va fer qu'entressim en relacions ab ell; d'aquell día data la nostra amistat. A la segona ó tercera representació del *Cyrano*, el senyor Gener presentá als traductors el senyor Marsillach, qui'ls hi demaná un exemplar pera fer un estudi de l'obra, exemplar que li fou enviat el día següent, ab l'acostumada dedicatoria. Diu ell que li han pagat malament el *bombo*, y ab aqueixa manifestació no fa més que tirarse terra als ulls; perque si'l seu elogi era de bona fe, va cumplir ab el seu dever, com hi cumplím nosaltres al atacarlo. Si va voler fer un favor, no sabém cóm judicar á un home que ven la seva conciencia per un llibre que val tres pessetas, de manera que, essent tres els traductors, resultava á pesseta per barba. Al menys, pot alegar en sa defensa que no's

fa pagar car. Peró s'ha de fer constar també que dels cinch articles que pera lluhirse dedicá al *Cyrano*, sols en l'ultim (29 de novembre) dedicá quatre ratllas á la traducció, fentne alabansas molt moderadas. Ab lo que's veu que'l senyor Marsillach falta també á la veritat, com de costúm.

Tercer.—Deya qu'eran varis els redactors de JOVENTUT qu'havían fet de *Tartarins*, y ara al ultim ja modera'l to y diu que no negarém que'l senyor Ricard *interviewá* á varis catalanistas. Aquesta fugida no té preu, sobre tot en qui com ell no sab qué vol dir la paraula catalanista.

Quart.—Al demanar que puntualisés l'acusació, contesta qu'hem faltat al respecte y consideració que mereix un de nostres redactors, y ell no vol veure que no som nosaltres (els que volém que cap dels nostres tingui ombra que'l perjudiqui), sinó ell, ab sas baixas y porugas insinuacions, qui ha intentat ferli mal, procurant guardarse las espatllas ab hipócritas protestas de respecte. Nosaltres deyam que JOVENTUT sols pot ésser titllada per lo qu'en sas planas surti, y que lo mes que pot demanar, quan ho cregui convenient, es que'ls seus redactors fassin constar que lo qu'exposan es una opinió personal seva.

No volém insistir, perque creyém preferible transcriure la carta que li endressá'l senyor Gener en el propi *Diluvio*, diari ahont fou atacat, ab lo qual queda reduhit el *Maleta* al ignominiós paper que li correspón. Diu aixís:

«Señor Director de *El Diluvio*.

»Muy señor mío y distinguido colega: Le agradeceré se sirva usted insertar en el periódico de su digna dirección el siguiente remitido, contestando á los artículos «Tartarines» y «Para JOVENTUT», del redactor que firma *El Maleta Indulgencias*.

»Debo declarar que el redactor de JOVENTUT á quien alude dicho señor, y que dice tuvo un *interview* con M. de Ricard, ese soy yo. Pero también debo declarar que todas las demás suposiciones y acusaciones son falsas y completamente gratuitas, habiendo sido mal presentados los hechos.

»*Primero.* El señor Ricard, que tomó el encargo de *Le Temps*, así como de otros periódicos franceses, de escribir unas correspondencias sobre el estado general de Cataluña, *no fué despedido* de *Le Temps;* por tanto, mal pudo serlo por culpa mía, ni por culpa de nadie, pues que ha continuado sus correspondencias sobre Cataluña en dicho periódico. Sin ir más lejos, ayer, día 26, llegó el número del 24, en que venía una carta suya sobre la influencia intelectual francesa en el movimiento catalán. Así, pues, *queda demostrado que yo no quité el pan á familia alguna ni á nadie, ni causé perjuicio alguno, grave ni leve.*

»*Segundo. No he desmentido nada de lo que dije al señor de Ricard.* Sólo hice notar á los periodistas de Madrid que no se confundieran mis declaraciones con las anónimas que figuraban en dicha correspondencia, y que el señor *Maleta* sabe bien de quién eran. Indiqué únicamente que se leyera bien lo que el señor Ricard de mí decía, y que bien claro hablaba sin dar lugar á que se confundieran los términos, como se hacía por muchos periodistas con intención muy perversa.

»*Tercero.* Publiqué yo, liberal, republicano, catalanista-autonomista, mi rectificación en *La Epoca*, de Madrid, diario conservador, porque fué el primero en atacarme y en formular acusaciones gravísimas fundadas en la antedicha confusión de términos, y había que desvanecer en el mismo punto en que habían sido formuladas. No me ocupé de los demás periódicos madrileños porque los insultos groseros no me alcanzan y no los contesto nunca.

»*Cuarto.* Rectifiqué, sí, un solo punto, mas no al señor Ricard, sino á *Le Temps*, por la fecha que habían puesto á dicho *interview*. Este me fué hecho á últimos de Marzo, á raíz de la subida de Sagasta, cuando todos esperaban una era de tolerancia, no á primeros de Mayo, después de los trastornos sociales y de la proclamación del estado de guerra, lo cual variaba mucho el sentido de mis declaraciones. Aquí nada iba contra el señor Ricard, á quien estimo demasiado como hombre veraz para contradecirle; sólo á *Le Temps* hacía responsable, en todo caso, de no haber fechado la correspondencia debidamente.

»*Y quinto.* Rechazo lo que dice el articulista *Maleta* de que «fué tal el miedo que se apoderó de mí, que me apresuré á desmentir á Ricard con grave perjuicio», pues ni he desmentido á Ricard, ni he dejado de sostener mis ideas, ni ha habido perjuicio para nadie, ni este es el camino de Jaén, como dijo aquel del cuento.

»Y ahora pregunto yo: ¿Qué calificativo merece aquél que llamándose republicano y liberal, por el puro prurito de atacar ideas ó agrupaciones que no le son simpáticas, viene y lanza desde las columnas de un periódico de gran circulación acusaciones tremendas, que resultan en el fondo inmotivadas, absolutamente inmotivadas, contra quien se ha pasado toda su vida defendiendo la Libertad, la República y la Autonomía, debiendo á ello el hallarse sin fortuna de ninguna especie y no habiendo tenido en toda su vida un solo renuncio?

»El calificativo..... ya se lo aplicará el público.

Barcelona 27 junio de 1901.

Pompeyo Gener.»

En sa contestació'l *Maleta* no sab cóm dissimular el bunyol qu'ha fet, y acaba dihent:

«Ahora el público que me califique como quiera».

Si ja está calificat, infelís! El públich, que veu la gran facilitat que té pera faltar á la veritat, ja li ha aplicat el calificatíu que nosaltres li varem dar: embustero.

¿Y qué fará ara vosté? En un altre país, no *Le Temps*, sinó un altre periódich qualsevol, no permetería qu'escribís en sas planas un home que tan sovint el posa en ridícul. ¿Vol un consell d'amich? No surti de certas penyas del Ateneu. Allá, al menys, si fa alguna tontería, quedará entre'ls de la colla, y podrá parlar mal dels ausents sense por de que li responguin. Peró si tanta necessitat té de fer corre la ploma, no's mogui de las revistas de toros. Aquell es el lloch que li pertoca.

JOVENTUT SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors. No s'admeten els que no sían inédits. No's tornan els originals.

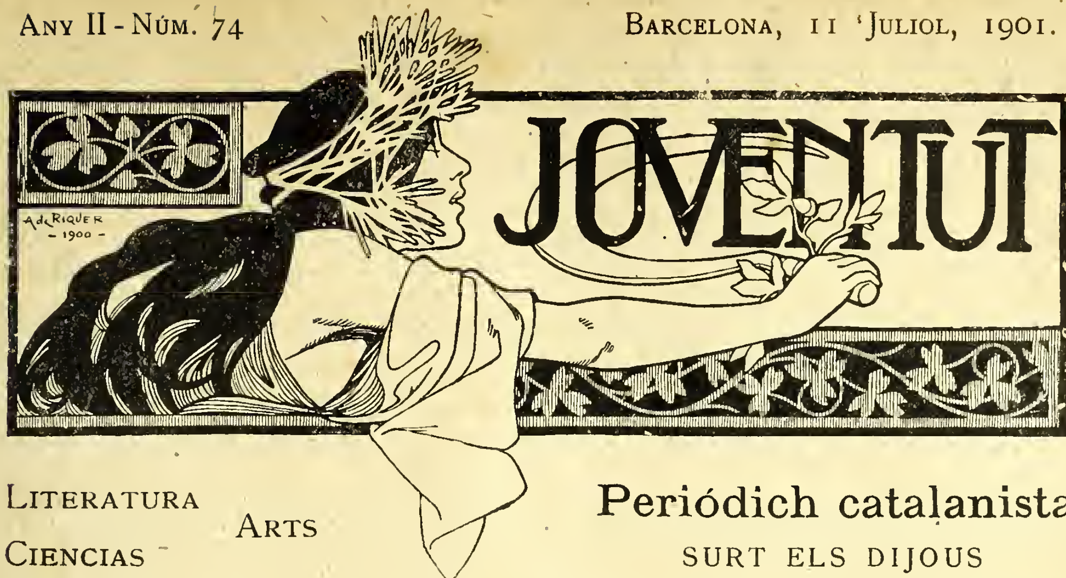
Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

Preus de suscripció.

CATALUNYA:	Un any.	8	Pessetas.
»	Mitj any.	4'50	»
»	Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:			
	Un any.	9	»
EXTRANGER:	Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	. . . .	20	Céntims.
»	atrassat, ab folletins. . . .	40	»
»	» sense folletins. . .	25	»

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

ANY II - NÚM. 74 BARCELONA, 11 JULIOL, 1901.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT.	20	CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. .	40	»
» » SENSE FOLLETINS.	25	»

SUMARI:

FOLLETÍ:

ASSAMBLEA DE TARRASSA

DISCURSOS DELS INDIVIDUUS DE LA PONENCIA.

DON DOMINGO MARTÍ Y JULIÁ

Senyors delegats: Los meus companys de ponencia m'han honrat disposant que sia jo'l que parli pera defensar la totalitat del dictamen que tenim l'honor de sotmetre á la vostra consideració; y ho faig gojós, perque tinch la seguritat de que l'amor á la nostra terra que á vosaltres y á nosaltres nos inspira y dirigeix sempre en tots los actes y determinacions, será prou pera fernos cumplir bé ab la nostra tasca, y també perque nosaltres, los que formém la ponencia, poguém mostrar que no'ns havém apartat del qu'ha sigut sempre pensament capdal de la *Unió Catalanista* en tots los seus actes, al procurar, com ho havém fet pensanthi sempre, atenirnos per complert á lo que son ja tradicions ben definidas del Catalanisme. Jo no sé si haurém encertat á interpretar lo vostre pensament; jo no sé si'ls Principis generals y Bases especials que sotmetém al vostre examen y aprobació son la determinació concreta del vostre criteri en los assumtos qu'han motivat la reunió d'aquesta Assamblea; mes no dubto que si no havém sapigut interpretar lo vostre pensar, reconeixeréu que si havém errat no ha sigut pas perque hagim rellegat á lloch secundari'l nostre dever de trevallar pera l'assoliment de las llibertats de la nostra terra, ni que ni un instant hagi deixat d'estimularnos altre sentiment que l'amor á la nostra Catalunya; aquesta Catalunya que al sigle XVIII visqué aplanada y al bell mitj de foscors socials ocasionadas per disposicions tiránicas, que al sigle XIX y ab la renaixensa de la nacionalitat comensá á veure suau aubada de llibertat, y qu'en aquest sigle XX, en lo que s'endorrocarán los grans estats y en lo que hi brillará esplendent lo sol de la llibertat dels pobles, gosará á pler per la realisació de las aspiracions del Catalanisme.

Es impossible, senyors delegats, que'ls moviments socials y politichs se sustreguin del tot á l'acció dels successos y aconteixements que's desenrotllan en las societats; perque es impossible que se'n sustreguin, ne reben influencia directa modificant en los individuus criteris que semblavan ferms y definitius, desviant sentiments que s'havian sempre manifestat inmillorables, y afeblint voluntats que no havian mostrat pas poguessin defallir. Y ocurreix, també, que'ls successos y acontei-

xements politichs remouhen la conciencia de la societat, la trastornan y la confonen, essent precis que'ls fets passin y vingui la calma pera que'l poble trihi l'acció social que més garantías li oferexi de normalitat y benestar, fentho allavors, allissonat per la experiencia, ab complert coneixement del fi que's vulga perseguir y ab perfecte convenciment de que'ls devers de la causa que's defensa inspiran tots los actes que tenen per fi directe y positiu la implantació dels nous principis qu ha acceptat la conciencia social.

Axis ha ocorregut en lo nostre poble y en lo Catalanisme, per l'acció de las grans desfetas sufertas per l'Estat espanyol. Lo Catalanisme, acció social de renaixensa y, per tant, normalissima, havia manifestat seguidament y ab tota claretat la situació precisa de la política espanyola, aixis com los aconteixements que s'apropavan y que no podian ésser evitats, perque las societats que devallan desorganisantse no tenen aturador, y fatalment han d'arribar á la descomposició; y'l Catalanisme no s'errá, perque, mancat de prejudicis y no encegat per concupiscencias, havia de saber interpretar bé'ls fets y successos que ocorrian al seu voltant, aprop d'ell, en la mateixa societat en que's manifestava. Vingué'l temps en que'l Catalanisme vejé convertidas en realitats totas las sevas previsions, y anaren succehintse en l'Estat espanyol una tanda de fets que probavan a tothom que'ls catalanistas, separats de las lluytas de la política, no com los indiferents y egoistas sens altre fi que donar satisfacció á estímuls de la vida vegetativa, sinó com elements actius normalisadors y correctors, eran, no sols los qu'havian encertat, perque hi havian vist bé, sinó els que possehian los principis y doctrinas qu'havian de conduhir al nostre poble á la normalitat social. Per aixó ocorregué que molts dels que'ns havian titllat ab calificatius dels que deprimeixen, van acostarse á nosaltres, va semblar que comensavan á pensar y sentir com nosaltres, mes com passa sempre en cassos consemblants, vingueren ab conceptes del tot errats y ab sentiments del tot egoistas, que ocasionaren confusió, y, per causa de la confusió, abdicacions parcials de criteri. Va succehir aixis perque'l Catalanisme, la *Unió Catalanista*, persegueix un ideal gran, noble, ben diferent del que als homes nous guiava, donchs que, més que l'amor á Catalunya y'l coneixement dels principis y fonaments del Catalanisme, los mogué'l despit que sentiren y'l desengany que reberen ab las desfetas del Estat espanyol, del que'n creyan totas las mentidas grandiosas de la llegenda, qu'encara no ha tingut acabament.

L'Estat espanyol va de debó preocuparse del Catalanisme, y va temer aquell remoure de la opinió catalana, qu'era lo únich sá y positiu que's manifestava al bell mitj del desballestament qu'arreu hi havia; y perque se'n va preocupar, ho va estudiar, y vegé que la millor manera d'anorrear l'acció del Catalanisme era aprofitarse de las vacilacions y impaciencias qu'en lo mateix Catalanisme's manifestavan, aixis com de lo poch segur y determinat del criteri dels que s'hi acostavan. Determiná l'Estat portar la confusió al Catalanisme, y en part ho logrà, afavorint que la vacilació en los procediments s'accentués y que'ls mateixos acorts de las nostras Assambleas, que per tothóm fins llavors havian sigut acceptats y cumplerts, deixessin de serho, relaxantse la interpretació, lo que ocasioná que fins dintre la *Unió Catalanista* hi hagués poca unitat de criteri y, per tant, confusió, ja que tothóm pretenia lo que millor interpretava l'esperit y'l pensar del Catalanisme.

Aixó va fer precis que la *Unió Catalanista* determinés lo seu criteri, y per aixó en lo Consell general de Representants del 28 d'octubre del any passat va ésser aprobada una proposició que determiná la reunió d'aquesta Assamblea y'l nombrament d'una ponencia encarregada de redactar las Bases que avuy sotmetém á la vostra deliberació.

Atenent á que'ls fets més importants que han motivat aquesta Assamblea eran las opinions diferentas que hi havia respecte de la intervenció del Catalanisme en las lluytas electorals y respecte á las relacions económicas de Catalunya ab l'Estat espanyol, la ponencia havia de fixarse, per una banda, en lo moviment de la opinió general respecte del Catalanisme, y per un'altra en l'estat de la opinió dintre del Catalanisme, y, sobre tot, no podia oblidar lo que son respectables y positivas tradicions de la causa catalanista. Perque la ponencia no podia acceptar de cap manera que'ls acorts d'altras Assambleas fossin destruhits ni deixats de banda, sinó que va imposarse'l dever de conciliar las tradicions del Catalanisme ab las ideas novas y ab lo nou estat de la opinió del nostre poble.

Per aixó al determinar los termes generals de lo referent á la intervenció de la causa catalanista en la lluyta electoral, ho varem fer sens oblidar lo que son elements y principis fonamentals del Catalanisme, entenent per aquesta rahó la ponencia que las Bases que formulá son las que més corresponen al pensar y sentir dels catalanistas d'ensá que la nostra Causa s'havia encarnat y determinat en los acorts de las Assambleas, compostas de representants de tots los indrets de la nostra terra.

Cal protestar de que la ponencia s'ha inspirat principalment en aqueixos acorts, que tanta importancia tenen y tant significan; y cal protestar també de que havém procedit ab grandissima imparcialitat, prescindint en absolut de tot element que pogués donar lloch á suposar pogués exercir coacció sobre'l nostre pensar, ó que pogués ésser oposat al veritable esperit del Catalanisme. Per aixó

la ponencia se presenta á vosaltres plenament convensuda de que reconeixeréu que las conclusions que vos presenta son pensadas ab sinceritat, ab bona fe, y que s'ha apoyat en lo fet positiu de fer práctichs los acorts del Catalanisme, pera millor assolir los fins que persegueix la Causa catalanista.

La conveniencia de concorre á la lluyta electoral la va acceptar la ponencia, perque estava ja determinada per altras Assambleas. Mes ha procurat donarhi forma més precisa y la més convenient als fins y manera d'ésser del Catalanisme. Lo mateix pot dirse en lo referent á las conclusions d'ordre económich que vos presentém. Y si bé aquestas son realment de gran importancia, no podia oblidar la ponencia que per demunt dels interessos materials n'hi han d'altres, los interessos intelectuals y morals, que no poden ésser deixats de banda, perque, ademés dels positius beneficis que determinan, facilitan, si son atesos, lo desenrotllo y prosperitat dels interessos materials.

Si quan un poble, una nació ó un estat se troba en una deplorable situació económica y camina depressa cap á la desfeta financiera, examinéu l'estat dels interessos morals, veuréu que no poden estar pitjor, perque'ls fets económichs no son més que la realisació en la vida social del pensar y sentir del poble, y quan aquest no té pensar definit, ni sentir determinat, tot es en ell confusió, las activitats económicas s'afebleixen y's disgregan, y la ruina es segura. ¿Significa quelcóm positiu que la riquesa estigui agombolada en uns quants individuus, si'l fet veritable es que l'organisme social pateix anemia económica, perque la riquesa no rodola per tots los estaments de la societat? Es precis que'l benestar logaudeixin tots, y aixó sols s'assoleix atenent, avans que tot, als interessos intelectuals y morals de la societat.

Per aixó la ponencia s'inspirá, més qu'en los fets de moment, més qu'en los fets que poden tenir apariencia de que resolen problemas definitius, en los fets més fonamentals, en los que, si al instant no afavoreixen als que sols se preocupan d'utilitarismes, asseguran fermesa en l'acció del Catalanisme y fortalesa en la seva implantació, perque si es cert que ab cartró pot construhirse en vuyt dias una casa, fins fent que sembli bonica, es impossible sostenir que tal casa es preferible á un'altra feta ab més temps, ab grossas llambordas que la fonamentin y tota de pedra, que ni l'acció del temps, ni la dels homes podrán, com á l'altra, fácilment destruhir. Aquesta es la nostra tasca catalanista: reconstruhir poch á poch, peró ferm, segur y definitiu. *(Aplausos.)*

Ha tingut en compte la ponencia un'altra consideració. Es la de que'ls moviments socials, que, com lo Catalanisme, tenen un fi humá, tan important, que desgraciadament molts no saben veure ó no volen veure, son moviments socials que no poden ésser impresionables, perque si son purament lo panell que fan giravoltar las seguidas bafaradas de la opinió superficial de la societat, son moviments socials qu'enlluhernan y fins agradan perque afalagan sentiments personals que cap relació guardan ab lo bé social, peró no construheixen ni afavoreixen la realisació de solucions qu'hagin de determinar lo bé general. Per aixó la ponencia prescindi d'impresionarse per lo accidental al dictar las Bases y Principis generals que vos proposém pera que sian la regla que s'hagi de seguir.

Aixis com l'individuu, en los actes de la seva vida, no ha d'ésser, com un noy, del ultim que li parli, sinó com un home fet, que, havent arribat á major edat, ha de procurar sempre no confondres ab los altres, tot assimilantse alló que li sia convenient, resultant sempre precis y determinat pera que tothóm puga dir: *es ell*, los moviments socials han d'ésser també ferms en lo pensar, y refractaris á sufrir la influencia de las accions circunstancials del moment; si fonen lo seu criteri en lo de tothóm, ó's modifican per l'acció del ultim que parla, desapareixen, perque, mancats d'individualitat, se disolen en las ayguas remogudas de las conmocions socials neurósicas, mentres que'ls moviments socials que's mantenen ben delimitats, segurs y ferms, que tenen ideal positiu y invariable, que, discernint, assimilan de las manifestacions de la societat y rebutjan decidits tot lo que pugui desfigurarlos y afeblirlos, marxan sempre avant, se desenrotllan, y arriban á l'assoliment del fi humá que persegueixen. *(Aplausos.)*

No havém d'oblidar que l'objecte del Catalanisme y de la *Unió Catalanista*, no es de tan poca importancia que's pugui jugar, com se sol dir, á la primera carta. Per aixó es qu'han d'ésser sempre ben pesats y ben mesurats los criteris qu'hagin d'informar las reglas de conducta que'ns havém d'imposar pera'l demá. Y no pot ésser d'altra manera qu'aixis, tenint com té'l Catalanisme un grandiós sentiment que'l fa viure: l'amor á la nostra terra; y un pensar fixo y definitiu qu'ha de seguir sempre: l'autonomia de Catalunya. Per aixó, senyors delegats, entén també la ponencia que, mentres lo Catalanisme, la *Unió Catalanista*, trevalla pera la implantació dels Principis estatuhits, de las Bases establertas, ha de reconstruhir la consciencia del nostre poble, y si nosaltres procedim ab acert, conseguirém formar una opinió catalana que vulgui arribar á l'autonomia de Catalunya, y obtindrém que'l poble catalá en totas las sevas manifestacions expressi decididament aquest voler. La opinió catalana, ademés, l'havém de corretgir de la dolenta influencia exercida per la politica espanyola, que tant ha afeblit, desviat y per-

vertit la nostra personalitat. Cal qu'apartém als catalans dels partits politichs del Estat, que'ls inculquém usos, costums y devers socials y individuals dignes y nobles; cal, pera fer veritable opinió catalana, y, sobre tot, pera determinar la renaixensa de la nostra personalitat, que'ns imposém la tasca de fer la educació politica del poble, perque nosaltres, senyors delegats, també volém la educació politica del poble, peró jamay pels medis corrumputs que s'estilan, ni per procediments que degradan, sinó pels medis que usan los pobles dignes y honrats, pels procediments que perfeccionan. Altres medis y procediments no voldriam ni sabriam usarlos. *(Aplausos llarchs.)*

EMILE ZOLA Y'L TRAVAIL (1)

VI

En el llibre tercer del *Travail* veyém, com ja he dit avans, la marxa triomfal de la Crêcherie. Ja está fundada la ciutat nova, la que demá será la felis, la lliure, en la que sols hi regnarán l'Amor y'l Trevall. Las ideas s'han ja propagat: tothóm hi entra en la nova institució. Com ja he dit, no es la ideal: encara existeix el capital, encara hi han las autoritats á Beauclair, mes poch á poch anirán desapareixent totas las antigua-llas, com ja's veu al final. Allavors ja no hi há capital; de las autoritats ja no se'n parla; ja no hi há iglesia; ja no existeix la religió vella: sols hi há la nova, la santa religió del amor al proxim, la del amor que feconda á la dona y á la terra, la del amor al trevall, la del amor á la Humanitat. Aquesta religió ve á ésser el tercer costat del triángul de que's parla en *Emperador y Galileu* d'Enrich Ibsen.

Al comensar aquest llibre, en Zola'ns presenta un quadro colossal, una escena admirable. El vell Geroni Qurignon, l'impossibilitat de més de trenta anys, surt de son estat pera fer un acte de justicia. Recobra poch á poch l'us de la paraula, y devant de Susagna, Boisgelin, Pau (son renet) y en Lluch, ab grans dificultats els hi fa saber que clavat á la cadira, caminant en son cotxet de má, ho ha vist tot: la cayguda progressiva de sa descendencia, la degeneració y destrucció de la familia, el desmembrament y enrunament de la fábrica que tant havia enlayrat; els diu que comprén la necessitat de reparar, y pronuncia las admirables paraulas de justicia: «Es precis tornar, es precis tornar, es precis tornar»... tot lo que un Qurignon, ab la forsa de sa nissaga concentrada, durant cent anys va saber conquistar, y que sos successors, febles y anémichs, no han sabut ni tan sols conservar. Es precis, es llógich, es fatal lo qu'ha passat, donchs la fortuna adquirida pel trevall dels altres está enverinada y es enverinadora; el goig que procura es el més ferm dels elements destructors, desorganisa la familia, fa borda la rassa, y dona lloch á dramas abominables. Es precis tornar, perque'l bé robat á'n els altres porta en son si la mort. Y ell, qu'ha vist tot aixó en sa casa, ell qu'ha vist náixer y creixe l'altra casa, la santa, la lliure, creu que s'ha de tornar als explotats, á sos successors, tot lo que quedi de lo robat. ¿Cóm? No per venda del Abîm á la Crêcherie, sinó per restitució á sos vers amos, sols possible ajuntant abdugas, y ab la reunió de la Ferme á las Combettes, y que la mansió senyorial La Guerdache, passi á ésser casa de salut y retiro y hospital pels trevalladors, ja lliures, y pera sas familias. Y dirigintse al jove Pau Boisgelin, li recomana, li prega, li mana que dongui cumpliment á sa voluntat. Complerta sa misió, morí'l vell Geroni Qurignon.

Se feu com ell volia. La Ferme entrá ab las Combettes, la Guerdache passá á ésser casa de salut y retiro, y l'Abîm fou restaurat, nou, flamant, net, tot al revés del antich; y l'obra d'engrandiment y reivindicació fou complerta.

Fins Gourier, l'alcalde, escoltant els consells del prudent Châtelard, seguí la corrent y acceptá las novas doctrinas, renunciant á sas rancias y estúpidas preocupacions. Els Mazelle á poch moriren pera no veure desapareixe la renda y'l regnat de la peresa (pretext de benestar), y á sa filla en la Crêcherie, casada ab Lluciá Bonnaire. Y Marle, «l'ultim capellá, morí tot dihent l'última missa, aixafantlo al caure la nau y'l campanar de l'última iglesia, y quedant embolcallat ab las runas d'aquesta y de las imatjes.»

---

(1) Véginse'ls números 71, 72 y 73.

L'obra estava ja acabada. En una de las quatre festas, la d'entrada d'istiu, arribá un vellet que venia del altre món á matar á Lluch y Josina; era en Ragú. Y al veure tanta grandesa, felicitat, ditxa y justicia en l'antiga Beauclair d'esclavitut, baixesa y explotació, se sent corprés, maravellat, y s'entorna. Ja no'ls vol matar als fundadors de la nova ciutat. Y al fugir, sense voler aturarse, diu á n'en Bonnaire: «Vostra felicitat, no la puch veure. Patiria massa!»

La mort comensa á endursen als fundadors. Primer se'n va en Bonnaire, el bras dret d'en Lluch; després en Marsal Jordan, el que ab sos descubriments arribá á alleugerir moltissim el trevall y ajudá á la creació de la nova vila; el que ab sa energia encoratjá á n'en Lluch en els instants d'aplanament y desespero. Poch avans de morir diu á Lluch: «La ciencia llibertará l'home, puig la veritat es en el fons la poderosa y única obrera, la de fraternitat y de justicia...»

Y per ultim en Lluch, l'apóstol, rodejat de sa esposa Josina y de sas germanas de l'ánima Sæurette y Susagna, se'n va d'aquest món.

Poch avans de morir reb la noticia de que las novas ideas han triomfat arreu; y «allavors abrassa ab un darrer esguart la vila, l'horitzont, la terra tota ahont la evolució, comensada per ell, s'havia propagat y s'acabava. L'obra era feta, la ciutat estava fundada. Y Lluch morí, entrá en el torrent d'universal amor, de vida eterna.»

VII

No sé si he arribat á donar una lleugerissima idea de l'obra *Travail*. He fet lo qu'he pogut: la tasca era superior á mas forsas. Probaré de donar algunas de las impresions que tot llegintla he rebut.

Es pera mi'l *Travail*, obra per demés complexa; una de las superiors d'en Zola. Tenint en compte'l carácter que li dona, es tal volta la millor. Lo que vaig dir al parlar de *Fecondité* ho repeteixo: no es una novela, no es una historia, no es un estudi critich, no es l'obra d'un filosop que, establint principis certs y veritats per'ell innegables, tracta de demostrar la certesa de sas doctrinas y ensemps imposarlas: es més que tot aixó. De tot hi há, no obstant. Aqui en Zola es superior, es l'evangelista qu'anuncia la bona nova, la implantació de doctrinas salvadoras y sos resultats.

En el primer llibre veyém á en Zola observador, narrador y descriptor, y ensemps critich. Está al nivell de sas millors planas dels *Rougon-Macquart*, arribant al *Germinal*. Ha fet un estudi del natural just y precis. Si es, tal volta, un xich cru en certas cosas, si pren el fuhet sense compassió, cumpleix ab son dever, ensenya'l mal en tota sa nuesa, recalca, y aixis podrá després ensenyar, y donar el remey més tart.

En el segón llibre es ahont se veuhen més las condicions excepcionals d'en Zola. Ja fa més: edifica. Aprofita pera lograrho'ls elements, y'ls ajunta; prevéu y fa notar las dificultats y perills qu'hi há; sab trobarlos els elements, sab exposarlas las dificultats; sab conjuminar aquellas y salvar aquestas valentse de medis naturals, fills de la observació; tot está just, apropiat. No hi haurá la extrictissima naturalitat qu'en el llibre anterior; aixó es impossible; peró hi há encara més mérit.

Y en el tercer, surt, brolla la fantasia del autor. Zola es en ell un ver poeta que canta l'Amor y'l Trevall. No tot es tret del natural; no hi domina la observació. Ni aixis pot ésser, ni deu ésser, puig es de ple l'obra del Evangelista.

Lo millor d'en Zola es que crea la Ciutat Nova sense revolució externa, sense rius de sanch, ni coaccions, ni empleyant la forsa. La crea per la predicació teórica, y, més encara, ens fa veure la eficacia práctica de sas doctrinas; la crea pel convenciment, portat al anim de tothóm. Aixis sense revolució desapareix la vella Beauclair, las autoritats, el Temple, l'Abîm; las preocupacions; els ressabis, els vicis, etc., etc.

Aqui es ahont admiro més y més á n'en Zola, y ahont trobo l'apóstol del amor fecond, del amor als demés, del amor al Trevall, á la Terra, á la Humanitat, y no puch menys de girarme al costat y veure á tots els revolucionaris qu'en nom de la llibertat, en nom dels drets del home, cremarian á desdir iglesias, fábricas, palaus, convents, etc., y fins assessinarian pera implantar sas teorias, com ja ho feren en temps de la Revo-

lució francesa conculcant de fet lo que de dret predicavan, sense veure'ls ilusos qu'avuy com alashoras la sanch de las víctimas, las runas dels edificis, els drets conculcats, las llibertats trepitjadas serian, com van ésser, la base de la tirania y de la reacció.

Quan Lluch s'entera de qu'en las altras terras hi ha hagut revolucions terribles, torrents de sanch per'arribar al triomf de las novas doctrinas, diu: «Si, es un dels camins sagnants, un dels que jo no he volgut. Mes ara, *en aquesta hora*, qué hi fa, puig ha conduhit á la mateixa unitat, á la mateixa armonia!»

No es d'aquell modo com deu caure lo vell; n'hi há prou ab abandonarlo ó enderrocarlo. Comensar per dalt, no pels fonaments, y ferho ab cuydado, y axis se pot aprofitar quelcóm de lo vell. Es precis predicar tots las ideas novas, demostrar sa veritat y sa excelencia, y convensuts tots, si veuhen que no hi há res d'aprofitable, anirán deixant lo vell, lo antich. Lo dolent ja caurá, com fa caure Zola'l temple de Beauclair.

No s'ha de menyspreuhar tot lo antich, tot lo vell, puig hi há molt de bo. Y aixis veyém á Lluch qu'aprofita de moment, y per necessitat, el capital, la fornal y fundició antiga de la Crêcherie, las botigas de Beauclair, els palaus dels burgesos, las desferras y enrunas del Abîm. Tot lo bo ho aprofita; més tart ho modifica; y tot lo qu'es ó's torna inútil, ho llensa.

—

Notable y utilíssima, de gran trascendencia pera la societat trobo l'última obra d'en Zola, *Travail*. Jo crech que deu ésser mirada, llegida, estudiada com un ver Evangeli.

TRINITAT MONEGAL.

ELS ERUDITS Á LO «MERCURE»

II

Al meu admirador «El Maleta Indulgencias», y als erudits que l'inflan.

Havent considerat en Via insuficient la meva informació sobre'ls erudits á lo *Mercure de France*, m'encarregá que celebrés una nova conferencia ab l'amich que tan benévolament m'havia revelat part dels misteris del món intelectual.

Vaig dirigirme, donchs, á casa seva, ahont se trobava fullejant un número del *Mercure*.

—Ola, tafaner—me va dir—¿que vens per novas?

—Si, noy, vinch á *descubrirte* del tot: te vuy presentar á la claror del dia tal com ets y no tal com aparentas ésser.

—Comensa á preguntar.

—Comensaré. ¿Creus tu que la llum ve del Nort?

—Jamay! La llum ve de Paris. La Fransa es el centre de la civilisació. Inglesos, nort-americans y alemanys, no son més que *barbres*, incapassos de sentir y assimilarse la cultura francesa, qu'es l'única verdadera. Tots nosaltres som *francesistas* fanátichs, y adorém la Fransa ab l'entussiasme compatible ab nostra superioritat. Aixis crech que Böcklin, D'Annunzio, Ibsen y Tolstoy no van enlloch. ¿Per qué nó havian de náixer á Paris?

—Aixó preguntaho á n'els llurs pares.

—A n'el mateix Zola, en el fons, l'odiém, perque no es verdader francés d'ánima: peró es fill de Paris, y exteriorment l'hem de respectar.

—Parlém d'un'altra cosa. ¿Cóm estém de filosofia?

—Si fa ó no fa, com de lo demés. L'Herbert Spencer es antiquat, en Taine reaccionari; en Nietzsche (si bé encara no l'hem entés) es l'únich filosop que respectém, perque'l *Mercure* edita en francés las sevas obras. En quant á filosofia antiga, sabém dugas frases de Sócrates, coneixém els noms de Plató y d'Aristótil y la existencia de Ciceró. Recordém també á Sant Tomás, á Descartes, y prou. N'hi han que no saben tant.

—Es veritat. Y ara, digam: entre vosaltres mateixos ¿quinas relacions sosteniu?

—Devant, ens elogiém incondicionalment; darrera, ens arrenquém la pell. Som mofetas, com tots els impotents, y aduladors quan ens convé. Sempre nedém entre dugas ayguas: manejém l'encenser ab gran habilitat, y las estisoras ab molta lleugeresa.

—Entre tots ¿qu'heu produhit?

—Tot plegat, res. Quatre ximplerias. Nosaltres mateixos som els primers de *posarlas en solfa* (darrera del autor).

—De manera que qualsevol poeta joch-floralesch...

—Ne sab més que nosaltres, no ho dubtis.

—¿Creyéu en el Super-Home?

—No creyém en res.

—¿Vos agrada l'alegria?

—Res d'axió. L'home que riu es incapás d'adoptar una verdadera *pose*: no sab sostenirla per molt temps...—

Y aqui l'erudit girá'ls ulls en blanch, juntá las mans, y dominat pel més intim y fervorós entussiasme, entoná liricament un superb himne á la serietat:

—Oh, serietat, mare de la *pose*! Serietat benéfica, do dels Inmortals, mantell que cubreixes nostra insignificancia y nostra buydor! Per tu vivim! Per tu aleném! Per tu fruhim! Tu ets l'astre magnifich que'ns guias á travers de las vulgaritats terrenals! Tu ets l'esperit vivificador que'ns engrandeixes! Tu ets el buf que refrescas nostres cervells atrofiats! Tu ets...

—Prou, prou. No't cansis més. Aném al gra.

—Anemhi.

—T'agradan las *corridas de toros?*

—Calla, desditxat..., ó bé't retiro la meva protecció!

—Y l'*Hänsel und Gretel?*

—No soch cap criatura.

—¿Per qué no te'n vas á viure á Paris?

—Perque alli ja s'hi troban massas *poseurs*. No hi fem cap falta. Y no'm preguntis res més, que'm cansas. Ara deixam que t'aconselli, y de passada á tots els teus. Anéu per mals camins. Escribint no's va enlloch. Estudiéu una verdadera *pose* y analiséu las sevas ventatjas. Llenséu las plomas. Feuvos superiors no fent res. Pleguéu el setmanari. *Reventéu* avuy lo d'ahir, demá lo d'avuy. Adoréu á n'en Franck (encara que no'l coneguéu; jo tampoch el conech), y parléu d'en Puvis de Chavannes. Infleuvos la boca ab els noms d'en Zola, d'en Clemenceau, d'en Gaultier, y apoyantvos en la evolució d'en Nietzsche, rieuvos de Schopenhauer. Discutiu á Waldeck-Rousseau, y ab dugas frases d'en Rochefort, tres d'en Drumond, y una d'en Bernard Lazare, podréu posar en clar la qüestió Dreyfus y la influencia semitica sobre las rassas del Mitjdia.

Y si ab tot axió no'n teniu prou, mofeuvos de la Duse y exaltéu la Réjane; y quan vingui en Zacconi, no'l prenguéu en serio, qu'es italiá, y alabéu á l'Antoine.

Molts més consells podria donarte, peró hauria d'enrahonar massa; ab aquests, de moment, ja'n tens prou.—

Y vaig abandonar al erudit, assegurantli'l meu agrahiment no sols per las sevas revelacions, sinó pels seus hermosos consells, verdaders y rectes camins per' assolir la celebritat ab el sol medi de la *pose*.

G. ZANNÉ.

LAS FOGUERAS MORTAS

L'alba ha espargit demunt de la ciutat
ressó de cants perduts per las montanyas,
clarors de llum que sa clarô ha apagat.

Pau al demunt de la deserta vila.

Un dols oreig evocador dels camps
creuha entre fullas ab remor tranquila.

Y en la blancor dels grans carrers brillants,
entre las negras cendras palpitants,
un flam poruch pampallugant oscila.

Plascent dormir de las disbauixas follas!...

Aquest nou jorn ha avergonyit els cants
qu'han exhalat las darrerencas collas
dansant entorn dels darrers fochs triomfants.

El cel es blau; els arbres verts; y en l'alta
claror del sol, daurat polsím flameja.
D'en tant en tant el roig calíu panteja
y espetegant una guspira salta,
sospir darrer de las fogueras mortas...

Encara sura l'amorós espant
de las nocturnas jovenils parellas...
Aquesta bella nit de Sant Joan
quántas n'haurá badadas de poncellas!

Poncellas á petons haurá badat
qu'ara perfumarán el novell día.
Mes ay! qu'en l'ample espay de la ciutat
sembla que un vell malastre inesperat
hi hagi apagat els fochs y l'alegría.

¿Qué s'es fet la gran joya de la nit
qu'ha acaronat tants cors ab desitjs tendres?...

Mes ay! que á la tristor d'aquest neguit,
tan sols, entre'l silenci ensoperbit,
espeternegan del calíu las cendras.

Oh remorosa nit de Sant Joan,
bé'ns en haurás baixada d'anyoransa!...—

Si ara ho obrissim tot al sol brillant,
si aquells qu'ara't somnían, un instant
poguessin al seu somni donar vida,
veuríam la gentada enfebrosida
dansâ altre cop en nocturnal frisansa,
vibrant al sol com en la nit finida.

Sentiríam de nou la esgarrifansa
plena de llum de las disbauixas follas
voltant las cendras de rosada mollas.

Y'ls cants primers de las impuras collas
se perdrían de nou en la llunyansa.

XAVIER VIURA.

Sant Joan, 1901.

LA VELLA

(Dramas rurals.)

L'havian treta al porxo, com de costúm, y l'hereu se'n havia anat á la batuda, la jova al hort ab el menut á bras, la mossa gran á costura y'l bordegassot y l'altra nena, l'un, á jugar á bolas á l'era d'en Rostoll, al cap d'avall del poble, y l'altra á enjegar las ocas y ánechs vora'l riuhet. En la casa no hi quedavan més que la vaca prenys, dins de la cort, fosca y plena de trenyinas, el garri modegant en el reconot de sota la escala, las gallinas escarbatant la ruda y'l donzell en el pati, y la padrina á dalt, al porxo, entre mitj de canyissos de figas secas, estesas de fesolas granyadas, penjolls de tomatas, panotxas de blat de moro y enfiladas d'orellanas. Als peus, hi tenia la basseta del menut ab el coixinet d'espart, podrit dels orins y las bayetas del bressol, negras de moscas y llensant un tuf inaguantable.

A las set del matí, quan la jova habia tret á la padrina, encara'l sol no donava en aquella banda de porxo, encarat entre llevant y mitj-dia, peró á las deu ja estava ensenyorit de més de la meytat, y la pobre velleta, de cara al horitzó, plantada com una momia en la cadira baixa, en que la tenian esclavitzada sos membres morts é inútils, se rostia de viu en viu.

Feya cinch anys que s'havia ayre-ferida, anant á confessar al poble vehí, ab un predicador que hi feya la novena; havia caygut al mitj de la carretera, ab els ulls en blanch y la boca de costat, com si fes ganyotas. Un carro qu'anava á mercat, á punta de dia, va atrapar al pas aquell bulto blanch y blau—la caputxa de franela y las faldillas de blavets—y'l carreter va ferli un xiulet, perque l'animal, ab las orellas apuntadas endevant, com si flayrés un perill, se li espantava; peró com el bulto no's mogués, el carreter baixá del carro y enjegá un roch com l'ambosta, que aná á petar en el bras esquer de la padrina, fentli un bony com un ou; y com ni aixís fes ayres d'aixiribirse, l'home, cremat, s'hi atansá ab la vara en l'ayre, per veure si de grat ó per forsa'l faria deixondir á *n'aquell borratxó* que dormia la mona al mitj del camí.

Al serhi á tocar, s'adoná qu'era una dona y la saccejá ab el peu, després l'aixecá y li desembossá la caputxa; llavors vegé'ls ulls espantats y la mueca sinestra d'aquella boca fora de lloch. La padrina no podia parlar, ni moure'l bras ni la cama drets. La carregá com un fardo al carro, y tiraren cap al poble. Al carrer major li preguntá una dona:

—Ola, Baldiri... ¿Qué duhém?

—Res de bo, noya: la vella de ca'l Manyo que s'es ferida. L'he vista al mitj del camí, l'he arreplegada y la tragino á casa seva.

—Tant de grat que os ne sabrá l'hereu!... Ja may més servirá pera res. Quan els hi ve aquesta pedregada, valdria més que's morissin en sech; al manch no farian nosa...

—Ja tens rahó, peró qué hi farém!... Vaja, adeu, noya...

—Adeussiáu, Baldiri...—

Y'l carro tirá avall mandrosament, grinyolant de tota sa ferramenta mal enseuhada.

Dels ulls esparverats de la padrina van caure dugas llágrimas com sigrons: hi sentia é hi veya, la pobre dona.

A casa seva l'hereu y la jova la reberen ab la sorpresa alarmada ab que's reb á un hoste perillós que no s'espera. No que fossen malas entranyas l'hereu ni la jova, peró á pagés, un vell xacrós, que consúm y no produheix, es un censal, y ja eran tantas bocas!...

Per probar, perque la gent no digués, van donarli un got de vi ab sal, y li untaren els polsos y la *boca del cor* ab oli de llangardaix, y anaren desseguida pe'l capellá. Si s'havia de morir, alabat sia Deu! Peró al manch que se'n *anés arreglada*. Del metje ningú'n parlá; prou que sabian ells qu'*alló* de las feriduras, quan pitjava de ferm, no tenia remey; y'ls metjes, al cap d'avall, no eran més que uns *papa-dineru!*

Com no podian confessarla, perque no enrahonava, la van extremaunciar y's quedaren tranquils: ja havian fet tot lo que calia. Al vespre van recordarse de que no havia menjat res del dia avans, y li portaren un plat de sopa y un got de vi. Després tothóm se'n aná al llit, dihent á la malalta que si havia de menester alguna cosa qu'avisés. L'endemá la jova's quedá á casa, per veure si l'*avia se'n anava ó no*... A mitj dia li va donar la sopa y'l gotet de vi, y al vespre altra vegada. Els ulls esparverats de la enllitada semblava que volessin dir alguna cosa, peró la jova no tenia taleya de mirarli'ls ulls.

L'endemá, al entrar en la cambra, una bravada forta li tapá'ls esperits, y vegé molladis al sol; palpá'l llit, y estava tot xop. Llavors la jova recordá qu'encara may l'havia feta orinar. Una foguerada li encengué la cara, y va estar á punt de cantarli las quaranta á la padrina. En els ulls inquiets d'aquesta, qu'ho veyan tot, s'aturá un llagrimó emperesit: li mancava acostumarse á sa miseria.

La jova, ab sas esbranzidas y revoladas de dona trempada y sobrera de salut, esbataná la finestra, cridant qu'allá s'hi congriaria la pesta. Alashoras la padrina vegé un tros de cel blau, seré, espléndit, bonich com si fos fet de tot just, enduhéntseli la mirada més enllá d'aquellas rónegas parets, brutas y floridas, que li feyan de gabia. En sa arrossegada vida de burro guixeter, blincada sempre al pes de la cárrega, no li havia quedat un'hora vagativa pera contemplarlo'l cel; de llavors en avall, inútil ja pera tot lo de la terra, li lleuria de ferho; y comensá á posarli voluntat á'n aquella bellesa consoladora que

havia d'arribar á ésser la seva única distracció y son únich amich.

La jova va rumiar que tenir l'avia al llit no li convenia, perque en poch temps li destruhiria la márfega; y l'aixecá. Els dias bons, la tenia al porxo; quan feya mal temps, á la vora del foch. Com ella, la jova, havia de cavar las monjeteras, cullir la vianda, picar la verdura pera las oquetas, abeurar al garri, anar per l'olla y apedassar al home y á la canalla, no podia estar per la vella. Li posá la nena per vigilanta. Peró al segón dia, la nena va cansarse de guaytar ab sorpresa á la padrina, sempre seria y quieta, sempre muda y mirant enllá, com si tingués els ulls de vidre, y la criatura, aburrerta, després d'haverse rosegat tot un bech de devantal, comensá á arrossegarse poch á poquet cap á la porta, y, quan fou á la porta, sorti al carrer, prometentse á si mateixa arribar no més que fins á la cantonada y tornar; peró de la cantonada estant vegé un aplech de canalla jugant á caps-y-través á la plassa, y'l cor li va dir que si hi anava guanyaria una agulla; y corregué fins á la plassa, y després á jugar a costuras, y després á cullir margaridoyas. Torná de fosch á casa, y la mare no va renyarla. D'aquell dia en avall, no's parlá més de fer compte á l'avia. Cada matí tothóm emprenia la seva via, y en la casa sols hi quedavan quatre animalets y aquell ser baldat, rostintse de viu en viu entre canyissos de figas, estesas de fesolas, enfilalls d'orellanas y panotxas de blat de moro, ab la eterna basseta als peus y las bayetas del bressol penjadas á aixugar, ran mateix de la cara.

A trench d'alba cada dia la jova la girbava de qualsevol manera, la prenia d'una revolada, la treya al porxo, li posava quatre culleradas de sopa á la boca, li donava un ditet de vi y se'n anava de casa; á l'hora de dinar era la nena gran la que's cuydava d'atipar á l'avia, entre ronchs y empentas; y tornavan á deixarla fins al tart, que la jova la prenia de nou en un brassat, com si fos una feixina, pera durla al llit, ahont quedava abandonada fins l'endemá. Y la pobre infelissa, que no podia cusir ni fer mitja, que no podia anar al hort ni tan sols bressolar á la maynada; que no podia moure camas ni brassos y ab prou feynas barbotejar un qu'altre mot; la pobre vella, qu'estava avesada á veure, de tota sa vida, com una cosa natural, que al ser expremut, al arreu inútil, al vell que no servia pera res, no se li tingués cap lley de mirament, no's queixava may d'aquell tracte inclement y dur, sens una titlla d'amor ni respecte; y en sa cara inexpressiva, de pómuls sortits y boca entregirada, no s'hi veya més que una passible indiferencia, com en la cara d'un brau manso. No més s'animava, pipellejantli l'esguart, quan s'acostava'l plat de la sopa: la feridura havia obert encara més sa gana golafre de pagesa, y son ventrell, qu'hauria pahit las pedras, no quedava satisfet ab aquell plat de sopas ó de monjets bullits: y l'ansia de son rostre y la voracitat ab que llepava la cullera, semblavan demanar sempre més y més... Peró no n'hi donavan, perque deyan que si menjava molt embrutava massa'l porxo. Llevat els moments del menjar, se passava horas y horas asseguda en aquella cadira mitjana, inmóvil y muda, de cara al horitzó, ab el cap ert y'ls ullets grisos, badats y fixes, com ulls de vidre, y las dugas mans sobre la falda, ab el rosari á la esquerra, l'única viva si no hagués sigut la pedrada del carreter; peró aquella pedrada tan certera, havia fet malbé per arreu algún nirvi que li privava de doblegar dos ó tres dits, y havia deixat en el brasset, dur y cantellut com una estella resseca, un renós que, quan volia fer mal temps, l'agullonava ab unas fibladas tan vivas, que la feyan petar de dents.

Y aixis consumia'l rest de sa miserable vida la padrina de ca'l Manyo, inmóvil y sola y mirant y mirant sempre, ab una quietesa fixa d'esfinx, aquell cel tan blau y bonich, peró tan impassible y llunyer pe'ls que sufreixen.

Ningú sabia, ni potser ella mateixa, quins esqueixos de pensaments rodolavan per las cofurnas de son cervell primitiu, paralisat per la hemiplejia, devant d'aquell cel espléndit, ni quinas sensacions podia despertar el més enllá maravellós que contemplava sempre, en son esperit encara viu, dins de sa carn casi bé del tot morta y momificada.

—

Aquell dia'l sol li donava de ple, y semblava impossible que no la cegués y atuhis. Era un sol de juliol, covat, ardent com brasas, qu'en els redossos rostia las sargantanas enhartadas y aixecava bombollas en la pell de las personas. S'hauria dit que's respirava foch. Y'ls insectes, afollonits, fiblavan ab una sanya terrible. Las orellanas del porxo semblavan grapats de rahims negres, dels que s'aixecava una remor imparable, un *zum-zum* continuu, sense gradacions; las moscas hi estavan á pilons, lo mateix qu'en el coixinet de la basseta, y en las bayetas del bressol, y fins en la cara de la padrina; se li ficavan sota'l mocador del cap y dins la boca entreoberta, picantli, fins á deixarhi'l fibló, la llengua blanca y resseca; se li abeuravan en els llagrimers humits, passejántseli al entorn dels parpres cuyrosos; se la menjavan viva. Ella parprejava de tant en tant, y algún dit de la má esquerra's bellugava com ab esma de fer alguna cosa; mes ni la má's movia ni'l cap se tombava; solzament el pit li anava com una manxa de ferrer, y las gotas de suor li regalavan cara avall l'una darrera l'altra, cayent sobre'l devantal, ahont el sol las aixugava desseguida.

Regnava una quietut pesada. De tant en tant se sentia un xisclet d'aucell que volava fora de vista, un escotxineig de guatlla al lluny, el *trinch-trinch* precipitat d'un rellotje de caixa tocant horas, un cop de pota de la vaca prenys dins la cort, els grunys malhumorats del porch...

S'acabava'l batre, y no hi havia un home feyner ni una dona jova en vaga per las casas: en tot el poble no s'hi haurian contat mitja dotzena de vellets inútils, bressolant en un recó de cuyna ó bé ajassats á l'ombra de las parets. Fins la maynada rodava per las eras, fent tamborellas sobre'l boll calent, parant els sachs del gra, ficantse entremitj de las potas del bestiá de las batudas, com voleyadas de pardals barrohers.

Allá á deu horas s'havia aixecat un alé de vent, y tothóm cuytava á aprofitarlo.

Feya una estona que la vaca's removia inquieta, balandrejant el tros de cadena de ferro, que petava sorollosament contra las parets de la cort, y'l porch grunyia més que de costúm, quan la padrina, inmóvil en son setial de balca consumida, percebí una bafarada extranya, agrenca, que venia de la banda del pati; peró se'n aixecavan tantas de bafaradas al seu entorn, ara del coixinet que tenia als peus, ara de las bayetas que tenia al costat, ara de las carbassas que's podrian sobre la paret, que no'n va fer cas. Mes, al cap d'un minut, una de més forta y reveladora, la va fer extremir de cap á peus. Ensumá ávidament, com quan sentia la flayra de la sopa, y'ls ulls sumorts se li espantaren, trahint una gran angunia. Com responent á'n aquella mirada d'esglay, la vaca llensá un bruel llastimer que retintiná llargament en l'espay caldejat, com ab mandra d'allunyarse y fondres; y'l petament de la cadena, fortament estrebada, desd'aquell moment ja no pará. Per altra banda, las gallinas comensaren á esvalotarse en el patiet, mateix que vegessin la guineu...

La padrina ho comprengué clar; aquellas senyals d'alarma de las bestias y aquella fortor de socarrim que se sentia no podian mentir: se calava foch á la casa. Y, devategant, tota ella concentrada en sos sentits, tractá d'esbrinar en quin indret se calava'l foch y'l mal que podia fer. De sobte, una glopada de fum, com despedida per la boca d'un gegant fumador, s'enlayrá per la banda del pati. Els dos ó tres dits bons de la má esquerra de la padrina s'agitaren nirviosament, bellugant el rosari.

El foch devia ésser en el bastarral, que feya de sostre á la cort de la vaca: el dia avans hi havian entrat la palla nova, que cruixia de tan resseca y cremaria mateix que un'esca.

La cort y'l bastarral ocupavan el cul de la casa y tenian un finestronet que donava al pati; el pati estava separat del cementiri per una paret de tapia, y desprès del cementiri venia la iglesia, que tapava per aquella banda tota la vista á la casa del Manyo, y que alashoras privaria que la gent de las eras s'adonés del foch y podés acudirhi al comensament. Per la banda del carrer tampoch hi havia gayre més esperansa, perque en cas de que s'escaygués á passar alguna persona, lo que no era fácil en aquell'hora, avans el fum no hauria omplert tota la casa y eixis per las escletxas de la porta ajustada, ja á dins seria tot un braser. Si la gran olor de socarrim no ho descubria d'hora, no hi hauria remey... La pobre dona, ab las potencias esclaridas súbitament, per l'acció d'aquell terror suprém, ho cálculá en un moment. Si'l foch havia comensat en la cort ó en el bastarral, ella estava al vell cim de la fogayna. En aquell moment, com pera donarli la seguretat absoluta, el finestronet del pati, com si fos una xemaneya, comensá á vomitar glopladas y més glopadas d'un fum espés, negre, pudent, d'una fortor que feya plorar els ulls; desseguida'l pati va estarne ple, y s'estengué pe'l porxo com una boyrada. Entre tant, mitj asfixiada, la vaca bruelava seguidament, balandrejant ab furia la cadena, y'ls romflets del porch esdevenian á cada punt més forts. El fum devia haverho invadit tot, fins els darrers recons.

La paralítica volgué cridar, sembrar l'alarma en el barri desert, peró sa llengua mitj baldada no respongué á son neguit; un barboteig palpissot, una trevallosa pluja de fragments de paraulas fou tot lo que li eixí, y encara tan baix, que no s'hauria sentit de l'altra banda de porxo. Al donarse compte de sa absoluta miseria, la barba li tremolá més, y rompé en un gran sanglot desesperat.

La fumareda cargoladissa s'aixecava ja sobre'l pati com un nuvolás negre que tapava tot el cementiri y la iglesia.

De sobte ressoná un gran xerrisch, y l'avia senti cruixir el porxo sota sos peus, com si estrabessin la casa de tots costats, y una llengua de foch, tantost vista com fosa, mirotejá dos pams per demunt de la paret del pati. La vaca, cega, afollonida, devia haver romput els lligams, perque sos bramuls s'ohian ja sorts y apagats tan aviat en un indret com en l'altre de la casa.

La padrina, ab els ullets grisos fora del cap, fent un esfors suprém, se posá en peu; son cos balandrejá endevant y endarrera, y després quedá inmóvil, en perfecte equilibri, sobre sas camas entercas, enrampadas. El fum la cegava, y la ofegava la gran pudor de cremat. En aquell moment, una ratxa tebia, una ratxa de vent qu'en las eras fou rebuda ab crits y salts de alegria, regolfant per tota la casa, bufá en el braser abrandat y expel-li ab violencia, pel finestró, una pluja menuda de palla cremada que volá en totas direccions, omplint els ulls de la padrina de volvas ne-

gras y cohentas; un tro rogallós, un gran bramul de monstre enfadat, roncá llargament sota'l trespol, que trepidá ab trepidació tan forta, que semblava qu'anés á esfondrarse desseguida. La pobre vella, perduda la rahó, doná una embestida pera fugir. Las camas restaren com clavadas, y'l cos caygué de tot son ayre endevant. Com no podia ampararse ab els brassos, petá pesadament de cara á terra... Un borboll de sanch envermelli las rajolas, y un tros de dent, trencada ran de geniva, se li encastá en la llengua..

Ni menys va fer moviment: estava mitj estabornida. Mes encara percebi una veu de dona, neta, clara, vibrant, que cridava no gayre lluny ab alarit d'esglay:—Foch!!... Foch á ca'l Manyo!!...—Encara senti que li queyan, com un ruixat de pedras sobre'l cap, las campanadas barroheras de la parroquia cridant gent á la desesperada; encara tornà á retrunyirli sota d'ella'l *room room* de la fogayna, una fressa y remenament sort, com si la casa tingués mal de ventre... fins que, de sobte, li semblá á la padrina que se li trencava la trinxa de las faldillas, qu'algú la desfeya d'una faixa que la estrenyia; li semblá que'l cap se li tornava buyt y lleuger com un cascabell, y que'l cor se li fonia en una son dolsa y pesanta com la de la mitjdiada... una alenada cálida la envolcallá y... res més.

Quan la gent arribá al poble, no quedavan més que quatre parets esberladas dels cantons y dugas canas de teulada á punt de caure. A dins, tot era un braser.

Al endemá, escarbatant entre la runa y cendras calentas, van trobar al porch cuyt sota'l revol de pedra de la escala, y assi y allá algún os calzinat que no podian dir si fou de la vaca ó de la padrina; al pati hi havia set ó vuyt gallinas ofegadas, ab la cresta negra y'l bech badat.

Una setmana més tart, entre'ls hisendats y pagesos de la rodalia, se feya una capta en favor del Manyo, qu'havia quedat en la miseria. Tothóm el planyia per aquell foch que li havia destruhit els bens: aquell casalot arnat, el garrinet y la vaca prenys. De la vella, ni calia parlarne; lo que deya la gent:

—Tant de bé va fer Deu!... Per lo que hi feya en aquest món, sense cap potencia!—

VÍCTOR CATALÁ.

BRINDIS

Senyora, la missenyora,
permetáu que us obre'l cor,
tot ell una flama feta
pels vostres ulls temptadors.

Ni jo podía estimarvos,
ni jo ho volía tampoch,
mes vos m'heu rendit, donantme
mirades á traïció.

Teníu uns ulls, missenyora,
qu'espurnejan raigs de sol...
No'm miréu més, que'n tinch massa
de sanch, de llum y de foch.

So jo qui ara haig de fervos
manyagueríes d'amor,
acataments que us encisin,
fineses que us dongan goig.

Y cregáu, senyora mía,
qu'en esta feyna so jo
cavaller á qui no racan
els afalachs ni'ls petons.

Unes fulletes d'alfábrega,
de menta y de lliri-jonch,
ben escampades á posta
perque les trepitjéu vos,

es present més agradable
que aquell del collaret d'or
ab que podría sorprendre
les blancors del vostre coll.

Tinch uns petons, missenyora,
com sospirs de rossinyol,
que sens fer mal á les galtes
se'n van á l'ánima tots.

Son uns petons que revifan,
que no'n té tothóm qui vol,
que's prenen sens adonarsen
y's donan rajant dolsors ...

Senyora, la missenyora,
per regalarvos á vos
fins el cel voldría obrirvos
avans que us sobtás la mort.

Feume lloch, donchs, entorn vostre,
alsém la copa tots dos,
y trinquém per vostra vida,
la vida del meu amor!

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

Juny de 1901.

REVISTA MUSICAL

Prop de dos mesos fa que, per causa de diversas ocupacions hem deixat de passar re vista al moviment lirich d'aquesta ciutat. Y encara que desde nostre darrer article cap gran aconteixement artistich (en el verdader sentit de la paraula) ha requerit una ressenya seria y detinguda, ab tot, hem assistit á varias festas musicals de las que, tart ó d'hora, ens proposavam parlar. Avuy que la temporada musical ha arribat ja al seu terme, aném á cumplir ab lo atrassat, pera poder després passar ratlla y ferne'l balans.

Al abandonarnos la may prou alabada orquesta de Berlin, quedá l'ambient musical barceloni tan saturat d'art veritable, escampant arreu la flayre d'aquellas inolvidables execucions sens igual en nostra terra, que forsosament se n'havian de resentir las audicions que seguiren. ¿Qui, després de concerts tan imponderables, podia atrevirse á organisar conjunts orquestals ab els migrats elements de que aqui disposém? Aixis ho considerá'l director de nostra Societat Filarmónica, senyalant á la orquesta un lloch secundari en els concerts darrerament celebrats, que, per altra part, ens han semblat un xich faltats d'interés, y sols celebrats pera omplir els últims buyts de la *saison* y sortir del compromis contret ab els socis. No dihém aixó á so de crítica á la direcció de dita societat, puig ab la infima cuota de dugas pessetas y mitja per butaca no pot demanarse cada mes un Weingartner, y ningú dubtará de qu'en aquesta temporada'l mestre Crickboom ens ha regalat moltissim més de lo que á dreta lley podiam exigirli. Aixis, donchs, li perdoném l'audició que'ns va prometre y tant desitjavam de la célebre intérprete de Gluck madame Raunay, á condició de saldarnos el deute en la temporada próxima.

Després del concert Wagner-Berlioz, dedicat principalment al cant, y del qual ja'n varem parlar, ens ha obsequiat en Crickboom ab una darrera sessió de violi, aquesta vegada acompanyat d'orquesta, qu'ha servit pera renovar l'extraordinari éxit qu'obtingué en la célebre vetllada ab en Pugno. Ab sa acostumada correcció d'escola, ab son ánima d'artista apassionat y sa veneració pels grans mestres, interpretá en Crickboom d'una manera magistral els tres grans concerts de Bach, Mendelssohn y Saint-Saëns que formavan el programa. Massa coneguda pera insistirhi es sa manera d'interpretar á Bach, del que'ns transmet tota la grandiositat y tot el classicisme com pochs altres músichs ho hagin lograt, á pesar de la opinió del critich de *La Veu* de qu'en Crickboom interpreta á Bach *á la italiana* (!).

Tant ó més va agradarnos, en el concert de Mendelssohn, un hermós concert com tants altres del gran romántich, no sempre tractat pels artistas, ni fins pel públich, ab la consideració que mereix. Desde qu'en Vicent d'Indy'l postergá tan injustament en aquell célebre concert histórich, *vesteix molt* entre nostres inteligents despreciar á Mendelssohn, á qui, per altra part (com succeheix ab Mozart) desconeix bastant el públich barceloni. Mendelssohn es quelcóm més que l'autor del *Somni d'una nit d'estiu*, puig en sas inspiradissimas *Romansas* y en els seus grans *Concerts*, el veritable músich té obligació de trobarhi altra cosa que aquell enfilall de notas que serveixen á en Sarasate per' abusarne ab sos prodigiosos equilibris de violi, propis sols per' engatusar als uns ó aburrir als altres. Per aixó hem d'aplaudir de bon grat á en Crickboom, per haver respectat á Mendelssohn, donantnos una audició verament seria, plena d'inspiració y apassionament dins de sa correcció de linias, d'una obra que tants cops hem sentit falsejada.

De justicia es aplaudir també al jove mestre catalá en Mas y Serracant. En aquesta terra, ahont la vanitat y la enveja han fet tants estragos entre'ls que al art ó al ofici de la música's dedican, s'ha d'enaltir als músichs que com en Mas saben agermanar la modestia ab la inteligencia, y en lloch de proclamarse desseguida independents, estiman millor sotmetres á la direcció de qui sab més qu'ells. En Mas, dins de la Societat Filarmónica, fará més per ell y per l'art que molts companys seus, y aixis va demostrarho al conduhir ab notable cuydado y acert la orquesta en el concert esmentat.

El simpátich Saló Parés, á falta de sala de concerts propiament tal, ha vingut en l'ultim mes á omplir aquest buyt que resulta ja massa vergonyós pera la fama de filarmónich de nostre públich. Voltats de quadros més ó menys mansos ó estrambótichs, hem pogut fruhir d'algunas petitas engrunas, no per petitas menys apreciables, ja que pertanyian á la esfera del art per l'art. Allí'ls meritissims cantants Bathori-Engel ens encisaren novament ab una deliciosa vetllada consagrada tota als *lieders* de Schumann y Schubert, obras tan senzillas com inspiradas, á las que particularment la senyora Bathori hi va saber comunicar una delicadesa y un relleu sorprenents. Y en altra vetllada no menys agradable, si bé de no tanta trascendencia, coneguerem varias cansons de la escola francesa moderna, quins compositors per lo general deixan bastant que desitjar, puig á excepció de las obras de Hahn y alguna de Bruneau, no varem trobar en tot lo demés la ingenuitat, frescor é inspiració propias del género, y menys encara cap relació ab els hermosos poemas que pretenen ilustrar.

També'l mestre Vidiella, el pianista tan apreciat de nostre públich, va donarnos á ca'n Parés altra de sas periódicas y agradables sessions. Tractantse d'en Vidiella, no

cal repetir lo mateix á cada nova audició, puig está dit tot al fer constar que va ésser el mestre de sempre, y que si disfrutarem en totas las composicions, fruhirem encara més al sentirli interpretar á Chopin y á Schumann, ab els que son temperament artistich s'identifica á maravella com ab cap altre. També volém consignar que va tenir el mérit de que'ns agradés una *berceuse* de Listz, obra que no coneixiam, quin millor elogi farém dihent que no sembla de Listz.

«Catalunya Nova», la valenta societat choral que fundá'l mestre Morera, y que després abandoná ab sentiment de molts, ha donat un concert pera demostrarnos que baix la nova batuta d'en Joan Gay pot seguir encara sostenintse á un nivell artistich bastant per sobre dels chors d'en Clavé. Aixis va probarho en totas las cansons, y d'una manera molt especial en *L'Arbre sagrat*, en *La Filadora* y en *Els Soldats*, entonadas ab tota la empenta y entussiasme qu'han sigut sempre la nota caracteristica d'aquest chor. La senyora Pichot de Gay, després de cantar ab el seu acostumat acerts dugas arias de Haendel, va darnos á coneixe una cansó del seu espós titulada *Am tu*, escrita ab bon gust y sobrietat, y un'altra d'en Morera, *Enterro*, en la que aquest mestre ha sapigut encertar la nota justa pera'l text d'en Guanyabens, dins del género patétich, qu'es el que millor li escáu, y guanyá per tant una ovació ben merescuda. No hi há dubte que nostres músichs se troban en aquesta mena de composicions en el seu propi terreno, ja produhint melodias originals, ó ja armonisant las populars; aixis es que no hem d'escatimárloshi'ls aplausos que la imparcialitat ens ha privat de tributalshi en altras ocasions. Per aixó manifestém la satisfacció ab que vegerem al mestre Gay conduhir el chor, y més encara hem d'alabarlo per l'armonisació de varias cansons, particularment *La Filadora* y *Els Soldats*. En cambi, ab la mateixa lleal-tat hem d'aconsellarli que no torni á exercir de director d'orquesta, perque la execució de Wagner, Weber y fins Grieg, va demostrarnos que Deu no l'ha cridat per aquest camí. Y si sab llegir, compendrá que no ho dihém ab anim de mortificarlo.

Apart d'aquests petits concerts, en que més ó menys s'hi ha trobat sempre un móvil artistich, hem tingut també una *gran* solemnitat, en un *gran* edifici, ab *gran* concurrencia y *gran* número d'executants, ja que no's contavan per centenars, sinó per milers. No volém criticar la intenció, qu'era honrar la memoria del difunt Verdi, y ja que'ls que tenian més obligació no ho han efectuat (ens referim als propietaris *verdistas* del Liceu y á las Empresas que tant such han tret de las *Aidas)*, no's pot combatre lo qu'altres han fet, y majorment essent ab fi benéfich. Mes prescindint del fi y de la intenció, y anant als medis y recursos posats en práctica, es ben trist contemplar el sistema que priva encara avuy pera'ls festivals artistichs en nostre pais, en el que no s'hi veu altre móvil que'l d'*espatarrar* al bon burgés per medi de cartells *monstruos*; y lo pitjor es qu'atrauhen una *monstruositat* de gent incapassa de concorre á una verdadera festa d'art. Si en comptes de la *missa* de Verdi, junt ab l'atractiu de la Exposició de la patata... ó trumfa, s'hagués donat una *Passió* de Bach á mitj'hora d'aquí, ¿quántas dotzenas d'aficionats ens hi hauriam trobat?

Peró'l festival va resultar casi en consonancia ab el génere de música que's conmemorava. ¿Qué hi feyan tots els defectes de sonoritat del *gran* Palau de Bellas Arts, tan anti-acústich com anti-estétich? La qüestió era un local ben gran, pera colocar quatre bandas de trompetas en els ánguls y una orquesta triple ó quádruple de la ordinaria en el centre, y dos orgues eléctrichs, y tots els chors de Barcelona, y tots els cantants qu'están en vaga, y la *gran* figura y *gran* batuta d'en Goula, dominantho tot, multiplicantse, tocant tots els botons y tots els registres, arrossegant en realitat aquellas formidables massas y concertant, si senyors, *concertant* de debó lo qu'en mans d'altre hauria resultat el més formidable desgavell. El mestre Goula estava en el seu verdader y *únich* element; la consagració al geni de Verdi era també una consagració al seu sistema de dirigir... avuy ja tan enterrat com el músich en quin honor se feya la festa. Pobre Goula! Ab el seu talent, ab sas grans dots d'intuició y de comprensió, ab sa facilitat pera comunicarho als altres, quin mestre hauria sigut si hagués nascut artista! Peró en materia d'art no ha pogut donar un pas més enllá del concertant d'*Aida*, ó del prólech de *Mefistófele*. Per aixó va estar tan en carácter en aquesta festa, y repetim que lo qu'ell va lograr ben pochs ho haurian fet. Y fora dell, de tot lo restant ni cal parlarne.

JOAQUÍM PENA.

TEATRES

MORADA HISTÓRICA.

Château Historique's titula una comedia-*vaudeville* d'en Bisson que s'estrená aquest hivern al Odeón de Paris ab éxit extraordinari. En Ricart Blasco n'ha fet d'ella *Morada Histórica*, no sabém si traduhintla literalment ó arreglantla á capritxo, puig que'ls anuncis contradictoris de la empresa no'ns aclareixen aquest punt, faltant als respectes més rudimentaris que l'autor se mereix.

No coneixém l'obra original, peró'ns sembla que's tracta d'una traducció, y fins d'una traducció bastant literal, puig en ella's conserva no tan sols el lloch de l'acció, sinó'ls noms dels personatjes y una pila d'incidents y recursos de factura indiscutiblement francesa.

Sigui lo que's vulgui *Château Historique*, dintre del género, no es una obra despreciable. Si no demostra l'autor gran enginy en l'argument general, que no té cap consistencia, en cambi sab treuren tal partit, que fácilment li perdoném lo convencional del punt de partida gracias a las situacions cómicas imprevistas, portadas ab gran seguritat pera l'efecte, que denotan un gran coneixement del públich. Els tipos, dibuixats á grans trets, son com convé en tals obras, tots d'una pessa, y contrastan admirablement entre si. Hi há forsa moviment escénich, y'l llenguatje es viu, intencionat y graciós.

Aquestas qualitats creyém que deu reunir l'obra original, deduhintho de la traducció, que'n conserva algunas; sobre tot en el segón acte, el millor de l'obra, que interessa per la espontanietat y gracia ab que's desenrotlla. El primer y tercer llanguidejan y's fan pesats, per sobras de serietat en un, y per tocar en lo xabacá moltas escenas del altre.

De totas maneras, tenint en compte la gran dificultat que presentan pera la traducció obras d'aquest género, tan exclussivament parisencas, es recomanable'l trevall d'en Ricart Blasco, qui'ns sembla ha donat probas d'un respecte no gayre corrent avuy dia.

De la execució podém dir lo mateix. Ella contribuheix en gran part á la monotonia y pesadesa de qu'hem parlat. Mes no seria just exigir d'actors espanyols aquella vivesa, aquella precisió de conjunts y aquella desinvoltura, caracteristichs en determinadas companyias francesas que cultivan el género exclussivament.

Quins varen agradarnos més foren en Garcia Ortega y la senyoreta Bremón, que diuhen molt bé las escenas del segón acte. Els demés discrets, distingintse la senyora Pino y'l senyor La Riva. El que fa de fill s'ho pren á voltas massa per lo trágich, y'l que fa de capitá cau en ocasions en la caricatura.

EMILI TINTORER.

NOVAS

El passat diumenge morí'l director del *Diario de Barcelona*, don Joan Mañé y Flaquer, degá dels periodistas espanyols.

Tots els seus adversaris, qu'eran molts, reconeixían en ell un talent excepcional, y l'apassionament de la lluyta no privava de que se'l respectés per lo que valía. Lo més de doldre es qu'empleyés la seva privilegiada inteligencia y l'autoritat adquirida, en una obra qu'ell, sens dubte, creya salvadora, peró que, á nostre entendre, ha contribuhit més que res al ensopiment y degeneració de nostre poble.

Lo delicat de sa salut, que desde fa molts anys el retenia a casa, haurá influhit, probablement, en que aquell carácter ferm y batallador malgastés els restos de sas energias en una campanya enervadora.

¿Cóm podia aquell home, reclós dintre las parets de sa cambra, sentir els batechs de las lluytas qu'agitavan el món? ¿Cóm podia, tenint sempre devant dels ulls la imatje de la mort, fruhir de las exuberants manifestacions de la vida, sempre feconda y progressiva? Ell no coneixía l'exterior més que per las referencias de certas personas d'inteligencia estreta y voluntat malaltissa, qu'en comptes d'alegrar la cambra del malalt ab sos entussiasmes é ilusions, al entrarhi s'infeccionavan ab la tristor que regnava en aquella atmósfera, y espandian arreu ideas de mort y aclaparament. Per aixó nosaltres no fem responsable del tot al senyor Mañé del mal que causá, tal volta inconscientment.

Si ell hagués sentit directament els problemas qu'agitan la societat moderna; si ell, qu'estimava á Catalunya, hagués pogut vibrar al compás del batech dels cors catalans, segurament hauria renegat de las sevas máximas rancias, del rovellat mecanisme del seu món artificial, compost de fórmulas y convencionalismes, y hauria trevallat per una causa més humana y més justa, per una moral més elevada y més vital.

Nosaltres, qu'en diferentas ocasions hem combatut al senyor Mañé, y més que á n'ell, als que, mancats del seu talent y sense tenir en son favor las disculpas que volém reconeixe en el director del *Brusi*, son els més culpables de la influencia desmoralisadora d'aqueix periódich en la societat barcelonesa, nosaltres ens descubrim avuy respectuosament devant del cadavre del que fou una gran figura, tal volta la primera, del periodisme espanyol.

—

El dia 30 del passat juny, la societat «Catalunya», de Sant Martí de Provensals, celebrá una vetllada literaria-musical de propaganda, ab el concurs de la societat choral «La Corarmónica», de Sant Andreu, que cantá ab aplauso varias pessas d'en Clavé.

S'encarregaren de la part política'ls senyors Roca, de la Junta Permanent de la *Unió*, Mallofré y Folch y Capdevila, qu'escoltaren molts aplaudiments del nombrós públich, entussiasmat ab la brillant defensa que feren de la nostra causa y ab las acusacions plenas de llógica que dirigiren als nostres enemichs y als mals polítichs de qu'está infestada Espanya.

—

Festa hermosa y de profit pera la causa catalanista fou la celebrada'l passat dissapte á la nit en el local del «Ateneu del Ensanche» per l'agrupació «Los Montanyenchs», ab motiu del aniversari de llur adhessió á la *Unió Catalanista*.

La gran sala, ben decorada, vessava d'una triada concurrencia. La festa comensá ab el discurs del president de l'agrupació Víctor Brossa y Sangerman, qui, ab aquell ayre de senzillesa que'l caracterisa, exposá'ls fins que movian als «Montanyenchs» á fer aytal festa, ratificant els respectes que's deuhen á la *Unió* y acabant ab una idea sobre l'esperit del Catalanisme que va conmoure á tothóm. Després se llegiren tres notables poesias, una d'en Verdaguer, altra d'en Guimerá y altra d'en Matheu, els tres poetas que més ferma han donat la nota de patria.

«L'Orfeó Canigó», que dirigeix el mestre Lapeyra, interpretá las pessas del programa ab l'ajust de sempre, delitant al publich ab las planyívolas notas del *Emigrant* y las mascles del *Arbre Sagrat*.

Després vingué la part de propaganda, en la que's lluhiren en profit de la concurrencia en Joseph Sarrat, que de pas sia dit es una esperansa pera la secció de propaganda en els *meetings*; en Mallofré, que ab son original tema sobre un personatje politich de mal fat pera nostra causa tragué certas manias á gent de las que's diuhen militants en el nostre esbart. En Pau Colomer y en Francisco de P. Bedós, de Sabadell, refermaren més la nota palpitant, y finalment el president de la Junta Permanent de la *Unió*, don M. Folguera y Durán, resumí'ls parlaments ab l'ayre de sempre y ab la mateixa convicció, captant un aplauso coral y sencer que s'allargá ab *Els Segadors*, cantats d'una manera ben vigorosa.

La festa acabá á la una de la matinada entre un borboll d'entussiasme que acredita una vegada més l'esperit dels «Montanyenchs».

—

Els catalanistas de Vilanova y Geltrú están ultimant ab gran entussiasme'ls preparatius pera'l *meeting* qu'en dita població ha de tenir lloch el dia 14 del corrent, ab assistencia de varis individuus de la Junta Permanent de la *Unió*. L'acte promet ésser importantíssim y de veritable trascendencia.

—

Hem rebut un opúscul firmat per l'entussiasta catalanista don Anastasi Pleyan Condal sobre l'antiga Universitat ilerdanesa. Segons se desprén de sa lectura, el trevall en qüestió fou escrit pel senyor Pleyan ab opció al premi ofert per l'honorable Colegi de Metjes de Lleyda en els Jochs Florals de la mateixa ciutat. No diu si fou premiat, peró tant se val, ja que l'opúscul se recomana avans que tot per la disquisició histórica que l'ompla en sa major part, suficientment detallada y plena de datos preciosos pera donar una idea justa y complerta del desenrotllo de tan important centre docent á través dels darrers sigles de la Edat Mitjana y primers de la Moderna; y de la protecció de que fou objecte per part de las més altas autoritats de la Iglesia y del Estat.

Després de la part histórica, ressenya'l senyor Pleyan ab tota minuciositat els catedrátichs que varen ensenyar en l'antiga Universitat de Lleyda, aixís com els deixebles més ilustres qu'eixiren de sas aulas.

El trevall del senyor Pleyan, com hem dit avans, es recomanable y digne del més calurós elogi.

—

Ens ha sorprés dolorosament, com ha sorprés á tot Catalunya, la mort del digne patrici l'erudit cronista y arxiver de la ciutat de Vich en Joseph Serra y Campdelacreu.

Home de la nostra colla, catalanista convensut, ha militat sempre dintre'l programa de la llum, y'ls seus trevalls, tant els que's refereixen á sos primers temps, l'época forta del esbart de Vich, com els d'erudició pacienta, representan una tasca ben sencera y ben profitosa. La mort l'ha sorprés al fort de la feyna, encara que ja era vellet, y Vich li reconeixerá, sens dubte, la gloria que s'havia atrevit á escatimarli. Descansi en pau.

—

Els suscriptors qu'estiuhegin, ja sia en qualsevol poble de Catalunya ó al Extranger, rebrán el periódich sens aument de preu mitjansant l'oportú avís á aquesta Administració.

—

SECCIÓ D'HIGIENE. — AL «MALETA INDULGENCIAS.»

El senyor Marsillach *(Maleta Indulgencias)*, ens ha endressat un altre article, com tots els seus, ple de falsetats. ¿Qué'n treuríam de demostraho una vegada més?

Nosaltres ja li varem dir y probar qu'era un embustero, y ell per la seva part ja s'ha encarregat de confessar que no es la convicció ni la bona fe lo que inspira'ls seus articles.

També diu que'ls seus articles no'ns els hem de pendre ab formalitat. Axís queda demostrat que no es una persona seria, per més que no rigui may. Excepte l'home, no hi há cap animal que sápiga riure: en cambi, n'hi há molts que fan riure, mal sía de fástich.

Ens hem rebaixat á fer dita demostració, perque considerém d'higiene social treure caretas. Puig el *Maleta*, á qui li hem tret la seva, ja está descompost, nostra insistencia resultaría inútil. Conegut el tipo, no hi há cap necessitat de que'l públich ni ell mateix puguin arribar á creure que'ns molestan particularment els seus escrits.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

NOSTRE FOLLETÍ

Próximament, aixís que acabém de repartir las láminas qu'han d'ilustrar el tomo *Ayres del Montseny*, repartirém las cubertas pera enquadernar en rústica aquesta obra y'l drama d'Ibsen quina publicació ja ha terminat. Seguidament comensarém la publicació d'un drama inédit, en tres actes, original de nostre estimat colaborador en Adriá Gual, titulat:

L'EMIGRANT

y la traducció catalana de l'última obra del gran dramaturch y novelista suech August Strindberg

I HAFSBANDET

quin títul substituhirém pel nom del protagonista, *Axel Borg*, á falta d'una locució catalana que sía expressió exacta d'aquella.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

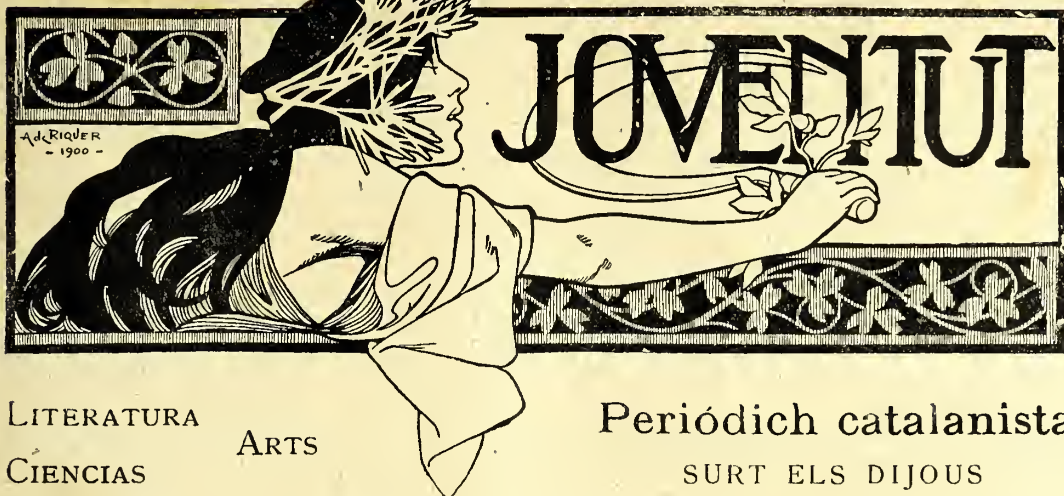
No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any.. .	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

ANY II - NÚM. 75 BARCELONA, 18 JULIOL, 1901.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

ALGUNAS IDEAS D'EMERSON (1)

Companys: Mancat com estich dels coneixements necessaris pera fer una complerta y clara exposició de las ideas del gran pensador, el meu trevall se reduhirá á presentar una mostra, alguna guspira d'aquella llum potent, y ja'm donaré per ben satisfet si puch ferla arribar prou intensa á vostre esperit, pera que, reconeixent la valua del seu origen, estudiéu directament vosaltres mateixos lo qu'ara en mi será un senzill reflexo.

—

(1) Conferencia donada en l'«Associació Popular Regionalista».

L'ÁNIMA SUPREMA

S'han estudiat durant una llarga serie de sigles tots els recons de l'ánima humana, mes sempre ha quedat un residuu qu'ha resistit al análisis. El nostre ser no sabém d'ahónt ve. L'home es com un riu quina font está amagada. El cálcul més exacte no profetisa res que quelcòm incalculable no destruheixi en un moment donat. Ens veyém, tot sovint, obligats á confessar un altre origen dels aconteixements més alts, que la voluntat que'n dihém nostra. Y es que descansém, com la Terra descansa dolsament en brassos de l'atmósfera, en aquesta Unitat, en aquesta Anima suprema en la qual cada ser hi está contingut y unificat, unit als demés; en aquest Cor comú, quin culte es la sinceritat; en aquesta Naturalesa poderosa que, introduhintse en nostres pensaments y en nostras accions, se converteix en sabiduria, virtut, poder y bellesa. Y aquest poder profond, en el qual existim y quina benhaurausa podém gaudir, es al mateix temps el subjecte y l'objecte; l'acte de veure y la cosa vista; l'espectacle y l'espectador.

Totas las cosas que's veuhen en el món son parts sortints y radiants del tot: l'Anima.

En l'home l'ánima no es un orgue, sinó qu'anima y mou tots els orgues; no es una

facultat, sinó una llum; no es la inteligencia, ni la voluntat, sinó la senyora de la inteligencia y de la voluntat. Y aquesta llum brilla á través de nosaltres sobre las cosas, y'ns ensenya que nosaltres no som res, que la llum ho es tot. Quan passa á través de la inteligencia del home, se fa geni; á través de la voluntat, se fa virtut; y á través dels seus afectes, se converteix en amor.

No hi há en l'ánima murs entre'l punt ahont l'home, ó sia l'efecte, s'acaba, y Deu, ó sia la causa, comensa. Tenim un cantó obert á las profonditats de la naturalesa espiritual, als atributs de Deu.

L'ánima anula'l temps y l'espay. Més ben dit: aquests son las midas inmensas de la seva forsa. Hi há cosas que'ns troban sempre joves: l'amor á la bellesa universal y eterna, per exemple. L'home sent que aquest amor participa més de la eternitat que de la vida mortal. Un pensament divi y profond reduheix al res sigles y épocas enteras, y'ns fa sentir á totas las edats de la humanitat. Sentím una simpatia més gran per un Skil ó un Zenon, que pels vehins de casa.

L'ánima es exploradora y reveladora de la veritat. Coneixém la veritat perque la veyém, com coneixém qu'estém desperts quan ho estém. No es una proba d'inteligencia poder confirmar ó probar lo que's vol; peró poder discernir que lo verdader es verdader y lo fals, fals, aixó si qu'es una proba de carácter y d'inteligencia. Quan l'ánima comunica la veritat, té lloch l'aconteixement més gran de la naturalesa, ja que l'ánima no dona quelcóm d'ella, sinó que's dona ella mateixa, ilumina al home y'l fon ab ella. Aquestas manifestacions de la seva naturalesa s'anomenan *revelacions*. Las acompanya sempre la èmoció de lo sublím. Son una onada del Esperit divi en nostre esperit, que conmóu al home de terror ó d'alegria. ¿No veyém en els fondos entussiasmes religiosos com una propensió á la bogeria, com si l'excés de llum enlluhernés? Exemples son la conversió de Sant Pau, els éxtasis de Santa Teresa, l'arrobament del Beat Joseph Oriol. La revelació es el desplegament de l'ánima. La sinceritat, ó sía la seva presencia, es lo que distingeix als homes verdaderament grans. Hi há filosops que parlan de las cosas com si'n fossin senzills espectadors, com un Kant. Se distingeixen d'aquells altres, mistichs, mitj bojos en la infinitat del seu pensament, que parlan del interior, se mostran ells mateixos en grau trascendent, com un Jesús. En aixó consisteix el miracle de la seva grandiositat.

En la inmensa majoria dels homes de talent que coneixém, no hi trobém pas aquesta presencia d'ánima. Son indivíduus que tenen alguna facultat extraordinariament desenrótllada. Possehirán ingeni, destresa é imaginació, que á voltas els aparta del coneixement de la veritat. No son genis. El geni es com una religió, es una absorció més gran del cor comú, de l'Anima suprema, qu'en lloch d'apartarlos, als que'l posseheixen, dels homes, els acosta més al seu ser. En una paraula fan las vegadas d'home. Aixís veyém al home, a la humanitat, que brilla en un Homer, en un Sófocles, en un Shakespeare. La grandesa del Dant consisteix en haverse mostrat ell mateix, en haver trassat sa biografia ab lletras gegantinas. Aquests genis se reduheixen á ésser verdaders, ens fan sentir la nostra propia valua, y— cosa que a primera volta sembla estranya!—ens transportan ab sas admirables concepcions á una corrent divina, á unas regions enlayradas ahont, rebent onadas de llum, trobém al autor ja petit; y es perque'ns ha obert las inmensitats de l'ánima, perque tenim aquella ánima que va produhir tals bellesas, que va pronunciar tals paraulas, com la boca pronuncia las sílabas.

Participém de l'Anima eterna. Per lo tant, sentim que'ls sols, las estrellas, son accidents bells que cambian y passan. Hi há un diálech entre la naturalesa y l'ánima. Si aquesta no traduhis, no iluminés lo que diu aquella, la naturalesa no compresa, fosca, sería com si no existis.

Pensém que l'origen, la onada divina está en nosaltres; apreciém las revelacions de l'Anima suprema; escoltemnos á nosaltres mateixos; rebutjém la oració del proxim, que'ns perjudicará, puig trobarém la nostra; afrontém ab calma'l pensament del demá, abandonantnos á la confiansa, que porta á Deu en si mateixa.

—

CÍRCULS

Considera l'Emerson nostra vida (qu'es un aprenentatje de la veritat) com una serie de circuls. Al voltant de cada un se n'hi pot escriure un altre de més gros. En la naturalesa no hi há fi: cada fi es un nou comensament. De la esculptura grega no'n queda més qu'alguna qu'altra estatua aislada, mes el geni que va crear aquella esculptura ha creat altras cosas en altres llochs. Tot cau en l'abim que'ls nous pensaments obran per lo antich. Las novas rassas se nodreixen dels restos de las rassas passadas; las arts novas destruheixen las antigas. La permanencia es una paraula relativa que implica infinitat de graus.

La vida del home es un circul en que hi dona voltas. Comensa per un radi que ab prou feynas se veu, y's va extenent per tots cantons en circuls nous y més amples, indefinidament. L'espay qu'abrassará aquesta generació de circuls depén de la forsa de l'ánima individual, puig cada pensament nascut procura estacionarse, y sols un nou esfors de l'ánima pot trencar per tots costats sos limits trassant una nova órbita que, á la vegada, procurará solidificarse fins que vinga un nou pensament á destruhirlo.

El cor no vol empresonarse: té una gran forsa per'anar endevant; vol expansions inmensas é innombrables.

Cada fet extrém es el principi d'una nova serie de fets. Cada lley general es un fet particular d'una nova lley més general encara. No hi há pera nosaltres ni murallas, ni circunferencias, ni portas tancadas. Un home ha acabat la seva historia. Quán gran es sa obra! Brilla, y sembla haja assolit la perfecció. Peró vet'aqui que ve un altre home que trassa un círcul encara més gran. El primer home ja no es perfecte; solzament es el que va parlar primer, y pera rehabilitarse no més li queda un medi: descriure un nou circul més ample que'l del seu antagonista.

Els homes deixan d'interessarnos aixis qu'hem descubert els seus limits. Lo qu'ahir ens semblava un mar sense voras, avuy es un miserable estanyol.

Quan Deu envia un pensador, tremolém. Totas las cosas están en perill. Es com quan té lloch una revolta en una gran ciutat: ningú sab cóm acabará l'incendi. Ciencias, reputacions, las esperansas més arreladas en l'home, religions, usos, costums del género humá, tot queda á mercés d'una generalisació. Aquesta es com una onada de la divinitat que penetra en l'esperit del home. Per aixó se la veu venir ab esgarrifansas.

L'home deu preferir la veritat á sas opinions antigas sobre la veritat, y acceptarla desseguida, vinga d'ahont vinga.

Els fets que vistos á través de las boyras d'ahir ens semblavan gegantins, las cosas que téniam per fermament assentadas, cruixen y's tambalejan. Literaturas, ciutats, religions tremolan sobre'ls seus fonaments y ballan á nostres ulls. No hi há virtut que sia final. Totas son inicials. Las virtuts de la societat son pera un sant vicis. La por que'ns fan las reformas, es el descubriment de qu'hem de llensar las nostras virtuts, ó lo que teniam per tals, al abim que ja tenim obert als nostres vicis més grollers.

Aquest incessant moviment, aquesta progressió infinita, s'han de fer visibles per algún principi d'estabilitat en l'ánima. Mentres prossegueix la eterna generació de circuls, l'etern generador permaneix inmóvil. Aquesta vida central es superior á la ciencia y al pensament, y conté en sí mateixa a tots els círculs.

El somni, el descans, la conservàció no existeixen. Totas las cosas se renovan, granan y floreixen. La naturalesa aborreix lo antich. L'única malaltia existent es la vellesa: totas las demés malaltias se fonen en aquesta. La coneixém ab noms molt diferents: febre, bojeria, crim, idiotisme. Totas son formas d'ella: el repós, la conservació, la inercia; no la novetat, l'impuls que'ns porta endevant.

La infancia y la joventut plenas d'aspiracions, ab el cor obert, no's tenen per res, y dirigint religiosament la vista al cel, s'abandonan á la instrucció que reben per tots costats. Mes l'home y la dona qu'han passat dels seixanta anys, s'irrogan el dret de coneixeho tot, desprecian las esperansas, renuncian á las aspiracions; acceptan lo actual com necessari é inevitable, y parlan als joves ab to agre é imperiós. Si contemplessin la veritat, si sentissin amor, s'enlayrarian las sevas miradas, s'esborrarian las arrugas dels seus fronts,

y serian perfumats d'esperansa, poderosos y forts encara.

La vellesa no ha d'ésser pera l'esperit humá un temps d'entorpiment ó embrutiment.

Cada moment es nou en la naturalesa. El passat es absorbit y olvidat sempre: sols es sagrat el pervindre. Sols es segura la vida de tranzició, ja que las energias del esperit passan indefinidament del un punt al altre. No hi há cap veritat, per sublim que sia, que no pugui semblar vulgar, demá, á la llum de nous pensaments. Els camins de la vida son maravellosos. La vida obra abandonant.

Antón Sayos y Parramón.

(Seguirá.)

ELS HÉROES

Els héroes son necessaris al poble, y en tant ho son, que allá ahont la Naturalesa no'ls produheix, els crea la llegenda: allá ahont no surt un Jaume'l Conqueridor, s'inventa un Cid. Y es que al poble, pera emocionarse, li calen sensacions intensas, sensacions que no's logran més qu'ab la consideració de fets humanament extraordinaris; y aquests fets sols poden realisarlos els héroes, perque son els únichs que posseheixen, en un grau molt superior al propi de la generalitat dels homes, alguna qualitat que's manifesta ab esclats de exuberancia al toparse ab una causa ocasional adequada. Si la rahó fos suficient per'aixecar al poble, els héroes serian simples figuras decorativas de la Historia, sense la més petita trascendencia; peró'l poble, que no vol fredor; el poble, que més que res se mou á impulsos del sentiment, cerca en la fantasia l'escalf que la rahó li nega. Imagineuvos, si no, un poble orfe completament d'héroes—d'héroes en amor, en moral, en arts de pau y de guerra—y per forsa vos l'hauréu de figurar aplanat pel pes de la prosa, inepte pera escometre empresas grans y nobles, á punt de sucumbir, com fatalment sucumbiria. D'aquella mortal postració sols pot lliurarlen l'héroe: l'héroe que'l revifa, el conforta, l'enlluherna, l'impresiona fondament, el conmóu de dalt á baix y sense parar li crida:—«Avant! Enmirállat en mi! Sigas fort y fes via! Imitam y aventatjam!»—

¿Qué hi fa que l'héroe hagi d'ésser fictici, si no ha pogut ésser real? Al cap d'avall aquest ultim, en cert modo, també es fill de la fantasia, ja que la fantasia l'arrodoneix y'l corona ab un nimbe resplandent: y l'héroe real, quan ha passat la seva generació, no exerceix pas més influencia que l'héroe imaginari. Ademés, la misió social del héroe es, principalment, exemplar, y aquesta misió tan bé pot cumplirla l'un com l'altre, mentres el quadro heroich tingui la verosimilitut per mare y'l poble no'l tingui per fantástich. Jofre'l Pilós ¿hauria entrat més en el poble catalá si no fos pura faula sa llegenda, la llegenda del gloriós escut de las Quatre Barras?¿Y per ventura Bach de Roda'ns hauria influhit menys si son recort no's basés en una veritat histórica? Lo que hi há es que l'héroe, pera servir de eficás exemple, conforme hem insinuat més amunt, no ha d'apareixe com un ser sobrenatural, perque allavors el poble ni remotament pensaria en imitarlo, jutjant impossible y temerari escalar el paraninfe dels deus; sinó que, malgrat tota sa grandiositat, l'héroe ha d'ésser un home de carn y ossos com els altres, al objecte de que, creyent aquests en l'Esfors, la influencia d'aquell se fassi efectiva. Es dir: la fantasia ha d'embellir al héroe, mes no l'ha d'exalsar fins al punt de que sa exemplaritat esdevingui ilusoria. Samsó, al exterminar als filisteus servintse d'una barra d'ase, y després al ensorrar el temple ab sols una estrebada á sas columnas, no fecondisará'l cor del poble com en Manso vencent cent voltas als francesos: y es perque'l primer es héroe mercés al talismán de sos cabells, y'l segón mercés á sa ardidesa, que de moliner el converteix en general; millor dit, perque en Manso es més humá.

Al consignar aquesta circunstancia, estém ben lluny de reconeixe més mérit en l'un qu'en l'altre, puig ni tan sols concedim el més insignificant valor á la paraula *mérit*, per no considerarla representativa de cap idea sólida. Sobre aixó escriuriam llargament aqui, si no'ns fes res separarnos de nostre objecte primordial. Dirém no més, donchs, que l'héroe, com l'home vulgar, com tot lo qu'obra á la Naturalesa, fa lo que necessariament ha de fer, y prou. No s'excedeix, perque may deixa de cumplir las lleys natu-

rals, y en conseqüencia no pot vanagloriarse d'haver contret cap mérit, com no'n contréu cap el rossinyol per cantar més agradablement que l'óliba, ni la rosa perésser més bella que l'escardot. Y notis qu'aixó no arguheix contradicció ab lo qu'opiném de la Influencia: un moment psicológich es fill del principi psiquich influhit, no del principi psiquich pur; y l'acte executat per l'home es el resultat necessari del moment psicológich. Peró tampoch s'ha d'atribuhir á la Influencia més importancia de la que realment té, suposant que á ella sola's deu l'acte. La Influencia modifica, mes no crea; dona forma, y per lo tant, no pot prescindir d'un substantiu: veusho aquí tot. Fivaller, ánima *naturalment* viril, *influhit* pel concepte que tenia dels drets de Barcelona, dels devers de conseller, de la dignitat y de la vida, *fatalment* se converteix en héroe al ensopegar ab la contumacia del rey; y aquest, esperit *naturalment* orgullós, *influhit* pel concepte que tenia de sa condició de rey, de la dels vassalls, de la llibertat, de la dignitat, de la vida y del poder, *fatalment* se converteix en déspota, fins que, *influhit* de nou pel prudent avis de sos consellers, s'ajup *fatalment* devant de la justicia.

La digresió que acabém de fer no es pas inútil: d'ella quan menys se'n desprén que'l nom del héroe no l'hem de perpetuar pera tributar un tonto homenatje al home, sinó pera ferne bandera que'ns guihi, pera tenirlo com á símbol dels actes culminants del héroe, á fi de que cumpleixi sa misió social, ó sia la exemplaritat. Y aixó es lo que s'ha de procurar de debó: que l'héroe influheixi de veras al poble. Aixís li comunicará ab major ó menor grau sas qualitats eminents, y acabará com sentne una encarnació. Per'xó convé fixarse molt en quins héroes interessa popularisar y quins no. Els héroes-martres, á nostre entendre, s'han de prodigar tan poch com se pugui, y no perque l'éxit ens fassi mirar ab més simpatía als qu'ho foren, sinó perque necessitém símbols de vida y no de mort; y com que'ls héroes victoriosos també, com els martres, ofereixen exemples de lo que s'anomena abnegació, sacrifici, noblesa, desinterés, generositat, valor..., creyém qu'ab ells el poble ja'n té prou, y no l'exposém al perill de ferli admirar y voler imitar lo que li esmortuheix la idea de vida.

Popularisém, donchs, els héroes que á las fonts de vida'ns duguin, y abeurémnoshi en aquestas fonts, qu'aixís ens enfortirém. Peró no aném lluny de casa, sinó á casa mateix á cercarlos els héroes; á casa mateix, com més aprop nostre millor. Lo qu'es lluny may ens interessa tant com lo que'ns toca. Un héroe foraster no'ns influhirá tant com un de la terra. A n'aquest ens hi lliga una mena de parentiu que'ns el fa considerar com de familia. «Era un convehí, un coterrani, un progenitor nostre»—dihém—y sembla que'ns ne sentim orgullosos, y pera férnosen dignes ens trobém més disposats á imitarlo; y, encara que un héroe de casa sia inferior á altres d'exótichs, á nostres ulls val més que cap altre, perque es nostre, y lo nostre es lo millor.

Claudi Mas y Jornet.

EN CAPELLA

Estiuhejant en un poblet de pocas pretensions, un verdader poble de pagés d'aquells que no ofereixen al visitant res de particular si no es la tranquilitat y'l benestar més *primitius*, vareig ferme amich del rector.

Ell m'acompanyava en mos passeigs pels vinyats; me feya entrar en coneixensas rústicas y agradables: ab els pagesos, ab la terra y ab las plantas; filosofava ab mi pera distreurem quan no'm veya aburrit; y quan m'hi veya, m'obria tot cofoy la seva *biblioteca*, pregantme que regirés llibres pera no acabar d'aburrirme del tot.

Ne tenia una colecció regular, figuranthi bastants manuscrits, antichs y recents. Entre aquests, vaig trobarne un de reduhidas dimensions, que, segons va dirme'l rector, li havia sigut entregat per un presidari, mort de desgracia feya pochs anys, y á qui havia assistit espiritualment en sos darrers instans.

La lectura d'aquell quadern—que no era altra cosa que un dietari—m'interessá fondament; y, desitjós de coneixe la historia del autor, ó quan menys, ben detallada, la del seu delicte, vaig fer varias preguntas al bon pare d'ánimas, que va mantenirse en una reserva casi absoluta, alegant que sabia molt poca cosa, y encara baix secret de confessió; que's tractava d'una víctima de las passions mundanas, d'un extraviat que miraculosament havia recobrat la rahó y obert els ulls á la llum divina al deixar aquest món; y que molts detalls del crim ó delicte, els més interessants, eran ignorats de la justicia, puig el difunt se'ls havia callat sempre

pel respecte que li inspirava una determinada familia.

No podent esbrinar res més, vaig limitarme á treure copia del manuscrit, que transcrich á continuació.

Deya aixis:

—

12 de juny.

«Que jo era un desequilibrat, que jo era un irresponsable!...» Axió havia dit el meu advocat en son informe á la Sala. No'm va valer: vaig ésser condempnat á mort.

Posat en capella, quan l'advocat y'l metje entraren, aquest va examinarme, l'altre mitj m'abrassá dihentme que no m'espantés, qu'anavan y venian telégramas, y que l'indult semblava cada cop més probable.

Més mort que viu, me disposava á escriure un resúm de ma vida, unas memorias intimas ab las que, per la forsa del sentiment, convencés á tothóm de que jo no era un criminal. Ja havia demanat el paper necessari, y'm deixaren sol... ab els centinellas de vista. Mes no'm fou possible ordenar las ideas ni fixar cap impresió. El cap me bullia, m'havia invadit una febre altissima, y mon esperit no podia trobar serenitat ni energia en la propia desgracia. Sempre he estat débil.

M'horroritzo recordant la fortor del vi ranci, la claror esmortuhida dels ciris devant del Sant Crist, las llágrimas silenciosas, la incertitut aclaparadora, la desesperació muda... Tots els antiespasmódichs y cordials que'm donavan, sols servian pera espessirme més la inteligencia. Els glatits del cor me sofocavan, els polsos se'm cubrian de suhor, la vista se m'entelava, 'm sentia morir de basqueig...

Y venia'l capellá, y tornavan l'advocat y'l metje: peró l'indult, la vida no arribava.

Jo volia tenir fe fins el darrer instant; mes al barrejarse'ls pressentiments horribles ab las esperansas revifadoras y ab els recorts dolsos de tota la vida, havia de fer grans esforsos pera contenir el plor. Hi hagué un instant en que vaig sentir afanys bojos d'agenollarme fervorosament, implorant á crits compassió y clemencia al cel y á la terra: peró encara vaig tenir prou serenitat, suficient domini de mi mateix pera no dar tan gran mostra de flaquesa.

Probava de passejar, y'm tambalejava com un borratxo. M'indicavan que'm tirés sobre'l llit pera procurar al cervell y als membres el repós que necessitavan; mes jo temia no despertar fins á l'hora fatal. . trobarme de sobte entre'l capellá y'l butxi...

Me deixaren obrir, pera esbarjo, una finestra tota barrada ab grossos ferros. Las estrellas guspirejavan tranquilas en tota l'amplitut del cel negre. Vaig respirar fort pera sadollarme tot el cos ab els ayres d'aquella nit tebia, y un perfúm penetrant va delitarme. Al empit de la finestra hi havia un test d'aufábrega, potser plantada allí per mans de dona... Vaig cullirne un brot y'l vaig olorar ab avidesa, cercanthi un regust de goigs antichs... Aquell brot me parlava de nits semblants, passadas pels encontorns de mon poble entre las flayras penetrants de las herbas boscanas.

. . . .

Quin cop, quan va entrar l'oncle á veurem! Mentres jo cridava protestant de la meva honradesa, no va fer més que plorar. De tot lo que va dirme, no recordo més que las últimas paraulas:

—No tinguis por: no hi anirás al pal. Avans te mataré jo d'un tret, quan te treguin de la presó!—

14 de juny.

Com una alenada pura que'm refresqués el front bullent y'ls pulmons congestionats, vingué l'indult. Alló fou náixer á la vida tenint plena conciencia del naixement! Las esperansas s'extengueren devant meu, més que may rialleras. Encara respiraria jorns y més jorns, anys y més anys, l'ayre qu'es de tothóm; encara emergiria á ple sol, inondantme de la llum qu'es salut y es joya!

. . . .

Aquella animació sobtada va durar poch. Totjust fora de la capella, vaig tornar á capficarme, dubtant de tot, pensant que tot era un somni y qu'en res havia cambiat la meva sort.

No ha cambiat en res. Si avans me trobava en capella, encara avuy m'hi trobo. Llavors esperava la mort del cos, y ara espero la de l'ánima. Tinch de renunciar per sempre al goig del viure, tinch de fer la vida dels malvats; y mentres no arribi la mort moral, mentres tingui afanys generosos, mentres me senti honrat, estich en capella!

No es tan trist sentirse tallar el respir com anar sufrint l'atrofia de l'ánima en l'atmósfera del presiri, entre odis y queixas y malediccions...

. . . .

25 de juny.

Oh, qué temps qu'está en capella la meva ánima! Cóm se'n cansa!... May consentiré en la seva mort! May he de baixar al abím d'impudor y desvergonyiment á que volen durme'ls homes!

Mes ¿son homes sense pudor tots els desgraciats ab qui haig d'ajuntarme? No. De pudor ne té tothóm, tothóm! La gent de més baixa tayfa, el brétol més corromput, la prostituta més degenerada, tots aquells que semblan viure sols pera'l mal (¿qu'es el mal?), tots els qu'han invertít las ideas de vici y de virtut, tots son capassos d'avergonyirse d'ells

mateixos. Poseulos, si no, devant d'aquells que's creuhen honrats perque no tenen cor que'ls posi á proba la honradesa; poseulos devant dels que viuhen encastellats en son orgull format per morals rutinarias, per virtuts acomodaticias, per sentiments hipócritas, que fan del home un ser inferior á las bestias. Y, á solas ab ells, s'avergonyirán els infelissos! Es que no son com jo lliures d'ánima, es que no ho pensan prou que las nostras virtuts son farsas grolleras. Jo de tant pensarho he vingut á ésser lo que soch, y á sufrir lo que sufreixo; peró es aixis cóm me vaig redimint d'haver viscut la vida miserable dels homes.

5 de juliol.

Ja tornan á inquietarme'ls recorts, que'm roban totas las energias. Qué n'es d'horrorós el meu destí! ¿Per qué no'm moro? ¿Per qué no'm matan?

Está en capella la meva ánima, y ha passat ja per tots els tránzits de la vergonya y del dolor. Quan en aquesta lluyta horrible de sentiments no he mort, es que ja m'envileixo Sí. m'envileixo, encara qu'entre tants malfactors com me rodejan, m'estigui consumint de fástich y d'angunia.

. . . .

Quan arribá l'hora de treurem de la presó y durme aqui, vaig posarme á sanglotar com un nen. Semblava que ja l'estimés aquell antre hont m'havia vist sepultat tants mesos. Y un guardiá ab cara d'assesi va dirme:

—*Vaya, animarse, que esto no es nada. Con el cambio sales ganando, y en el penal vas á pasarlo mejor que aquí.*—

En un instant se m'estroncaren las llágrimas. Aquell perdulari'm tutejava com si jo fos... lo mateix qu'era ell. Després vaig sentir llástima; llástima y agrahiment del consol *oficial* que m'arribava per sa boca; consol fret com la tomba, desolador com el no res, y formúlat en un llenguatje que no era'l meu, en un llenguatje també *oficial*, pera més tristesa y sarcasme.

. . . .

Al entrar á la estació, enmanillat y entre civils, va comensar á obsessionarme la idea del suicidi, que no m'ha deixat més.

May m'havia semblat tan rápida la marxa del tren La ciutat anava quedant enrera, l'ayre s'anava fent més pur, y'l meu poble s'anava acostant. Puigs y masias, terras hermosas de mos millors recorts, tot ho veya giravoltar á banda y banda... tot ho veya, ab l'ánima més qu'ab els ulls, emboyrats per un tel de llágrimas.

Oh, quin viatje, quin viatje! No era més trist el que vaig fer al poble quan se'm morí la mare!

A mitja tarde vaig ovirar la inmensa extensió de camps tantas voltas trepitjats per mi quan rondava'l casal de la que fou mon primer amor. Tot restava com en aquells temps, veyentse devant del balcó d'ella la mateixa alzina, ab la mateixa branca arrán dels ferros Quánts aucells hi deuhen haver fet niu desde llavors! Y ella, de quánts homes deu haver sentit paraulas semblants á las qu'ohia de mos llabis! Quánts l'haurán vista com jo la veya en aquestas nits d'istíu, com un'ombra blanca, lleument perduda en la foscor, lleument clarejada per la lluna, travessant silenciosa'l portal, conversant ab mi sota'l porxo, passejant plegats sota'ls arbres! Quánts els haurán fruhit tan dolsos misteris, plens d'idealismes, y d'esgarrifansas, y de desitjos d'home jove enfront de la virginitat que l'enamora,'l tempta, y'l mou ensemps á respecte y veneració!... Ella era descans, ella era frescor pera'ls ulls y pera l'ánima. La mirada's reposava en sa bellesa, l'esperit contorbat s'hi sossegava, ab una joya tranquila com la del viatjer devant d una font, com la del artista devant de las obras puras, equilibradas y graciosas de la naturalesa.

Si ara's recorda de mi,'m deu creure un malvat, un home sense cor... A mi, que m'he perdut per massa estimar... á un'altra! Y fa bé, que'l meu pit es un cau de passions egoistas! La mateixa mort alevosa que vaig dar á la muller d'un altre home, l'hauria dada á n'ella, fins tenintla per muller, si d'ella hagués sospitat!

Jo assessi! Jo condempnat á mort! Jo presidari! Jo,'l més bo dels fills, el millor company de sos companys! .. ¿Qué ha sigut de mi, donchs? ¿M'he tornat boig, ó pateixo un mal somni que may s'acaba?

. . . .

A las envistas del poble, vaig demanar als civils que'm deixessin guaytar per la finestra. Per darrer cop volia respirar ab tota ma forsa'ls ayres nadius, contemplar aquellas casas y aquellas terras, cridar als coneguts que vegés, y á tots ells, encara que'm malehissin, dirloshi adeu!... per sempre.

Els civils varen darme per resposta un sech *no puede ser*, y'm vaig resignar á veure lo que pogués, desde dintre. El sol anava á la posta ruixant ab llum espléndida'ls camps solitaris, envermellint las parets dels arrabals... Quín encalmament més gran y més solemne! De tant en tant s'alsavan ventadas dolsas gronxant las flors y'ls brins d'herba, y tot quedava altra volta en pau.

El poble bullia, tot animació y goig. Era la diada de Corpus; s'hi celebrava la professó. Vaig recordarme de quan m'hi feya anar la mare; vaig recordar las professons de Divendres Sant, els misteris ab sas encarcaradas imatjes lluhint robas qu'eran una crosta d'or; els passos dels armats y'ls cants profonds del *Miserere* retrunyint solemnement

per tots els carrers en el silenci de la nit; la claror de las atxas llumenant entre fumeras d'encens els porxos de la plassa abrojors d'incendi, dántloshi una grandiositat llegendaria y corprenedora...

Quedá enrera'l poble, y ab ell mon cor y ma vida Quan el tren passava pel pont de la riera que travessa'l gran camí vehinal, vaig saltar rápit á la finestra, y treyent mitj cos, vaig deixarme anar enfora, ab l'intent de trobar la mort al fons del barranch. Els meus guardians tingueren temps d'agafarme y rebatrem á dins del cotxe, copejantme després barbrement. Ab l'esfors las manillas se'm clavaren á las munyecas, badantme y esqueixantme la carn. Com si no n'hi hagués prou, me lligaren els peus y'ls colzes, renegant de rabia. Jo no vaig dir paraula. Infelissos d'ells! No son homes, son máquinas... Y jo ¿qué soch?

10 de juliol.

Fa massa temps qu'estich en capella. Es massa llarga l'agonia de la meva ánima. Ella es gran, pura, lliure, y volará! Quin horror deixarla morir entre aquesta gent que son mos companys, entre aquests comdempnats que'l món escup, entre aquests autómatas!... Tots semblan resignats, tots son vils... Tinch de deixarlos!

12 de juliol.

Estich malalt: el meu cor llanguideja més cada dia. No hi há remey, ni indult possible pera mi: tinch de morir, si vull salvarme l'ánima.

Haig d'aprofitar totas las energias que'm quedin, perque se m'enfebliría la voluntat com s'enfebleixen mos sentiments... Tot me pertorba, tot m'impresiona y m'arrenca llágrimas.

Aquest matí, reposant de la feyna á la pedrera, he vist passar un vell magre, groch y espellifat. Feya condol. L'he vist dirigirse vacilant á la cantina, y un cop allí, butxaquejar llarga estona fins treures una moneda de coure, l'única que tenía... La butxaca li ha quedat girada del revés... Una sensació de fástich s'ha apoderat de mi devant d'aquell miserable, que cayent de vellesa y miseria, anava á gastar sa única moneda en ayguardent...

Mes no ha sigut aixís. L'hi he vist pendre, á cambi de la moneda, un mos de pa blanch y tou, pa que no era de capta com el que deu menjar sempre, y ab el que s'havia de confortar com ab un gran aliment.

Pobre home! M'he avergonyit de mos pensaments, y m'he posat á plorar per ell y per mi. Per ell, que no deu haver fet mal á ningú y's veu aborrit de tothóm, y per mi, qu'en ma vilesa, á tots els que veig els considero també vils...

30 de juliol.

També aquesta vegada he esguerrat el cop. La gavinetada no va ésser prou fonda, peró la sanch va sortir á dolls, el dolor me va fer perdre'l coneixement, y no vaig tenir esma ni forsas pera repetir el cop.

M'ha dit el metje que d'aquí dos ó tres días podré tornar á la feyna... als trevalls forsats que'm fan indigne... No ho crech. Ja l'he sentit després cóm ho deya al cabo: «Desde que'm tenen en observació, s'ha anat convencent cada día més del meu desequilibri mental... Pateixo una idea fixa!» Això ha dit, y es ben veritat... ¿Me durán á un manicomi? No, no! Quina angunia! Es més llibertat la llibertat del presidi!...

14 d'agost.

Ja estich salvat! Ja ha arribat el gran día! L'últim qu'estich en capella! Es lliure, es gran la meva ánima! Volian ofegarla com á un aucell, á n'ella que té de volar ab la empenta de l'áliga!

M'ho espian tot, tot lo que faig y fins lo que penso. Avuy si'm descuydo'm troban aquestas notas. He tingut temps d'amagármelas: volarán ab mi.

No'm deixan ni un'eyna, ni un trempaplomas: peró... ¿cóm privar á un presidari d'una llima? D'amagat y ab paciencia's fan llimas... y's lliman las cadenas.

Avuy será, á la pedrera. Hi han fet un gran buyt aquests días; una gran cova. Tots els companys han llimat per mi sense saberho.

Si no fos pel pilar qu'han cuydat de deixar al mitj, la brédola cauria á trossos, consentida com está per las barricadas. Avuy m'hi quedaré quan tots surtin, y ab un cop ó dos de mall que dongui al mitj del pilar ab tota l'ánima, el sostre se'n vindrá á terra agafant me dessota.

Per fi, per fi!... Quina eternitat de sufriments per cada hora que's passa en capella! Cada una val pel mil vidas! Ara soch lliure! La meva ánima no patirá mort vil!

. . . .

. . . .

LLUÍS VÍA.

VISTAS AL MAR

(GLOSA.)

I

Vora la mar eternament inquieta
somnía eternament l'inquiet poeta
de l'ánima geganta,
vegent florirhi la pomera blanca,
el seu somni de flor enlluhernadora,
mentr'ell floreix la estrofa encisadora.

II

El mar es el poeta de la creäció
y'l poeta es el mar en l'ánima del home.
El poeta y el mar tremolan d'emoció
vegent á vora seu el germen de la poma
florint superbament
la eterna temptació.

III

Indómit á la regla y la mesura
com poeta gegant de la Natura,
la mar desplega sa radiant bellesa,
ja plena de dolsura,
ja plena de feresa.
Indómit á n'el ritme y á la rima,
de cap trava mesquina'l poeta esclau,
porta ell en sí mateix la rima y'l ritme
igual que'l gran mar blau.

IV

Mar brava, mar verda, mar escumejanta!
Ton cant es deliri, ta furia es complanta!
Indócil ó mansa, feréstega ó quieta,
encisarás sempre la pomera blanca,
perque ets el Poeta.

Poeta que sotjas aprop de la mar
venir las tempestas, las barcas anar,
y sents que'l mirarlas te fa'l cor més gran:
desplega tothora ta forsa radiant,
que tu també encisas, perque ets Mar gegant!

VÍCTOR CATALÁ.

Dijous, 13 juny, 1901.

LA ORATORIA ESPANYOLA

Ja s'han obert las Corts. Altra volta'ls periódichs apareixerán ab las columnas atapahidas ab *el discurso entero y pronunciado* pel diputat don Pere ó don Pau. Els ámbits del Senat y del Congrés s'estremirán ab el ressó formidable de tempestats de crits y d'aplausos. Els diaris de sessions vessarán de paraulas altissonants y de frases rebuscadas y enlluhernadoras com cohets d'una roda de fochs artificials. Cada discurs será un riu, un veritable devassall de xerrameca vana y pomposa, que sols pot ésser escoltada y aplaudida per pobles atrassats é ignorants, dirigits per polítichs pedants y afeminats; que no en va'l gran Cervantes diu «*que las armas de los togados son las mismas que las de la mujer, que son la lengua.*» La Bruyère en sos *Caractères de Théophraste*, al tractar *Du grand parleur*, diu: «*Ce que quelques-uns appellent babil est proprement une intempérance de langue qui ne permet pas à un homme de se taire*». Si'l ilustre pensador hagués viscut en nostres días y hagués conegut, y sobre tot sentit als *nostres* pares y avis de la patria, qué n'hauria trobat de *babils!*

La xerrameca, la vanitat y la pedanteria, fillas de la general ignorancia, son las tres plagas morals més arreladas á Espanya, son com la febre groga al golf de Méjich, com el cólera á la India, son tres malaltías endémicas que no hi hà forsa humana que pugui esventar; perque son defectes adquirits y acumulats en progressió geométrica de generació en generació. Son vicis fatals que s'adquireixen ab la sanch y's conservan ab el medi ambient. L'ideal de la major part dels pares espanyols no es que son fill sia un pensador, no: volen que sia un orador, y'l mal es qu'en la majoría dels cassos no surt ni una cosa ni l'altra, sinó que surt un xerrayre. Pera la gran massa del poble espanyol, l'home qu'exposa sas ideas claras y netas sense l'estol rampló de perífrasis, epítets é hipérboles, es un *latoso* que l'aburreix y'l fatiga; en cambi, l'home-cotorra que parla horas y horas sense dir res de substancia, peró qu'emplea paraulas retombants y gesticula ab entussiasme artificiós, es un gran orador. Y es que la generalitat del poble espanyol no considera al orador per lo que diu, sinó per las horas qu'enrahona.

No preteném pas ab aquestas ratllas condempnar la oratoria veritable, la oratoria sana y viril que desperta é ilustra als pobles, no: ben lluny de nosaltres aquest pensament, que'ls grans oradors son qui, desde que'l món es món, han mogut y mourán d'una manera més directa á la humanitat, que's redressa á sa veu y fa vía com Llátzer á la veu del Redemptor. Lo que condempném, lo que critiquém, es aquesta oratoria xorca que s'ha apoderat dels esperits espanyols ó á la espanyola. La oratoria gran, germana del geni y de la erudició, se traduheix en fets, es causa d'efectes positius, vivifica; la oratoria cursi y artificiosa, que Pascal compara á una dona cuberta de miralls y cadenas de llautó, ubriaga, embruteix y castra als pobles.

Es una lley fatal. Quan la febre d'enrahonar y de discutir sobre nimietats s'apodera d'un poble, es un dels primers síntomas de sa descomposició. La rassa que s'expressa ab estil ampulós, ab parrafadas sense substancia, ab discursos kilométrichs formats per frases y períodos buyts d'ideas y de sentit, es una rassa que no pensa, es una rassa decadent, sens ideals, qu'agonitza, que s'enfonza. Tocqueville, ab una cruesa aclaparadora, diu ben clar que las ideas y las grans passions desapareixen del llenguatje tan prompte com desapareixen del cor..

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑÁ.

EL CANT DELS SEMBRADORS (1)

La terra está ja á punt, ben conreuhada,
amarada, rublerta de sahó.
Ara es l'hora de fer bona sembrada:
no rebutjém, companys, eixa ocasió.

Pel jou esclavisada y dolorida,
l'ha amarat Catalunya ab sanch y plors:
sembrém, encoratjats, llevor de vida,
posemhi per adob els nostres cors.

Cubrimla ab la bondat y la energía,
ab ánima y cervell reguemla tots,
vetllemla ab fe y ab joya nit y día,
arrenquém d'aprop seu els escardots.

El Sol de germanor, lluhint ab constancia,
banyantla, la fará esclatar en flor,
embaumantnos á tots ab sa fragancia,
rublintnos de Riquesa, Pau y Amor.

. . . .

La terra está ja á punt, ben conreuhada,
amarada, rublerta de sahó.
Ara es l'hora de fer bona sembrada:
sembrém d'Autonomía la llevó!

JOAN TOMÁS Y BISCAMPS.

---

(1) Poesía llegida en la societat «La Sembra», de Vilanova y Geltrú, la vetlla del 9 del passat juny.

BALANS DE LA TEMPORADA MUSICAL

D'octubre á juny es el temps qu'abarca anyalment la temporada musical barcelonina. Per aixó al arribar á son fi creyém oportú donar una ullada enrera pera veure cóm hem invertit el temps, compararho ab las temporadas anteriors, y treuren conseqüencias pera lo futur.

Dins de lo qu'es y lo que significa'l moviment artistich musical de Barcelona, no pot menys de considerarse la darrera temporada sumament profitosa pera la educació de nostre públich. No som ni de molt ahont aném, peró comensém á distingir clar el veritable, l'únich camí pera redimirse'l gust del públich, aquest gust tan estragat y pervertit pels mateixos que tenian més obligació d'encarrilarlo, y que no ho han fet per motius qu'están en la conciencia de tothóm. Avuy el públich, l'element verament filarmónich de nostre poble, ha prés ja una direcció que, com dihém, es la verdadera, l'única bona. A procurar que cap mena d'ingerencia funesta vingui á malmétrela es á lo qu'hem de dirigir tots nostres esforsos.

El lloch d'honor en aquest moviment y bona direcció correspón de justicia al mestre Crickboom. Tota la llevor sembrada, tots els considerables esforsos, els continuats sacrificis realisats pel músich belga desde que va establirse á Barcelona, han vingut á fructificar en l'any actual, ab lo qu'hem experimentat, tots els que d'aquest art ens preocupém, la més noble de las satisfaccions, per dessobre encara de totas las esperansas concebudas. La Societat Filarmónica ha vist multiplicar els seus socis durant aquesta temporada com per art d'encantament; cada mes, á cada nova audició, el nombre de suscriptors ha anat creixent, fins al punt de pensarse ja en tancar la llista d'admisió, á causa de la insuficiencia dels locals que pera concerts se troban disponibles.

¿Quinas han sigut las causas de resultats tan afalagadors? D'una part, la propaganda incessant, ab la paraula y ab l'exemple, d'aquell benemérit grupo d'aficionats entussiastas y convensuts que foren els que'ns *portaren las gallinas* ab la fundació de la «Societat Catalana de Concerts» y que, si de moment no tocaren els resultats práctichs, bé poden enorgullirse ara dels fruyts que recull aquell á qui deixaren encomanada la continuació de sa obra civilisadora. D'altra banda,'l trevall positiu y reproductiu del mestre Crickboom, qui, lluytant ab la indiferencia del públich —y ab la guerra de la gent que viu del ofici— ha conseguit ab sa constancia y abnegació arrelar en un terrer ahont tants s'hi havian enfonzat y presentarnos com á resultat dels seus esforsos uns fonaments sólits pera la formació d'una orquesta seria y digna de la importancia de nostra ciutat. Y finalment, si bé'ls protectors de l'Academia de música de la Filarmónica podiam donarnos per satisfets ab el creixent número de deixebles d'aquesta y ab las sessions intimas que'l seu director com á compensació'ns oferia, delectantnos ab el seu art exquisit de violinista, es indubtable que la empenta vigorosa, el pas trascendental per'arrossegar al *gros public* s'ha donat en aquesta temporada, ab la entrada de la Societat en el terreno dels grans concerts sinfónichs y cercant la cooperació de verdaderas notabilitats extrangeras. La vinguda del eminent director Weingartner, revelantnos una de las més prodigiosas batutas al improvisar un concert que pera nosaltres ha de quedar inesborrable, aixis com las notabilissimas audicions del gran pianista Pugno, si de moment poden haver suposat un sacrifici pera la Societat, no hi há dubte qu'han sigut la causa inmediata del gran aument de socis, portant la convicció fins als més retrets, que no han pogut menys de persuadirse al tocar tan convincentas probas. Si avans la existencia de la Societat Filarmónica ja's trobava assegurada, avuy ab el refors obtingut está en disposició de llensarse á empresas més dificils, de las que—per las noticias que tenim y qu'encara no estém autorisats pera revelar—el públich comensará á gaudirne'ls resultats en la próxima temporada.

Mes cal que, al costat del atractiu dels grans concerts, no's perdi may de vista l'objecte primordial de la Societat Filarmónica, ó sia la formació d'una verdadera orquesta per medi de sa Academia de música. Es á dir, que no hem d'exigir al director qu'aumenti la valua de las audicions mensuals en la mateixa proporció exacta al aument que tinguin els ingressos de la Societat, sinó que, apart de las compensacions que naturalment aquesta deu al favor creixent del públich, es menester atendre ab primordial interés al millorament y al desenrotllo de l'Academia, pera que d'ella, si fins avuy n'ha eixit un notable conjunt d'instruments de corda, arribi aquest conjunt á perfeccionarse y aquesta perfecció á ferse extensiva á tots els demés instruments de la orquesta. Pera obtenirho, y partint de la base de la primera materia, ó sia'ls deixebles, que de segur no'n faltarán, son menester altres dos factors: professors é instruments de fusta y de metall. D'aixó s'ocupa ara activament el mestre Crickboom, y per'ajudar á la més rápida execució dels seus projectes, massa desproporcionats ab la infima cuota mensual dels socis, un bon nombre d'aquests ha acordat anticipar á la Societat la cantitat necessaria pera l'adquisició de tot l'instrumental d'orquesta, obrintse al efecte una suscripció que puja avuy ja á una cantitat respectable, y que no dubtém cubrirá'l

presupost aixís qu'arribi á coneixement de tots els socis. Per aquest camí es cóm se protegeix en realitat l'art y cóm se recullen en breu els fruyts més excelents, y ab tal motíu hem de felicitarnos tots els aficionats per la campanya realisada, y més encara per la qu'ha de realisar en el proxim hivern la primera societat musical barcelonina.

Apart d'aquest element, qu'ha fet sentir sa influencia en la cultura musical de nostre públich, n'hem tingut en la present temporada un altre que, si bé accidentalment, puig ha passat per devant nostre com rapidíssima exhalació, el rastre de son pas ha de quedar inesborrable. La vinguda de la notabilíssima orquesta Filarmónica de Berlin es d'una importancia tan trascendental pera las futuras campanyas líricas y pera la educació de l'afició barcelonina, que sas conseqüencias han de tocarse durant llarch temps. De las excelencias del trevall d'aquells músichs durant els tres concerts, varem ocupárnosen extensament, y's troban massa frescas en la memoria de tots pera repetirlas. Peró lo que si es menester anotar en aquest resúm, es el meritíssim trevall de desinfecció que inconscientment realisaren els músichs berlinesos al posar de relleu tota la formidable distancia que va d'una orquesta veritat á una orquesta mentida; al demostrar la diferencia entre interpretar una obra y destrossarla, entre considerar l'art de la música com una religió ó péndrel únicament com un *modus vivendi;* en una paraula, al oferír al públich barceloni la proba més grandiosa y més terminant de qu'encara no conexía lo qu'era una orquesta, corroborant lo que tantas vegadas havíam nosaltres sostingut. Y'l públich va obrir els ulls y va veureho clarament; tan clar, qu'ell solet ha de cuydarse en lo successiu de no tolerar més profanacions artísticas, com las que massa sovint hem tingut ocasió de deplorar.

En la temporada de Quaresma tinguerem, com altres anys, una serie de concerts al Liceu, dels que foren l'única nota simpática els dirigits pel mestre alemany Ricart Strauss. Y no precisament per presentársens aquest director, que ja coneixíam, com una eminencia de la batuta, puig quedá en tal concepte molt per sota dels seus compatricis en Weingartner y en Nikisch, ab els que, casualment, s'ha vist obligat á compararlo nostre públich, sinó en altre distint concepte, encara que de més trascendencia, ó sia com á mestre compositor. Els seus poemas sinfónichs *Una vida d'héroe* y *Till Eulenspiegel*, dels que'ns ocuparem com se mereixían, vingueren á confirmar l'apreciació originada per sas anteriors producions, de que'l mestre Strauss es avuy el primer compositor en el género sinfónich, y sas obras son de las que quedarán.

Fora d'aquesta novetat, cap altra'ns oferiren els concerts quaresmals. Repetir nostras apreciacions sobre'l trevall del Orfeó Catalá y del mestre Nicolau, fora massa pesadesa, sense cap finalitat práctica. Del Orfeó, pel que (á pesar de lo que pugui suposarse) no sentím altra cosa que la més coral simpatía, hem de dir sols que no serveix pera las obras d'empenta (com ho demostra quan executa á Wagner, Beethoven, Berlioz y altres) y que's troba en cambi en el seu propi terreno al interpretar ab molt acert las numerosas cansons del seu repertori. En quant á la direcció d'en Nicolau, lo de sempre: *lo peor es meneallo*. Peró si farém constar que las elucubracions que publicá en *La Renaixensa* ab el títul de *Memorias d'un director d'orquesta* (1), escritas ab l'*únich* objecte de descarregar sa bilis contra nostra insignificant persona, no varen produhirnos, ni á nosaltres ni al públich, cap efecte: tan sols un tip de riure. Ne parlém ara perque ve á tom, y sols pera manifestar al senyor Nicolau que las bestiesas no las contestarém may, no obstant y que per temperament ens agrada la polémica. Y si vol discutir en serio sobre art musical, posém incondicionalment á sa disposició las columnas de JOVENTUT. Axó d'escriure sas memorias, es declararse ell mateix mort, y als morts, pau eterna.

¿Y que dirém ara de nostre *gran* teatre de l'ópera, del célebre Liceu? Lo de sempre, y res més que lo de sempre. Varen refundir las dugas temporadas d'ópera en una, valentse d'un procediment que'ls hipócritas ne diuhen *irregularitat* y'ls que parlém clar ne dihém *estafada*. Y la temporada única, que devia ésser doblement brillant, va ésser doblement desgraciada, puig oferí dugas valiosas víctimas al sacrifici: Wagner y Humperdinck. Ja compendrá'l lector que, després de tot lo que varem escriure sobre la mort y passió de *Siegfried*, no havém de *reincidir* ara (2). Ens limitarém á desitjar la gloria eterna al mestre Mertens, mort fa pochs días. Esperém á veure qui trobará ara la Empresa pera substituhir á un director tan... bon home y sobre tot tan... barato.

S'ha d'apuntar el tremendo fracás del *Iris* de Mascagni com una proba de *clarividencia* de nostre públich, que no sempre veu per tot *Bohèmes*. Tantdebó duri en las vinentas importacions italianas (si ho mereixen). També hem de felicitarnos de la gran acullida de *Hänsel und Gretel*, á pesar de que las condicions en que's representá no foren las més apropósit per'apreciar tot el valor de l'obra.

---

(1) A imitació de Wagner, Berlioz y altres Adeu, geni!

(2) Alguns suscriptors m'han escrit reclamant el cump iment de ma promesa d'ocuparme de la presentació escénica. No vaig ferho per creure qu'havía abusat prou y massa de la paciencia del lector, peró en ocasió próxima parlaré de la *mise en scène* dels dramas wagnerians.

Y no hi hagué més, perque dels tenors que fan rotllo no'n parlém, encara que sian catalans... y nosaltres siguém catalanistas.

Se parla de moltas novetats pera'l proxim hivern. Tractantse de la casa gran, bo es posarho avans en quarentena. Diuhen que sentirém *Els Pirineus* d'en Pedrell, cosa que'ns alegraria molt, puig dada la importancia qu'afirman té l'obra, podrém judicar *definitivament* al compositor catalá. També s'anuncia *El capvespre dels deus*, darrera part de la Tetralogia wagneriana. De moment no podém per menys que impugnar aquesta representació d'una obra dificilissima (la més dificil de posar y d'entendre entre totas las de Wagner), pera la que no's troban preparats ni la empresa, ni'ls propietaris, ni'l públich, ni l'escenari, ni'ls pintors escenógrafs. S'ha obert un concurs pera'l decorat, y á horas de ara encara no se sab qui l'ha de fer. Quan sia ocasió tractarém d'aquest concurs, del qual, per motius que'ns reservém, n'estém molt al corrent.

Y mentres tant, pera fernos passar aquests mals ratos, aném á beure altra volta l'aygua de la font santa; puig, si no manan altra cosa... cap á Bayreuth falta gent.

JOAQUÍM PENA.

BIBLIOGRAFÍA

Paul Goumand. — LA RELIGION IDÉALE.— *Naples.—Bibliothéque de la «Revue Franco-Italienne et du Monde Latin».*

La Religion Idéale es una extranya fantasía del autor, dedicada á enlayrar el culte de las rassas anomenadas llatinas. L'autor somnia qu'es transportat á una ciutat inmensa y misteriosa, ahont una dona hermosissima, moventse sobre quadros de plástica bellesa, el conduheix á una festa del trevall. Allí un sacerdot explica al poble congregat qu'ell descendeix «d'una rassa ilustre y noble qu'havía rebut dels deus el foch sagrat y la lira, peró que'ls barbres vinguts de las selvas del Nort havian destruhit las ciutats y incendiat els palaus de llurs passats». Y afegeix que á causa d'extranys dogmas «els germans s'havian armat els uns en contra dels altres», com si'ls grechs y romans no s'haguessin barallat may entre si. Al autor li convé un petit repás d'historia.

Y després de somniar que'ls fills d'Apol y de Venus havian destruhit el vadell d'or, colocant en son lloch la deesa de las trenas rossas, l'autor se desperta y profetisa la salvació de la herencia estética de l'Antiguitat per l'esfors combinat de Fransa y d'Italia, ajudadas per llurs germanas greco-romanas, ab qual esfors se reconstruhirá, «sobre la base de la Unió pan-llatina, el temple de la Bellesa destruhit pels barbres del negoci, per las harpias del utilitarisme y pels apóstols del mercantilisme sens entranyas».

—

Petrus Durel.—REFERENDUM.—*Naples.—Bibliothéque de la «Revue Franco Italienne et du Monde Latin».*

El fascicle de Mr. Durel es contestació á la pregunta de la *Revue Franco-Italienne* concebuda en aquests termes: «Qué penséu del passat, del present y del pervindre de las rassas llatinas baix el punt de vista artistich, literari y sociológich?»

Mr. Durel comensa declarantse de rassa aria, per qual motiu guarda «un cert ressentiment envers la rassa semitica y especialment el poble juhéu», que considera com una horda d'invasors.

Baix el punt de vista artistich, creu que la Fransa no produheix «perque no existeix cap llas entre'l creador, el productor y'l consumidor». La culpa de tot aixó, segons l'autor, la tenen els juheus.

Baix el punt de vista literari, diu que la Fransa's troba invadida pels escriptors del Nort (belgas, suechs, noruechs, etc.) (1) y de tot aixó també'n son responsables els juheus.

Baix el punt de vista sociológich, afirma «que las rassas llatinas han sufert y sufreixen grans crisis», peró com més avall diu que aquestas crisis també las sufreixen las rassas eslavas y anglo-saxonas, resulta que, com diuhen els castellans, *en todas partes cuecen habas*». Y després de donar la culpa d'aquestas crisis á n'els juheus, l'autor pontifica solemnialment, y estableix que «el pervindre de las rassas llatinas depén de la manera com se tractará al juheu».

En aquest fascicle, l'autor cau en els errors de pendre la part pel tot, es á dir, de confondre Fransa ab totas las nacions que parlan llenguas d'origen llatí, y de creure en la preponderancia de las literaturas nordistas á Fransa, preponderancia ben discutible per cert.

Terminarém desitjant al autor que no somnihi juheus á las horas de dormir.

—

JOCHS FLORALS.—*1901.—Any 43 de sa restauració.*

Prescindint de la importancia política que dins del Catalanisme tenen els Jochs Florals, hi há que confessar que'ls seus resultats á favor de la cultura de Catalunya no son avuy tan beneficiosos com nosaltres desitjaríam que fossin. Els Jochs Florals contribuheixen,

(1) No s'atreveix á anomenar als russos de por de rompre la doble aliansa.

sens dubte, á la formació de bons literats: peró'ls bons literats son els que després deuhen donar vida als Jochs Florals. Y'ls bons literats, en sa major part, cada dia s'allunyan més del torneig poétich. Y quan poetas com Guimerá, Apeles Mestres, Verdaguer, Iglesias, Guanyabens, Maragall, y prosistas com Pin y Soler, Massó Torrents, Pons y Massaveu, Narcís Oller, deixan de concorre á la festa de maig—sense que'ls hi hagi servit d'estímul aquest any la circunstancia d'ocupar la presidencia'l venerable, sabi y honrat patrici don Francisco Pi y Margall—no es d'extranyar que dita festa careixi—literariament—de la importancia que podría tenir ab l'auxili de las primeras firmas literarias de Catalunya.

La lectura del volúm de composicions premiadas enguany, ens confirma, donchs, la idea de que'ls Jochs Florals van desgraciadament y á passos de gegant envers una innegable decadencia. No volém negar el valor de totas las composicions premiadas: res d'aixó. Ab verdader gust hem llegit poesias d'en Bori, d'en Palau y d'en Busquets; peró no trobém, per'xó, en conjunt, que'l volúm sigui, ni molt menys, un model de literatura. S'hi troban á faltar notas robustas, vibrantas, novas; notas d'aquellas que transforman las lletras, qu'obren nous camins, qu'aixamplan els horitzonts artistichs. L'aplanament y la falta de volada y d'empenta caracterisan la major part de las poesías joch-floralescas d'aquest any.

També observém que la importancia dels premis no está en relació ab la importancia de las composicions premiadas. Ab verdadera extranyesa veyém, entre altras cosas, adjudicat el premi de la Flor natural á la esquifida y insignificant poesía *Lo comte Garí*, mentres sols se concedeix un primer accéssit á la Flor, á *Les neus á montanya*, composició poética d'esmerada forma, plena de veritat y d'harmonía.

Tal com están las cosas, el títul de *Mestre en Gay Saber* va resultant perfectament inútil. Y tant es aixís, que aquest títul encara no ha sigut concedit á l'Apeles Mestres. Qué hi farém! Sort que pot consolarse pensant que ha escrit obras bellíssimas, consol que no tenen alguns dels adornats ab el títul pompós y oficial de *doctor en poesía*.

G. Zanné.

SOMRÍU, AMOR (1)

D'eura verdejant
jo't coronaría,
y'l teu front tan trist
s'asserenaría.

Demunt del teu pit
un manat d'espigas
perque á dintre'l cor
t'hi filtrés la vida.

Y't duría al camp
á punta de día,
culliría flors
y t'arruixaría.

Al alsarse'l sol
tota somriurías,
y en l'esprit, bé sé
lo que hi sentirías.

DECANDIMENT (1)

Darrera las montanyas
el sol cau lentament.
Tots els sorolls s'adormen,
somnían els aucells.

L'angunia del capvespre
me fa estremir de fret.
La lluna tota blanca
sospira entre'ls estels.

Enllá d'enllá dels pobles
ne fuig l'esperit meu:
qu'es fosca la gran plana
sense'ls teus ulls serens!

Tan sol estich, que't crido
entre'l silenci inmens
segur de que tu'm cridas
plena d'anyorament!

Rafel Nogueras y Oller.

(1) Posadas en música per Na Narcisa Freixas.

NOVAS

Com ja diguerem oportunament, la suscripció iniciada entre las donas catalanas a proposta de donya Agnés Armengol de Badia pera costejar y regalar una bandera á la *Unió Catalanista*, continúa oberta en la «Lliga de Catalunya» y en l'«Associació Popular Regionalista», essent importantissima la suma fins ara recaudada.

També en nostra redacció s'han rebut algunas cantitats, qu'hem entregat á la *Unió*. Son las següents:

Maria Serra, pessetas o'25.—Bibiana Serra, o'25.—Filomena Bertran de Vallés, o'25.—Dolors Vallés, o'25.—Encarnació Vallés, o'25.—Angela Vallés, o'25.—Francisca Renóm, o'50.—Pepeta Renóm, o'50.—Maria de la Concepió Corts, o'50.—Francisca Asensio, o'50.—Leonor Asensio, o'50.—Justa Salinero, o'50.—Felipa Salinero, o'50.—Margarida Anfruns de Trilla, o'50.—Mercé Pena, 5.—Concepció Pena, 5.—Julia Rich de Pena, 5.—Josepha Ballés, viuda de Marti, 5.—Neus Contreras, 1.—Sofia Mallol, 1.—Total: pesetas 27'50.

Continúa oberta la suscripció en la redacció de JOVENTUT.

—

La «Lliga Regionalista» celebrá al Tivoli, el passat dilluns, un *meeting* protestant del arrendament de las contribucions y abogant per la celebració d'un concert económich entre Catalunya y l'Estat.

El teatre estava ple á vessar d'un públich entussiasta, qu'aplaudí moltissim als oradors senyors Pirretas, Raventós, Cambó, Vilaregut (Ernest), Rusiñol (Albert) y Robert, que ocupava la presidencia.

Las declaracions que's feren y las conclusions presas al final, no pecan de gayre radicals ni amplias. Ab tot, mereixen ésser aplaudidas... ab el ben entés de que no son fetas en nom del Catalanisme históricn.

Lo que no'ns cansarém may d'advertir á algunas de las personas qu'ahir parlaren, y quina bona fe y superiors condicions som els primers en reconeixe, es que's fixin bé que á son entorn s'hi agrupan massa tránsfugas dels partits polítichs, massa genteta afanyosa de figurar, o d'obtenir profits personals: profits ú honors que no han obtingut fins ara en la mida qu'ells voldrian. Per aixó y per res més s'han fet *catalanistas relatius*. Y per aixó sobre tot s'allunya d'ells el Catalanisme, que no busca honors ni'n dona.

Son tantas las vaguetats que's varen dir en el *meeting* del dilluns—apart d'haver sigut *acceptadas* las Bases de Manresa per un dels oradors,—que bastaria aqueix acte pera deixar la porta del Catalanisme oberta á molts dels vividors de la politica espanyola. N'hi há bastants d'aquests qu'ara diuhen, pel compte que'ls té: «El Catalanisme va fentse poderós, y *encara* no está desacreditat...» Peró nosaltres dihém: «El nostre Catalanisme no ho está desacreditat, ni ho estará may.»

—

La comissió organisadora del obsequi als artistas senyors Pugno y Crickboom, després de deliberar sobre lo més procedent, ha encarregat al notable pintor en Ramón Casas la execució de dugas obras originals en las que hi figuri'l programa del memorable concert del teatre Principal.

D'aquests originals se'n treurán reproduccions fototípicas, pera regalarlas a totas las personas qu'han contribuhit á aquell obsequi.

Per no haver arribat á temps, no pogueren ésser inclosos en la llista de suscripció que publicarem, els senyors don Alfred Garcia Faria y don Joseph Torruella, que hi figuran per la cantitat de cinch pessetas cada un, ab lo que'l total definitiu de la suscripció importa 567 pessetas. De sa inversió se'n donará compte oportunament.

—

Diumenge va celebrarse á Vilanova y Geltrú l'anunciat *meeting* de propaganda catalanista, al que hi assistiren nombrosas comissions de pobles vehins.

L'acte, celebrat en el Centre Artesá,'s vegé concorregudissim, y'ls oradors foren molt aplaudits en sa explicació y comentaris de nostre programa.

Parlaren don Enrich Mestre, notari de Vilanova, qu'obrí l'acte y cedí la presidencia á en Manel Folguera y Durán, y'ls senyors Roig, de Sitges, Folch y Capdevila, de la societat «Art y Patria», Bedós, Mallofré per *La Nació Catalana*, Serrat, y Roca (Joseph Maria). Resumí'ls discursos el president de la *Unió*, senyor Folguera y Duran.

Els representants y delegats assistents al *meeting*, foren obsequiats després ab un brenar per la Comisió organisadora, regnant la major expansió y fentse vots pel proxim triomf de las ideas catalanistas.

Sembla que, després del *meeting* del diumenge, ja s'ha parlat á Vilanova de fundar un nou centre catalanista.

Aixís aném essent més cada dia, y Catalunya veurá renáixer sa verdadera personalitat.

—

Els telégramas arribats de Paris diumenge y dilluns, deyan qu'havia produhit *inmens entussiasme* la revista militar, al celebrarse la festa nacional.

Festas *nacionals* quin principal element siguin els soldats, no poden darse més qu'en *nacions* artificiosas, en *patrias* de cartró, d'aquellas pera us dels polítichs centralistas.

La patria es quelcóm més que una convencional apoteosis de comedia; la patria son la pau, las costums, l'amor y'l trevall d'un poble; la patria no deu estar representada per la forsa, que lo mateix pot defensar que conculcar els drets del home; la patria no

pot ésser simbolisada per *números*, sinó per homes de debó, ab cos y ánima y lliure arbitri.

La Fransa, com la majoria dels grans Estats moderns, se troba, en lo relatiu á *patria*, al mateix nivell que las grans *patrias* antigas, ab sas civilisacions barbres.

Per aixó van desapareixe'ls antichs grans Estats que no eran tals *patrias*, y per aixó desapareixerán els moderns... *Pauvre patrie!*

—

S'ha publicat *L'aucellet*, cansó popular catalana, VII de las que publica'l «Cançoner Popular».

El sobrant dels beneficis que s'obtinguin en la venda d'aquesta publicació, se cedirá á la *Unió Catalanista*.

Se ven á 10 céntims l'exemplar. Dipósit, Rambla de Sant Joseph, 11.

—

Hem rebut una colecció de rondallas catalanas, publicadas per la «Biblioteca Infantil», d'en Joan Batlle.

Se recomanan per l'amenitat y senzillesa de son estil, com també pel bon exemple que se'n deduheix, qualitats que las fan molt propias pera las criaturas.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

NOSTRE FOLLETÍ

Próximament, aixís que acabém de repartir las láminas qu'han d'ilustrar el tomo *Ayres del Montseny*, repartirém las cubertas pera enquadernar en rústica aquesta obra y'l drama d'Ibsen quina publicació ja ha terminat. Seguidament comensarém la publicació d'un drama inédit, en tres actes, original de nostre estimat colaborador en Adriá Gual, titulat:

L'EMIGRANT

y la traducció catalana de l'última obra del gran dramaturch y novelista suech August Strindberg

I HAFSBANDET

quin títul substituhirém pel nom del protagonista, *Axel Borg*, á falta d'una locució catalana que sía expressió exacta d'aquella.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

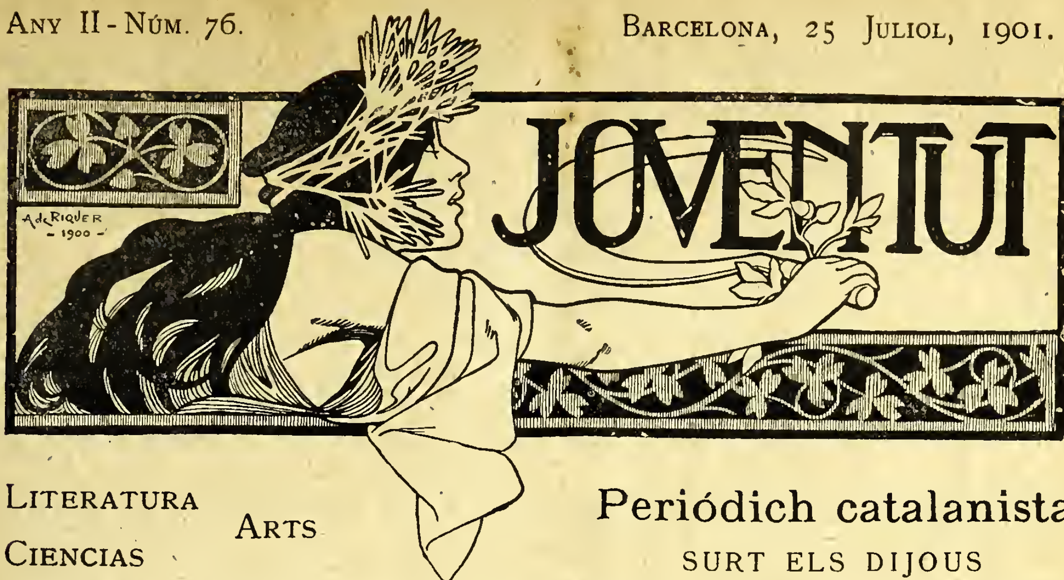
No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA:	Un any.	8	Pessetas.
»	Mitj any.	4'50	»
»	Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:	Un any.. .	9	»
EXTRANGER:	Un any.	10	Franchs.
Número corrent.		20	Céntims.
»	atrassat, ab folletins.	40	»
»	» sense folletins.	25	»

ANY II - NÚM. 76. BARCELONA, 25 JULIOL, 1901.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

SOM RADICALS

No hi há res tan impresionable com el poble, y al dir això no vull referirme á la classe social á qui generalment s'aplica tal calificatiu. Me refereixo á la colectivitat, á aqueixa munió d'individuus qu'en lloch d'aportar á la massa resultant la suma de sas qualitats positivas, semblan durhi, al revés, tot lo qu'en ells hi há de passiu y negatiu; y es que no s'han preocupat gayre de la educació colectiva en un pais en que la instrucció pública y privada, y sobre tot la educació, han estat completament descuydadas. Tot lo més que s'ha fet ha sigut desenrotllar las facultats del individuu, peró no se l'ha preparat pera la vida social. La cultura d'un poble no depén de qu'en ell hi existeixin certas personalitats respectables per son valer y mérit: no es el poble més gran aquell que compta ab més individuus notables, sinó aquell que pugui oferir una resultant superior á las dels altres pobles, aquell que, sia'l que's vulgui'l nombre de sos factors, dongui un superior producte.

Tan idealistas son els que volen aplicar al poble una constitució nascuda en el cervell de un home, encara que sia un cervell privilegiat, com els que creuhen que per la sola evolució pot el poble despendres de tots els defectes y prejudicis qu'ofegan la seva vida.

Una doctrina tancada ab lleys matemáticas inflexibles, fatalment conduheix á la rutina cega y á la mecanisació d'unas funcions que per sa naturalesa deuhen ésser lliures. Per això nosaltres hem renegat sempre de tot sistema politich, perque la petitesa dels seus medis y l'encarcarament dels seus principis son contraris al veritable progrés de la humanitat.

Si nosaltres som intranzigents, es perque no sostenim una doctrina politica, y perque nostra causa, qu'es de veritable regeneració, té principis inflexibles é inmutables qu'en res s'oposan á una determinació circunstancial, ab tal que no afecti á la essencia.

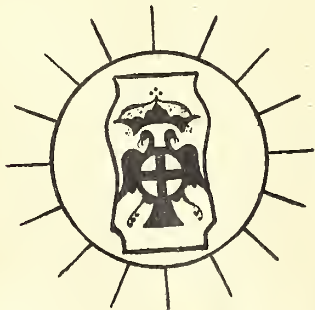
No'ns fa res que'ls impacients ens diguin que som poch práctichs: nosaltres no busquém satisfaccions del amor propi, victorias aparatosas qu'afalaguin nostra vanitat; nò aspirém á guanyar adeptes inconscients que'ns abandonin l'endemá ab la mateixa inconsciencia ab que han vingut á nosaltres. Nosaltres no volém una massa d'autómatas, sinó una societat de sers autónoms; no volém conseguir res que sols tingui'l valor de l'actualitat, perque nosaltres no trevallém per'avuy ni pera fer depressa molta feyna: nosaltres volém ferla bona y que duri.

Nosaltres som radicals, perque volém tot lo que demaném, y demaném tot lo qu'es necessari pera la nostra vida. El nostre radicalisme no'ns durá pas á la mort, perque té sos fonaments en la naturalesa y res podrá destruhirlos.

Nosaltres seguirém com sempre nostra via sense preocuparnos dels que á nostre costat caminin. Com que'l camí es ben ample, no'ns desplau la companyia mentres no pretenguin apartarnos d'ell. Els obstacles que'ns barran el pas, procurém apartarlos; y si las forsas ens mancan, no tornêm may enrera ni cerquém cap revolta que podría esgarriarnos; ens asseyém pera reposar, tot esperant que tinguém el suficient brahó pera seguir endevant. Res dona més coratje al caminant que saber d'ahónt ve y ahónt deu anar.

Si nosaltres podém assolir el terme, aquell día ho será de goig, y no aspirém á altra recompensa. Si cayguessim en el camí, nostres cossos servirán de fitas pera marcar la ruta als que ab la mateixa ardidesa y entussiasme vinguin darrera, y mantinguin com nosaltres el foch sagrat.

Oriol Martí.

ALGUNAS IDEAS D'EMERSON

(Continuació.)

COMPENSACIÓ

¿Hi há una compensació, un premi en aquesta vida pera las accions bonas, y un cástich pera'ls actes que's cometen contra la naturalesa de cada hu? L'Emerson demostra que sí.

Hauréu sentit moltas vegadas á un orador religiós empenyat en probar, per la rahó y per la fe, la existencia de premis y cástichs en l'altra vida. Aixís ho afirman els catecismes, y aixís ho posa com á dogma la Iglesia Católica.

Diu el predicador que'ls dolents triomfan en aquest món y'ls bons son desgraciats. Y no hauréu vist que ningú s'admirés d'ohir tals doctrinas. ¿Qué vol significar el predicador al dir que'ls bons son desditxats en aquesta vida? ¿Vol manifestar que'ls honors, els empleos, las riquesas, els palaus, el luxo, els plahers, perteneixen á gent sense principis, mentres els sants son pobres y desgraciats, y que més tart se'ls oferirá una compensació per la que gosarán de las mateixas gangas que'ls primers: bitllets de banch, bons menjars, diversions de tota mena? Aquesta deu ésser la compensació que'ls espera. Perque si no, ¿quina seria? ¿Poder pregar y alabar á Deu, amar y servir als homes? Mes això ¿no ho poden fer ara? La deducció que un deixeble pot treuren lógicament d'aquesta doctrina es la següent: «Més tart gosarém dels mateixos xeflis de que ara gosan els que pecan.» O més clar: «Vosaltres pequéu ara: nosaltres pecarém més tart. Ja pecariam ara, si poguessim, peró com que no'ns dona resultat, preferim esperar y péndrens la revenja ab el temps.»

Es un sofisme creure que'ls dolents visquin bé, y que no s'estableix justicia en aquest món. La ceguera del predicador consisteix en tenir de la felicitat el concepte corrent y fals, en lloch d'afirmar la presencia de l'ánima y la omnipotencia de la voluntat, pera establir aixís la base del coneixement del bé y del mal, de la ditxa y de la seva apariencia.

Examiném qualsevol tros de la naturalesa: hi trobarém sempre polaritat, ó sia acció y reacció; la trobarém en la fosca y en la llum,

en el fret y en la calor, en la forsa centrifuga y en la centripeta, en la electricitat, galvanisme y afinitats quimicas. Un dualisme inevitable divideix en dugas parts á la naturalesa, de manera que cada cosa no es més que la meytat, y necessita l'altra que la completi. L'esperit necessita á la materia, l'home á la dona, lo de dalt á lo de baix, etc.

Lo que's guanya en forsa's pert en temps, y al revés. El clima fret fortifica. Un terrer árit no engendra febres ni tigres.

El mateix dualisme caracterisa la naturalesa y condició humanas. Cada excés origina un defecte, cada defecte un excés. Cada alegria té la seva tristesa, cada bé'l seu cantó dolent. Per cada facultat que proporciona plaher, se'ns afegeix la pena originada pel seu abús. La nostra moderació respòn de la nostra existencia.

La naturalèsa odia'ls *monopolis* y las excepcions. Ab la mateixa llestesa que buscan el seu nivell las onas del mar, tendeixen á igualarse las condicions humanas. Un pagés enveja la posició d'un diputat, d'un ministre, y no sab las baixesas per que han tingut de passar aquells qu'ocupan unas posicions aparentment tan enlayradas. Avuy veyém qu'al costat d'una corona hi há'l punyal del anarquista: sobre'l cap del czar de totas las Russias hi há sospesa l'amenassa constant y terrible dels nihilistas.

La grandesa més real y duradera del geni tampoch gosa d'inmunitat. El que per la forsa del pensament ó de la voluntat domina milers d'homes, té la responsabilitat de la seva eminencia. El gran pensador ha d'estar sempre atent á las novas revelacions de l'ánima, que may se detenen.

Aquesta mateixa lley (de compensació) determina la de las ciutats y de las nacions. Si'l govern es crudel, no durará gayre; si la lley es suau, la complementará la venjansa privada; si poséu una contribució forta, la renda baixará per altres costats.

La petitesa d'una cosa no implica la seva imperfecció: un nou món se forma en cada gota d'aygua. En els microbis hi trobém órguens de moviment, de resistencia, de reproducció, que'ls enllassan ab la eternitat. Nosaltres d'igual manera posém tota la vida en cada un de nostres actes. Aquesta es la verdadera doctrina de la omnipresencia. Deu reapareix ab tots els seus atributs lo mateix en un bri de molsa qu'en l'insecte més insignificant.

Cada acte porta en si la seva remuneració. El crim y'l cástich floreixen en la mateixa tija. El cástich es fruyt inesperat que's madura amagat per la rosa del plaher. Els homes están interessats en resoldre sempre'l mateix problema: separar las exigencias del cos de las reclamacions de l'ánima; burlarse d'ells mateixos; negar el seu carácter. L'ánima diu «menja». y'l cos troba gust en el menjar; l'ánima diu «l'home y la dona son una sola ánima y una sola carn», y'l cos sols desitja unir la carn.

Mes l'ánima s'esforsa en viure, en exercir el seu dret á través de tot. Aquells que procuran refugir els manaments del seu interior, lluytan en va, y si sembla ho logran, el cástich es aquesta mort parcial. Algún día se'ls demostrará això en son enteniment, y allavors aquesta mort, aquesta demostració de que no han viscut nivellará'ls comptes eterns del ser.

No's pot fer el mal sense sufrirlo. Tota falta contra l'amor degut al proxim es castigada desseguida. La por es el seu cástich. La por que tenen els governs, las institucions, las classes ricas, las teocracias, y que es el *portaveu* de las revolucions, demostra qu'en ells hi há quelcóm de podrit. Es com una au esferehidora que revoloteja pels seus camps indicant grans erros que necessitan reparació.

Fins la debilitat y la imperfecció ajudan moltas vegadas als bons. El cervo denigra'ls seus peus, qu'han de servirlo, y alaba las sevas banyas, qu'han de pérdrel.

La nostra forsa surt de la nostra debilitat. La indignació, armada d'una forsa secreta, se desperta quan som perseguits, atropellats, escomesos ab rabia. Fins el mal que no aterra es un benfactor. Si resistím una tentació, conquistém la seva forsa.

Mes la doctrina de la compensació no es la doctrina de la indiferencia. En l'ánima hi há un fet més fondo que la compensació, y es la seva propia naturalesa. L'ánima es una vida; l'ánima ES. En aquest profond mar de circunstancias quinas ayguas van y venen, hi jeu l'abím primitiu del Ser real, que no es una part, sinó'l tot. Es una gran afirmació,

excluheix la negació y troba'l seu equilibri en si mateix.

D'Ell surt la veu que'ns crida eternament: «Amunt y endevant!»

—

LA CONFIANSA EN NOSALTRES MATEIXOS

Hem de creure en el nostre pensament; en lo qu'es verdader pera nosaltres en el fons del nostre esperit. Els grans homes no fan cabal, al parlarnos, de llibres ni tradicions: diuhen lo qu'ells pensan, creuhen en si mateixos.

Una de las cosas que disminuheixen aquesta confiansa (la confiansa qu'en nosaltres hem de tenir) es l'esperit de conseqüencia, la repugnancia á contradirnos. ¿Per qué aquesta obligació á girar sempre'l cap? ¿Per qué portar el rossech, el pes terrible de la memoria que cuyda de no contradir lo dit en tals ó quals circunstancias? La perseverancia tonta en el mateix pensament es caracteristica de las mitjanias, y es la norma dels homes d'Estat y de la Iglesia curts de talla, dels filosops anémichs, dels artistas raquitichs. Un'ánima gran no fixa l'atenció én aquestas cosas. No s'entreté contemplant la seva ombra sobre un mur arruinat. Diguém avuy ab paraulas enérgicas lo que pensém, y demá fem lo mateix, encara que tinguém de contradir l'un dia ab l'altre. ¿Que d'aquesta manera no arribarém á ésser compresos? ¿Y qué? ¿Foren compresos Pitágoras, Socrates, Jesús, Galileu, Newton ni cap dels esperits purs y sabis qu'en tot temps han existit? Esser gran, es deixar d'ésser comprés.

Allá hont hi há «un home», hi há un gran pensador y un gran actor. Un home sincer y complert no pertany á una época ni á un lloch distints é independents d'aquells en que viu, perque allí hont viu hi há per'ell el centre de las cosas. La posteritat, com una filera de clients, sembla caminar darrera las sevas petjadas. Tota la historia's resumiria fácilment en la biografia d'algunas personalitats fortas y grans.

Es necessari que l'home conegui'l seu valor y sápiga dominar las cosas. No deu caminar fent tintinas, rastrejant, ensopegant, com si fos un intrús en un món qu'ha sigut fet per'ell: devém caminar sols. No demaném almoyna de las costums dels altres: siguém nosaltres mateixos. No'ns podém contrariar ni doblegar per ningú. Tinguém confiansa en la santedat de tot lo qu'es interior, qu'hem de realisar al devant del món tot lo que'ns plagui y'ns dicti'l cor.

No preguém may. La pregaria mira cap á fora y solicita una suma de cosas bonas y extranyas, per medis extranys també. S'esvaneix en un laberint de natural y sobrenatural, mitjansers y miracles. La pregaria deu ésser la contemplació dels fets de la vida, el monólech d'un'ánima gojosa en éxtasis y admiració, l'esperit de Deu pronunciant las sevas obras bonas. Mes la oració empleada com á medi d'arribar á un fi particular, es baixesa y robo. Quan un home está unit á Deu, no demana: totas sas accions son pregarias. Ho son, y verdaderas, que tota la naturalesa escolta, el trevall del pagés cavant la terra, la del remer doblegantse sobre'ls rems... (1).

Insistim sobre nostra personalitat. No imitém may. Estudiant á un Shakespeare, no s'arribará may á ésser un Shakespeare.

Deixém de creure en lo que'n diuhen fortuna. Ningú pot portarnos la pau sinó nosaltres mateixos, y aquesta consisteix en el triomf dels nostres principis.

ANTÓN SAYOS Y PARRAMÓN.

(Acabará.)

---

(1) No hi há més que una lley santa: la lley de nostre propi ser.

Res hi há sagrat sinó la integritat de nostra propia conciencia: basta que'ls nostres actes obtinguin la nostra absolució.

Un día, un d'aquests que sempre volen donar consells va dir á Emerson: «Peró aquests impulsos interiors lo mateix poden venir del cel que del infern.» Y Emerson va replicar: «No crech que vinguin d'allá baix. Mes si soch fill del diable, viuré pera'l diable.»

LA DOCTRINA Y LA VIDA

Res més sugestiu que la doctrina pura, res qu'enamori tant el cor dels homes. Res tampoch que porti tan fatal y tan depressa al desengany y la indiferencia.

Contra las imposicions dels evangelis polítichs, dels seus principis frets y abstractes, s'aixeca á cada pas la realitat calenta de la vida. Els pobles no poden subjectarse á la inexorable lógica d'una doctrina feta, encara qu'en certs moments, á ulls cluchs, l'acceptin tota; creixen y viuhen y's desenrotllan en mitj de la varietat inmensa de la Naturalesa, reben influencias de per tot arreu, tenen necessitats avans desconegudas, senten vibrar el seu esperit al calor d'ideas novas. No saben, donchs, aguantar molt temps els motllos rígits d'un sistema d'ideas, ab una finalitat preconcebuda.

Aixó vol dir qu'es tasca inútil la dels homes d'Estat que, desprès de buydar els principis metafisichs ó religiosos que professan dins d'un programa polítich, tractan d'imposarlo á n'el poble que governan, sigui per medis suaus ó de convicció, sigui per medis violents ó de forsa material. Las ideas quan s'encarnan, quan se converteixen en acció, quan se fan políticas, se transforman fondament per la influencia irresistible de la vida, tota plena de moviment y de calor. Pretendre lo contrari, es desconeixe la diferenciació entre lo real y lo ideal, es ignorar que precisament en aquesta diferenciació resideix la forsa que fa moure cap endevant á las societats humanas. L'ideal tot ell realisat, no seria altra cosa que la cristalisació definitiva del esperit y del progrés.

Hi arriban els pobles á creure en la virtualitat de la doctrina pura, perque sols la esperansa en la realisació plena d'un ideal de perfecció política'ls hi fa soportables els sufriments terribles de la vida. Hi arriban els homes d'Estat á predicarla y á imposarla, uns perque es més fácil construhir sistemas intelectuals, qu'estudiar la realitat y las sevas evolucions may acabadas, altres per impulsos purament romántichs, ó per ansia neguitosa d'una popularitat que al cap d'avall no dura quatre dias.

La regla general, abstracta, inmóvil, crea un estat de violencia quan s'imposa á la vida social, qu'es una serie d'estats diferents y constantment movibles. Lo que al principi sugestiona als homes de cor noble, lo qu'embogeix á las multituts assedegadas de benestar y de justicia, la fórmula perfecta, qu'engendrá la bona voluntat y concebí la fantasía, no ve al món com un sér viu que redimeix als pobles de la esclavitut de la seva imperfecció, sinó com una lley morta que'ls subjecta á una nova tiranía sense portárloshi consol á n'els seus mals. Lo qu'es perfecte no es humá: per aixó no pot sortir tal com es de la conciencia sens entorpir la vida, ó sense pendren alguna de las sevas impuresas.

El fracás de cada sistema engrandeix el desengany; peró s'hi torna als somnis dolsos de las ideas puras, s'hi torna sempre á creure en la possibilitat y en la eficacia de la seva realisació complerta.

Impulsats els homes per la empenta irresistible del ideal, no saben resignarshi á véurel tan llunyá, més llunyá, en apariencia, com més s'hi acostan, com més organisats están pera disfrutarlo, perque'ls organismes superiors son més sensibles al sufriment, y més ansiosos, per tant, del remey que hi ha de posar terme. D'aquí neixen devegadas las impaciencias, que produheixen els moviments revolucionaris, més ó menys feconds segons lo qu'eran indispensables, ó segons la menor ó major regularitat en que s'anava encarnant en la vida la evolució natural de las ideas.

Ne queda sempre alguna cosa de las imposicions doctrinals, de las grans febradas imaginativas per que passan els pobles y'ls polítichs: ne quedan totas aquellas ideas qu'estavan preparadas pera ferse humanas, aquells principis aptes per'ésser compresos y practicats pel poble. La selecció de lo polítich, de lo *actual*, de lo possible, la fa la mateixa vida, que camina aixís cap endevant, indiferent á las fantasías esbojarradas dels uns, y á la obstinació tradicionalista dels altres.

Aminorar á cada moment las forsas que'ls homes perden en aquesta obra de selecció social, acostar en tot lo possible la vida y la doctrina: veus aquí, en el meu concepte, l'obra á fer dels polítichs qu'ho volen ésser veritablement á la moderna. Y aixís va succehint de mica en mica, no obstant els revifa-

ments, que massa sovintejan, per desgracia, del jacobinisme negre y del jacobinisme roíg. Avans tota la política del món civilisat necessitava un sistema religiós ó un sistema metafísich que li des un ideal fet y tancat. D'aquí las lluytas fonamentalment idealitas qu'omplan la Edat Mitjana y la Moderna. Avuy las ideas puras son objecte, es veritat, de discusions apassionadas, peró en el terreno especulatiu, perque'ls homes y'ls pobles de conciencia serena, de percepció clarivident, no las portan á la política fins que son plenament viables.

L'atracció que la doctrina exerceix sobre la vida, es el secret del progrés humá. La opinió violenta entre la vida y la doctrina, provocada pels impacients ó'ls rutinaris, sols produheix aniquilament de forsas, desoladors escepticismes.

Ildefons Suñol.

Barcelona, 10 juliol 1901.

CARTA Á UN ENAMORAT

(D'una colecció inédita.)

M'has escrit desseguida; prou qu'ho he conegut.

La teva carta'm diu ben bé que al escriurerla acabavas de deixarla á n'ella.

T'esforsas en dirme y en ferme entendre que al besarla, que al ferli'l primer petó, no t'animava'l més petit desitj sensual; y m'ho dius y m'ho accentúas tant perque ets un desmemoriat. ¿No sabs que jo he estimat també?

Jo, com tu, sé que al besar á la dona que s'estima ab el cor, nostres llabis besan tan sols l'esperit d'aquella dona.

Me dius, portat del teu afany de ferme distingir aquest amor teu dels altres amors també teus, me dius que no l'has besada als llabis... Y al ésser aquí de la teva carta, he comprés tot seguit lo que més avall me confessas, això es, que l'has besada per sorpresa.

¿Y sabs per qué? Perque si aquest petó que li has donat hagués sigut el desfogament del vostre amor, del amor de tots dos, si aquest bes hagués sigut el coronament, la fi d'un éxtasis d'amor per tots dos sentit, en el que sols se torna á la realitat quan se senten parpellejar dessota'ls nostres els llabis d'ella, no l'haurias tinguda la calma de triar el lloch ahont devias besarla, y á ben segur que, encisat y barroher, als llabis l'haurias besada, atret per la mel qu'haurias pressentit trobarhi.

Y res d'això hauria volgut dir que al besarla haguessis sentit altre goig que no fos el del amor més pur y sá.

No sols això: l'haurias pogut estrenye entre'ls teus brassos, parlarli á flor de llabi, sentir en el teu rostre l'alé xardorós de la seva boca, y'l vostre amor s'hauria servat ben pur... peró per aixo calia que abdós vos haguessiu condormit en aquell éxtasis sublim que tu confessas qu'ella no ha sentit.

Y no l'ha sentit perque la ocasió no hi era. Tu si, tu'l sentías aquell condormiment de l'ánima, peró'l sentias ab tu mateix, y á forsa del teu amor egoista.

Tu havias somniat en besarla; tu havias esperat una ocasió apropósit; havias fet un projecte, y esperavas delitós l'hora de posarlo en práctica.

Ella, estimante tant com tu á n'ella, no havia somniat, ni projectat, ni esperava ocasions...

Aquí tens la diferencia.

Ella't negará fins una mirada si li demanas pera satisfer un desitj teu, pero ella mateixa s'abandonará en els teus brassos si arribas á conmóurela naturalment, sense preparacions, ab una mirada, ab un moviment imperceptible...

Perque ella s'ha oposat á que la besessis, dius qu'has arribat á dubtar de si t'estimava.

Ets un pobre cego. Ets un cego, perque'l fet d'oposarse ella á que la besessis, te l'hauria de fer més adorable encara.

Me compendrás. Tu certament que al besarla no't proposavas, de cap manera, disfrutar del goig material que suposa'l contacte dels nostres llabis ab el rostre de la estimada; es cert, donchs, ben cert que tu no profanavas el teu amor, perque'l petó que li has fet era la essencia pura dels teus sentiments; peró es innegable qu'has profanat els sentiments d'ella, el seu amor, fruhit en aquells moments ab calma.

Tu sentias y desitjavas gosar besantla: ella no sentia ni desitjava'l goig d'ésser besada.

N'hi há prou ab no haverhi pensat en aquell precís moment, pera que las tevas manyaguerias li fossin repulsivas.

Aquell bes pur eixint dels teus llabis, hauria pogut ésser impur al posarlo en el seu rostre, trobantse ella en un estat refractari á la exteriorisació del amor.

Després, defallit y obsessionat, me dius que no has gosat gens, ans has sufert al veure la indiferencia d'ella. Content, molt content has d'estar de que t'haja respost ab indiferencia. Hauria pogut ferho ab enuig... Y aquest defalliment que mostras, y aquest afany que tens de volerte donar la rahó, no es més que'l remordiment inconscient de lo qu'has fet; no es més que'l greu, que'l molt greu que't sab d'haverla besada ab *alevosía.*

Tu estimas molt, no hi há dubte, peró no sabs estimar. Estimas á n'ella en tu mateix,

t'extasias tu sol no més que ab el seu recort. De pensar molt en ella, arribas no més á pensar lo molt que pensas tu, y aquest tu qu'en el teu cas es el «jo» del egoisme,'t fa desitjar la teva felicitat á cambi de lo molt qu'estimas. Y al darrera de conseguir la teva, t'olvidas de la d'ella, qu'es olvidarla á n'ella mateixa, ab tot y lo molt que hi pensas. Si, no t'enfadis: ets un egoista del amor.

Dius que voldrias véurela conmoguda, enamorada, entendrida y disposada sempre á exteriorisar sos intims pensaments y sas més fondas sensacions; y aixó ho voldrias pera gaudirne tu. Y encara que'm negarás que sia pera gaudirne, no gosarás á negarme qu'ho voldrias pera satisferte.

Es cert, ben cert que quan dos cors s'estiman, arriban á identificarse de tal manera, que senten y bategan á l'hora com si fossin un de sol; peró per'arribarhi es precis qu'abdós se revesteixin de certa abnegació, si vols inconscient, peró abnegació á la fi, procurant abdós unificar els seus sentiments, igualarse, nivellar el modo de pensar y de sentir. Pera lograr aixó no hi há dubte qu'es necessari, d'una y altra banda, sacrificar quelcóm; d'altre modo la igualtat no fora possible.

Es innegable que la major part de las vegadas aquest sacrifici's fa ab goig, per la mateixa forsa del amor que'ns torna humils y condescendents; peró'l sacrifici hi es, y hi ha d'ésser.

Y tu aixó no ho fas pas. Sense pensartho, exigeixes tot el sacrifici de la seva part; ho vols tot pera tu, y sense móuret del teu lloch vols qu'ella hi vingá...

Tens de ferte cárrech que tu ja fa temps que venias somniant aquest amor, que desitjavas arraulirte dolsament en un idili d'amor que pressentias.

En lloch d'esperar goigs nous may sentits per tu, esperas la realisació d'uns goigs que ja coneixes perque'ls has somnïat. Feste cárrech d'aixó y estableix comparansas ab ella, que de segur no'ls ha somniat ni pressentit com tu.

Aixó ha de ferte compendre que l'amor, per ella, es sentit d'una manera desigual á la que tu'l sents.

A tu't toca, donchs, igualarlo, peró no fentla arribar á n'ella fins á tu, sinó retrocedint tu vers ella, sacrificant aqueixos desitjos y aqueixos goigs qu'ambicionas.

Fet aixó, igualat ton sentir ab el d'ella, no será pas dificil qu'ab l'ánima fosa en una evolucionéu fins al veritable goig que fruheixen els cors enamorats. Llavors fácilment el seu cor seguirá l'impuls del teu.

Peró per'arribar á n'aquest punt, es necessari fer el camí junts, y comensarlo desde'l lloch ahont ella's troba, no desde'l que't trobas tu, fentlahi arribar sobtadament...

Ets un nen. Sense calcular l'amargor de la desilusió, t'enganyas y t'ilusionas sense motiu, y després sufreixes, y dubtas y't desesperas...

Dius que després d'aquella escena havéu parlat, y qu'ella s'ha entendrit fins á espurnarli'ls ulls. Aixó t'ha satisfet, perque t'ha demostrat la tendresa del seu cor. Dius qu'aixis voldrias véurela sempre, y aixó proba clarament qu'ets un nen.

Els teus ulls no arriban á la seva ánima: se quedan en el seu rostre. Si aquest el veus compungit ó bé radiant de felicitat, te posas content perque llavors *veus* que té cor. Peró si gosa ó sufreix per dintre, sens exteriorisar el goig ó la pena—que'ls grans pesars com las grans alegrias quedan dintre,—llavors ja no ho *veus*, llavors la creus indiferent y freda, y sufreixes y ploras desenganys que no hi son, desilusions que tu mateix t'has procurat.

Sense deixar de qu'ella't conega á tu, procura tu conéixela á n'ella. Obsérvala ab atenció, y sentirás llavors la verdadera felicitat.

En lloch de forjarte la dona estimada com un model de perfeccions que després no trobas, procura conéixela tal com es, y veurás cóm á cada nova virtut, á cada nova qualitat, per insignificant que sia, que hi endevinis, sentirás un goig infinit desconegut encara per tu.

Pobre amich meu! Estimas y no sabs estimar!

. . . .

. . . .

Ara't prego que no segueixis ni vulguis seguir res de lo que t'he dit y aconsellat.

No faig bé al donarte llissons de lo que no s'ha d'apendre; tot lo que t'he dit se fa gayrebé inconscientment.

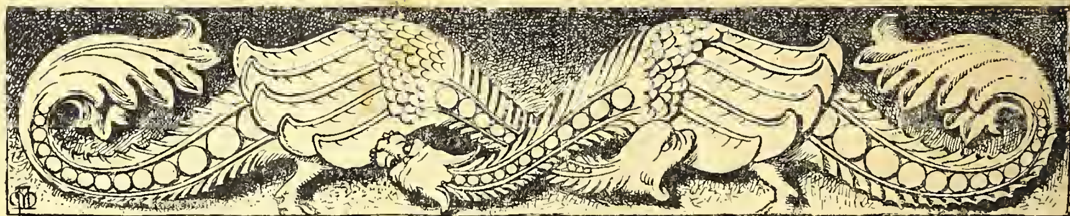
Els homes que saben estimar ho senten y ho fan sense que ningú'ls ho haja advertit.

Estich ben cert que no obtindrias cap resultat si anessis seguint els meus consells com un autómata; ab las mevas instruccions á la má y estudiantlas al peu de la lletra...

¿Y quí sab si ella, entre tant, t'observa y fa, respecte de tu, lo que jo t'aconsellava?

Aprén en tu mateix, y no'm tornis á escriure fins y tant qu'hajas sentit en el teu cor l'abnegació de que't parlava; fins y tant que't tornis boig d'alegria perque t'hagi semblat qu'ella't mirava dolsament; fins y tant que, com ara, per l'ambició d'un goig més barroher, no deixis d'aturarte á disfrutar las infinitas dolcesas que causa la més petita de las demostracions íntimas: una mirada, un sospir... flors olorosas del rich pomell del veritable amor.

Joseph M.ª Folch y Torres.

ALS SOCIALISTAS É INDIVIDUALISTAS

Entre tots els partits politichs—si es que pot anomenarse partit politich lo qu'es una tendencia humana,—entre tots els partits politichs, aquell que té per ideal la germanor de tot el génere humá, la fraternitat universal, la supresió de las diferenciacions convencionals qu'enemistan y contrapuntan als homes, l'abrassada internacional qu'ha d'abolir la guerra y fer marxar pel viarany d'amor el Món sencer, es el més sant, el més avensat, el de miras més elevadas, el més utópich potser, peró ensemps el més amich del home, y'l més desinteressat, donchs l'home en sí no es, ben mirat, sinó uno utopia viventa.

Aquesta tendencia, que insconscientment ja professa una gran majoría del poble que sufreix el pes de las actuals diferenciacions, racionalment, necessariament, imprescindiblement, en la marxa evolutiva de totas las manifestacions y tendencias humanas, té'l seu punt de partida, la seva base, el seu fonament aquí á Catalunya, dintre la gran germanor lliberal, dintre'l gran nucleu d'Amor conegut baix el nom de Partit Catalanista.

Es ab vosaltres obrers ab els qui parlo; ab vosaltres qus sentiu com á vostres, com gravitant sobre vostres caps, els segles y segles de dolor qu'han pesat sobre la humanitat en bé d'uns quants y com á obra mortifera destinada á eliminar, ó atrofiar quan menys el génere humá. Es ab vosaltres, els qu'heu fet vostras las llargas caminadas de nostres germans, y sentiu en nom d'ells y en el vostre propi la set de la llibertat regeneradora de forsas, la set de la llibertat que porta la pau á l'ánima y la expansió al cor, de la llibertat que tot ho abrassa en una estreta de foch que revifa als sers, dignificant á cada individuu, á tot el conjunt social, donchs l'aument de valor de cada factor aumenta'l valor del producte.

El Partit Catalanista no es solzament una aspiració, no es tan sols un idealisme, un desitj ó anhel existent únicament en el fons d'un nombre més ó menys gran de cervells: el Partit Catalanista es ja una realisació, es quelcóm de práctich, es quelcóm qu'existeix, es un gran baixell de blancas velas que ja navega impulsat pel buf de las auras de llibertat.

Es aquesta llibertat que'ns caracterisa l'arma de que's valen els que s'anomenan vostres quefes per'atacarnos, pera tergiversar nostras ideas presentantvos á vosaltres com dignes de despreci ó indignes de consideració.

Y es perque dintre del Catalanisme, cabenthi totas las ideas, tots els partits politichs tenen medis per'atacarnos, estant com están faltats del esperit de llibertat.

Si: dintre de la Comunió, entre nosaltres hi viuhen unas fraccions católicas, apostólicas y romanas, á las quinas jo vos dich que no perteneixo, dignas de tot respecte y consideració, com ho son totas las manifestacions de la conciencia sempre que no traspassin la valla ahont comensan las imposicions. Y es de planye, es ridicul que aquells que os parlan de la República francesa, aqueixa república minada pel jesuitisme y'l *chauvinisme*, s'extranyin y'ns ataquin á nosaltres perque'ns

abrassém uns ab altres, ab tot y haverhi qui comet el *gran pecat* de professar una religió, ab tot y no ésser religió, jesuitisme ni militarisme barbre d'aqueix que porta al Extrém Orient el carnatje y'l salvatjisme.

Si: dintre de nosaltres existeixen totas las ideas, totas las tendencias y totas las aspiracions, perque per'abrassarnos en forta estreta ens ha sigut suficient considerar qu'eram homes; y si se'ns tracta de petits, d'esquifits, perque hem vist qu'eram homes catalans, jo vos dich que gran cosa es saber haver vist qu'eram homes catalans, en mitj d'aquesta humanitat qu'encara no ha vist qu'está composta d'homes de qualsevol classe que's vulgui.

Son aquells que vos parlan de llibertat y vos imposan de passada sa quefatura,'ls que vos parlan mal de nosaltres els lliberals per excelencia; tan lliberals, que no tenim quefe, perque no'n volém tenir, perque no'n podém tenir, perque deixariam d'ésser lo que som el dia que un home qualsevol, per gran que fos, volgués mostrarnos el camí; perque la llibertat es tan natural é instintiva en els sers, qu'está grabada ab foch en el fons de la rahó y no necessita de dit que li marqui'l caminal.

—

Trenquéu per ahont vulguéu, lo natural s'imposa necessariament; lo qu'es contrari á la Naturalesa es un erro, es perniciós, es una barrera que s'oposa á tot progrés y á tota evolució envers el gran fi de la humanitat. Y la Regió natural está senyalada no per la voluntat d'uns quants, sinó per la sagrada voluntat de la Naturalesa, aqueixa forsa que fa neixin las flors per primavera, quan els homes senten ab més xardor l'amor... ó'ns fa sentir l'amor quan las flors totas obran sas poncellas; aqueixa forsa incorretgible, donchs no s'erra; gran, donchs ho son totas sas manifestacions; santa, donchs en la contemplació de sos grans espectacles, l'ánima's banya en el sagrat misticisme de la vida plena de verdor, de forsa, aromas y caricias...

Apartarse de la Regió natural pera portar á fi qualsevol idea que sigui, es edificar sobre de sorra, voler aixecar castells sobre las onas, ó pretendre pintar un paisatje sobre la variada y momentania y *actual* massa formada per un núvol.

Perque un Estat es obra dels homes, y'ls seus contorns s'esborran ab la punta d'una espasa, y una Regió natural es obra de la gran forsa Naturalesa, y'ls seus limits son inesborrables, á travers del temps y de la malicia y agavellament humans.

La gran societat composta per tota la humanitat, la gran confederació somniada per tants y tants, si ha d'existir un jorn forta y vital, ha d'ésser formada per individuus responsables, ab drets propis, ab existencia propia, y ab tota la dignitat que acompanya la inviolabilitat y la independencia. Si un home entra á formar part d'una societat aportanthi un seu esclau, no haurán sigut dos homes els que s'haurán sumat, sinó un sol, perque l'esclau continúa essent esclau.

Aixis mateix, dintre la gran Associació Universal, es precis que sols hi hagin d'entrar els Individuus colectius naturals, sense cadenas, sense travas, perque la gran Associació no admet esclavatje y demana dignitat.

Per axó la gran tasca es dividir el Món en sas Regions naturals; es la primera, es la necessaria, es la llógica, com llógica va ésser la supressió de la esclavitut per la Revolució francesa avans de proclamar els Drets del Home.

Encoratjemnos els uns als altres; sigan els de Finlandia finlandesos, húngars els d'Hungria, els de Polonia polachs, castellans els de Castella, y nosaltres catalans, que aquest es el primer pas pera sentirnos homes, y no portar ja en la sanch l'atavisme de lacayos y d'oprimits, que sols pot fernos aymar lo que fassi soroll de cadenas.

Per axó vosaltres, obrers catalans, fills d'aquest poble eternament lliberal, cultes entre'ls més cultes de tota la massa obrera del Món, llenséu en banda vostres quefes, declareuvos ja lliures d'esperit, y veniu ab nosaltres ab estreta abrassada á gaudir la llibertat y fraternitat que ja gaudim, y á donar el primer pas del gran petó qu'ha d'ajuntar els llabis de tots els pobles, amos dels seus drets, dignes, inviolables, grans, personalissims, ab voluntat propia, ab forsa propia, y ab carácter y tendencias definidas.

F. Pujulá y Vallés.

COSAS DEL LICEU, Ó CONCURS PERA UN DECORAT

I

Altra vegada'ns veyém en la imprescindible obligació—que per dever y no per gust ho fem—de treure á la llum pública las vergonyas de nostre Gran Teatre, per causa de la desastrosa gestió dels senyors que forman la seva Junta de Govern. Y com que sempre hi há qui interpreta malament nostras radicals campanyas, y ab tota la mala intenció volen atribuhirhi móvils dels quals no podém trobarnos més lluny, comensarém per manifestar aquí (en lletras de motllo pera que no s'esborri) que nosaltres no hi perseguim res en aquella casa, ni tan sols la satisfacció de la vanitat, puig sols ens mou el desitj de desinfectar, escombrar y fer net de tanta bruticia. De que no hem de lograrho, ja n'estém convensuts, peró cumplim un dever obrint els ulls á la gent. Si tothóm ho fes, d'altra manera aniriam.

Se tracta del concurs que pera'l decorat d'*El capvespre dels deus* va obrir la Junta de propietaris. Per la intervenció qu'en aquest concurs hem tingut sense buscarho, ens trobém en condicions d'enterar al públich perfectament de lo succehit. Se'ns va concedir inmerescudament intervenció en l'assumto, y no podém creure que, al concedirnosla, s'abrigués la creencia de que afalagantnos podia comprarse nostre silenci. Avuy que s'ha fet pública la solució del concurs, aném á examinarlo y á jutjarlo.

Era á últims de maig quan va sorpéndrens un recado del president de la Junta de Govern, senyor Milá y Pi, qui desitjava véurens ab urgencia. L'avís varem rébrel en la mateixa redacció de JOVENTUT, d'aquest periódich ahont tan fortament hem combatut en varias ocasions la gestió de la Junta del Liceu y del seu president. Per aixo dihém que nostra sorpresa no podia ésser més gran. No obstant, en proba de nostra bona fe, y enterats del assumto de la entrevista, varem acceptarla, y poch després rebiam un volant del Liceu, senyalantnos dia y hora pera ella.

Compareguerem a la cita en el propi despaix que'l president té en el Gran Teatre, y als pochs moments arribava aquell, y després d'encaixar y cambiar las frases de rúbrica entrarem en materia. El senyor Milá y Pi, persona d'un tracte social en extrém agradable, va parlarnos en termes tals, que creyém un dever avans de tot fer constar nostre reconeixement per las atencions que'ns dispensá, y pels inmerescuts elogis que va prodigarnos. No hem de reproduhir nosaltres las frases ab que'ns honrá: sols volém que consti la indicació de que haviam sigut cridats á consulta, segons el propi senyor Milá y Pi, per considerarnos com *la persona més indicada.*

Va exposar tot seguit la idea del concurs, nascuda dels desenganys obtinguts en la *mise en scène* de las darreras temporadas, sobre tot desde la mort del inolvidable Soler y Rovirosa, y del desitj d'estimular y obrir camí als joves artistas catalans. Ens relatá ademés las decisions de la Junta de Govern de prescindir d'influencias y recomanacions de tota mena y anar de dret á fer *verdader art* pera qu'en lo successiu las obras de Wágner se posessin en escena d'una manera digna y ab tot el respecte á que's fan acreedoras. S'extengué en varias consideracions pera confirmar més y més els bons desitjos de la Junta (arribant á semblarnos que ó somniavam ó no eram al Liceu), y acabá demanantnos nostre parer y nostre humil concurs pera l'obra de que's tractava.

Varem contestar al president del Liceu tal com mereixian sas simpáticas declaracions. Després de felicitarlo pel bon desitj de *cambiar de camí*, varem aprofitar la ocasió que'ns donava pera exposarli ab l'habitual franquesa'l nostre modo de pensar respecte á la marxa d'aquell teatre y particularment en lo que toca á la presentació escénica. Escoltant els datos que li donavam, el senyor Milá y Pi convingué en que las representacions de *La Walkyria* y de *Siegfried* no sols no eran dignas d'obras tan grandiosas, sinó que constituhian un sagell de vergonya pera tots els que á ellas hi havian contribuhit, y que calia un cambi radical pera que l'última part de la Tetralogia wagneriana no fos objecte d'un semblant atentat. Llavors varem fer una extensa exposició de lo qu'era *El capvespre dels deus*, de las dificultats inmensas de sa *mise en scène*, principalment en el seu darrer acte, pera mostrar, per tant, qu'era indispensable gran empenta y talent extraordinari per part

del pintor escenógraf, y molt desprendiment per part de la Junta de propietaris.

Després va mostrarnos el senyor president las Bases del concurs. De primer cop ens van semblar molt deficients, com fetas per qui no sab de qué's tracta. Va dirnos el senyor Milá y Pi que com que al redactarlas realment *no sabian de lo que's tractava*, no s'havían fet constar més que quatre generalitats, y que per aixó se m'havia cridat, pera aportarhi'ls coneixements y'ls datos que possehis, y pera proporcionar als pintors *un camí*, ja que no coneixian altra persona capás de ferho. «Nosaltres no tenim altre dato;—digué'l president,—que'l llibre de l'obra *en italiá.*»

Llegidas y examinadas las Bases, revelan aquestas un bon desitj molt lloable y una ignorancia molt manifesta. ¿Qui, coneixent l'obra, pot exigir al pintor que presenti, en un mes y pico, las cinch grans decoracions no senzillament abocetadas, ó projectadas, sinó del tot plantejadas ab sos corresponents teatrins? Aixó varem impugnarho, y que'ns sobrava la rahó ho proba que, á pesar d'haverse prorrogat el plasso d'admisió, s'han premiat decoracions que no han sigut presentadas en forma corpórea, sinó sols en projecte, contra lo manat en las Bases. Y no hi havia altre remey que ferho aixis.

Coneixent com coneixém el punt flach dels propietaris del Liceu, ó sia la qüestió *económica*, varem tirarhi de dret.—«¿Quánt ne pensan donar—varem dirli—d'un decorat tan important?»—Aquí vingueren las vacilacions. Varem saber llavors que ab la insignificancia de *vuyt mil pessetas* (que's gastan en qualsevol sarsuela) s'havian cubert tots els gastos d'escenografia, vestuari, etc., del *Siegfried*. El president va reconeixe qu'aixó era magre, y convingué, en vista de nostras observacions, en que s'havía de gastar *un xich més*. Varem anar dihent preus, y pujant de cantitats (com qui compra peras), fins arribar á un terme infranquejable, encara que *decent* en apariencia: *vint mil pessetas*. De *vuyt* á *vint* ja es quelcóm, peró hem dit qu'es sols en apariencia, perque no més el quadro final del *Capvespre*, ahont de cop se produheixen un ensorrament, inondació é incendi, ja pujaria més de quatre mil duros si's presentés (que no's presentará) tal com es degut. Peró, en fi, alguna cosa haurém conseguit si no ve *el tío Paco con la rebaja*, com molt ens temém.

Defensats els drets dels pintors per la part pecuniaria, varem procurar defensarlos en la part artística, procurant que la probable falta de coneixements de l'obra pel escenógraf fos compensada ab l'assistencia á una representació model, facilitant aixis la realisació del *desideratum* de tot verdader artista. Aprofitant las actuals representacions de dita obra á Bayreuth, varem dir al senyor Milá y Pi que consideravam necessari, *imprescindible*, l'assistencia á ellas del pintor escenógraf pera formarse ben bé cárrech de tota la grandiositat de l'obra y trobar el verdader *camí* per ahont devia tirar. El senyor president, que no tenia coneixement d'aquellas representacions, puig en Bernis li havia manifestat que dita obra aquest any no's posava en escena (!!!), va accedir tot seguit á la petició que li feyam, afegintla á las Bases, per lo qual hem de repetirli la expressió del nostre agrahiment.

Per últim, y aquesta es la part principal, va demanarnos el senyor Milá y Pi nostra cooperació en l'obra dels pintors escenógrafs, posant á sa disposició tots quants *elements* possehissim (puig sabia que'n possehiam molts) y fentlos las indicacions que creguessim més convenients. En aquest punt de la qüestió varem dubtar un moment, puig ¿deu, qui's consideri veritable wagnerista, cooperar, ó per millor dir, ferse *complis* dels atentats del Liceu? Mes com aquesta vegada la cosa's presentava baix distint aspecte, com que las explícitas declaracions del senyor president havian de portar la esperansa de regeneració fins al més incrédul, y sobre tot, com qu'es menester probar que ab nostra campanya no'ns proposém sols *enderrocar*, sinó també *edificar*, á pesar de que molts no ho vulguin creure, varem accedir *en principi* á la solicitut del senyor Milá y Pi, posantnos á la disposició de tots els pintors que ho desitjessin, PERÓ fent constar al propi temps de manera ben clara qu'arribariam fins ahont l'amor al art y á l'obra inmortal de Ricart Wagner ens permetés ab decencia arribar, y que'l moment en que oviressim una separació de la *línia recta*, fora'l límit de nostras simpatías per una causa que ab tant interés aculliam.

Agrahint novament al president de la Junta del Liceu las atencions y honrosas frases ab que'ns havía acullit, y posant per ultim cop nostres pobres serveys á sas ordres pera tots els assumtos d'aquella casa que ab l'art tinguessin alguna relació, ens despedirem (1).

Desde llavors, á tots el pintors que's dirigiren al Liceu pera enterarse de las condicions del concurs, se'ls digué: «Aquí tenen las Bases, qu'es lo únich que podém oferirlos; per tot lo demés, *enténguinse ab el senyor Pena.*» Y en efecte, l'un darrera l'altre varen anar compareixent per casa tot un seguit de pintors, als quals ens varem complaure en proporcionar tots els datos que'ns demanavan y exhibirloshi tot lo que podia interessarlos. Si hem cumplert ó no ab lo promés, ells millor que ningú podrán manifestarho.

D'entre ells, uns han renunciat á la empresa per falta de forsas, els altres per falta de temps, altres han concorregut ab projectes colorits sobre'l paper, y sols un ab els teatrins montats com se manava. En total, s'han presentat al concurs cinch pintors escenógrafs.

La Junta de Govern s'ha reunit, ha examinat els projectes y ha fallat. Els procediments empleats per'aquest examen y'ls resultats del seu fallo son els que'ns mouhen á formular graves cárrechs, perque tota aquella bona fe y bonas disposicions pera fer art no han aparegut en lloch. Si es ó no veritat, ens proposém deixarho probat en el número vinent.

Joaquím Pena.

(1) Sí en tot lo que portém escrit troba'l senyor Milá y Pi alguna mala interpretació ó error involuntari, estém disposats ab tota llealtat á rectificarho.

LA VINYA MORTA

La vinya ja s'ha mort. Esposa aymada,
baixém á'n el celler, y á sa memoria
de la bota més vella omplím la copa
tot recordant aquells verdosos días.

Aquest hivern arrencaré ab recansa
el ceps migrats, y quedará la terra
ab el pit ben obert y un desitj cálit
d'arrels joves. Llavors, esposa meva,
aquí hont ha mort la que'm deixá mon pare,
jo hi plantaré, suhant, la vinya nova
pels fills volguts á qui hem de dar la vida.

Y'ls ceps qu'ara arrenquém, com á reliquias
els guardarém, tot recordant ab joya
els espléndits septembres que'ns donaren.

Y en el cor del hivern, quan, tristas, vingan
aquellas nits tan fredas y tan llargas,
tirarém uns quants ceps pera escalfarnos
á la sagrada llar de los meus avis.

Y jo allavors te contaré en veu baixa
cosas de la passada primavera;
y descansant sobre mon pit que t'ayma
ton cap de cabells negres y llustrosos,
te faré tants petons, hermosa meva,
com rahims va donar la vinya morta.

Y'l fum de nostra llar, tot enlayrantse,
anirá cap al cel, formant un núvol,
á embolcallar l'ánima gran del pare.

R. Suriñach Sentíes.

HAMLET AL CEL

Y'l rostre altívol, la mirada trista,
y esgroguehit, com rosegat pel dubte,
el príncep s'acostá fins vora'l Martre,
y ab veu serena li va dir: «Ohiume,
Senyor, ohiume. Vaig aymar á Ofelia
com Vos hauríau aymat. Jo sols vivía
del cast encís que veya en sa mirada.
Pró vingué'l crim, y aquell amor fou odi;
jo no era jo, mes era dona Ofelia,
y un jorn vaig preguntarli si era honrada.

Senyor! Senyor! La sanch de la ferida
me brollava per dins; l'ánima meva
s'estremía, en mon cos en crudel lluyta,
y'ls homes, al passar, reyan sinistres.
L'horrible incest mon esperit va perdre;
el dubte etern va corsecarm la vida;
no creguí en res: el món se capgirava...

¿Qu'hauríau fet, Senyor, si allá en la terra
haguessiu vist, lluny del espós, perduda,
cercant caricias, á la vostra mare?...»
Y callá'l príncep.
Caminant serena,
gentil y hermosa, y escampat en l'ayre
daurat cabell, com uns desmays d'espigas,
venía una donzella encisadora,
vestida com de nuvia enamorada,
que lliscava per sobre una catifa
de rosas y de llirs.
La gent, llavoras,
un crit de pena va llensar, poruga;
y aprés s'ompliren els espays de llágrimas.

Callá la gent y va vení'l silenci,
y va di'l Just ab veu amorosida:
«Ofelia, vina, es ton espós, abrással!»

Mateu Juliá.

TEATRES

Hamlet.—Sacrificios.

L'antich *Corral de la Pacheca*, l'arca santa guardadora de las tradicions d'un teatre esplèndit, el *Teatro Español* de Madrid—qu'administran uns regidors d'ofici que creuhen que la politica n'es y l'art també, oferintlo en públich concurs y ab solemnial serenitat als *grans* actors nacionals esma-perduts darrera de la gloria—va caure aquest any en mans (oh, senyor don Frederich Balart!) (1) d'una companyia casi bé de *bolos*.

Tan poca cosa es la companyia dramática del senyor Fuentes que procedint de Madrid actúa al *Eldorado!* Quan va estrenar *Electra*, obra que, relativament, no ofereix pera'ls actors grossas dificultats, ja'ns ne varem poder convence. Descontat en Fuentes, un primer actor discret, la companyia no pot ésser més modesta en quant á valua artistica. Ab la base d'actors qu'havian sigut reputats y qu'ara son mitjanias, per no dir verdaderas ruinas, y de joves mal preparats que desconeixen las taulas, el quadro de companyia es incomplert, sense cohessió y sens una sola figura que, sobressortint pel seu talent y dots artísticas, fassi oblidar ó perdonar els particulars defectes de cada un.

Ab aquests antecedents, es natural que'ls bons aficionats s'horroritzessin al veure anunciada la representació d'un nou arreglo de *Hamlet*. Just es confessar que forem pochs els qu'assistirem al estreno, y encara atrets més pel desitj de coneixe'l nou arreglo que pera veure destrossar l'obra genial; puig que l'havian de destrossar era evident, perque hi han cosas impossibles; y que la companyia que desfá *Electra* pugui deixar de desfer *Hamlet*, ho es.

Y aixis va succehir en tota la linia. ¿S'ha fet cárrech en Fuentes de lo que vol dir fer l'*Hamlet* de Shakespeare, de las facultats que's necessitan, dels estudis que demana y de las dificultats de tota mena qu'ofereix? Y avuy qu'han passat de moda certs convencionalismes, avuy que una declamació pomposa ó uns estudiats *latiguillos* no serveixen pera tapar la falta d'una verdadera compenetració ab el personatje, avuy que la sinceritat y la senzillesa de composició son las qualitats més preuhadas dels grans actors moderns, ¿s'ha fet ben bé cárrech en Fuentes de que més, que may un tipo com *Hamlet*, tan fondament humá y tan extraordinari, tan complexe y tan natural, requereix en qui no vulgui profanarlo qualitats excepcionals y preparació laboriosa? Un tipo com *Hamlet*, ab el que'ls més grans actors hi han fracassat, que casi bé ha desaparegut de tots els repertoris serios precisament per'xó: per sas grans dificultats, perque tothòm el coneix y secretament ne té un concepte més ó menys clar, peró sempre elevat, y tothòm el respecta y l'admira y ningú tolera que li empetiteixin y profanin.

Aixis va succehir qu'en Fuentes no'ns va emocionar poch ni gens, que'l trágich y llegendari personatje que llegint el llibre'ns fa pensar tant y'ns remòu las fibras més intimas del cor, vist y escoltat al *Eldorado*'ns deixá frets y fins ens feu somriure. Y no es qu'en Fuentes no hagués estudiat el seu paper: notarem que se'l sabia casi de memoria y (cosa molt lloable, perque no'ns hi tenen acostumats els actors espanyols), que procurava donar intenció á cada frase, fins las més insignificants, y accionar en justa correspondencia ab el sentit d'ellas segons las entenia. Peró tot aquest trevall, que repetim no deixa d'ésser lloable, li va resultar contraproduhent. No, no es un estudi extern, un estudi minuciós y detallat de frases y situacions dramáticas; no es una composició cuydada al extrém lo que's necessita pera interpretar el tipo de Shakespeare, que al fi y al cap tot aixó ni surt de l'ánima ni arriba al cor, y no arriba á aquest precisament perque no surt d'aquella: lo que's necessita, á més de facultats, es un estudi seré, que profondisi al personatje; es la paulatina assimilació d'un tipo tan interessant per sa complexitat moral, tan sugestiu pels sentiments y passions extraordinaris que l'agitan, y tan hermós per la sinceritat, armonia y veritat ab que s'expressa. Y aquesta assimilació, que intimament poden ferla molts per medi del estudi, sols als escullits es dable exteriorisarla, y aquests no necessitarán, com en Fuentes, premeditar cóm y de quina manera farán y dirán tal ó qual escena, que identificats ab el tipo tindrán raptes d'inspiració d'una espontaneitat y d'una frescor incomparables, reflexant una interpretació personal qu'es la que convens al públich. En Fuentes no fa res de tot aixó. Presenta'l tipo completament deslligat, fins al punt de que sembla siguin dos ó tres actors els que fan el paper y van substituhintse. A voltas ab meditat to declamatori clássich, á voltas fret y seré, may s'entrega, y endeviném que'l domina un secret recel, que's traduheix en inseguritat.

Y es l'únich que sembla s'hagi pres l'*Hamlet* en serio. La senyoreta Moreno, que si no fos guapa segurament no faria més papers que'ls de criada, diu el curt paper d'Ofelia com una llissó mal apresa. Aixis que surti á escena, com no té res que dir, s'entretenia en arreplegarse'l cos perque no fes arrugas y'ls cabells pera fer més goig, y vinga riure *per sota'l nas*, y vinga parlar *sotto-voce* ab la reyna (dels encenalls) que tampoch diu res. Ab

(1) Pera qui no ho sápiga, don Frederich Balart, notable escriptor y crítich eminent, feu á Madrid, durant la temporada, de primer director artístich, no sense disgustos.

totas aquestas maniobras ens prepará la senyoreta Moreno maravellosament pera que'l tipo d'Ofelia'ns resultés, no'l d'una coqueta entremaliada, sinó'l d'una verge ideal tot candor é ingenuitat! Dit aixó, es inútil insistir. Els demés, sens excepció, estigueren á la mateixa altura. En Donato Jiménez fent de *ombra* del pare d'Hamlet, ab sa veu afónica y declamant ab afectació, l'Altarriba un rey de bastos, y tots junts trevallant com si fossin aficionats, ab l'agravant dels vicis adquirits al pelegrinar en teatres de poble sense direcció agena ni estudi propi.

Per lo que toca á la presentació escénica, indigna d'un públich culte. Fixantnos solzament en els trajos, armas y demés accessoris, erań tan pobres é impropis, que segurament havían sigut adquirits al engrós en una *prendería* del *Rastro*. Una excepció hem de fer en favor del que feya'l paper de Rosencrantz, que vestía trajo d'época, ben dibuixat y ben combinat. Llástima que l'actor, tot v vestirlo bé, ab sa dicció monótona y ab el seu accionar violent y forsat, no estigués com actor á l'altura del trajo.

En fí, el conjunt una desgracia y una nova profanació que tenim d'apuntar á la llista.

¿Qué'n dirém del arreglo dels senyors Llana y Ballesteros? Ab una sola audició y ab la fosca y desigual manera de dir de nostres cómichs, es impossible fersen cárrech. Es aventurat, donchs, formar judici. De totas maneras, ens sembla que no s'hi han trencat el cap. Deixant apart algunas supressions é inversions en l'ordre d'escenas, sembla que han seguit pas á pas la traducció de Macpherson, aquella traducció tan literal com incorrecta y confosa. Tal volta un xich més literari, l'arreglo dels dits senyors, sens arribar á ésser un *esperpento* com el que representava en Vico, deixa molt que desitjar. Sobre tot en las escenas versificadas, ens va semblar que hi afegian massas paraulas, á voltas conceptes, y tot en benefici de la sonoritat; cosa molt de doldre, perque contribuheix á falsejar tipos y escenas d'una sobrietat exquisida.

No deixém de reconeixe las dificultats que ofereix el traduhir obras de Shakespeare. Peró tractantse d'un geni, tals dificultats no son una disculpa. Si'ls senyors Ballesteros y Llana s'haguessin limitat á fer una traducció literal y respectuosa, totas las incorreccions foran disculpables; peró tenint pretensions d'arreglar, si no ho fan molt bé, tota censura está justificada.

—

Ab *Sacrificios*, en Jacinto Benavente pren una nova orientació. El seu esperit observador l'havía portat fins ara á escriure obras de crítica social, en las que, com hem notat varias vegadas, las fermas pinzelladas y las sátiras sangnantas de personas y costums l'obsessionavan fins al punt de que'l drama ó comedia sols apuntava en una acció sense consistencia y en ocasions estrafalaria; resultant d'aixó que, excepció feta d'unas frases intencionadas, d'un diálech sobri y castís, y, á voltas, d'uns quants tipos ben dibuixats, las sevas obras no logravan interessarnos, per sa insignificancia baix el punt de vista de las passions ó conflictes verament humans, que l'autor descuydava y que son lo essencial en tota obra dramática. Avuy aquell esperit observador d'en Benavente, que li havia dat fama de bon escriptor, ja que no de bon autor dramátich, pren ab *Sacrificios* una nova orientació, sembla que vulgui concentrarse, y aplicarse no á retratar tipos insubstancials més ó menys estravagants y costums lleugeras més ó menys estrafalarias, sinó á estudiar directament cors humans, cors que lluytan ab passions y sentiments humans, en cerca d'ideals y satisfaccions també humans que, encara que també més ó menys confosos, responen per sa mateixa confusió á la confusió general de la vida.

Per nosaltres, en art dramátich, es aquest el verdader camí, camí molt ample encara que dificultós. Es l'ánima dels personatjes lo que'ns deu interessar principalment; son els seus actes sublims ó mesquins, morals ó inmorals, llógichs ó inconseqüents, peró sempre naturals y en correspondencia ab son carácter y psicología íntims, els que'ns captivan y emocionan. Es clar que l'autor deu presentarlos ben definits, y exteriorment ben observats, puig sens aixó no podríam compéndrels ni'ns podrían convence; mes si aixó es necessari pera posarnos en situació, si es necessari pera la exposició (y sens exposició neta y franca no hi pot haver un bon drama), ab la exposició no'hi há prou: el drama, el verdader drama, es lo que s'ha de desenrotllar després, y si aquest no ve, ó no s'assenta llógicament sobre aquella com en base sólida, ni'ls fonaments ens dirán res ni l'edifici'ns fará altre efecte que un castell de cartas.

Confessém ingenuament, qu'en Benavente ens ha sorprés ab sa última obra, perque creyém notarhi una evolució en aquest sentit que, com hem dit, es l'únich que pot fer triomfar en el teatre. Per'xó *Sacrificios*, á pesar de sos grans defectes, es l'obra dramática seva que'ns ha agradat més.

La idea moral ens sembla ésser la següent: Tot sacrifici contra natura es inútil y contraproduhent; sigui per egoisme, sigui per debilitat de carácter, sigui per vocació, sempre resulta perjudicial. Alma es una cantanta qu'ha lograt assaborir la gloria del art á costa de molts sacrificis. Sacrificis de part del mestre y protector, un home que creu que l'art exigeix la esclavitut dels seus apóstols; y per consegüent, una artista com es Alma no pot ésser dona, no pot estimar altra cosa que son art. Aquests sacrificis del mestre pera lograr inculcar tals principis absurdos en

Alma desde petita, serán causa de que aquesta falsegi sa vida. També voldrá sacrificarse per l'art y per sa germana Doll, un ser sensitiu, románticament desinteressat; y'ls seus sacrificis serán grans perque l'art en la práctica es egoista. Tan grans, que, arribat el dia en que Ricardo, un home que la estima y á qui ella estima, vol ensenyarli que hi há un'altra vida, la vida del amor pera la qual també ella es nascuda, Alma, qu'ho ha sacrificat tot, que no pot ésser sa esposa y no vol rebaixarlo á la categoria d'un amant més, sacrifica també'l seu amor, y per un refinament ideológich, el casa ab sa germana Doll, creyent li dará lo qu'ella no pot darli. En quant á Ricardo, ja no es tan clar; se sacrifica y sacrifica'l seu amor casantse ab Doll *porque tú lo quieres*, *porque tú lo quisiste*. Y en quant á Doll (massa *angelet del bon Deu*), també's casa perque li diuhen. Resultat de tants sacrificis: tres infelissos: un matrimoni sens amor, y per lo tant infelís, y una dona quins amors trahits la portarán necessariament als brassos incestuosos de son cunyat. Y finalment ne resultará'l suicidi de Doll, qu'ho ha comprés tot y tampoch vol ésser un obstacle; ultim sacrifici silenciós d'un'ánima senzilla que tal volta, per no resultar menos inútil, separará ab valla de sanch dos sers qu'havian nascut pera estimarse.

En el fons, hi há un gran drama; drama punyent y humá. Y á pesar de serhi, l'obra ens deixa frets, y sols cap al final, quan comensa á esborrarse la impresió de falsetat y convenció que'ns causa la exposició del drama, es quan comensém á interessarnos. Es á dir: quan ja no hi som á temps. Com si volgués donarnos un *mentís*, en Benavente ha demostrat que sabia concebir; peró no ha sapigut fer; no ha sapigut plantejar y desenrotllar la seva concepció ab aquella veritat, ab aquella llógica y ab aquella sinceritat necessarias pera que alló qu'es tan humá'ns ho sembli desde'l primer moment. En Benavente'ns presenta'l seu drama de manera que'ns sembla falsa y artificiosa la situació, y es clar que l'edifici assentat en tal base, necessariament trontollará.

Els tipos d'Alma y Esteban no's presentan prou franchs y definits, y'ls de Ricardo y Doll, especialment aquell, son tan insignificants y boyrosos, que no capim el cóm y per qué de lo que fan. Y lo que fan ens sembla senzillament estúpit. Passém perque Alma, débil de voluntat, en la obsessió dels sacrificis, renuncihi al seu amant y, en un rapte de romanticisme, el casi ab sa germana; mes que Ricardo, quina psicologia pera nosaltres se reduheix á un ser qu'está bojament enamorat d'Alma, se casi ab Doll solzament perque aquella li díu *ho vull*, es inconcebible y es fals de tota falsetat. Y també trobém fals, ó per lo menys molt extraordinari que Doll, quina intuició será tan subtil després, ho sigui tan poch avans, y que'l mestre, tan ben enterat pel mateix Ricardo dels seus sentiments, se miri las cosas ab tanta indiferencia. Y, pera no insistir, trobém inverosimils una pila de detalls que, com hem dit avans, crean una atmósfera de falsetat y un gel que no arribará á desferse.

En fi: nosaltres creyém qu'en *Sacrificios* hi há la idea d'un bon drama que l'autor no ha sapigut exteriorisar per medi de tipos y d'una acció prou verosímils. Aixó no vol dír que no hi hagi escenas ben fetas, entre las que sobressurten per la sobrietat y sentiment la del segón acte entre Alma y Ricardo, y las del tercer entre Doll y Esteban y entre las dugas germanas.

Els actors representan l'obra ab carinyo, sense per xó fer res de notable. La senyora Pino no'ns acaba de convence en las situacions dramáticas, y la senyoreta Bremón, que ha fet grans progressos y li van molt bé'ls papers d'ingenua, té d'anar ab cuydado en abusar de certas melositats y monerías que, si li poden conquistar l'aplauso d'una part del públich, la conduhirán á amanerarse indefectiblement. La ingenuitat estudiada s'assembla molt á la *pose*. El senyor Garcia Ortega fret com sempre, y'l senyor Rubio tampoch dona relleu al personatje.

EMILI TINTORER.

NOVAS

Diumenge al matí els diputats regionalistas per Barcelona senyors Robert, Rusiñol, Doménech y Torres arribaren de Madrid, ahont, segons manifestació d'en Romero Robledo, havian sigut escoltats *com embaixadors d'un'altra nació*. Calculis lo qu'hauria dit en Romero si arriban á anarhi catalanistas dels més radicals.

A son degut temps diguerem ben clar que nosaltres no haviam pres part en las darreras eleccions, fetas sens el concurs de la *Unió Catalanista*. Creyam, y seguim creyent, que'l Catalanisme, si may va al Congrés, hi té d'anar en nom de tot el poble catalá, com un sol home, ab un programa únich y definit, y acceptat per tot Catalunya. Peró no'ns entretindrém ara á fiscalisar els actes dels que com nosaltres no pensan per no figurar dintre del Catalanisme histórich, dintre del Catalanisme que no está conforme ab certs procediments politichs á la espanyola.

Els diputats regionalistas acaban de proporcionarnos, á pesar de tot, una satisfacció. No haurá sigut inútil el seu viatje, perque podrán convéncers de que á Madrid son incapassos d'estudiar tota doctrina salvadora, de qu'es bojeria somniar que'ns puguin may donar res de lo que'ns pertany de justicia, y de que'l poble catalá té en son esperit lo que

sempre ha defensat la *Unió Catalanista*, ó sian las Bases de Manresa, que foren victorejadas al serho'ls diputats, á sa arribada á Barcelona, resultantne pera nostra causa'l triomf millor que per ara podia esperarse.

De nostras Bases depén tot; d'ellas ens amparém; ab ellas y sols ab ellas arribarán al fi desitjat els que sian veritables representants de las aspiracions de Catalunya.

Si'ns en apartessim, no conseguiriam més qu'éxits relatius, pera engrescar y enlluhernar momentaniament al públich, corrompentlo més, y cayent el Catalanisme en el descrédit. Y no es possible que l'obra de tants anys, fruyt del trevall constant dels patricis convensuts, dels catalanistas de sempre, quedi avuy malmesa.

No es possible, y no será.

El «Cançoner Catalá» ha publicat sa cansó VIII, ó sia *Sant Jaume de Galicia*, lletra y música, ab un hermós dibuix d'Antoni Solé y curiosas notas explicativas al final.

El «Centre Catalanista Sarrianech» ens ha enviat el cartell del Certamen literari y musical que tindrá lloch el proxim octubre, y que insertém á continuació:

JOCHS FLORALS SARRIANENCHS

Segle XX.—Any primer.

Lo «Centre Catalanista Sarrianench», desitjós de posar una pedra en la fábrica grandiosa del desvetllament históricb, artístich y literari de Catalunya, y en especial del poble autonom que l'ha vist náxer, convoca á tots los aymadors y conreuhadors de la nostra llengua, de la nostra historia y de la nostra música á pendre part en los Jochs florals que's celebrarán lo día 6 de octubre d'enguany, festa de Nostra Dona del Roser, adjudicantse, als quins ne sían guanyadors á judí dels senyors Jurats, los premis ordinaris y extraordinaris següents, además dels corresponents accésits:

I. Una flor natural, ofrena del «Centre Catalanista Sarrianech», al autor de la mellor poesía sobre assumpto que's dexa al lliure arbitre del poeta. Lo qui obtinga aqueix premi deurá ferne present á la dama de sa elecció, la qual, proclamada *Reyna de la festa*, entregará'ls demés premis als qui'n sían guanyadors.

II. Una englantina d'or y argent, ofrena del Magnífich Ajuntament de Sarriá, al autor de la mellor poesía histórica ú patriótica.

III. Una viola d'or y argent, ofrena de la Escola Pia de Sarriá, al autor de la mellor poesía moral ó religiosa.

En igualtat de mérit, serán preferides pera'ls tres premis anteriors les poesíes que tingan relació ab lo poble de Sarriá.

IV. Un objecte de art, ofrena del Eminentissim Senyor Cardenal don Salvador Casañas, Bisbe electe de Barcelona, al autor de la mellor y més documentada «Monografía sobre la esglesia parroquial de Sant Vicens de Sarriá d'ençá de sa primera á sa tercera consagració (1147-1789).»

V. Un objecte de art, ofrena de la Excma. Diputació provincial, al autor de la mellor «Relació histórica dels acontexements memorables ocorreguts en lo poble de Sarriá, y descripció del carácter y de les aptituts especials de sos fills.»

VI. Un objecte de art, ofrena del Il-lm. senyor don Ramón Miralles Vilalta, al autor del mellor treball en prosa sobre'l tema: «L'autonomía del municipi, base del avens y del benestar dels pobles».

VII. Un objecte de art, ofrena de Mossén Vicens F. Estadella, rector de Sarriá, al autor del mellor aplech de tres Goigs á la Verge del Roser, á Santa Eularia y á Sant Vicens, Patrons del poble de Sarriá.

VIII Un objecte de art, ofrena de don Lluís Carles Viada y Lluch, Director d'*El Sarrianés*, al autor de la mellor y més complerta monografía histórica sobre «Lo Convent de Caputxins de Santa Eularia de Sarriá (1578-1835).»

IX. Un objecte de art, ofrena del setmanari catalanista *Joventut*, al autor del mellor trevall en prosa, qual assumpto se dexa á sa lliure elecció, preferintse en igualtat de mérit el que tracti ó estudihi algún dels aspectes ó problemes de la vida moderna.

X. Un objecte de art, ofrena del doctor don Joseph Ricart, Director del Institut-Refugi pera obrers inválits del *Desert* de Sarriá, al autor del mellor treball en prosa ó vers sobre «Santa Eularia al Desert de Sarriá.»

XI. Un objecte de art, ofrena de don Oriol Martí y Ballés, al autor del mellor y més complert estudi sobre la «Importancia estratégica del poble de Sarriá en los varis assetjes de Barcelona.»

XII. Un objecte de art, ofrena de don Joseph Font y Fargas, Director del *Teatre Regional*, á la mellor traducció y adaptació á la escena catalana del drama de don Lluís de Eguílaz *La payesa de Sarriá*.

XIII. Un objecte de art, ofrena de varies senyoretes sarrianenques, al més complert «Catálech de la Flora sarrianenca (Sarriá, Pedralbes y Vallvidrera), ab la descripció de les especies característiques.»

XIV. Un objecte de art, ofrena de la colonia estiuhenca de Sarriá, al autor del mellor aplech de tres cançons catalanes á una veu y ab acompanyament de piano, quals lletres quedan á lliure elecció del compositor.

Tots los treballs haurán d'ésser inédits y escrits en catalá antich ó modern, devent ésser remesos, los literaris al Secretari del Jurat don Lluís Vía y Pagés, carrer de Vilanova, núm. 21 (Barcelona) y'ls musicals á don Diumenge Mas y Serracant, carrer de Bailén, 9 (Barcelona), abans del día 20 del proxim septembre, acompanyats de un plech clos que continga lo nom del autor y porte en lo sobrescrit lo títol y lema de la composició.

Los plechs que contingan los noms dels autors de treballs no premiats serán cremats en l'acte de la festa.

Lo «Centre Catalanista Sarrianech» se reserva per un any, á contar del día de la festa, la propietat de les obres premiades.

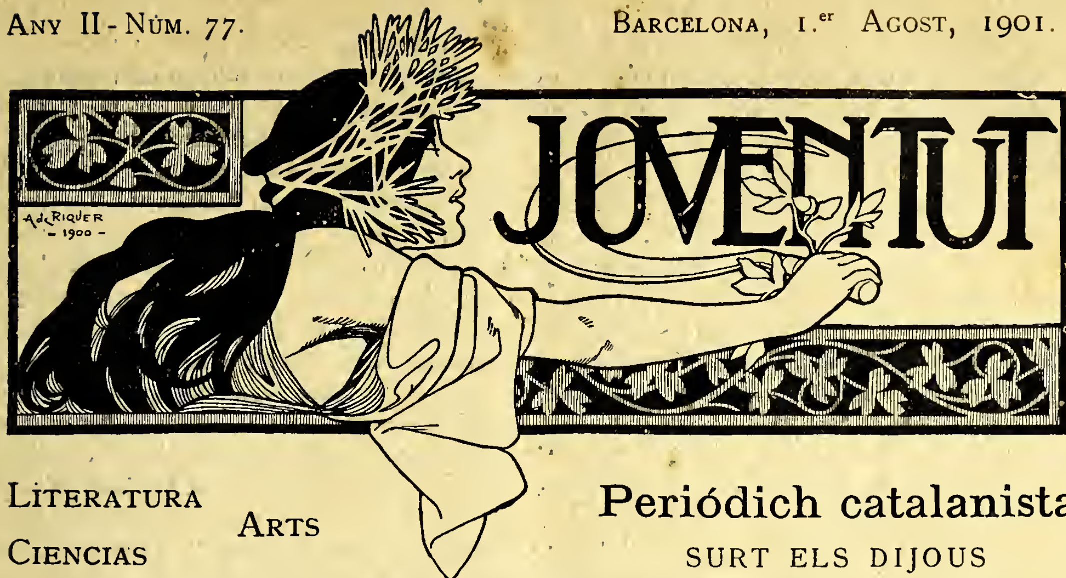
Componen lo Jurat literari: Don Angel Guimerá, *President;* Mossén Jacinto Verdaguer, don Joseph Martí y Folguera, don Antoni Rubió y Lluch, don Pere Huguet y Campanyá, don Miquel Laporta y Mercader y don Lluís Vía, *Secretari*.

Componen lo Jurat musical: Don Enrich Morera, don Claudi Martínez Imbert, don Enrich Granados, don Joan Gay y don Diumenge Mas y Serracant, *Secretari*.

Fou escrita y firmada la present convocatoria en Sant Vicens de Sarriá lo día 20 de Juliol de 1901, any 188 de la pérdua de nostres llibertats. — *Narcís Masvidal.—Joseph Mumbrú y Ferrán — Benet Joanet Castellet.—Ferrán Colomer.— Dr. Joseph Ricart. — Vicens Pibernat.—Lluís Carles Viada y Lluch —Joan Camps y Arnau.—Jaume Bosch Ximenis.*

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

ANY II - NÚM. 77. BARCELONA, 1.er AGOST, 1901.

LITERATURA
CIENCIAS
ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

MEDITACIONS

La moneda no es, com digué Aristótil, una mercaderia intermediaria que facilita'l cambi entre altras dugas mercaderias. Quan algú'm fa un servey y jo li remunero, no hi ha hagut cap cambi de mercaderias; no hi ha hagut sinó un acte, un esfors, un servey que me'n estalvia un altre, y quin servey, esfors ó acte jo premio ab un reconeixement.

Com diu un gran filosop, las ideas dels sabis, conegudas no més que per pochs, influheixen en la massa per un impuls misteriós que'ns es desconegut. Y jo estich segur de que la idea emesa per Aristótil opera sobre'l cervell general influhint en la manera d'entendre las manifestacions de la vida.

Del creure la moneda una mercaderia destinada á facilitar el cambi entre altras dugas, prové per deducció inconscient, més desgraciadament real, el considerar els actes dels homes, susceptibles de compra y venda ab el carácter absolut de mercaderia. Degradació indigna de la qualitat d'home, quins esforsos no haurian d'ésser sinó la voluntaria expansió del seu desitj de crear.

La moneda, á lo més, es una convenció. El paper-moneda no té valor per si mateix, ab tot y que'l paper té mil aplicacions prácticas en la vida actual. Té valor no més, en quant representa un dipósit en metálich prompte á ésser restituhit. Seria ridícul afirmar que'l paper-moneda ó bitllet de Banch té'l valor intrínsech del full de paper sobre'l qu'está grabat. Aixís mateix, la moneda de metall no té valor per si mateixa racionalment. Las aplicacions que la química fa de la plata y del or no justifican la elevada valuació d'abdós metalls, donchs el consúm está en grandíssima inferioritat respecte á la producció. Solzament en virtut de las aplicacions que tenen dintre del luxo poden calificarse de mercaderias valiosas, y essent el luxo irracional é ilógich ab relació á la naturalesa del home, quina bellesa de cos y d'ánima ha d'ésser personalíssima y núa de tot encenall mentider, se veu clarament el ca-

rácter de convenció que acompanya á la valuació actual dels metalls, nascut de la crassa ignorancia general, essent el luxo, com es, un espatarra-inferiors.

Las ideas equivocadas de las cosas portan com á conseqüencia'l tergiversar tots els actes y manifestacions en que aquellas intervenen. Si imaginém un país ahont per falta d'observació existeix la creencia de que la pluja crema, no hi há cap dubte que aqueixa idea correspondrá á la de que'l foch mulla, y podrém observar allí la estranyesa de que aixís que s'ennuvoli'l cel, s'encenguin fogueras á la terra. Aixís mateix la creencia de que la moneda es una mercaderia racional porta com acompanyament no sols cosas tan estranyas com l'anterior, sinó desgraciadament depressivas, y verdaderas vallas dels progressos y dels problemas llógichs y necessaris en el criteri de la sana rahó.

Observant lo qu'es la moneda donadas sas aplicacions y'ls usos que l'acompanyan, la idea clara y precisa d'ella es la següent: *Representació d'un esfors anterior.* Parlo de lo qu'es en realitat, no de lo qu'hauria d'ésser. Aixó's deduheix racionalment, com ho veurém partint d'aquesta observació exacta.

L'home viu en eterna por. Ideas filosóficas y religiosas depressivas, que son las qu'afectan més, y per lo tant quedan més grabadas en el cervell humá, l'han convertit, á copia de sigles y més sigles, en un sér tímit desconeixedor del Avuy, malgastador de lo actual y enamorat, ab l'amor temerós del esclau envers l'amo, enamorat del Demá, tan nuvolós, tan fosch y tan incert, que ningú pot dir: demá *seré.*

Els homes s'han imposat per tasca l'arribar á un camp llunyá ahont las flors hi abundan, y en cerca de quinas van pera coronarsen la testa. Cegos é ilusos, no veuhen que pel camí n'atravessan altres y més altres de camps y valls floridas. Es inútil que'ls hi cridéu: «Atureuvos, ajupiuvos y culliu las flors que *ja* os voltan!» Ells no las veuhen; ells no coneixen el *ja*; ells no pensan sinó en el camp llunyá ahont no saben si hi arribarán al mateix temps que una pedregada que malmetrá totas las flors; y despreciant las que'ls voltan pel camí ubriagant llurs sentits, caminan adalerats envers las que, si existeixen, potser trobarán pansidas.

L'home no fa un esfors pera gaudir el descans y la satisfacció de l'obra tot seguit, sinó que pensa en un cúmul de satisfaccions que gaudirá totas alhora... hora qué, de cent vegadas, noranta no arriba, la dalla de la Mort havent barrat el camí.

Un company meu de pensionat de colegi, passava tota la setmana sense tastar cap postre, y'ls diumenges el veyam cóm, en un recó del jardí, feya sa gran festassa devant d'un apilament de fruytas y galetas que causavan nostra admiració, y ensemps nostre respecte envers un tal company qu'aixís sabía proporcionarse un goig semblant. Val á confessar que fins li teniam enveja. Un jorn se'm va ocorre una idea, y sempre més vaig patir pel meu company. Vaig pensár: Si aquest xicot se mor un dissapte, haurá deixat de gaudir dotze raccions!

La societat també'm fa llástima, y patir... activa y passivament.

Veusaquí lo que fan els homes: acumular raccions á costa de sa joya d'avuy, pera gaudirlas un diumenge que no están certs que vindrá. Aixó no es culpa d'ells: ho es de la organisació social, que té un pinzell negre ab que subratlla la paraula *esdevenir.* Peró ja he dit qu'estich observant fets.

Es clar que, á menys de portar un registre amohinós y fácil de tergiversar, els esforsos dels homes, lo que'n podriam dir els esforsos superfluus, caurian en el buyt y serian inútils pera'l seu ideal. La moneda ompla aquest buyt. Ella representa l'esfors que acabém de verificar; es el justificatiu del servey fet, la fulla solta d'un registre convencional, simplificat. Y depén del grau de civilisació social el determinar la calitat y cantitat d'un esfors. Per aixó en paissos atrassats, ó rutinaris (y no excluheixo'l qu'habitém), la ciencia y las arts no son considerats com á esforsos, y no se'ls hi concedeix representació.

Sentats aquests principis racionals, fruyts de lo qu'es en realitat y no de lo que sembla qu'es, podém abordar els problemas sociológichs més pahorosos, qu'ho son pera la generalitat, en virtut de las paraulas que'ls expressan, y no per lo que son y tancan en ells mateixos

—

Una societat que volgués progressar—y al dir societat vull dir una Regió natural, ó la

Humanitat sencera quan aquesta sigui una Confederació de regions naturals—una societat que volgués progressar en el sentit d'abolir la explotació, procediría en la següent forma: abolint l'agavellament. Y com que l'agavellament no es altra cosa que l'acumul d'esforsos fets per un—que sab per endevant que no podrá gaudirlos tots, donchs ells excedeixen extraordinariament á totas sas necessitats—suprimint la *representació* de tot esfors que passi'l límit racional del present, no hi haurá ni possibilitat, ni intent de produhir esforsos que's perdrian en el buyt del profit de la Humanitat.

Pera fer aquest rahonament, m'apoyo en l'egoisme humá, factor tan important, qu'es precis tenirlo en compte sempre, per'aprofitarlo com un bé qu'ell es.

Si en la societat A 's produheixen mensualment un nombre X d'esforsos, posant en circulació solzament un nombre X de representacions, ningú tindría desitj de fer un nombre $X + 1$ d'esforsos, sabent que aquest 1 no obtindría representació. L'agavellament quedaría reduhit als límits d'un més. Reduhint el cálcul dels esforsos á una setmana, á un día, á un jornal, l'agavellament quedaría aniquilat, donchs ningú té'l temor del vespre, com tothóm, donada la civilisació moderna (!) té'l temor del demá.

El pahorós problema de la contribució progressiva sobre la renda, quedaría substituhit per la prohibició é impossibilitat de verificar esforsos excessius, y no crech que, plantejat en aquesta forma'l problema, no fos aplaudit fins pels ganduls. Que son els qu'ara tremolan.

Un cop donada aquesta organisació, derivació lógica del carácter convencional de la moneda, els homes verificarian esforsos que estiguessin en relació ab sas aptituts, y no'ls que'ls hi produhissin més representacions, com succeheix ara com ara. Tenint la certesa de que sols podrán obtenir representació per un esfors diari, el seu egoisme'ls hi faria desitjar fer l'esfors menys penós, qu'ho es sempre'l qu'está en relació ab las aptituts, disposicions y gustos del individuu.

Peró com que, quan els esforsos que's verifican están en relació ab las aptituts, no's verifican pera obtenir representació, sinó pera donar satisfacció á la necessitat de crear que té tot home, resultaría que, una vegada obtinguda la representació diaria que li pertoqués, l'home no detindria'ls seus esforsos, sinó que'ls continuaria. Aqueixos esforsos representarian en el conjunt social els que deixarian de produhir els vells, las criaturas y'ls ineptes.

—

Si la Humanitat prengués las cosas tal com son en ellas mateixas y no tal com las hi presentan, el progrés no necessitaria empentas y tot sol faria la seva via, aixafant els erros y las petitesas, com la pedra molinera esmicola, fent sos torns, els débils grans de blat y'n fa la substanciosa farina.

No crech tenir el dret d'extendrem en consideracions. Aquells á qui'l seu talent els porta per altres camins, no tenen necessitat d'arguments: ells mateixos poden férsels. Aquells que hi están conformes, no'ls necessitan tampoch. Y en quant á la massa que forma l'Estat espanyol, es un individuu que creu en la lley de sa majoria, y donchs la majoria es ignorant y estúpida, deu ésser sa voluntat la estupidesa, y es dever de tothóm respectar la voluntat dels individuus, malgrat ella'ls porti á la desfeta. No's té'l dret d'influhir sobre una voluntat depressiva. Sols se té'l dret indiscutible d'allunyarsen.

Quan hi hauria dret d'argumentar, seria si fos possible la esperansa del desitj de progressar; si pogués arribarse á presumir la existencia d'aquest desitj. Mes no hi há por... Se tractés del cultiu de la patata ó de la fabricació dels fideus fins, prou que hi hauria aquests desitjos per part dels Governs y dels Estats. A major progrés, major contribució.

Del cultiu del Home, fins es perillós tractarne. A major progrés, menys explotació... Y com qu'es d'explotarlo de lo que's tracta!

¿Qué? ¿No hi hauria un tros de terra ahont els homes que se senten lliures s'hi poguessin aislar voluntariament?... Ni aixís existiria la llibertat. Mentres las nacions fortas mantinguin exércits qu'en un moment donat puguin caure sobre las nacions débils (de salvatjisme) y apoderarse d'ellas, la llibertat va arrossegantse com las puntas dels xarrascos. Fa soroll de greixonera, y deixa una ratlla en terra... que no es la ratlla de l'arada.

F. Pujulá y Vallés.

ALGUNAS IDEAS D'EMERSON

(Acabament.)

Y ara, companys, per'acabar, deixéu que'l meu esperit s'esplayi per curts moments, fent de las ideas del gran filosop nort-americá breus aplicacions á la nostra patria.

Jo la veig, á través dels temps, aquella Catalunya nodrida ab la civilisació que més ha contribuhit á la formació del home, la civilisació grega, y ab la potent cultura romana, espolsarse depressa'l jou dels alarbs; la veig jove y forta fer la seva via. Els seus actes eran sincers; la seva ánima's manifestava ab son brill infinit. Els pobles de l'altra banda dels Pirineus, reconeixent llur comú origen, li davan l'abrás de germanor; floridas illas del Mediterrá apoyavan en son pit la hermosa testa, y fins de l'altra banda del mar, fits els ulls en la seva grandesa, ricas comarcas italianas demanavan son amparo. Y's formá un gran foco de llum, quinas onas s'anavan extenent en nous y més amples circuls.

Mes, terras endins d'Espanya, hi havia una rassa empeltada de la sanch de l'Assia tenebrosa, fantasiosa y fatalista com els moros, fent com els cartaginesos sacrificis humans en llurs temples sagnants anomenats circuls taurins. El seu Deu era'l Deu dels juheus, el Deu de las batallas, el Jehová venjador. Totas las castas dels magos tenian complerta representació en llurs partits y banderias. Els seus magnats, rodejats de la pompa y del misteri dels grans monarcas assiátichs, com aquests eran tiránichs y crudels. En ella's veya ab fidelitat reproduhida la enervant rassa semita. Y'ls assiris haurian rigut frenéticament al veure'l culte dels seus deus impúdichs en las provincias meridionals.

La pura claror de llibertat y civilisació catalana s'extengué un moment sobre ellas. La llum del sol descubria'l llot en que's revolcavan. El poble de la Vida era la condempnació del poble de la Mort. Y com els ulls d'aquest no resistian els raigs lluminosos, juraren acabar ab la Llum. Catalunya llavors torsá'l seu camí; ofegá las reclamacions de la seva ánima, y's consumá'l monstruós maridatje del Bé y del Mal. Com els grechs d'Alexandre'l Gran conquistadors de Persia, els catalans se contaminaren, y al esborrar la seva personalitat, de vencedors se convertiren en vensuts

Prepará'l sacrifici un ministre d'Aquell que pels homes feu el Sublim Sacrifici, s'apagá aquella llum suprema, y continuá la eterna disbauixa.

Passaren els sigles. A la victima inmolada no més li conservaren las feyneras mans d'esclava: la pensa restava quieta, la voluntat no obehía á l'ánima inmortal que jeya al fons del ésser.

Alguns desesperats esforsos pera recobrar la vida eran considerats com las darreras convulsions de l'agonia. Trepitjaren molt temps el seu cadavre. Sí: no hi havia dubte: era morta; ben morta.

Un jorn s'ohí un feble gemech. Hauria sigut una ilusió. Més tart els gemechs foren més nombrosos y més forts; els llabis barbotejaren algunas paraulas; els ulls, fins allavors apagats, miraren d'una manera extranya y fixa. El poble enemich la contemplá anguniós. Els seus capitosts, corpresos, procuraren en va estroncar aquell revifament de la Vida.

. . . .

Avuy, desensopida la pensa, viva la mirada, enérgica la paraula, ja no prega, ja no demana: exigeix. Y la revelació de la seva ánima, la Idea Catalanista esblaymada al principi, ferma y definida ara, va despertant als fills de la patria, y en lloch de las paraulas qu'aquell enemich funest de Catalunya deya als esperits débils y pobres de sentiments patriótichs, dihém nosaltres: «Siguéu cada dia més catalans: totas vostras manifestacions sian conformes al esperit de nostra terra, y si os díuhen que son dolentas, atrevidas, perillosas, contestéu: Per nosaltres son las verdaderas, perque son las de nostra naturalesa, del nostre interior: son las nostras.»

Jo la contemplo en l'esdevenir á Catalunya, tornant á ésser ella mateixa, trassant nous y més amples circuls de perfecciona-ment. La contemplo caminar sempre endevant, primer encara tremolosa, després creant un art y una literatura fillas d'ella, rebent las alenadas de la ciencia y creantne á la vegada. Veig cóm la seva ánima va mostrantse més y més. Veig cóm els pobles avensats la saludan ab admiració y entussiasme.

Tot'ella respira satisfacció y salut. Es sempre jove, apoyada en las altas cimas dels Pirineus cama assi, cama allá, banyant sos peus en el blavench mar llatí, abrassant amorosament á la hermosa Provensa, donant una llarga encaixada als paissos civilisats.

ANTÓN SAYÓS Y PARRAMÓN.

COSAS DEL LICEU, Ó CONCURS PERA UN DECORAT

II

Hem relatat las vicisituts per que ha passat el concurs pera'l decorat d'*El capvespre dels deus.* Aném ara á veure'ls resultats, y com que per'acusar no'ns agradan las divagacions, concretarém nostres cárrechs.

Primer. La Junta de Govern del Gran Teatre ha tingut la excelent idea d'obrir un concurs pera posar degudament en escena la nova obra de Wagner. Peró al ferho, redactá unas Bases tan vagas (per desconeixement de la materia), que'l pintor pot tirar per ahont millor li sembli. El plas era tan perentori (per la falta de temps), que no ha sigut possible á la majoria presentar més que projectes sobre'l paper, com no será possible que las decoracions estiguin llestas, si's fan á conciencia, pera'l dia d'inauguració de la temporada. Per altra part, no veyém la necessitat de comensar ab la darrera part de la Tetralogia com s'há anunciat. ¿No fora molt més convenient, y fins necessari pera la millor educació de nostre públich, donarli avans unas quantas raccions més de *La Walkyria* y *Siegfried*, sobre tot aquest ultim que tan poch comprés fou l'any darrer? Meditiho bé la Junta, y'ns dará la rahó.

Segón. Una de las Bases del concurs exigia que las decoracions s'entreguessin completament plantejadas, es á dir, montadas en lo que s'anomena *teatrí* en llenguatje escenográfich. Això ja varem dir qu'era un disbarat per la falta de temps, peró desde'l moment que s'havia escrit, devia exigirse. Donchs bé: cap dels dos pintors premiats ha cumplert ab aquest requisit indispensable; en cambi, un dels rebutjats, el senyor Chia per més senyas, ha concorregut cumplint dita condició. No volém posarnos á favor d'aquest pintor ni en contra dels altres, puig precisament el fet de presentar tan acabadas las decoracions ja'ns revela, sense necessitat de véurelas, que no poden haver sigut *pensadas:* lo que volém demostrar es que la Junta no ha obrat en justicia, y que'l pintor Chia té dret á protestar, y fins á demanar l'anulació del concurs.

Tercer. ¿Quins titols de competencia reuneixen els senyors de la Junta del Liceu, pera declararse per si sols jurat apte en la materia? Cap absolutament, y no ho afirmém nosaltres per mer capritxo, sinó que son las paraulas mateixas del seu digne president al manifestarnos que *no sabian de lo que's tractava.* Y en realitat, si un sol dels vocals fos persona competent, prou s'haurian redactat las Bases d'altra manera. Aixis es que tant pel modo de conduhir l'assumto com per confessió del propi president, podém sostenir que la Junta en pes es una nulitat en la materia. Ara bé: ¿cóm poden formar el jurat uns senyors que desconeixen la essencia de l'obra wagneriana en general, y molt especialment de la darrera part de la Tetralogia? Y ¿cóm poden fallar sobre escenografia'ls que ni son pintors ni tenen coneixements escenográfichs?

Sostindrá algú que la Junta possehia atribucions pera fer lo que millor li semblés, puig ni la obligació tenía d'obrir un concurs. Peró aquesta rahó, que fora de pes tractantse d'un particular, no té aplicació als que menan els interessos de nostre primer teatre lirich, y menys quan, sortintse del habitual motllo, diuhen que's proposan fer art. Que un industrial cridi als artistas á concurs pera anunciar els seus productes, y trihi després el pitjor, el menys artistich dels projectes, sense consultar á ningú, per alló de *qui paga mana*, es molt natural y ho trobém á cada pas á Barcelona: el cartell del Xampany Codorniu n'es una mostra. Peró'ls senyors del Liceu se troban en un cas ben diferent, puig no's tracta de cosa propia y sense finalitat artistica, sinó tot lo contrari. Els individuus de la Junta no son més que uns mandataris, y no solzament del conjunt de propietaris que després com un remat de bens ha d'aprobar la seva gestió, si no atenta gayre á la seva butxaca, sinó que son ademés mandataris del públich que paga y demana art, del públich sense'l que'l Gran

Teatre no's mantindría, d'aqueix públich qu'ompliría totas las localitats á cada representació de las obras de Wagner (com las ompla en els concerts) si pogués conseguir no véurelas ni sentirlas tan malmesas, per culpa principalment de la ignorancia dels senyors que governan aquella casa.

Aquests senyors, es á dir, part d'ells, puig els altres ni s'han cuydat del assumto, buscaren á corre-cuyta una traducció del poema *en italiá*, á la que han donat una ullada per sobre, y per aquest mer fet s'han consagrat á si mateixos doctors en escenografia wagneriana. Devém manifestar, pera justificar nostra oposició á aquestas traduccions, que además del poch respecte al text, s'atreveixen á suprimir bon número de acotacions ahont precisament se troba lo relatiu á la *mise en scène*. Els italians no consideran necessari reproduhir tot lo que l'autor demana, sobre tot quan demana tant com Wagner: á nosaltres, en cambi, totas las notas y acotacions ens semblan pocas. Per aquest motiu el nostre especíal cuydado al parlar ab els pintors era arrencárloshí de las mans (moralment) el *libretto* italiá y substituhirlo, ja que no ab el text original, ab una excelent traducció francesa rublerta materialment de notas. No tots varen demostrar el mateix interés en fullejarla, peró'ls que ho feren se n'han servit de molt.

Volém dir ab tot aixó que las bonas personas que componen la Junta del Liceu estavan del tot incapacitadas pera donar la seva opinió en una materia qu'han demostrat desconeixe en absolut. ¿Quin devía ésser, donchs, el camí? Nombrar un jurat compost de personas péritas en l'art escenográfich y en l'art wagneriá; no de mers aficionats com nosaltres, sinó de verdaders inteligents. ¿Es que á Barcelona no's trobarian mitja dotzena de personas en aquestas condicions? Ben regirat ens sembla que sí, peró buscantlas ben lluny precisament dels habituals concurrents al Gran Teatre. Entre'l gran nombre d'artistas que hi há en aquesta ciutat, bé se'n podrian trobar uns quants en condicions d'aptitut pera'l cas; y lo mateix pot dirse de las personas qu'están al devant del moviment musical, que han vist l'obra *posada en escena:* el mestre Crickboom, per exemple. Peró ni com á jurats, ni tan sols com assessors han sigut cridats els que tenian tituls pera serho, y aixís ha sortit la cosa.

Quart. El fallo de la Junta no es tal fallo. Aném á explicarnos. No s'ha premiat cap de las decoracions en concret, lo qual es un absurdo. Se presentan per part de cada pintor cinch decoracions pera'ls cinch quadros diferents de l'obra, y per tant, era menester premiar *una* decoració pera *cada* quadro. Aixó es lo lógich, puig tal pintor pot haver estat més encertat en el primer acte y tal altre en l'últim, ó un mateix en tota l'obra. Donchs, no senyors: la Junta del Liceu no ha fallat, no'ns ha dit quin pintor mereix el premi en el Palau dels Gibichungs, qui en las voras del Rhin ó qui en la catástrofe final. Heus aquí la demostració de tot lo que portém escrit: pera ferho, era menester *saber de qué's tractava*, y ells (¿no es veritat, senyor Milá y Pi?) ells no ho sabian, ni van cuydarse de nombrar un jurat d'artistas y périts en la materia; aixís es que mal podian premiar una decoració determinada, pera que'ls poca-penas després els hi demostressin tota la seva ignorancia al compararla ab alguna de las rebutjadas.

Mes, dirá'l lector:—¿Bé ha sortit el fallo en els diaris ab el nom dels autors premiats?—Entenemnos: aquí no's tractava dels autors, sinó de las obras.—Ja's comprén,—ens dirán,—que's tracta de las obras qu'han presentat aquest autors.—Donchs aquí está'l disbarat garrafal. Si son dos y no's senyala á cadascú las sevas, ¿cóm s'entendrán? Aquí está la tangent per ahont han escapat las nulitats que desempenyan els cárrechs de la Junta. Aquests senyors se reuniren, y faltats de direcció fixa, de datos precisos, buscaren quinas decoracions els hi semblavan més *bonicas*. Torném á repetir que no eran més que projectes abocetats en un tros de cartró. Y ab aquests trossos de cartulina, que un verdader inteligent no sabria per ahont sortirne, els sabis de la Junta decidiren que *en conjunt*, las que'*ls hi semblava que farian més efecte*, eran las dels senyors Urgellés y Junyent. Aquesta dualitat es un'altre disbarat que ja'l discutirém en el seu dia. Ens trobém, donchs, ab deu decoracions en lloch de cinch. Era menester senyalar y esborrar las rebutjadas, peró la Junta no ho ha entés aixís, al menys oficialment, y ha dit á abdós pin-

tors: «*Vostés mateixos, arrèglinse*». Era'l gran modo de no comprometres, peró comprometre, en cambi, als pintors. Entre un gat vell y un cadell, ¿qui's menjará'l tall y qui rosegará'ls ossos? ¿Potser s'ho farán á palletas com bons germans? Peró no'ns precipitém, que prou temps quedará pera judicar el trevall dels artistas, avuy encara en el regne de las tenebras.

Quint. Fins aqui hem parlat de la ignorancia de la Junta. Veyám ara altra cosa pitjor: la mala fe. La Junta ha procedit ab mala fe extraordinaria en el fet de prescindir d'una de las decoracions que'ls mateixos pintors han presentat á concurs. Pera'ls que no estiguin enterats, dirém qu'en *El capvespre* torna á apareixe la mateixa decoració final de *La Walkyria* y de *Siegfried*, y que representa la roca de las walkyrias, decoració que's reproduheix dugas vegadas, ó sia en el prólech y en el primer acte d'*El capvespre dels deus*. Nosaltres varem exposar al senyor president la necessitat imprescindible de construhir nova aquesta decoració, puig tant la exhibida en *La Walkyria* com la que's doná en *Siegfried*, ademés d'assemblarse com un ou á una castanya—y, per tant, no saber quina triar,—se trobavan en complerta disconformitat ab lo que Wagner prescriu. El senyor Milá y Pi va ferse cárrech de las observacions que li feyam, y va manifestarnos que aquesta decoració *se faria nova* com requeria la importancia de l'obra. La Junta ha cambiat de parer, acordant prescindir de dita decoració, per possehirla ja *nada menos* que per partida doble. Héusela aqui la bona fe d'aquesta Junta, y'ls seus propósits de fer verdader art.

Sext (y ultim per ara). La qüestió capdal, la qüestió dels *quartos*. Varen demanarse als pintors uns presupostos que sols d'una manera aproximada podian presentarse, per la circunstancia de no haver trevallat may pel Liceu, y ademés perque en ells hi ha d'anar compresa la importantissima part de la maquinaria y accessoris. Nosaltres tenim datos per'afirmar que'ls presupostos presentats no tenian res d'exagerats, ans al contrari. Donchs bé: encara s'ha regatejat el preu, fixantse als pintors premiats una cantitat rodona (bastant inferior á las *vint mil pessetas)* de la que no podrán excedirse de cap de las maneras. Y desd'ara sostenim que ab la cantitat fixada no's pot presentar *El capvespre dels deus* tal com devia presentarse. ¿D'ahónt sortirán las missas? Succehirá que'ls pintors, al convéncers de la importancia grandissima d'aquesta obra, anirán *escanyant* la cosa fins á presentarla ab lo que bonament cápiga dins de la cantitat que se'ls hi ha assignat.

Peró hi há encara més. Degut á nostra iniciativa, s'ha subvencionat als pintors pera empendre'l viatje á Bayreuth. Y ara preguntém: ¿es que la Junta té intenció d'incloure'ls gastos d'aquest viatje dins de la cantitat presupostada pel decorat? Com que coneixém tota la *tacanyería* dels propietaris del Liceu, doném la veu d'alerta sobre aquest particular, pera posarlos en ridicul si per cas intentessin realisarho.

Els artistas premiats han sortit ja pera Bayreuth, junt ab l'electricista del Liceu, pera «estudiar la manera d'introduhir en nostre gran teatre'ls avensos de la escenografia alemanya». Donchs alli'ns hi trobarém, y'ns cuydarém de ferlos entrar per tots els recons del escenari pera que s'enterin bé del *estat de la escenografía*. Tot lo més que podrá succehir es qu'escriguin un'altra Memoria com la que ab gran coneixement del assumto va escriure l'inolvidable Soler y Rovirosa, y que no ha servit per'altra cosa que pera omplirse de pols en els arxius del Liceu. ¿Introduhir els avensos dels teatres d'Alemanya en l'escenari de nostre Liceu? No'ns fassin riure!

De totas maneras, ens felicitém de que la Junta, accedint als nostres desitjos, hagi concedit el viatje als pintors. Y ara, dirigintnos á aquests, hem de férloshi ben present tota la importancia de l'obra que van á empendre. Al senyor Urgellés, ben conegut de tots nosaltres, li recomaném qu'amidi bé la distancia que va de las taulas del Eldorado á las del Liceu, d'una *Verbena* á un *Capvespre*. Y en quant al senyor Junyent, jove debutant en el teatre, y del que tenim molt bonas referencias, esperém molt del seu viatje á Bayreuth, y per ara sols li recomaném que continuhi en els seus nobles desitjos y aspiracions envers el veritable art; que tingui present qu'en aquella casa tan gran del Liceu hi há molts trenca-colls, sobre tot pel joves, y que per cap concepte admeti imposicions d'empressaris ni de juntas que vulguin ferlo sepa-

rar de la *linia recta*, es á dir, descarrilar. Consideri qu'en aquest debut se juga la seva reputació, y no temi en ferse respectar, puig sempre trobará personas independentas que l'apoyarán, donant á cadascú'l seu merescut.

Heus aquí'ls principals erros comesos en el concurs que'ns ha ocupat. Molt més podriam dir, peró per avuy ja n'hi há prou, que á entrada d'hivern ja tornarém sobre la qüestió. Nosaltres no hem de perdre de vista ni á la Junta ni als pintors, que llavors serán més responsables per haver anat á estudiar l'obra en sa verdadera font, y, com ja hem dit, darém á cadascú lo que's mereixi.

JOAQUÍM PENA.

A PLE SOL

El sol en tota la planura hi batia de ple á ple...

Y la espigolera, l'aprofitadora dels rosegalls del convit de Natura pródiga, avensava, ab un feix d'espigas al cap, per l'assoleyada carretera... Y caminava calmosa, ab pena, tota espitregada, extenuada per la set y'l cansanci...

La testa, sota aquell feix d'espigas, li bullia; la suhor l'amarava, inondantli'ls solchs que'ls anys y'ls sufriments havian fet apareixe en la pell apergaminada de sa cara; els polsos li batian ab forsa, y'l pit, mal cubert per sa esparracada vestimenta, li pantejava ab una violencia que la sofocava.

El sol rohent li enviava, en aquella hora enervadora, sos raigs abrusadors de dret á dret y sense pietat... mes per aixó ella, ranquejant carretera amunt, anava fent via maquinalment, lo mateix que un autómata...

De tant en tant, y com si tractés de pendre alé en mitj d'aquella atmósfera pesanta y enborratxadora, feya curtas pausas.

De cop no pogué més: las camas li flaquejaren, feu dugas ó tres tentinas y caygué desplomada en mitj d'aquella carretera polsosa...

Y allí's va quedar, perque sos clams desmayats y febles, que imploravan socors d'un modo desesperat, se perderen en la buydor de la plana solitaria.

Ella prou intentava fer esforsos per'aixecarse d'aquell llit de pols en que's revolcava y poder rependre son penós camí, peró tots sos intents foren complertament inútils, perfectament ineficassos..... Allí havia cay-

gut y allí's quedaria per horas y horas. Son cos era flach y sos membres se negavan, ab obstinació, á obehir als desitjos de la seva voluntat y fins als manaments del seu instint. La lluyta era impossible.

. . . .

Per uns instants la vella espigolera havía concebut esperansas de salvació... Al lluny venía un carro, y al passar per allí's faria sentir del carreter...

El carro, ab sa corrúa d'animals, avensava lentament, lentament, per la cremosa carretera... y s'anava apropant, apropant, sotraquejant ab majestat, ab solemnitat, com si fos el rey del Mitj-dia que's passejés per aquella planura solitaria...

Y la vella espigolera estirada, allargassada al mitj de la carretera, esperava l'arribada d'aquell carro majestuós del mateix modo que'l náufrech aferrat al tauló surador el pas del barco sospirat...

Y'l carro va arribar... y la pobra dona prou va procurar ferse sentir cridant ab tota la estridencia que li permetian sos raquitichs pulmons y sa resseca gola; mes el carreter, que ajassat dintre del vehicul dormia, no degué pas sentir sos gemechs y clams prolongats, perque, ab tot y haverse decantat instintivament la corrúa de matxos pera no atropellar á la pobra espigolera, no's deslliurá aquesta de que una de las rodas passés per demunt de son cos, deixantla exánime...

. . . .

Y'l carro va continuar indiferent son camí, majestuós y sever, com si fos el rey del Mitj-dia que's passejés per aquella planura assoleyada, y sense que'l sotrach hagués lograt despertar al carreter temerari...

Y'l cadavre de la dona's va quedar sol y ert, al mitj de la carretera... y al poch rato las moscas y'ls tábachs celebravan sorollosa festa ab la sanch escassa que, exint de sas truncadas venas, anava á juntarse, silenciosament, ab la pols d'aquella carretera cremosa y solitaria.

IGNACI SOLER Y ESCOFET.

(Dibuix de F. Sardá.)

BIBLIOGRAFÍA

GRAMÁTICA ETIMOLÓGICA CATALANA *del reverent doctor mossén Marián Grandía, Prebere.—Preu, 5 pessetas.—Sarriá-Barcelona.—Escola Tip. y Llibrería Salesiana, 1901.*

Tots els que'ns preocupém y trevallém pera la purificació de la nostra llengua, hem de marcar ab fita blanca la publicació del seriós llibre del bon capellá solsoní. Això no vol pas dir que la gramática nova de mossén Grandia sigui'l complement y fi de tasca del estudi filológich que s'han imposat moltas personalitats de Catalunya; res d'això; precisament desd'ara, desd'aquesta publicació, considerém que s'ha de dar nova rúta al estudi llengüistich. Ara es l'hora que convindría ajuntar tots els elements *triats* de l'Academia de la llengua catalana, y convocant als que fins avuy han aportat son trevall á n'aquesta ciencia vasta, s'anés á la formació de la gramática oficial, á fi de que, junt ab el diccionari, servissin de nort als que desitjan estudiar la nostra parla, y acabariam d'un vegada l'enutjós retret d'aqueixos que, al preguntárloshi per qué no usan en l'escrit la llengua materna, responen que no hi há gramática fixa.

Dintre'l moviment de renaixensa general catalana, ja tenim qu'en la part politica hi há un programa concret y basat en las reglas de la més sabia llegislació, y aquest programa es regit y vigilat per la Junta Permanent de la *Unió Catalanista*, quina entitat respectable cuyda de que'ls elements de dintre la nostra causa'l cumpleixin *ad pedem litere*; cosa ben natural y rahonable, perque del contrari, si l'un tirés per un cantó y l'altre per l'altre, no'ns entendriam may y no aniriam en lloch.

Donchs això mateix convé (peró de quina manera!) tocant á la gramática y ortografía; y's pot fer, puig res ens falta pera la implantació d'un sistema oficial. Si fins avuy mancava una gramática qu'estrabés ben bé'ls fonaments de la llengua nostra, ja la tenim: mossén Grandia'ns l'ha donada. Ell, al sentar un tema ó una base, y formar la conclusió, ho fa ab coneixement de causa y dona las rahons, subjectantse al estudi comparatiu ab la llengua mare, ó sia la llatina, cosa que no han pas fet la majoría dels nostres filólechs, llevat del Pare Nonell. Després també al presentárseli termes, noms ó frases sospitosas en llur puresa de naixement genuinament catalá, las coneix tot seguit y las desfá descubrintloshi son origen, cosa ben fácil pera'l qui há estudiat y practica las llenguas en general, y las mortas en particular; y es ben essencial això, tractantse de la nostra.

Per'assegurarse de si mossén Grandia posseheix aquests coneixements, cal solament llegir la Introducció del llibre, que ve á ésser

la historia de la llengua á Catalunya, estudi que vessa d'erudició y que per ell sol poden suplirse totas las conferencias donadas sobre'l particular, conferencias que solament entenebran cervells, no reportant gayre profit tant per l'estil encarcarat en que solen exposarse, com per la falsetat de la majoria d'arguments; al contrari del estudi citat, que pot ésser comprés pel més llech, y fins ofereix certa amenitat en la seva forma; y no hi há dubte que, un cop llegit aytal trevall introductori, cap dificultat sugereixen els capituls de materias estudiadas y escatidas; trobantshi per'xó alguna cosa en la que no podém estar conformes. No citarém defectes, com ne té tota obra, perque'l fer això requereix un análisis de la que'ns ocupa, y en tan curt espay es impossible del tot, puig que'l llibre té unas 500 páginas de lletra menuda y atapahida, y altrament qu'en materias aixis cal ferhi un estudi ben entretingut y meditat.

Nosaltres, al llegir l'obra, solament ens hem fixat en la distribució de materias, cóm las tracta l'autor y sobre tot causas novas trobadas en diversas brancas de la Ortologia; y aquestas causas no hi há dubte que, ab tot y apareixe insignificants, portan efectes ben perillosos. Per poch que'l lector se fixi en l'index de materias, trobará assumtos nous per ningú tractats, com per exemple: unas reglas generals sobre la lectura catalana; reglas ben naturals y frescas, fetas y exposadas sense gota d'ampulositat, y sense pecar tampoch de massa concisas.

En la secció, no podém dirne capitul, de noms que caldria reformar, no hi trobém aquella desinvoltura y seguritat del autor, y això proba que allá ahont no hi pot caminar ben planer, voreja... y francament, tocant á n'aquest punt, fa de mal disertarhi á causa de lo delicat de la materia. Y això, no es pas mossén Grandia l'indicat pera purificarho; sense que, no obstant, se l'haja de descartar en la selecció de termes catalans; peró ha estat poch excursionista l'autor. L'Aguiló, el malaguanyat Aguiló, era'l rey en aquest indret, perque havia corregut tota la Catalunya y havia estudiat en totas las comarcas els seus privatius giros y locucions.

Y no allarguém més l'article, quin, sols ha de servir pera saludar el llibre del doctor Grandia y recomanarlo al públich estudiós.

—

Diccionari de barbrismes introduhits en la llengua catalana. — *Obra composta per Antón Careta y Vidal.—Barcelona. Vilanova y Geltrú.—Oliva, tip. 1901.*

Mancats estavam d'una obra de tanta utilitat pera la nostra llengua com es un diccionari de barbrismes.

El que acaba de donar á llum el senyor Careta y Vidal conté més de tres mil articles, ó sia, més de tres mil esmenas d'expressions qu'están en us dins de la nostra llengua, malgrat esserhi totas ellas exóticas, segons l'autor.

Procedint ab tot rigorisme, com sembla ferho'l senyor Careta y Vidal, trobém que'l seu Diccionari no es prou complert, y creyém que á la investigació del autor no s'escaparían, si ell s'ho proposés, altres *milers* d'expressions que tenen quelcóm de barbrismes y que no figuran pas en la seva obra. Tan corromput está un idioma rich com el nostre!

L'obra del senyor Careta y Vidal no es, donchs, una obra acabada: es, si, un bon servey fet á las lletras catalanas, servey que sens dubte esdevindrá major y més excelent en lo successiu, per part del mateix autor, que ja ha dat el primer y més dificil pas, ó per part d'altres que vulguin seguir y completar la seva tasca.

El senyor Careta y Vidal, pera compondre son Diccionari, ha begut en bonas fonts: llibres antichs, códix, crónicas, fascicles, aforismes, etc. Creyém que á voltas ha equivocat certas accepcions, y creyém també que no ha sabut prescindir de certas paraulas y expressions que molts tindrán per veritables arcaismes, tan rebutjables á son juhi com els barbrismes mateixos, y per tant, s'abstindrán de ferne us. En las llenguas, com en tot, hi sol influhir, forsosa y fins necessariament, la general evolució progressiva. En major ó menor grau ¿quina es la llengua que no ha rebut influencias extranyas? No sols las neollatinas entre si, sinó també, en relació ab ellas, las anglo saxonas, germánicas, etc., etc.

Deixant de banda aquest criteri *oportunista*, hem de remarcar novament la utilitat d'una obra com la del senyor Careta y Vidal, puig son necessaris molts coneixements pera realisar una tasca tan patriótica y profitosa com la de regenerar la llengua catalana, ressucitant sos bells mots oblidats y netejantla de vicis y resquicias qu'en general la desnaturalisan y la marcan ab un sagell de mal gust.

Coralment felicitém al autor, que revela voluntat é ilustració no comunas. Segueixi per aquest camí y li deurán beneficis las lletras catalanas.

—

Primavera trista.—*Cants d'amor per Joseph Serra y Campdelacreu. — Vich. Estampa de Ramón Anglada, 1880.*

L'hereuhet del malaguanyat ilustre vigatá, de quina mort donarem compte fa pochs días als nostres llegidors, ens ha enviat aquest llibre ab una afectuosa dedicatoria. No farém d'ell un judici critich, puig fa temps que's publica, encara que no se li doná la publicitat que mereix: solament el recomaném als

nostres llegidors, sobre tot á a'aquells que no cercan en la poesia'ls aparatos llustrosos, y si solament l'esbarjo del cor. En aquest sentit val molt, peró molt, el llibre del nostre anyorat amich; val per la ingenuitat y dolcesa que's respira en totas las planas d'aquell aplech intim, ver mirall ahont si reflexa l'ánima del patrici benemérit. En Serra, en sa joventut, conreuhá la poesia, passant un aprenentatje ben aprofitat, sinó que'ns quedá á deure la fadrinada, no exercint aquesta florida branca del art en quina, á no dubtar, s'hauria conquerit la credencial de mestre.

L'estudi de la Historia li feu tórcer el viarany, y ab ella y l'Arqueologia en general lográ ferse rotllo, essent escarceller de las glorias vigatanas.

Qué bé'ns l'ha retratat en Genis y Aguilar! Ningú com ell podia ferho; ell que sens dubte fou qui més el comprengué y qui més el sapigué respectar, era'l més indicat pera ferli la oració fúnebre, y en veritat, ens ha arribat á l'ánima.

Tant de bo's publiquessin algunas obras d'en Serra de carácter literari y posteriors al cant de sa *Primavera trista!* Potser alashoras se'l jutjaria com á poeta de volada, cosa qu'ha privat fins avuy la seva excessiva modestia.

—

VICH.—*Album-guia monumental y artístico.—Fotografías de Hermenegildo Serra y Moret, publicado con notas histórico-críticas por José Serra y Campdelacreu.—Barcelona. Imp. de Tasso.—1 pta.*

Forman aquest album unas 24 vistas, esmeradament deixadas, dels llochs més importants de la ciutat d'en Balmes. Van ilustradas ab notas históricb-críticas que revelan al erudit arqueólech historiayre. Tota persona qu'haja de visitar aquella antiga ciutat deu procurarse aquesta obra, que dona una idea de lo qu'es Vich y de las bellesas artísticas qu'enclóu. Obras de notas vigatanas per aquest istil, ne té moltas en Serra y Campdelacreu, quinas, junt ab la Historia general d'aquella ciutat, convindria qu'alguna entitat ó corporació las publiqués, en profit d'aquella població tan important, artisticament parlant.

Agrahim al fill del malhaurat patrici l'envio d'aquestas obras, y al ensemps aprofitém la ocasió pera refermar nostre pesam, desitjant l'etern descans d'aquella ánima gran per la mateixa senzillesa que la enrotllava.

Ans d'acabar aquesta secció, cal que fem una aclaració pel bon nom y honradesa de nostre periódich, del que podém ben dir que's troba en época de censuras y fins de calumnias descaradas.

Al declarar en una reunió, certa persona molt respectable, que tenia intent d'enviar una obra seva, darrerament publicada, á nostra redacció, un Argos sapientissim l'objectá de manera gens católica y menys cristiana, fentli avinent de que l'obra seria *barbrement reventada, com s'acostuma en aquella casa ahont s'assumeixen el dret de declarar bo ó dolent tot lo que pertany á ciencia y art.*

Acusacions per l'estil ne copsém cada dia; á voltas de pitjors. Si bé es cert que al fer judici d'una obra s'hi va ab severitat, jamay ens apartém del terreno de las bonas formas, majorment si l'obra, sia del carácter que's vulgui, va en serio, ó no resulta obra d'un pedant.

Els que més ens titllan per aquest particular, son els que precisament escandalitzan ab sa *crítica* (?) poch caritativa, sense solta y si ab l'intent d'ofendre y desprestigiar personas. Y'n son exemple d'això la revista *Montserrat*, portaveu de la «Lliga esperitual de Nostra Senyora», y el *Missatjer del Sagrat Cor de Jesús.* En la redacció d'aquests dos periódichs la secció de bibliografia hi es ben representada. En el primer hi há un *Plautus* que tufeja á carn; poeta de lo més *precoz* que conéixers puga, que al fer ressenyas literarias insulta á tort y á dret. En tractantse d'aquesta mena de gent, si que s'hi ha d'anar ab intent de *reventarlos*, puig es fer bé á las lletras y á las arts; encara que no costa gayre, puig ja s'inflan ells mateixos, y ab un petit cop esbotzan.

Ara'l del altre periódich ja es diferent, puig tant el nom, qu'amagan las inicials J. M. y C., com el director, ó cosa semblant, son personas de talent. Lo que'ns estranya es que l'empleyin pera fer dels judicis qüestions de personalismes que desdiuhen del seu carácter cristiá y católich.

Qué se'n veuhen de petitesas al món!

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET.

REVISTA DE REVISTAS

La important revista *La Nouvelle Revue*, en son número 42, corresponent al primer de juliol, conté articles dignes d'ésser ab atenció llegits. Els firman Saint Agnan, Austruy, Gilbert, Nahor, Morel, Beaubourg, Ricart, Loison, D'Agen, Kalm, Case, Lintilhleac, Bouyer y altres. Esperém ocuparnos ab detenció d'ella y en especial de la campanya qu'en pro de nostras ideas hi sosté nostre benvolgut amich L. Xavier de Ricard, no fentho avuy per haver arribat tart á nostras mans.

El número 139 del *Mercure de France*, corresponent al mes de juliol, conté un poema d'Henri de Regnier titulat *La Course*, dos

d'en Richard Cantinelli, *Le Thyrse* y *La Source*, notables articles de redacció pertanyents á la *Revue du mois*, y á més una comedia d'en Charpentier, y la continuació del *Pape Rouge* d'en Delacour, recomanable com á novela histórica.

La *Rassegna Internazionale* de Firenze (1.er de juliol), publica un notable article de Diego Angeli sobre'l pintor soldat Giovanni Costa (Nino Costa), de qui acaba dihent:

«Egli ha combatuto perchè voleva una patria libera é grande; egli ha lottato perchè voleva un arte eletta é pura; egli dipinge perchè il suo espiritu ha bisogno de questa continua adorazione della belleza. Ed io non saprei dire di lui piu degnamente di quello que fu detto di Federico Leighton il suo grande amico: «Vi é qualcosa di piu nobile della sua opera ed é la sua vita.»

S'hi troba la continuació de *Il Rinascimento della Scultura*, d'en Mario Morasso, *Il poeta del fiore azzurro*, d'en Giulio Caprin; una traducció de *L'Infanzia d'una parigina* de Julia Daudet, feta per en Vittorio Pica, y altres articles de Bernardy y Benelli.

La *Iride Mamertina*, de Reggio di Calabria (15 de juliol), publica trevalls de Di Napoli, P. Rossi, La Face, Jede, etc., éssent remarcable especialment l'estudi de La Face sobre *L'Idillio per Arturo Graf*. Anuncia la sortida de *Le Collane*, d'en F. Italo Giuffre, nou volúm de la biblioteca que publica la esmentada revista.

De *La Lectura*, de Madrid, corresponent al mes de juliol, es notable l'article de M. Cervino *Problema de las órdenes religiosas en España*, del qu'esperém que continuhi'l comensat estudi. Y no puch menys de felicitar á dita revista per comensar una nova secció que té per objecte l'estudi dels trevalls sociológichs que's publiquin, encarregada á l'Adolf Posada. En sa secció de Revistas parla de la campanya qu'en *La Nouvelle Revue* fa M. de Ricard sobre'l moviment catalanista.

En *Nuestro Tiempo*, núm 7, á més de la crónica de juny, *Mes pasado*, per en Salvador Canals, s'hi llegeixen escullits trevalls, com son *Dos capítulos inéditos de «Resurrección»*, de Tolstoi; *El General Cotoner*, carta inédita del difunt poeta R. de Campoamor, *España en América* de R. G. Calderón; *El Congreso Marítimo Nacional*, per A. Maura; *Don Miguel Colmeiro*, per Blas Lázaro; *Nacimiento de Caín*, per R. Lobo; *Clarín*, per J. Rocamora; *La Vida Intelectual en España*, *La Universidad de Granada*, *Crónica Agrícola*, *Crónica Financiera*, *Revista Bibliográfica*, *Revista de Revistas*, etc., etc., y á més un article del nostre paisá en Joseph Roca y Roca fent un estudi del nostre plorat amich (E. P. D.) Joseph Ll. Pellicer. En aquesta revista hi hem vist l'extracte d'un article de nostre company G. Zanné, *La «Alkestis» d'Euripides*, que vegé la llum en aquest setmanari. Remerciém al senyor Bareño sa galanteria envers nostre benvolgut company de redacció, aixis com li agrahim las frases inmerescudas d'elogi que á nostra revista dedica.

La *Revue Franco Italienne et du Monde-Latin*, de Napoli, (juny-juliol), conté un variat sumari, veyentshi escullits articles en italiá, francés, castellá y portugués. Es remarcable *Rosa Mystica*, de De Champdoré.

Le Ménestrel, de París, en son ultim número, conté'l següent sumari: *L'Art musical et ses intérprètes depuis deux siècles* (continuació), per D'Estrées; *Concours du Conservatoire*, per Pougin; *Le Tour de France en musique*, per Neukomn; *Nouvelles diverses*.

Le Journal des Pyrénées Orientales, que surt á Perpignan, dirigit pel distingit escriptor en Joseph Payret, corresponent al mes de juliol, resulta elegant y ab un escullit text, essent aytal revista recomanable per tots els conceptes y mereixent ésser coneguda per nostres paisans.

Son dignes d'atenció'l *Jornal Saloio*, de Cintra, y *A Aurora do Cavado*, de Lisboa, del passat juliol.

Præco Latinus. Ab aquest rótul surt á Filadelfia una revista escrita en llengua llatina á fi d'inculcarla y ferla estimar de tothóm. En sas columnas s'hi tractan materias ben importants y variadas, trobantshi en bon lloch, y per nosaltres ben ovirador, un article rotulat *Latinitas apud catalanos*, en el que fa una pila d'observacions linguísticas d'interés gran, barrejanthi, com es natural, quelcóm del nostre *credo* d'aspiracions politicas, ben justas unas, altras equivocadas á causa de la manera com acostuma á tractar nostras cosas la prempsa espanyola; peró tot ab una bona fe y afecte admirables.

Cap al acabament del escrit, comenta una part d'una serie d'articles publicats en *La Veu de Tortosa* y *Lo Gironés* sobre la pronunciació del catalá en relació ab el llatí. Verament dona goig veure que revistas extrangeras tractan ab tanta conciencia y afecte las cosas de Catalunya, probant una vegada més que la nació catalana's va imposant, y'l nostre avens politich, moral é intelectual, mereix més respecte que'l d'Espanya en general.

—

No'ns ocupém, per falta de temps y espay, d'altras revistas, com son *Novi Kult*, de Praga; *Alhambra*, de Granada; *Pluma y Lápiz*, *Ilustració Llevantina*, *Hispania*, *Catalunya Artística*, etc., etc., de Barcelona; *Pandemonium*, de Reus, y altras.

Trinitat Monegal.

NOVAS

En la vetlla del 24 del passat juliol, l'associació democrática catalanista «Lo Sometent» va celebrar en son local del carrer del Pi, núm. 5, una festa de carácter artistich y politich en honor dels nacionalistas bascongats.

L' «Orfeó Canigó» va encarregarse de la primera part, cantant *Guernikako Arbola* y moltas cansons catalanas, com també escullidas composicions de grans mestres extrangers. Totas las pessas foren rebudas ab gran entussiasme, especialment el *Guernikako Arbola*.

A continuació's llegiren escullits trevalls literaris y patriótichs pels senyors Monjo, Gibert, Folch y Torres y Arquer.

La segona part, ó sia la politica, aná á cárrech dels senyors Salat, Marsans y Roca (Joseph M.ª), ocupant aquest la presidencia com individuu de la Junta Permanent de la *Unió Catalanista*.

Després d'ells, parlá'l senyor Eguilior en nom de la comissió basca, dirigint frases de fondíssima simpatía als catalanistas y á l'associació «Lo Sometent» y llegint el missatje endressat á aquesta valenta associació pel «Centre Nacionalista Bascongat,» el qual agraheix la festa dedicada als biscaitarras y saluda als nacionalistas catalans.

El públich, qu'omplía'l local de gom á gom, va aplaudir á tots els oradors ab verdader deliri, y especialment al senyor Eguilior al llegir el missatje.

Acabá tan importantíssima vetllada cantántse *Els Segadors* y *Guernikako Arbola*.

Al acte hi havian assistit representacions de moltas entitats y periódichs catalanistas.

—

La mateixa associació catalanista «Lo Sometent» ens ha enviat el següent manifest, que ab molt gust insertém á continuació:

«Lo Catalanisme ha restablert en nostra terra los verdaders conceptes de la llibertat y de la democracia, tan rebregats avuy per aquells que més descaradament s'han ocupat en falsejarlos; ha fet veure com la llibertat té per fonament lo respecte mutuo y com la democracia té per base la germanor de tots los estaments; los que per un igual deuhen contribuhir al benestar de la Nació, per la honrada administració dels interessos públichs.

»La mala fe dels nostres enemichs y la fluixesa de bon nombre de personas, no ha volgut veure l'esperit ample, obert y fecond en que la nostra causa s'inspira; mes tan cert es que aytals principis dignificats per lo Catalanisme tenen dintre d'aquest una nova vida, que l'Associació democrática catalanista «Lo Sometent», pera ofegar rezels y pera desfer prejudicis ab la exemplaritat dels fets, creu pertinent declarar á plena llum l'estat de llurs conviccions.

»Nosaltres, perque som catalanistas, considerém que la República instituhida federativament y ab tota puresa, es la forma de govern que millor respón á la defensa de la dignitat del poble, que millor s'adapta al credo catalanista y majors prosperitas nos promet en l'hermós desenrotllo dels nostres ideals nacionalistas. May una institució monárquica de cap mena'ns donará tan falagueras confiansas; com que no ho creyém, no'ns entretenim en demostrarho.

»Sabém, no obstant, que ab lo nom de República s'han comés vituperables inconseqüencias y s'han atiat rancunias en la conciencia del nostre poble; de sobras nos consta'l descrédit á que l'han conduhida sos mateixos partidaris. Nosaltres, ministres d'un nou culte, la volém rentada de tota mácula en las ayguas de la justicia en que s'inspira'l Catalanisme; la volém consagrada al servey del dret, y oposada com un escut sagrat devant de totas las conciencias honradas, que sigui'l mirall ahont se reflectin sense estraferse gota'ls hermosos principis del credo redemptor de la nostra patria.

»Y á fi de que per ningú resti ignorada la orientació precisa del criteri que dintre de la *Unió Catalanista* té «Lo Sometent», cumplint l'acort pres en lo Consell general de socis del dia 27 d'Abril (1) manifestacions de nostres ideals nacionalistas.

»Barcelona, 20 juliol, 1901. — Lo President, *Geroni Estrany*.—Lo Secretari, *S. Dotres*.»

—

Hem de dar las mercés en aquestas planas, en la impossibilitat de ferho particularment, á totas y cada una de las personas que'ns han felicitat per l'article *Als socialistas é individualistas*, de nostre company de redacció F. Pujulá y Vallés, publicat en l'anterior número de JOVENTUT, y rebut, tant pel públich com per l'element intelectual, ab gran entussiasme.

Es aquest nostre Catalanisme, dintre'l gran nucleu *Unió Catalanista*.

—

Per excés d'original no poguerem dar compte en nostre anterior número de qu'en el restaurant Sant Jordi de Vallvidrera s'havian reunit bon número de socis de la Filarmónica pera obsequiar al mestre Crickboom en celebració del bon resultat de sa campa-

(1) En la copia que'ns ha sigut remesa hi há algunas paraulas ininteligibles.

nya artistica. Després de varis brindis, en tots els que's revelá'l major carinyo envers el mestre, fou exposat per aquest el plan pera la temporada vinenta, que resultará sens dubte superior á totas las altras. Las novetats més importants son la nova contracta dels eminents Weingartner y Pugno, aixis com també del pianista Risler, que gosa de gran fama, y ademés la del célebre director d'orquesta Félix Mottl, y de sa esposa, distingida cantant.

La vinguda á aquesta ciutat del célebre director de las obras de Wagner es d'una importancia grandissima, puig ab ella podrán els aficionats disfrutar per *primera* vegada d'un director verament wagneriá. Ell y en Richter son avuy els dos colossos de la batuta.

El sopar fou servit excelentment pel restaurant Sant Jordi, que s'acreditá d'ésser el primer entre tots els de la vehina montanya, ab tot y'l poch temps qu'es establert.

—

Ab desti á la suscripció oberta entre las donas catalanas pera regalar una bandera á la *Unió Catalanista*, han vingut á nostra redacció las cantitats següents, qu'hem entregat ja á qui correspón:

Suma anterior: Ptas. 27'50.

Manela Batista de Borrelles, ptas. o'25.—Manela Borrelles, o'25.—Francisca Borrelles, o'25.—Filomena Borrelles, o'25.—Pilar Ferrer de Mullet, 1.

Total: Ptas. 29'50.

Continúa oberta la suscripció.

—

L'agrupació catalanista «Los Montanyechs» va convidarnos al *meeting* que'l diumenge passat tingué lloch en el poble de Sant Andreu de la Barca, baix els auspicis de dita agrupació y de la *Unió Catalanista*, quina Junta Permanent estigué representada en l'acte.

Aquest va resultar concorregudissim, essent nombrosissimas las comissions y representacions que hi assistiren, de Barcelona, d'Esparraguera, Ripollet, Vilanova, Molins de Rey, Rubi, etc.

Parlaren el senyor Jansana, que feu la presentació dels demés oradors y cedi la presidencia al senyor Roca de la Junta Permanent, y'ls senyors Sarrá, pels «Montanyechs», Campmany (Aureli), Xumetra, Salat y Mallofré.

Ab la seva peculiar eloqüencia resumí don Joseph M.ª Roca.

Tots els discursos, nodrits per la més sana doctrina catalanista, foren escoltats ab un silenci religiós y aplaudits á voltas ab un entussiasme delirant. L'acte, donchs, resultá conmovedor, y ha de deixar sens dubte fonda impresió en els fills de Sant Andreu de la Barca.

L'agrupació «Montanyenchs» mereix per aquest acte de propaganda un sincer aplauso.

—

Havent tingut d'ausentarse de Barcelona nostre redactor musical, no podém publicar, com fora nostre desitj, un judici critich del important concert que l'Orfeó Catalá va dar á Novetats el darrer diumenge. Aixis, donchs, ens hem de limitar á darne una noticia.

S'estrenaren quatre composicions. La una, *La Mare de Deu*, es original del mestre don Antoni Nicolau y está basada en la poesia d'en Gual que porta'l mateix titul. Va produhir un bon efecte, éssent ovacionat l'autor y repetida la composició.

Després foren per primer cop executadas las composicions *Domine puer meus jacet*, del francés Carles Bordes; *Pobre cor*, de Jannequin, y *La batalla de Marignon*, del mateix autor. Totas foren rebudas ab aplauso.

Clogueren la festa *Els Segadors*, que s'hagueren de repetir entre grans aclamacions á Catalunya y á la *Unió Catalanista*.

Al sortir el públich se trobá desagradablement sorprés veyent nombrosas forsas de la policia y de la guardia civil ab el sabre desenveynat. Per sort aquestas forsas no hagueren d'entrar *en acció*, encara que semblava que s'ho proposessin, donchs sa presencia en aquells vols era inoportuna de tot punt.

—

La llibreria «L'Avenç» ha publicat unas novas postals ab un elegant dibuix del afamat artista Ramón Casas.

—

Hem rebut mostras d'uns sobres invulnerables, pera presservar de las sustraccions de valors declarats. Se venen á 10 céntims.

Mitjansant l'us d'aquests sobres, l'Administració de correus respón del valor que's declara y envia.

—

Ha sortit la cansó IX del «Cançoner Catalá», ó sia *Los Romeus*, lletra y música, ab una ilustració adequada al bonich assumto d'aqueixa ingenua composició.

Se ven com totas á 10 céntims. Dipósit, Rambla de Sant Joseph, 11.

—

El doctor don Joseph Falp Plana'ns ha en-

viat sa memoria *Topografía Médica de Solsona y distritos adyacentes*, que porta com apéndix un estudi original clinich y etiológich de la feridura á Solsona, y una ressenya de las més grans epidemias de cólera y paludisme qu'ha sufert dita ciutat.

Aquest trevall ha merescut dictamen favorable de la Real Academia de Medicina y Cirurgia de Barcelona, essent premiat son autor ab medalla d'or y ab el titul de soci corresponent, en el concurs de premis del any 1900.

—

Altras obras y publicacions rebudas en aquesta redacció:

Banys de mar. Breviari del banyista, escrit en catalá per Pere Manaut, metje —Conté importants instruccions pera l'us dels banys de mar, indicant minuciosament sa utilitat higiénica y curativa y la manera com deuhen ferne us tant els individuus sans com els malats, aixís com las malaltias pera quinas no están indicats.

Els encarrilats, drama en tres actes, per Joan Torrendell.—S'ha publicat aquesta obra, ab tant d'éxit estrenada en el teatre de Novetats el darrer abril, de la que ja'ns ocuparem oportunament ab la extensió que's mereix.

Club Autonomista Catalá.—Regionalisme y Particularisme. Cartas de don Valentí Almirall.—El «Club Autonomista Catalá» ha tingut el bon acort de publicar aquesta serie de cartas escritas y publicadas ja fa setze anys per l'eminent patrici. S'hi troba una claretat de criteri y una altesa de miras que las fan encara avuy, y las farán sempre, dignas d'estudi y admiració.

—

El pintor senyor Isern Alié ha exposat á ca'n Parés una serie de quadros remarcables. La nota dominant es la grisa, y revelan á un artista que sent y que sab escullir els assumtos, pintantlos molt discretament y ab gran armonía de color.

—

Hem establert el cambi ab las següents publicacions:

Sud América Industrial (Industria, Comercio, Agricultura y Ganadería). Revista mensual de gran propaganda que's publica á Arrecifes, provincia de Buenos Aires.

La Veu de la Guillería, setmanari catalanista de Sant Hilari Sacalm.

—

Els suscriptors qu'estiuhegin, ja sia en qualsevol punt de Catalunya, ja al extranger, rebrán el periódich sens aument de preu mitjansant l'oportú avis á aquesta Administració.

—

Entre las festas qu'enguany se celebrarán á Camprodón, tindrá lloch un Certamen literari, quin cartell es com segueix:

PRIMER CERTAMEN LITERARI

DE CAMPRODÓN

El Jurat d'aquest Certámen, nombrat per la Junta organisadora de las festas qu'enguany se celebrarán á Camprodón, convida á tots els poetas y escriptors de la terra á pendre part, ab sos trevalls, á la festa literaria que tindrá lloch el día 25 d'agost vinent, la que's regirá pel següent Cartell:

Premi d'una flor natural, anomenat d'honor y cortesía, á la millor poesía amorosa.

L'autor de la composició premiada deurá ferne entrega á la dama de sa elecció, que será proclamada Reyna de la festa y entregará desde son seti presidencial tots els altres premis als guanyadors.

Premi d'una rosella d'argent sobredaurat, á la millor composició patriótica, en vers.

Premi d'un objecte d'art, á la millor poesía satírica, de carácter místich.

Aquests tres premis els ofereix la Junta organisadora de las festas.

Premi del Magnífich Ajuntament de Camprodón, consistent en una ploma d'or y argent, á la composició en prosa ó vers que més bé descrigui las bellesas de la comarca camprodonina.

Premi ofert pel doctor don Bartomeu Robert, consistent en un objecte d'art, al autor qu'en vers ó en prosa glosi millor «La vida de las montanyas».

Premi ofert pel Jurat, consistent en un brot de Naret *Rhododendron ferrugineum*, d'argent esmaltat, á una composició poética de tema lliure.

El Jurat podrá concedir els accéssits y mencions honoríficas que judiqui merescuts.

Totas las composicions deurán ésser rigurosament inéditas y escritas en catalá.

Els trevalls tindrán d'ésser remesos á la Secretaría del Jurat, Plassa de la Vila, número 11, Camprodón, per tot el día 20 d'agost d'aquest any, acompanyats del plech clos que continga'l nom del autor y porti en el sobrescrit el títul y lema de la respectiva composició.

Els plechs portadors dels noms dels autors no premiats se cremarán, com de costúm, en l'acte mateix de la festa.

Camprodón, diada de Sant Jaume de 1901.

El president del Jurat, *Ernest Vilaregut.—Joseph Armanguer.—Ernest Franquesa.—Ferrán Perpiñá.—Joseph Thomas.—Céssar A. Torras*, vocals.—*Joaquím Aguilera*, secretari.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

NOSTRE FOLLETÍ

Ab el present número repartim l'última de las láminas qu'han d'ilustrar el tomo **Ayres del Montseny,** com també las cubertas pera que nostres lectors puguin enquadernarlo, dibuixadas per l'eminent artista Apeles Mestres.

Aixis mateix acompanyém, també degudament ilustradas, las cubertas pera enquadernar l'obra **Quan ens despertarém d'entre'ls morts...**

Las dugas obras quedan desde avuy posadas á la venda en las principals llibrerias.

Als suscriptors y lectors de JOVENTUT que portin á aquesta Administració la colecció complerta dels folletins publicats, ab las corresponents cubertas, tot en bon estat, se'ls hi enquadernarán abdugas obras mitjansant la cantitat de **20 céntims** de pesseta pera cada una.

La setmana entrant comensarém á publicar el drama **L'Emigrant,** de Adriá Gual, y la traducció de la novela **L'Inspector Axel Borg,** de August Strindberg.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

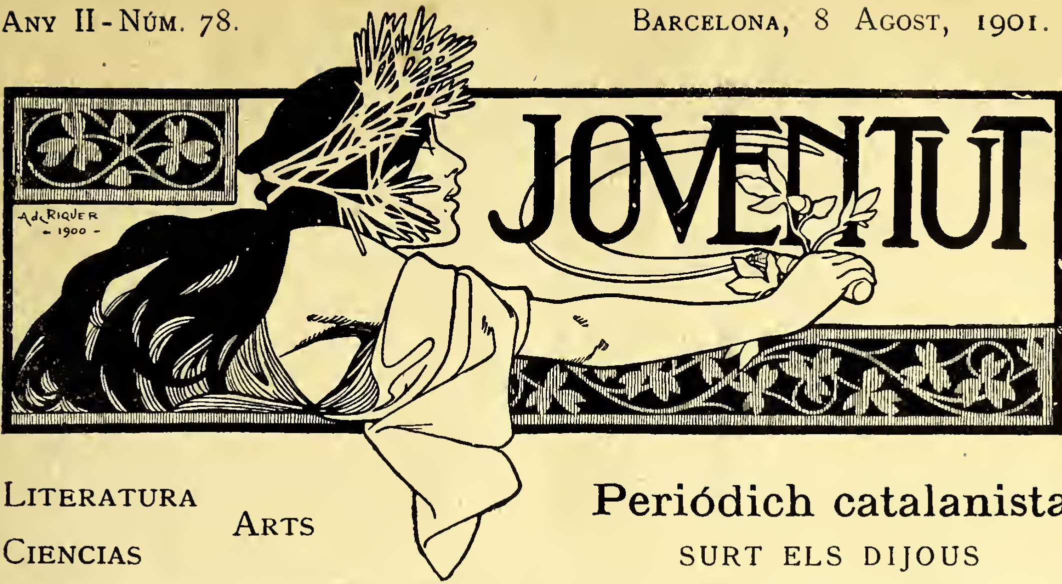
No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any.. .	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

ANY II - NÚM. 78. BARCELONA, 8 AGOST, 1901.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

DEGENERACIÓ Y REGENERACIÓ

Ab aquest titul es batejat el discurs que mossén J. Collell, canonge de la Seu de Vich, va llegir en el primer certamen celebrat per la «Joventut Católica» de Manresa.

Seria hora de que mossén Collell posés enteniment y tingués en compte ahont posa'ls peus, pera no seguir relliscant com té per costúm en las sevas cosas. Al dir axó no'm refereixo al esperit general del seu discurs defensant la religió (á quin ministeri perteneix), fent ressaltar la degeneració dels catalans deguda á la seva indiferencia en materias religiosas; fins aqui ell, com á ministre y com á católich, pot fer tals afirmacions y cumpleix ab la seva obligació exteriorisant els sentiments que l'han d'informar com á canonge y qu'han de respondre tant al seu estat com al hábit que vesteix.

Res estaria fora de lloch si's limités á n'aquest punt; peró va més endevant de lo que deu anar y's barreja en assumtos en els que no deuria barrejarshi, perque no li permeten las sevas forsas, que aqui no ha demostrat tenirlas ni poderlas tenir.

Escolástich per essencia, ab tots els subtilismes y tonterias escolástichs, busca y rebusca pera quedarse al fi satisfet, creyentse qu'ha donat una demostració ab rahons que treu d'un motllo esquifit y rutinari: el motllo malaltis del perque sí. ¿Ahónt ho ha vist que no hagi sigut la tolerancia la font del benestar d'un poble? ¿Hi há un sol exemple, d'ensá que'l món dona voltas, de que la imposició religiosa hagi sigut la font del benestar? Precisament ha de saber y ha de tenir ben present (perque per lo vist ni ho sab ni ho té present), que la indiferencia religiosa y'l descrehiment han nascut sota l'ombra de las imposicions; imposicions que, en cas d'existir el dret de ferlas, no s'havian de tradu-hir, quan menys, en las sorollosas y venjativas manifestacions exteriors, que tots els

bons católichs cuydan ben bé de deplorar en lloch de ferlas més ostensibles. Encara fora passador si no més arribés á n'aquest punt, perque sempre s'ha vist que cada hú tira l'aygua al seu molí; peró tot d'un plegat mossén Collell s'enfila y diu que'l «*narcótich del dubte y de la falta de fe es lo qui ha tingut fins ara com entumidas las energías de lo que'n podríam dir lo Catalanisme oficial, de las entitats que s'atribuheixen la direcció, á voltas ab un exclusivisme jacobí, del mohiment restaurador de Catalunya. Sí senyors, hem de parlar ab tota franquesa, com ho han fet sempre'ls bons catalans.*» Donchs molt ben dit: hem de parlar ab tota franquesa; y ab tota franquesa es bo fer constar per endevant que, convensuts de que se li dona una importancia que no té tractant del seu discurs en aquest punt, no estém menys convensuts de que quan l'exclussivisme arriba allá hont no pot arribar, es de necessitat desenmascarar á qui no parla ab la franquesa que s'atribuheix, á qui parla del contrari ab la imprescindible hipocresía á que forsosament ha de portarlo el seu orgull, personificació vivent de la impotencia.

Y segueix:« *Lo Catalanisme oficial no ha fet encara la seva professió de fe, y en las Bases de Manresa, que s'vol que sían com la moderna Constitució de Catalunya, y qu'alguns converteixen en una especie d'Alcorán ab sa cimitarra al costat...*» ¿Que potser ha d'anar el Catalanisme á besarli'ls peus pera fer la seva professió de fe? ¿Que potser s'han de rebaixar las Bases de Manresa fins á deixarse trepitjar per las sevas plantas? No es tan hipócrita'l Catalanisme, ni son tan rastreras las Bases de Manresa, y d'ellas ne parlan y'n parlarán ab respecte, y s'hi descubreixen y s'hi descubrirán tots els bons catalans. No més poden parlarne d'aytal manera'ls que, orgullosos per essencia, gosan en veure ajupits y ab la esquena doblegada, convertits en autómatas rastrers, als amichs y als enemichs.

En las Bases de Manresa... «*jo hi trobo á faltar*»... ¿Qué hi troba á faltar? Es digna de llástima la manía del jo y ningú més. Hi troba á faltar un símbol, hi troba á faltar lo que hi sobraría si hi fos. Els símbols exteriors ofegan y matan sempre, perque ofenen á qui no té un cervell tan rudimentari que fassi cas de petitesas. Els homes de cor, y d'ideals en el cor y en els sentiments, portan la encarnació del seu modo d'ésser, y á dintre d'ells hi tancan els símbols, si'ls símbols responen al seu modo d'ésser. May fan servir de capsalera lo que, afalagantlos á n'ells, se faria ridícul als ulls de tothóm; may fan servir de tapaforats lo que podent y havent de viure clos dintre de la conciencia, serviría d'escarni; may s'enlluhernan ab flors artificials, y may han de menester una imatje exterior pera enfortirlos, si del amor necessari á aquella imatje n'están convensuts.

«*D'aqueixa falta de sinceritat religiosa ha provingut el cas extrany*»... No sé ahónt troba la extranyesa. «La falta de sinceritat senzillament—diría jo en vostre cas—m'ha portat á insultar al Catalanisme *que'n podríam dir oficial*, y m'ha portat á anomenarme un benemérit de la patria, á mi, que'm voldría veure posat demunt d'un soli, proclamantme jo mateix, revestit d'una supremacía que com á canonge se'm deu concedir.»

Quina manera de desarmarse ell mateix, si tingués la franquesa que carregat d'orgull no pot tenir! Quina manera de trobarho tot bé allavoras, demostrantho igualment ab el motllo esquifit del perque sí en ell imprescindible!

Fora necessari que's conegués y que sapigués dominarse, en comptes d'anar rodant perdut y ensopegant per tot arreu com si fos un pidolayre ó un intrús, malehint y despreciant lo que pera'ls bons catalans ha sigut fet, pera que'n gaudissim.

A despit d'ell mateix, cada home traduheix el seu carácter. Ell, com molts, s'imagina que'ls vicis ó las virtuts dels homes no's coneixen més que per medi de sas accions exteriors, essent aixís que'l vici y la virtut donan una respiració propia, y, mal que'ls pesi, viciosos ó virtuosos, els homes son aixís á la llum dels que pensan.

La seva acció y'ls seus insults haurían pogut ésser justificats si espontaniament els hagués escrit en qualsevol temps en que haguessin concordat ab una justa interpretació de la voluntat: no enorgullit com ara per'afalagar á sos fidels autómatas, envejosos ells y envejós ell dels que ab llibertat saben respectarlo sense doblegarse.

A tot això li ha portat l'afany de gaudir ab la seva ombra retratada ab ridiculesa als

seus peus, perque fins trepitjant la seva ombra's veu afalagat y's creu superior.

El seu atreviment arriba al extrém de voler mortificar á qui no pot ferse may sevas las paraulas d'aquell patriota italiá, Silvi Pellico, que ben segur no las haguera escrit si hagués sapigut que'ls seus *Devers dels homes* havian de servir pera insultar ab tanta mala fe.

«*Hem de parlar ab tota franquesa, com ho hem fet sempre'ls bons catalans*». Ell ho ha dit; donchs jo ho repeteixo, y parlant ab tota franquesa, li he dit que tenia mala fe, per parlar aixís com de passada d'obligacions que no's cumpleixen, de vilipendiar «*la santedat conjugal, la decencia y la honradesa*». Y sápiga mossén Collell d'una vegada que aquells á qui tracta de «*patriotas bordissenchs*», y que «*son aplaudits com á cooperadors benemérits de l'obra del Catalanisme*», tots ells, sens excepció, poden donarli llissons d'obligacions, y tots ells poden ensenyarli'ls devers d'un bon capellá, perque'l que vesteix l'hábit d'una religió de sacrifici, no sols ha de fer patent aquest aument de sacrifici, sinó que també ha de semblar més honrat que'ls altres.

RAFEL FOLCH Y CAPDEVILA.

Juliol, 1901.

PARLÉM D'ART

Una poblacio aislada, es com morta. Mes Deu nos en guart de que aquesta població tinga finestras obertas al extranger, tinga vistas á las nacions civilisadas. Es com las familias menestralas que viuhen felissas fins que al contraure relació ab los senyors del primer pis, comensan á establir comparacions y may están contents de si mateixas, ni de la vida que portan ó han portat fins allavoras.

Axó es lo que'ns passa á Barcelona en qüestions d'art. Comensant per las corporacions, academias y autoritats, y acabant per las classes directoras (critichs inclusiu), som una verdadera menestralalla que viuriam de moment felissos ab las exposicions de ca'n Parés, las bienals del Ajuntament (quan ne feya) y'ls rudiments de Museus tan ben comensats per en Coll y Pujol, si no volguessim tafanejar lo que fan darrera'ls Pirineus ó á las voras del Rhin. Mes la fatalitat ha volgut que la major part de nosaltres haguessim tingut á voltas un parell de mils franchs pera donar una escapada á las Firas universals, ó als Salons de Paris, ó bé á sentir los *Nibelungs* á Bayreuth, y á la tornada ni'l rey ens ha estat bon mosso. Barcelona ha resultat petita pera la nostra ilustració (los viatjes ilustran molt), y l'anatema ha sigut fulminat d'una manera definitiva sobre'l nostre grau d'avens. Llegiu, si no, las criticas d'art d'aquests qu'están al corrent de tot lo que passa als recons més amagats d'Europa y América, que saben noms dels pintors més enrevessats y dels critichs més ilustres (si es que no se'ls inventan com jo vaig fer un cop sense que ningú digués que no'l coneixía), y veuréu qu'encara no hi há una mica de tentativa de fer quelcóm de manera paulatina, s'ha alsat una verdadera creuhada de sabis protestantne y fent xorcas totas las més lloables iniciativas. Axó fá més mal que pedregada seca. Los castellans diuhen que *lo mejor es enemigo de lo bueno*, y en aquest cas té perfecta aplicació'l mot. Voler que Barcelona sia com á cultura general, com á policia urbana y fins com á vicis d'alta escola, un Paris, es senzillament somniar truytas. Ja pagariam alguna cosa de que'ns assemblessim á Toulouse, ab tot y ser una ciutat petita, ó á Génova, que ja es de major importancia.

Somnian truytas aquests critichs malhumorats (jo soch *una bona persona*, segons me digué un jove á qui la tinta d'imprempta li ha ha pujat al cap, desde JOVENTUT) al oposarse á que fem alguna cosa en materia d'art. Veusaquí una questió en que no estich d'acort ab mi mateix com á catalanista. Aqui no hi cap un criteri radical. Lo *tot ó res* en la cultura de Barcelona'l conceptúo perjudicial. Aqui hi entra de ple l'evolutisme.

Y es precis notar que tot justament los més evolutius en política quan actúan de classes directoras son radicals á ultransa en materia d'art. Vos acceptan un *South Kensigton* de Londres ó una *Pinacoteca* de Munich (ni un xavo menos) pera Barcelona, y mentres no poguém tenirho, creuhen que val més que'ls Museus del Parch, tenint consignació pera compras, se vejan abandonats per comptes d'anarse provehint (á lo menestral si's vol)

pera mantenir lo foch sagrat. Los mateixos fundadors del Museu de Vich, si haguessin comensat ab un criteri tan mesqui de tan grandiós, no tindrian avuy la sort d'escoltar tants elogis dels homes que valen á tot lo món. Una volta ple, y encarrilada la gent á anarlo á visitar, ve'l trevall de selecció y'l fer cambi ab altras entitats. Axó es lo que hauríam de fer á Barcelona si'ns coneguessim més á nosaltres mateixos y no volguessim compararnos ab los pobles de rassa superior y d'inteligencia més cultivada. Es procedir á la castellana, á lo Quixot, es no tenir suficient modestia, lo volerse igualar ab los que valen més, peró molt més, que nosaltres.

Y gracias á aquests senyors, vull dir á aquests menestrals, fem com las capitals d'ultim ordre que volen copiar lo que fan á Madrid ó Barcelona. Fan balls de *senyors sols* en los Cassinos, y resultan solzament tres ó quatre parellas ballant, perque'l resto no té *frach* ni *smoking*, com si no valgués més que tots ballessin ab jaquet ó americana, que hi anirian més folgadament y es lo que'ls pertoca, y'l ball fora un espectacle animat y natural.

Aquest procedir insensat es la causa determinant de que tot lo bo que s'ha anat arreplegant per los particulars constituhint base pera la formació d'un Museu Arqueológich serio, ab lo temps haja anat desfilant cap al extranger, y lo qu'es més trist, á voltas *allende el estrecho*. L'*armeria* del Estruch, lo *monetari* d'en Vidal y Quadras, los *teixits* d'en Miquel y Badia, los quadros d'en Bosch y Pazzi, tot nos ha deixat, mentres los *Mestres Titas*, los caciches del art, han anat oposantse á tot lo que fos fomentar los nostres naixents Museus. No ho haurian fet si ells haguessin intervingut en la cosa, perque també es defecte de nostra rassa trobar dolent tot alló que no'ns deu á nosaltres la iniciativa pera portarho á la práctica.

Ara acabém de rebre'l nou desengany de la colecció Miquel y Badia, una de las més notables que's coneixian. Pera que no sortis d'aqui, vaig proposar á la viuda del meu malaguanyat amich que'm deixés fer alguna gestió privada. Vaig parlar ab molts que s'horroritzavan ab la idea de que pogués passar al extranger y á qui vaig tenir d'anar abandonant al veure que lo més calent era l'ayguera. De Madrid també insistian pera que's proposés la venda al Estat pera'l Museu Arqueológich Nacional, á lo que jo vaig procurar retardarho y activar novas gestions aqui. Tot plegat, quan á Barcelona fins hi havia qui girava de camí al veurem, y á Madrid... no feyan res, ve una proposició del extranger, sense regateig de cap mena. Y ja tenim la riquissima colecció navegant cap á... los *Tocinos Unidos*, que deyan aquests beneyts que Deu nos ha enviat pera fernos baixar la cara á cada moment y netejarnos la butxaca.

Aquell poble que aqui diuhen que no té cultura'ns acaba de donar una gran llissó. Un rich *yankee* acaba de comprar la colecció Miquel y Badia, no pera donarse llustre instalantla en sa casa, sinó pera ferne desinteressat present á un Museu de la seva terra. ¿Qué hauria succehit aqui, que volém ésser ilustrats, si tan solzament s'hagués proposat que l'Ajuntament hi fes la seva dita? Deu nos guart de somniarho.

No siguém, donchs, més toca campanas. No'ns tanquém en un aislament suicida, peró no volguém fer com los grans. De moment Barcelona ha de comensar pel comensament, de mica en mica, y quan ja haguém creat alguna cosa, perfeccionemla. Si no sabém de lletra, es inútil posarnos models de Grondona ó de Iturzaeta. No siguém *Tartarins*, que prou y massa'ns hi aném tornant.

Recordém lo que diu la doctrina: Aixis com un noy petit está content ab un vestit petit, perque es lo que li correspón... etc., etc.

Barcelona es poch menys que un poble gran en materias d'art. *Comensém*, deyan los consellers de la ciutat. Fem cultura y aném progressant de mica en mica, y desterrém aquesta malehida costúm de no deixar fer res, baix pretext de que ál extranger ho fan millor. Prou y massa que l'apatia's va apoderant dels principals centres, per por de las criticas dels sabis qu'están tot lo dia ab la palmeta als dits.

BONAVENTURA BASSEGODA.

SANT LAIM NAVEGANT

PER GABRIELE D'ANNUNZIO.

Un día de sol, un pescador provehit de sas nansas, devallá fins á la vora del mar y feu vía cap al Mitjorn, tot caminant descals per demunt de la sorra, en la que'l salmástich blanquejava assí y allá ab la puresa y resplandor del cristall. Regnava un silenci imponent y las ayguas apenas onejavan. L'home arribá fins á un punt ahont un tros de riu desembocava al mar, y com que baixava poca aygua y quedavan en descubert forsa trossos del llit humit y fangós, va arrebossarse las calsas y va atravessarlo fácilment. Un altre tros de riu fluhia més enllá, y'l paradís del delta, ab las abundosas filtracions, era esplendorós de vegetació, de corredissas y de canturias.

Per demunt del cap del pescador s'alsá un vol d'aucells ordrenats en triángul, y ab joyosa cantadissa s'entafuraren pels arbres. Atret per reclams tan falaguers y melodiosos, arribá depressa á l'altra banda y enfilá la boscuria, revifantse al enfonzar las plantas de sos peus, encesas pel contacte de la sorra xardorosa, en la frescor de l'herba, mentres sos ulls, cansats de las blancors salinosas, reposavan en el vert del fullám y de las matas.

Una dolsa deesa de pau beatificava la selva en aquella hora. D'un arbre al altre's comunicavan las canturias, al peu de las socas esclatavan estols de flors escampant flayras, y cap amunt, entre mitj de las clapas resplandentas del fullatje, el cel també floría. Totas las criaturas en aquell refugi fruhian lliurement de la vida. El ressó dels passos tranquils demunt de la molsa embadalia l'ánima d'aquell home, qu'atravessant la mansuetut amorosa d'aquells indrets, se sentía com embolcallat per una unció piadosa, com si un balsam maravellós purifiqués son esperit y esvahís el cansanci de sos membres.

Mes al arribar al mitj de la selva, un miracle's cumplí devant de sos ulls. Ajegut demunt del natural bressol de l'herba, hi havía un nin que somreya, tendrament lluminós, de forma candorosa, com si fos fill dels homes y de las flors. Sa carn se plegava en anells rosats á las munyecas, als tormells y al clatell, y sos peus acabavan en aquellas vagas arborescencias ab que'ls antichs estatuaris adornavan las estatuas de Dafne transformada en llorer. Els arbrissons flayrosos murmuravan á son entorn un oreig musical, suau com el brunzir de las abellas primerencas al arribar el temps de las mels.

El pescador s'aturá tot encisat. De sobte, brollá de la terra un vell, ab rulls abundosos, cubert per la barba'l pit, la testa cenyida per una mitra d'or, y ab tot l'aspecte d'un patriarca.

—«Recull al nin y pórtal á ton senyor. Tindrás vida llarga y regalada, y sempre treurás las xarxas del mar ben plenas de peixos.»—

Aixís parlá'l vell; y tot de cop se esvahí com un'ombra dins del esclat de sol. El bon pescador girá la vista entorn sense saber qué fer. Els arbres mogueren sorollosament son fullám al impuls del ventijol, y un escamot de cabrits s'esmunyí per entre las matas floridas.

Un cop ben plena d'herba una de sas nansas, hi colocá'l nin, y s'entorná á través de la selva, portant la cárrega demunt del cap. Y com que, ab el ritme onejant dels passos, el bressol de vímets brandava,'l nin se va adormir plascévolament al arribar á la vora del mar.

A la falda d'un puig y dintre de gran palau, hi vivía'l senyor de las terras marítimas. Era benigne ab sos vassalls com un pare ab sos fills, y estant á punt de traspassar els llindars de la vellesa, gaudía de la pau serena que li donava la temensa divina.

Boscurias inmensas plenas d'arbres fruyters y flayrosos, creixían ufanosas al voltant de son palau. Las mulas y'ls cavalls restavan vagatius vora las gripias rublertas d'aufals y de garrofas. Els cups soterranis eran sempre plens d'oli. Tan grossa era la provisió de blat que las sitjas grandíssimas estavan obertas constantment pera satisfer las necessitats de tothóm, vassalls y forasters, aucells y pobres. Y las bremas eran tan abundosas, que per la tardor,quan se cullían els rahims, llargas corrúas de someras creuhavan nit y día llurs dominis, portant per tot arreu el regalat present de la beguda saborosa.

Dins del palau, els patis de marbre, com els atris d'un sobirá, eran plens de jochs

d'aygua, de tarongers, d'estatuas, de patjes y de gossos. Las parets de las cambras eran cubertas de preciosos cuyros, ab relleus de drachs y d'héroes llegendaris, ab incrustacions d'ágata, de jaspi y d'evori d'elefants y d'unicornis. Els enteixinats y cobricels de fustas aromosas, de metalls y de teixits extranys, s'enmirallavan, com dintre d'espills clarissims, en els mosaichs polits dels paviments. Extensas galerías, ab restalleras de columnas de pedra numidica, devallavan per la falda del puig fins á la sorra de la badia, en quinas ayguas la pesca hi era ben abundosa. Dessota d'una d'ellas, s'hi obrian els galliners, cuydats y dirigits per gent molt entesa. Cada any els candiotas, els sármatas y'ls saxons, els provehian de cinchcents girifalts, y després d'astors blanchs de l'Africa, de sacres tártars de pelegrins irlandesos, de túnicas germánicas y de falcons provensals. Per la banda de Septentrió, s'extenia'l parch, ple de boscatjes salvatjins, en els que hi pasturavan deu mil cervos y seixanta mil faisans.

Homes destres en las obras de cant y en tocar esturments armónichs, afalagavan l'ánima del senyor y de sa muller, asserenavan llurs vetllas ab sos concerts, y embolcallavan els festins d'artística joya. Un ungüentari trevallava constantment en la composició de perfums; y un monjo, qu'havia aprés entre la gent de l'Arabia'l fer us de las herbas medicinals, cercava en va, feya ja molt temps, entre'ls vegetals indigenas, el remey capás de trencar la esterilitat en las entranyas femeninas.

La muller del senyor, infeconda, passava'ls dias embolcallada en una melangia nadiua. Sos ulls resplandian ab la puresa del ambre electre. Sota sa túnica's dibuixavan sas formas de virginal jovenesa. Y quan ella pujava pels grahons de pórfir, ab las mans extesas cap al altar, els cabells desfets li inondavan el rostre estátich y li donavan una apariencia de deesa.

El nin va ésser rebut al palau com un present del cel; y per totas las terras del voltant s'esbargí la nova ab rapidesa, y'ls vassalls venían de tots indrets afanyosos pera véurel.

Alashoras el senyor magnifich disposá que's fessin espléndidas lluminarias. En senyal de felicitat, devallaren pels puigs rius veritables de vi blanch y vermell; se buydaren jerras de mel aromosa de farigola; s'assaboriren fruytas de la grandaria d'una testa d'home; se mataren mil vadells en un sol dia, que foren rostits en las cuynassas fumejantas; se degollaren setcents tossinos, grossos com rinoceronts, peró de carn més tendra que las cuixas d'un anyell. Els caps més saborosos de cassa y de pesca foren repartits á dojo demunt de safatas d'or; y del ventre dels volátils y dels peixos varen sortirne pedras preciosas, anells, collarets y medallas, barrejat ab pansas de Corinte, ab nous, ab olivas y ab confituras d'Italia.

En els llochs més elevats s'hi varen encendre fogueras de fustas aromosas y gran nombre d'atxas de vent, clarejant tan gran tros de mar, que las galeras venecianas y'ls vaixells de corsaris argelins, al ovirar desde lluny aytal resplandor, varen jurar qu'havian vist l'incendi d'una ciutat fabulosa. El fum de las rehinas balsámicas muntá cap al cel en glopadas espessissimas, canturias religiosas ompliren l'ayre dolsissim, carregat de perfums, y tots els caps se cenyiren de coronas.

Al infantó li varen posar Laim per nom. Ajegut dintre d'un bressol admirable, compost d'una gran petxina extranya sostinguda per dos tritons, girava'ls ulls entorn, y sa somrisa resplandia ab la humitat argentina d'una flor esponcellada. Arribaren las didas, donas triadas entre las millors del poble, de pits grossissims, rosadas de salut. Peró ell apartá sa boca, desdenyant sa llet, deixantse nodrir no més que per una cerva de pell daurada. La mansa mamifera restava llargas horas aprop del nin, extesa als peus del bressol, menjant fullatje tendre, rovellons, blat de moro, y bevent en un vas de cristall las natas més puras. A sos udols tremolosos y dolsissims responia'l nin ab una joya y una vivor de moviments qu'animava tots sos membres; y l'anellet de sos llabis s'obria espontaniament en una rialla.

Ab rapidesa prodigiosa passá en Laim de la infantesa á l'adolescencia. Tingué la testa d'un dioscur, tota negra, ab rinxos semblants á las brancas floridas dels jacintes. En son cos hi resplandi la bellesa d'un Baco jove, l'armoniosa composició d'una estatua fidiaca. El

tors era una obra viva de cisell, perque las costellas se dibuixavan dessota la forma naixent del tórax; el joch dels biceps en els brassos, perfectes com aquells del Antineu, marcava demunt de las espatllas alguns clotets lleugers, d'una mobilitat extremada. Els flanchs s'insertavan á la esquena ab una inflexió serpentina de gimnasta; la musculatura de las camas tenia la mateixa llargaria y agilitat de dibuix que la d'un efebo ateniense; sos peus esbelts y nirviosos, d'atleta corredor, se relligavan á sos tormells, acabant ab uns dits que semblavan un manat d'arrels tendrissimas. Y tota sa persona gaudia dins del equilibri de la gracia y de la forsa, ab flonjas debilitats de cera cubrint sólidas conjuncions d'acer.

Aixis fou esculpida sa imatje, en una lliga de metalls nobles, per un mestre del art del cisell, de qui no sabém pas cóm se deya, ni d'ahónt era.

El jove Laim no fou aficionat als cavalls, ni al astors, ni als gossos; peró manejá l'arch ab més destresa que un sagetari parth, sense que may, per aixó, las fletxas d'argent de son buyrach ferissin á cap bestia per entre mitj dels arbres. Lo que si l'atreya ab forsa irresistible eran las grandiosas lluytas épicas dels esquals dintre del golf, quan arribava'l temps dels amors. Aixis que'l silenci dels mitj-dias li portava'l ressó del brugit y la maror de la batalla, tot ell botia de joya, y poch á poch, sense fer soroll, y d'amagat de tothóm, s'escorria, ab l'arch al puny, fins als jardins, aferrat á una corda feta de palmas entrellassadas, y atravessava'l boscatje, fins arribar al promontori.

Dugas alzinas semblantas á monuments titánichs de l'época llegendaria, feyan com una mena d'arch de triomf de doscents pams d'alsada. El sol llumenava ab sas clarors argentinas las escorsas centenarias, y més enllá de la portalada vegetal els laberintes de la boscuria's fonian entre verdors ombrivolas. El jovenet s'aturava devant del llindar florit, corprés per la dolsa grandesa de la solitut. Mes aixeribintse al ressentir la maror llunyana, apretava á corre, botent per entre mitj de las socas revellidas y del herbám altissim, pujant escalas fetas d'arrels, salvant obstacles d'arbrissons entrelligats y esmunyintse per sota'ls atapahits brancatjes ab l'agilitat febrosa del llebrer cassayre flayrant de ben aprop un escamot de llebras. El brugit de la lluyta esdevenia cada volta més proper y més terrible. Y tot de cop el mar, clos dintre d'un gran amfiteatre de rocas gegantinas, se li presentava ab lluhissors espléndidas; y més de tres mil esquals batallavan furiosos á flor d'aygua.

Era un espectacle magnifich. Desde dalt de tot del promontori'l jovenet seguia ab la vista totas las peripecias de la lluyta espléndidament llumenada per la llum solar.

Els peixos, grossasas quimeras d'aygua salada, moradenchs y verdosos del llom, y ab sos ventres blanquinosos, armats de closcas ossosas y d'una gran dent de narval, se removian y serpentejavan, entre mitj d'un onejar furiós, botent á fora de l'aygua y capbussantse sorollosament pera tornar á sortir ab una rapidesa indescriptible. El llampegueig de las llargas espasas d'evori, las lluhentors dels cossos oliosos, els ruixims irisats d'escuma en que's fonian las onas batudas forsudament per las cúas escatosas, la escumejanta blancor de la inmensa extensió d'aygua, tota aquella ceguera de feridas y aquella fortor penetrant de sanch y de greix, excitavan poderosament al jovenet qu'embadalit s'ho contemplava.

Els cadavres esgroguehits, ab el ventre enlayre, en el que l'adversari havia deixat l'arma, s'anavan á esclafar, fuhetejats per las onadas, contra'l rocám cantellut de las riberas. Hi havia esquals que, sortint de la maror de la batalla esdentegats y ab las barras mitj partidas, batzegavan ab las darreras convulsions de la mort y mudavan de colors. Trossos d'evori eixian de las escomesas rabiosas, llensats á gran alsada, y's creuhavan maravellosament demunt dels cimalls blanquissims dels núvols assoleyats. Algunas parellas de batallayres, separantse del esbart inmens, s'escometian ab furia prodigiosa. Las grossas tacas de sanch qu'envermellian las ayguas agitadas, eran ben prompte esbargidas á cops d'aletas y de cúas; y'l nombre dels morts creixia rápidament, sobrepujant de molt al dels qu'encara guardavan un feble alé de vida.

Alashoras en Laim, sentintse invadit, devant d'aquella furia destructora, d'un brahó

ferotje, extenía l'arch y comensava á etjegar sagetas. Las punxas agudissimas s'endinzavan quasi senceras en aquellas carns tovas, y las sagetas, al quedarhí clavadas, tremolavan per un moment. Com que'ls peixos, sense cuydarse de las novas feridas, reprenían la lluyta ab més rabia, l'extermini esdevenía complert al cap de poca estona. Las ayguas remogudas s'anavan apaybagant, las escumas se fonían; y la tossuderia del viure provocava en aquells cossos algunas palpitacions supremas d'aletas y de cúas, algunas débils esgarrifansas en las escatas feridas. Y com que tots aquells cadavres, onejant de ventre enlayre, brillavan ab lluhentors argentadas, aixams de voltors escollerats sortían del rocám y esvolategavan al entorn en cerca d'un bon ápat.

Aixis se va despertar en Laim l'esperit guerrer; y un desítj d'aventuras per las terras de l'altra banda del mar va encendres dintre d'ell ab forsa irresistible. Se passava horas y horas contemplant com esclatavan las onadas demunt de la platja, cóm avensava la maror y cóm las velas llatinas s'esvahían al lluny, en las regions lluminosas d'alta mar.

Quasi bé sempre, assegut als peus de la senyora, entre las columnas d'un pórtich, repetía, demunt d'un esturment de tres cordas, las cansons dels mariners.

En els intercolumnis penjavan moltas garlandas de flors; y á fora, en la badía xardorosa y plena de calma, las tortugas marinas dormían á flor d'aygua, oferint al sol las amplas closcas resplandentas com l'ambre més pur.

En Laim, tot de cop, llensava l'esturment y's posava á plorar, perque havía vist apareixe al horitzó la proa d'una galera.

El senyor y sa muller, ignorants del motiu de tanta tristesa, varen cridar al palau, per'aixeribirlo, als joglars més famosos y á las danzatrius més lloadas de tots els realmes cristians; ordenaren festins en honor seu, compostos de menjars may servits fins alashoras, que foren assaborits al so de las arpas y entre chors de donzellas; li oferiren cavalls enflocats ab gorniments plens de pedras preciosas, y armas riquíssimas eixidas del cisell dels argenters de més nom; y disposaren en el parch una gran cassera, en la que, per espay de tres días, se mataren doscents isarts y noranta singlars.

Mes, quan per fi en Laim va demanar un navili, el senyor va aplegar als mestres d'aixa, als calafats y als artistas navals de totas las terras, provehintlos abundosament de tronchs de cedre, de lli d'Egipte y de metalls de totas menas. Ab deu mesos de trevall, la nau estigué llesta.

Era una galera ab cinch ordres de rems. L'arbre mestre, més dret y més inflexible que un pi de la montanya Ida, encerclat d'argent y d'or y coronat d'un gall grossissim y flamejant com un far, duya una gran vela quadrada y dugas velas triangulars. Resseguía la proa'l cos magnífich d'una sirena, pintada al encáustich, que, ab gesto vincladís y graciós, alsava'ls brassos enlayre, abastant ab sos peus la carena del navili. Un enfilall de marrechs báquichs, destrament esculptats per sos costats, el voltavan donantse las mans, esgrananthí totas las actituts d'una dansa esbojerrada. El cedre inmarcible resplandía per tot arreu, entre las motlluras de sántal y d'evori. Els pabellons, guarnits ab ricas estofas assiáticas, onejavan demunt del pont, ombrejant las pilas de coixins y'ls llits de plomas; y tota la galera tenía l'apariencia d'un navili reyal en el que un sobirá ditxós volgués gaudir del amor de sas esposas.

El día senyalat pera llensarla á l'aygua, vingué una gran gentada de totas las terras dels voltants. En Laim estava radiant de joya, y'l senyor y sa muller fruhian no més que de contemplarlo.

Quan la galera fou alsada á pes de brassos y acompanyada fins al mar, un crit inmens de maravella sortí dels pits de la munió frenética, y s'esvahí, repetit pels ecos, en tota l'amplada del golf. El dematí era clar y esplendorós com si tot fos dintre d'una campana de cristall; y'l mar estava tan quíet y tranquil, que las transparencias de sas ayguas deixavan veure sas fondarias verdosas.

Després de las tendras despedidas y dels adeusiaus melangiosos, en Laim s'enfilá dalt del pont. Cinquanta remadors, tots nusos, ab els cossos recentment fregats ab oli d'olivas y polvos groguenchs, tots ells de gran vigor muscular, ab la testa estretament cenyida per una corda perque ab l'esfors no esclatessin las venas del front, s'acotaren de-

munt de sos banchs, tots á la una, ab el rem al puny; y la nau avensá majestuosament, essent victorejada per la munió qu'omplia la platja y las barcas que formiguejavan en la badia. Mes, tot de sobte, un pressentiment de desgracias feu tremolar al senyor y á sa muller, aixordats per la cridoria de las aclamacions, qu'omplia l'ayre.

Traducció de
S. Vilaregut.

(Seguirá.)

TEATRES

La Vitaliani.—María Stuart.

La Vitaliani torna á actuar en el teatre de Novetats. La simpática actriu quina fe, quin entussiasme y quina modestia podrian servir d'exemple á tants y tants artistas pretenciosos com corren per aqueixos mons de Deu, torna á visitarnos agrahida sens dubte á la bona acullida y als aplausos sincers que meresqué l'hivern passat d'aquella part del públich barceloni que va saber reconeixe'l seu talent. ¿Qué hi fa que aqueixa part fos petita, si estava formada per lo més inteligent y lo més entussiasta de nostra terra? ¿Ho ha sapigut compendre la Vitaliani aixó, y fent cas omís de la qüestió económica, torna á darnos las gracias, tal volta ab la secreta esperansa de conquistar als indiferents? O, pel contrari, creyent que l'apatia del gran públich barceloni es deguda á defectes propis, ha arribat á dubtar per un moment de si mateixa, y—ver apóstol de son art—torna coratjosa á la lluyta ab més fe y més entussiasme qu'avans?

Si es lo primer, els pochs fidels, els pochs qu'aném al teatre de bona fe pera veure art serio, li agrahim de debó; mes si es lo segón, la seva desilusió será gran. Ab bona fe, ab modestia y fent art, no n'hi guanyará cap de diner aquí á Barcelona. Pera lograr aixó's necessita tot lo contrari. Ja li dirém nosaltres lo que's necessita si promet no escoltarnos. Se necessita tenir moltas pretensions, molta *barra*, fer molta *reclame*, tenir molts vestits elegants y moltas joyas, encara que siguin falsas, y ferne ostentació; se necessita saber arribar á temps, en una temporada en que nostra burgesia no tingui lloch millor que'l teatre per'aburrirse, y saber prepararli un bon bressol, un bressol de comedias senzillas que no reclamin atenció sostinguda; qu'en lloch del silenci sepulcral ab que'l públich té d'escoltar un drama interessant—silenci que implica moltas privacions—l'obra'l fassi riure continuament, y durant tota la representació pugui regnar aquella agitació y aquell brugit necessaris pera que cada hú pugui fer tranquilament el seu fet sense protesta dels altres. Negocis, vestits y sombreros, petits secrets transmesos á cau d'orella, miradas que parlan, diálechs per telégraf sense fils, estisoras que may paran, gelos qu'esclatan, pessichs que's perden, vanos que s'obran y's tancan, carmel los que's fonen, *gemelos* que *penetran*, riallas distretas, etcétera, son petits elements que contribuheixen á fer passar agradablement una vetlla. Y aixó sols en obras lleugeras es possible, ab la ventatja qu'á més á més tenen, de qu'en qualsevol moment que's vulgui fixar l'atenció en la escena, tot seguit se troba'l fil y tot seguit se pot riure un *xiste* ó fruhir ab un petit diálech sempre interessant per'aquella gent tan distreta y tan prosaicament ocupada.

A més d'aixó's necessita saber presentarse ab molta ostentació, afectant gran suficiencia y desinvoltura, y si l'actriu té'l *talent* de triar obras en que hi hagi dugas ó tres escenas—no més que dugas ó tres—sensacionals, saberne treure tot l'efecte ab molta sonoritat, ab molt moviment, ab molta *pose.*

En fi,'s necessita usar de tots aquells recursos propis dels cómichs amanerats y pretenciosos á que está acostumat un públich rutinari y distret com per desgracia es el públich barceloni; y com que la Vitaliani no'n té cap d'aqueixos defectes (ans al contrari, fa art veritable ab sinceritat, ab sobrietat y ab conciencia), y com que'l seu repertori es escullit y no s'hi pot anar pera riure y passar el temps, sinó pera sentir, es clar qu'ara com avans tindrá de contentarse ab uns quants escullits.

En la curta temporada'ns anuncia la Vitaliani, á més d'un repertori triat, algunas novetats. Per ara'ns ha donat la traducció d'un *vaudeville* francés, *Le carambole dell'amore*, quina acció molt moguda, especialment en els dos últims actes, está desenrotllada ab trassa, y quin diálech es viu é intencionat com acostuma á ésser en las obras mestras d'aquest género.

En Duse es qui'ns va agradar més, donant molta vida al estrafalari personatje que interpreta, sens exagerar com feren en alguns moments en Sainati y en Rizzotto. La Vitaliani hi té un paper de molt poch relleu, que diu tal volta ab massa serietat, donat el carácter de l'obra. Evidentment no pot sortirse del art serio. La Farina molt expressiva, y'ls demés contribuhiren á lograr un conjunt ben discret.

La segona obra que'ns han donat com estreno—segurament no s'ha representat may á Barcelona—es *La vita color di rosa*, dels senyors Berciére y Koch, que probablement nasqueren á principis del sigle passat y foren uns bon-jans ja en aquella época; tanta es la tranquilitat y la bona fe, no exempta d'una certa malicia, de que fan gala en aquesta obra que no té prous defectes ni prous actes

per ésser un melodrama vulgar, y té en cambi pretensions filosóficas y psicológicas que fan somriure. Com que no l'hem de tornar á veure, no hi há cap necessitat de detallar els grans defectes de que adoleix, defectes qu'en definitiva—encara qu'en grau superlatiu—son els mateixos de tot el teatre neo-romántich francés de mitjos de sigle, pare putatiu del melodrama modern.

Mes ¿per qué s'ha recordat la Vitaliani de desenterrar semblant *esperpento?* Sens dubte fou un día aplaudida interpretantla devant d'un públich senzill, y no s'ha recordat de que'l temps y'ls gustos passan. Y es més estrany encara quan l'obra no's presta á lluhiment. Tant es aixís, que, á pesar del talent de l'actriu, sols en un moment va lograr interessarnos: quan en el quint acte li diu son marit que sa filla es morta. La Vitaliani va tenir l'altra nit un rapte d'inspiració, un d'aqueixos raptes en ella característichs que'ns fan oblidar lo absurdo y fins lo ridícul de l'obra devant de la sinceritat, passió y forsa ab que la intérprete exteriorisa'ls seus sentiments. Peró es clar que fins la interpretació d'aquesta petita escena produheix escás efecte en el públich, que durant tot el *drama* no ha fet més que riure. Els demés actors trevallaren á conciencia. El decorat molt pobre, casi miserable.

—

Si, en un ordre purament psicológich, fos possible establir una escala que comensant per Sardou acabés en Shakespeare, trobaríam á n'en Schiller aprop de mitj camí. Tanta diferencia hi há, baix aquest punt de vista, entre una *Mme. Sans Gène* y una *María Stuart*, com entre aquesta y una *Lady Macbeth*, per exemple. En Sardou, com autor més modern y més artificiós, s'apodera d'un tipo histórich y, mestre com es en recursos escénichs, fa un drama que distréu; en Shakespeare, enamorantse d'una tradició, li dona vida esplendorosa y comunica als personatjes d'ella'l calor de la seva imaginació exuberant y la grandesa de la seva visió genial dels sers humans. En Schiller, més efectista qu'en Shakespeare, no es tan habilidós com en Sardou; peró es més humá que aquest sens ésser tan profond com aquell. Aixís si per casualitat el tipo de María Stuart hagués enamorat als tres, en Shakespeare n'haguera fet una tragedia incomparable, en Sardou un melodrama refinat, en Schiller—aixís va ferho—un drama trágich interessant.

El tipo de María Stuart que presenta Schiller no es ni més ni menys que'l tipo de la tradició engrandit y hermosejat per l'aureola del martiri. Per la seva part poch hi ha posat l'autor. Resulta del conjunt de l'obra un tipo acabat, un gran tipo si's vol, peró massa trevallat. Sols després de tiradas inacabables y de relacions y parrafadas llarguíssimas arribém á compéndrel; y essent un personatje sujestiu més per sa desgracia que per sa complexitat, may li surt al autor retratat en una frase gráfica y verament inspirada. Y lo mateix passa ab els demés personatjes, qu'enrahonan pels colzes explicant y repetint las respectivas historias ab una minuciositat desesperadora que no'ls hi evita á n'alguns el sortir borrosos. Si Mortimer, Talbot, Pauleto y'l baró de Burleigh, després de tants esforsos quedan ben retratats, la reyna Isabel y'l comte Leicester resultan indecisos y molt inferiors á la seva reputació histórica. Tot aixó fa que'l desenrotllo de l'obra de Schiller resulti pesadíssim, arribant á cansar en algunas escenas. Y no obstant, tota reducció d'ella, com no sigui en petits detalls, la perjudica notablement. Per'xó trobém que *María Stuart* no es un'obra genial, y l'arreglador ó reductor se troba en grave compromís devant del dilema d'ésser ó pesat ó poch clar.

La reducció italiana qu'ha representat la Vitaliani va semblarnos feta ab molta conciencia, en versos correctes, si bé arcaichs, lo que'ns fa presumir qu'es ja antiga. L'autor ó autors, quin nom ignorém, resolgueren la dificultat tallant casi bé mitja obra, peró ab discreta selecció. El paper de María'l conservan casi en sa integritat, per lo qual destaca notablement per sobre'ls demés, que quedan borrosos é indeterminats. Aixís per exemple Mortimer, un dels millors tipos de l'obra, ens deixa frets al suicidarse, perque ab las supressions dels dos primers actes y de tota la escena final del tercer no'ns hem pogut fer cárrech de tot el fanatisme y de tota la passió desenfrenada qu'agitan aquell cor enamorat de la reyna cayguda. Mes l'arreglador ho ha sacrificat tot al tipo de la protagonista, y just es confessar que aquest —també'l més ben dibuixat per l'autor—resulta interessant y á voltas grandiós. La escena capdal del tercer acte entre las dugas reynas corprén de debó, havent trobat l'autor accents de verdadera passió. Y lo mateix passa ab las escenas finals del quint acte, d'un sentiment, d'una melangía y d'una dignitat extraordinaris. Si'ls tipos d'Isabel y altres, aixís com determinadas situacions, no resultan prou clars, més hem de culparne al autor, per la seva difusió, que al arreglador, obligat á ésser més sobri.

El paper de María Stuart es paper de proba per'una actriu dramática: de manera que sortirsen ayrosament ja es una gran victoria. La Vitaliani va fer més: va demostrar que, contra lo que molts diuhen, encara hi há qui pot atrevirse ab las grans creacions trágicas antigas; va probar que qui sab sentir y compendre aquests tipos extraordinaris, pot sentir la escalfor del foch sagrat, pot fer vibrar la seva ánima d'artista y encarnarlos ab forsa, sobrepujantse á si mateixa.

La Vitaliani no té pas facultats excessivas, y realment en moltas ocasions ella mateixa, en sa modestia exagerada, sembla que desconfia de sas forsas. Y no obstant, arribat el moment, creix d'un modo extraordinari, la seva figura s'engrandeix, el seu rostre s'anima ab expressió extranya, el seu gesto's fa ample, majestuós, y l'actriu se mou ab solemnitat y grandesa. La escena del tercer acte ab la reyna Isabel va demostrar tot aixó. A pesar de sa veu escassa, la Vitaliani hi va obtenir un gran triomf. D'igual manera va dir ab gran sentiment y sinceritat las escenas del acte quint, escenas que, si no de lluhiment, son també de proba pera una actriu. Qualsevol actriu de menos conciencia qu'ella hauria procurat buscar un efecte fácil ab el ploriqueig y'ls sospirs fondos, mes la Vitaliani sab prou bé que aquests recursos son de mala lley, y que no'ls hi aplaudiria may un públich inteligent. Sobre tot en un tipo com la reyna d'Escocia, que deu conservar fins al ultim instant aquella serenitat y aquella dignitat sobiranas ab que la embolcalla la tradició. Per'xó si alguna censura tinguessim de fer la fariam pel final, un xich *d'apoteosis*, ab que's clogué la representació. Tal volta essent menys humá, en el sentit genérich de la paraula, resultaria més gran y més artistich que Maria pujés els grahons del cadafalch ab major serenitat y fermesa.

Els demés, considerats en conjunt, no estigueren de bon tros á l'altura de la Vitaliani. Entre ells se distingi en Carles Duse, que digué la escena del quart acte, en que tracta de justificarse, ab tota l'habilitat, imperi y persuasió propis d'un tipo com Leicester: un egoista inteligent que coneix la forsa de las sevas armas. La Campi, á falta de sentiment fondo, fa de reyna Isabel ab convicció, no deixant de donar al tipo una certa majestat ab sa figura arrogant. En Rizzotto diu discretament el paper de Mortimer, que, com hem dit, per las supressions resulta desayrat, y'ls demés arrodoniren un conjunt relativament acceptable, tenint present lo qu'estém acostumats á veure.

Lo que no pot anar ni ab rodas es el decorat y la presentació escénica, que, salvant alguns trajos propis de l'época, resulta detestable. Peró la veritat es que seriam injustos ab la Vitaliani volent ésser exigents en aquest punt.

EMILI TINTORER.

NOVA MUSA

Sentint cantar cansons catalanas.

¿Quí ets tu? ¿Per qué somnías
ab un llibre estret al pit,
tot dihent las melodías
qu'agombolan l'esperit?

Tu portas, com reliquiari
d'antigas generacions,
lo tresor hereditari
de las íntimas cansons.

Quan ta veu rossinyoleja
traduhintnos eixos fulls,
secreta llum espurneja
dins la negror de tos ulls.

L'aixám d'abellas que tresca
pels vergers del ideal,
ha fet una dolsa bresca
dins la soca patriarcal.

El solar de Catalunya
son brancatje protegeix,
y de la mel que vessunya
l'ampla soca te nodreix.

Mes que'l llibre y l'assamblea,
mussa de la gorga d'or,
guanyas soldats á la idea
que té un eco dins ton cor.

Com la flor tendra y menuda
refresca'l recort sublím
de la serra cantelluda
hont va néixer dalt del cim,

aixís, al badar tos llabis
el perfúm de la cansó
de la gran patria dels avis
ens recorda l'horitzó.

Tu ets alé de primavera,
esperansa que somríu;
tu ets l'aureneta primera
que saluda al cel d'estíu.

Tu'ns transmets eixa alenada
d'un ardit renaixement
que ab espléndida brotada
fa florir el pensament,

y feconda las despullas
de la herencia maternal,
y aixeca al cel las agullas
de la nova catedral.

Quan ta veu ens encativa
com tendre *vou veri vou*,
al teu front de lluny arriba
la claror d'un día nou.

Invisible una senyera
dins sa llum sembla onejar.
Per demunt ta cabellera
l'hem sentida bategar.

JOAN ALCOVER.

¿CULPABLE?...

El jardí restava en un silenci solzament interromput pel remoreig dols y apacible dels arbres al ser mogudas sas fullas per un oreig tebi y suau.

Las flors embaumavan l'ayre; de las obertas finestras de la casa s'escapavan torrents de llum que feyan recular las ombras de la nit cap á un extrém del jardí, ahont las plantas s'hi atapahian més, com volent defensar el lloch d'una claror profana.

En aquell reconet ahont la espessa y arrapadissa eura hi feya com una glorieta, qué bé s'hi estava!

Tu, ab ton caparronet ros decantat sobre mon pit, m'explicavas las penas d'un mes de matrimoni ab un home per tu odiat, ab un home á qui sa edat avensada feya inútil pera las lluytas amorosas.

Quina parella feyau! Tu, exuberant de joventut, de forsa, de bellesa: ell, decrépit, xacrós, lleig y lasciu com un sátir!

M'ho explicares tot. Ton cas no era nou. Un pare que, ¡infelis!, creya sa joventut eterna, y una mare estúpida, miserable, que sols pera sostenir el luxo escandalós en que vivia't *vengué* com se ven una *cosa* qualsevol.

Tu culpavas al home que's deya ton espós, y la culpa no era pas tota d'ell: la culpa la tenian ton pare ab sas continuas disbauixas y ta mare ab l'insá afany de sostenir una posició que no li corresponía, y que vos precipitá á un abim de miseria qu'ells dauravan ab tota mena de trampas y d'enganys.

Jo ho sabia tot aixó; t'estimava, y m'havia fet el propósit de tréuret del ambient perniciós que respiravas. Desgraciadament mon anhel no pogué realisarse, perque tos pares disposaren de tu com el jugador encegat disposa de diners que no son seus, y't feren esposa d'un home á qui no podias estimar, sols perque aquell home ab sa riquesa podia restituhir lo qu'ells havian follament malmersat, y perque podia mantenir els vicis del un y fomentar l'afany d'ostentació de l'altra.

Vaig procurar impedir el sacrifici á que tos pares t'obligavan, y vaig ser ignominiosament expulsat de casa teva. Prou ho sabs; prou sabs que ma desesperació va ser fonda, sens exclamacions, sense llágrimas. Ab el cor trossejat vaig fugir lluny, ben lluny del lloch que cobejava tals infamias. Peró mon pensament va restar vora teu, y no podia acostumarme á no véuret. Y vaig tornar, y vaig saber lo que'm temia. Y vaig rondejar aquell jardí, mut testimoni de nostre amor, avans alegre, atrayent, y ara trist, repulsiu com si trascendís á n'ell la repulsió que inspira... ton espós.

Ta condició d'esclava d'un home fastigós qu'en ta cambra nupcial t'havia exigit pactes repugnants, te portava á mi, al home á qui jurares amor per tota ta vida. Com altres dias, estava jo contemplant aquell lloch ahont t'havia conegut, quan de prompte vaig sentir ton amarch plor, vaig sentir que'm cridavas, y vaig saltar la tapia pera consolarte, pera renovarte mos juraments d'estimació verdadera.

El raig de lluna que curiós aclaría las poéticas ombras de la glorieta, llumená de ple, com una aureola, ta hermosa testa. Ab quina delicia respirava jo ton alé ardent y perfumat! Vaig mirarte, y tos ulls intensament negres se fixaren en els meus: ens comprenguerem. Instintivament nostres brassos s'enllassaren fortament, nostres llabis ardents, frenétichs, s'ajuntaren, nostres cors sentiren un desitj foll de mutua posessió...

Després nostres cossos se deslligaren pausadament, tristament... y més tristament ens separarem. Tu quedares plorosa, pensativa, sentint remordiment per la falta comesa; jo vaig endevinar ton pensament, y, respectant ton dolor, poch á poch vaig anarmen, abatut, sospitant que t'havia perdut per sempre.

A. Font y Laporta.

CONSCIENT

El patir d'aquella dona enclotada al catre era indescriptible. Estava agonitzant, morint de miseria en un quarto fosch, humit y esquifit en extrém, ab clarianas al sostre per las que's filtrava un fret gelador.

Al costat mateix del catre, hi havia un bressol mitj esbardellat, dintre'l quin dormía, ab són felís, una noyeta d'uns dos anys, á la que's mirava sempre aquella desventurada, mentres veya venir la esglayadora mort amenassantla; y ab sa imaginació, abrusada per la febre, enterbolida per la proximitat de la mort, ovirava mitj confós un horitzó tot negre en quins confins s'hi perdía sa filleta abandonada, sense mare, sense ningú que la guiés per bon camí en els intrincats boscos de la vida miserable, que l'allunyés d'aquella carrera laberíntica, fornida d'abims, que segueix tot sér predestinat á miseria perpetua; carrera qu'havia seguit ella enfonzantse á cada pas, caminant d'esma, aixecantse pera caure de nou en tenebrosas fondarias plenas de llot, desd'ahont arribava á sentir la riallada sarcástica dels felissos que vegetan com formiguer, inalterables, sense parar esment en res que no sia pler mundá, soterrant més al desventurat que s'aixafa, fent el sort als crits anguniosos del que s'ofega.

Tot ho veya aquella dona agonitzant: á sa filla sola, després de morta ella, sens un'ánima compassiva que la ensenyés carinyosa á caminar, y un cop gran, si arribava á serho, havent de passar una vida terrible, com l'havia passada ella, una vida llarga, molt llarga, que may s'acaba, sempre patint fins á l'hora anhelada de la mort.

Y la imaginació exaltada d'aquella mare volava lluny, fins á veure finar á sa filla en un llit d'hospital ó en un catrot abandonat de tothóm, com gos sens amo... com ella moria.

Peró tornava á la realitat, ab sa filleta de dos anys que, un cop morta ella, potser també's moriría de fam en aquell quarto mateix, cridant á sa mare freda y encarcarada que no li respondría may, xuclant, exprement sos mugrons glassats y aixuts, ja agotada la llet del biberó que li portava cada día una vehina bondadosa...

La malalta entrá en el periodo agónich. S'aixugá la mar de suhor que mullava son front, mirant sempre com encisada, ab ulls lluhents y fondos, á sa filleta adormida á son costat. Després quedá ab la vista clavada al sostre, respirant ab pena y plorant, barrejantse sas llágrimas ab las gotas de suhor que li baixavan cara avall...

Un llamp degué passar pel débil cervell d'aquella dona, que, alsantse d'una revolada, agafá á sa filleta pel coll y la escanyá en sos brassos petonejantla frenética, mentres barbotejava:—«Aquí, aquí ab mi... per sempre, ben felissas!...»—Y posant els ulls en blanch, entregá dugas ánimas á Deu.

P. Colomer y Fors.

L'ENDEMÁ DELS SEGLES

Tranquila soletat! Pau infinita!
Tot el món es desert d'un cap á l'altre!
Ni un sol alé de vida de la Terra
ne surt. Tot es ben mort! Igualtat bella!
Las flors dels branquillons ressecas penjan,
y un escampall de fullas esgroguehidas
ompla'ls camins.
Las vilas arrasadas
son munt inform de pedras; de las tombas,
assí y allá, las creus boca-terrosas
están. Tot dorm en pau! Res hi há que visqui!
Ni un sol sér nat habita ja la Terra
erma y sens conreuhar. Ja'l sol no escalfa,
y'l mar no besa, mormolant, las rocas.

Un Deu desconegut treu d'entre'ls núvols
sa grapa de gegant, la Terra agafa,
y voltantla ab els dits, com á una esponja
l'apreta fortament.
A torrentadas
cau el pus per l'espay... Es lo que'n resta
de lo que vida fou; es such d'enveja,
de calumnias é infamias...
A la Terra
re's pert, y á lo que un día doná vida
á ella havía tornat, y ella ho guardava
dins l'estuig miserable de sa crosta.

F. Pujula y Vallés.

DESDE TARRASSA

ELS AUTONOMISTAS TARRASSENCHS.

De veritable festa patriótica pot ésser calificat l'aplech autonomista que baix els auspicis del Consell Regional Federalista tingué lloch el diumenge passat en el Circul Federalista de Tarrassa. Acceptant gustosissims la cortés invitació rebuda, JOVENTUT estigué representada en la vetllada, y puig tan eloqüentment se defensá l'autonomia de Catalunya, farém un extracte de lo manifestat pels oradors federals pera que'ls llegidors de nostre periódich puguin formarse una idea de la festa.

En el fons del escenari, ocupat per la mesa, s'hi veyan el penó del Consell Regional Federalista,la bandera catalana y la bandera del Circul Federalista de Tarrassa.

Comensá l'acte, y feta pel president senyor Marinel-lo la obertura de la sessió, parlá á continuació'l senyor Paloma, de Tarrassa, qui en fogosos periodos defensá l'autonomia de nostra terra y de totas las regions espanyolas, y atacá ab duras frases el centralisme, que tant si es monárquich com republicá, es sempre ridicul y odiós.

El senyor Tona, que'l segueix en l'us de la paraula, diu que'l centralisme es el culpable de la decadencia d'Espanya, y que Catalunya vol l'autonomia pera salvarse del naufragi general, com també l'haurian de voler totas las regions que volguessin viure. No comprén que pugan haverhi republicans que no siguin autonomistas, perque la república sense l'autonomia regional y municipal es solzament una disfressa del absolutisme. La república unitaria seria la continuació de la monarquia, al pas que'l federalisme es la llibertat y la justicia, perque s'inspira en la varietat de la naturalesa. Diu que á Catalunya hi há l'autonomisme históricb, qu'es el catalanisme, y l'autonomisme avensat, qu'es federalisme; diu que'l catalanisme, al igual que'l federalisme, vol l'autonomia per totas las regions. Saluda als catalanistas com á germans d'ideas, dihent que las Bases de Manresa y la majoria de periódichs y entitats que las defensan respiran llibertat, y que per lo tant, qui moteji als catalanistas de reaccionaris, ment descaradament. Invita als obrers á unirse al federalisme, hont hi trobarán la satisfacció inmediata y positiva dels seus ideals de salvació y de llibertat, y acaba dirigintse á las donas, exhortantlas á inculcar á sos parents las ideas autonomistas qu'acaba d'explicar.

El senyor Fabregat diu que si l'Estat espanyol hagués reconegut las autonomias regionals y colonials no haguera desaparegut el poderiu d'Espanya ni las colonias s'haguera separat de la metrópoli. Demana pera Catalunya y pera totas las regions la més complerta autonomia politica y administrativa. Califica al lliberalisme centralista d'antinatural y de favoreixedor y causant de la ignorancia y del caciquisme. Diu que'l lliberalisme uniformista no es més que una nova manifestació del despotisme monárquich dels sigles XVI y XVII; que la veritable llibertat se funda en la expresió de la vida individual y regional, may en el cessarisme d'un rey absolut, d'una república centralista.

El senyor Pi y Sunyer saluda al poble tarrassench que sempre s'ha sabut sacrificar per la defensa de la llibertat. Diu que'l federalisme es la doctrina més humana y més racional, perque tota la naturalesa s'inspira en l'autonomisme, perque en tots els seus sers s'harmonisa l'individualisme ab el colectivisme. Diu que tots els paissos centralistas han tingut solzament una gloria aparent y passatjera, peró que aquells qu'han viscut federativament, encara qu'hagin desaparegut, sempre deixan sentir la influencia y las senyals de sa civilisació. Sols el reconeixement de la mutua autonomia ha salvat á Austria Hungría; Inglaterra conserva'l Canadá y Australia perque ha respectat sa personalitat politica y social; Suissa viu y progressa perqu'es federal. En cambi, Turquia agonitza perqu'es absolutista y unitaria; Italia viu pobre y mal governada perque la llibertat que la feu náixer l'ha anat ofegant ab la uniformitat; y la mateixa Fransa, ab tot y'l temps que fa que's governa republicanament, may ha vist consolidada la República perque es centralista, bastant qualsevulga obstacle, l'assumpto Dreyfus, per exemple, pera ferla trontollar. Peró'l pais més castigat de tots es Espanya. «Espanya —diu l'orador—es un conjunt d'antigas nacions qu'encara que's vulguin ofegar es impossible, perque es voler negar la realitat de la naturalesa.» Si vol salvarse Espanya, té de donar expansió, té de donar autonomia á n'aquests núcleus socials que la forman.

El senyor Lladó (usa la llengua castellana). Diu qu'es negar la naturalesa, negar la influencia del medi ambient, del clima y de la llengua. La patria no es la humanitat, y'ls qu'ho diuhen tergiversan dugas ideas. La patria natural no pot tampoch estar constituhida per cap agrupació variable y tranzitoria com son moltas vegadas l'Estat y la Nació, sinó que la patria natural resideix en la regió, qu'es inmutable. La patria dels polonesos y dels boers no serán may Rusia ni Inglaterra, sinó que, pesi á qui pesi, serán sempre Polonia y'l Transwaal. Diu que las regions espanyolas son patrias que viuhen agrupadas; la dels catalans es Catalunya, la dels castellans Castella, la del andalusos Andalusia. Sols reconeixentho aixis, y donant l'autonomia que pertoca de dret á cada regió, Espanya será gran y progressiva. Sols els paissos federals han sigut civilisats y

forts: els paissos uniformistas son sempre'ls cayguts. Esmenta l'antiga confederació grega, y la compara ab la moderna Espanya centralista, l'una triomfant á Maratón y l'altra enfonzantse á Cavite.

El senyor Vallés y Ribot. (Al alsarse es saludat ab forts aplausos.) Recorda que passá sa infantesa á Tarrassa, y saluda á la població que al rejovenirlo li dona forsas pera demanar la salvació de Catalunya. El Consell Regional, diu l'orador, no ha volgut celebrar aquesta vetllada á Barcelona perque'ls federalistas, igual que'ls catalanistas, devant del penó de las quatre barras, no son de cap ciutat ni de cap vila, sinó que son catalans, y han escullit Tarrassa perque aqui'ls catalanistas celebraren sa darrera Assamblea, y'ls federals creuhen demostrar en aquest acte la germanor natural que hi há entre federalistas, catalanistas y regionalistas.

Diu que, aixis com si vingués una peste y'ls tarrassenchs, vegessin que'l govern no se'n preocupava, s'unirian com un sol home olvidant rivalitats y rancunias pera salvar la seva vida, aixís també s'han d'unir y agrupar en un sol cos pera salvar á Catalunya de la peste del centralisme. Els polítichs de Madrid viuhen de las divisions y de la ignorancia del poble, fraccionantlo ab lluytas infantils de partit y de bandería y distrayentlo ab problemas socials que no sab ni pot resoldre, pera que no's recordi del problema capital del autonomisme. L'esclat poderós del catalanisme demostra que'ls poetas, els artistas, els filosops, tots els homes qu'avans eran pacífichs y de casa seva, s'han posat al costat dels federalistas pera trevallar ab totas sas forsas fins á conseguir l'autonomía de Catalunya. Censura l'esperit mussulmá de la rassa que'ns domina y que's deixá pendre las colonias avans de concedirlashi l'autonomía que reclamavan. El federalisme, al demanar l'autonomía de Catalunya, vol també la de totas las regions espanyolas; peró si aquestas regions no's despertan, no es llógich que'ls autonomistas catalans distreguin pels altres las forsas que bé prou necessitan pera Catalunya (1). Els autonomistas no volen la desmembració d'Espanya, sinó sa salvació; volen que las regions no s'encomanin la peste centralisadora de Madrid, que las mataría. Protesta en nom dels autonomistas del dictat de reaccionaris ab que'ls motejan els centralistas. Diu qu'Espanya haguera sigut gran si al confederarse Aragó y Castella s'haguessin respectat mutuament l'autonomia, qu'es l'única salvació del pobles. Invita al jovent tarrassench á estudiar las doctrinas del programa federal en que s'inspira'l Consell Regional Federalista, y á trevallar sempre ab totas sas energías per l'autonomía de Catalunya, y termina saludant als assistents al acte, y principalment als catalanistas y als republicans de totas las fraccions.

Tant aquest brillant discurs com els anteriors foren objecte de calurosíssimas salvas d'aplausos per part de la inmensa gentada qu'omplía la espayosa sala de sessions y dependencias inmediatas, entre la que hi predominava la classe obrera y molts catalanistas de la població.

Arnau Martínez y Seriña.

(1) Ideas que sempre hem defensat els catalanistas: trevallar pera nosaltres, donant aixís exemple als de las demés regions pera que trevallin per'ells. Molt ens compláu que'ls federals catalans comprenguin la rahó que'ns assisteix al pensar aixís, y fassin sevas las nostras ideas.—N. de la R.

NOVAS

Ab el present número, conforme anunciarem, comensém la publicació de *L'Emigrant*, drama inédit de Adriá Gual, y de *L'Inspector Axel Borg*, novela de August Strindberg.

—

Nostre redactor musical en Joaquim Pena ha sortit pera Bayreuth, desd'ahont enviara correspondencias donant compte de las impresions rebudas en aquell centre del art wagneriá.

També's proposa assistir, una volta acabada la temporada de Bayreuth, á la inauguració del Teatre Wagner, de Munich, donantne aixis mateix compte als lectors de Joventut.

—

El Manifest que acaba de publicar el Consell Regional Federalista de Catalunya no pot menys d'ésser gratíssim als que com nosaltres venim trevallant per l'autonomía de nostra patria.

En aqueix important document se pregona, com á problema palpitant del Estat espanyol, el de l'autonomía; problema que s'imposa als mals governs y qu'está, per fi, en vías d'un segur triomf.

Els federals catalans, millor dit, els autonomistas federals de Catalunya, comprenent qu'es precís trevallar pera la nostra regió á fi de dar exemple á las altras regions espanyolas que, més ó menys esmortuhit, senten el mateix desitj que nosaltres, rebutjan tota mena d'unió ab aquells elements y partits polítichs qne no vulguin, ab tota sa integritat, l'autonomía de Catalunya, y estrenyen els llassos que'ls uneixen ab els catalanistas, declarant guerra á mort al opressor y odiós centralisme.

—

El senyor Morera y Borés ha publicat un llibre que porta per titul *Quinze días á la presó*, y en el que's detallan las impresions re-

budas pels nou industrials que voluntariament se constituhiren presos en l'época de la resistencia passiva al pago dels tributs.

El senyor Morera y Borés revela tenir condicions no vulgars d'escriptor. La lectura de *Quinze días á la presó* es interessant, y traslluheix el desengany del autor després d'una campanya seguida ab tota bona fe per alguns, peró que no tenia res de práctica, y que á nosaltres, els catalanistas convensuts, no'ns podia arribar á satisfer, donchs com á conseqüencia d'un aixelabrament momentani, no havia de contribuhir de cap manera á dar major forsa als principis salvadors que defensém, y qu'han de tenir quelcóm més de trascendencia que una trista campanya económica circunscripta á Barcelona.

—

Hem rebut el cartell anunciador del Gimnás-Gibert (Lauria, 43), dibuixat per don J. Gibert y tirat en la litografia de Gelabert.

—

Ha visitat nostra redacció'l setmanari *Tribuna Popular*, de Petrópolis (Brasil), ab el qual establím el cambi.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

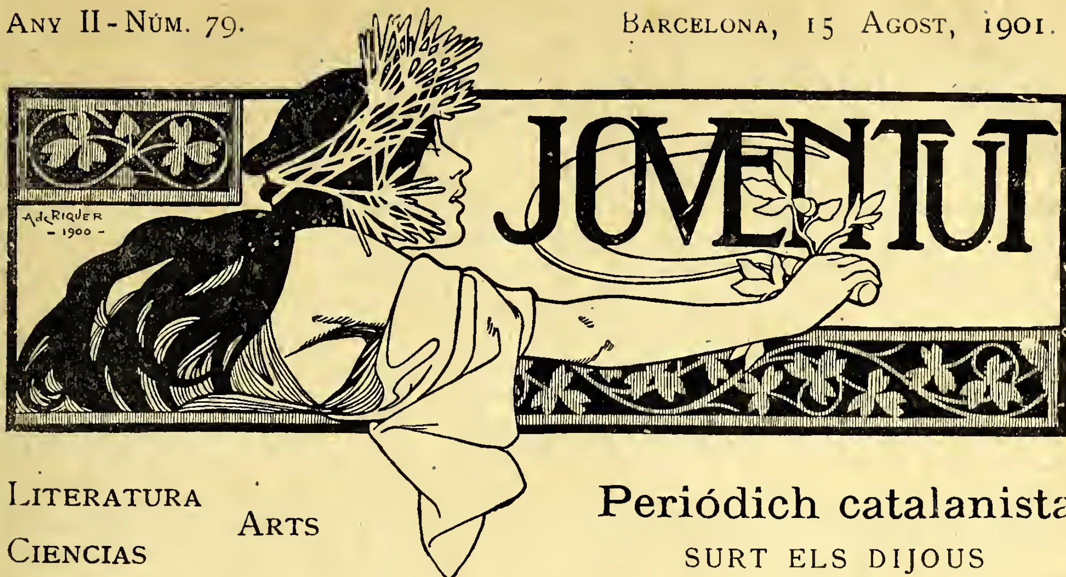
No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA:	Un any	8	Pessetas.
»	Mitj any	4'50	»
»	Trimestre	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:	Un any	9	»
EXTRANGER:	Un any	10	Franchs.
Número corrent		20	Céntims.
» atrassat, ab folletins		40	»
» » sense folletins		25	»

ANY II - NÚM. 79. BARCELONA, 15 AGOST, 1901.

LITERATURA
CIENCIAS
ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

EN ART COM EN CATALANISME

Senyor don Bonaventura Bassegoda:

No li causi extranyesa que'm dirigeixi á vosté pera manifestarli la meva disconformitat ab la majoria dels conceptes qu'he llegit en el seu article *Parlèm d'art*, qu'en paga d'un deute de bona amistat ha vingut á honorar las planas de JOVENTUT.

No voldria que suposés en mi cap intenció de molestarlo. Desgraciadament no soch artista: soch tan sols un fervent adorador del art; y si avuy agafo la ploma, es perque'l seu escrit me dona motiu pera exposar algunas ideas (qu'en aquest mateix lloch me proposo explanar un altre dia) qu'han fet náixer en mi las manifestacions, cada dia més freqüents, d'un esperit mesqui y anti-progressiu, sobre tot en materias artisticas. Las tals manifestacions solen produhir entre nosaltres una confusió tal, que qui'ns observés fredament deuria formarsen un concepte ben trist, donchs fundadament podria creure que tota nostra creixensa material ha sigut en perjudici del desenrotllo de nostras facultats intelectuals.

Diu vosté qu'es una gran desgracia pera una població «tenir finestras ab vistas á las nacions civilisadas». Estich convensut de que vosté mateix, al veure en lletras de motllo sas propias paraulas, s'empenedirá d'haverlas escritas, perque ó ellas no respongueren á sos pensaments, ó la idea qu'entranyan fou concebuda en un moment de distracció ó d'exaltament.

Que aixó ho digués un petit industrial d'aquells que temen la competencia dels més avensats perque'ls hi esguerran el negoci, ó un burgés que no vol que li trenquin el cap ab cosas que no li omplan la butxaca ni's refereixen al seu ventrell y en cambi li pertorban la digestió, ningú hi tindria res que dir, y tot lo més mereixeria un somris de compassió; peró lo que no's pot admetre es qu'aixís ho digui, y menos qu'ho pensi, una persona ilustrada y conreuhadora d'un art

que, malgrat ésser, per exigencias brutals de la práctica, dels qu'están á riscos de confondres més sovint ab un ofici, no per aixó pert sa naturalesa; no's pot admetre, dich, que fassi tal afirmació una persona qu'exerceix sa autoritat en criticas y estudis cientifichs.

¿Ja sab bé lo que suposa aixó de malehir el tracte ab las nacions civilisadas?

Aixó es considerar superior la tranquilitat del salvatje (entregat á la satisfacció dels seus instints) á la vida més elevada dels pobles cultes que, en mitj de sas agitacions febrosas, proporciona goigs més purs y més nobles, que sols poden capir las naturalesas refinadas.

Vosté diu que aqui viuriam felissos ab las esquifidas manifestacions d'art més ó menys casulá, si no fos per la mala obra d'aquells que, haventse sadollat de la llum pura del art veritable, han vingut á fernos obrir els ulls, omplintnos de neguit al convéncens de que fins ara sols viviam d'ilusions, y cita l'exemple de las familias menestralas que perden la tranquilitat doméstica per son afany «d'igualarse als senyors del primer pis».

Encara que, generalment, tota imatje peca de defectuosa, y que confondre'l benestar material ab el fruhiment estétich seria més propi de burgés que d'artista, permetim li fassi notar que'l criteri mesqui, l'esperit estret, l'instint d'imitació, totas las passions inferiors, ahont bategan més fortament es en els pobles petits, en els reduhits circuls. En ells, l'orgull excessiu, la manca d'un veritable concepte de la dignitat, fomenta un esperit servil d'imitació, y pera satisfer las exigencias d'un amor propi exagerat, s'aspira á igualar als superiors, peró sense cuydarse de desenrotllar degudament las facultats y activitats propias. No veuhen els que tal fan, y que, cegos de vanitat, se creuhen alts perque s'han enfilat en un escambell ridicul, que aquest lo que fa es posar més de relleu sa petitesa.

Aquest es el procedir dels qu'han pujat de res. No cuydan, pera ells ni'ls seus fills, de posar sa cultura al nivell que per sa posició'ls hi escáu, sinó que creuhen, ignocents, que ningú ha de coneixe que son falsas las pedras ab que s'adornan, y ells mateixos acaban, á forsa de temps, per pensarse que son bonas.

Si vosté creu, senyor Bassegoda, que podriam darnos per satisfets ab una botiga plena de telas pintadas, enquadradas en motllos daurats, á la que anomenariam Exposició, ó ab un magatzém més gran, ab parets més amplas, tapadas ab telas més grossas, dihentne Museu, allavors haurá de confessar que lo millor es no preocuparse del art, sobre tot en un país amant de la tranquilitat, perque las manifestacions artisticas no admeten ésser mesuradas com una pessa de tela ó un munt de blat.

Peró aixó no ho pot creure desde'l moment que manifesta un gran sentiment perque varias coleccions verament artisticas de nostra terra han hagut de passar á mans forasteras; y si reflexiona una mica y ab tota serenitat, veurá qu'aixó es degut á la falta de cultura d'un poble que, tenint finestras obertas als paissos civilisats, ó las ha tancadas, ó s'hi ha girat d'esquena. Vegi, donchs, si poden ésser tan perjudicials com suposa'ls tractes ab aqueixas nacions qu'han fet lo que aqui no hem sabut fer.

Diu també qu'en qüestions d'art, vosté no está d'acort ab si mateix com á catalanista, perque no pot admetre'l criteri del *tot ó res.*

Ab un xich que reflexioni veurá quánta rahó tenia jo al dirli qu'estava preocupat, puig ha incorregut en el mateix pecat d'ignorancia ó de lleugeresa dels que consideran anti-vital y poch práctich el Catalanisme, perque no saben compendre que la intranzigencia que manté es la salvaguardia de la seva puresa. «No volém res que no sigui veritat, no volém triomfs aparatosos y buyts, no volém victorias ficticias.» Aixó hem dit els catalanistas, y ja'ls cegos van obrint els ulls y entenen la rahó'ls sorts d'inteligencia. Donchs aixó dihém també'ls amants del Art: «No volém que's falsifiquin els productes artistichs, no volém mestres que son incapassos fins d'apendre: ó tot ó res.» Y aixis com de res han servit las protestas y escarafalls dels politichs de professió, tampoch de res servirán els reclams y prospectes dels artistas d'ofici. Els sentiments de Patria y Art son naturals en nosaltres, y lluytarém igualment pera que no perdin sa puresa.

L'esperit de condescendencia, l'afany de tranzigir, no ha fet més qu'encoratjar als ambiciosos despreocupats: peró ells caurán

del escambell, perque té una base falsa.

Preferím tenir las parets de casa núas, ans qu'omplirlas de *mamarratxos*; no volém una ficció de vida política que'ns faria viure una existencia artificial. Si, no podent beure xampany, bevém vi d'Alella, això es molt digne y molt rahonable; peró si, per patriotisme, volém fer passar per xampany una gasseosa sols perque peta al destaparla y fa pessigollas al béurela, ab la escusa de qu'es fabricada á casa nostra, allavors, allavors serém patrioters, xauvinistas y cursis. Volém Art y Patria, peró no'ls volém *á la gasseosa.*

Y com que la preocupació de vosté, senyor Bassegoda, l'ha portat fins al punt de no aplicar bé'ls exemples, me permeterá dirli que no recorda bé, si ha llegit com suposo l'obra, lo que vol dir *Tartarin*. Donchs *Tartarin* es la personificació d'aqueix esperit del poblet que vol passar per vila, del menestral que vol passar per senyor, del emblanquinador que vol ésser tingut per artista; es, en una paraula, la ridicula abstracció de la vanitat humana. Peró no es *Tartarin* qui s'ha fet, sinó que l'ha fet el seu poble; no es ell el que fa riure, sinó'ls que creuhen sas mentidas, tan ignocents com ell y més estúpits encara. Y finalment sápiga, senyor Bassegoda, que no podria existir *Tartarin* si no existís *Tarascon*. Si vol que Barcelona deixi d'ésser un poble gran y sigui un gran poble, desenrotllantse intelectualment com ho ha fet materialment, li prego que com á artista, arquitecte ó catalanista, puig sab que las casas tancadas fan pudor de florit, procuri fer obrir tantas finestras com pugui al Casal de Catalunya, per la banda de sol-ixent.

ORIOL MARTÍ.

SANT LAIM NAVEGANT

PER GABRIELE D'ANNUNCIO.

(Continuació.)

La galera s'allunyava mar endins, ab una creixent celeritat de remeig, seguida de ben aprop pels escamots de dofins. El mar estava calmós, y'ls mariners, pera distreures, cantavan cansons, ritmantlas ab l'acompassat soroll dels rems batent las onas. Y en Laim, al sentirse'l rostre acaronat per las amargantas ventadas salabrosas, y l'ánima aixeribida pel so d'aquellas cantadas, atiat per una joya fortissima, esperonava ab crits y ab gestos als remadors. Dret á dalt de tot de la proa, dominava quasi bé tota la nau. A sos peus las esquenas servils se curvavan com uns archs, y'ls biceps d'aquell centenar de brassos, á cada embranzida, estavan á punt d'esbotzar la pell; en els fronts s'inflavan las venas moradencas, y tots els membres suhavan á raig fet.

El vent s'alsá més fort; va desplegarse la vela quadrada, que palpitá un moment ab inseguritat. Els homes aclaparats pel cansanci varen ajeures á l'ombra, dessota de las banquetas; y'l pilot, qu'era un vell herculi de la terra de Natolia, de llarga cabellera pentinada al estil barbre, va senyalar cap á llevant tres vaixells de corsaris que s'acostavan molt depressa, y va dir, agenollantse devant del jovenet:

—«Senyor! Girém el timó y entornemsen!»—

En Laim no's va escoltar el consell. Els trianguls de lli d'Egipte espetegaren al sentirse deslliurats, y la galera, botent impetuosa, lliscá envers las naus corsarias, que s'apropavan ab gran forsa de rems. Com que ja's distingían ben bé las caras brétolas dels piratas, abocats á las baranas de llurs baixells, els mariners d'en Laim varen sentirse de sobte corpresos per una esgarrifansa poruga. Mes ell, voltat dels pochs que no tremolavan, enfilat al cim de la proa, traspuant ira per tot arreu, esperava, glatint de furia, que'ls vaixells se posessin á tret de sageta. El xiulet de la primera fletxa produhí una gran confusió entre'ls corsaris afamats de presa. Un d'ells va caure á l'aygua ab una ferida mortal al cap. Y entre las empentas y

la cridoria pera llensarse al abordatje, n'hi varen caure una pila.

Alashoras esclatá la barralla renyidissima. Els piratas de Cefalonia anavan tots vestits de cota de malla, botian ab l'agilitat felina dels gats mesquers, y xisclejavan rogallosament á cada colp que ventavan ó rebian. Molts ne varen caure ferits per la má d'en Laim, avans de que posessin els peus en la galera. Altres, enfilantse cordas amunt, conquistaren pam á pam el pont. Y la xurma dels mariners y servidors, devant d'aquella irrupció furiosa, fugia, gemegava y s'agenollava com un escamot de bestiar envilit. Y en Laim, vensut pel gran nombre de contraris, desarmat per complert, va ésser fet presoner y agarrotat de peus y mans.

Els corsaris se'l contemplavan llargament, encisats y corpresos; y arrossegant els cossos extesos per ell cap á la proa, garlavan fressosament en llurs idiomas.

En pochs temps l'héroe va ferse seus á tots aquells pillastres. Un dia, perseguint en un esquif á una fragata genovesa en las ayguas de Brandisi, fou separat per un cop de mar de son navili y's mantingué ferm demunt del pont enemich, lluytant ell tot sol contra quaranta homes armats, estenentne tota una pila, ferits de manera prodigiosa, y sabent tenir á ratlla als sobrevivents, fins que varen arribar els seus y fou per'ell la victoria. Després d'aquesta gran proba, las xurmas corsarias de Cefalonia'l varen elegir capdill suprém, ab furiosas aclamacions; y tota la nit la passaren de disbauixa en disbauixa, demunt de la nau conquistada, á la llum del foch grech; y las jerras de vi de Chipre's buydaren al so de canturias báquicas.

La fortuna y la sort d'en Laim varen creixe y florir ab rapidesa. Tots els corsaris del Mediterrá y del Mar Negre, atrets per la seva fama, vingueren á engroixir sas forsas. Aixis esdevingué més poderós demunt del mar que'ls reys y que las repúblicas. Una terrible avidesa de perills y de conflictes l'animava nit y dia, arribant á calar foch á las galiassas del rey d'Espanya, y saludant ab un diluvi de fletxas llur pas per Malamocco, no més per'esbargiment y diversó. Las xurmas de brétols l'obehian ab cega fidelitat. Atiats per sas ordres, passavan á travers dels incendis, se llensavan contra veritables boscos de llansas, se penjavan entossudits á las baranas de las galeras y s'enfilavan á las murallas, rebent impassibles glopadas inmensas d'oli bullent. Va saquejar totas las islas del Arxipélach; s'apoderá de remats de bous y de cavalls, de corrúas de camells, de cárregas de teixits, de vins, de blats, de tresors de pedras y metalls preciosos. Mes no's guardava res per'ell: ho donava tot als que'l seguian.

Una volta va perseguir un navili carregat de trescentas donzellas, triadas entre las més hermosas de la Grecia y de la Georgia, compradas y educadas pera'l Califa per un marxant de Bagdat; el va aconseguir en las ayguas de Scio, y va apoderarsen. Quan vingue'lvespre, oferi una disbauixa á sos fidels, devant d'un promontori cubert de pins. Las fogueras rehinosas de la pineda incendiada iluminaren y perfumaren la festassa; y'ls piratas, obligats á sufrir castedat en son estat de guerra continua, se llensaren alashoras á una furiosa orgia d'amor. Els cossos bellissims de las donzellas passaren pels brassos de tots, entre las rialladas rogallosas y las xerramecas delirants. El vi va corre abundosament, essent engolit ab dalera en las mateixas bocas dels odres, en la concavitat dels escuts y en el buyt dels capells de ferro. Moltas barallas, sobreixint d'aquella joya esgarrifosa, varen esclatar á la una, y'ls resplandors de l'alba clarejaren els últims esbojerraments. Aixís que va sortir el sol, el navili del marxant, carregat altre cop ab las trescentas donzellas, se las endugué desfloradas cap al harém del Califa de Bagdad.

Un'altra vegada en Laim va deslliurar una reyna presonera dintre d'una torra tan alta, que sos marlets ferrenys eran sempre embolcallats de núvols. La va assetjar per espay de tres dias y tres nits, lluytant contra una mena d'alarbs gegantins, armats de corvas cimitarras. Una pila de naus s'estellaren contra'ls esculls de la ribera, y molts centenars d'homes moriren avans de que cedissin sas portas de bronze. En Laim va penjar á n'aquells gossos infidels als marlets de la torre, y va acompanyar á son realme á la sobirana deslliurada; va acompanyarla á una ciutat en la que hi havia casas ab teuladas d'or y temples tots de marbre, dressantse en els punts més elevats com escalas de flors.

Ab unas grans festas fou exaltada pels vassalls de la reyna la gloria del exército deslliurador; y en uns festins en els que aquells crudels piratas menjaren dessota de cobricels de llorer y de baladres, engoliren begudas perfumadas, en cráters d'argent coronats de rosas, s'aixugaren las mans ab cabelleras d'esclavas assiáticas y reposaren sobre edredons magnifichs, al peu de sortidors que'ls refrescaren ab una pluja finissima d'ayguas aromosas. La reyna, corpresa d'amor, va anar atrayent á n'en Laim ab una voluptuositat refinada y suprema. Era tota lluminosa y exhalava una aroma natural. Els foradets rosats de son nas palpitavan al més petit desitj, florintli la boca ab els colors de la porpra y onejantli'ls cabells pel coll com atapahits esgranalls de rahims madurs.

La reyna va ensajar tota mena d'encisos pera esclavisar l'ánima forta del héroe. Y, cega d'amor, una nit va oferirli la joya carnal del seu cos; y al despuntar el día jeya ubriagada entre'ls coixins, ab el cap penjant fora del llit, ab els ulls apagats y'ls brassos morts. Peró després, quan els enfilalls de dromedaris y de camells ab llurs botarudas gepas enflocadas y plenas de músichs y de danzatrius, carregats de presents, arribaren á la platja, las galeras del héroe ja navegavan cap á unas altras terras.

Aixis en Laim esdevingué gran y famós, y sas gestas foren cantadas pels poetas y celebradas en las llegendas dels mariners. Una república d'Italia va enviarli missatjers, oferintli la suprema comanda de la esquadra y'l govern de dugas provincias. La majestat católica de Fransa feu gestions secretas pera tenirlo á sou, prometentli cárrechs y honors altíssims. Els selguicidas li dirigiren una pila d'embaixadors, portantli penjadas á dalt d'una llansa tres cúas de cavall, y li oferiren la sultania de Rum, desde Laodicea de Siria al Bósfor de Tracia, y desde las fonts del Eufrates al Arxipélach.

Ell va contestar á tothóm ab superbs refusaments, anant en cerca de novas terras, de nous perills y de nous conflictes. Va navegar per mars tots cuberts d'insectes nedadors, entre'ls que'ls rems s'hi enredavan com entre massas d'enterchs esbarzers. Va atravessar espays inmensos ahont l'ayre y l'aygua callavan en una inmovilitat de somni, en una calor humida y lluminosa per medi de la qual els vols d'aucells estranys passavan ab esclats de meteors. Va trobar esculls deserts, florits d'una vegetació verge y cenyits d'una candorosa corona de coral. Va arribar á una terra habitada per uns homes descarnats, panxuts, que s'untavan de fanch pera defensarse de las picadas dels insectes, se tenyían els cabells de mangra, parlavan una llengua dolsa y sonora, y res els agradava tant com las cansons y las dansas. Va veure uns país-sos ahont hi havía homes qu'anavan tots pintats ab suchs vegetals, y ab els llabis y las orellas guarnits ab grossas llencas de fusta, y ferian ab gran destresa y agilitat, á cops de sagetas, els peixos á flor d'aygua després d'haverlos ensopit ab el such de las arrels verinosas. Va veure illots plens d'una gent infestada d'elefantia mandrosa, que's passavan la vida fumant opi, nodrintse de riallas y divertintse ab las barallas de galls y d'altras bestias. Va remontar las corrents de rius en els que innombrables aixams de simis esvalotavan ab aixordadora xiscladissa, entre las massas pacíficas dels hipopótams y dels elefants.

Tots els indigenas s'agenollavan al devant seu, portantli en ofrena canyas de bambú plenas d'oli de coco, fruytas del arbre del pa, fustas de sántal, ambre gris, cera, bananas y canyas de sucre. N'hi havía que duyan llargas arracadas y anavan ab el cos completament tatuat de grossas figuras d'aucells, empunyant uns archs de més de quinze pams d'alsaria y aferrant grossos escuts de cuyro de búfal. N'hi havía d'altres que sols anavan cuberts ab un cenyidor d'escorsas y tenian tota la boca y las dents negras, com si fossin d'eban, de tant fer us dels aromas, y duyan els cabells entreteixits de plomas, y copejavan uns esturments compostos de sis tiras d'arám, tivantas demunt d'una soca buydada.

Y trobantse un jorn en Laim en las ayguas d'un país ple de boscurias, se vegé voltat de un formiguer de piraguas plenas de naturals, que ab canturias y músicas li oferiren els presents que's fan als deus, y l'adoraren.

En aquellas terras hi havía una profecia antiga que deya: «Jo tornaré un dia demunt d'una illa que surará pels mars plena de lliteras, de porcells y de gossos.»

Quan en Laim va desembarcar, el rey, voltat de sos fills, va donarli la benvinguda, entregantli un mantell, un ventall y un capell de plomas, y llensá á sos peus unas grans llambordas d'or macís y dugas pilas de diamants y de perlas. Y tot el poble l'enrotllá ab gran cridoria. Donas mitj núas, totas pintadas de vermell, li oferiren porcellets, y cistelladas de plátans y de nous. Després els grans sacerdots sortiren lentament de las frondositats de las boscurias, portant á pes de brassos tot'una renglera d'idols ab vestiduras de porpra. Eran una mena d'estatuas de vímet, grandíssimas. Els ulls eran fets de closcas de nous negras, encercladas de mareperlas, y las barras las duyan totas plenas de dents de gos, en dugas fileras. Mentres las novas divinitats feixugas brandavan per demunt de la munió de fanátichs, entre l'esvalot dels himnes religiosos, tot un estol de dansatrius s'escampá al voltant del héroe, y la dansa va esgranarse rápidament al so de una flauta molt llarga tocada á la una per cinch homes.

En Laim va atravessar tiomfalment tota l'illa com si fos un deu benfactor que torna pera veure á sos pobles. Els reys s'agenollavan á son pas; els sacerdots besavan la terra qu'ell trepitjava; y las corrúas d'elefants y de cavalls, carregats d'ofrenas, s'anavan engroixint á mida que caminava, fins á ferse impossible'l contarlas, ocupant una extensió de més de cent setanta millas.

La riquesa y l'abundosa feconditat d'aquella terra esdevenia maravellosa; las selvas verges s'alsavan ufanosas fins als núvols; els cálzers de las flors podian amagar en son sí el cos d'un home; els perfums assolian la forsa saborosa y ensucrada del vi, y'ls colors, las vivors del foch.

Al cap d'avall d'una boscuria, á las voras d'un riu, un escamot de tigres, botent de sobte d'entre'l boscall d'un canyar, atacaren als cavalls. En Laim estengué l'arch, rápit com un llampech, y ab tanta destresa'ls disparà una pluja de sagetas, que las feras rodolaren feridas de mort avans de que sas unglas haguessin arribat al ventre dels corcers. Un sobtat crit de joya y d'admiració sortí del pit de tots, y un cant inmens ressoná pel llarch dels caminals en l'idioma del país, en el que's repetia sempre aquesta paraula: —«*Mahadewa! Mahadewa!*» —

Çom que las novas del triomf arribaren fins á las riberas del gran riu, ahont mil temples formavan un aplech inmens de columnas y d'estatuas, els sacerdots senyalaren al nou deu una escala de pórfir que duya á un palau fet de cals y de rajolas.

Era un edifici quadrangular, compost de tres pisos, adornats de tant en tant ab relleus de pedra. Las terrassas, d'una amplaria de cent cinquanta pams, sostingudas per vintidugas pilastras, eran plenas d'esculpturas representant cossos humans, de tigres, d'elefants y de bous. A cada banda del edifici hi havia dugas grans pedras en forma de tortuga, y al cim, al entorn d'un gran dipósit d'aygua,'s retorsian quatre pessas de bronze en forma de serps. Escalas de pórfir devallavan y s'enfilavan, posant en comunicació'ls diferents cossos, entre dolls d'aygua que las trompas dels elefants de pedra llensavan á gran alsaria. Las cambras rebian la claror del jorn á través de grans quadros d'or. Els jardins eran plens de flors vermellas de vuyt pams d'amplada, pesantas de més de quinze lliuras, y la polpa de sos fruyts era tan sucosa, que podia nodrir á tres esclaus.

En Laim hi portá una vida reposada, alimentantse ab un compost d'aromas, ablanintse'l cos ab olis flayrosos, vestint molsudas estofas vegetals; y á cada posta de sol ubriagava, ab la presencia del seu cos radiant, á la munió extática qu'omplia'ls temples. En son honor els sacerdots cantavan: «*T'invoquém, perque tu ets el Senyor dels deus y dels homes!*»

Donzellas de tretze anys, que tenian la pell transparenta y groguenca com l'ambre, y llargas fins als peus las cabelleras, li eran ofertas per llurs pares, y ab ellas gaudía de totas las joyas del amor. Búfals atiats ab escardots enmatzinats, combatian á sa presencia ab tigres rabiosos, dintre de gabias amplissimas de bambú. Y'ls homes també lluytavan devant d'ell, entre una gran cridoria y al so dels esturments.

Y convertit en deu d'aytal manera, vivía oblidantse de totas las melangías humanas.

Traducció de

S. Vilaregut.

(*Acabará.*)

CREPUSCULAR

Devian ésser quarts de sis de la matinada quan sortia del poble de Sant Cugat del Vallés, dirigintme á peu á la estació de Sardanyola. Eram pel janer, y la fosca ho envoltava tot. Lluytant ab la son y'l fret anava avensant ab pas incert, ensopegant ben sovint, ab tota la forsa de las mevas extremitats inferiors, ab las pedras més grossas de la carretera.

Pel camí trobava, de tant en tant, grupos de trevalladoras que ab la llanterna á la má se n'anavan á la fábrica. Aquesta, mitj amagada en un sot, las esperava roncant ab impaciencia, guaytantlas ab sos lletjos ulls de mirada groch-rojenca, que, per lo fixa y potent, contrastava ab el débil parpelleig de las inquietas llanternas.

La blanquinosa faixa de la carretera desapareixia á pochs metres entre la fosquetat, ab la que ma vista anava acostumantse poch á poch, podent endevinar y fins ovirar de mica en mica l'hermós paisatje dels encontorns, qu'embolicat ab son mantell matinal m'apareixía impregnat d'aquella dolsa tristesa ab que's presenta la naturalesa al hivern.

Caminava ab lentitut pera fruhir millor ab la contemplació d'aquell tros de naturalesa, y'ls vols de la meva capa s'arrapavan cansoners á las herbas de la cuneta, qu'en paga me la omplian de perletas frescas de la rosada matinal.

L'ayre de llevant feya remorejar els pins, els roures y l'herbám de la margenada. Al horitzó s'hi anunciava la proximitat del día, y al bosch tot eran suaus mitjas tintas, trencadas de tant en tant per alguna massa d'arbres propera, que destacava sobre'l fons esfumat.

Caminant, caminant, semblava que la carretera ab sos desnivells fes moure l'aygua de la riera, que com una serp de cristall tan aviat s'enroscava entre las socas del pins de més aprop, com s'estirava mandrosament cap als més llunyans, y, vista al través del brancatje, feya l'efecte de milers d'agullas argentadas vibrant continuament. Y acariciant cansonera l'herbey, saltant remorosa entre'ls palets y formant petitas cascadas, semblava la joganera poetissa del hivern, ajuntant sas estrofas al mágich conjunt d'ombras, notas y colors.

A mida que la claror aumentava, més dolsos y definits eran aquests colors desembolcallantse d'entre la boyrina, y més dolsas eran encara las armonias de l'arpa de mil cordas, a las que s'anavan ajuntant las cantarellas dels aucellets; y creixia tot en armonia y bellesa fins á la sortida del sol, que apenas aparegué entre dos singles, omplí tot el pla d'alegria y de llum.

. . . .

Entre tant el vent minvava poch á poch, seguia rondinant la riera, y'ls aucells esclatavan en cants de joya.

Y al lluny, la esquella de las vacas, el fluviol del pastor y las monótonas y melangiosas cansons dels pagesos anunciavan que l'*homo-sapiens* havia comensat la jornada y que l'espectacle s'havia acabat.

El vent se n'endugué las darreras notas y fugí á amagarse ab las ombras al fons de la boscuria.

Y caminant, caminant, jo dirigia mentalment un himne d'amor á la mare Natura, mentres s'extenia sobre meu el gran mantell blavissim y'l sol me feya sentir sas consoladoras vibracions aixecantse ab solemne majestat.

F. COSTA COLL.

ELSA

El cel es blau; las planas son cubertas
del bell esclat de Juny... Al sol obertas
las portas y finestras... Tot convida
al goig de plena llum: sortím, ma vida...
Allá en la Selva Negra, atormentada
tants días llarchs... pro avuy assoleyada
á l'ombra dels grans arbres, Elsa meva,
la soletat ens vetllará sens treva...
Al peu de Baden-Baden, temperada,
fa bo de reposar la mitj-diada...

Oh, quín fruhir besante al ple del rostre,
dihente'ls mil secrets del Gran Mar nostre
qu'encén en ton esguart la llum estranya!...
Quán dols dormir en brassos d'Alemanya,
del arreveure trist encar plorosos,
somniant en uns ulls blaus uns ulls negrosos,
y á frech d'un cor del Nort un cor d'Espanya!

JOSEPH LLEONORT.

Baden-Baden, Juny de 1901.

LA ROCA TARPEYA

'hi há de dugas classes d'ignorants, y's distingeixen perfectament l'una de l'altra: la dels ignorants voluntaris y la dels necessaris.

A primera observació, la ignorancia se'ns presenta com á una negació, y no hi há tal cosa. Tant si's mira baix l'aspecte de que no hi há res al món que negui, sinó que tot es afirmació, y que la negació sols existeix en la manera qu'expressém las ideas (1), aspecte baix el que la ignorancia no es negació; com si's mira baix el punt de vista de que lo que no es no expressa res, y per lo tant may pot expressar una negació, aspecte baix el que, essent la ignorancia, com es, el Buyt, no hi podém reconeixe expressió de cap mena, sempre trobarém qu'ella no nega res, sinó que ó afirma ó res diu, y aquests dos extrems son els que caracterisan els dos grupos en que he classificat als ignorants.

Efectivament: observém cada un dels grupos apart, pera deduhirne la consideració á que cada un d'ells se fa acreedor en l'armonia y'l respecte que deu presidir al ordre social, ó millor dit, á la Humanitat, ja que ordre social sembla una cosa diferenta, y ho es en realitat, al dret que cada individuu Home té á la Vida en la Humanitat, donchs ordre social es el dret que té la Humanitat de viure á costas del individuu Home. Observém, dich, cada un dels grupos, y trobarém com els voluntaris se caracterisan per afirmar, y'ls necessaris per no expressar.

Son ignorants voluntaris aquells que, possehint en més ó menys grau totas las facultats necessarias pera l'assimilació y producció d'ideas, no assimilan ni produheixen, en virtut d'una direcció rahonada que portan á cap ab la forsa de su voluntat. Un arbre nascut darrera una paret orientada al Nort, s'estira fins enlayrarse més que la teulada y saludar ab son fullám els tebis raigs del Sol. Ells son menys que l'arbre: s'encongeixen, odian la llum; sembla com si fora de la lley natural que fa que'ls sers vivents mantinguin constanta lluyta de contrarrestació á la lley de gravetat, ells al contrari s'hi entreguin obertament, acatantla, reconeixentla mestressa, desitjant sepultarse en las ombrivolas entranyas ahont labora sa impotencia, volent aportar son gra de sorra á la lley que mana que'ls cossos tendeixin al repós, en lloch de portar son esfors á acelerar la marxa endevant que la Humanitat superior s'ha imposat ab cants de joya, y al compás d'himnes de Vida. De voluntat ne tenen: una voluntat pera seguir en direcció contraria á lo que mana la rahó; una voluntat pera continuar petits, pera enxiquirse, per'aplanarse, per'afirmar tot lo contrari de lo que tendeixi á engrandir y fer evolucionar endevant la especie humana. Troban la felicitat en el no saber, la font de vida pera ells es l'ignorar; «cosa no coneguda—diuhen—es cosa que no's desitja», y com que pera ells el desitj es un dolor, com pera molts homes las passions son depriments, lógicament obrant fugen de tot quant pugui férloshi desitjar quelcóm, y per lo tant, del coneixement de las cosas. L'única aspiració d'ells, es lo que'n diuhen gráficament *vegetar*. Han vist que l'arbre se nodreix de la terra y que tranquilament desenrotlla sa existencia; ells no's preocupan de que l'arbre sigui una forma inferior de la materia; ells no han vist el gran trevall de la sava pujant tronch amunt, ni'ls grans esforsos de las fullas pera brotar y de las poncellas pera badarse: ells sols han cregut que l'arbre no pateix perque no coneix, y aquesta sola cosa que sense voler (perque sols podian assimilarla, per lo erronia y pel carácter d'ells, sense voler), aquesta sola cosa que sense voler han conegut, els hi ha produhit un desitj: el desitj de vegetar, el desitj de no fer us del cervell, donchs no'l necessitan pera sa felicitat, ja que'ls arbres son felissos sense possehirlo. Ells afirman: afirman lo qu'es perniciós pera la Vida de la Humanitat, com es el desconeixement de lo que constituheix el grau actual de la especie. Ells son nocius, é inconvenients á la societat; son la barrera que no's limita á representar son paper d'obstacle, sinó qu'oposa una forsa activa en direcció contraria, y en la lluyta d'aquestas dugas forsas, de la rahó y de la estupidesa, la lley de selecció ha d'imposar las sevas conclusions.

L'altra classe de que vos parlava es la dels necessaris, ó sían aquells qu'ho son en virtut de no possehir cap de las facultats necessa-

---

(1) Quan senyalant un arbre dihém «aquest arbre *no* es blanch», la negació sols existeix en nostras paraulas perque volém entendreho aixís, donchs al dir «no es blanch», el qu'ho diu té present qu'es vert ó groch, y es alló lo que vol dir encara que no se'n dongui compte.

rias pera l'assimilació y producció d'ideas. Es un defecte de constitució cerebral el que'ls caracterisa. No pensan ni entenen lo pensat pels altres perque no póden, no perque no vulguin. De la mateixa manera que un coix no emprén una carrera no perque li falti la voluntat, sinó perque está privat dels órguens necessaris pera portarla á cap. Ells no expressan res: voldrian desitjar, peró no saben qué desitjar. Devegadas senten la necessitat d'un'altra vida de comprensió diferenta de la que sufreixen, peró son impotents per'atraparla y fins pera somniarla. Estiman el Sol, peró no'l poden veure, y no'ls hi queda'l consol dels cegos que palpan als sers qu'estiman, perqus'ls ignorants necessaris tampoch tenen el tacte moral, privats com están de totas las facultats.

—

Devant d'aquestas dugas classes ¿quina es l'actitut que deu adoptar el conjunt d'Humanitat progressiu, el que vol avensar, el que mira endevant y marxa cap al Nort guiat per la brújula de la rahó y l'aspiració de perfeccionament? No es pas gayre dificil trobarla y fersen carrech. Els ignorants voluntaris son un obstacle *actiu* al progrés: ells son els que donan carácter á las massas, la part bestial domina en ells y la imposan per la suma als conjunts contrarrestant las lloables aspiracions dels qu'ayman el bé y el progrés, fent encara més brutal é infalible'l cálcul de Max Nordau sobre las multituts; ells son els que representan la intranzigencia dels partits politichs, donchs rebelds á tota altra noció que la que naturalment ó per casualitat coneixen, no'n poden compendre d'altra que aquella en que militan; ells son els que protestan del caciquisme... dels altres, donchs á n'els que pensan com ells s'hi ajupen y acotan el cap mansa y baixament; ells son els que constituheixen l'arma inconscient de que's valen els quatre ó cinch vividors que s'han pres la molestia de pensar per ells, en bé del seu lucre personal y de las sevas ambicions funestas. Tal activitat es voluntaria, y per lo tant responsable. La Humanitat que pensa, es á dir, la verdadera Humanitat, donchs la que no pensa es sols Animalitat, la Humanitat té'l dret indiscutible d'eliminar aqueixos individuus, de coadjuvar á la lley de selecció endevant, d'impedir el desenrotllo d'aquest tipo perjudicial al género, ab totas sas forsas, ab tota vehemencia, ab tota la voluntat del que lluyta per la conservació de sa vida y no vol sotmetres á la tirania del inferior, molt menys quan ja ni la dels superiors accepta.

Els ignorants necessaris son un obstacle passiu al progrés. Ells, ignorantho tot, no forman en cap fila, peró no deixan d'ésser un obturador social. D'igual manera qu'en els temps presents no es obstacle una defectuosa constitució fisica externa pera que un home tingui dret á la Vida, sembla que una defectuosa constitució del cervell, per ésser fisica, també deuria trobarse en el mateix cas; y no obstant, no es aixis. La Roca Tarpeya, qu'en nostres dias fora una aberració y una barbaritat, se justifica y té rahó d'ésser quan l'aspiració dels pobles es la guerra y la seva existencia deu apoyarse en ella. Admesa com á necessaria y bona la guerra, la eliminació dels débils é ineptes es necessaria no sols pel bé del conjunt, sinó pel bé individual, donchs evita al raquitich la vergonya de restar inactiu, barrat á casa com una femella, quan sos germans entregan la vida per la gloria qu'ells han convingut. Modernament la vida dels pobles s'apoya en las lluytas del intelecte; las massas ignorants son pesada impedimenta que molesta als exércits, y es precis deixarlas abandonadas, eliminarlas, si s'ha de fer via avant. No es pas sensible'l dirho, perque'l sentiment, quan s'oposa á la rahó natural y al bé propi, es una estupidesa; y'l bé de la Humanitat demana llibertat y avens, y á tot això s'oposan las massas d'ignorants que com moscas mulladas se passejan per sobre'ls cervells que volen viure perque han comprés la vida.

Per'xó, mentres, durant la marxa evolutiva de la societat, sigui precis el Poder, no deixarém de demanar que sigui exercit pels més sabis, que pels més sabis siguin desempenyats els cárrechs públichs, y que l'ordre qu'hagi de presidir l'avens, sigui senyalat pels Cervells y no per las massas inertes. Tal es la eliminació que'ls principis humanitaris demanan; eliminació per exclusió, no per aniquilació. La Roca Tarpeya ha d'ésser purament moral: sols aixis el sigle XX pot acceptarla, y aixis la demana vehementment.

Y sols en un cas els ignorants necessaris serán dignes del respecte degut á tot ser vital: quan diguin y pensin: «Volém saber!»... Mes ¿no es això ja'l signe de sabiesa?

F. Pujulá y Vallès.

BIBLIOGRAFÍA

F. Italo Giuffrè.—LE COLLANE.—*Reggio di Calabria.—Editrice l'«Iride Mamertina».—1901.*

Hem rebut *Le Collane*, aplechs de sonets que son autor, el professor F. Italo Giuffrè, ha tingut la galanteria d'enviarnos. Hi há que reconeixe en dits aplechs la sorprenent facilitat ab la quina en Giuffrè's serveix d'una forma poética tan dificil. Els seus versos rajan espontanis y no desmereixen dels coleccionats anteriorment ab el titul de *Il trionfo di G. Leopardi:* la lectura de *Le Collane* ens confirma, donchs, la idea de qu'es, qui escriu aytals obras, un poeta digne de renòm.

Els aplechs *(collane)* de sonets se titulan respectivament *Pariniana*, *Per il monumento a G. Mazzini in Roma*, *Scyllaea et Pompeiana*, *A Felice Cavallotti*, *L'apoteose di G. Verdi*. Son poesias en las quinas s'hi mostra l'amor que l'autor sent per sa patria y pels homes que la honoran.

Però la fantasia d'en Giuffrè s'enlayra més quan pot rodejar las figuras dels homes que venera ab els espléndits colors de la natura meridional que sos ulls contemplan: ab quelcòm d'oriental y lluminós.

Véginse'ls següents fragments del, en nostre concepte, millor aplech del volùm, *Scyllaea et Pompeiana*, dedicat á la memoria de Diego Vitrioli:

Scilla cantasti dal fragrante seno
e da l'azzurro crin.

. . . .

Sul mamertino mare, ai verdi liti
inghirlandati dagli arauci in fiore,
t'arrise l'aurea poesia dei miti,
e de l'iri'l settemplice colore.

. . . .

T'abraccia un mar que sembra ondoleggiante
giardino di viole e fiordalisi,
fra l'aurette d'april blande e felici.

. . . .

Espero schiude la pupilla d'oro.

. . . .

No podém menys de copiar sencer el sonet VIII de dit aplech *Scyllaea et Pompeiana:* tan hermós ens sembla.

Dal brillantato ciel scende amorosa
su scala argentea la beltà lunare;
su la duplice spiaggia luminosa,
Messina e Reggio vedonsi brillare.
Ne la calma notturna rugiadosa
de le coste sul margine flottare,
con cadenza continua, lamentosa,
e fra le salse brezze odesi'l mare.
Del Bosforo zancleo le ville in fiore
spargon profumi, e di lontani suoni
echeggia l'aria molle e di susurri.
In tanta voluttà stanca d'amore,
nella memoria antiche visioni
tornan volando per gl'immensi azzurri

S'observa que á n'en Giuffrè, la seva educació literaria italiana no li priva de sentir y admirar el mòn antich ab sas grandesas mortas, ab sas teogonias, ab sa serena bellesa, ab sas faulas poéticas y senzillas. Aquest sentiment y aquesta admiració traspúan en els versos cultes y correctes d'en Giuffrè, donántelshi carácter propi en mitj del moviment poétich contemporani.

G. ZANNÉ.

Juan Alcover.—METEOROS. *Poemas, apólogos y cuentos. Ilustraciones de J. Torres García. — Colección elzevir. ilustrada. Volumen XXIII.—Barcelona. Juan Gili, librero. MCMI.*

Aquest llibre, en conjunt, pot dirse certament que fa l'efecte d'un ramell de flors artificials. L'autor, que maneja ab trassa la llengua castellana, imita á n'en Campoamor. Sas poesias no impresionan; se troban mancadas de la sinceritat que la Poesia demana, tal volta perque son imitacions. Jo crech que si en Joan Alcover, en lloch de fer poesía castellana imitant á Campoamor, se proposés escriure segons son cor, deslligantse de tot artifici que moltas voltas las preocupacions engendran, sas poesias foran més veritat que las d'aquest llibre, ja qu'en aquestas, en general, s'hi troba á faltar la espontaneitat, la sinceritat, en una paraula, tot, perque no s'hi sent vibrar l'ánima del poeta.

Si al senyor Alcover l'haguessim de considerar tan sols per la major part de las poesias de *Meteoros*, no l'en creuriam pas de poeta: peró'l senyor Alcover ha revelat tenirne dots en alguna poesia que li coneixém, que veyém feta segons son cor y que no está subjecta als artificis que imposa en ell la llengua castellana; y fins a pesar de lo dit, las revela quelcòm aqueixas dots en algunas composicions del mateix llibre que'ns ocupa, com *Sed*, *Contemplación*, *La Gárgola*, en que s'arriba á veure'l poeta a través dels castellans artificis.

Crech, donchs, que á n'en Joan Alcover no'l podém judicar segons aquest llibre, per lo mateix que no's pot mirar á ningú sinó en alló qu'es ben seu, que no es artificial, qu'ha sigut obra de la seva ánima mateixa. Per tant, desitjariam d'en Alcover veritables flors pera la terra, y may aquestas flors quasi sense color ni perfúm, que sols aumentarán el conjunt insignificant de versos amanerats de la literatura castellana.

XAVIER VIURA.

REALISME

Sempre he sigut aficionat á veure lo bo y lo dolent del món. Per aquest motiu, una nit en que la set me feya pessigollas, volgui entrar en una taberna. Prenguí assiento en un dels banchs que hi havia darrera d'una taula llarga y llisa, ja brutejada per tots indrets, cómodament vaig colocar els colzes dessobre la mateixa, y'm vaig fer servir un gotet de vi ranci que al poch temps posá ma gargamella en estat normal.

La curiositat m'obligá á seguir ab l'esguart aquell estatje.

Era una sala rónega, de parets lluhentas com tapissadas per babas de cargol. Un taulell de marbre, no's coneixia si blanch ó negre, estava situat boy á la porta d'entrada, travesser y devant d'unas botas negrosas, ab aixetas com si fossin novas. El sostre fumat era ple de trenyinas, y del bell mitj ne penjava una llantia de petroli que per la sala espandia sa llum somorta y bellugadissa. A un dels extrems de la tenda, una dona grossa, de vestit espellifat y mirada térbola per la vermellor dels cercles de sos ulls negres, bressava somniosament una criatura denarida, á qui volia fer adormir al monoton compás d'una cansó pesanta. Unas quantas taulas pera salvar las apariencias; en una d'ellas tres homes enmorenits jugant á cartas, ab dos porrons al seu devant, un de mistela y altre d'ayguardent. Els tres homes eran l'amo de la taberna, el fosser del poble y en Jep, devots fills del vi tots tres. Parlavan poch y restavan ansiosos; no més feyan que mirar llurs cartas entre galeig y galeig de porró.

—Guanyo!—exclama'l taberner de sobte, fent un esbufech de satisfacció.

—Pagas tu, Jep—diu el fosser, esclatant grossa rialla.

—Batúa'l món!—respón el Jep donant fort cop de puny assobre la taula y fentho trontollar tot.—Sempre tinch de carregar ab el mort!

—Poch á poch, Jep, qu'aixó de robar la feyna d'altri pas se val!—fa'l fosser burlescament. Després, posant la cara seriosa, continúa:—Han passat dos mesos y mitj, y ningú's mor... Sembla mentida que ningú vulgui morirse y jo no pugui trevallar!...

—Sempre serás lo mateix: un tarambana fet y pastat!—l'interromp el Jep, esguardantlo fixament.—¿Sabs quí'n té la culpa de lo que passa, bon company fosser?

—¿Qué se jo?—contesta aquest, arronsant las espatllas y extranyament mirantlo.

—El *clériquisme!*—respón el Jep, furiós.

Regna per curts moments un silenci complert, un silenci sols feblement interromput per lo brunzejar amohinós dels mosquits. La llantia de petroli's va apagant ab recansa, y á cada capbussada que dona, dibuixa en las llepissosas parets figuras llengotejantas, siluetas espectrals que desapareixen sobtadament... Y allá, en una de las reconadas del estatje, la dona grossa continúa bressolejant á la criatura denarida, esgranant baixet la cansó mandrosa y brandant lentament son cap d'esbullada cabellera, de cabellera grisa y sedosa que li tapa brutalment el petit front.

Contemplant aquest quadro esfumat, en mon cervell me forjo la imatje d'un nou món per mi desconegut, un món tot miseria, bruticia, incultura, degradació. Y una veu aspra y rogallosa'm treu de mas meditacions: la veu del taberner, que, aixecantse de llur setial y posant sa má dreta en las amplas espatllas d'en Jep, li fa una pregunta:

—¿*Cleriquisme* has dit? ¿Veritat qu'has dit aquesta paraula?... Molt bé, molt bé, xicot; has dit molt santament... Peró ¿qué vol dir *cleriquisme?*—

Per de prompte en Jep no contesta; aixeca enlayre'l porró d'ayguardent y tragueja de ferm. Aixugantse'ls llabis blanquinosos y enjegant una bravada agrenca.

—¿Y tu tampoch sabs qué vol dir aquesta paraula?—pregunta al fosser.

—No que no ho sé. Pas soch cap sabi!—li contesta.

—Burros, més que burros!—fa'l Jep indignat, amarat de suhor.—*Cleriquisme*, com va dir aquell senyor del *maiating*, vol dir govern dels capellans, d'aquesta *mena de manera* de gent qu'algún dia'ns la trobarém fins á las sopas... ¿M'entenéu?...—

Sos companys callan, embadalits. Jo no'm puch aguantar més, y esclafeixo á riure tot mirántmel. Sosté valentment ma mirada ell, y crida ab to descompost, accionant com un boig:

—De qué rihéu vos, si's pot *assaber*, mestre?

—¿*Cleriquisme*—li dich ab calma— ó *clericalisme?*

—Va dirho aquell senyor...

—No vull creureho, company.

—Vaja, ben mirat es igual. Miréu, la *ideia* es la mateixa, peró'ls noms cambian. Y tots els qu'apoyan á aqueixa gent, son... son... ¿cóm s'ho va fer anar aquell senyor?... son *retróganos*.

—¿Qué vol dir aquesta paraula?

—Vol dir... vol dir...

—Vol dir que no ho sabéu, veushoaquí. Comprench qu'havéu sentit tocar campanas, peró no sabéu ahónt. *Retrógado*—no es *retrógano* com equivocadament dihéu vos—entench que vol dir atrassat...

—Just! Això vol dir, això! Ara que me'n recordava...

—Després que jo vos ho tinch dit ¿veritat?—

En Jep no contesta, y aclaparat'resta sense dir paraula per una bella estona. Sos companys riuhen satisfets de véurel vensut, silenciós y mossegantse'ls llabis. Y jo me'l guayto compassivament, quan ell exclama:

—Es que soch molt instruhit jo... ¿m'enteneu?... Fent la guerra vaig arribar á *sargento*; sé llegir y escriure; compro tots els romansos que surten; las obras d'en Culio Verne las he llegidas totas, y comprench que aquellas *venturas* son sobrenaturals. Y dich que las *felosofías* d'en Paul de Kock son las millors: ell diu amagat el *sentit de las cosas* perque no ho comprengui tothóm.

—Si ho crech, home, si ho crech!

—No vos enfadéu, minyons, no vos enfadéu!—fa'l fosser interveninthi amistosament, obrint tot riallejant sa grossa boca y fent bellugar depressa sos ulls verdosos.—Quan més vos enfadéu, més aviat vos engolirá la terra. Colgar á l'altra gent no'm fa pena, peró si os hagués de colgar á vosaltres, m'*aflliccionaria*. Bevéu ayguardent y mistela, que son begudas que curan las penas. Aquesta vida passemla ab alegria, si pot ser y... viscan l'ayguardent y la mistela!

—Calla, *enredón*, déixals anar!—fa'l taberner.

Y regna un gran silenci, un silenci verament imposant. L'estatje es boy á las foscas, y entre la osbcuretat el zumzejar dels mosquits causa una impresió neguitosa. Ja no se sent la cansó de la mare bressolejant á son fill: tots dos plascévolament dormen, no pensant en la mirada ferrenya del taberner que'ls espia dissimuladament ab las mans enrampadas y petant de dents.

—¿Que no voléu alguna cosa, un carquinyoli per exemple?—me diu el Jep interrompent el silenci.

—Mercés—li responch.

—¿Que vos fan fástich, potser, mas mans perque son brutas?

—No, de cap manera.

—Menjéu, home, menjéu!—exclama'l fosser.—Son ben bons.

—Ho crech, peró mercés

—Prenéu, no feu cumpliments.—

Pera no despreciarho'n prench un. Tot menjant en Jep m'explica que té una filla malalta en la ciutat llunyana, una pobre filla á la que'ls metjes tenen de tallar la cama si's vol que visqui. Me diu que si alguna volta hi vaig á ciutat, que fassi'l favor d'anarla á veure, qu'ell m'ho agrahirá. Aixis prometo ferho, y ell, trayentse de la menjada butxaca de sas calsas apadassadas un tros de paper greixós y un llapis espuntat, que mulla en sa salivera, m'obliga á apuntar el nom, cambra del hospital y número del llit de la pobre malalta ..

Surto al carrer y dono una darrera mirada al taberner, que impertérrit y de reull segueix contemplant á sa esposa y fill adormits, somniant cosas dolsas sens dubte; ella dorm ab las mans caygudas y'l cap un xich inclinat á la esquerra. Comenso á caminar, y la meva ombra s'allarga indefinidament al lluny, projectada pel clar de lluna. Darrera meu han sortit en Jep y'l fosser del poble, y las portas de la taberna s'han tancat grinyolejant.

Tot fantasiejant camino vers á casa. El ressó dels passos dels meus seguidors s'han perdut, y entre la quietut els udols dels gossos ressonan terribles. Y he sentit qu'arribavan fins á más orellas plors y gemechs de dona adolorida, y entre'ls plors he sentit una veu mascle que interrompia ab brutalitat:

—Bagarra, més que bagarra!... Cuydas del fill, que no sé si es meu, y de jo, que sabs soch teu, ¿qui se'n cuyda?...—

Alfons Sans y Rossell.

LA VIDA Á CIUTAT

Tot el dia vaig rodar per la ciutat. Passaren devant de mos ulls rengleras interminables de botigas enjoyadas, y una munió de gent de totas classes y edats, uns ab el neguit marcat al rostre, y altres ab la calma estúpida dels inconscients. Carros, cotxes, tranvias de diferentas formas y sistemas, ara poch á poch, ara corrent... Y totas aquestas cosas, succehintse las unas á las altras, ó bé confonentse y barrejantse ab persistent continuitat, creguí qu'eran lo que se'n diu la Vida.

Peró jo no li vaig sentir gens allí la Vida; y'm vaig allunyar del centre, y alashoras vaig sentir un terrabastall que m'aixordava...

Era en els barris fabrils. El soroll dels telers d'una fábrica de teixits se confonia ab els esgarrifosos cops de mall d'una fundició. Aquí y allá carros plens á curull de carbó, de bigas de ferro, de balas de cotó fluix, de sachs, de barrils, rodolavan feixuchs y sotraquejant pels carrers bruts y plens de sots. Y vaig pensar qu'alló devía serho la Vida... y mirant arreu, vegí unas casas brutas ab llurs balcons plens de pellingos, y pels portals donas mal forjadas y criaturas á mitj vestir y descalsas... y no: tampoch hi era allí la Vida.

Caminant, caminant, vaig allunyarme d'aquell soroll que m'aixordava, y'm vaig asseure en un pedrís d'una carretera solitaria que conduheix á un dels cementiris de la ciutat. Y boy assegut volia explicarme'l per qué no li havia sentit la Vida en aquell moviment constant. Mes fou en va.

Aviat interromperen mas reflexions uns enterros que s'atansavan.

Passá devant meu una luxosa carrossa arrossegada per quatre cavalls, guarnits de plomers, menats per cotxers y lacayos vestits de gala. El bagul, de fusta fina ab nansas d'argent, desapareixia sota un munt de flors, coronas y llassos. Després venía un altre carro, tapissat de negre, rublert de coronas y flors; y al darrera una munió de cotxes plens de parents y dels que s'anomenavan amichs del finat. Era un enterro fastuós: l'enterro d'un que s'havia enriquit febrosament.

Contrastant ab aquest, á dugas centas passas del darrer vehicul, venia un cotxe de morts, dels més rónechs y senzills, portant una caixa de fusta ordinaria, pintada de negre, sens una cinta ni una flor. Y al darrera ningú. No portava més acompanyament que'ls dos homes encarregats de conduhir el cotxe. Era un enterro dels més pobres: l'enterro d'un qu'havia mort al Hospital.

Y alashoras ho comprenguí per qué no li havia sentit la Vida á ciutat; ho comprenguí en l'aislament del pobre y en l'acompanyament d'*amichs* del rich, d'amichs superficials, d'amichs que, acompanyantlo per darrera volta, reyan y fumavan com si anessin á un festí...

Mentres tant el sol havia fugit á la posta y las ombras anavan invadint l'espay. Ja m'havia aixecat pera entornarmen, quan vegi un curt enterro fent via cap al cementiri per un altre camí.

En primer terme hi anava'l cotxe, duhent una senzilla caixa blanca, ab un pom de flors quelcóm marcidas á son llom. A darrera no n'hi anava cap més de cotxe, peró hi anavan un home y una dona, sanglotejant fondament apesarats, portant per la má quatre ciaturas tristas y plorosas de veure plorar á sos pares. Seguian cinch ó sis homes y donas, que no sabian cóm ferho pera dilshi que no ploressin més á n'aquells atribulats, perque ells també'n tenian ganas. Era l'enterro d'una noya de catorze anys, l'enterro d'una filla estimada.

Planyivolas batalladas eixian del cloquer del cementiri, barrejantse ab els udols d'un gos, qu'esferehian en aquella hora de calma. Tot, tot plorava... Y en aquell ambient de mort y desolació, la hi vaig sentir la Vida. Y la hi vaig sentir perque Ella també plorava.

JEP ROCH.

TEATRES

No hi hà cap dubte que la Vitaliani sent millor el drama que la comedia. El seu temperament nirviós y delicat s'excita fortament en las situacions violentas, traduhint estats animichs excepcionals; y alashoras el seu trevall es més sugestiu perque es més espontani y més sincer. No vol dir aixó que fassi malament la comedia, sobre tot quan aquesta es una bona comedia, es à dir, un'obra tan senzilla y plácida de forma com complexa y humana de fons. En *La Locandiera* d'en Goldoni, per exemple, fa prodigis d'execució. Peró avuy de verdaderas comedias ja casi bé no se'n escriuhen; avuy, gracias als francesos, casi bé queda reduhit el género al artificiós *vaudeville*, en que l'ingeni lleuger y la habilitat de recursos al presentar tipos y cassos estrafalaris, ab més fantasia que verosimilitut, fan perdonar la falsetat del fons y altres defectes de l'obra.

Per'xó hem dit que la Vitaliani feya millor el drama que la comedia; perque ella sols se troba en son centre y's mou ab desembrás quan té confiansa en el fons de l'obra, ó, per lo menys, en la humanitat dels sentiments y passions que la informan

En quant als demés de la companyia—ab una ó dugas excepcions—essent bons actors no senten fondo, tenen més talent que cor y coneixen millor las taulas y la *flaca* del públich que la psicologia dels personatjes que interpretan, si es que, per casualitat, aquests personatjes son tipos psicológichs.

Per tot lo qual, en obras com *Il paradiso di Maometo*, si la Vitaliani, ab tot y dirlas molt bé, no fa res d'extraordinari, el resto de la companyia s'hi troba com en casa propia, y arrodoneixen uns conjunts admirables.

Il paradiso di Maometo, original dels senyors Mariani y Tedeschi, no es un verdader *vaudeville* francés, peró pot incloures en el género. No té més finalitat que fer riure, y encara qu'en determinats moments, sobre tot del primer acte, s'hi observa una marcada tendencia á la comedia de costums ab observacions satiricas ben senyaladas, l'obra's desenrotlla en un terreno fantasiós, ab molta vivesa y moviment escénich, y las situacions cómicas é incidents imprevistos se succeheixen continuament ab més gracia que verosimilitut. Ademés, l'obra está dialogada ab molta desinvoltura y agudesa, y'ls tipos, tot y ésser molt cómichs, no son xabacans.

Com ja hem dit, la execució fou perfecta en son conjunt, sobressortint, ademés de la Vitaliani, la Farina en el paper de cantanta de *café concert*, tipo tret del natural; en Zoppetti, que dona probas d'una gran fertilitat de recursos en el seu paper de vell mitj paralitich y casi mut; en Sainati, graciosissim sens exagerar com acostuma, y en fi, la Campi, en Duse y tots els demés.

Aquest ultim actor escullí pera'l seu benefici una obra de lluhiment. En realitat, *Il povero Piezo*, d'en Cavallotti, ho es una obra pera que un actor pugui demostrar facultats y talent, puig com deya un amich nostre, més que un drama sembla *un obligat de corneti*, es á dir, un *obligat de primer actor*. Tant y tant arriba á enrahonar d'un cap á l'altre de l'obra. Tota ella es d'un romanticisme antiquat, y'l protagonista—una barreja monstruosa de missantropia, candor y filantropia—se mou esverat dintre d'un circul en que'ls personatjes y las passions son d'un convencionalisme enervant.

El llenguatje es declamatori y efectista, encara qu'escrit ab corrección y ab alguna imatje brillant.

En Duse va presentar el tipo ab *molto amore* y detallantlo finament, fentse aplaudir ab justicia pel públich. Els demés cumpliren.

EMILI TINTORER.

L'AMOR DEL «GROOM»

Era en un café, d'una ciutat enterrada entre montanyas. En una sala no gens gran, ocupada sols per taulas de beguda y cadiras d'estisora, hi havia quatre noyas melangiosas; quatre noyas de pell fina, blanca y llisa. Eran com flors boscanas, arrencadas del bosch avans d'esclatar la poncella pera que'l sol no las cremés, peró exposadas sempre, eternament, sota la llum de gas, que las marcia. Eran com flors de paper fi exposadas en l'aparador d'una botiga, ó com flors de porcellana arrencadas d'un gerro aristocrátich.

La més petita d'aquestas noyas, la que varen arrencar més prompte del bosch, s'havia separat de sas germanas y estava demunt del cadafalch que'ls feya d'*instalació*. Al costat seu hi havia'l *groom*, un noy pansit, raquitich, que s'havia passat darrera'l taulell els pochs anys que tenia de vida. Y se la mirava'l pobre *groom*, com si vejés el sol vivificant, ell que no l'havia vist ab goig desde que sortí de casa seva; y se la mirava ell, qu'havia perdut la vista en el ressol de l'ombra, qu'havia perdut la sanch despatxant orxatas, y cafés rebaixats, y cervesas aygualidas; ell, tan fret com las rajolas del taulell, en las que hi estava encastat com accesori. Se'n havia pogut escapar, y ara's trobava allí, al costat d'ella, sense saber per qué, peró

no se'n volia moure. Estava dret, encarcarat, ab els brassos cayguts al llarch del cos com penjolls de desmay esmortuhits.

Y se la mira, ab ulls grossos y enxarolats que se n'hi van de la cara, seguintla alli hont ella va sense moures ell del lloch, sempre dret y ab la mateixa posa, com figura de plafó mitj esborrada. Y aquellas noyas s'aixecan per'anarsen, y la petita baixa del *tablado*, y'l *groom*, sens esma de baixar, s'asséu en una cadira, ab el cap decantat sobre'l pit, las camas allargadas y'ls brassos llensats á la ventura, com els rems deixats anar de la barca sense rumbo.

Y las noyas se'n van, y'ns allargan llurs nusos brassets que semblan de confitura, tot donantnos ab sas mans la dolsor de l'amistat. Y'l *groom* no's mou y mira, y mira sempre seguint tots sos moviments; y veu cóm ens donan las mans, y veu cóm després d'estrényelas, al abandonarlas al ayre com fullas despresas de la flor, se'n van á arraulir prop sas tijas pera no perdre sa hermosura; y'l *groom*, perdent els colors, aduch sembla que s'aprimi... y va mirant cóm se'n van... qui sab si ab por de que'l sol del carrer las cremi, ó ab greu de sentir tanta fredor al allunyárseli'l seu sol.

JAUME SABARTÉS GUAL.

NOVAS

El poch espay de que disposém ens priva d'insertarlo, peró en la prempsa diaria ja haurán tingut ocasió nostres lectors de llegir el notable parlament que'l senyor Estrany, president de l'Associació democrática catalanista «Lo Sometent», pronunciá en la vetlla del 6 del actual, al serli entregat per la comissió del Centre Federal de Barcelona un Missatje en que's felicitava á «Lo Sometent» per las declaracions republicanas fetas en el darrer Manifest d'aquesta associació, manifest que oportunament fou reproduhit en las planas de JOVENTUT.

El parlament del senyor Estrany, en el que definí magistralment la Idea Catalanista independentment de las aficions y conviccions personals en qualsevol altra materia, es digne de tota lloansa per lo lliberal y per lo patriótich, y mereix nostre entussiasta y sincer aplauso.

—

La «*Asociación de los Coros de Clavé*» va enviarnos una atenta invitació, quin primer paragraf deya aixis:

«En cumplimiento del acuerdo adoptado por unanimidad en sesión del dia 6 del corriente, esta Junta Directiva tiene el gusto de invitar á usted al *té de honor* con que esta Asociación trata de expresar á la prensa local su más sentido reconocimiento por la fidelidad y entusiasmo con que ha dado cuenta de su reciente expedición á las regiones Castellana y montañesa.»

Ens sembla molt natural que dita *Asociación* dongui un *té d'honor* á la prempsa cantadora de las sevas gestas: mes nosaltres, tot agrahint la invitació, creguerem no poder acceptarla, primerament perque no hem dat compte de l'aludida expedició, y segonament, perque lluny d'enorgullirnos com á catalans de la recent odissea dels chors d'en Clavé, ens ha entristit de debó, puig si hem de fiarnos de las ressenyas que ab tant d'*entussiasme y fidelitat* n'ha fet la prempsa local, las manifestacions fetas en altras terras pels chors d'en Clavé no han sigut las manifestacions fermas y serenas del ver esperit catalá: més aviat ens han fet l'efecte d'una funció de desagravis, molt exposada á ésser vista pels d'allá com una senyal de por ó com un acte d'adulació. En quant als d'aqui, es indubtable que la gran massa del nostre poble ja s'ha fet cárrech de que han anat massa lluny en el cami de la galanteria.

Y aixó es de doldre, sobre tot per lo que perjudica á l'obra del gran Clavé, que inútilment s'empenya en empetitir certa gent.

—

Ab destí á la suscripció ab que s'arbitran fondos entre las donas catalanas pera regalar una bandera á la *Unió Catalanista*, hem rebut las cantitats següents, de las quals hem fet la oportuna entrega:

Suma anterior: Ptas. 29'50.

Maria Guinart y Peix, ptas. 0'25.—Josepha Fort y Vilarasau, 0'50.—Rosa Fort y Vilarasau, 0'50.—Mercé Fort y Pagés, 1.—Total: Ptas. 31'75.

Continúa oberta la suscripció.

—

Junt ab el darrer número del periódich *Euskalduna*, defensor de la nacionalitat basca, hem rebut un quadern contenint una conferencia llegida en els salons del Centre Basch el 27 del passat abril per son autor don Arthur Campión, y que porta per titul *La Personalitat Euskara en la Historia, el Derecho y la Literatura*.

En ella's defineix y's defensa l'individualisme euskar, parlantse de la innata tendencia d'aquell poble á viure en petitas agrupacions. Creu l'autor, aduhint molt atinadas rahons, que'l modern socialisme es rebutjat pel veritable poble euskar. Demostra que la vera democracia ve del individualisme, encara qu'en altres temps, mal entenentho, se fes náixer d'ell el poder feudal.

Entre altras cosas, fa notar l'autor la re-

pugnancia dels euskar á las quintas y á qualsevol forma de servey militar colectiu, contantse en cambi en sa historia molts guerrers indómits que combateren sota estandarts d'Espanya y Fransa.

Aquesta obra fa honor á don Arthur Campión, que á major abundament demostra ab ella sas excelents qualitats d'escriptor.

—

La casa Modolell y Rius ha publicat unas postals hont hi campeja, sobria y elegantment decorat ab escuts catalans, el Pi de las Tres Brancas.

—

Ens ha sigut enviat el prospecte que pera'l proxim curs de 1901-1902 ha publicat el Colegi de Sant Jordi, que ab tant de fruyt se dedica á la ensenyansa en catalá. Acompanya á aquest prospecte'l quadro de professors pera primera y segona ensenyansa y pera classes especials.

—

Hem rebut els cartells de las festas majors de la ciutat de Badalona y de la vila d'Alaró (Mallorca), que tindrán lloch, á Badalona'ls días 14, 15, 16 y 17 d'agost, y á Alaró'ls dias 15, 16, 17 y 18.

—

El Centre catalanista «Gent nova», de Badalona, d'acort ab la Junta Permanent de la *Unió Catalanista*, celebrará á las quatre d'aquesta tarde, en el teatre Zorrilla de dita població, una festa de propaganda en que hi pendrán part distingits companys de causa.

—

El «Cançoner Catalá» ha publicat sa cansó desena, ó sia *La Pastoreta*, en quina primera plana hi figura un hermós dibuix de l'Alexandre de Riquer.

Preu, 10 céntims. Dipósit, Rambla de Sant Joseph, 11.

—

Ha aparegut el primer número de *Llevant*, periódich de propaganda catalanista, portaveu de l'agrupació democrática catalanista «Lo Trángul», domiciliada á la Barceloneta.

El nou periódich apareix ple de fe y d'entussiasme, y no dubtém, per lo que diu en l'article de presentació, que sa campanya en pro de nostres ideals será fructuosa.

Al devant publica l'extracte del Programa de la *Unió Catalanista*, figurant en las demés planas articles remarcables d'en G. Estrany, Salvador Salat, Joseph M.ª Folch y Torres y altres.

Li doném una encaixada de germanor, desitjantli llarga vida pera bé de Catalunya.

—

S'han publicat els dos primers números del setmanari catalá *Baluart de Sitjes*, quina aparició tingué lloch ab motiu de la recent excursió á Sitjes del «Orfeó Catalá».

Hi establim el cambi.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

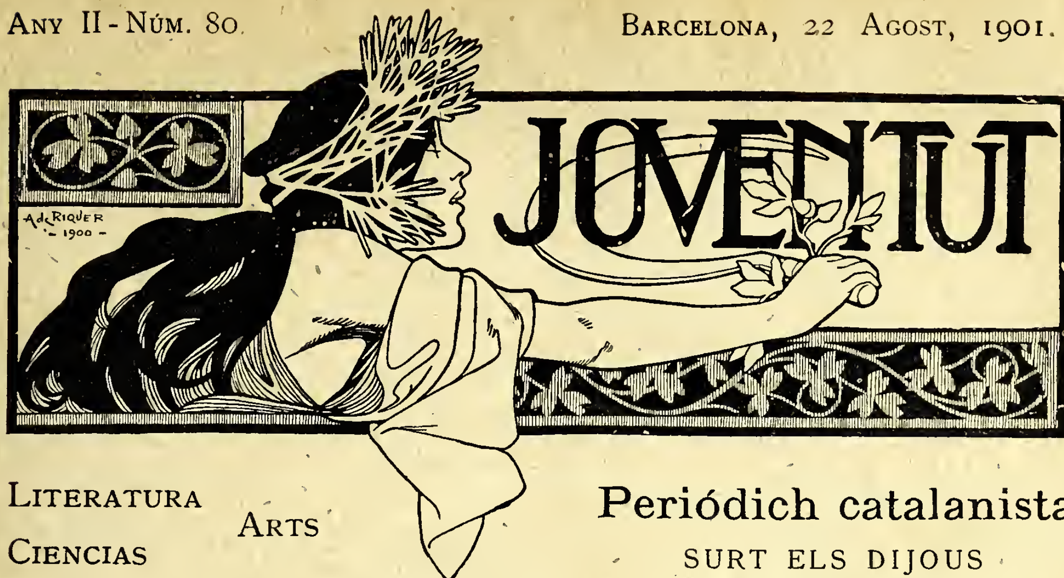
No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA:	Un any	8	Pessetas.
»	Mitj any	4'50	»
»	Trimestre	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:	Un any	9	»
EXTRANGER:	Un any	10	Franchs.
Número corrent		20	Céntims.
»	atrassat, ab folletins	40	»
»	» sense folletins	25	»

ANY II - NÚM. 80. BARCELONA, 22 AGOST, 1901.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

FEDERALS Y CATALANISTAS

Ab goig hem vist la fonda simpatia que per nostras ideas venen demostrant, d'un quant temps á n'aquesta banda, els federals catalans. Els veyém acostarse á nosaltres, y creyém qu'ho fan com á catalans y com á federals, per rahó de naturalesa y per rahó de son credo politich, que, en mitj de tot, té complerta analogia ab el nostre en lo essencial, ó sia l'autonomisme.

Y dihém que van acostantse á nosaltres per rahó de naturalesa, perque sentintse catalans, han pogut veure en la seva mateixa terra á altra gent d'ideas semblants que, desentenentse de tota tirania politica y de tota práctica convencional, feyan us del seu idioma, predicavan ab ell las ideas de salvació, y, deixats ja de banda'ls motllos estantissos d'una politica forastera y concupiscent, establian, en assambleas constituyents, nous principis eixits de l'ánima de la terra; han pogut veure, en una paraula, als autonomistas-catalanistas pensant y obrant com á sers verament autónoms, perque l'ánima no la tenian esclavisada. Y s'han posat al costat nostre'ls federals catalans, sens abdicar per'xó de cap manera dels seus principis, que ja hem dit qu'en essencia's confonen ab els nostres, ni dels seus procediments, que á n'els nostres s'assemblan ara més qu'avans. Y del us de la nostra llengua, qu'es la seva, se'n glorian en sos actes públichs; y en nostras assambleas, conjunt d'elements autónoms dins d'un poble que vol ésser autonom també, hi han sapigut veure uns fonaments d'organisació politica que no poden menys d'apreciar en lo que valen y significan.

Felicitemlos com á federals, perque aixis evidencian son desitj d'ésser un partit gran y lliure que's sacut el jou d'una politica rutinaria y embrutidora; y felicitemlos encara més com á catalans que son y que volen ésser. Si'ls federals de las diversas regions prenguessin exemple d'ells y com ells procedissin, prou se realisaria ben aviat la federa-

ció dels pobles autónoms, la gran federació que tots somniém.

Nosaltres com ells som individualistas, nosaltres com ells som autonomistas, nosaltres com ells som convensuts, y nosaltres com ells, dintre d'aquesta comunitat de principis, podém trevallar, no encongits y dissimuladament al defensar diferencias de procediment sempre accidentals, sinó exposant aquells principis ab el cap ben dret, sens amagar may la propia personalitat, sens estrafer el propi Jo individual. En un mateix tros de terra n'hi poden creixe molts d'arbres y de plantas, ostentant quiscún d'ells son fruyt y sa flor diferenta, son diferent matis y son diferent aroma, contribuhint tots á la gran riquesa del terreny y á la suprema armonia de perfums y de colors.

El nostre criteri, donchs, es que als federals de Catalunya no hem de considerarlos com á federals, ni com á catalanistas, sinó com á germans nostres, com á catalans que volen ésser tals; que'l dia que tots siguém ben catalans, ja l'haurém feta la nostra feyna dins la regió natural, que diuhen ells, ó dins la propia nacionalitat, que nosaltres dihém.

Y ara pot escarrassarse'l periodisme al us, indagant el parer de significadas personas afiliadas ja al partit federal, ja al Catalanisme, sobre si hi há ó no hi há pacte politich entre catalanistas y federals. Una flor fa'l seu olor, peró una flor no fa estiu, y'l nostre camp es massa gran per'apamarlo aixís com aixís. Si's tractés de partits politichs madrilenys, que's fan y's desfán; ó rodan d'assi d'allá sense nort, com panells de campanar, al buf de las declaracions d'un personatje afanyós de notorietat, ó per virtut de la *travesura* d'un periodista aixerit, fora diferent. Aquí tothóm pot parlar per ell, peró sas declaracions no afectarán á la manera d'ésser ni á l'actitut del Catalanisme, que sols pot quedar definida en las assambleas de la *Unió Catalanista*, ahont hi aportan son criteri individualitats de tot Catalunya, y ahont se resol en conseqüencia.

De quefes, ni d'*inspiradors*, no n'hi há. Ben clar ha tingut ocasió de manifestarho'l president de la *Unió*, en Manel Folguera y Durán, al veures consultat pels apóstols de la fútil informació diaria. Y ben clarament se va expressar també'l quefe dels federals, en Francisco Pi y Margall, al dir ab elevat criteri qu'entre federals y catalanistas no hi há pacte de cap mena, ni deu havérhi, puig sense pacte podém anar plegats á la destrucció d'un regim que'ns envileix, sense que ningú perdi un borrall de sa llibertat en la defensa de llur programa.

Fem nostras las sevas paraulas:

«No volém escapsar nosaltres la llibertat dels ciutadans ni la dels partits. Unió en lo comú: llibertat en lo divers: tal es nostra politica.

»No admetém nosaltres ni volém unions sinó en lo que las permeti la identitat de fins y de principis.»

Lluis Vía.

Barcelona, 15 agost 1901.

SANT LAIM NAVEGANT

per Gabriele d'Annunzio.

(Acabament.)

Mes un jorn qu'ell assaboria ab deliri las joyas del amor, baixá del cel un colóm y s'aturá demunt de sa testa. En Laim s'esborroná de cap á peus. Li va semblar que's despertava d'un somni molt llarch; els ulls se li ompliren de dolor, y sas formas perfectas se pansiren, com á efecte d'una vellesa descarnada. Las donzellas astoradas el contemplavan, totas rojas de cara y's cubrian sas nuesas ab las llargas cabelleras desfetas, perque tot de cop s'havian sentit corpresas per una mena de vergonya que las sobtava á n'ellas també.

Com que'l sol ja caminava á la posta, tot el poble s'agombolá dessota del palau, fent seguidas y aixordadoras invocacions á son deu:—«*Mahadewa! Mahadewa!*»—

El sol ponent, semblant á una gran timbala polida, feya guspirejar las vestiduras dels sacerdots, envermellia las estatuas, y, passant per entre las pilastras de las terrassas, semblava incendiar tot l'edifici.

Per fi, en Laim va compareixe. Estava tot desfigurat. Un mantell d'escorsas teixidas li cubria las espatllas, y se li veya, á través de las esgroguehidas arrugas de sos brassos, tot el cordatje nirviós. Com que va allargar las mans envers la munió, un suavissim oreig de pau asserená ab aquell gesto tots els

fronts. Els invocadors, corpresos, s'agenollaren, y entre mitj del gran silenci's va sentir l'espetech frescal de las fonts al caure demunt dels grahons de pòrfir.

—«*Oh pobles del riu*—va cridar en Laim en la llengua viva d aquella terra—*escoltéu mas paraulas, perque ab ellas vos porto una lley nova.*»—

Una esgarrifansa va conmoure á la multitut, y'ls centenars d'esquenas varen somoures ab moviments sobtats d'una gran remada d esverats porcells. Els sacerdots alsaren el cap.

—«Els vostres idols son d'argent y d'or, son obras dels homes; tenen boca y no parlan, tenen ulls y no veuhen, tenen orellas y no senten, y cap alé de vida fa badar las sevas bocas. Els que'ls han fet s'hi assemblan, lo mateix que tots els que'ls adoran...»

—«No, no, no es pas el Deu nostre!»—udolaren els sacerdots, dirigintse al poble, ofegant las paraulas del profeta de Jesús.

Y alashoras esclatá una gran confusió tumultuosa: els uns s'alsaren. els altres restaren agenollats. La veu de Laim aná creixent, potenta, dominadora, escampantse ab la remor majestuosa del tro, ressonant al lluny per las concavitats dels temples y pel cor de las boscurias.

—«Escoltéu las paraulas del Deu veritable, cinichs que tot ho escarniu, oprimidors d'aquest poble, nissaga de serps, bots inflats pel vent de la vanitat y la perfidia, timbals tan aixordadors com buyts de dintre!

»Miréu qu'Ell devallará per sobre de vosaltres com un flagell esperverador; miréu que Ell esmicolará las vostras carns, esquitxará las pedras ab sanch vostra, trossejará'ls vostres ossos com si fossin bitllas d'argila, com si fossin closcas de nou!...

»Els estatuaris qu'han alsat aquests idols, no son més que vanitosos ensoperbits, y sas obras no volen dir res, ni de res serveixen, y ellas mateixas proclaman ben alt la ceguera y la ignorancia dels qu'están tan satisfets d'haverlas fetas. D'igual manera qu'asclan llenya pera escalfarse y pera coures el menjar, se fabrican els deus y'ls adoran; s'agenollan devant de qualsevol esculptura, y tot barbotejant pregarias me'ls hi diuhen:—*Salvam, perque tu ets el meu deu.*—Els qu'obran aixis no tenen coneixement, las parpellas se'ls hi enganxan y no hi veuhen, els cors no més fan que dormír y'ls sentiments no brollan...»

— «Calla! Cálla!» — cridavan els sacerdots ab gestos irats y ab rostres amenassadors. Els idólatras se l'escoltavan; la munió frenética s'anava engroixant cada cop més ab els que hi corrian atrets per las paraulas del profeta; una cridoria aixordadora s'alsava per demunt d'aquells caps que recordavan ab sos vaivens l'encrespament furiós del mar esvalotat.

El profeta continuá. Parlava d'un Deu viu, d'un Deu gran, just y etern.

—«La terra tremola devant de la seva ira, els pobles no poden pas soportar sa indignació. Ell va espandint l'odi per demunt dels que no'l coneixen, per sobre de las nacions que no invocan el seu nom.

»La malvestat se propagará d'una illa á l'altra; un gran torb s'aixecará del fons del mar, y aquell dia'ls morts restarán afora de las tombas, escampats com munt de fems per tota la terra.»

—«Calla! Calla!»—udolavan els idólatras, allargant las mans, estemordits pels horrors de la profecia.

Mes la veu de Laim se torná, tot de sobte, dolsa com el so d'un esturment de corda, y s'aixamplá serenament com un cant religiós. Parlava d'una felicitat infinita, d'una justicia igual pera tothóm, d'una gran joya d'amor en els jardins celestials.

—«Y Deu devallará com la pluja demunt dels camps llaurats de fresch; donará rahó y defensa als fills del pobre, conhort als malhaurats; aniquilará als opresors y als tirans. El just florirá, y la pau regnará abundosa fins que la llum dels astres se consumeixi. Las ayguas dels rius vindrán plenas de polsim d'or, els xaragalls serpejarán entre l'herbám dels prats plens de llevors, els arbres donarán moltas lliuras de gomas aromáticas y abundosa cullita de fruyt: la riquesa esclatará per tot arreu, els tigres s'amansirán, els reptils no serán verinosos y'ls búfals soportarán ab paciencia'l cansanci dels conreus. El Deu veritable dominará d'un cap de mar al altre, y desde'l riu fins á la fi de la terra. Els reyetons de las illas li pagarán tribut; totas las nacions li cantarán himnes y li cremarán encens, perque ell deslliurará al oprimit que's queixa, al malhaurat que plora y

al rebutjat de la fortuna, lliberant la vida dels esclaus de las violencias y dels cástichs; y llur sanch será preciosa devant d'ell...»—

Aixís parlava'l profeta quasi cantant.

Las collas d'idólatras, corpresos per l'encís d'aquella veu, callavan, acotant las testas; y com que la lluna s'alsava pacificament més enllá de las boscurias, s'espandia per demunt de totas aquellas ánimas un balsam amoixador, una calma plena de frescors y de perfum s.

En Laim devallá cap al riu, y la gent va seguirlo. Caminava tot sermonejant, y parlava de Jesús, del Deu novell que va náixer d'una verge y va aplegar tots els homes dintre d'una mateixa lley d'amor.

—«Es un Deu senzill y dols: son rostre resplandeix com el sol, y sas vestiduras son candorosas com la llum; tot lo que se li demani ab oracions ferventas, ho concedirá desseguida.

—«Apa!»—va cridar un dels sacerdots,—«demánali que fassi florir aquesta llansa.» —

Ab una somrisa suau, en Laim va agafar la llansa de las mans del home grogench y la va plantar á terra d'un sol cop. Tot de sobte van comensar á eixir del ferro una munió de poncellas, y prodigiosament varen esclatar en aromosas flors. La munió aspirava ab delicia la flayra penetrant que d'ellas s'espandia. Els idólatras ho contemplavan tots confosos. Un d'ells va cridar:

—«Es un protegit dels diables! No més vol que la nostra mort!»—

Altres l'atiavan:

—«Digas! Digas! Justifica'l teu poder!»—

Una agitació tumultuosa esvalotá á la munió corpresa. Els més allunyats, que no havian vist el prodigi, avensavan ab grans empentas, fent uns crits terribles. Y'ls sacerdots, repartintse per entre mitj dels grupos, els infiltravan la ira repetint ab gran cridoria;

—«Es un protegit dels diables! Tireulo de cap al riu!»

—«Digas! digas!»—

El profeta intentá enfilarse demunt d'un dels ídols de pedra, pera dominar l'esvalot. Mes la profanació atrevida acabá d'excitar als idólatras. Un d'aquests, arrapantse á las vestiduras de Laim, el tirá daltabaix. Altres li caygueren al demunt, masegantlo, bofetejantlo y cridant:

—«Al riu! Tireulo de cap al riu, que'ls caimans hi farán festa!»—

En Laim capbussá en las ayguas, llensat per la munió afollada, peró al cap de poca estona tregué'l cap al mitj de la corrent, nedant ab el somrís als llabis, sens una ferida, com si ningú l'hagués tocat; y las sagetas queyan brunzint á son entorn, com una pluja de ramellets de benjuhí.

Quan va sortir el sol, arribá á la desembocadura del riu y navegá pel mar demunt d'una soca tota vestida de fullatje tendre, fins á una illa ahont hi vivia una gent plena de tumors y de golls, cuberta d'unas pells escatosas, infectada d'una granellada blanquinosa y d'una mena d'elefantia. Aqueixa gent miserable y pacifica no feya us del foch, se nodría de mel silvestre, de gomas rehinosas y dels nius de certas aurenetas entafurats per las covas.

En Laim fou acullit ab signes de joya, y ab ofrenas de patatas dolsas demunt de fullas de palmera. Y aixís qu'ell parlá, per voler del Senyor, la llengua d'aquella gent, va posarse á sermonejar als homes y á las donas com un apóstol; y ab gran paciencia anava aplegantlos á son entorn, ensenyántloshi las doctrinas del Galileu. Va curar molts malalts ab la virtut de las herbas y de la fe, y va anar deslliurant poch á poch l'illa del flagell de la lepra, purificant las fonts, adestrantlos en encendre foch, en conreuhar la terra y en l'art d'edificar las casas. Visqué ab gran humilitat entre mitj dels grans sufriments que s'imposava; aná espiant els antichs esbojerraments, atormentat dels recorts que per tot arreu li feyan sentir queixas de ferits y de moribonds, y veure tacas de sanch en la terra y en els núvols.

Després d'una pila d'anys, quan els pobles de l'illa florían trevallant y adorant á Jesús, en Laim, que fugía de la vida y ja no volia res de la vida, va sentirse corprés tot de sobte per un desitj irresistible de tornar á sa patria. Y com que'l bon Deu li va fer avinent per signes que s'havia escoltat sos prechs, s'embarcá demunt d'una gran palmera, tota carregada de fruyts, y's confiá á las onas.

Al entorn de la feble embarcació s'extenia'l mar en calma. Un aixám d'aurenetas li ensenyava'l camí. Y'l vell sant navegava ser-

monejant als peixos, que treyan tots el cap fora del'aygua y'l seguian entre mitj d'una grandissima pau, amansits y carinyosos. Sant Laim els parlava del Diluvi Universal, del profeta Jonás y d'altres misteris meravellosos.

Al cap de cinquanta dias va distingir per fi las terras de sa patria, mes ab gran dolor vegé qu'allá hont hi havian resplandit els palaus y totas las riquesas, no hi havia més que un aspre desert de sorrals y de runas. Las aurenetas el guiaren al paradis del delta, encara esplendorós de vegetació, de corredissas y de canturias.

Y un cop demunt del herbám florit, va agenollarse pera meditar, alsant els brassos al cel, ab las palmas de las mans cap amunt; y en aquella actitut devota visqué corprés per delitosos éxtasis. El temps li consumia las carns demunt dels ossos, y las euras verdosas se li entortolligavan pels flanchs, pel pit y pels brassos. Las garlandas de lligabosch l'abrassavan y li florian al voltant del coll, en els polsos y en els tormells primíssims. Els cabells li queyan com un polsim blanquinós, els ulls se li anavan endurint com pedras, en sas orellas las aranyas hi teixian sas filagarsas, y en el palmell de sas mans hi havian niuhat dugas aurenetas.

Varen passar moltas primaveras, y'l sant encara vivia en éxtasis, perque'ls aucells compassius devallavan del brancatje y li posavan trossets de fruyta en el clot de sa boca ressecada. Y un dia, á posta de sol, la seva ánima volá cap al cel, entre mitj de las canturias dels ángels, y'l cos se va desfer, y no més va quedar un munt de pols.

Traducció de

S. Vilaregut.

TEATRES

La moglie ideale.—I mariti.—Una bolla di sapone.

La esposa ideal es la dona moderna que rahona, que's comparteix entre la llar y l'amant. Mentres pot ésser juntament esposa tranquila y amant apassionada, es abdugas cosas; peró si n'ha de sacrificar una, sacrifica l'amant. Res de dramas. Si las relacions ab l'ultim se posan en un terreno que puguin fer perillar la tranquilitat doméstica y la benhauransa del marit, talla tals relacions. Y heusaqui la esposa ideal; tant, que moltas donas honradissimas donan als seus marits una vida menos tranquila, agradable y afectuosa que la que Julia, tenint un amant á qui adora, dona al seu. Y á pesar d'aixó «¿la voldriau una esposa com jo?» diu Julia á Monticelli; y ell contesta: «Aixó ja es un'altra qüestió! mes lo cert es lo següent: que la bota dona'l vi que té y la societat las esposas que pot; vos no sou de las pitjors...»

Tot l'argument de l'obra d'en Marco Praga se reduheix á presentar concretament, ab molta habilitat, aquest problema. Peró ¿en quin sentit el resol? ¿Creu de bona fe l'autor que la tal Julia es una esposa ideal, ó pel contrari, ab fonda ironia tracta de fer veure aquell artifici y aquella perversió de costums que caracterisa á la societat moderna per medi d'aquest tipo? tipo que sembla vingui á dir: «Pau y tranquilitat, afecte y solicitut... ¿No es aixó lo que l'egoisme modern demana al matrimoni? Donchs jo vos ho daré; peró puig el matrimoni d'amor l'heu fet impossible, y l'heu convertit en pacte d'interés, jo cumpliré aquest pacte; peró ab la condició de que respectéu els drets de la passió, els drets del cor, els instints que no puch satisfer ab vostre matrimoni. Jo amagaré cuydadosament l'adulteri pera salvar las apariencias; estimaré'ls fills, tindré la casa neta y portaré una tassa de tila al marit si está encostipat, peró'ls meus compromisos no arriban á més. La vida d'amor ó de plaher que busca l'home fora del matrimoni, la buscaré jo també, y estarém iguals.» Mes tot aixó no ho diu la Julia d'en Praga, y sembla que tindria de dirho si en realitat s'amagués en el fons de la obra una fina sátira social. Per aixó l'obra'ns desconcerta en quant á sa finalitat. Evidentment, á pesar del titul, l'autor no l'accepta com ideal d'esposas el tipo de Julia; bon cuydado's dona de dir que, á pesar de tot, ningú se'n acontentaria. ¿En quin sentit, donchs, podém admétrel com á tipo d'esposa ideal? ¿No seria més llógich compéndrel com á tipo de l'amant ideal que, apassionada, té la serenitat y reflexió suficients pera saber compendre que sols cumplint escrupulosament els seus devers d'esposa podrá gaudir ab més llibertat y menos perill els plahers de la

vida d'amor que'l matrimoni no ha realisat? En absolut no hi hà dubte que la dona ideal será la dona honrada que trobi en una pessa al marit y al amant; aixis ho regoneix en Praga; mes, afegeix, aquesta es avuy una excepció; qui la posseheix, deu adorarla còm á una santa. Sens dubte l'autor el presenta en un sentit relatiu, venint á dir: ¿No seria rahonable acceptar com á ideal un tipo com el que vos pinto? Tots diréu que no, y no obstant, no podréu menys de convenir ab mi en que seriau més felissos ab un tipo aixis que ab la majoria dels que s'estilan, inclosos els de donas honestas.

Peró deixém de banda lo que hi pugui haver de paradóxich en tal rahonament, perque en Praga, en aquesta com en sas demés obras, segurament no's proposa fer filosofía. En tot cas, com á sociólech es molt poch vident. Lo que'l caracterisa es l'afany de presentar tipos de dona; vol ésser un psicólech refinat del cor femeni. Y tampoch en aquest terreno'ns satisfá. No perque no ho fassi ab gran habilitat y ab potencia creadora, sinó perque en realitat la seva psicologia es massa cerebral; no hi entra per res, en quant al fons dels personatjes, la observació directa de la vida. Ens presenta tipos sugestius, interessantissims y—ab menos esplendor qu'en Dumas fill, més convicció qu'Echegaray y tanta fogositat com els dos neo-romántichs moderns—desenrotlla una acció ab forsa ingeni, ab una llógica convencional, peró habilidosa, un diálech incisiu y gráfich, y un domini de la escena tan gran, que fascina al públich facilment, y si no logra convence, logra ferse admirar y aplaudir, que no es poch.

Peró en quant á psicologia y observació, quina diferencia tan gran no hi hà entre la Julia d'en Praga y *La Parisienne* d'en Becque, per exemple! Tots dos volen pintar la dona moderna, tots dos tractan d'armonisar reflexivament el *menage à trois*, peró'l tipo d'en Becque es un tipo sencer tret de la mateixa realitat ab un vigor y una penetració incomparables; es el verdader retrato d'un tipo que tothóm ha vist, que tothóm sent viure. El d'en Praga es un tipo imaginari, molt pulit y retocat, molt interessant y si's vol fins sugestiu, peró tothóm el sent fals en el fondo, tothóm veu que'l seu niu se troba en un recó del cervell del autor, no en un branquilló del gran arbre Humanitat.

Molt curiós seria fer un paralel complert entre aquestas dugas obras, que'ns demostraria lo dit; mes no podém ferho perque'ns portaria massa lluny. Clar está que la d'en Praga'n surtiria bastant malparada, peró no hem d'oblidar que la primera es un'obra mestra, y per lo tant, gran cosa es no sortir de la comparació completament derrotat.

La Vitaliani diu el paper de Julia molt bé, detallantllo finament y remarcant las frases intencionadas ab forsa espontaneitat. La llarga tirada que té en el tercer acte, lluny de resultarli pesada—en lo qu'es fácil incorre donada sa extensió—la diu ab una naturalitat y al mateix temps ab una varietat d'entonacions y d'acció, que'l públich casi bé no s'adona de qu'está prop de cinch minuts enrahonant. Els demés no estigueren á l'altura. Y es tant més de lamentar quan, més que á insuficiencia, es degut á falta de voluntat. Sens dubte en la companyia Vitaliani hi manca una direcció enérgica; de lo contrari no's permeteria que actors com en Rizzotto y en Sainati, no desprovehits de qualitats y talent, convertissin en ridiculs tipos com els de Velati y Monticelli, que no ho son gens. ¿Creu per ventura en Rizzotto qu'es clavat com si fos una estaca y ab posat de nen á qui renyan que deu escoltar las recriminacions de Julia un personatje com l'advocat Velati? Y creu per ventura en Sainati que'l tipo de Montecelli, un amich d'aquell molt discret y de molt món, pot permetres actituts de *clown*, gestos de mal gust (com els que fa quan deixa sols en el segón acte á Julia y Velati) intercalar incisos y frases qu'afegeix á l'obra, y en fi, provocar ab recursos de cómich dolent, la riallera del públich que no tindría de riure? Mal camí es aquest per actors joves, qu'adquirirán vicis y defectes molt dificils de treures un cop els tinguin arrelats. En Grissanti discret.

—

I mariti, quan va estrenarse, fa uns trenta anys, sembla que va tenir un éxit assombrós, un d'aqueixos éxits enganyosos que tant abundan en la historia del art dramatich deguts á circunstancias complexas y dificilissimas de fixar, peró que sent purament accidentals é independents del valor intrinsech de l'obra artística, al desapareixe aquellas ó tan sols al modificarse, l'obra mateixa'n pateix; y'l *capolaboro* d'un dia queda arreconat per sempre més en las penombras de la vulgaritat perque no pot sufrir la llum de tots els temps. Tots els teatres ne tenen á dotzenas d'aytals obras; obras que havent fet furor, avuy fan riure. ¿Qui no's recorda—per no citarne més que una—de *La Pasionaria* de don Leopold Cano? ¿Qué succehiria si avuy la representessin?...

Y no obstant, *I mariti*, d'en Torelli, arribava després d'un periodo de romanticisme desenfrenat, com obra revolucionaria, com precursora d'una nova orientació artística. Y efectivament, en Torelli, fugint dels somnis descabellats, vol inspirarse en la vida y's preocupa molt poch, peró en fí se'n preocupa, de la psicologia dels personatjes, y fins sembla vol donar una finalitat moral á la seva obra: Una familia de la més rancia noblesa ab tots els prejudicis heredats ab la sanch, lliga'ls fills—quatre entre noys y noyas—ab aristócratas degenerats. Res de creuhar la

sanch ab la d'un altra *casta*. Hem dit tots, y no es veritat. La petita la casan, no sense qu'ella deixi de protestarne, ab un advocat rich, generós, bo, de talent, etc... Lo demés ja s'endevina. Tots els gendres serán uns perduts que sens dubte *finiranno in galera*, menys l'advocat, á qui la orgullosa descendenta de tants nobles acabará per adorar humilment segons el motllo al us.

Mes tot aixó está portat ab un candor y una bona fe tals, qu'arriban á la puerilitat. L'autor ens presenta en cinch actes, molt moguts y en ocasions distrets, una serie de quadros mal units en que las inacabables desventuras dels quatre ó cinch matrimonis esclatan en notas que recorren tota la gama, desde lo ultra-patétich fins á lo cómich més barroer; peró tot apuntat tan lleugerament, que no arriba á interessar. Y lo mateix succeheix ab els personatjes, tallats ab patró y fets á la mida, ab més fantasia que veritat.

En resúm, *I mariti* es una obra superficial que, mancada d'un fons verament humá, ha fet son temps, puig que tot l'ingeni y habilitat de qu'en ella hagi pogut fer gala l'autor, avuy ens semblan massa ignocents.

En la execució estigueren tots molt discrets, sobressortint en Zopetti, la Campi y la Farina. Aquesta va dir deliciosament la escena final de l'obra. En Sainatti, com sempre, exagerant expressament. Y qué'n mereix de llenya!

—

Una bolla di sapone es una comedia pera fer riure. La broma de carnaval que uns companys alegres se permeten fer á un amich fatuo y curt de gambals, origina una serie de malentesos y *quid pro quos* presentats per l'autor, en Vittorio Bersezio, ab molta habilitat y no escás ingeni. Els diferents tipos, un xich carregats, com es natural en el género, están ben dibuixats y's sostenen durant tota l'obra, animantla ab un diálech viu y xistós. Y si en determinats moments, sobre tot alguns del primer acte, l'obra peca de xabacana, l'autor se reprén tot seguit, desenrotllant un teixit d'escenas cómicas que, si no son molt novas, están admirablement presentadas. El segón acte, sobre tot, está portat ab molta naturalitat y coneixement escénich.

Com ja diguerem, la companyia Vitaliani es d'un conjunt casi perfecte per'aqueixa classe d'obras. En ellas un actor com en Sainati pot entregarse sense perill, avans al contrari ab éxit segur, á las sevas aficions; y en tal cas, lluny de perjudicar al autor, li avalora l'obra. Per'xó totas las censuras que'ns mereix aquest actor interpretant *La moglie ideale* y obras semblants, se tornan en alabansas quan interpreta tipos cómichs naturalment exagerats, com el que fa en *Una bolla di sapone*. Un peix dintre de l'aygua no's belluga y evoluciona ab més serenitat y tranquilitat qu'en Sainati en l'obra d'en Bersezio; y ab molt gust confessém qu'en bona part á ell se deu la bona y franca acullida que'l públich dispensá á dita obra. Sobressortiren també la Vitaliani, en Duse y la Farina.

—

Donant probas del seu bon gust y de la seva admiració per l'art modern, la Vitaliani ha tornat á representar *Hedda Glaber*, una de las obras més intensament dramáticas de Ibsen. Ja'ns varem ocupar detingudament d'aquesta obra quan va estrenarla aqui la inolvidable Duse; sols alegirém que com més la veyém més ens agrada, més detalls hi descubrim qu'engrandeixen á nostres ulls la figura del genial autor noruech. No hem d'insistir sobre aixó. Sols volém donar las gracias á la Vitaliani per haverla representada de nou, posanthi encara més carinyo que la primera vegada. Detalla'l tipo, tan complexe, perfectament, sobressortint en las situacions culminants dels actes tercer y quart, que fa ab tota l'anima sense descompondres. Ab el cambi de papers entre en Duse y en Grissanti, la execució guanya molt, perque'l paper d'assessor Brack li va á n'aquell molt bé, tenint moments de verdadera inspiració, com per exemple en la frase final de l'obra, dita molt justament. La Farina, en Rizzotto y en Grissanti trevallaren á conciencia.

Emili Tintorer.

NOTA DE COLOR

Al amich Llorens Sampera.

El cel es blau, la mar blava; y l'ona tranquilament va jugant ab la sorra de la platja, escampant la seva escuma com blanch llensol guarnit d'hermosas puntas.

La platja está deserta, las barcas han sortit á pescar de bon matí, y lluny s'oviran sas velas com un vol de blancas gavinas.

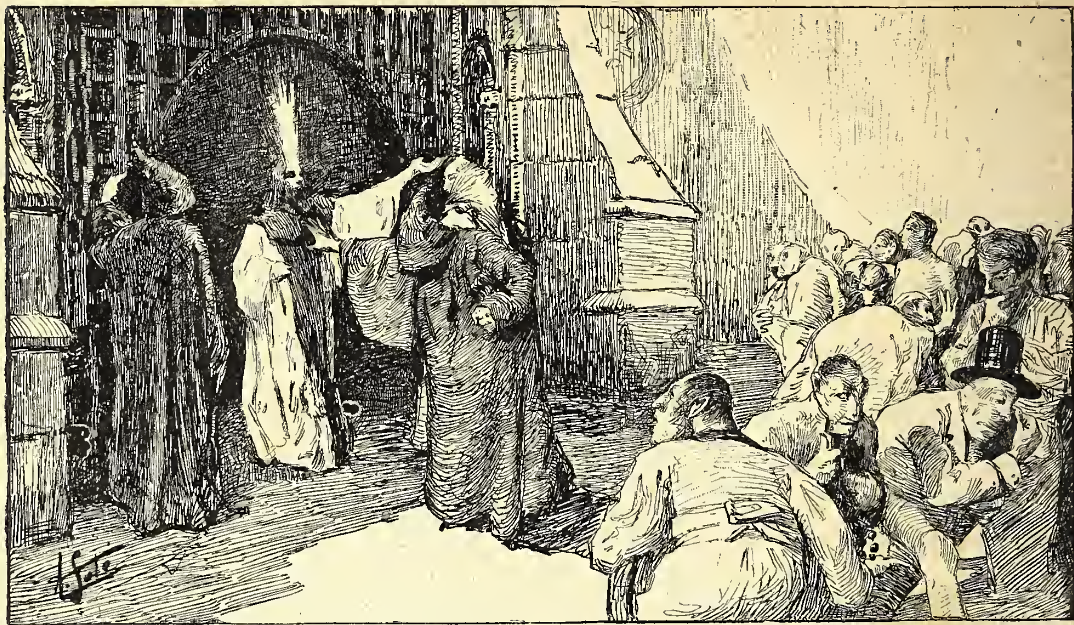
Qué n'es d'hermosa la soletat de la platja banyada pel sol d'estiu, ab aquella armonia de colors, ab aquell perfúm d'algas que'ns fa reviure!

Sols se sent en aquella quietut la ritmáda y acompassada cansó de l'ona escampant sas notas sonoras per l'espay y besant amorosament la platja.

El poble, ab sas casas emblanquinadas, sembla una toya de lliris blanchs, destacant sobre la verdor de la montanya.

De tant en tant romp aquella quietut el xiulet y'l terratrémol d un tren, que passa ab gran rapidesa recordant qu'allá baix hi há una ciutat que ab el burgit de son viure agitat no dona temps d'admirar la naturalesa.

Joan de la Creu Palmarola.

DEU PERDONA

Al devant del manicomi
hi há aturada molta gent,
esperant á un pobre frare
que's diu si ha perdut lo seny.

Lo carruatje ve que vola,
y'l frare al lluny ja se'l sent:
—Germans meus, quína alegría!...
Germans meus, ja no hi há infern!—

Riu la gent y s'esvalota,
qu'entre la pols ja se'l veu
abocat á una portella
cridant, los brassos al cel:

—Deu perdona, Deu perdona!
S'ha ablanit lo mateix Deu,
y ab una llágrima sola
ha apagat lo foch etern!—

La gent poruga's fa enrera
quan del carruatje l'han tret:
hi há dos frares que l'aguantan:
lo manicomi es obert.

Mes ell al portal s'atura
y diu de cara á la gent:
—Jo ho he vist, y no es mentida!
No hi há infern! Ja no hi há infern!

Han caygut sas negras voltas,
sols hi há cendra y tot es fret;
los dempnats resan y cantan,
de genolls es Llucifer.

Angels y diables fan colla;
ja no hi há just ni pervers;
los butxins son ab los mártirs;
los cristians ab los juheus.

Adám y Eva entre'ls brassos
tenen á Cahí y Abel;
Jesús ha besat á Judas,
y Judas cóm plora ab ell!—

Mes los dos frares, per forsa
se l'han endut del carrer;
y'l portal del manicomi
s'ha tancat ab un gemech.

Y al anarsen la gentada,
hi há qui riu indiferent,
hi há qui abaixa'l front y pensa,
hi há qui ab espant fa la creu.

Mes á dintre'l manicomi
anys y més anys que se sent:
—No soch boig, que Deu perdona!
No hi há infern! Ja no hi há infern!—

ANGEL GUIMERÁ.

(De *Nuestro Tiempo.*)

(Dibuix de A. Solé)

LO TRÁGICH QUOTIDIÁ SEGONS EN MAETERLINCK

M Maeterlinck, en un llibre de moral que no pot morir, *Le Trésor des Humbles*, ha concedit á la vida quotidiana, á la humiltat constant dels fets diaris, una importancia absoluta. Això no impideix á M. Maeterlinck escoltar piadosament la gran veu d'Emerson, la gran veu dels místichs sants. Totas aquestas veus han sigut tan divinas en llur expressió, qu'han acabat per exteriorisarse pel món .. No s'hi sent solzament en el món la veu dels torrents, de las brisas y dels aucells: s'hi sent la gran veu de Shakespeare, la gran veu d'Eskilos, la gran veu dels poetas y dels inspirats que forma part de l'harmonía universal ab el mateix títul que las altras.

OCTAVE UZANNE.

Ha escoltat en Maeterlinck las veus dels grans homes y las veus de la Natura; peró las veus dels humils y dels petits, la eterna veu de las multituts ha arribat á son ánima més clara y perfecta Y aquesta veu, generadora de la inmensa tragedia que palpita al entorn nostre, en Maeterlinck l'ha recullida en un llibre hermosissim y pur: *Le Trésor des Humbles.*

—

Le Trésor des Humbles es l'evangeli moral y estétich del gran autor belga Maurice Maeterlinck, y síntesis dels seus ideals mistichs y dramátichs. Coexisteix ab el mistich, l'autor dramátich, assedegat de nous ideals estétichs y morals, sobre tot morals, perque en Maeterlinck es un enamorat de la bellesa de l'Anima. Es la bellesa interna, per'ell, com una llum vivissima que's transparenta á travers del cos: «la bellesa interna es l'únich llenguatje de nostras ánimas.» Vol que l'Anima's reculli en si mateixa, silenciosa; vol qu'observi la bellesa que conté, que comprengui'ls pressentiments y las advertencias del Destí, l'intima tragedia que la mou; vol que visqui profondament.

D'aquesta vida superior animica, en Maeterlinck ne deduheix el drama, revestintlo d'un carácter nou, no imaginat ni per aquells autors ab els quins pretén trobar certa analogia (1). Exagerant la teoria, reduhint la existencia á un diálech entre l'Esser y son Destí, afirma en Maeterlinck que la paraula es un medi forsat y molest. Heusaquí lo que diu: «Tu mateix, en tas pobras y petitas perplexitats, procura *detenir ta llengua durant un día*, y al endemá, qué clars serán tos designis y tos devers!» Si en Maeterlinck pogués realisar son desitj, els personatjes de sos dramas serían estatuas inmóvils, en las quinas uns raigs X intelectuals descubririan y farian observar la gestació de llurs ideas, sense tenir que servirse del medi, per'ell despreciable, de la paraula: «Un temps arribará, tal volta, en que nostras ánimas s'apercebirán sense la intervenció de nostres sentits.»

El fi d'en Maeterlinch es l'interior humá, la dramática animica, enlluhernant l'esperit ab el major nombre d'impresions possibles, dominant el cervell á forsa de repeticions continuas, grabantlas fondament fins á reduhirlo á un estat passiu, incapás de resistir els efectes produhits. Moviments insignificants aparentment, inquietuts indefinibles, remors extranyas, determinan y marcan fatalment el desenrotllo de l'acció, essent, en conjunt, una amenassa constant, anunciadora del futur.

El Destí domina triomfalment: lo que té de succehir, succeheix. Las linias son rectas: el termes ahont els homes deuhen deturarse, els viaranys qu'han de seguir, tot está assenyalat: y'l punt fatal, ó sigui allí ahont tot acaba y tot comensa, resplandeix al lluny tristament y ningú pot desviarsen

S'ha dit justament que'ls éssers creats per en Maeterlinck no son vius, de carn y ossos, de nirvis y sanch, sinó aparicions esblaymadas, ombras; símbols ideals, més aviat que organismes humans y vivents. Els contorns son fluixos, desdibuixats: solzament algunas poéticas figuras de dona venen á aclarir débilment el boyrós escenari de las humanas tristesas. Y encara aquestas impresions no duran gayre y molt aviat s'esborran.

«Cal que tots, per si mateixos, trobin una

(1) Els trágichs grechs, Shakespeare y Ibsen.

possibilitat particular de vida superior en la humil é inevitable realitat quotidiana.» Aixís ho diu en Maeterlinck. Cal desconfiar, quasi en absolut, del auxili falible de nostres sentits. Els actes y las cosas no s'han de pendre tals com son ó representan ésser: cal reflexionar, y en el fons del vulgar incident quotidiá devém investigarhi la misteriosa essencia que'l constituheix. Las accions é incidents poch representan en si mateixos, peró llur intima essencia no deu sustreures a nostra observació. La vida humana es una serie d'advertencias, y ay del que viu confiadament sens observarlas! Els cegos de l'Anima no veuhen res: els cegos dels ulls poden veure.

—

Peró l'estudi més notable de *Le Trésor des Humbles* (referent al art dramátich) es el que té per epigraf *Le tragique quotidien*, y mereix atenció particular.

Aquest magnifich capitul, verdadera síntesis de la nova dramática, comensa aixis: «Existeix un trágich quotidiá qu'es molt més real, molt més profond y molt més conforme ab nostra verdadera essencia que lo trágich dels grans aconteixements. Es fácil de sentir, peró no d'expressar, perque aquest trágich essencial no es senzillament material ó psicológich. No's tracta de la lluyta determinada d'un desitj contra un altre desitj, ó del etern combat entre la passió y'l dever. Se tracta de fer visible lo que hi há d'extrany en el sol fet de viure.» En Maeterlinck vol fer veure la existencia de l'ánima en si mateixa, «en mitj d'una inmensitat jamay inactiva». Vol fer sentir, sobre'ls diálechs ordinaris de la rahó y dels sentiments, el diálech del Esser y son Destí. No considerant lo trágich com essencia dels grans aconteixements y de las situacions críticas, creu que no s'han d'esperar aquests aconteixements y aquestas situacions pera que la tragedia pugui produhirse. També diu: «Lo que s'apercebeix, per exemple, en el fons del rey Lear, de Macbeth y de Hamlet, el cant misteriós del infinit, el silenci amenassador de las ánimas y dels deus, la eternitat que bramula al horitzó, el destí ó la fatalitat que's senten interiorment, sense que pugui dirse per quins signes se'ls reconeix: ¿no's podria, per desconeguda inversió de termes, férnosho veure tot d'aprop, mentres s'allunyaria als actors?»

Insisteix en que lo verdaderament trágich de la vida, arriba avans que'ls perills y'ls dolors. «¿Cal—diu—udolar com els Atridas, pera que un deu etern se mostri en nostra vida?» Quan després d'una historia's diu: *foren ditxosos*, allavors—segons en Maeterlinck—deu comensar la inquietut. La felicitat—ó un sol moment de tranquilitat—descubreix cosas més serias que l'agitació de las passions. Ni en els grans perills, ni en las grans alegrias, la existencia arriba á son moment més interessant: en altras ocasions s'ouhen veus permanents y més puras. «¿Vostras ánimas sols floreixen en el fons de las nits tempestuosas?»

La remor inútil d'un acte violent ofega la veu profonda, vacilant y discreta dels éssers y de las cosas. «Peró nostres autors trágichs, igualment que'ls pintors mitjans, que s'obstinan en la pintura d'historia, acumulan tot l'interés de llurs obras en la violencia de l'anécdota que reproduheixen. Y pretenen divertirnos ab la mateixa classe d'actes que feyan disfrutar als barbres, habituats als atentats, als assessinats y á las traicions. Quan, al contrari, la major part de nostras existencias llisca lluny de la sanch, dels crits y de las espasas, y las llágrimas dels homes s'han tornat silenciosas, invisibles y quasi espirituals.» Diu en Maeterlinck que quan va al teatre creu trobarse, algunas horas, en mitj de sos passats que tenian de la vida «una concepció senzilla, seca y brutal», ab la que no pot estar conforme. Hi veu assessinats y morts, venjansas y crims, tot lo sublim tradicional, peró superficial y exterior.

En Maeterlinck vol sorpendre lo intim, lo essencial qu'existeix en el fons de las conciencias; no vol deixar recó sens explorar, ni que'l més petit detall s'escapi de sas observacions. No'l satisfán crits, violencias y situacions momentanias. No fa cas de lo que sols es fruyt del moment, d'una passió més ó menys durable, d'un estat d'ánima que no representa la essencia permanent. Rebutja'ls periodes aguts de las passions. Desitja veure al home embolcallat d'una atmósfera de silenci y concentració. Prefereix las onas del ample riu lliscant majestuosament, als salts

desiguals y ràpits del torrent eixit de mare.

Y termina l'estudi dihent que si'ns rodejém d'un cercle d'amichs, aviat comensarém á distingirlos pels gestos, fesomia, hábits interiors y exteriors, maneras de sentir, obrar y pensar. Peró si l'amistat continúa, «arriba un moment misteriós, si aixis pot dirse, en que apercebim la situació exacta de nostre amich á causa de lo desconegut que'l rodeja y de l'actitut del desti envers ell.» «Hi han, en l'home, moltas regions més profondas, més fecondas y més interessants que las de la rahó y de la inteligencia...»

—

Sobre aquesta tragedia impalpable y continua que may ens abandona, s'alsa la Mort, la heroina única, la eterna vencedora en l' etern torneig ab la Vida; consol suprém, fi de miserias y de sufriments, llibertadora de tots els mals; per'xó en Maeterlinck la estima y la espera com s'espera á un ésser benvolgut. Sos personatjes sufreixen

> la mort des fleurs, la mort des insectes, la douce mort des ailes et des tiges et des parfums

de que parla en Verhaeren: s'esvaneixen dolsament, fins en el crim. La mort (exceptuant en *La Princesse Maleine*) no obra espléndida, la sanch no corra, y'ls héroes no cauhen trágicament com figuras gegantinas. Al contrari, ofereixen á la Mort la resistencia de la debilitat. Viuhen esperant á la Mort, y quan aquesta arriba, silenciosos y sense protesta, la segueixen. Sense voluntat ni desitjos concrets, no resisteixen ni lluytan: se sotmeten incondicionalment. Las forsas externas qu'han de destruhirlos no troban resistencia: el Desti es el poder suprém: la Voluntat no existeix.

Els dramas d'en Maeterlinck (desde l'*Interieur* á l'*Aglavaine et Sélyssette*) son els dramas de la Mort. En lloch aquesta s'ha presentat tan inflexible y alhora tan inmaterial. La Mort flota en els oreigs suaus y en las tempestats: es un perfúm y una boyra més que una realitat, peró un perfúm penetrant y una boyra atapahida. Els simbols de que's val en Maeterlinck pera presentarla, son á voltas usats, á voltas d'una poesia exquisida y d'una originalitat misteriosa. El poeta agombola'ls detalls, com notas isladas, vagas y débils. La Mort sorgeix del conjunt, acompanyada de las veus del Desti, que s'ouhen formidablement.

—

Y la gran tragedia animica y diaria, presidida per la Mort, se desenrotlla en medis apropiats, tristos y ombrivols, foscos y boyrosos, de colors indecisos y de llums pálidas: l'únich medi ambient possible per'aquesta tragedia maeterlinckiana. No'ns delectém ab ella contemplant la bellesa de la Natura fisica. La llum del Sol es pálida; la de la lluna, descolorida ó roja; las estrellas apareixen mitj veladas, peró las tempestats y trastorns de la Naturalesa'sproduheixenvigorosament. Aquest medi ambient sembla un compost de boyra grisa y de grans humitats, de fúnebre malinconia, d'aspectes tristissims de vida. Ab las linias desdibuixadas, els relleus nivellats y'ls caràcters débils, el lector entra en un món extrany, ahont el limits humans y naturals s'esborran, ahont els homes barrejan llurs essencias intimas fins assolir la uniformitat més complerta. Las personalitats se perden, l'home es part qualsevol de la Naturalesa que's mou vers un fi determinat, sense voluntat propia, inconscientment. Es un medi d'alucinacions y visions, de somnis y terrors mistichs, de misteri y de dolor, mescla extranya d'efluvis malsans y d'aspiracions impossibles, en el que tot se marceix rápidament. Un núvol fosquissim envolta sempre als personatjes, y fins en las situacions més poéticas y tranquilas, en la ignocencia de la infancia, en l'amor més espiritual, flota sinistrament.

Pera produhir en Maeterlinck aquest ambient trágicament misteriós, debilita'ls colors per gradacions invisibles, confonent llurs coloracions en una nota grisa. Aquesta nota es la dominant. Puleix el poeta las frases, sembla netejarlas: escull las paraulas més justas pera formarlas. Realisa son trevall ab la paciencia del miniaturista. Extráu la essencia poética més pura y refinada dels aconteixements y de las passions, y la escampa suaument per sas obras.

Las frases, quasi sempre curtas y precisas, expressan sempre y ab tota claretat lo qu'han d'expressar. Els personatjes, verdaders alu-

cinats, las repeteixen obstinadament. Els més clarividents, espiritualisats, fits els ulls en el Destí, llegeixen, á travers de la realitat humana y terrenal, lo que cada hú porta en lo més profond de sí mateix, lo qu'existeix en els infinits aspectes de la Naturalesa, las veritats difusas en totas las cosas. Esqueixan el vel del futur ab llurs obsessions constants y visions internas. No escoltan ni observan: els incidents exteriors no'ls deturan: el Destí, com un imán inmens, els atráu implacable. El medi fantástich y extrany els abruma.

La humanitat sencera's precipita aixelabradament vers lo desconegut. Semblants als dempnats del Dant (Infern, cant V.), que torbellinats giran eternament, els personatjes d'en Maeterlinck passan sense descans, modulant ab veu baixa'l fúnebre cántich de la humanitat esclafada pel Destí. Es una processó interminable de planyívolas miserias y de dolors lents y apagats: una marxa de víctimas inconscients.

Aixís ha pogut crear en Maeterlinck—en aquest medi d'amenassa, de miseria y d'impotencia humanas, d'angunia y de terror, que té la poesía de las nits fosquíssimas, la soletat inmensa d'un desert sense límits, la indefinible sensació d un perill inevitable y proxim—*L'Intruse*, invisible, extranya y solemnial marxa de la Mort, quinas petjadas ressonan en l'ánima; *Les Aveugles*, crit de desesperació, convulsió enorme de la humanitat en el fons negríssim de sa impotencia; *Les Sept Princesses*, impresió melangiosa y planyívola de flors marcidas avans d'hora; *Pelléas et Melisande*, poema idílicament fúnebre, hermosíssim y humá; *Aglavaine et Sélysette*, intensa tragedia anímica, en la que Sélysette, la nota humana, tendra y femenina, desapareix dessota'l triomfal imperi de la bellesa, encarnat per Aglavaine.

Peró *La Princesse Maleine* es l'obra de proporcions més grans de totas las d'en Maeterlinck. La Mort hi apareix ab formas violentas y trágicas. Desencadenadas las passions criminals de la humanitat, esclatan furiosament. El Destí, sense perdre son absolut domini, deixa en certa llibertat á las passions y als desitjos.

Exteriorment, la factura shakesperiana es indubtable. L'obra es una successió rápida d'escenas, de visions que passan y fugen, d'efectes trágichs ó dolsos.

Las infinidas veus de la Naturalesa s'hi senten constantment. Una de las escenas que més enamoran es la del Parch, el diálech amorós de Hjalmar y Maleine, acompanyat suaument per la melopea de l'aygua del sortidor. Quín efecte tan hermós! Sota la nit silenciosa, l'amor brolla apagat y malincónich, y de prompte'l cristallí acompanyament sanglota d'una manera extranya y's mor. Sembla un desencantament, una cayguda á la realitat desde la regió de la poesía y del somni. La escena més gran, única, per l'aglomeració de detalls, es la mort de Maleine. Allí semblan reunirse las tempestats del cel, els trastorns de la Naturalesa ab las iras de la humanitat ambiciosa y las passions lúbricas y débils. Las sinistras oracions de las *béguines* atravessant corredors, pujant y baixant escalas, arriban al moll dels ossos. Els trons aixordan l'espay, els llampech l'iluminan lívidament, el granís bat sobre'ls vidres com «milions de dits». La Princesa es morta, sense crits, en mitj d'una tempestat desfeta, com un llum que s'apaga.

El final es grandiós. L'alba llustreja alegrament desfent las ombras d'una nit d'horrors y de crims, y, únich moment en aquest teatre! la Naturalesa romp l'himne espléndit del matí, els rossinyols refilan, y un gall salta á la finestra y canta triomfalment. La Naturalesa presencía impassible l'extermini d'una rassa. No perque morin els homes, el sol deixará de sortir y'ls aucells de cantar.

Admetent aquests éssers inconsistents y quasi impalpables, vivint la vida inconscient dels predestinats, marxant rectament vers llur fi pels viaranys assenyalats, impulsats per una forsa fatal que'ls impideix observar la vida exterior: allavors, quin art tan pur y sorprenent! Ja pren el to delicat y exquisit d'una melodía desenrotllantse palpitant en una aspiració infinida. Ja s'inicia—desfent la boyra grisa que l'ofega—ab motius breus é islats, naixent l'un darrera l'altre, trágichs y sinistres, juntantse depressa, creixent, precipitantse, y esclata á la fi en un tot potent y grandiós. Y quan el conjunt de motius y frases comensa á desferse pera retornar al no-res, quan aquests motius y frases van morint poch á poch, las últimas notas vibran

nirviosament, y la impresió que resta es fondissima.

—

Filla de la doctrina exposada en *Le Trésor des Humbles*, per més que no s'hi ajusti del tot, es la tragedia maeterlinckiana. Gran es en Maeterlinck en el teatre; peró'l trobém més gran encara concebint y teorisant, perque la humil tragedia diaria, més íntima que exterior, resulta de poca consistencia pera desenrotllarse sobre'l medi materialissim d'un escenari teatral.

Aixís, per sobre las demés obras d'en Maeterlinck, admirém *Le Trésor des Humbles*. Aquest llibre es com un llach admirable, pla y brillant com un cristall, d'ayguas blavas y transparents, peró de profonditat desconeguda. En el fons hi reposa l'Anima humana. Sols en els dias de gran claror s'ovira quelcóm del seu misteri.

G. Zanné.

POBRES D' ESPERIT

Ah!... Miseria! Miserables!... Pobres d'esperit, feuse á una banda! Anéu á plorar asseguts al marge! Feunos pas! Sou la brossa dels camins!

No sou la fulla esgroguehida cayguda del arbre, perque ella ha viscut un jorn, y mor atansantse á la terra, confonentshi pera fecondarla. No sou la pols, perque la pols ha Sigut, y es pols el Món. No sou l'aygua entollada y podrida pel sol, perque l'aygua entollada ha sigut neta y lliure, y s'ha corromput mirant al Sol, que vosaltres no heu vist. No sou la pedra que fa fort clavada y tirada mata... No sou res, res: sou pobres d'esperit... Feunos pas!

Caminéu encara... ¿No heu sentit nostres cants?... Donchs aparteuvos, ó vos escombrarém!

Feu fástich, pudiu á tomba; enrojíu de dugas galtas perque no més vos n'han bofetejada una; estéu cuberts de llagas.

Perque l'esperit es com la sanch; y la pobresa d'esperit com la pobresa de la sanch; y la sanch qu'es pobre no circula; y la sanch que no circula's corromp; y lo que's corromp devé verinós, y lo verinós llaga, y la llaga s'extén y mata!

Feu fástich. Tapeuvos al menys; tapeuvos millor, perque vos tapéu ab el mantell de la hipocresía, qu'está foradat, y las llagas se veuhen sempre.

Y al fástich d'ellas s'hi ajunta'l del mantell.

Au! Via fora! Enrera ó á una banda!... Fastigosos, bruts, purulents!

Escanyemlos! La vida en ells no serveix més que pera fer pus á las llagas!

Apretéu fort els seus colls! No vos espanti'l seu espeternech darrer!

Sempre s'han passat la existencia tirant cossas... No es dolor: es hábit!

F. Pujulá y Vallés.

MONTANYENCA

Gira'l caparró,
pageseta hermosa;
gira'l caparró,
que't vull veure jo.

Ay, quíns ulls que tens!
Ay, quína mirada!
Ay, quíns ulls que tens
de donar torments!

No'm fassas glatir,
flor de la montanya;
no'm fassas glatir,
que jo't vull cullir.

Tinch un pitxer d'or
sols per tu, traydora;
tinch un pitxer d'or
dintre del meu cor.

Jo t'hi posaré,
y't daré ma vida;
jo t'hi posaré
perque viscas bé.

Fuig dels ginebrons,
fuig de l'argelaga;
fuig dels ginebrons,
vina als meus petons!

Tinch amor per tu
dols com melmelada,
tinch amor per tu
com no'n té ningú.

Gira'l caparró,
pageseta hermosa;
gira'l caparró,
que'l vull besar jo!

Claudi Omar y Barrera.

IMPRESIÓ

Feya més d'un any que cada mati, al fer via cap al trevall, la veya. Vestida ab senzillesa y netedat, tenia un aspecte elegantissim. Son rostre era morenet, sos ulls negres y grossos, el nas molt ben perfilat, y'ls cabells, negres y sedosos, pentinats indolentment, afavorian molt aquella carona. Son cos era un conjunt de linias primorosas. Aparentava tenir uns divuyt anys.

De bon mati ja era á la porta de la botiga, ab el plomer á la má, arreglant y espolsant els sombreros del aparador.

Al passar jo cada dia, se topavan nostras miradas, y era ja tal la costúm de véurens, que si algún jorn jo no passava, ó al passar no la veya, al endemá'ns esguardavam fixament, com volent llegir en nostre rostre si'ns havia passat quelcóm.

Haviam arribat á simpatisar, com atrets per una forsa que'ns subjugava; tant, que si algún dia jo tenia feyna al sortir de casa, no per això podia menys de passarhi, com si una corrent interior m'hi atiés.

Sense conéixens haviam fet amistat, puig ens saludavam ab una rialleta d'amichs, malgrat no haverhi hagut may entre'ls dos una paraula.

A voltas, al sortir de casa, amohinat per quelcóm del trevall, capficat, me dirigia inconscientment cap al carrer ahont ella trevallava, y al contemplar sa rialleta expressiva y carinyosa, s'esvahian mos pensaments tristos, com la boyra al sortir el sol.

Feya ja un any qu'aixó durava.

A comensos d'aquest estiu, per motius de salut vaig anarmen á un poble del hermós y altivol Montseny. La vigilia de ma marxa, al passar á l'hora de sempre y véurela á n'ella, ab tota la expressió de ma mirada vaig enviarli un adeu, que'm semblá qu'ella comprenia.

. . . .

Després d'un mes de respirar aquells ayres sanitosos y embaumats, vaig retornar á Barcelona. L'endemá de mon retorn, al dirigirme á l'hora de costúm cap al meu trevall, no la vaig veure á la meva amiga. Entre mi pensava:—«Potser ha cambiat l'hora. Demá la veurás!»—Mes passaren dias, y sempre igual. No veyentla, vaig resoldre preguntarho á sas companyas de trevall. Mes ¿cóm ferho? Jo ignorava son nom. Al ultim, després de molt dubtar, vaig entrar á la botiga mitj tremolós y febrosench, ab escalfor á las galtas, y vaig preguntar per aquella joveneta que cada mati, á las set, era á la porta.

Sas companyas me contestaren:—«Es morta!»—

No vaig poder contenir una exclamació d'esglay, ni'm fou possible retenir una llágrima que'm rodolá rostre avall. El tifus, aqueixa terrible malaltia que s'emporta tanta joventut, se l'havia emportada á una vida millor quan hauria comensat á gosar d'aquesta vida.

Vareig donárlashi mercés per sos informes, tot allunyantme d'aquell lloch per mi sagrat y barbotejant una oració á sa memoria.

Encara cada dia, al passar per enfront de la botiga,'m sembla veure á la porta sa cara riallera com en aquell bon temps en que, pobreta!, alli semblava esperarme.

Enrich Paz.

ALS NOSTRES

Ja hem fet camí, la Fí ja s'endevina,
ja resplandeix el foch de la vritat;
seguím ben ferms y units nostra doctrina
y aviat veurém el sol de llibertat.

Boy fent nostre camí, cants de victoria
aixordarán als nostres opressors;
el temps qu'esdevindrá'ns donará gloria
y'ls nostres fills ens donarán els llors.

La pau, la llibertat y l'armonía
resplandirán potents per l'ample espay,
y al avensar triomfants, la tiranía
s'esfonzará per no tornar jamay!

Llavors podrém dir tots: del despotisme
el soberp pedestal s'ha desplomat;
rodolant ha caygut al gran abisme...
Companys, al sagrat Fí ja hem arribat!

Xavier Zengotita Bayona.

RECORT

¿Te'n recordas? Tu estavas asseguda indolentment en el balancí, mentres jo, aprop teu, bén aprop, guaytava embadalit els teus ulls blaus, ta rossa cabellera y'l lleuger, gayre bé imperceptible somris dels teus llabis rosats, que convidava als meus á deixarhi un seguit de xardorosos petons.

Jo t'anava balancejant, pausadament á voltas, á voltas ab precipitació, mentres tu, somrihent, ab aquella veu gayre bé imperceptible, ab aquella veuheta ab que's diu lo contrari de lo que's desitja,'m deyas:— «No'm gronxis... No'm gronxis!...»—Y jo no't creya, perque tu tampoch no ho volias que't cregués; y t'anava gronxant, gronxant, y ton cos anava oscilant ab pausa, seguint el balandreig del balancí, mentres anavas abstrayente, guaytantme fitament ab els ulls mitj aclucats, ensemps se barallavan per ton cervell una munió de pensaments amorosos, exaltats, uns pressentiments plens de dolsa inquietut, d'aquella inquietut propia de tota verge qu'estima y que té al aymador rendit aprop seu; al aymador, que ni gosa apartar els ulls dels de la verge estimada, per temensa de perdre un sol instant de tanta felicitat.

Sense donarten compte, els teus llabis rosats van entreobrirse, ensemps aclucavas tas parpellas tapant tos ulls hermosos. Y deixares escapar inconscientment dugas paraulas qu'expressavan la lluyta que sostenias, tot lo que tu preveyas, tot lo que tu sentías.

Ab dos mots expressares un pensament, un pensament gran y hermós, incitada per ton desitj de gosar de la vida, desitj que sentias creixe en aquell instant, preveyent en tota sa intensitat la felicitat suprema.

—«No'm tentis!...»—vas dirmeab una veuheta teva, ben teva, eixida del fons de l'ánima; ab una veuheta totjust perceptible y pera mi en extrém agradosa...

LLUÍS VIOLA Y VERGÉS.

NOVAS

Conforme haviam anunciat, el dijous de la passada setmana tingué lloch en el teatre Zorrilla de Badalona la festa inaugural de la nova entitat catalanista «Gent Nova.»

Després d'haver el president senyor Ventura y Gausachs cedit son lloch al président de la *Unió Catalanista*, y un cop llegidas pel secretari las adhesions y representacions (en que hi constavan els noms de casi totas las societats y periódichs catalanistas, no faltanthi JOVENTUT), feren us de la paraula'ls senyors Jaume Algarra y Postius, en nom dels estudiants; Joseph Mallofré, per *La Nació Catalana*; Pau Rodón y Amigó, de Badalona; Enrich Durán, de Sabadell, y Joseph Maria Roca, de la Junta Permanent de la *Unió Catalanista*, resumint els anteriors parlaments en Manel Folguera y Durán.

Un entussiasme indescriptible corejava á cada moment els conceptes exposats pels oradors en aquell hermós acte, bona proba de que no hi há un recó de Catalunya que no estigui disposat á rebre la llevor del Catalanisme.

Al sortir del *meeting* molts dels concurrents, entre'ls quals n'hi havía de Sabadell, Tarrassa y de varias poblacions de la costa, se dirigiren á celebrar el sopar á que previament s'havian inscrit, y que's dava en obsequi als oradors, regnant la major expansió y entussiasme entre'ls companys d'ideas.

—

El dit centre catalanista «Gent Nova» va publicar en el mateix dia de la festa un número extraordinari y únich del periódich *Gent Nova*, portantvent de la referida societat, número que's repartia de franch y qu'es notable pels molts trevalls politichs y literaris que conté, figuranti'l manifest del centre catalanista «Gent Nova» á sos compatrícis, y diferents trevalls dels senyors Martí y Juliá, Verdaguer, Guimerá, Bori y Fontestá, Marsans y altres.

—

Nostre estimat colaborador senyor Delpont ens manifesta que'l bisbe de Perpinyá monsenyor Carsalade ha encarregat al docte professor mossén Patau la direcció del colegi de San Lluís de Perpinyá, lo que'ns complavém en manifestar á nostres lectors perque en dit establiment docent, un dels millors del Mitjdía de Fransa, hi trobarán els noys catalans una instrucció apropiadíssima, ja que la terra rossellonesa es germana de la nostra, té'l mateix parlar y las mateixas costums, y desperta, en els que hi reben una ensenyansa adequada, més amor per nostras tradicions, nostra patria y nostres ideals.

—

El notable escriptor Mr. Charles Bonafoux, ha traduhit al francés el drama lirich original del jove don Emili Graells y música de don Joan Lambert que du per titol *Marió*. Dita obreta s'estrenará en un dels teatres de Paris.

—

Publicacions rebudas:

Enfilall.—Poesias per Joseph Duró y Gili, ab una carta-prólech de Antón Busquets y Punset.—Aquestas poesias son obra d'un escriptor que comensa, peró que de tant en tant sab donar notas ben justas, essent de notar la sinceritat de la expressió en varias de las composicions. Preu, 1 pesseta.

Garba Literaria.—Poesietas de Joan Durán Vila, ab un prólech de don Joan Costa Deu. Preu, 2 rals.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

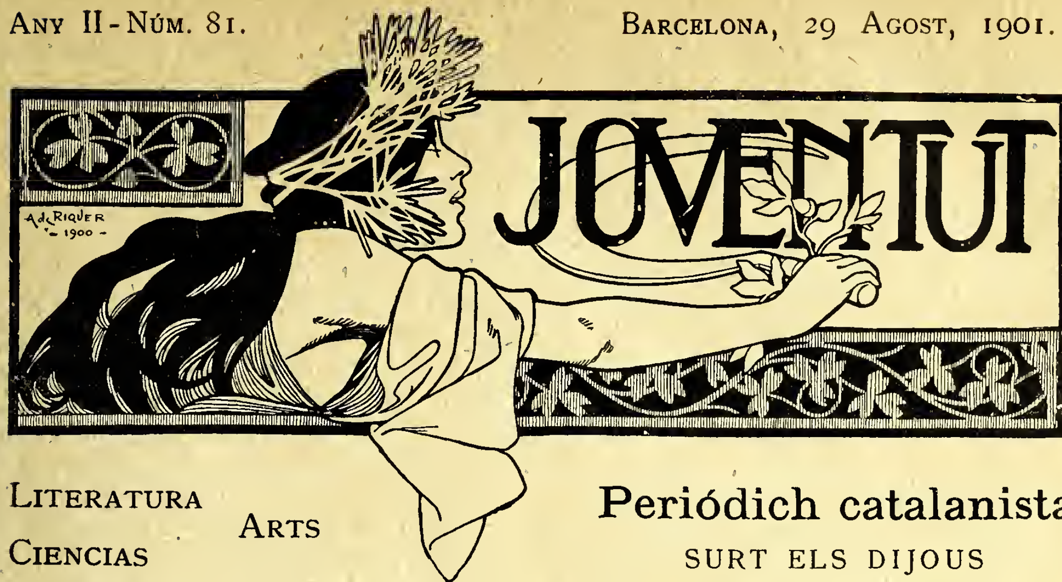
No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA:	Un any	8	Pessetas.
»	Mitj any	4'50	»
»	Trimestre	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:	Un any	9	»
EXTRANGER:	Un any	10	Franchs.
Número corrent		20	Céntims.
»	atrassat, ab folletins	40	»
»	» sense folletins	25	»

ANY II - NÚM. 81. BARCELONA, 29 AGOST, 1901.

LITERATURA
CIENCIAS
ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

PSEUDO-CIENCIA

> ... en homes que coneguin més las cosas que'ls llibres, més dispostos á l'acció que á la paraula, capassos, en fí, d'acometre la conquista de la naturalesa.
>
> S. RAMÓN Y CAJAL (1).

En el terrer de la ciencia la inacció, el mancament del trevall propi, original, conduheix fatalment al automatisme. No obrant se pert la personalitat cientifica, s'atrofia'l pensament, y la reacció individual va minvant y acaba per anularse. Es per això que'ls pobles que no la crean son totalment tributaris de la ciencia extrangera, y viuhen y pensan ab ideas importadas y's converteixen en miserables massas sols governadas per actes medulars, sense presidencia cerebral propia. Llur decadencia pot mesurarse per son estat cientifich: emancipats, originals, rublerts d'ideas y trevalls propis, senyalant camins nous, els pobles productors de ciencia obligan als inactius á seguirlos cegament en llurs manifestacions positivas; aquesta es llur forsa veritable, llur palanca incontrarrestable que remóu las fonts del avens fenthi náixer deus novas. Els pobles negatius, improductius, sens alé de creació, restan encongits y migrats, y sa funció s'enclóu en una admiració passiva exagerada del trevall dels altres, incapacitats de diferenciar y garbellar ab criteri conscient la producció importada.

Es un erro creure que á forsa d'estudi y trevall eruditiu pot ésser compensada la insuficiencia creadora. En el camp cientifich la tasca d'un poble endarrerit que vol renáixer y adquirir novament la personalitat, ha d'ésser de més empenta: coneguda la direcció fonamental de la ciencia d'ara, ha d'empendre l'acció productora ab decisió impetuosa y en la mida de lo possible actualment, trevallant de bras y no de llibre, cercant ab fe y voluntat de ferro, y no reparant en difi-

(1) Epílech de l'obra *Reglas y consejos sobre investigación biológica.*

cultats, en fets nous, precisant els indecisos, contrapesant els que passan per indubitables, afirmant ab la propia experimentació las veritats pels altres trobadas, donant á llur elaboració el sagell de sa especial y caracteristica individualitat.

Si es funesta la incultura, si'l desconeixement de la producció dels pobles que trevallan acusa una passivitat, un quietisme intelectual que porta á la degeneració y la imbecilitat, aixis mateix l'enfarfech eruditiu conduheix necessariament á una mitja-ciencia que ni aixeca l'estat cientifich ni alenta la personalitat; tot lo més fa critichs malhumorats, magatzems de ciencia xorca, promptes á esterilisar l'obra dels que s'esforsan en trevallar per compte propi, ab ideas originals. La pseudo-ciencia dels llegidors qu'ho saben tot, peró que no fan obra cientifica ab acció propia, es trevall perdut, improductiu, sens aleteig de vida, veritable *dilettantisme* mort, inútil esfors que no integra l'edifici cientifich. La renaixensa d'un poble en estat d'inferioritat cientifica no pot may determinarse ab la erudició monstre; aquesta es útil y fins indispensable com á trevall preparatori pera empendre la tasca original, l'obra de construcció propia; quedarse satisfet ab la coneixensa, perfecta si's vol, dels avensos fets per altres pobles, es aturarse á mitj cami, es decretarse voluntariament sepulcres de ciencia, es no fer el trevall de feconda germinació que pot portar esplet de vida, es restar indiferents en la hermosa lluyta de la naturalesa. En l'obra dels altres hi há de veure'l poble decadent la emulació que sotraqueja y desvetlla, no la excitació al trevall d'assimilació; els fets qu'altres ab perseverant labor han descubert, deuhen recordarli que pera innovar es precís esmersar horas incomptables y sacrificis nombrosos en el trevall cientifich, que las veritats sols son trobadas per qui se'n fa mereixedor, com diu l'eminent Ducloux, y ho mereix sempre'l que trevalla, el que sentint el foch sagrat no para ni reposa en la investigació, may el que permaneix assentat. Y en ciencia la erudició pelada no porta al descubriment.

Els catalans, en ciencia, perteneixém á la gran patuleya dels endarrerits. Hi há en nostra terra fe cientifica, afany de civilisació á la moderna, y som fins bons coneixedors del moviment europeu; peró restém encara encallats en el periode de la pseudo-ciencia. Caracterisats per una forsa assimiladora extraordinaria, poch ens costa fernos nostra la nova producció cientifica que'ns arriba; més al exercir aquesta funció no adquirim, nodrits ab ciencia extranya, autonomia cientifica, sinó que vivim com autómatas, sugestionats per la voluntat dels altres. El veritable cami del engrandiment que cerquém cada dia ab major afany, no es certament el del estudi pacient, ritmich, adormit; cal deixondirse depressa y pendre arrencada envers el trevall propi, nostre, única manifestació permanent de la personalitat. Pera molts iniciats en el magne trasbals cientifich dels pobles veritablement innovadors, es temeritat pretendre que nosaltres poguém ara portar fruyts apreciables en l'universal concert de la ciencia. Y apocats, recelosos, desencoratjats, pensant constantment en nostra pobresa y tot queixantsen y dolentsen, prefereixen no obrar, per por á la inferioritat del trevall qu'obtinguin ab son esfors, á enardirse y empendre ab febrosench deliri l'acció conqueridora de veritats cientificas. No podent ésser sabis tot d'un cop, s'acobardeixen, y á forsa de lectura innacabable, van mantenintse al nivell de la producció extrangera. Aquesta conducta 'ns fa decadents irremediables, ens porta á la mort lenta, á la inutilitat. Per això som pseudo-cientifichs, perque no gastém nostras energías en el trevall cientifich d'acció, perque no'ns dirigim valents y enardits á realisar l'obra que poch á poch, pedra sobre pedra, pot arribar á ésser un edifici de sólida construcció. Despossehits de pretensions, que no podém tenir per nostre atrás, podríam trevallar en la reconquista de la personalitat cientifica; ara, mirant que la pujada es ferma y'l cami aspre, 'ns espantém, y acobardits escullim una mitja ciencia que'ns disculpi en cert modo de la pobresa de nostres ideals. Y si som improductius no som ignorants... y jà'ns creyém ab dret de viure.

La pseudo-ciencia en que vivim ens fa inútils; som despreciats pels paissos que la fan sencera, y hem d'ésser poliglotas pera enterarnos seguidament de llurs progresos. Ilustrats, matant horas en l'estudi de la ciencia ja feta, no calculém que'l temps esmersat en la tasca eruditiva seria de profit progressiu

aplicat á l'obra de la investigació biológica original. Llùny d'ésser nostre objectiu essencial la persecució de veritats ignotas, de fets encara no vistos, de perfeccionar y esclarir els confosos, ideas mares dels veritables investigadors, aqui 'ns acontentém ab el comentari de lo ja creat, en l'estudi de la ciencia que'ls altres, avensant briosament, integran y edifican; y ab erudició extraordinaria, ab coneixement bibliográfich portentós, els cientifichs catalans no aportém materials profitosos, per mancament d'investigació original, á l'obra eterna de la Ciencia.

L'esperit de patria, la dignitat de rassa, la personalitat étnica (que malgrat els mals vents que per nostra terra han passat, s'han mantingut ab brahó y ánima mascle y sense desnaturalisarse),'ns obligan á redressarnos y cercar els camins de la evolució progressiva. No ès la erudició y l'estudi de llibre la forsa desvetlladora que fa homes grans y engrandeix el terrer cientifich; es l'obra que interroga la naturalesa, que indaga ab enginy y paciencia ahónt s'amagan els secrets de la vida, las forsas que la engendran ó la malgastan, las causas de llur espléndit desenrotllo ó de llur pertorbació. La temensa de nostra ineptitut es un fre que'ns lliga las mans y'ns paralisa la inteligencia; las dificultats materials ens fan desconfiats; al contemplar deserta nostra terra d'elements de trevall, imaginém qu'es inútil nostra arrencada. La reacció ha d'ésser, donchs, titánica; tancats d' ulls, á tall d'héroe que no mesura ni calcula la empresa, cal pendre empenta pera nó aturarse fins que las forsas minvin y sia necessaria una parada confortadora. Encarrilats en funció d'obra científica, las generacions novas trobarian ja'ls camins oberts y sense brossa, y la selecció natural aniria senyalant, ab má segura, la virtualitat de nostra tasca. Farém potser al comensar ciencia migrada, raquitica, infeconda; trevallant cada dia, ab delit sempre creixent, el producte arribaría á ésser ufanós y nostra obra seria al fi mirada ab respecte y admiració; y'ls pseudo-cientifichs d'ara, els apocats y erudits improductius, també farian en nostre dia'l bé d'humanitat qu'es inherent á la Ciencia.

JOSEPH TARRUELLA.

EN ART COM EN CATALANISME (1)

II

Senyor don Bonaventura Bassegoda:

Tornant del Montseny, al fullejar els periódichs y revistas apilotats en mon escriptori, he llegit ab sorpresa l'article-contestació que m'endressa desde las planas de nostre benemérit confrare *La Renaixensa*. No li sabria definir exactament l'agredols de la impresió que'm produhi sa lectura: d'una banda, la satisfacció de veure qu'estém d'acort en un punt tan trascendental d'art, ó per dir millor, de cultura artistica; y per altra part, el sentiment de que vosté hagi donat á mas paraulas una interpretació que no es la justa. Vosté's considera molestat per la suposició infundada de que mon escrit era una protesta contra sas manifestacions, que's figura contrarían certas ideas particulars de JOVENTUT, y fins á tal punt ne té'l convenciment, que pera contestarme recorre á la hospitalitat de *La Renaixensa*. Donchs pera probarli que s'equivoca y desfer la seva preocupació, remarcant al mateix temps que ni JOVENTUT té un criteri tancat en cap materia, ni jo he volgut en res ofendre á vosté, malgrat la seva súplica de donar per acabada nostra conversa (que no pot anomenarse polémica) m'atreveixo á insistir, fentho ab la fredor que'm reconeix y que no es com suposa la del acusador que busca'ls punts flachs de sa víctima, sinó la del observador seré qu'examina per pessas menudas l'objecte en quin fixa sa atenció; y ho faré ab tanta més confiansa, ja que vosté confessa qu'estém d'acort en el fons de la qüestió, lo que'ns permeterá enrahonar com dos bons amichs que comparteixen ideas y sentiments.

Si m'entretinch analisant y transcribint trossos del seu article, es perque'ls lectors de JOVENTUT que no'l coneguin no hagin de judicarlo á la lleugera; y si en aquest procediment vosté continúa veyenthi ressabis del temps en que jo feya d'advocat, y de quins no he sapigut desferme, tingui per ben entés qu'ara com allavors sempre m'ha plagut més y

(1) Véginse'ls números 78 y 79 de JOVENTUT y'l 8.619 de *La Renaixensa*, corresponent al 18 d'agost.

s'ha enmotllat millor al meu carácter fer de defensor que de fiscal, no havent tingut may la pretensió de passar per sabi; mal pot pretendre empunyar la palmeta del mestre qui ab prou feynas pot anomenarse un deixeble de bona voluntat.

Pera comensar permetim que copihi un tros del seu escrit, prescindint de las paraulas falagueras que'm dedica y que, tot agrahintlas, tan sols puch considerar com dictadas per sa extremada benevolencia y habitual cortesia:

«... vosté ha llegit en mon article cosas que, presas en lo sentit recte, l'han esgarrifat, essent aixis que jo precisament tractava de travallar pera la major cultura de nostra ciutat de Barcelona. Per lo tant, ó vosté s'ha enganyat per apassionament, ó es que jo, com molt sovint m'acostuma á succehir, no sé prou d'escriure pera expressar ab claretat las mevas ideas y impresions. Y crega, senyor Martí, que aquesta vegada'n tinch un gran sentiment de no haver sabut dir lo que'm proposava, perque, segons lo to del seu escrit, pensantme haver fet un acte d'atenció envers los redactors de Joventut que m'havian honrat solicitant amistosament ma modesta colaboració, he causat, per lo contrari, una ofensa ó un atach á las ideas particulars que sobre l'art allí's professan. No hi há tal. Vosté, molt apreciat company de Catalanisme, ha analisat fredament cada una de las paraulas del meu article com s'analisan las d'un escrit de réplica de la part adversa. Aixis me fa aparéixer com á enemich de tot progrés del art barceloní, ó, si's vol, catalá. Per sort crech que será sol ó poch menys en creures lo que de mi suposa. De molts anys qu'en las hospitalarias planas de *La Renaixensa* tracto d'obrirne de finestras al Nort d'Europa. De molts anys en ma modesta esfera d'acció com á arquitecte he tractat de fer renáixer las antigas arts decorativas que foren lo principal ornament de la Cort dels Reys d'Aragó. En la cadira de la ensenyansa que inmerescudament ocupo, obro als ulls dels deixebles horisonts de progrés artístich pera que, comparant ab la miseria d'aqui, sentin l'afany de volar envers las terras ahont los aucells jugan en los parchs al costat de la maynada burgesa.»

Avans que tot, li haig de fer constar que Joventut ha demostrat plenament qu'es un camp obert á totas las ideas noblement sentidas y llealment defensadas. Ni per un instant vaig suposar que l'escrit de vosté obehis al desitj de desfogarse, com se sol dir, contra determinadas personas qu'hagin estampat sa firma en aquestas planas ab el carácter de redactors ó colaboradors. Certas alusions de vosté vaig créurelas incidentals, donchs tinch la ferma convicció de que si tal hagués sigut el seu propósit no li haguera mancat el valor de declerarho francament, com ho han fet altres, y Joventut hauria acullit son trevall ab la mateixa imparcialitat que doná hostatje á en Bardina contra en Monegal, á en Sampera contra en Pena, á en Junyent contra en Clarasó, y fins (y axió que respecte al Catalanisme som dogmátichs) á una protesta contra certs actes de la *Unió Catalanista*, protesta que ab tot y considerarla la Redacció faltada de fonament, la insertá obehint al criteri expansíu que presideix tots els seus actes, y axió que dos dels redactors formavan part de la Junta Permanent.

Es un fet reconegut que solen ajuntarse las personas que tenen comunitat d'ideas y aspiracions, y per aquesta rahó, sobre la varietat de criteris exposats en Joventut apareix lo que pot anomenarse'l seu esperit, peró precisament la característica d'aquest es la llibertat més absoluta, y per axió resultan més inmotivats els seus recels. Nosaltres creyém que la millor manera de fer patria es fer cultura, y per lo tant doném un lloch preferent á las qüestions artísticas, ja que á nostre entendre l'Art es el medi més perfecte d'educació pera l'individuu y la societat, y considerém que l'Art es el factor que més ha contribuhit al desvetllament de Catalunya; peró axió no'ns priva de respectar als que com nosaltres no pensan. Vosté recordará, senyor Bassegoda, els articles del doctor Martí y Juliá y d'en Marsans (1) que sostenian la opinió de qu'en aquesta terra'ns preocupém massa de las cosas artísticas.

Es cert lo que vosté diu de qu'en varias ocasions els redactors de Joventut han solicitat sa colaboració, y jo'm complasch en afegir que jo mateix li he demanada moltas vegadas, y que tots veurém ab molt gust que segueixi honrantnos ab ella, lo qual crech que acabará de desvaneixe la seva preocupació contra nosaltres, y sobre tot (lo que més me dol) la sospita de que jo l'hagi titllat d'ignorant y de no sé qué més.

No sé en qué ha pogut veure una filípica contra vosté, de la que diu seria mereixedor

(1) Véginse respectivament els números 43 y 54 de Joventut.

si hagués generalisat com he fet jo. Crech qu'es vosté qui ha torsat la direcció dels meus trets al voler particularisar indegudament, y aqueix afany de personalisar y aqueixas suspicacias exageradas son precisament lo que fa tornar en petitas barallas las que deurian ésser amplas discusions.

Llegeixi mon article y fixis en lo següent:

«Estich convensut de que vosté mateix, al veure en lletras de motllo sas propias paraulas, s'empenedirá d'haverlas escritas, perque, ó ellas no respongueren á sos pensaments, ó la idea qu'entranyan fou concebuda en un moment de distracció ó d'exaltament.»

Y ara vegi cóm vosté mateix me dona la rahó en aquests termes:

«Y tot justament quan vessant de despit al veure que se'n va de Barcelona tot lo que podría contribuhir á tenir Museus serios y dignes dels extrangers que'ns visitan, escrich *ex abundantia cordis* un article atacant durament als que ab sa pedanteria y sa eterna comparació de lo que's fa á fora de casa, no deixan fer res de profit, quan ataco á la menestralalla pretenciosa qu'es causa del baix nivell de la cultura, vosté, equivocant llastimosament lo blanch dels meus trets, me tractá d'ignorant y de partidari de tot aislament ab l'extranger civilisat. Jo á la vegada protesto enérgicament de tot lo que vosté suposa de mi, perque en lo fons estém d'acort, si bé no en la forma. Vosté diu que jo renego de las finestras obertas com á efecte, y jo'n renego com á causa determinant d'aquesta campanya anarquista que no deixa fer res, perque no podém fer com los grans.»

En lo que vaig equivocarme fou en creure obra d'amich ferli esment del perill que corría si algú sense conéixel prou, per la lectura del seu article's fes un errat concepte del critich d'art de *La Renaixensa*. Avuy es complerta la meva satisfacció, donchs jo he provocat l'aclaració de vosté, que no deixará lloch á que cap home de bona fe pugui dubtar de que, lluny de ferli mal als ulls las vistas á Europa, vosté no ha fet altra cosa en sa vida qu'obrir finestras á la Civilisació.

Altrament, jo considero molt justa la seva indignació per haver deixat escapar aqueixas coleccions artisticas; lo que no trobo justificat es que'n fassi responsables als que's preocupan de las manifestacions de cultura dels altres paissos. No tractantse de productes de determinats artistas ó localitats, no era de témer que s'hi barregessin amors propis y envejas; no hi cabian interessos personals de per mitj, sinó son els del venedor y comprador. Si s'hagués volgut pendre patró de lo que's fa en el món civilisat, no estarian ara en mans forasteras. Y per ultim suposém que l'esperit d'extrangerisme pugui influhir en el vulgo ó en la burgesia poch instruhida; peró en un cas que'ls encarregats de resoldre son personas técnicas, y que tenen per lo tant obligació de saber lo que fan, si han incorregut en falta, busquis en motius d'ordre ben diferent l'origen de sa culpa.

Jo no he dit may que vosté renegués de las finestras obertas com á efecte. Aixó fora un absurdo. Y encara que també considero qu'ho es el renegarne com á causa, perque quins fan el mal son els que no saben mirarhi; ab tot, admeteré, en un excés d'imaginació, qu'en cassos molt excepcionals puguin arribar á ésser un perill molt relatiu, peró may, may en circunstancias com aquestas.

Diu vosté qu'está convensut de que prestará millors serveys al Art ab el seu sistema que jo ab el meu radicalisme, y aixó será molt cert en lo que's refereix á mi, donchs ben poca cosa puch ferhi no bastant la bona voluntat; peró en termes generals li repetiré que'l seu argument es el mateix qu'emplean els *evolutius* politichs pera titllar al Catalanisme radical d'encarcarat, anacrónich y utópich.—*Agafém una part, ja que no podém tenir el tot*—diuhen ells, sense reparar que lo qu'es essencial, no permet aquest regateix. —*Anemnos atrayent alsindiferents, fem concessions, que més tart ja'ns en rescabalarém;*—peró desgraciadament la experiencia ha demostrat que l'esperit de tranzacció, l'excés de complacencia, en politica no ha servit més que pera enlluhernar á la massa ignorant, ó pera fer esqueneta als vividors de la politica que s'anomenan oportunistas, perque tenen la oportunitat d'acostarse al sol que més escalfa; y en materia d'Art, la benevolencia excessiva no afavoreix als que tenen veritable talent, que aquests acaban sempre per imposarse ab son propi mérit, y en cambi encoratja als pseudo-artistas, als que del Art ne fan una botiga, els que més contribuheixen á mantenir aquest estat que vosté anomena d'anarquia artistica.

Y jo no sé per qué vosté en aquest punt té un criteri distint qu'en politica, quan preci-

sament l'Art, per sa naturalesa abstracta, per son carácter d'universalitat, pot més fácilment sustraures á las exigencias prácticas y á las impuresas de la realitat.

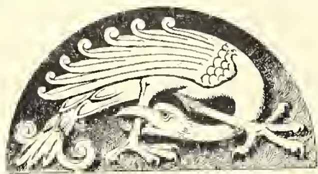
Jo estich conforme en lo que vosté diu *Comensém*... peró jo afegeixo *Comensém bé*, y sobre tot, busquém uns bons models, que si'ns faltavan els termes de comparació, no sabriam si fem bona creixensa, y pera que nostra tasca resulti profitosa, ilustremnos, estudiém forsa, perque (agafant l'exemple que vosté cita) si las familias menestralas, en son afany d'imitar als senyors, fan de sa vida una ridicula parodia, pera curarlos d'aqueixa malaltia social, anomenada *lo cursi*, no hi há altre remey que donalshi repetidas dossis d'instrucció que destruheixin el microbi de la ignorancia, qu'es el que més mal fa en nostra terra.

Y ara suposo, senyor Bassegoda, que ja estará satisfet. Vosté'm felicitava pel meu article, del que sols li desagradava la endressa. Ja que no mereix una palmetada, perque ab sas explicacions no hi há lloch á dubte, permetim que com á amich li pegui una estirada d'orellas. ¿D'ahónt ha tret que tot lo que jo deya anava dirigit contra vosté? ¿No va saber entendre que al endressar mon article á vosté, era per estar inspirat en el seu? ¿No li feya constar jo al comensament?

Ay, senyor Bassegoda! Creguim que n'es molt de perillosa aquesta susceptibilitat que tenim, aquesta exageració de nostra dignitat que, molt sovint, ens fa semblar orgullosos sense serho.

Es lo que passa en els poblets, que moltas vegadas se dona'l nom de conflicte serio á lo que no es més que una renyina de vehinat. A Barcelona, com més va creixent, menos n'hi há d'aqueixas barallas. Com que'ls carrers son més amples, hi corren més els ayres y s'emportan las paraulas, com jo desitjo s'hagin endut las que van molestar á vosté, sense qu'hagués tingut tal intenció son afectissim amich y company de Catalanisme

ORIOL MARTÍ.

L'AVENTURA DE TSE-I-LA

PEL COMTE DE VILLIERS DE L'ISLE ADAM.

Al nort de Tonquin, la llunyana provincia de Kuang-Si, cuberta d'arrossers d'or, extén fins als principals centrals del Imperi del Mitj sas vilas de sostres arrebossats, encara algunas d'ellas de costums mitj tártaras.

En aquesta regió, la serena doctrina de Lao-Tseu no ha destruhit encara las arreladas creencias en els Pussahs, una mena de genis populars de la Xina. Mercés al fanatisme dels bonzes de la encontrada, la superstició xinesca hi fermenta, fins entre'ls principals personatjes, més aspra qu'en els estats apropats de Peï-Tsin (Pekin)—y's distingeix de las creencias mandchuas admetent la intervenció *directa* dels «deus» en els afers del pais.

El penultim virrey d'aquesta inmensa dependencia imperial fou el governador Tchë-Tang, qu'ha deixat el recort d'un déspota astut, avar y ferotje. Heusaquí per quin segret ingeniós, aquest princep, salvantse d'innombrables venjansas, pogué finar pacificament, en mitj del odi de son poble, desafiant, sense perills ni temensas, els furors que bullian assedegats de la seva sanch.

—

Una volta—deu anys pòtser avans de sa mort—durant una mitjdiada d'estiu quina xardor feya aplanar las ayguas llustrosas dels estanys, cruixir els fullatjes dels arbres, resplandir la pols—y vessava una pluja de flamas sobre las miriadas de kioscos de tres pisos, alts y espayosos, que, juntantse en els torts carrers, forman la capital Nan-Tchang y demés ciutats del Celest Imperi—Tchë-Tang, en la més fresca de las salas d'honor de son palau, assegut en un silló encrostat de flors de nacre ab campanillas d'or nou, s'hi recolzava, agafantse la barba, abandonant el ceptre sobre'ls genolls.

Al seu darrera, la estatua colossal de Fô, l'impenetrable deu, dominava son trono. Sobre'ls grahons vetllavan sos guardas ab armaduras escatadas, de cuyro negre, empunyant archs, llansas y llargas destrals. Colocat á sa dreta, el butxí preferit el ventava.

Els esguarts de Thë-Tang vagavan sobre la munió de mandarins y de princeps de sa familia, y sobre'ls grans oficials de sa cort.

Tots els fronts restavan impenetrables. El rey, sentintse odiat, rodejat d'assessins, observava, ple de sospitas vagarosas, cada un dels grupos ahont s'enrahonava ab veu baixa. No sabent á qui exterminar, admirantse á cada moment de viure encara, meditava, sorrut y amenassador.

Aixecant un tapís, entrá un oficial, que portava, agafat de la cúa, un jove desconegut, d'ulls grans y clars y de bella fesomia. L'adolescent anava vestit ab una roba de seda de color de foch, ajustada per un cinturó enteteixit de plata. Devant de Tchë-Tang s'agenollá.

—Fill del Cel—digué l'oficial responent á una mirada del rey:—aquest jove ha declarat qu'es un obscur habitant de la Ciutat, y que s'anomena Tse-i-lá. Despreciant l'amenassa de la Mort lenta, ofereix probar que't porta un missatje de part dels Pussahs inmortals.

—Parla—digué Tchë-Tang.

Tse-i-lá s'aixecá.

—

—Senyor—comensá ab veu calmosa:—ja sé lo que m'espera si menteixo. Aquesta nit els Pussahs m'han afavorit ab llur visita, en un somni terrible, fentme present d'un segret qu'enlluherna l'enteniment mortal. Si't dignas escoltarlo, reconeixerás que no es d'origen humá; perque d'ohirlo solzament se despertará en el teu ésser un sentit nou. Al moment, sa virtut te comunicará'l do misteriós de llegir—ab els ulls tancats y en l'espay que separa las ninas dels parpres—*els noms mateixos, escrits ab carácters de sanch, de tots aquells que puguin conspirar contra ton poder ó ta vida, en el precís moment de concebir el designi.* Tu restarás, donchs, pera sempre, al abrich de tota sorpresa, y envellirás tranquilament en l'us de la teva autoritat. Jo, Tse-i-lá, 't juro per Fô, quina imatje projecta la seva ombra sobre nosaltres, que'l mágich atribut d'aquest segret es tal com jo te l'anuncio.—

Ohint aquest discurs maravellós, s'apoderaren dels presents un tremolor y un gran silenci. Una angoixa indefinible trencava la impassibilitat ordinaria dels rostres. Tots examinavan al jove desconegut, que's presentava sense por, possehidor y missatjer d'un sortilegi diví. Varis s'esforsavan inútilment en somriure, peró, descolorits, no gosavan alsar els ulls devant la seguretat de Tse-i-lá. Tchë-Tang observava á son entorn aquest malestar denunciador.

A la fi, un dels princeps—pera dissimular, sens dubte, sa inquietut—digué:

—No devém escoltar á un insensat, embriagat d'opi.—

Els mandarins afegiren, serenantse:

—Els Pussahs sols inspiran als bonzes vellissims dels deserts.—

Y un dels ministres:

—A nosaltres ens correspón, sense perdre temps, decidir si'l pretés segret de que aquest jove's creu depositari, es digne d'ésser sotmés á l'alta sabiduria del rey.—

Sentint això, els oficials, indignats, exclamaren:

—Y ell mateix... potser es un assessi que espera un instant de distracció pera ferir al rey...

—Agafeulo!—

Tchë-Tang extengué sobre Tse-i-lá son ceptre vert cubert de signes sagrats:

—Continúa—digué impassible.

Tse-i-lá reprengué llavors la narració, agitant ab la punta dels dits, entorn de sas galtas, un ventallet de brins d'eban:

—Si la tortura pogués obligar á Tse-i-lá á trahir son secret, revelantlo no al rey, sinó á altres, juro pels Pussahs que'ns escoltan invisibles, que aquests no m'haurian escullit per missatjer.—Oh princeps, no, no he fumat opi, ni'l meu rostre es d'insensat, ni porto armas. Solzament heusaqui lo que ofereixo. Si jo afronto la Mort lenta, es perque aytal segret val igualment, si es real, una recompensa digna d'ell. Tu sol, oh rey, judicarás, ab tota justicia, si mereix el preu que demano.—Si sobtadament, al so mateix dels mots que l'anuncian, tu't sents, dessota'ls ulls tancats, el do de sa virtut vivent—y son prodigi!—els deus haventme ennoblit al inspirarme ab llur buf de llampechs, tu'm concedirás Li-tien-së, ta filla radiosa, el principat insigne dels mandarins y cinquanta mil liangs d'or.—

Al pronunciar els mots «liangs d'or», una débil tinta rosada s'extengué per las galtas de Tse-i-lá, qu'ell cubrí ab un moviment de ventall.

La exhorbitant recompensa reclamada provocá'l somrís dels cortisans y entenebrí'l cor

ombrivol del rey, perque li revoltava l'orgull y l'avaricia. Un somris crudel lliscá també sobre sos llabis, tot mirant al jove, que continuá atrevidament:

—Espero de tu, Senyor, el jurament reyal, per Fô, l'impenetrable deu que venja'ls perjuris, de que estás dispost, segons que'l meu segret te sembli positiu ó quiméricb, á concedirme aquesta recompensa ó la mort que't plaurá.—

Tchë-Tang s'aixecá.

—Queda jurat—digué:—segueixme.—

—

Pochs moments després—dessota unas voltas que una llantia sospesa demunt de sa testa graciosa aclaria—Tse-i-lá, lligat ab finissimas cordas á un pilar, mirava silenciós al rey Tchë-Tang, quin cos geganti's dibuixava en l'ombra, á pochs passos d'ell. El rey estava dret, recalcat á la porta de ferro de la cova: sa má dreta s'apoyava sobre'l front d'un drach de metall que sortia de la muralla, y quin ull únich semblava observar á Tse-i-lá.—La roba verda de Tchë-Tang llensava clarors, y son collar de pedras finas espurnejava: sa testa sola, sobrepujant al disch negre de la llantia, restava en la obscuritat.

Sota la espessor de la terra, ningú podia sentirlos.

—Parla—digué Tchë-Tang.

—Senyor—respongué Tse-i-lá—jo soch un deixeble del maravellós poeta Li-tai-pé. Els deus m'han donat en geni lo que á tu t'han donat en poixansa, uninthi la pobresa pera engrandir els meus pensaments. Jo'ls remerciava, donchs, cada jorn, per tant de favors, y vivia plascévol, sense desitjos—quan un vespre, sobre la terrassa elevada de ton palau, entre jardins, en l'espay argentat per la lluna, vaig veure ta filla Li-tien-së—mentres á sos peus la encensavan las flors irisadas dels grans arbres, acariciats pel vent de la nit.—Desde aquell jorn, el meu pinzell ja no ha dibuixat més signes, y sento, dintre de mi, qu'ella també somnia ab la llum que d'ella m'ha arribat!... Las de llanguir, preferint la mort més horrible al suplici de viure sens ella, he volgut, per un medi heroich, d'una subtilitat quasi divina, elevarme fins á ta filla!—

Tchë-Tang, sens dubte per un moviment d'impaciencia, apoyá son dit polse sobre l'ull del drach. Dugas mitjas portas s'obriren sense soroll devant de Tse-i lá, deixantli veure l'interior d'un calabós vehí.

Tres homes, vestits de cuyro, permaneixian al costat d'un braser, ahont s'hi escalfavan ferros de tortura. De la volta penjava una corda de seda, forta, destriada en finas trenas, y sota d'ella brillava una gabieta d'acer, rodona, ab una obertura circular.

Lo que veya Tse-i-lá, era l'aparat de la Mort terrible. Després de sufrir horrorosos cremats, la victima era sospesa en l'ayre, per un puny, á la corda de seda, lligántseli, per darrera, el dit polse de l'altra má ab el dit polse del peu oposat. Se li ajustava, llavors, aquesta gabia entorn de la testa, fixada sobre las espatllas y tancada de nou, després d'haverhi introduhit dugas ratas famolencas. Desseguida'l butxi balancejava al condempnat. Y se'n anava, deixantlo á las foscas, fins á l'endemá.

Devant d'aquest suplici, quin horror impresionava ordinariament als més resolts, digué Tse-i-lá ab impassibilitat:

—No oblidis que ningú deu escoltarme llevat de tu.—

Las mitjas portas se tancaren.

—¿Ton segret?—cridá Tchë-Tang.

—Mon segret, tirá! Mon segret es que la meva mort causará la teva—digué Tse-l-lá ab els ulls brillant de geni.—La meva mort! ¿No comprens qn'es lo que desitjan els qu'esperan, á dalt, ton retorn tot tremolant? ¿No será la meva mort la confessió del no-res de mas promesas?... Cóm fruhirán llurs cors d'assessins ab ta credulitat enganyada! La meva mort será la senyal de la teva! Segurs de la impunitat, avergonyits y furiosos de llur angoixa, cóm vols que devant teu, veyente desprestigiat, llur odi vacili encara! Seré venjat. Peró ja ho veig: tu comprens que si'm fas morir, ta vida no durará massas horas: y que tos fills serán degollats, segons costúm: y que Li-tien-së, ta filla, flor de delicias, caurá en mans de tos assessins!

»Ah! si fossis un princep profond!... Suposém que tot seguit, al contrari, tornas ab el front com prenyat de misteriosa videncia, rodejat de tos guardas, apoyat sobre la meva espatlla, en la sala de ton trono—y que allí, haventme revestit tu mateix ab la roba dels princeps, cridas á la dolsa Li-tien-së—ta

filla y mon ánima!—que després de fer públich nostre prometatje, ordrenas á tos tresorers que m'entreguin oficialment els cinquanta mil liags d'or. Jo't juro que devant d'aixó, tots aquells de tos cortisans quins punyals t'amenassan en l'ombra, caurán sorruts, prosternats y defallits—y que ningú d'avuy endevant gosará admetre en son cervell un sol pensament contrari á ta persona. —Pensaho, donchs! Se't té per enrahonat, fret y clarivident en els negocis del Estat: ningú creurá,donchs, que una vana quimera hagi pogut transfigurar, en pochs moments, la recelosa expressió de ton rostre en un estupor sagrat, victoriós, tranquil!... ¿Se't té per crudel y per trapella, y'm deixas viure? ¿Se't té per avar, y'm donas tant d'or? ¿Se't té per altivol en ton amor paternal, y'm donas ta filla, per una sola paraula, á mi, un passant desconegut? ¿Quin dubte resisteix aquestas probas?... ¿En qué vols que consisteixi'l valor d'un segret no inspirat pels vells genis de nostre Cel, *sinó en l'absoluta convicció de que'l posseheixes?...* Aquesta *convicció* s'ha de crear! Jo ho he fet. Lo demés depén de tu. Jo he tingut paraula!—Y sols he precisat els liangs d'or y la dignitat que desprecio, pera deixarte comparar la munificencia del premi arrencat á ta coneguda avaricia ab la espantosa importancia de mon segret imaginari.

»Rey, Tchĕ-Tang, jo, Tse-i-lá, que lligat á n'aquest pilar per ordre teva, exalto, devant la Mort terrible, la gloria del august poeta Li-tai-pe—mon mestre de pensaments lluminosos—jo't declaro, en veritat, lo que't dicta la sabiduría.—Torném ab el front alt y radiant, com dominats per una impresió celestial! Assegura que, d'avuy endevant, serás inexorable! Ordrena festas magnificas, pera joya dels pobles, en honor de Fô (que m'inspirá aquesta divina astucia).—Jo desapareixeré demá. Y viuré, ab la dona escullida per mon amor, en qualsevol provincia ditxosa y llunyana, mercés als profitosos liangs d'or. —El botó de diamant dels mandarins—que al moment rebré de ta generositat ab grans apariencias d'orgull—penso que no'l portaré may: tinch altras ambicions: crech solzament en els pensaments armoniosos que sobreviuhen als princeps y als realmes: essent jo rey de llur inmortal imperi, no'm cal devenir princep dels vostres. Ja t'haurás convensut de que'ls deus m'han donat la fortalesa de cor y d'inteligencia que tenen tos diamants. Puch, donchs, millor que qualsevol de tos grans personatjes, omplir de joya'l cor d'una dona. Interroga á Li-tien-së, mon somni! Ella t'ho dirá, n'estich segur, mirant mos ulls!—Y tu regnarás, cubert d'una superstició protectora, y si inspiras tos pensaments en ideas de justicia, transformarás la por en amor per ton trono afermat. Vetaquí'l segret dels reys dignes de viure! No'n tinch d'altres! Pensa, escull y obra! He dit.—

Tse-i-lá enmudí.

Tchĕ-Tang, inmóvil, semblá meditar pochs moments. Sa gran ombra silenciosa s'allargava sobre la porta de ferro. Aviat baixá, dirigintse vers l'adolescent—y, colocantli las mans sobre las espatllas, li mirá fixament el fons dels ulls, com dominat per mil sentiments indefinibles. A la fi, ab son sabre, tallá las cordas que subjectavan á Tse-i-lá: després, posantli son collar reyal entorn del coll,

—Vina—li digué.

Y pujá'ls grahons del calabós, y apoyá sa má dreta sobre la porta de llum y de llibertat.

Tse-i-lá, enlluhernat un xich pel triomf de son amor y de sa rápida fortuna, reflexionava sobre'l nou present del rey.

—Cóm! fins aquestas joyas!—murmurava —¿Qui, donchs, t'ha calumniat? Aixó es molt més de lo que demanava!—Qu'es lo que ab aquest collar vols pagar, oh rey?

—Tas injurias! — respongué Tchĕ-Tang desdenyosament, obrint la porta al Sol.

Traducció de

G. ZANNÉ.

HERUS Y LEANDRE

Herus, la jove sacerdotisa de Venus, semblava una germana d'aquesta deesa del amor. Els seus ulls eran serens com el cel de Grecia; el seu nas era perfecte com si fos cisellat pel mateix Jove; els seus llabis iluminavan son rostre ab sa delicada vermellor, com si fossin la corola d'una rosella entreoberta en mitj d'un espay nevat; la seva cabellera era perfumada y frondosa com un ruixat de fullas de desmay que portessin llessamins en sa cayguda. Las sevas espatllas, de tan bellas qu'eran, semblavan refusar tot mantell que volgués cubrirlas; els seus pits eran com dugas tórtoras palpitantas; els seus brassos, que's movian ab inefable majestat, semblavan fets pera enllassar el cos d'Apol. Els seus flanchs, que recordavan la forma de las ánforas plenas de mel, acabavan en delicada ratlla fins á las camas, esbeltas y lleugeras; sos peus semblavan fets pera calsar las sandalias de Diana cassadora... Y tot'ella era tan blanca, que quan se despullava en el bany, resplandia de la mateixa faysó que resplandeixen las estatuas marmóreas en mitj de l'aygua llacustre.

Leandre era hermós com un fill dels Deus; el brill dels seus ulls negres escampava per tot son rostre, dolsament expressiu, la resplandor d'una complerta y amorosa jovenesa; els seus cabells eran suaus com els cabells d'un infantó; las sevas espatllas eran d'una tendra fortalesa, com si en ellas hi haguessin d'apoyar sa testa las més graciosas divinitats femeninas; el seu pit resplandia cubert ab una jove forsa seductora... y'ls muscles y las venas se marcavan d'una manera tan bella y delicada á través de sa pell transparent, que las més enemigas mans s'haurian detingut devant de son cos, temerosas de profanar aquella encisadora harmonia; las sevas camas eran lleugeras, y al véurel á voltas avensar, ab els cabells volejadors entorn del cap com si fos germá del ayre, un hauria desitjat que sos hermosos brassos adolescents portessin, com á digne pes, el cos enamorat de la més perfecta femenina bellesa.

Y Herus y Leandre vivian en un mateix Amor: y l'Helespont de bramadoras onas s'extenia entre ella y ell. A fi de que son poema amorós quedés ben guardat en el gran secret de las nits y en l'inmens secret de las onas blavas, Herus encenia cada nit una antorxa á dalt de tot de la torre de Sestos, que lluhia per demunt de la mar, en las tenebras nocturnas... y Leandre cada nit entrava á la mar desde la oposada platja, y avensava vers Sestos, nedant, ab l'esguart fit en l'antorxa lluhidora. Quan las cascatas de claror llunar platejavan las ayguas marinas, Leandre pareixia talment el fillol de las ayguas fent destacar la blancor de son cos, que semblava ésser portat per un bes continuat de las onadas. Alashoras las bellas y traydoras sirenas, enamoradas del héroe, feyan sentir entorn d'ell sos cants temptadors; fent destellar d'en tant en tant alguns claps de la blancor de son pit entre mitj de l'aygua, y fent nedar á flor de mar sas bellas cabelleras ondulants, y li destriavan quasi á cau d'orella la més bressadora cansó, á fi de ferlo abandonar en las sevas abrassadas matadoras. Mes ell, servant en son cor la flama vencedora de son únich amor, avensava vers l'antorxa ab més dalit que may, vencent la perillosa temptació de las donas d'aygua... y quan á la fi arribava fins á Herus, vencedor de la seducció marina, las escatas de la cúa de las sirenas brillavan batent l'aygua fortament, ja que'ls bells monstres, al veures vensuts, se regiravan irritats per l'ona, esbullant ab las mans sas cabelleras luxuriosas. Herus el rebia ab els brassos oberts, y ab mantells de finissim lli li aixugava'l cos de la salabror aquática, y á prop de la bramadora mar, desteixian tots dos sa nocturna complanta amorosa.

Y en aquellas bellas nits, en que Sestos dormia profondament, á la llum de la lluna, els dos enamorats s'abandonavan á la solitaria complanta de la mar. Las platjas s'extenian fins al lluny ab una sorra com de plata, ahont las onadas que se'n anavan y se'n venian hi deixavan un rastre humit, que s'esborrava poch á poch á la claror de la lluna; las ayguas s'aixamplavan enllá d'enllá ab sas brillantors movibles, deixant veure en alta mar els jochs dels tritons y dels monstres nocturns de la marinada... els núvols se succehian en imatjes capritxosas en el cel, y marxavan poch á poch platejats per tot per la llum blavosa. Una gran calma divina en aquell diví ambient poetisava d'una inefable

faysó aquells amors castissims. Y á voltas, quan restavan més embadalits en aquella harmonia sobrehumana, semblavan dugas estatuas oblidadas á la vora d'aquell mar desert, com á vestigi darrer d'una perfecta generació desapareguda.

—

Mes, en un temps, una llarga y sorollosa tempesta esdevingué en el mar Helespont. Durant set dias y set llargas nits las furias horrorosas de la mar varen xisclar estrepitosament devant de Sestos! Sota de l'aclaparadora claror d'un cel de plom, las trombas marinas colossals xuclavan l'aygua ab soroll atronador, s'enlayravan aprés en formas monstruosas y's desfeyan en xáfechs inondants per la encontrada... Sota de l'aclaparadora claror d'un cel de plom, las montanyas d'aygua eixian de la mar com si volguessin arribar als núvols... Las onas s'estrellavan demunt de la platja, d'una formidable faysó, enlayrant fortament sos torbellons d'escuma: en la sorra las ayguas remogudas hi escupian despullas de tant en tant!... els cordatjes, las estéllas, els vestigis d'alguns naufragis darrers eran llensats á las platjas llotosas, com si la mar estés cansada de guardar en son si tanta desfeta! En las revoltas profonditats s'hi sentian els udols de las feras marinas! Els llamps queyan dins de la mar, copiosament. Sestos tremolava sota dels trons com una ciutat malehida... La tempesta amagava als habitants de Sestos la vista de las platjas del enfront. Y en las tenebrosas nits, aquellas platjas sens igual qu'en un temps se veyan resplandir en una calma olimpica, ressonavan extensament en un mateix udol, com si la mar se'ls hi abrahonés com á fera colossal que desitjés tot d'un cop engolirlas!

Y Herus restá frisosa esguardant la mar. Leandre, privat per la tempesta, estigué set nits impacient, anhelant, devant d'aquella furia horrorosa... Y l'antorxa d'Herus llumená en va durant las set nits.

Mes al arribar la nit del día vuyté, Leandre, que cregué endevinar en la mar senyals de propera bonansa, se llensá á las onadas foscas valentment, desafiant els perills de la tempesta... despreciant las forsas del Deu de las Ayguas irritat... Se llensá á las onadas bramadoras com un combatent sublim, esperant veure en l'horitzó aquella antorxa d'amor que las montanyas d'aygua li tapavan, esperant véncer per la fortalesa del seu desitj, ansiant el sant moment en que Herus amorosa'l rebria com un gladiador sobrehumá, vencedor en una batalla sens exemple... Llensá son cos blanch á las negras profonditats del abim, confiat en el valor de son pit y en la lleugeresa de sos brassos!... Las ayguas el reberen bramant, com irritadas de sa valentia... y en mitj de las tenebras corprenedoras, las movibles cascatas semblavan volerlo colgar... Leandre avansava ab el cap alt!... Las onas s'estrellavan furiosament al seu entorn... y enllá d'enllá de la mar se sentian els udols dels tritons forsuts y'ls xiscles esgangallers de las atemoritzadas donas d'aygua... Leandre avensá ab el cap alt... brassejá algún temps ab esfors desesperat, creyent veure lluhir l'antorxa... La esperansa li donava alé... peró la mar esdevenia á cada instant més furiosa... Algunas despullas de peixos morts, algunas closcas nedadoras de monstres marins dansavan confosament á son voltant; hi hagué un moment en que una gran esclofolla de cargol monstruós li passá devant del pit fentli en un bras una crudel ferida... mes l'héroe á cop calent no se'n senti, y continuá nedant ab més forsa... creyent acostarse á l'antorxa que's veya lluhir... Son pit ja comensava á trobarse fadigat; sos brassos y sas camas s'adolorian... Leandre comensá á sentirse defallir, y li faltava encara més de la meytat del espay guanyat per'arribar á Herus... Leandre invocá'l nom de son amor ab desesperació. «Herus!... Herus!...» cridá ab ofegada veu; mes sols li contestá'l soroll de l'aygua esglayador... Leandre's vegé perdut... «Herus!... Herus!...» cridá plorant com un nin, sacsejant ab esforsos desesperats sos cansats membres... Mes totas las ayguas, com irritadas ab ell, l'acompanyaren indescriptiblement ab el soroll d' una rialla espantosa... Y Leandre demanava mercé al Deu de la mar, ab els ulls dirigits á la benfactora antorxa llunyana.

De sobte, las ayguas semblaren amansirse... las sorollosas agitacions minvaren y las forsas del aquátich Deu semblaren haver escoltat el clam del héroe; aquest s'abandoná esperansat á la bonansa que pareixia prope-

ra... Ben clara, ben clara's veya alashoras l'antorxa d'Herus lluhir!... «Mercés, oh Deus!...» mormolá Leandre, reemprenent altre cop quelcóm reposat sa via... Mes tot d'un cop esglayaren son cor els sons d'uns corns marins y una fantástica claror que venia cap á n'ell y que de primer li semblá la claror de l'alba... Semblava que'l més horrible monstre de las ayguas s'anés apropant... Leandre esperá tremolós!... Una gran alteració aquática tot d'un cop se feu sentir... Els corns, retentint aprop d'ell, l'aixordaren... Y'ls cossos barbrement musculosos dels tritons divins aparegueren en l'aygua. Batentla fortament ab sas monstruosas extremitats inferiors, els gegantins tritons avensaren, fent bramar horrorosament uns enormes corns de mar, quin so semblava trontollar sos musculosos pits y sas fortas espatllas. Al darrera d'aquests avensaren altres portant unas antorxas que flamejavan extranyament: dibuixant las venas de sos cossos gegants ab lluhentors de bronze... Y'l Deu de las ayguas, ab son lluhidor trident, avensá després, assegut demunt de la closca d'una gran tortuga de mar... Entorn d'ell, las náyadas de pit blanch hi nedavan, y dos monstres marins enlayravan quatre sortidors per sas fossas nassals, que queyan altre cop demunt de la mar, esquitxant á la claror dels llums als aquátichs cossos... La corprenedora cavalcada passá devant de Leandre fadigat!... Y darrera d'ella, altre cop bramaren las ayguas... las despullas tornaren á dansar... els udols de las feras sota'l mar tornaren á sentirse... Leandre perdé tota esperansa de salvació, y per darrer cop invocá: «Herus!... Herus!...» Una gran onada l'empenyé en direcció á l'antorxa que flamejava al lluny, com si volgués ajudarlo; mes de sobte un'altra, aixecantse més irada que may, el colgá estrepitosament en un udol de satisfacció y en un'arremolinada de blanca escuma... ensemps que despuntavan del dia las primeras lluhentors y ensemps que l'antorxa d'Herus fumejant se consumia poch á poch devant de la mar que ab aquell darrer esfors s'havia amansit, en el cim dominador de la més alta torra de Sestos!...

—

Els primers raigs del sol esplendorós se filtraren dolsament, endolsint las remogudas ayguas... Se perderen las tétricas nuvoladas en l'horitzó, y la blavor serena del gran cel semblá omplirho tot d'una beatífica calma... Las ayguas comensaren de nou á lluhir, y brillaren els perduts despulls de las platjas desertas... Herus, pálida, conmoguda, pressentint el malastre de la nit, devallá fins al mar, que semblava reposar de sa batuda... y esguardá tremolosa la blavor... Un cos blanch y bell, per un'onada, devant d'ella, de sobte fou alsat... «Leandre!» cridá Herus retorcent sos brassos ab desesperació, «Leandre!...» Y'l cos semblava pantejar com si las ayguas volguessin bressar á son fillol en una bressadora sens exemple... Herus avensá cap á la mar... esquinsá follament en dos trossos sa túnica, y ab la hermosa cabellera volejant se llensá al abim, totá núa... Las ayguas portaren fins als seus brassos l'estimat cos; Herus l'abrassá fortament com si li volgués retornar la vida... y Leandre semblá pantejar de nou... Herus el besá fermament!... El sol esplendorós llensá tots sos raigs com un rey que després d'un viatje llarch, molt llarch, arriba tot joyós fins á sa terra... Las ayguas s'endugueren els dos cossos endins, endins, y al arribar enllassats per un'abrassada de mort fins al lloch ahont las sirenas dormian, las escatosas cúas assotaren l'aygua de nou, y'ls brassos plens de voluptuositat esbullaren de nou las cabelleras ondulantas, y las donas d'aygua fugiren de despit al veure que ni en la mort podian gosar del héroe... y entorn dels dos cossos frets las ayguas ploraren desd'aquell instant pesarosas de la mort del seu fillol, que quan avensava aprop del mar ab sos cabells volejadors entorn del cap com si fos germá del ayre, un hauría desitjat que sos hermosos brassos adolescents portessin com á digne pes el cos enamorat de la més perfecta bellesa femenina!...

XAVIER VIURA.

TEATRES

Libertá.

En un prospecte que's repartia'l dia avans del estreno de l'obra d'en Rusiñol, hi trobém la explicació, sens dubte autorisada, de lo que ab *Libertà* s'ha proposat fer l'autor:

«*Llibertat* d'en S. Rusiñol es una sátira dramática, una faula en que fa intervenir l'autor figuras observadas en la realitat, accentuadas lleugerament cercant la nota cómica y representant cada una un estat social, una massa portada de las mateixas ideas, de parescuts sentiments y d'aspiracions semblants més ó menys sinceras y més ó menys postissas segons els cassos. Totas las figuras son, per tant, reals, personatjes vivents y coneguts, exemplars que per tot arreu se troban y que per la seva mateixa vulgaritat enclóu cada un d'ells y es el prototipo de tot un remat que se li assembla d'un dels molts remats que junts forman la societat actual.

Intenta ab aixó en Rusiñol presentar aspectes d'aquesta societat, colectivitats, ideas en boga, teorias y conceptes espirituals de la vida y de la realitat.»

Si aquest era'l propósit del autor, l'obra no respón á tal propósit. Ni'ls personatjes, tot y essent reals y ben observats, son el prototipo dels verdaders grans *remats*, ni son ells els que constituheixen la societat actual, ni'ls aspectes d'aquesta societat, colectivitats, ideas, teorias y conceptes espirituals de la vida, s'extenen més enllá d'un cercle limitadissim, d'un camp petit, molt real, molt verdader, molt finament observat, peró que dins de la societat actual, dins del gran camp en que las qüestions filosóficas, politicas y socials se discuteixen y apassionan, representa un gra de mill.

No, en Rusiñol no la pinta la societat actual ab els grans remats que la constituheixen: en Rusiñol se concreta á pintarnos un d'aquests remats d'estiu que, aislats en els alts planells de las montanyas, viuhen la vida vegetativa contents é ignorats. Els remats simbolisats en els personatjes de *Libertà* no son els remats de ciutat més numerosos, els més inteligents, els més avensats, els que s'imposan y donan la verdadera norma y carácter distintiu á la societat moderna; els remats que personifican els personatjes de *Libertà* son petits remats de fora, baladrers, tossuts y pretenciosos, peró insignificants baix l'aspecte sociológich y trascendental que pretén dilucidar l'autor.

Per'xó creyém que s'ha errat l'autor del prospecte, com s'erran de mitj á mitj els que volen veure en *Libertà* una sátira fonda y sagnanta contra'ls pseudo lliberals y falsos demócratas moderns que per tot arreu son numerosos. Venen pel mateix autor tan definits, tan concrets y tan ben dibuixats, que no es possible equivocarlos y confóndrels: son els lliberals de poble, de Vila-Tonta, per exemple, que no es possible confondre ab la gran massa de lliberals falsos ó bons de ciutat. Pera convénceus d'aixó, n'hi há prou ab llegirla descripció qu'en el mateix prospecte's fa dels diferents personatjes. L'*americano* y'l negret, Flora y donya Carmeta, Pere Antón y Martinet, l'alcalde y la secretaria, el mestre, en Pepet, etc., tots ells son tipos ben reals, dibuixats ab un humorisme y una certesa de trets ben propis d'un temperament satirich, á voltas sarcástich y finament observador; mes, com hem dit, son tan gráfichs y concrets, que pera trobarlos no tenim més remey qu'anárnosen á Vila-Tonta, ó á una de tantas Vila-Tontas com pel món hi há.

Peró tot aixó, si bé reduheix la trascendencia ó finalitat de l'obra, no es artisticament cap defecte, y puig els tipos están ben retratats, la sátira es fina y la llissó moral serena, podém trobar en l'obra d'en Rusiñol, ademés d'un goig estétich, principis de filosofia social molt profitosos pera'ls pseudo-lliberals de fora.

Com hem dit, viuhen, sobressortint per lo ben observats, l'*americano*, donya Carmeta, Pere Antón y'l mestre. En el negre y Flora el poeta ha fet de las sevas, y la nota sentimental domina en ells fins al punt de ferlos tocar els limits de personatjes de melodrama.

En quant á l'acció, si bé portada ab certa lentitut, sobre tot en el primer acte, se desenrotllá naturalment. El primer acte, sens dubte'l millor, té algunas escenas satiricas interessants, ja que no molt originals, y la escena final d'aquest acte, quan el negret se veu abandonat per tothóm, impresiona fondament al públich, no ja sols per lo dramátich de la situació, sinó per la naturalitat ab qu'está portada y la veritat de la sagnanta sátira qu'enclóu.

Del segón acte es notable la escena entre Pere Antón y'l negre, y las següents fins al final, dialogadas ab molta intenció. En ellas tots aquells lliberals de poble surten flagellats magistralment, demostrant qu'en Rusiñol sab manejar las xurriacas de la sátira. El tercer acte decáu molt, y si no fos la escena entre Flora y'l negre, una d'aqueixas escenas tristas á que tan aficionat es l'autor, poca cosa de bo podriam senyalar. Fins els trevalladors, ab la seva vaga, resultan vulgars y borrosos.

En fi, per nosaltres *Libertà* lo millor que té son uns quants tipos de gran veritat psicológica, un diálech incisiu de forsa satirica y algunas escenas dignas d'un mestre. De defectes també'n trobariam, sobre tot defectes de construcció, essent el principal una tan marcada semblansa de procediments y recursos escénichs ab altras obras del mateix autor, que necessariament tenen de perjudicar á aquesta.

La companyía Vitaliani mereix els més sincers elogis per l'entussiasme ab que ha posat en escena *Libertà* d'en Rusiñol. Tots sens excepció hi han posat de la seva part tota la bona voluntat. Per'xó'l conjunt ha resultat perfecte. Pera citarne algún, posarém per endevant la Vitaliani, que diu ab tot el sentiment necessari la escena del acte tercer; en Duse, que fa de Martinet—un dels tipos més fluixos de l'obra—ab forsa naturalitat y convicció; en Zoppetti (don Patrici), molt digne y molt inflat en son paper d'*americano*, «qu'es rich de moneda y de res més»; en Sainati, un bon mestre progressista; en Rizzotto, discretíssim en son paper de negre, y, en fi, la Campi, la Bonivento, en Grisanti, en Ferace, en Cosilini, etc., etc., que trevallaren ab molta fe. Devém mencionar també'ls conjunts, aixís els de poble en el primer acte, com en la borrascosa sessió del cassino en el segón, presentats ab molta vida y moviment.

—.

Pera benefici d'en Sainati varen estrenar *Un viaggio per cercar moglie*, apropósit en dos actes de que no val la pena de parlarne. D'un cómich axavacanat, l'obra's presta admirablement al lluhiment del actor, qu'en aquesta obra y en las altras dugas que representá, un monólech y una pessa, feu riure continuament al públich, que l'aplaudí molt.

EMILI TINTORER.

CREPUSCLE

En lo blau del cel
la llum ponentina
va escampant arreu
daurada granissa;
recull sos colors
mentres va esfumitse,
y abandona'l cel
llesta y fugitiva.

Quan cau l'ultim raig
de sa claror trista,
tremola en l'espay
tota esporuguida
una estrella d'or
que soleta brilla
ab amor buscant
l'anyorada amiga

La brisa s'esmuny
del mar á la plana
y en son pas lleuger
va rissant onadas;
després que s'han fos
en tendra complanta,
l'ayre va escampant
sas frescals cantadas.

Al día nascut
en horas festivas,
la nit l'ha vensut
y li ha pres la vida,
y ab son vel negrós
tot ho endormisca:
sols en sas foscors
l'Amor hi respira.

L'albada del cor,
dolsa aymada mía,
varen despertar
cántichs d'alegría.
May se pondrá'l sol
que del Amor brilla:
per'xó en nostres cors
sempre será día.

MANEL SERRA Y MORET.

Pineda, Juliol de 1901.

NOVAS

Pera celebrar l'aparició del llibre *Ayres del Montseny* que s'ha honrat editant Joventut, aquesta Redacció, en companyia del autor Mossén Jascinto Verdaguer, aná en romiatje á la montanya cantada per l'eximi poeta. Un altre día donarém compte á nostres lectors de las impresions rebudas, que no dubtém els interessarán, puig que son fillas del espectacle sempre grandiós y corprenedor d'un dels més bells recons de la terra catalana.

—

En la societat choral «L'Harmonia» de Sans, tingué lloch el passat dissapte l'acte de repartició de premis als autors llorejats en el certamen literari organisat per l'agrupació catalanista «Los Segadors», d'aquella població. El lloch de la festa estava ornat ab elegancia, veyentshi concurrencia nombrosa y distingida.

Obri l'acte'l president de la *Unió Catalanista* ab un discurs breu y de fondo com tots els que surten del cor d'aquell apóstol de nostra causa. Acte seguit, el genial poeta Angel Guimerá llegí son discurs presidencial, preuhada joya, hermós enfilall de conceptes nous que vessavan amor á la idea que tots plegats perseguim; esborrant al ensemps las fitas qu'alguns volen posar al camp del Catalanisme. Sigué rebut ab molts aplausos.

Després de la memoria del secretari, se passá á descloure'ls plechs dels autors llorejats, que foren en Folch y Torres (Joseph) ab la flor natural. En Folch nombrá Reyna de la festa á sa germana Mercés, que vestia hermós trajo faixat ab els colors nacionals de Catalunya.

Els altres llors foren pera l'Ubach, Vinyeta, Masriera, Franquesa y Gomis, Busquets y Punset, Bori y Fontestá, Baucells Prat, Tell y Lafont, Rabassa, Planas y Font, Devesa y Masifern.

El discurs de gracias aná encarregat á'n en Ruyra y Oms, qui llegí una pessa delitosa en defensa de la nostra llengua, logrant copsar un devassall d'aplaudiments.

Després se va obsequiar als poetas, Jurat, Reyna y Junta organisadora ab un refresch en el que's brindá pel brillant pervindre de Catalunya, si trevallan ab fe y constancia en la tasca de reivindicació tots els fills d'ella.

En resúm, l'acte del certamen de «Los Segadors» resultá en profit pera la propaganda de nostras ideas, y ademés un pas en l'avens de la cultura del nostre poble.

—

El Liberal que's publica á Barcelona, en un article de fondo de tons molt mesurats, va comentar el solt publicat per nosaltres declinant la invitació que'ns feren els chors de Clavé á un *té d'honor* á la prempsa que tan bé havia relatat la seva excursió per terras castellanas.

Agrahint els conceptes falaguers que al esmentat diari mereix Joventut, no podém menys d'insistir en nostras apreciacions, protestant no obstant qu'hagi sigut may nostra intenció ofendre la gloriosa memoria del gran Clavé, qu'honrém com el qui més, ni tan sols als chors actuals, que guardan las tradicions de la seva historia tal volta ab més entussiasme que reflexió.

El Liberal ens fa cárrechs, dihent que no reb el nostre aplauso una institució que sols fins purament artistichs persegueix al empendre eixa mena d'excursions. Sens afirmar, com no afirmém ni creyém, que'ls organisadors de tal excursió's proposessin un fi politich, lo cert es que de las detalladas relacions de la prempsa barcelonina—que confirman els chors al donar á dita prempsa una proba d'agrahiment tan senyalada—se'n deduheix que'l fet tingué importancia politica ben marcada, y qu'en ocasió de la seva *odisea* s'ha pogut repetir, ab massa insistencia pera que no'ns escami, alló de *esos, esos son los verdaderos catalanes, y no los cuatro locos catalanistas.*

Nosaltres no preteném que'ls chors en pes siguin catalanistas, peró voldríam que per tot arreu hi aportessin la expressió del esperit verament catalá, que no es pródich en entussiasmes irreflexius ni crida sense sospesar lo que crida. Ja ho volém que cridin *Viva España*; peró, sobre tot els d'aqui, volém qu'ho fassin ab mesura, que no es propi de gent serena y si de gent exaltada cridar sense treva y á trenca colls *Viva España* en els precisos moments en qu'Espanya s'está morint, y quan tots sabém que no son els *vivas* (en castellá y tot) ni'ls crits lo que podrán salvarla.

En fi, nosaltres hagueram volgut qu'en els crits repetits de *Viva España* s'hi hagués traslluhit ben clarament la protesta del esperit catalá—á la que deurían ajuntarshi las protestas de totas las demés regions espanyolas—contra la Espanya actual, contra la organisació politica, social y administrativa actual, que se la menja poch á poch á la pobra Espanya, y contra'ls homes públichs de totas categorias y condicions que fa més d'un sigle que la explotan ignominiosament.

Sols ab aquestas protestas creyém nosaltres que un bon catalá pot cridar Visca Espanya. Y un bon castellá també; peró ell té més dret que nosaltres á actuar de *Quijote.*

—

Segons ens comunican d'Olost, durant la passada festa major hi hagué un esvalot, á causa de no haver volgut accedir la orquesta «Agustins de Granollers» als desitjos del

poble que demanava toquessin *Els Segadors*, donant per escusa que *no'ls sabían*. Encara que ja es prou conegut que la majoria d'aquestas coplas no atenen á res més que al seu negoci, y no's preocupan del art, puig ab sas aficions *sarsueleras* contribuheixen á pervertir el gust del poble, creyém que lo menos que se'ls hi pot demanar es un xich de consideració envers qui'ls paga. Tant debó que tots seguissin l'acort qu'han prés els d'Olost, aixó es, no contractar d'ara en avant cap orquesta que no sápiga l'himne catalá.

—

Hem rebut el programa dels festetjos que's farán á Manresa durant la festa major, que's celebra'ls días 29, 30 y 31 d'agost y 1 y 2 de septembre.

També hem rebut una atenta invitació al tipich «Ball de Rams» que's celebra á Sant Joan Despi avuy, diada de sa festa major.

—

Han visitat nostra Redacció:

Mercurio, revista internacional que's publica á Bahia (Brasil).

El Regionalista, periódich quinzenal escrit en castellá. Establím el cambi ab ell, aixís com ab el simpátich *Sans Nou*, que's publica á la barriada de Sans y's ven á 5 céntims. En l'administració de JOVENTUT se pendrá nota de suscripcions á aquest periódich.

Semprevivas, llibre dedicat á la memoria de don Antoni de P. Vila y Huguet, editat á Sabadell.

Els Segadors, nova serie de tarjetas postals de la «Colecció Catalonia». Consta de vuyt composicions degudas á nostre benvolgut amich S. Junyent, magnificas ilustracions del himne catalá. La colecció's ven á una pesseta.

La Monja, traducció castellana de *La Religieuse*, de Diderot, feta per don August Riera, editada per la casa Maucci. Se ven á una pesseta.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

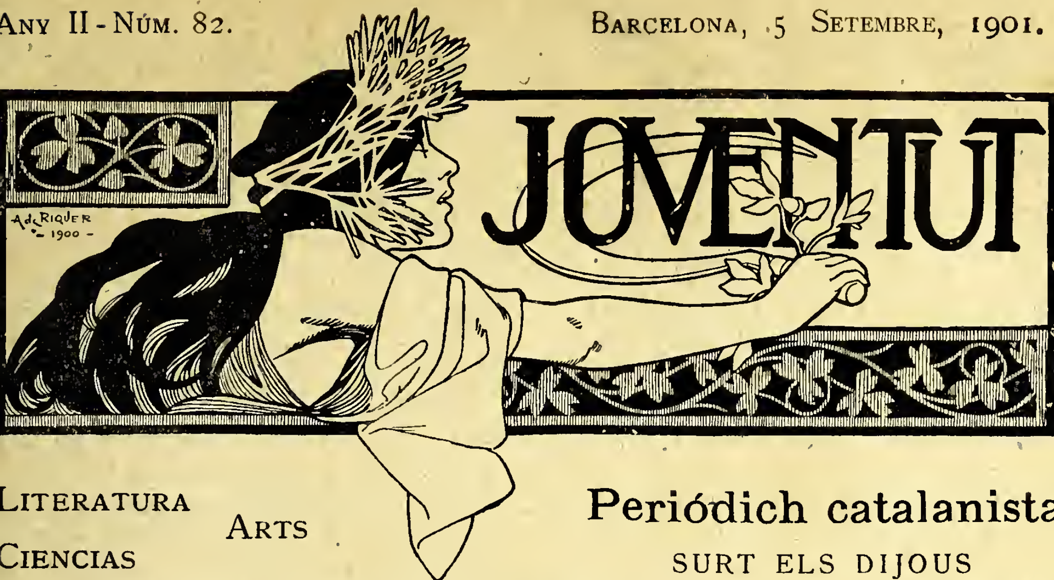
No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any.	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

ANY II - NÚM. 82. BARCELONA, 5 SETEMBRE, 1901.

LITERATURA
CIENCIAS
ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT.	20	CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. .	40	»
» » SENSE FOLLETINS.	25	»

SUMARI:

FOLLETÍ:

DON QUIJOTE Y SANCHO PANZA

COM Á TIPOS SIMBÓLICHS ESPANYOLS Y COM Á TIPOS SIMBÓLICHS HUMANS.

I

El *Don Quijote* es un dels pochs llibres que tenen l'escepcional privilegi d'esdevenir més atractius y dignes d'estudi, tan quant més la inteligencia humana va desenrotllantse y va descubrint nous fins socials en la vida de relació de las diversas rassas y pobles de la terra.

Succeheix ab aquesta obra tot lo contrari de lo que passa ab las novelas més renombradas de nostre sigle, que s'anomenan realistas ó naturalistas, las quals se reduheixen á narrar fets vulgars y comuns de personatjes insignificants de la societat present, ab descripcions minuciosas, verdaders inventaris de cosas y fets superficials, vistos per personas poch observadoras. Tals llibres, no miran á l'ánima de la societat, avans al contrari, s'aturan en els vestits, en els mobles, en els utensilis, en cosas particulars, en abituts passatjeras y conegudas incidentalment; tot lo qual va poch á poch cambiant y desapareixent per complert al buf de la evolució de las necessitats humanas. Ningú's recorda ja d'aquellas obras quan, després de mitj sigle tot lo més, han desaparegut las causas que las feren neixe. Els llibres que quedan, que may s'oblidan, y que cada día esdevenen més interessants, son aquells que son de la mena de l'obra de Cervantes, perque miran á l'ánima de la societat y la retratan; las obras que ab llurs descripcions, personificacions y simbols mostran á la superficie tot alló que hi há de sintétich y de perdurable en els homes d'un mateix poble; tot alló que no es incidental, sino originari y permanent, que neix ab la rassa, la realsa y ab el temps cau ab ella; seguint aixís l'ordre etern

dels éssers, es á dir: neixe, creixe, fructificar y morir.

El *Don Quijote de la Mancha* del gran Cervantes posseheix en grau superlatíu totas aquestas superiors qualitats. Jamay cap obra literaria ha arribat á encarnar, ab la evidencia, la unitat, y la vida que aquesta, un tipo d'una de las grans rassas de la Humanitat. En totas las literaturas, ya sigan antigas, ya modernas, veyém assaitgs d'aquest género d'obras; mes cap com el *Don Quijote* ha arribat á conseguir el tipo perfecte de lo que's proposava l'autor; y en el *Don Quijote*, Cervantes ha lograt conseguirho, com ho consegueixen els genis, sense cercarho. En els poemas teogónichs de la India y en els del poble Hebreu, en els llibres sagrats dels Persas y en els poemas y dramas Grechs se'ns presentan Héroes que semblan encarnar el tipo de sa rassa respectiva; peró si s'analisan ab detenció no's tarda en veure que simbolisan llur poble solzament baix un aspecte; el teocrátich ó l'aristocrátich ó'l miserablement esclau, etc.

En la literatura moderna trobém varis exemples: Machiavelo, Goethe, Lord Byron, Victor Hugo, etc., etc..., els quals,ab notable talent, han creat tipos humans en general, ó senzillament alemanys, inglesos, francesos, italians,etc.,etc.; mes tots ells no'n representan més qu'una derivació del carácter humá, ó del nacional, resultant petits per compendiar en las manifestacions de llur ánima heroiça tots els impetus socials de la sanch d'una rassa.

No es aixis en el *Don Quijote*. Anima inmensa y de potencia absorbent com la rassa simbolisada, ella concentra en si totas las palpitacions de la vida social d'un poble esdevingut conquistador á forsa d'haver estat conquistat. Temerari fins á la ruhina, absolutista fins á la irracionalitad, sech y dur, peró valent y magnanim, s'ha extés per tots els ámbits del món com la *Rassa Castellana* qu'ell simbolisa. Per aixó'l llibre s'intitula ab rahó *Don Quijote de la Mancha*. Aquell héroe *manchego* no té res que veure ab el Catalá, ab el Viscai, ni ab el Gallego, originaris d'altres rassas. Es solzament Castellá: noble, peró ignorant y tossut; idealista vuyt; litigiós y conquistador fanátich.

El poble simbolisat per *Don Quijote*'s forma lluytant; es el producte dels restos degenerats del poble Goth, trasplantat als climas cálits, en els quals va rebre unas gotas de sanch llatina, barrejantse després ab la sanch nómada ruhenta y subjugadora dels pobles alarbs y sarrahins. Y'l sol que d'Assia y Africa portavan aquestos en llurs venas li encengué la flama del fanatisme, la qual l'impulsá á la conquista religiosa permanent, per salvar las ánimas y dominar las conciencias.

L'Alarb y'l Moro enfront del Goth llatinisat, al combatres se barrejaren, se fongueren, varen fer un sol poble ab els lligams de la sanch; y ab l'adaptació recíproca de costums produhiren la *Rassa Castellana;* rassa mestissa de la pressemitica y la semitica ab la indogermánica.

Aixis, el *Don Quijote*, el fill més perfecte d'aquella rassa, reuneix en si la gravetat y l'alt sentit de Justicia dels pobles del Nort, á la lleugeresa y esbojarrada fantasia trashumant dels pobles orientals, y al ardor y la duresa dels africans. L'esperit de Justicia sense'l sentit práctich, ni la tolerancia; l'ideal fantástich y arbitrari prefixat com imperatíu categórich; veusaqui las causas de tots els desastres de la gran Espanya!

Un sigle després d'assegurada la pau en la Peninsula, y de la formació de la Espanya Castellana, neix *Don Quijote*. No hi há més que véurel. Ell conserva encara tota la herencia dels guerrers mitj-evals, l'arrogancia, l'énfassis, l'altura de miras y l'orgull d'una rassa victoriosa, la seva noblesa vagabonda y'l seu coratje; peró al mateix temps ne té també la ignorancia y'l fanatisme religiós. Ell no'n sab res de la nova forma baix la qual la conciencia s'ha anat desenrotllant á Europa. Res de la Ciencia, res del Art. La Ciencia per ell no existeix. No coneix més Art que'l de la guerra. En mitj de la pau octaviana en que's troba al venir al món, aquell fill d'héroes se dedica á cultivar, com Deu li dona á entendre, la seva terra; mes no poguent despullarse de las batalladoras habituts adquiridas, s'abandona ab passió á l'exercici de la cassa. Cavalcant sobre una rossa, persegueix las llebras per las despobladas planuras de la *Mancha*, de la mateixa manera qu'embestiria als infidels, si n'hi haguessin.

Matar, perseguir; aqueix es l'imperatiu de la seva ánima, composta de Wotan germánich y d'Almanzor sarrahí.

Prompte l'exercici de la cassa fou insuficient pera satisfer els desitjos d'un'ánima aventurera y ansiosa de grans gestas com la seva. Els seus antepassats discordants, alarbs, moros ó barbres del Nort, sobrevivents en la seva sanch l'empenyeren á armarse y posarse en marcha. Tot ell no es més qu'un atavisme, una sobrevivencia, un fantasme del passat, que cumpleix las sevas excursions en el present.

Un dia, per casualitat, li caygueren en sas mans certs llibres de caballeria, tant en voga al seu temps. Tot seguit hi vegé en ells com en un mirall, la imatje de la seva propia ánima; y perdudament s'entregá á la lectura de quantas obras descabelladas d'aquella mena trobava, fins al punt de passarse «*las noches de claro en claro* y *los dias de turbio en turbio*», segons la felis expressió del mateix Cervantes.

Ben prompte la seva gran imaginació, desordenada per aquellas lecturas, li presentá'l món tot poblat de sers fantástichs, y la injusticia imperant y conculcant tots els drets, feya poch restablerts per la reconquesta. Alashoras fou quan se despertá la seva ánima de conqueridor, las sevas inclinacions guerreras á reconquerir la Peninsula, en nom de la Justicia divina y eterna. No dubtá ni un sol moment, ell qu'era tot acció, qu'en ell el dubte no hi cabia. Revesteix la vella armadura, monta sobre'l rossi, y ab la llansa *en ristre*, fet un cavaller errant, s'entregá á un món quimérich en busca d'aventuras, «de torts que redressar; d'ofensas per vindicar; de Justicia que fer».

Res se li endona que la riota y'l ridicul l'acompanyin per tot arreu!... La seva ánima es heroica, gran, generosa y batalladora. Poca importancia té per ell el no cumplir els actes de Justicia tal com s'ho havia proposat; ne té prou ab la intenció de cumplirlos. La justicia no la fa qui vol, sinó qui'n sab y pot; y *Don Quijote*, encara que vulgui, no'n sab ni pot el pobre. Mes si no pot, no es per falta d'esfors ni de coratje; sinó per desconeixement de lo just y de lo injust, cosas no tan fácils de distingir com sembla á primera vista. Pera donar á cada hu lo seu, es necessari, primer de tot, sapiguer lo que cada hu val, y per tant lo que de dret li pertoca. Eduquéu l'ánima de *Don Quijote*, doneuli'ls coneixements necessaris y en armonia ab els seus somnis de manera qu'ell pugui perseguir lo que persegueix, á fi de que ho persegueixi conformement á la realitat de las cosas, y tindréu el tipo més complert del *Super-home*.

—

A l'héroe *manchego* s'hi va juntar en calitat d'escuder un home quin esperit era l'antitessis del seu, el pacifich *Sancho-Panza*. Rústich vulgar, enemich d'aventuras y d'embolicarse ab llibres de caballerias, vivint pacificament sens ambicions de cap género; cercant no més la realitat grollera, palpable y inmediata; sempre content ab la seva sort á pacte y condició que no li manqués lo necessari al seu cos. *Sancho Panza* es el tipo esbossat de l'home del terrós, el moro convers degenerat, inmóvil, incapás de progrés, que s'ha plantat en la terra conquistada pels seus antepassats identificantse ab ella, sense cap esperansa que un altre Mahoma vinga á despertar el seu esperit endormiscat. Mahoma vingué una vegada per el Musulmá; Cristo per Sancho Panza. Ab aixó ja n'hi havia prou. ¿Pera qué altres reformas? Per ell s'acabaria el Progrés en la humanitat. Y si bé per culpa seva no regnaria la injusticia sobre la Terra, tampoch existiria per ell la esperansa en una Humanitat superior dignificada.

Fidel company del seu ase en totas las aventuras, del seu ase qu'ell cabalga y ab el que forma un sol ésser mitj bestia y mitj persona, ab els peus casi arrán de terra, dominat pel ventre, se'ns presenta com la personificació del sentit comú egoista, qu'es lo que precisament falta al seu amo. Aixis, per contrast, el lector se forma una idea més directa y intensa del gran valor de lo que succeheix al *Caballer de la trista figura*.

—

Cóm se presta á la meditació la lectura del *Don Quijote!* Si á Espanya s'haguessin escoltat las advertencias dels genis, quántas desfetas s'hagueran evitat, quin poble més gran se n'haguera pogut fer d'aquesta nació

avuy en decadencia! Baix el ceptre de Castella, tots els espanyols han sigut altres tants *Quijotes*. Si en lloch d'encoratjarse en prosseguir la malaurada aventura en pró d'una patria artificialment uniformada, s'haguessin practicat á distingir lo just de lo injust, lo real de lo imaginari, lo convenient de lo inconvenient, si s'hagués seguit paralelament, en la organisació, las tradicions de cada un dels pobles de la peninsula, la nació s'hauria format per via de convergencia y no hi há dubte que hauriam pogut facilment arribar á ésser la rassa superior del nostre planeta ensenyorida d'Europa, d'Assia, d'Africa y d'América; y això, no per la sort de las armas sinó pels vincols de l'atracció y del respecte; per l'admiració envers tot lo que crea, per la superioritat intelectual; per efecte de la seva noblesa en contacte ab las rassas débils y inferiors sobre las que s'irradia la forsa y la superioritat á fi de que's realsin y s'ennobleixin, y's deixin guiar en marxa ascendent envers una especie superior humana.

POMPEYUS GENER.

(Traduhit de *La Rassegna Internazionale*, de Florencia.)

RECORTS AGRADOSOS

El dia de la Mare de Deu d'Agost ens trobavam á la Bisbal mossén Cinto, en Ramón Masifern y jo, festejats de tothóm, ben rebuts per tot arreu y ab el cor esponjós, ample, regalimant satisfacció.

La tarde's presentava plujosa y no haviam pas convingut cóm la passariam; peró l'amabilitat del senyor Aldrich, advocat, molt afectat á la nostra causa, qu'era qui hostatjava á mossén Verdaguer, ens indicá que podiam matar el temps fent una bona excursió, y á corre-cuyta, sens observacions de ningú y sols ab manifestacions d'agrahiment envers aquell senyor, pujarem á la tartana que galantment ens oferí, y, apa, *Saleroso!* cap á las aforas de La Bisbal falta gent.

¿Ahónt anavam? Portavam en la nostra companyia un dels socis fundadors, y dels més entussiastas, de *L'Escut Emporitá*, un catalanista d'aquells que no's doblegan y qu'ho son de cor y no per vanitat, y aquest bon senyor, quin nom me sab forsa greu no recordar, ens serví guapament, si no de *cicerone*, perqu'en Masifern es fill de aquell terrer y'n té totas las bellesas al cap dels dits, quan menys de verdader estimul pera que ho vejessim tot, entre lo millor, y res ens passés per alt.

Posarem, donchs, per indicació seva l'objectiu á Vulpellach, un poblet antich qu'en lo administratiu está subjecte á La Bisbal y que no es gayre lluny de aquesta vila, á una horeta escassa. Ab la tartana estiguerem uns vint minuts. Pel camí la conversa fou animadíssima, y com que venia també ab nosaltres en Modest Vidal, un dels autors que se'n endugué premi de música en el certamen, eram ja colla, y no paravam may de garlar. Mossén Cinto, que no es amich de perdre'l temps, anava fent preguntas al tartaner sobre la flora del baix Ampurdá, y apuntá en sa cartera l'oriola, flor groga, que té punxas, y la llopafochs, moradenca, y que segons en Masifern, á Olot en diuhen lloparrets.

A Vulpellach visitarem un palau del 1500, propietat avuy del marqués del Estartit, y qu'avans degué pertányer á la familia dels comtes de Solterra. Es de construcció sobria, molt seria, ab detalls arquitectónichs apreciables, y ab un enrajolat que proba que'l seu fundador era un esperit verdaderament ascétich, puig en cada rajola s'hi llegeix en blau la següent inscripció: *Ego sum qui peccavi*, inscripció que's repeteix en frisos y parets. Com á particularitat d'aquest palau, cal esmentar una reixeta forana que correspón á un quarto que ningú ha sabut trobar per ahont s'hi entrava, puig en cap de sas parets laterals s'hi veu rastre de portalada. La Iglesia poca cosa té digna de menció.

Sortirem de Vulpellach y ferem via cap á Canapost, un altre poblet ó agrupació de masos que té una esglesieta abandonada, propia del principal hisendat d'aquell lloch, ahont admirarem uns preciosos retaules que més que'l temps fa malbé la deixadesa del seu propietari.

De Canapost passarem al poblet d'Ampurdá, de lo més típich qu'he vist á Catalunya, y ahont hi há'l castell y ermita del Remey, que trobarem tancats. Desd'aquella altura, qu'hermós, qué simpátich y atractiu se'ns

presentava tot el baix Ampurdá, ab sa inmensa plana y ab sas montanyas plenas de vegetació! Allí en Masifern ens comptá la feta del campanar que creix, puig la campana está sostinguda per dos xiprers de molta potencia, y allí de cara á la Ermita y després d'haver resat una *Salve* á la Verge, mossén Cinto entoná l'*Angelus* ab tota solemnitat, que diguerem tots ab el cap descubert. Quín bo que feya aquell quadro! El crepuscle'ns venía assobre; la nota grisa, color de cendra, ens dominava, y'l que no's sentía corprés per una intensa emoció, las llágrimas li saltavan dels ulls...

Ens entornavam á La Bisbal y ja fosquejava. A nosaltres arribavan finas y penetrants las notas de las sardanas qu'en mitj del bullici de la festa major ballavan á la vila. El contrast no podía ésser més agradós. La soletat y las grandesas de la naturalesa afalagadas y enllepolidas de lluny per la tenora...

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

NOTAS D'ART

RECORTS DE LA EXPOSICIÓ DE PARÍS.

Faltava poch temps pera la obertura de la Exposició Universal de París de 1900. Jo vivía aislat á Neuilly, sense que de la tal Exposició ningú me'n hagués dit res, y lo mateix els hi succehía als altres espanyols residents allí. Algún artista va extranyarsen, y ell que sí que indaga que á París hi havia un *comisario regio* pera organisar las instalacions espanyolas, y un cop això indagat, ell que s'hi presenta.

Fou rebut ab molt mals modos, y á las sevas observacions se li contestá que *el gobierno pensaba en todo, y que llegado el momento ya nos lo notificaría.*

Nosaltres ja ho sabíam que las demés nacions tenían els trevalls molt avensats: peró no hi havía més remey qu'esperar, y axís ho varem fer.

Per fi jo vaig rebre una especie d'ofici en que se m'invitava á pendre part en el Certamen, afeginthi que si volía saber més detalls me presentés á la comisaría regia, *rue Paul Boudu, 10.* Vaig anarhi, y vaig coneixe al *comisario regio*, el marqués de Villalobar. Aquest senyor es encara relativament jove y li agrada molt donarse to d'aristócrata; peró al cap de poca estona de parlar ab ell ja's nota qu'es curt de gambals y qu'en qüestions d'art no sab lo que's pesca. Va dirme qu'havía de presentar desseguida las midas dels quadros que volgués exposar, y á més las fotografías dels mateixos, pera que'l Jurat d'admisió pogués judicarlos. Era difícil dirli que resulta impossible judicar un quadro sols per la seva fotografía: vaig anarmen, donchs, sens apenas contestarli, y al cap de pochs días li vaig enviar dugas fotografías de dos quadros que ja tenía fets; las fotografías dels altres dos quadros que pensava exposar no'm fou possible enviarlas, tota vegada que'ls tals quadros no estavan acabats, no sé per qué.

Passaren días y setmanas, quan tot de cop rebo un altre ofici instantme que presentés las obras que volía exposar, al consulat, allá en un carrer prop de Clichi, y en un pis tan mal disposat y petit, que més que consulat semblava alló una casa de dispesas. Aquellas saletas tan foscas estavan ja plenas de quadros, haventhi telas que ni tan sols se podían desenrotllar per falta d'espay. ¿Cóm era possible que'l Jurat vegés aquellas telassas dintre d'aquellas habitacions tan petitas, sense distancias, ni llum, ni res?

Hi vaig trobar á l'Albéniz que presentava sis quadros d'en Rusiñol, y recordo que'l vaig ajudar á entrarlos en un quartet de bany qu'encara no estava invadit. L'Albéniz y jo, y'ls demés que hi havía, com que'ns trobavam casi tots coneguts, varem comensar á péndrensho tot en broma. Varem preguntar als empleats qui era'l Jurat, y'ns contestaren que hi havía un marqués, ó *conde*, que residía á París, molt aficionat á las Bellas Arts y, segons el govern, *muy entendido en materia de cuadros*, y que aquest senyor tenía com assessor á un pintor que no sé quánts anys enrera havía fet un quadro molt bo, *Los comuneros de Castilla.* El tercer personatje que completava aquella trinitat era'l *comisario regio* marqués de Villalobar. ¿Qué'ls ne sembla? ¿Se prestava tot alló á ferhi brometa? La varem fer, y ab aquell rato vaig quedar indemnisat dels disgustos qu'havía de rebre després.

Al cap d'uns quants dias rebo un altre ofici tractantme de *vuecencia* y comunicantme'l fallo del Jurat. M'havían acceptat dos quadros, els més petits. Dels altres dos, me deyan ab molts modos que no'ls podían acceptar per falta de lloch. Molt bé: paciencia. De víctimas com jo n'hi havía una pila, es á dir, tots els que no estavam recomanats oficialment per algún president de ministres, ó alguna princesa, ó, en fi, per quelcóm molt gros capás de fer tremolar á n'aquells empleats nobles. A n'en Rusiñol n'hi varen acceptar dos que no'ls hi va voler deixar. En Zuloaga no sé quánts n'hi tenía, tots refusats. En quant á n'en Barrau, li va passar alguna cosa extranya, y d'en Casas també'n vaig sentir dir quelcóm que no estava conforme. Y'n podría anar anomenant una colla

de més ó menos talent que no devian estar recomanats. Jo pensava: «Aquesta Exposició sí que serà lluhida! Ara al menos veurém una Exposició bona!»

Pera inaugurarla faltava ja tan poch, qu'era sols qüestió de días. Se deya qu'encara estava molt atrassada. Nosaltres teníam noticias de qu'en las seccions de pintura casi tot estava llest, peró eran noticias particulars. Oficialment no sabiam res: *el león español* dormia. Quan ja comensava á perdre las esperansas, rebo un altre ofici d'aquells tan típichs, en el qual se'm deya que presentés els quadros tal dia y á tal hora, y qu'en cas de no ferho aixís, els perjudicis *serían para mí.*

Aquell va ésser el primer dia que vaig entrar a la Exposició. El gran saló d'escultura era un desgavell, y semblava impossible entrarhi sense perill de la vida. Per tot arreu escalas, bastidas, barreras de fustas... y de soroll y pols no'n vulguin més. Vaig anar seguint la galería tot demanant per la nostra secció, y mirant de passada las altras instalacions, qu'encara que tancadas ab alguns taulóns pera que ningú hi entrés, se veya que ja estavan llestas, arregladas unas ab molt gust, y altras ab verdader luxo y riquesa.

Després de dar algunas voltas, vaig adonarme d'un retol, *Espagne*, y vaig ficarme al local. Dugas salas ab las parets blancas, no més qu'arrebossadas, alguna caixa per terra, sens obrir, y res més. Dich malament: també hi havia algún artista que corría per allí tan esverat com jo mateix, sense saber ahónt havia de deixar els quadros.

Ab tot això entran tres subjectes, l'un d'ells molt encarcarat, ab unas grans patillas negras, bon xich massa negras per'aquell cos que semblava dissecat; l'altre era molt vellet, ab cara de rabiós, y l'ultim resultava insignificant, com acostumat á obehir. Vaig acostarmhi ab el meu ofici á la má, y desseguida'l vellet que tenia cara de rabiós va dirme:—«*Ah! Trae V. cuadros! A ver, á ver qué cuadros son. ¿Ya están aceptados por el Jurado?*»—Vaig contestarli que sí, se'ls va anar á mirar tot trayentse uns papers de la butxaca, me va preguntar el nom, y vinga buscar. —«*Ah, sí! Ya veo!* «*Idilio.*» «*Ofrenda.*» *Sí, sí, muy bien. En seguida le daré el recibo.*»—Jo ja comensava á respirar, quan tot d'un plegat me diu:—«*Ofrenda*» *no puede ser aceptado.*»—«*¿Por qué?*»—«*Porque no están apuntadas las medidas. Un cuadro sin medidas no puede aceptarse, no señor!*»—Tot això dit ab una veu de corneti desafinat, una veu estridenta de vell reganyós. Es clar que la meva primera intenció al veure la seva poca solta va ésser donarli una puntada de peu en el lloch adequat y entornarmen ab els dos quadros, peró vaig calmarme, y ab bonas paraulas vaig anarlo amansint. Se va treure un metre de la butxaca per'amidar el quadro criminal que s'havia atrevit á presentarse sense mida, y jo, al veure á aquell home vell que s'ajupía, vaig volerlo ajudar. El quadro no arribava á 76 centimetres, y vaig dir: —«*Setenta y cinco.*»—«*¿Cómo setenta y cinco?*—replicá.—*Setenta y seis!—¿Usted se figura que un centímetro no es nada? Todos los pintores son lo mismo: un desarreglo completo! ¿Cómo quiere V. que pueda colocar bien los cuadros sin tener las medidas exactas?*»—Al dirme això se li veya, encara que duya ulleras, que'ls ulls li brillavan com els d'un gat. Al ultim va donarme'l *recibo*, no assegurantme que'l quadro criminal fos colocat:—«*Haré lo que podré.*»—

Aquesta va ésser la primera entrevista que vaig tenir ab l'excelentissim senyor don no sé qué Gimeno, director de la secció artística de la Exposició: un senyor, segons diuhen, molt sabi, professor d'estética, autor d'una obra molt important sobre Velázquez, que va darli gran renóm en el seu temps de miloca oficial.

—

Ja oberta la Exposició, se pot dir qu'al principi'ls artistas no'ns en moviam. Y ab motíu, perque no's podia presentar un espectacle més grandiós del art modern.

Pobles que com aquell qui diu ens eran desconeguts, avuy portan la batuta del art. Suecia y Noruega, en unas instalacions modestas y de molt bon gust, tenian exposadas aquellas pinturas que varen constituhir el *clou* de la Exposició. Pintura essencialment moderna, sense recordar pera res als antichs, ni evocar tradicions de cap mena; pintura de bona fe, puig no's veya en cap pintor la intenció de sorpendre la candidesa del públich. Pintan pera ells mateixos, buscan efectes del natural d'aquells tan difícils de trobar per la seva poca duració; son pintors y poetas al mateix temps; son veritables artistas. El qui hagi visitat detingudament dita secció, crech que no oblidará may més aquells efectes de nits estrelladas, aquells cels hermosíssims d'un blau intens y potent, aquells efectes de neu que deixavan l'anim ple de tristesa; tot pintat d'una manera mascle. Alguns quadros d'aquells, mirats d'aprop, semblava qu'ostentessin els colors purs, blaus y verts, sortint del tubo; peró á distancia'ls colors se fonian, quedant armoniosos y vigorosos ensemps.

Els americans varen fer gala d'una habilitat assombrosa. Com á *savoir faire*, no crech que ningú'ls surpassi. Sembla qu'hagin aprés dels francesos totas las trampas del ofici, tots els *truchs*, pera després superarlos, deixantlos bon xich enrera.

No hi há dubte que, contemplant els quadros d'aquell Certamen, á la vegada que's veyan claras las aptituts de cada poble, s'en-

devinava son carácter y sas tendencias. L'Alemanya, robusta y forta, seguint las sevas tradicions d'art, va fer á Paris un *va-hi-tot*, presentant las sevas glorias artisticas en instalacions espléndidas, y fins imposant aquells retratos de Lembak, exposats com si fossin á dins d'un santuari: pinturas tradicionals, plenas de sabiesa y d'una potencia extraordinaria. Tots els artistas alemanys conservan aquella entonació un xich antiquada, peró ab la que un s'hi troba molt á gust.

Austria, com á forsa, quedava inferior, peró en cambi portava un carácter nou, diguemne modernista. Eran preciosos els panys decoratius que presentava, d'entonacions lleugeras y exquisidas y de formas vagas, com oviradas en somnis.

Els inglesos, al meu modo de veure, han arribat ja á tota la perfecció á que podian arribar, de manera qu'en aquest punt més aviat pecavan per massa que per poch; peró es un art ben propi, ben d'ells.

Aquesta vegada'ls francesos han rebut. L'art francés quedava fret y artificiós. Ni tan sols van poder presentar cap sabi á l'altura d'en Lembak, ni cap retratista tan ingenuu com Zorn, ni cap mágich del color com l'americá Sargent, ni cap Israels. Si algún artista francés hi há que sostingui bé'l pabelló, hem d'anar á buscarlo entre'ls dits modernistas: en C. Monet, mestre incomparable, peró qu'en el Certamen no hi estava gayre ben representat, segurament perque no pertany á la pandilla oficial. Entre'ls joves en Simon va donar una nota bastant especial, y en Cottet també, encara que més artificiosa.

Els italians com á gloria de sa patria ostentavan á Bodini, retratista aristocrátich, artista de moda, fet per'agradar als senyors. En cambi tenen á n'en Morelli, pintor de gust esquisit, y á n'en Sayantini, qu'en realitat té gran talent.

Per'acabar, diré qu'en la secció de Portugal hi havia cosas molt bonicas, encara que poch originals. Un art molt semblant al francés.

¿Y Espanya? ¿Quin instrument hi tocava en aquell gran concert? Pobre Espanya! Encara estava tot molt atrassat en la nostra secció, y no hi havia casi res: peró hi havia l'excelentissim duch de Sexto, passejantse amunt y avall d'aquellas salas, y l'altre excelentissim senyor Gimeno, ab el metre á la má, suhant d'angunia pera colocar tants quadros. Se veya qu'era'l primer cop que's trobava en un conflicte tan gros, y de segur que s'hauria estimat més escriure un'altra historia de Velázquez, sobre tot si li haguessin donat el sou que cobrava per colocár quadros; perque es lo qu'ell deya:—«*Nadie está contento. El otro dia lo consulté á don León* (volia dir en Bonat), *y me dijo que estaban muy bien colocados, mientras que los artistas españoles dicen que es un desbarajuste.*»—La llástima era qu'haguessim perdut Cuba y Filipinas, que al menos hagueran pogut servir pera enviarhi tot aquell senyoriu y no'ls hauriam vist á Paris colocant quadros y donant premis. Al dir aixó, molt me temo qu'algún *patriota*, si'm llegeix, no s'enfadi creyent qu'exagero. Res d'aixó: tot al contrari. Quan aquell pet de noblesa, desprès d'alguns mesos de trevalls, va poder inaugurar la *sección española*, tinch de confessar qu'encara feya més fástich. Era preferible avans, quan era tot blanch. Perque han de saber que á més d'aquells quadros dolents y ordinaris, colocats ab tots els ets y uts á fi y efecte de que fessin més bunyol, hi va colocar també'l senyor Gimeno, com adorno, una catifa verda... Peró quin vert! Al principi tothóm tancava'ls ulls quan entrava, y per aquellas salas hi vaig veure passar á molts extrangers corrent y cridant:—«Quin horror!»—El senyor Gimeno, autor d'aquella última *hazaña*, va conservar sempre tota la seva gravetat. Quan li varem preguntar per qué era tan verda la catifa, ens va contestar que «*á medida que iría sirviendo ya perdería el color.*» Jo trobo que tenia rahó.

Voldria parlar dels quadros, peró sempre he pensat que la culpa de trobarlos tan dolents la tenia aquella catifa tan verda. Els únichs que no sentian la influencia del vert eran un quadret d'en Menéndez Pidal pintat ab molta ingenuitat y digne de figurar en un'altra secció, una figureta de dona d'en Fortuny, y'ls dos retratos d'en Casas. En quant als quadros d'en Sorolla, no cal dirho: res hi pot, ni'l vert d'aquella catifa.

JOAN BRULL.

FESTA MONTANYENCA

La blanca iglesia del poblet, voltada d'unas quantas casas de pagés, se destaca alegra sobre'ls foscos fullatjes dels alzinars que cubreixen els turons vehins. Els blanchs y polsosos corriols serpejan capritxosament, pujan y baixan, desapareixen entre'ls arbres, se descapdellan més lluny, y's perden á la fi dessota de la espléndida verdor qu'omplena, quasi del tot, aquesta natura exuberant y magnifica. Va cayent la tarda: el cel es gris, peró'ls raigs del sol escampan encara polsims daurats, boyrinas lleugeras qu'onejan per l'espay y's fonen poch á poch.

Sota aquesta claror d'un capvespre estival esclata sorollosament la festa: en un replá pelat, al peu de la iglesia, ombrejat per grans alzinas, rodejat d'herbám y de pedras, la jo-

yosa jovenalla s'entrega al pler voluptuós de la dansa.

Els músichs seuhen, ocupant tres rengles de cadiras: els uns bufan com desesperats, vermells, ab las galtas infladas, ab els ulls sortits del cap: els altres esgarrapan els violins, arrencatne sons d'una lletjesa esferehidora.

Del conjunt de veus inarmónicas ne surt l'ultim ball, un walz-jota, ordinari, grotesch, odiós, delicia frenética dels balladors, encant dels vells que se'l escoltan seguint el compás ab el cap.

Las parellas voltan furiosament: las mans suhadas dels crachs apareixen marcadas sobre'ls clars vestits de las noyas que reben en el rostre bravadas d'ayguardent y de tabach. Alló es un frenesi: giran com baldufas: las fandillas s'alsan, obrintse en forma de vano, y'ls joves més *curridos* s'ajeuhen á terra, tan llarchs com son, fentse l'ullet. Altres, drets, llensan exclamacions d'entussiasme:

—*Olá ya!*

—*Cansaladé!*

—*Viva tu mara!*

—*Hostia!*—

perque aquests han estat á Barcelona y saben ahont es l'*Eden-Concert* y la *Plaza de Toros.*

Els pares — pagesos de mirar de bou y ben grassos burgesos de la vila—contemplan ab la boca badada'l ridicul y anti-estétich espectacle, fent els ulls grossos devant de las llibertats que's prenen els *curridos* ab llurs fillas, estrenyentlas els uns com salvatjes, els altres mirántlashi las camas y fent ganyotas de satisfacció y desitj á la vegada.

Las mares sospiran, passant també per tot, frisosas pera *colocar* las noyas, y seuhen ab actituts d'indiferencia y d'abandó, ventant sovint alguna clatellada á llurs marrechs que cauhen, ploran y s'embrutan.

Y quan el walz acaba, l'esvalot aumenta. —*Ca sa rapita! Ca sa rapita!*—Y'ls músichs malhumorats tocan ab més furia que may, las fandillas de las noyas s'obran més temptadoras, la pols vola espessíssima cubrint las caras suhadas, las robas s'enganxan als cossos y una expessió d'horrorosa animalitat s'extén sobre'ls rostres dels pares y de las mares.

. . . .

Darrera'l colossal Montseny el sol s'enfonza lentament, avergonyit de contemplar tanta bestiesa.

G. Zanné.

BALADA (1)

Del Montseny.

La donzella va pujant montanya amunt
tota sola y tota trista;
ha perdut el seu amor á pich de jorn
y se'n plany anyoradissa.

—Amor meu dels meus amors, ¿ahónt has volat,
per la vall ó per la plana?—
La resposta li dú'l vent embolcallant
el dols perfúm de las pradas.

Y ella cerca y crida:—Amor dels meus amors:
á mos brassos, vina, vina;
que al mancarme'ls teus petons y'ls teus sospirs
de greu dol sento morirme.—

Boy cridant y suspirant li escampa'l vent
sa cabellera daurada;
ja n'hi volan papellons, arreu, arreu,
y s'hi fonen y s'hi ubriagan.

El va-y-vé dels papellons amorosits
á la donzella n'encisan.
—Amor meu: els teus petons y'ls teus sospirs
m'han tornat de mort á vida.—

. . . .

. . . .

La donzella va pujant montanya amunt,
y al tombar l'aspra carena,
s'engelavan els seus clams de un á un
á la boca del gorch negre.

Antón Busquets y Punset.

(1) Del aplech llorejat al Certamen de La Bisbal.

L'ANELL D'HORUS

Conte del antich Egipte, per Boleslay Prus.

Escoltéu quán vanas son las humanas esperansas y quán inexorables las lleys que regeixen l'Univers! Vegéu quán misteriosos son els decrets estampats per l'Etern ab carácters de foch en la volta celestial!

El centenari Ramsés, el tot-poderós Faraó d'Egipte, agonitzava. El sobirá quina veu, durant mitj segle, va fer tremolar á milions d'homes, havia sigut presa d'un invisible vampir. El monstre privava d'entrar l'ayre á sa freixura, bevia la sanch del seu cor, afeblia la forsa de sos punys, y fins, per instants, li llevava la rahó.

Semblant á un cedre tallat, el gran Faraó jeya extés demunt la pell d'un tigre reyal, els peus trémols cuberts per un mantell de porpra, gloriós trofeu pres al Rey d'Ethiopia.

Sempre impassible y sever, feu cridar al més sabi y famós dels metjes del temple de Karnak.

—Jo sé que tu coneixes—li va dir—remeys que matan desseguida ó tornan la vida als moribonds. Preparam d'entr'ells el que cregas millor á fi de que ma sort se decideixi d'una manera ó altra.—

El sabi vacilá.

—Pensa, oh Ramsés!—va mormurar—que d'ensá qu'entre mitj dels deus totpoderosos devallares del cel, el Nil ha eixit de mare cent vegadas. ¿Puch, essent aixis, oferirte un remey que faria tremolar de por al més jove de tos guerrers?...—

Ramsés s'assegué demunt son llit.

—Molt mal dech estar, oh sacerdot! quan t'atreveixes á discutir mas ordres. ¿Tal volta no viu Horus, mon net, l'hereu de mon trono, perque tu hajas de témer ma mort? Sápigas que l'Egipte tindrá sempre un senyor pera governarlo y enlayrar llur ceptre: obeheix, donchs, sens replicar.—

Llavors el sacerdot d'Ossiris li presentá ab má trémola la terrible beguda.

Ramsés l'agafá, engolintla d'un tret, ab la mateixa tranquilitat que un home acalorat s'hauria pogut beure un got d'aygua clara.

Després, havent demanant al més célebre dels astrólechs de Thebas, li maná llegir en els astres y contar ab tota veritat lo que hi vegés.

—Hi há unió de Saturn ab la Lluna—digué'l sabi,—lo que designa la próxima mort d'un membre de la dinastía. Mes, ab tot, oh Ramsés! ¿per qué has volgut aqueix fatal remey? Vana es la humana ciencia é inexorables els decrets que l'Etern estampa ab carácters de foch en el firmament.

—Ja está dit—respongué Ramsés:—els astres han anunciat la meva mort; peró ¿quán vindrá?

—Avans que'l Sol despunti, oh Ramsés! serás tan fort y robust com els rinoceronts del Nil, ó bé—afegi més baix—ton anell sagrat relluhirá en el dit d'Horus.

—Portéu á Horus—ordená Ramsés ab veu apagada—á la sala dels Faraons, y que allá esperi mas darreras voluntats y mon anell, perque, segons l'ordre dels deus, no hi ha d'haver interrupció en l'exercici del poder reyal.—

Al saber que la mort amenassava al seu avi, Horus deixá corre sas llágrimas, puig tenia'l cor noble y compassiu: mes, com no podia haverhi interrupció en l'exercici del poder reyal, se dirigí á la sala dels Faraons, enrondat del estol de sos guardas y cortisans. S'assegué en silenci en l'ampla terrassa, quinas escalas de marbre devallavan fins al riu, y, pres d'una vaga é inexplicable malinconia, contemplá'l paisatje que's desplegava devant de sos ulls.

La Lluna, prop la quina relluhia la fúnebre constelació de Saturn, daurava las profondas ayguas del Nil, aclaria tota la vall y extenia sobre'ls prats y jardins del entorn l'ombra de las gegantinas pirámides.

Malgrat lo tart de l'hora, en las barracas y en els palaus encara s'hi veya llum. El poble havia deixat sas casas y's passejava á la serena. Sobre'l Nil lliscavan las embarcacions tan nombrosas y guarnidas com en un jorn de festa. En els boschs de palmeras y sicomors, per las riberas, en las plassas públicas, pels carrers y entorn del palau de Ramsés, onejava una gentada inmensa. Y, ab tot, era tal el silenci, que la brisa nocturna duya á Horus els mormuris dels rosers de la ribera y'ls udols planyivols de las hienas famolencas.

—¿Qu'esperan?—preguntá'l jove Princep á un dels cortisans, signantli ab un gest la maror de testas humanas que brollavan de l'ombra.

—Esperan, Senyor, l'instant en que podrán saludar en tu al nou Faraó y ohirán de tos llabis las mercés que, segons l'usatje, no pots deixar de concedirloshi.—

L'orgull del poder estremí per primera volta'l cor del jove princep, tal com s'estremeix l'árida ribera inondada per el riu.

—Y aquellas lluminarias llunyanas ¿qué significan?—preguntá encara Horus.

—Son las lluminarias dels monjos que's dirigeixen á la tomba de ta mare Zéphora, quinas sagradas despullas volen dur á las catacombas reyals.—

Altre cop s'estremí'l cor del princep, mes aquesta vegada fou de tristesa y recansa, pensant en la mare aymada que'l sever Ramsés havia condempnat á ésser enterrada en mitj d'esclavas, en cástich de sa excessiva bondat misericordiosa envers els desgraciats y'ls catius.

—Sento renillar cavalls—digué Horus escoltant.—¿Qui es que cavalca en aquestas horas?

—El gran Canceller, Senyor, ha fet amanir correus que't retornarán, á l'alba, á ton preceptor Jetrón.—

Horus sospirá al recort del amich, condempnat á desterrament per haver inspirat al net del gran Ramsés, al hereu de son trono, l'horror á la matansa y una sencera pietat pels febles y'ls opresos.

—¿Y, allá baix, aquella claror de l'altra banda del Nil?...

—Eixa claror, oh Horus! es una salutació que t'envia, desde sa presó monacal, ta fidel y dolsa Berenisa. Ja'l gran Sacerdot ha enviat, pera retornártela, la barca dels Faraons, y aixis que relluheixi en ton dit l'anell sagrat, se badarán las feixugas portas que la retenen catiua y tornará cap á tu, sempre fidel y enamorada.—

Després d'ohir aixó, Horus no feu cap més pregunta; sostingué ab la má la seva testa y, pensatiu, recaygué en profond silenci.

De sobte, llensá un crit de dolor.

—¿Qué tens, Horus?

—Una abella m ha pessigat la cama —respongué'l princep á qui'l dolor havia esblaymat.

Un cortisá, á la claror de la lluna, examiná la ferida.

—Dona gracias á Ossiris qu'aixó no sia d'altra cosa que d'una abella. El verí de las aranyas del Nil sovint es mortal.—

Oh, qué vanas son las humanas esperansas y qué inexorables els decrets divins!...

En aquell instant, el quefe dels exércits reyals entrá en la sala dels Faraons, y flectantse devant d'Horus, li va dir:

—El gran Ramsés, sentint acostarse la seva fi y gebrárseli la sanch en las venas, m'envia á tu: «Ves ab Horus—m'ha dit—y fes sas voluntats tal com feyas las mevas. Si t'ordrenés fins cedir l'Alt Egipte als Ethiópichs y sagellar ab l'enemich una pau fraternal, obeheixlo aixis que vejas relluhir en son dit mon anell, puig per la boca dels sobirans parla l'inmortal Ossiris.»

—Jo no cediré l'Egipte als Ethiópichs—respongué'l princep—mes faré la pau, puig so regater de la sanch del meu poble. Prepareume inmediatament l'edicte. Aixis que

s'encenguin els primers fochs en mon honor, correus á cavall partirán vers el Mitjdia portant la meva gracia als Ethiópichs. Prepara aixis mateix un altre edicte, anunciant que desd'avuy fins á la fi dels temps queda privat d'arrebassar la llengua als vensuts sobre'l camp de batalla. He dit.—

El quefe dels reyals exércits, després d'haverse prosternat fins á terra, se'n aná á reculons pera executar las ordres del princep. Aquest, girantse cap á un dels cortisans, li demaná qu'examinés la pessigada que'l feya sufrir.

—La cama se t'ha inflat, Horus!—exclamá el cortisá.—¿Qué vindrá si,en lloch d'haverte pessigat,una abella, ha sigut una aranya verinosa?—

Quan acabava de parlar, entrá'l gran Canceller, y torcentse devant del princep, digué:

—Las tenebras de la mort ombrejan l'esguart del gran Ramsés... Ell m'envia á tu, dihent: «Ves ab Horus y obeheixlo cegament: fins si't manés lliberar als catius y als esclaus y repartirloshi totas las terras d'Egipte, obeheixlo aixis que vejas en sa má mon anell sagrat, puig per la boca dels sobirans parla l'inmortal Ossiris.»

—Els desitjos de mon cor no son pas tan alts — respongué Horus — mes prepara un edicte disminuhint per meytat els tributs de mon poble y donant tres días de repós per setmana als esclaus; ademés, no podrán ésser castigats sinó per ordre del jutje. Prepara, encara, un altre edicte, cridant del desterro á mon preceptor Jetrón, el més savi y més noble dels Egipcis. He dit.—

El gran Canceller s'abaixá fins á terra, mes encara no havia tingut temps de retirarse, quan comparegué'l gran Sacerdot en la sala.

—Horus!—exclamá.—De minut en minut, el gran Ramsés va á ajuntarse ab sos antepassats en el regne de las ombras, y son cor será pesat per Ossiris en la balansa infalible. Fins al present, ell es nostre mestre, mes, aixis que l'anell dels Faraons relluhirá en ta destra, ordena y nósaltres obehirém, baldament ens calgui destruhir el temple miraculós d'Ammón, ja que per boca dels sobirans parla l'inmortal Ossiris.

—No es mon intent destruhir temples—respongué Horus—ans desitjo aixecarne de nous y acreixe'l tresor de vostres clergues. Lo qu'exigeixo solzament, es que preparis un edicte ordrenant la traslació solemne de las santas despullas de ma mare Zéphora á las catacombas reyals. Y prepara també un altre edicte anunciant la llibertat de ma ben aymada Berenisa. He dit.

—Comensas sabiament ton regne—feu el gran Sacerdot.—Tot está apuntat pera la execució de tas ordres. Al instant escriuré'ls edictes, y aixis que'ls haurás tocat ab l'anell dels Faraons, jo encendré aquesta llantia per anunciar al poble tas mercés y á ta Berenisa l'amor y la llibertat.—

El més sabi dels metjes de Karnat, dobiegantse devant del princep,

—Horus!—digué—qu'esblaymat estás! Peró la teva palidesa no m'extranya, puig ton avi Ramsés agonitza. Aqueix rey de reys no ha pogut soportar la forsa del remey que jo refusava donarli. Sols l'encarregat del gran Sacerdot ha quedat vora d'ell pera recullir son darrer bleix y portarte, aixis que acabi de viure, l'anell dels Faraons, la insignia sagrada d'un poder sense limits. Mes ¿qué tens, Senyor, que á cada instant devens més descolorit?

—Examina ma cama—gemegá Horus,—deixantse caure en un setial d'or ab testa d'esparver.

El metje s'agenollá, examiná la cama, y retrocedí etzarat.

—Horus!—mormurá—has sigut pessigat per una aranya molt verinosa.

—¿Tinch de morir?... ¿En semblant moment?...—demaná'l pobre princep ab veu ofegada.

Y després d'un instant de silenci, afegi:

—Respón sincerament... ¿moriré prompte?...

—Avans que'l disch de la Lluna s'amagui darrera d'aqueix palmer.

—Qué!... ¿tan prompte?... Y Ramsés ¿viurá encara llarch temps?...

—No ho sé... Tal volta ja't duhen l'anell sagrat...—

En aqueix moment els ministres entraren ab els edictes á las mans.

—Digas—exclamá Horus, agafant al gran Canceller pel bras—encara que jo hagués de morir al instant, ¿executarias mas ordres?

—Que pugas, oh Horus! conseguir la edat

de ton avi—respóngué'l gran Canceller;—mes sápigas que si havias de compareixe devant el tribunal d'Orissis ara mateix, cada un dels edictes en que haurás posat l'anell dels Faraons será cegament executat.

—L'anell...—repetí Horus—mes ¿ahónt es?...

—Un dels cortisans m'ha dit—mormurá'l primer ministre—que'l gran Ramsés fa son darrer badall.

—Jo he ordrenat á mon reemplassant—afegí'l gran Sacerdot—que't porti l'anell sagrat tantost deixi de batre'l cor de Ramsés.

—Gracias, gracias!...—exclamá Horus.—Me reca... oh, cóm me reca!... Mes no moriré en absolut... la pau, la felicitat y las benediccions de mon poble'm sobreviurán... y ma Berenisa será lliure... ¿Tinch encara molt temps de vida?—preguntá al metje.

—La mort está á mil passos de soldat—respongué tristament el sabi.

—¿No sentiu venir á ningú?—preguntá encara Horus.

Mes tot estava silenciós.

El rotllo de la Lluna á cada instant s'acostava més á la fatal palmera y aconseguia ja las primeras fullas; la sorra d'or mormurava imperceptiblement en els sorrers cisellats.

—¿Está gayre lluny?—insinuá Horus.

—A vuyt cents passos—respongué'l metje.

—Jo dubto, Horus, que tingas temps de posar el sagrat anell demunt de cada un dels edictes, encara que te'l duguessen ara mateix.

—Donam els edictes—digué'l príncep, parant la orella de la banda dels departaments de Ramsés;—y tu, sacerdot—afegí dirigintse al metje—digam de temps en temps lo que'm resta de vida, perque jo puga, al menys, assegurar la execució dels més volguts de mos desitjos.

—Sis cents passos—mormurá'l metje.

L'edicte disminuhint els impostes del poble y'l trevall dels esclaus caygué de las mans d'Horus.

—Cinch cents passos...—

L'edicte proclamant la pau ab els Ethiópichs relliscá dels genolls del princep.

—¿No sents venir á ningú?

—Quatre cents passos—respongué'l metje.

Horus reflexioná durant un instant, y llensá igualment l'edicte ordrenant la traslació del cos de Zéphora.

—Tres cents passos.—

L'edicte cridant á Jetrón del desterre tingué la mateixa sort que'ls precedents.

—Dos cents passos.—

Els llabis d'Horus blanquejavan; ab má trémola llensá la prohibició d'arrebassar la llengua y mutilar als presoners de guerra, y no guardá més que l'edicte ordrenant que fos posada en llibertat Berenisa.

De sobte, en mitj del silenci general, ressoná un remor de sandalias. El reemplassant del gran Sacerdot entrá corrent en la sala: Horus allargá la má.

—Miracle!—cridá'l recent vingut:—el gran Ramsés s'es aixecat sá y salve de son llit de dolors, y vol anar ab l'alba á la cassera del lleó... En testimoni de son reyal favor, te convida, Horus, á ferli companyia...—

Horus llensá una indefinible mirada á l'altra banda del Nil, sobre la esblaymada claror que's veya encara en la presó de Berenisa, y dugas llágrimas, dugas llágrimas sagnants rodolaren al llarch de son escayent rostre.

—¿No'm respons res, Horus?—preguntá sorprés l'enviat de Ramsés.

—Y donchs ¿que no veus qu'es mort?...—mormurá'l més sabi del sabis del temple de Karnak.

Vegéu quán vanas son las humanas esperansas y quán inexorables els decrets que l'Etern estampa ab lletras de foch en la volta celestial!

VICTOR CATALÁ.

TRETS DE FONA

I

L'HOME.

Era a camp descubert, una nit clara.

Per un estret caminal, y en oposada direcció, marxavan dos homes seguits d'un gos cada un. A jutjar per la pols que cubría llurs trajos, venian de molt lluny; á jutjar pel pas accelerat que duyan, els faltava bon tros per'arribar á lloch.

Quan se creuharen, se feren un signe, murmuraren unas paraulas y seguiren llur via.

Quánta grandesa y quánta tristor ensemps!

Quán gran, dos munts de materia de semblanta forma, trobarse un cop en aquesta vida tan plena de sers que marxan! Quán trist, no obstant! L'un venia de Llevant, de Ponent l'altre, y cada un se dirigia cap allá d'ahont venia l'altre. Tant més s'allunyarian tant més lluny serian l'un del altre'l jorn que passessin á formar part de la terra. Potser ja no's veurian may més. Y potser cada un d'ells, si s'hagués aturat un moment, hauria vist en l'altre qualitats semblantas, que'ls haurian fet amichs. Y no obstant, passaren l'un prop del altre fentse tan sols un signe y murmurant unas paraulas convingudas sens haverlas convingut ells dos. Eran dos sers semblants, y potser no tornarian á trobarse més, potser ja may més se veurian.

Als pochs moments d'haverse creuhat, els dos homes se giraren ensemps. No ho feren pas pera guaytarse una vegada més: ho feren per instint de conservació.

Era á camp descubert, una nit clara!

Els dos homes se giraren ensemps, y ensemps feren un xiulet.

Cridavan als gossos, que s'estavan olorant encara, al bell mitj del caminal.

F. Pujulá y Vallés.

TEATRES

Crónica.

Si no fos per la companyia Vitaliani-Duse, els aficionats á l'art dramátich serio, que s'han quedat á Barcelona, no haurian sabut ahont anar á passar la vetlla aquests dos últims mesos, puig que, á escepció del teatre de Novetats en que hi ha actuat dita companyia, en els demés res d'interessant podém registrar. El Eldorado, desprès de la desastrosa campanya d'en Fuentes, tancá sas portas, que no ha tornat á obrir, preparantse á ferho ab una companyia de *género chico* ab la que inaugurará la temporada de tardor. Al Tivoli sembla que no han resultat las esperansas concebudas ab la presentació de sarsuelas extrangeras traduhidas al catalá alternant ab altras castellanas. Y el Nuevo Retiro, ab sa companyia d'ópera barata, y'l teatre de La Gran-Via, ab espectacles tan variats com insubstancials, tampoch han lograt interessar al públich que desitja novetats. Sens dubte per'xó també se'n ha emportat xasco en Cepillo al intentar rependre en aquest ultim teatre el sensacional melodrama *Los dos pilletes*, que fa uns tres anys logrà representar més de cent nits seguidas á Novetats, fent derramar moltas llágrimas al públich de cor senzill que tan abunda en las classes populars y mitja de Barcelona. Per tot lo qual—tancats també'ls teatros de dintre—sols s'han vist concorreguts els variats espectacles que á preus económichs se serveixen al públich en la típica barriada del carrer del Marqués del Duero, sobressortint per sa importancia relativa, els que donan en el Teatro Nuevo, nou y confortable, y en una mena de *Circo eqüestre*, en els quals hi trevallan *artistas* de bona voluntat.

Tornèm, donchs, á Novetats en que la Vitaliani, donant las últimas representacions, ha celebrat son benefici y ha estrenat una cosa extranya que's titula *Una donna.*

Pera'l seu benefici doná un com *pot-purri* compost del tercer acte de *Maria Stuart*, el quart de *La dama de las camelias* y las obretas en un acte *La figlia di Jefté* y *Fuoco al convento.* Confessém tot seguit que no'ns plauhen aqueixa mena de representacions, puig es fer un gran tort á las obras dramáticas,—sobre tot quan ellas responen á una concepció genial y per lo tant desenrotllada ab unitat,—donarne fragments, sisquera siguin els més interessants; perque, faltat de preparació, el públich se troba fret y poch en situació pera fruhirlos en lo que valen. En cambi aqueixa mena de representacions se prestan maravellosament al lluhiment d'una actriu que pot fer gala de tota la extensió de las sevas facultats y talent. Aixó es molt temptador; peró es una debilitat que no está bé en una actriu com la Vitaliani.

Feta aqueixa salvetat, fem constar que va trevallar admirablement tota la nit, fentse admirar en la trágica escena de *Maria Stuart* y aplaudir junt ab en Rizzoto en l'acte de *La dama de las camelias*, acabant de conquistar al públich, en las altras dugas obretas, ab la flexibilitat de son talent. Aquestas eran *La figlia di Jefté* la espiritual fantasia d'en Cavalloti de que ja parlarem quan s'estrená, y que res té que veure ab aquell *esperpento* del mateix autor que's titula *Il povero Piero*, y *Fuoco al convento*, apropósit bon xich convencional, peró ab notas de sentiment ben justas. En abdugas la Vitaliani broda'ls seus papers, ab exquisita malicia é ingenuitat respectivament.

Hem dit que *Una donna* d'en Bracco era una cosa extranya y efectivament si á quelcóm s'assembla es á un centpeus. Agaféu una escena de *La dama de las camelias*, un'altre de *Manón*, un altre de *La Bohéme* y unas quantas de melodrama sentimental y barrejeuho tot á la bona de Deu y tindréu l'obra d'en Bracco que mereixeria ser *original* d'un *bracconier*.

La Vitaliani, no obstant, va treure bon partit d'algunas escenas, ajudantla'ls demés.

Emili Tintorer.

REVISTA DE REVISTAS

Mercure de France.—En son número d'agost publica aquesta importantísima revista un escullit sumari. Son notables *Le succés et l'Idée de Beauté* per en Remy de Gourmont; *Le Pape Rouge*, novela, continuació y fi, per Albert Delacour; y'l trevall verament remarcable d'Edmond Barthélemy *Thomas Carlyle et la Democratie: Le Principe de Differenciation*, que recomaném á nostres llegidors pera que l'estudihin ab detenció; *Poèmes*, d'en Severin; *Le Libre des Secrets*, d'en G. Polti; la continuació de la comedia xina *Les Transmigrations de Yo-Tcheou*, etc., etc. Hi há també notables trevalls de redacció, essent dignes d'atenció'ls estudis de l'Ephrem Vincent en *Lettres espagnoles*. Del *Livre des Secrets*, d'en Polti, val la pena de recordar els qu'exposa en els *Secrets des lettres*, en primer lloch la máxima: *Ce qui t'obsède, écris-le. N'ecris qu'enfin obsédé*, com també'ls següents: «I. Voici la methode la plus profitable pour étudier. Une œuvre sur le pupitre. Et á chaque faute que tu y relèves, les recherches nécessaires parmi les modéles célébres.» Y sobre tot la de número II, que malgrat sia un xich llarga, no puch resistir la tentació de transcriure, puig sens dubte será llegida ab interés per tots aquells que's dedican á fer corre la ploma ab intencions més ó menys literarias, artísticas y cientificas. Diu: «II. Tu liras d'une façon abondante et variée: peu de modernes, par consequent. De tes lectures, tu copieras des extraits. Et les idées qui, ce faisant, te viendront, tu les noteras.—Il t'en viendrá bientôt, des lors, en te promenant, en causant, partout. Note-les sur-le-champ.—Réunis ces notes en divers albums: Pensées, Remarques littéraires, Documents, Projets et esquisses, etc.—Enrichis désórmais ces albums chaque jour, aussi avidement qu'un collectionneur ses vitrines, et les soigne de ton mieux en leurs moindres détails.—Puis un jour, groupe tes notes par sujets: te voilá autant d'œwres commencées! —Plus tard, un livre une fois terminé, revois tes cahiers afin d'y glasser ce qui peut servir encore. Ne rejette d'ailleurs jamais la première matiére d'un ouvrage fait: elle peut (sache-le pour finir) se métamorphoser.» Del mateix mérit y valer son els altres qu'en el capítul publicat s'hi troban.

La Rassegna Internazionale de Firenze, de 1.er d'agost, publica un article d'Enrico Corradini *Dell'insegnamento classico in Italia*, en qu'en son consciensut estudi agafa com á partida ó base una carta del ilustre professor Decia que té per rétol *Per il greco è per la verità*, mostrantse l'autor del article partidari de la ensenyansa dels clássichs. Aixís diu: «Ora invece dell'insegnamento classico, specie nell'università, ci si serve non á formar coscienze ricche ed energiche, come son riche ed energiche le letterature classiche, ma a formare e mantenere la piu povera, debilitata e debilitante accademia, una accademia di eruditî, piu detestabîle di quella dei vecchi retori.» Fora bon xich útil que á Catalunya y las altras regions se preocupessin un xich més d'aytals estudis. Ademés publica: el *Profilo e ritrauo de Ugo Ojetti*, per Giulio de Frenzi.—*Il Servo*, de Deledda.—*La Rassegna Francese*, de Remy de Gourmont, notable redactor del *Mercure de France.*—*La Rassegna Nord-Americana*, de Bernardy.—*Le Note d'occasione*, de Palmarini.

La Rassegna Internazionate, del 15 d'agost, publica trevalls d'en Guido Gasperini sobre *Lorenzo Perosi; Il quadro moderno*, per en Mario Morasso; *Di là dil muro*, novela, per en L. M. Palmarini; *La bontá della música*, per en Carlo Zangarini; *Rassegua Italiana*, per en Sem Benelli, etc., etc. Y en primer lloch inserta un article de nostre benvolgut amich y company en Pompeyus Gener que té per titol *Don Chisciotte è Sancio Pansa*. Es un admirable estudi dels dos personatjes principals de l'inmortal obra d'en Cervantes, considerats com á tipos simbólichs. La qualitat d'amich y company d'en Gener, no'm permet ferne'ls elogis que's mereix aquest article digne en mon concepte de son autor y de la important revista que l'ha donat á llum. Nostres llegidors podrán jutjarlo, donchs ens proposém publicarlo integro, limitantnos á dir que la traducció es admirable: sembla escrit directament en italiá.

Revue Franco-Italienne et du Monde Latin.—En aquesta revista G. de Champdoré publica *Il Benedetto*, qu'es notable per son sentiment al tractar la mort del infant que prevéu y desitja son prompte fi y fuig d'aquest món mormolant els noms de Crist y de la Madona. Es al meu entendre lo més remarcable y digne d'ésser llegit.

Butlletin Catalán.—El número que correspón al juliol passat conté articles y grabats que fan referencia á Catalunya, ja francesa, ja espanyola. Felicito á tan notable revista y desitjo que continuhi sa tasca tan ben comensada.

Iride Mamertina.—En son número de 1.er d'agost conté'l següent sumari: *La triste primavera*, de Bruno d'Albeno.—*Il «Don Quijote» e la errante cavalleria*, de Galatti.—*Favella*, de Friedenberg, y articles de Rossi, Melinasi, etc., etc.: y en el número del 15 articles de Cantone, Specchi, Galatti, Giuffré, Rossi, etc., etc.

Le Menestrel.—Pels aficionats á la historia de la música's poden recomanar els articles de Paul d'Estrées corresponents als números de 4, 11, 18 y 25 d'agost, que son continuació del estudi *L'Art musical et ses interprètes depuis deux siècles*. Altres articles s'hi troban de Tiersot, Bouyer, Neukomm y Pougin en dits números.

A Aurora do Calvado.—Al llegir aquesta revista's veu tot seguit la erudició y feconditat de son director Rodrigo Velloso, que firma la casi totalitat dels articles. Me refereixo al número del 15 d'agost.

Prœco Latinus, de Philadelphia.—El número de juliol conté articles de Jacobus Tassetins referent á *Œmilius Lombard; Colloquia Maturini corderii*, *galli*, etc., etc.

Mercurio, revista internacional de la Bahia (Brasil).—En el tercer número, de juliol, s'hi lleigeixen *Cançoes sem metro*, de Raul Pompeia; *O Zagal*, de A. Donato; un escrit en italiá de Querlon; *Amores*, de Castro; *Dona Urania*, de Donato, etc., etc.

Nuestro Tiempo.—En el número 8, que correspón al mes d'agost, s'hi troba una notable revista del mes, titulada *El mes pasado*, de Salvador Canals, en la que aquest exposa ab claretat sa opinió sobre'ls fets principals ocorreguts. La primera part del article *El enemigo fantasma*, que fa referencia al clericalisme (tal y com s'entén en aquest pais) es remarcable per sa serietat é imparcialitat: es aixis com ens plau veure als critichs en qüestions com aquestas tan fácils d'impresionar al escriptor y ferlo caure en ridiculas exageracions tant si defensa un cantó com l'altre. El ministre A. Gonzalez firma un article *El caciquismo*, qu'envia al Ateneu pera una informació oberta. Prefeririam que'ns expliqués la historia intima del caciquisme, puig deu saberla de memoria, y ensemps veure son nom al peu de disposicions ministerials que á la llarga fessin desapareixe á la esmentada institució. Tot lo demés que fassi son ganas de perdre temps. Hi trobém també *Deu perdona*, la hermosissima poesia del nostre amich el genial poeta Angel Guimerá, reproduhida fa poch per JOVENTUT; es notable la traducció d'en Blanco Belmonte. Hi há un qüento històrich d'en Martin Hume que fa referencia á l'época de las lluytas religiosas: en ell s'hi veu el patir d'una infelissa mare que té son fill perseguit per la Inquisició. Mereix ésser llegit ab cuydado'l trevall d'en Posada *¿Cómo educaremos á nuestros hijos?*

La Lectura.—En primer lloch s'hi troba l'article que tan soroll ha mogut, *La cuestión de Marruecos*, firmada per *Un diputado á Cortes*, que *á la cuenta* es en Silvela. Nosaltres creyém qu'ho es, y si no ho es, mereix serho! Es molt més digne d'ésser llegit l'article-noveleta de J. Octavio Picón *Lo pasado*. El trevall d'en Cervino *El problema de las órdenes religiosas* demostra en son autor molta erudició, estudi de la qüestió é imparcialitat, qu'es molt en els temps que corren. La *Revista Musical*, per nostre amich Félix Borrell. *Felipe V y la Corte de Francia*, per A. Danvila, etc., etc.

Entre las moltas altras publicacions qu'hem rebut y mereixen especial menció, han sortit els corresponents números de *La Ilustració Llevantina*, *Hispania*, *Catalunya Artística*, *Pluma y Lápiz*, *Arquitectura y construcciones*, *España Católica*, *Tarjeta postal ilustrada* y *Materiales y Documentos de Arte Español*, de Barcelona; *Novi kult*, de Praga, y *Alhambra*, de Granada.

TRINITAT MONEGAL.

NOVAS

Segons ens comunican de Sarriá, cada dia creix l'entussiasme entre'ls elements catalanistas de debó. Las obras que's verifican en el «Centre Catalanista Sarrianench» están ja avuy tan avansadas, qu'es quasi segur que la festa d'inauguració, que promet ésser un acte important de propaganda, podrá celebrarse avans dels Jochs Florals, creats per iniciativa d'aqueixa associació. Mentres tant, la Junta del «Centre Catalanista» no dorm á la palla. Dias enrera el «Centre Regionalista» va enviar una comunicació al Ajuntament solicitant una rebaixa del 50 por 100 en las tarifas de consums, alegant que la vida's feya dificil per l'elevat preu dels queviures y articles de primera necessitat. El «Centre Catalanista», examinant la qüestió realment important, se va poguer convence de que si bé es cert el fet, no es degut á lo que alegan els regionalistas, ab els fins qu'ells saben y que'ls que coneixen el seu taranná atribuheixen á la proximitat de las eleccions, sinó á un'altre causa; á la que's proposan posar remey. El vispresident del «Centre Catalanista» don Joseph Mumbrú y Ferrán, qu'en sa calitat de regidor está enterat del assumpto, demostrá ab datos irrefutables que las materias subjectes á l'impost de consums, pagan la meytat de lo que satisfan á Barcelona y pobles del voltant, habentnhi moltas com gallinas, cera, garrofas, etc., que no pagan res. Els preus escandalosos dels botiguers y abasteixedors son els que fan tan costosa la vida en aquell poble. Proposá y fou acceptat per la Junta, qu'es creés una *Cooperativa de consúm* á fi d'oferir els aliments de bona calitat y á sos preus deguts; y pera fer més simpática encara l'obra, que's destinés el 10 per 100 dels beneficis al patronat de pobres de Sarriá. La Junta acceptá obertament la proposició que someterá al consell general, estudiant la manera més convenient de durla á la práctica.

Felicitém á en Mumbrú, qu'acaba de prestar un senyalat servey á la causa Catalanista, y que pot unir als molts que li ha fet dintre y fora del Ajuntament. Fora de desitjar que no parés aqui la seva campanya, sinó que, deixantse de respectes á certas personalitats tan perjudicials al poble, els hi arranqués la careta. Per més poderosas qu'aquellas sian, no podrán resistir á la forsa de la rahó

y'ls inconscients coneixerán ab qui tractan.

La Veu de Catalunya, que porta son amor als regionalistas sarrianenchs fins al punt d'ocuparse per primera vegada d'una entitat adherida á la *Unió*, com va ferho ab el «Centre Catalanista», li podrá donar tota mena de datos, donchs en sa casa son ben coneguts la majoria d'aquests *personatjes* que's proposan fer d'un poble autonom com es Sarriá una rodeta més de la seva máquina politica.

—

El ferm catalanista en M. Roger de Lluria, l'aixerit escriptor que ab el pseudonim de Pi-to diu aquellas veritats tan saladas com cruas en *La Comarca de Lleyda*, acaba de donar á llum un llibret titulat *L'As de Bastos*, qu'es una refutació d'aquella obra *Un peligro nacional*, que va escriure'l *famós* gobernador de Lleyda en complicitat ab un tal J. Amado y Reygondaud.

En Roger de Lluria ha fet una bona obra, donchs era completament desconegut l'enfilall d'injurias qu'escrigueren aquella parella d'insignificancias pretensiosas,y com no se'ls hi podia fer l'honor de concedilshi la *beligerancia*, el millor sistema es l'empleat per l'autor de *L'As de Bastos*: el ridicol. Recomaném á nostres lectors aquesta obreta, que's un plat fort de debó, acompanyat d'una *salsa* tan picanta com agradosa. Se ven á una pesseta.

—

El passat dimecres alguns amichs d'en Santiago Rusiñol l'obsequiaren ab un dinar á la tárrassa de Miramar, ab motiu del estreno del seu drama *Libertà*, ab tan éxit representat per la companyia Vitaliani. En la festa hi regná un esperit de franquesa qu'armonisava perfectament ab el carácter del acte, quin millor elogi es fer constar qu'en tota la nit no's pronunciá ni un sol brindis.

—

Ha visitat nostra redacció el periódich quinzenal *El Federalista*, que al rependre sa publicació's presenta animat dels millors propósits.

En son número 1.er (de la 3.a época) entre notables trevalls de redacció, inserta els segúents articles: *Els dos payssos*, per V. y R.; *Los federales y los catalanistas*, per F. Pi y Margall (de *El Nuevo Régimen*); *Federals y Catalanistas*, per Lluis Via (de JOVENTUT); *L'autonomisme al extranger*, per J.; el comunicat d'en Vallés y Ribot á *La Publicidad*, y un notabilissim escrit *Centralistas inconscients*, que encara que no sigui firmat, no es dificil averiguar sa paternitat.

Al establir el cambi y donar la benvinguda á nostre valent confrare, li desitjém molt coratje en la defensa dela seva noble causa.

—

Hem rebut: *Lascas*, tomo de poesias original de don Salvador Diaz Miron, publicat á Xalapa (Veracruz); el 1.er número del *Bullletin d'informacions* de la colonia francesa de Barcelona; el veredicte del dotzé certamen literari d'Olot, que no publiquém per sa molta extensió; la cansó 7 de la serie de cansons originals de Narcisa Freixas, quina lletra *Ay, l'esperansa* es d'en Angel Montanya; y'l programa detallat de las festas ab que solemnisará la vila del Arbós la diada de llurs patrons. Per cert que dit programa es un notable trevall de tipografia.

També hem rebut *La Escuela práctica*, revista pedagógica qu'es publica á Ciudadela (Balears), ab la que hi establim el cambi, y el cartell del Certamen literari organisat per la colonia estiuhenca dels Josepets. Els trevalls deuhen ser remesos al secretari del jurat, don Joseph M.a Folch y Torres, avans del dia 17 de setembre, al carrer de l'Argenteria, 24, *L'Istil*. Se concedirán nou premis, consistents en objectes d'art y una Flor natural.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors. No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

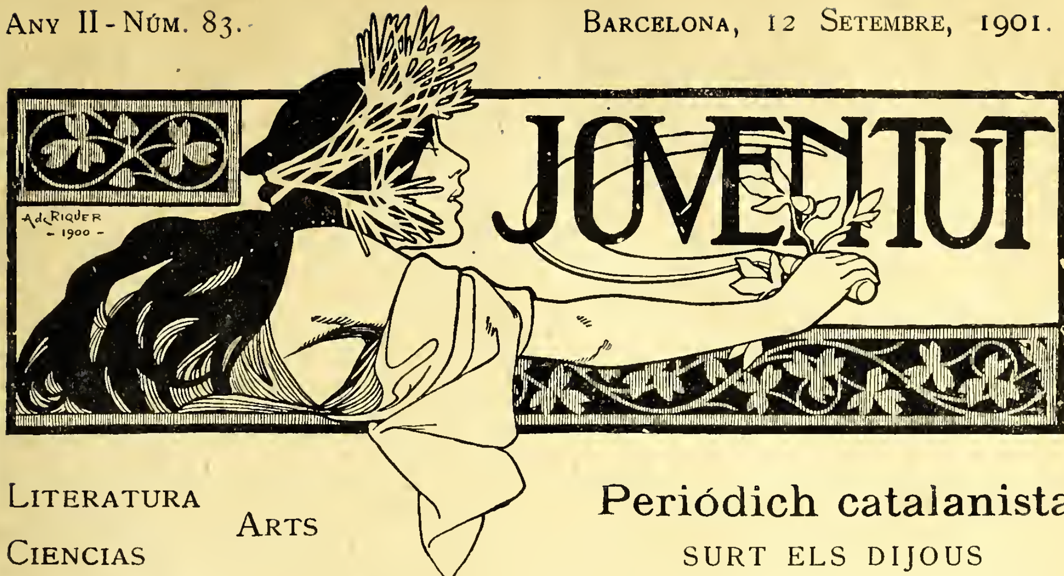
Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

Preus de suscripció.

CATALUNYA:	Un any.	8	Pessetas.
»	Mitj any.	4'50	»
»	Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:			
	Un any.	9	»
EXTRANGER:	Un any.	10	Franchs.
Número corrent.		20	Céntims.
»	atrassat, ab folletins. . . .	40	»
» »	sense folletins. . .	25	»

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

ANY II - NÚM. 83. BARCELONA, 12 SETEMBRE, 1901.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT.	20	CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. .	40	»
» » SENSE FOLLETINS.	25	»

SUMARI:

FOLLETÍ:

ABRASSANT LA CREU DEL MONSENY

Verament la Creu de Jesucrist sempre es hermosa, y en totes bandes es escayenta y gran. Al comensament d'una carta ó d'un escrit se pot pendre per una invocació; á la vora d'un camí se pot pendre per una guia; á la capsalera del llit per una guardiana celestial. Al cim de la barraca de Valencia, que's recorda del temps dels moros, apar que diga, aquesta casa es cristiana; coronant el frontispici d'un temple, aquesta casa es santa. La Creu carregada sobre una ánima es un signe de predestinació; sobre un pit, sia d'un pobre moribont, sia d'una verge del Senyor, sia d'un penitent solitari, sembla talment un signe de possessió.

Mes una Creu com aquexa, plantada al cim d'una montanya qu'es lo pit de nostra estimada terra, me sembla no solament un signe de possessió, sinó també de la presencia de Deu sobre d'ella; y ensemps un acte de fe, d'esperansa y caritat de nostra patria.

Més encara, me sembla veure quelcóm de qui la ha creada y redimida, com si diguessem l'ombra ó la figura sagrada de Nostre Senyor Jesucrist estenentli'ls brassos amorosament, com per abrassar á sos fills, cridantnos á tots á una patria millor quan se'ns acabe lo viatge per aquexa.

No'm guanya ningú en amor á Catalunya, mes vull estimarla avuy, vull estimarla demá, vull estimarla sempre. Vull que aqueix amor no s'acabe ab una vida tranzitoria y fonedissa, com la neu d'aquesta montanya crucifera, sinó que desitjo estimarla també desde allí dalt, ahont l'amor del home unintse ab l'amor de Deu, com una guspira al sol, es d'eterna durada.

JACINTO VERDAGUER.

Matagalls (Montseny), 18 agost 1901.

CONSIDERACIONS

Jo vaig per aquest món com un fantasma que no sia pas d'aquest món. Quan el present m'encanta, es tal el dubte que tinch de que aqueixa societat deixi existir quelcóm de bo, que'l present l'assaboreixo com un passat ple de desitjos, y'm sembla fins haverlo gaudit, fins al excés que dona la recansa del abús. Y hi há moments de feblesa d'esperit en que aymo més el pasat, donchs puch gaudir d'ell lo bo, fentne selecció, y oblidar lo dolent; y es en aquests moments en que m'esforso per'ajudarme á sentir el present sols com un acte de memoria de cosas ja passadas.

Al travessar els estrets viaranys del Montseny jo sabia ja haverlos travessat un'altra volta. Jo no las coneixia pas aquellas escabrositats per haverlas vist may, ni materialment havia sentit may la fresca que l'ombra dels seus boscos dona per'animar la ascenció; peró en el fons de la idea, temps passats, la imatje de la montanya simbol de Catalunya, hi havia tingut un lloch preferent, al entorn del que voltavan els ideals, y'ls pensaments hi prenian coratje. Com boyras que'l sol d'un nou dia esvaneix, aixis els ideals s'han difuminat de mica en mica al sol de la realitat, y al travessar el Montseny, al sentir la impresió de sas bellesas, al gaudir sas inmensas soletats, al sentir el pes de sas grandesas sobre'l cervell, ni sé si plorar ideals desvanescuts, si cantar la joya de la realitat, ó sí, deixantme transportar pel buf de lo més intim, sentir, en lloch del present, aquell passat hermós de somnis y desitjos, aquella aspiració de plenitut de naturalesa salvatje, aquella fam de boscos y d'alturas qu'enlayravanla meva ánima y la rublian d'esperansa.

Jo no'ls havia may vist, mes aquells caserius de negras teuladas fumadas pel temps, perduts en las fondarias de la vall com monstres adormits desde ja fa anys, me saludavan somrihent, enlayrant sas fumerolas vers el cel. Es que un temps fou en que jo hi havia somniat ab ells, y haventlos cregut estotxos necessaris y adequats pera la vida passible, ells també havian format part dels meus ideals. Ells m'han somrigut, y jo he passat á frech d'ells sense saludarlos. Aixis es d'ingrat y dur el cor humá.

Jo no'ls havia may vist aquells arbres colossals de robusta soca, arrelats á la terra com abrassantshi,enlayrant son ufanós brancatje com llabis que s'obran peraun gran petó al ambient; y ells m'han donat la seva ombra reparadora de forsas, y han ubriagat els meus sentits ab els perfums de las sevas flors. Es que un temps, passat ja, jo'ls havia sentit á n'ells com arbres diferents dels altres de la terra, més fills de la naturalesa que'ls altres, més próxims á mi y fins tancant més simbols de vida pera ma comprensió. Ja d'ells l'ideal borrat, la representació que d'ells ne tinch es purament objectiva, y he deixat endarrera las sevas ombras sense girarmeá guaytarlas,com de por de que m'esborrin l'anhel d'un dia y la esperansa que'm dongui forsas y joya.

Jo no l'havia may assaborit aquell silenci grandiós de las serraladas ahont el cant del aucell, que fuig espahordit al nostre pas, se sent venir de lluny armonisant ab la remor del fullám y la fresca monotonia de las ayguas. Mes aquell silenci m'abrassava acaronantme fins á lo més fons del jo, donchs un dia fou que sols aquell silenci y cap més d'altre cregui era la mare digna pera covar la pau, l'aspiració y la realisació de l'obra d'un individuu especialissim. Y jo he passat pel mitj d'aquell silenci desitjant el soroll y fins fentlo, de por que sa abrassada no fos mortal y esborrés lo que de goig tingueren dias passats, que ja no tornan com no sia en las fondarias de la memoria propia.

Y es qu'en el món forjém ideals al dessobre de las cosas, y'ns las representém revestidas del ropatje que cus nostre pensament, y'ls ropatjes se malmeten refregantse en las angulositats del Temps, y las cosas quedan tal com eran, sense que triguin gayre á tornar á ésser vestidas ab novas vestimentas. Tal fredat ens fa la nuesa després de tants sigles y sigles com fa que'ns tapém ab la roba nostras formas ab tot y reconéixelas bellas, y ab la hipocresia las ideas del nostre cervell, ab tot y aplaudirlas intimament. Y son els ideals lo que nosaltres reconeixém més gran, els que desapareixen á més trigar quan l'individuu mor; y son las cosas sobre las quinas se fundan, y que reconeixém petitas, las que quedan; com de las cosas mateixas, la forma,qu'es lo més granqu'en ellas existeix á nostres ulls, y sobre la que formém l'idealisme de la Bellesa, es lo que á la fi desapareix, y la materia lo que no'ns sorprén tan fondament, lo que resta y segueix donant toms per l'espay. Perque jo no sé si es defecte de nostres ulls ó lley de la naturalesa, que á tot lo gran li donguém apreciació de petitesa, y lo petit y vulgar y corrent se'ns presenti y ho admetém ab els carácters de grandesa y sublimitat.

Quán gran se'ns presenta als nostres ulls la persecució que uns poderosos emprengueren contra'l nostre poeta! Y no obstant, res tan petit com veure al impotent atacar al geni, y veure al fort de músculs d'or voler ofegar brutalment al feble que ni tan sols s'apresta á la lluyta. Y tals actes, quina grandesa aclaparadora'ns corprén, no passan d'ésser petitesas al costat de la verdadera grandesa natural que tots gaudirem y tots hauriau gaudit á serhi en el modest menjador de la hermita de Santa Fe. Donchs es lo que'ns sembla petit lo que verament tanca major cantitat de grandesa y sublimitat. Y

aquell estol de noyas aplegadas al cap d'una taula, llevantse pera entonar ab fembrils veus cants del poeta, pera honrarlo, y aquell reconeixement de la grandesa del geni fet per la dona, que sembla vinguda al món pera ensenyar el viarany de la veritat y endolsir l'amargor dels entrebanchs de la vida, tingué quelcóm de l'antiga sublimitat grega, y molt de la grandesa del silenci de la Montanya, dels perfums dels seus boscos y dels cants dels seus aucells.

Podrán quedar en las páginas de la Historia las terribles persecucions y malavolensas sufertas pel gran poeta, peró en el fons de nostre cervell hi queda ab linias més fermas grabada la vetlla passada á Santa Fe. Donchs aquellas estrofas de *L'Emigrant*, ab tota la dolsor de la mel y l'acritut de las llágrimas, aquell esperit d'amor regnant entre tots els congregats y aquellas llágrimas d'enterniment que humitejaren els ulls de Mossén Cinto, als nostres ulls son més grans fins que la montanya mateixa. Perque'ls cants podrán haverse esvanescut, l'esperit desaparegut y las llágrimas anegarse, y la Montanya restar; peró nosaltres som homes y no podém sustréurens de las nostras qualitats d'accidentalitat. Que no es tampoch tan poca cosa un accident quan tanca tota una eternitat d'amor y enclóu y representa y concentra l'esperit de benevolensa universal.

F. Pujulá y Vallés.

DALT DEL MONTSENY

Coloqui.—Al amich Pujulá.

. . . .

—Company, ja's fa fosch: tot es boyra... Guayto, regiro per tot arreu en aquesta inmensitat, y tot se'm pert... Ni veig el mar!

—¿Ja l'anyoréu?... Jo també.

—¿Os agrada més el mar que la montanya?

—L'he vist més, el conech més: veushoaqui.

—Es més gran als meus ulls que la montanya.

—Tal volta os ho sembla. Vos penséu en el mar qu'heu vist, el mar de las platjas nostras, lluminós y tranquil com el de Grecia, quinas ayguas transparentavan la imatje del Home esculpida en marbre, dignificada per l'Art... Os agrada'l mar lliure, perque sobre d'ell hi extenéu tota l'ánima ab la mirada...

—Mes, trobantnos en el rovell del ou de Catalunya, y contemplant *això* qu'es tan nostre...

—La mateixa contemplació entristeix. Jo crech que la vera admiració es tristesa: quelcóm gran, que aclapara, qu'es trist...

—Això es encongiment de l'ánima; no'n diguéu admiració.

—Admirant, un se queda corprés, suspens...

—Es que sentiu el *mal de la montanya*. Com á un malalt que'l reprén un aliment sobtat, os reprén á vos aquest ayre, perque estéu débil.

—¿Y os passa lo mateix?...

—Si. Aqui no hi estich alegre. La montanya'm corprén com á vos.

—¿Dirém com Ibsen que no som fets pera las grans ascensions?

—Això de cap manera! No es la montanya lo que m'aclapara: es l'espectacle del Home que hi viu com una bestia en un cau: isolat, ignorant, rutinari, salvatje ..

—Peró fort. Més fort que nosaltres. No té res, no vol res, no necessita res...

—Donchs no es llome.

—Pressent que nostra civilisació es falsa y esquifida, y'n fuig. La seva senzillesa, la seva virginitat d'ánima...

—O solzament son instint...

—Lo que sigui, li donan una clarividencia que no possehim nosaltres, y l'allunyan de tota convenció y de tot encarcarament. Si ell aixis pot viure y nosaltres no, ¿qui es el més fort?

—Es supersticiós.

—Nosaltres més qu'ell, que'ns fa por el seu medi. Si fossim forts, no'ns en apartariam tant.

—Es poruch y egoista més que nosaltres: té por á la societat.

—Nosaltres á la naturalesa.

—May! Ell de la societat ne desconfia...

—Potser fa bé.

—Y dintre la naturalesa hi viu perdut...

—¿Y nosaltres?

—Nosaltres hi vivim com Homes; nosaltres *aspirém*. ¿Hi há res més gran que *aspirar*? La montanya m'es agradosa, mes no pera enclotarmhi, no pera fermen una barrera. Jo voldria resseguirla, no á pas de tortuga, no cavalcant en las mateixas bestias que ja hi anavan en romiatje mil anys enrera, sinó fentme conduhir pel llamp, aturantlo y llensantlo á mon pler...

—Comprench el vértich, peró també la vida de contemplació.

—El vértich no existeix pera l'Home: sols poden sentirlo'ls contemplatius, quan se'ls treu de sa vida petita.

—Admetém lo infinitament gran y lo infinitament petit, ho invertim, y... ¿qu'es lo petit? ¿qu'es lo gran?

—¿Per qué aquesta atonia propia sols dels que no veuhen ni pressenten un més enllá? ¿Pera qué son las distancias, si no pera franquejarlas? ¿No os atráu la idea de la velocitat? Més, sempre més!... El goig d'anar en burro per la montanya, es un atavisme. La rápida locomoció moderna, á través de plans

y montanyas, es més encisadora encara. Un telégrama dant compte d'un gran exhalsament ó d'una gran hecatombe als pochs instants de tenir lloch, enclóu tanta grandesa y tanta poesia com la carrera trágica del soldat de Maratón.

—En lo que no hi há poesia es en els aparells, sempre frágils, esquifits com tota obra humana. Al buf del temporal, ó á la estimbada d'una roca, s'os trenca un fil-ferro, se desvia la corrent, y tota l'obra queda inútil, reduhida á lo qu'es... á un enfarfech més, á una joguina.

—A cada moment, per l'espay, s'estimban mons que topan l'un ab l'altre. Aixó fa bo lo que os dich, y no perjudica á l'*armonía dels astres*. ¿Hi voldriau restar inmóvil dins d'aqueixa armonía?

—M'acontento, pobre de mi, ab aqueixa armonia, ó si voléu ab aqueixa música celestial. Las grans velocitats son marxas de formiga segons cóm ho miréu, perque tot es relatiu. Deixemnos de máquinas ó d'enginys que ni ara ni may servirán prou á la nostra imaginació ni al nostre anhel. Ja hauréu reparat que sempre qu'anéu en tren, hi há algú que's queda mirantlo passar. Si no deixessim algú enrera, ni anessim á trobar algú, no tindria tanta d'emoció'l viatje. Tot anyorant lo que deixém, aspirém á quelcóm desconegut y bell, que volém assolir. Deixém enrera un repós, peró aném en cerca d'un altre. El repós es el fi suprém. Y també'l repós, el regalo de la excursió, es lo que á vos os tempta, quan demanéu pera la montanya la cómoda locomoció moderna. Y'l mar mateix, no vos enamora sols perque es ample, sinó perque os sembla menys tétrich, més seré, més clar y alegre dins de sa grandesa. ¿Qüestió d'óptica?...

—Ell me dona més ayre, més frescor, més llum. Tot en el mar es claror, perque en ell s'hi reflecta'l sol. Y devant d'ell no me la sento encongida l'ánima.

—A mi'm passa lo que á vos, ja os ho he dit...

—¿Renunciéu, donchs, á la montanya?

—No, qu'ella té recons encisadors, nius d'aucells, cants de joya. ¿Y per qué hem de sentirnos febles en plena montanya? ¿Per qué l'hem de témer el seu silenci solemnial? Aquí millor qu'en lloch hi ressona la veu de la campana, peró també hi ressonan els cants del Home, y tots els himnes grans. En el transcurs dels sigles, el mar va baixant y la montanya emergint. Ella s'eleva, s'eleva, se'ns fa inaccessible. Sembla que'ns aném enfonzant, de cos y d'esperit. Son tal volta'ls ayres més purs els que'ns semblan enrarits. Pujemhi, donchs, á la montanya, á respirar els grans ayres y á dominar els grans horitzonts... Y aixó voldriau fer vos; aixís el voldriau al Home: gran y sá; no vegetant, sinó remontant l'esperit á n'aquestas alturas, que com el llamp voldriau dominar y recorre. Os fan nosa potser las brossas, las espinas y'l pedruscall, qu'amagan tantas bestioletas verinosas; mes si la netejém la montanya, si per un mal entés neguém la vida á las bardissas malsanas y a las bestioletas verinosas, ne treurém bona part de son encant y la farém esquifida. Vos no'l toleréu cap atentat á la vida, y per'xó'l mar os agrada més: perque no os posa en estat d'haver d'atentar contra res. Aquí hem vingut ab un poeta qu'ensemps es sacerdot, ab un poeta que pertany á una de las religions que més se glorian de predicar l'amor, y... ¿veyéu? La gran figura d'aqueixa religió, Jesús de Galilea, igual sentia l'amor quan acoblava als pescadors per las platjas, que quan feya'l sermó de la montanya. El fullám de las fondaladas sonava tan armoniosament á sas orellas y li inspirava ideas de pau y amor tan bellas com las que pogués sugerirli la suau complanta de las onas en un clar de lluna.

—Mossén Cinto es l'enamorat del mar, el cantor de *L'Atlántida*, en quin prólech diu ell mateix parlant de las onas: «... No tan amargas pera mi d'ensá que bressavan mos flayrosos sómnis, y ab cántichs y música m'hi cridavan hermosas visions de jovenesa. Passaren falagueras ó aterradoras devant mos ulls enlluhernats, y, caygudas las barreras de mas montanyas anyoradas, mon horitzó poétich s'aixamplá com un cel que s'esboyra.»

—Si: y al mateix Mossén Cinto l'hem vist y'l veyém aquests dias, com á sacerdot ó com á poeta, predicant ab complascencia l'Amor, rodejat de quitxalla, en un y altre poble del Montseny. També aquesta montanya n'hi ha sugerit de cants hermosos.

—No'ns entendriam.

—Si estém entesos! Os sentiu millor, com jo mateix, aprop del mar: peró jo os voldria menys exclussivista en vostras ideas en aquest punt. Me dariau la rahó si un instant, limitantnos á lo que som, volguessiu pensar com jo sense por d'empetitir els vostres pensaments.

—Sentint lo que vos sentiu, ja n'hi há prou.

—Y jo també os la daré la rahó, perque tots sentim lo mateix.

—¿Conveniu ab mi en que l'*aspiració* es lo gran, lo bell, lo que dignifica?

—Ho es l'*aspiració*, y ho es l'*anyorament*. Una y altre son bells, perque una y altre son tot amor y poesia.

. . . .

Lluís Via.

DIPLOMÁTICHS

Els qu'anéu á Santa Fe
y passéu per Sant Celoni,
si busquéu un traginer
no preguntéu pel Geroni.

Els aficionats á fer excursions bé prou qu'ho saben: sota la pell d'un bon traginer s'hi amaga un diplomátich. Y no un diplomátich á la espanyola, sinó un diplomátich á lo xino. Marruller, desconfiat, fret, tossut y habilidós, enrahona poch y contesta lacónicament á las preguntas, tantost ab sequedat y confusió, tantost amable y precis. No pregunta res que pugui semblar indiscret, mes, observador profond, coneix tot seguit ab qui se las heu, lo qual es per'ell de gran importancia, puig el seu comportament variará segons el *client*. Es orgullós, perque, tot y caminar darrera'l matxo, sab qu'es el quefe de la expedició; y coneixent á pams el terreno que trepitja—que maleheix interiorment—dona consells ab to de manament y articula interjeccions que semblan amenassas. Com si fos rey y senyor absolut de la montanya, no consent que'n poguéu saber res d'ella, y contradiu sistemáticament las vostras observacions: ell es l'únich que sab el cami, las distancias, els indrets més hermosos y'ls hostals més acondicionats; sab els punts perillosos ahont heu de baixar perque'l matxo no s'estimbi, y las fonts més frescas ahont no os deixará beure encara qu'os moriu de set. Os desprecia, y'l seu despreci neix de que no sab compendre per qué feu tals excursions. Ell, fort, arribant fresch al fi de la jornada, més aburrit que cansat, os considera ab llástima al veureus encarcarat y ranquejant al baixar del matxo. Y no sab compendre de quina manera os havéu divertit.

Un bon traginer es avaro, y troba mil recursos pera explotarvos. Per' aixó té secrets qu'están en oposició ab tot lo acostumat. Res de servilisme, res d'adulació. La cara sempre ferrenya y'l posat hostil. Fa la fera pera que sentiu continuament la necessitat d'amansirlo, lo qual sols logréu á mitjas y per breus instants ab cigarros, tragos y propinas. Mes, fumat el cigarro, ó la propina á la butxaca, ja'l teniu *fent mérits* pera que *torni á ploure*. No hi há ningú com un bon traginer que abusi tant ni tregui tant profit del mal humor...

Peró tots el trets de la seva diplomacia van dirigits al moment solemne d'arreglar comptes. Per primera providencia, arribats al punt en que os heu de separar, el traginer desapareix y no logréu topar ab ell fins minuts avans de la separació definitiva. Vol tenir discusió, peró breu y peremptoria. Per bé que paguéu, sempre está malcontent, y sols cridant més qu'ell no os cobrará'l doble de lo estipulat.

Un dels recursos més usats es el de que's va servir el traginer que'ns portá pel Montseny. Avans de sortir tot va bé; feu preu dels matxos:—Aném á tal punt: tants dias, á tant per dia, fa tant.—¿Sembla que no pot ésser més clar? Donchs un traginer troba modo d'enfosquirho! Al acabarse la primera jornada, ó avans, el traginer os diu, com si res recordés: «¿Ahónt els hem de deixar?—Ja os ho varem dir: á tal punt.—Ah! Donchs aixis... me pagarán el viatje de retorn!»—S'entaula la discusió, en que molts tranzigeixen. Si os manteniu ferm ab l'amenassa de plantarlo pera pendre altres matxos á cada nova jornada, el traginer calla fent semblant de tranzigir. Mes al arreglar comptes, ab més fermesa que may sostindrá que qui tranzigi foreu vos.

Un altre recurs—aquest fou empleat ab nosaltres—consisteix en demanarvos el primer dia una cantitat á compte. Arriba'l moment de separarvos, y os 'arma'l traginer la gran discusió; el temps passa, y no os recordéu més d'aquella cantitat.

Ab tot aixó y una bona propina, el traginer bon traginer s'entorna á casa trist y capficat, com si li haguessiu robat els diners.

Y á pesar de tot, un la recorda ab certa complacencia la figura estoica del traginer, que camina pensatiu darrera'l matxo y logra casi bé sempre imposarse y fervos sentir la seva superioritat ab un art refinadissim, en que no hi entra pera res el servilisme ni l'adulació.

Emili Tintorer.

APUNTACIÓ

El sol espurnant la terra queya assobre meu á doll, cremant sense lograr aturdirme, quan venia cap á Folgarolas sostenint animada conversa ab un bon pagés qu'avans d'entrada de fosch tenia d'arribar á Sant Hilari; y á mi que m'animava'l desitj d'estrenyeus la má, m'empenyia coratjosament la parla franca d'un terrassá catalanista ab tota l'ánima. Els matxos que inoportunament m'han sortit al tombant de l'assoleyada carretera sense llurs bagatjes, m'han fet deixar aquell amich tan espontani y entussiasta, pera desfer altre cop sense vosaltres la feixuga caminada.

Mes al fi os he trobat, companys; y al trobarvos, ab vostras caras ja enmorenidas per aqueix sol que regala'l foch á torrentadas, ab vostres ayres mitj apagesats, ab aquells trajos que tan bé arrodonian las amplas payolas qu'os cubrian la testa, al voltant del genial Verdaguer, he tingut una impresió falaguera devant de vostre aspecte original, que á mi m'ha semblat el simbol d'aquexa joventut ciutadenca que's prepara pera una lluyta ardida, aquesta lluyta que pressent la sanch revolucionaria de tots els que sentim glatir en nostre dintre un'ánima catalanesca.

Manel Serra y Moret.

Vich, 20 agost, 1901.

«JOVENTUT» Á MONTSENY Y GUILLERÍAS

La publicació del hermós llibre de Verdaguer, per nosaltres editat, estava á las acaballas, y per lo tant, com á celebració d'aytal aconteixement, comensavam á tirar plans á fi de dur á felis terme la excursió per aquellas terras per mi tan estimadas.

Era un tant dificil podernos acoblar tots en quatre dias pera fer el romiatje, puig cada un té llurs obligacions y més al escaures en plena estiuhada, época que s'acostuma passarla en determinats llochs y fora de la ciutat. Per fi trobarem solució: Mossén Cinto anava á presidir el certamen de La Bisbal el dia de la Mare de Deu d'Agost; en Pujulá era per las platjas de Sant Feliu de Guixols: per tant, combinarem que al retorn del primer l'esperariam á Sant Celoni, y'l segón s'hi ajuntaria á la primera ocasió; y tot seguit vaig engandayar l'itinerari, que resultá ben vistós y aprofitable, á fi de poder admirar una vegada més las bellesas superbas y corprenedoras d'aquell clap de terra catalana que pot competir ab els mellors paisatjes y escabrositats que donan nom á paissos de fora nostre terrer. Segueixme, lector, y prometo ferte veure tot el trajecte recorregut en tan bona companyia. Podré explicartho sense poesía, peró fidelment te mostraré jorn per jorn y hora per hora l'enlayrament nostre per aquellas cimallas gegantas, y l'encofurnament per aquellas frondositats gerdas que fan oblidar tot el batibull á que'ns té condempnats la vida de ciutat.

—

De retorn d'una petita excursió per las terras altas, el dia disset, á la una y minuts de la tarda, pujava al tren á la estació de Fransa, que'm deixá á la de Sant Celoni, ahont, per encárrech de mos companys d'excursió, el bon catalanista Ricart Besa m' esperava pera guiarme al lloch ahont se trobavan. Vessavan tots joya y satisfacció. Del matí que hi eran en aquella població pintoresca, arredossada á l'ombra del vell Montseny. Havian visitat alguns llochs tradicionals, y després s'havian deturat bella estona á ca'l apotecari, amable senyor que proporcioná á Mossén Cinto gran copia de datos referents á la llegenda memorable del cavaller Vilardell, famós héroe de Sant Celoni que doná mort, en lluyta feréstega, á un drach esgarrifós...

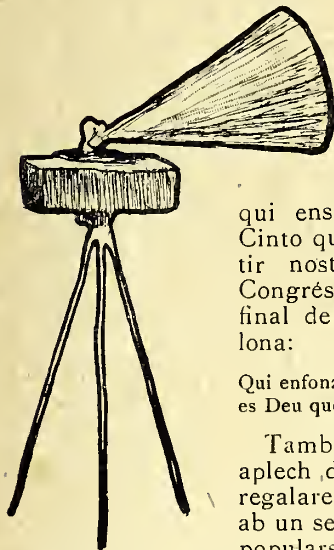

Ordrenat que fou tot, arrencarém anhelosos de fruhir la vida nova que'ns proporcionavan els quatre jorns destinats á la contemplació de la naturalesa salvatje d'aquellas afraus. De dret á Santa Fe, passarem els carrers de Sant Celoni cridant l'atenció de llurs habitants, tant per la currúa que formavam, entre nosaltres y'ls sapats matxos, com per l'original aspecte qu'oferiam ab las amplas payolas, trajos lleugers y'l corretjat bastó de tortellatje que penjava del nostre bras. A ple sol canarem la carretera fins al llogaret de Moscarolas, ahont ferem parada pera mullar nostras bocas ressecas del sol y la pols. Moscarolas es del tot hermosissim; la seva iglesia crida tot seguit l'atenció del excursionista que cerca arreu bellesas y més bellesas. Quan deixarem eix poblet pera enfilarnos amunt y sempre

amunt, el sol ja anava á la posta, y al arribar á la Font del Profit, que ja era del tot fosch, el fret apretava de valent. Prenguerem un xarrup d'aygua en aquella deu gemada, y amunt altre cop fins á trobar la devallada de la vall de Santa Fe, encisadora á tot serho y plena de misteriós encant en aquella hora.

Al Santuari hi bullia la gent: ab aixó no cal dir si'l sopar seria pintoresch. Encaixarem ab el valent catalanista senyor Monjo de Vilassar y ab el ex-diputat á Corts senyor Maluquer, de qui ens digué Mossén Cinto qu'havia fet sentir nostra llengua al Congrés recitant aquell final de l'oda á Barcelona:

Qui enfonza ó alsa'ls pobles
es Deu que'ls ha creat.

També hi havia un aplech de noyas que'ns regalaren á las postres ab un seguit de cansons populars catalanas y ab *L'Emigrant*, qu'en aquells cims produhia un efecte sorprenent ab sas gemegadoras estrofas, que feren humitejar els ulls de son autor, encomanantnos una tristesa dolsa, fins que'ns enardiren las solemnials notas dels *Segadors*, cantadas per tots els concurrents, y acabant ab *viscas* á Catalunya y al autor de *L'Atlántida*. Quánt mellor hauria resultat aquella vetllada intima á no ésser un bon senyor que'ns volgué regalar ab una sessió de *fonógrafo*, instrument ab el qu'executá varis fragments d'*ópera* que desdeyan d'aquells cimalls ahont, en bona fe, més hi escauhen las tonadas populars de la terra y'ls espinguets del fluviol. Tots aquets moderns invents ja'ls tenim á ciutat, y al anar á montanya hi aném pera veure la naturalesa en son primitiu estat; del contrari, ja no'ns mouríam d'aquí. No l'acabarem pas de sentir, perque'l traginer ab la llanterna'ns feu de guia per'anarnosen á reposar, puig ens calia matinejar l'endemá.

Clarejava quan ab en Via y Mossén Cinto, trepitjant l'herba frescal curulla de rosada, passejavam per la vall xamosa. El cel era blau, ben blau; ni un tel de boyra amagava las bellesas d'aquell sublim paisatje. En tant anavan arribant els demés companys, á quins feyam desdejunar ab la típica *barreja* y la xacolata, qu'es sens dubte bon coixí pera esperar l'esmorzar anant de camí á trench de dia.

Ans de despedirnos de la soliua hermita y de la vall regalada, uns quants excursionistas, entre'ls que s'hi trobavan el grabador senyor Furnells y nostre amich Mestres, de *La Elzeviriana*, tragueren una vista de nostra colla, y un'altra quan, posats en marxa, empreniam la ruta cap al convent y hermitatje de Sant Marsal, ahont hi arribarem després d'havernos extasiat ab la inmensitat d'aquellas vessants atapahidas de fagedas inmensas, en quinas ens entafuravam com en avenchs de verdor hermosíssima, sense copsar ni un raig de sol, que ja comensava á picar de debó. A la eixida de la fageda més grandiosa de las que puga haverhi,'s presentá á nostres ulls l'espectacle més inmens: als nostres peus las Guillerias laberínticas, ab sas fragositats y ab son estol de pobles de tota faysó: els cingles de Cabrera y Collsacabra, tancantlas pel cantó de la plana de Vich; els de Portabarrada, Sant Gregori y Farnés, de la Selva y Gercnés; la serralada pirenenca al fons, velada per la boyra, y al bell mitj, com un monument colossal, la montanya esquerpa y alterosa de Solterra, mostrant com á far lluminós la enrunada hermita de Sant Miquel de las Formigas. Jo gosava, tant per la grandiositat del paisatje

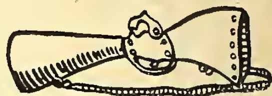
que ja coneixia, com per veure gosar y embadalirse als meus estimats companys.

El coll de Las Ferreras ens tapá de cop el panorama, y ferem la devallada al convent de Sant Marsal, entre falguereadas y ginesteras que llensavan una flayra enamoradissa. A la envista del Santuari un repich de campanas ens ompli de joya; joya que's doblá al entrar al desert y antich casal y trobarnos ab un aplech de gent endiumenjada, y més que tot ab la persona del bon guardiá Mossén Gaspar, que'ns doná bon goig portantnos á la seva celda, ver estudi d'un naturalista que passa las horas del jorn, llevat sas devocions, estudiant y analisant las especies espargidas per aquell reclós de montanyas. Lo que més ens cridá la atenció fou l'esquelet d'una miloca rara, ab quina ens expansionarem de debó fent epigramáticas consideracions, en tant qu'en Pujulá'n treya un croquis pera *cul de llantia* de JOVENTUT. Mossén Cinto celebrá missa, ajudantli jo ab vera satisfacció, y passarem al menjador, ahont una escotorida minyona, ab quina en Monegal simpatisá, ens serví un esmorzar del tot montanyench, no mancanthi la típica ensiamada de ceba y tomátechs. Ens amenisavan aquella feyna las refiladas d'un fluviol que tocava un espigat minyó, arrencantli tot de notas populars y balls de la terra.

Ab tota recansa tinguerem de donar l'adeu á n'aquell reclós de pau, despedintnos del bon capellá; y enfilantnos pels turons del Parany y sas Portadoras á Coll Pregón, ens atansarem á la Creu de Matagalls, tapantnos sa vista'l turó del Home mort y altre turonell sense nom, que ab en Martí convinguerem en batejarlo ab el nom de *Turó de* JOVENTUT. Ens tornarem á encurriolar y tot seguit guanyarem el Matagalls, desde quina cimalla, coronada per la creu d'abet salvatje, espargirem la mirada per tota la terra catalana, allargantla fins á la germana Valencia, el gentil Rosselló y la joliua Mallorca, trayentnos d'aquell encis una nuvolada de formigas aladas, quinas ens feren esgranar la poesía de Verdaguer inclosa en el volúm d'*Ayres del Montseny*, que allavors festejavan. Bon tros avans d'arribarhi á la Creu, ja Mossén Cinto m'ho deya:—¿Qui sab si trobarém las aladas?—Bé las trobarem, obligantnos á devallar fins á la Font de Matagalls, com trayentnos de la cima geganta ahont deuhen tenir sos coloquis ab l'arbre de la Fe.

Ans de deixar aquell pich colossal que tantas y tantas vegadas so canat en tot temps y á totas horas, volguí cumplir una comanda que'm feren personas per mi ben estimadas, quinas, al despedirmen pera nostra excursió, m'encarregaren que de desde la cima del Matagalls contemplés llur Masia superba, que asseguda al bell mitj de la Plana de Vich, apar regina coronada per porxada majestuosa qu'ombrejan un clap d'arbres verdosos. Prou poguí ovirarla, y'm recordá la matinada aquella en que m'hi vegí tan galantment obsequiat, y ab la companyia de mon intim amich en Manel Serra y Moret, fill del may prou plorat patrici Serra y Campdelacreu. Prou la vegí la Masia de Quadras alsarse al mitj de la comarca vigatana, niu xamós de la gentil poetisa. De sobte un parrach de boyra s'allargassá y'm tapá aytal vista, baixant els tarters relliscosos á tota pressa per'atrapar als companys, quins ja acabavan d'arribar á la capelleta de Sant Miquel dels Barretons, encinglerada en una penyatera abrupta, d'esquena al cingle y fent molt perillosa sa volta, y de quina, al contárloshi jo la dita popular de la comarca, de que qui la volta no té may més mal de cap, volent dir qu'es segura la estimbada, en Tintorer practicá doble la ruta sense cap contratemps, valentli la credencial d'intrépit que no paravan de glosarli ab bromas ben originals en Monegal, en Martí y en Via. Ab un girar d'ulls arribarem al grandiós santuari de Sant Segimón, ahont dinarem, trobanthi á mancar Mossén Montanya, quedant d'ell el típich trabuch, dirigintnos després á Viladrau, passant per las arriscadas rocateras del Oratori, ahont, á copia de crits y escándol del traginer, que, dit sia de pas, no'ns proporcioná cap estona distreta com ne proporcionan la majo-

ria, en Monegal se vegé obligat á baixar del seu *valerós* matxo, devallant ab pena aquell cingle ab els peus inflats y sufrint barbrement. En cambi, pogué donar temps al seu roci pera esbrotonar herbas y més herbas y fins algún tany de novell castanyer, puig tant el d'ell com el d'en Pujulá, passavan tot el sant camí menjantse las verdors regaladas d'aquellas afraus.

A l'Arola beguerem la típica marcinada, y á entrada de fosch paravam á Viladrau, devant del *Hôtel* d'en Bofill, ahont ens allotjarem després de passar per las baquetas de tota la colonia estiuhenca, que á la nit ens volgué admetre en sa tertulia pintoresca, en la que, després del espectacle de *putxinel·lis*, que feu la delicia d'en Tintorer, s'organisá un ball del tot xamós, acabant ab la típica sardana, qu'organisarem en Pujulá y'l que subscríu, trayent al mitj del saló á dugas senyoretas, quinas no's donaren de menys de dansar ab nosaltres, que comensavam á oferir mal aspecte ab las peripecias del camí y ab nostre trajo original. Ferem glatir de debó á n'en Trini, que'ns tingué enveja de veure que s'aixamplava la sardana, y ell, á causa del estat de sos peus, no podia seguir, haventse d'arreconar á tall de *papá* en un cayre de saló.

Acabá la tertulia nit enllá, y deixant grat recort de nostre pas entre la colonia,'ns retirarem. L'endemá, després d'haver donat jo un bon tom ab mon estimat amich Mossén Ignaci Obiols, avuy vicari d'aquell poble, cap á Espinelvas falta gent, y d'allá, pel Pla de la Creu y Collsabena, á Sant Andreu de Bancells, ahont dinarem en el revellit escó d'una pobre casa de pagés, en la que'ns serviren ab tot cuydado y *confort*. Allá hi trobá Mossén Cinto un vellet del seu poble que'l convidá á sentir cansons *d'aquellas tan rancias*, com deya ab tota ingenuitat. Y després de pendre café, qu'arreglarem ab en Tintorer de la millor manera que'ns fou possible, Mossén Verdaguer ens llegí al ayre lliure son discurs de president del certamen de La Bisbal, enfilall de prosa catalana exuberant de bellesa y grandiositat, que'ns recordá tot seguit la colossal *Atlántida*.

Després cap á Vilanova de Sau, passant pel tétrich Pont de Malafogassa. A Vilanova ens esperava'l bon rector Mossén Amargant, que'ns rebé tot joyós, emportantsen á Mossén Cinto y á n'en Via á sa casa rectoral, mentres nosaltres, allotjats al hostal de dalt, frisavam pel sopar, llevat d'en Pujulá y en Martí, quins desitjavan dormir planers, puig se trobavan indisposats. Pera millor estar, els aviarem á una casa particular més endevall del hostal, ahont els vaig servir un té vert del terreno que'ls posá á to, y sobre tot la torrada ab vi ab que'ls vaig regalar á la matinada, ans de marxar cap á Sant Romá de Sau, ahont Mossén Fábregas feu de guia als companys, mentres ab en Tintorer feyam cap al Molí per'arreglar l'esmorzar. Vegerem el típich fossar, avuy molt descuydat, sobre'l que vaig escriure quelcóm. Com á recort d'aquell pintoresch y xamós poble de la vora del Ter y encauhat á las Guillerias, ens enduguerem un gros *pa moreno* del tot gustós, que segons frase d'un amich que trobarem, semblava una mola de molí; y d'un molí venia.

Voltejant l'aspriva montanya de Casserras, ahont hi há l'antiquíssim monastir de monjos clunicenses, sortirem d'aquell reclós ahont ara avans ara esperavam que'ns eixís en Serrallonga ab llur quadrilla. Si no va

sortir el llegendari personatje, no'ns faltá un altre Serrallonga que ja podém dirli'l Il, y aquest era'l célèbre traginer Geroni, home ben aixerit y que'ns plomá més del compte.

De sobte, y després d'una ascensió fadigosa pel Collet de Tarradas, ens tapá la vista l'altiu castell de Sabassona, encinglerat á la serra que separa las Guillerias de la Plana de Vich. Admirarem sa fábrica gegantina y sa hermosissima iglesia románica, y devallarem cap á Vich, passant per Tavernolas y Folgarolas, bressol del geni creador de *L'Atlántida* y *Canigó*. Reposarem en sa casa, ahont forem obsequiats, y altra vegada en marxa cap á Vich, hostatjantnos á la Torreta, devant de Santa Teresa, ahont ens vingué á trobar en Serra y Moret, estimat colaborador y amich, que'ns acompanyá én l'expansiu dinar, en el qu'en Monegal estava, com s'acostuma á dir, *espatarrant*, arrodonint el final de nostra visita al Montseny y á las Guillerias, digna apoteosis y coronament del llibre quinas bellesas ara fruheixen tots els aymants de las lletras catalanas.

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET.

DON QUIJOTE Y SANCHO PANZA

COM Á TIPOS SIMBÓLICHS ESPANYOLS Y COM Á TIPOS SIMBÓLICHS HUMANS.

II

Després d'haver donat aquest significat de la personificació étnica del *Don Quijote*, per sobre d'ella ressurt encara un altre simbolisme: l'humá. Ademés de representar la Espanya castellana, l'esperit de *Don Quijote* es esdevingut la personificació del idealisme ignorant y buyt, peró tot voluntat, tot acció, tot bonas intencions y esperit de justicia. Tots els grans héroes miran endevant. *Don Quijote* al revés: es com Espanya, y'l seu heroisme mira endarrera. Ell es la noblésa de l'ánima feta home, peró home privat complertament del sentiment de la realitat, de la observació y del tacte; es l'home endarrerit, atrassat, que sols el passat coneix, y encara'l passat més ó menys desnaturalisat, fixat en els llibres. Ell es l'antitesis del seu escuder, d'aquell centaure meytat pagés y meytat burro, fortament assentat sobre la terra que trepitja, de la qual poch se distingeix y poch s'alsa. Personificació del sentit comú, de la vulgaritat práctica, despullat de tota mena d'idealisme, ell no mira ni endarrera ni endevant: viu confiant en el present. *Sancho* es la bestia farta; *Don Quijote* l'héroe buyt. Fonentlos tots dos en un y empenyentlos avant, resultaria d'ells un home perfecte. Cervantes, en la seva creació, ha dividit la humanitat en dugas especies: l'una que retorna al fanch, l'altra que vola al cel.

Els esperits seriosos, en el verdader sentit de la paraula, al admirar á *Don Quijote*'l planyen: las sevas desventuras no'ls fan pas riure. La culpa del *hidalgo manchego* es del seu pais y del desti. Aparegué tres sigles més tart de lo que degut hauria; y nasqué en un desert, isolat del món, del món que caminava. En el seu reconet de la *Mancha* no podía adquirirne de noticias. Ignorant del Renaixement, se cregué encara en plena Edat Mitja.

La cavalleria ja no era una religió; els Moros se'n havian tornat á Africa. Ja la Justicia no era exercida pels *senyors:* era sols una institució purament administrativa y regulada; casi bé un ofici. Tothóm sabía que'ls gegants, els nanos y'ls drachs eran solzament bellas ficcions dels poetas, quan no eran ninots de fusta, de drap y de cartró pintat, pera fer l'alegria de las criaturas en las grans festas; y *Don Quijote* apareix en mitj d'aquell quadro ab la seva *trista figura*, ab sa armadura arcaica, acompanyat pel seu discordant escuder, com un fantasma del passat en mitj d'un pais desert. Se diria qu'es un personatje mitj-eval, perdut en ple Renaixement, fent excursions per l'espay en busca de lo que ja havia desaparegut ab el temps. Es un héroe despaisat y en ple ana-

cronisme. Ell no'n sab res de la resurrecció de la personalitat humana, ni de la llibertat de conciencia, ni de la ruina de la noblesa, ni del ingrés del poble en la vida pública, sobre del qual s'ha eregit la monarquia absoluta. Ignora que la Ciencia ha mort al dogma; que la Bellesa, suprema expressió de la Vida, es la Deesa que tot ho domina, y que'ls mateixos Papas l'han posada sota pali y sobre l'altar del Crist; que'ls Sants, no tenintne ja prou d'ésser tals, pera ésser adorats han volgut ésser hermosos; que la mateixa Verge, pera presentarse al món, ha enmatllevat las formas bellas á la divina Venus.

Ell no més veu «torts que redressar, ofensás per vindicar, justicia que fer»; y munta á cavall, y surt á exercir la sublim magistratura nómada, pels camins més solitaris de la vida humana.

Respecteulo! No vos en riguéu! Es un anacronisme vivent, peró es un noble anacronisme!

Don Quijote té las grans qualitats del geni: la visió alta, la forsa impulsiva, l'activitat persistent, el coratje, el desinterés á tota proba. No vol viure inútilment. Sab que té una misió que cumplir sobre la Terra. No conta'ls obstacles. No l'espanta'l patir. Accepta ab plaher el sacrifici; y s'ha dit d'ell qu'era un boig!

No: la seva *psiquis* no l'ha abandonat. Ella está present en ell y es activa; peró funciona en el buyt.

No li manca la rahó: lo que li manca es el coneixement. El seu cálcul es perfecte; mes se funda en datos ilusoris. Donéu á *Don Quijote* l'habitut de la observació, doneuli saber, ponderació exacta, y tindréu en ell, com ja hem dit, el perfecte tipo tan desitjat del *Super-home*. Es com aquell sabi de la antigua parábola ateneiense que caminava á reculons mirant al cel, y caygué dintre d'un pou.

Nietzsche ha dit en *Zarathustra* (1) que tot geni porta en si tres *hipostasis*. Per la primera es un camell que, carregat ab l'enorme bagatje de la observació y dels coneixements, travessa'l desert de la vida ab peu ferm y marxa pausada. Per la segona es un lleó inflamat d'entussiasme, brau en la lluyta, fort y ardent com el sol; alt y noble en els seus propósits. Per la tercera es un nen, sense malicia; cast, ignocent, dret y franch en sas intencions, desprovehit de tota astucia y cándit per temperament. Donchs bé: *Don Quijote* té tan sols las dugas últimas encarnacions, las més nobles. Ell es lleó é infant, peró li manca'l bagatje del camell pera que pugui travessar ab peu ferm el gran desert de la vida.

Per aixó cau el diví trípode: perque li manca un peu ab que apoyarse sobre la terra. En aixó consisteix el seu desequilibri, la seva follia.

Sense la observació y'l coneixement adequat, desafia al món qu'ell imagina dividit en dugas meytats absolutament diferentas, en els dos regnes del dogma católich: el dels bons y'l dels dolents, el cel y l'infern. Y més atrevit que l'arcángel del Apocalipsis, que manava las legions celests, se presta á donar ruda batalla, ell tot sol, al exércit de Satanás sobre la Terra. L'*hidalgo* castellá es tan gran, es tan alt, que'l seu esguart no distingeix las mitjas tintas. El medi verdader de la vida real está molt per sota d'ell y no pot véurel: la seva altura colossal li impedeix. No veu més que'l bé y l mal absoluts. S'enlayra tant, que'l seu ideal de Justicia plana sobre totas las institucions humanas.

Las lleys no significan res pera ell. La llibertat en ell es espontania, acció continua, y tant la extrema, que sembla un suprém anárquich. El seu ideal de Justicia es superior á governants y á governats. No reconeix l'alcalde. L'agutzil es un intrús en el seu domini. La vara del corregidor li sembla'l ceptre irrissori de canya que'ls sayons posaren en las mans del diví Mestre. En la *Santa Hermandad* hi veu solzament una patuleya de brétols que ve á fer una baixa concurrencia á la noble cavalleria. L'ideal d'un dret espontani y absolutament lliure, com sortit d'una inspiració sobrehumana, el fa hostil á tota magistratura constituhida. La Justicia reduhida á reglament, se transforma per ell en injusticia, els jutjes en butxins. Ell la porta en el cor la Justicia, y'l seu bras armat n'es el fidel servidor per tot arreu y sempre. Aixis ho diu: «No tinch altra lley que la meva es-

(1) *Also sprach Zarathustra;* part I., cap. III.

pasa, ni altre códich que la meva voluntat.»

Absol y condempna en un instant. En un instant deslliura ó castiga. Es tan magnanim, que per un punt de confessió dona la llibertat á tot un presidi. Fraternisa ab els bandolers en odi á la policia regular que'ls vol dar cassa. Als esbirros de Deu, prefereix els cavallers del diable; els bandolers de las Guillerias, als *corcheles* dels tribunals. En Roch Guinart, al président de l'Audiencia.

L'idealisme de *Don Quijote* no reconeix limits. Del mateix modo que un esculptor treu una Venus d'una roca, ell d'una totxa pagesa'n fa una bellesa celestial. No veu el seu rústich cos, no veu las sevas qualitats grolleras, ni la seva vulgaritat plebeya. Solzament veu lo que deuria ésser: una gran dona ab la virtut que la faria famosa entre totas las altras donas conegudas. Com tots els sers superiors es diferent dels altres, absolutament diferent. Caminant per un desert, isolat dins de sa armadura, no té res de comú ab el comú de la gent. Per'xó la realitat en ell se venja crudelment del menyspreu sublim ab que la tracta. Aixís se reduheixen á pols las sevas més altas empresas. Un gra d'arena fa relliscar aquest colós. Totas las sevas empresas s'esvaneixen, tots els seus propósits abortan. Sempre s'equivoca: pren una posada per un palau magnifich, una fastigosa mossa d'hostal per una superba sultana. Las sevas gestas degeneran en extravagancias insensatas; el seu ideal es tan gran, que l'enlluherna y li impideix distinguir las cosas. Pren una bassina de barber per un helm d'or; embesteix molins de vent creyentlos gegants; burxa bots de vi com si fossin «fellons malestruchs»; desbarata á cops d'espasa una funció de titellas; assalta una professó de cucurullas com si fossin *papus*; y quan es seriós el perill, sembla que'l perill el desdenyi: els lleons de carn y ossos el compadeixen y li tornan la espatlla; el riu en que's tira l'escup á terra; els toros el revolcan per la pols sense ferli cap mal. Els elements per ell desafiats ni menys se'l escoltan.

Com succeheix á totas las ánimas grans, l'éxit li falla per tot arreu. Busca cosas superiors y troba petitesas; anhelant cosas ideals, sols se li presentan vulgaritats. Se fia de qui's burla d'ell. Res respón á sas aspiracions. Quan corre pels camins, s'obstina en trobar emirs altius y's topa ab traginers bandarras. Las cimatarras al cáureli dessobre se transforman en bofetadas. Desafia la mort, y sols obté nyanyos. Sempre's contús, may seriament ferit. A n'ell sols li tocan els cataplasmes: els vendatjes, las operacions quirúrgicas li están vedadas.

Com succeheix en la vida del món, sembra el bé y recull el mal. Las víctimas qu'ell posa en llibertat l'insultan; el baylet que deslliura de las deixuplinas del seu amo, l'ompla d'injurias. Per mancansa de visió clara, aquest héroe cau en el ridicul.

El seu defecte es no distingir. Quan *Sancho* riu perque ell ha confós el soroll dels batans ab el dringar de las armas en un combat, ell li respón dignament que un cavaller no está obligat á distingir de sorolls, y que per tant no li pertoca á n'ell el reconeixe si la remor que's sent, ve d'un batant ó d'un'altra cosa qualsevulga.

Peca com la Espanya castellana, que simbolisa, per orgull ignorant, per absolutisme, per aislament, per no diferenciar las cosas. Mes, per altra part, ell es discret quan rahona; judiciós y prudent en els consells; eloqüent y erudit en els discursos literaris. Y qué n'es de cortés! Quánta discreció no usa en las sevas disquisicions amorosas! Quánta grandiloqüencia en els seus discursos! La seva paraula es un perpetuu *Sursum corda*. Las posadas y hostals per ell freqüentats, semblan corts senyorials. S'asséu á la taula greixosa ab la dignitat d'un Par de Fransa á la Taula Rodona. La seva magnanimitat el fa superior á tota miseria terrena. Mes, per desgracia, li manca'l coneixement, y axó'l pert sempre!

Se deya que Cervantes, á mida qu'anava creant aquest tipo, s'afeccionava ab ell com un pare ab el seu fill que veu creixe al seu costat. En la primera part el flagella crudelment ab els assots de la realitat. Sembla que l'hagi concebut entre riallas y sarcasmes. Mes prompte l'artista s'enamora de la seva creació y la dignifica. A mesura que un avansa en la lectura del *Don Quijote*,'l veu progressar; va creixent en honor, en dignitat, en justicia. Els seus moments de seny au-

mentan; els seus dias tranquils se prolongan; las sevas quimeras cavallerescas s'atenúan. Té moments tan clars, que sembla rebre la inspiració del esperit d'Alfons *el Sabi*, quan recorria las dugas Castellas promulgant lleys y dictant sentencias.

El mateix *Sancho*'s puleix y s'educa á forsa de tractar al seu noble senyor, á qui acompanya. Sembla que, ab la continua franquesa, l'un hagi pres quelcóm del altre á forsa d'estar junts. *Sancho* s'eleva: *Don Quijote*'s reposa.

Com la rojenca argila que al costat de la flor pren la olor d'ella, el rústich al costat del *hidalgo*'n pren la *hidalguía*. Sa golafreria minva; la seva rusticitat va pulintse; disminuheix el seu egoisme; la seva fidelitat y'l seu desinterés aumentan. L'estúpit servidor esdevé escuder lleal; y al fi arriba á mirar ab respecte la follia del seu amo, de la que'n sent vagament la grandesa.

Quan *Sancho* consegueix el trono de la promesa *ínsula*, ja la bestia rústica s'ha transformat en home culte. Aquell *Calibán* ha pres quelcóm d'*Ariel*. Cervantes y Shakespeare han coincidit. Al final de l'obra ja no fa riure l'ilustre *Caballero de la triste figura*. Ja'ns sentim indignats en contra de qui d'ell se burla. Quin menyspreu no despertan las burlas de que ell es objecte per part d'un capellá pedant y d'un barber burleta! Quin despreci no sentim envers aquells duchs que's diverteixen ab el seu hoste entregantlo á las farsas de las criadas, cambreras, majordoms y lacayos! Quina pena no'ns causa'l trobar á aquell héroe servint de passatemps á aquells nobles de provincia! Al véurel fet una joguina de tals imbécils, un desitjaria qu'ell se'n adonés y'ls fes á trossos ab la seva espasa, tal com si fossin els titellas de *maese Pedro*.

Y quina fi es la seva! Y quán tristament dramática! Y cóm el seu acabament resulta altament simbólich! Entra á Barcelona, en el pais práctich de la realitat, y la seva entrada es causa de riallas entre'ls botiguers y'ls viandants que se'l miran. Aqui, en la terra de lo productiu, de lo útil, y precisament en aquestas platjas mercantils, cau ell vensut pel batxiller de la *Blanca Luna*.

Aquest, al tombarlo á terra, li ha tret l'ideal. No l'ha ferit en el pit; peró l'ha mortalment ferit en l'ánima. Desarmat, queda obligat á renunciar á la cavalleria errant. Aniquilada la seva heroica energia, la seva vida ja no té rahó d'ésser. Desfet el seu somni,'s mor. L'entussiasme era'l seu motor, el seu combustible; ell l'alimentava. Desde'l moment en que li manca, expira. Imposant silenci al capellá y al batxiller, qu'encara voldrian continuar la farsa en la seva última hora, abandona l'ánima á la fredá rahó que baix la forma de la mort se li presenta.

Com un Deu de l'antiga mitologia épica, *Don Quijote* es la personificació de la Espanya núa é inmensa, peró artificial y buyda; producte de la rassa castellana en pro de la Monarquia universal y del Dogma católich infalible. Si! *Don Quijote*, recorrent terras ab las armas pera proclamar y fer prevaleixe un ideal d'altres temps, com ja hem dit, es el simbol vivent de Castella, de l'aridesa de las planuras grisas de la *Mancha*, la sequedat de quins terrenys recorda la duresa de la seva fesomia, la magror de las sevas carns. Valerós conquistador, absolutista é ignorant, en son profond desconeixement de la realitat del món actual, ab la testa plena de drets caduchs y d'ideas mortas, mirant amunt mes cap enrera, nómada de cos é inmóvil d'ánima, es la personificació de la Espanya Castellana. Avuy, després d'haver estat vensuda, sembla retornar á la rahó: mentres no sigui aixo'l preludi de la seva mort...! Quin gran profeta no fou l'héroe de Lepanto!

POMPEYUS GENER.

(Traduhit de *La Rassegna Internazionale*, de Florencia.)

BAYREUTH-MUNICH

(IMPRESIONS.)

I

«El recuerdo de la personalidad de los intérpretes y de los medios de realización escénica, se borra ante el espectáculo integral, porque cuanto no sea el drama permanece inadvertido. Hasta la investigación crítica se amortigua, y la facultad de analizar y de reproducir literariamente las sensaciones, se paraliza. Es vano intento el recoger las impresiones esparcidas y someterlas á la disección. El *por qué* y el *cómo* escapan siempre, para trocarse en epítetos admirativos. Interiormente, como sentimiento, sólo subsiste lo que se ha *oído* y *visto*.

F. BORRELL: *La Lectura.*

En aquestas paraulas del molt inteligent critich de Madrid trobém exactament retratat l'especialissim estat de nostra ánima durant la complerta serie de representacions wagnerianas que venim de presenciar. A Bayreuth com á Munich hem intentat agafar la ploma pera exteriorisar nostres sentiments, mes la voluntat ens ha trahit, trobantnos lligats de mans y com atuhidas las facultats pera deixar tan sols lloch á l'admiració. Perque l'OBRA WAGNERIANA, vista de la vora, contemplada en tota sa puresa é integritat, arriba á encisar y avassallar de tal manera, que l'esperit humá's sent transportat á regions ultra-terrenas, la vida queda com sospesa, las nocions de lloch y de temps desapareixen, las horas corran dins del temple del art sense que'ns ne donguém compte, y al abandonarlo, ab tota recansa, se li entristeix l'ánima, al que's troba altra volta en mitj de las ficcions y mentidas del món després d'haver combregat ab aquella veritat sublim que constituheix l'Art de Ricart Wagner. Impossible es llavors traduhir en paraulas las impresions rebudas, en va'l pretendre exteriorisar lo que acaba d'arraparse en lo més intim del sér. Possehim la veritat, y tenim por de que fugi al desflorarla; en un mot: la reflexió's veu ofegada pel sentiment.

Peró tot passa. Avuy, altre cop allunyats d'aquella terra de promissió, torna á envoltarnos la calma, aquesta ensopidora calma símbol d'inanició, y buscant un consol pera tan sobtat contrast, aném á coordinar algunas ideas sobre lo qu'hem vist y lo qu'hem sentit, pagant ensemps el deute contret ab nostres lectors.

Pel devant nostre han desfilat las inmortals creacions de Ricart Wagner, desde'l *Holandés* á *Parsifal*, desde la primera pedra fins al cimbori d'aquest monument superhumá qu'ha vingut á rompre tots els motllos pera crearne un de nou ahont poder fondre totas las arts dels pobles en un art universal y únich. Pera compendre bé aquest art nou, pera capirlo en tota sa trascendental grandiositat, no basta la contemplació parcial y esgarriada de las columnas y capitells del edifici: es menester seguir pas per pas el procés de la construcció, y després d'examinar ab coneixement de causa'ls materials empleats en cada part y l'íntima relació d'uns ab altres (sols possible per la comparació successiva é inmediata) admirar el coronament de l'obra, la clau del edifici, l'última paraula del credo wagneriá, sintetisada en el sagrat poema de la Redempció.

Parsifal!... En aquest mot trobém compendiada, enaltida y purificada tota la doctrina wagneriana. No coneixém cap obra de art que puga comparárseli, ni hem sentit may emoció més fonda que al contemplarla, ni sabém avenirnos ab la idea de que son autor hagi sigut un home com els altres (en apariencia), puig *Parsifal* no sembla la creació d'un mortal, sinó d'un Deu. Perque es, en efecte, l'obra mestra del Deu de la música, qu'avans d'abandonar el món terrenal va voler deixarnos en ella escrit el seu testament. Y aquest testament es un veritable Evangeli en el qu'haurán de apendre y meditar molt las vinentas generacions. Portar á la escena els més sagrats misteris, ferhi bategar al seu entorn las passions humanas y construhir ab això una obra d'art, convertint en sublimitat lo que tractat per altre hauria sigut profanació, es empresa sols reservada á un sér sobrenatural. *Parsifal* es el balsam més sanitós que coneixém, el consol més eficás pera las tribulacions de l'ánima, l'afirmació més esplendorosa pera qui dubti; es, en fi, una creació que supera á tot lo intentat fins ara per lo sublim de sa concepció, per la genialitat del desenrotllo, per la simplicitat dels medis empleats, y més encara, per la perfecta fusió del pensament filosófich ab la forma artistica, de la inspiració del poeta ab el geni del compositor.

Indubtablement, lo primer qu'havém de reconeixe en Wagner son sas portentosas dots de poeta dramátich, sense las quals l'obra del músich no hauria alcansat la significació y trascendencia que per tot se li ha reconegut. Y si aquestas facultats s'hi descubreixen en cada producció, al pintar de má mestra'ls diversos estats de l'ánima, ab sas passions y sentiments més contraposats, molt més manifestas se'ns presentan quan el poeta, elevantse encara ab ardida empenta sobre son ja prou enlayrat nivell, gosa abordar el més trascendental de tots els temas y portarlo á la escena baix la grandiosa forma de *festival sagrat*. En ell no hem de veurehi altra finalitat que l'obra d'art, puig lo contrari fora desnaturalisar las intencions del autor; peró d'aquesta obra d'art pur, se'n desprén

tota una doctrina de consolació, de fraternitat y d'amor.

Kundry y Parsifal, la pecadora y el Redemptor, son creacions que sobrepassan tots els motllos escénichs pera remontar á esferas que semblan infranquejables. La doble naturalesa encarnada en aquella feréstega creació femenina, ens dona la figura més sorprenent qu'hem vist sobre la escena: el pecat empleantse en el servey del Gral, la esclava del esperit del mal cercant el bé pera'ls seus enemichs, la extraviada fent devenir conscient al sér pur y senzill per medi de la compassió, y portantlo al cumpliment de l'obra redemptora... Quin quadro més ideal! Kundry es un dels carácters més complexes y més fondament sentits de tot el teatre wagneriá, sugestionantnos com cap altre durant tot el curs de l'obra. Sa aparició com un sér salvatje, sos crits feréstechs, sas actituts d'endimoniada'ns corprenen durant tot el primer quadro y forman un contrast inmens ab sa figura ideal en el jardí encantat, quan, possehida de tots els encisos de la dona, emplea'l seu art mágich pera intentar, en va, la conquista de Parsifal. Y quan en la prada esplendenta del Divendres Sant apareix transformada, per l'acte conscient del noy esdevingut héroe que la purifica ab l'aygua redemptora, sa figura de veritable Magdalena acaba d'adquirir una grandiositat qu'arriba á conmoure'l cor més endurit, puig l'acció purament interna, la plasticitat del passatje sagrat y las sublims harmonias de la página musical que l'enquadra, se fonen en un tot ideal, constituhint el més perfecte dels conjunts artistichs.

Semblant impresió produheixen las grandiosas figuras de Parsifal y Gurnemanz, hermós contrast de la joventut y la virilitat, de la inconsciencia y la reflexió. La presentació del protagonista matant tot lo que troba al seu pas, la revelació de sa plena ignorancia á las preguntas de Gurnemanz, la sentida reprensió d'aquest, que acaba per arrencarli llágrimas d'arrepentiment, sa emoció al rebre novas de sa oblidada mare y sa demanda inconscient envers el Gral, son d'una intensitat poética imponderable. No menys emoció produheix la seva presencia extática durant tota la escena de la Consagració, en que, ab tot y no pronunciar paraula, sa figura adquireix sorprenent relleu y sembla fernos endevinar tot lo que passa en l'interior de la seva ánima. Peró'l carácter de Parsifal se revela d'una manera complerta en sa grandiosa escena ab Kundry, en aquella lluyta sens igual entre la virtut y la temptació, quadro inspiradíssim d'una bellesa poética y d'una profonditat filosófica admirables. Tot el cant encisador de Kundry es un model de sentiment, del més pur y elevat estil, y la escena aumenta en grandiositat quan el bes amorós desperta en el cor de Parsifal el recort de la ferida de Amfortas. La evocació de la sagrada cerimonia y la revelació en l'ánima del noy de la misió redemptora que li está destinada, son páginas hermosíssimas, en las que Wagner se'ns revela més qu'en lloch el mestre entre tots els mestres de la poesía dramática, y ellas solas bastarian pera fer son nom inmortal.

Peró encara hi há un més enllá. Després de las ideals esferas á que'ns hem sentit transportats en la maravellosa escena de la Consagració, després de tots els encants del jardí mágich de Klingsor y de la grandiosa batalla entre'l bé y el mal, encara trobém páginas de goigs més inefables; y en efecte, arriba á produhirlos en el darrer acte'l grandiós quadro del Divendres Sant. No sabriam cóm descriure'l sens fi de bellesas que s'hi troban d'un cap al altre, l'aparició dels tres personatjes complertament transformats, y en particular la del noy devingut home y armat cavaller. Tot el quadro es una continuada emoció, aixís en la pregaria de Parsifal com en el lavatori de sos peus per Kundry, seguit de sa unció com á rey, y del baptisme de la pecadora pel Redemptor, y finalment el cant solemne d'aquest envers la prada somrihenta, passatje que supera en poesía á tot lo que coneixém. Lo mateix podém dir de tot el quadro últim: l'enterro de Titurel, la cura de la ferida d'Amfortas y la Consagració final, en la que l'ánima queda extasiada en la contemplació de tanta bellesa, que voldria poder assaborir ilimitadament...

Es difícil fixarse en el trevall orquestal de *Parsifal*, apartant l'atenció de l'acció que devant nostre's desenrotlla, lo qu'es degut en primer terme á l'indole especialíssima del assumpto, á la grandiositat del quadro que continuament estém admirant, y, per altra banda, á que la música no pren en ell may una part predominant, sinó que, ab tot y ésser d'una importancia extraordinaria, se limita á acompanyar l'acció, de la qual ve á ésser una conseqüencia. Wagner utilisa'ls sons musicals, de la mateixa manera que la paraula, com elements auxiliars, qu'emplea indistinta ó alternativament segons las situacions; mentres el llenguatje parlat pot expressar el pensament del autor en tota sa intensitat, ell es el que predomina y'l trevall orquestal se concreta á apoyarlo á títul de comentari; mes quan la paraula es impotent, quan se tracta dels aspectes més íntims de l'ánima, de situacions purament internas, llavors Wagner desplega tota la riquesa musical pera deixar ben definit lo que podria quedar ignorat. Peró las páginas sinfónicas que ab tanta esplendidesa'ns ofereix al tractar altres assumptos, quedan aquí rellegadas á un número secundari: els preludis dels actes y'ls cambis de quadro, es á dir, quan l'acció queda interrompuda. Durant el transcurs d'ella, l'espectador está sempre pendent del diálech, no sols el parlat, sinó també'l

llenguatje mimich ó plástich. Aixís, en las llargas pausas, en las escenas d'oració, de meditació, etc., nosaltres no escoltém may la orquesta, sinó que seguim continuament al personatje, produhintnos l'efecte de que aquell llenguatje dels sons ens arriba directament del interior d'aquest. Lo mateix succeheix en la grandiosa escena de la Consagració: quan á la vista del Sant Gral cauhen genolls en terra tots els presents y arriban de las alturas las veus celestials, no sentim pujar aquellas divinas harmonias musicals del fons de la orquesta, sinó que'ns semblan devallar de dalt de la cúpula embolcallant las veus dels infants. La ilusió no pot ésser més complerta, y resulta una clara demostració de l'absoluta compenetració del músich ab el poeta dramátich.

Tant en l'empleo dels temas conductors com en el trevall d'instrumentació, trobém en *Parsifal* una simplicitat de medis notabilíssima. Els *leit-motivs* resultan tots d'una inspiració y frescor tan extraordinarias, que son una proba més del geni sobrenatural de Wagner. Lluny de semblar produhidas en la senectut d'un home que tant hagué de lluytar per la vida, semblan sas melodias fruyt d'una eterna primavera, fins al punt de que podém colocarlas entre lo més inspirat qu'ha produhit. Las melodias del encis matinal de la prada, de las noyas-flors y del encantament del Divendres Sant, eminentment descriptivas, respiran una delicadesa, frescor y encis imponderables. En cambi, els temas de carácter religiós, que son els que dominan en l'obra, omplenan tan á maravella'l seu fi, que no coneixém en tota la música d'iglesia res que produheixi tal emoció y unció religiosa. La instrumentació es la més clara y depurada de totas sas partituras; á pesar de sa gran riquesa polifónica, es remarcable la senzillesa de la construcció y l'escás empleo de las complicadas combinacions orquestals, que tant havia prodigat en sas darreras produccions.

Molt més seguiriam escribint sobre las maravellas de l'última creació wagneriana, peró traspassariam ja l'espay de que disposém. A la execució d'aquesta obra y de las demés del teatre wagneriá'ns dedicarém ab preferencia en els números seguents.

JOAQUÍM PENA.

NOVAS

No disposém de temps ni d'espay pera dar compte dels darrers importantissims *meetings* catalanistas celebrats. Sols dirém que en totas las poblacions l'entussiasme fou delirant, acudinthi gran gentada dels pobles vehins. A Tremp els individuus de la Permanent de la *Unió* foren rebuts en mitj d'ovacions y de salvas. El *meeting* resultá verament grandiós y conmovedor, y segurament de gran profit pera Catalunya.

—

Un altre se'n prepara ab motiu de la sessió inaugural del «Centre Catalanista Sarrianench», que tindrá lloch á Sarriá'l dia 15, ab el concurs de la Junta Permanent de la *Unió Catalanista*, quins individuus hi assistirán, prometent ésser un acte verament solemne.

A propósit d'aquest Centre, llegim en *El Sarrianés* que darrerament ha pres un acort important, com es acudir á la lluyta electoral en las vinentas eleccions municipals. Y pera que de las eleccions ne surti una representació digna y verdadera de Sarriá, el Centre anuncia que convocará á totas las entitats y agrupacions de la vila á fi d'aprobar, després de discutida, una candidatura de personas honradas y amants de la seva autonomia municipal.

—

A Igualada tingué lloch el passat diumenge á la tarda un gran *meeting* de propaganda federal, y á la nit una vetllada que'l Centre Federal d'aquella ciutat dedicá al Consell Regionalista de Catalunya.

Ens dolgué véurens impossibilitats d'assistir á tan importants actes, als que forem galantment invitats y particularment ens hi associarem de cor, donchs no podém menys de veure ab gran simpatia als federals catalans *declarant guerra contra tota mena d'unitarismes y de reaccions y jacobinismes llibertícidas.*

—

La *Lliga Espiritual de Nostra Senyora de Montserrat* tingué l'atenció d'invitarnos á la missa qu'ahir, 11 de setembre, se celebrá en l'altar de la Verge de Montserrat de la iglesia de Sant Just, en sufragi de las ánimas dels catalans morts en defensa dels drets de la seva terra.

La significació patriótica d'aquest acte religiós, atragué á molta gent desitjosa d'honrar la memoria dels mártirs de nostras arrebassadas llibertats. La premura ab que ha de sortir el número'ns priva d'ocuparnos més extensament d'aquest acte, que com cada any resultá molt solemne y, en son acabament, entussiasta á tot serho.

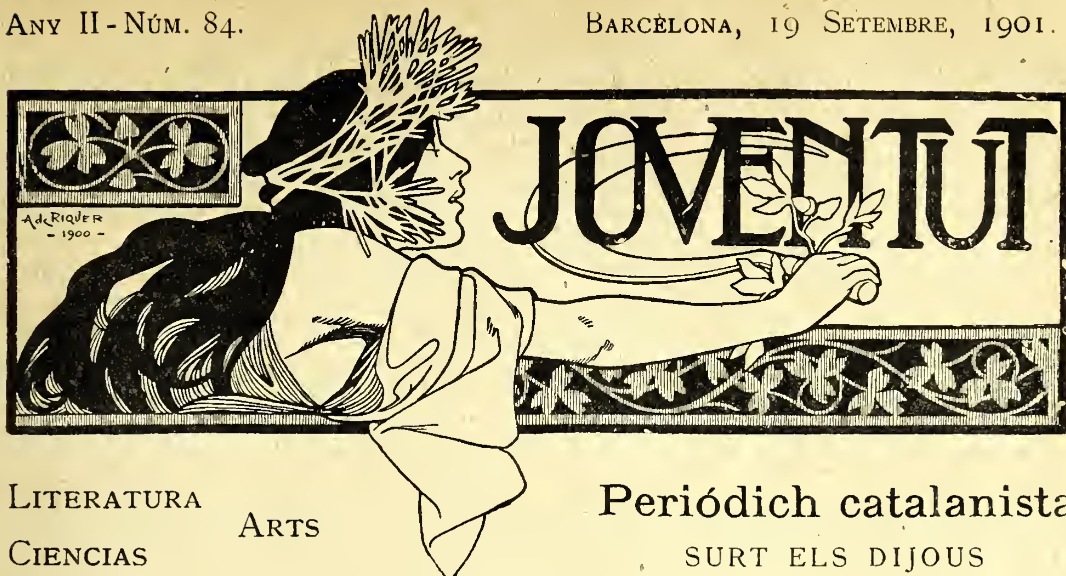
—

Publicacions rebudas:

La Mort y la Donzella, cansó XI del «Cançoner Popular»; el programa de la festa major de Sarriá de Girona; *Corrida de bous*, comedia bilingüe en un acte, original de Salvador Bonavia, publicada per la «Biblioteca Dramática Regional»; preu, una pesseta; y *L'última calaverada*, monólech en prosa original de Ramón Ribera; preu un ral.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

Any II - Núm. 84. Barcelona, 19 Setembre, 1901.

Literatura
Ciencias
Arts

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

Redacció y Administració:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

Número corrent. . . . . 20 céntims
» atrassat, ab folletins. . 40 »
» » sense folletins. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

PROCEDIMENT COLONIAL

Varias societats de catalans, bons catalans, se reuneixen pera celebrar sessions necrológicas en honor d'un mort ilustre, d'un patriota exemplar, d'una victima de la tirania, y segons costúm tradicional, se dirigeixen després en petits grupos á dipositar coronas en la estatua que Barcelona aixecá á un dels seus fills benemérits. Cada any se feya y cap governador hi havia tingut res que dir. Bé es veritat que fins ara no'ns havia tocat cap governador qu'hagués fet la práctica del seu ofici en regions colonials. Alli s'interpretavan y aplicavan las lleys ab un criteri tan elevat y encantador, que'ls insulars s'embafaren de tanta justicia y tanta llibertat. Sens dubte á nosaltres no se'ns poden indigestar aquests menjars tan ben amanits pel governador actual de Barcelona! Per'xó, al tenir noticia dels fets, el governador va pensar: «*Procedimiento colonial*». Es el més segur y expeditiu.

Segons *El Liberal*, el senyor Socias ha dit: «Creo haber cumplido con mi deber al obrar en tal forma, puesto que los detenidos estaban cometiendo un acto ilegal, desde el momento que no contaban con permiso para ello».

En quant als que foren detinguts més tart pel *crim* d'anar á saber noticias y demanar la llibertat dels presos, el governador no n'ha dit res. Tenim d'esperar. Sens dubte las rahons que al jutje haurá dat serán poderosissimas. Mentres s'aclara aquest misteri, concretemnos als primers.

Nosaltres preguntém al senyor Socias: ¿Ja n'está ben cert de que hi hagué manifestació ilegal? Perque no van demanar permis, diu ell. Mes, ¿per qué n'havian de demanar? ¿Se tractava per ventura d'un *meeting*, d'una reunió solemne en que, previa convocatoria pública, s'haguessin de fer determinadas manifestacions y pendre determinats acorts que poguessin pertorbar l'ordre públich? Si no hi

havia convocatoria, si sols se tractava d'un acte piadós y patriótich que tranquilament volían fer grupos aislats, ¿el sol fet de trobarse reunits en un mateix lloch es suficient pera dir que hi há transgressió de la lley? ¿Per qué n'havian de demanar de permís si no hi havia intenció de fer una gran manifestació pública? ¿Cóm ho sab el senyor governador que s'havian citat secretament, si ell mateix y'ls quefes de policia confessan que'ls va sorpendre la noticia, dormint el primer y molt lluny del lloch els segons? ¿Per ventura n'hi há prou ab suposarho? Si no hi havia, donchs, tal conjura, si'l governador no pot probar que hi fos, ¿n'hi há prou pera justificar l'empresonament de trenta ciutadans patriotas y honrats ab el sol fet de que's varen trobar junts ab altres, reunits en un lloch públich? ¿Es aixís cóm se deuhen interpretar y aplicar las lleys? El senyor Socias (sempre segons *El Liberal)*, «...no comprende cómo los encargados de hacer las leyes (1) protestan de que las autoridades exijan á los ciudadanos su cumplimiento y castiguen á los que las infringen.» Si'l senyor Socias no comprén això, es que no s'ha fet ben bé cárrech de la diferencia que hi há entre fer lleys y aplicarlas, qu'es el poder llegislatiu qui las fa, y l'executiu—del que'n son delegació'ls governadors—qui las aplica. Mes pera ferlas cumplir no n'hi há prou ab saber de lletra, sinó que's necessita serenitat d'esperit, percepció clara dels fets, y un criteri elevat y racional en la interpretació de las mateixas. Que sens això, la lley més justa pot ésser font de las més monstruosas arbitrarietats. Aixís per exemple, si acceptém el criteri tancat y absolut del senyor governador interpretant la lley ¿qui, per prudent é inofensiu que sigui, no está exposat á veures cada dia empresonat com un criminal? ¿Demanan permís els que's reuneixen á fer el badoch al carrer d'Aragó contemplant las obras d'un *apeadero?* ¿Y'ls que's reuneixen al cementeri portant coronas el dia de Tots-Sants? ¿Y'ls que s'aplegan á la estació pera rebre y victorejar á un ministre ó á un *torero?* ¿Y'ls que fan rotllo als chors de Clavé quan tornan de sas Odiseas? ¿Y'ls que van á sentir una serenata á la plassa de Sant Jaume un dia de *cumpleaños?* ¿Per ventura, puig de permís no se'n demana, no podría'l senyor governador, aplicant estretament la lley, empresonar també á tota aquesta gent?

Al cap y á la fi ¿qué hi anavan á fer els catalanistas al Saló de Sant Joan? Anavan á fer acte de patriotisme, acte de recort y veneració á un mort ilustre que fou honor y gloria de nostra terra. ¿Es això un delicte pels patriotas castellans, pels patriotas de *La Marcha de Cádiz* y del *Dos de Mayo?* ¿Qu'ho sab el senyor Socias si á Madrid ne demanan de permís pera conmemorar aquesta última fetxa? Si varen trobarse allí diferentas comissions, lo qual es molt natural, puig de catalans qu'honoran als grans morts encara n'hi há, ¿no indica, per lo menys, una gran lleugeresa'l pretendre atribuhirhi secretas conjuminacions y plans sinistres?

El senyor governador ha fet una planxa monumental. Com els governants de Madrid, com la prempsa de Madrid, com els castellans de Madrid, ha demostrat que de lo que es Catalunya, de las sevas aspiracions, del seu carácter y de las sevas necessitats no'n coneix res. No ha comprés que aquí estém assedegats de justicia y no d'arbitrarietats, de llibertat y no de tiranía, de serenitat y no d'apassionaments, de rahons y no de garrotadas, de governants y no d'opresors. Ab lo primer se'n podría fer moltas cosas dels catalans; ab lo segón ¿qui sab si'n farán fer d'altras? Que si'l cálzer de l'amargura no apaga la set dels oprimits, els hi dona forsas pera ressucitar.

Emili Tintorer.

Barcelona, 14 setembre, 1901.

(1) Referintse als diputats regionalistas.

VERITATS

Felicitém coralment, y'ls encoratjém pera que continuhin en sa digna conducta, á tots els senadors y diputats per Catalunya, y especialment als d'aquesta ciutat senyors Comas, Coll y Pujol, Rius y Badia, Collaso y Bosch, qu'ostentan el títul de representants (?) de la terra que'ls ha vist náixer, que no han protestat del abús comés ab els patricis que volgueren honrar á un gran home, gloria de la patria catalana; que no han protestat contra la violació de la lley comesa per l'autoritat governativa (senyor Socias) al fer detenir als catalanistas qu'en 11 del present

mes portaren coronas á la estatua del mártir de las llibertats catalanas en Rafel de Casanova; que no protestaren contra l'acte arbitrari de la detenció dels sis companys que no havian comés altre delicte qu'anar al govern civil pera enterarse de la sort de sos amichs; y en fi, que ni tan sols s'oferiren per'alleugerir tan injust cástich. Igualment felicitém, y per idéntichs motius, al president de la Diputació, senyor Romeu, y al alcalde senyor Amat, com també al Ajuntament, per més que suposém que'ls d'aquesta *Corporació* tenen *altras feynas*.

Sospitém que tots, al seguir tan *bella* conducta, esperan lograr un titul nobiliari (ó una creu), com logrà'l senyor Romeu la concessió de la Baronia de Viver, qu'en opinió molt estesa fou deguda á haver fer treure las banderas catalanas d'alguns llochs públichs. Ben guanyat, y bon profit!

Els noms de dits senyors podrán posarse al costat dels de nostres enemichs Urquia y Lerroux (si bé aquests dos tenen l'atenuant de no ésser catalans), d'*El Liberal*, *La Publicidad*, y, en la present situació, dels polissons que á nostres amichs detingueren, y del vigilant que serví de pretext ó doná lloch á la detenció.

La Historia n'está plena de noms d'homes que anaren contra llur patria. En la nostra ja n'hi podém posar més avuy! El calificatiu que á son nom deu afegirshi no'l devém posar nosaltres: la Historia, si sos noms arriban á passar á la posteritat, justiciera'ls hi posará'l que's mereixen.

—

En paragraf apart, á fi de que no's confonguin, remerciém, y ara ab satisfacció plena, sense ni punta d'ironia, als senyors Maluquer y Viladot, Vallés y Ribot, Maristany, Robert, Doménech, Rusiñol, Torres, Món y Bascós, etc., quina conducta, durant la estada á la presó de nostres amichs, fou digna de lloansa per part de tots els catalans. Ni en ma pensa puch compararla ab els primers. Son massa odiosas las comparacions, y sempre'l millor terme hi pert més que l'altre.

La felicitació s'ha de fer extensiva á totas las entitats y personas que per nostres amichs s'han interessat. Mercés mil del fons de l'ánima'ls hi doném!

—

Y respecte als detinguts, la major part son processats. Y segur estich que la inmensa majoria d'advocats ens disputarém l'honor de defensarlos, puig al defensarlos á n'ells, defensém la patria y defensém las lleys. Y'l dia del judici oral, ab enveja contemplarém els banchs dels acusats que allavors no serán, com en la majoria de cassos, lloch de deshonra é ignominia, sinó lloch de gloria y honra eterna. Puig qui per sa patria's sacrifica, qui per ella y per la vera llibertat pateix, mereix bé dels seus compatricis y de tota la humanitat. Ben segur que molts de nosaltres, aquell dia, si arriba, deixariam nostre setial y ab alegría'ns aniriam á confondre ab els dignes patriotas perseguits.

—

Veritats tenen per titul aquestas ratllas, y veritats son. D'ellas n'hi há d'amargas, puig algunas fan referencia á conciutadans y alguns amichs que no s'han portat com devian; n'hi há de dolsas pera mi, puig també conciutadans y amichs son els altres qu'han cumplert.

Unas y altras, dolsas y amargas, las dihém ab el gust y la satisfacció que s'experimenta al cumplir un dever sagrat.

TRINITAT MONEGAL.

LA MANIFESTACIÓ DE DIUMENGE

Fou un acte solemne, grandiós, de gran trascendencia pera Catalunya y pera'l Catalanisme; un fet d'aquells que ja no s'esborrarán may més del recort del qu'ha tingut la fortuna de presenciarlos y de pendrehi part, per molt llarga que sia sa vida. Tothóm sab lo que va succehir durant la nit del dijous passat. Un estol de joves catalanistas, entre'ls que s'hi contavan el nostre estimat company y secretari de la *Unió Catalanista* en Lluís Marsans y uns quants colaboradors de JOVENTUT, no menys benvolguts que aquell, foren sorpresos barbrement per un escamot de gentota mercenaria, en el precis moment de colocar una corona als peus de la estatua del inmortal Conceller en cap, en Rafel de Casanova, espill de patricis y exemple de defensors de la patria catalana, y cinicament empresonats en l'afrentosa cofurna del carrer

d'Amalia, entre mitj de lladres y assessins.

Devant d'aytal ofensa, no tan sols Barcelona, sinó Catalunya en pes, s'alsá protestant rojenca d'ira. Baix la iniciativa de la Junta Permanent de la *Unió Catalanista*, s'aplegá diumenge passat, á las onze del matí, en la plassa de Catalunya; y allá, á ple dia, á la llum del sol, una gentada inmensa, composta per més de dotze mil catalans pertanyents á totas las classes y estaments socials, de ideas religiosas y políticas complertament oposadas, volgué sancionar lo que días avans havían fet de nit una trentena de joves, y al efecte s'encaminá al lloch hont s'aixeca la figura del martre de las llibertats catalanas, pera coronarla novament ab tot l'esclat del més fervorós patriotisme y del més gran entussiasme.

La fetxa del diumenge passat s'ha d'inscriure ab lletras d'or en els anals del Catalanisme, perque constituheix un reconeixement unanim de la llegitimitat de la protesta de nostres darrers concellers, fermament mantinguda per la *Unió Catalanista*, que, com ben clar se va veure, es l'única entitat que sab ferse digna d'ésser el porta-veu de las justíssimas aspiracions de Catalunya.

La manifestació, en la que hi figuravan, ademés de la Junta Permanent de la *Unió*, nutridas representacions de tots els periódichs, centres, societats y agrupacions catalanistas; del «Concell Regional Federalista de Catalunya,» presidit pel senyor Vallés y Ribot; del «Centre Democrátich Federal de Barcelona», junt ab altras brancas republicanas y ab gran nómbre d'obrers, artistas, lletrats, metjes, industrials, comerciants, propietaris, formant una munió imponent, se dirigí ab tot ordre y serietat per la Ronda de Sant Pere, envers el Saló de Sant Joan, essent saludada ab gran satisfacció per la gent qu'omplía'ls balcons de l'ampla vía.

Ab sorollosas salvas d'aplausos eran festejats els trenta joves qu'havían estat á la presó, á mida que passavan, portant triomfalment la gran corona destinada á la estatua del insigne Conceller á qui Barcelona en pes rendia homenatje.

Al arribar al Saló de Sant Joan, l'espectacle prengué unas proporcions inmensas. Una corona gegantina, formada per milers de caps, envoltava'l sócul que manté la figura de bronze d'en Rafel de Casanova, com irradiant al entorn de la de fullas verdas que en Joseph María Folch y Torrès, el nostre estimat colaborador, un dels que sufriren presó aquests dias, li posava ardidament, enfilantla ab la bandera de Santa Eularia que l'héroe catalá abrassa ab sa má esquerra, al temps que sa gloriosa espasa, que ab sa destra empunya, era materialment cuberta d'aromosas flors.

Alashoras ressoná un aplauso atronador, batut per milers de palmas, y tot seguit en Manel Folguera y Durán, el president de la *Unió Catalanista*, á qui tant estimém tots els catalans de cor, pujá demunt del sócul, y abrassantse ab aquell bronze, més sagrat desd'ara, que'l sol iluminava ab una caricia d'or, dirigí la paraula als manifestants, donántloshi en nom de la *Unió Catalanista* la més coral enhorabona, dihent que l'acte que realisavan era un acte de solidaritat honrós pera tots els catalans, els quals, al enterarse del empresonament de sos aymats companys de causa, s'havían considerat empresonats també moralment, y que ab l'exemple de la figura augusta del gran Conceller, trevallessin més que may pera reconquistar lo que es ben nostre, es á dir, la llibertat de Catalunya. Acabá recomanant la disolució dels manifestants, la qual tingué lloch *á la catalana*, axó es, ab tot ordre y serietat.

Actes com el de diumenge reconfortan y esperansan pera l'avenir, y constituheixen un exemple ben digne de tenirse en compte per las autoritats barroeras que patím. Y l'espectacle d'en Manel Folguera, ardit, quasi heroich, ab sa testa descuberta, vestit de negre y abrassat á la estatua d'en Rafel de Casanova, ferit de mort, com aguantantlo amorosament perque son cos no's desplomés, y embolcallats tots dos per la boyrina daurada dels raigs de sol del rialler matí de setembre, surant per demunt de tot un poble palpitant d'entussiasme y d'amor á sa terra, se'ns presentá com un simbol hermós del veritable Catalanisme.

Salvador Vilaregut.

PESSICHS

ENSENYANSAS.

Hi va haver un temps que semblava que no havia d'acabar, qu'encara no ha acabat de passar, que un dia y un altre dia'ns trobavam sols, més que sols, molt allunyats de la gran gentadá que'ns omplia d'improperis y contestava ab grosserias las nostras predicacions. La paciencia es la ciencia de saber esperar. Nosaltres la tinguerem, y'l Temps, aqueix gran definidor de boyradas y enigmas, d'embulladas qüestions y ardentas barallas, ha vingut fatalment, com sempre, sense que may falti á la cita; ha vingut á aclarir la trista situació d'aquella petita minoria que s'havia posat devant per devant de la inmensa multitut. Y avuy es aquesta autoritat moral ó politica, y demá aquest diari ó aquella entitat individual ó colectiva, qu'aixeca sa veu y sosté lo que nosaltressosteniam pel nostre propi compte ó fentnos solidaris de lo que altres asseguravan aqui ó fora d'aqui.

Mil vegadas hem declarat qu'Espanya's trobava en plena decadencia, que vivia de la llegenda, que'l seu esperit reaccionari (entenguis bé) produhiria la seva mort; y després de molts anys y després d'haverse sostingut tot lo contrari, sorgeix com á cosa indispensable, *sine qua non*, absolutament precisa pera la vida del pais, la reorganisació de tots els serveys de l'Administració. Perqu'es lo que diu el ministre d'Estat, el d'ara, el que ja ho ha sigut altras vegadas y potser declará cosa diferenta: no tenim exércit, ni marina, ni forsas de cap genre, politicas ó económicas qu'oferir á un'altra nació; y per aquest motiu, afegeix, no podém fer aliansas ab cap poble europeu. Está clar: com no podém oferir res, cap Estat ens vol per aliats.

Y era aqueixa la situació en que'ns trobavam avans de la guerra ab els americans, quins desastrosos efectes foren llógica conseqüencia del estat llastimós de la ensenyansa general espanyola, que varem atacar sovint á risch d'aixecar protestas furientas de tots quants ne vivian ó dels qui creyan en la superioritat de tot loespanyol. com en la llum del dia. Si haguessin pogut, ens hagueran fet bastonejar quan deyam que convenia que la joventut rica anés á estudiar al extranger, perque en general, els estudiants d'Espanya perdian llastimosament el temps á las escolas, colegis, instituts y universitats. Mare de Deu Santissima! Lo menys que'ns varen dir fou: antipatriotas! paraula que may hem sapigut lo que significava, si no es anar contra la corrent, qu'avuy creu en lo blanch y demá en lo negre.

Donchs bé: xisclin ara tot lo que vulguin els patriotas de la *Invencible:* es el ministre d'Instrucció pública qui ha decretat que'ls estudiants més aplicats vagin per compte del Estat á las universitats extrangeras, y que certs professors d'escolas normals visquin al extranger ab el sou corresponent á fi de que vegin cóm s'ensenya en els pobles progressius. Y tot aixó pera civilisar á Espanya, pera *europeisarla!*

Y apenas ha llegit el real decret—que califica d'utilissim—ha preguntat el sabi catedrátich de la Universitat d'Oviedo, don Adolf Posada:—«¿Es que lo decretat se refereix solzament als professors normals, y no pas als d'instituts y universitats? L'aclaració—afegeix—s'imposa, perque tant com els mestres, necessitan els catedrátichs anar al extranger á estudiar y enterarse de cóm s'estudia y s'ensenya.»—

J. TORRENDELL.

FANTASÍA

I

Flora es verge. Té'ls cabells rossos y'ls llabis vermells. Y sota'ls arbres foscos se passeja, sentint un gran desitj d'ésser fruhida.

Y quan de caminar queda cansada, á punt ja té corcers: bells corcers blanchs cuberts de pells de vius colors, engarlandats sos caps per frescas rosas qu'en aquell lloch s'hi troban abundants. Y ella tria de tots els bells cavalls aquell que més li agrada, y al seu demunt ufanosa s'assenta, y corra... corra...

Y plauli molt á la gentil Flora portar la testa plena de pedreria, de grossas perlas que de lluny se vegin y la fassin hermosa.

A son devant vol jovenets pastors que ab fluviols l'alegrin; vol veure passar bens pel seu devant...

Y'ls pastors la contemplan encisada, li portan girassols y flors dels camps que li parlan d'amor. Y al so del fluviol ella ab ells dansa, y ab grossas copas d'or á beure'ls dona dolsissim vi de sa cullita propia.

Y van d'assi d'allá, rihent, saltant, bevent...

II

Per'admirar de Flora la bellesa, devant seu compareixen reys y princeps de mil indrets llunyans, que li portan presents de totas menas.

D'entre ells un jove ha agradat á la gentil Flora: un princep ha sigut, de negres ulls y de mirada clara... Y cap á n'ella ha fet que s'atansés.

Y's parlan: van dihentse d'amor dolsas paraulas. Ella li conta'l gran desitj que sent de tenirlo ben prompte entre sos brassos.

III

Una munió de gent tota ella armada avensa cap al princep, amenassantlo de mort si ab aquella dona's casa; mes ella agafa'l corn, que du penjat arrán de la cintura, y bell punt el fa sentir, qu'allí's presentan patjes y vells soldats. Y amenassa á qui vulgui fer mal á son princep benvolgut.

IV

Un capvespre, quan tothóm reposava, Flora y'l princep sortiren á passejar pel riu... Y una barca'ls conduheix amunt y avall, y ell besa'l rostre de sa aymada Flora...

De sobte una sageta, llensada per má invisible, ha ferit á la hermosa. Y'l princep, besant el rostre pálit de sa Flora, escolta y no sent res: tot es misteri lo que l'está envoltant...

Narcís Gili Gay.

ÍNTIMAS

ACARICIANTLA

Qué'm plau veyente aixís, cuberts arreu els polsos
d'aquest sedós cabell formant ayrosas trenas
besar sense repós uns llabions tan dolsos!...

Y aixís, besant á doll, per allunyar las penas,
qué fan de bon mirar dugas encesas galtas
y uns ulls grossos vessant miradas ben serenas!

... Y en aquests ulls hi veig, d'amor, las ninas plenas.

. . . .

Y contemplante aixís febrosament m'exaltas
y al cap se'm van forjant ideas mitj malaltas.

DIT Y FET

En eix clotet que tens devall ta boca
vuy posarhi un petó;
y en aquests dos que tens en tas galtonas
—un per cada cantó—
vuy posarnhi deu més, perque aixís fassin
just el compte rodó
dels anys que tu teníás quan vaig véuret
entre mitj la clarô
d'un cel blau y esplendent, sense cap boyra,
de purissim colô,
y que'm donares, estimada meva,
la primera impresió.

ADMIRACIÓ

Qu'es grata aqueixa remor
de las onas com se bressan!
Qu'es grat aquest ventitjol
que'ns afalaga y ens besa!
Y aquest firmament cubert
d'estrellas y més estrellas,
quín conjunt més acabat!
Cóm encanta, vida meva,
ab tant misteri y quietut
eixa grandesa suprema!
Qué purifica bé'ls cors
eixa soletat solemne!
Donam un petó, cor meu,
y celebrém fí de festa:
demá vindrém altre cop
quan brillejin las estrellas
y escampi son alé pur
eixa brisa marinera.
Demá vindrém altre cop...
que també es día de festa.

Jaume Terrí.

COMUNICAT (1)

Paris, le 28 août, 1901.

Monsieur le Directeur: Je lis dans JOVENTUT du 18 juillet, au cours de la chronique bibliographique de M. G. Zanné, une opinion de bonne foi, mais à laquelle il m'importe de relever quelques faits qui peuvent sembler au lecteur des equivoques.

M. Zanné pretent que «je confond la France avec toutes les autres nations de race latine». C'est fort bien à lui de m'accorder raison... car en emettant ce jugement, il comprend que si je m'observe à n'envisager que la France, c'est fort bien à moi d'être antijuif!... D'autre part, je n'ai jamais dit que je faisais ces reflexions pour toutes les nations de race latine, surtout en ce qui regarde les écrivains belges, suedois, etc... qui, bien qu'en dise M. Zanné, sont un peu trop goûtés en France pour un talent... qu'ils n'ont pas. Et si je n'attaque pas les russes, c'est parce que Tolstoï lui même a attaqué ces incompréhensibles, tel Maeterlinck, dans son ouvrage: *Qu'est ce que l'art?* Et M. Maeterlinck collabore aujourd'hui à un livre d'hommage à Tolstoï!... C'est beaucoup de diplomatie de sa part, ou bien s'avouer franchement crétin, dirait l'ami Maurice Barrès!...

J'espère, monsieur le Directeur, qu'il vous plaîra de publier ce document qui n'incrimine en rien mais est, au contraire, un remercîment à M. Zanné.

Veuillez croire à mes sentiments cordiaux.

PETRUS DUREL.

COMENTARI

M. Petrus Durel no está conforme ab la meva opinió respecte á son fascicle *Referendum*, contestació á la pregunta de la *Revue Franco-Italienne*: «¿Qué penséu del passat, del present y del pervindre de las rassas llatinas baix el punt de vista artistich, literari y sociológich?»

Limitantme als punts concretats per M. Durel, dech respóndreli que la pregunta de la *Revue Franco-Italienne*—mencionada en el paragraf anterior—fa referencia al passat, present y pervindre de *las rassas llatinas*, no de Fransa en particular; vegis, donchs, com al contestar M. Durel á la dita pregunta parlant del passat, del present y del pervindre de sa patria, Fransa, baix els punts de vista artistich y literari, me dona, mal que li pesi, la rahó. No obstant, no tinch cap inconvenient en reconeixe que, al tractar del punt de vista sociológich, llavors si que M. Durel se refereix á *las rassas llatinas* y no á Fransa en particular. (Vegis JOVENTUT, núm. 75, pág. 489.)

També dech manifestar qu'es cert que M. Durel té'l dret innegable d'ésser *antijuif*, peró tinch també jo'l dret indiscutible, no sols de no participar de la seva opinió, sinó de considerar perjudicial als interessos de la humanitat tots els ideals que fomentin l'odi de rassa y de religió, y que contribuheixin al endarreriment social, moral y artistich; perque no crech que'ls estats de lluyta permanent y d'agitació, quan no son provocats per causas justas, siguin els més favorables al progrés y cultura dels pobles.

Insisteixo, aixis mateix, sense voler ofendre á M. Durel, en que no crech en la popularitat dels autors nordistas á Fransa. En lo que si crech es en llur talent, puig aquest no es patrimoni de rassas ó nacions determinadas: l'Ibsen y en Maeterlinck, entre altres, valen, al menys, tant com els més grans talents literaris de Fransa: y las discusions sostingudas per alguns escriptors francesos ab el gran dramaturck noruech Bjornstjerne Björnson, demostran el carácter marcadament nacionalista dels literats y critichs de la república vehina, refractaris en general á l'admiració dels artistas extrangers, quan aquests son independents, tenen conciencia de llur personalitat y no van humilment á Paris á cercar l'aprobació de la critica francesa.

Respecte á lo que diu M. Durel dels russos, dech ferli observar que tampoch en Tolstoy representa absolutament la literatura russa: que n'hi han d'altres—Dostoyeusky, Gogol, Tourgueneff, Gorki y'l mateix Tolstoy que ab justicia y volent ésser llógich, deu M. Durel compendre entre'ls escriptors nordistas que invadeixen la Fransa, sense penetrar per'xó en l'ánima del poble francés.

Y en quant al acte particular de M. Maeterlinck, colaborant, segons afirma M. Durel, en el llibre d'homenatje á n'en Tolstoy, en res afecta á son talent literari. Y privadament respón tal vegada á un sentiment que no pot ésser desagradable á l'ánima elevada d'en Tolstoy: *el perdó de las injurias*.

Fent constar que no he pretés molestar en lo més minim al distingit literat M. Petrus Durel, á qui agraheixo'ls termes amables que ab mi usa, poso fi á n'aquesta resposta, donant al mateix temps la discusió per acabada.

G. ZANNÉ.

---

(1) De M. Petrus Durel, autor de l'obra *Referendum*, hem rebut aquest *Comunicat*, en el que s'exposan algunas observacions á la crítica que de dita obra publicá en aquestas mateixas planas nostre redactor en G. Zanné.

Respectém las particulars opinions de M. Durel, y, conseqüents ab l'esperit ampliament lliberal de nostra Revista, las acullím gustosos; peró conformes com estém en un tot ab la crítica de nostre company Zanné, ens havém dirigit á aquest pera que, en us del seu dret, y fins en nom del periódich, contesti ab un *Comentari* al remitit de M. Durel.— (N. de la D.)

NO NECESSITEM LA HISTORIA

Que no es ja la falta de llógica lo que malmet tota energia en aquest malhaurat Estat, sinó fins la falta de sentit comú, tots ho sabém. Ens manca tot alló que als homes els dona qualitat d'homes en quant significa potencia creadora d'ideas y raciocinis. En aquests temps en que'ls drets individuals, que son d'ahir, ja son vells y aném per altras cosas més enlayradas, els drets dels pobles encara tenen que presentarse rodejats de tota classe d'argumentacions, no ja perque'ls acceptin, sinó tan sols perque'ls hi concedeixin beligerancia'ls mateixos que s'horroritzarian al demanárloshi explicacions de per qué volen ésser lliures y respectats.

A mi'm sorprén y m'indigna que s'hagi de justificar el per qué volém l'autonomia, que á la fi no es sinó un accident de las formas de govern, y que s'hagi d'explicar quina cosa es autonomia devant de la parentela ministerial investida del cárrech de diputat, desde el moment en que no reconech á ningú'l dret d'interrogarnos ni d'oposar trabas á la nostra voluntat. Acceptat está en la lley que un home té'l dret de cambiar de nacionalitat, y lo qu'es acceptat per un home en consideració á sa divina voluntat, ho es per dos y per tres y per cinquanta y per mil; acceptat está y reconegut, que convents y fábricas aixequin pabellons extrangers y's posin sota llur protecció, y lo qu'está acceptat per un convent y per una fábrica, deu estarho també per una familia, per un poble, per una comarca y per una nacionalitat, ab més rahó desde'l moment que ab interessos materials s'hi ajuntan els morals qu'enclouhen totas las agrupacions naturals, y perque si'l dret d'un es respectable, el dret de dos es dugas vegadas respectable, si es que'l dret d'un no assoleix ja'l límit de la respectabilitat per ell mateix.

Donchs nosaltres, que no somniém pas en aixecar cap pabelló extranger; nosaltres, dihém, fins tractantse de la nostra autonomia, hem d'argumentar y hem de sufrir que se'ns ataquin els nostres arguments, com si'l *Voler* no fos ja un argument irrefutable é indiscutible. Y un dels camps de batalla més sagnants es el qu'ofereix la laberíntica Historia, que per cert qu'en el nostre cas es més clara que las ayguas de las fonts.

Hora deu ésser de qu'entrém en el verdader terreno de la Voluntat, ja qu'en el segle d'ella estém, y de que diguém als nostres enemichs lo que sentim en el fons de tot del cor.

Enorgulleixnos la nostra Historia, perque tenim dret d'enorgullirnosen y rahó: peró res ens diria la nostra conciencia si, al mateix temps que nostras páginas d'or, no poguessim mostrar á vostres ulls el nostre present, qu'es el que més ens ompla de joya y d'esperansa.

Poca cosa'ns farian sentir las paraulas d'Augereau, marescal del Imperi francés, al dir:

«Catalans: Sa M. I. y R., habentme, puix, confiat el gobern de aquesta hermosa provincia, me apresuro en manifestar la particular estima que me mereix un poble esforsat, industriós y actiu.

Varias vegadas fent la guerra sobre vostre país, 14 anys há, habia admirat los esforsos de vostre ingeni y amor al treball, que vos feyan superar las trabas que vos oposaban la naturalesa y més la apatia y debilitat de un gobern distant. Sens canals, sens camins, sens ports, habéu fet prodigis per vostra industria. Calculéu á quin grau de gloria podéu pervenir baix la direcció de un gobern ilustrat, paternal y vigilant.» (1).

Poca cosa, dich, ens farian sentir eixas paraulas, si avuy no las poguessim repetir, com podém. Es aixó lo que més ens enorgulleix, y es per aixó que jo vos dich que nó necessitém la Historia pera exigir els nostres drets, sinó que'ns sobra ab el present. Perque encara no hem arribat al cas de consolarnos de cap desfeta repassant fets antiquats, perque encara no som arribats á l'hora de necessitarla la Historia.

Donchs, per si no ho saben: Necessitan Historia'ls pobles envilits, degradats, aixafats, corromputs, esdevinguts negres, salvatjes y atrassats. Necessitan una Historia que'ls parli de sas passadas grandesas, de sos antichs esplendors, de sas corassas lluhentas y de sos pergamins foradats, com el qu'agonitza enfonzat en miserable llit, y vol aferrarse á la vida, té que gaudir en el recort camps flo-

---

(1) Fragment del bando publicat á Palausator per la Justicia de Cassá de la Selva, fetxat al Quartel General de Girona el 20 de febrer del 1810, y firmat per Augereau. La ilissó es bona, y com sabém que ningú es millor pare que un mateix, per'xó volém que'l govern aquest sía nostre y de ningú més.

rits que travessá altres jorns, llum de Sol que un dia colrá sa pell y ara s'atura arrán de la finestra barrada, ayguas frescas qu'altres temps mullaren son cos y quina remor ja no sent acaronarli'ls sentits.

Necessitan tenir Historia'ls pobles xorchs, decrépits, impotents, inútils, decayguts, esdevinguts inertes, insensibles é infeconds. Necessitan una Historia que'ls parli de sas passadas creacions, de sos antichs deslliuraments, dels seus parts grandiosos d'altres temps y del amor ab que sapigueren cuydar sas obras, igual, peró en un altre ordre de temps, á lo que passa ab las avias ja infecondas, qu'ayman als fills de llurs fills com si fossin sortits de sas entranyas mateixas.

Necessitan tenir Historia'ls pobles que no senten l'Art, insensibles á la Bellesa, prenyats de mal gust, amanerats, insulsos, decadents y esquifits. Necessitan una Historia que'ls parli dels genis qu'altres segles nasqueren en son terrer, dels homes que temps passats donaren llustre y renóm á quant vivia dintre'ls límits de sas fronteras, com necessita'l delinqüent retreure la bona moral de sa passada vida pera cercarse una atenuant á la baixesa de sos presents actes.

Necessitan tenir Historia'ls pobles ignorants, menyspreuhadors de la instrucció, qu'esperan el progrés y la selecció en mitj del embrutiment sense posarhi res de sa part, propi é individual. Necessitan una Historia que'ls parli d'antigas y renomenadas Universitats, ja cubertas per la pols del oblit y de la inutilitat de lo que ja no es; que'ls parli d'aplechs d'ideas nascudas sobre son sol y escampadas arreu ab éxit, com necessita l'arruinat, l'empobrit, parlar de sos desapareguts cabals y sos discutibles despilfarros, pera espatarrar, fins ab la bruticia de sa deixadesa, els sentits histérichs que troban aroma á flors ja corsecadas.

Necessitan Historia'ls pobles que no son. Una Historia que'ls parli de que han estat, malgrat tot sian mentidas, perque'ls impotents necessitan somniar grandesas y fins pendre per reals els somnis de la nit passada.

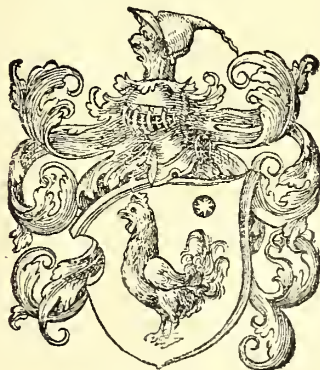
Necessitan, en fi, Historia, els pobles que viuhen (!) de desfeta en desfeta á quina més deshonrosa. Una Historia que'ls parli d'altras desfetas (perque hi han Historias que no parlan sinó de desfetas), las que, alambinadas y coladas pels cedassos d'Honra, Temeritat, Valor y altras mil imbecilitats, puguin arribar á semblar victorias, sobre tot quan hi pugui haver almirall ó quefe extranger que carregui ab el costat lleig de la cosa. Perque'ls *matons* de café-concerts, que sempre perden al lluytar ab personas decentas, necessitan consolar sa conciencia repassant els surgits dels traus qu'altres ganivets obriren en sa pell.

Tots aquests pobles necessitan Historia. Peró'ls pobles que no son envilits, ni degradats, ni corromputs; els que marxan ab més ó menys esfors al costat dels que pelegrinan vers el progrés; els pobles potents, sensibles, forts, ab sava en sas venas ab que fecondar y fecondarse á n'ells mateixos; els que pareixen encara y donan á llum sers viables, ab més ó menys febre, peró'ls donan; els que senten l'Art y'l gaudeixen y'n fan, y son vitals y refinats; els que son sabis y donan més importancia á la més modesta casa ahont el mestre ensenya als baylets d'una amagada vall, que al sumptuós *Palau d'extrangers;* els que son richs y veuhen sas nombrosas xemeneyas llensar glopadas de fum que pujan vers el Sol; els que son; y'ls que viuhen de victoria en victoria en el terreno intelectual, donchs menyspreuhan totas las altras... aquests, aquests no necessitan Historia, no necessitan lluhir blassons, escuts y trofeus guanyants pels revesavis, perque poden mostrar els seus propis al judici de la Humanitat; perque poden ensenyar sa sanch blava, no en els escuts, sinó sagnantse; perque no necessitan mirar endarrera, ni volen mirarhi, sinó endevant, ben endevant, de cara al Sol, de cara ahont neix el dia, de cara ahont ve la llum, el calor y la vida.

Per'xó nosaltres, y tingueuho ben entés vosaltres *grans* estadistas, per'xó nosaltres, que ab la Historia á la má tenim rahó sobrada, vos ne fem regalo, perque no la necessitém ni pera consolarnos, ni per'apoyar las nostras pretensions.

Sapigueuho, donchs: volém ésser autónoms, no perque ho haguém sigut, sinó perque ho som, perque'ns ho sentim en la sanch, perque ho recóneixém en el nostre carácter, manera d'ésser y qualitats; y, en fi, volém esserho, per la grandiosa rahó, per la divina rahó, per la incomparable, irrefutable é indiscutible rahó de que Volém.

F. Pujulá y Vallés.

BAYREUTH-MUNICH

(Impresions.)

II

Si las representacions de *Parsifal* ens han produhit l'efecte intensissim que sols d'una manera imperfecta hem sapigut explicar, no es tampoch petit l'experimentat en las demés obras de Wagner. De *Parsifal* á *L'Holandés errant* la distancia es inmensa, puig aquestas obras representan els dos extrems de la gegantesca revolució wagneriana; mes, no obstant, la llegenda musical del fantástich vaixell ha conseguit atráurens de manera tan irresistible y ha sigut pera nosaltres una font d'emocions tan inesperadas al apareixe per primera vegada sobre la escena-model de Bayreuth, que forsosament hem de reconeixe no haverla apreciat fins ara en tot son valor.

L'Holandés errant (ó *volant*, traduhintlo literalment), no es una ópera, en l'accepció comuna d'aquesta paraula, sinó que, á pesar de sas imperfeccions de forma, resulta en el fons un verdader drama musical. Si en la manera de desenrotllar l'acció, y particularment en la manera de tractar els chors y alguns personatjes secundaris, son de notar encara'ls ressabis del antich género, trobém en cambi fragments considerables ahont se revela ja un reformador, y en que, més ó menys inconscientment, podém arribar á descubrir al autor de *Parsifal*. Una de las cosas que més admirém en ell es aquesta semi-conciencia de sa trascendental misió á partir dels seus primers passos en la escena. ¿Per qué, si no, va cambiar radicalment de rumbo, després del colossal éxit de sa primera ópera *Rienzi*, y renunciá del tot als procediments *meyerbeerians* que tan fácilment podian proporcionarli'ls més positius y afalagadors resultats? Peró Wagner aspirá á un més gloriós pervindre, y germinant ja en son portentós cervell la idea d'un art nou, vingué á posarne'ls fonaments ab l'hermós poema del Holandés, verdader punt de partida del drama musical wagneriá. Aquest es el doble valor que doném nosaltres á dita obra: valor históric d'una part per ésser una fita importantíssima en la historia de la música dramática, y al mateix temps un valor real y propi per la grandiositat de la concepció, pel seu magistral desenrotllo en las figuras dels dos principals personatjes, y per las hermosas páginas musicals que tot sovint hi descubrím.

Estimém, donchs, encertada la inclusió d'aquesta obra en els festivals de Bayreuth. Allí hem apreciat en ella bellesas qu'altres cops ens havian passat desapercebudas; allí la grandiosa tragedia dels desgraciats amors de Senta ens ha aparegut cent voltas més sublim; allí han adquirit á nostres ulls un relleu prodigiós las genials creacions del Holandés y sa estimada, que coloquém juntas ab las més grans del teatre wagneriá; y allí, per ultim, hem pogut apendre quina era sa verdadera interpretació musical. En honor á la veritat, confessém que l'audició del *Holandés*, l'endemá mateix de *Parsifal*, ens ha causat l'efecte d'una sotragada massa violenta, peró això es produhit més per la forma que pel fons, més pel procediment ó factura que per la essencia de la concepció; major desigualtat hi descubrím en el músich que en el poeta, lo qual es altra proba de que lo primer que va revelarse en Wagner, y lo primer també que s'ha d'estudiar en ell, es el poeta dramátich, sense lo qual no arribariam á desentranyar el verdader sentit del compositor.

Y l'obra del poeta es verament grandiosa. Contempleula cóm se deixonda gradualment, sempre ab unitat de pensament, ab els mateixos principis dogmátichs, ab el mateix credo artistich, sempre en linia recta, mirant endevant, ab conciencia plena del terrer que trepitja y del fi que's proposa. ¿No es admirable descubrir ja en sa primera obra artística igual esperit, igual doctrina é iguals solucions pera la humanitat que las que informan sas darreras creacions? Per això trobém ja plenament proclamada la Redempció per l'amor, el renunciament dels goigs terrenals, en la llegenda del Holandés, com després en la del Gral; lo mateix al tractar de Parsifal que de Senta, d'Elisabeth ó de Brunhilda. La diferencia está, com dihém, en la forma, en el desenrotllo, en la manera de portarla á la escena; puig no hi há dubte que aquesta idea redemptora, aquesta concepció sublim, apareix en la darrera de las produccions wagnerianas purificada, idealisada, encarnada en figuras augustas, colocada en un medi diví y revestida del ropatje més esplendorós.

Tot lo que trobém de grandiosas las dugas creacions del Holandés y Senta, ens semblan petitas y convencionals las demés que's mouhen al seu entorn. Erik, el pretendent de Senta, es el tipo del perfecte tenor d'ópera, y Daland, el pare d'ella, baixa á la categoria dels personatjes d'opereta. Cada vegada que intervenen en l'acció, el poema dramátich s'empetiteix, y'ns distreuhen de la ideal esfera en que'ns trobavam transportats. Lo propi succeheix ab el trevall del músich, sublim en l'acció interna, en tot lo qu'es la essencia de l'obra, y molt inferior en lo accidental. Els dos dúos de Senta y Erik, tant per sas ideas melódicas com per sa factura, desdiuhen del repertori wagneriá, com aixís també'ls chors del darrer quadro, y més encara'l dúo de Daland y l'Holandés del primer, en nostre concepte la part més deficient de l'obra. Peró, á cambi de tot això, quántas y quántas páginas d'inapreciable valor! La imponent presentació del protagonista y tot el procés de sa passió per Senta, aixís com tota la part d'a-

questa d'un cap al altre, sense contar las innumerables bellesas de las escenas de tempestat, del chor de filadoras y de la grandiosa obertura, son tituls sobradissims pera provocar nostra atenció y nostre entussiasme per aquesta obra, majorment desprès d'haverla assaborit en l'escenari de Bayreuth.

¿Y qué dirém de la imponent Tetralogia, d'aquella monumental creació que no sembla eixida d'un cervell huma? Un llibre sencer es necessari pera reproduhir las impresions que deixa'l cicle de *L'anell del Nibelung* en aquell qu'hagi assistit, á sa representació ab coneixement de causa. Hem perdut el compte de las audicions que portém d'aquest inmens poema mitológich, y á cada nova audició, encara la sorpresa es major. Presenciar per espay de quatre dias l'incessant desfilar dels numerosos personatjes; seguir el procés de sa complicada acció d'un cap al altre; contemplar las repetidas lluytas d'héroes, deus y nibelungs; bategar al impuls de las grans escenas de passió; extasiarse devant dels idilis d'inefable tendresa; trobarse aclaparat per las tétricas escenas en que bramulan l'odi y la venjansa més desenfrenats; en una paraula, ferse complert cárrech d'aquella descomunal lluyta de rassas per l'or, com á simbol de tot materialisme, y admirar descollant per sobre de tot la incomparable figura de Wotan, es l'esfors intelectual més extraordinari qu'ha requerit jamay una obra escénica. Per tal motiu, pera poder apreciar tot això en el seu verdader valor, pera desentranyar la essencia íntima de l'obra y arribar á la clara comprensió de cada una de las quatre jornadas, es menester assistir á la tragedia complerta, desde'l fons del Rhin fins al incendi del Walhalla, sense prescindir de cap part ni suprimir cap escena, única manera de ferse cárrech d'un tot inseparable, malgrat l'empenyo de las empresas teatrals en demostrar lo contrari.

L'admirable prólech, *L'Or del Rhin*, es d'una importancia capdal pera compendre tot lo restant. Aquella continuada lluyta entre'ls gegants y'ls deus, podrá semblar sens interés y fins ignocenta com alguns sostenen, sent aixis qu'en aquells sers sobrenaturals Wagner retrata de má mestra las humanas passions. Ademés, y apart d'altres motius, conté la grandiosa escena de la maledicció del anell, qu'es una de las més essencials de la Tetralogia y fonament indispensable de tot lo que segueix; y sens assistir á ella, com á la del helm mágich, la del deu Loge, las fillas del Rhin y altras, es impossible *entrar* en el verdader contingut de l'obra. Lo mateix podém dir de la part musical, puig en ella's troba l'origen y fonament dels importantissims *leit-motivs* que travessan tota la Tetralogia.

Una vegada conegut el prólech, l'acció de *La Walkyria* apareix ab claretat molt més manifesta, y no'ns referim precisament á l'acció dramática externa, sinó millor al drama intern que té lloch en l'ánima de Wotan, hermosament exposat en la grandiosa escena del segón acte. Aquesta escena capdal (Wagner ens diu qu'es la més important de la Tetralogia) tan *pesada* á pesar d'ésser casi totalment mutilada en la majoria dels teatres, adquireix en el de Bayreuth unas proporcions y relleu tan sorprenents, que sols llavors se comprén sa extraordinaria importancia y s'entra de ple en tota la fonda intenció del pensament wagneriá. Altre tant pot aplicarse á la escena de Wotan y Erda en *Siegfried*, de tanta importancia com dificultats de comprensió quan no s'executa en aquestas condicions.

Peró la Tetralogia va creixent més á cada part, adquirint en *El capvespre dels deus* una grandiositat imponderable. Aquesta obra, que serveix de desenllás á la gran tragedia wagneriana, es d'unas proporcions é importancia tals, qu'executada ab conciencia produheix un dels efectes més fondos del teatre dramátich, puig en ella l'art de Ricart Wagner s'hi desplega ab tot el seu esplendor. Y á mida que l'acció dramática va creixent fins alcansar proporcions gegantinas, la orquesta pren una importancia també extraordinaria que deixa molt enrera las anteriors parts de la Tetralogia. En nostre concepte, es *El capvespre* una de las obras de Wagner de més profonda concepció, de més intrincat desenrotllo, y sens dubte la partitura en que l'autor ha prodigat més dificultats de tota mena, en que la trama orquestal se complica fins á lo indefinible y que, per lo tant, requereix un més fondo estudi y extensa preparació pera ésser degudament compresa. Com á conseqüencia d'això,'s comprén la inteligencia, el tacte y'ls especialissims estudis que son menester pera posar en escena aquesta obra d'una manera que resulti comprensible pera'l públich y respectuosa pera l'autor.

Apart de totas las obras fins aquí enumeradas que s'han presentat en el teatre de Bayreuth en las condicions que més endevant exposarém, hem pogut admirar també las restants del teatre de Ricart Wagner sobre la nova escena wagneriana que acaba d'inaugurarse en la hermosa ciutat de Munich. Comensá ab *Els Mestres Cantors de Nuremberg*, la deliciosa comedia musical que presenta un sagell tan propi y caracteristich dins de l'obra total de Wagner, y que tan gran plaher ens proporciona al assaborir sas infinitas bellesas. Aquesta obra es una nota de las més penetrants de vida y de color escénichs, plena d'una poesia inspiradissima y ensemps d'una profonditat filosófica admirable, donantnos la proba més evident de la multiplicitat d'aspectes que presenta l'obra wagneriana y de la maravellosa potencia creadora de son

autor. Y per si encara no fos prou, assistim al següent dia á la representació de la gran tragedia amorosa, del poema més colossal entre tots els qu'han cantat la passió humana, y nostre esperit queda aclaparat en la contemplació de las inmensas figuras de Tristan y d'Isolda, els hermosos héroes de la llegenda en que Wagner ha vessat els més colossals prodigis de sa fecondíssima inspiració.

Si tals emocions experimentém al contemplar els grans dramas musicals de la época de maduresa del mestre de Bayreuth, las obras produhidas en la plenitut del seu geni, obras que per sa importancia y dificultats no'ns es possible admirar tots els días, també'ns en produhiren las obras de la primera época, ab las que de tant temps ens trobém familiarisats. Aixís al assistir á las representacions de *Tannhäuser* y *Lohengrin* sobre la escena alemanya, hem fruhit sensacions á que no estém acostumats, sobre tot per la comparació entre la manera pobre y anti artistica ab que en nostre país las veyém representar, y la esplendidesa y art ab que tenen lloch á Alemanya. Una y altra obra'ns semblan novas; tantas y tantas son las bellesas que'ns solian passar desapercebudas.

En *Lohengrin*, apart de sa magnifica presentació escénica, es de notar la novetat de la gran escena de Telramond al presentarse devant la nupcial comitiva, escena que'ls intérpretes italians han tingut á bé suprimir y que nosaltres els demostrariam com es *la més important* de tot l'acte segón y absolutament indispensable pera que la demanda de Elsa en el següent acte'ns aparegui ab la deguda justificació. Aixís dramática com musicalment, es una pàgina hermosíssima y del més gran valor artistich.

Tannhäuser, l'hermós poema musical qu'es per nosaltres el preferit entre tots els de la primera época wagneriana, resulta en gran part completament nou, degut á la refundició que'n va fer Wagner en els últims anys de sa vida, portat de sa gran predilecció per aquesta obra y que no comprenèm per quin motiu no ha sigut adoptada en tots els teatres. La escena dels Jochs florals, el dúo de Venus y Tannhauser y alguna altra pàgina, han sufert importants modificacions que, com es natural, venen á redundar en gran benefici de l'obra; peró la principal refundició es la de la *bacanal*, qu'era una petita nota en l'obra primitiva y qu'ara resulta un gran quadro escénich, incomparablement més extens, y al propi temps una bellíssima pàgina musical, com produhida en tota la maduresa del talent del autor

Heusaquí someramen explicat l'efecte que ens ha produhit la darrera audició dels dramas musicals de Ricart Wagner. Veyám ara cóm han sigut interpretats.

JOAQUÍM PENA.

EN PEY ORDEIX

Els Lutero, els Voltaire, els Giordano Bruno y demés grans pensadors que nascuts en la societat católica, subordinats primer al poder espiritual del Papa, se'n han emancipat després y han causat un trasbals inmens al catolicisme minant els seus fonaments y mermantli bona part del seu poder, tenen també las sevas parodias grotescas, com son el Pare Gabarró, de qui ningú ja se'n recorda, y en Pey Ordeix, avuy en plena campanya.

Es ben trist, tant pels católichs com pels que no professan cap religió, l'espectacle que está donant aquest infelis sacerdot. Jo no sé encara si está fent un bé ó un mal al catolicisme; de lo qu'estich segur, es de que no serveix en res la causa de la emancipació del pensament ni de la cultura humana. Més aviat se'l pot pendre per un intrús sens aprensions, que tracta de posar en ridícul y evidenciar la incultura que desgraciadament caracterisa bona part de la classe obrera.

En Pey Ordeix, que té plena conciencia del seu escás valer, al donar el salt de la disciplina eclesiástica cap á la llibertat de conciencia, cap á la revolta contra'ls dogmas y abusos de las associacions religiosas, ha saltat del seu estat sacerdotal, estat eminentment aristocrátich, cap á las últimas capas de la democracia, cap á las més incultas y fanáticas, cap á las que viuhen més apartadas de tot moviment progressiu y de perfeccionament interior per l'estudi dels efectes de la naturalesa exterior. Sols aixís ha comprés que podia presentarse com un gegant, com un nou Redemptor, y espatarrar ab las sevas *grans* revelacions á n'aqueix desgraciat públich objecte de totas las explotacions, tant en l'ordre material com intelectual; deix al taller un burgés estúpit que li malmet el cos, y troba en el teatre ó en el llibre á un altre estúpit que li enverena l'ánima.

Si'l sacerdot católich, al deixar el seu ministeri, hagués sentat plassa d'intelectual convertintse en ardent defensor dels més radicals principis destructors dels Evangelis, pera enderrocar la nova societat farisaica, ó hagués sigut un mistich revolucionari com en Tolstoy, ó un apóstol de la bellesa pura com en Ruskin; ó hagués profetisat la vinguda del super-home d'en Niezsche; ó talment no hagués sigut més que un polemista religiós á la manera d'en Victor Charbonnel, alashoras en Pey Ordeix hauria fracassat sense cap remissió, perque no reuneix cap qualitat intelectual de las que's necessitan pera brillar en els estudis que inmortalisan els noms d'aquells homes superiors. Las obras d'en Pey Ordeix haurian fet riure als homes de cultura, y no li haurían conquistat ni un admirador ni una pesseta, que sembla qu'es á lo que tira.

Totas las campanyas d'en Pey Ordeix han revestit un carácter de mesquinesa. Quan era capellá de Segovia s'entretenia en fer politica espanyolista y patriotera desde *El Urbión*, contra'l Catalanisme; un cop á Barcelona, tothóm recorda la hipócrita campanya contra un prelat que com á home no era pas més viciós que'ls altres homes y com á prelat valia cent vegadas més que la majoria dels prelats, campanya feta ab sanya personal, com si en ell residis la idea *mater* del catolicisme, com si d'ell dependis la sort ó la desgracia del món católich que tractava de destruhir, y tothóm sab cóm el prelat hauria estat net de tota culpa y lliure de tot atach si ell s'hagués convingut á certs tractes, que cap home digne podia acceptar.

La seva darrera campanya ja la veyém: es encara més trista que las altras. El blanch dels seus trets es el jesuitisme; per tot veu jesuitas: un aristócrata es un jesuita, un diputat es un jesuita, un bisbe es un jesuita, fins un catalanista es un jesuita, y ab la paraula *jesuita* hi fa cabre l'esperit de tota la seva campanya: filosofia, literatura, sátira, art, tot, tot lo que per altra part no's veu en sas obras; en dir *Jesuita!* ja ha donat á llum l'obra mestra qu'ha d'enderrocar la Companyia de Jesús.

Es un espectacle de lo més grotesch que un puga imaginarse la representació del seu drama *Paternidad*. La veritat es qu'en Pérez Galdós, un literat de verdader talent, donant una trista ensopegada, feu el primer pas pel camí qu'ara está recorrent á brincos en Pey Ordeix. Galdós, ab la seva *Electra*, doná'l primer impuls á n'aquest ridicul moviment d'agitació anti-religiosa y fanátich y incult que sembla transportarnos tres sigles enrera. El drama *Paternidad* es un fill degenerat de *Electra*, d'aqueixa mare estéril, maniática, visionaria y insignificant que no té res de la dona intelectual del Ibsen, ni de la dona social dels bons dramaturchs francesos.

L'obra no té cap qualitat literaria recomanable: literatura de *Motín* y *Dominicals*, de *Tronada*, de *Tramontana*, de *Campana de Gracia*... Las escenas culminants, las qu'aplaudeix ab frenesí'l públich, son las més bestials. Hi há una escena, la culminant de l'obra, en que la víctima del jesuitisme amenassa ab paraulas grossas al qu'es causa de la seva desgracia. El públich aplaudeix á rabiar y per tot surten crits de:—«Mátal! Fort! Morin els jesuitas!»—Al cap y al fi no passa res, y en Pey Ordeix deix escapar una ocasió magnífica per'alcansar un éxit espatarrant: si allí hi há una carniceria, si l'ofés se decideix á obrar y tris, tras! tris, tras! no deix cap jesuita ab vida, y estira l'apuntador de la seva caseta y diu que també es un jesuita y'l degolla sobre la escena, ah! alashoras l'éxit hauria estat inmens, inconmensurable, portentós!

S'acaba la escena culminant ó s'acaba l'acte, y'l públich demana á grans crits l'autor, mentres la música toca una marxa titulada: *Viva Pey Ordeix!* Alashoras s'alsa'l teló y surt en mitj de la escena un home vestit de sacerdot á rebre l'aplauso d'un públich menja-capellans, anti-religios per la ignorancia y la rutina, no per l'estudi. Li demanan que parli, y l'home diu quatre vulgaritats sense cap importancia, qu'escolta entussiasmada com una Bona Nova una multitut que, portada per la seva irreflexió, lo mateix calaria foch á una iglesia que besaria'ls plechs de la sotana d'aquell nou Redemptor.

¿Y això es l'Art? ¿y això es el lliure-pensament? ¿y això es el progrés y la llibertat? ¿Això es un espectacle digne de Barcelona al comensar el sigle xx? Això es senzillament una vergonya.

Semblava que'ls temps del Odeón y d'en Piquet havían passat ja per Barcelona, peró desgraciadament la capital s'ha omplert de gent inculta vinguda d'altras regions, y l'Odeón y en Piquet retornan en certs espectacles del Paralelo y en els del Circo Barcelonés. Es verament divertit contemplar aquell públich grotesch que per si sol ja constitueix un baix espectacle. L'un brama, l'altre miola, l'altre lladra, l'altre demana *La Marsellesa*..., l'altre *l'Himne de Riego*..., l'altre crida «Morin els jesuistas!»..., l'altre «Visca en Pey Ordeix!» En fi, un mercat de Calaf de la llibertat, del progrés y del lliure pensament. En mitj de aquest escándol de crits, l'un pica de mans, l'altre de peus, l'altre xiula, l'altre s'ajéu pels banchs, l'altre menja cacauhets y escampa las closcas com en un estable, y fins, segons expressió gráfica d'un amich meu, «*pera orinar no cal sortir*».

Tenian tota la rahó'ls que deyan que'l governador volía fer tancar el teatre pretextant qu'amenassava ruina, ab lo qual hauria fet un gran bé á nostre poble. No més s'equivocavan en una cosa: lo que amenassa ruina no es el teatre, sinó la nostra cultura, alcansada poch á poch y á costa de sacrificis batallant contra totas las rutinas y ignorancias d'aquí y de fora.

JOSEPH ALADERN.

MEETINGS CATALANISTAS

A Sarriá.

Pocas entitats catalanistas haurán tingut una inauguració tan brillant com la del «Centre Catalanista Sarrianench», efectuada el darrer diumenge á la tarde, ó sia pocas horas després de celebrarse la manifestació que acoblá entorn de la estatua d'en Casanova moltas de las forsas que'l Catalanisme té escampadas per nostra terra. De tots els indrets havian vingut representants, y tots aprofitaren sa estada entre nosaltres per'assistir á la festa inaugural de dit «Centre» y donar allí entussiasta fe de vida.

El local estava adornat ab gust y de manera molt vistosa, abundanthi'ls adornos vegetals formant atributs patriótichs. L'ampla balconada era cuberta de llarch á llarch per la bandera catalana, qu'onejava també al cim del edifici.

Ab grans apláusos fou rebuda la Junta Permanent de la *Unió Catalanista*, á la que acompanyavan pera pendre part en la festa'ls benemérits patricis senyors Botet y Sisó, de Girona, y Enrich Durán, de Sabadell, entre molts altres. Havian enviat adhesió totas las entitats acobladas dintre la *Unió*, trobantsen representadas en l'acte més de quaranta, entre ellas Joventut. També s'hi trobavan representats els trenta catalanistas presos, com formant una nova y honorable societat.

El local vessava de gentada, que no hauria pogut trobarhi cabuda encara qu'haguessin sigut dobles las dimensions del edifici.

Oberta la sessió pel president del «Centre» senyor Masvidal, que pronunciá un discurs ple de sana doctrina catalanista inspirada en las Bases de la *Unió*, y llegidas pel secretari las adhesions al acte, fou cedida la presidencia del mateix, entre gran esclat d'entussiasme, al senyor Folguera y Durán.

Parlá després en Joaquim Botet y Sisó, de Girona, pronunciant oportunas frases alusivas al acte celebrat al dematí, y demostrant qu'en el ver Catalanisme no hi há centralisació de cap mena: que no hi há barcelonins, ni gironins, ni provincians de cap ordre, sinó sols catalans que's reuneixen aquí y arreu pera honrar á Catalunya y protestar dels comuns agravis.

Fou ovacionat llargament per la concurrencia, qu'en massa va aixecarse saludant á n'ell y als de Girona.

Iguals mostras d'entussiasme varen promoure'ls eloqüentíssims discursos dels senyor Durán (Enrich), representant del «Centre Catalá» de Sabadell; Món y Bascós, president de la «Lliga de Catalunya»; Mallofré, director del benemérit periódich *La Nació Catalana*; Oriol Martí, nostre estimat company de redacció, individuu de la Permanent de la *Unió*; Josep M.ª Roca y Domingo Martí y Juliá, també de la Junta Permanent.

No podém extractar sos discursos, perque foren tan magistrals, que magistral hauria d'ésser l'extracte. Sols dirém que per sa eloqüencia y pe'l pur radicalisme qu'en ells se contenia, ompliren de joya y d'entussiasme á aquell gran número de catalans honrats que s'havian aplegat pera escoltarlos.

Resumí'l senyor Folguera y Durán dirigint als oyents, al poble de Sarriá y al «Centre Catalanista Sarrianench» inspiradíssims consells. Feu veure que la principal misió del Catalanisme es desterrar els vicis que de fora'ns han sigut empeltats pels opresors, y senyalá las obligacions á cumplir, tot felicitant al «Centre Catalanista Sarrianench» per la decissió y fermesa ab que entra á engrossar las nostras filas, desitjantli llarchs anys de vida pera bé de Sarriá y de Catalunya.

També pronunciá eloqüents paraulas alusivas á la solemnitat del dia. Victorejá després á Catalunya, essent corejat son crit per tots els concurrents. Y posantse tothóm de peu dret, foren entonats solemnement *Els Segadors*.

Aixís acabá la festa inaugural del «Centre Catalanista Sarrianench», que pot estarne ben satisfet, y al que animém de cor pera que sa tasca sia en el vehí poble ben fructuosa, tot donantli la enhorabona per l'acte celebrat diumenge.

—

A Tayá.

Quasi no'ns queda espay pera dar compte d'un altre *meeting* importantíssim, celebrat també'l diumenge en el poble de Tayá, á iniciativa de l'«Agrupació de Propaganda Catalanista» de Barcelona, y ab el concurs de la Junta Permanent de la *Unió*, representada per en Lluis Marsans, que presidí l'acte.

Hi assistiren moltas comissions de Barcelona y pobles comarcans, trobantse'l local, previament ornat ab emblemas patriótichs, invadit per una gran concurrencia.

Parlaren els senyors Ribas y Cots, president de l'Associació organisadora; Vallés, pels escolars barcelonins; Alsina, per l'Agrupació de Vilassar de Mar; Casals, per *Gent Nova*, de Badalona; Tous, per la «Popular Regionalista», de Barcelona; Sabater, pels catalanistas de Cabrils, y Coll, també pels de Cabrils.

Després d'un resúm d'en Marsans, que fou com els demés oradors calurosament aplaudit, se clogué la festa cantant tothóm nostre himne.

Hi figuravan representacions y adhessions de moltas entitats y periódichs de Barcelona y reste de Catalunya, entre ells Joventut.

NOVAS

La societat democrática catalanista «Catalunya y Avant» celebrá durant la vetlla del día 11, aniversari de la perdua de nostras llibertats, una solemne sessió. Acabada aquesta, molts socis y altres companys de causa se dirigiren en petits grupos al Saló de Sant Joan, ab el noble propósit de dipositar coronas sobre la estatua d'en Rafel de Casanova, Conseller en cap qu'en aytal memorable fetxa caygué ferit de mort defensant nostra ciutat contra las tropas de Felip V.

Cad'any se realisava aquest acte tan senzill com patriótich y conmovedor, sense que may las autoritats, ni tractantse d'autoritats forasteras. haguessin incorregut en el despropósit de castigarlo. No obstant, el sényor Socias, que's podria dir catalá, puig es fill de Mallorca y parla nostra llengua; el senyor Socias, actual governador de Barcelona, enviá als esmentats joves á la presó; si no á tots, á bona part d'ells.

Trenta foren els detinguts, ab l'agravant de que sis d'ells foren agafats pel sol delicte d'anar á demanar la llibertat dels altres. Véginse sos noms:

Joseph M.ª Folch y Torres, Andreu Ferrer y Sanllehi, Francesch Corbella y Vila, Antón Antich y Antich, Ricart Usall y Puig, Joaquim Orta y Boadella, Rafel Areñas y Torra, Lluis Marsans y Solá, Xavier Zengotita y Bayona, Joan Fonta y Manau, Alfons Solá y Gené, Joseph Orta y Camps, Ricart Coll y Serra, Miquel Balmas y Jordana, Enrich Rafel y Surell, Lluis Alemany y Carvi, Jaume Casanova y Soler, Jaume Arqué y Clapés, Francesch Llach y Pont, Francisco Vinyals y Forment, Joseph Bas y Gich, Joseph Soronella y Brosé, Joseph Viadiu y Farell, Ramón Rius y Cots, Manel Ribas y Cots, Joaquim Bas y Gich, Jaume Aymá y Ayala, Joan Casellas y Cals, Joaquim Soto y Romaguera y Tomás Soler y Sanmartin.

Tots entraren á la presó cantant *Els Segadors*. Allá anarem á visitarlos, com ho feren tots els bons catalans, y ab l'esclat de patriótich entussiasme que's promogué, ab el batech de tants cors amants de la terra, no semblava sinó que l'autoritat governativa era la única qu'odiava á Catalunya, puig castigava als que la honoran.

En altre lloch ens ocupém més extensament d'aquest fet, que doná motiu, el diumenge, á una de las més grans manifestacions públicas d'amor patri que jamay hagim presenciat; manifestació que fou iniciada per la Junta Permanent de la *Unió Catalanista*.

La llibertat dels joves tan injustament detinguts s'imposava, y als dos dias foren deixats anar. En cambi'l senyor Socias encara desempenya'l govern civil de Barcelona, peró creyém, y creu en pes Barcelona ofesa, que será per poch temps.

No son els catalanistas barcelonins els qu'han protestat de l'arbitrarietat comesa: son moltas entitats de dintre y fora d'aquesta provincia; es tot el Catalanisme y es tot Catalunya.

—

Estém tips de llegir en part de la prempsa, y principalment en cert diari que indegudament vol abrogarse la verdadera representació del Catalanisme, que'ls barcelonins tenim quatre diputats llegitims representants de nostra ciutat. Aquests diputats quan foren elegits s'anomenavan *regionalistas*, peró d'un quant temps á n'aquesta part l'aludit diari, al parlar d'ells, els anomena diputats *catalanistas*.

Donchs bé: el Catalanisme va fer diumenge un acte oficial al que, per tant, no devia faltarhi cap dels seus representants. En aquella manifestació grandiosa é imponent, ahont varem véurehi personas de tots els partits y de totas las classes socials, no varem saber trobarhi (tal volta se'ns va escursar la vista) ni al senyor Robert, ni al senyor Rusiñol, ni al senyor Doménech, ni al senyor Torres, ni á la redacció de *La Veu de Catalunya*.

¿Ahónt eran aquells que tant s'anomenan nostres diputats y nostres representants? Si de bona fe, com creyém, s'interessaren per la llibertat dels joves detinguts, ¿á qué's deu aquest cambi? ¿Son ó no son *catalanistas?*

—

En *La Renaixensa* del dilluns hi trobém el següent substanciós solt, que com á catalanistas, y com á sers racionals, fem ben nostre:

No'ns hem ocupat gayre de la protesta dels pares de familia contra la crida de 80.000 homes feta per en Weyler.

Y compendrán que no'ns n'ocupém. Ells regatejan al ministre alguns mils homes com si fossin raves. Nosaltres los hi regatejém tots perque'ls noys de dinou y de vint anys son homes.

Tant repugnant es cridarne 80.000 com 50.000 com mitja dotzena. Qui vulgui soldats que se'ls pagui, que prous n'hi há d'aficionats á no blincar la esquena. Inglaterra n'ha trobat en pochs mesos 350.000. A Espanya si convingués se'n trobaría mitj milió. Donchs d'aqueixos que trihi en Weyler y no de entre'ls que per tot pecat tenen lo d'haver arribat á la edat en que poden ajudar als seus pares.

Los pares de familia que li regatejin los soldats al ministre. Ja que no tenen volada per més, que s'hi entretingan en aquesta feyna de donetas. Y que hi sortirán perdent, no'n dubtin, perque, lo que's de comerciants, los mallorquins ne son més que ningú, y en Weyler més que tots los mallorquins de Mallorca.

¿Qué volen de nosaltres los pares de familia? ¿Que'ls apoyém perque no'ls hi prenguin més que la meytat dels fills? Donchs no pot ser, que la carn cristiana no's ven ni's compra.

Ells donarían 40.000 homes de bon grat y encara ho agrahirían á la Reyna. Nosaltres no'n donaríam cap y no hauríam d'agrahir á ningú la rebaixa.

—

La *Unió Catalanista* telegrafiá oportunament al «Centre Basch» per la noble actitut adoptada en defensa del idioma euskar después del discurs qu'en els darrers Jochs Florals de Biscaya pronunciá'l senyor Unamuno.

Contra las declaracions d'aquest senyor ha protestat també per sa part l'associació democrática catalanista «Lo Sometent».

Es verament consolador que després d'espectacles tan tristos com s'atreveixen á donar els descastats de la tayta de dit senyor Unamuno, se'n presencihin d'altres qu'aixecan l'esperit, com els qu'están donant els biscains ab dit motiu, y'l qu'ha ofert darrerament el Catalanisme ab motiu dels successos que tots sabém.

—

Copiém de *El Federalista:*

Ab la mateixa energía que protestém de lo fet en el Saló de Sant Joan la nit del 11 contra'ls joves catalanistas que posavan coronas en la estatua del Conceller en cap en Rafel de Casanova, hem de protestar de las paraulas y conceptes que's consignan en el primer párrafo del telégrama que, demanant la llibertat d'aquells, dirigiren á la reyna regent els diputats per Barcelona senyors Torres, Rusiñol y Doménech, per estimar dits conceptes y paraulas com forta censura á que's toleri la lliure emisió de tota mena d'ideas y creencias que per erróneas que fossin son per lo menys tan respectables com las dels diputats que firman aquest desditxat telégrama, qu'es casi una delació contra determinats elements.

Volém creure que quan el doctor Robert conegui'l text literal de dit despatx, li sabrá molt greu que s'hagi enviat, y que la inmensa majoria de catalanistas de debó l'haurán llegit ab disgust.

Enterament conformes.

—

El «Centre Catalanista Sarrianench» prepara pera'l 6 del vinent octubre, com anunciarem, la celebració de sos primers Jochs Florals, acte que promet ésser lluhidíssim.

Dit «Centre»'ns comunica haver prorrogat fins á las deu de la nit del dia 25 del actual el plas d'admisió de composicions, per haverho solicitat aixis varias personas y en atenció á que la majoria dels temas proposats pera premi requereixen un estudi detingut dels respectius assumptos.

—

Ab el titul *Tres problemas* ha publicat don Joaquim Nin y Tudó un folleto en que's condensan y estudian ab molta serenitat tres qüestions intimament lligadas entre si, quina importancia's compendrá ab el sol anunciat: *La extinción de la mendicidad*, *Mejorar la situación del proletario*, é *Instrucción popular*.

El senyor Nin exposa ab molta claretat els seus propósits, y fins presenta solucions prácticas pera solucionar paulatinament aquests tres problemas. Per lo que's refereix als propósits, no poden ésser més honorables, y'ls filantrópichs fins del autor mereixerian ésser estudiats y perseguits per tota persona de sentiments nobles y humanitaris. Si aixis se fes, (l'autor modestament demana'l concurs de tothóm), no hi há dubte que la idea del senyor Nin podria prosperar, essent de resultats prácticihs en un pervindre no llunyá. Peró molt ens temém que'l senyor Nin se quedi poch menys que sol, y resultin estérils els seus entussiasmes. Per desgracia no es la caritat lo que avuy predomina, sinó un egoisme mesqui.

Tant de bo'ns equivoquém, y trobi'l senyor Nin els auxiliars indispensables á tan complexes propósits.

—

Altras publicacions rebudas:

Los Cruzados, per E. Sienkiewicz, autor del *Quo vadis*. Aquesta obra del célebre novelista polach ha sigut publicada en llengua castellana per la casa editorial Maucci, de Barcelona. Forma dos elegants volums, essent son preu total dugas pessetas.

El partido romerista, por don Manuel Lorenzo d'Ayot, director de *La Reforma Literaria*». Biblioteca Española, Madrid. Cabeza, 3.—Preu o'25 céntims.

—

Ha visitat nostra redacció'l periódich *Europa y América*, de Badalona, ab el qu'establim el cambi.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors. No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

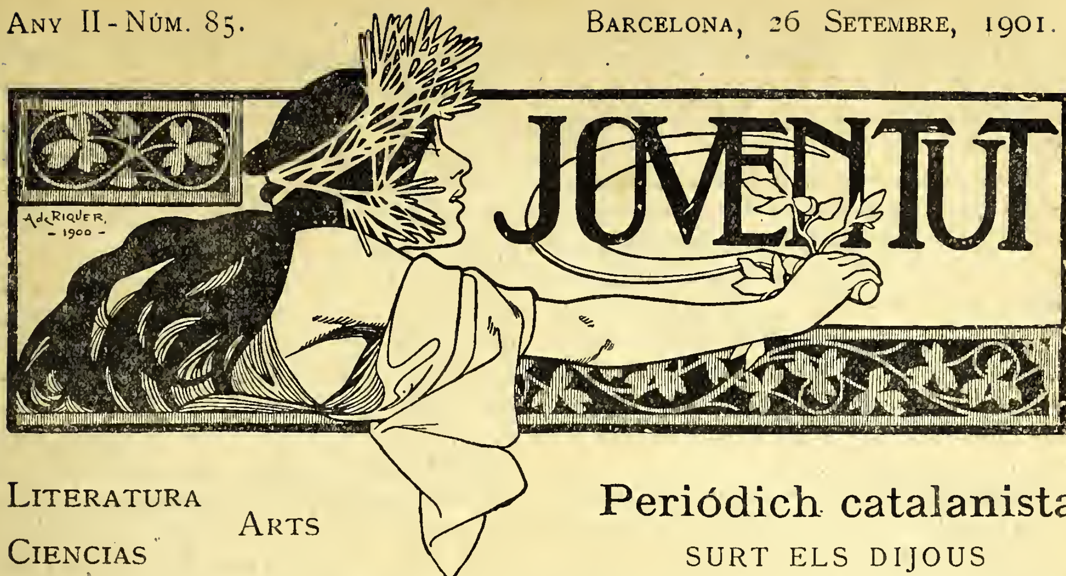
Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

Preus de suscripció.

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:		
Un any.	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins. . . .	40	»
» » sense folletins. . .	25	»

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

ANY II - NÚM. 85. BARCELONA, 26 SETEMBRE, 1901.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

LLIBERTAT, IGUALTAT, FRATERNITAT

El poderós emperador de totas las Russias, S. M. I. y R. Nicolau Alexandrewich—en quin regnat han caygut las llibertats de Finlandia y jeuhen eternament dormidas las de Polonia—ha volgut sostreures per un moment á la dolorosa contemplació dels estudiants y obrers empaytats á cops de fuhet pels kossaks en els carrers de Petersburg, empresonats á mils y trasladats després á Siberia á fruhir las delicias descritas en *La Casa dels Morts*, del genial Dostoyeusky.

Y no dubtém que'l viatje aquest ha d'haver produhit en l'ánima de S. M. I. y R. una agradable impresió de goig y d'amor propi satisfet, y li haurá allunyat algunas visions de cordas de presos recorrent á peu llargas distancias y de cossos cuberts d'esboranchs y de llagas pel paternal y benéfich *Knut*. Passar de las caricias y dels cumpliments del seu cosi S. M. I. y R. Guillém II á las delirants y frenéticas aclamacions del poble governat per Mr. Loubet, successor de Mr. Félix Faure, no deixa d'ésser un espectacle capás de trastornar l'esperit d'un Tsar. Aquest ha pogut enterarse del magnifich cop de vista dels coracers francesos—ab las corassas feridas pel sól—llensantse sabre en má sobre magnificas y aixordadoras baterias que tronan formidablement; ha pogut saber que la *furia francesa* no decáu, que las massas de *fantassins*, de rojos pantalons, tenen encara'l mateix *élan* de llurs avis, els gloriosos veterans de Jena y de Lutzen, y si no temessim despertar recorts tristissims é impropis d'aquests moments, hi afegiriam també'ls de Zurich, Friedland y Sebastopol.

Ha pogut apendre'l Tsar que mentres conti ab la sólida amistat de repúblicas democráticas com la Fransa, pot riuresen de las predicacions d'en Tolstoy, perque quan aquestas predicacions no troban ressó en la terra dels Drets del Home, de la Convenció, de la Gui-

llotina, de Marat y de Carrier, menys ne trobarán encara en mitj dels pobres *mujiks* embrutits per l'alcohol, la ignorancia y la miseria.

Ha pogut apendre'l Tsar que las espinadas se doblegan ab la mateixa facilitat devant del poderós en els carrers y salons de Russia que en els carrers y salons de Fransa; que'ls homes per tot son iguals, que'ls deus Exit, Poder, Fortuna, Orgull y Dominació regeixen y regirán per molt temps á la Humanitat, y que'ls reflexes del *sabre* tenen y tindrán una influencia decissiva y absoluta sobre las multituts ilustradas y cultas.

Ha pogut veure'l Tsar que mercés al apoyo de la República vehina, el César germánich el tem y l'adula; ha pogut convéncers de que la flota de Fransa—quin poder han apreciat orgullosos els francófils barcelonins—al costat de la seva podria plantar cara als enormes acorassats de Sa Graciosa Majestat Eduart VII, rey del Regne Unit de la Gran Bretanya y d'Irlanda, Emperador de las Indias, Senyor del Transvaal y d'Orange...

Ha pogut convéncers aixis mateix, l'autócrata, de que las bellas, elegants y refinadas francesas admiran ab deliri l'uniforme rus, las rossas barbas moskowitas y las elevadas estaturas dels súbdits de S. M. I. y R.

Ha pogut apendre qu'es tan emperador á Fransa com á Russia; que'l poble francés l'acceptaria ab el mateix deliri qu'acceptaria, si ressucitessin,á Richelieu, Lluis XIV y Napoglione Buonaparte Ramolino; que las ideas de *revanche* predominan sobre las de justicia; ha pogut desfer certas llegendas que corrian sobre'l lliberalisme de las anomenadas rassas llatinas, sobre la manera que aquestas entenen la democracia, y sobre la educació politica dels pobles lliures.

Ha pogut apendre que si á Russia tot es fum, com diu l'Ivan Tourgueneff, á Fransa tot es calor y entussiasme; que si'l rus es indecis y pobre d'esperit y necessita la seva ferrenya má pera marxar y fer sa via, el francés s'engresca y's desengresca sol, y bull com el *champagne* y com ell corra perill d'evaporarse.

Ha pogut convéncers el Tsar de que las grans claus de plata que sos personatjes portan fixadas en els faldons dels frachs, han causat fonda impresió sobre'ls despreocupats francesos, lo mateix sobre'ls *decorés* que sobre'ls aspirants á serho.

Ha pogut convéncers de que la fórmula «La forsa avans que'l dret» se la fan seva'ls pobles lliures y'ls esclaus, imperis, monarquias y repúblicas, russos y francesos, anglosaxons y germánichs.

Ha pogut convéncers que després d'ell, l'home més popular á Fransa es Mr. Crozier, el director del Cerimonial. Ha pogut convéncers de que la ciencia y l'art res significan devant del aparat y de las condecoracions.

Y ha pogut apreciar que pera conservar amistats y simpatias, cal, avans de tot, convertir á las nacions en inmensos quartels, rublerts de canons, d'ametralladoras, de fusells dels més nous sistemas, d'enginys guerrers de tota mena, de massas de soldats; y omplir las costas d'arsenals, els arsenals d'acorassats, els acorassats de canons y de marins, esperant el moment en que'l sub-marí vingui á convertir en ferro vell tanta máquina destructora.

Tan sols, entre tantas cosas apresas pel Tsar, las paraulas *Llibertat*, *Igualtat*, *Fraternitat* restarán inconegudas en son cervell imperial y autócrata.

Sort que tot aixó no deu capficarlo—marejat com está del viatje maritim per més que sia'l suprém almirall de las esquadras russas—puig en cas contrari li seria dificil en aquests moments trobar un francés que pogués explicarli'l sentit de las tres paraulas, y las aplicacions y conseqüencias prácticas que d'ellas poden deduhirse pera la governació dels pobles.

G. Zanné.

Hostalrich, 20 setembre 1901.

LA CIENCIA EXPERIMENTAL A CATALUNYA

A n'en Joseph Tarruella.

Fa alguns mesos qu'en *La Renaixensa* parlava queixós de lo poch que's cultiva la experimentació biológica á Espanya, y particularment á Catalunya; me condolia de las migradas arrels que la idea de *produhir* havia enfonzat en inteligencias que son consideradas com directoras en nostre trevall cientifich.

El vulgo, y'l que no es vulgo ó per tal no's té, disocia violentment conceptes que no son divisibles. Çreu, en tots els ordres de coneixements, que l'home de ciencia no pot ésser home práctich, y en el nostre que per'arribar á bon metje no es necessari passar per bon biólech, que'l clinich deu restar ben lluny del lâboratorista. D'aquestas confusions, degudas á la ignorancia del avens y evolució de la Ciencia, naix, en part principal, la petitesa del nostre esfors. Biot deya que la munió no s'adona més que dels resultats aparatosos del intelectualisme positiu (telégraf, tranvias eléctrichs, seroterapia, etc.) y no's recorda dels sabis qu'en llurs gabinets d'estudi prepararen la vinguda d'aytals perfeccionaments en la vida moderna.

Deya en mon ja esmentat trevall—y la idea de llavors té aplicació justa á la d'avuy—que la renaixensa de Catalunya no es encara en lo actual proporcionada; que mentres una de las brancas del arbre cerebral creix ufanosa y plena de vida, l'altra's colltorsa raquítica, tròbantse escassa d'energias que la conreuhin ab tota bona voluntat. Aném en nostra terra endevant, si, peró'l camí fet es curt, perque es poch també'l temps gastat en anarnos desfent de la rutina y'ls prejudicis. Aixís aquests y aquella no han desaparegut per complert de nostra manera d'ésser moral é intelectiva.

Sostenia llavors que si bé s'estudia'l moviment de cervell á Catalunya en la segona meytat del segle XIX, se veurá que podria calcarse sobre de la civilisació en tots els pobles qu'han arribat — ab temps y temps — á regular ó á gran altura. Las lleys demológicas son tan fixas com las fisicas y las quimicas, com totas las lleys naturals. Lo més primitiu de l'activitat d'enteniment, lo directe espontani es l'Art, y á n'ell ens hem dedicat fins ara. Després, quan ja'l pensament, evolucionant, va engrandintse, comensa'l cultiu de la ciencia positiva, ciencia d'observació natural, ciencia que substituheix per fi á rancis empirismes. Homer fou avans qu'Aristótil.

Peró aquesta ciencia no la constituheixen els coneixements eruditius de que vos queixavau, *proto-coneixements* á lo més, y molt sovint *desviació*, malaltia del trevall útil; sinó aquells qu'estimulan, qu'ensenyan á fer, que contribuheixen á la *construcció* de quelcóm sólit. Aquells no son en el fons altra cosa que una forma d'empirisme (potser d'un empirisme ilustrat), peró no fan paissos forts per son saber, ja que sols s'*arrengleran* entre aquests els que, com Solness d'Ibsen, *produheixen*.

Ab tot, no es la erudició en excés lo que'ns fa mal. Si tots ho fossim d'erudits! Es que, per desgracia, en la ruta del saber no hem arribat més que fins á ella. En general, l'altura dels coneixements es poca; hem de reconeixe que estém endarrerits, y n'estém, en mon sentir, perque'l nivell general es baix, perque no s'aprecian bé'ls resultats próxims del trevall especulatiu, y sobre tot—y resultat de las dugas condicions apuntadas—per la disociació d'ideas de que parlo.

Y la falsetat de concepte á que jo'm referesch deriva de que sempre, y encar avuy, al jovent se l'ha fet estudiar, peró no se l'ha ensenyat á ferho, de que l'esperit cientifich dorm, de que no estém avesats al trevall llógich y metódich de cervell, y de que en ciencia, per la falta de costúm, ens enlluherném tot seguit que s'ovira un punt de resplandor. Deriva també del error de creures que'l trevall exclussivament cientifich no pot donar fruyts materials de cap mena, y de que en aquest ordre no hem arribat encara á coneixe'l camí segur. Els prejudicis, per desgracia, poden molt en inteligencias que no han sigut ó no son ben cultivadas. Vos, qu'heu operat en laboratori, ho hauréu sentit sovint: «Qué tonto! Ja'n treurá forsa del seu escarrás!» A n'en Cajal, quan comensava á trevallar en histologia—y ja sabéu que d'aqui ve lo més important de la seva obra—li deyan ximple.

D'aquesta manera estém, donchs, metalisats, sens Ideal cientifich, y es per aixó y per la ignorancia de lo qu'es Saber que si algú arriba á despuntar es sols y res més qu'estudiant, peró estudiant á casa, repassant llibres y més llibres, guaytant revistas y gastant horas en el fulleig d'obras que per son nombre al fí també s'oblidan. Y d'aquests erudits, d'aquests sabis *manqués*, ¿quánts n'hi há que sápigan aplicar sos ben ó mal retinguts coneixements en el terrer de la práctica?

La erudició, que no está tan extesa com al llegirvos algú podria creures, es sols un rudiment del esfors cientifich, inútil perque per migransa d'educació no es aplicable. Ella de totas maneras val més que'l no fer res, perque

demostra en alguns cert interés per mirar enlayre, encara que aquests, malgrat sas quelcunas aspiracions, sian esperits morts (escursats ó no prou instruhits) que no saben trencar els motllos ab que'ls tenen empresonats anys que passaren y tradicions que, al esclat de las novas llums, deurian per sempre esfumarse.

Se pensa aqui, en general—en altras terras aquesta manera de considerar la Vida es la excepció—que quan un xicot acaba la carrera, sa única misió es satisfer la sevas materials necessitats: que un titul es un *pagaré* de la societat; y aixis, es clar, se procura que aquest sia liquidat en el plas més curt possible. Ab aquestas ideas es impossible fer res de bo. Aytal pensan els *papás* y'ls *senyors sensats*, y fan que com ells opini'l jovent que, pujant per la costa de la vida, hauria de trevallar per la propia instrucció. A n'aquest no se li ensenya més que'l costat material de la vida—lo fonamentarse una posició *sólida* y tan aviat com se puga,—no se l'acostuma á somniar ab els grans Ideals, y's fa qu'arribi á veure en son trevall quelcóm de mecánich que no necessita esfors extraordinari. Per aixó's tanca y's rebla'l cercle viciós: l'escolar no troba estímul, voltat com está per la indiferencia cinica de la massa general, y s'acostuma á veure l'estudi primer ab desafecte, després ab fástich; fuig de l'aula y no s'avesa al trevall regular y metódich que fa'ls grans homes; als laboratoris, els pochs que hi há, ni s'hi acosta. El professorat, per son cantó, porta, apart excepcions honrosas, el sagell de la ensenyansa de mitjos del segle passat, y no procura qu'en els cors dels joves vibrin las cordas del entussiasme. La culpa no es exclussivament de cap dels dos; el mestre y'l deixeble s'abandonan y carregan la responsabilitat l'un en l'altre; el segón no va á classe ó dorm en ella, y'l primer creu reduhida sa misió á una hora retallada d'explicació teórica. D'aquesta faysó, els esperits no's cultivan y la indiferencia regna arreu. ¿Cóm, en aquestas condicions, fer esperits forts que ab empenta emprenguin la revolució tan necessaria? ¿Cóm buscar enardits que ab prou potencia cerebral y volitíva puguin aixecar l'ánima de tot un poble?

La tasca de nostra generació es ben dificil y ho es tot, y sol encloures en la necessitat de modificar la idea del pervindre d'aquell que's dedica al estudi de las ciencias; s'ha de moure un número inmens de segles que gravitan sobre la conciencia de nostres compatricis; molt temps, molt, que vol dir gran resistencia.

Ja ho sé qu'es crúa la lluyta per la Vida, y que de moment l'aplicació indirecta del saber es lo que més profit reporta, peró convindria que's demostrés de modo clar que també's viu y's pot viure bé ab els trevalls directes; convindria que, en lo tocant á nostra professió, la massa arribés á comprendre que'l millor clinich deuria ésser qui més coneixements en son si porta, y que no perque un home's retregui en un gabinet d'histologia, per exemple, deu separarse de sos malalts; convindria, en fi, que's fes cárrech de que la Ciencia en sa aplicació no es la relació inmediata del detall al detall, sinó de lo general á cada cas particular, y de que aquell que més s'hagi enlayrat per son rengle de coneixements, ab més acert podrá utilisarlos. S'ha d'acabar ab ideas petitas y motllos estrets, cal que sortim d'aquesta atmósfera ensopidora, que aném cada jorn més amunt, més amunt, pera fruhir del ayre pur de las assoleyadas montanyas. D'ellas tot el pla qué bé's domina! Del fons, lo que més lluny se veu es la fita del terratá vehi!

Pera fomentar aquest moviment, lo que primer faltan son homes, y homes de tanta inteligencia com voluntat. Aquesta, pera vence'ls milers d'escullsque trobará en son camí, despreciables es cert, arrán d'aygua pot ser, peró qu'en son avens póden fer deturarlo. Inteligencia, perque no es gens fácil trevallar en un medi contrari... Y ab tot aixó, ¿d'ahónt, d'ahónt sortirán aquest ó aquests homes?

Si'ls claustres els poguessin produhir, el pas sería senzill. Un cop fets, bé prou se veurian las ventatjas de la situació seva, y llavors el jovent tal volta, ben sugestionat, se decantaria cap una branca que fins ara creu despullada de fruyts; el mateix jovent anularia'l *sentit práctich* de certa gent, y aquesta també, al seu lloch, aniria transformantse.

Peró es casi inverosimil que aquests homes se fassin per las sevas ó las nostras espontanias forsas. Si algú's sentis redemptor, se trobaría mancat d'ajuda (no per mala voluntat, sinó perque no seria comprés), y no arri-

baria á prou pera rompre'l cercle d'acer que'l voltaria; sol, seria de débil espatlla pera la cárrega feixuga qu'hauria d'imposarse. No'ns quedan, donchs, tal com ara estém, més que dos recursos: la natural evolució y la importació extranjera. O anar esperant que las ideas aquestas poch á poch s'imposin, cosa, ab temps llarch, probable, y per això trevallar tots ab tota la fe del nostre cor, ó cercar mestres á fora. Schiff y Krövecker varen crear tot l'estol de fisiólechs italians, qu'avuy son molts y respectábles. ¿Ho farém? ¿Ens mourém tan sols?

Molt me temo que tot aquest demanar sia com ferho en el desert, en las tenebras de la nit solitaria.

AUGUST PI Y SUNYER.

IMPRESIÓ

La feble resplandor dels ataronjats núvols que formant castells anavan enfilantse com pera guaytar á dins del rónech cementir abandonat, reclós entre quatre parets, donava á aquestas un to groguench-fosch, semblant á la patina del temps, al sagell del passat venerable.

Assegut en una pedra d'un porxo enderrocat, gaudia jo la suprema solitut d'aquell lloch, rodejat per cinch pisos de ninxos simétricament arrenglerats, buyts uns, altres estabellats del frontis, deixant entreveure alguna caixa podrida y fins alguna ossamenta cuberta d'una molsa de pols negrosa. Totas las parets eran deslluhidas, y'l solch assalinat de las rajolas era menjat pel temps y ple d'herbas; el devall de la corcada cornisa de suldó era brut, un brut de molsa y floridura; al interior de las porxadas tot eran cortinatjes de trenyina, respirantshi un ambient reumátich, esvahit de tant en tant per l'alenada sanitosa y vital que duya l'ayre, saturat del aroma de la flor d'atmetller del camp vehí.

En ma abstracció, veya las herbas redressarse ufanosas ab la fresca brisa del capvespre; veya'ls escardots y blets rublerts de cargolins xuclántloshi la sava, últims aprofitadors de l'última bafarada de la materia humana.

Qué bé hi estava entre l'herbey florit y verge del cementir abandonat! Quina armonia més suau la del vert d'herba y'l morat de la flor d'escardot, boy esfumats y confosos á la llum somorta del capvespre!...

La vegetació exuberant d'aquell pati descubria'l seu abandono: ni un migrat viarany, ni un rastre de petjadas!...

Quántas voltas l'havia sentida l'anyoransa d'aquella solitut, y quántas voltas la he desitjada la dolsa pau del no ser!...

. . . .

La fosca'm feu fugir del lloch sagrat, embolcallant ab son misteri las mevas fantasias, que se'n anavan lluny... molt lluny, com la llum crepuscular...

MARIO SUGRAÑES.

IDILI (*)

La primera llum
de l'alba festiva
ha sorprés la font
brollant crestallina,
besant ab amor
l'herba malaltissa.

El raig primerench
á l'aygua gemada
ha fet resplandir
tota enamorada,
pagant aquell bes
ab tendras complantas.

La molsa ho ha vist
tota engelosida,
y ha plorat d'amor
vora l'aygua viva
qu'ha donat al sol
sas llágrimas tristas.

Y'l sol va xuclant
la font cantadora
ab la hermosa llum
que tant la enamora,
fonent llum y cants
en ánima sola.

La font s'ha apagat
y'l sol sempre brilla,
y en sa llum radiant
la font hi sospira,
vivint en l'espay
que'l astre domina.

. . . .
. . . .

Y l'herba s'ha mort
tota esgroguehida.

MANEL SERRA Y MORET.

Vich, setembre de 1901.

(*) Fragment de la composició llorejada ab la Flor natural en el certamen de Sant Gervasi (Josepets).

NOTAS DE COLOR PERDUT

Els cossiers d'Aларó.

L'antiga, popular y bella festa de Sant Roch, altre temps tan típica, animada y agradosa, havia anat perdent, mica á mica, la seva transparencia y puresa, fins aparéixer en els darrers anys borrosa y esfumada entre la pols, la giscadissa y'l baf de sanch de las exóticas corregudas de torets y la fumassa y polsaguera dels balls de saló, sovint improvisats, á la claror dels *festers*, en mitj de las irregulars y escafidas plassas de la vila.

Al ferla enguany ab major lluhiment del acostumat, ab motíu d'inaugurarse'l mateix dia en aquell rústich, humil y amagat poblet del si de la montanya la blanca, fantástica y enlluhernadora llum eléctrica, s'ha intentat fer ressorgir ab tota sa puresa las senzillas y poéticas usansas. Peró las flors marcidas perden sempre la suau aroma ,y ¿recobra per ventura la fruyta podrida'l gust delitós?

Per aixó anyor la festa d'aquell temps, llunyá com la infancia, en que no més passava en el poble els dos ó tres días que cada any durava.

Morta ma avia, la casa per ella habitada va quedar abandonada, sola y trista com incontaminat, sencer y respectat relicari. Excepcionalment s'hi reunía la familia'l dia de l'Assumpció pera presenciar y gaudir la festa del Sant Patró.

A la meva arribada aquell avans fosch y mut santuari estava ja ple de llum y animació: el tragí del servey era viu y seguit, per tot arreu estavan espargits els cistells ab robas, fruytas y verduras, la cendrosa fumarola se'n pujava per la negra xemeneya, agradosas olors excitavan el paladar, y ma mare, diligent y atrafegada, dava ordres, disposant lo necessari pera'l benestar dels altres, sense posar esment en el seu.

Mentres ens enllestíam depressa per'assistir á la missa major, animava'l meu esperit jovenil el monoton repercutir dels cops de las massolas sobre'l cuyro dels tamborins, las notas dolsas y apagadas dels fluviols, y per demunt tots els remors, el broll vibrant de las infladas xeremías omplint d'entussiasme y alegría tots els cors.

El carrer estava ple de gent, la major part trevalladors del camp, que ab el vestit nou y la cara afeitada, neta y alegra, diligents y tranquils, caminavan cap á la iglesia.

L'ofici propi del Misteri celebrat imposava per lo solemne, sumptuós y sever. El predicador solía ésser algún canonge ó altre orador de fama; la música y'ls cantors m'agradavan per lo sorollós y desusat, y, més que res, cridava la meva atenció l'alegre llit de mort posat en mitj de la iglesia, enrevoltat de florit verger d'olorosas alfábregas, flocaters, perpetos y bells-véurers, ab el lluhent pabelló de domás vermell y l'inmóvil cos de la Santa estés sobre'l daurat y artistich vas.

Mes la festa, la popular festa de Sant Roch, comensava de bo ab la processó que á mitjant tarde recorría'ls principals carrers del poble, després de vespras. Joves pagesos ab llargas vestas duyan el vas ab la policromada y rígida figura de l'Assumpció, á la que voltavan ballant els cossiers, sense parar may. Devant la imatje anavan els devots en llargas filas, ab llums de cera blanca, els preveres revestits dels ornaments litúrgichs y'ls escolans ab els encensers fumant suaus aromas. Seguían després els oficiants cuberts de seda y or, y al darrera una gran multitut de donas resant ab murmurant remoreig. La multitut s'arremolinava curiosa á son pas, en tant que'ls inofensius dimonis perseguían sense descans l'atlotea revolta y giscadora.

Desd'aquell instant, finida y desfeta la processó, fins ben avensada la nit del següent dia en que acabava la festa, per totas parts ressorgia, entre la concurrencia sempre en aument, la nota de víus colors dels inteligents, ágils y sugestius cossiers. Mitja dotzena, no més, de rústichs jovensans, en trajo senzill y primitiu, de cara morena y afeitada, daurat gorro cilindrich coronat de flors, curt gonell, vistosa banda de seda, calsó estret, mitja ajustada y lleugera sabata de roba, ab cascabells en els genolls, llugeresa y gracia ab els salts y moviments, pareixian una legió, de tal manera's multiplicávan.

La dama pastora, sens dubte menys graciosa; dansava en mitj d'ells á la iglesia, ab la torpesa propia del mascle disfresat de dona, portant l'estufat vestit de blanca musselina ab cos del mateix, mocador de seda pel coll, en forma de triángul, y capell de palla d'amplas alas, adornat ab llassos y flochs vermells.

Els dimonis, dos no més, bons, suferts y complascents com no n'hi há segurament al infern, duyan una especie de sach, forcat á cada cap pera cubrir els brassos y camas, atapits per totas bandas de trinxas de panyo de variadissims colors, cusidas al sach per un sol punt, careta de lletja ganyota, enrevoltadas banyas, cona negra y peluda, campanillas y picarols pel cos y una fibrosa y llarga barra de pita en las mans callosas y morenas; gruixot y lleuger pal d'etzevara, com diuhen en el poble, demunt el que cavalcava sovint el mateix dimoni portat sobre las espatllas d'ardits jovensans, quan no li prenia, ab astucia, la revoltosa atlotea, per'amagarlo lluny, ó anarlo á remullar dins las claras y frescas ayguas del abeurador, á l'altra banda del poble. Aquella, per mi, arriscada y verdadera empresa de gegants, vista de lluny, me divertia moltissim.

Els sonadors de xeremia y'ls tamboriners ab la seva propia y usual vestidura de pastors de la montanya, y la dama pastora, cossiers y dimonis, eran els interessants y pintoreschs actors del popular drama.

Entrada de nit, al acabarse de cantar á la parroquia las solemnes completas endemoniadas, aixis anomenadas perque'ls mateixos dimonis tenian esment de posar ordre entre l'apinyada multitut, lo que movia gran soroll y gatzara, la dama y'ls cossiers ballavan sobre'l presbiteri, devant el Sant Patró, al ritmich compás del fluviol y'l tamborino, sonat per un jay vestit á l'antiga, ab calsó á la grega, samarra negra y capell ample de llana grisa, la pastoril, senzilla, monótona y típica dansa que l'inspirat músich y coral amich Antoni Nogueras ha salvat venturosament del injust oblit en que anava á pérdrers.

Acabadas las completas comensava'l ball de la revetla en la vehina plassa, á la llum de las fumosas estellas de teya, y seguian els boleros y jotas sense descans ni interrupció fins acostarse la mitja nit.

El dia següent, el matí de Sant Roch, el jove Obrers, ab dos cossiers y un parell de populars músichs, acompanyavan las dispostas jovenetas desde casa seva fins á la iglesia, retirantse després d'haverlas oferit galantment aygua beneyta.

La impaciencia dominava als assistents durant l'ofici. Era molt usual recomanar al predicador que fos curt, y tant se repetí un any á n'el Pare Colóm l'advertencia, que cumplí l'encárrech dihent que desde l'anterior res sabía qu'hagués ocorregut de nou á Sant Roch, y baixá tot seguit de la trona, després d'haver explicat al burlat auditori el motiu d'ésser tan breu. El sermó havia durat cosa d'un minut.

Esperava ab infantil interés la oferta, en que'ls cossiers recorrian dansant el centre de la esglesia, desde'l portal major al presbiteri, pera oferir coloms y cunills fermats á verdas canyas.

Hi havia després del ofici las corregudas, dins un camp estéril, sens arbres ni ombras, ab un sol de justicia de mitjant agost al fi del mitj dia, á més d'un quart de distancia del poble; y á aquella planura acudian carros y bestias y multitut de gent á peu, las autoritats, la guardia civil y la rural, els tamboriners y xeremiers, la dama y els cossiers, els obrers y comparsas ab els premis penjats á verdas y llargas canyas, tots mesclats y confosos entre núvols de pols, á la claror vibrant y lluhenta d'un clima casi africá.

Recordo confosament haverlas vistas una vegada desde improvisada y rústica tribuna, devall els vells noguers del hort, junt á la paret que'l tanca pel Mitjdia, assegut sobre els genolls del forsarut y vell eguer. Un jove va caure ferit y sangnant d'un cavall negre com la nit, que va fugir escapat mentres s'enduyan al pobre ferit sobre improvisada civera de verdas brancas de pi á la casa de la próxima masia. Perque no hi faltés la nota cómica, la dama, la reyna dels cossiers va perdre'l mirinyach.

Aquests, com els músichs, corrian y guanyavan el premi que'ls estava destinat.

A la tarda, la llarga y per mi fastidiosa sesta dels majors, que no deixava jugar y fer renou, era interrompuda ab l'arribada dels cossiers. Repetian las mateixas dansas de las completas ab més frisansa, desitjosos d'anarsen á ballar á altras casas: y després de rebre la moneda de plata, partian seguits d'un estol d'avolotadors y alegres infants.

La professó del Sant, més curta y no tan solemne com la del dia avans, era poch concorreguda. Precisament en aquella hora es-

tavan á punt las bombas de gelat y sobre la taula las saborosas ensiamadas y'ls quartos empalagosos.

El públich comensava á parlar del ball que prest havia de comensar en mitj de la plassa. Se discutia ab interés y calor sobre qui ballaria la *primera* aquell any; y's recordavan las altras ditas d'altras vegadas, la bellesa y elegancia de la preferida, el matrimoni venturós ó desgraciat, la mort ó'ls nous amors de la nuvia y altres mil incidents referents al cas. Aumentavan las ofertas poch á poch; ja solzament dos se disputavan ab gran empenyo la victoria, y al fi's rematava á favor del més tossut. A cent lliuras va arribar á voltas.

Els darrers raigs del sol ponent dauravan encara'ls alts cims de las próximas montanyas, quan el venturós enamorat, acompanyat dels cossiers, xeremías y tamborins, se presentava á la casa de la seva estimada pera conduhirla al ball á disfrutar la disputada victoria. Sonavan y tocavan xeremiers y fluviolers tots á un temps, y'ls cossiers formavan ab la nuvia y las sevas amigas la indispensable parella, mentres duravan las *mateixas*, com únich y escepcional privilegi per inmemorial costúm concedit á l'afortunada.

Més tart, ja de nit, quan els classichs *festers* iluminavan á radols l'apinyada concurrencia, aumentavan sempre seguit els estols d'alegras balladoras. Feyan de-tot-d'una un parell de voltas pel cércol de la plassa, y llavors se'n anavan ab un joch de trompas (fluviol, xeremia y tambori) á recorre'ls carrers del poble, aturantse á ballar devant las casas dels parents ó amichs, á la feble y móvil claror d'unas quantas fallas de corigsech. Dins la negror del carrer aquellas tacas de llum ahont se bellugavan y movian las incertas y fantásticas figuras de la tranquila dansa'm produhian un agradable y bellissim efecte; aquella música apagada ó renouhera y vibrant, segons la distancia, els cércols de claror brillant ó esfumada y confosa, y'l renou y la xiscladissa inarmónica y monótona, acabavan per omplir el meu esperit d'indefinible y fonda tristesa... y seguia'l ball ab persistent monotonía, fins extingirse ab la claror de l'auba del dia naixent.

Al aixecarme del llit, desprès d'algunas horas de dolorós insomni, continuava distint y persistent dins las orellas el sorollós y agut so de las xeremias y tamborins, semblant al mareig del navegant al arribar á l'anyorada y tranquila llar.

No's torbavan á presentarse'ls cossiers y dimonis, ab els seus usuals vestits de treball, á recullir diligents las sobras de la nostra taula, pera compensar las molestias d'aquells dias ab un alegre y fraternal paucaritat... Jo, entre tant, m'allunyava depressa de la casa de ma avia, pera no tornarhi fins l'any vinent.

JOAN ROSSELLÓ.

16 agost, 1901.

SENSACIONS DE TARDOR

(CANT DELS MESOS)

Torna amich, mon amich, á mon cor,
que l'hora del amor
ja es casibé passada.
Torna amich, mon amich, á mon cor:
s'esfulla la flor
que'm va dar l'aymada...
Torna amich, mon amich, á mon cor.

Lo juliol ardent va durme besos
d'uns breus llabis encesos
que'm van fer oblidar de l'amistat;
mes, sadollas de besos y abrassadas
las ánimas, llassadas
paheixen la ventura qu'ha passat.

Avuy, al fons dels ulls d'aquella amiga
hi jau allargassat l'aburriment;
que reposada estiga
fins que torni á vení'l desvetllament.

Entre tant, torna amich á la pau dolsa
de mon constant y verdader amor;
torna amich al afecte d'algún día,
que t'ho demana humiliat mon cor.

L'amistat es lo port de la bonansa
hont s'aplaca l'embat de la marô:
hi corra, vela extesa, la esperansa
quan náufrega s'escapa del mar de la passió.

VÍCTOR CATALÁ.

La manifestació catalanista del 15 del actual.—Pas dels darrers manifestants per la Plassa de Catalunya.

A LA PRESÓ

Proposantme publicar en *La Reinaixensa* algunas de las impresions rebudas durant nostra estada á la presó, no amohinaré avuy als estimats llegidors de Joventut ab detalls insignificants que després, acompanyats, tindrán més interés.

Avuy, sols sia pera fer companyía al *grupo dels delinqüents*, me limitaré á dir que ab tot y ésser tóts ben joves, donchs l'amich Casellas sols conta 15 anys, ni un de nosaltres se planyia de la seva sort, avans al contrari, la consideravam extremadament honrosa, pensant que si Deu ho vol encara serán bon tros pitjors els mals qu'haurém de sufrir els que si bé no robém ni fem cap malifeta que'ns fassi dignes del presiri, en cambi estimém com se deu á la nostra Patria, Catalunya.

Deu els fassi bons.

No'ns creyém de cap manera sacrificats per Catalunya, perque tot plegat no es més que'l resultat de la *llógica* espanyola, y ho considerém donchs com un fet natural, naturalíssim qu'esperavam de temps; y esperém encara que's repeteixi perque aixís es llógich y natural; d'altre modo ni seriam d'Espanya, ni aquesta obraria com li dona á entendre sa *hidalguía*, *caballerosidad*, etc., etc.

...Un disgust, si; una petita ombra de tristesa vingué á interrompre la nostra alegria mentres estavam entre las groixudas reixas del ignominiós departament. Alguns dels diaris del matí, precisament els que no callan may pregonant que son defensors de la llibertat dels homes, els que s'indignan devant de las arbitrarietats de la política que sufrim, va fer la gran brometa al saber la detenció y empresonament dels catalanistas.

Els catalanistas, com tothóm, tenen dret á la llibertat; y tot home honrat, peró no honrat de *doublé*, sinó honrat de perfecta honradesa, ha d'indignarse devant d'un atropello com el de que forem objecte. Els catalanistas, com tothóm, tenen pares y mares que's veuhen separats brutalment dels seus fills per las reixas ignominiosas d'una presó. Tothóm que sia honrat ha de respectar, al menys, el dolor de la mare velleta que busca

desesperada al seu fill y'l troba entre homes de degradat aspecte que parlan descaradament de crims, alabantsen y considerantse superiors als presos ignocents perque aquests no tenen el *valor* qu'ell tingué.

Y de tot axó'n feren brometa'ls diaris de la llibertat.

No respectaren res. Eran catalanistas, y axó á certa prempsa li donava dret á ferhi sortir la fals y *Els Segadors* per'atipar de broma al seus llegidors inconscients.

Que fugirem, varen dir; que deixant per terra bastons y parayguas arrencarem á corre esporuguits... Mentida!

Un crit sorti unanim d'entre nosaltres al sentir l'enrenou de pitos dels policias.

—Qué no's mogui ningú!—

Y no sols no'ns moguerem, sinó que sortirem á oferirnos als que, per lo que tardaren, semblava que no s'acabavan de decidir á escométrens.

Y ab tota dignitat, sense pors ni esgroguehiments, ab l'ánima satisfeta pensant en Catalunya que també sufreix persecució y esclavatje, ferem nostra via ab el cap ben alt y la serenitat per companyia.

Aixis anarem á la presó: entre un cordó de policias y un altre de civils á cavall ab el sabre desenveynat; y nosaltres de dos en dos, com una cordada de criminals entremitj d'ells.

També'ls hi perdoném als diaris que prengueren á broma aquell estúpit atach á la llibertat; també'ls hi perdoném pera demostrárloshi que'l nostre cor no es venjatiu, y sobre tot perque enteném que'ls nostres actes son prou elevats pera que'ns preocupém de si fan riure ó plorar.

No anarem á la presó per veure qué'n dirian els diaris; hi anarem per amor á Catalunya.

Si avuy ho retreyém, es sols perque'ns dol per ells. Rieuse de nosaltres, dels catalanistas, peró quan no os tiréu terra als ulls, quan al ferho no tinguéu de profanar la llibertat que voléu defensar!

Al publicar JOVENTUT el retrato dels trenta companys detinguts y empresonats, crech qu'obeheix á indicacions de moltas entitats que forman part de la *Unió Catalanista*.

Hi havém accedit gustosos, y per recomanació de tots y en nom de tots fem constar ab aytal motiu nostre profond agrahiment en vers tots els que s'interessaren directa ó indirectament per la nostra llibertat.

Aixis mateix me recomanan que la nostra protesta contra l'injust empresonament y contra l'arbitrari procedir del governador al disposarlo, sia solzament el crit que surt del nostre cor, el crit hermosissim que no poden negarse á contestar ab totas sas forsas tots els catalans, el crit que tot ho diu de Visca Catalunya!

JOSEPH M.ª FOLCH Y TORRES.

BAYREUTH-MUNICH

(IMPRESIONS.)

III

El primer, el més trascendental y'l més sorprendent de tots els elements que colaboran en las representacions wagnerianas, es la orquesta. No es fácil donarne una idea, ni es possible compararla ab cap altra, perque la orquesta de Bayreuth es única y sensigual en tot el món musical. L'efecte que produheix al sentirla per primera vegada es tan intens, que no s'esborra may més, y cada nova audició serveix per'aquilatar més encara tot el seu valor. A aqueix maravellós efecte contribuheixen casi en iguals proporcions tres distins factors: la colocació de la orquesta, la selecció dels músichs que la forman y la personalitat dels mestres directors.

De la caixa orquestal de Bayreuth, d'aquella *profonditat mística*, segons la general denominació, ne surten purificats els sons harmónichs y adquireix la frase melódica una dolcesa d'expressió qu'en lloch més es possible sentir. Colocats els músichs en una graderia que va descendint á mida que s'endinza sota del escenari, queda tota la formidable bateria del metall rellegada á un tercer terme, dins d'un espay molt més reduhit y clos per complert, del qual el so d'aquests instruments ens arriba sempre unit, homogeni y dols, recullit perfectament per las parets de la caixa y lliscant suaument pel plano inclinat que li serveix de sostre. En els passatjes *pianissims* s'obtenen del fondo orquestal uns matisos d'extraordinari efecte, degut á aquesta colocació, puig las frases ditas ab *sordina* prenen un so molt més apagat, que las revesteix d'extraordinari misteri. En els forts, el metall puja, creix y desplega tota sa riquesa de sons, peró sempre dins del just terme, sense que la sonoritat sia major que la que produheixen las demés massas de la orquesta; y d'aquí'l perfecte equilibri entre totas ellas, tan dificil d'obtenir.

Es aquesta una de las condicions més sorprenents de dita orquesta: may, absolutament may la fusta queda ofegada pel metall, ni may els instruments de vent arriban á predominar sobre'l conjunt de corda. Aixis, al sentir un acort al *unisono*, sentim tots els instruments, peró no'n distingim cap; tots sonan, tots contribuheixen en proporció exacta, casi matemática á la formació del acort, peró la resultant no es sols la suma de tots aquells sons, sinó la fusió perfecta de totas las harmonias en l'harmonia única. Aixis mateix, quan se presenta una de tantas grandiosas melodias revestida d'aquella riquesa de combinacions harmónicas en que Wagner aboca al plegat tot un prodigi d'inspiració y de técnica musical, no es possible distingir entre'l cant y l'acompanyament perque forman un tot indisoluble en el que'ls acorts semblan sortir dels mateixos instruments que diuhen la frase melódica. Y quan, en el més intrincat teixit de combinacions orquestals, apareixen tres, quatre ó més temas á la vegada, es admirable la claretat extraordinaria ab que cada un d'ells se fa perceptible, nota per nota, y la hermosa manera com se lligan, alternan, predominan ó se subordinan uns als altres, donantnos, dins de la varietat infinita, la més perfecta unitat de conjunt.

Si totas aquestas qualitats podém apreciar dins de la massa de la orquesta, més ens sorprén encara al posarla en relació ab el cant. La colocació de la orquesta en un espay enfonzat, en una caixa cuberta en sa major part per planos inclinats de fusta que sols deixan lliure un espay en son centre per ahont ens arriba'l so, té un fi primordial y essencialissim qu'es el de compenetrar del tot al espectador ab el drama musical. En aixó consisteix el secret principal de la orquesta enfonzada: en no interposarse entre'l públich y'ls artistas, en no ofegar MAY la veu d'aquests y permetre que cada silaba de cada paraula sia percebuda d'una manera clara y distinta per l'auditori, el que ni un sol instant pert el curs y lligament del drama. La diferencia no pot ésser més manifesta, puig aixis com en els demés teatres aném á *sentir* l'ópera, aqui aném á *veure*'l drama musical, á *contemplar* l'obra wagneriana, de la qual la música, com la paraula, no es el fi, sinó únicament el medi d'expressió.

Mes, apart de las ventatjas de la colocació de la orquesta, es indubtable que gran part del extraordinari efecte es degut á las excelencias de la primera materia que la informa, es á dir, á la calitat dels músichs. No es la orquesta de Bayreuth una de tantas orquestas de primer ordre en que s'arriba á la perfecció tant per la valua dels músichs com pel gran temps que portan reunits en la práctica d'un mateix art, sinó qu'es un conjunt orquestal format pels elements més escullits de las principals ciutats de tota Alemanya, d'Austria y fins d'altras nacions, cercant en cada una'ls professors més notables de cada instrument, y aumentant el número d'aquests en una proporció que permet alcansar els efectes més admirables en tots sentits. Y aquests elements vinguts de las més diversas encontradas, s'aplegan una bona tempórada avans de las representacions pera verificar extraordinaris ensaigs (del mati al vespre) d'unas obras que coneixen tots fa anys y anys, y que, no obstant, tornan á ensajar ab la mateixa escrupulositat de la primera volta.

D'aqui prové aquella prodigiosa execució de conjunt, aquell admirable efecte de *trenta tres* violins que sonan delicadament com un sol ideal violi; de *tretze* violas y *tretze* violencellos, veritable maravella de sonoritat y quals notas se confonen molts cops sense saber á quins atribuhirlas; y de *nou* potentissims contrabaixos que semblan, més que instruments de corda, els registres graves de un'orga. Es de notar la especial formació d'aquesta orquesta en la proporció de la corda baixa, puig els contrabaixos entran en una tercera part *menos* que'ls violoncellos y violas, sent aixis que aquesta tercera part es de *més* en nostras orquestas, y devegadas fins el *doble*. La reducció dels contrabaixos, recomanada molt eficasment pel mateix Wagner, evita la pesadesa que's nota molt cops en els baixos de la orquesta, estableix l'equilibri d'acusticitat entre totas las cordas, y permet, sobre tot, que la sonoritat dels violoncellos sia molt més clarament perceptible, evitant aixis qu'en els passatjes forts no se sentin per quedar ofegats per aquells instruments.

Si dels de corda passém als de vent, la diferencia es tant ó més d'admirar. Una de las cosas més sorprenents es la extraordinaria sonoritat de la fusta, sempre perceptible fins al punt de qu'en els més extremats *fortíssims* els instruments de fusta dominan per sobre del mateix metall. Aixó's justifica per la rahó de que la fusta ve colocada dins de la caixa de la orquesta, sota mateix del únich espay que permaneix en descubert, y per tant s'ha de sentir naturalment més que'ls altres. Hi há ademés la rahó dels extraordinaris elements que la componen, com son *cinch* flautas, *cinch* óboes, *quatre* clarinets y *quatre* fagots, ademés del corn inglés, del clárinet-baix y del contra-fagot. Tots ells de sonoritats magnificas, mereixent en especial remarcarse la dels clarinets y fagots, pel seu to hermosissim y per sa extraordinaria potencia expressiva, y en particular la del contra fagot, instrument desconegut per nosaltres en absolut, y sense'l que numerosos passatjes de la Tetralogia perden gran part del seu efecte.

El metall constituheix en la orquesta de Bayreuth el major dels prodigis, del qual sols pogué nostre públich apreciarne una mostra molt petita ab els concerts de la Filarmónica

de Berlin. Hem sentit allí *nou* trompas d'una sonoritat tan admirable, d'una expressió tan grandiosa y d'una dolcesa tan exquisida, que molts cops no sabíam distingir entre ellas y'ls graves de la corda. Y no volém parlar de la execució, perque solzament el *solo* del segón acte de *Siegfried* aixeca al espectador del seu assiento. Afegeixis á aixó las magníficas baterías de trompetas, trombons y tubas, divididas cada una d'ellas en tenors, baixos y contrabaixos,y's fará cárrech el lector de la potencia expressiva d'una orquesta de metall formada per *vinticinch* instruments, alguns dels quals ni pel nom aquí coneixém.

No podém tampoch oblidar l'especialíssim efecte que'ns produhiren aquells instruments qu'en altras bandas se consideran secundaris, com las arpas, timbals, caixas, etc. Sols anotant que hi prenen part *set* arpas, se compendrá que aquest dols instrument té senyalada altra misió que la d'acompanyar els *solos*; que tant en el preludi de *Parsifal* com en el despertar de Brunhilda, y també en *Tannhäuser*, hi hem sentit delicadesas y efectes complertament nous, y que fins en mitj d'un ple orquestal, la sonoritat de las arpas arriba á la orella, encisantnos ab aquell deliciós efecte harmónich. Aixís mateix els tres timbals, de tres caixas cada un, representan un paper principalíssim en la orquesta de Bayreuth, y admiran per sa potencia d'expressió, ja apoyant las numerosas frases orquestals en que intervenen, ó ja també en escenas com l'aparició de Brunhilda á Siegmund, ó en moltas d'*El capvespre*, en que hi jugan una part molt senyalada.

Tot aixó y molt més diríam respecte al efecte acústich de la orquesta de Bayreuth, que avans que tot sorprén per la potencia expressiva y la dolcesa de dicció, aixís individual com de conjunt. La sonoritat que allí experimentém, es una sonoritat nova, grandiosa y delicada alhora, sense que may arribi á preponderar una excessiva cantitat de so, com podría deduhirse del considerable número de 124 músichs que la forman, puig resulta magníficament equilibrada ab sa especial colocació, produhintnos l'efecte com si per sobre d'ella hi hagués tirat un descomunal vel, no per'apagar, sinó per'aminorar la excessiva potencia dels sons orquestals.

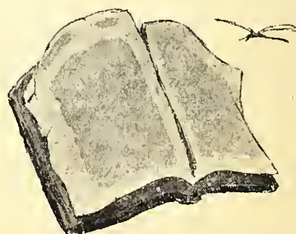
La orquesta del nou teatre de Munich no ha arribat á causarnos la mateixa sensació, degut sens dubte á la concurrencia de varias causas, puig com veurém al parlar d'aquest teatre, no s'ha lograt la mateixa perfecció de sonoritat á pesar d'haverse construhit sobre'l model de Bayreuth. Ademés, y prescindint dels mestres directors, els professors de la orquesta de Munich son uns de tants bons professors com els que forman las numerosas orquestas alemanyas, peró no son el fruyt de la selecció entre lo millor de totas ellas, com succeheix en la que'ns ha ocupat. Y aquesta diferencia varem notarla d'una manera especial en la secció de fusta, que fins ens va semblar un xich deficient Lo que no es obstacle pera que de bon grat desitjessim la orquesta de Munich pera las grans solemnitats de nostra terra.

Ens hem referit principalment, al parlar de la orquesta, á la part acústica ó de sonoritat, puig per lo que toca á la execució no hi há més que una paraula: maravellosa. A Alemanya'l professor qu'arriba á seure devant d'un faristol, y majorment tractantse de representacions com aquestas, es un verdader mestre. Podrá per excepció discutirse l'instrument, peró may l'executant. Y en lo referent á la part d'interpretació, podém dir que no existeix personalment, puig el músich no es altra cosa que un de tants factors dependents de la voluntat absoluta del director d'orquesta.

Hem arribat al ex sobre'l que gira tota la representació, puig el director ho es tot, l'árbitre de totas las voluntats, aixís de fora com de dins de la escena. En aquests festivals han desfilat las principals eminencias de la batuta: Richter, Mottl, Muck, Zumpe, Fischer... y Siegfried Wagner.

D'entr'ells es menester colocar dugas personalitats apart, en el lloch més senyalat y per sobre de tot elogi: las dels imponderables Hans Richter y Félix Mottl, els apóstols més grans del wagnerisme junt ab el difunt Levi. Al sentir la orquesta en mans de qualsevol d'ells, l'esperit es transportat fora del món, y las creacions de Wagner que més creyam dominar ens apareixen complertament novas, com la revelació més esplendenta d'una cosa que sols pressentiam en mitj de las erradas interpretacions á que'ns trobavam acostumats. Y no volém ab aixó presentar á aquests grans mestres com uns sers sobrenaturals, puig lo qu'ells han fet ho haurian lograt també altres músichs dotats del seu talent y condicions, á haver pogut obtenir la ditxa més gran pera un musich, la comunitát íntima ab aquell home que s'anomená Ricart Wagner. Per aquest motiu, y de la mateixa manera que'ls apóstols escamparen per tot el món la doctrina del Salvador, aquests altres apóstols de la música han fet lo propi ab la bona nova del sigle XIX, la colossal obra wagneriana.

JOAQUÍM PENA.

LAS ALBAS

Els xerric-xerrachs de la serra mitj ofegan las conversas del bosch. Van á tirar á terra la primera alba. Un home sech y nirviós súa com un boig serrant junt ab un altre, gras y brut.

Tot al entorn homes ab serras y destrals, martells y altras eynas, se miran la operació, sense pensar en el crim horrorós qu'están cometent.

Aquella alba ha vist passar tres generacions sota sa ombra; dotze torrentadas del riuhet que mansament li besa las arrels han tractat d'arrencarla sense conseguirho; y ara quatre beneyts que no coneixen son valor, la tiran á terra pera ferne diners. Quina infamia!

Y l'amo, el que tantas vegadas de jove y noy s'havia revolcat per l'herba que creixia á son peu, protegit per l'ombra que feya, aquell amo desagrahit deya á un amich:

—Dotze duros me n'han dat... Es un negoci magnifich...

—.....

- Ademés, ara podré plantar aquest tros de terra que tenia mort.—

Al sentir aixó, l'alba va tremolar d'indignació y va caure brunzint, més aviat pel pes de sa desgracia que al tall de la serra y al cop de la destral; mes va tenir bon cuydado de posar el cap ab tota sa forsa sobre un camp d'escarxoferas d'allá aprop, que va quedar completament masegat.

Al caure, aquella munió d'homes que semblavan corps, se li tirá assobre pera trossejarla, sense que'ls hi fes res el núvol de mosquits que de sas brancas els envià l'alba vensuda. Els uns li tallaren las brancas pera aprofitar la fullaraca, els altres li arrencaren la escorsa, la partiren á trossos y convertiren aquests en taulons.

Després van atacar la segona. Al poch temps de serrar, una olor forta, com de virilitat vegetal potent y duradera, sortí de la soca, la fusta s'oposá xisclant á ésser tallada, y l'arbre, auxiliat pel vent que comensava á bufar, tractá de safarse de la escomesa.

Al veure que ja no li quedava més recurs que caure, feu l'arbre magnifich una senya al company de més aprop y's tirá ab forsa á sos brassos. L'altre aguantá la embestida, el sostingué, y enredant son brancatje ab el del mort, s'oposá á la furia del vent y á las estrebadas dels homes, que no pogueren decidirlo á deixarse anar.

Els assessins d'arbres els deixaren estar pera l'endemá; el sol se comensava á pondre y hi haurian tingut massa feyna.

Més se van estimar atacarne un altre. Al comensar, un pressentiment s'apoderá d'aquell sach de diners, del home gras y brut, del contractista.

Las altras albas sacudiren ab furia las magníficas copas piramidals al veure la destressa. Els havian perdut el respecte; fins la canalla de tres anys arrossegavan las brancas pera portarlas á las cabras, ensementant de fullas tot l'herbám.

El tall de la tercera víctima s'anava fent més gros. Tothóm s'hi acostava pera veure'ls progressos de la ferida. L'alba dona senyals de caure molt avans d'hora, els homes se comensan á apartar, y mentres els dos serran, un altre destraleja per'ajudarlo á caure.

—Ja cau... ja cau!...—cridan. Peró quan menys s'ho pensan, y com si estigués dotat de rahó, cambia de direcció y ab velocitat extraordinaria aixafa al contractista, l'home gras y brut que suhava serrant, el juheu que sacrificava tan hermosas plantas.

Un crit s'escapa de tots els pits; corren á tréurel... Sembla que l'alba no vulgui deixar anar sa presa, que s'ha esvanit.. Per fí se l'emportan.

Al ésser fora tothóm, las albas entonan un cant de victoria; remouhen la fullareda ab frenesí, mes d'alegria, y totas s'inclinan, unas vegadas á la morta, á la sacrificadora, pera donarli las gracias, y altras del costat de la masia, pera malehir als habitants, que tan benéfica ombra havian rebut d'ellas.

. . . .

Els homes may escarmentan: l'endemá dematí las van serrar.

VÍCTOR OLIVA.

INTIMA

A mon fill.

I

Arràpathi, arràpathi fort á la mamella de ta mare! Xucla ab dalé, barbrement, la llet qu'amorosida't dona! Xucla, fillet, fins que n'estiguis satisfet, y després dorm, riu, xerroteja, vinclat...: segueix el teu Impulsl

II

T'encantas ab el llum? Vols assolirlo?... Vina á mos brassos, fill del cor, y t'hi duré á la vora. Aixis: riuli! Emborràtxaten de llum! Sadóllaten com papallona joganera!... Prou que t'espera'l Món pera enrondarte de mentidas.

III

Segueix el teu Impuls sense temensa. Ara ets lliure, fill meu! Ara ets ben lliure!... Mitj anyl Edat ditxosa! Jo voldria tornarhi á'n aqueixa edat de llibertat y joya, en que ni'l cor ni la pensa coneixen els dogals.

IV

Ningú't roba'l descans ni l'aliment: ningú't disputa l'alegria. Tothóm qui't veu t'ompla de festas: tothóm t'acarona y't compláu. T'estiman perque res els necessitas ni res te poden pendre! Peró t'estiman.

V

Viu, fill meu, viu inconscient! qu'ara fruheixes bé la Vida. No remembras l'Ahir ni'l Demá't preocupa: vius l'Instant y'l sabs viure. Això es la Vida! Això y res més qu'això. Viu inconscient.

VI

Si'l rellotje del Temps jo pogués pararlo, cóm el pararia tot seguit, perque'l teu Present fos perdurable! Eternisaría'l teu Avuy, qu'es ton goig, perque no t'aconseguis el Demá, qu'es la Mort.

VII

...Peró'l Temps roda depressa y'ls Instants passan furients. El demá, el dia funest, la Mort temuda va acostantse. Quan la veig tan aprop, no sé si penedirme d'haver fet florir mon cor...

VIII

S'acosta'l dia en que'l Món ha d'engolirte. S'acosta'l jorn del esclavatje de ta pensa, de tos afectes, de tos sentiments, de ton cos, de tot tu! El Diner procurará corrómpret y enjouarte, y allavors la pena't fará viure la Mort.

IX

...Mes, perdonam, fill meu, y no m'escoltis. No vuy despertarte la conciencia, per no amargarte'l goig de viure. Viu inconscient tos dias blaus com la mar inmensa, qu'això es la Vida: això y res més qu'això.

X

Y, quan entris al Món, lluyta! resisteix! resisteix forsa! Brega ab coratje defensant ta llibertat, y acoràssat ab la virtut; qu'al menys no morirás del tot. Protesta ab dignitat, y al menys viurás dins tu mateix.

XI

Viu! viu, fillet meu! viu l'Instant que't toca! Arràpathi bé á la mamella de ta mare, y ab sa llet y mos consells enforteixte pera'l Demá. Viu bé, que ta vida perllonga la meva. En tu hi visch jo. Per tu'm sento inmortal!

Clàudi Mas y Jornet.

D'EXCURSIÓ

Als amichs de Ripoll.

Plau al esperit, y es sá pera la materia, sortir de tant en tant del niu ciutadá y rebre sobre nostre la llum del sol, el vent y fins la pluja, qu'es tot quant arreplegarem nosaltres en la tarda del dia 24, mentres metre á metre travessavam la carretera que conduheix de Barcelona á Ripoll y que creuha'l Vallés, el Congost, el Pla de Vich y la conca riolera del Ter.

Nostre objectiu era abrassar als amichs ripollenchs, veure de nou á un'altre amich, el monastir, y estudiar per alt el moviment catalanista, que desgraciadament fins avuy ningú allí s'ha cuydat d'impulsar; y á fe que si se hi sab plantar la llevor sagrada, tenen aquellas terras bona sahó pera que hi creixi ben potenta. Qu'ho diguin, si no, 'ls pochs amichs que ab vera fe s'esforsan per crear una nova associació lliure, moderna, d'ideals al dia, puig tot lo que fins avuy s'ha fet ha tingut en aquest sentit un carácter de tradició que ab seguritat ha sigut lo que més ha influhit á qu'en aquellas terras eminentment de-

mocráticas (puig tota sa vida es la massa obrera qui explota la forsa hidráulica del Ter y'l Freser), no hagin prosperat nostras doctrinas, y en cambi s'hi troban ben arreladas las ideas d'odi als de dalt y á tots aquells que no cridin *visca* una llibertat quin sentit verdader ni un de sol veu prou clar.

A Ripoll hi há una Lliga catalanista, peró son modo d'ésser no pot pas respondre á las necessitats del poble: té una vida massa mesquina, massa d'estar per casa pera prosperar; es vella tot just nascuda. Als joves está encarregada la tasca de sembrar y conreuhar la bona llavor; ab ells contém y d'ells esperém farán aviat realitats las nostras esperansas.

Al matí del 25 nostra primera visita fou pera'l monastir, joya de nostra montanya. Encara que ja ben conegut nostre, sempre plau veure de nou las bellesas de sa fábrica bisantina, obra gegant que ben fondo fa sentir l'anyorament d'una rassa artísticament més potenta que la nostra. Si Ripoll no tingués altra cosa de bo, el monastir sol el fa digne de qu'en romiatje vagin á visitarlo tots els qu'estiman l'Art de nostra terra.

Després visitarem els tallers de torneria mecánica d'en Catalá, y'ls de manyeria d'en Puigmartí, abdós amichs nostres als que junt ab tots els altres agrahim de bon cor sa bona acullida.

A la tarde tornarem á desfer el camí envers la ciutat, després d'estrenye la má als bons amichs y prométrelshi tornarhi quan inaugurin la nova associació, que tant de bo sigui aviat!

Arribarem á la nostra Babilonia á clar de lluna, contents, ab eixa alegria que un sent quan troba lluny de casa esperits afins als nostres.

E. Pelegrí.—A. Solé.

NOVAS

Ab aquest número repartím á nostres llegidors, com á suplement, una fulla solta de paper satinat en que hi figura'l retrato dels trenta joves catalanistas que foren fets presoners en l'acte de depositar coronas sobre la estatua del mártir de nostras llibertats el Conseller en cap Rafel de Casanova.

—

Diumenge á la tarde tingué lloch en el local del «Orfeó Catalá» l'acte d'entregar diferentas societats y particulars, una joya pera la senyera de dita institució, en desagravi del embarch de que la mateixa fou objecte l'any passat.

L'acte fou presidit per en Joan Millet y en Manel Folguera y Durán, president de la *Unió Catalanista*, quina Junta Permanent havia sigut invitada al acte.

Treta la senyera, en mitj de grans aplaudiments hi fou colocada la joya, qu'es una rica anella en que hi há'ls escuts de Sant Jordi, Mallorca, Tarrassa y Barcelona. En tant els chors entonaren el *Cant de la Senyera*.

Després parlá en Manel Folguera y Durán, fent remarcar que la *Unió Catalanista* es l'única entitat representant de tot el Catalanisme, y que, per lo mateix, may nega sa cooperació á actes com aquell, que venen á ésser una protesta contra las arbitrarietats de qu'es victima'l Catalanisme per part del poder central.

Digué que si l'Orfeó, com entitat capdal dels chors catalans, havia assistit á la manifestació realisada'l dia 25 per haver sigut detinguts trenta companys de causa, la *Unió*, com entitat capdal política,'s comportava d'igual manera sempre qu'era del cas.

Terminá encarregant la més ferma solidaritat dintre del Catalanisme. Fou ovacionat.

Finalment, en Joan Millet doná las gracias á la comissió encarregada del regalo, á la *Unió Catalanista* y als emissaris del poder central que tant contribuheixen al desenrotllo de la nostra causa provocant, ab sos desacerts, actes com el que s'estava celebrant.

Després d'executar l'Orfeó varias pessas, se clogué la festa ab *Els Segadors*, qu'entoná tothóm de peu dret, ab la solemnitat de sempre.

—

El «Centre Catalunya», de Sant Martí de Provensals, celebrá diumenge la festa conmemorativa de sa fundació.

El president de la secció de propaganda senyor Porta obrí la sessió, y després foren llegidas las adhesions al acte, qu'eran en gran nombre.

Després d'un triat programa literari-musical, parlaren els senyors Campmany (Aureli), Serrat, Casals y Horta, que demostrá com el Catalanisme es el moviment més avensat de tots els que's disputan la governació dels pobles.

Resumí en Marsans, que com individuu de la Permanent de la *Unió* presidia l'acte, y que protestá enérgicament de que'ls enemichs de mala fe califiquin d'atrassada á una doctrina com la nostra, que tendeix á la llibertat del poble y del individuu.

La concurrencia, qu'era moltíssima, corejá al final *Els Segadors*, qu'entoná ab molta fermesa «La Lira Martinense».

—

A la festa inaugural de l'agrupació catalanista de Santa Perpetua de la Moguda, celebrada també'l darrer diumenge, hi assistiren moltas comissions de Barcelona, Sadadell y altres pobles y una concurrencia extraordinaria.

Cedida la presidencia á don Pau Colomer, representant de la *Unió* y llegida la llista de representacions y adhesions, feren us de la paraula'ls senyors Ribas, Folch y Capdevila, Juanico, Mallofré, Plantada y Colomer, quins portaren el convenciment y l'entussias-

me als cors de tots els oyents, qu'en diferentas ocasions ho demostraren ab sos aplausos.

L'acte celebrat será de gran utilitat per'aquella població.

—

Publicacions rebudas:

La verdadera vida. Traducció castellana de la famosa obra del comte Lleó Tolstoy, publicada per la important casa editorial Maucci, que ab sas edicions económicas de las obras dels autors extrangers més reputats, ve realisant un trevall de divulgació remarcable. La traducció es de don Eussebi Heras. Preu, 1 pesseta.

Cinco años de mi vida, per Alfret Dreyfus, traducció castellana de don Ramón Orts-Ramos; publicada com l'anterior per la casa Maucci. Preu, 1 pesseta.

La bofetada, per Narcis Oller, traduhida al castellá y corretgida expressament per'aquesta edició, y publicada per la «Biblioteca Mignon», de Madrid, que pera son tomo XXII ha tingut el bon acert d'escullir aquesta hermosa obreta de nostre novelista. Preu, 0,75 céntims.

Astronomía Racional y Astronomía Irracional, per don Enrich Sánchez Torres.

La presó de Lleyda, cansó popular catalana, XII de las publicadas pel «Cançoner Popular», ab las acostumadas notas folk-lóricas al final. Preu, 10 céntims.

Junoy, Corominas, Lerroux, Morayta, Blasco Ibáñez. Ab aquest titul, *Uns Catalanistas* de Cervera han publicat una fulla en que, com sol dirse,'s treuhen els drapets al sol á aqueixa colla de *redemptors* de tres dos quartos. Per sort, no son sols els catalanistas, sinó la majoria dels catalans que'ls van coneixent, y no creyém que valguin la pena de que ningú s'esforsi en posarlos en evidencia. Prou qu'ho fan ells mateixos.

Qüestió notarial. Hem rebut una fulla impresa á Girona, contenint un conciensut article d'en Emili Saguer Olivet en que s'estudia la qüestió notarial, y, pera contribuhir á las reformas de la mateixa, avuy en predicament, exposa l'autor tot un programa que sens dubte aportaria resultats ben positius.

Materiales y documentos de arte español. Han sortit els dos primers quaderns del any segón d'aquesta important publicació qu'edita la casa de M. Parera.

España Cartófila. S'han publicat el tres primers números d'aquesta revista mensual ilustrada, orgue de la societat cartófila espanyola «Hispania».

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

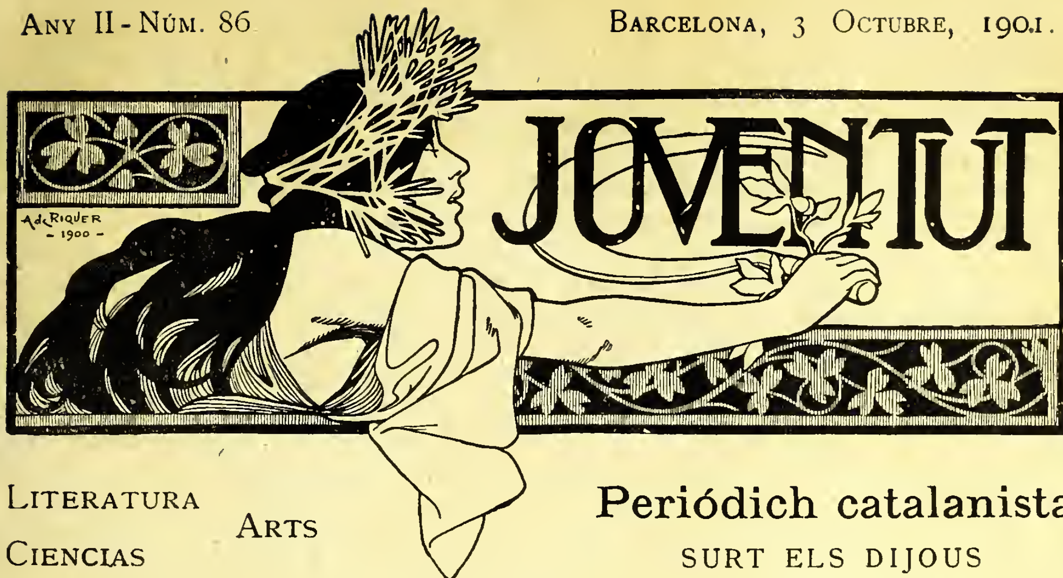
PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any.	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

Catalanistas detinguts durant la nit del 11 del actual per haver depositat coronas sobre la estatua del Conceller en cap Rafel de Casanova. *(Fot. Areñas.)*

Any II - Núm. 86 Barcelona, 3 Octubre, 1901.

Literatura
Ciencias
Arts

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

Redacció y Administració:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

Número corrent. . . . . 20 céntims
» atrassat, ab folletins. . 40 »
» » sense folletins. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

EN L'ANIVERSARI DE LA REVOLUCIÓ DE SETEMBRE

O Evolució, ó Revolució, ó mort. Tal es el camí qu'en la civilisació segueixen els pobles sobre la terra. O bé avensan, ó retrogradan; ó progressan, ó degeneran: res pot haverhi parat.

Y pera progressar, no hi há més que dugas maneras de ferho: poch á poch, anant desenrotllant y perfeccionant el poble totas las energias, ó de sobte, quan aquestas se troban comprimidas en la seva expansió natural, esclatant ab espetech, fent explosió tremenda. Quan la evolució no's pot fer paulatinament, se fa ab violencia, y la Revolució reventa.

Y avuy se conmemora l'aniversari XXXIII d'una d'aquestas explossions que fan els pobles quan se'ls hi empedeix la seva marxa.

—

D'explosions semblants, y de molt més grossas, n'han tingut tots els pobles superiors qu'avuy poblan la Terra. Ne varen tenir Alemanya ab son Protestantisme, Inglaterra ab els puritans, Fransa ab la *Gran Revolució* que va proclamar els drets del Home.

Y tots aquests pobles, després de reivindicats els seus principis de Llibertat y de Dret, s'han dat lleys pera que la evolució fos possible sense grans sotragadas, sense grans trastorns, y han emprés una marxa rápida pel camí de la seva perfecció.

A Espanya va succehir lo mateix que als altres pobles en la primera part. Se varen proclamar els drets individuals; se va proclamar la llibertat de pensar, d'emetre las ideas, d'associarse; se va dar importancia al estat civil; se van expulsar las associacions religiosas, que ja estavan fora de la lley; se va proscriure una dinastia per caduca, y fins se va enfonzar el Trono; y's van declarar las Autonomias de las regions y las

dels municipis. ¿Se vol una Revolució més radical?

Peró apenas proclamat tot aquest luxo de institucions y de principis ventatjosos per la Peninsula, tant pels de dalt com pels d'abaix ja's comensava á conculcarlos, á desferlos, á no cumplirlos, á minarlos. Lo que menos feyan contra d'ells, era no compéndrels.

Per la majoria bastavan las paraulas, com si tinguessin un poder mágich (qualitat altament semitica). Y ab las de *Llibertat*, *Igualtat*, *Fraternitat*, ja'ls bastava. El govern comensava ja á falsificar el significat dels noms. Y'l poble també.

Per las massas, *Llibertat* significava *milicia nacional*, *voluntaris*, *Himne de Riego*, *Marsellesa*, cridar en públich, fer tothóm discursos, etc., etc.

Igualtat volia dir que tothóm era bo pera tot. Que lo mateix valia'l sabi que l'ignorant, el genial que l'estúpit, el murri que l'home franch, el brétol que'l virtuós. No's veya que's matava la iniciativa, la diferenciació, principi essencial de tot progrés, la individualitat distinta. Fins hi va haver (1) qui volgué que cada ciutadá fos sols un número.

Per *Fraternitat* s'entenia un amable comunisme, una tendencia vaga al cosmopolitisme, una aspiració simpática indefinible.

Aixís va caure la Revolució als pochs anys, deixant sols un rastre ben débil en las institucions, y res en els carácters de la majoria dels pobles d'Espanya.

Era una revolució traduhida del francés, y encara mal traduhida, y feta per uns quants aventurers, ab l'impuls d'un poble de bona fe, peró inconscient, que volia millorar y no sabia de quín modo.

La Espanya Monárquica-Católica no podia transformarse en un dia.

Aixís es que ja desde un principi va tenir la eterna sublevació carlina, fatal residuu del fanatisme Católich, com en l'Imperi Turch hi esclata sempre la insurrecció zelota, conseqüencia lógica del absolutisme Muslimich.

¿Vol dir aixó que la Revolució de Setembre no fos pas beneficiosa? Sí que va serho, y forsa! Totas las tempestats purifican l'atmósfera, com totas las grans avingudas dels rius netejan las ayguas entolladas.

(1) Rubau Donadeu.

Van venir ideas de fora que aquí entrar no podian; alguns van llegir un xich més; el que va trobarse en estat de formar la seva personalitat va poder ferho; y, sobre tot, se va proclamar un principi, qu'es el que pot salvar als pobles de la Peninsula: el principi federatiu, l'Autonomía de las agrupacions socials. El que l'individuu no fos un home de munició dintre d'un gran Estat omnipotent. Tal va ésser la ventatja que va surgir de la destrucció de la Monarquía Austro-Borbónica, que havia uniformat á Espanya, á sanch y á foch, sens haver conseguit encara darli la cohesió que sols produheixen la diferenciació y la convergencia voluntaria.

Es veritat que aquestas autonomias encara's basavan en conceptes abstractes, encara's somniava en *cantons*, que sols eran las provincias oficials ab un nom divers, y més independentas; peró'l pas estava ja donat.

Al principi, ésser federal per molts volia dir ésser més radical, ó més jacobi (!!); per altres, ésser socialista (!!); per altres, no tenir d'anar á Madrid pera ésser del govern. Es veritat que per personatjes ilustres, que comprenian ben bé la idea federativa,'s va creure que la Federació's podia fer desde'l Centre, que las Corts devian decretarla y organisarla (1); peró no hi fa res, el principi era bo, y ell es el que més ha fructificat després de passat el furor revolucionari. Els antichs pobles, més vitals, els que tenian una naturalesa més distinta, més accentuada, com Catalunya y Basconia, l'han resucitat ab nova forma. Ja avuy tothóm sab que si Espanya ha de salvarse, es essent un Estat federat, y que per aixó s'ha de comensar pera enrobustir primer els individuus, ilustrantse, trevallant, viatjant, coneixent, adquirint personalitat forta. De primer es l'Home, l'individuu, la célula social, l'Unich; després d'aquest, y passant per la familia formada per la voluntat unida per l'amor, ve la regió, que dóna la geografia de la Terra; la Nació, que

(1) Hem de fer una honrosa excepció pels fundadors del «Club Federalista» y redactors del *Estat Catalá*, entre'ls quals formavam. Ni l'Almirall, ni cap dels altres companys de llavors va creure que la Federació pogués venir d'unas Corts centrals. Tots volíam que de primer Catalunya, com las demés nacions espanyolas, proclamessin la seva autonomía y que després pactessin.

ve donada per la Terra també; la rassa (en sa composició étnica) y la Historia. Y aquestas nacions, per pacte voluntari, lliure y espontani, poden constituhir un gran Estat, fort com tots els organismes superiors, que son els més diferenciats y més convergents; al revés dels débils y retroactius, que son els homogenis y divergents, tal com es la Espanya qu'han fet els régims monárquichs.

Aquest es el benefici qu'ha deixat *la Gloriosa.* En ella va néixer y fora d'ella s'ha desenrotllat y ha sigut entés per una generació nova, exenta dels prejudicis de la que va lluytar en aquells dias.

Y si se'ns pregunta ¿quina es la forma de govern en que creyém que pot tenir organisació més adequada l'AUTONOMÍA de las nacions qu'en Espanya cohexisteixen? No vacilarém en dir qu'es la REPÚBLICA. Y si se'ns parla de lleys generals, á més de las que marquin els llassos de la Federació, dirém que no'n voldriam més que una, una lley que proclamés el dret que té la Vida humana á no ésser entrabada, y á ésser protegida en totas sas manifestacions expansivas, ascendents, progressivas, y'l dever de privar tot lo que á la Vida del Home sigui atentatori; ja siguin institucions colectivas compradas per las lleys, ja siguin simples actes individuals ó privilegis.

—

Tinguinho entés els governants: avuy avans que tot es l'Autonomia de la personalitat humana, després la de la regió, y després la de la nació, formantse en acabat, si convé, la del Gran Estat per pacte voluntari, peró sense que'n resti disminuhida per res la personalitat humana. Aquesta es la corrent dins dels principis, no ja de Llibertat (qu'es poch), sinó de l'acció de la energia vital, que avuy es forsós reconeixe.

Que no creguin que governar es resistir.

La Vida es imperativament evolutiva. Aixis, ó Evolució, ó Revolució, ó la mort!

That is the question.

POMPEYUS GENER.

COSAS D'ESPANYA

Un dels defectes que ab més insistencia y no sense lleugeresa's retreuhen al poble catalá, es la falta d'iniciativa. El poble catalá, tan apte pera tota classe d'imitacions (que moltas voltas simplifica y perfecciona), sembla que tingui por devant d'una industria nova, d'un negoci quins resultats práctichs no hagi pogut comprobar ab sos propis ulls. Necessita que vinguin de fora els instauradors d'innovacions, de projectes ardits, d'ideas económicas revolucionarias. Després, els catalans ja farán la competencia y (cosa un xich extranya), casi bé sempre ab resultat satisfactori.

Evidentment hi há quelcóm de veritat en aquest modo de rahonar, y ridicul fora sostenir que'l do d'iniciativa es la qualitat preheminent en el carácter catalá; peró no menys absurdo es negarli en absolut, perque la seva vida práctica sembla aixis demostrarho; es á dir, perque en la realitat sols veyém apuntar de temps en temps petitas y encara poch aventuradas iniciativas. Y dihém qu'es absurda tal suposició, perque ben examinat el problema, es fácil descubrirhi factors d'una importancia si no decissiva, per lo menys excepcional.

Un cas qu'está á l'ordre del dia y'ns sugereix aquestas reflexions, ens ho fará veure d'un modo palpable.

Ens referim al tramvia funicular pera fer ascensions al Tibidabo. Se tracta d'un projecte nou: instaurar á Espanya'l primer funicular; se tracta d'un negoci aventurat per rahons complexas que's comprenen fácilment. Una empresa particular s'atreveix á portarlo á cap, y ab esperit práctich comensa per adquirir tots els terrenos colindants, ab el doble objectiu de beneficiar del seu millorament y d'evitar la intervenció ó intrusió d'elements extranys á la mateixa. En tals condicions l'obra's fa rápidament y, per lo que poguerem judicar, profans com som en la materia,'s fa perfectament. La casa «La Industria Eléctrica» ha montat una central en que's genera la forsa eléctrica necessaria pera'l funicular y'ls tramvias que portan fins al peu de la estació de partida d'aquell. En set minuts som á dalt de la montanya sense que'l més petit incident pugui fer dubtar dels

datos científichs que'ns suministran els enginyers. Las condicions de seguritat, segons afirman personas competents, no poden ésser més perfectas; las de comoditat y rapidesa, segons hem pogut comprobar nosaltres mateixos, son excelents; els trevalls tots, aixís els de maquinaria com els de plan y construcció, honran als enginyers directors, á la casa «La Industria Eléctrica» y als trevalladors més ó menys modestos qu'en l'obra han intervingut. En fi, Barcelona conta ab un element de distracció que'ls extrangers que ens visitavan y coneixían lo magnífich del panorama que d'allí dalt pot contemplarse,'s feyan creus de que no'l possehissim de molts anys há.

Donchs bé: aquesta obra alhora útil y agradable pels barcelonins y pels forasters, no pot inaugurarse y Deu sab quán s'inaugurará.—¿Per qué? ¿Per qué?—preguntavam nosaltres á qui devía saberho?—Tot está llest: ¿per qué no inauguran?...—No'n varem poder treure l'aygua clara d'ells, peró ho varem endevinar tot. *Cosas d'Espanya*. Pera qui tingui sentit comú, sembla que'l cas no pot ésser més senzill: Una obra feta en terreno privat que no pot perjudicar ni molestar á ningú y's tracta de posarla al servey del públich. Fora de la inspecció técnica procedent pera garantía de la seguritat del públich, y si's vol la intervenció fiscal, ¿quin pito hi té de tocar en aixó'l govern de Madrid?

¿Sembla que cap? Donchs hi té de tocar tota una orquesta castellana. Orquesta formada de lleys absurdas, de reglaments contradictoris, de reals ordres, reals decrets y ordenansas indesxifrables, d'expedients inútils, de fórmulas y tramitacions lucrativas, de rodas per untar, de caras ferrenyas per amansir, d'activitats per estimular y de conciencias per comprar quan — y es lo més comú — en la orquesta hi toca aquest instrument y aquest instrument está á la venda.

Ara bé: tornant á lo que deyam avans, ¿pot dirse ab bona rahó que'l carácter catalá está mancat d'iniciativa per defecte propi? No: el poble catalá lo qu'está es atontat pel soroll inarmónich d'aquella orquesta cridanera, debilitat per la sanch que hi deixa á cada xuclada del monstre, y, escarmentat y esporuguit, no té altre remey que deixarse portar per la rutina, esperant, avans d'implantar una idea ardida, que vingui un altre á treure las castanyas del foch; que un cop hagi vist de quina manera s'ho arreglan pera tréurelas, ja s'espabilará pera imitarlos.

Héusela aquí la verdadera, l'única rahó d'aquesta aparent apatía que's nota en molts rams de l'activitat catalana, y héusela aquí la verdadera y més positiva rahó de que cada dia hi hagi més catalanistas, es á dir: més catalans convensuts de qu'es totalment impossible continuar tirant d'un carro que'ls xerrayres del Congrés, y las nulitats del banch blau, y tota la comparsería política y administrativa que'ls hi fa esqueneta, s'empenyan en inmovilisar arrapantse com cranchs á las sevas rodas, xuclant el greix dels seus botons y entretenintse sembrant de pedras—pera riure si'l carro volca—una carretera que més valdría allisessin ab las puntas de sas inútils llenguas.

Emili Tintorer.

ESTIUHENCA PRINCIPI DE SIGLE

Som á una de las *villes d'eaux* del Pirineus que disfrutan de més anomenada entre'l gran món parisench. Ni hi manca res pera justificar sa fama. Alterosas serras vestidas d'abets, ab las cimas enfarinadas de neus, més ó menys perpetuas; pradas verdas y ufanosas, ploriqueig de fonts, fressa de rius y de cascatas; gran cassino ab luxós teatre, ahont s'hi representan, per artistas del Boulevard, *L'abbé Constantin* y *Le vieux marcheur*, *Le nouveau Jeu* y *La conscience de l'enfant;* gran timba de *bacarrá:* grans concerts al ayre lliure, en quins programas s'hi barrejan afrentosament Wagner y Offembach, Bizet y Strauss (el dels valsos); grans cafés ab els corresponents grinyols dels *Tziganes;* gran hipodrom, en el que hi lluytan els millors estables de la Fransa aristocrática; y un gran número de *hôtels*, de *chalets* y *villas* á l'alsaria de totas las butxacas y de tots els gustos. Tot aixó sense contar tot lo més granat del *demi-monde* parisench, que passeja per aquellas encontradas frescals, creuhadas de blancas carreteras planas com la má, animadas pel palpitant *teuf-teuf* dels automóvils y per la rogallosa botzina d'algún bicicle escadusser, las darreras crea-

cions d'indumentaria d'en Fred y d'en Manby, es á dir, un luxo esplendorós, un espetech de trajos y de sombreros que fa fredat.

Som á la gran quinzena. La vila francesa bat son ple. En un dels més xamosos *chalets* de *l'Avenue des Orchidées* hi passa'l mes de agost un matrimoni de Barcelona, ab sa filla, hermosa nena de vuyt anys, ab la *Miss* que's cuyda de sa educació y ab el servey corresponent. El marit se diu Santiago Doria; la muller, Claudina.

En Santiago té 36 anys. Es alt, ben plantat, vesteix bé y es molt rich. Es soci del Liceu y del Eqüestre. En sa joventut va comensar la carrera de lleys, que no va poder acabar, ni falta que li feya. Com la majoria dels barcelonins del seu tarannà, no sab quasi bé res, peró això sí, vol tenir opinió y sustentar criteri sobre tota mena de qüestions El seu flach son las donas y'ls cavalls. Fa nou anys qu'es casat, y de portas endintre está ja un xiquet, per no dir un bon tros, fastiguejat del matrimoni.

La Claudina té 28 anys. Es primeta, esbelta, de rostre atrayent. No se li pot dir maca, peró té uns ulls més aixerits que un pésol. Fou educada al Sagrat Cor. Llevat de las modas femeninas, no sab absolutament de res; la seva frivolitat esparvera. Va casarse plena d'ilusions ab en Santiago; ilusions que sembla no s'han pas realisat, al menys d'una manera complerta. Vesteix ab garbo y elegancia. Sas *toilettes* cridan molt l'atenció al Liceu y al Passeig de Gracia, y no passan gens desapercebudas á la vila francesa ahont estiuheja. Es lo que diu devegadas en Santiago ab certa sorna: «La meva dona hi há dias que sembla una *cocotte.*»

Miss Edith (la institutriu de la nena) es una inglesa rossa, casi bé roja, de faccions agradables, aspecte sá y cabells que semblan una aureola de purpurina. Tant pot tenir 25 anys com 30. Va sempre vestida de blanch y camina ab aquell clássich encarcarament británich. Son conjunt fa pensar una mica en las donas d'en Burne-Jones.

Passa també l'estiu en la mateixa vila un intim amich d'en Santiago Doria, el Doctor Sanromá. Aquest es un conco entossudit, de 40 anys, d'aspecte mascle y maneras distingidas. Té cert vernis d'ilustració: es altament simpátich, possehint el do de gents en gran escala. El seu tipo y modo de produhirse en societat recorda vagament aquells personatjes dels dramas d'en Dumas (fill) que son el *deus ex máchina* dels conflictes doméstichs. Es un metje que disfruta d'una bona reputació á Barcelona; y fa l'amor ab gran assiduitat á la Claudina, la qual hi coqueteja finament, peró mantenintlo sempre á *honesta distancia.* Si en Sanromá passa l'estiu allá hont el passa, es pera estar més aprop de la Claudina y aprofitar la primera ocassió que's presenti pera escursar la *honesta distancia* que'l separa de la gentil muller de son amich.

La ocasió no va pas trigar gayre á presentarse. Pels voltants de la Mare de Deu d'agost, va arribar á la riallera vila francesa un matrimoni, també catalá, que va hostatjarse en el modest *Hôtel de Nôtre Dame du Vautour*, essent inscrit á la llista dels forasters arribats de nou ab aquest nom: *Mr. et Madame Romanyá, d'Olot (Espagne).*

En Santiago va entrar una tarda á son *chalet* donant mostras d'una gran alegria. La Claudina l'esperava, ja vestida pera sortir á passeig, y al veure l'agitació del seu marit va dirli:

—¿Y ará? ¿Qué't passa qu'estás tan vermell?

—May dirias á qui acabo de trobar devant del Cassino?

—Qué sé jo!...

—A n'en Romanyá y la seva dona!

—¿Qui es en Romanyá?

—Carám! Aquell condeixeble meu que's va casar ab la Sofia Durán... ¿Sabs? Aquella d'Olot, tan guapa y tan rica! ¿No hi caus?

—Ah!... sí!—contestá la Claudina somrihent irónicament.—Aquella qu'havia sigut *novia* teva. Si, si, ja sé qui vols dir: una de guapassa... bastant cursi. Vaja, don Santiago, qu'estém d'enhorabona!...

—¿Y ara?. . ¿Qué vols dir?

—Home!—digué la Claudina esclafint una rialla.—*Quien tuvo, retuvo!*

—Sempre estás de broma tu...—contestá en Santiago, mirant á sa muller, que va passar al devant, recullintse'l vestit pera baixar la escala del jardí, y deixant veure, entre una escuma de puntas, son peuhet ricament calsat de cuyro ros ab civella d'or.

Al cap de pochs dias de la mutua presentació, els dos matrimonis s'havian fet d'alló

més amichs. Anavan sempre plegats, ab l'aditament del Doctor Sanromá, que quasi bé sempre feya colla ab ells.

En Doria y en Romanyá havían représ aquella bona amistat comensada en els claustres de la Universitat de Barcelona, recordant ab certa recansa'ls venturosos temps d'estudiant, en que tot s' ovira de color de rosa. En Romanyá era senzillot, un xich aspre, y semblava que portés á dintre quelcóm que li fes pena y ennuvolés el cel de sa vida. Acostumat á la monotonia d'Olot, se trobava un xiquet encongit entre'ls Dorias, quinas costums d'alta societat l'aturdían y'l marejavan, fentse creus al calcular el gasto inmens que tot aquell luxo representava; peró, per altre cantó, estava tot cofoy de l'amabilitat ab qu'en Doria y la seva senyora'ls tractavan; aixis com també's mostrava molt satisfet de haver conegut y de tractar á un home de món y de tanta fama com el Doctor Sanromá, de qui rebia ell, pobre advocat de fora, grans mostras d'apreci.

La Sofia estava encara més contenta que'l seu marit, y no sentía cap mena d'aturdiment, sinó que li agradava moltissim aquella vida alegra y agitada, aquell no parar may de divertirse. Ay, filla! Els Dorias y en Sanromá li havian sigut molt simpátichs; y al trobarse devant d'en Santiago y al parlarhi, sentia un benestar extrany, inexplicable, que la tenia com encisada y al mateix temps enguniosa.

En Doria per sa part estava com aclaparat per la hermosura de la Sofia. La veritat era que sa fama d'hermosa no podia ésser més justa. Uns trenta anys tan ben aprofitats no els han vistos pas enlloch. Ni alta ni baixa; ni prima ni grossa; un equilibri de formas admirable, que posava de relleu, ab descaro templador, un senzill vestit de dol; uns cabells sedosos, negres com la tinta, uns ulls brillants y fondos ab reflexos blavenchs, uns llabis quasi sangnants, estotjant una dentura forta y molt blanca, y un cutis finissim ab lluhentors mates d'evori.

Trobantse una tarda en el saló de lectura del cassino, en Doria y en Sanromá tingueren aquesta conversa:

—¿Sabs qu'es guapissima la dona d'en Romanyá?

—Si qu'ho es—contestá'l doctor ab fredor aparent, y desenrotllant la idea, preconcebuda feya pochs dias ab suficiencia y intenció mefistofélica:—Apa, donchs! Si tant t'agrada... posa fil á l'agulla...

—¿Y ara? ¿que't pensas que m'he tornat boig? Pobre Romanyá! Deu me'n guart!

—Uy! qu'ets manso!...

—¿Qué vols dir?

—Vull dir que ab la teva circunspecció no's va en lloch.—

Pausa llarga. Els dos amichs llensan glopadas de fum enlayre.

—Si tu sapiguessis l'estat en que's troba la pobre Sofia...—afegeix en Sanromá ab gran misteri.

—No t'entench. Veyám... explicat.

—Mira: ahir varen ésser al hôtel. Varen venirme á consultar un cas tremendo!

—¿A tu? No'n sabia res.

—Están tips de rodar metjes... y lo pitjor es que tots coincidím en que no hi há res que fer.

—Bé, peró ¿qué'ls hi passa?

—Qu'en Romanyá y la Sofia, desde'l dia que's varen casar, viuhen com á germans!... ¿M'entens?...—

En Doria va quedarse parat, sens esma per expressar sa estupefacció, ni ab una paraula, ni ab un gesto. Sols al cap de molta estona va dir entre dents:

—Noy! Aquesta si qu'es grossa! Pobre Sofia!...—

En Sanromá's partia de riure interiorment, y ab gran serietat externa afegia:

—¿Qué hi vols fer? Son cosas del món!...—

Ab una setmana tot va cambiar d'aspecte. En Doria no deixava á la Sofia ni á sol ni á sombra. La Sofia s'havía llensat á un coqueteig esparverador, y la *honesta distancia* que separava á la Claudina d'en Sanromá, s'anava escursant cada dia més.

Las dugas parellas, desaparelladas, se veyan per tot arreu: al teatre, á las carreras, al cassino, als passeigs y excursions. La murmuració s'espandia de valent, sobre tot entre'ls pochs espanyols y catalans de la colonia forastera; y lo millor del cas era qu'en Romanyá no's veya ni en forat ni en finestra: s'havia fos materialment, y si alguna nit treya'l nas, á última hora, al teatre,'s quedava arreconat al fons del palco, tot mústich y concirós. Fins feya llástima, donchs la

seva actitut melangiosa y resignada contrastava d'un modo violent ab el xiu-xiu sempitern de sa muller y en Doria, y ab el de la dona d'en Doria y'l doctor Sanromá.

Y va venir el setembre, y ab ell las plujas persistents y fastigosas, las vetllas llargas y la dispersió general. Dintre de tres dias se tancava'l cassino. Els Romanyás marxávan l'endemá; els Dorias la setmana entrant.

Vesprejava quan en Sanromá, arreplegant á n'en Santiago, va preguntarli:

—Bé... ¿Cóm estém ab la Sofia?

—Tinch el terreno preparat pera l'hivern. M'han promés que vindrán á passar una temporadeta á Barcelona. No'm faltarán ocasions.

—Del mateix modo estich jo ab la Claudina—pensá en Sanromá; y afegi en alta veu: —Aqui has sembrat, á Barcelona cullirás. ¿Hi toco?

—Justa la fusta! —contestá en Doria rihent. —Qué n'ets d'espatutxi! Apa, acompanyam fins á casa á buscar parayguas. Tinch las donas al cassino. Després anirém á buscarlas. ¿Vens?

—Sí, si, aném.—

S'acostava una gran tempestat. Per la banda d'Espanya avensava una nuvolada negra que feya basarda, clarejant sinistrament el paisatje. Ratxadas violentas d'ayre humit fuhetejavan la cara dels pochs que tranzitavan per l'*Avenue des Orchidées*.

Els dos amichs entraren al *chalet*, y al trobarse á la pessa central que servia de recibidor, una remor extranya va fer deturar en sech á n'en Doria, qui feu signe á n'en Sanromá de que callés y caminés de puntetas. Efectivament, va sentirse ben clar el xechxech de dos petons, després d'una rialla ofegada per un sospir molt fondo, y per fi aquestas paraulas ditas per una veu d'home trencada per viva emoció:—*Vous étes charmante, Miss, tout á fait charmante!*

—*Oh, Monsieur!... Oh, Monsieur!...*—contestava una veu de dona, feble, esmortuhida, ab marcat accent inglés.

En Doria y en Sanromá varen quedarse de pedra.

—Esperém—va dir el primer, y feu signe al segón de que s'amagués ab ell darrera dels cortinatjes.

La pessa era quasi fosca. A fora plovia de valent. Se senti rodolar un tro fondo. Al cap de molta estona, sorti de la saleta del piano una parella fortament enllassada pel cos. En aquell moment las bombetas eléctricas varen encendres, y una claror mate iluminá'l recibidor com per art d'encantament, donant de ple demunt de las caras de Miss Edith y d'en Romanyá. Aquest va anarsen cap al jardi després d'encaixar fortament ab la ingleseta, que va entornarsen escala amunt, tota seriosa y reposada.

Un cop sentiren qu'era á dalt, en Doria y en Sanromá sortiren de son amagatall, aguantantse'l riure y comentant d'aquesta manera la escena qu'acabavan de presenciar:

—¿Qué tal? ¿Qué me'n dius de la teva Miss?...

—Ca!... De qui no'm sé avenir es d'en Romanyá!...

—Digali tonto!

—No ho entench!

—Jo tampoch.

—¿Sabs qué'n resulta de tot aixó?

—¿Qué?

—Que nosaltres dos som un parell de mansos, perque sembrém aqui per cullir á Barcelona. Ell es més aixerit: ab tot y ésser de fora, sembra y cull ab quinze dias.—

SALVADOR VILAREGUT.

A N'EN BEPÓ

PELS SEUS 80 ANYS (ROSSELLONÉS)

Per molts y molts anys encara
Deu vos guart, amich Bepó;
que seu una cosa rara,
la gloria del Rosselló.

Florat com la primavera
y ferreny, es En Bepó;
sembla un ciure de l'Albera,
sembla un tall de Canigó.

Rialler com l'alegría
y cantayre, es en Bepó;
pochs com ell se'n trobaría
que fossen tan bon minyó.

Es lo rey de *La Manilla*,
y del *Porch Senglâ* en Bepó;
sab manejar la grabilla,
lo seu joch es traydô!

La vera sanch catalana
ja nos la mostra en Bepó:
delit, xarra, bona gana
y salut, que Deu li'n dó!

J. DELPONT.

Perpinyá, mars de 1900.

TEATRES

A PROPÓSIT DE «L'ENREDAYRE».

Com els *vaudevilles* francesos y las *farsas* italianas, *L'enredayre*, d'en Ramón Bordas, més que una verdadera comedia, es una degeneració d'aquesta mena d'obras. Acceptat com axioma que la comedia no té més finalitat que fer riure, tot se sacrifica pera lograrho. Tipos qu'en la clàssica comedia de costums semblan trets de la mateixa vida, s'exageran fins á la caricatura, y la forsa cómica que trobavan aquells en el contrast natural, aquests la buscan en la oposició extravagant. Tot lo qu'en aquella captivava y feya riure per la naturalitat en el desenrotllo de l'acció, per la verosimilitut en las situacions, ingeniosament preparadas, y per la finura del llenguatje, sempre culte encara que xistós y satirich, en aquestas se supleix ab efectes inesperats, situacions falsas y violentas y jochs de paraulas quina sola gracia está generalment en sa mateixa vulgaritat. Per axó'ls intranzigents, els que creuhen que l'art dramátich té principis substancials, encara que molt amples infranquejables, negan la qualitat d'obras artísticas á totas las que més ó menys descaradament sembla volen prescindirne. Tals son, per exemple, totas aqueixas obras d'invenció moderna que s'han classificat ab la denominació de melodramas y *vaudevilles*, corresponents las primeras á una degeneració del drama trágich, y las segonas á una degeneració de l'alta comedia de costums. Unas y altras prescindeixen casi en absolut de lo que sempre ab major ó menor convicció s'havia considerat com font única del art dramátich veritable: la veritat. En els carácters, de manera que'ls tipos resultin ben humans; en las passions y sentiments, de manera que la emoció produhida sigui tan fonda y intensa com sols ho es lo excepcional de la vida; en la acció, de manera que desenrotllantse verosimilment, la reflexió, no posi obstacles al lliure vol de la imaginació del públich; y, en fi, en el llenguatje y recursos escénichs, de manera que s'armonisin ab els personatjes y naturalesa de cada obra, formant un tot artístich fonamentat en la veritat.

De tot axó'n prescindeixen els autors de melodramas y *vaudevilles* que tractan d'emocionar al públich—lograntho molt sovint—ja fentlo plorar, ja fentlo riure, despertant la seva curiositat y procurant interessarlo per medi d'una acció complicada en que hi entran una numerosa serie de personatjes dibuixats d'un tret borrós, els quals se mouhen vertiginosament, adelerats ab una idea fixa que justifica en part la falsetat de las sevas gestas.

Obras tals no produheixen vera emoció de cap mena; sols excitan l'interés, ja per lo inesperat de las situacions, ja per la violencia dels efectes, ja per lo xistós de la frase y brillantor de la imatje, etc. Interés que's desfá en llágrimas ó riallas més aparatosas que fondas en totas aquellas personas de cor senzill y cultura escassa que forman en la majoria de nostre públich teatral.

Determinar fins á quin punt aquest género d'obras poden incloures dintre del art dramátich serio, ens portaria massa lluny. Mes. enemichs de tota classe de motllos y reglas absolutas, podém dir, en general, que trobém exagerada la pretensió de negalshi tota qualitat artística, sobre tot quan revelan un xich d'ingeni y una poderosa imaginació en sos autors. Tal volta ellas serán una mostra de la decadencia del art y del extranyament del gust públich; tal volta en sa falta de sinceritat y en son abús de formas enlluhernadoras hi trobarém el seu pecat capital que las condempna á vida curta, encara que sorollosa; mes no deu oblidarse que tot lo que viu, en el terreno que's vulgui, es digne de consideració, sisquera ella sigui molt relativa.

Si'ls francesos han trobat un nom pera aquesta nova manifestació, ó millor dit, degeneració del art dramátich en son aspecte cómich, nosaltres encara no la hem classificada ni nomenada. No'ns queda més remey que inclóurela dintre del terme genérich. *L'enredayre* es, donchs, una comedia del grupo vergonyant; d'aquest grupo qu'en el terreno artístich encara está en *quarentena*. Considerada aixís, l'obra d'en Ramón Bordas es de lo milloret que per aquí's fa. En el primer y segón actes hi há algunas escenas molt ben preparadas y desenrotlladas ab habilitat. Serveixi d'exemple la escena entre'l protagonista y'ls pares respectius de las dugas noyas que aquell enamora, en que l'autor, ab discret ingeni, logra mantenir á quiscún en son error ab gran contentament del públich, que no sabía imaginar de quina manera podria l'enredayre sortirse del difícil pas. No tan ben preparadas están altras escenas, com la del final del segón acte, que tot y ésser inesperada, no produheix gayre efecte. En fi: en conjunt l'obra llanguideja, sens dubte perque hi há poca tela pera tres actes. Está ben dialogada, ab alguns acudits encertats y algunas xabacanerías impropias.

Dels actors, se distingí la senyora Monner, sempre impertorbable y dominant el seu paper. Els demés cumpliren discretament.

També s'ha estrenat á Roméa una pessa, *La tornada d'en Cirilo*, d'en Melitón González (Pau Parellada), que té tipos ben apuntats, acudits fácils y desenllás inesperat: qualitats molt apreciables pera un fi de festa.

EMILI TINTORER.

BATEIG

A mon estimat oncle'l Dr. E. Roig y Bofill, en penyora d'agrahiment.

Dins del porxo de la iglesia, la veu del bon capellá entona las oracions de la primera visita d'un infant que's vol sia adepte del cristianisme fins á la mort. De tant en tant, las respostas, sabudas de cor, d'un vell sagristá, fan tremolar, ab l'alé, la flama d'un ciri, que treu la testa per entre mitj de sos dits, tan negres com plens d'arrugas. En sa pell refredada per la frescor de gruta del temple, van regalimant, com llágrimas d'alegria, gotas de cera que lentament se refredan, ensemps que s'endureixen.

Al voltant, tot de caps: els dels menuts enlayran sos ulls envers la volta del temple; els dels més alts, miran fixo á son nivell. Se sent, com murmuri de pecat, alguna qu'altra conversa ofegada pel respecte del lloch.

La iglesia alsa sas parets interiors groixudas y humidas, tancant ab ellas els tresors de nostre Deu. L'ambient silenciós de la fosca esborra'ls detalls mistichs més hermosos; els blandons apagats dels canalobres reposan, sense flama esbrinadora, devant dels retaules rublerts de bellesas imaginativas, cuydadosament conservadas per las mans de generacions que dormen al cementiri.

Se sent fressa de trepitj y de roba arrossegada; y per demunt de las llosas esculpturadas que cubreixen la sepultura d'aquest y'l vas del altre, van arribant els convidats á bateig, arrenglerantse al entorn de la pica. La carona rosada del nin reposa en els brassos del home més vell del poble, del que no es més que una migrada contrafigura d'aquell ladri sapat d'ossada gegantina, del únich qu'es besavi, del que ha contemplat el pas de dos sigles, emportantsen, l'un, tots sos companys y totas sas alegrias, y portantli l'altre més anys pera envellirlo y la joya més desitjada, el sospirat naixement d'aquell nin tan hermós.

L'escolá major, després de grans esforsos, logra obrir la pica. L'aygua freda y quieta's belluga suaument al entrarhi la llosa, com si estés joyosa d'arruixar un nou cristiá. La testa del nin, encatifada de cabellets sedosos, besa aquella aygua somorta, que torna á la pica fent sorolls de riu, que s'apagan al ser cuberta per la tapadora de fusta, plena d'uns claus que surten ab la punta cap al cel, com las armas tallantas d'un exércit arrenglerat.

El besavi, ple d'angunia y cansament, té la cara amarada de suhor. Sa ferma voluntat li nega la inclinació al repós que necessita. Es tan vell! Mes encar té l'ánima forta. No la vol pas abandonar aquella cárrega tan preciosa. Llevat d'ell, no n'hi há pas cap més de besavi al poble! Aquella ditxa tan somniada s'havia convertit en realitat!... Es lo qu'ell havia dit tants cops:—Desprès de veure un renet, prou me poden dur al cementiri perque'm xuclin las arrels coll-tortas dels xiprés. Ili tinch pas res que fer en aquest món!—

El vellet té d'agafar el ciri simbólich, peró, més dubtós que'l caminant dins de la boyra, no sab ab quina má cumplir el seu cárrech. La confusió l'acora; la tremolor s'ha ensenyorit de sas mans, afluixant el bras qu'aguanta'l caparró del menut. Y tot de cop, aquest, trobantse mancat de sosteniment, s'escorra dels brassos de son besavi y cau demunt de las llosanas del temple, ferintlas ab un ressó sech qu'esgarrifa, com si una bomba enemiga hagués esclatat de sobte, ferint á tothóm de greu dolor.

Se senten xiscles. El besavi cau en brassos dels convidats. El capellá bateja rápidament al malhaurat infantó, que unas mans amorosas han recullit y s'emportan, mentres regala á son pas la sanch jove, que tot seguit queda glassada. La quitxalla ha fugit esferehida. L'horror estreny els cossos ab grapa de folla fera. Dins la sagristia's senten plors desconsolats, petons frenétichs que retrunyen sinistrament pels recons del temple!... Besan á l'ángel pujat al cel, mentres el ciri simbólich rodola per terra, cremant ab gran revifalla, fins que troba un bassal de sanch que consúm sa flama entre guspiras.

Las campanas de la iglesia, en comptes de repicar sorollosament á festa, dringan calmosament ab el toch dels difunts.

—¿Qué ha succehit?—pregunta una dona al veure sortir als bordegassos tots tristoys, plorosos y esporuguits.

—Res—li respón l'entremaliat baylet de la Cisca:—La criatura ha pres mal!

—¿Y no tirarán confits ara?—preguntá la noya de cal Mullat, obrint molt els ulls.

—No.
—Donchs aném á cercar nius!
—Pas jo, que la mare botzinaria!...—

—

Ab l'ánima endormiscada per la satisfacció y la esperansa d'una felicitat closa dins del pervindre, la mare reposa, trobant llarguíssims els minuts que passan avans de que arribi son primer fill cristiá.

—Bé prou que me li anirán al darrera las fadrinas més galanas. Totas el voldrán!—exclama riallera, ensenyant sas dents tan blancas com la roba de fil que la cubreix dins de son llit.

Una vehina que li fa companyia obra, á son prech, una finestra per veure si ja tornan del bateig; mes al obrir, junt ab la fressa dels arbres fuhetejats pel vent, hi entran, com un vol d'aus negras, las sinistres campanadas del toch dels morts.

Al sentirlas, la mare, exclama tota seriosa y entristida:—Ay, Deu meu! Sempre que sento tocar á morts, penso ab el pobre avi, ab el padri del nen!...—

Joseph Roig y Raventós.

LA GOTA DE ROSADA

A mon amich en Jaume Brossa R.

En la corola entr-'oberta,
abandonada y deserta
hont dormía un papelló,
al neixe la matinada
una gota de rosada
hi ha posat un dols petó.

Y aquella goteta humil,
enamorada y gentil
potser morta ans del mitjdía,
dins del cálzer recullit
hont el papelló ha dormit,
calladament s'hi extassía.

—«Fruhím las horas plascents,
las que sols duran moments:»
—murmura alegre y joyosa;—
mes la palpa un raig de sol,
y'l goig d'avans tornas dol
en el fons de la flô hermosa.

Y sentint cantar l'absolta
de la cigala, tal volta
repercutint per l'espay,
s'estremeix ¡pobreta! y calla;
aquell cant que al fons devalla
li ha semblat un cant d'esglay.

—«Tan dolsa qu'era la vida
al costat teu, flô exquisida,
sols pensant sempre estimar!» —
murmura ab veu apagada,
sense forsas, extenuada,
com si acabés de finar.

Y va fonentse, fonentse,
mentres el sol va extenentse
daurant blats y aixugant flôs;
y erta, esglayada, patint,
va defallint, defallint,
dins d'aquell cálzer mitj clos.

Y mor en llur fons, gelosa
d'aquella corola hermosa
hont tal volta un papelló,
quan el sol l'hagi badada,
boy donantli una abrassada
li fará un altre petó.

Jaume Terrí.

AMORS

Per la blanca, polsosa carretera que, boy serpentejant entre mitj dels camps encatifats de verdor, s'extenía llá d'enllá fins á petonejarse ab el blau purissim d'un cel inmaculat, la pesanta carreta tirada pel parell més hermós qu'en aquella rodalia hi havia, anava caminant pausadament, sotraquejant á voltas. Menant els bous hi anava'l Blay, un xicot ferreny, de musculatura herculia, de cara colrada, cubert son cap ab la vermella barretina. Sobre las dauradas garbas que la carreta conduhia, hi anava indolentment ajassada, ab els palmells de las mans sostenint son caparronet vorejat per negrissima cabellera, la Toya. Seguía á la carreta l'hereu Faginal, l'amo d'aquell bé de Deu de garbas que poch á poch s'anava acostant á l'era de sa propietat pera destriarhi las gayas espigas que, al ésser venudas, bons rendiments li reportarian.

La carreta s'esmunyia delitosament pels vols y giravols de la blanca carretera. Entre la xafagor d'un dia d'estíu y'l silenci corprenedor de Natura endormiscada, bressolejats per las complantas eróticas d'un sol que fruhia espandint per la terra sa escalfor revifadora dels esperits, la carreta avensava tota trista, y més que una aparició vital, alló semblava una cosa macabra. La noya guaytant al cel, ab els ulls inmóvils, vagant qui sab ahónt sa pensa; l'hereu Faginal maquinalment caminant, els ulls fits á terra, contant llurs passas; en Blay agafant d'un dels ronsals al bou de la dreta, semblant volgués ferlo caminar més depressa... Ni las cigalas cantavan, com si no volguessin alegrar ab sa cansó eterna y mancada d'expressió aquella comitiva; no, no cantavan pas, perque'l sol aquell, qu'esberlava la terra,las feya restar mandrosas, á n'ellas, las amigas del sol.

Y l'era ja s'ovirava al lluny, y's sentia'l cantar dels batedors espitregats y fins adhuch el potejar dels matxos al fer rodolar la curra sobre dels blats que trossejavan pera treuren el fruyt... quan l'hereu volgué trencarla aquella monotonia inexpressiva, y ab veu algún tant insegura, no encertant potser á coordinar las ideas qu'en son cervell se barallavan, ab una veu que semblavan acompanyar ab sa música de remors suaus las fullas que's petonejavan impulsadas per l'oreig qu'alashoras comensava á moures, va dir:

—T'ho he dit ja altras vegadas, y ara vull repetirtho per darrer cop...

—¿Qué dihéu?—va fer sense donarsen compte la Toya.

—Tu'm trossejas el cor, tu fruheixes veyentme patir...

—Si callessiu...—

Va callar l'hereu Faginal; va callar, y en aquell mateix moment en Blay xiulá una tonada alegra. L'hereu va interrómprel:

—¿Qué xiulas, Blay?

—Xiulo una tonada qu'ahir vaig empensarme...

—¿Tu?

—Sí, senyor: jo mateix.

—¿Se pot ben creure, Blay, lo que tu dius? —va dir ficantse en la conversa, la Toya.

—Clar que sí; no'n dich de mentidas. ¿No ho sabéu pel rector que van drets cap al infern els mentiders?—

Tots rigueren. La carreta entrava á l'era, y'ls batedors ab llurs forcas s'apressavan pera descarregarne las dauradas garbas. La Toya d'una revolada s'alsá dreta demunt d'ellas, en tant que'ls batedors, l'hereu y en Blay se posavan á fer rotllo pera tomarla en sos molsuts brassos. Ella se'n reya, se'n reya ab rialla forta, d'estridencias inarmónicas, plena de joya, de joya vibranta que volia comunicar als altres.

—Aparteuvos—cridá—aparteuvos, que faig un salt!—

Aixecá las mans enlayre, decantá'l cap endarrera y feu un brinco.

—Vols que't prengui en mos brassos?...

—Feste enrera, Blay ximple!—

Una grossa onada de joya invadí'l rostre dels batedors al veure la cara que'l Blay havia posat al sentirse aquella renyina. Tots reyan ab forsa: no més l'hereu, son amo, restava pensatiu, assegut sobre una garba, á un dels extrems de l'era.

—L'hereu—va dirli un batedor á la Toya, boy á cau d'orella—l'hereu está enamorat de tu...

—Ja ho sé.

—Y donchs,—insistí un altre—¿qué pensas fer?

—No casarmhi.

—Peró... —repetí'l primer—peró...

—Estimo'l Blay; desde petit l'estimo; perque hem crescut jugant sempre junts, perque'l jorn primer que trevallarem anarem al camp plegats, perque... perque també ell m'estima á mi!...

—¿La estimas, Blay?—van dir tots á l'una.

—Ab tota l'ánima.

—Son amors purs els vostres, ja ho conech—digué l'hereu aixecantse de la garba ahont seya, acostantse al rotllo, aixugantse mitj d'amagat dugas llágrimas bullentas.

—Clar que sí!—refermá la Toya.

—¿Vos la estimavau, amo?—un batedor va dirli.

—Sí, peró ella no'm vol.—

Els batedors brandaren el cap ab gran tristesa. Ell, l'hereu, restava inmóvil entre mitj del rotllo, ab els ulls baixos. A una banda se miravan fit á fit en Blay y la Toya. Y en Blay va dir ab resignació:

—Si vols, pots casarte ab ell.

—No, no!—contestá ab altivesa de femella escarnida.

—Pots mirártel bé: ell es més guapo, es més rich...

—Ja ho sé. No'm vench pels diners ni per la carn!

—Molt ben dit, Toya!—parlá l'hereu.—Tu aymas al Blay perque ell té la mateixa ánima teva, perque ell ja fa temps que t'estima, perque ell (ho sabs ben bé de cert), riurá quan tu riguis y plorará quan tu ploris, perque ell te fará reyna de sa casa... Per això l'estimas, ja ho sé. Jo també ho fora igual qu'ell, peró tu no ho sabs de cert si ho fora: jo ho dich perque ho sé. Encara que volgués, ara no puch destruhirlo'l vostre niu de felicitat: sempre'm remordiria la conciencia. Peró avans... déixamho dir, Toya, déixamho dir: m'agrada la teva ánima lliure, m'agrada que no vulguis á la gent pels diners, m'agrada forsa... forsa! Adeu, Toya, ab mi no hi pensis, peró tu deixam que pensi en tu... y que siguéu felissos!—

Un gran silenci s'extenia amplament. El Blay, casi plorant se'n havia anat, y sola, asseguda demunt d'una garba, la Toya s'aixugava també las llágrimas ab son faldelli. L'hereu se'n anava, y'ls batedors anavan seguintlo. De sobte va aturarse, y preguntá á un d'ells:

—Se casarán prompte, ¿veritat?

—Si voléu vos, no's casarán—va contestarli'l batedor.

—Perque—va afegir un altre—llogant á un parell d'homes, ab un cop (això es un dir), li feu saltar el cap de las espatllas.

—¿Cóm?... ¿Qué has dit?...

—Lo qu'heu sentit, mon amo.

—No ho he sentit, ni vull sentirho!... El cap me pesa y'ls ulls me punxan dintre'l cervell. Res, será qu'al món hi sobro. Donchs bé, companys meus: lo que hi sobra s'ha d'aixafar, y com que'l que sobra soch jo...

—Vos estéu boig!...

—No, amich meu: seré y ben seré.—

En Blay, confós, las mans plegadas demunt del pit, no gosava aixecar la vista de terra pera mirar al seu rival... y s'anava acostant, s'anava acostant melancónicament.

—Ja no la estimo, amo meu—digué'l Blay.

—No vulguis may humiliarte, ni consentis jamay que se t'humilihi—contestá l'hereu.

—No os entenèm—van dir els batedors, parlant boy al ensemps tots plegats.

—Donchs vull dir, que las penas y alegrias del món s'han de pendre com venen; ellas venen... perque han de venir.—

La Toya també s'hi havía acostat, colocantse aprop, ben aprop del Blay, esguardantlo ab ulls amorosits.

—M'estimas... —preguntá ab veu tendrívola—¿veritat Blay?

—Jo...

—Sí—va dir l'hereu ab energía:—t'estima y t'estima de debó.

—¿Y l'amo?... —va afegirhi un batedor.

—L'amo's sacrifica. Las donas son lliures d'estimar al que millor els hi sembli: bé ho som els homes! No es just de cap manera que las volguém fer esclavas. Ellas pateixen més, son més mártirs que nosaltres. La dona dintre d'una casa té d'ésser reyna, com l'home es rey!...

—Això es, senyor amo,—interrompé'l Blay—això es!

—Deixeulas corre, amichs meus, las penas del vostre amo... Son sevas y de ningú més. Estimeuvos forsa. Tu, Blay, ja m'ho penso que la estimarás ab l'amor gran, profond, que jo li hauria portat.

—Sí, mon amo.

—Donchs que Deu os beneheixi com jo os

benehesch. A la iglesia del poble m'apar vegi ja'l bon capellá de cabells blanchs que fruheix la ditxa d'havervos de donar la seva benedicció. Quant més aviat vos casaréu...

—Promte'ns casarém—contestaren interrompent joyosament en Blay y la Toya.

—Donchs la pau regni per sempre més en vostra casa.

—Nostr'amo es un sant home—se deyan els batedors, enrahonant ells ab ells baix, baixet, á cau d'orella. Més cosas s'haurian dit, peró'l seu amo va interrómprels:

—A la feyna, bons minyons, á la feyna! . —

Els batedors comensaren altra volta la tasca. Va posarse en marxa la carreta, y á dintre s'acomodaren en Blay y la Toya, la jove parella enamorada. Comensá aquella á rodolar per la blanca, polsosa carretera, sotraquejant devegadas y fent acostar de tant en tant els caps dels dos aymants, qual alé barrejantse'ls embriagava. Tot respirava joya. No més, capficat y pensivol, assegut en una curra, s'estava l'hereu Faginal: volia fer el cor fort, més el seu cor era feble: aixís ho demostravan las llágrimas que li enrogian las parpellas. De tant en tant esguardava la carreta qu'anava allunyantse, y li semblava que aquell camí era'l de la felicitat, de la vida que somriu, y quin final no s'ovira en els instants d'encegament...

ALFONS SANS Y ROSSELL.

REVISTA DE REVISTAS

En el número 141 del *Mercure de France*, corresponent al mes de setembre, s'hi troban trevalls escullits d'en A. Ferdinand Herold, J. C. Mardrus, Pierre Quillard, Emile Despax, Raoul Chélard, Gaston Danville y altres de redacció. Son trevalls remarcables, entre tots, *De la nature des verités*, d'en Jules de Gaultier; *Leconte de Lisle avant la Revolution de 1848*, d'en Marius-Ary Leblond; com també ho son sempre'ls de Remy de Gourmont, *Epilogues*.

En *Le Journal*, de Perpinyan, del mes d'agost, s'hi llegeixen *Croquis et impresions*, d'en Antón de Siboune: el primer article sobre *Arles sur Tech*, d'en Falguére; la llegenda catalana *Lo Roch del Frare*: *La Creu dels Moncadas*, de Joan Alcover; *El Moliner*, d'en Miquel Oliver, y altres.

En els números de *Le Menestrel*, corresponents al mes de setembre, hi há articles d'en Paul d'Estrées, Bouyer, Neukomnn, Pougin, Tiersot, etc., etc.

En la *Revue Franco Italienne et du Monde Latin*, s'hi llegeix ab gust *Gölterdämmerung*, de son director G. Gramegna; *L'Infinito*, d'en Botti Binda; l'article d'en Ph. Leberque sobre J. A. d'Oliveira, y la poesía portuguesa *Remembrer*.

La *Iride Mamertina*, dels 1.er y 15 de setembre, conté un sentit article de redacció dedicat á en Domenico Morelli; *Questioni scolastiche urgenti*, llarch article en que's veu la erudició de son autor Luigi Gamberale, y que ve á ésser el final del estudi que'l autor se proposa; *Sulla siva del Peloro*, d'en Giuffré; hermosissims cants que forman part de *Stagioni Poétiche*, proxim á publicarse.

Els números 11 y 12 del volúm VII de la Revista *Prœco Latinus*, corresponents als mesos d'agost y setembre respectivament, son remarcables y dignes d'ésser llegits pels aymants de la llengua llatina.

En la *Rassegna Internazionale*, del 1.er de setembre, á més d'un hermosissim monólech titulat *Un prologo inatteso*, d'en Riccardo Quintieri, dedicat á Ermette Novelli; d'un estudi d'en Lucio d'Ambra sobre Paul é Victor Margueritte; del que fa en Riccardo Forster sobre *La forza di vivere*, hi há un notabilissim article d'en Luciano Zuccoli que té per titul *Letteratura grigia* (*Gli ultimi romanzi mistici è catolici*). En ell combat la literatura clerical representada pel convertit Huysmans, que fins arriba á demanar la tortura pera qui no pensi com ell, per en Bourget, etc., etc., á Fransa; per en Fogazzaro, Zena, Buti, etc., etc., á Italia. Al combátrels, y ho fa ab tota la seva ánima, y al meu entendre obra molt bé, ho fa ab cert respecte qu'en aquest pais (el nostre), qu'es de intolerancia, es desconegut, tant pels clericals com pels anti-clericals. A uns y altres els hi recomano la lectura d'aquest article, en el que, quan menys, hi poden apendre'l modo de discutir. En Zuccoli diu que's deuhen combatre ab totas las forsas, mes ab respecte, puig ningú pot dubtar de la honradesa dels autors al exposar sas opinions y defensarlas, y té rahó: honradesa pot tenir al escriurer un clerical, com un anticlerical, y tan dignes de respecte son uns com altres: aixó es la vera tolerancia.

Es notable'l número 2 del *Bulletin Catalan*, que's publica á Bordeaux, no tan sols per sos articles, sinó per sos grabats.

La *Revue Franco-Allemande*, que's publica á Paris, está al nivell de las millors revistas contemporanias. En el numero de setembre publica varis articles y estudis en alemany y altres en francés. Son notables *La dèpopulation en France*, de H. Paris, y *La Philosophie d'Alfred de Vigny*, d'en Pierre Brun.

Nuestro Tiempo. En son número 9, son notables els articles d'en Gibson Bonles, *España é Inglaterra*; *El regionalismo y los partidos similares*, per Alfredo Brañas, y *Las cuestiones filosóficas*, per Julián Besteiro.

La Lectura, á més dels estudis d'en Navarro Ledesma, *Clarín*; d'en Félix Borrell, *Revista musical*, y la *Evolución del teatro catalán*, per en R. D. Perés, hi há en primer lloch un article titulat *Españoles é Irlandeses*, pel escritor Martín Hume. En l'esmentat trevall, no sols s'exposan varis fets y aconteixements ocorreguts en la insurrecció irlandesa d'últims del sigle XVI, sinó que indica, encara que molt per sobre, las condicions especials dels irlandesos d'allavors, que foren la causa principal, com ho foren també més tart de sa desfeta y dominació pels inglesos. Apunta també'ls medis de que aquests se valían pera dominar ab més facilitat als pobladors originaris d'Irlanda, y, per ultim, parla del *apoyo* que'ls governants espanyols donaren als insurrectes. En aquest punt, y llegint *inter líneas*, se veu la situació y manera d'ésser del *gran estat espanyol* y la *fina política y diplomacia* de sos quefes, que poch més ó menys estavan á l'altura dels d'ara. Es tan més de lloar la conducta de *La Lectura* per quant en ella hi escriuhen ministresy ex-ministres qu'en articles com aquest hi poden apendre quelcóm, y la llegeixen altas personalitats politicas que del passat no'n saben res. De desitjar fora que'l senyor Martín Hume que, com se veu, té grans coneixements históricos, publiqués trevalls sobre'ls regnats dels Austrias y dels Borbons, y allavors el públich comensaria á saber de cert qu'es lo que passá, y si en veritat la situació moral y material del Estat espanyol era tan boná com diuhen. Sabria la situació del exércit y marina; sabria per qué's perdé la *Invencible*; per qué's perderen els dominis á Europa y América, etc., etc.; sabria per qué arribá un moment qu'en serio's tractá del repartiment de la peninsula y sos dominis, y veuria que grans reputacions cauhen al buf de la vera Historia, puig no eran més que castells de cartas aixecats per la tradició inconscient y per la falsa historia. Y després de compendre'l per qué avuy l'Estat espanyol se troba com se troba, li cauría la vena que tants anys há que li tapa'ls ulls, y perdría certas preocupacions y entussiasmes, no tan sols respecte del passat, sinó respecte del present.

Hem vist també'ls números corresponents de la *Ilustració Llevantina*, *Catalunya Artística*, *Teatre Regional*, *Universitat Catalana*, *Sans nou*, *Pluma y Lápiz* y altras revistas, ja catalanas, ja castellanas, ja extranjeras, que visitan nostra redacció.

Trinitat Monegal.

NOVAS

Monument á Rius y Taulet.

El día 27 de setembre, á la tarda, tingué lloch la solemne inauguració del monument aixecat á la memoria del inoblidable alcalde de Barcelona en Francisco de P. Rius y Taulet.

Hi assistiren totas las corporacions y elements oficials y nombrosissims convidats, entre'ls que tinguerem el gust de contarnos. També hi estigueren representadas la major part d'entitats científicas, comercials, industrials, literarias y artísticas.

Després de llegirse las relacions ó memorias de rúbrica, pronunciaren eloqüents discursos en honor del ilustre finat els senyors don Manel Durán y Bas y don Joan Amat, actual alcalde de Barcelona, finalisant l'acte ab un parlament de gracias del fill d'en Rius y Taulet.

Barcelona s'honra á si mateixa al honrar la memoria del fill preclar que tants sacrificis feu pel progrés y'l bon nom de sa ciutat estimada, á la que consagrá'l benestar personal, la salut y la vida.

Com á barcelonins, com á catalans, y fins dirém com á catalanistas, nosaltres la venerém la memoria d'en Rius y Taulet, en primer lloch perque fou un bon ciutadá y un alcalde com cap més n'hem tingut, y segonament perque á sa iniciativa y zel inagotables se deuhen, tant ó més que á las bonas qualitats del nostre poble, els avensos de la moderna Barcelona, que tan bon lloch ha arribat á ocupar entre las capitals més cultas, malgrat la explotació tiránica y vergonyosa de que venen fentla objecte'ls grans vividors de Madrid y sos sayons provincians.

Entre las amargors que la calumnia congriava en l'ánima d'en Rius y Taulet, pogué aquest fruhir una curta era de goigs que tenia ben merescuts y que foren com una apoteosis de sa obra. Ens referím á la Exposició Universal qu'ell sol pogué dur á cap, y que motivá la reunió en nostra ciutat estimada de totas las esquadras dels grans Estats... No'ns agradan las manifestacions guerreras, ni en época de pau; peró en aquells moments solemnes, els bons catalans pogueren, mercés al generós esfors d'un digne compatrici, evocar els millors temps de la confederació catalana-aragonesa, senyora del mar, per hont volaren sos navilis com aus missatjeras de pau, de riquesa, de germanor y de civilisació.

Honoremla sempre la gran figura d'en Rius, y moguts de son exemple, trevallém com ell ab cor ben lliberal, que si ho fem aixis... qui sab!... las ideas joves fan sa via, la onada redemptora va acoblant energias, y tal volta no es llunyana una época de plenitut y de redempció.

—

El passat diumenge'l «Centre Catalanista Graciench» celebrá l'aniversari de sa fundació ab una festa á la que hi assistiren alguns individuus de la Permanent de la *Unió Catalanista*.

El local, artisticament decorat ab hermosos ornaments, era ple d'una concurrencia distingida y entussiasta.

Oberta la festa pel president del «Centre» senyor Margarit, y cedida la presidencia al que ocupa la de la *Unió*, senyor Folguera y Durán, se llegiren la llista d'adhesions, enviadas per moltissimas entitats, y la de representacions, qu'ascendian també á un alt número.

En Joseph M.ª Roca, de la Permanent, pronunciá un hermós discurs que vingué á ésser un desenrotllo clarissim y una apologia entussiasta de nostras Bases de Manresa.

Després usaren de la paraula'ls senyors Orta, pels catalanistas detinguts recentment, y Casals, de l'«Agrupació catalanista» de Badalona.

Resumí en Manel Folguera y Durán, que, com sempre, exhortá á ésser ben radicals en nostras doctrinas; y prengué per guia y model de bon regim popular la Confederació helvética.

Molts y molt sorollosos foren els aplausos, que interromperen diferents cops y finalment coronaren els discursos dels oradors.

Acte seguit se doná una sessió literari-musical llegintse diferentas poesias originals y varias cansons que foren cantadas ab acert y gust per la secció choral del «Centre».

L'última de las cansons fou *Els Segadors*, que corejá, posada de peu dret, tota la concurrencia.

—

La setmana passada morí en aquesta ciutat un ferm y exemplar company de causa: don Pau Sans y Guitart, ex-president de la *Unió Catalanista*, espill de bons ciutadans, home de cor generós y de gran enteresa de conviccions.

Victima d'injusticias y mesquinesas que no pogueren enfeblir son carácter, peró que feriren sos delicats sentiments y sa salut, ha mort després de consagrar sa vida al bé de familia, de sa professió y de sa patria.

Descansi en pau el digne patrici.

—

Hem rebut el cartell del primer Certamen literari de Sant Andreu de Palomar, organisat per l'agrupació *Foch Nou*.

A més dels tres premis ordinaris, Flor natural, Englantina y Viola, se'n concedeixen altres nou d'extraordinaris, tots ben importants. Els escriptors y poetas que hi optin, deurán enviar sas composicions, avans del dia 20 de novembre, al secretari del Jurat, carrer de Santa Maria, 16.

El Jurat calificador está compost pels senyors: don Narcís Oller, president; mossén Jacinto Verdaguer, don Francesch Matheu, don Joseph Franquesa y Gomis, don Ramón N. Comas, don Isidor Martinez Roig, y don Joseph Alcoverro y Carós, secretari.

—

JOCHS FLORALS SARRIANENCHS

JURAT LITERARI

LLISTA DE LAS COMPOSICIONS REBUDAS.

Núm. 1. L'autonomía del Municipi es la base del avens y del benestar dels pobles. Lema: *Autonomía es vida.*—2. Missatje. Lema: *Anyorament.*—3. Nadal. Lema: *Cansó del bressol.*—4. Inconscient. Lema: «*Existeixen actes regulars, coordinats y semblants als dirigits per la voluntat, que s'efectúan ab independencia complerta de la mateixa.*» De qualsevol llibre de Fisiología experimental.—5. Psalm en llahor de Madona Sancta Eulalia.—6. Dugas selvas. Lema: *Als poetas.*—7. Amor perdurable. Lema: *A la meva esposa.*—8. El Testament. Lema: «*Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat.*» Vulgata llatina, Evangeli de Sant Joan, cap. VIII, vers. 7.—9. Al preclar patrici en Pau Clarís. Lema: «*Sibi nullus omnibus omnis fuit.*»—10. Flors de Maig. Lema: «*Dels ángels es la Reyna—germana de las flors;—un Deu la pren per Filla,—per Maré'l pecador.*» Jacinto Verdaguer.—11. Paisatje. Lema: *Montanyencas.*—12. Sursum! Lema: *Ales .. ales...*—13. La boja de Sarriá. Lema: *Pobre noya!*—14. Las dugas verges. Lema: *Comparansa.*—15. La cura maravellosa. Lema: *Quadret.*—16. A la Verge de la Bonanova. Lema: *Rosa mística, Janua cœli, Salus infirmorum, Consolatrix aflictorum.*—17. Pel camp florit. Lema: *Ensomni etern.*—18. Recort. Lema: *Patria meva, quán gran te voldría!*—19. Las aurenetas. Lema: *Espill de constancia.*—20. Lo primer desengany. Lema: *Hi há feridas que sempre sagnan.*—21 Pro Patria. Lema: *Tal com raja.*—22. Avans que tot, catalans. Lema:...—23. Las noyas sarrianencas. Lema: *Floricultura.*—24. Adeu al món.—25. Trista. Lema: «*Son ulls. Sí... per mi. Miran desde'l fons de las tenebras. Miran també las tenebras.*» Ibsen: El petit Eyolf.—26. La Fe y la Veritat. Lema: *Fides et Veritas.*—27. A ma Dona d'un jorn. (Llágrimas.) Lema: «*Oh, adeu, adeu, mundanes alegríes—que ompliren mes entranyes de tristor;—vagarívols ensomnis y follíes - ja he trobat ací dalt un altre amor.*» J. Verdaguer, Pbre.—28. Crepuscle. Lema: «*Totas las flors guaytan enlayre—vers aqueix sol tan resplandent.*» Heine: «Intermezzo.» 29. Rassa geganta Lema: *Enlayre.*—30. Salutació. Lema: *Salve!*—31. En lo forat del Montgrony. Lema: *No ha mort lo comte l'Arnau!*—32. Fe. Lema: *Quadret de montanya.*—33. La Pubilla. Lema: *En orris.*—34. Un catalá de montanya. Lema: *Bon cop de fals.*—35. De retorn á la llar. Lema: *Un de tants.*—36. ¿Amor? Lema: *Or!*—37. Al ángel de mos amors. Lema: *Serenada.*—38. Felicitat. Lema: *Il lusions.*—39. El nen mort. Lema: *Flor d'un día.*—40. Recordansas. Lema: *Charitas*—41. La gran burgesa. Lema: «*Quousque tandem...*»—42. Bona-Nova. Lema: *Fe y Patria.*—43. Lo vers y la poesía. Lema: *Mar y cel.*—44. Salvas redemptoras. Lema: *Simbolisme.*—45. Patria complerta. Lema: *Atavisme.*—46. Amor de Mare. Lema: *Amor dels amors, essencia de la vida, cap com ell.*—47. El mes d'or. Lema: *Xardor.*—48. El surtidor del cementiri. Lema: *Tristesas.*—49 Els noys del hospici. Lema: *Exilats som de la terra.*—50. Posta de sol. Lema: *Descans.*—51. De bona soca. Lema: *Per molts anys.*—52. De *Rodas* á Pilat. Lema: *Si no puch comprá*

espardenyas — faig la vía á peu descals. — 53. L'au de la patria. Lema: *Cant trist.* — 54. Pro Patria. Lema: *Bases de Manresa.* — 55. La Creu de Santa Creu. Lema: *Demunt d'un aspra serra — tocant de punta al cel.* — 56 El poeta enamorat. Lema: *Amor y Poesía* — 57. Nocturn. Lema: *Ars longa.* — 58. Llibertat. Lema: *Paraula santa.* — 59. La barca eterna. — 60. Catálech de la Flora sarrianenca. Lema: *Estudiém la nostra terra avans d'estudiar la dels altres.* — 61. Lo poema de la nit. Lema: *A Montseny.* — 62. L'autonomía del Municipi Lema: *Base del avens y benestar dels pobles.* — 63. Violes. Lema: *Totas marcidas!* — 64. L'escarbató y la marïeta. Lema: *Idili.* — 65. Als obrers de Catalunya. Lema: *La Patria ens crida... ¿qué fem?* Clavé. — 66. Humoradas. Lema: *Riolé, piolé...* — 67. Lo ferrer de la vila. Lema: *Treball n'esvida.* — 68. La rondalla nova. Lema: *. — 69 Gent de casa. Lema: *Avi.* — 70. El jardí dels orats. Lema: *Encantament.* — 71. L'autonomía del Municipi, base del avens y benestar del poble. Lema: «*Sols es digne de la llibertat y de la vida qui diariament sab conquistarlas.*» Gœthe. — 72. Samsó. Lema: *Et illa dormire eum fecit super genua sua, et in seno suo reclinare caput Sophétim.* Cap. XVI, v. 19. — 73. Mal rastre. — 74. Mal diner. Lema: *Paraula de Rey.* — 75. Mon primer amor. Lema: *Temps ditxós.* 76. Tardorencas. Lema: *Apunts pagesívols.* — 77. Neu. Lema: *Hivern.* — 78. Al cel. Lema: *Dolsa morada.* — 79 Notas de color Lema: *A la estimada.* — 80. Rondalla... modernista. Lema: *La xica es la més gran.* — 81. La primavera trista Lema: *Cántalas tu las horas de tristesa — qu'amaga'l Maig florit ab sa bellesa.* — 82. La Eulalia. Lema: *La Puntayre* — 83 La pitjor plaga. Lema: *Guerra sens treva* — 84. Sospirs de verge. Lema: *Amor.* — 85. La corona dels pobres. Lema: *Rondalla provençal* — 86. Felicitat y desigualtat. Lema: *Stella matutina.* — 87. Projecte de novela. Lema: *¿Tenía que ser aixís?* — 88. Aplech de tres goigs en honor de la Verge del Roser, de Santa Eularia y de Sant Vicens, Patrons del poble de Sarriá. Lema: *Gaudeamus.* — 89. Al rebrer lo Pa diví. Lema: *Omne delectamentum in se habentem.* — 90. Los catalans del Bruch. Lema: *La veu de Catalunya.* — 91. Lo plor del emigrant. Lema: *Anyoransa.* — 92. Als de sempre. Lema: «*La patria es la Familia — de Deu l'obra més gran: — si Deu fa l'Obra Magna, — ¿pot sucumbir? ¡jamay!*» R. Masifern. — 93. El foch de Torre Galana. Lema: *Recorts.* 94. Veremant. — 95 A la Reyna de la Festa. Lema: *Homenatje.* 96. La jornada del cor. Lema: *Matí.* — 97. Notas. Lema: *D'album.* — 98. L'Abat Boteller. Lema: *Enteresa.* — 99. Fantasía. Lema: *Amor de mare* — 100. Cant de germanor. Lema: *Patria.* — 101. Lo Breçol de Jesús. *Sense lema.* — 102. Triomfal. Lema: *A la traslació de las reliquias de Santa Eulalia á son actual sepulcre en la Seu barcelonina.* — 103. Barcarola. Lema: *Mens blanda in corpore blando.* — 104. Corona de goig. Lema: *Sants Patrons de Sarriá, acceptaula eixa corona.* — 105. Inconsciencia. Lema: «*Le mal est pour celui qui le cherche.*» — 106. Sarrianenca Lema: *Pera Sarriá.* — 107. Visca Catalunya! Lema: *Baldament s'enfonzi'l món.* — 108. Balada mitjeval. — 109. La presó d'en Serrallonga: Lema: *No'm matan per ser traydor.* — 110. La parla de la terra. Lema: *La patria viu en ella* — 111. Pro Patria — 112. Atach y defensa Lema: *Si vols estar ben servit — feste tu mateix lo llit.* — 113. Marinescas. Lema: *Terra, mar y cel.* — 114. Col loqui Lema: *Pressentiment.* — 115. Pensaments. (Poemet intim.) — 116. Centralisme y autonomía. Lema: *Diguemhi la nostra.* — 117. Pirinencas. Lema: *Fullas d'album.* — 118. Lo Colisseu. Lema: *Jo so l'amor, la veritat, la vida.* — 119. En éxtasis. Lema: *Lo beato Oriol.* — 120. Somnis d'amor. Lema: « *Vaig tenir un somni que no era ben bé un somni.*» Byron. — 121. — Goig de viure. Lema: *Bella es la vida al costat teu, hermosa.* — 122. La festa major. Lema: *Goig y tristesa.* 123. Oda á Sarriá. Lema: *Hem de defensarlo á tota hora* — 124. Lo Diumenge. Lema: *Alerta, jugadors.* — 125. Poncellas. Lema: *Místicas.* — 126. Lo Cant del Amor. Lema: *Fantasía.* — 127. Retorn. Lema: *Jorn de goig* — 128. Miniaturas. Lema: *Plomadas.* — 129. Fantasía roja. Lema: *Demá.* — 130. La Nostra. Lema: *Demá, ó bé quan sigui... peró que sigui!* .. — 131. Flora Sarrianenca. Lema: *Flora ufana, ayre sanitós.* — 132. Planys. Lema: *Rossinyol, rossinyolet, — que així't planys entre'l brancatje. — Cóm hi fiblan en mon cor — boy punyintlo tes passades!* — 133. El Cant del Desterrat. Lema: *Anyoransa* — 134. Notes sarrianenques. Lema: *Recorts que s'esborran.* — 135. La festa major. Lema: *Benvinguda sías.* — 136. Psalm. Lema: «*Tinch un'oda comensada — que no puch acabar may.*» J. Maragall. — 137. Falsía. Lema: *A mon amich E. M.* — 138 Somni Lema: *Als meus amichs S. y J.*

Ademés s'han rebut dugas composicions que no s'inclouhen en aquesta llista per no venir en las condicions que's fixaren en el cartell de convocatoria.

Barcelona, á las 10 nit del 25 de setembre de 1901. — Lo Secretari del Jurat, *Lluís Vía.*

VEREDICTE DEL JURAT

PREMI I. — FLOR NATURAL. — Número 120. — Somnis d'amor. Lema. « *Vaig tenir un somni que no era ben bé un somni.*» Byron. — Primer accéssit Número 64. L'escarbató y la marïeta. Lema *Idili.* Segón accéssit. Número 94. Veremant. — Tercer accéssit. Número 77. Neu. Lema: *Hivern.*

PREMI II. — ENGLANTINA D'OR Y ARGENT. — No s'adjudica. — Primer accéssit Número 109. La presó d'en Serrallonga. Lema: *No'm matan per ser traydor.* — Segón accéssit. Número 45. Patria complerta. Lema: *Atavisme.* — Menció honorífica. Número 130. La Nostra. Lema: *Demá, ó bé quan sigui... peró que sigui!...*

PREMI III. — VIOLA D'OR Y ARGENT. — Número 84 Sospirs de verge. Lema: *Amor.* — Accéssit. Número 24. Adeu al món.

PREMI IV. — Desert.

PREMI V. — No s'adjudica. — Accéssit. Número 134. Notas sarrianencas. Lema: *Recorts que s'esborran.*

PREMI VI. — Número 62. L'autonomía del Municipi. Lema: *Base del avens y benestar dels pobles.* — Accéssit. Número 71. L'autonomía del Municipi, base del avens y benestar del poble. Lema: «*Sols es digne de la llibertat y de la vida qui diariament sab conquistarlas.*» Gœthe.

PREMI VII — Número 104. Corona de goig Lema: *Sants Patrons de Sarriá, acceptaula eixa corona.* — Accéssit. Número 88. Aplech de tres goigs en honor de la Verge del Roser, de Santa Eularia y de Sant Vicents, patrons del poble de Sarriá. Lema: *Gaudeamus.*

PREMI VIII. — Desert.

PREMI IX. — Número 44 Salvas redemptoras. Lema: *Simbolisme.*

PREMI X. — Desert.

PREMI XI — Desert.

PREMI XII. — No s'adjudica.

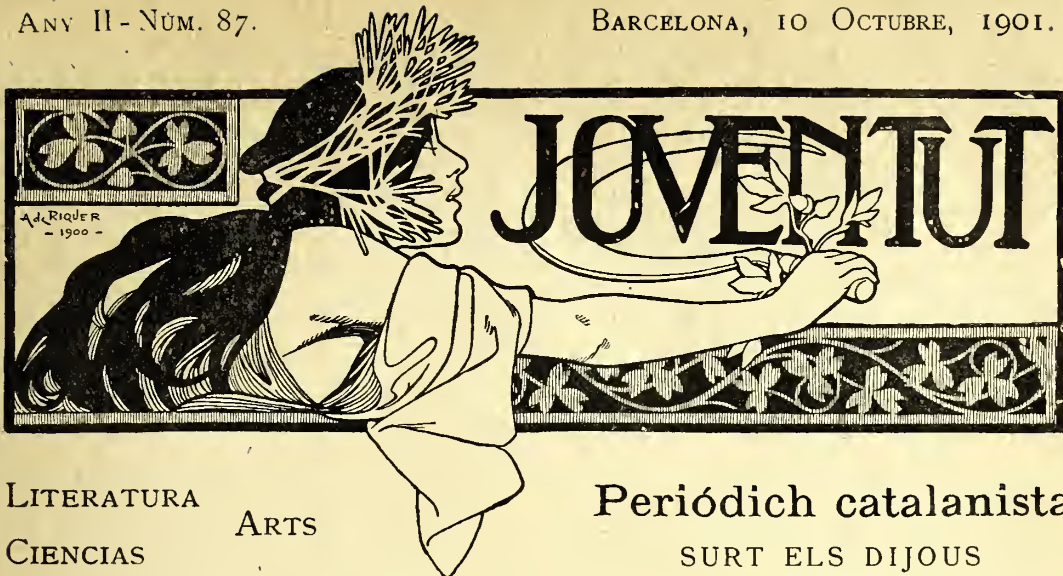
PREMI XIII. — Número 25 Trista. Lema: «*Son ulls. Sí... per mi. Miran desde'l fons de las tenebras. Miran també las tenebras* Ibsen. El petit Eyolf.

Barcelona 29 de setembre de 1901.

Angel Guimerá, president. — *Jacinto Verdaguer*, Pbre. — *Joseph Martí y Folguera.* — *Antoni Rubió y Lluch.* — *Pere Huguet y Campanyá.* — *Miquel Laporta.* — *Lluís Vía*, secretari.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

Any II - Núm. 87. Barcelona, 10 Octubre, 1901.

Literatura
Ciencias
Arts

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

Redacció y Administració:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

Número corrent.	20	céntims
» atrassat, ab folletins. .	40	»
» » sense folletins.	25	»

SUMARI:

FOLLETÍ:

LLOP AB PELL D'OVELLA

No fa pas molt temps que á nostra ciutat arribava un home que s'havia fet célebre publicant una *Historia negra*, contant fets y cosas qu'havian passat en la guerra de Filipinas: aquest home era'l *Capitán Verdades*. Son objecte al venir aqui era defensar *la unidad de la nación española*, segons deya, y á tal fi fundá un periódich: *La Patria*. Desde'l primer número, aquest diari atacá als catalanistas. No sé si s'havia cregut ó no acabar ab ells; lo que si sé es qu'avuy som molts més qu'avans. Desde'l primer jorn se presentá francament enemich nostre, com ho es el llop d'un remat; no's disfressá per'atacar; qui tal digués, faltaria á la veritat.

Un xich més endevant, un diari de *gran circulación* de la capital d'Espanya enviá á n'aqui personal pera fundar un altre diari, sucursal casi d'aquell, mes disfrutant de certa autonomia. Sa misió, suposo jo, devia y deu ésser civilisarnos. El convenciment d'aquesta necessitat no dubto que nasqué quan de Madrid vingueren exploradors que descubriren á Catalunya, trobant que mereixiam ésser civilisats. Els descubridors foren els redactors dels grans rotatius *órganos de la opinión;* y'l diari que's fundá es *El Liberal*, que, si mal no recordo, prometia ésser *imparcial* y estar curat de certas preocupacions. D'*imparcial* ja no n'hi queda més que l'adjectiu qu'en sas planas escrigué, com de *Liberal* no n'hi queda més que'l lletrero, donchs té moltas simpatias per homes que no son més que *sectaris* d'una llibertat al seu gust entesa, com demá foran dictadors en nom d'aquesta mal compresa y encongida llibertat.

El Liberal no's presentá com enemich declarat del Catalanisme, al contrari: al principi fins ens mirava ab certa *simpatia*. ¿Per qué? ¿Ab quin fi?... No es nostra misió, no es nostre gust, no es costúm per nosaltres seguida buscar respostas á aytals preguntas. Lo que si podém dir es que com á llop no's presentá, sinó més aviat com á ovella, encara que no fos, ni molt menys, de nostre remat.

Mes poch á poch, sigui obéhint á ordres superiors, sigui perque la pell d'ovella que duya no fos la seva, sinó postissa, y que ja estés cansat de durla, sigui que al moures li rellisqués un xich, lo cert es que se li comensaren á veure unas orellas iguals á las del llop, etern enemich nostre, á las del unitari-uniformista enemich acerrim de las reivindicacions de nostres drets, y per tant de l'absóluta autonomia politica y administrativa. La sorpresa no fou gran; ho sentirem, aixó es natural, mesno'ns en estranyarem. A cosas mésgrossasens tenen acostumats alguns paisans y amichs nostres! Certs estém qu'*El Liberal* es per nosaltres tan llop com ho era *La Patria*, ab la sola diferencia de que aquell, al entrar á casa nostra, tapá ab pell d'ovella sa antipática figura de llop.

Els que'n dubtin, no tenen més que repassar la colecció del esmentat diari, ab cuydado y rellegintla; fixinse en els números de la época de l'Assamblea de Tarrassa y posteriors; estudihin els que parlan de la qüestió tan discutida, per uns sense coneixement de causa, *per altres* ab evident mala fe, referent al pacte, aliansa ó aproximació entre federals y catalanistas; y, sobre tot, no passin per alt el número de 1.er d'octubre prop passat, edició de la nit.

En aquest hi trobarán un article, *Los «Hereus» de España*: llegeixin lo que diu, llegeixin *inter líneas*, y veurán que no es d'amich nostre, que no es d'amich de Catalunya, que no es *imparcial*; y, sobre tot, veurán el llop sota la pell d'ovella.

Llegeixin lo que diu més avall, en el mateix número, al parlar del discurs que sobre la literatura catalana antiga feu l'ilustrat doctor Rubió y Lluch, fill de *Lo Gayter del Llobregat*, de memoria eterna pera tot bon catalá, y veurán el següent paragraf: «Estas aficiones al pueblo en que ha vivido la vida de las letras, sirven para *justificar* la elección del tema desarrollado, en la solemnidad académica de hoy, por el sabio catedrático señor Rubió y Lluch.» Fixinsi bé en la paraula que jo subratllo... son las orellas del llop.

¿De manera que aquesta elecció del tema per un sabi catalá (y encara que no ho fos) deu justificarse tota vegada que's tracta de literatura catalana? Ben segur que no hi deuria trobar necessitat de justificació si hagués parlat de *toros*, *canto y baile flamenco* ó *del turno pacífico de nuestros partidos gobernantes*, etc.

El Liberal, que troba necessaria la justificació del acte del doctor Rubió, troba natural y lloable lo següent, en el mateix número: «MAZZANTINI EN BILBAO (*por teléfono*). *Madrid*, 1, (2 t.)—*El Liberal* publica lo siguiente con el título *Mazzantini no torea en Bilbao.*» Y comensa: «Verdadera sorpresa... etc., etc.» (llegéixinho, que val la pena: jo no goso tocarho per por de ferho malbé). Y nosaltres tan tranquils que viviam! ¿Qué dirán quan ho sápigan en Guillém d'Alemanya, el Tsar de totas las Russias, en Loubet y l'emperador del Marroch? Tal volta per aixó aquest no torna'ls presos de las kabilas! De tots modos no podém ni per un moment dubtar de que la cosa deu ésser importantissima, puig va mereixe un article d'*El Liberal* d'allá y un extens telefonema del d'aqui. Qui sab si pot donar lloch á la guerra europea! ¿Per qué fa temps que no han vingut aqui'l Patata y'l Mellaito? Ja es hora de que'ns ne preocupém.

Per'acabar: en l'article *Los «Hereus» de España*'s parla d'un amich nostre, en L. Xavier de Ricard, distingit coloborador de varís periódichs y revistas importants de Paris (*Temps*, *Nouvelle Revue*, la *Contemporaine*, etc., etc.), que passá aqui una temporada estudiant el Catalanisme, la qüestió religiosa-politica y la social. No vingué ab so de tabals, ni ab bombos, com els periodistas que'ns descubriren, sinó ab quietut y bon xich de cuydado; y després escrigué lo qu'havia vist, donant sinceras impresions. Donchs á aquest senyor, *El Liberal* li diu *extrangero sencillo*, á qui sembla que nosaltres enganyarem ab facilitat. Y referintse á n'ell y altres, diu l'esmentat diari «... *se inspiran los Ricards y otros publicistas de esa laya.*» Me sembla que no es massa bona la intenció; ó si no, llegeixin l'article y judiquin.

Enteris *El Liberal* de qui es el literat L. Xaxier de Ricard, com també de qui es en Joseph León Pagano, de la *Rassegna Internazionale* de Firenze, que fou com aquell y té idénticas opinions, y veurá qu'abdós son molt més seriosos y més instruhits que'ls que'ns enviaren els rotatius espanyols (ab tot que un ha sigut y es *governador civil*);

sápiga que vingueren de bona fe y res de nou digueren que'ls d'aqui no haguessim sentit avans de sas bocas; y que'l senyor Ricard y en Pagano no'n coneixian gayres de catalanistas: aixis es que no'ls podian lligar ni l'amistat, ni certs compromisos que no haguera tolerat llur dignitat.

Tinch por de que si'l senyor Ricard hagués atacat al Catalanisme, ó s'hagués preocupat de per qué no torejava en Mazzantini á Bilbao, ó de nostras nulitats politicas Silvela, Tetuán, Sagasta, Pidal, etc., etc., hauria trobat *El Liberal* qu'era *erudito*, *inteligente y uno de los primeros periodistas de Europa*. Sempre s'ha de veure la orella del llop.

Si es com jo dich y crech, si *El Liberal* es llop ab pell d'ovella, que llensi la disfressa. Treguis la pell postissa, sigui enemich franch, donchs aixó fa més guerrero y es més propi de *hidalgos*; y, sobre tot... que á nosaltres no'ns enganyará: fa molts anys que'l coneixém, y ha de pensar á més que cansa molt aixó d'anar sempre disfressat!

TRINITAT MONEGAL.

TRETS DE FONA

II

ARDISSON Y LA LLEY.

No está previst pel llegislador. No podia ser d'altra manera. Se tracta d'una monstruositat; d'una degeneració; del allunyament d'un individuu de tota lley natural, de tot sentiment de vida, de bellesa y d'humanitat, entenent per aquesta paraula lo agradable y propi del home. Tractantse de tot aixó, no podia ésser altrament que oblidat pel legislador y no consignat en las lleys. Y'l gran salvatje, el gran degenerat, l'estúpit sensual quins actes han sorprés y donat fástich al món sencer; el violador de cadavres de donas, ab un sol any de presó purgará son delicte d'haver violat els sepulcres, perque'ls actes anti-naturals, asquerosos y contraris á tota humanitat, no están ni consignats ni previstos per la lley, no poden ésser objecte de sanció.

Se tractés de cosas naturals, ja fora un'altra cosa. Se tractés d'anar nu pel carrer conforme es l'estat natural y de suprema bellesa, ja fora un'altra cosa. Se tractés d'un pobre diable que roba un pa pera menjar ó una medicina pera curar un fill seu, ja fora un'altra cosa. Se tractés de dos enamorats que s'han unit voluntariament sens detenirse á calcular si'ls anys d'ella donavan al sagrat amor el carácter *legal* de violació, ja fora un'altra cosa. Se tractés d'un individuu que aburrit de tothóm y sens esma pera matarse ho demana per favor á un germá seu, ja fora un'altra cosa. Se tractés d'un individuu que cansat d'ésser esclau elimina al seu tirá, ja fora un'altra cosa. Se tractés, en suma, de qualsevol acte llógich, rahonable, digne y propi del home, é inclós dins del ample cercle nomenat *Dret á* y *de la vida*, la lley ja'l tindria meditat, y previst, y esmicolat, y analisat, y sancionat. Peró's tracta d'una monstruositat, d'una blasfemia vital, d'un renech contra la naturalesa, d'un sarcasme contra las lleys de reproducció, d'una negació absoluta de la personalitat humana, y la lley no'n diu ni un mot. Y es que'ls tirans, avesats á fer monstruositats, bon compte tenen de no esmentarlas en llurs llibres d'opresió.

F. PUJULÁ Y VALLÉS.

ILUSIONS

Era una nit d'hivern. Els carrers de la ciutat estavan embolcallats per la boyra baixa y humida, que gelava l'ánima; en l'acera mullada s'hi enmirallava la llum dels fanals, esmortuhida y trista; el vent feya corre per terra, d'un costat al altre, las fullas secas caygudas dels arbres, y'l seu cruxir semblava un cant de despedida á la natura.

Anava cap á casa á dormir, quan va cridarme l'atenció un xiu-xiu que's sentia al carrer. Per més que mirava d'un costat al altre, no veya d'ahónt podia sortir aquella xerradissa, donchs el carrer estava solitari. Vaig voler atravessarlo, y al bell mitj vaig veurehi una toya de flors ja mitj marcidas... Quina seria la meva sorpresa, al notar que aquella xerradissa venia del ram! Eran las flors las que parlavan!

—Ja ho veyéu—deya un clavell qu'encara conservava la vermellor—sols hem servit un dia pera lluhir als salons d'aquella dona

hermosa; y després de dar tots els perfums, llensarnos al carrer!...

—Lo que més pena va ferme—digué una violeta—fou qu'ella ab sa fina y delicada má prengués tot un pom de nostras germanas.

—Si, —va dir un'altra flor—jo vaig veure, per demunt del paper que'ns volta, que aquell pomet el va partir en dugas parts: una va regalarla á un jove alt, moreno; l'altra va posársela demunt del pit, y va dir á n'aquell jove: «Aquestas flors las guardaré tota ma vida.» ¿Veyéu quánta més sort han tingut nostras companyas?

—Calléu y no tinguéu enveja—va dir una flor seca que hi havia en un recó del carrer;—lo que vosaltres expliquéu també'm va pasar á mi; també va regalarne un'altra de flor á un jove; també va dir que á mi'm guardaria tota la vida; més avuy, ja ho veyéu: m'ha tret de la capseta ahont me tenia (segurament per posarhi las altras flors) y m'ha llensat á fervos companyia. Qui sab si aquestas flors qu'avuy guarda, demá!...—

Aquí'l trontoll d'un carro que venía no'm va deixar sentir més: era un carro d'escombriayre.

—Apa, noy, mira quin ram més maco! Pots regalarlo á la xicota!—va dir un dels dos homes qu'anavan ab el carro.

—Pósal devant—va dir l'altre.

Y'l ram fou posat devant del carro, barrejantse'ls darrers perfums d'aquellas flors ab las pestilencias de las escombrerias.

JOAN DE LA CREU PALMAROLA.

INTIMA

¿Qué faig, Deu meu? Mas carns conservo puras,
sencer conservo'l cor;
peró tinch fam y set de las dolsuras
que'm ofereix l'amor!

Tots els desitjs m'empenyen á la prova
del tremp del esperit,
y sento ja un oreig de vida nova
que m'amanyaga'l pit.

Quín jorn preveig! De mos cabells sedosos
totas las flors caurán,
y'm gronxaré en sos brassos xardorosos
tot anantlo besant.

Mes ara, no; no puch cedir; no es hora;
el seny ho diu al cor.
So'l rahim ufanós que'l Sol colora:
prou vindrá la Tardor!

Quan al mirall contemplo ma bellesa,
la sanch me puja al front,
mes no'n tinch por, qu'estimo ma puresa
més que tot lo del món.

Si'm venen temptacions luxuriosas
vestidas de pecat,
no'n faig pas cas: son ombras vaporosas
que's fonen tot-plegat.

Esperém, esperém! No es hora encara
de que'm toquin sas mans;
so com l'encens qu'escampan sobre l'ara
per festejar als sants.

Oh estimat meu, qu'estás glatint ab pena!
Te daré un concell bo:
pensa que als dos ens lliga igual cadena:
també glatexo jo!

Es cert que't trau de seny l'amor que'm portas
y es més potent que tu,
mes, ¿per qué hem d'anâ al cel per vías tortas
si'l camí dret hi du?

No, encara no! Te guardo una abrassada
per aquell jorn, que ja
me sembla un maig etern... Será una albada
que may s'apagará!

Esperém, esperém, oh vida meva!
Que á l'hora del amor,
seré teva, ben teva, tota teva...
Seré una nova Eva
que per tu abastaré la fruyta d'or!

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

REVISTA MUSICAL

JOSEPH

La temporada lirica barcelonina ha comensat, y una de sas primeras *fazañas* ha revestit el caracter d'atentat inich contra una verdadera obra artistica, una de las més preuhadas joyas de la música francesa; y l'atentat ha sigut ab circunstancias agravants per recaure en una obra que's donava per primera vegada á Barcelona, privant aixis de ferse cárrech de sas grans bellesas y essent motiu de sa incomprensió per part de la casi totalitat del auditori.

No tenim per costúm ocuparnos de las companyias d'ópera *barata* ab que tot sovint explotan nostras empresas la falta, no de *quartos*, sinó de gust d'una part del públich. Peró si mentres s'entretenen en destrossar *Bohèmes* no hi há cap perjudici pera l'art ni mereix capficarshi, es en cambi molt de doldre que s'atreveixin ab creacions com *Joseph*, y per aixó volém dirne quelcóm.

Obra hermosíssima la de Mehul, que porta un sigle de vida y es de las millors de sa época, hem tingut d'arribar á conéixela, després de tant temps, *perpetrada*, desfigurada ab la pitjor de las execucions, y pera major escarni cantada en castellá. Es impossible formarse un verdader criteri ab semblant desfeta; mes, al través d'ella, s'hi descubreixen bellesas de primer ordre, escenas de gran forsa dramática, melodias molt inspiradas y sadolladas de frescor y de sentiment, y una armonisació del més pur estil, tant en las veus com en el trevall de la orquesta. Ademés s'hi troba lo primordialment essencial, la relació de la música ab el llibre, per manera que'l músich se compenetra del tot ab l'assumpto, venint la composició á ésser un fidel reflex del esperit del poema. Per aixó no veyém en *Joseph* una ópera, sinó un verdader drama lírich qu'encara que rudimentari, donada l'época en que fou escrit, produheix molt intens efecte y ens revela un dels més purs origens del que més tart ha sigut el més perfecte dels géneros escénichs.

Una obra com la de Mehul mereixia respecte, y serietat en la execució, majorment tractantse d'un *estreno*. No hem de donar la culpa al director, ni als cantants, ni á las massas chorals y orquestals. ¿Qué saben tots plegats? Ells fan lo que'ls hi manan, en defensa d'un mesqui sou. La culpa sencera es de la empresa sense conciencia, sense dignitat artistica, que tenint medis pera donar bonas audicions y sabent que'l públich li ha respost sempre qu'ha fet un esfors serio, s'entreté en explotarlo enganyantlo ab companyias *hispano-italianas* en que tots els cantants son catalans. La empresa de Novetats era la més indicada, baix diversos conceptes, pera fundar l'ópera catalana, y tením la convicció de que fins económicament no se'n hauria empenedit. Peró aquells senyors que sostenen que'*l catalá no es musical*, han determinat que ho sia'l castellá, qu'es la llengua anti-musical per excelencia, y pera honrarlo com se mereix, se fan *fabricar* las tan poéticas é inspiradas traduccions, que pel cap baix els hi surten á ral el full. Cregui la empresa aludida qu'ha trobat el camí més recte pera tráfiquejar ab l'art, pera ofendre la memoria dels grans mestres y pera mofarse d'un públich del que sols té motius d'agrahiment.

Y al públich hem de demanarli qu'aprengui á distingir entre'ls mérits positius de l'obra y'ls disbarats de la execució. No podém pretendre que s'entussiasmi en audicions com aquestas, peró voldriam véurel menos *indiferent*, més interessat per l'obra ó per lo poch que d'ella s'arriba á apreciar y compendre. ¿No ho fa aixis en las obras de Wagner, á pesar de que las hi serveixen tant ó més adulteradas? Donchs el públich que no comprén com se mereixen á Gluck y á Mehul, mal pot després capir l'inmens valer de l'obra wagneriana, qu'en aquests clássichs trobá un dels seus principals fonaments.

—

SOCIETAT FILARMÓNICA

L'infatigable mestre Crickboom ens ha donat el primer concert de la temporada, contant ab la colaboració del gran pianista Pugno, qu'ha tornat á visitarnos ab gran satisfacció de tots.

Nosaltres, y creyém que també la majoría dels concurrents, no varem sortirne d'aquesta sessió ab tot l'entussiasme d'altras vegadas, degut en part principalíssima á la formació del programa, que resultá un xich deficient.

Figuravan en ell, en primer terme, dos *Concerts* de piano ab orquesta, perteneixent l'un al compositor noruech Grieg, y original l'altre del propi concertista Raoul Pugno. Aplaudím de bon grat que'ls artistas ens donguin á coneixe las composicions producte del seu talent, puig aquesta es la millor manera de judicarlas, peró desitjém que al ferho no temin ajuntarlas ab bonas companyias, y la d'en Grieg no'ns resultá á nosaltres gayre bona en aquest concert, puig sa obra es tan buyda com pretenciosa, y en ella no s'hi troba ni sentiment, ni factura, ni cap dot recomanable. En Pugno va treuren tot el partit possible, que quedá reduhit á demostrarnos altra vegada'l seu prodigiós domini del mecanisme.

El *Concert* original d'en Pugno té de semblant al anterior qu'está escrit pera posar de relleu més las dots del executant que la dicció del intérprete. Peró no tenim cap inconvenient en colocarlo bastant per sobre del de Grieg, perque, sense fer maravellas, en Pug-

no ha demostrat que sab compondre ab serietat, y que si no revela ésser un artista de gran inspiració, revela en cambi un gran coneixement de la técnica musical. Contra lo qu'era d'esperar, lo que més ens sorprengué en l'obra d'en Pugno no fou precisament la part de piano, sinó millor el trevall orquestal, magnificament desenrotllat y que'ns probá en l'autor un domini extraordinari del paper que deu jugar cada instrument.

En abdugas obras repetim qu'en Pugno's lluhí de debó, fentnos admirar sas incomparables facultats d'execució. Peró, tot y admirantlo, quedarem frets, perque nostra imaginació evocava constantment els recorts del grandiós concert de Beethoven y de las varias obras de Chopin que'ns havian encisat en la temporada anterior. Desitjém qu'en el proxim estigui més encertat en la elecció de las obras; aixís mateix voldriam sentirlo ab altre instrument, puig el piano Pleyel que utilisa'l trobém sumament desagradable, per careixe de grans condicions pera un concertista, y sobre tot per sa extraordinaria sequedat. Fins devegadas sembla un Estela.

El mestre Crickboom va dirigir las composicions orquestals ab sa acostumada inteligencia y serietat, peró tampoch va produhirnos l'efecte d'altras vegadas. El desequilibri en la orquesta es més patent á cada audició, y las baterías de fusta y metall resultan del tot inadmisibles. Peró tampoch la corda va entussiasmarnos, ni en la *Bourrée*, de Bach, ni en la *Reverie*, de Schumann. En cambi'l *Concert*, d'en Pugno, fou molt ben acompanyat per la orquesta; y, sobre tot, en la obertura *Enryanthe*, varem notar que aquesta's desensopía, puig la batuta del mestre Crickboom sapigué donarli tota la brillantor y justesa que requereix una página sinfónica de tan valor.

Esperém ab ansia 'l proxim concert del Teatre Principal, á veure si ab un programa més escullit se renovan las gratas emocions d'aquella sessió tan memorable.

—

BAYREUTH-MUNICH

(Impresions).

IV

Félix Mottl, el gran director d'orquesta, l'afamat intérprete de las principals partituras wagnerianas y en primer terme del *Tristan*, ens ha maravellat ab sa grandiosa interpretació de *L'Holandés errant*. Semblava com si escoltessim una partitura diferenta de la que ab el titul d'*El vaixell fantasma* tants cops hem sentit destrossar pels mestres italians, puig en mans d'en Mottl l'obra adquireix un relleu prodigiós y á cada punt topém ab bellesas de las que no'n teniam esment.

Conduhida per sa vigorosa batuta, la tan coneguda obertura resulta nova. En Mottl infundeix á aquesta hermosa página un color y vida extraordinaris: sentim els Elements desencadenarse ab bravura feréstega, sentim la orquesta xisclar y bramular ab la més furiosa empenta, que'ns produheix l'efecte d'una sotragada eléctrica, y sentim després amansirse tot aquest tumultuós conjunt y elevarse per sobre d'ell la incomparable melodía ahont Wagner vessá un dels tresors més preuhats de sa inspiració inagotable. Es inmensa la emoció que'ns produhí'l tema de la Redempció entonat per aquella orquesta ab un misteri, ab una delicadesa y ab una grandiositat ideals. Y es qu'en Mottl no's deixa arrossegar pels efectes tan fácils d'obtenir donada la brillantesa de la instrumentació, sinó que va fins al fons de la concepció poética pera desentranyarne'l seu complert significat y mostrárnosel ab claretat pasmosa, y ab tot el fervor y unció que l'obra li inspira.

La novetat que més ens sorprengué en sa interpretació, fou la *lentitut* que imprimeix á tots els temas qu'en l'obra sobressurten. Aquesta lentitut, qu'observarem en molts passatjes, no excluheix el vigor y aumenta en cambi la expressió, y ab ella la grandiositat del conjunt. Mes, pera obtenirla, es menester contar ab uns músichs y sobre tot un metall com el de dita orquesta, qu'entoni'ls temas de la tempestat ab tota la empenta que requereixen y sápiga no obstant sostenir las notas ab forsa y expressió, allargànt aixís el tema y l'efecte estétich. Peró encara's posan més de relleu ditas qualitats en el tema de Senta, que conduhit en aquesta forma guanya extraordinariament en poesía, y reflexa d'una manera admirable'l sentiment del personatje y de la idea deslliuradora que l'inspira.

En tota l'obra's mostra en Mottl al mateix nivell, trayent gran efecte de las escenas de conjunt, sobre tot en el darrer quadro, ahont ens produhí fondíssima emoció la escena del encantament del fantástich vaixell, puig tant els chors com la orquesta'ns donaren una impresió de novetat, com la qu'haviam ja experimentat en diversos fragments de l'obra.

La Tetralogía estava aquest any, com tots els altres, encomanada al eminent Hans Richter, en qui Wagner depositá tota sa confiansa pera l'estreno de sa monumental obra, venint á ésser, per tant, l'autoritat suprema en tot lo relatiu á sa interpretació. Y en efecte, després qu'hem sentit á Richter *L'anell del nibelung*, tot'altra execució'ns decáu, y adquirim la convicció de qu'es *exactament alló* lo que Wagner volia. Peró si Hans Richter ens l'ha fet fruhir altras temporadas, en cambi no hem tingut aquesta la sort d'alcansarlo, puig la segona representació de la Tetralogía fou dirigida pel fill de Wagner.

Aquí'ns veyém precisats á comensar nostras censuras. Fa cinch anys que presenciarem el debut del jove Siegfried en la orquesta de Bayreuth, y totas las deficiencias de llavors varem voler atribuhirlas á las inmensas dificultats dels primers passos en tan difícil art. Ara que torném á sentirlo, ja possessionat del seu paper, hem de confirmar nostra primera impresió: el fill no serveix pera interpretar al pare. Sentir en sas mans la orquesta, l'endemá d'haverla comanat un Richter ó un Mottl, es experimentar una grandíssima decepció, puig aquella viril empenta y aquella suprema delicadesa de dicció s'hi troban molt de menos. La orquesta'ns fa l'efecte de que toca sola, faltada de colorit y sense tenir una batuta que la empenyi, y això es una falta imperdonable tractantse d'unas representacions que tenen el carácter d'excepcionals y la pretensió d'inmillorables. En tot cas, y donat que Siegfried Wagner possehís condicions pera'l art de la batuta, devia fer la práctica en teatres secundaris y no ésser imposat, ab procediments *caciquistas*, en la escena de Bayreuth, ahont desdiu de la importancia artística dels festivals y dels alts preus de las localitats, privantnos per altra part de sentir als mestres qu'han anat allí expressament á ensajar y posar las obras.

Un director de conciencia resulta'l mestre Muck, encarregat de *Parsifal.* L'obra fou portada ab tota la serietat y cuydado que requereix, demostrantnos aquest mestre sas excelents condicions pera encarregarse d'una tasca tan compromesa. No dirém per això qu'en Muck sia un geni de la batuta, no tractém de posarlo al nivell d'un Mottl ó un Richter, peró tampoch desdiu al seu costat, com ho ha probat aquesta temporada. Sa interpretació de *Parsifal* es fidel, sens efectismes menys tolerables qu'en cap altra obra y sostenintnos per tant dins del ambient general del poema sagrat. Respecte al moviment dels temps, hem de notar especialment la extremada lentitut del Preludi, ab la que hi estém molt conformes, puig ella li dona una solemnitat cent voltas més grandiosa. Y en veritat que aquest Preludi es altra de las páginas que requereixen, per'apreciarlas en tot son valor, sentirlas executadas per la orquesta de Bayreuth.

A Munich hem tingut encara altres dos directors dels que figuran en primera fila, y que també coneixiam de temporadas anteriors. Un d'ells, el mestre Fischer, será prompte (segons diuhen) apreciat de nostre públich en la direcció d'*El capvespre dels deus*, y ab ell se podrá coneixe en el Liceu lo que sia un *director-wagneriá*. Nosaltres l'havém sentit en casi tot el repertori de Wagner, y l'any passat li tributavam en aquestas mateixas planas nostres elogis per sa direcció de la Tetralogia. En el nou teatre del Princep-Regent s'encarregá del *Tristan*, interpretantlo ab molta conciencia, y no quedant enrera, contra lo que temiam, per lo que toca als esclats de fogosa passió que tant abundan en la partitura.

El mestre Hermann Zumpe, que gosa també de molta fama, ens sembla un director wagneriá molt discutible. En nostre concepte, y per lo que l'hem sentit altras temporadas, las condicions de sa batuta son molt més apropósit pera la direcció de concerts que pera representacions escénicas. Dotat d'un temperament fogós fins á la exageració, no sab ó no pot enmotllarse sempre dins de la majestat clássica que requereixen tants passatjes de las obras de Wagner; aixis es que sas interpretacions resultan molt lliures. En Zumpe molts cops no's vol cenyir á la tradició wagneriana, y'l veyém tot sovint cercant una originalitat, una interpretació *sui generis*, uns cambis de temps y sobre tot una exagerada forsa en la sonoritat, que la major part de vegadas resultan en perjudici de l'obra. Y es llástima, perque no es un director vulgar, sinó que'l tenim per un músich de verdader talent, peró que pera revelarlo es menester que la situació musical estigui d'acort ab el seu especial temperament. Ni en *Els mestres cantors* ni en *Tannhäuser* va, en general, satisfernos la seva interpretació, y en cambi molt encertat ens semblá en *Lohengrin.*

Resulta, de tot aquest enfilall de directors d'orquesta, qu'existeixen dos cap-pares de la batuta; que hi há además un bon número que segueixen las petjadas d'aquests, y si no arriban á igualarlos en genialitat, els imitan en conciencia artística; y que, per fi, n'hi há un á qui deurian aconsellarli que deixés la batuta, puig ab ella no contribuhirá gens á enaltir el nom venerable del seu pare, mereixedor d'un respecte més sagrat.

JOAQUIM PENA.

JOCHS FLORALS SARRIANENCHS

FLOR NATURAL

SOMNIS D'AMOR

(Fragments.)

MERLÍ Y BIBIANA.

Merlí pel bosch va caminant
—lo sabi,'l fort, lo rich, lo gran—
tot caminant troba á Bibiana,
de cabells d'or, d'esguart brillant,
cos vinclador, llabis de grana.

—Sou el gran mágich misteriós,
sou sabi, fort y virtuós.
—Ans vostres ulls ho soch debadas.
—¿Per qué baixéu lo cap confós?
Miréu ma fas per tres vegadas.—

Merlí alsa'l cap tot vacilant;
lo sabi,'l fort, lo rich, lo gran,
aquell que á cels y terra mana,
que sab lo xich y lo gegant,
ple de rezel mira á Bibiana.

Es sabi, fort y virtuós:
al primê esguart, feble y boyrós,
pert sa envejada fortalesa;
al dâ'l segón, més xardorós,
pert lo tresor de sa sabiesa.

Al tercê esguart que dona aymant
lo sabi,'l fort, lo rich, lo gran,
pert sa virtut: sols veu Bibiana
de cabells d'or, d'esguart brillant,
cos vinclador, llabis de grana.

Rápit glateix son cor inquiet
y de genolls cau á pleret;
ell, qu'en los ámbits posa guerra!
y en tant Bibiana ab son peuhet
fa anâ rodant Merlí per terra.

—

MARION DELORME.

Lo seu aymant l'afalagava,
y ella somreya al cavaller;
y al lluny la brisa murmurava:
—Canya de riu, fe de muller.

—¿Quánts cavallers, oh mon aymía,
d'amor ompliren vostre esprit?—
Y ella besantlo responía:
—Tants, com estrellas té la nit!

—¿Y'l vostre amor—deya á María—
era mesquí ó era gegant?—
Y ella somrihenta responía:
—Com l'astre rey era brillant!

—¿Donchs cóm moriren, vida mía,
eixos amors en vostre esprit?
—Per las estrellas vingué'l día,
pel sol brillant vingué la nit.—

Lo seu aymant l'afalagava,
y ella somreya al cavaller;
y al lluny la brisa murmurava:
—Canya de riu, fe de muller!—

JOSEPH CARNER.

—

ACCESSIT A LA FLOR

VEREMANT

Guáytat, Teresa, quín somoll...
Sembla un penjoy de pedrería!
De perlas negras pe'l teu coll
quín enfilall que n'eixiría!

Donam, si't plau, un rinxolet
del manyoch d'or que'l front t'ombreja,
y t'engandayo un collaret
que á las princesas fará enveja.

Entorn ton coll alabastrí
te'l llassaré cofoy y alegre;
cóm hi escaurá demunt ton sí
blanch com la neu, un collar negre!

De ton pit verge al lleu panteig
se bressarán las negras perlas
y dins mon cor tan suau oneig
despertará l'afany d'haverlas.

Tu, mitj temente'l meu esplay,
fugirás rihent per pertenirme.
El sol, brillant en mitj l'espay,
en mos desitjs ha d'enardirme.

Dalint pel mitj del ceperíu,
quín cop de botre' ab ardidesa!
Tu confiada, y riu que riu,
entre'ls sarments quedarás presa.

Llavors, per fí, t'abrassaré,
y en quant la boca puga haverlas,
entre petons esgranaré
del bell collar las negras perlas!

PERE MARTÍ Y PEYDRO.

ENGLANTINA

ACCESSIT

LA PRESÓ D'EN SERRALLONGA

«Las ninetas ploran,
ploran de tristô,
perque en Serrallonga
es á la presó »

I

Tan valent com era!
Tan guerrejadô!
Pres y tot, encara
tots li tenen pô.
Diu que si'l lligaren
fou á tras-cantó;
diu que cara á cara
no l'agafan, no.
Judas que'l trahía
no mereix perdó...
Las ninetas ploran,
ploran de tristô.

II

Diu que no fou lladre,
lladre ni felló;
diu que guerrejava
ple de convicció.
No era'l jou pel poble
ni pel seu brahó;
Llibertat y Patria
era'l seu penó...
Llibertat y Patria,
Patria y Religió...
per xó en Serrallonga
es á la presó.

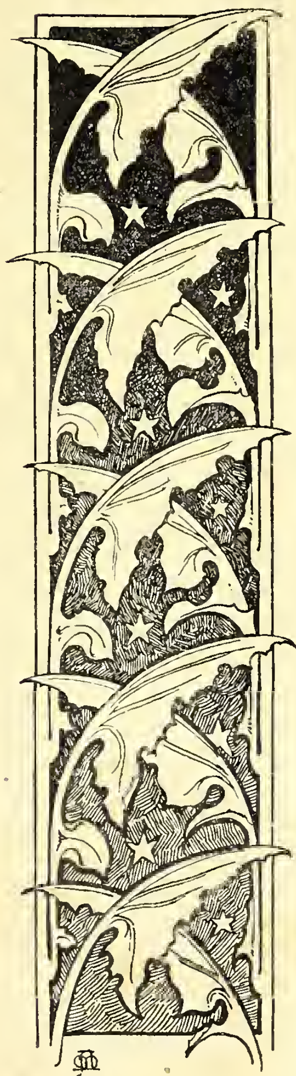
III

Quan hi entrava'l frare,
quína oontrició!
—Als que os sentencían
deulos el perdó.
—Als butxins perdono,
á n'els Judas, no.
—Reconcilieuvos
ab Nostre Senyô.—
Al Sant Crist s'abrassa
y li fa un petó.
Las ninetas ploran
ploran de tristô.

IV

Quan á plassa'l treuhen
sembla un malfactô;
porta una mordassa
com un morrió.
Dret vora la forca
ou la acusació;
quan de vil l'acusan
fa ab el cap que no.
El butxí se'l queda...
penja en la buydô ..
Tot un poble'l plora,
plora de tristô.

A. Bori y Fontestá.

VIOLA

SOSPIRS DE VERGE

(Fragment.)

¿Fem foch...?

¿Fem foch, videta aymada?
¿Fem foch, mon dols amor?
El fret me té glassada,
jo cerco la calor.

Vos el fareu, ma vida,
vos que'n sabéu prou bé,
que'l fret me té arraulida
y aixís m'escalfaré.

La nit d'hivern es llarga,
l'aubada es lluny encar;
la fosca qu'es amarga!
qué triga de passar!

Fem foch, videta mía,
fom foch, fem un bon foch,
y esperarém el día
qu'arriba á poch á poch.

El fret que á mi m'esvera
vos, l'Amor, no'l sentíu:
si us crema una foguera
el Cor de viu en viu!

Milions d'estels brillejan
al mitj del firmament;
tant com més perpellejan
més viu el fret se sent.

Fem una bona encesa
que m'hi puga escalfar
fins que'l sol ab sa estesa
me fassa revifar.

A la nit de ma vida
feu foch en el men cor
que'm deixi consumida
mon ánima d'amor.

¿Fem foch, videta aymada?
¿Femne á la vostra llar?...
Feune un que cap ventada
may no'l puga apagar!

Jordi Canadell y Jacas.

LA QUA DEL MAL-ESPERIT

«La dona es l'esca del pecat» y la qúa del diable la pedra foguera.
Jo.

El banyut (Jesús, Maria, Joseph!)—segons carta que tinch á la vista d'una beata farinera condempnada pel lleig vici de la murmució, y qu'ara habita una caldera de greix de gallina bullent, en el departament dret, entrant á má esquerra del infern, prop d'una porta secreta per ahont entran el xacolata de carbó de pedra á *Set-al-nas*, vulgo Pere Botero;—el banyut, *como íbamos diciendo* (parlant de diables no hi vé gens malament lo *castellanisá*); el banyut—y vantres banyuts,—es un subjecte tan tuno com lleig; pelut, moreno, escabellat, tort de camas, llarch de nas, prim de brassos... es dir: un cobrador de contribucions!

Ademés, segons diu també dita condempnada al greix perpetuu, el dimoniot té la desgracia de que li fassin portar banyas á perpetuitat (lo que, si vostés volen, ja es prou pesat), y ensenya al cap d'avall de la espinada, tocant al os bertrán, una qúa negra y prima de gos inglés, creuhat de petané.

La quota, ben mirat, no li ve gens malament, perque com al presidi eternal hi acostuma á fer una calor com la que fa á la *Puerta del Sol* al temps que'ns pelan el ters trimestre, tot brandant la qüa s'espolsa las moscas y tábans qu'es un *contento*, y per aixó no veurém may cap dimoni pintat ab picadas de mosquit per tot arreu allá ahont s'arriba ab la péndola.

Ben al revés de las banyas, que no li fan sinó pes y nosa, donant á son cap de bou de la Manxa'l ridicul aspecte que vostés se poden imaginar si'ls plau y no'ls pesa.

Queda, donchs, probat que'l dimoni té qúa pel testimoni d'una ciutadana que, cremant com un lluquet, encara murmura de tot l'infern, y sobre tot d'una viudeta desgraciada condempnada pel mal gust de fer l'ullet, en aquest món, á un setmesó, al qui rusteixen dotze canas més avall, y que perdé la gloria per tant fer el musol en aquesta vall de tontos.

—

Eva, que, ademés de ser nostra primera mare, era una dona pessigollosa y aixerida com un pésol, fins al punt de que'l seu marit, quan la tenia á tiro, sempre badava com un *beneyta-sou-vos*, era, ademés, una busca rahons de primer ordre. Quan jugavan á fet—lo qu'era molt sovint á causa de la poca feyna—sempre saltava y corría com un conill de bosch; á las horas de menjar arrencava un grapat d'herba fresca y la donava al pobre Adám, com si l'afortunat marit fos dels que'ls hi agrada l'herba; y ell era felis ab la pacifica possessió d'aquella dona tan *salau*, ab la seguritat de que ningú li disputaría, lo que creguéu qu'es una satisfacció inmensa, que no es pagada ab diners, pera un home de bé, pera un bon Jan, com era'l nostre progenitor.

Res: la mestressa del Univers sabia qu'havia de ser mare de tot lo *sello bexo*, y compendiá en son cos esculptural totas las monadas, graciositats y seduccions ab que las d'avuy en dia'ns hi fan caure als desterrats fills d'Eva. Lo que no'ns diuhen las crónicas es si patia del histérich; si'n patía, ho dissimulava divinament.

—

Tot el carácter de nostra tovosa avia feya maliciar que'ns en faria una com un cove; y la va fer, per desgracia nostra.

Ab ajuda de la qúa del maligne, que de llavors ensá está jugant un paper importantissim en la vida amarga que'ns passém, en el desesperant y llarch romiatje de la existencia miserable que passám, digodim, digodám, de las penas del arám,

> cistellera, ballestera,
> varem caure á la ratera...

un cop de qúa á temps, dich, y una bufada d'Eva, tan débil que ni sisquera feu onejar son pit de rosa, han sigut la causa de que s'omplissin els llims, que venen á ser l'hospici del altre barri, de quitxalleta desgraciada que clogueren l'ull al trencar la closca.

Aném al cas.

—

En el Paradis acabavan de dinar, sota d'una pomera,'ls progenistas de nostra rassa pecadora. Adám se gratava una pussa que se li havia posat al muscle, y Eva, fent el dis-

tret, cassava moscas ab sas manetas angélicas. De sobte, Eva s'adoná de que tenia més gana, alsá'ls ulls y vegé una poma camosina tan hermosa com ella mateixa, y al costat de la poma, que deya *menjam*, una serpota ab una cara de temptació, que se la mirava més á n'ella que á la poma, mentres remenava la qúa com un gosset quan li donan un terrós de sucre... Era'l banyut!

La mestressa alsá instintivament el bras, aná á agafar la poma camosina, y...'s detíngué.

—Apa, dona,—li digué'l mal esperit—pit y fora!

—Oh!...—digué timidament la reyna esplendorosa del Paradís—si'n toco... si'n menjo...

—Si'n menjas, bon profit.—

Adám se girá sobtadament, y cridá ab veu de xantre caputxi:

—¿Qué hem de fer, noya? ¿Que't creus que soch sort?

—No— li respongué sa esposa, abaixant aquells ulls d'una dolcesa inmensa.

—Oh! es que pocas bromas! ¿Encara no hi há cap home al món y ja festejas?—

Llavors Eva, tota determinada, cullí la poma camosina y la oferí al seu estimat,y ell rebutjá la poma; ella insisti, el diable l'instigá, y Adám doná á la seva dona una carabassa seca y bastant voluminosa.

—Peró home, menjan...

—Si me la tornas á posar al devant te clavo una nata!—replicá cremat com un miliciano de la posteritat.

El dimoni atiá á n'ella, l'animá, ella insistí dolsament, fent el ploricó, li digué rateta y tot, cor dols, consolet de casa, peró ell, tossut que tossut, no'n volgué.

En aquell moment, quan já semblava que'l banyut anava á perdre la partida, una mosca d'ase apretá una forta picada á la boca del estómach del avi, ell arrencá á corre, y mentres s'aplicava un pilot de fanch á la part dolorida y tornava tot moixo al costat de sa companya, el dimoni feu ab la punta de sa qúa una pessigolleta als llabis de ruella d'Eva, ella feu una contracció suau ab sa boqueta ubriacadora, Adám la vegé, y... d'una caixalada se'n emportá mitja poma camosina: el disbarat estava fet.

Set-al-nas, imprimint ab sa qúa, en els llabis d'Eva, aquella rialleta temptadora, havia triomfat de la feblèsa argilenca del home.

Aquella rialleta, per tradició hereditaria, ha quedat en la boca de totas las fillas d'Eva; es la mateixa ab que'ns paran traveta, ab que'ns hi fan caure, y com á nous Adams ens fan clavar la caixalada á la poma, quin pinyol—ben dur de rosegar—es lo sant matrimoni, ab tot l'esferehidór séquit que porta darrera.

Una noya de Castrojeriz que jo festejava, quan li vaig dir si'm volia, y prou que'm volia la pobreta! al dirme: «*hable usted con mi mamá*», va fer áquella mateixa rialleta d'Eva, y... ho vareig dir á la mamá! La resistencia era inútil. El banyut li acabava de passar la qúa pels bigotis, per aquells bigotis de carrabíner ab que Deu adorná la fatxada d'aquella mossa de Castrojeriz... La qúa, la malehida qúa!

M. Roger de Lluria.

PERSEGUINT L'IDEAL

. . . .

—Magda, Magdala meva, creulas mas paraulas, que son totas ellas arrencadas del cor. Potser molts t'han dit lo mateix que jo, y haurán jurat que t'estiman, mes no'ls creguis, no: sols jo puch estimarte de la manera que tu desitjas.

—¿De la manera que jo desitjo? ¿Tu ho sabs lo que jo desitjo?

—Si qu'ho sé, y per'aixó t'ho dich: perque ta existencia y la meva son pera estar juntas, y perque á tu't falta un cor que't comprengui.

—Si qu'es veritat: á mí'm falta quelcóm per'arribar al fi que persegueixo; potser tíngas rahó en dir qu'es un cor que comprengui lo que'm manca. Y tu... ¿ho sabs lo que jo desitjo?

—Es tan dificil dirtho com compéndret tu á tu mateixa.

—Sí, sí, també es veritat; moltas vegadas ho he intentat compendrem, y m'ha cansat el cúmul d'ideas confosas que bullen en ma pensa. Peró probaho; potser ab l'ajuda teva

acabaré per saber qué soch, perque no trobo ningú que se m'assembli.

—Sí que hi há qui se t'assembla: jo; y jo desitjo cosas de nen y cosas d'home, peró no d'home com tots, sino d'un home com n'hi há pochs ó cap. Jo desitjo un món nou y una vida nova, menys pensament y més cor, menys prosa y més poesía, menys realitat y més ideal, més sentiments, més bellesa, més sublimitat. Fugir, fugir ben lluny d'aquesta bola vella sense creencia de cap mena, gastada, podrida... Anar ab aquells que pensan ab el cor y obran ab el cor. Fugir ben lluny d'aquestas rialladas ab qu'esclatan quan ens senten parlar. Jo desitjo un cor á qui parlar y un pensament á qui mirar, te desitjo á tu, á tu, Magda estimada, perque ets l'única dona capassa de compendrem.

—No, no sents pas lo que jo sento: tu parlas ab passió; odias la realitat, la naturalesa...

—La naturalesa, no...

—Odias la vida aquesta...

—Tal com la portém, sí.

—Aborreixes la prosa, las rialladas de bacants... Vols una vida nova, homes nous, tots bons, tots sentimentals; y jo tot aixó ho estimo y despéndremen seria treurem lo que'm resta de vida. No, no, tu no pensas pas com jo. Jo ho estimo tot; hi visch bé en aquest món. El meu mal té cura, y'l teu... Tu cercas moltas cosas impossibles, y jo'n cerco una sola potser tan impossible com las tevas; peró no més ne cerco una, una sola.

—¿Quina es? ¿Vols dirmho?

—La satisfacció complerta del méu desitj.

—Peró no'm dius quin es.

—Tu mateix has dit que no ho sé; y qui sab, si t'ho deya, sí resultaría ésser tan boja com tu. Peró no, jo no soch com tu: jo vull... ja ho sé jo lo que vull.

—Digamho, digamho com ho entenguis, com puguis.

—¿Has sentit parlar del cel?

—¿Del cel? La mare me'n parlava quan era xich.

—¿Y cóm l'entens tu aqueix cel?

—Sí vols que't parli ab veritat, ne tinch una idea tan confosa, que no sé qué dirten; peró m'extranya aquesta pregunta.

—¿Qué es pera tu'l cel?

—¿El cel de que'ns parla la doctrina cristiana?

—Aquell ahont no hi há més que goigs...

—Magda!...

. . . .

—Acabém: ¿qué pretens? Tantas voltas com te m'has acostat t'he dit que no volía ohirte, y una vegada que accedeixo pretens recriminarme. Més mal m'has fet tu ab una paraula que tot lo que comdempnas. Deixam que visca com fins ara, lliure, ben lliure, que tu no la entens pas com jo la llibertat...

—Qué mal guiada vas, Magda!

—Qué lliure he sigut mentres no t'he escoltat!...

—Qué mal la entens la llibertat!

—A mi no'm lligan las cadenas.

—Magda, pensa un xich.

—¿Y m'ho dius tu, que proclamas menys pensament y més cor?

—No siguis tan crudel ab mi.

—No ho soch ab ningú, peró ab tu ho deuria ésser, perque pretens arrebassarme lo que més aprecio.

—Magda, jo pensaré com tu...

—No, no hi pots pensar com jo: te condempnarias...

—¿Jo?

—Sí, no viurías felís, te semblaría que malobras. Mira: jo... ah! jo soch molt extranya; jo vull un sér á qui contarli aquestas íntimas sensacions que sento fins per las cosas més comuns de la vida; contarli, com tu dius, cosas de nen, tonterías serias; un sér que m'acompanyi y que's deturi devant d'una obra digna d'admirarse; que senti amor per tot lo que'ns rodeja, y qu'en son cor, com en el meu, no hi níuhin aqueixas vibras que vos corsecan y que vos privan d'alcansar la ditxa anhelada.

—Peró Magda, si aixó es lo que jo vull!...

—¿Tu?

—Sí, jo.

—T'equivocas: tu somnias despert y voldrías corretjir la vida; tu ho veus tot dolent, ja t'ho he dit, y no es aixís com s'alcansa'l meu cel; cel verge, incomprensible pera vosaltres...

—Ah, Magda, si m'escoltessis!...

—Me parlarias del infern.

—No, perque no s'ha fet pera tu.

—Dels llims.

—No, no, tampoch.

—¿Del purgatori?

—Del cel.

—Ah! Del teu!

—Del de tots.

—Menys meu.

—Magda, per Deu!

—Tot per ell.

—Dònchs. .

—Ets un nen. Oblidam, y si encara m'estimas un xich, pensa que t'ho agrahiré més si t'ho callas que si m'ho dius.

—Magda, perdonam; tot ho podém arreglar... Tu vols la llibèrtat: donchs unimnos, y gosi cada un de la llibertat més ampla.

—Millor es que'ns separém, que serém més lliures. Adeu; pensa més y escolta menys.—

Magda s'havia apartat després d'aquestas paraulas, y ell, abatut, restava en el mateix lloch ahont tantas vegadas havia intentat escalar aquell cor inaccesible, dubtant com sempre y contemplant á Magda, ja bastant lluny, més hermosa y altiva que may, inondada de llum del Sol que embolcallantla la idealisava.

—Magda! Magda!—cridá ab defallida veu.

Y passantse després la má per sa testa ardenta,

—No, no pot ser!—digué. Y s'aixecá, y's dirigí camí avall en direcció á ciutat, no sense mirar per última vegada cap á dalt, ahont anava Magda.

RICART ROCA.

BIBLIOGRAFIA HISTÓRICA

COLECCIÓN DIPLOMÁTICA DEL CONDADO DE BESALÚ, *per don Francisco Montsalvatje y Fossas.—Olot, imprempta y llibrería de Joan Bonet.—1901.*

Nosaltres, que de molt petits ens ha afalagat l'estudi de la historia, coneixém prou els mérits d'en Montsalvatje, y per axó'ns ha omplert de joya la publicació del volúm XI de sa erudita biblioteca histórica. En la extensió de més de 500 planas ens ha presentat tota una tirallonga de documents d'una importancia ben oviradora pera l'estudi dels recorts de la comarca de Besalú, quin antich comtat abrassava una pila de territori.

Diu l'autor en son proemi que tots aquests documents servirán pera donar llum en l'hora que s'hagi d'escriure la historia d'aquell reclós de terrer catalá. Qué millor historia que tota la serie de volums, que ab els ilustrats comentaris del recompilador dels documents la forman prou!

La serenitat é imparcialitat que demostra'l senyor Montsalvatje en la exposició de materias referents á lo qu'es en profit, honra y gloria y lo qu'en quelcóm puga desvirtuar els llochs que historia, es verament raro en aquests temps que'ls historiayres ó cronistas estiran y arronsan á mida de llur gust els conceptes tan delicats qu'exposan materias de passats temps.

El cartulari, privilegis, titols y demés, expedits durant el govern dels reys franch-carlovingis y de llurs comtes sobirans; els privilegis y titols extesos desde la unió del comtat de Besalú al de Barcelona fins á la unió de la corona d'Aragó ab la de Castella, no solament son una font pera'ls interessats en las crónicas d'aquella comarca, sinó que fins per la general historia de Catalunya pot reportar, ó més ben dit, reporta profit ben granat.

L'estudi que fa de la dominació dels reys franch carlovingis, es ben important y ple d'atinats comentaris qu'arrodoneixen la figura de Carlemany, anomenat el sol de la historia; aixís mateix veyém en dit volúm exposada la historia de la civilisació del comtat en tots els seus graus, y aquí es ahont més se nota la destresa y bona fe del cronista. L'agricultura, industria y comers, las lletras y las arts en totas sas manifestacions las veyém narradas ab destresa y veritat, valentse pera sos estudis dels vestigis que restan en recons y arxius tan mal cuydats que requereixen gent tan périta y pacienta com el senyor Montsalvatje pera treuren l'entrellat.

Y acaban d'ilustrar aquest vistós volúm tot l'aplech de dibuixos d'edificis, verdaderament monumentals, que restan per aquells cims y planas, deguts al llapis del jove artista olotí Berga y Boada.

—

Y ara'ns permetém aquesta pregunta: ¿per qué'l senyor Montsalvatje escriu en castellá aquestas obras meritorias? ¿Quán acabará aquesta manía existent encara entre molts fills de Catalunya? No'ns ho expliquém, y menys del senyor Montsalvatje, qu'es un digne fill de sa patria.

Obras en las que s'inventaria las glorias catalanas, s'han d'escriure en catalá per rahó natural. ¿Que potser cerca la gloria dels seus trevalls en las terras espanyolas? Ja se'n desenganyará prou l'escriptor. Aquella gent may aplaudirán obras que, com las del distingit cronista que'ns ocupa, vajan saturadas de probas evidents de la grandesa de Catalunya. Més aviat s'hi interessarán els extrangers, y á n'aquests també'ls plaurá y encara més en catalá. Proba evident n'es l'interés pera coneixe las d'altres escriptors, com el mateix Guimerá, Mossén Cinto y altres.

No prengui á mal el senyor Montsalvatje l'advertencia exposta, feta ab tot l'interés y bona voluntat pera sa millor gloria y son millor profit. Rebi la nostra felicitació y enhorabona.

—

Nous datos sobre'l célebre bandoler Perot Rocaguinarda, *per Mossén Ramón Corbella, Pbre.—Biblioteca «La Veu del Montserrat».—Vich, 1901.*

Estudis d'aquesta mena son els que'ns convenen pera nostra historia tan bandejada per homes que sens amor á la terra que'ls ha vist náixer posan las mans en aquesta sagrada tasca qu'ha purificat darrerament el reputat escriptor Antoni Aulestia y Pijoan, y á n'aquests trevalls hi están cridats homes que d'aprop ó de lluny furejin els arxius.

A aytal pléyade pertany Mossén Ramón Corbella, canonge de la Seu de Vich, qui diferentas vegadas ha donat probas de paciencia y d'erudició en la feyna citada; mereixent esmentarse'l recull de datos bibliográfichs y poesias auténticas del célebre Rector de Vallfogona, y la darrerament publicada memoria quin epigraf va al comensament d'aquestas notas.

Igual que la capdal figura d'en Serrallonga, en Roch Guinart ó Rocaguinarda ha sigut idealisat en novelas y en llibres que pretenian sentar plassa d'históriehs, portant aixó tal confusió, que resulta en perjudici de la serietat nostra, puig no solament el poble, sinó la gent de lletras, agafan l'assumpto al revés y cap profit favorable se'n treu pera la historia.

L'erudit Mossén Corbella, regirant paperots, ha trobat datos curiosos d'aquell personatje llegendari y'ls ha publicat ab comentaris y comparacions que donan molta claror en el tenebrós estudi de sos actes y de sa vida. Entre ells n'hi há de ben originals, ab declaracions de pagesos y vilatans, verdaders models d'escriptura rural ab giros y frases rarissimas, sobressortint un cartell de desafio general *pera tots els amichs, companys y personas* qu'anessin ab cert subjecte, quin devia tindre alguna qüestió pendent ab en Rocaguinarda. Dit cartell de desafio es concís y categórich, firmat per ell mateix, veyentse la firma autografiada en la memoria que'l novell canonge de la Seu de Vich ha regalat als llaminers d'aquesta mena de trevalls, que'ls esperan com pa beneyt.

Antón Busquets y Punset.

NOVAS

Lluhidissima resultá la festa celebrada diumenge passat á Sarriá ab motiu de la distribució de premis del Certamen literari-musical organisat pel «Centre Catalanista Sarrianench». Dintre d'un grandiós envelat, adornat ab gran nombre de banderas catalanas, en el que s'hi empenyia una inmensa munió de gent omplintlo de gom á gom, va celebrarse l'acte, tenint per march hermós y virolat tot el burgit de la festa major, dominat pel voleyar festós de las campanas y per l'espignet de las grallas dels «Xiquets de Valls».

Al entrar els individuus del Jurat literari-musical, ressoná un llarch aplaudiment. El senyor Vallet obri la festa en nom del Ajuntament. Acte seguit, el President del Jurat literari, don Angel Guimerá, doná lectura al discurs, joyell preuhat de prosa catalana, ple d'imatjes genials y d'amor á Catalunya. Oferta pel President del «Centre Catalanista Sarrianench» la presidencia de la festa al representant de la *Unió Catalanista*, en Joseph M.ª Roca, aquest va acceptarla gustós, pronunciant al ensemps un discurs en el que, ab frases incisivas y ab un llampegueig de conceptes qu'enardia al auditori, xurriacá de ferm las influencias ponentinas que volen desnaturalisar las costums de nostra terra y feu l'apologia dels Jochs Florals de Catalunya, que ab sos cants han despertat el moviment catalanista politich y social que tan fortament batega á horas d'ara.

El nostre estimat director en Lluis Via llegi la Memoria dels trevalls del Jurat. Tot seguit va descloures el plech contensiu del nom del autor de la poesía premiada ab la Flor natural, que va resultar ésser el jove poeta Joseph Carner, qui feu Reyna de la festa á la senyoreta donya Maria Paradaltas. Al pujar aquesta al trono, la banda de la Casa de la Caritat executá la marxa del Rey Joan, y l'auditori aplaudi frenéticament. La Flor natural era un ram de bellissims exemplars de la especie botánica *Chrysanthemum Japon*. La composició premiada *Somnis d'amor*, composta d'un enfilall de diferentas poesias, entre las que sobressurten las tituladas *Merlí y Bibiana*, *Gopa* y *Marion Delorme*, fou llegida per son mateix autor, produhint agradable impresió als pochs que tinguerem la sort de sentirla, donchs la grandaria del local y la poca veu del lector varen ésser causa de que la majoria dels assistents no la pogués assaborir. Lo mateix dihém d'alguns dels discursos y poesias que's llegiren.

Els accéssits á la Flor natural se'ls endugueren els senyors Terri, Marti y Peydro y Canadell, per sas poesias *L'escarbató y la mañeta*, *Veremant* y *Neu*.

Els accéssits á la Englantina (aquesta, com es sabut, no s'adjudicá) corresponguceren als

senyors Bori y Fontestá y Tomás y Estruch, per sas composicions poéticas *La presó d'en Serrallonga* y *Patria complerta*.

La Viola d'or la guanyá en Jordi Canadell ab sa hermosa poesia *Sospirs de Verge*, que llegí nostre volgut company en Salvador Vilaregut essent saludada pel auditori ab llarchs aplausos. L'únich accéssit que's concedí fou pel senyor Gispert, ab sa poesia *Adeu al món*.

Els demés premis se distribuhiren en la forma següent:

Premi del senyor Miralles: Claudi Omar; accéssit, Vicens Ferrer.

Accéssit al premi de la Diputació provincial: Ramón N. Comas.

Premi del Rector de Sarriá: Antón Busquets; accéssit, Salvador Roca.

Premi de Joventut: Pere Colomer.

Premi de las senyoretas sarrianencas: Joseph Carner.

Don Joan Camps, per delegació del senyor Más, llegí la Memoria corresponent á la part musical del Certamen, enduhuentsen en aquest el premi en Joseph Sancho, per tres cansons molt inspiradas que cantá ab bon gust la senyoreta Vilaseca. Foren guanyadors dels accéssits els senyors Casademunt y Garreta.

Acabá la festa (que com se veu va resultar espléndida) ab un discurs de gracias de Mossén Jacinto Verdaguer, qui, al alsarse pera llegirlo, fou aclamat ab entussiasme per l'auditori en pes. Son discurs, ple de galas literarias y hermosissim com tots els seus, va ésser extraordinariament aplaudit. Al acabar el parlament de cortesia nostre eminent mistich, van ressonar las notas majestuosas de nostre himne nacional *Els Segadors*, cantadas á chor per tot l auditori, y la festa's va cloure ab entussiastas viscas á Catalunya, al «Centre Catalanista Sarrianench» y á la *Unió Catalanista*.

Al desfilar la gentada pel carrer Major, hi hagué grans manifestacions d'entussiasme devant del «Centre Catalanista Sarrianench», establert en dit carrer. Els socis sortiren al balcó y reprengueren el cant de nostre himne, que fou corejat per tothóm.

—

Publiquém en aquest número, per concessió del «Centre Catalanista Sarrianench», algunas mostras de las hermosas poesias premiadas en sos Jochs Florals, en commemoració dels quals prepara dita asociació un elegant tomo que contindrá totas las obras premiadas.

Es molt probable qu'en el número proxim donguém á coneixe á nostres lectors el treball *Salvas redemptoras*, qu'en el mateix certamen obtingué'l premi ofert per Joventut.

—

Desde'l primer d'aquest mes han quedat obertas classes gratuitas de solfeig pera homes, donas y nens en el «Centre Catalanista Graciench», quina secció choral, á cárrech del mestre senyor Cumellas, se proposa aixís engrandir sa esfera d'acció, ensemps que fomentar l'art musical catalá ab el millor fruyt possible. La tasca es lloable per lo que té de culta y de patriótica.

—

Al Saló-Parés hi vegerem la passada setmana un hermós quadro d'Andreu Solá, d'una entonació calenta y ben ensopegada, sobre tot en el fons, ahont está tractat magnificament el sol, apareixent las figuras emboyradas ab sa llum esplendorosa.

L'única nota qu'enlletjeix un xich l'obra es la figura de primer terme, que tal vegada per estar massa endevant resulta desproporcionada. De totas maneras el quadro revela á un verdader artista, á qui no podém menys de tributar nostre sincer elogi.

—

Publicacions rebudas:

Los ladrones del gran mundo, traducció castellana de la novela de Ponson du Terrail *Cartahut ó el buque fantasma*. Publicada per la casa Maucci. Preu, 1 pesseta

Amor y libertad (palabras de un hombre libre), traducció de l'obra de Lleó Tolstoy. Publicada com l'anterior per la casa editorial Maucci. Preu, 1 pesseta.

La vuytena composició de las *Cansons catalanas* originals de Narcisa Freixas, titulada *Las campanas del convent*, lletra de Angel Montanya.

La revista *España Cartófila* ha publicat dugas elegantisimas postals dibuixadas per en Ramón Casas.

—

Ha reaparegut el periódich *Gent nova*, portaveu del «Centre Catalanista» de Badalona, com sempre ple de delit y entussiasme pera defensar integrament nostre programa de Manresa.

—

Hem rebut el primer número de la *Revista Luliana*, redactada per varis sacerdots admiradors de la grandiosa obra del solitari de Randa.

Hi establim el cambi.

—

Altras obras rebudas:

Faulas d'Isop, en vers; traducció directa

del grech, per Joseph Alcoverro y Carós. Preu, 1'25 pessetas.

Els sots feréstechs, per Raymond Casellas. Preu, 3'50 pessetas. Parlarém d'aquestas dugas obras ab la deguda extensió.

—

Pera un dels vinents números estém preparant un Suplement artistich per l'estil dels qu'hem publicat en diferentas ocasions y tant éxit han obtingut. Estará dedicat per complert al gran pintor catalá Simó Gómez, abundanthi las reproduccions d'obras d'aquest malaguanyat artista. Aixis enteném fer, devant del públich y en la mida de nostras forsas, el degut honor á l'art de nostra terra, y correspondre al apreci de nostres suscriptors, ab els quals res tindrá que veure l'aument de preu que sufreixi'l número.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

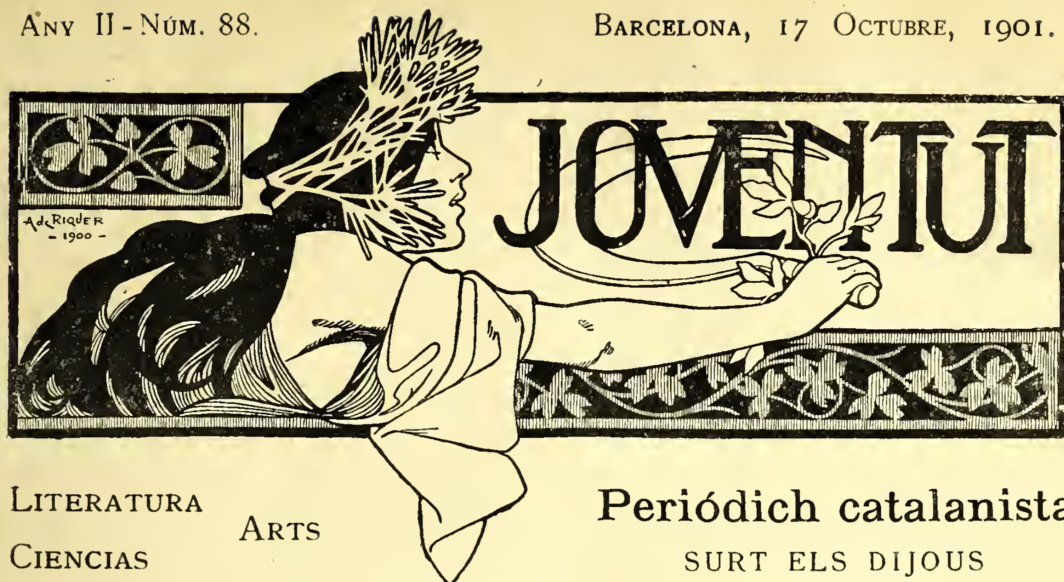
No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any.. .	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

ANY II - NÚM. 88. BARCELONA, 17 OCTUBRE, 1901.

LITERATURA
CIENCIAS
ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

LA «CORRIDA» DE «EL LIBERAL»

Hem rebut la següent comunicació:

«Barcelona, 11 de octubre de 1901.

Sr. Director de JOVENTUT.

Muy Sr. mio y distinguido compañero: Tengo mucho gusto en remitirle el artículo de *El Liberal* de hoy que explica nuestro propósito (1) en beneficio de los pobres de Barcelona, cumpliendo con ello un grato deber de cortesía y para solicitar el valioso apoyo del periódico que dirige V. dignamente.

Dado su cariño á esta hermosa ciudad y las tradiciones de su periódico, no dudo que atenderá mi ruego, por lo cual le envia el testimonio de su gratitud juntamente con su cordial saludo su affmo. compañero y s. s. q. b. s. m.—*Dario Perez.*»

—

Lo cortés no quita á lo valiente.

Si per cortesía s'entén tenir modos, y si ésser valent consisteix en defensar y dir las veritats crúas, fent nostre l'adagi castellá, contestarém á la invitació de *El Liberal* ab cortesía y valor.

No: nosaltres no prestarém nostre concurs á la seva desventurada idea, perque nosaltres creyém qu'ella es un escarni á la virtut, una burla sarcástica als sentiments generosos dels richs, y un insult á la dignitat dels pobres.

Es un escarni fet á la virtut. Perque la caritat es una virtut senzilla que deu ferse ab el cor obert y deu acceptarse ab ánima serena; perque la careta que volen posarli *El Liberal* y tots els iniciadors de festas benéficas, es la careta de la hipocresía, es la careta del egoisme, es la careta de l'adulació y de la vanitat, ab que's tapa la caritat (pobre caritat!) pera seduhir als que, insensibles, no la saben contemplar núa. En una paraula, nosaltres creyém que la idea de *El Liberal* es la

---

(1) Una *corrida de toros* de beneficencia, com á primer pas pera la extinció de la mendicitat á Barcelona.

més monstruosa de las prostitucions: la prostitució de la caritat.

Es una burla sarcástica feta als sentiments generosos dels richs. Perque al dir, per exemple: «*Dados los fines benéficos de la fiesta no dudamos que V., cuyo corazón es tan sensible, contribuirá con su óbolo al mejor resultado y con su presencia al mayor lucimiento de la misma*», es dir, traduhintho en bon catalá: «Tenint vosté'l cor de pedra, y essent incapás de donar espontaniament cinquanta duros pera'ls necessitats, hem imaginat arrencárloshi afalagant la seva vanitat; lo que no'ns daria la seva conciencia, que'ns ho dongui'l seu egoísme d'home infatuat.»

Es un insult á la dignitat dels pobres. Perque á n'els pobres se'ls hi ve á dir: «Aquest tros de pa que vos tirém, no es pas llescat ab la ganiveta del amor, sinó qu'es el rossegó sobrer de nostras disbauixas. No es el germá qui vos plany y silenciosament vos allarga la ma: es el sibarita ensoperbit, que's digna deixarvos recullir las engrunas de sas fastuosas orgias.»

El Liberal, en son atolondrament, ha donat una gran bofetada al poble catalá en general, y particularment á nosaltres al invitarnos. Cert es que la vida's va convertint cada día més en una gran comedia, cert es que també aquí á Barcelona la disfressa's va generalisant, que's va á la iglesia no á fer penitencia, sinó á sentir el sermó del *padre* fi, al teatre á lluhir *toilettes*, y al cementeri voltat de coronas; cert es que tot se falsifica; peró de que hi hagi en nostra societat quelcóm de podrit no pot deduhirse que tot ho sigui. Per xó creyém que *El Liberal* ha insultat gravement al poble catalá al créurel incapás de practicar la caritat d'una manera digna y senzilla, y particularment creyém que ens ha insultat á nosaltres al dirnos que las *nostras tradicions* son garantia de que l'ajudarém.

No, senyors de *El Liberal*: las nostras tradicions son las de dir las cosas per son nom y fer els actes segons nostra conciencia. Y la nostra conciencia'ns diu que fer caritat es una cosa y anar als toros n'es un'altra, que lo primer implica amor al proxim, desinterés, silenci y espontaneitat, y lo segón ausencia complerta de totas aquestas cosas. En fi, pera que *El Liberal* se convenci de que ha parlat molt á la lleugera de *nostras tradicions*, li dirém que precisament ellas son las que'ns fan protestar de la seva iniciativa, que considerém inmoral y embrutidora.

Això per lo que respecta á las nostras ideas sobre'l particular. Mes la qüestió presenta un altre aspecte.

—

Segons *El Liberal*, la seva idea ha sigut acullida ab entussiasme pel poble barceloni en general, y per las autoritats totas; com també, particularisant més, per una serie d'entitats y personalitats distingidas. En quant á lo primer, no ho creyém. Als segons, sens dubte, lluny de participar de nostras ideas *puritanas*, també la comedia'ls hi agrada. No hi tenim res que dir, puig respectém tota manera de pensar. Sols per lo que's refereix á las autoritats hem de fer una petita objecció sobre una particularitat que *El Liberal*, *ad majorem gloriam*, tindria d'aclarir.

¿Per qué Sa Eminencia Reverendissima, el senyor Cardenal-Bisbe Casañas, no figura entre las entussiastas autoritats protectoras? ¿Es que Sa Eminencia Reverendíssima, participant de nostre criteri *puritá*, desaproba la idea? ¿Es que *El Liberal* no ha solicitat el seu valiós concurs?

Heusaquí'l nostre dubte. Per una part ens sembla extrany que *El Liberal* no l'hagi solicitat dit concurs, puig fins en el cas inverosímil de que *El Liberal* no fos católich, apostólich y romá, per lo menys deuria ésser bon *liberal*; y com á tal, respectant totas las creencias, no podía postergar un element tan valiós. Ademés, ¿no son també católicas, apostólicas y romanas las autoritats de Barcelona, puig qu'ho son d'un estat católich, apostólich y romá?

Lo més probable és, donchs, que Sa Eminencia Reverendíssima hagi dit que no. Si es aixís, nostres dubtes creixen y's multiplican. ¿Per qué redimontris haurá dit que no'l senyor Cardenal? ¿Perque creu com nosaltres que la caritat deu practicarse silenciosament? ¿No valdria la pena, si es aixís, de que Sa Eminencia fes pública la seva protesta, y, verdader pastor y guia de las ánimas, digués la última paraula en un cas de conciencia tan delicat? Las autoritats católicas y las católicas personalitats qu'en l'assumpto intervenen

¿no podrán, ab una certa apariencia de rahó, fer cárrechs á Sa Eminencia per haverlos deixat sense llum quan tant la necessitavan? Si'n surt la caritat prostituhida y un xich de ridicul per'algú, ¿no'n tocará de rebot alguna part á Sa Eminencia?

Tal vegada es un'altra cosa. Tal vegada'l senyor Cardenal, menys absolut que nosaltres, admetent altras festas benéficas com tómbolas, etc., es adversari decidit de las *corridas de toros*. Mes, fins en aquest cas, ¿no valdria també la pena de dirho? Quan no, pera convence al senyor Illas y Fabra y als seus devots lectors en el *Brusi*, seria molt convenient. Bé es veritat que podria tornarse la oració per passiva y ésser Sa Eminencia la que's convencés del seu error: tants y tants son els Papas, tants y tants son els concilis, las enciclicas, etc., que segons el senyor Illas han aprobat ó tolerat el *divertit* espectacle.

Seria molt convenient, donchs, que pera major gloria ó pera major vergonya de *El Liberal*, Sa Eminencia'ns aclaris aquest punt; que essent la caritat la virtut més preuhada de la doctrina de Crist, als seus apóstols pertoca dirigirla y encaminarla ab la llum de la seva inspiració y pietat exemplars.

De lo contrari, tots els católichs de la católica Barcelona podrán participar tranquilament de la *benéfica festa* sens escrúpuls de conciencia, puig se dirán entre si: «Nostre Pastor no n'ha dit res.»

EMILI TINTORER.

TRETS DE FONA

III

L'ASE Y'L TERRISSAYRE.

Pels carrers de la ciutat, polsosos al estiu, fangosos al hivern, el terrissayre anava darrera del seu ase pregonant sa groga mercaderia: la terra d'escudellas. El bon ase, pacient com tots els ases, duya sa cárrega mansament. Per dessota'l corretjám brut y envellit que li oprimia'l cos y li gratava, s'hi veyan las nafras supurant, y, degut á la miseria y als mals tractes, la seva pell mostrava extensas clapas sense pel, y semblava aplicada directament assobre'ls ossos, com si li haguessin extés assobre la carcanada pera posarla á assecar. A pas lent marxava l'ase sense vessar gota de la mercaderia que, apilada en las amplas sanallas, ab son pes el doblegava. Y'l terrissayre caminava al darrera oferintla á crits á las minyonas y deixant de tant en tant caure una garrotada sobre las angulosas ancas del animal, el qui, ull-somniador, se quedava ab la ratlla á la pell tan impassible com si li haguessin fet una carona. Un sol raig de cossas que l'ase hagués etjegat, la terra hauria caygut pel sol; mes ja fins son instint semblava'l bon ruch haver oblidat.

Un jorn, un vell átich, de somris maligne, vegé desde son balcó passar pel brut carrer al terrissayre darrera del ruch, pregonant sa mercaderia.

—Bon home,—li cridá'l vell, mitj somrihent—¿á quánt venéu el quarteró de convencions politicas?—

El mercader guaytá al balcó, y arronsant las espatllas y acotant el cap, feu mostra de no entendre.

—Ja m'ho pensava,—digué'l vell.—Tots dos ignoran la cárrega que portan: sols que l'ase, com ase qu'es, y á més domesticat, la porta assobre pacientment; y l'altre li fa dur pera guanyarse la vida.—

F. PUJULÁ Y VALLÉS.

L'HEREU BUJONS

I

Quan la festa major s'acabava, y'ls llums tremolosos del envelat s'extingian suaument, y'l vent fresquissim de l'auba volava sobre'ls plans sembrats de blat de moro y ordi, l'hereu Bujons, que aquella nit havia begut un xich massa, caminava tot fent tentinas vers son carruatje, agafat del bras de dos companys no gayre més segurs qu'ell.

Per sobre las montanyas el cel, d'una rojor espléndida, desfeya sas boyras, y un rech ombrejat de canyas murmurava cristallinament.

Els tres companys arribaren al peu de la tartana. Hi pujaren ab trevalls, l'hereu Bujons agafá las regnas, el cavall emprengué

un trot seguit, y'l carruatje, entre núvols de pols, va desapareixe sorollosament.

—

—Quina mossa, noy!—deya l'hereu á n'en Peret Xirau, el més seré dels tres:—Ja sabs que n'he vistas de macas y d'aixeridas... Donchs bé: ni aquellas senyorassas de Barcelona m'han fet tant de goig com ella!

—Y's... remena... tan... bé... quan balla, —afegí penosament el xich Oller, que ab prou feynas podía enrahonar—que jo... que tu...—

Y decantantse cap a n'en Peret, comensá á roncar majestuosament.

—Quina cara, Peret! Un cop ab las empentas del primer walz, hi sentit en mas galtas el frech de sa pell... Desseguida s'ha tornat vermella com un pebrot... Ja's veu prou qu'es de la vila... á pagés no se'n crían de mossas tan finas com aquesta... Vatúa Judas!... Si'ls meus negocis no anessin tan malament... faria un cop de cap!

—Hereu, déixat de romansos. Aquest *bocado* no fa pera tu. L'Angeleta es per'algún propietari rich ó per algún comerciant de la vila. Y tu no tens un ral.

—Vatúa Judas... bé prou qu'ho sé!—

Aviat blanquejaren las altas parets d'una pagesia. Era'l mas Bujons, la casa payral del hereu, la millor propietat dels encontorns.

El cavall s'endinzá alegrament per un camínal cubert de sorra y vorejat d'acacias que's dirigia en linia recta vers l'ampla portalada del mas.

L'hereu, en Peret y'l masover baixaren de la tartana á n'el xich Oller. Un quart després, tots tres dormian en una cambra del primer pis. Y quan el masover que'ls havia acompanyat devallá ab tota calma, el sol batia sobre'ls camps, las cigalas cantavan entre'ls canyars, y l'ardorosa cansó d'agost brunzia mandrosament en l'espay blavissim.

II

L'hereu Bujons era'l descendent d'una antiga y noble familia. Peró la seva conducta hauría avergonyit á sos passats. Don Francisco de Bujons y de Palou era jugador, fanfarró, borratxo, ple de taras y de vicis. La seva ignorancia era tan gran y'ls disbarats que deya tan fora de mida, qu'en els cassinos dels pobles els *tranquils* se'l disputavan. Sa conversa la preferian sempre á la dels altres: peró pobres d'ells, si l'hereu se'n adonava de llurs burlas!

Era un bon mosso. Alt, ben plantat, moreno, d'ulls y barba negres, fort y robust, sa presencia causava sensació entre las noyas dels voltants.—D'hereus com el de ca'n Bujons no'n corren gayres—deyan.

Quan el vi li pujava al cap, l'hereu Bujons era temible. Sos ulls llensavan llampechs, sos punys closos s'aixecavan enlayre; son rostre prenia una expressió amenassadora y ferotje. Y'ls minyons més sapats se veyan ab grans trevalls pera dominarlo.

Ab las donas era atrevit y malparlat. Las tractava grollerament. En els envelats las rebregava sense miraments, las alsava, valgut de sa forsa, las feya relliscar, las hi deya lo que á n'ell li plavía. En els boscos, semblant á un sátir mitológich, empaytava á las pastoras, y més d'una xicota havía caygut sota las sevas grapas.

De promesas n'havia tingut á dotzenas: tres vegadas va estar á punt de casarse. Y més d'un cop, l'hereu y'ls parents de la noya, á plantofadas y trets de revólver, havían donat feyna al jutjat de primera instancia.

Amich de revolucions, aventurer, peró sense cap idea política, desitjava un aixecament carlí, perque es lo qu'ell deya: «*A riu revueltu, ganansia de pescadoras.*» Recordava entussiasmat las narracions dels vells *cabecillas*, els combats violents, las sorpresas, els assalts dels pobles fortificats, y sobre tot, els xiscles y'ls crits d'horror de las noyas esferehidas, mitj despulladas, fugint escalas amunt, empaytadas per homes esdevinguts bestias.

L'hereu Bujóns hauría sigut un magnífich senyor feudal. Malgrat sa ignorancia, sabia'ls drets de sos passats y llur brutal imperi. Y creya encara en ressurreccions d'épocas mortas y de costums barbres.

—Quan serém els amos—deya á n'els pagesos—vos posarém el peu al coll.

Y l'hereu era respectat y temut, perque tenía'ls punys molt fortsy la bossa molt plena.

—

Els punys els conservá: la bossa, no. Després de grans disbauixas, de perduas enor-

mes en el joch, algunas anadas á Barcelona acabaren ab el patrimoni de ca'n Bujons. La casa payral ja estava á punt de passar á altras mans. La noble familia dels Bujons s'acabava miserablement.

L'hereu, inconscient y alegre, esperava l'aixafament final. Una plassa de valent en qualsevol casa de joch, á ciutat, no havia de mancarli. Donas, tampoch. Y somniava una bohemia negra y criminal. *Mal de cap, cap.* Heusaqui la filosofia del hereu. Sens haver de vigilar als masovers y als pobres jornalers colrats pel sol y ajupits sobre la terra, sense pagar contribucions, sense plets ab els vehins, sense por de pedregadas ni d'aixuts, l'hereu Bujons veya'l pervindre felis.

Y esperant l'embarch de son mas, l'hereu dormia plascévolament, cansat de la festa, lliure de tristos pensaments y d'angoixas, perque'l recort de l'Angeleta, com tots els altres, al punt mateix de ficarse al llit ja havia fugit de sa pensa.

III

Tres jorns després de la festa, l'hereu Bujons prengué una determinació que li semblá justa, admirable y un xich graciosa.

—Me'n aniré á Barcelona sense dir res á ningú. L'agutzil, l'actuari y'l procurador quedarán ab un pam de nas quan arribin. Qu'ho embarguin tot y mal profit els hi fassi! Mal llamp els parteixi á tots plegats!—

Y tal dit, tal fet. L'hereu agafá una cinquantena de duros, despenjá la escopeta, el sarró y un gat ben ple de vi, y com aquell que se'n va á cassera, s'enfilá tranquilament per un dels turons cuberts de rouredas que voltavan son mas. Volia pujar al tren en la estació vehina: hi aniria á peu, tot passejant.

El matí era magnifich. Cantavan els aucells, volant entre'l fullám vert-clar dels roures. Las cigalas refilavan de valent perque'ls raigs de sol queyan á plom. La terra bullia. El cel apareixia d'un color blau encés. Cap núvol el trencava.

L'hereu s'endinzá per la espessor del bosch, acaronat pel vent que joguinejava entre las fullas. Després de mitj'hora de marxa, arribá al cim del turó. Sos ulls contemplaren un paisatje bellissim. Al lluny distingí son mas, blanch, petit, mitj amagat entre las acacias. Sobre la inmensa taca blava's dibuixavan las carenas de montanyas inondadas de sol. Semblava un onatje de verdors, claras á la vora, foscas més lluny, quasi negras al horitzó.

L'hereu sospirá. Per primer cop en sa vida d'home fet, li va caure una llágrima. Recordava sos jochs entorn del mas ab sos germans, els renys y'ls petons de sa mare, els nius despenjats dels arbres, las primeras caygudas y'ls primers plors.

Inconscientment l' hereu s' humanisava. Poch á poch li entrava'l sentiment de la natura. Una cigala refilava molt fort, y la escoltá. Un aucell volá xisclant, y'l seguí ab la vista. Restá un'hora dret, rebent las torrentadas de sol, dominat per sentiments que may l'havian capficat.

Girant els ulls del mas, vegé l'antiga iglesia y'l petit fossar.

—Allí jeuhen el pare, la mare y la germana petita. En Lluis qui sab hónt para! Potser es mort!—

Després ovirá la llunyana vila, al peu d'un altre turó.

—Qué maca qu'es l'Angeleta! Vatúa Judas! Qué n'he sigut de ruch.—

L'hereu s'assegué á l'ombra d'un gran roure. Una calma deliciosa li omplia'l cor. Els encants d'un matí d'agost transformavan sa naturalesa. Las fullas del roure remorejavan dolsament á son entorn.

L'hereu plorá una bella estona.

—Ja no tinch res! Ni pares ni germans! Soch un perdut, un brétol! Soch un pobre miserable!—

Llensá un darrer esguart al mas, al fossar y á la vila. Sentí, alashoras, un xiulet vibrant, sostingut, peró debilitat per la distancia y la espessor dels arbres.

—Vatúa Judas! Ja he perdut el tren! Hauré de marxar ab el de la tarda!—

Y agafant el sarró, la escopeta y'l gat, comensá á devallar tristament per la vessant oposada del turó. Y vegé una gran arbreda, en el pla.

—Esmorzaré en la font de la Roca. Lo qu'es aquesta tarda'l tren no'm fugirá pas!—

—

L'aygua de la font cantava débilment, brollant dessota una gran roca. Las albas se movian, el vent lliscava entre las fullas verdas y argentadas feridas pel sol, que llensavan resplandors metálichs. A pochs metres de la font, un torrent de molta fondaria, atravessant la ribera, mostrava son llit cubert de palets y de rocas, ahont baixavan regalims d'aygua, perduts de la font. Amplas bassas llotosas, plenas de caps-grossos y de granotas, vorejadas de molsa, reflectian els moviments dels fullatjes y las altissimas blavors del cel.

L'hereu esmorzava ab molta gana. S'acabá'l pa y la llangonissa, y begué l'aygua fresquissima de la font.

—Aquesta arbreda havia sigut meva! El bestia d'en Xirau, que me la va comprar per quatre quartos! Mala fi fassin ell y tots els seus!—

L'hereu Bujons alsá'l gat, comensant á beure: durant molta estona va sostenirlo enlayre.

Al baixarlo estava molt vermell.

—Prou n'es de bo aquest vi!—

L'hereu torná á aixecar el gat. Poch á poch s'engrescá... El gat anava desinflantse.

De cop va llensarlo y comensá á caminar trampalejant, seguint la vora del torrent, barbotejant mots ininteligibles, amenassas y prechs, renechs y malediccions.

Topá ab un arbre, caygué dugas vegadas, espantá á una vaca, que fugí brandant sa esquella.

Y ohí una veu dolsa y jovenívola que cridava:

—Rossa, Rossa, vina!—

Devant del hereu se presentá una noyeta d'uns catorze anys, vestida ab una camisa y unas faldillas vermellas, seguida de mitja dotzena de vacas.

Un desitj salvatje s'apoderá del hereu. Va corre envers la noya, que fugí demanant socors. Las vacas, bramant, se dispersaren per la ribera.

Peró l'hereu no podia sostenirse: perdia'l cap, no sabia ahónt era. S'acostá massa al torrent y relliscá per l'herbey mullat. Feu un esfors per'arraparse á las herbas del marge, peró fou inútil. Son gran cos rodolá, sos punys closos llensaren una darrera amenassa á la pastora, y'l cap del hereu Bujons va esclafarse miserablement contra'l cayre d'una roca. La noya llensá un crit d'horror y de joya á la vegada, y fugí desesperadament.

Poca estona després, en el fons del torrent, els ulls envidriats del hereu miravan al cel. Algunas moscas brunzian aprop de son cap, demunt d'un fil de sanch que, devallant primissim del cayre de la roca, desapareixía en un bassalet d'aygua, envermellintla.

. . . .

Caygué la tarda, passá'l capvespre, y las ombras de la nit s'estengueren per l'arbreda.

Y á l'endemá, á trench d'auba, dos pastors trobaren el cos del hereu Bujons, que fou enterrat en el petit fossar de son poble, al costat de son pare, de sa mare y de sa germana petita.

G. Zanné.

BARCAROLA

En la blavor del gran llach,
sota de las fullas verdas,
passejarém cada nit
á la llum de las estrellas.

Jo remaré ab feble má,
Vos guiaréu la barqueta,
puig guiadora com Vos
jo no'n sé cap de tan bella.

Mentres la lluna d'Amor
platejará nostras testas,
als cignes encisaréu
ab vostra cansó més tendra.

Al nostre entorn florirán
las més solemnials llegendas,
las llegendas de la nit
cantadas en llunyas terras.

En els més sublims instants
en que cruixeixi l'arbreda,
descubrirém el secret
de las boscurias secretas.

Subtil perfúm de las flors
trascendirá en vostra vesta;
cubrintvos d'un nou incens,
proclamantvos nova reyna.

Un nocturn bes falaguer
fará humidas vostras trenas,
vostre esguart resplandirá
ab una resplandor célica.

Vostres llabis s'obrirán
com una corola gerda,
y una inesperada llum
nimbará la vostra testa.

Quín plaher després per mi
l'adorarvos com deesa!
Deesa dels somnis meus,
de las esperansas mevas!

L'oferirme en vostre altar
com una coloma verge:
com un nou ramell de flors,
en ma dolsa jovenesa!...

Digna sou d'aytal present,
digna sou d'aytal oferta,
puig sou pura com un llir,
bona com pregaria angélica.

En la blavor del gran llach,
sota de las fullas verdas,
passejarém cada nit
á la llum de las estrellas.

Xavier Viura.

BAYREUTH-MUNICH

(IMPRESIONS.)

V

Tócans ara tractar de las representacions wagnerianas baix el punt de vista de la execució escénica, y natural es comensar per la interpretació dels personatjes. Hem arribat ab això á un dels punts més controvertits, á la célebre qüestió dels *cantants* alemanys, respecte de la que tantas y tan diferentas opinions haurán sentit molts dels que'ns llegeixen. Aquesta diversitat de parers ens empeny á emetre nostra apreciació sobre aquest important tema, puntualisant bé la qüestió, encara que concretantnos á consideracions generals, atesa la extensió d'aquest tema.

Que tots els elements qu'han cooperat á las representacions hagin estat á un mateix nivell, hagin assolit un mateix grau de perfecció, es opinió que'ns abstindrém bé de sostenir. Peró menys encara sostindriam que'ls defectes dels uns hagin pogut fernos oblidar las excelentas condicions dels altres, ni que tals defectes deguin atribuhirse á vicis d'escola, es á dir, de la escola de cant alemanya. Aquesta escola qu'alguns discuteixen y fins rebutjan, nosaltres estimém qu'es la veritable, la que s'armonisa per complert ab l'estil wagneriá y la qu'hem de pendre com exemple sempre que's tracti de la interpretació d'aquestas obras. Es cert qu'entre'l considerable número d'artistas alemanys que coneixém, n'hi há que posseheixen magnificas y fins inmillorables facultats vocals, y n'hi há d'altres en quins aquestas se'ns presentan un xich deficients, havent arribat en alguns passatjes á velarnos una part d'ilusió escénica; peró'l bon criteri del qu'escolta ha de saber apreciar lo que son defectes personals del artista pera no atribuhirlos á la escola en que ha sigut educat. El sistema de declamació lirica alemanya prou es excelent, prou reuneix tots els requisits pera que'ls que son notabilissims artistas pugan ensemps mostrarse excelents cantants; lo que hi há es que las empresas qu'organisan aquestas representacions-model (y'ns referím principalment á Munich) deurian cuydar més de la selecció dels intérpretes, buscant els millors entre'ls bons, puig devegadas hem trobat á aquests actuant á nostre costat d'espectadors, mentres altres d'inferiors condicions desempenyavan el seu paper en l'escenari. Aixis, pera citar un exemple, entre tants, el baritono Friedrichs, el creador del importantissim personatje de Beckmesser, reconegut per tothóm com á son millor intérprete,'l veyam passejar pels corredors mentres executava aquella part un artista que distava molt d'igualarlo. Recaygui, donchs, la critica sobre'l poch acert ab que devegadas, per sort las menys, s'encarrega als artistas una tasca superior á sas facultats, peró no convertim lo que son excepcions en regla general, puig aquesta'ns ve á demostrar precisament lo contrari.

Dihém qu'en las representacions de Munich hi ha hagut alguns artistas, bastants, que no han estat al nivell que devian, y això ho atribuhim principalment á la direcció dels festivals. Aixis en una mateixa obra'ls personatjes d'Elsa y Lohengrin adquirian sols una regular execució y'l del rey ni á ella arribava, mentres que Ortruda y Telramond ens apareixian ab una grandiositat desconeguda, interpretats per actors tan excelents, com notables cantants. En particular la contralt Staudigl, á qui hem admirat en Ortruda y en Brangania, ens ha fet viure aquests personatjes ab carácters de la més pura interpretació wagneriana.

També en *Els Mestres Cantors*, apart dels magnifichs conjunts, hem pogut admirar un excelent Hans Sachs, á cárrech d'en Reichmann. Aquest es un altre gran artista wagneriá, puig de tal deu ésser calificat qui com ell interpreta la dificilissima y trascendental figura del sabater-poeta. Al seu costat desmereixian els demés intérpretes, en particular els tenors, que á Alemanya com arreu acostuman ésser els esculls principals de las obras. Altra proba la tenim en el tenor Gerhauser, encarregat del tan complicat Tristan, que ab sa interpretació adquireix tot son valor y relleu. En el primer y darrer actes varem trobarlo colossal, com ni en somnis imaginavam dit personatje; peró en la escena amorosa del acte segón, sa veu resultá tan poch adaptable á la tonalitat y delicadesas de la tessitura, que'ns decaygué en gran manera, destruhintnos la ilusió.

Peró (y prescindint d'altres artistas que han interpretat dignament sas parts respectivas), n'hi há una que val per mil, y que sols per la ditxa d'admirarla mereix realisarse'l més gran dels sacrificis. Ens referím á Milka Ternina, la incomparable soprano dramática, una de las més grans intérpretes qu'avuy posseheix el teatre wagneriá. L'art ab que la Ternina representa'ls personatjes es el més pur, el més ideal, el model més perfecte de lo qu'es y lo qu'ha d'ésser sempre la veritable escola alemanya. En dita artista s'hi reuneixen totas las qualitats: hermosisissima veu, perfecta escola de cant, gran figura escénica, actituts altament trágicas, passió vessada á dolls en els passatjes qu'ho requereixen, y un talent sens igual per'assimilarse la essencia intima del tipo que interpreta y donar á aquest unas proporcions gegantinas dins dels més purs motllos wagnerians. Véureli interpretar la ideal Elisabeth es sentir una de las més extraordinarias impresions que may la ficció escénica'ns hagi produhit. Qui un sol cop l'hagi admirada, n'ha de guardar

un recort perdurable, perque com á actriu y com á cantant es la mateixa perfecció.

Altres bons artistas hem vist també sobre l'escenari de Bayreuth. Entre ells figuran en primer terme, per sa fama universal, el tenor Van Dyck y'l baritono Van Rooy, que representaren respectivament Parsifal y Wotan. Nosaltres els considerém dignes d'aquest gran renóm, puig el seu domini del personatje y de la escena está fora de tota ponderació. Peró, no obstant, volém permétrens, contra'l general parer, una senzilla observació: la de que, en molts passatjes, aquest mateix extraordinari domini dels papers se traduheix en un y altre en quelcóm que'ns descubreix el *metier*, es á dir, en una falta de sinceritat, d'espontaneitat, d'emoció interna del personatje, en aras de la ficció exterior qu'apareix massa en descubert. Per lo demés, s'ha de reconeixe que del seu trevall ne fan una creació ben personal y digna d'admirarse.

En cambi, sens un renóm tan sorollós, varis artistas ens han produhit á Bayreuth una emoció potser més fonda. Entre ells devém posar en primera fila al baritono Theodor Bertram, qu'es en nostre concepte altre dels grans artistas wagnerians. Reuneix també totas las condicions que son de desitjar: art consumat en la dicció y en la representació, veu hermosissima y espléndida (la millor veu de baritono qu'hem sentit) y escola de cant perfecta. Va fer una gran creació del dificilissim personatje de Wotan, y en el Holandés va revelársens com un artista y cantant de tal empenta, qu'es impossible demanar una millor interpretació, molt superior en nostre concepte á la que li dona'l mateix Van Rooy. Ara es quan podém afirmar que coneixém tot el valor artístich d'aquest personatje.

Altre artista verament extraordinari es l'encarregat de la tan important part de Mime, en Hans Breuer que'n fa també una creació sens igual y'ns dona'l verdader tipo intern y extern del nibelung, tan desfigurat en la majoria dels teatres. Aquest Mime'l recordarém sempre com á model d'interpretació; essent al mateix temps d'admirar la disciplina y modestia d'artistas com en Breuer que al costat d'un dels principals personatjes de la Tetralogia s'encarrega d'un paper tan secundari com es un dels pátjes del *Parsifal*. Cosa análoga hem observat en altres varis artistas que desempenyan ab el mateix gust é interés papers de categorias ben distintas, yaquesta es altra de las excelents condicions del teatre de Bayreuth.

La llista s'allargaria massa si analisessim tots els artistas qu'hem admirat. Farém sols menció de las bonas execucions que tenen el personatje de Kundry per las grans artistas Gulbranson y Wittich; el de Parsifal pel tenor Schmedes; el de Gurnemanz pel baix Knüpfer; el de Senta per la senyora Destin, una meritissima cantant quina veu va extranyarnos el primer dia en la corda alta, peró després ens va complaure; el de Mary per la Schumann-Heink, que fa una verdadera creació d'una part tan petita, y que també's mostra á gran nivell en las d'Erda y Waltrauta; la excelent Brunhilda per la esmentada Gulbranson, y en fi, un artista especialissim y sens rival com es el baix Elmblad en la part de Fafner.

Els tenors en la Tetralogia mostraren possehir qualitats ben oposadas, fins al punt de completarse l'un al altre, y á ésser possible sa fusió, hauriam tingut el tenor ideal. En Burgstaller es un artista procedent de la escola de Bayreuth dels que més se compenetran ab el sentit intim dels personatjes, peró sas manifestas deficiencias de veu el colocan en un lloch molt secundari com á cantant, y especialment en un personatje de la importancia de Siegmund. En cambi'l tenor Kraus va cantar la part de Siegfried en sas dugas obras d'una manera admirable, com pocas vegadas puga sentirse, peró com á actor deixá bastant que desitjar, essent pera nosaltres un dels artistas que menys senten els personatjes de Wagner.

Si entrém á tractar dels chors, de la direcció escénica, dels moviments de las massas, dels més petits detalls en lo referent á la plástica de las figuras qu'en la escena's mouhen, no hi há que dirne sinó que tot resulta admirable. Es una veritable unció la que trobém en totas las escenas de *Parsifal*, y de una manera imponderable en la de la Consagració, quina impresió fondissima no's pot descriure. Aixís mateix el dificilissim chor de las noyas-flors, un dels més intrincats conjunts que Wagner va compondre, obté una execució que sorprén, tant per l'afinació com pels matisos y filigranas ab que las choristas l'interpretan. En el *Capvespre dels Deus* las massas se mouhen de manera admirable, produhint també unaimpresió molt fonda, y també l'han alcansada'ls chors de *L'Holandés errant*, particularment els del darrer acte, que'ns semblaren del tot desconeguts. Y si passém á obras en que'l chor hi juga una part tan importantissima com *Lohengrin* y *Tannhäuser*, y més encara *Els Mestres cantors*, l'admiració creix molt més, puig sas execucions son grandiosas, colossals, de las qu'es impossible traduhirne en el paper una petita impresió.

Tal es en linias generals nostra opinió sobre'l trevall dels artistas. Acabarém aquestas impresions tractant de la no menys important part escenográfica, respecte de quina materia hi há molt que dir, procurant ferho en els termes més concisos.

Joaquím Pena.

SALVAS REDEMPTORAS (1)

La vaga general de paletas y manobras fou declarada. Per aquest motiu, feya uns quants dias que'l local de l'associació, qu'era una entrada á planta baixa ab fogons y aygueras, semblava un formiguer... de formigas blancas. A totas horas del dia entravan y eixian homes emblanquits de per tot arreu, ab l'americana de vellut polsosa á la espatlla, la majoria d'ells, ab gorras llampants y corbatas vermellas de nus de carreter. De dos en dos ó á grupos de tres y quatre, entravan y eixían cambiant impresions, transmetentse'l foch del entussiasme devant del esperit intranzigent dels amos.

Iniciá la vaga la pretensió de que'l temps destinat pera esmorzar s'allargués, de mitja hora com sempre havia sigut, á una hora sencera, y de que las gabetas, palas y altras eynas anessin á cárrech dels amos.

Els obrers, creyent del tot justa sa demanda, estavan decidits á sortirse ab la seva ó á no trevallar may més del seu ofici. Avans de tranzigir, acordaren tots morir de fam.

Els amos feyan el sort y 'ls dias s'empenyian uns ab altres. En moltas casas, la falta de jornal feya escassejar la vianda. Ja ho deya l'home á sa muller, apesarada y moixa:— Mentres no s'acabin las llonzas de barril, podrém anar tirant. La set l'apagarém ab aygua, que no admet matráculas ni castiga la butxaca.—Y tot mastegant mitj *cuartelero*, s'encaminava cap al *Centro* bo y recapacitant sobre alló de la *huelga*, ab una má á n'el cigarrot y ab l'altra aguantant el jech que duya penjant á la espatlla.

Ja hem parlat, encaraque de correguda, del local que'ls paletas ne deyan *Centro*. Una entrada emblanquida de nou ab fogons y aygueras á un costat; afegimhi un armari cantoner ple de pols y despullat de pisa al ángul dret del fons, dintre 'l quin s' hi veyan, á falta de plats, soperas, xicras y demés utensilis propis, una llibreta, un regle, un tinter ampolla y dos mánechs ab ploma; una taula sense pintar, bruta de tinta pertot arreu, completava'l mobiliari d'aquell interior, en el que no hi entrava llum zenital més que per la porta del carrer.

Aquell home trobá allí una vintena de vaguistas com ell, discutint acaloradament ab motiu de l'última entrevista de la Junta y els amos. Un d'ells, d'autoritat dintre l'associació, en mitj del rotllo tenía la paraula, brassejant nirviosament y recargolant algún renech concís pera donar més forsa á sos arguments...

—Qu'ho digui en Mingo!—exclamá un de grós, ab bigotis de color de cals, que s'estava al darrera del rengle, mitj ajassat sobre'ls fogons, al veure al qu'entrava en aquell instant.

—Just, qu'ho digui en Mingo!—cridaren també tres ó quatre d'altres.

—Escolta, Mingo,—digué'l del mitj:—hem parlat altra vegada ab els burgesos, y no volen virar pas. Tenint en compte qu'alguns dels nostres se senten *dibilitats* d'armilla, ¿qu'hem de fer?

—¿Qui es que pateix gana?—exclamá en Mingo.—Que vingui á casa, qu'allá hont ne menjan tres, ne menjan quatre.

—*Viva* en Mingo!—va cridar un.

—Aixís han d'ésser els homes!—afegi un paleta del rotllo que mentres tingués tabaco s'empenyava en viure un any no entrantli més que fum á la tripa.

—*Bueno*—digué en Mingo—¿Qu'es lo que haig de dir jo?

—Aixó: trevallar ó seguir: ¿qu'hem de fer?

—Aguantar mentres tinguém vergonya! —van contestar enérgicament en Mingo y molts altres.

S'acordá, donchs, seguir vagant, per unanimitat.

Quatre ó cinch paletas y manobras més engrossaren el nombre dels reunits, acabant d'espessir la pesanta atmósfera qu'allí's res-

(1) Trevall guanyador del premi ofert per JOVENTUT en els «Jochs Florals Sarrianenchs».

pirava, ja carregada ab el fum de tants cigarros com s'hi consumian, y fent pujar més la pila de jechs y tapabocas qu'omplian aygueras y fogons. Uns ab altres se juravan eterna fidelitat, parlavan alt, impulsats pels ferms propósits acabats d'exposar, y ningú s'entenía. D'aquell aixám de paraulas, solzament se'n podia treure en net algún qu'altre renech que's barrejava ab frases *plenas* de *solidaridad universal*, y d'altres termes adequats que carregavan més y més l'atmósfera confonentse ab el fum del tabaco...

—Qu'hem de fer! —cridá entrant un bordegás alt com un Sant Pau, gros, carapelat, vermell y rialler, mentres enlayrava'l tapabocas ab la má dreta.

Ab el moment de quedar oberta la porta, l'ayre's renová y l'entussiasme comensá á decreixe.

—¿Qu'hem de fer? Salut y *pelas!*—contestá un del grupo.

—Mentres aquests morts de gana de burgesos no vulguin arriar, aixó de *pelas*...

—Ja arriarán, no tinguéu por, ja arriarán!...—

L'un un mot, l'altre un altre, comensaren á retreure sas aspiracions, sos odis, sas miserias, sos temors. Si l'un se planyia, l'altre l'alentava, y tots rebullian moventse en mitj de son entussiasme. Semblava qu'haguessin descubert el *modus vivendi* pera no haver de trevallar may més.

De sobte, digué en Mingo:

—¿Sabéu qué pensava jo?—

Totas las veus callaren. En Mingo, dintre de la humil associació dels paletas, era una personalitat autorisadissima. Molt posat, enrahonava poch y pensava molt, llegia cada dia periódichs, y aixó l'havia ilustrat fins al punt d'imposarse á sos companys y de ferse elegir conseller d'aquella societat d'honrats trevalladors. La lectura diaria li havia obert els ulls y fet veure que un pobre, predestinat á trevallar pera viure, no ha d'ésser menys ben víst que'ls capitalistas. No concebia aspiracions utópicas, no era de sistemas radicals, ni tenía fal-leras anárquicas: desitjava no més que cada hú fes totas las concesions á que's pot arribar sense violencias, dintre son respectiu trevall. Per aixó callaren tots els altres al obrir ell la boca.

—Donchs ¿sabéu qué faria jo?—seguí dihent.—Compraría solars ab fondos de la societat, y edificaría per compte nostre. Aixís, ab els brassos plegats, no hi podém pas estar.—

Las paraulas d'en Mingo feren l'efecte dels raigs de sol á qui, al llevarse, obra sobtadament la finestra: enlluhernaren. Ningú obrí la boca, de moment, pera enrahonar: reflexionavan tots, se recitavan mentalment lo que acabavan d'escoltar cercant possibilitat de dur á terme aquell plan. No's sentia ni un mot, ni un respir. Aquella vintena de cervells sugestionats per la mateixa idea, se feyan aquesta pregunta: «¿Será possible?»

—¿Vols dir, Mingo?—insinuá un.

—Si poguessim fer aixó si que podriam ben fúmrens dels amos!

—Y ben possible!—en Mingo afegí.—Busquém solars baratos cap als aforas, y ab els fondos podém bestreure pera compra de terreno y materials.

—Si que pot ésser—s'atreví á dir un que no estava del tot convensut, peró que bastava qu'ho afirmés en Mingo pera creureho á cegas; encara qu'hagués dit que lo blanch era negre.

—Si, si, está dit!—cridaren tots els altres.

Y en mitj d'un gran esclat d'entussiasme, ho deixaren á mans de la junta pera que ho estudiés y ho activés lo més possible.

—

A las set del vespre, en Mingo, assegut prop de la taula de casa seva, esperava, bo y llegint la *gacetilla* del diari, que portessin la fumejant cassola de la sopa.

La muller per la cuyna's movia atrafegada, basquejantse pera enllestir el sopar.

Una nena d'uns quatre anys, asseguda á terra assobre d'un tros d'estora, jugava ab uns soldats de plom, y un gatet blanch y negre's gratava en el llindar de la porta de la cuyna.

Un tros d'estovallas estava extés sobre la taula, y un quinqué de petroli feya llum á n'en Mingo pera llegir y á sa filleta pera jugar. A la cuyna, un llumet de ganxo negre y oliós penjava de la paret de la xemeneya.

Era aquest el domicili d'una familia felís, composta d'un home honrat, trevallador y gens tonto, d'una muller endressada y bona, d'una filleta rossa y grassa, y d'un gatet ino-

fensiu incapás de barallarse ab un ratolí.

La dona eixí de la cuyna al cap d'una estona, y colocá sobre la taula tres plats, dos de blanchs y un de groch més petitet.

—Escolta,—va dirli en Mingo sens aixecar el cap del diari—escolta, mestressa, lo que diu aquí: «*Una desgraciada mujer que vivía pobremente en la calle de...*»—

«¡Pam, pam!» se sentí á la porta del carrer.

—Han trucat—feu la dona.—¿Quí deu ésser?

—Endevant!—cridá en Mingo.—Fes llum, Teresa.—

Aquesta corregué á la cuyna, despenjá'l llum de ganxo y's dirigí á la porta del carrer. Als pochs moments entrava de nou acompanyada d'un home que ja hem vist avans, encara que depressa y sense pararhi atenció.

Era aquest home un paleta vell, ab cara d'aquells Crists antiquíssims que's veneran en moltas iglesias ennegrits pel fum dels ciris y pels anys. El pel de sa cara flaca era de tres colors: á clapas blancas, grisas y groguencas; tota la clapa que li voltava la boca tenía aquest color groguench. Vestía l'uniforme de manobra: brusa, gorra foradada y pantalons de vellut y de llana, ja que'ls grans pedassos qu'ostentavan eran ben bé de llana bona d'algún jaqué regalat. Aquest home es aquell qu'hem vist en el *Centro* dels paletas, que s'empenyava en viure un any sense menjar mentres tingués tabaco.

—Bona nit—va dir entrant al menjador.

—Carat de *Pacatilla!* ¿Tu aquí?—cridá en Mingo alsantse.—¿Qué hi há de nou?—

La nena corregué á agafarse als pantalons de son pare; la dona s'entorná á la cuyna.

—¿Qué hi há? res—feu en *Pacatilla* tot xuclant, ab el cap baix, la indispensable punta de cigarro.—Es á dir hi há... sí que hi há, massa y tot que hi há: hi há que...

Y s'aturá; semblava que no gosés á parlar, com si fos un gran pecat lo qu'havía de dir.

—Bé, home, digas. ¿Que te'n donas vergonya?—digué en Mingo per'ajudarlo á eixir del pas.

—¿Jo vergonya?...—seguí l'altre.—No n'he tingut may! Donchs... ja veurás: jo'm trobo ab aixó de la *huelga* que no tinch pa ni diners y... t'ho haig de dir á tu sol, Mingo:—afegí baixant la veu—la meva filla, la noya, ¿sabs?... la Pauleta, que'm té tres anys, donchs... té gana, y pobre de mi, no sé pas cóm ferho; y, pobreta, plora perque té gana. Al morir sa mare, vaig fer aquet-y-net ab bagul, y capellans, y metjes y medecinas, y...

—Peró ¿no vas cobrar quelcóm de l'associació aquesta setmana?

—Sí que vaig cobrar... Vaig cobrar cinch pessetas, peró... no t'ho gosava dir: vaig gastarho tot per tabaco. Só un pillo!...—

Y's tragué un mocadorás, y s'aixugá dugas llágrimas.

—Pobre *Pacatilla!* Ja't planyo!—feu en Mingo.

Després d'una pausa llarga, durant la qual la noyeta, arrupida prop de son pare, no deixá de mirar á n'aquell home extrany y trist, en *Pacatilla* continuá:

—Donchs volía dirte que jo ab tabaco ja'n tinch prou. Si volguessis encarregarte de la noyeta, pobrissona!... Com qu'has dit al *Centro* qu'allí hont ne menjan tres ne menjan quatre... Ja t'ho pagaré.

—Ves, *Pacatilla*, vesla á buscar, pórtala—li digué en Mingo. Y á sa muller, cridant:—Noya, posa un plat més á taula.—

—

Ja tenían terreno y permís del Ajuntament.

Van comprar un hort, mitj abandonat perque no donava casi res. El terrer era pedregós y la meytat del hort se la enduya tot un macís de roca viva. Com que's trobava á desnivell pera edificarhi,'s veyan obligats á rebaixar cosa d'un metre y mitj, y per aquest motíu la primera feyna que calía fer era rebaixar el solar, arrencar tot el rocám, nivellarho pera comensar á fer fonaments y aixecar parets.

L'intent era d'un cop acabadas las casas (que serían vuyt, petitas com es natural, de planta baixa solzament), véndrelas barato; ab tal que hi quedés el jornal pelat ja n'hi havía prou. De primer havian pensat rifarlas, peró l'alcalde'ls ho va privar, y no tenían més remey que cercar comprador, que prou ne trobarían essent las casas de gran baratura y no tenint la vila prou allotjament pera tanta familia forastera com hi havía alashoras.

El diumenge á la tarda, en havent dinat,

tots els vaguistas se reuniren en el local de l'associació. Eran tants, que no cabenthi tots, se vegeren obligats á deixar la porta oberta de bat á bat y quedarse la majoría á fora, desd'ahont podian veure y sentir tot lo de dintre. A n'aquell barri semblava talment que hi hagués un bateig dels millors. Tots mudats, satisfets, entravan y eixian del *Centro*, rihent fort, cridant, cantant. De cop pararen els crits, els cants y las riallas al veure venir pel cap del carrer á n'en Mingo y dos més de la Junta. Un d'aquests, el més vell, era'l president, l'altre'l secretari. El president era un tipo gros, rodanxó, que caminava tirant el cos endarrera com si exhibís son inmens ventre, y que fumava continuament ab pipa: una pipa *prehistórica* que li va regalar feya uns trenta anys un capatás del presiri de Zaragoza, molt amich seu, com á obra d'art de mérit indiscutible, feta á estonas perdudas per un condempnat á cadena perpetua. Aytal pipa era la vida de son posehidor, que si l'hagués perduda, s'hauria mort de repent. Per aixó la cuydava ab especial carinyo, la netejava ab son mocadorás de quadros blaus y vermells, la idolatrava com hauría idolatrat á un fill seu si n'hagués tingut cap... y potser més, ja que de fills podia tenirne d'altres, y pipa com aquella...

En Mingo anava al mitj dels dos quan arribaren al *Centro* y entraren.

Els que s'estavan al carrer van probar també d'entrar, á empentas y crits. El local se trobava ben ple d'homes buscant un pam de lloch ahont cabre, apretant tots ab tanta forsa, que, no podent resistir la empenta d'aquella onada tumultuosa, s'esbotzá, cayent en mitj d'inmens terratrémol, l'embá de cantell que separava'l *Centro* de la entrada del costat, perteneixent aquesta á la mateixa casa y habitada per una espardenyera. S'omplí'l local de pols, de crits, de renechs, de cops de puny, d'exclamacions, d'empentas... Per fi s'arribá á buydar el *salón de sesiones*, podent tothóm respirar ab forsa, aixamplar els pulmons ab l'ayre pur del carrer.

De sobte, com d'en mitj de sas cendras surt l'au fénix, d'entre mitj de la runa n'eixí la espardenyera esverada y plorant, entre un sens fi d'espardenyas, capdells de cordill, capsas de mitjons y peúchs, escampat tot per terra, barrejat ab calsinobra y mahons. Als crits de la mare s'hi afegiren els brams de cadellet de tres criaturas, s'aglomerá mitj poble devant del *sitio de la ocurrencia*, hi acudí l'autoritat representada per un municipal, y...

—No ha sigut res! No ha sigut res! Tot se pagará!—digueren els vaguistas.

Consolaren á la espardenyera, prometentli satisfer danys y perjudicis ab fondos de l'associació y deixarli la botiga com avans, y en la impossibilitat de celebrar la reunió dintre'l local á propósit, la celebraren al bell mitj del carrer: allí al menys tots hi cabian y no hi havia embans.

El president, aquell del ventre, obrí la boca pera parlar, y tothóm tancá la seva.

—Companys—va dir poch més ó menys—ja ho sabéu tot. Tením terreno propi y permis pera edificar. Demá, á las nou, comensarém á trevallar pel nostre compte; demá tots siguéu á *lo nostre*, al hort d'en Bascas. ¿Vos está bé?

—Sí, sí!—cridaren tots.

—Donchs... entesos!—afegí'l president. Y acompanyat d'en Mingo y del secretari, se'n aná carrer avall, tot xuclant l'artística y *criminal* pipa.

—

L'endemá feya un sol espléndit; tot somreya; semblava festa.

A las nou, els paletas y manobras arribavan á la *seva propietat* á collas de vuyt y deu, ab son trajo aclarit per la cals, traginant cada un sas corresponents gabeta y pala. Si no qu'anavan ab sos típichs vestits polsosos y recremats, més blanchs que negres, qualsevol s'hauría pensat que aquell día era festa major al veure sas caras rialleras, satisfetas del tot. Al voltant del hort reyan y parlavan ab dalit, á grupos, ab la gabeta sobre la espatlla ó bé á terra, ab l'americana ó tapabocas assobre. Semblavan tots plegats un exércit acampat y en hora de descans.

L'hort d'en Bascas (qu'era'l terreno qu'havia entrat en possessió dels paletas) se trobava á las aforas de la vila, en una esplanada verda, ahont s'hi veya alguna qu'altra casa petita y nova, separada del conjunt com germana aburrida, allunyada del sens fi d'altras casas que's veyan comensar en rengle bon tros enllá, confonentse al cap del carrer ab la

barrija-barreja de casalots y caserius que formavan la vila.

El dia, ja ho hem dit, era hermós com un retall de primavera en mitj del nuvolós hivern. Els raigs del sol feyan ressaltar els tihons verts del camp, donavan transparencia á la blavor del cel, y feyan lluhir extraordinariament la blavor del mar, que s'ovirava lluny, com un inmens mirall. Las casas del poble semblavan més blancas: com una gran clapa ahont s'hi ajoquessin milers de gavinas.

Els trevalladors, ajuntats al hort d'en Bascas, reyan de gust com si'ls hi donguessin corda devant d'una esplendidesa tan gran de la Natura; y fins els marges y las parets y las pedras semblava que somriguessin, com si tot en el món estigués de festa.

A un quart de deu comparegueren els individuus de la junta, que foren aclamats. Desseguida's posaren á triar els qu'havian de trevallar al hort, ja que no podian quedarse tots, essent tants com eran. Van triarne una trentena: els més joves d'entre paletas y manobras, quedant els restants mirant ab enveja als sortosos que podian trevallar á *lo seu*.

Peró, per aixó, els rebutjats no's van moure. Quins jugant á palet, quins conversant alegrament, semblava que 'ls retinguessin aquell hort de sa propietat y aquells bons companys que hi trevallavan. Y ab quin dalit! Alló era trevallar per gust! Els paletas no's distreyan ni un segón, tot barrinant las rocas ó arrencant sorra y herbas ab el trámech, y'ls manobras feyan carregada doble rihent, cantant y parlant, transmetentse'l dalit, ab ganas de tornarhi.

Deu eran els que barrinavan las rocas. Els altres, distribuhits convenientment, enllestían sa feyna seguit, seguit com si fossin máquinas, sens ni una petita pausa, trescant sempre. Quan els semblava que tot just feya mitj'hora que trevallavan talment com negres á tret de *látigo*, dotze campanadas tocá el rellotje de la vila.

Plegaren tots; per ordre del president, perque si no, encara potser trevallarian.

Las barrinadas estavan á punt totas deu, y d'altras n'hi havia ja de comensadas. L'hort se veya del tot transformat en una pedrera.

A las dotze'l sol encara brillava més, somrihent y escalfant carinyós á n'aquella colla de trevalladors felissos.

Els obrers de las fábricas properas, al plegar de son trevall, acudiren á veure l'obra dels paletas, omplint tota la esplanada petits y grans, blanchs y negres, segons fossin del gremi de la cals ó dels altres. Potser hi acudia tanta gent per estar enterat tothóm de la gran pensada dels paletas, del espectacle qu'havia de admirarse: el cas es que s'anava engrossint la munió de personas, que ni hi cabian.

Colocadas per fi las metjas en els forats de las barrinas, als crits de «¡Foch!, ¡Foch!» tothóm s'apartá bon tros lluny, cap á darrera'ls pallers de la esquerra.

S'acostava'l moment suprém, l'hora felis d'aixamplarse'l cor de tants trevalladors que's miravan lo qu'anavan á fer com quelcóm diví, principi de redempció del obrer. El sol esplendent, el cel seré, els camps verts, l'ayre tebi y embaumat, tot feya com un march encisador á n'aquell quadro sublim, d'un simbolisme arrobador pera l'obrer que'l preparava.

Passaren dos minuts de silenci religiós. Tothóm s'aguantava l'alé... Fins la terra semblava que's prestés gojosa á que li obrissin las entranyas, ab tal de contribuhir ab son sacrifici á la festa redemptora de sos humils fills.

De cop: «Brum! barrabúm!... bum! bum!» S'omplí l'espay de fum, de pols y de runa, tapant per un instant la mateixa claror del sol. Els paletas y manobras s'abrassaren, plorant, dominats per una invasió d'entussiasme; els més joves ballavan, saltavan, tiravan enlayre la gorra, el tapabocas, el jech. Y molts, com per instint, se descubriren á la primera barrinada.

—*Viva la huelga!!*—cridavan uns.

—Morin els burgesos!—responian els altres. Y tots s'enardían ab el soroll d'aquell tro que retrunyia de serra en serra.

En Mingo presenciava l'espectacle com atontat, ab la gorra á la má, lluhint sa calva ab la claror del sol. Potser de tan content plorava per dintre. Dret, sever, inmóvil, mirava enlayrarse'l fum de las barrinadas.

«Brum! barrabúm!...»

—Vuyt, nou...—anava contant un marrech manobra al costat d'en Mingo, quan aquest li cridá encisat, ab crit del cor:

—Noy, treute la gorra!—

Y esclatá la darrera barrinada entre aclamacions, crits estridents, cants... Aquell espectacle arribava á lo més fons del cor de un centenar d'homes, fentlo remoure dolsament.

Pere Colomer y Fors.

L'ASSOCIACIÓ WAGNERISTA

La idea de crear á Barcelona una societat quin objecte y fi primordial fos l'estudi serio y consciensut, al ensemps que l'enaltiment de l'obra genial de Ricart Wagner, feya molt temps, peró molt, que'ns afalagava á nosaltres, wagneristas convensuts y entussiastas com el primer, peró que la consideravam casi impossible de realisar aquí, en nostra ciutat, per moltas causas. La primera, per no dir l'única, es la equivocada idea que aquí's té de lo qu'es en realitat la reforma de Wagner. Per la majoria dels barcelonins aficionats, entussiastas de sas obras, el Mestre de Bayreuth es un gran músich: un colós sols comparable á Bach y a Beethoven, peró ab tot y aixó, un musich; per ells, llevat d'una minoria, res més que un músich; y lo que s'ha discutit sempre en nostres *coliseus* ha estat sa música. Heuslaquí la equivocació.

Wagner es molt més qu'aixó. Avans que tot es un gran poeta, en tota la extensió de la paraula, un poeta dramatich eminent qu'ha tingut una visió divina de lo qu'ha d'ésser l'art teatral: un aplech armónich de totas las arts, servint y voltant al entorn de la poesía, del poema dramatich.

Aixís l'ha comprés l'art wagneriá'l grupo de joves de qui ha sortit la hermosa idea de fundar a Barcelona una Societat Wagnerista, a semblansa de las que hi há á Alemanya, als Estats Units d'América y á Paris, idea que, per part nostra y per las rahons més amunt exposadas, no ha de rebre més que elogis sincers y felicitacions entussiastas.

No seriam franchs si diguessim que la idea en qüestió no ns ha omplert de fonda joya, donchs al veure com poch á poch se van obrint pas á Barcelona (la terra clàssica dels operistas y dels tenors) las ideas verament wagnerianas, malgrat las deficiencias de las representacions que's donan al Liceu de las obras de Wagner, sentim una gran alegria y'ns plau de veras que la joventut inteligent que puja ab tant d' entussiasme per l'art universal y per la patria catalana, sia la iniciadora de la idea de constituhir una societat, no pera jugar al billar ni pendre café y cervesa, ni donarhi *balles blanco y rosa*, ni ballarhi *cotillons* y passos *á quatre*, sinó pera estudiar seriament á Wagner per medi de conferencias y disertacions literarias y filosóficas sobre sos poemas, sobre passions é ideas determinadas qu'en ells s'hi tractan, sobre la interpretació dels temas musicals aplicats als personatjes y als estats d'ánima, alegrias, penas y desgracias dels mateixos; per medi també de sessions musicals preparatorias en las que s'hi estudiés, ab el poema á la má, una partitura determinada del mestre, y en fi, per medi de la creació d'una escola de declamació y cant wagnerians, y si la marxa de la associació fos tan brillant y próspera com desitjém, per medi de representacions complertas de sas obras genials cantadas en catalá é interpretadas, executadas y presentadas com á Bayreuth y á Munich.

Aquesta idea fou acceptada ab gran entussiasme per la nombrosa concurrencia, formada en sa totalitat per l'element jove intelectual, qu'omplia la sala gran dels «Quatre Gats», la nit del dissapte passat, y qu'havia respost á la invitació de la Comissió iniciadora, que ab una activitat digna del més calurós elogi, trevalla ab fe y entussiasme pera donar empenta á idea tan hermosa.

En la esmentada sessió preparatoria, la Comissió doná compte del objecte, medis y finalitat de l'Associació, que son els qu'hem apuntat més amunt, y tot seguit fou nombrada una comissió gestora, encarregada dels trevalls preliminars, com son estatuts, local, adhesions, etc.

Foren designats pera formar dita comissió els senyors Amali Prim, Rafel Moragas, Lluis Sunyer, Joseph Maria Ballvé, Joaquim Pena, Antoni Ribera y'l qu'escriu aquestas ratllas.

Avant, donchs! Joventut se felicita de que idea tan hermosa hagi sortit dels joves de qui's té d'esperar tot, y al mateix temps els recomana serietat, fe y entussiasme pera que la primera «Societat Wagnerista» de Catalunya sia digna de Wagner.

Salvador Vilaregut.

BIBLIOGRAFIA

Paisajes Parisienses, *per Manuel Ugarte, ab un prólech de Miguel de Unamumo.—París, librairies-imprimeries réunies.—1901.*

Ab una carinyosa dedicatoria qu'agrahím, hem rebut el llibre del escriptor argentí senyor Ugarte, que va precedit d'un prólech forsa substanciós del senyor Unamumo, en el que destrament s'hi fa la disecció de l'obra, ab benevolencia manifesta, y per altra part ben merescuda, donchs els *Paisajes Parisienses* resultan en son conjunt altament interessants, revelant un temperament d'escriptor.

Sa lectura produheix una impresió fonda y extranya: fonda, perque la majoria dels quadrets y noveletas de que's compón están ge-

neralment trassats ab gran justesa y sobrietat, sovintejanthi las pinzelladas destras de color verament local, y apareixent la visió tinguda per l'autor sempre fresca en las planas del llibre; y extranya, perque'l conjunt de l'obra, potser per estar escrita en castellá, o per altras causas de que parlarém, fa pensar, més qu'en una impresió ingenua y espontania del natural, en una imitació inconscient dels grans models de la literatura parisenca contemporania.

En primer lloch, el senyor Ugarte no pot negar qu'es argentí. El seu castellá faria fer moltas ganyotas als académichs encarcarats y als puristas cervantins. Hi há un enfarfech de galicismes que sorprén, barrejat ab una pila de modismes y construccions americanas, algunas tan forsadas, que francament, desorientan al més ben preparat.

Ademés, el medi, els personatjes, las passions y tota la trama dramatica de las noveletas en qüestió, son París, els bohemis, las grisetas, els estudiants, els pintors assedegats d'Ideal, els amors facils, las riallas, els plors, en una paraula: la vida bohemia, que ja fa tant de temps que serveix d'assumpto als artistas de tota mena desde Mürger y Gavarni fins al Steinlen y en Rictus, y que un músich italiá ha posat en solfas en una ópera que tothóm coneix y qu'ha donat la volta al món.

Aquí precisament trobém la base de lo que deyam. Com que la bohemia s'ha tractat de mil maneras y per escriptors de talent privilegiat, es impossible que'l senyor Ugarte, al voler tractar també semblant assumpto, s'hagi pogut substreure á la influencia que, vulgas ó no vulgas, aquells exerceixen, y, encara que sia inconscientment, hagi deixat de produhir una obra que s'assembla molt á una imitació.

Y ara torném á alló que deyam del llenguatje. El senyor Ugarte, al escriure sa obra en castellá, vivint a París, ó sia dins del medi de l'acció del seu llibre, ha sufert las influencias de la llengua francesa, y més que de la llengua, del *argot* parisench; y al posarlo en castellá, junt ab els deixos argentins, li ha resultat una obra extranya en lo que toca á la forma, donchs el seu llenguatje—com li diu molt encertadament el senyor Unamumo en el prólech—fins quan es correcte sembla traduhit del francés. Y francament, els bohemis de Montmartre parlant castellá... qué vol que li diguí!...

Lo mateix exactament li succeheix á n'en Gómez Carrillo y á tants altres joves apreciables qu'escriuhen novelas parisencas en castellá. Per molt ben sentidas, justas y emocionants que sian en son fons, la forma las tira á terra, desparensant totas sas bellesas.

Consti qu'aixo ho dihém precisament perque, no la majoria, sinó tots els quadros y noveletas que integran el volúm ens han agradat de veras, y la impresió fonda de que parlavam ens l'han feta realment, en especial els titulats *Marcela*, *Graveloche*, *Una aventura*, *Los Caídos* y moltas de las curtas del principi en las que, ab tot y'ls defectes—diguemho aixís—de la forma, el senyor Ugarte se'ns hi presenta com un qüentista de debó, com un observador finissim, de temperament artistich innegable, que fa vibrar tota la gama dels sentiments ab notas justas, detallant ab molt acert els diferents estats d'ánima de sos personatjes... y per'acabar, com un autor que logra lo que s'ha proposat, donchs malgrat las observacions apuntadas, en sos *Paisajes Parisienses* la bohemia s'hi remóu una vegada més, borratxa d'ilusions, delirant de joya y afollada de desesperació.

—

El plor de l'Auba, *per Felip Cortiella.— «L'Avenç». — Barcelona — 1901.*

Aquesta obreta, elegantment editada,'s recomana per la fluhidesa de son estil y per una pila d'observacions que no poden ésser més justas sobre certas festas artisticas que solen celebrarse en una pintoresca vila de la costa de Ponent. Ab fonda ironia'ns descriu l'autor las impresions d'una excursió, avalorantlas ab consideracions de gran elevació moral, rublertas d'una sinceritat gran y d'un sentiment de fraternitat que desgraciadament, avuy per avuy, es lletra morta aquí y fora d'aquí.

Els trevalls literaris del senyor Cortiella son dignes d'alabansa per molts conceptes; y mentres esperém la nova producció que l'autor ens anuncia, li doném nostra més coral enhorabona.

S. Vilaregut.

NOVAS

Hem tingut el gust de donar una estreta abrassada á nostre estimat amich y colaborador en Antoni Ribera, que procedent de Bayreuth va arribar á aquesta capital el dissapte passat, junt ab sa esposa la distingida cantant donya Joana Ott, després d'una residencia de dos anys y mitj á Alemanya pera perfeccionar sos estudis musicals, havent al mateix temps obtingut grans éxits com a director d'orquesta a Bayreuth, Munich y Nuremberg, com ja'n tenen coneixement els lectors de Joventut.

El mestre Ribera, empapat de la vera interpretació de las obras de Wagner, ve á establirse de nou en sa patria pera portar á la práctica'ls fruyts de sos estudis.

Al felicitarnos per sa arribada, li desitjém els més afalagadors éxits en bé propi y al mateix temps del art musical.

—

Nostre estimat amich y company de causa en Joseph M.ª Roca presentá á l'*Academia y Laboratorio de Ciencias Médicas de Cataluña* la proposició de que's reclami del Comité del proxim Congrés Internacional de Medecina que s'ha de celebrar á Madrid, qu'en ell la nostra llengua hi sia declarada oficial, com la castellana.

El passat dissapte's celebrá, en la dita Academia de Ciencias Médicas d'aquesta ciutat, sessió expressa pera discutir la proposició, essent aquesta aprobada per majoria, causant gran extranyesa que parlés y votés en contra don Miquel A. Fargas, vis-president de la «Lliga Regionalista».

Coralment felicitém á l'Academia de Ciencias Médicas de Catalunya per tan digne y patriótich acort.

—

La institució choral «Catalunya Nova» tingué l'atenció d'invitarnos al concert que diumenge á la nit celebrá en son local, dedicantlo als catalanistas tan arbitrariament detinguts el dia 11 del passat setembre.

La vetllada fou una continuada serie d'ovacions, rebent la primera'ls joves companys de causa en quin obsequi's donava'l concert, els quals al entrar á la sala foren saludats ab gran entussiasme.

En Gay conduhi ab el vigor de sempre'ls chors, que cantaren un triat programa de cansons populars, finalisant com es de suposar ab *Els Segadors*, escoltats de peu dret pel nombrosissim públich, qu'esclatava continuament en viscas á la *Unió Catalanista*, á «Catalunya Nova» y á Catalunya.

—

La Junta Permanent de la *Unió Catalanista*, cumplint lo prescrit per sos estatuts, ha acordat convocar Consell general de representants pera'l dia 27 d'aquest mes.

—

El «Circul Artistich» d'aquesta ciutat prepara una exposició de Bellas Arts y Arts Industrials que s'inaugurará'l dia 19 del corrent. Hi figurarán obras de Román Ribera, Rusiñol, Casas y altres artistas coneguts.

—

En altre lloch d'aquest número parlém detalladament de la sessió preparatoria celebrada dissapte passat als «Quatre Gats» pera la fundació á Barcelona d'una «Associació Wagnerista», en la que hi figuran ja més d'un centenar d'adherits.

Els que vulguin adherirshi, poden ferho en els «Quatre Gats» ó en la redacció de JOVENTUT.

Dissapte vinent tindrá lloch la segona sessió, en el mateix local y hora que la primera, pera llegir y discutir els estatuts de la nova Associació.

—

Publicacions rebudas.

Programa del Partido Federal de 22 de Junio de 1894. Publicat en un follet pel Comité Federal de Sant Feliu de Guixols.

Toalla Friné, comedia en un acte y en prosa, arreglo del francés per en Joseph Maria Pous, estrenada en el Teatre Romea la nit del 27 de setembre passat.

Francisca, la Flor de Vila-Bertran, cansó XIII del «Cançoner popular», ilustrada pel reputat pintor Modest Urgell. Conté, com totas las cansons publicadas, la lletra, la música, y las corresponents notas folklóricas.

Llibertat!, comedia en tres actes, per Santiago Rusiñol. S'ha publicat esmeradament impresa aquesta obra, qu estrená l'estiu passat la Vitaliani, y qu'ara acaba de representarse en catalá en el teatre Romea.

—

Han visitat nostra redacció'ls periódichs *El Sarrianés*, orgue dels interessos del vehi poble de Sarriá, y *El Renaixement*, orgue del Centre Catalanista del mateix nom.

—

Ab el vinent número repartirém á nostres lectors el Suplement artístich que ja anunciarem la passada setmana, que per complert estará dedicat al gran pintor catalá Simó Gómez, contenint magníficas reproduccions de diferentas obras de tan malaguanyat artista.

Tant per la calitat d'aqueixas obras com per lo cuydat y primorós del tiratje á varias tintas, creyém que dit Suplement plaurá á nostres lectors. Se repartirá gratis als suscriptors, y's vendrá al preu de 50 céntims de pesseta junt ab el número ordinari.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors. No s'admeten els que no sían inédits. No's tornan els originals.

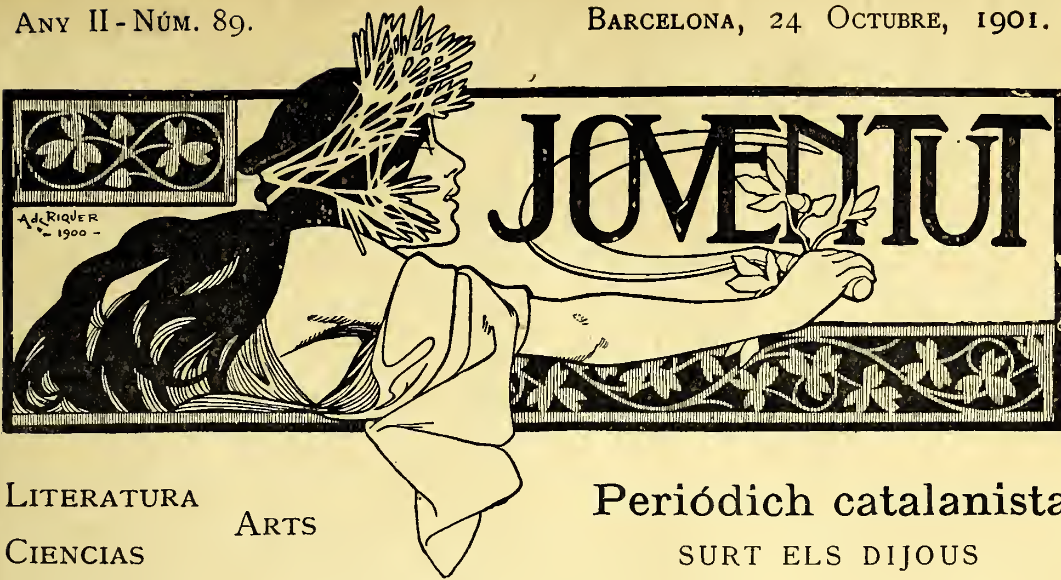
Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

Preus de suscripció.

CATALUNYA:	Un any.	8	Pessetas.
»	Mitj any.	4'50	»
»	Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:			
	Un any.	9	»
EXTRANGER:	Un any.	10	Franchs.
Número corrent	. . . .	20	Céntims.
»	atrassat, ab folletins. . . .	40	»
»	» sense folletins. . .	25	»

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

ANY II - NÚM. 89. BARCELONA, 24 OCTUBRE, 1901.

LITERATURA
CIENCIAS
ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

PREU D'AQUEST NÚMERO AB SON SUPLEMENT:
50 céntims de pesseta.

SUMARI:

FOLLETÍ:

SUPLEMENT:

POST NUBILA...

. . . .

Al examinar l'estat de desorganisació social que per tot el món se manifesta d'una manera alarmant, no pot un deixar de preguntarse si es que s'ha acabat ja la nissaga d'aquells homes de cap clar y cor valerós que sabian influhir en els destins dels pobles imprimíntloshi una direcció sabia y ensenyántloshi á usar rectament las propias facultats. No hi há dubte que'l malestar general no es una de tantas crisis passatjeras que tan freqüentment se notan en la vida de las nacions y dels estats, aqueixas alternativas d'engrandiment y de pobresa, naturals fenómens en la existencia de la societat. Sols en determinadas circunstancias apareixen ab un carácter de gravetat y universalitat, com en las presents, venint á ésser en aquest ordre superior lo que las epidemias en altras esferas, revelant d'un modo clar que la revolució es inminent, peró no una revolució en el sentit mesquí de la política, sinó un d'aqueixos moviments grandiosos que imprimeixen una nova marxa á la humanitat, que marcan un grau més en la escala de la perfecció dels sers, manifestantse quan els principis, las ideas, els sistemas considerats fins allavors com á fonamentals, deuhen cedir el lloch á altres més vitals, més progressius; quan, en una paraula, han incorregut en el gran vici de la inactualitat, malaltia de mort que no pot ésser combatuda, com no pot lluytar ningú contra la vellesa.

Si encara en certs moments sembla notarse un esclat de vida en aquells cossos mitj morts, es tan sols una falsa apariencia que'ns fa pendre com á manifestacions d'activitat lo que no son altra cosa que instintius esforsos ab que tot sér resisteix á sa destrucció.

Res hi fa que'ls gérmens nous apareguin encara confosos ab las darrerías de las energías moribondas; res hi fa que'l tronch corsecat amagui ab son majestuós esquelet el

plansó feble encara, peró regalat de sava generosa; res hi fa que las runas dels palaus abandonats embrassin el lloch hont han de fonamentarse 'ls nous edificis: els cossos morts adobarán la terra, las despullas de las grandesas caygudas enfortirán la base de las construccions ardidas, y'l foch-follet de las ideas mortas esdevindrá la llum potenta y fecondanta dels nous ideals. No hi há forsas humanas que puguin contrariar lo qu'es lley fatal de la naturalesa, com la que imposa que'l demá's fassi avuy, y l'avuy ahir; y l'estúpit orgullós que pretengués oposarhi una valla, no seria menys boig que'l qui cregués prolongar la nit tancant els porticons de sa finestra, ó deturar el temps fent corre endarrera las agullas del seu rellotje.

Oriol Martí.

SUBTERFUGIS DE *EL LIBERAL*

El Liberal no ha contestat á las preguntas que la setmana passada li foren dirigidas desd'aquestas planas respecte á la *corrida benéfica* per dit periódich projectada. Trobantse en un circul sense sortida, lo únich qu'ha procurat fer ha sigut fugir per la tangent. ¿Y de quina manera? Acumulant ofensas sobre ofensas, y tirantlas á la cara d'aquest poble de Barcelona á qui, segons sembla, vol desorientar de totas passadas.

Vegis lo que, entre altras cosas, deya en sa edició del passat dilluns:

«Los que se burlan de una honrada iniciativa, los que se agarran al clavo ardiendo del pretexto y explotan la animadversión á un espectáculo que tiene en Barcelona dos grandes escenarios en prueba de que no se lo rechaza, los que ponen chinas en el camino para dificultar el viaje que los demás emprenden porque ellos no lo emprendieron antes, esos no son precisamente el pueblo, el noble, el generoso, el caritativo pueblo de Barcelona.»

. . . .

«Si la fiesta diese resultado negativo, seria entonces el fracaso para un pueblo que no se conmovia ante la desgracia, ni practicaba las obras de misericordia; no para los que habian intentado hacer el bien.»

¿Poden dirse més desprópósits en menos paraulas? *El Liberal*, á qui sembla que'l carro li va per mal camí, avans que confessar els seus erros, avans que declararse vensut en aquesta lluyta de lo moral ab lo inmoral, de lo humá ab lo salvatje, cueja frenéticament, peró sens esma, com peix fora de l'aygua, y 's fa un embull capdellant en un mateix capdell las dugas trocas de la filantropia barcelonina y de la filantropia al seu us.

Els que *se agarran al clavo ardiendo del pretexto* pera fer una propaganda grollera, son els senyors de *El Liberal*, als qui ja no devia anar massa bé'l negoci á Madrid quan vingueren á Barcelona, ahont, desde que no hi há colonias, cada dia hi son més nombrosos els sobrevinguts.

Es cert que, *com á proba* de qu'en nostra ciutat no's rebutja l'espectacle sagnant de las *corridas de toros*, tenim dos grans escenaris pera tal espectacle. Peró tenim més: tenim un *Liberal*, tenim altres periódichs no advenedissos, peró tan *tauròfils* com ell, lo qu'encara indica més degeneració, y tenim molts catalans que sols ho son de nom. ¿Ne volen més de concessions els senyors de *El Liberal?* Lo que no'ls hi concedim, perque fora baixesa, es que'l fracás de la festa pugui may ésser el fracás del poble barceloni, es á dir, d'un poble incapás de conmoures devant de la desgracia, é incapás de practicar obras de misericordia. Fora, en tot cas, el fracás de la *chulería* y de l'aberració; fora un sarcasme pera'ls sarcástichs; fora'l fracás de *El Liberal* y dels que com ell pensan.

¿Y qui son aqueixos senyors que'ns han vingut á descubrir? ¿Qui son els que volen civilisarnos empeltantnos sos sentiments de prohisme, de fraternitat, de caritat, sinó senzillament els que tan *rica y próspera* han fet la Espanya mussulmana que idolatran?

Ells, aqueixos redemptors, son els que'ns insultan pretenent que 'ns regeixi un atavisme d'épocas barbres; els que volen prosperar mercés als instints qu'en el poble despertan sos cants poemátichs, repetits constantment, als espectácles sagnants ó al crim del dia.

Ells y ningú més qu'ells son els qu'han d'extirpar d'arrel aquesta lepra del *egoísmo catalán* organisant festas *benéficas* en que'l diner, després d'haver aprofitat pera satisfer instints sanguinaris, vanitats ridiculas y há-

bits denigrants, després d'haver passat per aqueix alambí de múltiples capas llotosas, va, tacat de sanch encara, á embrutar la má del famolench que l'espera.

Són els qu'entenen fer caritát donant las despullas d'un festí en que hi ha sigut satisfeta no la fam, sinó la gula, tal com se donan á un gos els ossos. Son els qu'entenen per almoyna las desferras miserables que una riuada de vicis y de petitas passions arreu escampa, sense considerar que, fins escampant llevors, no arrelarian aquestas en una terra que la mateixa riuada inonda y malmet.

Son *ells*, que aquesta paraula ja ho diu tot: son els qu'en nom de la llibertat ens donan barbarie, els que venen á judicar las nostras costums que no entenen, el nostre passat que desconeixen, els nostres ideals qu'odian.

Y en previsió d'un fracás, s'amparan del *prestigi* d'unas autoritats, del interessat *silenci* d'altras, del *favor* de personalitats conegudas, y de la *rutina* de tot un poble á qui altres avans qu'ells ab actes semblants pogueren embrutir. Y ab aquests arguments se pensan ésser forts. Com si nosaltres hi creguessim en la rahó del major número, fins en el cas de que'l major número'l tinguessin ells. Com si nosaltres ens hi haguessim d'arrossegar, com segons qui, darrera'ls inconscients ó'ls infatuats. No: la selecció fa la forsa.

Els senyors de *El Liberal*, els que temps enrera ja'ns afrontaren buscant justificació als discursos dels catedráticbs catalans sobre la llengua catalana—com si als de *El Liberal* se'ls hi hagués fet justificar may sa presencia á Catalunya,—aquests senyors, per lo que's veu, no hi troban en nostra ciutat una aclimatació tan fácil com suposavan. Y com no la hi troban, y com que'l negoci no'ls va bé, s'esforsan en convéncens de totas passadas, ja per l'afalach, ja per l'insult. No s'hi cansin. Quan el negoci va malament, això de nedar entre dugas ayguas no resulta de bon veure. *Al vado ó á la puente*; *herrar ó quitar el banco*. Ja ho diuhen á la seva terra; y també nosaltres á Catalunya quan dihém: «Plegá'l ram ó vendre vi.»

LLUÍS VÍA.

EL COMPANY DEL CEGO

El sol caldeja la plana.

El cego, seguint al gos ensinistrat, traves sa'l camp inmens per aquella carretera monótona. Aquell silenci de fossa deserta es interromput pel ning ning de la campaneta del gos, y las flors boscanas que niuhan á la cuneta, despertant del seu ensopiment, aixecan la corola pera coneixe al nouhoste, veuhen al gos que camina treyent un pam de llengua y com estirant á n'aquell cego de fas cadavérica, y al véurel se balansejan, y un cop ja ha passat s'adormen altra vegada en son llit de molsa, sota'l sol del estiu.

Y carretera enllá camina'l cego, socarrat pel sol, brut, espitregat y esbufegant de cansanci.

Quan es als áubens, el gos s'atura, mira á son entorn, y ab un lladruch avisa al cego que la carretera fa un retóm.

Llavors aquell sér privat de llum, estirant el cordill que l'uneix al company inseparable de miserias y fatigas, s'asséu en un guardarodas, y'l gos s'ajéu estiragarsat al mitj de la carretera, pantejant, ab mirada trista, treyent un pam de llengua...

De cop, confonentse'l seu soroll ab la remor de l'aygua cantadissa, ve un carro corrent, ab l'animal desbocat... y al tombar el retóm, sense ni menys adonarsen els que'l guian, una de las rodas del vehicul passa per sobre del *Lleal*, el gos del cego, esclafantlo entre la pols de la carretera.

El gos llensa un gemech, mentres el carro ab el cavall desbocat s'allunya carretera enllá, avall, avall... despertant ab sos sotrachs, á las flors que niuhan en la cuneta, del seu ensopiment.

Y'l cego, estirant el cordill, mormola una maledicció, mentres aquells ulls sense ninas, enterbolits per una llágrima, dirigeixen la mirada enllá, ahont se sent la feble remor del carro, interrompuda á vegadas pel crit estrident d'una dona...

XAVIER GAMBÚS.

NOTAS D'ART

De segur que, llegint el nostres diaris locals, hi haurán trobat moltissimas vegadas fragments de prosa poch més ó menys com aquesta:

«Al contemplar su juvenil entusiasmo, su maravillosa técnica no disfrazada por ningún prejuicio, al ver que produce lo que siente sin poner más trabas á su espíritu que el culto a la verdad y que de su manera de ser florece un arte superior y sincero, mirando á nuestro alrededor le proclamamos en nuestro fuero interno el primer paisajista de Cataluña y uno de los primeros del mundo.»

Quánts y quánts n'hi ha hagut de *primeros!* Ditxosa terra catalana que té'l privilegi de produhir grans artistas, puig ne surten tants, que'ls uns empenyen als altres!...

Per suposat qu'aixó ho dich per lo que llegeixo en la prempsa. L'autor mateix d'aquesta mostra de castellá florit y buyt ja'ns en ha presentat bastants.

Donchs de tots aquests disbarats que diariament s'escriuhen referintse á Art, ¿qui'n té la culpa? Com diu Daudet en son *Tartarin*, hem de creure que qui'n té la culpa es el sol, que com als de Tarascon ens gira'l cervell y'ns ho fa veure tot com á través d'un vidre de multiplicar. A no ser que'n tingui la culpa la politica. Ocupats com están ab ella'ls diaris *de gran circulación*, deixan la secció d'art en mans de gent inepta, que no servint per'altra cosa,'s creu ésser bona per'aixó. Si coneguessin bé lo que tractan, segurament no hauriam tingut tants grans artistas que desapareixen tan bon punt han tret el nas. Peró ¿qué hi fa, si'ls *gacetilleros* ja'n tornan á fabricar de nous?

La pintura que á Barcelona'n *dihém* modernista, fa moltissims anys que ja la coneixiam. Al ésser importada aqui, tothóm sab lo que va costar fer que'l públich s'hi acostumés, y fins que se'n ocupés la que s'anomena *prempsa seria*; y avuy, qu'en cap pais civilisat se'n parla d'aqueixa classe de modernisme, aqui á Barcelona'l proclamém com si haguessim fet una gran troballa, com si haguessim descubert un nou món. Y desgraciadament seguirém fentho aixis mentres no tinguém una prempsa més formal, una prempsa ahont no's confonguin l'art y la industria, una prempsa que no sembli feta pera que alguns ineptes s'hi guanyin la vida.

—

Fet aquest preámbul, que sembla no tenir res que veure ab l'assumpto principal del present article, aném á aqueix assumpto, que no es altre que dar compte d'haverse ja inaugurat las exposicions setmanals de ca'n Parés, com cada hivern, encara que aquest any han suprimit la iluminació nocturna, que las hi dava molt atractiu. De totas maneras, aquest moviment artistich no deixa d ésser ben agradable y digne d'estimul.

Comensá l'Andreu Solá ab un hermosissim quadro ple de sol y pintat ab molta sinceritat, del que ja'n digué quelcóm Joventut.

Després segui una *grande machine*, ó sia una tela de grans dimensions representant una escena sentimental desenrotllada en la fábrica de tabacos de Sevilla, pintura molt aparatosa y del gust de cert públich, original d'en Brugada.

Aquesta setmana tenim una important exposició d'en Joaquim Mir, pintor de grans condicions y de talent reconegut, puig fou assiduu expositor dels certamens organisats per l'Ajuntament en el Palau de Bellas Arts, ahont el seu talent fou recompensat.

Vint quadros son els que integran la exposició, setze d'ells catalogats. Tots son marinas y paisatjes, y tots tenen una entonació vigorosa. Si bé'ns hi fixém, no triguém en notarhi cert desequilibri, puig s'hi troban dugas tendencias ben diferents: la *impresionista* y la *simbolista*. Aquesta darrera'ns la revelan sobre tot aquellas rocas que volen semblar cosas fabulosas ó fantásticas. Aclucant els ulls, la imaginació té molta feyna, puig alló tot ho sembla menys lo qu'es. Y en veritat, reconech la hermosura y la grandesa d'aquest art... quan es ben sentit. La vida es monótona, y'ls somnis l'aixamplan y la embelleixen: sols que, aixó de fernos somniar, en Mir ho intenta, peró no ho consegueix del tot. Sia qu'ell aquest género no'l sent, sia que no més el tracta sugestionat per algún altre artista, sia per lo que's vulgui, hem de dir que no'ns ha convensut. Alli hont el veyém enter, hont el trobém el mateix pintor que sempre hem admirat, es en els quadros titulats *Poblet*, *Cala*, *Cap al tart*, *Nota* y *Câ la Diosa*, en que la personalitat d'en Mir apareix ab tota la seva forsa, encara que abusant massa del *cadmium* com es la seva costúm, puig no hi há cap dubte que el sol no es groch, y en Mir, no podentlo resoldre d'altra manera,'s val d'aquest color pera sortir del pas. De totas maneras, la execució es espontania, y la impresió que fan aquests paisatjes no s'oblida fácilment. Lo mateix devém dir de la nota crepuscular de *Sant Medí*, qu'es deliciosa y sugestiva.

Aixis ens agradaria véurel sempre: es á dir, encara que s'esforsés á resoldreu més, y conservant la mateixa nota impresionista. Creyém que ni l'Art ni en Mir hi perdrian res.

—

En un altre número'ns ocuparém de la Exposició recentment inaugurada en el «Circulo Artistico», com també de la de cartells oberta en el «Circul de Sant Lluch».

Joan Brull.

REVISTA MUSICAL

Concerts.

Quatre concerts en el curt espay d'una setmana, assistint á tots nombrosa concurrencia, demostran qu'en realitat hi há á Barcelona una gran afició á la música, que aquesta afició va creixent cad'any, y que si'ls que portan la direcció del moviment musical saben encarrilarlo vers un ideal verament artístich, poden esperarne, més ó menys tart, profitosos resultats.

Hem admirat un cop més en dits concerts á celebritats com els pianistas Pugno y Bauer, á nostre paisá'l prodigiós violoncellista Pau Casals, y al mestre Crickboom en sa doble qualitat de director d'orquesta y de consumat violinista. De tots ells hem exposat ampliament nostre criteri en las planas d'aquest periódich, y no tenim per qué repetir lo que diguerem, sinó manifestar qu'ara com sempre'ns han fet fruhir algunas interpretacions ben notables en obras dels géneros més contraposats.

No'ns entretindrém en senyalarlas una per una, perque la llista fora massa llarga. Preferim dar compte de la impresió qu'en conjunt ens han produhit aquests quatre concerts.

La primera y principal es qu'en ells casi sempre ha predominat l'executant, que fa gala del domini extraordinari qu'ha alcansat del seu instrument, sobre'l músich que interpreta y'ns comunica una fonda emoció al desentranyar la essencia de l'obra. Aixó'ns guardariam d'afirmarho en absolut, peró ha sigut nostra impresió principal, sobre tot per lo que respecta als artistas que gosan d'un renóm tan universal com els senyors Pugno y Casals, dels que'ns confessém fervents admiradors. En cambi, en Crickboom y en Bauer, si no han alcansat aquell renóm, ó precisament per aquest motíu, ens han ofert una mostra més patent de la qualitat fonamental pera nosaltres: el sentiment en la dicció, sobre las maravellas del executant. Apart del motíu essencial d'aquesta diferencia, ó sia'l distint temperament de cada artista, volém també atribuirho á dugas causas externas: la calitat de las composicions executadas y l'efecte que aquestas produhiren en el públich.

En els programas han predominat d'una manera un xich abusiva las composicions que donan motiu al executant pera maravellarnos ab el seu mecanisme y demostrarnos que no desconeix cap dels secrets en la práctica del seu instrument. Aixís en Pugno ens ha ofert aquesta temporada moltas obras d'aquest género, y tot y admirantlo en ellas, hem disfrutat més al sentirli la *Sonata* en *la* bemol de Beethoven, y l'andante de la *Sonata á Kreutzer* del mateix autor. Creguin els verdaders artistas qu'es preferible abusar un xich més de Beethoven y Chopin, y un xich menos de Grieg y de Listz (1).

Per aquest motiu el concert de violí y piano que ab tant delit esperavam, no logrà esborrarnos gayre la impresió del de la darrera temporada, puig ni la *Sonata* de Lekeu, ni la de Grieg, ab tot y ésser ditas d'una manera magistral pels dos artistas, son obras que logrin tocarnos las fibras del sentiment, y per tant, despertar nostre entussiasme. Fou menester, pera que aixó arribés, que'ns obsequiessin fora de programa ab l'*andante* ab variacions de la inmortal *Sonata* de Beethoven, y llavors si que varem experimentar lo que tant hem trobat á faltar en aquests concerts: la fonda impresió de l'obra d'art y la perfecta compenetració del intérprete ab el compositor. En Crickboom va dir las variacions ab tot el sentiment d'artista inspirat que tantas voltas hem admirat, y en Pugno va secundarlo posantse al seu nivell y arrebatantnos com en cap altra obra del programa.

Cosa semblant podém dir dels concerts Casals-Bauer. Millor combinats els programas, potser no hauriam apreciat tant el mecanisme, peró hauriam fruhit més art. Sentir dos pianistas celebrats en dos concerts seguits, es motiu de las indispensables comparacions á que tan aficionat se mostra nostre públich. Y en veritat que'ls pianistas Pugno y Bauer no ofereixen en sas personalitats artísticas gayres punts de semblansa, y, á pesar de seguir la mateixa carrera, es més difícil compararlos de lo que á primera vista sembla. Sas escolas son ben diferentas, y si en el concepte d'executant se veu més en Pugno al consumat mestre, no sabriam en justicia declarar aquesta mateixa superioritat per lo que toca á la escola d'interpretació. En l'un hi veyém principalment el cuydado de la forma propi del estil francés; al altre, potser ab descuyts d'estil, el veyém endinzarse més en el fons de las obras. Hi há que reconeixe en el pianista Pugno més grandiositat, més domini ó *maestría*, peró hi há que concedir á en Bauer mérits ben notables, sobre tot per la veritat ab que sab apropiarse el pensament del autor.

D'en Casals no'n queda res per dir. Es el de sempre, el qu'ha arribat ab el violoncello á un nivell que sembla que ja no's pot

---

(1) Pera descárrech nostre volém fer constar que quan parlém de Listz ens referím al únich aspecte d'aquest músich que coneix nostre públich, ó sía l'autor de las *Rapsodias, Polonesas* y fins d'obras orquestals com *Les Preludes,* en las que no hi descubrím més que enlluhernadors efectes. Peró hem estudiat també al Listz autor de varis oratoris y poemas sinfónichs, que'ns revelan en ell una personalitat molt diferenta y son dignes de que nostre públich hi comensi á fixar la seva atenció.

superar, y que ben pochs han pogut igualar. Sa personalitat es de las que ja no tenen discussió; lo únich tal volta que pot apreciarse segons el particular modo de sentir es qu'en Casals hagi abrassat decididament la carrera de *virtuós*, en la que sobressurt en primer terme l'artista, y en segón lloch l'obra d'art. Peró aquesta es la carrera més profitosa, y si vol atendre principalment al seu particular interés, fa bé en seguirla.

Respecte al públich, hi há quelcóm que deplorar en sa conducta, per més que sia fill d'una tradició inveterada. Si'ns compláu veure'l creixent entussiasme ab que concorre á las festas musicals, ens fa pena la falta de cultura que bona part dels concurrents manifestan. L'arribar tart y fent soroll; el conversar durant l'audició de las obras; l'aplaudir sense mesura, no precisament en las obras més genials é inspiradas, sinó en las de més efectisme; l'apreciar millor el mecanisme que'l sentiment en la execució, y entussiasmarse á mida que aquesta pren un moviment més accelerat; l'abús de las *llamadas* á escena y de las *propinas*, fins al punt de sentirse una tercera part més de programa, y sobre tot l'imposar á crits al artista la composició que desitja sentirli, cridant com si's trobés en un circo ó torin, son cosas totas que desdiuhen d'un públich que pretén passar per ilustrat. Es menester millor educació, senyors del públich, y també senyors y senyoras de molts palcos y butacas!

JOAQUIM PENA.

TEATRES

CRÓNICA.

La temporada de tardor ha comensat, y'ls teatres de declamació no'ns ofereixen res interessant. Sols el Romea ha inaugurat puntualment, y la critica, en vaga á falta de novetats, ha ressucitat la vella qüestió de la llastimosa decadencia en que'l Teatre Catalá's troba.

Quan sortí *La Setmana Catalanista*, publicarem uns articles, que després recopilarem en un número antecedent al primer any de JOVENTUT, en els que concretavam nostra opinió sobre l'estat de dit Teatre, las causas de sa decadencia y fins apuntavam els remeys que podrian regenerarlo.

Reclós, deyam, en un local que cada dia respón menos á las exigencias del art y dels auditoris moderns, monopolisat per un públich rutinari y sens ideal artistich, descuydat y tal vegada desdenyat per la majoria dels autors que no troban recompensats ni moral ni materialment sos esforsos en bé del art, y per ultim, menyspreuhat pels mateixos actors convensuts de la inutilitat del travall fet pera una concurrencia insubstancial incapassa de compéndrel y apreciarló, la situació del Teatre Catalá es desesperada.

A lo que alashoras deyam no hi tenim res qu'afegir, puig las circunstancias no han pas variat. El teatre Romea continúa guardant las tradicions del Teatre Catalá, y res indica una tendencia á corretgir vicis y defectes tradicionals.

Darrerament s'ha estrenat en catalá *Llibertat*, d'en Rusiñol, obra sobre la que donarem nostre lleal judici cuan la va estrenar en italiá la Vitaliani. No tenim per qué insistir, puig nostra opinió no ha variat. Sols ens servirá pera fer notar que aquesta obra, á pesar de las sevas pretensions innovadoras, confirma las nostras apreciacions sobre la impossibilitat de fer renaixe'l Teatre Catalá sens una radical transformació.

Llibertat ha sigut rebuda ab entussiasta aplauso pel públich de Romea, mes no es possible enganyarse: l'éxit no's deu al seu esperit modern, sinó que's deu precisament á la part pintoresca, al element cómich de qu'está farsida l'obra. Si no fos aixís, l'éxit no hauria sigut tan espontani, puig qu'en Rusiñol, més poeta que filosop, més humorista que sociólech, no ha pas fet un gran drama de tessis. L'éxit se deu al *blagueur*, al satírich, al humorista, y'l públich de Romea, més que penetrar en l'esperit de l'obra, s'ha limitat á riure'ls xistes y situacions cómicas, ab l'agravant de riure ab més esclat quan aquells son més barroers y aquestas menys delicadas.

Per tot axó, donchs, nosaltres continuém creyent com fa dos anys que pera regenerar el Teatre Catalá s'ha de fer una revolució complerta. No n'hi há prou ab aportar obras modernas: es precis aportar també un teatre, un públich y uns actors moderns.

Un drama d'Ibsen á Romea!... Faria dormir al públich y'ns faria escruixir als que de veras admirém al genial autor noruech.

EMILI TINTORER.

EDITH

La copa que m'has dat, com sanch viventa
m'ha entrat en els sentits. De tos bells llabis
humits encar, la esgarrifansa tebia
m'ha dut al cor... Mes quan ja freda, buyda,
demunt la taula jeya dessangrada;
quan l'ultim bes m'has dat, oh Edith volguda,
m'ha entrat al cor ab l'última beguda,
en la buydor glassada de la copa,
el recort de la terra abandonada
y el trist present perdut per una estona
en els teus llabis temptadors, oh dona!...

JOSEPH LLEONART.

Karlsruhe, juliol de 1901.

UN DRAMA AL DESERT

Llarga havia sigut la jornada, caminant sempre sota'l Sol abrusador, sobre l'arenosa terra cálida del desert.

Ella era hermosa, de cabells negres y ulls de foch. Se'l mirava á cada moment, pálida y ullerosa; pálida com la flor, ullerosa com el desitj.

Ell li passava'l nervut bras per la cintura delicada, y caminavan febrosament, sense dir res. S'havian fet el propósit de caminar fins que caygués la nit, la nit d'amor promesa, l'única nit d'amor que cobavan desde que's conegueren, desd'aquella tarda que, burlant la vigilancia, ella tregué'l cap per una gelosia del palau, com un aucell que vol fugir.

Pobra esclava! Quin migrament al palau! Quin fástich el sultá, ab aquells ulls molls y apagats, ab aquells llabis cayguts! Y ella tan hermosa, tan jove, sedenta de vida, d'ilusió, de miradas de foch!...

Per aixó fugia, després de tant somniar, ab l'home que va passar aquella tarda, l'home ferreny y hermós qu'havia aixecat el cap com si la pressentis.

Y caminavan... caminavan...

Els horitzons tancavan á sos ulls el desert en una inmensa rodona, y'l cel llis s'aixecava com una grandiosa cúpula... Y la tarde's va fondre. A l'última rialla del Sol, s'aná enfosquint, enfosquint... y llavors se pararen. Ella va espantarse com una verge. Oh, si! Pobra esclava! D'aquell amor gran, potent, irresistible, vibrant de llibertat, si que n'era de verge! May l'havia sentit sinó llavors: per aixó s'espantava, y's tornava més pálida, y'l cercle de sos ulls més negrós, com el cel, y'ls ulls més brillants, com els primers estels que parpellejavan en la inmensa volta.

—¿Estás cansada?—li preguntá l'amant.

—Si—contestá la pobra esclava.

—Descansa en els meus brassos, donchs.—

Y ella s'hi deixá anar com desmayada; y després l'enamorat li digué:

—¿De veras t'hi morias al palau?

—Ah! No'm fassis mirar enrera: m'espanto! Jo volia ayre, y allí tot eran perfums; jo volia sol, y tot eran clarors misteriosas... Jo necessitava estimar á un home, y l'únich home que hi havia, fora dels pobres eunuchs, era ell, y ell me feya fástich. Quan m'hi van portar, vaig estimarlo un xich, y fins sentia gelos de las altras esclavas hermosas. Peró ell no'ls comprengué, y se'n reya. Després ni gelos... res. Ja l'odiava.

Jo necessitava estimar á un home. A tu! A tu! Morir per ell, qu'ell se sacrifiqués per mi, que dongués la seva vida per la meva!...

Demá'ns perseguirán. Jo no vuy qu'ell me mati. Vuy que'm matis tu aquesta nit... que tu moris també!... Cóm t'adoro!

—Qu'ets hermosa!—replicá ell, abrassantla ab deliri.—Miram ben fit á fit, que no's perdi ni un instant pera nosaltres. El nostre amor será tan curt!...

—Massa curt!... Peró no me'n planyo, oh no! d'haver fugit del palau!

Prou m'ha costat decidir al eunuch pera que m'obris la porta, aquella porta que s'havia tancat darrera meu com una llosa qu'enterrés la meva joventut.

Pobre eunuch! Li he dit que la vida d'esclau era odiable. Massa qu'ho sabía. Y plorava... plorava... Al ultim s'ha convensut... Pobre eunuch! Y m'ha deixat fugir. M'ha dit que'l matarian, peró qu'ell no hi perdria res ab la vida.

Aquesta matinada, pocas horas després d'haver fugit nosaltres, deu haver mort. Pobre eunuch!—

La pálida esclava s'havia posat trista y llensá una gran mirada á la extensió del desert. Ell se la mirava ab un enamorament salvatje. Quan ella aixecá'ls ulls, topá sa mirada ab la d'ell, y tota s'estremí.

—Estimam!!—xisclá, condensant en sa paraula las sensacions de tota sa vida.

. . . .

. . . .

Quina pau la d'aquella nit! Per tot arreu un silenci grandiós... Ja era molt avensada quan la enamorada esclava va mormolar:

—Ara matam. Ja no'ns podém estimar may més. Besemnos per darrera volta y morim.—

Y resoltament tregué'l punyal de la cintura d'ell y li posá á la má.

—Té! Té! Morim! Cuyta! No agafém amor á la vida, que no es pera nosaltres. Matam!! —cridá ab energia.

Y ell obehí cegament, enfonzantli en el cor.

La esclava girá'ls ulls en blanch y morí.

Llavors l'enamorat va mirarla ab la impresió potenta de son amor, encara sedent, y's sentí cobart pera matarse. Tot li semblava un somni.

La despullá, volent ubriagarse de Bellesa. La sanch que á n'ella li rajava del pit encara era tebia; peró tot s'anava refredant... refredant... y ell la omplia de petons com si volgués comunicarli escalf y tornarla á la vida.

La claror de la celistia era migrada y no podia véurela bé... Delirant, ab el cos nu, inmóvil, de la dona adorada entre'ls brassos, comensá á caminar cap á Llevant, cridant al Sol desesperadament.

De tant en tant se parava pera mirar el rastre de sanch, que prompte's fonía en l'arenosa terra. Y'l cos á cada instant més fret, més fret... y ell omplintlo de petons...

Després de molt caminar ab la dolsa cárrega, vegé al horitzó una ratlla de claror.

Quina blancor la del cos nu al rebre aquella claror freda!...

Després esclatá'l Sol, y sos raigs petonejaren el cos de la morta, y ell la vegé hermosa; peró de sobte se li encengueren els gelos, uns gelos fatals, uns gelos de boig, y cridá desesperadament:

—Oh, no, Sol! No es pera tu! Sols es meva! Tu ets la vida, y la vida'ns escup! Tu no pots besarla! Jo si, la beso... per última volta! Oh, Sol, ánima de la vida! Malehit sias!—

Com una fera furgá la terra ab sas mans, y amagá, gelós, el cos d'aquella dona adorada.

R. Suriñach Sentíes.

(Ilustració de Ricart Opisso).

BIBLIOGRAFÍA

Discurso inaugural leído en la solemne Apertura del Curso Académico de 1901 á 1902 ante el Claustro de la Universidad de Barcelona, *por el Doctor don Antonio Rubió y Lluch, Catedrático de la Facultad de Filosofía y Letras.—Barcelona. Imprenta y Librería de Montserrat. 1901.*

El discurs inaugural del present curs universitari á cárrech del professor doctor Rubió y Lluch, rublert de bellesas literarias y escrit en un estil cultíssim y elegant y á la vegada d'una facilitat maravellosa, ve á afirmar una volta més la importancia de la llengua y literatura catalanas, importancia negada constantment per molts que no s'han pres la molestia d'estudiarlas.

En aquest sentit—y ja més amunt hem reconegut las bellesas literarias del esmentat discurs—el trevall del doctor Rubió es una defensa admirable de la cultura catalana.

Després d'un curt proemi, en una rahonada exposició preliminar crítica y histórica destinada á demostrar la relació de dependencia existent entre l' activitat mental y creadora d'una nació y'l medi social, el lector veu sorgir, evocada per la galana ploma del doctor Rubió, la personalitat política y literaria de Catalunya, del món caótich creat per las violentas y successivas invasions barbres, ab tots els elements que s'acoblaren pera constituhirla: helenisme, romanisme, cristianisme, germanisme: elements que compenetrats y fosos arribaren á formar definitivament en el sigle XIII «la societat catalana, feudal en el fons, monárquica en la forma, federativa en son organisme polítich, religiosa en son esperit, guerrera y mercantil en la doble expansió de la seva activitat, y en la seva manera d'ésser profondament lliberal y democrática».

El doctor Rubió afirma rodonament, entrant en materia, la originalitat de la literatura catalana, ja desde sos orígens: afirma la seva superioritat respecte á la portuguesa, creyent també que pot resistir la comparansa ab la castellana. No obstant, reconeix la infe-

rioritat de las lletras catalanas devant de las francesas y sobre tot de las italianas, de las quinas ne reben influencias innegables y directas (1).

Fa notar aixis mateix l'esperit eminentment práctich dels autors catalans que abandonan el llatí avans que'ls de las demés nacions, escribint en llengua propia pera que llurs obras penetrin fins en las capas més humils de la societat, esperit práctich que no excluheix l'atreviment y la valentia en el pensament y en l'acció: testimoni'n son els grans homes de l'antiga Catalunya, desde'l rey Jaume I á Sant Vicens Ferrer.

D'aqui'n resulta una introducció de poesía en la historia, una fusió d'elements lirichs y critichs que donan naixensa á la prosa histórica de Catalunya (2), perque'ls autors, «ignorants d'erudició y de ciencia en l'época en que'l Renaixement anava á renovarho tot y á esborrar las páginas més originals de la Edat Mitja», se sentían homes avans que sabis, y llur tasca's reduhia á la reproducció de las cosas observadas, sense que la introducció de certs elements poétichs arribés may á alterar la realitat dels fets.

El doctor Rubió exposa després la importancia capdal qu'en la historia literaria catalana tenen el Beat Ramón Llull y Sant Vicens Ferrer: exposa'l carácter nacional que pren la literatura catalana dins de la confederació d' Estats que formavan la corona d'Aragó, y termina recomanant que no s'abandoni per'xó l'estudi de la llengua y literatura castellanas, recomanació molt fonamentada després del coneixement de las catalanas, y que pot ferse extensiva també á las italianas, francesas, inglesas, alemanyas, etcétera, es á dir, á totas las qu'han contribuhit y contribuheixen á la formació del grandiós concert d'universal cultura quals armonias vibran y vibrarán eternament sobre las inteligencias (3).

(1) Vegis la semblansa entre l'original toscá de la *Commedia* del Dant y la traducció catalana d'Andreu Febrer.

(2) Aquesta barreja d'elements de que parla'l doctor Rubió s'observa d'una manera notable, entre altras obras, en el cap. I de la Crónica de Muntaner, que comensa aixís: «Un día, estant yo en una mía alquería per nom Xiluella qui es en la horta de Valencia, e durmint en mon llit, a mi vench en visió un prohom vell, vestit de blanch, quim dix:—Muntaner, lleva sus, e pensa de fer un libre de les grans maravelles que has vistes, que Deus ha feytes, en les guerres hon tu es estat, etc »

(3) La Cátedra de Literatura Catalana que'l docte professor reclama pera nostra Universitat en son discurs, per ara es un somni. Y es cosa ridícula que l'alumne catalá llicenciat en la Facultat de Filosofía y Lletras surti de la Universitat de Barcelona desconeixent las obras dels reys Jaume I y Pere IV, de Muntaner y Desclot, de Llull, d'Eximenis, de Vilanova y Sibiude, d'Ausias March y de Roig de Corella, de Jordi de Sant Jordi y d'Andreu Febrer.

EMPORIO CIENTÍFICO É HISTÓRICO DE ORGANOGRAFÍA ANTIGUA ESPAÑOLA, *por Felipe Pedrel.—Barcelona, Juan Gili, librero, 1901*.

Hem rebut del mestre Pedrell un tractat de *Organografía musical antigua española*, obra que revela la superior erudició de tan ilustre musicógraf y la seva cultura y competencia en la materia qu'estudia.

En els *Preliminares* de l'obra l'autor estableix justíssimament que «la invenció dels instruments de música es tan innata en l'home com el sentiment del cant y l'instint del ritme».

Defineix la Organografia de conformitat ab Schultz ó Prœtorius, això es: *art de judicar, comparar y descriure'ls instruments de música*. Com á fonts d'investigació organográfica utilisa l'autor principalment la *Declaración de Instrumentos músicos* de fra Joan Bermudo (1555), el famós *Melopeo y Maestro* de Cerone (1613) y la *Escuela música* de fra Pau Nassarre (1724). Classifica més endevant la riquesa instrumental antiga en quatre classes: *instruments autófons*, que produheixen sons mercés á la elasticitat dels mateixos cossos: *instruments de membranas*, quals sons son produhits per las membranas qu'han adquirit elasticitat per tensió: *instruments de vent*, que produheixen el so pel moviment vibratori del ayre, obtingut per medi d'una corrent que funciona sobre órgans especials: *instruments de cordas*, fundats sobre la vibració de las mateixas, cossos filiformes que, com las membranas, han adquirit elasticitat per tensió. L'autor explica ab tota claretat las innombrables divisions y subdivisions dels mateixos.

Després, en las tres parts en que'l tractat está dividit (*Enumeración de Instrumentos, Descripción y Construcción de Instrumentos* y *Acoplamiento polifónico de los Instrumentos*), exposa successivament fragments de las obras literarias y filosóficas en las quinas s'hi troban relacions d'instruments (entre altres el célebre *Hymnus de Nubentibus, Cancioneros, Triunfo del Amor de Juan del Enzina*): dona á coneixe admirables inventaris instrumentals, llochs ahont els instruments se fabricavan, etcétera; y en la darrera part, magnifich trevall d'erudit y de critich, el lector pressent ja la formació de la orquesta moderna: pressent que s'está «preparant—com diu el mestre Pedrell—el camí al geni de la sinfonia, al inmortal Beethoven.»

—

Raymón Casellas.—ELS SOTS FERÉSTECHS.—*Barcelona.—Llibrería de Francisco Puig.—1901.*

Després de las admirables y sentidas novelas d'en Pin y Soler, els *Croquis Pire-*

nencs d'en Massó Torrents, grandiosa, tranquila y serena visió de poeta: las narracions d'en Pons y Massaveu que forman el llibre *Trescant per les serres*, serie de quadros de color y de dramas rublerts d'humanisme, y'ls *Sots feréstechs* d'en Raymón Casellas, son las obras catalanas en las quinas hi hem vist millor reproduhida la existencia dels que viuhen en plena Natura, ab sas bellesas y sos idilis, sas lletjesas y sos crims.

Peró'l temperament propi de cada autor modifica sensiblement l'aspecte de la Naturalesa y dels homes. En Massó sent l'idili en las alturas: en Pons el drama petit de la vida ab sas miserias y dolors vulgars: en Casellas la buydor aclaparadora dels sots ombrivols, rodejats y quasi esclafats per altas montanyas, ahont éssers miserables, desprovehits d'humans sentiments, portan la fosca existencia dels taups, viuhen odiant el sol y l'alegria, y més morts que vius s'arrossegan sobre la terra, pesants y bestials, sorruts y viciosos, supersticiosos y malvats, eterns enemichs de lo bell y de lo noble, verdaders esguerros de la Mare Naturalesa.

Els Sots feréstechs tenen quelcóm del macábrich y aterrador realisme dels escriptors flamenchs — entre altres Verhaeren, Huysmans y sobre tot Lemonnier—grans somniadors de tristesas, de naturalesas mortas, de dramas que semblan visions horrorosas, allunyats de las augustas clarors del dia, des consoladors y barbres.

Com els autors anomenats, en Casellas sent las grans soletats de l'ánima, las veus amenassadoras de las nits fosquissimas, els grisos colors dels cels d'hivern, la eterna monotonia de las plujas, els cants del vent á travers d'arbres que semblan espectres... En els sots feréstechs may hi brilla'l sol.

La lluyta de Mossén Llátzer, el sacerdot oblidat en las foscas clotadas, contra l'aixám de bestias ab figura humana que'l voltan, constituheix una pahorosa y fantástica successió d'alucinacions, tan horribles que l'ánima vensuda demana á cada punt repós, pietat y consol, perque hi han moments en que no pot resistirlas.

Els Sots feréstechs tenen quelcóm del infern dantesch. Son llochs malehits, habitats per damnats inconscients que's torturan á si mateixos. Son llochs malehits ahont la bondat es escarnida, la tendresa de cor ridiculisada brutalment, ahont l'amor al proxim no existeix, ahont, ab la feresa dels animals carnicers, una pobra existencia es trossejada sense compassió.

Entre'ls quadros de l'obra s'hi destacan *L'esglesia tancada*, *El regne de la Mort*, *La gent dels Llims*, *El pallasso bosquetá*, *Las campanas tocan*, *La Rodassocas*, *Deu y el Dimoni*, *La missa blanca y la missa negra*, *Días negres*, *Camí del Calvari*. Un no sab quin d'aquests quadros es el millor.

Y tan gran es l'efecte causat per la lectura dels *Sots feréstechs*, tan fonda y esgarrifosa la emoció que produheixen, que al deixarlos els ulls cercan las blavors del cel y'l pit s'aixampla serenament. Allavors se respira més á gust y's veu més bella la Naturalesa que tenim la ditxa de contemplar.

—

Apeles Mestres.—MONÓLECHS (*Siluetas barceloninas*).—*Barcelona.*—*Antoni López, editor. Llibreria Espanyola.*

L'eminent poeta Apeles Mestres ha tingut la galanteria d'enviarnos el tomo de *Monólechs* que acaba de donar á llum.

En tots ells s'hi observa'l fondo humorisme del poeta, finament observador de las ridiculesas y debilitats humanas, ridiculesas y debilitats que satirisa suaument, com si las compadis en son interior, sense duresa ni odi, y que'l lector fruheix ab la mitja rialla als llabis, perque res de lo qu'escriu l'Apeles pot inspirar sentiments que deprimeixin ó rebaixin.

En el petit prólech que dedica al lector diu el poeta: «L'autor d'un monólech no es més que la gallina que pon l'ou: l'actor que'l representa es el cuyner que ab el seu saber pot convertirlo en un plat exquisit». Es massa modestia. Lo que sent l'Apeles Mestres se recomana per si sol.

G. ZANNÉ.

—

GRAMÁTICA CATALANA, *Grafia elemental*, *per Joseph Poal y Jofresa. Notari. Manresa, imprempta de Sant Joseph. 1901.*

En un dels nostres passats números parlavam de la necessitat evident que té la literatura, y fins el moviment científich, de que las autoritats filológicas s'acoblin á fi d'aportar cada una son tresor y debatre lo més aviat possible la qüestió gramatical-ortografica, tan confosa avuy per avuy, y al parlar d'aytal assumpto aplaudiam, y refermém encara l'aplauso, á Mossén Grandia per son llibre darrer, que fins ara es el que ab més coneixement de causa y més imparcialitat exposa aquesta delicada materia.

Desde allavors ha eixit un'altra gramática, y es la que'ns ocupa ara, y segons tenim entés, n'han de sortir d'altras. Tocant á l'última, qu'es de don Joseph Poal, poca cosa podém dir en favor d'ella, puig desgraciadament defensa la escriptura y composició del catalá tal com se parla, cosa ridicula. del tot ridicula exposarla, ja que no som en els temps d'en *Pitarra*, que necessitava pera sas produccions teatrals un llenguatje fins á cert punt vulgar; peró avuy es una temeritat,

perque'l moviment literari ha reviscut arribant á un grau d'avens que'l posa á nivell dels de las més oviradoras nacions, y com es de suposar, requereix ara espurgarlo y purificarlo'l nostre llenguatje, y mentres ho farian, ó més ben dit, ho fan en Grandia, Nonell, Fabra, Bulbena y altres, el senyor Poal y Jofresa destruhiria tan plausible tasca.

Al emetre aquesta opinió, no ho fem ab intent de mortificar al autor; lluny d'això, creyém qu'es necessari dirho. El senyor Poal acredita una inteligencia estudiadora y ben rahonable, y més ho faria si no's deixés portar de certas preocupacions que malejarán sempre las sevas obras (volém dir las que's refereixen á filologia).

Aquesta es nostra opinió de l'obra en general; ara, si esbrinessim part per part, trobariam qu'exposa materias ben assahonadas y reglas d'opinió ben aprofitadoras, que li donan dret á entrar á la rodona quan siga l'hora d'escatir punt per punt la qüestió general pera ferla oficial entre'l nostre poble, que camina á las palpentas no atrevintse á fer us del idioma natural per no tenir un punt d'orientació, mentres ne té molts ahont s'hi estrella de ple.

La gramática del senyor Poal la recomaném als filólechs y gent de ciencia, peró no al poble en general, perque's sobtaria ab las laberinticas disertacions que contenen las 130 planas de que's compón el llibre.

—

Faulas d'Isop en vers.—*Traducció directa del grech per Joseph Alcoverro y Carós, doctor en filosofía y lletras.—Barcelona. Imp. Badía, 1901.*

Una pila de dias fa que tenim aquesta obra demunt la taula esperant el torn d'ésser judicada: peró trevalls d'altra mena l'han endarrerida; avuy, donchs ne dihém quelcóm, aprofitant el curt espay de que podém disposar en aquest número.

No es pas nova la firma del senyor Alcoverro en el moviment literari: á més d'haver coloborat en algún periódich catalanista y ésser llorejat en certámens, té un llibre retolat *Suspirs y fantasías*, que publicá tres anys enrera, llibre ben recomanable per las esperansas que fan concebir sas composicions no mancadas d'inspiració, elegancia de llenguatje y forma correcta. Recordém que'n parlarem en altre periódich, quan sorti á llum, y al fullejar el llibret de faulas ens ha evocat un recort y l'hem tornat á fullejar, fentnos la mateixa impresió. Ara tocant á l'ultim llibre, dirém ab franquesa que no'ns ha agradat pas de bon tros tant. Reconeixém que son traduhidas fidelment, peró hi manca aquell deix qu'han de tenir pera posarlas en mans de la quitxalla. El senyor Alcoverro las ha volgudas vulgarisar en el sentit propi de la paraula, peró li han eixit massa literarias, y l'ésser literarias no es prou. En catalá'n tenim un model de faulas: en Felip Jacinto Sala n'escrigué que cumpleixen son objecte; en Verdú també'n té algunas, si bé més pretensiosas, peró bonas per' adaptarse á las inteligencias febles.

Si volia'l jove escriptor fer un llibre pera las escolas traduhint las faulas d'Isop, havia d'enrotllarse de circunstancias que's requereixen per'aytal objecte. Si no'l coneix, miri de llegir *Lo Trovador Catalá* del notable poeta Bori y Fontestá, y veurá la forma adoptada y l'istil propi pera que pugui aprofitarsen la maynada. Veurá també la faula, encara que ab nous procediments, propiament exposada. Y no es pas que deixin d'aportarshi las tan divulgadas d'Isop: ab doble motiu, donchs, el senyor Alcoverro podia eixirne més ayrós.

Créguins l'autor: no perdi'l temps fent trevalls per l'istil. Té una misió també meritoria y de més profit: la poesia original y de casa qu'ell conreuha prou bé li donará més goig y'n donará als aficionats. Trevalls com el que últimament ha fet el senyor Alcoverro son prou pera fer macejar el nostre llenguatje ab frases forsadas que raras vegadas tenen el verdader sentit, sempre que l'escriptor no profondisi bé aytal género.

Antón Busquets y Punset.

DESVARI

Ha passat bastant temps, y encara'm dura la impresió d'aquell somni ó desvari, produhit per la febre que invadia ma pensa maltissa.

Havent passat tota la tarda enguniosa, vaig poder endormiscarme, ab els sentits verament atontats.

En la cambra iluminada solzament per una espelma, s'hi filtrava pels finestrons mitj tancats la llum esmortuhida d'un dia núvol; ni una alenada de vida arribava á n'aquellas quatre parets enterradas en la gran ciutat; en aquell recó de món, ignorat per tanta gent, el silenci s'hi imposava.

Me trobava en un d'aquells moments en que'l cervell, cansat de divagar, se debilita y acaba per no pensar en res. Quan vaig tornar á obrir els ulls, ja no entrava claror pels finestrons.. La cambra estava sols iluminada per la claror esmortuhida de la espelma que s'acabava per moments, tintine-

jant, com si lluytés entre la mort y la vida.

A las oscilacions de la llum, vegi que la porta del meu devant s'obria poch á poch; sense remor, y aixó'm tregué del ensopiment en qu'estava... Tenía verdadera curiositat de saber qui la obría, y al mateix temps temía qui pogués ésser.

Y'm sabia greu que s'apagués la llum... Y la visió pressentida s'anava apropant, ab uns ulls sense ninas, fondos... y—«Aquí es!» —anava dihent ab una veu que no semblava d'ella... Doná un pas acostantse á la taula; apoyá una má ossosa sobre la barana dels peus del llit, y, mirantme y somrihent d'un modo irónich, me preguntá ab la mateixa veu:—«M'esperavas ¿oy?»—

Aquesta pregunta tan senzilla trobá ressó repetintse per tot arreu; jo no tenía esma pera contestar ni pera ferme cárrech de lo que'm passava, y ella ho devía entendre quan afegí: — «¿Es dir qué m'esperavas? Donchs aquí'm tens»...—Y s'atansá á la llum, que al rebre sa alé freda s'apagá.

Al quedar sol en aquella buydor vaig ofegar un crit en ma gola. Anyorava l'espectre; l'anyorava, y, sense sentir el més minim soroll, el veya al través de la fosca. Dels seus ulls n'eixían com verdosas fosforescencias que s'escampavan fins á invadir tota la cambra... Aixó m'esgarrifava; y en mon aclaparament, ni tenía voluntat pera mourem: era com esclau de la corrent magnética d'aquells ulls que no s'apartavan de mi; y sentia cóm l'eco de la veu del espectre furgava en mon cervell ab poderosa insistencia.

Aquella visió, que creya natural á la llum, se transformá á las foscas en un sér terrorífich. Sentía quelcóm que m'ofegava..... el pit se'm movía ab un horrible panteix, y era que, á mida qu'ella se m'anava acostant, l'atmósfera s'encongia entorn meu... Y'm venían tentacions d'estirar el bras y d'arraparme á la vida que semblava fugirme...

Poca estona després, vaig sentir com un bes sech en mon front que bullía; m'anava tot jo aniquilant fins á quedar reduhit al no res, y'm va semblar que prompte surava per l'espay lo mateix que l'espectre...

Tocaren dotze horas. Esmaperdut, no sabía si estava encara baix el domini d'aquell somni, quan la llum penetrá novament en ma cambra precedint á una dona que'm duya la medecina y'm tornava á la vida ab sa carinyosa mirada.

ENRICH CASANOVAS ROY.

ÍNTIMAS

I

¿Veus eixa volta esplendorosa, inmensa,
plena d'estels d'extrém á extrém y blava?
D'allá es d'ahont baixa entre perfums envolta
totas las nits, aqueixa irresistible
flama d'amor que nostres cors ajunta.
Quí pogués habitarhi
teninte eternament, hermosa meva!

II

A voltas he pensat: Quan l'aucell canta,
¿quí li ha dit al poeta si es complanta
el cant qu'entona?
¿Quí li ha dit si es esplay sols d'alegría
aquella melodía,
aquella bacanal de dolsas notas?
¿No es vritat, vida meva,
que á voltas afligeix
y altras alegra?

III

El pensament que á la font,
ma vida, vares donarme,
l'he posat prop *La non non*
dels papellons de *La Garba.*
Aixís, quan fullejaré
aquella garba bonica,
al trobarlo,'l besaré
boy pensant en tu, ma vida.

IV

Vuy besarte en mitj del front
qu'es el bes de matinada,
á la tarda, á sol-cayent,
te'ls faré tots á las galtas,
y quan sigui ja de nit
en tos llabis de magrana.

JAUME TERRÍ.

MORFINÓMANA

... Y'l piano, acariciat per aquellas mans de blancor transparent, deixá anar unas notas tristas y melangiosas.

Aquella cansó que sortía tendra y armoniosa, escampava per la sumptuosa cambra un alé d'amarga tristesa: queixas d'un'ánima enmalaltida. Las últimas notas sortiren febles y dolorosas com el sospir d'un agonitzant, omplint la cambra d'un ambient de anyoransas.

Y ella quedá tota pensativa, apoyant en las mans la poética testa coronada de cabells undosos y daurats com un manyoch d'espigas maduras.

En mitj d'aquella solitut ella gaudía'ls records de sa infantesa, d'aquella infantesa passada al escalf del amor de sos pares que tant la estimavan y que al saber sa desgracia moriren de tristesa y de vergonya.

Y plorava; las llágrimas lliscavan pressosas per sa fina cara, al recordar aquella nit mil voltas malehida: aquella nit en que deixá á sos vellets y amorosos pares pera seguir á un home que l'havía enlluhernat ab apassionadas y traydoras paraulas y ab promesas que jamay havían de cumplirse.

Qué poch li havia durat aquella felicitat ficticia! Encara no havia tingut temps de acostumarse á aquella vida de plahers esbojarrats, quan ja va desferse aquell daurat somni que follament la ubriagava.

Llavors vegé clarament l'abim en que havia caygut arrastrada per l'amor que tenía á n'aquell home y seduhida per aquells juraments enganyosos. Era jove, molt jove pera sostraures á la inmensitat de sa desgracia. Prou se proposava ella recular en l'infamant camí en que l'havian precipitada; prou procurava sobreposarse á n'ella mateixa: la seva feblesa de carácter li anulava la voluntat, y avensava malgrat seu vers l'abim, y á la fi, de pas en pas, s'enfonzá del tot en aquell inmens y corromput fangal ple de inmondicia.

Veya clarament lo que avans ni tan sols havía traslluhit; y perque ho veya 'y tenia verdadera conciencia de lo qu'ella era, y perque la volian, buscava sempre l'aislament pera presservar sa ánima, que's conservava pura, malgrat la corrupció de son cos, de superba y sensual hermosura.

Quín goig més inmens sentía quan podia despreciar á n'els que adulantla ab paraulas buydas, la despullavan ab sa lasciva mirada!

Havia buscat, entre'ls molts que's disputavan una mirada seva, un sér que s'agermanés ab ella; un sér que possehís, com ella, un'ánima lliure de baixesas y un cor que la estimés com ella volia que la estimessin, que com el d'ella fos senzill y generós.

Mes tot á son entorn era fret com el glas. A lo més, trobava respecte per tot arreu, un respecte fals, un respecte momentani; la respectavan perque era hermosa, y perque sa hermosura era cobdiciada y disfrutada. Al seu voltant no hi havía trobat ni la més petita guspira d'amor pur, d'amor verdader; la volian per sa bellesa, per sa elegancia, per son cos finament modelat y per sas miradas plenas d'altívesa; ningú havia probat de gaudir l'inmens tresor que sa ánima guardava, ningú havia penetrat díns d'aquell blanquissim santuari tot amor.

Perque á son voltant hi havia un buyt que ningú omplía, s'entregava tota ella á fruhir els recorts de sa infantesa, y pera oblidarse de lo que ara era, s'entregava conscientment als mortals plahers de la morfina, plahers que pausadament la conduhirian á la mort, per ella tan desitjada.

Com cada jorn després d'haver tocat aquella trista melodia, s'aixecá ab pausa y omplí un finíssim injectador de plata del narcótich que fa oblidar y que se n'endú la vida entre somnis dolsos... y's clavá aquella agulla en la carn de son bras esquerra... y restá dreta mirantse la hermosa blancor de sa pell finíssima... y aná tornantse pálida... De quan en quan son cos s'estremia convulsivament, sos llabis perderen l'hermós color de rosella y's tornaren moradenchs y ressechs, sa respiració's feu fatigosa y lenta, sos ulls se tancaren dominats per un pes irresistible, y sense forsas, completament aplanada per la morfina, caygué pausadament demunt de la molsuda catifa, ab las mans crispadas, ab la hermosa cabellera escampada com una madeixa de fils d'or... y en sos llabis s'hi aná dibuixant un somrís de felicitat suprema.

Antoni Font y Laporte.

NOVAS

Durant la vetlla del 21 del actual tingué lloch, en el Saló del Consistori Nou de Casa la Ciutat, la junta general ordinaria del cos d'adjunts dels Jochs Florals, pera l'aprobació dels comptes y elecció dels mantenedors qu'han de formar el Consistori de 1901 á 1902. Aquests son els següents:

Francesch Matheu y Fornells, Joseph Maria Roca, Guillém A. Tell y Lafont, Marián Vayreda, Modest Urgell y Víctor Brossa y Sangerman.

S'acordá suprimir dels estatuts la obligació, imposada fa tres anys al Consistori, de que hi tinguessin d'haver forsosament cada any entre'ls mantenedors dos mestres en gay saber y un prosista premiat en els Jochs Florals; quedant aixis la elecció de mantenedors enterament lliure, com es just y convenient.

—

El darrer dissapte va celebrarse en el local dels «Quatre Gats» la reunió pera constituhir l'«Associació Wagneriana». Se llegiren, discutiren y aprobaren els estatus pels que ha de regirse l'Associació, quals fins están clarament exposats en el següent

«Article II. — L'objecte de l'«Associació Wagneriana» es reunir en un sol aplech á tots els admiradors del Art de Ricart Wagner, pera la realisació dels següents fins:

A) — Estudiar á conciencia l'Obra wagneriana per medi del análisis poétich, musical y filosófich de las obras escénicas y teóricas de Ricart Wagner, com també de totas las que directa ó indirectament hi hagin tingut influencia ó vingut á esserne una derivació.

B) — Preparar la realisació práctica de dita Obra fomentant la formació de artistas catalans aptes pera sa execució, valentse d'una escola de cant y declamació en catalá ahont s'hi ensenyi l'estil é interpretació del drama lirich.

C) — Propagar y desenrotllar las ideas wagnerianas inculcant l'afició al seu estudi per medi de traduccions de las obras de Wagner y de sos millors comentadors, y fundant una Revista wagneriana.»

Després se verificá la elecció de la Junta directiva, que quedá constituhida en la següent forma:

Director artistich: don Antoni Ribera.

President: don Joaquim Pena; Vis-president: don Salvador Vilaregut; Secretari: don Rafel Moragas; Vis-secretari: don Amali Prim; Tresorer: don Lluis Sunyer; Comptador: don Antoni Colomer, y Bibliotecari: don Geroni Zanné.

Tot seguit el president doná compte de la primera y valiosissima adhesió feta á la nova associació per part del mestre Crickboom y dels elements de la «Societat Filarmónica» qu'ell dirigeix, qual adhesió fou rebuda ab notables mostras d'agrado per tots els concurrents. També exposá'l plan pera'l comensament dels trevalls de l'Associació, que consisteix en l'estudi del poema y música d'*El capvespre dels deus*, que s'está traduhint ja al nostre idioma.

Entre las varias probas de simpatia ab que ha sigut rebuda l'«Associació Wagneriana», devém esmentar en primer terme la dels afamats fabricants de pianos «Chassaigne frères», que ab un desprendiment que'ls honra han cedit el seu magnífich saló de concerts á l'Associació, mentres aquesta no tinga un local propi.

Aixis mateix tots els magatzems de música s'han ofert pera obrir llistas de suscripció. Las personas que desitjin inscriures poden ferho en els establiments musicals de A. Vidal y Roger, «Universo Musical», J. Guardia, Llobet y Más, Ribas y Estradé, A. Salvat y J. Ayné, ó en la redacció de Joventut.

La primera sessió tindrá lloch, probablement, el diumenge 3 de novembre.

—

Dilluns passat se celebrá á ca'n Justin un dinar en obsequi dels eminents músichs Mrs. Pugno y Crickboom pera celebrar els seus darrers éxits y felshi entrega del regalo producte de la suscripció oberta pels admiradors d'aquests artistas, que'ns honraren escullint la redacció de Joventut com a lloch pera rebre las adhesions.

La Comissió organisadora va tenir el bon gust de prescindir de la tradicional placa artistica, propia de semblants cassos, y en la que s'havia pensat en principi, pera oferir als distingits artistas un tribut digne d'ells y que al propi temps servis pera enaltir l'art catalá. A tal objecte confiaren al celebrat pintor en Ramón Casas l'encárrech de fer els retratos d'abdós músichs, y en efecte, l'artista catalá ha donat nova proba de son talent ab dugas obras mestras, quin millor elogi es dir que son dignes de figurar entre las millors de sa magnifica galeria de notabilitats.

Al final del dinar, al que hi assistiren els més distingits aficionats barcelonins, se pronunciaren entussiastas brindis perla prosperitat dels obsequiats y del art musical. Entre ells n'hi hagué un que devém mencionar, no per vanitat sinó per agrahiment. El distingit enginyer belga Eugéne Koettlitz, que fa temps resideix entre nosáltres y es un dels més fervents propagadors del sublim art, va aixecar sa copa en honor de Joventut, tributantli un entussiasta saludo per lafermesa ab que defensa sas conviccions y ab que patrocina tot ideal artistich. A ell s'adheriren tots els presents ab el crit unanim de «Visca Joventut!»

Nostre redactor musical, sorprés devant de

tan entussiasta mostra de simpatia, agrahi com se mereixian, en nom de nostre periódich, las afalagadoras manifestacions de qu'era objecte, afirmant que, errats ó no, nostres ideals son fills de la convicció més sincera y ferma, y que sempre estarém al costat de tot lo que tendeixi á enaltir l'art.

Dels magnifichs retratos d'en Casas se'n regalará una reproducció á tots els que contribuhiren á dit obsequi.

—

Hem rebut, y entregat á qui correspón, 1 pesseta de Teresa Plana y Sevil, y 1 pesseta de Angela Plana y Sevil, ab desti á la suscripció oberta entre las donas catalanas pera regalar una bandera á la *Unió Catalanista*; quals cantitats afegidas á la suma anterior de pessetas 31'75, recaudada en aquesta redacció, donan un total de pessetas 33'75.

Continúa oberta la suscripció.

—

En *La Renaixensa* del 18 del corrent hi llegirem la següent proposició, firmada per *Un Catalanista*, que trobém molt encertada y ab la qu'estém conformes per complert:

L'any que ve, 1902, fará deu anys que's celebrá la memorable Assamblea de Manresa, de la que sortiren las notabilíssimas «Bases pera la constitució regional catalana», á l'ombra de las quals han nascut y arrelat lo gran número de societats qu'en tots los indrets de Catalunya han vingut á formar l'estol gloriós de la *Unió Catalanista*. La importancia grandíssima de ditas Bases sembla qu'exigeix que'l desé aniversari de sa formació's celebri ab un acte que, al mateix temps que demostri la adhesió dels catalanistas á las mateixas, ensenyi á nostres enemichs que'ls *cuatro locos* d'ahir som avuy una pila de mils y, com que, segons tením entés, la *Unió* pensa celebrar ab solemnitat la presa de posessió del «Pi de las Tres Brancas» convertit ja en «Arbre de la Patria» gracias á la generosa y patriótica cessió qu'en la Assamblea de Tarrassa'n feu sa propietaria donya María Marfeu y, per altra part, ha de tenir lloch l'estreno per la *Unió* de la bandera que las donas catalanas, responent á la crida de donya Agnés Armengol, li regalarán, nos ha semblat que, fent coincidir los tres esmentats aconteixements, podría celebrarse l'any que ve un acte digne de la causa que defensém, donantse á llum per primera vegada la *Unió Catalanista* ab sa bandera per'anar á fer dessota l'Arbre de Catalunya una solemníssima confirmació de nostre programa las Bases de Manresa.

Aquesta idea la endressém á la Junta Permanent á fí de que fassi lo que cregui convenient pel bé de nostra Catalunya.

—

Nostre particular amich y distingit company en la prempsa don Modest Sánchez Ortiz, s'ha vist precisat, per motius de salut, á deixar la direcció de *La Vanguardia*, diari que gracias á son talent y activitat tant ha pogut prosperar.

Molt ens dol la determinació que malgrat seu ha hagut de pendre'l senyor Sánchez Ortiz, espill de personas cultas y honradas, y'ns consta que no es menor el seu sentiment al deixar aquesta Barcelona ahont tants amichs quedém esperant el seu retorn, no sols per l'egoisme natural del afecte que li portém, sinó perque periodistas com ell son sempre necessaris, pel gran honor que fan á la seva professió.

—

La festa inaugural de las tascas de la present anyada de l'associació «Art y Patria», celebrada en la vetlla del prop passat diumenge, fou ben simpática. L'Oller y Rabassa explana una disertació plena de bon sentit y ab forma ben galana; en Gali parlá de pintura en termes ben simpátichs, glosant varias frases de Ruskin; en Figueras enlayrá la música ab conceptes agradosos y sugestius, y finalment en Folch y Capdevila, president de l'Agrupació, parlá d'Art y de Patria d'una manera radical y ferma, estrebant y fent caure convencionalismes. Tots foren aplaudits com mereixian. La sala era plena de gom á gom.

—

El Consell directiu de l'Associació democrática catalanista «Lo Sometent» ha quedat enguany constituhit en la següent forma:

President, Geroni Estrany.—Vis-president, Joan Soler y Pla.—Secretari, Narcis Deop.—Vis secretari, Santiago Folch. — Tresorer, Francesch Alfonso. — Bibliotecari, Jaume Durany.—Vocal, Joseph Codina.

Ademés, els cárrechs de vis-president, vis-secretari, bibliotecari y vocal portan aparellats respectivament els de presidents de las comissions de propaganda oral, publicacions, instrucció y esbarjo, creadas per'atendre las necessitats que l'avens de l'Associació reclama.

—

Hem rebut un hermós cartell, d'una entonació exquisida, anunciador de la Exposició Internacional d'Arts decorativas modernas qu'ha de celebrarse á Turin l'any vinent, desd'abril á novembre inclusius. Dit cartell, junt ab el Reglament de la Exposició, ens han sigut remesos per la Delegació general á Espanya de dita Exposició, ó sia la Llibreria Parera d'aquesta ciutat, en la que's facilitarán tots els datos necessaris als artistas que hi vulguin concorre, qu'es de suposar serán molts, dat l'interés que aqueix Certamen despertará probablement en la nostra regió.

La Direcció general ha proposat á don Eusebi Güell pera president efectiu de la Comissió local d'envios, de la que n'es president honorari l'alcalde de Barcelona.

—

Segons ens comunican varis artistas, amichs y admiradors del malaguanyat pintor y dibuixant en Joseph Ll. Pellicer, s'está organisant una exposició dels més notables

trevalls del plorat artista, la que tindrá lloch en el Saló de Bellas Arts.

No cal dir que'ns adherim de cor á la idea.

—

El mestre en Joan Gay ha dimitit el cárrech de director de la societat choral «Catalunya Nova».

Se diu que aquesta está en tractes pera que torni á dirigirla'l seu mestre fundador, l'Enrich Morera.

Nosaltres creyém que'l mestre Morera, ara per ara, té massa feyna á Madrid.

—

La casa de máquinas de cusir Santasusana, Carme, 34, ha posat á la venda, al preu de 10 céntims, unas fullas en que hi há'l facsímil de la estatua d'en Rafel de Casanova y l'himne catalá *Els Segadors*, lletra y música.

—

Ha sortit la cansó XIV del «Conçoner Popular», ó sia *Blancaflor*, ilustrada per en Gual. Se ven cóm totas á 10 céntims. Dipósit, Rambla de Sant Joseph, 11.

—

Havém rebut el nou Catálech de ca'n Casas y Bordes, d'aquesta ciutat, dedicats á la fabricació de tota mena de «Parquets», mosaichs y arrimaders de fusta, que's fa recomanable per la novetat de dibuixos y estils.

—

Ab aquest número publiquém l'anunciat Suplement artístich dedicat á n'en Simó Gómez, que regalém als suscriptors.

El Suplement no's ven separat del número. Junts, se troban de venda al preu de 50 céntims.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any.. .	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

SUPLEMENT

ARTÍSTICH LITERARI

SIMÓ GÓMEZ

Sentím dir molt sovint, y á personas no mancadas d'ilustració ni de bon criteri, qu'en Art progressém molt... Potser sí: peró ni jo ho sé veure, ni comprench qu'en Art se pugui progressar, perque si aixís fos, ja hauríam superat als grechs, ja hauríam deixat á aquells grans artistas del renaixement italiá bon tros enrera, ja haurían sigut aventatjadas las creacions de Shakespeare, el Dant, Cervantes y tants altres.

Y no ha sigut pas aixís. A pesar de tots els progressos moderns, á pesar de la febril activitat desplegada en el conreu de tots els camps del saber humá, l'Art viu una vida apart, y pot dirse que ab tots els progressos no hi té res que veure, com també pot dirse que no té necessitat de tant soroll pera pendre ufana.

En épocas tan decadents y desgraciadas com la del regnat de Carles IV, aparegué un Goya, tan gran, qu'ell sol redimeix el sigle XIX. Aquell talent extraordinari 's formá sense la influencia de las escolas, perque no cal dir en quín estat devían trobarse las escolas de *Bellas Arts* en aquells ditxosos temps: si fa ó no fa, *casi com ara*. Aquell renaixement artístich del sigle XVII que tanta gloria doná á Castella, precisament coincidí ab la gran decadencia espanyola. Llavors comensá per'aquest pobre país aquella serie de desfetas que han durat tres sigles. La experiencia, donchs, ens ensenya que l'Art floreix per sí sol, sense cap relació ab l'estat de major ó menor benestar d'un poble, y sense subjecció á cap regla fixa. Lo principal, lo essencial es que hi hagi *artistas*, que hi hagi que tingui alguna cosa á dintre y la expressi d'una manera ó altra, fentse pera ell una necessitat produhir l'*obra d'Art*.

Si aixís no fos, no hi hauría poble ben organisat, ben surtit d'escolas y de museus, que no estigués ple de grans artistas. Com exemple en contra podém citar á Fransa, que s'ha passat el sigle XIX *organisant*, en la creencia de que aixís tindría artistas bons, y no ha obtingut sinó mitjanías que ocupan tots els cárrechs oficials y acaparan totas las condecoracions... En cambi els artistas que han influhit en l'Art modern, hem de dir casi en absolut que s'han fet lluny del ambient de las escolas oficials, y sens haver buscat ú obtingut *grands succés* en els Salons. Y sempre aquests pochs artistas d'innegable talent, aquests veritables escullits, han tingut per enemichs naturals á totas aquellas reputacions aparatosas, á tota aquella massa que

EL COMTE ARNAU

MOISÉS TROBAT PER LA FILLA DEL FARAÓ

constituheix la *gran mitjanía*, de quins individuus, á mida que's van morint, ningú se'n recorda més; mentres que'ls noms de Millet, Corot, Courbet y C. Monet no s'oblidarán fácilment.

DIBUIX INÉDIT

Els francesos ja han comensat á dubtar, y certs periódichs fins han parlat alguna vegada de suprimir las escolas *oficials* de *Bellas Arts.* No faig esment de las de industrias artísticas, puig aquestas son de gran utilitat pera la ilustració dels obrers, en tant que'ls diners que s'esmersan pera la probada inutilitat de las altras, son ben malaguanyats. Referintme á la de Llotja mateix, puch ben dir, de casi tots els *sobresalientes,* que avuy ningú sab cóm se diuhen. Dels altres que hi hagi nestat y ara sobressurtin, sols diré que'ls hi ha costat molts anys el *desapendre* y treures las resquicias que solen quedar de la ditxosa escola.

Goya, cas ben excepcional y capritxós de la naturalesa, en comptes de náixer en el sigle XVII, pera completar aquella munió de grans pintors, nasqué un sigle més tart, no havent tingut el seu Art tan admirable cap influencia en els seus contemporanis. Tot al contrari: llavors comensá aquell seguit d'imitacions y plagis de la vehina Fransa, que desgraciadament encara avuy continúan. Com á reflex de David, aquell pintor clássich més enamorat de la esculptura grega que de la naturalesa, Espanya tingué un Madrazo. Després vingueren els romántichs, comensant aquí aquell espetech de *cartelons* que tanta admiració causaren en las exposicions nacionals, pera quedarse al fí arreconats pels ministeris ó pels museus de provincias. Mentres els artistas francesos anavan evolucionant y estudiant la escola inglesa y'ls grans pintors espanyols del sigle XVII, Espanya, postrada é impotenta, imitava als nostres vehins sens adonarse de que las produccions d'aquests eran en gran part inspiradas al museu del Prado. Y axís hem anat seguint fins ara, sense parlar de la in-

LA PONCELLETA

fluencia d'en Fortuny, que sols aprofitá pera acabarnos d'ensopir. Aquella pintura mercantil, sense cap ideal serio, molt prompte tingué imitadors com Rico, Palmaroli, González, els Giménez, Villegas y molts altres qu'han surtit á tots els marxants d'Europa y que ara ho envían casi tot á las Américas.

Peró fou en la mateixa época que Barcelona, per altre cantó, comensá á despertarse del seu ensopiment artístich. Per suposat que la influencia d'en Fortuny no hi tingué res que veure; y això es fácil d'explicar, puig si aquí hi vingueren alguns deixebles y alguns imitadors, segurament no tenían prou talent pera imposarse. En cambi, eixí aquell planter d'artistas que comensaren á preocuparse d'alló que tanta falta li feya á Catalunya: *tradició artística*. Ells prepararen el terreno pera lo que jo espero que un día será *escola catalana*.

En aquell temps qu'en Simó Gómez comensá sos estudis, Barcelona era com un poble gran, y'ls aficionats al Art estavan dividits en dos bandos: el d'en Martí y Alsina y'l d'en Serra. Aquests eran els dos grans pintors que s'enduyan tota l'admiració de nostra ciutat. Com es natural, també hi havía alguna *gran miloca*, que donava á llum tractats d'estética pera tenir més anomenada. Altras *milocas* seguiren á aquella, peró sa influencia s'anava esmortuhint. Se veu que això de las *milocas* van perdent la forsa á

CROQUIS AL LLAPIS

mida que la ciutat s'engrandeix. Las que ara quedan en va pretenen agabellar l'Art y la crítica d'Art. Ja ni poden conseguir que se'ls deixi predicar á Llotja, com es el seu desitj y com ha sigut us y costúm en totas las *milocas* qu'hem tingut.

—

He anomenat ja á n'en Simó Gómez, á qui va dedicat aquest Suplement artístich. Voldría descríurel tal com el vaig coneixe: modest, simpátich, y ab aquell cor tan gran y senzill. El recort d'en Gómez está tan lligat ab la meva vida, qu'encara avuy, després de tants anys, se fa sentir en mi ben intens. Jo era molt jove, casi una criatura quan el meu germá va presentarmhi pera comensar els estudis de pintor, y may més oblidaré l'efecte que'm produhí'l taller del mestre. Tres finestrals no molt grans deixavan entrar, per la banda del Nort, la llum que donava sobre'l model. Lo demés era á mitja llum, y al arribar al fons del taller la obscuritat era complerta. Aytal efecte de llum segurament era volgut per l'artista, que pera conseguirlo tancava totas las altras oberturas. Li agradava que'l model se destaqués sobre aquell fons negre, y semblava que'ls accessoris li fessin nosa: la vida semblava concentrarse en el petit radi que rebía per única claror la dels finestrals. Era una llum expressa pera conseguir aquell efecte de que'l mestre estava enamorat: per això en tots els seus quadros hi há'l mateix carinyo pel tros.

LAS CARTAS

L'HOME DE LA CAPA

Y tant en aquells caps de vell que tanta pastositat tenen, y que fins diríau que hi ha passat la patina del temps, com en aquellas noyas que ab sos antichs mocadors de color or vell y rosa esblaymat semblan gitanetas distingidas, s'hi veu sempre'l carácter especialissim de la generalitat de pinturas d'en Gómez, que refusava tot procediment y tota vestidura de moda, usant sols els vestits y procediments al seu gust.

En Gómez trevallava entre tots nosaltres, y'l seu model era'l de tots. Allí reynava la veritable expansió, desconeixentse la *pose* avuy tan comú entre els artistas y'ls aprenents de bohemi. Allí era tot senzill y natural; tots deyam lo que'ns semblava, y las més estravagants hipótesis y'ls disbarats més garrafals se sentavan y's discutían ab una animació y un soroll que semblava impossible qu'en Gómez pogués trevallar.

Que'n varen sortir d'artistas d'aquell taller! Alguns ja son morts, y alguns altres lluytan per la vida bregant ab aquest Art tan difícil com ingrat. Si tristesa sento recordant als uns, més ne sento encara contemplant als altres y considerant lo que'n queda de totas aquellas discusions sobre Art, de tots aquells afanys d'arribar á ésser grans artistas, de tots aquells propósits de no tranzigir may ab el públich, de totas aquellas ilusions que'l temps s'ha emportat ab nostra joventut.

En Simó Gómez havía nascut pintor, puig per naturalesa reunía las qualitats que per'aquest Art se necessitan. A una gran habilitat que'n podríam dir de dits, y que li facilitava en gran manera'l domini del *metier* hi ajuntava un exquisit sentiment de la bellesa. Son temperament era nirviós-biliós, lo que li donava una percepció tan fina, que moltas cosas, sense necessitat de saberlas, las pressentía. Es aquesta la gran qualitat de tot gran artista. No més cal mirar els dibuixos de la seva última época pera compendre qu'en Gómez era un verdader refinat. Generalment son fets ab llapis plom, sens apenas clar-obscur, donant tota la importancia á la linia y al carácter. Aquests dibuixos per mi son lo més notable y personal que'ns ha deixat el mestre. En cambi, avans d'anar á París, dibuixava ab molta trassa, peró's ressentía del seu primer ofici de litógraf.

Fou deixeble d'en Cabanel, peró aquest académich modificá molt poch la manera de veure y de sentir del nostre artista. Més tart, quan en Gómez aná á Madrid, sa tendencia com á pintor quedá fixada, y sense dubtes ni vacilacions emprengué aquella serie de quadros que no recordan precisament á cap artista, peró que revelan la influencia dels pintors del sigle XVII. Sas composicions *Els jugadors, Las cartas,* aquella del *Soldat contant una historia,* tots aquells quadros d'un conjunt senzill é ingenuu, semblan pertányer á la es-

L'HEREUHET

ELS ESTUDIANTS

cola flamenca. Com queda indicat, en tots ells el fons es obscur, totalment faltat de llum, á fí de no restar importancia á las figuras. Lo que'n diuhen modernisme, ó era per ell desconegut ó no li donava importancia; puig si bé va anarse afinant fins arribar á aquell prodigi de la *Poncelleta*, com á pintor no va variar.

No vol dir això qu'en Gómez pintés sempre'l mateix género: res d'aixó, puig els havía tractat tots. Entre'ls quadros religiosos deixá exquisitats tan admirables com el *Sant Bonaventura* y *La desesperació de Judas*, avuy propietat de la Diputació provincial. Aquest quadro havía sigut pintat ab motíu de las oposicions pera la cátedra de colorit de Llotja, que guanyá'l senyor Caba. Ditxosas oposicions, que donaren á Catalunya una obra d'Art de las que fan época!

En aquells temps l'estudi d'en Gómez era un centre d'Art ahont no solzament s'hi rebían llissons de dibuix y de pintura. Molts dels literats, poetas y músichs que avuy gosan de fama á Catalunya, com Verdaguer, Matheu, Gener, *Pitarra*, Vidiella, etc., havían passat per aquell taller, *veritable niu d'artistas*. En la familia Gómez hi havía tres germans; el gran y'l petit eran grabadors, y's reunían al taller del mitjá (en Simó), del que pot dirse que'l gran (l'Enrich), qu'encara avuy es viu, n'era l'ánima, puig encisava sentir á un home com ell, de vasta ilustració y de gust exquisit. Entre'ls deixebles recordo en Vilaseca, l'arquitecte; en Pascó, avuy catedrátich; en Xumetra, en Gómez Soler, en Barlés, l'Ortembach, l'Imbert... en fí, una munió, pobres y richs, tots trevallant ab fe per'arribar... fins qu'en un día de desgracia vingué la Mort á destruhir aquell centre d'Art.

—

L'estudi d'en Gómez estava situat al peu de Montjuich. Aquella barriada's trobava llavors molt despoblada encara. Son principal ornament eran varis xiprers y molts atmetllers que pel janer ja florían. Els tranzeunts eran sempre escassos

Donchs un dematí, el del 5 de febrer de 1880, hauríau vist tot aquell pla inondat de gent: havía mort el mestre, y anavam á enterrarlo acompanyantnos els vehins del Poble Sech, pobre gent senzilla é ignorant que va fer lo qu'encara no ha fet ningú: va portar una lápida á la tomba d'en Gómez, pera que's sapigués que allí jeuhen las despullas del qu'en vida fou un home de cor y de talent, quinas obras fan honor á nostra patria.

¿Per qué l'han oblidat els que no haurían d'oblidarlo? ¿Per qué l'Ajuntament no ha posat son retrato en la *Galería de Catalanes Ilustres*, aixís, *en castellá* y tot? ¿Per qué la Junta de Museus no procura adquirir quelcóm de lo més típich que ha produhit el mestre?...

Tants diners que's malgastan, y que no n'hi hagi pera honrar als veritables grans homes!

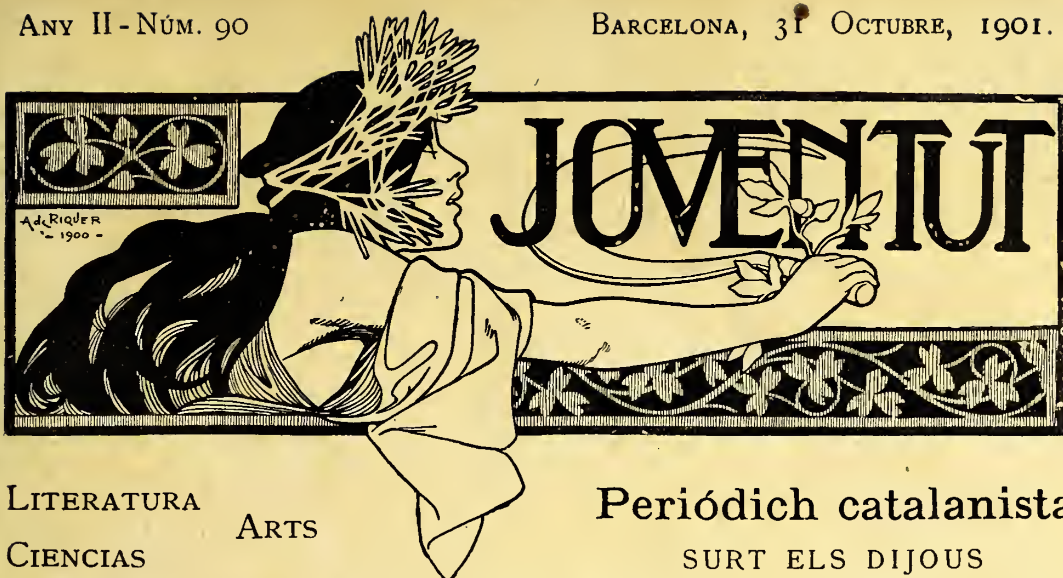
JOAN BRULL.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

RETRATO DE SIMÓ GÓMEZ, PER F. XUMETRA

ANY II - NÚM. 90 BARCELONA, 31 OCTUBRE, 1901.

LITERATURA
CIENCIAS
ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

A TRENCH D'AYGUA

Vina ab mi, dona ideal, y en aqueixa groga platja que devant nostre s'ovira, un jas vull ferthi ahont el teu cos s'hi enmotlli dolsament. O tu mateixa te'l farás pera lliurarte del perill qu'entranya'l reposar en motllos fets de mans d'altres; que aixis també son las tombas. Mes jo vull que reposis y gaudeixis ensemps el sólit perfúm que'ls rehinosos pins oferirannos en la flonja safata de las brisas; la eterna remor de las onadas joganeras, y l'indesxifrable goig de la soletat fruhida á dos complementantse. Vull que acaroni ton cervell la dolsa visió del blau intens del nostre mar, per sobre del qui l'esguart s'extén tan suaument com las mans sobre'l vellut ó las cuixas satinadas de las verges; y que seguint de pensament las blancas velas fermas al lluny en l'horitzó, aprenguis á fer navegar el teu esperit pels horitzons espléndits de la vida. Vull qu'en la platja jayent aprenguis á sentirte d'aquest món, y á ésser com ella gran y senzilla, contenint el mar pel seu compte sense preocuparse de las altras que llá d'enllá del món també'l contenen; y que sentinte superior en ella, comprenguis per qué'ls tirans parlan d'Humanitat y d'Individuu no; donchs tu veurás cóm la massa groga t'es agradable als ulls, y'l gra de sorra malmetrá'ls teus peus ficantse en ta sabata. Vull que vegis cóm las onadas, al semblar furientas, ab roncas rialladas tornan al Home'ls restes dels navilis que un jorn li arrebassaren; y cóm ab eixos restes també vacilan á trench d'aygua, entre la lletosa escuma, algas llevadas del fons, y carcanadas de peixos, igual que la grisa barromera de la mort porta á lo que ja no es, al trench d'ayguas d'elements desconeguts, sens dubte á ésser joguina de la rompent...

Repenja'l teu cap aixis en mos genolls, y deixa que ab las mans jugui ab els rinxos bruns dels teus polsos. No guaytis, no,'l paisatje que's retrata en els meus ulls: miratel

tu directament; y consent solzament, consentint molt, que te'l vagi senyalant, ja que, darrera del que s'extén enfront nostre, n'hi han d'altres d'amagats que no coneixes.

Guayta allá al lluny la vila cóm reposa tranquila á vora mar, en quina superficie s'hi enmiralla. El sol ponent la daura, y allá en el fons de la badia las ayguas semblan sanch. Terra endintre, també las oliveras ab llurs brancatjes de pau, al exil condempnadas están per las suredas qu'explota la copdicia. Y no obstant, mira la vila qué tranquila sembla: cóm las estrellas miradas d'assi baix semblan clavadas en la foscuria inmensa de la nit, y'l mar del horitzó'ns sembla pacífich. Guarda cóm, coronant la vila, la esglesia aixeca sa silueta blanca. Cóm enganyan els ulls!... Aquella blancor pura de la Grecia ¿qué s'es fet? De dol se va tenyir devant del gran negrall qu'ara pren son ropatje de bellesa; y'l casquet frigi que d'aquells heretarem, se lleva ab els colors de la vergonya devant la mascarada modernissima. Es ben mort ja Apolo, y Venus se passeja sols de nit, y d'incógnit, y á trench d'aygua pera que la rompent esborri las petjadas de sas plantas. Y ja á la llum del dia'ls que s'estiman no gaudirán may més llurs besos amorosos, y'ls veurás á parellas á las nits extendres silenciosos per las platjas. Que'l fals blancall qu'ara't senyalo aixis ho vol, y aixis tothóm ho accepta.

¿No l'has may vist aquest *tothóm?* Es una platja inmóvil de la Vida, que vista desde dalt, no li farias ni'ls febles moviments del protoplasma. Y ab tot, els grans de sorra que la forman podrian ésser quelcóm, de no haverse sumat sense conciencia y haventne fet un circul dels sumants. S'han sumat dihent: «Un, dos, tres, quatre, cinch»... y s'han perdut al bell mitj tot descontantse. Ensényals á sumar en linia recta y á dir: «Un», tot posantse la má al pit, y veurás cóm la platja's posa en moviment com las dunas de Bagur que'l vent yodat traslada de gra en gra. Aquest *tothóm* es el monstre negatiu que accepta tot quant li proposan; y vol Fatalitat, aqueixa deesa que té son joch lo mateix sobre aquest mar que sobre y dintre tot lo qu'ara'ns volta, que tot quant li proposan nohible sia.

Guayta allá arrán de las casas, quin color semblan pendre'ls grossos bastiments gronxantse com testas enmandridas ab llur espessa caballera de cordatje. Son trossos de terrer que d'ell s'apartan, y quan semblan més lliures, quan mar endins navegan, no son per'xó menys joguina de las onas, ni deixan de portar en son si la cárrega d'un petit *tothóm* que també té amo, tal com l'Home que sentintse lliure vol apartarse de la societat d'esclaus sense poder jamay desferse del sacrifici que, com á salvació, en sa infantesa li inculcaren; que res hi há en aquest món—pena fa'l dirho—que navegui per l'extés mar de la Vida sense dur en son si las áncoras que l'han de esclavitzar en algún port.

Mes guayta'l mar, qu'es natural, qu'hermós! Jo voldria ésser deu ó monstre geganti pera maridarmhi; ó una broma tan sols, d'aquellas que ranejan petonejant la cresta de las onas y en son fons sepultant sa misteriosa ombra. Y fecondar las ayguas de quelcóm que s'anés engrandint més, tot atansantse á terra; quelcóm qu'al arribarhi, fentse ruixim anés á humitejar en las testas la llevor-llibertat. Y entonar l'himne gran de las cadenas fosas. Y fins morir per'atraparla, aqui á trench d'aygua, tenyint de roig la escuma, tal com el Sol al pondres darrera las gabarras d'hont bufa'l garbi.

. . . .

Es cert, si: soch un ilús. M'has mostrat tu molt més que no pas jo. En tos llabis palpitants—es cert—hi há la salabró del mar, el perfúm de la pineda, la senzillesa de la platja y la rojor del sol que's pon... Per serhi tot, fins hi es la estupidesa del tothóm...

Deixa que't besi: ja la nit ens volta.

F. Pujulá y Vallés.

NOVAS ORIENTACIONS FEMINISTAS

Ja ve d'antich—si fa ó no fa d'últims del sigle xviii—la tendencia encaminada á regenerar la dona, á elevarla del nivell en que's troba, á colocarla en un medi propi de la seva inteligencia á fi de que aquesta dongui els fruyts que li correspón donar, puig tindrian molta feyna'ls que sostenen la inferioritat de la inteligencia femenina devant de la masculina, si haguessin de demostrarho científica, histórica y filosóficament.

En els Estats-Units s'iniciá, si no recordém malament, la tendencia feminista que aviat s'extengué per Fransa (ahont Condorcet defensava l'any 1789 la igualtat de sexes en las esferas política y social), per Bélgica, Holanda, Inglaterra, Suecia, Noruega, y per algunas altras nacions civilisadas.

Aquest moviment produhi resultats: la dona adquiri drets, entrá en las universitats, exerci carreras, fundá periódichs, y prengué una importancia, si no decissiva, al menys considerable en la marxa de las modernas societats. Aquesta fou la tasca de la tendencia feminista que podém anomenar extrangera.

Ara bé: nosaltres estém disposats á demostrar matemáticament, y si cal fins silogisticament, que aquesta tendencia es falsa d'origen y que sols obeheix á una mala inteligencia en la interpretació del carácter de la dona. En una paraula: estém disposats á demostrar que tot aixó son vuyts y nous, y que per aquest camí no's va enlloch.

En efecte: *la dona es dona y may será home.* Que vol dir en bon catalá que tota tendencia encaminada á tréureli'l carácter propi, maneras de sentir, d'obrar y de pensar, es antinatural y deu ésser combatuda enérgicament pels enemichs—entre'ls quins ens hi contém —de que's trastornin els ordres y categorias de la Naturalesa. ¿Qué vol dir *feminista*? *Partidari de la manera d'ésser de la dona.* Donchs els que s'anomenan feministas al voler convertirlas en metjesas, advocadas, apotecarias, etcétera, van contra la manera d'ésser de la dona (mare de familia, criada de servey, dida ó senyora de societat), y may en bona lógica se'ls podrá anomenar feministas. Si de cas, *masculinistas.*

Avuy el mal está evitat. Una nova orientació feminista (pensada y desenrotllada per *El Liberal* de Barcelona) ha vingut á posar las cosas á to. La secció de *Manos blancas* ha omplert el buyt que semblava que may havia d'omplirse.

Avuy se trevalla pera que la dona sigui cada dia més dona. Y poch á poch aquest fi s'assolirá. Res de ferla *sabia*; res de ferne un *home* (ens referim á las parts intelectual y moral): res que vagi contra la seva naturalesa.

La dona es (quan ho es) un ésser graciós y lleuger, bell y elegant, refinat y amable. Donchs aquestas qualitats son las que s' han de conreuhar y no d'altras. Y hi há que confessar que la secció de *Manos blancas* cumpleix ab la seva missió.

En aquesta secció s'hi troban receptas pera coure *macarrones á la saboyana*, *buñuelos á la mallorquina*, *patatas á la imperial.*

També s'hi parla de ciencia. Aixó si: es una ciencia *sui generis*, per exemple: el telégraf sense fils... dels enamorats. Vegis:

Cerrar los ojos: Pienso en usted.

Cerrar el derecho: Sed discreto.

Guiñar el ojo izquierdo: Id donde sabéis. Etcétera.

Altras vegadas la ciencia pren un to delicat de poesia:

«*Nada tan bonito, tan nuevo como esto y seguramente modistos y clientes sacarán un gran partido de ello y quedarán altamente satisfechos de este «rocío» artificial.*» Se tracta de «*perlitas medio escondidas en el tejido y que cubren como en vaporosa bruma las hebras blancas que caen junto á la tela.*»

Peró en el número 138 de *El Liberal* (secció de *Manos blancas*) s'hi llegeix el consell més elevat que pugui imaginarse pera que la dona's subjecti la lligacama ab la cotilla, acompanyat de las reglas precisas pera no portar la mitja al garró, consell de més trascendencia de lo que sembla á primera vista y que pot influhir de molt en l'ornat públich, sobre tot els dias de pluja.

Creyém que quedan ben definidas, ab las consideracions exposadas, las dugas tendencias feministas: la extrangera y la de casa. Ara, que'l llegidor esculleixi. Nosaltres avans eram partidaris de la primera: avuy, convensuts per la fecondíssima y brillantíssima campanya de *Manos blancas*, ens incliném vers la segona.

G. Zanné.

PERALADA

En la gran planuria que s'extén al peu del Pirineu y que forma una gran part del alt Ampurdá, s' aixeca, edificat sobre una conca, el pintoresch poble de Peralada. Es un poble essencialment pagés, lo que li ha valgut el do de dia en dia més escás de conservar un ayre ben catalá y de no ésser tarat ab construccions modernas.

Arreu, arreu, s'hi troba'l carácter d'una població de la Edat Mitja: carrers estrets y ab forta pujada ab volta á la entrada y á la sortida, empedrats ab rochs com el puny, casas totas vellas, alguna finestra trevallada, algún pati ó interior completament gótich.

Generalment es poch visitada, y encara ho fora molt menys á no ésser pel palau dels comtes restaurat per l'ultim, mort fa pochs anys, y ab que's va acabar la linia mascle d'aquells nobles esforsats que tants serveys prestaren á nostra patria.

Ab tot, sense'l palau, també es digne de veures el poble. La plassa major, quadrillonga y guarnida de voltas y archs ojivals per tres de sos costats, ab el seu pou al mitj, ofereix un dels més bonichs exemplars d'aquestas plassas voltadas tan tipicas de la nostra terra.

La iglesia presenta senyals evidents d'haver sigut edificada á batzegadas, deixada y represa sa construcció en diferentas épocas, lo que li dona un carácter indecis gens interessant pera l'arqueólech ó l'artista. L'única curiositat que tanca es el *Cristo negre* ó dels gitanos, els quals van en pelegrinació á Peralada á portarli presentallas y á cumplir prometensas, com la de pujar de genollons desde'l riu fins á la iglesia, qu'está situada en el punt més alt de la conca. La imatje es menor de tamany natural, data probablement del sigle XIV, y si al principi la pintura de qu'está cuberta era morena, ab el temps y'l fum dels ciris s'ha tornat de color de castanya, lo que justifica'l nom que porta y la devoció dels gitanos. Encara'm sembla veure'l retrato d'un gareno, portat com *ex-voto* al camaril, fet al daguerreotipo, jove, guapet, assentat en una cadira, apoyant dignament sa destra en una vareta de freixa lligada de corretja, ab el cap embolicat ab gran mocador de seda y sortintli dels polsos dos xavos recargolats d'aquells qu'avuy ab prou feynas si'hi há algún gitano vell que'ls porti.

Un'altra de las curiositats de Peralada es l'antich claustre de Sant Domingo, pertanyent al monastir fundat pels frares agustins el sigle XI, passant el sigle XVI á mans dels dominichs, y enclós avuy dia en l'edifici que'l poble té destinat á hospital.

El claustre data del temps de la fundació del monastir, y es sens dubte un exemplar curiós de claustre románich. Las arcadas, diferentas d'altres claustres, son formadas per un arch rebaixat, aixís com generalment son archs de mitj punt. Las columnas son esbeltas, ab capitells d'una gran varietat y de tosca esculptura; n'hi há ab arabeschs y entrellassaments que recordan l'origen bisantí del istil; n'hi há formats per bestias contorsionadas que tenen bastanta semblansa ab els micos; n'hi há de senzills, llisos, formats per quatre triangles que posats punta per avall acordan la forma quadrada del ábach ab la rodona de la tija de la columna, y recordan per sa concepció primitiva'ls antichs capitells llombarts. N'hi há un sol que té un ayre com recordant el clássich capitell corinti; es més curt que'ls altres, y en comptes d'ábach l'uneix ab l'arquitrau un dau quadrat sense cap decoració. Peró 'l capitell més curiós es un en el que s'hi desenrotlla la creació, el pecat y'l cástich del home. En una cara hi há'l Pare Etern, que's suposa acaba de crear al pare Adám; en la segona hi há la creació d'Eva; Adám está ajupit, apoyant una má en el genoll, y del seu costat es-

quer el Pare Etern li treu mitja figura de dona toscament esculpida, que representa nostra primera mare; en l'altra cara hi há dugas figuras representant Adám y Eva després del pecat, tapantse ab una má lo que la falta d'ignocencia no permet que s'ensenyi; y per fi en l'última hi há'l cástich: Adám y Eva, ja vestits, empunyan ell l'arada y ella la filosa, condempnats á trevallar per sa desobediencia. Per lo tosch del trevall, per la puerilitat ab qu'está expressada cada idea, per l'empenyo de fer cabre, en l'estret espay qu'ofereix la cara d'un capitell, una escena bíblica, es el que crida més l'atenció entre'ls del claustre. Las bases de las columnas també ofereixen varietats; las escocias tenen diferentas fondarias, haventnhi ab menos diámetre que la tija de la columna, y'l toro inferior d'alguna d'ellas está també adornat ab animals, ademés de las petxinas que acostuman á adornar els quatre angles de la base.

De las murallas que defensavan la població en la Edat Mitja sols quedan restes de dos portals que no ofereixen res de particular.

Té ademés la població bellesas naturals dignas de veures. Desde dalt del campanar se domina la hermosa plana ampurdanesa, limitada á tramontana pels imponents pichs pirenenchs y á llevant pel incomparable golf de Rosas. Cap á aquesta banda s'hi veuhen las bonicas poblacions de Castelló, Ampurias, Rosas y la Escala; del costat de Figueras s'ovira l'antich campanaret de Vilabertrán, rodejat d'un remadet de casas y acompanyat de xipressos y albas.

Devallant cap al riu, se'l troba vorejat per las ricas hortas famosas en tota la comarca, y aprop d'hont hi há la pássera del camí de Figueras se disfruta d'un hermós paisatje. Mirant cap á la confluencia dels rius Llobregat y Urlina, d'ayguas transparents y calmosas que pausadament van á reunírse ab la Muga un parell de kilómetres més avall, animan el paisatje las garridas figuras de las pereladencas, que ficadas de camas á l'aygua, ab las faldillas arrebossadas entre'ls genolls, manejan de ferm las batedoras (1), tant si'l sol estabella com si l'aygua glassa.

Els naturals de Peralada son trempats com bons ampurdanesos, hospitalaris, sociables y amants de complaure als forasters. Las donas, sobre tot, son valentas: mentres els homes resguardan sos peus ab la espardenya, ellas van descalsas y escotoridas, no respectant els cayres dels rochs qu'empedran els carrers, pujant ó baixant al riu ab la banqueta al cap, el feix de roba y la batedora, recordant per son ayre natural y moviments armónichs las donas gregas qu'en temps antich poblavan l'Ampurdá.

Cada festa s'anima la plassa ab nostre ball nacional. La cobla reputada com á una de las millors de la comarca llensa al ayre las dolsas notas de la sardana, y las rodonas dels sardanayres van seguint el va y ve dels compassos puntejant el pas en mitj de la joya y crits de la maynada qu'enseja d'imitar als grans.

Els comtes últims contribuhiren forsa á la cultura del poble ab la fundació d'una escola gratuhita pels noys, ab els que també organisaren una cobla qu'ajuda á que's desenrotlli l'afició á la música.

Aquestas influencias, junt ab el bon natural de la gent, explica'l ditxo ab que's califica á la població:

Peralada
vila honrada.

Un altre dia parlarém del palau dels comtes.

Sebastiá Junyent.

---

(1) Picadors.

BAYREUTH-MUNICH

(Impresions).

VI y últim.

La pintura escenográfica no ha progressat á Alemanya en las mateixas proporcions que las demés arts, y per tal motíu es aquest el punt deficient de las representacions wagnerianas. L'escenari de Bayreuth, verdader model d'escenaris en sa organisació, en sa grandiosa maquinaria y especialment en sos maravellosos aparells pera la llum escénica, no's troba de bon tros al mateix nivell en la part material de la decoració, ó sía en la pintura de las telas. Ens sembla trobar en el trevall dels pintors alemanys com un reflex d'una qualitat ben distintiva de sa rassa: la bona fe en grau extraordinari, fins ratllar en candidesa. Realment el decorat alemany peca moltas vegadas per aquest cantó, y sense

sostenir en absolut que sia inferior al d'altres paissos, hem de reconeixe que'ls escenógrafs francesos saben en general apropiarse millor la realitat, y al propi temps tenen més recursos, més inventiva pera las escenas en que hi han de deixar volar sa fantasia. Lo que no es obstacle pera que las obras de Wagner sian posadas á Fransa ab un desconeixement complert de la materia, com ho han sigut fins ara en nostra terra, y que si en ellas hi presenciém quadros magnificament pintats, no tenen res de *wagnerians*, perque'l pintor no ha entrat en l'esperit de l'obra, no s'ha empapat del fondo dels poemas y no pot, per tant, transportarnos al medi, al ambient poétich en que l'autor s'ha colocat al escriurels.

A Alemanya, com dihém, succeheix lo contrari. Els pintors demostran casi sempre possehir la idea, el verdader sentit de l'obra, y tant ho demostran, qu'examinant els *bocetos* ó projectes de las decoracions y fins las fotografías que reproduheixen aquestas, ens causan un efecte superior al de la mateixa decoració sobre la escena. Es, en nostre concepte, que aquells artistas no's preocupan ó no saben ferse cárrech del paper importantissim qu'en el decorat ha de tenir la ilusió escénica, ó creuhen tal volta que á aquesta hi té de contribuhir, més que'l seu trevall, la bona voluntat del espectador, prenent per realitat lo que no arriba ni á bona imitació. Indubtablement, l'art escenográfich es y será sempre una ficció, com ho es tota la pintura, peró'l talent del artista ha de procurar amagarla tot lo possible al espectador, desplegant tots els recursos de sa fantasía y de sa técnica per'arribar á produhir la ilusió de que alló es lo que vol representar, ilusió que més d'una vegada havém tots experimentat.

En mitj dels defectes que senyalém, s'ha de reconeixe que l'art escenográfich alemany ens satisfá molt més quan reproduheix las obras del home que quan tracta d'imitar la naturalesa. Aixís en els quadros que representan grans edificis, carrers, plassas, interiors de palaus, etc., hem trobat decorats ben notables. La plassa y exterior del palau en *Lohengrin*, la cambra nupcial de la mateixa obra, el palau dels Gibichungs, la cabanya de Hunding, el temple del Gral, y més que totas l'interior de la iglesia de Santa Catarina á Nuremberg, poden calificarse d'excelents decoracions, y algunas fins de verdaderas obras mestras.

Peró quan tractan de portar á la escena lo que no ha sigut produhit per la má del home, la inimitable naturalesa, topan els artistas á Alemanya com arreu ab el més dificultós dels esculls, com es el d'imitar sobre quatre telas y quatre fustas quadros que exigeixen tanta vida, tanta riquesa de color y de perspectiva. Reconeixém, donchs, las dificultats, peró hem vist molts cops véncerlas en tot ó en part ab bastant més acert que'l que trobém en las decoracions wagnerianas. Ja's compendrá que baix aquest punt de vista l'obra que'n surt més mal parada es la grandiosa Tetralogía, quin continuu desfilar de rius y montanyas, boscos y rocams, núvols, tempestats é incendis, es sens dubte el més gran trenca-colls que jamay s'hagi presentat sobre la escena. Aixís *L'Or del Rhin*, l'admirable prólech, no es comprés de molts públichs per ésser una obra en que hi juga l'efecte escénich un paper més preponderant qu'en cap altra, y la que, no obstant, se presenta sempre en pitjors condicions. Lo mateix podém dir dels actes segón y tercer de *La Walkyria*, de la travessia del foch per Siegfried y de la escena final d'*El Capvespre*. En cambi, hem de fer una excepció pel hermós quadro dels remors del bosch, que á pesar de sas visibles dificultats, ens ha produhit en la escena de Bayreuth un efecte molt gran, tant per la veritat de color y de perspectiva com pels magnifichs efectes de llum, que reproduheixen á maravella'ls raigs del sol y contribuheixen molt á la verdadera ilusió escénica.

De *Parsifal* molt poch de bo podém dirne. Exceptuant el temple alarb (y d'aquest deuria encara cambiarsen la cúpula) tot lo demés resulta pictórica y wagnerianament inadmisible. Ni'l bosch del primer quadro'ns dona l'ambient sagrat que demana Wagner, ni la celistia del fons ab l'estany d'ultim terme han servit al pintor pera treuren l'inmens partit á que's prestavan. La ideal escena del jardí encantat, ahont un gran artista podía sense cap trava desplegar tots els recursos de sa fantasia, ens treu tota la ilusió, puig á pesar d'haver sigut pintada de nou pera las representacions d'aquest any, es dels quadros ahont més se manifesta aquella candidesa ó ignocencia dels escenógrafs alemanys de que avans parlavam. Y d'efecte pitjor encara es la perspectiva de la prada en la escena del Divendres Sant, una de las perspectivas més dolentas qu'hem vist sobre las taulas. Tant en aquest quadro com en el del castell de Klingsor, trobém massa aprop els darrers termes, puig si bé'ls cambis de decoració obligan á reduhir las proporcions de la escena, ens sembla que aquest procediment es avuy ja massa primitiu, sobre tot tractantse d'un teatre que deuria servir de model en aixó com en tot.

Hi há además en la *mise en scene* de *Parsifal* una innovació ben pensada, peró sols en una part resolta de manera satisfactoria. Ens referím á las mutacions escénicas fetas á la vista del espectador, no pujant ni baixant telons y practicables, sinó fent corre la decoració sencera cap als bastidors de la dreta ó esquerra del escenari (segons se tracti del primer ó tercer acte), y plegantla per medi

d'uns grans corrons, perpendiculars á las taulas, ahont queda aquella perfectament enrotllada. La part de maquinaria está combinada ab gran acert pera produhir el necessari efecte, peró també aquest se pert aquí per culpa del pintor. La decoració corre sense'l menor soroll y de manera ben graduada pera que sembli que son els actors els que caminan; peró quan ha acabat de passar la decoració primera y segueixen unas telas que venen á representar l'escabrós camí del Gral, se veu clara la necessitat de que l'artista desplegués sa fantasia pera fer seguir ab ilusió al espectador en aquell viatje, que ara resulta molt poch ideal, tant per las entonacions de la tela com per la falta de perspectiva.

En las novas decoracions pera *El vaixell fantasma* s'ha tractat de millorar la presentació escénica, peró tampoch s'ha conseguit del tot. Ni'l cel ni l'aygua, elements capdals d'aquesta obra, els hem vist reproduhits de manera que representi un avens sobre'ls procediments de costúm en tots els teatres. En cambi, la cambra de Senta es una decoració de bon efecte, y la tempestat del darrer quadro y apoteosis final produheixen magnífica ilusió mercés á las excelents combinacions de llums, qu'es lo verament notable del escenari de Bayreuth.

Tampoch en el de Munich, montat ab tots els avensos coneguts fins al dia, hem trobat res sorprenent, apart de la maquinaria. Las decoracions eran totas d'entonació semblant á las de Bayreuth, y resultavan en general massa novas. La bacanal del *Tannhäuser* va produhirnos una de las desilusions més grans, puig allí ahont esperavam un quadro sorprenent per tots conceptes, varem trobarnos ab una ridícula escena de comedia de mágica. En cambi, ademés de las decoracions qu'hem mencionat al comensar, ens va encantar de debó'l quadro del vaixell de Tristan, que pot presentarse com un bon model de perspectiva y de veritat escénica.

Resulta de tot això que'l decorat deixa molt que desitjar en els escenaris d'Alemanya, ab tot y qu'en alguns cassos els pintors demostran tenirhi la má trencada. Per nosaltres es qüestió d'escola, y creyém que's pot en altres paissos anar en aquest punt molt més enllá de lo qu'han fet els pintors alemanys. Es veritat que l'art de Wagner requereix condicions molt especials, puig en això com en tot el mestre s'eleva á regions que no es donat á tothóm assolir, peró tenim la convicció de que quan els verdaders artistas estudihin á fons l'obra wagneriana y sápigan apropiarse tot el significat d'aquesta, veurém realisadas en la escena moltas cosas qu'avuy encara tenim per impossibles. Y si no, el temps es el qu'ha de dirho.

JOAQUÍM PENA.

NOTAS D'ART

Curtas han d'ésser forsosament las crónicas relativas á art pictórich, puig van molt escassas las veritables obras d'art en salons y centres.

L'altra setmana 'l «Circulo Artistico» va inaugurar una exposició que, la veritat sigui dita, fa llástima de veure. Sembla mentida que, ab els elements ab que compta aqueixa agrupació, no hagi pogut organisar quelcóm que fos més interessant. Entre tots els artistas que hi han concorregut, no dubto qu'ho podian fer. No ha sigut aixís: y fins alguns mestres que forman part del dit «Círculo», no sembla sinó que á l'actual exposició hi hagin enviat els rebutjos del seu taller. Dels joves poca cosa'n podém dir, puig res han exposat que sobressurti. Una excepció dech fer respecte al nu d'en Pradell *La dona del lliri*, escultura ben delicada qu'entre mitj d'aquell desgavell ressalta y's fa notar.

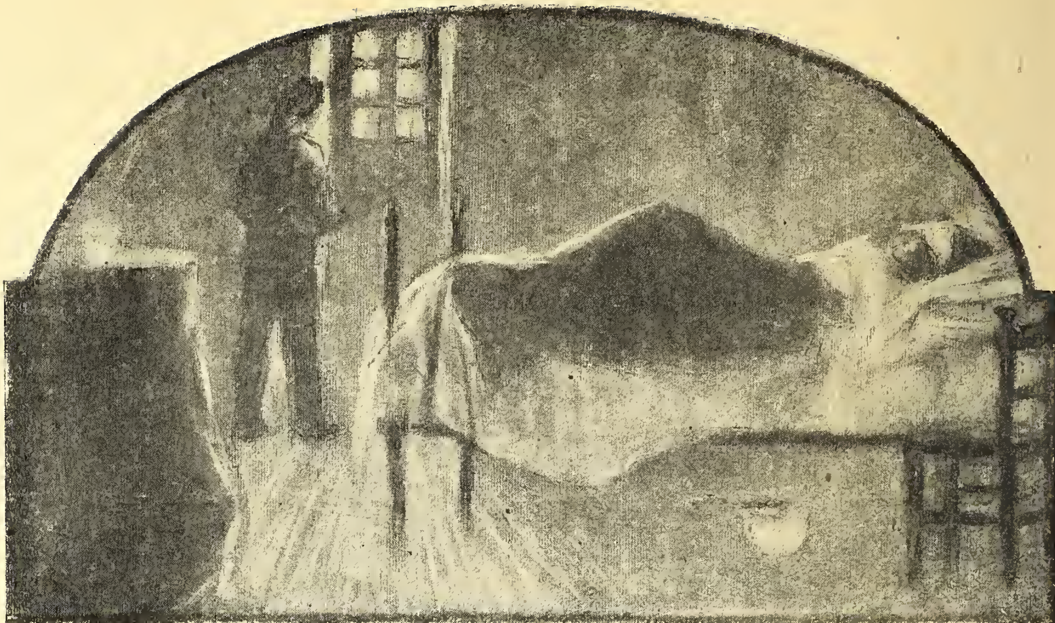
Al «Circul de Sant Lluch» s'hi ha organisat una exposició de cartells digna en tots conceptes d'ésser visitada. Tots sabém la importancia qu'avuy té aquest art que pochs anys enrera casi era desconegut entre nosaltres y tan poch el consideravam. Cal confessar qu'ara'ls artistas catalans s'esforsan, y fins sobressurten, en el cultiu d'aquest génere de pintura, puig com pot veures en dita exposició, al costat dels grans cartellistas Mucha, Hohenstein, Hassall, Privat Siemon y altres, no hi fan mal paper en Feliu de Lemus, Rusiñol, Riquer, Casas y Gual; y això qu'entre'ls cartells extrangers n'hi há de tan sugestius com el de Monte-Carlo, de Hohenstein.

Dignas de lloansa son exposicions com aquesta, que realisan un verdader trevall de divulgació d'art extranger, y son un estímul pera'ls artistas serios de casa. Que sovintejin, donchs, las tals exposicions, devém demanarho, puig d'ellas ne treyém delectació é instrucció, que bastanta'n necessitém.

En el vinent número parlarém dels quadros que aquesta setmana té exposats á ca'n Parés el reputat pintor Barrau.

JOAN BRULL.

AGONÍA

(Dramas rurals.)

El vent xiulava ab xiulets estridents que s'empaytavan com si's perseguissin l'un al altre en sa cursa adalerada cap al Infinit: els arbres, escabellats desesperadament per las cent mil grapas d'aquell monstre invisible que passava en mitj d'ells, revinclantlos y féntloshi escombrar la terra ab sas cabelleras, cruixian ab gemechs sechs y aspres de totas sas fibras ó s'esqueixavan, volant en estellas cami dels xiulets feréstechs... Ja no quedava pols en las carreteras, ni un trist niuhet penjat de las brancas. Tot se n'ho havia enrossegat el torb devastador en son pas de llamp sobre la terra: y en Minguet, darrera'ls vidres entelats dels finestrons, acabava de veure fugir, com una boyra daurada, l'última pallera de l'era, la qu'estava al recés de la casa... No hi havia valgut estacarla ab cordas de tots cantons: el trámpol havia triomfat de la palla y las amarras, y d'assí en avant l'ase y'l bou haurian de jaure á sol net y menjar códols. Redeu, quina quimera!... Y'l pobre Minguet, sentint enverinárseli altre cop ab espurnalls de llágrimas sos ullets, molls de naixensa, s'apartá de la finestra y torná cap al llit de la malalta.

La renera d'aquesta era cada cop més forta, y en aquell llit semblava que també hi xiulés la tramontana; sols que'ls xiulets no eran tan vius ni duyan tanta pressa com els de fora: la Mort, ab sa má d'ossos, marcava un compás moderat.

El senyor Ramón li havia dit á n'en Minguet qu'encara quedava un bri d'esperansa, peró en Minguet se la veya *fomuda*; ho havia dit al hereu feya poca estona:—La teva mare va malament, noy, creume; aquell remenament que li sento en la caixa del pit, no m'agrada; sembla que ja li cassan l'ánima pels recons...—Peró'l noy ho havia allunyat; á n'els joves els hi reca haverse d'entristir; esperan tot lo que poden. En cambi, ell, en Minguet, era altra cosa. Ab la Bel se n'hi anava al altre món la mellor alhaja de la casa, com deya ell. El vent podia enrossegarse las palleras y trencarli las saulas, fins el govern podia haversenhi endut un fill á las Américas, peró al venir l'estiu, las saulas rebrotarian, y's tornaria á batre y á fer novas palleras, y dels fills, també, si'n tenia un de perdut n'hi quedava un altre al costat per'ajudarlo; mentres que ab la Bel no hi havia consol ni compensació possible, perque quan la Mort se l'endugués ni tornaria á rebrotar ni li quedaria cap més Bel á la vora...

Y en Minguet, que s'havia apartat de la finestra per no escaldarse'ls ulls plorant per las penas de fora, sentia que ja'ls tenia com un caliu per las llágrimas que li arrencavan las penas de dins. Plorava fil á fil, ab el cap acotat y las mans encaixadas, vora aquell llit d'Olot tot ple de rams vermells y núvols d'or entorn de la Verge del Carme que vetllava la casa desde la capsalera. En aquell llit hi havia nascut la seva avia, hi havia nascut son pare, hi havia nascut ell, y ara se li moria la dona... Y en Minguet no se'n sabia anar ni un minut d'aquella espona, perque li semblava que tantost ell girés la cara s'havia d'aturar per sempre aquella renera engunio-

sa que tenia clavada en el cor y en las orellas. Ell se l'havia vetllada sempre á la malalta, no deixantla ni un punt, fora la estona de confessarse ab el senyor Rector; ell havia aguantat un ciri mentres li donavan Nostr'Amo, y ell sol havia resat més parts de rosari perque Deu li tornés la salut á la Bel, que tota l'altra gent plegada... Peró Deu no se'l volia escoltar y la Bel se li moriria si'l senyor Ramón no feya un miracle. Y en aquest punt de sos pensaments se preguntá per qué no havia tornat encara'l senyor Ramón; no l'havian vist del vespre avans y aixó que la Bel perillava. Veritat que fer un quart de camí ab aquella ventada donava ansia, peró per la Bel ja podia ferho, que la Bel no era pas com las altras malaltas pe'l senyor Ramón. Li havia de tenir més miraments, perque la Bel s'hi havia estat á casa seva y'ls havia servit fins que's va casar ab ell, ab en Minguet: y després de casada, sempre se'ls havia estimat, y'ls ous més grossos y la mellor fruyta y las butifarras més llargas y las pollas prenys tot se'n anava de present á ca'l senyor metje. No pas qu'ell se'n queixés, en Minguet, molt al contrari: lo que feya la Bel era per ben fet, puig li semblava qu'era molt just que tingués lley á la casa en que havia servit; encara en Minguet li feya esment, quan venian els sants y diadas senyaladas, perque no se'n descuydés de dúrloshi quelcóm... Peró, francament, el senyor Ramón no'ls hi havia pas correspost com se mereixian. En Minguet may del món hauria gosat dirho á la Bel, peró era lo cert. Veritat que pe'l casament els hi havian pagat la festa y las llecencias, peró fora d'aixó ¿qué més havian fet pera ells? Els hi cobrava la conducta fins en els anys de més miseria, y quan li van demanar diners pera pagar la *quinta* del hereu, va dir que no podia deixárloshi més que vinticinch duros, perque se li havia mort l'euga y tenia de comprarne un'altra: tant, que l'hereu hauria hagut d'anar á servir si no'ls hi deixa'ls dos cents duros el secretari, com va havér d'anarhi'l pobre Janet, el petit, que Deu sab quán ne tornaria, si'n tornava, d'aquellas terras benehidas... Y encara tot li perdonaria al senyor Ramón, mentres li salvés la Bel. Poden ferne tants de miracles els metjes y n'hi há tantas de medecinas y potingas á ca'l apotecari, que semblava impossible que no'n trobessin una per aquell mal de la Bel!...

—Min... guet!—murmurá la veu feble y entelada de la malalta.

En Minguet se tombá sobre'l llit desseguida.

—¿Qué vols, filla?... ¿Una mica de brou... un glopet de medecina?...—

La malalta no respongué; en Minguet la mirava ansiosament á través de sos parpres escaldats. Passá un minut...

Lentament, ab un gran esfors la malalta girá la cara cap á la finestra: els batents cruixian sotraquejats, y per las esquerdas y'ls junts de la fusta resseca entravan els xiulets y l'alenada freda de la tramontana. A través dels vidres de á palm, tan entelats que de la banda d'afora semblavan llaunas, se veya'l cel rúfol, de color de cendra.

—¿Quina ho... ra es?...—articulá la Bel penosament.

—Cap á las cinch, filla... ¿Que vols alguna cosa?...

—No...—Y la malalta, després d'un moment, afegí poch á poch, tan poch á poch qu'en Minguet, tot ell orellas pera recullir las paraulas de sa muller, ab prou feynas ho va entressentir:—Demá... en aquesta hora... ja seré... fora...—

En Minguet sentí com un cop de puny al cor y la barba's posá á tremolarli. Empassantse un sanglot á forsa d'heroisme y fent veure que tirava la cosa á broma, estrafeu una somrisa que semblá una ganyota, y digué:

—Ala, valenta!... Y ¿ahónt vols anar, demá?...—

La Bel torná á girar el cap, aquell cap descarnat y verdós cap á n'ell, y se'l mirá, ab una llarga mirada apagada: després digué:

—Al cel... si tu... ho vols...—

A n'en Minguet se li adressaren els cabells.

—¿Jo?...—feu; y la veu se li nuá com si l'escanyessin ab una vaga escorredora.

—Si vols... perdonar... me...—Y la Bel torná á mirársel ab sa mirada entelada.

En Minguet vegé qu'anava de veras, que estavan á las derreras, y va perdre tota la serenitat; els ulls se li negaren en llágrimas y ja no sapigué lo que deya.

—¿Si jo't perdono? ¿A tu, á tu, Bel?—

Altra vegada sortí del llit aquell gemech estertorós, interromput per llargas pausas.

—El senyor Rector... va manar... que t'ho di .. gués... que si no't dema... nava perdó... me condempna .. ria...—

En Minguet estava més esblaymat que la paret; barboteja d'esma:

—¿Perdó de qué?... No has pas fet cap pecat, criatura...—

El cap de la malalta ab prou feyna se remogué pera senyalar que sí.

La mirada d'en Minguet s'encantá absolutament entre sos parpres encetats; cregué que sa muller desvariava.

—Bel, deixam encendre'l llum...

—No!—digué la malalta casi ab vivesa.

—¿Per qué?... Es fosch y no't puch veure la cara, filla...—Y s'aixecá.

—Millor... més... m'estimo dirtho á las... foscas... Seu.—

En Minguet torná á perdre l'esma, y s'assegué altre cop al capsal del llit.

—¿Qué m'has de dir, Bel?

—¿Me perdo... narás?.. —

En Minguet esclatá un sanglot violent, un sanglot que ni ab tots els esforsos lográ ofe-

gar; amorrá'l cap sobre'l coixi de la Bel y mossegá la llana. La malalta's regirá enguniosa, y del llit sorti una bravada forta de suor ressuat, d'orins; una fetor insoportable de cosa descomposta, y la renera's feu més fadigosa y'l xiulet més llarch.

—¿Me perdo... narás... Min... Minguet?...

—Si jo no't tinch de perdonar de res, Bel!... si tu has sigut la més bona dona del món!...

—No... no...—feya penosament el cap de la malalta,y sa veu apagada repetia ab insistencia:

—Perdo... nam...

—Peró ¿de qué, Bel, de qué?...

—Perdo... nam, y després... t'ho...diré...— Y la malalta esgarrapá la roba ab sos dits com garfis.

—Si, si,—digué en Minguet desesperat— de tot te perdono, de tot lo que tu vulgas, Bel, de tot...

—Juram... ho...

—T'ho juro... Tal com jo vull ésser perdonat per Deu Nostre Senyor, Bel...—

La malalta va cloure'ls ulls; ab la barba enfonzada en el clot del coll y'l cap ensorrat en el coixí de color d'esca, semblava ja morta y amortallada; no més li mancava'l Sant Crist sobre'l pit. En Minguet no se la podia mirar.

A fora xiulava la tramontana cada cop ab més furia, se feya de nit y'l senyor Ramón no s'acostava. Si á las set no havia comparegut, aniria á buscarlo y'l faria venir mal que li pesés; li havia dit qu'encara quedava un bri d'esperansa, y ell, en Minguet, no podia pas consentir que la Bel, la seva Bel, moris com un gos, sens asistencia. ¿No'ls hi cobrava la conducta?...

La xinxeta, ab las alenadas de vent qu'entravan per las escletjas, s'esporuguia, bellugant la flameta cap á una banda y altra com si volgués fugir del gotet de vidre, y omplia la cambra d'ombras misteriosas qu'anavan vagament d'assi d'allá en continua agitació.

—Min... guet...

—¿Qué vols, filla?

—Donam la... má...—

Y la malalta, forfollant ab engunia entre la roba, tregué aquells dits demacrats, no més que ab la pell y l'os, que á la llum de la xinxeta tenian una blancor sinestra; la seva ombra s'estargi en la paret del fons com una gran urpa negra qu'anava endevant y endarrera.

En Minguet tancá'ls ulls esferehit y agafá piadosament aquella má tota humida d'una humitat llefiscosa y tebia.

—Bel, filla, no't desabriguis... que't refredarias.—

Una mueca dolorosa estirá'ls llabis de la moribonda.

—Ara... ray... tant... li fa...—

Y estrenyé ab una forsa extranya la má d'en Minguet ab sos dits de garfi.

—Min... guet... Escolta...—La Bel se fadigava per'enrahonar, y en Minguet, perque no tingués d'esforsarse, ficá casi bé'l cap á dins del llit.

—Digas poch á poch, Bel, que ja't sento

—¿Me farás... dir... el bé... quan siga... morta?...

—¿Per qué dius aquestas cosas, filla?... Com si t'haguessis de morir d'aquesta, tontota... Ja sabs que'l senyor Ramón va dir...

—Déixal dir al... senyor... Ramón... Ja sé jo cóm... estich... Encara que pera tu... siga una sangria... fésmel dir el bé... Minguet... perque Nostre... Senyor... també'm... perdoni...—

En Minguet s'ofegava y no pogué contestar; sentia que'ls peus se li gebravan y'l cap li bullia. La malalta li tenia arrapada la má ab la forsa d'unas estenallas.

—Y tu... no'm malehe ..ixis... quan... me mo...ri...—

En Minguet aixecá'l cap y la mirá espantat. En el llagrimer de la malalta hi tremolava una llágrima, com una gota de pluja en la conca d'una calavera.

—¿Malehirte á tu, Bel? Ave Maria Purissima! ¿Per qué't podria malehir jo, trist de mi?

—Perque'm vaig casar... Jo... no era... pera tu...

—Ja ho sé, Bel, que no eras pera mi... Ja ho sé, Bel... Jo tenia quinz'anys més que tu, y tu eras com la Verge del Roser y jo com un mal esperit, de lleig y pobre com una rata... A tu't volian tots els minyons y á mi no m'hauria volgut ningú... Peró tu no vas pararthi en aquestas cosas, y per aixó t'estimo tant, Bel... Tu no més vas veure que'l cosi Minguet era un home de bé y un trevallador que's moria per tu...—

El cap de la malalta feya *que no*, *que no*...

—¿Qué vols dir, Bel?...

—Que vaig... enganyar...te...—

El pobre Minguet estava enguniat; no capia aquella insistencia misteriosa de la Bel; hauria volgut aturarla d'enrahonar perque no s'acabés las forsas, peró no gosava trencarli la voluntat estant en las darreras. No feya cabal de lo que li deya perque'ls n'hi venen tants d' escrúpuls á n'els moribonds! Qualsevol futesa'ls hi sembla un gran pecat, y de tot volen confessarse.

—No t'entench, Bel, peró no t'amohinis: ja m'ho dirás demá.

—No... no... seria tart, demá... Ja t'ho havia de dir... avans... peró no gosava... Has sigut tan... bon... home per... per mi!...

—Com tu bona dona, Bel...

—No... no... Jo no ho era... de... bona... do...na...

—Ave Maria, filla! No digas aquestas cosas!—

La malalta va fer un esfors per'adressarse una mica en el coixi, peró no lográ més que arronsar els genolls, que quedaren com una montanyeta bessona sobre'l pla del llit, reproduhida en la paret del fons per la llum vacilant de la xinxeta; en cambi li cresqué'l fadich y'ls xiulets se feren més aguts.

—¿Ho veus com t'atropellas, filla meva?.. Té, un glopet de medecina...—

Y en Minguet omplí la cullera de fusta d'aquella medecina espessa que semblava pósit de vi; peró li tremolavan las mans y'n vessá la meytat per terra y sobre'l llit; plorant de rabia y d'agitació ,la tombá al got de vidre pera donarla á la malalta.

—Això t'esclarirá aquest gori-gori y't trobarás millor...—

La malalta ho prengué sense resistencia: ja no sabia de quin món era; no més en son cervell á punt de refredarse per sempre, persistía la obsessió *d'alló qu'havía de dir*.

—Ala, mira si pots dormir una estoneta...—

La malalta's revifá ab esglay.

—No... no...'l senyor Rector va dir... que si no... t'ho deya .. me condemp...naria... y t'ho vull... dir. . Minguet... sinó que... costan...tan de dir...aques...tas...co...osas!...—

En Minguet plegá las mans desesperat.

—Peró, valgam Deu ¿qu'es lo que m'has de dir que't dona aquesta engunia!...

—Que quan... me vaig casar...—

En Minguet s'abocá sobre'l llit, escoltant ávidament.

—...ja esta...va... gros... gros...sa...—

Va ésser un minut trágich el primer que passá dins d'aquella cambra després de la confessió espantosa.

En Minguet quedá com llamp-ferit: inmóvil, els ulls vidriats, la boca oberta. Els peus se li gelaren y tot se li fongué en una boyra verda. Al mateix temps, per sobre la cara de la malalta, la Mort hi va extendre un'ombra morada. La flameta del got se bellugá tota esporuguida com si volgués fugir, y las negrors inquietas, com grans fantasmas vagarosas s'agitaren remolinantse entorn de l'agonía, mentres á fora la tramontana xiulava exasperadament, en sa cursa desenfrenada cap al Infinit.

El feble gemeguet de la malalta torná á agitar el misteri com un ressó apagat d'una altra vida.

—¿Me perdo...nas... Min...guet?...—

En Minguet no va dir res; no podía; tenia la gola seca com un'esca y la veu fosa. Parpejá, la barba va tremolarli, peró no digué res.

—M'has dit que'm perdonavas... m'ho... has... jurat...—torná á sortir del llit com un udol planyívol, entre xiulets agitats y tuf d'orins y cosa descomposta.

Alashoras en Minguet sentí que se li adressava á dins alguna cosa terrible y gegantina; una onada tremenda d'una gran tempestat que feya estellas la seva vida com si fos un bastiment vell y mal carenat. Alashoras, per primer cop va saber lo qu'era la rabia, el desitj de matar, de destruhir tot lo qu'anés trobant, á las palpentas, y per un minut se va sentir homicida. Guaytá... D'en mitj de la boyra verda en que nedavan sa feresa y'ls esqueixos de son pensament, vegé sortir com una taca freda aquell front blanch y llis, ja grapejat per la gran destralera; y sobtadament sentí aplacarse, al contacte ab la Mort, la seva rabia, y estimbarse Deu sabía ahónt, com cascata que's precipita en l'abím, aquella gran onada, enrossegantse ab ella tot el llot de son fons remogut y sa mateixa vida. Y li semblá que quedava buyt y fret com un fanal apagat; sópit é indiferent, sens una espurna d'ánima. Era que acabavan de matarli la fe, l'encís misteriós de sa existencia.

Y altre cop digué, com un murmuri, la veu de la malalta:

—M'has dit... que'm perdo...navas... M'ho has... ju...rat...—

Y llavoras el pobre Minguet, en mitj dels núvols agombolats en sa inteligencia balba, vegé relluhir clarament la veritat com una gran llum trista, com la claror de lluna.

Y comprengué'l mesqui egoisme d'aquella dona que fins al darrer moment havia explotat sa confiansa, aquella confiansa cega, no confessantse mentres no tingués segur el perdó qu'havia d'obrirli las portas del cel qu'ella mateixa s'havia clos ab son pecat.

Peró, l'havía estimada tant, que no trobá dins d'ell ni una engruna de cor per'aborrirla. Ab el cap sobre'l pit va preguntar poch á poch, ab una gran pena sorda:

—Es dir... que'l gran...

—Es... d'ell...

—¿Y l'altre?...

—Teu.—

Y en Minguet hi vegé més clar encara. Ella no havia parat fins qu'havian lliurat de la *quinta* al gran, á la nineta dels seus ulls, á risch d'arruhinarse, com de fet s'havian arruhinat (encara pagavan vintidós duros cad'any de rédits per aquells dos cents qu' havian enmantllevat al secretari y que no podrían tornarli may més), y en cambi, pel petit, pel fill d'ell, d'en Minguet, cap forsa havia fet pera redimirlo, deixantlo resignada á la desgracia desde'l primer moment. Y'l fill se'n havía anat á morir á terras extranyas com un aborrert, y l'altre...el fill escadusser, el fill de la vergonya... el foraster, era l'hereu, era l'amo del amo y del cabal, estava en la casa del llensat, robava l'amor que pertocava á n'el llensat... Redeu, quina cohissor en el cor del pobre Minguet!... Y aquella dona que no havia dit res ni havía temperat la injusticia fins que's veya ab un peu dins la sepultura!... Ah, si no estigués tan acabada!

Y en Minguet permaneixia inmóvil, ab el

cap acotat y las mans encaixadas, en aquella cadira del capsal del llit, d'aquell llit en que la malalta, ofegantse en un romflet agónich, esgarrapava la roba, tirantla cap amunt ab dits com garfis y destapantse'ls peus, gebrats y encarcarats ja com peus de momia.

Y ell restava quiet y mut, com si no pensés res, mentres la professó de recorts y despits li corria per dins talment com una professó de mals esperits.

Y'l rumball, escapantse del llit entre bravadas agras que feyan plorar els ulls, torná á plányer débilment, com un recort esfumat de un'altra vida:

—Perdo...nam, Min...guet... Jo no'm volia... casar... Ell... va obli...garm ..hi... Va dir que... fora... es...escán...dol...—

Las dents d'en Minguet prohiren.

—¿Qui... t'hi va obligar?...—

La malalta's regirá pel llit, entre aquellas robas xopas del darrer suor, com una anguila que cueteja en mitj del llot avans d'enramparse per sempre. Tot pudía entorn d'aquell llit com á vora del carner, y las ombras se bellugavan demunt d'ell en totas direccions, com astoradas.

—¿Qui t'hi va obligar?—repetí en Minguet ab una veu extranya.

—Ell...—y'ls ulls de la malalta se giraren en blanch, y l'estertor muntá fins á la gola.

En Minguet, alashoras, se vegé al peu del foch: podia recular ó tirarshi y abrusarse; l'assaltá una gran cobardia que li gebrava'l cor,y al mateix temps un desitj rabiós de saberho tot fins al cap d'avall.

—¿Qui era... ell?...—preguntá al fi; y sentí que li venian blancas las genivas.

La mirada de la malalta, ja apagada y cega,'s regirá cap á una banda y altra ab un esglay astorat, de por infinita, com si vegés esbatanarse de tots costats las portas del més enllá y volgués escaparse del Destí. Ab una contracció violenta, furiosa, enfarfegá la roba sobre son pit, destapantse las camas fins als genolls; li mancava l'alé.

En Minguet repetí, casi inconscient, en veu baixa:

—¿Qui era... ell, Bel?...—

La malalta tombá'l cap y semblá que l'entenia.

—¿Ell?... El senyor... Ra...món.—

En Minguet se posá en peu, sense pols... y torná á caure com un soch en la cadira. Llavors sí que la veritat funesta, absoluta, resplandí ab clarors feréstegas de llamp; llavors sí que vegé clara sa miseria fins al darrer replech. Peró la Bel moria, y devant de la mort el pobre mártir abaixá'l cap, sotmés, atuhits sos instints de bestia carnicera y tots sos despits d'home burlat.

Mes, encara li mancava la darrera llansada.

De sobte trucaren á la porta del carrer...

L'agónica's redressá de mitj cos en amunt, ab extranya forsa, y brandant com un serpent ferit, á las palpentas y ab violenta agitació, son bras de cadavre, cercá quelcóm en l'espay,..

— Minguet!... Minguet!... — articulá ab tota claretat.

—¿Qué vols?—feu en Minguet ab els cabells de punta, agafant aquella ossamenta que palpava trágicament el buyt.

La malalta's regirá cap á n'ell, ab una ansia infinita en aquella mirada que no hi veya, y estrenyentli la má ab un esfors suprém, glatí:

—Min...guet... perdó...nal...—

En Minguet se posá'l puny á la boca y mossegá afollit.

Y la malalta insistí, com si ab las paraulas escupis els darrers alens de vida:

—¿El... per...do...nas?...

—Si...—feu, com un bramul ofegat, la veu ronca del pobre home.

—Júram...ho!—Y las unglas del cadavre se li clavaren en la carn.

—T'ho juro...—Y de la encaixada espasmódica de las barras, las dents s'encastaren en el puny que tenía en la boca y regalá la sanch.

Passos pesats sonaren en la escala de fusta, y la tos aspra del metje retrunyí dins la cambra.

La Bel barbotejá, com un murmuri:

—Déixal.. en...trar... Es la darre...—

No acabá, y las estenallas s'afluixaren com si algú acabés de tréurelashi'l clau.

En la porta de la cambra una veu ferrenya y alegra cridá, dominant els xiulets de la tramontana y'ls cruiximents de fustas sotraquejadas:

—Bona nit, gent... ¿Qué dihém de bo?...—

Y en Minguet se tregué'l puny de la boca pera contestar á las dugas ombras de la porta:

—Entri, senyor Ramón... Noy, encén el llum... y porta'l Sant Crist.

VÍCTOR CATALÁ.

(Ilustració del autor.)

REVISTA DE REVISTAS

Entre'ls periódichs y revistas que durant el mes d'octubre han visitat nostra redacció,'ns han interessat especialment:

Els quaderns segons y tercer del any segón de *Materiales y Documentos de Arte Español* que publica la Llibrería Parera baix-la direcció artística del senyor Mira Leroy. Contenen diferentas fototipias y autotipias de detalls de las catedrals de Barcelona, León, etcétera, la casa palau Ametller, y tapissos de la Real Audiencia de Barcelona tretas y tiradas ab gran pulcritut, y ab bon gust en la elecció d'originals. No hi há dubte qu'entre las diferentas publicacions d'Art que surten á Barcelona, es la del senyor Parera digna de menció especial.

El número de *Pel & Ploma* corresponent al mes de setembre, quart de la tercera serie, es indiscutiblement molt superior als anteriors. En la part literaria hi trobém una poesia d'Apeles Mestres, altras dugas d'en Montoliu (M), y alguns trevalls de critica. Molt més notable es la part ilustrada, dedicada especialment á la reproducció de quadros y dibuixos d'en Santiago Rusiñol. Conté ademés alguns retratos y dibuixos de R. Casas, Pichot y Picasso, é ilustracions del nou teatre de Munich. Tots els grabats se recomanan per la claretat en la reproducció y la justesa de colorit.

La Lectura, revista molt seria que's publica á Madrid, conté en son número ultim un interessant sumari. Es remarcable l'article de fondo: *El cambio internacional*, de don Eleuteri Delgado; trevall molt seré y conciensut sobre un problema de tan trista actualitat. El senyor Delgado acaba'l seu article ab una serie de conclusions de carácter práctich, algunas d'ellas discutibles, peró en conjunt dignas d'ésser meditadas pels economistas serios. També es interessant un estudi de don Arthur Farinelli: *España y su literatura en el extranjero á través de los siglos*. El senyor Farinelli fa gala de la seva erudició y d'un esperit seré y imparcial al recordar minuciosament els triomfs de la literatura espanyola d'altres temps al extranger, no sense fer notar las épocas de decadencia.

En el *Mercure de France*, número 142, s'hi llegeix un intencionat y curiós estudi de *La jeune fille d'aujourd'hui*, de Remy de Gourmont. En ell fa notar espiritualment l'autor els grans defectes de la organisació social moderna que, retardant el matrimoni, han creat aquest periodo intermediari entre la criatura y la dona casadora, periodo en que la senyoreta pert els millors anys de sa vida d'amor condempnada á la hipocresia y ficció constants. Curiosissims son els detalls que dona de qüestionaris á que han respost gran número de *jeunes filles*, els quals demostran lo defectuós de la educació que se las hi dona. Notable es també l'article de William Morris *Les buts de l'Art*, que no deuhen buscarse fora de la vida ardenta que tots vivím. En la secció de crónica hi trobém una correspondencia, *Lettres espagnoles*, de Mr. Ephrem Vincent, en que l'autor parla ab gran benevolencia y afecte de las lletras catalanas, detenintse especialment en l'estudi critich y biográfich que de nostre company en Pompeyus Gener ha publicat en Joseph León Pagano. També parla Mr. Vincent ab lloansa de Joventut. Li agrahim sas benévolas frases.

Notabilissim resulta l'ultim fascicle de *La Rassegna Internazionale* de Florencia (1-15 de octubre, 1901). En ell hi trobém la reproducció del retrato de Mossén Jacinto Verdaguer fet per nostre director artistich en Joan Brull. Acompanya al retrato un article de Joseph Lleó Pagano en que explica ab istil fácil y ple d'amenitat la seva visita á nostre gran poeta, y fa consideracions críticas molt atinadas sobre la seva personalitat literaria dintre de las lletras catalanas. Entre altres trevalls remarcables trobém també en aquest número un erudit estudi critich sobre *L'Arte di Giotto*, per J. M. Palmarini, una concisa crónica del moviment dramátich, y una curiosa noticia sobre *Il Regionalismo in Francia*, escrita ab gráfica ploma per Pierre Hortala.

No hem rebut els números corresponents á aquest mes de la *Revue Franco-Italienne*, de Nápols, ni de la *Iride Mamertina*, de Reggio di Calabria.

El número 58 de la *Revue Franco Allemande* també porta escullits trevalls. Entre'ls escrits en alemany ó en francés, es interessant un article de J. G. Prod'homme, titulat els *Elf Scharfrichter* (els onze butxins), associació de quatre poetas, dos compositors, un arquitecte, un esculptor, dos pintors y un advocat, que formaren una especie de cooperativa pera construhir un teatre perfeccionat y original á Munich. La idea que perseguian y que sembla han realisat ab éxit els autors, era introduhir en els cafés-concerts alemanys un xich més d'ironia y de llibertat satirica de la que fins ara's permetian.

Entre las demés revistas y periódichs rebuts mereixen menció especial *Novy'Kult*, de Praga; *La Ilustració Llevantina*, *Hispania*, *Pluma y Lápiz*, de Barcelona, y *Le Journal*, de Perpinyá. Aquest ultim publica en cada número curiosas vistas de pobles del departament.

Emili Tintorer.

CONSELL GENERAL

DE REPRESENTANTS DE LA «UNIÓ CATALANISTA»

Com ja anunciarem fa dugas setmanas, el diumenge día 27, á las deu del matí, la *Unió Catalanista* celebrá Consell de representants. L'objecte principal era elegir als nous individuus de la Junta Permanent qu'havían de substituhir als que, segons el Reglament, cessavan en sos cárrechs, ó sían el president don Manel Folguera y Durán, els vocals don Joseph M.ª Roca y don Domingo Martí y Juliá, y'l secretari don Lluís Marsans.

A més hi havía'ls següents assumptos que tractar: Admisió de nous socis individuals y colectius; pendre acort sobre celebració d'Assamblea, y examinar el dictamen de la ponencia sobre'ls trevalls presentats pera la reorganisació de la *Unió Catalanista*.

Assistían al Consell las següents entitats:

Associacions.—Lliga de Catalunya y Centre Escolar Catalanista, de Barcelona; Centre Catalá de Sabadell; Centre Catalanista de Gerona y sa Comarca, de Girona; Lliga Regional de Manresa; Associació Catalanista de Reus; Agrupació Regionalista de Tarrassa; Centre Catalá de Sant Sadurni de Noya; Centre Catalá de Castelló d'Ampurias; Associació Popular Regionalista,

de Barcelona; Foment Regionalista de Berga y sa Comarca, de Berga; Associació Catalanista de la Costa de Llevant, de Canet de Mar; Lliga Catalanista de Banyolas y sa Comarca, de Banyolas; Associació Democrática Catalanista Catalunya y Avant, de Barcelona; Associació Obrera Catalanista de Manresa; Catalunya Autónoma, de Barcelona; Centre Catalanista de Mataró; Associació Democrática Catalanista Lo Sometent y Lliga Espiritual de Nostra Senyora de Montserrat, de Barcelona; L'Escut Emporitá, de La Bisbal; Lliga Catalanista de Ripoll y sa Comarca, de Ripoll; Centre Catalanista de Figueras; Centre Catalanista Graciench, de Gracia; Associació Catalanista Rafel de Casanova, de Manlleu; Associació Catalanista de Tarragona y sa Comarca, de Tarragona; Lliga Catalanista de Reus; Associació Catalunya de Lleyda, y Centre Catalanista de Santiago de Cuba.

Agrupacions.—Agrupacions Catalanistas de Mollet del Vallés, de Vilassar de Mar y de Sant Felíu de Codinas; id. id. del Cassino Mercantil, de Barcelona; idem idem de Targa; id. Regionalista, de Balaguer; id. Catalanista, de Cardedeu; id. Escolar Catalanista Ramón Llull y id. Catalana Excursionista Los Montanyenchs, de Barcelona; id. Catalanista, de Sallent; id id., de Rodonyá; id. id., de Ripollet; id. Protectora de la Ensenyansa Catalana, de Barcelona; id. Catalanista de Bordils y sa Comarca, de Bordils; id. id., de Badalona; id. id. Los Segadors, de Sans; id, id., de Caldas de Malavella; id. id., de Monistrol de Montserrat; id. Obrera Catalanista, de Santa Perpetua de la Moguda; id Democrática Catalanista, de Sant Quintí de Mediona; id. Catalanista, de Castellar del Vallés; id. id., d'Olot; id. id., de Sant Andreu de la Barca; id. id., de Palafrugell; id. id , Art y Patria, de Barcelona; id. id., La Coronela, d'Esparraguera; id. Democrática Catalanista Lo Trángul, de la Barceloneta; id. Catalanista Lo Renaixement, de Barcelona; id. id., de Crespiá; id id , de Rubí, y id. id , de Molins de Rey.

Periódichs.—*La Renaixensa*, de Barcelona; *Lo Catalanista*, de Sabadell; *Lo Geronés*, de Gerona; *La Nació Catalana*, de Barcelona; *L'Art del Pagés*, de Barcelona; *Lo Pi de las Tres Brancas*, de Berga; *Gent Nova*, de Badalona; JOVENTUT, de Barcelona; *La Comarca de Lleyda*, de Lleyda; *Lo Camp de Tarragona*, de Tarragona; *Avant sempre-Sempre avant*, de Manila.

Foren admesos pera formar part de la *Unió Catalanista*'ls periódichs y entitats que á continuació s'expressan:

Periódichs.—*Sang Nova*, d'Olot; *Universitat Catalana*, de Barcelona; *Llevant*, de la Barceloneta; *Montserrat*, de Barcelona.

Entitats.—Agrupació Catalanista, de Pals; id. id. de Llers; Associació Artística d'Obrers «L'Aligot», de Sant Joan de las Abadesas; Lliga Popular Catalanista, de Castellar del Vallés; Centre Catalanista Sarrianench, de Sarriá; Agrupació de Propaganda Catalanista, de Barcelona; Centre Catalá, de Sant Feliu de Guíxols; id. Catalanista «Gent Nova», de Badalona; id. id. Democrátich de la Conca, de Solivella; Associació Catalanista «Lo Segriá», d'Almenar; id. id., de Sant Boy del Llobregat; Centre Catalanista «La Barretina Torellonenca», de Torelló; id. id., de Sant Feliu del Llobregat; id. id., d'Arenys de Mar; Associació Democrática Catalanista «Lo Renaixement», de Barcelona; Agrupació Catalanista, d'Arbós; Centre Catalunya, de Sant Martí de Provensals; Agrupació Catalanista, de Martorellas; id. id , de Sant Jaume dels Domenys; idem idem «Bach de Roda», de Las Corts de Sarriá; Associació Catalanista «La Sahó», de Barcelona; Agrupació Catalanista «La Reixa», de Barcelona; Agrupació Regionalista del Centre Provincial de Lleyda, de Barcelona; y diferents socis individuals.

En aquest punt se suspengué la sessió, puig era aprop de la una de la tarda, y's reprengué á las tres, procedintse á votar els nous individuus qu'havían de formar part de la Junta Permanent.

De la votació'n resultá: President, Joseph M.ª Roca; Vocals, Ernest Moliné y Brasés y Joseph Mallofré; Secretari, Manel Rocamora. Quedá, donchs, la Junta Permanent constituhída en sa totalitat del modo següent:

President, *Joseph M.ª Roca.*—*Vis-president*, *Marián Vayreda.*—*Tresorer*, *Oriol Martí.*—*Vocals*, *Agustí Gibert. Ernest Moliné y Brasés y Joseph Mallofré.*—*Secretari*, *Manel Rocamora.*

Després de proclamats els nous individuus, entraren en el saló d'actes els trenta catalanistas que foren detinguts el dia 11 de setembre y que constituheixen la nova agrupació «La Reixa». En nom d'aquesta agrupació parlá uu d'ells, el senyor Fonta, pera expressar á la Junta Permanent de la *Unió* y á las entitats adheridas son agrahiment pels trevalls que pel seu deslliurament feren. Contestá eloqüentment el senyor Folguera, alentantlos pera que perseverin en sa tasca patriótica.

A continuació's llegí'l dictamen de la ponencia sobre'ls trevalls presentats pera la reorganisació de la *Unió Catalanista*, acordantse deixar l'assumpto pera un altre Consell extraordinari que's convocará al efecte.

A proposta dels senyors Món y Bascós, president de la «Lliga de Catalunya», y Casals, de Badalona, s'acordá fer constar en acta'l sentiment del Consell per la mort d'en Pau Sans y Guitart, y colocar son retrato en una de las salas de la *Unió*.

S'autorisá ampliament á la Junta Permanent de la *Unió* pera que pugui convocar l'Asamblea de Delegats en el lloch y fetxa que convinguin.

Llavors s'aixecá'l que fins ara ha sigut nostre president, Manel Folguera y Durán, y pronunciá un sentit discurs de despedida que conmogué á tothóm. Proposá, y s'acordá ab el benaplácit entussiasta de la concurrencia, donar un expressíu vot de gracias á donya Agnés Armengol de Badía, á quina iniciativa's deu la suscripció oberta entre las donas catalanas pera regalar una bandera á la *Unió Catalanista.*

El Consell acordá finalment, á proposta d'en Joseph M.ª Valls y Vicens, donar un vot de gracias á la Junta sortint, y d'un modo especial á son president Manel Folguera y Durán, acabantse l'acte ab un entussiasme indescriptible.

JOVENTUT no pot passar ocasió tan solemne sense saludar ab tota la efusió de son cor als dignes catalans que fins ara han format part de la Junta Permanent y tant de bé han pogut mereixe de la Patria; á n'ells, y en particular á son president en Manel Folguera y Durán, que'ls ha comanat y'ns ha comanat per las encontradas de Catalunya tenintnos pendents de sa veu, despertant ab els accents del més pur patriotisme l'ánima adormida de la terra, revifant per tot arreu el ver esperit catalá y comunicantli sas energías generosas. La gestió d'en Folguera y Durán será inesborrable dintre del Catalanisme.

Y ab igual efusió saluda JOVENTUT als nous individuus que desd'ara forman part de la Junta Permanent, en la creencia de que continuarán fent bona l'obra lliberal y patriótica de sos antecessors, y dels companys d'aquests qu'ara son companys seus. Els antecedents d'uns y altres pensém que'n son bona penyora, com també ho es son actual president. Ab homes com en Manel Folguera y Durán y en Joseph M.ª Roca, no hi cab el desfalliment, ni hi cab el dubte, puig no se sab quín es més digne.

Visca Catalunya.

NOVAS

El reduhit espay de que disposa un setmanari com el nostre no li permet ocuparse del gran número de fets politichs que diariament tenen lloch, y ab molt sentiment nostre'ns veyém privats de dedicárloshi l'atenció que's mereixen. Peró no podém avuy passar per alt els meritoris trevalls de valentas entitats com l'«Agrupació Catalanista» de Vilassar de Mar, el «Centre Catalá» de Sabadell, el «Centre Catalanista Sarrianench», de Sarriá, *Lo Camp de Tarragona* y la «Lliga Catalanista» de Ripoll, que, atenentse á lo establert per la *Unió Catalanista* en sas Assambleas de Reus y Tarrassa, han convocat als catalans gelosos de sa dignitat y sa autonomia á trevallar pera que las vinentas eleccions municipals sian vera expressió de la voluntat del poble.

Y'ns plau aquesta actitut no tan sols perque l'hagin adoptada'ls catalanistas, sinó també per lo qu'ha pogut estimular als homes de bona voluntat d'altres partits que, sens abdicar de las sevas ideas, volen cooperar á l'obra redemptora qu'en las susditas Assambleas predicá'l Catalanisme.

Véginse, si no,'ls principis de digna intransigencia que respecte á aquesta qüestió estampa *El Federalista* en son darrer número:

En las localitats en que's considerin en absolut impotents per afrontar per si sols la lluyta y estimin que intelligentsiantse ab altras agrupacions han d'obtenir llochs en el Municipi, enteném que poden fer coalicions, peró sempre y quan aquestas no serveixin d'ajuda al centralisme ó al caciquisme. Entre no portar cap federal al Ajuntament ó portarnhi alguns tot fent esqueneta als cacichs y lacayos de la política madrilenya pera que aquests triomfin, es preferible que aném so's, encara que sigui ab el perill de perdre. Perdrém en aquest cas ab dignitat y honra; entelant aquestas guanyaríam en l'altre. Per amplas que fossin las vermellas bandas que creuhessin els pits d'aquells regidors, no'ls hi amagarían las tacas que pactes repugnants haurían deixat en sas conciencias.

Si á nostra má estés, ahont colicions haguessin de ferse pera las eleccions que venen, las provocarían els federals, procurant en cada localitat posar en intelligencia tots els elements polítichs, económichs y socials que acceptessin com á bandera comú de combat la de *guerra al unitarisme y al caciquisme*. Cap com aquesta reuniría tanta gent y es segur que ahont s'aixequés y desplegués ab energía els entussiasmes foren extraordinaris y segura la derrota de la gent adicta, axís la vista com la no vista, dels homes y sistemas que explotant y deshonrant als Municipis, empobrint y esclavisant á las Regions, en menos de trenta anys han perdut la meytat d'Espanya y ab molt menos temps van á perdre l'altra meytat si Catalunya y altras nacionalitats ahont l'autonomisme revíu, no volen evitarho.

. . . .

Com volém Catalunya pels catalans, volém cada Municipi pel seu vehinat, no pel cacich, els seus parents y protegits, no pera uns quants privilegiats que'l desgovernin y explotin.

També'ns ha complagut molt veure en el citat periódich un article titulat *Per mal camí*, ple de sana doctrina autonomista, y en que's fuheteja de ferm el fals lliberalisme dels republicans unitaris, que tant han contribuhit á la decadencia espanyola ab sa inconsciencia ó sas petitas passions.

—

L'«Associació Pópular Regionalista», com á obsequi als delegats concurrents al Consell general celebrat darrerament per la benemérita *Unió Catalanista*, organisá una vetllada de carácter politich la nit del passat diumenge.

No fou pas cap acte de propaganda: fou una entrevista de la gent d'acció pera reformarse més en els intents radicals que informan el nostre programa, qu'es el veritable del Catalanisme. Allá en aquell clos que tan bona plana té en la historia de nostre moviment, prenguerem forsas pera seguir enllá per la via seriosa de la causa que defensém. Els parlaments dels senyors Juliá, Mallofré, Botet y Sisó, Joseph M.ª Roca, Martí Juliá y Folguera tendiren á fer apartar els ulls d'aqueixas sorollosas alsadas de poble que promóu gent que's diu catalanista, y que á res portan com hem vist per sos actes passats y veurém pels que vindrán. Cap dia haviam eixit de la «Popular» ab el cor tan esponjat de joya y ab el cap tan asserenat; moments hi hagué que un sentia humitejárseli'ls ulls. Grat recort quedará d'aquella vetllada memorable.

—

L'Associació democrática catalanista «Lo Sometent» convocá pera la vetlla del passat dissapte á diferentas entitats y particulars, pera tractar d'un projecte d'ensenyansa ab que fomentar la cultura entre la classe obrera.

Després d'explicat el projecte pel president de l'Associació senyor Estrany, s'entrá en discusió, interveninthi'ls senyors Algarra, Banús, Monegal (Trinitat), Trias y Moragas. El senyor Saltor, catedrátich d'aquesta Universitat, oferí'l concurs de l'«Agrupació protectora de la Ensenyansa catalana», que presideix.

La concurrencia era molt nombrosa, abundanthi'ls estudiants. Se clogué la sessió ab l'acort de que's recullin las adhesions dels que vulguin donar conferencias en el «Centre Escolar Catalanista».

—

El senyor don Manel Marinel-lo ha tingut la gentilesa, que li agrahim, d'enviarnos un exemplar del seu opúscul *La Verdad del Catalanismo*, qu'hem llegit ab molt gust. En ell se proposa donar á coneixe las diversas fases d'aquest moviment politich y social, y si bé resulta bastant curiós perque aplega bon número de datos y noticias históricas, es de doldre qu'en conjunt presenti una vaguetat

que'l perjudica, deguda potser á sa curta extensió, y també á una excessiva confusió de cosas y de fets que no poden ilustrar degudament als lectors poch enterats á qui principalment se dirigeix. Certas cosas hi faltan y altras hi sobran, peró de totas maneras es d'estimar el bon desitj del autor, y tant de bo que la publicació d'aquest llibret estimulés á algún dels que poden y deuhen ferho, pera que al fi s'escribis una obra ben complerta que cada dia's fa més necessaria.

—

L'«Associació Wagneriana» convoca á tots els seus socis á Junta General que's celebrará'l proxim dissapte, dia 2 de novembre, á las nou en punt de la nit, en el local dels Quatre Gats.

L'objecte de la convocatoria es el compliment d'alguns trámits oficials que l'autoritat exigeix pera la definitiva aprobació de tot lo verificat en la reunió anterior, y deixar constituhida l'Associació.

Se recomana l'assistencia de tots els associats, pera felshi entrega dels corresponents tituls de soci.

El diumenge 3 de novembre, á las cinch de la tarda, l'Associació inaugurará sas tascas en la sala Chassaigne (carrer de Fortuny, número 3) ab la primera conferencia sobre *El Capvespre dels Deus*.

—

Darrerament s'ha constituhit en aquesta ciutat una associació de propaganda catalanista titulada «La Sahó», adherida á la *Unió Catalanista* en el darrer Consell general celebrat. Son objecte es digne de tota llohansa, puig se dedicará á la propaganda escrita reimprimint y vulgarisant documents que sían de carácter propagandista y qu'enmenin als catalans cap á las nostras filas. No cal dir que nosaltres ens en felicitém per la part que'ns toca, y que veyém ab gust aquest esclat de vida dintre la nostra causa.

—

La vetllada de *mortuorum* que celebrará l'«Art y Patria» en la vetlla dels Morts en la sala gran dels «Quatre Gats», promet ésser lluhidissíma. Dirán discursos y oracions els senyors: Nogueras y Oller, Busquets y Punset, Umbert, Creuhet y Suriñach Senties, y ademés el pianista Ferrán Via está encarregat de la secció musical, devent executar pessas fúnebres de Wagner, Beethoven y altres.

—

Publicacions rebudas:

La casa editorial Maucci ha donat á llum l'obra del escriptor nort-americá Lewis Wallace titulada *Ben Hur (Una Historia de Cristo)*, traduhida per don J. Santos Hervás. Sa lectura es interessant. Consta de dos tomos que's venen á 1 pesseta cada un.

El taller d'enquadernacions, llibreria, papereria, etc., de Joan Corbella, instalat al carrer Major de Sarriá, número 11, ha publicat un vistós almanach de paret pera 1902, en quina tarja, sobre un fons de tonalitats claras, hi campeja, de gran tamany, l'escut de Catalunya, y á son costat la simbólica fals.

El «Cançoner Popular» ha donat á llum la cansó *Las moscas de Sant Narcís*, XV de las publicadas, ab un dibuix alegórich, lletra, música y copiosas notas explicativas al final. Preu, 10 céntims. Dipósit, Rambla de Sant Joseph, 11.

S'han publicat els dos primers números de *Arxius de Cirugía y Malaltías especials de la dona*, revista mensual ben remarcable y que sens dubte ve á omplir un buyt que de temps se notava en nostra terra. Hi establim el cambi, desitjant que perseveri en sas aspiracions y realisi una campanya profitosa pera la ciencia catalana.

—

La *corrida benéfica* de *El Liberal*, celebrada diumenge, fou un fracás.

No'ns en alegrém pels pobres ni per ningú en particular: tan sols per la cultura de Barcelona.

Y aprofitém la ocasió pera recomanar á *El Liberal* que un altre cop no s'erri com ara, si tracta d'organisar festas *de beneficencia*.

Y, sobre tot, que no'ns torni á pendre per altre.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publícan baix la exclussiva responsabilitat de sos autors. No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

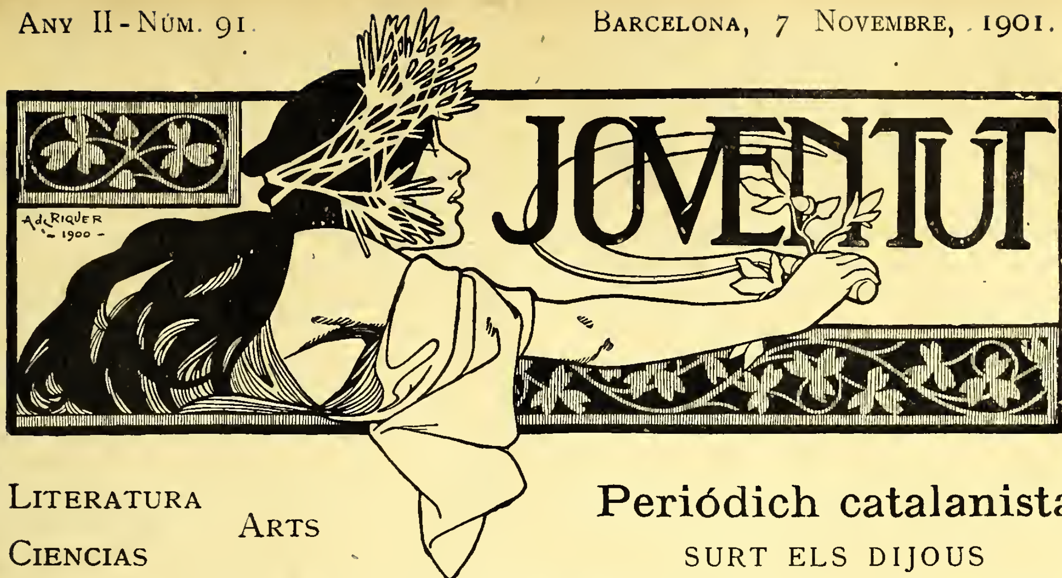
Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

Preus de suscripció.

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:		
Un any.	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins. . . .	40	»
» » sense folletins. . .	25	»

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

Any II - Núm. 91. Barcelona, 7 Novembre, 1901.

Literatura
Ciencias
Arts

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

Redacció y Administració:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

Número corrent	20 céntims
» atrassat, ab folletins	40 »
» » sense folletins	25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

PUDORS ARTISTICHS

> Los dramas no se han hecho para representarlos en un convento de monjas ni en una escuela de señoritas. El arte es el arte y tiene sus derechos: á veces es divino y á veces es satánico. Hay que oirlo cuando canta ó cuando reza; pero hay que oirlo cuando ruje ó cuando blasfema. Si no queréis oirlo, os tapáis las orejas con las cuentas del rosario, ó con un pelote del añadido.
>
> J. Eghegaray.

Llegit el paragraf que va com á lema, clarament pot compendres que'l pudor á que'ns referim, més que pudor es hipocresia ó pobresa d'enteniment; y es, més que tot, una moral raquitica y falsa que sols cab en ánimas petrificadas, en las ánimas, per exemple, dels que s'agenollan y's pican el pit devant las obscenitats esculpidas en els monuments mitjevals (embolcalladas á sos ulls pel vel sagrat de la religió), y per altra banda s'escruixeixen devant de tot lo nou que's surti dels motllos, y oposan sa moral bissantina á la moral suprema que de totas maneras enclóu, ara y sempre, la veritable obra artistica.

No afirmarém que'l sentiment de pudor sia originat tan sols per las convencions no ja seculars, sinó milenarias, de societats falsament civilisadas y realment supersticiosas: mes tampoch acceptém que'l pudor, com á virtut (usém aquesta paraula pera fernos entendre), sia tan gran com ho son las sensacions de Goig y de Dolor. Es més: de la mateixa manera que confessém com á nocions supremas las de Veritat y Bellesa, no aném ara á negar cap altra pretenguda manifestació psiquica ó instintiva, com el pudor, la modestia, la resignació, etc.: peró sí que las combatrém en quant no s'avinguin ab la Bellesa y la Veritat, es á dir, en lo que tinguin de petit, de convencional ó de negatiu.

May la humanitat s'ha vist lliure de convencionalismes y supersticions. Supersticiosos foren els indis, els egipcis, els assiris y fins els grechs; y supersticiosos foren els ro-

mans y'ls alarbs. Mes observemho: la superstició, encongiment de l'ánima, obstrucció del goig vital y rémora de la pensa, els assiris y babilónichs varen sentirla en un alt grau: eixint de las riberas del Eufrates com nuvoladas de miasmas, las supersticions enmalaltiren l'esperit d'aquella rassa gegantina, que doná al món un art estrafet, deforme. Per igual rahó'ls alarbs, devinguts estrets y fatalistas, crearen un art malaltís. Peró'ls grechs, menys supersticiosos, sentiren la joya sencera del viure y'l dolor sencer del morir, y produhiren un art ample, sá y equilibrat. Sa moral fou sana. S'entregaren á sos cultes *vivint*, no *renunciant*. Sentint y comprenent la vida, no la enviliren ab sas prácticas: aixó quedava pels decadents. De sas grans *beatituts* en plena Natura, en tragueren el sanitós *Idili;* de sas grans lluytas passionals la noble *Tragedia*. Y sas obras plásticas, hermosas com la Veritat, y més dignas y més serenas com més mutiladas pels barbres moderns, regnan encara sobre'ls monuments d'edats anteriors y posteriors, perque fins els més enlluhernadors deliris del art mitjeval no foren, després d'ellas, altra cosa que regressió.

Parleuli de pudor á la Grecia artística, y no vos entendrá. Digueuli á un artista grech que hi há quelcóm de vergonyós en sa estatua núa, y vos mirará ab dolor y llástima: qu'ell sols haurá fet Bellesa, com una mare sols haurá fet obra d'amor y de bondat amanyagant las dolsas nuesas del fillet. Tot sens austeritats falsas, mes també sens afeminaments voluptuosos, tan convencionals unas y altres com es convencional el pudor de la nostra societat, plena d'escéptichs de segona má.

Hem de voler una moral sencera, no una moral esquifida y casulana, perque aquesta, com filla de la conveniencia, sol ésser elástica y acomodaticia, y no la trobariam pas á faltar si la nostra societat y l'art nostre fossin tan grans com desitjém. Prescindimne d'aqueixas virtuts convencionals, capassas d'enrogirse vergonyosament, y de tapar son rubor ab altres convencionalismes, com *las cuentas del rosario ó el pelote del añadido*. Prescindimne, ó no anirém en lloch.

Lluís Vía.

OIR Y VEURE MÚSICA

La música es l'art del so, y'l sentit que'ns la transmet es el del oido. Quan se pregunta en qué consisteix l'aptitut musical, la resposta més apropiada es la de que, avans que tot, es necessari possehir un oido fi y bo. Aquesta es la condició fonamental, tant si la música ha d'interessarnos técnicament com si ha d'arribarnos á l'ánima. Cal, donchs, *oir*.

Per'xó á ningú se li ocurrirá dir «he *vist* una representació musical.» Aquesta expressió la empleyém sols quan se tracta de l'ópera, y en aquest cas no hem de despreciarla, puig l'obra escénica'ns captiva vivament pels ulls y per la orella. Donchs aixó passa en el teatre, en el concert y fins en las *soirées* particulars, encara que creyém que'l goig qu'experimentém l'hem de limitá al oido tan sols. Precisament per'xó vull parlarvos d'un *veure* qu'es causa de molts mal-entesos y errors.

¿Qu'es lo que veyém quan sentím música? Aqui, no'm refereixo pas á n'aquells espectadors qu'assisteixen als concerts y que no paran atenció en la música y observan tan sols al públich, no: me refereixo als espectadors que hi van no més per la música. Aixis, donchs, aquests, primer que tot, veuhen al artista y son instrument. Aixó es molt interessant, y pot aumentar d'un modo molt significatiu l'efecte musical; mes també'l perill de caure en el personalisme y la exterioritat es molt més gran. Veyém *quí* canta ó toca, y *cóm* se comporta en sos moviments; mes ¿sentim també LO QUE executa? Aixó es lo principal; l'obra sempre té més importancia que la execució; el premi es pel mestre que l'ha creada, encara que li toqui al artista també la seva gran part. Es á dir: com més importants son els dos, més intimament se compenetran. Sols el virtuós busca enlluhernarnos ab sa execució, y per'xó també'ns dona tanta ocasió de *veure*. Si, al apareixe, la seva figura y la manera de presentarse'ns imposan, ja tenim la vista captivada, y llavors l'oido ja té més consideracions. No hi há que negar que, baix aquest punt de vista,'ns entussiasmém ó *reventém* més fácilment.

Una gran part del efecte correspón á las maneras del artista. Una exageració en el fer, un orgull de sí mateix, ó bé moviments lletjos ens desconcertan, peró en cambi la vive-

sa natural, ó bé la elegancia y la energia en la persona, ens seduheixen. Y quan ademés envolta al artista l'encis de la bellesa jovenil, l'éxit es segur. El que vulgui fernos creure que tot això li es completament indiferent, s'errará molt. En cap altre art ens enganyém tan fácilment com en l'art musical. Ja sabia ben bé Wagner per qué amagava la seva orquesta als ulls dels espectadors: aixís els obliga á escoltar atentament. Si en els concerts tinguessim la orquesta amagada, voldria veure qué'n resultaria d'axó. Si haguessim de sentir, sense veure qui dirigeix!... ¿Qué'n restaria llavors de aquest culte exagerat que's dona á n'els directors celebrats? La preocupació personal, la *premeditació*, diguemho aixís, son grandissimas quan ja per endevant se sab qui tenim devant nostre. Lo que llavors un veu, també's creu sentirho.

Naturalment que té gran importancia'l que sigui un ó altre qui dirigeixi la orquesta. De lo que jo desconfio es del judici del públich. ¿Quánts d'aquells que pican de mans al sortir l'home célebre, el coneixerian ab els ulls tancats? Jo he fet moltas vegadas probas d'aquestas ab gent coneguda. Es molt fácil entussiasmarse per un director quan se'l veu, y molt dificil saber qui dirigeix quan no se'l veu. Y això passa ab tots els solistas. Fins ab las personalitats més célebres un se pot errar.

D'això, com queda dit, n'hem fet probas mil vegadas. ¿Qui toca avuy el solo de violí? ¿el senyor Pau ó'l senyor Pere? Tots dos tocan admirablement, peró hi há una diferencia extraordinaria. Com que no'ls veyém, llavoras son els mals de cap: barrina que barrinarás. Ademés, nosaltres som violinistas, per exemple, y deixebles d'aquells dos senyors, y coneixém divinament las sevas particularitats. Suposém qu'al fi ho hem endevinat: peró quin esfors d'haver d'*oir* tan sols! El que una vegada s'hagi convensut d'això,'s tornará molt escéptich. Una part del públich s'entussiasma per aquest artista, y l'altra part per aquell, peró si no poguessin veure al seu estimat, no'l sabrian pas coneixe. Quántas vegadas passa que al ultim moment se cambia un artista sense ferho saber al públich. ¿Quánts son el qu'ho *senten?*

També á n'els senyors critichs els hi passa que fan la critica d'un artista que ni menys ha sortit. ¿Per qué? Perque'l seu nom era al programa, y fins potser perque no s'han adonat del avís qu'anunciava'l cambi. Els programas dels concerts ó del teatre no podém deixar de véurels, peró tenen tant de necessari com de perillós. Lo primer que llegim es el nom del compositor: això té una importancia capital. Tot nom celebrat ens du á una esfera en que'l respecte y l'aprobació se'n portan la palma, ó en cas contrari la xiulada.

Voldria saber, si's toqués una sinfonia de Beethoven sense que'l públich ho sapigués, quánts foran els que la coneixerían y l'aplaudirían, sobre tot d'aquella colla d'entussiastas que las discuteixen com si las sapiguessin de memoria. Poden ferse experiments molt especials. Quánta intranquilitat no causa una pessa fora de programa! Es terrible això d'haver d'*oir* tot d'un plegat sense veure. Un se troba enganyat y venut. Si al menys se pogués endevinar el nom del compositor!... Aquesta mateixa inseguritat ens priva de gosarhi. Llavors serveix de molt tenir una bona memoria. Finalment surt una obra d'un compositor desconegut: llavors se sab si s'escolta sense veure. Y cosa notable: fins s'arriba á tenir ingenuitat, puig com qu'encara no hi há un criteri format de l'obra, seria una vergonya tenir por de dir cadascú la seva opinió. Ah, vanitat, si no'ns fessis ser hipócritas y embusteros, especialment en materia musical! ¿Per qué no confessar honradament lo que se sent y lo que no se sent, en lloch de dir sempre mentidas? ¿Per ventura está un obligat á saberho tot?

En el programa d'un concert de cambra hi havia tres quartetos, un de Haydn, un de Mozart y un de Beethoven. Per casualitat vaig enterarme, poch avans de comensar, de que havian alterat l'ordre del programa, tocantse primer el quarteto de Mozart y després el de Haydn sens haverne donat part al públich. Això potser fou una falta d'atenció. A mi m'hauria interessat molt saber quánta gent s'adoná del cambi. Un senyor que tenia al costat, y que passava per gran entussiasta de la música clássica de cambra, ja estava impacient esperant que comensessin; y tot just se van sentir els primers compassos del quarteto de Mozart, quan se gira cap á mi tot fent la rialleta, y'm diu de manera que tots els que tenia aprop seu ho sentissin:— «Haydn meu! A la primera nota ja't conech!»

—Jo'm vaig guardar prou de posarli en clar son erro; peró ¿veritat qu'es deliciós aixó? Com qu'havia vist á Haydn, també's creya sentirlo. Si hagués sigut un inteligent en la materia, hauria sentit tot seguit á n'en Mozart fins sense véurel. Aqui era fácil de comprobar, puig jo estava enterat del cambi pels mateixos executants.

En altres cassos hi há contraposició d'opinions, y subjectivament vol tenir tothóm rahó. En cambi es més fácil decidir quan se tracta de preguntas técnicas, perque llavors, al cap d'algún temps, á un ja no'l poden enganyar. Lo difícil de distingir y apreciar son els sons aislats, enllás d'acorts, intervals, modulacions, veus é instruments, puig es necessari possehir un oído educat y ben fi, essent fácil corretgir las falsas afirmacions. Seguir els temas y motius, retenirlos y estar al tant de son desenrotllo y transformacions; compendre y saber explicar la carcassa d'una obra musical, aixó sols s'obté per medi d'un estudi fet ab zel. Peró si's tracta de lo més intim de la música, de la interpretació, del fraseig, del contingut y del sentiment, llavors la cosa ja es més difícil y perillosa.

També quan ab la més bona voluntat ens volém donar compte d'una obra y donarne als altres, ens trobém en la impossibilitat d'expressar ab paraulas precisas els mils y mils matisos y gradacions que'ns conmouhen. En aquests cassos si qu'es precís guardarse de las frases fetas. Tots els articles y discursos més hermosos ab que expressém las impresions artísticas, no son una proba de la seva veritat, puig poden estar fundats en una equivocació propia. Per'xó será molt convenient que de temps en temps pensém en el perill que porta'l *desviar* l'oido per la vista, precisament perque la costúm fa que no hi parém atenció. Si volém ésser verdaderament músichs, hem de tenir conciencia d'aixó; si no, ens tanquém nosaltres mateixos la font del goig més pur.

Y si'ns observém bé, y observém als altres, arribarém segurament á compendre lo que á cadascú per sí li pertoca y á contentarnos ab lo qu'hem pogut alcansar, puig es impossible que tothóm sigui igual. L'aplicació més activa y l'estudi més consciensut poden aumentar las dots naturals, peró no suplirlas. Es maravellosa l'activitat é impresionabilitat qu'ha alcansat la orella en el curs de pochs sigles. La música s'ha fet molt complicada y presenta las exigencias més grans en el desenrotllo precipitat, precisament en un curt espay de temps. Una parada no l'ha tingut may, ni la tindrá: basta sols consultar la historia. Tampoch se'n treu res, tot movent el cap, de preguntar ahónt anirém á parar. Anirém endevant, peró no sabém ahónt. Mes vull dir (pensant tot lo que s'exigeix á la orella) que no tota orella pot dominarho ab facilitat.

Las aptituts musicals no son tan efectivas ni tan generals com moltas vegadas creyém. Está bé qu'ara's fassi molta música; massa, *vis á vis* de la vera necessitat. Peró també fora un terrible engany creures que nostre poble s'hagués tornat musical fins al moll dels ossos.

L'impuls modern afavoreix las manifestacions musicals: tothóm vol judicar, vol ficarhi cullerada, vol passar per inteligent. Aixó no va en lloch. Els coneixements técnichs han aumentat enormement y s'han extés, mes la comprensió del art pot tan sols donar fruyt baix el cuydado més delicat. Per'xó es necessaria una instrucció verament musical que'ns ensenyi no tan sols á veure las notas, sinó també á oirlas, y llavors es necessari possehir una gran energia, y trevallar honradament *pera un mateix* avans que tot, á fi de deslliurarnos de tot lo que'ns pugui dur pel camí equivocat. Pera *oir* ben bé, es necessari que voluntariosament renunciém al *veure*, y per aixó no té res d'extrany que la major part dels cegos siguin músichs. Tanquéu els ulls, y estaréu lliures en vostre interior de comprobar vostre oído. Aquesta es, donchs, la condició indispensable pera tot aquell que verdaderament vol sentir y gosar la música.

ANTONI RIBERA.

REFLEXIONS

Al llegir l'altre dia l'article titulat *Salvas redemptoras*, premiat en els Jochs Florals Sarrianenchs y publicat en el número 88 de JOVENTUT, se'm despertaren recorts d'altres temps més ditxosos, en els que, ab el cor ple d'esperansa, com ara deu tenirlo l'autor de dit article, creya factible, encara que per procediments distints, la complerta emancipació del proletariat dintre l'espay de temps que queda per recorre á nostra generació.

Y dich per procediments distints, perque això de creure que una societat de resistencia al capital pot resoldre'l problema convertintse en cooperativa de trevall es tan utópich que, encara que per desgracia avuy ho prediquin alguns que may han hagut de trepitjar els tallers pera satisfer las sevas més peremptorias necessitats, desde fa molts anys s'ha descartat de tots els programas que pera millorar la situació del obrer han escrit els que coneixen el seu verdader malestar.

Això'ns estalvia, donchs, d'exténdrens en consideracions sobre la inutilitat de las cooperativas en la resolució del problema social; peró jo dono las gracias al senyor Colomer per son escrit, y'l felicito per la distinció de que fou objecte, ja que'm dará marge á dir, encara qu'en forma molt prosaica, lo que particularment penso avuy dia respecte á la tan debatuda y per tan pochs compresa qüestió social.

—

Nosaltres—fa d'això una vintena d'anys—l'única solució que trobavam al problema social, eran las societats de resistencia al capital, puig—deyam—continuant la evolució paulatina del aument de sou y la rebaixa d'horas de trevall, s'ha d'arribar irremissiblement á la complerta transformació de la societat en general, ja sia passant els tallers avuy existents á poder del govern de las nacions, ja sia administrats pels mateixos patrons ó societats; peró percebint cada trevallador el producte integro del seu trevall.

Avuy pensém lo mateix, peró aquests vint anys ens han tornat, si se'ns permet la frase, més conservadors, y ja no creyém que aquella evolució puga portarnos al fi de nostre viatje tan aviat com allavors pensavam, sinó que, molt al contrari, creyém que no anirém en lloch, si avans no's fan tots els possibles pera que'ls obrers tingan complert coneixement de sos devers y sos drets dintre d'una societat tan lliure com lliure voldriam veure á tot l'Univers.

Peró mentres existeixin tipos com en *Pacatilla*, que gasta en tabaco lo que necessita pera l'aliment de la seva filla; mentres no s'acabin els obrers que, dihentse lliberals, esclavisan á la seva familia; mentres hi hagi miserables que ab la má dreta estrenyin la del amich y ab la esquerra l'endogalan, es impossible pensar, no en la emancipació del obrer, sinó ni tan sols en el seu millorament, perque tot quant guanyi per un costat, ho perdrá irremissiblement per l'altre.

No vol dir això qu'haguém perdut tota la confiansa en las societats de resistencia; puig, com avans, encara avuy creyém que son las que deuhen emanciparnos, peró si han de fer quelcóm de bo, han de cambiar desde sos fonaments la seva organisació, preocupantse, no tan sols del aliment material del individuu com avuy succeheix, sinó també del intelectual que, si no avuy, demá, li servirá tant ó més que'l primer, pera reforsarlo en las batallas á que forsosament deu assistir y péndrehi part.

Que la organisació qu'avuy tenen aquestas societats es falsa, res ho proba tant com el fet de que, á pesar de contar prop de mitj sigle d'existencia, actualment els obrers se troban en las mateixas necessitats que'l dia que van fundarse, perque si bé es veritat que periódicament han contribuhit á aumentar el preu de la má d'obra, no deixa d'ésser menos cert que també s'han encarit tots els articles de primera necessitat; y com aquests son els que necessita l'obrer pera la seva alimentació, els patrons, si es que volían continuar tenintlos baix sas ordres, no haurían tingut més remey que donárloshi'l suficient jornal pera poder viure, com no tenen altre remey que pagar el carbó, oli ó la forsa motriu que necessitan pera las sevas máquinas, als preus relativament elevats que demanan els seus possessors.

Per lo tant, avuy estém persuadits que si al fundarse las primeras societats de resistencia al capital, en lloch de passar el temps en la confecció d'unas tarifas que sols serviren pera enlluhernarlos, haguessin creat, no

uns colegis que per falta de voluntat desaparegueren ab la rapidesa del llamp, sinó una escola veritat, ahont s'haguessin ensenyat als fills dels obrers els drets y devers que deu tenir l'home lliure, avuy tots els trevalladors tindrían un coneixement exacte de la misió que deuhen cumplir, y no'ns trobaríam, com per desgracia'ns trobém, ab que la inmensa majoría no saben ni de llegir, y'ls que'n sabém, possehím uns coneixements tan mesquins y rutinaris, com rutinaria y mesquina es la ensenyansa que reberem en las escolas establertas pel govern.

No acabaríam may si tinguessim de dar gust á nostra ploma; peró com creyém fernos pesats als lectors, darém fi al present trevall dihent que l'únich medi que creyém factible pera que més endevant pugui ésser un fet la emancipació de la classe obrera, es que las societats de resistencia's preocupin principalment de la instrucció dels trevalladors, sense la qual es impossible seguir pel camí que l'Avens y'l Progrés tenen obert per'arribar á la verdadera perfecció de la Humanitat.

Joseph Arnau.

UN DIA DE PLUJA

Nota ciutadana.

El cel está tot gris: ni allá lluny se veu una mica de blau. Els aucells no's gosan á moure dels nius, y quiets, arrupidets, silenciosos, no están pas pera cantar. Sols se sent el soroll pausat y monoton d'una pluja de hivern, que va cayent, cayent.

Bé'n fa d'horas que plou! y sembla que'n ha de ploure moltas altras, moltas, com si la pluja no hagués d'acabar may.

Fa un dia molt trist, tothóm té peresa de sortir, la gent no gosa á moures dels nius... com els aucells.

Els carrers están deserts; sols algún tranzeunt que va depressa passa de tant en tant. En algún sopluig hi há pobres que tremolan de fret, que tenen la fam engrapada al cos y la tristor engrapada á l'ánima.

¿Quín remey els hi queda als pobres? Ja'n tenen d'aygua per beure'ls dias de pluja, peró de pa... ni una molla. Els altres dias van pel carrer, y un ó altre'ls dona algún centim; peró avuy passa poca gent, y'ls pochs que passan van depressa; no están per caritats; fa peresa deturarse y ficarse la má á la butxaca. Tot lo més, *Deu vos ampari*, y prou.

Es ben trist un dia de pluja pels pobres. Per nosaltres ray. Nosaltres ens estém darrera'ls vidres mirant l'espectacle, y, en cambi, encara'ns agrada de quan en quan.

Els pobres cóm deuhen anyorar el sol! Y quin dia tan llarch per ells!

Irene Martí y Sábat.

EL JOVE Y LA ROCA

El poble era petit, microscrópich. Estava situat al mitj d'una vall, y rodejat d'altíssimas montanyas que no li deixavan arribar ni l'alé dels altres pobles, per cert bon xich llunyans. Sols n'hi havia un de proper: una ciutat gran, inmensa, tal volta la més moderna y avensada de tot el món; ciutat en que's respirava vida y llibertat....

Els vehins qu'en el poble vivían eran casi salvatjes; la civilisació no havia pas arribat fins á n'ells: tenían las mateixas costums qu'en passadas centurias; las preocupacions més rancias y més vellas els lligavan, sense deixarlos moure ni pensar.

Y'ls pobres infelissos desde'l campanar de la parroquia podían veure la lluna clara que iluminava la ciutat durant la nit, com també els reflexos lluminosos que de la ciutat sortían durant el jorn, y llavors se giravan vers son niu, ahont ni tan sols hi havia un miserable llum d'oli pera guiar al infelis que de nit havía de corre per aquells barranchs, pomposament anomenats carrers, ahont el sol per breus moments els deixava fruhir de una claror extraordinaria, ja que tot seguit quedava amagat darrera de las vehinas serras.

El brugit de la ciutat fins á'n ells arribava, semblántloshi la més armoniosa de las músicas, y's despertavan de son encís al pensar en la enervant quietut de mort que regnava en son esquifit y miserable poblet.

El desitj els duya cap á la gran vila; mes no volían deixar per sempre son poble, sinó tornarhi portanthi la llum y'l soroll qu'en aquella hi veyan é hi sentian. Y las llágrimas eixían de sos ulls lliscant per sas

caras al veure la impossibilitat d'aytal empresa. Si: era impossible anarhi á la ciutat. La serra de montanyas els en allunyavan per sempre més.

Sols per un punt haurían pogut sortir de sa gran presó. Entre las montanyas hi havia un esboranch per hont hi podrian passar bé, si no hi hagués al mitj del pas una inmensa roca que'l tapava per complert. Semblava posada allí per la fatalitat.

La roca! La roca sagrada, segons la tradició! L'obstacle etern que'ls separava del món! Prou se'n guardavan els infelissos vehins de tocarla; prou se'n guardavan de buscar el modo de passar per demunt d'ella!

Cada jorn anavan com en professó vers la roca, y en sent aprop d'ella la malehian, y ab el puny clos l'amenassavan, y ab el cor trist y la cara fosca s'entornavan á sas llars á plorar sa infelicitat y miseria. Si no existís la roca! Si la poguessin enrunar! Si al menys hi poguessin passar per sobre! Mes no: era massa alta y ni podian tocarla!... Era dels amos del poble!

Un jorn, al tornar á sas llars, respirant rabia y desitj ensemps, trobaren un vellet que, tot demanant almoyna,'ls hi explicá las riquesas y esplendors de la gran vila, y ells s'encengueren més y més en desitjos de veureho y contemplarho d'aprop... Mes hi havia l'obstacle: la roca!

—¿La roca?—digué'l vellet.—Això ray: es molt fácil de treure. Si jo fos jove y fort!

—¿Qué s'ha de fer?—demanaren febrosos els vehins. Y'l vellet, boy redressantse, ab las faccions illuminadas y'ls ulls brillants, se tregué una ampolleta del sarró y un llibret de la butxaca, y digué ab veu serena:

—Ab aquest líquit y fent lo que vos dirá'l llibre, treuréu la roca: peró tinguéu cuydado, puig l'atrevit qu'ho fassi de segur morirá.—

Tots els vehins recularen espantats; cap d'ells volgué ni'l llibre, ni l'ampolla. Sols un jovenet s'avensá, agafá abdugas cosas, y llensant una mirada de menyspreu á sos amichs y d'agrahiment al vellet, corrents fugí cap á sa llar.

El mateix vespre morí'l vellet, y en sa cara somrihenta s'hi veya la satisfacció d'haver cumplert un dever. Ja no hauria sigut inútil sa vida; sos estudis darian fruyt; aquell jove, hereu de son secret, acabaria sa obra!

Desde l'endemá'ls vehins ja no anaren á la roca. Pel camí hi regnavan el silenci y la soletat. Sols al cap d'amunt, prop de la roca, s'hi veya un jove ab un llibre á la má. Tot el jorn hi era, fins á negra nit, en que s'entornava á sa casa ab la cara encesa y'ls ulls brillants, tot pensant en el vellet. Els vehins al véurel ne fugian, puig era l'amo d'aquell secret que per forsa devia ésser cosa del mal esperit.

Un cop, á mitja nit, se sentí un gran soroll. Semblava gran terratrémol, com si'l món s'enfonzés. Tots els vehins esverats s'aixecaren, y esferehits vegeren un núvol de negre fum y un aixám de rochs enlayre pel cantó del esboranch de la serra. Hi corregueren, y ja no hi trobaren la roca: no hi havia més que runas fumejantas. Y en un recó prop del camí restos, sense forma, d'un sér humá: eran del generós jovenet. Mes ningú s'hi aturá. L'obstacle fora, que's veya bé la ciutat! Y embadalits la miravan. Ja serian felissos! Y folls de joya corregueren á sas llars pensant en sa ditxa. Ja no fora pobre'l poble! Ja hi hauria llum y soroll! Ja tindrian llibertat!

Del vellet y son hereu ningú'n parlá: tan sols una mare plorava al recó d'una llar.

—

Molts anys després, el poble era gran, inmens y lluminós; hi havia un moviment ubriagador; era una gran capital. El camí que duya á la vila era amplíssim. Y fins las altas montanyas s'havian rebaixat, ja sense necessitat del llibre ni de l'ampolla: prompte's trobarian á peu pla, no quedantne ni rastre, ni fins tal volta'l recort.

La esquifida columna qu'en memoria del jove havían aixecat en el lloch hont hi havia estat la roca, ja no hi era. Y en un recó, boy aguantant un pedrís, hi havia un roch, en que ab grans penas y trevalls s'hi llegia: «*Aquí morí un jove víctima de sa temeritat.*»

Trinitat Monegal.

EL CAPVESPRE DELS DEUS

FRAGMENT DEL PROLECH (1)

S'obra la cortina lentament.

DALT DE LA ROCA DE LAS WALKYRIAS

La escena és la mateixa del final de la segona jornada. Es de nit. Del fons del ultim terme s'eleva un resplandor de foch.

Las tres NORNAS, dònas majestuosas cobertas ab llarchs vestits, d'ombrívol color, que cauen a grans plechs, a manera de vel. La Primera (la més vella) jeu dessota del abet d'ample brancatje, a la dreta del prosceni. La Segona (la jove) està extesa demunt d'un banch de pedra devant de la gruta. La Tercera (la més jove) seu sobre d'una de las rocas que limitan el fons de la escena, en el centre del ultim terme. Inmovilitat y tètrich silenci.

LA PRIMERA NORNA.

Sense moures.

¿Quína llum llueix allà?

LA SEGONA NORNA.

¿Ja naix el jorn?

LA TERCERA NORNA.

L'esbart de Loge flameja
abrusador entorn de la roca.
Encara és nit.
¿Per qué no filèm ni cantèm?

LA SEGONA NORNA.

A la primera.

Si volèm filar y cantar,
¿ahónt lligaràs el cab?

LA PRIMERA NORNA.

S'aixeca y mentres canta, desplega'l cab d'or y'l lliga per un de sos extrems a una branca de l'abet.

Tant si va bé com no,
lligo'l cab y canto.

Vora'l freixe del món
abans filava,
quan un bosch gran y fort,
de brancas sagradas,
floría d'aquell tronch.

A son ombra frescal
remorejava una font:
la Sabiesa n'eixía
del murmuri de sas ayguas;
llavors mon cant tenía un sentit sagrat.

Un déu ardit
vingué a bèurer a la font;
un de sos ulls
pagantne com tribut eternal.

Del freixe del món
va rompren Wotan una branca;
el mànech d'una llansa
el Poderós s'en féu.

En el curs de llarchs segles
la ferida devorà'l bosch;
marcidas caygueren las fullas,
morí l'arbre sech;
trista la font enmudí:
tètrich sentit prengué mon cant.

Puig avuy no filo
vora'l freixe del món,
cal que'm serveixi l'abet
pera fixar mon cab;

Plega la corda.

canta germana;
—a tu te'l llenso:—

Llensa'l cab a la segona

¿saps lo qu'esdevingué?

LA SEGONA NORNA.

Mentres lliga'l cab a una punta de roca, a l'entrada de la gruta.

Las runas dels pactes
celebrats fidelment,
Wotan las gravà
en el mànech de la llansa,
empunyantla com penyora del món.
Un heroe ardit
rompé la llansa en un combat:
la penyora sagrada dels pactes
fou trossejada.
Llavors Wotan
ordenà als heroes del Walhalla
qu'esbocinessin la soca,
y las brancas secas
del freixe del món:
el freixe caygué;
per sempre enmudí la font.

Si avuy fermo'l cab
a l'aresta de la roca,
canta, germana;
—a tu t'el llenso:—

El llensa a la tercera.

¿saps lo qu'esdevindrà?

LA TERCERA NORNA.

Agafant el cab, y llensant l'extrem derrera seu.

S'aixeca'l Walhalla
construhit pels gegants:
ab la sagrada nissaga
dels déus y dels heroes,
Wotan hi seu.

La llenya tallada,
com un feix enorme
s'aixeca
a l'entorn del palau:
del freixe del món és lo que'n resta!
Quan la llenya sagrada
s'inflami clara y abrusadora,
quan la brasa
devori la mansió resplandent:
la fí dels déus eternals
clarejarà per sempre.—

¿Ne sabèu més encara?

(1) De la traducció catalana próxima á publicarse, de G. Zanné y A. Ribera.

De nou cabdellèu donchs el cab;
del Nort
altre cop t'el llenso.

Llensa'l cab a la segona NORNA que'l torna a la primera y aquesta deslliga la corda de la branca, lligantla a un'altra.

Fila germana y canta!

LA PRIMERA NORNA.

Mirant enrera.

¿Apunta'l jorn?
¿Es la flama que brilla?
Torbat s'erra mon esguart;
se m'emboyra
la sagrada Antigor,
d'ensà que Loge un jorn
esdevingué foch resplandent.---

Llensa'l cap a la segona.

¿Saps lo que d'ell ne fou?

LA SEGONA NORNA.

Lligant de nou el cab que li han tirat, a la roca.

Ab l'encís de la llansa
Wotan el dominà:
A cau d'orella, Loge al déu donà consells;
per deslliurarse
de las runas del mànech,
las rossegà ab sas dents:
llavors ab la punxa
de la llansa poderosa,
Wotan el desterrà,
inflamantlo a l'entorn de la roca de Brünnhilda. —

Llensa'l cap a la tercera.

¿Saps lo que d'ell esdevindrà?

LA TERCERA NORNA.

Tornant a llensar derrera seu el cab que li han tirat.

Las estellas punxentas
de la llansa trossejada,
Wotan las enfonsa un jorn
en el cor del Abrusador:
transformantlo en famolencas flamas,
el déu el llensa
sobre'l munt de llenya
del freixe del món.--

Torna'l cab a la segona NORNA que'l plega.

LA SEGONA NORNA.

Voleu saber
lo qu'esdevindrà?

brandèu germanas el cab!

El llensa a la primera.

LA PRIMERA NORNA.

Nuant de nou el cab.

La nit s'acaba:
ja no veig rès:
el fil del cab
ja no'l trobo:
la troca está embullada.
Una horrible visió
torba furiosa mos sentits:

Tractant de desembullar la corda.

L'Or del Rhin
un jorn furtà Alberich:
saps lo que d'ell ne fou?

Llensa'l cab a la segona.

LA SEGONA NORNA.

Nuant el cab entorn d'una pedra cantelluda de la gruta, ab inquietut y precipitació.

El cayre de la pedra
talla la corda;
de massa fluix
el fil se destría:
la trena està embullada.
Entre l'Enveja y la Malhauransa
veig alsarse l'Anell del Nibelung:
maledicció venjadora
rosega'ls fils de mon cab.
¿Saps tu lo qu'esdevindrà?

Llensant el cab a la tercera.

LA TERCERA NORNA.

Agafant precipitadament el cab.

El cab és massa fluix,
massa curt pera mi.
Si'm cal fins al Nort
llensarne l'extrem
que tibi ab més forsa!

Violentment estira'l cab que's romp pel mitj. S'alsan totas.

¡Romput!

LA SEGONA NORNA.

¡Romput!

LA PRIMERA NORNA.

¡Romput!

Esglayadas las tres NORNAS s'han alsat bruscament avansant vers el centre de la escena: acobladas, agafan els trossos del cab romput y se'ls entortolligan per llurs cossos.

LAS TRES NORNAS.

Fina l'eternal Sabiesa!

Las sibilas rès més al món
profetisaran!

LA TERCERA NORNA.

Baixèm!

LA SEGONA NORNA.

Vers nostra Mare!

LA PRIMERA NORNA.

Baixèm!

S'enfonsan.

RICART WAGNER.

UNA VULGARITAT MES

Gracias, moltas gracias, senyor Masriera. Cregui que las hi dono de tot cor, donchs dimecres passat, ahir va fer vuyt dias, me va proporcionar una estoneta deliciosa llegint un article de vosté en la edició del matí del *Diario de Barcelona*: article en que hi exposa ab tota franquesa sa opinió sobre'l gran poeta italiá Gabriel D'Annunzio.

El seu articlet, pomposament retolat *Cuestiones literarias*: *Gabriel d'Annunzio*, me va fer pensar, de primer entuvi, que's tractaría d'un estudi serio, formal y ben fonamentat del autor en qüestió. «Vaja — vaig pensar —tant que diuhen del *Brusi*, y lo qu'es per ara, Deu n'hi doret, donchs entre las *lucubraciones* del senyor Illas y Fabra y las tirallongas monásticas del senyor Estanyol, de tant en tant s'hi pesca algún article d'en Maragall, que val per tot un mes d'ensopiment; y'l senyor Masriera (á quí dit sia de pas estimo molt, literariament parlant, per moltas de sas poesias y sobre tot per sas traduccions, més fidels que literarias, del *Prometeu* y'ls *Persas* del gran Eskil) ens parla ben sovint de cosas y assumptos forsa interessants.»

Peró, fill meu, á mida que vaig anar llegint l'article de referencia, y vaig anar enterantme de las opinions de vosté sobre en D'Annunzio, y dels fonaments de las mateixas, vaig dir: «Per tot te deixo: una vulgaritat més!» per no dir un' altra cosa més cohenta.

Y ara, dispensim el senyor Masriera, peró haig de fer un xiquet d'historia. Desde que las poesias, las novelas y'ls dramas del eminent poeta varen ésser més ó menys coneguts á Barcelona, jo, que soch un admirador, més que de las obras, del temperament poétich d'en D'Annunzio, sens igual en la moderna poesia, vaig tenir grans desitjos de veure cóm la nostra critica y'ls nostres *reventadors* d'ofici y de conveniencia'l tractarian desde las revistas, els diaris, ó... las taulas de café, quan la ocasio's presentés.

Va rompre'l foch don Joan Pérez Jorba, cap á mitjats del any 1898, publicant en la revista literaria *Catalonia* una serie d'articles en els que s'hi feya d'una manera complerta l'estudi del temperament de dit autor, analisant una per una totas las obras (poesías, qüentos, articles, novelas y dramas) qu'en D'Annunzio havía donat á la estampa fins alashoras, ab un criteri amplissim que ben pocas vegadas, per no dir may, resplandeix en las obras de nostres critichs. L'estudi del senyor Pérez Jorba quedava y queda com el més serio y més complert que s'ha publicat á Espanya sobre l'esmentat autor.

En ell se posava als núvols la personalitat literaria d'en D'Annunzio, y si l'elogi era sincer, el fonament del mateix no podia ésser més sólit.

«Ja aném bé—pensava jo.—La colla més intelectual (alashoras) de Barcelona, la penya de *L'Avenç*, el *Sancta Sanctorum* del bon gust literari, ha parlat d'en D'Annunzio per medi de son butlletí oficial, y n'ha parlat bé. Vaja, *menos* mal.» Pero quina fou ma sorpresa al enterarme, poch temps després, de que las mateixas *vestals* del sagrat temple literari *reventavan* despietadament á n'en D'Annunzio! Adeu, ilusió passatjera! Efectivament: el mestre don Pompeu Fabra, ab una mitja rialla desdenyosa, deya qu'*en D'Annunzio era una neula*; y un mal intencionat d'aquests que tot ho espian me contava las rahons en que'l senyor Fabra apoyava sa afirmació: «*En D'Annunzio no era francés, y además no l'havía descubert ell.*» Més endevant, don Miquel Utrillo'm deya, ab satisfacció mal comprimida y picant de ferm, ab son puny clos, demunt del marbre d'una taula de café: —«*Fugiu! ¿En D'Annunzio? Ex! Si es més buyt qu'aixó!*» —Y'l marbre de la taula no hi sonava pas á buyt: era ben ple, semblava que'l volgués desmentir. Un altre dia don Jaume Brossa y Roger sentava ab suficiencia pedantesca que *las novelas d'en D'Annunzio eran un alcaloide de Ruskin, de Bourget* y... de no sé qui més. Jo, desorientat, esma-perdut devant de lo que deyan els (alashoras) reguladors del bon gust literari, vaig estar á punt d'escriure quatre lletras á don Joan Pérez Jorba, pera preguntarli: «Bé ¿cóm quedém?» Y plaf! Aquest bon senyor se'm gira tot d'un plegat, y'm surt *reventant La Gioconda* en el *Somatent* de Reus y'l *Fuoco* en el *Pel & Ploma* de Barcelona. «Ara si qu'estém ben frescos!—vaig pensar.—Ja no sé ahónt soch!...»

Y aixis he anat tirant, caminant á las foscas, fins que vaig creurem que l'article del senyor Masriera, que té un títul temptador, venia á aclarirmho tot de cop y volta. Peró ja he dit que un cop llegit, quin desengany! Els fonaments de las opinions del senyor Masriera sobre en D'Annunzio son molt pitjors y de molt més mala fe que'ls dels senyors Fabra, Brossa, Utrillo y'l renegat Pérez Jorba.

¿May dirían per qué no li agradan á don Arthur Masriera las obras del gran poeta italiá? Donchs ja ho sabrán: «*Perque D'Annunzio es un incrédulo en religión, un revolucionario en política* y *un adorador de la razón y de la materia en filosofía*. Després *porque alardea de ser otro Petronio* (ditxós Petronio y ditxós *Quo Vadis*; miréu qu'es prou que per tot ens l' hagin de fer sortir; sembla que siguém al temps de las *Pequeñeces*, que's trobava una Currita Albornoz á cada cantonada) *ó sea un refinado árbitro de elegancias, rey de la moda, opulento anfitrión*, (ara ve lo més salat) *é inventor de cierta clase de cuellos de camisa tan incómodos como ridículos, que aún hoy ostentan su nombre en los comercios*

de lenceria y novedades.» ¿Qui es ara'l director del *Times* del carrer de la Llibreteria? Ho demano perque tals bestiesas (aquesta es la paraula, no n'hi há cap més) son indignas d'un diari que vol passar per serio.

Peró espérinse, qu'encara n'ni há més. També li desagrada perque, «*calvo por naturaleza, gastó más de cien páginas de una de sus obras más celebradas para probar, ó intentarlo al menos, que el prototipo de la belleza masculina, en lo porvenir, consistiría en la más completa de las calvicies.*» Aquesta si qu'es una rahó de pes. Ara hi caich! Vetaqui per qué'l que vol ésser un bon poeta's deixa creixe tant el cabell: ¿per por de la *calvicie?*

El senyor Masriera va enumerant y *reventant* una pila d'obras d'en D'Annuncio (la major part, com *Giovanni Episcopo*, *Le Vergini* y *Annali d'Anna*, son qüentos y noveletas de sa primera época), fent un embolich de cordas al parlar del *Trionfo della Morte* y del *Fuoco*, y deixantse en el tinter, ab tota la mala fe del sectari empedernit, regatejador de mérits, l'obra mestra d'en D'Annunzio, *Le Vergini delle Rocce*, un dels llibres més hermosos d'aquests temps, que de segur ha d'agradar moltissim al senyor Masriera, si es que realment té l'ánima de poeta, que ja ho dubto; y la magnifica tragedia *La Cittá Morta*, en la qu'en D'Annunzio evoca, ab volada genial, els conflictes trágichs de l'antigor helénica, que á jutjar per l'amor del senyor Masriera als grans dramaturchs grechs, li hauria d'agradar també moltissim.

¿Cóm es que se las ha calladas el senyor Masriera aquestas dugas obras, precisament las elogiadas unánimement per la critica universal? ¿Y per qué no ha parlat als lectors del *Brusi* de las dugas *Parábolas*, de l'*Oda á Lleó XIII*, dels *Somnis de las Estacions* (1), de las *Bodas de Venecia ab la Tardor*, de la *Gioconda* y de la *Gloria*, obras totas ellas recents, ahont el temperament poétich d'en D'Annunzio assoleix alsarias genials? ¿Per qué no ho ha fet? ¿Es perque no'n sab res? Donchs saberho, avans de probar d'engiponar un article-estudi del citat autor. ¿Es axió bona fe, senyor Masriera? Ab tal procediment de sagristia podrá encerar al estol de babaus qu'encara tenen per dogma de fe tot lo que diu el *Brusi*, que s'empassarán com qui s'empassa un melindro del forn de Sant Jaume las rahons que vosté'ls dona pera *reventar* á n'en D'Annunzio, es á dir, que per que es racionalista, perque porta colls alts y perque es calvo, ja no pot ésser un bon poeta. Ab aquest criteri'ns en aném de dret á la beneyteria, senyor Masriera.

O si no, veyám qué diria vosté d'un critich qu'escribis: *Las poesias del senyor Masriera no'ns agradan perque'l senyor Masriera es un senyor molt lleig, que va molt escollerat, que té molt mal geni y que va ésser un quant temps jesuita, després se'n va desdir, va sortir de l'ordre y va decidir casarse.* Aqui l'espero: ¿qué'n diria? Ja'm sembla que'l sento: que qui tals rahons dongués fora un imbécil. Y faria molt bé de dirho: jo diria lo mateix.

Ves qué té que veure l'haver sigut jesuita ab ésser un bon poeta! Es clar, res. Y encara, axió, si tan prim ho filessim... potser ens adonariam de que'l seu article del dia 30 del passat octubre'n fa un xich massa de farúm jesuítica. Veurá, es alló que diuhen, el que s'hi fica, encara que sigui per poch temps, ja no se la treu may més de sobre.

Y ara dispensi que no hagi tractat en serio l'article en qüestió. Ja li he dit al comensar que sas rahons varen ferme riure, y lo que fa riure, si que faria riure que un hom s'ho prengués en serio.

SALVADOR VILAREGUT.

(1) N'hi han ja dos de publicats.

NOTAS D'ART

La personalitat: heusaqui una preocupació novissima entre'ls artistas. Tothóm vol ésser *ell*, el primer, *el tenor*. Encara devegadas se troba algún ignocent que pregunta:- «Tal pintor ¿á quina escola pertany?...»—Ay pobre de mi, qué sé jo! Peró, encara que jo no hi estigui per escolas, la veritat es que'm fan gracia certas personalitats forsosas y forsadas, ó sian las d'aquells artistas que volen enlluhernar al públich de totas passadas, que buscan el *succés* prompte y fácil, encara que sigui'l *succés* d'un dia.

¿Qué se'ls endona á n'ells de lo que digui la posteritat? *Vaya* quina broma! Lo que convé es ésser *personal.* Y desde que'ns hem ataleyat d'aquesta paraula en el món artístich barceloni, sembla que'ns hagim tornat bojos.

Com si no la tinguessim tots y cada un la nostra personalitat! Sols que aquesta pot ésser bona ó dolenta; y per axó fins als artistas adotzenats els hi coneixém els quadros sense mirar la firma: prou que'ns salta als ulls la personalitat de tal ó qual artista dolent!

D'axó no valdria la pena de parlarne, si no fos que'l desitj d'ésser personal induheix á cometre moltas extravagancias á alguns de nostres pintors que, després del corresponent viatjet á Paris, tornan á Barcelona fent gala en sas obras d'uns procediments trets d'altres artistas, ab lo qual se consideran irresistibles, creuhen imposarse y s'imaginan poder passar per *personalitats.* La qüestió está en copiar als mes avensats, als qu'están de moda. Res d'ingenuitat, res de voler extraure'l carácter d'un pais ab tota la poesia propia. No: basta importar las últimas modas com els sastres y las modistas.

Es clar que si axó succeheix, es perque á Catalunya no tenim encara un art propi que caracterisi ben bé la nostra nacionalitat. Y menos mal si aquest fos el camí d'arribar á tenirlo. Peró, per altra part, la falta de bona fe y d'inteligencia en nostres critichs també ens barraria'l pas.

Sens anar gayre lluny, l'altre dia l'insigne Casellas, aqueix critich qu'amaga sa banalitat sota un estil pompós y altissonant, per'alabar els quadros d'en Mir se va veure en el cas de destruhir lo qu'havia sigut el seu credo artistich. Tothóm deu recordarse de quan en pintura tinguerem aquella plaga de patis. Donchs un dels pochs critichs, potser l'únich que s'hi extasiá fins á cáureli la baba, fou en Casellas. Ab els tals patis s'exercitá á fer critica d'art, es dir, á posar als núvols lo que no tots s'empassavan, ni molt menos. Y mirin si es casual: avuy que ja ningú's recorda dels ditxosos patis, ell els retréu, els ressucita pel sol gust de fer de *cachetero*. ¿Qué demostra axó? O mala fe ó tonteria. Jo crech que una mica de cada cosa; perque si no fos aixis, ¿á qué vindria'l retreure *planxas* passadas? Si ab aquells patis va lograr en Casellas que's comensés á parlar d'ell com á critich, ¿per qué voler demostrarnos ara que no té la virtut del agrahiment?

—

Hem de parlar aquesta setmana de la interessant exposició dels quadros d'en Barrau á ca'n Parés. En Barrau no'ns fa coneixe cap novetat *dels pintors extrangers*, puig aquells quadros plens de llum ens parlan de nostre hermós litoral y reproduheixen escenas y costums de nostra costa. En alguns, com *Els sardinalers*, logra donar una impresió fresca y espontania del natural En el quadro *L'es qué*, encara que hi há trossos ben pintats, s'hi notan algunas desproporcions en desmérit de l'obra. En las *Noyas fent puntas* el conjunt es finissim, sobressortint per sa exe cució alguns caps y mans. Completan la exposició varis caps d'estudi, essent remarcable'l de fons morat, qu'está fet ab molt *esprit*, y un altre que recorda per sa execució als clássichs espanyols.

En quant als *Repatriats*, que potser com á quadro de sensació es el més trobat, á nosaltres ens sembla bastant repulsiu. Creyém que com á dibuix pera una ilustració hauria anat molt bé; mes l'obra d'art definida, aquella que tots aspirém á fer ab el desitj de que quedi, no ha sigut pas realisada per en Barrau ab aquesta tela. Per dramática, per horrorosa quesigui la escena que's vol descriure ó pintar, no ha de fer may fástich. Aqui está'l secret. L'artista ha de vence aqueixa dificultat. No lograntho, l'espectador passa per devant sense voler interessarshi. Jo no crech en lo que'n diuhen *idealisar*, peró indubtablement hi há un secret pera pintar y descriure'ls més grans horrors sense causar repulsió. Es veritat també que quan l'artista fa una troballa d'aquestas, pot dir *Eureka!*

Apart d'axó, repetim que'l conjunt de la exposició impresiona per la seva serietat. En Barrau es un dels pochs artistas que tenim que sápigan dibuixar y pintar. El dia que's trobi *ell mateix*, no dubtém qu'encara'ns donará creacions molt més hermosas, puig té la primera materia qu'es el *saber*.

Joan Brull.

LA MARE DE DEU

A mos pares.

Carta primera.

Estimada amiga: Cumpleixo ab la present la promesa que't tenia feta, no sols perque lo promés es deute, sinó també pera esplayarme ab l'amiga intima, ab aquella ab qui, de petita, havia deixat volar mon cor tantas vegadas, somniant un pervindre lluminós y hermosissim, florit ab las ilusions de la nostra ignocencia.

Pera satisferte en lo que'm vares demanar durant la nostra curtissima entrevista, vaig á obrirte'l meu cor y á dirte lo que m'ha passat d'ensá de la nostra sortida del colegi y cóm me trobo avuy dia.

Al cap de pochs mesos de nostra separació per mi tan sentida,'m vaig casar ab l'Arthur, qu'avuy es el meu espós. No sé si t'havia explicat cóm el vaig coneixe. Després de la ruina de ma familia, la mare va caure malalta y nostres curts recursos no arribavan á mitj pera pagar medicinas, metjes y demés: vaig haver de posarme á trevallar, y aixis, ab lo poch que jo guanyava, ajudava á pagar els nostres gastos.

Els dissaptes eran per mi un calvari: passava entre mitj de las collas de xicotas qu'esperavan feyna, enrogida de vergonya, ab els ulls baixos... Ditxosa tu que no sabs lo qu'es la miseria d'*un rich!*... En un d'aqueixos dissaptes vaig coneixe á l'Arthur: passava per l'acera del despatx de camisas, quan un home, com un gos foll, s'abalansá á mi y m'abrassá. Felisment ho vegé un jove y'm defensá. Aquell era mon Arthur. Lo de després ja pots suposarho.

Va morir ma pobra mare, y'm van recullir mos oncles, que'm portaren al colegi hont vaig tenir l'alegria de conéixet.

Ja soch casada, y aviat mare. Me sento felis. No cregas que mon espós sigui un home fora de regla, no: es un de tants, trevallador, serio, no gayre expansiu; y estich convensuda que'l seu cor no es tot pera mi, que'l té compartit: una meytat pera'l negoci, l'altra pera mi; al primer el té com á máquina de la vida, á mi com goig de la mateixa. Sembla que's mira las cosas ab molta fredor, peró per certs indicis... no ho crech. En fi, suposo que ja tens prous detalls pera ferte cárrech del meu marit, qui m'encarrega't saludi de sa part.

Y ara ve la bona. M'encarregares que no m'oblidés de dirte si era felissa... No son pocas pretensions... Voler saber lo que jo mateixa no sé!

Estimo y soch estimada de mon marit, peró'm manca l'amor d'un fill y d'un pare. El primer, espero de Deu tenirlo prompte; y'l segón ja l'he tingut: no d'un pare, que casi bé no me'n recordo, peró si d'una mare, y lo que més greu me sab es no tenirne ni un sol present.

Y ara vaig á dirte'l meu somni constant.

En una de las últimas nits de l'agonia de ma pobra mare,'m trobava sola en sa cambra als peus del llit, cusint, quan se desvetllá y'm cridá á son costat.

—Mira—'m digué:—¿veus aquella Mare de Deu que'ns mira? Ella sab tot lo qu'he sufert, á n'ella m'he encomanat en tots mos tránguls: ella m'aconsolava quan me maltractava ton pobre pare, y ab ella compartia las pocas estonas felissas qu'he tingut en la vida. No puch deixarte cap més dot qu'ella y la fe que inspira; cosas qu'avuy no'n sabs el preu. Tingashi confiansa, fes com jo, encománathi y no l'abandonis may.—

Y fent un gran esfors, afegí:

—Júramho!...—

Li vaig jurar, y ab un llarch petó acabá son parlament y sa vida.

Ves, donchs, si no es natural que desitji tenir aquella Mare de Deu, l'únich present de ma mare, que mos parents varen vendre pera sufragar gastos.

Cregas qu'ara que compto ab medis no pararé fins á trobarla.

Mos respectes á ton marit y petons als nens.

Un abrás de la teva amiga, *Julita*.

Carta segona.

Amiga del cor: Peresosa soch pera escriure, peró quan tinch el cor ple de ditxa, me sembla qu'es un dever el comunicarla als amichs, á las personas estimadas, perque suposo que se'n alegran, ó, si son infelissos, els mitiga sas penas el veure que sos germans no ho son.

Si, estimada amiga: ja casi soch al cim d'aquella montanya inaccessible per la majoria, y á la que sols hi pujan els sers felissos. Aquellas tres cosas de que't parlava en ma primera carta, espero possehirlas complertas dintre pocas horas. La estimació del marit y l'amor d'un fill, fa temps que'ls tinch. El recort de la mare crech tenirlo demá. Figúrat ab quina ansia'm passan las horas!

Molt m'ha costat saber ahónt se trobava. Al principi'n vaig parlar á mon marit; peró no sols va acullir mos projectes ab indiferencia, sinó que fins va probar de treurem del cap aqueixas cosas *fútils*, *sens importancia*, segons ell.

Sola, donchs, he hagut de buscar ahónt se trobava; y preguntant á mos oncles, esbrinant ab porteras y camálichs, al ultim me sembla qu'hauré trobat son refugi. Quántas vegadas, en aqueixas pelegrinacions, he pensat tenir la felicitat aprop y l'he tinguda molt lluny! Mes no crech que aquesta vegada sigui com las altras. Per fi, estimada amiga, seré felis.

Mira lo que son las cosas: ara que no deuria témer res, fins la mala cara que d'alguns dias ensá fa l'Arthur me té sobressaltada... Sempre estich ab l'ay! al cor... ¿Qui sab si un núvol negre vindrá á enfosquir ma felicitat? Demá t'escriuré y tant debó puga donarte bonas noticias.

La teva amiga, *Julita*.

Carta tercera.

Anyorada amiga: Cinch dias fa que vaig escriuret ma darrera carta, y d'ensá d'allavoras, quántas emocions ha sufert mon esperit, quántas tristesas y quántas alegrias he tingut!

Avans de tot dech dirte que la tinch ja á mon costat, que ja m'ha donat aquella felicitat que tant anhelava, y encara un xich més. Peró... que m'ha costat!...

Al endemá d'haverte escrit vaig anar, com t'havia anunciat, á visitar á la Mare de Deu.

Me vingué á buscar una dona vella y bruta, peró era tant el meu entussiasme, que jo sols veya en ella un ángel. Animada per aquella fe de qu'estava possehida, vaig creuhar carrers, plassas, passatjes; passarem per bandas fastigosas, pel mitj del vici, fins que per fi, en un carreró de las entranyas de Barcelona, trobarem una casa ab balcons de cortinas sempre tiradas, ab un portal que traspuhava humitat, iluminat per un fanalet d'oli que reviscolantse y mitj apagantse, semblava la flama de las mevas ilusions.

Tot alló qu'ara, al recordarho, ho veig com realment era, ho veya alashoras molt diferent: distingia sols lo poch de bo que hi havia, y'm passava desapercebut lo dolent, ó sia quasi tot. Ab la esperansa á l'ánima y'l cervell ofuscat, vaig pujar al primer pis; varem creuhar corredors, y al ultim, en una cambra que sentia á vici, en un reconet, boy confosa en la mitja obscuretat que hi havia, la vaig veure, y ab la gola nuada, plorant, me vaig agenollar als peus d'aquella Mare de Deu, el somni daurat de ma vida, la esperansa de mon cor.

De prompte, com sobtada tempesta, penetrá en aquella cambra un home, foll de rabia, ab els ulls sortintli del cap: y cridant com animal mal-ferit, s'avensá, y agafantme pel coll avans de que'l pogués coneixe.

—Perjura!—cridá.—¿Aixis guardas l'honor de ta familia?—

Era l'Arthur. En un segón me vaig fer cárrech de tot, y d'ahónt me trobava: un cau de vici. Vaig recordarme dels llochs per hont havia passat, y vaig compendre que'l pobre Arthur havia sigut víctima d'una obcecació.

Passat aquell segón, vaig probar de reivindicarme. Prou vaig fer esforsos, peró inútils. Y, abatuda pel pes de la calumnia, me vaig desmayar.

Avuy fa tres días que'm vaig retornar y'm vaig trobar en mon llit, á casa, tornada á la vida per aquesta may prou alabada Mare de Deu que ab ulls de misericordia'm contemplava plorant. A mon costat hi havía l'Arthur, que'm cuydava, y que plorant me va demanar perdó. Estava reivindicada. Si no ho vaig poder fer jo, ho varen fer els altres.

Ves, donchs, per quántas tempestats ha passat mon cor! Peró al ultim vaig satisfer mos desitjos ab excés: l'Arthur, avans tan poch expansiu, es tot un altre; més que marit, sembla un etern amant. Quina transformació! Al veurem ignocenta ha sentit per mi la forta passió del amor com may l'havía sentida: ni de solter.

Tot ho havia comprés. Sols un punt me faltava descubrir: ¿cóm havia sabut l'Arthur que jo aniria allí? No podentme aguantar, vaig preguntarli. Va ésser ma pobra filleta. Un dia, anant á passeig ab son pare, varen trobar una dona que semblava de mal viure y que va saludar á la nena: l'havia vista en una casa qu'havíam visitat la nena y jo.

D'ensá d'allavors l'Arthur me vigilava, y'l dia memorable de la troba'm va seguir fins á sorpendrem allí hont t'he explicat.

Ja ho veus, donchs: soch ditxosa del tot; no t'envejo res; sols te desitjo que siguis felíssa com ho es ta amiga, *Julita*.

J. Puig Pujadas.

NOVAS

El diumenge passat, á las cinch en punt de la tarda, l' «Associació Wagneriana» celebrá en la sala Chassaigne la primera conferencia, que consistí en l'estudi poétich, temátich y musical del *Prólech* del *Capvespre dels Deus*, de quina traducció, deguda á en Zanné y en Ribera, en doném avuy un fragment.

Comensá la sessió en Salvador Vilaregut donant lectura al *Prólech*. Després en Joaquim Pena exposá'l sentit filosofich que dins de l'*Anell del Nibelung* té la magnifica escena de las *Nornas* (primera part del *Prólech*). No obstant de que la conferencia, per una serie de causas molt dignas d'ésser atesas, no comensava per l'estudi de *L'Or del Rhin*, el conferenciant explicá ab tota claretat el complicadissim enllás de temas, la colocació dels mateixos, las relacions que tenen entre si, las causas que provocan llur aparició: feu ressaltar el tétrich aspecte de la primera part del esmentat *Prólech*, en oposició ab las espléndidas clarors de la escena de Siegfried y Brünnhilda, y terminá son trevall explicant el viatje pel Rhin (escena sinfónica, final del *Prólech*) admirable página musical d'en Wagner, que acaba ab el tema de Hagen, frase ombrívola qu'apareix sinistrament com una amenassa futura.

El mestre Ribera feu coneixe en el piano'ls temas qu'en Pena anava comentant.

Y com á final de la conferencia, executá en

Ribera en el piano tot el *Prólech*. Els tres conferenciants foren molt aplaudits per la nombrosissima concurrencia qu'omplia la sala Chassaigne

La inauguració de las conferencias fou, donchs, un acte serio y digne, que parla molt alt en favor de la cultura de Barcelona. El públich escoltá no ja ab atenció, sinó ab verdadera devoció. Els entussiastas picaments de mans ab que'ls conferenciants foren saludats revelan que aquests interpretaren els desitjos dels elements que forman la «Associació Wagneriana».

—

L'excés d'original ens privá de parlar de la vetllada necrológica que la «Lliga de Catalunya» dedicá á son primer president el malaguanyat patrici Pau Sans y Guitart. La concurrencia, del tot triada, escoltá ab ver reculliment las notas que sobre la vida política y social del finat exposaren els senyors Altayó y Bassegoda, igualment que las produccions *Conversas catalanistas* y *L'Aixut*, degudas á la ploma del home á qui's recordava ab tot el respecte degut á sas virtuts.

—

La vetllada de tardor celebrada per l'«Art y Patria» en la vetlla dels morts, revestí carácter excepcional. Anava dedicada als artistas y patriotas nacionals y extrangers. Disertaren els senyors Umbert, Busquets y Punset y Nogueras y Oller; llegint poesías els senyors Suriñach Senties y Montanya; aplegant forsa aplaudiments. La part musical, á cárrech del pianista Ferrán Via, cridá l'atenció, puig executá las composicions ab la pulcritut de sempre.

Tancá la festa'l president de l'*Unió Catalanista*, don Joseph M.ª Roca, ab un parlament hermosissim. Dedicá un recort als patriotas catalans y extrangers morts en la defensa de son pais, y feu una apologia del brau Joseph Moragas y d'en Bach de Roda. La concurrencia sortí satisfeta del saló d'actes, fent comentaris favorables á la entitat organisadora.

—

El dia 29 del passat octubre tingué lloch la inauguració oficial del ferrocarril funicular y tramvia eléctrich del Tibidabo, á quina festa tinguerem el gust d'assistir corresponent á l'atenta invitació que'ns havia sigut enviada.

Els invitats eran més de 500, trobantshi'l bisbe de Barcelona, gran nombre de regidors y diputats provincials, els accionistas de la Companyia y molts representants de la prempsa. Las senyoras hi abundavan també. Després de las cerimonias que s'havian anunciat, se serví un espléndit refresch. En la festa hi prengué part la Banda municipal, qu'entre altras pessas tocá la marxa del *Tannhäuser*. El funicular realisá 22 viatjes pujant y baixant als convidats, essent extraordinaria l'animació en el Tibidabo desde la una á las set de la tarda. Al baixar el darrer tren s'enjegá un bonich castell de fochs artificials.

Desde dit dia, el funicular del Tibidabo ha quedat obert al públich, realisant viatjes cada mitja hora. Felicitém á la empresa, que ha pogut dur á cap l'obra felisment, y'ns felicitém de que mercés á ella puguin els barcelonins servirse dels darrers avensos cientifichs pera las excursions á la vehina montanya, á que son tan aficionats.

—

Durant els dias 28 y 29 del passat octubre estigueren exposats particularment, en el taller de mobles de P. Reig, las dugas últimas obras pictóricas de nostre estimat colaborador l'Adriá Gual, que desde Paris las ha remesas, haventlas pintat ab destí á un panteó de Tarragona. Consisteixen en dos magnifichs plafons decoratius ab els quals s'ha posat en Gual á una altura envejable que ben pochs de nostres artistas haurán segurament assolit dins d'aquest género de pintura. Son dugas alegorías de la Vida y la Mort en que no se sab qué admirar més: si l'amplitut y sobrietat de factura ó la tonalitat general, en que hi cristallisa d'una manera perfecta y grandiosa la visió poética del artista.

En Gual ab aquests plafons s'ha revelat com á mestre, y'l felicitém ab tota la efusió.

—

El Consistori dels Jochs Florals pera 1902 ha quedat constituhit en la forma segúent:

Don Francesch Matheu, President; don Joseph M.ª Roca; don Guillém A. Telí; don Marián Vayreda; don Modest Urgell; don Salvador Vilaregut; don Victor Brossa, Secretari.

—

El «Centre Catalanista Graciench» celebrá diumenge á la tarda una festa artistich-musical y de propaganda. Els parlaments que feren els socis en defensa de las nostras ideas, foren resumits pel president del «Centre» senyor Margarit. Se llegiren diferentas poesías de coneguts poetas, y altras molt valentas dels socis del «Centre», algunas de las quals s'hagueren de repetir, com també varias cansons catalanas cantadas per nens, y además moltas de las qu'executá la secció choral que dirigeix el senyor Cumellas. Clo-

gueren la festa'ls *Segadors*, cantats en mitj de gran entussiasme.

—

La notable revista llatina *Præco Latinus*, que's publica á Filadelfia, incansable en sa tasca de rehabilitació de la llengua llatina, anuncía una innovació curiosa pera divulgarla, instruhint y delectant al mateix temps. «The Columbia Phonograf C°», en connivencia ab el mestre Arcadius Avellanus, ofereix al públich trossos escullits dels clássichs romans César, Virgili y Ciceró, degudament dictats á las *Talking Machines* (máquinas parladoras). D'aytal manera'ls cilindres del fonógraf, fidelment impresionats, venen á substituhir mecánicament al professor en l'incomparable método Berlitz, pera la ensenyansa d'idiomas en sa part més dificultosa, ó sía en lo referent á la pronunciació y accentuació.

Aqui hont ens creyém ésser civilisats, el dit método de Berlitz totjust comensa á ésser conegut de nom: allí, que segons els rotatius de Madrit son mitj salvatjes, ja li han trobat aplicacions prácticas y económicas.

—

En el local del Cinematógraf X, plassa de Catalunya, 14, s'inaugurá'l dia primer del actual una exposició de quadros del senyor Matilla, recomanables per sa factura simpática y elegant, y molt apropiats pera l'adorno de salons. Poden mencionarse 'ls quadros *Calma*, *Llobregat* y *Ter*. El senyor Matilla, ab notoria modestia, va progressant dintre l'art á que's dedica.

—

La casa «Miró y Tarragó» de Reus, elaboradora del popular Xampany-Catalunya, ha obtingut en el *Concurs Egyptien de Produits Espagnols* celebrat á Alexandria, un'alta distinció, com es Diploma d'Honor y Medalla, per son *Champagne extra carte d'or*. Molt ens alegrém del triomf d'aqueixos coneguts industrials de nostra terra.

—

Publicacions rebudas:

Memorias, pel comte Lleó Tolstoy, traducció castellana de J. Santos Hervás. Aquesta famosa obra ha sigut publicada per la casa Maucci d'aquesta ciutat, en un volúm que's ven al preu de 1 pesseta.

El misterio del Pasaje del Sol y *El Señor de la Montaña*, volums segón y tercer de *Los ladrones del gran mundo*, per Ponson du Terrail. Publicats també per la casa Maucci, al preu de 1 pesseta cada un.

La Grande Revue, publicació parisenca política, literaria y artistica, baix la direcció del eminent Fernand Labori, que figura en primera fila entre las revistas francesas. Li agrahim la visita y ab molt gust hi establim el cambi.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

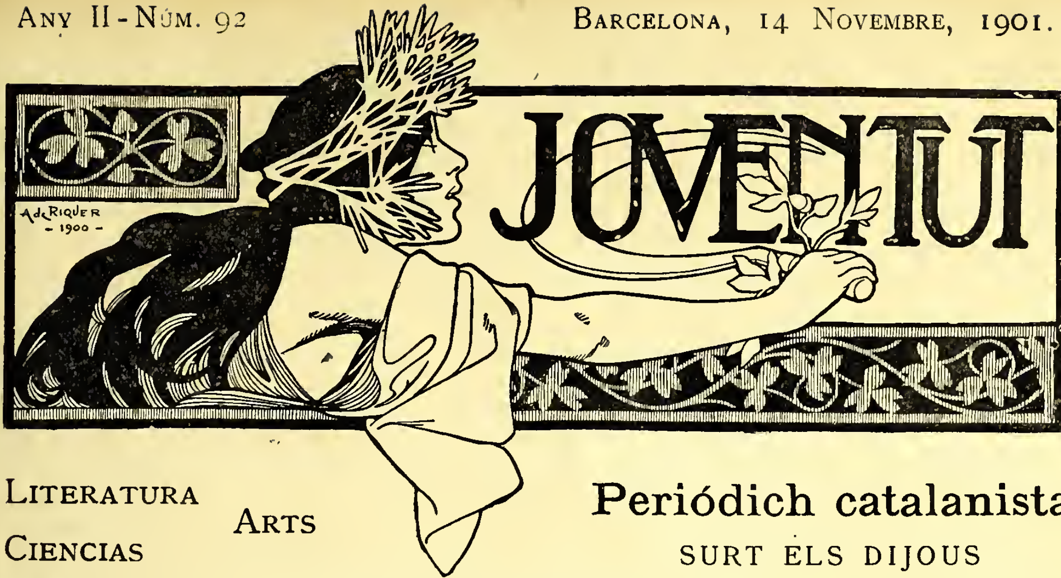
Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors. No s'admeten els que no sían inédits.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any.	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

Any II - Núm. 92 Barcelona, 14 Novembre, 1901.

Literatura
Ciencias
Arts

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

Redacció y Administració:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

Número corrent. . . . . 20 céntims
» atrassat, ab folletins. . 40 »
» » sense folletins. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

ELS «APÓSTOLS» DE LA PSEUDO - LLIBERTAT

Altra volta ressonan arreu las prédicas dels apóstols de la falsa llibertat; altra volta volen ab sos cants encisar als infelissos que fem nostra via en aquest món per viaranys plens d'obstacles; altra volta prometen el benestar á la Societat y volen ferse'ls amos de la *situació* y lligarnos á son carro de triomfadors, com si fossim esclaus y visquessim en els temps y ab las doctrinas de las antigas nacions barbres.

A tots ens volen enganyar oferintnos la *Llibertat* y la *Sobiranía* del poble.

Y en nom de la Llibertat insultan y atropellan als que tenen l'atreviment de dir en veu alta que sas opinions son diferentas, ja per un costat, ja per un altre. Y es que la paraula Llibertat en sos llabis no vol dir més que *facultat que tením de pensar*, *obrar y parlar de conformitat ab lo qu'ells diuhen*, *pensan y fan*.

La oratoria ampulosa, florida y ridicula d'altres temps torna á brollar; y lo pitjor es que torna encara á enganyar á molts y molts ignocents.

Y'ls que predican aquesta llibertat, ni coneixen la tolerancia, ni tan sols tenen respecte á las opinions d'altri.

Y parlan també de la Sobirania del poble. Sobirania! Sobirá!

Sobirá vol dir amo y senyor; y l'home no'n deu tenir d'amo y senyor. ¿Qué hi fa que aquest sigui un rey ó que sigui un representant del poble? Es amo, y ab això ja n'hi há prou.

L'home no'n deu tenir d'amo; no'n deu tenir d'altre qu'ell mateix: cada hu es amo de cada hu, y sols aixís podrém ésser lliures, tenir la vera Llibertat. En l'exercici dels nostres drets no devém tenir altre límit que la llibertat dels altres, y nostra llibertat deu ésser el límit de la llibertat dels demés.

¿Per qué n'hem d'acceptar d'amo? ¿Per

qué n'hem de voler ésser d'amos? Que la Sobirania la tinguin els pochs ó'ls més, ¿qué hi fa? Sobirania es, y per lo tant simbol de mando, y tant si'ls que manan son els més, com si son els menys, hi haurá manats, hi haurá esclaus. ¿Y per qué n'hi ha d'haver d'esclaus? ¿En mérits de qué?

Els que predican la Sobirania del poble ho fan perque saben qu'es de tot punt impossible que aquest la exerceixi directament, y que, per tant, deu nombrar sos representants, que al cap d'avall acaban tenint els atributs del poder, els medis de forsa, y de representantts se transforman en amos, y per tant en sobirans, y aixó acaba ab la tirania d'uns pochs, ab la dictadura d'un: y ells volen ésser els representants, els amos, els tirans; tots aspiran á dictador. Sempre s'ha de recordar que la Revolució inglesa portá un Cromwell, y la francesa la tirania dels *massacreurs*, acabant ab la dictadura d'un general afortunat.

No'ls devém escoltar á n'aqueixos *apóstols*. Devém saber y recordar sempre que tenim dret á la vera Llibertat, á l'absoluta, sens altras trabas que la dels altres; que'l govern, sigui'l que vulgui, no té altra misió que vetllar pera que no's conculqui la llibertat de ningú, y salvar, á més, al pais dels perills del defora; y que quan tots estiguém ben educats é instruhits, quan tots sapiguém nostres drets y nostres devers, el govern será inútil, y alashoras, al cim de nostra Societat, hi podrém posar al individuu més sabi y més virtuós com á honra, com á distínció, com á premi, pera que tothóm el respecti: may com á amo, may com á sobirá.

Els *apóstols* que'ns predican Llibertat avuy, son una parodia dels qu'en nom de la mateixa perseguian y matavan als d'opinions diferentas, á més de satisfer á voltas rancunias y odis personals. Son els descendents directes dels revolucionaris que, essent ja autoritat á Bordeaux, al ésser avisats de que'ls exaltats anirian á assessinar á un individuu d'opinió contraria, no varen poder impedirho: *en aquella mateixa hora plantavan l'Arbre de la Llibertat!* (1).

Ja'l plantarán ells l'arbre, ja: més el plantarán en terrer sech y sense conreuhar, y naixerá esquifit; y al dessota d'ell, á sa ombra, voldrán ésser sols ab sos sicaris.

Al predicarnos la Sobirania del poble, ens predican el predomini del Estat sobre del Individuu, ó lo qu'es igual, l'aniquilació d'aquest per aquell; millor: que l'Individuu deu estar sota del Estat, esclau d'ell; y no'ns diuhen la veritat, ó sia que l'Estat deu ésser el servidor del Individuu; que sols deu existir pera aquest.

Y si'ns els creyém y arriban á manar, serán nostres amos. Nous inquisidors, perseguirán; nous tirans, farán llistas de proscripció; y'ns imposarán una nova religió, tant ó més ridícula que la de la Rahó en temps d'en Robespierre, perseguintnos lo mateix si som protestants, que positivistas, que católichs; deurém seguir la religió qu'ells tinguin; ens explotarán; ens farán sentir el fuhet; y durán arreu la ruina, y per ultim la dictadura.

—

Mes deturemnos un xich. ¿Qué's proposan els *apóstols* ab aqueixas prédicas y sermons?... Cap altra cosa que guanyar un'acta de diputat, una vara de tinent d'alcalde, una faixa de *concejal!*... Res més; y per aixó volen qu'en nom de la Llibertat ens moguém. Ens instigan, pretenen llensarnos al carrer á ésser butxins ó victimas! Si no fes riure, faria fástich!

Y escoltéu ara: No acceptém la sobirania de ningú: ni d'un, ni dels pochs, ni dels molts. D'amo, cap; ésser esclaus, tampoch. Ni una cosa, ni l'altra. Siguém lo que devém: individuus lliures. Pera lograr aixó posemhi totas nostras forsas.

Per'acabar: ¿no es més admirable l'abnegació del que, exagerat y desequilibrat tal volta, exposa sa vida y la de sos semblants no pera ésser regidor, ni diputat, sinó ab el sol fi d'assolir pera tothóm lo qu'ell creu vera Llibertat? El fi que's proposan aquests está admés per molts filosops moderns: «la Llibertat absoluta del Individuu dintre d'una Societat lliure.» Sols es repugnant y es de doldre qu'alguns ilusos, per'assolir tan bell fi, empleyin barbres procediments. El jorn qu'acceptin la evolució, ó, al menys, la revolució en l'únich cas de que hi hagi un obstacle tan gran que impossibiliti aquella, el món será seu, lograrán son propósit. Sem-

(1) Taine: *Origenes de la France Contemporaine.*

pre son més respectables ells que un Lerroux, un Sampere, un Junoy ó un Roca y Roca.

Val més ésser victima ab aquells ó d'aquells, qu'esclau d'aquests. Primer qu'admetre las doctrinas y un govern d'aquests, ho dich ben alt y ben clar: jo, ab tot y ésser evolucionista, y tan sols partidari de la revolucio en cassos extrems, prefereixo que s'enfonzi tot: lluytar y fins morir, pera ésser lliure. Tot avans que viure tiranisat.

Trinitat Monegal.

¿Y LA MARXA DE CÁDIZ?

El diumenge á la nit, tot just celebradas las eleccions municipals, se llegia en *La Publicidad*:

«El pueblo, vigorosamente agitado *por los republicanos todos*, se ha decidido á intervenir...

»En las elecciones verificadas hoy se ha evidenciado de un modo notable cómo el pueblo va adquiriendo costumbres y hábitos de pueblo libre, que tiene conciencia de sus derechos y quiere ejercerlos, no obstante el nirvanismo que sobre él han derramado los interesados en que esté embrutecido y apartado de la cosa pública para mejor dominarle.»

Per suposat que aqueixos *interessats* en embrutir al poble no son els homes de *La Publicidad*, ni'ls falsos apóstols, ni'ls pinxos de taberna que ab ells incitavan al assessinat als electors, á ciencia y paciencia de qui devia evitarho: ells no hi han anat may á interrompre las votacions á tirs y ganivetadas; ells no l'han atropellat ni desmoralisat may al poble de qui's diuhen redemptors.

Per'xó, mercés á *La Publicidad*, Catalunya es avuy dels catalans; per'xó, mercés á *La Publidad*, aquest poble lliure no ha tingut d'anar may á guerras tan afrontosas com la de Cuba. *La Publicidad* no ha medrat may á costas dels interessos, la dignitat y la vida del comú; may ha atiat baixas passions; may ha pactat ab en Weyler, may ha insultat al verdader, al demócratich Catalanisme; may ha corejat la marxa de Cádiz...

La marxa de Cádiz! Ves qui se'n recorda avuy d'aqueix filó tan explotat per la patrioteria! Mes no será extrany que tot d'un plegat se'n recordi'l poble en massa, si al ultim veu al llop sota la pell d'ovella, si per fi reconeix als butxins disfressats de llibertadors.

Sigui com vulgui, la pobra marxa de Cádiz cova'l seu ensopiment en els corrons dels pianos de manubri que ja ningú fa voltar. Ella qu'havia voltat ab tant de garbo per tota Espanya y sas Indias! Ella qu'havia d'ésser declarada *himno nacional!*

Quan portavan á morir remats d'homes, la gent de *La Publicidad* ens retreya á tot estrop la célebre marxa; quan rebian noticia de la desfeta de Cavite, s'esgargamellavan cantantla ab un acompanyament de platerets que feya fredat; en fi, sempre qu'era qüestió de rebre, teniam la ditxosa marxa dels cops. Donchs ¿cóm no la tocan ara aqueixos redemptors de pega á qui sembla qu'ha arribat l'hora de rebre de valent?

D'aquella pols venen aquestas fangueras, y cal estar á las resultas. Els enemichs de Catalunya, els enemichs d'Espanya, els enemichs del home, els antropófachs patrioters que brindaren ab sanch humana durant sas disbauixas *guerreras*, han demostrat, com no podian menos, tenir un ventrell molt desagrahit al deixar de recó l'antich talismán de sas victorias de calaix. Per culpa d'ells s'ha quedat el poble sense patriotisme, ni toros, ni toreros, ni marxa de Cádiz. Aixó sí, ab estat de siti de quan en quan, qu'es á lo que's tira ab tota la colla de brétols assalariats.

Ves si hem caminat en dos anys y picol Ves si'n pot recullir d'experiencia Joventut, nascuda tot justament en aytal periodo *de tranzició* pera contribuhir també á sa manera al cambi operat, ab tota la ignocencia de sa edat jovenivola, mes també ab tots els seus jovenivols entussiasmes, y ab una set ardenta de vera Llibertat!

Siguém justos: la marxa de Cádiz no mereix un desayre tan gran com el que se li está fent, y cal ressucitarla d'una manera ó altra. Si no ho fan ells, qu'aviat se trobarán á las acaballas, pot ferho'l poble catalá servintsen pera cantárloshi las absoltas, ó pera acompanyarlos afora de Catalunya junt ab la tayfa forastera que'ns ha volgut omplir de ignominia.

Ja ho saben en Lerroux y tots els perdularís; ja ho sab la colla d'enemichs nostres, reaccionaris disfressats de lliberal que tot predicant contra'l clero'ns han arribat á omplir de capellans: la marxa de Cádiz s'imposa pera'l dia que toquin á fugir. Alló si que será *paso doble!*

Per'xó al comensament se'ns ha ocorregut sortir ab aquesta pregunta, com qui surt ab un ciri trencat: ¿Y la marxa de Cádiz?.

Lluís Vía.

TRETS DE FONA

IV

Els homes-anuncis.

Van disfressats pera guanyarse la vida, pera cumplir aquesta necessitat moderna anomenada *guanyarse la vida*. L'un, dalt d'un pseudo-Rocinant, passeja sa disfressa de Quitxot amunt y avall de Ramblas y passeigs seguit d'un altre, disfressat de Sancho Panza; l'altre, vestit de vermella bayeta ó de Serrallonga de guardarropía, posa á las mans dels tranzeunts l'anunci d'un espectacle ó d'un comers; altres, á parellas y vestits de *sportmans*, trencan el fons de sa gravetat ab crits qu'atrauhen l'atenció y produheixen l'efecte convingut ab el que'ls hi paga més ó menys espléndit jornal.

El públich se burla dels homes que desempenyan aqueixos papers; fins s'ha dat el cas d'apedregarne algún: y'l públich no es llógich, ni conseqüent, ni equitatiu. He dit que aqueixos homes se disfressan pera guanyarse la vida, y tots sabéu qu'es aixís. Pera ésser llógich, el públich, hauria de burlarse de tots els que's disfressan; pera ésser conseqüent, hauria de ferho á totas horas y en tots els moments; pera ésser equitatiu, hauria de burlarse doblement dels que, á més de disfressarse, fan algún mal.

Y cap d'aqueixos que's disfressan per'anunciar, recluheix á germans nostres; cap d'ells té per finalitat matar als nostres germans; cap d'ells se val de la disfressa pera treure de casa á un pobre y malbaratarli'ls bens que li quedin; cap d'ells ens imposa res ni á nosaltres ni als nostres germans; cap d'ells ens amenassa ab las penas eternas; cap d'ells...

Cap d'ells es tan cobart com el públich que'ls insulta darrera de la impunitat de la massa: perque ells tenen el valor de sortir á guanyarse la vida mansament ahont celebran disbauixa'ls llops fartaners, y'l públich, de tots els que's disfressan, no més els insulta á n'ells perque no'ls inviolabilisa una sanció.

F. Pujulá y Vallés.

2 novembre, 1901.

TERRA TRISTA

La plana s'extén fins l'horitzó per totas bandas: no més, molt lluny, en la ratlla mateixa que separa la terra esblanquehida del cel blau, s'oviran unas ombras foscas, allargassadas, ajegudas; lo mateix poden ésser montanyas que núvols d'etern repós destinats un dia, que may arriba, á fecondar la plana trista.

En tota aquella inmensitat desolada no s'hi veu un'ánima viventa; ni una clapa de bosch, fora d'alguns rengles d'olivers qu'aguantan sa testa grisa y apomada... Els timons, las botxas y las saladas cubreixen gayre bé tota aquella terra com fastigosas clapas de ronya... Una vinya allarga cap al cel sas sarments ressecas... Duhent al rostre'l color mateix del terrer malehit, está'l Ton sentat en un guarda-rodas del porxo de son casalot contemplant ab ulls d'esglay aquell occeá inmóvil y després el cel ras ahont hi lluheix el sol que se'n va á la posta. Ni d'esma's mira dos pollastrets tisichs que vora seu cercan en va granets perduts y no tenen més remey qu'havérselas ab las formigas afamadas; no'ls veu el Ton ni sent una picossada que'l més atrevit li dona demunt mateix de son peuás descals, negre, empaytant una mosca. De colzes als genolls, sas mans groixudas arrapadas als polsos sembla qu'oprimeixin, pera que no esclati,'l front colrat ple d'arrugas.

La tristesa s'havia fet seu al pobre pagés. Pensa en sa casota de tapia que ja s'aclofa com un aucell ferit; els trespols se foradan; ahir mateix el Queló, son fill gran, s'havia enfonzat vora de la llar, cayent abaix al estable, còm si l'haguessin estirat per las camas els dimonis qu'á tot'hora persegueixen als d'aquella casa. La dona malalta y criant al

menut de cinch mesos que marraneja tot el sant dia perque no troba prou llet, de segur!... y ell, *vatúa dena!*, desamparat de tots, havent de pagar censos y contribucions y sense poder dur prou pa á n'aquellas bocas que n'hi demanan, ni podérloshi tornar la salut, *dena! dena!...*

De tant en tant mira ab afany el cel llis que solcan sovint voladas de corbs... y tot plegat el cor li fa un salt al veure que'l ventet de llevant aturbona una boyrada fosca y espessa que va enfilantse amunt, amunt, confonentse ab las montanyas grisas del horitzó... Fins li sembla sentir la remor del tro... Ay si plogués!... Cóm llensaría sobre'ls terrossos molls aquell munt de blat que guarda en un recó de sa cambra, sota de la estampa de la Mare de Deu del Carme enganxada á la paret descrostada, el blat de llevor qu'havia enmatllevat al Gran del Mas Goret comprometentse á tornarlo doblat ab el de la cullita vinenta... Sí, si, la cullita vinenta y som á Tots-Sants y encara no ha pogut sembrar...

Y quan més esperansat contempla'l Ton aquells núvols inflats per l'humit llevant ja ben alts, negres, fantástichs, se gira sobtadament el vent sech de las planas d'Aragó, aconseguintse las unas ratxadas ab las altras, y en poca estona va destriant els núvols que s'escampan inofensius per l'amplaria infinita del cel, emporprats pel sol vermell que ja's pon allá á la ratlla dreta del horitzó que separa'ls dos Saharas—el de dalt y'l de baix—tot llensant amunt els raigs inmensos com brassos de molí, enrogint per alguns moments la plana desesperada...

El Ton se queda extátich, mirant fit á fit aquell sol ponent, el sol roig inflexible..., com la llambregada que'l copdiciós vellot del Mas Goret llensá vuyt dias avans sobre sas dugas feixas y sa casa esbalandrada, tota sa pobresa...

E. Moliné y Brasés.

L'AUMEDA

Al meu bon amich el Sr. Marqués de Montsolís.

El bosch es molt més bosch, té més bellesa
quant més selvatje es, quant creix més lliure;
quan sembla qu'es dels Deus la fortalesa,
quan tot fruheix la plenitut del viure.

L'Aumeda es bosch aixís. Es una hermosa
que no cubreix sas carns ab vestiduras,
que constantment s'esplaya voluptuosa
y'ns ofereix á tots pler y dolsuras.

No la toca la má del llenyatayre
ni la del gran senyor de qui es esclava;
en sos pulmons hi há'ls naixements de l'ayre,
may de sos pits se'n ha estroncat la sava.

Per aixó l'om, el castanyer, l'alzina,
l'alba y el poll, el vern y la surera
s'abrassan com germans, y'l Sol combina
quadros ab ells d'una ilusió encisera.

Y'l romaní y l'arbós, la mata y l'eura,
la ginesta, y el bruch y la gatosa
fan pels conills bons bressolets per jeure
y son per las perdius cambra agradosa.

Al rossinyol li dicta las tonadas
la font que á arrels y molsa petoneja,
y al sentir el seu cant s'ompla de fadas
el bosch, y ab ellas tendrament festeja.

No es escenari inmens, es una tanda
d'escenaris guarnits ab maravellas;
es un cel estrellat de banda á banda,
es la gloria del cel de las estrellas.

Jo hi he sobtat allí á la Poesía,
la he vista frech á frech, fins la he abrassada,
y he tastat d'aquell néctar qu'ella envía
per la inmortalitat ab sa alenada.

Hi he sentit l'esperó del patriotisme
que á tots els catalans mou y agermana;
ben públich té l'Aumeda'l seu baptisme:
ho porta al front qu'es *Terra Catalana.* (1)

Y puig, Marqués, es vostra tal bellesa,
de genollons deixáumela adorar,
puig si del Món la Terra es la Deésa,
el bosch es son altar.

Claudi Omar y Barrera.

---

(1) Aludeix á la inscripció que'l pare del actual Marqués de Montsolís feu posar á la fatxada del casal que hi há aprop de l'Aumeda, quina inscripció proba la seva clarividencia y'l seu bon sentit patriótich, puig ja en 1875 escribía: *Torre Mata de Vallalta. — Terme de Sant Cebriá.— Terra catalana.*

T'HE VIST...

T'he vist al jardí de casa teva, ahont las brancas dels arbres, entrellassadas, m'han semblat com un talem de vert vellut que t'amagués á las miradas del cel. Arreu hi creixian rosers, de quin espés fullatje semblava degotarne sanch al esclat de llurs vermellas poncellas. Y t'he vist, en la penombra de l'arbreda, aprop d'un home jove y sapat, que ab encesa mirada contemplava ton rostre d'estatua. Sos brassos molsuts lligavan ta cintura, y en ella hi jugavan sas mans; sos llabis ardents mormolavan depressa, endevinantshi'l desitj de besarte... Mes tu no te'l miravas pas ab mirada ardenta: tu te'l miravas ab ulls alegres plens de vanitat; las tevas mans ab un ayre tranquil y majestuós apartavan las d'ell de ta cintura, qu'ell retenía amorosament, y son parlar afanyós te feya riure...

Un instant heu permanescut inmóvils, escoltant el silenci sols interromput pel remoreig del fullatje. Després ell ha avensat depressa, y tu l'has seguit calmosa; ell parlava ab rostre inmóvil... tu reyas fort estrafent tas bellas faccions; ell ha cullit una flor que tot seguit t'ha ofert... tu, després de martiritzarla entre tas delicadas mans, l'has tirada al llach pera veure, ignocenta, l'onejar de l'aygua que tranquila dormía... Y ell llavors ab má insegura ha agafat ta testa acostantla á sos llabis, y t'ha dit que t'estimava; y tu has rigut altra volta... Ton riure ha sigut estrident, ton riure ha estremit las plantas qu'os voltavan, y passejantse frivolament pels ámbits d'aqueixa inmensitat blavosa que se'n diu cel, ha semblat contestar:—«No estimo!...» —

Oh, dona! Aqueix home qu'abrassa ta cintura, y quin parlar afanyós te fa riure, es l'home que jurante y fente jurar amor en lloch sagrat, se dirá ton espós; es el qu'ha de cuydarte'l cos y l'ánima; es el que's dirá pare de tos fills (no del amor, no: fills del deliri!); es el que dins ta cambra nupcial voldrá fruhir l'amor que may haurás sentit y qu'haurás jurat... Oh, dona! Pensa que sos brassos nusos, en lloch d'acariciar ton cos, semblarán cadenas que l'estrenyin; que sos llabis glatint per ta hermosura, volentlo besar cremarán ton rostre. Pensa que tos brassos blanchs y frets com llet gelada, serán llassos que's desfarán al estrenye'l seu cos ardent; que'l seu foch, encés en la contemplació de ta bellesa, fondrá'l gel de ton cor... y'l gel de ton cor apagará'l foch d'ell... Y no'n quedará res: ni amor ni desitj; y ta cambra nupcial será cambra mortuoria; y la quietut avuy trencada per ton riure estrident, será interrompuda llavors per tos sospirs fondos al ofegar tos plors...

T'he vist, y he sentit una fonda compassió al vèuret enganyada per tu mateixa... T'he vist y he sentit bategar mon cor, he desitjat ferte sentir amor, amor pur, amor que may has sentit... Quina joya, si la comprenguessis, la de sentirse banyada d'amor l'ánima!... Llavors ton riure no fora estrident: fora indecís, boy ofegat á flor de llabi...

Dona voluble, ofereixte pura al amor!... T'he vist, y he vist que no estimavas!... T'he vist, y he vist que t'estimava!...

ENRICH RAFEL Y SURELL.

COMUNICAT (1)

Senyor Director de JOVENTUT.

Senyor Director: Permètim cuatre paráulas en contestació á lo que'l senyor Busquèts, y Punset diguè el dia 24 del mes pròp passat en las páginas d'aquèst mateix periòdich al parlar de la òbra per mi escrita sobre gramática catalana ab el títol de *Grafia elemental.*

En el pròlech de dita òbra s'hi tròba consignat que l'haver de apèndrer dugas vegadas una mateixa paráula, això es, un còp pe-

(1) Acullím la present réplica del senyor Poal á la critica que de sa obra feu nostre company Busquets, qui's ratifica en tot quant digué. Al senyor Poal devém advertirli que no'ns será possible dar cabuda en aquestas planas á cap més comunicat que'ns envihi sobre aquest assumpto, puig altres trevalls han d'ocupar l'espay de que disposém. Per altra part, creyém que tot crítich, més que obligació d'estar encertat en son judici, té obligació d'ésser sincer; y reconeguda pel senyor Poal la sinceritat nostra, lo demés que'ns diu es secundari. No obstant, queda complascut el senyor Poal, y JOVENTUT no desmenteix sas tradicions d'ésser camp obert á tota discusió artística ó literaria, sempre y quan això no degeneri en vici, puig feyna tindríam si cada autor, després de criticarli una obra, ens vingués ab objeccions.

Se donará compte de las obras rebudas, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica: aixís diu nostre anunci. Per lo tant, havent fet crítica de l'obra del senyor Poal, ja quedava cumplerta nostra misió en aquest punt.—(N. de la D.)

ra sabèr còm se pronuncia y un altre còp pera sabèr còm s'escriu, ocasiona la pèrdua de moltas energias que podrian aprofitarse dedicantlas á la adquisició de coneixements de un altre ordre. A fi de evitar aquèsta pèrdua de energias jo propòso en la mateixa òbra que anèm á lo que es una consecuència natural y lògica de la escriptura que avuy s'usa ab el nòm de escriptura fonètica, propòso que anèm al mòdo d'escriurer tal còm se pronuncia. Això no ho troba ben fet el senyor Busquèts; però aquèst senyor avàns de calificar de ridicol lo que jo propòso havía de probar o be que no es una rèmora pel progrés tenir un mòdo d'escriurer diferent de la pronunciació o be que debèm llegir y pronunciar el catalá tal còm avuy acostuma á escriures.

La primera d'aquèstas proposicións no crech que pugui passarli pel cap al senyor Busquèts ni á ningú el defensarla. En cuant á la proposició segona no mes li dirè al senyor Busquèts que fassi ell mateix de jutje; que miri quin efecte li produèix el sentir llegir en catalá ab pronunciació diferenta de la usual y corrent, donant a las *es* el sò de tals en tots els cassos y no omitint aquèllas vocals que per ser concurrents callèm els catalàns al enrahonar. ¿No es veritat que tròba sumament ridicol tal mòdo de llegir si no te a favor seu la escusa de ser foraster o estranger el lector? ¿Perquè donchs li sab mal que jo propòsi l'escriurer tal còm se pronuncia? Si es una ventatja escriurer y pronunciar de un mateix modo ¿está be calificar de ridicol l'intent de acomodar la ortografia á la pronunciació cuán la ridiculès resultaria precisament de ferho al revès, de volèr acomodar la pronunciació al mòdo d'escriurer?

Per altre part, prescindint de que las llènguas existèixen mes pera ser parladas que pera ser escritas, y que per lo tant per aquèsta sòla rahó en cas de divergencia entre la pronunciació y la ortografia dèu donarse la preferència á la primera ¿no vèu el senyor Busquèts que pera conciliar aquèstas dos manifestacións del pensament han de cedir els que saben d'escriurer no sòls per la rahó de que son en menor número, sinò tambè perquè sent els mes instruits o de major inteligencia els hi será mes fácil a n'ells apèndrer d'escriurer tal cóm se pronuncia que no a la inmènsa majoria dels catalàns apèndrer de pronunciar tal còm s'escriu?

Pòt ser el senyor Busquèts ha cregut que jo proposava alterar el mòdo de parlar: em dona motiu pera pensarho la seva afirmació de que jo defenso la escriptura y *composició* del catalá tal còm se parla. Si ha cregut això'l senyor Busquèts está equivocat; no ha comprès el meu pensament. Jo no pretench que s'alteri el mòdo de parlar: me he limitat còm ho diu el títol mateix del meu llibre á la ortografia o grafia del nòstre idiòma. En la part de vocabulari y de construcció no hi entra'l meu treball. Las poesias de Mossen Verdaguer y altres composicions pel estil si s'escribissen tal còm se pronuncian no perderian cap dels seus mèrits: tant poèticas serian en la grafia que jo propòso còm en la en que están escritas. Y fins pòt afirmarse que hi guanyariam tots en que aquèllas composións estiguessin escritas tal còm se pronuncian, perquè allavòras las podrian assaborir moltas personas que are no's cuidan de llegirlas o que no las llegèixen tant còm las llegirian si estiguessin escritas en una grafia fácil y senzilla pel estil de la que jo propòso.

Diu el senyor Busquèts que la meva òbra destruhiria els treballs den Grandia, Nonell, Fabra, Bulbena y altres. Entenemnos. En els treballs llengüistichs a que sèmbla referirse el senyor Busquèts, treballs que jo soch el primer en admirar, perquè supòsan apart de moltissima paciència, un envejable caudal de coneixements; en aquèstos treballs, prescindint de las cuestions sintàxicas y de la propietat de las paráulas, còsas tan la una còm l'altre extranyas al llibre meu, hi ha o pòt haverhi dos objectius: Primer, la investigació de las lleys fonèticas del nòstre idiòma pera rectificar en son cas las malas pronunciacións si s'hi es a temps, es a dir, si la pronunciació es vária o duptosa per no havèrse pronunciat encare ab el carácter de irrevocable el fallo del us, que es jutje suprèm en la matèria. Segon, averiguar els signos ab els cuals havian estat escritas ó representadas las paráulas actuals y las que las engendraren pertanyents al nòstre mateix o a un altre idiòma.

En el primer de dits objectius, encara que'l considero molt y molt útil pera que la nòstra llèngua tinga aquèlla regularitat que proporciona la observáncia de las lleys fonèticas, no m'hi fico; no es de la incumbència de la ortografia, única matèria que tracta'l meu llibre.

L'altre objectiu hi ha que mirar còm se presenta. Si apoyantse en la manera còm estavan avàns escritas las paráulas del nòstre idiòma y las que'ls hi donaren el ser pertanyents á un idiòma distint, se pretèn que havèm d'escriurerlas del mateix mòdo, conservant aixis l'embull de haverhi llètras unissonas, llètras sense cap sò y llètras que representan dos o mes sòns, estich decididament en còntra de tals treballs. Perxò si s'admèt que en la escriptura no hi ha d'haver mes que un signe exclussiu pera cada sò, alashòras admèto'ls treballs dels etimologistas referents al mòdo còm s'escrivian avàns las paráulas del nòstre idiòma y las que las engendraren. Aquestos treballs podrian servir en tal supòsit pera satisfer la curiositat dels que tinguessin afició a sabèr còm eran las còsas antiguas.

Aquí te explicada el senyor Busquèts tota

la oposició entre'l sistema que jo propòso de escriurer tal còm se pronuncia y els treballs dels sabis filólechs ab que s'honra la nòstra patria. Y sèmbla extrany que en llòch de aquesta *oposició* no hi hagi vist el senyor Busquèts en el meu llibre altres còsas per cert ben diferentas, com per exemple que'l mòdo d'escriurer tal còm se pronuncia que jo propòso impediria en certs càssos la corrupció del idiòma: aplicantse tal sistema no succehiria lo que pòt succehir avuy, això es, que llegintse malament una paráula ab el temps vingui á prevalèixer aquèlla mala lectura que altera la pronunciació. Sèmbla extrany que no hagi vist el senyor Busquèts que ab el sistema d'escriurer tal còm se pronuncia, sentloshi a n'als catalans mes fácil el llegir y l'escriurer en son propi idiòma, hi hauria mes, moltissims mes compatricis nostres que escriurian y llegirian el catalá. Sèmbla extrany que no hagi vist el senyor Busquèts que ab el sistema d'escriurer tal còm se pronuncia, fins els mateixos forasters y extrangers se dedicarian mes fácilment al estudi de la nòstra llèngua veyentla despullada de las complicadissimas reglas de ortografia que avuy els espantan.

Aquèstos resultats de impedir la corrupció de las paráulas y de facilitar la propagació del idiòma, aquèstos resultats que s'obtindrian ab el sistema d'escriurer tal còm se pronuncia, creyèm que valen la pena de tenirse en còmpte. Son de moltissim mèrit y dignes de las majors alabansas els treballs que's propòsan conseguir la depuració del catalá; però'm sèmbla que no merèix ser tractat ab desdèny el treball que tot hi contribuint a evitar en certs càssos la corrupció de la nòstra llèngua fa tot lo possible pera propagarla presentantla còm la mes fácil de ser aprèsa per tothòm.

Crech que'l senyor Busquèts no ha tingut la intenció de mortificarme al fer la crítica de la meva òbra: ho crech no sòls perquè ell mateix ho diu, sino perque m'ho donan a entèndrer els bons informes que de dit senyor m'han donat personas que creuhen coneixel a fondo: Però aixís y tot jo no podia estarme callat al vèurer el mòdo còm se calificava el meu llibre atribuintme intencions que may he tingut.

Li anticipa las grácias senyor Director per la inserció de aquèstas ratllas en el periòdich de la seva digna direcció son afectissim servidor

JOSEPH POAL Y JOFRESA.

Sallent, 4 novembre 1901.

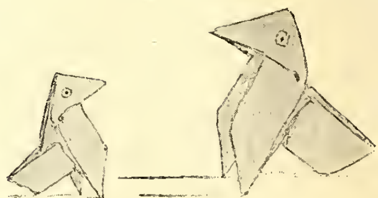
RATIFICACIÓ

He llegit ben asserenat l'anterior cartadefensa en que'l distingit notari de Sallent proba de convencem á la contraria rahó de lo que sobre sa *Grafía elemental* exposi com á judici en un dels prop-passats números de JOVENTUT. L'he llegida y no la so ben entesa; tal volta será á causa d'estar saturada d'arguments presentats á istil de las disertacions escolásticas encarcaradas que á las aulas del Seminari ens etzibavan, fentnos aborrir tota doctrina mentres no'ns la deixavan exposar ab lliure peu y volant la fantasia sense travas de formas académicas. Ara las rahons, per poderosas que sian, no's traspúan claras subjectas á la forma ab que las aboca'l senyor Poal y Jofresa, y nosaltres no tenim paciencia per'argüir sens acabar may, com passaria si'ns prenguessim en serio las divagacions del nou filólech.

Ratifiquém lo qu'en nostre anterior article deyam respecte l'obra del senyor Poal, y li recomaném que deixantse d'ilusions de moment, que poden semblarli profitosas per l'estudi de la qüestió del nostre llenguatje, sumi en la colla dels que venen á purificarlo pera deixar ben plantejada aquesta tasca, avuy la més interessant. Apenas ens l'hem d'escoltar al poble *ciutadá* pera formarnos un plan en el llenguatje; perque'l poble de la llengua prostituhida enrahona un catalá que fins s'ha encomanat al senyor Poal ab tot y ésser filólech, y aixís trobém qu'en sa obra usa'l *pues*, l'*hasta*,'l *vamos*, *antes* y altres barbarismes que'ls mitjanament interessats en aquesta materia han ja desterrat.

Y altrament que no es nostra missió dir si té rahó en sas objeccions el senyor Poal y Jofresa, puig no tenim autoritat filológica ni es hora de discutirho; solament donarem el nostre parer ab tota imparcialitat y sense deixarnos portar per malevolensas, ja que no tenim el gust de conéixer al senyor notari de Sallent y creyém qu'es una cabal persona encara que no'ns hajan donat d'ell informes, perque no'ls hem demanat com feu ell ab nosaltres, ahont sempre hi trobará sinceritat, ab tot y podernos equivocar alguna vegada; peró això sí, no será may ab mala intenció com avuy desgraciadament s'estila. Torni á llegir lo que li deyam referent á sa obreta, y mesuri y sospesi bé, y veurá cóm ab el temps (potser ab no gayre) ens donará la rahó, perque palpará las inconveniencias que reporta'l seu plan.

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET.

FRANZ FISCHER

Es el primer director *wagneriá* que haurém vist al Liceu en la direcció del drama lirich. En Fischer es un d'aquells apóstols de que tantas vegadas hem parlat, qu'han consagrat sa vida á propagar la vera interpretació de las obras del mestre de Bayreuth.

Fou primer un violoncellista molt notable, havent trevallat en moltas orquestas que Wagner dirigia, y colaborat en l'estreno de varias de sas obras. Intim amich del gran mestre, li havia aquest dispensat moltas atencions, y al inaugurar el teatre de Bayreuth en 1876, li confiá l'important cárrech de la direcció dels chors. Tant va creixe aquesta confiansa, qu'en el memorable estreno de *Parsifal*, en 1882, en Fischer va ésser l'únich mestre que comparti ab el difunt Levi la direcció de la orquesta, y en aquest cárrech continuá figurant els anys successius.

El mestre Fischer, que resideix ordinariament á Munich, es tingut tant alli com á Bayreuth per una de las més grans personalitats en l'art de la música. Fa molts anys que porta la direcció de la orquesta en el Teatre Real, y l'ultim estiu prengué part en las funcions inaugurals del gran teatre del Princep Regent, dirigint el *Tristan é Isolda* d'una manera acabada.

En Fischer es dels músichs que coneixen fondament l'obra de Wagner, y que tenen l'hábit de comunicarla al públich de manera clara y expressiva. Professa verdadera veneració pel gran mestre, sab apropiarse l'esperit de sas obras y transmétrel al auditori ab fidelitat incomparable. Y además es un consumat pianista que, com á intérprete de ditas obras, s'ha fet un renóm sens igual.

Aquest es el mestre qu'aném á sentir ara en la direcció de l'obra més complicada y potser més dificil de Ricart Wagner. ¿Haurá trobat en Fischer en nostre gran teatre elements aptes pera que la execució de la darrera part de la Tetralogia no sia una profanació semblant á las altras? ¿O bé tindrém de contentarnos ab admirar una batuta de gran valua que per no ésser degudament secundada deixi de regalarnos tots els fruyts que d'ella podiam esperar?

La resposta no ha de tardar. Mentres tant, recomaném als amants de Wagner que s'hi fixin bé en la personalitat del mestre Fischer, puig sía com sia, han de fruhir, per lo que d'ell depengui, ab una interpretació estrictament conforme als preceptes wagnerians.

Y ja que la ocasió's presenta, aprofitemla pera felicitar á la Empresa del Liceu, per haverse decidit á donarnos á Wagner ab directors wagnerians. El dia que aquesta decisió s'extengui á tots els factors qu'en la representació intervenen, la censura haurá d'enmudir per sempre. Y ningú més que nosaltres se'n alegraria de tal prodigi.—J. Pena.

EL DEU WOTAN

Es una de las divinitats de més relleu al ensemps que més desgraciadas de quantas va crear la mitologia germánica. *Odin* s'anomenava en la mitologia escandinava. En altre temps son nom expressava el *Furiós*. En son origen fou el deu de las tempestats. També fou el deu de la mort en els camps de batalla. El representavan arrogant, robust y ferotje ab un sol ull bo. L'altre'l va perdre per l'atreviment de voler calmar sa set en la cristallina font del Saber, que corria al peu del freixe del món. Wotan trencá una branca d'aquell arbre, fentne d'ella'l mánech d'una llansa en que hi gravá cláusulas de pactes; ab ella dominava'l món enter. Per aixó figura ab son ull cego cubert per un manyoch de cabells y empunyant sa dreta la sagrada arma. Son setial de descans, desde ahont contemplava tot el món, era en la montanya celeste anomenada *Hidskjall* pels antichs pobles del Nort. Segons la mitologia escandinava tenia tres palaus: *Gladsheim*, ahont presidia'l consell dels deus; *Walaskialff*, ahont descansava; y'l *Walhalla*, ahont celebrava sas libacions, rodejat de guerrers divinisats. La acompanyavan dos corps, fidels servidors que li feyan esment de quant en la terra passava: *Hugin*, el Pensament, y *Munin*, la Memoria.

Wagner, ab son poderós talent, va escullir aquesta divinitat pera un de sos més famosos personatjes en son colossal é imponent poema *L'Anell del Nibelung*. Mes no'l va presentar tal com era en la mitologia escandinava ó en el poema *Els Nibelungs*, sinó modificat, menos idealisat, sempre poderós y més desgraciat si pot ésser. Sa vera muller se deya Fricka, deesa del matrimoni, de la que no tingué cap fruyt. Mes Wotan, per medi d'un filtre amorós, se feu seva á *Erda*, deesa del Saber y de la Natura, mare de las tres Parcas, y ab aquesta divinitat engendrá las nou walkyrias, donzellas creadas pera portar al regne de Wotan y al Walhalla'ls héroes morts en el camp de batalla, al objecte de poblar el castell de defensors valents pel dia que l'exércit d'Alberich amenassés destruhir la rassa dels deus. També tingué amors ab una *welsa* (rassa de llops) de la que nasqueren Siegmund y Sieglinda, dos germans bessons que'l desti y la fatalitat llensá un en brassos del altre possehits de la més gran passió amorosa, y'ls quals foren els pares de Siegfried.

El poder de Wotan era inmens. Mes no sempre. Sa vida fou bastant desgraciada. Contempleulo, si no, en *L'Or del Rhin*, arrepentit de la promesa feta als gegants per la construcció del Walhalla, la espléndida mansió dels deus. Ell devia entregals á Freia, deesa del amor y de la joventut (única que sab cuydar de las pomas d'or d'Holda que donan jovenesa eterna als deus). Mes Wotan va enviar á *Loge* (deu del foch y de la malicia) á recorre món pera buscar una compensació y oferirla als gegants en cambi d'aquella divinitat. Y al retornar el deu de l'astucia, sols pot fer esment del rapte que Alberich ha fet á las fillas del Rhin en l'or que guardavan, y'l crit de maledicció al amor que aquell nano llensá al apoderarse del tresor. Allavors els gegants proposan cambiar á Freia per l'or del Rhin y se'n van seguits d'aquesta deesa, á la que arrossegan brutalment. Y aqui comensa la confusió y'l neguit á apoderarse del esperit de Wotan, que després de molt pensar, se decideix, valentse del astut Loge, á robar á Alberich el tresor que posseheix.

Ja es possessor el deu dels deus, del mágich anell que'ls Nibelungs forjaren ab or del Rhin á instancias d'Alberich. Aixó ocasiona la sinistre y terrible maledicció que llensa Alberich sobre'l possessor del anell.

Wotan, sense ferne cas y abismat en la contemplació del anell (qu'estima solzament pera ell), es sorprés pels gegants que venen á emportarse'l tresor en cambi de Freia. Trist y pensatiu Wotan, accepta lo proposat per aquells, aplegant totas las riquesas dels nibelungs al entorn de la deesa del amor fins quedar aquesta del tot cuberta. En el munt hi há tot el tresor, fins el casco mágich d'Alberich. Mes queda encara una petita escletja per la que lluheix la dolsa y enlluhernadora mirada de Freia. Aquell buyt es el que's veu obligat Wotan á cubrir ab l'anell del nibelung. El dubte, el temor y la més gran angoixa corsecan el cor del deu avans de cumplir lo manat. Llavors Erda, qu'ho sab tot y no ignora'l pervenir, avisa á Wotan del mal qu'enclóu el poderós anell,

y prevé ja'l fi desastrós de la rassa dels deus. Y'l rey de la divinitat, després de profondissima meditació, fa entrega del cercle d'or als dos gegants Fasolt y Fafner.

¿No s'ha vist en aquest prólech la constant lluyta del deu sobre si mateix y la fatalitat que'l dominava?

Wotan, després de crear invencible espasa, baixa á la Terra, y en la mateixa casa de sa filla Sieglinda, enfonza l'acer fins al puny en el tronch del freixe, prometent que pertanyería á qui l'arrenqués d'aquell lloch. Per Siegmund allí'l va clavar. Als welsas protegia ara, ab l'intent de sostenir la existencia de la rassa divina.

En el diálech de sa esposa Fricka (en la *Walkyria*) veyém la terrible lluyta que sosté ab aquesta deesa, defensant els amors de Siegmund y Sieglinda y volent per aquell la victoria sobre Hunding en el combat causat per l'odi de rassas. La voluntat de Wotan se doblega baix las rahons y recriminacions de la deesa del matrimoni y cedeix, per fi, abatut y pensatiu, tergiversant la victoria, la qual correspón ara al brutal Hunding. Després del forsat jurament, y mentres s'allunya Fricka, el furor de Wotan esclata intensament: ell, el deu dels deus, ell, l'amo de la rassa divina, el dominador del món, el poderós entre'ls poderosos, torsats tots els seus desitjos, totas sas voluntats! ¿No es un deu á qui la desgracia sempre perseguia y, per lo tant, digne de llástima?

Y ab sa filla Brünnhilda, la hermosa donzella, la més estimada, se sosté ferm al jurament fet á sa muller y fins acaba per amenassar á la verge si no obeheix á las ordres del pare dels combats. Ell entrevéu ja'l fi de la rassa, y recorda qu'Erda li anunciá'l cataclisme pera quan Alberich engendri un fill (que será'l nibelung Hagen) y á aquest recort l'invadeix horrible rabia, deixant per aquest sér els torments y'ls esplendors funestos de la divinitat.

Vegeulo també en la baralla de Siegmund y Hunding acudir furiós al lloch del combat, fent trossos ab sa poderosa llansa la espasa del welsa que Brünnhilda protegia en aquell instant, impulsada per la compassió al veure l'inmens amor que's professavan els bessons. Wotan queda contemplant ab gran desespero'l cadavre de son fill, y mana á Hunding que torni á veure á Fricka y l anuncihi que son espós ha cumplert el jurament. Y condensant tota la seva cólera en sos ulls, llensa vers Hunding tan terrible esguart, que aquest cau desplomat en terra. Allavors, en el comble de la exaltació y de la rabia, desplega tot son furor y sa ira contra la desobedient filla predilecta, de la qual surt en persecució entre'l bramuleix desencadenat del huracá que l'empeny.

Ja torna á sentirse sa potenta veu entre la tempesta que'l porta. Furiós acut al lloch de las rocas de las walkyrias. Brünnhilda, la desditxada donzella, s'avensa vers son parepera sotmetres resignada á las voluntats del deu. Aquest, vibrant encara en son cos la ira per la falta de sa hermosa filla, la condempna, en terrible sentencia, á ésser despullada de son poder diví, y convertida en un sér mortal, dormida en el camí, qu'haurá d'entregarse al primer caminant que la desperti. Als crits de desespero de las walkyrias per tan gran cástich, Wotan las amenassa ab furia, condempnantlas á la mateixa sort si'l contradiuhen.

Un'altra lluyta regna llavors entre'l pare dels deus y la pobra Brünnhilda. A pesar de qu'en son dintre tenia'l desitj de donar el triomf al welsa, el jurament fet á Fricka era sagrat y no's podía cambiar la sort de la baralla; á més Brünnhilda havia faltat á las severas ordres del deu, y aixó mereixia terrible cástich, y donchs sa debilitat havia sigut l'amor als welsas, esclava seria ara del amor humá. Per fi, els prechs constants de la infortunada walkyria, fan batre de nou el cor de Wotan, y aquest consent resignat á la petició de sa hermosa y pura filla: y després d'una tendra despedida, en la que Wotan torna á ésser pare desgraciat, se separa la divinitat d'aquest cos volgut, besantli en sos resplandents ulls que tanca al instant, dominada per extranya y agradable són. Y la contempla ab gran emoció, ajeguda al peu del grandiós pi. Mes redressantse de moment, invoca ab el poder de sa llansa á Loge, el deu del foch, que acut al instant y rodeja la roca protegint á la walkyria ab son inmens ardor, y formant una barrera que sols el més fort dels héroes pot atravessar sense recansa.

Y'l deu Wotan, afligit, ja no guia més en

el combat á las walkyrias. Sol y sense parar camina pel món baix la figura del *Viatjer*, empunyant encara en sa dreta la sagrada llansa. Y sos passos el portan á la cova de Mime, el germá d'Alberich. Majestuós com sempre, reposat y ple de resignació en sa negra sort, contesta ab solemne y segura veu á las tres preguntas que'l nano li dirigeix respecte als sers qu'habitan las entranyas de la terra, sobre la terra y en las regions celestials. Llavors Mime, qu'ha conegut á Wotan en el Viatjer, se veu obligat á respondre á altras tres preguntas que aquell deu formula referents: á la rassa més perseguida al ensemps que més estimada per Wotan; á la espasa que ferirá de mort á Fafner, el monstruós dragó; y finalment, qui será'l manyós forjador que soldará'ls trossos de Nothung, l'acer dels welsas. La confusió del nano al sentir l'última interrogació, no té límits; y Wotan, burlantse de son neguit, desapareix empés per furiosa tempesta, després d'advertir á Mime que sols qui desconegui la por, triomfará, y pera ell será la testa del nano, apostada.

Y Wotan se dirigeix per fi á la Cova de la Enveja, en la que'l monstre Fafner guarda'l tresor del nibelung. Acompanyat per terrible huracá y resplandor de llamps, arriba á lloch tan sinistre rodejat de tenebras. Mes allí's troba en presencia d'Alberich, son gran enemich, que á la vista del Viatjer esclata en amenassas é injurias contra'l lladre que li robá'l tresor. Mes, el desditxat deu qu'ha renunciat á protegir la rassa dels welsas, sols proposa al nano d'advertir al dragó del perill que l'amenassa y salvarli la vida en cambi del talismán. Fafner s'hi nega. Llavors Wotan, veyent inútil la reconquista del mágich anell, se retira desconsolat vers la roca de Brünnhilda, en espera del héroe que ja s'acosta.

Una confusió espantosa d'ideas bull en son cervell; y veyent sols tenebras que li enfosqueixen els sentits, decideix interrogar á Erda, la deesa del Saber, la profetissa de la Terra. La forsa del conjur es tal, qu'apareix la divinitat, qu'ha sigut obligada á despertarse de son etern somni, y sols pot dir á Wotan que també tot gira al seu entorn convertit en negruras, que no es posible respondre, que's dirigeixi á las Parcas qu'en la corda del destí filan la ciencia de sa mare eterna. Mes Wotan sols vol modificar el pervenir. No pot interrogar á Brünnhilda per haverla privat de son poder diví. Erda es impotent pera cambiar el curs de las cosas. Llavors el pare dels deus cedeix el món, que ab rabia volía pels nibelungs, als welsas triomfants, y espera resignat el fí de la rassa dels deus. Wotan romp, donchs, l'encantament que retenía la mare de las walkyrias, que desapareix de nou en las entranyas de la terra dominada per son somni etern. .

Y Siegfried, l'ultim welsa, va apropantse guiat per l'aucellet, son fidel conseller. Els dos corps que acompanyan constantment á Wotan han esporuguit al alegre company del héroe, y aquest, veyentse perdut, se troba al enfront del *Viatjer*, del qui'n fa burla y li prega que li deixi fer son camí si no vol tastar son acer; llavors Wotan, ab un ultim esfors, atura'l pas ab sa poderosa llansa al welsa supervivent. Aquest, que coneix al instant, al enemich de son pare, á la llansa que un jorn trencá la espasa de nou forjada, en aquella ocasió de venjarse, romp ab segur cop la sagrada arma, al mateix temps que un tro terrible fa tremolar el món y son ressó va retrunyint sinistrament per las encontradas. El deu, perdut per sempre més son poder, deixa lliure pas al héroe y's retira abatut y poch á poch vers sa morada, el majestuós palau dels deus, el Walhalla.

Allí ordrena als héroes del palau que destrossin las brancas secas y'l tronch del freixe del món, y s'estronca per sempre més la font del Saber. Wotan se troba assentat en son sagrat setial, rodejat dels nobles y deus. En un piló hi há la fusta que un temps fou freixe del món. Tots contemplan ab gran neguit al pare dels deus mut é inmóvil y tenint en la má'ls trossos de la llansa trencada per l'ultim welsa. Si un jorn tornaren sos corps de viatje ab bonas noticias, llavors per darrera vegada somriuría'l deu. Sas fillas, las walkyrias, s'abrassavan temerosas á sos genolls. Llavors va ésser quan un raig de llum va clarejar sa enterbolida pensa, aixecá els ulls, deixá escapar profond sospir, pensá en Brünnhilda, sa estimada y hermosa filla, tancá de nou sos parpres, y com somniant digué: «Si ella retornés l'or á las fillas del Rhin, deslliuraría al deu y al món de sa maledicció».

Si. Y'l retorná, pero tart. La prenda d'amor de Siegfried, qu'avans s'havia negat á llensarla á las onas, ara que la torna á possehir, després d'haver sigut venuda y enganyada ab subterfugis mágichs, la cedeix gustosa á las fillas de l'aygua. Els corps de Wotan avisan á Loge, el deu del foch, qu'encara envolta la roca de Brünnhilda, que retorni al Walhalla per ordre de la walkyria. Y als pochs instants poderós incendi consumeix el castell, fins que s'enruna ab gran estrépit entremitj de torrentadas de foch y ab ell els restos de la rassa dels deus. Y entre tant las ninfas del Rhin han recuperat joyosas el desitjat anell qu'en la terra sols fou causa d'odis, envejas, venjansas y desventuras continuas. Tot per l'ambició del or! El deu dels deus, Wotan, fou una de las víctimas! Y trobá son cástich en l'extermini complert de la rassa!

Lluís Suñé Medan.

TEATRES

Crónica.

La crónica teatral barcelonina no registra res d'interessant. En plena temporada de tardor, el públich aficionat al art dramátich serio no sab ahónt acudir pera trobar puras emocions estéticas. Ni'ls autors catalans ni'ls castellans produheixen ab entussiasme, ni las empresas y companyias de declamació's preocupan gayre pera satisfer al públich de paladar delicat. Aquest any ni tan sols podém senyalar l'anunci d'una companyia extrangera que vingui á desensopirnos per uns quants días. Y mentres á Madrid se disposan á aplaudir á n'en Zacconi, que segons fama es un colós de la escena moderna, aquí no'ns queda altre recurs que passar la vetlla en els cinematógrafs y espectacles lleugers qu'en barracas més ó menys modestas y confortables atrauhen al públich desorientat y esmaperdut qu'está ja tip de tants *Tenorios* y tantas novetats com li serveixen en els teatres de primer ordre.

Per cert qu'en Zacconi, el gran actor italiá, també devia visitarnos. Semblava cosa decidida. ¿Qué ha passat pera que axis no sigui? Ningú'n sab rès. Se parla entre bastidors de barallas d'empressaris, com se parla á mercat de barallas de marmanyeras; peró en clar sols se'n treu qu'en Zacconi no ve, y que'ls madrilenys ne saben més, ó pagan millor que nosaltres.

Aquests dias el *Tenorio* ha fet furor, y las empresas s'han refet per'anar tirant com fins ara sense cap iniciativa, vivint de rescalfats. Es desconsolador passar els ulls per la llista dels espectacles del dia en nostres primers teatres. A Novetats hi actúa una companyia detestable que fa dramas á tot estrop. Al Principal una de tantas companyias castellanas formadas de mitjanias que, faltadas de medis económichs y artístichs, explotan rutinariament un repertori ja gastat. Al Tívoli, convertit en *Circo Ecuestre*, sempre afavorit pels *babaus* de dalt y de baix, hi voltan els eterns cavalls de pell llustrosa é hi ressonan las bofetadas clássicas dels pallassos vulgars. Al Eldorado'l *género chico*, última etapa de la degeneració d'un teatre esplèndit, continúa fent las delicias dels forasters y dels catalans de paladar estrágat, ajudantlo en sa campanya desmoralisadora'l teatre de la Gran-Vía, que, pera fer empassar millor el género, hi barreja algún espectacle sensacional d'efecte sempre segur entre'l gros públich.

En fí, al mateix Romea sembla que no's donan pressa en estrenar, y després de *Llibertat* sols registrém la pessa en un acte d'en Ramón Ramón, *Lluyta de caciks ó Las eleccions de regidors*, quadret de costums electorals ab tochs ben justos que revelan fina observació. Tal volta cap al fi de la obreta l'autor pren un to massa serio si's té en compte'l género, qu'es el de veritable *saynete*. Son diálech es castis y animat.

Per lo demés, aquí també hi ha hagut *derroche* de *Tenorios*. Com qu'es lo que dona!

Emili Tintorer.

BLANCHE

La inmensitat negrosa de la Selva
s'extén al meu devant... Las casas blancas,
á la rojor del sol-ponet, se donan
la mitja-rialla plena de misteri.
Claror prometedora y emblavida
del cel d'agost'... cóm dus á la memoria
l'encalmament diví que la estimada
enclóu en son esguart... Helvetia, Helvetia,
¿quánt temps encara'm guardarás captiva
la joventut y la esperansa meva
en las riberas del Laman qu'anyoro?...

...Pro'l cel prenyat de llum y rich de somnis
ja m'aconhorta recordantme l'aygua...
¿Quí sab si en aqueixa hora benehida
contempla'l llach també la meva aymada?
Oh Deu, si fos possible que's trobessin
els nostres ulls, portats per l'anyoransa,
del cel inmens de la gran Selva Negra
al llach inmens y blau de la Suissa!...

Joseph Lleonart.

Baden-Baden, agost, 1901.

«VIRTUS POST NUMOS» (1)

. . . .

—Tinch, aymada meva, un palau tot de marbre: tan gran, que pera seguirlo s'ha de fer en jornadas; tan rich, que no hi há al món riquesa que l'iguali, y tan hermós, que sols tu, estrella meva, podrás entrarhi sens admirarte.

Tot t'ho dono: allí, en sos jardins inmensos, trobarás desde la humil rosella á la més aristocrática flor qu'adorna'ls salons de las princesas; l'arbre geganti que sembla besar els núvols y la rastrera eura que, no tenint prou forsa propia,'s val dels altres pera pujar.

Tot es teu: entre sos boscos espessos hi han rius, amples els uns, estrets els altres; pera'ls primers, hi han llanxas forradas d'or y plata que't portarán del un al altre marge; pera'ls petits, hi han rocas envellutadas de simolsa; no temis posarhi tos peus delicats, que aquellas pedras las ha encatifat Natura pera servirte.

Tevas son las fonts y las cascatas que constantment mormolan devallant llágrimas d'argent; tevas las aurenetas que niuhan en las golfas; teva la poesia que aquell conjunt respira... sols tu hi mancas, tu, vestida com vas d'inmaculada blancor.

Tot, tot es teu si'm promets no allunyarte de mi.

—May he tingut palaus, may riquesas. He vingut á véuret perque t'anyorava, y perque sabía que'm rebrías aixis; mes no't ceguis, que tu mateix foras el primer de treurem d'aquest palau, massa tart pera tu, molt prompte pera mi, que t'estava destinada y t'estimo com t'estimaré sempre malgrat las ofensas que m'has fet.

—Oblida lo passat y perdona, tu qu'ets tan bona.

—Si oblidant y perdonant t'haguessis de corretjir...

—T'ho prometo.

—També ho prometeres á ma mare, á ma germana, y á una y altra has ofés tant, qu'han tingut de fugir del teu costat pera no tornarhi may més ¿sents? may més!

—Prou las he ploradas. Si tu sabessis las llágrimas que'm costan! A voltas me sembla véurelas encara; á la una, coronada de flors, senzilla, humil; á l'altra, altiva, hermosa, imposant respecte á tothóm... peró tu ets més hermosa qu'ellas, á tu t'estimo més...

—Calla, infelis, que si las vegessis, altre tant las hi dirías. Es inútil quant fassis pera que'm quedi. Jo vinch de tant en tant á saber de tu, peró no'm veus, ni't recordas de mi. Ara'm dius, promets y donas, perque ja se't fa impossible'l viure sens aquellas, y has de pensar que sens ellas jo seria una victima teva. Ton comportament m'ha obligat á viure com visch, amagada sempre, sempre fugint de ta vista, perque no'm proposis lo que m'has dit. ¿Qué has fet mentres no m'has vist? ¿Qué mentres l'ausencia d'ellas? T'has valgut del seu desterro per'aixecar aquest palau que dius, per'acumular aquestas riquesas, pera fer brollar fonts, fer naixe rius, atráuret sers alats, fer que la Natura't prestés el seu concurs pera hermosejarho tot, y ara que ja ho has conseguit tot, ara que estás fart, ara qu'ets rich y poderós á costa del abús de la mare y la germana, voldrías que jo vingués al teu costat. ¿Ara't tornas bo?

—Tot ho he fet per tu!

—Tot pera tu!

—Si mon arrepentiment t'ha de valdre...

—El perdonar es cosa dels homes, perque aixis s'ho han cregut; mes nosaltras, sols perdoném fins ha cert punt.. ¿Vols creurem?

—Sempre: digas.

—Destruheix y llensa tot quant tens.

—¿El temple ahont volia adorarte? ¿Aquesta maravella que tant m'ha costat d'adquirir y que, ple de goig, tan desinteressadament t'ofereixo? Sería no tenir cor; caldría ésser un Neró pera dur á cap aytal pensada!

—Prou. Quédat ab ell, y en el piló de marbre que'm tenias destinat, posahi un sach de diner coronat ab brancas d'aquella eura que hi há als jardins de ton palau.—

RICART ROCA.

(1) Horaci, T. I, vers 54

LA POR DEL VIANANT

Vianant!. . Vianant!... Torna á camí!...
¿Qué hi fas aquí?
Mira que'l sol ja es á la posta!...
La Pô va arribant!...
Vianant!...
La Pô va venint, la Pô soch jo...
Jo soch la Pô!...

. . . .

Bosch endins els llops udolan
cremant d'ulls y rabiant!...
Vianant!... Vianant!...
Las camas te tremolan
y obras els ulls de bat á bat!...
¿Qué hi fas parat?...
La sanch se't gela per las venas!
¿Sents el soroll de las cadenas
d'aquest castell abandonat?

Escolta'ls crits que fan las bruixas;
tenen de sátir camas y cuixas,
els peus cabra y els ulls de llop!
Cada una d'ellas de día capta
y ara de nit fan el dissapte,
dijous y divendres, tot d'un cop!

. . . .

Tot d'un cop s'acostarán
ab la escombra ben encesa
y els ulls plens de cruelesa!...
Vianant!. . Vianant!...
Quan el sol sigui ben mort
t'arrencarán els ulls y'l cor
y ho bullirán en la caldera!

. . . .

Dissapte!... Divendres!... Dijous!...
Las bruixas surten ja dels pous!...

. . . .

La teva mort es ben propera!

. . . .

Fuig, caminant, si gosas,
ara que'ls peus te'ls fermo jo!...
Jo soch la Pô!...
Venen las bruixas rabiosas:
mira la nit qué negra qu'es!
Als teus amichs no'ls veurás més!
may més!

. . . .

Vianant!... Vianant!... ¿Fuges de mi?
Vesten si vols, fes el camí! ..
Cánsat corrent, que't ve al darrera
el vell bruixot ab la caldera!...

. . . .

Ohí!... Ohí ..
No podrás pas dormí!...
Del gran espant se't infla'l cor:
demá serás ben mort!. .

Demá passat t'enterrarán
Ha, ha, ha!... Vianant!...
Vianant!...

RAFEL NOGUERAS Y OLLER.

NOVAS

L'«Associació Wagneriana» celebrá diumenge passat dugas conferencias en la sala Chassaigne, en las que s'hi feu l'estudi poétich y musical del primer acte del *Capvespre dels Deus*.

En la primera, que comensá puntualment á dos quarts de cinch de la tarda, després de llegit tot el primer quadro del primer acte per en Salvador Vilaregut, en Joaquim Pena va anar exposant el medi ambient que domina en tot el quadro, dibuixant ab precisió 'l carácter dels personatjes nous de Gunther, Gutruna y Hagen, detenintse especialment en la figura d'aquest, á causa de la gran importancia que té en el *Capvespre*; aixís com també feu l'estudi del complicat entreteixit de temas musicals que serveix de base á totas las escenas — en quina tasca l'ajudá'l mestre Ribera en el piano,—fent ressaltar l'aparició de motius nous y tractant ab detenció'l recurs dramátich del filtre de Gutruna que tan discutit ha sigut pels comentaristas mateixos de Wagner y del qu'en Pena'n feu una defensa justificadíssima. En Ribera clogué la sessió executant al piano tot el primer quadro del primer acte.

La segona conferencia, celebrada á dos quarts de deu de la nit, tingué per objecte l'estudi del segón quadro del mateix acte del *Capvespre dels Deus*. En Vilaregut, en Pena y en Ribera exposaren al auditori, llegint el poema, explicant detalladament l'aparició dels temas y executant la part musical al piano, respectivament, aquest quadro d'una grandiositat trágica indescriptible que conté las dugas superbas escenas de Brünnhilda ab la walkyria Waltrauta (que será suprimida per complert al Liceu) y la de la mateixa Brünnhilda ab Siegfried baix la figura de Gunther.

Las dugas sessions del passat diumenge varen estar molt concorregudas; la impresió que l'estudi de tan grandiosa obra causá al auditori, fou inmensa; y'l reculliment y devoció ab que'l mateix escoltá, molt dignes de lloansa. Creyém inútil afegir que'ls tres conferenciants foren aplaudidíssims.

Cridá altament l'atenció dels assistents la exposició de fotografias dels personatjes, decoracions y escenas de conjunt del *Capvespre*

dels Deus, tal com se representa á Bayreuth, organisada en el vestibul de la sala Chassaigne.

—

El jove poeta Eduart Marquina acaba de publicar un llibre de versos editat per la «Biblioteca Mignon», de Madrid, en els elegants tomets que temporalment dona á llum.

Tot just obert el llibret, ja s'hi veu al personal autor de *Odas* y de *Vendimias*, que'ns presenta una tanda de composicions batejadas ab el nom d'*Eglogas*, quin titul ens sembla massa rebuscat, revelant en l'autor excessiu desitj de singularisarse. No obstant, fan de bon llegir els trevalls darrerament publicats pel senyor Marquina, malgrat els exabruptes y extravagancias que de tant en tant saltan á la vista, tals com els versos *Gloria á los músculos y á los tendones*, *Sed los esposos de las pasiones*, que figuran en l'última *Balada de los golfos*.

¿Per qué 'l senyor Marquina malmersa aixís las dots de bon poeta que li hem aplaudit altras vegadas? No ho enteném ni pensém entendreho.

Dels dibuixos d'en Pichot que ilustran el llibre podém dirne casi bé lo mateix, puig están en perfecta armonia ab l'obra.

—

Altras publicacions rebudas:

Lo comte Arnau, cansó XVI del «Cançoner Popular», lletra y música, ab una ilustració d'en Gali y profusió de notas folklóricas al final. Aquest quadern del «Cançoner Popular» té doble número de páginas que'ls publicats fins ara, y's ven á 15 céntims. Dipósit, Rambla de Sant Joseph, 11.

Odi de rasas, drama en tres actes y en prosa d'en Joseph Alcoverro y Carós, basat en una relació histórica de A. Tolmey, estrenat en el «Circol Católich» de Sant Andreu de Palomar y publicat per la Biblioteca de «La Barretina». Preu, 2 pessetas.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

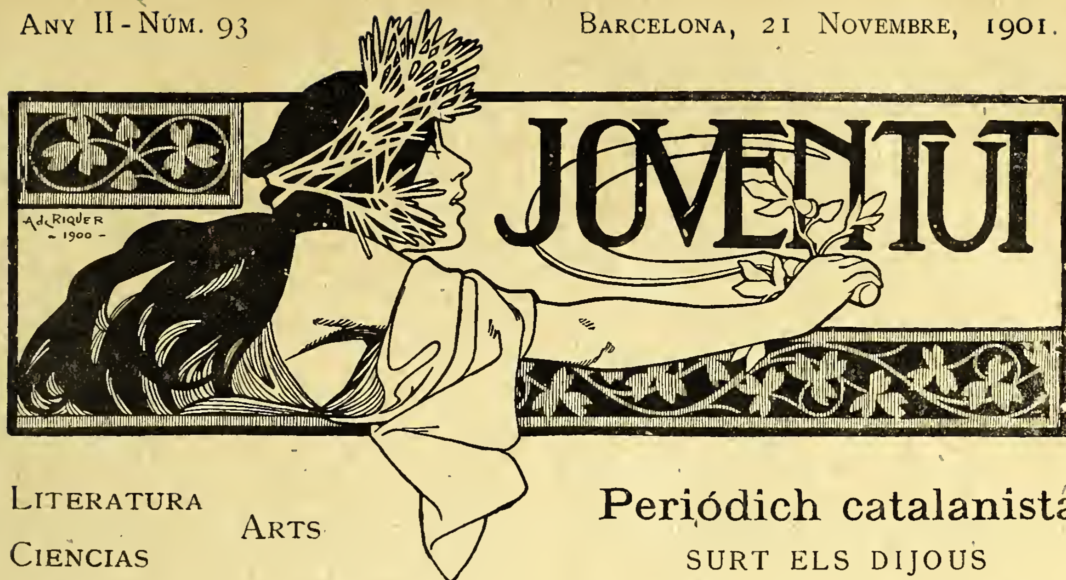
No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any	8	Pessetas.
» Mitj any	4'50	»
» Trimestre	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any	9	»
EXTRANGER: Un any	10	Franchs.
Número corrent	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins	40	»
» » sense folletins	25	»

ANY II - NÚM. 93 BARCELONA, 21 NOVEMBRE, 1901.

LITERATURA
CIENCIAS
ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

SI NO FOSSIM PRÁCTICHS...

Ha tornat á parlarse d'una idea que fa molts anys es la ilusió de tots els bons catalans: la formació del Diccionari de nostra llengua.

No hem de cansarnos en remarcar sa importancia, donchs massa coneguda es la necessitat d'una obra seriosa qu'espurgui nostra parla de las corrupcions qu'en tants de sigles l'han malmesa, y la completi ab els termes corresponents á las manifestacions de la vida moderna.

Es tan gran nostre desitj de veure aquesta idea realisada, que més que may ens aclapara'l temor de si un'altra vegada's marcirán nostras ilusions.

Perque trist es confessarho: no sempre'ls catalans han respost ab sos actes al entussiasme que manifestan per la patria. Cert es que'l moviment regenerador catalanista cada dia's mostra més ferm y decidit, peró cal no oblidar qu'en tots els moviments populars ha de descontarse la part inconscient de la massa, aquella que sols se deixa enlluhernar per l'éxit que creu proxim y que, aspirant no més als beneficis, quan de sacrificis se tracta esdevé poruga y amagadissa

Fixeuvos en els successos polítichs: cada cop que Catalunya es víctima d'una nova injusticia, veuréu á tots aqueixos inconscients cridant, rojos d'indignació; tots vos dirán que s'ha de *tirar al dret*, s'os oferirán en tot y per tot, y fins arribarán á firmarvos una protesta si está escrita en tons moderats y no hi veuhen massa risch de rebre; peró probéu de reclamar el seu concurs, y llavors els veuréu esborrarse com un'ombra, y os demostrarán que las circunstancias, la familia, la colocació, etc., etc., els privan de sacrificarse... peró axó sí, son *concurs moral* no vos faltará may, perque están ab vosaltres en cos y ánima, y, en cas de triomfar, serán els primers d'enviar al héroe del dia la seva tarjeta ab las senyas de son domicili; y si tenen establiment encara més.

N'hi há d'altres que fins s'atrevirán á fer

algún gasto si's tracta d'una cosa *práctica*. Ells per *práctica* entenen lograr un profit valentse de qualsevol *medi*, perque ja es sabut que'ls fins no deixan d'ésser *ideals*, y per lo tant utópichs, fins que s'ha assolit sa realisació.

Donchs ¿qué farán aqueixos homes prudents si'ls hi parléu de lletras, arts ó ciencias? Vos expressarán sa admiració, vos encoratjarán en la vostra idea que trobarán admirable... y se'n tornarán al despatx á mirar á quánt está'l cambi.

Ja ho saben ells que quan Catalunya, senyora y mestressa de sa casa, ocupava un lloch d'honor entre las nacions civilisadas, ho devía més á sa cultura que á la forsa de sas armas; peró d'aquells temps venturosos lo que més els encisa es el recort de la bona administració catalana, perque'l seu ideal es l'estalvi de contribucions é impostos, y la obertura de bons mercats.

Ja ho saben també que si en els paissos avensats gosa avuy Catalunya d'una consideració superior á la que mereixen els altres pobles de la peninsula ibérica, no ho deu á sos politichs, ni tant com se pensan á sos fabricants, sinó á sos artistas y homes de ciencia y lletras.

No ho poden negar que'l renaixement politich catalanesch ha sigut promogut per la renaixensa literaria, y que si la llengua, esperit del poble, s'ha fet altra cop sobirana en el terrer propi, d'ahont pretengué llensarla l'ambició forastera, ho deu á n'aquells *rondallayres* que malgastavan el temps que'ls *práctichs* aprofitavan pera gaudir de las ventatjas dels aranzels *protectors* y dels mercats artificials. Tot això es molt bonich, ja ho diuhen ells, peró com que no son somnia-truytas, afegirán ab una mitja rialleta: «Més val un burro gros que un sabi magre.» Y'ls hi semblará qu'han dit una gran cosa.

¿Qué'n treuríam de dirloshi que's pot fer tant ó més bé á Catalunya ab la publicació del Diccionari que ab tota mena de fets politichs? Un diccionari al cap y al ultim es un llibre, y ells en aquest ram están pel llibre de *caixa*. ¿Qué'n treurían de saber que un poble hont hi há més gent que conegui als regidors que als sabis, podrá donar algún dato pera la estadistica, peró molt pocas ratllas pera la historia? Això'ls obligaria á pensar, y'l pensar sí que no té res de *práctich*.

. . . .

Tant de bo que'ns equivoquém; tant de bo que tot Catalunya respongui als esforsos dels iniciadors de la idea que'ns ha sugerit aquestas ratllas; y tant de bo que tots els que hi contribuheixen, al aportarhi'ls dons de sa inteligencia, sápigan prescindir de tota mesquina rancunia personal y de tota exageració del amor propi.

ORIOL MARTÍ.

TARDA DE DIUMENGE

Les complaintes qu'on va chantant perla grand'route,
avec leurs vieux refrains de banal désespoir,
avec leurs mots en panne et leur rithme én déroute,
sont plus tristes encor les dimanches, le soir
dans le silence éteint des tons et des lumières.

EMILE VERHAEREN.

Agáfat del meu bras y segueixme. Voltarém la ciutat, plena de melangía y de tristesa. Després parlarém del estíu. Las tardas dels diumenges son tristas al hivern. Y ben agafats pel bras, quan ens sentirém cansats del fret, del vent ó del silenci, evocarém recorts camperols y clarors estivals.

Observa'ls barris dels richs ahont s'hi respiran essencias penetrants y exquisidas, y s'hi escoltan, de tant en tant, sons de violins y de pianos: fins aquests barris semblan oprimits per quelcóm de trist. ¿No observas que'l marbre dels balcons tremola y's glassa? Y'l vert de las persianetas d'aquest entressol ¿no desdiu de la inmensa nota fosca que va formantse? ¿Y creus que las divinitats mitológicas qu'omplenan tot aquest pany de paret, no anyoran el cel de Grecia y la verdor del Parnás?

En els barris dels richs, á l'hora del capvespre, hi regna'l fret: escolta'ls nostres passos cóm se perden en sa buydor. Alenadas de gel lliscan silenciosas, invisibles, tomban las cantonadas y's llensan lleugeras pels llarchs y amples carrers. Mira las senyoras cóm desapareixen en las grans portaladas, entre sedas, pells y perfums, esvahint esca las amunt llurs linias delicadas ó majestuosas, anyoradissas de tebiors y d'abrich! A dins las catifas molsudas y vermellas endolseixen la fredor dels mosaichs, y'ls tapissos y'ls cortinatjes ofegan las veus perdudas dels carrers y'ls gemechs del vent. Y las portas

macissas y'ls balcons discretament tancats—ocultant idilis ó tragedias—rebutjan gloriosament las embestidas del fret.

Y recórdat també dels barris dels pobres: pensa que'l fret hi domina com senyor absolut, omnipotent, inflexible, y que'l vent hi bufa ab més furia qu'en els barris dels richs. El fret entra per las escletxas dels finestrons, pels vidres trencats: entra pel sostre, per las parets, per l'enrajolat. De las portas mitj badadas de las botigas, y dels celoberts estrets, ne surten olors de cuyna y tuf de petroli, desvaneixentse en la fredor del espay. Tot sembla mort. El vent escombra'ls carrers, y no s'emporta vols de fullas secas perque en ells no hi han arbres, peró fa rodolar barrets foradats, draps vells, papers usats y sabatas rompudas, y desfá las pilas de bruticia y de miseria.

Vina, no passém més endevant: aquí comensa una ciutat nova: aquí naixen carrers, hi naixen plassas. Aquí hi bufan els vents ab la mateiva empenta guerrera de quan volan sobre las planas desertas: hi bufan desencadenats y furients, y's desfán contra las joves y blancas parets de las casas novas, després de blincar las herbas y'ls blats, perque aquí es alhora camp y ciutat.

Qué llunyá'ns arriba aquest toch malincónich! Aquest matí las campanas de las iglesias tocavan á festa: ara tocan á morts. Las vibracions s'esvaneixen penosament en la infinida tristesa del capvespre. No las escoltis aquestas vibracions endoladas, perque't portarian visions de cementiris: solemnials, luxosos y frets, ab llurs carrers simétrichs, en las ciutats: poétichs y petits en plena Natura, arrambats á las vellas iglesias, en els poblets.

¿Veus? Ab la fosca van morint els colors: la blancor dels marbres s'enfosqueix, s'ennegreix la verdor de las persianas, y s'ilumina la transparencia dels vidres. Las cúpulas s'esborran en la negror del cel, y llurs parallamps hi desapareixen. Els fanals encesos parpellejan entre'l brancatje despullat dels arbres.

. . . .

Y ara, noya meva, dessota de la trista obscuritat d'un cel nocturn d'hivern, ab l'esfors poderós de la voluntat y del recort, ubriaguemnos de llum, de sol, de blavor, de vida, de melodias primaverals y d'himnes d'estiu, y somniém ab tota la energia dels nostres éssers, ab las verdas pampoladas, ab els crepúsculs de juny, ab las horas calurosas, ab el murmuri de las ayguas cantant sobre la humida verdor dels prats!

G. Zanné.

DESDE LAS ROCAS

...A crits desde las rocas, tu y jo plegats, cridarém la sanitosa tramontana, y ella vindrá á besarnos ab sas ratxas. Els rinxos llarchs del teu negre cabell tremolarán sobre'ls teus polsos; com la quitxalla entremaliada que surt xopa de l'aygua y juga per la platja, de fret tremola. Y al sentir sas suaus pessigollas sobre ta carn, un frisament te correrá per tot el cos, com si'l mantell de Venus te cubrís. Tu saltarás de roca en roca en busca de las flors qu'en llurs escletxas niuhan, com saltan els anyells cercant els brots del aromós fonoll; y al esqueixar ta roba en la carrera, tu esclafirás sonoras riatlladas que's perdrán en la remor eterna de las onas com un arpegi més que tu haurás creat. Y quan, ja fadigada, vinguis á reposar sobre'l meu muscle ta hermosa testa, en la ratlla negra de las parpellas de tos ulls closos, mos besos deixaré suaument. Tu somriurás llavoras, com somriuhen els núvols al obrirse pera fer pas al sol qu'ix. Y sota'l teu somris jo hi veuré la claror d'un nou dia, de un'ánima contenta. Y jo seré ditxós.

...Al lluny las blancas velas destacarse del blau mar tu las veurás, com se destacan las ideas puras en els cervells profonds dels homes grans. Y de las algas secas que, arrencadas del fons del mar, la rompent ha portat sobre las rocas, sentirás tu'l perfúm ubriagador que al ayre llensan, tal com els ideals morts, arrencats per las onas de la vida del fons de tot de l'ánima, tenen aroma que'ls conscients aspiran.

El gran navilí blanch que vent en popa fent proa al horitzó veurém sortir, cap pena'ns donará: la nostra ánima pura tant de bé'ls hi voldrá á n'els bons marins, que

sols posantse trista ja creuria felshi un gran mal. Tu aixecarás els brassos, y'ls cridarás: «Adeu», ab ta veu dolsa. Y'l gros navili gronxantse sobre una ona, semblará que respón á ta salutació, y fins, fent la darrera calaverada, fins te fará l'ullet ab l'escobench, per'llá hont surten las cadenas de las áncoras. Y'l veurém desapareixe darrera de la grandiosa linia hont mar y cel se petonejan ab onadas y cúmulus.

D'á bordo dels bastiments fondejats á la badia, sentirém venir cants de ritmes melangiosos, planys d'anyoransa de tripulacions que venen d'allá del Nort ahont la neu y las boyras son eternas. Y aquellas llars ploradas pels marins, aquellas llars voltadas per la broma, cóm ens farán aymar la nostra llar lluny sols dos passos, blanca de dintre com te pertoca á tu, colóma blanca, y torrada per fora pel roig sol, com pertoca al foch de la passió que als dos ens crema!

Las hermosas cansons de la terra, me las destriarás á cau d'orella, ben á la vora, pera que jo las senti venir á mi embolcalladas de ton tebi alé. Y jo m'enfortiré, com las rocas s'enforteixen rebent eternament las aromas y'ls cants majestuosos de la escuma.

Y després, ansiosos de palparnos d'esperit, abdós ens callarém y fit á fit ens guaytarém els ulls com volent fer arribar nostra mirada á lo més fons de tot del nostre sér.

Frech á frech nostre, passarán els vells marins inútils per las lluytas de la vida; y ab sa cara colrada y sa mirada llarga, tu'ls veurás caminar vers la llanterna, y en sa barana de colzes apoyarshi, al dessobre de Sa Má de Gegant, aquella altiva roca. Y á aquells vells de la costa, á aquells inválits que'l mar també ha llensat sobre la platja al igual que las algas y petxinas, tu'ls veurás seguir ab sa mirada la blavenca planuria de las ayguas. Y restarhi senceras horas y horas; y llegirhi de ferm. Perque als que'ns hem criat vora las onas, la inmensitat del mar quan som petits ens fa de becerolas y quan som grans, de Llibre de la Vida. Y si no sabs llegirhi en aqueix gran Llibre, jo te n'ensenyaré; mes cal qu'aprenguis que'l mar eternament es el mateix, qu'es un que cambia; y que quan el veus blau, hermós y alegre, es que l'ánima teva está contenta; y quan el veus lletós y trist y tétrich, es que l'ánima teva está entristida. Aquest es el secret que pot servirte pera dominar la ciencia de conéixers. Y lo que't dich del mar, podria dirtho de tot lo qu'existeix.

...Tu no sabs pas bé encara quán felissos serém sobre las rocas; cóm sentirém la vida bategar en nostres pits; cóm tot ens somriurá... donchs la Natura no somriu més que als sers que li somriuhen, y pera viure y somriure, cal aymar. Tu no sabs pas ben bé com jo la sento y la veig eixa vida de promesas, forta com ho es el ferro que'ls camps llaura, fresca com el terral dels dematins...

Mes, ay! fas bé, fas bé, de no sentirla: aixis el desengany no't malmetrá. En secret, escolta... No vindrá may, aqueixa vida, sobre las rocas. ¿Veus? Ja la tardor s'acosta y ja las fullas secas rodan pels caminals, crúixint, queixantse. Els dias curts s'apropan, y las nits llargas. Y'l cel cubert de núvols ja's prepara á plorar la pluja lenta del llarchs hiverns; y'l mar se torna gris, color de cendra; y ja las onas han cambiat els seus cántichs amorosos en foscos ronchs, tal, com un *de profundis* que dediquin á aqueixa humanitat ja morta d'ánima. Y ja, per tot esbarjo, sols tindrém, com arreu, els carrers estrets del poble, cuberts de fanch y llot; y darrera'ls finestrals, á travers dels bruts vidres entelats, plens de ditadas qu'han llevat l'alé, els ulls estúpits dels vehins ens sotjarán.

Aixó es la vida tal com ens la donan: sense rocas, sense mar, sense cel, sense velas, ab vidres entelats, ab ulls estúpits, ab fangosos carrers, ab pluja eterna. Y no cal que la prenguis com voldrias que fos, donchs no te la darán... Ja ho sé jo que son somnis mas promesas, y qu'es d'ilusos somniar; mes la culpa no es meva: la culpa la té sempre'l primer somni; el qui ha somniat un cop, ja no té cura.

¿Y ho sabs tu, per ventura, que las pedras somnian? ¿Ho pots assegurar qu'arbres y bestias cap somni hagin tingut? No vull saberho. Els homes si, somnian; y puig soch home,'m plau somniar, donchs ja'l primer somni vaig tenirlo un cop. Y un cop aixis, pera no ésser una Bestia, el dilema es ben clar: o bé seguir somniant, ó eliminarse...

F. Pujulá y Vallès.

LA TETRALOGÍA EN CATALÁ

No es un fet, peró está en vias de serho y ho será sens dubte, á pesar de las inmensas dificultats que una adaptació á conciencia d'una obra d' aytal indole ofereix al qui tingui las espatllas prou forsudas pera empéndrela.

Y quina idea més hermosa! Que n'es de gran! Tant si's mira pel costat d'enaltir la escena catalana ab una creació sens parell, com si's tendeix á fer arribar el públich al cor del més gran monument lirich-dramátich. Y axó es lo que's proposa la jove «Associació Wagneriana».

Tanquém els ulls un moment per'assaborir l'ideal d'una germanor entre'l pensament wagneriá y la ferrenya parla de nostra patria, puig poch ó res pert en vestirse ab las galas de nostre idioma una concepció que tant s'avé ab nostre modo de pensar y d'ésser.

La tasca es ben dificil, molt més de lo que á primera vista sembla. sobre tot quan qui té de ferla es wagneriá de cor y músich: mes no impossible. El catalá, com també la música popular d'aquesta terra, s'assemblan més al alemany y son més propias pera rebre tractaments d'altura que cap més altra de las llenguas meridionals. La tosca manera y grandiós llenguatje del *Canigó* s'adaptarán á la salvatje naturalesa dels temps primitius, á sos terrorifichs personatjes y al espetech dels elements, millor que'l castellá ó italiá, ab totas sas finors y dolcesas.

Nostra *Atlántida*, l' obra més gran dels últims temps literaris, evoca uns sentiments semblants als del *Anell del Nibelung*: abdós han sigut forjats al calor d'una inspiració semblanta; abdós semblan voler sotraquejar el món desde sas entranyas; abdós s'aparellan á inmensos paralelepipeds de granit sense pulir, despullats de tot adorno, lo qual no impideix trobarhi, quan menys ho penséu, una flor esculpida á la sembla, ab una agulla.

¿Qui s'admirará d'ohir á Wotan acompanyar las grandiosas estrofas de l'*Atlántida* ab els intensos y misteriosos ayres de casa nostra, orquestats á perfecció? Y aquell enfilall de crits feréstechs, malediccions, esclats de rabia y lluyta de complicadas passions ¿no trobará millor expressió en aytal medi? Mentres que sempre será ridicul sentir jurar en *ini*, ó *ceceando por toto lo alto*, als personatjes d'una tan tremenda inspiració.

Per altra part, faria axó que'l públich, qual bona voluntat hem pogut apreciar en las darreras representacions, conegués l'*acció* del drama musical, ó sia'l resultat de la fusió de las arts que l'integran, y de las quals la música no n'es més que un element: el principal si's vol; y que Wagner fos considerat com á filosop, poeta y potser altras cosas, avans que com á músich.

Y finalment, constituhiria la proba més gran de la ductibilitat musical del catalá, y la demostració més seria de la possibilitat d'establir un veritable drama musical en nostra terra, ben diferent del centre y sur d'Espanya, hont may passará de *zarzuela grande*.

JOAN MASSANA.

ELS HOMES

I

Trevallava ab dalit verament grandiós pera arribar al triomf del seu ideal, l'ideal mascle qu'havia de redimir á tot un poble del jou ignominiós ab que restava endogalat. Totas las encontradas de la seva terra eran recorregudas per aquell apóstol de la emancipació humana, predicador constant de germanor y tolerancia, trevall y llibertat. Sa paraula fogosa enardia á la multitut que á grans crits demanava un'arma pera desferse de quant s'oposés á la realisació d'aquellas aspiracions santas; y com torrentada impetuosa, volia anar sempre avant ab la forsa al bras, enardida la vista, el cor noble y seré.

Ell era l'héroe; arreu, arreu de la terra era conegut, son nom era respectat, y fins adhuch pronunciat ab veneració, ab quelcóm de la veneració ab qu'es pronunciat el nom d'un sant. Per las planas y per las serraladas sa genial figura, embolcallada pel misteri, semblava la d'un atleta de la llegenda que revivia, d'un atleta al qui milers y milers de personas desitjavan seguir en sa creuhada redemptora.

Somniava en imposar son ideal per la forsa de la conciencia, desdenyava la forsa de las armas. Son ideal, com ideal d'amor que era, volia qu'anés directament al cervell pel convenciment, y jamay fer medis violents. Y aquest era'l seu erro. Las causas més santas s'han imposat per grat ó per forsa, segons la conveniencia. Sempre després de la guerra ha seguit una pau estable y de durada.

. . . .

Y vingué l'època d'extermini d'aquella nova secta, l'època d'enderrocar idols enlayrats per la multitut, per aquests remats d'inconscients qu'al igual pasturan en els pobles petits qu'en las grans ciutats. Ja ho comprenia ell que sa existencia no era assegurada, y no refugi pas el perill. Restar inactiu entre forsas enemigas es dictarse la sentencia de mort. Axis va succehir.

Envoltat d'una munió de gent abigarrada, un home avensava noblement vers el suplici. Aquell home, l'idol y héroe d'ahir, era'l befat y'l perseguit d'avuy. Ab imponent resignació s'agenollá boy somrihent, y una fumerada espessa seguida d'una detonació espantosa li glassá'l somriure al bell mitj dels llabis. Caygué sense pronunciar paraula. Son cap, rublert de terra fangosa, empapada de sanch, escoltá'ls aplaudiments bestials d'una gentada frisosa d'emocions fortas. Y aquella multitut aplaudía la mort d'un mártir de la pau y del avens, perque creya qu'era un home ferotje cobejador de la destrucció del món, del món assentat sobre'ls principis fixos é inmutables de l'antigor. L'antigor ja sabian qué era: la nova edat no la pressentian.

II

Ha passat temps, y la gent desafia valenta els raigs de sol que de ple á ple rabejan el bronzejat monument qu'avuy s'inaugura. La justicia triomfa, els homes d'ahir, reconeixent son erro, pagan el deute d'honor qu'havian contret. Y tothóm se fixa en la llegenda que adorna'l sócol del monument: «De la inconsciencia pervenen els grans erros».

Alfons Sans y Rossell.

ELS ESCLAUS INSOLENTS

> Proclamate e dimostrate per la gloria dell'Intelligenza che le loro dicerie non sono men basse di quei suoni sconci con cui il villano manda fuori per la bocca il vento dal suo stomaco rimpinzato di legumi.
>
> G. d'Annunzio. *Le Vergini delle Rocce.*

En aquesta imponent resurrecció del Esperit Catalá que s'accentúa cada cop més intensa, estém destinats á véurehi una epopeya sens igual de grandesas ressorgidas tot d'un cop y de vilesas vensudas. May la Gran Catalunya s'haurá vist tan ben sintetisada en son simbol del Sant Jordi matant al dragó com sembla s'hi veurá en el proper pervindre; y ab tanta forsa, ab tanta bellesa renaix sa potenta personalitat, que no sembla sino que per un voler diví l'ánima dels nostres avis, colossal, hagi volgut adormirse á las auras seculars, aparentment, pera preparar, entre'ls rastres sagrats de l'antiga gesta, l'adveniment d'una nova nissaga d'héroes gentils, que domini ab sa inesperada claror el brill de las passadas nissagas heroicas.

Mentres arreu batega un inconegut ardor que sembla qu'hagi d'esclatar fortament en irresistible acomesa, d'entre las albors flayrosas de las joves generacions sembla que se n'esbandeixi un lleu preludi guerrer, signe vencedor de noblesa y de gracia, y apar talment que una constelació maravellosa en el cel, fins ara trist, de nostra nacionalitat, hi anuncihi la propera presencia d'una majestat jovenil devant de quina'ls llaurers tremolarán y palpitarán las cendras dels martres.

Ab aquestas mostras de vera vida corprenedoras ab que prepara son regne la Gran Catalunya que trevallava en el silenci dels temps, el món condempnat de las inmondicias sent cada jorn més els síntomas de pahor. Al pressentir com avansa fermament la aparició d'una sobrehumana gloria que ja s'havia oblidat, tot el món malehit de las inmondicias humanas ja's sent aixafat avans d'hora per la voluntat noble dels qu'han de venir, y en la percepció de sa fastigosa desfeta's remóu y put, corruptor, com si probés de deturar la forsa invisible.

Aixís á l'alteració promoguda pel gran ressorgir s'hi ajunta'l pressentiment rialler de una gran florida, y devant de tal irresistible esfors, totas las ánimas mortas, tots els cervells corcats, tots els cossos podrits volen probar de deturar la invencible Lley qué tan sols ab el pressentiment ja'ls aclapara.

Per'xó ab sa veu fétida, la femta que fins ara teniam encastada en nostre casal proba d'aixordar, bramant innoblement á cada jorn que passa... L'un jorn diu que'ls que venen son uns nous y horrorosos butxins, vestits de pastors de Deu, peró fets llops del diable, y alashoras pretén tornar contra'ls bells temples antichs guardadors de mil joyas y de mil promesas, pretén violar els sepulcres més sagrats, pretén enderrocar las estatuas mes divinas, pretén cremar els llibres més sants y pretén fer oblidar las melodias eternals

que'ns llegaren antigas generacions. L'altre jorn diu que'ls que venen son uns tirans del poble, ressucitadors dels antichs drets feudals, evocadors de barbres institucions revellidas, y alashoras pretén malehir el brill dels grans reys passats, pretén destrossar tot vestigi de las obras d'art de las llunyanas épocas,pretén enllotar la poesia de las nobles nissagas gloriosas que jauhen cubertas pel llegendari mantell. L'altre jorn diu que'ls que venen son un bojos infelissos que per tot arreu se decantan menys pel cantó de la llum, que no creuhen més qu'en quimeras, que no admiran més que'ls reflexes d'altras edats, y alashoras pretén predicar pels que venen l'esclavatje més vil ó l'extermini més indigne. L'altre jorn diu que'ls que venen son uns embrutits, uns criminals, uns degenerats per sempre, y alashoras pretén fonamentarse en las calumnias y en lo que no entén, en lo que no pot capir sa petitesa. Y sempre, á cada inefable senyal, put més violenta, y vol fer mal, ella, la esclava, la impotenta cent vegadas vil! Vol fer mal als sabis, als poetas, á tot lo sublim y á tot lo sagrat, á tot lo que infinitament la superiorisa; y de sos caus putrefactes n'ixen las tentativas més impotents y las iras més desgraciadas.

La femta forana ja es diferent. Aqueixa brama d'una manera tan fellona, tan cobarda, com la femta d'aqui; peró essent forana, ni menys hem de pensar en exterminarla un moment, perque, essent fora de casa nostra, está en son propi lloch, y com més se remogui volent contrarrestar nostra victoria, més resplandirá als ulls extranys y propis nostre invencible bras dominador. La femta qu'hem d'exterminar, la qu'hem de llensar fora del nostre casal de la faysó més sobirana, es la femta d'aqui, aqueixa formada per degeneracions del tipo humá, per gastaments intelectuals, per esperits morts, per deformitats fisicas; la femta qu'hem de rebutjar es aqueixa que'ns deshonra'l terrer, en quina fins els toixons se darian de menys de revolcarshi; es aqueixa fastigosa munió d'ácratas morals, d'eunuchs intelectuals, de cadavres ja en descomposició, de quins fins els verms sembla que'n fugin; es aqueixa munió de cors que no han bategat may; es aqueixa munió de cervells empetitits que únicament poden capir baixesas; es aqueixa munió d'ulls que no hi veuhen, d'orellas que no escoltan, d'olfat pitjor que'l de las més innobles bestias, de bocas impuras que únicament saben vomitar, y de carns entumidas que no vibran més que al cop de fuhet ó al espasme enervant de las voluptats contra Natura.

Aqueix pudrimener es el qu'hem de fer sortir. Guaytéuvosel pera malehirlo despóticament. Els que'l forman son els cuchs destinats á morir al pressentiment de nostra petja. Son els esclaus, els impotents, els imbécils; el seu cos está marcat per l'estigma aclaparador. En sos rostres no hi trobaréu expressió que no envileixi, ni facció que no denigri. Son las miseras escorriallas del gran festi de la Vida, del Amor, qu'ara volen renegar del Amor y de la Vida. Y sas testas no'ns recordarán pas res enlayrat, no'ns parlarán de cap humana promesa, puig son testas rapadas com las parts posteriors d'innobles animals, que portan el signe de la esclavitut al front, y l'embrutiment del sodomita en l'occipuci. No s'ha fet per tals testas l'aspecte benhaurat dels llarchs y ondosos cabells, signe de noblesa y de forsa, qu'es com una aureola entorn del bell rostre enlayrador. Sa infima condició'l profanaria. Pera ells, la testa afeytada llastimosament, com els antichs parias; pera nosaltres, nobles adoradors de la Bellesa sempre gran, els llarchs cabells ennoblidors del rostre.

Tal es la xorca femta que á casa mateix ens vol insultar veyentnos enlayrats en alas dels grans pervindres. Tal es la xorca femta aborrida y dominada en tot gran moviment d'emancipació. Tal son aquests esclaus malcarats que no volen reconeixe nostre superior domini. Aquests son els que'ns parlan d'anatematisar en nom de Deu, sabent que Deu está ab nosaltres. Aquests son els que'ns proban de véncer volent anomenar la llibertat: la llibertat que nosaltres possehim y que no poden possehir ells, servos inconscients de naixensa. No hem sigut may iguals com ells, encara, pera dárloshi la llibertat. Están condempnats á arrossegarse eternament en el seu element, qu'es d'inmondicia; no poden tenir la llibertat perque no la saben fruhir. ¿Per qué la voldrian ells la llibertat? Pera blasfemar iniquament de tot sentiment lliure; pera voler apagar tota la llum de

l'ánima; pera voler ablanir sos cossos grollers ab las pells y ab els teixits reals; pera profanar ab sos peus de sàtirs monstruosos las catifas molsudas; pera esgarrapar ab sas grapas vils els més exquisits objectes; pera desflorar els infants més angelicals y las més puras donas; pera defecar en els altars més divins y pera masturbarse devant las estatuas gregas.

No! No'ls la darém la llibertat, perque la escoria no pot ésser lliure: al contrari, la exterminarém, l'aixafarém, la llensarém enllá d'enllá de nosaltres.

Y encara volen parlarnos d'igualtat. ¿Ells parlarnos d'igualtat á nosaltres?... ¿Ells proposant convertir aquesta noble terra que's va desvetllant, en un planter d'indignes?... ¿Ells, els cuchs, proposantse imposar sos brétols desitjos als estels, que som nosaltres mateixos?... ¿Nosaltres ens hem d'abaixar fins á aqueixa podridura?...

Si tot d'un plegat esdevinguessim osseras sense voluntat com ells, encara... Si tot d'un plegat esdevinguessim dipósits de bestialitat com ells, encara... Si tot d'un plegat esdevinguessim xorchs, sense cap sentiment, sense cap grandesa, incapassos pera compendre res bell ni res pur ni res bo, com ells, encara... Si fossim estaquetas de burdell, si fossim fills de la crápula y de la disbauixa degradadora, si'ns dediquessim á refinaments anti-humans, anti-vitals, com s'hi dedican ells, encara... En una paraula, si en lloch d'ésser el llum fossim el fanch, si en lloch d'ésser en la veritat fossim, com ells, en la mentida, alashoras podriam ésser iguals tots.

Peró com que may pot ésser en la mentida lo qu'es en la veritat, com que may pot ésser mort lo qu'es vida, may podrán igualarnos á nosaltres ab ells. que sempre's sentirán avergonyits y vensuts devant de la majestat nostra.

Y també'ns volen parlar de fraternitat; sense saber, perque no saben res, que si acás qui n'ha de parlar hem d'ésser nosaltres. Peró al parlarne no tractarém pas d'ells. Aqueixos esclaus insolents qu'en lloch de lliberarse per l'admiració pretenen tacarnos, no'n son may dignes de nostra fraternitat. Nosaltres, per sempre, devant dels que'ns estiman sabém plorar d'Amor, peró devant dels que'ns volen odiar sabém bramar de rabia. Nosaltres doném la má al inferior que al menys sab admirar, peró devant d'aqueixos brétols degenerats, devant d'aqueixos que sols posseheixen la enveja, sabém brandar el fuhet y exterminarlos, que fan nosa!

No son dignes aqueixos fellons de res, ni d'ésser trepitjats pel carro triomfal de la nostra gloria, ni d'ésser exterminats ab armas dignas. Se'ls ha de llensar de casa nostra, si; se'ls ha d'exterminar, si, peró ab el vit de bou, perque son pitjors que bestias, y la seva sola presencia y'l seu sol recort es un atentat contra tot lo qu'enlayra y dignifica.

Lliurémnosen, donchs, ja es hora, del permanent atentat! Lliurémnosen, donchs, nosaltres, els apóstols vers de la Bellesa; fundém la nova creuhada contra tot lo fals, contra tot lo lleig, contra tot lo indigne!... A fora aqueixa femta d'esclaus, de casa nostra!... A fora aqueix pudrimener que infecta l'ayre!... May la Gran Catalunya que's desperta s'haurá vist tan ben sintetisada en som simbol del Sant Jordi matant al dragó, com sembla s'hi veurá en el proper pervindre!... Matemlo, donchs, nosaltres, aqueix dragó funest que convertiria en fangal la nostra terra!... Exterminém per sempre'l punyent bri verinós que infectaria'l jardi nostre!... No en va'l nostre regnat rublert de gracia's pressent en l'horitzó, y no en va'ls llaurers tremolan!... Que sigui'l primer de nósaltres el ver Sant Jordi sens igual, brau defensor de l'Augusta Potestat, el gran exterminador del nou dragó, ab l'esguart irradiant llum, ab el jove cos cubert de la més victoriosa majestat, y ab els llarchs cabells volejadors entorn del rostre!

Xavier Viura.

UN'ALTRA PARODIA

No hi há remey: las grans creacions de Ricart Wagner, els fills inmortals d'aquest geni sobrehumá, están destinadas á ésser víctimas de las profanacions més horrorosas en aquell gran casal, mercat en lloch de temple, que per'afront del art musical y vergonya de nostra cultura, alsaren en mal hora nostres antepassats sobre las runas d'un convent de Caputxins. No preguntarém, com Siegfried á Gutruna, si aquellas *runas* eran ó no bonas, peró sospitém que al ésser compradas pera en ellas edificarhi'l Gran Casino barceloni, un nou Alb, no sabém de quin tenebrós regne sortit, anatematisá sos fonaments ab terrible maledicció, fentlo xorch pera tota obra d'art. Tan segurs n'estém de que una maledicció hi plana é hi planará sempre en aquell recinte, que ni'l deu Loge va poder ab ella, puig son abrusador incendi, en lloch de purificar destruhint, doná lloch á reedificarlo ab elements materials més sólits, peró ab organisació artística tant ó més falsa. Y aquesta organisació, en comptes de millorar ab el transcurs del temps, en lloch d'evolucionar ab la experiencia y l'exemple dels demés teatres lírichs d'arreu (á pesar dels viatjes que'ls directors realisan tot sovint), ha anat empitjorant cada dia, reculant fins al abandono més incomprensible, y arribant al ultim grahó de tan vergonyosa escala ab l'estreno de *El Capvespre dels Deus*. Anar més enllá es impossible.

¿A qui donar la culpa? No ho sabém. Per nosaltres la té tothóm y no la té ningú, puig els cataclismes liceistichs reconeixen una causa més fonda que l'erro de las personas que portan la marxa del teatre. Las personas passan, mes la desorganisació queda, y aquesta anarquía mansa subsistirá fins á tant que s'esqueixin els estatuts que regeixen la Societat dels seus propietaris y se'n redactin uns altres basats en una finalitat verament artística. Peró, demanar consciencia d'aquesta finalitat á la inmensa majoría d'accionistas del teatre, es esperar un miracle en ple sígle xx, y lo qu'es el miracle del Liceu, podém esperarlo ben assentats.

Assistirem als ensaigs de *El Capvespre*, ens convencerem ben prompte del desastre que á grans passas s'apropava, peró cumplint un elemental dever d'educació, callarem. No podrá ningú acusarnos d'haver esgarriat la opinió, si es qu'ella podia arribar á fer cas de nostra humil veu. Ans al contrari, hem pres part ben manifesta en aquest moviment á favor del art wagneriá que ab tanta xardor ha esclatat darrerament, y del que'n reportará'ls més profitosos fruyts tota empresa que tendeixi á enaltirlo. Per altra banda trevallavam en favor de la causa en el passat número, fent del mestre Fischer l'elogi á que era acreedor Sia pel renóm d'aquest director ó per lo que sia, lo cert es que'l públich s'hi aboca, fent eixir en el despatx de bitllets aquell envejat quadret que fins ara obehia més al conjur d'un afamat *divo* ó *diva* que al del nom excels de Wagner. L'estreno arribá, y succehi lo que no podia menys: pels encara esperansats, un nou desengany; pera la empresa, un fracás artistich y económich; y pera nosaltres, un convenciment més de que las obras de Wagner y'l teatre del Liceu son del tot incompatibles.

El fracás de *El Capvespre dels Deus* ha sigut major que'l de las anteriors creacions wagnerianas, degut més á la magnitut de l'obra que á la coneguda deficiencia d'elements, á poca diferencia'ls mateixos d'avans, ó'ls seus equivalents. La darrera part de la Tetralogia pot afirmarse qu'es l'obra de Wagner més difícil de posar en escena, orquestal, dramática y escénicament, y també la més difícil de compendre pera qui no n'hagi fet un estudi fondo y desconegui per altra part *L'Or del Rhin*. Aixís, donchs, requeria en primer lloch la representació previa d'aquest Próclech; en segón lloch la selecció d'artistas al nivell de l'obra, y per ultim l'acoblament dels elements escenográfichs que aquesta requereix.

Per lo que toca á *L'Or del Rhin*, la Empresa ha cregut més convenient, en lloch de comensar pel principi, guardarlo pera postres. Lo mateix es, puig al cap y al fi, ara ja tením l'anell al Rhin, y tant se val haver vist primer com hi torna, que com ne va eixir del fons de l'aygua. Si la Empresa del Liceu volgués escoltar nostre consell, ben sincer y lleal, li recomanariam que no hi pensés may en aquell intrincat y costós prólech, puig del fracás económich (deixemnos d'Art) ne jemegaria per llarch temps. Y si no, apuntis la fetxa en que li dihém.

—

Entrant ara al fons de la qüestió, ó sia ocupantnos de la execució qu'ha obtingut l'obra musical y escénicament, devém, pera repartir las responsabilitats ab deguda justicia, distingir entre la part lírica, que corre á cárrech de la Empresa, y la escenográfica, de la que cuyda la Junta de propietaris del teatre. Ha arribat l'hora de contestar á las preguntas que feyam en el número anterior respecte de si'ls elements artistichs foran aptes, ó si, pel contrari, toparía'l mestre Fischer ab esculls invencibles. Aixó ultim ha estat lo cert, desgraciadament.

Nostre estimat amich don Albert Bernis, que com á empressari es qui ha contractat als artistas, ens permeterá que li exposém nostra opinió ab l'acostumada bona fe qu'ell mateix ens ha fet l'honor de reconéixens. Ell ha desitjat que'ns cercioressim del *intríngulis* d'aixó dels artistas, pera que poguessim

fallar ab complert coneixement de la materia. Y nosaltres ho havém vist, y fins hi havém filosofat. Y després de filosofarhi, y com que no'ns agrada deure res, volém també fer la justicia de reconeixe en aquestas planas, ahont tants cops hem atacat á la Empresa del Liceu, qu'ella ha procedit *de bona fe en la contracta dels artistas*. ¿Está content, senyor Bernis? (Tranquilisis el lector, qu'encara no m'he passat al *moro*.) No volém dir que'ls artistas sian bons, sinó que la Empresa'ls ha contractat de bona fe en el sentit de que son els millors qu'ha trobat, y que de si millors n'existissin, ella afirma y nosaltres *casi ho creyém* que'ls hauria escriturat. El tenor Grani passa per ésser el primer wagneriá d'Italia (*qué amigos tienes*, *Benito!*), y ademés l'únich, l'únich! que canta *Il Crepuscolo*. Donchs, si no n'hi há un altre, qué s'hi há de fer! La senyora Picard, ab tot y ésser francesa, es una de las pocas Traviatas, volém dir, Brünnhildas italianas que's trobavan disponibles, ó sia sense contracta. *Bueno*, vinga també: qué hi farém! El baix Rossato, ademés d'ésser una excelent persona, diuhen qu'es l'únich cantant italiá que *mata Siegfrieds*, es á dir, *que fa de* Hagen. *Oh, que bel cuore hanno questi simpaticoni italiani!* El senyor Bensaude, també un perfecte cavaller, es un baritono portugués molt recomanat per'aixó del wagnerisme, que representa ab molt entussiasme y *amore* y que, ademés, hi há la ventatja de que's porta'l trajo, un trajo de primera, ple de pedreria y ab una espasa *de debó*, que sens dubte per aixó no vol emplear en sa defensa contra Hagen, puig se cambiarian las tornas y Hagen hauria de morir á mans del seu parent y no de las *nenas* del Rhin, qu'es sempre una mort més dolsa. (Ara m'en recordo que al traydor del Liceu no li agradan els banys, ó potser es que no li fan prou pessa aquellas *monadas* del *apoteosis*.) En quant á la Gutruna, per si no ho sabian, es la esposa del tenor, y naturalment, tant aqui com al... Masnou, allá ahont va l'home va la dona. No vulguém separar matrimonis, que prou bullits hi há avuy dia! En quant als dos *trios* de Nornas y *Ondines* s'han arreglat ab género de casa y encara gracias, puig las Nornas (ab fil d'or y tot) son de propina, es á dir qu'estavan talladas (en la partitura) y si hem tingut la sort, ó desgracia, de sentirlas, es per mor del tenor, que á pesar del seu wagnerisme, no vol sortir á escena tan aviat, aixis qu'alsan teló, sinó que vol que'l públich ja porti'l fil de l'acció. Aixó de las sortidas s'estima més guardarho pera després de la marxa fúnebre, que si va aplaudirse, no hi há dubte que fou per lo bé que la dirigi'l tenor. Ah! me descuydava lo principal. El trio de las fillas del Rhin, es á dir, de *le ondine* (es més fi en italiá) era la constant obsessió d'en Bernis, que recordant que'ls del galliner no volen galls y sense reparar en sacrificis, va fer venir expressament d'Italia la *prima ondine*, que nosaltres podém assegurarli costa un bon grapat de liras á pesar de resultarnos tan poch *lírica*. Peró venint d'Italia... muixoni! ¿No falta ningú? Donchs tirém ratlla y sumi, senyor Bernis. Jo sumo á favor de vosté la bona fe avans esmentada á causa de la escasetat d'artistas italians que cantin aquesta obra, peró vosté ha d'abonar en mon compte una gran dosis de paciencia per pendrem á broma totas aquestas cosas. Y encara li vull fer un regalo: vosté sens adonarsen acaba de donar un gran pas pera lo que'n diuhen la *solidaridad*... la *emancipación*... la *fraternidad!* ja'l tinch, la *fraternidad universal*. O si no, fixisi: en terra de catalans vosté ompla bona part del teatre de castellans y'ls hi dona una companyia d'italians, ab el director alemany, la tiple francesa, el baritono portugués, las partiquinas del pais, sense comptar altras nacions próximas á debutar. Aixó se'n diu combatre'l separatisme!

Dispensi'l lector tantas digresions, peró ja compendrá qu'es l'única manera de tractar la qüestió sens enfadarshi. Si ho haguessim de fer en serio, seriam massa durs pera'l tenor Grani, per aquest wagnerista que'ns dona á tots llisons d'art wagneriá, que vol esmenar la plana á mestres, á pintors y á tothóm, tenint prou feyna ab la seva part, de la que'n fa una verdadera destrossa, puig apart de sas péssimas facultats vocals, revela un gran desconeixement del personatje, tant en l'empleo del helm mágich, com al imitar á Gunther, com en el combat ab Brünnhilda, y en fi, en aquella grandiosa página que precedeix á sa mort, donant erradament expressió dramática al relat que s'ha de dir sols en un dols éxtasis. Y altre tant diriam de la senyora Picard, que ni coneix el tipo que interpreta, ni té la pasta d'actriu, puig en la despedida del prólech equivoca tota la plástica, á las trágicas escenas del acte segón no sab donarhi la expressió y relleu que demanan, y menys encara la grandiositat incomparable de la escena final. La Brünnhilda del Liceu es una senyora que diu la llissó molt encarcarada y procurant no perdres, y que quan vol fer d'actriu ens presenta una Traviata de cos enter. Deu els fassi bons á n'ells y als altres.

—

Y ara, tornant á parlar un xich en serio, hem de preguntar al senyor Bernis: ¿perqué li ha embolicat al pobre mestre Fischer en aquests fandangos? ¿Sab vosté qui es en Fischer, lo que representa dins del wagnerisme, pera posar en perill, devant d'un públich foraster, una reputació tan ben fonamentada? Ab la gent alemanya, es á dir, ab els vers artistas, no s'hi deu jugar com se juga ab els

italians, perque la serietat y la conciencia artisticas la entenen de manera ben distinta. Nosaltres ens varem avensar á felicitar á la Empresa per sa contracta, ab la confiansa de que'l nom d'en Fischer fora una garantia d'execució wagneriana, tan sols fos una vegada, en nostre Liceu. Peró no n'hi há prou ab posar el nom d'un director alemany al cartell pera tapar la boca als que venim de tant temps combatent el *macarronisme* italiá; no n'hi há prou ab portarnos una figura artistica respectable pera que mogui els brassos horas seguidas ab una sala plena de xerrayres y mal educats: es menester donarli'ls elements necessaris; es menester explorar sa voluntat y corretgir tots els defectes qu'ell indica; es menester dirli, avans de que posi sa firma en la contracta, la desorganisació, la verdadera anarquia qu'en el Liceu regna en tot; es menester manifestarli que no tenim metall per falta de músichs y d'instruments; es menester consultarli'l quadro de cantants més á propósit pera l'obra; es menester donarli un segón director pera que *un mes avans* li prepari la orquesta; es menester autorisarlo pera que's porti ab ell els solistas que cregui indispensables; es menester deixarlo en llibertat complerta pera la fetxa del estreno, en lloch d'imposarli'l dia; es menester, al anarli á consultar las supresions, no oposarse á la negativa del mestre, no mantenir ab ell una lluyta (com el senyor Bernis confessa va mantenir) y sobre tot presentarli la partitura italiana *d'orquesta en brut*, es á dir, bruta de tantas esborradas, en lloch de la *de piano en net*, es á dir, sense cap supresió senyalada com va presentárseli; en una paraula, es menester anarhi de bona fe, y en això, amich Bernis, la bona fe no la sabém veure, potser perque está molt amagada.

El mestre Fischer ha vingut á Barcelona enganyat, s'ha trobat aqui venut y desamparat en mitj de la indiferencia dels uns y de la hostilitat dels altres, y aquests altres son tota la italianada que s'arrossega pel Liceu y que declara guerra á mort á las procedencias alemanyas, primer per esperit de rassa, y ademés perque si aquestas sovintejessin gayre, potser el perill fora un xich serio. S'ha posat á en Fischer en l'alternativa del prengui ó deixi; y ell, cor de noy, ánima bondadosa, cavaller perfecte, alemany tot d'una pessa, tenint en més estima sa firma posada al peu d'una escriptura que sa propia reputació artistica y son inmens amor á la causa wagneriana, ha tranzigit, ha cedit, ha realisat un sacrifici á que altres, menys escrupulosos, no s'haurian cregut obligats á arribat.

Héusela aqui la rahó del per qué un mestre wagneriá tolera tanta disbauixa, perque dirigeix una partitura plena de retalls, perque arronsa sas espatllas al considerarse impotent pera dominar el conflicte. Que ningú l'obligava a dirigir es ben veritat, peró també es cert que ningú l'indemnisava de las moltas molestias qu'en tots sentits experimenta'l que per engany es portat á una terra tan llunyana y tan diferenta de la seva. Si'l mestre Fischer, coneixent el terreno qu'ha trepitjat, tornés un altre any, nosaltres seriam els primers en retréureli. Peró no tinguéu por, titellas italians, que'ls *tedescos* no vos hi vindrán á fer gayre nosa en l'alta Boqueria barcelonina, puig ja se'n encarregará en Fischer de tréurelshi las ganas si es que poguessin tenirne.

Ab tot, el mestre Fischer triomfá, peró son triomf hauria sigut cent voltas més gran si hagués comptat ab els elements idonis, ó si'ls mateixos d'ara'ls hagués trobat ja preparats com esperava, ó se li hagués concedit una quinzena més d'ensaigs. El públich va acullirlo primer ab respecte, després ab simpatia y finalment ab entussiasme, quan la inmortal página sinfónica li oferi ocasió pera ferho. El públich, que va veure clarament la impossibilitat d'una perfecció dins d'aquell medi, va saber apreciar la valua d'aquella batuta qu'en mitj de sa severitat, de sa quadratura y de sa correcció de linias, sab arrencar el degut relleu quan es necessari, sense forsadas exageracions, sense'l repertori d'efectismes y contorsions ridiculas ab que tan fácilment s'ensarrona als babaus. Y'l triomf d'en Fischer, en mitj d'aquella *debacle*, deu apuntarlo'l mestre com una de las páginas més gloriosas de sa carrera artistica.

—

En la part escenográfica, que corre á cárrech de la Junta de propietaris del Teatre, ha succehit casi lo mateix que lo qu'hem dit respecte dels intérpretes. Tant la Empresa com la Junta de propietaris volian presentar l'obra d'una manera digna, tenian desitjos de fer quelcóm millor que lo realisat pera las anteriors obras, peró dos factors principalissims s'oposavan al éxit artistich: en primer lloch sa propia ignorancia, y en segón lloch sa poca voluntat de gastarhi'ls diners que fossin necessaris. Per ignorancia, deixaren de procurarse'ls elements artistichs més aptes al seu objecte, y aixis la Junta cregué haverho resolt ja tot al fer un concurs pera'l decorat, com la Empresa cregué haver fet altre tant ab la contracta d'un director alemany. De la qüestió del concurs varem parlarne extensa y clarament quan aquest se celebrá, y llavors preveyam ja lo qu'havia de succehir. No n'hi há prou ab obrir un concurs: era menester, ademés, ja que la Junta (segons propia confessió) no entenia en la materia, nombrar un Jurat inteligent pera que ell premiés els projectes qu'ho mereixessin ó'l declarés desert si aixis ho creya convenient. ¿Quí va escullir al senyor Urgellés

pera que vingués á espalmarnos ab aquell *prodigi* del final de l'obra? ¿Ahónt es la persona inteligent dins de la Junta que vulgui treure la cara y carregar ab la responsabilitat de semblant *esperpento?* Qui no posseheixi coneixements en una materia, que no s'hi fiqui, y si ho fa, que sigui degudament assessorat. ¿A quin de nostres artistas va cridar la Junta en demanda de consell?

Peró hi há més: hi há la qüestió económica. No n'hi há prou ab vint mil pessetas pera posar decentment una obra com *El Capvespre* en un escenari tan destartalat, puig quan las cosas volen ferse ben fetas no's regatejan cent duros á un artista. Y la Junta del Liceu haregatejat com una marmanyera, y per altra banda ha carregat en el compte dels pintors gastos de dintre l'escenari, ab els que no haurian de tenir aquells res que veure. Els propietaris del Liceu deurian montar l'escenari ab els avensos del dia si volen posarhi obras modernas, y aquesta maquinaria, de la que no'n posseheixen ni un clau, pera res s'ha d'involucrar ab el trevall dels escenógrafs. Altra cantitat, igual pel cap més baix á la presupostada pels pintors, devia serho pera la importantíssima maquinaria d'*El Capvespre*. Per no tenir ni máquinas, ni aparatos, ni practicables, ni personal suficient, hem presenciat aquell *hermós espectacle* en cada cambi de decoració, sense que'ls senyors propietaris, que prou molestats se sentian per tant martellejar y tant trasbals, arribessin á donarse compte de qu'ells son els únichs culpables del abandono en que's troba l'escenari.

Aixís, donchs, els pintors han lluytat ab lo qu'ha de lluytar tothóm en aquella casa, ab el medi en que's troba, ab la complerta desorganisació que hi regna, y ab els sacrificis qu'han sigut indispensables pera enmotllar sos extraordinaris gastos dins de la mermada cantitat de que disposavan. Peró reconegudas aquestas atenuants, que pera fer justicia s'han d'apreciar en lo que representan, hem de carregar als pintors el tant de culpa que'ls hi correspongui.

El senyor Urgellés, encarregat de la part més important, ha sigut el que l'ha realisat d'una manera més desditxada. Baix el punt de vista pictórich, l'escenari del Liceu li ve massa gran: es un pintor de talla justa pera Eldorado. Peró fins en els teatres petits de Barcelona hem vist imitadas las rocas, els arbres y l'aygua ab molta més veritat, y hem contemplat apoteosis de comedias de mágica cent voltas més ben presentadas. Si'l considerém wagnerianament, no s'ha comés may en el Liceu, lloch que ni fet exprés pera'ls atentats contra l'art escénich de Ricart Wagner, un atentat de proporcions més formidables. El palau dels Guibichungs es fals, y además es pobre. No dona cap idea del carácter dels seus moradors ni lliga ab la grandesa de las escenas que hi tenen lloch. El riu ha d'ésser molt més lluny, senyor Urgel'és, pera que las escenas del segón acte, devant del palau, tinguin lloch en que realisarse. Si'l lector s'hi fixa, veurá que la rampa pera sortir de la barca's fica dins de la entrada de la casa, per manera que'l pintor se menja la plassa exterior ahont deu tenir lloch l'incendi final. Las voras del Rhin en el tercer acte han de formar una decoració riallera que sigui 'l march propi pera la joyosa escena de las fillas del Rhin. Aquí está l'art de Wagner: en el contrast d'aquesta escena ab la terrorífica que segueix, y'l mateix contrast ha d'emplearlo'l pintor en els seus procediments. Peró'l pintor sols va enterarse de que allá hi havia la marxa fúnebre, y per tant, ens presenta una decoració tan tétrica, que fins las rocas y'ls arbres ploran, y arriba á produhir una por tal, que'n varem sortir *emocionats* profondament. El to de dit quadro, senyor Urgellés, deu ésser de plena llum, vida y alegria; si després el to cambia, això s'ha de conseguir, no ab el pinzell, sinó ab els jochs de llum degudament empleats.

Peró tot li perdonariam á un infelis pintor que no sab lo que's pesca, menys la escena final, pera la que no trobém un calificatiu prou fort. La catástrofe final de la Tetralogía es de dificultats escénicas casi insuperables, y ni en el mateix teatre de Bayreuth, com hem referit en aqueix periódich, arriba á produhir de bon tros el degut efecte. Peró allí no gosan per això esmenar la plana al autor. Res diriam, per tant, al pintor barceloni per sas deficiencias en la execució del tant complicat quadro, si s'hagués enmotllat á las prescripcions de l'obra. Peró'l senyor Urgellés ha volgut lluhirse, há volgut fer el maco, y vinga la gran *apotayosis*. ¿D'ahónt ho ha tret tot això, senyor Urgellés? Llegeixi la traducció que s'acaba de publicar, y compari. Si allí ja hi ha moltas cosas d'insuperable realisació, ¿cóm gosa vosté posarnhi moltas més encara? ¿D'ahónt l'ha treta aquella roca ab la *niña* de dalt y ab aquell colossal foco de llum que irradia del anell? ¿Y aquell Olimp barato? ¿Y aquells corrons voltats de cotó fluix pera fer las onadas? Tot això no ho va veure vosté á Bayreuth, peró, en cambi, va veure molt fum y molt foch, qu'es el modo de dissimular las deficiencias, y, sobre tot, la complerta justesa de cada mutació ab els temas orquestals que la descriuhen.

El jove pintor Junyent ha donat el primer pas en la escena ab aquesta difícil obra, y ab son trevall ens promet que podém esperar d'ell quelcóm de profitós pera l'art escénich barceloni, que forsa ho necessita. Si tinguessim de judicar sas dugas decoracions baix el punt de vista d'ésser las dugas primeras que produheix, res tindriam qu'objectarli, puig ha fet més de lo que's pot demanar á un principiant. Peró qui de cop y volta'ns

ofereix una decoració com la del segón acte, la millor de totas las de l'obra, té perfecte dret á que se li dongui l'alternativa de pintor escenógraf y se l'empenyi pera que vagi forsa endevant, puig d'aquesta generació de joves que pujan es dels que l'art wagneriá ho ha d'esperar tot á Barcelona, ahont tan escarnit ha sigut. Y per lo mateix que volém encoratjarlo, aném á exposarli nostres reparos, principalment baix el punt de vista de la veritat wagneriana, pera que's decideixi á ferne en lo successiu un estudi més fondo. La decoració del prólech es falsa per la manera com está plantejada. Wagner coloca la roca de las Walkyrias en el cim més alt de tots aquells indrets, y per tant la perspectiva del fons ha d'ésser lliure. Si algún cimall s'ovira, deu ésser tan arrán de las taulas que'ns fassi l'efecte de que som dalt d'un turó més elevat. En el Liceu, en cambi, la impresió es á la inversa, puig las montanyas del fons tenen tals proporcions que sembla que'ns trobém en un pla. Apart d'aixó, la decoració té trossos de bon efecte pictórich, sobre tot en la banda que dona al bosch. El segón acte ha sigut ben concebut y ben plantejat, fins al punt de que aquella ribera del Rhin y'l gran puig del fons acreditan á son autor de périt ja en el dificil art escenográfich. Sols tenim qu'objectarli la falta de relleu de las pedras del sacrifici, y la poca grandiositat de la entrada del palau, defecte aquest darrer que també hem notat á Bayreuth. Amunt, donchs, qu'en Junyent revela bonas qualitats per'aquest art. Donemli tots la má pera qu'ell ens dongui aviat nous fruyts que demostrin un progrés en sos estudis escenográfichs.

Tot el decorat hauria lluhit més, si 'ls efectes de llum no fossin tan desastrosos, fins á esgarrar casi sempre'l quadro plástich. L'electricista del Liceu, que també aná á estudiar á Bayreuth, s'ha acreditat de perfecta nulitat en la materia, y si en nostre teatre hi hagués una direcció, ja estaría substituhit. Altre tant dirém del director d'escena; estém acostumats á veure las obras sense cap direcció, peró ab direcció tan equivocada, may. ¿Y aquesta gent hem d'anar á cercar á Italia? ¿Y encara ells volen donarnos llissons de *mise en scene?* Seguiu la representació ab el llibre á la ma y'ns donaréu tota la rahó.

—

No podém terminar aquestas impresions, fetas al corre de la ploma, sense dedicar uns quants mots al públich. Volém avans fer excepció pera 'ls concurrents dels darrers pisos, aixis com per'alguns quants dels pisos baixos, propietaris ó no, que ben contra sa voluntat se troban embolicats en aquell ambient ahont las més elementals reglas de educació y cultura hi brillan per sa ausencia. Estém cansats de retreure als propietaris y habituals concurrents del Liceu, que sembla que la urbanitat y las consideracions socials no s'han fet pera ells. ¿Es aixis com havém d' assistir al estreno d' una obra de Wagner ó de qui sigui? La sanch se li subleva á tot el que desgraciadament ha de seure entre una munió de gent qu'entra y surt á tot'hora, que xerroteja continuament, que riu de manera escandalosa, que no para un moment de dir ximplerias en veu alta y si un moment se digna fixarse en l'obra, es pera ferhi broma, y que s'alsa en massa en mitj de la grandiositat de la darrera página del poema, pera inferir el més gran insult á Wagner y la més gran molestia á las personas serias que allí's troban. Si, senyors propietaris: més que un teatre lirich, vostra sala sembla un safreig ahont s'hi aplega la gent que, venint obligada per sa posició social á donarnos l'exemple, sols ens dona'l malexemple. Y las senyoras son, ab contadas excepcions, las que més hi contribuheixen. La educació en ellas sembla estar casi sempre en rahó inversa de la posició que ocupan. Peró, d'ahónt els ha de venir la cultura á aquellas caras y aquells tipos que no'ls trobém més qu'allí, que may assisteixen á cap manifestació artistica, per la sola rahó de que fora d'allí *no ho tenen pagat*, y que son els principals culpables de tot lo que succeheix!

Decididament el Liceu no té remey, com deyam al comensar l'article. La campanya s'ha de dirigir, no á regenerarlo, puig fora perdre'l temps, sinó á convertirlo en un circo eqüestre, un café cantant, un gran casino ab sos balls y timbas, qualsevol cosa, avans que la casa de la música en nostra terra. Senyors liceistas: la onada creix cada dia, y fins els més cegos comensan á veurehi.

Veyám! Veyam!

JOAQUIM PENA.

BIBLIOGRAFÍA

Ricart Wagner. EL CAPVESPRE DELS DEUS, *tercera jornada de la Tetralogía* L'ANELL DEL NIBELUNG. *Traducció catalana de Geroni Zanné y Antoni Ribera.—Barcelona, Associació Wagneriana*, *1901*.

L'Associació Wagneriana, incansable en son empenyo d'educar el gust musical ab l'estudi detallat y conscient de las obras de Wagner, ha donat á llum aquesta traducció, de la que'ns veyém impossibilitats de ferne un judici critich que tal volta semblaria apassionat, puig la firman amichs nostres tan volguts com nostre company de redacció en G. Zanné y com el mestre Ribera.

L'objecte que's persegueix al publicar aquesta traducció, ben clarament está indicat en el *Prefaci*, del que'n copiém els següents paragrafs:

Tots els que han estudiat a fons l'obra den Wagner —desde l'Eduard Schuré fins a l'Ernst y en Chamberlain—al analisar las excelsas qualitats d'aquest geni prodigiós, li assignan la de dramaturch com determinant de las altras qualitats de poeta, filosop y músich. El lloch. donchs, den Wagner, és el Teatre: son fí, el Drama. Però en l'obra del dramaturch s'hi acoblan armonisantse las arts, pera produhir la exteriorisació de las visions potentíssimas clarament objectivadas en aquell cervell sobrenatural La Poesía vesteix las imatjes, dóna relleu a las ideas: la Música descobreix el fóns dels sentiments y de las cosas, «la essencia metafísica del món», com diu Schopenhauer: l'Escenografía reproduheix la Naturalesa y crea'l medi ambient.

Desde l'*Holandés Errant* fins al *Parsifal*, el drama ho absorbeix tot. La música, per més que com diu l'Eduart Schuré animi al drama «ab son esperit» no és una causa: és un element que's fusiona ab la poesía al rébrer l'impresió d'aquesta. El mateix Wagner ho ha dit: «l'Harmonía forsada per la paraula, infantà'l drama musical.»

Es en Wagner un dramaturch genial, d'una forsa creadora extraordinaria, d'un coneixement del cor humá profondíssim, d'una superba percepció del món anímich. Sent la tragedia ab tanta empenta com els grechs y com en Shakespeare. Com el Dant, té visions esfarehidoras y angèlicas, y com en Goethe penetra en la regió dels esperits. Anima religiosa, l'atrau sempre l'august enigma del més enllà, l'ombrívol misteri de la mort. Senta, Elsa, Isolda y Kundry, tenen quelcom d'inmaterial y vagarós, flotan en una atmòsfera que s'aixeca per demunt de la terra, anyoradissas de móns ovirats en somnis.

Fins al sentir las lluytas de la vida, els desitjos dels homes y'ls torrents de voluptat que'ls arrossegan, no oblida may l'amor que'ls purifica, la redempció que'ls salva.

Venus llensa, a enormes glopadas, el goig sobre'ls humans; Parsifal els redimeix. Isolda exhala son càntich de desesperació infinida, y Elisabeth eleva sas místicas pregarias a la Verge. Tristan, víctima de la eterna passió,'s doblega baix son jou formidable: Lohengrin sen torna a las radiosas clarors del Graal, recordant tristament els amors de la terra.

Es, donchs, el drama pera en Wagner, l'aspiració suprema, la causa primera de son Art, el mágich evocador de sa Poesía y de sa Música.

. . . .

Hem procurat, abans que tot, respectar la forma de l'original. L'*Anell del Nibelung*—en l'original alemany —está escrit en linias curtas de desigual nombre de síl·labas, ab aliteració: independentas per consegüent de tota rima. No obstant, en nostra traducció, hi han hagut moments en que'l vers s'ha presentat per sí sol, però tan espontani, que no hem gosat rebutjarlo.

No hem cercat l'aliteració pera no perjudicar la fidelitat a l'original y sas bellesas literarias. El mateix Ernst, en sas traduccions francesas de *L'Or del Rhin*, *La Walkyria* y *Siegfried*, no sempre ha pogut conservarla.

Pel mateix motíu no hem aplicat el text a la música: ab la present traducció, nostre objecte primer ha sigut el de fer conèixer a n'en Wagner com dramaturch, ja que sols com músich—y encara no complertament—se'l coneix a Barcelona.

—

Rafael Ruiz López. POEMAS DE LA VIDA. *Barcelona. Tarascó y Cuesta, impresores.*

Son ben dignes d'elogi alguns dels poemas continguts en aquest volúm que acaba de publicar el senyor Ruiz López. El primer poema'l forman varias composicions en prosa, y's recomana per la sinceritat y la forsa ab que están expressadas las sensacions del autor, que's compláu en fer gala dels sentiments més delicats de la seva ánima. En els restants poemas, escrits en vers, l'autor vol prescindir de tota passió banal y depriment, deixantse portar tan sols per son amor á las grans serenitats de la Natura.

El senyor Ruiz López, que indubtablement es jove encara, ens ha donat ab aquesta obra una mostra de sas excelents qualitats y una promesa d'altres més importants llibres, que produhirá ab el temps, quan hagi deixat de banda certa propensió, qu'en sos versos sembla trobarse, á imitar á algùn altre distingit poeta y, prescindint de certs giros rebuscats qu'en son estil s'hi notan, hagi assolit una vera cultura y fixat encara més la propia personalitat.

LL. VÍA.

NOVAS

Suposém als llegidors de JOVENTUT enterats dels fets qu'en la Universitat han tingut lloch aquests últims dias: com també de la conducta *seria y formal* del rector, Excelentíssim é Ilustríssim senyor don Ramón Garriga y Nogués.

Quánta rahó tenia en Milá y Fontanals al dir y repetir que *de lo sublime á lo ridículo no hay más que un paso!* Vosté, senyor Garriga, que volia pujar la escala que conduheix á lo sublim, ha caygut en el bassal del ridicul, d'ahont ne sortirá ab unas tacas que no se'n van may més.

Quan un senyor rector d'una Universitat, «*en momentos de emoción profunda y en el calor de la* IMPROVISACIÓN» (com fa constar vosté en son telégrama al ministre), no sab lo que's diu y ha de retractarse l'endemá, deu deixar el cárrech de rector, renunciar á la cátedra y passar á ésser alumne, no de la Universitat, sinó de la escola de párvuls; dèu deixar el trajo d'home y vestirse de nen; y, sobre tot, posarse gorra de cop, perque essent tant aixelabrat, fora fácil que caygués y's trenqués el cap, lo qual no deixaria d'ésser una llástima, perque val molt.

Y pensar qu'havia arribat á fer creure en la resurrecció d'en Fivaller! Sort que aquell no etjegava discursos pera cumplir ab son dever de catalá. Perque aquell era un catalá per sos actes, y vosté ho es sols per la fe de baptisme.

L'han destituhit y la mida es justa: no pel discurs del dissapte, sinó per la retractació del diumenge. Té'ls seus inconvenients aixó de posar l'autoritat de rector als peus d'un ministre.

Si en la lluyta per la vida hi há victimas, també n'hi há en la lluyta per l'ideal. Uns

cauhen bé, altres malament. Vosté ha caygut pitjor: ha mort en el ridicul.

No insistim: del arbre caygut no'n volém fer estellas.

—

Diumenge passat l'«Associació Wagneriana» doná sa quarta conferencia en la sala Chassaigne, estudiant poética y musicalment la primera meytat del segón acte de *El Capvespre dels Deus*, corrent á cárrech la sessió d'en Pena, en Ribera y en Vilaregut, que, com en las conferencias anteriors, foren escoltats ab gran atenció y molt aplaudits.

Avans de comensar l'estudi del fragment esmentat de l'obra de Wagner, en Pena, com á president de l'Associació, dirigí la paraula á la nombrosa concurrencia pera protestar de la manera deficient é indecorosa com s'havia executat el dia avans *El Capvespre dels Deus* en el Liceu. Las frases enérgicas d'en Pena trobaren gran ressó en l'auditori, que va interrómprel ben sovint ab forts aplausos; y á proposta del soci senyor Ballvé, s'acordá per unanimitat formular un missatje protestant del modo com la citada obra s'ha interpretat en nostre Gran Teatre, deixant apart la personalitat del eminent mestre Fischer, quina tasca no mereix més qu'elogis.

Aixis se feu, firmant la Junta directiva de l'«Associació Wagneriana» dos oficis de protesta, dirigits, l'un á la Empresa del citat Teatre, y l'altre al president de la Junta de Govern del mateix.

Felicitém á l' «Associació Wagneriana» per aquest acte, y al mateix temps per la robustesa que, ab tot y'l poch temps d'estar constituhida, va adquirint, donchs passan ja de trescents els socis que la forman.

—

La passada setmana quedá constituhida en aquesta ciutat la «Societat d'estudi y de propaganda de la llengua catalana», quina junta directiva la forman els senyors don Antoni Rubió y Lluch, president; don Joaquim Casas Carbó, secretari; don Frederich Puig-Samper, tresorer; don Joan Maragall, don Joseph Rogent, don Alfons Suñol y don Pompeu Fabra, vocals.

Aquesta associació's proposa crear escolas catalanas, lo qual se fa ja indispensable en el punt á qu'hem arribat del despertar de Catalunya.

—

La vinguda del gran Zacconi á Barcelona, després de tants entrebanchs, al ultim es un fet. S'han publicat ja las llistas de la companyia y las condicions del abono. A primers del vinent desembre'l genial actor italiá, de celebritat europea, donará sis funcions en el teatre de Novetats.

En son repertori hi anuncia las obras dramáticas següents: *Otelo*, *Re Lear Spettri*, *Potenza delle Tenebre*, *Disonesti*, *Anime Solitarie*, *Kean*, *Bisbetica domata*, *Morte civile*, *Pane altrui*, *Nerone*, *Demi-monde*, *Pietro Carùso*, *Gringoire* y *Diritti dell'Anima*.

Si poguessim escullir entre aquestas obras, tot seguit diriam que fes á Barcelona las sis primeras.

Els devots del art dramátich estém, donchs, d'enhorabona.

—

La Societat Filarmónica celebrá divendres passat son tercer concert baix la direcció del mestre Crickboom, ab la cooperació de la senyora Pitchot de Gay, que cantá ab el gust á que'ns té acostumats varias obras de Wagner, Morera y Gluck. L'aria d'*Alceste* d'aquest ultim no varem trobar que s'adaptés gayre á las facultats vocals de dita artista, las que lluheixen millor en la corda grave qu'en l'aguda. Per lo demés, va dir totas las obras ab la bona escola de cant que tants cops li hem reconegut.

El mestre Crickboom dirigí varias obras orquestals, sobressortint per nostre gust principalment en el *Concert* de Händel pera instruments de corda, qu'es ahont conquista sempre'ls seus millors éxits. En las restants composicions la part de corda aná ab molta cohessió y ab més seguritat qu'en els darrers concerts, veyentse que las obras estaban més ensajadas.

Ab ansia estém esperant l'arribada dels instruments de vent que ja son pel camí, á veure si ab la seva bona calitat sé guanya alguna cosa, fins y á tant que, además dels instruments, tinguém els professors.

—

Segons ens comunica la societat «Catalunya Nova», ha tornat á encarregarse de la direcció del chor de la mateixa'l mestre Joan Gay, ab satisfacció dels socis choristas y protectors.

—

Oportunament forem invitats á visitar la exposició que s'obri dissapte en el saló Parés, y en la que hi figura una colecció de bocets deguts á L. Brunet, ó sia un bon número de retratos d'artistas músichs.

La exposició ha sigut organisada per *El Arte Musical*.

—

L'antiga y acreditada casa Orlandi ha tingut la felis idea de publicar una bonica tarja alegórica pera'l calendari catalá de 1902. En ella hi está representada nostra histórica montanya de Montserrat, cimejada per l'escut de las quatre barras, y en primer terme apareix una escotorida parella de segadors, home y dona, enllassats y empunyant ella la senyera catalana y ell la redemptora fals, semblant entonar ardida y joyosament nostre himne *Els Segadors*.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

ANY TERCER DE "JOVENTUT"

REGALO ALS SUSCRIPTORS

Dintre pochs dias sortirá'l prospecte de **JOVENTUT** pera l'any 1902, tercer de la publicació d'aquest periódich, y desd'ara podém anunciar que, en nostre desitj de correspondre al favor que'ns ha dispensat el públich, y mercés á un contracte fet ab l'acreditada casa **HOYOS, ESTEVA Y C.ª**, quin desinteressat concurs cal remerciar, aném á realisar una idea que feya temps ens afalagava.

La casa **HOYOS, ESTEVA Y C.ª** ha adquirit dels hereus del malaguanyat esculptor Novas la propietat del original y'ls drets de reproducció de la estatua del gran defensor de las llibertats de Catalunya

EN RAFEL DE CASANOVA

y'n fará pel nostre compte **UNA REDUCCIÓ ARTÍSTICA,** imitant bronze, que, ab l'aditament d'un hermós sócul, midará 40 centimetres d'alsaria.

Tot suscriptor á **JOVENTUT** per un any, á comptar desde'l primer de janer de 1902, **REBRÁ GRATIS** un exemplar d'aquesta reproducció, bastant presentar en dit establiment (Cardenal Casaña, 4) el **VAL** qu'entregarém junt ab el rebut de suscripció anyal.

L'Administració de **JOVENTUT** y la casa **HOYOS, ESTEVA Y C.ª** han contret formal compromis de no vendre cap exemplar d'aquesta reproducció, **SÍA'L QUE'S VULGA'L PREU QUE S'OFEREIXI.**

Creyém que al públich li sabrán grat els sacrificis qu'abdugas parts s'han imposat en aquest acte de **PROPAGANDA CATALANISTA,** donchs pot fácilment compendres que'l valor intrínsech de cada exemplar de dita reproducció, en venda normal, seria superior al preu de suscripció de **JOVENTUT**.

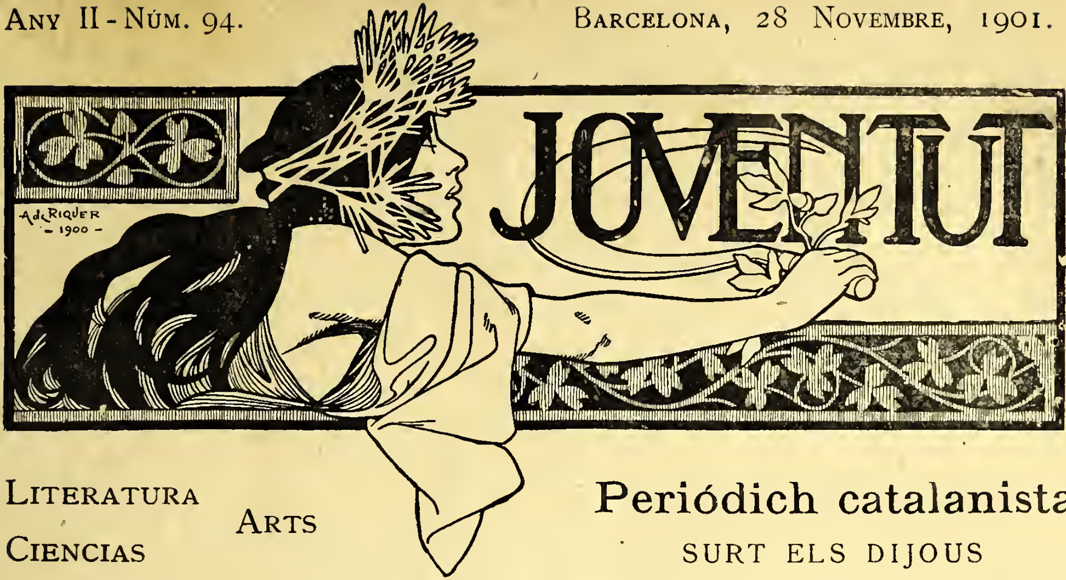
Tan bon punt estiguin llestas las estatuas, ho anunciarém al públich.

Peró, ademés, la casa **HOYOS, ESTEVA Y C.ª** ha fet un'altra reproducció del tamany del original, ó sia de 125 centimetres, apropósit pera figurar en els despatxos dels particulars ó salas d'actes de las entitats catalanistas. Els exemplars d'aquesta altra reproducció de la estatua del

GRAN PATRICI CATALÁ

se vendrán al preu de **150 pessetas.** No obstant, **fins al 15 del proxim janer,** els lectors d'aquest periódich els podrán adquirir ab una **GRAN REBAIXA,** ó sia per la cantitat de **55 pessetas** cada un, mitjansant la presentació en l'establiment de **HOYOS, ESTEVA Y C.ª**, d'un **CUPÓ** qua'nirá dintre cada número de **JOVENTUT,** y que comensarém á repartir desde'l número vinent.

ANY II - NÚM. 94. BARCELONA, 28 NOVEMBRE, 1901.

LITERATURA
CIENCIAS
ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT.	20 CÉNTIMS	
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. .	40	»
» » SENSE FOLLETINS.	25	»

SUMARI:

FOLLETÍ:

EN VOILA DU PANACHE

«Per lo que respecta á una Catalunya independent, colocada entre Fransa y Espanya, ¿qui no comprén qu'aixó es purament una quimera, y que ni un ni altre de dits Estats podria *consentir* que á llurs portas se formés una petita potencia probablement forsa bullanguera, y que serviria d'asil á tots els criminals de dret comú?» (1)

Heusaquí retratada de cos sencer la Fransa republicana; heusaquí, en aqueixas pocas paraulas extretas del article que M. H. L. publicá en *Le Journal des Débats*, qué entenen per llibertat y cóm entenen la llibertat els nostres vehins de l'altra banda del Pirineu; heusaquí, en un sol mot del paragraf, la quintaessencia del imperialisme que batega fatalment per las venas dauradas de la Fransa.

Fora de las columnas dels periódichs de Madrid, que quan no parlan de toros ó dels salons de tal ó qual comtesa ja no saben lo que's diuhen, en lloch s'ha parlat de separatisme. Peró suposant per un moment que se'n hagués parlat, suposant que un partit separatista, ab actes més ó menys públichs, tractés d'assolir la independencia de Catalunya, suposant que un estol d'esbojarrats tractessin de posar en práctica'ls principis de que ningú deu ésser esclau de ningú, de que las voluntats deuhen ésser respectadas y de que cada agrupació com cada individuu té'l dret de fer lo que li acomodi, y suposant que á la fi tot Catalunya en pes volgués ésser independent, y qu'Espanya s'hi acomodés ó no, que d'aixó tampoch n'hauria de donar Espanya compte á ningú de fora, perque Espanya sols ha de donar compte dels seus actes als espanyols; si succehís tot aixó, jo pregunto: ¿qui es el *Journal des Débats*, qui'l senyor H. L., qui la Fransa sencera, qui tot

---

(1) Paragraf d'un article de *Le Journal des Débats*.

el món, pera consentir ó deixar de consentir?

¿A quin punt hem arribat, que á la Fransa republicana y lliberal se li pugui fer dir que no consentiria tal ó qual cosa, essent *no consentir*, sía lo que sía, un acte d'absolutisme? ¿Quin nou César de má creuhada sobre'l pit y polsador de rapé tenen en incubació'ls homes de la Fransa, qu'aixís s'atreveixin á fer el *bú* á n'els homes del reste del món que tenen la desgracia ó la sort de no haver nascut sota'ls plechs de la tricolor?

No, senyor H. L.: ni aquí fa falta farina, donchs en tením pera emblanquinar á totas las *cocottes* dels *boulevards*, (que ja es tenir) (1), ni aquí s'honra als poetas y historiadors, ni se'ls llegeix (2), ni aquí's donaría asil á tots els criminals de dret comú— y pera convéncersen no ha de fer sinó fullejar la historia de Catalunya y veure cóm, al mateix temps qu'expulsava de son si á tots els malvats, en ella s'hi aplegavan tots els sabis,—ni la Fransa es ningú pera consentir ó deixar de consentir res de lo que á n'ella no li pertoqui.

Afortunadament, senyor H. L., vosté ha parlat de separatisme, y com que nosaltres no som separatistas, ni aquí n'hi há, sinó que som, com ja ho hem dit mil y mil voltas, au-to-no-mis-tas, la seva fanfarronada no pot ésser resposta en el grau que's mereix, perque vindría á semblar que'ns ha molestat el temor de que'l día de demá vostés, els senyors francesos, s'oposessin al desitj de Catalunya. No passi cuydado, que no s'haurán de distreure de las sevas abrassadas ab l'home més absolutista, el Tsar de totas las Russias. Mes lo que sí'ns ha molestat es aqueixa suposició, aqueixa atribució de drets que vostés s'ingereixen en cosas qu'están més enllá de las fronteras sacrossantas que limitan el seu terrer.

Perque ha de saber, senyor H. L. que suposant que aqueix dret el tingués, que ja es molt suposar, no pas aquí s'exerceixen aytals drets lo mateix que á la Xina ó á Madagascar; perque ha de saber, y insisteixo perque se'n enteri, que tením molt alta conciencia de la nostra dignitat per'arribar jamay á sotmétrens á lo que la Fransa consentís ó deixés de consentir.

Es amor lo que'ns guia per'atrapar la nostra autonomía, y ben clar se pot veure estudiant á fons el Catalanisme, evolucionista per essencia y no revolucionari; es amor que'l jorn que caygui dels ulls la vena que á tots els espanyols els hi han posat els polítichs que'ls atian contra nosaltres pera grapejar á mansalva'ls plechs de la capa del poder, fará que, ensemps que s'afluixin las cadenas, s'estrenyin més els llassos fraternals en tot l'Estat. Peró aquest mateix amor que nosaltres, catalanistas, fem extensíu á tots els homes y pobles del món, pel mer fet d'ésser homes y de formar pobles, fa qu'esclatém en indignació aixís que un altre poble s'atribuheixi'ls drets d'inmiscuhirse en un vehí; y tant ens fa que l'inmiscuhidor sia la monárquica é individual Inglaterra, com la republicana y absolutista Fransa.

Perque aquesta té, dintre sos territoris, el dret de celebrar pactes deshonrosos ab la barbarie d'un autócrata; té'l dret moral (el material jamay) de prostituhir el nom de llibertat organisant al so de *La Marsellesa* tropas que vagin arreu á escampar el núvol roig del assessinat; té'l dret d'ocuparse del *Père du Lac* y de las *poses* dels seus cantants de café-concert; com el té de ferne un art de la prostitució, de passejar las decoracions arreu, de tenir un pressupost de clero com nostre vaticanista Estat, de fer d'arcabota del absolutisme en certa guerra d'ahir, y fins de *coiffer* á sa República ab el *chapeau haut-forme*, calsarla ab sabateta de xarol, posarla baix la policía de las inquisidoras *concierges*, ferli cantar *La Marsellesa*, y deixarli expendre desde París títuls de sabiduría qu'ara com ara aquí ja no reconeixém... De tot això té'l dret; peró en passant un sol través de dit de sas fronteras, llavors ja tot s'ha acabat.

Tot s'ha acabat, senyor periodista de *Le Journal des Débats*. Va ésser l'any 70 que'l govern francés y la prempsa francesa expressaren clarament que may consentirian el nomenament del princep Leopold de Hohezollern-Sigmarigen pera rey d'Espanya. Va ésser l'any 70 que Mr. de Grammont, ministre de Negocis Extrangers, digué en memorable

(1) «Un proverbi espanyol diu que *Donde no hay harina, todo es mohina*, y per aqueixa rahó hi há tanta agitació á Catalunya.» (Del *Journal des Débats*).

(2) «Tenen poetas y historiadors, y'ls honran, y lo qu'es molt més, els llegeixen.» (Del mateix article).

sessió lo següent: «Peró no creyém que'l respecte als drets d'un poble vehi'ns obligui á sufrir que una nació extrangera, colocant un de sos princeps en el trono de Carles V, pugui alterar en perjudici nostre l'equilibri actual de las forsas d'Europa.» Valent fanfarró era'l tal senyor de Grammont y tots el que l'aplaudiren! Tampoch *consentiren*..., Y no obstant consentiren un Sedán, consentiren un Metz y consentiren un Paris.

Créguinme á mi: rissinse'ls bigotis tot lo enlayre que vulguin, peró no's fiquin ab els demés, que per lo que toca á nosaltres, se tracta de que s'estalvihin l'haver de *consentir* un Bruch.

Avans d'acabar, senyor H. L.: ¿no li sembla que ab articles com aqueix algú podria arribar á suposar que vosté ha percebut quelcóm per la via diplomática?

F. PUJULÁ Y VALLÉS.

CARTA DESCLOSA

Don Joseph M.ª Vallés y Ribot.

Volgut amich y company d'autonomisme: Si fondament no estés convensut de vostras conviccions, fermament sentidas, y més fondament, si cab, no'm constés vostre amor á Catalunya, que teniu ben demostrat ab vostre esfors y vostre entussiasme, propis d'un temperament serenament equilibrat, no fora jo qui portés á la prempsa periódica las impresions recullidas en ma darrera visita á casa vostra.

Vos estéu conforme ab el manifest que porta, com á capsalera, *La Renaixensa:* me'n alegro, perqué aixó vol dir qu'estéu també identificat ab tot lo essencial del autonomisme catalá, d'acort ab els principis establerts en las bases de Manresa. Y entendrém per essencial tot alló que forma part integrant del autonomisme y, per consegüent, será incidental, secundari y merament de forma, lo que fá referencia á la Religió y al modo de portar la representació del poble al Comú ó Municipi, á la Regió ó Corts catalanas y al Congrés y al Senat, cambras del Estat espanyol. Perfectament.

Vos voléu l'autonomia de Catalunya casada ab la República espanyola, y estiméu aquesta com á circunstancia essencialissima, creyent incompatible la Monarquia ab l'Autonomia de Catalunya.

Jo, que veuria ab gust qu'Espanya fos regida per una República federal, considero, com tots els catalanistas, incidental la forma de govern que regeixi en l'Estat y á totas las formas de Govern las considero, com tots els catalanistas, compatibles ab l'autonomia catalana, tal com nosaltres la volém, amplissima, sense trabas de cap mena, com aixis consta en nostre programa. Y es perque nosaltres considerém l'autoritat com un dever, com una representació delegada, no com un dret de poder sobre'ls altres; es perque nosaltres considerém á la entitat Estat com á mandatari, no com á mandant; es perque nosaltres al Estat li senyalém tan solzament aquellas facultats que res tenen que veure, diguemho aixis, ab la vida intima de la nacionalitat catalana. Per'xó al Catalanisme deu esserli indiferent la forma de govern per que's regeixi l'Estat espanyol.

D'observació en observació anarem á parar, en la notable é improvisada conferencia que'm donareu á casa vostra sobre autonomisme, áque vos voldriau també l'autonomia casada ab las tendencias modernas, entenent per tals, la llibertat y la democracia. Y en aixó'm plau dirvos que som de la mateixa opinió, solzament que pot ésser que jo entengui la llibertat d'un modo més ample. Vos partiu del principi per virtut del qual els *més* disposin dels *menos*, cosa qu'es tan injusta com que'ls *menos* disposin dels *més*. Si es tirania, si es despotisme que una minoria atropelli, com avuy, la llibertat dels espanyols, no crech pas que'm neguéu qu'en igual ó pitjor tirania cauriam en cas invers, si fos una majoria la que'n disposés. En menos paraulas: vos voléu que hi hagin sobiranias, jo no las vuy. Y no'm diguéu que las mevas ideas sian disolvents, perque'm limito á dir qu'en us de la meva llibertat d'home, no vuy cap poder que'm fassi esclau. Y aquestas tendencias, teorias ó ideas no son propiament mevas: aqui las venim sostenint fa temps y, ab gran satisfacció las hem vistas sostenir darrerament per en Trinitat Monegal en aquestas columnas de JOVENTUT. En una paraula: que nostra llibertat la vuy, la volen els que com jo pensan, trabada tan sols per la llibertat dels demés.

Vos, partidari del sufragi universal, abominéu de las restriccions del sistema universal establert á Espanya per la lley de 1890: me'n felicito, perque constituheixen altra de tantas injusticias á que'ns té acostumats el centralisme que'ns malmena.

Peró s'ha de convenir en que'l modo com vos voldríau establir las representacions del poble al Municipi, á la Regió y al Estat, ens portaria á una injusticia que destruhiria la igualtat mateixa en que vos semblan inspirats vostres principis. «Ja m'agrada la representació per estaments—deyau—ja m'agrada, peró voldria que fos regulada per la densitat numérica de cada un d'ells.» Y segons aquests principis, al establir aquesta igualtat absoluta, la destruhiríam per la desigualtat monstruosa que'n vindría al ferne l'aplicació. Tot y donant representació á totas las classes, sols d'una dependiria.

Un exemple práctich ens treurá de dubtes: suposém una població que consta de 5.000 ánimas, y suposemli 1.000 electors subdividits aixís: 10 intelectuals ó gent de carrera y capacitat; 150 propietaris, industrials y comerciants, y'ls restants gent de trevall-manual. Ve una elecció y tothóm, com cal, hi pren part: ¿de qui será la representació? Dels més. ¿No es aixís? ¿Quin son els més? Els obrers. Y'ls demés ¿quina representació tindrán? Cap. ¿Es just aixó? ¿Ahónt es la llibertat, ahónt la igualtat? Ja'l concedim el dret d'ésser elegible y d'elegir als restants 160, peró hi há que reconeixe qu'es un dret quimérich, del tot negatiu.

Heusaquí perque'ls catalanistas que, juntament ab vos, abominém de las lleys vigents á Espanya, y del sufragi, que restringeix la llibertat del elector al exigirli determinadas condicions pera portar sa representació al Municipi; heusaquí perque som partidaris de la representació per estaments ó sía aquella que vol que totas las classes tinguin sa deguda representació, segons se desprén de las bases de Manresa.

Lo contrari, estiguemne segurs, ens portaría á un cambi de tiranía, ens convertiría igualment en esclaus d'altri, y jo, cregueume que tant m'estimaría serho dels menos com dels més. Sempre es una injusticia; sempre es negarme la meva llibertat.

Es una observació aquesta que'm quedá per fervos l'altre día, y que no hauria volgut quedés tancada. Crech qu'es racional aquesta doctrina, no tracto d'imposarla á ningú, igualment que vos may, may, havéu tractat d'imposarme vostra manera de pensar.

Contéu que soch fervent admirador de vostres talents y bon amich y S. S.

CANDI CLOSA.

DISCREPANCIAS

El sentiment que tinch de veure considerablement escampats entre las classes obreras alguns gravíssims erros que son la principal causa, si no l'única, de tots els mals y miserias que porta aparellats la seva trista condició, es lo que posa avuy la ploma á las mevas mans pera combatre, no solzament algunas, sinó totas, ó quàsi totas las ideas emesas pel senyor Joseph Arnau en l'article *Reflexions*, publicat en el número 91 d'aquest periódich, y que fa referencia al del senyor Pere Colomer Fors, titulat *Salvas redemptoras,* igualment publicat per JOVENTUT y que va tenir l'honra d'ésser premiat en els Jochs Florals Sarrianenchs.

Al revés d'aquest ultim trevall, de gran mérit literari en la forma, peró d'un valor moral molt superior en el seu fondo, el trevall del senyor Arnau respira tot ell un pessimisme que de cap manera pot admetre ningú que tingui fe en el progrés de la humanitat, y fa desseguida desconfiar de las ideas eixidas del cervell d'un desenganyat, sens dubte á conseqüencia d'haver alimentat ideals en gran part falsos.

Comensa dit senyor negant tóta eficacia á las societats cooperativas pera resoldre la qüestió social, y aquesta afirmació la creu tan fora de dubte, ab tot y ésser lo que li ha dat peu pera escriure'l seu article, que no dona altra explicació pera demostrarla que la de que no figuran en els programas *que pera millorar la situació del obrer han escrit els que* —segons ell—*coneixen el seu verdader malestar*, peró que jo crech no'l deuhen coneixe pas prou, quan encara no han lograt remediarlo ni tan sols aliviarlo.

Crech qu'en aixó está llastimosament equivocat el senyor Arnau, y pera probarli no m'entretindré pas en exposar la gran im-

portancia y'l progressiu desenrotllo de las societats cooperativas, en els seus dos aspectes de producció y consúm, en altras nacions més avensadas que la nostra, com son Inglaterra, Bélgica, Suissa, Alemanya, Fransa, Italia y altras; ni en detallarli'ls inmensos beneficis materials, y sobre tot morals, que per medi d'ellas han obtingut els trevalladors á tot arreu hont han sigut capassos de fundarlas y sostenirlas; ni li faré notar que precisament es á Catalunya, la part de la peninsula ibérica ahont el trevallador es més ilustrat, el punt ahont han arrelat y pres carta de naturalesa aquesta mena de societats. Datos son aquests, y molts d'altres que'n podria presentar, de gran valua pera la defensa d'aquestas institucions: peró encara hi há una rahó de carácter general, de més pes que tots ells pera'l meu objecte, y es aquesta la fe que tot home d'ideals progressius deu tenir en la virtualitat de la democracia. En efecte: las societats cooperativas no son, actualment, altra cosa que organismes quina constitució, al igual que la de la major part d'associacions modernas, está basada en major ó menor grau en el sistema democrátich; moltas n'hi há que'l practican en tota la seva puresa, y son susceptibles de ferho totas; y aquesta ha sigut sempre la seva tendencia. Per lo tant, es una temeritat el sostenir que societats lliurement constituhidas pera exercir las importants funcions socials de la producció y'l consúm, que mantenen la igualtat de drets y de devers entre'ls seus associats, hagin d'ésser per necessitat inútils. Aixó val tant com afirmar en la vida colectiva que l'individuu, en son estat normal de salut moral y física y en us de veritable llibertat, té tendencia fatal al suicidi, lo que no's pot admetre.

L'acció de las societats cooperativas se dirigeix á suprimir intermediaris inútils entre'l productor y'l consumidor; aixó es, á suprimir el negociant, que no fa altre servey que aumentar el preu dels articles de consúm, en las societats d'aquesta classe; y en las de producció, á prescindir del amo en la organisació del trevall. Y aixó ho logra sempre en relació ab las forsas de que pot disposar. Las ensopegadas y fins las caygudas qu'hagin pogut sufrir aquestas societats no proban res en contra seu, puig son inevitables en institucions relativament novas y además formadas per gent d'escassa instrucció y de encara més escassa educació social, y es sapigut que no hi há res al món que al principi d'ésser posat á la práctica, dongui tots els bons fruyts que se'n poden esperar.

Peró lo que més m'ha extranyat es la solució que'l senyor Arnau troba al problema social per medi de las societats de resistencia, puig diu:—«... continuant la evolució paulatina del aument de sou y de la rebaixa d'horas de trevall, s'ha d'arribar irremissiblement á la complerta transformació de la societat en general, *ja sía passant els tallers avuy existents á poder dels governs de las nacions, ja sía administrats pels mateixos patrons ó societats;* peró percebint cada trevallador el producte integro del seu trevall.» ¿Es aixó una solució? No ho crech. En el primer cas, el senyor Arnau no ignora que la tendencia moderna y que cada dia s'accentúa més y més, es la de restar atribucions als governs en benefici de la iniciativa particular, fins al punt de no considerarlos més que com á simples administradors de la cosa pública; además, no sé pas si guanyariam gran cosa ab el cambi d'amo, atesas las moltas deficiencias que s'observan en tots els serveys que corren á cárrech dels governants. Y si aquests fossin els d'Espanya, fora qüestió d'apretar á corre anch que haguessim de parar á la Patagonia, pera fugir de semblant calamitat. En quant al segón punt, sobre ésser impossible fora injust; es impossible, perque ho será sempre que'l qui desempenya las funcions directivas en una colectivitat qualsevol s'avingui may á estar subordinat als demés; y es injust, perque'l patró, mentres conservi'l carácter de tal, ab las responsabilitats que'n resultan, es natural que toqui las ventatjas. En cas de perdre'l carácter de patró y admetre'l d'administrador, ja's cau de ple en la organisació cooperativa, que'l senyor Arnau no admet, ab la sola diferencia de que aquestas societats elegeixen lliurement als seus administradors, mentres que'ls trevalladors emancipats, segons el seu sistema, haurian d'acceptar l'administració del amo, fos aquesta bona ó dolenta. Aixó té, en la politica, un punt de semblansa en las dugas formas de govern de monarquia hereditaria y república: son la monarquia, que fins li podém donar el titul

de constitucional,els tallers administrats pels patrons y ahont els trevalladors disfrutin de certas ventatjas; son la república, las societats cooperativas.

Mes de demostrar la poca consistencia de las sevas teorías, que, sobre tot en la práctica, son las que fins avuy han vingut preponderant, se'n encarrega'l mateix senyor quan diu qu'en vint anys no s'ha lograt cap millora de positius resultats, lo qual es una gran veritat, y ho atribuheix á defectes d'organisació de las societats de resistencia, á vicis individuals y á falta d'instrucció. No diré que en part no tingui rahó, mes las causas principals d'aixó son, al meu entendre, el predomini del egoisme en las lluytas societarias, y una grossa falta, més que d'instrucció, d'educació social en las massas obreras. Aixó ha fet que'ls trevalladors sols s'hagin preocupat de guanyar més diners, sens adonarse de que, subsistint l'actual regim económich social, s'anavan encarint en la mateixa proporció del aument els queviures, els lloguers y tot lo demés indispensable pera la vida. ¿Es que no hi há altre burgés que l'industrial? ¿Ahónt quedan el comerciant, el propietari y altres mil, sense comptar al gran burgés entre'ls burgesos, l'Estat, que á cambi de serveys que moltas vegadas se tornan destorbs, ens ho pren tot, els diners y la vida?

Creguim el senyor Arnau: puig sembla, y el seu article n'es una proba, que s'ha preocupat sincerament en la magna qüestió social, si no vol sumarse al número dels molts que no la comprenen, segons diu ell mateix, procuri estudiar un xich á fons y desapassionadament la organisació cooperativa, puig ella es la llevor de la organisació social y eeonómica de demá, y en lloch de tenir preferencias per tal ó qual forma d'associació, admétilas totas mentres tinguin un fi just y siguin organisadas democráticament. La práctica del principi d'associació en sas diversas manifestacions y en totas las circunstancias de la vida es lo que té de donar la educació y las virtuts socials que li fan falta al obrer per'arribar á la seva tan sospirada emancipació, que per altra part estich convensut de que s'acosta molt depressa, més de lo que molts se pensan.

J. Planuch y Forn.

LAS CRISANTEMAS

El jardi n'es tot blanch de crisantemas...

Sembla un cel estrellat d'estrellas pálidas á la claror del día.

Totas, apinyocadas, brandan sos caps pesants de flors sens alegria que van cap á la mort, balbas, sens esma, ab un desmay de somni.

Totas, melangiosas com donzellas de llegenda germánica, semblan rumiar á solas una historia de sol que no coneixen.

Totas semblan sentir en sas corolas un desitj esblaymat de papallonas verges que las besin avans de desfullarse...

Mes totas se doblegan resignadas al pes dels destins tristos que pesan sobre d'ellas ab tot el pes de las desesperansas.

Per qué han vingut endarreridas á la vida y no son per la vida...

Ellas no son las flors voluptuosas d'enters colors y violents aromas qu'en las entranyas duhen la xardor del estiu y que s'obren als cants dels rossinyols quan l'auba apunta y's desfullan á la llum indecisa, somorta y misteriosa dels crepuscles més llarchs...

No...

Son las flors tardanas, que no tenen companyas.

Son las flors de Tot-Sants, la festa trista.

Son las flors de la pau y del silenci.

Son las flors de novembre...

Son las flors sens esclat y sense flayre, que's badan lentament, de fulla en fulla, á la claror feixuga dels días curts y grisos, y's clouhen en la nit de Difunts quan cantan las xibecas y brandan planyentse las campanas ab un plany de dolor qu'agita l'ayre.

Ellas son las flors pálidas que al fons del cálzer hi reben l'alé de la tardor, y en sas fullas estretas y esblaymadas els reflexes de las primeras neus de las montanyas.

No son flors del amor y de la vida...

Fillas del darrer esfors de la Natura, son las flors de misteri de las febres passadas...

Son las flors del demá de tota vida, en son present de flors...

Son las flors de plascévola tristesa, gratas als cors que ploran...

Son las flors que no aixecan cap voluntat, que no mouhen cap ansia abrusadora.

Son las flors d'encis de las terras exóticas,

de las terras ignotas de llegenda, de las terras dels princeps cuberts de sederías que parlan una llengua inconeguda.

Son las flors que res diuhen als sentits y ho diuhen tot á l'ánima

Son las flors dels grans somnis misteriosos, plácits, sens esperansas, sense desitjs ni febres...

Son las flors de la fret y'ls cementiris...

Las flors de las despullas...

Oh las bellas, las fredas, las puras crisantemas, las flors dels amors castes!...

VÍCTOR CATALÁ.

Fransa, novembre de 1901.

SOTA LA PLUJA

La nit es fosca: el cel arreu cubert de plomissas nuvoladas. La pluja cau seguida, convertint en inmens fangal la terra roja y ferma que, fa pocas horas, encisava á las darreras lluhissors del sol ponent.

El vent udola y rebat la pluja contra'ls arbres contorsionats, els hi arrenca las fullas, las flajella encastantlas en els bassals llotosos...

Y al lluny, á travers de la pluja,'s veu minvar y creixe, sorgir y enfonzarse un punt de claror. Es un tren que s'acosta.

De la caseta del guarda-agullas n'ix un fanal quals vidres enterboleix l'aygua, y qual llum pampallugueja aclarint feblement el bras d'una dona esborronat de fret.

La dona espetega de dents, tremola tota, peró malgrat sa frisansa, sent un benestar, una joya!... Y la joya y'l fret la fan estremir més, y somriure, al sentir al lluny, allá hont s'ovira la intermitent llumaneta, un xiulet estrident, llarch, qu'esdevé més intens cada vegada... Es la senyal de la máquina que mena'l seu aymant.

Y alsa'l bras, y ab ell el fanal, descubrint son cos... Y'l fret, ficantse entre'l mocador mal ajustat, li glassa'l pit...

El tren, com més s'acosta, xiula més fort; y de ferm el fuheteja la pluja; las gotas esclatan contra' ls vidres, s' aixamplan, s' escorran com llágrimas y's colan per las escletxas.

El llarch xiulet desperta á la nuvia del vagó de primera, que s'abrassa á son espós y'l besa pera que's desperti també. ¿No s'ha despertat ella? Donchs ¿per qué ha de dormir ell?

La manta que'ls tapa s'esmuy á terra. Las caricias d'ella y una sensació de fret despertan al nuvi.

—Amor meu ¿qué hi há?

—Ay! Quin modo de xiular! Quina por! ¿Per qué xiulan? Que deixin dormir á la gent!...

—Oytal... Quín fret que fa!...—

En aquest moment la llum del tren ilumina de ple á ple á la guardavia, qu'embolicada en el mocador de llana, deixa veure una cara de rosas en camp d'evori, una cara d'ángel, somrihent, joyosa...

El tren passa com una exhalació.

—Adeu!—fan desde la máquina.

Y aquell instant qu'ella pot veure la máquina ab tots sos detalls, li sembla un sigle... Veu á son aymant que treu mitj cos enfora com volent acostárseli, y veu també al fogayner ab la pala á la má, llensant carbó dintre la llar, que per la oberta portella li enrojeix el rostre ab rojors d'infern...

Y l'aymant la mira á n'ella; la veu hermosa, felis entre'l fret y la pluja... Y segueix mirantla fins que se li reduheix á un puntet vermell, á no res, á negror...

—Encara xiula!—ha fet la nuvia.

—Guayta quin llumet més ridicul—ha dit el seu espós:—deu ésser un guarda-agullas... Dormím... acóstat... no fugis del *calorífero*... Dormim...—

Arrupits sota la manta, opacament iluminats per la llantia del sostre del vagó, s'adormen.

Quan els últims punts lluminosos del tren s'han perdut en la obscuritat llunyana, la guardavia entra á casa seva y's fica al llit tebi encara de la escalfor de sa carn... Y mentres la turbonada escup l'aygua á dolls sobre la máquina y sobre'ls vagons qu'ha engolit la foscor, la guardavia, fent del llit estoig de son cos bellissim, cotxantse fins taparse'l rostre y la cabellera, arronsant las camas, creuhant las mans sobre'l pit de gelatina, y clohent els parpres, mormura:

—Pobrets!...—

LLUIS SANFELIU.

QÜESTIONS MESQUINAS.—EL NU EN L'OBRA D'ART

s sumament curiós veure cóm en una ciutat com la nostra, ahont el nu artistich no s'ovira per enlloch, s'atreveixi un critich á alsar la veu y protestar en nom de la moral y las bonas costums de la invasió del nu impúdich, que tampoch hem sabut veure, á no ésser en las planas de periódichs que ningú considera com á publicacions artisticas.

Queixarse aquí, ahont la disipació's disfressa de castedat, ahont hipócritament se conreuhan tots els vicis, aqui ahont no's poden pintar angelets sense mutilarlos ó passárloshi una glassa per entre las camas, aqui ahont á ca'n Parés, al Círcul Artistich y al de Sant Lluch no hi deixan exposar nusos, aqui ahont totas las estatuas tenen la seva corresponent fulla tapadora, es un *colmo*.

No conech cap més nu á la vista del públich que l'ángel del Pla de *Palacio*, las estatuas del pati de Llotja, las del Palau de Bellas Arts y las del Museu de Reproduccions; y estich segur de que son ben ignocentas: may han pervertit cap donzella ni han corromput cap adolescent.

No deixa també d'ésser graciós que l'aludit critich desesperi de convence als modernistas «*que quieren amparar todos los desafueros*», quan es evident que'ls artistas á que ell se refereix tractan poch el nu, que sempre ha sigut preconisat per las escolas pseudoclássicas y académicas.

Vestim totas las estatuas, cubrim els quadros, y á la ciutat la Luxuria seguirá sa marxa triomfal, perque no son ellas ni ells, ni'ls cartells anunciadors, ni las tarjetas postals lo que la fomenta, sinó'ls bordells, ahont se converteix á la dona en instrument mecánich de plahers vergonyosos; els cafés-concerts, ahont s'exhibeixen bagassas forasteras que'ns duhen la fastigosa alé dels vicis de llur pais; els balls de tarda, verdaderas fábricas de desgraciadas; l'arcaboteria, qu'ompla Barcelona de casas ahont secretament se rendeix culte á Venus; las fotografias y llibres prohibits que circulan en mans dels joves, y aqueixa prempsa degradada y corruptora qu'afalaga'l sensualisme de nostre poble, que per falta d'educació convenient deixa anar á tot drap paraulas grolleras y fa accions obscenas.

Lo que degrada nostre sér no es, donchs, la nuesa, sino l'acció impura, el tapar de certa manera parts del cos humá pera ferlas més incentivas. Qualsevol artista, si se li demana son parer, trobará més atractivas, més incitants aquestas *honradas* matronas y *púdicas* donzellas que van per aquests carrers recullintse'ls vestits pera lluhir la exuberancia esférica de sa part posterior y s'estrenyen la cotilla pera fer ressaltar la curva voluptuosa de sas robustas caderas, que la modela núa que sobre la tarima de l'academia posa inmóvil una actitud bella y armoniosa.

Tota la ciutat respira un ayre sensual que tothóm haurá notat al tornar del camp, perque en ella's considera á las donas com á ninas qu'han de servir pera que'ls homes hi juguin, y ellas procuran atráurels despertántloshi sos baixos apetits, en comptes d'educarse pera ésser dignas companyas sevas, capassas de compéndrels y d'esdevenir models d'esposas y espills de mares.

L'adoléscencia es pera l'home una edat critica, en la que corra més perill de pervertir sas costums; l'adolescent no deuria ésser pervertit, y no ho fora encara que per carrers y museus vegés nuesas nobles, encara qu'ell mateix anés lleuger de roba, embolicat senzillament ab un mantell, si conservés la puresa d'esperit que li fa perdre'l company tarat ó la meretriu barato que á son pas el solicita.

Per un atavisme ortodoxe tenim horror al nu y clamém «Perversió! pecat!» escandalitzats devant de l'obra mestra de la naturalesa y d'un instint tan llegitim y natural com el de la propagació de la especie. L'admiració que

sent tothóm devant d'una dona hermosa no es més que una manifestació del instint que tendeix á la millora de la rassa. Precisament deuria ennoblirse l'instint, no pervertirlo, proclamar el *crecite et multiplicamini* com altament digne de nostra atenció, y prepararnos pera tenir una prole forta y robusta, capás de formar pera lo successiu una rassa mascle y vigorosa á proba de totas las lluytas.

Deurian desterrarse preocupacions seculars sobre aquest ordre d'ideas, y reconquistar la ignocencia del desitj desterrant del amor el vici, considerant ignominiosa la unió sens amor y santificant la unió ardenta de dos sers que s'ayman y admiran sa bellesa abrusats pel foch creador que tot ho purifica; deuriam dignificar la reproducció com la més important de nostras funcions orgánicas, convertintla en un acte nobilissim y trascendental entre'ls actes de la vida.

L'home y la dona nusos, quan son ben desenrotllats, sans y complerts, son l'última paraula de la creació, tan hermosa en totas sas obras. El cos humá, per l'armonia perfecta y la suavitat de sos contorns, per l'equilibri hermós de sos moviments que compensadament varian la simetria de sa conformació, per la proporció armónica de cada un de sos membres ab el conjunt, per l'adaptació de la forma dels mateixos á la funció á que están destinats, per la fermesa y expressió de sas linias, per la varietat y finura del color de la seva pell, desde'ls tons nacarats, alabastrins y daurats de la rassa blanca fins al color d'eban ab reflexos blavenchs, de las rassas africanas, es y há sigut l'objecte de l'admiració de tots els vers artistas, que s'han trobat sempre corpresos y embadalits devant de tanta hermosura.

Podém, donchs, afirmar ben alt que l'obra d'art que s'inspira en el nu no es inmoral, com no ho es la naturalesa entregada á sa vida propia. L'instint de conservació y'l de reproducció son las dugas palancas potents que mouhen á la humanitat é influheixen en gran manera, encara que no sempre'ns ne donguém compte, en la major part de nostres actes. Existeix en nosaltres un tercer instint que'n podriam dir de perfecció, qu'en l'home equilibrat dirigeix y contrarresta'ls altres dos. L'artista verdader posseheix aquest instint en grau superlatiu, y per ell, al traduhir en poesia ó en obra d'art l'admiració que sent per la naturalesa, está salvat de caure en lo gróller, en lo vulgar y en lo impur.

L'art, ab sa vareta mágica de nigromántich totpoderós, ho dignifica tot, fins lo que'l vulgo té per lleig, fins las deformitats, las malaltias y las decadencias, y sempre dignifica'l nu de tal manera, que li treu tota idea d'obcenitat.

Mes, fins quan l'artista es quelcóm sensual, no en sos assumptos (qu'aixó fora imperdonable), sinó en sa manera d'interpretar el nu, es digne d'excusa, puig Rubens, per exemple, era tan d'aquella manera, sentía tant el goig de viure, que li era impossible pintar una dona sense sentirhi aquellas curvas luxuriants, aquellas superbas carnacions de tons de mareperla y fullas de rosa, fillas de la exuberancia de son temperament. Era franch y es digne de respecte. Malgrat el predomini del nú en sos quadros, encara ningú ha somniat en tapar *Las tres Gracias* ni l'*Andromeda* del Museu del *Prado*. Watteau Boucher y Fragonard, fills y representants d'una societat distingida y corrompuda, feyan uns nusos bastant *llamatius*, encara que molt *civilisats:* ab tot, ningú ha pensat may en tréurels del Museu del Louvre. Els venecians del segle XIV, Ticiano, el Giorgione, Palma, 's dedicaren al nu y pintavan aquellas Danaes y aquellas Venus ajegudas ab el cabell tenyit de ros que no eran sinó retrats de cortisanas de son temps. El mateix Raphael pintava núa á la Fornarina, y ningú ha desterrar aqueixos quadros de las galerias d'Italia.

Quarantaun papas han contemplat els superbs nusos que Miquel Angel pintá en el sostre de la capella Sixtina, y cap d'ells s'ha atrevit á taparlos; es més, ells mateixos han conservat en las espayosas galerias del Vaticá magnificas coleccions de marbres grechs y romans, entre'ls que hi dominan els nusos, y no tots representan deus, sinó que n'hi há que representan faunes y bacants.

El que devant d'obras d'art com las citadas se senti pertorbat per ideas malsanas, es necessari que sigui molt corromput, y en aquest cas no necessita excitants pintats ó esculpits pera desvetllar sos apetits desenfrenats: li basta ab sa volcánica imaginació, li sobra ab el tremp de sos nirvis.

En quant al que troba esca pera'l pecat en un *afiche* ó en una tarjeta postal, ja cal que's fassi dar una mirada, perque está en perill de patir una satyriasis.

Es molt sensible que, á causa d'haver considerat, durant segles, la forma humana com corruptora y digna de despreci, hagim arribat á un grau de degeneració fisica vergonyós, y malgrat compendres avuy tota la importancia que té'l desenrotllo del cos, se dediquin els homes á fomentar la millora de las rassas de cavalls, gossos y coloms, y descuydin fomentar la formació de sos fills, que afamats, raquitichs y escrofulosos si ho son d'obrers, y afeminats, neuróticbs y anémichs si ho son de burgesos, preparan pera demá una generació sense forsas pera viure.

Si'n fossim dignes, si no tinguessim d'avergonyirnos de nostre fisich incomplert, deuríam anar despullats. El dia que l'home assoleixi un estat superior de civilisació, en el que's consideri fill de la naturalesa, respectuós ab ella y ab sas lleys, dignificat per

l'equilibrí complert de sas facultats, aquell dia será hermós veure á la humanitat esbargirse á plena llum com Deu l'ha feta, enorgullida de la perfecció de la seva forma. Y solzament els vells cubrirán piadosament ab un ample mantell las despullas gloriosas de sa jovenívola bellesa.

SEBASTIÁ JUNYENT.

REVISTA MUSICAL

LOHENGRIN.

Ha sigut lo que devía ésser. L'atmósfera qu'en el Liceu regna es massa impura pera voler que per la sola virtut d'un sol home quedi regenerada aquella casa. Per si no n'estessim prou convensuts, la representació de *Lohengrin* ens ho ha acabat de demostrar. No devía ésser de cap manera, no devía arribarse ahont s'ha arribat. La incomprensible bondat del mestre Fischer, las repetidas y excessivas consideracions qu'ha tingut envers una Empresa que tan malament li ha correspost,no han servit per'altra cosa que pera perjudicar el bon nom d'aquest director, pera fer posar en tela de judici la valua del seu talent y pera engreixar á molts que, servint als seus particulars interessos, gosan en veure per terra lo que deuría quedar molt enlayrat. Si'l públich de bona fe pogués penetrar en els misteris d'entre bastidors, á bon segur qu'absoldría al mestre Fischer del pecat que sobre d'ell forsosament recáu; peró es indubtable que á tot artista sols se l'ha de judicar pels seus fets y no per sas intencions, sobre tot quan aquestas sols son conegudas per referencias, y en tal concepte'l públich ha estat just. Y nosaltres aném á donarli al públich una proba més de nostra imparcialitat, exposantli llealment lo que pensém.

En Fischer es un dels bons mestres que hi há á Alemanya, un dels primers desprès d'aquella parella sens rival que s'anomenan Richter y Mottl. A dit mestre li hem sentit casi totas las obras de Wagner, y del seu modo de dirigirlas n'hem donat compte en aquest mateix periódich al ressenyar nostres viatjes d'aquest darrer estíu y del anterior (1). Peró, de totas las bonas qualitats d'en Fischer, sols una ha pogut ésser apreciada per nostre públich: la serietat en el seu estil de dirigir; tot lo demés ni ho ha pogut veure aquell, ni nosaltres mateixos que'l coneixiam; y fins dubtém de que'l mateix Richter, el pontífice maxim del wagnerisme, hagués entussiasmat al públich donantse á coneixe en tals condicions. Per lo tant, no hi havía altra solució que la que deyam en el passat article: la de no dirigir, la d'enviarho tot á rodar avans de jugarse una tan sólida reputació artistica. Y per no ferho aixís, en Fischer se l'ha jugada.

Nostre criteri en aquest punt es invariable. Vegis lo que sobre'l particular escribíam en un de nostres primers articles, y qu'aném á reproduhir, donchs ve aquí com l'anell al dit (1):

«El responsable de la execució de tota obra lírica es, en nostre concepte, el mestre director y concertador, tant si's tracta d'una obra sinfónica ó d'una pessa de concert, com d'una ópera ó d'un drama lírich. Fixantnos en aquest darrer, qu'es el que ara'ns ocupa, bén clar se veu que sobre'l director recáu la tasca més important y, si té conciencia de la seva obligació, no han d'ésser pochs els disgustos que l'esperan en un teatre com el nostre Liceu, ahont tothóm se creu bo pera manar y ningú pera obehir, y en el que, á pesar de lo qu'anuncían els cartells d'abono, la direcció artística no existeix, ni jamay n'hi ha hagut. Per aixó, al venir per primer cop aquí un mestre *no italiá*, es á dir, un mestre acostumat á pendres l'art una mica en serio, se troba tan perdut en mitj d'aquell indescriptible desordre que regna en el que deuría ésser temple de la música, que devant de las exigencias y fins estúpidas imposicions d'uns y altres, Empresa y propetaris, músichs y cantants, sols pot triar dos camins: llensar en el primer ensaig la batuta pel cap de tots y entornarsen l'endemá mateix á la seva terra, ó bé tranzigir ab tot, passar pel capritxo qu'imposa tanta ignorancia y tanta vanitat plegadas y, en un mot, deixar fer á cadascú lo que li dongui la gana.»

Lo que deyam llavors ho repetím ara: avans de tolerar semblant profanació, el dever del mestre era retirarse. Y ja que no va ferho en *El Capvespre*, que al cap y á la fi era obra nova, y'l públich, faltantli la comparació, concentrava tot l'interés en ella, devía no haver tranzigit en *Lohengrin*, ahont, més que á assaborir las bellesas d'obra tan coneguda, hi aná la gent en cerca d'una interpretació *no italiana*. Y aquesta's vegé tan sols en la correcció de la linia general y en la falta de llampants efectes, peró en res més.

No creguéu que, ab tot, hagi sigut la orquesta la part pitjor lliurada. En el trevall dels músichs no varem trobarhi emoció, peró tampoch hi vegerem el desgavell regnant sobre la escena. En aquesta fou ahont tot aná en revolució, ahont els cantants, com els chors y com la direcció escénica, feren lo que bé'ls semblá, sense que ningú ho impedis. Ah! el dia que nostre públich pogués veure y sentir un *Lohengrin* com el que baix la direcció del mateix Fischer hem sentit á Munich! Heusaqui ara la proba més palpable del verdader significat del drama lirich, puig avans d'ésser *lírich* es *drama*, y la música no es més que un de tants elements, encara que sia dels principals; aixís es que si la interpretació dels artistas y la plástica no son las propias, per excelent que sia'l trevall orquestal no fruhirém may del drama musical, no compendrém may lo qu'es l'obra d'art wagneriana.

---

(1) Vegis JOVENTUT, any 1900, plana 485, y any corrent, plana 675.

(1) Número antecedent de JOVENTUT, plana 20.

¿Quin efecte'ns hauria produhit un drama de Shakespeare al Odeón? Donchs igual es una obra de Wagner al Liceu: li falta'l medi propi, l'estil wagneriá, els artistas adequats, y mentres no tinguém aquests, ja pot encarregarsen qui vulgui d'ella, que sols podrá triomfar falsejant l'obra y enganyant al públich.

Ni un sol cantant cumpli ab sa obligació. El mestre Fischer va tractar d'impedir las extremadas llibertats que tots ells se prenen ab l'obra, peró en axó com en tot acabá per sucumbir. Tenor y tiple, baritono y contralt se rebelaren repetidas voltas contra la voluntat del director y li imposaren la seva. ¿No es vergonyós axó? ¿Qui es en Palet, tot just sortit del ou, pera corretjir els temps al mestre Fischer? No crech pogués trobarse altre director com aquest per'aguantar tants insults á l'obra d'art y ensemps á sa propia dignitat. En Fischer conduheix la major part de l'obra á temps més breu del que aquí li hem sentit, peró'ls cantants italians s'hi oposan per mor del seu etern vici d'arrossegar las frases melódicas, y de *repenjarse* en cada nota brillant que's presenta. Peró ni cedint el director, ni allargant el temps á gust dels cantants, ha evitat que aquests fessin un calderó á cada dos ó tres compassos. Aquestas son las delicias de la escola italiana, qu'ha convertit en divos y gimnastas de la gola á tants qu'haurian sigut bons artistas lirichs, y que acabará ab el pobre Palet si no'l desinfectan tot seguit, puig el cas es fulminant.

Pobre Palet! Ab una veu tan hermosa com la que Deu li ha donat! Vosaltres, els que vareu protegirlo en el comensament de sa carrera, els que vareu voler portarlo á la vida del art, obríu els ulls, veyéu si hi sou encara á temps d'esmenar vostre erro, d'arrencarlo de las mans ahont inconscientment y ab la més bona voluntat el deixareu caure, y envieulo lluny, ben lluny, á estudiar, á ferse artista, á apendre de frasejar, d'emetre la veu, de donar sentit á la dicció, de compondre'l personatje, en una paraula, de no fer de *tenor*. Ah! si anés á París y se sotmetés á la direcció de l'Engel! Si volgués arribarse fins á Berlin pera educarse en la escola d'en Juli Hey, un dels millors mestres de cant qu'existeixen, ó de tants altres com podríam citarli!

Peró en Palet, inconscientment, s'ha fet, ó per millor dit, li han fet la sentencia. Dotat d'una veu ben agradable, d'un timbre excelent, y d'igualtat extraordinaria en tots els registres, podia ab poch esfors, peró ab encertada direcció, sortir un tenor *rara avis*, un cantant dels qu'avuy tanta falta fan y quals facultats encaixan en alt grau en el repertori wagneriá. Peró s'ha comensat per ensenyarli tot lo que may devia apendre, y s'ha descuydat lo importantíssim, l'estil veritable; aixís es que ab las ovacions que ja ha sentit, no es fácil que l'art pugui esperar d'ell res de bo. No exigim d'ell que sia un actor, puig es massa prompte pera demanarli, peró sí que deuria revelar un progrés en sa escola de cant, y no sols no es aixís, sinó que, pel contrari, el seu *Lohengrin* es molt pitjor del que fa un any, fora d'aquí, li varem sentir. Y cada pas endevant será un nou retrocés, per lo mateix que representará un nou atreviment, un altre atentat contra una partitura per'arreglársela á la mida del seu gust, ó del gust del seu mestre. Es una verdadera llástima!

Dels altres poch ne parlarém, puig es trist repetir sempre lo mateix. La senyora Bordalba no sab lo qu'es el personatje d'Elsa, puig á pesar dels seus bons desitjos, sa interpretació no pot ésser més falsa. Ni un instant hi hem sabut veure la candidesa é ingenuitat qu'ha de respirar sempre aquesta singular creació, essent errats els accents dramátichs que imprimeix á la major part de frases dels dos primers actes. Apart d'aquesta falta de poesia, s'erra també en el cant, puig á cada moment dona equivocat valor á las notas, retrassa'l temps y l'adorna ab els indispensables *calderons*. Més, pera calderons, no hem trobat cosa igual als de la contralt y'l baritono, que fan una verdadera destrossa del grandiós dúo del acte segón, una de las páginas més hermosas de l'obra. Tant la senyora Parsi com el senyor Arcangeli resultan dos baladrers: aquest es el mot més just. Es llástima que una veu tan hermosa com la de dita contralt sia tan mal empleada, per l'abús tan marcat de las notas graves y per la llanguidesa d'expressió que dona á la frase. Y aquest abús del registre baix li perjudica sobremanera l'agut, pera'l que sa veu es bastant deficient. ¿Per qué, si no, ens canta *un to baix* la invocació á Satán? ¿Y per qué ha de fer aquells grans crits al rebre á Elsa, en lloch de la suau humilitat que deu fingir? Donchs, com á crits, son igualment impropis els de baritono en la escena de l'acusació, que s'ha de dir més solemnial y dignament.

El rey, l'heralt, els chors, la banda, la direcció escénica, el vestuari y'l decorat, al nivell de sempre, es á dir, tot ab sa marca llegitima del Teatre del Liceu, pera evitar falsificacions. Acostumats de tant temps al *Lohengrin clássich* d'aquella casa, ja res ens ve de nou, ni al públich tampoch, salvo las desafinadas dels chors, que, per lo que fereixen l'oido, no pot un hom arribar may á acostumarshi.

Per lo demés, el *señorío* de platea y palcos tan escandalós com sempre, tenint sols cinch minuts de silenci pera'l *raconto* ó *romansa* del tenor, com es costúm en l'antiga ópera. Y per altra part, el públich de dalt, que no

tolera res als chors, ens fa llástima quan se deixa enlluhernar pels calderons, y més al no poder estarse de fer repetir la *pessa*.

¿Voléu saber ara, pera terminar, per qué'ls cantants no sabrán may lo que fan si no varian de camí, y per qué'l públich no entendrá lo que sia'l verdader *Lohengrin* mentres no ho agafi d'altra manera? Donchs escoltéu las paraulas del propi Wagner:

«En cap passatje de la partitura de *Lohengrin* he escrit en las parts de cant la paraula: *recitat*. Els cantants ni ho han de saber que hi há recitats. Al contrari, m'he esforsat en mesurar y marcar la expressió parlada del llentguatje ab tanta seguretat y precisió, que'l cantant no té més que *cantar las notas exactament en el moviment indicat* pera trobar el tò just del llenguatje. Prego, donchs, ab insistencia als cantants que diguin tots els passatjes parlats de ma obra exactament á compás—tal com son escrits;—que'ls diguin en general d'un modo animat, articulant clarament. y aixís haurém guanyat molt. Si, partint d'aquesta base y usant d'una llibertat inteligent, poden arribar tot seguit, *animant més aviat que retenint*, á fer desapareixe la pesadesa que dona'l compás massa marcat, y á donar la impresió d'un llenguatje animat y poétich, llavors ho haurém obtingut TOT.

»Parlant de la música seriament y sens egoisme, hem de confessarnos que no es més que un medi per'arribar á un fi, y aquest fi, en una ópera rahonable, es el *drama* Aixís, donchs, el drama está del tot á mans dels *actors*, *está sobre la escena*. M'entristeix que als ulls de Dingelstedt (1) desapareguin del tot els actors, y per comptes d'escoltarlos hagi escoltat sols els instruments de la orquesta, puig aixó'm demostra que pera'l sentit y expressió de l'acció representada, els intérpretes han desaparegut darrera de la orquesta que'ls sostenia. Estich conforme en que un cantant que sia acompanyat per una orquesta com aqueixa tinga d'ésser un cantant de primera y superior qualitat, y també crech molt bé que semblants cantants fan tanta falta á Weimar com á tot el resto d'Alemanya (2). Peró, en fi, ¿qué es lo més essencial en tot aixó? ¿Es tan sols la veu? En veritat que no! Lo essencial es la *vida*, es el foch de l'acció, y per'aixó es necessari que'ls actors *s'apliquin seriament y tinguin una voluntat de ferro*.»

Mediteulas bé, cantants y públich, aquestas hermosas y contundents paraulas del Mestre.

JOAQUÍM PENA.

---

(1) Dingelstedt era un crítich alemany que al parlar del estreno de *Lohengrin* s'ocupava principalment de la orquestació.

(2) Alemanya estava en aquella época invadida per la escola italiana.

TEATRES

EL APÓSTOL BLANCO.—ELENA!

Á Novetats, *El apóstol blanco*, drama en quatre actes, escrit en castellá, original de don Ramón Pomés; á Romea, *Elena!*, comedia dramática en tres actes dels senyors F. Figueras y Ramón Salabert.

En una y altra obra'l problema social preocupa als autors; en totas dugas hi há un pare de cor sech y una filla de sentiments tendres; en totas dugas s'hi veu un home honrat d'ideals més ó menys confosos, y en totas dugas s'hi troban vagas, incendis, runas y altras desgracias. Y á pesar d'aixó, res tenen que veure una ab altra ditas obras.

La primera es dolenta, *de confiansa*. En aixó de la qüestió social tothóm hi entén, tothóm vol resóldrela, y lo qu'es pitjor, fa un quant temps que no's pot fer res que no s'hi emboliqui. No hi há ningú qu'escrigui que no tingui solucions, y ab una tranquilitat qu'enamora las exposa. L'art dramátich ne pateix en primer lloch, perque sempre es sugestiu presentar escenas de vagas ab passions desbordadas y paraulas grossas. El senyor Pomés ho ha fet aixís. Com á sociólech quatre vulgaritats, com á psicólech quatre tipos de folleti, com á autor dramátich un enfilall de quadros cinematográfichs sense lligament.

En *El apóstol blanco* no hi há drama, perque no hi há acció, ni sentiments verdaders, ni passions humanas Tot es fals y convencional; fins el llenguatje.

Qué'n va fer de mal en Mirbeau escribint *Les mauvais bergers!*

En *Elena*! 'ls autors agafan un altre camí; no profondisan; el problema social sols serveix de march, més ben dit, serveix pera distreure y fer riure al públich de tant en tant. Si exceptuém algunas frases d'en Jordi y del pare d'Elena, que semblan reflectir ideas serias, tot lo demés son exageracions d'autor cómich que vol fer riure per medi del ridícul sense tenir pera res en compte la realitat. En tal sentit hi há algún tipo ben apuntat, y acudits ensopegats. El drama peca d'infantil y poch nou: es un qüento blau ahont s'hi desenrotllan els amors contrariats (per un pare fabricant rich) de dugas ánimas senzillas. Tot el romanticisme de mitjats del sigle passat el retrobém en els protagonistas, y fins la construcció escénica y determinats diálechs y recursos recordan procediments d'altras épocas qu'avuy impresionan poch. No obstant, s'hi troba alguna escena treta del natural, com per exemple la del segón acte entre la tia d'Elena, aquesta y la filla de la primera. En ella hi há notas d'observació ben justas. En fi, l'obra está dialogada ab desembrás, y alguns xistes tenen gracia.

En Borrás treu partit d'un tipo poch con-

sistent; la senyora Monner, com sempre, molt bé; els demés, especialment en Manso, arrodoneixen el quadro.

En resúm, cap de las dugas obras marca un progrés en l'art dramátich de nostra terra. Cap ens ha emocionat sincerament.

Sort que a la fi ve en Zacconi, y ab ell, la setmana entrant ó l'altra, una alenada d'ayre pur vindrá á oxigenar nostres esperits. Ja era hora de que una mica d'art gran se fassi sentir en un de nostres teatres!

Emili Tintorer.

REVISTA DE REVISTAS

La *Rassegna Internazionale* ha deixat de publicarse á Florencia, com venia fentho fins ara, havent trasladat sa redacció á Roma, *piazza in Lucina*. L'ultim número rebut es notable baix tots conceptes. En ell hi figura un estudi complert y detalladissim de la personalitat literaria y politica del nostre eminent amich Angel Guimerá, acompanyat d'un retrato y d'un autógraf del mateix. L'article va firmat pel distingit literat Joseph León Pagano. Es un trevall acabat, en el que hi resplandeix un criteri sá y desapassionat digne de tot elogi. En el mateix número s'hi llegeixen ab gust dugas noveletas d'en Capuana y del rus Cistiakov, un interessant article d'en Bernardy sobre las recents excavacions del Foro Romá, baix el titul de *Aurea Consurgens Roma*, una critica finissíma d'en Remy de Gourmont, comparant las dugas obras de l'Huysmans y d'en Louys *Sainte Lydwine de Schiedam* y *Les aventures du roi Pausole*, y un estudi recomanable sobre'l célebre dibuixant inglés Beardsley, firmat per Vittorio Pica. Es molt interessant també la *rassegna tedesca* d'en Sirola, en la que hi há un detallat *compte rendu* de las últimas novelas, dramas y llibres de versos publicats á Alemanya.

Hem rebut també la importantissima publicació *La Grande Revue* de Paris, que dirigeix en Fernand Labori. En son número 11, qu'es el que tením á la vista, publica entre altres articles: *Les héros d'Homère*, alta disquisició critich-filosófica de Gustave Rouanet, notable á tot serho; *L'Inquisition en Espagne*, molt curiós, d'en Langlois; las novelas d'en Knut Hamsun y en Lemonier: *Victoria* y *Les deux conciences*, y un valent article d'en Labori, sobre'l Mal politich y'ls partits.

El número 143 del *Mercure de France* conté trevalls triadissims d'en Miomandre, Bloy, Josz y Leblond, noveletas y qüentos de Gorki, de Rachilde y de Danville, y poesias d'en Dujardin, Rivoire y Mardrus. La revista del mes es, com sempre, molt interessant.

El número 59 de la *Revue Franco-Allemande*, conté, entre altres trevalls remarcables, un conciensut estudi del teatre de Jules Lemaître, firmat per Eduart Quet, un'altre d'en Laboureur sobre l'obra d'Honoré Daumier, y un tercer, molt interessant per cert, de Wilhelm Von Scholz titulat *Shakespeares Fünfkönigsdrama*.

Hem de parlar avuy, y ho fem gustosos, de la *Revista de la Asociación Artístico-Arqueológica Barcelonesa* que's publica en aquesta ciutat baix la direcció de nostre bon amich el distingit arqueólech en Pelegri Casades y Gramatxes. Son número 28 conté trevalls importantissims d'en Berlanga, Mas, López Dominguez, Pie y Grahit, essent digne d'especial menció l'article d'en Sisson, titulat: *Las excavaciones de Cnosos y el arte prehistórico de los Griegos*, traduhit per en Casades.

La *Iride Mamertina*, que també s'ha traslladat á Roma, presenta en son darrer número triats trevalls d'en Ceccoli y Galatti. Aquest firma un article biográfich del comte de San Germano, altament curiós, Ademés n'hi há d'en Zuccaro, Martorelli y Fimmanó, ab poesias remarcables d'en Binda, Giacomelli y di Napoli.

La *Revue Franco-Italienne et du Monde Latin* publica, en son número 11-12, un estudi d'en Romaniello sobre'l drama lirich *L'Ouragan*, poema d'en Zola y música d'en Bruneau, junt ab altres trevalls d'en Champdoré, Quet Gramegna y altres. El mateix periódich, en son número 13, publica un hermós article d'en Gramegna sobre Paul Gourmand, y un'altre d'en Champdoré, tractant del mateix, y una carta importantissima sobre'l poble húngar del senador y ex ministre V. A. Urechia, dirigida al director de la revista de que tractém.

La Lectura y'l *Nuestro Tiempo* de Madrid, contenen en sos darrers números un interessant estudi de la personalitat artistica d'en Santiago Rusiñol, firmat per en Doménech, y la continuació del drama d'en B. Björnson *El guant*, ab altres trevalls importants, la primera; y un encertat estudi de las obras del gran dramaturch alemany Gerhart Hauptmann, de S. Aznar, junt ab altres trevalls molt dignes d'ésser llegits, firmats per en Canals, en Gasset, en Sánchez Toca y en Soler y Pérez, la segona. L'ultim número de *Nuestro Tiempo*, corresponent al mes actual y que acabém de rebre, comensa á publicar *Recuerdos de mi vida*, d'en S. Ramón Cajal, y conté altres importants trevalls de Genaro Alas, Miquel de Unamuno, etc.

La revista *Arquitectura y Bellas Artes*, que's publica á Barcelona, conté en son darrer número, bellament estampat, un article d'en Pujol y Brull *Arte é Industria*, que's llegeix ab fruició, un altre d'en Vega y March titulat *Regeneración artística*, y hermosas reproduccions fototipicas d'obras esculptóricas

d'en Marínas, d'un preciós retaule obra de nostre benvolgut amich en Sebastiá Junyent, y de diferents punts de vista interiors y exteriors de la casa que poseheix en el passeig de Gracia don Antoni Amatller, obra del jove arquitecte senyor Puig y Cadafalch.

SALVADOR VILAREGUT.

NOVAS

El *meeting* ab que l'«Associació Catalanista» de Sant Boy del Llobregat solemnisá diumenge á la tarda sa festa inaugural, tingué extraordinaria importancia, aplegantse en el local de dita Associació una gran gentada de la localitat y d'altres pobles de la comarca, com Sant Joan Despí, Cornellá, Sant Just Desvern, Esplugas, Sant Feliu, Sant Vicens, Begas, Prat, Santa Coloma, Sant Climent, etc., etc. De Barcelona també hi acudiren molts companys de causa, en termes que bona part dels concurrents no pogueren trobar cabuda en el local.

El president de l'Associació senyor Cunill recordá en son discurs la llealtat dels fills de Sant Boy en els temps de Felip V, qui arrebassá l'escut de la vila en venjansa de la santa obstinació demostrada pels naturals en defensa de las llibertats catalanas. Després d'exposar varis conceptes altament patriótichs, cedí son lloch al president de la *Unió Catalanista* en Joseph M.ª Roca, que en nom de totas las entitats adheridas saludá al poble de Sant Boy.

Llegida pel secretari de l'Associació la llista de las entitats adheridas y representadas, que passavan de setanta, feren us de la paraula en Joan Baptista Baró, delegat per Sant Boy en l'Assamblea de Tarrasa; en Rafel Folch y Capdevila, president de «Art y Patria»; en Pau Rodón, delegat per Santa Coloma en l'Assamblea de Tarrasa; en Joseph Mallofré, de la Junta Permanent de la *Unió;* en Manel Folguera y Durán, ex-president de la mateixa, y per fi resumí'ls discursos l'actual president, en Joseph M.ª Roca, qui, entre altras cosas, digué que'l Catalanisme no desitja persecucions ni las provoca, y que pesi ó no pesi als governs de Madrid, la *Unió* defensará sempre las Bases de Manresa. Invitá á nostres enemichs á pensar que, si's pretén aturar per la forsa'l moviment catalanista, sempre las llágrimas y la sanch serveixen de sahó pera fer creixe més depressa l'arbre de la llibertat dels pobles. Afegí que tot catalanista ha d'ésser honrat y serio en els seus actes; expressá sa confiansa de que tots els fills de Sant Boy serán dintre de poch catalanistas. Recomaná finalment que s'armessin totas las inteligencias ab el programa catalanista, fentlo servir de mur per'aturar las inmundas riuhadas de ponent, qu'han omplert nostre poble del llot de concupiscencias, de perversions, de lleys exóticas y d'una llengua que'ns es extranya, corrompent ó desnaturalisant las costums y'l carácter de nostra rassa.

L'entússiasme ab que foren rebuts tots els discursos fou extraordinari, y verdaderament delirant al acabar els seus en Manel Folguera y Durán y en Joseph M.ª Roca.

La festa's clogué ab el solemne cant dels *Segadors* y ab xardorosos viscas á nostra patria.

—

El día 19 del corrent marxá l'«Orfeó Catalá» á realisar una important expedició artística á Montpeller, Marsella y Perpinyá. Acompanyá al Orfeó una comissió d'estudiants barcelonins portadora d'un Missatje endressat á l'«Association Générale des Etudiants» de Montpellier pel «Centre Escolar Catalanista» de nostra ciutat.

Aquest Missatje, extés sobre un artístich pergamí, está redactat en catalá y en francés, y diu lo següent:

«Aprofitant l'anada á vostra ciutat de l'«Orfeó Catalá», d'aqueixa institució benemérita quinas primordials aspiracions son lo conreu de l'Art y la renaixensa de la Patria Catalana, los estudiants nacionalistas de Catalunya se complauhen en enviarvos la més fraternal salutació, á vosaltres benvolguts companys, fills de la vila de nostre gran rey *En Jaume*,'l més gloriós dels monarcas catalans, á vosaltres companys nostres:

Que'ls cants d'amor de nostres cantayres vos recordin los cants dolcíssims dels deixebles de Clemencia Isaura, d'aquells inspirats trovayres que inmortalisaren los «Jochs Florals» y las «Corts d'Amor» de vostra hermosa terra y de Catalunya. Que llurs crits de Patria despertin en vostres cors los clams de llibertat que ressonaren un jorn en las planas de Muret, quan las senyeras de Languedoc y de Catalunya voleyaren juntas en defensa de la Patria y la conciencia amenassadas.

Nosaltres, fa cinch sigles que n'estém assedegats de llibertat y civilisació; aquesta mateixa salutació, no es res més que un crit de protesta contra la opressió, que endressém als companys d'un país civilisat y lliure, pera que vos recordéu de que Catalunya es un poble honrat y viril que lluyta desesperadament pera trencar las cadenas ab que pretenen ofegarlo'ls constants enemich de sa llibertat.

Catalunya es un poble que no vol morir, que vol viure y no podentse espandir encara sa activitat social en lo camp polítich, sa protesta nacionalista y la reconstitució de sa personalitat, se manifesta en la esfera intelectual y artística; l'«Orfeó Catalá» n'es una de tantas manifestacions; escolteulos bé'ls cants de nostra terra, qu'en ells hi trobaréu latents los sentiments més íntims de tots los pobles, la *Patria*, la *Fe* y l'*Amor*.

Y ara adeu, companys, fills del rey *En Jaume*, salut: ab la primera y ab la darrera nota de nostres cantayres, los estudiants catalanistas vos hi emviém un crit de ¡Visca Montpellier!, un crit de ¡Visca la Llibertat!

Lo Concell General del Centre Escolar Catalanista. —La Comissió Executiva, president, Faustí Planells; vis-president primer, Francesch Ferrando; vis-president segón, Joan Banús y Moreu; secretari primer, Joan Miró; secretari segón, Guillém Escrivá.

Seccions.—De Ciencias, Carreras Especials y Bellas

Arts: President, Joaquím Sans y Oliveras; vis-president, Joaquím Vía; secretari, Martí Piera.—De Dret y Filosofía y Lletras: President, Jaume Serra y Hunter; vis-president, Jaume Almeda y Navarra; secretari, Ascensi Portabella.—De Farmacia: President, Esteve Salabert; vis-president, Ramón Valeta d'Arquer; secretari, Joaquím Masvidal.—De Medicina: President, Eudalt Puig y Deulofeu; vis-president, Lluís Suñé y Medan; secretari, Salvador Ventosa y Roig.

Barcelona, 18 de novembre de 1901.»

—

L'«Orfeó Catalá» ha tingut l'atenció d'enviarnos dos exemplars del *Programa-Recort* de la excursió artistica que aquesta benemérita institució choral acaba de realisar pel Mitjdia de Fransa, recullint grans honors y provocant grandiosas manifestacions d'entussiasme en totas las poblacions visitadas, ahont tan alt ha posat, ab nostras cansons y nostres himnes, el nom y l'esperit de la nacionalitat catalana.

En el dit llibre hi figuran las firmas de Xavier de Ricard, Daudet, Maragall, Clavé, Pin y Soler, Rosalia Castro, Alomar, Verdaguer, Pbre., Delpont, Caubet, etc.; s'hi llegeixen varias cansons populars catalanas ab la corresponent traducció francesa, y varias semblansas de Clavé, Vives, Millet, Nicolau, Bordes, Brudieu y altres mestres, ab retratos d'alguns d'ells y de poetas com en Verdaguer y en Maragall, deguts al llapis d'en Casas. La part decorativa es deguda á n'en Riquer. En conjunt, el llibre resulta verament artistich, está primorosament editat y constituheix un digne recort de la *tournée* que l'«Orfeó Catalá» acaba d'efectuar tan brillantment.

—

Don Joseph Pin y Soler ha tingut l'amabilitat d'enriquir nostra llibreria ab un exemplar de sa darrera obra *Problemas d'Escachs d'autors catalans contemporanis*, que al apareixe tant cridá l'atenció de critichs, bibliófils y aficionats al noble joch.

Remerciém coralment la finesa del meritissim escriptor y estimat colaborador nostre.

—

Altras publicacions rebudas:

Los ladrones del gran mundo, per Ponson du Terrail. Continúa la publicació d'aquesta interessant obra per la casa Maucci, haventse repartit els tomos IV y V, ó sian *El Sacrificio de Juana* y *Mousseline la Vengadora*, en els quals la narració revesteix un interés extraordinari. Se venen á 1 pesseta cada un.

La monja de Cracovia (Bárbara Ubrych), novela histórica arreglada de la edición de Brerlau, por Augusto Riera. Publicada també per la casa Maucci, venentse al preu de 1 pesseta.

Lo Senyor del pis de dalt, parodia del drama d'en Dicenta *El señor feudal*, en un acte y en vers, per Lluís Millá. Biblioteca del «Teatro Regional». Preu, 1 pesseta.

Calendari Catalá, corresponent al any 1902, publicat per l'inteligent llibreter en Joan Baptista Batlle, qui ha conseguit, com en els volums anteriors, aplegar las més conegudas firmas de Catalunya.

lo pur, composició publicada per *La Música Ilustrada*, música de J. Donato Vidal, lletra de Angelo Bignotti. Preu, 6 pessetas.

El primer número de la revista mensual catalana d'arts y lletras *Auba*, ab la que establím el cambi.

La revista castellana *Germinal*, de sociologia, literatura y politica, ab la que també establím el cambi.

—

El passat dissapte l'«Associació Wagneriana»'ns enviá'l següent comunicat, que gustosos insertém:

Senyor Director de JOVENTUT.

Els abaix firmats li pregan se serveixi insertar en el periódich de sa digna direcció el següent comunicat, per lo que li anticipan el seu reconeixement:

Havent considerat la Junta directiva de la «Associació Wagneriana» que la execució de *El Capvespre dels Deus* en el Gran Teatre del Liceu no era digna de la grandesa de l'obra, y estant conformes ab dita Junta els socis, qu'en nombre considerable assistiren á la Conferencia celebrada'l passat diumenge, acordá dirigir á la Empresa y Junta de Propietaris del Teatre del Liceu dos oficis protestant d'aquella execució. Peró desitjant la Junta directiva de l'«Associació Wagneriana» que l'acte de protesta no pogués semblar may dirigit á perjudicar els interesos de la Empresa del Liceu, va enviar els dos oficis particularment á ditas entitats, abstenintse de donárloshi publicitat en la premsa de Barcelona.

Y havent la Empresa del Liceu imprés y repartit als concurrents d'aquest teatre la protesta á ella dirigida, aquesta Junta directiva's considera deslligada de l'abstenció que va imposarse en obsequi á dita Empresa, y ab l'objecte de contribuhir á la publicitat per ella tan desitjada, transcríu á continuació la fulla repartida:

«La Empresa del Gran Teatro del Liceu ha recibido el siguiente oficio:

«Associació Wagneriana».— Barcelona.

L'«Associació Wagneriana», en la reunió celebrada en el día d'avuy, ab assistencia de més de doscents socis, ha acordat dirigir á vosté, en calitat de director de la Empresa del «Gran Teatre del Liceu», la més ferma y enérgica protesta per la indigna execució qu'ha obtingut *El Capvespre dels Deus* en dit teatre, á causa de la incompatibilitat ben manifesta entre la grandesa d'aquesta obra y la ineptitut dels elements ab que s'ha donat á conéixer á nostre públich; fent sols una especial y honrosa excepció en favor del mestre Franz Fischer, qui, á pesar de la deficiencia dels medis ab que comptava, s'ha revelat digne intérprete del inmortal Ricart Wagner.—Al tenir el sentiment de dirigirli aytal protesta, l'«Associació Wagneriana» espera una radical esmena pera lo successíu, puig en cas contrari se permet recomanarli que renuncihi per complert á la representació de las grans creacions del mestre de Bayreuth, perque executadas en las actuals condicions, ni reportan cap gloria á son autor ni han de produhir cap benefici á la Empresa que vosté dirigeix.—Deu li dongui molts anys de vida.— Barcelona, 17 de novembre 1901.—Per l'«Associació Wagneriana».—El president, *Joaquím Pena*.—El secretari, *Rafel Moragas*.—Senyor director de la Empresa del «Gran Teatro del Liceu».

Dejo á la consideración de los señores propietarios, abonados y habituales concurrentes á este Gran Teatro, el apreciar la justicia de las manifestaciones contenidas en el precedente oficio.

Barcelona, 21 de noviembre de 1901.—*Alberto Bernis.*»

El senyor don Albert Bernis deixá á la consideració del públich la justicia de nostra protesta; nosaltres també li deixém, fent sols constar que durant la representació en que va repartirse aquesta, las ovacions foren molt poch entussiastas y espontanias.

El senyor president de la Junta del Gran Teatre del Liceu, procedint de manera ben contraria, no sols no ha volgut publicitat, sinó que'nsha retornat l'ofici, sense ni menys acusarne rebut ni tampoch donarne compte á la Junta que presideix, segons va manifestarnos un senyor vocal de la mateixa. Y com que s'han fet circular veus respecte de dita protesta desfigurant el seu contingut en perjudici de l'«Associació Wagneriana», ens considerém per aquest motíu obligats á transcríurela á continuació:

«L'«Associació Wagneriana», en la reunió celebrada en el día d'avuy, ab assistencia de més de doscents socis, ha acordat per unanimitat dirigir á vosté, en calitat de President de la Societat del Gran Teatre del Liceu, la més ferma y enérgica protesta per la indigna execució qu'ha obtingut *El Capvespre dels Deus* en dit Teatre, estimant que la principal responsabilitat es pera la Junta de Govern que vosté presideix, la que deuría vetllar millor pera que las obras escénicas fossin presentadas d'una manera més respectuosa pera sos autors y pera la importancia de Barcelona.—L'ausencia absoluta de direcció artística, la desorganisació de tots els serveys, particularment els escénichs, y'l desconeixement manifest dels dramas lírichs de Ricart Wagner per part dels que dirigeixen la marxa del Gran Teatre, obligan á l'«Associació Wagneriana», ab molt sentiment, á endressarli aquesta protesta, y li donan dret á esperar una radical esmena en lo successíu, recomanantli, en cas contrari, que prescindeixi per complert del repertori wagneriá, ab lo que, á la vegada que tributarán el millor respecte á la memoria del mestre, satisfarán els grans desitjos de la gran majoría de propietaris d'aqueix Teatre.

Deu li dongui molts anys de vida.—Barcelona, 17 de novembre de 1901.—El president, *Joaquím Pena.*—El secretari, *Rafel Moragas.*—Senyor president de la Junta de Govern de la Societat del Gran Teatre del Liceu.»

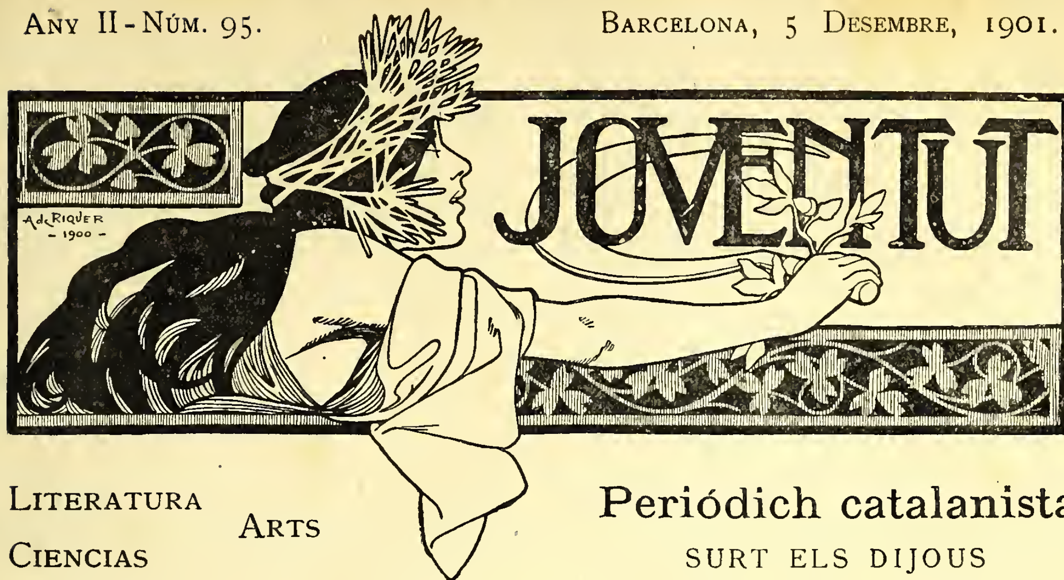
Si avans, pels motius exposats, no havíam comunicat al públich las protestas que acaban de transcriures, avuy, al ferho, ens cal manifestar que cumplím ab lo que de bon principi haurían sigut nostres desitjos, desde'l moment que la Empresa del Liceu s'ha avensat á efectuarho. Y faltaríam á un dever de gratitut si, al acabar, no donguessim á don Albert Bernis el més coral testimoni de nostre reconeixement per la propaganda que á favor de l'«Associació Wagneriana» ab el seu acte ha realisat.

Barcelona, 22 de novembre de 1901.

Per la Junta Directiva de l'«Associació Wagneriana»: El president, *Joaquím Pena.*—El secretari, *Rafel Moragas.*

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

ANY II - NÚM. 95. BARCELONA, 5 DESEMBRE, 1901.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

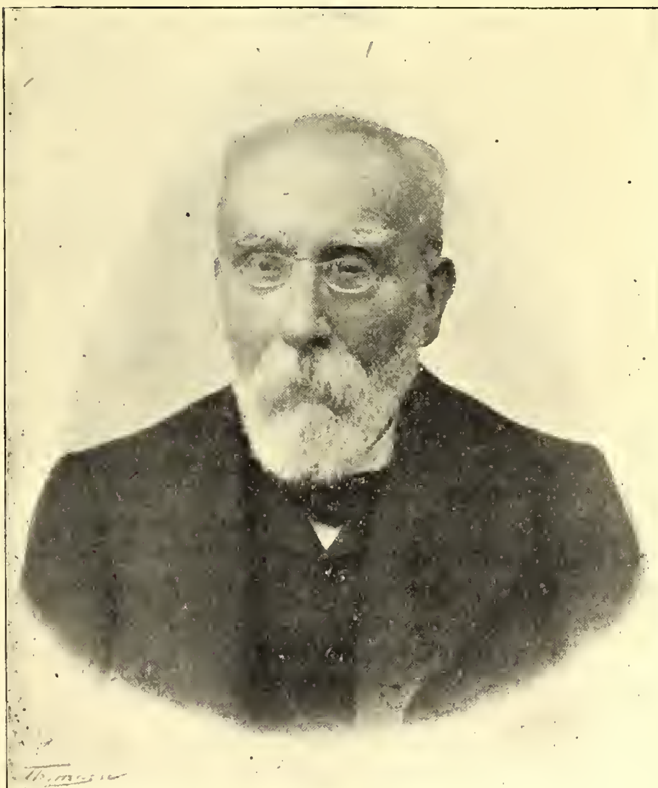
Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT.	20	CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. .	40	»
» » SENSE FOLLETINS.	25	»

SUMARI:

FOLLETÍ:

PI Y MARGALL

En Pi y Margall ha mort. Ha mort quan comensava á ésser comprés. Trepitjant la tomba, aguantava ab serenitat l'alé covadora d'ideas grans. Avuy que aquestas van obrintse camí, avuy que comensan á triomfar, el gran apóstol desapareix, satisfet de la seva obra, convensut de que no haurá sigut inútil, tranquilisat respecte al seu pervindre. Sembla qu'hagi volgut dir: «Ara que per fi hi há qui m'entén, ara que tants cors bategan acompassats ab el meu ja cansat, ara puch morir!»

Per això, en aquests moments d'amarga pena, una satisfacció'ns cab: la de que Catalunya comensi á fer justicia al gran home; perque si en Pi y Margall se vegé casi sempre aislat y no comprés en vida, la compensació qu'aviat tindrá la seva obra de constancia y de virtut, ha d'ésser verdaderament grandiosa.

Sa vinguda á Catalunya'l passat maig aumentá encara més sens dubte'l seu convenciment de que s'acosta la desitjada redempció, al sentir vibrar á son entorn tot un poble conscient assedegat d'autonomia.

Al nombrarlo president dels Jochs Florals, no sols rendirem un tribut tardá d'admiració al literat eminent, al sabi filosop, sinó que demostrarem també al politich conseqüent y honrat y al sociólech clarividenT, qu'estimavam la seva obra en lo que valia, puig bategava en ella un esclat de vida que no podian sentir aquells politichs d'ánima morta que'l titllavan d'edificar sobre runas, no adonantse de que las runas eran ells, y no comprenent que com á tals serían esclafats pera que s'aixequi la societat futura.

Com á catalanistas, el millor elogi que podém fer d'en Pi y Margall es dir qu'era digne fill de sa Patria, y dirho sobre tot avuy que tant se trevalla pera redimirla y reivindicarla. El jorn en que Catalunya gosi altre cop de sos drets, aquell jorn, ab quín goig recordarém que fou ell qui primer escampá la llevor nova! Ab quina satisfacció reconeixerém la part que se li deu de l'autonomia obtinguda! Com si ell fos l'arca santa que precontenia'ls ideals del pervindre gloriós, ha mort quan aquests ideals s'expandían ja per totas las conciencias. L'arca, pletórica, s'ha esberlat; mes arreu s'escampan sos aromas.

Si gran ha d'ésser el sentiment de tots els bons patricis per la mort d'en Pi y Margall, quánt més no han de plorarlo'ls que, com nosaltres, havíam tingut la sort de tractarlo personalment! Durant sa estada á Barcelona, en tota ocasió, y molt especialment al visitar nostra redacció pera donarnos un arreveure qu'ha resultat un adeu per sempre, no's cansava de manifestar sas simpatías pel nostre periódich, demostrant que seguía ab vivissim interés nostras campanyas politicas y artisticas y oferintnos sa valiosa cooperació. La trista noticia de sa mort ha vingut á sorpéndrens en el moment qu'esperavam rebre un de sos magistrals articles pera nostre número de cap d'any.

Un altre dia Joventut estudiará ab la extensió deguda la grandiosa obra politica y sociológica d'en Pi y Margall. Avuy no podém fer més que venerar sa memoria: procurém demá ésser dignes hereus de son preciós llegat.

La Redacció.

LA LLIBERTAT

En la conciencia dels pobles y en l'esperit dels homes, els erros y las falsas apreciacions hi arrelan ferm, essent sempre dificultós adressar el pensar de la gentada torsat per las accions socials que, afalagant instints atávichs, retardan l'actuar conscient dels homes en la societat. Tot lo que son propagandas que induheixen á la resolució de problemas humans per la violencia de la exaltació dels instints, corprén á la multitut que no ha pogut deslliurar á la personalitat del predomini impulsíu qu'es caracteristich del estats civilisats rudimentaris. Per això's veu el contrassentit de voler assolir l'ideal gran de la llibertat humana que senten els homes com aspiració á un estat de major perfecció moral, usant de procediments ancestrals, exercint la tiranía y valentse de l'acció despótica, de la forsa, de la violencia. Es l'ideal de la perfecció que, no comprés y sols sentit com á venjansa, serveix d'escusa pera que perdurin en la personalitat humana las explosions egoistas que mostran un esperit endarrerit y per tant mancat de la educació moral y dels batechs del amor, que son la proba positiva del perfeccionament psicológich y social dels homes.

La llibertat significa sempre progrés humá, perque deixa lliures de coacció al home y als pobles; mes la llibertat sols pot ésser amorosa, y no acció rancuniosa que's val de la violencia pera enderrocar una tirania substituhintla per un'altra. No es llibertat oprimir la vida natural dels pobles, ni es llibertat tampoch el desvari de voler desnaturalisar el desenrotllo normal de la diferenciació de las personalitats nacionals. La llibertat es condició inherent á la evolució de la vida

pera que progressivament se perfeccioni. No ho es pas, la llibertat, una concepció ideológica, ni una aspiració social abstracta, ni tan sols un estat legal promulgat com dret politich per llegisladors revolucionaris: la llibertat es condició inseparable del esperit humá, que la posseheix pera perfeccionarse y pera l'amor, y no pera degradarse y pera la violencia, com ocurreix ab aqueixa falsa llibertat que fa impotent y esclavitza al home al afavorirli la perversió dels sentiments y al impedirli la ilustració veritable del esperit y la normalitat del pensar.

L'autonomisme, ó sia la doctrina social deduhida del fet positiu de la vida, es l'acció sociológica única qu'es funció de la veritable llibertat. No's detura l'autonomisme á proclamar una llibertat sistematisada en un aspecte de la vida del individuu ó de la vida de las colectivitats: l'autonomisme, fonamentat en la complexitat progressiva de la vida desde l'individuu fins á la humanitat, determina l'actuar lliure en l'home, y en tots els organismes socials y nacionals. Mes aqueix actuar lliure no vol dir que's consenti la regressió, ni l'acció de la imposició violenta: vol significar amor y armonia de funcions que determinan la veritable unitat, la gran unitat de la vida social de la humanitat pera'l progrés y la civilisació, resultat d'una suma, infinita pera l'análisis, d'elements cada cop més diferenciats.

Mes passa, que'ls autonomistas son titllats de regressius y fins d'atávichs, y de contraris á la llibertat, y que'ls uniformistas y opressors del pensar, sentir y voler dels homes y dels pobles, son considerats com apóstols de la llibertat y com á determinadors del progrés y de la civilisació. No es llibertat supeditar la societat á la plutocracia y al militarisme, ni colonisar destruhint, ni l'imperi de la revolució demagógica per la que la justicia, esclava del atavisme y d'un estat de bogeria colectiva, es tiránica, violenta y destructora, ni las atrocitats esgarrifosas de la intervenció europea á Xina, ni'l consentir els assessinats y violacions á Armenia peró rompent las relacions ab Turquia per motiu de diners, ni'l permetre la horrible injusticia del Transvaal, ni'l convertir la politica en ofici... y, no obstant, totas aqueixas accions opressoras, tiránicas y fins criminals, son realisadas ó consentidas arreu per organismes de govern representants de la llibertat que no es llibertat, sinó medi pera deturar la empenta normalisadora de las novas ideas socials.

La llibertat no pot ésser tirania, es sols amor; amor que feconda'ls esperits y'ls pobles, que determina drets y devers, que permet al individuu y á la colectivitat la expansió de las activitats normals de la vida, y que dignifica al home perque li afavoreix el progressiu perfeccionament de la personalitat. L'home lliure ha d'ésser l'home bo y l'home amorós que's devetlla per la propia educació moral, que té conciencia de la dignitat humana, que rebutja ésser mogut per accions que son antissocials y antihumanas, perque son manifestació de degeneració social ó de degeneració biológica del individuu. La llibertat veritable es salut social; la falsa llibertat, la llibertat de la tirania dels impulsos malaltissos de las personas y de las colectivitats, es acció morbosa qu'angunia la vida dels pobles. La llibertat del autonomisme acobla'ls homes per l'amor qu'es vida; la llibertat jacobina imposa'ls seus principis tiránichs per la opressió y la violencia, que produheixen la mort.

El progrés, la civilisació, naixen de la salut del home y dels pobles; l'atavisme, l'endarreriment y la tiranía, son determinats per pertorbacions, desequilibris y perversions del esperit del individuu y de la conciencia de las colectivitats.

L'autonomisme es el progrés, la civilisació, la dignitat humana, la llibertat; l'uniformisme, ó sia la tirania de la llibertat jacobina, es endarreriment, esclavatje y opressió. L'autonomisme es diferenciació; la diferenciació es lley de la vida que's cumpleix en las societats y que s'imposará com un major estat de perfeccionament en la organisació social dels nucles humans, establinthi la veritable llibertat. Qu'es la llibertat individual y social que s'enclóu en els principis del Catalanisme. Per aixó en la lluyta social del nostre poble, el Catalanisme es l'acció més avensada y més radical. Es la llibertat de la nostra vida: es, per tant, la veritable llibertat.

D. Martí y Juliá.

FEM JUSTICIA

Fer justicia, donar á cada hu lo que li pertoqui, es un acte agradable sempre—perque naix del cumpliment d'un dever sagrat, —encara que al ferho s'hagi de criticar la conducta d'un individuu ó d'una personalitat jurídica. Mes si's pot alabar, es doblement agradable, tant si la persona objecte del acte es amiga, com si es extranya ó enemiga.

Cumplint nostre dever, seguint com sempre la regla de conducta que'ns imposarem al empendre nostra tasca (la d'ésser imparcials), ens ocuparém, com se mereix, del ultim discurs del distingit diputat don Bartomeu Robert.

Al ferho, prescindirém per complert de qüestions que per qualsevol cantó puguin semblar personals, ó sían las nascudas de la simpatia ó antipatia que un sempre sent vers un individuu determinat. Prescindirém de si'l programa del doctor y de sos companys es idéntich ó no al nostre; de si sempre l'han defensat en tota sa puresa; de si ells foren elegits diputats en mérits d'unas eleccions qu'en son dia combaterem; de si'ls discursos qu'en els *meetings* havian pronunciat eran ó no criticables per qualsevol concepte: com també de si'ls qu'en el Parlament havian fet eran ó no defensables. De tot devém prescindir y'n prescindirém, y'ns atindrém tan sols al ultim discurs del doctor Robert en el Parlament del Estat espanyol; discurs pronunciat ab la cooperació silenciosa de sos companys de diputació.

El discurs del doctor Robert es lloable; y nosaltres, per tal motiu, no podém menys de felicitar al orador.

—

Al exposar sas ideas y sa convicció, realisá un acte civich, gran y de valor: un acte digne d'un bon patrici.

Tal volta desde qu'existeix el Parlament en l'Estat espanyol, de primers del sigle passat, no hi ha tingut lloch cap acte tan serio y tan digne. Y es possible que, tal com van las cosas y com se presenta l'horitzó de la política, sía'l primer y l'ultim. De tots modos, ha tingut lloch.

Llástima de discurs pera un Congrés ahont no tan sols no produhirá resultat (en tot cas contraproduhent), sinó que ni'l devian escoltar com era degut, ni, escoltantlo, podian entendrel! Ara pot compendre'l doctor un dels motius, tal volta'l més petit, de per qué no eram partidaris d'anar á las eleccions per'arribar al més desacreditat de tots els parlaments. Créguins: es temps perdut, y no val la pena de perdre temps.

En terreno ferm estigué'l senyor Robert al defensar al Catalanisme en son aspecte histórich, fentlo náixer en el regim de Catalunya, primer independent y després autónoma. Per nostre gust, havia de fer constar que'l Catalanisme aparegué com á protesta desprès del Parlament de Casp.

Hauriam desitjat, y per aixó trobém la oració un xich deficient, qu'hagués extés la defensa del Catalanisme entrant en el terrer científich, demostrant que té son fonament en las doctrinas sociológicas modernas. Hauriam desitjat que, pera ferho, hagués explicat la organisació de tota la societat, partint de la primera célula social, l'Individuu, per'arribar al organisme compost, l'Estat.

Y aixís d'una vegada, si l'haguessin escoltat, y entés, tal volta'ls hi hauria caygut dels ulls la vena que no'ls hi deixa veure la veritat de nostre natural y patriótich desvetllament, y la principal base de nostras doctrinas.

Al dir que volém una disgregació de la sobirania del Estat (en son poder central), podia afegir que nostre ideal es reduhir á la més mínima expressió tota sobirania, puig pera nosaltres el Poder no deu ésser més que'l punt de convergencia de tots els drets y devers dels individuus y personalitats que constituheixen l'Estat.

Al examinar las Bases de Manresa, va parlar de *punts essencials* y qüestions *accidentals* ó detalls, y podia fer constar qu'en conjunt son els fonaments sobre'ls que volém aixecar l'edifici de l'autonomia de nostra Patria. Y que quan á la práctica arribém, la Vida (la gran mestra), ens ensenyará lo que'n deu quedar d'ellas y lo que deurém deixar per inútil ó inaplicable dadas las circunstancias, puig de cap modo podém nosaltres volernos sustraure á la lley de la evolució progressiva.

De l'afirmació de que la rassa llatina no es apta pera la federació ó confederació, no valia la pena de que se'n fes cárrech, donchs

l'autor d'aquella's veuria ab grans penas y trevalls pera demostrarla.

Justissim estigué al examinar la qüestió religiosa, tocantla tan sols de pas y lleugerament, y recordant l'esperit de tolerancia que regná en altres temps en nostra Patria. Y podia afegir que'ns calumnian al dirnos *clericals*; que no ho serém may de *clericals*, ni d'una religió positiva de las admesas, ni de la *rousseauniana* del Pacte social, ni tampoch d'una religió negativa, que al fi y al cap es tan intolerant com aquella; y nosaltres volém ésser y som eminentment tolerants.

Temps perdut fou el que dedicá á explicar que la *igualtat jacobina* de la Revolució francesa es inadmisible per nosaltres, com ho es per molts filosops y politichs moderns que no son gens reaccionaris. Estém convensuts de que ni saben *aquells* lo qu'es la vera igualtat, ni coneixen de la Revolució francesa altra cosa que'l cant de *La Marsellesa*.

L'optimisme que vosté va manifestar, dihent que l'Estat espanyol, d'avuy, pot cambiar y fins avensar, ja li passará, donchs vosté sab de memoria que'ls Estats que no evolucionan moren. Diguins, ingenuament, ahónt l'ha vista aqueixa evolució tan necessaria al Estat espanyol, ja sía en l'ordre moral, ja en el material. ¿Veritat que'ls morts no evolucionan?

—

A conseqüencia del acte de vosté, senyor Robert, avuy els representants (sic) del Estat espanyol, y'l govern, ja coneixen de sobras, si no totas, gran part de las aspiracions de Catalunya: aixis es que si no atenen las justas peticions qu'en nom d'ella se'ls hi fan, no's podrán cridar á engany més tart, passi lo que passi.

Repeteixo, senyor doctor, que vosté ab son ultim acte mereix bé de la Patria y del Estat espanyol. També'l mereixen sos companys, per més qu'hauriam preferit que, ja que hi eran, haguessin parlat, donchs un n'hi há qu'hauria pogût dir quelcóm de bo y digne d'ésser escoltat.

—

Senyor Robert: si al predicar en tot ó gran part nostras doctrinas redemptoras, els politichs de professió no l'escoltan, estigui tranquil, que aquí l'escoltarém ab gust els que, dintre la *Unió Catalanista*, las hem defensadas y las defensarém sempre nostras Bases de Manresa. Si al defensar els principis d'autonomía y'ls nostres drets, l'increpan y l'odían, aquí li obrirém els brassos ab respecte y amor, y en el cor de cada catalá hi quedarán escritas ab carácters inesborrables las lletras que componen el nom de vosté. Y sobre tot, tindrá la tranquilitat y satisfacció d'haver cumplert son dever.

Y permétins, senyor Robert, que li recordém que ab la ensenya de las Bases de Manresa, ab el penó de las quatre barras, s'ha lograt desvetllar un poble. Donchs avant sempre, que ab aytals ensenya y penó arribarém á assolir nostres ideals. Ha arribat el moment de que'ns preparém pera poder, en son dia, exigir lo que de dret ens pertany.

Y que'l jorn de la resurrecció de Catalunya arribi prompte y trobi á tots els catalans aplegats, agermanats sota la santa bandera de nostra benvolguda Patria!

TRINITAT MONEGAL.

EL PRÍNCEP

Quem ait (Callimacus) cum ei nihil adversum accidisset, e muro se in mare abjecisse, lecto Platonis libro.
(CICERÓ: *Tusculanæ*, lib. I.)

Young-tí, l'emperador de Chung-Knó, podía estar ben content del seu fill. Ne tenia un de sol, mes era molt digne de continuar sa rassa: instruhit, valent, fort de cos y d'esperit, y tan modest, que may havía volgut que li diguessin més que Lou, en substitució del nom pompós que li havía posat son pare.

Lo que més agradava al sobirá era'l reculliment ab que'l jove escoltava las explicacions, aquella atenció may fatigada ab que seguia las llissons dels mestres, aquella delicada manera de ferlos sentir sa superioritat ab preguntas impossibles de contestar la majoría de las vegadas.

D'aquest reculliment, d'aquesta atenció y també d'aquesta superioritat donava probas una tarda, seguint pels jardins de la ciutat sagrada al seu mentor, que més semblava parlar al amich que al deixeble ó al príncep.

—En la part dels jardins exterior á las murallas—anava dihent el mestre—hi há un home extraordinari que voldría que coneguessiu.

—¿Quí es?

—Quan era jove feya de mariner... avuy els uns el tenen per boig y'ls altres per sant; lo cert es que sens haver passat per cap universitat, té una paraula encisadora, predica als humils, que l'escoltan ab atenció, casi ab devoció, y després se'n tornan capficats, sentint que sota sas paraulas s'hi amaga quelcóm que no poden entendre.

—¿De mariner va passar á apóstol? ¿Cóm se feu aquest cambi?

—Un beneyt de terras endintre que may havía trepitjat un barco, se'n va anar per las platjas predicant la descuberta d'un món nou que, segons ell, havía d'existir á l'altra banda del mar, allá hont ningú havia arribat ni tan sols ab la imaginació. Va trobar adeptes, y va acabar per embarcarse. Feya molts mesos que no se'n sabía res, ja ningú's recordava d'ells, quan una barca pescadora va portar á terra un náufrech que feya días havian trobat en mitj del mar, sobre un tauló de sés. Al saltar á terra li van preguntar cóm se deya y respongué — Tchi. — Desd'alashoras tothóm li diu Chang-Tchi. Després se va saber qu'era l'únich vivent d'aquella expedició famosa pera descubrir un nou món.

. . . .

—¿Sentíu?

—¿Qué?

—Es ell que parla... Veniu, poseuvos aquí darrera d'aquest arbre, que'ls pobres que l'escoltan no os vegin.—

El que parlava era un home de mitja edat, que'l dolor y la miseria havian fet vell, magre y groch com un mort; anava vestit ab un drapot no més; semblava un apóstol. Sa veu, fonda y un xich ronca, vibrava sobre'ls caps dels oyents, en quinas caras se pintava l'admiració; se coneixia qu'anavan á buscarhi un consol y que se'n havían d'entornar devant de lo incomprensible.

—Ja feya días que navegavam—deya l'apóstol,—primer en una gran calma, després entre tempestats y vents contraris... Haviam fet molta via. Teníam enrera á Daï Nigspon, y ja eram al Mar Gran, ahont no's veu may cap barca á l'aygua ni cap aucell enlayre, y qu'es tan fondo, que si un vaixell s'hi enfonzés ni en un any arribaría abaix. Comensavan á escassejar els queviures y comensava á flaquejar nostra fe. L'un deya qu'allá al cap d'avall trobaríam la unió del cel ab la mar, y que no podríam anar més endevant; l'altre que'l mar queya en l'infinit allá al horitzó; l'altre que si tiravam més enllá arribaríam ahont naix el sol; en fi, tots esperavam y temíam quelcóm d'impensat, tot menys aquella terra que'l nostre patró deya, tot menys aquell món nou de qu'ell mateix ja comensava á dubtar.

—Per fi, un dia, menjant, el crit d'un company ens va fer caure dels palets els últims grans d'arrós que'ns quedavan; ab els ulls flamejant, ens senyalava una claror dolcíssima allá al horitzó, quan la fosca de la nit invadía la volta blava... Al veure alló, ens va entrar una febre!... La mar, com una bassa d'oli, no'ns empenyia, el vent havía amaynat del tot... Ens vam agafar als rems, nirviosos, exaltats, vam treure las últimas forsas del nostre cos, que semblava un manyoch d'ossos; vam gastar las darreras energías, mes vam conseguir fer volar la barca sobre l'aygua, y quan tot el cel s'ennegría darrera nostre, vam arribar á n' aquella llum.

En senthi, deixarem els rems y'ns quedarem ab la boca oberta, admirats; tot el cel era llum, sense que's vegés cap astre, y la mar també, y tots dos eran calor y felicitat y vida... que'ns nodría, que'ns penetrava... Sentiam tots els problemas resolts, tots els dubtes aclarits, totas las malifetas perdonadas, y com si la ciencía se'ns hagués infús de sobte, vam coneixe totas las cosas divinas y humanas, y las sevas causas; y en virtut d'aixó, vam sentir tots els desitjos satisfets, totas las ambicions apagadas, y no vam tenir més ganas de descubrir mons nous, ni de tornar á Chung-Knó, ni de menjar, ni de viure. No més volíam estarnos allá per sempre més, compenetrats ab l'ayre y l'aygua, sentintnos llum y calor y vida.

. . . .

Jo sol vaig tenir el valor de resistir al encant; sols jo vaig pensar en vosaltres; vaig dirme: aquells pobrets d'allá á la nostra terra que no saben qu'aixó sigui, qué infe-

lissos deuhen viurel... Vaig agafar un tauló y vaig sortirme d'aquella esfera de llum... Al ésser fora, veya als companys com á cossos lluminosos dins d' una atmósfera vibrant... Vaig voler venir, y soch aquí, y ara vos ho dich á tots, als que tinguéu coratje de passar el mar, á tots els forts d'esperit, á tots els valents:

Aneuhi!»—

. . . .

El princep, ab las mans plegadas darrera la espatlla, se'n torná al palau sense parlar al mestre, capficat, sentint que sota las paraulas del vell s'hi amagava quelcóm d'incomprensible, potser una gran veritat.

—

L'endemá dematí'l jove princep se va matar, penjantse al sostre del seu quarto ab un cordó de seda.

Víctor Oliva.

LA ILUSIÓ MORTA

Nasqué la ilusió meva cuberta ab el mantell de la ignocencia pura y d'una bondat sense mácula; s'aná fent gran ab la esperansa d'assolir un dia sa realisació complerta. Aquesta esperansa m'alentava en mon romiatje, fentme somniar de nit el fi volgut y pressentirlo de dia; fi ple de benhauransa.

Llarch, molt llarch l'ovirava aquell camí, á trossos polsós viarany y á trossos fangós ayguamoll; peró'l fi á que conduhia era de pau absoluta. Sentint en tot mon sér la sugestió encisera del atractivol terme, caminava resignat no trobant res nou, sinó trobantho tot ben natural. Els contratemps me semblavan necessaris: tots me'ls havia imaginat avans, y per'xó anava fent via avant sempre.

Nasqué ignorada ma ilusió, produhintme una emoció delectiva d'inexplicable extranyesa, que'm preocupava sovint. La revelació s'efectuá'l dia que vaig sentir, á travers del vel primissim d'una ignorancia candorosa, l'atracció del goig y de la bellesa. Aquell jorn comensá pera mi una era de plahers intims.

La meva ilusió nasqué com naixen las flors bosquetanas, amanyagadas pel bes suau del fresch oreig, humitejadas per las llágrimas d'un cel purissim y de blavor profonda que plora enternintse ab l'inmens frisar de la grandiositat viventa; llumenadas per un sol tebi, peró d'una tebior vital...

La poncella, esdevinguda flor, s'esfullá al voler dar vida al fruyt que contenia; y morí, cumplerta ja sa misió en la terra.

La meva ilusió ha mort sense fructificar! Ha mort boy aponcellada encara, arrebassada pel torb, atuhida per la glassada!...

La Mort ha passat xiulant ab estridencias esferehidoras; sa dalla ha segat un cos en plena joventut daurada, y ab sas grapas s'ha emportat una ilusió qu'era aureola d'aquell cos...

Adeu, ilusió meva! Adeu, ánima gran!...

Mario Sugrañes.

CARRINCLONERÍAS

En el número de *La Renaixensa* corresponent al dia vintivuyt de novembre del present any, hi hem llegit un curiós article titulat *En Víctor Catalá*, firmat per *María de la Selva* (?). Dit article ve á proposar la ja tan coneguda y fins oblidada qüestió, dins del Art, de lo moral y de lo inmoral, de lo net y de lo brut, de lo bonich y de lo lleig, de lo que's pot dir y de lo que no's pot dir, etcétera, etc. Aytal qüestió la creyam acabada del tot pels formidables cops de massa del gran Zola. Mes no es aixís. A propósit d'en Victor Catalá hi há qui vol ressucitarla. Els dos admirables quadros de la vida rural publicats á Joventut per nostre eminent colaborador (*La Vella* y *Agonía*), han excitat els nirvis de donya *María de la Selva* (?). Suposant qu'en Victor Catalá es una dona—y *ell*... vuy dir *ella* sabrá per qué ho suposa—diu que no sab «capir cóm una dona d'un talent tan privilegiat com lo que's manifesta en l'autor de *La Vella, L'oca blanca* y *Agonía*,'s dediqui ab tanta sanya á treure'ls drapets al sol de sas congéneres las donas y de tota la pobra gent pagesa en general, dels que sembla no coneixen res més que'ls defectes y y miserias, com si al cap d'avall aquestas no fossin per tot arreu patrimoni de tothóm!» Ja donya María (?) ha ensenyat la orella. Com se diu vulgarment... *ja som á Sans*. ¿Donya Maria (?) pertany tal volta al estol

d'escriptors buyts, montanyenchs de vano, que may han sentit de cor las grans impresions de la Natura ni l'esclat ver y furient de las passions humanas? Qui sab! ¿A donya Maria (?) no li plau el *fondo* dels sentidissims dramas d'en Catalá? Pitjor pera ella! ¿Será perque en Catalá sent de debó, perque escriu ab l'ánima, perque reb directament la visió dels camps y de las planas? ¿Será perque donya Maria (?) no sent de debó, ni escriu ab l'ánima, ni reb directament la visió dels camps y de las planas? Qué hi dirá un hom!

Els pagesos no son inviolables—dins del Art—y d'ells poden dirne'ls escriptors lo mateix que puguin dir—sempre dins del Art—dels habitants de ciutat. Com ells tenen passions—y ordinariament menys cultura—y de las passions no sempre'n resultan accions bellas. Ja va fentse ridicul aquest afany de santificar tot lo que fa olor de terra. La *pose* montanyenca va resultant tan ridicula com la *pose* modernista. Ni la montanya es una font d'eterns idilis, ni'ls pagesos son sants, ni la vida del camp es deliciosa, ni las noyas hi son ángels! Sols es hermosa y santa la Natura, la gran Natura que domina las petitesas dels homes y llurs impulsos mesquins! Sols es hermosa la gran Natura, ab sos cimalls y sos boscos, sos rius y sos aucells, sos paisatjes poétichs y sos abims esgarrifosos! Pera aquesta Natura deu reservar donya Maria (?) sos entussiasmes! Pera aquesta Natura plena de bellesas, peró també de maldats, odis, crims, venjansas, brutalitats, hipocresias, perque tot aixó es humá, es fill del home, y l'home's mou sempre dins de la vera Natura! No pera naturas falsas, ab homes de cartró y passions de carquinyoli! Dins de la gran Natura's movia Aristófanes al crear la *Lisístrata*. Dins de la gran Natura's movia Sófokles al crear l'*Edip Rey*. Dins de la gran Natura's movia Shakespeare al crear el *Rey Lear*. Dins de la gran Natura's movia Zola al crear *La Terra*. Dins de la gran Natura's movia Maupassant al crear la *Historia d'una criada de pagés*, *El Vell*, *La Corda*, *El Diable*. Dins de la gran Natura's movia Tourgueneff al crear *El rey Lear de la estepa*. Dins de la gran Natura's movia Lemonnier al crear *El Mort*. Si'ls llegís, créguins que s'esgarrifaria! Y á fi, donya Maria (?), de que no tingui d'agafar, d'avuy endevant, *el mocador pera taparse'l nas* al llegir els magnifichs quadros *La Vella* y *Agonía*, li recomaném que's fixi en els cants XVIII y XXI del *Infern* dantesch. Sobre tot, ab el vers cent setze del primer y ab l'ultim del segón, ó quedará asfixiada del tot, ó may més tornará á treures el mocador per'allunyar fortors literarias. Li hem indicat las obras esmentadas per si té quelcóm que dirne. Peró, al menys, á n'el Dant, tráctil bé, perque'l pobrich ne sabia un xich de fer versos!

Y ara, donya Maria (?), permétins que á una indiscreció de vosté, nosaltres responguém ab un'altra. Vosté creu qu'en Catalá es una dona: donchs nosaltres creyém que vosté es un home. Y á més, creyém que no sols es home, sinó escriptor: escriptor de vano, enfurismat contra d'un que's presenta en el camp de las lletras catalanas ab un brahó y una empenta que sols posseheixen á Catalunya tres ó quatre mestres, alguns dels quins ja no escriuhen. No s'hi enfadi, *home*, no s'hi enfadi ab en Catalá: segurament sas *boutades* no li farán fret ni calor, ni'l mourán á deixarli'l lloch á vosté. Y nosaltres li agrahirém que no li deixi, perque no'ns agrada pendre'ls nanos per gegants, ni'ls paissatjes aygualits per fragments de Natura.

La *indirecta* que'ns dirigeix al comensament del article, li perdoném de tot cor. Lo únich que deplorém es que no hagi entés el sentit de nostre articlet *Novas orientacions feministas*. Y ho sentim més—per vosté—perque no era gayre dificil d'entendre.

Y dispénsins, donya Maria (?), si doném la qüestió per acabada.

G. Zanné.

Barcelona, 29 novembre, 1901.

TRETS DE FONA

V

UN ESTAMENT.

...Peró es que tu mateixa no't donas compte del gran paper que representas... Tus, tus, no te'n estiguis... ¿Veus? Te passa en tot com en aixó: perque qualsevol vehina t'ha dit que aqueixa tos es dolenta, tu ja t'has espantat. No, dona, no: aixó no es més que un lleuger costipat; y la sanch es del estómach, no't cápiga dubte... Després, qu'en una dona no se n'ha de fer cas d'aixó... podria ser... Peró es que hi teniu mania. Creume, el pol sím del suro á la fábrica, á la llarga no dich jo que una petita irritació... peró molt á la llarga y res més que una irritació insignificant... Si, tens rahó; peró veurás: aquest món es una cadena; tot va lligat. Es clar que es una desgracia, peró pensa: aquí tens els metjes: ¿cóm ho farian si no hi haguessin malalts?

...Jo voldria que tu te'n donguessis compte del paper que representas en aquest món. Tots som grans de sorra y hem d'enorgullirnos de formar part de la cals que lliga'l gran edifici de la societat moderna... Si, ja ho veig: ara's vol que sigui un edifici cadascú... Oh... oh... quínas cosas de voler!... No, lo que hi há es que vosaltres no teniu fe en la vida qu'ha de venir després del jutjament. Sou massa superbs.

...¿Cóm dius? No, dona, no, utopia, idealisme... ¿Una participació en els guanys, has dit? ¿Retiros, seguros?... ¿Cóm, cóm?... Veurás, dispensa, vosaltres las donas no heu nascut pera debatre qüestions económicas... sou sérs débils... ¿El trevall de la fábrica?... Bé, aixó es un'altra cosa... Creume á mi: m'agradaría que vos compenetressiu del gran paper que representéu en el món. Vosaltres sou el pilar de la moderna societat. Peró es alló: la vostra ignorancia no vos deixa veure ni la vostra importancia mateixa... Tan orgullosas que tindriau que serne! Ja ho veig, estém en ple positivisme: es horrorós! Tan felissos que podriau ésser si sapiguessíu conformarvos!... No ho sé pas, peró hem cambiat molt.

Avans la gent tenía á gloria l'ésser martre; ara's concedeix á la gent la categoria de fonament social, y sembla que no'n tinguin prou... Tus, tus, no te'n estiguis... Mira, aixúgat, que t'has tacat la barba de sanch.

F. PUJULÁ Y VALLÉS.

ELS ARBRES MALALTS

Els arbres malaltejan;
els torbs que s'hi rabejan
las fullas se'n endúhen;
las brancas s'hi cor-núan...
els arbres son malalts!
Al caure de la tarda
fan pena, fan basarda
al llarch dels caminals...
Els arbres son malalts!

Fugint de sa brancada,
frisosa l'aucellada
xisclant se'n despedía
quan la tardor venía
ab boyras y mestrals.

Bressols deserts, s'hi mouhen
encara'ls nius que's clouhen
com urnas sepulcrals...
Els arbres son malalts!

Pobrets! Ni la despulla
que ploran fulla á fulla,
de llit podrá servirlos
quan vingan á embestirlos
—si venen – las destrals...
Oh! no vinguéu encara...
Revífals, terra mare...
Que's fassin alts, ben alts...
Que viscan els malats!!

A. BORI Y FONTESTÁ.

CARTAS Á UN AMICH

Paris, 23 novembre 1901.

Renyam: ja sé que comenso tart á cumplir la paraula, peró estalviam de donarte explicacions que'ns robarian temps; interpreta com deus aquest retrás, y parlém tal com ens prometiam al deixarnos.

No fa molt temps assistia al *Athénée*, á una de las representacions de l'actriu japonesa Sada Yacco, aquella que durant la passada exposició va darse á coneixe al públich de Paris.

Si entrava al teatre interessat, puch dirte que'n sortia'l doble, y de no tenir la proporció d'escriuret y'l convenciment de que'm llegeixes, hauria tal vegada determinat ferne un article, no sé per quin diari dels molts que no'ls pagan. El poderte parlar directament me salva d'ingressar en la prempsa, y si estich, com pots suposar,més que content, no es pas per lo de no cobrar, sinó perque en ella tot lliberalisme deu apareixe baix forma preconcebuda, y una senzilla impresió d'art pren tot seguit l'aspecte de critica solemne.

Ah, els critichs!... Aquests bons senyors que un se'ls imagina barbuts, el cap pelat per tant de saber, ab ulleras de vidres dobles y ab las pinsas á la má, detallant, analisant y sentenciant en gracia dels que no poden per si sols darse compte de lo trascendent!... Peró no'n parlém de tot aixó, que á més de no ésser el nostre tema d'avuy, podria ferme caure en el meu capital defecte.—«*Vosté escríu llarch y'l públich se cansa.*»—¿Te'n recordas?

La Sada Yacco, ab tot y que'l seu art no pot ésser gayre del gust dels parisenchs, ha tingut sempre entre ells lo que se'n sol dir un *succés*. ¿Per qué? Es ben prompte explicat. Un espectacle de color y de costums exóticas, devant del quin el blanch y refinat europeu creu trobarse superior, fa sempre de bon protegir, y á més... quan las cosas prenen *cachet*, l'un hi entrena al altre, las relacions s'hi reuneixen, y s'hi va ab el mateix *chic-rutina* que á las cinch de la tarda s'acut á pendre'l *The de Ceylán* á la *Rue Caümartin*, perque 'l serveixen negres y's paga més car qu'en altres llochs.

¿Veus? Ja torno á desorientarme. No't cansis d'advertirme ¿sents? Me'n vull corretgir d'aquest vici.

En presencia, donchs, de l'actriu de qui vull ocuparme, y de la colla d'actors que l'acompanyan, estich segur que respecte á moltas cosas me darias la rahó com may en discussions has volgut dármela.

Per l'encis especial de lo que representan, te convencerias de que totas las llegendas son germanas. La major part dels dramas que forman son repertori foran ab ben poca feyna transportats al nostre perfecte modo de veure y de sentir, acceptant per tal el que'ns ve de dret d'aquellas cansons evocadoras de recorts envellutats, replens de brodaduras y de puntas blancas embolicant uns cabells flonjos...

Entre'ls tals dramas, un n'interpretan ab preferencia que té per titul *Kesa*. No te'n conto l'assumpto per ésser un recurs del que solen valdres els periodistas, omplint aixis tant paper com poden á expensas del cervell del proxim, peró si te'n diré que podria serne heroina la més gentil donzella de la trovadoresca Provensa assoleyada, y aixó será prou pera que m'entenguis.

En aquest, com en quasi tots el altres dramas, el desenrotllo no pot pas ésser més encisador. Semblan aconteixements contats més que representats, peró contats ab la justa plástica que pot ajudar á la comprensió de la rondalla; y pera que la emoció no quedi per cap cantó deslligada, una melopea d'instruments indefinits, devegadas acompanyant un cant sempre llunyá, mandrós y llánguit, ompla l'ambient de sonoritats descoloridas, que son més ó menys fortas y aceleradas segons l'acció dramática demana.

Ajunta á tot aixó'l decorat substituhint aquella naturalesa que, reproduhida tants cops en els vanos, ens ha dut la sugestió del repós á l'ombra d'un opulent *Lyeiüm-Barbarüm*; posa al devant d'un d'aquests fondos aromatisats pel the en la branca, unas quantas figuras engalanadas ab vestits de tons sencers y lluhissors armónicas; imaginat els peus menuts y calsats de blanch, els cabells negres en abundor, las ombrellas lleugeras y escayentas; al costat de tot lo dit, posahi cavallers ó guerrers manejant armas que tallan, barallantse quan cal ab tota la energia *decorativa*, y poch te costará ferte cárrech del es-

pectacle, sense'ls destorbs que tanca en si una sala plena de petxeras blancas, barrets ab llassos *carneta* y cabells tots tenyits (ab gracia) y *ouvreuses* demanant caritat ab igual poch respecte que's sol fer á *missa*.

Al tractar de la interpretació que aquests actors solen dar als seus papers, es quan te puch convence de lo que més amunt te dich y que m'has tantas vegadas combatut.

Son artistas sense'l vernís-cristall de Conservatori, que mostra als envernissats com si fossin cotxes nous. Aquests, sense *procediments* en els accionats ni en las gradacions de veu, produheixen, plens de bona fe y natural inteligencia, la justa emoció que requereix lo que representan, y no per això deixan, sempre que convé, de trobar efectes esgarrifosos, y més que may els tròban quan de ple's llensan á expressarse accionant y prescindint de la paraula.

Això ben sovint, y quasi sempre en els moments culminants, fa riure á bona part del públich ilustrat... Y quina llástima deuhen sentir alashoras els adoradors del Gran *Kani* envers la rassa civilisada!

¿Poden riuressen? Es clar... ¿Cóm no? La majoria dels seus actors son fills de las aulas académicas, criats a cárrech d'un mestre que s'emociona y fa emocionar als deixebles seguint procediments qu'enllá del any cinquanta obtenian ja premis y accéssits y mereixian l'*aplauso enguantat* del banquer que busca la conmoció, si pot ésser sense trastornarse massa. ¿Cóm l'una cosa pot compararse ab l'altra? Peró jo voldria que per tu mateix fessis la comparació, y que jutjessis d'aquesta fonda ingenuitat de que't parlo, devant per devant de l'actriu cap de colla de la tropa. Es tota ella una perfecta filigrana: voluptuosa sota la rigidesa d'aquells plechs sobris, y deixant entreveure la cara blanca y menuda dins d'un embolich de cabells negres més inflats que pentinats; d'ulls punyents, boca *souple* qu'escampa una veu fina, y d'expressió trista fins quan somriu, se la veu anar y venir á pas d'autómata, encubrint la forsa de las passions per hont passa darrera'l vano menut de borla sedosa, ó plorant agenollada, tot aixugant son plor ab las mans amagadas en els amples plechs de telas coloridas.

Creu que son d'aquellas impresions profitosas qu'educan el sentit sense l'ampulositat dels intelectualismes refinats, y excitan el desitj de poderne rebre la visió en la mateixa font, ahont el públich y'l lloch deuhen completar el conjunt.

Tal com aqui s'aprecia, no's pot pas prescindir del esfors natural qu'esborri lo incomplert del medi, y això es sempre un perjudici evident. Ara'm recordo qu'en las figuras de fondo qu'omplian la escena en un dels moments interessants del drama *Kesa*, vaig descubrirhi mitja dotzena de japonesos empeltats de galo, als que t'asseguro que no'ls hi valia pas alló de que la cúa fa l'aucell... ¿Quin remey queda?

Y deixam aqui dar la culpa á la *Rassa Llatina*. Vivim encara en un temps que'l Teatre sol ésser un art de distracció mitjanament honrat, ó com si diguessim *l'aperitiu* dels *rendez-vous* selectes. Aquí molta gent hi va pera esperar *l'hora de la feyna*, com á Barcelona un amich nostre comprava'l *Noticiero* per'agafar son un cop al llit, ab la sola diferencia de que á n'aquest no li faltava tota la rahó... Y ara ¿qué més t'estimas? ¿que segueixi escribinte, ó que perdi'l correu d'avuy?

No vull, no obstant, acabar, sens esclarir un punt que podrias trobar fosch. Me refereixo á lo que t'he dit al comensament, explicante que'ls parisenchs se senten sempre atrets per lo exótich y colorit. Aquí haig de fer una excepció, y no dich «no sens un cert rubor» perque res hi tenim que veure nosaltres, ó aquest quan menys es el nostre anim.

Parlo del fracás qu'ha *lograt* en el *Nouveau Théâtre* una companyia de *género chico* que volia imposar á Paris els espectacles per horas. Si aquest fracás no hagués passat de la taquilla endins, l'*honor nacional* hauria quedat en son lloch, puig ningú se'n adonava, perque ningú hi anava; peró trascendint la cosa al exterior, y tractantse d'una aventura d'empressari á lo *José María*, els diaris se'n han ocupat, y al temps que l'*art espanyol* va per terra, l'anomenada dels *non plus ultras* sembla buscar pis cap ensota del *Metropolitá*.

T'envio un retall del *Journal* del dia 20. Entératen: veurás quántas miserias han vingut á ensenyar y de quán poca cosa'ls ha

servit la *gracia de Dios* y los *zapatos bajos de charol*. No es que'm complasqui ab la dissort dels que formavan aquesta companyia, res d'això; molt al contrari: y un crit d'indignació llensaria allí hont fos y en bé d'ells. No's poden pas guanyar la vida fent clàssich, que ni sabrian ferlo, ni tindrian gent pera escoltarlo. Lo que dich ve á ésser un plany de més, ajuntat als tants proferits envers lo que ja cruix y s'enfonza, anant á la destrucció inevitable si'l Sol no surt.

Veurás per aquest tros de diari quántas mares de familia y fins pobres infants s'han trobat á sopluig d'una sala d'espectacles, com en la *bodega* d'un barco extraviat d'un grapat de días, mossegantse'ls punys, devorant cols y patatas de guarda-roba y cayent de feblesa sota'ls sillons del pati.

Viva España! (tonada de la *Marcha de Cádiz.*)

Y á propósit de clàssichs: no't descuydis de dirme si á Romea pensan fer res de Shakespeare.

Gracias del encárrech que m'has complert tan bé. Digam quánt te dech, perque no vull fer comptes grossos.

Escriu, escriu: no tinguis mandra.

T'abrassa

ADRIÁ GUAL.

DISCORDIAS FATALS

Ab sorpresa y, més que sorpresa, sentiment, he llegit l'article titulat *Discrepancias*, del senyor J. Planuch y Forn, publicat en el número passat de JOVENTUT, pretenent combatre no *algunas* (!), sinó *totas* (!!) ó *casi totas* (?) las ideas que, sense pretensió de cap classe, vaig exposar en las *Reflexions* que aparegueren en el número 91 d'aquesta ilustrada revista.

Ab sorpresa, perque'l senyor Planuch, que per lo vist no devia llegir prou bé'l meu article, m'atribubeix afirmacions que jo may he fet; y ab sentiment, perque es una nova proba de lo lluny qu'estém encara de la complerta emancipació del proletariat.

Ni jo en el meu article, per no ser périt en la materia, negava'l mérit literari del trevall *Salvas redemptoras*, del senyor Colomer, ni presentava, perque no'm crech apte pera ferho, cap solució al problema social, y si deya qu'eran pochs els que'l comprenian, no vaig tenir la vanitat de contarme entre aquests escullits.

Peró'l senyor Planuch, prenent peu de la benevolensa ab que JOVENTUT admet rectificacions á tots els trevalls que veuhen la llum en sas columnas, á falta sens dubte de materia original, ha agafat el meu article, y després de donarli un sentit complertament equivocat pera poder combátrel á mida del seu gust, fa l'apologia de las societats cooperativas, apoyantse en arguments que deu haver llegit en alguna revista com la que's publica ó's publicava en aquesta ciutat baix la direcció del senyor Salas Antón, pera venir á la conclusió de qu'en las massas obreras hi há *una grossa falta*, *més que d'*INSTRUCCIÓ, *d'*EDUCACIÓ SOCIAL. Com pot compendres per las anteriors paraulas, l'únich móvil qu'ha posat la ploma á la má del senyor Planuch, si no es mala fe, que no ho crech, ni falta de coneixements, que tampoch vull suposar, es l'esperit de contradicció, perque estich casi segur de que si jo arribo á dir en el meu escrit que lo que falta al obrer es *educació social*, ell, sols per contradir, hauria contestat que més qu'això, lo que li faltava era *instrucció*; sense la qual, al meu entendre, may arribará á tenir *educació social*.

Donchs bé: aquest esperit de contradicció, tan arrelat, per falta d'instrucció, entre las classes trevalladoras, es, com deya al principi, una nova proba pera demostrar que la seva emancipació, á pesar de que s'acosta més depressa de lo que molts se pensan, segons profecia del senyor Planuch, está encara, per desgracia nostra, en estat embrionari, del que no'n sortirá fins y á tant que las societats de resistencia, creadas pera millorar la situació moral y material del obrer, procurin donar avuy la *instrucció* necessaria als trevalladors y als seus fills, pera que demá, al ésser homes aquests últims, puguin tenir la *educació social* que tanta falta'ns fa á tots els que del trevall manual vivim.

Serán las mevas ideas tan pessimistas com vulgui'l senyor Planuch; peró en els vint anys que porto de vida societaria, n'estich ja cansat de sentir que'l dia de la emancipació s'acosta á passos de gegant, y com la práctica'ns ha demostrat que tot això no son més

que recursos d'efecte pera finals de discursos y acabaments d'articles, es per lo que demano *instrucció*, perque no'ns deixém enganyar més pels que tals recursos emplean, molts dels quals, per no dir tots, ni saben ahónt van, ni lo que farían demá que vingués la tan sospirada emancipació social.

Si aquesta feyna, que jo encomano á las societats de resistencia, que cap fi lucratíu persegueixen si no es el de millorar la situació del obrer, creu el senyor Planuch que poden ferla las cooperativas de consúm, únicas qu'han arrelat á Catalunya, sía en bona hora: no seré jo qui'ls hi fassi la contra; peró pensar que poden ferla las cooperativas de producció, ahont l'esperit del negoci ha malograt, en quantas s'han establert, tota altra idea noble y elevada (mal de que'n pateixen també bastant las de consúm), es tan utópich, com utópicas son las ideas dels que volen regenerar la humanítat empleant las armas dels traidors y dels assessins.

Per lo tant, senyor Planuch, crech que sols es qüestió de forma y no de fondo lo que avuy separa nostre modo de pensar, y estich segurissim qu'estudiant y no combatent es com podríam algún día posarnos d'acort; perque, per lo que toca á mi, me faltan molts estudis, peró molts, tants, que crech que la meva existencia será massa curta pera arribar á la fi d'un estudi tan complicat com es la qüestió social.

Creyent, donchs, que'l senyor Planuch se dará per satisfet ab lo exposat en las ratllas precedents, podém donar per acabada la discussió, declarant jo desd'ara, dat el carácter del periódich que ab tanta benevolensa acull els meus trevalls, que, en quant á la qüestió present, aquesta es la meva última paraula.

JOSEPH ARNAU.

ELS CASSADORS D'AURENETAS

A punta de día, portant á la espatlla'ls armeigs de las sevas aficions petitas, ara un, després l'altre, van compareixent els cassadors d'aurenetas per las montanyas de la costa, y fixan els paranys per aquells paratjes ahont las cosas del mar y de la terra confonen discretament llurs variats matisos.

Escalonats pels colls, arrupits, amagats y silenciosos com feras al aguayt, mirantse ab enveja'ls uns als altres, restan allí horas y horas tallant bruscament, d'un cop de telas, las curvas ayrosas y lliures com els divagaments d'un cervell jove, dels vols d'aurenetas.

A n'ells, gent d'ánima aixarrehida, res els hi diu la serena pau que á las matinadas s'escampa per las costas quan suaument comensa'l dia y'l sol ixent colora d'un rosat pálit tot lo que's veu. Aquell alé de vida qu'omplena l'ambient quan el sol poch á poch va despertant las aus y redressant las flors colltortas, ells no'l senten pas, amatents á esclafar ab má grollera'ls capets, tendres y brunyits com grans de rahím, d'aquells aucells de pas que brunzents creuhan l'espay y xisclant saludan al día.

Indiferents á tot, ab la inmovilitat del parássit, encara'ls troba allí—y'n son las notas negras—l'enlluhernador concert que al mitj día per aquells encontorns se desenrotlla, quan el cel es ple de llum y s'encenen els cadmis de las rocas, y'l mar, talment de cobalt, joganer entre ellas, descápdella de tant en tant, ab tendre remoreig, una ona que té quelcóm de caricia.

Al capvespre tornan al poble, caminant silenciosos, habituats com están á no dir res en tot el dia, y pensant en si l'endemá fará un vent favorable pera la passa.

. . . .

. . . .

Ideas de progrés, pensaments lliures, aspiracions novas, sentiments purs, passions de joventut, veus dels poetas que feu vía per amples camins de llum vers l'Amor y la Bellesa... també trobéu sota vostre gent sens ideas, de pensaments migrats y aspiracions egoistas, orfes de sentiments y de poesía, qu'os esperan al pas traidorament per'aniquilarvos, impotents y envejosos.

Mes, per moltas que'n matin, sempre'n passan de novas d'aurenetas, y quan remuntan el vol pel cel infinit, sobre'l mar inmens y la terra grandiosa, qué'ls deuhen veure petits als paranyers de coll que hi há á las costas.

G. Vilanova.

POBRE Y ORGULLÓS

Tots els vespres la Mercé, quan sortia del colegi y'l criat l'acompanyava á casa seva, veya al mateix pobre que li tenia'ls ulls fixos desde que sortia d'una casa fins qu'entrava á l'altra.

A'n ella li feya llástima y fins ho havia contat á sas companyas y á la mateixa mestra.

Era un xicot jove, de rostre simpátich peró demacrat, ab els ulls molt fondos. Blanch, y molt miserablement vestit, no se li podia dir qu'anés indecent com la inmensa majoría dels que imploran la caritat pública.

Allí hont era més débil la llum que projectava'l fanal, mitj ocult, allí s'estava ell tots els vespres entre set y vuyt.

Peró lo que á la Mercé li cridava més l'atenció era que, quan ella passava, no allargava la má.

Ja quan sortia de la escala del colegi, guaytava per veure si hi era: y efectivament, com sempre, demanava almoyna.

—¿Será orgullós?—pensava ella.—Ell es jove, jo soch jove y maca...—

No passava vespre que no sortis disposada á ferli caritat. Peró ves quina cosa més extranya, no s'atrevia á mirarlo y sentia'l pes dels ulls d'ell, que com dugas brasas la cremavan.

Un dia sorti més aviat que de costúm, ja expressament pera veure si també'l trobava.

Se comprén qu'ell no la esperava. Al devant d'ella hi anava una senyora que's tregué una moneda, y al instant qu'ell l'anava á pendre, vegé á la Mercé y deixá que la moneda caygués á terra.

Més amatenta que'ls coixos qu'esperan que la senyora padrina surti de la esglesia pera que'ls hi tiri céntims y corre darrera d'ells, s'ajupi la Mercé á cullirlos, y s'apressá á donárloshi.

El mendicant els prengué; peró la Mercé's penedi de lo qu'havia fet, perque vegé que dels ulls del infelis ne brollava una llágrima.

Moments després d'haver entrat á casa seva, pensá auxiliarlo sense qu'ell sapigués de quina part venia'l socor.

Arreplegá tot lo que tenia en el calaixet de sa cambra, ho entregá á un altre criat y li doná las instruccions suficients pera qu'ho posés en mans d'*aquell jove*, que deya ella; y acte seguit sorti al balcó pera veure cóm se cumplia'l seu desitj.

Feyna en va: el pobre ja no hi era.

Li semblá véurel al cap d'amunt del carrer, tapantse la cara ab las mans y plorant segurament.

Un pressentiment extrany li deya que no'l veuria més; y aixis fou; després de passarse la nit forjantse ilusions sobre una fútura felicitat d'aquell jove, després de passar tot el dia arrodonint els projectes que s'havia inventat durant la nit, arribá l'hora esperada, sorti ab el cor palpitant, esperant veure desfet el trist pressentiment... y'l pobre no hi era.

La Mercé l'estimava: l'estimava perque era pobre y orgullós: peró un orgullós noble y digne. La necessitat l'obligava á demanar, malgrat la pena que li feya; peró tractantse d'una dona á qui estimava, no volia conquistarla per la llástima, sinó per l'amor.

Ella havia ferit lo més delicat de son cor, aquell orgull; ell li havia inspirat compassió primer, després amor, y per aixó s'allunyava d'aquell lloch per sempre, perque havia inspirat lo que may hauria volgut.

Ricart Roca.

INTIMA

CULLINT FLORS PER ELLA

Quan os tingui en sas mans, quan petoneji
vostres fronts virginals;
quan la seva carona vostres pétals
ensemps hagin besat,
digueuli, una á una, á cau d'orella,
que avans de finî'l Maig,
celebrarém la nuvial promesa
á dalt de Montserrat.

LLIGANTLAS

Qué bonicas soul Aixís abrassadas
m'apar, quan os miro, que veig son esguart;
fins totas llenséu suaus alenadas
d'un perfúm, com ella, dols y delicat.

ENVIANTLASHI

Aquí las tens; las he cullidas ara:
son perfumadas com els cabells teus:
las he besat febrós pensant encara
tenir tos llabis frech á frech del meus.

Guárdalas bé; després quan ja marcidas,
coll-tortas, sens perfúm y esgroguehidas,
las posis dins d'un llibre de cansons,
recórdat que per tu las he cullidas
somniant en l'enllás de nostras vidas
y en la dolsa cansó dels teus petons.

J. Terrí.

NOVAS

El *meeting* de propaganda que tingué lloch diumenge á Sant Sadurni de Noya, organisat pel «Centre Catalá» d'aquella població d'acort ab la *Unió Catalanista*, revesti tanta importancia com el celebrat el diumenge anterior á Sant Boy del Llobregat. Parlaren els senyors Folch y Capdevila, Baró, Marti y Juliá, Mallofré, y Roca, que com á president de la *Unió* resumi'ls discursos.

La gentada que hi acudi fou extraordinaria, essent més las personas qu'hagueren d'entornarsen que las qu'omplian l'espayós local. Tots els oradors foren aplaudidissims, acabant l'acte, que resultará ben profitós pera ncstra causa, ab grans esclats d'entussiasme y als acorts d'*Els Segadors*.

—

L'Agrupació Regionalista del Centre Provincial de Lleyda celebrá en la nit del passat dissapte sa festa inaugural. El president senyor Regás declará que l'objecte de l'Agrupació era trevallar dintre de la *Unió Catalanista* en defensa de las Bases de Manresa en tota sa integritat, y cedi la presidencia al secretari de la *Unió* en Manel Rocamora.

Després d'executarse un triat programa literari-musical, fou llegit un discurs de gracias del senyor Vila, y clogué la festa'l senyor Rocamora en nom de la Junta Permanent, exposant els punts capitals de nostre Programa, especialment el dret á usar com oficial la llengua catalana y la necessitat de supressió de las quintas. Acabá recomanant á tots els presents l'estudi de las Bases de Manresa pera defensarlas sempre, engroixint aixis las filas del Catalanisme

Els Segadors, que cantá tothóm de peu dret, posaren fi á aqueixa vetllada, á la que hi assisti una gran concurrencia.

—

L'associació catalanista «Foch Nou», de Sant Andreu de Palomar, celebrá'l passat diumenge la distribució de premis de son Certamen literari, devant d'un nombrosissim y distingit públich, entre'l que hi abundavan las senyoras, elegantment habilladas.

El president del jurat, en Narcis Oller, llegi un notable discurs remarcant la importancia y significació dels Jochs Florals en la renaixensa catalana.

A continuació'l senyor Trullás llegi la poesia *Lluyta de braus*, del senyor Pons y Gallarza, honrant aixis la memoria d'aquest eximi fill de Sant Andreu.

El senyor Alcoverro, secretari del jurat, llegi la memoria dels trevalls premiats, y, oberts els plechs que contenian els noms dels autors, resultá guanyador de la Flor natural en Manel Folch y Torres, qu'elegi reyna de la festa á donya Maria Batista de López, á qui acompanyá al trono als acorts de la marxa del rey Joan, executada per la banda de la Casa de Caritat. Acte seguit el senyor Folch y Torres llegi la poesia premiada, que porta per titul *La Dida*.

De la Englantina'n fou guanyador en Jaume Bofill y Matas, per sa composició *La cansó del trevall*, y de la Viola en Jordi Canadell y Jacas, per sa poesia *Amoretas místicas*. Aquestas poesias foren també llegidas per sos mateixos autors.

Guanyaren els premis extraordinaris els senyors Sorjust, Clapés y Corbera, Ribot y Serra, Elias de Molins y Suriñach Baell.

El discurs de gracias, d'en Isidro Martinez, fou llegit pel senyor Ballvé.

Grans aplausos coronaren tots els discursos y poesias, acabant tan simpática festa ab la excució de nostre himne *Els Segadors*, arreglat expressament pera banda pel mestre Guiteras.

La concurrencia sorti del acte altament entussiasmada, victorejant repetidas voltas á Catalunya.

El jurat y'ls poetas premiats foren obse-

quiats ab un espléndit refresch per la Junta de «Foch Nou».

—

La Junta Permanent de la *Unió Catalanista*, al tenir coneixement de la mort d'en Pi y Margall, expressá son sentiment ab aquest telefonema:

Familia Pi y Margall.—Madrid.—La *Unió Catalanista*, que tant admirá á Pi y Margall, s'honrará sempre enaltint la memoria del gran patrici que lluytá tota sa vida per la llibertat dels pobles oprimits. — President, *Joseph M.ª Roca*.»

—

L'«Associación Musical» celebrá en la elegant Sala Chassaigne, el passat dissapte, la primera de las tres interessants sessions de música de cambra que té anunciadas. El programa estava dedicat per complert á Beethoven, formantlo tres de sas magnificas obras, com son la gran *Sonata á Kreutzer*, un *Trio* en *si bemol*, y l'hermosissim *Quarteto* número XIII, que tan pocas ocasions se presentan de poderlo assaborir.

L'escullit públich agrahí als senyors Sánchez, Segura, Gálvez, Dini y Pellicer els seus esforsos pera sostenir un género de música qu'avuy se troba aquí bastant abandonat á pesar del gran nombre de concerts qu'anyalment se celebran, y premiá'ls seus trevalls ab xardorosos aplausos.

—

Ab motiu del debat catalanista del Congrés, á son degut temps enviarem á Madrid el següent telefonema:

«Doctor Bartomeu Robert.—Congrés Diputats.—Madrid.—Redacció periódich catalanista Joventut felicita entussiasme per defensa Bases Manresa.—Director, *Via*.»

—

Al rebre la nova de la mort d'en Pi y Margall, aquesta redacció cursá'l següent telefonema:

«Familia Pi y Margall.—Madrid.—Redacció periódich catalanista Joventut envia expressió pesar profond per la mort autonomista insigne, gloria nostra patria. — Director, *Via*.»

—

La Junta Permanent de la *Unió Catalanista* ha enviat al doctor Robert l'ofici que á continuació transcribim:

«Aquesta Junta Permanent, que no mira ab indiferencia ni judica ab prevenció cap dels fets socials y politichs que's relacionan ab el Catalanisme, guiantse en el criteri ferm y inmutable per el que sempre s'ha regit y inspirantse en l'esperit ample que correspón á la seva enlayrada missió, ha acordat en sessió d'avuy felicitarvos pel discurs que pronunciareu en el Congrés de Diputats del Estat espanyol el dia 26 del passat novembre, en quin discurs exposareu y defensareu una part del programa del Catalanisme, compendiat en las Bases de Manresa que, com sabéu molt bé, sense defalliments y sense dubtar ni un instant, han sigut l'objectiu de la propaganda de la *Unió Catalanista* que las promulgá en la memorable Assamblea del any 1892, y qu'ha sigut l'única entitat que las ha inculcadas en la conciencia del nostre poble.—Visca Catalunya, y Vos molts anys.—Barcelona, 2 de desembre de 1901.—El President, *Joseph María Roca*.—El Secretari, *Manel Rocamora*.—Al Senyor En Bartomeu Robert, Diputat per Barcelona.»

—

Els fabricants de paper de fumar «Eduart Roca y Germá», de Palma de Mallorca, han cridat á concurs als artistas espanyols pera la composició d'un cartell artistich anunciador dels llibrets de sa fabricació.

Els projectes deurán entregarse al dipositari á Barcelona don Esteve Bachs, Tallers, 22, magatzém, per tot el dia 26 de febrer de 1902.

Se concedirán tres premis, de 1.000, 300 y 200 pessetas respectivament.

—

El fabricant de gorras don Antón Lluch, (dipósit Alt de Sant Pere, 72), ha posat á la venda unas *gorras catalanistas* d'excelent calitat y bon gust en la confecció, que recomaném al jovent catalá, á qui van dedicadas.

—

Publicacions rebudas:

Las celadas de Olimpia y *El desafio de amor*, tomos VI y VII de l'obra de Ponson du Terrail *Los ladrones del gran mundo*, publicada per la casa Maucci. Se venen á 1 pesseta'l tomo.

El Rey de los Cocineros, novissim art de cuyna contenint més de 650 fórmulas, escrit en presencia dels millors autors y redactat per Tomás Climent y Ars. Obra ben útil pera las familias, qu'ha publicat també la casa Maucci. Preu, 1 pesseta.

La Madrastra, cansó popular catalana, XVII de las publicadas pel «Cançóner Popular»; lletra, música y notas explicativas. Preu, 10 céntims.

Contra superbia..., obreta dramática infantil, en un acte y en vers, per Francisco Flos y Calcat, estrenada ab gran éxit, per noys del colegi de Sant Jordi, en el teatre del Olimpo, el dia 23 d'abril de 1901.

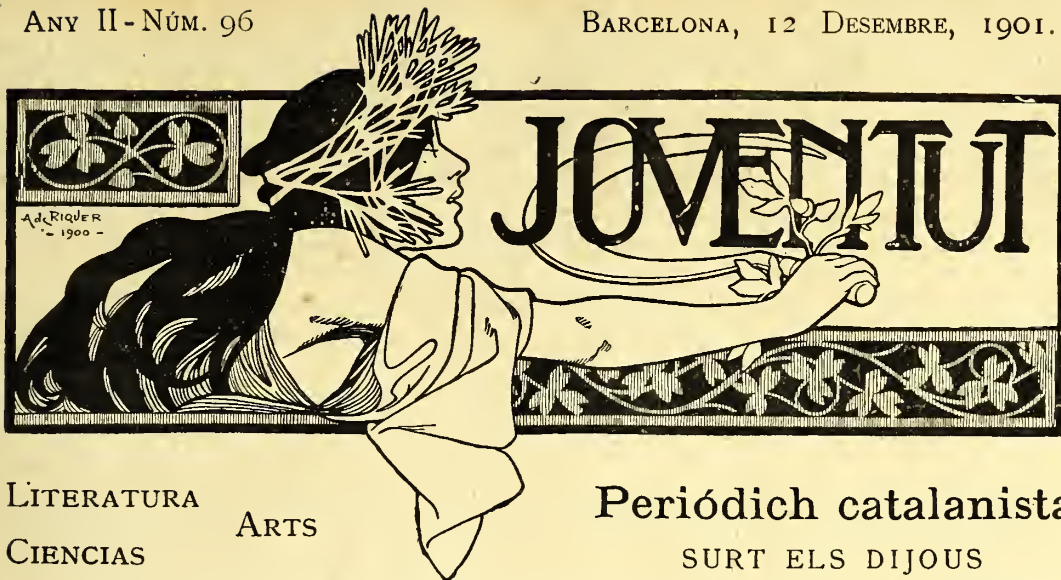
—

Ab aquest número repartím el Prospecte de Joventut pera l'any 1902.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

ANY II - NÚM. 96

BARCELONA, 12 DESEMBRE, 1901.

LITERATURA
CIENCIAS
ARTS

Periódich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

LA UNIÓ CATALANISTA AL POBLE CATALÁ

La *Unió Catalanista* se considera obligada á fer sentir sa veu en aquestos días en que corren de boca en boca, ja ab accents d'entussiasta adhessió, ja ab tons d'indignada protesta, las Bases de Manresa proclamadas per aquesta entitat en sa memorable Assamblea del any 1892. Si no més s'hagués retret lo nostre programa com á cosa secundaria d'un moviment politich que no ha tingut per finalitat neta y declarada la reivindicació de la personalitat nacional de Catalunya, la *Unió* no creuria arribat lo cas de dirigirse al poble catalá pera expressar quin concepte li mereix aquell moviment en lo qual no ha intervingut perque s'aparta del criteri fixat en sas assambleas, que son lley y norma de tots los actes que realisa.

Las darreras eleccions de diputats y las de regidors han contribuhit sens dubte á despertar las dormidas energias de molts barcelonins, encare que ells se fassin la ilusió de creure que son desvetllament no es degut á la idea catalanista sinó al ardent desitj que senten de disoldre certa colla de vividors que disposan á son gust de la vida politica y social de Barcelona, baix la direcció del cacich tot-poderós, escut y llansa dels gobernants de Madrid. Animada tantsols per aquell esperit patriótich, la gran massa neutra ó retreta de lluytas electorals, alguns ciutadans desertors de la corcada política del centre, molts d'altres que militan en los grupos extrems y una part d'adeptes á la *Unió Catalanista*, donaren son valiós auxili als elements qu'en sa gran part havían travallat ab inteligencia en la invariable tasca de la *Unió* fins que la abandonaren pera seguir dresseras y viaranys que no considerarem práctichs pera conservar la santa integritat del nostre programa.

Més lo que comensá com protesta anti-caciquista ab tons d'atenuat regionalisme, ara

ha pres un color obertament catalanista. Y es que qualsevol acte de propaganda politica en que's fassi una crida á la dignitat del poble catalá, fa germinar la llevor escampada desde fa tants anys per la *Unió Catalanista*. *Petita brasa crema una casa*, diu la nostra gent; ha bastat un estrident *¡via fora!* contra'l caciquisme pera que tothóm comprengui que no hi valen paliatius, que cal remoure de soca arrel aquest depriment estat de cosas, mitjansant la implantació total de las Bases de Manresa, y aixó ho han comprés á despit d'algú que las havia motejadas de constitució de per riure.

Y veusaqui perque la *Unió* té'l deber de declarar son criteri devant d'aquest inevitable moviment que es tant més important en quant s'ha manifestat devant de las Corts espanyolas, entitat colegisladora que representa la opinió politica del pais... fabricada casi sempre pel gobern que ha d'assegurarse pera'l seu us una vistosa proporció de majoria y minorias.

Avans de tot, la *Unió Catalanista* se compláu en proclamar una vegada més no sols la virtualitat dels principis continguts en las Bases de Manresa, sinó també la bondat de son criteri radical, del que es impossible separarsen sense perdres dins d'una boyra d'incertituts y divagacions.

Aquest criteri nostre va imposantse á tothóm, fins á aquells que se'n declararen contraris. Y si no, reparéu com los que parlavan no més que de descentralisació administrativa en sa migrada manifestació d'un concert económich pera la provincia de Barcelona, han demanat la autonomia, y no sols la administrativa sinó la politica, y per ultim, prescindint d'anfibologias, s'han proclamat partidaris de las Bases de Manresa, y, cal dirho per orgull y satisfacció nostra, aquest procés l'han tingut que seguir los diputats regionalistas sense haver obtingut avans cap concessió ni cap promesa que ells creyan havian de ser los fets determinants de son evolucionisme en cada un de sos varis moments progressius. Ha succehit lo que esperavam: l'evolutiu plantejament dels nostres principis ha sigut denegat, y'ls diputats que avans tenian gran mirament en no més dirse regionalistas y ara ja's troban en lo cas de dirse catalanistas, s'han declarat partidaris per boca de son portant-veu de lo essencial de las Bases de Manresa, sense que per arribar á tan simpática confessió los hi hagi calgut may cloure ab patriótica copdicia la má que allargavan á tots los politichs; la má ha restat buyda, y son afany no s'ha vist correspost fins ara ni ab un «Deu vos fassi bé, germá», que, si's diu de bon cor, devegadas aconsola.

La *Unió Catalanista* que en tots sos actes, que en totas sas campanyas de propaganda, ha predicat sense circunloquis ni atenuacions las disset Bases del programa aprobat á Manresa, que las aixeca ben altas pera que tothóm las conegui y cap persona nada, per respectable que sia, n'amagui ab sa figura ó n'enfosqueixi ab sa ombra la més petita part, ha vist ab gust l'acte realisat en defensa d'aquellas Bases devant de la representació llegislativa, y per aquest motiu ha felicitat als esmentats diputats catalans en la persona de don Bartomeu Robert, qui ab gran abnegació s'ha llensat sol á la lluyta afrontant las iras de la turba parlamentaria, que no pot sentir com se predica la fi d'aquest sistema corcat y s'anuncia l'adveniment de las novas doctrinas que han d'assegurar sobre bases amplas y consistents la vida autónoma de Catalunya.

En quant als efectes inmediats d'aquesta campanya, no hem de fer sinó retreure la frase d'un diputat ministerial nascut á Catalunya, qui digué ab aprobació de tot lo Congrés: «no lograrà res lo Catalanisme pel cami de la legalitat». Devant de la insensata actitut dels politichs centralistas, la *Unió Catalanista* deu reformar de nou lo criteri radical de la seva propaganda, cridant á son entorn á tots los catalans sense distincions ni categorias de classe, puig tots tenen lo dret y encare més, lo deber, de contribuhir á la salvació de nostra terra. Los crida com los ha cridat sempre á tots los de bona voluntat, los d'esperit noble, los que estimin sa propia dignitat avergonyintse del rebaixament á que'ns portan á viure.

La unió es lo que salva als pobles. Pera aixó, pera unirnos tots, pera ser forts, units y agermanats, se fundá la *Unió Catalanista*. Tot conjunt d'homes que caminan atalayats á un fi portan una bandera; tota aspiració que vol ser realitat encarnada en una rassa,

escriu un programa. Nostra bandera es per nosaltres la millor del món, perque es la de Catalunya; nostre programa, nostre credo de reivindicacions que may nos fará retallar lo centralisme, son las Bases de Manresa.

Catalans: Vos cridém avuy y no'ns cansarém de cridarvos sempre, fins que sentintvos catalans de cor y de pensament, vinguéu á confondreus ab nosaltres pera salvar á Catalunya.

Amunt los cors y Visca Catalunya.

Barcelona 6 de desembre de 1901.—Per la *Unió Catalanista*, la JUNTA PERMANENT:—Joseph M.ª Roca, *President.*—Marián Vayreda, *Vis-president.*—Oriol Martí y Ballés, *Tresorer.*—Agustí M.ª Gibert, Ernest Moliné y Brasés y Joseph Mallofré, *Vocals.*—Manel Rocamora, *Secretari.*

Al peu d'aquest Manifest, qu'ha sigut repartit profusament per tot Catalunya, hi figuran las Bases de la Constitució aprobada á Manresa y la llista de las associacions, agrupacions y periódichs que constituheixen la *Unió Catalanista.*

Després de publicat l'anterior Manifest, y en virtut dels comentaris irats é injustos que sobre'l mateix va fer el diari *La Veu de Catalunya*, hem rebut de la Junta Permanent de la *Unió* la següent Circular, que ateném com es degut, desistint de calificar pel nostre compte la conducta del esmentat periódich:

UNIÓ CATALANISTA

LA JUNTA PERMANENT ALS PERIÓDICHS ADHERITS.

Circular.

Havent llegit ab sorpresa'l desconsiderat article publicat en las edicions d'ahir nit y avuy matí del diari *La Veu de Catalunya* ab motiu de l'ultim manifest de la *Unió Catalanista*, aquesta Junta Permanent, convensuda de que son anonim autor, al qui de tot cor perdona, si no está penedit d'haverlo escrit, tart ó d'hora compendrá la improcedencia de sas agressivas manifestacions, vos prega qu'en lo periódich que tan dignament dirigiu feu cas omis del esmentat article cooperant aixís á l'obra que la *Unió* persegueix de no enfondir barranchs que'ns separin, sinó de posar ponts que'ns uneixin á tots los que de bona voluntat defensém las Bases de Manresa.

Y això ho logrará la *Unió* perque seguirá fent lo sacrifici de son amor propi en favor de la Causa Catalana, confiant que'ls que avuy cegos, injustament la combaten, rectificarán sa conducta y acabarán per convencers de la rectitut en lo procedir y de la noblesa que informa sempre tots los actes de la *Unió Catalanista.*

Deu vos guardi molt anys.

Barcelona 9 de desembre de 1901.—P. A. de la J. P.—Lo President, *Joseph M.ª Roca.*—Lo Secretari, *Manel Rocamora.*

Senyor Director de JOVENTUT.

EN BALMES

Aixís com totas las ciencias en la llur part d'aplicació, ó práctica, no tenen altre objecte qu'aumentar el benestar del home, de la mateixa manera totas ellas, en la llur part especulativa, tendeixen al mateix fí, qu'es fernos coneixe no solzament las lleys que regeixen els fenómens, sinó'l perqué d'aquestas lleys; es á dir, totas trevallan per trobar la causa primera que'ns dongui una explicació del Univers.

Las ciencias experimentals y d'observació ens han fet coneixe un gran nombre de lleys naturals, y'ls qui's dedican á n'aquestas ciencias dirigeixen els llurs esforsos á demostrar aquestas lleys, ó sigui á deduhirlas d'alguns principis que, naturalment, tenen d'ésser hipotétichs. Malgrat això, la deducció satisfá tant el nostre enteniment per la certitut que porta en ella mateixa, que l'ideal dels homes de ciencia será sempre, com he dit més amunt, probar que las lleys de la Naturalesa's derivan totas d'un principi únich.

Es clar que la ciencia no arribará may á realisar aquest ideal, qu'exigiria, de part del home, una inteligencia infinita; peró'ls qui estiman la veritat tenen la obligació de trevallar per' acostarshi tant com sigui possible.

Quan las ciencias experimentals y d'observació eran poch cultivadas, la Filosofia era la que tractava de donar una explicació dels fenómens naturals, y avuy dia mateix,

aquesta ciencia s'esforsa pera explicar la naturalesa íntima de las cosas que, si fos coneguda, ens donaría una explicació de tots els fenómens del món sensible.

El descrédit en que ha caygut la Metafisica es degut, segons el meu parer, á la pretensió dels filosops de voler explicarho tot, es á dir, á refusar admetre que hi há qüestions que necessariament están fora de lo que l'home pot coneixe.

Peró encara que sigui aquesta la tendencia més extesa entre'ls metafisichs, hi ha hagut entre ells alguns homes equilibrats qu'han sapigut dirigir las forsas de la inteligencia pera treuren el més gran profit, tot guardantse de voler resoldre qüestions inassequibles.

La nostra terra té la gloria d'haver produhit un d'aquests homes, que ocupa, ó mereix ocupar, un lloch molt distingit entre'ls qui més han trevallat per'aumentar els nostres coneixements.

En Balmes representa d'una manera admirable la unió del esperit práctich y en el fons positivista de la nostra rassa, ab la reflexió verament cientifica, lo qual fa que'ls seus pensaments tinguin una gran profonditat sense degenerar may en utopias.

En la seva *Filosofía fundamental* analisa ab un acert sorprenent certas qüestions trascendentas; peró no pretén de cap manera explicar l'ultim *perqué*, sinó que reconeix modestament que aquest *perqué* no es altra cosa que la voluntat de Deu, solució que no satisfará á molts sabis—jo ho confesso—peró qu'es un exemple de modestia cientifica molt rara entre'ls filosops, els qui, en general, creuhen qu'en els llurs respectius sistemas tot s'explica.

En Balmes veu ab una claretat extraordinaria'ls límits de la inteligencia humana y'ls accepta ab resignació, convensut de que'ls esforsos que fes pera traspassarlos no'l conduhirian á cap resultat positiu; peró en las qüestions qu'ell considera assequibles á la nostra pensa, no hi plany el trevall y las hi dona la solució qu'ell creu més propia, tot respectant las opinions dels autors que las han tractadas, mes sens abandonar las sevas conviccions devant els llurs parers.

El seu admirable bon sentit que, unit á la reflexió,'s manifesta d'una manera tan remarcable en totas sas obras, brilla d'un modo extraordinari en l'estudi de las qüestions prácticas, y especialment en las que's refereixen á la conducta. *El Criterio* es un llibre admirable que tindrian de saber de cor tots els qui desitjan tenir principis fixos pera guiarse en la práctica de la vida. Las reglas y opinions que s'hi troban, com més s'aplican més exactas se veuhen, y algunas d'ellas tenen una precisió tan extraordinaria y demostran un coneixement tan profond de l'ánima humana, que no's pot pas dubtar que'l qui las ha trobadas posseheix una inteligencia molt superior á la de la majoría dels homes.

Si'ls pensaments d'en Balmes se distingeixen, en general, per la llur profonditat, el modo d'exposarlos es potser encara més admirable. Hi há un encadenament tan perfecte entre las ideas, las conseqüencias están tretas ab un rigor tan extraordinari, que's veu d'una manera que no deixa lloch al dubte, que l'autor estava acostumat á la lógica inflexible de las matemáticas.

En Balmes no emplea may las formas escolásticas, propias pera empresonar l'enteniment dins una xarxa de paraulas y fórmulas, peró incapassas de fer coneixe la veritat més senzilla; y en lloch d'aquestas formas rigidas y buydas, s'esforsa per' aplicar á las qüestions que tracta'l método més natural y al mateix temps més cientifich de las ciencias exactas.

El coneixement sólit y profond que tenia d'aquestas ciencias no'l va deixar may caure en la vaguetat de pensament y buydor de la frase ahont van á parar, casi sempre, els qui volen fugir de las fórmulas encarcaradas dels escolástichs sense possehir coneixements verament cientifichs que donguin substancia á n'els llurs pensaments y vigor á la exposició.

Els qu'estimém Catalunya y trevallém pera que sigui gran y digna, tenim d'estudiar las obras del nostre filosop, en las quals hi há molt per apendre.

El Catalanisme—diguemho ab franquesa—ha donat poca importancia á las qüestions cientificas, ó al menys, no las hi ha donat la que mereixen. Y s'ha de tenir en compte que'l nostre temps se distingeix precisament pel cultiu de totas las ciencias, lo que fa

que'ls que vulguin anar endevant tenen de dedicar las llurs principals energias á la ciencia.

Es clar qu'en l'estudi que convé que fem tots de las obras del nostre principal pensador, no podém veure certas qüestions de la mateixa manera qu'ell las veya; perqu'es evident que nosaltres, pertanyents á una generació que té uns ideals molt diferents dels que dominavan en la societat en que vivia Balmes, no podém de cap manera acceptar algunas teorias, impropias de l'época en que vivim; peró, consideradas en conjunt, las sevas obras contenen un gran nombre de veritats que proban la extraordinaria inteligencia del llur autor, qu'es, sens dubte, la personalitat cientifica més remarcable de Catalunya.

Narcís Vall.

LA TOMBA

Notas íntimas.

No puch seguir... La vida que marcim entre aquestas parets es malaguanyada. Semblém homes dolents que'ns amaguém de la humanitat per haver fet un crim...

¿Crim?...

Si: el crim ja l'havém comés al atentar contra las lleys de Natura pera empresonarnos ó sepultarnos en vida ab la deria de servir á un Deu que també podriam servirlo sens haver de petjar els llindars d'un cementir de vius.

. . . .

El cervell semblava partirsem; desvariejava com un boig; després una suhor freda com el marbre traspuhava per tot mon cos, preludi del abatiment en que quedava després del deliri.

Y al calmarme, per consol, obria qualsevol llibre, estudianthi ab l'afany de poder descubrir nous camins de la ciencia, no pera llensarne llurs resultats als quatre vents, no; ni tan sols sortia de mon hostatje, que se'm figurava sepulcre del cos y de l'ánima.

. . . .

Quánts cops las havia llegidas las cartas únich recort de ma vida al món!

Las tenía ben guardadas dintre un calaix perque'l baf del convent no las fes fonedissas.

Cartas d'una joventut esbojarrada, recorts d'un plaher, anyoransas d'una estimació, enfilall de desenganys, sobre'ls que hi surava'l recort d'una dona, d'una dona que, veyentme malalt y enfebrosit d'amor, m'havia deixat pera casarse ab un altre!

Y ella no podia casarse; que jo, per ella, fins vaig abandonar la casa dels que m'engendraren; fins un fratricidi mon esbojarrament va cometre, estimbant al germá no més per la temensa de que volgués robarme mon tresor. Ella no podia casarse: qu'en sas entranyas hi duya carn de ma carn!...

Semblava que tot hagués sigut somni, ilusions!...

No ho eran d'ilusions; era la realitat que'm despertava. Y una veu ressonava á dintre meu clamant venjansa.

. . . .

No sé si va passarme com al vaixell qu'en mitj de la tempesta, perdut l'estel de navegar, un'altra embarcació li allarga la corda de salvament, ó si la xarxa de l'aranya va empresonarme entre sos teixits com débil mosca... no ho sé.

Qui sab si varen salvarme pera combatre á aquesta humanitat... No, combátrela no: seré sa victima.

. . . .

Els cants que ab tots mos companys del lloch de repós enlayro al Deu nostre, que desde son reyalme'ns compadeix, me semblan com un plany ab que pidolém llibertat. ¿Llibertat? Si fossim lliures podriam servirlo escampant las bonas obras per las ciutats xorcas de virtut, en lloch de pregarli per'amagarlo dels que no'l creuhen ni'l coneixen tan sols.

Aquells que'ns desconeixen y veneran nostra vestidura, no saben si dins d'ella s'hi axopluga l'home bo ó el dolent; veneran tan sols nostra vanitat. Demá qu'abandonessim aquest casal situat al cim de la montanya, n'estich segur de que foram senyalats com malfactors, sense pensar que aquellas parets cegos las cercarem pera espiar, molts, alguna malifeta... sense recordar que quan hi anava, fins á nostre pas queyan agenollats!...

. . . .

El primer raig de sol, nosaltres, com alosa

matinera, ja l'ovirém al lluny... Es l'única alegria que'ns resta.

Sempre cel y terra; al lluny turonells á quinas faldas s'hi adormen pobles y més pobles...

Jo las havia creuhat aquellas serraladas, bategant el calor del astre per demunt de mas espatllas. Jo cercava aquest cimall que'm semblava de goig y d'alegria, y qu'albergava la eterna tristesa del cor.

. . . .

El convent rònech y vell es la tomba silenciosa y solitaria.

Algún cop el caminant curiós aixeca'l pesant ferro de la porta, y sos truchs ressonan perdentse entre'ls corredors del palau del silenci y la oració.

Llavors tots inconscientement treyém el cap per nostre portalet, volent veure á n'aquells esgarriats caminants que trencan nostre silenci.

El meu cor sí que'ls enveja als germans de llunyas terras!... Son lliures com l'oronel que sempre corra creuhant cimalls y més cimalls...

. . . .

Á mi ja'm plau, m'hi he acostumat pensant en el jorn de dar l'adeu al casal. L'avuy empeny al demá, y ara ja faig com l'esclau...

No més m'angunio quan entra un nou company dintre aquestas parets enlayradas al cim de la montanya, que, per mi, no son altra cosa que nostra tomba.

Oh fanatisme que'ns empenys, tu mateix creas els enemichs més grans que pot tenir aqueixa humanitat!...

Ignaci L. Brichs Quintana.

CONTROVERSIA

La publicació en aquesta revista del trevall *Salvas redemptoras*, d'en Pere Colomer y Fors, ha donat lloch á que posteriorment apareguessin en aquestas mateixas planas altres articles dels senyors Arnau y Planuch, tots ells referents al problema obrer, problema que, en son avens, s'ha donat á coneixe á molts que no son obrers manuals, peró que precisament son els que ab més inteligencia poden estudiarlo y més fácilment poden arribar á la solució, orientant á la classe obrera.

D'uns quants anys á n'aquesta part, els que paran atenció en el moviment obrer poden haver observat lo molt que s'ha difundit la idea que'ns ocupa, y casi m'atreviria á assegurar que si'ls obrers no visquessin en l'estat d'ignorancia, perillosa per cert, en que viuhen, sols faltaria trobar una idea, un medi segur d'agruparlos, pera donar la humanitat aquest gran pas.

Convinch ab el senyor Arnau en que las societats de resistencia adoleixen d'un mal fonamental, tota vegada que'l seu fi no es altre que'l de millorar las condicions del trevall, y això no basta per'arribar á la emancipació. Avuy, ab las aspiracions del obrer, encara que vagas, las societats de resistencia, com á solució al problema social, no poden servir més que com á medi de comunicació mutua.

Y això ho han comprés molts, y això á mon entendre ha fet parar l'atenció en las societats cooperativas de trevall y de consúm fins al punt de que'ls seus partidaris las admetin com á solució pacífica y natural al problema plantejat per l'obrer.

En aquest punt concret no puch, com el senyor Planuch, estarhi conforme.

Las societats cooperativas podrán ésser un lenitiu als mals que sufreix la classe trevalladora, may una solució al problema social per'arribar á la emancipació. Per medi d'aquestas associacions podrán els trevalladors d'una fábrica repartirse'ls beneficis del fabricant suprimit, podrán comprar els queviures en iguals condicions, peró no cubrirán ab això las necessitats de la seva vida.

Haurán de pagar al llogater del pis, haurán de pagar las visitas del metje, haurán de pagarho tot...

El director d'un taller será pagat espléndidament, y'l peó cobrará menos que un fadri y aquest menos que'l quefe de secció; y podrá donarse'l cas de que las necessitats de la vida siguin majors en el peó qu'en el director, y majors en el fadri qu'en el quefe de secció.

Y las fábricas de societats cooperativas de distintas poblacions ¿no sostindrán las sevas competencias en els mercats?

Haurán suprimit el burgés individuu, peró haurán creat el burgés entitat.

Seguirán sent esclaus.

Y aquestas associacions que suprimeixen el burgés pera serho ellas, y qu'en la seva vida interna reconeixen classes quan el problema social va á abolirlas, ¿han d'ésser admesas com á solució á dit problema?

Ni soch contrari de las societats de resistencia, ni soch contrari de las societats cooperativas. Entench que deuhen subsistir, per ésser un dels factors principals pera la solució del problema social; sobre tot las de resistencia, que prenent necessariament un nou rumbo, han d'ésser el punt de sortida per'arribar á la emancipació.

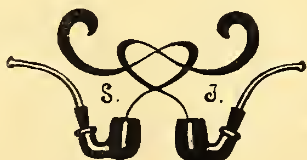
Las societats cooperativas, sobre tot las de trevall, poden, sí, establirse y fomentarse, tan sols sia per'habituar al obrer al cumpliment dels devers y al exercici dels drets que'l regim de la nova societat ha de fer indispensables pera'l bon ordre y la equitat que son de justicia, y per'alentarlo á anar de més á més.

Las societats de resistencia, pera resoldre'l problema social,ahont han de dirigir la mirada es á la instrucció de la infancia, y pera obtindrela es necessari que aquestas societats, qu'avuy sols van á la millora moral y material del obrer dintre del actual regim social, estableixin escolas, donguin el programa al mestre, en quinas assignaturas hi figuri un catecisme per medi del qual puga inculcarse en el cervell de la infancia la cobardia qu'es viure esclau del jornal y morir d'anemia per falta d'aliments necessaris al cos, al mateix temps que'ls obri'l cor als sentiments d'amor al proxim, base fonamental pera la nova societat.

Quan aquesta infancia arribi á major edat, no hi haurá qui l'aturi en son avens.

Aquesta, en mon concepte, es la solució. Lo demés es perdre'l temps, convertint el problema social en problema etern.

Ramón Pi.

CRÓNICA D'ART.

De las frases fetas un no pot sustréuressen, per més esforsos que fassi. No té res d'extrany, donchs, que tituli aquestas quatre ratllas *Crónica d'Art*, sent aixís que de lo que menos ellas tractarán será de materia artística. Efectivament: no pot considerarse artistich lo que's fa objecte de comers y, lo qu'es més, ha sigut elaborat ja ab la finalitat d'ésser venut, no ab el desinterés qu'han de tenir totas las obras que tendeixen á la Bellesa. M'haig de limitar, donchs, á donar compte d'un aplech d'obras aquesta setmana exposadas en un dels establiments de quadros d'aquesta ciutat, en primer lloch pera no trencar sobtadament la costúm de la ressenya pura, y en segón lloch, pera no fer divagacions apropósit d'obras que no valen la pena.

No son pas aquestas obras de xicots que comensan y vacilan, sinó d'autors acreditats ja com á mestres, y acceptats pel públich, entenent per tal fins els que tenen á son cuydado la direcció intelectual del poble senyalant lo bo y lo dolent pera pulir el criteri. Son els autors pera *boudoirs*, qu'han sapigut sotmetres al gust de las classes directoras, forsa dolent per cert, peró exercit ab el dret que dona la posessió de la moneda.

D'aqueixa sumisió, que sempre's manifesta en els que, faltats d'alas, no poden trencar lliurement la volada, n'ixen obras com las que's poden contemplar á ca'n Parés. Obras elaboradas en el fons del taller, sense cap reflexo de la llum de la Naturalesa; obras pintadas ab els colors de la ficció y'ls pinzells del amanerament; obras no sugeridas per la observació ni creadas per la voluntat dels autors, sinó fillas absolutas de la degeneració artistica d'un públich que's paga ab carns de carmetlo y naturalesa de paper d'estrassa.

Verament desconsoladoras son aqueixas exposicions com la que'ns ocupa, en la que prenenthi part tots els *mestres* no se'ns dona ni un sol reflexo de veritat y de Bellesa. Si no estiguessim convensuts de que altres artistas tenim, plens de sava y de convicció, diriam que l'Art en nostra terra está completament degenerat. Passém una rápida ullada per sobre dels exposants.

Son aquests: en Cusi, ab una dona (la eterna dona sens ossos ni músculs á que'ns té acostumats) ab una dona en un palco del Liceu. Tot axó ho suposém per la forsa de la convenció, ja qu'en el quadro no s'hi esbrina ni la existencia de la més petita veritat que'ns dongui compte de la realitat. En Tamburini ab sos eterns qüentos blaus, telas de la vora del foch, ab clarors de cel-obert cap al tart y ab pagesas que *ninfejan* y cignes de porcellana. L'Urgell ab sos cementiris verament d'ultra-tomba, vull dir d'ultra-

Naturalesa... ¿A qué seguir anotant?... Son ells els mestres, y no's salvan del gran desastre qu'entranya tota la Exposició. Els altres que no son mestres coadjuvan á la cayguda. Y sols uns pochs d'entre aquests ens donan un xich d'esperansa y de confiansa en que no tot está perdut. En Graner ens deixa veure un pati forsa lluminós y sentit; el noy Urgell una nota sumament simpática, y en Vilallonga uns estudis del natural que denotan en ell un ferm amor á la Naturalesa.

Y prou: á tot això queda reduhit el *parto* de tota una Associació d'artistas y literats. Ella, sa exposició, com totas las que's fan prenenthi part una aglomeració d'autors de tendencias contraposadas, ens sugereix una munió de divagacions qu'explanarém próximament en una serie d'articles, donchs ja es hora d'acabar ab la prostitució que's fa del Art y ab la creencia de que tothóm accepta com á bo lo que sols es bo al criteri de la gent sense gust ni instrucció artística.

F. Pujulá y Vallés.

CREPUSCLE

Fins á aquest jorn, ma dolsa vida,
ha estat de nit dintre ton cor;
fins á aquest jorn que s'ha esbargida
ab el crepuscle del amor.

Cóm hi floría en ta conciencia,
ab la claror que no era llum,
aquella flor de la ignocencia
qu'ha regalat tan bell perfúm!

Jo la flayrava y tu, distreta,
may t'espillares en mos ulls,
y voleyavas tota inquieta
y m'encisavan els teus rulls.

Temps benehit bé prou qu'ho era,
y fins has dit qu'ho fou de pau;
amor: trobante en primavera,
aquell misteri no t'escáu.

T'has feta gran, forta y hermosa,
entre montanyas respirant,
y aquest posat de vergonyosa
ara ja en bé no te'l pendrán.

Alsa la testa, 'ls ulls enlayre,
fes qu'esbategui ferm ton cor;
ja de viola no es ta flayre,
poncella-rosa del amor.

Ara'l crepuscle bell t'esmalta
fugint estrellas á tot vol;
quan posaré un bes en ta galta,
esclatará potent el sol.

Sol del amor, sol de la vida,
temps há qu'espero ton encís;
quín goig durá la gran florida
assahonada ab son somrís!

Mentre esperém aquest gran día
que'l nostre amor coronará,
assadollemnos de poesía,
puig som al temps del festejá.

Tongada dolsa y armoniosa
qu'esporuguida has assolit;
creyas avans ésser ditxosa
sens la ventura haver fruhit.

Ab la esperansa assoleyada
del pler inmens tan desitjat,
viurás felís y enamorada,
que't riurá un cel asserenat.

Y cada festa á las moreras,
al contemplar sardanejant
l'esplet d'amigas falagueras,
tos ulls blavenchs espurnarán,

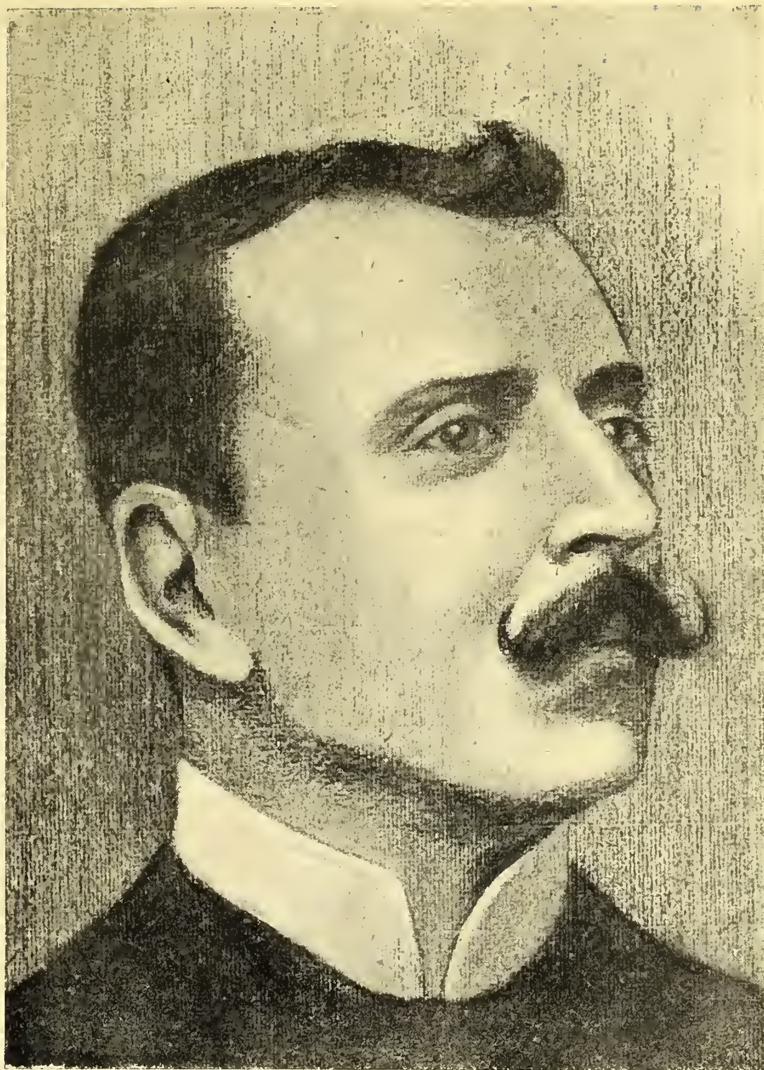
puig te plauría la ventura
pera tot sér de tu estimat...
Que n'ets de bona criatura,
y que á bella hora't so trobat!

. . . .

Y si l'amor veus en celatje,
te'l mostrará pla escotorit
aquell anell de prometatje
qu'encerclará ben ferm ton dit.

Antón Busquets y Punset.

ERMETE ZACCONI

Sols ne podém parlar per referencias; lo que fa que, avuy que tant s'exagera en un ó altre sentit, fins parlarne aixis resulti aventurat.

En Zacconi, conegut y aplaudit pels públichs més cultes d'Europa y América, té, no obstant, molts censors. «Fins en la mateixa Italia — diu un escriptor francés bastant discret (1) — hi troba violents detractors: se li retréu, per exemple, *el complaures massa en estudis patológichs; el rebuscar la veritat material;* l'haverse consagrat d'una manera massa complerta al repertori d'Ibsen, *en el que sobressurt.* Pel contrari, altres — y son moltissims— l'aixecan fins als núvols.—

Els cárrechs que volen ferli'ls primers, més que'l fanatisme incondicional dels segons, ens fan simpática la figura del modern actor italiá que, al publicarse aquestas ratllas, segurament haurá ja debutat á Barcelona.

Ja'ns vagará de donar nostra impresió imparcial. Mentres tant, alguns datos de la vida artistica d'en Zacconi creyém que serán del agrado de nostres lectors.

Com la Duse y com tants altres actors italians, en Zacconi es un *enfant de la balle*, es á dir: un fill d'artistas qu'ha viscut tota la vida sobre la escena. Nasqué á Montecchio'l dia 14 de setembre de 1867. A set anys ja feya un paper en els *Dos sargentos*, á dotze portava las cartas, y á catorze ja s'arriscava en petits papers de galán jove.

Tot seguit comensa la vida nómada, caracteristica dels cómichs italians, fent tota mena de papers y cambiant tot sovint de companyia. Més tart se'l troba á Cannes fent ja de director y primer actor, y en 1884 entra de primer galán jove en la companyia d'en Giovanni Emmanuel, mestre també de la Reiter.

Fins alashoras havia ocupat un lloch secundari en totas las companyias; sa personalitat no s'havia afirmat encara, lo qual se deu á la naturalesa especial del seu temperament artistich, quina qualitat preponderant

(1) Henry Lyonnet: *Le Théâtre en Italie.*

es, segons un biógraf seu (1), *ésser natural.* Pujá poch á poch els grahons de la fama, perfeccionantse paulatinament. La seva revelació no fou instantania, y sols ab laboriós trevall y estudi ha lograt exercir sobre'ls públichs una sugestió y una fascinació qu'arriban en ocasions á produhir delirant entussiasme.

Aixís, donchs, sols desde'ls anys 1884 á 1886 comensa en Zacconi á fixar l'atenció del públich italiá; y en 1887 el ja vell Cesare Rossi'l pren en sa companyia com á primer actor absolut.

Alashoras comensan las criticas y las censuras. En 1891'l trobém ab la Virginia Marini interpretant magistralment *Gringoire*, de Banville, y'ls *Espectres*, d'Ibsen (el seu gran triomf), que representa per primera volta en el teatre Manzoni de Milán. Ibsen sols era conegut alashoras á Italia per *La casa de ninas* ab gran indiferencia del públich, tanta, que's deya del seu art: un art pera «casa de bojos». Ab els *Espectres* en Zacconi impresioná fortament en el primer acte, emocioná en el segón y fasciná en el tercer. En tal nit en Zacconi fou consagrat com á *gran artista* (2).

A ell, junt ab la Duse, deuhen els italians el coneixe aviat l'Enrich Ibsen, y ell primer que ningú representa la *Potenza delle Tenebre*, de Lleó Tolstoï, ab éxit colossal. Al poch temps dona *Pane altrui*, de Tourgueneff, y triomfa ab *I Disonesti*, d'en Rovetta.

Deprés (ilusions d'un apóstol del art!) vol formar una companyia model, y s'associa ab un tal Libero Pilotto, que tenía diners. Volgueren formar una companyia *segons las concepcions modernas y ab elements* MASSA *artístichs*. La lluyta fou desesperada, y al fi, després de mil vicissituts, lograren triomfar. Llavors fou quan en Zacconi doná á coneixe *Anime solitarie*, de Hauptmann, que cap més actor s'atreví, després d'ell, á representar.

Tot lo qu'es art l'entussiasma, y aixís el trobém á Nápols en un gros conflicte. Un dels primers pensadors italians, en Giovanni Bovio, li dona un'obra, *Christ en la festa de Purim*. Bisbes y cardenals s'esveran, y logran que l'autoritat suspengui las representacions. «Aqueix petit quadro—escribia en Zacconi á un amich seu—es una maravella d'art literari y d'art escénich, y m'enamora perque en el diálech entre Maria y Judas hi há quelcóm que'ns abstréu del teatre.».

Altres autors del Nort entran per ell á Italia: Strindberg ab el *Pare* y Langmann ab *Bartel Turaser*. Peró al mateix temps no descuyda'l teatre italiá de repertori, y aixís representa'l *Nerone*, d'en Pietro Cossa, d'una manera admirable, no sense sorollosas protestas dels aficionats á sentir *cantar* els versos. Ell se concreta á *dirlos*.

Ademés d'aquestas, sas millors creacions son: el Corrado de la *Morte civile*, *Le gelosie di Lindoro*, comedia en tres actes d'en Goldoni, *Kean*, *L'Ami des femmes* d'en Dumas, el *Hamlet* y casi bé totas las demés obras de Shakespeare.

El biógraf de qui hem pres notas declara que una de las primeras qualitats d'en Zacconi es la modestia. —«Podéu—diu—passar tot un dia ab en Zacconi, y ab prou feynas el sentiréu parlar d'ell una ó dugas vegadas».

En 1899 un aconteixement teatral conmóu tota la Italia. Els dos grans noms de la Duse y en Zacconi, els dos grans actors, se reuneixen pera una excursió artística. La *tournée* fou un éxit colossal pera tots dos, y si las obras escullidas foren objecte de vivas discusions, el seu trevall d'actors no meresqué més qu'entussiastas aplausos.

A Austria, á Alemanya y á Russia, la visita d'en Zacconi es sempre un aconteixement. A Fransa y á Inglaterra creyém qu'encara no hi ha estat. A nosaltres, després d'entussiasmar als madrilenys y portuguesos, ens visita en plena gloria. Tant de bo que'l concepte que d'ell tenim format s'engrandeixi encara, un cóp l'haguém vist representar!

EMILI TINTORER.

(1) *Ermete Zacconi. Appunti di Enrico Polese. S. Milan Colombo e Tarra, 1898.*

(2) *Ermete Zacconi*, per Enrico Polese.

REVISTA MUSICAL

SIEGFRIED.

Cóm varem gosar la nit del darrer dissapte en el Liceu! No era aquest goig producte directe de la contemplació de l'obra artistica que's representava, sinó més aviat reflexo de la impresió qu'ella produhia en nostre públich. Un obra com *Siegfried*, que tothóm creya coneixe per las representacions donadas l' any anterior, resultava desconeguda, apareixia musicalment nova, y l'audició d'enguany revestia'ls carácters d'un verdader *estreno*. ¿Teniam ó no teniam rahó, senyors liceistas? Bé ho demostrá que la teniam el públich en pes ab la manera com aculli l'obra, ab las merescudas ovacions que tributá al mestre Fischer, y ab els comentaris que's feyan en els intermedis respecte de la revelació wagneriana que pera la casi totalitat de concurrents s'estava verificant.

L'éxit de *Siegfried* ha sigut la justificació millor que podia tenir nostra extensa campanya d'ara fa un any contra aquella gran profanació que llavors ab dita obra's va cometre. Tot aquell apassionament, totas aquellas exageracions que alguns ens retreyan, quedan desvanescudas ab sols assistir á l'actual representació y comparar els grans erros que varem senyalar al pobre Mertens (que al cel sia) ab la interpretació obtinguda en mans del mestre Fischer. Prou las ha comparadas el públich abdugas interpretacions, y prou convensut ha quedat de que *aixó* es radicalment diferent d'*alló*. Y *aixó* es precisament lo bo y llegitim, es clar y net lo que Wagner va escriure.

Peró ademés de la revelació de l'obra de Wagner hem tingut també la veritable revelació del director d'orquesta wagneriá que hi há al Liceu aquesta temporada. Al cap y á la fi se l'ha comprés á n'en Fischer y se'ns ha donat també la rahó en aquest punt. Com á tal varem presentarlo al públich avans de debutar, tot dubtant de que'l medi anti-artistich en que devia donarse á coneixe li permetés posar de manifest sos indiscutibles mérits devant de nostre públich; mes lo qu'en realitat val, tart ó d'hora sura, y aixis ha sigut. Avuy ja ningú dubta de qu'en Fischer sia un mestre wagneriá en tota la extensió de la paraula, y'l primer que, en tal concepte, hem tingut en la orquesta del Liceu.

¿Qué ha fet el mestre Fischer? Res y tot. Si analisém son trevall y, seguint la costúm, distingim entre la execució y la interpretació de l'obra, veurém que ditas apreciacions extremas hi tenen aplicació perfecta. En Fischer, aclimatat ja en aquell ambient tan oposat al seu modo d'ésser y de sentir, ha prescindit de detalls y deixant de banda'l trevall tan improbo com inapreciat de la delicadesa en el fraseig, del puliment en la dicció, de la filigrana en la expressió, s'ha concretat á fer cantar els temas tal com es degut, á fer dir á la orquesta'ls *forts* y'ls *pianos* tal com están escrits, a marcar del primer al darrer temps ab una precisió y exactitut insuperables, y á posar de relleu sempre la linia general de l'obra y sa compenetració absoluta en tot moment ab el pensament del compositor.

En la claretat d'exposició, en la vivesa y entussiasme que constantment requereix l'assumpto, en els encertats efectes de clar-obscur y en la grandiositat dels passatjes qu'ho demanan, es ahont la batuta d'en Fischer principalment ha triomfat ab els elements que's trobavan a sas ordres, infundintloshi una empenta y una veritat á que no estavam acostumats. Descomptant tots els innombrables defectes del *Siegfried* que fins ara'l públich coneixia, n'hi havia un de capdal: la falta de *vida* en una obra que constituheix el més potent esclat de vida que jamay s'hagi dut á la escena. Y aquesta vida l'hem trobada ara d'un cap al altre d'aquell primer acte, avans tan mal comprés, desde la entrada de Siegfried fins al cant del viatjer, á la escena del terror de Mime, á la descripció de la por y al esclat victoriós del final, conduhit de manera tan admirable, qu'es de las situacions que'ns han produhit la perfecta emoció de l'obra.

En tot l'idili del bosch s'hi ha vist també major vivesa d'expressió, y més clar-obscur en las tan delicadas melodias, principalment en el cant del aucell, que resulta d'un efecte imitatiu molt més exacte, per l'animació en el moviment que'l mestre li ha donat. Peró encara de més sorprenent efecte ha sigut la escena dels dos nibelungs, executada ab un relleu tan extraordinari, que l'ha feta nova del tot; com nou ha semblat el combat ab la fera y'l final del acte. El diálech de Wotan y Erda ha trobat en la orquesta, si no una execució del tot pulida, una interpretació molt més grandiosa, y la grandiositat ha aumentat encara donant las proporcions exactas á la imponderable escena del desvetllament de Brünnhilda y á la escena d'amor que clou l'obra ab son inmens himne de joya.

Llarch fóra referir els centenars de passatjes ahont en Fischer ha posat las cosas al seu punt. Sa interpretació, repetim, ha de péndrela 'l públich com la més fidel que pugui sentir, y tenirla ben present pera lo successiu. Si de teló endins las cosas haguessin anat d'igual manera, la critica més severa podria senyalar en el *Siegfried* actual l'adveniment d'una era nova, en que las fins ara funestas equivocacions vinguessin substituhidas, no per la perfecció que ningú demana, sinó pel respecte que té dret á exigir tot qui hagi penetrat en l'esperit d'aquestas crea-

cions. Enteneuho bé, els que ab gens sana intenció tot ho tergiverséu: lo que volém no es cap sucursal de Bayreuth, volém sols *respecte* en la interpretació de l'obra, tal y com ara havéu pogut apreciar.

Peró es llástima que, com dihém, aquest respecte no hi hagi sigut per part dels artistas. Per comparació ab la destrossa d'*El Capvespre*, la execució individual de *Siegfried* resulta menys dolenta; peró considerada en si sola, poch de bo podém apuntar. Al tenor Grani, que ja l'any darrer li varem reconeixe la bona voluntat y entussiasme ab que desempenya sa tan intrincada part, volém ferli tota la justicia qu' ara mereix. Com més va sembla que fa més esforsos per'assimilarse el tipo del noy héroe, que si en *El Capvespre* desconeix per complert, domina en cambi quelcóm més en aquesta obra, cuydant el paper ab extraordinari carinyo y ajustantse á ell en algunas situacions. Se'ns figura que els notables cambis en el moviment general de l'obra que li ha senyalat el mestre Fischer, han induhit á dit tenor á donar també major vivesa al personatje, lo que havém notat especialment en el final del primer acte, quina interpretació es ben diferenta de la que'ns oferí l'any anterior. Es un dels moments en qu'en Grani ha arribat á produhirnos la vera impresió del tipo, y per això, per haverse ajustat á la batuta del director, mereix un sincer aplauso. En altres passatjes continúan els notables defectes que li senyalarem llavors, ja per la considerable deficiencia de sas facultats, ja per no haverse compenetrat tot lo degut ab el poema, especialment en l'acte segón. Peró en conjunt, tal com aquest any s'ha presentat, el Siegfried d'en Grani no es rebutjable.

Tampoch ho fora'l Wotan del senyor Arcangeli, ben acceptable vocalment (bastant superior al d'en Gnaccarini) si no desnaturalisés el personatje ab una marcada accentuació dramática que gens li escáu. El drama ha de tenir sols lloch en l'ánima del deu. En el tercer acte, particularment, li falta tota grandiositat, devenint una vulgar figura d'ópera.

La pitjor interpretació es sens dubte la del singular tipo de Mime. El senyor Lucchi, ara com avans, destrossa per complert aquest personatje, donant equivocada expressió á totas las frases y una impresió totalment falsa de la figura del nano. S'hi troba á faltar molt del carácter grotesch qu'ha de revestir, é hi sobra, en cambi, tot lo que de dramátich hi posa. Podém afirmar ab tota convicció que aquest importantissim paper segueix del tot desconeixentlo nostre públich, puig sa interpretació no pot haver sigut fins ara més errada.

Dels demés, poch de bo se'n pot tampoch dir. La senyora Picard ens dona una Brünnhilda menys dolenta qu'en *El Capvespre*, no perque ho fassi millor, sinó per la menor importancia de sa part. Li falta calor, passió, entussiasme en la dicció y grandiositat en els moviments. Menys mal de veu, peró ¿qué'n fem de las veus si lo demés no hi acompanya? El seu accionat al despertar es també massa de comedia.

La part escénica tant ó més deplorable que l'any passat. puig el descuyt es més gran, particularment en las llums, que's mouhen sempre tart y malament. La decoració del darrer quadro no pot ésser més anti-artística, aixís pictórica com wagnerianament. ¿Per qué la mateixa decoració de la roca de las walkyrias, qu'apareix en las tres obras aqui representadas, se presenta distinta y de manera completament oposada en cada una d'ellas? Cosas del Liceu! ¿Per això'ns varem pendre la molestia de ferne una de nova?

En resúm, y passant per tots aquests y altres defectes (qu'es molt passar), la representació de *Siegfried* pot admetres comparada ab las anteriors; y fins posantnos en el fals terreno de prescindir del drama musical pera fixarnos sols en el trevall de la orquesta, hem de recomenarla á tot el qui vulgui coneixe la vera interpretació de dita obra. Aneuhi tots els amants del gran Art, y tancant els ulls á voltas, y altras voltas fent cas omís dels cantants, podréu fruhir las excelencias de l'obra que la energia y talent del director alemany han salvat en part d'una profanació com las qu'estém acostumats á patir.

Per'aquest *Siegfried* podém, donchs, retirar l'acostumat títul de *parodia* empleat com apreciació general. Y si en nostra má estigués l'omplir el teatre en cada representació, de bon grat ho faríam, pera demostrar que no'ns mena passió de cap género. D'aquell *Capvespre* á aquest *Siegfried* hi há un xich de diferencia, y'ls que més ne protestarem, més satisfacció sentim ara al cumplir el dever de ferho constar. Tant debó fos aixís sempre més!

JOAQUÍM PENA.

CONTRAST

...Y'l doctor, bo y dirigintse á la porta, li deya:

—El veig molt maláltó, senyora; no sé pas si n'eixirém. Demá de bon matí tornaré.—

Ella ho escoltá indiferent; després li doná la bona nit, tancá ab suavitat la porta y's ficá en sa cambra.

Era una cambra encatifada ab vellut rosa, luxosa y capritxosament amoblada. Las parets plenas de petits *étagers*, guarnits ab tota mena de futesas.

En el lloch més visible s'hi destacava un artistich tocador ab mirall grossissim. Sobre'l marbre del tocador hi havia una munió d'ampollas ab essencias.

Se guaytá al mirall ab coqueteria; després d'esguardar fixament son hermós rostre d'una gran puresa de linias, se cambiá'l senzill *matinée* que portava per la bata rosa que li agradava tant á n'ell. Després arreglá sos sedosos cabells, extenentlos ab estudiada indolencia sá y enllá per son blanquissim front, y ab un diminut pulverisador se perfumá ab sa essencia favorita. Va mirarse y remirarse tres ó quatre voltas, y convensuda de qu'estava hermosa, s'encaminá á la cambra del malalt.

Allí, al mitj de la saleta, ab el llit cubert per un edredón de seda, jeya'l pobre nin. Cóm patia!

La claror de la palmatoria que sa mare deixá sobre la taula de nit, feri sa vista; obri'ls ulls, mirá á sa mare y mormolá paraulas incomprensibles.

Ella ni se'l mirá.

L'acotxá, y sense dirigirli una paraula carinyosa sortida de l'ánima, com saben dirla las mares, s'assentá en un silló y comensá á llegir un llibre que portava.

Al cap d'una estona ressonaren passos.

Era ell, que com cada nit, desde que'l marit era fora, venia á véurela.

Preguntá pel nen ab complerta indiferencia, per obligació, per pura fórmula. S'assentá al costat d'ella y restaren quiets, parlant baix. No se sentia més que'l respir insegur y desigual del infant malalt.

De sobte'l nin s'estremí ab convulsions d'agonia... Ells no's donavan compte de res. Abrassats fortament, ab son ardent petoneig ofegavan els esbufechs del pobre nen moribond que, retorcentse ab convulsions nirviosas, semblava malehirlos...

ENRICH PAZ MARCALLÓ.

HOMICIDI

Se sab bé quí'l matá... Quan s'acabava
hi havía en els seus ulls tanta fixesa,
que creu tothóm que ab l'ánima signava
al cuch rosegador de sa vellesa.

Y'l cuch era un amich! Com la trenyina
del jardí que ab el sol sembla de plata,
ell brillava posantse purpurina;
era un gran peix enmatllevant la escata.

El pobre vell, el sant varó, el bon home,
va morir com se mor l'arbre que's rega
ab aygua y sal... El mal-ferí una ploma
y l'ofegá la tinta. . A tants ofega!...

Se sab bé quí'l matá... Quan s'acabava.
en sos llabis visible un nom hi havía;
mes semblá que un dimoni s'hi arrapava
y lligava la llengua y la enmudía.

La llum qu'entrava al quarto era molt poca;
tot era trist, tot ombra de misteri,
y'ls petons me fugían de la boca
com notas que sortissin de un psalteri.

Jo'l besava á aquell home que patía,
mort alevosament, no en lluyta franca,
ab l'arma que fa eterna l'agonía,
que maneja la gent d'armilla blanca.

Pobre vell! No capía qu'en la terra
hi haguessin homes mo't honrats per fora
y criminals per dintre... Quína guerra
hi havía en son cervell á darrera hora!

La post del pit pujava y s'abaixava,
clohía'ls punys sovint y'ls desclohía,
cruixía tot, y al cap s'agombolava
tota la sanch que pel seu cos corría...

Se sab bé quí'l matá... Per la dressera
pujá al cel l'esperit d'aquell bon pare;
el mal amich també pujarhi espera
fent á Deu y al diable bona cara.

Mes Deu ab set claus d'or el cel li tanca,
y escríu, ja post el sol, ab llum d'estrellas:
«Aprop meu sols hi vull la ovella blanca,
y en mos jardins no més las flors poncellas.»

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

BIBLIOGRAFÍA

JUSTIFICACIÓ DEL REGIONALISME, *per Claudi Omar y Barrera.—Perpinyá, Llibrería de Payret, 1901.*

Si al judicar un'obra s'hagués d'atendre tan sols á la intenció del autor, no més que alabansas ens mereixeria'l fascicle del senyor Omar y Barrera, puig en ell revela l'amor ab que contempla'l desvetllament de Catalunya, y la indignació que sent per las vexacions del poder central.

Peró com que las simpatias ó antipatias personals que puguin tenirse per l'escriptor, han d'esborrarse al examinar el trevall, si's vol judicarlo imparcialment, ab tota franquesa exposarém la opinió que n'hem format després d'una detinguda lectura.

Son titul, y l'haverse publicat á Perpinyá (pera evitar compromisos), semblan donarli una especial importancia y gravetat, lo que podria esgarriar al llegidor que's deixés portar per las primeras impresions.

Avuy que tant vol alambicarse sobre'l veritable sentit de las paraulas *Catalanisme*, *Regionalisme* y *Nacionalisme*, més que may convé evitar eufemismes y confusions.

El titul *Justificació del regionalisme* no es en nostre concepte ben encertat: tal volta li escauria millor el de *Injusticias del centralisme* ó *Inconvenients del uniformisme.*

Pot dirse que l'obra del senyor Omar se reduheix á una recopilació de moltas de las innombrables queixas de Catalunya pels agravis rebuts de la politica espanyola: peró aquest no es el veritable, ni molt menys l'únich fonament del Catalanisme, donchs una rahó d'actualitat no es suficient pera justificar per ella sola un moviment social y politich com es el Regionalisme.

Podrán las vexacions sufertas despertar en alguns l'esperit catalanesch; tal volta això es lo qu'ha dut al senyor Omar, com á tants altres, á las filas regionalistas: peró'ls que creyém tenir una base més forta y rahons més sólidas, no podém permetre que's propagui l'erro escampat per nostres enemichs, de que las protestas de Catalunya arrencan del malestar económich d'Espanya, y qu'hagin nascut á consequencia de las desfetas colonials.

Això es lo que critiquém en el senyor Omar, quin criteri no'ns sembla prou ferm ó ben fonamentat, com ho demostran las pessas qu'ell suposa justificants insertas com apéndix y que á nosaltres ens semblan no justificar res.

Feta aquesta salvetat, no tenim inconvenient en reconeixe que aquest fascicle es molt interessant, puig en ell, á més d'una bona intenció, s'hi remarcan datos ben aprofitables.

ORIOL MARTÍ.

Santiago Boy.—TINTA PERDUDA.—*Barcelona.—Imprempta de Marián Galve.*—

Encara que s'hagi de considerar la obreta *Tinta perduda*, del senyor Boy, com un aplech de trevalls sense pretensions literarias, cal reconeixehi certa intuició de la vida del poble, y certa visió, si no de l'ánima, al menys de las costums de la més humil menestraleria barcelonina, tan tipica y casulana.

En aquest sentit—y deixant de banda alguns recursos d'un cómich massa fort, recursos gastadíssims y un xich grollers—no deixan de trobarse en el llibre alguns quadrets notables per la espontaneitat y humorisme que revelan: exemples ne son *Lo Sant del Avi*; *Sabatas, sabatetas, noyas...*, *La capsa de mistos.*

Aquesta obreta, sense donar cap nota nova en el camp de las lletras catalanas, demostra que son autor está dotat d'un carácter observador y reflexiu. La obreta es modesta, peró creyém que'l senyor Boy pot produhir encara quelcóm més enlayrat y profond. Estudiant molt y abandonant certs procediments barroers, ho alcansará. Condicions no n'hi faltan.

—

François Périlhou. — LES JEUNES. — *Conférence sur les tendances de la jeune littérature faite à Paris le 2 juillet 1901 à la Mairie du VIe arrondissement.—Edition de l'Effort.—Paris.—1901.*

Les Jeunes, de Mr. François Périlhou, es un fascicle en el que s'exposan las novas formas que la literatura ha pres á Fransa. Mr. Périlhou va estudiant las diferentas escolas literarias—desde'ls parnassians fins als naturistas, y també las nombrosas revistas, porta-veus de las ditas escolas—fenthi consideracions, fillas algunas vegadas de cert *parti-pris* ab el que no hi estém conformes. Aixís, no creyém qu'en Vielé-Griffin ni en Gustave Khan siguin poetas detestables, com tampoch estém comformes ab alguns altres punts del fascicle. No obstant, aquest se llegeix ab gust, perque revela per part de son autor erudició y cultura, y resulta interessant fins coneixent las magnificas informacions que sobre las mateixas escolas publica en *La Dêpeche* de Toulouse l'eminent literat Mr. Gustave Uzanne ab el titul de *Modernités.* El final de la conferencia es un himne entussiasta á la joventut, y á una humanitat nova, dins de la qual deixarán d'existir—segons creu l'autor—tots els obstacles que impideixen la lliure expansió de la veritat, y en la que sols regnarán la joya y l'harmonia, desapareixenthi critichs, conferenciants, censors, homes de lletras, etcétera.

G. ZANNÉ.

NOVAS

Diumenge á la tarda's celebrá la festa inaugural de l'«Associació Catalanista» d'Arenys de Mar, essent tal la gentada que hi concorregué, que'l teatre d'aquella població, ahont se celebrava l'acte, resultá insuficient malgrat ésser molt espayós.

No desdigué aquest *meeting* de propaganda dels que ve celebrant la *Unió* per tot Catalunya, inculcant nostre salvador programa en tots els cors y totas las inteligencias. Els oradors foren aplaudidissims, y en especial el president en Joseph M.ª Roca, acabantse l'acte com sempre ab el cant de *Els Segadors* y forts viscas á Catalunya.

—

En la nit del dissapte darrer el «Centre Escolar Catalanista» celebrá un important *meeting* en el local de l'agrupació catalanista «Los Segadors», de Sans. Devant d'una gran concurrencia, pronunciaren entussiastas y eloqüents discursos enaltint las Bases de Manresa'ls senyors Segui, Solera, Martinez Seriñá y altres, resumint el president del «Centre Escolar» senyor Planells, que com els altres oradors promogué grans esclats d'entussiasme.

Sembla que'l «Centre Escolar Catalanista» prepara altres *meetings* en diferents pobles agregats, en tots els quals defensará, per convenir ara més que may, la doctrina catalanista en tota sa puresa y tot son radicalisme.

—

L'associació democrática catalanista «Catalunya y Avant», celebrá'l passat dissapte una vetllada necrológica en honor del venerable patrici en Francisco Pi y Margall, vetllada que resultá de tot punt solemne.

La presidencia estava ocupada pels senyors Marsans, president de l'associació, Pi y Suñer y Laporta. Fou llegida una biografia d'en Pi y Margall pel senyor Balmes, y á continuació'l senyor Roig y Pruna doná a coneixe un trevall titulat *Pi y Margall y'l Catalanisme*, detenintse en l'estudi del discurs que pels darrers Jochs Florals escrigué l'ilustre patrici. Després parlaren els senyors doctor León y Luque, que ab sos conceptes radicals y patriótichs entussiasmá al públich; doctor Marti y Juliá, que demostrá com en Pi y Margall se sentia en sos darrers temps catalanista de cor; Laporta, qu'evidenciá d'un modo eloqüent la mala fe ó la ignorancia dels que titllan de reaccionari al Catalanisme; Mallofré, que feu un detingut y lluminós estudi de la vida politica y personalitat filosófica d'en Pi y Margall; y Pi y Suñer, que digué qu'en Pi y Margall era en aquests temps l'únich vell que tenia rahó entre nosaltres, com la tenia Gladstone á Inglaterra trevallant per la llibertat d'Irlanda, y com la té Krüger lluytant per la independencia del Transvaal.

S'aixecá la sesió després d'un sentit discurs de gracias del president.

—

Han demanat darrerament son ingrés en la *Unió Catalanista* en concepte d'entitats adheridas, la revista *Arxius de Cirugia* que's publica á Barcelona, el setmanari *Lo Campanar de Lleyda*, de Lleyda, y l'Associació Catalanista «Comtat d'Urgell», de Balaguer.

—

Hem rebut ptas. o'50 de donya Francisca Farreras, y o'50 de donya Francisca Dalmau, ab desti á la suscripció oberta entre las donas catalanas pera regalar una bandera á la *Unió Catalanista* Fins ara, pera dita suscripció, s'han rebut en aquest periódich pessetas 34'75, qu'hem entregat á qui correspón, conforme hem anat rebentlas.

—

En la nit del 7 del corrent l'«Orfeó Catalá» doná en el teatre de Novetats un concert conmemoratiu de sa darrera excursió al Mitjdia de Fransa, executant las pessas qu'en anteriors concerts més éxit havian tingut.

El públich, qu'omplia'l teatre á vessar, tributá al Orfeó grans y merescudas ovacions al final de las obras que s'executaren, obligant á repetirne varias.

Fou, donchs, una gran vetllada pera l'Orfeó.

—

L'«Associació Musical» doná'l dia 4 á la nit, en la Sala Chassaigne, son segón concert, en el que'l quarteto interpretá composicions de Schubert y Mendelssohn, que valgueren molts aplausos als senyors Sánchez, Segura, Gálvez y Dini, haventse de repetir el *scherzo* del *Quarteto* de Mendelssohn. El senyor Dini y'l senyor Pellicer executaren la *Sonata* de Saint-Saëns pera violoncello y piano, essent també molt aplaudits.

—

Ha sigut fundada la societat choral *Ars Chorum* pel pianista Arthur Marcet, tenint per objectiu propagar la música dels nostres clássichs, havent tingut lloch el dia 24 del passat novembre la sessió preparatoria, en la que s'aprobaren els estatuts y s'elegi la junta en aquesta forma:

President, Amiá Badia; vispresident, Joseph Albareda; director artistich, Arthur Marcet; secretari, Joan Alberni; vis-secretari, Bonaventura Pedemonte; tresorer, Joan Piers; comptador, Cristófol Massó; bibliotecari, Joaquim Aldrich; vocal primer, Manel Ribé; vocal segón, Alfred Nogué; vocal tercer, Fabiá Abadal.

—

S'ha publicat á Girona la Memoria del senyor Serrat y Banquells premiada en el Certamen de l'associació regionalista «L'Escut Empordá» de La Bisbal, y que versa sobre *La industria suro-tapera al Baix Ampurdá*, constituhint un important trevall en que's donan interessants detalls sobre la elaboració del suro, y molts datos respecte á lo que ha influhit aquesta industria en la riquesa de la provincia de Girona, malgrat la falta de protecció dels governs. Varis quadros demostratius de lo qu'exportan en aquest ram las poblacions gironinas completan aquesta obreta, ab la que son autor fa un bon servey á son país. Preu, 1 pesseta.

—

Per la companyia de Romea, que dirigeix el primer actor don Enrich Borrás, s'estrenará un d'aquests dias el drama en tres actes *Senyors de paper!*, original de nostre benvolgut company en Pompeyus Gener.

El mateix dia del estreno, en totas las llibrerías y en l'Administració de JOVENTUT, se posará á la venda dita obra, ab la que s'aumenta la colecció de las que forman la Biblioteca de JOVENTUT, essent tirada é impresa en el mateix paper, carácters y dimensions que las ja publicadas.

—

L'acreditat llibreter en Joan Baptista Batlle ha tingut l'atenció d'enviarnos el *Catálech* de sa llibrería, com sol fer anyalment.

—

Ha visitat nostra redacció la revista *Juventud*, que's publica á Madrid, y ab la que establim gustosos el cambi.

—

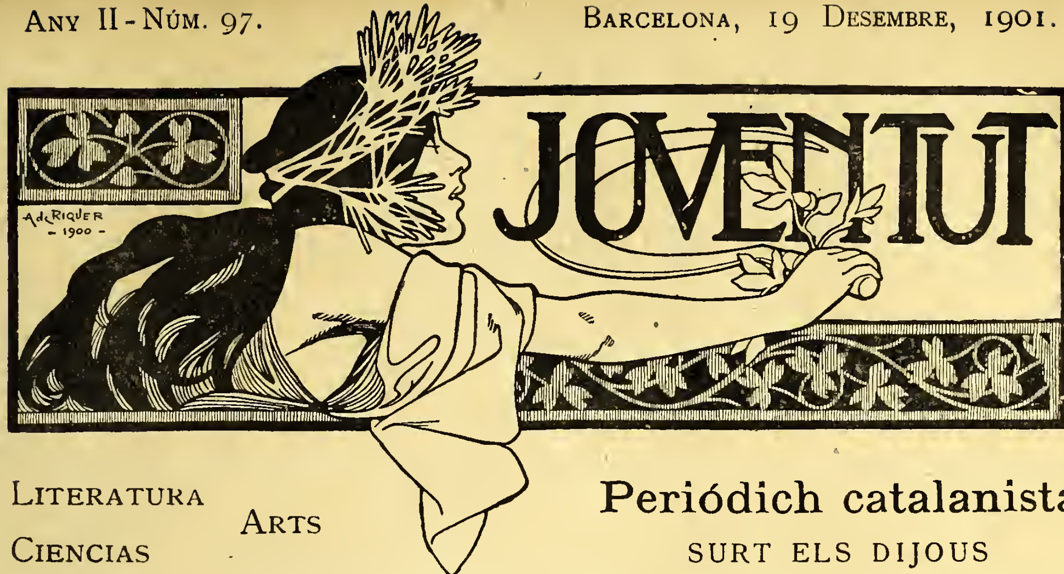
Els coneguts industrials senyors Baudrich y Carbonell han confeccionat unas catifas vistosament decoradas ab ornaments patriótichs, figuranthi al mitj l'escut de las quatre barras. Poden utilisarse per las dugas caras, puig en abdugas hi há'l mateix dibuix ab diferent color y obtingut en el mateix teixit: podent també empleyarse com á tapissos ó gallarets, ab notable carácter decoratiu.

—

L'acreditada casa del «Paper Boer», pera cigarrets, ha publicat son almanach pera 1902, figurant en la tarja un elegant dibuix d'en Ramón Casas.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

Any II - Núm. 97. Barcelona, 19 Desembre, 1901.

Literatura Ciencias Arts

Periódich catalanista

SURT ELS DIJOUS

Redacció y Administració:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

Número corrent. . . . . 20 céntims
» atrassat, ab folletins. . 40 »
» » sense folletins. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

Á PROPÓSIT DELS *ESPECTRES*

Els entussiastas picaments de mans ab que ha sigut acullit el terrible drama *Espectres*, del gran Ibsen, la nit del 12 del corrent, en el teatre de Novetats, ens ha fet creure per un moment que ja no quedan á Barcelona homes de principis, gent conservadora ni llegidors del *Brusi*. ¿Cóm es possible que un drama que's dirigeix contra peocupacions, rutinas, motllos inmutables y prejudicis; que un drama que dona per caducats drets y devers; que un drama que destruheix ilusions y esperansas; que un drama implacable, negre y fatal, ahont la gloriosa joya de la vida s'ensorra horriblement en el no-res, y la voluntat se desfá al impuls de la baixa materia; cóm es possible que aquest drama passi, no ja sense cap protesta, sinó provocant verdader y frenétich entussiasme? *¿Ubinan gentium sumus?* ¿Es que ja no sabém ahónt som, ó es que'ls conservadors no entenen l'italiá? Perque es de suposar qu'alguns n'hi devian haver al teatre. Donchs no es res d'això. Es qu'en Zacconi es un gran actor. Y'ls nostres conservadors—qu'en el fons son unas bonas personas—s'ho empassan tot si se'ls hi presenta bé. Aquí no's xiulan tendencias ni éscolas: s'aplaudeix ó's xiula á un actor ó á un tenor.

Els conservadors d'Alemanya, per exemple, no toleran el final de la *Casa de Nina*, de l'Ibsen. Fan molt bé y son molt llógichs; tenen el dret innegable de protestar devant de lo que'ls ofén ó molesta. Nostres conservadors tenen la mánega més ampla. Y l'actor n'es la causa.

L'art maravellós d'en Zacconi, que fascina la inteligencia y sospén la voluntat, enderroca també—en el teatre—el gran castell de ridiculesas conservadoras. L'art maravellós d'en Zacconi, transforma lo blanch en negre. L'art maravellós d'en Zacconi fa tolerar al gran Ibsen.

Sempre á casa nostra l'actor—y consti que

admirém com el primer á n'en Zacconi—domina al autor. Sempre'l tenor s'alsa per demunt del compositor; el *virtuoso*, per demunt del sinfonista. Hi há tanta benevolensa á favor del *intèrprete*, que fins s'admeteria'l *Capvespre dels deus* si'l cantés en Palet y'l *Parsifal* si l'interpretés en Biel. Y després ens enfadarém quan tractin á nostra ciutat de poble gran, y á nosaltres de *parvenus!*

Nostres conservadors haurian sigut més dignes y llógichs xiulant ab tota la forsa de llurs pulmons el drama *Espectres*, puig fentho aixís haurian donat probas d'inteligencia y de comprensió de l'obra. Ara, ja han perdut la brújula.

No'ls hi queda altre remey que'l d'entonar el *mea culpa*, y demanar al cel que'ls grans actors de fora casa, quan vinguin á la nostra, deixin en pau á n'aquests senyors del Nort que s'anomenan Ibsen, Hauptmann, Strindberg, Sudermann, etc., etc., perque aquests senyors fan fer molt sovint *planxas* monumentals.

Y han de desitjar, de passada, que'ls actors no ho fassin tan bé com en Zacconi, perque allavors, ah!, allavors la *planxa* es segura.

G. Zanné.

PERALADA

II

Palau dels comtes de Peralada y viscomtes de Rocaberti.

El comtat d'Ampurias y Peralada (ó Pedralata), era un dels més considerables de la Marca d'Espanya. Confinava á llevant ab el mar, á tramontana ab el Pirineu que'l separava del comtat del Rosselló, á ponent ab el de Besalú, y al mitjdia ab el de Girona.

Durant molt temps el comtat de Peralada formá part del d'Ampurias, regintlo'ls seus comtes, que á voltas també ho eran del Rosselló, fins que'l comte Pons I, fill y successor de Huch en el comtat d'Ampurias y Peralada, deixá, al morir en 1079, tres fills: Huch, que'l succehí en el comtat d'Ampurias; Pere, que fou abat de Sant Pere de Roda, y Berenguer, á qui deixá en patrimoni la ciutat de Peralada ab sos territoris y altres dominis, ab cárrech d'ésser feudatari del d'Ampurias. A Pons Huch I, successor de Huch II son pare en el comtat d'Ampurias, li recava'l desmembrament que s'havia fet del comtat de Peralada á favor de Berenguer son oncle, y cercá la manera de recobrarlo per medi de las armas; mes havent tingut ensemps greus qüestions ab el comte del Rosselló, aquest y'l de Peralada, pera guardarse de sas persecucions, feren un tractat secret d'aliansa ab Ramón Berenguer III, comte de Barcelona, el qui, aspirant per sa part á un complert domini sobre Catalunya, va intervenir en la qüestió, invitant al mateix temps á Pons Huch I á pendre part en sas conquestas contra'ls sarrahins, oferintli pera obligarlo varis castells y terras del comtat de Besalú, y altres senyorius del de Barcelona; acceptá Pons Huch l'oferiment, y's reconegué vassall del comte de Barcelona, no tan sols pels feudos que acabava d'obtindre, si que també pels dominis que li transmeteren sos passats. Aquest fou el primer homenatje tributat als comtes de Barcelona pels d'Ampurias, y ab ell comensa l'época de decadencia d'aquesta ilustre casa.

Ramón Berenguer III, comte de Barcelona, en son testament del dia 8 dels idus de juliol del any 1131, no tan sols disposá de sos dominis en favor de Ramón Berenguer IV, son fill, sinó que també en particular del dret de sobirania y de procura que tenia sobre Peralada. Gosbert de Peralada y sos germans renovaren sa aliansa ab el nou comte de Barcelona, y ab tots sos bens se posaren baix la protecció de Ramón Berenguer IV, qui per sa part prometé ajudarlos y defensarlos de tots sos enemichs, per medi d'un tractat firmat l'any 1133.

Després, Alfons II, rey d'Aragó, fill de Berenguer IV, successor en el senyoriu de Peralada en virtut dels tractats celebrats per son pare y avi ab els senyors d'aquesta ciutat, la doná com á feudo l'any 1190 á Bernat de Navata y á Brunisenda sa esposa, ab poder de transmétrel á sos descendents á perpetuitat.

Cap al any 1270 nasqué á Peralada'l famós cronista Muntaner, en la casa qu'avuy porta'l núm. 2 de la plassa de las Monjas ó en la qu'avans ocupava son lloch.

Las tropas de Felip l'Atrevit entraren pel coll de Massana'l mes de juny de 1285 per

apoderarse de Catalunya; el rey en Pere III dit el Gran acudi en persona á deturar la invasió, y entre'ls vassalls que l'ajudaren s'hi contava'l comte Dalmau de Rocaberti, senyor de Peralada, qui ab sas mesnadas prestá gran servey á son rey. Trobantse l'enemich á punt de sitiar Peralada y no oferint la plassa condicions suficients de defensa,'l comte Dalmau ab lloable abnegació y patriotisme, maná calar foch á la població després de fer sortir á sos habitants, avans que passar per la humiliació de véurela en poder dels francesos.

Aquest fet fa suposar que'ls restos de fortificació qu'avuy existeixen, aixis com las runas del palau sobre las que s'ha fet la restauració, datan d'aquesta época, lo que concorda ab l'estil de la iglesia del Carme, qu'es gótich del sigle XIII.

El palau dels comtes quedava comprés dintre las murallas que defensavan la població, y tenia tots els carácters d'una fortalesa, protegit per dugas macissas torres pel costat que mira á Rosas, y per un'altra á la vora de la iglesia del palau.

El pare y l'avi del ultim dels Rocaberti tenian en olvit sas posessions de Peralada dedicantse á la diplomacia y á la vida cortisana, mes aquell, de carácter retret y amant de las bellas arts, concebi la idea de restaurar son palau y ho feu, y no tan sols restaurá aquest, sinó també'l castell de Requesens que possehia cap amunt de la falda del Pirineu.

Avuy s'aixeca altra vegada'l palau-fortalesa, aproximadament com devia ésser en temps passats; se compón de dos cossos separats, haventhi en l'un, el més important, las habitacions dels comtes ab nombrosas salas plenas de mobles y objectes antichs, no faltanthi tot el confort que demana la vida moderna; y en l'altre una espayosa biblioteca, la escola dels noys y la iglesia del Carme.

No'ns entretindrém á descriure habitació per habitació; sols notarém els objectes que més ens interessaren. Al pujar la escala, y en la primera sala, vegerem ja varias magnificas llumaneras de capritxosa forma; en la següent es digne de notarse un alt relleu representant la coronació de la Verge, fet ab aquella ingenuitat y delicadesa de sentiment propias dels artistas del sigle XIV, ressaltant la blancor del alabastre ab els tons daurats dels cabells y las coronas. En una vitrina guardava'l comte dos jochs de gualdrapas y pistoleras del sigle XVII, espléndidament brodadas d'or y plata. Abundan també las caixas góticas, alguna de finissima talla, y entre ellas n'hi há una d'estil alarb ó mudejar, policromada ab colors vius qu'entrellassats forman una bella composició decorativa y armónica d'entonació. Hi há també una sala plena de quadros referents á fets históricHs; un d'ells, el més gran, representa l'incendi de Peralada manat pel comte Dalmau, un altre es copia del que té en Caba al museu del Prado, y representa una valenta dona coneguda per *la mercadera de Peralada*, qu'en la mateixa guerra feu presoner un cavaller francés y l'enmená pera entregarlo al comte. Després d'aquesta sala hi há la de retrats de familia, entre'ls que s'hi veuhen guerrers, monjas, capellans, etc.

Se surt després á un mirador que hi há á la esquerra d'una de las torres, ahont s'hi veuhen un parell d'arcadetas góticas, portadas d'algun'altra posessió del comte, que forman un petit porxo, essent curiós el capitell de la columna mitjera per haverhi esculpit un metje que dona una ajuda á un malalt.

Se torna á entrar al palau, y desde un corredor, sobre una porta, s'hi veu un alt relleu de talla representant á Sant Marti partint sa capa ab un pobre; se baixa després per una escala ahont hi há varias armaduras no molt notables del Renaixement y una nombrosa colecció d'armas de diferentas épocas, entre las que sobressurt una espasa del sigle XVI ab sa empunyadura cisellada ab tal primor, qu'es digna d'haver sortit de las mans d'un mestre florenti.

A la planta baixa s'admira un espayós menjador, tot adornat de vaixella antiga ab plats de variada ornamentació y alguna plata d'argent repujat. Al costat hi há la sala de billar. Tant ella com el menjador eran antigament las presons del palau.

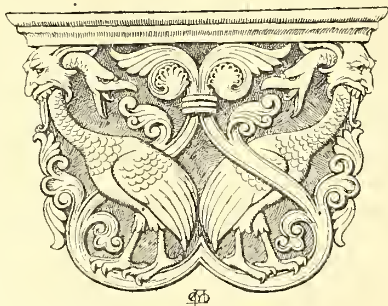
Sortirem d'aquest pera dirigirnos á la biblioteca, que conté infinitat de volums y una colecció de claus de porta antichs. D'allá baixarem á la escola dels noys, y atravessant un petit claustre dintre l'estil del de Santa Agna

d'aquesta ciutat, entrarem á la iglesia del Carme, construcció del sigle XIII ab tots els carácters de severitat y senzillesa que distingeixen el gótich catalá. La iglesia es d'una sola nau ab capellas laterals, en las que s'hi veuhen imatjes y retaules, algún d'ells de verdader valor artistich y arqueológich. Las mesas dels altars son sostingudas per curtas columnas ab capitells románichs procedents en sa major part de las ruinas del claustre del monastir de Sant Pere de Roda. L'altar major es modern, haventhi de notable una petita y preciosa creu románica ricament esmaltada. El sostre, restaurat de poch com bona part de la iglesia, está format per un embigat de fusta policromada, dominanthil'l groch y'l vermell, combinantse els escuts dels Rocaberti ab las quatre barras catalanas. La fatxada es sumament senzilla, haventhi en el timpan que forma la ojiva tres imatjes mutiladas per las tropas francesas en una de sas invasions.

Avuy el palau té adjunt un magnifich parch ombrejat per plátans, eucalyptus y palmeras; inmediats al palau hi há grans *parterres* curullats de flors viroladas, amples passeigs y avingudas, y més enllá bosquets, corriols y grutas; hi há infinitat de plantas, entre las qu'abundan las exóticas y raras; está cuydat ab extremada pulcritut, y es un indret ahont de debó fa pler estarhi.

Es verament digne de lloansa l'esfors efectuat per l'ultim dels Rocaberti, ressucitant son casal, el casal que descuydaren sos antepassats; per aquest fet mereix que l'admirém els catalans, y que prenent exemple reunim tots nostres esforsos pera reconstruhir y ressucitar el gran casal dels nostres avis, el casal sagrat de nostra aymada patria catalana.

SEBASTIÁ JUNYENT.

LA MORT DEL ONCLE

L'oncle Tianot estava ajegut en el catre, ben abrigat ab las flassadas; sols sortia entre'ls llensols son cap embolicat ab un mocador d'herbas, y sa cara magre y aclotada demostrava ben bé qu'era home perdut, que sos dias estavan comptats.

Sos ulls no eran pas tristos, ans al contrari, semblava que miressin ab molt aburriment tots els objectes, totas las cosas que veya á son entorn gastadas, sense que's notés en son posat la por del home que deixa ab recansa aquest món.

—Rosa,—digué ab veu apagada y feble— tanquéu la porta del corral, que no para de grinyolar y no'm deixa dormir.

—Ja está tancada—respongué una dona d'uns quaranta anys que trafiquejava per la cuyna.—La fressa que sentiu es la de la tramontana, que fa volar las teulas y petar totas las portas. Sembla talment que'ls dimonis tinguin d'emportarsen el poble. ¿Sentiu, Tianot, sos bruhels? Ave Maria purissima!—

Passá en aquell moment una ratxa de tramontana xisclant y brunzint lluny, torcent las oliveras y aixecant gran polsaguera pel carrer, fins á privar el tránzit de la gent. Semblava que la vida s'hagués sospés en el poble, perque no circulava un'ánima pels carrers. Tothóm se tancava á casa seva posantse al abrich del vent, que venia desde'l Coll de Pertús y per la montanya de Sant Pere de Roda ab grans remolins, furiós, baixant arrán de la Plassa ab bruhels de lluyta. El vent anava lluny fins á perdres en el Golf de Rosas, hont rissava las ayguas del mar, amansintse ab las onadas, com cansat de corre desenfrenat.

El cel aquella tarda del mes de janer era blau y llis, sense veures el més petit núvol per l'atmósfera, puig la tramontana ho esventava tot. Pel carrer el fret era irresistible, y fins pels vidres de la cambra d'en Tianot semblava que hi traspuhés un alé de fossa, de solitut y abandó que glassavan. Tots els objectes del quarto estavan com á la intemperie, cap cosa en son lloch, com si fes molt de temps que la vida manqués en la casa. El mirall de la calaixera tenia un centimetre de pols; el ram de menta y marduix estava desflorit, tot sech, las fullas caygudas. Las cadiras se

sostenian de gayrell. Las gallinas piulavan dintre de la cambra, pujant per la escala que comunicava al pati; entravan picotejant per la cuyna, y fins donavan alguns passos á la vora del catre d'en Tianot.

En Tianot estirá'l bras, puig li era impossible alsarse del llit, y digué ab veu opaca á la criada:

—Rosa, las bruixas entran pel meu quarto: ¿sentiu la fressa? Baldéu bé las portas, puig encara que no tingui por de morir vell, vull marxar d'aquest món sol, del modo com vaig arribarhi.

—Son las gallinas que venen á veureus, Tianot; tant de temps que no las hi donéu vos mateix el menjar, y ara vos anyoran.

—¿Fins las gallinas están descontentas? ¿Qué volen? ¿Que no van fartas?

—Sí;—respongué la Rosa—están cofoyas y grassas, y si voléu vos ne mataré una pel caldo.—

En Tianot no volgué de cap manera que matessin cap bestiola pera ell. Si tenia de curar de la malaltia ja curaria per aixó. Anava á la voluntat de Deu.

—Després, si en Josepet ho sabia—digué en Tianot—cóm s'enfadaria ab el génit que té! Ja sabs lo decidit qu'es; desseguida se'n va de las paraulas als fets. No vas veure lo que va passar el dia que vingué la Cisca á veurem, la pobra de la neboda que si no la treuhen els vehins... Quin génit que té tan prompte en Josepet, y tot perque, segons ell, la neboda volia enmatzinarme... Vina, Rosa, vina—afegí'l malalt—tinch ganas de parlar avuy, perque sento aquí dins una revifalla... ¿Creus tu que la neboda volia enmatzinarme de debó? Jo crech que no, perque matar á un vell de vuytanta anys, un vellet que no fa nosa á ningú, ja ho veus, ni á las gallinas... La mort, quan s'ha cumplert ab la conciencia, es dolsa, es com un descans ó una necessitat. Neguits, no puch sentirne cap. La gent mormura, y fins diuhen qu'he deixat diners al cinquanta per cent. Bé ¿qué hi fa? El senyor notari'ls deixa al seixanta!...—

Y en Tianot va callar, molestat per una forta tos que li vingué ab els esforsos que feya pera enrahonar.

Pel poble se'n parlava molt de la seva malaltia, y's feyan uns comentaris qu'esgarrifavan. Els uns deyan que's moria de disgustos; altres afegian que la migranya se l'emportava al altre món de tan sol que's trobava, puig havia renyit ab las nebodas que volian auxiliarlo y cuydarlo, com á dret que hi tenian.

Altres vehins contavan que feya vuyt dias qu'en Tianot havia fet testament, deixant els olivars y vinyas á n'en Josepet, un jove que ni tan sols li era parent, peró com fou ell qui li proporcioná sempre més distraccions, portantlo fins á cassar, donantli las millors llebras (puig en Josepet tenia bona puntería y no errava may el tret), al caure malalt en Tianot, el sapigué engatussar tan bé, que's feu deixar las terras y tota la hisenda en el testament que feu el vell.

Totas las nits entrava en Josepet á la casa pera demanar novas del malalt y enterarse de la marxa de la malaltia per mediació de la Rosa, que tenia l'encárrech d'explicarli ab tots els detalls els aconteixements de la diada, tot lo que feya'l malalt, de donarli las medicinas y de no deixar entrar á ningú en la cambra d'en Tianot.

Feya dos dias que l'havian combregat y extremaunciat, y seguia aquella tarda de la mateixa manera, á voltas ab esglays, á voltas ab unas ganas d'enrahonar que li duravan fins que tornava l'atach de la tos.

La Rosa, que feya tres anys que servia á n'en Tianot, procurava esquivar las conversas ab el malalt, puig aquest sempre li sortia ab estirabots extranys.

—Tu encara ets jove—li deya en aquell moment, fentla acostar al llit.—No tens més de quaranta cinch anys y ets á temps pera casarte, si vols. La gent s'extranya de que jo m'hagi quedat solter, y no entench per qué s'extranyan. El cor del home es un gran misteri ¿sents? En ell dormen nostres desitjos irrealisables, nostras creencias més puras, tot lo gran que naix en el nostre sér; y al volerhi donar vida, pera durho á la práctica, ho trobém tot irrealisable. Nostres mateixos desitjos se donan clatelladas ab la nostra escassedat de medis. Tots els que m'heu tractat heu dit que tenia mal cor y sentiments perversos...

—Jo no—digué la Rosa, tota sofocada, quasi plorant.

—Tu no t'has atrevit á dirho perque'm

deus massa favors... De mica en mica l'he anat perdent el cor, sápigho; dessangnantse, de ferida en ferida. Sento ja las veus dels que, udolant pel carrer, esperan que dongui l'ultim badall, y creume que'l donaré sols ab una recansa, la de saber qué dirá de mi la Tuyas quan sápiga la meva mort. De jove m'hi hauria casat, perque la volia molt, peró has de saber, Rosa, que s'estimá més casarse ab en Cebriá, el masover que sols té un oliver en la creu del terme. Quin cap sense senderi n'hi ha hagut sempre de la Tuyas!...—

En Tianot va callar, y en la cambra sols se sentia'l tic-tach d'un rellotje de caixa y'ls passos de la Rosa qu'anava á la cuyna á preparar el sopar.

A las vuyt del vespre arribá en Josepet tot malhumorat. Preguntá á la Rosa per l'estat del malalt, y ella li respongué que l'agonia seria llarga, encara qu'estigués desenganyat dels metjes.

Com que la tramontana bufava cada cop més forta, en Josepet digué á la Rosa que li preparés sopar, puig aquella nit no tenia ganas de sortir, y si convingués vetllaria al malalt.

El malalt en aquell moment dormia, y sa respiració era débil, casi imperceptible.

En Josepet el mirá fixament y'l despertá.

En Tianot guaytá ab sos ulls vidriosos, sense reconeixe á n'en Josepet.

—¿Cóm aném?—li demaná aquest.—¿Qué vos fa mal?

—No'm fa mal res—contestá en Tianot—sento sols debilitat als brassos, al cap; als polsos hi sento una fressa extranya. ¿Fa caure moltas olivas la tramontana?

—No'm preguntéu per las olivas—respongué en Josepet.—La tramontana'ns estalviará una batuda, y las terras, si vos manquéu, serán conreuhadas com si fossin jardins. Y ara una pregunta, Tianot,—afegi en Josepet, acostant son cap al coixi del malalt.—Necessito diners; haig de pagar alguns caps de bestiar qu'he comprat aquesta setmana, y no tinch fondos; sé que vos teniu una bona bossa, y no'm faréu quedar malament. ¿Ahónt teniu els diners?

—Ja vaig dirte qu'aixó no ho sabrás fins al ultim moment. ¿Qué't falta? ¿No he deixat totas las terras al teu favor? ¿Tu també serás com els que'm desitjan mal y volen qu'aixó s'acabi depressa, perque'ls faig nosa?—

En Josepet estava massa impacient pera esperar, y volgué aprofitarse del domini que tenia sobre en Tianot.

—Es necessari—digué—que jo sápiga ahónt son; del contrari no posaré més els peus á casa vostra y lograréu estar sol, pel vostre mal génit.—

Y en Josepet prengué'l tapabocas per'anarsen, peró en Tianot li digué que's quedés.

—Els diners son cusits á la márfega. Ningú ho ha sapigut perque may he permés que cap persona'm toqués el llit, ni un bri del llensol.—

En Josepet vingué de sobte roig d'avaricia, d'enveja pera véurels, pera palparlos aquells diners que ja tenia per seus y que tants mals de cap li costavan.

—Vull veure quánt hi há!—va dir.

—No, aixó no!—respongué en Tianot.—Fins al ultim moment!—

La Rosa espiava desde'l corredor y estava tremolosa per la disputa que sostenian els dos al llit. Després li semblá sentir un sospir fondo, com un crit prolongat, y seguidament s'apartá perqu'en Josepet entrava á la cuyna tot cap-ficat, tancant d'una rebotida la porta de la escala, puig la tramontana no parava de fer trontollar tots els edificis.

Un gat blanch qu'estava ajegut en una cadira doná un salt, refugiantse en el corredor tot espantat, guaytant ab sos ulls fosforescents la resplandor de la llar qu'espurnejava.

—¿Qué fa'l malalt?—preguntá d'un ayre poruch la Rosa á n'en Josepet, al estar sols á taula, mentres llescava un tros de pa.

—Ja es acabat—aquest respongué.—No he vist may un home tan terch com en Tianot! Figúrat que jo mateix li he tingut de tancar els ulls perque no'ls volia may aclucar! Sempre terch, fins á l'hora de la mort!—

Miquel Casellas.

SOL, BEN SOL...

Vaig caminant al etzar
sol, ben sol, sens nort ni guía
en mitj d'un paisatje trist
ple de fanch y boyra humida;

El fret me té adolorit;
se m'enterboleix la vista;
mes per' xó vaig caminant
sol, ben sol, sens nort ni guía...

A cada passa que donch
trobo un sot ó bé una espina,
á cada moment reptils
verinosos que'm vigilan.

Aquest perillós camí
no sé ahónt porta ni ahónt fina,
sols sé qu'aniré seguint
sempre sol, tota ma vida,

fins que trobi un lloch de pau
ab xiprers y flors marcidas
hont hi cauré desplomat
com aucella cor-ferida

y hont m'hi espera fredament
una gola negra y trista
que m'anomena y m'atráu
com sirena malehida.

IGNACI SOLER Y ESCOFET.

LA DONA DEL PINTOR

La dona del pintor, l'home de barret flonjo y ulls sortits, era hermosa, d'una hermosura reposada y seria, com d'estatua de marbre. Els seus ulls—els bells ulls de la dona del pintor—brillavan com dugas esmeragdas; y'l seu pit era blanch com el del cigne.

Y'ls homes que prop d'ella passavan, la benehían ab paraulas totas plenas de vanitat. Y aquells mots falsos els sentía la dona del pintor sens inmutarse.

—

En las vetllas d'hivern s'aplegavan, en la sumptuosa cambra del pintor, amichs que reyan barbrement, bojament, tot mirant ab esguart incendiari'ls bells ulls de la hermosa Regina, que se'ls mirava plena de compassió.

—

La Regina, malgrat haver gaudit moltas vegadas, tenia l'ánima banyada de puresa. La Regina se sentia bondat, mes voltada era sempre d'homes viciosos aymants de vida boja.

Y na Regina somniava ab una vida plena de pau.

—

Un estiu sortiren el pintor y la dona de bellesa reposada y seria com d'estatua de marbre, á gaudir del vent fret de la Suissa.

Y montanyas plenas de neu vegeren en son llarch viatje des son vagó ple de flonjos coixins. Y més que may la Regina's migrava, donchs era fret son cos, y tota la seva ánima.

—

Y'l pintor, en la freda Suissa rublerta d'arbres blanchs, gaudia del paisatje tot sol, sens tenir vora seu á la Regina.

La dona del pintor s'enamorá d'un pastor jove y ros, y al artista deixá tot d'una.

Y'l pastor y la Regina, que més que may se sentia bondat, fruhiren d'una vida plena de pau; y vivían silenciosos al cim d'una montanya ahont ningú anava may.

—

Y l'home de barret flonjo y ulls sortits rigué com en las vetllas d'hivern reya en sa cambra, al trobarse tot sol.

Y ab dansatrius las més bellas de la Suissa tota, passá la nit de disbauixa en disbauixa, sense recordarse d'ella, de la hermosa Regina de cos esculptural.

NARCÍS GILI GAY.

SACRIFICI

Confidencialment m'has dit qu'anyoravas la poesia; que la teva ánima somniadora no troba bona companya l'ánima d'aquell á qui t'unires; que ton cor batega dolsament per un amor que no cobeja'l cor d'ell, per un amor espiritual lliure de las barroeras sensacions de la materia...

Y m'has dit més confidencialment, més arrán d'orella, que ton marit no'l coneix aquest amor; que l'espós que va donarte la conveniencia dels homes t'estima ab l'amor dels que viuhen sens ideal, dels exents de poesia, dels que no capeixen las hermosuras del esperit...

Tu bé sabs que jo t'estimava, y que pera mostrarte la inmensitat del meu amor vaig fer el sacrifici de totas mas ilusions sense queixarme, sens obrir mos llabis pera tirarte en cara ton perjuri.

T'estranyavas de mon silenci, y fins has arribat á dubtar de si'l meu amor era veritat. Te n'estranyavas perque encara no comprenias la mena d'amor que jo't portava.

Calia que't casessis y qu'en la estimació de ton marit aprenguessis la meva; calia coneixe al home vulgar per'anyorar al home d'ideal... y aixis ha succehit.

Tu'm planyias á mi perque al unirte ab aquell home arrencavas de mon cor la esperansa de la complerta felicitat, y feyas mal fet en compadirme.

Per l'amor inmens que t'he portat estimo avuy el sacrifici que m'has imposat ab ton perjuri. Y l'estimo tant y tant el sacrifici, qu'he arribat á viure agermanat ab ell, com vivia avans agermanat ab els sentiments que tu m'inspirares.

Jo sí que vaig compadirte de tot cor. Jo que veya que sentirias anyoransa del amor veritable, del amor purissim. Vaig compadirte de tot cor perque t'enmaridavas ab qui sols tenia ulls pera las hermosuras del teu cos virginal sens arribar á las delicadas hermosuras de la teva ánima rublerta de poesia.

Mes, ¿qué n'hauria tret de dirtho que't compadia? Haurias cregut potser que'm feya parlar el despit, y jo n'hauria sufert doblement.

Vaig callar; vaig ofegar en mon cor mateix tot l'amor que't portava, y vaig cercar consol en el sacrifici. Tu tampoch ne tenias cap culpa de no saber capir l'amor veritable y de no saber diferenciar entre amor y afany de gosar la bellesa material.

Y ara has tornat á mi desilusionada, y al parlarme plena d'emoció y de temors, he vist clarament que temias el meu despit. Has esperat conformada que jo't demanés comptes de ta conducta, y fins t'has enutjat perque no te'ls demanava. M'has pidolat una engruna d'aquell amor que't portava, y jo, sense cedirtela, no te l'he negada pas... Peró cal negártela. Ara á tu't toca'l sacrifici, ara es precis que tu paguis el dany de no haver sapigut compendrem, com jo he pagat el de no haver sapigut conéixet.

Y á fe que'm dol, y'm dol més per lo que tu has de sufrir que per lo que jo he sufert; perque jo'n sabia de sacrificarme, y tu no'n sabrás pas.

Ja has vist la proba. Tu has vingut á mi; jo no he vingut pas á tu, y es que á tu't manca qui't conduheixi, qui t'estimi y't porti de la má per eixos viaranys del cor, y á mi no'm manca: jo tinch bona companya, jo tinch ja qui'm conduheix y qui m'estima, jo tinch á la mare poesía que'm dona forsas en el sacrifici.

Aprén, estimada que fores del meu cor, y si pera tu no pot servir aqueixa experiencia, que serveixi pera'ls teus fills; que també s'hi han de trobar en lo fort de las lluytas terribles de la vida...

¿Veritat que no la capeixes la meva conformitat? ¿Veritat que sembla contraposada ab mon esperit ardent, ab la fogositat que'l meu cor sentia ab ton amor?

Has tornat á mi, y al trucar en la meva ánima no t'ha respost ningú. Mon silenci no t'ha dit res. Has cregut en el complert olvit, y com sempre t'has equivocat, com sempre no has sabut llegir en mon cor.

Cal que no truquis més en las portas que per ta conciencia han d'ésser sempre tancadas; cal que't conformis ab ton erro y no cerquis la felicitat en mi, perque en mi tu la vas perdre. Cal que no cerquis l'amor en el meu cor, perque tu l'has profanat ab l'amor del altre.

Y'l teu sacrifici ha d'ésser més gran y més hermós que'l meu. Jo n'he tingut prou ab ofegar el meu amor, á tu't toca olvidarme y estimar al home que t'ha fet esposa, que't fará mare.

Ell tampoch ne té cap culpa d'haverte volgut, ni de no tenir amor al esperit.

Y ara prou, estimada meva d'altre temps: ara prou de jugar ab nostres sentiments; ara á tancarnos, tu en la pau de la virtut y de la familia, jo en el món. en aquest món tan gran que'ls homes tant estiman.

No'ns hem de veure més... Aixuga'l teu plor, y aném resignats cap al sacrifici.

. . . .

Vina! Vull besarte en el front, qu'abdós som ignocents de las exigencias del món y de las culpas dels homes...

Joseph M.ª Folch y Torres.

INTRODUCCIÓ D'UN POEMA INÉDIT

I

Hop!
Hop!
Galopa, Pegás!
Corcell de las Musas, galopa, galopa!
adressa la orella, dilata bé'l nas!
Hop!
Hop!
Al galop, al galop!

II

Desplega las alas y llénsat ardit
al llarch de la plana del blau infinit;
si trobas estrellas
saltém demunt d'ellas,
que'ls astres deformes no't torbin el pas;
galopa, galopa, galopa, Pegás!

III

Hop!
Hop!
Al galop, al galop!
La ruta es molt llarga, la vida molt curta,
la mort molt á prop:
galopa, galopa, corcell de las Musas!
Partím hont no arribin las notas difusas
de plors y anatemas,
pregarias insulsas, paraulas blasfemas,
sanglots del Calvari, peáns del Parnás...
Hop!
Hop!
Galopa, Pegás!

IV

Las ratxas polsosas
qu'aixequis al pas,
serán nebulosas
hont flotan confosas
sens ordre ni ritme ni to ni compás,
ja Llunas que clouhen
sos ulls entelats,
ja Sols que desclouhen
sos ulls estranyats,
sardanas lleugeras
d'Estrellas rialleras,
corrúas feixugas de mons indolents
que giran
capgiran
y pujan y baixan voltant inconcients,
Cometas de rojas y ardents cabelleras,
—bacants ubrïagas que's topan de cop...
Hop!
Hop!
Al galop, al galop!

V

Portam ben lluny, ben endalt, ben endalt,
hont no arriba la llum ni la vida ni l'ayre;
portam al buyt, á la nit eternal,
més enllá, més enlayre!
hont no puja ni l'eco de res,
ni bravada de res,
ni memoria de res,
hont ni'l Deu Crïador ha apuntat may el nas!...
Hop!
Hop!
Galopa, galopa, galopa, Pegás!

APELES MESTRES.

TEATRES

REPRESENTACIONS ZACCONI

I

I DISONESTI.—DON PIETRO CARUSO.— SPETTRI. —MORTE CIVILE.

Avans de parlar d'en Zacconi diguém quatre paraulas sobre las dugas obras que nosaltres podém considerar com estrenos, *I disonesti*, d'en Rovetta, y *Don Pietro Caruso*, d'en Bracco, per més que la primera ja l'havia representada á Barcelona en Novelli.

I disonesti no es pas una de las millors obras d'en Gerolamo Rovetta. La seva popularitat y fins l'éxit extraordinari qu'arreu l'a companya's deu á la interpretació magistral que li dona la companyia d'en Zacconi; ell en primer lloch.

El pensament del autor sembla que s'enclóu en la frase d'un dels personatjes: «*disonesto* es una de las paraulas més elásticas: s'aixampla y s'estreny com una xarxa segons sigui gras ó magre aquell pera qui deu servir». En Rovetta'ns presenta un tipo vulgar, laboriós, sense cultura, que vivint en una llar tranquila, ben cuydat per una dona á qui estima y sense preocupacions, té sobre la honradesa'ls principis tancats, casi bé dogmátichs, dels esperits petits que, desconeixent las miserias de la vida y las pertorbacions psicológicas que produheixen en l'home feble las grans lluytas y las grans passions, se mostran severs fins á la crudeltat, inexorables pels vensuts de la vida. Mes «quan se judica de la honradesa dels altres, es precis recordar que solzament pot respondre de la propia qui, arribat el cas, hagi pogut resistir» diu un altre personatje. Y'l protagonista del drama d'en Rovetta, cayent al final de l'obra en la mateixa degradació moral y cometent els mateixos delictes que ab tanta severitat judicava, sembla donar la rahó á aquell personatje y sembla vol reflexar una idea del autor bon xich radical sobre'l concepte que la moral corrent ab tanta lleugeresa y conceptuositat aplica. Mes l'autor no profondisa en la qüestió, y's limita á ferla servir de march á una lluyta passional en que l'adulteri de la esposa estimada, la traició del amich y protec or y l'escándol d'una ruina sobtada's conjuminan per'abatre un esperit débil que queda aclaparat y vensut..

La situació no pot ésser més dramática, y la presenta en Rovetta ab la sobrietat y energia en ell caracteristicas. Hi há crits de verdadera passió, escenas en qu'esclatan sentiments sincers, y frases cáusticas y vibrants. Mes l'obra en conjunt resulta artificiosa á tall d'Echegaray, tant en el desenrotllo de l'acció, com en el dibuix dels personatjes, com en l'empleo de recursos gastats y poch versimils; quins defectes, en tal obra, son tant més graves en quant el titul d'ella y la sátira social qu' enclóu reclaman una observació ben justa de la vida y una veritat absoluta al reflectirla, sense lo qual se corren riscos d'ésser titllat en bona justicia de paradoxal. Y aixó es lo que li passa á n'en Rovetta.

Don Pietro Caruso, drama en un acte de R. Bracco, més que un bon quadro dramátich es l'estudi d'un tipo humá observat per l'autor ab gran veritat, fisica y moralment. Si l'argument no es nou, si l'acció es descuydada y si'ls demés personatjes, salvant petits detalls, son figuras convencionalissimas, admesa la situació, el tipo del protagonista's destaca ab una energia de linias y una justesa de tochs que'ns fan perdonar tots aquells defectes. En Bracco ab aquesta sola figura s'acredita com autor d'empenta.

—

Quan, fa deu ó dotze anys, tot just Ibsen comensava á ésser conegut en nostra terra per alguns, y també quan després, ja més vulgarisat, eran molts els que'l llegian, una opinió s'acceptava con veritat casi axiomática: *Ibsen es irrepresentable*. Uns, per no compéndrel prou y per estar aferrats á la tradició, deyan més: *Ibsen no es teatral*; altres, tot y creure aixó ultim una tonteria, tenian de convenir en lo primer, mes per un'altra rahó: per la falta d'actors que poguessin y sabessin interpretarlo. Peró que, un cop aquests trobats, Ibsen podria ésser representat y resultaria tan teatral y més teatral encara que'l que més ho fos, d'aixó també hi havia qui n'estava convensut; y entre aqueixos ens hi trobavam nosaltres.

La Duse l'any passat, ab la inoblidable representació de *Hedda Gabler*, y en Zacconi l'altre dia ab *Espectres*, ens han demostrat palpablement que teniam tota la rahó. Ibsen es un autor modern que trenca motllos, que fa una revolució en el teatre: necessitava, donchs, actors moderns que trenquessin motllos, que fessin una revolució.

En Zacconi es un d'aquests: es un actor modern. Ell ens ha fet sentir una sensació d'art que cap altre'ns havia fet sentir, que cap altre'ns podia fer sentir, perque cap altre avans d'ell pódia—no essent un actor modern — interpretar obras escénicas ab aquell esperit nou y ab aquella complexitat de medis y recursos que sols pot possehir un actor que sápiga compendre y sápiga identificarse ab els gustos més refinats y més exigents de nostres temps, y sápiga satisfer els paladars més ben educats y descontentadissos d'avuy.

Ara bé: ¿Qu'es en definitiva un actor modern? ¿Vol dir un actor que no pugui representar més qu'obras modernas? En Zacconi interpretant *Espectres*, *La morte civile*, *I di-*

sonesti y *Don Pietro Caruso*'ns ho contestará ben clar.

Comensém per *Espectres*. ¿Qué vol dir *Espectres*? Un'obra moderna, un drama d'ideas, una gran tragedia que'ns ofereix un gran pensador y un gran coneixedor del cor humá no ja sols pera conmóurens, pera excitar nostra sensibilitat, sinó pera que, á favor d'aquesta emocio intensa, s'agiti nostra pensa, s'exciti nostre intelecte, y en una suprema comunió d'ideas y d'emocions ens elevém junts ab l'autor, que'ns presenta un quadro tangible y punyent, á las causas primeras d'aquestas grans tragedias de la humanitat. Y aquestas causas que'ls antichs confonian ab la fatalitat y'ls moderns acceptan estoicament sense voler compéndrelas, Ibsen vol posarlas devant dels ulls y'ns pinta ab tanta major intensitat el dolor quant més gran es el seu desitj de que, en lloch de plorar, ens preocupém d'evitarlo. Ell ens ensenya la gran tragedia d'Oswald victima d'un atavisme brutal, la gran tragedia de la senyora Alwing victima d'una educació hipócrita, la més tranquila del pastor Manders, victima de la seva ignorancia ensoperbida per la fe cega en un dogma, y'ls dramas de Regina, vanitosa y enganyada, y d'Engstrand, marruller y degradat. Y de todas aquestas tragedias brutals ne surten evocats encara ab més brutalitat tota una munió d'espectres, qua son: els vicis y fret egoisme dels pares que's casan sens amor y viuhen sens armonia; els dogmas sacrossants y las lleys inflexibles que consagran y fan indisoluble'l gran pacte inmoral del matrimoni; els principis de moral atavichs que's llegan las generacions com normas de conducta indiscutibles; y tots els prejudicis, totas las convencions, tota la hipocresia que constituheixen el fons de la vida social. Y tots aqueixos espectres son els que s'apareixen á la senyora Alwing sense qu'ella pugui desfersen; contra tots aquests espectres lluytan Oswald y Regina, sense que sas protestas puguin salvarlos; y en fi aquests espectres que forman el llot en que's revolca la humanitat, son els que Ibsen vol presentarnos cara á cara pera que tractém d'aborrirlos y aniquilarlos.

Mes tot aixó no ho veuhen els pastors Manders de ca'n *Brusi* ni'ls curts de gambals de ca'n *Diluvio*. «Sols—diuhen—hi há un cas patológich, y en Zacconi ho fa molt bé, ab tota sinceritat; de tal manera, que cap metje hi tindrá res que dir.» Si, no més hi há un cas patológich, peró aquest n'evoca un altre de més trascendental: evoca un estat de patologia social que demana cura y que aquells están interessats en no curar.

Y precisament perque nosaltres hi veyém tot aixó es perque trobém el trevall d'en Zacconi més admirable. Perque ell també ho sab veure tot aixó, y sab qu'es precis presentar el cas d'atavisme fisich ab tot l'horror de la realitat, sab qu'ha d'agotar tots els recursos, qu'ha d'emplear tots els medis pera que, en el paroxisme de la repugnancia, l'espectador arribi á compendre'l gran crit de protesta d'Oswald, el seu gran crit á la vida á que deuria tenir dret havent nascut home, el seu gran crit al sol qu'en va demana, el miserable!

En Zacconi, qu'ho ha comprés aixis, aixis ho fa. Res d'efectismes, res d'exageracions. Veritat fins en el més petit detall, brutalitat fins en la més fastigosa miseria. Y broda'l paper ab una serie de detalls d'accionat, d'expressió, de fesomia y de gesto, d'encarcaraments fisichs, de tonalitats de veu, tan refinats y tan reals, que sens dubte deuhen fer mal als que de bona fe creuhen estar en la petita clinica d'un metje, peró que no'ns en fan cap á nosaltres, que'ns veyém en la gran sala en que's practica á tota llum y ab tota serenitat la dissecció d'un cos social podrit.

Heusaquí lo qu'es un'obra moderna y lo qu'es un actor modern. Avans hi havia una veritat real y una veritat escénica, hi havia una vida que's viu en el món y una vida que's viu en las taulas, y la ficció, admesa com la expressió més perfecta del art dramátich, facilitava als actors l'exercici de la seva carrera. «Jo sols tinch de fingir» se deyan; y cada hu fingia á sa manera. Y posats en aquest terreno tan relliscós, ni feyan cas del autor que casi bé may comprenian, ni estudiavan res de la vida perque no era pas ella la que tenian de reproduhir. La preocupació única era trobar l'efecte, y aquest efecte al que tot se sacrificava'l trobavan tot seguit en una declamació ampulosa y altissonant, en un accionat febrosench y arrebatat y en una extensa varietat de *latiguillos*. Cosas totas que sols requerian per part del actor un xich de facultats y un altre xich de malicia.

Avuy tot aixó ja ha passat. El concepte de que l'art escénich aspira á realisar l'ideal de reproduhir la vida en tota sa senzillesa y en tota sa complexitat, buscant la bellesa en lo qu'ella presenta d'extraordinari y excepcional, va obrintse camí. La ficció escénica comensa ja á no tenir rahó d'ésser, y la bancarrota dels antichs histrions del art ab tots els seus amaneraments y artificis se senyala de manera indubitable. A ells tenen de succehir els nous, els que com en Zacconi prenen son punt de partida pera fer art en la observació directa de la vida; y al tenir de traduhir passions y sentiments de personatjes qu'ells encarnan, se subjectan á ferho ab la mateixa naturalitat ab que ho farian si en tals conflictes se trobessin realment. Lo qual implica qualitats excepcionals en l'actor. En primer lloch esperit d'observació y facultats extensas y flexibles; en segón lloch un profond estudi psicológich de la humanitat, y

particularment dels tipos caracteristichs quina interpretació tracta de fer; y en tercer lloch una modestia y un trevall inconmensurables pera subjectarse estrictament, á lo que l'autor indica que constituheix el fons general de cada obra y'l carácter especial de cada personatje.

En Zacconi está dotat de totas aquestas circunstancias, y per'xó sostenim que, prescindint de las facultats, es l'actor més complert de tots els antichs qu'hem vist y que no hem vist; puig que sols qui com ell comprengui que representar es quelcóm superior y més complexe que'ls senzills raptes del instint y de la inspiració desordenada, podrá donarnos una impresió perfecta de lo que son las verdaderas tragedias de la vida.

¿Vol dir tot aixó qu'en Zacconi sols podrá representar obras modernas ó realistas? No. Es clar que aquestas li anirán millor. Peró, deixant de banda que'l concepte *obras modernas* es molt relatiu, puig qu'en realitat sols hi há obras bonas y dolentas, lo cert es qu'en tota obra per antiga y fins per dolenta que sigui hi há quelcóm de més ó menys vagament real y humá; y si aqueix quelcóm se'l fa propi l'actor y procura traduhirlo ab aquell esperit de veritat y de discreció qu'en l'obra mancan, el seu trevall podrá arribar fins á donar relleu á determinadas situacions que consideravam absurdas.

Vegis si no lo que va fer en Zacconi ab la *Morte civile*, aquell dramón sense cap ni peus que un dia feu las delicias dels esperits fantasiosos. En Zacconi, desentenentse de tots els absurdos é inverosimilituts, fa com una composició de lloch pera cada escena, y aixís, pera no citar més que un exemple, fixantse en el segón acte en que la seva situació es la d'un evadit de presiri y en que té de contar sas penas y esperansas, fa la escena ab un realisme y una senzillesa tals, qu'oblidém el drama y'ls *fantoches* que l'escoltan pera no veure més que'l desgraciat que ab tanta sinceritat s'expressa. Y lo mateix en las escenas ab sa filla, tan convencionals; y en la de la mort, tan incomprensible. Mes ell las fa tan de debó, que no tenim més remey que interessárnoshi, encara que la impresió sigui passatjera. Y qué'n quedaria de parat en Vico al veure tanta naturalitat!

El paper de Carlo en *I disonesti* també requereix per part d'un actor com en Zacconi un gros esfors. Lo desdibuixat del tipo y lo artificiós de las situacions no li permeten manifestarse ab aquella espontaneitat y convicció que tant l'engrandeixen en el d'Oswald d'*Espectres*; mes, á pesar de tot, el seu trevall, especialment en el primer acte, es d'una sinceritat qu'enamora.

El tipo que fa ab gran carinyo es el de protagonista en *Don Pietro Caruso*. Tot l'embrutiment del personatje, tots els detalls de la seva degeneració fisica posats de relleu per en Zacconi ab el vigor de la realitat, ens donan, pel violent contrast, la mida exacta del gran dolor d'aquell cor noble, y'l drama apareix en tota sa salvatje ironia

Els demés actors no desmereixen d'ell, y en tots s'hi nota la seva influencia. Una claretat extraordinaria en el modo de dir y una gran sobrietat fins al encarnar tipos en qu'es fácil trobar l'efecte. Mereix menció especial Inés Cristina, qu'entre altres papers, va fer del d'Elisa Moretti en *I disonesti* una verdadera creació.

Ja'ns vagará un altre dia de parlar d'ells y d'en Zacconi ab més detenció. Avuy ja'ns hem extés massa.

EMILI TINTORER.

REVISTA MUSICAL

HANSEL Y GRETEL.

Fou un altre desastre la execució de tan hermosa obra al Liceu. Obra delicadíssima y plena de dificultats de tota mena, requereix pera ésser representada com fora degut un gran nombre de cuydados y refinaments que sols poden obtenirse ab bons ensaigs y ab bons elements pera interpretarla. Peró uns y altres han faltat y aixís ha sortit la cosa.

La presencia en la orquesta del mestre Fischer, avuy ja apreciat en lo que val per nostre públich, feya esperar ab fonament quelcóm més, quan menys per lo que toca á la part orquestal. En ella s'hi ha notat tot seguit falta de preparació, y sense la necessaria preparació, sense'l número d'ensaigs indispensables, ni la batuta d'en Fischer ni la millor del mon poden donarnos execucions acceptables, majorment quan la deficiencia dels elements es tan manifesta. Aquest mestre sab millor que nosaltres el complicadíssim trevall orquestal de l'obra d'Humperdinck, tant ó més complicat, encara que potser no ho sembli, que'l de las obras de Wagner que acabém de sentir. Donchs escarmentat com estava'l mestre per lo que tingué de patir ab las anteriors, podia y devia haver exigit á la empresa'l temps degut pera posarla en escena, en lloch de mostrar una excessiva complascencia en acceptar sa direcció en tres ó quatre ensaigs á corre-cuyta. Peró aixó está en el carácter y'l temperament de cadascú, lo qual en aquests cassos resulta una verdadera llástima.

Apart d'aquest grave defecte que'ns ha privat de sentir una execució de l'obra molt millor de lo qu'haviam sentit, hem de fer justicia al mestre Fischer per dos conceptes: per haver conduhit l'obra en els seus temps justos y per haverla despullada d'aquell reguitzell d'efectismes de mala lley ab que'ns l'havia guarnida'l mestre Mascheroni. Qui s'hagi pres el trevall d'estudiarla ho haurá

notat en un sens fi de passatjes, apart d'altres que persa magnitut saltan als ulls, ó millor dit, á las orellas de tothóm. El defecte del mestre italiá, per ésser el de sa escola, es *rallentar* totas las melodias en que'l cantant pot cercar falsos efectes ab l'allargament de las notas, com s'ha apreciat en la escena del ball, en la cansó de Gretel al comensament del segón acte, en els deliciosos cants dels Follets de l'Arena y de la Rosada y en aquell ayre de *walz* del darrer quadro, del que tant ne varem protestar l'any anterior. Tot aixó en Fischer ho ha conduhit á temps precis y més mogut, donantli la significació exacta que l'autor demana. Altres fragments com la cavalcada de la bruixa, el verdader *walz* final y'l chor que'l segueix, y més encara la delicadissima escena dels angels, els hem sentit desprovehits d'aquella trivialitat, d'aquells falsos efectismes y d'aquella *mangra* qu'en la orquesta hi trobavam avans, particularment en l'*apoteosis* que pera us de nostre públich se feya executar á la orquesta en el final del segón quadro. En Fischer ho ha portat tot com está escrit: llástima que'ls demés requisits indispensables no hagin acompanyat sa interpretació.

Els cantants ab una paraula estarian jutjats: malament, ó encara pitjor qu'avans. La senyora Bardi no ha fet en sa part de Gretel els progressos que teniam dret á esperar, ans al contrari, resulta més desencaixada en son paper. ¿Volen saber per qué? Perque'l director li marca'ls temps més vius, y com que á n'ella li han ensenyat á cantarho malament, ab prou feynas logra ajustarse á la batuta, y per tant ha d'interpretarho sense cap expressió. Inseguritat manifesta va mostrarnos en tot el primer y darrer quadro, y fins doná algunas relliscadas que la *gran orella* de nostre públich no va saber distingir, puig si no, pobra d'ella. Per altra part, desconeix lo que sia la dicció, la intenció de la frase, preocupantse tan sols de las notas, y per aixó es casi impossible entendre una paraula de lo que diu. Ben ensenyada, podria la senyora Bardi treure molt més partit de sa part.

Una calamitat pitjor encara es Hänsel. Avans al menys hi veyam un noy gran y sentiam lo que cantava, mentres qu'ara contemplém á una pobra *partiquina* qu'en sa vida se n'ha vist de més frescas, defensantse ab un paper superior á sas forsas que ni entén ni tan sols coneix. Y si aixó passa ab las primeras parts, no hi há que dir cóm ne surten els petits papers del pare y la mare y'ls Follets, que no per lo petits deurian confiarse á gent qu'en un teatre conforme no'ls voldrian ni com á choristas.

En la importantissima part de Bruixa va debutar la senyora Schöller, contractada expressament á Alemanya ab aquest objecte, y que, segons diuhen, ha conquerit molt renóm interpretant aquest dificil personatje. Desde bon principi'ns mostrá, en efecte, ésser una artista que dona la exacta accentuació á sa extravagant part, aixis en la dicció com en l'accionat, peró la desentonació en el cant, que'l públich notá tot seguit, deslluhí'l seu trevall. Nostra opinió es que al costat de la veu hi há qu'apreciar també la manera com está escrita aquesta part, y que l'artista, fidel á las indicacions del propi Humperdinck (com poden apreciarse en la partitura) sacrifica'l *bel canto* á la dicció caracteristica, per manera que al voler donar á las frases el seu color exacte, las exagera, y al agafar las notas de pas, las desentona.

Si l'artista, obehint á tot lo que marca la partitura, no hagués volgut marcar tant els *picats* dels aguts, hauria despullat al personatje de la propietat que requereix, peró en cambi no hauria ferit l'oido. Nosaltres no hem de tractar de disculpar res, puig á Alemanya com per tot hi há cantants bons y dolents, ab la particularitat de que com en aquella terra no están acostumats á sentir *ovacions* com la que's tributá á dita artista, tampoch se'n adonan tant quan sas facultats van en decadencia, de que'ls hi ha arribat la hora de pendre'l retiro. Creyém ab tot que'l públich ne va fer una mica massa y que la senyora Schöller podria, pera donar gust á aquest, sacrificar la propietat en la dicció, y sense forsar tant las notas no produhiria tan desagradable efecte. Consignat aixó, hem de dir que aquest personatje es de grandissimas dificultats, que l'artista de la temporada anterior (ab tot y ésser la mateixa Brunhilda), si no desafiná, tampoch va donarnos cap impresió del tipo que fins ara no hem conegut; y per ultim, que ab millor ó pitjor veu, será sempre condició indispensabilissima entendre lo que la Bruixa canta pera distingir llavors ab sas paraulas la propietat de l'accentuació que li dongui.

Al públich hem de dirli que tot y tenint rahó com tenia, voldriam haver vist també igual justicia en altres passatjes del *Hänsel*. N'hi van haver molts de disbarats, peró pera conéixels se necessita quelcóm més que tenir *bona orella*, y á gran part de la concurrencia, si se li descompta aquesta rudimentaria qualitat, no n'hi queda cap altra, puig si tingués més *vista* (musical), no toleraria tants disbarats. ¿Per qué no protestá quan la senyora Bardi's va perdre avans del ball, ahont la orquesta, ab gran habilitat, va salvarla d'un fort compromis? Perque fora d'uns quants ningú va adonarsen. ¿Per qué no xiular els calderons que no están escrits ó á la senyora Parsi Petinella quan en *Lohengrin* canta *un to baix?* Perque no saben lo que senten. Donchs n'hi há moltas y moltas de cosas que mereixen quan menys igual *ovació* que un *gall*.

La presentació escénica tan desastrosa

com l'any passat, á pesar d'haver dit que's reformava. En efecte, s'ha reformat la escala suprimint la part lluminosa, ab lo qu'encara resulta més impropia. Respecte á això y á tot lo demés, ens ateném á lo que diguerem quan el seu estreno. Repetirém qu'en el comensament del tercer quadro no deu apareixe pera res la escala, sinó qu'apunta ja de bon principi l'Aubada, que'l palau de lleminaduras, el forn y demés accessoris son verdaders bunyols, y que'ls trajos, en lloch d'ésser tan flamants, han de donarnos tot l'aspecte de pobresa.

Y per ultim, hi há que dir que'l *Hänsel und Gretel* en el Liceu es impossible, encara que's corretjissin aquests y altres defectes. Per'aquesta delicadissima obra son menester una sala y un escenari més petits, y un auditori més atent. Es menester també la orquesta ensorrada, pera que la riquesa d'instrumentació no ofegui las veus dels noys, aixis com que aquests s'expressin ab dicció clara y en la llengua que tots parlém.

Hänsel und Gretel es l'obra indicadíssima y casi insubstituible pera la primera tentativa d'un verdader «Teatre Lírich Català», quina necessitat se fa notar més cada dia. Quan el públich conegui dita obra en nostre idioma y en un medi adequat, arribará á sentir per ella'l mateix entussiasme qu'ha despertat en tots els públichs d'Europa. Sols li faltava la freda rebuda qu'ha obtingut á Madrid pera ésser proclamada com una de las partituras que més quedarán de Ricart Wagner ensá.

JOAQUIM PENA.

CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS

DE BARCELONA

Convocatoria pera'ls del any 1902

Als honorables poetes y prosadors de Catalunya y de tots los territoris ahont la nostra llengua es parlada ò coneguda, los VII Mantenedors del *Consistori dels Jochs Florals de Barcelona* en l'any XLIV de llur restauració, salut.

A fí de donar bon cumpliment á la honrosa comanda que'l respectable Cos d'Adjunts nos feu lo dia 21 del darrer Octubre, vos convidám á pendre part en los *Jochs Florals* de 1902 que, segons los Estatuts y bones costums establertes, se regirán per lo següent

CARTELL

Lo primer diumenge de Maig, que s'escau esser lo dia 4, se celebrará la poètica festa, en la qual serán adjudicats als autors de les tres mellors poesíes que hi obten, los tres premis ordinaris que ofereix cada any l'Excm. Ajuntament de Barcelona, protector y ja de temps antich aymador de la Gaya Ciencia, ò sían: la Englantina, la Viola y la Flor Natural, que corresponen als tres mots que formen lo lema de la Institució.

La *Englantina d'or* se donará al autor de la mellor poesía sobre fets històrichs ò gestes glorioses de Catalunya, ò be sobre usatges y costums de nostra benvolguda terra, essent preferida en igualt de mérit la escrita en forma narrativa de romanç ò de llegenda.

De la *Viola d'or y argent* se'n fará entrega al autor de la mellor poesía lírica, relligiosa ò moral.

La *Flor natural*, premi anomenat d'honor y cortesía, s'adjudicará á la mellor composició en vers sobre tema que's dexa al bon gust y franch arbitre del autor. Seguint la bella costum d'antich establerta,'l qui obtinga aquest premi deurá ferne present á la dama de sa elecció, la qual, proclamada *Reyna de la Festa*, entregará tots los altres premis als qui guanyadors ne síen.

PREMIS ESTRAORDINARIS

Una copa artística que ofereix lo Consistori á la mellor composició en prosa sobre tema y gènero literari que's dexa al bon gust del autor.

Un premi que ofereix l'Iltm. y Rvdm. Sr. Bisbe de Vich, al autor de la mellor traducció en vers catalá y en ritme á propòsit pera esser cantat, del himne litúrgich que comença: *Ave maris stella*, consistent lo premi en un objecte alusiu á la calitat del tema.

Un objecte d'art, ofrena del Excm. Ajuntament Constitucional de Tarragona al autor de la composició que á judici del Consistori sia acreedora á sa adjudicació.

Altre premi que concedeix l'Iltm Ajuntament Constitucional de Sant Vicens de Sarriá, al autor del mellor treball literari en prosa ò vers, essent preferit, tant per tant, lo que's relacione ab algun acontexement històrich, tradició, anécdota ò costums característiques d'aquell poble.

Un obgecte artístich que ofereix lo periòdich catalanista JOVENTUT, á la mellor composició en prosa, de tema lliure, preferintse en igualtat de mérit la que tracti un aspecte de la vida moderna.

Altre obgecte artístich, ofert per la Lliga Espiritual de N. S. de Montserrat, á la mellor composició relligiosa ò moral, en vers ó en prosa, essent preferida la que's referesca á fills de Catalunya qu'hagen sigut canonisats ò beatificats per la Iglesia.

D'acort ab los Estatuts dels *Jochs Florals*, podrán concedirse ademés los premis, accèssits y mencions honorífiques que'l Consistori judique ben merescuts.

Totes les compossiciòns deurán esser rigorosament inèdites y escrites en antich ò modern catalá d'aquest Principat, de Mallorca, de Valencia ò del Rosselló.

Tots los treballs, ab lletra clara é inteligible, se remeterán al Consistori, á son domicili, carrer dels Templaris, núm. 3, abans del mitgdía del 15 de Març vinent, junt cada hú ab un plech clos que continga'l nom del autor y duga damunt escrit lo títol y lema de la composició.

No s'entregará'l premi al autor qual nom no conste clarament espressat en lo plech respectiu, ò vaja en forma d'anagrama, pseudònim ò altra contrassenya.

Los plechs que continguen lòs noms dels autors no premiats se cremarán, com de costúm, acabada la repartició dels prèmis.

Lo Consistori's reserva per un any, á comptar del dia de la festa, lo propietat de les obres premiades.

Que'l Senyor vos donga inspiració pera cantar ab esperit verament catalá la *Patria*, la *Fè* y l'*Amor*, y á nosaltres discreció en judicar y acert en premíar als més dignes.

Fou escrit y firmat lo present Cartell en la ciutat de Barcelona, als vuyt dies del mes de Desembre de 1901, per los VII Mantenedors.—Francesch Matheu, *President*.—Joseph M.ª Roca.—Guillem A. Tell.—Marián Vayreda.—Modest Urgell.—Salvador Vilaregut.—Víctor Brosa y Sangermán, *Secretari*.

NOVAS

Ha mort en Juli Pepratx, l'apóstol del Catalanisme al Rosselló, á qui en primer lloch se deu la revifalla del antich esperit patri en aquellas terras. Era en Pepratx tan notable literat com exemplar patrici. Traduhi al francés *L'Atlántida*, y escrigué en catalá una infinitat d'articles de costums, cansons y corrandas, venint á ésser el precursor, per no dir el mestre, d'escriptors tan distingits en nostras lletras com Delpont, Cornovol, Bonafont, Casaponce, etc., etc. A ell se deu la fundació de la Estudiantina de Perpinyá, que tant ha fomentat nostres cants populars.

Al expressar nostre condol per la mort de tan bon patrici, una idea'ns afalaga: la de que la llevor sembrada per en Pepratx va germinant, y á no trigar esclatará ab tota sa ufana.

—

Nostre distingit amich, l'exdirector de *La Vanguardia* don Modest Sánchez Ortiz, al deixar per motius de salut aquesta ciutat, ens feu una visita de despedida y'ns deixá la carta que transcribim á continuació, mentres repetim l'arreveure al que fou nostre digne company, á qui ben aviat desitjém veure altre cop entre nosaltres. Diu aixis la carta:

Sr. Director de JOVENTUT.

Mi estimado amigo y antiguo compañero:

He dejado de pertenecer á la prensa de Barcelona. Los quebrantos de mi salud me han obligado á tomar esta resolución que afecta más profundamente á mis sentimientos que á mis intereses, y cuenta que nunca he vivido ni pienso vivir de otra cosa que de mi trabajo, y que los provechos que había llegado á alcanzar con el que he desarrollado en Barcelona, y á los cuales he renunciado, rebasaban todas mis aspiraciones.

Dos grandes fomentadores de la riqueza material y moral de Catalunya, los hermanos Godó, jamás bastante llorados por mí, me encomendaron, hace catorce años, la tarea de regenerar ó rehacer el periódico, de su propiedad, *La Vanguardia*, entregándome para ello, con la dirección del periódico, sus capitales, y lo que es aún más inapreciable, su confianza.

He correspondido á aquel compromiso conforme he podido, procurando suplir con mi voluntad, jamás vacilante ni tacaña, las otras condiciones que la empresa requería y que me faltaban. Quizás por obra del azar en parte, y en lo que resta por obra, sin duda, de mis cooperadores, el empeño está cumplido, el órgano de pública opinión que quisimos formar está completamente formado, y por consiguiente, la enfermedad me coarta y me limita cuando está cumplido todo lo que constituía mi compromiso profesional en Cataluña.

Ahora bien, en el cumplimiento de ese compromiso he contraído tantas deudas del orden moral que no puedo alejarme de esta región amada sin declararme deudor obligadísimo. Ha sido tan intensa mi vida en Barcelona durante ese largo período, el más vigoroso de mi existencia, que no sé alejarme de la hermosa capital, aunque sea temporalmente, como deseo, sin íntima emoción que pide una palabra siquiera de desahogo.

Por eso acudo á usted, para suplicarle que me permita desde las columnas de su periódico expresar mi gratitud á todos, á los inolvidables refundadores de *La Vanguardia*, cuya memoria venero, á su actual propietario, mi estimado amigo, á mis muy queridos compañeros de redacción, con los cuales he compartido siempre penas y alegrías, á los corresponsales y al personal todo que en la administración, cajas, imprenta, cierre, etc., contribuyeron con su trabajo inteligente al éxito común, á los escritores que á invitación mía formaron aquella brillantísima colaboración artística, literaria, científica, honra de la cultura catalana, y cuyo recuerdo llevo indeleblemente grabado en mi alma, á los que forman la meritísima colaboración de hoy, á los periódicos y periodistas de Barcelona tan benévolos y tan nobles conmigo en nuestras relaciones, y al público todo que ha sabido ejercitar con este humilde periodista tan generosamente los sentimientos de la hospitalidad más delicada. A todos les dirijo un adiós de despedida: para los muertos un recuerdo que equivale á una oración; para los vivos un deseo vibrante: el de corresponder algún día de alguna manera al bien que me han hecho.

Su amigo y servidor que le estrecha la mano, *Modesto Sánchez Ortiz.*

—

El passat divendres s'estrená en el teatre Romea'l drama *Senyors de paper!*, de nostre estimat amich en Pompeyus Gener. Per tractarse d'un company de redacció'ns abstením de ferne cap judici, limitantnos á consignar que durant la representació foren aplaudidas varias frases, essent al caure'l teló cridat ab insistencia l'autor, que's presentá al final del segón y del tercer acte.

Els que desitjin adquirir l'obra, que forma part de la Biblioteca de JOVENTUT, impresa ab el mateix paper, carácter y dimensions que'ls anteriors volums, la trobarán de venda al preu de 2'50 pessetas en las principals llibrerias. En l'administració d'aquest periódich podrán recullirla nostres suscriptors per la cantitat de 2 pessetas.

—

Publicacions rebudas:

Los vagabundos, per Maxim Gorki, traducció castellana de R. Devil, publicada per la Biblioteca Maucci. No hem de parlar avuy d'aquesta notable obra de que ja tenen coneixement nostres lectors per l'estudi que de la mateixa publicarem mesos enrera en aquestas planas. Preu, 1 pesseta.

Cosas baturras, per Juli Victor Tomey, publicada també per la casa Maucci y trobantse de venda al preu de 1 pesseta l'exemplar.

Los agentes físicos en Terapéutica, en que s'explica la curació de las malaltias crónicas en el Gabinet electro-terápich de Madrid, Carretas, 19 principal, quina sucursal se troba en la Rambla de Canaletas, 11, d'aquesta ciutat.

Catálech de la primera exposició organisada per P. Mañach, á Paris, rue Victor-Massé, 25, en la que hi figuran quadros y esculpturas de Mathan, Girieud, Launay, Maillol, Varrick, Durio y Bocquet. Aquesta exposició estará oberta durant tot el present mes de desembre.

Fidel Giró, impressor.—Valencia, 311, Barcelona.

(Fot. Areñas)
ESTATUA QUE REGALÉM ALS SUSCRIPTORS (40 cent.s alt.)

ANY TERCER DE "JOVENTUT"

REGALO ALS SUSCRIPTORS

En nostre desitj de correspondre al favor que'ns ha dispensat el públich, y mercés á un contracte fet ab l'acreditada casa **HOYOS, ESTEVA Y C.a**, quin desinteressat concurs cal remerciar, aném á realisar una idea que feya temps ens afalagava.

La casa **HOYOS, ESTEVA Y C.a** ha adquirit dels hereus del malaguanyat escultor Novas la propietat del original y'ls drets de reproducció de la estatua del gran defensor de las llibertats de Catalunya

EN RAFEL DE CASANOVA

y n'ha fet pel nostre compte **UNA REDUCCIÓ ARTÍSTICA,** imitant bronze, que, ab l'aditament d'un hermós sócul, mida 40 centimetres d'alsaria.

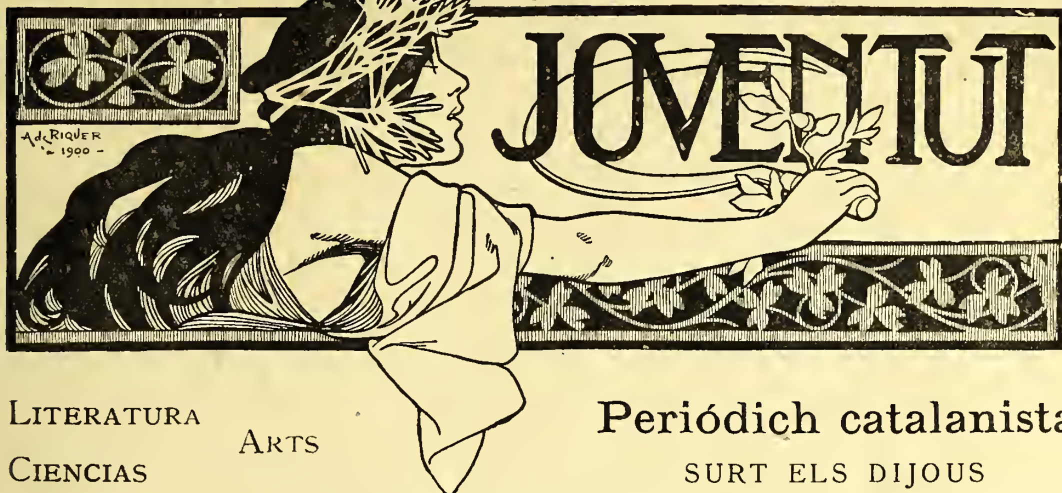
Tot suscriptor á **JOVENTUT** per un any, á comptar desde'l primer de janer de 1902, **REBRÁ GRATIS** un exemplar d'aquesta reproducció, bastant presentar en dit establiment (Cardenal Casañas, 4) el **VAL** qu'entregarém junt ab el rebut de suscripció anyal.

L'Administració de **JOVENTUT** y la casa **HOYOS, ESTEVA Y C.a** han contret formal compromis de no vendre cap exemplar d'aquesta reproducció, **SÍA'L QUE'S VULGA'L PREU QUE S'OFEREIXI.**

Creyém que al públich li sabrán grat els sacrificis qu'abdugas parts s'han imposat en aquest acte de **PROPAGANDA CATALANISTA,** donchs pot fácilment compendres que'l valor intrinsech de cada exemplar de dita reproducció, en venda normal, sería superior al preu de suscripció de **JOVENTUT**.

Peró, ademés, la casa **HOYOS, ESTEVA Y C.a** ha fet un'altra reproducció del tamany del original, ó sía de 125 centimetres, apropósit pera figurar en els despatxos dels particulars ó salas d'actes de las entitats catalanistas. Els exemplars d'aquesta altra reproducció de la estatua del **GRAN PATRICI CATALÁ,** se venen al preu de **150 pessetas.** No obstant, **fins al 15 del proxim janer,** els lectors d'aquest periódich els poden adquirir ab una **GRAN REBAIXA,** ó sía per la cantitat de **55 pessetas** cada un, mitjansant la presentació en l'establiment de **HOYOS, ESTEVA Y C.a**, del **CUPÓ** que va dintre cada número de **JOVENTUT**.

ANY II - NÚM. 98. BARCELONA, 26 DESEMBRE, 1901.

LITERATURA
CIENCIAS
ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

FOLLETÍ:

UNA VISITA A LA TOMBA D'EN ÇAGARRIGA

Era un matí hermós y clar. Desvetllavas la ciutat ab la cantadissa dels moixons matiners. Ohias la fressa de las escombras de bruch y'l drinch de la paleta ab que'ls xicots del carro de la brossa netejavan las cunetas de la Rambla Nova, junt ab lo feble rodar dels carrets de Vilaseca tirats per someras nafradas y atrotinadas de fam y de vellesa, guarnidas estrafalariament, y'l pausat sotrach dels carros de las hortas plenas á seny de paners ensiamers.

Ja no revolejavan furients los enjogassats falzillots per la blava corva del cel, embromada á llevant de nimbus blau-rogenchs tocats per la primera llum del sol.

Altas faxadas envolcalladas en fantásticas ombras; taulas de marbre com abandonadas en las amplas aceras dels cafés; semblava un mas robat; sols lo trepitj dels trevalladors carboners, que silenciosos s'acostavan al moll ab lo mocador del esmorzar á la má, trencava de quan en quan la solesma aclaparadora de la ciutat.

Cap amunt, travessias y més travessias; carrers estrets y tortuosos; botigas tancadas y barradas, menys alguna qu'altra que deixava passar per los junts de sas portas la claror vermellenca del gas; y més pocas obertas de bat á bat y foscas com una gola de llop ó llumenadas ab la migrada resplandor del llum de ganxo, evocavan la vida tranquila de las pagesívolas feynas.

Las campanas dels convents y de las parroquias havian fet lo toch de la oració matinal, la que brolla més fresca y pura dels vers cors cristians. En aquesta hora benehida y sadollada d'encisos en la que á l'ánima li plau admirar, orar y meditar, contemplant y assaborint felisment la naturalesa y sos secrets, penetrarem als claustres de nostra catedral per lo romátich corraló que s'es-

corra entre'l nou vestidor y'l pati del derruhit y antich forn dels canonges.

Tenint tan conegut aquell superb y grandiós tabernacle alçat per la fe de nostres avis, may ens haviam recordat de fer una visita á la tomba del gran patrici En Pere de Çagarriga. Aquesta era la primera, com un deute sagrat de nostre cor.

Allí racerats del suau mestraló qu'afalagava'ls sentits, á pocas passas paráremnos devant de la porta bizantina, primitiva entrada de la Seu, y á terra, sense trapa y sense inscripció, varem veure un bastiment de llisós y una capa de guix de cap á cap; y res més. Res més que indiqués qu'allí estava enterrat l'arquebisbe compromissari per Catalunya, un dels dos jutjes qu'en la sentencia de Casp votaren en favor del benvolgut Jaume, comte d'Urgell, lo candidat natural de nostres regnes y'l que mellor anusava la cadena de nostra tradicional política nacional.

Corpresos d'amarganta tristor, á falta de flors simbólicas que guardessin en sos cálzers las llágrimas de la nit, hi deixarem la tendra rosada d'entussiasmes y d'admiració que dels ulls nos feu saltar, l'ánima tota amor per las llibertats may prou ploradas de la terra catalana.

Lo pas y traspás dels clergues y devots nos mogué á abandonar aytal reculliment; ja'ls aurifichs raigs del sol engalanavan los alts dels edificis de l'antiga comunitat claustral, y instintivament agafarem lo mateix camí semblantnos ohir encara'l ressó dels cops sechs y'ls crits rogallosos de la soldadesca castellana al esbravarse contra aquesta modesta sepultura.

Quan no's sentia ja'l flayre sanitós dels boixos y llorers, dels llimoners y rosers del jardí, á la serena blavor del dia, comensarem á fer nostras reflexions y'ns trastorná greument lo considerar la ingratitut dels homes al trepitjar ab planta indiferent las cendras profanadas d'un dels personatjes de nostra historia, del que, malgrat son carácter eclesiástich, deixá d'inclinarse á la opinió del Papa Benet. Quánta injusticia! Aquesta es la paga que's mereix lo primer que s'oposá á nostre esclavatje!

A tot aixó la llum del sol, descapdellant efluvis de vida, s'havia begut las térbolas ombras, y las campanas ab son venteig y batalladas noparavan de cridar als fidels. La vida anava creixent y s'extenía fins als carrers tot lo dia endormiscats; las botigas obertas totas reprenian lo febrós tráfech de costúm; minyonas ab la cistella al bras, sense res al cap y pentinadas á la *dernière*, anavan y venian de la plassa; sastressas y modistas, jovenetas joliuas y ben compostas se dirigian al taller, y encara, formant la rerassaga del trevall, se veya algún carret ó somera ab la típica sarria que sortia corrinyant cap al defora.

La ciutat era un'altra en moviment y alegría; poch més podia donar de si una població postissa, de tirat semítich, que consúm y no produheix.

Era tart; del tot y de per tot s'havía desensenyorit la inmensa nota fosca. Ja no sentiam en nostre cor lo rau-rau del anyorament de gratitut, y per la gran vía de la Rambla de Sant Joan, espay obert al ayre y á la llum eternament bella de la costa del Mediterrá, y cubert ensemps de fullas esgroguehidas despresas avans d'hora del brancám, anavan apareixent los desvagats de sempre, comentant á tort y á dret algun solt ó nova de la prempsa local, á esperar l'arribada del correu de Barcelona pera posarse ab los diaris en comunicació ab tot lo món.

AGUSTÍ M.ª GIBERT.

Tarragona, novembre 1901.

CONTESTACIÓ

Ocupacions imprescindibles van privarme de contestar á son degut temps al article del senyor Joseph Arnau *Discordias fatals*, com era la meva intenció, quan en el número 96 d'aquest periódich me trobo ab un altre article sobre'l mateix assumpto, firmat per Ramón Pi y en el qual dit senyor abunda en las opinions del anterior y's mostra disconforme ab las mevas. Aquest trevall servirá, donchs, de contestació á tots dos.

Ademés de lo de negar el mérit al trevall del senyor Colomer Fors, que no sé ahónt ho devia trobar, el senyor Arnau se queixa de que li atribuheixo afirmacions que no ha fet. No vuy entrar en discusions petitas, per lo que faig cas omís d'alguns detalls qu'afectan al meu amor propi, pera declarar que vaig combatre lo que del seu article

Reflexions vaig considerar en tota conciencia no solzament equivocat sinó perniciós, y, en primer terme, l'afirmació de que las cooperativas son inútils pera la resolució del problema social, idea qu'admet també'l senyor Pi, si bé reconeixent que poden ésser un lenitiu als mals que sufreix la classe trevalladora. Ademés, dits senyors mostran certa desconfiansa de las societats de resistencia, á no ser que aquestas se converteixin en societats instructivas. Jo considero que aquestas societats, que viuhen continuament en lluyta, no son las més indicadas pera cumplir degudament el delicat dever de la instrucció de la infantesa, peró sense voler enfondir en aquest punt, passaré á tractar lo que diu primer referent á las cooperativas.

Es un erro generalment admés entre'ls trevalladors que lluytan, que generalment son els més inteligents, que pera l'obrer no ha d'haverhi més que las societats de resistencia. Las conseqüencias d'aytal funesta teoria han sigut l'apartament d'aquest element inteligent de totas las demés formas d'associació, algunas de las quals, podent contribuhir poderosament al seu benestar material y á la seva dignificació moral, com las germandats y las cooperativas, viuhen una vida migradissima, en especial las primeras, y si existeixen encara, es degut no més á las excelents condicions de sociabilitat del poble catalá. A n'aquest erro oposo jo la meva fe en la llibertat y en el principi democrátich. Jo entench que l'home complert, es á dir, aquell qu'está en el ple us de las sevas facultats morals y fisicas, per molta llibertat que disfruti no fará may mal us d'ella en perjudici propi ó dels altres, ans al contrari, com major sigui aquella més procurará pel seu benestar y millorament, y més útil será á la societat; per lo mateix las societats, que son individuus colectius, si tenen un fi humá, si están constituhidas lliurement, y si están organisadas ab arreglo á las lleys de la democracia, qu'es la salut de las colectivitats, no solzament no poden ésser inútils, sinó que per necessitat han d'ésser altament beneficiosas pera la bona marxa de la societat en general. Ademés, jo considero ab més graus de civilisació als homes ó als pobles que senten y practican ab més intensitat el principi d'associació, y fins crech que'l mateix mot *civilisació* no vol dir altra cosa.

Admetent, donchs, el carácter progressiu del principi d'associació en general, si considero una falta de bon sentit el sostenir la inutilitat d'aquest principi en qualsevol de las sevas manifestacions, crech una funesta preocupació si aixó es respecte de las cooperativas, y una gran desgracia que hi hagi trevalladors qu'aixis pensin d'uns organismes quin objectiu es regular las importantissimas funcions socials del consúm y de la producció, qu'están constituhidas lliurement y queson ó poden ésser organisadas democráticament. Las societats cooperativas, ademés de la finalitat emancipadora que tenen, son essencialment educadoras, ja que donan lloch á practicar continuament las virtuts de la previsió, l'estalvi, la honradesa, l'amor á la familia y moltas altras, y suposan un grau de cultura superior, en especial las de producció, á totas las demés formas d'associació, y aqui té explicat el senyor Arnau el per qué aquestas últimas precisament no han arrelat encara (per ara) entre nosaltres.

Y ara permetim que li digui que té una part de rahó al demanar molta instrucció; y dich una part no més, perque, per més que ell cregui que al dir jo que lo que faltava més era educació social obehia á sistemátich esperit de contradicció, es purament perque tinch aquesta convicció, y la proba es que hi han classes que per rahó de la seva professió han de possehir una instrucció bastant regular, y que no obstant son moltas vegadas menys consideradas que'ls obrers d'oficis manuals sense saber una lletra, y tots els seus estudis no son prous pera tréurels del aislament en que viuhen á fi de fer respectar la seva dignitat d'homes. Ademés, no tots els trevalladors son ignorants; alguns n'hi há de regular ilustració, que son els que forman la opinió dels demés, y que si en moltas qüestions, com per exemple la que'ns ocupa, no estessin complertament ofuscats, encaminarian las massas obreras cap á solucions menys vagas y més positivas que las fins avuy admesas; y no crech tampoch precís que tothóm hagi d'ésser advocat ó filosop pera estar perfectament al corrent dels devers que té l'home envers la societat.

Las cooperativas, donchs, ab tots els seus defectes, alguns dels quals senyala'l senyor Pi en el seu article, no serán, tal com avuy están practicadas, una solució al problema social, que sense sentar plassa de gran sociólech se pot sintetisar ab l'abolició absoluta de tota mena d'explotació del home per l'home; peró á n'aixó tendeixen el seus esforsos y aixó lograrán, perque es de justicia que ho logrin; y relativament ja ho logran més que cap altra mena d'associacions. Com d'un pinyó imperceptible se'n arriba á formar un gran pi, de la petita llevoreta que representan avuy las societats cooperativas se'n arribará á formar l'hermosissim arbre de la emancipació económica de tota la humanitat.

En quant á si aixó será més ó menys aviat, permetim el senyor Arnan que li digui que'l seu pessimisme m'inspira una viva llástima. Es desconeixe'l sigle en que vivím el no veure que té d'ésser el de las grans reparacions y el de las grans justicias, y no es ab pessimismes com s'ha de fer que'l que avuy no té altra consideració que la d'accessori d'una máquina ó d'un taller, quina llibertat consignada en Constitucions no li serveix moltas vegadas més que pera morirse de gana, y quina vida no's diferencia més qu'en alguns graus de la del animal que mena baix la seva tralla, arribi á alcansar el respecte de qu'es mereixedor com á membre útil de la societat, y la dignitat d'home lliure inteligent, racional, que té de cooperar á la realisació de las més grans obras humanas, no com avuy pera lograr mesquins interessos materials ó per un jornal més mesqui encara, sinó aplicant espontaniament la seva inteligencia y'l seu esfors al servey d'una societat veritable mare, que no'l desemparará may en las circunstancias críticas de la vida.

J. Planuch y Forn.

CONTRAST

Feya dias que'l somatent anava á la cassa del llop que tenia esverats á tots els pastors d'aquell tros de serra.

Per fi, després de recorre boscos y més boscos, els hi sortí la bestia furiosa del cumal, saltant marges com esperitada. Peró no pogué escapar dels dotze ó catorze trets dels tiradors: caygué espeternegant al peu mateix de la font del ferro.

La noticia de la mort del llop fou rebuda en el poble ab repichs de campanas, passadas y cohets. Aquell dia fou de gran festa, com may s'hauria vist.

Entre tant, en el cau del llop, tres d'altres petits, tot just nats, esperavan morintse de fam á sa mareta, que, clavada al cap d'un pal plantat al bell mitj de la plassa del poble, era admirada dels badochs que reyan, reyan... mentres els fills del llop ploravan veyent que sa mare no hi tornava, y de fam morian.

P. Colomer y Fors.

LA ESPIGOLAYRE

Colrantla ensemps y acaronantli'l rostre,
el sol fa son camí. La espigolayre,
esverant als pardals, també fa ruta
camps á través boy recullint espigas,
espigas recullint y entonant sempre
una cansó d'amor bella y ayrosa.

Recull espigas, las que'ls altres deixan,
com els pardals; mes ella'n fa una garba,
se la carrega al cap, y un'altra volta
veuréu en ella la figura esbelta
camps á través, boy entonant la hermosa
cansoneta d'amor: «Era una nina
hermosa com la flor de clavellina»...

Jaume Terrí.

SOLETAT

La plana es sola. Es mitja tarda; l'oreig revifa'ls arbres, que's balandrejan ab un festós frisament de brancas y de fullas.

La platja es sola ab sos comptats habitants. Quin aplanament, de llarch á llarch, fins hont assoleix la vista! Arrán de las onas una barca mitj esgavellada jeu de gayrell; á las rocas un home enmorenit pel sol y las marinadas pesca pacientment; platja endins, prop d'un vinyat, un gos dorm á l'ombra d'un carro; entorn d'una barraca tresca mandrosament la virám.

La montanya es sola. En els marges calsinats comensan á esvahirse'ls vapors calitjosos; entre las clapas d'arbres s'hi ende-

vinan recons tranquils plens de fresca y de canturias d'aucells.

El cor s'aixampla devant la inmensa superficie blava qu'envia alenadas de frescor. L'oreig s'ha fet ventada: apar que se'l veu venir galopant sobre las onas, cada cop més vivas, més escumosas, més blavas. El vent las purifica, las hi don més delit per'arribar á terra enjogassadas y tumultuosas.

—

El mar s'ha esblaymat, la platja s'ha emboyrat ab tintas grisencas, la montanya s'ha enfosquit del tot.

Sobre'l mar, á grans massas negrosas, ressaltan las rocas y una tapia enrunada; pel demunt s'eleva'l gran disch de la lluna argentant las ayguas, aclarint altre-cop en la montanya las clapas dels marges pedregosos y las faixas dels caminals, y fent apuntar delicats matisos entre las ombras.

Y l'home de las rocas pesca encara pacientment... Y á la montanya, vora un camí, s'hi ha encés un llum...

En mitj de tanta quietut sols s'hi sent vida...

—

Peró qu'es grat aquí'l repós! La mort, qué dolsa hi fora!

Oh, qu'es gran morir á flor d'onadas! Deixar que las onas gronxin el cos vensut, que'l disputin amorosament á la terra!...

Oh, qué dolsa la mort en aquells camins de la montanya!... Morirhi en la frescor de la nit per consol d'una llarga caminada á la xardor del dia! Morirhi, ésser enterrat en un retóm y esperar als que vagin venint ab la confiansa de que algún se quedi á reposar aprop nostre!...

LLUÍS VÍA.

Agost, 1901.

SOBRE PINTURA

Tolstoï dona del Art una definició sumament senzilla. «Art—diu—es la manera de transmetre, per medi del dibuix, color, so, forma, massas ó paraulas, una sensació rebuda ab anterioritat.» Si quelcóm pot afegirse á aquesta definició, es, que la sensació rebuda y transmesa ha d'ésser seleccionada, peró aquesta adició es obvia si enteném, com hem d'entendre, que Tolstoï sols se refereix á las sensacions percebudas per esperits cultes. També es sensació la que percebeix un gos al ésser trepitjat, y també es transmisió la qu'ell verifica al udolar. Entesa, donchs, en son recte sentit la definició de Tolstoï, ens doném compte tot seguit de que la teoria de las sensacions y'l seu coneixement entra en molt pera la verificació de tota classe d'Art.

L'artista ha de tenir sempre present que las sensacions no arriban jamay puras á la humana percepció. Per un cantó la imperfecció dels sentits, y per altre las bolvas obstructoras del medi ambient, son obstacles que s'interposan. Y la tasca del artista es la de fer que la impresió qu'ell tracta de transmetre arribi tot lo més pura possible al intelecte d'altri. Las imperfeccions dels sentits sols poden curarlas: el públich mateix, entregantse á un minuciós trevall d'educació, els que tenen á son cuydado la higiene intelectual del poble, y'ls artistas mateixos no donant á llum sinó las obras que no arrosseguin á la massa al mal gust, habituantla á la contemplació ó á la percepció de sensacions falsas, que faran dolentas las bonas sensacions que després se li puguin transmetre.

En lo que's refereix al medi ambient, el cuydado está sols á cárrech del artista; ell n'es el responsable de la mala atmósfera qu'embolcalli la seva obra, y si per aquell descuyt la sensació qu'ell tracta de transmetre no's percebeix, d'ell y ben d'ell es la culpa; l'obra'n pateix y l'autor n'es el responsable; perque essent la finalitat del Art transmetre una sensació, l'artista no ha finit sa tasca fins haver posat de sa part tot lo que sigui necessari pera la consecució d'aquell fí. Y en sas mans está'l no abandonar sa obra en un medi ambient nociu. ¿Quin será un medi ambient nociu? Tot aquell que contingui obs-

tacles pera la percepció pura de las sensacions. ¿Quins serán aquests obstacles? En primer lloch, tota sensació diferenta oposada á la que's tracta de transmetre; á menys que la sensació que's tracta de transmetre sigui la sensació de dugas sensacions encontradas. Ab exemples aclariré la idea: durant la escena culminant d'un drama's posa á pedregar y se sent gran repiqueteig en la teulada del teatre: las dugas sensacions diferentas s'anulan entre si, ó s'eliminan parcialment al menys. Exemple de dugas sensacions encontradas que forman una sola: l'ultim acte de *Realtá*, quan pare y filla comensan á sentir la intoxicació del carbó, y's percebeix el xiulet alegre del nuvi d'ella. En aquest cas, el contrast es lo que's busca, y tant més artistich será, quant menys se'ns presenti com á contrast y més com á *sensació una*.

Aquests senzills rahonaments son ja suficients pera rebutjar l'acceptació d'aqueixas exposicions generals que's fan d'obras pictóricas, y que aqui á Barcelona se'ls hi concedeix una importancia gran. En aquestas exposicions, las sensacions percebudas son contrarrestadas per altras y altras de tal manera, que l'intelecte resta ó intacte ó en un cúmul de confusions que ab tot diuhen relació menys ab l'Art tal com ha d'ésser, ab l'Art verdader, donchs d'Art no n'hi há més que d'una classe.

Las munions d'exposants, cada un d'ells ab son carácter, sos assumptos propis, sas tendencias á voltas heterogenias y sa manera de fer ó sigui sa personalitat, están en complerta oposició ab la lley de sensacions que deu presidir á tota manifestacio artistica.

L'Art es sensual, ó millor — per si la paraula sona malament á algunas orellas,— l'Art es sensacional. Peró jo vull dir sensual, soni ó no bé á la castedat d'algú, perque la castedat no es més que una convenció social, y l'Art está per dessobre de las convencions. L'Art es sensual no sols per lo que diu relació ab els sentits, sinó perque en sos refinaments produheix las impresions anímicas (y uso aquesta paraula á falta d'altra gráfica), que produheixen altras manifestacions materials, perque'l cos y l'*esperit* son una cosa y junts senten, y lo que d'aquest acoblament s'aparti, claudica de las tendencias de Vida y verifica la catástrofe que tan grandiosament ens exposa Ibsen en *Quan ens despertarém d'entre'ls morts*.

Els grans actes de la sensació son intims, volen reculliment, volen aislament, relativa soletat (tot en aquest món es relatíu!) y abstracció en el propi jo. L'Amor, aqueix gran misteri de la sensació, no esculleix per altar de son desenrotllo la plassa pública, y sols quan el vici ne fa ficció admet la publicitat, la companyía, y l'acoblament de parellas. Donchs l'Art es el gran Amor, es la quinta essencia del Amor. Es l'Amor als Deus: al Deu principi de totas las cosas, quan tendeix y viu en el misticisme, al Deu-Món quan, panteista, vital, gran y mascle, s'entrega en cos y esperit á la Naturalesa y un á un analisa sos misteris fentse d'ells cárrech. Peró sempre, d'una ó d'altra manera, Amor es atracció, entranya; la lley d'afinitat el presideix y l'aproximació es son objectíu. Si la Obra'n naix, millor; si no'n naix, no tan millor, mes sempre haurá sigut Art, sempre Amor, donchs en las unions corporals dels sexes no es precisa la conclusió d'un fill pera afirmar que l'Amor ha existit. L'abort també es engendrat ab amor... á voltas ab més amor. Per'xó, quan de l'aproximació del artista á la Naturalesa y del maridatje que ab ella fa observantla,'n naix l'obra viable, la manifestació entranya Amor y Geni; quan del maridatje l'artista no'n treu l'obra, no hi há'l Geni, mes sempre hi há l'Amor. D'aqui el meu entussiasme per aquells que no *arriban*, sempre que l'aproximació á la Gran Mare hagi sigut feta á conciencia; es á dir, en llenguatje corrent, pels que tenen bona fe. D'aquí'l meu odi pels que rebutjant el maridatje sagrat, s'entregan al onanisme del taller, es á dir, produheixen sas obras sense rebre la fecondació directa de la Naturalesa.

Essent l'Art obra d'Amor, l'aglomeració d'obras artisticas producte de varis autors y fins d'un sol quan el número y'l carácter d'ellas es copiós y contraposat, no son més que una prostitució que's fa de lo més gran que tenim y podém gaudir en la vida, y las exposicions generals d'obras artisticas á mi'm produheixen l'efecte d'un hospici.

Cada artista té la seva personalitat (y clar está que no parlo de tots els de casa, donchs molts que passan per mestres ab prou feynas si han desclós), y la manera de sentir en ca-

da personalitat no es més que una representació del món extern que'ns es presentada al seu temps pera la nostra contemplació. Las obras de cada artista, y molt més si las analisém en las diferents etapas de sa evolució, están totas senyaladas per una propia y mateixa manera d'ésser. ¿Cóm pot ésser, donchs, que poguém acostarnos á la puresa de la sensació d'una personalitat, si un'altra personalitat ens distréu al nostre entorn? ¿No es prou esfors el que fa l'artista y'l qu'hem de fer nosaltres pera poder percebir la impresió del primer tal com ell l'ha sentida? ¿Y cóm pot ésser artistica l'acumulació de maneras d'ésser al entorn d'un? ¿No es, per ventura, contradir l'as lleys de la Naturalesa, tan una sempre, tan uniforme en sas relacions, tan homogenia, tan harmónica? Una posta de sol en nostra latitut ahont el sol descendeix del zénit, es complertament diferenta d'una posta de sol al Nort, ahont el sol raneja l'horitzó. Las dugas son bellas, mes ¿qué diriam, si en una de las postas vejessim pendre á la Naturalesa las tonalitats de l'altra? Si la Naturalesa ho presentés seria bell, mes com no ho presenta, podém assegurar que fora una violentació de la nostra harmonia. Donchs cada artista es un sol que colora á sa manera la naturalesa en que's mou; y l'acoblament d'obras no es més que l'acoblament de sensacions diferentas y que s'eliminan entre si, ó produheixen una violentació en els sentiments artistichs.

L'Art ha d'ésser intim en la concepció, gran en la elaboració, y intim en l'apreciació. La comunicació de l'ánima del artista ab la del espectador ha d'ésser intima, perque'ls secrets dels intelectes no volen ésser prostituhits per ayres extranys. D'aquí que'ls grans pintors no donan ja á coneixe sas obras sinó en sos nius, qu'encloguin ambient propi y que siguin refugi de las ánimas ahont la tranquilitat las acaroni y las embolcalli l'harmonia, com diu un cronista parisench.

D'aqui que las exposicions generals ja siguin reconegudas sols com á mercats ahont s'hi fassi la *tracta* de tot, com se pugui fer la de carn humana; d'aquí que aqueixos concursos ahont s'hi va á lluytar per la medalla siguin comparats sols ab aquells en que's tracta d'acreditar una marca de teixits ó de pintas pera'l cap; d'aqui que jo, en nom propi, en nom del bon gust de Barcelona y en el de la nostra joventut que tan desinteressadament lluyta per'assolir la perfecció del Art, protesti que's califiquin d'artisticas aquestas aglomeracions esbojarradas de produccions diversas que, corrompent encara més el gust de la massa, sols tenen per objecte la realisació de l'obra en moneda comptant.

No hem per aixó d'oblidar que las exposicions d'un sol autor no avaloran més las obras. Ellas valen lo que valen; sols qu'aixis se poden apreciar en tot son valor; mes si son dolentas, ne son... y á voltas ho son tant!

F. Pujulá y Vallés.

SENSACIONS D'HIVERN

(Cant dels mesos.)

La llum s'es apagada en mon esprit;
lo calfret de la nit
ha fet vibrar mon ánima encantada.

Tot reposa en lo món entenebrit,
las veus han enmudit;
tan sols en lo fossar lo verm rosega.

Del esquelet d'un arbre retorsit
un aucell arraulit
ha rebotat sobre la terra blanca.

Un angelet traydorament ferit
per lo crup malehit,
agonitza en los brassos de la mare...

De la vora del foch hont s'ha tullit
duhen l'avia al llit
anant pe'l confessor y per Nostr'Amo.

A dins del menjador, fret y humit,
dona com un neguit
la pluja quieta regalant pe'ls vidres...

La Mort sembla regnar en l'Infinit
y'l Hom se sent petit
desconfiant de l'obra de la Vida.

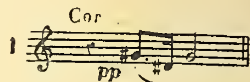
Mes, no, qu'Ella va fent seguit, seguit,
sa vía dreturera,
y un jorn sobre la Terra y en l'Esprit
fará esclatar la Nova Primavera!...

Víctor Catalá.

LA MORADA DELS BENHAURATS

Explicació del poema sinfónich (op. 21) de Félix Weingartner, inspirat en el quadro de Arnold Böcklin que porta dit títul.

La composició comensa donantnos la impresió d'una visió no definida encara ab una nota molt grave y plena de misteri (*fa sostingut*) executada per las arpas, violoncellos dividits, contrabaixos, contrafagot y tam-tam. Sobre dita nota apareixen una serie d'acorts descendents (*re*, *si*, *la* y *sol sostinguts maj.*) executats pels instruments de corda ab sordina, interromputs dos cops per un toch somnolent, entonat per un corn que sembla venir de molt lluny (*Exemple 1*).

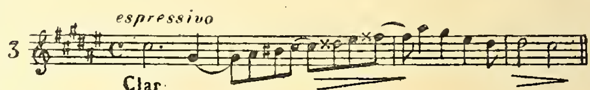

Els raigs de llum, primer incerts, semblan condensarse poch á poch en una imatje clara y precisa, y á la tercera aparició dels acorts esmentats, que continúan sempre descendint, se presenta'l tema principal (acompanyat per tres fagots, mentres els contrabaixos sostenen sempre'l *fa sostingut grave* (*Exemple 2*).

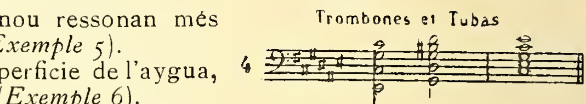

Ens trobém al matí d'un dia benhaurat, á la vora del llach inmens, d'un blau ombrivol, que'ns representa'l quadro de Böcklin (*Exemple 3*).

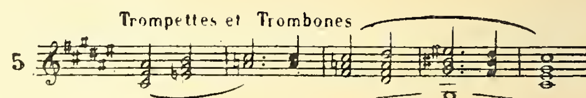

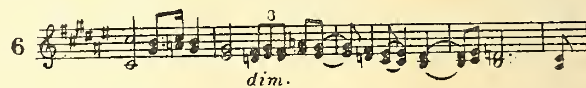
Sobre de l'aygua flota la figura d'una hermosa dona, á la que saludan veus indeterminadas que venen del fons (*Exemple 4*).

Un violí á solo reproduheix el tema 3 (avans dit pel clarinet), mentres de nou ressonan més claras y perceptibles las veus del fons (*Exemple 5*).

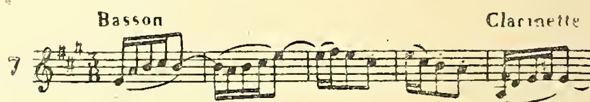

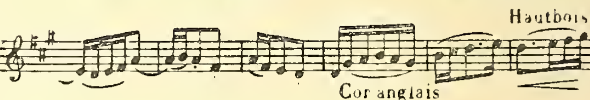
La brisa ha agitat lleugerament la superficie de l'aygua, que torna tot seguit á quedar tranquila (*Exemple 6*).

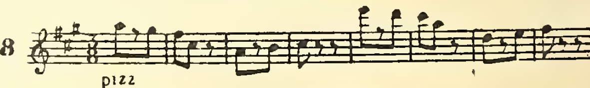
Els primers y segons violins cantan el tema principal (2). Som en ple jorn. En una més rica plenitut de sons, combinats diversament uns ab altres, apareixen altra volta tots els temas coneguts, y's resolen en una semi-cadencia en *do sostingut major*. Se sent el tema principal (2) exposat en sa forma més grave pels trombons y tuba, com si'ls deus seculars y'ls genis de l'aygua apareguessin á nostres ulls sobre'l llach Mentres els chors mantenen el *do sostingut*, els contrabaixos ens conduheixen al to brillant de *la major*. Collas de joves y donzellas s'acostan á la ribera y sardanejan alegrament (*Exemple 7*).

Arriban noys saltant y corrent, y's barrejan ab els balladors (*Exemple 8*).

En jochs ignocents s'empaytan, corren y fugen (variant del tema 7 é inversió del tema 8). Apareixen novas collas barrejantse ab las altras. La joya y animació més complertas regnan per tot. El tema de la dansa (7) recorre mentres tant tota la orquesta, anant á parar als contrabaixos Després d'un vigorós creixent, la orquesta retorna gradualment al to principal (*fa sostingut major*), y mentres segueix la dansa sens interrupció (en compás de $^3/_8$) pels instruments de fusta, se senten al plegat els temas anteriors, que diuhen la corda y altres

instruments (á $^{4}/_{4}$). Els genis de l'aygua contemplan ab delit aquests jochs alegres, y acaban per barrejarshi.

Poch á poch ens allunyém de la ribera. Els sons joyosos se perden al lluny; llavors caminém per floridas pradas: els temas de la dansa han pres un carácter pastoral. Misteriosos sons, venint de dalt, semblan incitarnos al somni (*Exemple 9*).

De nou resona dugas voltas el toch somnolent (ex. 1). Peró encara caminém més enllá. Una llum suau s'extén demunt nostre, y sa claror creix fins devenir radiant. Sembla com si cantés la mateixa Naturalesa. Una combinació de la transformació pastoral del tema de la dansa, que s'enllassa varias vegadas ab l'ex. 5, conduheix en un gran *crescendo* á una frase en *mi b*, lenta y solemnial (*Exemple 10*).

Hem arribat al santuari, y allí ovirém sers de rostres transfigurats, radiants de sabiesa. Aixís com la sabiesa ix d'un'ánima pura y infantil y ab ella's troba intimament unida, aixís també apareix aquí aquesta frase solemne formada del tema ingenuu dels noys (ex. 8) qu'avans hem trobat, fins á cert punt en el periodo primitiu de desenrotllo, y qu'ara veyém en sa plenitut complerta. Inicia aquest tema'l metall ple y vigorós, el continúa la fusta, tot seguit el reprenen els corns y més tart las trompetas, mentres que'ls violins, acompanyats pel reste de la corda, fan un sobre-cant independent que s'eleva pera després descendir dolsament.

Una represa del tema (ex. 10) que fan els trombons en pianissim, porta á un curt calderó (*la b menor*), al que segueix una triple represa imitativa de dit tema que'ns conduheix á la repetició del tema principal (ex. 2) executat ara molt delicadament per tota la orquesta. Altre cop hem tornat vora'l llach blau, qu'en sa inmensa tranquilitat contemplém extés devant nostre esguart. Poch á poch se remouhen sas enmiralladoras aygua*s*. Mentres els violoncellos, violas y corns repeteixen el tema principal (2) la fusta fa sentir de nou el tema de la dansa (7). Peró sobre tot aixó dominan la idea de la sabiesa (ex. 10 en els primers y segons violins) pera recordarnos l'august santuari ahont haviam avans penetrat. D'aixó'n resulta la combinació temática següent: (*Exemple 11*).

9 Violons 2 Flûtes *pp*

10 Trompettes et Trombones *ff*

11 Hautbois

Un engrandiment del tema principal (2) exposat per las trompetas, conduheix en gran *crescendo* á un brillant acort de *fa sostingut major* que tot seguit poch á poch va perdentse en una reunió dels temas 2 y 3. Semblan aixecarse unas boyras que'ns privan la contemplació del magnifich quadro. Sobre'l misteriós *fa sostingut grave* del comensament, sentim de nou en la corda ab sordina una serie d'acorts (*fa sostingut*, *sol sostingut*, *re y si major*), peró ara en una marxa ascendent, que's repeteix per tres vegadas, interromput també dos cops pel toch somnolent (ex. 1), el qual conserva encara son propi aspecte d'enigma irresoluble. Després ja no distingim res clarament. Un débil eco de la dansa... una flayre... Tot ha desaparegut, y nosaltres ens despertém de nostre somni.

(Traduhit ab autorisació del autor.)

FÉLIX WEINGARTNER.

TEATRES

REPRESENTACIONS ZACCONI

II Y ULTIM.

KEAN.—ANIME SOLITARIE.—LA POTENZA DELLE TENEBRE.—GRINGOIRE.—PANE ALTRUI.—L'AMICO DELLE DONNE.—OTELLO.

Per quarta representació'ns ha donat Zacconi'l *Kean* de Dumas, pare. El gran fantasiós de mitjats del passat sigle va trobar un parell de tipos ab que conmoure'ls cors tendres, va trobar la *scène à faire* ab que *arrebatar* al gran públich, y va tenir la pensada *genial* de fer colaborar—si os plau per forsa—en sa obra, á un *gran pobre home* que's deya Shakespeare. No es d'extranyar, donchs, qu'en Dumas hagi passat á la posteritat, y verosimilment molts anys encara'l seu *Kean* se representará sobre las taulas.

Nosaltres, ab tot y aburrirnos durant quatre actes y mitj, perdonarem als empressaris la mesquinesa del seu sentit artistich per dugas rahons: primera, perque en la impossibilitat de veure á n'en Zacconi representar el *Hamlet* complert, poguerem disfrutar de la magistral interpretació que dona al gran monólech y á la subsegüent escena ab Ofelia; segona, perque'ls *tradicionalistas* pogueren convéncers, després de la escena de Kean ab Lord Mewil en l'acte tercer, de qu'en Zacconi, per medi d'una dicció clara, sense precipitacions ni falsos recursos, sense grans gestos ni aparatosos medis, sab donar tot el relleu á una escena per convencional que sigui, sab donar tota la intenció y sentit á la frase per rebuscada que sigui, y en fi, sab ferse aplaudir ab entussiasme per un públich inteligent fent us, per únicas armas, d'una gran naturalitat y una gran discreció.

En quant á las escenas de *Hamlet*, no recordém haverlas sentit dir may ab major convicció ni ab major senzillesa. Las grans vacilacions, els grans dubtes, la negra melangia, el terror, l'odi, la tendresa y totas las complexas passions qu'agitan al tétrich personatje, las reflexa en Zacconi ab una potencia d'expressió y de sentiment admirables. Quina llástima que no li hagim pogut veure tota l'obra!

D'en Dumas n'en d'Hauptmann el contrast no pot ésser més violent; d'un romanticisme blau passém á un realisme negre. Com tots els grans pessimistas, Hauptmann es un gran sincer, y com ells es un gran melancólich. En *Anime solitarie*, com en altras obras sevas, la protesta en favor d'una vida lliure y serena, si esclata ab violencia, s'ofega entre las miserias de la realitat. L'home fort que Ibsen veu en somnis precursors, sembla per l'Hauptmann un ideal irrealisable, y prenent els tipos més concretament en la realitat, els troba tots tarats y'ls pinta ab un vigor y una tristesa que mal-amagan una secreta simpatia.

Entre totas las obras sevas que coneixém, *Anime solitarie* es en la que aquesta melangia's fa més sensible; lo qual no obsta pera que, com hem dit, hi trobém també una sinceritat qu'arriba en ocasions á la brutalitat y al sarcasme. El fons de l'obra no pot ésser més senzill: corren per aqueixos mons de Deu una munió d'ánimas solitarias que viuhen una vida superficial, una vida lleugera, de relació externa. Las lleys ó costums socials, els dogmas y creencias, las tradicions de familia y germanor, las conveniencias de la vida práctica, las maquinacions egoistas del proxim, etc., vos lligan aquestas ánimas unas ab altras ab llassos indisolubles. Aquell mirall de la nostra ánima que deuriam portar tots al front, en Hauptmann ha vist qu'es fumat, y que, al mirarnos uns ab altres pera conéixens, sols veyém ombras, y un etzar qualsevol, un reflexo enlluhernador ens sugestiona un dia, y'ns ajuntém pera comunicarnos, pera expandirnos, pera compenetrarnos, y després.. ens trobém més sols que may. Aquell reflexo era fals, aquella ánima no era pas un'ánima parella de la nostra, no tenim res que dirnos y tot ens sembla buyt; peró'ns hem ajuntat, y'l llas no pot desferse: el matrimoni, els fills, la familia, la societat, la religió, l'amor, la caritat, l'abnegació, l'agrahiment... tot, tot ens lliga; y continuém vivint una vida solitaria, tota endins, sense llum, sens esperansa. Ni tan sols sabém protestar. Mes un dia un altre petit etzar ens la porta l'ánima pariona; la coneixém tot seguit al entrar... «Es aquesta! Aquesta'm compendrá. aquesta es la meva ánima!»... La joya es curta! La nostra ánima ja no'ns pertany, ja l'hem venuda; tot lo que podém fer es amagarla. Si la volém mostrar, tenim de disfressarla. Ferla viure á la llum en contacte ab altras, impossible. L'hem donada y ja no es nostra. Totas las petitas miserias, totas las petitas realitats, totas las petitas lleys dels homes, totas las petitas creencias, tots els petits sentiments s'aixecan compactes y amenassadors; la seva forsa es incontrastable, es la forsa de las massas d'arena apilotadas y enllotadas en la platja, qu'empresonan el vaixell llensat per la tempesta y no'l deixan anar fins que las onas poch á poch l'esmicolan y engoleixen. Y las ánimas, devant d'aquell obstacle, se preparan silenciosament, unas, las més fortas, á continuar solitarias el trist pelegrinatje; altras, més débils, esclatan y desapareixen; altras, las més vulgars, ploran y viuhen.

Heus aqui la gran tragedia d'en Hauptmann; tragedia tranquila en apariencia, mes d'una intensitat extraordinaria. Y aqueixa intensitat, aqueixa forsa sugestiva que'ns corprén tant en *Anime solitarie*,'s deu á la gran sinceritat del autor. Una serie de tipos tots

bons (cosa extranya, no hi há cap traidor), d'una bondat exquisida, dibuixats ab una senzillesa de trets y una fermesa propias d'un gran observador d'ánimas; una acció senzillissima, clara y perfectament ordenada, y un llenguatje gráfich, natural, que reflexa maravellosament els respectius carácters.

No podém insistir detallant l'obra com se mereix, puig qu'es una de las millors del teatre modern. Diguém sols quatre paraulas de la interpretació. En Zacconi va estar á l'altura del personatje (Joan Vockerat). Ab aixó ja está dit tot. Nirviositat, entussiasme, raptes de desesperació y de tendresa, de rabia y de resignació, tot va dirho y va ferho ab una sinceritat que proba fins á quin punt dominá'l personatje. Els demés molt ajustats, distingintse la jove actriu Agnés Cristina. Aquell paper d'ingenua, de benaventurada, sublim en sa vulgaritat, vessant á dolls amor, abnegació y dolcesa, va dirlo ab exquisida naturalitat, arrencant calurosos aplausos.

La potenza delle tenebre, més que l'obra d'un autor dramátich, es l'obra d'un mistich. Tolstoï, el lluytador infatigable. acut al teatre pera popularisar sas doctrinas; doctrinas d'austeritat y de renunciament que predica ab tota la fe d'un apóstol, ab tot el fanatisme d'un creyent.

No podém aqui fer un estudi d'aquestas doctrinas, á las que'l talent del autor y sa trascendencia real donan una importancia excepcional, mes si hem de fer notar que l'obra artistica d'en Tolstoï en el present cas es d'un valor molt relatiu, degut precisament á qu'en ella's preocupa més l'autor de predicar que de res més. No es que nosaltres trobém fora de lloch en el teatre las grans ideas y'ls grans problemas politich morals qu'agitan á la humanitat; peró sempre que'l autor posseheixi aquell equilibri de facultats necessari pera que'l goig estétich se produheixi naturalment, prescindint de las ideas més ó menys atrevidas qu'ell sustenti.

No succeheix aixis en el cas present. *La potenza delle tenebre* es un'arma de combat, es una tralla ab que'l gran escriptor fuheteja sense pietat al poble rus, embrutit per sa ignorancia, tranquilament escéptich per la corrupció moral dels poders directors. L'ambient general del drama es d'una realitat y d'un vigor extraordinaris, y en els dos primers actes especialment podém admirarhi unas quantas escenas d'un color local tan just, que'ls diferents tipos se destacan ab tota energia y sobrietat. Res més sugestiu que aquell marit, trevallador infatigable, bon-jan en el fons, encara que cridi; que aquella esposa coqueta, esbojarrada, inconscient y d'instints perversos; que aquell Nikita, mosso de la casa, guapo, mitj salvatje en sa incultura, peró ensoperbit per las victorias facils de sa hermosura fisica; en fi, res més sugestiu que casi bé tots els demés tipos, apuntats de má de mestre, mes quin procés animich se'ns escapa per complert.

Plantejada la situació, el drama no apareix, y aixó qu'en el fons n'hi há tota una serie de dramas. En Tolstoï ens presenta, en una com visió cinematográfica, un llarch periodo de l'accidentada existencia d'aquella familia, y'ls crims més horrorosos, las passions més vulgars, els sentiments més innobles desfilan á nostres ulls sense que l'autor, evidentment preocupat en demostrar sa tessis, estudihi ab la deguda detenció'ls estats d'anim que provocan y determinan aquells crims, ni logri interessarnos per cap d'aquells personatjes, d'una vulgaritat exemplar y anti-artistica.

La potenza delle tenebre es un epigrama brutal que fa en Tolstoï de las classes mitja y popular russas, es l'*anatema sit* que llensa l'apóstol indignat contra tot un poble que sufreix, y perque sufreix dubta y's desespera. Y ell, el creyent, l'auster, intolerant y crudel com tots els creyents, pinta aquests quadros de miseria no ab la senzilla bona fe y complascencia del detallista que presenta la vida en tota sa veritat y horror, sinó ab la fredor y sequedat del pedagoch infalible que acumula vertiginosament fets y més fets sobre quina evidencia no creu tenir necessitat d'insistir.

No disposém d'espay pera demostrar tot aixó seguint pas á pas el drama d'en Tolstoï. Sols podém fer notar que'l públich, y nosaltres ab ell, no entrarem en el fons de l'obra; lo qual, á nostre judici, obeheix á que *La potenza delle tenebre*, sens ésser un dramón, adoleix dels mateixos defectes, sense tenir las mateixas escusas que aquest género dramátich. En la construcció escénica hi notém tot el descuyt ó indiferencia d'un autor novell de mitjats del sigle XIX. Monólechs, aparts, dificultat en moure personatjes, etcétera..., son petits detalls que, repetintse continuament, contribuheixen á aquell resultat. ¿Voléu, per no citar més que un exemple, res més faltat de llógica que la conducta del pare de Nikita en el tercer acte? Ell, el puritá, contempla sense casi bé dir res totas las ignominiosas escenas que's succeheixen, pera esclatar bon xich *teatralment* al final del acte. ¿No seria més llógich que la tal protesta la formulés desde'l principi? Y en lloch de permaneixe tot l'acte com una estaca, la seva intervenció conciliadora no estaria més en armonia ab son evangélich carácter? Tot lo qual no vol dir, com ja hem apuntat avans, qu'en l'obra d'en Tolstoï no s'hi vegi la grapa d'un gran escriptor y d'un gran pensador.

La execució, sobre tot en els tres primers actes, fou magistral. En Zacconi fa'l paper de Nikita ab gran convicció, atent á tots els detalls d'expressió que poden dar relleu al personatje. Mes la gran ovació del vespre la

obtingué en l'acte quart, quan s'exalta després del crim. Sense negar qu'ho fes molt bé, creguerem notar en ell una falta de sinceritat, molt explicable per altra banda, si tením en compte lo artificiós del seu soliloqui. Els demés arrodoniren el quadro.

Ab l'obra d'en Tolstoï acabavan las sis funcions d'abono, mes en Zacconi, atenent las indicacions dels aficionats y en mostra d'agrahiment als aplausos del públich, ens ha donat tres funcions extraordinarias, de las quals sols dirém quatre paraulas perque'ns manca espay y, per altre part, perque las obras qu'ha donat son ja ben conegudas del públich.

El primer dia, pera'l seu benefici, va fer *Gringoire* y *Pane altrui*. *Gringoire* es una delicadíssima comedia de Teodor de Banville, quadret fantasiós d'una poesia exquisida. Com se comprén fácilment, la traducció italiana está molt per sota del original francés, quin mérit més gran consisteix en una versificació correcta y encisadora. En Zacconi fa'l tipo de protagonista ab tot el vigor dramátich, sens aquell excés de sentimentalisme intim ab que l'interpretava en Carini quan ho feu al Liceu la companyía de la Reiter. Els demés, regulars y prou.

Pane altrui, el conegut drama en dos actes d'en Tourgueneff que'l públich coneix tan bé, puig tots els actors el fan perque es obra de lluhiment, es forsa fluix y carrincló. Mes, prescindint del drama, lo cert es qu'en Zacconi va interpretar el paper de Vasili admirablement. En Zacconi, ademés de presentar el tipo molt més vell de lo que'l presentava en Novelli conforme á lo que's desprén del drama,'l busca en lo més entafurat de l'ánima y fa sentir aquella tragedia intima del pobre vell ab una potencia aclaparadora. La Cristina igualment, molt bé.

La segona funció extraordinaria fou un'altra concessió á lo que alguns creuhen ésser verdaders desitjos del gran públich. El qual, pera demostralshi que no hi entenen res els que manejan tot aixó, els hi va donar xasco. Fou el dia d'entrada més curta. L'obra era *L'amico delle donne* d'en Dumas fill, l'autor més subtilment paradoxal que jamay hagi existit. Cóm cambian els temps! Quan s'estrená á París, la cridoria fou estrepitosa y las donas, en primer lloch, protestaren indignadas. Avuy tothóm ho troba manso, y si s'aguanta en els cartells se deu precisament á que las donas hi riuhen un xich. A nosaltres no'ns sab greu qu'en Zacconi representés aquesta obra, perque encara que no'n fassi una creació, li dona lloch pera demostrar que també'n sab fer de papers de levita; que també's mou ab desembrás en un saló y diu ab intenció'ls diálechs y frases ingeniosas; y en fi, que no es un actor *bast* com algú vol sostenir; que sols ho es quan té de serho.

Per despedida'ns ha donat l'*Otello* de Shakespeare, omplenant aixís un buyt; puig qu'en realitat no hauríam sapigut perdonarli que'ns hagués deixat sense donarnos una idea del seu modo d'interpretar al gran dramaturch inglés. Y en veritat pot dirse que si no ho hagués ja deixat ben demostrat en representacions anteriors, fent l'*Otello* en Zacconi va convence fins als més recalcitrants. —«En Zacconi—deyan alguns *tradicionalistas*—no sent fondo».—Y en Zacconi ha fet l'*Otello*, un paper tot sentiment, tot cor; un dels papers més senzills y més intensament humans qu'existeixen en el Teatre. Si: en Zacconi n'ha fet un detingut estudi y'l detalla ab nimietat; peró la seva composició es la composició maravellosa del geni, es l'abstracció temporal en que sab colocarse un esperit escullit al vibrar identificantse ab un personatje que'l fascina. Y la seva compenetració ab ell es tan complerta, que tot li surt natural, els raptes d'inspiració y'ls petits detalls de complement. La ovació que se li tributá fou de las més entussiastas qu'hem presenciat may. Comensant en las primeras escenas, quan relata'ls seus amors, fins á las finals de desesperació sublim, el públich estigué sempre fascinat pel trevall imponderable d'en Zacconi. Tindriam de detallar totas las escenas, ab Yago, ab Desdémona, ab si mateix pera donarne una petita idea. No podent ferho, ens limitarém á notar lo que ja hem dit, y qu'es pera nosaltres, entussiastas d'en Zacconi, un verdader motiu de satisfacció, aixó es, que si exceptuém mitja dotzena d'ensoperbits que volen entossudirse en apreciacions fetas á la lleugera, tot un públich ab sas aclamacions va demostrar que no'ns haviam errat nosaltres al saludar en ell á un actor genial.

—

Y ara, com á resúm de las nostras impresions d'aquests dias, podém dir que las representacions del gran actor italiá'ns han sigut tant més agradables en quant han vingut á ésser una confirmació de moltas ideas que sobre cosas de teatre fa molt temps que sustentém.

En primer lloch, qu'avuy un actor té d'ésser quelcóm més que una máquina que's mou y recita segons quatre motllos convinguts d'efecte segur y comprobat; qu'es necessari, y aixó fa en Zacconi, que un actor modern, al proposarse interpretar un personatje, sigui en primer lloch capás de compéndrel y de compendre la idea del autor. En segón lloch, sigui capás d'estudiarlo ab la detenció y ab el desinterés necessaris pera que l'afany de lluhirse no li fassi falsejar l'esperit de l'obra; y en fi, que una escola s'imposa com á font única pera dominar al públich cult: la escola de la naturalitat. Ab ella tal volta'ls aplausos serán menys calurosos, peró serán

més sincers; l'actor no tindrá fanátichs, peró tindrá admiradors, y la seva satisfacció y la del públich serán més intimas, perque un y altre estarán convensuts, després de la representació, qu'en la emoció estética produhida no hi ha hagut engany, no hi ha hagut ni *ensarronador* ni *ensarronats*.

Un'altra observació, sobre la que no hem d'insistir, es la que's refereix á las obras modernas. Limitantnos á registrar el fet, podém dir—ab quinas falagueras esperansas!—que las dugas obras de la serie qu'han agradat més son *Espectres* y *Anime solitarie*, es á dir, dos dramas d'ideas, que requereixen una execució á la moderna y perfecta pera produhir l'efecte degut. Com qu'aytal execució'ls hi ha capigut per part d'en Zacconi, el resultat ha correspost.

Un'altra observació que també teniam ja descomptada, es que'l públich de galeria ha estat més á l'altura, s'ha mostrat més inteligent que'l burgés. A pesar de que la entrada era cara, hi ha assistit ab constancia, s'ha interessat de debó y ha aplaudit ab sinceritat. En cambi, el de baix, salvant honrosas excepcions, ha demostrat la falta de cultura artística que regna en aquest poble gran que'n diuhen Barcelona. Un poble gran que compta aprop d'un milió d'habitants, y que no més per excepció pot admirar á un gran artista que fa art verdader, sols logra proporcionar sis filas de butacas de richs! Es á dir: dugas centas personas ricas que siguin capassas de sentir las fondas emocions artísticas! Y pensar que quan ve un Fregoli omplenan el teatre á vessar!

Qué hi farém! Consolemnos pensant que'ls fills de la present generació de *parvenus* la rehabilitarán un dia ab son gust més depurat y sa cultura més vasta.

Per'acabar: diuhen qu'en Zacconi tornará (ell aixís ho ha promés) pera donar una llarga serie de funcions. Tant de bo no's refredi de tan afalagadors propósits.

EMILI TINTORER.

CRUEL!

Jo no sabia pas lo que tenia aquests dias, peró lo cert es que no'm trobava mica bé. —«Es que sents el temps! Es que la pluja...»—'m deyan els amichs. Si, si, prou! Y quina pluja! Al rebre un llibret que desde la redacció m'enviaren, me vaig pegar un cop al front, exclamant: *¡Ahora lo comprendo todo!* Y no n'hi havia per menos. Afigúrinse que's titula... (agáfinse ben bé) que's titula *Lletras cruels*. A primera vista potser no entendrán ben bé lo que significa aquest titul, peró prenguin paciencia, perque es lo més clar de l'obra. Son autor no podia ésser altre que don Joan Umbert, qu'en aixó de posar noms hi té la má trencada.

Com que per ésser ell qui es y ésser jo qui soch no puch ferme la ilusió de que'ls lectors de JOVENTUT se recordin de lo que li havia dit en aquestas mateixas planas ab més bon desitj que confiansa de que s'esmenés, els hi haig de fer avinent en pocas paraulas.

El primer any, vaig dirli que'm semblava que llegia bastant, peró que pahia molt poch, y que tal volta per'xó no sabia descriure. El segón, ja vaig notar que l'escriure li havia fet perdre'l llegir. Aquest any, veig qu'ha perdut ja del tot l'*oremus*, donchs ja ni de pensar sab.

¿Probemho? Ja está dit. Aqui va un retallet, y vostés mateixos fassin els comentaris.

Lo que diu l'Oriol Martí al parlar del Anuari pod molt ben ser; pero per els que reflexionan, no dexantse arrastrar per las apariencias, no's poden convencer d'unas frases que'ls falte l'apoio racional de sa propie existencie; l'afany de *singularisarse* ès á recorre á recursos *extravagants* y *ridículs*, això es molt dir y molt mal dit, perque d'aquí no's comprén altre cose, que la singularitat existeix no mes qu'en las extravagancias y ridiculesas extravagants; y si ès cert qu'en l'Anuari han llegit ridiculesas extravagants no mereixan calificarse amb el sustantíu singular perque lo qu'ès ridícul ho ès per tothom y no solament pel crítich qu'ho paladeje. Peró no: ès ridícul y extravagant per l'ortografíe que s'hi trobe y perque *dilueix* en un estil *enfarfegat* ideias *vulgaríssimas;* y aquí estém que'l descriurer am l'istil y coneixements que un té, que segons l'Oriol Martí es enfarfegat; resulte extravagant y ridícul: ridícul per qu'es extravagant; extravagant per qu'es singular. Encare hi ha mes: las ideias *vulgaríssimas* en l'estil enfarfegat, resulte la completació del quadro de las apreciacions vanals d'aqueste crítique sense ánime ni sentiment representatiu.

. . . .

L'ideie es l'expressió representative d'un concepte, y aquest la determinació apreciative d'una realitat ó d'une suggestió contrarie á la realitat, com purement immaterial; sigui com sigue, sempre resultará la producció individual d'une activitat manifestantse, mai d'une colectivitat, per ser imposible que surti la mateixa ideie de varias apreciacions en la determinació d'un concepte y en el concepte mateix las facultats del coneixement operatius que irradíen entre'l sentiment y l'impressió. Quan une activitat s'exprese ó accione en un mateix sentiment y provoque el mateix concepte, l'ideie ha deixat d'existir, propagantse y vulgarisantse, per no ser fille de la colectivitat; com ha deixat d'existir l'individu de moment qu'ha format societat y accione per la force del número.

Deu fassi, senyor Umbert, que las sevas *ideias* no's propaguin ni's vulgarisin, perque llavors, segons vosté, deixarian d'existir. ¿Y qué faria vosté sens *ideias?* ¿Sumar la seva activitat individual ab la societat? Y d'aqueixa societat ¿quin *concepte* n'hauriam de formar? Vuy dir ¿quina *determinació apreciative d'una realitat ó d'una suggestió contrarie?* ¿Que no m'ha entés? Donchs estém en paus.

De llógica tampoch está malament. JOVENTUT va rebutjarli un article dolent: donchs JOVENTUT no es lliberal, perque porta un anunci dihent que cada autor es responsable

dels seus trevalls. ¿Peró no veu, infelis, que si publiquessim escrits com els de vosté faltariam á la condició? Perque creguim, el qui escriu aqueixas cosas es verament irresponsable. ¿Qué diria vosté si fos director d'un diari y li enviessin, pera que la insertés, una llista de la bugadera? Diria que no es publicable. Donchs miri: menos ho son las *manifestacions de la seve activitat*, perque al menos aquella llista tindria sentit comú, lo que li falta á vosté, y aixó ho deduheixo de las sevas obras, perque com diu vosté mateix, y no'l vuy contradir per aquesta vegada, «*en el cas d'un travall ser dolent, no ès l'articte el dolent, ho ès l'autor que l'ha produit y els de* JOVENTUT *es guardan d'aquets autors dolents.*»

Si senyor, com d'escaldarnos. Preferim que vosté tingui ocasió de dir:

L'atropello ès dolent? Considerat com á dolent, tot lo que, sigui alterar la naturalesa individual y son respecte. Si l'atropello ès dolent, la llibertat que profese'l periódic JOVENTUT ès *dolente*. Aquí tens, doncs, el periódic que blassone de lliberal.

Demani á aquell amich que tan cruelment lletreja que li fassi entendre que si aixó de fer un index d'autors pera un folleto de 44 planas inclohenthi'l seu nom es una vanitat de criatura fins á cert punt disculpable, lo que no té perdó es que vosté no sápiga'l valor de las paraulas; y si vosté no'l sab, ¿cóm pot expressar ideas coherents? Peró ara me'n adono: tot será inútil, perque tampoch sab lo que vol dir incoherencia.

La incoherencie en las ciencias físicas, es l'unió de dos cossos competents y que's pretengui formarne un, apesar de la resistencie disolutive de las sustancias. En la literatura la incoherencie presenta el mateix fenómen; expressar ideias y sentiments per medi de paraulas y objectas que'ls representin, peró axó no ès une falte, axó ès el verdader istil abstret.

Ara'l lector dirá ab rahó per qué doném tanta importancia al senyor Umbert. Devém contestar qu'es perque'l considerém tan sols com *un cas*, es á dir, com un subjecte d'experimentació. Ja fa un quant temps que's nota á Barcelona una malaltia intelectual que no deixa de preocuparnos. Es clar que n'hi ha hagut sempre d'incoherents, peró avans no'n feyan cas més que las persònas incultas, y ara, sens anar més lluny, hem vist un escriptor afectat d'aquest mal (sens arribar al grau del senyor Umbert) que s'ha enfilat á las columnas d'un important diari escribint cosas per l'estil de lo que copiém, y que sols ell y'l senyor Umbert deuhen compendre:

Reparéu que en Zacconi diu las frases de terror, furor y admiració y las que's refereixen á las fonamentals fisonómicas (alegría, sorpresa, dolor) imprimintlas, com es natural, en lo rostre y donántlashi inmediatament exclussiva tensió reflexiva ó cerebral, tensió que's revela al minut, ab la accentuada sortida del globo ocular; ab la llum vidriosa dels ulls sortits manté la tensió de la frase, que no li passa al cor, sinó que ab la retirada dels ulls coincideix lo moviment de la má, dirigida sobre la persona pacient.

Tot de cop me ve una terrible sospita. En el segón número de JOVENTUT l'amich Moliné, parlant de la *Elocuencia Moderna Prosaica y Poética* de don Pablo Espel y Comas, aquell que defineix el fonógraf «*Invención de recuerdos y memorias de épocas pasadas, ya sean parientes, amigos por medio del americano Edisson...*» etc., s'esborronava al pensar quins deixebles sortirian del *Colegio de San Ramón*, de qu'es director el senyor Espel. Jo crech que deurian ésser per l'estil d'aqueixos *escriptors* de que acabo de parlar. Vegin aquest trosset de la *Elocuencia*, y diguin si no té certa retiransa ab els altres qu'he copiat:

Recorred á esos que pretenden pasar por bibliográficos, que quieren sancionar y criticar escritos y libros, desmoralizando el sentido de la causa de lo que contiene, y sólo ven una anécdota caprichosa dentro el juicio que forman de los autores, demostrando varios pareceres que se incautan sensaciones, abogando sin premeditar la claridad de conciencia y concisión de lo que se trata, divagando su raciocinio por carecer de conocimientos para alcanzar el *don* de la crítica por faltarles la supremacia; los cuales se hallan acostumbrados engalanarse esos críticos de colectivismo que les proteje la mísera ignorancia.

Y ara que'ls lectors me dispensin y vosté també, senyor Umbert. Peró, avans d'acabar, diguim ab franquesa: ¿que hi havia anat vosté al Colegi de Sant Ramón?

ORIOL MARTÍ.

NOVAS

Nostres lectors recordarán que á instancia de nostre amich en Joseph M.ª Roca, individuu de l'*Academia y Laboratorio de Ciencias médicas de Cataluña* y actual president de la *Unió Catalanista*, aquella corporació científica enviá á la Junta Central del Congrés Médich Internacional qu'ha de tenir lloch próximament á Madrid, un ofici demanant que fos declarada oficial la llengua catalana, tant com la inglesa, alemanya, francesa y castellana, en el referit Congrés.

Que la reclamació dels metjes catalans no fou atesa, ne dona proba sobrada una carta que la *Correspondencia Médica* de Madrid insertá, firmada per un tal Doctor Decref, en la qual s'insulta als metjes catalanistas y al Catalanisme, calificant, com es natural en aquella gent, de *dialecto* la nostra parla.

No n'esperavam menos dels del *habla harmoniosa*, qu'en aixó de la ciencia encara están á las becerolas. Com que ja hi há qui ho ha esbrinat que'l castellá es dialecte del gallego... Ara no ho fassin corre.

—

Sembla qu'es já un fet el regionalisme valenciá. Nostras ideas autonómicas deuhen ésser contagiosas, perque'ls crits de protesta

que un día s'alsan á Zaragoza contra'l centralisme, ressonan un altre dia centuplicats á Valencia, ahont existeixen ja varias publicacions que com *El Palleter*, reconeixent la rahó del gran moviment de la reivindicació catalana y abominant de monárquichs y republicans á la espanyola, ó sia del imperi de la política al us, reclaman els seus drets, pera la salvació de la seva patria, y al efecte presentan un programa, si no tan madurat encara com el de la *Unió Catalanista*, bastant radical, y forsa ajustat sens dubte á las necessitats d'aquella terra.

—

El prop passat divendres tingué lloch en la sala d'actes del Ateneu Barcelonés una reunió convocada per l'Associació Escolar Republicana pera tractar d'erigir un monument á en Pi y Margall.

El senyor Layret, president de l'Associació, agrahí'l concurs de tots els presents, fent notar que's tractava d'honrar no sols al republicá, sinó al catalá ilustre, devent contribuhiri tothóm sense distinció de partits.

Parlaren després els senyors Pi y Suñer, Lloveras, Jofra y Marial, fent tots ells oferiments pera facilitar la realisació de la idea.

El senyor Sampere y Miquel promogué un sorollós incident que no'l conduhi á res més que á posarse en evidencia, ó sia ridícul.

Finalment se nombrá una Junta formada pels representants de las entitats qu'assistiren al acte y que constituhirán la comissió executiva dels trevalls del monument.

—

El dia 21 del corrent s'inaugurá á Ca'n Parés una notable exposició de las darreras obras del genial artista Lluis Graner, exposició qu'está cridant extraordinariament l'atenció aquests dias.

No'ns en ocupém avuy, esperant ferho en un dels vinents números ab la detenció que per sa importancia's mereix.

—

Segons ens comunican, desde'l primer del proxim janer comensará á publicarse á Madrid un diari polítich, defensor dels interessos morals y materials de las regions, que portará per títul *La Unión Regional*.

—

Nostre estimat amich Antoni Ribera ha sigut contractat per la Societat Filarmónica pera dirigir el concert d'orquesta que aqueixa entitat donará'l dia 10 del proxim janer.

El mestre Ribera, desitjós de donar á coneixe algunas obras novas y de reconeguda importancia en el món musical, ha combinat el següent programa:

Primera part: Obertura d'*Egmond*, Beethoven.—Obertura *Faust*, Wagner.—*La morada dels benhaurats* (poema sinfónich), Weingartner.

Segona part: Sinfonía *Faust*, en tres parts, y final ab chor, Liszt.

En el present número publiquém la explicació temática que'l propi Weingartner fa del seu poema sinfónich, y en un dels próxims publicarém la del *Faust*, de Liszt.

—

La revista ilustrada *Album Salón* ha publicat unas vistosas tarjetas postals en que hi figuran reproduccions d'obras de Graner, Baixeras, Mas y Fontdevila, Sala, Feliu de Lemus, Román Ribera, Brull, Muñoz Lucena, Unceta y altres reputats pintors.

—

En el *Círculo Artístico* (Corts, 313 y 315), hi há oberta desde'l 15 del actual una vistosa exposició organisada per la revista *Album Salón*.

—

L'eminent mestre Franz Fischer doná'l darrer dimars en l'«Associació Wagneriana» una audició íntima de fragments de las obras de Wagner. Ens es impossible dar compte de tan artística vetllada, peró no deixarém de consignar que fou una festa en que's fruhiren intensas emocions d'art y en que's feu al mestre Fischer, que acreditá sos grans mérits de pianista, una gran ovació.

—

Diumenje s'inaugurá en el Palau de Bellas Arts la exposició organisada pel Circul Artistich de las obras y objectes del difunt Joseph Lluis Pellicer. Una part de la exposició está constituhida per la inmensa munió de dibuixos que deixá'l plorat artista; l'altra per quadros, llibres, indumentaria antiga, retaules, mobles, cerámica, etc., que pertanyeren al mateix.

Veyám si l'Ajuntament deixará perdre la ocasió d'adquirir pera Barcelona aqueixas preciositats, y de rendir aixís el tribut qu'en justicia's deu al mestre.

—

El passat diumenge tingué lloch en el teatre Romea un concert extraordinari organisat per l'Orfeó Barcelonés y dedicat als seus socis protectors. El conjunt no presenta mal aspecte per la riquesa de veus qu'estotja, peró al senyor Serra, son director artistich, li cal trevallar molt pera treure á n'els choristas aquell cayent de *conservatori* que portan y que no'ls deixa vocalisar degudament nostra llengua, produhint aixó un efecte detestable. Totas las pessas cantadas eran catalanas, menys una d'italiana. La concurrencia era nombrosa. La execució dels *solos* per la senyoreta Guasch fou lo que més agradá.

—

Publicacions rebudas:

Método de cornetín de pistones, per G. Parés, músich major de la Guardia Republicana Francesa, traduhit al castellá per G. J. Llompart. Obra en que's donan multitut d'ins-

trucciones, aclaradas ab exemples prácticħs pera exercitarse en l'us dels instruments que s'usan en bandas y xarangas.

La fiesta del árbol, himne, lletra de M. Marinel·lo, música de A. Marraco. Edició impresa á expensas de l'*Asociación de los Amigos de la fiesta del árbol*.

El Apóstol Blanco, drama popular en quatre actes, per Ramón Pomés, estrenat el 21 del passat novembre en el teatre de Novetats. Preu, 1 pesseta.

Almanach de butxaca pera 1902, anunciador de las *Pastillas Morelló*. Forma un elegant llibret pera notas, de remarcable utilitat.

Almanach del Ovo Lecitina Billon. Representants, Alfret Riera y fills, Ronda de Sant Pere, 36.

Tributo al Estudio de la Medicación fosforada «La Lecitina», per F. Billon. Fascicle en que's detallan las qualitats de la lecitina y'ls trevalls practicats pera vulgarisarla en el món médich.

—

Han visitat nostra redacció'ls següents periódichs:

Hojas selectas. Revista profusament ilustrada, molt útil á las familias, ab curiosos é instructius trevalls, presentada ab notable bon gust per la casa Salvat. Sortirá mensualment, constant cada número de més de 100 planas.

Revista Homeopática, orgue oficial de l'Academia Médich-Homeopática de Barcelona.

La Revue Hebdomadaire, notable publicació parisenca.

L'Européen, revista setmanal de política, dret, sociologia, literatura y art, que's publica á Paris.

Queda establert el cambi.

ADVERTENCIAS

El vinent número de JOVENTUT, ó sía de CAP D'ANY, será extraordinari, constant de 24 páginas impresas sobre paper superior, figuranthi trevalls d'escriptors tan notables com Angel Guimerá, Apeles Mestres, Joan Maragall, A. Rubió y Lluch, Víctor Catalá, Joseph M.ª Roca, Joseph Martí y Folguera, Modest Urgell, etc., etc.; ab ilustracions de Modest Urgell, Lluís Graner, F. Sardá, J. Brull, A. Solé, J. Primo, y altres.

Aquest número'l fem tan sols en obsequi als suscriptors. Se vendrá á 50 céntims y no anirá acompanyat de folletins com els números ordinaris.

Com que, en el probable cas d'agotarse'l tiratje, no'n farém segona edició, advertím als nostres corresponsals que cal fixar ab anticipació y d'un modo definitíu el número d'exemplars que desitjin, puig sentiríam no poder atendre las demandas que ja fa días se'ns venen fent.

Avuy repartím als lectors la portada y l'índex del present tomo.

Ab aquest número queda, donchs, complert el segón volúm de JOVENTUT, y—com ja anunciarem en nostre Prospecte pera 1902,—hem encarregat unas artísticas tapas pera sa enquadernació.

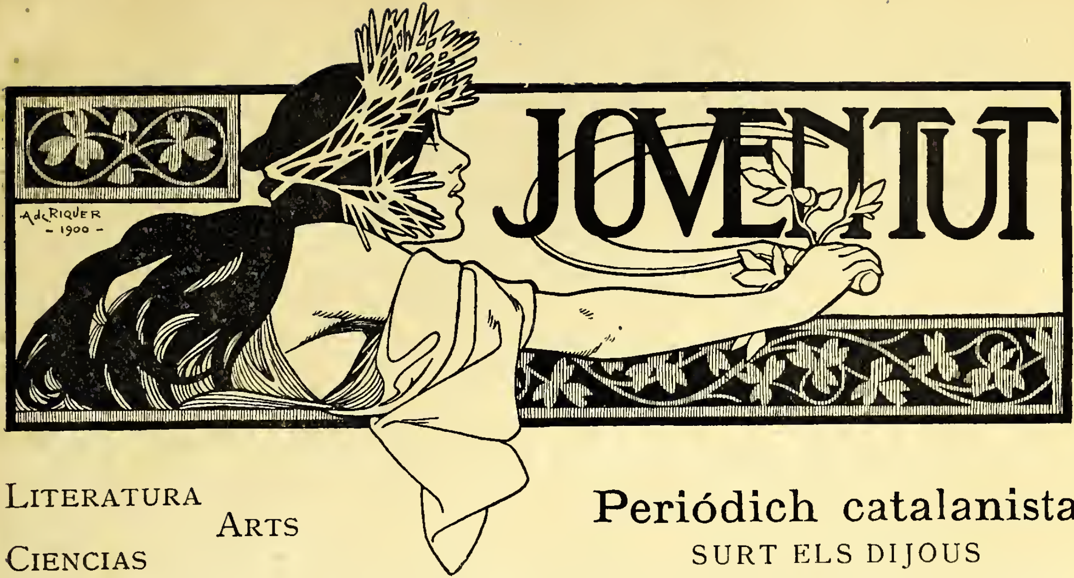
Per lo tant, els coleccionistas que vulguin enquadernar aquest segón volúm ab tapas expressas, poden dur las coleccions respectivas á aquesta Administració, que s'encarregará de ferlas enquadernar, essent el preu de tapas y enquadernació 3 pessetas. Las tapas solas se venen á 2'50 pessetas.

Als coleccionistas que vulguin enquadernar el volúm pel seu compte, hem d'advertírloshi que'ls Suplements, encara que portan numeració especial, deuhen colocarse inmediatament desprès de la página á que respectivament pertanyen. Aixís:

El Suplement al número 54, *(Por!...)*, ... desprès de la pág. 152.
» » 85, *(Catalanistas detinguts)*, » » 652.
» » 89, *(Simó Gómez)*, . . . » » 716.

FI DEL VOLUM SEGON

Fidel Giró, impressor.—Valencia, 311, Barcelona.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

Redacció y Administració: Plassa del Teatre, 6, entressol.

PROSPECTE PERA L'ANY 1902

JOVENTUT entra en el ters any de sa existencia; y á mida que va creixent y desenrotllantse, li es més escayent el seu nom. Las veras lluytas de la vida rejoveneixen: las que desapassionadament ha sostingut JOVENTUT en pro dels sants ideals d'Amor, d'Art y de Patria, entesos com se deuhen entendre á las primerias del sigle xx, han servit pera fer més latent la sava de sa vida, y pera enfortirla y refermarla.

Per si això no hagués sigut prou, el nombrós estol d'artistas y literats qu'en la terra catalana aniuhan, s'han aplegat entorn de sa bandera protegits per l'ample esperit de tranzigencia que la fa onejar y qu'ella desitja pera Catalunya entera; y ells li han aportat, ab las dots del seu saber, tota la virilitat d'aquest poble esclau que si ara lluyta ab més fe que may, may per'xó ha sabut soportar sobre'ls seus membres las indignas cadenas rovelladas que l'empresonan.

Ab nosaltres han vingut á entonar himnes á la Vida tots els joves d'ánima d'aquesta terra, tots els que, descontents de la manera com se defineix la existencia actualment, voldrian llibertat pera la terra y llibertat pera l'individuu, y ayman l'Art y la Ciencia com á potencias moralisadoras únicas qu'han de realisar el veritable progrés.

Y que aquesta tendencia va universalisantse, res ho proba tant com l'acullida que'l públich dispensa á aquesta publicació, promesa del nostre cor y de la nostra ánima á qui prodiguém las caricias totas del nostre intelecte; caricias que, al arribar á nostres germans, estrenyen més els llassos d'amor que á tots haurian d'unirnos y á nosaltres ja'ns uneixen.

Avant, donchs, per aquest camí, y sempre dintre la UNIÓ CATALANISTA. No hem d'explicar ja qui som ni á lo que aném. Tots ho sabéu á lo que va JOVENTUT: á combatre egoismes, á enderrocar convencions, á defensar ab tot el desinterés la Veritat y la Bellesa, á fomentar en tots els ordres las grans expansions de l'ánima.

Las reformas que á principis de 1901 varem introduhir en nostre setmanari, han tingut entre'l públich la millor acullida: no tenim, donchs, res que modificar en lo essencial. Peró això no vol dir que no tractém de millorar aquest periódich per medi d'un trevall de selecció, tant en la part literaria com en l'artistica, fent que s'acosti cada dia més al ideal de perfecció á que aspirém en un y altre concepte.

JOVENTUT, tot y apareixe á voltas ab aspecte de verdadera revista, no per això té en absolut el carácter de tal, per haver de descendir freqüentment á la critica menuda y esserli impossible, per tant, abarcar y tractar ab métode totas las grans qüestions cientificas ó politicas que constituheixen el gran moviment d'evolució internacional. Aquests son els motius de que no hagim atés las indicacions que se'ns han fet pera convertir JOVENTUT en una Revista propiament dita.

Per altra part, hi há qui s'ha fixat en que l'esperit de lluyta qu'en JOVENTUT s'hi troba, fora molt propi d'una publicació diaria; y las proposicions que ja l'any passat ens feren de que convertissim en diari nostre periódich, han sigut reiteradas cada dia més, ab uns arguments tan persuasius com tentadors: «Avuy que'l Catalanisme comensa á estar ja ben arrelat en la conciencia del poble, avuy que va entrant ja en un periodo d'organisació politica práctica, per no dir francament constituyent; avuy que, ab tota mala fe certament, es titllat per adversaris innobles d'anárquich, de reaccionari ó de carli, fent qu'elements importantissims se'l mirin encara ab dubtes incomprensibles; avuy que l'esperit del poble catalá va sentintse penetrat d'unas ideas de llibertat suprema, avuy més que may se fa necessaria l'aparició d'un nou Diari Catalanista amplament lliberal; d'un Diari Catalanista que vingui á ajudar, dintre d'una més vasta esfera, als que ja venen cumplint profitosament sa digna missió; d'un Diari Catalanista que lluyti cada jorn y cada minut en defensa de las ideas de progrés, de germanor y de llibertat que aclareixen els horitzonts d'altres pobles més cultes; d'un Diari Catalanista que fortifiqui més y més las conciencias atuhidas per atavismes supersticiosos, qu'enrobusteixi las inteligencias y las voluntats debilitadas en llarchs anys de vida rutinaria; d'un Diari Catalanista qu'entri sense vacilacions y ab esperit ben obert y franch en la dilucidació dels grans problemas politich-morals, socials y religiosos quina solució es tan necessaria per'assegurar la tranquilitat en l'avenir dels pobles; d'un Diari Catalanista, en fi, que sia verdader portaveu de la Anima Catalana, l'ánima d'un poble essencialment democrátich, que vol ésser gran y lliure.»

Tot això se'ns ha dit, y tot això es veritat, com ho es que aquest Diari Catalanista radical ha de sortir y sortirá, per la senzilla rahó de que sempre s'imposa lo qu'es necessari. Sortirá per generació espontania; sortirá com espontania cristallisació del esperit catalá, acabant d'anorrear á totas aquellas publicacions forasteras que'ns hagin volgut empeltar son esperit migrat: que aqui, en aquesta democrática terra que ja en passadas épocas doná al món exemples de llibertat y de civisme, no hi han d'haver ni monárquichs ni republicans, ni opresors ni oprimits, ni reaccionaris ni anárquichs, ni sectaris de cap mena; sols hi han d'haver catalans que dignes d'aquest nom sian: es á dir, esperits tolerants, socials, lliberals, dignes del poble que volen redimir y dignes de governarlo per ells mateixos devant dels demés pobles de la terra.

Mes nosaltres, ara com ara, malgrat alguns oferiments que se'ns han fet, no la podém realisar aqueixa tasca, tan meritoria com superior á las nostras forsas. Ella requereix, en tot cas, una lenta gestació y un cúmul de eléments morals y económichs de que no disposém. Per això hem de concretarnos á móurens en una esfera més modesta, no sortintnos dels limits d'una publicació setmanal.

JOVENTUT continuará publicantse, donchs, durant l'any 1902, en las mateixas condicions qu'en la present anyada de 1901, ó sia per quaderns de 16 planas més ó menys ilustradas sense criteri definit, ab números extraordinaris de carácter artistich com obsequi als suscriptors y lectors, y ab entregas de folleti enquadernable pera formar una escullida Biblioteca. Desd'ara podém anunciar que á primers d'any, un cop acabat el drama **L'Emigrant,** d'Adriá Gual, comensarém la publicació d'un tomo de poesias inéditas titulat **Croquis ciutadans,** originals del eminent poeta Apeles Mestres, é inmediatament, ensemps que la traducció d'una obra extrangera, publicarém un llibre de disquisicions filosóficas titulat **Titellas febles,** original de nostre company de redacció en Frederich Pujulá y Vallés.

Els preus de suscripció y de venda al públich continuarán essent els mateixos, com pot veures per las següents

Condicions pera la suscripció y venda

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any . .	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ: Administració de JOVENTUT, principals llibrerias, y á casa de nostres corresponsals, que son els següents:

Sabadell: Llorens Lladó. — *Clot:* Agusti Altesa, Major, 31.—*Mataró:* Manel Gol, Santa Teresa, 43.—*Figueras:* Miquel Verdaguer, Baixa de S. Pere 9.—*Sitjes:* Ramòn Tassis. — *Lleyda:* Joseph Montanyola. — *Sallent:* Francesch Clarà.—*Girona:* Joseph Fianquet, Plateria, 26.—*Reus:* Pere Tost, Arrabal baix de Jesús.—*Vilanova y Geltrú:* Antón Torras y Tomás, Cuba, 35.—*Palafrugell:* Narcis Company.—*Calonge* (Girona): Viuda de Casademunt.—*Valls:* Francesch Rius, Arrabal dels Caputxins, 15.—*Reus:* Pau Balart, Plassa de la Constitució.—*Cervera:* Pau Batalla. —*Sant Andreu:* Joseph Ricart.—*Palamós:* F. Plaja, conserje del Centre Económich.—*Bilbao:* Alfons Girala.—*Puigcerdá:* Francesch Sala.

ANUNCIS PERA LAS CUBERTAS DE **JOVENTUT**: Dirigirse á l'Administració.

REGALO ALS SUSCRIPTORS

Desitjant correspondre al favor que'l públich dispensa á nostre periódich, després de llargas consideracions, creyém haver trobat un objecte que per son carácter artistich y patriótich no pot menys d'ésser agradós á nostres abonats.

Quan, en el passat setembre, tingueren lloch els memorables successos que posaren de relleu la virtualitat del esperit catalá, ab motiu de l'arbitraria detenció dels patricis qu'havian honrat la memoria del benemérit Rafel de Casanova, tinguerem la idea de fer reproduccions de la estatua de dit conceller, deguda al cisell del malaguanyat Rosendo Nobas, pera que tots els aymants de nostras glorias, aixís com las entitats catalanistas, poguessin colocarla en lloch d'honor dins de la seva llar.

Dificultats de varis ordres ens ho impediren: peró avuy, mercés al desinteressat concurs de l'acreditada casa «Hoyos, Esteva y Companyia», tan coneguda per sas reproduccions artisticas, podém realisar nostre primitiu propósit en millors condicions encara de lo qu'haviam pogut imaginar.

La casa «Hoyos, Esteva y C.ª» ha adquirit dels hereus del malaguanyat esculptor Novas la propietat del original y'ls drets de reproducció de la estatua del gran DEFENSOR DE LA LLIBERTAT DE CATALUNYA, y en mérits del contracte per nosaltres ab ella estipulat, fará pel nostre compte una reducció artistica, imitant bronze, de 40 centimetres d'alsaria. Tot suscriptor per un any á JOVENTUT, á comptar desde'l primer de janer de 1902, rebrá GRATIS un exemplar d'aquesta reproducció, bastant presentar en dit establiment (Cardenal Casañas, 4), el VAL qu'entregarém junt ab el rebut de suscripció anyal.

Els suscriptors per menos temps, ó aquells que tenen pagat per un determinat periodo del any que ve, disfrutarán del mateix dret mitjansant l'abono de la cantitat suplementaria per'allargar sa suscripció fins al 31 de desembre de 1902.

Els suscriptors de fora deurán encarregar á una persona de confiansa que reculli dita estatua.

L'Administració de JOVENTUT y la casa «Hoyos, Esteva y C.ª» han contret formal compromís de no vendre cap exemplar d'aquesta reproducció sia'l que's vulgui'l preu que s'ofereixi. Creyém que al públich li sabrán grat els sacrificis qu'abdugas parts s'han imposat en aquest acte de propaganda catalanista, donchs pot fácilment compendres que el valor intrinsech de las estatuas en venda normal seria superior al preu de suscripció de JOVENTUT.

Peró, ademés, la casa «Hoyos, Esteva y Companyia» ha fet un'altra reproducció del tamany del original, ó sia de 125 centimetres, apropósit pera figurar en els despatxos dels particulars ó salas d'actes de las entitats catalanistas. Els exemplars d'aquesta altra reproducció's vendrán al preu de 150 PESSETAS cada un. No obstant, FINS AL 15 DEL PRÓXIM JANER, els lectors d'aquest periódich els podrán adquirir ab una GRAN REBAIXA, ó sia per la cantitat de 55 PESSETAS, mitjansant la presentació en l'establiment «Hoyos, Esteva y C.ª», d'un CUPÓ qu'anirá dintre cada número de JOVENTUT.

TAPAS PERA LA ENQUADERNACIÓ DE "JOVENTUT"

A primers d'any se posarán á la venda unas elegants TAPAS pera enquadernar el volúm de JOVENTUT corresponent á 1901, dibuixadas pel reputat artista J. Triadó.

Els que vulguin ferse enquadernar els exemplars, poden enviar sas coleccions á aquesta Administració, que se n'encarregará pel preu de 3 PESSETAS, compresas tapas y

(Fot. Areñas.)
Estatua que regalém als suscriptors (40 cent.s alt.)

enquadernació. Las tapas soltas se vendrá[n] al preu de 2'50 PESSETAS.

Quedan també algunas tapas, dibuixada[s] per A. de Riquer, pera la enquadernació de[l] volúm de 1900, ab las mateixas condicion[s] que l'avans esmentat.

COLECCIONS DE "JOVENTUT"

ENQUADERNADAS

Del any 1900 ne quedan pocas, venentse al preu de 10 PESSETAS cada una.

Las de 1901, sense folletins, se vendrán també á 10 PESSETAS.

BIBLIOTECA DE "JOVENTUT"

OBRAS PUBLIDADAS

Ayres del Montseny, per Mossén Jacinto Verdaguer. Edició ilustrada pels més reputats artistas de nostra terra. . . . . 3 ptas.

Quan ens despertarém d'entre'ls morts..., per Enrich Ibsen. Traducció catalana. . . . 2 »

Ton y Guida *(Hänsel und Gretel)*, llibre de Adelaida Vette, música de E. Humperdinch, traducció de J. Maragall y A. Ribera . . . . 1 »

Por!..., quadro dramátich de Modest Urgell, ilustrat pel mateix.. 0'50 »

EN PUBLICACIÓ

L'EMIGRANT, drama de món, per Adriá Gual.

L'INSPECTOR AXEL BORG, per August Strindberg.

EN PREPARACIÓ

CROQUIS CIUTADANS, volúm de poesias d'Apeles Mestres.

TITELLAS FEBLES, per F. Pujulá y Vallés.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

JOVENTUT
FORTITUDO